SUTTAPITAKE KHUDDAKANIKĀYE SINHALESE

15TH INTERNATIONAL TIPITAKA CHANTING CEREMONY BODHGAYA, INDIA

Suttapitake Khuddakanikāya Buddha Jayanti Tripitaka Committee

Artwork & Design (c) Light of Buddhadharma Foundation International First Edition: 2019

Printed for free distribution by **The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation** 11F, No. 55, Sec. 1, Hang Chow South Road, Taipei, Taiwan, R.O.C. Tel: 886-2-23951198, Fax: 886-2-23913415 Email: overseas@budaedu.org Website:http://www.budaedu.org Mobile Web: m.budaedu.org **This book is strictly for free distribution, it is not to be sold.**

නොමිලයේ බෙදාදීම පිණිසයි.

Printed in Taiwan

DEDICATION

Homage to the Buddha, Dharma, and Sangha!

KOCHINGOD

Here under the sacred Bodhi Tree, where Bhagavan Buddha Shakyamuni brought the blessings of Enlightenment into our world, the Mahasangha from eleven countries has assembled once again to recite the Tipitaka. The teachings we commemorate here were spoken to the Sangha at various places in India. They were affirmed by five hundred Arhats who assembled at the Satipattana cave in Rajgir a year after the Blessed One passed into Parinirvana. Led by Mahakassapa, Ananda, and Upali, the noble Arhats, empowered with full recall of all they had heard, recited the teachings and confirmed them as the true words of the Tathagata.

Since this first great council, the Sangha has kept alive the memory of the Buddha's presence and faithfully transmitted the Four Noble Truths and the Eightfold Path in all directions. From their dedication, four major traditions took form and gave rise to eighteen schools. While they emphasized different aspects of the teachings, all relied on the Three Jewels as the only refuge from the ever-present miseries of Sarvam Dukkam.

Transcending discrimination based on caste and culture, the teachings won the support of the Chakravartin King Ashoka, who recognized the importance of the Dharma and sponsored its transmission throughout his vast empire and beyond, to Sri Lanka and Myanmar, to Kashmir, to lands beyond the Indus, and to Kashgar and Khotan. Through acts of faith and through edicts and inscriptions, Ashoka encouraged people of all regions to awaken faith in the Buddha, cultivate virtue, and practice the Eightfold Path.

For centuries, even as empires flourished and passed away, the Dharma continued to unfold its blessings in land after land. In China, Tibet, and Mongolia; in Korea and Japan, and in all parts of Southeast Asia, the grace and balance inspired by virtuous action manifested in the shapes of temples and stupas, in images of the Enlightened Ones, and in depictions of the Buddha's great actions in this and previous lives. Through the devotion and dedication of countless great beings that transmitted the Dharma across the earth, this Aryadesha is renowned as the spiritual heart of our world. To this day, the pulse of enlightenment still beats within this sacred ground. We are fortunate that of all the early Dharma traditions, the living lineages of two schools remain: Sarvastivadin, within the Vinaya of the Mahayana traditions, and Theravadin, vital today in the Sanghas of Bangladesh, Cambodia, Indonesia, India, Laos PDR, Myanmar, Nepal, Sri Lanka, Thailand and Vietnam. It has long been my dream that these streams of Sangha would return to Bodh Gaya after an absence of seven hundred years, to bear witness to the Buddha's message of harmony and peace.

Since 2006, the Light of Buddhadharma Foundation International has acted as the primary sponsor of this gathering of the Theravadin Sanghas. Now, in our 15th anniversary, we congratulate all the great Venerable masters and their lay devotees for their exemplary commitment to spreading the Dharma teachings to many parts of the world. We would also like to congratulate the International Mahasangha for organising this ceremony along with the International Tipitaka Chanting Council. We are also grateful to the Bodhgaya Temple Management Committee and the Government of Bihar for their gracious assistance in facilitating this auspicious gathering. These ceremonies are a great symbol of World Peace and help to free us from the bondage of karma and klesha. We have 25 more years to complete the entire 84000 teachings in Pali under the Sacred Bodhi Tree. We are also grateful to the Corporate Body of the Buddha Education Foundation in Taiwan for printing this volume as a free gift to all lay devotees. Such noble actions are indeed a great cause for all of us to rejoice especially in recognizing their generosity to share the teachings for the benefit of all.

In this chaotic, materialistic world, ruled by self-interest and greed, people everywhere can benefit from prayers that wish all beings freedom from suffering and freedom from thoughts and actions that lead to suffering for self and others. Joined together in this most sacred place, the voices of many cultures can resound as one, reciting Lord Buddha's words that support health and tranquility, easing the force of desire and aggression and promoting harmony and balance in these stressful times of rapid change. Everywhere, people who become disheartened or disillusioned can look for inspiration to the Bodhi Tree and the Mahabodhi Temple, our shining stars that illuminate the way to peace and harmony. It is our great good fortune that we, as humble laypersons, have been granted the honor of supporting these historic assemblies. They manifest the blessings of the Dharma and fill us with hope that the merit generated here will encourage the awakening of more enlightened beings for the benefit of the earth, the environment, and people everywhere. In these turbulent times, they remind us that there is no need to continue wandering, lost in this samsaric realm. Help is close at hand; the teachings that can awaken us are still here, and we who understand their value must not let them pass away. It is our duty to support the Sangha and keep these teachings alive through our practice and devotion. We pray that we may continue to support these ceremonies as they carry significant blessings for the world. I am grateful to the leaders of the Sangha for allowing me this

opportunity to commemorate the Lord Buddha and honor the beauty of his heritage. I thank my daughter Kunzang Wangmo Dixey and her team, who has coordinated these assemblies over the last fourteen years. May the offering of this year's printed volume of the Khuddakanikāya be received with the great wish that these precious teachings continue to be recited by the Mahasangha for the benefit of all beings. May the sound of the Buddavaccana be loud and heard throughout all realms!

> Sarvam Mangalam Tarthang-pa Kunga Gellek Yeshe Dorje

Tarthang Rinpoche Founder of the Bodh Gaya Monlam Chenmo, World Peace Ceremony

Founder, Light of Buddhadharma Foundation International

June 2019 www.lbdfi.org

Note on Pronunciation of Pali

Pāli was a spoken language of northern India in the time of Gotama the Buddha. It was written in the Brāhmi script in India in the time of Emperor Asoka and has been preserved in the scripts of the various countries where the language has been maintained. In Roman script, the following set of diacritical marks is used to indicate the proper pronunciation.

The alphabet consists of forty-one characters: eight vowels, thirty-two consonants and one nasal sound (niggahita).

Vowels: a, ā, i, ī, u, ū, e, o Consonants: Velar: k, kh, g, gh, ṅ Palatal: c, ch, j, jh, ñ Retroflex: ṭ, ṭh, ḍ, ḍh, ṇ Dental: t, th, d, dh, n Labial: p, ph, b, bh, m Miscellaneous: y, r, l, v, s, h, ḷ Nasal sound (niggahita): m

The vowels a, i, u are short; \bar{a} , \bar{i} , \bar{u} are long; e and o are pronounced short before double consonants: mettā, khetta, koṭṭha, sotthi; and long before single consonants: deva, senā, loka, odana.

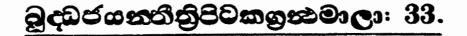
a is pronounced like 'a' in 'about'; ā like 'a' in 'father'; i is pronounced like 'i' in 'mint'; ī like 'ee' in 'see'; u is pronounced like 'u' in 'put'; ū like 'oo' in 'cool'

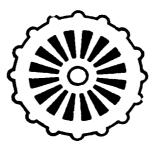
Consonants are pronounced mostly as in English. The consonant c is pronounced as 'ch' in 'church'. All the aspirated consonants are pronounced with an audible expulsion of breath following the normal unaspirated sound. Therefore th is not as in 'three' but more like the sound in 'Thailand', and ph is not as in 'photo' but rather is pronounced 'p' accompanied by an expulsion of breath.

The retroflex consonants, t, th, d, dh, n are pronounced with the tip of the tongue turned back; whereas in the dental consonants, t, th, d, dh, n it touches the upper front teeth.

The palatal nasal, \tilde{n} , is the same as the Spanish ' \tilde{n} ', as in 'señor'. The velar nasal, \dot{n} , is pronounced like 'ng' in 'singer' but occurs only with the other consonants in its group: $\dot{n}k$, $\dot{n}kh$, $\dot{n}g$, $\dot{n}gh$. The pronunciation of m is similar to \dot{n} but occurs most commonly as a terminal nasalization: 'evam me sutam'. The Pāli v is a soft 'v' or 'w' and l produced with the tongue retroflexed, is almost a combined 'rl' sound.

Double consonants are very frequent in Pāli and must be strictly pronounced as long consonants, thus nn is like the English 'nn' in 'unnecessary'.

සූතුානතපිටකයෙගි

27 වන ගුඓය

එකාදශභාගය

ලබකාබෞදබමණඩලයෙහි ආරාධනයෙන්

මොල්ලිගොඩ පුවචනොදය පිරිවෙගණහි උපපුධානාවායදී

*පණ*ඩිත

ලබුගම ලඬකානානිද සථවිරගන් වහන්සේ 8සිත් කරණලද

සිංහල පරිවත්නයෙන් සුකතයි.

බු. ව. 2550 ණු. ව. 2006

සුතතනතපිටකෙ බුදදකනිකාගෙ

නමො තසස හගවතො අරහතො සමමාසමබුදඩසස.

__8____

1

කාමසූහනනිඥෙසො

1 - 1.

"කාමං කාමයමානසය හසය වේ තං සම්ජිකති, අතා පිනිමනො හොති ලතා මචේචා යදිචඡනි."

කාමං කාමයමානාකාති - 'කමා'ති උදානතෝ¹ දෙව කාමා: වෘතුකාමා ව කිලෙසකාමා ව. කතමෙ වෘතුකාමා ! මතාපිකා රූපා මනාපිකා සඳා මනාපිකා ගතිා මනාපිකා රසා මනාපිකා ඓාට්ඨබබා, අතිථරණා පාපුරණා, දුසිදුසා අපේලකා කුකකුවසූකරා තත්ගීගවාසකවලවා, බෙතතං වෘතු හරිකකාන සුවණණාං ගාමනිගමරාජබාතිගෝ රටහං ව ජනපදෙ ව කොසො ව කොට්ඨාගාරං ව, ගං කිඤ්ච රජනීයං වෘතු 3 වතු කාමා.

අපි ව, අතිතා කාමා, අනාගතා කාමා, පවවුපතනා කාමා, අජධානනා කාමා, බහිණා කාමා, අජධානතාගිණා කාමා, ඕනා කාමා, මජධාමං, කාමං, පණිතා කාමා, අපායිකා කාමං, මානුයිකා කාමං, දිබ්බා කාමා, පවවුපටසීතා කාමා, තිමේතා කාමා, පරතිමේතා කාමා, අතිමේතා කාමා⁴, පරිකාගිනා කාමා, අපරිකාගිතා කාමා, පරතිමේතා කාමා, අතිමේතා කාමා, සබෙබියි කාමාවවරා බමමා, සබෛයි රුපාවවරා බමමා, සබෛයි අරුපාවවරා බමමා, තණහාවස්ථුකා තණහාරමමණා කමනීයටෙහා රජනීය රෝහා මදනීයටෙහන කාමා. ඉමෙ වුවවනති වස්ථුකාමා.

- 1. උදහානො සාක. මජසං. 2. වතුං සාභවව. 3. රජනියවනු සාක.
- 4. 'පරතිම්මිතාකාමා'ත් සි. I. පොළුකෙ ව. 'අතිම්මිතාකාමා' නී හාා මිජසං. PTS පොළුනොහා ව සදබම්පිපපරාන්තායං ව න දිකතාකි.

^{5.} කාමනීයවෙඩන - සි, I, II, සාමං

සූතානතපිටකයෙහි කුදුගත්සහියෙහි

ඒ හාග¤වත් අහීත් සම්මාසම්බුදුරජාණන් වහන්සේට නමස්කාර වේවා.

> 1 කාමසූතුනිදේශය

1 - 1.

''වසතුකාමය කැමැති වන සත්නියානට ඉදින් ඒ කාමය සමෘදඩ වේ නම්, එකල්හි සනාන තෙමේ කැමැති වසතුව ලැබ ඒකානනයෙන් සතුටු සිත් ඇත්තේ වේ."

කාමා කාමයමානයා - 'කාමා' යනු වියතර විසින් වයතුකාමයෝ යැ, කෙලශකාමයෝ යැයි කාමයෝ දෙදෙනෙක් වෙනි. වයතුකාමයෝ කවරත ?යත්: මන වඩන රූපයෝ යැ, මන වඩන ශබ්දයෝ යැ, මන වඩන ගනියෝ යැ, මන වඩන රසයෝ යැ, මන වඩන ස්පශීයෝ යැ, අතුරුණු යැ, පොරෝන යැ, දසිදස්හු යැ, එළු බැටෙළු යැ, හූරු කුකුළු යැ, ඇත් අස් ගව වෙළඹහු යැ, කෙත් යැ, වතු යැ, කහවණු යැ, රන් යැ, ගම නියමිගම රජදනන්හු යැ, රට යැ, දනවු යැ, කොෂ යැ, කොටුගෙ යැ, යම කිසි ඇලුම් කට යුතු වසතු යැ (යන මොහු) වසතුකාමයෝ යැ.

තව ද, අතීතකාමයෝ යැ, අතාගතකාමයෝ යැ, වතීමානකාමයෝ යැ, ආඬානත්මිකකාමයෝ යැ, බාහිරකාමයෝ යැ, අඬානත්මබාහතකාමයෝ යැ, හිතකාමයෝ යැ, මධාමකාමයෝ යැ, පුණිතකාමයෝ යැ, සතර අපායයෙහි වූ කාමයෝ යැ, මනිස්ලොවැ වූ කාමයෝ යැ, දෙව්ලොවැ වූ කාමයෝ යැ, එලඹ සිටි කාමයෝ යැ, (අරමුණු මවා රමණය කරන) නිර්මතකාමයෝ යැ, පරනිර්මත කාමයෝ යැ, අනිර්මත (=පියෙවින් පිළියෙල වූ) කාමයෝ යැ, (මේ මානේ යැයි) පිළිගත් කාමයෝ යැ, (එසෙසින්) තො පිළිගත් කාමයෝ යැ, (තෘෂණාවශයෙන්) මේ මාගේ යැ යි ගත් කාමයෝ යැ, (එසේ නො ගත්) අමමායිත කාමයෝ යැ, සියලු මැ කාමාවචරධම්යෝ යැ, සියලු මැ රූපාවචරධම්යෝ යැ, සියලු මැ අරුපා-වචරධම්යෝ යැ, තෘෂණාවට කාරණ වූ තෘෂණාවට අරමුණු වූ (ධම්යෝ) පාඞ්තා කළ යුතු අළුයෙන් ඇලීමට යොගාාළුයෙන් (කුලමද දි) මද ඉපදවිය යුතු අළුයෙන් කාමයෝ යි. මොහු වසතුකාමයෝ යැයි කියනු ලැබෙත්.

4. මහාතිදෙදසපාලි

෩මසූතතනිදෙදසො

කතමේ කිලෙසකාමා ? ජනෙ කාමෝ, රාගෝ කාමෝ, ජනදරාගෝ කාමෝ; සඩකපො කාමෝ, රාගෝ කාමෝ, සඩකපාරාගෝ කාමෝ; ගෝ කාමේසු කාමවජනෙ, කාමරාගෝ, කාමනනි, කාමතණහා, කාමසිනෙහෝ, කාම්පරිලාහෝ, කාමමුවජා, කාමජෙකිංසානං, කාමෝනෝ, කාමගෝගෝ, කාමුපාදනං, කාම්චජනැනීවරණං.

 "අදාදසං කාම තෙ මූලං සඞ්කාපපා කාම ජාගයි, න තං සඞ්කාපායිසාම එවං කාම න හෙහියී¹" ති

ඉටේ වූච්චනති කිලෙසකාමා.

කාමයමානාසාති² - කාමයමානසා ඉවත්මානසා සාදියමානසා පළුලමානසා පිහයමානසා³ අතිජපාමානසාහි කාමං කාමයමානසා.

තාසා වේ තං සම්ජුකත්හි – 'තසා වේ'හි තසා බතතියසා වා මුංකමණසා වා වෙසාසා වා සුදදසා වා ගතටයසා වා පබාජිතසා වා දෙවසා වා මනුසාසාසා වා, තතා විදේකාමා වුව්වනති: මනාපිකා රුපා මනාරිකා සද, මතාපිකා ගතිා මනාපිකා රසා මතාපිකා ඵොඩය්බෝ; සම්ජුකත්හී ඉජකිහි සමජකිහි ලහති පට්ලහති අධිගව්නි විසඳහීති තුසා වේ තං සමජකිනී.

අදහා පීතිමනො නොතීති – අදහා ති එකංසවවනං නිසාංසය වචනං නිකක බබවවනං අඥාජිකිවවනං අඥාලභකවවනං නියොගවවනං අපණණකවවනං අවනාපතවවනමෙතං අදඹා ති. පීති ති යා පඤාකාම ශූණප විසංසුතතා පීති පැමොජරං ආමොද නා පමොද නා හාසො පහාසො වතති තුටයි ඔඳගාං අතතමනතා අභිපථරණතා⁴ විතතසා. මනොතී යං විතතං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායකතං මනිජුයියං විකුකුණං විකුඤුණකාණො තජරා මනොවිඤූණබාතු. අයං වුවෙති මනො. අයං මනො ඉමාය පීතියා සහගතො හොති සහජාතො සංසටේහා සමපයුතෙතා එකුපපාදෙ එකනිරොබො එකවළේකො එකාර මමනෝ සමපයුතෙතා එකුපපාදෙ එකනිරොබො එකවළේකො එකාර අතන අතනමනො උදගාමනො මුදිතමනො පමුදිතමනො හටහිමතො හොතීති අදබා පීතිමනො කොතී.

- 1. හොතිසි සිමු. II PTS. 2. කාමං කාමයමානසානි කාමං සි. 1. සිමු. I සත. 3. පිහුමානසය. - සි. 1. සහ. 4. අභිපූරණතා - PTS.
 - 5. 8539000 89. II PTS.

කෙල්ශකාමයෝ කවරහ ? යන්: ජනදය කාම යෑ, රාගය කාම යෑ, ජනදරාගය කාම යෑ, සඞකලපය කාම යෑ, රාගය කාම යෑ, සඞකලපරාගය කාම යෑ, පඤාකාමගුණයෙහි යම කාමසඞ්ඛාාත ජනදයෙක්, කාමරාගයෙක්, කාමනන්දයෙක්, කාමතාපණායෙක්, කාමසෙනහයෙක්, කාමපරිදහයෙක්, කාමමූර්ජායෙක්, කාමයන්හි ඈතුළු වීමෙක්, කාමසඞ්ඛාත ඔහයෙක්, කාමගෙගයෙක්, කාමොපාදනයෙක්, කාමච්ඡනැනීවරණයෙක් වේ ද-

1. කාමය, තා ගේ මුල දිටිමි. කාමය, තෝ සභිකලපය තේතු කොට ගෙන උපදනෙහි. (දුන් මම) තා නො පතමි. කාමය, මෙසෙසින් තෝ නූපදනෙහි යැ යි.

මොහු කෙල්ශකාමයෝය යි කියනු ලැබෙන්.

කාමයමානාකා– කැමැති වත, ආශංසනය කරත, ආක්චාදනය කරත, පුාසීතා කරත, ලබනු කැමැති වත, තෘෂණායෙන් තෘප්තීය උපදවන ඔහුට නු යි 'කාමං කාමයමානකා' යනු වේ.

තාභා වෙතං සම්ජාඛනි- 'තසා වේ' යනු: සංනිය වූ නෝ මාහමණ වූ හෝ වෛශා වූ නෝ ශුදු වූ හෝ හිහි වූ නෝ පැවිදි වූ හෝ දෙව වූ හෝ මිනිස් වූ නෝ ඔහුට යැ. 'තං' යි වස්තුකාමයෝ කියනු ලැබෙනි. මන වඩන රූපයෝ යැ, ශබ්දයෝ යැ, ගනියෝ යැ, රසයෝ යැ, ස්පශීයෝ යි. සමස්කානි යනු: නිපැදෙයි, මොනවට නිපැදෙයි, ලැබෙයි, පිළිලැබෙයි, පැමිණෙහි, විදී නු යි 'තසාස වේ තං සමජාඛනි' යනු වේ.

අදධා පීතිමනො හොති– අදධා යනු: ඒකානතවවන යැ, නිසාංශය වවන ගැ, නිසැකවවන යැ, අදෛවඛවවන යැ, නොදෙහිත් වවන යැ, නියොගවවන යැ, අවරුදඛවවන යැ, සනිවූහන් වචනයෙකි. මේ 'අඬා' යනු පීති යනු පඤාකාමගුණපුතිසංසුකත වූ යම් පීතියෙක්, පුමොදු-ගෙක්, ආමොදනයෙක්, පුමොදනයෙක්, හම්යෙක්, පුහම්යෙක් (-නවුපහටු ආකාරයෙක්), පීතිබනයෙක්, සතුවෙක්, ඔද වැඩිබවෙක්, සතුවුසින් ඇති බවෙක්, විතතයාගේ පැතුරුණුබවෙක් වේ ද එය යි. මනො යනු: යම් සිතෙක්, මනසෙක්, මෘනසයෙක්, හෘදයයෙක්, පණ්ඩර වූ භවාඞ්ගසිතෙක්, මනයෙක්, 'මන'ස්ඞුහත ආගතනයෙක්, මනිඥිගගෙක්, විඥුතගෙක්, වශුනසකනියෙක්, තදනුරු වූ (හෙවත් ඒ ස්පශීාදිය උපදවන) මනො-වඥ නබා භූයෙක් වේ ද, මෙය 'මන' යැ යි කියනු ලැබේ. මේ මනස මේ පුතිය හා සහගත වූයේ, සමග උපන්නේ, සංසෘෂට වූයේ, සම්පුයුකත වූගේ, එක් වැ උපන්නේ, එක් වැ තිරුති වනුගේ, (හදවත් විසින්) ඒකවඤාක වූගේ, එක් අරමුණෙහි වූගේ වේ. පීතිමනො හොති – පීති සහිත සින් ඇතිගේ වෙයි. තුටුසින් ඇතිගේ, හවුසින් ඇතිගේ, පහටුසින් ඇතිගේ, අතතමන වූගේ, ඔද වැඩි සිත් ඇතිගේ, මුදිත වූ සිත් ඇතියේ, පුමුදිත වූ සිත් ඇතියේ වේ නු යි 'අඛා පීතිමනො නොතී' ගනු වේ.

6. මහාතිදෙදසපාලි

කාමසූතත තිදෙදසො

ලදධා මවේවා ශදිවජන්ති - ලදා ති ලතිනා¹ අධිගනනා වින්දිනා පටිලතිනා; මවේවාති - සතෙතා තරෝ මානවො පොසො පුකාලො ඒවො ජාශූ² ජනතු ඉනැශූ³ මනුජෝ⁴; ශදිවජන්ති - යං ඉවඡති යං සාදියති, යං පතෙනති, යං පිතෙකි⁵, යං අතිරසාති රූපං වා සඤං වා ගැකිං වා රසං වා ජොටාකා වාති 'ලදා මවේවා ශදිවජති'. තෙනාක හගවා:

> ''කාමං කාමයමානසය හසය වේ තං සමරකාති, අඟා පීතිමතො නොති ලඟා මචෝා යදිචඡනී"ති.

1 - 2

''තසා වෙ කාමයානසා⁶ ඡඤජාතසා ජනතුනො, තෙ කාමා පරිහායනති සලලවිඥෝං'ව රූපපති''.

තා ක වේ කාමයානාකාති - 'තකා වේ'ති තසා බතතියසා වා මාහමණකා වා වෙසාසා වා සුදදසා වා ගතට් සා වා පබාජිතසා වා දෙවසා වා මිනුසාසා වා; කාමයානාසාති - කාමෙ ඉවතිමානසා සාදියමානසා පත්යමානසා පිහයමානසා අභිජපතමානසා; අථවා කාම-තණහාය යායති නීයති වියාති සංහරීයති, යථා හතියානෙන වා අසායානෙත වා ගොයානෙන වා අජයානෙන වා මෙණඩකයානෙන වා අසායානෙත වා බරයානෙන වා යායති නීයති වියාති සංහරීයනී එව මෙවං කාමතණකාය යායති නීයති වියාති සංහරීයනීති තසා වෙ කාමයානසා.

තො කාමා පරිභාශකතිහි - තෙ වා කාමා පරිහාශකති, සො වා කාමෙහි පරිභාශති; කථං තෙ කාමා පරිහාශකති? තසා නිවසනකසෙසව තෙ හොගෙ රාජාතො වා හරතති, වොරා වා හරතති, අක් වාදහති⁸, උදකා වා වනති, අපටියා වා දයාද හරතති, නිහිතං⁹ වා තාබිගවණිති¹⁰, දූපපයුතතා වා කම්මතතා හිජාතති, කුලෙ වා කුලඕහාරෝ¹¹ උපාජාති, යො¹² තෙ හොගෙ විකිරති විබමති විතිංසෙති, අනිවවතා එව අවසී . එවං තෙ කාමා හායකති පරිහාශකති පරිබංසනති¹³ පරිපතනති¹⁴ අනතරබායනති විපාලජානති.

 1. පට්ලතිතිවා - සායා.
 2. ජතු - සිවු. I. ජාතු. සායා. ජතු, ම්ජසං. PTS.

 3. තිඥිතු - පුරාණ.
 4. සකතුව - සායා.

 6. සාමයමානසක - සී. ස. 7. ජාතුසක - සායා. ජතුසක. මජසං. සී. I.

 8. දසහති. - මජසං.
 9. තිහිතයධානා. - ම්ජසං.

 11 කාලෙ - ස. කාලසානකා සා කාලජකියාපතා - සතා.

 13. පරිබංසෙනති. - කා. - සීවූ.

ලදබා මවේධා ශදීච්ඡති - ලදබා යනු: ලැබ, පැමිණ, විද, පුතිලාන කොට; මවේවා යනු: සතාම තෙම, තර තෙම, මාතවයා, පුරුෂයා, පුද්ගලයා, ජීවයා, (වයුතියෙන් ජාතියට යන්නේ හු යි) ජාගු තෙම, ජනතු තෙම, (ඉඤසභ්ඛාත කම්යෙන් යේ හු යි) ඉඤගු තෙම, මනුජ තෙමේ යි. ශදීච්ඡන් යනු: රූපයක් හෝ ශබ්දයක් හෝ ගනියක් හෝ රසයක් හෝ ස්පුෂටවායක් හෝ යම කිසිවක් කැමැති වේ හු යි, යමක් ආසාටද කොරේ හු යි, යමක් පුංහීනා කෙරේ හු යි, යමක් (තෘෂණාවශයෙන්) ලබනු කැමැති වේ හු යි, යමෙක (තෘෂණාවශයෙන්) ගුණ කියා හු යි 'ලදබා මවේවා යදීච්ඡතී' යනු වේ.

එයින් වද්දන බුදුහු:

"කාමං කාමයමානාසා -පෙ- ලදබා මවේවා යදිවජති" යි.

1 - 8.

''ඒ වස්තුකාමයන් කැමැති වන්තා වූ උපන් තෘෂණා ඇති ඒ පුද්ගලයාගේ ඒ කාමයෝ ඉදින් පිරිතෙත් තම්, එකල්හි හෙතෙම විෂ පෙවූ ශලායෙකින් (=ඊතලයෙකින්) පිදුනා ලද්දකු සෙයින් පෙළනු ලැබේ.''

තයක වේ කාමයානයක – තයක වේ යනු: ඒ කෘතියයාතේ තෝ තිහමණයාතේ තෝ වෛශායාතේ තෝ ඉදයාතේ තෝ යාහස්ථයාතේ තෝ පුවුජිතයාතේ තෝ වෛශායාත් තෝ මනිසාතේ තෝ යැ. කාමයානයක යනු: කාමවස්තූන් කැමැති වන්නසුගේ, ඉවසන්නසු (=ආසාංදනය කරන්නසු)තේ, පුාළුනා කරන්නසුගේ, ලබනු කැමැති වන්නසුගේ, තාමණා– වශයෙන් ගුණ කියන්නසුගේ; නොහොත් කාමතාෂණාව විසින් යවනු ලැබෙයි, පමුණුවනු ලැබෙසි, වහනය කරනු ලැබෙයි, ගෙනයනු ලැබෙයි; යම සේ ඇත්යානයෙකින් තෝ ඇස්යානයෙකින් තෝ ගවයානයෙකින් තෝ බැටෙළයානයෙකින් තෝ මැඩයානයෙකින් තෝ ගවයානයෙකින් තොටළයානයෙකින් තෝ මැඩයානයෙකින් තෝ ඔවුයානයෙකින් කොටළයානයෙකින් තෝ මැඩයානයෙකින් තෝ ඔවුයානයෙකින් තොටළයානයෙකින් තෝ යටනු ලැබේ ද, පමුණුවනු ලැබේ ද, වහනය කරනු ලැබේ ද, ගෙන යනු ලැබේ ද, එසෙයින් ම කාමතාෂණාව විසින් යවනු ලැබෙයි, පමුණුවනු ලැබෙයි, වහනය කරනු ලැබෙයි, ගෙන යනු ලැබේ නුයි 'තසස වෙ කාමයානසක' යනු වේ.

ජංදරාභසය ජනතුනො) – ජංද නම්: උස්සාමිතුණයෙහි යම් සාම-සභාතාන ජනුයෙක්, සාමතාෂණායෙක්, සාමසෙනනයෙක්, සාමපරිදනයෙක්, කාමමුර්චණයෙක්, කාමයන්හි බැසහැනීමෙක්, සාමසංඛාත ඔසයෙක්, කාමයොහයෙක්, කාමොපාදනයෙක්, සාමචණතුනීවරණයෙක් වේ ද, ඔහුට ඒ කාමචණතුය නොමේ උපන්නේ, සොචෝණතුනීවරණයෙක් වේ ද, ඔහුට ඒ කාමචණතුය නොමේ උපන්නේ, මොහොවට උපන්නේ, නිපන්නේ, වෙසෙයින් නිපන්නේ, පහළ වූයේ වේ. ජනතුනො යනු: සහතියානේ– තරයානේ, මානවයාගේ, පුරුෂයානේ, පුරුශලයාගේ, ජීවයානේ, වසුනියෙන් ජාතියට යන්නනුනේ, ජනතුන නේ, කම්යෙන් යන්නනු නේ, මිනිසානේ, නු සි 'ඡතැජානසක ජනතුනො'යනු වේ.

පත කාමා පරිතාශනත් - වස්තාකාමාදි ඒ කාමයෝ හෝ පිරිතෙති, ඒ පුද්ගල තෙමෙ තෝ කාමයත් කෙරෙත් පිරිතේ. කිසෙයින් ඒ කාමයෝ පිරිතෙති ? යත්: ඔහු ජීවත් වෑ සිටිය දී මෑ ඒ (කාමසභිඛාත) හොශයත් රජදරුවෝ හෝ හැරගනිහි. සොරු හෝ පැහැරංගනිහි. කින්න හෝ දවයි. (ඔහ ආදි) උදකය හෝ මුහුදට ගෙත යයි. අමතාප වූ දයාදයෝ (=නොහිමියෝ) හෝ හැරංගනිහි. නිධාන කොට තබන ලදුයේ හෝ හෝ ලැබෙයි. දුෂ්පුසුකත වූ (=වරදවා යොදන ලද කාෂිවණිගාදි) කම්තනයෝ හෝ බිදීයෙහි. කුලගෙහි ඒ හෝගයන් විසුරුවන, තසන, විධාංසනය කරන, කුලඅතුරෙක් (=කුලකාතකයෙක්) හෝ උපදී. අනිතානාව මෑ අටවැනි කොට ඇත. මෙසේ ඒ කාමයෝ හෙති, පිරිනෙති, හාත්පසින් වැතැසෙති, වැහිමරති, අතුරුදහන් වෙති, සුණුමිසුණු වෑ යෙත්.

කාමසූතත නිදෙදසෙ.

කථං සො කාමෙහි පරිහාගති ? තිවස්නෙතව තෙ හොගො¹ සො චවති මරති අනතරබාගති විපාලුජාති, එවං සො කාමෙහි හාගතී පරිහාගතී පරිබංසතී පරිපතති² අනතරබාගතී විපාලුජාති.

- "චොරා හරනති රාජානොං අගබ් දහති නසාති, අථ³ අනෙතන ජහති⁴ සරිරං සපරිකාහං.
- එතද කැකුග මෙබාවි තුකෙෙෙර ව දදෙථ ව, දනිා ව තුනා ව යථානුහාවං, අනිනිදතො සඟාමුපෙති ආනං"ති.

තො කාමා පරිහාශයාති සලලවිදෙඛාව රූපානීති - ගථා අගොමයෙන වා සලෙලන විදේඛා අවසීමගෙන වා සලෙලන දහතමගෙන වා සලෙලන විසාණමයෙන වා සලෙලන කඩාමගෙන වා සලෙලන විදේඛා රූපානී කූපානී කට්ටියනි පිළියනි වාවිතෝ දෙමනාසිතෝ⁶ හොති, එවමෙව වානුකාමාතං විපරිණාමඤඤථාහාවා උපාජානති සොකපරිදෙවදුකක දෙමනාසුපාගාසා. සො කාමසලෙලන ව සොකසලෙලන ව විදේඛා රූපානී කූපානි කට්ටියනි පිළියනි වාවිතෝ දෙමනස්සිතෝ⁶ හොතීනි - සලලටි දේඛාව රූපානි.

තොතාක තගවා:

"තසා වේ කාමයානසා" ඡඥජාතසා ජනතුනො, තෙ කාමා පරිහායනහි සලලවිඥෝව රුපානී" හි.

1 - 8

''ගො කාමෙ පරිවජෛති සපාසොව පද සිරෝ, සෞ'මං විසතනිකං ලොකෙ⁸ සතො සමතිවතතතී".

ගො කාමෙ පරිවජෙරතින් – යොති හො යාදිහො යථායුතෙනා යථාටිහිනො යථාපකාරෝ යං යානං පතෙනා යංඛමම සම්භනාගතො බතතියො වා බාහමණෝ වා වෙසෙකා වා සුදෙද වා ගහවේයා වා පබාජි-තො වා දෙවො වා මනුසෙකා වා; කාමෙ පරිවජෙරතින් – 'කාමා'ති උදද-නතෝ¹⁰ දෙව කාමා: වනුකාමා ව කිලෙසකාමා ව -පෙ- ඉමෙ වුවවනති වනුකාමා -පෙ- ඉමෙ වුවවනති කිලෙසකාමා.

කාමෙ පරිවජෙජාති දවීනි කාරණෙහි කාමෙ පරිවජෛති: විකා-මහණනතා වා සමුවේරදතො වා. කථං විකාමහණතො කාමෙ පරිවජෛති? "අවයිකඩ්කලුටමා කාමා අපසාසාද 11වෙහිනා"ති පසාභොතා විකාමහණතො කාමෙ පරිවජෛති. "මංසපෙසුටමා කාමා බහුසංඛාරණවේහතා"ති පසානොත විකාමහණතො කාමෙ පරිවජෛති. "තිණුකකුටමා කාමා අනුදහනවෙහිතා"ති පසානොතා විකාමහණතො කාමෙ පරිවජෛති. 'අඩහාරකාසුටමා කාමා මහාපරිලාහවෙහිතා" ති පසානොතා විකාමහණතො කාමේ පරිවජෛති.

- 6. අද මනාකානෙ සිමු. I
- 7. කාමයමානකා සු. ස. සි. I 8. ලොකා PTS,

11. අපපකාදන - හිමු. ය. හි I.

^{1.} නෙහානා - භාහ. 8. පරිච්චරනි - භාහ. 8. අපථා - භාහ. 4. අසහනොහාන ජහති - මජනං. 5. බාහඩිනො - භාහ. මජනං. සිමූ. I

^{9.} බමමං - සිමු. I 10. උදහතොං - සාං. මජසං.

කිසෙයින් හෙතෙම කාමයන් කෙරෙන් පිරිතෙයි ? යත්: ඒ හොගයන් තිබියැ දී මැ නෙතෙම මයුත වෙයි, මැරෙයි, අතුරුදන් වෙයි, වැනැසේ. මෙසෙයින් තෙතෙම කාමයන් කෙරෙන් හෙයි, පිරිතෙයි, නාත්පසින් වැනැසෙයි, හිලිහෙයි, අතුරුදහන් වෙයි, සුණුමිසුණු වේ.

1. "සොරු ද රජදරුවෝ ද (භොගයන්) පැහැරගනිකි. ඕන්න දවයි. උදකාදියෙන් නැසෙයි. යළි (ශෙෂ වූ) භොගයන් සහිත ශරීරය මරණය සමග හැරැපියයි.

2. පණ්ඩිතපුරුෂ තෙමේ තෙල භෝගයන්ගේ විනාශය දන වලදනුගේ ද දෙනුගේ ද වෙයි. සමපත් වූ ලෙසින් දී වලදා අතිඤිත වූගේ දෙව්ලොවට පැමිණේ."

තො කාමා පරිහායනත් සැලෑවිදෙඛාව රූපෘති – යම් සේ ලොහො-මූවා හියෙකින් හෝ ඇටමුවා හියෙකින් හෝ දලමුවා හියෙකින් හෝ සිතුමුවා හියෙකින් හෝ දඬුමුවා හියෙකින් හෝ විදුනා ලදුයේ විසිරේ ද (-විකාරයට පැමිණේ ද), සැලේ ද (=කිපේ ද), ගැවේ ද, පෙළේ ද, පෙලන ලදුයේ හටගත් දොමනස් ඇතියේ වේ ද, එසෙසින් ම වස්තු-කාමයන්ගේ විපරිණාමයෙන් වූ අනායථාතියෙන් සෝකපරිදෙව දුකාබ -දෙමතඥපායාසයෝ උපදිත්. හෙතෙම කාමශලායෙන් ද ශෝකශලායෙන් ද විදුනා ලදුයේ විසිරෙයි, සැලෙසි, ගැටෙයි, පෙළෙයි. පෙලන ලදුයේ හටගත් දොමනස් ඇතියේ වේ නු යි ''සලලවිදෝව රැපති'' යනු වේ. එහින් විදුයො බුදුහු:

"තසස වේ කාමයානසස -පෙ- සලලවිදේඛාව රූපතේ" සි.

1 - 8.

''යමෙක් වස්තුකාමකෙල්ශකාමයන් (එහි ඡණදරාශය විෂක– මහණයෙන් හෝ සමුචෙජදයෙන් හෝ) තමාගේ පයින් සථ්පයකුගේ හිස මෙන් දුරු කෙරේ ද, ඒ මහණ ලොවහි විසනතිකා සඞ්ඛානන වූ මේ තාෂණාව සමානිමත් වෑ ඉක්මවයි."

ගො කාමෙ පරිවජෙන් - ගො - යම කිසි, යම බදු වූ, යමෙකින් සුකත වූ, යම්සේ සිටි, යම් පුකාර වූ, යම් නතතුරකට පැමිණි, යම් බම්යෙකින් සුකත වූ කෘතුයයෙක් හෝ බාහමණයෙක් හෝ වෛශායෙක් හෝ ශූදයෙක් හෝ ගිහියෙක් හෝ පැවිද්දෙක් හෝ දෙවියෙක් හෝ මිනි-සෙක් හෝ යි. කාමෙ පරිවජෙන් - කාමයෝ නම්: වියතර විසින් කාමයෝ දෙදෙනෙක් වෙති: වයතුකාමයෝ ද, කෙලශකාමයෝ ද යි... මොහු වයතු-කාමයෝ යැයි කියනු ලැබෙන්... මොහු කෙලශකාමයෝ යැයි කියනු ලැබෙත්.

කාවේ පරිවජෙන් - දෙකරුණකින් කාමයන් දුරු කෙරෙයි: විෂකමහණ විසින් හෝ සමුවෙරද විසින් හෝ යෑ. කෙසේ විෂකමහණ විසින් කාමයන් පරිවර්ජන කෙරේ ද ? යන්: 'අලපාඤාද වන බැවින් කාමයෝ ඇටසැකිල්ලක් වැන්නැ' යි නුවණැසින් දක්නේ විෂකමහණ හෙසින් කාමයන් දුරු කෙරෙයි; බහුසාබාරණ වන බැවින් 'කාමයෝ මාංසපෙශි වැන්නහ'යි නුවණැසින් දක්නේ විෂකමහණ හෙයින් කාමයන් දුරු කෙරෙයි; 'දහනකෘතාසමපාදක වන (පහඤාදිය දවන) බැවත් කාමයෝ තාණොල්කා (පෙනණෙමුකෝ) වැන්නහයි තුවණැන් දක්නෝ විෂකමහණ හෙයින් කාමයන් පරිවර්ජන කෙරෙයි. ''සුපිතකුපමා සාමා ඉතනරපවවුපටස්ාතවස්තා'' හි පසසනෙතා විසාඛණා-ණතෝ සාමේ පරිවජෝති. ''යාචිතකුපමා කාමා තාවකාලිසාවෙස්තා'' හි පසසනෙතා විසාඛණාණතො සාමේ පරිවජෝති. ''රුකඛඵලූපමා කාමා සමහකුජනපරිහකුජන1වෙස්තා'' හි පසානොතා විසාඛමහණතො කාමෙ පරිවජෝති. ''අසිසුනූපමා කාමා අගිකුවටන²ටෙස්තා'' හි පසානෙතා විකාඛණාණතො සාමෙ පරිවජෝති. ''සතතිසූලූපමා³ සාමා විතිවිජාඛනටෙස්තා''හි පසානොතා විකාඛමහණතො කාමෙ පරිවජෝතී. ''සපසිරුපමා සාමා සපපරිභයවෙස්තා''හි පසානොතා විසාඛණාණතො සාමෙ පරිවජෝති, ''අශ්‍යිකඛණුපමා කාමා මහාහි¹තාපකරවෙස්තා⁶''ති පසානෙතා විකාඛණාණතො සාමෙ පරිවජෝති.

බුතුබානුසාසතිං භාවෙනෙකාපි විකඛණි රොතා කාමේ පරිවජෙනි. බම්බානුසාසතිං භාවෙනෙකාපි -පෙ- සම්ඝානුසාසතිං භාවෙනෙකාපි, සීලානු-සානතිං භාවෙනෙකාපි, දෙවතානුසාසතිං භාවෙනෙකාපි, ආතාපානසතිං⁸ භාවෙනෙකාපි, මරණසතිං භාවෙනෙකාපි, කායගතාසතිං භාවෙනෙකාපි, උපසමානුසානිං භාවෙනෙකාපි විකඛණි රොතා කාමේ පරිවජෙනි. පථම--ජකානං භාවෙනෙකාපි විකඛණි රොතා කාමේ පරිවජෙනි. පථම--ජකානං භාවෙනෙකාපි විකඛණි රොතා කාමේ පරිවජෙනි. දුනිය ජකානං භාවෙනෙකාපි, තතිය ජකාමා රොවෙනෙකාපි, වතුළුජකානං භාවෙනෙකාපි, ආකාසානකුමාය තනසමාපතතීං භාවෙනෙකාපි, විකාලක රොවෙනෙකාපි, පතතිං භාවෙනෙකාපි, ආකිකුවකුසු යුතනසමාපතතිං භාවෙනෙකාපි, නෙවසකුසු නාසකුසු යනනසමාපතතිං භාවෙනෙකාපි විකඛණි රොතා කාමෙ පරිවජෙනි. එවං විකඛණ රොතා කාමෙ පරිවජෙනි.

කථං සමුචෙඡදතො කාමෙ පරිවජෙනි? සොතාපතතිමහතං භාවෙ-තෙතාපි අපායගමනීගෙ කාමෙ සමුචෙඡදතො පරිවජෙනි. සකදගාමමහතං භාවෙනෙතාපි ඔළාරිකෙ කාමෙ සමුචෙඡදතො පරිවජෙනි. අතාගාමමහතං භාවෙනෙතාපි අණුසහගතෙ කාමෙ සමුචෙඡදතො පරිවජෙනි. අරහතත-මහතං භාවෙනෙතාපි සබෙබන සබබං සබබං සබබං අසෙසං නිසෙසසං" සමූචෙඡදතො කාමෙ පරිවජෙනි.

ඉසා කාමෙ පරිචජේන් සපාණකව පද සිරොති – සපො වුවානි අති. කොතටේහත සපො ? සංසපානෙතා ගවජනීති – සපො; භූජනෙතා⁸ ගවජනීති භූජගො, උරෙත ගවජනීති උරගො, පතාතසිරො ගවජනීති පතනගො; සිරෙක සුපතීති සිරිංසපො⁹; බිලෙ සගනීති බිලාසගො; ශූහාශං සගනීති ගුහාසයො; දඨා තසස ආවුබොති දඨාවුබො; විසං තසස කොරනති කොරවිසෝ; ජීවහා තසස දුවිබාති දඩ්ජිවෙහා; දවීහි ජීවහාගි රසං සාගනීති දව්රසඤඤෑ; යථා පුරිසො ජීවිතුකාමො අමරිතුකාමො සුඛකාමො දුක්බපටිකකුලො පාදෙන සපසිරං විවජෝගා පරිවජෝගා අභිනිවජෝගා, එවමෙව සුඛකාමෝ දුක්ඛපටිකකුලො කාමෙ වජෝගා

^{1.} සම්කජ්ජන පරිතජජන - ස. සම්මජ්ජන පරිමජජන - සී II.

^{2.} අඞිකානානා – සාෘං. 3. සහභ්සිලුපමා – කාළුවි.

^{4.} මහහති – සාසං. 5. මහාගිතාපතාවේයන – මජසං. මහාගිතාපතාවන – ස. 6. ආතාපානුසසනිං – සාසං.

⁷ අපෙයයන්තෙයයා - ය. 8. ෂූජනො. - සිමූ 1. 9. සුපපතිනි සරීසනයා - මජයං.

'මහාපරිදහකර වන බැවින් කාමයෝ අභාරතර්ෂු (=අශුරුවල) වැන්නහයි නුවණින් දක්නේ විෂකමහණ හෙයින් කාමයන් පරිවර්ජන කෙරෙයි. 'ඉතිර වැ (=නො පැමණ හෝ අලප වැ එලඹ) සිටි වන බැටින් කාමයෝ සාප්නයක් වැන්නහයි නුවණින් දක්නේ විෂකමහණ හෙයින් කාමයෝ පරිවර්ජන කෙරෙයි. 'තාවන්කාලික වන බැවින් කාම පිරුළුයෙන් අළ දයක් වැන්නැ'යි දක්නේ විෂකමහණ හෙයින් කාමයන් දුරු කෙරෙයි. 'සමහඤජනපරිහඤජනකර වන බැවින් කාම වෘකාළුල වැන්නැ'යි නුවණින් දක්නේ විෂකමහණ හෙයින් කාමයන් පරිවජීන කෙරෙයි. 'අධිකුවවනා*නීයෙන් (=සිඳුනා බැවින්) කාම අසිසූනා (=කඩුව හා මස්ලොශුව) වැන්නැ' සි දක්නේ විෂකමහණ හෙයින් කාමයන් පරිවජීන කෙරෙයි. 'අධිකුවවනා*නීයෙන් (=සිඳුනා බැවින්) කාම අසිසූනා (=කඩුව හා මස්ලොශුව) වැන්නැ' සි දක්නේ විෂකමහණ හෙයින් කාමයන් පරිවජීන කෙරෙයි. 'අධිකුවනා වැන්නැ' සි දක්නේ විෂකමහණ හෙයින් කාමයන් පරිවජීන කෙරෙයි. 'අධිකුවනා වැන්නැ' සි දක්නේ විෂකමහණ හෙයින් කාමයන් පරිවර්ජන කෙරෙයි. 'විනිවිදුනා බැවින් කාමයෝ සැන්හුලක් වැන්නහ' සි දක්නේ විෂකමහණ හෙයින් කාමයන් දුරු කෙරෙයි 'සපුතිහයාණීයෙන් කාමයෝ සර්ලශීම් වැන්නහ'යි දක්නේ විෂකමහණ හෙයින් කාමයන් පරිවර්ජන කෙරෙයි. 'මහාතිතාපකර එන බැවින් කාමයෝ වහනිස්කණි වැන්නහ'යි නුවණැසින් දක්නේ කාමයන් පරිවර්ජන කෙරේ.

බුගානුසමෘතිය වඩනුයේ ද විෂකමහණ හෙයින් කාමයන් පරිවර්ජන කෙරෙයි. බම්ංනුසමෘතිය වඩනුයේ ද... සම්ඝංනුසමෘතිය වඩනුයේ ද... ශීලානුසමෘතිය වඩනුයේ ද... තහංගානුසමෘතිය වඩනුයේ ද... මරණංනුසමෘතිය වඩනුයේ ද ... කායගතංනුසමෘතිය වඩනුයේ ද... ලීරණංනුසමෘතිය වඩනුයේ ද ... කායගතංනුසමෘතිය වඩනුයේ ද... ලීරශමංනුසමෘතිය වඩනුයේ ද විෂකමහණ හෙයින් කාමයන් දුරු කෙරෙයි; පුථමබහංතය වඩනුයේ ද විෂකමහණ හෙයින් කාමයන් දුරු කෙරෙයි; පුථමබහංතය වඩනුයේ ද විෂකමහණ හෙයින් කාමයන් දුරු කෙරෙයි. දව්තීයධාශංතය වඩනුයේ ද විෂකමහණ හෙයින් කාමයන් දුරු කෙරෙයි. දව්තීයධාශංතය වඩනුයේ ද ... තෘතීයධාශංතය වඩනුයේ ද... වතුනීබහංතය වඩනුයේ ද... ආකාසංතකාදාමායනනසමාපතනිය වඩනුයේ ද... විකුසැණයාමායනනසමා-පතතිය වඩනුයේ ද... ආකියුවංකුසැයනනසමාපතනිය වඩනුයේ ද... නෙවසශුසැනාසකුසැයනතසමාපතනිය වඩනුයේ ද විෂකාමහණ හෙයින් කාමයන් පරිවජීන කෙරෙයි. මෙසේ විෂකාමහණ හෙයින් කාමයන් පරිවජීන කෙරේ.

කෙසේ සමුවෙඡද විසින් කාමයන් පරිවජීන කෙරෙයි ? යන්: සොතා-පතතිමාගීය වඩනුයේ ද අපායගමනීය වූ කාමයන් සමුවෙඡද හෙයින් පරිවජීන කෙරෙයි: සකෘදගාමීමාගීය වඩනුයේ ද ඖදරික වූ කාමයන් සමුවෙඡද හෙයින් දුරු කෙරෙයි; අතාගාමීමාගීය වඩනුයේ ද අණුසහගත වූ කාමයන් සමුවෙඡද හෙයින් දුරු කෙරෙයි, අගීත්තිමාගීය වඩනුයේ ද සියල්ලෙන් සියල්ල සම්පුකාරයෙන් සියල්ල අශෙෂ කොට නිරවශෙෂ කොට සමුවෙඡදවශයෙන් කාමයන් පරිවජීන කෙරෙයි. මෙසෙයින් සමුවෙඡද හෙයින් කාමයන් දුරු කෙරේ.

යො කාමෙ පරිචජෙන් සපෙනෙකව පද, සිරෝ - 'සපා' සි තාගයා කියනු ලැබෙසි. කාවර තෙයෙකින් සර්ප නම වී ද ? යන්: සංසාපීණ කොරෙමින් සේ නු සි සර්ප යැ, වනුවනු වැ සේ නු සි භූජය යා; උරයෙන් (ලෙන්) යේ නුසි උරග යැ; නැමූ කීමී ඇති වැ යේ නු සි;= පතනය යැ; සිරසින් නොවී නු සි සිරිංසප යැ; බලයෙහි හොවී නු සි;= බලාශය යැ; ගුනායෙහි නොවී නු සි සිරිංසප යැ; බලයෙහි හොවී නු සි;= බලාශය යැ; ගුනායෙහි නොවී නු සි; ගුනාශය යැ; දංෂවුා ඔහුව අංශුබ නු සි දංෂවුංසුබ යැ; වීෂ ඔහුගේ කොර නු සි කොරවීන යැ; ඒහ්වා ඔහුනේ දවීමබ නු සි දිව්රින්ව යැ, දෙදිවින් රස විදීනු සි දව්රසඥ යැ. යම් සේ ජීවත් වනු කැමැති නො මැරෙනු කැමැති සුව කැමැති දු:බපුතිකූල වූ පුරුෂයෙක් පයින් සර්පකිමීය හරනේ ද, වෙසෙසින් හරනේ ද, හංත්පසින් හරනේ ද, දුරින් දුරු කෙරේ ද, එසෙසින් හරනේ යැ, හංත්පසින් හරනේ යැ, දුරින් දුරු කෙරේ නු සි සපෙහෙකව පද සිරෝ ගනු වේ.

12 මහාතිදෙදසපාලි

කාමසුතතතිදෙදසෙං.

සෝ'මං විසතතිකාං ලොකො සතෝ සම්වතිතතතීති – ''සෝ' ති සො කාමේ පරිවජෛති; **විසතතිකා වුවා**ති තණහා ∸සො රාගො සාරාගො අනුනයො අනුරොබො නණි නණිරාගො, චිතතසස සාරාගො ඉවණා මුචඡා ආජෙඣාසාතං, ගෙඩො පළිගෙඩො¹ සඬකා පඬකා එජා මායා ජනිකා සඤ්නිකා සඤ්තුනී සිබා හී ජාලිනී සරිතා විසතතිකා සූතනං විසතා ආයුහනී දුතියා පණුධි හවනොතරි වතං² වනථො සාළුවො සෙනහො අපෙකතා පට්බණි ආසා ආසිංසනා ආසිංසිතතතං, රූපාසා සඳුසා ගණිංසා රසාසා ඵොටස්බබාසා ලාභාසා ඛනාසා⁴ පුතතාසා ජීවිතාසා, ජපා පජපා අතිජපා ජපාතා ජපාතකත, ලොලුපාං ලොලුපාංකතා ලොලුපා-සිතතතං, පුවජණුවිකතා⁶ සාදු⁷කමාතා, අධමාරාගො විසමලොහො තිකතුති නිකාමතා උපවනා පිහතා සමපාළාතා, කාමතණහා හවතණහා තිරොධතණකා, රුපතණකා විභවතණකා, රූපතණකා අරූපතණකා සදදතණයා ගතිතණයා රසතණයා ඓාට්ඪබබතණයා බම්මතණයා, ඔසො යොගො ගනො උපාදුනං ආවරණං නීවරණං ඡදනං බාඞනං උපකකිලෙසො අනුසගො පරිසුව්ඨානං ලතා වේවිච්ඡං දුසාබමුලං දුසාබන්දනං දුසාබපප-හවො මාරපාසො මාරබළිසං මාරවිපසො, තණහාතදී තණහාජාලං තණහා-ගදැලං තණහාසමුදෙද, අභිජඣා ලොහො අකුසලමුලං.

විසතත්තානේ - කෙතුවේසත විසතත්කා ? විසතානි විසතතිකා; විසංලානි වසතතිකා; විසටානි විසතතිකා; විසකකනීති විසතතිකා; විසං හරනීති වසතතිකා; විසංවාදිකා⁹ කි විසතතිකා; විසමූලානි විසතතිකා; විසඵලානි වසතතිකා; විසංවර්ෂාගානි විසතතිකා. විසාලා වා පත සා තණහා⁹ රූපෙ සදෙද ගණක රසෙ ඓාටස්බෙබ, කුලෙ ගණෙ අංචාසෙ ලාභෙ යසෙ පසංසාගං සුබෙ, මීවරේ පණඩපාතෙ සෙනාසනෙ හිලානපච්චයහෙසජ පරීකතාරේ, කාමබාතුයා රූපබාතුයා අරූපබාතුයා, කාමනවේ රූපහවෙ අරූපහවෙ සකුකුහවෙ අසකුකුහවෙ තෙවසකුකුතාසකුකුහවෙ එකවොකාර-හවේ වතුවොකාරහවෙ පකුවවොකාරහවෙ, අතීතෙ අතාගතෙ ප**ව**ටුපානොත, දීවසතුනමුනවිකුකු තබෙනසු බමෙමසු වසතා විපානානි විසතතිකා.

ලොඹොනි – අපායලොකෙ මනුසාලොකෙ දෙවලොකෙ බනිලොකෙ බාතුලොකෙ ආයතනලොකෙ.

- 1. රොබො පළිරොබො කානුවි. 2. වානා සිමු. 1. මජසං.
- පට්බණා සාං. PTS. 4. ජනාසා මජසං. 5. ලොලුපපා සාං.
 පුවජකතා. සිමු. I. මුප්ණුවකතා සාං. PTS. 7. සාබු ස; මජයං. PTS.
 8. වසංචාදිතා සිමු. I 9. කණහා'කි සාංමපොළුකෙ න දිසානක.

සො'මං විසනතිකාං ලොකො සතො සමනිවතතතී – 'සො' යනු: යමෙක් කාමයන් පරිවජිත කෙරේ නම හේ ය. 'විසන්තිකා' යි තෘෂණ කියැවෙයි. යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක් (පුනපුනා පමුණුවන හෙයින්) අනුතයයෙක් අනුරොබයෙක් නඤියෙක් නඤිරාගයෙක්, චිතතයානේ සංරාගයෙක් (අරමුණු කැමැති වන) ඊප්සායෙක් (බොල් කෙලෙස් බැමින් මුසපත් කරන) මුර්ඡායෙක් අධාවසානයෙක්, ගේඛයෙක් පරිගෙඛයෙක් (අරමුණෙහි ලැගෙන හෙයින්) සභිගයෙක් (ගැලෙන හෙයින්) පඞ්කයෙක් (ඒ ඒ හවයට ආකම්ණ කරන) එජාවෙක් (රවටන හෙයින්) මායාවෙක් (සසරවට උපදවන හෙයින්) ජනිකායෙක් (දුක හා සංයෝග කරමින් උපදවන හෙයින්) සංජනනියෙක් (=නිදුනි පුතිසැකි විසින් හවයෙහි) මැසීමෙක් ජාලිනිගෙක් (සරිත් සදශ ව`ආකම්ණ ිකරන ගෙසින්) නදිගෙක් වෙසෙසින් ඇලීමෙක් (බඳනා හෙයින්) හුයෙක් (විසනෘත වන හෙයින්) වසතායෙක් ආයුහනියෙක් (සහාය වන හෙයින්) දවිතීයායෙක් පුණිබියෙක් භවනෙතතියෙක් (සමුළුාල්න - ගහන හෙයින්) වනයෙක් (බලවද්ගාවයෙන්) වතථයෙක් සනුවරගැන් සෙනහයෙක් අපෙක්ෂාරෙක් පුතිබන්බුගෙක් ආශාගෙක් ආශංසාගෙක් ආශංසිත බවෙක්, රූපයෙහි ආශාගෙක් ශබිදාශායෙක් ගැනා-ශාගෙක් රසාශාගෙක් සපශාශාගෙක් බනාශාගෙක් පුතුාශාගෙක් ජීවිතාශා-යෙක්, (ජලාන කරන ගෙයින්) ජලායෙක් පුජලායෙක් අභිජලායෙක් ජලපත්ගෙක් ජල්පිතබවෙක් ලොලුට බවෙක් ලොලුපාකාරයෙක් ලොලුපාහිත බවේක්, නහුට සලන බවේක් මඩුර අරමුණු කැමැති වන බිවෙක්, අඩුමීරාගයෙක් විෂමලොහයෙක් නිකානතියෙක් නිකාමතයෙක් පාණිනා-ගෙක් පිහාගෙක් සමපාණිනාගෙක්, කාමතෘෂණාගෙක් හවතෘෂණාගෙක් ອີດອີກາອອກາດແໜ້, ປະອີກາອອກາດແຫ້ ແປະອີກາອອກາດແໜ້ ສີຣ໌ດາມີສາອອກາ-යෙක්, ශබදතෘෂණායෙක් ගනිතෘෂණායෙක් රසතෘෂණායෙක් සපශීතෘෂණා-යෙක් බමීතෘෂණායෙක්, ඔසයෙක් යොගයෙක් ගුන්යෙක් උපාදනයෙක් ආවරණයෙක් නිවරණයෙක් (කුසල් දහම වසන හෙයින්) ඡදනයෙක් බිණිනයෙක් උපකෙලශයෙක් අනුශයයෙක් (උපදතා කුසලවාරය ගන්නා) පරිසුවසානයෙක් (පරිවෙවෙන කරන හෙයින්) ලතායෙක් (විවිධ වංකා කැමැති වන හෙයින්) වි50 විජසාගෙක් දුෘඛමුල්ගෙක් දුෘඛනිද නයෙක් දුෘඛ-පු හව යෙක් මාර පාශ්යෙක් මාරබඩිශයෙක් මාර වී ෂයයෙක්, තෘෂණානදියෙක් තෘෂණාසඬඛාහත ජාලයෙක් තෘෂණා සඬඛාහත ගර්දුල (=ශුනකබිනින) යෙක් තෘෂණාසමුදුයෙක්, අභිබහයෙක් ලොහ අකුශලමූලයෙක් වේ නම් එය යි.

විශකතිකා - කවරගෙයෙකින් (තාෂණා තොමෝ) විසනතිකා නම වූ ද ? යන්: විසෘත වන ගෙයින් විසනතිකා යැ; විශාල වන ගෙයින් විසනතිකා යැ; විසාළු වන ගෙයින් විසනතිකා යැ; විශෙෂයෙන් සභා (පෙහනය කල හැකි) වන ගෙයින් විසනතිකා යැ; වෙසෙසින් සිත හකුළුවන හෙයින් හෝ දු:බවිෂය එලවන ගෙයින් විසනතිකා යැ; (අනිතාදිය) විසංචාදන කරන ගෙයින් විසනතිකා යැ; විෂමූල හෙයින් විසනතිකා යැ; විෂඵල ගෙයින් විසනතිකා යැ; විෂපරිභොග හෙයින් = විසනතිකා යැ; සිෂඵල ගෙයින් විසනතිකා යැ; විෂපරිභොග හෙයින් = විසනතිකා යැ; සිෂඵල ගෙයින් විසනතිකා යැ; විෂපරිභොග හෙයින් = විසනතිකා යැ; යළි විශාල වූ ඒ තෘෂණා නොමෝ රූපයෙහි ශබදයෙහි ගනියෙහි රසයෙහි සංශීයෙහී, කුලයා කෙරෙහි ගණයා කෙරෙහි ආවංසයෙහි ලාහයෙහි යශස්හි පුශංසායෙහි සුබයෙහි, චීවරයෙහි පිණකිපානයෙහි ශයනාසනයෙහි යශස්හි පුශංසායෙහි සාමබාතුයෙහි රූපබාතුයෙහි අරාපබාතුයෙහි, කාමහවයෙහි රූපහවයෙහි අරාපතවයෙහි සංඥහවයෙහි අසංඥහවයෙහි නොවසංඥතාසංඥහවයෙහි එකසාකකිහවයෙහි වතුසපහාකාලයෙහි දෙවෙලැනමුනටිදෙනවාබමීයන්හි විසෘත විභනෘත නු සි 'මිසතනිකා' නමු.

ලොනක – අපායලොකයෙහි මනුෂාලොකයෙහි දෙවලොකයෙහි සකනිලොකයෙහි බාතුලොකයෙහි අායතනලොකයෙහි යැ.

14 මහාතිදෙදශපාළි

සතොති - වතුහි කාරණෙහි සතො: කාගෙ කාගානුපසසනාසතිපටහානං හාවෙතෙතා සතෝ; වෙදනාසු-චිතෙත-බමෙමසු බම්මානුපසසනාසතිපටහානං අපරෙහිපි චතුහි කාරණෙහි සතො; භාවෙනෙතා සතො. අසති පරිවජානාශ සතෝ; සතිකරණියානඤා බම්මානං කතතතා සතෝ; සතිපටිපක්ඛානං1 බම්මානං හතතතා සතෝ; සතිනිමිතතානං බම්මානං අසම්මූටස්තතා² සතො. **අපරෙහිපි වනුහි කාරණෙහි සතො: සනියා සමතතාගතතතා සතෝ; සතියා වසිතතතා සතෝ; සතියා පාගුඤඤතාය සතෝ; සතියා අපචෛවාරොපනතාය4 සතෝ.* අපරෙහිපි වතුනි කාරණෙහි ແອລາ: ແລວວາວາ ແອລາ; ແລວວາວາ ແອວາ, සතෝ; සමතතතා සනතබම්මසමනතාගතතතා සතෝ. බුඟිානුසාතියා සතෝ; බම්මානුසාතියා සතෝ; සම්ඝානුකාත්යා සතෝ; සීලානුකාත්යා සතෝ; චාගානුකාත්යා සතෝ; දෙවතානුසාතියා සතෝ; ආනාපානසතියා සතෝ; මරණානුසාතියා සතෝ; කායගතාසතිශා සතෝ; උපසමානුසසතියා සතෝති. යා සති අනුකාති පටිකාති සති සරණතා බාරණතා අපිලාපතතා⁵ අසම්මුකානතා⁶ සති සතිපදිගං සතිබලං සම්මාසති සතිසමේබාරැකිඞේගා එකාගනමගෙො, අයං වුච්චති සති. ඉමාය සතියා උපෙතො හොති සමුපෙතො උපගතො" සමූපගතො උපපතෙනා සමූපපතෙනා⁸ සමහතාගතො. සො වූවාහි සතො.

සෝ'මං විසතතිකාං ලොකෙ සතෝ සමතිවතිබතිති – ලොකෙ වෙසා⁹ විසතතිකා; ලොකෙවෙතං¹⁰ විසතතිකං සතෝ තරති උතතරති පතරති සමතිකකමති වීති¹¹වතතනීති 'සෝ'මං විසතතිකං ලොකෙ සතෝ සමනිවතතති'.

තෙතාහ හගවා:

''ගො කාමෙ පරිවණෙනි සපාසොව පද සිරො, සො'මං විසනනිකා ලොකෙ සනො සමනිවනනතී'' ති.

1 - 4

"බෙතතං වතු්ං හිරඤඤං වා ගවාසසං දසපොරිසං, පියො බණු පුථු කාමේ යො තරො අනුගිජඣති".

පරිපස්භනං - සීමු. I. පරිඛණානං - මජසං. 2. අපමමුවධතානං - ස. සී. II. PTS.
 *3. පුපඵලකාණනාතරිගො භාගෙ සාම පොස්කා විසිසාගෙ.
 4. අපමේමාරොහතාග - ස. 5. පිලාපනතා - මජසං.
 6. අපම්මාණනාතා - සීමු. II. සං. 7. උපාගතො - සීමු. II. PTS.

8. සමානතා - සීමු. IT 9. ලොකො - සාහ. PTS. සා ලොකො වා සා. - මජසං. සීමු. II 10. සා ලොකො - සාහ. ලොකො වා සා. මජසං. සීමු. II. 11. පීති - සීමු. II.

සහෝ – සහර කරුණෙකින් සමෘති ඇතියේ: රූපකායයෙහි කායානු-ද ශීතා ඣෘතිපු ඣා ත ය (=කය අතිතාංදි විසින් පුනපුනා දක්නා සීවටත්) වඩනුගේ සමෘති ඇතිගේ යැ. වෙදනායෙහි - චිතනයෙහි - ඛම්යන්හි බමානුදශීනාකමෘතිපුසථානය වඩනුගේ සමෘති ඇතියේ සි. අනෙකුදු සතර කරුණෙකින් සමෘති ඇතියේ: මූෂිතසමෘතිය දුර ලීමෙන් සමෘති ඇතියේ. සමෘතියෙන් කතීවා වූ ධම්යන් (=සතර මාගීයන්) වඩන ලද හෙයින් සමෘතී ඇතියේ, (කාමචඡ්නුදි) සමෘතිපතිපසාවමීයන් නැසූ හෙයින් සමෘති ඇතියේ, සමෘතිනිමතත වූ (කායාදි) ධම්යන් තො නව හෙයින් සමෘතිමත් වූගේ යැ. අනා වූ ද සතර කරුණෙකින් සමෘති ඇතියේ: සමෘති-යෙන් සමන්ත වන හෙයින් සමෘතිමත් වූයේ, සමෘතිවශීනාවයට පැමිණි හෙයින් සමෘතිමත් වූගේ, සමෘතියෙහි පුගුණ බැවින් සමෘතිමත් වූගේ, සමාතියෙන් අපරිවතීතින වන (=තො පසුබස්තා) බැවින් සමාතිමත් වූයේ. අනා වූ ද සතර කරුණෙකින් සමෘතිමත් වූයේ: සතාන (=සවහාවයෙන් විදාමාන) වන බැවින් සමෘතිමත් වූයේ, ශානන (=තිවුණ වන) බැවින් සමාතිමත් වූගේ, කොලස් සන්හිදුවන ලද බැවින් සමාතිමත් වූගේ, සභ්පුරුෂධමීයන්ගෙන් සමන්වන වන බැවින් සමෘතිමත් වූයේ. බුද්ධා-නුසමෘතියෙන් සමෘතිමත් වූගේ, ඛම්ෘනුසමෘතියෙන් සමෘතිමත් වූගේ, සඞ්ඍ-නුසමෘතියෙන් සමෘතිමත් වූයේ, ශීලානුසමෘතියෙන් සමෘතිමත් වූයේ, තහාගානුසමෘතියෙන් සමෘතිමත් වූයේ, දෙවතානුසමෘතියෙන් සමෘතිමත් වුගේ, ආනාපානසමෘතිශෙන් සමෘතිමත් වුගේ, මරණානුසමෘතිශෙන් සමෘති-මත් වූගේ, කායගතසමෘතියෙන් සමෘතිමත් වූයේ, උපශමෘනුසමෘතියෙන් සමෘතිමත් වුයේ යි. යම සිහියෙක් නැවත නැවත සිහි කිරීමෙක් අභිමුඛ ව මෙන් සිහි කිරීමෙක් සිහියක් සිහි කරන අසුරක් (ඉැතය) බරන බවෙක් (අරමූනෛති) බැසගන්නා බවෙක් (විරකෘත හාෂිතයන්) දුමොෂ (=ටිසවෘත) තොවන බවෙක් සමෘතියෙක් සමෘතිත්දියයෙක් සමෘතිබලයෙක් සමාක්යමාතියෙක් සමාතිසමෝධාතිකයෙක් එකායනමාගීයෙක් වේ ද, මෝ සමෘති තමැයි කියනු ලැබේ. මේ සමෘතියෙන් උපෙත වූයේ සමු-පෙත වූගේ උපගත වූගේ සමූපගත වූගේ නොවෙන් වූගේ පරිපුණි වුගේ සමන්වාගත වුගේ වෙයි. හේ සමාතිමත් වූගේ ය සි කියනු ලැබේ. සො'මං විසනතිකං ලොකෙ සතො සමතිවත්තිත් - මේ විසතතිකා තොමෝ සකානිලොකගෙහි මැ වෙයි. ස්කානිලොකගෙහි මැ පවත්තා වූ මේ විසතතිකා සඬඛාාත තෘෂණාව සමෘතිමත් වූයේ (කාමයන් දුරු කෙරෙමන්) තරණය කෙරෙයි. (කෙලශයන් දුරු කෙරෙමන්) උතතරණය කෙරෙයි. (ඔවුන්ගේ පුතිෂාාගෙතුව සිඳිමන්) පුතරණය කෙරෙයි. (සසර ඉක්මවමින්) සමතිතුමණය කෙරෙයි, (පුතිසකියට අහවොතපතතික කෙරෙමත්) ඉක්මවානු සි ''සො'මං විසහතිකං ලොකෙ සතො සමතිවතතති" යනු වේ.

එයින් වද, දහ බුදුහු:

"හෝ කාමේ පරිවජෙන් -පෙ- සතෝ සමනිවතකත්" සි.

1-4.

"ගම මනිසෙක් හැල් ආදි කෙත් හෝ ගෙවතු ආදි වතු තෝ අමුරත් හෝ ගවයන් අසුත් හෝ දසුන් කමකරු පුරුෂයත් හෝ නැයන් හෝ අන් බොහෝ කාමයනු දු පුනපුතා පාන්වනා කෙරේ නම්" බොහිඩා වසුවා නිරඤඤෑ වෑ හි – 'බොහත'හති සාලිකෙඛතතා විහි කෙඛතතා මුහාකොඛතතා මාසකොඛතතා යවකොඩතා ගොඩූමකොඛතතා හිලකොඛතතා; වසුවුනති¹ – ඝරවසුවා කොවස්කවසුවා පුරෙවසුවා පමණවසුවා ආරාමවසුවා විහාරවසුවා; නිරඤඤෑනති – හිරඤඤා වුවවති කහාපණොති 'බෙතතා වසුවා හිරඤඤෑ වා.'

ශවාසාං දශපොරිසනහි - 'ගවා'හි ගාවො* වුච්චනහි. අසාන් පසුකාදයො වුච්චනහි. දෙසාන් - වහතාරො දසා: අනෙතාරාහකො දසො, බනකකීතකො දසො, සාමං වා දසවාං උපෙති, අකාමතො වා දසවාං² උපෙති.

> "ආමාග³ දසා'පී භවනති හෙකෙ බනෙන කීතාපි භවනති දසා, සාමං ව එකෙ උපයනති දසා⁴ හයා පණුනතාපී තවනති දසා" ති.

පුරිසානී - තයො පුරිසා: හතකා කම්මකරා උපඒවිනොහී 'ගවාසසං දුසපොරිසං.'

පීගො බංකු පයුකාවෙ'ති - 'විතො ති ඉතිපරිගතහො වුවවති. බංකුති - වතතාරො බංකු: කෘතිබනිවාපි බංකු, ගොතතබනිවාපි බංකු, මනතබනිවාපි බංකු, සිපාබනිවාපි බංකු. පුථු කාවෛති - බහූ කාමෙ; එතෙ පුථුකාමා: මතාපිකා රුපා -පෙ- මතාපීකා ඵොට්ඨබබාති 'විගො බංකු පුථු කාමෙ.'

තෙතාන භගවා:

''බෙතතං වඳවුං හිරඤඤං වා ගවාසකං දාසපොරිසං, පියො බඳබු පුථු කාමෙ යො නරෝ අනුබිජඣනී'' හි.

1-5.

"අබලා නං බලියනුති මදදනෙත නං පරිසාසයා, තතො නං දුසුඛමණෙති නාවං නිතනම්වොදකුං".

- 1. "වසුාඉති සාක- PTS. 8. දෙසවියං මජසං. සිමු. I. සි. II PTS.
- දංශාංශ සිමු. I. 4. දංශං සි. I සිමු. I. සාක. PTB. 5. ස්ථාවුනොහා සිමු. I.
 ස්ථා සිමු. I. 7. සිමී. සිමු. I. ස. 8. ජනු සිමු. I. ජානු සාක.
 ඉ. සිනුගු. සිමු. I * 'හවහාති ගවා' සබාළු.

මෙනතං වැඩුං හිරසැසැං වා - 'බෙතත' තම්: හැල්කෙත යැ, වීකෙත සැ, මුංකෙත යැ, මැකෙත යැ, යවකෙත යැ, තිරිඉකෙත යැ, තලකෙත යි.

වසු නම්: ගෙවතු සැ, කොටුවතු සැ, නේ පෙරටුයෙනි වතු සැ, අරම්වතු සැ, වෙතෙරවතු සි. නිරඤඤ නම්: කහවුණු හිරණා සැ සි කියනු ලැබේ නු සි (මෙසේ) ''බෙතතං වනු හිරඤඤං වා'' සනු වේ.

නවාසායං දෙසපොටිසං – 'ගවා' සි ගවයෝ (=ගෙරිහු) කියනු ලැබෙත්. අසානා සි එළු ආදි සිටුපාහු කියනු ලැබෙත්. දෙසා යනු: දෙසයෝ සතර දෙනෙකි: (ඇතුළුගෙසි දසියාගේ කුසෙහි උපන්) අනතර්දසයා යැ, බන– යෙන් විකොට ගත් දසයා යැ, තොමේ මැ හෝ දස්බවට පැමිණින්ගේ යැ, කරමරානීත (=බැඳ ලා ගැනීමෙන්) හො කැමැත්තෙන් දෙසබවට පැමිණින්ගේ සි.

1. ''ඇතැම් කෙනෙක් ඇතුලත්හි උපත් දසයෝ වෙත්මැය. ධනයෙන් විනිණ්හත් දසයෝ ද වෙති. තව ද් ඇතැම් කෙනෙක් තුමූම දසබවට පැළිණෙනි. බියෙන් මඩනා ලද්දුහු ද දසයෝ වෙත්."

පුරිසා යනු: පුරුෂයෝ තිදෙනෙකි: බැලයෝ යැ, කම්කරුවෝ යැ, ඇසුරු කොට ජීවත් වන්නාහු යැ සි ''ගවාසසං දසපොරිසං'' යනු වේ.

පීයෝ බණු පුළු කාමේ - 'පියෝ' සී සතුපරිගහය කියනු ලැබෙයි. බණු යනු: සතර බණු කෙනෙකි: මවුපිය දෙපස ශැති වූ බාතිවයෝ ද බණුහු යැ. සමානගොලා ඇති බාතිවයෝ ද බණුහු යැ. (එක් ඇදුරැකුලයෙහි උගත් මනලා ඇති) මනලාබාතිවයෝ ද බණුහු යැ. (එක් වැ උගත් ශිලප ඇති) ශිලපබානිවයෝ ද බණුහු යි. පුළු කාමෙ යනු: බොහෝ කාමයන්; මොහු යැ පුදුකාමයෝ ද බණුහු යි. පුළු කාමෙ යනු: මන වහන ස්පුළුවහයෝ යැසි ''පියෝ බණු පුළු කාමෙ" යනු ළේ.

යො නාරෝ අනුගි≾කානි - 'යො' යනු: යමෙක් යම්බදු වූයෙක්, (තවසාම ආදි) යමෙකින් යුකත වූයෙක්, යමසේ සිටියෙක්, යම පුකාර වූයෙක්, යම තනතුරකට පැමිණියෙක්, යම බම්යෙකින් සුකත වූයෙක්, කෘගුයයෙක් හෝ බාහමණයෙක් හෝ වෛශායෙක් හෝ ශුදයෙක් හෝ නිහියෙක් හෝ පැමිද්දෙක් හෝ දෙවියෙක් හෝ මිනිසෙක් හෝ යැ. නාරෝ යනු: සහතියෙක්, නරයෙක්, මානව∍යක්, පුරුෂයෙක්, පුද්ගලයෙක්, ජීවයෙක්, ජාතියට පැමිණෙනුමයක්, ජනතුයෙක්, කම්යෙන් යනුයෙක්, මනුජයෙක් යැ. අනුගි≾කාති- කෙලශකාමයෙන් වසතුකාමයන්හි නිජු වෙයි, පුනපුතා පතයි, හාත්පසින් නිජු වේ නු සි ''යො නාරෝ අනුගිජකාහි" යනු වේ.

එයිත් වද,ලහ බුදුහු:

''බෙහතං වඳසුං හිරසැසැංවා -පෙ- හෝ නරෝ අනුගිජකත්'' යි.

1 - 5.

''අබල වූ කෙලෙස්හු ඒ මනිසා මැඩ ගනිති. යළි පුකට අපුකට උපදුවයෝ ඒ කාමගිඟියා මඩිති. එහෙයින් සිදුරු වූ කැවකට ජලය වදනා සෙයින් ජාතතාදී දුක ඔහු අනුවයේ" අබලා නං බලියෙනතිත් – අබලාති අබලා කිෂලසා දුබබලා අපපාලා අපපථාමා හිතා තිහිතා පරිහිතා ඔමකා ලාමකා ජනතාකා¹ පරිතතා. තෙ කිලෙසා තං³ පුගානලං සහනති පරිසහනති අතිහවනති අජෙකාපථරනති පරියාදීයනති මදදනතීති එවමපි අබලා නං බලියෙනති. අථවා අබලං පුගානලං දුබබලං අපපාලං අපපථාමකා හිතං නිහිතං පරිහිතං ඔමකා ලාමකා ජනතාකං පරිතතා, යසස තත් සදධාබලං විරියබලං සනිබලං සමාධිබලං පකුකුබලං හිරිබලං ඔතතපෙබලං. තෙ කිලෙසා තං පුගානලං සහනති පරිසහනති අභිහවනති අජෙකාපථරනති පරියාදියනති මදදනතීනි එවමපි අබලා තං බලීයනති.

මදද හෙත හා පරිකාශය නි - පරිකාශය නි දෙව පරිසාසයා: පාකව පරිකාශා ව පරිවජනනපරිකාශා ව. කතමේ පාකටපරිසාසයා? සීහා වාගතා දීපී අවජා තරවජා කොකා³ මහිසා හපම අහි වවජිකා සතපදී, වොරා වා අසසු මාණවා වා කතකම්මා වා අකතකම්මා වා, වක්බුරෝගො සොතරෝගො කානරෝගො ජීවහාරෝගො කායරෝගො සීසරෝගො කණණරෝගො මූබරෝගො දනතාරෝගො කාසො සාසො පීනාසො චහො ප්රො කුවජිරෝගො මූවජා පක්බාදිකා⁴ සූලා විසූමකා කුවස්ං ගණෙඩා කිලාසො සොසො අපමාරෝ දරුදු කණ්ඩු කවජු රබසා⁵ විතවජිකා ලොහි-තපනාං⁶ මධුමෙනො අංසා⁷ පිළකා හගඥලා පීනතසමුවසානා ආබාබා සෙමහසමුවසානා ආබාබා වාතසමුවසානා ආබාබා උතුපරිණාමජා ආබාබා සීතං උණහා ජීනවෝ පිපාසා උචාරෝ පකාවෝ බංසමකසවානානපයි-රිංසපසමරකා ඉනි වා, ඉමෙ වුච්චනත් පාකටපරිතානයා.

කතමේ පටිවඡනනපරිසසයා ? කායදුව්වරිතං විවිදුව්වරිතං මනොදුවව-රිතං, කාමවජඥතිවරණං වාාපාදනීවරණං පිතමදඛනීවරණං උදඛවව-කුකකුවවනීවරණං විවිකිවඡානීවරණං, රාගො දෙසො මොහො කොබො උපනාහො මකෙඛා පලාසො ඉසසා මව්ඡරියං මායා සායේයාං එමෙහා සාරමේහා මානො අතිමානො මදෙ පමාදෙ, සබෙබ කිලෙසා සබෙබ දුව්වරිතා සබෙබ දරථා සබෙබ පරිලාහා සබෙබ අකුසලාභිසඞ්ඛාරා, ඉමෙ වුව්වනති පට්වඡනතපරිසසයා.

- l. ස. ජනුකකා. සිමු. IJ, PTS. 2. තං. සිමු. I, සාකා.
- 3. තරවජා සොසා සීමු. I, හොමහිසා PTS. 4 උසාකාළිකා සීමු. I, සී. II.
- 5. නම්සා සිමු. I 6. ලොහිතං පිතතං. සාසා. 7. අරිසා ස.

අබලා හාං බලියෙහන – අබලා යනු: කොලෙස්හු අබලයෝ යැ, දුබලයෝ යැ, අලපබලයෝ යැ, අලපශකති ඇතියෝ යැ, හිතයෝ යැ, තිහිතයෝ යැ, පරිහිතයෝ යැ, අවමත(අවඥත)යෝ යැ, ලාමකයෝ යැ, පතායනීතයෝ යැ, පරිතතයෝ යි. ඒ කොලෙස්හු ඒ පුදහලයා සහතය කෙරෙති (-මසිනි), තාත්පසින් මසිනි, අතිහවතය කොරෙති, යටපත් කොරෙති, ගාත්පසින් අල්වාගනිහි, මර්දනය කොරෙත් නුසි මෙසෙයින් ද අබලයෝ ඔහු මසිති. තොහොත් ශුද්ධාබල ව්යසිබල සමාතිබල සමාතිබල පුඤබල හිරිබල ඔතතපබල යමක් හට තැද්ද, (එහෙයින්) අබල වූ දුබල වූ අලපබල වූ අලපශකති වූ හිත වූ තිහිත වූ පරිහිත වූ අවමත වූ ලාමක වූ පුතායගහන වූ පරිතත වූ ඒ පුද්ගලයා ඒ කොලශයෝ සහනය කෙරෙනි, හාත්පසින් මසිනි, අභිහවතය කොරෙති, යටපත් කොරෙති, තාත්පයින් ගනිහි, මරිකත් නුයි මෙසෙයින් ද ''අබලයෝ ඔහු මසිත්''.

මදදනොන නාං පරිකාශා – පරිසාශා යනු: පරිශුය (උපදුවයෝ) දෙදෙනෙකැ: පුකටපරිශුය යැ, පුතිචඡනනපරිශුය යැයි. පුකට උපදුවයෝ **කච්රහ ? යන්: සිහ යැ, වග යැ, දිවී යැ, වලස් යැ, තරස් යැ, කොක්තා** ar, මසු ar, ඇත් ar, සප් ar, නුහුසු ar, පත්තැ ar, කළ සොරකම ඇති තෝ කළ සොරකම නැති හෝ සොරු හෝ සැහැසියෝ හැ; වසුරොග යැ ගොறුරොග යැ සාණරෝග යැ ජිහ්වාරොග යැ කායරොග යැ යිමී-රොග යැ කණිරොග යැ මුඛරොග යැ දනතරොග යැ කාශ යැ වොස යැ පීනස යැ දහ යැ ජවර යැ කුසමරොග යැ මූර්ඡා යැ රකතා තීසාර යැ ආමශූල යැ විසූවිකා යැ කුෂට යැ ගණඩ යැ කිලාසකුෂට යැ සායය යැ අපසමාර ගැ දද ගැ කැසි යැ කස් යැ වුණ ගැ විතච්ඡිකා (-තලරොග) යැ රකතපිතන යැ මඩුමෙහ යැ අශීස් යැ පොළ යැ හහඤරා යැ පිනින් නැහි ආබාධ යැ සෙමින් නැහි ආබාධ යැ වසින් නැහි ආබාධ යැ සානනිපානික ආබාධ යැ ඍතුපරිණාමයෙන් උපන් ආබාධ යැ විෂම වූ ඊයඹාපථයෙන් නැහි ආබාධ යැ උපහුමයෙන් උපන් ආබාධ යැ කම්විපාකයෙන් උපන් ආබාබ ගැ ශීත ගැ උෂණ ගැ ජිඝත්සා ගැ පිපාසා ගැ උචචාර ගැ පසාව යැ, මැසි - මදුරු - වා - අව - දික්ද යන මොවුන්ගේ පහසින් උපත් පීඩා යැ යන මේ තෝ යි. මොහු පුකට උපදුවයෝ යැයි කියනු ලැබෙත්.

පතිවජනන උපදවගෝ කවරහ ? යන්: කායදුවෙරිත යැ වාන්දුවෙරිත කැ මනොදුවෙරිත යැ, කාමවජඥනීවරණ යැ වතපදනීවරණ යැ පීනමිදඛ නීවරණ යැ උදඛවවකුකතුවෙනීවරණ යැ විවිකිච්ඡා නීවරණ යැ, රාග යැ දෙවෂ යැ මොහ යැ කොබ යැ උපනාහ යැ මුක්ෂ (මෛරමා ගුණ මැකීම) යැ පලාස (සුගහාන) යැ ඊෂතීා යැ මාත්සයතී යැ මායා (සවදෙෂ ශූහත) යැ සායේයන (අසද් ගුණ පුකාශ) යැ (ඔවා නො ගන්නා) සාමහ යැ සංරමහ යැමාන යැ අතිමාන යැමද යැ පුමාද යැ, සියලු කොලශයෝ යැ සියලු දුවෙරිතයෝ යැ සියලු දරථයෝ යැ සියලු (කොලශ) පරිදහයෝ යැ සියලු (කොලශ) සනතාපයෝ යැ සියලු අකුශලාතිසංස්කාරයෝ යැ යන මොකු පුතිවජනන උපදුවයෝ යැයි කියනු ලැබෙන්. පරිසාසානි - කෙනුවෙහින පරිසාසා? පරිසහනාහීති පරිසාසයා, පරිහානාය සංවතනනතීති පරිසාසයා, තතාසයාති පරිසාසයා. කථං පරි සහනතීති පරිසාසයා? තං පුහාලං සහනති පරිසහනති අතිහවනති අජේකානථරනති1 පරියාදියනති මදානති. එවං පරිසහනතීනී පරිසාසයා.

කථං පරිභාතාය සංවතතතතීති පරිසාසයා ? තෙ පරිසාසයා කුසලාතං බම්මාතං අනතරායාය පරිභාතාය සංවතතතතීති. කතමෙසං කුසලාතං බම්මාතං ? සම්මාපටිපදාය අනුලොමපටිපදාය අපවානීකපටිපදාය අමිරුදයා-පටිපදය අනින්ථපටිපදාය බම්මානුබම්මපටිපදාය සීලෙසු පරිසූරකාරිතාය ඉන්දියෙසු ශතතආරාරතාය හොජනෙ මතතකකකුකුතාය ජාගරියානුයොගසස සතිසමපජඤඤඤසා වතුනතං සත්පටස්තොතං භාවතානුයොගසස වතුනතං සම්මපපබාතාතං භාවතානුයොගසස වතුනතං ඉදසිපාදනං භාවතානු-යොගසස පඤවනතං ඉන්දියාතං භාවතානුයොගසස පඤවනතං බලාතං භාවතානුයොගසස සතතනතා බොජකම්හාතං භාවතානුයොගසස අරියසස අවස්ඩනිකසස මහනසස භාවතානුයොගසස, ඉමෙසං කුසලාතා බමාතං අනතරායාය පරිභාතාය සංවතතනති. එවං පරිභාතාය සංවතතනතීති පරිසාසා.

කථං තතාසයාති පරිසායා? තවේතෙ පාපකා අකුසලා බමා උපාජජනති අතතතාවසනනිසායා යථා බිලෙ බිලාසයා පාණා සයනති, දකෙ දකාසයා පාණා සයනති, වනෙ වනාසයා පාණා සයනති, රුකොඛ රුකාඛාසයා පාණා සයනති; එවමෙව තවේතෙ පාපකා අකුසලා බමා උපාජජනති අතතතාවසනනිසායාති. එවමපි තතාසයාති පරිසායා.

වුතතං ගෙතං භාවතා:

"සානෙතවාසිකො තිකබවේ, තිකබු සාවරියකො දුකඛං න ඵාසු විහරති. කථඤව තිකඛවේ, තිකබු සානෙතවාසිකො සාවරියකො දුකඛං න ඵාසු විහරති ? ඉබ තිකඛවේ, තිකඩුනො වකබුතා රූපං දිසවා උපපජානති යෙ පාපකා අකුසලා බම්මා සරසංකපපා සඤඤඤ් නීයා, තාසස අනෙතා වසනති අනිාසස වසනති² පාපකා අකුසලා බම්මාති, තසමා සානෙතවාසිකෝති වුවවති. තෙ තං සමුදුවරනති - සමුදාවරනති නං පාපකා අකුසලා බම්මාති, තසමා සාවරියකොති වුවවති. පුන ව පරං තිකඛවේ, තිකබුනො සොතෙක සදදා සුනිමා - පෙ - කානෙත ගනිමං කාඕනමා - පෙ - ඒවනාය රසං සාඕනිමා - පෙ - කායෙන ඵෝටස්ඛබං එසිනමා - පෙ මනසා බම්මං විඤඤය උපපජානති යෙ පාපකා අකුසලා බම්මා සරසංකපපා සඤඤයුණනියා, තාසස අනෙතා වසනති අනිාසස වසනති² පාපකා අකුසලා බම්මාති, තතමා සාමනතා වසනති අනිාසස වසනති² පාපකා අකුසලා බම්මාති, තතමා සාමනතා වසනති අනිසෙ වසනති² පාපකා අකුසලා බම්මාති, තතමා සාමනතා තකුසලා බම්මාති තසමා සාවරියකො කී වුවෙති. එමං බො තිකඛවේ, තිකබු සානෙතාවාසිකො සාවරියකො දුකඛං න ඵාසු විහරතී" ති. එවමයි තතාසයාති පරිසසයා. පරිසාසයා යනු කවරහෙයින් පරිසාසය වෙති ? යත්: පරිසහතය කෙරෙත් නුයි 'පරිසාසය' තම වෙති, පරිහානසට• වැවෙත් නුයි 'පරිසාසය' තම වෙති, එහි ආසය ඇත්තාහු නුයි – පරිසාසය නම් වෙත්.

කෙසේ 'පරිසහනය කෙරෙත්' නුයි 'පරිසසය' නම් වෙති ? යත්: ඒ උපදුවයෝ ඒ පුතුල්නු සහනය කෙරෙති, පරිසහනය කෙරෙති, මැඩ– ගෙත සිටිති, හාත්පයින් අල්වාගනිති, ම්රිකාගනිත්. මෙසේ පරිසහතය කෙරෙත් නුයි 'පරිසසය' නම් වෙත්.

කෙසේ 'පරිතානයට වැටෙත්' නුයි 'පරිස්සය' නම් වෙනි ? යන්: ඒ උපදුවයෝ කුශලබමීයන්ගේ අනතරාය පිණිස පරිතානය (තැරීම) පිණිස පවතින්. කවර කුශලබමීයන්ගේ ද යන්: සමාක්පතිපත් යැ අනුලොමපතිපත් යැ අපුතානීකපතිපත් යැ අවිරුඛ්පත්පත් යැ අනිසී-(අසිංනුගත)පතිපත් යැ අපුතානීකපතිපත් යැ අවිරුඛ්පත් යැ අනිසී-(අසිංනුගත)පතිපත් යැ අපුතානීකපතිපත් යැ අවිරුඛ්පත් යැ අනිසී-(අසිංනුගත)පතිපත් යැ අපුතානීකපතිපත් යැ ශීලයෙහි පරිසූරකාරිනි යැ ඉංදියයන්හි ගුපතදවාරතා යැ හොජනයෙහි මාතුඥතා යැ ජාගයකීංනු-යොග යැ සමෘතිසපේෂක යැ වතුර්විබ සමෘතිපුසථානයන්ගේ භාවනානු-යොග යැ සතානිසපේෂක යා වතුර්විබ සමෘතිපුසථානයන්ගේ භාවනානු-යොග යැ පතුවිය සංදික පරිතානයන්ගේ භාවනානුයොග යැ සපතාමා-බාහිතයන්ගේ භාවනානුයොග යැ ආයතිංචාහිතිකමානීයාගේ භාවනානුයොග යැ යත මේ කුශලබමීයන්ගේ අනතරාය පිණිස පරිතානය පිණිස වැටෙත්. මෙසේ පරිතානයට වැටෙත් නුයි 'පරිස්සය' නම් වෙත්.

කෙසේ 'එහි ආසය ඇත්තාහු' නුයි 'පරිසාසය' නම් වෙති ? යත්: ඒ ඇත්බැවිහි තෙල ලාමක අකුශලබමීයෝ ආතමභාවය ඇසිරි කොට උපදින්. යම්සේ බිලය ඇසුරු කරන පුංණ්හු බිලයෙහි හොවිත් ද, දිය ඇසුරු කරන පුංණ්හු දියෙහි හොවිත් ද, වනය ඇසුරු කරන පුංණ්හු වෙතෙහි හොවිත් ද, රුක ඇසුරු කරන පුණ්හු රැක්හි හොටිත් ද, එසෙයින් ම අත්බැව ඇසුරු කරන තෙල ලාමක අකුශලබමයෝ ඒ අත්බැවිහි උපදිත්. මෙසෙයිනුදු තතාසය (එහි ආසය) ඇත්තාහු නුයි පරිසාසය නම වෙත්.

මේ වදාරන ලද මැයි බුදුන් වියින්:

''මහණෙනි, සනෙතවාසික වූ සාචරියක වූ මහණ දුකසේ නො සුවසේ වෙසෙයි. මහණෙති, කෙසේ නම් සානෙතවාසික වූ සාවරියක වූ මිහණ දුකසේ නො සුවසේ වෙසෙයි? ගත්: මහණොති, මේ ශාසනයෙහි මහණක් හට ඇසිත් රූපයක් දුක සරසංකලප (-අරමුණුවල හැසිරෙන හෙයින් සංකලපනය කටයුතු) වූ සංයෝජනයන්ට හිත වූ යම ලාමක අකුශලධාමී කෙනෙක් උපදිත් ද, ඒ අකුශලබමීයෝ ඔහුගේ සිත තුල වෙසෙති. සනතානයට පිවස වෙසෙති. එහෙසින් 'සානෙතවාසික' යයි කියනු ලැබේ. යම් හෙයකින් ඒ ලාමක අකුශලබමීයෝ ඔහු හසුරුවත් ද, ඔහු කෙරෙහි පවතිත් ද, එහෙයින් 'සාචරියක' යයි කියනු ලැබේ. තවද මහණෙනි, මහණක් හට කනින් ශබදයක් අසා... නාසයෙන් ගඳක් අසා... දිවින් රසයක් විද... කයින් පහසක් පැහැස... සිතින් දහමක් දුන නානාලමබන-ගෙහි හැසිරීම් වශයෙන් පරිකල්පිත වූ සංයෝජනීය වූ යම් ලාමක අකුශලධම් කෙතෙක් උපදිත් ද, ඒ ලාමක අකුශල ධම්යෝ ඔහුගේ සිත තුළ වෙසෙකි. ඔහුගේ සනතානයට පිවිස වෙසෙති. එහෙසින් 'සානෙතවාසික' යයි කියනු ලැබේ. යම් හෙයකින් ඒ ලාමක අකුශල බම්යෝ ඔහු හසුරුවත් ද, ඔහු කෙරෙහි පවතින් ද, එහෙයින් 'සාවරියක' යයි කියනු ලැබේ. මෙසෙයින් මහණෙනි, මහණ තොමේ සානොතවාසික වූගේ සාචරියක වූගේ දුකසේ වෙසෙයි, සුවසේ නො වෙසේ යයි. මෙසේත් තතාසය වෙත් නුසි උපදුව තම් වෙත්.

වූතතං හෙතං හගවතා:

''තගො මේ භිකඛවෙ, අනතරා මලා අනතරා අමතතා අනතරා සපතතා අනතරා වධකා අනතරා පඩාතිකා. කතමෙ තයො? ලොහො භිකඛවෙ, අනතරා මලං අනතරා අමතෙතා අනතරා සපතෙතා අනතරා වධකො අනතරා පවචතිකො. දෙසො භිකඛවෙ -පෙ- මොහො භිකඛවෙ, අතතරා මලං අතතරා අමතෙතා අනතරා සපතෙතා අනතරා වධකො අනතරා පචචතිකො. ඉමේ ඛො තිකඛවෙ, තයෝ අනතරා මලා අනතරා අම්තතා අනතරා සපතතා අනතරා වධකා අනතරා පවචණිකා" ති.

- "අතත්ජතනො ලොහො ලොහො විතතපකොපතො, 1. භයමනතරතො ජාතං තං ජනො තාවබුජඣති.
- 2. ලුදොා අතරං න ජානාති ලුදොා බමමං න පසසත්, අතිනතමං1 තද හොති යං ලොහො සහතෙ තරං.
- 3. අතතර්ජනනෝ දෙසො දෙසො චිතනපකොපනො, භයමනතරතො ජාතං තං ජනො නාවබුණ්ඩි ති.
- 4. කුයුඩා අත්ං න ජාතාති කුදෙඩා බමාං න පසසති, අකිනතමං1 තදු හොති යං කොබො සහතෙ තරං.
- 5 අතතාජනතා මොහො මොහො විතතපකොපතො, හයමනතරතො ජාතං තං ජනො නාවබුණ්ඔති.
- මූදෙනා අතරං න ජානාති මූදෙනා බමමං න පසසත්, 6. අභානතාමං1 තද හොති යං මොහො සහතෙ තරං"ති.

එවමපි තතාසයාති පරිසසයා.

වූතතං හෙතං හහවතා:

"තයො බො මහාරාජ, පුරිසසස බම්මා අජඣතතං උපාජජමානා උපාජානති අතිතාය දුක්ඛාය අථාසුවිතාරාය. කතමේ තයෝ ? ලොහො බො මනාරාජ, පුරිසසස බමෙමා අරඣතතං උපාජාමානො උපාජාති අභිතාය දුක්ඛාය අථාසුවිහාරාය. දෙසො බො මහාරාජ, පුරිසසස බමෙමා අරඹාතතං උපාරාමානො උපාරාති අහිතාය දුක්ඛාය අථාසුවිහාරාය. මොහො බො මහාරාජ, පුරිසසස බමේමා අජඣිතතං උපාජිජමානො උපාජාන් අගිනාය දුක්ඛාය අථාසුවිහාරාය². ඉමේ බො මහාරාජ, තයො, පුරිසසස බම්මා අජබාතතං උපාජජමානා උපාජජනත් අභිතාය දුක්ඛාය ඓාසුවිහාරායාකි.

ලොහො දෙසො ව මොහො ව පුරිසං පාපවෙතසං, 7. හිංසනති අතතසමහුතා තවසාරං'ව සමඵල" නති.

එවමපි තතුාසයාති පරිසසයා.

වූතතං හෙතං හගවතා:

8. ''රාගො ච දෙසො ච ඉතො තිදුනා අරති රති ලොමහංසො ඉතොජා,3 ඉතො සමූටඨාය මනොපිතකකා කුමාරකා⁴ බංකමිවොසසජනති"

1. අනිතමං - සත

- 2. අපාසු ිහාරායාති සිමු. I.
- 3. ජාතෝ. ස, PTS. ජාතා ස. 4. කුමාරිකා මජසං.

මේ වදරත ලද මැයි බුදුන් විසින්:

"මහණෙනි, ඇතුළත මලයෝ ඇතුළත අමතුයෝ ඇතුළත සතුරෝ ඇතුළත වබකයෝ ඇතුළත පසමතුරෝ තිදෙනෙක් වෙති. කවර තිදෙනෙක් ද ? යන්: මහණෙනි, ලොහය ඇතුළත මලයෙක, ඇතුළත අමතුයෙක, ඇතුළත සතුරෙක, ඇතුළත වබකයෙක, ඇතුළත පසමතුරෙකි. මහණෙති, දොෂය... මහණෙති, මොහය ඇතුළත මලයෙක, ඇතුළත අමතුයෙක, ඇතුළත සතුරෙක, ඇතුළත වබකයෙක, ඇතුළත පසමතු-රෙකි. මහණෙනි, මොහු තිදෙන ඇතුළත මගයෝ යෑ, ඇතුළත අමතුයෝ යෑ, ඇතුළත සතුරෝ යෑ, ඇතුළත වබකයෝ යෑ, ඇතුළත පසමතුරෝ යි.

1 – 2. ලොහය අනඞ් උපදවන්නේ යැ. ලොහය සිත චලනය කරන්නේ යැ. හේ ඇතුළත (සින්හි මැ) උපත් හයහෙතුයෙක. ඒ හය බාල මහාජන තෙමෙ නො දනී. ලොහි වූයේ (ලෞකිකලොකොතතර) අඞ්ය නො දනී. (අඞ්යට හෙතු වූ) බමීය නො දකි. යම කලෙක්හි ලොහය තෙම මිනිසා මැඩගනී ද එකල්හි බහල වූ අතිකාරය වේ.

3 – 4. දොෂය අනාවීජනක යෑ, දොෂය සිත වලනය කෙරෙයි. හේ සිත්හි උපන් හය කාරණයෙක. බාලජන තෙමේ එය අවබොඛ නො කෙරෙයි. කිපියේ අඵීය නො දනී. බමීය නො දකි. කොඛය මිනිසා යටපත් කරන කල්හි බහල වූ අනිකාරය වේ.

5 – 6. මොහය අතළු උපදවයි. මොහය සිත කලඹයි. හේ සිත තුළ උපදතා හය කාරණයෙක. බාලජන තෙමේ එය අවබොබ නො කෙරෙයි. මුලා වූයේ අළුය නො දනී. ධමීය තො දකී. මොහය මිනිසා මැඩගන්නා කල්හි බහල වූ අනිකාරය වේ.

මෙසේත් 'තතුාසය වෙත්' නුයි උපදුව නම වෙත්.

මේ වදුරත ලද මැයි බුදුන් විසින්:

"මහරජ, පුරුෂයාගේ අධානත්මයෙහි උපදනා බම්යෝ තිදෙනෙක් අහිත පිණිස දුක් පිණිස අසුබවිහරණය පිණිස උපදිති. කාවර තිදෙනෙක් ද ? යක්: මහරජ, ලොහධමීය පුරුෂයාගේ අධානත්මයෙහි උපදතේ අහිතයට දුකට නො සුවවිහරණයට උපදී. මහරජ, දොෂබමීය පුරුෂයාගේ අධානත්මයෙහි උපදතේ අභිතයට දුකට නො සුවවිහරණයට උපදී. මහරජ, මොහධමීය පුරුෂයාගේ අධානත්මයෙහි උපදතේ අභිතයට උපදී. මහරජ, මොහධමීය පුරුෂයාගේ අධානත්මයෙහි උපදතේ අභිතයට දුකට නො සුවවිහරණයට උපදී. මහරජ, මේ ධමීයෝ තිදෙක පුරුෂයාගේ අධානත්මයෙහි උපදනාහු අභිත පිණිස දුක් පිණිස අළුාසුවිහරණය පිණිස උපදින්.

7. ලොහස දේවෂය හා මොහස ද සවසනතානයෙහි උපත්නාහු සවකීය ඵලය තික්ෂාර (හුණගසක්) මෙන් පවිසිත් ඇති පුරුෂයා නසත්. මෙසෙයිනු දු තතාසය නුයි උපදුව නම් වෙත්. වදුරන ලද මැයි මේ බුදුන් විසින්:

8. රාගය ද දොෂය ද කුශලධම්යෙහි උත්කණ්ඩාව ද පස්කම්හි ඇලීම හා ලොමහමීය ද මේ ආත්මහාවය නිදන කොට ඇත්තාහුය. මේ අත්බැවින් උපන්නාහුය. ලාමක වූ මනොවිතර්කයෝ මේ අත්බැවින් ඉපද, කුඩා-දරුවන් දිග හුයකින් පය බැඳ හරන ලද කවුඩකු සෙයින් සිත (බැඳ හවයෙහි) හැර පියත්. එවමපි තතුාසයාති පරිසසයා.

මදදනෙන නං පරිසාසයානි – තෙ පරිසාසයා තං පුයාලං සහතති පරිසහනති අභිභවනති අජෙඣාතවරනති1 පරියාදියනති මදදනතීති මදදනෙත නං පරිසාසයා.

තතො නං දුකුබමහෙවතිති – තතොති² තතො පරිසසයතො තං පුහාලං දුකඛං අණාති අනුගවඡනි අභාගිකං හොති. ජාතිදුකඛං අණාති අනුගවජන් අනායිකං හොති. ජරාදුකබං අනෙති අනුගවජති අනායිකං හොති. වාහිදුකබං අනෙති අනුගවජති අනායිකං හොති. මරණදුකබං අනෙති අනුගචඡති අනායිකං හොති. සොකපරිදෙවදුක්ඛදෙමනසසුපායා-සදුකබං ් අනෙති අනුගචඡති අණායිකං හොති. නෙරයිකං දුකබං –පෙ– ත්රචඡානයොතිකං දිකඛං -- පෙ- පෙතතිවිසයිකං³ දුකඛං අනෙති අනුගචජති අනාගිකං හොති. මානුයිකං දුකකං⁴ -පෙ– ගබෙහාකකනතිමුලකං ද්කිකං –පේ– ගබහටහිති⁵ මූලිකං දිකකං –පෙ– ගබහවුටඪානමූලිකං දිකකං –පෙ– ජාතසසුපතිබනිනං දිකකං –පෙ– ජාතසස පරාබෙයාතං⁶ දුකබං -පෙ- අනතුපකකාමං දුකබං -පෙ- පරුපකකාමං දුකඛං අනෙහි අනුගවඡති අණ්ායිකීං හොති. දුකුබදුකබං අනෙති අනුගවිඡති අණායිකං ຣນາຫີ. ສາຄາວເຊສລ -- ເອ- ອີຮຽ້ອກອິຊສລ -- ເອ- ອິສລິດວາອູດາ ເສນສ-රොගො ඝානරෝගො ජිවහාරොගො කායරොගො කණණරොගො මුබ රොගො දනාකරොගො කාසො සාසො පිනාසො ඩහො⁷ ජරෝ කුච්ඡීරෝගො මුවඡා ප්කඛණිකා සූලා විසූවිකා කුටඨං ගණෙඩා කිලාසෝ සොසො අපමාරො දදදු කණඩු කවජු රඛසා⁸ විතච්ඡිකා ලොභිතපිතතං අපමාරො දදදු කණිබු ම්ඩුමෙහො අංසා පිලකා හිගඥලා පිතනසමුවසානා ආබාඛා සෙමහසමුවසානා ආබාඛා වාතසමුවඪාතා ආබාඛා සතන්පාතිකා ආබාඛා උතුපරිණාමජා ආබාඛා විසමපරිහාරජා ආබාඛා ඔපකකමිකා ආබාඛා කම්මවිපාකජා ආබාබා, සීතං උණහං ඒකවජා පිපාසා උච්චාරෝ පසසාවෝ බංසමකස-වාතාත්පසිරිංසපසමොදාකබං - පෙ– මාතුමරණං දුකබං - පෙ- පිතුමරණං දුකබං –පෙ– භාතුමරණිං දුකබං –පෙ–් භහිතීමරණං දුකබං –පෙ– පුතතමරණං දුකබං - පෙ - බීතුමරණං දුකබං - පෙ - ඤත්ව්නසනං දුකබං -පෙ- නොගවාසනං දුකඛං -පෙ- රොගවාසනං දුකඛං -පෙ- සීලවාසනං දුක්ඛං –පෙ– දිට්සීවාස්නං දුක්ඛං අනෙති අනුගවිජිති අණායිකං හොතීති තිතො තං දුක්බමිණිනී.

නාවං භිතනම්වොදක නති – යථා භිතතං තාවං උදසදශිතො⁹ තතො තතො උදකං අනෙති අනුගවජති අනායිකං හොති. පුරතොපි උදකං අනෙති අනුගවජති අනායිකං හොති. පවජතොපි, හෙටස්තොපි, පසානොපි උදකං අනෙති අනුගවජති අනායිකං හොති. එවමෙව තතො තතො පරිසසයතො තං පුගාලං දුකඛං අනෙති අනුගවජති අනායිකං හොති. ජාතිදුකඛං අනෙති අනුගවජති අනායිකං හොති. –පෙ– දිටසීවාසතං දුකඛං අනෙති අනුගවජති අණායිකං හොතීත් තාවං භිතතම්වොදකං. තතතාහ භගවා:

> ''අබලා තං බලීයනති මඥතෙත තං පරිසසයා, තතො තං දුසඛමණෙති තාවං තිතතම්වොදක'' නති.

1 - 6.

''තසමා ජනතු සද සතො කාමානි පරිවජජයෙ, තෙ පහාය තරෙ ඔසං නාවං සිනාව පාරගු.''

- 1. අජෙකිානතාරතන මු. I. 2. තතොති තතො මු. I. මජසං.
- 3. පෙතවසාසයකං සතා. 4. මානුසකදුකඛං සතා. 5. ගමෙනා සීන් සීමු. I.
- 6. පරාඩෙයාකං සීමු I. මජසං. 7. ඩාහො මජසං. 8. නඛ්සා මු. I.
 - 9. උදසාං අනිායිසා සත; උදසාංදී තතං සීමු, 1; දකමෙසිං- මජිසං.

මෙ පරිද්දෙන් ද නතාසය නුයි - 'පරිසසය (-උපදුව)' නම් වෙත්.

මදදගෙන නං පරිසසයා – ඒ උපදුවයෝ ඒ පුතුල්හු සහනය කෙරෙති, පරිසහනය කෙරෙති, අභියවනය කෙරෙති, යටපත් කෙරෙති, හාත්පසින් අල්වාගනිනි, මිරිකත් නුයි 'මදදනෙත නං පරිසසයා' යනු වේ.

තතො නා දුකබමනොවති - තතො යනු: ඒ උපදුව හෙතු කොට ගෙන ඒ පුද්ගලයා කරා දුක එයි, සම්පයට යයි, පැමිණියේ වෙයි. ජාතිදුක අනුව එයි, ලහට යයි, පැමිණියේ වෙයි. ජරාදුක... වනාගි දුක .. මරණදුක... සොක – පරිදෙව – දුකඛ – දෙුමනසස – උපායාස දුක අනුව එයි, සම්පයට යයි, පැමණියේ වෙයි. නිරය දුක… තිරියන්යොතියෙහි දුක… පුතවිෂයෙහි දුක... මිනිස්ලොවෑ (වධබාකිනාදි) දුක... ගර්හාවකානති-මුල්ක දුක…. ගර්හස්පිතිමූලක දුක… ගර්හවෘූුළුානමූලක දුක… උපන්නහු පිළිදග්තා දුක... උපත්තහු පරා අයත්බැවිහි දුක... ආතොමාපතුම දුක... පරොපසුම දුසා අනුව එයි... දුෘඛදුෘඛය... සංස්කාර දුෘඛය... විපරිණාම දුঃඛය… චඤුරොග ශුොතුරොග ෂුාණරෝග ඒහවාරොග කාසරොග ගිෂීරොග කණිරොග මූඛරොග දනතරොග කාස වොස පීනස දැහ ජවර තුක්ෂරොග මූජිා පුසක් සදිකා ශූල වසූවිකා කුළට ගණබ කිලාස සාංග අපසමාර දදැ කණඩුනි කවජු රබසා විතච්ඡිකා රකතරිතත මධ්මෙහ අශීස් පිඩකා හහඤර පිතතජරෝග ශෙලෂාජරෝග සානනිපාතිකාබාබ සෘතුපරිණාමජ ආාබාධ විෂමපරිහාරජ ආබාධ ඖපකුමික ආබාධ කම් විපාකජ අාබාබ, ශීතොෂණ ජිසත්සා පිපාසා උච්චාර පුසුාව, මැසි - මදුරු - වා - අව දින් ද පහගින් වූ දුක... මාතෘමරණයෙන් වූ දුක... පිතෘමරණ දුක... භාතෘ-මරණ දුක... භගනීමරණ දුක... පුහුමරණ දුක... ගීතෘමරණ දුක... ශූහිවා සතයෙන් වූ දුක... නොගමාසත දුක... රොගමාසත දුක... ශීලවාසත දුක... දුරටවාසන දුක අනුව එයි, සමීපයට යයි, පැමිණේ නුයි 'තතො තං ද කබමණෙති' යනු වේ.

නාවං භිනනම්වොදකං – යම සේ බිදුණු නැවට ඒ ඒ සිදුරෙන් දිය පිවිසේ ද, පිටුපසින් ද යටින් ද දෙපසින් ද ජලය පිවිසේ ද, එසෙයින් ම ඒ ඒ උපදුවයෙන් ඒ පුද්ගලයා කරා දූක පිවිසෙයි, අනුව යෙයි, පැමිණේ. ජාතිදුක පිවිසෙයි... දුෂටිවාසනයෙන් වූ දුක පිවිසෙයි, අනුව යෙයි, පැමිණේ නුයි 'නාවං භිනනම්වොදකං' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ, බුදුහු:

''අබලානං බලියනති-පෙ- නාවං හිතතම්වොදහාං''යි.

1 – **6**.

එහෙයින් සතාන තෙමේ සියලු කල්හි සිහි ඇති වැ කාමයන් දුරු කරන්නේ යැ. මෙසේ ඒ කාමයන් දුරුකොට බිදුණු නැව දිය ඉස පරතෙර යන්නකු සෙයින් චතුරොඝය තරණය කරන්නේ යි.

තයමා ජනහා සද, සතොති - තසමා තංකාරණා තංෂෙතු තපාවවයා තංතිදුනා එතං ආදීතවං සමපසසමාතො කාමෙසුති තසමා; ජන්ධාති සතෙතා තරෝ මානවො පොසො පුහාලො ජීවො ජාගු1 ජනතු ඉතැග සබබදා සබබකාලං සද ති නිච්චකාලං මනුජෝ; සද ධූවකාලං සහතං සමතං අබෛාක්ණණං² පොබබානුපොඞබං³ උදකොමකාජාතං අවිචි සනතති සහිතං එසසිතං4 පුරෙහතතං පවඡාහතතං පුරිමං යාමං මජකිමං යාමං පචජිමං යාමං කාලෙ ජුණෙහ වසෙස හෙමනෙත හිලෙහ පුරිමේ වයොඛනේ මරැකිමේ වයොඛනේ පචිජිමේ වයොඛනේ; සතොත වතුහි කාරණෙහි සතෝ: කායෙ කායානුපඤනාසතිපටඨානං භාවෙනෙනා සතො, වෙදනාසු - පෙ- චිතෙත - පෙ- බමෙමසු බමානුපසානාසතිපටසානං හාවෙනෙකාපි සතො. අපරෙහිපි චතුහි කාරණෙහි සතො –පෙ-* සො වුවවති 'සතො' නි. තසමා ජනතු සද, සතො.

කාමානි පරිවජජයෙනි – සාමාති උඈතතො දෙව කාමා: වැඩි කාමා ව කිලෙසකාමා ව. –පෙ– ඉමෙ වුවානති වැඩිකාමා –පෙ– ඉමෙ වුවානති කිලෙස කාමා. **කාමානි පරිවජජ**යෙති දවීහි කාරණෙහි කාමෙ පරිවජේයන: විසාඛමාණනෙතො වා සමුවෙඡදතො වා. කථං විකාඛමාණනෙතා කාමෙ පරිවජේයන? අවසීකම්කලුපමා කාමා අපසාසාදටෙස්තාති පසානෙතා විසාඛමාණනො කාමෙ පරිවජේයන. මංසපෙසූපමා කාමා බහුසඛාරණ-ටෙස්තාති පසානෙතා විසාඛමාණනෙතා කාමෙ පරිවජේයන. තිණුකකුපමා කාමා අනුදහනටෙස්තාති පසානොතා විකාඛමාණනෙතා කාමෙ පරිවජේයන. -පෙ– නෙවසඤඤානාසඤඤයෙතනසමාපතතිං භාවෙනෙතාපි විකාමාණනෙතා කාමෙ පරිවජේයන. එවං විසාඛමාණනෙතා කාමෙ පිරිවජේයන. –පෙ– එවං සමුවෙඡදතෝ කාමෙ පරිවජේයනාති කාමානි පරිවජේයෙ.

තෙ පහාස තරේ ඔසහති – තෙති වත්තාමේ පරිජාතිතා කිලෙස-කාමේ පහාස පජහිතා විනොදෙතා වෘතතීකරිතා අතහාවං ගමෙනා කාම චඡ්ඥනීවරණං පහාස පජහිතා විනොදෙතා වෘතතීකරිනා අතහාවං ගමෙනා, වෘාපාදනීවරණං -පෙ- පිනමිඬනීවරණං -පෙ- උදඬවවකුකකුවව නීවරණං -පෙ- පිවිකිච්ඡානීවරණං පහාස පජහිතා විනොදෙතා වෘතතී කරිනා අතහාවං ගමෙනා කාමොසං දිවෙසාසං අව්ජෝකං තරෙයා උතතරෙයා පතරෙයා සමතිකකමෙයා විතිවනෙතයාංති – තෙ පහාය තර ඔසං.

^{1.} ජනු - සිමු. I, සි. I, ජනු - සා.

^{2.} අපබබාච්ඡිතතං – සීමු. I. අබෙහාකිණණං – සහ

^{3.} පොඛානුපොඛං - සී. 1 සහ. 4. එස්සිතං. සීමු. I.

^{* 14} වන පිටුව බැලිය යුතු.

තාශා ජනතු සඳ, සතෝ - එහෙසින් එකරුණෙන් ඒ හෙතුයෙන් ඒ පතායෙන් ඒ නිදනයෙන් කාමයන්හි තෙල ආදීනව දක්නේ නුයි තිසා; ජනතු සතන - තර-මාතව - පුරුෂ -පුද්ගල - ජව - ජාශ - ජනතු-ඉතැග - මනුජ තෙම; සඳ - සිනලු දවස්හි, සියලු කල්හි, දවසක් පාසා, අවිචතන ව, නිරතුරු, අවහාකිණී ව, පිළිවෙළින් එක් ව, රලවැලක් මෙන් අවිරල ව, නො සිදැ, එක් ව, සපාරෙ ව, පෙරබනැ, පසුබතැ, පෙරයමහි, මැදියමහි, පසුයමහි, අවපසැ, පුරපසැ, වසන්හි, කීමත්හි, කිමත්හි, පෙරමගෙහි, මැදිවියෙහි, පසුවියෙහි; සංකෝ යනු: සතරකරුණෙකින් සිහි ඇතියෝ, කයෙහි කායානුපසානා සීමටන් වඩමන් සිහි ඇතියේ, වෙදතං-වන්හි... විතනයෙහි... බම්යන්හි බමානුපසානා සීමටන් වඩමන් සිහි ඇතියේ; අතය වූ ද සතර කාරණයකින් සිහි ඇතියේ... එහෙනෙම සමානීමත් වූයේ සිහි ඇතියේ යයි කියනු ලැබේ නුයි 'තසාමා ජනතු සද සනො' යනු වේ.

කාමානි පරිවජාගෙ - කාමා යනු: විස්තර හෙයින් වස්තුකාමයෝ ද කෙලශකාමයෝ දුයි කාමයෝ දෙදෙනෙක් වෙති. (වසතුකාමයෝ නම මතාපිකරුපාදීනු)... මොහු වස්තුකාමයෝ ගැයි කියනු ලැබෙත්. (කෙලය– කාමයෝ තම ඡඥකාමාදීහු)... මොහු කෙලශකාමයෝ යැයි කියනු ලැබෙත්. කාමානි පරිවජාගෙ – දෙ කරුණෙකින් කාමයන් දුරු කරත්තේ ය: විෂ්කමාණ හෙයිත් හෝ සමුවෙලද හෙයිනැ. කිසෙයිත් විෂ්කමාණ හෙයිත් කාමයන් දුරු කරන්නේ ද යත්: අස්පිකුඞ්කාලයක් (ඇටසැකිල්ලක්) වැන්නැ කාමයෝ අලපාසවාද හෙයිනැයි දක්තේ විෂ්කමාණ හෙයින් කාමයන් දුරු කරන්නේ යැ. මාංසපෙශියක් වැන්නැ කාමයෝ බහුසාධාරණ වන බැටිතැයි දක්නේ කාමයන් විෂ්කමාණ හෙයිත් දුරු කරන්නේ සැ. තෘණොල්කාවක් (තණහුලක්) වැන්නැ කාමයෝ අනුදහන (දහනකිස සපයන) බැවිතැයි දක්නේ විෂාාමාණ හෙයින් කාමයන් දුරු කරන්නේ යැ... නෛවසංඥනාසංඥයතන සමාපතති වඩනුයේ ද විපකමාණ විසින් කාමයන් දුරු කරන්නේ යැ. මෙපරිද්දෙත් විෂකමහණ හෙයින් කාමයත් දුරු කරන්නේ යි. (සෝවාත් මහ වඩමත් අපායගමිනීය කාමයන් සමුවෙඡද හෙයින් දුරු කරත්තේ සැ)... මෙසෙසිත් සමුවෙඡද හෙයිත් කාමයත් දුරු කරත්තේ නුයි 'කාමෘති පරිවජෝයෙ' යනු වේ.

තෙ සභාශ තරේ බසං- තෙ යනු: වස්තුකාමයන් පරිජානනය කොට කෙලශකාමයන් සභාශ - (හැර) දුරු කොට විනොදනය කොට විගතානත කොට අනහාවයට පමුණුවා, කාම්චඡඥනීවරණය හැර දුරු කොට විනොදනය කොට විගතානත කොට අනහාවයට පමුණුවා, වසාපාද නීවරණය... පිනමඟිනීවරණය... උඟිව්වකුකකුව්වනීවරණය... විවිකිච්ඡා-නීවරණය... අනහාවයට පමුණුවා, කාමොසය හවොසය දෛනාසය අට්දෙයාසය කරණය කරන්නේය, උතතරණය, පුතරණය, සමතිකුමණය කරන්නේය ඉක්මවන්නේ නුසි 'තෙ පහාය තරෙ ඔසං' යනු වේ.

^{• 15} වන පිටුව බැලිය යුතු.

නාවං සිංචාව පාරශූති - යථා ගරුකං තාවං හාරිකං උදකං සිඤ්චතා ශීසිඤ්චතා ඡඩොතා ලසුකාය නාවාය බිසාං ලනුං අසාකසිරෙනෙව පාරං ගවෙජයා, එවමෙවං වෘතුකාමෙ පරිජානිතා කිලෙසකාමෙ පහාය පජතිතා විතොදතා වාහාකීකරිතා අනහාවං ගමෙනා, කාමච්ඡඥනීවරණං-වහාපාදනීවරණං-පීතමිණා නීවරණං-උදාච්චකාකතුච්චනීවරණං-විවිකීච්ඡානී-වරණං පහාය පජතිතා විනොදෙණා වහත්කීකරිතා අනහාවං ගමෙනා බිසාං ලහුං පාරං අසාකසිරෙනෙව ගවේජයා. පාරං වුච්චති අමතං නීබොණං. යො සො සබබසකොරසමථො සබබූපධිපරිනිසාහෝ තණහක්බයො විරාගෝ නිරොබො නිබොණං. 'පාරං ගවේජයාා'හි පාරං අභිගවේජයා පාරං ජුසෙයා පාරං සච්ඡකරෙයා. පාරශූනි යෝපි පාරං ගනතුකාමො සෝපි පාරශ, යෝපි පාරං ගවීනි සෝපි පාරශ, යෝපි පාරං ගනතා සෝපි පාරඉ.

වුතතං හෙතං භගවතා:

''තිණෙණා පාරගතා¹ ඵලෙ තිවඪති බාහමණො''ති බො තිකාව, අරහතො එතං අගිවචනං. සො අභිඤඤපාරගු පරිඤඤපාරගු පහාණ පාරශ භාවතාපාරශ සචජිකිරියාපාරශ සමාපතතිපාරශ; අභිඤඤුපාරශ සබාබම්මාතං, පරිඤඤපාරගු සබාදුකානානං, පහාණපාරගු සබාකිලෙසාතං, භාවනාපාරග වතුනතං අරියමඟතානං, සවිජිකිරියා2පාරග නිරෝධසු, සමාපතතිපාරගු සබබසමාපතතිතං, සො වසිපාතෙතා පාරමිපාතෙතා අරියසමං සිලසමං, වසිපානෙකා පාරමිපානෙකා අරියසමං සමාගිසමං, වසිපා-තෙතා පාරම්පතෙතා අරියාය පඤඤය, වසිපතෙතා පාරම්පතෙතා අරියාය වමුතතියා. සො පාරගතො පාරපාතෙතා අනුතගතො අනතපතෙතා කොට්ගතො කොට්පතොතා පරියනතගතො පරියනතපතොතා වොසාත-හතෝ වොසාතපතේකා තාණගතෝ තාණපතේකා ලෙණගතෝ ලෙණ සරණගතො සරණපතෙතා අහයගතො අභය පතෙතා පතොතා අවවුතගතො අවවුතපතෙතා අමතගතො අමතපතෙතා නිඛාණගතො තිබබාණපතෙනා. සො වුළුවාසො විණණවරණො ගතබොමී ගතදිසො ගතකොට්කො පාලිතබුහම්වරියො උතතමදිවසීපාතෙතා භාවිතමගොතා පහිණකිලෙසො පවිවිතාකුපො සච්ජිකතනිරොබො.

නාවං සිඳවාවපාරශ - යමසේ බර වූ බඩු පුරවන ලද තැවක් දිය ඉස, ඉවත් කොට, හැරදමා, සැහැල්ලු වූ තැවිත් යීසු වැවනා නිදුකින් මැ පරතෙරට යන්නේ ද, එසෙසින් වස්තුකාමයන් නීරණපුඥාවෙන් දූන කෙලශකාමයන් (පුතාණ පරිඥවෙන්) පරිතාභය කොට හැරදමා විනොද-තය කොට විගතානත කොට අනභාවයට පමුණුවා, කාමවණ අනීවරණය - වහපාදනීවරණය - පිනමිඟිනීවරණය - උද්ධවචකුකතුව නීවරණය -විවිකිච්ඡානීවරණය පරිතාශ කොට, හැරදමා, විනොදනය කොට, විගතානත කොට, අනතාවයට පමුණුවා, යිසු වැ වහා නිදුකින් මැ පරතෙරට යන්නේ යැ. අමෘත වූ නිමාණය 'පාර' යයි කියනු ලැබේ. යම ඒ සියලු සංස්කාරයන්ගේ සන්හිදීමෙක් සියලු උපගින්ගේ දුරුලීමෙක් තෘෂණාවගේ කසය කිරීමෙක් කෙලශවරාහයෙක් දුෘඛනිරොබයෙක් වේ ද, ඒ නිමාණයයි. 'පාරං ගචේනයා' යනු: (ඒ නිමාණ සතිබාහත වූ) පාරය අබගම කරන්නේ යැ, පාරය (දුහතො වූටසාන මාහීඥනයෙන්) සපයී කරන්නේ යැ, (පුතාවෙක්ෂාඥනයෙන්) පාරය පුඩාකම කරන්නේ යි. පාරාශ යනු: යමෙක් පාරයට යනු කැමැති වූගේ නම හෙ ද 'පාරශ' තමැ, යමෙක් පාරයට ගේ නම හෙ ද 'පාරශ' නමැ, යමෙක් පාරයට ශියේ නම් හෙ ද 'පාරශ' නම.

මේ වදුලේ මැනු භගවත්හූ විසින්:

"තිණොණා පාරහතෝ ඵලෙ තිටයිනි බහමණො" සී මහණෙනි, තෙල රහත් හට අගිවචනගෙකි (තමෙකි.) හේ 'අභිකෘකුපාරශු' හැ, 'පරිකෘකු-පාරගු සැ, 'පනාණපාරගු' සැ, 'භාවනාපාරගු' සැ, 'සචපිකිරිසාපාරගු' ගැ, 'සම පතතිපාරගු' ද වේ. සියලු (පඤචස්කාඞාදි) බම්යන්ගේ අභිඥ (-ඥතපරිඥ) වෙන් නිවාණපාරයට හිගේ වෙහි, සියලු (ජාතාවදි) දෘඛයන් ගේ තීරණපරිඥවෙන් පාරයට බයේ වෙයි, (කායදුශවරතාදා සසු කෙලශයන්නේ පුතාණපරිඥවෙන් පාරයට නියේ වෙයි, (සොතාපතාවේ) සතර ආයසිමාශීයන්ගේ භාවනායෙන් පාරයට හියේ වෙයි, එල - නිවාණ-වශයෙන් පුතාසක කිරීමෙන් තිමාණයාගේ පාරයට ගියේ වෙයි, (අපටවිඛ රුපාරුප) සියලු සමාපතතින්නේ සමාපතතියෙන් පාරයට බියේ වේ. හෙතෙම ආයදී (-උතතම හෝ නිරේදෙෂ) ශීලයෙහි විශීහාවයට අවසානයට (-තිටොවට) පැමිණියේ, ආයසිසමාධියෙහි වගීතාවයට අවසානයට පැමි-ණිගේ, ආයාෂිපුඥයෙහි වශීනාවයට අවසානයට පැමණිගේ ආයෂිටමුකතියෙහි වශීතාවයට අවසානයට පැමණියේ; හෙතෙම (මාගීයෙන්) පාරයට හියේ, (එලයෙන්) පාරයට පැමිණිනේ, (මාහ්යෙන් සංස්කාරලොකයෙහි) අනනයට ශිශේ, (ඵලයෙන්) අනතයට පැමණිගේ, (මාගීයෙන් සංස්කාරයන්නේ) කොටි - කෙලවරට ගියේ, ඵලයෙන් කෙලවරට පැමණියේ, (මාගීයෙන් ආයතතාදි ලොක) පයසිනතයට හියේ පයසිනතයට පැමණියේ, (මාහීයෙන් අවසානයට ගියේ, (ඵලයෙන්) අවසානයට පැමිණියේ, නාණයට ගියේ තුණපාප්ත වූගේ, ලෙනයට ගිගේ ලෙනපාපත වූගේ, සරණ - පුතිඣාවට ගියේ සරණපාපත වූයේ, අහයගත - අහයපාපත වූයේ, අවැතිගත -අවහුතිපුාපත වූයේ, අමෘතගත - අමෘතපාපත වූයේ, (මාගීයෙන්) නිවාණගත වුයේ (ඵලයෙන්) නිමාණපාපත වූයේ; හෙතෙම (දශවිබ ආයදීවාසය) වැස තිමවූයේ, (ගීලය හා සමාගියෙහි) විණීවශී වූයේ, සසර අදන්මහ ඉක්මවූයේ, (පෙර තො හිය වරු) නිවන් දෙසට හියේ, (අනුපාදිශෙෂ තිවාණකොටියට පැමිණ සිටියේ, රක්ෂිත බුහුමවරියවාස ඇත්තේ, උතතම සමාශ්දපටිගට පැමිණිගේ, භාවිතමාගී ඇත්තේ, පුහිණ කෙලශ ඇත්තේ, පුතිවෙබ කළ (අඬිත්ඵලසඬබාංත) අකොපාය ඇත්තේ, සාකෂාත්කෘත නිරෝධ ඇත්තේ වෙයි.

දුකබං තසස පරිකුඤුතා, සමුදහෝ පහිතණා, මහොෝ භාවිතෝ, තිරොබෝ සච්තිකතො. අභිශේඤයෝං අභික්ඤුතං, පරිඤෙඤයෝං පරිඤ්ඤතං, පහාතබබං පහිණං, භාවෙතබබං භාවිතං, සච්තිකාතබබං සච්නිකතං. සො උක්ඛිතතපලිතෝ සභිකිණණපරිබෝ අබ්වූ කෙහසිකෝ තිරහාලෝ අරිගෝ පණණදකපෝ පණණහාරෝ විසඤඤ කතතා. පඤචඞ්භවපහිණෝ ජලඞ්න-සමතතාගතෝ එකාරකෝෝ වතුරපසෝකෝ පතා පහුණණ පෙවෙතසවෝ සමවය සටේ අතාවලය ඔක පො පස්සදක කායසංඛාරෝ සුවමුතත-විතෙතා සුවමුතතපඤෙඤ කෙවලී වූසිනවා උතත මපුරිනසා පරමපුරිසෝ පරමපතතිපතෙතා.

සො නෙව ආචනාති න අපවිනාති අපවිතිනිා¹ සීනො. නෙව පජනති න උපාදියති පජගිනිා සීතො. නෙව සිනෙකි² න උස්සිනෙති විසිනිනා සීතෝ. නෙව විධූපෙති න සණුපෙති විධූපෙණා සීතෝ. අසෙඛෙන සීලකාබනේ ත සමහතාගතතතා සීතො, අසෙබෙන සමාගිකාබනේන අසෙබෙත පසැසැකඛනේක අසෙබෙන විමුතතිකඛණ්ඩන අසෙබෙන විමතතිසදු ණද සසන සබනෝන සමනතාගන තතා සීතො. සචචං සමප ටිපාදි -සිණිා සීතෝ, එජං සමහිකකාමිණිා සීතෝ, කිලෙසහකිං පරියාදිසිණිා සීතො, අපරිගමනතාය සීතො. කථා³ සමාදය සීතො, මුතතිපටිසෙවනතාය සීතො, මෙතතාය පාරිසුද්ධියා සීතො, කරුණාය මුදිතාය උපෙක්ඛාය පාරිසුතියා සීතො, අචචන්තපාරිසුතියා සීතො, අතමමයතාය4 පාරිසුතියා සීතො, විමූහතතතා සීතො, සංහුසයිතතතා සීතො, ඛණ්පරියනෙත සීතෝ, බාතුපරියනෙක සීතෝ, ආයතන පරියනෙක සීතෝ, ගනිපරියනෙක සීතෝ, උපපතතිපරියනෙක සීතෝ, පටිසාකිපරිගනෙක සීතෝ, සංසාර-පරියනෙක සීතො, වටාපරියනෙක සීතො, අනතිමේ හවෙ සීතො, අනතිමෙ සමසසයෙ සිතො, අනතිමදෙහඩරො අරහා.

 තසායං පවජිමකොටි⁵ වරිමොයං සමුසසයො, ජාතිමරණ සංසාරෝ නැපි තසස පුනුබහාවොති.

තාවං සිතිාව පාරගු.

තෙනාන හගවා:

"තසමා ජනතු සදා සතෝ කාමාති පරිවජජයෙ, තෙ පහාය තරෙ ඔහා නාවං සිනිව පාරශ"ති.

කාමසූත්තානිදෛසො පඨමේා සමතේතා.

සො නොව පවිතත් නාපවිතති - මජයං, 2. නොව සංසිඛ්ඛත් - මජයං.
 කාටුඩං, සහ. කාටං, - සිනු, I, මජයං.
 අයා \$6 සොයාය. - සිනු J, අක \$6 සැකැතැතාය. - සහ. 5. පවජිමකෝ - සිනු, II

ඔහු විසින් දුක පරිඥත යැ, සමූදය පුහිණ යැ, මාගීය භාවිත යැ, න්රොබය සාකෘත්කෘත යි. (සාලකාණොවබොබයෙන්) අභිඥතවාය – දතයුත්ත අභිඥත යැ, (සාමානා ලකාණොවබොබයෙන්) පරිඥතවාය– හාත්පසින් දතයුත්ත පරිඥත යැ, පුහාතවාය පුහිණ යැ, භාවිතවාය භාවිත යැ, සාකෘත්කන්වාය සාකෘත්කෘත යි.

තෙතෙම නගන ලද (උත්ක්ෂිපත) අවිසාපරිඝය ඇත්තේ යැ, සංකීණී (විසුරුවන ලද) කුම්ාභිසංස්කාරපරිඛා ඇත්තේ යැ, උදුරත ලද තාෂණා එෂිකා ඇත්තේ යැ, (ඔරමහාගිය සංයෝජන සභ්ඛාතත) අශීල රහිත යැ, ආයායී (නිකෙලන) යැ, තෙළන ලද මානධාවජ ඇත්තේ යැ, තබන ලද සකන්බාදී භාර ඇත්තේ යැ, (වතුර්විඛ යොගයෙන්) විසංයුකත යැ, (කමවේනුදි) පකුවාහාවිපුනීණ යැ, ෂඩඩෙහාපෙක්ෂාවෙන් සමන්ත යැ, (කමාතිසභ්ඛාත) එකාරක්ෂා ඇත්තේ යැ, (පුතිසෙවනාදි) වතුර්විඛ අපශුයන ඇත්තේ යැ, බැහැර කළ පුතොකසනය ඇත්තේ යැ, මොනවට හරන අත්තේ යැ, බැහැර කළ පුතොකසනය ඇත්තේ යැ, මොනවට හරන ලද සියලු එෂණා (-සෙවීම) ඇත්තේ යැ, අනාවිලසංකලප ඇත්තේ ය, සන්හිදුණු කායසංසකාර ඇත්තේ යැ, සුවමුකතවිතන යැ, සිවිමුකතපාඥ යැ, පරිසුණ් යැ, දිසූ බඹසරවස් ඇත්තේ යැ, උතනමපුරුෂ යැ, පරමපුරුෂ යැ, පරමපුත්තියට පැමිණිණය සි.

හෙතෙම (කුශලාකුශලවිපාකය) රැස් නො කෙරෙයි. (ඵලයෙහි සිටි හෙයින් විපාක) විබවංශනය නො කෙරෙයි. කෙලෙසන් නසා සිටියේ වෙයි. (අවිද ුමාත ගෙයින් කෙලෙසුන්), නො මැ දුරු කෙරෙයි. (කෘෂණා – මාන දුෂට විසින්) උපාදනය නො කොරෙයි. (කෙලෙසුන්) දුරු කොට සිටියේ වෙයි. (තෘෂණාවශයෙන්) නො මැ සීවනය (-බැදීම) කෙරෙයි. (මානවශ-යෙන්) උත්කෂීණය නො කෙරෙයි. තෘෂණාබිනිනාග් දුරු කොට් සිටිගේ වෙයි. (අවදාමාන හෙයින් කෙලෙස්ගිනි) නො මැනිවයි. නො ද දල්වයි. විබුපතය කොට (-නිවා) සිටියේ වේ. අශෛකෂ වූ ශීලස්කනිෂයන් සමන්වහ බැවත් සිටියේ, අශෛකෂ වූ සමාබ්ස්කානියාත්... අශෛකෂ වූ අනෛකෂ වූ විමුකතිස්කකිගෙන්... අනෛකෂ වු පුඥස්කතියෙන්... සමන්විත බැවින් සිටියේ, වතුසසතාය විමුකයිඥ තද ශීතසකකියෙන් පුතිවෙධ කොට සිටියේ, තෘෂණාව ඉක්මවා සිටියේ, කෙලෙස්හිනි ගෙවා සිටියේ, නැවත සංසාරයෙහි ගමන් නැති බැවින් සිටියේ, නයගුනණයෙන් ගෙන සිටියේ, විමුකතිපුතිසෙවනහාවයෙන් සිටියේ, මෛතීපාරිගුඬියෙන් සිටියේ, කරුණා – මුදිතා – උපෙසාපාරිශුභියෙන් සිටියේ, අතෘනත– පාරිශුද්ධියෙන් සිටියේ, අතමමයතා (-තෘෂණා – දූරේ මානාභාව) පාරිශුද්ධියෙන් සිටියේ, සළිකෙල ශාවිමුකත හාවයෙන් සිටියේ, (යථාලා හාදි) සනතුළටහාවයෙහි සිටියේ, සකණාපයාීනතයෙහි සිටියේ, ඛාතුපයාීනතයෙහි සිටියේ, ආයතනපයසිනාතයෙහි සිටියේ, ගතිපයසිනාතයෙහි සිටියේ, උත්පතතිපයසිනාතයෙහි සිටියේ, පුතිසැධිපයසිනාතයෙහි සිටියේ, සංසාර-පයාීනතයෙහි සිටියේ, වෘතතපයාීනතයෙහි සිටියේ, අනතිමහවයෙහි සිටියේ, අනතිම ශරීරයෙහි සිටියේ, අනතිමදෙ හබර වූයේ, ආරකාදිහාවයෙන් අර්තත් වූයේ වේ.

1. ඒ රහත්හුගේ මේ පශ්චිම කොටිය (කෙලවර) වෙයි. මේ අනතිම ශරීරය වෙයි. ජාතිමරණසංසාරය, පුනර්හවය ඔහුට නැත්තේ යි. 'නාවං සිණිාව පාරශු' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

"තසමා ජනතු සද සතො –පෙ– තාවං සිණිාව පාරගු" යනු. පළමුවැනි කාමසුනු නිදේශය සමාපත යි. 2

ගුහටඨකසුතතනිදෙද සො

අථ ශූහාාසකසුතතන්දෙදසො වුවවති.

2 - 1.

"සතෙනා ගුතායං බහුතාභිජනෙතා තිවසං තරෝ මොතතක්මං පහාලෙහා, දූරේ විවෙකා. හි තථාවිබො සො කාමා හි ලොකෙ තහි සුපහායා 1.

සතෙනා තුනායං බහුනාහිජනෙනාහි - 'සතෙනා'හි හි බො වුහතා. අපි ව තුනා නාව වතනබො: තුනා වුවට හි කාෂයා. කාෂයාති වා තුනාති වා සපෙඳහොති වා තාවාහි වා රෂථාති වා බෂජාති වා වමේකොති වා තගරනති වා නීඩනති වො කුටීනි වා ගමණඩාති වා කුමෝහාති වා³ කායසෝතං අධිවටනං.

"සතෙතා ගුහාය"නත් ගුහායං සතෙතා විසනෙතා ආසනෙතා ලනෙන ලගතිනතා පමුබුනුකා. යථා තිහතිබීනල වා නාගදනෙතා වා හණ්ඩං සතතං විසතතං ආසතතා ලනෙන ලගතිනං පළිබුණා, එවමේවං ගුහායං සනෙතා විසනෙතා ආසනෙතා ලනෙන ලගතිනො පළිබුණො.

වූතාකං හෙතා හගවතා:

''රූපෙ බො රාඛ, යො ඡනෙ හෝ රාගො යා තනිදි යා තණහා යෙ උපසූපාදාතා⁴ වේතසො අබ්වසානාහිතිවෙසානුසයා, තනු සතෙතා තනු විසතෙතා, තසමා සතෙතාකි වුවෙති. [වෙදනාය බො රාඛ – පෙ– සඤඤය බො රාඛ –පෙ– සංඛාරෙසු බො රාඛ –පෙ– විඤඤාණ බො රාඛ, යො ඡනෙය යො රාගො යා තනිදි යා තණහා යෙ උපසූපාදනා⁴ වෙතසො අබ්වසානාහි– තිවෙසානුසයා, තනු සතෙතා තනු විසතෙතා, තසමා සතෙතාති වුවෙති] සතෙතාති ලංකානාධිවචනතති.''

1. සුපපතාය-ස, සුපපජයතා - සීමු. I, සී. I

2 නිදදනගි - සත. මරසං, නිළංස. නිඩ්ඩනගි- වූ. I, PTS.

^{ී.} කුමෙමානිවා - සි මූ. L. 4. උපායුපාදනා, සි මූ. Ⅱ.

^[] ලක්ඛණතතරිනො භාගො කාාම්ටොළුකො න දියසති.

ගුහඩාකසූතුනිදේශග

ඉක්බිතී ගුහටඪක සූතුතිදේශය කියනු ලැබේ.

2 - 1.

යම් මිනිසෙක් ගුහා සභාහාත ශරීරයෙහි ඇලුණේ බොහෝ රාගාදී කෙලෙසුන් පිසින් වැසුණේ රාගාදි වශයෙන් සිටුනේ මොහත සභාහාත පස්කම් ගුණයෙහි දඬ වෑ බැසගත්තේ වේ ද, එබඳු වූ ඒ සතාන තෙම නිවිධ පිවෙකයෙන් දුර මෑ දෙයි. යම් හෙයකින් සත්ලොමහි කාමයෝ සුවයෙන් නො හල හැක්කානු ද එහෙයිනි.

සතෙනා නුසාසං බහුනාශීජනෙනා - 'සතෙතා' යනු කියනලද මැය. එතෙකුදු වත් පළමු කොට 'ගුසා' කියැයුතු යෑ. ''ගුසා''සී කය කියනු ලැබේ. 'කාය' යෑ හෝ, (රාශාදී විශාලයන් වෙසෙන හෙයින්) 'ගුසා' යෑ හෝ, (රාශාදීන් විසින් දවන හෙයින්) 'දෙසා' යෑ හෝ, (පුමතතා කරන හෙයින්) 'සනෙදහ' යෑ හෝ, (සසර සැරිසරන හෙයින්) 'තාවා' යෑ හෝ, (ඊයාීාපථ ඈති බව හෙයින්) 'රථ' යෑ හෝ, (ඉතා උස් වෑ නෑහි හෙයින්) 'බජ' යෑ හෝ, (කාමකූලයනට ආවාස බැවින්) 'වම්මක' යෑ හෝ (මනාපා-මතාපයන් සංසරත් හෙයින්) 'තහර' යෑ හෝ, (රෝගාදීන්ට නීඩ-කැදලි වන බැවින්) 'නීඩ' යෑ හෝ, (පුතිසැකියට නිවාසගෘහ වන හෙයින්) 'කුමා' යෑ හෝ, (සූතිභාවයෙන්) 'හණඩ' යෑ හෝ, (බිදෙන හෙයින්) 'කුමහ' යෑ හෝ, කයට හේ අධිවවන යි.

සතොටා භූහායං – කායගුහායෙහි ශකා යෑ විශකා යෑ ආශකා යෑ ලග්ත යෑ ලගිත යෑ පරිබුදඩ (–තො හැර සිටියේ) යෑ. යම සේ තිතති– බීලයෙකැ හෝ තාගදනාවයෙකැ හෝ හාණඩාවයක් ශකා විශකා ආශකා ලගන ලගිත පරිබුදඩ වේ ද, එසෙයින් කායගුහායෙහි ශකා යෑ විශකා යෑ ආශකා යෑ ලගන යෑ ලගින යෑ පරිබුදඩ යි.

මේ වදුරන ලද මැයි භාගාවතුන් විසින්:

"රාඛ, රූපයෙහි යම ජඥයෙක් යම රාගයෙක් යම නණ්දයෙක් යම තාමණායෙක් යම තාමණා-දම්ට උපයයන් දඬ කොට ගන්නා අකුශල-විතනයට අධිෂාතාහිනිවෙශ වූ අනුශය කෙනෙක් වෙද්ද, එහි ශකන වූයේ (ඇලුණෝ) එහි වෙසෙසින් ඇලුණේ වේ ද, එහෙයින් 'සහානි' යැයි කියනු ලැබේ. වෙද නායෙහි... සංඥයෙහි... සංසකාරයන්හි... වඥනයෙහි රාධ යෑ, යම ජඥයෙක් යම රාගයෙක් යම තණ්දයක් යම තාමණායයක් යම තාමණාදම්ට සහිතාන උපයයන් දඬ කොට ගන්නා අකුශලවිතනයට අධිෂාත-අතිනිවෙශ වූ අනුශය කෙනෙක් වෙද්ද, එහි (යමනෙයකින්) ඇලුණෝ වෙසෙසින් ඇඳුණෝ වේ ද, එහෙයින් 'සහානි' යැයි කියනු ලැබෙයි. 'සතන' යනු වෙසෙසින් ඇලීම පුකාශ කිරීම යැ'' යි.

සතෙකා භූෂායං බහුනාහිජනෙහාති – බහුකෙහි කිලෙසෙහි ජනෙනා: රාගෙන ජනෙනා දෙසෙන ජනෙනා මොහෙත ජනෙනා කොඩෙත ජනොතා උලනාහෙන ජනොතා මසෙබන ජනොතා පළාසෙන ජනොතා ඉඎය ඡනොතා මචජිරියෙත ඡනොතා මායාය ඡනොතා සායේයොත ඡනෙතා උමොත ජනෙතා සාරමෙනත ජනෙතා මාතෙන ජනෙතා අධිමානෙත ජනෙකා මදෙත ජනෙකා පමාදෙත ජනෙකා, සබාකිලෙසෙහි සබබදුචචරිතෙහි සබබදරථෙහි සබබපරිළාහෙහි සබබසනතාපෙහි සබබා-කුසලාතිසංඛාරෙහි ජනොතා¹ උච්ඡනෙතා ආවූතො තිවුනො ඔවුනො⁸ පිහිතො පට්චඡනතාා පට්කුජ්නොත් 'සතෙතා ගුහායං බහුනාහිඡනෙතා,

තිටය. නරෝ මොහනසම්ං පහාලෙකාති - 'තිටසං තරෝ'ති තිටස්නෙතා තරෝ රතෙතා රාගවසෙන තිවසකි. දුවෙසා දෙසවසෙන තිටස්ති. මූලෙකා මොහවසෙත තිටස්ති විතිබුණෝම් මානවසෙන නිටස්ති. පරාමටෙයා දිවසීවසෙත තිටයන්. විකොබපගතො උඟාවවනසෙන තිටයිනි. අතිවස්ං ගතො විවිකිවණාවසෙන ගීටාහි. ථාමගතො අනුසයවසෙන හිටසහි. එවමපි තිවසං තරො.

වුතතං හෙතං හගවතා:

"සහති තික්කවේ, චක්ඛුවිඤඤයාා රූපා ඉවසා කහතා මතාපා පියරුපා **කාමූපසංහිතා රජනීයා.** තයෙව හිසාබූ අභිනඥති අභිවදති අජේකාසාය නිටා නිතා සිත් නික්තිවේ, සොතා විසිදුඥ යාග සඳ - පෙ- සාතාවිසිදුදිය හා ගැනිා -පෙ- ජිවහාවියෙදියදියාහා රසා -පෙ- කායවිංඥිකයියා ඓාට්ඨබබා -පෙ-මනොපියෙදුකද ගතා බවවා ඉටසා කතතා මතාපා පියරුපා කාමුපසංහිතා රජනීයා, තුදොව තිකබු අතිතඥති අතිවදති අජේඛාසාය තිටාත්තී" හේ. එවමයි කිටයිං තරෝ.

වූතතං හෙතං හගවතා:

"රුපුපයං¹ වා භික්ඛවෙ, විසැසැණං තිටාමාතං තිවාති රුපාරමාණං ປາອອກີວີພີ່₀⁵. ສະຊູອຣສອກ₀⁰ ຊີຽຼີຄວ ອີ**ປາອ**ສີ₀ ອອີຊີອອ₀ ආපජාති. වෙද නුපයං" වා තිසකවේ - පෙ- සඤඤැපයං වා තිසකවේ - පෙ- සඕඛාරූපයං වා භිකානව, විකැඤ ණං තිටස්මාතං තිටසත් සංඛාරාරමමණං සභ්බාරපතිවසං. නඤපෂසවතං වූදුඩිං විරුලුහිං වෙපුලලං ආපජාති"bති. එවමපි නිවාං තරො.

- a. සංසුතන ලොසාසාමගුණවගන මාර්ථාශසූතනං.

^{1.} විචජනතතා - සතා. මජසං. 2. ඔරුවො - සාසං. ස. 3. විනිමනේක - සාසං. ස. 4. රුපුපායං - සීමු. II. සාක. PTS. 5. රූපෙ පතිවසං - සීමු. I. 6. කානුපතෙවනං - සාක සි I ස. PTS. 7. වෙදනූපායං- සීමු. II. සාක.

බංහම්ණහංසුගත - උපයවගෙ - උපයසුගතං. ь.

සංකාන ඉතාසං බහුනාහිජනෙහා – ගොහෝ කොළෙසුන් විසින් ජනන (වැසුණෝ) යැ: රාහයාන් ජනන යැ, දොෂයෙන් මොනයෙන් ... කොටසෙන් ... උපතාහමයන් ... මුසමයෙන් ... සුගලාගයෙන් ... ඊමසි-යෙන් මංතසයායියෙන් මාසායෙන් ... හාඩාගෙන් ... පොමහයෙන් ... සංරමාදයන් මානයෙන් .. අතිමානයෙන් ... මදයෙන් ... පුමාදයෙන් ජනන යැ, සියලු කොළෙසුන් විසින් සියලු දයවරිතයන් විසින් සියලු දරථයන් විසින් සියලු පරිදහයන් විසින් සියලු සහතාපයන් විසින් සියලු අකුශලාතිසංසකාරයන් විසින් ජනන යැ, (පුනපුතා උපදනෙන්) උපයාදීපරි ජනන යැ, අ.චෘත (වළකන ලද) යැ, නිවෘත යැ, අපවෘත (යටකොට වසනලද) යැ, පිහිත යැ, පුතිවුජනත යැ, යටසුරු කොට තමන ලද නුසි 'සෙනතා ගුනායං බහුජනාකිජනෙනා' යනු වේ.

තිටයා නාරෝ මොහතසම පහාලෙකා – 'තිටයා තරා' යනු: තර (සහාඞ) තෙම සිටුනේ රාගවශයෙන් රත් වූයේ සිටි දොෂවශයෙන් දමාට වූයේ සිටි. මොහවශයෙන් මූස වූයේ සිටි. මාතවශයෙන් තාතාලමාත– යෙහි බැඳී සිටි. දුෂ්ටිවශයෙන් පරාමාණට වැ සිටි. ඔංගාතාවශයෙන් විසෝපයට පැමිණැ සිටි. මිම්කිතාකාවශයෙන් නියෝවට නො පැමිණැ සිටි. අනුශයවශයෙන් ස්ථිර බවට පැමිණුවරේ සිටි. මෙසෙහිනු දු 'තිටයා තරෝ' යනු වේ.

මේ වදරන ලද මැයි හාගාවතුන් වියින්:

"මෙහණෙති, වසුර්විඥනයෙන් දනයුතු වූ ඉවේ වූ කානත වූ මන-වඩන්තා වූ පියසාරුප වූ කාමයෙන් යුකත වූ ඇලුම කවයුතු වූ රුපා-ලබනයෝ ඇත්තාන. මහණතෙම ඒ අරමුණර නාෂණාවශයෙන් සතුටු වේ තම, පසසා තම, බැසහෙත සිටි තම, මහණෙති, ශොතුවිඥනයෙන් දනයුතු වූ ... ශබදයෝ ඇත මාණවිඥනයෙන් දනයුතු වූ .. ගනියෝ ඇත ... ජිභවාවඥනයෙන් දතයුතු වූ .. රසයෝ ඇත ... සායවදෙනයෙන් දනයුතු වූ ... ස්පුළුවවායෝ ඇත්තාහ ... මනොවිඥනයෙන් දනයුතු වූ ඉළට වූ කානත වූ මනාප වූ පියසාරුප වූ කාමූපසංගින වූ රජනීය වූ බණිලමානයෝ ඇත්තාහ මහණතෙම ඒ අරමුණට (නාෂණාවශයෙන්) සතුටු වේ නම, පසසා නම, බැසගෙන සිටි තමා මෙසේත් 'නිටසං නරෝ' යනු ඵේ.

මේ වදරන ලද මැයි කානාවතුන් විසින්:

"මහණෙනි, (සාෂණා-දුරේ උපය විසින්) රූපයට පැමිණි හෝ විඥානය සිටුනේ රූපය අරමුණු කොට ඇතියේ රූපය පතිසෝ කොට ඇතියේ සිටී. (සපීතික) කාණොජලයෙන් පෙමන ලදුයේ වෘද්යියට විරුස බවට පිපුල බවට පැමිණෙයි. මහණෙනි, (තෘණොදුෂ්ටිවශයෙන්) වෙදනාවට පැමිණි හෝ මහණෙනි, සංඥාවට පැමිණි හෝ... මහණෙනි, සංසකාරයන්ට පැමිණි හෝ විඥානය සිටුනේ සංසකාරයන් අරමුණු කොට ඇතියේ සංසකාරයන් පුතියෝ කොට ඇතියේ සිටී. තෘෂෙණාදකයෙන් නෙමන ලදුයේ වෘද්යියට වරුස බවට විපුල බවට පැමිණේ" යසි මෙසෙක් 'නිට්ඨං නරෝ' යනු වේ.

36 මහාතිදෙදසපාලි

ගුහටස් කසු තත නිදෙදසො.

වුනතං හෙතං හගවනා:

"කබලිකාෂර වේ තිකබවේ, අංහාරේ අපි රාගො, අපි තත්දි, අති තණහා. පතිවඩිතං තතර විකුකුණං විරුලහං. යන් පතිවසීතං විකුකුණං විරුලහං, අති තතර නාමරූපසසාවකකානති. යන් අති තාමරූපසසා-වකකානති, අති තතර සම්බාරානං වුද්ධි.¹ යන් අති සමබාරානං වුද්ධි, අති තත් ආයතිං පුනමහවාතිනිබාතති. යන් අති අංයතිං පුනමහවාගිනිබාතති, අති තතර ආයතිං ජාති ජරා මරණං. යන් අති අංයතිං ජාති ජරා මරණං, සසොකාං තං තිකාබවේ, සඳරං¹ සඋපායාසනති වදාම්"ෘති. එවමයි තිටසං නරෝ.

''එසෙස වෙ තිකකවෙ, අනාරේ - පෙ- මතො සංකෘවතතාය වෙ තිකකවෙ, අනාරේ - පෙ- විකුඤුණෙ වෙ තිකකවෙ, අනාරේ අපපි රංගො, අපපි තතදි, අපපි තණහා. පතිටයීතං තතා විකෘඤුණං විරුණාං. යන් පතිටයීතං විකෘඤුණං වරුණාං, අපපි තතා තාමරූපසසාවකකානති. යන් අපපි තාමරූපසසා-වකකනති, අපපි තතා සතිකාරානං වුදති. යන් අපපි සතිකාරාතං වුදති, අපළ තතා අංයතිං පුනබනවාහිනිබෙතති. යන් අපපි අයතිං පුනබනවාහිනිබබතති, අපපි තතා අයතිං ජාති ජරා මරණං. යන් අපපි අයතිං ජාති ජරා මරණං, සංසෝකං තං තිකකවෙ, සදරං සංසානති වදාමී කතා අවපි තිවසං තරෝ.

ඉතාහනයම්ං පහාලෙහානි - මොහනා වුච්චනති පසුව කාමගුණා: වසාබුවිඤඤගා රූපා ඉවසා සහතා මනාපා පියරූපා සාමූපසංහිතා රජනීයා, සොතවිඤඤඤගා සඳ - මෙ - සාතවිඤඤයා ගනිා - පෙ - ජිවහා විඤඤඤගා රසා - පෙ - සායවිඤඤයා ඓාටයිබබා ඉවසා සහතා මනාපා පියරූපා සාමූපසංහිතා රජනීයා. කිං සාරණා මොහනා වුච්චනති පඤච කාමගුණා ? යෙතුයොත දෙවමනුඤා³ පඤචසු සාමගුණෙසු මුඤානති පමුඤානති සමපමුඤානති මූලකා පමුලහා සමපමුලහා අවිජණය අනිසාතා අවුතා නිවුතා ඔවුතා පිහිතා පට්වීෂනතා පටිකුජජීතා.⁴ තබ්කාරණා මොහන වී පහාලෙහා අපේකාගාලෙහා නිමුණොන් 'නිවසං නාලෙහාති-මොහනසමං පගාලෙහා, අපේකාගාලෙහා නිමුණොන් 'නිවසං තරෝ මොහනසමං පගාලෙහා.'

 ^{1.} වුදහිං - මජකං. සිමු. I.
 2 කරජං - සිමු. II. කතං. PTS.

 3. දෙවා ඉහුකතං - සිමු. I.
 4. නං පටිකුජජනං - සිමු. I.

 a. නිදනකංශුතත - තොවගෙ - අත්රාගනුතතං.

මේ වදරන ලද මැයි භාගාවතුන් විසින්:

"මහණෙනේ, ඉදින් කවලිකාරාහාරයෙහි රාගය ඈත්නම්, නත්දිය ඇත්නම්, තාෂණාව ඇත්නම්, එහි (කමීය දුවවා පිළිසඳ ගැනීමට පොහොසත් මැවින්) විඥනය පිහිටියේ වැඩුණෝ වෙයි. යම තැනෙක්හි විඥනය පිහිටියේ වැඩුණෝ නම්, එහි නාමරුපයාගේ අවකානතිය ඇත. යම තැනෙක්හි තාමරුපාවකානතිය ඇත්නම්, එහි සංසායාරයන්ගේ වෘද්ධිය ඇත. යම තැනෙක්හි සංසායාරයන්ගේ වෘද්ධිය ඇත්නම්, එහි මත්තෙහි පුනභීවාහිනිර්වෘත්තිය ඇත. යම තැනෙක්හි මතු පුනරීහව-යාගේ පහළවීම ඇත්නම්, එහි මත්තෙහි ජාති-ජරා-මරණ ඇත. යම තැනෙක්හි මත්තෙහි ජාති-ජරා-මරණ ඇත්නම්, මහණෙනි, එය ශොක සහිත යැ, පීඩා සහිත යැ, දුඩ ආයාස සහිත යයි කියම්" මෙසේක් 'තිට්ඨං නරෝ' යනු වේ.

"මහණෙති, සපශීාහාරයෙහි… මහණෙති, මතසාකොඩතතාහාරගෙති… මහණෙති, විශුතාකාරයෙහි ඉදින් රාගය ඇත්තම, නඤිය ඇත්තම, තෘෂණාව ඇත්තම, එහි පුතිසකිවිඥානය පිහිටියේ වැඩුණේ වෙයි. යම තැනෙක්හි විශුතය පිහිටියේ වැඩුණේ වේ තම, එහි තාමරුපාවකාහතිය ඇත. යම තැනෙක්හි තාමරුපාවකාතතිය ඇත් නම්, එහි සංසකාරයන්ගේ වැඩිම ඇත. යම තැනෙක්හි සංසකාරවෘදබය ඇත්නම්, එහි පුනර්හවයාගේ පහළවීම ඇත. යම තැනෙක්හි සුතර්හවයාගේ පහළවීම ඇත් නම්, එහී මත්තෙහි ජාති-ජරා-මරණ ඇත. යම් තැනෙක්හි ආයති ජාති-ජරා-මරණ ඇත්නම්, මහණෙති, එය සශෝක සැසදර සැ සඋපාහාස සැයි කියම්" මෙසේත් 'තිටසං තරෝ' යනු වේ.

මොහනසමං පශාලෙසා - 'මොහත' යැ යි ඊඤවකාමගුණයෝ කියනු වසුදුර්මඥය වූ ඉට වූ කාහත වූ මනාප වූ පියසවරුප වූ ලැබෙත්: කාමොපසංහිත වූ රජනීය වූ රූපයෝ යෑ, හොතුවිඥෙය වූ . . . ශබදයෝ යෑ, හුණාවිඥෙය වූ... ගතිකෝ යැ, ඒහවාවිඥෙය වූ... රසයෝ යැ, කායවිඥෙය වූ ඉට වූ කානත වූ මනාප වූ පියරූප වූ කාමොපසංහිත වූ රජනීය වූ ස්පුවෙවායෝ යි. කුමක් හෙයින් පඤාකාමගුණයෝ 'මොහන' සි කියනු ලැබෙනි යන්: යම් හෙයකින් බෙහෙටින් දෙවිමිනිස්හු පස්කම්-ගුණගෙහි මූලාවෙත් ද, වෙසෙයින් මූලාවෙත් ද, ස්ථාකාරයෙන් මුළාවෙත් ද, මුස් වූවාහු වෙසෙසිත් මූස් වූවාහු සව්ාකාරයෙත් මූස් වූවාහු අවදායෙන් අති කරන ලද්දුහු ආවෘත - නිවෘත - අපවෘත පිහිත - පුතිචජනන - පුතිකුඤාවත වූවානු වෙත් ද, එකරුණෙන් පස්කම 'මොහත' යැ යි කියනු ලැබෙත්. මොහනසම්ං පනාලෙහා-ରୁ **ହ**ଳ මොහනයෙහි පිටිසිගේ ඇතුළු වූයේ ඇතුළත බැසගත්තේ හැලූණේ නුයි 'නිටාරං නරේා මොහනසමං පගාලෙහා' යනු වේ.

ළුරෙ විවෙකා හි තථාවිඩො සොති – විවෙකාති තගො විවෙකා: කාය විවෙකො, චිතතවිවෙනකා, උපහිවිවෙකො.

කතමේ කයවිවෙකො? ඉඩ තිකබු විවිතතං සෙතාසතං හජති අරකුකුං රුකෘමූලං පබාතං කඥරං ගිරිගුනං සුසාතං වනපත්ං අබෙහාක.සං පලාලපුකුත්ං, කාගෙන ව විටිතෙතා විහරති: සො එකො ගපෑනි. එකො තිටයති, එකො නිසිදති එකො සෙයහං කපෛ¹ති. එකො ගාමං පිණ්ඩාය පවිසති. එකො පරිකකමති. එකො රතෝ නිසිදනි. එකො වඩකමං අධිටයාති, එකො වරති. එකො විහරති ඉරීයති වතතති පාලෙති යපෙති යාපෙති. අයං කායවිවෙකො.

කතුමො චිතතවිවෙකො? පඨමජඣානං සමාපනනසස නීවරණෙහි විතතං විවිතතං තොති. දුතියජිබානං සමාපනනසය විතකකවිවාරෙහි වතතං විවතතං හොති. තතිය ජාඩාතං සමාපතත සස පිතියා වතතං විටිතතං හොති. වතුළුරැඩාතං සමාපතනසස සුඛදුකොබහි චිතතං විවිතතං හොති. ආකාසානණුවගනනං සමාපනනසා රූපසඤඤය පටිෂසඤඤය නානතත-ස ඤඤ ග චිතතං විවිතතං හොති. විඤඤ ණඤවායතතං සම.පතනසස ආකාසානණවාගතනසකුදුය විතතං විවිතතං හොති. ආකිකවකුදුයතනං සමාපනනසය විකුසැණයවාගතනයකුසැය විතතං විවිතතං නොකි. නොවසකකු නාසකුකුයතනං සමාපතනසා ආක්කාශකය ගතනසඥකය විතතං විට්තතං හොති. සොතාපතනසා සකකායදිව්සීයා විවිකිචණය සීලබබන-පරාමාසා දිටසානුසයා විචිකිප්රානුසයා තදෙකුවෙසහි ව කිලෙසෙහි විතතං විවිතතං නොති. සකදුගාමිසස ඔළාරිකා කාම්රාගසශේඥාඒ තා පටිෂසණෙකු-ජනා ඔලාරිකා කාමරාගානුසයා පටිඝානුසයා කදෙකටෙයහි ච කිලෙසෙහි චිතුතුං විවිතතං හොති. අනාගාමිසස අනුසහගතා කාමරාගසයෙකුණු ජනා පටිෂසකුදුර නා අනුසහාතා කාමරාගානුසයා පටිඝානුසයා තුදෙ-කටෙසහි ව කිලෙසෙහි විතතං විවිතතං හොති. අරහනො රූපරාගා අරූපරාගා මානා උදාවඩා අපිජාය² මානානුසයා අපිජානුසයා තුදෙකුරෙයකි ව³ කිලෙසෙහි බහිගා ව⁴ සබානිමතොතහි චිතතං විවතතං හොති. අගං චිතතා පිවෙනො.

කතමො උපධිවිවෙකො? උපගී වුවවනති කිලෙසා ව බනිා ව අතිසංඛා රා ව. උපධිවිවෙකොති වුවටති අමතං තිබොනං: යො සබබසඔබාර සමථො සබබූපතිපටිනිසාසගෙනා තණහක්ඛයො විරාගො නිරොබො නිබබාණං. අයං උපධිවිවෙකො. කාය විංවකො ව වවකටස්කාගාතං තොකාමොහිරතාතං, විතතවීවෙකො ව පරිසුදා විතතාතං පරමවොදනපතතාතං, උපධිවිවෙ කො ව නිරුපගීනං පුගනලාතං විසංඛාරගතාතං.

1. සාපාන් - සීමු. I. 2. අවජජා - සීමු. I. සී I. 3. වං - සීමු. I.

දූරෙ විවේකා හි තථාවිබෝ සො - 'ටිවෙක' යනු විවෙක තුනෙකි: කායට්වෙක යැ, චිතනට්වෙක හැ, උපගිවිවෙක හි.

කායවිවෙකය කවරැයත්: මේ සසුන්හි මහණ අරණා වාකෂමූල පමිත කාඥර ගිරිගුනා ශමසාන වානපුසථ අභාවකාශ පලාලපුකැජ ගත ජනශූනා වූ සෙනසුනක් ඇසුරු කෙරේ. කයිනු දු විවකත වැ හිඳි. එකලා වැ හොවී. එකලාවැ ගමට පිඹු සිහා යෙයි. එකලාවැ පෙරලා එයි. එකලාවැ රහසැ හිඳී. එකලාවැ සක්මන්හි සිටි. එකලාවැ හැසිරෙයි. එකලා වැ වෙසෙයි ඉරියවු පවත්වයි ඉරියවු උපදවයි පාලනය කෙරෙයි ගැපෙයි යපනය කරවා. මේ යැ කායවිවෙක නම්.

විත්තවිවෙකය කවරැ. යන්: පළමුවන බහාතයට සම්වන්හුගේ සිත නීවරණයන්ගෙන් වෙන් වෙයි. දේවැනි බාංනයට සමවන්හුගේ සිත විතකී - විචාරයන් ගෙන් වෙන් වෙයි. ආන්වැනි බාානයට සම්වන්නුගේ සිත පුතියෙන් වෙන් වෙයි. සතරවැති බාංනයට සමවන්හුගේ සිත සුවදුක් දෙකින් වෙන් වෙයි. අකාසානඤවායතනයට සමවන්හුගේ සිත රුඋසංශ - පුතිෂසංශ - තාතාතිසංශුවෙත් වෙන් වෙයි. විකුසුණිකුවායත-තයට සමවන්හුගේ සිත ආකාසානඤවායතනසංඥවෙත් වෙන් වෙයි. ආකිකුවකුසුගතනයට සමවත්හුගේ සිත විකුසුණකුවායතනසංඥුවෙන් වෙන් වෙයි. නෙවසඤඤුතාසඤඤුගතනයට සමවත්හුගේ සිත ආකිඤාඤූ-යතනසංඥවෙත් වෙත් වෙයි. සෝවන්හුගේ සිත සත්කායදු පටියෙත් විවිකිත්සායෙන් ශීලවතපරාමශීයෙන් දූටොනුශයෙන් විවිකිත්සානුශයෙන් හා ඔවුන් සමග එක්වැ සිටි කොලෙසන්ගෙන් ද වෙන් වෙයි. සැදගැමිහුනේ සිත ඖදරික කාමරාගසංගොජනයෙන් පුතිඝසංයොජනයෙන් ඖදරික කාමරාගානුශයයෙන් පුතිඝානුශයයෙන් හා ඔවුන් සමග එක්වැ සිටි කෙලෙසුන් ගෙන්ද වෙන් වෙයි. අනගැමහුගේ සිත අණුසහගත (-සියුම් වූ) කාමරාගසංයොජනයෙන් පුතිඝසංයොජනයෙන් අණුසහගත කාමරාගානුශයයෙන් පුතිඝානුශයයෙන් හා තදෙකස්වන කෙලශයන්ගෙන් ද වෙන් වෙයි රහත්හුගේ සිත රූපරාගයෙන් අරූපරාගයෙන් මානයෙන් ඖඳඛතායෙන් අවිද යෙන් මාතානුශයයෙන් භවරාගානුශයයෙන් අවිද් නුශයගෙන් තදෙකස්විතකෙලශයන්ගෙන් හා බාහා වූ සජීසංසකාර-නිමත්තයන්ගෙන් ද වෙත් වූගේ වේ. මේ යැ විත්තවිවෙක නම.

උපධිවිවෙකය කවරා යන්: කෙලයයෝත් සාකනයෝත් අභිසංසායාර-යෝත් උපධිසි කියනු ලැබෙන්. යම් සමීසංසායාරයන්ගේ සන්භිදීමෙක් සමේංපයීන්ගේ දුරාලීමෙක් තාෂණාවගේ සහය කිරීමෙක් විරාගයෙක් තිරොඩයෙක් නිමංණයෙක් වේද, ඒ අමෘත නිමාණය 'උපධිවිවෙක'සි කියනු ලැබේ. මේ යැ උපයිවීවෙක නම්. ගණසභාණැකායෙන් වෙන් වූ කය ඇති පුළුමබාහතාදී තෛෂ්කාමායෙහි අභිරත වූවත්ව කාය-විවෙකය ද, පරිශූඬ වූ සින් ඇති උත්තම වොහුන(පරිශුදායි) යට පැමණැයවුන්ට විත්තමීවෙකය ද, උපයිරහිත වූ විසංඛාරගත (කොට්චනට පැමණියවුන්ට පිත්තමීවෙකය ද වේ.

40 මහාතිදෙදසපාලි

ගුහට්එකසුතත ස්දෙදසෙ.

දූරෙ විවෙකා හිති – යො සො එවං ගුහායං සතතා එවං බහු කෙහි ව කිලෙසෙහි ඡනතා එවං මොහනසමිං පගාලෙහා, සො කාය විවෙකාපි දූරෙ විපතාපිවෙකාපි දූරෙ උපබ්විවෙකාපි දූරෙ විදූරෙ සුවි දූරෙ ත සනතිකෙ ත සාමනතා අතාසනෙත වවකටෙයි1. තථාවිවොති– තාදීසො තසාණා නතා තපකාරො තපාටිහාගො; යො සො මොහතසමිං පගාලෙහාති 'දූරෙ විවෙකා හි තථාවිබො සෝ'.

කාමා හි ලොකෙ න හි සුපතාගාති – සාමාති උදාතතා දේව සාමා: වදඩුකාමා ව කිලෙස කාමා ව. කතමෙ වදඩුකාමා ? මතාපිකා රූපා මතාපිසා සඳ මතාපිකා ගතිා මතාපිකා රසා මතාපිකා ථොටසිබබා අපථරණා පාපුරණා දාසිදාසා අපේලකා කුකකුටසුකරා හතිගවාසාවලවා බෙතතා වදඩු හිරඤඤං සුවණණං ගාමනිගමරාජබානියො රටසං ව ජතපදෙ ව කොසො ව කොටසගාරං ව යං කිඤිව් රජනීයං වදවූ වදඩුකාමා.

අපිව අතිහං කාමා අභාගතං කාමා පවවුපතනා කාමා අජඹාතනා කාමා බහිදධා කාමා අජඹාතනබහිදධා කාමා හිහා කාමා මජකිමා කාමා පණ්තා කාමා ආපායිකා කාමා මෘතුසීකා කාමා දිබබා කාමා පවවුපටබීතා කාමා නිම්මතා කාමා පරනිමේතා කාමා අනිමේතා කාමා පරිගැනීතා කාමා අපරිගැනීතා කාමා මමායිතා කාමා අනිමේතා කාමා, සබෛපි කාමාවවරා බමා සබෛපී රූපාවවරා බමමා සබෛපී අරූපාවවරා බමමා තණහාවදේකා තණහාරමාණා කමනීයටෙයාන රජනීයටෙයාන මදනී– යටෙයාන කාමා. ඉමෙ වුවවනනී වදේ කාමා.

කතමේ කිලෙස සාමා ? ඡනෙ කාමෝ රාහෝ කාමෝ ජනදරාගෝ කාමෝ, සඹකපො කාමෝ රාගෝ කාමෝ සඹකපාරාගෝ කාමෝ, ගො කාමේසු කාම්වජනෙ කාම්රාගෝ කාම්තනිදි කාම්තණහා කාම්සිතෙහෝ කාමීපරිලාහෝ කාම්වුජා කාම්ජෙකාසාතං කාමෝහෝ කාම්යොගෝ කාමීපාදනං කාම්වජනදනීවරණං-

මහාතිදේශපාලිය

ගුහටස්කසූතුනිදේශය. 41

දූරේ විවෙකා හි – මෙසෙයින් කායගුහායෙහි ඇලුණු මෙසේ බොහෝ කෙලෙසුන් විසින් වැසුණු මෙසේ පඤාකාමගුණමොනනයෙහි ගැලුණු යමේක් වේ ද, හෙනෙම කායවිවෙකයෙනුදු දුරැ වෙයි. චිත්තවිවෙකයෙනුදු දුරැ වෙයි. උපයිවිවෙකයෙනුදු දුරැ ඉතා දුරැ අතිශයින් දුරැ නො ළංහි නො හාත්පසැ අතාසනනයෙහි බැහැර සිටිගේ වේ. තථාවිබෝ – තාදශ වූගේ තදකාර වූගේ තත්පකාර වූගේ කත්පතිහාග වූගේ, ඒ යමේක් මොනනයෙහි ගැලුණෝ වේ ද, එහෙයින් 'දූරෙ විවෙකා හි තථාවිබෝ සෝ' යනු වේ.

භාමා හි ලොහො හි හි සපහාසා – සාමා යනු: උදෑන විසින් සාමයෝ දෙදෙනෙකි: වස්තුසාමයෝ ද කෙලශසාමයෝ දයි. වස්තුසා-මයෝ කවරහ: මතවඩන රූපයෝ මනවඩන ශබදයෝ මතවඩන ගතියෝ මතවඩන රසයෝ මන්වඩන ස්පුළුවනයෝ ද, අතුරුණු පොරෝණා දුසිදස්හු එළුතිරෙළුනු කුකුළුහුරහු ඇත්-ගව-අස්-වෙළඹහු කෙත් වත් කහවණු රත් ගම-නියමගම-රජදහන්හු ද රට දනව ද කෝස ද කොටුගුළු ද යම කිසි රජනීය වස්තුවෙක් වේද, මොහු යෑ වස්තුකාමයෝ.

තවද අතීත කාමයෝ යැ අතාශතකාමයෝ යැ පුතුසුත්පතත කාමයෝ යැ අබාහත්මකාමයෝ යැ බාහහකාමයෝ යැ අබාහත්ම-බාහහකාමයෝ යැ හිතකාමයෝ යැ මබාමකාමයෝ යැ ප්රතිතකාමයෝ යැ ආපායිකකාමයෝ යැ මෘතුෂිකකාමයෝ යැ දිවහකාමයෝ යැ ප්රතිර්මත (එළැඹ සිටි) කාමයෝ යැ නිර්මිත (මචනලද) කාමයෝ යැ පරනිර්මත (පරා විසින් මවන ලද) කාමයෝ යැ අනිර්මත කාමයෝ යැ පරිහාහිත (තමා අයත් කළ) කාමයෝ යැ අනිර්මත කාමයෝ යැ මමායිත (මාගේ යැයි ගත්තා ලද) කාමයෝ යැ අපරිගාහිත කාමයෝ යැ මමායිත (මාගේ යැයි ගත්තා ලද) කාමයෝ යැ අමමායිත කාමයෝ යැ, සියලු මැ කාමාවවරබමීයෝ යැ සියලු මැ රැපාවවරබමීයෝ යැ සියලු මැ අරාපාවවර බමීයෝ යැ යත මොහු තාෂණාවයතු වූවානු තාෂණාලමාන වූවාහු කමනීය හෙයිත් රජනීය හෙයින් මදනීය හෙයින් කාමයෝ යි. මොහු වසතුකාමයෝ යැයි කියනු ලැබෙත්.

කෙල ශකාමයෝ කවරහ ? ජනැකාම යැ රාහකාම යැ ජනැරාහකාම යැ, සංකලපකාම යැ රාගකාම යැ සංකලපරාහකාම යැ, කාමවසතු විෂයෙහි යම කාමචජනැයෙක් කාමරාහයෙක් කාමනනියෙක් කාමතාමණායෙක් කාමසෙනහයේක් කාමපරිදහයෙක් කාමමූර්චඡායෙක් කාමාබාවසානයෙක් (බැස ගැනීමෙක්) කාමෛසෙයෙක් කාමයොහයෙක් කාමොපදානයෙක් කාමචජනැනීවරණයෙක් වේ ද– 1. ''අදදසං කාම තෙමුලං සංකපා කාම ජාගසි, ත තං සංකඥසිසාම එවං කාම ත හෙහිසි" 8 ති.

ඉමේ වුච්චතති කිලෙස කාමා.

ලොකොති – අපායලොකෙ මනුසාලොකෙ දෙවලොකෙ ඛනිලොකෙ ආයතනලොකෙ. කාමා හි ලොකෙ න හි සුපපහායානි-**ධාතුලො**කෙ කාමා හි ලොකෙ දුපාහායා දුච්චජා¹ දුපාරිච්චජා² දුනනිමාදයා³ දුනතිවෙඨයා දුඛුවිනිවෙඨයා දුතතරා දුපාතරා දුසාමනිකකමා දුබුබි නිවතතාති කාමා හි ලොකෙ ත හි සුපපහායා.

තෙතාහ හගවා:

''සතෙතා ගුහායං බහුතාභිල්තෙතා තිටස්ං නරෝ මොහනසම්ං පගාලෙහා, දුරෙ විවෙකා හි තථාවිබො සො කාමා හි ලොකෙ ත හි සුපාහායා"ති.

2-2

ඉවජාතිදානා හවසාතබැඛා තෙ දුපාමු කුවා තහි අකුඤමොකඛා, පචඡා පුරෙ වාපි අපෙකඛමානා ඉමෙව කාමෙ පුරිමේව ජ සං.

ඉච්ඡානිද,නා හවසාතබදබාති - ඉච්ඡා⁴ වුච්චති තණහා: යො රාගො සාරාගගා අනුනගො අනුරොබො තණි තණිරාගො විතතසස සාරාගො ඉචජා මූචජා අජෙඣාසාතං ගෙබො පළිගෙබො5 සබෙහා පබෙකා එජා මායා ජනිකා සඤජනිකා සඤජනනී සිබ්බනී ජාලිනී සරිතා වසතතිකා සුතතං වසථා ආයූහනී⁶ දුකියා පණිබි භවනොතති වනං වනථො සාළුවො සෙනහො අපෙකබා පට්බනු" ආසා ආසිංසනා ආසිංසිතතතං, රූපාසා සඳුසා ගනිාසා රසාසා ඵොටඪබබාසා ලාභාසා බනාසා පුතතාසා ඒවිතාසා, ජසා පජසා අභිජසා ජසතා ජසිතතතං ලොලුසාං ලොලුසාංකා ලොලු පාගිතතතාං පුළුණු කිතින සාදුකමාතා, අඛම්මරාගො විසමලොහො නිකුතති නිකාමතා පළුතා පිහතා සමපත්තා, කාමතණහා හවතණහා වහවතුණහා රූපතණහා අරූපතණහා නිරොබතණහා, රූපතණහා සදාකණහා ගතිකණහා රසකණහා ඓාට්ක බනණහා බම්මකණහා, ඔහො ආවරණං නීවරණං ඡදතං රෙයාගෙන ගණාවා උපාදුතං බතිතං උපකකිලෙසො අනුසයො පරිසුවඪානං ලතා වෙවිච්ඡ්ං, දුකඛමූලං දුක්ඛනිදනං දුක්ඛපහවො මාරපාසො මාරබලිසං මාරවිසයො තණහානදී තණහාජාලං තණහාගදාලං තණහාසමුදෙ, අභිජඣා විසමලොහො අකුසලමූලං.

- 1. දුවවයරා සිමු. II. මරකං,
 2. දුපපරිව්වරා සිමු. II. මරකං.

 3. දුපාත්මරී සිමු. I. මරකං.
 4. ඉවරති සාා සිමු. I. ක.

 5. රොබො පලිරොබො සා.
 6. ආසුනිකී සිමු. I. මරකං.
 - 7. පට්බුණි සීමු I. සාා. මජසං.
- a. ජාතකපාළි අවාසාවගග නඞ්ගමාලජාතකං,

1. ''කාමය, තාගේ මුල දිටිමි. කාමය, තෝ සංකලායෙන් උඋදනෙහි. දන් මම තා නො පතමි. කාමය, තෝ මෙසෙයින් නූපදනෙහි'' යයි.

මොහු කෙලශකාමයෝ යැයි කියනු ලැබෙත්.

ලොකො – අපායලොකයෙහි මනුෂාලොකයෙහි දෙවලොකයෙහි සකනාලොකයෙහි බාතුලොකයෙහි අයතනලොකයෙහි දෙවලොකයෙහි කොනාබලාකයෙහි බාතුලොකයෙහි අයතනලොකයෙහි ය; කාමා හි ලෙ කො නා හි සුපානායා – යම් නෙයකින් කාමයෝ ලොච්හි දුකාසේ පුහිණ කළ යුත්තාහු ද දුකසේ හළ යුත්තාහු ද දුකයේ පරිතාග කළ යුත්තාහු ද දුකසේ නිමීද කළ යුත්තාහු ද දුකසේ මිදිය යුත්තාහු ද දුකසේ විතිර්වෙෂටත කළ යුත්ත හු ද දුසාර වූවාහු ද වෙසෙසින් දුසාර වූවාහු ද දුසාමනිතුම වූවාහු ද දුර්විනිවතී වූවාහු ද, එහෙයින් 'කාමා හි ලොකො ත හි සුපෙහායා' ගනු වේ.

එයින් වද, ලහ බුදුහු:

"සතෙතා ගුහායං - පෙ- න හි සුපාහායා" යි.

2 - 2

කාමතාෂණාව තිදන කොට ඇති හවසුබයෙහි බැදුණු, යලි අනාගත– යෙහි හෝ අතීතයෙහි හෝ වස්තාකාමයන් කැමැති වත, මේ පුතුසුත්පතන කාමයන් හෝ යට දක්වූ අතීතාතාගතකාමයන් හෝ පාන්චතා කරන ඒ සතාමයෝ දුකසේ මදියැ යුත්තාහ. අනෙකක්හු විසින් නො මැ මුදනු හැක්කානු වෙත්.

ඉච්ඡානිද,නා භවසාතබදඩා – 'ඉචඡා' යි තෘෂණාව කියනු ලබා: යම් රාගයක් සංරාගයෙක් අනුනයෙක් අනුරොබයෙක් නණියක් නණි-රාගගෙක් විත්තායා ගේ සංරාගයෙක් ඉවණාවක් මූර්වණාවක් අධානවසාන-යොක් ගොඩයෙක් පරිෂගධයෙක් සභිගයෙක් පහිකයෙක් එජාවක් මායාවක් (සසර උපදවන) ජනිකාවක් සංජනතියක් සිවතියක් (බැඳීමෙක්) ජාලිතියක් සරිතාවක් විසනතිකාවක් (බඳනා හෙයින්) සූතුයෙක් (රුපාද්යෙහි පතල හෙසින්) විසතාවක් අපූහනය කරමීමෙක් දවිනීයාවක් පුණිඩියක් භවනෙතතියක් (ගහතහෙයින්) වනයෙක් වනථයෙක් තාෂණාසභාවයෙක් සෙනහයෙක් අපෙකෂාවක් (අරමුණෙහි බඳතා හෙසින්) පුතිාණුයෙක් ආශාවක් ආශංසනාවක් ආශංසිත බවෙක් රුපාශාවක් ශබදාශාවක් ගනිබාශාවක් රසාශාවක් ජපුළටවාාශාවක් ලංහාශාවක් බනා-ශාවක් පුතුාශාවක් ජීවිතාශාවක්, (තෘෂණා වශයෙන්) ජලපනයෙක් ජලපතාකාරයෙක් ජල්පිත බවෙක් ලොල් බවෙක් ලෞලාභාකාරයෙක් ලෞලාසමඩගී බවෙක් පුචඡඤිවක (නගුට සලන = ලංහයෙහි සැලෙන) බවෙක් මධුරකාමාතාවක්, අධමීරාගයෙක් විෂමලොහයෙක් නිකානතියෙක් කැමැතිවන ආකාරයෙක් පාහිතාවක් පිහායනයෙක් සම්පුාහිතාවක්, කාමතෘෂණාවක් හවතෘෂණාවක් විහවතෘෂණාවක් රූප (හව) තෘෂණාවක් අරුපතාෂණාවක් නිරොඛතාෂණාවක්, රූප (යෙහි) තාෂණාවක් ශබද-තාෂණාවක් ගතාතෘෂණාවක් රසතෘෂණාවක් සපුපටවාතෘෂණාවක් බම්-තෘෂණාවක්, (තෘෂණා) ඔසයෙක් යොගයෙක් ඉතියෙක් උපාදුනයෙක් අාවරණයෙක් නීවරණයෙක් ඡදනයෙක් බනිනයෙක් උපකෙලශයෙක් අනුශාගෙක් පයිනුතානයෙක් ලතාවක් විවිබෙචණාවක්, දුෘඛමූලයෙක් දුංඛනිදනගෙක් දුංඛපහවයෙක් මාරපාශයෙක් මාරබලිසයෙක් මාරවෂය-ແລະ ຄາອອາເກລີ ແລະ ຄາອອາເວັດ ແລະ ຄາອອາເນັ້ງ ແລະ ຄາອອາເນັ້ງ ແລະ ຄາອອາເນັ້ງ ແລະ ຄາອອາເນັ້ງ ແລະ ຄາອອາເນັ້າ ແລະ ຄາອ සමුදුයෙක්, අභිබතාවක් විෂමලොහගෙක් අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි.

ඉච්ඡානිද,නාති – ඉච්ඡාතිද,තා ඉච්ඡානෙතුකා ඉච්ඡා පච්චයා ඉච්ඡා-කාරණා ඉච්ඡා පහවාති ඉච්ඡානිද,තා.

හවසාතමදබාති - එකං හවසාතං: සුඛා වෙදතා, දෙව හවසාතානි: සුඛා ව වෙදතා ඉටසං ව වැඩු. තීණි හවසාතානි: යොඛාඤඤං අරොගාං ජීවිතං. වතතාරි හවසාතානි: ලාහො යසො පසංසා සුඛං. පඤව හවසංතානි: මතාපිකා රූපා මනාපිකා සඳ මනාපිකා ගණිා මනාපිකා රසා මතාපිකා ඓාටස්ඛො. ජ හවසාතානි: වක්ඛුසමපද, සොතසමපද, ඝාතසමපද ඒවහාසමපද කායසමපද මනොසමපදා. හවසාතමදඛාති - සුඛාය වෙදනාය සතතා බඳඩා ඉටසසමං වෘළුසමං, සොබාඤඤඤ බඳධා, අරොහො බඳධා, ජීවත බඳධා, ලාහෙ බඳධා, යසෙ බඳධා, පසංසායං බඳධා, අරෝගො බදධා, ඒවතා බඳධා, ලාහෙ බදධා, යසෙ බඳධා, පසංසායං බදධා, සුඛෙ බදධා, මතාපිකෙසු රැපෙසු බදධා, වසාධිසමපදය බදධා, සොතසමපදය බදධා, කාත-ජීවහා-කාය-මනොසමපදය බදධා, විබදධා ආබදධා ලංකා ලංකිතා පළිබදධාතී 'ඉවණ නිදනා හවසාතබදධා.'

තෙ දුපපමුකුවා න හි අකුකුමොකබාති - තෙ වා හවසාතවදපු දුපාමුකුවා, සතතා¹ වා එතෙතා දුමොවසා. කථං තෙ හවසාතවදපු දුපාමුකුවා² ? සුඛා වෙදනා දුපාමුකුවා, ඉටසං වදපු දුපාමුකුවං, යොබබකැකුං දුපාමුකුවං, ආරෝගාං දුපාමුකුවං, ඒවිතං දුපාමුකුවං, ලංහෝ දුපාමුකුවා, ගසො දීපාමුකෙවා, ඊසංසා දුපාමුකුවා, සුඛං දුපාමුකුවං, මතාපිකා රුපා දුපාමුකුවා, මතාපිකා සඳපු-ගණා-රසා-ඓටස්ඛබා දුපාමුකුවා, වසාබුසමපද දුපාමුකුවා, සොත-සාත-ඒවහා-කාය-මතොසමපද දුපාමුකුවා, දුමොවසා දුපාමොවසා දුඛුනිනිවෙසා. එවනෙත හවසාතවදපු දුපාමුකුවා.

කථං සතතා එතෙතා දුමොවසා? සුබාය වෙදතාය සතතා දුමොවසා, ඉටස්සා වතුනා දුමොවසා, සොබබණුකු දුමොවසා, ආරෝගත දුමොවසා, ඒවිතා දුමොවසා, ලාභා දුමොවසා, සසා දුමොවසා, පසංසාය දුමොවසා, සුඛා දුමොවසා, මතාපිතෙහි රුපෙහි දුමොවසා, මතපිකෙහි සඥෙහි-ගනෙහි රුසෙහි-එසාසමනාසමන දුමොවසා, වක්බුසමපදය දුමොවසා, සොත-සාත-ඒවහා-කාය-මනොසමපලය දුමො-වසා දුප මොවසා දුරුණුරා³ දුසාමුණුරා දුබුබුටසාපයා දුසාමුටසාපයා දුනනි-වෙස දුප මොවසා දුරුණුරා³ දුසාමුණුරා දුබුබුටසාපයා දුසාමුටසාපො දුනනි-වෙස දුමාවසා දුරුණුරා දුනතරා දුප තරා දුසාමනිකකාමා දුබුබනිවතතා. එවං සතතා එතෙතා⁴ දුමොවසාති 'තෙ දුප මුකුවා.'

න හි අයැයැමොකබාති - තෙ අතතනා පලිපපලිපතනා ත සකෙකානති පරං පලිපපලිපතනං උදඹරිතුං.

^{1.} සහතා - සිමු. I. 2. 'දුම්මුණුවා' ඉති ඊදිසෙසු අදාසැතාපි - සාා. මජසං. 8. දුදකිරා - සිමු. I. සාා. මජසං. 4. එතෙහි - සිමු. I.

ඉච්ඡානිද,තා – ඉච්ඡාව නිදහ කොට ඇත්තාහු ඉච්ඡාව හේතු කොට ඇත්තාහු ඉච්ඡාව පුතාය කොට ඇත්තාහු ඉච්ඡාව කාරණ කොට ඇත්තාහු ඉච්ඡාව පුහව කොට ඇත්තාහු නුසි 'ඉච්ඡානිදන' නම් වෙත්.

තුවසාතබදවා - සුබවෙදනාව එක් තවසානයෙක, සුබවෙදනාව ද ඉටෙවසතුව දයි තවසාන දෙකෙක. යෞවනය අංරෝහාය හා ඒවිතය (ඒවිනොසිය පවත්නා බව) දයි තවසාන තුනෙක. ලාභ යැ යශස් යැ පුශංසා යැ සුබ යැයි තවසාන සතරකෙ, මනාපික (මනවඩන) රූප යැ මනාපික ශබද යැ මනාපික ගති යැ මනාපික රස යැ මනාපික ස්පුළුවන යැයි තවසාන පසෙක, වස්දුාසමනත් යැ ශුනානුසමනත් යැ කාණසමනත් යැ ඒතවාසමනත් යැ කායසමනත් යැ ඉනාත්සමනත් යැ කාණසමනත් යැ ඒතවාසමනත් යැ කායසමනත් යැ මනාස්සමනත් යැ කාණසමනත් යැ ඒතවාසමනත් යැ කායසමනත් යැ මනාස්සමනත් යැ කාණසමනත් සෙයකි. තවසානබදවා - සුබවෙදනාවෙන් ඉතෙවනසතුයෙහි සත්තියෝ බඳනා ලද්දුත, යෞවනයෙහි බද්ධයහ, අරෝගනයෙහි බද්ධයෙ, ඒවනයෙහි - ලානයෙහි - යශස්හි - පුශංසානෙහි - සුබයෙහි බද්ධයෙ, තොපිකරුපතන්හි බද්ධයහ, නොපික ශබද - ගති - රස - මනාපික ස්පුළුවවායන්හි බද්ධයහ, වෙසසින් බැදුණාහ, හාත්නක් බැදුණාන, ලක්න වූහ, ලකින වූහ, පරිබද්ධ වූවාහු නුයි 'ඉවණනිදානා හමසානබද්ධා' යනු වේ.

තෙ දුපපමුණුවා හා හි අණුණුමොකබා - හවයෙහි අංඤාදවංඥා වූ ඒ ඛම්යෝ හෝ දුකසේ හළ යුත්තාන. සහානයෝ මැ හෝ තෙල හවසාත වස්තුහු කොරෙන් දුර්මොවයෝ යි. ඒ භවයෙහි සාතවස්තුහු දුකාත් හළ යුත්තාහු කිසෙසින යත්: සුඛවෙදනාව දුකයේ මිදිය යුත්තී යා, ඉපටවස්තුව දුකසේ හළ යුතු යැ, යෞවනය - ආරොහාය - ඒවිතය -ලංහය - යනස් - පුශංසාව - සුඛය දුකසේ හළ යුතු යැ, මතාපික රූපයෝ දුස්පුමුවායෝ යැ, මතාපික ශබදයෝ - ගනිකෝ - රසයෝ - ස්පුජටවායෝ දුස්පුමුවායහ, වකුෂුස්සමපද් දුස්පුමුවා යැ, ශුොනු - හිංණ - ඒගවා - කාය -මනස්සමපද් දුස්පුමුවා යැ, දුර්මොව යැ, දුර්විනිවෙළට යැ, දුසතර යැ, දුස්පුතර යැ, දුස්සමතිකුම යැ, දුර්විනිවෙස් යි. මෙසේ ඒ හවසාන වස්තුහු දුකසේ මිදියැ යුත්තාහ.

සාාවයෝ පොල වස්තුයෙන් දුකයේ මදියැ යුත්තාහු කිසෙයින යත්: සුබවෙදනායෙන් සාාවයෝ දුකසේ මදියැ යුත්තාහ, ඉටෙවස්තුහු කෙරෙන්-යෞවනයෙන් - ආරොගායයෙන් - ඒමතයෙන් - ලාහයෙන් - යශයින් -පුශංසායෙන් - සුවයෙන් දුකයේ මදිය යුත්තාහ, මනවඩන රූඋයෙන් -පුශංසායෙන් - සුවයෙන් දුකයේ මදිය යුත්තාහ, මනවඩන රූඋයෙන් -යබදයෙන් - ගතියෙන් - රසයෙන් - ස්පුළුවවායෙන් දුර්මෝචයෝ යැ, වසුස්සමපතාන්යෙන් - ශොනු - මාණ - ඒහවා - කාය - මනස්සමපතාන්යෙන් දුර්මෝචයෝ යැ, අතිශයින් නොමදිය හැක්කාහ, නො නැගිය හැක්කාහ, අතිශයින් නො නඟා සිටුවිය හැක්කාහ, දුර්නිවෙපටයෝ යැ, දුර්මනිවෙපට යෝ යැ, දූසාරයෝ යැ, අතිශයින් දුසාරයෝ යැ, නො ඉක්මටිය හැක්කාහ, නො කැවැත්වය හැක්කාහුයැ. මෙසේ සතාවයෝ තෙල සංතවසතු කෙරෙන් නො මදිය හැක්කාහු නුසි 'නෙ දුපාමුඤා' යනු වේ.

න හි අයැදැමොකතා - ඔවුහු තමන් මහමඩෙහි ගැලුණංහු මහමඩෙහි ගැලුණු අනෙකක්හු නගායිටුවන්නට හො හැකි වෙත්.

ගුහටඨකසුතත නිදෙදසො.

වුනතං නෙතං හගවතා:

"සොවත වුණු, අතනතා පලිපපලිපනතා පරං පලිපපලිපතනං උදාරිකානීති නෙතං ඨාතං විජාති. සොවත වුඤ, අතනතා අදනෙතා අමිනීතො අපරිතිබබුතො¹ පරං දමෙකසති විනෙසානි පරිනිබබං-පෙකානීති නෙතං ඨාතං විජාතී"ෘති එවමයි න හි අසුසුලෝකබා. අථා තණකෙස, කොව මොවෙතා. තෙ යදි ² මුසොවයසං, සකෙත එමෙත සබෙන බලෙන සකෙත විරිසෙත සකෙන පරිකමරියෙන සකෙත පුරිසපරකකමෙත අතනතා සමාපටිපදං අනුලොවෙට්පදං අපචානීක-පට්පදං අභානාටර්පදං බමානුධාමාපට්පදං පට්පජාමානා මුසොවයසංත එවමය න හි අසැකුමොකබා.

වුතතමයි හෙතං හගවතා:

 "තාහං සහිසසාම් පමොවතාය කථංකපිං³ බොතක කිඤුව් ලොකෙ, බමමං ව සෙටස්ං අභිජාතමාතො එවං තුවං ඔකමමං තරෙයි"bති.

එවමපි ත හි අඤඤාෛකකා.

වුතතං හෙතං හගවතා:

 "අතනතාව කතං පාපං අතනතා සංකිලිසසති, අතනතා අකතං පාපං අතනතාව පිසුජඣති, සුදුඩි අසුදුඩි පව්වනතං නාඤඤෑමකෙඤ⁴ විසොබයෙ"දති.

එවමට ත හි අඤඤමොකඛා.

වුතතමපි හෙතං හගවතා:

"එවිමෙව බො බාහමණ තිටයිතෙව තිබබාතං තිටයති නිබහතගාමි මගෙනා, තිටයාමහං සමාදපෙතා. අථ ව පත මම සාවකා මයා එවං ඔව්දියමාතා එවං අනුසාසියමාතා අපෙකාවෙව අවවනතනිටයං නිබහතං ආරාබෙනති. එකළෙව තාරාබෙනති. එන කහහං බාහමණ කරොම, මගොකකායී බාහමණ තථාගතො. මගගං බුදෙඛා ආවිකකති. අතතතා පටිපජාමාතා මූබෛවයා;"යනති. එවමපි තහි අඤඤාමාකකාති 'තෙ දුපාමුඤා තහි අඤඤාමොකකා."

- 8. මජකිමනිකාය සළලලඛසුතතං.
- b සිතතතිථාන බොතකසුතතං.
- c ඩම්ම**ි** ද අතනවනන
- d. මජකාමනිසාය උපරිපණණ සසා හණසාමොකාලානසුගත.

¹ අපිරිතිබබුතො ව, - සීමු. II. 2. සදි පරං - සීමු I. 3. කථං කමී - සීමු I 4 හා අයෙකුකු අකුකුං සී. I. - සීමු. I. සතං. I. 5 නිඛ්ධානගාමිනි - සීමු. I.

මහා තිදේශපාලිය

මේ වදාරත ලද මැයි බුදුන් විසින්:

"චූණුශ, යමෙක් තෙමෙ ගැඹුරු (මහ) මබෙහි ගැලුණේ ද තෙතෙම එකානනයෙන් ගැඹුරු මබෙහි ගැලුණු අනෙකක්හු තහාසිටුවන්නේ යැ යත මේ කාරණය තො වෙයි. චූණුශ, යමෙක්තෙමේ තො දමුණේ තො හික්මුණේ කොලෙස් පිරිනිවනින් තො පිරිනිටයේ ඒ වේ නම් තෙතම ඒකානනයෙන් අනෙකක්හු දමන්නේ යැ හික්වෙන්නේ යැ පිරිනිවන්-නේ යැ යන මෙ කරුණ නො වේ"යයි. මේසේ ඒ අනෙකක් හු විසින් නො මිදියැ හෙන්නාහ. නොහොත් මුදවන අන් කිසිවෙක් නැත. ඉඳින් ඔහු මිදෙන්නාහු නම්, සවකිය (ශුත) ශක්තිගෙන් සවකීය බලයෙන් සවකිය විශ්‍රීයෙන් සවකිය පරානුමයෙන් සවකිය පුරුෂපරානුම-ගෙන් නමා විසින් සමහක්පතිපදාවට අනුලොමපතිපදාවට අවිරුණි-පතිපතුවට අණතීපත් කතා බේනාබාමීපතිපදාවට පිළිපදනාහු මිදෙන්නාහ හුයි 'න හි අඤඤාෛතකා' යනු වේ.

මේ වදුරත ලද මැයි භාගාවතුත් විසිත්:

 "බොතකාශ, මම් ලොව්හි කාඩකෂා සහිත වූ කිසිවක්හු මුදන්නට නො හැකි වෙමි. (වැයම් තොකරමි.) උතතම බමීය විශිෂවඥනයෙන් අවබොබ කෙරෙමන් මෙසේ නෝ මේ වතුරොසය තරණය කෙරෙහි" යයි මෙසේ ත් අනෙකක්හු විසින් නො මැ මිදිය හැක්කාන.

මේ වදුරතලද මැයි භාගාවතුන් විසින්:

2. ''යමක්හු විසින් තමා මෑ පව්කම් කරන ලද ද, හෙතෙම සිටුඅපාදුක් විදිනුගේ තෙමේ මෑ කෙලෙසෙයි. යළි යමක්හු විසින් තමා පව්කම් තො කරන ලද ද, හෙතෙම සුගතියට පැමිණිගේ තෙමේ මෑ විශුදඛ වේයි. කුශලාකුශලකම්සබ්බාත ශුදයිය ද අශුදයි ය ද කාරකසනතාතයෙහි – තමා කෙරෙහි විවා දනවයි. අනෙකෙක් අනෙකක්හු විශුදඛ නො කෙරේ'' යයි. මෙසේ ත් අනෙකක්හු විසින් නො මෑ මිදියා හෙත්නාහ.

මේ වදාරත ලද මැයි භාගාවතුන් විසින්:

''එසෙයින් මෑ බමුණ, අමාමනනිවත ඇත් මැය. (පූපිහාශවිදශීනා-දියෙහි පටන්) නිවතට පමුණුවන අායයීමාගීය ඇත. සමාදන් කරවන (පිළිවෙතැ පිහිටුවන) මම සිටිම මැය. එතෙකුදු වුවත් මාශේ සව්වෝ මා විසින් මෙසේ අවවාද කරනු ලබන්නාහු මෙසේ අනුශාසනා කරනු ලබන්නාහු ඇතැම් කෙනෙක් මෑ අතාහතනිස්ථාව වූ නිවන සම්පාදනය කෙරෙකි. ඇතැම් කෙනෙක් සමපාදනය නො කෙරෙත්. මෙහි ලා (මොවුන් කෙරෙහි) බමුණ, මම කුමක් කෙරෙම් ද, බමුණ, තථාගතයෝ පිළිවෙත් මහ කියන සුල්ලහ. බුදුහු මාගීය පුකාශ කෙරෙත්. තුමු පිළිවෙත් සි පිළිපදීමත් මදෙන්නාහ' සි මෙසේත් අනෙකක්හු විසින් තො මෑ මිදිය හැක්තාහු නුයි 'තෙ දුපාමුකුණා නහි අඤඤමොකබා' යනු වේ.

පවජා පූරෙ වායි අපෙකබාමානාති - පවණා විවවති අනාශතං. පුරෙ වුවවති අනීතං. අපි ව අනීතං උපාදුය අනාගතඤව පවවුපානකදව පවජා, අනාශතං උපාදය අතීතඤව පව්වුපානනඤව පුරේ. කථං පුරෙ අපෙකකං කරොති ? එවංරුපො 1 අහොසිං අතීතමදධානනති තළු නළිං සමතතානෙති. එවංවෙදනො අහොසිං -පෙ- එවංසයෙකු අහොසිං තළු තුණුං සමනානාතෙති. එවමපි පුරෙ අපෙකබං කරෝති. අථ වා-ඉති මේ වකබු අහොසි අනීතමඣානං ඉති රූපාති, කති ජනදරාගපට්බඣං හොති විඤඤණං, ජඥරාගපට්බඟිතතා විඤඤණඎ තදතිතඥති, තදතිතඥ-නෙතා එවමට් පුරෙ අපෙකඛං කරොති. අථ වා-ඉති මෙ සොතං අනොසි අතීතමදඛානං ඉති සඳුති –පෙ– ඉති මෙ ඝානං අහොසි අතීතමදඛානං ඉති **හඣාති –පෙ– ඉති මෙ ඒවහා අ**හොසි අතීතම**ඟාතං ඉති රසාති –පෙ**– ඉති මෙ කාගො අහොසි අතීතමඟානං ඉති ඵොට්ඨබබාති -පෙ- ඉති මෙ මනො අනොයි අතිතමදධානං ඉති බම්මාති, තතා ඡනාරාගපට්බදධං තොති විකුකුණං. ජනුරාගපට්බදඛතතා විකුකුණිසා තදහිනනුති. තදහිතනුනෙතා එවමට පුරෙ අපෙකඛං කරොති. අථවා යානිසස තානි පුබෙබ මාතුගාමෙන සදඩං හයිතලපිතක්ළිතාති, තදසාදෙති තං නිකාමෙති තෙන ව විතතිං ආපජාති. එවමපි පුරෙ අපෙකඛං කරොති.

කථං² පවජා අපෙකබං කරොති ? එවංරුපො සියං³ අතාගතම කානත් තළු තඤිං සමතතාතෙති. එවංවෙදතො සියං³ –පෙ– එවංසඤෙකු සියං³. - පෙ- එවංසංඛාරෝ⁴ සියං³ - පෙ- එවංචිඤ්ඤාණෝ සියං³ අනාගතමඥාතනති තුණු තණිං සමහතානෙති. එවම් පවණ අපෙකබං කරොති. අථවා - ඉති මෙ අතාගතමඟානං ඉති රුපාතී අපාටිලඟාසා පටිලාභාය චකබු සියා පණිදහති. පණ්ධාත පා වෙනයා තදභිතඥති. චිතතං වේ තු 3 සා තදහිතඥනෙතා එවම්පි පචඡා අපෙකඛං කරොති. අථවා – ඉති මේ සොතං සියා අතාහතමඟානං ඉති සඳුති -පෙ- ඉති මෙ ඝාතං සියා අතාගත-මඳධානං ඉති ගඣාති -පෙ- ඉති මෙ ඒවහා සියා අනාගතමදධානං ඉති රසාති - ලෙ- ඉති මෙ කායො සියා අනාගතමඟිානං ඉති ඵොටඪබබාතී -පෙ- ඉති මේ මනො සියා අතාගතමදධානං ඉති ධම්මාති අපාටිලදධසය පටිලානාය චිතනං පණිදනති. වෙතසො පණ්ඩානපාවවයා තුදතිනඥති. තදහිතඥනෙකා එවමපි පචණ අපෙකබං කරොති. අථවා – ඉමතාහං සීලෙත වා වතෙන වා තුපෙන වා බුහුමටරියෙන වා දෙවො වා හවිසුසාම දෙවඤඤතරො වාති අපාටිලආසා පටිලාහාය චිතතං පණිදහති, ඓතසො පණ්ඩාතපාචවයා තදතිනඥතී. තදතිතඥනෙතා එවමපි පවජා අපෙකබං කරොතිති-පවුණා පුරේ වාපි අපෙකුබමානා.

^{1.} එවරුපො - ස. 2. කථමපන - සිමු. I. 3. අතෝසිං - සිමු. I. 4. එවං සඞ්ඛාරේ - සිමු. I.

පච්ඡා පුරේ වාපි අපෙකබමානා - 'පච්ඡා' යි අනාගතය කියනු ලැබෙයි. 'පුරේ' යි අතීතය කියනු ලැබේ. තවද අතීතය නිසා අතාගතයත් පත්දුත්පත්නයක් 'පචණ්' නමැ, අතාගතය නිසා අතීතයත් පුත්දුත්පතන-යත් 'පුරේ' තමැ. කිසෙයින් අතීතයෙහි අපෙසුණ කොරෙයි ගත්: අතීත කාලයෙහි මොඳ රූප ඇත්තෙකිම් වීම් යි ඒ අතීතරූපාර මණයෙහි තෘෂණාව එලවයි. මෙබඳු වෙදනා ඇතියෙකිම වීම ... මෙබඳු සංඥ ඇතියෙකිම වීමි... මෙබදු සංස්කාර ඇතියෙකිම වීමි... මෙබදු විශූන ඇතියෙකිම් වීම අතීත කලැ' සි එහි තෘණහාව එලවයි මෙසේත් අතීතයෙහි අපෙසාව කොරෙයි. නොහොත් අතීතයෙහි මාගේ ඇස මෙබඳු විය, රුපයෝ මෙබඳු වූහ යි ඒ වසෂු රූපයන්හි විඥනය (ජවනවිතනය) ඡඥරාගයෙන් ඇලුණේ වෙයි. ඒ ජවතවිඥතය ඡඤරාගයෙන් බැඳුණු හෙයින් ඒ අරමුණට තෘෂණාවශායත් සතුටු වෙයි. එය තෘෂණාවශයෙන් අභිනඥ-තය කරණුගේ මෙසේත් අතිතයෙහි අපේසාව කෙරෙයි. තොහොත් අතීතයෙහි මානේ කත මෙබදු විය, ශබදයෝ මෙබදු වූහ සි . . . අතීතයෙහි මානේ සාණය මෙබදු විය, ගතියෝ මෙබදු වූහ සි . . . අතීතයෙහි මානේ දිව මෙබඳු විය, රසයෝ මෙබඳු වූහ සි . . . අතීතයෙහි මානේ කය මෙබඳු විය, ටහස්හු මෙබදු වූහ යි... අතීතකාලයෙහි මානේ මනස මෙබඳු විය, ඛම්යෝ මෙබඳු වූහ සි ඒ මතොඛම්යන්හි ජවතවඥනය ඡඥ– රාගයෙන් බැඳුණේ වෙයි. විඥනය ඡඥරාගයෙන් බැඳුණු හෙයින් ඒ අරමුණට තාෂණාවශයෙන් සතුටු වෙයි. ඊට සතුටු වනුයේ මෙසේත් අතීතයෙහි අපේකෂාව කොරෙයි. තොහොත් පෙර ඔහුගේ මාගම සමහ යම් ඒ හයිතලපිත කිහිතයෝ වූවාහු ද, එය ආසවාදනය කෙරෙයි. එය කැමැති වෙයි. යළි එයින් සතුථට පැමිණෙයි. මෙසේත් අතීතයෙහි අපෙකාව කෙරේ.

කිසෙයින් අනාගතයෙහි අපේසමාව කෙරෙයි යත්: අනාගත-කාලයෙහි මොළ රු ඇති වෙම්ව සි ඒ අතාහතරුපයෙහි තෘෂණාව එළවයි. මෙබදු වෙදතා ඇති වෙම්වයි... මෙබදු **63**06 ඇති වෙම්ව යි . . . මෙබදු සංසකාර ඇති වෙම්ව යි . . . අනාගතයෙහි මෙබඳු විඥත ඇති වෙම්ව යි එහි තාෂණාව එලවයි. මෙසේත් අනාගතයෙකි අපේසාව කෙරෙයි. නොහොත් අතාගතයෙහි මට මෙබදු ඇසෙක් වේවා, මොඳු රූපයෝ වෙත්ව යි නො ලැබුණු වසයුරූපයන්නේ පුතිලාහය පණිස සිත පිහිටුවයි. සිත පිහිටුවීම ිහේතු කොවගෙන එග තෘෂණා වශයෙන් අභිනඤ්භය කෞරයි. එය අභිනඤ්භය කරනුයේ මෙසේත් අතාගතාපේඎාව කෙරෙයි. නොහොත් අතාගතයෙහි මව මෙබදු කතෙක් වේවා, මෙබඳු ශබදයෝ වෙත්ව යි ... අනාගතයෙහි මට මෙබඳු ෂාණයෙක් වේවා, මොල ගනියෙය් වෙත්ව යි... අතාගතයෙහි මට මෙබඳු දිවක් වේවා, මෙබඳු රසයෝ වෙත්වයි . . . අතාගතයෙහි මට මොල කයෙක් වේවා, මොල පහස්හු වෙන්ව යි . . අනාගතයෙහි මට මොළ මතසෙක් වේවා, මොළ බමීයෝ වෙත්ව' යි නො ලත් අරමුණු ලැබීම පිණිස සිත පිහිටූවයි. චිතතපණ්ඛාතපතායෙන් ඒ අරමුණ්ට සතුටු වෙයි. ඊට සතුටු වනුයේ මෙසේත් අතාගතාපෙක්ෂාව කොරෙයි. නොහොත් මම් මේ ශීලයෙන් හෝ වූතයෙන් හෝ තපයින් හෝ බහාවයදීයෙන් හෝ දෙවියෙක් හෝ දේවානාතරයෙක් වන්නෙම සි නො ලත් අරමුණු ලැබීම පිණිස සිත පිහිටුවයි. සිත පිහිටුවීම කරුණෙත් ඊට සතුටු වෙයි. ඊට සතුටු වනුයේ මෙසේත් අනාගතාපෙසාව කෙරේ නුයි 'පචඡා පුරේ වාපි අපෙකබ්මානා' යනු වේ.

4

50 මනාතිදෙදසපාළි

ගුනටඪ කසුතත නිදෙද සො

ඉගවට කාවේ පුරිවෙට ජපහති - ''ඉවේ කාමේ''ති පවවුපානෙන පඤ්ඩකාම ගුණෙ ඉවතිනතා සාදියනතා පත්යනතා අතිජපානතා. පුරිමෙව ජපහති - අතීතෙ පඤ්ඩකාම ගුණෙ ජපානතා පජපානතා අතිජපානතාති - 'ඉමෙව කාමෙ පුරිමෙව ජපාං.'

වොනාන හගවා:

''ඉවජාතිදතා හවසාතබඳඛා නෙ දුපාමුඤවා ත හි අඤඤමොකඛා, පවජා පුරෙ වාපි අපෙකඛමාතා ඉමෙව කාමෙ පුරිමෙව ජපා''නති.

2 - 8

කාමෙසු ගිදධා පසුතා පමූළහා¹ අව්දාතියා නෙ විසමේ නිවිට්ඨා, දුකබූපනීතා පරිදෙමයනති කිං සු භවසසාම ඉතො වුතා සෙ.

කාමෙස ගිදබා පසුතා පවුණාති - ''කාමා'' ති උදාතතො දො කාමා: වැළුකාමා ව කිලෙසකාමා ව - පෙ - ඉමෙ වුවවනති වැළුකාමා. -පෙ- ඉමෙ වුවචාති කිලෙසකාමා. හෙමේා වුවවති තණහා, යො රාගො සාරාගො-පෙ-අභිණ්ඩා ලොහො අකුසලමුලං; කිලෙසකාමෙත වණුකාමෙස රහතා ගිද්ධා ගට්තා මූවජිතා අජෙඣාපතතා ලහනා ලහනිතා පළිබුද්ධාති-කාමෙස ගිඳුබා. පසුතාති - යෙපි කාමේ එසනති ගවෙසනති පරියෙසනති ນໂປຽນາ ນາວວນເອງ ນາວາວໃໝາ ການນັ້ນນາ ນອະນາຄະ ກະນວນການ නදසිමුතතා තදහිපතෙයා, තෙපී කාමපසුතා. යෙපී තණකාවසෙන රූපෙ එසහාහි ගවෙසගත් පරියෙසනත් -මට - සදෙද -පෙ - ගණ්ඩ -පෙ - රසෙ -පෙ-ඓාටස්බෙබ - පෙ - පරියෙසනහි තවවරිතා තබාහුලා තහාරැකා තනනිනනා ಬ∌පාණා තපාබිහාරා තදබ්මුතතා තදගිපතෙයහා, තෙපි කාමපසුතා. යෙපි හණහාවසෙන රූපෙ පටිලහනගි -පෙ- ඓාටඪබෙට පටිලහනගි නඩවරිතා -ອບ-ພදහිපමහයා, මතපි කාමපසුතා. යෙපි තණහාවසෙත රූපෙ පරි-භාණා හති-පෙ-ථොටස්බෙබ පරිභුණා හති තවවරිතා-පෙ-තදගිපතෙකා. වෙට නාමපසුතා. යථා කලහකාරකො කලහපසුතො, කම්මකාරකො කම්ම-පසුතො, ගොවුර වරගතා ගොවරපසුතො, කාසී කාතපසුතො, එවුමෙවං යෙපි කාමේ එසහති ගවෙසහති තවවරිතා තබාතුලා තහාරුකා තහතිහතා නະບາණා ພະເລຍາງ, ພະພີອີ້ມີ ພະ ພະພາຍ ແລະ ພາຍ ພະພາຍ ເ

ඉමෙව කාමෙ පුරිමෙව ජාසං – 'ඉමෙව කාමෙ' යතු: උතුසුත්පතන පඤාඩකාමගුණයන් කැමැති වන්නාහු ඉවසන්නාහු පතන්නාහු රුචි වත්නාහු වෙසෙසින් ගුණ කියන්නාහු; පුරිමෙව ජපෙං – අතීතපඤාකාම– ගුණයන් (ගුණවශයෙන්) කියන්නාහු පුකාරයෙන් කියන්නාහු වෙසෙසින් කියන්නාහු නුයි 'ඉමෙව කාමෙ පුරිමෙව ජපෙං' යනු වේ.

එයින් වදාලහ බුදුහු:

"ඉචලාතිදනා -පෙ- පුරිමෙව ජසං"යි.

2 - 8

ඔහු කෙල්ශකාමයෙන් වස්තුකාමයෙහි හිජි වූවාහු යෙදුණාහු සමෛහයට පැමණියාහු තිරයට යන්තාහු මසුරු වූවාහු හෝ බුඛාදීන්ගේ අවවාද තො ගන්තාහු කායමෂමාදි විෂමයෙහි පිහිටියාහු මරණදුකට පැමණියාහු 'මෙයින් සැව පරලොව හියමෝ කුමක් වනුමෝ හො'යි පරිදෙවනා කෙරෙත්.

සාමෙසු ගිදහා පසුතා පමුලුකා – 'කාම' නම් උදෑන තෙයින් කාමයෝ දෙදෙනෙකි. වස්තුකාමයෝ ද කෙල්ශකාමයෝ දුයි ... මොහු වස්තුකාමයෝ വു සි කියනු ලැබෙත්.... මොහු කෙල්ශකාමයෝ යැයි කියනු ලැබෙත්. නෙඩ හි තෘෂණාව කියනු ලබා; යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක් ... අභිධාාවක් ලොහඅකුශලමූලයෙක් වේ ද, එය යි. කෙල්ශකාමයෙන් වස්තුකාමයන්හි ඇඳුණානු බජු වූවානු ගෙතුණානු මුසපත් වූවානු බැසගත්තානු ලැගුණානු එක් වූවානු හාත්පයින් බැඳුණාහු නුයි 'කාමෙස හිඟා' යනු වේ. පසුතා - ගම් කෙතෙක් කාමයත් එෂණ - ගවෙෂණ - පයෙයිෂණ කේරෙත් ද, ඒ කාමයත් පිණිස හැසිරෙන්නාහු තද්බහුල වූවානු තද්ගුරුක වූවාසු ඊට තැමුණාහු ඊට තැඹුරු වූවාහු ඊට බර වූවාසු එහි වැහුරුණාහු එය අධිපති කොට ඇත්තාහු වෙත් නම්, ඔහු ද කාමපසු-තුගෝ යැ. යම කෙනෙක් තෘෂණාවශයෙන් රූපයන් එෂණ - ගුවෙෂණ-පයෝෂණ කෙරෙත්ද,.:. ශබදයත්... ගනියත්... රසයත්... ස්පුෂට වායන් එෂණ – ගවෙෂණ – පගොීෂණ කොරෙත් ද, තළවරින තද්ිාහුල තද්ගුරුක තහතිමත තත්පුවණ තත්පුංන්හාර තදගිමුකත වූවාහු තදාධිපතා කොට ඇත්තාහු වෙත් නම්, ඔහු ද කාමපසුතයෝ යැ. යම කෙනෙක් තෘෂණාවශගෙන් රූපයන් ලබත්ද (අත්පත් කෙරෙත්ද) ... ස්පුෂ්ටවායන් තෘෂණාවශයෙන් ලබත් ද, තවවරිත ... තදසිපතිනි කොට ඇත්තාහු වෙත් තම්, ඔහු ද කාමපසුතයෝ යැ; යම් කෙනෙක් තාෂණාවශයෙන් රූපයන් පරිභොග කෙරෙස් ද, ...ස්පුෂ්ථවායන් පරිභොග කෙරෙත් ද, තවවරිත වූවාහු. . . තදයිපතිනි කොට ඇත්තාහු වෙත් නම්, ඔහු ද කාමපසුතයෝ හැ. යමසේ කලහ කරනුගේ කලහපසුත වේ ද, කමානක කරනුයේ කමමපසුත වේ ද, ගොවරයෙහි හැසිරෙනුයේ ගොවර-පසුත වේ ද, බාහාන ඇතිගේ කිහිනපසුත වේ ද, එහෙයින් මැ යම කෙනෙක් කාමයන් එෂණ ගවෙෂණ පගොරීෂණ කෙරෙත් තම, ඒ පිණිස හැසිරෙත් තම, එය බහුල කොට එය ගරු කොට ඊට නිමත ව ඊට පුවණ ව ඊට බර ව එහි වැතිරෑ. එය අභිපති කොට වෙසෙත් නම්, ඔහු ද කාමපසුතයෝ යැ.

ගුහට්ඨකසුතන නිදෙදසො

යෙපි තණකාවසෙන රූපෙ-පෙ-පරියෙසනකි, සඳෙද-පෙ-ගණඩ-පෙ-රසෙ -පෙ-ඵොටස්බෙබ -පෙ- පරියෙසසනකි, තවවරිතා තබබහුලා තකාරුකා තතතිතනා තපෙනණා තපබහාරා තදඹිමුතතා තදබ්පතෙයාා, තෙපි කාමපසුතා. යෙපි තණකාවසෙන රූපෙ පරිලහනති, සඳෙද- ගණේඩ- රසෙ-ඵොටස්බෙබ පට්ලහනති, තවවරිතා තබබහුලා තකාරුකා තනතිනතා තපොණා තපෙබහාරා තදඹිමුතතා තදඹපතෙයාා, තෙපි කාමපසුතා. යෙපි තණකාවසෙන රූපෙ පරිතුඤූණති, සදෙද- ගණේඩ- රසෙ- ඵොටස්බෙබ පරිතුඤූජනති, තවවරිතා තබබහුලා තකාරුකා තතතිනතා තපෙනණා තපෙබහාරා තදඹිමුතතා තදඹපතෙයා, තෙපි කාමපසුතා.

පමූලභාති – යෙතුයොත දෙවමනුසා පඤවසු කාමගුණෙසු මුයහනති පමුයහනති සමමුයහනති සමපමුයහනති, මූලහා පමුලහා කමමුලහා සමපමූලහා, අව්ජජාය අඣිකතා, ආවුතා ඔවුතා පිහිතා පටිචඡනතා පටිකුජරිතාති–කාමෙසු ගිදබා පසුතා පමූලහා.

අවදුනියා තෙ විසමේ නිවිට්ඨාති - 'අවද නියා'ති අවංගවඡනත්1-තිපිඅවදනියා, මච්ඡරිනොපි වුච්චනති අවදනියා, බුදධානං බුදධසාව-කානං වචනං වෘපපථං දෙසනං අනුසිටසීං නාදියනතීති අවදෘතියා. කථං අවංගවජනතීති අවදුනියා ? අවංගවජනතීති නිරයං ගච්ඡනති, පෙතතිවිසයං ගචඡනති, එවං අවංගචඡනතීති-අවදානියා. කථං මච්රිතො වුවවනති අවදුනියා? පඤා මච්ඡරියානි: ආවාසමච්ඡරියං කුලමච්ඡරියං බමමමච්ඡරියං; යං එවරුපං මච්ඡරියං ලාභමච්ජිරියං වණණමච්ජරියං මච්ඡරායනා මච්ඡරායිතතතං වෙවිච්ඡං කදරියං කටුකඤවුකතා අනා-තිතතතං චතතසස, ඉදං වුවවති මවජරියං.a අපි ව ඛණිමවජරියමපි මච්ඡරියං, ඛාතුමච්ඡරියම්පි මච්ඡරියං, ආයතනමච්ඡරියම්පී මච්ඡරියං ශාහො, ඉදං වූවවති මචඡරියං. ඉමතා මචඡරියෙත අවදඤඤිතාග සමතතාගතා ජනා පමතතා, එවං මචඡරිතො වුවවනති අවදනියා. කථං බුදධානං බුදධසාවකානං දෙසනං අනුසිටඩීං තාදියනතීති අවදුනියා ? වාසය වචනං බුදධානං බුද්ධසාවකානං වචනං වාපාථං දෙසනං අනුසිටසීං නෘදියනති න සුසුසුසනති න සොතං ඔදහනති නාඤැ චිතතං උපටස්පෙනති, අනසාවා අවචනකරා පටිලොම්වුතතිනො අඤෙකෙනව මූඛං කරොතති. එවං බුණානං බුණිසාවකානං වවනං වෘපාථං දෙසනං අනුසිටසීං නාදියනගීනි අවදුතියාති–අවද නියා.

යම් කෙනෙක් තෘෂණාවශයෙන් රූපයන්... පහෙසීෂණ කෙරෙත් නම්, ශබද – ගති – රස – ස්පුෂ්ටවෳයන් ... සොයත් තම්, තවචරිත තද්බහුල තද්ගුරුක තහනිමත තත්පුවණ තත්පුාන්හාර තදබ්මුකත වෙත් නම්, එය අධිපති කොට ඇත්තාහු තම්, ඔහු ද කාමපසුතයෝ යැ. යම් කෙනෙක් තෘෂණාවශයෙන් රූපයන් පුතිලාභ කෙරෙත් තම්, ශබද-ගති – රස – ස්පුෂ්ටවෳයන් පුතිලාභ කෙරෙත් තම්, තචචරිත... තදබ්මුකත වූවාහු තදධිපතින කොට ඇත්තාහු නම්, ඔහු ද කාමපසුතයෝ යැ. යම් කෙනෙක් තෘෂණාවශයෙන් රූපයන් පරිභොග කෙරෙත් නම්, ශබද ගති රස ස්පුෂ්ටවෳයන් පරිභොග කෙරෙත් තම්, තචචරිත තද්බහුල තද්ශුරුක තහනිමත තත්පුවණ තත් පුන්හාර තදබිමුකත වූවාහු තද්ශුරුක තහනිමත තත්පුවණ තත් පුන්හාර තදබිමුකත වූවාහු තදබපතිනි කොට ඇත්තාහු නම්, ඔහු ද කාමපසුනයෝ යි.

පමූලහා - දෙවමිනිස්හු බෙහෙවින් පස්කම්ගුණයෙහි මූලා වෙති, වෙසෙසින් මූලා වෙති, සළාකාරයෙන් මුලා වෙත්. මූස වූවාහු පුමුස වූවාහු සමමූස වූවාහු සම්පුමූස වූවාහු අවිදැවෙත් අති කරන ලද්දාහු අවුරත ලද්දාහු (ඇවුරුණාහු තැවැතුණාහු) වැතුරුණාහු වැසුණාහු පිළිසන් වූවාහු පිහිකුළු වූවාහු නුයි 'කාමෙසු හිදිඩා පසුතා පමූලහා' යනු වේ.

අවද,නියා නෙ වියමෙ නිවිට්ඨා - 'අවද,නියා' යනු: යවට (අපායට) ගෙක් නුසි ද 'අවදනිය' නම් වෙත්: මසුරු වූවාහු ද 'අවදනිය' සි කියනු ලැබෙති. බුදුන්ගේ බුදුසච්චත්ගේ වදන වදන්මග දෙසුම අතුසස්න නො ගනිත් නූයි 'අවදනිය' නම් වෙත්. කිසෙයින් අපායට යෙත් නුයි 'අවදනිය' නම් වෙති යත්: 'අවං ගච්ඡනති' (අපායව යෙහි) යනු: නිරයට ගෙති, තිරිසන්යෝතියට යෙති, පුත්විෂයට යෙති; මෙසේ අපාගට යෙත් නුයි 'අවදානිය' නම් වෙත්. කිසෙයින් මත්සරීහූ (=මසුරෝ) 'අවද නිය' යි කියනු ලැබෙති යත්: මාත්සයා ී පසෙක: ආවාසමාත්සයයි යැ, කුලමාත්සයයි යැ, ලාභමාත්සයයි යැ, වණ්මාත්-සයා හි කැ, බම්මාත්සය වී යි. මෙ බඳු වූ ගම් මසුරුසාමක් මසුරුඅසුරක් මසුරුබවක් සිය සමපත් සහවනු කැමතිබවක් අතාගදී බවක් කටුක බැවිත් සිත හකුළුවන බවක් සිත් තො ගත්බවක් වේ නම්, මෙය මාත්සයයි යි කිගනු ලැබේ. තවද පඤවසකතියෙහි මසුරුබව ද 'මච්රිය' නම, ඛාතුමාත්සියදී . . . අාශතනමාත්සයදීය ද 'මච්රිය' තම, හාහය ද 'මචප්රිය' නම්. මෙය මාත්සයදී යි කියනු ලැබේ. මේ මාත්සයදී තෙතුවෙන් බුදුවදන් නො දැනීමෙන් යුත් ජනයෝ පුමතතයෝ යැ. මෙසෙයින් මත්සර්හු 'අවදනිය'යි කියනු ලැබෙත්. කිසෙයින් බුදුන්නේ බුදුසච්චත්ගේ වදන වදත්මග දෙසුම අනුසස්ත නො ගනික් නුයි 'අවදනිය' නම් වෙති යත්? බුදුන්ගේ බුදුසවවන්ගේ වදන වදන්මග දෙසුම අනුසස්න නො ගනිහි, නො අසනු කැමති වෙති, කත නො නමති, දනීමට සිත නො එලවති, අවවාද හො අසන්නාහු බස් පිළිගෙන නො කරත්තාහු පිළිලොම වැ පවත්තාහු මුහුණ වෙනතක නමත්. මෙසෙසින් බුදුත්ගේ බුදුසම්වන්ගේ වදන වදන්මග දෙසුම අනුසස්න නො ගනික් නුයි 'අවදුනිය' නම් වෙත්.

තො විසුමෙ නිවිධසාති - 'විසමේ'ති විසමේ කායකමෙම නිවිධසා, විසමේ වවිකමෙම නිවිධසා, විසමේ මතොකමෙම නිවිධසා, විසමේ පාණාතිපාතෙ නිවිධසා, විසමේ අදිනතාදතෙ නිවිධසා, විසමේ කාමෙසු මවණාවාරේ නිවිධසා, විසමේ මුසාවාදේ නිවිධසා, විසමාය පිසුනාශ වාවාශ නිවිධසා, විසමාය එරුසාශ වාවාශ නිවිධසා, විසමේ සම්එපාලාපේ නිවිධසා, විසමාය අභිජකාශ නිවිධසා, විසමේ විහාපාදේ නිවිධසා, විසමාය මවණාදිවසීයා නිවිධසා, විසමෙසු සංඛාරේසු නිවිධසා, විසමේසු පකුවසු කාමගුණෙසු නිවිධසා, විසමෙසු සංඛාරේසු නිවිධසා, විසමේස පතිවසීනා අල්ලීනා උපගතා අජේකාසීනා අගිමුකතා ලඟහා ලහනිතා පලිබුදාවනි-අවදනියා තෙ විසමේ නිවිධසා.

දුක්තුපනිතා පරිදේවශනතිති - 'දුක්තුපනිතා'ති දුක්කපතතා දුක්ක සමපතතා දුක්තුපගතා, මාරපතතා මාරයමපතතා මාරුපගතා, මරණපතතා මරණසමපතතා මරණුපගතා; පරිදේවශනතිති - ලපනති¹ සලලපනති සොවනති කිලමනති පරිදේවනති උරතතාළිං කඤනති සමේමාගං ආපජජනතීති 'දුක්තුපනීතා පරිදෙවශනති.'

කිං සු හවිසාවම ඉතා මූතා මෙති ඉතා වූතා කිං හවසාම? තෙරයිකා හවසාම? තිරවණතයොනීකා හවසාම? පෙතතිවසයිකා හවසාම? මනුසා ගවසාම? දෙවා හවසාම? රුපි හවසාම? අරුපි හවසාම? සකුක් හවසාම? අයකුක් හවසාම? රාපි හවසකුක්තාසකුක් හවසාම? හවසාම වූ බොමයං අතාගතමදඛාතං? ත වූ බො හවසාම අතාගතමදඛාතං? කිනතු බො හවසාම අතාගතමදඛාතං? කඵනතු බො හවසාම අතාගතමදඛාතං? කිනතු බො හවසාම අතාගතමදඛාතං? කඵනතු බො හවසාම අතාගතමදඛාතං? කින හුණා කිං හවසාම තු බො මයං අතාගත ඉද්ධානනති සංසයපක්කතනා² විමතිපක්ඛනතා දෙවළහකරාතා ලපතති සලලපතති² සොවනති කිලමනති පරිදෙවනති උරතතාළිං කපදනති සමෙමානං ආපජානතීති 'කිං සු හවසාම ඉතා වූතා සෙ.'

තෙතාහ හගවා:

"කාමෙසු හිදිා පසුතා පමුලතා අවදන්යා තෙ විසමේ නිවිටසං, දුක්බූපනීතා පරිදෙවයනති කිංසු හවිසසංම ඉතො වුතා සෙ"ති.

2 4

තසමා හි සිකෙකට ඉබෙව ජනතු යං කිඤිච් ජඤඤ විසමනති ලොකො, න තසස හෙතු විසමං ච්රෙයා අප ඤතිදං ජීවිතං අෘහු හීරා.

තයමා ශි සිකෙබ්ථ ඉබේව ජනතුති – 'තාමා'ති තසමා තංකාරණා තංහෙතු තපාච්චයා තනනිදනා එතං ආදීතවං පසාමානො සාමෛසූනි තසමා; සිතෙබ්ථානි – නිසෝහා සික්බා: අබ්සීලසික්ඛා අබ්විත්නසික්ඛා අධ්පඤඤශිසක්ඛා.

1. ලාලටහති - සාා. මජසං. 2. උකකාඥනතා - සිමු. I. උසාකානු - මජසං. 3. ලාලටහති - සාා. මජසං, තො විසගෙ නිවිධා - 'විසගේ' යනු: විෂම වූ කායකම්යෙහි පිටිසි-යාහු, විෂම වූ වාක්කම්යෙහි පිටසියාහු, විෂම වූ මනෘකම්යෙහි පිටසියාහු, විෂම වූ පාණකානයෙහි පිටසියාහු, විෂම වූ අදතනාදනයෙහි . . . විෂම වූ කාමමත්තාාචාරයෙහි . . . ටිෂම වූ මෘෂාවාදයෙහි . . . විෂම වූ පෛශනත වචනයෙහි . . . විෂම වූ පරැෂවවනයෙහි . . . විෂම වූ සමපපුලාපයෙහි . . ටිෂම වූ අභිධානයෙහි . . . ටිෂම වූ මත්තාදේෂ්ටියෙහි පිටිසියාහු, විෂම වූ කායාදී සංකාරයෙහි ... ටිෂම වූ පණාතාදේෂ්ටියෙහි පිටිසියාහු, විෂම වූ කායාදී සංකාරයෙහි ... ටිෂම වූ පණාතාදේෂ්ටියෙහි පිටිසියාහු, විෂම වූ කායාදී සංකාරයෙහි ... ටිෂම වූ පණාතාග ඉණයෙහි ... විෂම වූ පඤානීවරණයෙහි පිවිසියාහු වෙසෙසින් පිටිසියාහු පිහිටියාහු ඇලුණාහු පැමිණියාහු පිටිස සිටියාහු බැසහන්තොහු ලැගුණාහු එක් වූවාහු පරිබදා වූව හු නුයි 'අවදනියා තො විසමෙ නිවිටසා' යනු වේ.

දුකාබූපනීතා පරිදෙවයනහි - 'දුකාබූපනීතා' යනු: දුකට පත් වූවානු දුකට සැපත් වූවානු දුකට පැමිණියානු මරතේ වූවානු මරසැපත් වූවානු මාරොපගත වූවානු මරණපත් වූවානු මරණසැපත් වූවානු මරණොපගත වූවානු. පරිදෙවයනති යනු: බෙණෙති පුනපුතා බෙණෙති ශෝක කොරෙති වෙනෙසෙනී වැලැපෙති ලෙහි පැහැරැ කඩති මුලාවට පැමිණොත් නුයි 'දුකාබූපනීතා පරිදෙවයනති' යනු වේ.

කිං සු හවියසාම ඉතා වුතා සෙ - 'මෙසින් සැවැ (=මෙලොපින් වුන වෑ) කුමක් වනුමෝ ද, නෙරිසත් වනුමෝ ද, තිරිසන්යෝතියෙහි උපදනුමෝ ද, මනිස් වනුමෝ ද, දෙට් වනුමෝ ද, රුපහමයෙහි උපදනුමෝ ද, අරුපහවයෙහි උපදනුමෝ ද, සංඤිහවයෙහි උපද-තුමෝ ද, අසංඤිහවයෙහි උපදනුමෝ ද, ඇපි අනාගතයෙහි වනුමෝ ද, අතාගතයෙහි තො වන්තමෝ ද, අනාගතයෙහි (සුමනියාදීන් අතුරෙන්) කුමක් වනුමෝ ද, අනාගතයෙහි (දීඹී-හසවාදී සටහන් වශයෙන්) කෙසේ වනුමෝ ද, අනාගතයෙහි ඇපි (සමනියාදීන් අතුරෙන්) කුමක් ව තුමෝ ද, අනාගතයෙහි ඇපි (සමනියාදීන් අතුරෙන්) කුමක් ව තුමෝ ද, අනාගතයෙහි ඇපි (සමනියාදීන් අතුරෙන්) කුමක් ව තුමතිවේ පැමිණියානු හටගත් සැක ඇත්තානු බෙණෙනි පුනපුනා බෙණෙති ශෝක කෙරෙහි වෙහෙසෙහි වැලැපෙහි ලෙහි පැහැර හඩනි මූලාවට පැමිණෙත් නුසි 'කිං සු හටිසාම ඉතො වුතා සෙ' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''කාමෙසු හිඳඩා –පෙ– ඉතො චුතා සෙ''යි.

2 - 4

යම් හෙයකින් සත්වා තෙමේ ලෝකයෙහි යම්කිසි (නිරවශෙෂ වූ) කායදුශාවරිතාදී විෂමය (විෂම කරන හෙයින්) විෂමයෙකැයි දන්නෝ නම්, එහෙයින් ඒ විෂම වූ කායකම්ාදියට හෙදා වූ විෂමයෙහි නො හැසිරෙන්නේ යැ. යම් හෙයකින් හිරයෝ මේ ජීවිතය අලප යයි කියන් ද, එහෙයින් මේ ශාසනයෙහි මෑ නිට්බ ශික්ෂාවෙහි භික්මෙන්නෝ යැ හෙටත් නිවිබශික්ෂාව සමාදන් වැ පවත්නේ සි.

තිසමා හි සිතෙකට ද බෙව ජනතු – 'තසමා' යනු: එහෙසින් ඒ කරැණෙත් ඒ හේතුවෙත් ඒ පතාංශයෙන් ඒ නිදනයෙන් පස්කමහි නෙල ආදීතවය දක්නේ නුසි තසමා යනු වේ.

•සිනොබළු' යනු: අධිශීලශිකා යැ, අධිවිතතශිකා යැ, අධිපුඥශිකා යැයි ශිකා තුනෙකි.

56. ම්හාතිදෙසපාලි

ගුනවා කසු සාකත් දෙද සො

කතමා අගිසීලසික්ඛා ? ඉඩ තික්බු සීලවා තොති පාතිමොක්ඛ-සංවරස-වුනො විහරති අාචාරගොචරසමපතෙනා අණුමතෙනසු වජෛිස හයදසසාවී සමාදය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු. බුදදකො සීලක්ඛණේ මහතෙනා සීලක්ඛණෝ, සීලං පතිවසා ආදී චරණං සංයමෝ සංවරෝ මොක්ඛං කුසලානං බමාතං සමාපතතියා. අයං අගිසීලසික්ඛා.

කතමා අගිවිත්තයික්කා ? ඉඩ තික්බු විවිවෙවව කාමෙනි විවිචි අකුසලෙහි බමෙමනි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පිනිසුඛං පඨමජඣානං උපසමපජ විහරති. විතකකාවිචාරානං වූපසමා අජඣතතං සමපසාදනං වෙතසො එකොදිහාවං අවිතකකං අවිචාරං සමාබජං පීතිසුඛං දුනියජඣානං උපසමපජ විහරති. පීතියා ව විරාහා උපෙක්ඛකො ව විහරති සතෝ ව සමපජානො සුඛං ව කායෙන පටිසංවෙදෙති, යං තං අරිසා ආවික්ඛනති 'උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී'ති තං තනියජඣානං¹ උපසමපජ විහරති. සුඛකා එ පහානා දුක්ඛයා ව පහානා සුඛෝව සොමතකාකදෙමතකානත අන්බහමා අදුක්ඛං අසුඛං² උපෙක්ඛාසත්පාරිසුදබං වනුන්ජඣානං උපසමපජා විහරති, අයං අගිවිත්තයික්ඛා.

කතමං අධිපඤඤඝිකතා ? ඉබ තිකමු පඤඤවා ගොති උදයා හාමනියා පඤඤය සමනනාගනො අරියාය නිබෛගිකාය සමමාදුකක-කඛයගාමනියා. සො ඉදං දුකඛනති යථාතුතං පජානාති, අයං දුකඛ සමුදයොති යථාතුතං පජානාති, අයං දුකඛනිරොබො'ති යථාභූතං පජානාති, අයං දුකඛනිරොබගාමනීපටිපද'ති යථාභූතං පජානාති. ඉමෙ ආසවංති සථාභූතං පජානාති, අයං ආසවසමුදයො'ති යථාභූතං පජානාති, අයං ආසවනිරොබො'ති යථාභූතං පජානාති, අයං ආසවනිරොබගාමනීපටිපද'ති යථාභූතං පජානාති. අයං අධිපඤඤසීකඛා. අගිශීලශිකෂා කවර. යත්: මේ සස්නෙහි මහණ පුංතිමොකෂ-සංවරයෙන් සංවෘත වූගේ සිල්වත් වෙයි, ආචාර - ගොචර දෙකින් ශුකත වූයේ අණුමාන වූ ද වරදෙහි හය දක්තාසුලු වූගේ වෙසෙයි. ශිකෂාපදයන් - ශිකෂාකොටහාසයන් අතුරෙහි හික්මියැ යුතු සියලු ශිකෂාව මොතොවට ගෙනැ හික්මෙයි. (සංකාදියෙසාදි සාවශෙෂ සහිබාහාට) කුෂුදුශීලසකානි යැ (පාරාජිකාදී නිරවශෙෂ සහිබාහාට) මහාශීලසකානි යැ යන ශිලය වාතුර්තුමකකුශලබමීයන්ගේ පුතිලාභයට පුතිසා යැ ආදි යැ වරණ (-පාද) යැ සංගම යැ සංවර යැ උතනම යැ පුමුඛ යි. මෝ අහිශීලශිකෂා නමු.

අගිචිතතශියෂා කවරෑ ගත්: මේ සස්නෙහි මහණ වසතුකාම - කෙලශ-කාමයන්ගෙන් වෙන් ව මැ (ශෙෂනීවරණසඞ්ඛානත) අකුශලධමීයන් ගෙන් වෙන් ව මැ (අරමුණට සිත නගන) විතකීය සමග පවත්නෘ වූ (අරමුණෙහි සිත හසුරුවත) විචාරය සමග පවත්තා වූ (නීවරණ විගමයෙන් වූ) විවෙකයෙන් හෝ විවෙකයෙහි උපන් පීතිය හා සැපය ඇති පළමුවන දහැනට පැමණ වෙසෙයි. විතකී විචාර සන්හිදීමෙන් සාකිය අධාාත්මයෙහි පැහැදීම ඇති සමාගිවිතතයාගේ ශුෙසා වූ උදය ඇති, හෙවත් (විතක්ටිවාරාභාවයෙන්) එකලා වැ සම්පුහුකතබමීයන් නශාසිටුවන (භාවනාවෙන් පුගිණ ගෙයින්) විතස් - විචාර රඟින වූ පුථමබාහතසමාබියෙන් හෝ සම්පුහුකතසමාබියෙන් හටගන් පීතිය හා සැපය ඇති දෙවැනි දූහැනට පැමිණ වෙසෙයි. පුතිය ද ඉක්මැවීමෙන් වතකිව්වාරයන් ද සන්හිදුවීමෙන් බාංතොපෙසා ඇති වැ වාසය කරන්නේ ද වෙයි, (සමරණලකෂණ) සිහි ඇති වැ (අසමොහලකාණ) නුවණ ද ඇති වැ නාමකායසම්පුයුකත වූ සැපය (බාානයෙන් නැඟීසිටිය ද) රූපකායයෙන් මිදී, යම බාෘතයක් හෙතු කොටගෙන 'උපෙසා ඇත්තේ යැ සමෘතිමත් යැ සුබවහරණ ඇත්තේ යැ'යි ආයාපියෝ පුශංසා කෙරෙත් නම්, ඒ තුත්වැති දූහැතට පැමිණ වෙසෙයි. පළමු උපචාරකෂණයෙහි මෑ කායික සැපයත් කායික දුකත් පුහාණ ක්රීමෙත් සොමනස් දෙමනසුන් (=වෛතසික සැපදුක්) පළමු මැ අතුරුදහන් වීමෙන් දුක් නැති සැප නැති උපේඤාවේන් උපදවන ලද ඖක්පාරිශුදඩය (පිරිසිදුසිහි) ඇති සිවුවැනි දැහැතව පැමණ වෙසේ. මෝ අගිවිතතශිසා නමු.

අගිපුඥ ශිසා කවර. යත්: මේ සස්නෙහි මහණ උදසවාය ගාමිනි වූ ආශා (නිර්දොෂ) වූ නිවේදපසාෂයෙහි වූ මතා ගේ නිවතට පමුණු-වත්තා වූ නුවණින් පරිපූණි වූයේ පුඥාවත් වෙයි. හෙතෙම 'මේ දුකැ'යි තතු යේ දනගනී. මේ දුක්සමුදය යැයි තතු සේ දනගනී. මේ දුක් නිරොබ යැයි තතු යේ දනගනී. මේ දුක් නිරොබයට පමුණුවන පිළිවෙතැ'යි තතු සේ දනගනී. මොහු ආසුවයෝ යැයි තතු සේ දනගනී. මේ ආසුවසමුදය යැයි තතු සේ දනගනී. මේ ආසුවනිරොබ යැයි තතු සේ දනගනී. මේ ආසුවනිරොබයට පමුණුවන පිළිවෙතැ'යි තතු සේ දනගනී. මෝ අගිපුඥශිසා නමු. ඉමායෝ¹ නිසෙසා සික්ඛායෝ අාවජජනෙතා සික්ඛයා, ජාතනෙතා සික්ඛයා, පසසනෙතා සික්ඛයා, පච්චවේක්ඛනෙතා සික්ඛයා, විතතා අධිවස්තනෙතා සික්ඛයා, සදධාය අධිමුච්චනෙතා සික්ඛයා, විරියං පතාණකනෙතා සික්ඛයා, සතිං උපටස්පෙනෙතා සික්ඛයා, විරියං සමාදහනෙතා සික්ඛයා, සතිං උපටස්පෙනෙතා සික්ඛයා, චීතතං සමාදහනෙතා සික්ඛයා, පක්ඤය පජාතනෙතා සික්ඛයා, අතිඤෛසයාං අතිජානනෙතා සික්ඛයා, පරිඤඤයාං පරිජාතනෙතා සික්ඛයා, පහාතබබං පජනනෙතා සික්ඛයා, භාවෙතබබං හාවෙනෙතා සික්ඛයා, සච්ඡිකාතබබං සච්ඡිකරොනෙතා සික්ඛයා, ආවරෙයා, සමාවරෙයා, සමාදය වනතායා.

ඉඩාහි – ඉම්සසා දිවසීයා, ඉම්සසා, ඛනතියා, ඉම්සසා රූවියා, ඉම්සමං ආදයෙ², ඉමසමං ඛමෙම, ඉමසමං විනයෙ, ඉමසමං ඛම්මවිනයෙ, ඉමසමං පාවවනො, ඉමසමං බුහුමවරියෙ, ඉමසමං සෘථුසාසනො, ඉම්සමං අතනභාවෙ, ඉමසමං මනුසසලොකෙ, තෙන වුවානි ඉඛානි. ජනතුනි – සහෙතා නරෝ -පෙ-මනුජොති' තසා හි සිකොබථ ඉබෙව ජනතු.'

යං කිසුව රසැක, විසමනති ලොබොති - යං කිසුවති සබෙත සබාං සබාථා සබාං අසෙසං නිසෙසං පරියාදියතවවනමෙතං 'යං කිසුවී' ති. විසමනති රක්ඤා හි - විසමං කායකමාං විසමනති රාතෙයා, විසමං වවීකමාමං විසමනති රාතෙයා, විසමං මනොකමාං විසමනති රාතෙයා, විසමො පාණාතිපාතො විසමොති ජාතෙයා, විසමං අදිනතාදනං විසමනති ජාතෙයා, ටිසමො කාමෙසු මච්ඡාචාරෝ විසමෝතී ජානෙයා, විසමා මුසාවාදෙ විසමොතී ජානෙයා, විසමා පිසුනා වාචා විසමාති රාතෙයා, විසමා එරැසා ව.චා විසමාති ජානෙයා, විසමා සමාථා විසමාති රාතෙයා, විසමා එරැසා ව.චා විසමාති ජානෙයා, විසමා සමාථා විසමාති රාතෙයා, විසමා එරැසා ව.චා විසමාති ජානෙයා, විසමා සමාථා විසමාති රාතෙයා, විසමාති ජානෙයා, විසමා මච්ඡාදිටසී විසමාති ජානෙයා, විසමා සභාරා විසමාති ජානෙයා, විසමා පඤා කාමතුණා විසමාති රාතෙයා, විසමානි පඤා නීවරණානි විසමාති ජානෙයා ආජානෙයා විජානෙයා පට්ජානෙයා පට්මරෝකයා; ලොකොති - අපායලොකො - පෙ-ආයතනලොකෙන් සං කිසුවී ජකුකු විසමාති ලොකො.'

න තසා හෙතු වියමං එරෙහාති - විසමසා කායකමාසා හෙතු විසමං න ච්රෙයා, විසමසස වවීකම්මසස හෙතු විසමං න ච්රෙයා, විසමසස මනොකමමසස තෙතු විසමං ත වරේයා, විසමසස පාණාතිටාතසස හෙතු ອີສອາ ອ ອອດແຫ, ອີສອສສ අදිනනාදනයක හෙතු ອິສອາ න ອອດແຫ, විසමසස කාමෙස මච්ඡාචාරසස හෙතු විසමං ත වරෙයා, විසමසස කාමෙස මවජවාරකා තෙතා විසමං ත වරෙගා, විසමකා මුසාවාදකා තෙතා විසමං ත ຍຮັບແກ, ຍົສອາດ ບິສອາດ ຍາຍາດ ຮັບສູ ຍົສອະ ກ ຍຮັບແກ, ຍົສອາດ එරුසාග වාවාග තෙහු විසමං ත විරේගා, විසමසස සමඵපාලාපසස හෙහු විසමං න චරෙගත, විසමාග අභිජිකාය හෙතු විසමං න චරෙයත, විසමසස් වාාපාදසස හෙතු විසමං න වරෙයා, විසමාය මිවුණිදිවසීයා හෙතු විසමං ກ ຍຮັ້ດກາ, ຍິຕອາກາ ຫາລາວາກາ ເພກ ຍິສອາກ ຍິຮັບ ກັ້ පඤාතතං කාමගණාතං තෙහා විසමං ත එරෙයා, විසමානං පඤාතතං නිවරණාතං හෙතු විසමං න චරේයා, විසමාය වේතතාය හෙතු විසමං ත චරෙගය, විසමාග පතිතාග හෙතු විසමං ත චරෙගය, විසමාග පණිබියා හෙතු විසමං න චරේයා න ආචරේයා න සමාචරේයා න සමාදුය වතෙතයාත්- 'ත තසා හෙතු විසමං චරෙයා.'

1. 901 - 0. 2. 41600 - 89 I.

මහා නි**දේ**ශපාලිය

මේ නිවිධ ශික්ෂාවන් (වෙන වෙන මැ පුරත්තව) සිතමන් කික් මෙත්තේ කැ, (මේ ශික්ෂා කැයි) දනිමින් භික්මෙත්තේ කැ, දක්මන් භික්මෙත්තේ කැ, (දුටු සේ) පුතාවේක්ෂා කෙරෙමින් භික්මෙත්තේ කැ, සිත තො සැලෙන සේ පිහිටුවමින් භික්මෙත්තේ කැ' සැදහැයෙන් ඇලෙමින් භික්මෙත්නේ කැ, විසසීක දුඩි ව හනිමින් භික්මෙත්තේ කැ, සිහි එලවමින් භික්මෙත්නේ කැ, විසසීක දඩි ව හනිමින් භික්මෙත්තේ කැ, සිහි එලවමින් භික්මෙත්නේ කැ, සිත එකහ කෙරෙමින් භික්මෙත්තේ කැ, සිහි එලවමින් භික්මෙත්නේ කැමත්තේ කැ, (සවහාව ලක්ෂණයෙන්) කේ කැ, නුවණින් දූතගනිමින් භික්මෙත්තේ කැ, (සවහාව ලක්ෂණයෙන්) දත යුතු දක දනිමින් භික්මෙත්නේ කැ, (සාමානස ලක්ෂණයෙන්) දන යුතු දක හාත්පසින් දූතගනිමින් භික්මෙත්තේ කැ, හළ යුතු සමූදක දුරු කෙරෙමින් භික්මෙත්තේ කැ, වැඩිත යුතු මහ වඩමින් භික්මෙන්නේ කැ, පසක් කළ යුතු නිවන පසක් කෙරෙමින් භික්මෙත්නේ කැ, (අධිශීලයෙහි) හැසිරෙත්නේ කැ, (අධිචිතතයෙහි) මොතොවට හැසිරෙත්නේ කැ, (අධි-පුඥාව) මොනොවට ගෙන පවත්නේ සි.

ඉඩ යනු: මේ බුදුරදුන් විසින් දක්තා ලදුයෙහි, මේ සමානානියෙහි, මේ රුචියෙහි, මේ හුහණයෙහි, මේ ධම්යෙහි, මේ විනයෙහි, මේ ධම් – චිතයෙහි, මේ පුවචනයෙහි, මේ බුහාමවයාසියෙහි, මේ ශාසනෘ-ශාසනයෙහි, මේ අත්වෙනි, මේ මිනිස්ලොවැ; එයින් කියනු ලැබේ 'ඉඩ'යි. ජනතු යනු: සත්ති තර... මනුජ නුයි 'තසාමා හි සිකෙකථ ඉඩෙව ජනතු' යනු වේ.

හං කියාව ජයැකා වියමනති ලොකෝ - 'ගං කියාව්' යනු: සියල්ලෙන් සියල්ල සියලු පරිද්දෙන් සියල්ල අශෙෂ කොට නිරවශෙෂ කොට ගැනීම වවනයෙකි මේ. 'යං කියාව්' යනු: වියමනති ජයැකා - විෂම වූ කායකමීය විෂම යයි දන්නේ තම, විෂම වූ වාක්කමීය... මතෘකමීය... විෂම වූ පාණසාතය විෂම යයි දන්නේ තම, විෂම වූ අදනතාදාතය... කාමමත්තාවාරය... මෘෂාවාදය... පෛශනාය... පරැෂවවනය... පුලාප-වවනය... විෂම වූ අභිබාව... වතපාදය... මත්තාදෙමේටය... විෂම වූ කායකංසකාරයෝ... විෂම වූ පකාවකාලෙණයෝ... විෂම වූ පකුව කායකංසකාරයෝ... විෂම වූ පකාවකාලෙණයෝ... විෂම වූ පකුව නීවරණයෝ විෂමයෝ යෑ සි දන්නේ තම, හාත්පසින් දන්නේ තම, වෙසෙසින් දන්නේ නම්, මොනොවට දන්නේ නම්, පුහිවෙඛ කරන්නේ තම්; ලොකො අපායලොකයෙහි... ආයතනලොකයෙහි නුයි 'යං කියාව් ජයැකු විසමනති ලොකො,' යනු වේ.

න තිසස හොතු වියමං ච්රේගා - විෂම වූ කාශකමීය හෙතු කොට ටිෂමයෙහි නො හැසිරෙන්නේ යැ, ටිෂම වූ වාණ්සාමීය... මතෘකමීය හෙතු කොට... විෂම වූ පාණකාතය හේතු කොට විෂමයෙහි නො හැසි-රෙන්නේ යැ, ටිෂම වූ අදතතාදනය... කාමමත්තාවාරය... මෘෂාවාදය... පෙශූනාය... පරුෂවවනය... සමපපුලාපය... අභිබාාව... විසාපාදය... තිත්තාදුෂටිය... විෂම වූ සංසකාරයන් හෙතු කොට... ටිෂම වූ පකුවකාම-ගුණයන්... ටිෂම වූ පකුවනීවරණයන් හෙතු කොට... ටිෂම වූ පකුවකාම-ගුණයන්... ටිෂම වූ පකුවනීවරණයන් හෙතු කොට... ටිෂම වූ පකුවකාම-ගුණයන්... ටිෂම වූ පකුවනීවරණයන් හෙතු කොට... විෂම වූ පෙතනාව... විෂම වූ පාතිතාව... විෂම වූ පණිබිය හේතු කොට ටිෂමයෙහි නො හැසිරෙන්නේ යැ, හාත්පසින් තො හැසිරෙන්නේ යැ, මොනොවට තො හැසිරෙන්නේ යැ, මොතොවට ගෙන නො පවත්නේ නුයි 'න තසක හෙතු විසමං ච්රෙයා' යනු වෙ. අපාඤතිදං ජීවිතං ආමු ධිරාහි – 'ජීවිත'තති ආශු සීති ශපතා යාපතා ඉරීයනා වතතතා පාලතා ජීවිතං ජීවිතිඤියං; අපිව, දවීහි කාරණෙහි අපාකං ජීවිතං: සීතිපරිතතතාය වා අපාකං ජීවිතං, සරසපරිතතතාය වා අපාකං ජීවිතං, කථං සීතිපරිතතතාය වා අපාකං ? අනීතෙ විතත– කබණෙ ජීවිතා ත ජීවති ත ජීවිසසති, අතාගතෙ විතතකබණෙ ජීවිසසති¹ ත ජීවතී ත ජීවිත්², පවුළාහනෙත විතතකබණෙ ජීවසා ත ජීවිසසති.

- ''ජීවිතං අතතහාවෝ ව සුඛද්‍රකඛා ව කෙවලා, එකවිතතසමායුතතා ලසුසො වතතතෙ³ ඛණෝ.
- වුලලංසීති සහසසංනි කපපං⁴ තිටස්නති යෙ මරු, න නේව තෙපි ඒවනති දවීහි චිතෙතහි සංස්තා.⁶
- යෙ තිරුදඬා මරහතසය තිටයිමාතසය වා ඉබ, සබෙබව⁶ සදිසා බතිබා ගතා අපාටියනිකා.⁴
- අතනතරා⁸ ව යෙ හහතා යෙ ව හහතා අතාගතා, තදනතරේ නිරුදධානං වෙසමං⁹ නත් ලක්ඛණ.
- අනිබාතෙතත ත ජාතො පවවුපානෙත ජීවති, විතතහඬාා මතො ලොකො පඤඤතති පරමාළියා.¹⁰
- යථා නිතනා පවතනතති ඡනෙදෑබ පරිණාමතා, අච්‍රීතනබාරා¹¹ වතතනති සළායතනපවන.*
- අනිධානගතා භූගා පුසෙදුරා තුළු අනාගතෙ, නිඛානතා යෙව තිටස්නති ආරගෝ සංසප්‍රී මේ.
- 8. නිබානතානඤව බම්මානං හමේහා නෙසං පුරෑාබනො, පලොකබම්මා නිටයිනති පුරාණෙහි අමිස්සිතා.
- අදසසනාතො ආයනති හඬහා ගවජනතාදසසනං,1³ විජුද්‍රපාදෙව ආකාභෙ උපාජජනති වයනති වා"ති.
- එවං සීතිපරිතතතාය අපාකං ජීවිතං.

 ^{1.} ජීව්යව් සීමු, I.
 2. ජීවියස - සීමු, J.
 3. ව්යාන් - PTS.

 4. කපපං - වි.
 5. සමොහිතා - සීමු, I. සමාහිතා - PTS.

 6. සමෙබපි - සීමු, II.
 7. අපපටිතක්යා - වි.
 8. න අතතරා - ස.

 9. වෙසමීමං-ස, PTS.
 10. පරමටයින් - ස, පරමටයියා - වි.

 11. අවම්තනවාරා - PTS.
 * අයං හාථා විසුබ්මහොත දියාන්.

 12. ගවජනත් අදයානාං - සීමු, II.

අපකානිදං ජීවිතං ආහු ධීරා - 'ජීවතං' යනු: (අරූපධම්යන්ගේ) ආයුසය සිටීම යපනය යාපනය (=නැපීම) ඉරීයනය පැවැත්ම පාලනය ජීවිතය ජීවීතොඤිය සි. තවද දෙ කරුණෙකින් ජීවිතය අලප වෙයි: ස්තිතිකාණය මඳබැවින් හෝ ජීවිතය අලප යැ, කෘතාලකාණ හෝ සමපතාහිලකාණ රසය මදබැවින් හෝ ජීවිතය අලප යි. කිසෙසින් සීතිපරිතානතායෙන් ජීවිතය අලප වෙයි? යන්: අනීත චිතානකාණයෙහි ජීවත් විය, ජීවත් නො වෙයි, ජීවත් නො වන්නේ ය; අනාගතචිතාන-කාණයෙහි ජීවත් වන්නේ යෑ, ජීවත් නො වෙයි, ජීවත් නො වී; වන්මාන චිතානකාණයෙහි ජීවත් වෙයි, ජීවත් නො වී, ජීවත් නො වන්නේ යි.

1. (සංසකාරසකණි සඞ්ඛාත) ජීවිතය ද, (රූපසකණි සඞ්ඛාත) ආත්මහාවය ද, (වෙදනාසකණි සඞ්ඛාත) සුඛදුඃඛයෝ ද, (බුැවසුඛ-ශූහාත්මහාව රහිත හෙයින්) කෙවල වූවාහු (ටිඥනසකණි සඞ්ඛාත) එක් සිතක් සමග යෙදුණාහු (ජීවිතාදීන්ගේ) සමණය අලපවශයෙන් පවත්තේ යැ.

2. යම් දෙවි කෙනෙක් කප් සුවාසූදහසක් ආයු ගෙන (තෙව-සඤඤතාසඤඤයතනයෙහි) සිටිත් තම්, ඔහු පවා දෙ සිතෙකින් යුකත වූවානු නො මැ ඒවත් වෙති.

3. මෙ ලොවැ මළහුගේ හෝ ඒවත් වන්නහුගේ හෝ යම් සකකි කෙනෙක් තිරුඬ වූවාහු ද, (චුතියෙන් උඩ තිරුඬ වූ හෝ පුවෘතනියෙහි තිරුඬ වූ හෝ) ඒ සියලු මැ සකකියෝ සදශයෝ ය, (තිරුඬ වූ සකකියන් පෙරළා අවුත් ගැලැපීමක් නැති බැවින්) හියාහු අපුතිසකිකයෝ යැයි කියනු ලැබෙත්.

4. යම් සකණි කෙනෙක් අනනතර (=අහීත) වැ සිට බිඳීහියාහු ද, යම් අනාගත සකණි කෙනෙකුත් බිඳීයන්නාහු ද, ඒ අතුරැ නිරුදා වූ වනීමානසකණියන්ගේ ලස්ෂණයෙහි විෂම බවෙක් (නානානියෙක්) නැති.

5. නූපත් අතාශතසකා කිෂයත් නූපත්තේ යැ, සමණ පත්වූත්පතන වූ වතීමානසකා කියෙන් ජීවත් වෙයි, සතාන තෙම විතනයාගේ බිඳීමෙන් මලේ තමැ, (මලේ යැ යන) පුඥ ජිතිය පරමාණී (–විතනහඬග)ය ඇසුරු කොට ඇත්තී යැ.

6. ඡනු වසින් පරිණාමිත වූවාහු නතු වූ පරිදී පවත්නාහු යැ. මඩායතනපුතායයෙන් නුසුන් බාරා ඇති වැ පවතිත්.

7. බිඳුණු සකකියෝ නිධානයට (=රැස් වීමට) නො හියාහු යැ, අනාගතයෙහි දු ඔවුන් ගේ රැස් වීමෙක් නැති. හිදිඅගැ අබඇට සෙයින් ස්තීක්ෂණයෙහි උපන්නාහු මැසිටිත්.

8. ඉපැද පවත්තාවූ ඒ සකතිබමීයන්ගේ ද බිඳීම පෙරටු කරන ලද්දේ යැ. නැසෙන පියව් ඇත්තාහු පැරැණි සකතියන් හා අමිශු වූවානු සිටිත්.

9. නො දක්තා තැනින් මැ පැමිණෙති. තැසීමෙන් මතු නො දක්තා බවට මැ යෙති. අහසැ විදුලි කෙටීමක් මෙන් උපදනාහු ද නැසෙන්නාහු ද වෙත්.

මෙසේ සිතිපරිතතතායෙන් ඒවිතය අලප වේ.

කථං සරසපරිතනනාය අපාකං ජීවිතං? අසාංසූපතිබඳබං ජීවිතං, පසාංසූපතිබඳබං ජීවිතං, අසාංසපසාංසූපතිබඳබං ජීවිතං, මහංභූතූපතිබඳබං ජීවිතං, කබලීකාරාහාරූපතිබඳබං ජීවිතං, උසමූපතිබඳබං ජීවිතං, විඤ්ඤාණුපතිබඳබං ජීවිතං, මූලමපී ඉමෙසං දුබබලං, පුබාහෙතුපි ඉමෙසං දුබබලං, ඉයපි පව්වයා තෙපි දුබබලං, යාපි පහවිකා සාපි¹ දුබබලං, සහභූපි² ඉමෙසං දුබබලං, සමපයෙගහපි ඉමෙසං දුබබලං, සහජාපි ඉමෙසං දුබබලා, යාපි පයොජිකා සාපි දුබබලං, අසැඤමඤඤං නිව්වදුබාලං ඉමේ, අඤ්ඤමඤඤං අනවටසීනා ඉමේ, අඤ්ඤමඤඤං පරිපාතයනති ඉමේ, අඤ්ඤමඤඤඤ හි නන්නී තායිතා, න වාපි එපෙනති අඤඤමඤඤං ඉමේ, අසඤඤමඤඤං හා නන්නී තායිතා, න වාපි එපෙනති අඤඤමඤඤං

10. ''ත ව කෙනවි කොවි හායති හඞ්ගබන³ ව ඉමෙහි සබබසො පුරිමෙහි පහාවිතා ඉමේ යෙපි පහවකා⁴ හෙ පුරෙ මතා, පුරිමාපි ව පච්ඡිමාපි ව අඤඤමඤඤං න කදුවි මදදසු" නති.

එවං සරසපරිතනතාය අපසකං ජීවතං. අපිව වංතුමමහාරාජිකෘතං දෙවානං ජීවතං උපාදාය මනුසාංතං අපෙකං ජීවතං පරිතතං ජීවතං ථොකං ජීවිතං ඛණිකං ජීවතං ලනුකං ජීවතං ඉතතරං ජීවතං අතදඛනියං ජීවිතං න විරටසීනිකා ජීවිතං. තෘවතිංසානං දෙවාතං -පෙ- යාමානං දෙවාතං -පෙ- තුසිතානං දෙවාතං -පෙ- තිමොණරතීනං දෙවාතං -පෙ-පරතිමේතවසවතනීතං දෙවාතං -පෙ- බුහුමකාසිකාතං දෙවාතං ජීවතං උපාදය මනුසාංතං අපකං ජීවතං පරිතතං ජීවතං ථොකං ජීවතං ඛණ්ඩාං ජීවතං ලනුකං ජීවතං ඉතතරං ජීවතං අනදඛනියං ජීවතං ත විරටසීනිකං ජීවතං, වූහතමපි වෙතං භාවතා:

''අපාමිදං භිකාබවේ මනුසසානං ආශු, ගමනීයො සමාරායො, මනතාය බෞදධබබං, කතනබබං කුසලං, වරිතබබං බුහම්චරියං. තතා ජාතසක අමරණං, යො භිකාබවේ චිරං ජීවනි, සො වසසසනං අපාං වා භියෙහා.

- 11. අපාමායු මනුසසානං හිලෙයා නං සුපොරිසො, චරෙයාදිතතසීසොව නත් මච්චුසස නාගමො.
- 12. අචවයනති අනොරතතා ඒවිතං උපරැජඣති, ආයු බීයති මච්චානං කුතනදීනංව ඔදකං.a"

^{1.} යෙපි... තෙපි - සීමූ II PTS. 2. සහභූම් පි - සීමූ. II, ස. 3. ගණාබබා - සීමූ II ස. මජසං. 4. පහාවිතා පහාවිකා-සීමූ II, PTS. මජසං. a. මාරසංයුතන - පයිම්වණක. මහානිදෙදස - ජයසුතාන්දෙදය,

ක්ෂෙයින් සරසපරිතනතාගෙන් ජීවිතය අලප වෙයි යන්: (නැහැසිදු-රින් ඇතුළත පිවිසෙන වාත සභ්ඛානත) ආවොසය නිසා පවත්තේ යැ ජීවිතය, පුවේනයෙ නිසා පවත්නේ යැ ජීවිතය, අංශවාසපුවොස පිළිබඳ යැ ජීවිතය, පෘථිවනදී මහාභූතයන් පිළිබඳ යැ ජීවිතය, කවලිකාරාහාරය පිළිබඳ යැ ජීවිතය, උණුසුම (=කම්ජතෙජස) පිළිබඳ යැ ජීවිතය, හවාභිත-විඥනය පිළිබඳ යැ ජීවිතය. මේ ආවොසාදීන්ගේ මූලකාරණය (= හෙතුව) ද දුබල යැ, මොටුන් ගේ අවිද_තදී පූළීහෙතුහු ද දුබලයෝ යැ, අංරමෙණාව ද දුබල යැ, මොටුන්ගේ අතිද_තදී පූළීහෙතුහු ද දුබලයෝ යැ, අංරමෙණාව ද දුබල යැ, මොටුන්ගේ එක් වැ උපන් රුපාරුපබමීයෝ ද දුබලයෝ යැ, මොටුන්ගේ එක් වැ උපන් රුපාරුපබමීයෝ ද දුබලයෝ යැ, මොටුන්ගේ එක් වැ උපන් රුපාරුපබමීයෝ ද දුබලයෝ යැ, මොටුන්ගේ එක් වැ ලෙන් ද දුබලයෝ යැ, මොවුන්ගේ කහජ (= එක් සිතෙනි උපන්) බමීයෝ ද දුබලයෝ යැ, මොවුන්ගේ කරදවන වෘතතමූලක වූ ඒ තාෂණාව ද දුබල යැ, මොහු ඔටුනොවුන් තිරතුරු දුබලයෝ යැ, මොහු ඔටුනොටුන් රැක්මෙක් නැති, මොහු ඔටුනොවුන් නො ද සිටුවති, (මොටුන්ගේ) උත්පාදකබමීයෙක් ද නැත්.

10. එකෙක් එකක්හුගේ වශයෙන් නො ද පිරිතෙයි, මේ සියලු මැ කොකියෝ සමීපුකාරයෙන් බිදීමට යා යුත්තාහු යැ, මේ වනීමාන-කාකියෝ සුම්තෙතුපුතායයන් විසින් උපදවන ලද්දුහු ය, උතපාදක වූ ඒ සුම්තෙතුපුතායයෝ පලමු වැ මලාහු යැ, සුම්තෙතුපුතායයෝ ද වනීමාන පුතායසමුත්පතනයෝ ද ඔවුනොවුන් කිසි කලෙක නො දුටු වරුත.

මෙසේ සරසපරිතනතායෙන් ජීවිතය අලප වේ.

තවද - චාතුර්මහාරාජික දෙවියන්ගේ ජීවිතය පිණිස මිනිසුන්ගේ ජීවිතය අලප යෑ, ජීවිතය පරිතන යෑ, ජීවිතය මද යෑ, ජීවිතය සමණික යෑ, ජීවිතය සැහැල්ලු යෑ, ජීවිතය ඉතිර (= අදීඹ්) යෑ, ජීවිතය සමණික යෑ, පවත්තේ යෑ, ජීවිතය අච්රසථායී යෑ, තුයස්තුංශත් දෙවියන්ගේ යාමදෙවියන්ගේ - තුෂිතදෙවියන්ගේ - නිමාණරතී දෙවියන්ගේ - පර නිම්මතවශවතීනි දෙවියන්ගේ - බුහමකාසික දෙවියන්ගේ ජීවිතය නිසා මනිසුන්ගේ ජීවිතය අලප යෑ, පරිතන යෑ මද යෑ සමණික යෑ ලකුක යෑ ඉතතර යෑ අතුතුනිය යෑ අවිරසථායි වේ. වදුළේ මෑ නු භාගාවතුන් වහත්සේ විසින්:

"මහණෙනි, මනිසුන්ගේ මේ ආසුස අලප යෑ, පරලොව යා සුන්තේ යෑ, නුවණින් දන යුතු යෑ, කුසල් කළ යුතු යෑ, බඹසර විසියැ සුතු යෑ, උපන්හුගේ නො මැරීමේක් නැති. මහණෙනි, යමෙක් කලක් ජීවත් වේ නම් හෙතෙම අවුරුදු සියයක් ජීවත්වෙයි. අධික වූයේ නම් ස්වල්පයක් මැයි.

11. මනිසුන් ගේ ආයුස අලප යැ. සාඩුපුරුෂ තෙම ඒ මද වූ ආයුසට ලජා වන්නේ යැ. හිස ගිනි ගත්තකු සෙසින් කුසල්හි හැසිරෙන්නේ යැ. මරහු ගේ නොපැමිණිමෙක් තම නැති.

12. රැදුවල්හු ඉක්මෑ ගෙහි. ජීවිතෙඤිගය අභාවයට යෙයි. කුඩා හදීන්ගේ දියන්තක් සෙයින් මිනිසුන්ගේ ආයුස ගෙවේ. අපසාකුතිදං ජීවිතා අතු ධිරාති - 'ගීරා'ති¹ ගිනිමානි ගිරා, ගිනිසමපතනාති ගීරා, ගිකක්තපාපානි² ගිරා. ගී වුවවනි පකුකු යා පකුකු පජාතනා විවගෙ පවිවගෙ බමමමවගෙ සලංකාණා උපලකාණා පතුකු පජාතනා විවගෙ පවිවගෙ බමමමවගෙ සලංකාණා උපලකාණා උපපරිකා ගුරි මෙබා පරිණායිකා විපසානා සමපජ කුකුං පතොදෙ පකුකු පකුකිදීණියං පක්කු බලං පකුකුණත්ං පක්කුපාසාදෙ පක්කු ආලෝකො පක්කු මනාසෝ පක්කු ලංජෝනෙ පත්කු රතනං අමොහෝ බමමමවවගෙ සමමාදිවසී a තාශ පක්කු සමහතාගතතතා ගිරා. අපිව බණිගීරා බාතුගීරා අයතතගිරා පටිවෙසමුපොද හිරා සතිපටසානගිරා සමපෙපබානගිරා ඉණියගිරා බොජකාමාගයිරා මඟාගිරා එලගිරා නිබොත ගීරා. තො ගිරා එවමානු: මනුකතානං අපපං ජීවතං පරිතනං ජීවතං ථෝකා ජීවතං පරිතානති එවමානංසු එවං කරේනති එවං හණනති එවං දීපයනති එවං වෙතරනතීති 'අපෙකුති දං ජීවතං අනු ගිරා'ති.

තෙතාහ හගවා:

''තසමා හි සිකෙකථ ඉබෙව ජනතු යං කිඤිච් ජඤඤ විසමනති ලොකො, ත තසස හෙතු විසමං චරෙයා අපාඤභිදං ඒවිතං ආහු ගීරා''ති.

2-5.

පසසාම් ලොකෙ පරිඑඤමානං පජං ඉමං තණහාගතං භවෙස, හිතා තරා මවිවුමුබෙ ලපනති අවිතතණහා සෙ භවාහවෙස.

පාසාම ලොකො පරිථදෙමානාහති – 'පසාාමී' හි මංසවසාබුතාපි පසාාම, දිබවසාබුතාපි පසාම, පඤපුවසාබුතාපි, පසාම, බුදාවසාබුතාපි පසාම, සමහතාවසාබුතාපි පසාමේ, දසාඛාම ඔලොකොම නිජඣායාම උපපරිකාඛාම. ලොකොති – අපායලොකො මනුසාලොකො දෙවලොකො ඛණාලොකො බාහුලොකො අායතනලොකො මහා නිදේශපාලි**ය**

අපසඤාදං ජීවිතං ආහු බීරා - 'හීරා' ගනු: බෘතිමත් නුයි සීරයෝ ගැ, බෘතිසමපතන නුසි බීරයෝ යැ, ගරහන ලද පව ඇත් නුසි බීරයෝ සි. පුඥුව 'ගි' යයි කියනු ලැබෙයි; යම් පුඥුවක් දැනීම් ආකාරයෙක් අතිතාාදිය විමසීමෙක් පුකුමීයෙන් විමසීමෙක් සිවුසස්දහම විමසීමෙක් අනිතාාදීන්නේ සැලැකීමෙක් උපලසාණයෙක් පු තා පු පල සාෂණ ගෙස් පණුඩිතබවෙක්, කුශල(=දසුෂ)බවෙක් නිපුණබවෙක් විහාවනයෙක් සිහිමෙක් දනීමෙක් උපපරීකෘවක් (විසාහත හෙයින්) භූරිසඞ්බාහත පුඥවක් කෙලෙසුන් නසන හෙයින් මෙබාවක් (ලක්ණොපුනිවෙබයට පමුණුවන හෙයින්) පරිණායිකාවක් විදශීනාවක් සම්පුජනායෙක් (නො දමුණු සිත මාගීවීපියට තහත හෙයින්) පුඥ නැමැති පුතොදයෙක් (කෙට්ටෙක්) පුඥවක් පුඥෙඤියයෙක් පුඥුබලයෙක් පුඥුශස්හුයෙක් පුඥුපාසාදයෙක් පුඥුලොකයෙක් පුඥවහාසයෙක් පුඥපුදෛතයෙක් පුඥරත්නයෙක් අමොහයෙක් බම්විචය– යෙක් සමාග්දපටියක් වූවා ද, ඒ පුඥුවෙන් සමාවිත හෙයින් ශී්යෝ යි. තවද සාකකිහිරයෝ යැ, බාතු - ආයතන - පුතිතාසමුත්පාද - සමෘති-පුසුළුගන - සමාක්පුදහන - සෘද්ධිපාද - ඉංදිය - බොබාඞ්හ - මාගී - එල -නිවාණධීරයෝ යැ. ඒ ගීරයෝ මෙසේ කියති: මනිසුන්ගේ ජීවිතය අලප යැ පරිතන සැමද යැ ලහුසා යැ ඉතතර යැ අනැඬනිය යැ අවරසථායී යැයි මෙසේ කිහු. මෙසේ කියති, මෙසේ බෙණෙති, මෙසේ දක්වති, මෙසේ වහරත් නුයි 'අප කුහිදං ඒවිතං ආහු ගීරා' යනු වේ.

එයින් වද, ලහ බුදුහු:

"තසමා හි –පෙ– ආහු ගීරා" ගනු.

2 - 5

කාමාදිහවයෙහි නොහොත් පුතපුතා හවයෙහි අවිගත තෘෂණා ඇති හිත වූ කායාදිකමී ඇති සත්තියෝ මරණමුඛයෙහි වැලැපෙති, ලොවැ කාමාදිහවයෙහි තෘෂණායෙන් මඩනා ලද තෘෂණාදිස්පඤනයෙන් පොපියනු වූ මේ සත්තිසමූහයා මම් මසැස් ආදියෙන් දකිමි.

පසසාම ලොකො පරිථයදමානාං – 'පසසාම්' යනු: මසැසිනුදු බලම්, දිවැසිනුදු බලම්, පැනැසිනුදු බලම්, බුදුඇසිනුදු බලම්, සමතැසිනුදු බලම්, දක්මි, අවලොකත කෙරෙමි, සිතමි, විමසම්. 'ලොකො? යනු: අපාය ලොකයෙහි මනුෂාලොකයෙහි දෙවලොකයෙහි සකණිලොකයෙහි බානුලොකයෙහි ආයතනලොකයෙහි.

ප්රිථ අමානනති - තණහාඑඥතාය එඥමානං දිට්සීඑඥතාය එඤමාතං කිලෙසඑඥතාය ඵඤමාතං පයොගඵඤතාය ඵඤමාතං විපාකඵඤතාය එඤමානං දුචචරිතඑඤනාය එඤමානං, රතතං1 රාගෙන එඤමානං දුටාං 8 දෙසෙන ඵඤමාතං මූලතං³ මොහෙත ඵඤමාතං විතිබදධං මානෙන එඤමානං පරාමටස්ං දිට්ඩිියා එඤමානං විකෛකපහතං උගුවෙවන එඤමානං අතිටිසාගතං විචිකිච්ඡාය එඤමාතං ථාමගතං අනුසයෙහි එඤමාතං, ලාහෙත ඵඤමාතං අලාහෙත ඵඤමාතං යසෙත ඵඤමාතං අයසෙත එඤමාතං පසංසාය එඤමාතං තිඤය එඤමාතං සුඛෙත එඤමාතං දුකෙඛන එකුමානං ජාතියා එකුමානං ජරාය එකුමානං වාාධිනා එඤමානං මරණෙත එඤමානං සොකපරිදෙවදුකඛදෙමනඤුපායාසෙහි දුකෙබන එඤමානං තිරවණිතයොතිකෙන ඵඤමාතං, තෙරයිකෙත දුකෙබන එනුමාතං පෙතතිවිසයිකෙන දුකෙඛන එනුමාතං මානුසිකෙත දුකෙඛත එඥමාතං ගබෙහාකක නති⁴ මූලකෙත දුකෙබන එඤමානං ගබහවුවඪාතමූලකෙන ගබහුවසිති 5 මූලකෙන දූකෙඛන ඵඤමානං දුකෙඛන එකුමානං ජාතඥපතිබණිකෙන දුකෙඛන එකුමානං ජාතඥ පරාබෙයාකෙන දුකෙඛන එකුමානං අතනුපකකම් මූලකෙන දුකෙඛන එඤමාතං පරුපකකම "මූලකෙන දුකෙකන එඤමානං දුකකදුකෙකන එඤමාතං සංඛාරදුකකතත එඤමාතං විපරිණාමදුකෙඛන එඤමාතං, වක්තුරොගෙන දුකෙබන එඤමාතං සොතරොගෙන දුකෙඛන එඤමානං ෂාතරෝගෙන දුකෙඛන ජිවහාරෝගෙන දුකෙඛන කායරෝගෙන දුකෙඛන කණණරොගෙන දුකෙබන මුබරොගෙන දුකෙබන දහනරොගෙන දුකෙබන කාසෙත සාසෙත පිතාසෙන ඔහෙත ජරෙත කුචඡිරෝගෙන මූචඡාය පක්ඛණ්ඩාය සූලාය⁸ විසූවිකාය කුටෙඪන ගණෝඩන කිලාසෙන සොසෙන අපමාරෙන දදදුයා කණිඩුයා කවජුයා රබසාය⁹ විතවජිකාය ලොහිතෙන පිතෙතත මධ්මෙහෙත අංසාය පිලකාය භාණුලෙන පිතතසම්බානෙත ආබාබෙන සෙමහසමූට්ඨානෙන ආබාබෙත වාතසමූට්ඨානෙන ආබාබෙන සහනිපාතිකෙන අාබාබෙන උතුපරිණාමජෙන අාබාබෙන විසමපරිහාරජෙන අාබාබෙන ඔපකකමිකෙත ආබාබෙන කම්මවිපාකජෙන ආබාබෙන සීතෙන උණෙහන ඒකවණය පිපාසාය උච්චාරෙත පසසාවෙන බංසමකසවාතා-තපසිරිංසපසමඵසෙසන දුකෙඛන මාතුමරණෙන දුකෙඛන පිතුමරණෙන දුකෙඛන හෘතුම්රණෙන දුකෙඛන හගිනිමරණෙත දුකෙඛන පූතත-මරණෙත දුකෙඛත ගීතුමරණෙත දුකෙඛත ඤුතිවාසතෙත දුකෙඛන හොගවාසනෙන දුකකෙන රොගවාසනෙන දුකෙකත සීලවාසනෙන දුකෙඛන දිට්ඨිවාසනෙක දුකෙඛන එඥමාතං සම්එඤමානං විපඑඤමානං වෙඩමානං පවෙඩමානං සමපවෙඩමාතං පසසාම දක්ඩාම ඔලොකොම නිජඣාගාම උපපරිකඛාමති-පසසාම ලොකෙ පරිඵඥමානං.

 1. රහත - සයා.
 2. දුටයි - සයා.

 3 මූලහ. (සයාම පොත්කක ඊදිංසසු සමානසා දිසාසති.)

 4. නබනාවකකාහති - සීමු, 1.
 5. නබෙන ඕකි - සයා. මජසං.

 6. අහතුපකාකමෙනාං - සයා. මජසං.
 7. පරූපකාකමෙනා - සයා මජසං.

 8. සූලලක - මජසං.
 9. කබහාස - සීමු. II.

පරිථ ඥමානාං - තාෂණාස්පඥතයෙත් පොපියනු = සැලෙනු වූ, දුටේ-සාඤාගෙන් සැලෙනු වූ, කෙලශසාඥ ියෙන් සැලෙනු වූ, පුයොගසාඥන-යෙත් සැලෙනු වූ, මිපාකසපඥනයෙත් සැලෙනු වූ, දුශවරිතස්පඤනයෙත් සැලෙනු වූ, රාහයෙන් රකත වැ සැලෙනු වූ දෙවෂයෙන් දව්වෙ වැ සැලෙනු වූ මොහයෙන් මූස වැ සැලෙනු වූ මානයෙන් අරමුණෙහි බැඳී සැලෙනු වූ දුපටියෙන් පරාමෘෂා වැ සැලෙනු වූ ඖදඛතායෙන් විසෙෂපයට පැමිණ සැලෙනු වූ විචිකිතකායෙන් සනනිවසානයට නො පැමිණ සැලෙනු වූ අනුශයයන්ගෙන් සුවර බවට පැමණ සැලෙනු වූ ලාහයෙන් සැලෙනු වූ, අලාභයෙන් – යශසින් – අයශසින් – පුශංසායෙන් – නිඤයෙන් – සුඛයෙන් – දුඃඛයෙන් සැලෙනු වූ, ජාතියෙන් සැලෙනු වූ, ජරංයෙන් – වෳායියෙන් මරණයෙන් – සොක-පරිදෙව-දුක්-දෙුමිතස්-උපායාසයන්ගෙන් සැලෙනු වූ, තිරැදුකික් සැලෙනු වූ, තිරිසත්යොත්හි දුකිත් - පුතවෂයයෙහි වූ දුකින් – මිනිස්ලොවැ වූ දුකින් සැලෙනු වූ, ගහීාවකානතිමූලක දුකින් – ගනීස්ට්තිමූලක දුකින් - ගනීවෘතානමූලක දුකින් සැලෙනු වූ, උපන්නහු දුකින් – උපත්තනු පරා අයත් කොව ඇති පිළිජන්තා දුකින් – ආනොවසමම්මූලක දුකින් - පරොපසුම්මූලකදුකින් – දුඃබදුඃබ සඬබෳංත කාසික ෛතසිකදුෘඛ ෛදනායෙන් – සංසාරදෘඛ යෙන් – විපරිණාම දුඃඛයෙත් සැලෙනු වූ, චඤුරොගදුඃඛයෙත් සැලෙනු වූ, ගොතුරොග දුඃඛයෙන් - සුංණරොගදුඃඛයෙන් - ඒහවාරොගදුඃඛයෙන් – කායරොග ළෘඛයෙන් – කණ්රොගළෘඛයෙන් – මුඛරොගළෘඛයෙන් – දනනරොග දුෘඛයෙන්, කාසයෙන් වොසයෙන් පිනසයෙන් දුහයෙන් ජවරයෙන් කුස්ෂරොගයෙන් මූර්ඡායෙන් ලොහිතානීසාරයෙන් ආමශූලයෙන් මහා-විරෙවනයෙන් කුෂාවයෙන් ගණ්ඩයෙන් ශේවතකුෂායෙන් ශෞෂවහාගියෙන් දදැ(=දද)යෙත් කණ්ඩුතියෙත් අපසමාරයෙන් මහාකණ්ඩුතියෙන් නියපහරින් හටගත් රොගයෙන් විතසතිකායෙන් (=අතුල්පතුල් පැළීමෙන්) රකතපිතතයෙන් මඩුමෙහයෙන් අශීසින් රත්පිළිකාරොගයෙන් හගඤ– රාගෙත් පිහිත් උපදතා රොගගෙන් සෙමත් උපදතා රොගයෙන් වයින් උපදනා රොගයෙන් සානනිපානිකරොගයෙන් සෘතුපරිණාමයෙන් උපදතා රොගයෙන් විෂම වූ ස්ථානතිෂද ඉදියෙන් උපදතා රොගයෙන් වබාණිනාදි උපකුමයෙන් උපදනා රොගයෙන් කම්විපාකයෙන් උපදනා රොගගෙන් ශීතයෙන් උෂණයෙන් ජිඝතායයන් පිපාසායෙන් උචචාර-(=මළකිස)යෙත් පුසුාව (=මූකිස)ගෙත් මැසි මදුරු වා අවු දික්ද පහසින් වූ දුකින් මව මල දුකින් පියා මල දුකින් බෑයන් මල දුකින් මුන් මල දුකින් පුතුත් මල දුකින් දූන් මල දුකින් තැයන්ගේ වැසනින්වූ දුකින් හොගව¤සනයෙන් වූ දුකින් රොගවෳසන දුකින් ශීලවෳසන දුකින් දුටෙිවාසත දුකින් සැලෙනුවහු පුනපුතා සැලෙනුවහු වෙසෙසින් සැලෙනුවනු වෙවුළනුවනු වෙසෙසින් වෙවුළනුවනු පුනපුතා වෙවුළනුවනු බලම දක්ම අවලොකන කෙරෙම සිතම විමසම නුයි - 'පසසංම ලොකෙ පරිථඤඖතං' ගනු වේ.

68 මහාතිදෙදසපාළි

ගුහට එකසුනන තිදෙදසො

පරා ඉමං තරානාශතං හවෙසූති - 'පරා'ති සතතාගිව්වනං. තරානාති - රුපතණහා සදාකණහා ගතිකණහා රසකණහා ඵොටස්බ කණහා බම්මකණහා හවතණහා විහවතණහා, කණහානුගතං කණහානුසටං තණහාපතතං¹ කණහාපරිපතිතං² අභිභූතං පරියාදීතනවිතතං; හවෙසූ'ති-කාමහවේ රුපහවේ අරුපහවෙති 'පරං ඉමං කණහාගතං හවෙසු.'

නරා මච්චුවුබෙ ලපහති'ති - 'හිතා තරා'ති තිනා ක්නෙත කාග්සාමේමන සමනනාගතාති ගීනා නරා, ක්තෙත වචිකමෙමන සමනතාගතාති හිනා නරා, හිනෙන මනොකමෙමන සමනතාගතා - හිනෙන පාණාතිපාතෙන සමනනාගතා-හිනෙත අදිනනාදුනෙත- හිනෙන කාමෙසු මචඡාචාරෙන- හිතෙන මූසාවාදෙත- හිතාය පිසුනාය වාවාය- හිතාය ථරුසාග වාචාය- ගිනෙන සම්ථපාලාපෙන- හිනාය අභිරැඛාය- ගිනෙන වාාපාදෙන– හීනාය මච්ඡාදිවයියා- හිනෙහි සංඛාරෙහි- හිතෙහි පඤවහි කාමගුණෙහි- නීනෙහි පඤවති නීවරණෙහි- නීනාය වෙතතාය- නීනාය පළුනාය- ගිනාය පණිධියා සමහතාගතාති ගීතා නිහිතා ඔමකා ලාමකා ජනතකා³ පරිතතාති හිනා තරා. මළුමුමු**බෙ ලපහති**හි – 'ම<mark>ව</mark>ුමුබෙ' හි මාරමූබෙ මරණමූබෙ ම්චවූපපතතා මචවූසම්පතතා මචවූපගතා මාරපපතතා මාරසමපතතා මාරුපගතා මරණපාතතා මරණසමපතතා මරණු සහතා ලපනති සලලපනති සෞචනති කිලමනති පරිදෙවනති උරතතෘළිං කඤනති සමෙමාහං ආපජජනතීති 'සීනා තරා මචචුමුඛෙ ලපනති.'

අවිතතරාහා සෙ සවාහවෙසු'ති – 'තණහා'ති රූපතණහා –පෙ– බම්මතණහා; හඩාහවෙසුති - හවාහවේ කම්මහවේ පුත්බහවේ, කාමහවේ කම්මභවේ කාමහවේ පුතබහවේ, රූපහවේ කම්මහවේ රූපහවේ පුතබහවේ, පුනබහුවෙ, අරාපහවෙ කුම්මහුවේ අරුපහවෙ පුතපපුතහවෙ පුන පපුනගතිගා පුනාපසුතඋපපතතියා පුනාපසුතපට්සකියා පූතපපූත අවතනතණහා අතත භාවාති නිබබ තතියා අවිතතණහා අවිගතතණහා අවනතතණහා අමූතතතණහා අපසේනතණහා අපාටිනිසාවාර්තණහානි 'අවිතතණහා සෙ නවාහවෙසු'.

තෙනාහ හගවා:

''පඤාමි ලොකෙ පරිථඤමාතං පජං ඉමං තණහාගතං හවෙසු, හිතා තරා මචචුමුබෙ ලපනති අවිතතණහා සෙ හවාහවෙසු''ති.

^{1.} තණිහාබ්ටහතං - ස. 2. පෘතිතං - ස. 3. ඒතුකකෘ - සීමූ. II.

ගුහට්ඪකසුනුනිදේශය 69

පරං ඉමං තරානාශතං හවෙසු - 'පරා' යනු: සත්නට නමේකි. තරානා යනු: රූපතාෂණා යැශබදතාෂණා යැගතිතාෂණා යැ රසතාෂණා යැස්පුපටවාතාමණා යැ බම්තාෂණා යැ හවතාෂණා යැ විහවතාෂණා යි. තාෂණාවට පිවිසි තාෂණාවෙන් වැසුණු තාෂණාවට පැමිණි තාෂණාවෙන් හෙලන ලද මඩනා ලද්දහු හාත්පසින් ගන්නාලද සිත් ඇතියහු; හළවසු - කාමහවයෙහි රූපහවයෙහි අරූපහවයෙහි නුයි: 'පජං ඉමං තණහාගතා හටෙසු' යනු වේ.

කිනා හරා මව්වුමුබේ ලපහති - 'ගිනා තරා' යනු: ගීන වූ කාශකමීයෙන් යුකත වූවාහු නුයි හිනතරයෝ = සතාවයෝ; හීන Q වාක්කම්ගෙන් යුකත වූවාහු නුයි ගීනතරයෝ, ගීන වූ මහඃකම්යෙන් යුකත වූවානු - හින වූ පාණඝාතයෙන් යුකත වූවානු - හින වූ අදතතාද නයෙන් - හිත වූ කාමමත්හාවාරයෙන් - හිත වූ මෘෂාවාදයෙන් - හිත වූ පෛශූතා වචනයෙන් – හිත වූ පරුෂවචනයෙන් – හිත වූ සමපපුලාපයෙන් – හිත වූ අතිබහායෙන් – නින වූ වහාපාදගෙන් – හින වූ මතාහැද පටියෙන් – නින වූ සංසකාරයන්ගෙන් - ඕන වූ පඤවකාමගුණයන්ගෙන් - ඕන වූ පඤව නීවරණයෙන් - හීන වූ වෙතනායෙන් - හිත වූ පුංචිතායෙන් - හීත වූ පුණ්ඩ යෙත් යුකත වූවාහු නුයි නීත වූවානු නිහිත වූවාහු ඔමක වූවාහු ලාමක වූවාහු අපුතාය වූවාහු පරිතත වූවාහු නුයි ගිත වූ සතාවයෝ; මවවුමුබෙ ලපතති - 'මචචුමුබෙ' යනු: මාරමුඛයෙහි මරණමූඛයෙහි මෘතය = මරු වෙත පැමිණියාහු, මරු වෙත සපැමිණියාහු මරුව උපගත වූවාහු, මරණයට පැමිණියාහු, සපැමිණියාහු, මරණොපගත වූවාහු කියති, පුනපුතා කියති, ශොක කෙරෙති, වෙහෙසෙති, පරිදෙවතා කෙරෙති, ලෙහි පැහැරෑ හඞති, සමෙමාහයට පැමිණෙක් නුයි – 'ගීතා තරා ම**ව**වුමුඛෙ ලපනති' යනු වේ.

අවිධානණනා මෙස නවානවෙසු - 'තණහා' යනු: රූපතාමණා යැ… බමී තාමණා යි. නවානවෙසු - හව අනව සභාගාතකාමහවයෙනි හා රූපාරූපහව යෙනි වූ, කම්වෘතනයෙනි විපාකවෘතනයෙනි, කාමබාතුයෙනි වූ කම්වෘතන විපාකවෘතනයෙනි, රූපබාතුයෙනි වූ කම්වෘතනවිපාකවෘතනයෙනි, අරුප-ඛාතුයෙනි වූ කම්වෘතනවිපාකවෘතනයෙනි, නැවත නැවත උත්පතනි-යෙනි, පූනපුනා පස්ගතියෙනි, පුනපුනා උපනෙනි, පුනපුනා පිළිසඳනි, පුනපුනා ආත්මනාවයන්නේ පහළ වීමෙනි පහ නො වූ නාෂණා ඇති අවිගත තෘෂණා ඇති (තදකින විසින්) තාංග නො කළ තෘෂණා ඇති (විෂකාමහණ විසින්) වමනය නො කළ තෘෂණා ඇති (සමුවෙනිද විසින්) නො මිදූ තෘෂණා ඇති (පුතිපුලබහි විසින්) අපුනීණ තෘෂණා ඇති (නිසසරණ පුහාණ විසින්) අපුනීනිසාවෙ තෘෂණා ඇත් නුයි - 'අවිතතණගා සෙ හවානවෙනු' යනු වේ.

එයින් වදාලක බුදුහු: ''පසාකාම - පෙ - භවාහවෙසු" සී.

2 - 8

මමායිතෙ පසාථ එනුමාතෙ මඓජව1 අපපොදකෙ⁸ හිණසොතෙ, එතමයි⁸ දිසා අමමො චරෙයා භාවෙසු ආසතතිමකුබබමාතො.

මමාසිතෙ පසාථ එදෙමානෙ'ති – 'මමතතා'ති දෙව මමතතා: තුණහාමමතතයාව දිටසීමමතතයාව.

කතමං තණහාමමතතං ? ශාවතා තණහාසංඛාතෙත සීමකතං මරියාදීකතං⁴ ඔබිකතං පරිශනතකතං පරිශාහිතං මමායිතං ඉදං මමං එතං මමං එතතකං මමං එතතාවතා මමං මම රුපා සඳදු ගතිා රසා ඓාටස්ඛා අපථරණා පාපුරණං දුසිදසා අජෙළකා කුකකුට්පූකරා හපිගවාසසවලවා ඛෙතතං වතුදු හිරඤඤං සුවණණං ගාමනිගමරාජඛානියො රවසං ජනපදෙ, කොසො ව කොටසාගාරං ව කෙවලම්පි මහාපයාරිං තණහාවසෙන මමායකි. යාවතා⁶ අවස්සනතණහාපිවරිතං, ඉදං තණහා-මමතතං.

කතමං දිවසීමමතතං? විසතිවළුකා සකකායදිවයි, දසවානුකා මචඡාදිවයි, දසවානුකා අනතාකාහිකා දිවයි, යා එවරාලා දිවයි දිවයිගතං දිවයිහනතං දිවයිකතතාරෝ දිවයිවිසූකායිකං දිවයිවිපළු නිදිතං⁶ දිවයි– සංකූකුජනං ගාහෝ පතිවධාහෝ" අභිනිවෙසො පරාමාසො කුම්මකොො මචඡාපථෝ මචඡතතං තින්දායතනං විපරිශෙසහාහෝ විපරීතාගෙන විපලලාසගාහෝ මචඡාගාහෝ අයාථාවතයම්ං 'යාථාවත'නති⁶ගාහෝ යාවතා දවාසටයි දිවයිහතානි, ඉඳං දිවයීමමතතාං.

මමායිතෙ පාසය එකුමානෙ'හි මමාගිතං විඤුං අවේජදසඞ්කිනොපි එකුතත්, අච්ඡකුතෙතපි⁹ එකුතත්, අච්ඡතෙනපි එකුතත්, මමාගිතං ච වඤුං විපරිණාමසඞ්කිතොපි එකුතත්, විපරිණමනෙතපි එකුතත්, විපරිණ-තෙපී එකුතත් සමඵකුතත් විපඵකුතති වෙබනත් පවෙබනති සමපවෙබනති. එවං එකුමාතෙ සමඵකුමාතෙ විපථකුමාතෙ වෙබමාතෙ පවෙබමානෙ සමපවෙබමාතෙ පසසර දක්බර ඔලොකෙර කිංශර උපපරික්ඛරාති 'මමාගිතෙ පසසර එකුමාතෙ.'

^{1.} මජෙන්ව - මු. II. 2. අපෙපාදක - සහා. 3. එවමපි - මූ II. 4. සීමාකතං - මු. II. මරියාදකතං - මු. I. මරයං,

^{5. &#}x27;යාවතා'න සාම ටොහාකා නහා. 6. විපඑන්දිකං – සීමූ I. මජසං. 7. පතිවඩාහො – සීමූ. 1 මජසං.

^{8.} අයාථාවකසම්• යාථාවකසත් – සිවූ, II. – අයථාවතසම්• යථාවතසත්-ස. 9. අච්ඡිජානසත් – සිවූ, II.

2 - 6.

සිඳීනිය දහර ඇති දියත්තෙක්හි පොපියත (සැලෙත) මසුත් මෙත් මානේ යැයි ගත්තා ලද වස්තුයෙහි පොපියත සත්සායන් බලවු. (මමායිත වස්තුයෙහි) තෙල ආදීතවය ද දක මමායන රහිත වැකාමාදි– හවයෙහි තො ඇලෙමත් හැසිරෙන්නේ සි.

මමාසිතෙ පසාය එදෙමානෙ - 'මමතතා' යනු: තෘෂණාමමතිය ද, දූෂටිමමතිය දූයි මමති (ආලය) දෙනෙක්: තෘෂණාමමති කවරැ ? යත්: 'මේ මාගේ යෑ, තෙල මාගේ යෑ, මෙතෙක් මාගේ යෑ, මෙ පමණ මාගේ යෑ'යි යමතාක් තෘෂණා කොටසින් හිමි කරන ලද ද, මයතීය කරන ලද ද, අවධි කරන ලද ද, පරිවෙජද කරන ලද ද, අයත් කරන ලද ද, මමායන කරන ලද ද; 'මාගේ රූපයෝ යෑ ශබදයෝ යෑ ගතියෝ යෑ රසයෝ යෑ පහස්හු යෑ අතුරුණු යෑ පොරෝන යෑ දකිදස්හු යෑ එළුබැවළ යෑ හූරුකුකුළ යෑ ඇත්අස්ගව්වෙළඹු යෑ කෙත් යෑ වනු යෑ අමුරනෑ රත්රතෑ ගමනියමගමරජදහන්හු යෑ රට යෑ දතවු යෑ කොෂ යෑ කොටුගුළ යෑ'යි සියලු මෑ මහපොළොව තෘෂණාවශයෙන් මමායන කෙරෙයි. යමතාක් අපොතතරශනතෘෂණාවිචරිතයෙක් වේ ද, මෙ යෑ තෘෂණාමමති තම.

ද පේමමති කවරැ ? යත්: ('රූපං අතතනො සමනුපසාති' යනාදීන් සිටි) වංශද්වසතුක සත්කාශද පේ යැ, ('තතම දිනතං' යනාදීන් පැවැති) දශවසතුක මත්හාද පේ යැ, ('සසානො ලොකො' යනාදී නයින් පැවැති) දශවසතුක අනතහානිකා ද පේ යැ යන මෙබඳු වූ ද පේයක් ද පේශත යෙක් ද පේගහනයෙක් ද පේකානතාරයෙක් (සමාන්ද පේය විනිවිදින) ද පේටිඉකයෙක් ද පේවලනයෙක් ද පේසංයෝජනයෙක් (අරමුණ ද ඕ කොට) ගැනීමෙක් බලවත් ගැනීමෙක්(නිතාාදීවශයෙන්)අභිනිවෙශයෙක් පරාමයී– යෙක් කුත්සිතමානීයෙක් අයථාමානීයෙක් මත්හාසාවයෙක් නිතිහාගනක-යෙක් වරුදාබහයෙක් විපරීතභාගයෙක් විපයාසානාවයෙක් නිතිහාගනක-යෙක් වරුදාබහයෙක් විපරීතභාගයෙක් විපයාසානාවයෙක් පරාමයී– කෙනෝ පෙතාව යැයි ගැනීමෙක් වේ ද, යමතාක් දෙසැට මසදිටු කෙනෙක් වෙත් ද, මේ යැ ද පේමමති නමා.

මමාසිතෙ පහසථ එරුමාහෙ – මාගේ යැහි ගත් වස්තුව අසිඳ ගනිතිසි සැක ඇති ව ද සැලෙති. අසිදුතා කල්හි දු සැලෙති. අසිඳගත් කල්හි දු සැලෙත්. තවද මමායිත වහතුව පෙරැළෙයි ගත සැක ඇති ව ද සැලෙති. පෙරැලෙත කල්හි දු සැලෙති. පෙරැළුණු කල්හි දු සැලෙති, අතීශසිත් සැලෙති, විට්ධ ව සැලෙති, බියෙන් වෙවුලති, තැති ගන්ති, ලොමුදහ ගනිත මෙසෙයින් සැලෙත විසැලෙත වෙවුලත තැති ගන්තා ලොමුදහ ගන්තා සත්තායන් බලවු, දකිවු සිතවු විමසවු. එහෙයින් 'මමායිතෙ පසාය එහැමානෙ' ගනු වේ. මවේජව අපෙහාදකො බීණසොතෝගි – යථා මවණා අපෙහාදකො පරිතෙතාදකො උදකපරියාදනේ කාකොහි වා කුලලෙහි වා බලාකාහි වා හෙහි වා තෙහි පරිපාතියමාතා උකාබිපියමාතා බජජමාතා එපදහති සඓපදහති විපථාදහති වෙබහති පවෙබහති සමපවෙබහති, එවමෙවං පත මමායිතා වසුවා අවෙඡදසඬකිනොපි එපදහති, අවඡිපැනෙතයි එකුහති, අවඡනතාප එකුහති, මමායිතා වසුවා විපරිණාමසඬකිතොයි එකුහති, අවඡනතාප එකුහති, මමායිතා වසුවා විපරිණාමසඬකිතොයි එකුහති, විපරිණමනෙතප එකුහති, විපරිණතෙපී එකුහති සමඑකුහති විපථාකුහති වෙබහති පවෙබහති සමපවෙබහතීති 'මවෙඡව අපෙහාදකො බිණාසොතෙ.'

එතමයි* දියාවා අමමො චරෙයාාති - එතං* ආදීනවං දියවා පයයිණා තුලයිනිා තීරයිනිා විහාවයිනිා විහූතං කනිා මමතෙතසුති – එතුම්පි දිස්වා: අවුවෝ චුරෙයාා'නි - 'මමතතා'නි දො මමතතා: තණහාමමතතයාව - පෙ-ඉදං තණතාමමතතං. දිට්ඩීමේතනඤා -ලෙ- ඉදං දිට්ඩීමමතතං. තණතා මමතතං පනාය දිටසීමමතතං පටිතිසස්ජිතිා චකබං අමමායනෙතා සොතං අමමා ානොකා සානං අමමායනෙකා ජීවහං අමමායනෙකා කායං අමමා-ගනෙතා මනං අමමාගතෙතා රූපෙ සදෙද ගනේ රසෙ ඵොටඪබො බමේම කුලං ගණං ආවාසං ලාභං යසං පසංසං සුඛං චීවරං පිණඩපාතං සෙතාසතං නිලානපච්චාගෙසජපරික්ඛාරං කාමධාතුං රූපධාතුං අරුපබාතුං කාමහවං රූපහවං අරූපහවං සකුසැහවං අසකුසැසවං නෙවසකුසැනා-සකුකුහුවං එකවොකාරහවං වනුවොකාරහවං පකුවවොකාරහවං අතිතං අනාහතං පවවුපතන දිටසසුතමුතවිඤඤතබෙබ් බමෙම අමමායනෙනා අගණහනෙකා අපරාමසනෙකා අනභිනිවිසනෙකා චරේයා විහරේයා ඉරීයෙයා වතානයා පාලෙයා යපෙයා යාපෙයාති 'එතමපි⁶ දිසවා අමමේ චරෙයා.'

හවෙස ආසාතිමකුබබමානො'ති - 'හවෙසූ'ති කාමතවේ රූපහවේ අරුපහවෙ; ආසතති වුචාති තණකා යො රාගො සාරාගො-පෙ-අතිරැකා ලොහො අකුසලමුලං. 'හවෙසු ආසතතීමකුබබමාතොති' - ජනැං පෙමං රාගං ඛනතිං අකුබබමානො අජනයමතො අසඤජනයමානො අතිබබතතාමාතොති 'හවෙසු ආසතතීමකුබබමානො.'

තෙතාහ භගවා:

''මමාශිතෙ පසාද එකුමානෙ මචෙඡිව අපොදකෙ බිණසොතෙ, එතුමරි දිසවා අමමො චරෙයා හුවෙසු ආසතතිමකුබාමානො''ති.

2 - 7

උහොසු අනෙකසු විතෙයා ඡාද එසසං පරිඤඤය අතානුහිදෙඛා," ශදතතාගරහි තදකුබාමාතො න ලිපානි දිටඪසුතෙසු ගීරො.

 1. මවෙරා - සිමු II.
 2. පරියාදුනොදකෙ - සිමු. I.
 3. බලාකෙහි - කාං.

 4. එවමට - සිමු, II.
 5. එවං - සිමු. II.
 6. එවමට - සිමු. I.

 7. අතනුගිදෙබා - ක

මවෙරට අපොදකො බිණසොතො – මිඳ වූ කැලැඹුණු සිදුණු දියෙහි කවුඩත් හෝ උස්සත් හෝ කොකුත් හෝ අතා පක්ෂි කෙතකුත් හෝ විසින් වෙහෙසනු ලබන නහනු ලබන කතු ලබන (එහෙයින් ම) සැලෙන විසැලෙන වෙවුළත අතිශයින් වෙවුළන තැති ගත්තා මසුත් මෙත් මෙ සත්භායෝ මමායිත වස්තුව අසිඳගනිහී සැක ඇති ව සැලෙති, අසිදුනා කල්හි දු සැලෙති, අසිඳගත් කල්හි දු සැලෙති, මොයිත වසතුව විපරිණාම (= පෙරැළෙන) සැක ඇති ව... පෙරැළෙන කල්හි ... පෙරැළණු කල්හි දු සැලෙති, විසැලෙති, වෙටුළති, තැතිගනිති, ලොමුදහ ගනිත් නුයි 'මවෙරා අපොදකෙ බිණසොතෙ' යනු වේ.

එතුමුපි දියවා අමුමෝ චරෙයා - මමානයෙහි තෙල ආදීනවය දක බලා තුලනය කොට තීරණය කොට විහාවතය කොට විහූත (-පුකව) කොට නුයි 'එතුළු දිසා අමුමො වරෙයා' යනු වේ 'මමතතා' යනු: තෘෂණාමමතිය ද දෂටිමමතිය දුයි මමති දෙකෙකි...තෘෂණාමමතිය හැරැපියා, දුපට්මමානිය දුරු කොව, ඇස තෘෂණාදුපට් විසින් ආලය නො කරනුගේ කත...නැහය...දිව...කය...සිත මමාගත (= ආලය) නො කරනුගේ, රූප ශබද ගනි රස පහස් දහම කුලය ගණයා ආවාසය ලාභය යසස පැසැසුම සුවය සිවුර පිඹුවා සෙනසුන බිලන්පස බෙහෙත්පිරිකර, කාම - රූප - අරුපධාතුව, කාම - රූප - අරුප හවය, සකුකු - අසකුකු -තෙවසඤඤ,තාසඤඤ,හවය, එකවොකාර - වතුවොකාර - පඤවවොකාරහවය, පුතායුත්පතනය රූපායතනය, ශබ්දයතනය අතීතය අතාගතය ගණිරසස්පුපටවාගගතාග බමාගතාග ආලග තො කරනුගේ තො ගත්තේ ප්රාමශී නො කෙරෙමත් නො බස්මත් හැසිරෙන්නේ යැ... යපනය කරත්තේ නුයි 'එතුමපි දිස්වා අම්මො චරෙයා'.

හවෙසු ආසාත්මකුඛ්මානෝ - 'හවෙසු' යනු: සාම - රුප - අරුප හවයෙහි; 'ආසතති' සී තෘෂණාව කියනු ලබා. රාගය සංරාගය... අභිබාාව ලොහඅකුශලමුලය යි. 'හවෙසු ආසතතිමකුඛාමානෝ' යනු: ජඤය පුමය රාගය කැමැත්ත නො කරනුයේ නූපදවනුයේ වෙසෙසින් හූපදවනුයේ හෝ නිපදවනුයේ නුයි 'හවෙසු ආසතතිමකුඛාමානෝ' යනු ඵේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''ම්මායිනත - පෙ - ආසතතිමකුඛාමානො'' යි.

2 - 7.

(එසා – එසාසමුදයාදි) දෙ දෙ අනාගන්හි ඡනදරාගය දුරු කොව (වකබුසමඑසාවදි) සපශීය නිවිධ පරිඥයෙන් දන රූපාදියෙහි බිජු නො වූ කළ නො කළ ගෙයින් තමහට ගරහ උපදවන කායදුවෙරිත කායසුවරිතාදිය නො කරන ගිර (පුංඥ) තෙම රූප ශබද (ගනිරසස්පුවට්හා) ආයතනයන්හි තෘෂණාදුවේ විසින් නො ඇලේ. 74 මහානිදෙදසපාළි

ගුහටඨ කසු තතනි දෙද සො

උතොසු අනෙනසු විනෙහා ජයදහනි - 'අනතා'ති දේව අතතා: එහෙසා එකො අනෙතා, එහසසමුදගො දුනිගො අනෙතා. අතිතො එකො අනෙතා, අනාගතො දුනිගො අනෙතා. සුඛා වේදනා එකො අනෙතා, දුකඛා වේදනා දුනිගො අනෙතා. නාමං එකො අනෙතා, රුපං දුනිගො අනෙතා. ඡ අජඣතනිකානි ආගතනානි එකො අනෙතා, ඡ බාහිරානි අගතනානි දුනිගො අනෙතා. සඣකාගො එකො අනෙතා, සඣකාග-සමුදගො දුනිගො අනෙතා. සඣකාගො එකො අනෙතා, සඣකාග-සමුදගො දුනිගො අනෙතා. ඡනෙදුරනි ගො කාමෙසු කාමවඡනෙද කාමරාගො කාමනණිදි කාමතණහා කාමසිනෙහො කාමපරිළාතො කාමවණදනීවරණං.8 උනොසු අනෙතසු විනෙහා ජයදනනි – උහොසු අනෙතසු ඡනු විනෙහා පටිවිනෙහා පජනෙහා විනොදෙගා වානතී කරේයා අනතාවං ගමෙයාකි 'උනොසු අනෙතසු විනෙහා ඡනුං.'

එකාං පරිකැකැය අනානුගිදෙකාහි - 'එකොහා'හි වක්ඛුසමඵසෝ සොතසම්එකෝ ඝානසම්එකෝ ජීවිහාසම්එකෝ කායසම්එකෝ මතො-සම්එකෝ අගිවිවනසම්එකෝ පරිඝසම්එකෝ සුඛ්වේදනීයො සම්එකෝ දුක්ඛවේදනීයො සම්එකෝ අදුක්ඛමසුඛවේදනීයො සම්එකෝ කුසලො එකෝ අකුසලො එකෝ අදුක්ඛමසුඛවේදනීයො සම්එකෝ කුසලො එකෝ අකුසලෝ එකෝ අදුක්ඛමසුඛවේදනීයො සාමාවවරෝ එකෝ රූපාවවරෝ එකෝ අරුපාවවරෝ එකෝ සුකැකැතෝ එකෝ අනිමතෙතා එකෝ අප ණිහිතෝ එකෝ ලෝකියෝ එකෝ ලෝකුතාරෝ එකෝ අභීතෝ එකෝ අනාගතෝ එකෝ පව්වුපතොනා එකෝ, යෝ එවරුපෝ එකෝ සුසතා සම්සුසනා 1 සම්සුසිතතතා, අයං වුවාහි එකෝ.

ළංකාං පරිණැකෑහා'ති – එසාං තීහි පරිකුකෑහි පරිජාතිනිං කැත පරිකුකෑග තීරණපරිණැකිය පහාතපරිකුකැය.

කතමා කිදුතපරිකුඤ, ? එකසං ජානාති: 'අයං වක්බුසම්එකොහා, අයං සොතසම්එකොහා, අයං ඝානසම්එකොහා, අයං ජීවිතාසම්එකොහා, අයං කායසම්එකොහා, අයං මනොසම්එකොහා, අයං අගිවිවිතසම්එකොහා, අයං පටිෂසම්එකොහා, අයං සුබවේදනීයෝ එකොහා, අයං සුකාබවේදනීයෝ එකොහා, අයං අදුකාබමසුබවේදනීයෝ එකොහා, අයං කුෂලෙ එකොහා, අයං අකුසලෝ එකොහා, අයං අවහාකතෝ එකොහා, අයං කාමාවිවරෝ එකොහා, අයං රූපාවිවරෝ එකොහා, අයං අරුපාවිවරෝ එකොහා, අයං සුඤඤතෝ එකොහා, අයං අනිමතානා එකොහා, අයං අපාණිගිතෝ එකොහා, අයං ලෝකියෝ එකොහා, අයං ලෝකුතානරෝ එකොහා, අයං අතීතෝ එකොහා, අයං අනාගතෝ එකොහා, අයං පවුළපතොනා එකොහෝ ජානාති පසාන්. අයං කිදුනපරිකුඤ.

1. එසානාං, සම්එසානාං - ස. 🔹 බම්මසම්කණි - නිකොටසාණ්ඩ.

උහොසු අනොතසු විනෙහා ජනුං - 'අනතා' යනු: අනත දෙකෙකි: ස්පශීය එක් අනතයෙකා, ස්පශීසමූදය දෙවැති අනතය යි. අතිතය එක් අනතයෙකා, අතාගතය දෙවැති අනතය යි. සුබවෙදතාව එක් අනත-යෙකා, දුක් වෙදතාව දෙවැති අනතය යි. තාමය එක් අනතයෙකා, රූපය දෙවැති අනතය යි. සහ අතතය යි. තාමය එක් අනතයෙකා, සහකායසමූදය දෙවැති අනතය යි. සහකාය එක් අනතයෙකා, සහකායසමූදය දෙවැති අනතය යි. ජනු තම: පස්කම්භූණයෙහි කාම සහකායසමූදය දෙවැති අනතය යි. ජනු තම: පස්කම්භූණයෙහි කාම සහකායසමූදය දෙවැති අනතය යි. ජන තම: පස්කම්භූණයෙහි කාම සහකායසමූදය දෙවැති අනතය යි. ජන තම: පස්කම්භූණයෙහි කාම සහකායසමූදය කොමරාගය කාමතණදිය කාමතාෂණාව කාමසෙනහය කාමපරිදහය කාමේදානය කාමචන්ණැනීවරණය යි. උනොසු අනෙතසු විහෙසා ජනුං – දෙ දෙ අනතයන්හි ජනැරාගය සන්හිදුවන්නේ යැ, දුරු කරන්නේ යැ, බැහැර කරන්නේ යැ, වගතානත කරන්නේ යැ, අභාවයට පමුණුවන්නේ නුයි 'උහොසු අනෙතසු විනෙයා ඡනුං' යනු වේ.

එහසං පරිකැකැය අනානුගිදෙඛා - 'එසෙසා' යනු: චකබසමඑසස යැ සොත - ඝාත - ඒවහා - සාය - මතොසමඑසස යැ අධිවචත(-මනොදවාරික) සමඑසස යැ පටිඝ(පඤවදවාරික)සමඑසස යැ සුඛවෙදනීය - දුකඛවෙදනීය-අදුකඛමසුඛවෙදනීය සමඑසස යැ කුසල්සිත් සහගත පහස යැ අකුසල්සිත් සහගත - අවාංකාත සිත් සහගත - කාමාවවර සිත් සහගත - රූපාවවර -අරුපාවවර - ශූනාත - අනිමතත - අපුණිහිත - ලෞකික - ලෞකොතතර-අතීත - අතාගත - වතීමාන පහස යැ යන මෙබඳු වූ පහස පහස්නා අයුර මොතොවට ස්පශී කළ බව 'එසස' සී කියනු ලැබේ.

එකාං පරිඤඤය – ස්පශීය ශූතපරිඥ තීරණපරිඥ පුහාණපරිඥ යත තුන් පරිඥයෙන් දැන.

ශූතපරිශූ කවරි ද යන්: මේ වික්ඩුසමරීසාස යැ, මේ ශෝනාසංස්පශී යැ, මේ ෂාණසංස්පශී යැ, මේ ඒහවාසංස්පශී යැ, මේ කායසංස්පශී යැ, මේ මනසාසංස්පශී යැ, මේ අධිවචනසංස්පශී යැ, මේ පුතිඝසංස්පශී යැ, මේ කුඛවෙදනීයස්පශී යැ, මේ දූෘඛවෙදනීයස්පශී යැ, මේ උපෙසාන වේදනීයස්පශී යැ, මේ කුශලස්පශී යැ, මේ අකුශලස්පශී යැ, මේ අවාහාකෘතස්පශී යැ, මේ කාමාවවරස්පශී යැ, මේ රැපාවවරස්පශී යැ, මේ අරාපාවවරස්පශී යැ, මේ ශූනාහතස්පශී යැ, මේ රැපාවවරස්පශී යැ, මේ අරාපාවවරස්පශී යැ, මේ ශූනාහතස්පශී යැ, මේ ලොකොතතරස්පශී යැ, මේ අනීතස්පශී යැ, මේ ලොක්කස්පශී යැ, මේ ලොකොතතරස්පශී යැ, මේ අනීතස්පශී යැ, මේ අනාහතස්පශී යැ, මේ ලොකොතතරස්පශී යැ,

76 මහාතිදෙදසපාළි

ගුහට්ඪකසුතත නිලදදසො.

කතමා තීරණපරිඤඤු ? එවං ඤුතං කතිා එසසං තීරෙති අනිචවතො දුකුබුතො රොහතො ගණ්ඩතො සලලතො අඝතො ආබාබතො පරතො ඊතිතො උපදදුවතො හයතො උපසසගනතො චලතො පලොකතො අතතාණතො අසණරතො **පහඞ්ගු**තො අංඛූවතො අලෙණතො රිතතතො තුචාජතො අසරණිභූතතො සුඤඤතො අනතතතො වපරිණාමධම්මතො අසාරතො අසමූලතො ආදීනවතො වධකතො වහචතො සාසවතො සංඛතතො මාරාම්සතො ජාතිබවමතො ජරාබවමතො වාංගිබම්මතො ීමරණබම්මතො සොකපරිදෙවදුක්ඛදෙමනසසුපාගාස --අත්විහමතො අසසාදතො බම්මතො සංකිලෙසිකබම්මතො සමුදයතො ආදීනවතො නිසසරණතො තීරෙති. අයං තීරණපරිඤඤ.

කතමා පතානපරිඤඤ, ? එවං තීරෙතිා එසෙස ඡඤරංගං පජතති විතොදෙති වෘතතිං කරොති අනහාවං ගමෙති. වුතතං කෙතං භගවතා: ''යො භිකබවෙ එසෙසසු ඡඤරාගො, තං පජනථ. එවං සො එසෙසා පසීනො භවසසති උචජිතනමූලො තාලාවතු්කතො අතහාවං හතො1 ආගතිං අනුපොදඩමෝො''ති.a අයං පතාතපරිඤඤ.

ථකයං පරිකැකැයා'ති - එසසං ඉමාහි තිහි පරිඤකුහි පරිජාතිතා; අනානුගිෂඩා'ති - ගෙබො වුච්චති තණහා ''යො රාගො සාරාගො -පෙ-අභිජඣා ලොහො අකුසලමුලං"b යසෙසසො ගෙබො පහිණො සමූචජිනෙනා වූපසනෙනා පටිපසාසදබා අහබවුපතතිකො සිදුණගනිනා දඩෝ, සො විච්චති අගිදෙකා. සො රුපෙ අගිදෙකා සදෙද අගිදෙකා ගණ්ඩ අගිදෙකා රසේ අගිදෙඛා ඓාටස්බෙබ අගිදෙඛා කුලෙ ගණෙ ආවාසෙ ලාහෙ යසෙ පසංසායං සුබෙ චීවරේ පිණ්ඩපාතෙ සෙනාසනෙ හිලානපවවයහෙසජජපරි-ක්කාරේ කාම්බාතුයා රුප්බාතුයා අරූප්බාතුයා කාම්හ්වේ රුපහළේ අරූපහළව සඤඤ,භවේ අසකුසුහවේ තෙවසකුසු තාසකුසු තවේ එකවොකාරහවෙ වතුවොකාරහවෙ පඤාවවොකාරහවේ අතීතෙ අතාගතෙ පවටුපතොන දිටයි-සුතමුතවිඤ යුත්බෙබසු බමේමසු අගිඥ බා අගපිතො අමුචිජිතො අතර කා-පතෙතා විතුගෙඩො විගතගෙඩො වතතගෙඩො වනතගෙනේ. මතතගෙඩෙ* පහිතගෙබො පවතිසසටස්ගෙබො විතරාගො විගතරාගො චතතරාගො පහිතරාගො පටිනිසසටස්රාගො නිචඡාතො වනතරාගො මූතතරාගො* තිබබුතො සීනීභූතො සුබපට්සංවේදී බුහම්භූතෙන අතනතා විහරතීනි එසසං පරිඤඤූය අතානුගිඥෝ.

^{1.} අතභාවකතො - සීමු I.

^{8.} අයං සුතතපපදෙගෙ පෙයාලමුබෙන බැහිසංයුතතතො ගහිතො'ති මැකුකුම,

b. බම්මසම්කණි - තිකොටසාණඩ, බුදදසාවතු විහඞ්ක.

^{•.} පුපළුලකකණනතරිනො භාගො සීමු. I. පොහාසො න දිකසති.

තීරණපරිඥ කවරී ද යන්: මෙසෙයින් ස්පශීය පුකට කොට දනි-මින් තීරණය කෙරෙයි (-සිතයි. කෙසේ ද ?) අතිතා හෙයින් සිතයි, දුක් හෙයින් රොග හෙයින් ගණ්ඩාහෙයින් ශලා හෙයින් අස(=දුක්) හෙයින් අබාඛ ගෙයින් පර(අවසහ) හෙයින් පලොක (බිදෙන) හෙයින් වාසන හෙයින් උපදුව - හය - උපසගී - වණුවල - බිදෙනසුලු - අබුැව - අතුාණ - අලෙත -අශරණ - අශරණ්හුත - සිස් - තුවර - ශුතා - අතා තම - ආදීතව - විපරිණාම-සවහාව - අසාර - අසමූල - වබන - වනව - සාසුව - හෙතුපුතාශගතිසංසකාත - මාරාමෂ - ජාතිබම් - ජරාබම් - වාහිධම් - මරණබාමීම - ශෝකපරිදෙව-දුංකිදෙමේතසොහාපායාසබම් - සංකාලශබම් - සමුදය - අභාතිනම - අංකාද-ආදීතව හෙයින් නිසාසරණ හෙයින් තීරණය කෙරෙයි. මෝ ගැ තීරණපරිඥ නම්.

පුහාණපරිඥ කවරි ද ගත්: මෙසෙයින් තීරණය කොට ස්පශීයෙහි ජඤරාගය දුරු කෙරෙයි, බැහැර කෙරෙයි, විගතානත කෙරෙයි, අභාවයට පමුණුවයි. මෙ වදාරත ලද මෑ ය භාගාවතුන් වහන්සේ විසින්: ''මහණෙනි, ස්පශීයන්හි ජඤරාශය දුරු කරවු. එවට ඒ ස්පශීය පුහිණ වෙයි. උසුන් මුල් ඇතියේ (මුල්සුන්) තල්රුකක් මෙන් කරන ලදුයේ අභාවයට හියේ මතු නූපදනා පියවි ඇතියේ වේ යැ''යි. මෝ යැපුහාණපරිඥ නමා.

එසසං පරිකැකැය - ස්පශීය මේ හිටිබ පරිඥයෙන් දැන; අතානුහිදෙබා-'ගෙඩ' සී තෘෂණාව කියනු ලබා. යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක්...අතිබාවක් ලොහඅකුශලමුලයෙක් වේ ද, යමක් හට තෙල ගෙබය පුහිණ වුගේ සිදුතා ලදුගේ සන්හුන්නේ දුරු කරන ලදුගේ පෙරලා උපදනව අභවා වූගේ මාහීඥත ගින්නෙන් දවන ලදුගේ වේ ද, හෙතෙම 'අගිදඛ' යයි කියනු ලැබේ. හේ රූපයෙහි හිජු නො වූයේ, ශබදයෙහි - ගනියෙහි -රසයෙහි - ස්පශීයෙහි ගිජී තො වූගේ, කුලයෙහි ගණගෙහි ආවාසයෙහි යශස්ති පුශංසායෙහි සුඛයෙහි චීවර - පිණිඩපාත - සෙනාසන - බ්ලන් -පසයෙහි, කාම - රූප - අරුපඛාතුයෙහි, කාම - රූප - අරුපභවයෙහි, සංසුකු – අසඤඤ – තෙවසඤඤතාසඤඤ – එකවොකාර – වතුවොකාර – පඤව– වොකාර හවයෙහි, අතීත – අනාගත – පුතායුත්පනනයෙහි, දුපට ශැතමුත--විඥ තවා ධම්යන්හි ගිජු නො වූයේ නො ගෙතුණේ මුසපත් නො වූයේ තො බැඳුණේ පහ වූ – හරන ලද – වම්තය කරත ලද – මුදන ලද – පුහිණ වූ – දුර ලන ලද තාෂණා ඇතියේ පහ වූ...දුර ලන ලද රාග ඇතියේ තෘෂණා රහිත වූයේ නිවුණේ සිහිල් වූයේ සුව විළිනුයේ උතුම වූ සිහින් යුක්ත ව වෙසේ නුයි 'එසසං පරිඤඤය අතෘනුහිදෙඛා' යනු වේ.

සදතතශරකි තදකුබබමානො'ති - 'සද'ති¹ සං; අතත කරතිති - දවිහි කාරණෙහි අතතානං ගරහති: කතතතා ව අකතතතා ව. කුථං කතතතා ව අසාතාතතා ව අතතානං ගරහති? 'සාතං මේ කාශදුවවරිතං, අසාතං මේ කායසුවරිත'නති අතතානං ගරහති. 'කතා මේ වවිදුවිවරිතං, අකතං මේ වවිසුවරිත'නති අතතානං ගරහති. 'කතං මේ මනොදුවවරිතං, අකතං මේ මනොසුවරිත'නති අතතාතං ශ්රහති. 'කතො මේ පාණාතිපානො, අකතා මේ පාණාතිපාතා වෙරමණි'ති අතතාතං ගරහති. 'කතං මෙ අදිතතාදුතං, අකතා මේ අදිතතාදුනා වේරමණි'ති අතතානං ශරහති. 'කතො මේ කාමේසු මිච්ඡාවාරො, අකතා කාමේසු මිච්ඡාවාරා වේරමණි'ති අතතාතං ගරහති. 'කතො මේ මුසාවාදෙ, අකතා මේ මුසාවාද වේරමණි'ති අතතානං ගරහති. 'කතා මේ පිසුනාවාචා, අකතා මේ පිසුනාය වාවාය° වෙරමණි'ති අතතනං ගරහති. 'කතා මෙ එරැසා• වාවා, අකතා මේ එරුසාය වාචාය³ වේරමණි්'ති අතතානං ගරහති. 'කතො මෙ සමඑපාලාලො, අකතා මෙ සමඵපාලාපා වෙරමණි'හි අතතානං ගරහති. 'කතා මේ අභිජඣා, අකතා මේ අතතිජඣා'ති⁴ අතතානං ගරහති. 'කතො මේ විසාපාදෙ, අකතො මේ අවසාපාදෙ'ති⁵ අතතාතං ගරහති. 'කතා මේ මචඡාදිවයි, අකතා මෙ සම්මාදිටයී'ති° අතතානං ගරහති. එවං කතතත ව අසාතතතා ව අතතානං ගරහති. අථවා සීලෙසු'මහි ත පරිපූරකාරීති අතතානං ගරහති. ඉනිළියෙසු මහි අගුතත ආරෝති අතතානං ගරහති. හොජතෝමහි අමතතඤඤෑහි අතතාතං හරහති. ජාගරියං අතනුසුතෙතාමහීති සතිසමපජඤඤත අසමතතාගතොති අතතාතං අතතානං ගරහති. ගරහති. අභාවිතා මේ චිතතාරෙං සතිපටස්ංනාති අතතංනං ගරහති. අභාවිතා මේ චතතාරො සමාපසධානාති අතතානං ගරහති. අභාවිතා මේ චතතාරෝ ඉදඩපාදුති අතතානං ගරහති. අභාවිතානි මේ පඤිවි-පළියානීති අතතානං ගරහති. අභාවිතානි මෙ පඤව බලානීති අතතාතං ගරහති. අනාවතා මේ සතන බොරඣඞහාති අතතානං ගරනති. අභාවතො මේ අරියො අවස්ඞ්හිකො මගොොති අතතාතං ගරහති. දුකඛං මේ අපරිකුඤු තනති අතතානං ගරහනි. සමුදයො මෙ අපෙහිනොති අතතානං ගරහති. මගොො මේ අභාවිතොති අතතානං ගරහති. නිරොබො මෙ අසච්ඡිකතොති අතතාතං ගරහති. එවං කතතතා ව අකතතතා ව අතතාතං ගරහති. එවං අතනගරහිකං කමමං අකුබබමානො අජනයමානො අසඤජනයමානො අනිබාතතයමානො අනහිනිබාතතයමානොති 'යදතත– ගරහී තදකුබබමානො.'

න ලිපසනි දිටස්සුතෙසු ගිරොති – 'ලෙපො'ති දේව ලෙපා: තණහා ලෙපො ව දිටසීලෙපො ව-පෙ-අයං තණහාලෙපො-පෙ-අයං දිටසීලෙපො ගිරොති සීරො පණ්ඩතො පසැඤවා බුදහිමා සැණි විභාවී මෙබාවී. සීරො තණහාලෙපං පතාය දිටසීලෙපං පරිතිසාසජීතා දිවෙහී න ලිපපති සුතෙ ත ලිපාති මූතෙ න ලිපපති විණුසැතෙ ත ලිපපති ත සංලිපතති' න උපලිපාති. අලිතෙකා අසංලිතෙකා අනුපලිතෙකා නිකකනෙකා නිසාවෝ⁸ විපාමුතෙකා වසඤඤැතෙකා විමරියාදීකතෙන වෙතසා විහරතීති 'න ලිපපති දිටස්සුතෙසු සීරොති.

- 1 සඳහති සමු. II. 2. පිසුණාවාවා සීමු. I. 3. එරැසවාවා සීමු, I.
 - 4. අසිජකිාවෙරමණ්ත් සීමු. I.
 5. විතාපාද වෙරමණ්ති. I.

 6. මවජාදිටසීවෙරමණේති I.
 7. පලිපාති- සීමූ. II.

 8. නිභාතාංක.
 8. නිභාතාංක.

සඳතන හරහි තදකුබබමානො - 'සද' සනු: සං. අතත හරහි - කළ හෙයිත් ද නො කළ හෙයිත් දැයි දෙ කරුණෙකිත් තමහට ගරහයි: ක්සෙයින යන්: මා විසින් කායදුවෙරිතය කරන ලද, කායසුවරිතය තො කරන ලදයි තමහට ගරහයි. මා විසින් වාන්දුවෙරිනය කරන ලද, වාක්සුවරිතය නො කරන ලදයි ද – මා විසින් මනොදුවේරිතය කරන ලද, මතඤාවරිතය නො කරන ලදුයි ද තමනව ගරනයි. මා විසින් පාණඝාතය කරන ලද, පාණඝාතයෙන් විරමණය නො කරන ලදයි ද – අදතකාදනය කරත ලද, අදිනතාදනවිරමණය නො කරත ලදුයි ද – මා විසින් කාමයෙහි වරදවා හැසිරෙන ලද, කාමමතාාචාරවිරමණය තො කරන ලදැයි ද – මෘෂාවෘදය කරන ලද, මෘෂාවාදයෙන් විරමණය තොකරන ලඳුයි ද – පිසුනුබස් කියන ලද, පිසුනුබයින් විරමණය නො කරන ලදයි ද – පරොස්බස් කියන ලද, පරොස්බසින් විරමණය නො කරන ලදුයි ද - පුලාපබස් කියන ලද, පුලාපබයින් විථමණය නො කරත ලදසි ද – අභිබාාව කරත ලද, අනභිබාාව නො කරන ලදයි ද - වාාපාදය කරන ලද, අවාාපාදය නො කරන ලදයි ද, මා විසින් ම්ඵාීයා**දුෂටි**ය කරත ලද, සමාග්දුෂටිග නො කරන ලදැයි ද – තම හට ගරහයි. මෙසේ කළ හෙයින් ද නො කළ හෙයින් ද තම හව ගරහයි. නොහොත් සිවුපිරිසුදුසිල් නො පුරතසුලු වෙමි තම හට ගරහයි. පසිඳුරන්හි නො පියූ දෙර ඇත්මී - හොජතයෙහි පමණ නො දන්මී -තිදී වැරීමෙහි තො සෙදුණෙම - සිහිනුවණින් සමනිත තො වෙමී තම හට ගරහයි. මා විසින් සතර සිවටත් අභාවිතහයි තම හට ගරහයි. සතර සමාක්පුඩානයෝ අහා ිතහයි – සතර සෘදඛිපාදයෝ අහා විතහයි – පඤොචපළියයෝ අභාවිතහයි – පඤචබලයෝ – සපතබොබාඕනයෝ – අංයසීඅපටාඞ්හිසාමාහීය අභාවිත ගැයි – මා විසින් දුඃඛසතාය අපරිඥත **කැයි - සමුදයය අපුහිණ ගැයි – මාහීය නො වඩතා ලදැයි – නිරෝධය** පුතාසයම නො කරන ලදුයි තම හට ගරහයි. මෙසෙයින් කළ හෙයිනු දු නො කළ හෙසිනු දු තම හට ගරහා. මෙසේ ආතාමගහිකකමීය තො කරනුගේ නූපදවනුගේ තො නිපදවනුගේ නුයි 'යදනනගරහි තදකුබබමාතො' යනු වේ.

නාලිපත් දිඑසුනෙසු බීරෝ - 'ලෙප' නම්: තණනාලෙප දිව්සීලෙප කැයි ලෙප දෙකක්: . ..මේ තණනාලෙප කැ. ..මේ දිව්සීලෙප යි. බීරෝ කුඩු: හීර කැ...මෙබාවී කැ. හීර වූ පුරුෂ තෙම තෘෂණාලෙපක හැර පියා දුෂටිලෙපක දුරු කොට රූපායතනයෙහි නො ඇලෙයි. ශබ්දයතන-කෙහි නො ඇලෙයි. ගැඩරසස්පුෂටවාහාගතනයෙහි නො ඇලෙයි. මතායතන-කෙහි නො ඇලෙයි. වෙසෙසින් හො ඇලෙයි. අලිපත - අසංලිපත -අතුපලිපත වූගේ බැහැර වූගේ නික්මුණෝ වෙසෙසින් මිදුණෝ නො සෙදුණෝ මහතමගතීද ඇති සිනින් සුකත ව වෙසේ නුයි 'න ලිපාති දීව්ඨසුනෙසු හිරෝ' යනු වේ.

80. මහාතිදෙදසපාළි

ගුහට්ඨකසුතතනිදෙදසො.

තෙතාහ හගවා:

''උභොසු අනෙතසු විනෙයා ඡඤං එසසං පරිඤඤය අතානුහිදේඛා යදතතාරහි තදකුබාමාතො ත ලිපානී දිටයීසුතෙසු ගීරො"තී.

2 - 8,

සඤඤං පරිඤඤ විතෂරගෳ ඔඝං පරිගාණතසු මුනි නොපලිතෙතා, අබ්බූලහසලෙලා චරමපමතෙතා තාසිංසති ලොකම්මං පරංච.

සාකැකද පරිකැක, විතරෙභා ඔහාති - 'සකුක,'ති සාමසකුක වාාපාදසකුකු විහිංසාසකුකු තොකාමෙසකුකු අවාාපාදසකුකු අවිහිංසා-සකැකු රූපසාකුකු සදාසකුකු ගතිසකුකු රසසකුකු වොටස්බෙසකුකු බම්මසකුක, යා එවුරුපා සකුකු සංජානතා සංජානිතතතං, අයං වුවවනි සකුකු, සකැකු පරිකැකැතී - සකැකැං තීහි පරිකැකුහි පරිජාතිතා කතුතපරිකුකුය තීරණපරිකුකු - සකානපරිකුකුය. සතමා කැනපරිකුකු? සකැකු අයං නොකාමමසකුකු අයං අවාාපාදසකුකු අයං අවිහිංසාසකුකු අයං රූපසකුකු අයං සදෙසකුකු අයං ගනිසකැකු අයං අවිහිංසාසකුකු අයං රූපසකුකු අයං සදෙසකුකු අයං ගනිසකැකු අයං රසසකුකු අයං ඓටසකුකු අයං බමාසකුකු'ති ජාතාති පසාතති. අයං කැනපරිකුකු.

කතමා තීරණපරිඤඤ ? එවං සැතං කතා සඤඤං තීරෙති: අනිචව-තො දුක්ඛතො රොගතො ගණ්ඩනො සලලතො අඝතො ආබාධතො පරතො පලොකතො ඊතිතො උපදදවතො හයතො උපසාගාතො වලතො පහඬුතො-පෙ- සමුදගතො අත්ඩාමතො අසසාදතො ආදීනවතො නිසාරණතො තීරෙති. අගං තීරණපරිඤඤ.

කතමා පතාතපරිඤඤ ? එවං ඤැතං කළුා එවං තිරයිළුා සඤඤය ජඤරාගං පජනති විනොදෙති වෘහතී කරොති අනහාවං ගමෙති. වුතතමයි නෙතං භගවතා: ''ගො භිකබවෙ සඤඤය ජඤරාගො, තං පජගථ. එවං සා සඤඤ පතිතා හවසසති උචජිතතමූලා තාලාවළුධකතා අතහාවං ගතා² ආගතිං අනුපොදබමමා''ති2. අයං පහානපරිඤඤ. 'සඤඤං පරිඤඤ,'ති සඤඤං ඉමාති තීහි පරිඤඤගී පරිජානිතා; විතරෙශා බහහති-කාමොසං හවොසං දිටෙඨාසං අවිජෙජාසං තරෙගා උතතරෙශා පතරෙයා සමතිකකාමෙයා විතිවනෙතයාති 'සඤඤං පරිඤඤ විතරෙශා ඔහං.'

පරිශකතෙසු මුනි නොපළිතෙකාති - 'පරිශකතා'ති දෙව පරිශකතා: තණතාපරිශකතො ව දිටසීපරිශකතො ව - පෙ - අයං තණතාපරිශකතො - පෙ -අයං දිටසීපරිශකතො. මුනීති - මොතං⁸ වුචාති සැදුණං, යා පසැකැ පජාතතා-පෙ - අමොතො බම්මට්වයො සම්මාදිටසී,b තෙන සැදුණෙත සමතතාගතො මුනි මොතපතොතාති.

1. එලනතා - සීමු. l.

^{2.} අනතාවකතා – සීමු. I. අනතාවංකතා-මජයං, අනතාවනතා - සභ – සීමු. II. a. ඛණාසංයුතත - තාරවනක. 3. මොතා - සීමු. I. b බ**6මං**ස්ඛනණේ - චිනතුපපංදකණක. I.

එයින් වද, රහා බුදුහු: ''උහොසු – පෙ – දිවඪසුතෙසු ඔීරෝ'' යනු.

2.8

කාමසංශුදිසංශූව තොහොත් සංශූතුසාරගෙන් තාමරුපය නිවිධ පරිශූයෙන් දන වතුරොෂය තරණය කරන්නේ ය. එහෙයින් තාමණාදුමට්පරිගුනයන්හි නො ඇලුණු ඒ ක්ෂිණාසුව මුනි තෙම උපුටං හළ රාගාදිශලා ඇතියේ අපුමතන වැ හැසිරෙනුයේ (සාංතමතාවාදී සඬබාහත) මෙලොවත් (පරාත්මභාවාදි සඬබාහත) පරලොවත් නො පතන්නේ සි.

සාකැකැං පරිකැක, විතරෙහා ඔහං - 'සාකුකු' යනු: කාමසංශ, යැ විතාපාද - විහිංසා - ජෛත්කාමත - අවතාපාද - අවිහිංසා සංශ, යැ, රූපසංශ, යැ ශබද - ගති - රස - ස්පශී - බමීසංශ, යැ යන මේ බඳු වූ හැඳිනීම හඳුතන අයුර හැඳිනහත්බව 'සංකුකු' යී කියනු ලැබේ සංකූකුං පරිකැකෑ - සංශූව ශූත තීරණ පුහාණ යත නිවිබපරිඥාවයන් පිරිසිඳ දන; එහි ශූතපරිශ, කචරි ද යන්: මෝ කාමසංශ, යැ මෝ වතපාද - විහිංසා - ජෛත්කොමත - අවතාපාද - අවිහිංසා සංශ, යැ මෝ රූප - ශබද - හති - රස - ස්පශී - බමීසංශ, යැයි සංශුව දනගන්, දකී. මෝ යැ ශූතපරිශ, තම.

තීරණපරිඥ කවරී ද යන්: මෙසෙයින් සංඥව පුකව කොට දූන අනිතා හෙසින් සිතයි. දුෘඛ – රෝග – ගණ්ඩ – ශලා – අස – ආබාධ – පර – පලොක – ඊනි – උපදුව – හය – උපසගී – වල – පහඞගු හෙයින් .. සමුදය – අසාබාගම – ආසාද – ආදීතව – නිසාසරණ හෙයින් සිතයි. මෝ යෑ තීරණපරිඥ නම්.

පුහාණපරිඥ කවරි ද යත්: මෙසෙයින් පුකට කොට දූන මෙ සෙයින් තීරණ කොට සංඥයෙහි ඡනැරාගය දුරු කෙරෙයි, බැහැර කෙරෙයි, වහතානන කෙරෙයි, අභාවයට පමුණුවයි. වදරත ලද මැ ය භාගාවතාන් වහත්සේ විසින්: ''මහණෙති, සංඥයෙහි ඡනැරාගය දුරු කරවු එවිට ඒ සංඥාව පුනිණ වූවා වෙයි. උසුටා හඳ මූල් ඇත්තී, තාලවසතුවක් මෙන් කරත ලද්දී, අභාවයට පැමණියා, මතු නූපදතා පියවි ඇති වන්නී යැ''යි. මෝ යැ පුහාණපරිඥ නම්. 'සඤඤං පරිඤඤ' යනු: සංඥාව මේ නිවිධ පරිඥවෙන් පිරිසිඳ දූත; විතරෙශා බසං - කාම - හව - දූටේ - අවිදූ ඔහය තරණය උතතරණය පුතරණය සමහිකුමණය කරන්නේ යැ ඉක්මවන්නේ නුයි 'සඤඤං පරිඤඤ විතරෙශා ඔසං' යනු වේ.

පරිශක හෙසු මුනි නොපලිතෙනා – 'පරිශකහ' යනු: තෘෂණාපරිඉත කැ දුෂට්පරිඉත කැයි පරිඉත දෙකෙකි....මුනි යනු: 'මොන'යි දෙතය කියනු ලැබෙයි. පුඤුව දතගන්තා අයුර...අමොහය බමීවිවය සමාන්දුපටිය කැ. ඒ ඤනයෙන් යුකන වූ මුනි තෙම 'මොනපාතන'යි. තීති මොතෙයනාති: කායමොතෙයනං වවීමොතෙයනං මතොමොතෙයනං. කතමං කායමොතෙයනං? තිවිධානං කායදුවවරිතානං පනානං කාය-මොතෙයනං. තිටිධං කායසුවරිතං කායමොතෙයනං, කායාරමමණ කියුණං කායමොතෙයනං, කායපරිඤඤ, කායමොතෙයනං, පරිඤඤඝතයතා මහතො කායමොතෙයනං, කායෙ ජනුරායසස පනානං කායමොතෙයනං, කායසංඛාර-තිරොබො වතුනරුකානසමාපතති කායමොතෙයනං. ඉදං කායමොතෙයනං.

කතමං වචිෂමාතෙයකං? වතුඛ්ධාතං¹ වචිදුච්චරිතානං පතාතං වචිෂමාතෙයකං, වචිසුචරිතං වචිමොතෙයකං, වාචාරමාණෙ ඤුණං වචිෂමාතෙයකං, වාචාපරිඤඤ වචිමොතෙයකං, පරිඤඤසහගතො මගෙකා වචිෂමාතෙයකං, වාචාය ජඤරාගසස පතානං වචිමොතෙයකං. වචිසංඛාර-නිරොබො දුනියජඣානසමාපතනි වචිමොතෙයකං. ඉදං වචිමොතෙයකං.

කතමං මතොමොතෙයසං ? තිටිධානං මතොදුවවරිතානං පහාතං මනොමොතෙයසං, තිටිධං මතොසුවරිතං මතොමොනෙයසං, විතතා-රමාණෙ සැණං මතොමොතෙයසං, විතතපරිඤ්ඤ මතොමොතෙයසං, පරිඤ්ඤසහගතො මනාකා මතොමොතෙයසං, විතෙත ඡඤරාගසස පහාතං මනොමොතෙයසං, විතතසංඛාරතිරොබො සඤ්ඤවෙද යිතතිරොබසමාපතති මනොමොනෙයසං, ඉදං මනොමොතෙයසං.

- 1, ''කායමුතිං වාචාමුතිං මනොමුතිමතාසවං, මූතිං මොතෙයාසමපතතං ආහු සබබපාහායිනං. a
- කාගමුතිං වාවාමුතිං ම්නොමුතිමතාසවං මුතිං මොනෙයාසමපතනං ආහු නිනහාතපාපක''නති. b

ඉමෙහි තිහි මොනෙසොහි බවෙවති සමනතාගතා ජ මූනිතො:² අගාරමූනිතො අතහාරමූනිතො සෙබමූනිතො අසෙබමූනිනො පචේඩකමුනිනො මුනිමුනි-තොති. කතමේ අගාරමූනිතො? සෙ තෙ අගාරිකා දිටස්පද, විඤඤූත-සාසතා, ඉමේ අගාරමූනිතො. කතමේ අතගාරමූනිතො ? සෙ තෙ පබාජිතා දිටස්පදා විඤඤූතසාසතා, ඉමේ අතගාරමූනිතො. සතත සෙබා සෙබමුනිතො. අරහනෙතා අසෙබමුනිතො. පචේඩකබුදබා පචේඩකමුනිතො. මුනිමූනිතො වුච්චනති තථාගතා අරහනෙතා සමාසමබුදබා.

- "න මොනෙත³ මුති හොති මූළහරුපො අවිදදස, යො ව තුලංව පහාා වර්මාදය පණාඩිතො.
- 4. පාපාති පරිවජෛති ස මුනී තෙත සො මුනී, යො මූතාති උහො ලොකෙ මූනී තෙන පවුවවති." c

^{1.} චතුඛතිධා - සීමු. I. 2. මූහාෂයා-සාකා. 3. මොහොසෙකො - ස. ⁸ නිසාඕනුභභාර - ආපායිසාවනක. b ඉනිවුහාකස - දුනියවනක. c ධාමමපද - ධාමමදුවනනක,

කායමොතෙයා විවිමොතෙයා මතොමොතෙයා යැයි මොතෙයා තුතෙකි. කායමොතෙයා කවරැ? යත්: නිවිධ කායදුවෙරිතයන්ගේ පතාණය කායමොතෙයා යැ. නිවිධ කායසුවරිතා කායමොතෙයා යැං කය අරමුණු කොට අනිතහාදිවශයෙන් පැවැති ඥනය කායමොතෙයා යැං කය අරමුණු කොට අනිතහාදිවශයෙන් පැවැති ඥනය කායමොතෙයා යැ. කායපරිඥව කායමොතෙයා යැ. පරිඥසහගත වූ මාශීය කායමොතෙයා ය. කායපරිඥව කායමොතෙයා යැ. පරිඥසහගත වූ මාශීය කායමොතෙයා ය. කායපරි නිඥරාගය දුරු කිරීම කායමොතෙයා යැ. කායෙසංසකාර (=ආශචාසපුශචාස)යන්ගේ නිරොබය වූ වතුළුධාහනසමාපතකය කාය– මොනෙයාය සි. මේ කායමොතෙයා තම.

වවීමොතෙයා කවරැ ? යත්: වතුර් 30 වාත්දු ශවරිතයන්ගේ පතාණය වමීමොතෙයා යැ. වාක්සු වරිතය – අතිතාවදීවශයෙන් වාගාලමාතයෙහි පැවැති ශූනය – නිවිබ පරිඥවශයෙන් වාක්පරිඥව – පරිඥසනගත මාශීය– වාක්හි ඡඥරාගපුතාණය – වාක්සංසකාර (විතකී 3 වාරාරාගන්ගේ නිරෝධය වූ ද්විනීය බාහතස මාපතනිය විවීමොතෙයාය යි. මේ වවීමොතෙයා නම.

මතොමොතෙයා කවරැ ? යත්: නිවිධ මතොදුයවරිතයන්ගේ පුහාණය මතොමොතෙයා යැ, නිවිධ මතසසුවරිතය - විතතාලමානයෙහි පැවැති ඥනය - විතතපරිඥව - පරිඥසනගත වූ මානීය - විතතයෙහි ඡාකුරාග-පුහාණය - විතතසංසාකාරයන්(=සංඥාවදනාවන්)ගේ නිරෝධය වූ සඤඤුවෙදයිතන්රොධසමාපතතිය මතොමොතෙයාය යි. මේ මනො-මොතෙයා නම.

 කායදුශවරිතප්හාණයෙන් කායමුති වූ වාශ්දුශවරිතප්හාණයෙන් වාවාමුති වූ මතොදුශවරිතප්හාණයෙන් මතොමුති වූ සම්,කුශලප්හාණයෙන් ඵලයෙහි සිට හෙයින් මූතිහාවයෙන් යුකන වූවහු සියලු කෙලෙසුන් දුරු කළ තෙයින් 'සබබපෙහායි' ශයි කියන්.

 ...මාගීඥතයෙන් සියලු පව් බොවනය කළ හෙයින් 'නින්හාතපාපක, යයි කියත්.

මේ තිවිධ මෛතෙයධමීයන්ගෙන් සමනිත වූ අගාරමුතිහු යැ අතහාරමුතිහු යැ ශෛසමමුතිහු යැ අශෛසමමූතිහු යැ පුතොහෙමුතිහු යැ මුතිමුතිහු යැයි මඩ්විධමූති කෙතෙක් වෙති. අගාරමුතිහු කවරත යක්: හිහිකමහි යෙදුණු දුටු තිවත් ඇති දත් (ශිසමානය සබබහාත) තුන් සසුත් ඇත්තාහු අගාරමුතිහු යැ. අතහාරමුතිහු කවරත යත්: පැවිදි වූ දුටුනිවත් ඇති දත් සසුත් ඇත්තාහු අතගාරමුනිහු යැ. සනාශෛසමයෝ සෙබමුතිහු යැ. රහත්හු අසෙබමූතිහු යැ. පසේබුදුහු පවෙවකමුනිහු යැ. තථාගත අහිත් සමහක්සමුනුඛායෝ මුනිමුනිහු යැයි කියනු ලැබෙත්.

3-4. සිස් පියවි ඇති අඥ (=තුවණ නැති) තෙතැත්තේ මෙතතහාවයෙන් (=නො බණ්ඩාමන්) මුනි නම නො වෙයි. තවද පණ්ඩිත වූ යමෙක් තුලාව (=තරාදිය) ගෙන (අධිකය හැර උතනය පුරත්තාක් මෙන්) සිලසමාබහාදි උතුම දූය ගෙන පව් දුරු කෙරේද, එ කරුණෙන් හෙතෙම මුනි නම වෙයි. යමෙක් සකානිදීලොකයෙහි ආඛාහාත්මක බාහාසකණාදි උහයාවීයන් දනී නම් එ කරුණෙන් හේ මූනි යසි කියනු ලැබේ.

84 මහාතිඥෙසපාළි

5. ''අසතඤව සතඤව ඤතා බමමං අජඣතතං බහිදධා ව සබවලොකෙ, දෙවමතුඎෙහි පූජිතො යො සඞාජාලමතිවව සො මූනී"ති. a

ලෙපාති – දො ලෙපා: තණහාලෙපො ව දිවයීලෙපො ව -පෙ දයං තණහාලෙපො පෙ දයං දිවයීලෙපො මුහි තණහාලෙපං පහාය දිවයීලෙපං පටිතිසාජිතිා පරිභාගෙසු න ලිපාති න සංලිපාති¹ ත උපලිපාති අලිතෙතා අසංලිතෙතා අනුපලිතෙතා නිසාබනෙතා නිසාවෝ² විපාමුතෙතා විසඤඤැතෙතා විමරියාදීකතෙන වෙතසා විහරතීති 'පරිභාගෙසු මුනි නොපලිතෙතා.

අබබුලාාසලෙලා චරමපමනොහාති - 'සලල' නති සතන සලලානි; රාහසලලං දෙසසලලං මොහසලලං මානසලලං දිට්ඞීසලලං සොකසලලං දුච්චරිතසලලං.3 යසොතෙ සලලා පතිනා සමුච්ඡිතනා වූපසනතා පටිපාසාග්රා අහබබුපාගනිකා කැණගතිතා දඩසා, සො වූවවති අබ්බුහිතසලෙලා⁴ උදාබතසලෙලා සමුදාබතසලෙලා අබබුළහසලෙලා උ සාටිතසලෙලා සමු සාටිතසලෙලා වතනසලෙලා වනනසලෙලා මූතනසලෙලා පහිනසලෙලා පටිනිසාධාසලෙලා නිච්ඡාතො නිබබුතො සීතීහුතො සබපට්සංවෙදී බුහම්භූතෙන අතතතා විහරතිති 'අබ්බූළහසලෙලා.' චරුණු – චරනෙකා විහරනෙකා ඉරීයනෙකා වනෙකනෙකා පාලෙනෙකා ගපෙනෙකා යාපෙනෙකා, අප මනෙකාති - සකකච්චකාරී සාතච්චකාරී අනොලිනව<mark>ුත</mark>තිකො අතික්ඛිතතරි අතික්ඛිතතබුරො අවසීතකාරී 👘 කුසලෙස බමෛස. 'කථානං අපරිපූරං වා සීලකඛණිං පරිපුරෙයාං. පරිපූරං වා සීලකඛානිං තාන් තාන් පණුඤය අනුගණෙනගා'නති යො තත් ජනෙද ව වායාමො ව උභාහාහො ව උසොහැලහි ව අපාටිවානි ව සහි ච සම්පජඤඤං ච ආතප ං පධානං අධිටරාතං අනුයොගො අපමාදෙ කුසලෙසු බමෙමසු. 'කථාහං අපරිපූරං වා සමාබිකඛණිං පරිසුරෙගාං, පරිපුරං වා සමාබිකඛණිං තර්ව තර්ව පසැසැය අනුගණෙහයාං -පෙ-කුසලෙස බමෛසු. 'කථානං අපරිපූරං වා ප්ඤියුක්කිනිං පරිපූරෙයා ං-පෙ-විමුතතික්ඛණිං -පෙ- විමුතතිඤණදඎතකඛණිං තතු තතු පඤඤය අනුගණෙනයා'නති යො තත් ඡනෙ ව වායාමො ව උසසානො ව උසෙසාලයි ව අපාටිවානි ව සති ව සමපජණඤ ව අංතපාං පබානං අධිටහාතං අනුගොගො අපාමාදෙ කුසලෙසු ඩමොසු. 'කථාහං අපරිඤඤතං වා දුකබං පරිජානෙයානං, අපාතිනෙ වා කිලෙසෙ පජගෙයානං, අභාවතං වා මහතං භාවෙයසං, අසවාරිකතං වා නිරෝධං සචාරිකරේයසනති' යො තුළු ඡනෙ ව වායාමො ව උසසාහෝ ව උසෙසාලයි ව අපාරිවානි ව සති ච සම්පර්ඤඤං ච ආතපපං පධානං අධිවසාතං අනුයොගො අපාමාදෙ, කුසලෙසු බමෛසූති 'අබබුලහසලෙලා වරමපාමනෙකා.'

1. පලිපපති - සීමු. 11

2. නිත්තරා - සහ, නිසසතො - ස. 3. කථං කථාසලලං - සහ.

8. ජිතතනිථාත - සභියසුතත,

^{4.} පහතසලෙලාං – සත.

මහාතිදේශපාලිය

ගුහව්ඪකසූතුනිදේශය. 85

5. යමෙක් අාධානත්මක වූ ද බාහත වූ ද සියලු ලොකයෙහි කුශලාකුශල හෙද වූ සාධූන්ගේ ද අසාධූන්ගේ ද ධමීය (පුවචයඥාතයෙන්) දත එහෙයින් මැ රාගාදිසඩානය හා තාෂණාදුවේජාලය ඉක්මවා සිටියේ දෙවිමිනිසුන් විසින් පුදන ලදුයේ වේ ද, ඒ ක්ෂිණාසුව තෙම 'මුනි' යයි කියනු ලැබේ.

ලෙප නම්: තෘෂණාලෙප යැ දුෂටිලෙප යැයි ලෙප දෙකෙකි... ස්ෂිණාසුව මුති තෙම තෘෂණාලෙපය හැර දූෂටිලෙපය දුරු කොට තෘෂණාදුෂටීන් ගත් වසතුයෙහි නො ඇලෙයි, වෙසෙයින් නො ඇලෙයි, නො යෙදෙයි, අලිපත අසංලිපත අනුපලිපත වූයේ නික්මූණේ බැහැර වූයේ වෙසෙයින් මිදුණෝ විසංයුකත වූයේ විහතමයකීංද ඇති සිතින් යුකත වැ වෙසේ නුයි 'පරිගානෙසු මුනි තොංපලිතෙනා' යනු ලව.

අබබුණාසලෙලා චරමපාමතොතා – 'සලල' නම්: රාගශලා යැ දෙස – මොන – මාන – දිවයි – සොක – දුශවරිතශලා යැයි සපත ශලා කෙතෙකි. යමක්හු විසින් තෙල ශලායෝ පහාණ කරන ලද්දහු සමුවජිනන වූවානු සත්හිදුවත ලද්දාහු ඉපදීමට නුසුදුසු කරත ලද්දාහු නුවණ-හිත්තෙත් දවන ලද්දුහු ද, හෙතෙම බැහැර කල ශලා (= හුල්) ඇත්තේ යැ, උපුවාහල හුල් ඇත්තේ යැ, සිඳුනා ලද හුල් ඇත්තේ යැ, තාංග කළ – වමතය කළ – මුදන ලද – පුහාණ කළ – දුරු කළ – හුල් ඇත්තේ ගැ, තෘෂණා රහිත ගැ, නිවුණෝ යැ, සිහිල් වූගේ යැ, සුව විඳිනසුලු වූගේ උතුම් වූ සිතින් යුකත වෑ වෙසේ නුයි 'අබබූළහසලල' තමි. වරං යනු: හැසිරෙනුයේ වෙසෙනුගේ ඉරියවු පවත්වනුගේ ඉරියවූ උපදවනුගේ ඉරියවු රක්නේ යැපෙනුගේ; අපෘමතෙනා – කුසල් දහමහි සත්කාර (සකස් කොට) කරනුගේ සතනභාවයෙන් කරනුගේ නො තැවැත කරනුයේ නො ගැකිලැ කරනුයේ තො තැබූ ඡඥය ඇතිගේ තො තැබූ බුර (තො පසුබස්තා සිත්) ඇතිගේ 'කෙසස් නම් මම නොපිරිපුන් ශීලසකතිය පුරම් දේ හෝ පිරිසුන් ශීලසකණිය පුඥයෙන් අනුගුහ කෙරෙම දේ හො' සි ඒ කුසල් දහම්හි යම් කත්තුකමාතා ජිඤියෙක් වැගමෙක් උත්සාහයෙක් අධිමානුඋත්සාහයෙක් නො පසු බස්තා විශාෂියෙක් ස්මෘතියෙක් සම්පුජ නායෙක් කෙලෙස් තවන පුබත්වියසීයෙක් අභිෂාානයෙක් අනුගොගයෙක් වියා පියෙක් අපුමාදයෙක් වේ ද, 'කෙසේ තම මෙ තො පිරිපුත් සමාබසකාවාය පුරම් දේ හෝ පිරිපුත් සමාබසකකිය ඒ ඒ තැත නුවණින් අනුගනිම දේ හෝ සි...නො පිරිපුත් පුඥසකානිය. . .විමුකතිසකානිය. . .විමුකතිඥන දශීනසකණිග පුරම් අේ හෝ... කෙසේ නම් මේ අපරිඥත වූ දුෘඛග දෙතපරිදෙයෙත් දූනගනිම අේ හෝ, අපුහිණ වූ කෙලශයන් දුරු කෙරෙම අේ හෝ, නො වැඩූ මාගීය වඩම අේ හෝ, නො පසක් කල තිරොධය පසක් කෙරෙම් අේ හෝ, යි කුසල්දහම්හි යම් ජනදයෙක් වැයමෙක් උත්සාහයෙක් අගිමානුඋත්සාහයෙක් නො පසු බස්තාං වියාර්යෙක් ස්මෘතියෙක් සම්පුජනායෙක් කෙලෙස් තවන වියායියෙක් පුබන් වියඩියෙක් අධිෂ්ානයෙක් අනුයොගයෙක් අපුමාදයෙක් වේ ද, එයින් සුකත නුයි .'අබබූලහසලෙලා වරමපාමතෙතෘ' යනු වේ.

නාසිංසන් ලොකමමං පරං වාති – ඉමං ලොකං නාසිංසනි සකතතහාවං, පරං ලොකං නාසිංසති පරතතහාවං, ඉමං ලොකං නාසිංසති සකරුපවෙද තාසඤඤය සංඛාරවිඤඤණං, පරං ලොකං නාසිංසති පරරුප– වෙද නාසඤඤය සංඛාරවඤඤණං, ඉමං ලොකං නාසිංසති ඡ අජකතනිකානි අයතනානි, පරං ලොකං තාසිංසති ඡ බාහිරානි අංයතනානි, ඉමං ලොකං නාසිංසති මනුසසලොකං, පරං ලොකං නාසිංසති දෙවලොකං, ඉමං ලොකං නාසිංසති කාමබාතුං, පරං ලොකං නාසිංසති රුපබාතුං අරුපබාතුං, ඉමං ලොකං නාසිංසති කාමබාතුං රුපබාතුං, පරං ලොකං තාසිංසති අරුපබාතුං, පුනගතිං වා උපහතිං වා පටිසකිං වා භවං වා සංසාරං වා වටතං වා නාසිංසති න ඉචනීති න සංදියනි න පෙළුති න පිහෙති නාහිජපානීති 'තාසිංසතී ලොකමමං පරං වා'ති.

තෙනාන හගවා:

"සඤඤ පරිඤ විතරෙයා ඔකං පරිභාගොසු මුනි නොපලිතෙකා, අබබූලභසලො චරමපාමතෙතා තාහිංසතී ලොකම්මං පරං වා"ති.

භූහට්ඨකාසුතනන්දෙදසො දුනියො.

3

දුටඨ ටාකසුතතනි දෙද සො

අථ දුටස්ටස්කසුතනදෙදසං වසාඛනි:

8 - 1

වදතති වෙ දුටඨමතාපි එකෙ අථොපි වේ¹ සච්චමතා වදනති, වාදං ච ජාතං මුති තො උපෙති තසමා මුනී තතු බීලො කුහිඤුව්.

වද තති වෙ දුටඨමනායි එකොති - එකෙ කිතියා දුටඨමතා පදුටයිමතා විරුදාමනා² පරිවිරුදාමනා ආකතමතා පච්චානතමතා ආඝාතිතමතා³ පච්චාඝාතිතමතා වදනති උපවදනති භගවනතා ව තිකබුසකිසං ව අතුතෙතාති 'වදනති වෙ දුටයීමතාපි එකෙ.'

අථෝපි වේ⁴ සච්චමනා වදනතීති – යෙ තෙසං තිපයියානං සදාහනතා ඔකපොනතා අබිමුච්චනතා සච්චමනා සච්චසඤඤ්නො භූතමනා භූතසඤඤ්තෝ තථමතා තථසඤඤ්නො යාථාවමනා යාථාවසඤඤ්තෝ අපිපරීතමනා අවිපරීතසඤඤ්තෝ වදනති උපවදනති භගවනතඤච භිකබුසඕකං ච අභූතෙනාති 'අථෝපි වේ¹ සච්චමනා වදනති.'

 ^{1.} අයෙකුකුපි තෙ - සීමු. II.
 2. විදුවඨමනා - සාන්ටා

 3. අශාටිතමනා - සහා,
 4. අපථාපි තෙ - සීමු. II.

 5. යථාවමනා, සථාවස කුණුනො - ස.

නාශිංසනී ලොකම්මං පරං ච - සමාතාමහාවසම්බාහ මෙලොව තො පතයි. පරාතාමහාවසම්බාහ පරලොව නො පතයි. සමාසීයරූප වෙදනා-සංශූසංසකාරවිශූන සම්බාහ මෙලොව, පරරූප වෙදනාසංශූසංසකාරවිශූන සංඛාහත පරලොව, ආධාහත්මක මහයතනසංඛාහත මෙලොව, බහත මඩායතනසංඛාහත පරලොව, මනුෂත ලොක සංඛාහත මෙලොව, දිවත ලොක සංඛාහත පරලොව, කාමහව සංඛාහත මෙලොව, රුපාරූප හව සංඛාහත පරලොව, කාම - රූප හවසංඛාහත මෙලොව, රුපාරූප හව සංඛාහත පරලොව, කාම - රූප හවසංඛාහත මෙලොව, අරූප හව සංඛාහත පරලොව නො පතයි. පෙරළා පඤවගනිය හෝ (සිවුයොනිමෙහි) උපත හෝ පිළිසද හෝ කම්හවය හෝ සසර හෝ ලොකුමක වහතාය හෝ අගෙංසන නො කෙරෙයි, නො කැමැති වෙයි, නො ඉවසයි, නො පතයි, නො ඉස්තෝ වෙයි, අතිජලපත නො කෙරේ නුසි 'නාසිංසනී ලොකාමමං පරණුව' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''සඤඤං පරිඤඤ – පෙ – පරං ව" සි.

දෙවැනි වූ ගුහටඨකසූතුනිදේශය යි.

3 දුටාටා කිසු හුනි දේශය

ඉක්බති දුටහ්ටහ්කපූතුනිදේශය කියනු ලැබේ.

8 - 1.

අැතැම් (අනාහිතීවී) කෙනෙක් එකාන්තයෙන් විරුදා සිත් ඇත්තානු මැ (බුදුනට හා සහනට) උපවාද කෙරෙති (-නුගුණ කියති.) යළි (ඔවුන් ගෙන් ඇසූ) අන් කෙනෙක් එකානනයෙන් 'සැබැවැ' යන සිත් ඇත්තනු මැ උපවාද කෙරෙත්. බුදාමුති තෙම අභූතයෙන් උපන් (තෙල ආකොශ)වාදයට ද නො පැමිණෙසි. එහෙයින් මුති තෙම කිසි තැනෙක්හි රාගදී බීල (නුල්) නැත්තේ වේ.

වදනති වෙ ළවඨාමනායි එහො – ඇතැම් නීතික කෙනෙක් දූෂිත සිත් ඇත්තානු පුදුෂිත සිත් ඇත්තානු විරුදා සිත් ඇත්තානු කොපයෙන් පහල සිත් ඇත්තානු ගැටුණු සිත් අත්තානු බුදුනට ද සහනට ද අභූතයෙන් (බොරුවෙන්) කියනි, උපවාද කෙරෙත් නුසි 'වදනති වෙ දුටාමනාපි එකෙ' යනු වේ.

අථෝපි වෙ සච්චමනා වදනත් – ඒ තොටූවත්ගේ බස් හදහත ගුණවශයෙන් බැසගත් පැහැදීමෙන් ඉවසන යම් කෙනෙක් වෙත් ද, ඔහු සැබැවැ යන සිත් ඇත්තානු සැබැවැයි හහනානු වූයෙකැ යන සිතැත්තානු වූයෙකැ යි හහනානු අපිපරීත සිතැත්තානු අවිපරීත වැ හහනානු නිශ්චල සිතැත්තානු නිශ්චල වැ හහතානු නිශ්චය වූ සිතැත්තානු නිශ්චයෙන් හහතානු බුදුනට ද සහතට ද අභූතයෙන් බෙණෙනි. උපවාද කෙරෙත් නුසි 'අථෝපි වේ සච්චමතා වදනත්' යනු වේ.

වාදං ච ජාතං මුන් නො උපෙතීති - සො වාදෙ, ජාතො තොතී සඤෝතො නිබාතෙනා අභිනිබාතෙනා පාතුභූතො, පරනොඝොසො අකෙකාසො උපවාදේ හගවතො ව හිකබුසඞ්ඝසා ව අහතෙතාති 'වාදං ව ජාතං.' මුනි නො උපෙගිහි - 'මුහි'හි මොතං විචවති සඳුණං, හා පසැසැ පජානතා අමොහො බම්මේච්චයො සම්මාදිටසී, තෙත සිදුණෙත සමතනාගතො මුති මොතපතෙකා -පෙ- සඞ්හජාලවතිවව සො මූනි. යො වාදං උපෙති, සො දුවීහි කාරණෙහි වාදං උපෙති: කාරකො කාරකතාය වාදං උපෙති අථවා දිච්වමානො උපවදිගමානො කුපාති වසාපජාති පතිභීයති කොපඤව දෙසඤව අපවච්ඩයඤව පාතුකරොති අකාරකොමහිති. යො වාදං උපෙති, සො ඉමෙහි දවීහි කාරණෙහි වාදං උපෙති. මුති දවීහි කාරණෙහි වාදං ත උපෙති: අකාරකො මුනි අකාරකතාය වාදං න උපෙති. අථවා විච්චමාතො උපවදියමාතො තකුපති න වනාපජිති න පතිප්සත්, න කොපඤව දෙසඤව අපාචවයඤව පාතුකරොති අකාරකො-මහිති. මුති ඉමෙහි දවීහි කාරණෙහි වාදං තඋපෙති ත උපගචඡති න ගණහාති න පරාමසති න අභිනිවිසනීති 'වාදඤව ජාතං මුනි තො උපෙති '

තයමා මුනි නැදුවී බිලො කුගියැවීති - 'තසමා'ති තසමා තං කාරණා තංගෙතු තපාචවයා තනතිදැනා¹ මුනිතො ආහතවිතනතා² බිලජාතතාපි නසි, පඤාපි වෙතෙ බිලා තසි. තයොපි බිලා තසි: රාගබ්ලො දෙසබීලො මොහබ්ලො තසි ත සංවිජ්රති නූපලබහති පහිනො සමුවජිතෙනා වූපසනෙතා පටිපාසාඥබා අහබබුපාතනිකො යැදුණගතිතා දඩසා. යාශියැමීති - කුහියැව් කිමහිවි කස්වි, අජකතනා වා බනිදධා වා අජකතනබනිදධා වාති 'තසමා මුනී තසපි බීලො කුහියැම්'ති.

තෙතාහ භගවා:

"වදනති වෙ දුවසීමතාපි එකෙ අථොපි වෙ³ සච්චමතා වදනති, වාදං ච ජාතං මුති තො උපෙති තසමා මුතී තසි බීලො කුහිඤුම්"ති.

8 - 2

සකං හි දිවසීං කථමච්චයෙයා ඡනුතුනීතො රුචියා නිවිටෙඪා, සයං සමතතානි පකුබබමානො යථා හි ජානෙයා තථා වදෙයා.

^{1.} තං නිදහං - සීමු. I. 3. අසෙදුකුපි තෙ - සීමු. II.

වාදං ව ජාතං මුනි හො උපෙති - ඒ ආකොශවාදය බුදුනට ද සහනට ද අභූතයෙන් උපන්නේ හටගත්තේ නිපත්නේ මොතොවට නිපත්නේ පහල වූගේ මෙරමා බහිත් වූගේ උපවාද වූගේ වේ නුයි 'වාදං ච ජාතං' යනු වෙයි. මුනි නො උපෙති - 'මුනි' යනු: (2-8 සුතනනිඥෙසය බලක්න) යමෙක් උපවාදයට පැමිණේ තම්, හෙතෙම දෙ කරුණෙකින් උපවාදයට පැමිණෙයි: කාරක (=කළ දෙස ඇතියේ) කාරක බැවින් උපවාදයට පැමිණෙයි. නොහොත් කියනු ලබනුගේ උපවාද කරනු ලබනුයේ 'මම ක්පෙයි, වහාපාදයට පැමිණෙයි, තදබවට අකාරකයෙම්' පැමිණෙයි, කොපයත් දෙවෂයත් නො සතුවත් පහළ කෙරෙයි. උ ප වාදය ට පැමිණෙනුගේ මේ දෙ කරුණෙත් පැමිණෙයි. බුද්ධමූනි තෙම දෙ කරුණෙකින් උපවාදයට නො පැමිණෙයි: අකාරක වූ මුනි අකාරක බැවින් උපවාදයට නො පැමිණෙයි, නොහොත් (අනායන් විසින් කියනු ලබනුයේ උපවාද කරනු ලබනුගේ 'මම අකාරකයෙම්' නො කිපෙයි, පුනි නො වෙයි, තද නො වෙයි, කෝපයත් දේසයත් නො සතුවත් පහළ නො කෙරෙයි. මුනි තෙම මේ දෙ කරුණෙන් උපවාදයට නො පැමිණෙයි, තො එළැඹෙයි, පරාමශී නො කෙරෙයි, නො පිවිසේ නුයි 'වාදං ච. ජංතං මුති නො උපෙති' යනු වේ.

තායාවා මුනි නැපි බිලො කුහිදැවි - 'තසමා' යනු: එහෙයින් එ කරුණෙන් ඒ හෙතුගෙන් ඒ පතායයෙන් ඒ නිදනයෙන් මුනිහුගේ කොපගෙන් පහල සිතැති බවෙක් පුතිඝබිල (-හුල්) හටගත් බවෙක් නැති. වෙහෙතබල පසම නැති. රාග දේස මෝහ යන බිල තුන ම නැත්තේයි. නාපම - අවිදුමාන වෙයි, නො ලැබෙයි පුහිණ වූයේ සමූවජිනන වූයේ සන්භිදුණේ සැහැල්ලු වූයේ උපතට නො සුදුසු වූයේ නුවණාබන්තෙන් දවුණේ වෙයි. කුහිඤාඩි යනු: අබාහතාවයෙහි හෝ බාහසයෙහි හෝ අබහාත්මබාහසයෙහි හෝ කොහි දු කිසිවෙක්හි දු කිසි තැනෙක්හි දු නුයි 'තසාමා මුනී නහම බීලො කුහිඤාඩි' යනු වේ.

එයින් විදුලහ බුදුහු:

"වදනති වෙ - පෙ - නතු බලො කිහිඤුව"යි.

8-2.

ද පට්චඡඥගෙන් මෙහෙයත ලද ද පට්රුචියෙහි බැසගත් තීළුක ජන තෙමේ සවකීය ද පටිය කිසෙයින් හරතේ ද, යළි තමා විසින් රැස් කරන ලද ඒ ද පට්ගනයන් කරනුයේ යම්සේ දනී නම් එසේ මැ කියන්නේ යි.

සභාං හි දිටසිං කාථමව්වයෙනාති - යෙ තෝ තිසියා සුදෙරිං පරිබබාජිකං හනතා සමණානං සකෘපුතතියාතං අවණණං පකාසයිනිං එවං එතං ලාභං යසං සකකාරං සම්මාතං පච්චාහරිසසාමා'ති තෙ එවංදිට්හිකා එවංඛනතිකා එවංරුවිකා එවංලද්ධිකා එවංඅජඣාසයා එවමධිපොයා, තෙ නාසක්ඛිංසු සකං දිව්සීං සකං ඛනතිං සකං රූචිං සකං ලදඩිං සකං අජැඛාසයං සකං අධිපාහයං අතිකකම්තුං. අථ ඛො සෙවව අයසො තෙ පවවාගතොති. එවමපි සකං දිටසීං කථමවවයෙයා. අථවා 'සභාතො ලොකො ඉදමෙව සවවං මොඝමඤඤ'නති ගො සො එවංවාදෙ, සො සකං දිටහිං සකං බනුහිං සකං රුවං සකං ලදහිං සකං අජඣංසයං සකං අධිපාහං කථං අච්චයෙයා අභිකකමේයා සමතිකක– මෙයා විතිවතෙනයා ? තං කිසස හෙතු ? තසස සා දිටසී තථා සමතතා සමාදිතතා ගහිතා පරාමවඪා අභිනිවිවඪා අජේඣාසිතා අගිමුතතාති. එවමපි 'සකඤු දිව්ඩීං කථම්චවයෙයාය.' අථවා 'අසභාතො ලොකො, අනතුවා² ලොකො, අතනතුවා ලොකො, තං ජීවං තං සරිරං, අකුකුං ජීවං අසාසුං සරීරං, හොති තථාගතො පරමාරණා, න හොති තථාගතො පරමමරණා, හොති ව ත හොති ව තථාගතො පරමමරණා, නෙව හොති ත ත හොති තථාගතො පරම්වරණා, ඉදමේව සචවං මොඝමඤඤ'නති ගො සො එවංවාදෙ, සො සකං දිටසීං සකං ඛනතිං සකං රුවිං සකං ලැබිං සකං අජඣාසගං සකං අධිපපායං කථං අච්චයෙයා අතිකකමෙයා සමතිකකමෙයා විතිවතෙනයා; තං කිසස හෙතු? තසය සා දිටසී තථා සමතතා සමාදිහතා ගතිතා පරාමධා අතිනිවිධා අජෙඣාසිතා අගිමූතතානි. එවමයි 'සකං හි දිව්ඨිං කථම්වවයෙයා.'

ජංකුනුන්තො රූවියා නිව්වෙඩාති - 'ජංකුතුනිතො'ති සකාය දිවසීයා සකාය ඛනතියා සකාය රුවියා සකාය ලදාධියා යායනි නීයනි වුයාති සංහරීයනි, යථා හතියානෙන වා අසාසයානෙන වා ගොයානෙන වා මෙණඩකයානෙන වා ඔවස්යානෙන වා යායනී නියානී වුයාති සංහරීයනි, එව්මේවං සකාය දිවසීයා සකාය ඛනතියා සකාය රුවියා සකාය ලදාධියා යායනි නියානි වුයානී සංහරීයනීති ඡනුනුනීතො; රූවියා නිව්වෙඩානි සකාය දිවසීයා සකාය ඛනතියා සකාය රුවියා සකාය ලදාධියා නිව්වෙඩා පතිවසීනො අලුලිනො උපාගතො අරෙකිාසිනො අබමුනෙකානි 'ඡනුනුනීතො රුවියා නිව්වෙඩා.'

සහාං හි දිටසිං කාථමච්චයෙහා - ඒ නිළුකයෝ සුදුරි පිරිවැජිය තසා ශුමණශාකායපුතුයන්නේ අගුණ පුකට කොට 'මෙසේ මේ ලාභ යශස් සත්කාර සමාන උපදවමත' යන මෙබදු දුවේ ඇත්තානු මෙබදු කැමැත්ත – මෙබඳු රුචිය – මෙබඳු ලබ්ගිය – මෙබඳු අදහස – මෙබඳු අගිපාය ඇත්තාහු, ඔහු සවකීය දුෂටිය කැමැත්ත රැවීන ලබ්ගිය අධාාශය සවකීය අගිපුාය ඉක්මවත්තට නො හැකි වූහ. වැලි එ මැ අයස ඔවුන් කරා පෙරලා පැමිණියේ නුයි මෙසේත් 'සකං හි දිටකීං කථමච්චගෙයා ' යනු වේ. නොහොත් 'ලොකය ශාශ්චත යැ, මේ මැ සැබැවැ, අනාය සිස් යැ' යන මෙබඳු වාදය ඣකීය දට්ඨිය සිය කැමැත්ත සිය රුචිය සිය ලබ්ගිය සිය අදහස සිය සිතැහිය කෙසේ නම් ඉක්මවන්නේ ද, අතිකුමණය සමතිකුමණය කරන්නේ ද, බැහැර කරත්තේ ද, (නො කරත්තේ මැයැ.) ඊට කරුණු කිම යත්: ඔහුගේ ඒ **දුප**ට තොමෝ එපරිද්දෙන් සම්පූර්ණ වූවා යැ මොනොවට ගන්තා ලද්දී යැ ඇසුරු කොට ගත්තා ලද්දී යැ පරාමශීතය කරන ලද්දී යැ අභිනිවෙශය කරත ලද්දී යැ ඇතුලත් වූවා යැ බැසගන්නා ලද්දී යැ (එහෙයිනි). මෙසේත් 'සකං හි දිටසීං කථමච්චයෙයා, යනු වේ. නොහොත් ආත්මභාවසඬානාත ලොකය අශාශවත යැ, ලොකය (ආත්මහාවය) අනතවත් යැ, ලොකය අතනතවත් සැ, ජීවයත් ශරීරයත් හේ මැසැ, ජීවය අනෙකෙකැ ශරීරය අතෙකෙකැ, සත්ති තෙමේ මරණින් මතු (පරලොවැ) වෙයි. සත්ති තෙමේ පරලොවැ නො මැ වෙයි. සත්ති තෙමේ පරලොවැ උපදනේත් නූපදනේත් වෙයි. පරලොවැ නො මැ වෙයි. තොවන්නේ නො වෙයි. මේ ®1 සැබැවැ අනාහය සිස් යැ යන මෙබදු වාද සඬ්ඛාහත වූ සවක්ය දුෂ්ටිය...සවකීය හැඟීම කෙසේ නම් ඉක්මවන්නේ ද; ඊට හෙතු කිම් ? යන්: ඔහු විසින් ඒ දුෂට තොමෝ නො ඉක්මැවියැ හැකි පරිද්දෙන් පුරන ලද, සමාදන් වන ලද ගන්නා ලද, පරාමශී කරන ලද, අභිතිවෙශ කරන ලද, ඇතුලත් වත ලද, බැසගන්තා ලද ගෙයිති. මෙසේත් 'සකං හි දිටසීං කාථමච්චයෙයා? යනු වේ.

ජංකුනුනීනො රුවසා නිවිවෙඩා - 'ඡකුනුනීතො' යනු: සංඛය දෙවෙයෙන් - කැමැත්තෙන් - රුවයෙන් - ලබයිදියෙන් යවනු ලබයි, පමුණුවනු ලබයි, උසුලනු ලබයි, මොනවට හරිනු ලබා. ඇත්යානකින් හෝ අස්යානකින් හෝ රියකින් හෝ ගවයානකින් හෝ එළුයානකින් හෝ බැටළුයානකින් හෝ ඔටුයානකින් හෝ කොටළුයානකින් හෝ එළියානකින් බැටළුයානකින් හෝ ඔටුයානකින් හෝ කොටළුයානකින් හෝ එළිදුණුවනු ලබන්නාක් මෙන් තමායේ දෙවේයෙන් - කැමැත්තෙන් - රුවයෙන් -ලබනියෙන් යවනු පමුණුවනු උසුලනු සංහරණය කරනු ලබා නුයි 'ඡකුනුනීතො' යනු වේ. 'රුවයා නිවිඩෝං' යනු: තමාගේ දෙවේයෙහි කැමැත්තෙහි රුවයෙහි ලබායෙහි පිමසියේ පිහිටියේ ඇලුණෝ උපගත වූගේ ඇතුලත් වූයේ බැසගන්නා ලද්දේ නුයි 'ඡකුනුනීතොං රුවයා නිවිඩෝං' යනු වේ. සුයං යමතිධානි පසුබබමානොති - සියං සමතතං කරොති, පරිපුණණං කරොති, අනොමං කරොති, අහාාං සෙටස්ං විසෙටස්ං පාමොකබං උතතමං පවරං කරොති, 'අයං සත්ා සබබඤඤූ'නි සයං සමතතාං කරොති, පරිපුණණං කරොති, අනොමං කරොති; අහාාං සෙටස්ං විසෙටස්ං පාමොකබං උතතමං පවරං කරොති; 'අයං බමෙමා සමාකඛාතො, අයං ගණො සුපටිපතෙතා, අයං දිටසී හදදිකා, අයං පටිපද, සුපඤඤතතා, අයං මහෝා නියාංණිකෝ'නි සයං සමතතං කරොති, පරිපුණණං කරොති, අනොමං කරොති, අහාාං සෙටස්ං විසෙටස්ං පාමොකබං උතතමං පවරං කරොති, අහාාං සෙටස්ං විසෙටස්ං පාමොකබං උතතමං පවරං කරොති අහාාං සෙටස්ං

යථා හි ජානොයා තථා විදෙයාාති – යථා ජානෙයා තථා විදෙයා කථෙයා හණෙයා දීපෙයා වොහරෙයා. 'සස්සානා ලොකො, ඉදමේව සඩාං, මොසමඤඤ'නති යථා ජානෙයා, තථා විදෙයා කථෙයා හණෙයා දීපෙයා වොහරෙයා. 'අසසානෝ ලොකො –පෙ– නෙව හෝති න ත හෝති තථාගතො පරම්වරණා ඉදමේව සඩාං මොසමඤඤතති යථා ජානෙයා, තථා විදෙයා කථෙයා හණෙයා දීපෙයා වොහරෙයාති-යථා හි ජානෙයා තථා විදෙයා.

තෙනාහ හගවා:

''සකං හි දිවසීං කථමචචයෙයා ජනුනුන්තො රුවියා නිවිවෙඨා, සයං සමතතානි පකුබබමාතො යථා හි ජානෙයා තථා වදෙයාා'ති.

8 – 8

යො අතතනො සීලවතාති ජනතු අනානුපුටෙඪාව පරෙසං¹ පාවා² අනරියබමමං කුසලා තමාහු යො ආතුමානං සයමෙව පාවා.

ගො අතනනො සිලුවතානි ජනතුති – 'ගෝ'ති ගො යාදිසො ගථායුතෙතා ගථාවිගිතො ගථාපාකාරො **ගං ඨා**නං පතෙතා යංඩම්ම--සමත්තාගතො ඛතත්යො වා බුංහමනෝ වා වෙසෙසා වා සුදෙදු වා ගහටෙඪා වා පබබජිතො වා දේවො වා මනුසෙසා වා; සිලබබතානීති අති සීලං වෙව වතං ව, අති වතං න සීලං. කතමං සීලං වෙව වතුං ව ? ඉධ භිකබූ සීලවා හොති පාතිමොකබසංවරසංවුනො විහරති ආචාරගොවරසමපනෙනා අණුමතෙතසු වජෛසු භයදස්සාවී සමාදය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු, ගො තත් සකුඤුමො සංවරෝ අතතිකකුමො. ඉදං සීලං. යං සමාදුනං, තං වතං. සංවරවෙහන සීලං, සමාදුනටෙහන වතං. ඉදං වුචවති සීලං වෙව වතං ව. කතමං වතං න සීලං ? අටා බුතඞහානි: ආරකුඤිකඞහං පිණ්ඩපාතිකඞහං පංසුකුලිකඞහං තෙම්වරිකඞහං සපදනවාරිකඕකං බලුපවණහතතිකඕකං නෙසජිකඕකං යථාසනාතිකඕකං. ඉදං වුචචත් වතං න සීලං. විරියසමාදුනම්පි වුචචත් වතං න සීලං. ්කාමං තවො ව නහාරු ව අටයි ව අවසිසාසතු සරිරේ උපසුසාතු මංසලොහිතං, යං තං පුරිසථාමේත පුරිසබලෙන පුරිසවිරියෙන පුරිසපරකකමෙන පතනබබං, න තං අපාපුණිනා විර්යස්ස සනානං ພອີແສ ກິ"ກິ ອີກກາ ບແນຍ໌ພາກິ ບຽນກີ. ປຽງບາ ອີຽດແອງດູກາ වුවවති වතං න සීලං.

1. පරසස - සු. 2 පාවද - ස.

මහාතිදේශපාලිය

සයං සමතතානි පතුබබමානො - තෙමේ සම්පූණී කෙරෙයි, පරිපූණී කෙරෙයි, අලාමක කෙරෙයි, අනු ශෙෂා ජෙතතා පුමබ උතතම පුවර කෙරෙයි. 'මේ ශාසතා සඵීඥ යැයි තෙමේ සම්පූණී කෙරෙයි. . පුවර කෙරෙයි. මේ බමීය සාඛානාත යැ, මේ ගණ තෙමේ පුපුතිපතත යැ, මේ දූෂට් තොමෝ සොදුරු යැයි, මේ පුතිපද මැතැවින් පතවත ලදයි, මේ මාගීය තෛයතාණිණික' යැයි තෙමේ සම්පූර්ණ කෙරෙයි පරිපූර්ණ. .පුවර කෙරෙයි, උපදවයි, මොතොවට උපදවයි, නිපදවයි, වෙසෙසින් නිපදවා නුයි 'සයං සමතතානි පකුබාමානො' යනු වේ.

ශථා හි ජානෙන හථා වදෙශා - යම් සේ දන්නේ නම් එපරිද්දෙන් කියන්නේය, දක්වන්නේය, වාවහාර කරන්නේයැ; 'ආත්මහාවලොකය ශාශවන යැ, මේ මැ සැබැව, අනාසය සිස් යැ'යි යම් සේ දනී නම් එසෙයින් කියන්නේ යැ, දක්වන්නේ යැ, වහරන්නේ යැ; ලොකය අශාශවන යැ....සත්ළු තෙමේ මරණින් මත්තෙහි නො මැ වන්නේ යැ, නො වන්නේත් නො වෙයි, මෙය මැ සැබැව, අනාසය සිස් යැයි යම්සේ දනී නම් එසෙයින් කියන්නේය, පවසන්නේය, දක්වන්නේය වහරන්නේ නුයි 'යථා හි ජානෙශා තථා වදෙයා? යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

'සකං හි දිටසීං – පෙ – තථා විදෙයා' යි.

8 - 8.

යම පුද්ගලයෙක් නො පුළුවුස්තා ලදුයේ මැ තමානේ පාතිමොකාදි ශීලයන් හා ධුතභිහාදිවුතයන් අනුනට කියා ද, යමෙක් මෙසේ තමා (ගුණවතැයි) තෙමෙ කියා ද, ඔහුනේ ඒ කීම අතායයිබමීයෙකැයි සකුණාදියෙහි කුශල වූ ආයයිගෝ කියත්.

යො අතතනො සිලවතානි ජනතු - 'යො' යනු: යම්බදු වූ. . .(1-3 නිදෙදසග) 'සිලබබතානි' යනු: ශීල ද වූ වුත ද වූයෙක් ඇත, ශීල නො වූ වූතයෙක් ඇති. සීලතාණීයෙන් ශීල වූයේත් සමාදනාණීයෙන් වුත වූගේත් කවර ? යත්: මේ ශාසනයෙහි මහණ සිල්වත් වූගේ පාතිමොසෂසංවරයෙන් සංවෘත වූයේ අංචාර ගොවර දෙකින් යුකුන වැ වෙසෙයි, අණුමානු දෙෂයෙහි හය දක්නායුලු වූයේ සමාදන් වැ ශිකෂා කොටස්හි හික්මෙයි. එහි යම් සංයමයෙක් සංවරයෙක් අනතිකුමයෙක් වී තම මේ ශිල ගැ. යම් සමාද නගෙක් වී තම ඒ වුත යි. සංවරාණීයෙන් ශීල යැ, සමාදුතාණීයෙන් වුත යි. මේ ශීලයත් වුතයත් වේ යැයි කියනු ලැබේ. ශීල තො වූ වුතය කවරැ? යත් 'ආරඤඤිකඞ්ග යැ පිණ්ඩපාතිකඞ්ග **යැ පංසුකූලිකඞ්න යැ තෙ**ච්චරිකඞ්හ යැ සපදනවාරිකඞ්හ යැ බලුපචණහතති-කුඩාග යැ නෙසජ්රිකඩාගය යථාසපුරිතිකඩාග යැ' යන මේ ධූනාඩාග අට ශීල නො වූ වූත යැයි කියනු ලැබේ. වීයෳසමාදානයන් ශීල නො වූ වූත යැයි කියනු ලැබෙයි: 'එකානනයෙන් ශරී්රයෙහි සමත් නහරත් ඇවත් ඉතිරි වේවා, මස් ලේ විශැලේවා, පුරුශකතියෙන් පුරුෂබල්ගෙන් පුරුෂවීගම්ගෙන් පුරුෂපරානුමයෙන් පැමණියැ යුතු ඒ උතනමාණියට නො පැමිණ වියඩියානේ ශිර්ලබවෙක් තො වන්නේ යැ'යි සිත උත්සාහ ගන්වයි, පිහිටුවයි. මෙ බදු වූ විගයිසමාදනය ගීල නො වූ වූත යැයි කියනුලැබේ.

1. ''නාසිසාං න පිටිසාම විහාරතො න නිකඛමේ, නපි පසසං නිපාතෙසාං¹ තණනාසලෙල අනුහතො"හි a

විතතං පහනණහාති පදහති, එවරූපමපි වරියසමාදනං වුවවති වතං ත සීලං. ''ත තාවාහං ඉමං පලලාකාං හින්දිසසාම, යාව මෙ ත අතුපාදය ආසවෙහි විතතං වමුවවසෙනී''ති විතතං පහනණහාති පදහති. එවරූපං වරියසමාදනං වුවවති වතං ත සීලං. 'ත තාවාහං ඉමමහා ආසතා වුටයහිසොම, වතයමා මරොහිසසාම, විහාරා නිකඛමසසාම, අස්සයොගා තිකඛමසසාම, පාසාද නිකඛමසසාම, කම්හා නිකඛමසසාම, ගූහාය තිකඛමසසාම, පොසාද නිකඛමසසාම, කාට්යා නිකඛමසසාම, කූටාගාරා නිකඛමසසාම, දෙනො නිකඛමසසාම, මාලා නිකඛමසසාම, දෙදෙනකා³ තිකඛමසසාම, දෙනො නිකඛමසසාම, මාලා නිකඛමසසාම, උදදනකා³ තිකඛමසසාම, දපටාන නිසාමසසාම, මාලා නිකඛමසසාම, උදදනකා³ තිකඛමසසාම, දපටාන නිසාමසෙකාම, මාලා නිකඛමසසාම, උදදනකා³ තිකඛමසසාම, දපටාන හාලාය නිකඛමසසාම, මණාවය නිකඛමසසාම, රැකඛමුලා නිකඛමසසාම යාව මෙ ත අනුපාදය ආසවෙහි විතතං විවේතිසාම නිසාගනම අධිශවනිසාම එසකයිසසාමේ පරියසමාදනං දුවෙති තිත ක සීලං. 'ඉවසමං යෙව පුඛ්මණෙසමයං අරියබමං අහරිසසාම සමාහරිසසාම අධිශවනිසාම එසකයිසසාමේ සවනිකරිසසාම'ති විතතං පහගණනාති පදහති. එවරුපා විරියසමාදනං වුවවති වතං ත සීලං. 'ඉමසමංයෙව මණ්ඛනතිකසමයං -පෙ සාහෙහයමයං පරියබමං වෙන්හතතං- පුරිමං යාමං- මණ්ඛනතිකසමයං -පේතිමං වියාඛනේක වසේ නිසාබන්දාම අධිශාෂී දෙනති පවතිම සමාහරිසසාම අධිගතික වසේ - හෙමනෙතා - සිවෙන - පුරිමෙ වියොඛනේ - මණ්ඛ වෙනේත වසෙන මෙනෙතා - සිමෙන - පුරිම වියොඛනේ - මණ්ඛ වෙනේක වසෙස - හෙමනෙතා - සිමෙන - පුරිම වියොඛනේ - මණ්ඛ අධියමනිසාකම එසෙයිසසාම සමණකරිසාම හි විතතං පහනණහාති පදහති. එවරුපම විරිය සමාගරිසාම සමණකරිසාම නී සිතත පහනණහාති පදහති මානවේ මානවේ එකකයිසසාම සමණකරිසාම නී සීලං. ජනතු ඉදාගන්තාන කරෝ මානවේ පොසෙ පුහාලෝ ජීවෝ නත ක සීලං. ජනතු ඉදාන

අනානුපුවෙඩා ව පරෙසං පාවාති – 'පරෙස'නති පරෙසං ඛතතියානං බාහමණානං වෙසානං සුඥනං ගහටසානං පබාජිතානං දෙවාතං . මිතුසසානං; අනානුපුටෙඩාත් අපුවෙයා අපුවජිතො අයාචිතො අතජෙකිසිතො අපසාදිතො; පාවාති අතතතෝ සීලං වා වතං වා සීලබබතං වා පාවදති: අහමසමි සීලසමපනෙනාති වා වතසමපනෙනාති වා සීලබබනයමපතෙනාති වා, ජාතියා වා ගොතෙතන වා කොලපුතතියෙන වා වණණෛපොක්බරතාය වා ධනෙන වා අජෙකිනෙන⁶ වා කම්මායතතෙත වා සිපායතනෙන වා විජාටසානෙත වා සුතෙන වා පටිහාණෙත වා අඤඤතරඤඤතරෙන වා වසුනා, උචවාකුලා පබබජිතොති වා මහා කුලා පබබජිතොති වා මහාභොගකුලා පබබජිතොති වා උළාරභොගකුලා පබාජිතොති වා, සැතො යසසයි සගහට්ය පබාජිතානනත් වා, ලාගිමහි චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසතබලානපාචාග හෙසරජපරිකඛාරානනති වා, චිනය-ඩරොති වා ඩම්මක්රිකොති වා ආරඤඤිකොති වා රුකබමුලිකොති වා පිණිඩපාතිකොති වා පංසුකුලිකොති වා තෙවිවරිකොති වා සපදුන වාරිකොති වා බලුපවණානතතිකොති වා නෙසජිකොති වා යථාසනාතිකොති වා, පඨමසය ඣානසය ලාභීති වා දුතියසය ඣානසය ලාභීති වා තතිගසා කිහාසා ලාභීති වා වතුළුසා කිානසා ලාභීති වා ආකාසා-න සුවා කතන සමා පතතියා ලාභීති වා විසුසැණ සුවා ගතන සමා පතතියා ලාභීති වා ආකිසුවඤසුයතනසමාපතතියා ලාභීති වා නෙවසඤසු-නාසඤකූයතනසමාපතතියා ලාභීති වා පාවදති කථෙති හණති දීඅයති චොහරතීති 'අතානුපුටෙසාව පරෙසං පාවා.'

 1. කපි පක්ෂං ක කිපාතෙකකං - සීමු I.
 2. අදිණා - මජයං.
 3. කුඩ්ඩා - සීමු. I.

 4
 ජුකයිකසාම - කතා.
 5. ජනු - මූ II. ජානු - කතා මජසං.

 a
 පථරනාථාපාලි - පච්චයනේරතාථා - 312.
 මුදිකණ්ථරනාථා - 4112.

^{6.} අජඣානාන - සිමු. I.

1. ''තෘෂණ, නමැතී හුල උපුවා නො ලු කල්හි (මම් ඛාදංදිය) නො කමි, (යාගු ආදිය) තො බොම්, වෙහෙරින් බැහැර තො යම්, (ඇඳපුටු ආදියෙහි) ඇලය නො තබමි."

සිත උත්සාන ගන්වයි, පිහිටුවයි. මෙබඳු වූ ව්යසීසමාදනයත් ශීල තො වූ වූත යයි කියනු ලැබේ. 'මාගේ සිත උපාදුතුනුණය නො කොට (කාමාදි) ආසුවයන්ගෙන් සමුවෙඡදවිමුකතියෙන් නො මිදෙන තාක් මේ පලන තො බිදිමී සිත උත්සාහ ගත්වයි, පිහිටුවයි. මෙබදු ව්යාඩ්සමාදනය ශීල නො වූ වුත යයි කියනු ලැබේ. "මාගේ සිත උපදාතුහණය නො කොට ආසුවයන්ගෙන් නොමිදෙන තාක් මේ ආසනයෙන් නො නැගීයිටිම, සක්මතින් නො බස්ම, ගුරුළුවක් පාසාදයෙන් හමසියෙන් ගුහායෙන් ලෙනින් කිළියෙත් ගෙයින් අට්ල්ලෙත් වටගෙයින් උදැණ්ඩයෙන් උවටැන්හලින් කුළුගෙසින් මඩුයෙන් රුක්මුලින් නො නික්මෙම්' සිතට වැර ගන්වයි, පිහිටුවයි. මෙබදු වියසීසමාදුනය ශීල නොවූ වුන යයි කියනු ලැබේ. 'මෙ දවස් මැ අාය ීබමීය (මාගේ සිතුව) එළවම්, මොනොවට එළවම්, අධිශමය කරම්, ස්පශ් කරම්, පුතාසම කරම්, සිත දුඩි කොට ගන්වයි, පිහිටුවයි. මෙබඳු ව්යඩිසමාදානය ශිල නො වූ වූන යයි කියනු ලැබේ. මේ මැදි මැ. . .පස්වරුයෙහි පෙරබන්හි පසුබන්හි - පෙරයමැ දහවල්හි පුරපසැ වැසිකලැ හිමත් මැදියමැ අලුයමැ අවපසැ කලැ නිම්කලැ පුථමවයස්හි මධාමවයස්හි පශ්විමවයස්හි අරිදහම් එලවමි, අධිගමය කෙරෙම්, ස්පශී කොටරම්, පුතාසා කෙරෙම්' සිත දූඩි කොට ගත්වයි, පිහිටුවයි. මෙබඳු වියස්සමාදනයත් ශීල නො වූ වුත යයි කියනු ලැබේ. ජනතු යනු: (1-1.තිඥෙසය.) 'යො අතතනො සීලවතානි ජනතු' යනු වේ.

අනානපුටෙඨාව පරෙසං පාවා - 'පරෙසං' යනු: අනා වූ කත්වුය බාහමණ වෛශා ශූද ගෘහස්ථ පුවුජිත දෙව මනුෂායතට; අනානුපුටෙඨා -අපාළට වූගේ නො පුළුවුස්තා ලදුගේ නො අයදතා ලදුගේ නො ඇණවත ලදුගේ නො පහදවන ලදුගේ; පාවා - තමා ගේ ශීලය හෝ වූතය හෝ ශීල්වතය හෝ කියයි: 'මම සිල්වත්ම හෝ, වුතවත්ම හෝ, ශිල්වුතවත්ම ເພ], ජාතියෙන් ගොනුයෙන් කුලපුනු නාවයෙන් වර්ණසෞඥයසියෙන් බනයෙන් අබායනයෙන් කමානතයෙන් ශිලපයෙන් විද වෙන් ශැතයෙන් පුතිහාණයෙන් හෝ එක්තරයෙකින් යුක්ත වෙම හෝ, උසස් කුලයෙන් නික්මැ පැවිදි වීම මහාසාරකුලයෙන් පැවිදි වීම මහද්භොග ඇති කුලයෙන් පැවිදි වීම් උලාරහොග ඇති කුලයෙන් පැවිදි වීම් හෝ, ගැහැවපැවිද්දත් අතුරෙහි පුකටයෙම් පිරිවර ඇත්තෙම් හෝ, සිවුරු පිඹුවා සෙනසුන් හිලන්පසබෙනෙත්පිරිකර ලැබෙම් හෝ, සෞභානනිකයෙම විනයධරයෙම් ධම්කට්කයෙම් හෝ, ආරණාකයෙම් වෘක්ෂමූලිකයෙම් පිණ්ඩපාතිකයෙම් පාංශුකුලිකයෙම් ලොවීවරිකයෙම් සපදානවාරිකයෙම බලුපවජාහතතිකයෙම් නෙසජ්රිකයෙම් යථාසඤාතිකයෙම් තෝ. පුථමඛාහතලාසී වෙම දවිනීය - තෘතීය - වතුණිඛාහතලාසී වෙම ආකාසානඤවායතන – විඤඤණඤවායතන – ආක්ඤවඤඤයතන – තෙවස කැකුතාස කැකුයතන සමාපතතිලාහී වෙමී හෝ පවසයි කියයි බෙණෙයි දක්වයි වෘවහාර කෙරේ නුයි 'අනානුපුවෝව පරෙසං පවා' යනු වේ.

අත්රියධාමාං කුසලා තමාහූති – 'කුසලා'ති යෙ තෙ බනිකුසලා බාතුකුසලා අංශතනකුසලා පවිච්චසමු පොදකුසලා සතිපටස්ංතකුසලා සම්මපපබාතකුසලා ඉදකිපංදකුසලා ඉන්දියකුසලා බලකුසලා බොරැකිබන– කුසලා මහනකුසලා ඵලකුසලා නිබබාතකුසලා; තෙ කුසලං එවමාහංසු: අතරියානං එසො බමෙමා, නෙසො බමෙමා අරියානං, බාලානං එසො බමෙමා, නෙසො බමෙමා පණකිතානං, අසපපුරිසාතං එසො බලමා, නෙසො ධමමා සපපුරිසාතනති එවමාහංසු එවං කථෙනති එවං ආණනති එවං දීපයනති එවං වොහරනතීති-අතරියබමමං කුසලා තමානු.

යො ආතුමානං සයමේවූ පාවාති - 'ආතුමා' විවවති අතතා. සසුලෙමට පාවාති සයමෙව අතතානං1 පාවදති; අනමසම් සීලසමපනෙනාති වා වතසමපනෙතාති වා සිලබ්බනසමපනෙතාති වා, ජාතියා වා ගොතෙතත වා කොලපුතතියෙන වා වණණපොකබරතාය වා බතෙන වා අජෙකිනෙන වා සිඐායතනෙන වා වජාවසානෙන වා සුතෙන වා පටිහාණෙත වා අඤඤතරඤඤතරෙන වා වනු්තා, උචවාතුලා පබවජිතොති වා මහාකුලා පබබජිතොති වා මහාභොගකුලා පබබජිතොති වා උලාර– හොගකුලා පබබජිතොති වා, ඤතො යසයසී සගහටඪපබබජිතාතනත් වා, ලාසීමති වීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනයිලානපාචවයහෙසරජපරික්ඛාරානනත් වා, සුභතනතිකොති වා විතයබරොති වා බමමකපිකොති වා ආරඤඤිකොති වා පිණු පාතිකොති වා පංසුකුලිකොති වා තෙවී වරිකොති වා සපදනවාරිකොති වා බලපවඡාහතතිකොති වා නෙසජජිකොති වා ශථාස සංතිකොති වා පයිමසය කොනසය ලාභීති වා දුනියසය කානසය ලාභීති වා තතියසය කානසය ලාභීති වා වතුළුසය කානසය ලාභීති වා ආකාසා නකුවාගතනසමාපතතියා ලාභිති වා විකුකුණකුවායතනසමා-ලාභීති වා ආකි*ක*ුවකුකුයතනසමාපත්තියා ලාභීති පතති ක වා නෙවසකුකුතාසකුකුගතනසමාපතතියා ලාභිති වා පාවදති කථෙති කණති දීපයති වොහරතීති-යො ආතුමානං සයමෙව පාවාති.

තෙනාහ හගවා:

''යො අනතතො සිලවතාති ජනතු අතානුපුටෝාව පරෙසං පාවා, අතරියබමොං කුසලා තමාහු යො ආතුමාතං සයමෙව පාවා"ති.

8 - 4

සනෙතා ව භිකබු අභිතිබබුතතෙතා ඉතිහනති² සීලෙසු අකත්වමාතො, තමරියබමමං කුසලා වදනති යෙසුසාද නත්² කුභිකුච ලොකෙ.

සංශානා ව සික්කු අසිනිබබුතතෙනා හි - 'සනෙතා' හි රංසස සමහතතා සහතත, දෙසසස සමහතතා සහතත, මොනසස සමහතතා සහතත, කොබසස, උපනාහසස, මහතසස, පලාසසස, ඉසසාග, මච්ඡරියසස, මාගාය, සාසේයනසස, එමහසස, සාරමහසස, මානසස, අතිමානසස, මදසස, පමාදසස, සබබකිලෙසානං, සබබදුචචරිතානං, සබබසනතාපානං, සබබා-කුසලාභිසංඛාරානං සහතතතා සමහතතා වූපසමනතනා විජ්බාහතතා නිබබුහතනා විගතතතා පටිපපසස ආතනා උපසමනතතා විජ්බාහතතා නිබබුහතනා විගතතතා පටිපපසස ආතනා සහෙතා උපසනෙකා වූපසනෙක කිබබුහතතා විගතතතා පටිපපසස ආතනා සහෙතා උපසනෙකා වූපසනෙක කිබබුහතතා හිතබු: සකකායදිටසි හිතතා හොති, විසිකිච්ඡා හිතතා හොතතා හිකබු: සකකායදිටසි හිතතා හොති, විසිකිච්ඡා හිතතා හොති, සිලබනරාමනෙසා හිනෙතා හොති, රාගෝ හිතෙතා හොති, දෙසො හිතෙතා හොති, මොහො හිනෙතා හොති, මානො හිතෙතා හොති, හිතතාසස හොතති පාපකා අකුසලා බමමා සංකිලෙසිකා පොතොනවිකා සදරා³ දුකකම්පාකා ආයතිං ජාතීජරාමරන්සීයා.

1. අතතං - ස. 2. ඉදහනතී - සීමු. I. 1. සදදුරා - ස.

අන්ටියබාමමං කුසලා තමාහු – 'කුසලා' යනු: සකකි – බංතු – ආයතන පතිතාසාසමුත්පාද – සමෘතිපුස්ථාන – සමාක්පුඛාන – සෘද්ධිපාද – ඉංද්රිය – බල-බොඛාහිත – මාගී – එල – නිජිාණයෙහි නිපුණ වූවානු මෙසේ කියති: 'තෙල බාමය අනායසීත්ගේ ගැ, ආයසියන්ගේ බමීයෙක් නො වෙයි. බාලයන්ගේ දහමෙක, පණ්ඩතයන්ගේ දහමෙක් නො වෙයි. අසත්පුරුෂයන්ගේ දහමෙක, සත්පුරුෂයන්ගේ දහමෙක් නො වේ යයි මෙසේ පවසති කියති බෙණෙති දක්වති. මෙසේ වාවහාර කෙරෙත් නුයි 'අතරියබාමං කුසලා තමානු' යනු වේ.

යො ආතුමානං සයමෙව පාවා - 'අතුමා' සී ආත්මය කියනු ලැබේ. සයමෙව පවා - තෙමේ මැ තමා පවසයි: 'මම සීලසමපතනයෙමි' හෝ ('අනානුසුටෙසා පරෙසං පාවා' යන්නෙහි නිදෙදසය බලනු.)... තෙවසඤඤුනාසඤුයනතසමාපතතිලාහී වෙම හෝ පවසයි, කියයි බෙණෙයි දක්වයි වහරා නුයි 'යො ආතුමාතං සයමෙව පාවා' යනු වේ.

එයින් වද, ලහ බුදුහු:

"යො අතතතො සිලවතානි -පෙ- ආතුමාතං සයමෙව පාවා" යනු

8-4.

තවද යම සම්ණාසව මහණෙක් රාගාදි කෙලෙස් සත්හිඳීමෙන් ශාතත වූයේ රාගාදි ගිනි නිවීමෙත් නිවුණු සිත් ඇත්තේ 'මම මෙසේ වෙමී' සිල් නිමිති කොට තමා එළවා කියන තෙපුල් නො කියන්නේ වේ ද, යමක්හුගේ සකණාදිලෝකයෙහි කිසි තැනෙක්හි රාගාදිඋත්සදයෝ තැද්ද, ඔහුගේ ඒ සිය ගුණ නො පාළකිරීම අරීදහමෙකැයි සකණාදියෙහි නිපුණ වූ බුද්ධාදීහු කියත්.

සනොතා ව භිකබු අභිනිබබුතතොතා – 'සනෙතා' යනු: රාගය සම්භ (සන්හිදුවන ලද) වන බැවින් ශානන යැ, දේවෂය සම්භ වන බැවින් ශානන ගැ, මොහය සමත වන බැවින් ශානන ගැ, කොබය උපතාහය පලාස(යුගගුාහ)ග ඊෂඩාව මාත්සයඹ්ග මායාව ශඨබව මකුබව කරණුතතරිගකරණය මානය අතිමානය පුමාදග තදබව මදය කෙලෙසුන් සිංලු දුශ්රතයන් *ද ර* ථ ග ත් සියලු සිගලු සිගලු සියලු සනතාපයන් සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයන් පරිදුහයන් ශානක වන බැවින් සමත වන බැවින් වෙසෙයින් සමත වන බැවින් දවත ලද වන බැවින් (සියලු සනතාපයන්) නිවන ලද වන බැවින් දුරු කළ බැලින් ඉපැදීමට. නුසුදුසු කල බැවින් ශානක වූයේ උපශානක වූයේ නිවුණේ සන්හිඳුණේ නුයි 'සනත' තම. හිකාබු - (මතු කිගත) සපතබමීගත් භිතත වන බැවින් 'භිකබු' නම්, සත්කායදුමටිය, බිඳුණේ වෙයි, විවිකිතසාව – ශීලවූතපරාමශීශ – රාගය – දොෂය – මොහය – මාතය බිඳුණේ වෙයි. ඔහු විසින් කෙලශපතාය වූ පුතර්භවය දෙන්නා වූ කෙලශදරථ සහිත වූ දුෘඛවිපාක වූ අනාහතයෙහි ජාතිජරාමරණයන්ට කාරණ වූ ලාමක වූ අකුශලබමීයෝ බිදුණා ලද්දහු වෙත්.

 "පපේජන කතෙත අතතනා (සහියාති හගවා) පරිතිබාතගතො විහිණණකමේඛා විහවං හවං ව විපහාය වුසිතවා බීණ පුනබහවෝ ස තිකබූ"ති-2.

සනෙතා ව භිකුබු.

අගින්බබුනතෙනාහි - රංගසා නිබබාපිතතතා අභිනිබබුතතෙනා; දොසසසනිබ්බාපිතතතා අභිනිබබුතතතා. මොහසස නිබබාපිතතතා අභිනිබබුතතෙතා; කොඩසස, උපනාහසස, මසබසස, පලාසසස, ඉසසාය, මච්ඡරියසස, මායාය, සායේයාසස, එමහසස, මසබසය, මානසස, අභිමානසස, මදසස, පමාදසස, සබබකිලෙසාතං, සබබදුවච්රිතාතං, සබබදරථානං, සබබපරිලාහාතං, සබබසතතාපාතං, සබබාසලාභි-සඞඛාරාතං නිබබාපිතතතා අභිනිබබුතතෙතාහී 'සනෙතා ව භිකබු අභිනිබබුතතෙතා.'

ඉතිහතති² සිලෙස අකුළුමානොති - 'ඉතිහ'නති පදසඣ් පදසංසකො පදපාරිපූරි. අක්ඛරසමවායො වාඤ්නයිලිටාහා පදුනුපුබබතාපෙතං දෙතිහනති. සිලෙසු අසාසමානොති - ඉබෙකුවො කත් හොති විකාභි;4 සො කාත්ති 'අහමසම් සිලසමපතෙතා'ති 'වතසම්පතෙතා'ති වා 'සිලබාතසම්පතෙතා'ති වා, ජාතියා වා වා ගොතෙතන වා කොලපුතතියෙන වා වණණෛපොකබරතාය වා –පෙ– තෙවසකකුතාස කුකුගතතසමාපතතියා ලාභීති වා කත්ති විකත්ති, එවං න කතුත් න වකතුත්, කතුතා ආරතා වරතො පට්වරතො තිකුනෙනා නිසසවො විපාමුතෙතා විසඤඤැතෙතා විමරියාදීකතෙත වේතුසා වහරතීති 'ඉතිහනති සිලෙසු අකුත්මාතො '

තමරියබමමං කුසලං වදහතිති - 'කුසලා'හි යෙ තෙ බනිකු සලං බාතුකුසලං අංශතතකු සලා පටිච්චසමුපපාදකු සලා සහිපටස්ංතකු සලං සමාපතබානකු සලා ඉංකිපාදකු සලා ඉංසියකු සලා බලකු සලා බොරැක ඔහ කුසලං මහාකු සලා ඵලකු සලා නිබබානකු සලා, තෙ කුසලං එවං වදනති: 'අරිශාතං එසො බමෙමා; තෙසො බමෙමා අතරියානං. පණකිතානං එසො බමෙමා; තෙසො බමෙමා බාලානං. සපපුරිසානං එසො බමෙමා; තෙසො බමෙමා අසපපුරිසානනති එවං වදනති, එවං කථෙනති, එවං හණනති, එවං දීපගනති, එවං වෙනරෙනතීහි 'තමරියබමමං කුසලා වදනති.'

 1. බීණා පුනබාවො - සිමු. I.
 2. ඉදහං - පු.

 3. පදහුපුබබතානාමේතං - සීමු. I.
 4. සාහිසෝ හොති විසාහියකා - සී. මු. II.

 8. සුතතනිපාත - සභියසුනත.

මහා නිදේශ**පාලිය**

දුවඪවඪකසූභුනිදේීශය. 99

 යමෙක් තෙමෙ තමා විසින් වැඩි මාශීයෙන් කෙලශපරිතිවීාණයට ශිශේ ද, එහෙයින් ම තරණය කළ සැක ඇත්තේ ද, විපතති සමපතති ආදි හෙද ඇති විහවයත් හවයත් දුරු කොට මාශීවාස වැස නිම වූ සාෂය කළ පුතර්හව ඇති හෙතෙම හිසු නම වේ නුයි-'සනෙතා ව භිකබු' යනු වේ.

අහිනිබබුතතෙනා – රාගය නිවත ලද වන බැවින් නිවුණු සිත් ඇතිගේ කොබය උපනාහය මකුබව පලාස(යුගනාහ)ය ඊෂ**ීාව** මසුරුබව මායාව ශඪබව තදබව කරණුතතරියකරණය මානය අතිමානය මදය පුමාදය සියලු කෙලෙසුන් සියලු දුවෙරිතයන් සියලු දරථයන් සියලු පරිදහයන් සියලු සන්තාපයන් සමාකුශලාභි– සංසකාරයන් නිවත ලද වන බැවින් වෙසෙසින් නිවුණු සිත් ඇත්තේ නුයි 'සනෙනා ව භිකබු අභිනිබබුතනෙකා' යනු වේ.

ඉතිහනති සිලෙසු අභාධවීමානෝ – 'ඉතිහං' යනු: පදසකි යැ, පදයන්ගේ සංසශී යැ, පදයන්ගේ එකතු වීම යැ, බාඤ්තයන්ගේ සිලුවූබව යැ, තෙල 'ඉතිහං' යනු පදයන්ගේ පරිපාටිය ද වේ. සිලෙසු අභාධවණිනාව කරනුයේ වෙසි: හෙතෙම 'මම සිල්වත්ම' හෝ කියයි, ඉතසමපතනයෙම හෝ, ශිලවූතසමපතනයෙම හෝ, ජාතියෙන්, ගොතුයෙන්, කුලපුතුනාවයෙන්, වර්ණසෞඤයාරීයෙන් හෝ...තෙවසඤඤූනාසඤඤූ-යතනසමාපතනිලාභී වෙම තෝ කියයි වෙසෙසින් කියයි. මෙසේ නො කියයි, විවිධ කොට නො කියයි. ආතමවණිනාගෙන් දුරින් දුරු වූයේ නො ඇලුණෝ සියලු ලෙසින් වෙන් වූයේ නික්මුණේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් මිදුණේ පිසංශුක්තවූයේ විගතමයාරීංද, කල(එක් ව නො යෙදුණු) සිනින් සුක්ත ව වෙසේ නුයි 'ඉතිහනති සීලෙපු අකත්මානො' යනු වේ.

තමරියඩමමං කුසලා වදහති - 'කුසලා' යනු: සකණියන්හි නිපුණ වූවානු බාතු - ආයතන - පුතීතාසමුත්පාද - සමෘතිපුසථාන - සමාක්පුඩාන -- සෘද්ධිපාද - ඉංදිය - බල - බොබාහිහ - මාහී - ඵල - නිළුණයෙහි නිපුණ වූවානු මෙසේ කියති: 'තෙල ආය්ථියන්ගේ දහමෙකි; අතායයියන්ගේ දහමෙක් නො වෙයි. පණාඩනයන්ගේ දහමෙකි; බාලයන්ගේ දහමේක් නො වෙයි. තෙල සත්පුරුෂයන්ගේ දහමෙකි; බාලයන්ගේ දහමේක් නො වෙයි. තෙල සත්පුරුෂයන්ගේ දහමෙකි; අසත්පුරුෂයන්ගේ දහමෙක් නො වේ ය'යි මෙසේ පවසති, කියති, බෙණෙති, දක්වති, මෙසේ වාවතාර කෙරෙුත් නුසි 'තමරියබාවා කුසලා වදනකි' යනු වේ.

දුවා ටා කසු තතනි දෙද සො

යසසුසාද, නප් සැතිදෑම් ලොකෙති – 'යසාා'ති අරතතා බණයවසා, උසාදීති – සහතුසාද: රාගුසාදේ දෙසුසාදෙ, මොනුසාදෙ මානුසාදේ දිට්ඨුසාදෙ කිලෙසුසාදෙ, කමමුසාදෙ, තසයිමෙ උසාද තර න සංවිජජනති නූපලබහනති පතිනා සමුච්ඡිනනා වූපසනතා පටිපසාදිතා අතබුපපතතිකා සඳණකතිනා දඩසා; කුතිදෑමිනි – කුතිදෑම් කිමහිමි කප්ච අජකතතං වා බහිදිතා වා අජකතනබහිදිතා වා; ලොකොති – අපායලෝකෙ මනුසාලෝකො දෙවලෝකො බනිලෝකෙ අයතනලෝකෙති 'කසුසාද නස්ම සුහිදෑම් ලොකො'ති.

තෙතාහ හගවා:

''සනෙතා ව තිකබු අතිනිබබුතතෙතා ඉතිහතති සීලෙසු අකත්මානො, තමරියබමමං කුසලා වදනති යඤාඤාද, තතම කුහිඤුව් ලොකෙ''ති.

8 - 5

පකප්පිතා සබබතා යසස බම්මා පුරෙකබතා සනති අවේපදතා,1 ශදතනනී පසසති ආතිසංසං තනතිසයිතො කුපපටට්චවසනතිං²,

පක්ෂාවිතා සතිබතා යසා බම්මාති- 'ටකපානා'ති දේව පකුපානා: තණහාපකපානා ව දිව්සීපකපානා ව-පෙ-අයං තණහාපකපාතා-පෙ-අයං දිව්සීපකපාතා, ඉමා දේව පකපානා. සතිබතාති – සබ්බතා විසබ්බතා අතිසතිබතා සණසාපිතා'තිපි සතිබතා, අථ වා අනිච්චා සතිබතා පටිචව-සමූපානනා බයබම්මා වයබම්මා විරාගබම්මා නිරොබබම්මාතිපි සතිබතා; සසානි – දීව්සීගතිකසා; බම්මා වුච්චනති දවාසටහීදිව්සීගතානීති 'පකප්ටිතා සතිබතා යසා බම්මා.'

පුරෙකාබනා සනති අවේවද භාති - 'පුරෙකාඛතා'⁸ හි දේව පුරෙකාඛාරා: තණහාපුරෙකාඛාරෝ ව දිවසීපුරෙකාඛාරෝ ව-පෙ-අයං තණහා පුරෙකාඛාරෝ. - පෙ - අයං දිවසීපුරෙකාඛාරෝ. තසස තණහාපුරෙකාඛාරෝ අපසුනිනො දිවසීපුරෙකාඛාරෝ අපාටිනිසාවෙසා. තසස තණහාපුරෙකාඛාරසස අපාහිතතතා දිවසීපුරෙකාඛාරසස අපාටිනිසාවසීතතා සො තණහා වා දිවසීං වා පුරතෝ කණා වරති, තණහාධජෝ තණහාකෙකු තණහාගිපතෙයොහා, දිවසීබජෝ දිවසීකෙතු දිවසාගිපතෙයෙහා, තණහාය වා දිවසීයා වා පරිවාරිතෝ වරතීති පුරෙකාඛතා; සනත්ති - සනති සංවරණතති අපම උපලබානති; අවෙව දකාති - අවෙර දහා අපරිසුණා සංකිලිවසා සංකිලෙසිකාති 'පුරෙකාඛතා සනති අවෙර දහා ' යෙසුසායද නාපති කුණිකාව ලොකො – 'යසාය' යනු: අහීත් වූ ක්ෂිණාසුවයක්හුනේ; උසාසද – උත්සදයෝ සතෙකි: රාගොත්සදය දොෂ – මොහ – මාත – දූපටි – කෙලශ – කමේංත්සදය ය යි. ඔහුට මේ උත්සදයෝ තැත, විදාමාත තො වෙති, නො ලැබෙති, පුහීණ වූවාහු සමුවජිතත වූවාහු සත්හිඳුණාහු දුරු වූවාහු අහවොත්පත්ක වූවාහු නුවණ තමැති හිත්තෙත් දවනා ලද්දහු වෙත්. කුණිකාව – අබාංත්මයෙහි හෝ බාහාගෙහි හෝ අබාංත්මබාහායෙහි හෝ කිසි තැනෙක්හි; ලොකො – අපායලොකයෙහි මනුෂා – දෙව – සකකි – බංහු – අංශතනලොකයෙහි හුයි 'යසපුසාසද තප කුහිකාව ලොකො' යනු වේ.

එයින් වද, ලහ බුදුහු:

''සනෙතා ච භිකබු-පෙ-කුහිණුව ලොකො"යි.

8 - 5.

යම ද පටිගතිකයක්හුගේ තෘෂණාද වේ විසින් පරිකලපිත වූ (පසලකත ලද) පතාගෙන් සකස් කරන ලද තෘෂණාද වේ පෙරටු කරන ලද අපිරිසුදු වූ දෙසැටදිටුගත බම කෙනෙක් ඇත්තාහු ද, නෙතෙම යම හෙයකින් ඒ ද වේයෙහි පතාහ සත්කාරාදි ද පෙබාර්මක වූ ද ගතිවිශෙෂාදී සාමපරායික වූ ද ආනිසංසයක් දක්නේ ද, එහෙයින් විපාකජනක පරිවතීනශීලි ගෙයින් කොපා වූ ද පතීතාසෙමුත්පතන වූ ද සංවෘතිශානති සබ්බාහත ද පටිය ඇසිරි කොව පවත්නේ වේ.

පැකළයිතා සතිබනා යෙසා බම්මා - 'පකපපතා' යි: තෘෂණාපුකලාතය ද දුවේපතය දයි පුකලාතයෝ දෙදෙනෙකි; . මෝ තෘෂණාපුකලාතා යැ . .මෝ දුවේපුකලාතා යි. සතිබනා - පුතායන් විසින් සකස් කරන ලද්දුහු වෙසෙසින් සකස් කරන ලද්දුහු මොතොවට සකස් කරන ලද්දුහු වෙසෙසින් සකස් කරන ලද්දුහු මොතොවට සකස් කරන ලද්දුහු වෙසෙසින් සකස් කරන ලද්දුහු මොතොවට සකස් කරන ලද්දුහු වෙසෙසින් සකස් කරන ලද්දුහු නුයි 'සතිබන' නම් වෙති. නොහොත් ඇති වැ නැති වන තෙයින් අනිතා වූවාහු පතායෙන් විසින් සකස් කරන ලද්දුහු වස්තාලබනයන් නිසා උපන්නාහු කළය වන සවහාව ඇත්තාහු පිරිහෙත සවහාව ඇත්තාහු නුයි ද 'සතිබත' නම් වෙත්. සෙසය – දුවෙගතිකයක්හුගේ; දවාෂණටදුණටගනයෝ 'බමමං' ස කියනු ලැබෙන් නුයි 'පකපයිතා සතිබනා යසස බමමා' යනු වේ.

පුරොබා සහති අවේදියා - 'පුරෙකාතා' යනු: තෘෂණාපුරසකාරය ද දුවේපූරසකාරය දයි පුරසකාරයෝ දෙදෙනෙක් වෙති. . .ඔහුව (ඔහු වසින් හෝ) තෘෂණාපුරස්කාරය අපුහිණ යැ, දුවේපුරස්කාරය දුරු නො කරන ලද්දේ යැ, ඔහු විසින් තෘෂණාපුරස්කාරය අපුහිණ තෙයින් දුවේපුරස්කාරය දුරු නො කළ හෙයින් හෙතෙම තෘෂණාව හෝ දූවේය හෝ පෙරටු කොට හැසිරෙයි, තෘෂ්ණා තමැති බවජ ඇත්තේ තෘෂ්ණා නමැති කෙහෙලි ඇත්තේ තෘෂ්ණාව අධිපති කොට ඇත්තේ, දූවේ තමැති කෙහෙලි ඇත්තේ දූවේ තමැති කෙහෙලි ඇත්තේ දුවේය අධිපති කොට ඇත්තේ දෙවේ තමැති කෙහෙලි ඇත්තේ දුවේය අධිපති කොට ඇත්තේ වෙයි. තෘෂ්ණාව හෝ දෙවේය හෝ විසින් පිරිවරන ලදියේ හැසිරේ නුයි 'පුරෙකාකා' යනු වේ. සහත් - ඇත, විදකුමාත වෙති, ලැබෙත්. අවේවදෙතා - අතවදත වූවාහු අපරිශුදා වූවාහු තුමු කිලිට මූවාහු කෙලෙසුණාහු නුයි 'පුරෙකාකතා සනත් අවෙවදෙතා' යනු වේ.

ශදනතන් පාකත් ආනිසංශනති 'ශදතතන්' හි යං අතතනි; අතතා වුවවත් අතතනො දිට්ඨියා දෙව ආතිසංසෙ පසාති: දිටසීගතං. දිට්ඨාමම්කඤාව ආනිසංසං සමපරායිකඤාව ආතිසංසං. කතමො දිට්ඨියා-දිටස්ධමම්කො ආතිසංසෝ? ගංදිව්සිකො සත්ා හොත්, තංදිටහිකා සාවකා හොනති. තුංදිවසීකං සත්ථාරං සාවකා සකකරොතති ගරු-කරොනති මානෙනති පුජෙනති අපවතිං කරොනති. ලහති ව තතො-වීව**ර පිණඩපාත**සෙනාසන හිලාන පච්චය හෙසජජ පරිකඛාරං. രുന്നം තිදුතං දිටස්ධමම්කො ආතිසංසො. කතමො දිටසීයා සමපරාසිකො දිටකී යා අලං නාගතනාය වා සුපණණතතාය වා ආතිසංසො ? අයං දිටයි යක්ඛතතාය වා අසුරතතාය වා ගතිබබතතාය වා මහාරාජතතාය වා ඉඤතතාය වා බහමතතාය වා දෙවතතාය වා, අයං දිවසී අලං සුදසියා විසුද්ධියා පරිසුද්ධියා මුතතියා විමුතතියා පරිමුතතියා, ඉමාය දිවසීයා සුජඣනති පිසුජඣනති පරිසුජඣනති මුවචනති විමුවචනති පරිමුචචනති; ඉමාය දිට්ඨියා සුණ්ඩිසසාම් විසුණ්ඩිසසාම් පරිසුණ්ඩිසසාම් මුච්චිසසාම විමුවටිසසාම පරිමුවටසසාමීති ආයතිං ඵලපාටිකඞ්බී හොති. අයං දිටසීයා සමපරාසිකො ආතිසංසො. අතතතො දිටසීයා ඉමේ දෙව ආතිසංසෙ ද කබති ඔලෙංකෙති නිජඣායති උපපරිකඛනීති 'යදතතනි පසසති පසාති ආතිසංසං'.

සනතියො: තංනිසේතො ඤපපප විච්චස හත් නති– තිසො අචචනතසනති තද ඞ්යසනති සම්මූතිසනති.1 කතුමා අවවනතසනතී ? අචචනනසනති වුවචති අමතං නිබොතං යො සො සබබසඞ්ඛාරසමථො සබබූපහිපටිනිසසගෙනා තණහකඛයො විරාගො තිරොබො තිබොතං. අයං අචානතසනති. කතමා තදඹහසනති? පඨමජඣාතං සමාපනතසස නීවරණා සනතා හොනති, දුතියජිඣාතං සමාපනතසස විතකකවිවාරා සනතා හොනති, තතියජඣාතං සමාපතනසස පීති සනතා හොති. සමාපතනසස සුඛදුකඛා සනනා තොනති, වතුළුදකානං ආකාසා--නඤායතනං සමාපතනසා රුපසඤඝ පරිඝසඤඝ තාතතතසයක හොනති, විඤඤුණඤවායතතං සමාපතතසස සනතා ආකාසානඤා-නොති, ආකිඤවඤඤයතනං සනතා සමාපතනසස ය ත ත ස ශූඤ සනතා හොති, තෙවසඤකුතාසඤකුයතතං විකුකුණකවායතනසකුකු සමාලනනසා ආකිඤවඤඤයෙනනසඤඤ, සනතා හොති, අයං තදඕයසනති. කතමා සමමුතිසනති ? සමමුතිසනති ද වුවවනති ආසෙටයී දිටසීගතානි, (ඉමා) දිට්ඩීසනතියො. අපි ව සම්මූතිසනති ඉමසම්ං අපේ අධිපෙපතා සනතීති. තං නිසයිනො කුපපපමිවව සහතිතත්- කුපාසනත්ං පතුපාසනත්ං එරිතසහතිං* සමෙරිනසනුතිං චලිතසනුතිං ඝටටිතසනුතිං කප්ටිතසනුතිං පකප්ටිතසනුතිං අතිවවං සඬඛතං4 පට්වවසමූපාතනං බයධමමං වයධමමං විරාගධමමං නිසයිතො අසයිතො තිරොධධම්මං, සනතිං **අල**ලිනො උ පහතො සමූපගතො අජෙඣාසිතො අගිමුතෙතාති තනතිසයිතො කුපාපටිච්චසනතිං '

1 සම්මනිසකත් - සාෂා. 2. සම්මුනි සකත්ෂයා - සීමු, II. 3. පරිතසකති - ස. 4. අසබනත - සීමු, I,

සඳහනනි පාසාති ආනිසංසං – 'සඳහනති' – සං අතනති; 'අතනා' සී දුවේගතය කියනු ලැබෙයි තමාගේ දුවේයෙහි අනුසස් දෙකක් දකි: ද වේධාර්මික ආනාශංසය සාමපරායික ආනාශංසය සි කියා සි. ද පටියෙහි ද,ටොර්මකආනෘශංසය කුවර යන්: ශාසනෘ තෙම යම බදු **ද ප**ටි ඇත්තේ නම්, ශුාවකයෝ එබදු දුවේ ඇත්තාහු වෙති. එබදු දුවේ ඇති ශාසතෘහු හට ශාවකයෝ සත්කාර කෙරෙති, ගරු කෙරෙති, බුසුමත් කෙරෙති, පුදති, අඤ්ලිකම්දියෙන් අපවායන කෙරෙත්; එකරුණෙන් චීවර පිණුඩපාත සේනාසන ශිලත්පසබෙහෙත්පිරිකර ලබන්නේත් වෙයි. මේ දුළුටියෙහි දුළුටබාර්ලිකආනෘශංස සි. දුළුටියෙහි සාමපරායික ආනෘශංසය කවරැ යන්: 'මේ දූෂ්ටිය නාරජබවට හෝ ගුරුළු – යක්සෙනෙවි – අසුර – ගඳෙව් – වරම්රජ – සක්දෙවි – මහබඹ – සමමුතිදෙව බවට හෝ පමණ යැ, මේ දූෂ්ටිය ශුද්ධියට විශුද්ධියට පාරිශුද්ධියට මුකතියට විමුකතියට සම්පුසාරයෙන් මුකතියට පමණ යැ, මේ දුපටියෙන් ශුද්ධ වෙති, විශුඛා වෙති, පරිශුඛා වෙති, මිදෙති, වෙසෙයින් මිදෙති, සම්පුකාරයෙන් මිදෙති;මේ දූෂටියෙන් ශුඛා වෙමි, විශුඛා – පරිශුඛා වෙමි, මිදෙමි, වෙසෙසින් මදෙම්, ස්පුකාරයෙන් මදෙම්' අනාගතඵලය කැමැති වන්නේ වෙයි. මේ දුෂ්ටියෙහි සාමපරාසික ආනෘශංස හි. තමාගේ දූෂ්ටියෙහි මේ දෙ අනුසස් දක් බලයි සිතයි විමසා නුසි 'යදතතනි පසසති ආනිසංසං' යනු වේ.

තං නිස්සිතෝ කුපපපටිච්චසනතිං - ශානතීහු අතාහතශානති ගැ තදඕගශානති ගැ සංවෘතිශානති ගැයි තිදෙනෙකි; අතාහනගශානති කවරී ද යත් ? සියලු සංසකාරයන්නේ සන්හිඳීම ඇති සියලු කාමාදිඋපබ දුරැලු නාෂ්ණාසමය වූ කෙලෙස්රජස් නො ඇලුණු සියලු දුක් නිරුදඩ අමාමහතිවන 'අතාහනකුශානති' යයි කියනු ලැබේ; මේ ମ୍ ωι අතෘනතශානති නම්, තදඹ්ශශානති කචරී ද යත්? පළමුවත දූහැනට සමවත්හුගේ නීවරණයෝ සත්හිඳුණානු වෙති, දෙවැනි දශැතව සමවත්හුගේ විතකීපිචාරයෝ ශානත වෙති, තෙවැති දගැනට සමවත්හුගේ පුතිය ශානත වෙයි, සිවුවැනි දකැනට සමවත්හුගේ සුවදුක් ශානත වෙයි, අකාසානකුවායතනයට සමවන්හුගේ රූපසංඥ පුතිසසංඥ තාතාතිසංඥවෝ ශාතත වෙති, විකුකුණකුඩාගතනගට සමවන්-හුගේ ආකාසාතණවගතනසංඥාව ශානත වෙයි, ආකිඤවඤකුගතනගට විකුසැණකුවාගතතසංශූව ශානත වෙගි, නෙවසකුසැ-සමවත්හුහට නාසඤඤයතනයට සමවන්හුහට ආක්ඤවඤඤයතනසංඥව ශානත (-සත්හිඳුණේ) වේ; මේ තදඞ්යශානතිය යි. සම්මුතිශානති කවරී ද යන් ? 'සමමුතිශානති' යයි දෙසැට දුපටිගතයෝ කියනු ලැබෙත්. (මොහු) ද පටිශානාගීහු යි. වැලිදු සංවෘතිශානාගිය මේ අනියෙහි 'ශානාහි' යයි අදහස් කරන ලදී. හා නිසසිතො කුපපපම්චමයෙනහිං - (විපාකජනක විසින් ද පරිවන්න විසින් ද) කොපාශානති වූ වෙසෙසින් කොපාශානති වූ චංචලශානති වූ චලිතශානති වූ පීඞිතශානති වූ කමපිතශානති වූ පුකාමපිතශානති වූ අනිතා වූ සංසකෘත වූ පුතායසමුත්ලනන වූ සුසය වන-සුලු නැසෙනසුලු නො නවත්නාසුලු නිරුදඬ වන සවහාව ඇති ශානතිය ඇසුරු කොළේ වෙසෙසින් ඇසුරු කෙළේ වැලදගත්තේ ඊට පැමිණිගේ ඇතුළු වූයේ ඇලුණේ නුයි 'තංනිසයිනො, කුපාපටිවවසහතිං' යනු වේ.

104 මහානිදෙදසපාළි

තෙතාහ හගවා:

"පකපයිතා සඬාතා යසස බම්මා පුරෙකඛතා සනසි අවේදතා, යදතනනී පසසති ආනිසංසං තනනිසයිනො කුපාපරිච්චසනති" නති.

8 - 6

දිවසීනිවෙසා න හි සවානිවතතා1 බමෛසු නිවෙජයා සමූගාගිතං, තසමා නරෝ තෙසු නිවෙසතෙසු නිරසානි² ආදියනිචව³ බමමං.

දිටසින්වෙසා න හි සමානිවතතාහි – 'දිටසීනිවෙසා' හි 'සසාහතා ලොකො, ඉද වෙව සචවං, මොකමකැඤ'නති අභිනිවෙස රාමාසො දිටසීනිවෙසනං. 'අසසානො ලොකො, අනතවා ලොකො, අනනතවා ලොකො, තං ජීවං තං සරීරං, අඤඤං ජීවං අඤඤං සරීරං, හොති තථාගතො පරමාරණා, න කොති තථාගතො පරමාරණා, කොති ව න ව හොති තථාගතො පරමාරණා, හෙව කොති න න හොති තථාගතො පරමාරණා, ඉදමෙව සචවං, මොකමඤඤ'නති අභිනිවෙස පරාමාසො දිටසීනිවෙසනනති දිටසීනිවෙසා; න හි සොනිවතතාත් - දිටසීනිවෙස න හි සොකිවතතා,1 දුරතිවතතා දුතතරා දුපතරා දුසාමතිකකමා දුඛබිනි-වතතාති 'දිටසීනිවෙසා න හි සොනිවතතා.'

ධමෙමසු නිවේජයා සමුශශතිතානති – 'බමෙමසූ'ති දවාසටයී දිටයිගතෙසු; නිවේජයාගති – හිචජිතිතා විතිවජිනිතා⁴ විචිනිතා පටිවිනිතා තුලසිතා තීරයිතා විහාවයිතා විභූතං කතා; සමුශශශිතානති තිවෙසනෙසු ඔබ්ගතාතො බිලගතාතො වරගතාහො කොට්ඨාසගතානො උච්‍රායකතාගො සමුච්‍රායකතාකො, ඉදං සච්චං තච්ඡං තථං භූතං යථාසභාවං⁵ අපිපරීතං ශභිතං පරාමටයිං අභිනිවිටයිං අජෙකාසිතං අබ්මුතතානති -බමෙමසු නිවේජයා සමූශකහීතං.

තාසමා නරෝ තෙසුනිවෙසනෙසුති- 'තසමා'ති -තසමා තංකාරණා තංහෙතු තපාවවයා තහතිදහා; නරෝති සතෙතා තරෝ මානවො පොසො පුනාලෙ ඒවො ජාගු⁶ ජනතු ඉහැග හිහැගු මනුජෝ; තෙසු නිවෙසනෙසුති - තෙසු දිටසීනිවෙසනෙසුති 'තසමා තරෝ තෙසු නිවෙසනෙසු.'

1. සමානිවනතා - සිමු. I. මජයං. ස. 8. නිදසසන් - සාං. PTS. 8. ආදියති ව. PTS. 4. නිවතිනා වච්ඡිනිතා 'හිපි පාඨො. 5. යථාවං - ස. 6. ජනු - සිමු. II. ජානු - සාං. එයින් වද,ලහ බුදුනු:

''පකපපිතා සඬාතා-පෙ-කුපපපලිච්චසනතිං'' සී.

8-6.

ඉදංසචවාතිනිවෙස සභාගාත දෙපටිනිවෙශනයෝ යම් තෙයකීන් සුව සේ ඉක්මැවිය නෙන්නාහු කො වෙත් ද, දෙසැට දිටුදම් අතුරෙහි මොනොවට බැසගත් ඒ ඒ බමීය නිශ්චය කොට පවත්තේ ද, එහෙයින් සතන තෙමේ ඒ දුපටිනිවෙශනයන්හි අජශීල ගොඹීලාදී බමීය හරතේ ද වෙයි, ගන්නේත් වේ.

දිටසිනිවෙසා නා හි සවාතිවතතා - 'දිවසීනිවෙසා' යනු: 'ආත්මභාව සඬාහත ලොකය ශාශවත යැ, මෙය මැ සැබව, අතාය සිස්' යැයි, අභිතිවෙශයෙන් පරාමශීනය කිරීම **දුෂටි**නිවෙශත යැ; ('අසසාතෝ' යන ආදිය 3-2ගාථානිදෙදසයෙහි යැ.) **නා හි සවාතිවතතා - දූෂටි**නිවෙශනයෝ තො මැ සුව සේ ඉක්මැවිය හෙත්නාහු, දුක සේ ඉක්මැවිය යුත්තාහු, දුසතර වූවාහු දුෂපුතර වූවානු නුයි 'න හි සවාතිවතතා' යනු වේ.

ධමෙමසු නිවෙජනා සමුහානනිතං - 'බමෙමසු' යනු: අවාෂපේදපේගත-ශන්ති; නිවෙජනා - නිශාවය කොට විනිශාවය කොට විමසා සම්පුකාරයෙන් විමසා තුලනය කොට තීරණය කොට විහාවතය කොට විභූත කොට; සමූහානනිතං - දුපේනිවෙශනයන්හි අවධි කොට ගැනීම යැ, කොටස් වශයෙන් ගැනීම යැ, උතතමමාන යැ, කොටසාසමාන යැ, රාශිවශයෙන් ගැනීම යැ, විශෙෂරාශිවශයෙන් ගැනීම යි; මෙය මැසාවනාව යැ අවපරීත යැ අමපරිණාම යැ විදුමාන යැ පොසාවනාව යැ විපරීත තො වේ යැයි ගන්නා ලද පරාමශී කළ අතිනිවෙශ කළ බැසාගන්නා ලද නිශාවය කර ගන්නා ලද නුයි 'ධමෙමසු නිවෙජයා සමූහානීතං' යනු වේ.

තසමා නරො තෙසු නිවෙසනෙසු - 'තසමා' යනු: එහෙයිත් එකරුණෙත් ඒ හෙතුයෙත් ඒ පතායෙන් ඒ තිදනයෙන්; නරො – සත්ති යැ තර යැ මාතව යැ පුරුෂ යැ පුද්ගල යැ ඒව යැ (ජාතියට ගේ නුයි) ජාගු යැ ජනතු යැ (ඉඤියයෙන් ගේ නුයි) ඉඤගු යැ (මරණයට ගේ නුයි) හිඤගු යැ මනුජ යැ; තෙසු නිවෙසනෙසු – ඒ දුටිනිවෙශනයන්හි නුයි 'තසමා නරො තෙසු නිවෙසනෙසු' යනු වේ.

න්රසාන්1 ගාදියනිවට බම්මනති - 'නිරසාන්'ති දවිහි කාරණෙහි නිරසානි: පරවිචරිඥනාය වා නිරසාති, අනභිසමහුණනොගා වා නිරසාති. කථං පරවිචඡිඥතාය වා නිරසාති ? පරො විචඡිඥෙති, සො සඳවා ත සබබඤඤෑ, ධමේමා න සවාකඛාතො, ගණො න සුපට්පතෙනා, දිටසී න හැදිකා, පටිපදා න සුපඤඤතතා, මගෙන න නිගාානිකො, නහෙතා සුදුබ වා විසුදුබ වා පරිසුදුබ වා මූතති වා විමුතති වා පරිමුතති වා, තපොසා සුජඣනති වා වසුජඣනති වා පරිසුජාඛනති වා මූවවනති වා විමුවවනති වා පරිමුවවනති වා, ගීතා නිහිතා ඔමකා ලාමකා ඡතතකා⁴ පරිතතාකි එවං පරෝ විච්ඡිනෙති. එවං විචිජිඥියමානො සඳවාරං නිරසාහා, ධම්වක්ඛානං නිරසාහි, ගණං නිරසානි, දිට්ඨිං නිරසාති, පටිපදං නිරසාති, මහතං නිරසාති, එවං පරවිචිජිඥතාය නිරසසති. කථං අනතිසමහුණනෙතා නිරසසති? සීලං අතතිසමහුණනොතා සීලං නිරසසති, වතං අනතිසමහුණනොතා වතං තිරසාත්, සීලබාතං අතතිසමහුණනොතා සීලබාතං තිරසාති. ආදියකිවට බම්මනති- සඳවාරං ගණහාති, බම්මක්ඛානං ගණහාති, ගණං ගණහාති දිටසීං ගණහාති, පට්පදං ගණහාති, මහගං ගණහාති පරාමසති අතිනිටිසතීති 'නිරසසති ආදියතිවව බම්මං,'

තෙතාහ හගවා:

''දිටඨිනිවෙසා ත හි සාතිවතතා බමෙමසු නිවෙජයා සමූගාන්තං, තසමා නරෙං තෙසු නිවෙසනෙසු නිරසානී¹ ආදියතිවව² බමම"නති.

8 - 7

බොනසස හි තත් කුහියාව ලොකො පකප්ටිතා දිටයී හවාහවේයු, මායයාව මානයාව පහාය බොතො ස තෙන ගවෙඡයා අනුපගො සෙ.

වොනාසා හි නාපී සැගිඤ්චි ලොකෙ පතපපතා දිවසි භවාහවෙසුති-'බොනො'ති බොනා වුවාති පඤඤ, යා පඤඤ පජානනා විවගො පවිවයො බමාවිවයො සලලකඛණා උපලකඛණා පවපුපලකඛණා පණිඩවාං කොසලලං නෙපුඤඤං වෙහවාං විනතා උපපරිකඛා භූරී මෙබා පරිණාශිකා විපසසනා සමපඒඤඤං පතොදෙ, පඤඤ පඤඤීවියං පඤඤබලං පඤඤපතං සමපඒඤඤං පතොදෙ, පඤඤ පඤඤීමාසො පඤඤරතතං අමොහො බමාවිවයො සමාාදිටසී.8 කිං කාරණා බොනා වුවාති පඤඤ ?

^{1.} නිදසාන්-සාන, PTS. 2. ආදියන්ව PTS.

^{3.} න තුළු - සාක. PTS. 4. ඒතුකකා - සිමු, II. PTS.

a. බ**ම්ම**සඞ්නණ් - චිත**තුපපාදකණ්**ඩ.

නිර සාන්ති ආදියනිමට බාමා - 'නිරසානි' යනු දෙකරුණෙකින් දුර ලයි: පරවිචඡඥතායෙන් හෝ දුර ලයි, අතතිසමහවනයෙන් හෝ දුර ලයි. කිසෙයින් පරමචඡඥතායෙන් (=අනාගත් විසින් වෙත් කරනු ලැබීමෙන්) දුර ලයි යත්- අනෙකෙක් වියෝග කෙරෙයි: 'ඒ ශාඤා සවීඥ තො වෙයි. ධමය සවාඛහාත තො වෙයි, ගණයා සුපුතිපතත තො වෙයි, දුෂටිය සොඳුරු නො වෙයි, පුතිපදුව සුපුඥප්ත නො වෙයි, මාගීය නෛගඩ්ණික නො වෙයි, මෙහි ශුද්ධියක් හෝ විශුද්ධියක් - පාරිශුද්ධියක් -මුක්තියක් – විමුක්තියක් – පරිමුක්තියක් හෝ තැත; මෙහි ශුදා වෙතී හෝ විශුදධ වෙතී – පරිශුදඩ වෙතී – මුක්ත වෙතී – විමුක්ත වෙතී – පරිමුක්ත වෙතී හෝ තැත; හිතයෝ යැ, නිහිතයෝ යැ, අවමකයෝ යැ, ලාමකයෝ ගැ, ඡතතක(=පුතායගහන)යෝ යැ, අලපයෝ යැ'යි මෙසෙයින් අනෙකෙක් වියොග කරවයි. මෙසේ වියෝග කරනු ලබනුයේ ශාසනාහු දුර ලසි, ඛණීඛෳානය – ගණයා – දුෂටිය – පුතිපදව – මාගීය දුර ලයි. මෙසේ පිරවිචඡඥතායෙන් දුර ලයි. කිසෙයින් අනහි∗ුමහවනයෙන් (≈තො පැමිණෙනුයේ හෝ හො හැකි වනුයේ) දුර ලයි ගත්: ශීලය නො පුරනුයේ ශීලය දුර ලයි, වුතය නො පුරනුයේ වුතය දුර ලයි, ශීලවුතය නො පුරනුගේ ශීලවතය දුර ලයි. ආදියනිවට බමමං - ශාස්තෘහු ගනී, බණී ඛාහනය – ගණයා – දූෂ්ටිය – පුතිපදුව – මාගීය ගනී පරාමශී කොරෙයි, බැසගනී නුයි 'තිරසසති ආදිගතිවට බමමං' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

'දිටස්තිවෙසා-පෙ-ආදියතිචව බම්මං' යනු.

8 - 7.

යම් තෙයකින් ඩුතපාප ඇති සිම්ණාසුව මහණහු හට කාමාදිතවයන්හි ආත්මහාවලොකයෙහි කිසි තැනෙක්හි තාමණාදුවේ විසින් පකල්වන (=සලකන ලද) දූටෙයක් තැද්ද, එහෙසින් ඒ සිම්ණාසුව තෙම මායාව ද මානය ද දුර ලා සිටියේ රාගාදි කුමකින් තිරයාදිගතිවිශෙෂයකට යන්නේ ද, හෙතෙම තාමණාදුවේඋපය (=දෙෂ) රහිත වූයේ මැයි.

බොනසස සි නත් සැකියැවී ලොහෝ පහාපිහා දිටයි තවාතවෙයු -'බොනො' යනු: 'බොතා' යී පුශුව කියනු ලබයි. අනිතාංදිපුකාරයෙන් බම්යන් දනගන්නා වූ අනිතාංදිය විමසන්තා වූ පුක්ෂීයෙන් විමසන්නා වූ සිවුසස්දහම විමසන්නා වූ අනිතාංදිය සලකන උපලසාෂණ - පුතුපුලසාෂණ වූ පණ්ඩතාව කුසලබව නිසුණබව යයි කියන ලද අනිතාංදිය විභාවනය කරන අනිතාංදිය සිතන පරීසා කරන පොළොව මෙන් පහළ තෙසින් ඉරි නම වූ කෙලෙසුන් තසන හෙයින් මෙබා යයි කියන ලද යාථාවලසාමණ-පතිවෙඩයෙහි පමුණුවන හෙයින් පරිණාසිකා තම වූ අනිතාංදි විසින් බම්යන් දක්නා තෙයින් විදශීතා නම් වූ අනිතාංදිය දුනොන්නා ගෙයින් සම්පුඥාන නම් වූ කොමග යන සිත විදසුන්මහට තහන තෙයින් පුනොදයක් (-කෙවටක්) වැනි වූ පුඥොතිය පුඥාවලය (සොලෙස් සිඳින ගෙයින්) පුඥුසෙනුය (අනුදුද්ගත හෙයින්) පුඥුපාසාදය පුඥුලොකය පුඥුවහාසය පුඥුපුදෙකාන පුමු වූ බම්විවය සබනාන වූ සමාන්දුළේ යයි කියන ලද පුඥුව යි. කවර කරුණෙකින් පුඥාව 'බොනා' නම් වූ යෑ යන්:

තාග1 පකුසැග කාගදුවවරිතං ධූතඤව ධෞතඤව සනෝතඤව තිඥ බා ත කුව, වවිදුවවරිතං-පෙ-මනොදුවවරිතං බූත කුව බො ත කුව සනෝත කුව නිදේධානයුව, රාගො ධූතො ව බොතො ව සනෝතො ව නිදේධානො ච, දෙසෝ – මොහෝ – කොබෝ – උපතාහෝ – මකෙඛා – පලාසෝ බුනො ච බොහො ව සකොහො ව නිදෙධානො ව, ඉසසා බූතා ව බොතා ව ແໝາວາ ຍ ກິເພາວາຍ, සායේ ແກະ ຍິວແລ້ວ ເວັ້ນ ແລະ ແລະ ເປັນ ແລະ නිදෙධාතයව, එහො ධූතො ව බොතො ව සනොතො ව නිදෙධාතො ව, සාරමෙහා – මානො – අතිමානො – මදෙ – පමාදෙ ධූනො ච බොනො ච සනොතො ච නිංකාතො ච, සබෙබ කිලේසා - සබෙබ දුච්චරිතා-සබෙබ දරථා – සබෙබ පරිලාහා –සබෙබ සනතාපා – සබබාකුසලාභිසඞ්ඛාරා විච්චති පඤඤ, අථ වා සමමාදිටයියා මිච්ඡාදිටයි බූතා ව බොතා ව සනොතා ව තිදෙධාතා ව, සමාසභිකපොත මවඡාසභිකපො බූතො ව බොහො ව සකොතො ව නිදේධානො ව, සමමාවාවාය ම්වඡාවාවා ධූතා ව –පෙ– සම්මාකම්මනෙතත මිවිඡාකම්මනෙතා බුතො ව– සම්මාආජිවෙත මචඡාආජීවො බූතො ච-සමමාවායාමෙත මිචිඡාවායාමො බූතො ච-සම්මාසතියා ම්ච්ඡාසති ධූතා ව - සම්මාසමාධිතා ම්ච්ඡාසමාධි ධූතො ව බොතො ව සනොතො ව නිදේඛාතො ව සම්මාණුණෙන මච්ඡාණුණං බූතඤව – සම්මාමමූතතියා මිච්ඡාවිමූතති බූතා ව බොතා ව සනෝතා ව නිදේධාතා ච. අථ වා අරියෙන අටස්ඞ්යිකෙන මගොන සබොකිලෙසා සබෝ දුච්චරිතා සබෝ දරථා සබෝ පරිලාහා සබෝ සනතාපා සබෝ-කුසලාභිසබබාරා බූතා ව බොතා ව සතෝතා ව නිදේධාතා ව. අරහා ඉමෙහි බොනියෙහි? ධමෙමහි උපෙතො සමූපෙතො උපගතො සමූපගතො උපපතෙනා සමූපපනෙනා සමනනාගතො, තසමා අරහා බොනො. සේ බහරාගො බූහපාපො බූහකිලෙසො බුහපරිළාහොති 'බොනො.' 🗱

කුතිකැවීහි- කුතිකැවි කිමතිවි කතවව අජඹාතනං වං බනිද්ධා වා අජඹාතනබනිද්ධා වා; ලොඹොති - අපාශලොකෙ - පෙ- ආශතනලොකෙ. සොපොතාති³ - දෙව පහසා: තණනාපකසනා ව දිටසීපකසනා ව - පෙ- අශං දිටසීපකසනා. හවාහවෙසුති - හවාහවෙ කමානවෙ පුතබනවෙ, කාමහවෙ කමානවෙ කාමහවෙ පුනබනවෙ, රූපහවෙ කාමානව රූපනවෙ පුනබනවෙ, අරුපහවෙ කමානවෙ අරුපහවෙ පුනබනවෙ පුතපපුන4හවෙ පුනපසුතගතිශා පුනපපුනඋපතාතිශා පුනපසුකපටිසාවිශා පුකපපුන4හව පුනපසුතගතිශා පුනපපුනඋපතාතිශා පුනපසුකපටිසාවිශා පකපපුන4හව පුනපසුතගතිශා; 'බොනසස හි තරුපි කුතිකැව් ලොකෙ පකපටිතා දිටසී හවානවෙසු?'ති - බොනසස කුතිකැව් ලොකෙ හවාහවෙසු ව කාපිතා අභිසංඛතා සණක්ෂිතා දිටසී තරුව හ සහති ත සංවජේනති නූපලබහනති පතිනා සමුවෙනිකා වූපසනතා පටිපපසාදධා අහබබුපෙතතිකා කදුණකතිතා දඩසාති 'බොනසස හි තරුම කුතිකැව් ලොකෙ පකපටිතා දිටසී හවානවෙසු.

1. යාය- සීමු. I. 2. බොනොයෙහි - සීමු. IL C සා PTS. 3. උසපොත් - සා. 4. පුහලපුනං - සත, ස.

ඒ පුඥුවෙන් කාශදුශවරිතය කුමරිත වූයේත් බොවිත =දේනා ලදුගේත් සනොවත තිදෙඛාවත වූයේත් වේ ද, වාන්දුවෙරිතය -මනොදුවෙරිතය – රාගය – දොෂය – මොහය – කොබය – උපනාහය – මකුබව – පලාස (=සුගහුාහ) ය – ඊෂඞාව – මාත්සගඞ්ය – මායාව – ශඪබව – තදබව – සාරමහ (=කරණුතතරියකරණ) ය – මානය – අතිමෘනය - මදය - පුමාදය බුත බෞත සනේඹාන නිර්බෞත (පකුමපා කරන සෝදන ලද මැනවින් සෝදන ලද වෙසෙසින් සෝදත ÇÇ ලද) වේ ද, සියලු කෙලශයෝ සියලු දුශ්රිතයෝ සියලු දරථයෝ සියලු පරිදහයෝ සියලු සනතාපයෝ සියලු අකුගලාභිසංස්කාරයෝ බූත බෞත සනේඖත නිර්බෞත වූවානු වෙත් ද, එ කරුණෙත් පුඥුව 'බොනා' නම් වූ යැ. නොහොත් සමාග්දුවෙය විසින් මිත්හාදුවෙය කම්පිත බොවිත සඬොවිත නිද්බොවිත වූ යැ, සමාක්සඩකලපය විසින් මත්හාසඞ්කලපය... සමහන්වවනයෙන් මත්හාවවනය...සමහක්කමානනයෙන් මත්තාකමානකය. . .සමාගාජීවගෙන් මත්තාජීවය. . .සමාග්වතායාමයෙන් ම්පථා හා වාගයාමය...සමාක් සමා තියෙන් මිප්ථා සමා තිය...සමාක් සමා තියෙන් මස්ථායාසමාගිය. . .සමාග්ඥනයෙන් විස්ථායඥනය. . .සමාග්ට්මුක්තියෙන් ම්ඤාවමුක්තීය ඩුත බෞත යන්ඹාත නිර්බොත වුවාත් වෙයි. නොහොත් ආයතිෂටාඩනිකමාගීයෙන් සියලු කෙලශයෝ - දුශුවරිතයෝ -දරථයෝ – පරිදහයෝ – සියලු අකුශලාතිසංස්කාරයෝ බූත බෞත සකොත නිර්බෞත වූවාහු ද වෙත්. ක්ෂිණාසුව තෙමේ මේ බොනිය බමීයන්ගෙන් යම් හෙයකින් උපෙත – සමුපෙත – උපගත – සමූපගත – උපපතන – සමුපපතන – සමන්වත වූයේ වේ ද, එහෙයින් කෂිණාසුව 'බොන' නුම් වෙසි. බුතරාග බුතපාප බුතකෙලශ හෙතෙම බූතපරිදහ ඇති වන බැවින් 'බොන' තම වේ.

කැතිකුව් - කිසිතැනෙක්හි කිසිවෙක්හි අධානත්මයෙහි හෝ බාහායෙහි හෝ අධානත්මබාහායෙහි හෝ. ලොහො - අපායලෝකයෙහි. . .අංශතක-ලෝකයෙහි. පොපෙනා - තාෂණෝපුකලපතා යැ දූපටිපුකලපතා යැයි පුකලපතා දෙකෙකි. . .හවාහවෙස - හව-අහව (=කාමහව - රූපාරූප-හවයන්හි (2-5.ගාථානිදෙදසය.)...පුනපුතා ආත්මභාවයාගේ පහල වීමෙහි; බොහාසක හි නාපයී කැතිකැවී ලොහො පොසපෙනා දිටසී හවාහවෙස-රහත්හු හට අපායාදිලෝකයෙහි ද කාමාදිහවයන්හි ද කල්පිත (පෙයිනින් ගත්හා ලද) පරිකල්පිත වූ පතාසයෙන් සකස් කළ පතාසවශයෙන් ම මොනොවට තබන ලද දූපේහු නැත, නො වෙති, විදාමාන නො වෙති, හෝ ලැබෙති, පුහිණ වූවාහු සිදින ලද්දහු සින්සිඳුණානු දුර ලන ලද්දානු උපතට අනවස වූවාහු නුවණයින්නෙන් දවන ලද්දානු නුසි 'බොනසක හි තාප කැතිකැට් ලොකො පකපපතා දිටහී හවාහවෙසු' යනු වේ.

මායඤා මානඤාව පහාය බොනොති- මායා විච්චති වඤාතිකා චරියා; ඉබෙකචෙවා කායෙන දුචවරිතං චරිතා වාවාය1 දුචවරිතං චරිතා මනසා දුවචරිතං චරිනිා තසස පට්චඡාදනහෙතු³ පාරිකං ාචර පණිදහති: මා මං ජකැකුති ඉවජති. මා මං ජකුකුති සංකපෙති. මා මං ජකුඤුති වාචං හාසති. මා මං ජකුඤුති කාගෙන පරකකමති. මායාවතා අච්චයා³ වඤවතා නිකති නිකිරණා⁴ යා එවරුපා මායා පරිහරණා ගහනා පරිගුහනා ඡාදනා පරිචඡාදනා අනුතතානීකමමං අතාවීකමමං වොචඡාදනා පාපකිරියා, අයං වුචාති මාකා.a මානොති -එකවිබෙන මානො; යා චිතතසස උතනති; දුවිබෙන මානො: අතතුකකංසන මානො පරවමහනමාලතා; තිවිබෙත මානො: සෙයොහතමසමිති මාතො න්නොහමසමති මානො; **චතුබ**බ්බෙන සදිසොනම සමිති මානො මානො: ලාහෙත මාතං ජනෙති, යසෙන මාතං ජනෙති, පසංසාය මාතං ජනෙති, සුබෙන මාතං ජනෙති; පඤචවිබෙන මානො: ලංසි'මහි මනාපිකානං රූපානතකි මානං ජනෙකි, ලාභි'මහි මනාපිකානං සඳානං-ගතියානං - රසානං - ඓාට්ඪඛානනති මෘතං ජනෙති; ජඛ්‍රිවෙත මානො: චසාබුසමපදුය මානං ජනෙති, සොතසමපදය - ඝාතසමපදය - ජිවහා සමපදය – කායසමපදය – මනොසමපදය මාතං ජනෙති; සතතවිබෙත මාතො: මාතො අතිමානො මානාතිමාතො ඔමාතො අධිමානො අසුම්මානො ම්චඡාමාතො; අටඪ විබෙන මාතො: ලාහෙත මාතං ජතෙති, අලාහෙත ඔමාතං ජනෙති, යසෙක මාතං ජතෙති, අයසෙන ඔමාතං ජනෙති, පසංසාය මාතං ජනෙති, නිසැය ඔමාතං ජනෙති, සුඛෙත මාතං ජනෙති, දුකෙඛන ඔමාතං ජනෙති; තවවිබෙන මානො: සෙයාසා සෙයෙනාහමසමීති මානො, සෙයනසා සදිසොහමසමති මානො, සෙයනසා තීනොහමසමිති මානො: සදිසසය සෙයොහමසමිති මානො, සදිසසය සදිසොහමසමති මානො, අදිසසය හිනොහමසමති මානො. කීනසය සෙයොහමසමති මානො, හිතසස සදිසොහමසමති මානො, හිතසස තිතොහමසමිති මැතෙ:; දසවිබෙත මානො: ඉබෙකුවෙවා මානං ජනති ජාතියා ව, ගොතෙතත වා කොලපුතතියෙන වා වණණාපොකබරතාය වා බනෙන වා අජේඛනෙන වා කුම්මායතතෙන වා සිපායතුනෙන වා විජාවසානෙන වා සුතෙන වා පටිහානණන වා අදිදිදිකුතරදිදිනුතරෙන වා වන්ඩතා. යො එවරුපො මාතො මකුඤුනා මකුඤ්තතනං උතතති උතනාමො බජො සමපහනාහො කෙතුකමාතා විතනසස, අයං වූවවති මානො.8 ''මායඤව මානඤව පහාය බොනො''ති - බොනො මායඤව විනොදෙතා වෘත්තීකරිතිා අනහාවං මානඤාව පහාග පජභිතා ගමෙතාත් 'මායයුව මානඤව පහාය බොතො.'

1. වචසා - සහ. 3. අච්චිසරා - සහ, මජසං. 4 කිරණා - සිමු, I. ා. විභඞ්නපාළි – බුදාකවනුවිතඕන.

මාගං එ මානාං ව පහාය බොනො- වණවක කිගාව (=වණුවා කිරීම) 'මායා' නමු. මෙලොවැ ඇතැම පුද්ගලයෙක් කයින් දුසිරිත් කොව වචනයෙන් දුසිරිත් කොට සිතින් දුසිරිත් කොට එය පුකාශ නො වනු නිසා ලාමක වූ පාඤිතාව තබයි: 'මා කල පව මෙරමා නහමක් දතිත්ව' යි කැමැති වෙයි, - සලකයි, - වචන කියයි, 'මං කළ පව නහමක් දනිත්ව'යි කයින් වැයම කෙරෙයි; මෙබඳු වූ මායාව මායා අැති බව අතාය (=ඉක්මැ යෑම) වඤවනාව නිකෘතිය (=මතාක්යාව) 'මම මෙසේ තො කොරෙම්' පාපවිකෙෂපය පාපපරිහරණය පව් සැහවීම හාත්පසින් සැගවීම පව් වැසීම හාත්පයින් වැසීම පුකට නො කිරීම පව කොට නො පැවසීම මොනොවට වැසීම පෙරළාත් පව් කිරීම 'මායා' නැමැයි කියනු ලැබේ. මාන නම්: එක් පුකාරයකින් මානය වෙයි: විතතයාගේ උතනතිය සි; ආභාවාත්කම්ණමාන යැ පරවමහනමාන යැයි අවපුකාරයෙන් මානය වෙයි. 'මම ශුෂඪ වෙම්' මාන යැ, සදශ වෙම මාන යැ ගිත වෙම මාන යැයි, නිපුකාරයෙන් මානය වෙයි. ලානයෙන් මානය උපදවයි, යශයින් මාතය උපදවයි, පුශංසායෙන් මානය උපදවයි, සුවය කරණ කොට මානය උපදවා යයි සිවුපරිද්දෙකින් මාතය වෙයි. 'මතාප වූ රූප – ශබද – ගඣ – රස – ස්පුපටවායන් ලබනුයෙම වෙම්' පකුවපුකාරගෙන් මානය වෙයි. වඤාසමපතකියෙන් මානය උපදවයි, ලොනු – සාණ – ඒහවා – කාය – මතසාමපතතියෙන් මානය උපදවා යැයි සපරිද්දෙකින් මානය වෙයි. මාන යැ අතිමාන යැ මානාතිමාන යැ අවමාන (=නීනමාත) යෑ අඩිමාත යෑ අස්ම්මාත යෑ මිප්ථාමාන යැයි සත් පරිද්දෙකින් මානය වෙයි. ලාහයෙන් මානය උපදවයි, අලාහයෙන් අවමානය උපදවයි, යශසින් මානය – අයශයින් අවමානය – පුශංසායෙන් මානය – නිඤයෙන් අවමානය – සුවයෙන් මානය – දුකින් අවමානය උපදවා යැයි අපටපුකාරයෙකින් මාහය වෙයි. ශුෂඪයා හට ශූෂඪ වෙම මාන ගැ, ගොසාසියා හට සදශ වෙමී මාන ගැ, ශෙෂායා හට හින වෙමී මානයැ; සදශයා හට ශුණා වෙම් මාන යැ, සදශයාහට සදශ වෙම් මාන යැ සදශයා හට කින වෙම මානයැ; හිනයාව ශෙෂස් වෙම් මාන යැ, හිනයාව සඳශ වෙමී මාන යැ, හිතයාව හිත වෙමි මාත යැයි තවපුකාරයකින් මාතය වේ. මෙලොවැ කිසිවෙක් ජාතියෙන් හෝ හොතුයෙන් හෝ කුලපුතුහාවගෙන් හෝ වණ්සෞඤග^{කු}යෙන් හෝ බ**ංගෙන්** තෝ අබායනයෙන් හෝ කමායතනයකින් හෝ ශිලපායතනයකින් නෝ විදාවකිත් හෝ ගැතයෙත් හෝ පුතිහානයෙත් හෝ එක්තරා වස්තුවකින් හෝ මාතය උපදවා යැයි දශපුකාරයකින් මාතය වේ. මෙබදු වූ යම මානයෙක් මඤඤතාවෙක් මාන ඇතිබවෙක් උනනතියෙක් ඔසවා තැබීමෙක් මාතුබවජයෙක් සිත ඔසවාගැනීමේක් විතතයාගේ කෙතුකමාතායෙක් වේ නම්' මේ 'මාත' නමැයි කියනු ලැබේ. මායං එ මානාං එ පාහය වොනො යනු: බොන - ක්ෂිණාසුව තෙමේ මායාවත් මානයත් හැර කොට බැහැර කොව විගතානත කොව අනු - අභාවයට e.di (=සමූවෙඡ්දපුහාණයට) පමුණුවා නුයි 'මායං ච මාතං ච පහාය බොතො' යනු වේ.

ස සොනා ගවේජයා අනුපයො සොති - 'උපයා'ති දො උපයා: තණහාඋපයො ච දිටසිඋපයො ච-පෙ-අයං තණහුපයො -පෙ- අයං දිට්ඨුපයො. තසස තණුහුපගො පහිතො, දිට්ඨුපයො පටිනිසසටෙහා. තණහුපයසස පහිනතතා දිවසූපයසස පටිනිසස්වස්තතා අනුපයො පුහාලො කෙන රාගෙන ගවෙඡ්යා ? කෙන දෙසෙන ගවෙඡ්යා ? කෙන මොහෙන ගවේඡයා ? කෙන මැනෙත ගවේඡයා ? කාය දිට්ඨියා ගුවෙඡයා ? කෙන උදාවෙවන ගවෙඡයා? කාය විවිකිවඡාය ගවෙඡයා? කෙහි අනුසයෙහි ගචෙඡයා? රතෙතාති වා දුරෝගති වා මූලෙහාති වා විනිබුරොති වා පරාමටෙඪාති වා විකෙඛපගතොති1 වා ථාමහතොති වා ? . අභිසඬාරා පහිනා. අභිසඬාරාතං පහිනතතා ගතියා² කෙන තෙ ගඳවඡ්යා තෙරයිකොති වා තිරවණිතයොතිකොති වා පෙතතිවසයිකොති වා මනුසොසාති වා දෙවොති වා රූපිති වා අරුපිති වා සකුස්දීතිවා අසකක්ති වා නෙවසකක්තාසකක්ති වා, සොහෙතු නහි, පචවයො නති, කාරණං නති, යෙන ගවේඡයාති 'ස කෙන ගමච්ඡයා අනුපයො ക്രോ.'

තෙතාහ හගවං:

''බොතසස හි තසම කුතිඤව් ලොකෙ පකපටිතා දිටයි හවාහවෙසු, මායඤව මාතඤව පහාය බොතො ස කෙත හවෙඡයා අනුපයො සෝ'ති.

8 - 8

උපයො හි බමේමසු උපෙති වංදං අනූපයං කෙත කථං වදෙයා, අතතං නිරතතං න හි තසස අත් අබොසි සො දිටසීමිබෙව සබබං³.

උපෙසා හි ධමෙමසු උපෙහි වාදහති - 'උපයෝ ති දෙව උපයා: තණහූපයො ව දිට්ඨූපයො ව - පෙ දයං තණහූපයො - පෙ දයං දිට්ඨූපයො. නසස තණහූපයො අපතීනො, දිට්ඨූපයො අපාටිනිසසටෙස්ං. තණහූපයසා අපතීනතතා දිට්ඨූපයසා අපාටිනිසාවස්තතා බමෙමසු වාදං උපෙති: රතතාති වා දුටේසාති වා මූලෙහාති වා විනිබදේඛානි වා පරාමටෙස්ාති වා විකෙකපහතොති වා අතිවස්ං ගතොති වා ථාමගතොති වා. තෙ අභිසඞ්කාරං අපාහීනා. අභිසඞ්කාරානං අපාහීනතතා ගතියා වාදං උපෙති: තෙරසිකොති වා තිරවණනයොනිකොති වා පෙතතිමසයි-කොති වා මනුසෙසාති වා දෙවොති වා රුවති වා අරුපති වා සඤඤ්ති වා අසඤඤ්ති වා නෙවනඤඤ්තාසඤඤ්ති වා වාදං උපෙති උපගචණති ගණහාති පරාමසතී අභිනිමසතීති 'උපයො හි බමෙමසු උපෙති වාදං.'

1. අතිවස්ශනො - මනුප. 2. හතියා පරං - සිමු.I. ගන්නො - සිමු. II. 3. සබා - සිමු I. ස.

ස කොනා ශවේජයා අනූපයො සො - 'උපය' යනු: තෘෂණා උපය දුළට උපය යැයි 'උපය' දෙකෙක් වෙයි.. ඔහු විසින් තෘෂණංඋපය පුහිණ ග්. දුවේඋපය දුර ලන ලද්දේ යැ තෘෂණාඋපය පුහිණ වන බැවත් ද පටිඋපය දුර ලන ලද වන බැමත් උපය රහිත වූ පුද්ගල තෙමෙ කවර රාගයකින් – කාවර අවෂයකින් – කවර මොහයකින් – කවර මානයකින් - කුවර දූෂටියකින් - කුවර ඖශ්ධතායෙකින් - කුවර විවිකිත්-සායෙකින් – කාවර අනුශයබමීයන්ගෙන් – රක්ත වූයෙකැයි හෝ දවිෂට වූගෙකැයි හෝ මූඪ වූයේකැයි හෝ විනිබදඛයෙකැයි හෝ පරාමෘෂවයේකැයි හෝ විෂසමපයට පැමිණියෙකැයි හෝ නිෂ්යාවට නොහිගේ යැයි හෝ සථාම(=තද) බවට හියේ යැයි හෝ (යමෙකින් තිරයාදි ගනිවිශෙෂයෙහි) සබබාවට ගන්නේ ද, ඒ අභිසංස්කාරයෝ පුහිණයෝ යැ. අභිසංස්කාරයන් පුහිණ කළ වන බැවින් නිරයෙහි උපදනා සත්තියෙකැයි හෝ නිරිසන්-යොත්හි උපදනෙකැයි හෝ පෙතවිෂයයෙහි උපදනෙකැයි හෝ මිනිසෙකැයි ຣහ່ දෙවියෙකැයි හෝ රුපිබහම ගැයි හෝ සංදි ගැයි හෝ අසංදේ ගැයි හෝ තෛවසංඥිතාසංඥි ගැසි හෝ කවර අභිසංස්කාරයෙකින් කවර ගතියක් හා සඬ හාවට යන්නේ ද; යම හෙයකින් යේ නම, ඒ හෙතුව තැත, පුතාය නැත, කාරණය තැත් නුයි 'ස කෙන ගවෙඡ්යා අනූපයො සො' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''බොනසස හි නහපි-පෙ-අනූපයො සො" යනු.

8 - 8.

තෘෂණ. දී උපය (=නිංශුය) ඇති සත්ති තෙමේ රාගරක්ත යැ යනාදී ඒ ඒ දහමනි ලා වාදයට (=කියැ සුතු බවට) පැමිණෙයි. තෘෂණාදාවේ පුහුත් බැවිත් උපය රහිත වූ ස්මණාසුවයා රාගාදී කවර දහමකිත් කිසෙයින් කියන්නේ ද, යම්හෙයකිත් ඒ ස්මණාසුවයානට අංක්මදාවේය ගෝ උචෛරදදාවෙය නැත්තේ ද, යම හෙයකිත් හෙතෙම මේ අත්බැවිනි මැ නුවණ තැමැති දියෙන් සියලු දුෂටිගතය දෙවී ද, දුරු කොළේ ද, එහෙයිනි.

උපසො හි බමෙමසු උපෙති වාදං - 'උපය' යනු: තාමණංඋපය ද දූපට්උපය දූසි උපය දෙකෙක් වෙයි. ...ඔහු විසින් තාමණාඋපය අපුහිණ සැ, දූපට්උපය නො හරන ලද්දේ සැ; තණ්හුපය නො පුහුන් වන බැවින් දිට්ඨූපය නො හල වන බැවින් රක්ත සැයි තෝ දවිපට සැ - මූස සැ - විනිබදා සැ - පරාමාපට සැ - විසොපපතත සැ - අනිෂ්ඨාශත සැ - ස්ථාමහත සැයි හෝ වාදයට (=කිසැසුතු බවට) පැමිණෙයි. ඒ පුණහාපුණහානකැජාතිසංස්කාරයෝ අපුහිණ වූවානු ස. කුමාතිසංස්කාරයන් අපුහිණ වන බැවින් එක්තර ගතියකින් කීමට පැමිණෙයි, නිරයෙහි උපදිනුසෙකැයි හෝ තිරශා නොහති ඇතිසෙකැයි හෝ පෙතම පෙසෙහි උපදිනුසෙකැයි හෝ තිරශා නොහති ඇතිසෙකැයි හෝ පෙතම පෙසෙහි උපදිනුසෙකැයි හෝ තිරශා නොහති ඇතිසෙකැයි හෝ දෙතම පෙසෙහි උපදිනුසෙකැයි හෝ තිරශා නොහති ඇතිසෙකැයි හෝ රැපී සැයි හෝ අරුපී සැයි හෝ මනිසෙකැයි හෝ දෙවියෙකැයි හෝ රැපී සැයි හෝ අරුපී සැයි හෝ සංසේ සැයි හෝ අසංසේ සැයි හෝ නොහොසංසේ සැයි හෝ (එක්තරා හතිසකින්) කථනසට පැමිණෙයි, එළැඹෙයි, හුහණය කොරෙහි, පරාමයී කොරෙයි, පිටිසේ නුසි 'උපසො හි බමෙෙසු උපෙති වාදං' සතු වේ. අනුපහං නොන කාථං විදේශාණේ - 'උපයාහි' දේව උපයා තණහූපයො විදිවසීපයො වි-පෙ-අයං තණහූපයො -පෙ-අයං දිවසීපයො. තසා තණහූපයො පහිනො දිවසීපයො පටිනිසාවෙඩා. තණහූපයො පහිනතතා දිවසීපයාස පටිනිසාවස්තතා අනූපයං පුහාලං කෙන රාගෙන විදෙයා ? කොය පටිනිසාවස්තතා අනූපයං පුහාලං කෙන රාගෙන විදෙයා ? කොය දිවසීයා විදෙයා ? කෙන මොහෙන විදෙයා ? කෙන මානෙන විදෙයා ? කාය දිවසීයා විදෙයා ? කෙන උදාමවෙන විදෙයා ? කාය විවිකිච්ඡාය විදෙයා ? කෙහි අනුසයෙහි විදෙයා රතෙනාහි වා දුවෙඩාහි වා මූමෙහාති වා විනිබදේඛාති වා පරාමවෙඩාහි වා විකෙවප-ගතොති වා අනිවසීං ගතොති1 වා එමෙගතොති වා ? තෙ අභිසහිඛාරා පහිනා. අභිසබබාරාතං පහිනතතා ගතියා² කෙන විදෙයා තෙරයිකොති වා -පෙ- නෙවසඤඤ්තාසඤඤ්ති වා ? සො හෙතු නසම, පවමයො තමේ, කාරණං තසම, යෙන විදෙයා කළේයා හණෙයා දීපයෙයා වොහරෙයා ති 'අනූපයං කෙන කථං විදෙයා.'

අතනං නිරතනං න හි තසය අපවති - 'අතතා'ති සසාකදිවයි තානි; නිරතනාති උචෙඡද දිටයී නත් අතතානි ගහිතං නත් නිරතතානි මුඤුවිතබබං තත්. යසාත්වී ගහිතං, තසාත්වී මුඤුවි-තබබං; යසාත්ව මුඤුවිතබබං, තසාත්වී ගහිතං; යහණ මුඤුවි-තබබං; යසාත්ව මුඤුවිතබබං, තසාත්වී ගහිතං; යහණ මුඤුවනා සමතිකාකතෙනා⁶ අරහා වුදුඩපරිහාතිවීතිවනෙකා. සො වුත්වාසො වණණවරණා යතදේබා යතදිසො. ජාතිමරණසංසාරෝ නත්වී තසා පුනබහවොති 'අතතං නිරතතං න හි තසා අතු.'

අබෝසි සො දිටසීම්බෙව සබබනති – තසා දවංසවයි දිටසීගතානි පතිතානි සමුචජිතතානි වූපසනතානි පටිපාසාදධානි අහබබුපාතතිකානි කැණානිතා දඩසානි. සො සබබං දිටසීගතං ඉබෙව අබොසි බුනි" සනුනි නිදඹුනි පජති විනොදෙසි වෘනතිං අකාසි අතභාවං ගමෙසීති 'අබොසි සො දිටයීම්බෙව සබබ'නති.

තෙනාහ හගවං:

"උපයො හි ධමෙමසු උපෙති වෘදං අනූපයං කෙත කථං වදෙයා, අතතං නිරතතං න හි තසස අසම අබොසි සො දිට්ඩීම්බෙව සබබ''නති.

දුව්ඨව්ඨකසුත්තින්දෙදසො තතිසො.

^{1.} අතිවඩාගතෙන - මනුට. 2. ගනියා පරං - සීමු. I. හතියො - සීමු. II.

කෙත - සීමු.I. 4. අතතානු දිටයි - මු. I. මජසං. 5. හහණං - සීමු I. මජසං.
 6. සමනිකකමනෙහා - මනුප, 7. දිටයි බූනි - සීමු. I.

මහා නිදේශපාලිය

අනුපයං කොන කථං විදෙසා - 'උපය' යනු: තණ්හුපය ද දිට්ඨූපය දුයි 'උපය' දෙකෙකි. . . .ඔහු විසින් තණ්හූපය පුහිණ සැ. දිට්ඨූපය දුර ලත ලද්දේ සැ. තණ්හූපය පුහිණ වන බෑවින් දිට්ඨූපය දුර ලත ලද වන බැවින් උපය රහිත වූ පුද්ගලයා කවර රාගයක් හෙතු කොට ගෙත කියන්නේ ද? කවර දෙවමයකින් – මොහයකින් – මානයකින් – දූපට්යෙකින් ඖඥධනායෙකින් – විවිකින්සාවකින් – කවර අනුශයබම්යකින් රක්ත සැ සි හෝ දුවට සැ – මූස සැ – විනිබඳඩ සැ – පරාමෘව සැ – විසෞපෙනත සැ – අනිමාගත සැ – ස්ථාමහත සැ සි හෝ කියන්නේ ද? ඒ කම්ාහිසංස්– කාරයෝ පුහිණයෝ සැ පුණාහදි අභිසංස්කාරයන් පුහිණ වන බැවින් කවර රාගාදිකෙලශයක් හෙතු කොට ගෙන තෙරිසත් වන්නේ සැ සි හෝ ...නෙව– සංඤිතාසංඤි සැසි හෝ එක්තරා සතියෙකින් කියන්නේ ද; සම හෙයකින් කියන්නේ නම බණන්නේ තම දක්වන්නේ නම් වහරන්නේ තම්, ඒ හෙතුව තැත, පුතාග නැත, කාරණය නැත් නු සි 'අනූපයං කෙත කථං විදෙයා' යනු වේ.

අතතං නිරාහාං න හි ති තසා අපම – 'අතතා' යි ශාෂවතද වේශ තැත, 'නිරතතා' යි උපෙම ද ද වේය තැති. ආත්ම ගැයි ගන්නා ලදු ගෙක් තැත, නිරාත්ම යැයි හළ යුත්තෙක් තැති. යමක් හට 'මම යැ මං ගේ යැයි ගන්නා ලදු ගෙක් ඇත් නම්, ඔහුට හළ යුත්තෙක් ඇති; යමක් හට හළ යුත්තෙක් ඇත් නම්, ඔහුට ගන්නා ලදු ගෙක් ඇති. ශුහණ මුදාවන ඉක්මවා සිටි රහත්හු වෘදාධිපරිහාණි ඉක්මැවූහ. ඒ රහත්හු ද ශවඛ අංශා වාසයෙහි වැසැ නිමවූහ. ශීලය සමග අටසම්වන්හි විර්ණ වශීහ. සසර අදන්මහ ඉක්මැවූහ. සිහිනෙහි පවා නොගිය වරු නිවන්ද සාවට ගියහ. ජාතිමරණ සංසාර සහිධායන පුතර්හවය ඔවුනට නැන් නු යි 'අතතා නිරතතා න හි තසා අතු? යනු වේ.

අඩොසි සො දිටසිම්බෙව සබබං - ඔහු විසින් දවාෂපේද පේගනයෝ පුහාණ කරන ලදහ, මුල් සිඳින ලදහ, සන්හිඳුවන ලදහ, අහවොහත්පතති කරන ලදහ, නුවණගින්නෙන් දවන ලදහ. ඒ රහතුන් වහන්සේ සියලු ද පේගනය මේ අත්බැව්හි මැ හලහ... විගතානන කලහ, අනිහාවයට පැමිණැවූහු නු සි 'අබොසි සො දිටසීමබෙව සබබං' යනු වේ.

එයින් වදලන බුදුනු:

''උපයො හි ඩමෛතු-පෙ-දිව්සීම්බෙව සබාං'' ගනු.

තුත්වැනි දුවඨවඨක සූනුනිදේශය සි,

4

සුදබටඪකසුතතනිදෙද සො

අථ සුදබටස්කසුතතනිදෙසො වුවවති*

4 – 1

පසසාම සුදාං පරමං අරොගං දිටෙඪන සංසුදාබි තරසස හොති, එවාතිජාතං1 පරමනති ඤනාං සුදාානුපසයී පචේචති ඤැණං.

පසාම සුදබං පරමං අරොගහති – 'පසාම සුදබං'නති පසාම සුදබං, දකඛාම සුදබං, ඔලොකොම සුදබං, නිජඣංගාම සුදබං, උපපරිකඛාම සුදබං; පරමං අරොගහති – පරමං අරොගහපතතං³ බෙමපතතං තාණපතතං ලෙතපතතං සරණපතතං අහයපතතං අච්චුතපතතං නිබාතපතතහති 'පසාම සුදබං පරමං අරොගං.'

දිවෙඨාන සංසුදධි නරඹය හොතීති – එකබුවඤඤ,ණෙන³ රුපදසය -තෙන නරසය සුදඩි විසුදඩි පරිසුදඩි මූතති විමුතති පරිමුතති හොති; නරො සුජඹාති විසුජඹාති පරිසුජඹාති මුවෙති විමුවෙනි පරිමුවවතිනි 'දිවෙහත සංසදඩ නරසය හොති.'

එවාතිජානාං පරමහති ඤාවාති – එවං අතිජානනෙතා ආජාතනෙතා විජානනෙතා පට්ටිජානනෙතා පට්විජඣනෙතා ඉදං පරමං අගාං⁴ සෙවසං විසෙවස්ං පාමොකඛං උතතමං පවරනති ඤාඞා ජානිඞා ආලසිඞා තීරයිණා විහාවයිණා විහුතං කාඞාති 'එවාතිජානං පරමනති ඤාඞා.'

සුදබානුපසසී පවෙවති කැගතතති – යො සදබං පසාති, සො සුදබානු – පසයී; පවෙවති කැගතතති – වකබුවකුකුණං රූපදසසනෙ න කැණෙනති පවෙවති, මගොහති පවෙවති, පථො'ති පවෙවති, නියසාතනති පවෙවතිනි 'සුදබානුපසයී පවෙවති කැණ'නති. තෙතාග හගවා:

> ''පසසාම සුඬාං පරමං අරොහං දිවෙඪත සංසුඬි තරසස හොති, එවාතිජාතං පරමනති ඤුණා සුඬානුපසයි පවෙවති ඤුණ''නති.

සා දිසානාග රා පාරේශ කොහුම් පොන්නොහු.
 දී අපරාගපපහතා - ම්ජසං
 අපරාගපපහතා - ම්ජසං
 විසාබ්වකැකුණා - සීමු.I.
 හා අතනං - සීමු.II.
 නී භීහාණාතරි - PTS.

සුදඛවඨකසූතුනිදේශය

ඉක්බිති සුදාටඪසසුනුනිදේශය කිනනු ලැබේ.

4 - 1.

ද පට්ගතික බාල තෙමේ කෙලෙස්කිලුටත් අශුභා වූ කෙලෙස් රොවත් සරොහ වූවකු දක ශුභා වූ උතතම නිම්හාධියට පැමණ සිටියක්හු දකිම් යැයි ද, ඒ ද පට්සාකාත දශීතයෙන් මිනිසාගේ සංශුභාීය වේ යයි ද, මෙසේ වෙසෙසින් දන්නේ ඒ දශීතය පරම යයි සලකා ඒ දශීනයෙහි ශුභාීය දක්නාසුලු වූයේ ඒ දශීතය මාගීඥන යයි හදහයි. (එතෙකුදු වූවත් එය මාගීඥනය නො වේ.)

පාකාම් සුදාං පරමං අරොහං - 'පසසංම සුදාං' යනු: ඉදඩ වූවකු බලම, ශුදඩ වූවකු දක්ම, අවලොකන කෙරෙම, සිතම, ශුදඩ වූවකු විමසම. පරමං අරෝහං - උතතම වූ ආරෝගායට පැමිණියක්හු කොමෙයට පැමිණියක්හු නුංණ(-පාලන)යට පැමිණියක්හු ආරකාවට - පිහිටට -නිහීයට - අවලබවට - අමෘතයට - නිවාණයට පැමිණියක්හු නුයි 'පසාාම සුදාං පරමං අරෝගං' යනු වේ.

දිටෙඨන සංසුදති නරසා හොති - වසුර්වශුතයෙන් රූපදශීතය තෙතු කොට ගෙන සත්තියාගේ ශුදාබිය විශුදාබිය පරිශුදාබිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය වෙයි, සත්ති තෙමේ ශුදාබ විශුදාබ පරිශුදාබ මුක්ත විමුක්ත පරිමුක්ත වේ යයි 'දිවෙඪන සංසුදාබ තරසා හොති' යනු වේ.

එවාගිජානං පරමනති ඤාඩා - මෙසේ වෙසෙසිත් දන්නේ එකානතයෙන් දන්නේ විවිධාකාරයෙන් දන්නේ ඒ ඒ කරුණෙන් විටිධාකාරයෙන් දන්නේ පුතිවෙධ කරන්නේ මෙය පරම යැ සෙට යැ දෙටු යැ පාමොක් යැ උතුම යැ පවර යැයි සලකා දූන තීලනය කොට තීරණය කොට විහාවනය කොට විහුත කොට නුයි 'එවාහිජානං පරමනති ඤාඩා' ගනු වේ.

සුදානනුපාසී පවෙවනි කැගං - යමෙක් ශුදා යයි දකි තම්, හේ ශුදානතුදර්ශී යැ; පවෙවනි කැගං - රූපදශීතය හෙතු කොට ගෙත වකුර්-විඥානය ඥානය සි හදහයි, මාගීය සි හදහයි, පථය සි හදහයි, නියතීාණය සි හදහා නුයි - 'සුදානනුපසාසී පවෙවනි කැගොං' යනු වේ. එසින් වදාලහ බුදුනු:

''පසසාම සුදඩං -පෙ- පචෙනි කිදුණං" යි.

4 - 2

දිටෙසත වෙ සුදුඩ තරසස හොතී ඤැණෙත වා සො පජහාති දුකඛං, අඤඤො ත සො සුජකති සොපහීකො දිටයී හි තං පාව තථා වද තං.

දිටෙහන වෙ සදගි නරසා හොතිති - වසබුවිඤාණන1 රූප දසානෙන වෙ තරසා දරු විසුදුයි පරිසුදයි මුතති විමුතති පරිමුතති හොති, තරො සුජාබති විසුජාබනි පරිසුජාබනි, මුචවති විමුචවති පරිමුචවතීනි 'දිටෙහන වෙ සුදුයි තරසා නොති.'

සැගෙන වා සො පරහාති දුක්ඛනති - ව්කබ්විඤ්ඤ නෛත රුප-දසාගනතා වේ තරේ. ජාතිදුක්ඛං පරහාති, ජරාදුක්ඛං පරහාති, විහාධිදුක්ඛං පරහාති, මරණිදුක්ඛං පරහාති, සොකපරිදෙවදුක්ඛ-දෙමනසසූපායාසදුක්ඛං පරහාතීති 'ඤාණෙන ව. සො පරහාති දුක්ඛං.'

අයෙකුකුන සො සුජකාති සොපයිකොති – අකෙකුකුත අසුදසි මහොත මවත් පටිපදාය අතියාහණික පරෙත අකුකුතු සත් පටසානෙහි අකුකුතු සම පොඩාතෙහි අකිකුකුතු ඉදසිපාදෙහි අකිකුකුතු ඉණියෙහි අකිකුතු බලෙහි අකුකුතු බොජකිඩොහි අකිකුකුතු අරියා අවස්බනිකමහොං⁸ තරෝ සජකාති වසුජකාති පරිසුජකිති මුවවති විවවතිමු පරිමුවවති; සොපධිකොති– සරාගො සදෙසො සමොහො සමාතො සත්ණෙහා සදිටයි සකිලෙසො සඋපාදුනොති 'අකෙකුතු සොසුජකිති සොපයිකො.'

දිටයී හි නාං පාව තථා වද නානති – සා ව දිටයී නං පුහාලං පාවදති: 'ඉති ව යං පුහාලො ම්චඡාදිටයිකො විපරිතද සාහනාංතා'ති; තථා වද නොනේ – තථා වද නතාං කථෙනතාං භණතතාං දීපයනතාං වොහරනතාං, 'සසානෙතාං ලොකො ඉද මෙව සච්චං මොසමඤඤ 'නති තථා වද නතාං කථෙනතාං හණනතාං දීපයනතාං වොහරතතාං, 'අසසානොං ලොකො, අනතවා ලොකො, අනනතවා ලොකො, තං ඒවං තං සරීරං, අඤඤං ඒවං අඤඤං සරීරං, හොති තථාගතො පරමමරණා, න හොති තථාගතො පරමමරණා, හොති ව න ව හොති තථාගතො පරමමරණා, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරමමරණා ඉද මෙව සච්චං මොසමඤඤ 'නති තථා වද නතාං කථෙනතාං හණනතාං දීපයනතාං වොහරනතනති 'දිටයී හි නං පාව තථාවදනාං.'

තෙතාහ හගවා:

"දිටෙඪත වේ සුදඬ තරසස හොති ඤුණෙන වා සො පජහාති දුකබං, අඤඤෝ හ සො සුරෑඛති සොපහීකො දිටයී හි නං පාව තථා වදුන"නති.

^{1.} චසාබුවියදාකුණ - සිමු I. මජන. 8. පජනති - සිමු. II. 8. අවයඞ්තිකම්ගොතන - සහ.

4 - 2.

ඒ රූපදශීත සභාගාත වූ දශීතය හෙතු කොට ගෙන ඉදින් සතාමයාගේ ශුදාබිය වේ තම, නොහොත් ඒ වසුදුර්විඥන සභාගාත ඥාතයෙන් හෙතෙම ජාතාාදි දුක දුරු කෙරේ නම්, එකල්හි අායසීමාගීයෙන් අනා වූ අශුදාබමාගීයෙකින් කාමාදි උපහි සහිත වූයේ මෑ හෙතෙම ශුදා වේ යයි කිය යුතු බවට පැමිණෙයි; යම් හෙයකින් දුමට තොමෝ එසේ කියන්නා වූ ඔහු 'මේ තෙමේ මිසදිටුවෙකැ'යි පවසා ද, එහෙයිනි.

දිවෙඨන වෙ සුද්ධි හරසා හොති - වසමුර්වශුතයෙන් රුප දක්මෙන් ඉදින් සත්නියාගේ ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්ත වේ නම්, සත්ති තෙමේ ශුද්ධි විශුද්ධ පරිශුද්ධ මුක්ත විමුක්ත පරිමුක්ත වේ නම් යි 'දිටෝන වෙ සුද්ධි තරසා හොති' යනු වේ.

අකෙකුකුත සො සුජකාති සොසධිකො – අතා වූ අශුදාමංගීයෙන් මත්හාපතිපදයෙන් අනෛයතිමෝගීයෙන් සතිපටසානයන්ගෙන් වෙත් වැසමාස්තුදහනයන්ගෙන් වෙත් වැ සෘදාධිපාදයන්ගෙන් වෙත් වැ ඉංකියයන්ගෙන් වෙන් වැ බලයන්ගෙන් වෙත් වැ බොබාහිතයන්ගෙන් වෙත් වැ ආයම්අපොහිනිකමාගීයෙන් වෙත් වැ ශුද්ධ විශුදා පරිශුදා වූයේ වෙති, මුස්ත විමුස්ත පරිමුක්ත වූයේ වේ. සොපධිනෝ – සරංග වූයේ සෙදොෂ වූයේ සමොහ වූයේ තෘෂ්ණා සහිත වූයේ දුවේ සහිත වූයේ කෙලශ සහිත වූයේ උපාදන සහිත වූයේ නුසි 'අකෙකුකුත සො සුජාබාති සොපගීකො' යනු වේ.

ඤාරොන වා සො පරහානි දුකබං - වකුද්රිවිඥානයෙන් රූප දූසීමෙන් ඉදින් සතාව තෙමේ ජාතිදුක දුරු කෙරේ නම්, ජරාදුක - වසාබිදුක -මරණදුක - සොකපරිදෙවදුකඛදෙමනඥාපායාස දුක දුරු කෙරේ නම් යී 'ඤුණෙන වා සො පරහානි දුකඛං' යනු වේ.

දිවසී හි නාං පාව තථා වද,නාං – තවද ඒ දුවේ තොමෝ ඒ පුතුලං 'මෙසේන් මේ පුද්ගල තෙමේ මින්හාදුවේ ඇත්තෙක, විපරිත දශීත ඇත්තෙකැ' යි පුකාශ කෙරෙයි. තථා වද,නාං – එසේ පවසන කියන බණක දක්වන බැවහර කරනුවහු, 'ලෝකය ශාවෙත යැ, මේ මැ සැබව, අතහදුවේය සිස් යැ' යි එසේ පවසන්තහු...බැවහර කරනුවහු, ලෝකය අනාශවත යැ, ලෝකය අනතවන් යැ, ලෝකය අනනතවත් යැ, යමක් ජීවය ද එය ම ශරීර යැ, ජීවය අනෙකෙකැ ශරීරය අනෙකෙකැ, සත්නි තෙමේ මරණින් මතු උපදනේ වෙයි, සත්නි තෙමේ මරණින් මතු නූපදනේ වෙයි, සත්නි තෙමේ මරණින් මතු උපදනේත් නොං ද උපදනේත් වෙයි, සත්නි තෙමේ මරණින් මතු රෙපදනේ වෙයි, නූපදනේත් වෙයි, සත්නි තෙමේ මරණින් මතු කොමැ උපදනේ වෙයි, නූපදනේත් වෙයි, සත්නි තෙමේ මරණින් මතු කොමැ උපදනේ වෙයි, නූපදනේත් නොවෙයි, මේ මැ සැබව අතාය තුවන් යැ'යි එසේ පවසනුවහු කියනුවහු බණන්නහු දක්වනුවහු බැවහර කරනුවහු සී 'දිටයී හි හං පාව තථාවදතං' යනු වෙ.

එයින් වද,ළහ බුදුහු:

"දිටෙස්න වෙ සුදුඩ් -පෙ-තථා වදනං" යි.

ත බාහමණො අඤඤතො සැඬමාත දිටෙස් සුනෙ සිල්වනේ මුතේ වා, ප්ඤඤ ව පාපෙ ව අනූපිලිතෙතා අතත යුජුකො තයිබ පකු බොමානො..

න බාහමගේ අකැකැතො සදධිමාහ දිවෙය සුතෙ සිලවතෙ මුතෙ වානි – නා'ති පටිකොටො; බාහමගේ නාති සතනනනං බම්මා නං බාගිතතනා බාහමගේ: සකකායදිටයි බාහිතා හොති, විචිකිච්ඡා බාගිතා හොති, සීලයාකපරාමාසො බාහිතො හොති, රාගො බාහිතො හොති, දෙසො බාහිතො හොති, මොහො බාහිතො හොති, මාතො බාගිතො හොත්, බාහිතාසස හොනති පාපකා අකුසලා බම්මා සංකිලෙසිකා පොතොහාවකා සදරා දුකාබවිපාකා ආයතිං ජාතිජරාමරණියා.

> 1. ''බාහෙතිා සබබපාපකාති (සතියාති භගවා) විම්ලො සාඩු සමාහිතො ඕතතෙතා, සංසාරමනිච්ච කොවලී සො අසිතො තාදී පදුවාතෙ ස බුහුමා".a

න බාහමණො අඤඤකො සුද්ධිමාහාති – බාහමණො අණෙදුකුත අසුද්ධිමගොන මිචඡාපට්පදාය අනියාගණකපථෙන අඤඤාන සතිපටසානෙහි අඤඤභු සමාපාධානෙහි අඤඤභු ඉදඩිපාදෙහි අඤඤභු ඉඤියෙහි අසැසුනු බලෙහි අසැසුනු බොජාබබෙහති අසැසුනු අරියෙන අටා බහිතෙන මගෙනත සුදුඩිං විසුදුඩිං පරිසුදඩිං මුතතිං විමුතතිං පරිමුතතිං නාහ න කථෙති න හණති න දීපයති න වොහරතීති 'න බාහමණො අණුණුතො සැංකිමාන.'

දිටෙඨ සුතෙ සිලවතෙ වුතෙ වාති – සනෙතකෙ සමණබාගමණා දිටය්සුද්ධිකා.2 තෙ එකවවානං රූපානං දසසනං මඞ්ශලං පවෙවනති. එකච්චානං රූපානං දසසනං අමඞ්හලං පචේචනති.

කතුමේසං රුපානං දසානා මඞ්හලං පචෙවනති? තෙ කාලනො වුටයහිතා අභිමඞ්ගලගතාත් රූපාති පසානති: වටක³සකුණං පසානති. එසාබෙලුවලටසීං⁴ පසානති, ගබනිතිත්හිං පසානති කුමාරකං ඛන්ඩ ආරොපෙළා ගවජනතා පසානති. පුණණකටා පසානති, රොහිතමවජං පසානති. ආජඤඤං පසානති. ආජඤඤරථං පසානති. උසහං පසානති. ගොකපිලං පසසනති. එවරුපානං රුපානා දසසනං මඬගලං පචෛනති.

කතමෙසං රුපානං දසසනං අම්ඞාලං පවෙනත්? පලාලපුඤුණ පසානති, තකකෂටං පසානති, රිතතෂටං පසානති, නටං පසානති, න ශාසමණං පසසනති. බරං පසසනති. බරසානං පසසනති, එකසුතතයානා පසානති, කාණං පසානති, කුණිං පසානති, ඛණුජං පසානති, පක්ඛහතං පසානති, ඒණණකං පසානති. බහාවිතං⁵ පසානති. මතා පසානති. එවරුපානාං රුපානං දසානං අමඞ්නලං පවෙවනති.

ඉමේ තෙ⁶ සමණබාහමණා දිට්ඪපුද්ධිකා.² තෙ දිටෙඪන සුදුධිං විසුදුඩිං පරිසුදුඩිං මූතතිං විමූතතිං පරිමූතතිං පඓවනති

- 1. සිලබානෙ සිමු. 1
 2. දිටයි හුදකිකා සිමු. I. ස. මජසං.

 3. වෘත සතා, චාතක සිමු I.
 4. වෙලුවලවඨං සතා. මජසං.

 5. බතාධිකං සීමු. I. සතා. මජසං.
 6. ඉවෙවනක සතා. මජසං.

a. නීතතනිටංත - සහියසුතත.

සම්ණාසුව බාහමණ තෙමේ අයසීමාගීඥනයෙන් අනා වූ අහිමඞ්හල-සම්මතරුපස්ඛාහන රූපායතනයෙහි ද, එබදු මැ වූ ශබ්දායතනයෙහි ද, අවහතිකමස්ඛාහන ශීලය හා (හසනිවුනාදි) වූ වුතයෙහි ද, ගන්ඩ රස ස්පුෂට-වහායතනයෙහි ද උපන් මිස්ථාඥනයෙන් ශුද්ධිය වේ යයි නො කියයි. යම් හෙයකින් නෙතෙම පොටාතුක පුණාගයෙහිත් සියලු පාටයෙහිත් නො ඇඳුණේ වේ ද, එහෙයින් ආත්මද පටය පුතිණ කෙළේ වේ පොටොතුක ලොකයෙහි පුණාහතිසංස්කාරාදිය නො කරනුයේ වේ.

නා බාහමනො අසැසැතො සුද්ධිමාහ දිවෙඩ සුතො සිලවතො මුතෙ වා - 'න' යනු: පතිෂසප යැ; බාහමනො - සප්තබම් සොතකාන් දුරු කළ වන බැවින් බාහමණ යැ: සත්කායදපටිය (පුහිණ) කරන ලද්දී වෙයි, විවිකිත්සාව - ශිලවුතපරාමශීය - රාගය - දොෂය - මොහය - මංනය පුහිණ කරන ලදුයේ වෙයි, ඔහු විසින් සංකොලශික වූ පුතර්නවය ඇති කරන්නාවූ දුක් සහිත වූ දුෘඛවිපාක වූ මතුයෙහි ජාතිජරාමරණයට හෙතු වූ ලාමක අතුශලබමීයෝ පුහිණ කරන ලද්දුහු වෙත්.

1. ('සභිය' යි අමතා භාහාවත්හු මෙසේ විදුළහ:) සියලු පාපබම් – යන් පුහිණ කොට එහෙයින් ම විගතමල වූ (-ශුෂ්ඨ වූ) මාහීඵලසමා-ධියෙන් මොනොවට සමාහිත වූ ලොකබමීයන්ගෙන් කමපිත නො වන හෙයින් සටිතාන්ම වූ සංසාර හෙතු ඉක්මා සිටි නිමවත ලද කෘතා ඇති හෙයින් කොටලී වූ ඒ ක්ෂිණාසුව තෙම නෘෂ්ණාදුවේනිංශුය නැති හෙයින් 'අසිත' යයි ද, ලොකබමීයෙන් නිර්විකාර හෙයින් 'තාදී' යයි දකියනු ලැබේ. හෙතෙම බාහමණ' නම් වේ.

හා බාහමගෙනා අදාදනා සුද්ධිමාහ - සම්ණාසව බාහමණ තෙමේ අතා වූ අශුදධිමාගීයෙන් මස්තාපතිපදයෙන් අනෛශව්ණෝසාපථයෙන් සති පට්ඨාන - සම්පොඩාන - ඉදයිපාද - ඉණිය - බල - බොරැකිඞ්හ - ආගවීඅපො-ඞ්හිකමාගීයෙන් වෙන් වැ ශුදධිය විශුදධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විළුක්තිය පරිමුක්තිය නො කියයි හො බෙණෙයි හො දක්වයි හො බැවහර කෙරේ නුයි 'න බාහමණො අදාදකුනො සුදාබ්මාහ' යනු වේ.

දිටෙඩ සුනො සිලවනෙ මුනෙ වා – දපට(–මහිගලසම්මත රූපායනන) ගෙන් ශුදාධිය කැමැති වන ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් වෙති. ඔහු ඇතැම් රූපයන් දකීම මහිගල යයි ද ඇතැම් රූපයන් දකීම අමහිගල යයි ද හදහති.

ක⁹ර රූපයන්ගේ දකීම 'මඞ්හල' යයි හදහති ? යත්: ඒ දෙප-මාඞ්හලිකයෝ උදසන ම නැගීසිට අභිමඞ්හල බවට (වෘදබිකාරණයට) ගිය ගේකුරුල්ලකු බලති, පුසනකතින් හිදුවන ලද තරුණ බෙලිගසක් බලති, ගැබිනිඅහනක බලති, දරුවකු ඇකයේ හිදුවා ගනුවක්හු බලති, පුන්කළස බලති, රේමසකු බලති, ආජානීය අසනු බලති, ආජානීය අසුන් ගෙදූ රියක් බලති, සෘෂනයකු බලති, කබරදෙනක බලත්. මෙබදු රූපයන් දකීම මඞ්හල යයි හදහත්.

කාවර රූපගන්ගේ දකිම 'අමභිහල' ගසි හදහති ? ගත්: පිදුරුම්ටියක් දකිත් නම්, මෝරුකලයක් - සිස්කලයක් - නළුවකු - නගනශුමණයකු -කොටළුවකු - කොටළුරියක් - එක ගවයකු යෙදූ රියක් - කණකු -කොරකු - කුදකු - පිලකු - මහල්ලකු - ලෙඹ වූවකු - මල එකක්හු දකින් තම, මෙබඳු රූපයන්නේ දුකීම 'අමභිහල' යයි හඳහන්.

ඒ මෙකි මහණබළිණෝ දූපටගුදධිකාගෝ ගැ; ඔහු අභිමඞ්හලසමාන රූපගෙන් ගුද්ධිග... පරිළුක්තිග කැමැති වෙත්.

122 මහාතිදෙදසපාළි

සතෙතකෙ සමණබාහමණා සුතසුද්ධිකා. තෙ එකච්චානං අදානං සවණං මඞ්යලං පවෙවනහි. එකචවාතං සදසුතං සවණං අමඞ්යලං පවෙවනති.

කතමෙසානං සඥානං සමණං මඞ්හලං පවෙවනති? තෙ කාලතො වුට්ඨහිතා අභිමඞ්හලගතානි සඥානි¹ සුණනති: වඞ්සාති වා, වඞ්ස්මානාති වා, පුණණාති වා, පුසසාති වා, අසොකාති වා, සුමනාති වා, සුනකාඛතතාති වා, සුමඞ්හලාති වා, සිරීති වා, සිරිවඞ්සාති වා, එවරුපානං සඥානං සවණං මඞ්හලං පවෙවනති.

කතමෙසං සඥානං සවණං අමහාලං පවෙනති ? කාණොති වා, කුණ්ති වා, බඤෝති වා, පකාහතොති වා, ඒණණකොති වා, බහාධිතොති වා, මතොති වං, ජිතතතති වං, භිතතනති වං, දඩසනති වං, නටස්නති වා, නැපීති වං, එවරුපානං සඥානං සවණං අමහාලං පවෙනති.

ඉමේ තෙ සමණබාහමණා සුතුදුද්ධිකා. තෙ සතෙන සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුතතිං විමුතතිං පරිමුතතිං පවෙවනති.

සනෙතකෙ සමණබාහමණා සීලසුද්ධිකා. තෙ සීලමතෙතන සංසම– මතෙතන සංවරමතෙතන අවිතිකකමනෙතන සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුතතිං විමුතතිං පරිමූතතිං පඓවනති.

සමණෝ මණුඩිකා² පුතෙතා එවමාහ: ''වතුහි බො අහං එපති³ බමේමහි සමනතාගතං පුරිසපුකාලං පකුසුපෙම් සමපතතකුසලං පරමකුසලං උතතමපතතිපතතං සමණං අයෝජිඩං. කතමෙහි වනුහි ? ඉබ එපති³ ත කායෙන පාපකං කම්මං කරෝගි. න පාපිකං වාචං හාසති. න පාපකං සංකපාං සංකපොති. න පාපකං ආජීවං ආජීවති. ඉමෙහි බො අහං එපති වතුහි බමෙමහි සමනතාගතං පුරිසපුකාලං පකුඤුපෙමි සමපතතකුසලං පරමකුසලං උතතමපතතිපතතං සමණං අයෝජිඩං⁷⁷⁵ 8. එවමෙව සනෙතක සමණබාගමණා සීලසුදායිකා. තෙ සීලමනෙතන සංයම්මතෙතන සංවරමතෙතන අවිතිකකමමතෙතන පුදාබං විසුදාබං පරිසුදාබං මුතතිං විමුතතිං පරිමූතතිං පළොතති.

සහෙතකෙ සමණමාගමණ විතසුද්ධිකා. තො හසිවිතිකා වා හොනති. අසසවතිකා වා හොතති. ගොවතිකා වා හොනති. කුකකුරවතිකා වා හොනති. කාකවතිකා වා හොනති. වංසුදෙව්වතිකා වා හොනති. බලදෙව්වතිකා වා හොනති. පුණණහදදවතිකා වා හොනති. මණුහදදවතිකා වා හොනති. අගතිවතිකා වා හොනති. තාගවතිකා වා හොනති. සුපණණවතිකා වා හොනති. සකිවතිකා වා හොනති. අසුරවතිකා ව හොනති. ගණිබබවතිකා වා හොනති. මහාරාජවතිකා වා හොනති. වළදවතිකා වා හොනති. සුරියවතිකා වා හොනති. ඉණුවතිකා ව හොනති. බුහමවතිකා වා හොනති. දෙව්වතිකා වා හොනති. ඉණුවතිකා ව හොනති. බුහමවතිකා වා හොනති. දෙව්වතිකා වා හොනති. දිසාවතිකා වා හොනති. ඉමේ තෙ සමණමානමණා වනසුදේසිකා. නෙ වනෙන සුදුබිං විසුදුණිං පරිසුදුණිං මූතතිං පිමුතතිං පරිමුතතිං පවෙවතති.

^{1.} සඳානං - සීමු I. ජේසං. 2. චුණමිකා – සාං. 3. ගහපති – සීමු. I. ජේසං. 4. ගහපති – සීමු. I. 5. අසෝජරං – ජේසං. a. මජාබ්මනිකාය – සමණ මණ්ඩකාසනා.

මඞ්හලසමමත ශබදයෙන් ශුද්ධිය කැමැති වන ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් වෙති. ඔහු ඇතැම් ශබ්දයන් ඇසීම 'මඞ්හල' යයි ද, ඇතැම් ශබ්දයන් ඇසීම 'අමඞ්හල' යයි ද හඳහත්.

කවර ශබදයන්ගේ ශූවණය 'මඞ්හල' යයි හදහනි ? යත්: ඔවුහු උදසන මැ නැඟීසිට 'අහිමඞ්හල' යැයි සම්මත වැ හිය ශබද අසති: වැඩෙව (==දිනෝවා) යැ – වඩ්මාන යැ – පූර්ණ යැ – පුෂා යැ – අශෝක යැ – සමන යැ – සනකඛතත යැ – සුමඞ්හල යැ – ශ්රී යැ – ශ්රීවඩ්) යැහෝ මෙබඳු වූ ශබදයන්ගේ ඇසීම 'මඞ්හල' යයි කැමැති වෙත්.

කවර ශබදයන්ගේ ඇසීම 'අම්ඞාල' යයි හදහති ? යන්: 'කණා යැ හෝ කොර යැ – කුදු යැ – පිළු යැ – මහලු යැ – ලෙඞ ඇත්තෙ යැ – මලේ යැ – දිරුයෙ යැ – බිඳුණෙ යැ – දවුණෙ යැ – තටුයෙ යැ – 'තැත'යි හෝ මෙබඳු ශබදයන්නේ හුවණය 'අම්ඞාල' යයි හදහති.

ඒ මෙකී මතණබමුණෝ ශැතශූභූකයෝ යැ. ඔහු ශැත (=අභිමඞ්හල-සමාන ශබද) යෙන් ශුභූයිය...පරිමුක්තිය කැමැති වෙත්.

ශීලයෙන් ශුද්ධිය කැමැති වන ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් වෙති. ඔහු ශීලමානුයෙන් සංයමමානුයෙන් (=ඉදුරත් දමීම පමණෙකින්) තුන්දෙර වැසීම පමණෙකින් වැතිකුම නොකිරීම පමණෙකින් ශුද්ධිය ...පරිමුක්තිය කැමැති වෙත්.

මණ සිසාපූතු වූ ශුමණ තෙමේ මෙසේ කියයි: "සාපතිය, (=වඩුව,) මම සතර බම්ගෙකින් සමන්විත වූ පූරුෂයක්හු පරිපූර්ණ වූ කුසල් ඇතියකු පරමකුසල් ඇත්තකු උතතම වූ අහිතතායට (=පැමණිය යුත්තට) පැමණියකු නො පරදවාලියැ හැකි මහණකා කොට පතවමි. කවර සතරකිනැ ? යන්: එපතිය, මෙලොවැ යමෙක් කයින් පව්සාම නො කෙරේ ද, ලාමක බස් නො මෙණේ ද, පවිටූ කලපතා (-සංකලප) නො සිතා ද, ලාමක අපේවයෙන් ජීවත් තො වේ ද, සාපතිය, මම මේ සතර දහමින් යුත් පුතුලක්හු පරිපූර්ණ වූ සිල් ඇතියක්හු...නො පරදවාලියැ හැකි මහණකා කොට පතවම්". එසෙයින් මැ ශීලයෙන් ශුද්ධිය කැමැති වන ඇතැම මහණ බමුණු කෙනෙක් වෙති. ඔහු සිල්මතුයෙකින් (සිල් පමණෙ කින්) සංයමමතුයෙකින් සංවරමතුයෙකින් අවානිකුම්මතුයෙකින් ශුද්ධිය... පරිමුක්තිය කැමැති වෙත්.

විතසමාදනයෙන් ශුද්ධය කැමැති වන ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් වෙති. ඔහු හසතිවන ඇත්තාහු හෝ වෙති, අපේවුත ඇත්තාහු – ගොවුන ඇත්තාහු – කුසකාර (=බලු) වුන ඇත්තාහු – කාසාවුත ඇත්තාහු – වාසුදෙවවුන – බලදෙවවුත – පූර්ණහදුවුත – මණ්හදුවුත – අන්තිවුත – නාග– වත – ගරුඹවුත – සසමුත – අසරවුත – ගාකාමවුත – මහාරාජවුත – වසවූවන – සූයසීවුත – ඉසුවුත – අසරවුත – ගාකාමවුත – මහාරාජවුත – වසවූවන – සූයසීවුත – ඉසුවුත – බහමවුත – දෙවවුත ඇත්තාහු හෝ පෙරදිග්ආදියට තමසකාර කරන දිශාවුත ඇත්තාහු හෝ වෙත්. ඒ මේ මහණබමුණෝ වුතයෙන් ශුද්ධිය කැමැති වන්තාහු වෙත්. ඔහු වුතයෙන් ශුද්ධිය...පරි-මුක්තිය කැමැති වෙත්. සනෙනකෙ සමණබාගමණා මූහසුදඬිකා. හෙ කාලනො වූවඪතිනා පඪපිං ආමසනති. හරිතං ආමසනති. ගොමයං ආමසනති. කච්ඡපං ආමසනති. ඵාලං¹ අකකාමනති², තිලවාහං ආමසනති. එස්සා³නිලං බංදනති. එසා³තෙලං මකකෙනති, එසාසදනනකටඪං බංදනති. එසාමතතිකාශ නහායනති. එසාසසාවකං නිවාසෙනති. එසාවෙඨං වෙඨෙතති. ඉමෙ තෙ සමණබාහමණා මූතසුදඬිකා. තෙ මූතෙන සුදඬිං විසුදඬිං පරිසුදඬං මූතතිං පිමුතතිං පරිමූතතිං පෙවෙනති.

හා බාහමරොගා අහැකැතො සුදයිමාහ දිටෙය සුතෙ සිලවතෙ මතෙ වා ති- බාහමනො දිටය සුදයියාපි සුදයිං තාහ; සුතසුදයියාපි සුදයිං තාහ; සීලසුදයියාපි සුදයිං තාහ; වතසුදයියාපි සුදයිං නාහ; මුතසුදයියාපි සුදයිං තාහ, ත කරෙති, න ගණති, ත දීපයති, න වොහරතීති 'න බාහමනො අඤඤතෝ සුදයිමාහ දිටෙය සුතෙ සීලවතෙ මූතෙ වා.'

පුකෙඤ ව පාපෙ ව අනුපලිතෙනාහි - පුඤඤං වුවවති යං කිඤි තොබාතුකං කුසලාහිසබබාරං; අපුඤඤං වුවවති සබබං අකුසලං. යතො පුඤඤහිසබබාරො ව අපුඤඤහිසබබාරො ව ආනෙඤෝහිසබබාරො ව පතිනා නොනති උචජිනනමූලං තාලාවළේකතා අතහාවඞ්හතා ආයතිං අනුපොදබමෝ, එතතාවතා පුඤඤඤ ව පාපෙ ව න ලිමපති ත සංලිමපති, න උපලිමපති, අලිතෙතා අසංලිතෙතා⁴ අනුපලිතෙතා නිකාඛනෙතා නිසසාවො විපාමුතෙතා විසඤඤුතෙතා විමරියාදීකතෙන වෙතසා විතරහීති 'පුඤඤ ව පාපෙ ව අනුපලිතෙතා.'

අතරාකැජහෝ නයිබ පතුබබවානොති - 'අතතයැජහෝ'හි අතත-දිවයීජහෝ, අතතා ජහෝහි ගාහජහෝ, අතතා ජහෝහි තණහාවසෙන දිවයීවසෙන ගතිතා පරාමටසං අතිනිවිටසං අරෝඛාසිතා අබ්මුතතා, සබබං තා වතතා හෝනි වනතා මූහතා පතිනා පටිනිසාටසං; නයිබ පතුබබවානොති - පුඤඤතිසබබාරං⁶ වා අපුඤඤතිසබබාරං වා ආනෙසැජාති-සාඛාරං වා අකුබබමානො අජනයමානො අසඤජනයමානො අනිබබතතය-මානො අනතිනිබබතතයමානොති 'අතතා ජනෝ නයිබ පකුබබමානො.'

තෙනාහ භගවා:

''න බාහමණො අඤඤතො සුදබිමාන දිටෙඪ සුතෙ සීලවතෙ මුතෙ වා, පුඤඤ ව පාපෙ ව අනුපලිතෙතා අතතංජහො තයිබ පකුබාමානො''ති.

4 – 4

පුරිමං පහාශ අපරං සිතා සෙ එජානුගා තෙ ත තරනති සඞ්හං, තෙ උගහහායනති නිරසාජනති කපීව සාබං පමුබ⁷ඞ්හහාය.

1. ජංලං – සාක. 2. එලං ආමසහතී. මජයං. 3. පුසාස – සාක. සිමු. I. 4. අපලිනතතා – මජයං. 5. සබබසස – සිමු. I. 6. සඞබාරො – සිමු. I. 7. පමුඤුව – සිමු. I. මහාතිදේශ**පාලි**ය

මුත(=හති රත ස්පුෂටවා) යෙන් ශුදයිය කැමැති වන ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් වෙනි: ඔහු උද සන මැ නැඟීසිට මහපොළොව කයින් ස්පශී කෙරෙනි, තෙන් නිල්තණ ස්පශී කෙරෙනි, අමුගොම ස්පශී කෙරෙනි, කසුබුවකු ස්පශී කෙරෙනි, සීවැල් ඇක්මෙනි, තලරැනක් ස්පශී කෙරෙනි, මහිතල සඳහා සකස් කළ (-පුෂා) තල අනුහව කෙරෙනි, මතුල්තෙල් ඇහ ගල්වති, මතුල්ද කැටි කති, මතුල්මැටිගෙන් ස්නානය කෙරෙනි, මතුල්සළ හඳිනි, මතුල් නිස්වෙළුම වෙළත්. මොහු ඒ මුතයෙන් ශුදබිශ පතන මහණ බමුණෝ ගැ. ඔහු මුතයෙන් ශුදබිය...පරිමුකතිය කැමැති වෙත්.

නා බාහමණෝ අසැසැතො සුද්ධිමාහ දිවෙඨ සුතා සිලවතො මුතෙ වා - බාහිතපාපී බාහමණ තෙමේ ද පෙශුද්ධියගෙනුදු ශුද්ධිය නො කියයි, ශැතශුද්ධියෙනුදු ශුද්ධිය නො කියයි, ශීලශුද්ධියෙනු දු ශුද්ධිය තො කියයි, වුතශුද්ධියෙනුදු ශුද්ධිය නො කියයි, මුතශුද්ධියෙනුදු ශුද්ධිය තො කියයි, නො බොණයි, නො දක්වයි, වාවහාර තො කෙරේ නුයි 'ත බාහමණො අසැසැතො සුද්ධිමාහ දිටෙඪ සුතෙ සිලවතො මුතෙ වා' යනු වේ.

පුංකැකද ව පාෂප ව අනුපලිනෙනා – යම කිසි නෛබාතුක කුශලං-තිසංසකාරයෙක් 'පුණක' යි කියනු ලැබෙයි, සියලු අකුශලය 'අපුණක' යි කියනු ලැබේ. යම තැනෙක පටන් පුණකාතිසංසකාරයත් අපුණකත්-සංස්කාරයත් ආනෙකත්තිසංස්කාරයත් පුතිණ වූවානු උපුවා සළ මුල් ඇත්තානු තාලවසතුවක් මෙන් කරන ලද්දනු අභිනාවයට නියානු මතු තූපදනා සටහාව ඇත්තානු වෙත් ද, මෙතෙකින් පුණකයෙහි ද පාපයෙහි ද නො ඇලෙයි, වෙහෙසින් තො ඇලෙයි, නො තැවැරෙයි, අලිපත වූයේ (=නො ඇලෙයි, වෙහෙසින් තො ඇලෙයි, නො තැවැරෙයි, අලිපත වූයේ (=නො ඇලුණෝ)අසංලිප්ත – අනුපලිප්ත වූයේ නික්මැ නියේ නිසාවෙ වූයේ විපුමුක්ත වූයේ වසංසුක්ත වූයේ වියතමයකීදෙ කළ සිකින් යුකත වැ වෙසේ නුයි 'පුකෙකුකු ව පාපෙ ව අනුපලිතෙනා' යනු වේ.

අතනයාජනො නයිඩ පතුබබමානො - 'අතනයාජනො' යනු: ආත්මදාවේය තඑයේ, 'අතතං ජනො' – ඉතෙය හළුයේ, 'අතතං ජනො' – තෘෂණාවශයෙන් දාවේවශයෙන් ගන්නා ලද පරාමශී කරන ලද අභිනිවෙශ කළ ඇතුළත් ව සිටි බැස ගෙන සිටි ඒ සියල්ල කාසක්ත වෙයි, වානන මුක්ත පුහිණ පුහිනිසංසාරය හෝ සියල්ල කාසක්ත වෙයි, වානන මුක්ත පුහිණ පුහිනිසංසාරය හෝ අනෙකාජාභිතංස්කාරය හෝ තොකරනුයේ නො දතවනුගේ වෙසෙසින් නො දනවනුයේ නූපදවනුගේ වෙසෙසින් නූපදවනුගේ නුසි 'අතනඤ්තෝ නයිබ පකුබබමානො' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''න බාහමණො-පෙ-නයිඩ පකුබාමානෝ'' යි.

4 - 4.

පූවී ශාඥතෘආදීත් හැරපියා අපර ශාඥතෘ ආදීත් ඇසුරු කරත එජා සඞ්බාහත තාෂණායෙන් මඩනා ලද්දානු රාගාදී සඞ්ගය තරණය නො කෙලරති. යළි ඔහු පූවීශාඛාව හැරපියා අපරශාඛාවක් ගන්නා වූ වදුරකු හෙයින් ඒ ඒ බමීයන් ගන්නාහු ද වෙත්. පුරිමං පහාශ අපරං සිතා සෙනි – පුරිමං සභාරං පහාශ අපරං සතාරං නිස්සිතා, පුරිමං බම්මත්බානං පහාශ අපරං බම්මත්බානං නිස්සිතා, පුරිමං ගණං පහාශ අපරං ගණං නිස්සිතා, පුරිමං දිව්සිං පහාශ අපරං දිවසීං නිස්සිතා, පුරිමං පටිපදං පහාශ අපරං පටිපදං නිස්සිතා, පුරිමං මහතං පහාශ අපරං මහතං නිස්සිතා සනනිස්සිතා අලලීනා උපගතා අපේඛාසිතා අබමූතතානි 'පුරිමං පහාශ අපරං සිතා සෙ.'

එජානුනා හො න තරහත් සමාහනති - එජා වුවවති තණහා, යො රාගො සාරාගො - පෙ- අභිජඣා ලොහො අකුසලමූලං;a එජානුනාති-එජානුගා එජානුගතා එජානුසටා එජායාපතතා පතිතා අභිභූතා පරියා-දිතතවිතතා; තෙ න තරනති සමාහනති - රාගසඞහං දෙසසඞහං මොහසඞහං මානසඞහං දිට්ඩීසඞහං කිලෙසසඞහං දුවවරිතසඞහං න තරනති, න උතතරනති, ක සමනිකකමනති, න විතිවතතනතීහි 'එජානුහා තෙ න තරනති සඞහං.'

තෙ උගනහායනති නිරාසාජනතිහි - සඳවාරං ගණහනති, තං මුඤච්ණා අඤඤං සඳවාරං ගණහනති, බම්මසබානං ගණහනති, තං මුඤච්ණා අඤඤං බම්මසබාතං ගණහනති, ගණං ගණහනති, තං මුඤච්ණා අඤඤං ගණං ගණහනති, දිටසීං ගණහනති, තං මුඤච්ණා අඤඤං දිටසීං ගණහනති; පටිපදං ගණහනති, තං මුඤච්ණා අඤඤං පටිපදං ගණහනති; මහාං ගණහනති, තං මුඤච්ණා අඤඤං පටිපදං ගණහනති; මහාං ගණහනති, තං මුඤච්ණා අඤඤං මහාං ගණහනති; ගණහනති ච මුඤචනති¹ ච ආදියනති ච නිරසාසජනති චෘති 'හො උභෙහායනති නිරසාසජනති.'

කාපී•ව සාබං පමුබ්බයාහායාති – යථා මකකරෝ අරදෙදා පවතෙ වරමානො සාඛං ගණහාති, තං මුඤුච්තා අදාදාං සාඛං ගණහාති, තං මුඤුච්තා අදාදාං සාඛං ගණහාති. එවමෙව පුථුසමණබාහමණා පුථුදිටයි_ ගතානි ගණහතති ව මුඤාචනති ව ආදියනති ව තිරසසජනති වාති 'කපී ව සාඛං පමුඛාඞයනාය.²

තෙතාහ හගවා:

"පුරිමං පහාය අපරං සිතා සෙ එජානුගා තෙ ත තරනති සඞ්ශං, තෙ උශාහායනති නිරසසජනති කපීව සාබං පමුඛඞ්ශතායා"ති.

4 - 5

සයං සමාදය වතාති ජනතු උච්චාවවං ගච්ඡනි සඤඤසතෙතා, විඳා ව³ වෙදෙහි සමෙචච බමමං න උච්චාවවං ගච්ඡති භූරිපඤඤ.

1. පමුඤවහනි - ස. ී. පමුඤවගනහාය - සිමු. I. \$. විදඩා - ස≉. මජසං. გ. ඩම්මසඕනණ? - විසනුපපාදසාණඞ. පුරිමං පහාය අපරං සිතා සෙ – ,පූමිශාසතාවරයකු හැරපියා අපර ශාසතාවරයක්හු ඇසුරු කලානු පලමු ගත් බමීය හැරපියා අතා බමීයක් ඇසුරු කලානු පලමු ගත් ගණයා හැරපියා අත් ගණයක් ඇසුරු කලානු පලමු ගත් දුවේය හැර අනාසදුපටියක් ඇඳුරු කලානු පූම්පතිපදාව හැර අපරපුතිපදාවක් ඇසූරු කලානු පූම්මාශීය හැර අපරමාශීයක් ඇසූරු කලානු වෙසෙසින් ඇසුරු කලානු ඇමුණානු එලැඹයානු පිටිසියානු බැසගත්තානු නුයි 'පූරිමං පහාය අපරං සිතා සෝ යනු වේ.

එජානුශා තෙන න තර කති සබහං - 'එජා' සී තාෂණාව කියනු ලබයි, යම රාගයෙක් සංරාගයෙක්...අතිබහාවෙක් ලොහඅකුශලමූලයෙක් වේ ද (එයයි). එජානුශා - තාෂණාව අනුව ගියානු තාෂණාවට අනුගත වූවානු තාෂණාවට දිවිසියානු තාෂණාවට පැමිණිගානු වැටුණානු මඩනා ලද්දනු හාත්පසින්. අල්ලාගත් සිත් ඇත්තානු. තෙන න තරකති සබහං - රාගසභාය දේවසනිහය මොහසභාග මානසභාය දුපටිසභාය කෙලශසභාය දුවෙරික-සභාග තරණය නො කෙරෙති උතතරණය නො කෙරෙති පුතරණය නො කෙරෙති තො ඉක්මෙති වෘතිකුමණය නො කෙරෙත් නුයි 'එජානුගා තෙ ත තරනති සභාං' යනු වේ.

තො උශකකාශනා නිරාසාජනා – ශාසාවරයකු ගනිති, ඔහු තැරපියා අත් ශාසාවරයකු ගනිත්; ධම්ාඛාහනයක් ගනිති, එය තැරපියා අත් ධම්ාඛාහනයක් ගනිත්, ගණයක් ගනිති, එය තැරපියා අත් ගණයක් ගනිති, දෙටෙයක් ගනිති, එය තැර අනාහදවේයක් ගනිත්; පුතිපදාවක් ගනිති, එය හැරපියා අත් පිළිවෙතක් ගනිත්; මාශීයක් ගනිති, එය හැරපියා අත් මකක් ගනිත්; ගත්තානු ද හරණානු ද ආදෙනය කරන්නානු ද බැහැර කරන්තානු ද වෙත් නුයි 'තෙ උශකතායනාති නිරසාජනාති' යනු වේ.

කාපීව සාබං පමුඛ්ඛානාස – යම් සේ අරණාසඞ්ඛානාත මහවෙනෙහි හැසිරෙන වඳුරෙක් එක් ශාඛාවක් ගෙන එය හැරපියා අනෙකක් ගනී ද, එය ද හැරපියා අත් ශාඛාවක් ගනී ද, එසෙයින් මැ බොහෝ මහණබමුණෝ බොහෝ දුළටිශතයන් ගන්නාහු ද හරනාහු ද දුරැ ලන්නාහු ද වෙත් නුයි 'කපීව සාඛං පමුඛඞ්නහාය' යනු වේ.

එයිත් වද,ලහ බුදුහු:

"පුරිමං පහාය-පෙ-පමුඛඞ්හහාය"යි.

4 - 5.

කාමාදි සංඥයෙහි ඇලුණා වූ සත්ති තෙමේ හසතිවුතාදි වුතයත් තෙමේ මැ සමාදන් වැ එකකිත් එකකට- යෙයි. පරමාණීයෙන් විද්වත් වූ මකාපුඥ ඇති රතත් මහණ සතර මාශීඥතවෙදයෙන් දහම් අවබොබ කොට සිටියේ උච්චාවව බවට තො පැමිණේ. සං සමාදය වනානි ජනතුති - 'සංග සමාදයා'ති සාමං සමාදය; වනානීති - හතිවතං වා අසාවතං වා ගොවතං වා කුකකුරවතං වා කාකවතං වා වාසුදෙවවතං වා බලදෙවවතං වා සුණණහඥවතං වා මණිහඥවතං වා අගනිවතං වා නාගවතං වා සුපණණවතං වා යක්ඛවතං වා අසූරවතං වා - පෙ- දිසාවතං වා, ආදය සමාදය ආදිසිතා සමාදිසිතා ගණකිනා පරාමසිතා අභිනිවිසිතා; ජනතුති - සතෙතා තරෝ - පෙ-මනුජොති 'සංග සමාදය වතානි ජනතු.'

උච්චාවචං ශවජති සංකෘත සත්ධාති – සත්ථාරතා සත්ථාරං ගවජති, බාම කතානතො බාම කතාතං ශවජති, ගණනො ගණන ගවජති, දිවයියා දිවයිං ශවජති, පටිපදතො පටිපදං ගවජති, මහතතො මහතං ගවජති; සංකෘත සතේතාති – කාම සංකෘත වහාපාදසක්කය විහිංසාසක්කය දිවයි– සංකෘත සතේතා විසනෙතා ආසනෙතා ලගෙන ලගතිනො පළිබුදෙබා, යථා භිතතිබිමල වා නාගදනෙත වා භණඩං සතනං විසනනං ආසනනං ලගතං ලගතිතං පළිබුදබං; එවමෙව කාම සංකෘතය වහාපාදසක්කය විහිංසා– සංකෘත දිවයිසක්කය සනෙතා විසනෙතා ආසනෙතා ලගෙනා ලගතිනො පළිබුදෙබාති 'උච්චාවචං ගචජති සක්කානයකතා.'

විදටා1 ව වෙදෙහි සමෙවට බම්මනති – 'විදවා'ති විදවා විජජාගතො ඤුණ් විහාවී මෙඛාවී; මේදෙනිහි – වෙදා විවවනති වතුසු මගොස කිදුණං, පකුකි, පකුකිද් සිසියං පකුකිදුබලං බම්මවිවයස්මේබාජකිමෙහා වීමංසා විපසසනා සම්මාදිටසී, තෙහි වේදෙහි ජාතිජරාමරණසස අන්ගගතො කොට්ගතො කොට්පතොතා පරියනතගතො පරියනත-අනතුපානො ຕະອວດວ່າ ອຽາຕາລາຍອ້ວງ. ອຽາຕາລາຍເວັ້ອນວ່າ ກາຍຄົ້ນອີ້ນາ ກາຍຄະດາວາ ලෙනයතො ලෙනපතොකා සරණයතො සරණපතොකා අභායගතො අහය පාලනතා අවවූන හතා * අවවූන පාලනතා * අමත හතා අමත පාලනතා තිබොතගතො තිබානපාතෙතා; වෙදානං වා අනතගතොති වෙදගු, වෙදෙහි වා අතතං ගතොති වෙදගු, සතතතතං වා ධමමාතං විදිතතතා වෙදගු: සකකායදිටසී විදිහා හොති, විවිකිචණා මිදිහා හොති, සීලබබතපරා-ອາອະນາ ອີຊີຣວາ ຣັ້ນານີ້, ພຣິ້ນາ ອີຊີຣວາ ຣັ້ນານີ້, ຣູຣະນາ ອີຊີຣວາ ຣັ້ນານີ້, මොහො විදිතො හොති, මානො විදිතො හොති, විදිතාසස හොතති පාපකා අකුසලා බම්මා සඞ්කිලෙසිකා පොතොහමිකා සදරා දුක්ඛවිපාකා ආයතිං ජාතිජරාමරණ්යා.

> "වෙදති විවෙයා කෙවලාති (සභියාති හගවා) සමණානං යානිපති⁴ බාහමණානං, සබාවෙදනාසු විතරාගො සබා වෙදමතිවව වෙදගු සො"ති.

^{1.} විදධා - සාසා, මජයං. 2. අවවුන්ංගනො - ස. 3. අවවුන්පපයනතා - ස. 4. බහාති - සිවු. 1. මජහං.

සංශ සමාදුෂ වතාන් ජනතු - 'සයං සමාදාය' - තෙමේ මෑ සමාදන් වෑ; වතානි - හසතිවනය හෝ අයව - හො - කුකකුර - කාක - වාසුදෙව -බලදෙව - පූර්ණහද - මණ්හද - අන්ති - තාග - සුපර්ණ - යසුම - අසුර -වනය හෝ...දිශාවනය හෝ ගෙත මොතොවට ගෙත ආදානය කොට සමාදනය කොට හුහණය කොට පරාමයී කොට අභිනිවෙශ කොට; ජනතු - සන්ත - තර...මනුජ නෙමේ නුසි 'සයං සමාදය වතානි ජනතු' යනු වේ.

උච්චාවචං නවජති සඤඤඤෛතතා – ශාසතාවරයකු කෙරෙත් ශාසතෘ-වරයකු කරා යෙයි, බමාඛාාතයකින් බමාඛාාතයකට – ගණයක් කෙරෙත් ගණයක්හු කරා – දූෂටියකින් දූෂටියකට – පුතිපදවකින් පුතිපදවකට – මාශීයකින් මාශීයකට යෙයි; සඤඤඤෛතතා කාමසංශුයෙහි වතාපාද– සංශූයෙහි විහිංසාසංශුයෙහි දූප්පිංඥයෙහි ඇලුණෝ වෙසෙසින් ඇලුණෝ හාත්පසින් ඇලුණේ ලැගුණේ ලන්න වූයේ පලිබුණි වූයේ, යම සේ තිතති– බීලය (=බිත්තියෙහි සටි කළ හුල)ක හෝ නාගදනතයක හෝ භාණ්ඩයක් සකත විෂකත ආසකත ලන්න ලන්නකළ පරිබුණි වූයේ ද, එහෙයින් ම කාම – වතාපාද – විහිංසා – දූෂටිසංඥයෙහි සකත...පරිබුණි වූයේ නුයි 'උච්චාවචං ගචඡනි සඤඤසතතා' යනු වේ.

විදවා එ අවදෙහි සමෙවට බම්මං - 'විදවං' යනු: විද්වද් වූයේ විද වට පැමණිගේ නුවණැතියේ නුවණින් විමසනුයේ මේඛා(=අනිතාාදි විසින් ຊາອກແ ແອ ແສງ) ඇතියේ; ອຍອຸເສ - ແກර මාගීແන්හි ແອກແ 'ຍາເ' යී කියනු ලැබේ; පුඥුව පුඥෙඤියය පුඥුබලය බම්විචයසමෝබාබාඞ්ගය විදශ්තාව සමාග්දුවේය සි; ඒ මාගීඥතවෙදයන්ගෙන් වීමංසාව ජාතිජරාමරණයන්ගේ අනතයට හිමස් අනතයට පැමිණියේ (මාහීයෙන්) කෙලවරට ගියේ (ඵලයෙන්) කෙලවරට පැමිණියේ පයසිනනයට ගියේ පයා නිතාකයට පැමිණියේ අවසානයට හියේ අවසානයට පැමිණියේ (මාග්යෙන්) තුංණයට ගියේ (ඵලයෙන්) තුංණයට පැමිණියේ තිලීයනයට (මාගීයෙන්) ගියේ (ඵලයෙන්) පැමණියේ පුතිෂාවරි (මාගීයෙන්) හියේ (එලයෙන්) පැමණියේ නිහීයට හියේ නිහීයපුංපන වූයේ අවිදුතිය (-නිවන)ට ගිගේ අවසූතපාජන වූගේ අමෘතයව නිගේ අමෘතයට පැමිණිගේ මාහීයෙන් නිවනට හියේ ඵලයෙන් නිවනට පැමිණියේ; තොකොත් වෙද (=දහයුතු ධම්) යන්ගේ අනතයට ගියේ නුයි 'වෙදගු' යැ, සතරමාගීදෙත-වෙදයෙන් වෘතුතදුෘඛයානේ අනතයට නියේ නුයි නෝ 'වෙදගු' යැ; නොංහොත් සප්තබම්යන් විදිත වන බැවින් 'වෙදගු' යැ. සත්කායදුවෙය විදිත වෙයි, විචික්ත්සාව - ශීලවුතපරාමශීය - රාගය - දොෂය - මොහය -මානය විදිත වෙයි, ඔහු විසින් කෙලෙසුන්ට පුතාය වූ පුනභීවය උපදවන කෙලශදරථ සහිත වූ දුංඛවිපාක දෙන අතාගනයෙහි ජාතිජරාමරණයන්ට පතාය වූ ලාමක අකුශලබම්යෝ විදිත වූවාහු වෙත්.

1. (බුදුහු 'සහිය' යි අමතා මෙසේ විදුළහ:) යමේක් ශුමණබාහමණ-යන්ගේ ශාසනු යයි කියන ලද යම වෙද කෙනෙක් වෙත් ද, ඒ සියලු වෙදයන් මාහීහාවතායෙන් කෘතා හෙයින් අනිතාශදිවශයෙන් විමසා එහි ජසදරාගපුහාණයෙන් ඒ සියලු වෙදයන් ඉක්මවා යළි වෙදපුතායෙන් හෝ අත් පරිද්දෙකින් උපදනා සියලු වෙදතාවන්හි විතරාග වූයේ ද හෙතෙම පරමාඞ්වශයෙන් 'වෙදගු' නම වේ යයි.

විදවා එ වෙදෙහි සමෙච්ච ඛම්මනති – සමෙච්ච අභිසමෙච්ච ඛාමං; 'සබො සඞ්බාරා අනිවවා'ති සමෙවව අභිසමෙවව බමමං; 'සබො සඞ්බාරා දුක්ඛා'ති සමේච්ච අභිසමේච්ච බම්මං: 'සබෙබ ධම්මා අනතතා'ති සමේච්ච අභිසමේච්ච බම්මං; 'අට්ජජා පච්චයා සඞ්බරා'නි සමේච්ච අභිසමේච්ච බම්මං; 'සබ්බාරපච්චයා විඤඤණ'නති සමෛච්ච අභිසමෛච්ච බමමං: 'විසාසැණපාවයා නාමරුපනාහි - නාමරුපපාවයා සලායතනතායි-සලායතනපවවයා ඵඤොති – ඵඤාපවවයා වෙදතාති – වෙදතාපවවයා තණහාති – තණහාපචවයා උපාදනනති-උපාදනපවවයා හවොති-හවපචවයා ජාතීති - ජාතිපවවයා ජරාමරණ 'නති සමේච්ච අතිසමෙච්ච **ධම්ම**ං: 'අපිජාත්රොබා සබබාරත්රොබො'ති සමෙචව අතිසමෙචව බමමං; 'සබබාර ත්රොධා විකුකුණත්රොඩො'ති සමෛව අභිසමෛවව බම්මං: විකුකුණ-ත්රොධා නාමරූපත්රොධො'ත් - නාමරූපන්රොධා සළාසතනන්රොධොති-සළාගතනනිරොඛා එසාන්රොබොත් - එසාන්රොඛා වෙදනාන්රොඛොත් -වෙදතානිරොධා තණහානිරොධොති - තණහානිරොධා උපාදුතනිරොධොති-උපාදුකතිරොධා භවතිරොඩොති - භවනිරොබා ජාතිනිරොබොති -ජාතිතිලරාධා ජරාමරණ තිරොබො'ති සමෛචම අභිසමෛචව බමමං; 'ඉදං දුක්කිං'නති සමෛච්ච අභිසමෙච්ච බම්මං; 'අයං දුක්කිසමුදයො'ති – අයං දුක්කි– න්රොබොත් – අයං දුකඛන්රොබගාමිනීපටිපදාත් සමෙවව අභිසමෙවව බවමං; 'ඉමේ ආසවා'ති සමේච්ච අතිසමේච්ච බම්මං; 'අයං ආසවසමුදගො'ති – අයං ආසවනිරෝබොති - අයං ආසවනිරෝධගාමනීපටිපදුති සමෙවව අභිසමෙව ධම්මං, 'ඉමේ ධම්මං අභියෙදුඤයාා'නි සමේච්ච අභිසමේච්ච ධම්මං, ඉමේ ධම්මං පරිඤඤඤයාහත් –ඉමේ බම්මා පහාතබබාති –ඉමේ බම්මා භාවෙතබබාති –ඉමේ බම්මා සච්ඡිකාතබබා'ති සමේච්ච අභිසමේච්ච බම්මං; ජනතං එස්සායතනාතං සමුද යකුව අපථබාමකාව අසාදයාව ආදීනවයාව නිසාරණයාව සමෙවව අභිසමේවව බම්මං: පඤවනනං උපාදනක්ඛණානං සමුදයඤව අපුවහාමඤව අසාද යුඩ ආදීතවයුව නිසාරණයුව සමේවව අභිසමේවව බමමං; වනුනනං මහාගුතානං සමුදයකුව අභාඕගමණුව අසසාදකුව ආදීතවකුව නිසසරණකුව අති ැමේවව බමමං; 'යං කිඤිව් සමෙචව අමුද ගබම්මං, සබබං හං ත්රොධබමම'නත් සමෙචච අතිසමෙචච බම්මනත් 'විදවෘ ව වෙදෙහි සමෙචච ධම්මං.'

න උච්චාවචං ශවජනි භූරිපශෝකී හි - න සන්ාරතෝ සභාරං ගවජනි, න බවමක්ඛානතෝ බවමක්ඛාතං ගවජනි, න දිවසීයා දිවසීං ගවජනි, න පටිපදාය පටිපදං ගවජනි, න මගානතෝ මගකං ගවජනි. භූරිපණෝකීන් භූරිපණෝකී මහාපණෝකී, පුථුපණෝකී හාසුපණෝකී ඒ ඒවනපණෝකී නිකා-පණෝකී නිබෛධිකපණෝකී; භූරි වුච්චනි පඨවී, තාය පඨවසමාය පණ්කී විපුලාශ වින්තාය සමනතාගතෝනි 'න උච්චාවචං ගචජනි භූරිපණෝකී.

^{1.} anacemas PTS.

විදවා ව වෙළදායි සමෙවුව බම්මං - සිටුසස් දහම්ට නුවණින් පැමණ, සිව්සස් දහම නුවණ්න් පිළිමද; 'සියලු සංසකාරයෝ ඇති වැ නැති වන් බැවත් අනිතායක'යි සිවුසස් දකම නුවණින් පැමණ අභිසමය කොට, 'සියලු සංසකාරයෝ පීඩා උපදවන බැවින් දුෘඛයහ'යි දහම් දූත අභිසමය කොට, 'සියලු බමයෝ විසයේහි නො පවත්තා බැවින් අනාත්මයහ'හි සිවුසස් දහම් නුවණින් දන අභිසමය කොට; 'අවිදාපතායෙන් (-අවිදාව නිසා) තුන් බිමට අයත් කුශලාදි සංසකාරයෝ පහල වෙනි' සිවුස්ස් දහම් නුවණින් දන පුතිවෙබ කොට, සංසකාරපතායෙන් වසුදුර්විඥ තාදී දෙහිස් ලෞකිකම්පාක්විඥනය පහල වේ යයි...ඒකුන්විසි පුතිසිකිව්ඥින– පුතාගෙන් වෙදනා සංඥ සංසකාරිසකකි සඞ්බාන්ත නාමිය හා රූපය වේ යයි...නාමරූපපතායෙන් චඤුරායතනාදී ෂඩායතනය වේ යයි...ෂඩාය ກກອກແລນ ຍັສສະະະສະພະຜູ້ ສະພຶດ ອົ ແຜີ... ສະຜິອກະເລນ විකුණ්සංස්පශීජාදී වේදනාව වේ යයි...වෙදනාපතායෙන් තාමණාව වේ ແຜີ... ກາອໜາສຸກາງແຕ່ກໍ່ໝາອາຊີ ດຽວກາດ ່ອອິ ແຜີ... ດຽວເກຽກແອດກໍ ຫອດ ອ^{5.} යයි...කමහවපතායෙන් පුතිසකිසකකි සබබාත රාතිය වේ යයි...ජාතිපුතායෙන් ජරාමරණය වේ යයි නුවණින් දන සිවුසස් දහම පතිවෙබ කොට, 'අවිදාව ගේ අනුකපාදනිරොධයෙන් සංසකාරයන් ගේ අනුතපාදනිරොබය වේ ශීසි නුවණින් දූන සිවුසස් දහම් අවබොඛ කොට; සංසකාරයන් ගේ අනුතපාදනිරොඩයෙන් විඥන්තිරොඩය වේ යයි -පුති සාබවිඥ නයා ගේ අනුත් පාදනිරොධයෙන් නාමරුපතිරොධය වේ යයි -නාමරූපතිරෝධයෙන් ෂඩායතනතිරෝධය වේ යයි - ෂඩායතනතිරෝධයෙන් ස්පශීතිරොබය වේ යයි - ස්පශීතිරොබයෙන් වෙදනාතිරොබය වේ යයි -වේදනාත්රොධයෙන් තාෂණාන්රොධය වේ යයි – තාෂණානිරොධයෙන් උපාදනන්රොබා වේ ගයි – උපාදනන්රොබයෙන් භවන්රොබය වේ ගයි – තවතිරොධයෙන් ජාතිනිරොධය වේ යයි – ජාතිනිරොධයෙන් ජරාමරණ න්රොබය වේයයි නුවණින් දන සිවුසස් අවබොබ කොට; 'මේ දුකැ'යි දන... මේ දුක් සමදය යි...මේ දුක් තැසීම යැයි...මේ දුක් නිරෝඛයට පමුණුවත පිළිවෙතැයි නුවණින් දන සිවුසස් පතිවෙබ කොට; 'මොහු ආසුවයෝ ග'යි...'මෙ දසළවසමුදය යි...මෙ ආසුවනිරොබය සි...'මෝ ආසුව-නිරොබගාමනීපතිපද, ස'යි දන සිවුසස්දහම අභිසමය කොට, 'මේ බම්යෝ සවහාවලසාණාවබොබවශයේත් ද තසුත්තාහ'සි දූන - මේ (ලොහුමක) බම්යෝ සාමානාලසාණෝවබොබවශ්යෙන් හාත්පසින් දනයුත්තාහ'යි දන -'මේ සමදයපකාරෙහි වූ බමයෝ ඒ ඒ ගුණාඞ්ගයෙන් හිළ යුත්තාන්'යි – 'මේ දහම්හු වැඩිය යුත්තාහ'යි – 'මේ දහම්හු පතාසම කට්යුත්තාහ'යි නුවණින් දූන සිවුසස් දහම් අවබොධ කොට, වසුමුරාදි මට්ග්පශීායතනයන් කේ සමුදය (–ඉපදීම)ද නිරොධය ද ආශවාදය ද ආදීනවය ද නිශ්ශ**්ණ**ය ද දත දහම පසක් කොට, පයොවාපදනසකකියන්ගේ සමුදය ද... තිශ්ශරණය ද දත – සතරමහානුතයන්ගේ සමුදය ද...තිශ්ශරණය ද දත – 'සමුදයපකාෂයෙහි වූ සියලු බමීජාතය නිරොඛකාභාව ඇතැ'සි නුවණුන් දත සිවුසස් දහම විශිෂටඥනයෙන් දන නුයි 'විදවා ව වෙදෙහි සමෙච්ච බම්මං' යනු වේ.

න උච්චාවචං ශවජති භූජිප කෙකුකු – ශාසනාවරයකු කෙරෙන් ශාසනා-වරයකු කරා නො යෙයි, බම්ාබාංතයකින් බම්ාබාංතයකට – දූළටියකින් දූළටියකට – පිළිවෙතකින් පිළිවෙතකට – මනෙකින් මහකට නො යන්නේයි. භූජිප කෙකුකු – පෘථිවිය බදු විපුලපුඥ ඇතියේ මහාපුඥ ඇතියේ පැතුරුණු පුඥ ඇතියේ තුෂට බහුල වූ පුඥ ඇතියේ අනිතාංදියෙහි වහා දිවෙන පුඥ ඇතියේ තියුණු වූ පුඥ ඇතියේ ලොහාදිය විනිවිදින පුඥ ඇතියේ සැ; පෘථිවිය 'භූරි' යැයි කියනු ලබයි, ඒ පෘථිවිසම වූ විපුල වූ විසානා වූ පුඥයෙන් සමන්විත නුසි 'න උචචාවචං ගචඡති භූරිප කෙකු' යනු වේ.

සුදඩවළු සසුතතන් දෙදසෙ

132 මහානිදෙදසපාළි

තෙතාහ හගවා:

"සහං සමාදය වතානි ජනතු උච්චාවවං ගවඡනි සඤඤසතෙතා, විදවා ව වෙදෙහි සමෛචව ධමමං උච්චාවවං ගවඡනි භූරිපඤඤ"නි.

4 - 6

ස සබබබමෙමසු¹ විසෙනිභූතො යං කිඤුම් දිටසං ව සුතං මූතං වා, තමෙව දසසිං විවටං චරනතං කෙනීබ ලොකසමං විකපාගෙයා.

ස සබබධමෙමසු විෂෙනිතුතො සං කියැවී දිට්ඨංච සුතං මුතං වාති-සෙතා වුවාති මාරසෙනා; කාසදුචාරිතං මාරසෙනා, වවිදුචාරිතං මාරසෙනා, මනොදුචාරිතං මාරසෙනා, රාගෝ මාරසෙනා, දෙසෝ මාරසෙනා, මොහෝ මාරසෙනා, කොඩො – උපතාහෝ–පෙ – සබබංකුසලාභි– සඬාරා මාරසෙනා. වුතතං හෙතං හගවතා:

- "කාමා තෙ පඨමා සෙනා දුනියා අරති වුච්චති, තතියා බූපරිපාසා තෙ වතුත් තණනා පවුවේති.
- පණුවම්² පිනමදධං තෙ ජටහා හිරු පවුවෙනි, සතනම්³ විචිකිවුණු තෙ මකෙඛා ථමෙහා තෙ අටහීමා.
- ලාහෝ සිලෝකෝ සකකාරෝ මිච්ඡා ලදේඛා ව ගො සසෝ, යො වතතාතං සමූකකංසෙ පරේ ව අවජානති.
- එසා තමුව තෙ සෙනා කණහසසාහිපාහාරිණි,
 න නං අසුරො ඒනාහි ජෙනා ව ලහතෙ සුඛ"නහි.a

ගතො වතුහි අරියමගොහි සබබා ව මාරසෙතා සබෙබ ව පටිසෙනිකරා ක්ලෙසා ඒතා ව පරාඒතා ව හඟා විපාලඟා පරමවූබා, සො වුවවති විසෙ කිහුතො; සො දිරෙඪ විසෙනිහුතො සුතෙ විසෙනිහුතො මූතෙ විසෙ කිහුතො විකුසැතෙ විසෙනිහුතොති – ස සබබබමොතු⁴ විසෙනිභූතො යං කිඤා දිටඪං ව සුතං මුතං වා.

වා කාර්ත් කරීම් කරීමා ප්රතාන කරීමා ප්රතාන කරීමා ප්රතාන කරීමා ප්රතාන කරීමා ප්රතාන කරීමා කර ක් කරීමා ක ක් කරීමා ක ක් කරීමා

මහාති**දේ**ශපාලිය

එයින් වද,ලක බුදුහු:

''සයං සමාදුය-පෙ-ගචජති භූරිපඤඤෝ''යී.

4 - 6.

ඒ භූරිපාඥ වූ සමණාසුව තෙමේ යම් කිසි රුපාලම්බනයක් නෝ ශබ්දලම්බනයක් නෝ ගති-රස-ඓාටස්බබ ආලම්බණයක් නෝ වේද, ඒ සියලු බමීයන්හි අකුශලාභිසාංසකාර සබාහත මරසෙනග වනසා සිටි වන බැවින් විසෙනී වූයේ වෙයි. මෙසේ විශුදඩ දශීන ඇති විවෘත වැ හැසිරෙන ඒ රහත්හු මෙ ලොවැ තෘෂණාදි කවර කලපනයකින් විකලපනය කරන්නේ ද.

ස සබබධමෙමසු විසෙනිභූතො යං කිසාව දිටසං ව සූතං මූතං වා - 'සෙතා' යි මාරසෙනාව කියනු ලබයි, කායදුශවරිතය මාරසෙතා යැ, වාන්දුශවරිතය - මනොදුශවරිතය මාරසෙතා යැ, රාගය මාරසෙතා යැ, දේවෂය - මොහය - තොබය - උපනානය...සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයෝ මාරසෙතා යි. මේ වදාරන ලද මැය භාගාවත්හු විසින්:

1. ''අනතකය, වස්තුකාම කෙලශකාමයෝ තාශේ පළමු වැනි සෙතාව යැ, වනසෙනසුන්හි හෝ අගිකුශලබමීයන්හි උපදනා අරතිය දෙවැනි සෙතාව යැයි කියනු ලැබෙයි, සා පවස් දෙක තාශේ තෙවැනි සෙතාව යැ, පයෝෂණතාමණාව සතරවැනි සෙනාව යැයි කියනු ලැබේ.

2. පිතමදඛය තාගේ පස්වැති සෙතාව හැ, තැතිගැනීම සඹාහංත බියසුලු බව සවැන්නී යැයි කියනු ලැබෙයි, පයඞ්පේතියෙහි සැකය තාගේ සත්වැනි සෙනාව යැ (මාතය) මකුබව හා සතමහය තාගේ අටවැනි සෙතාව යි.

3. ලාභය පුශංසාය සත්කාරය යන මොහු ද ම්ථාාවෙන් ලද යශස ද නවවැනි සෙනාව වෙයි, ජාතාාදිය හෙතු කොටගෙන ආත්මොත්– කමීණය ද පරවණිනය ද දසවැනි සෙනාව වේ.

4. අතනකය, කෘෂණබම්යෙන් සමනිත වූ තා ගේ මේ දශවිබ සෙතා තොමෝ මහණබමුණන්ට අනනරාය කරන සුලු වෙයි, සූර නො වූ පුරුෂ තෙමේ ඒ මරසෙතහ නො දිනයි, යළි කායජීවිත නිරපෙකා වූ සුර තෙමේ ජයගුහණය කොට මහපලසුවයට පැමිණෝ" යයි.

යම හෙයකින් සතර ආයසීමාගීයෙන් සියලු දශවධ මාරසෙනාව ද පුතිපකා බව කරන සියලු කෙලශයෝ ද දිනන ලද්දහූ පරදවන ලද්දහු බිදින ලද්දහු සුණුම්සුණු කරන ලද්දහු පරාමමුඛ බවට පමුණුවන ලද්දහු ද වෙති, හෙතෙම විසෙනීතුන (=තිකෙලශ වූගේ) යැයි කියනු ලැබේ. හෙතෙම රුපායනනයෙහි විසෙනී වූයේ ශබ්දයතනයෙහි – ගති–රස සපුවෙවනායතනයෙහි – ධම්ායතනයෙහි විසෙනී වූයේ නුයි 'ස සබාබාමෙමසු විසෙනීතුනො යං කිඤිවි දීටසං වසුතං මුතං වා' යනු වේ. තමෙව දශසිං විවටං එරනතහති – තමෙව සුදාදයසිං විසුදාදයසිං පරිසුදාදයසිං වොදනදයසිං පරියොදනදයසිං; අළු වා සුදාදයසතං විසුදාදයකතං පරිසුදාදයකතං වොදනදයසතං පරියොදනදයකතං; විවටතති තණහාජදනං දිව්යීජදනං කිලෙසඡදනං දුච්චරිතජදනං, තානි ජදනාති විවටානි නොතති විදාංසිතානි උශකංටිතානි සමුගකංටිතානි පහිනානි සමුචජිතතානි වූපසනතානි පටිපාසකද්ධානි අහබබුපාතතිකානි කැණෙතුනිතා දඩසංනි; එරහනතති වරතතං විවරහතං ඉරීයනතං වතෙතනතං පාලෙනතං යපෙනතා කාළෙනතනති – තමෙව දසසිං විවටං වරනතං.

කොන්ඩ ලොකයම්ං මිකපාරයගාත් - කපාති දේව කපා: තණතා-කපො ව දිට්ඩිකපො ව - පෙ- අයං තණහාකපො - පෙ- අයං දිට්ඩිකපො. තසා තණනාකපො පහිනො, දිට්ඩිකපො පවිනිසාවෝ. තණනා-කපාසක පතිනතතා දිට්ඩිකපාසක පටිනිසසටස්තතා තොන රාගෙන කුපොගා? කොත දෙසෙන කපොගා ? කෙන මොහෙත කපොගා ? කෙත මාතෙත කපොයා ? කාය දිව්සියා කපොයා ? කෙත උභාවෙවන කපොයා ? කාය විවකිවරාය කපොයා ? කෙහි අනුසයෙහි කපෙසගා රතෙනාති වා දුටෙයාති වා මූලෙහාති වා විනිබදේඛාති වා පරාමටෙසාති වා විකෙඛපගතොති වා අතිටස්ං ගතොති වා ථාම්ගතොති වා ? තෝ අභිසඩබාරා පහිතා. අභිසඩබාරානං පහිතතනා ගනියා* කෙත කපොයා නෙරයිකොති වා, ත්රචිණාතයොතිකොති වා, පෙතතිවිසයි-කොති වා, මනුසොති වා, දෙවොති වා, රුපිති වා, අරුපිති වා, අසකක්ති වා, නෙවසකක්තාසකක්ති වා? සො හෙතු නති පවවයො නති කාරණං නති, යෙන කපොයා විකපොයා විකපාං ආපජෝයා. ලොකසමිනති අපායලොකෙ මනුකාලොකෙ දෙවලොකෙ බනිලොකෙ வற்றை காழ் வில்லா வி

තෙතාහ හගවා:

''ස සබාධවෙමසු විසෙනිභූතො සං කිඤිඩ් දිටසංව සුතං මුතං වා, තමෙව දසයිං පිවටං වරනතාං කෙනීධ ලොකයමිං විකපාගෙයාං''ති.

4 - 7

ත කපාගනති ත පුරෙක්බරොනති අච්චනතසුදඹංති³ ත තෙ වදනති, අදෙනගනුදා ශ^වතං⁴ විසරජ ඇසං න කුබබනති කුහිඤුව් ලොකෙ.

^{1.} එතෙ – මනුප. 8. ගතියෙ – සීමු. II. 8. අම්මනතනයුදුයි – සීමු. II. මජහං 4. ගතිනං – සීමු. I.

තමෙව දසසිං විවටං වරයනං - ඒ මෙසේ ශුදාදර්ශී වූවනු විශුදාදර්ශී වූවනු පරිශුදාදර්ශී වූවනු වාවදනදර්ශී වූවනු නාත්පසින් විශුදා දශීන ඇත්තනු; නොහොත් ශුදාදශීන විශුදාදශීන පරිශුදාදශීන වාවදනදශීන පයාවිදනදශීන ඇත්තනු. විවටං - තෘෂණා සභාහාත ඡදන (පසෙවෙනි) ය දුපට්ඡදනය කෙලශඡදනය දුපවරිතඡදනය අවදාුඡදනය යන මෙ කෙලෙස් ඡදනයෝ විවෘත කරන ලද්දනු වෙති, විබවංශන කරන ලද්දනු උද්ඝාවන කරන ලද්දානු සමුද්ඝාවන කරන ලද්දානු අභ්වොත්තක කරන ලද්දානු සුවණගින්නෙන් දවන ලද්දානු වෙත්, විරිධානං - හැසිරෙනුවනු පෙසෙසින් හැසිරෙනුවනු ඉරියවූ පවත්වනුවනු ඉරියවූ උපදවනුවනු ඉරියවූ රක්තනු සැපෙනුවනු සාපනය කරවනුවනු නුයි 'තමෙව දසකිං විවටං වරනතං' යනු වේ.

තොන්ඩ ලොකසමං විකාපයෙයා – 'කපා' යනු: තෘණොකලාන යැ දුටේකලාන යැයි කලානයෝ දෙදෙනෙකි....ඔහු විසින් තෘෂණාකලාය පුහිණ ගැ දළටකලාය දුරලන ලද; තෘණොකලානය පුහිණ හෙයින් දුටිකලාතය දුරලන ලද හෙයින් කවර රාගයෙකින් කවරෙක් විකලානය කරත්තේ ද, කවර දොෂයෙකින් - කවර මොහයෙකින් - කවර මෘතයෙකින් – කවර දුටේගෙකින් – කවර ඖතුඛතායෙකින් – කවර විචිකිත්සායෙකින් – සාවර අනුසයබමීයෙකින් රක්ත යැ තෝ දව්පට යැ හෝ මුඪ යැ හෝ විතිබදධ යැහෝ පරාමාෂට යැ හෝ විකෙෂපයට හිගේ යැ හෝ අතිස්ථාවට බිගේ ගැ හෝ තදබවට බිගේ ගැ හෝ කලපනය කරන්නේ තෙතු වූ) ඒ අභිසංස්කාරයෝ පුහිණයහ. (කලපතයව ę, අභිසංසාග්යන් පුහිණ වන බැවින් කුමක් හෙතු කොටගෙන නිරගට ගන්නෙකැයි හෝ තිරිසන් යොති ඇතියෙකැයි හෝ පුතුවිෂය ඇතියෙකැයි කෝ මිතිස් වෙයි කෝ දෙවි වෙයි හෝ රුපි - අරුපි - සංඥි - අසංඥි -තෛවසංඥිනාසංඥි වෙසි හෝ එක්තරා ගතියෙකින් කල්පනය කරන්නේ ද, යම තෙයකින් කලාන විකලාන කරන්නේ ද, විකල්පයට පැමිණෙන්නේ ද, ඒ හෙතුව තැත, පුතාය නැත, කාරණය නැති. ලොකයමං -අපා යලෝකයෙකි ... ආයතනලෝකයෙහි නුසි 'කෙනීබ ලෝකසමං විකපාගෙයා' යනු වේ. එගින් වදුලහ බදුහු:

''ස සබබධමෙමසු-පෙ-විකපාරෙයා'' යි.

4 - 7.

යම තෙයකින් ඒ ශංනන වූ ක්ෂිණාසුවයෝ දවි30 තෘෂණාදි කලපතයන් හා පුරසකාරයන් අතුරෙන් කිසිවකින් කල්පනය නො කෙරෙන් ද, පෙරටු නො කෙරෙන් ද, ඔවුහු (පරමාඞී අතෘනතශුදඛය අධිගත වන බැපින් අතෘනතශුදඛ වූවාහු මෑ) අකිය – ශාවෙතදුවේ අතෘනතශුදඛ යයි නො කියන් ද එහෙයින් සවකීය වනතසනතානයෙහි ගෙතුණාවූ අදෙනගුන යයි කියන ලද අභිබාංදි වතුර්වරා කායගුනාය සිඳපියා කිසි ලොකයෙක්හි තෘෂණාව නූපදවත්.

න භාපසයනත් න පුරෙකඛරොනතිති - 'කපහා' ති ඓ කපහා: තණහා-කුපො ව දිව්ඨිකපො ව - 7ෙ- අගං තුණහාකපො - 7ෙ- අගං දිව්ඨිකපො. තෙසං තණනාකපො පහිනො, දිටසීකපො පවිනිසාවෙඨා. තණනා-කපාසස පතිනනතා දිටසිකපාසය පටිනිසාටඪතතා තණහාකපාං වා න කුදෙපනති¹ න ජනෙනුකි න සඤ්නෙනුති න නිඛාතෙතනුති නාභිතිබාතෙතතතීහි හ කපාසනති; න පුරෙකබරොනතින් 'පුරෙකබාරා'හි ලේ පුරෙකබාරා: තණහාපුරෙකබාරො ව දිටසීපුරෙකඛරො ව -පෙ-අයං තණභාපුරෙකඛාරො –පෙ– අගං දිටසීපුරෙකඛාරො. තෙසං **තණහා**-පුරෙකඛාරො පහිනො, දිවසිපුරෙකඛාරො පටිතිසාවේ. කණහා පුරෙකඛාරසස පතිනතතා දිවසීපුරෙකඛාරසස පවිනිසසවස්තතා න තණතං වා න දිටසිං වා පුරතො කළුා වරනති; න තණහාබජා න තණහාකෙතු න තුණුනාබ්පතෙයාං ත දිටසීබජා න දිට්යිකෙතු න දිට්ඨාබ්පතෙයාං, න කණහාය වා ත දිවසීයා වා පරිවාරිතා චරතතීති – න කපෙයනති ත පුරෙකුරොතති.

අවවනතසුද්ධිනති² න තෙ වදනතිති – අවවනතසුද්ධිං සංසාරසුද්ධිං අකිරියදිවසීං³ සභාතවාදං ත වදනති ත කථෙනති ත භණනති ත දීපයනති ත වොහරනතීති 'අවවනතසුද්ධිංති ත තෙ වදනති.'

ආදන්ගන්ං **ශුළිතුං විසජජාති - '**ගඣා' ති වතතාරෝ ගඣා: කායගෂාළු, බාාපාදේ, කායගනො, සීලබබතපරාමාසො අතිරඣා කායගනෙවා, ඉදංසච්චාතිනිවෙසො කායගනෙවා. අතතතො දිට්ඨියා රාගො කායගනේ, පරවාදෙසු ආසාතො අපාචාතය බහාපාදෙ අභිරඣා කායගනයුවා. අතනනො සීලං වා වතං වා සිලබබතං වා පරාමසනතීති සීලබබතපරාමාසො කායගනේ. අතනතො දිටයි ඉදංසවවාහිනිවෙසො කාගහනවා. කිං කාරණා වූවවති* ආදනහනවා ? තෙහි ගනෙවහි රුටං ආදියනති උපෘදියනති ගණකනති පරාමසනති අභිනිවිසනති. වෙදනං සඤඤං සබ්බාරේ විඤඤුණං ගතිං උපපතතිං පටිසකිං භවං සංසාරවටටං ආදියනති උපාදියනති ගණහනති පරාමසනති අභිනිවිසනති, තං කාරණා වුච්චති⁴ ආදනගනො. විසජරාහී ගනෝ වොසසජිතා වා විසජර; අථ වා ගමණු ගුපිතෙ ගණුමාත බඳෙබ විබදෙඩ අාබදෙඩ ලගොන ලගායිතෙ පළිබුගො බනානෙ පොටයිනා විසණ; යථා වයනං වා රථං වා සකටං වා වා සජරං විසජරං කරෝනක් විකොපෙනති, එවලමවං සඤමානිකං ගනෙළු වොසසජිතිා වා විසරජ; අථවා ගනෙළු ගලිනො ගනුදිනො බනෝ ආබන්ඩ ලහො ලගස්තෙ පළිවුදේධ වනිනේ පොඨලිනා විබනො විසජාති 'ආදනගානං ගවතං විසජා.'

 ^{1.} නා කාපායනති - මනුප.
 2. අච්චනකසුදගිනි - සිමූ II. මජසං.

 3. අකිරිගසුදබං - සාකා
 4. වුව්වහති - සිමූ I මජසං.

හා කාෂයෙනාත් හා පුරෙකාබරෝහන් - 'කපා' යනු තාෂණංකල්ට යැ දුවේකල්ප යැයි කල්පයෝ දෙදෙනෙක් වෙති:... ඔවුන් විසින් තෘෂ්ණා-කල්පය පුහිණ යැ, දූටේකල්පය දුරලන ලද්දේයැ තාෂ්ණාකල්පය පුහිණ වන බැවින් දූටේකල්පය දුරලන ලද බැවින් තෘෂ්ණාකල්පය පතීණ වන බැවින් දූටේකල්පය යුරලන ලද බැවින් තෘෂ්ණාකල්පය හෝ දූටේකල්පය හෝ කලපනය හෝ කෙරෙති, නුපදවති, නො නිපදවත් නුයි - 'න කපපයනති' යනු වේ. හා පුරෙකාඛරෝහති - තෘෂ්ණාපුරස්කාරයැ දූටේපුරස්කාර යයි පුරස්කාරයෝ දෙදෙනෙක් වෙති:...තෘෂ්ණාපුරස්කාරය පුහිණ වන බැවින් දූටේපුරස්කාරය දුර ලන ලද බැවින් තෘෂ්ණාව හෝ දූටේය හෝ පෙරටු කොට නො හැසිරෙති; තෘෂ්ණාව බවජ කොට ඇත්තානු තෘෂ්ණාව කෙහෙලි කොට ඇත්තානු තෘෂ්ණාව අධිපති කොට දෑත්තානු, දූටේය බවජ කොට ඇත්තානු දූටේය කෙහෙලි කොට ඇත්තානු දූටේය අධිපති කොට ඇත්තානු නො හැසිරෙති; තෘෂ්ණාව විසින් හෝ දූටේය විසින් හෝ පිරිවරන ලද්දුහු තො හැසිරෙත් නුයි 'න කපපයනති හ පුරෙකකරෝනති' යනු වේ.

අවව හනසුදඬිනකි න තෙ වදනකි – අකියද පේය ත් ශ්ාශවතවාදයත් අතා නතගුදඬ යැ සංසාරශුදඬ යැයි නො කියති නො බෙණෙති නො දක්වති වාවහාර නො කෙරෙත් නුයි 'අවවනකසුදඬනති න තෙ වද නති' යනු වේ.

ආද නහපරිං හළිතං විසජජ - 'ගත්' යනු අභිධානකායහන් යැ වාංපාදකායගුනු යැ ගීලවුතපරාමශීකායගුනු යැ ඉදංසතාහනිනිවෙශකාය -හුළු ගැසි හුළුයෝ සතර දෙතෙක් වෙති: සවකිය දුෂටිය පිළිබද ඡ්ඤරාගය 'අභිබතාකායනුන්' නම, පරවාදයන්හි කොපය තො සතුව 'වහාපාදකායහුඤ්' නම්, තමානේ බීලය හෝ විතය හෝ ශිලවුතය හෝ පරාමශී කෙරෙත් නුයි 'ශීලවුතපරාමශීකායගුණ' නම, තමාගේ දූෂටිය 'ඉදංසතාසාහිතිවෙශකාශහුනා' තම්, කවර කරුණෙකින් 'ආදුනහනා' සී කියනු ලැබෙයි ? යත්: මෙකියන ලද අභිබහාදි නාමකායහුඤායන් හෙතු කොටගෙන වතුසමුවසානිකරුපාරම්මණය ආදනය කෙරෙති උපාදුනය (=දුඩි කොට ගැනීම) කෙරෙති තෘෂ්ණාලතණයෙන් ගනිති, දුටෙිලහණයෙන් පරාමශී කෙරෙති, මාතහුහණගෙන් අභිනිවෙශය කෙරෙත්. වෙදනාව සංඥාව සංස්කෘරයන් විඥානය ගතිය උත්පතතිය පුතිසැඬිය තර්ග සංසාරවර්තනය ආදනය කෙරෙති උපාදනය කෙරෙති හුහණය කෙරෙති පරාමශී කෙරෙහි අභිතිවෙශය කෙරෙත්. එ කරුණෙත් 'ආදනගුෂා' යී කියනු ලැබේ. විෂජජ - ගුණ (බතින) යන් මොනොවට විසුරුවා හෝ හැර, නොහොත් බන්බනයන් ගුෂුනයන් බන්බයන් විබන්බයන් අංඛණි-(-අනෙකවිබමකි) යන් ලග්න වූවන් ලග්ගිත වූවන් හාත්පසින් බදඩ-වූවත් බතිනයන් පොළා දුරු කොට; යම සේ වාහනයක් හෝ රථයක් හෝ ගැලක් හෝ යානයක් හෝ ගලවා අපරිභොග කෙරෙත් ද සුණු කෙරෙත් ද, එසෙයින් ම කායහුළුයන් විසුරුවා හෝ දුරු කොට, නොහොත් හුඤ(-බණින)ගත්...හාත්පසිත් බැඟි වූවන් බණිනගන් පොලා දුරුකොට නුයි 'ආදනගනාං ගව්තං විසජර' යනු වේ.

ආසං න කුබබ හති කුහිඤම් ලොකෙති – ආසං වුවවති තණහා යො රාගො සාරාගො – පෙ – අභිජකිං ලොහො අකුසලමූලං; ආසං න කුබබනතිති ආසං ත කුබබනති ත ජනෙනති න සඤජනෙනති ත නිබබතොතතයි න අභිනිබබතෙතනති; කුහිඤමිනි කුහිඤච් කිමහිවි අජකිතතං වෘ බහිදුබා වා; අජකිතතබහිදුබා වා; ලොකොති අපායලොකෙ – පෙ ආයතනලොකෙති 'ආසං ත කුබබනති කුහිඤච් ලොකෙ.'

තතෙතෘහ හගවා:

"න කපසයනති ත පුරෙකඛරොනති අච්චනතසුදතිනති ත තෙ වදනති, ආදනගතවං ගටිතං විසජජ ආසං න කුඛානති කුහිඤුච් ලොකෙ"ති.

4 - 8

සීමාතිගො බාහමණො තසා තසම ඤතා ව දිසා ව සමූගාගතිතං, ත රාගරාගී¹ ත විරාගරතෙතා තසසීබ තසම පරමුගාගතිතං.

සිමාතිගො බාහමරො තසා හසු කැතා ව දිසා ව සමගන කිතානති – 'සීමා'ත් වතසෙසා සීමායො: සකකායදිවසී විවිකිවණ සීලබාතපරා මාසො දිටහානුසයො විචිකිචඡානුසයො තදෙකටහා ව කිලෙසා. අයං ඔලාරිකං කාමරාගසයෙද ජනං පටිෂසයෙදුජනං පඨමා සීමා. ඔලාරිකො කාමරාගානුසයො පටිඝානුසයො තදෙකටසා ච කිලෙසා, අයං දුනියා සීමා. අනුසහගතං කාමර්ගසඥෙසුජනං පටිසසඥෙසුජනං අනුසහගතො කාමරාගානුසගො පටිඝානුසගො හදෙකටහා ව කිලෙසා, අතුං තතියා සීමා. රූපරාගො අරූපරාගො මාතො උදඛවවං අවජා මාතානුසයො හවරාගානුසයො අව්ජානුසයො තදෙකටහා ව කිලෙසා, අයං චතුළුං සීමා. යතා ච වතුනි අරියමගොනි ඉමා චතසොං සීමාගො අභිකකනෙනා හොති සමතිකකනෙනා විතිවතෙනා, සො වුවවති සීමාතිගො. මාහමණොති - සතනතතං බමොතං බාහිතතතා බාහමණෝ; සකකායදිවයි බාහිතා හොති, විචිකිචරා බාහිතා හොති, සීලබබත පරාමාසො බාහිතො හොති - පෙ - අසිතො³ තාදී පවුචවතෙ ස බුහමා. හසාහ - අරහතා බණාසවසා; කුඩාහ - පරවිතනකුණෙන වා කුණා, පුබොනිවාසානුකතතිකුණෙන වා කැතිා; දිකිවාති - මංසවකබුනා වා දිසවා, දිබබවකබුනා වා දිසවා; 'සීමාතිගො බාහම්ණො තසස නසුම සැනා ව දිසා ව සමුශශකිත'නති – තසා ඉදං පථමං අහාං සෙවසං විසෙවසං⁴ පාමොකබං උතනමං පවරනති, ගහිතං පරාමවසං අභිනිවිවසං අධිමුතතං තසි ත සනති න සංවරාති නූපලබහති පතිතං සමූචජිතනං වූපසනතං පටිපපසාදුඛං අහබවුපාතතිකං කැණකාහිතා දඞ්ඪනති 'සීමාතිගො බාහමණෝ තසස තසම සැතා ව දිසා ව සමුහාගිතං.'

1. රාගරාජී – සුකි අ.

3, අතිශයිතොං - ගතා, මජනං,

- 2. වනුවේ සීමා PTS.
- 4. විසිවර් මජ්සං.

දාසං න කුබබනති කුගියැවී ලොකො - 'ආසං' සී තාෂණාව කියනු ලබයි; යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක්...අභිබාංචක් ලොහඅකුශලමූලයෙක් වේ ද එයයි. දාසං න කුබබනති - ආශා නො කෙරෙති නො දනවති නූපදවති වෙසෙසින් නූපදවත්. කුගියැවී - අබාංතමයෙහි හෝ බාහායෙහි හෝ අබාංතමබාහායෙහි හෝ කිසි තානෙක්හි කොහිත්; ලොකො -අපායලොකයෙහි...ආයතතලොකයෙහි නුයි 'ආසං න කුබබනති කුහිඤුච ලොකෙ' යනු වේ.

එයින් වදලන බුදුහු:

''ත කපාගනති-පෙ-කුතිඤිව් ලොකො"යි.

4 - 8.

ඒ භූරිපාඥ වූ සමණාසුව තෙමෙ වතුර්විධ කෙලශසීමාව ඉක්මවූගේ යැ, බාහිතපාපී හෙයින් බාහමණ යැ, ඒ සමණාශුව හට පරසිත් දන්නා නුවණින් පෙර වසූ කඳපිළිවෙළ දන්නා නුවණින් දන හෝ මසැසින් හා දිවැසින් දක හෝ මොතොවට බැස ගන්නා ලද්දක් නැත. තවද හෙනෙම කාමරාගයෙන් රාගවත් නො වෙයි. රුපාරුපරාග සඞ්ඛාාත විරාහයෙන් රතක වූයේ නොවෙයි. ඔහුට මෙලොවැ උතුමැයි දඬව ගන්නා ලද කිසිවක් නැත්තේ යි.

සිමාතිතො බාහමණො තසා නපු ඤාතා ව දිසා ව සමූගාගිතං -'සීමා' යනු: සතර සීමාවෙකි: සත්කායදුමට යැ විවිකිත්සා යැ ශීල-වතපරාමශී කැ දූපවානුශය යැ විචිකිත්සානුශය යැ ඔවුන් හා(සහජෛකාණි විසින්) එක් වැසිරි කෙලශයෝ ගැ යන මේ පුථම සීමා යැ; ඖදුරික වූ කාමරානසංගොජන ගැ පූතිෂසංයොජන ගැ, ඔංදුරික වූ කාමරාගානශය යැ පුතිඝානුශය යැ, ඔවුන් හා එක් වැ සිටි කෙලශයෝ යැ යන මො තොමෝ දෙවැනි සීමා යැ; අනුසහගත වූ කාමරාගසංයෝජන C37 පුතිඝසංයෝජන යැ, අනුසහගත වූ කාමරාගානුශය යැ පුතිඝානුශය යැ, ඔවුන් හා එක් වැසිටි කෙල ශයෝ යැ ගන මෝ තොමෝ තෙවැනි සීමා යා; රූපරාග යැ අරූපරාග යැ මාත යැ ඖතුඛතා යැ අවිජා යැ, මාතා-නුශය යැ භවරාගානුශය යැ අවිදැනුශය යැ. ඔවුන් හා සහජෛකස්ථ විසින්. එක් වැ සිටි කෙලශයෝ යැ යත මෝ තොමෝ සතරවැනි සීමා යි. සතර ආය⁸මාගීයෙන් මේ සතර කෙලෙස් සීමාවන් ඉක්මවූ වෙසෙසින් ඉක්මවූ අතානතයෙන් ඉක්මවූ තැන් සිට හෙනෙම 'සීමාතිහ' යයි කියනු ලැබේ. බාහමරෝග - සපතබම් කෙනකුත් බාහිත වන බැවත් 'බාහමණි' u; සත්කායදු**පටි**ය බාහිත වෙයි, විචිකිත්සාව - ශීලවූතපරාමශීය බාහිත වෙයි...තෘෂණාද වෙත් අනිශිත වූ අවලෝද හමකි තාදී වූ හෙතෙම 'බාහමණ' යසි කියනු ලැබේ. තසා - රහත් හට සමණාශුවහට; කුවා - පරවිතනඥත-යෙන් හෝ දන පූවීතිවාසානුසමෘති ශූතයෙන් හෝ දන; දිසමා - මසැසින් හෝ දක, දිවැසින් හෝ දක; ''සීමාතිගො බාහමණෝ තසා නති කුණා ව දිසා ව සමූකාහිතං" - ඔහුට මේ පරම ගැ අහු ගැ හෙසේ හැ වෙසෙසින් ශෙෂඪ යැ පාමොක් යැ උතුම යැ පුවර යැයි ගන්නා ලද පරාමෘෂා වූ අභිතිවෙශය කළ අබාවසිත වූ අධිමුකත වූවක් නැත, අවිද,මාන ශැ තො ලැබෙයි පුහිණ ගැ සමුචඡිතන ගැ වෘදුපශානන හැ පුතිපුශුඛා ගැ අහවෙතාත්පතතික යැ ඥතාන්නීත් දන්බ නුයි 'සීමාතිගො වුංහමණො තසා නති ඤති ව දිසා ව සමූකාහිතං' යනු වේ.

න රාගරාහි හා විරාහරතෙනානි – රාගරතතා වුව්වනති යෙ පකුවසු කාමගුණෙසු රතතා හිද්ධා ගටිතා වුවාරිතා අපේඛාපනතා ලංකා ලංකිතා පළිබුද්ධා; විරාගරතතා වුව්වනති යෙ රූපාවවරඅරූපාවවරසමාපතතීසු රතතා හිද්ධා ගටිතා මුවාරිතා අපේඛාපතතා ලංකා ලංකිතා පළිබුද්ධා; 'ත රාගරාහී න විරාගරතෙතා'ති යනො කාමරාගො ව රූපරාගො ව අරූපරාගො ව පනිනා හොනති උචරිතනමූලා තාලාවානුකතා අතභාවකතා1 අංගතිං අනුපොදබමා, එතතාවතා 'ත රාගරාහී න විරාගරතෙතා.'

තාස්ඩ නාත් පරමුණාන්තානයි - 'තසසා'ති අරගතො බණාසවසස; තසස ඉදං පරමං අඟාං සෙවසං විසෙවසං පාමොකබං උතාමං පවරනති ගහිනං පරාමවසං අභිනිවිවසං අජෙඣාසිතං අගිමුනතං නත්ම ත සනති න සංවිජජති නූපලබහති සමුවජිතනං වූපසනතං පටිපාසසදබං අහබබුපාතනිකං සිදුණාගතිතා දඩසනත් 'තසයීබ තත්ම පරමුගානහීතං.'

තෙතාහ හගවා:

'·සීමාතිගො මාහම්ණො තසස තපප ඤූණා ච දිසා ච සමූගානීතං, න රාගරාගී ත විරාහරතෙතා තසයිබ තපම පරමූහානීතං''නති.

සුදුබටඨකසුතතන්දෛසො එතුපෙහා.

5

පරමටඨකසුතතනිදෙදසො

අථ පරමටඪකසුතතනිදෙදසො වුවවති.2

5 – 1

පරමනති දිටසීසු පරිබාසානො ඔදුතතරිං කුරුතෙ³ ජනතු ලොකෙ, හීතාති අඤෙඤ තතො සබාමාහ තසමා විවාදුනි අවිතිවතෙතා.

පරමහති දිටයීසු පරිබාසාහෝති – සහෙතකෙ සමණබාහමණා දිවසීගතිකා, තෙ 'ආාසවසියා දිවසීගතාතං අඤඤතරඤඤතරං දිවසීගතං ඉදං පරමං අඟාං සෙවසං විසෙවසං පාමොකඛං උතතමං පවරහති ගහෙඟා උඟාගෙඟා ගණනිතා පරාමසිතා අතිනිවිසිනා සකාය සකාය දිවසීයා⁴ වසනති⁵ ආවසනති පරිවසනති, යථා අගාරිකා වා සරෙසු වසනති, සාපතතිකා වා ආපතතීසු වසනති, සකිලෙසා වා කිලෙසෙසු වසනති, එවමෙව සනෙතකො සමණබාගමණා දිවසීගතිකා, තෙ දවාසටසීයා දවසීගතාතං අඤඤතරඤඤතරං දිවසීගතං ඉදං පරමං අඟාං සෙවසීං විසෙවසං පාමොකඛං උතතමං පවරහති ගහෙතා උඟාහෙති ගණනිතා අතිනිවසිනා සකාය සකාය දිවසීයා⁴ වසනති ආවසනති පරිවසතතිති 'පරමනති දිවසීසු පරිබාහතො.'

 ^{1.} අසාභාවං හතා - සාං.
 2. සුතතං වක්ඛන් - සිමු. II.

 3. යදුතතරී කුරු නෙ - මනුලා.
 4. සක්ඛායදිසීයා - සාං.

 5. පවසකයි - මන්සං
 5. පවසකයි - මන්සං

න රැතරයි න වරාතරකෙකා – පස්කමගුණයෙහි ඇලුණානු හිජු වූවානු හෙතුණානු මුසපත් වූවානු ඇතුළත් වූවානු ලැගුණානු ඇවුරුණානු 'රංගරතත' යයි කියනු ලැබෙනි; රුවාරු සමවත්හි ඇලුණානු….ඇවුරුණානු 'ටිරාගරතත' යයි කියනු ලැබොත්. 'න රාගරාගී ත විරාගරතෙතා' – යම් තැතෙක සිට කාමරාගය ත් රූපරාගය ත් අරූපරාගය ත් පුහිණ වූවානු වෙත් ද, උපුටා හළ මුල් ඇත්තානු තාලවසතුවක් මෙන් කරන ලද්දනු අභානාවය කරන ලද්දනු තැවත නූපදනා සවභාව ඇත්තානු වෙත් ද, මෙතෙකින් 'න රාගරාගී න විරාගරතක' නම වේ.

නසසීඛ නාපව පරමුගතකිතං - 'තසස' - රහත් හට, සමණාසුව හට; ඔහුට මේ පරම යැ අගු යැ ශෙෂෝ යැ විශිෂට යැ පාමොක් යැ උතුම් යැ පුවර යැයි ගානිත වූ පරාමාපට වූ අභිනිවිපට වූ අඛාවසිත වූ අඛ්මුසාන වූවක් තැත අවිදුමාන යැ, තො ලැබෙයි පුනීණ යැ සමුචාරිතන යැ වසුපශානන යැ පුතිපුශුබබ යැ අහවොහාස්පතනික යැ ශැනාග්නීන් දග්බ නුයි - 'තසසීබ නසුව පරමූගානිතං' යනු වේ.

එයින් වදුලහ බුදුහු: 'සීමාත්ගො-පෙ-පරුගොතීතං"යි.

සතරවැනි සුදබටයක සූනුන්දේශය යි.

5 පර මට්ඨක සුනුනි දේශය

ඉක්බිති පරමටස්කසූනුනිදේශය කියනු ලැබේ.

5 - 1.

ලොවැ යම් සත්තියෙක් දෙසැට දිටු අතුරෙත් එක්තරා දූෂටියක් මේ පරම යැයි ගෙත තමත් තමන් ගේ දූෂටියෙහි ඇතුලත් වැ වසනුයේ යම් තෙයකිත් තමා ගේ ශාසතා ආදිය උතුමැයි කියා ද, එයින් අතා වූ සියල්ල හිත යැයි කියා ද, එහෙයින් නෙතෙම දූෂටිවිවාදයන් නො ඉක්මැ වූයේ වේ.

පරමනත් දිමසීසු පරිබබසානො - දුවේ ගෙන සිටුනා ඇතැම් මහණ හමුණුකොනෙක් වෙති, ඔවුහු දෙසැට දුවේගතයන් අතුරෙන් එක්තරා-දුවේයක් මේ පරම යැ අගු යැ ශුෂක යැ විශිවෙ යැ පුඩාන යැ උතතම යැ පුවර යැයි ගෙන දකි වැ ගෙන හහණය කොට පරාමයී කොට අභිතිවෙශය කොට තමන් තමන් යේ දුවේයෙහි වෙසෙති වෙසෙසින් වෙසෙති හාත්පසින් වෙසෙත්; යම් සේ ශිහිගේ වැසියෝ තමන් ගේ ගෙවල (නිසැකව) වෙසෙත් ද, ආපතති බහුල වූවෝ ඇවැත්හි වෙසෙත් ද, කෙලෙස් බහුලයෝ කොලෙස්හි පිටිසැ වෙසෙත් ද, එසෙයින් මැ දුවේ ගෙන සිටුනා ඇතැම මහණබමුණු කෙනෙක් ඇත්තාහ; ඔවුහු දෙසැට දුවේගතයන් අතුරෙන් එක්තරා දෙමටියක් 'මේ පරම යැ අනු යැ…පුවර ය'යි ගෙන... අභිනිවෙශය කොට තමන් තමන් ගේ දුවේයෙහි වෙසෙති පිටිසැ වෙසෙති සමාකාරයෙන් වෙසෙත් නුයි 'පරමනති දිටයීසු පරිබාසානො' යනු වේ.

සදුතනරිං කුරුතෙ ජනතු ලොකොති - 'සදු' ති¹ සං; උතුබරිං කුරුනොති - උතනරිං කරොති අගහං සෙටසාං විසෙවසං පාමොකබං උතතමං පවරං කරොති - අයං සහා සබාදකුකි උතතරිං කරොති අගතං සෙවසං විසෙවසං පාමොකඛං උතතමං පවරං කරොති. අයං ඛමේමා ස්වාක්ඛාතෝ, අගං ගණෝ සුපටිපනේනා, අයං දිවසී හදදිකා, අයං පටිපද සුපඤඤතතා, අයං මනො, නියාහනිකොති උතතරිං කරොති අගතං සෙවසං විසෙවස්ං පාමොක්ඛං උත්තමං පවරං කරොති නිබ්බතේතති; අභිතිබබතෙතති; ජනතුති සතෙතා තරෝ -පෙ- මනුජෝ; ලොබොති අපායලෝකෙ -පෙ - ආයතනලොකෙහි 'යදුතනරිං කුරුතෙ ජනත ලොකෙ.'

අසෙදුසද තතො සබබමාහාති – අතතතො සඳවාරං තිනාති බව්මක්ඛානං ගණං දිවසිං පරිපදං මහහාං එපෙතා සබෙබ පරවාදෙ² බිපති උක්ටිපති පරිකාබපති: සො සහා ත සබබණුකුදු, ධමේමා ත භවාක්තාතො, ගණො න සුපලිපනෙනා, දිටසී න හඳදිකා, පටිපද, න සුපඤඤතතා, මගෙනා න නියාන්කො, න තතවී සුදුඩ් වා විසුදුඩ් වා පරිසුදඩි වා මූහති වා විමූහති වා පරිමූහති වා, නතේවන් සුජඣනති වා වසුරැකිනති වා පරිසුජඣනති වා, මුවවනති වා, විමුවවනති වා පරිමුවවනති වා, කීතා නිකීතා ඔමකා ලාමකා ඡතතකා4 පරිතතාති එවමාන එවං කථෙති එවං හණති එවං දීපයති එවං වොහරතීති 'හිතාති අඤඤ තතො සබාමාත.'

තයමා විවාද, නි අවිතිවතෙතාති -'තසමා'ති තසමා තංකාරණා තංහෙතු තපාවවයා තනන්දනා; විවාදන්ති දිටසිකලහාති දිටසිහණ්ඩතානි දිටසි-විනානානි දිටසීව්වාදුනි දිටසීමේඛගානි; අවිනිවතෙතාති – අනතිකකනොතා අසමතිකකා අනති අවිතිවතෙනාති තසමා විවාදුනි අවිතිවතෙනා.

රොනාහ හගවා:

"පරමනති දිටයීසු පරිබාසානො යදුතකරිං කුරුතෙ ජනතු ලොකෙ, හීතාති අදෛඤ තතා සබාමාහ තසා විවාදුනි අවිතිවතෙනා"ති.

5 - 2

යදතතන් පසාක් ආනිසංසං දිටෙස් සුතෙ සිලවතෙ මූතෙ වා, තදෙව සො තත් සමූගානාය නිහිතතො පසාහි සබබමඤඤං.

- 1. සදකති සි . II. 2. පරපාවාද - සීමු, 11 3. හතෙවන - සිමු. 11.
 - 4. ජනුසාසා I. සිමු. I.

යදුතකරිං සැරූතෙ ජනතු ලොකො - 'යද' යනු යම් තෙයකින්; එකාරිං සැරූතෙ - අතිරෙක කෙරෙයි, අහු - ශුසේ - විශිෂට - පුමුබ -උතතම-පුවර කෙරෙයි: 'මේ ශාසනා තෙමේ සජීඥ ය'යි අතිරෙක කෙරෙයි... පුවර කෙරෙයි 'මේ බජීය සාඛනාත යෑ, මේ ගණ තෙමේ සුපුතිපතන යෑ, මේ දුෂට් තොමෝ හදු වූ යෑ, මේ පුතිපද, තොමෝ සුපුඥපත යෑ, මේ මානීය නෛයතීාණික යෑ'යි අතිරෙක කෙරෙයි, අහු...පුවර කෙරෙයි, නිපදවයි වෙසෙසින් නිපදවයි; ජනතු - සත්ත තර...මනුජ තෙමේ; ලොකො - අපායලෝකයෙහි...ආයතනලෝකයෙහි නුයි 'යදුතකරිං කුරු-තෙ ජනතු ලෝකො' යනු වේ.

හිනාන් අකෙදුකු තතා සබබමාහ - තමා ගේ ශායතානු බම්බොහතය ගණයා දූෂටිය පුතිපදුව මාගීය තබා සියලු පරවාදයත් හැරදමයි බැහර කොරෙයි පරාබ්මුඛ කෙරෙයි: 'ඒ ශායතා සමීඥ නො වෙයි, බමීය සවාඛහත නො වෙයි, ගණයා සුපුතිපතන නො වෙයි, දූෂටිය හදු නො වෙයි පුතිපදාව සුපුඥාපන තො වෙයි, මාගීය නොයඩ්ණෝක නො වෙයි, මෙහි ශුදධියක් විශුදධියක් පරිශුදධියක් හෝ මුක්තියක් විමුක්තියක් පරිමුක්තියක් හෝ නැත; එහි පැවිද්දෙන් ශුදා - විශුදා - පරිශුදා හෝ තො වෙනි, මුක්ත - විමුක්ත පරිමුක්ත හෝ තො වෙත්; හින - නිහිත - ඔමක - ලාමක වූවාහ, හරන ලද්දාහ, අලප වූවාහ'යි මෙසේ කියයි, මෙසේ බෙණෙයි, මෙසේ දක්වයි, මෙසේ වාවහාර කෙරේ නුයි 'හිනාති අකෙදුකු හතො සබාමාහ' යනු වේ.

තසමා විවාද හි අවිතිවතෙනා – 'තසමා' යනු: එහෙයින් එ කරුණෙන් ඒ හෙතුයෙන් ඒ පතායෙන් ඒ නිදහයෙන්; විවාද හි දුවේකලහයන් දුටෙහණඩනයන් දූටෙමහතයන් දුටේවිවාදයන් දූටෙමෙහගයන්; අවතිවතෙනා – නො ඉක්මැ වූයේ මොනොවට නො ඉක්මැ වූයේ බැහැර තො කෙළේ නුයි 'තසමා විවාදානි අවිතිවතෙනා' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''පරමනති දිවයිසු-පෙ-අවිතිවනෙකා''යි.

5 - 2

මෙසේ දුෂටිකලහයන් නො ඉක්මැවූයේ රූපාලමානයෙහි ද ශබ්දුලමානයෙහි ද සීලවුන දෙක්හි ද ගතාරසස්පුළුවනාලමානයෙහි ද උපන් දුෂටිසඞ්ඛාහත වූ ආත්මයෙහි උකතපුකාර වූ යම් අනුසසක් දකී ද, හෙතෙම සටකීය දුෂටියෙහි ඒ අනුසස ම ශුෂක ගයි දුඞ්ව ගෙන පරශාසනා ආදී අත් සියල්ල නිහිත හෙයින් දක්නේ යි.

යදතනන් පසාන් ආනිසංසං දිවෙඪ සුනෙ සිලවනෙ මුනෙ වාති -'යදතතනී'ති යං අතතති, අතතා වුවෙති දිවසිගතං, අතතනො දිවසීයා දේව ආනිසංසෙ පසාති: දිට්ඨබම්මකඤව ආනිසංසං සමපරාහිකඤව ආතිසංසං, කතුමො දිටසීහා දිටස්බම්මකො ආතිසංසෝ? යන්දිටසීකො සත්වා හොති, තුණුටුඩ්කා සාවකා හොනති, තණුටුඩිකං සත්වාරං සාවකා සකකරොනත් ගරුකරොනති මානෙනති පුරෙනති. ලහති ව තතොනිදනං විවරපිණසානාකතාකත්ලානපාචාගතේස්ජාපරිකඛාරං. අයං දිවසීයා දිට්ඨබම්කො ආතිසංසො. සාතුමො දිට්ඨියා සමපරායිකො ආතිසංසෝ? අයං දිටසී අලං නාහතතාය වා සුපණණතතාය වා යක්ඛතතාය වා අසූරතනාය වා ගනිබාබනතාය වා මහාරාජතතාය වා ඉනුතතාය වා බහමතතාය වා දෙවතතාය වා, අයං දිටසී අලං සුද්ධියා විසුද්ධියා පරිසුද්ධියා මුතතියා විමුතතියා පරිමුතතියා, ඉමාය දිට්ඨියා සුජඣනති විසුජිකිනත් පරිසුජකුනති මූවචනති විමූවචනති පරිමූවචනති, ඉමාය දිටසීයා හුරැකි සහාම විසුරැකි සහාම පරිසුරුකි සහාම මුච්චි සහාම විමුච්චි සහාම පරිමුචුව්කසාමීති ආයතිං ඵලපාටිකඩබී හොති. අයං දිටසීයා සමපරායිකො ආතිසංසො. අතනතො දිටසියා ඉමෙ දො ආතිසංසෙ පසාති. දිටස්සුදුධියාපි දේව ආතිසංසෙ පසසති – සුතසුදුයියාපි දේව ආතිසංසෙ පසසති – සීලසුදුයියාපි දො ආතිසංසෙ පසාති - වනපුදුඩියාපි දො ආතිසංසෙ පසාති -මුතසුදඹියාපි දෙව ආතිසංෂස පසාතී: දිවාර්ධමේකණුව ආතිසංසං සමපරායිකාණුව ආනිසංසං, කතමො මූතසුදුබියා දිටාර්ධමේකො ආනිසංසො ? යණිටසකො සත්වා හොති, තණිටසිකා සාවකා හොතති - පෙ- අයං මුතසුදුධියා දිටඪබම්කො ආතිසංසො. කතමො මුතසුදුධියා සමපරාසිකො ආතිසංසෝ ? අයං දිටසි අලං නාහතතාය වා -පෙ- අයං මූතසුදුධියා සමපරායිකො ආනිසංසො. මූතුදුණ්ධයාපි ඉමේ දෙව ආනිසංසෙ පසාහනි දක්ඛති ඔලොකෙති නිජකාගති උපපරික්ඛතිති 'යදත්කතී පසාති ආතිසංසං දිටෙඪ සතෙ සීලවතෙ මූතෙ වා.'

තදෙව සො තර සියි සමුහා හොසානි - 'තදෙවා'හී තං දිටසීගතං; තර කාය දිටසීයා සකාය බනතියා සකාය රුවියා සකාය ලදඛියා; සමුහා හාසානි - ඉදං පරමං අහාං සෙටසං විසෙටසං පාමොකබං උතතමං පවරනති ගහෙනා උහා හොතෙනා ගණනිනා පරාමසිනා අභිනිටසිනානි තදෙව සො තන සමුහා හාය. නිසිනානො පයාසනී සබබමයැදෑනති -- අසදසුං සතාරං බම්මක්තානං ගණං දිටසීං පටිපදං මහාං හීනතො නිහිනතා ඔමකතො ලාමකතො ජනතකතෝ පරිතනතා දිසසති පසාසති ද කබනි ඔලොකෙකි නිජැඩායති උපපරිකබනීති 'නිහිනතො පසානී සබබමඤඤා.'

තෙතාහ හගවා:

"යදනතානී පසානී ආනිසංසං දිටෙසී. සුතෙ සිලවනෙ මූතෙ වා, තදෙව සො තාළු සමුභෝහාය තිහිතතො පසානී සබබමසැඤ"නති.

^{1.} ජතුකකතො - සිමු. 11 ජතුකකතො - මනුප.

සදහතන් පසසති ආන්සංසං දිවෙඩ සුතෙ සිලවතෙ මුතෙ වා -'යද තතනි – යං අතතනි'. 'ආත්ම' සී දුවේගතය කියනු ලැබෙයි. සවකීය දුෂටියෙහි දෙ අනුසසක් දකි: දුෂටබාර්මක ආතෘශංසය ද සාමපරායික ආතෘශංසය ද කියායි. ද වේයෙහි ද වෙබාර්මක ආතෘශංසය කවර. යත්? ශාසතෘ තෙමේ යම් දූෂටියක් ඇත්තේ වේ නම්, ශාවකයෝ එබඳු දූෂටි ඇත්තාහු වෙති, ශාවකයෝ ඒ දුවේග ඇති ශාසතෘ හට සන්කාර කෙරෙති ගරු කෙරෙති බුහුමත් කෙරෙහි පුදත්. එහෙයින් සිවුරු පිඹුවා සෙනසුන් හිලන්පසාමානෙත්පිරිකර ද ලබයි, මේ (දූටේ පිළිබඳ) ඉතාත්මයෙහි විපාක දෙන අනුසයි. දුවේයෙහි සාමපරාසික ආතෘශංසය කවරැ. යන් ? මේ දුවේය (පරලොමිහි විපාක දෙන) නාගබවට තෝ ගුරුළුබවට හෝ යක්බවට හෝ අසුරබවට හෝ ගලදව්බවට හෝ වරමරජබවට හෝ ශකුබවට හෝ බුඥුබවට හෝ දෙපිබවට හෝ පමණ වෙයි, මේ දුෂටිය ශුද්ධියට විශුද්ධියට පරිශුද්ධියට මුක්තියට විමුක්තියට පරිමුක්තියට පුමාණ වෙයි, මේ දූපටියෙන් සත්තියෝ ශුද්ධ - විශුද්ධ -පරිශුභා වෙති, මුක්ත - විමුක්ත - පරිමුක්ත වෙත්. මේ දූපටියෙන් ශුදඩ – විශුදඬ – පරිශුදඩ වෙම, මුක්ත – විමුක්ත – පරිමුක්ත වෙම අනංගත-යෙහි විපාකඵලය පතත්තේ වෙයි, මේ දූපටිය පිළිබඳ පරලොව දී ලැබියයුතු අනුසසි. තමා ගේ දූෂටියෙහි මේ දෙ අනුසස් දකි. වකෂුර්-විඥනයෙන් දුටු රූපායතනවශයෙන් ශුදගිය හෙතු කොටගෙන ද අනුසස් දෙකක් දක්, ශබ්දුගතනශුද්ධියෙන් ද...ගීලශුද්ධියෙන් ද...වුනශුද්ධියෙන් ද ... ගැඩරස්ථොටස්බබාගතනසුදුඩි හෙන් ද අනුසස් දෙකක් දකි. දුළටබාර්මික ආතෘශංසය ද සාමපරායික ආතෘශංසය ද කියායි. මුතශුද්ධියෙහි දිටස්බම්මක (=ඉහාත්මයෙහි) ආතිසංසය කවර යන්? ශාසනා නෙමේ යම් දුෂටියක් ඇත්තේ නම් ශාවකයෝ ඒ දුෂටිය ඇත්තාහු වෙති...මේ යැ මුතශුද්ධියෙහි ඉහාත්ම ආතෘශංසය. මූතුශුද්ධියෙහි සාමපරායික ආතෘශංජය කවර්. යන් ? මේ ද,ගට් තොමෝ පරලොවැ නාගහාවයට පමණ යැ...මේ මුතශුද්ධියෙහි සාමපරාසික අනොශංඥය සි. මුතශුදඩියෙහි මේ අනුසස් දෙක බලසි දකියි අවලොකනය කෙරෙයි සිතයි විමසා නුයි 'යදතනනි පසාති ආතිසංසං දිටෙඪ සුතෙ සීලවතෙ මූතෙ වා' යනු වේ.

තදෙව සො තයට සමුශාශනාය - 'තදෙව' යනු: ඒ දූෂටිගතය; තයට - සාකිය දූෂටියෙහි - කෑමැත්තෙහි - රුවියෙහි සාකීය ලබ්ධියෙහි; සමුශාශනාය - මෙය පරම ය අනු ය ශෙුමා ය විශිෂට ය පුඛාන ය උභතම ය පුවර යයි ගෙත දඬි වැ ගෙත ගුහණය කොට පරාමශීනය කොට අභිනිවෙශ කොව නුයි 'තදෙව සො තතා සමූශාශහාය' යනු වේ.

නිහිනතො පසානි සබබමඤඤ - අනා ශාසනානු බම්බානය ගණයා ලබ්ධිය පතිපදාව මාගීය හිනහෙයින් නිහිනහෙයින් පහත් හෙයින් ලාමකහෙයින් පතායහින හෙයින් අල්ප හෙයින් බලයි දකි අවලොකානය කෙරෙයි සිනසි විමසා නුයි 'නිහිනතො පසානි දබාමඤඤ ' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''යදතනති පසසති-පෙ-තිහිතතො පසසති සබාමඤඤං'' යි.

තං1 වාපි ගනුං³ කුසලා වදනති හනනියසිතො පසසති හිනමඤඤං, තසමා හි දිවසං ව සුතං මුතං වා සීලබාතං හිකබු න නිසසගෙයා.

තං චාපි ගනවං කුසලා වදනත්ති – 'කුසලා'ති යේ තෙ බනිකුසලා බා තුකුසලා අයතනකුසලා පටිච්චසමුපපාදකුසලා සනිපට්ඨානකුසලා සම්මපපධානකුසලා ඉද්ධිපාදකුසලා ඉන්දියකුසලා බලකුසලා බෞරැකිඞ්ය– කුසලා මගයකුසලා ඵලකුසලා නිබබානකුසලා. තෙ කුසලා එවං වදනති: ගනවා³ ඵසො, ලගකතං⁴ එතං, බනිකතං එතං, පළිබොබො එසොති එවං වදනති එවං කුඵෙනති එවං භණනති එවං දීපයනති එවං වොහරනත්ති – 'තං චාපි ගනවං කුසලා වදනති.'

යං නියයිතෝ පසාසනි හිනමාසෑසෑනනි – 'යං නිසාසිතෝ'ති යං සඳවාරං බම්මතබානං ගණං දිව්ඩීං පවිපදං මහාං නිසාසිතෝ සනනිසාසිතෝ අල්ලීනෝ උපගතෝ අජෝඩාසිතෝ අධිමුතෝනා; පසාසනි හිනමාසෑසෑනති අසෑසෑං සඳවාරං බම්මකබානං ගණං දිව්ඩීං පටිපදං මහාං හිනතෝ නිහිතතෝ ඔම්කතෝ ලාමකතෝ ජනතාකතෝ⁶ පරිතතතෝ දිසානි පසාසනි දකබනි ඔලොකොති නිජාඩායති උපනිජාඩායනි උපපරිකබනීති – 'යං නිසාසිතෝ පසාසනි හිනමාසෑසෑං.'

තයමා හි දිටහං ව සූතං මූතං වා සිලබබතං භිකාබු න නිසසනෙයාාති-'තසමා'ති තසමා තංකාරණා තංහෙතු තපාවවයා තංතිදානා – දිටස්ං වා දිටස්සුදතිං වා සූතං වා සුතසුදතිං වා මූතං වා මුතසුදතිං වා සීලං වා සීලසුදතිං වා වතං වා වතසුදතිං වා ත නිසසයෙයා න ගණෙනයා න පරාමසෙයා න අභිනිවසෙයාති – 'තසමා හි දිටස්ං ව සූතං මුතං වා සීලබබතං තිකාබූ ත නිසසයෙයා.'

තෙතාහ භගවා:

"තංචාපි ගනාං" කුසලා වදනති යං නිසයිනතා පසසති හිනමඤඤ, තසමා හි දිටසං ව සුතං මුතං වා සීලබබතං තිකබු න නිසසයෙයාහා"ති.

5 - 4

දිටසීමයි ලොකසම්ං න කපාගෙයා ඤුණෙන වා සිලවතෙන වායි, සමොති අතතානමනූපනෙගා නීතො න මිඤෙඤය විසෙසි වායි.

^{1.} සංචාපි - සෘා, මජයං. 2. ගැනං - මනුප. 3. ගළඩා - මනුප. - 4. ලම්බනං - සෘා, 5. අතිනිස්සීහෝ - මජයං

^{6.} ජතුකකතො - සිමු. II. ජතුකකානො - මනුල. 7. ගණා - මනුල.

මෙසේ දක්නේ තමාගේ යම් ශාසනා ආදියක් ඇසිරු කරත ලදුයේ තම, එයින් අනා වූ පරශාසනා ආදිය ලාමක කොට දක්නේය. ඒ දශීනය ද සකකාදිය දනීමෙහි නිපුණ වූවාහු බතිනයෙකැයි කියති. එහෙයින් ම මහණ තෙමේ රූපාලමබනය හෝ ශබ්දුලමබනය හෝ ගැක - රස - ස්පුළුවනාලමබනය හෝ ශීලවුනසබබයාන බණීලම්බන හෝ ඇතුරු නො කරන්නේ යි.

තං චා 3 හනා කැසලා වදනති - 'කුසලා' යනු: යම් කෙනෙක් රුපාදි පකුවසකතිමයෙහි නිපුණ වූවාහු ද, බාතු – ආයතන ු- පුතීතාසමුත්පාද – සතිපටසාන – සමාස්පුදහන - සෘදකිපාද – ඉංසින – බල – බොබාහිත – මාහී - ඵල – නිමාණයෙහි නිපුණ වූවාහු ද, ඒ නිපුණයෝ මෙසේ කියනි: (එසේ දක්නාවුන්ට) තෙල හතායෙක, තෙල (නාගදනකයක මෙන්) යටව එල්බිමෙක, තෙල බනියෙක, තෙල (සසරින් නික්මෑ යා නො දෙන– හෙයින්) පලිබොබයෙකැයි මෙසේ පවසති මෙසේ කියති මෙසේ බෙණෙති මෙසේ දක්වති මෙසේ වාවහාර කෙරෙන් නුයි 'තං චාපි ගතා කුසලා වදනති' යනු වේ.

හං නිස්සීතා පසාන් හිනමසැසෑං – 'යං නිස්සිතා' – යම ශංසනාවක්හු බණීබහානයක් ගණයක් දුවේයක් පතිපදාවක් මාශීයක් ඇතුරු කෙළේ මොනොවට ඇසුරු කෙළේ දැලුණේ එළැඹියේ ඇතුළත් වූයේ බැසගත්තේ වේ ද; පසාසති හිනමසැකෑං – අනා ශංසනාහු බණීබහානය ගණයා දුවේය පුතිපදාව මාශීය හිතනෙයින් පහත්හෙයින් ලාමකතෙයින් පූතාගෙහිනහෙයින් අල්පහෙයින් බලයි දක් අවලෝකනය කෙරෙයි සිතයි පූතපුනා සිතයි පිරික්සා නුයි 'යං නිස්සීතෝ පසාන් හිනමඤඤං' යනු වේ.

තසමා හි දිවරා ව සුතං මුතං වා සිලබබනං භිකාබ න නිසසංශය -'තසමා' – එහෙයින් එකරුණෙන් ඒ හෙතුනෙන් ඒ පුතාගෙන් ඒ නිදනයෙන් රුපායතනය හෝ දූපටශුදයිය හෝ ශබ්දයතනය හෝ ශැකශුදයිය හෝ ගති – රත – ස්පුපටමායතනය හෝ මුතශුදයිය හෝ ශිලය හෝ ශිලශුදයිය හෝ වූතය හෝ වූතශුදයිය හෝ නො ඇසිරු කරන්නේ යනො ගත්තේ ය පරාමෂීණය නො කරන්නේ ය අභිනිවෙශය නො කරන්නේ නුයි 'තසමා හි දිවසං ව සුතං මුතං වා සිලබාතං භිකාබු ක නිසසයෙගා' යනු වේ. එයින් වදයන බුදුහු:

"තං වාපි ගාන කුසලා වදනති-පෙ-භිකබු න තිසසයෙගා"යි.

5 - 4

හුදෙක් ඒ මහණ දෂටි-ශැතාදිය මතු තො ගත්තේ වෙයි. යළි ලොවැ නූපත් දෂටිය ද සමාපත්තාාදිශුතයෙන් හෝ ශීලවුතයෙන් හෝ නූපත්තේ ය. තවද ජාතාාදිවසතුයෙන් 'මම සදශයෙම්' තමා (මානවශයෙන්) තො සිතන්නේ ය. – නීතයෙම්'ද නො සිතන්නේ යි. දිටසීමට ලොකසමං න කාපගෙයා සැගොන වා සිලවතෙන වාටීති අටස්සමාපතනිසැගොත වා පසුවාහිකුසැණැනාන වා මිච්ඡාසැගොන වා සීලෙන වා වතෙන වා සීලබාතෙන වා දිටසීං න කපගෙයා න ජනෙයා න සඤ්ඡනයා න නිබානෙකයා නාහිනිබාතෙකයා; ලොකසමනති අපායලොකෙ - පෙ- ආයතනලොකෙනි - දිටසීමට ලොකසමං න කපාගෙයා.

සැගෙන වා සිලවතෙන වායි සමොති අතතානමනුපතෙයාති සදිසොහමසමිති අතතානං න උපනෙයා ජාතියා වා ගොනෙනන වා කොලපුතතියෙන වා වණණාපොකාරතාය වා ධනෙන වා අපේකිනෙන වා කම්මායතනෙන වා සිපායතනෙන වා විජාධ්යානෙන වා සුතෙන වා පටිහානෙන වා අසැඤතරඤඤතරෙන වා වස්දුනාති 'සමොති අතතාන-මනූපනෙයා.'

ශිනෝ න මයෙදිකදට විශෙශි වාටිහි - 'හීනොහමසම්'හි අතතානං න උපනෙයා¹ ජාතියා වා ගොහොතන වා -පෙ - අකුකුතරකුකුතරෙන වා වෘථුනා, 'සෙයොහමසම්'හි අතතානං ත උපනෙයා¹ ජාතියා වා ගොතෙතන වා -පෙ - අකුකුතරකුකුතරෙන වා වෘථුනාති 'හීනො න මකෙකුටු විසෙසි වාටි.'

තෙනාහ හගවා:

"දිවසීමපී ලොකසම්ං න කපාගෙයා ඤැණෙන වා සීලවතෙත වාපි, සමොති අතතාතමනූළතෙයා සීනො න මඤඤොථ විසෙයි වාපී"ති.

5 – 5

අතතං පහාය අනුපාදියාතෝ කඳුණෙපි² සො නිසායං නො කරොති, ස වේ වියතෙතුසු න වග්ගසාරී දටසීමපි සො න පවෙවති කිඤුව්.

අනසං පහාය අනුපාදියානොති – 'අතතං පහායා'ති අතතදිටසීං පහාය; 'අතතං පහායා'ති අතතගාහං පහාය; 'අතතං පහායා'ති තණහාවසෙත දිටසීවසෙන ගහිතං පරාමටස්ං අතිනිවිටස්ං අජෙඣාසිතං අධිමුතතං පහාය පජකිතිා විනොදයිනා³ බහතතිං කරිනිා අතහාවං ගමේනාති – අතතං පහාය; අනුපාදියානොති වතුති උපාදුනෙහි අනුපාදියමාතො අගණහමාතො අපරාමසමානො අනතිනිවිසමානොති 'අතතං පහාය අනුපාදියානො.

> 1. උපවළදයය - සීමූ II දී. මූ: කියාපි - සීමූ II. 3. දිනොදෙකා - අයා.

පරමටඪකසුතුනිදේශය, 149

මහා තිදේශපාලිය

දිටසීමට ලොකසමං න කපපයෙන සැගෙන වා සිලවතෙන වායි -අපටසමාපතතිඥනයෙන් හෝ පාතුචාතිඥඥනයෙන් හෝ විපරීතඥනයෙන් හෝ සිලනෙන් හෝ වූතයෙන් හෝ සිලවූතයෙන් හෝ දප්ටිය නූපදවන්නේ ය මොතොවට නූපදවන්නේ ය මැතවින් නූපදවන්නේ ය. ලොකසමං -අපායලොකයෙහි...ආයතනලොකයෙහි නුසි 'දිටසීමට ලොකසමං න කපපයෙන' යනු වේ.

යුගෙන වා සිලවතෙන වාපි සමොති අතතාන මනුපතෙයා - 'මම සදශයෙම්, තමා ජාතියෙන් හෝ ගොතුයෙන් හෝ කුලපුතුභාවයෙන් හෝ වණිසොංඤයාදියෙන් හෝ ධනයෙන් හෝ අධායනයෙන් හෝ කම්කතනයකින් හෝ ශිලපායතනයකින් හෝ විදාවකින් හෝ ශැතයෙන් හෝ පුතිභාණයෙන් හෝ අතාතර අනාහරවසතුවෙකින් හෝ තො සිතන්නේ නුයි - 'සමොති අතතාතමනුපනෙයා' යනු වේ.

හිතෝ න මකෙකුකුට විශෙසි වාපි – 'මම හිතයෙමි' තමා ජාතියෙන් හෝ ගොතුගෙන් හෝ...අතෘතරාතෘතර වස්තුවෙකින් හෝ නො සිතන්නේ ය, 'මම ශුසා වෙමි' තමා ජාතියෙන් හෝ ගොතුයෙන් හෝ...අනෘතරා-තෘතර වස්තුවෙකින් හෝ නො සිතන්නේ නුසි – 'තිනො න මකෙකු වියෙසි වාවි' යනු වේ.

එයිත් වදාලහ බුදුහු:

''දිටසීමපි ලොකසමං-පෙ-හිනො න මැෙඤඤථ විසසි වාළ''යි.

5 – 5

හෙතෙම (පෙර ගන්නා ලද) ආත්මලබ්ගිය පුහාණය කොට (අනෙකක් වතුරුපාදනයෙන්) නො ගන්නේ (උකතපුකාර) ශූනයෙහි පවා තෘෂණා-දූෂටිනිංගය නො කොරෙයි. (තවද) හෙතෙම එකානනයෙන් දූෂටිවශයෙන් වෙන් වැ ගිය සන්නායන් කෙරෙහි (ජනුදිවශයෙන්) නො යන සවහාව-ඇතියේ වෙයි. හෙතෙම (දෙසැට දිටු අතුරෙන්) කිසි දූෂටියකට ද නො පැමිණෙන්නේ වේ.

අතනං පහාශ අනුපාදිශානෝ - 'අතතං පහාය' - අංක්මදුවේය පහාණය කොට; අතතං පහාශ - අංක්මහාහය පහාණය කොට; අතකං පහාණය කොට; අතතං පහාශ - අංක්මහාහය පහාණය කොට; අතකං පහාශ - තෘෂණාවශයෙන් දුපේවශයෙන් ගන්නා ලද හාත්පසින් අාමශීතය කරන ලද අභිනිවෙශය කරන ලද ඇතුළු වැ සිටි බැසගන්නා ලද (අංක්මලබ්බිය) පුතාණය කොට දුරු කොට බැහැර කොට විගතාතන කොට අභාවයට පමණුවා නුයි - 'අතතං පහාය' යනු වේ. අනුපාදිශානෝ -සතර උපාදනයන්ගෙන් උපාදනය නො කරනුයේ නො ගන්නේ පරාමශී-නය හෝ කරනුයේ අභිනිවෙශය නො කරනුයේ නුයි - 'අතතං පහාය අනුපාදියානෝ' යනු වේ. 150 මහාතිදෙදසපායි

පරමටස් කසු තතනි දෙද සො

යාගෙනයි¹ සො නිසාසයං නො කරෝතීහි අවස්සමාපතති-සැගෙන වා පඤවාභිඤඤඤාණ වා මිච්ඡාසැගෙන්¹ වා තණහාතිසාසයං වා දිවසීනිසාසයං වා න කරොති ත ජනෙති ත සඤජනෙති න තිබොතොතති තාභිතිබාතෙතත්ති – 'ඤාණෙයි¹ සො තිසාසයං නො කරොති.'

ස වේ වියනෙබාස න වංශාසාරීති ස වේ වියනෙතසු භිංචිතාස දොජා නාතාරුවකොසු කාතාලදා කොතාදිට් කිහිසායං නිසසිතෙස ඡාතාබනතිකෙසු තාතාරුවකොසු තාතාලදා කෙස නාතාදිට නීතිසායං නිසසිතෙස ඡාතුශතිං ගව් නොතස දෙසාගතිං ගව නොස මොතාගතිං ගව නොස හයාගතිං ගව නොස ත ඡාතු ගතිං ගව නීති, න දෙසාගතිං ගව නීති, න මොහාගතිං ගව නීති, ත භයාගතිං ගව නීති, න රාගව සෙන ගවනීති, න දෙසව සෙන ගවනීති, ත භයාගතිං ගව නීති, ත මාතව සෙන ගවනීති, න දිට සිට සෙන ගවනීති, ත උදාධ වෙ සෙන ගවනීති, ත විසිකිවනිංච සෙන ගවනීති, න දනුසයව සෙන ගවනීති, න වශ්‍යාති බමෙම හි සායති නිසාන වී යුසානී සංකරීයනීති – 'ස වෙ පියනෙකය නු ත වශ්‍යාසාරී.'

දිටඹීමට සො නා පවෙවනි කියැවීති තසය ආයටයි දිටයිගතානි පහිනානි සමුචඡිතතානි වූපසතතානි පටිපාසයකුබානි අහබබුපාතත්කානි ඤැණකතිතා දඩසානි; සො කියැව් දිටයිගතං න පවෙවති න පවවා-ගවඡනීති - 'දිටයීමට සො න පවෙවති කියැව්.'

තෙතාහ හගවා:

"අතතං පහාය අනුපාදියානො ඤැණෙපි¹ සො නිසසයං තො කරොති, ස වෙ වියතෙතසු ත වශාසාරී දිවසීමපී සො ත පවෙවති කිඤාමී"ති.

5 - 6

යසසූහයනෙක පණ්ඩිඩ්ඩ තති හවානවංය ඉඩ වා හුරං වා, තිවෙසතා තසස න සනති කෙවි ඩමෛසු නිවෙජයා සමූහාගීතං.

¹ ඤාරෝන වා - සිමු, II, මනුප.

මහාතිදේශපාලිය

සැගණයි සො නිසාසං නො කරොති – අපටසමාපතතිඥනයෙහි හෝ පඤවාතිඥඥනයෙහි හෝ මතාඥතයෙහි හෝ තෘෂණාතිෘශුය හෝ දුපටිතිෘශුය හෝ නො කෙරෙයි නො දනවයි සඤානතය තො කෙරෙයි නූපදවයි වෙසෙසින් නූපදවා නුයි – 'සඳුණෙපි සො නිසාසයං තො කරොති' යනු වේ.

ස වේ වියතෙනසු න වනනසාරී - හෙතෙම එසාහතයෙන් වාසන වූ හිතන වූ දෙකට බෙදුණු හවගත් සැක ඇති නානාද වෙකයන් කොරෙහි නානාබනතිකයන් - තානාරුවිකයන් - තානාලබ්ධිකයන් කෙරෙහි නානාද වේනිංශය ඇපුරු කලවුන් කෙරෙහි ඡඤයෙන් අගතියට යනුවත්, දොෂයෙන් - මොහයෙන් - හසින් අගතියට යනුවත් කෙරෙහි ඡඤගතියට - දොමනාගතියට - මොහාගතියට - හයාගතියට තො යෙයි, රාගවශයෙන් නො පැමිණෙයි, දොෂවශයෙන් - මොනවශයෙන් - මාන-වශයෙන් - ද වේවශයෙන් - බංදධනාවශයෙන් - වේකිත්සාවශයෙන් -ඉතුශයවශයෙන් නො පැමිණෙයි, (ඡඤදීවශයෙන්) පැමිණෙන බමීයන් ගෙත් නො යැවෙසි නො පමුණුවනු ලැබෙසි වනනය සංහරණය නො කරනු ලැබේ නුසි - 'ස වේ වියනෙකතු ත වගෙනසාරී' යනු වේ.

දිටසීමට සො හා පවේවත් කියාවී - ඔහු විසින් අවාෂපටිද ටෙගතයෝ පුහිණ කරන ලද්දහුය, මොතොවට සිදින ලද්දහුය, සන්හිදුවන ලද්දහුය, දුරලන ලද්දහුය, උපතට නුසුදුසු කරන ලද්දහුය, නුවණ-ගින්නෙන් දවන ලද්දහුය; හෙතෙම කිසි දුටේගතයකට නො පැමිණෙයි, පෙරළා නො පැමිණෝ නුසි - 'දිටාරීමට සො න පවේවති කියාවේ' යනු වේ.

එයිත් විදුලහ බුදුහු:

"අතතං පහාය-පෙ-සො ත පචෙවති කිඤිව්" යි.

5 - 8

යම සමණාසුවයක් හට (පෙර කියන ලද) එකය-එකසසමුදයාදී හෙද වූ උභයානනයෙහි ද පුනපුතා හවය පිණ්ස ද කවාතමහාවයෙහි හෝ පරාත්මභාවයෙහි ද තෘෂණා තැත්තේ ද, ඒ කම්ණාශුවහට කිසි තෘෂණාදුප්තිවෙසන කෙතෙක් නො වෙති; දෙසැවදිටුදහමහි නිශ්චය කොට දුඩි ව ගන්නා ලද්දෙක් තැත්තේ යි.

යසසුහයනෙන පණ්තිබ නපුළු හවාහවාය අඩවා හුරං වාති – 'යසසාති' අරහනතා ගීණාසවසස, අයොතාති එසෙසා එකො අනෙතා, එසසසමුදගො දුතියො අනෙතා; අතීතො එකො අනෙතා, අනාගතො දුතියො අනෙතා; සුඛා වෙදනා එකො අනෙකා, දුකඛා වෙදතා දුතියො අනෙකා; තාමං එකො අනෙතා, රූපං දුතියො අනෙතා; ජ අජඣතතිකානි ආයතතානි එකො අනෙතා, ඡ බාහිරානි ආයතතානි දුතියො අනෙතා; සකකායො එකො අනෙතා, සහකායසමුදයො දුතියො අනෙතා; පණ්ඩි වුචවති තණහා සො රාගො සාරාගො -පෙ- අභිජඣා ලොහො අකුසලමූලං; පවාතවායාති හවාහවාය කම්මහවාය පුතබහවාය, කාමහවාය කම්මහවාය, ໝາຍຫອາດ ຊອກລີນອາດ, ປາສາງອາດ ສອຍພອງດ, ປາສອຍແອງດ ຊອກລີນອາດ, අරූපහවාය කම්මහවාය, අරූපහවාය පුත්බහවාය පුත්පපුත්හවාය පුනපපුත ගතියා පුනපපුන උපතතියා පුනපපුත පට්සඣියා පුනපපුන අතනහාවාහිනිබාතතියා; ඉඩාති සකතනභාවො; හුරංත්1 පරතනභාවො; ඉබාති සකරුපවෙද නාස්කැඥස බබාර විකුඤණං; හුරංති පරරූප වෙද නා-සඳැකුසබබාරවිඤඤුණං; ඉධාති ඡ අජඣතතිකානි අංශතනානි; හුරංති ඡ බාහිරානි ආශතනානි; ඉධාහි මනුසාලොකො; හුරංහි දෙවලොකො; ඉඩාති කාම්ඩාතු; හුරංති රූපධාතු අරූපධාතු; ඉඩාති කාම්ඩාතු රූපධාතු; හුරංති අරුපබාතු.

යසසූහයනෙන පණ්ඩිඩ නැපී හවාහවාය ඉඩ වා හුරං වාති 'යසාය' උහො අනෙත ව හවාහවාය ව ඉඩ හුරං ව පණ්ඩි තණහා නපම ත සනති, න සංවිජාත්³, නූපලබහති³, පසිතා සමුවජිනනා වූපසනතා පටිපපසාදධා අහබබුපපතතිකා ඤණයකිනා දඩසාති – යසපූහයනෙත පණ්ඩිඩ නපම හමාහවාය ඉඩ වා හුරං වා.

නිවෙසනා තසා න සනති කෙවීති - 'නිවෙසනා' නි දේව නිවෙසතා තණහානිවෙසනා ව දිටසීනිවෙසනා ව -පෙ- අයං තණහානිවෙසතා -පෙ-අයං දිටසීනිවෙසනා; හා සොති අරහනො ශිණාසවසාස; 'නිවෙසනා තසා ත සනති කෙවී'ති නිවෙසතා තසා කෙවි තසම න සනති ත සංවජජනති නූපලබහනති, පහිතා සමුවඡිතතා වූපසනතා පටිපපසාදධා අහබබුපපතතිකා සඳුණාගයිතා දඩාාති - නිවෙසනා තසා ත සනති කෙවි.

බමෙමසී නිවෙසහා සමුහාහතිතාහි – 'බමෙමසූ'හි දවාසවයියා⁴ දිටයිගතෙසු; නිවේජගාහි නිවජිනිතා විවිනිතා පවිවිනිතා තුලයිතා හිරයිනා විභාවයිනා විභූතං කතා; සමුහාගනිතනති ඔබගොහො බලගොහො වරගොහො කොටසාසගොහො උච්චයගොහො සමූවවයගොගො ඉදං සච්චං තම් තර භූතං යාථාවං අවසරීතනති ගනිතං පරාමටයං අනිනිවිටයං අරෙකායිතං අබමුතනං නස්ව න සනති න සංවිජරති නූපලබහනි පතිතං සමූචඡිතනං වූපසනතා පට්පසාකාදබං අහබබුපතන්කා සඳුණගනිනා දඩසනති – බමෙමසු නිවෙජයා සමූහාගිතං.

තෙනාහ හගවා:

''යඤාහයනෙත පණිඩිබ තභි භවාභවාය ඉබ වා හුරං වා, නිවෙසනා තසය න සනති කෙවි බමෙමසු නිවෙජියා සමුකෙහිතං''නති.

^{1.} හුරාභි - සිමු II. සාසා. 2. නසංච්ජානයි - සිමු. II. මරසං.

^{8.} නුපලබහතත් - සිමු. II මජසං.

^{4.} දවංසවයි - සිමු I,

යසුහයනෙන පණ්ඩිබ නපුළු හවාහවාය ඉඩ වා හුරං වා -'යාසා යනු: අගීත් වූ සම්ණාසුවහට; 'අනත' නම්: සපශීය එක් අනතයෙක සපශීසමුදය දෙවැනි අනත යයි, අතීතය එක් අනතයෙක අනාශතය දෙවැති අනතය යි, සුඛවෙදනාව එක් අනතයෙක දුඃඛවෙදනාව දෙවැනි අනතය යි, නාමය එක් අන්තයෙක රූපය දෙවැනි අන්තය යි, ෂඞ්අංඛාභත්ම-කාගතනයෝ එක් අනතයෙක ෂඞ්වාහාංගතනයෝ දෙවැනි අනතය යි, සත්කාය එක් අනතයෙක සත්කායසමුදය දෙවැනි අනතය යි; 'පණ්ඩි' සී රාග සංරාග...අභිධාා, ලොහඅකුශලමුල තම වූ තෘෂණා කියනු ලබයි; භවාභවාය කාමභව - රුපහව - අරුපහවයන් සඳහා, කම්වෘතන -විපාකවෘතනයන් සඳහා මතුමත්තෙහි හවය සඳහා උඤවගතිය - පුනපුත උත්පත්තිය පුතිසකිය සඳහා නැවත නැවත අංක්මභාවය පහළවීම සඳහා; ඉඩ යනු: සිය අත්බැව, හුරං යනු: පරඅත්බැව; ඉඩ යනු: සවකීය රූපවෙදනාසංශුසංස්කාරවිඥනය යැ, හුරං යනු: පරකීය රුප-වේදනාසංඥසංස්කාරවිඥනය යැ; ඉඩ යනු: සවැදුරුම ආධානත්මක ආයතනයෝ යැ, හුරං යනු: සවැදුරුම බාහාායතනයෝ යැ; ඉඩ යනු මිනිස්ලොව ගැ, හුරං යනු: දෙව්ලොව ගැ, ඉඩ යනු: කාමඛාතුව යැ, හුරං යනු: රූප-අරුපධානු යැ; ඉඩ යනු: කාම-රූපධානු යැ, හුරං යනු: අරුපඩාතුව යි.

සාසුනයනෙන පණ්ඩිඩ නැපී හවාහවාය ඉඩ වා හුරං වා – යම රහත් මහණක් හට එසාදි උහයානනයෙහි ද, සාමාදි හවය සඳහා ද, සා–පරආත්මහාවාදියෙහි ද, පාසීනා තෘෂ්ණා නැද්ද හො වේ ද, අවිදාමාත වේ ද, හො ලැබේ ද, පුහීණ වූවා සන්හිඳුණි දුරලන ලද්දී උපතට නුසුදුසු වූවා නුවණ ගින්නෙන් නසන ලද්දී නුයි 'යසසුනයනෙන පණ්ඩිඩ නසි හවාහවාය ඉඩ වා හුරං වා' යනු වේ.

නිවෙසනා තසය න සහති සොවි - 'නිවෙසනා' යනු: නිවෙසන දෙකෙකි: තාමණානිවෙසන ද දුෂටිනිවෙසන දයි කියායි....තසය -රහත් සම්ණාසුවහට; නිවෙසනා තසය ත සහති කෙවි' යනු. ඔහුට කිසි නිවෙසන කෙනෙක් නැත, තො වෙති, නො ලැබෙත්; පුගිණ වූවාහු සිදුනා ලද්දහු සත්හිඳුණානු උපතට නුඳුදුසු වූවාහු නුවණාහිත්තෝත් දවන ලද්දහු නුසි ''නිවෙසතා තසය ත සහති කෙවි'' යනු වේ.

බමෙමස නිවෙජයා සමගාගනිතං - 'බමෙමසු' යනු: දෙසැට දුවේගත-යන් අතුරෙහි; නිවෙජයා තිශවය කොට විනිශවය කොට විමසා තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවනය කොට විභූත කොට; සමුගාගනිතං -අවයිවශයෙන් කොටස් වශයෙන් - උතතමවශයෙන් - කොටසාසවශයෙන් රාශිවශයෙන් - විශෙෂරාශිවශයෙන් ගැනීම, වේ සැබැව තත්හ ය අවිපරිණාම ය විදැමාන ය යථාසාවභාව ය අවපරීත යයි ගන්නා ලද පරාමශී කළ අභිනිවෙස කළ ඇතුළත් වූ බැසගන්නා ලද්දක් නැත, නො වෙයි අවිදැමාන වෙයි, නො ලැබෙත්, පුහිණ ය මූලුසුන් කරන ලද සන්හිදුවන ලද දුරලන ලද උපතට නුළඳුසු කරන ලද නුවණගින්නෙන් නසන ලද නුසි - 'බමෙසෙසු නිවෙජයා සමූශාගනිතං' යනු වේ.

එසින් වදාලහ, බුදුහු:

'' යසසූ හය නෙත- පෙ- ධ මෙවසූ නිවෙජියා සමූගාගහිතං'' යි.

තසයිබ දිටෙස් ව සුනෙ මූතෙ වා පකපටිතා තත් අණුපි සංකුස, තං බුංහමණං දිටසීමතාදියාතං කෙනීබ ලොකසමිං විකපාශෙයා.

තාසසීබ දිවෙඩ ව සුනෙ මුතෙ වා පැඩපටතා නාපයි අණු 3 සංකෘතාති -'තාසාත්' අරහනො බණාසවසක, තසක දිවෙස වා දිවස්සුණියා වා සුනත වා සුතළදඩියා වාමුතෙ වාමුතසුද්ධියා වා, සංකෘදු පුබබම්හමතා සකුකු විසාපයෙනා, සකුකු විභාගන සකුකු ය උවස්පිතා සමුවස්පිතා සාපටිතා පසාපටිතා සබනතා අභිසබනතා සණ්ස්පිතා දිවසී නස් න සහති න සංවර්ජනි නූපලබහති, පහිතා සමුවජිතතා වූපසනතා පටිපසාසංඛා අහබබුපෙතනිකා කදීණහතිතා දඩසාති – තසයිබ දිවෙසව සුනෙ මුනෙ වා පසාපටිතා තස් අණුවිසකුකු.

තං බාහමණං දිටසීමතාදියානනති - බාහමණොති සතනතනං බමානං බාහිතතතා බාහමණො, සකකායදිටසී බාහිතා හොති, -පෙ- අසිතො¹ තාදී පවුවෙතෙ ස බුහුමා; තං බාහමණං දිටසීමනාදියානනති - තං බාහමණං දිටසීමතාදියානං අගණහතතං අපරාමසනතං අනහිනිවිසනතනති 'තං බාහමණං දිටසීමනාදියානං.'

නොන්ඩ ලොකසුමං විකපපයෙකාත් - 'කපො'ති දෙව කපො: තණහාකපො ව දිටහිකපො ව -පෙ- අයං තණහාකපො -පෙ- අයං දිටසීකපො, තසා තණහාකපො පහිතො දිටසීකපො පලිනිසාවෝ. තණහාකපාසා පහිතතතා දිට්සිකපාසා පටිනිසාටා කතා රාගෙන කපොයා ? කෙත දෙසෙන කපොයා ? කෙන මොහෙන කපොයා ? කෙන මානෙත කපොයා ? කාය දිටසීයා කපොයා ? කෙන උදාවෙවන කපෙපයා? කාය විචිකිචඡාය කපොයා? කෙහි අනුසයෙහි කපොයා රතෙතානි වා දුවෙසාති වා මූදෙහාති වා විනිබදෙඛාති වා පරාමවෙසාති වා විකෙකපහතොති වා අතිටස්ං ගතොති වා ථාමගතොති වා ? තො අභිසබ්බාරා පතිනා, අභිසබ්බාරානං පතිනතතා ගතියා² කෙන කපොයා නෙරසිකොහි වා තිරචජාතයොතිකොති වා පෙතතිවිසසිකොති වා මනුසෙසානි වා දෙවොති වා රුපීති වා අරුපීති වා සකුක්දීති වා අසකුක්දීති වා නෙවසකකදීනාසකකදීනි වා ? සො හෙතු නජු පවවයො නසු කාරණං තුණු යෙනු කුපොයා විකුපොයා විකුපාං ආපජෛරයා. කොන්ට ලොකසමනති - අපායලොකෙ ~පෙ- ආයතනලොකෙති - කෙනීබ ලොකසමං විකපායෙයා.

තෙතාහ භගවා:

"තසයිබ දිවෙහි ව සුතෙ මුතෙ වා පකපතිතා තතම අණුපි සඤඤ, තං බාහමණං දිවසීමතාදියානං කෙනීබ ලොකසමං විකපපයෙයා"ති.

2. ගතිනයා - සාක.

ඒ රහත් මහණ හට රූපායතන සඞ්බාංත දුවෙශුදාබියෙහි හෝ මැතගුදාබියෙහි හෝ මූතශුදාබියෙහි හෝ තෘෂ්ණාදුවේ විසින් පුකල්පිත වූ අණුමානු වූ ද සංඥාවත් උපදවන ලද දුවේගෙක් නැත, මේ සත්ති– ලොකයෙහි (තෘෂණාමානදුවේ විසින්) දෙසැටදිටු නො ගන්නාවූ ඒ බාහිතපාපී බුංහමණයා රාගාදි කවර බමීයෙකින් විකල්පනය කරන්නේ ද.

නස්සිධ දිවෙහ ව සුනෙ මුනෙ වා පකපවතා නැපී අංකූපි සඤඤෑ-'තසස' යනු: අඟීන් සමණාසුව හට; රුපාලම්බනයෙහි හෝ, දූපටශූදකියෙහි හෝ ශබ්දලම්බනයෙහි හෝ ශාතශදතියෙහි හෝ, ගතිරසස්පුපටවාාලම්බන-යෙහි හෝ මුතශුදතියෙහි හෝ, සංඥ පූම්බහම කොට ඇති සංඥවිකලපන ඇති සංඥවිගනයෙන් සංඥවෙත් ඔසවන ලද මොනොවට ඔසවන ලද කල්පිත වූ පකල්පිත වූ සකස් කරන ලද මොනොවට ඔසවන ලද සිහිටූවන ලද දූපටියෙක් නැත, නො වෙයි, විදාමාන නො වෙයි. නො ලැබෙයි, පුහිණ වූවා සමුවසිනන වූවා සන්හිදුණා දුරලන ලද්දී අහවෙතාන්පතනික වූවා ඤනාශ්නීන් දවන ලද්දී නුයි - 'තසසීබ දිටෝ ව සුනෙ මූනෙ වා පකපපිතා නැති අණුපි සඤඤ,' යනු වේ.

තං බාහමණං දිටසීමතාදියානං - 'බාහමණෝ' යනු: සප්තබම් කෙනකුත් බාහිත හෙයිත් බාහමණ යැ...(4-3.සූතුනිදේශය.) තං බාහමණං දිටසීමතාදියානං - ඒ බාහිතපාපී බාහමණයා දප්රිය ආදනය නො කරනුවනු නො ගත්තනු පරාමශීනය නො කරනුවනු අභිනිවෙශය නො කරනුවනු නුයි 'තං බාහමණං දිටසීමතාදියානං'යනු වේ.

තොන්ඩ ලොකයම්ං විකපපයෙයා – 'කපපා' යනු: තෘෂණාකල්ප යැ ද පටිකල්ප යැයි දෙ කල්ප කෙනෙකි: ... ඔහු විසින් තෘෂණාකල්පය පුහිණ කරන ලද, දූෂ්ටිකල්පය දුරලන ලද, තෘෂණාකල්පය පුහිණ කල හෙයින් ද වේකල්පය දුරලු හෙයින් කවර රාගයෙකින් කල්පනය කරන්-තේ ද ? කවර දොෂයෙකින් - කවර මොහයෙකින් - කවර මාතයෙකින් – කවර දුෂ්ටියෙක්න් – කවර ඖදඛතාගෙකින් – කවර විචිකිත්සායෙකින් – කවර අනුශයයෙකින් රක්ත යැයි හෝ දවපට යැයි හෝ මුස යැයි හෝ වන්බදඩ සැයි හෝ පරාමෘෂව සැයි හෝ විසෙෂපසට නිසේ සැයි හෝ අනිස්ථාවට හියේ ගැයි හෝ තිරබවට හියේ යැයි හෝ කල්පනය කරන්නේ තම ඒ කමානිසංසකාරයෝ පුතිණයහ, අභිසංසකාරයන් පුහිණ කල වන බැවින් ගතිවශයෙන් තිරිසන් ගැයි හෝ තිරිසන්ගත යැයි හෝ පෙතාවෂය ඇතියෙකැයි හෝ මිනිස් යැයි හෝ දෙවි යැයි හෝ රුපී ගැයි හෝ අරාපී ගැයි හෝ සංසි ගැයි හෝ අසංසි ගැයි හෝ තෛවසංසි නාසංඥී ගැසි හෝ කුමකින් කල්පතය කරන්නේ ද; යම් කරුණෙකින් කල්පනය – විකල්පනය – කරන්නේ නම් විකල්පනයට පැමිණෙන්නේ නම්, ඒ නෙහුව තැත පුතාය තැත කාරණය තැති; කොන්ඩ ලොකායාමං - අපායලොකයෙහි...ආයතනලොකයෙහි නුයි - 'කෙනීබ ලොකසමං විකාපාගෙයාන් යනු වේ.

එයින් වදාලන, බුදුහු:

''තසසිබ දිටෙඪ ව-පෙ-ලොකසම්ං විකපායෙයා"යි.

න කපායනයි ත පුරෙකඛරොනති බම්මාපි තෙසං න පට්චජිතා සෙ, න බාහමණො සිලවතෙන නෙයොං පාරං ගතො න පචෛති තාදී.

න කිපාගනති හි පුරෙක්ඛරොනතිති – 'කපා'ති දේව කපා: තුණතාකපො ව දිටසීකපො ව

කතාමො තණහාකපො? යාවතා තණහාසබාතෙන සීමකතං මරියා-දීකතං ඔබකතං පරියනතකතං² පරිශානිතං මමායිතං: ඉදං මමං එතං මමං එතතකං මමං එතතාවතා මමං, මම රූපා සදද ගනිා රසා ඓාටස්බො අපථරණා පාපුරණා දුසිදැසා අජෙලකා කුකකුටසුකරා හපමගවාසාවළවා බෙතතං වැඩු හිරඤඤං සුවණණං ගාමනිගමරාජබානියො රටස්ං ව ජනපදෙ ව කොසො ව කොටසාහාරඤව කෙවලමයි මහාපයවිං තණහාවසෙන මමාගති, යාවතා අටස්සනතණහාවිවරිතං, අයං තණහාකපො.

කතමො දිවයිකපො? විසතිවාතිකා සකකාගදිවයි, දසවතුකා මචඡාදිවයි, දසවතුකා අතනකොතිකා දිවයි, යා එවරුලා දිවයි දිවයිගතං දිවයිගතතං දිවයිකනනාරං දිවයිවිසුකායිකං දිවයිවිපහන්දිතං දිවයි සකෙකුර නං ගාතො පටිතාතො අතිනිවෙසො පරාමාසො කුමාගෙො මචඡාපථො මචඡාතාං කිතාගතතං විපරියෙසගාතො විපරීතගාහො විපලලාසගාතො මචඡාතානෝ, අයාථාවකක්මං යාථාවකනානි³ ගාහො, යාවතා අවාසවයි දිවයිගතානි; අයං දිවයිකපො.

තෙසං තණහාකපෙස පතිනො, දිවසිකපො පටිනිසාවට්ටා; තණහා-කපාසා පහිතතක දිවසිකපාසා පටිනිසාවයිතකා තෙ තණහාකපාං වා දිවසීකපාං වා න කපොතති ක ජනෙනති ත සංජනෙනති ත තිබාතෙතනති තාහිනිබාතෙතතීති-ත කපායනති; හ පුරෙකාඛරෝනතී පුරෙකාඛාරානී දෙව පුරදකඛාරා: තණහාපුරෙකඛාරො ව දිවසීපුරෙකඛාරෝ පු-පෙ- අයං තණහාපුරෙකඛාරෝ: තණහාපුරෙකඛාරෝ ව දිවසීපුරෙකඛාරෝ ව -පෙ- අයං තණහාපුරෙකඛාරෝ: -පෙ- අයං දිවසීපුරෙකඛාරෝ, තෙසං තණහාපුරෙකඛාරේ පහිනො; දිවසීපුරෙකඛාරෝ පටිනිසාවෙඩා තණහා-පුරෙකාඛාරසා පහිනතතා දිවසීපුරෙකඛාරසා පටිනිසාවෙඩාතා න තණහා පුරෙකාඛාරසා පහිනතතා දිවසීපුරෙකඛාරසා පටිනිසාවෙඩාතන න තණහා න දිවසීං වා පුරතෝ කානිා වරනති. ක තණහාබර ක තණහාකොතු ක තණහාධිපතෙයන ක දිවසීයා වා පරිවාරෙනික වරතතීනි - ත කපෙයනති ක පුරෙකාඛරෝනති.

ඒ සමණාසුවයෝ තෘෂ්ණාදමේකල්පයන් නො කෙරෙති, පෙරවූ කොව තො හැසිරෙත්; ඔවුන් වයින් දෙසැට දිටුදහමන ද නො පිළිගන්නා ලද්දනු වෙති. සමණාසුව බාහමණ තෙමෙ ශිලවනය කරණ කොටගෙන ගෙනයා හො හැක්ක. යමහෙයකින් තෘදී වූ රහත් තෙම නිමාණපාරයට ශිෂේ මාගීයෙන් නැසූ කෙලසුන් කරා පෙරළා නො පැමිණේ ද එහෙයිති.

න කාපපයනති න පුරෙකාබරොනති – 'කපපා' යනු: තෘෂණා කල්පය ද දුෂටිකල්පය දුයි දෙ කල්ප කෙතෙක් වෙනි:

තාෂණාකල්පය කවරැ යත් ? යම් පමණ තෘෂ්ණාකොටයින් හිමි කරන ලද ද මයතීංදා කරන ලද ද අවධි කරන ලද ද පයතීභන කරන ලද ද අයත් කරන ලද ද මම්ංයන කරන ලද ද පයතීභන කරන ලද ද අයත් කරන ලද ද මම්ංයන කරන ලද ද: මේ මංගේ යැ, තෙල මංගේ යැ, මෙතෙක් මංගේ යැ, මංගේ රුප-ශබද-හනි-රස-ස්පුළාවතයෝ යැ, අතුරුණු බුමුතුරුණු යැ, දැසිදස්හු යැ, එළුතිරෙළ යැ, හූරැකුකුළු යැ, ඇත්අස්ගවාවෙලුබු යැ, කෙත්වත් යැ, රත්රුවන් යැ, ගමනියමගමරජදහන්හු යැ, රට දනව-කොටුගුල් හා සියලු මැ මහාපොලොම තෘෂ්ණාවශයෙන් මමංයන කොරෙයි, යම්තාක් අටෝරාසියක් තෘෂ්ණාවිචරිතය වේ ද, මො තෘෂ්ණාකල්ප නමු වෙයි.

ද වේකල්පය කවර. යත් ? විංශනිවසතුකසන්කාශද වේ යැ, ද ශවසතු-කමාන්හාද වේ යැ, ද ශවසතුකඅනතහානිකාද වේ යැ යන මෙබදු වූ යම් ද වේමයක් ද වේගතයෙක් ද වේශතනයෙක් ද වේකානතාරයෙක් විලොම ද වේ-යෙක් ද පටිවලනයෙක් ද පටිසංගොජනයෙක් වේ ද, ද සහනණයෙක් මත්හාමානීයෙක් මත්හාසවහාවයෙක් නීතියායනනයෙක් විපයාහිසෙක් මත්හාමානීයෙක් මත්හාසවහාවයෙක් නීතියායනනයෙක් විපයාහිසෙක් විපරීතශානයෙක් මත්හාසමහාවයෙක් අස්වභාවයෙක් විපයාහිසෙක් වේ ද, යම දෙ සැට ද වේ කෙනෙක් වෙත් ද මේ ද පටිකල්ප නම් වේ. ඒ රහතුන් විසින් තාමණකාල්පය පහන ලද, ද වේකල්පය දුරලන ලද, තාමණාකල්පය පුහුන් බැවත් ද වේකල්පය දුරාලු බැවත් ඔවුහු තාමණාකල්පය හෝ ද පටිකල්පය හෝ කල්පනය නො කෙරෙහි නො ද නවති නූපදවත් නුසි -'න කපායනකි, යනු වේ.

න පුරෙනාඛරොහාති - 'පුරෙසාඛාර' තම්: තෘෂ්ණාපුරසකාරය ද දෙවේපුරසකාරය දයි දෙ පුරසකාර කෙනෙක් වෙති... ඒ රහතුත් මිසින් තෘෂණාපුරසකාරය පහන ලද, දුවේපුරස්කාරය දුරලත ලද, තෘෂණා-පූරස්කාරය පුහුත් බැමින් දෙවේපුරස්කාරය දුරුලූ බැමින් තෘෂ්ණාව තෝ දෙවේත හෝ පෙරටු කොට නො හැසිරෙති, තෘෂණාව බවජ කොට ඇත්තානු තෘෂ්ණාව කෙහෙලි කොට ඇත්තානු තෘෂණාව අධිපති කොට ඇත්තානු දුවේය බවජ කොට ඇත්තානු දෙවේය කෙහෙලි (=කොඩ) කොට ඇත්තානු දුවේය බවජ කොට ඇත්තානු නො වෙති, තෘෂණාව විසින් හෝ දෙවේය මහින් හෝ නො පිරිවරා හැසිරෙත් නුයි 'ත කාපායනති නු පුරෙකඛරෝනති' යනු වේ. බම්මාපි තෙසං න පට්වුජිතා සෙනි - බම්මා වුච්චනති අවාසටයි දිටයිහතානි; තෙසනති තෙසං අරහනතානං හිණාසවාතං; න පට්වුජිතාපෙනි සසානතා ලොකො ඉදමෙව සච්චං මොෂමකැඤනති න පට්වුජිතා සෙ, අසසානතා ලොකො, අනතවා ලොකො, අතනතවා ලොකො, තං ජීවං තං සරීරං, අඤඤං ජීවං අඤඤං සරීරං, හොති තථාගතො පරම්වරණා, ත නොති තථාගතො පරම්වරණා, හොති ව න ව නොති තථාගතො පරම්වරණා, නොව නොති න ත හොති තථාගතො පරම්වරණා, ඉදමෙව සච්චං මොෂමඤඤනති න පට්චුජිතා සෙනි – බම්මාපී තෙසං න පට්චුජිතා සෙ.

න බාහමයෙනා සිලවතෙන නෙයොත් - 'නා'ති පරිකෙකපො; බාහමයෙනා හි සතනතනං බමොතං බාහිතතනා බාහමයෙනා, සකකායදිටයි බාහිතා හොති -පෙ- අසිතො¹ තාදී² පවුවෙතෙස බහමා. න බාහමයෙන සිලවතෙන නෙයොත් - බාහමයෙනා සිලෙත වා වතෙත³ වා සිලබාතෙන⁴ වා න යායති ත තියාත්⁵ න වුයාත් න සංහරීයනීති - ත බාහමනො සිලවතෙන නෙයොහ.

පාරං ශතා න පවෙවති තාදීති - පාරං වුවවති අමතං නිබානං, ගො සො සබබසඣාරසමථො සබබූපහිපටිනිසාගෙනා තණනක්බගො ටිරාගො නිරොබො නිබොනං, සො පාරං ගතො පාරං පතෙනා අනතගතො අනතපතෙනා කොටිගතො කොටිපපතෙතා (විනාරෝ) ජාතිමරණ සංසාගේ තත සාටිගතො කොටිපපතෙතා (විනාරෝ) ජාතිමරණ සංසාගේ තත කිලෙසා පනිතා, තෙ කිලෙසෙ ත පුනෙකි ත පවෙවති ත පවවාගවජනි. සකදගාමීමගොන ගෙ කිලෙසා පනිතා, තෙ කිලෙසෙ න පුනෙති ත පවෙවති ත පවවාගවජති, අනාගාමීමගොන ගෙ කිලෙසා පහිතා තෙ කිලෙසෙ ක පුනෙකි ත පවෙවති ත පවවාගවජති, අරගතකමගොත ගෙ කිලෙසා පනිතා, තෙ කිලෙසෙ න පුනෙකි ත පවවාගවණ ගෙන කෙ කිලෙසා පහිතා, තෙ කිලෙසෙ න පුනෙකි න පවවාගවණ හ

අතිසසිතො - සා . 2. තාදි - සා. 3. වනතා න - සත.
 4. සිලවතෙනත - සා. 5. තියාන් - සත.

බම්මාපි තෙසං හා පටිචජිතා සෙ - 'බම්මා' සි දෙසැට දුෂ්ටිගතයෝ කියනු ලැබෙස්. තෙසං ඒ අහිත් සම්ණාසුවයන් විසින්; හා පටිච්ඡිතා සෙ - ලොකය නොවත යැ මේ මැ සැබැවැ අනාය සිස් යැයි තො පිළිහන්නා ලද්දහු වෙති. ලොකය අශාශවත යැ, ලොකය අනතවත් යැ, ලොකය අනනතාවත් යැ, ආත්ම සභාහාත ජීවයත් ශරී්රයත් එය ම යැ, ජීවය අනොකෙක ශරී්රය අනෙකෙකැ, සත්ති තෙමේ මර්ණින් මතු විදැමාත වෙයි, සත්ති තෙමේ මරණින් මතු අවිදැමාත වෙයි, සත්ති තෙමේ මරණින් මතු තෝනේ ත් නො වන්න්නේ ක් වෙයි, සත්ති තෙමේ මරණින් මතු තො මැ වෙයි තො වන්නේ නො වෙයි, මේ මැසැබැවැ අනාය සිස් යැයි නොපිළිහන්නා ලද්දානු තුයි - 'බම්මාපි තෙසං න පට්චජිතා සෙ' යනු වේ.

හා බාහමගෙණා සිලවනෙන නොහොත - 'නා' යනු පතිසෙෂප යැ, බාහමගෙණා - සප්තබමී සොනකුත් බාහිත (-පුහිණ කළ) වන බැවිත් බාහමණ යැ, සත්කායදපටය බාහිත වෙයි,...(4-3 නිදේශය) හා බාහමගෙණා සිලවනෙන නොයොත - සම්ණාසුව බාහමණ තෙමේ සීලයෙත් හෝ වතයෙන් හෝ සිලවුතයෙන් හෝ නො යවනු ලැබෙයි නො පමුණුවනු ලැබෙයි නො අදනු ලැබෙයි නො එළවනු ලැබේ නුයි - 'ත බාහමණෝ සීලවතෙන නොයොත' යනු වේ.

පාරං නතො න පෙවේවති තාදී - අමාමහනිවන 'පාරං' යයි කියනු ලැබෙයි, සියලු සංස්කාරයෙන් සන්හිදුණු සියලු උපධි දුරු කළ නෘෂ්ණා-කෘය වූ කෙලස්රජස් නැති සියලු දුක් නිරුදා වූ නිව්ණෙය යි; ඒ ක්ෂිණාසුව පාරයට ගියේ පාරයට පැමිණියේ... (1-6.සූතුනිදේශය.) නුයි -'පාරං ශතො' යනු වේ. න පෙවේවනි - සෝවාන්මහින් යම කෙලෙස් කොතෙක් පුහිණ වූවානු නම ඒ කොලෙසුන් කරා නැවත හො එයි පෙරළා හො එයි ආපසු බො පැමිණෙයි, සකෘදගාමීමහින් යම කෙලෙස් කෙනෙක් පුහිණ වූවානු නම ඒ කෙලෙසුන් කරා පෙරළා තො පැමිණෙයි-අනාගාම්මහින් යම කෙලෙස් කෙනෙක් පුහිණ වූවානු නම ඒ කෙලෙසුන් කරා පෙරළා නො පැමිණෙයි - රහත් මහින් යම කෙලෙස් කෙනෙක් පුහිණ වූවානු නම් ඒ කෙලෙසුන් කරා නැවත නො එයි පෙරළා නො පැමිණෙසි ආපසු නො පැමිණෙයි - රහත් මහින් යම කෙලෙස් කෙනෙක් පුහිණ වූවානු නම් ඒ කෙලෙසුන් කරා නැවත නො එයි

තාදීති අරහා පඤවනාකාරෙහි තාදී: ඉටහාතිරෙහි තාදී, වතතාවිති තාදී, හිණණාවීති තාදී, මූතතාවති තාදී, තංතිදෙදසා තාදී. කථං අරහා ඉටසා තිටෙස් තාදී? අරහා ලාහෙපි තාදී, අලාහෙපි තාදී, යසෙපි තාදී, අයසෙපි තාදී, පසංසායපි තාදී, නිකුයපි තාදී, සුබෙපි තාදී, දුකෙඛපි තාදී, එකං වෙ බාහං1 ගණකිත ලිමෙපාසුං, 2 එකං වේ බාහං1 වාසියා තවෙජියසුං, අමුසමං නති රාගො, අමුස්මං නති පටිෂං. අනුනයපට්සවිපාහිනො උසෝහිනිකාහි-වීතිවතෙතා අනුරොබවිරොබං සමතිකකතෙතා; එවං අරහා ඉවසානිවෙස තාදී. කථං අරහා වතතාවීති තාදී? අරහතො රාගො වතෙතා වතෙතා මූතෙතා පතිනො පටිනිසාවෙයා, දෙනො මොහො කොබො උපනාහො මකෙකා පලාසො ඉසසා මච්ඡරියං මාගා සායේගාං එමෙහා භාරලමහා මානො අභිමානො මදෙ පමාදෙ සබබ කිලෙසා සබබ දුචාරිතා සබබ දරථා සබෛ පරිලාහා සබෛ සනතාපා සබබාහුසලාභිසබබාරා වතතා වනතා මූතතා පතිනා පටිනිසසටසා, එවං අරහා චතතාවීති තාදී. කථං අරහා තිණණාවිති තාදී ? අරහා කාමොසං තිණෙණා හවොසං තිණෙණා දිටෙඨාසං තිරණණා අවිජේයාක්ං තිරණණා සබබං සංසාරපථං8 තිරණණා උතතිරණණා තිතතිණෙණා අතිකකෘතතා සමතිකකනෙතා වීතිවතෙතා, සො වුතුවාසො විණණවරණො ජාතිමරණසංසාරො නහු තසස පුනුබහවොති. එවං අරහා කිණණාවති තාදී. කථං අරහා මූතතාවිති තාදී ? අරහතො රාහා විතතං මුතතං විමුතතං සුවිමුතතං; දෙසා විතතං මුතතං විමුතතං සුවිමුතතං; මොහා චිතතං මූතතං විමූතතං සුවිමූතතං; කොඩා උපනාහා මකඛා පළාසා ඉසාසාය මච්ඡරියා මායාය සායේයාා එමහා සාරමහා මානා අතිමානා මද පමාදු සබබකිලෙසෙහි සබබදුව්වරිතෙහි සබබදරථෙහි සබාපරිලාගෙහි සබාසනතාපෙහි සබාකුසලාහිසබොරෙහි විතතං මූතතං විමුහතා සුවිමුහතා; එවං අරහා මූහතාවීති තාදී. කථං අරහා තනතිඥෙසා තාදී? අරහා සිලෙ සහි සිලවාහි තං නිදෙසා තාදි; සඳුඩාය සහි සඳෙබාහි තංනිදෙදසා තාදී, විරියෙ සති විරියවාති තංනිදෙදසා තාදී, සනියා සති සහිමාති තංකිඥෙසා තාදී, සමාගිසම්ං සහි සමාහිතොහි තංතිඥෙසා තාදී, පකුසැග සනි පකුඤුවානි තංනිදෙසා නාදී, විජරාග සහි තෙවිජෙජාති තංනිදෙදසා තාදී, අභිකුසුය සහි ජලභිශෙසුන් තංනිදෙදසා තාදී, එචං අරහා තංනිදෙදසා තාදීති - පාරඹාතො න පචෙවති තාදී.

තෙනාහ හගවා:

"න කපපයනති න පුරෙකබරොනති බම්මාපි තෙසං ත පට්චිජිතා සෙ, න බුංහම්ණො සීලවනෙත තෙයොං පාරබනතො න පචේචති තාදීති.

පරමටඪකපුතතන්දෙසො පයැමුමො.

^{1.} අභිකං - සිමු, 1. 2. විලිභෝපයයුං - සිමු, II.

^{3.} සබාසංසාරපථං - මනුප. සබායඞ්බාරපථං - සිමු, II,

තාදී යනු – රහත්නු පස්කරුණෙකින් තාදීහා ඉවුඅතිවූයෙහි තාදී (-සමානය) හ, කෙලෙසත් හළහු නුයි තාදීහ, සසර තරණය කළංනු නුයි තාදීන්, රාගාදියෙන් මිදුණානු නුයි තාදීන්, තතනිදෙදසයෙන් (-ඒ ඒ ශීලශුදධාදිගෙන් දක්වග යුත්තාහු නුයි) තාදීහ. කිසෙයින් රහත්හු ඉපටානිටෙගෙහි තාදී සේක් ද ශත්: රහත්හු ලාහයෙහි දු තාදීහ, අලාහ-යෙහි දු – යශස්ගි දු – අයශස්හි දු – පුශංසාගෙහි දු – නිකුගෙහි දු සබයෙහි දු – දුෘඛයෙහි දු හැදී සේක. ඉදින් එක් බාහුවක් සිවුදගඳින් ශලෙප කිරන්නාහු නම්, අනෙක් බාහුව වැයකින් සස්නාහු නම් අර ගතිාලෙපයෙහි ඇලීමෙක් නැත, අර සැයීමෙහි කොපයෙක් නැත; රාාදේවෂ දුරු කොට සිටියහ, අනුගුහනිගුහ ඉක්මවං සිටියහ, අනුනය-පුතික මොතොවට ඉක්මැවූහ. මෙසේ රහත්හු ඉවොනිවෙයෙහි තාදී සේක. කිෂසයින් රහත්හු කෙලෙස් හළ හෙයින් 'තාදී' වූහ යන්: රහත්හු වයින් රාගය තාක්ත යැ වාන්ත යැ පුහිණ යැ දුරලන ලද්දේයා, දොෂය -මොහය – කොඩය – උපනාහය – මකුබව – යුගනාහය – ඊෂසාව – මාත්සයයිය – මායාව – ශඨබව – තදබව – සාරමහය – මානය – අතිමානය මදය – පුමාදය – සියලු කෙලශයෝ – සියලු දුශචරිතයෝ – සියලු දරථයෝ – සියලු පරිදනයෝ - සියලු සනතාපයෝ සියලු අකුශලාතිසංස්කාරයෝ -තාසකතයක වානනයක මූකතයක පුහිණයක දුරලන ලද්දය. මෙසෙයින් රහත්හු කෙලෙසුන් හළ හෙයින් 'තෘදී' නම් වූ සේක. කිසෙයින් රහත්හු සසර තරණය කළතෙයින් 'තාදී' වූහ ගත්: රහත්හු කාමෞෂය තරණය කලහ, භූෂව්භකය - දූෂෙටාශකය - අවිදු, - ඔකය තරණය කලහ, සියලු සංසාර-පථන තරණය කළහ, උතතරණය - නිසතරණය කළහ, ඉක්මැවූහ, මැතටත් ඉක්මැවූහ, වෙසෙයිත් ඉක්මැවූහ, ඒ රහත්හු වුසූ ආයතිවාස ඇතියහ, පුරුදු කළ චරණඩම් ඇතියහ... (1-6 සූතුනිදේශය.) මෙසෙයින් රහත්හු තරණය කළහෙයිත් රහත් නම් වූ සේක කිසෙයින් රහත්හු මිදුණු ගෙයින් 'තාදී' වූග යන්: රහන්හුගේ හිත රාගයෙන් මුක්ත ය වමුකත ය සුවිමුක්ත ය, දොෂයෙන් - මොහයෙන් මුක්ත ය විමුක්ත ය සුවිමුකතය, කොබයෙන් උපතානයෙන් මක්ඛයෙන් පලාසයෙන් ඊෂ්ඨායෙන් මායාවෙත් ශාඛායෙත් සාමායෙත් සාරමායෙත් මානයෙත් අතිමානයෙත් පුමාදයෙන් මද යෙන් සම්දුශවරිතයෙන් සම්දරථයෙන් සම්පරිදාහයෙන් ස්වස්නතාපයෙන් සවාතුශලාභිසංස්කාරයන් කෙරෙන් මුකතය විමුක්තය සු වමුක්තය. මෙසෙහින් රහත්හු රාගාදියෙන් මිදුණු හෙයින් තාදී නම් වූහ. කිසෙයින් රහත්හු තනතිදේශයෙන් 'තාදි' වූහ යන්: ශීලය ඇති කල්හි 'සිල්වත්හ, සි ඒ ශීලයෙන් දක්විය සුතු හෙසින් තාදීහ, ශුඛා ඇති කල්හි 'සැදූනැවත්හ' යි එයින් නිදෙහිය සුතු නෙයින් තාදීන, වියසී ඇති කල්හි 'වීගතිවත්හ'යි...සමෘතිය ඇති කල්හි 'සමෘතිමත්හ'යි...සමාබිය ඇති කල්හි 'සමාහිත'ගයි.. පුඥව ඇති කල්හි 'පුඥවත්හ'යි...විදු ව ඇති කල්ගි 'නිවිද, ඇත්තාන'යි...අතිඥව ඇති කල්හි 'ෂඩහිඥයන'යි ඒ අහිඥ-යෙන් දැක්වියසුතු හෙසින් තාදී තම වූහ. මෙසෙයින් රහත්හු තහතිදේශගෙන් 'තාදී' තම වූවානු නුයි – 'පාරං ගතො න පචෛති තාදී' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''න කපපයනති-පෙ-ත පචෙවති තෘදී" යනු.

පස්වැනි පරමවඨකසූනුනිදේශය යි.

ජ**රාසුතතනි**දෙඳසො

අථ ජරාසුතතනිදෙදසෝ1 වුවවති:

6 - 1

අපපං වත ඒවිතං ඉදං ඔරං වසාසසතාපි මීයති,² යො වේපි අතිචව ඒවති අථ බො සො ජරසාපි මීයති.

දෙපං වන ජිවිතං ඉඳහති - 'ජීවිත'තති ආයු සීති³ යපතා යාපනා ඉරියනා වතනතා පාලතා ජීවතං ජීවිතිඤියං; අපිව ද්වීති කාරණෙහි අපාකං ජීවිතං, ථොකකං ජීවතං; සීතිපරිතනතාය වා අපාකං ජීවිතං, සරසපරිතනතාය වා අපාකං ජීවිතං. කථං සීති පරිතනතාය වා අපාකං ජීවිතං? අතීතෙ විතනකාණෙ ජීවිත් ත ජීවති ත ජීවිසාසති; අතාගතෙ වතනකාණෙ ජීවිසාසති ත ජීවති ත ජීවිතා; පවවුපානෙන විතනකාණණ ජීවති ත ජීවිසාසති.

- ජීවිතං අතනහාවො ව සුබදුකඛා ව කෙවලා, එකවිතනසමායුතතා ලහුසො වතනතෙ ඛණො.
- වුලලාසීති සහසාභාති කපා⁴ තිටස්නති යෙ මරු, තුළුව තෙපි ඒවනති දවීහි විතෙතහි සංසුතා⁵.
- 3. යෙ නිරුදධා මරනතාසස නිට්ඨමානසස වා ඉබ, සබෙබපි⁶ සදිසා බන්බා ගතා අපාටිසනිකා.⁷
- අතනතරා ව යෙ හහා යෙ ව හහා අතාහතා, තදනතර නිරුඛානං වෙසමං⁸ නති ලක්ඛණෙ.
- 5. අනිබාතෙතන ත ජාතො පවවූපතොතන ජීවති, චිතතහම්හා මතො ලොකො පඤඤතතිපරමත්හා.⁹
- යථා නිහතා පවතතනති ජනෛන පරිණාමතා, අවුජිතනබාරා වතතනති සලායතනපවවයා.
- 7. අනිධාන්ගතා හඟතා ප්රිදේශා නිර්ථි අනාගතේ, නිබබත්තායෙව තිටස්තති ආර්ගෝ සංසපුපමා.

 1. ජරාසුහතං - සීමු, II.
 2. ම්ශාන් - සී, ස.

 3. අංශුවහින් - සීමු, II.
 4. කපපං - වි.
 5. සමොහිතා - සීමු, II. සමාහිතා - වි.

 6 සබෙව - සීමු, II.
 7. අපපටිකානියා - වි.

 8. වෙහමේං - ස.
 9. පරමටහියා - වි. පරමවහින් - ස.

ජරාසූතුනිදේශය

ඉක්බිති ජරාසූතුනිදේශය කිගනු ලැබේ:

6 - 1

මනිසුන්ගේ මේ ජීවිතය එකානතයෙන් අලප වෙයි. අවුරුදු සියාකිත් මෙපිට (කලලාදී කාලයෙහි දු) මැරෙයි. ඉදින් යමෙක් සියක් වස් ඉක්මවා ජීවත් වේ නම්, එකල ගෙතෙම ජරාවෙත් නමුදු මියන්නේ යි.

අපෙං වන ජීවිතං ඉඳං - 'ජීවිතං' යනු: (අරූපබමීයන්නේ) ආසුසය සිටීම යපනය යාපනය (=යැපීම) ඉරීයනය පැවැත්ම පාලනය ජීවිතය ජීවිෂතාපිය යි. තවද, දෙ කරුණෙකින් ජීවිතය අල්ප වෙයි: ස්ථිතිසාෂණය මද බැවින් හෝ ජීවිතය අලප යැ, කෘතාලසාමණ හෝ සමපතාතිලසාමණ රසය මද බැවින් හෝ ජීවිතය අලප යි. කිසෙයින් ස්ථානිපරිතනතායෙන් ජීවිතය අලප වෙයි යන් ? අතීත විතනසාමණයෙහි ජීවත් විය, ජීවත් නො වෙයි, ජීවත් නො වන්නේ ය; අනාගත විතනසාමණයෙහි ජීවත් වන්නේ යැ, ජීවත් නො වෙයි, ජීවත් නො වී; වත්මාන චිතනසාමණයෙහි ජීවත් වෙයි, ජීවත් නො වී, ජීවත් නො වන්නේ යි.

1. (සංසකාරස්කණි සඞ්බාහත) ජීවිතය ද, (රූපස්කණි සඞ්බාහත) ආත්මය ද, (වෙදනාස්කණි සඞ්බාහත) සුවදුක් ද, (ඩුවසුබසුහතනහාව රහිත හෙයින්) කොමල වූවානු (විශුහස්කණි සඞ්බාහත) එක් සිතක් සමග යෙදුණානු ඒ (ජීවිතාදීන්ගේ) සාමණය අලප වශයෙන් පවත්නේ යැ.

2 යම දෙවි කෙනෙක් කප් සුවාසූදහසක් ආයු ගෙන (තෙවසඤඤ,– තාඝඤඤයතනයෙහි) සිටින් තම්, ඔහු පවා දෙ සිතෙකින් යුක්ත වූවාහු නො මැ ඒවන් වෙනි.

3. මෙ ලොවැ මලහුගේ හෝ ඒවත් වන්නහුනේ හෝ යම් ස්කඣ කෙනෙක් නිරුදා වූවාහු ද, (වෘත්ගෙන් උඩ නිරුදා වූ හෝ) පුවෘතතියෙහි නිරුදා වූ හෝ ඒ සියලු මැ ස්කඣයෝ බියාහු අපුතිසඣකයෝ යැයි කියනු ලැබෙත්.

4. යම් ස්කති කෙනෙක් අතතතර (=අතීත) වැ සිට බිදී ගියාහු ද, යම් අතාගත ස්කති කෙනෙකුත් බිදී යන්නාහු ද, ඒ අතුරැ නිරුදඛ වූ වනීමානස්කනියන්ගේ ලාකාණයෙහි විෂම බවෙක් (=තාතානියෙක්) තැති.

5. නූපත් අතාගතස්කණියෙන් නූපත්තේ යැ, සමණපුතාපතත වූ වනීමානයකණියෙන් ජීවත් වෙයි, ලෝවැසි තෙම විතනයාගේ බිදීමෙන් මලේ තම, (දතන මලේය, තිසස මලේය යත) පුඥපතිය විතතහඬකසඬබාංත පරමාණීය නිංශිත කොට ඇත.

6. ඡඥ විසින් පරිණාමිත වූවාහු නතු වූ පරිදි පවත්තාහු යැ, ෂඖයතනපුතායෙන් නුසුන් බාරා (=සනතති) ඇති වැ පවතිත්.

7. බිඳුණු ස්කණියෝ නිධානයට (=රැස්වීමට) නො නියානු ගැ, අනාගතයෙහි දු ඔවුන්ගේ රැස්වීමෙක් නැති, උපන්නංහු මැ හිදිඅගැ අබඇට සෙසින් ස්ථිනිසාණයෙහි සිටින්.

164 මතාතිදෙදසපාළි

- නිබාහතානයාව ධම්මානං හඬෙයා නෙසං ප්රකානතො, පලොකාබමමා නිටස්නති ප්රාණෝභි අමිසයිතා.
- අදසසනාතො අංයනති හඞ්හා ගච්ඡනති අදසසනං,1 ප්‍රජුපාදෙව ආකාසෙ උපාජානති වයනති වාති.

එවං නීතිපරිතනතාය අපසකං ජීවිතං.

කථං සරසපරිතනතාය අපාකං ජීවිතං? අසසාසූපතිබණිං ජීවිතං, පසසාසූපතිබණිං ජීවිතං, අසසාසපසසාසූපතිබණිං ජීවිතං, මහාශූතූපතිබණිං ජීවිතං, කබලීකාරාහාරුපතිබණිං ජීවිතං, උසමූපතිබණිං ජීවිතං, විඤඝුණුපතිබණිං ජීවිතං. මූලමපි ඉමෙසං දුබබලං, පුබාහෙතූ'පි ඉමෙසං දුබබලං, යෙපි පච්චයා තො'පි දුබබලං, යාපි පහවිකා සාපි² දුබබලං, සහභූපි³ ඉමෙසං දුබබලං, සමපයොහා'පි ඉමෙසං දුබබලං, සහජාපි ඉමෙසං දුබබලං, යා'පී පයොජිකා සා'පී දුබබලං, අඤඤමඤඤං නිච්චදුබබලං ඉමෙ, අඤඤමඤඤ ං අනවටසීතා ඉමෙ, අඤඤමඤඤං පරිපාතයනති ඉමෙ, අඤඤමඤඤ සහ නතම තාශිතා, න වාපි යපෙනති අඤඤමඤඤං ඉමෙ. යො'පි නිබවතනකො සො න විජැති.

10. ''න ව කෙනවි කොවි හායති හඬ්ගබයා⁴ ඉමෙ හි සබබසො, පුරිමෙහි පහාවිතා ඉමේ ගෙපි පහවකා⁶ තෙ පුරෙ මතා පුරිමා'පි ව පච්ඡිමා'පි ව අඤඤමඤඤං න කද්විමාඥසු"නති.

එවං සරසපරිතතතාය අපකං ජීවිතං.

අපි ව වෘතුමමහාරාජිකාතං දෙවාතං ජීවිතං උපෘදුය මනුසසාතං අපකං ජීවිතං පරිතතං ජීවිතං ථොකං ජීවිතං ඛණ්කං ජීවිතං ලනුකං ජීවිතං ඉතතරං ජීවිතං අනආධනියං ජීවිතං ත විරටසීනිකං ජීවිතං. තාවතිංසාතං දෙවාතං – සාමානං දෙවාතං – තුසිතාතං දෙවානං – නිමවාණරතීතං දෙවාතං – පරනිමේතවසවතනීනං දෙවානං – බුහම– කායිකානං දෙවාතං ජීවිතං උපාදය මනුසසානං අපසකං ජීවිතං පරිතතං ජීවිතං ථොකං ජීවිතං බණ්කං ජීවිතං ලනුකං ජීවිතං ඉතතරං ජීවිතං අනභූඩනියං ජීවතං න විරටසීනිකං ජීවිතං, වුතතමයි වෙතං භාවතා;

''අපාමිදං භිකාබවේ මනුසාසානං ආයු, ගමනීයෝ සමපථායො, මහතාය බොදඩබබං, කතනබබං කුසලං, චරිතබබං බුහම්චරියං, නතු ජාතසාය අමරණං. යො හි භිකාබවේ විරං ජීවති, සො වසාසසනං අපාං වා භියෙහා.''a

1. ගවජනතාදසසනං - වි.

දෙසහි පතා විකා තෙහි - සීමු. II. 3. සහභූම් පි - සීමු. II.
 4. හැඩාබබා - සීමු II. 5. පතාවිතා - සීමු. II.
 a. මාරසංසුනන - පඨම්වගත.

8. ඉපැද පවත්තාවූ ඒ ස්කනිධමීයන්ගේ ද බිඳීම පෙරටු කරන ලද්දේ යැ, නැසෙත පියපි ඇත්තාහු පැරණි ස්කනියන් හා අමිශු වූවාහු සිටිත්.

9. තොදක්තාහු මැ පැමිණෙති (=උපදිති). තැසීමෙත් මතු තො දක්තා බවට මැ ගෙති. අහසැ විදුලි කෙටීමක් මෙත් උපදතාහු ද තැසෙත්තාහු ද වෙත්.

මෙසේ සටිතිපරිතනතායෙන් ජීවිතය අල්ප වේ.

කිසෙයින් සරසපරිතනතාගෙන් ජීවිතය අල්ප වෙයි යත් ? අංශවංසය තිසා පවත්තේ යැ ජීවිතය, පුවොසය නිසා පවත්තේ යැ ජීවිතය, අංශවංසපුවොස පිළිබද යැ ජීවිතය, පෘපිවාාදී මහාභූතයන් පිළිබද යැ ජීවිතය, කවලීකාරාහාරය පිළිබද යැ ජීවිතය. උණුසුම (=කම්ජතෙජය) පිළිබඳ යැ ජීවිතය, භවාඞාවඥානය පිළිබඳ යැ ජීවිතය. මේ ආශවංසාදීන් ගේ මූලකාරණය (=හෙතුව) ද දුබල යැ, මොවුන් ගේ අවිද_හදී සුමීහෙතුනු ද දුබලයෝ යැ, අංරමමණාදී අසාධාරණපතායෝ ද දුබලයෝ යැ, පුධාන වැසිට උපදවන ඒ තෘෂණාව ද දුබල යැ, මොවුන්ගේ සමග උපන් රූපාරුපධමීයෝ ද දුබලයෝ යැ, මොවුන් ගේ එක් වැ යෙදුණු අරුප-ධමීයෝ ද දුබලයෝ යැ, මොවුන්ගේ සහජධමීයෝ ද දුබලයෝ යැ, වූනිපුනිසනි විසින් යොදවන වෘතනමූලක වූ ඒ තෘෂණාව ද දුබල යැ, මොවුනු ඔවුතොවුන් නිරතුරු දුබලයෝ යැ. මොවුන්ගේ උත්පාදින් අනවස්තයෝ යැ, මොහු ඔවුනොවුන් පිරිහෙළති, ඔවුනොවුන් රැකීමෙක් තැති, මොහු ඔවුනොවුන් නො ද සිටුවති. මොවුන්ගේ උත්පාදකබමීය ද නැත්.

10. එකෙක් එකක්හුනේ වශයෙන් හො ද පිරිහෙයි. මෙ සියලු මැ ස්කානියෝ ස්පීපතාරයෙන් බිදීමට යායුත්තාහු යැ. මේ වනීමානස්කානි-යෝ සූම්හෙතුපතායන් විසින් උපදවන ලද්දහු යැ. උතපාදක වූ ඒ පූම්හෙතුපතායෝ පළමු මැ මලාහු යැ. සුම්හෙතුපතායෝ ද වනීමාන පතායයමුතපතනයෝ ද ඔවුනොවුන් කිසි කලෙක නොදුටුවරුහ.

මෙසේ සරසපරිතනතායෙන් ජීවිතය අල්ප වේ.

තවද - වාතුර්මහාරාජික දෙවියන්ගේ ජීවිතය පිණිස මිනිසුන්ගේ ජීවිතය අල්ප යැ, ජීවිතය පරිතන යැ, ජීවිතය මද යැ, ජීවිතය සෑණැකික යැ, ජීවිතය සැහැල්ලු යැ, ඉතිර යැ, ජීවිතය කල් නොපවත්තේ යැ, ජීවිතය විරස්ථායී නො වේ. තුයතිංශත් දෙවියන්ගේ - යාමදෙවියන්ගේ -තුෂිතදෙවියන්ගේ - නිම් ණරතිදෙවියන්ගේ - පරනිම්මතවශවතීනී දෙවි-යන්ගේ - බුහමකායික දෙවියන්ගේ ජීවිතය පිණිස මනිසුන්ගේ ජීවිතය අල්ප යැ, ජීවිතය පරිතන යැ, ජීවිතය මද යැ, ජීවිතය සාමණැක යැ, ජීවිතය ලසුක යැ, ජීවිතය ඉතිර යැ, ජීවිතය අනදාශීනීය යැ, ජීවිතය අවරස්ථායී වේ. වදරන ලද මැතු භාගාවත්හු විසින්:

"මහෂණති, මතිසුන්නේ මේ ආයුස අල්ප යැ, පරලොව යා යුත්තේ යෑ, නුවණින් දත යුතු යෑ, කුසල් කළ යුතු යෑ. බඹසර සිරියැ යුතු යෑ, උපත්හුගේ නොමැරීමෙක් තැති. මහණොති, යමේක් කලක් ජීවත් වේ තම හෙතෙම හවුරුදු සියයක් ජීවත් වෙයි. අධික වූයේ තම සාලපයක් මැයි.

- 11. "අපාමායු මනුසාහාං සිලෙයා නං සුපොරිසො, චරෙයාාදිතනසිසොව නහි මච්චුසානාගමො.
- අච්‍රයනති අනොරතතා ඒවිතං උපරු ඒඹති, ආසු බියති මච්‍රානං කුනනදීනංව ඔදක"නති.a

අපපං වත ජීවිතං ඉදං බරං වධ්යතායි මියතින්1 - කලල-කාලෙපි චවති මරති අනතරඛාගති විපාලජනි, අබබුදකාලෙපි චවති මරති අනතරඛායති විපාලුජිති, පෙසිකාලෙපි චවති මරති අනතරඛායති විපාලුජාති, ඝතකාලෙපි චවති මරති අනතරබායති විපාලුජාති, පසාඛිකාලේපී චවති මරති අනතරධායති විපාලුජාති, ජාතමතෙතාපි වවති මරති අනතරධායති විපාලුජාති, සූතිඝරෙපි වවති මරති අනතරධායති විපාලුජාති, අඬුමාසිකොපි චවති මරති අනතරධායති විපාලණත්, මාසිකොපි චවති මරති අනතරබායත් විපාලජන්, ආමාසිකොපි - තෙමාසිකොපි - චතුමාසිකොපි - පඤාමාසිකොපි චවති මරති අනතරධායති විපාලජාති, ජමාසිකොපි - සතතමාසිකොපි - අවඪ -මාසිකොපි – නවමාසිකොපි – දසමාසිකොපි – සංවච්ඡරිකොපි වවති මරති අනතරබාගති විපාලුජාත්, ඓවස්සිකොපි - තිවස්සිකොපි - චනුවස්සිකොපි පඤාචවසයිකොපි - ඡවසයිකොපි - සහතවසයිකොපි - අවඪවසයිකොපි -නවවස්සිකොපි - දසවස්සිකොපි - වීසතිවස්සිකොපි - තිංසවස්සිකොපි -වතතාරීසවසසිකොපි - පඤඤසවසයිකොපි - සවහිවසයිකොපි -සතතනිවසයි-කොපි – අසිතිවස්සිකොපි – නවුනිවස්යිකොපි චවති මරති අනතරබායති විපාලුජාතීහි 'ඔරං වසාසතාපි මිගති.*'

යො වෙයි අනිව ජීවතිනි – යො වසාසනං අනිකාකමණි ජීවති, සො එකං වා වසාං⁴ ජීවති, දො වා වසාහනි ජීවති, නිදඹ වා වසාහනි ජීවති, වනතාරි වා වසාහනි ජීවති, පණානි ජීවති – පෙ-දස වා වසාහනි ජීවති, වීසනීං වා වසාහනි ජීවති, නිංසං වා වසාහනි ජීවති, වනතාරීසං වා වසාහනි ජීවනීනි 'යො වෙයි අනිවව ජීවති.'

අථ බො සො ජරසාපි මිශතීති – සදා ජිණෙණා නොති විදේධා මහලලකො අදධානතා වනා අනුපාතෙතා, ඛණ්ඩාදනෙතා පලිතකෙසො, විලූතං ඛලිතංසිරො වලිතං තිලකානත්ගතෙතා විඩෙකා හොගොො දණ්ඩපරායණෝ, සො ජරායපි විවති මරති අනතරඛායති විපාපුජජති, තසු මරණමතා මොකෙකා.

- "එලානම්ව පක්‍රකානං පාතෝ පපත්‍රතා හයං, එවං ජාතාන මච්චාතං නිච්චං මරණතොහයං.
- 14. යථාපි කුමහකාරසස කතං මතතිකභාජනං,6 සබබං භෙදනපරියනතං⁷ එවං මච්චාන ජීවිතං.
- 15. දහරා ච මහනතා ච යෙ බාලා යෙ ච පණ්ඩිතා. සබෝ ම්චුවූවසං යනති සබෝ මච්චුපරායණා."

ම්යාන්ත - සිමු, II.
 ව්යාන්ත - සිම්යාං. සහං.
 සංක්‍ර - සංක්‍ර

11. මතිසුන්නේ ආසුස අල්ප කැ. සාඩුපුරුෂ තෙම ඒ මඳ වූ ආසුසයට ලජජා වන්නේ යැ. හිස ඕනි ගත්තකු සෙයින් කුසල්හි හැසිරෙන්නේ යැ. මරසුගේ නොපැමිණිමෙක් නම තැති.

12. රැදාවල්හු ඉක්මැ ගෙති. ඒවිතොඤිගය අභාවයට යෙයි. කුඩා තදියක දියත්තක් සෙයින් මිනිසුන්ගේ ආයුස ගෙවේ.

අපං වත ජීවතං ඉදං බරං වසසංතාපි මයන් – කලලකාලයෙහිදු වසූත වෙයි මැරෙයි අතුරුදහන් වෙයි වැතැසෙයි. අර්බුදකාලයෙහි දු... පෙයිකාලයෙහි දු...සහතාකාලයෙහි දු...පුශාඛකාලයෙහි දු...උපත්කොණෙහි දු...තිඹරිගෙහි දු වසූත වෙයි මැරෙසි අතුරුදහන් වෙයි වැතසෙයි. අඩමැසි වූගේ ද...එක්මැසි වූගේ ද... දෙමැසි වූගේ ද...තෙමැසි වූගේ ද...සිවුමැහි වූගේ ද...එක්මැසි වූගේ ද...සමැසි වූගේ ද...තෙමැසි වූගේ ද...සිවුමැහි වූගේ ද...එක්මැසි වූගේ ද...සමැසි වූගේ ද ...තෙමැසි වූගේ ද...අටමැසි වූගේ ද...තවමැසි වූගේ ද...සමැසි වූගේ ද ...තෙමැසි වූගේ ද...අටමැසි වූගේද...නාවමැසි වූගේ ද...දසමැසි වූගේ ද ...කොමැති වූගේ දකුත්තැවරිදි වූගේ ද...සිවුහැවරිදි වූගේ ද...පස්තැවරිදි වූගේ ද...සභැවරිදි වූගේ ද...සත්හැවරිදි වූගේ ද...තිසිතැවරිදි වූගේ ද...තවතැවරිදි වූගේ ද...දසහැවරිදි වූගේ ද...මසිතැවරිදි...කිස්තැවරිදි...අසුතැවරිදි වූගේ ද මසූතවෙයි මැරෙයි අතුරුදහන් වෙයි වැතැසේ නුයි 'ඔරං වසසසතාපි මගනී' යනු වේ.

යො වෙපි අනිචව ජීවති – යමෙක් අවුරුදු සියය ඉක්මවා ජීවත් වේ නම්, හෙතෙම එක් වසක් හෝ ජීවත් වෙයි, දෙවයක් හෝ... තෙවසක් හෝ...සිවුවසක් හෝ...පස්වසක් හෝ ජීවත්වෙයි, ...දසවසක් හෝ හෝ...ටිසිවසක් හෝ...තිස්වසක් හෝ...සතලිස්වසක් හෝ ජීවත් වේ නුයි – 'යො වෙපි අනිචව ජීවති' යනු වේ.

අථ තබා සො ජරසාව මීශති - යම කලෙක ජරාවෙත් දිරුයේ වේද වයසින් වෘති වූයේ මහලු වූයේ තුන්වයස් ඉක්මැවූයේ අනතිම වයසට පැමණියේ වේද, (එකල්හි) කඩ (හිළිහුණු) දත් ඇතියේ පැසුණු කෙස් ඇතියේ සිදුණු කෙස් ඇති බල්වාටයීම වූයේ රැලිනවගත් තලකැලලින් යුත් සිරුරු ඇතියේ වක්වූයේ බිඳුණු සිරුරු ඇතියේ සැරයටිය පිහිට කොට ඇතියේ හෙතෙම ජරාවෙන් මඩනා ලදුයේ මවුනුත වෙයි මැරෙයි අතුරුදහන් වෙයි වැනැසෙයි. මරණයෙන් මිදීමේක් නැති.

13. ඵලහිමියනට පැසුණු ගෙඩි උදසන වැටීමේන් උපදනෘ බිය මෙන් මෙසේ උපන් සත්නව නිරතුරු මරණයෙන් බිය උපදනේය.

14. කුඹලා විසින් කරන ලද මැටිබඳුත් සියල්ල යම්සේ බිදීම අවසන් කොට ඇත්තේ ද, එසෙයින් සතානියන්ගේ ජීවිතය මරණය අවසන් කොට ඇත්තේය.

15. තරුණයෝ ද මහල්ලෝ ද බාලයෝ ද පණඞිතයෝ ද යත සියල්ලෝ මරහුනේ වශයව යෙති. සියල්ලෝ මරණය පරාගණ කොට ඇත්තාහ.

168 මහානිදෙදසපාළි

- 16. ''තෙසං මච්චුපරෙතානං ගච්ඡතං පරලොකතො, න පිතා තාශතෙ පූතනං ඤුතී වා පන ඤුතකෙ.
- 17. පෙක්ඛතයෙදියදව යදුතීනං පසස ලාලපතං1 පුථු, එසාමෙකොව මව්වානං ගොවජෙඣා විය නීයති. එමමබහාහතො ලොකො මච්චුනා ව ජරාය වා"තිa

අථ බො සො ජරසාව මියති.

තෙනාහ භගවා:

''අපාං වත ඒවිතං ඉදං ඔරං වසාසතාපි මීගති, යො වෙපි අතිචච ජීවති අථ බො සො ජරසාව මීගතී"ති.

6 - 2

සොවනති ජතා මමායිතෙ ත හි සනති නිවවා පරිගාහා, විනාහාවං සනතමෛවිදං ඉති දිසවා නාගැරමාවසෙ.²

සොවනති ජනා මමාසිතෙති - 'ජනා'ති බතතියා ව බාහමණා ව වෙසසා ව සුඥ ව ගහටසා ව පබාජිතා ව දෙවා ව මනුසසා ව; මමතතාති-දෙව මතතා: තණහාමතතාං ව දිටසීමතතාං ව -පෙ- ඉදං තණහාමතතාං -පෙ- ඉදං දිටසීමමතතාං. මමාසිතං වළුං අවෙඡදසඬක්තොපි සොවනති. අවජිජානකාපී සොවනති. අවජිනෙතපි සොවනති. මමාසිතං වළුං පිපරිණාමසඬක්නොපී සොවනති. විපරිණමනෙතපි සොවනති. විපරිණතෙපි සොවනති, කිලමනති, පරිදෙවනති, උරහතාළිං කඤහති, සමොහං අපජනතීනි 'සොවනති ජනා මමාසිතෙ.'

න ශි ශනති නිවවා පරිශ්‍ය හති - 'පරිශ්‍යයා'ති - දෙව පරිශ්යයා: තණහාපරිශ්‍යතෝ ව දිට්සීපරිශ්යතෝ ව -පෙ- අයං තණහාපරිශ්යතෝ -පෙ-අයං දිට්සීපරිශ්යතෝ, තණහාපරිශ්යයෝ අතිවෙවා සහිධතෝ පටිවව-සමුපතොතා බයධාමෙමා වයධාමෙමා විරාශධාමෙමා නිරෝධධාමෙමා විපරිණාම-ධාමෙමා, දීට්සීපරිශ්යතෝ ව අතිවෙවා සහිධතෝ පටිවවසමුපතොතා බයධාමෙමා වයධාමෙමා පිරාශධාමෙමා නිරෝධධාමෙමා විපරිණාමධාමෙමා.

වූතතං හෙතං හගවතා:

"පසසථ නො තුමෙන තිකඛවේ, තං පරිගානං, යවාසස⁴ පරිගානෝ තිවේවා බූවො සසසතා අවිපරිණාමධමෙවා සසසතිසමං තථෙව එසසතීනි ? නො හෙතං හනෙත. සාධූ තිකඛවේ, අහමපී ඛෝ එතං තිකඛවේ පරිභානං ත සමනුපසසාම, යවාසස⁴ පරිගානෝ තිවෙවා ධූවො සසසතෝ අපිපරිණාමධමෙවා සසසතිසමං තථෙව එසසතී"ති.b පරිගානා නිවවා ධූවා සසසතා අවිපරිණාමධමවා තස න සහති ත සංවිජාතක නුපලබහනාතීති 'ත හි සනති නිවවා පරිගානා'.

- 1 ලාලපතං සිමු II. ලාලපපතං මජස. a. සිතනනිපාත සලලසුතත. 2. න කරමාවනස - මනුප. 3. අසබිබතෝ - සිමු. I. 4. යවායං - සිමු. II. යායං - PTS.
 - b. මජාඕමනිකාය අලශදදුපමසුතත

16. මරණයෙන් පීඩිත වූ මෙලොවිත් පරලොවට් යන ඒ සතානයන් පිළිබඳ ව යම්තෙයකින් පියා පුතු නො රකී ද, නෑ කෙනෙක් හෝ තෑයන් නො රකිත් ද, එහෙයින් –

17. බලව! තත් අසුරිත් වැලැපෙත්තාවූ තැගත් බලාසිටිය දී මැ මිනිසුත් අතුරෙත් එකඑකා මැ වධයට ගෙත යත ගවයකු මෙත් මරණයට පමුණුවනු ලැබෙයි. මෙසෙයිත් ලොවැසි තෙමේ මරණය විසිත් හා ජරාව විසිත් ද මඩතා ලදුයේ නුයි – 'අථ බො සො ජරසාව මියති' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

"අපපං වත-පෙ-අථ බො සො ජරසාව මියති" යි.

6 - 2

සහාවගෝ තෘෂණාදුෂටිවශයෙන් මමනියෙන් ගන්නා ලද වසතුවිෂයෙහි (=වසතුව කරණ කොටගෙන) ශොක කෙරෙහි. එතෙකුදු වත් නිතා වූ පරිගුන කෙනෙක් නො මෑ වෙහි. මේ විතාහාවය විද්යුමාන වූගේ මෑ යයි දුක (නුවණෑත්තේ) ශිහිගෙයි නො වසන්නේ යි.

සොචනනි ජනා මමායිතෙ – 'ජතා' යනු: සංතිය-බංහමණ- වෛශා− ශුළ-ගෘහසථ-පුච්ජිත-දෙව-මනුෂාගෝ ය; 'මමතතා' යනු: තෘෂ්ණාමමනය ද දෘෂටිමමනය දුයි මමනියෝ දෙදෙනෙක් වෙති…මාගේ යයි ගන්නා ලද වස්තුව 'අසිද ගනිති' යන සැක ඇත්තාහු ද (සිතින්) ශෞක කෙරෙති, අසිදුනා කල්හි දු ශෞක කෙරෙති, අසිදගත් කල්හි දු ශෞක කෙරෙති, මොයිත වසතුව 'ටිපරීත වෙනී' සැක ඇත්තාහු ද ශෞක කෙරෙති, විපරීත වන කල්හි දු ශෞක කෙරෙති, විපරීත වූ කල්හි දු ශෞක කෙරෙති, වෙහෙසෙහි විලාප කීයනි ලෙහි අත් ගසා හඬති සමෙමාහයට පැමිණෙත් නුයි – 'සොවනති ජනා මමායිතෙ' යනු වේ.

න හි ශනති නිවචා පරිශකතා - 'පරිශාතා' යනු: තාෂ්ණාපරිශතය ද දෘෂටිපරිශුතය දැයි පරිශූතයෝ දෙදෙනෙක් වෙති…තාෂ්ණාපරිශුතය අතිතා යැ, සංඛන (-පතායන් විසින් කරන ලද) යැ, පතායසාමගිය නිසා උපන, කාය වන සුලු යැ, නැසෙන සුලු යැ, නොදැලෙන පියටි ඇත්තෝ යැ, තිරුණු වන පියවි ඇත්තෝ යැ, පෙරලෙන පියටි ඇත්තෝ යැ; දෘෂට්පරිශුතය ද අතිතා යැ සංඛත යැ පුනීතාසමූත්පතාන යැ කායබමී යැ වායබමී යැ වීරාතබමී යැ නිරෝබබමී යැ විපරිණාමබමී සි.

මේ වදුරත ලද්දේ මැනු, බුදුන් වසින්:

''මහණෙනි, තෙපි නිතා වූ බැව වූ ශාශවත වූ අවපරිණාමසවතාව වූ යම පරිගුහයෙක් ශාශවතිකයක් සෙයින් එසේ ම සිටුනේ නම්, එබදු පරිගුහයක් දකිවූ ද ?'යි 'තෙල තැත් මැය වහත්ස'. සොඳුරු යැ මහණෙති, ඇපි දු මහණෙනි, යම් පරිගුහගෙක් නිතා-බැව-ශාශවත -අමපරිණාමසවහාව වූයේ ශාශවතිකයක් මෙත් එසෙයින් මැ සිටුනේ නම්, තෙල පරිගුහය නො දකුම්හ''යි. පරිගුහයෝ නිතා වූවානු ස්ට්ර වූවානු ශාශවත වූවානු අවපරිණාමසාවනාව වූවානු තැතී, නො වෙති, විදැමාත නො වෙති, නො ලැබෙත් නුයි 'න සනති නිවෙං පරිගහනා' යනු වේ. වනානාවං සහනමෙවිදහනි – තාතාභාවේ විතාහාවේ අසැසැථාභාවේ සහෙත සංවිජාමානේ උපලබනියමානෙ; විතනං හෙතං හගවතා; "අලං ආතසැ, මා සොවි. මා පරිදෙවි. තනු එතං මයා ආතසැ, පටිගවෙව අසුකිදීථාභාවෝ. තං කුනෙසර ඉතාපෙහි නාතාභාවෝ විතාභාවෝ අසැසැථාභාවෝ. තං කුනෙසර ආනසැ, ලබහා, යං තං ජාතං භූතං සම්බතං පලොකබමමං තං වත මා පලුජාති නෙතං යාතං විපරිණාමසැසැථාභාවා පටුරිමානං පුරිමාතං බතිනා බාතුනා ආයත්තානං විපරිණාමසැසැථාභාවා පටුරිමා පටුරිමා බනිකා ව බාතුනො ව ආයතනානි ව පවතනනනීනි-'විතාභාවං සනතාමෙවිදං.'

ඉති දිසවා නාශාරමාවසෙති - 'ඉති'ති පදසකි පදසංසභෝගා පද පාරිසුරී අක්ඛරසමවායො බාණුජනයිලිවස්තා පදානුපුබබතා තාමෙතං ඉතීති. ඉති දිසවා - පසයිණා කුලයිණා තීරයිණා විභාවයිණා විභූතං කණා මමතෙතසූති 'ඉති දිසවං'; නාශාරමාවසෙති² - සබබං ඝරාවාසපළිබොබං ජන්දිතා පුත්තදරපළිබොබං ජින්දිතා ඤිතිපළිබොබං ජින්දිතා කෙතාමෙව– පළිබොබං ජින්දිනා සහනිබපළිබොබං ජින්දිතා කෙසමසසුං ඔහාරෝතා කාසායානි වනානි අවුණාදෙණා අහාරසමා අතගාරියං පබබජිණා ආකිඤාවන³හාවං උපගනාහා එකො වරේයා විහරේයාං ඉරීයෙයා වතෙකයා පාලෙයා යපෙයා යාපෙයාහති 'ඉති දිසවා තාශාරමාවසෙ'.

තෙතාහ හගවා:

"සොවනති ජනා මමායිතෙ තති සනති නිවවා පරිභාතා, විනාහාවං සනතමෙමිදං ඉති දිසවා නාශාරමාවසෙ"ති.²

6 - 8

මරණෙනපි තං පතියති යං පුරිසො මමිදනති මඤඤති, එතං දිසාන⁴ පණඹතො ත මමතතාය නමෙථ මාමකො.

මරණෙපි තං පකිශතිති – 'මරණ'නති යා⁵ තෙසං තෙසං සතතානං තමහා තමහා සතනනිකායා චූති එවතතා හෙදෙ අනතරධානං ම එචූ මරණං කාලකිරියා ඛනිානං හෙදෙ, කලෙබරසා නිකෙඛපො ජීවිතිඥියසයු– පචේදෝ තතති රූපගතං වෙදනාගතං සකුකුගතං සිහිබාරගතං විකුකුණගතං; පකිශතිති – පහියති ජනියති විජහියනි අනතරබායකි විපාලුජීති. භාසිතමපිනෙතං:

> ''පුබෙබව ම්වචං විජහතති භොගා මවේවා ව තෙ පුබබතරං ජහාති, අසභාතා හොහිනො කාමකාමී තසවා න සොවාමහං සොකකාලෙ.c

^{1.} සංවජාමානෙ අති - සීමු. I. 2. න ඝරමාවසෙති - මනුල.

^{3.} ආක්ඤාන - සත. 4. එහමපි විදිනා - සත, මනුප. 5. යං - සිමු. I.

s. දීෂතිකය - මහාපරිතිබානසුතත. b. පටිච්චිසමුපපාදවිතඩග,

[.] මණිකුණ්ඩලජාතක.

වනාහාවං සහනමෙවිදං - තාතාහාවය වියොගහාවය අතාථාහාවය ඇතිකල්හි විදාමාත කල්හි ලැබෙත කල්හි; මේ විදරත ලද මැය මුදුන් විසින්: ''ආතඤ, තහමක් ශොක කර, තහමක් පරිදෙවනා කර; ආතඤ, මා විසින් මෙය පලමු (කලින්) මෑ කියත ලද්දේ නො වේ ද, සියලු මෑ පිය මතාපයන් කෙරෙත් (ජාතාාදිය හෙතු කොටහොට) නාතාහාවය වියොගහාවය අතාථාහාවය වෙයි. ආතඤ, යමක් ජාත තම භූත තම පතායොත්පතක නම බිඳෙන පියවි ඇත් තම එය නහමක් බිදේව'යි, එය කොයින් ලැබේ ද, මේ කාරණය විදුමාන තො වේ''ය යි. පලමු පලමු හටගත් සකකි-බාතු-ආයතනයන්ගේ පුකෘතිය හැර අතාථානියට පැමිණීම හෙතු කොට ගෙත පසු පසු වූ ස්කකි-බාතු-ආයතනයෝ පවත්තානු නුයි - 'විතාහාවං සනතමෙවිදං' යනු වේ.

ඉති දිසවා නාශාරමාවයෙ - 'ඉති' - තෙල 'ඉති' යනු: පදසකි යැ, පදසංයොශ යැ පදපූරණ යැ, අසාරසනතිපාත යැ, වාණාජනයන්ගේ සිලිවුබව යැ, පදයන්ගේ අනුපිළිවෙළ නම් වේ. ඉති දිසවා මමාසිත වසතුවිෂයෙහි බලා තුලතය කොට තීරණය කොට විභාවත කොට වහුත කොට නුසි 'ඉති දිසවා' යනු වේ. නාශාරමාවයෙ – සියලු ශාහවාසපළිබොබය (=කරදරය) සිඳ, අඹුදරුපළිබොබය සිඳ, කෙනිපළිබොබය සිඳ, මනුාමාතාපෙළිබොබය සිඳ, සනානිහපළිබොබය සිඳ, කෙන්දුළිරවුළු බහා කගවත් හැඳපෙරවැ, ශිහිගෙන් නික්මැ සස්නෙහි පැවිදි වැ, කිසිවක් තැතිබවට පැමණ, එකලා වැ හැසිරෙන්නේය වෙසෙන්නේය ඉරියවු පවත්වන්නේය පාලන-යපන-යාපනය කරන්නේ නුසි 'ඉති දිසවා නාගාරමාවසෙ' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''සොවනති ජනා-පෙ-ඉති දිසවා නෘගාරමාවසෙ" යනු.

6 - 8

පුරුෂ තෙමේ යම රූපාදියක් 'මේ මාගේ' යයි මඤඤාවාවශයෙන් හහතේ තම, එය මරණයෙන් නමුදු දුරුකරනු ලැබෙයි. බුද්ධාදීන් කෙරෙහි මාමක වූ පණාඩිත තෙමේ රූපාදියෙහි තෙල ආදීනවය දක මමතියට නො තැමෙන්නේ යි.

මර ෙනෙනට් තං පහිතති - 'මරණං' යනු: ඒ ඒ සනානයන්ගේ ඒ ඒ සනානන්තායෙන් යම චපූනියෙක් චපූතවන බවෙක් බිදීමෙක් අතුරුදහන් වීමෙක් මෘතපූසබබහත මරණයෙක් කලුරියකිරීමෙක් සකණියන්ගේ බිදීමෙක් කලෙවරයාගේ බහාලීමෙක් ඒවිතෙස්දියයාගේ සිදීමේක් වේ ද එය යි. තං - ඒ රූපය වෙදනාව සංඥාව සංස්කාරය විඥනය; පතියනි - පුහිණ කරනු ලැබෙයි, හරිනු ලැබෙයි, වෙසෙසින් හරිනු ලැබෙයි, අතුරුදහන් වෙයි, සුණුවසුණු වේ. මේ කියන ලදුගේ මෑ ය:

 හොගයෝ පළමු මෑ මිනිසා දුරු කෙරෙහි (-අත්හරිහි). මිනිසා ද ඊටත් පෙරටුව ඒ හොගයන් දුරු කෙරෙයි. එමබා කාමකාමය, (ලොවැ) කාමනොගිහු අශාශවතානේ යැ. එහෙයින් මම මහාජනයා ශෝක කරන කල්හි ශෝක නො කෙරෙම. උදෙති ආපූරති වෙති වනෙද අත්බහමේතාත පලෙති පූරියො, විදිතා මයා සනතුක! ලොකබමමා තසමා න සොවාමහං සොකකාලෙ"තිa

මරණෛතපි තං පතියති.

සං පුරිසා මමදකති මකැකැතීති – 'ය'නති රූපගතං වෙද නාගතං සකුකුගතං සභාරගතං විකුකුණගතං; පුරිෂසාති සභා සමකුකු පකුකුතති වොහාරො තාමං තාමකමමං තාමබෙයාං නිරූතති බාහැජනං අභිලාපො; මමදනති මකැකැතිනි තණහාමකැකැතාය මකැකැති, දිටසීමකැකැතාය මකැකැති, මානමකැකැනාය මකැකැති, කිලෙසමකැකැතාය මකැකැති, දුචාරිත-මකැකැතිනී 'යං පුරිසො මමදනති මකැකැති.'

එතං දිභවානා¹ පණඩිතොහි – එතං ආදීනවං ඤතා ජාතිතා තුලයිතා තීරයිතා විභාවයිතා විභූතං කතා මමතෙතසූහි –එතං² දිසාන; පණඩිතොහි – ගීරො පඤඤවා බුදුබමා ඤෑණි විභාවී මෙඛාවීනි – 'එතං දිසාන පණඩිතො.'

න මමතතාය නමෙථ මාමකොත් - 'මමතතා'ති දෙව මමතතා: තණහාමමතතං ව දිටසීමමතතං ව -පෙ - ඉදං තණහාමමතතං -පෙ - ඉදං දිටසීමමතතා; මාමකොත් - මාමකො බුදධමාමකො ධමමමාමකො සභිකමාමකො;සො තං හගවනතං මමායති. හගවා තං පුගාලං පරිගණහාති. වූතතං හෙතං හගවතා: ''යෙ තෙ හිකකවේ තිකබූ කුහා එදධා ලපා සිභිගී උනතලා අසමාහිතා, ත මෙ තෙ හිකකවේ, තිකබූ මාමකා. අපගතා ව තෙ හිකකවේ, තිකබූ ඉමසමා ධම්මාමතයා. ත ව පත තෙ ඉමසමා ධම්මාවිතයෙ වූදඩිං විරුළණි වෙපුලලං අපෙජිනති. හෙ ව බො තෙ හිකකවේ, භිකබූ නිකකුතා නිලලපා ගිරා අන්දා සුසමාහිතා, තෙ බො මෙ තිකකවේ, භිකබූ මාමකා. අතපගතා ව තෙ හිකකවේ, හිකබූ ඉමසමා ධම්මාවිතයා; තෙ ව ඉමසමා ධම්මාවනයෙ වුදැබං විරුළණිං වෙපුලලං ආපණනති. b

- "කුතා එදධා ලපා සිඞ්ගී උතනළා අසමාහිතා, න අත බමෙම විරුහනති සම්මාසම්බුද්ධළෙසිනෙ.
- නිකකුහා නිලලපා බීරා අත්වා සුසමාතිතා, තෙ වෙ බමෙම විරුහනති සම්මාසමබුදාදෙසිනෙ"නි

1. එතුමටි විදිනවා - සාහා. මනු පාර්ත 2. එතාමයි - සීමූ. II ය. ජාතසා - පණුවසානිපාත - මණිකුණිසලජාතසා. b. වතුසාකහිතුතතර - උරුවෙලවහන. 2. එමබා සත්තුකය, මා විසින් (ලාහාලාහාදි) ලොකබම්යෝ දනගන්තා ලද්දහ, සඳු උදයට පැමිණෙයි, පිරෙයි, යළි ගෙවී යෙයි. හිරු උදයට පැමිණ යළි අසනයට යෙයි. (එසෙයින් හොගගෝ උපදිති යළි වැනැසෙත්;) එහෙයින් මම මහජනයා ශොක කරන කල්හි ශොක නො කරම යයි.

යා පුරිතසා මමදහති මණැකැති - 'යං' යනු: යම රුප-වෙදනා සකුකු-සභාර - විකුකුණාගතයක්; පුරිකො යනු: සභාගා යැ සංශ යැ පුඥප්ති යැ වාවහාර යැතාම යැ තාමකමී යැ තාමබෙයා යැ තිරුකති යැ වාසඥානයැ අභිලාපයි; මමදහති මණැඤතී - තාම්ණො-යෙන් උපත් මාතයෙන් සිතයි (-මාත කෙරෙයි,) දුංචිමඤඤතාවෙන් මාත කොරෙයි, සහජාන මාතමඤඤනාවෙන් මාත කෙරෙයි' කෙලශමඤඤ තාවෙන් මාත කෙරෙයි, දුංසාරිතමඤඤතාවෙන් මාත කෙරෙයි, පුයොගමඤඤතාවෙන් මාත කෙරෙයි, විපාසාමඤඤතාවෙන් මාත කෙරෙයි, පුයාගමඤඤතාවෙන් මාත කෙරෙයි, විපාසාමඤඤතාවෙන් මාත කෙරෙයි,

එතා දියාන පණ්ඩතො - මමත කළ වස්තුවීෂයෙහි තෙල ආදීතවය දත තුලතය කොට තීරණය කොට විහාවතය කොට විහුත කොට නුයි 'එතං දියාන' යනු වේ. පණ්ඩතො - සීර වූයේ පුඤුවත්-බුද්ධිමත්-ඥතවත් - විද්වත් වුයේ මෙබා ඇතියේ නුයි - 'එතං දිසාන පණ්ඩනො' යනු වේ.

නා මවනතාය නාවේ මාවකො - 'මමතතා'යනු මමති දෙකෙක.. මාමනො - මමති ඇතිගේ බුදාබමත - ධම්මාමමක - සම්කමාමක වූයේ; හෙතෙම ඒ බුදුන් මමායන කෙරෙයි. බුදුහු ඒ පුතුලා විමසති: මේ වදාරත ලද මැයි, භාගාවතාන් විසින්: ''මහණෙනි, යම් ඒ මහණ කොහොක් කුහක වූවාහු තද වූවාහු පතාග සිමින්තෙන් බණන්තානු සැරසෙන පියවි ඇත්තාහු තැගුණු මානතල ඇත්තාහු සමාධි රහිත වූවංහු වෙත් ද, මහණෙති ඒ මාගේ තිසුනු මා අයත් වූවාහු තො වෙති, මහණෙනි, ඒ තිසුනු මෙ සස්නෙන් බැහැර වූවාහු ද වෙති. තවද ඒ තිසුනු මෙ ශාසනයෙහි වෘදධියට සිට්රබවට විපුල බවට තො ද පැමිණෙත්. මහණෙනි, තවද යම හිසු කොහෙක් කුහක තොවූවාහු ලෙක තොවූවාහු සීර වූවාහු තොතද වූවානු එකහ සිත් ඇත්තාහු වෙත් ද, මහණෙනි, ඒ මාගේ හිසුනු මා අයත් වූවාහු වෙති, තවද මහණෙනි, ඒ තිසුනු මෙ සස්නෙන් බැහර නොවූවාහු වෙති, තවද මහණෙනි, ඒ තිසුනු මෙ සස්නෙන් බැහර නොවූවාහු වෙති, ඔවුහු මෙ සස්නෙහි වැඩිමට තාවුරු බවට පැතුරුණු බවට ද පැමණෙත්.

3. කුහක වූ කොපගෙන් හා මානයෙන් තද වූ පතාය පිළිබද කොට කථා කරන තැගුණු මානතල ඇති සමාධි රහිත වූ යම් කෙනෙක් වෙත් නම්, ඔවුහු සම්මාසම්බුදුන් වදුල සසුන්දහමිහි නො වැඩෙත්.

4. කුහක නො වූ ලපක තො වූ බෘතිමත් වූ නොතද වූ මොතොවට එකහ කල සිත් ඇති යම කෙනෙක් වෙත් තම, ඔවුහු එකානනයෙන් සම්මායම්බුදුන් වදල සසුන්දහමිහි වැඩෙත්,

174 මහාති දෙසපාලි

ජරාසුතතතිදෙදසෙං

නා මමතතාය නාමෙථ මාමකොති – මාමකො තණහාමමතතං පහාය දිවයීමමතතං පටිනිසාජිතා මමතතාය න තමෙයත, න ඔනමෙයත, න තතතිතෙතා අසස, න තපොණො න තපතිහාරෝ න තදයිමුතෙතා න තදයිපතෙයොත් – න මමතතාය තමෙථ මාමකො තෙතාන හගුවා:

> ''මරණෙනපි තං පතියති යං පුරිසො මමිදනති මඤඤති, එතං දිසවාන පණඩතො න මමතතාය නමෙථ මාමකො''ති.

6 - 4

සුපිනෙත¹ යථාපි සඞ්ගතං² පටිබුදෝඛා පුරිසො ත පසාහති, එවං³ පියායිතං ජතං පෙතං කාලකතං ත පසාති.

සුපිනෙන යථාපි සබාගතාත් - සඞ්ගතං සමාගතං සමාහිතං සනනිපතිතනති 'සුපිනෙත යථාපි සඞ්ගතං.'

පට්බුදෙනා පුරිසෝ න පණාතීතී - යථා පුරිසෝ සුපිනගතො චඤං පසාති, සුරියං පණාති, මහාසමුදදං පණාති, සිතෙරුං පබාතරාජාතං පසාති, හතිං පසාති, අසාං පසාති, රථං පසාති, පතතිං පසාති, සෙනාබාහං පසාති, අංරාමරාමණෙයාකං පසාති, වනරුමණෙයාකං පසාති, භූමිරාමණෙයාකං පසාතී, පොකාබරණිරාමණෙයාකං පසාති; පට්බුදෙනා න කිණුව් පසාතීති 'පට්බුදෙනා පුරිසෝ න පසාති.'

එවං සිසායිතං ජනතති - 'එව'නති ඔපමමසමපටිපාදනං; සිසායිතං ජනතති පියාසිතං මමාසිතං ජතං, මාතරං වා පිතරං වා භාතරං වා භගිනිං වා පුතතං වා ගීතරං වා මතතං වා අමචවං වා කැගීසාලොහිතං වාති⁴ 'එවං පියාසිතං ජතං.' පෙතං කාලකතං න පසානීති - පෙතො වුචචති මතො කාලකතො, තං පෙතං න පසානී, ත දකකති, නාගිගවණති, න විඥති, න පට්ලභනීති - පෙතං කාලකතං න පසානී. තෙතාන භගවා:

> සුපිතෙත⁶ යථාපි සඞ්ගතං පට්බුණෝ පූරිසො ත පසාති, එවං⁷ පියායිතං ජනං පෙතං කාලකතං න පසානී"ති.

> > 6 - 5

දිවසාපි සුතාපි තෙ ජනා යෙසං තාමමිදං පවුච්චති, නාම්මේවාවසිසාතු අකොඛයාං පෙතසා ජනතුනො.

දිවඩාපි සුතාපිතෙ ජනාති - 'දිවසා'ති යෙ වසාබුවිඤඤ,ණාභි සමහුතා; සුතාති යෙ සොතවිඤඤ,ණාභිසමහුතා; තෙ ජනාති බතතියා ව බාහමණා ව වෙසසා ව සුඥ ව ගහවසා ව පබබජිතා ව දෙවා ව මනුසසා වාති 'දිවසාපි සුතාපි තෙ ජනා.'

^{1.} සුපිනෙපි - මනුප 2. සංඛනං - ස. 8. එව €පි- මනුප. 4. වා - සිමු II. 5. ජනහති - සිමූ II, මනුප.

^{6.} සුපිනෙපි - මනුප, 7. එවමපි - මනුප.

නා මමතානාය නාමෙඨ මාමකොා – බුදධාදීන් කෙරෙහි මමතිය ඇතියේ තෘෂණාමමතිය හැර දූෂටිමමතිය දුරු කොට මමතියට තො තැමෙන්තේය, අවනත නො වත්තේය, ඊට තැමුණේ ඊට පුවණ වූයේ ඊට බර වූයේ එහි ඇලුණෝ එය අහිපති කොට ඇතියේ නො වත්තේ තුයි 'න මමතතාය නමෙථ මාමකො, යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

"මරණෙනපි තං පහිගති-පෙ-න මමතතාය නමේථ මාමකො" සී.

6 - 4

පුරුෂ තෙමේ සිගිනෙන් පැමිණ හෝදක්තා ලද චඥාදිකිසිවක් පිබිදියේ යම්සේ නො දකී ද, එසෙයින් පරලොව ගිග කලුරිග කලා වූ පුග කල සනානායා නො දකී.

සුපිනෙන යථාපි සබානතං – හමු වූ සමීපයට පැමිණි එක් වූ පිඩු වූවාහු නුයි 'සුපිනෙත යථාපි සඞ්ගතං, යනු වේ.

පමිබුදෙබා පුරිසො හා පාකති – පුරුෂ තෙමේ නිදන්නේ සද දකි, ගිරු දකි, මහමුහුද දකි, මහමෙර දකි, ඇතකු – අසකු – රිගක් – පා?ලමසතනක් – සේනාසමූහයක් දකි, සිත්කලු අරම් – සිත්කලු උයත් – සිත්කලු බිම්පෙදෙස් – සිත්කලු පොකුණු දකි, (එතෙකුදු වත්) පිබිදියේ ගම්සේ කිසිවක් තො දකි ද, එහෙයින් 'පට්බුදෝශා පුරිසො න පකාති, යනු වේ.

එවං පිසාසිතං ජනං - 'එවං' යනු: ඖලමා දක්වීම යි; පිසාසිතං ජනා - පිය කළ මමතිය කළ සතතියා: මව හෝ පියා හෝ බැයා හෝ බුහුන හෝ පුතු හෝ දූ හෝ මතුරකු හෝ යහළුවකු හෝ නැ-සහලේ-තැයකු හෝ තුයි 'එවං පියාසිතං ජනං' යනු වේ. පෙතං කාලකතං හ පාඤති - මළේ කලුරිය කෙළේ 'පෙත, යයි කියනු ලැබේ. ඒ මළහු නො දකි නො පැමිණෙසි නො ලැබෙයි පුතිලාහ නො වේ නුයි 'පෙතං කාලකතං න පසාති' යනු වේ.

එයිත් වද,ලහ බුදුහු:

"සුපිනෙන යථාපි-පෙ-කාලකතං න පසසති" සී.

6 - 5

සෘග්රියාදී යම් කෙනකුන්ගේ නාමපුඥප්තිය මේ ගැයි කියනු ලැබේ ද, ඒ සහානයෝ ඇසින් දුටු වනුසමුවඨානික රූපයෝ ද කනින් ඇසූ දවසමුවඨානික ශබ්දයෝ ද වෙති. පරලොව ගිය සහානයා ගේ නාමමාතුය ම කියන්තට ඉතිරි වේ.

දිටඩායි සතායි තො ජනා - දිවඩා - වසුර්විඥනයෙන් දක්නා ලද වතුසමුතානික රුපයෝ; සුතා - ශොතුවිඥනයෙන් අසන ලද දව්ස-මුටසානික ශබදයෝ; තො ජනා - සානිය - බාහාණ - වෛශා - ශුදු -ගෘහසර - පුවුඒත - දෙව - මනුෂාගෝ නුශි දිවසාපි සනාපි තෙ ජනා. යෙසං නාමමදං පවුවවතීති – 'යෙස'නති බතතියානං බාහමණානං වෙසානං සුදානං ගහටසානං පබාජිතානං දෙවානං මනුසානං; නාමනති සඞ්ඛා සමඤඤ පඤඤතති වොහාරො තාමං නාමකමමං නාමබෙයාං තිරුතති බාඤජනං අභිලාපො; පවුවවතීති වුවවති පවුවවති කථියති භණ්යති දීපියති ඓහරීයනීති 'යෙසං නාමමදං පවුවවති.'

නාමමෙවාවසිකාශති අකොබශාහති – රූපගතං වෙදනාගතං සකුසැගතං සඬබාරගතං විකුසැණගතං පතීගති ජතීයති අනතරබාගති විපාලුජාතීති– තාමමෙවාවසිකාති; අකොබශාතති – අසබාතුං සාථෙතුං හණිතුං දීපයිතුං චොහරිතුහති 'නාමමෙවාවසිකාති අකොබයාං.'

පෙතිසා ජනතුනො-'පෙතසාා'හි පෙතසා කාලකතසා; ජනතුනොති සතතසා තරසා මාණවසා පොසසා පුහාලසා ජීවසා ජාගුසා¹ ජනතුසා ඉතුගුසා හිතුගුසා මනුජසාති - අකෙඛයාං පෙතසා ජනතුතො.

තෙතාහ හගවා:

''දිට්ඨාපි සුතාපි තෙ ජනා යෙසං තාමමිදං පවුවවති, තාමමේවාවයිසානි අකෙඛයාං පෙතසා ජනතුනො''ති.

6 - 6

සොකපරිදෙවමචඡරං² ත ජහනති ගිදධා මමාසිතෙ තසමා මුතයො පරිගහහං හිනිා අවරිංසු බෙමදස්සිනො.

සොකපරිදෙවමච්ඡරං² න ජහනති ගිදබා මමායිතෙති - 'සොකො'ති සඳහිවාසනෙන වා ජූටාඪඎ හොගවාසනෙන වා ජූටාඪඎ රොගවාසනෙන වා දුටාඪසාස සිලවාසනොන වා දුටාඪසාස දිටාඞ්වාසනෙන වා දුටාඪසා අඤඤතරඤඤතරෙන වා වෘසනෙන සමනනාගතසස අඤඤතරඤඤතරෙත වා දුක්ඛධමෙමත ඵූටඪසස සොකො සොවතා සොවිතතතං අනෙතාසොකො අනොතාපරිසොකො අනෙතාදහා3 අනෙතාපරිදුහෝ වෙතසො පරිඣායනා දෙමතසසං සෞකසලලං 8; පරිදෙවොති - කැතිවාසනෙත වා ඵටසසස - 3 - දිටසී වෘසනෙන වා පූටසීසා අඥානතරඥානතරෙන වා වෘසනෙත සමනනාගතසස අඤඤතරඤඤතරෙන වා දුකාබධමෙමන පුටාසසා ආදෙවො පරිදෙවො ආදෙවනා පරිදෙවනා ආදෙවිතතනං පරිදෙවිතතනං වාචා පලාපො විපාලාපො ලාලපොා ලාලපානා⁴ ලාලපිතතතං5a; මච්ඡරියනති - උදාව මච්ඡරියාති: ආවාසමච්ඡරියං කුලමච්ඡරියං ලාහමච්ඡරියං වණණාමච්ඡරියං බමාමච්ඡරියං, යං එවරුලං මච්ඡරියං මච්ඡරායනා මච්ඡරාසිතතනං වෙවිච්ඡං කදරියං කටුසාඤුවුකතා අනාගිතතතං චිතතසස, ඉදං වුවවති මව්රියං.b අපි ව බණාමචාර්රිගමයි මචාර්රියං, ඛාතුවචාරියමයි මචාර්රියං, ආයතන මචාර්රියමයි මච්ඡරියං, ගාහෝ; ඉදං වුච්චති⁶ මච්ඡරියං.

 ^{1.} ජනුංකා - සිමු. II. මජනං කතා.
 2. මෙචෙජරං - මනුල.
 3. භිංෂහා - ක.

 4. ලංලපපායනා - සිමු. II. මනුල.
 5. ලංලපපායනා - සිමු. II. මනුල.
 6. ගංලෙනා වුච්චන් - II. මනුල.

 6. ගංලෙනා වුච්චන් - II. මනුල.
 8. පරිච්චකමුපපාද මහතික.

 b. බුදදකාමයාමනා කාර්තා
 5. ලංලපපායනා.

මහානිදේශපාලිය

ෂෙසං නාමමිදං පවුවෙනි - යෙසං - (යම්) කෘතිය-බංහමණ - වෛශා -ශුදු-ශාහසට-පුටුජිත-දෙව-මනුෂායන්ගේ; නාමං - සංඛාාව සංඥාව පුඥ-ජතිය වාවහාරය නාමය නාමකාෂීය තාමබෙයාය නිරුක්තිය වාසැජනය අභිලාප සි; පටුවටති - පවසනු ලැබෙයි' කියනු ලැබෙයි, බණනු ලැබෙයි, දක්වනු ලැබෙයි, වහරනු ලැබේ නුයි - 'යෙසං නාමමිදං පවුවෙනි' යනු වේ.

නාමමෙවාවයිසාන් අකොබයාං - රූපය වෙදනාව සංශූව සංස්කාරය විඥනය පුහිණ වෙයි, හරිනු ලැබෙයි, අතුරුදහන් වෙයි, වැනැසේ නුයි -'තාමමෙවාවයිසාන්' යනු වේ. අකොබයාං - පවසන්නට කියන්නට බණත්නට දක්වන්නට වහරන්නට නුයි - 'නාමමෙවාවසිසාන් අකොබයාං' යනු වේ.

පෙතසා ජනතුනො - පෙතසා යනු: පරලොව හියනු කලුරිය කළහු නේ, ජනතුනො – සතාවයානේ තර - මානව – පුරුෂ – පුද්ගල – ඒව – ජාගු – ජනතු – ඉඤගු – හිඤගු – මනුජයක්හුනේ නුයි – ''අකොබයාං පෙතසා ජනතුනො' යනු වේ.

එයින් වදලහ බුදුහු:

"දිටසාපි සුතාපි තෙ ජනා පෙ-අකෙඛයාං පෙතසස ජනතුතො,,යි.

6 - 6

මමතිය කල වසා විෂයෙහි හිජු වූවාහු ශොකපරිදෙවමාත්සයයිය යම හෙයකින් තො හරිත් ද, එහෙයින් මුනීහු තෘෂ්ණාදුවේපරිගුහය හැරපියා යොමෙසඬබාත නිවන දකිමින් විසුහ.

සොකපරිදෙවමවජරං න ජනනනි හිදවා මමායිතෙ - 'සොක' නමා ශූතින්ගේ විතාශයෙන් මඩතා ලද්දහුගේ හෝ තොශයන්ගේ විතාශයෙන් මඩනා ලද්දහු ගේ තෝ රොගවාසනයෙන් - ශීලවාසනයෙන් - දූපිටිවාසනයෙන් මඩතා ලද්දහුගේ හෝ මතුවාසනාදි යම් කිසි වාසනයෙකින් යුක්ත වූවහුගේ තෝ යම් කිසි දුක්නෙතුවකින් මඩතා ලද්දහුගේ හෝ ශොකනෙක් ශොක කරන අයුරෙක් ශොක කරන බවෙක් අභානතරශොකයෙක් සිත තුළ අධිකශොකයෙක් අභානතරදානයෙක් අභානතරපරිදානයෙක් සිත දූවෙන අසුරෙක් දොමනසෙක් ශොකශලායෙක් තී නම් එයයි. 'පරිදෙව' නම්: නෑයන්ගේ වනසින් මඩතා ලද්දහුගේ හෝ...දූපට්වාසනයෙන් - යම් කිසි වාසනයෙකින් සුක්ත වූවහුගේ හෝ යම් කිසි දුංඛහෙතුවකින් මඩතා ලද්දහුගේ හෝ හැඩීමෙක් ගුණ කියා හැඩීමෙක් හඩන අයුරෙක් හඩන බවෙක් ගුණ කියා හඩන බවෙක් වචනයෙක් පුලාපයෙක් විපුලාපයෙක් පුනපුනා කීමෙක් පුනපුනා කියන අයුරෙක් පුනපුතා කියන බවෙක් වේ නම් එය යි. මච්ඡරිශං - මාත්සයයි:... (2-3.සුතුනිදේශය.) මේ මාත්සයයි යයි කියනු ලැබේ. ගෙනෙඩා වුච්චති තණහා, යො රාගො සාරාගො -පෙ- අභිජිකි ලොහො අකුසලමූලං; මමකතාති දේව මමතතා: තණහාමමතතාං ව දිවසීමමතතාං ව -පෙ- ඉදං තණහාමමතතං - පෙ - ඉදං දිවසීමමතතා; මමායිතං වත්වා අවෙත්දසඩකිතො'පි සොවනති. අච්රීජානෙතපි සොවනති. අච්රීනෙතපි සොවනති. මමායිතං වත්වා විපරිණමසඩකිනො'පි සොවනති. විපරිණ-මනෙතා'පි¹ සොවනති. මමායිතං වත්වා අචේරදසඩකිනො'පි පරිදෙවනති. අච්රීජජනෙත'පි පරිදෙවනති. අච්රීනෙතා'පි පරිදෙවනති. මමායිතං වත්වා විපරිණාමසඩක්තෝ'පි පරිදෙවනති. අච්රීනෙතා'පි පරිදෙවනති. විපරිණාමසඩක්තෝ'පි පරිදෙවනති. මමායිතං වත්වා රක්ඛනති ගොපෙනති පරිගණහතති. මමායනති මච්රරායනති.² මොයිතසමං .වත්වාමත කොකා පරිගණහතති. පරිදෙවංති න ජහනති. මච්රියං ත ජහනති. ගෙබං ත ජහනති. තපෙජකනති ත විනොදෙනති ත බහතතිං කරොතති ත අතහාවං ගමෙනතීති-සොකපරිදෙවමච්රං න ජහනති හිදියා මාමයිතෙ.

තසමා මුනුයො පරිගනහං හිනිා අවරිංසු බෙමදසසිනොතී – 'තසමා' ති තසමා තංකාරණා තංහෙතු තපාචවයා තංනිදුනා එතං ආදීතවං සමපසසමානා3 මමතෙතසුනි තසමා; මුනායොති - මොනං වූවවති සැණ., යා පඤඤ පජාතනා -පෙ- අමොහො බම්මාවිවගො සම්මාදිටයි. තෙත ඤණෙත සමතතාගතා මූතයො මොතපතතා. තිණි මොතෙයානි: කායමොතෙයාං වචීමොතෙයාං මතොමොතෙයාං -පෙ- සභ්කජාලමතිවව සො මුති; ප්රික්ෂකොති - දේව පරිභාතා: තණහාපරික්ෂතා ව දිටයි-පරිභාහෝ ච -පෙ- අයං තණහාපරිභානෝ -පෙ- අයං දිට්ඞීපරිභානෝ; මුතයො තණහාපරිභාහං පරිචචජීතා දිවයීපරිභාහං පටිනිසාජීතිං ______ චජිතා පරිචචජිතා පජහිතා විනොදෙතා බානතිං කරිතා අතහාවං ගමෙණා අවරිංසු විවරිංසු 4 ඉරීහිංසු වතනහිංසු පාලසිංසු යපහිංසු යාපසිංසු; ෂබමදසසිනොති - බෙමං වුවවති අමතං නිබබාතං, යො සො සබබසඞ්ඛාර-සමථො සබ්බුපබ්පටිනිසාගෙනා තණහක්ඛගො විරාගො නිරෝබෝ නිබෝනං; බෙමදසසිනොත් - බෙමදයසිනො තාණදස්යිනො ලෙනදස්යිනො සරණ-දස්සිනො අහසදස්සිනො අවවුතදස්සිනො අමතදස්සිනො නිබාන-දස්සිනොති 'තසමා මූනයො පරිශානං හිණා අවරිංසු බෙමදස්සිනො.'

තෙතාහ භගවා:

''සොකපරිදෙවමචඡරං න ජහනති හිදධා මමායිතෙ, තසමා මුතයො පරිභාහං හිනිා අචරිංසු බෙමදසසිනො''ති.

6 - 7

පතිලිතචරසස හිකබුනො හජමාතසස පිවිතතමාසනං,⁵ සාමහතියමාහු තසෙසතං⁶ යො අතතානං**7** හවනෙ ත දසසයෙ.

 ^{1.} වපරිණාමනකතාපි - මජකං, සහ.
 2. මමාශිතකතා මච්ජයාශිතකත් - සහ.

 3. සමපකාමානතා - සීමු. I.
 4. වහරිංසු - මජකං,

^{5.} විචිතතමානසං - මනුදා, 6 ආසා තං - මනුප. සාක. 7. අතතං - මනුදා,

ඉතුඩ යයි තාමෙණාව කියනු ලබයි,... යම රාතයෙක් සංරාතයෙක්... ලොහ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එයයි. මමතානා – තාෂණාමමනිය ද දූපටිමමනිය දූයි මමනි දෙකෙකි, ... මමනිය කල වසතුව අසිදගනිහී සැක ඇතිව ද සොවිති, අසිදුනා කල්හි දු සොවිති, අසිදගත් කල්හි දු සොවිත්. මමායිත වසතුව වෙතස් වෙහී සැක ඇතිව ද සොවිති, වෙනස් වත කල්හි දු සොවිති, වෙනස් වූ කල්හි දු සොවිත්; මමායිත වසතුව අසිදගනිනී සැක ඇතිව ද හඩති, අසිදුණා කල්හි දු හඬති, අසිදගත් කල්හි දු හඬත්; මමනිස කල වස්තුව වෙතස් වෙනී සැක ඇතිව ද හඬති, වෙනස් වන කල්හි දු හඬති, වෙනස් වූ කල්හි දු හඬත්; මෙනිය කල වස්තුව රකිති ගොපනය කෙරෙති විමසති මමායන කෙරෙති මච්රායක කෙරෙති. මමායිත වස්තුවිෂයෙහි ශෝකය නො හරිති, පරිදෙව තො හරිති, මසුරුවෙ නො හරිති, හිජුවෙ නො හරිති, නො දුරු කෙරෙති තො බැහර කෙරෙති කෙළවර නො කෙරෙති අනහාවයට නො පමුණුවත් තුයි 'සොකපරිදෙවමච්ඡරං න ජහනති හිදිනා මමායිතෙ' යනු වේ.

තයමා මුන්සො පරිගගහං හිසිා අවරිංසු බෙමදසයිනො – තසමා – එහෙයින් එකරුණෙන් ඒ හෙතුයෙන් ඒ පුතායෙන් ඒ නිදනයෙන් මමායිත වස්තුවිෂයෙහි තෙල ආදීනවය දක්නාහු නුයි 'තසමා' යනු වේ. මුහුයො - 'මොත' සී ඥුනය කියනු ලැබෙයි, යම් පුඥුවක් පුකම් දතීමේක්...අමොහයෙක් බම්විවියයෙක් සමාග්දුපටියෙක් වේ ද එයයි. ඒ නුවණින් සමන්විත වූ මුහිනු මොනපාප්තයෝ යි. මොනෙයා තුනෙකි: කායමොතෙයා වචීමොතෙයා මනොමොතෙයා යයි...(2-8.සූහුනිදේශය.) ප්රිනාමහෝ - පරිගුහයෝ දෙදෙනෙකි: තෘෂණාපරිගුනය ද දුෂ්ටිපරිගුනය දුයි,...මුනීහ තෘෂ්ණාපරිගුහය හැරපියා දුවේපරිගුහය දුරලා තාහාග කොට හැර බැහැර කොට විහතාතත කොට අනහාවයට පමුණුවා හැසුරුණාහ වෙසෙසින් හැසුරුණාහ ඉරියවු පැවැත්වූහ පාලන – යපන – යාපන කළහ. බෙමදයයිනො - 'බෙම' යි අමාමනතිවත කියනු ලැබෙයි, සියලු සංස්කාරයන්ගේ සන්හිදීම ඇති සියලු උපගින්ගේ දුරලීම ඇති තාෂ්ණාකය වූ විරාග වූ නිරොධ සම්බාහත නිවාණයයි. මෙමදයසීනො -සෞමය දක්නාහු තුාණය – ලෙතය – ශරණය – අභය – අච්සුතය – අමෘතය – නිථාණය දක්තාහු නුසි – 'තසමා මූනයො පරිශාහං හිතා අවරිංසු බෙමදසසිනො' යනු වේ.

එයිත් වද,ලහ බුදුහු:

"සොකපරිදෙවමචඡරං -පෙ- හිතිා අවරිංසු බෙමදඣතො"යි.

6 - 7

ඒ ඒ අරමුණෙත් වැලැනූ සිත්හසර ඇති විවෙක අසුතක් සෙවුතා වූ ශෛකෂ මහණ හට ද ති්රයාදි හවතයෙහි (පුතිසකි විසිත්) තමා තොදක්වන ඒ රහත් මහණ හට ද නිව්ණසාමහියෙහි ලා මේ (ති්රයාදි හවතයෙහි තමා තොදක්වීම) අනුරූප යයි කියත්.

පතිලිනාචරසස භිකාබුනොති - පතිලිතවරා වුවෙනති සතන සෙබා; අරහා පතිලිනො. කිං කාරණා පතිලිනවරා වුච්චනති සතත සෙඛා ? තෙ තතො තතො චිතතං පතිලීනෙතතා පතිකුවෙනතා1 පතිවවෙනතා සනතිරුමොනතා² සනතිශාණගනතා සනතිවාරෙනතා රකානතා ගොපෙනතා වරනති විහරනති ඉරියනති වතෙතනති පාලෙනති යපෙනති **සා**ෂපනති. වසාබුණාරෙ විතතං පතිලිනෙනතා පතිකුවෙනතා පතිවටෙවනතා සනතිර මෙහනතා සනතිශාණහතතා ස**නා**තිවා රෙනතා රක්ඛන්තා ගොපෙනතා චරනති වහරනති ඉරීයනති වනෙතනති පාලෙනති යපෙනති යාපෙනති. සොතුළාරෙ විතුතං – ඝානදවාරෙ විතුතං – ඒවහාදවාරෙ විතුතං – . කායආාරෙ චිතතං – මනොආාරෙ චිතතං පතිලිනෙනතා පතිකුවෙනතා පතිව වෙනතා සනනිරුමොනතා සනනිගාණනතතා සනනිවාරෙනතා රක්ඛනතා ගොපෙනතා චරනති විහරතති ඉරියනති වතෙතනති පාලෙනති යපෙනති යාපෙනති. යථා කුකකුටපතතං වා තහාරුදදපුලං වා අගගිමහි පක්ඛිතතං පතිලීයති පතිකුවති පතිවටටති න සමපසාරීයති, එවමෙවං තෙ තතො තතො විතතං පතිලිනෙනතා පතිකුවෙනතා පතිවටෙවනතා සනනිරුමෙහනතා සනනිශාණතනතා සනනිවාරෙනතා රක්ඛනතා ගොපෙනතා චරනති විහරනති ඉරීයනති වතෙතනති පාලෙනති යපෙනති යාපෙතති. චකබුළා:රෙ චිතතං - සොතුළාරෙ චිතතං - ඝානුළාරෙ චිතතං-ඒවහාළාරෙ චිත්තං – කායළාරෙ චිත්තං – මනොළාරෙ චිත්තං පතිලිනෙන්තා පතිකුවෙනතා පතිවුවෙටනතා සනතිරුමොනතා සනතිනාණකතතා සනනිවාරෙනතා රකඛනතා ගොපෙනතා චරනති විහරනති ඉරීයනති වතෙතනති පාලෙනති යපෙනති යාපෙනති. තං කාරණා පතිලීනවරා වුවචනත් සතන සෙබා. නික්ඛනොති - පුදුජජනකලාාණකසස් වා නික්ඛුනො සෙබසස වා භිකබුනොති 'පතිලීතවරසස භිකබුතො.'

හත්මාන සංක විවිතාමාසනානති – අංසතං විච්චති යන් නිසිදනති, මංකුවා පීඨං තිසි තටටිකා ච්මබබණේකා නිණසන්වාරො පණණසන්වරා පලාලසන්වාරෝ; තං අංසනං අසනායරුපදසංකනත රිතතං විවිතනං පම්මතතං, අසනායසාදාසවණෙන – අසනායගනිකායනෙන – අසනාය රසසායනෙන – අසනායඵොටස්බබඵුසනෙන – අසනායෙහි පකුවති කාම– ගුණෙති රිතනං විවිතතං පම්විතතං, තං විවිතතං අංසනං හජනො සමහජනතා සෙවුනො නිසෙවනො සංසෙවනො පටිසෙවනොනි 'හජමානසං මටිතතමාසනං,'

සාමශයියමානු තසෙසතං යො අතතානං භවතො හ දසසයෙති-'සාමඟහි'ති ⁴ තිසෙසා සාමඟතිගො: ගණසාමඟති බවමසාමඟති අනභිනිබධතතිසාමඟති. සාතමා ගණසාමඟති ? බහු වෙපි භිකබූ සමඟතා සමෛමාදමානා අවිවදමානා බ්රොදකිහුතා අසැඤමඤඤ ෙ පියවකබූහි සමපසසනතා පිහරනති. අගං ගණසාමඟති. කතමා බවමසාමඟති ? වහතාරෝ සභිපවසාතා වතතාරෝ සමමපපබානා වතතාරෝ ඉදඩපාද පඤිව්ණියානි පඤවාලානි සතන බොරැකිඩහා අරිගෝ අවස්ඩනිකො මඟෙහා, තෙ එකතෝ පකබණතාති පසිදනති සමපතිවසනති විමුවවනති. න තෙසං බමානා විවාදෙ පමවාසෙ අනම. අගං බමමසාමඟති.

පතිකුජජනකා - සහ. 2. සහතිරුදධනතා - මජසං. සහ.
 කලභාණපුථ්ජජනකා - සහ. 4. සාමශ්ෂයාති - සිමු. ii. සාමශ්ෂයාති - සහ.

පතිලිනවරසා හිතමුනො - සදන ශෛෂයෝ පතිලිනවරයෝ හැයි කියනු ලැබෙත්. රහත්හු පතිලිනයන. කුමක් හෙයින් සපත ශෛසෂයෝ පතිලිතවරයෝ යැයි කියනු ලැබෙති යන් ? ඔහු ඒ ඒ අරමුණෙන් සිත නවතමත් හකුළුවමත් පෙරළමිත් අවුරමත් නිගන්මත් වළහමන් රක්මත් ගොපතය කෙරෙමින් හැසිරෙති ඉරියවූ පවත්වති පාලනය – යපනය – යාපනය කෙරෙත්, වසුදුර්ඥාරයෙහි සිත නවතමින් හකුළවමින් හකුළමින් අවුරමත් නිගන්මත් වළහමින් රක්මත් ගොපනය කෙරෙමින් සෙරෙති හැසිරෙති ඉරියවූ පවත්වති ඉරියවු උපදවති පාලනය කෙරෙති යපනය යා**පතය කෙරෙති, ශො**තුළාරයෙහි සිත...ෂාණ - ඒහ්වා - කාය - මනො-ආාරයෙහි සිත තවතමත් (පස්බස්වමින්) ... පාලනය කෙරෙති යැපෙති යාපනය කෙරෙත්. යම්සේ කුකුළුපතෙක් හෝ තහරදුදුලෙක් හෝ හින්නෙහි ලත ලදුයේ හැකිළේ ද, නො පැතිරේ ද, එසෙයින් ම ඒ (පතිලීතවරයෝ) ඒ ඒ අරමූණෙන් සිත තවතමන් හකුළුවමින් ... වෙසෙති ... යැපෙත්. වසුර්දවාරයෙහි ..ශුොතු - සුාණ - ජිහවා - කාය -මතොළාරයෙහි සිත නවතමන්...හැසිරෙති... ඇපෙත්. එකරුණෙන් සප්ත ශෛසෂයෝ පතිලීනවරයෝ ඇයි කියනු ලැබෙත්. හිතුකුනො -කලාාණපාථග්ජන හිසුහුගේ හෝ . ශෛසාභිසපුහුගේ හෝ නුයි 'පතිලීනවරසස භිකඛුනො, යනු වේ.

හරමානාශය විවිතනමාසනං - ඇද පුටු බිසි පත්කඩ සමකඩ තණඇතිරි පත්ඇතිරි පිදුරුඇතිරි යත මේ හිඳිනා තැන 'ආසන' යයි කියනු ලැබේ, ඒ අසුත අසත්පාය (=නොසරුජ) රුප දුක්මෙන් සිස් යැ ශූතා යැ වෙසෙසින් ශූතා යැ, අසත්පායශබදඉවණයෙන් - අසත්පාය -ගකිාෂාණයෙන් - අසත්පාය රස විදීමෙන් - අසත්පාය සපශීයෙන් -අසත්පාය වූ සතීන් පිළිබද රුපාදි පඤාකාමගුණයන්ගෙන් සිස් යැ ශූතා ය. වෙසෙසින් ශූතා යි, ඒ විවික්ත (=ශූතා) වූ අසුත සෙවුතා හට මැතැවන් සෙවුනා හට එලඹොනුවනුට නිවෙසනය කරනුවනුට මැනැවත් සෙවනය කරනුවනුට පුනපුතා ඇසුරු කරනුවනුට නුයි 'හජමානසක විවිතනමාසතං' යනු වේ.

සාමයකියමානු තසෙසතං සො අතනානං තවනෙ න දසායය – 'සාමයකි' – තුන් සාමයි කෙනෙක් වෙති: 'ගණසාමයකි බවමසාමයකි අතභිතිබවතනීසාමයකි යැයි. 'ගණසාමයකි' කවරි ද යන් ? ඉදින් මොහෝ තිසුඹුනු නමුදු කයින් සමග වූවානු සිතින් සතුටු වත්නාහු බසින් විවංද තො කරන්තානු කිරි මුසු දිය මෙන් වූවානු ඔටුනොවුන් පිය ඇතින් බලමින් වෙසෙන් තම, මෝ ගණසාමයකි නමු. 'බමමසාමයකි' කවරි ද යක් ? සතර සතිපටසානයෝ යැ සතර සමාක්පුඛානයෝ යැ සතර සාදාධිපාදයෝ යැ පඤාවත්සියයෝ යැ සතර සමාක්පුඛානයෝ යැ සතර සාදාධිපාදයෝ යැ පඤාවත්සියනේ සැ සතර සමානක්පුඛානයෝ යැ සතර සාදාධිපාදයෝ යැ පඤාවත්සියනේ සැ සතර සමානක්පුඛානයෝ යැ අායා විති වාඩානිසාමායී යැ යන මොහු සි, ඔවුනු එක අරමුණෙහි පිවිසෙනි පහදිති පිහිටා සිටිනි විමුක්තියට පැමිණෙන්. ඒ බමීයන්ගේ විවාදයෙක් පුකුම්විවාදයෙක් තැනි, මෝ 'බමනසාමයකි' තමු.

ජ*රා*සුතතනිදෙසො

කතමා අතතිනිබබතතිසාමගයි ? බහූ වෙපි තිකබූ අනුපාදිසෙසාය තිබබානබාතුයා පරිනිබොයනති. ත තෙන¹ නිබබානබාතුයා ඌතතතාං වා පුණණතතාං වා පකුකුයති. අයං අනතිනිබබතතිසාමගයි.

හවගොති – තෙරයිකානං තිරයො හවතං තිරවණතයොතිකානං තිරවණතයොති හවතං; පෙතතිවිසයිකානං පෙතතිවිසයො හවතං; මනුසානං මනුසාලොකො හවතං; දෙවාතං දෙවලොකො හවතතති 'සාමගයියමානු තසොතං.'

මෙම අතනානීං තවනේ නී දසිසීමෙහිති – තසොසා සාමනයි එතං ජනතං එතං පතිරුපං එතං අනුවජීවිකං එතං අනුලොමං, යො එවං පට්චජිනෙත තිරයෙ අතතානං ත දසෙසයා, තිරවජාතයොනියා අතතානං ත දසෙසයා, පෙතතිවිසයෙ අතතානං ත දසෙසයා, මනුසෙලොකෙ අතතාතං න දසෙසයා, දෙවලොකෙ අතතානං ත දසෙසයාති. එවමානු – එවමානංසු එවං කථෙනති එවං හණනති එවං දීපයනති එවං වොහරනතීනි 'සාමගනියමානු තසෙසතං යො අතතානං භවනෙ ත දසසයෙ.'

තෙනාහ හගවා:

''පතිලිනවරසස භිකබුතො හජමානසස විටිතතමාසතං, සාමශඛ්යමාහු තසෙසතං යො අතතානං හවතෙ න දසසයෙ''නි.

6 - 8

සබාහා මුනී අතිසයිතො ත පියං කුබාති නොපි අපපියං, තසමිං පරිදෙවමචාරිං පණෝණ වාරි යථා තලිපාති.

සබබයට මුන් අනිසයිතොති - 'සබබං' වුවවති අවාදසාගතනානි: වක්බුණෙවව රුපා ව, සොත් සිදු ව, ඝාන් කුව ගන්න ව, ජීවතා ව රසා ව, කායො ව ඓාටාඛා ව, මතො ව, බමා ව; මුනිනි - මොනං විච්චති කැණං -පෙ- සඞ්ගජාලමතිච්ච සො මුනි; අනිසසිතොති - ලො නිසසයා: තණහානිසසගො ව දිටයීනිසසයො ව -පෙ- අයං තණහානිසසගො -පෙ- අගං දිටසිතිසාගගො; මුති කණහානිසාසගං පහාය දිටසිනිසාසයං පටනිසාජනා වකබුං අනිසයිනො සොතං අනිසයිනො කාතං අනිසයිනො ජීවනං අතිසයිතො කායං අතිසයිතො මනං අතිසයිතො රූපෙ සදෙද ගනේ රසෙ ඵොටස්බෙබ ඩමේම කුලං ගණං ආවාසං ලාභං යසං පසංසං සබං මීවරං පිණුවාතං සෙනාසනං බ්ලාතපච්චයහෙසණුපරික්ඛාරං ໝາອີຝາຊາວ ວ່າວຸດາຊາວ ແລະອຸດາຊາວ ພາອິດອີວ ວ່າວຸດອີວ රොපභවං සකුකිදුනවං අසකුකිදුහවං නෙවසකුණුනාසකුණුහවං එකුවොකාරහවං වතුවොකාරහවං පඤාවවොකාරහවං අතීතං අනාගතං පවවුපතනං දිටසං සුනං මූනං විඤඤූතං සබෝ බමේම අතිසයිනො අනලලිනො අනුපගනො අතජෙකිාසිතෝ* අනුගිමුතෙකා නිසාඛනෙකා නිසාවෝ විපාමුතෙකා විසඤඤුතෙතා විමරියාදීකතෙත වෙතසා විහරතීති 'සබාත් මූනී අතිසසිතො.'

'අතභිතිබාතතිසාමගති' කවරි ද ගත් ? ඉදින් බොහෝ භිඤුසු පවා තිරුපතිශෙෂනිමාණබාතුගෙන් පිරිනිවෙත් නමුදු එයින් නිමාණබාතුහුගේ උනුබවෙක් හෝ පිරුණුබවෙක් හෝ තො පැනෙයි; මෝ තොමෝ 'අතභිතිබාතතිසාමගති' නම වන්නීය.

භවගෙන – තෙරිසත්තට තරකය භවත (=ගෘහ) යෑ, තිරිසත් යොති ඇතියතට තිරිසත් යොතිය හවත යෑ, පෙතවිෂය ඇතියනට පෙතවිෂය භවත යෑ, මිනිසුන්ට මිනිස් ලොව හවත යෑ, දෙවියනට දෙව්ලොව හවනය නුයි 'සාමගනියමානු තසෙසතං' යනු වේ.

ංශා අත්තානං තවනේ න දසාසංශ - යමෙක් මෙසේ පුතිවජනත වූ තිරයෙහි තමා තො දක්වන්නේ තමා, තිරිසන් යොතියෙහි - පුතවිෂයෙහි මිතිස්ලොවැ - දෙව්ලොවැ තමා නො දක්වන්නේ නම්, ඒ ක්ෂිණාපුවයා හට මෝ නිඖණසාමගිය වෙයි, මෙය සුදුසය පුතිරුප ය අනුවජවික ය අනුලොම වේ යයි; එවමාහු - මෙසේ පවසති මෙසේ කියති මෙසේ බෙණෙති මෙසේ දක්වති මෙසේ වාවතාර කෙරෙත් නුසි ''සාමහායියමානු තසොතාං යො අතතානං හවතෙ න දසාසය" යනු වේ.

එයිත් වද,ලහ බුදුහු:

"පතිලීනචරසස භිකබුනො -පෙ- යො අතතානං හවනෙ ත දසසයෙ"යි.

6 - 8

දවාදශාගතත සඬාසාත සියලු තැත්හි තෘෂ්ණා-දමේනිෘශුය රහිත වූ ක්ෂිණාසුව මුනි තෙම (සභාවයන් හා සංස්කාරයන් කෙරෙහි) රාගවශයෙන් පිය නො කෙරෙයි, පුතිඝවශයෙන් අපිය නො ද කෙරෙහි, ඒ රහත්හු කෙරෙහි පරිදෙවය හා මාත්සයසීය පියුම්පත දිය සෙයින් තො ඇලේ.

සබබ පට මුන් අනිසයිතො - 'සබබ' යී දෙලොස් ආයතනයෝ කියන ලැබෙති: ඇසත් රූපයෝත්, කනත් ශබදයෝත්, තැහැයත් ශකියෝත්, දිවත් රසයෝත්. කයත් ස්පුළුවවාගෝත්, සිතත් බම්යෝත් යන මොහු යි; මුනි යනු: 'මොන' සි ඥනය ක්යනු ලැබෙයි,... අනිසසිනෝ -තෘෂ්ණාතිෘශුය ද දූපටිතිෘශුය දැයි තිෘශුයයෝ දෙදෙනෙකි...මුනි තෙම තෘෂ්ණාතිශ්ශය හැරදමා දුෂටිනිශ්ශය දුරලා ඇස තාෂ්ණාදුවේවශයෙන් අතිංශිත වූයේ කන අතිංශිත වූයේ කැහැය අතිංශිත වූයේ දිව අතිංශිත වූගේ කය අනිෘශිත වූයේ සිත අනිෘශිත වූයේ රුප – ශබද – ගන – රස – ස්පුළුවන – බමීයන් කුලය ගණයා ආවාසය ලාභය සශස පුශංසාය සැපය . ශිලත්පසබෙනෙත්පිරිකර් කාමඛාතුව සිවූර පිණිඩපාතය සෙනස්ත රුපඛාතුව අරුපඛාතුව කාමභවය රූපහවය අරුපහවය සඤඤභවය අසඤඤහවග තෙවසඤඤතාසඤඤහවය එකවොකාරහවය වතුවොකාරහවය පඤාවොකාරහවය අතීතය අනාගතය වතීමාතය රූපායතනය සඥායතනය ගනි-රස-පොටසබබාගතතය බම්මායතනය සියලු බම්යන් තෘෂ්ණාදු පට විසින් අතිශ්ශිත වූයේ නො ඇලුණේ නො පැමිණියේ ඇතුළු නො වූයේ නො බැසගත්තේ නික්මැ ගිගේ හළුගේ වෙසෙසින් මිදුණේ විසංයෝග විගතමයඩාදු කළ සිතින් යුක්ත වැ වෙසේ නුයි 'සබබහා මූනී වුයේ තේසසිතො' යනු වේ.

හා පිසං කුඛුඛති නොපි අප්පිසනාහි – පියාති දේව පියා: සතතා වා සඞ්ඛාරා වා. කතමෙ සතතා පියා ? ඉඩ යසස තෙ නොනාති අළුකාමා තිතකාමා එාසුකාමා යොගකොමකාමා, මාතා වා පිතා වා භාතා වා තිතකාමා එාසුකාමා යොගකොමකාමා, මාතා වා පිතා වා භාතා වා තමනී වා පුතෙතා වා ගීතා වා මතාතා වා අමචා වා කැනී වා සාලොහිතා වා, ඉමෙ සතතා පියා. කතමෙ සඞ්ඛාරා පියා ? මනාපිකා රූපා මනාපිකා සඳා මතාපිකා ගනිා මනාපිකා රසා මනාපිකා ඓාටඪබබා, ඉමෙ සඞ්ඛාරා පියා.

අපවිශාති – දොව අපපියා: සතනා වා සඞ්බාරා වා. කතමෙ සතනා අපපියා ? ඉබ යසා තෙ හොනති අනතරකාමා අතිතකාමා අථාසුකාමා අගොශකෙබඩොමා ඒවිතා වොරොපෙතුකාමා, ඉමෙ සතනා අපපියා. කතමේ සඞ්බාරා අප්රියා ? අමතාපිකා රුපා අමනාපිකා සදදා අමනාපිකා ගනිා අමතාපිකා රසා අමනාපිකා ඵොටඨබබා, ඉමෙ සඞ්බාරා අපපියා.

හා පියං කුඛ්ඛති නොපි අපයියනති 'අයං මේ සතෙතා පියො,' ඉමේ ව මේ සතිබාරා මනාපා'ති රාගවසෙන පියං ත කරොති. 'අයං මේ සතෙතා අපයියො, ඉමේ සබ්බාරා අමනාපා'ති පට්සවසෙන අපයියං න කරොති න ජනෙති න සඤජනෙති න තිබ්බතෙතති නාතිනිබ්බතෙතතීන 'න පියං කුබ්බති නොපි අපයියං.'

තාක්මං පරිදේවමවස්රං පරණණ වාරි යථා න ලිපසතීති - 'තසම්'තති තසම්ං පුකාලෙ අරහනෙක බණාසවේ, පරිදේවොති - කියුතිවාසනෙන වා ජූටකීසා හොගවාසනෙන වා ජූටකීසා රොගවාසනොන වා ජූටකීසා සිලවාසනෙන වා ජූටකීසා දිට්සීවාසනෙන වා ජූටකීසා අකුකුතරකක අතුකුතරක දීට්සීවාසනෙන වා ජූටකීසා දීට්සීවාසනෙන වා ජූටකීසා අකුකුතර කරන දුකාබබමෙමන ජූටකීසා ශිලවාසනෙන සමතනාගතසා අකුකුතර කැකුතරෙන දුකාබබමෙමන ජූටකීසා ආදෙවො පරිදේවො ආදෙවනා පරිදේවනා ආදෙවිතතනං පරිදේවිතතනං වාවා පලාපො විපාලාපො ලාලපොනා¹ ලාලපීනතනං 8² මච්ඡරියන් පරිදේවා කරේගානී: ආවාසමච්ඡරියං කුලමච්ඡරියං ලාහමෙජීරියං වණණාමච්ඡරියං බම්මචේජරියානී: ආවාසමච්ඡරියං කුලමච්ඡරියං මච්ඡරියං වණණාමච්ඡරියං බම්මචේජරියා. සං එවරුපං මච්ඡරියං මච්ඡරියං වන්නෙත් පතිවීයා මච්ඡරියං. සං එවරුපං මච්ඡරියං මච්ඡරියං වතනසා, ඉදං වූවචති මච්ඡරියං. අපිව, බණාමච්ඡරියමයි මච්ඡරියං, බාතුමච්ඡරියමයි මච්ඡරියං, අංශතාවේජ්රියමයි මච්ඡරියං, ගාහෝ වූච්චනි මච්ඡරියං.

පරණණ වාරි යථා න ලිපපතිති - පණණා වූවවති පදුම්පතතං; වාරි වුවවති උදකං; යථා වාරි පදුම්පතෙන න ලිපාති ත සංලිපාති න උපලිපාති, අලිතතං අසංලිතතං අනුපලිතතං, එවමෙවං තසමං පුගාලෙ අරනනෙක බීණාසවේ පරිදෙවො ව මව්රිරියකුව න ලිපාති න සංලිපාති ක උපලිපාති අලිතෙතා අසංලිතෙතා අනුපලිතෙතා; සො ව පුගාලො තෙහි කිලෙසෙහි න ලිපාති න සංලිපාති න උපලිපාති අලිතෙතා අසංලිතෙතා අනුපලිතෙතා නිකාඛනෙතා නිසාවා⁴ විපාමුතෙතා විසසැකුතෙතා වමරියාදීකතෙත වෙතසා විහරතීනී 'තසමං පරිදෙවමවාරුං පණෝණ වාරි යථා න ලිපාති.'

^{1.} ලාලපපායනා - සීමූ. II. 2. ලාලපපායිතනයාං සිමූ II. මනුප. 3. සාවුසායැමනා - මනුප. 4 නිසසනො - ස.

a විභඞ්කලායි - පටිච්චසමූපපාදවිභඞ්ක. b. බුදදය.දි පුළුවිභඞ්ක.

න පියා කුබබති නොපි අපවයං - 'පියා' යනු: පියයෝ දෙදෙනෙකි: සතාවයෝ හෝ සංස්කාරයෝ හෝ යැ. කවර සතනු පියයෝ ද යත් ? මෙලොවැ මව හෝ පියා හෝ බැයා හෝ හතිතිය හෝ දුව හෝ පුතා හෝ මිතුරෝ හෝ සබදයෝ හෝ නැයෝ හෝ සහලේනැයෝ හෝ යම කොතෙක් වැඩ කැමැත්තානු හිත කැමැත්තානු සුව කැමැත්තානු යොගකෙෂමය කැමැත්තානු වෙත් නම්, මෙ සතාවයෝ පියයෝ යැ. පිය වූ සංස්කාරයෝ කවරනු ද යත් ? මනවඩත රූපයෝ යැ ශබදයෝ යැ ගනියෝ යැ රසයෝ යැ සපුවෙවායෝ යැ යන මොහු පිය වූ සංස්කාරයෝ යි.

අපයියා යනු: අපියයෝ දෙදෙනෙකි: සතානමයෝ හෝ සංස්කාරයෝ හෝ යැ. අපිය සතානමයෝ කවරහ යත්? මේ ලොවැ යම් කෙනෙක් අවැඩ කැමැත්තාහු අහිත කැමැත්තාහු නො සුව කැමැත්තාහු අයොහසෝමය කැමැත්තාහු දිටි තොරකරනු කැමැත්තාහු වෙන් නම්, මේ සත්හු අපියයෝ කැ. අපිය වූ සංස්කාරයෝ කවරහ යන්? අමතාප වූ රූපයෝ යැ – ශබ්දයෝ යැ – ගනියෝ යැ – රසයෝ යැ අමතාප වූ ස්පුමටවාගෝ යැ, යන මොහු අපිය වූ සංස්කාරයෝ යි.

හා පියං කුබබති නොපි අපවයං – 'මේ සතත මව පිය යැ, මේ සංස්කාරයෝ මට මනාපයෝ යැ'යි රාගවශයෙන් පිය නොකෙරෙයි. 'මේ සතන මට අපිය යැ, මේ සංස්කාරයෝ අමතාපයෝ යැ'යි පුතිඝවශයෙන් අපිය නො කෙරෙයි, තො දනවයි, නූපදවා නුයි 'න පීයං කුබබති නොපි අපපියං' යනු වේ.

තයමං පරිදෙවමවරුං පරොහැ වාරි යථා න ලිපති - 'තසමං' යි ඒ අර්හන් වූ සමනොසුව වූ පුතුල්හු කෙරෙහි; පරිදෙව - තමා ශූනිවාසනයෙන් (=3නාශයෙන්) මඩනා ලද්දහුගේ හෝ, හොග විපතින් හෝ - දෙග විපතින් හෝ - සිල විපතින් හෝ - දූරේ විපතින් හෝ මඩනා ලද්දහුගේ ගමකිසි විපතකින් යුක්ත වූවහුගේ හෝ පරිදෙවදුකට හෙතු වූ යම කිසිවකින් මඩනා ලද්දහුගේ නම කියා හැඹීම ගුණ කියා හැඹීම හඬන ආකාරය හඬන බව වවනය පුලාපය විපුලාපය පුතපුනා ලපනය ලපනාකාරය පුතපුනා ලපනය කරන බව යි. මවජරිශ නම්: මාත්සයසී පසෙකි: ආවාසමාත්සයසීය කුලමාත්සයසීග ලාහමාත්සයසීය වණීමාත්සයසී පසෙකි: ආවාසමාත්සයසීය කුලමාත්සයසීග ලාහමාත්සයසීය වණීමාත්සයසීය බණී-මාත්සයසීය කියායි. යම් මෙබදු වූ මසුරුකමෙක් මසුරුශයුරෙක් මසුරුකම ඇතිබදෙක් සමපන් සහවන බවෙක් අනායසී බවෙක් කටුකකාමින් සිත හැකීළැවීමෙක් සිත මසුරුකමින් ගන්නා ලද බවෙක් වේ ද, මේ මාත්සයසී යයි කියනු ලැබේ. තවද ජනකිමාන්සයසීය ද - බාතුමාත්සයසීය ද - ආයතන-මාත්සයසීය ද 'මවජරිය' නම්. හහණය මාත්සයසී යයි කියනු ලැබේ.

පරොණා වාරි සථා න ලිපතේ - 'පණණ' සී පිසුම්පත කියනු ලැබෙයි; 'වාරි' සී ජලය කියනු ලැබේ. යම් සේ ජලය පියුම්පතෙහි තො ඇලේ ද වෙසෙසින් නො ඇලේ ද නො තැවැරේ ද, අලිපත අසංලිප්ත අනුපලිපත වේ ද එසෙසින් ම අර්හන් ක්ෂිණාසුව වූ ඒ පුහුල්නු කොරෙහි පරිදෙවය ද, මාත්සයා ීය ද නොඇලෙසි වෙසෙසින් තො ඇලෙසි නො තැවැරෙයි, අලිපත අසංලිපත අනුපලිපත වූයේ වෙයි; ඒ පුද්ගල තෙමේ ද ඒ කෙලෙසුන් සමග නො ඇලෙසි වෙසෙසින් නො ඇලෙසි නො තැවැරෙයි අලිපත අසංලිපත අනුපලිපත වූයේ නික්මැ නියේ පුහිණ වූයේ වෙසෙසින් මිදුණෝ වෙන්වූයේ වගතමයා සීද කල (-මිදීගිය) සිනින් හුක්ත ව ලවසේ නුයි - ''තසමං පරිදෙවමචාරිරං පණෝණ වාරි යථා න ලිපාත්'' යනු වේ. තෙතාහ හගවා:

"සබබාත් මුනී අතිසයිතො ත පියං කුබබති නොරි අප්රියං, තසමිං පරිදෙවමවත්රං පණෝණ චාරි යථා න ලිපානී"ති.

6 - 9

උදබිඳු යථාපි පොක්බරේ පදුමෙ වාරි යථා න ලිපාති, එවං මුනි නොපලිපාති යදිදං දිට්ඪසුතං² මුතෙසු වා.

උදබිපු යථාපි පොකාබරෙහි - උදබිපු වුචාති උදකථෙවො;³ පොකාබරං වුචාති පදුමපතතං; යථා උදබිපු පදුමපතෙන න ලිපාති න පලිපාති න උපලිපාති අලිතතං අපලිතතං⁴ අනුපලිතතනති 'උදබිපු යථාපි පොකාබරෙ.'

පදුමෙ වාරි යථා න ලිපෘතිති – පදුමං වුචචති පදුමපුපඑං;⁵ වාරි වුචචති උදකං; යථා වාරි පදුමපුපෙඑ ත ලිපාති න පලිපාති න උපලිපාති අලිතනං අපලිතනං අනුපලිතනනති 'පදුමෙ වාරි යථා න ලිපාති.'

එවං මුනි නොපලිපති ශදිදං දිවයසිතං මුතෙස වාත- 'එව'තති ශපමවසමපටිපාදනං; මුනීති මොනං විච්චති කැණං - පෙ- සභාමතිච්ච කො මූනි; 'ලෙපා'ති දේව ලෙපා: තණහාලෙපො ව දිට්සීලෙපො ව - පෙ-අයං තණහාලෙපො - පෙ- අයං දිට්සීලෙපො; මූනි කණහාලෙපං පහාය දිට්සීලෙපං පටිනිසාසජිතා දිටෙස් ත ලිපාති, සුනෙ න ලිපාති, මූතෙ න ලිපාති, විකුසුනෙ න ලිපාති ත පලිපාති න උපලිපාති. අලිතෙතා අපලිතෙනා අනුපලිතෙතා නිකාමනෙතා නිසාසටා විපාමුනෙතා විසකුකැතෙතා වමරියාදීකානෙන වෙතසා විහරතීති 'එවං මූනි තොපලිපති ශදිදං දිටාසුතං මූනෙසු වා.'

තෙනාහ හගවා:

"උදබිංසු යථාපි පොක්බරෙ පදුමේ වාරි යථා න ලිපපති, එවං මූනි නොපලිපපති යදිදං දිටසීසුතං⁶ මූතෙසු වා"ති.

6 - 10

බොතො ත හි තෙත මඤඤත් යදිදං දිටායුතං⁶ මුතෙසු වා, නාඤඤත වසුදබිම්චඡති ත හි සො රජාති නො විරජාති.

 1. ලිම්පති - මු. II. සාා.
 2. දිව්ඨාසුතෙ - සිමු. II.

 3. උදකානවතකා - පු.
 4. අසංලිතතං - සිමු. II.

 5. උදුමටතතං - සිමු. I.
 6. දිව්ඨාසුතෙ - සිමු. II.

මහා නිදේශපාලිය

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

"සඛාළු මුනී අනිසයිතො-පෙ-පණණ වාරි යථා න ලිපාකි" යි.

6 - 9

පොකුරුපත්හි දියබිදු යම්සේ නො ඇලේ ද, පියුමෙහි දිය යම් සේ තො ඇලේ ද, එසෙයින් ස්ෂිණාශුව මුනි තෙම දව්ඪසුතයෙහි හෝ මූතයෙහි නො ඇලේ.

උදබිදසු ශථාපි පොකාබරෙ – 'උදබිඤු' යයි උදකසොවය (=දියබිද) කියනු ලැබේ; 'පොකාබර' යි පියුම්පත කියනු ලැබේ; යම්සේ දියබිදක් පියුම්පතෙහි තො ඇලේ ද, වෙසෙසින් තො ඇලේ ද තො තැවැරේ ද, අලිජත අපුලිජත අනුපලිජත වේ ද එයින් 'උදබිඤු යථාපි පොකාබරෙ' යනු වේ.

පදුමෙ වාරි යථා න ලිපානි - 'පදුම'යි පිසුම්මල කියනු ලැබේ; 'වාරි' යි දිය කියනු ලැබෙයි; යම්සේ දිය පිසුම්මලෙහි නො ඇලේ ද වෙසෙසින් නො ඇලේ ද නො කැවැරේ ද, අලිප්ත අපුලිප්ත අනුපලිප්ත වේ ද, එයින් 'පදුමෙ වාරි යථා න ලිපාති' යනු වේ.

එවං මුනි නොපලිපත් ශදිදං දිටයසුතං මුතෙසු වං - 'එවං' යනු ඖපමාසමපත්පාදනා යැ; මුනි - 'මොන' සී ඥනය කියනු ලැබෙයි... (2-8සූනුනිදේශය.) ලෙපා - තණකාලෙපය ද දිව්සීලෙපය දුසි ලෙපයෝ දෙදෙනෙකි...මුනි තෙම තණකාලෙපය හැරපියා දිව්සීලෙපය දුරලා, රූපායතනයෙහි නො ඇලෙසි, සඥායතනයෙහි - ගෑක - රස - ඓාටා බොං-යතනයෙහි බණීයතනයෙහි නො ඇලෙසි, වෙසෙසින් නො ඇලෙසි නො තැවැරෙසි, අලිපත අපුලිප්ත අනුපලිප්ත වූයේ නික්මැතියේ පුහිණ වූයේ වෙසෙසින් මිදුණෝ විසංගොග වූයේ විසංසුක්ත වූ සිතින් යුක්ත ව වෙසේ නුසි 'එවං මුනි නොපලිපාති යදිදං දිවාසසුතං මූනෙසු වා' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''උදබිඥු යථාපි පොක්රිරෙ-පෙ-යදිදං දිව්සස්තං මුතෙසු වා''යි.

6 - 10

සමණාසුව තෙම යම් මේ (දුටු ඇසූ) රූප-ශබ්දලමබනයෙක් වේ ද, ඒ වස්තුවෙන් මිඤ්ඤාතා වශයෙන් නො සිතයි, (දූනගත්) මූත-බණීලමබනයන් කෙරෙහි හෝ මඤඤුනාවශයෙන් නො සිතයි, හෙ තෙම අතිත් අශුදඩමාශීයෙකින් ශුදඩිය නො කැමැති වෙයි, හෙතෙම (බාලපුහුදුනුවන් මෙන්) නො මැ ඇලෙයි, (කලණ පුහුදුනුවන් හා ශෛකායෙන් මෙන්) විරාග නො ද වේ.

ඩොහො) හා ශි තෙන මඤඤති යදිදං දිට්ඨසුතං1 මුතෙසු වාති -'බොනො' ති බොනා වුවාති පඤඤ, යා පඤඤ, පජානනා -පෙ - අමොහො බමාවිචයො සමාදිටයි.a කිං කාරණා බොතා වුචාති පඤඤු? තාය පඤඤය කාශදුවවරිතං ධූතඤව බොතඤව සනෝතඤව නිඥෝාතඤව; වවිදුවවරිතං - මතොදුවවරිතං ධුතඤව බොතඤව සකොතඤව නිශෝතඤව; රාගො ධූතො ව ධොතො ව සකොතො ව තිදෙබාතො ව, දෙසො-මොනො – කොබො – උපනානො – මකෙඛා – පළාසො – ඉසසා – මච්ඡරියං– මායා - සායේයාං - ථමෙහා -සාරමෙහා-මාතො - අතිමාතො -මදෙ -පමාදෙ -සබෛ කිලෙසා - සබෛ දුච්චරිතා - සබෛ දර්ථා - සබෛ පරිලාහා-සබෙබ සනතාපා – සබබාකුසලාභිසඣාරා බූතා ව බොතා ව සකොතා ව නිදේධානා ව; තංකාරණා බොනා විච්චති පකුකු, අථවා සමමාදිටසීයා මචඡාදිටසි ධූතා ව බොතා ව සනෝගතා ව නිඥෝගතා ව; සම්මාසඞකපෙත ම්චඡාසභිකාපො ධූතො ව බොතො ව සකෝතො ව තිඥධාතො ව; ධූතා ව ධොතා ව – සම්මාකම්මනෙතන සමමාවාචාය මිච්ඡාවාවා ම්වුණාකමමතෙතා බුතො ව බොතො ව - සමමාආජීවෙත ම්චණාආජීවො ධූතො ච බොතො ච - සම්මාවායාමෙන මිච්ඡාවායාමො ඩුතො ව බොතො ව - සම්මාසතියා මච්ඡාසති බූතා ව බොතා ව - සම්මාසමාගිතා මච්ඡාසමාධි බුතො ව බොතො ව - සම්මාණුණෙන ම්විඡාණුණං බූතණුව බොතණුව-සම්මාපිමුතත්යා මච්ඡාවිමුතති ධූතා ව බොතා ව සනෝතා ව. අථවා අරියෙන අටස්ඔහිකෙන මගොන සබො කිලෙසා සබො දුවවරිතා සබො දරථා සබෛ පරිලාතා සබෛ සනතාපා සබබංකුසලාභිසබබාරා බූතා ව බොතා ව සන්බාතා ව තිදෙධාතා ව. අරහා ඉමෙහි ධොනෙහි ධමෙමහි උපෙතො සමුපෙතො උපාගතො සමූපාගතො උපටනෙතා සමූපපතෙතා සමතනාගතො. තසමා අරහා බොනො. සො බූතරාගො බූතපාපො බූතකිලෙසො බූත-පරිළාහොති - බොතො.

වොනො න හි තෙන මදුදුන් ශදිදං දිට්ඨසුනං1 මුහෙසු වාහි – බොනො දිටසං හ මසැසැති. දිටස්සමං න මසැසැති. දිටස්නො හ මසැසැති. දිටසං මෙති ත මසැසැති. සුතං හ මසැසැති. සුතසමං ත මසැසැති. සුතතො ත මසැසැති. සුතං මෙති ත මසැසැති. මුතං න මසැසැති. මුතසමං ත මසැසැති. මුතතො ත මසැසැති. මුතං මෙති ත මසැසැති. විශුසැතං හ මසැසැති. විශුසැතසමං ත මසැසැති. විණුසැතතො ත මසැසැති, විශුසැතං මෙති ත මසැසැති. වුතතමපි නෙතං භගවතා:

දිටයසුතෙ - සීමු, II. 2. අසම්භාති - සීමු, II. a බම්ම සමාන ේ - විපාසු පාදකණ්ඩ

ඩොනො නති තෙන මඤඤති යදිදං දිට්ඨසුතං මූතෙසු වා -'බොතො' යනු – 'බොනා' යි පුඥව කියනු ලැබෙයි, යම් පුඥවක් පුකමී-ජානනාෂයක්...අමොහාෂයක් බම්ටුවයයෙක් සමාශ්දුවේයෙක් වේ ද එය යි. කුමක් හෙයින් පුඥුව 'බොනා' යි කියනු ලැබෙයි යත් ? ඒ පුඥුයෙන් කායදුශවරිතය කුමපා කරන ලද්දේ ද සෝදන ලද්දේ ද මැතවින් දෙවන ලද්දේ ද වෙසෙයින් දෙවන ලද්දේ ද; වාන්දුයවරිතය මනො-දුවෙරිතය බූත-බොත-සනෝත-තිංකාත වූයේත් වෙයි, රාගය බූත-බොත -සනොහ–තිදෙඛාන වූයේත් වෙයි; දොෂය - මොහය - කොබය - උපතාහය -මකුමාව - පලාසය - ඊෂඞාව - මාත්සයාසය - මායාව - ශයාව - තදමව -සාරමාන – මානය – අතිමානය – මදය – පුමාදය – සියලු කෙලශයෝ සියලු දුශචරිතයෝ - හියලු දරඑයෝ - සියලු සන්නාපයෝ - සියලු අකුශලාභිසංස්-කාරයෝ - බූත - බෝත - සනොත - තිදෙධාන වූවානු ද වෙත්. එකරුණෙන් පුඥා 'බොන්' යයි කියනු ලබයි, නොහොත් සමාග්දුටේයෙන් මිත්හාදුටේය කමපා කරන ලද්දී බොවනය කරන ලද්දී මැනැවින් බොවනය කරන ලද්දී කරන ලද්දී ද වෙයි; සමාක්සංකලපයෙන් වෙසෙසින් බොවනය බොපිත සකොවිත නිදේධාවිත ද වෙයි; ම්ඤාසංකලපය කම්පිත සමාන්වවනයෙන් මිභාගාවවනය. සමාාක්කම්ානකයෙන් මිභාකම්ානකය... සමාහාජිවගෙන් මිතිහාජිවය. . .සමාශ්වහායාමගෙන් මිතිහාවහායාමය. . . සමාක්සමාතියෙන් මිළුහාසමාතිය . .සමාක්සමාබියෙන් මිළුහාසමාධිය. . සමාග්ඥනයෙන් ම්වාඥනය. . සමාග්විමුකතියෙන් ම්වාහවමුකතිය ຝູສ-ເພາ້ອສ - ສະໝາອີສ-ສ໌ເດີ້ມອີສ ຊີຍາ ද ຍໍຍິສີ. ອີກເອນາສ໌ අ.a. ສີ (a.a. ඩිගිකමාගීගෙන් සියලු කෙලශයෝ සියලු දුශවරිතයෝ සියලු දරථයෝ සියලු පරිදහයෝ සියලු සනනාපයෝ සියලු අකුශලාහිසංස්කාරයෝ බුත–බොත -සංකොත-වූවානු ද වෙත්. රහත්හු මේ බොතබම්යන්ගෙන් උපෙත වූවාක සමූපාගත උපපතත සමූපපතත සමණාගත වූවාහු සමූපෙතඋපාගත වෙත්; එහෙයින් රහත්හු බොනයහ; ඔහු ඩුතරාගයහ ඩුතපාපයහ ධුනකෙලශයන බුනපරිදග නුසි 'බොන' නම් වෙත්.

බොහො හ හි තෙහ මදාදාන් යදිදං දිටයාසුතං මුතෙසු වා – බොහ සම්බාහ සම්මොසුව තෙමේ (මසැසින් හෝ දිවැසින් දුටු) රුපායනනය (නිට්බ මදාදානායෙන්) නො සිතයි, රුපායනනයෙහි ආත්මය ඇතැයි නො සිතයි, රුපායනනයෙන් අනා වූ ආත්මයෙක් ඇතැයි නො සිතයි, රුපායනනය මාගේ යැයි නො සිත යි; ශබ්දයතනය නිට්බ මදාදානායෙන් ආත්මයයි නො සිතයි, ශබ්දායතනයෙහි අංත්මය ඇතැයි නො සිතයි, ශබ්දයතනයෙන් පිටත (අනා) වූ අංත්මයෙක් ඇතැයි නො සිතයි, ශබ්දයතනය මාගේ යයි නො සිතයි; (ගති-රස-ඓටයාබායතන සතිබාහත) මුතය ආත්මයයි නො සිතයි, මුතයෙහි අංත්මය ඇතැයි නො සතය, ශබ්දයතනය මාගේ යයි නො සිතයි; (ගති-රස-ඓටයාබායතන සතිබාහත) මුතය ආත්මයෙයි නො සිතයි, මුතයෙහි අංත්මය ඇතැයි නො සතය, මුතයෙන් අනා වූ අංත්මයෙක් ඇතැයි නො සිතයි, මුතය මා ගේ යයි නො සිතයි; (සිතින් දනයත් සජනායතන සතිබාහත) වශුනය ආත්මයයි නො සිතයි, වශුනයෙහි අංත්මය ඇතැයිනො සිතයි, වශූනයෙන් අතා වූ අංත්මයෙක් ඇතැයි නො සිතයි, විශූනය මාගේ යයි නො දිනයි. මේ වදරන ලද මැය හාගාවතුන් විසින්; "අසමිති¹ තිකාබව මඤඤ්තමතං. අයමහමසමති¹ මඤඤ්තමෙතං. තවසානති මඤඤ්තමෙතං. න තවසානති මඤඤ්තමෙතං. රූප තවසානති මඤඤ්තමෙතං අරූපී තවසානති මඤඤ්තමෙතං. සඤඤ් තවසානති මඤඤ්තමෙතං. අසඤඤ් තවසානති මඤඤ්තමෙතං. නෙවසඤඤ් තාසඤඤ් තවසානති මඤඤ්තමෙතං. මඤඤ්තං හි තිකාබවෙ, රොගො, මඤඤ්තං ගණෝ, මඤඤ්තමෙතං. මඤඤ්තං උපදදවො, තසානතින තිකාබවෙ අමඤඤමානෙන වෙතසා වතරිසාමාති එවං හි වො තිකාබවෙ සිකාබි-තබබාතත්ය 'බොනො න හි නෙන මඤඤත යදිදං දිටස්තුතං මුතෙසු වා.'

නා දෙකුකුන විසුද්ධිම්චජතීහි - බොහො අයෙකුත අසුද්ධිමගොත මච්ඡාපට්පදය අනියාණිකපථෙත අකුකුතු සනිපටසානෙහි අකුකුතු සමාපංඛානෙහි අකුකුතු ඉද්ධීපාදෙහි අකුකුතු ඉන්දියෙහි අකුකුතු බලෙකි අකුකුතු බොජකිමේහනි අකුකුතු අරියා අටස්ඩනිකා මහාා සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුතතිං විමුතතිං පරිමුතතිං න ඉච්ඡති න සාදියති න පතේන ත පිහෙති තාහිජපෙනීති 'නාඤෙකුන විසුද්ධිම්ච්ඡති.'

නා හි සො රජජනි නො විරජජනීති – 'සබෝ බාලපුථුජජනා රජජනති. පුථුජජනකලහණකං උපාදය සතන සෝ විරජජනති. අරහා නෙව රජජති නො විරජජති. විරතෙනා සො බයා රාගසා විතරාගතනා බයා දෙසසා විතදෙසතනා බයා මොහසා විතමොහතතා සො වුන්වාසො විණණවරණෝ -පෙ– ජාතිජරාමරණසංසාරෝ තනී තසා පුනබහවොති 'න හි සො රජජති නො විරජාති.'

තෙතාහ හගවා:

"බොනො ත හි තෙහ මඤඤති යදිදං දිවඪසුතං මුතෙසු වං, නාඤඤත වසුදුබිම්චනි ත හි සො රජාති තො විරජාතී"ති.

ජරාසුකතානිදෙදකො ජටෙඨා.

7

තිසාමෙතෙතයාසුතතනිදෙද සො

අථ තිසාමෙතෙතයාසුතතනිදෙසෙ. වූචවතු:2

7 - 1

මෙථුනමනුයුතනසක (ඉඩායසා ත්සෙකා මෙතෙතයොා) විඝාතං බැහි මාරිස, සුණාන තව සාසනං විවෙතෙ සිසාබිසසාම සෙ.

1. අසම්නත් - මු ii 2. සුතතං එක්ඛනි- සිමු II. a සලංගතාකංයුතන - අංසිවිතවනක. මහාතිදේශපංලිය

"මහණෙනි; නිතා වෙම යන මෙය මකුඤ්ත (=දුටිකලාන) යෙකි, ඉම මම වෙම යන මෙය මඤඤ්තයෙකි, (අනාගතයේහි) වත්තෙමී මඤඤ්තයෙකි, නො වත්තෙම මඤඤ්තයෙකි, සංශ් වත්තෙම මඤඤ්ත-යෙකි, අසංශ් වත්තෙම මඤඤ්තයෙකි, නෛවසංශ් තායංඥී වත්තෙම මඤඤ්තයෙකි; මහණෙනි, යම හෙයකින් මඤඤ්තය රොශයෙක් වේ ද, මඤඤ්තය ගණඹයෙක් වෙ ද, මඤඤ්තය ශලායෙක් වේ ද, මඤඤ්තය උපදුවයෙක් වේ ද, එහෙසින් මහණෙනි, මෙහි ලා (තෘෂ්ණා-මාත-දූටේ විසින්) මඤඤතා නො කරන සිතින් යුක්ත ව වාසස කරම්නසි මෙසේ මැ තොප විසින් භික්මයැ යුත්තේයැ"යි. එහෙයින් 'බොනො ත හි තෙන මඤඤත් යදිදං දිටස්සුතං මුනෙසු වා' යනු වේ.

නා කෙඤඤනා සුද්ධිම්චජනි – බොත (=සම්ණාශුව) තෙමේ සතර සතිපටසානයන් තබා, සතර සමාක්පුඛානයන් – සතර සෘද්ධිපාදයන් – පඤචාජියයන් – පඤචාමලයන් – සප්තබාඛාතිකයන් – ආයායීඅපටාතිකික– මාගීය හැරපියා අතා වූ අශුද්ධිමාශීයෙකින් මස්ථාපාපතිපුදුවකින් අනෛයායිං-ණ්කපථයෙකින් ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය තො කැමැති වෙයි, තො ඉවසයි නො පතයි තො රිසි වෙයි නො කියා නුයි 'නාඤඤන විසුද්ධිමච්ඡනි' යනු වේ.

හ හි නො රජජති නො විරජජති - සියලු බාලපෘථන්ජනයෝ ඇලෙති, කලහාණපෘථන්ජනයා පටන් සජනනෛක්ෂයෝ විරාගයට පැමිණෙනේ. රහත්හු හො මැ ඇලෙති, විරාගයට නො පැමිණෙනේ. රාහය කාසය වීමෙන් විතරාග හෙසින් දොෂය කාසය වීමෙන් විනදෙස හෙයින් මොහය කාසය වීමෙන් විතමොහ තෙසින් හෙතෙම විරක්ත යෑ, වැස නිම වූ ආයායීවාස ඇත්තේ යෑ, පුරුදු කළ වරණබම ඇත්තේ යෑ..ඔහුට ජාති ජරා මරණ ද (කඳපිළිවෙළ යසි කියන ලද) සසර ද පුතර්භවය ද නෑත් තුසි 'න හි සො රජජති නො වරජාති' යනු වේ.

එයින් වද, ලහ බුදුහු:

''බොතො න හි හෙත ඔඤඤති-පෙ-ත හි සො රජජනි තො වරජානි" යී.

සවැනි වූ ජරාසූතුනිදේගය යි.

7

තිසසමෙතෙතයෳසුහුනිදේශය

ඉක්බිති තිසසමෙතෙතගාසුනු නිදේශය කියනු ලැබේ.

7 - 1

තිදුකාණෙති, මෙවුත්දම්හි යෙදුණහුට (වත) උපදුවය වදාල මැතව, මුබ වහත්සේශේ අනුසසුත් අසං නිවිධ විවෙකයෙහි හික්මෙනුවමහ. (අංසුතුත් තිෂාමෛනෙය තෙමේ මෙසේ විචාලේයි.)

වෙදුනා වනුසුනා හා - ලේදුනා වෙමා නාම: යො සො අසදධිමෙමා ගාම්බමේමා වසලබමේමා දුව්සුලෙලා ඔදකතතිකො රහසෙසා අවයංඅවය-සමාපතති; a කිංකාරණා වුචවති මෙඵුනධමේමා? උතිනතං රතතාතං සාරතතා -නං අවසසුතානං පරිශුවසිතානං පරියාදිතනවතතානං උභිතනං සදිසානං බමොති, තංකාරණා වුවවති මේථුනඩමෙමා. යථා උහෝ කලහකාරකා 'මෙඵුනකා'හි වුවවනති, උහො භණ්ඩනකාරකා 'මෙඵුනකා'හි වුවවනති, උභෞ භඎකෘරකා 'මෙදුනකා'ති වුවවනති, උතො විවාදකාරකා 'මේදුනකා'ති වුවචනති, උහො අධිකරණකාරකා 'මෙදුනකා'ති වුවචනති. උහො වාදිනො 'මෙථුනකා'නි වුවචනති, උහො සලලාපකා 'මෙථුනකා'ති වුචචනති, එවමෛවං උතිතනං රතතානං සාරතතානං අවඤාතාතං ບຽດເວລີຄາනං පරියාදිනනවිතතානං උහිනනං සදිසානං බමෙමානි, තං කාරණා වුච්චති මේථුතධමෙො; මේථුනමනුසුතතසාති - මෛථුතධමෙම සුතනසස පසුතනසස ආසුතනසස සමාසුතනසස තමාවරිතසස තබබහුලසස තහාරැකසා තනනිනනසා තපොණසා තපාබහාරසා තදයිමූතනසා තදධිපතෙයාසාහි 'මේථුනමනුසුනතසය.'

ඉච්චායසමා නිසෙසා මෙතෙනයොත් - 'ඉච්චා'ති පදසකි පදසං-සංකෝ පදපාරිසූරි අස්බරසම්වායො බාසඤ්නයිලිවස්තා පදානුපුබ්බතා තාමෙතා ඉච්චාති; ආයසමාති - පියව්වතා ගරුව්වතා සශාරව්ච්චනං සංකතිසාවවතමේතා ආයසමාති; නිසෙසාති - තසස ථෙරසස නාමං සංඛා සමසඤ පඤඤතති වොහාරෝ නාමං නාමකම්මාං තාමබෙයාං නිරුතති බාසඤ්තාං අභිලාපෝ; මෙනෙනයොත් - තසස ථෙරසස ගොතතා සබබා සමඤඤ පඤඤතති වොහාරෝත 'ඉච්චායසමා තිසෙසා මෙතෙනයෙහා.'

විශාතං බැහි මාරිසාති - 'විඝාත'නති විඝාතං උපඝාතං පීලතං ඝටටනං උපදදවං උපසාහනා; බැහි - ආවිකබ දෙසෙහි පසාදුදපෙහි පටස්පෙහි විවර පිහජ උතතානීකරෝහි පකාසෙහි; මාරිසාති - 'පියවවනං ගරුවවනං සහාරවවවනං සපාතිසාවවනමෙතං මාරිසාති 'විඝාතං බැහි මාරිස.'

සුංකාන තව සාසනත් – 'තුංකාං වවතං වසපාථං දෙසනං අනු– සාසනං අනුසිටසීං1 සුණා සුණිතා උශාහෙතා උපබාරයිකා උපලකාබයිතාත් 'සුතාන තව සාසනං.'

^{1.} අනුසත්වං - ස.

a. විනගම්කාවනඞ්ක - පඨම්පාරාඒකං, (හැඵ ''දුවහුලදං' බදකනත්කං රහසා''නති නපුංසකලිඕනවනෙන දිසානි).

ලමථු නම නුසු නතඎ – 'මේථු නධම්ම' නම්: යම් අසදධමීයෙක් හුාමධමී− ගෙක් වැලබමියෙක් වේ ද, දුෂ්ඨුනිංශිත වූ දියකිස අනත කොට ඇති රහතා වූ බම්යෙක්, අවයංඅවයසමාපතතියෙක් වේ ද එයයි. කුමක් හෙයින් •මෙථුනබමම' යි කියනු ලැබේ ද යක් ? රාගයෙන් රත් වූ වෙසෙසින් රැදුණු කෙලගාගත් තෙත් වූ කුසලවාරය මැඩගෙන සිටි කුසල්සිත ගෙවාගෙන සිටි ස්තුපුරුෂ දෙදෙතක්හුගේ සමාන කෙලෙස් ඇති දෙදෙනක්හුගේ සවහාවය නුයි, එකරුණෙන් 'මෙථුනබමම' යී කියනු ලැබේ. යම් සේ කලහකරුවෝ දෙදෙන මෛදුනක(-සදශ)යෝ ගැයි කියනු ලැබෙත් ද, ඩබරකරුවෝ දෙදෙන මෛථුතකයෝ යැයි කියනු ලැබෙත් ද, බසින් කලහකරනුවෝ දෙදෙන – විවාදකරුවෝ ලදදෙන – අතිකරණ – කරුවෝ දෙදෙන - වාදපථය කියතුවෝ දෙදෙන - කථා කරනුවෝ දෙදෙන මෛථුනකයෝ සැයි කියනු ලැබෙත් ද, එසෙයින් ම රාගයෙන් රත් වූ වෙසෙසින් රත් වූ කෙලෙසුන්ගෙන් තෙත් වූ කුසලවාරය මැඩගෙන සිටි හාත්පසින් යටකොට ගත් කුශලවිතනය ඇති ස්නුපුරුෂ දෙදෙනාගේ සමාන කෙලෙස් ඇති ස්තුපුරුෂ දෙදෙනාගේ සවහාවය නුයි එකරුණෙත් 'මෙදුනබමම' යී කියනු ලැබේ. මෙදුනබමමමනුසුතතසස – මෙවුන්දමකි ගෙදුණු ආදරයෙන් යෙදුණු වෙසෙසින් යෙදුණු එක්වැ යෙදුණු එය කරත්තාවූ එය බහුල කොට ඇති එය ගරුකරත්තාවූ එහි තැමුණු සිත් ඇති එහි නැමුණු කය ඇති එහි අහිමුඛ වූ කය ඇති එහි ඇලුණාවූ එය අධිපති කොට ඇත්තහුනේ නුයි 'මෙථුතමනුයුතනසස' යනු වේ.

ඉච්චායසමා නිෂසයා මෙනෙනයෙහා - 'ඉච්ච' යනු. පදසකි යැ, පදසංසගී යැ, පදසුරණ යැ, අසාරාසම්භය යැ, ව්හසාජනයන්ගේ සිලිටිබව යැ, පදනුපූමීය නම වෙයි මේ 'ඉච්ච' යනු; ආයසමා යනු පියව්වන යැ, යරුවචන යැ, සහෞරවව්වන යැ, සපුනිශුව්වචන යැ මේ 'අංයසමා' යනු. නිෂෙසා යනු: ඒ තෙරුන්ගේ නම යැ සංඛහාව යැ සංඥව යැ පුඥපති යැ වත්වහාර යැ තාම යැ නාමකාමී යැ නාමධෙයන යැ නිරුකාති යැ වතසැජන යැ අතිලාප යයි. මෙනෙන යොතා – යනු: ඒ තෙරැන්ගේ ගොනු යැ සංඛහාව යැ සංඥව යැ පුඥප්තිය යැ වත්වතරය නුයි 'ඉච්චායසමා නිසෙසා මෙනෙනයෙහා' යනු වේ.

විසාතං බැහි මාරිස - 'විසාතං' යනු: වෙහෙස සිංසාව පෙළුම ගැටුම උවදුර උපදුවය, බැති - කියව දෙසව පතවව පිහිටුවව විවරණ කරව විභාග කරව පුකට කරව පුකාශ කළ මැතව; මාරිස යනු: පුයවවන යැ ගරුවවන යැ සගෞරවවවන යැ සපුතිශුවවචනයෙකි මෙ 'මාරිස' යනු. එහෙයින් 'විඝාතං බැහි මාරිස' යනු වේ.

සුවොන තව සාසනං – ඔබනේ වවතය වංක්පථය දෙසුම අනුයස්ත අනුශිවේය අසා ශුවණය කොට උගෙන විමසා සලකා නුයි 'සුවාන තව සාසතං' යනු වේ. විවෙනො සිහාබිගාම සෙති - 'විවෙකො'ති තයො විවෙනා: නාය-විවෙනො චිතතවිවෙනො උපගිවිවෙනො.

කතුමො කායපිවෙකො ? ඉඛ තිකබු විවිතතං සෙනාසනං හජති: අරසුඤං රුකබමූලං පබනතං කඤරං ශිරිගුහං සුසානං වනපත්ං අබෙහාකාසං පලාලපුඤජං. කායෙතා විවිතෙතා විහරති. සො එකො ගවනති. එකො තිවසති. එකො නීසිදති එකො සෙයහං කපෙතති. එකො ගාමං පිණ්ඩාය පවිසති. එකො පටිකකාමති. එකො රහො නිසිදති. එකො වතකාමං අභිටසාති. එකො වරති වහරති ඉරියනි වතතති පාලෙති යපති යාපෙති. අයං කායවිවෙකො.

කතුමො විතතටවෙකො? පළුමං කානං සමාපනනසා නීවරණෙහි විවිතතං හොති. දුතියං ඣාතං සමාපතතසස විතකකවිචාරෙහි චිතතං චිතතං විටිතතං හොති. තතියං ඣාතං සමාපතනසය පීතියා චිතතං පිටිතතං හොති. චතුත්ං ඣාතං සමාපතතසස සුබදුකෙඛහි චිතතං විවිතතං හොනි. ආකාසානඤාගතනං සමාපනනසස රුපසඤඤය පවිඝසඤඤය නානතනස්සුදුය විතනං පිවිතනං හොති. විශුකුණුණුවායතනං සමාපනනසස ආකාසානකුවාගහනසඤඤය විතතං විවිතතං හොති, ආකිඤවඤඤයතනං සමාලනාහසය විකුසැණකවාගතනසකුකුග විතතං විවිතතං හොති. නෙවසඤ්ඤනාසඤ්ඤයතනං සමාපනනස්ස ආකිඤවඤ්ඤයතනසඤ්ඤය විතතං විටිතතං හොති. සොතාපතනසය සකකායදිටසීයා විවිකිවණය සීලබාත-දිටහානුසයා විචිකිචඡානුසයා තදෙකටෙයිහි ච කිලෙසෙහි පරාමාසා වනතා විවිතතා හොති. සකදගාමිසස ඔලාරිකා කාමරාහසඤෙසුජනා පටිෂසකෙකුජනා ඔළාරිකා කාමරාගානුසයා පටිෂානුසයා තදෙකටෙයිහි ව කිලෙසෙහි විතතං විවිතතං හොති. අනාගාමිසය අනුසහගතා කාමරාගානුසගා පටිෂානුසගා තදෙකටෙයිහි ච කිලෙසෙහි විතතං විපිතතාං හොති. අරහතො රූපරාගා අරුපරාගා මානා උදඛඩවා අවිජජාග මානානුසයා භවරාගානුසයා අවජානුසයා තදෙකටෙයිහි ව කිලෙසෙහි බහිඟා ව සබබනිමතෙතහි විතතං විවිතතං හොති. අයං විතතව්වෙකො.

කතාමො උපහිම්වෙකො ? උපහි විවචනතී කිලෙසා ව ඛති ව අතිසතිඛාරා ව. උපහිවිවෙකො විච්චති අමතං නිබබාතං, යො සො සබබසතිඛාරසම්ථො සබබුපහිපටිනිසාකෙකා තණකක්ඛයො විරාගො නිරෝබෝ නිබබාතං, අයං උපහිවිවෙකො.

කායවිවෙසො ච වවසාවස්සායානං¹ නොකඩමමාහිරතානං. චිතත– විවෙසො ච පරිසුදඩචිතතානං පරමවොදැනපතතානං. උපයිවිවෙකො ච නිරුපයීනං සුශාලානං විසබ්බාරගතාතං.

විවෙනෙක සිහාබහසාම සෙනි – සො ඓරො පකනියා සිසාබිතයිකෙකා. අපිව, බමාදෙසනං උපාදාය බමාදෙසනං යාචනෙතා² එවමාහ: 'විවෙකෙ සිසාබිසසාම සෙ'ති. තෙනාහ තිසෙසා මේතෙතයෙහා:

> ''මෙථුනමනුයුතතසස (ඉඩායසමා තිසෙසා මෙතෙතයෙසා) විඝාතං බැහි මාරිස, සුනිංත තව සාසනං විවෙතෙ සික්බිසසාම සෙ''.ති

 ^{2.} සාවේක්කාශානං - සීමු. 11. වූපසාවස්කාශානං - PTS.
 2. යාවේනෙකා - මජසං.

විවෙකො සික්කිසාම සෙ – 'විවෙක' නම්: කායවිවෙක යැ විතතාවවෙක යැ උපධිවිවෙක යැ යි තුන් විවෙක කෙනෙක් වෙති

කායවිවෙකය කවරැ යත් ? මේ සස්තෙහි මහණ තෙමේ අරණය යැ වෘක්ෂමූල යැ පටිත යැ කඳුරු යැ ගල්ගේ යැ සොහොන යැ වනපත් යැ අබවස යැ පිදුරු බිසි (කුටි) යැ යන විවෙකසෙනාසනයක් ඇපුරු කෙරෙයි. කයින් විවකත වැ වෙසෙයි. හේ එකලා වැ යෙයි. එකලා වැ සිටී. එකලා වැ හොවී. එකලා වැ ගමට පිඹු සිහා යෙයි. එකලා වැ පෙරළා එයි. එකලා වැ රහසැ හිදී. එකලා වැ සක්මන් කෙරෙයි. එකලා වැ හැසිරෙයි. වෙසෙයි. ඉරියව පවත්වයි යැපෙයි යාපනය කෙරෙයි. වේ 'කායාවිවෙක' යැ.

චිතතා විවෙකය කවරැ. යන් ? පුඵමබාහනයට සම්වැදුනහුනේ සිත තීවරණයන්ගෙන් වෙන් වූයේ වෙයි, දවතියබාහතලට සමවැදුනසුනේ සිත විතකීව්වාරයන්ගෙන් වෙන් වූයේ වෙයි, තෘතීයබනාතයට සමවැදුතනු ගේ සිත පුතියෙන් වෙන් වූගේ වෙයි, වතුළුඛානයට සමවැදුනහුගේ සිත සුබදු:ඛයන්ගෙන් වෙන් වූයේ වෙයි, ආකාසානඤවාගතනගට සමවැදු තහුගේ සිත රූපසංඥයෙන් පුතිෂසංඥයෙන් තානාත්මසංඥයෙන් ອອກ່ຽງແຜ່ ອອສ, ອິໝະແຄະສາກການບໍ່ ສອຍກຳສາຍແຜ່ ສິກ ແລະສາ-කුවායත්තසංශූගෙන් විවික්ත වෙයි, ආකිකුවකුකුයත්තයට සමවත්නහුගේ සිත විකුකුණකුවායත්තසංශූයෙන් විවික්ත වෙයි, නෙවසකුකුතාකුකු– යතනයට සමවන්නසුගේ සිත ආකිඤවඤඤයෙතතසංඥයෙත් විවික්ත වෙයි, සොතාපතනයාගේ සිත සත්කායද වේයෙන් විචිකිත්සායෙන් ශීලවුතපරාමශීයෙන් දූපානුශයයෙන් විවිකින්සානුශයයෙන් හා ඔවුන් හා එක්වැ සිටි කෙලෙසුන්ගෙන් ද විවික්ත වෙයි, සකෘදුගාමිහුගේ සිත ඖදුරිකකාමරාගසංයෝජනයෙන් පුතිඝසංයෝජනයෙන් ඖදුරික කාමරාගානුශයයෙන් පුතිඝානුශයයෙන් හා තදෙකස්ථ කෙලශයන් ගෙන් ද විටික්ත වෙයි, අතාගාමිහුගේ සිත අනුසහගත වූ කාමරාගසංදොජනයෙන් පුතිඝ සංයෝජනයෙන් අනුසහගත කාමරාගානුශ්යයෙන් පුතිඝානුශයයෙන් හා තදෙකසථ කෙලශයන් ගෙන් ද විවික්ත වෙයි, රහත්හු ගේ සිත ്പാറ്റാത്കേത് നുറ്റാതമേത് താത്കോത് അന്തിനുകേത് നുള്ളംമേത് මාතානුශයයෙන් හවරාගානුශායෙන් අවද නුශයයෙන් හා තදෙකසා වූ කෙලශයන්ගෙත් ද බාහා ව පැවැති සියලු සංස්කාර නිමිතතායන්ගෙන් ද විටික්ත වූයේ වේ. මේ ගැ චිත්නට්වෙක ග.

උපතිවිවෙත කවරා යත්? කෙලශයෝ ද ස්කණියෝ ද අතිසංස්කාරයෝ ද 'උපති' ශයි කිශනු ලැබෙති; අමාමහ නිවන 'උපතිවිවෙක' යයි කිශනු ලැබේ. හේ සියලු සංස්කාරයන්නේ සත්තිදීම යැ සියලු උපගීන්ගේ දුරාලීම යැ තෘෂණාක්ෂය යැ විරාශ යැ නිරෝධ යැ නිථාණගයි. මේ උපතිවිවෙක යි.

ගණසඞ්හනිකායෙන් වෙත් වූ නෛප්කුමායෙහි ඇලුණවුන්නේ කායමිවෙකය ද, පිරිසිදු සිත් ඇති උත්තමපාරිශුද්ධියට පැමිණිගවුන්නේ විතනවිවෙකය ද, උපධිරහිත වූ නිවනට නිය සිත් ඇති පුද්ගලයන්නේ උපඩිවිවෙකය ද වේ.

විවෙනෙක සිකකිසානාම නෙ – ඒ තෙරුණුවෝ පියවිත් හික්මුණු නිවිධ යිසා ඇත්තාහ; තවද දම්දෙසුම් සඳහා දම්දෙසුම අයදමින් මේසේ කියති: 'ටිවෙකෙ සිකකිසාම කෙ' යි. එයින් කීහ, තිහාමෛනුය තෙරණුවෝ:

"මෙථුතමනුහුතතා -පෙ- සික්ඛිසාම සෙ" යි.

7 - 2

වේථන මනුයුතනසස (වෙතෙනයානි භගවා) මූසාසන වාපි¹ සාසනං, මවජා ච පටිපජරති එතං තසමං අනාරියං.

මෙළුනාමනුසුතනසාති - මේදුනධමේමා නාම: යො සො අසදධමේමා ගාමධ්වෙමා වසලධ්මේමා දුවස්ලෙලා ඔදකනතිකො රහසෙසා අවයංආය-සමාපතති, කිං කාරණා වුවවති මෙථුනධමෙවා ? උතිතතං රතතානං **සාරහතානං අවයසුතානං පරිසුවසීතානං පරිසාදිතනචිතතාතං උතිනනං** සදිසාතං බමෙමාති, තං කාරණා වුවවති මෙථුනධමෙමා, යථා උහො කලහකාරකා 'මෙථුනකා'හි වුචචනති, උහො හණ්ඩනකාරකා 'මෙථුනකා' වුවෙනති, උහො හසාසකාරකා 'මෙථුනකා'ති වුවවනති, උහො ති විවාදකාරකා 'මෙදුනකා'ති දිවානති, උහා අගිකරණකාරකා 'මෙදුනකා' ති වුවචනති, උහෝ වාදිතෝ 'මෙථුනකා'ති වුවචනති, උහෝ සලලාපකා 'මේථුනකා'ති වුවටනති, එවමෙවං උතිතනං රතතානං සාරතතානං අව්ඤාතානාං පරියුවසිතානාං පරියාදිතනවතතානං උතිනනාං සදිසානං බ් වෙමාති, තං කාරණා වුවෙති මෙදුනබමෙමා. මෙදුනමනුසුතතසාන මේජනධමෙම යුතනසස පසුතනසස ආයුතනසස සමායුතනසස තචචරිතසස² තබාහුලසස තාකරුකසස තනනිතනසස තපොණසා තපාබහාරසා තදගිමුතතසස තදගිපතෙයාසසාත් 'මෙථුනමනුයුතතසස'.

මෙතෙනනාති – හගවා තං ථෙරං ගොතෙනන අංලපති; හනවාති ගාරවාගිවවතං; අපිව, හඟාරාගොති හගවා; හඟාදෙසොති හගවා; භඟාමොනොති හගවා; හඟාමානොති හගවා; හඟාදිටයීති හගවා; හඟාකණටකොති හගවා; හඟාකිලෙසොති හගවා; හජී වහජි පවහජි බම්මරතනානති හගවා හවාතං අනතකරොති හගවා; හාවිතකාගෙං භාවිතසීලො භාවිතචිතෙතා හාටිතපඤඤෝති හගවා; හජී වා හගවා අරඤඤ වනපත්ාති පනතාති සෙනාසතානි අපපඤ්ඤති අපත්ගෙකාසානි විජනවාතානි මනුසාරා-ගමසසාකානි පටිසලලානසාරැපානීති හගවා; හාශී වා හගවා විවර-පණ්ඩපාතයෙනාසතශිලානපවවගහසප්පරිකකාරානතති හනවා; හාශී වා හගවා අතරයසා බම්මරසසා විමුතතිරසසා අධිසීලසා අධ්වතනසා අධිපණඤඤානාති හගවා.

^{1,} මුගානෙන චාපි - සු අ. මූහානෙන වෘති - ස. 2. තංචරිතාභා - ස. a. වනාගම්භාවිතාන - පයම්පාරාඒක.

7 - 2

(ෛමතෙය, යී බුදුහු මෙසේ වද අහ:) මෙවුන්ද මහි ඇලුණ හුගේ (පගඩාප්ති-පතිපතති) ශාසනය තැසෙයි, යළි (හෙතෙම) වරදවා පිළිපදී, ඔහු කෙරෙහි තෙල මිතාපතිපදුව අතාගසීබමීයෙකි.

මෙථුනමනුසුතබාසය - 'මෙථුනබමම' තම් යම අසදධාමීයෙක් හුමාතාම-යෙක් දුමටබහුල වූ ධමීයෙක් දියකිස අනත කොට ඇති රහසා වූ (ඛමීයෙක්) දාසංදාසයමාපතතියෙක් වේ ද එයයි. කවර කරුණෙකින් 'මෙථුනඛමම' සී කියනු ලැබේ ද යත්? (රාහයෙන්) රත් වූ වෙසෙසින් රත් වූ (කෙලශයෙන්) තෙත් වූ කුශලවාරය මැඩදගන සිටි කුසල්සින යට්ටත් කල ස්තුපුරුෂ දෙදෙනාගේ කෙලශයෙන් සදශ වූ දෙදෙනා ශේ ඛමීය නුයි එ කරුණෙන් 'මෙථුනඛමම' සී කියනු ලැබේ; යම්සේ කලනකරුවෝ දෙදෙනෙක් මෙථුනකයෝ යැයි කියනු ලැබේ; යම්සේ කලනකරුවෝ දෙදෙනෙක් මෙථුනකයෝ යැයි කියනු ලැබෙන් ද, බබරකරුවෝ දෙදෙනෙක් - වාක්කලහකරුවෝ දෙදෙනෙක් - විවාදකරුවෝ දෙදෙනෙක් - අධිකරණකරුවෝ දෙදෙනෙක් - වාදීහු දෙදෙනෙක් -කථාකරුවෝ දෙදෙනෙක් 'මෙථුනකයෝ' යැයි කියනු ලැබෙන් ද, එසෙයින් ම රක්ත වූ සංරක්ත වූ (කෙලශයෙන්) තෙත් වූ කුශලයිත මැඩගෙන සිටි යටපත් කළ කුහල්සිත ඇති ස්නිපුරුෂදෙදෙනා ගේ සදශ වූ ස්නිපුරුෂදෙදෙනාගේ බමීය නුයි - එ කරුණෙන් 'මෙථුනඛමම' සී කියනු ලැබේ.

වෙදුනාමනුසුතාබාස – මෛදුනාධමීයෙහි සුක්ත වූ පුයුක්ත වූ විශෙෂයෙන් යුක්ත වූ එක් වෑ යෙදුණා වූ එය කරන්නාවූ එය බහුල වැ කරන්නාවූ එය ගරූ කරන්නාවූ ඊට නැමුණාවූ ඊට නතු වූ ඊට බර වූ එහි ඇලුණා වූ එය අධිපති කොට පවත්නහු ගේ නුයි 'මෛදුනමනුසුතනසස' යනු වේ.

•මෙවෙනනහා සී බුදුසු ඒ තෙරුත් ගොනුගෙන් අමත්තුණ කොරෙති; හතවා ගනු: ගෞරවාගිවචන සි; තවද- හගන කළ රාග ඇත් නුසි -හගවත් ගැ, හග්න දොම ඇත් නුසි - හගවත් ගැ, හග්ත මොහ ඇත් නුසි - හගවත් ගැ, හග්න (=බුන්) මාන ඇත් නුසි - හගවත් ගැ, බුන් දුළටි ඇත් නුසි - හගවත් ගැ; බුන් කෙලෙස් කටු ඇත් නුසි - හගවත් ගැ, බුන් කෙලෙස් ඇත් නුසි -හගවත් ගැ, බම්රත්නය හාග-විහාග-පුවිහාග කෙළේ නුසි - හගවත් ගැ, තවගත් කෙළවර කෙළේ නුසි - හගවත් ගැ, හාවිතකාශ - හාවිතසීල -භාවිතවිතන - භාවිතපුඥ ඇත් නුසි - හගවත් ගැ, නොවතකාශ - හාවිතසීල -භාවිතවිතන - භාවිතපුඥ ඇත් නුසි - හගවත් ගැ, නොනොකාය - හාවිතසීල -භාවිතවිතන - භාවිතපුඥ ඇත් නුසි - හගවත් ගැ, නොනොකාය - හාවිතසීල -භාවිතවිතන - භාවිතපුඥ ඇත් නුසි - හගවත් ගැ, තොහොත් බුදුහු ශබද රහිත වූ නිෂේාෂ රහිත වූ ජනවාත රහිත වූ මිනිසුන් ගේ රහසාකාරණයට ස්ථාන වූ විවෙකයට අතුරුප වූ වනසෙතසුන් වෙනෙහි දුර සෙනසුන් ඉතා දුර සෙනසුන් සෙවනය කළාහු නුසි - හගවත් ගැ, නොහොත් බුදුහු චීවර පිණිඩපාත සෙනාසන හිලන්පසබෙහෙත්පිරිකරට හිම වූවානු නුසි - හගවත් ගැ, බුදුහු අතීරසයට බම්රසයට විමුක්ත්රහයට අධිශීලයට අධිවිතනයට අධිපුඥාවට හිමවූවාහු නුසි - හොවත් ගැ.

භාගී වා භගවා වඩානනං ඣානානං වඩානනං අපාමඤඤා වඩානනං අරු පසමා පහතින නති හගවා, හාගී වා හගවා අටඪනනං විමොසඛානං අවස්තතං අභිහායකතාතං නවතතං අනුපුබාවහාරසමාපතතිකතති භාවා; භාගී වා භාවා දසනනං සඤඤභාවනානං දසනනං කයිත-සමාපතාගිනං, ආනාපානසතිසමාධිසස අසුහසමාපතාගියාති හගවා, හාහී වා හහවා වනුනනං සනිපටසානාතං වනුනනං සමමපපධානානං වනුනනං ඉංගිටාදුනං පඤචනතං ඉංදිසානං පඤචනතං බලානං සතතනනං බොරැකිඩනානං අරියසය අට්ඨඩගිකසය මහාසයාති හගුවා; භාගී වා හගුවා දසනනං තථාගතබලාතං වතුනනං වෙසාරජජාතං වතුනනං පරිසමහිදුනං ජනතං අභිකුසුනං ජනතං බුද්ධධම්මානනති හගවා; භගවාති නෙතං නාමං මාතරා කතං, න පිතරා කතං, න භාතරා කතං, න භයිනියා කතං, න මතතාමචෛහි කතං, න ඤුතිසාලොහිතෙහි කතං, න සමණ-බාහාමණෙහි කතං, ත දෙවතාහි කතං, විමොකඛනහිකමෙතං බුද්ධානං හගවනතානං බොධියා මූලෙ සහ සබබඤඤූතඤුණසා පටිලාහා සච්ඡිකා පඤඤතති යදිදං භාවාති 'මෙතෙතයාාති හනවා.'

මුසසතෝ වාට්¹ සාඝනානයි - දවීනි කාරණෙහි සාසනං මුසසයි: පරිශතනීසාසනමේ මූසසනි. පරිපතනිසාසනමයි මූසසනි. කනමං නං පරිශතනිසාසනං ? ශනනාසා පරිශාපුතං² සුතතං ගෙයාං වෙයාංකරණං ගංථා උදානං ඉතිවුනනකං ජාතකං අඛ්ය තබමමේං වේදලලං, ඉදං පරිශතනිසාසනං. තමයි මුසසන සම්මූසසනි පමුසසනි සමපමුසසනි පරිබාහිරෝ හොනීහි-'එමෙයි මූසසනෙ වායි සාසනං' කනමං පරිපතනිසාසනං ? සම්මාපරිපද අනුලොමපරිපද අපච්චනීකපරිපද අභික්රීපද බම්මානුබමමපරිපද සීලෙසු පරිසූරකාරිතා ඉන්දියෙසු ශූතනආයරතා හොජනෙ මතනසැකුතා ජාගරියානු-යොහෝ සනිසමපර සැසැං වතනාරෝ සනිපටස්තා වනතාරෝ සම්මපතා-තා වතතාරෝ ඉදසිපාද පත්වත්සාසන වෙසන නොකරෝ සම්පෙනා-තා වතතාරෝ ඉදසිපාද පක්වත්දියානි පසුව බලානි සතන බොජකිකා අරිශෝ අවස්භිනිකෝ මගෝ, ඉදං පරිපතනිසාසනං. තමයි මූසසන සමමූසසනි පමුසසනි සමපමූසසනි පරිබාහිරෝ හොනීනි එවමයි 'මූසසනෙ වාපී සාසනං.'

ම්ච්ඡා ච පටිපජරතීති - 'පෘණමපි හනති, අදිතනමපි ආදියති, සංකිමපි ජිඤති, නිලෙලාපමපි හරති, එකාහාරිකමපි කරොති, පරිපනෙවරි තිවසති, පරදරමපි ගචන්ති, මුසාපි භණතීති 'ම්ච්ඡා ච පට්පජරති.'

එතං තහමං අනාරියතති – එතං තසමං පුහාලෙ අතරියධමො බාලධමො මූලතධමො අඤඤණධමො අමරාවිකෙකපධමෙො යදිදං ම්චඡා – පට්පදති 'එතං තසමං අනාරියං.'

තෙනාහ හගවා:

''මෙථුනමනුයුතතසය (මේතෙතයාහි හහවා) මුසාගත වාපි සාසනං, මුඩා ව පටිපජරති එතං තසමං අනාරිය"නති.

1. මුකාතෙ වානි - ස.

2. පරියාපුණකං - සිමු. II. පරියාපුවං - මනුප. පරියාපුකකං - පු.

බුදුහු සතර බාහනයන්ව සතර අපුාමාණායන්ව සතර අරුප– සමාපතානීන්ට සිම වූවාහු නුසි හෝ භාවත් යැ, බුදුහු අපටවිමොසාෂයන්ට අපටඅභිහායතනයන්ට නවානුපූම්විහාරසමාපහතීන්ට හිම වූවාහු නුයි හෝ භගවත් යැ, බුදුහු දශාංඥහාවතාවන්ට දශකෘත්ස්නසමාපතතීන්ට ආතාපානසමෘතිසමාබියට අශුභසමාපතතියට හිමි වූවාහු නුයි හෝ හගවත් a, බුදුහු සතර සහිපවසානයන්ව සතර සමාාක්පුදහනයන්ව සතර සංඛ්පාදයන්ට පකෙවාදියයන්ට පකුවබලයන්ට සපනබොඛාඛ්යයන්ට ආයතිඅපටාඞයිකමාගීයට හිම වූවාහු නුයි - හගවත් යැ, බුදුහු දශවිඛ තථාගතබලයන්ට වතුර්වෛශාරදැයන්ට සිවු පිළිසැඹියාවන්ට මඩ අභිඥවන්ට ෂඞ් බුදාබාමයන්ට හිමි වූවාහු නුයි - හගවන් යැ; නෙල 'හගවත්' යන නම මැණියත් විසින් තො කරන ලද, පියාණත් විසින් තො කරන ලද, බැණත් විසින් නො කරන ලද, බූණන් විසින් නො කරත ලද, සහයනළුවන් විසින් නො කරන ලද, තැ-සහලේතැයන් විසින් නොකරන ලද, මහණ-බමුණන් විසින් නොකරන ලද, දෙවියන් විසින් තො කරන ලද; යම් භගවත් යන නමක් වී නම් තෙල හාගාවත් බුදුවරයන්ට විමොකෘතෙකයෙහි බෝමුලෑ සවීඥතාඥනයාගේ පුතිලාහය සමග අගිත්ඵලය පුතායක කිරීමෙන් උපන් පුඥප්තියක් වූවා නුසි 'මෙතෙතයාති භගවා' යනු වේ.

මූකාගත වාපි සාසනං - දෙ කරුණෙකික් ශාසනය නැසෙයි: පය්ථාප්තිශාසනය ද නැසෙයි, පුතිපතතිශාසනය ද නැශෙයි; පය්ථාප්ති-ශාසනය කවරැ යන් ? ඔහු විසින් පුහුණු කළ යම් සුනුගෙක් ගෙයා -වෙයාහකරණ - ගාථා - උදන - ඉතිවුනාකක - ජාතක - අද්භූතබම්යෙක් වේ ද, මේ යැ පය්ථාපතිශාසනය; හෙ ද නැසෙයි වෙසෙසින් නැසෙයි පුකම්යෙන් තැසෙයි අතාහනනයෙන් නැසෙයි පරිබාහිර වේ නුයි මෙසේන් 'මුකානෙ වාපි සාසනං' යනු වේ. පුතිපතතිශාසනය කවරැ යන් ? සමහක්පුතිපදව අනුලොම්පතිපදව අවරුණුපතිපදාව අණසීපතිපදාව බම්හනුඛම්පතිපදාව සිල් පුරනසල බව ඉඳුරන්හි පියූ දෙර ඇති බව බොජුන්හි පමණ දන්නා බව නිදිවැරීමෙහි යෙදීම සිහිනුවණ ඇති බව කතර සතිපටස්ගනය සතර සමහක්පුදහනය සතර සෘද්ධිපාදය පසෙකුවේදියය පසාවාලය සජනබොබාහිතය අයෙවි හෙතර සතර සංකාශීය යන මේ යැ පතිපතතිශාසනය; හෙ ද මූෂා - සමමුෂා - පුමුෂා - සමපුමුෂා වෙසි, පරිබාහිර වේ නුයි මෙසෙන් 'සමමුකෙනෙ වාපි සාසනං' යනු වේ.

ම්චජා ව පටිපජජති – පුංණඝාත ද කෙරෙයි, නුදුන් දෙය ද ගතී, ගෘහසකිද බිඳියි, ගම් පැහැරීම ද කෙරෙයි, ගෙවල් පැහැරීම ද කෙරෙයි, මංපැහැරීම ද කෙරෙයි, පරඹුන් කරා ද යෙයි, බොරු ද කියා නුයි 'ම්චණා ව පටිපජාති' යනු වේ.

එතං තාසුමං අනාරියං - යම් මිත්හාපතිපදවක් වේ ද, තෙල ඒ පුදාලයා කෙරෙහි අතායහී බව යැ බාල බව යැ මූස බව යැ, අඥත බව යැ, අමරාවිකොෂපහාවය නුයි 'එතං තයමං අනාරියං' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ, බුදුහු:

''මෙථුතමනුයුතත යස – පෙ– එතං තසමං අනාරියං''යි,

7 - 8

එකො පුණා චරිතිාන මෙථුනං යො තිසෙවති, යාතං හනතංව තං ලොකෙ හිතමානු පුථුජජනං.

එකො පුබෙබ වරිනානාහි - දවීහි කාරණෙහි එකො පුබෙබ ຍຽຊການ: පබාජාසබබාතෙන වා ගණා වව්ඤාඤාවේයන1 වා. කථං පබාජාසබ්බාතෙන එකො පුබෝ චරිතිාන ? සබබං කරාවාසපලිබෝබං ජිඤිතා පූතකදුරපළිබොබං ජිඤිතා ඤුතිපලිබොබං ජිඤිතා මිතතාමවව-පළිබොඛං ජිනිනා සනනිධිපළිබොඛං ජිනිනා කෙසමසුං ඔහාරෙකිා කාසායාති වතාති අවුඡාදෙනිා අගාරස්මා අතගාරියං **ප බ**ාජිතිා අකිඤාචනභාවං උපගනාවා එකො වරති විහරති ඉරියති වතනති පාලෙති යපෙති යාපෙති. එවං පබාජාසබබාතෙත එකො පුබො වරිතිාත; කථං ගණා වවසසානාටෙහන1 එකො පුබෙබ වරිතිාන? සො එවං පබබජිතො සමානො එකො අරඤඤ වතපතාති පතතාති සෙනාසතානි පටිසෙවති අපාසඥනි අපානිශෝකාතානි විජනවාතානි මනුසාරාහසෙයාකානි පටිසලලානසාරුපොති. සො එකො ගවඡති. එකො තිටඪති. එකො තිසිදති. එකො සෙයාං කපොති. එකො ගාමං පිණ්ඩාය පවිසති. එකො පටිකකමති. එකො රහො නිසිදති. එකො වඞකමං අධිවසාති. එකො වරති විහරති ඉරීයති වතතති පාලෙති යපෙති යාපෙති. එවං ගණා වවසසහාරොස්ත1 'එකො පුබෙබ චරිතාන'.

මෙථුනාං යො නියෙවතිනි – ිම්ථුනධමේමා නාම: යො සො අසදධමේමා –පෙ– ආසංදාසසමාපතති, –පෙ– තං කාරණා විච්චති මේථුනධමේමා; මෙථුනාං යො නියෙවතීනි යො අපරෙන සමයෙන බුදධං ධම්මං සමාසං සිකකං පව්චකකාය හිනායාවතතිනිා මේථුනං ධම්මං සෙවති නිසෙවති සංසෙවති පටිසෙවතීනි 'මේථුනං යො නිසෙවති.'

යානාං හයානංව තං ලොඩොති – 'යාන'නති හප්දියාතං අසාසයානං ගොයානං අජයානං මෙණඩයානං ඔවස්යානං ඛරයානං, භනනං අදනතං අකාරිතං අවිනීතං උපථං ගණහාති, විසමං ඛාණුමපි පාසාණමපි අභිරූහති, යානමපි ආරෝහකමපි* හඤජති* පපානෙපි පපතති, යථං තං භනතාං ශානාං අදනතාං අකාරිතං අවිනීතං උපාථං ගණහාති, එවමේවං සො විබහනතකො හනතයාතපටිහාගො උපපථං ගණහාති ම්චඡාදිටසීං ගණහාති - පෙ- මචඡාසමාබිං ගණහාති, යථා තං භනතං යානං අදනතං අකාරිතං අවිනීතං විසමං ඛාණුමපි පාසාණමපි අභිරූහති, එවමෙවං සො විබහනාකකා භනානයානපටිහාගො විසමං කායකමමං අභිරුහති. විසමං වවීකාමමං - විසමං මනොකමමං අභිරුහති, විසමං පාණාතිපාතං අභිරුහති. වසමං අදිතතාදුනුං අභිරුහති. විසමං කාමෙසු ම්චණාවාරං අභිරුහති. විසමං මුසාවාදං අභිරුහති. විසමං පිසුනවාවං අභිරුහති, විසමං එරුසවාවං අභිරූතති. විස්මං සමඑපාලාපං අභිරූහති. විසමං අභිජඣං අභිරූහති වසමං වසාපාදං අභිරූහති. විසමං ම්චඡාදිටසීං අභිරූහති. විසමේ සබ්ධාරෙ අභිරූහති. විසමේ පකුව කාමගුණෙ අභිරූහති. විසමේ පකුව නිථරණෙ අභිරූහති.

1. ගණවවසාකතාවෙත - ස. 2. ආරෝහකා - සීමු. I. 3. විහණුජන් - සීමු. II.

7 - 8

යමෙක් පෙර (පැවිද්දෙන්) එකලා වැ ලොවැ හැසිර (පසුව) මෙවුන්දම සෙවුණේ තම, නො භික්මුණු (ඇත් ආදි) ගානයක් සෙයින් ඒ (සිවුරලු) පෘථන්ජනයා ලාමක යැයි කියත්.

එහොා පුබෙබ චරිනාන - දෙ කරුණෙකින් පෙර එකලා වැ හැසිර; පුවුජනාසබබනාත වූ හෝ ගණසඞ්කණිකායෙන් වෙන් ව විසීම අති වූ හෝ දෙ කරුණෙති. කිසෙහිත් පැවිදිකොටසින් පෙර එකලා වැ හැසිර ද යත් ? ගෘභාවාසපළිබොධය සිද අඹුදරු පළිබොධය සිද ඥතිපළිබොධය සිද මනාමාතාපළිබොධය සිද සනනිඛිපළිබොධය සිඳ කෙස්රවුළු බහා කසාවත් හැදපෙරෙවැ ගිහිගෙන් නික්ම සස්තෙහි පැවිදිව කිසිවක් නැතිබවට පැමණ එකලා වැ සෙරෙයි හැසිරෙයි ඉරියවූ පවත්වයි වැටෙයි රැකෙයි යැපෙයි යාපතය වේ; මෙසේ පැවිදිකොටසින් පෙර එකලා වැ හැසිර; ක්සෙයින් ගණසඖණ්කායෙන් වෙන් ව විසීම අතියෙන් පෙර එකලා වැ හැසිර ද යත්? හේ මෙසේ පැවිදි වූගේ එකලා වැ නිශ්ශබිද ସ୍ଥ අතිබෝෂ වූ ජනවාත රහිත වූ මිනිසුන් ගේ රාහසායට කාරණ ଥ୍ର විවේකානුරූප වූ වතෂසනසුන් වෙනෙහි දුරසෙනසුන් ඉතා දුරසෙනසුන් ඇසුරු කෙරෙයි' හෙතෙම එකලා වැ යෙයි, එකලා වැ සිටී, එකලා වැ ගිදී, එකලා වැ හොවී, එකලා වැ ගමට පිඹු සිහා යෙයි, එකල වැ පෙරලා එයි, එකලා වැ විවෙකව හිදී, එහලා වැ සක්මන් කෙරෙයි, එකලා වැ සෙරෙයි හැසිරෙයි ඉරිගවූ පවත්වයි වැටෙයි රැකෙයි යැපෙයි යාපනය වේ. මෙසේ ගණවාවසසහීාවීයෙන් **පෙර එකලා වැ** හැසිර.

වෙදුනාං යො නියෙවති - 'වෙවිත්දම' තම: යම අසදාමීයෙකේ... දාසංදායසමාපතත්යෙක් වේ ද එයයි,... එකරුණෙත් 'වෙවිත්දම ය'යි කියනු ලැබේ. වෙදුනාං යො නියෙවති - යමෙක් පසු කලෙක බුදුන් දහම සහත් ශිසාමා පතාහාඛාංත කොට හින වූ ගිහිබවට පෙරැළී මෙවුන්දම සෙවත නිසෙවත සංසෙවන පුතිසෙවත කෙරේ නුයි 'වෙදුනං යො නිෂාවත්' යනු වේ.

යානාං හතනංව තාං ලොකො – 'යාන' නම්: ඇත්යාන යැ අස්යාන යැ ගවයාන යැ එළුයාන යැ බැටළුයාන යැ ඔටුයාන යැ කොටළුයාන යි. හහතං – තො දුමුණු නො හික්මුණු අපිනීත වූ (යානය) නො මහට පැමිණෙයි, විෂම ව සිටි කණුවට ද ගලට ද නගී, යානය ද ආරොහකයාගේ අත්පා ආදිස ද බිදී, පුපාතයෙහි දු වැටෙයි, යම්සේ නො දමුණ නො භික්මුණු අවනිත වූ ඒ භානතයානය නො මහට යේ ද, එසෙසින් ම ඒ සිවුරලු තෙමේ නො දමුණු යානයක් බදු වූගේ නො මහට පැමිණෙයි, මත්හාදුමටිය ගන්...මත්හාසමාබිය ගනී; ගමයේ අදුනත වූ අශිකෂිත වූ අවිනීත වූ භානත වූ යානය විෂම ව සිටි කණුවට හා ගලට ත් නහි ද, එසෙසින් ම භානතයානයක් බදු වූ ඒ විභානතක (=සිවුරලු) තෙම විෂම වූ කායකමීය උපදවයි, විෂම වූ වාක්කමීය -විෂම වූ මතෘකමීය උපදවයි, විෂම වූ පාණ්ඝාතය උපදවයි (=කෙරෙයි) වෂම වූ අදතකාදනය – විෂම වූ කාමම්තාභාචාරය – විෂම වූ මෘෂාවාදය – විෂම වූ ජෛශතාවවනය – විෂම වූ පරුෂවවනය – විෂම වූ සමපපුලාපය – වෂාම වූ අභිබාහාව - විෂාම වූ වසාපාදය - විෂම වූ මතාසාදුපෙටිය උපදවයි, විෂම වූ සංස්කාරයන් උපදවයි, විෂම වූ පස්කම්ගුණ උපදවයි, විෂම වූ පඤචනීවරණයන් උපදවයි.

තිසසමෙතෙතයාතූතතනිදෙසො

යථා තං හනතා යානං අදනතා අකාරිතං අමිතීනං යානාපි අංරොහකමටි හඤ්ති, එවමෙවං සො විබහනතකො හනතයානාටටිනාගො තිරයෙ අතතානං හඤ්ති. තිරවණනයොතියං අතතානං හඤ්ති. පෙතතිවිසයෙ අතතානං හඤ්ති. ඔහුසකලොකෙ අතතානං හඤ්ති. දෙවලොකෙ අතතානං හඤ්ති. යථා තං හනතාං යානං අදනතාං අකාරිතං අවිනීතං පටාතෙ පපතති, එවමෙවං සො විබහනතකො හනතායාතපටිනාගො ජාතිපටාතමටි පපතති. ඒරාපපාතමටි පපතති. වහාධිපපාතමටි පපතති. මරණපටාතමටි පපතති. දොකපරිදෙවදුකබදෙමනඤපාගාසපටාතමටි පපතති. ලොකොති – අපායලොකෙ –පෙ- මනුසාලොකොති 'යානං හනතාංව තං ලොකො.'

හිතමානු පුථුජනානති - 'පුථුජනා'ති කෙතුවෙයින පුථුජනා? පුථු කිලෙසෙ ඒනෙනතීති පුථුජනා. පුථු අම්හතසකකාශදිවසීකාති පුථුජනා. පුථු සඳුරානං මුබුලෙලංකකාති පුථුජනා. පුථු සබබගතීති අවුවසීතාති පුථුජනා, පුථු තානාතිසබබාරෙ අභිසභිඛරෝනතීති පුථුජනා. පුථු තානාමෂෙකි විශානතීති පුථුජනා. පුථුනාතාසනතාපෙහි සනතපෙනතීණ පුථුජනා. පුථු නානාපරිළාහෙහි පරිබශානතීති පුථුජනා. පුථු පඤාපු කාමගුණෙසු රතතා ගිඳිබා ගපිතා මුච්ඡනා අජෙකාපතනා² ලඟකා ලඟතිත පළිබුද්ධානි පුථුජනා. පුථු පඤාභි නීවරණෙහි ආවුතා නිවුතා ඔවුතා පිහිතා පට්චූන්තනා පට්කුජනිතානි පුථුජනා. හිනමානු පුථුජනාති-පුථුජනා ගීතං නිසිනං ඔමකං ලාමකං ජනතකං³ පරිතනනත් එවමානංසු, එවං කළෙනති, එවං ගණනති, එවං දීපයනති, එවං වොහරනතීති 'හිනමානු පුථුජනං.'

තොතාන හගවා:

''එකො පුබෙ චරිතාත මේථුනං ගො නිසෙවති, යාතං හනතංව තං ලොකෙ හිනමානු පුථුජාත''නති.

7 - 4

යදො කිතති ව යා පුණබ හායතෙ වාපි තසය සා, එතමපි⁴ දිසවා සිකෛඛථ මෙථුනං විපැහාතවේ.

යසො කිතති වී යා පුබෙබ හායතෙ වාපි තසස සාති – කතාමා යනා ? ඉබෙකවේවා පුබෙබ සමණහාවේ සකකතො හොති ගරුකානා මාතිතො පූල්තො අපවිනො ලාහී වීවරපිණ්ඩපාතනෙනාසනගිලානපවවය– හෙසජජපරිකඛාරානං. අයං යනා.

 ^{1.} සහභපතතීනි - සීමු. II. 2. අපේක්ඖසනතා - මජසං. 3. ජතුකකං - සීමු. II.
 4. එවමට - සීමූ II. එහං - මනුප.

මහාතිදේශපාලිය

යම්සේ අදානා වූ අයික්ෂිත වූ අවිනීත වූ ඒ භානානානය වානනයත් ආරෝහකාගේ අත්පා ආදියත් බිදී ද, එසෙයින් ම ඒ නො දමුණු යානයක් බදු සිවුරලු තෙම නිරයෙහි ආත්මය සුණුවිසුණු කෙරෙයි, කිරිසන් යොනිහෙහි ආත්මය පෙලයි, පෙනවිෂයයෙහි අංත්මය පෙලයි, ඕනිස්ලොවැ (කම්කටොලු විසින්) අංත්මය පෙලයි, දෙව්ලොවැ (වියෝ-දුකින්) ආත්මය පෙලයි. යම්සේ අදුනා වූ අයික්ෂිත වූ අවිනීත වූ ඒ භානාකයානය පුපාතයෙහි වැවේ ද, එසෙයින් ම ඒ නො භික්මුණු යානයක් බදු ඒ සිවුරලු තෙම ජාතිපුපාතයට ද වැටෙයි' ජරාපුපාතයට ද වැටෙයි, ව්‍යාධිපුපාතයට ද – මරණපුපාතයට ද වැටෙයි' ජරාපුපාතයට ද වැටෙයි, ව්‍යාධිපුපාතයට ද වැටෙයි. ලොකො – අපායලොකයෙහි... මනුමාලොකයෙහි නුයි 'යානා හනතාවෙ හා ලොකා' යනු වේ.

හිනාමාහු පුථුජජනං – 'පුථුජජනා' යනු: කවර අරුතෙකින් පෘථන්ජන– යෝ වෙති යත් ? බොහෝ කෙලෙසුත් උපදවත් නුයි - පෘථග්ජනයෝ යැ බොහෝ වූ තො තසත ලද සත්කායදුවේ ඇත්තාහු නුයි – පෘථග්ජනයෝ ගැ බොහෝ ශාසනෲත් ගේ මුහුණු බලත් නුසි – පෘථග්ජනයෝ හැ බොහෝ වූ සියලු ගතිවලින් නො නැගීසිටියාහු නුසි – පෘථන්ජනයෝ යැ බොහෝ වූ විටිධ අභිසංසකාරයන් රැස් කෙරෙන් නුයි - පෘථන්ජනයෝ යැ බොහෝ වූ ම්ටිධ ඔසවලින් වැනෙත් නුයි - පෘථන්ජනයෝ යැ පුථු නා නා සහතාපයන් ගෙන් තැවෙත් නුයි – පුථු තානා පරිදහයන් ගෙන් දූවෙත් නුයි පෘථක්ජනයෝ යැ බොහෝ වූ පස්කමගුණයන්හි රැදුණාහු හිජු වූවානු ගෙතුණානු මුපපත් වූවානු ඇතුළු වූවානු ලැගුණානු ලගනිත වූවානු පිළිපත්නාහු නුයි - පෘථග්ජනයෝ යැ බොහෝ වූ පඤචනීවරණයක් ගෙන් එතුණානු නැවැත්තානු වැසුණානු යටින් වැසුණානු පිළිසන් වූවානු යටිනුරු ි වූවානු නුසි – පෘථක්ජනයෝ සි. **කිනමානු පුථුජජනං –** පුහුදුනනු හිත යැ නිහිත යැ අවමත යැ ලෘමක යැ තාකත යැ පරිකත යැයි මෙසේ පවසති මෙසේ කියති මෙසේ බෞණති මෙසේ දක්වති මෙසේ වහරත් නුයි 'භීනමාහු පුථුජානං' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''එකො පුබෙබ චරිනාන - පෙ- හිනමාහු පුථුජාතං'' යි.

7 -- 4

තවද පෙර මහණබැව්හි ඔහුනේ යම් යශයකුත් කීතීතියකුත් වී තම් ඒ යශස හා කිනීති පිරිහේ මැය, තෙල යශස් කීර්තති හාතිය ද දක මෙවුන්දම් දුරලනු සඳහා (නුවිබ ශිකාව) භික්මෙන්නේ ය.

යතා කිහති ව යා පුබෙබ හායතා වංෂි තසාස සා – යශස් කවරේ ද? මේ ශාසනයෙහි කිසිවෙක් පෙර මහණ බැවිහි සිටියේ සත්කාර කරන ලදුයේ ගරු කරන ලදුයේ බුහුමත් කරන ලදුයේ පුදන ලදුයේ අපවායන කරන ලදුයේ විවර – පිණ්ඩපාත – සෙනාසන – ශිලන්පස බෙහෙත්සත් පිරිකර ලබන සුලු වූයේ වෙහි, මේ යශස් යෑ. කතමා කිහති. ? ඉබෙකචොං පුබෙට සමණහාවෙ කිහතිවණණහතො¹ කොති: පණ්ඩතා වියතෙනා මෙබාවී බහුසසුනො විතතකපී කලාාණ-පටිහානො, සුතතනතිකොති වං, විතයබරොති වා, බම්මකපීකොති වං, ආරකුඤ්කොති වං, පිණ්ඩපාතිකොති වං, පංසුකූලිකොති වං, තෙම්වරිකොති වං, සපදනවාරිකොති වං බලුපවණහතතිකොති වං, තෙෂජ්රිකොති වං, යථාසෙළනවාරිකොති වං බලුපවණහතතිකොති වං, නෙෂජ්රිකොති වං, යථාසෙළනවාරිකොති වං බලුපවණහතතිකොති වං, නෙෂජ්රිකොති වං, යථාසෙළතවාරිකොති වං බලුපවණහතතිකොති වං, නෙෂජ්රිකොති වං, යථාසෙළතවාරිකානි වං බලුපවණහතතිකොති වං, නෙෂජ්රිකොති වං, යථාසෙළතවාරිකානි වං, පරීති වං, වතුපථාන කානසක ලාභීති වං, ආකාසානකුවායනත්යාපතතියා ලාභීති වං, වනුපථානක්දීකු-යතනසමාපතතියා ලාභීති වං අයං කිතතීති 'යසො කිතති ව යා පුබෙබු.'

හායතෙ වාපි තසය සාති – තසය අපරෙන සමයෙන බුදධං ධමමං සඞ්කං සික්ඛං පව්වික්ඛංශ හිනායාවත්තයය හෝ ව යසෝ සා ව කිතති හායකි පරිහායකි පරිබංසති පරිපනති² අන්තරධායකි විපාලුජරතීකි 'යසෝ කිතති ව යා පුබෝ හායතෙ වාපි තසය සා.'

එතමට දියවා සිනාබථ මෙථුනං විපෘහාතවෙති - 'එත'නති පුබෙබ සමණහාවේ යසො කීතති ව, අපරභාගෙ බුදධං බම්මං සඞ්ෂං සිසකං පව්චකඛාය හිනායාවතතයස අයසො ව අකිතති ව, එතං සමපතති-විපතතිං: දියවාති පසයිතා තුලයිනිා තීරයිනිා විභාවයිනිා විභූතං කතාත් – එතමයි දිසා. සිකොබ්ථාති තිසෙසා සිකබා: අගිසීලසිකබා අගිචිතතහිකඛා අගිපකුඤුගිකඛා. කතමා අගිහීලගිකඛා? ඉබ භිකබූ සීලවා හොති පංතිමොක්ඛසංවරසංවූතො විහරති ආචාරගොවරසමපනෙනා අණුමතෙතසු විජෛස හයදසාවී සමාදය සිකබති සිකබාපදෙස, බුදැකො සීලකඛනේකා මහනෙතා සීලකඛනේකා සීලං පතිවඪා ආදී චරණං සංගමො සංචරෝ මොකබං පමොකබං4 කුසලානං බම්මානං සමාපතතියා. අයං අධිපීලයික්තා. කතමා අධිවිතනයික්තා ? ඉඩ තික්තු විවිචේචව කාමෙහි විට්චට අකුසලෙහි බමෙමඟි සවිතකකං සවිවාරං විවෙකජං පීතිසුබං පයමං කාතං උපසමපජ විහරති -පෙ- දුතියං කාතං - තතියං කාතං-වතුළුං ඣාතං උපසමපජජ විහරති අයං අගිචිතතසිකබා. කතමා අධිපඤඤසිකබා ? ඉධ තිකබූ පඤඤවා නොති උදයනවගාමිනියා පඤඤය සම්භතාගතො හොති අරියාය නිබෛඛිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා, සො ' ඉදං දුකකු'නති යථාහූතං පජානාති. 'අයං දුකකයමුදයො'ති යථාහූතං 'අයං දු**කඛනිරොබො**'ති යථාභූතං ප**ජා**නාති. පජාතාකි. 'ଫଘ୍ଦ දුක්ඛන්රොඛගාමිනී පට්පදු'ති යථාභූතං පජාතාති. 'ඉමේ ආයවා'ති යථාභූතං පජාතාති. 'අයං ආසවසමුදගෝ'ති යථාහූතං පජාතාති. 'අයං ආසව-ත්රොබො'ති යථාභූතං පරාතාති. 'අයං ආසවන්රොඛගාමනී පට්පද'ති යථානුතුං පජාතානි. අයං අධිප**ඤ**ඤූසිකබා.

මහානි**දේ**ශ**පාලි**ය

කිරිතනි කවරි ද යත් ? මේ ශාසනයෙහි කිසිවෙක් පෙර මහණබැවිහි සිටියේ දරු කිරීතතිශබදය හා ගුණ ඇතියේ වෙයි: පණ්ඩනයැ වාකතා යැ පුඤුවත් යැ බහුශුැත යැ මිතුකථා ඇත්තේ යැ සුපදිර පුඤ ඇත්තේ යැ සෞතානතික යැ හෝ විනයබර යැ හෝ බම්කචික යැ හෝ ආරණාක යැ හෝ පිණ්ඩපාතික යැ හෝ වනයබර යැ හෝ බම්කචික යැ හෝ ආරණාක යැ හෝ පිණ්ඩපාතික යැ හෝ පාංශුකූලික යැ හෝ තොසප්රීක යැ හෝ සපදන-චාරික යැ හෝ බලපචණිහතතික යැ හෝ නොසජ්ජික යැ හෝ යථාසනතා-තිකාභිහ ඇත්තේ යැ හෝ පුළුමබහාන ලාභී යැ හෝ දවිනියබහානලාභී යැ හෝ තානීයබහාන ලාභී යැ හෝ පිතුස්විතාන ලාභී යැ හෝ දවිනියබහානලාභී යැ හෝ තානීයබහාන ලාභී යැ හෝ විකුසැණකැවායතනයමාපතතිලාභී යැ හෝ ආකිකුඩකුකු ගතනසමාපතතිලාභී යැ හෝ නෙවසකුකු හාසකකු යු හෝ ආකිකුඩකුකු ගතනසමාපතතිලාභී යැ හෝ නෙවසකුකු හාසකකු කු හත සමාපතතිලාභී යැ හෝ සීර්තනීය යි එහෙසින් ''යසො කිතතී ව යා පුබෙබ'' යනු වේ.

හායතෙ වාපි තාසා සා - පසු කාලක බුදුන් දහම සතුන් ශිසාව පතාබයාන කොට ලාමක වූ ගිතිබවට හැරැණු ඒ සිවුරලුවාගේ ඒ ශශස ද ඒ කිර්තනිය ද හෙයි පිරිතෙයි ගිලිනෙයි පෙරැමෙලිසි අතුරුදහන් වෙයි වැනැයේ නුසි 'ශසො කිතනිව යා පුබෙබ හායතෙ වාපි තසස සා' යනු මේ.

එතුමට දියවා සිකොබ්ථ මේථුනාං විපසහාතුවේ- 'එතං' යනු: පෙර මහණබැවිති යශස හා කිර්තතියද පසුව බුදුන් දහම් සහුන් ශිසාවේ. හැරපියා හින බවට පෙරළා ආවහුගේ අයශස් හා අකිර්තතිය ද යන තෙල සමපත් පිළිබද විපත්; දියවා - දක තුලනය තීරණය විහාවනය කොට විභූත කොට නුයි: 'එතමපි දිසවා' යනු වේ. සිකොබථ – අගිහීලශිණා අගිවිතන-ශිසා අගිපුඥශිසා ය සි ශිසා තුනෙකි: අගිශීලශිසා කචරී ද යන් ? මෙ ශාසනයෙහි මහණ තෙම සිල්වත් වෙයි, පාතිමොක්සාවරයෙන් සංවර වුයේ වෙසෙයි, ආචාරයෙන් හා ගොවරගෙන් යුකන වූයේ අලපමානු අකුගලයෙහි හය දක්තා සුලු වූයේ ගිකෂාපදයන් සමාදන් ව හික්මෙයි; ඤදුශීලසකානි ය මහාශීලසකානි ය යි යන ශීලය කුශලඛම්යන්නේ පුතිලාභයට පුතිසා, සැ ආදි සැ චරණ සැ සංසම සැසංවර සැපුමුබ සැ පුළීඩාම සි. මෝ අධිශීලශිසෂාව යැ. අධිචිතතශිසෂා කවරි ද යත් ? මේ ශාසනයෙහි මහණ තෙම කාමචඡඥනීවරණයෙන් වෙන් ව ම අකුශලබමීයන් ගෙන් වෙන් ව විතකී සහිත වූ විචාර සහිත වූ විවෙකයෙන් උපන් පුනිය හා සැපය ඇති පුළුමබනානයට පැමිණ වෙසෙයි......එනීයබනානයට... තෘතීයධාංතයට වනුළුධානතයට පැමණ වෙසෙයි මෝ අධිවිතතශියෂාව යැ. අගිපුඥශිකෂා කවරි ද යන් ? මේ ශාසනයෙහි මහණ තෙම පුඥවන් වෙයි, ආශ්ඩ වූ (ලොහාදිය) සිඳීමට සමණි වූ දුක් සමය වීමට ශතසුලු වූ උදය-වාය අවබොධ කිරීමට පොහොසත් වූ පුඤුවෙන් සමනින වූයේ වෙයි, හෙතෙම 'මේ දුක යැ' සි තත්වූ පරිද්දෙන් දූනගනී, 'මේ දුෘඛසමුදය යැ' සි තත්වූ පරිද්දෙන් දනගනි, 'මේ දුෘඛනිරොධය'යි තත්වූ පරිද්දෙන් දනගනී, 'මෝ දුෘඛතිරොඛගාමිනීපුතිපදාව ගැ' සි කත්වූ පරිද්දෙත් දූතගනී; 'මොහු ආශුවයෝ ගැ' යි තතුසෙයින් දූතගනී, 'මේ ආශුවසමුදය යැ' යි තතුසේ දූතානී, 'මේ ආශුවතිරොධය යෑ' යි තතුසේ දූතගනී, 'මෝ ආශුව-නිරොධයට පමුණුවන පුතිපදුව ය'යි තතුසේ දූතගනී. මෝ අඛිපුඥශික්ෂා යි.

මෙථුනාධාවෙමා නාම: යො සො අසදධාවෙමා - පෙ- දවයංදවයසමාපතතිය. - පෙ- තං කාරණා වුච්චති මෙථුනාධාවෙමා. එතමයි දියවා සිකොබ්ථ වෙථුනාං විපහාතවෙති - මෙථුනාධාවකා පහානාය වූපසමාය පටිනිසාසනාය පටිපසකද්ධයා අධිසීලවේ සිකොබයා, අධිවිතතාවේ සිකොබයා. අධිපඤඤ මේ සිකොබයා. ඉමා තිසෙසා සිකාබායෙ ආවජජනතා සිකොබයා. ජාතනෙතා සිකොබයා. පසානොතා සිකොබයා. පච්චවේකාඛනෙතා සිකොබයා. ඒතනං අධ්රීක්ෂනෙතා සිකොබයා. සද්ධාය අධිදු ච්චනෙතා සිකොබයා. විරියං පහාණානතා සිකොබයා. සද්ධාය අධිදු ච්චනෙතා සිකොබයා. විරියං පහාණානතා සිකොබයා. සතිං උපටස්පෙනෙතා සිකොබයා. විරියං පහානණානෙතා සිකොබයා. පක්සෑය පජාතනෙතා සිකොබයා. චීතත සමාදනනෙතා සිකොබයා. පරිඤඤයාං පරිජාතනෙතා සිකොබයා. එක් සානානා සිකොබයා. පරිඤඤයාං පරිජාතනෙතා සිකොබයා. පතාතාබාං පජහනෙතා සිකොබයා. භාවෙතබාං භාවෙනෙතා සිකොබයා. සමතිකාතාබාං සමනිකරොතොතා සිකොබයා අාචරෙයා සමාවරෙයා සමාදාය වනෙතායාති 'එතමයි දිසා සිකොබය මෙථුනං විපතාතවෙ.'

තෙතාහ හගවා:

"ගසො කිතති ව යා පුබෙබ හායතෙ වාපි තසස සා, එතමට දිසාා සිකෙබථ මෙථුනං විපාහාතවෙ"ති.

7 - 5

සභිකපෙපහි පරෙතො සො¹ කපණො විය කිායති, සුතිා පරෙසං නිගෙකාසං මභිකු හොති තථාටිබො.

සමාකපෙති පරෙතො සො කපරො විශ කාශතිති - කාමසතිකපෙත බහා ටංදසතිකපෙන විහිංසාසතිකපෙන දීවයිසතිකපෙන ඵූවෝසා පරෙතො සමොහිතො සමනානාගතො පිහිතො; කපරො විශ මසෙද විශ මොමූහො විශ කාගති පජකාගති නිජකාගති අපජකාගති; ගථා උලූකො රුකාබසාඛාගං මූසිකං මගයමාතො කාගති පජකාගති නිජකාගති අපජකාශති අප කොදුවු නදීතීරේ මචේම මගගමාතො කාගති පජකාශති නිජකාගති අප රැකාගති, ගථා බලාරෝ^{3.} සනිසමලසංකටීරේ මූසිකං මගයමානො කාගති ප කොතෝ නිරකාගති අප රැකාගති, ගථා බලාරෝ^{3.} සනිසමලසංකටීරේ මූසිකං මගයමානො කාගති ප කොතෝ නිරකාගති අප රැකාගති, ප කොතොපෙන විහිංසාසතිකපෙන බහා පාදසතිකපෙන විහිංසාසතිකපෙන දීවයිසතිකපෙන ඵූවෝක පරෙනො සමොහිතො සමනනාගතො පිහිතො කපණො විග මනෙද විය මොමූහො විග කාගතී ප කොතති. කියානති.

> a. චිනායමහාමිතඞන - පඨමපාරාජික. 1. පසා - සු. 2. විලාරෝ - ස.

මහාතිදේශ**පාලි**ය

ඉෙථුනාධාමම තම්: යම් ඒ අසදධාමීයෙක්... දවයංදවයසමාපතතියෙක් වේ ද එ කරුණෙන් මෛදානඩමීය යි කියනු ලැබේ. එතමපි දියවා ශිකොබළු ගමළුනං විපසහාතවේ වෙටුන්දම දුරැලීම පිණිස සන්ගිදුවීම පිණිස බැහැරලිම පිණිස 'පටිපාසාදිඩ් (=එල)ය පිණිස අධිශීලය ද අධිවිතනය ද අධිපුණුව ද භික්මෙන්නේය, මේ නිවිධ ශික්වෙන් ආවජින කොරෙමත් හික්මෙත්තේය, දූතගනිමත් හික්මෙන්නේය, බලමත් හික්-මෙන්නේය, පුතාවෙසා කෙරෙමත් හික්මෙන්නේය, සිත පිහිටුවමත් භික්මෙන්නේය, ශුඛාවෙන් නිශ්චය කෙරෙමින් භික්මෙන්නේය, පියසීය දුඩ කොට ගතිමින් භික්මෙන්නේය, සිහි එළවමන් භික්මෙන්නේය, සිත පිහිටුවමින් භික්මෙන්තේය, පුඥුවෙන් ද්නගනිමින් භික්මෙන්නේය, (සවහාවලසාණාවබොධගෙන්) අභිජානනය කළයුතු ධමය අභිජානනය කොරෙමන් - සාමානාලසාණාවබොධයෙන් පරිඥනවා වූ ධමයන් හාත්පසින් දනගනිමින් – පතාතමා වූ (සමූදය) පුහිණ කොරෙමින් – භාවිතවා වූ (මාගීය) වඩමත් - පුතාසම කළසුතු (තිරොධය) පුතාසම කෙරෙමින් භික්මෙත්තේය, හැසිරෙන්නේය, මොතොවට හැසිරෙන්නේය. සමාදන්ව පවත්තේ නුයි 'එතුමපි දිසවා සියෙකට මෙථුකං විපහාතවේ' යනු වේ.

එයිත් වදුලහ බදුහු:

"යනසා කිතති ව යා පුබෙබ -පෙ- මෙදුනං විපාහාතවො"යි.

7 - 5

කාමාදි සංකලපයන් විසින් මඩතා ලද ඒ සිවුරලු තෙම දිළිත්දකු සෙයින් යිතයි, එබදු පුද්ගල තෙම උපාඛාංශාදි අතාංශන් ගේ වදත් අසා මකු වන්නේ යි.

අඩුකුපෙසහි පුරුතො සො කපගො විය කිෘසති – කාම– සබකලපයෙන් වසාපාදසබකලපයෙන් විහිංසාසබකලපයෙන් දුෂ්ටිසබකලප_ යෙන් සාය් කරන ලදුගේ මඩනා ලදුගේ යුකත වූගේ සමණාගත වූගේ පිහිත වූගේ, කාපගණා විය: අඥතයකු මෙන් සමෝහ වූවකු මෙන් හිතයි, අනිශයින් සිතයි, අනෙකපුකා්රගෙන් සිතයි, එයින් බැහැරව සිතයි; යමුසේ මහමුහුණෙක් අතු අග මීයකු බලමන් සිතා ද අතිශයින් සිතා ද අනෙක-පුකාරගෙන් සිතා ද බැහැර සිතා ද, යමසේ සිවලෙක් ගංඉවුරෙහි මසත් සොයමින් බහාන පුධානන තිබහාන අපධානන කෙරේ ද, යම්සේ බලලෙක් ගෘහසත් - දියනැසිනි - කසලගොවෙහි මීයකු සොයමින් බහාන පුබහාන තිධාාත අපධාන කෙරේ ද, යම්සේ කොඳුඇට සිදුණු කොට්එවෙක් සැඩි - නැසිනි - කසලගොඩෙහි බහාන - පුබහාන නිබහාන - අපබහාන කෙරේ ද, එසෙයින් ම ඒ සිවුරලු තෙම කාමසඞකලපගෙන් විහාපාද-සබාකලප්ගෙන් විහිංසාසබාකලප්ගෙන් දුවේසබාකලප්ගෙන් ස්ථයී කරන ලදුගේ යුකත වූගේ ඇතුලත පිටිසිගේ සමන්විත වූගේ පිහිත වූගේ කෘපණයකු මෙන් අඥානයකු මෙන් සම්මුඪ වූවකු මෙන් සිනයි අතිශයින් සිතයි නොයෙක් ලෙසිත් සිතයි ඉත් බැහැරව සිතා නුයි 'සඬකපොති පුරුතො සො කපණො විය කායති' යනු අව්.

සුනා පරෙසා නිෂගකාසා ඔඞ්කු කොති තථාවිබොති - 'පරෙස'නති උපරඣානා වා ආචරියා වා සමානුපරඣායකා වා සමානාචරියකා වා මතතා වා සන්දිටසා වා සමහතතා වා සහායා වා වොදෙනති: "තසස තෙ ආවුසො අලාහා, කසා කෙ දුලල ඛාං, යං තිං එවරුලං උළාරං සතාරං ලභිනා එවං සාකකාතෙ බමාවිතයෙ පබාජිනා එවරුපං අරියඛනං ලභිත්වාපි තසස මෙථුනධම්මසස කාරණා බදධාං ඩම්මං සඞ්ඝං සික්ඛං පව්වක්ඛාය හිනායාව්තෙතායි. සදධාපි නාම් තෙ නාහොසි කුසලෙස බමෙෙතු, හිරීපි නාම තෙ නාහොසි කුසලෙසු බමෙෙනු, ඔතතපාමපි නාම තෙ නාහොසි කුසලෙසු බාමෙසු. පිරිගමයි නාම තෙ නාහොසි කුසලෙසු බමෙමසු. සතිපී නාම තෙ නාහොසි කුසලෙසු බමෙමසු. පඤඤුපි නාම තෙ නාහොසි කුසලෙසු බමේෙසු''ති. තෙසං වවනං බාසාපාරං දෙසනං අනුසාසනං අනුසිටසීං, සුළා – සුණිනා උශාහෙනා උපධාරෙනා උපලකාධයිනා: මඞ්කු හොති – පිළිතො සට්ටිතෝ1 බහාගිතො දොම-නසයිතො හොති. තථාවිඩොති - තථාවිබො තාදිසො තසාණාසිතො තපාකාරේ තපාටිහාගො යො සො විබහනතකොති - 'සුනා පරෙසං නිගෙසා සං මඩකු හොති තථාවිබෝ'.

තෙනාන නගවා:

''සඞ්කපෙපහි පරෙතො සො කපණො විය ඣාගතී, සුතා පරෙසං නිශෙඝාසං මඞ්කු හොති තථාවිබෝ''හි.

7 – 6

අථ සඣාති කුරුතෙ පරවාදෙහි චොදිතො, එස බවඎ මහාගෙබො මොසවජරං පගාහති.

අථ සානාන කුරුතෙ පරවාදෙනි වොදිතොති - 'අථා'ති පදසකි පදසංසහෝ පදපාරිපූරී අකුබරසමවාගො බාඤ්තසිලිවසතා පදනුපුබතා තාමෙතා අථාති, සනාග්ථානීති - තීන් සනාති: කාශසනාං වවිසනාං මනොසනා. තීවිධං කාශදුවවරිතං කාශසනාං, වතුබබබං වවිදුවවරිතං වවිසනාං, තීවිධං මනොදුවවරිතා මනොසනාං.

පරවාදෙහි වොදිතොති - උපරඣාගෙහි වා ආවරිගෙහි වා සමාතු-පරඣාශකෙහි² වා සමාතාවරිශකෙහි වා මිතොතහි වා සන්දිටෙසහි වා සමහතෙතහි වා සහායෙහි වා චෝදිතො සමපජානමුයා හාසති: ''අභිරතො³ අහං හනෙත අනොසිං පබාජජාය. මාතා මේ පොසෙනබබා. තෙනමහි විබහනෙතා''හි හණති. ''පිතා මේ පොසෙනබබො. තෙනමහි විබහනෙතා''ති හණති. ''හාතා මේ පොසෙනබබො''ති හණති. ' හහිනී මේ පොසෙනබබා''ති හණති. ''පුතෙතා මේ පොසෙනබබා, ගීතා මේ පොසෙනබබා''ති හණති. ''පුතෙතා මේ පොසෙනබො, ගීතා මේ පොසෙනබබා, මිතතා මේ පොසෙනබබා, අමච්චා මේ පොසෙනබබා, සඳනකා මේ පොසෙනබබා, සාලොහිතා මේ පොසෙනබබා. නෙනමහි විබහනෙතා''ති හණති. වවිසන්ං කරොති සඬකරොති ජනති සඤජනෙති නිබානෙතා''ති හණති. වවිසන්ං කරොති සඬකරොති ජනති සඤජනෙති නිබානෙතාරී අභිනිබබනෙතානීති-'අප සන්ානි කුරුනෙ පරවානදහි වොදිනො.'

^{1.} කට්තො - මනුප. 2. සමානුපජාඛානයහි - සීමු. II. 3. අසාහරතො - ස.

මහාතිදේශපාලිය

සුදවා පරෙශං නිගෙනාශං මබාකු නොති තථාවිබො - 'පරෙයං' යනු: උපාබාංශයෝ තෝ ආචාශ කීයෝ හෝ සමාතොපාබාංශකයෝ තෝ සමාතාවාය කිකයෝ හෝ මතුයෝ හෝ සන්ද පටයෝ හෝ සමහක්තයෝ හෝ සභායයෝ හෝ (මෙසේ) චොදනා කෙරෙති: ''ඇවැත්ති, තෙපි යම්ගෙයකින් මෙබදු උදර වූ ශාසනාවක්හු ලැබ මෙසේ සාඛාංත ශාසනයක පැටිදිව මෙබදු ආශ කීබනයක් ලැබත් ඒ මෙවුන්දම හෙතුයෙන් බුදුන් දහම සභූන් ශිකාව හැරපියා හිනබවට පෙරඑණාව, තොපට කුසල් දහමහි ශුදධාවකු දු නො විය. කුසල්දහමහි ලජ්ජාවකු දු නො විය, කුසල් දහමහි ශියකා දු නො විය. කුසල්දහමහි ලජ්ජාවකු දු නො විය, කුසල් දහමහි බියකු දු නො විය. කුසල්දහමහි වන්සකු දු නො විය, කුසල් දහමහි බියකු දු නො විය, කුසල්දහමහි වන්සකු දු නො විය, කුසල් දහමහි බියකු දු නො විය, කුසල්දහමහි පියවකු දු නො විය, කුසල් දහමහි බියකු දු නො විය, කුසල්දහමහි පහ වියකු දු නො විය, කුසල් දහමහි බියකු දු නො විය, කුසල්දහමහි පියවෙකු දු නො විය, කුසල් දහමහි බියකු දු නො විය, කුසල්දහමහි පහ වියකියකු දු නො විය, කුසල් දහමහි බියකු දු නො විය, කුසල්දහමහි පහ වියතියකු දු නො විය, කුසල් දහමහි බියකු දු නො විය, කුසල්දහමහි පහ වියකියකු දු නො විය, කුසල් දහමහි බියකු දු නො විය, කුසල්දහමහි පහ විනෙක වෙනය වදන්මක දෙසුම අනුසස්ත අනුශිෂටිය; සුදුවා - අසා උගෙන විමසා සලකා; මඬකු හොති - පෙවණෙ ගැටුණෝ වෙසෙසින් පෙවණේ උපත් දෙමනස් ඇතියේ; තථාවිතො – එබදු වූ තාදශ වූ එසේ සිට තත්පුකාර වූ, කත්පුතිහෙ වූ ඒ සිවුරලු තෙමෙම නුයි 'සුළුා පෙරෙසං නිගෙකාසං මඬකු හොති තථා විබෝ යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

"සඞ්කපොති පරෙතො සො -පෙ- මඞ්කු හොති තථා විබෝ"යි.

7 - 6

ඉක්ඛිති අනායන් හේ වචනයෙන් චොදනා කරන ලදුයේ දුශවරිත නමැති ශසනයන් කෙරෙයි, නෙල ඔහු ගේ මහාබනිනය නෙමේ මෘෂා-වාදයට බැසගන්නේ වේ.

දේ සංකාන කුරුතා පරවාදෙහි වොදිතා - 'අථ' යනු: පදයන් ගේ සකි යැ පදසංසගී යැ පදපාරිපූරි යැ අකරේසමවාය යැ වෘදුකුත ශ්ලිවෙතා යැ පදනුපූජීතා නමැ තෙල 'අථ' යනු. සර්ථානි - කංයශසන යැ වෘක්ශසන යැ මනශ්ශසන යැයි ශසන (අංයුඛයෝ) තිදෙනෙකි. නිවිධ කායදුවෙරිනය කායශසන යැ වතුර්විධ වාන්දුවෙරිනය වාක්ශසන යැ නිවිධ මනොදුවෙරිතය මනශ්ශසනය යි.

පරවාදෙහි වොදිතො - උපාබාංයයන් විසින් හෝ අාවංගායන්-සමානෙ,පාඛාහයකයන් - සමානාවායාසිකයන් - ඔහුයන් - සත්දුවෙයන්-සමහකතගන් - සහාගයන් විසින් හෝ චොද තා කරන ලදුයේ දූනැ දූනැ බොරු කියයි: සවාමීනි, මම් පැවිද්දට ඇලුම් ඇති වීම්, (එහෙත්) මං විසින් මව පොෂණය කළ පුත්තීය, එහෙයින් සිවුරු හළෙම්' කියයි. 'පියා මා විසින් පොෂණය කළ යුතු හෙයින් සිවුරු හළෙම්' කියයි. 'බැයා මා විසින් පොෂණය කළ යුතු හෙයින් සිවුරු හලෙම්' කියයි. 'භතිතිය මා වියින් පොෂණය කල යුත්තීය'යි කියයි. 'පුතුයා **O**0 විසින් පොෂණය කළ යුත්තේය, දුහිතෘව මා විසින් පොෂණය කළ සුක්තීය, මිනුයෝ මා විසින් පොෂණය කළ සුත්තෝය, සගයෝ මා විසින් පොෂණය කළ යුත්තෝය, නායෝ මා විසින් පොෂණය කළ යුත්තෝය, සහලේතැයෝ මා විසින් පොෂණය කළ යුත්තෝය, එහෙයින් සිවුරු හළෙම්' කියයි; වචන අවිය කෙරෙයි, මොනවට කෙරෙයි, උපදවයි මැනපින් උපදවයි නිපදවයි මැතපිත් නිපදවා නුයි 'අථ සඳවානි කුරුතෙ පරවාදෙහි වොදිතො' යනු වේ.

එසබවයය මහාගෙවොත් - එසො බො තයය මහාගොඩා මහාවනං මහාගහතං මහාකතතා රෝ මහාපිසමෝ මහාකුට්ලෝ මහාපඩෙකා මහාපලිපො මහාපළිබොබො මහාබණිනං යදිදං සමපජාතමිසාවාදෙති 'එසබවයය මහාගොඩා.'

මොසවජරං පඟාහනිත් - මොසවජරං වුච්චත් මුසාවාදෙ. ඉබෙකවේවා සහනාතො වා පරිසනානො වා සැනිමජඣාතො වා පුගමජඣගතො වා රාජ කුලමජඣනතො වා අතිනීතො සකාඛිපුටෙසා ''එහමෙහා පුරිස, යං ජානාහි, හා වළදකි''හි. සො අජානං වා ආහ: 'ජානාමි'හි. ජානං වා ආහ: 'ත ජානාම්'ති, අපසසං වා ආහ: 'පසසාම්'කි. පසසං වා ආහ: 'න පසසාම්'ති. ඉති අතතනෙතු වා පරනෙතු වා ධනනෙතු වා ආමස-කියැව්කඛෂහතු වා සමපජානමුසා භාසති.8 ඉදං වුච්චති මොසවරජං. අපි ව න්හාකාරෙහි මූසාවාදෙ හොති: පුබෙබවසය හොති 'වුසා හණිසා'නහි. හණනතාසස හොති 'මූසා හණාම්'ති. හණිතසස හොති 'මූසා මයා හණිත'නති. මෛති නීහාකාරෙහි මූසාවාදෙ හොති. අපි ව, චතුහාකාරෙති මුසාවාදෙ, ගොති: පුමබබවසස නොති 'මුසා හණුසස'නති. හණනතසස හොති 'මුසා හණාම්'තී. යණුතසස හොති 'මුසා මයා භණුත'නති. විනිධාය දිටසිං. ඉමෙහි චතුහාකාරෙහි මූසාවාදෙ හොති. අපිව, පඤානාකාරෙහි -ඡහාකාරෙහි - සතතහාකාරෙහි - අටස්හාකාරෙහි මුසාවාදෙ, හොති: පුරොබවසා හොති 'මුසා හණිසා'නති. හණතතසා හොති 'මුසා හණාමී'ති. භණිතයය හොති 'මූසා මයා භණිත'නකි. විනිධාය දිවයීං, විනිධාය බනතිං, විතිධාය රුවං, විතිධාය සඤඤං, විතිධාය භාවං. ඉමෙහි අට්ඨහාකාරෙහි මූසාවාදෙ, හොති. මොසවජජං පබාහනිති - මොසවජජං ප්යානතී ඔගාහති අරෙඣාගාහති ප්රිසතීති 'මොසච්රාරා ප්ගාහති.'

නේකතාංහ හගවා:

"අථ සහානි කුරුතෙ ප්රවාදෙහි චොදිනො, එසබවසස මහාගෙබො මොසවජාං පගානනී"ති.

7 - 7

පණඩිතොති සමකුසුතො එකාවරියමධ්වසීතො, සවාපි¹ මෙථුතෙ යුතෙකා මසොව පරිකිසානි.

පණතිතාති සමඤඤූතොති – ඉඩෙහුවේවා පුබෙබ සමණහාවෙ-කිතතිවණණහතා² හොති පණතිතො වියතෙනා මේඛාම් බහුඤූතො විතනකපී කලාහණපටිහානො සුතතනතිකොති වා විනාබරෝති වා බමාකපීකොති වා -පෙ- තෙවසණඤඤූනාසඤඤූගතනසමාපතතියා ලාභීති වා, එවං ඤෑතො නොති සඤඤූතො³ සමඤඤූතො හොනීති – පණකිතොති සමඤඤූතො.

අථාපි - PTS.
 කිහතිවණණනතො - සීමූ II.
 පකුතුලතා - සීමූ. II. මජසං.
 මජකිම්නිකාය - සාලෙසානසුනතා, නිකුඩහුනතර - පුහුලවහන.

එසබවසය මහාගොඩො – යම් සමපජාන මුසාවාදයෙක් වේ ද, තෙල වනාහි ඔහුගේ මහාගෙඩ(=බණි) යැ මහාවන යැ මහලැහැබ යැ මහත් කානතාර යැ මහද්වීෂම යැ ඔහාපතික යැ මහමඩවල යැ මහහැල යැ ඔහාදුගීයැ මහාබණිනය නුයි 'එසබවසය මහාගෙඩෝ' යනු වේ.

මොසවජජං පශාහති - මුසාවාද ය 'මොසවජජ' යි කියනු ලැබෙයි. මෙලොවැ කිසිවෙක් සතායෙහි සිටියේ හෝ ගම සහායෙහි සිටියේ හෝ නැයන් මැද සිටියේ හෝ සෙනා මැද සිටියේ හෝ රදෙල් මැද සිටිගේ හෝ ශාක්ෂියට කැදවනු ලදුයේ 'එව එම්බා පුරුෂය, දන්නා දූය කිය'යි ශාක්ෂි අසන ලදුයේ ගෙනෙම තො දනිමින් හෝ දනිම්' කියයි, දතිමින් හෝ 'තො දතිමි' කියයි, තො දක්මින් හෝ 'දක්මි' කියයි, දක්මින් හෝ 'නො දක්මී' කියයි; මෙසේ තමා නිසා තෝ මෙරමා නිසා හෝ බනය නිසා හෝ මද වූ අල්ලසක් නිසා හෝ දූනැ දතැ බොරු කියයි. මේ 'මොසවජජ' සී කියනු ලැබෙයි. තවද භූන් අයුරෙකින් මෘෂාවාදය වෙයි: පලමු මැ ඔහුට 'බොරුවක් කියන්නෙමි' සිත වෙයි, කියන්නා හට 'මෘෂා (බොරු) බෙණෙමී' සිත වෙයි, කිවහුට, 'මෘෂා මා විසින් කියන ලදු'යි සිත වෙයි; මේ තුන් අයුරින් මෘෂාවාද වේ. තවද සතර අසුරෙකින් මෘෂාවාද වෙයි: පළමු මැ ඔහුට 'මෘෂා බණන්නෙමි' සිත වෙයි, කියන්නා හට මෘෂා බෙණෙම්' සිත වෙයි, කීවහුට 'මෘෂා මා විසින් බණන ලද,' සි සිත වෙයි. ලබ්බිය සහවාගෙන කියයි. මේ සතර අසුරින් මෘෂාවාද වේ. තවද පස් පරිද්දෙකින් - සපරිද්දෙකින් - සත්-පරිද්දෙකින් - අට පරිද්දෙකින් මෘෂාවාද වෙයි. පළමු මැ ඔහුට බොරු කියන්නෙම්' සිත වෙයි. කියන්නහුට 'බොරු කියම්' සිත වෙයි. කීවහට 'බොරු මා විසින් කියන ලදු'යි සිත වෙයි. ලබ්ය සහවා කියයි. ສາເອາຊາວ ສອງ ສິດສີ, ປາອິດ ສອງ ສິດສີ, ສະຊຸຍ ສອງ ສິດສີ, භාවය සහවා කියයි. මේ අට අයුරින් මෘෂාවාද වේ. මොසවජජං පනාහති – මෘෂාවාදයට බසී බැසගනී ඇතුළු වෙයි පිවිසේ නුයි 'මොසවජරං පගාහති' යනු වේ.

එසිත් වද, ගෙ බුදුහු:

"අථ සංථානි කුරුතෙ - 77- මොසවජජං පනාහති" යි.

7 - 7

පෙර පණඩිතගෙකැ'යි පුසිදඩ වූයේ එකලා වංසයෙහි පිහිටියේ යළි මෙවුන්දමහි යෙදුණේ වී තම හෙතෙම මූසයකු මෙන් කෙලෙසෙන්නේ යි.

පණ්ඩනොති සමඤඤයානා - මේ සසුන්හි කිසිවෙක් පෙර මහණුවම කරන කල්හි කිර්ති සමබාත යහසට පැමිණිවගේ වෙයි; පණ්ඩනයෙක් වාකනයෙක නුවණැත්තෙක මහුශැතයෙක විතුකට්කයෙක සුඤරපුශ ඇත්තෙක සෞතානතික යැ හෝ විනයබර යැ හෝ ධම්කට්ක යැ හෝ... නෛතවසංශුතාසංඥයතනසමාපතතිලාහියෙකැයි හෝ මෙසේ දන්නා ලදුගේ පැතුණෝ පුසිදුබ වේ නුසි 'පණ්ඩනොති සමඤඤනෝ ගතු වේ. එකාවරියා අධිටසීතොති – දටිහි කාරණෙහි එකවරියං අධිවයීතො පබාජාසබබානෙන වා ගණා වවසාකාවෙඪන වා. කථං පබාජණ– සබබාතෙන එකවරියං අබ්වසීතො ? සබබං ඝරාවාසපලිබොබං ජිණිනා -පෙ– එවං පබාජාසබබාතෙන එකවරියං අබ්වසීතො. කථං ගණා වවසසහාරෙස්න එකවරියං අධිවසීතෝ ? සො ඒවං පබාජිතො සමානො එකො අරසෙදු වනපත්වාන් - පෙ- එවා ගණා වවසාසගාටෙහන එකවරියං අගිටසීනොති - එකවරියං අගිටසීතො.

සවාපි වෙද්නෙ සුතෙබාහි - මෙද්නධමේමා නාම; යො සො අසභාවෙමා ගාමධ්මෙමා වසලධීමෙමා -පෙ- තංකාරණා වූචවති මෙදුනධමෙමා. ''සවාපි මෙථුනෙ සුතෙතා''නී සො අපරෙන සමගෙන බුංඛාං බමාං සඞ්ඝං සික්ඛං පවවක්ඛාය හිතායාවතතිනිා මෙථුනබමෙම සුතෙතා සංයුතෙතා පසුතෙතා ආයුතෙතා සමායුතෙතාති 'සවාපි මෙථුනෙ යුතෙතා.'

මපොටුව පරිකිසාන්ති – කපණො විය මිනෙදු විය මොමුහො විය කිසාන් පරීකිසාන් පරීකිලිසාන්, පාණමට ගනති, අදිතනාවට ආදියති. සාකිමට ඡිඥති, නිලෙලාපමට හරති, එකාගාරිකමට කරොති, පරිපනෙව ත්ටස්ග, පරදරම්පි ගච්ඡාගි, මූසාපි ්හණති, එවමයි කිසාකති පරිකිසාකති පරිකිලිසසහි. තමෙනං රාජානො ගහෙනා විවිධා කම්මකාරණා කාරෙනහි: කසාහිටි තාලෙනති, වෙනෙතහිපි තාලෙනති, අඛාදණ්ඩකෙහිපි තාලෙනති, ගත්වට ජිඤනති, පාදමට ජිඤනති, හත්පාදමට ජිඤනති, කණණමට ජ්ඥනති, නාසමට ජ්ඥනති, කණණනාසමට ජ්ඥනති, බලඛ්ෂථාලිකමට කරොතති, සබබමුණඩිකමපි කරොනති, රාහුමුඛමපි කරොනති, ජොතිමාලි– කමයි කරොනති, හත්පජෝතිකමයි කරොනති, එරකවතතිකමයි කරෝනති, චීරකවාසිකමපි කරෝනති, එණෙයාකමපි කුරොනාගි, බලිසමංසිකමපි කරොනති, කහාපණකමපි1 කරොනති, ඛාරාපතවජිකමපි කරොනති, පලිඝපරිවතතිකමපි කරොනති, පලාලපිටසීකමපි කරොනති, තතෙතතප තෙලෙත ඔයිඤානති, සුනබෙහිපි බාදුපෙනති, ජීවනතුමපි සුලෙ උතතාසෙනති, අසිනාපි සීසං ජිඥනති එවමපි කිසාති පරිකිසාති පරිකිලිසානි. අථවා කාමතණහාය අභිභූතො පරියාදිතනවිතෙතා භොගෙ පරියෙසනෙතා නාවාය මහාසමුදදං පක්ඛඥති: සීතසස පුරක්ඛතො උණහසස පරකාලතා ඩංසමකසවාතාතපසිරිංසපසම්එසෙසහි රිසිසමානො² බූපුපිප-සාහි මීයමානො³ හිගුබබං⁴ ගචඡනි, තකොකාලං ගචඡනි, තකකාසිලං ගවජන, කාලමුඛං ගචජනි, පරමනුඛං⁵ ගචජනි, වෙසුඞ්හං ගචජනි, වේරාටථං ගචඡනි, ජවං ගචඡනි, තාමලිං⁶ ගචඡනි, විඞ්හං⁷ ගචඡනි, එළවදඩනං8 ගවඡනි, සුවණණකුටං ගවඡනි, සුවණණභූමං ගවජනි, තමබපණණිං ගවජනි, සුපපාරකං⁹ ගවජනි, හරුකවජං¹⁰ ගවජනි, සුරටඪං¹¹ ගචජති, අඬාලෙංකං12 ගචජති, ගඬහණං13 ගචජනි, පරමගඬහණං14 ගච්ඡනි, යොතං ගච්ඡනි, පරමයොතං ගච්ඡනි, තවකං15 ගවජති, මූලපදං16 ගවජති,

- 1. කාශාට අේකාමපි සිටු 11.
 2. පිළියමායතා සිවු. 11. මීජයං.

 3. පිළියමානතා PTS.
 4. ගුමහං සිවු. 1. ගුඛබං ස.
 - 5. මරණපාරං සී. පුරපුරං මජස.

6. කාමලිං, තාමයිං - සි. තමමූනිං - මනුප. තබාල්ඛනං - සි. 7. වඩකං - සි. 8. එලබාකිතා - සී. මජස. ජලවතා - සීමු. II. 9. සුපපාදකා - මජස. සුපපාර - සී. 10. භාරුසාමජ - සිටු. 11. භරුසා - භාරුසාවම් - සි. 11. සුරදධ - සුරරවය - සි.

- 18. සමහලොසා සිමු II. සම්කලොසා මජය. අමහනොසාං PTS 13. ආඛ්යණං - සිටු. I අඛ්යණං - සිටු. II. කඩ්යණං - මජසං.
- 14 පදපතඩන සිටු. I. පදමතඩහණ සී. සරමතඩහණ මජසං 15. විනසා - මජය, වනා - සි. 16. මූල පදා - මනුප.

එකාවරියං අධිධනිතෝ – දෙකරුණෙකින් එකවගතාවෙහි පිහිටියේ: පුවුජතාසබ්බහාත වූ හෝ ගණයා කෙරෙන් වෙන් ව පිසීම සම්බතාත වූ හෝ දෙකරුණෙති. කෙසේ පුවුජහාසබබහාත කරුණෙන් එකවගතාවෙහි පිහිටිගේ ද යන් ? සියලු ගෘහාවංසපරිබොඛය සිදපියා...(7 - 3 සුතුනිදේශය) මෙසේ පැවිදිකොටසින් එකලාවාසයෙහි පිහිටියේ; කෙසේ ගණ– වහවසසගී,නීමයෙන් එකවයතාවෙහි පිහිටියේද යන් ? හෙතෙම මෙසේ පැවිදි වූයේ එකලා.වෑ...මෙසේ ගණවාවසසගී නීගෙන් එකවයකීවෙහි පිහිටියේ නුයි 'එකවරියං අධිටයිතෝ' යනු වේ.

සවාපි මෙදුනො සුනෙනා - 'මෙදුනධමට' නම්: යම් අසදධම්යෙක් ගාමධම්යෙක් වසලධම්යෙක්...එහෙයින් 'මෙදුනධමට' යයි කියනු ලැබේ. සවාපි මෙදුනො සුනෙනා - හේ පසු කලෙක බුදුන් දහම් සතුන් ශික්ෂාව හැරපියා හිහිබවට පෙරැළී මෙවුන්දමහි යෙදුණේ සංයුකන පුයුකන ආයුකන සමායුකන වූ යේ නුසි 'සවාපි මෙදුනෙ සුනෙනා' යනු වේ.

මපෙළුව පරිකිසාතී - කෘපණයකු මෙන් අඥයකු මෙත් මුගධයකු මෙන් කොලෙසෙයි හාත්පයින් කොලෙසෙයි වෙහෙසට පැමිණේ. පුණිවබ දු කෙරෙයි, අදතතාදනය ද කෙරෙයි, ගෘතසකි දු සිඳී, ගම පහරයි, ගෙවල් පහරයි, මං පහරයි, පරඹුන් කරාද යෙයි, මෘෂා ද බෙණෙයි; මෙසේ ත් කොලෙසෙයි හාත්පහින් කොලෙසෙයි වෙහෙසට පැමිණේ. ඒ (අපරාධ කරු) රජවරු අල්වාගෙන විවිධ කම්කටොලු කරවති: කසයෙනුදු තළවති, වේවැලිනු දු තළවති, අඹදඹියෙනු දු තළවති, අත් සිදුවති, පා සිදුවති, අත්පා ද සිදුවති, කනු දු සිඳුවති, නැහැය ද සිඳුවති, කත්නාසා ද සිඳුවති, කාඞිසැළි කම්කටොලු ද කෙරෙති, සක්මුඩු කම්කටොලු ද කෙරෙහි, රාහුමුඛ කම්කටොලු ද කෙරෙහි, ගිනිවළලු කම්කටොලු ද කොරෙහි, අත් දල්වන කම්කටොලු ද කෙරෙහි, එරුවත් කම්කටොලු ද කෙරෙති, තිහිරිවත් කම්කටොලු ද කෙරෙති, එණෙයාක කම්කටොලු ද කෙරෙති, බිළියෙන් මස් සිඳුණා කම්කටොලු ද කෙරෙති, කහාපණික කම්කටොලු ද කෙරෙති, කොස්සෙන් කාරම් ගල්වති, පරිඝපරිවතීන-කම්කටොලු ද් කෙරෙති, පිදුරුපිටු කම්කටොලු ද කෙරෙති, කකාළ තෙල් ද ඉස්වති, ශුනකයන් (- ක්ණබල්ලන්) ලවා කවති, දිවස්හුල ද හිදුවති, කඩුවෙනු දු හිස සිදිත්; මෙගේ ත් කෙලෙසෙයි හාත්පහිත් කෙලෙසෙයි වෙගෙසට පැමිණේ. නොකොත් කාමතෘෂණාවෙන් මඩතා ලදුයේ හාත්පයින් අල්වාගත් සිත් ඇතියේ හොහයන් සොයමින් නැවන් මහමුහුදව පිමිසෙසි, සීතල පෙරටු කොට උණුසුම පෙරටු කොට මැසිමදුරු අවිසුලං හා සපුන් නේ පහසින් වෙනෙසෙමින් සාපවයින් මැරෙමින් නිගුඹාජන-පදයට් යෙයි, තෘකකාලයට - තකෘශිලාවට - කාලමුඛයට - පරාංමුඛයට-වෙසුඹ්හයට – වෙරාපථයට – ජාවකරටට – තාමලිප්තියට – වංගරටට-එළවදඛනයට – සවණ්කුවයට –සවණ්භූමියට – තාමුපණ්ණ්යට- සුපාරකයට හරු සාච්ඡ ජනපදයට - සෞරාෂවුයට - අඞ්යලොසායට - ගඞ්යණයට - පර-මගඞ්ගණයට - යවනරටට - පරමයවනයට - අලසඤවට - නවකජනපදයට මූලපදරටට යෙයි,

තිසසම තොතයා සුතත තිදෙද සො

මරුකතතාරං ගවජනි, ජණණුපරිං ගවජති, අජපථං ගවජති, මෙණඹපරං ගවජනි, සබාකුපරිං ගවජනි, ජනතාපරිං ගවජනි, වංඝපරිං ගවජති; සකුණපරිං¹ ගවජනි, මූෂිකපරිං ගවජති, දරීපරිං ගවජනි, වෙතතාබාරං² ගවජනි, එවමපි කිසානති, පරිකිසානති, පරිකිලිසානති. ගවෙසනෙතා ත විඤනි. අලාතමූලකමපි දුකකිං දෙමනසාසං පරිසංවෙදෙනි. එවමපී කිසානති පරීකිසානති පරිකිලිසානති. ගවෙසනෙතා විඤනි³ ලදධා ච ආරක්ඛමූලකමපී දුකකිං දෙමනසාන පරිසංවෙදෙනි: "කිනති මේ නොගෙ තෙව රාජානො හමරයටුං' ත වොරා තමරයටුං' ත අනයි දගෙයා' ත උදකා වමනයා' තඅපපියා දැයාද තමරයටු''නති. තසාස එවං ආරක්ඛමතා ගොපයතො තෙ නොහා පිපපලුජානති. සො විපසයොගමූලකමපි දුකකිං දෙමනසාසං පරිසංවෙමදනි. එවමපි කිසානකි පරිකිසානති පරිකිලිසානතිනි - සවාපි මෙරුනෙ සූනෙතා මනෙදුව පරිකිසානී.

තෙනාහ භගවා:

"පණ්ඩිතොති සමඤඤතො එකචරියමයිට්ඨිතො, සමාපි මේථුනෙ යුතෙතා මඤෙව පරිකිසාතී"ති.

7 - 8

එතමාදීනවං ඤාඞා මූති පුඛාපරෙ ඉඛ, එකවරියං දළහං කයිරා ත නිසෙවෙට මෙථුනං.

ප්තමාදීනවං කැඩා මුනි පුබබාපයේ ඉඩාහි - 'එත'නති පුබෙං-සමණහාවෙ යමසා ව කිතති ව, අපරහාගෙ බුදධං බමමං සභිසං සිකාං පවතකාය හිනාගාවතතාසය අගසො ව අකිතති ව, එතං සමපතති-විපතතිං⁴ කැනා ජානිතා තුලයිනා තීරසිනා විහාවයිනා මහුතං කානා; මුනීනි මොනං වුවවති කැණෙං, යා පකුකු පජාතනා -පෙ- සභාජාලමතිවව සො මුනි; ඉඩාති ඉමසකා දිටයියා ඉමසකා බනතිහා ඉම්සො රුවිගා ඉමසමං ආදගෙ ඉඩෙමං බමෙම ඉමසමං විනයෙ ඉසෙමං බමාවනයෙ ඉමසමං ආදගෙ ඉඩෙමං බමෙම ඉමසමං විනයෙ ඉසෙමං බමාවනයෙ ඉමසමං පාවවනෙ ඉඩෙමං සකුයාසනෙ ඉමසමං බුහාවරිගෙ ඉමසමං අතනහාවෙ ඉඩෙමං මනුසාසලොකෙනි 'එතමාදීනවං කැනා මුනි පුබොපරෙ ඉබ.'

අංසප හං - සි.
 අංසප හා - සි.
 අංසප හා

වැලිකතරට යෙයි, දණිගට යෙයි, අජපථයට යෙයි, මෙණඩපථයට යෙයි, (කණුහසායත) ඔඩුහුපථයට යෙයි ජනුපථයට යෙයි, වංසපථයට යෙයි, ඔකුණපථයට යෙයි, මූසිකපථයට යෙයි, දරිපථයට යෙයි, වෙතතාඛාරයට පැමිණෙයි;* මෙසේත් කොලෙසෙයි හාත්පයිත් කොලෙසෙයි වෙතෙසට පැමිණෙයි. සොයනුයේ නො ලැබෙයි, නො ලැබම් නිසා උපත් දුකට දෙමතසට පැමිණෙයි, මෙසේත් කෙලෙසෙයි, පෙළෙයි වෙහෙසට පැමිණෙයි. සොයනුයේ ලැබෙයි, ලැබී වැළිත් කිසෙයින් මා යේ හොගයන් රජවරු තො මැ ගන්නානු ද, සොරු නො ගන්නානු ද, ඔන්නෙන් නො දුවේ ද, වතුරෙත් හො වැනේ ද, අමතාප වූ අහිමයෝ නො ගන්නානු දුරි රැකීම නිසා උපදනා දුකට දෙමතසට ද පැමිණෙයි; මෙසේ රකාණ ගොපනය කරන්නා වූ ඔහු යේ ඒ හොගයෝ වැනසෙනි; කෙනෙම මියොගය නිසා උපදනා දුකට දෙමනසට ද පැමිණෙයි. මෙසේ ත් කොලෙසෙයි පෙළෙයි වෙගෙසට පැමිණෙ නුයි 'සමාපි මේදුනෙ යුනෙකා මනෙදුව පරක්සාන්' යනු වේ.

එයින් වපුළහ බුදුහු:

"පණ්ඩිතොති සමණැකුතො - පෙ- මයෙයුව පරිකිසාති" යි.

7 - 8

මේ සසුන්හි මුනි හෙම පෙර මහණකම්හි (යශස්කිර්නි) සැපත ද පසුව (ශිහි වූවනුගේ විපත ද යන) සමපත්හුගේ විපතතී සබබහත තෙල ආදීතවය දූක එකලා වාසය දූඞ් කරන්නේය, මෙවුන්දම නො සෙවුණෙය.

එතමාදීනවං සැංකා මුනි පුබ්බාපයේ ඉඩ - 'එතං' යනු: පෙර මහණ බවිහි යශස් ද කිර්තිය ද පසුකලෙක බුදුන් දහම් සතුන් හා ගිසකාව හැරපියා නිහි වූවනුනේ අයශස් හා අකිනීතිය ද (යන) නෙල සමපත්හුනේ විපතතිය දන දනැගෙන තුලනය කොට නිරණය කොට සලකා පුකට කොට; මුනි - 'මොත'සී සඳුණය කියනු ලැබෙයි, යම පුණුවක්,...(2 - 8 පූතුනිදේශය). ඉඩ - මේ දෙපටියෙහි වේ සමාහතියෙහි වේ රුචියයෙහි මේ ගුහණයෙහි මේ ධම්යෙහි මේ තිහම්වනයෙහි වේ රුචියයෙහි මේ ගුහණයෙහි මේ ධම්යෙහි මේ බිහම්වන්හරි මේ අතේමහාවයෙහි වේ මතුනාලොකයෙහි තුයි 'එතමාදීනවං සැනීං මුනි පුබොපරෙ ඉඩ' යනු වේ.

පිටපත්වල අනිශයින් විතාකුල ව තුබු ජනපදනාම පණ්ඩත වැලිදීටියේ සොරන සාංශකා සාාමනයන් වහන්සේගේ හා ප්‍රාවිද්යාතිකාරී ආවාශතී සෙතරන් පරණාවන මහතාංණන් ගේ උපදෙසින් මෙතේ සකස් දිය. Sylvain Levi මහතාගේ Ptalemee Le Middesa Etle Brbat Katha නෑමති හුළුය ද මෙහි උපකාර දිය.

එකාවජියං දලකං කාසිරාති - දරීනි කාරණෙහි එකාවරියං දලකං කාරෙයා: පබ්බාජිරාසබ්බාතෙන වා ගණා වවසසාභාවයින වා. කථං පබාරජාසඣානෙන එකවරියං දලහං කරෙයා ? සබබං ඝරාවාස-පළිබොධං ජින්දිනිා පුතනදුරපළිබෝධං ජින්දිනිා සැතිපළිබොධං ජින්දිනිා මගතාමවවපළිබොධං ජීතිතා කොසමසසං ඔතාරෙතිා කාසායාති වතාති අවුණාදෙනා අගාරසමා අත්ගාරියං පබබජිනා අකිඤානතාවං උපගනාවා එකො චරෙයා විහරෙයා වනෙනායා පාලෙයා යපෙයා යාපෙයා, එවං පබබජජාසබබාතෙත එකවරියං දලහං කරෙයා. කථං ගණා වවසසහාරෝහා එකවරියං දැනං කරෙයා.? සො එවං පබාජිතො සමාතො එකො අරඤඤ වනපතාති පනතාති සෙනාසනාති පටිසෙවෙයා අපාසඥති අපාතිගෙඝාසාති විජනවාතාති මනුසාරාහ-සෙයාකානි පටිසලලානසාරූපානි. සො එකො ගුවෙඡයා, එකො නිටෙඪයා. එකො නිසීදෙයා එකො සෙයාං කපොයා. එකො ගාමං පිණ්ඩාය පවසෙයා. එකො පටිකකමෙයා. එකො රතො නිසිදෙයා. එකො චඩකමං අධිටෙඪයා. එකො චරෙයා විහරෙයා ඉරීයෙයා වනෙනයා පාලෙයා යපෙයා යාපෙයා. එවං ගණා වවසසගාවෙඪන එකවරියං දළහා කරෙයා එකවරියං පිරං1 කරෙයා, විරියං කරේයා ද උහස මාදුනො අසස, අවටසීතය මාදුනො අසස කුස ලෙසු බ මෙමසූති 'එකචරියං උනෙං කයිරා.'

න නිසෙවෙට මෙටුනානති - මෙටුනාබමෙමා තාම: යො සො අසදධාමෙමා ගාමධාමෙමා - පෙ - තංකාරණා වුච්චති මෙටුනාබමෙමා. මෙටුනාබමමං න සෙවෙයා, න නිසෙවෙයා, න සංසෙවෙයා ත පටිසෙවෙයා, ත චරයා, න සමාවරෙයා, න සමාදාය වනාකයානි 'න නිසෙවෙට මෙටුනං'.

තෙනාහ හගවා:

''එතමාදීනවං ඤඬා මුනි පුඛ්බාපරේ ඉබ, එකවරියං දළහං කයිරා න නිසෙවෙථ මෙථුන''නති.

7 – 9

විවෙකසෙඤාවී සිකෙබථ එතදරියානමුතතමංී, තෙත සෙටෙසා ත මඤෝදර ස වෙ නිබබාතසනතීකෙ.

විවේහා සෙදසාව සිතෙබංඛාති - 'විවේහා'ති තියො විවේසා: සාය-විවේෂකා විහා ටීවෙනෙක උපගිරිවෙකො. සතමො සායවිවේකො ? - පෙ-අයං උපගිවිවෙකො කායවිවෙකො ව වවසට එකායානං⁴ නොකබමා-තිරතානං. විතන විවෙකො ව පරිසුදාවිතතානං පරමවොද නපතනානං. උපගිවිවෙනෙක ව තිරුපයිනං සුභාලාතං විසබබාරගතානං. ''සිකබා''ති. තිසෙසා සිකබා: අධිසීලසිකබා, අශිවිතතාසිකබා, අගිපඤඤ සිකබං - පෙ-අයං අගිපඤඤ සිකබා. විවෙකා කඤඤව සිකෙබංඛාති - විවෙසාඤඤව සිකෙකායා ආවරෙයා සමාවරෙයා සමාදය විතෙතයානි 'විවෙසාඤඤව සිකෙකායා දී

1. දලහං - සිවු. 11. 2. විවේකං යෙව් - සු. 3. එනම්රියානමුතතමං - ස. 4. දිවේකායාසාංගානං - සීමු. 11, මජයං. එකාවරියා දළහාං කායිරා – දෙ කරුණෙකින් එකලා වාසය දුඩි කරන්නේය: පැවිදි කොටසින් හෝ ගණයා කෙරෙන් වෙන් ව විසිමෙන් හෝ යැ, කිපෙයින් පැවිදි කොටසින් එකවය හාව දඬ කරන්නේ ද යන් ? සියලු ගෘහාවාසපළිබොබය සිඳපියා පුතුදුරපළිබොබය – ඥතිපළිබොබය– මිනුමාතාපළිබොධය සිදපියා කෙස් දුළිරවුළු බහා කසටවත් හැඳ පෙරෙ-වැ හිහිගෙන් නික්ම සසුන්හි පැවිදිව කිසිවක් නැති බවට පැමිණ එකලා වැ හැසිරෙන්නේය, වෙසෙන්නේය, වැටෙන්නේ ය, රැංකන්නේය, යැපෙත්තේය, පාලතය වත්තේය, මෙසේ පැවිදි කොටසින් එකවයඹාව දුඩ් කරන්නේය. කිසෙයින් ගණයා කෙරෙන් වෙන්ව විසීමෙන් එකලා වාසය දුඞ් කරන්නේද යත් ? හේ මෙසේ පැවිදි වූගේ අලපශබද වූ අලපනිඝීාෂ වූ ජනවාන රහිත වූ මනිසුන්ගේ රහසායන්ට යොහා වූ විවෙකයට අනුරුප වූ වනසෙනසුන් වෙනෙහි දුර සෙනසුන් ඉතා දුරසෙනසුන් සෙවුණෙය, හේ තනි වැ යෙයි, තනි වැ සිටී, තනි වැ හිදී, තනි වැ හොවී, තනි වැ ගමට පිඩු සිතායයි, තති වැ පෙරලා එයි, තති වැ රහසැ හිදී, තති වැ ແໝ່ຍກໍ່ ແດງອາດາດ, ກອງ ຍາ ຍາຍິດ ແລະ ອາດສາຍ ແລະ ອາດ පවත්වන්නේය පවත්නේය රැකෙන්නේය ගැපෙන්නේය පාලනය වන්නේ සි. මෙසේ ගණයා කෙරෙත් වෙන්ව සිටීමෙන් එකවයඹාව දඩ කරන්නේය, එකවයසාව නො ලිහිල් කරන්නේය, වියයි කරන්නේය. කුසල්දහමහි දඬ සමාදන ඇති වන්නේය, සතිටුහන් කළ සමාදන ඇතිවන්නේ නුසි 'එකචරියං දළහං කසිරා' යනු වේ.

න නිෂෙෂවේ මේදුනාං - 'මෙදුනබමම' නම්: යම අසදාමීයෙක් හමබමීයෙක්...එහෙයින් 'මෙදුනබමම' යයි කියනු ලැබේ. මෙවුන්දම නො සෙවුණෙය, නිසෙවන - සංසෙවන - පුතිසෙවනය නො කරන්නේය; නො හැසිරෙන්නේය, නො සෙදෙන්නේය, සමාදන්ව නො පවත්නේ නුයි 'න නිසෙවෙර මෙදුනං' යනු වේ.

එයින් වදාලක බුදුහු:

''එතමාදීනවං ඤාතා -පෙ- හ නිසෙවෙථ මෙදුනං'' සී

7 - 9

බුදධාදී ආය⁸යන් ගේ උතුම් වූ තෙල විවෙකයෙහි ම හික්මෙන්නේය, ඒ විවෙකය හෙතුකොටගෙන 'මම් ශුෙෂඪ වෙමී' නො සිතන්නේය, හෙතෙම එකානතයෙන් නිවන සමීපයෙහි වන්නේ යි.

විවෙඩාදෙකුකුව සිනාබථ - 'විවෙසා' යනු: සායවිවෙත සැ විතන විවෙසා සැ උපසිවිවෙසා සැ යන තුන් විවෙකයෝ ස. කාසවිවෙසාය කාවර යන් ?...මේ උපසි විවෙක සි. ගණයා කෙරෙන් වෙන්වූ කය ඇති තෛෂ්කුමාසයෙහි ඇලුණවූන්ට සායවිවෙසාය ද පිරිසිදු සින් ඇති උතනම පරිශුදාබයට පැමිණියවුන්ට විතතාවිවෙසාය ද අරමාණවශයෙන් නිවනට පැමිණි උපසි රහිත පුද්ගලයන්ට උපසිවිවෙසාය ද වේ. සිකාබා යනු: අසිහිලශිකා සැ අසිවිතතශිකා සැ අසිපුකුශිකා සැසි ශිකා තුනෙකි.... මෝ අසිපුකුශිකා සි. විවෙකාකෙකුකුව සිකොබථ - විවෙසායෙහි මැ හැසිරෙන්නේය වෙසෙසින් හැසිරෙන්නේය, සමාදන්ව පවන්නේ ය, හික්මෙන්නේ නුසි 'විවෙසාකෙකුකෙව සිකොබථ' යනු වේ. එතදරියා නමුතන මතති – අරියා විචවනති බුදධා ව බුද්ධයාවකා ව පවෙවක බුද්ධා ව. අරියානං එතං අහනං සෙටහීං විසෙටහීං පාමෝකබං උතනමං පවරං යදිදං විවෙකචරියාති 'එතදරියානමුතනමං.'

තෙන සෙපෙඩා න මනෙදු වාති – තායවිවෙකවරියාය උතතතිං න කරෙයා, උතතමං න කරෙයා, මානං න කරෙයා, ථාමං න කරෙයා, එමහා න කරෙයා, න තෙන මානං ජනතයා, ත තෙන එදෙඩා අසය පත්දෙඩා පනාහිතසිරෙහි 'තෙන කෙඩෝ න මනෙදු යු.'

ස වෙ නිබ්බානසන්නිකෙහි – සො නිබබානසස සනතිකෙ සාමනතා ආසනෙන අවිදූරෙ උපකටෝහි –ස වෙ නිබබානසනතිකෙ.

තොතාහ හගවා:

''විෂවකඤෙඤව¹ සිකෙකථ එතදරියාතමුතතමං,² තෙත සෙරෙහා න මඤෙඤථ ස වෙ නිඛානසනතිකෙ''ති.

7 - 10

රතනසස මුනිනො වරතෝ කාමෙසු අතපෙක්ඛිනො, ඔසතිණණසස පිහයනහි කාමෙසු ගර්තා³පජා.

දිතාධාසය මුණුනො වරනොති - 'රිතනසසා' නි රිතනසස විවිතනසය පම්වතනසය කාශදුවවරතෙන රිතනසය විවිතනසය පම්මතනසය, වවිදුවවරි-තෙක රිතනසය පම්මතනසය පම්මතනසය, මනොදුවවරිනෙන රිතනසය විවිතනසය පම්මතනසය, රාගෙන දෙසෙන මොහොය සායේයෙන උපනානෙන මකෙඛන පළාසෙන ඉසයාය මච්ඡරියෙන මාහාය සායේයෙන උපනානෙන මකඛන පළාසෙන ඉසයාය මච්ඡරියෙන මාහාය සායේයෙන රමහන කාරමෙන මානෙන අතිමානෙන මෛහෙය පමාදෙන සබඛකිලෙසෙහි සබබදුවවරිනෙහි සබබදරයඑහි සබබපරිළාහෙහි සබබසනතා-පෙහි සබබාකුසලාභිස බබාරෙහි⁴ රිතනසය විවිතනසය පම්මතනක් මොනා වූවඩනි ඤණං -පෙ- සහිතරාලමතිවට සො මුනි; වරතොති වරතො විතරතා ඉරියනො වනහානො පාලයනො යපයනො යාපයතාන 'රිතනසය මුනුනො වරනෙ.'

කාවෙස අනයෙකකිනොනි - 'සාවා' හි උදෑහනෙ දෙව සාමා: වැජුකාමා ව කිලෙසසාමා ව -පෙ- ඉමේ වුවවනති වැජුසාමා -පෙ-ඉමේ වුවවනති කිලෙසසාමා. වැජුසානම පරිජාතිතා කිලෙසසාමෙ පහාය පජතිතා විනොදෙනිා බහනතිකරිනිා අතනාවං ගමෙනා සාමෙස අතපෙසකමානො වනතකාමො වනතසාමො මුතතරාගො පගිනසාමො එතතරාගො පරිනිසාටයකාමො චීතරාගො වනතරාගො වනතරාගො මුතතරාගො පහිනරාගො පටිනිසසටස්රාගො නිවණනෙක නිබබුතො සීතීභූතො සුබපටිසාවෙදී බුගමනුතෙන අතතනා මහරනීනි 'සාමෙස අතපෙකකිනො.'

^{1.} විවේකා ගෙව - සු. 2. එතමරියානමූතනම් - ස.

^{3.} ගයිතා - ඔහුප මජයං. PT3. 4. සබ්බනුසලාභිසන්බාරෙහි - සිවු. II.

ම්**හානිදේ**ශපාලිය

එතදරියානමුතනමං - බුදුවරු ද බුදුසව්වෝ ද පසේබුදුවරු ද අංශසීයෝ සැයි කියනු ලැබෙත්. අංශසීයන්ගේ යම් විවෙකවාසයෙක් වේ ද මෙය අගු සැ ශුෂුසා සැ අභිශූෂා සැ පුමුඛ සැ උතනම සැ පුවර නුයි 'එතදරියානමුතනමං' යනු වේ.

තොන සෙටෙඩා න ම සෙදසෑ එ - ඒ විවෙකයෙහි යෙදීමෙන් (තමා) උසස් නො කරන්නේ යැ නො නහත්නේ යැ මානය නො කරන්නේ යැ බල නො කරන්නේ යැ දැඩි නො කරන්නේ යැ එයින් මානය නූ-පදවන්නේ යැ එයින් තද වූයේ වෙසෙසින් තද වූයේ ඔසවාගත් හිස ඇත්තේ නො වන්නේ නුයි 'තෙන සෙටෙඩා නමයෙදුකුළු' යනු වේ.

ස වේ නිබ්බානසනතිකො – හෙතෙම නිවන සමීපයෙහි වැළත අසල නුදුරැ ලහ නුයි 'ස වෙ නිබානසනතිකො' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''විවෙහයෙකුවු සිකොබථ -පෙ- ස වෙ නිබබාහසහතිකො' සි.

7 - 10

කෙලෙසුන් කෙෂරන් සිස් වූ එකලා වැ හැසිරෙන කාමයන්හි අපෙසා රහිත වූ වතුරොෂතරණය කල සම්ණාසුව මුති හට කාමයන්හි ගෙතුණා වූ සත්වායෝ කැමැති වෙත්.

පිතනසිය මුනිනෝ වරංකා - 'රිතනසිය' යනු: සායදුශවරිතයෙන් හිස් වූ වෙන් වූ විවෙසා වූවනුට, වාශ්දුශවරිතයෙන් - මතොදුශවරිතයෙන් හිස් වූ වෙන් වූ විවෙසා වූවනුට, රාශයෙන් දොෂයෙන් මොහයෙන් නොබයෙන් වෛරයෙන් මකුබැවින් යුග්ලාහයෙන් ඊෂහියෙන් මෙසුරුබැවින් ශය්බැවින් තදබැවින් එසාවෙසා කිරීමෙන් මහතයෙන් අධිමානයෙන් මදයෙන් පුමාදයෙන් සියලු කෙලෙසන් ගෙන් සියලු දුසිරිත් වලින් සියලු දරථවලින් සියලු පරිදහයන්ගෙන් සියලු සනතා පයන්ගෙන් සියලු අකුශලාභිසංසකාරයන් ගෙන් හිස් වූ වෙන් වූ විවෙසා වුවනුයේ; මුනිනෝ 'මොන'යි දෙනය කියනු ලැබෙසි...චරතෝ හැසිරෙනුවනුයේ වෙසෙන – ඉරියවු පවත්වත-පැවැතෙන – රැකෙන – යැපෙනුවනුයේ නුයි 'රිතනසස මුනිනෝ, වරතෝ' යනු වේ.

කාවෙස අනුදෙකකිනො-'කාමා' යනු: විස්තුකාමයෝ ද කෙල ශකාමයෝ දයි උදසන නෙයින් කාමයෝ දෙදෙනෙකි...වස්තුකාමයන් හැඳිතැ කෙල ශකාමයන් හැරපියා දුරු කොට බැහැර කොට විගතාතන කොට අතහාවයට පමුණුවා කාමයන්හි අපෙසමා නැතියේ තහාග කළ කාම ඇතියේ වමනය කළ - මුදත ලද - පුහීණ කළ - දුරලත ලද කාම ඇතියේ විතරාග වූයේ තාකතරාග වූයේ වානතරාග වූයේ මුකතරාග වූයේ පුහිණරාග වූයේ සුරලන ලද රාග ඇතියේ තාමෙණා රහිත වූයේ තිවුණෝ සිහිල් වූයේ සුව විදිනුයේ උතුම වූ සිනින් යුකත ව වෙසේ තුයි 'කාමෙස අතපෙකකිනො' යනු වේ.

බසතිණාණාසා පිහයනති කාමෙසු හදිතා1 පජාති - ''පජා'' ති සතතායිවචනං, පජා කාමෙසු රතතා හිද්ධා ගථිතා දිචඡිතා අජෙකිාපනතා ලඟතා ලඟතිතා පළිබුණා; තෙ කාමොෂතිණණණස හවොෂතිණණසස දිටෙ**ඨා**ඝතිණණසස අපිජෝඝත්ණණඣ සබබසංසාරපථං² ന്ത്രഞ്ഞുക്ക උතතිණණසා නිතතිණණසා අතිකකනතසා සමතිකකනතසා විනිවතතසා පාරං ගතසස පාරං පතනසස අනතං ගතසස අනතං පතනසස කොටිං ගතසස කොටිං පතනසස පරියනතං ගතසස පරියනතං පතනසස වොසානං ගතසය වොසානං පතතසය තාණං ගතසය තාණං පතනසය ලෙනං ගතසස ලෙනං පතනසස සරණං ගතසස සරණං පතනසස අභයං ගතසස අහයං පතනසස අවවුතං ගතසස අවවුතං පතනසස අමතං ගතසස අමතං පතනසස නිබබාතං ගතසස නිබබාතං පතනසය ඉචජනති සාදියනාගි පාළුයනාගි පිහයනාහි අභිජපානති. යථා තාම ඉණායිකා ආතණයං පතේනති පිහයනති, යථා ආබංඛිකා ආරෝගයං පතේනති පිහයනති, යථා බන්බනබාගි බන්බන්දොකකිං පතේනති පිහයනති, යථා ඇසා භූජිසසං පතේනති පිහයනති, යථා කනතාර **ඛාන**පකඛනතා³ බෙමනතාභූමිං පතෝනති පිහයනති, එවමෙවං පජා කාමෙසු රතතා ගිඟිා ගට්තා මුචජිතා අජෙඣාපතතා ලඟහා ලඟහිතා පළිබුඟිා. කාමොසත්ණණ සස හවොසත්ණණ සස - පෙ- නිබොතං ගතසස තෙ නිබබානං පතනසස ඉවතිනති සාදියනති පත්යනති පිහයනති අභිජ පානතීති 'ඔඝන්ණණසස පිතයනති කාමෙසු ගපිතා1 පජා.'

තෙනාන හගවා:

"රිතතසස මුතිනො චරතො කාමෙසු අතපෙක්ඛිතො, ඔසතිණණසස පිහයනති කාමෙසු ගපිතා පජා"ති.

තියසමෙතෙතයාසුතතනිදෙසො සතතමො.

8

පසුරසුතතනි ෙද සො

8 - 1

අථ පසුරසුතතනිදෙදසො වුවවති:

"ඉබෙව සුදඩං ඉති වාදයනති⁴ තාඤෙඤසු බමෙමසු විසුදුබ්මානු, යනනිසයිතා තඳු සුහංවදනා පවේවකසවෙවසු පුථු නිරිටයා.

- 1, ගඩිතා මනුප. මජසං. PTS. 2. සබ්බසඞ්බාරපථං ස.
- 3. පකානා සිමු, I. පකාඥ මජසං. 4. වාදියනස් සු. PTS,

බසතිණණ සස පිහය තති කාමෙස ගුදිතා පජා - 'පජා' යනු: සත්ළා-යන්ට තමෙකි; සත්තියෝ කාමයන්හි ඇඳුණාහුය, හිජු වූවාහුය ගෙතුණා-හුය මූසපත් වූවාහුය ඇතුළු වූවාහුග ලැගුණාහූය එල්බුණාහූග ඇවුරුණාහුය ඔවුහු කාමොසය – හවොසය – දිටෙඨාසය – අවිජෝාසය තරණය කළ සියලු සසරමන තරණය කළ එතෙර වූ නිස්තරණය කළ ඉක්ම වූ මැනවින් ඉක්ම වූ වානිකුමණය කළ නිළුණපාරයට ගිය පාරයට පැමණි අනතයට ගිය අනතයට පැමණි කෙළවරට ගිය කෙළවරට පැමණි පග්‍රීත්තයට ගිය පග්‍රීත්තයට පැමිණි අවසානයට ගිය අවසානයට පැමිණි තාණයට ගිය තාණයට පැමිණි ලෙනයට හිය ලෙනයට පැමිණි සරණයට හිග සරණයට පැමණි අහයට හිය අහයට පැමණි අවාූතියට ගිය අවාදුතියට පැමිණි අමෘතයට ගිය අමෘතයට පැමිණි නිම්ාණයට ගිය තිවීාණයට පැමිණු (ක්ෂිණාසුවයා) හට කැමැති වෙති, ආස්වාදය කෙරෙති, පාළුනා කෙරෙති, රිසි උපදවති, තෘප්තියට පැමිණෙත්; ණයගැතියෝ අතණ (ණයතැති) බව යම්සේ පතත් ද, කැමැති වෙත් ද, රොගීහු අරොග බව – සිරබාඣනයෙන් බැඳුණාහු බඣනයෙන් මිදීම – දසයෝ නිදය බව – කතරමහට පිවිසියාහු කෙෂමෙහුමිය යම්සේ පුාණිතා කෙරෙත් ද කැමැති වෙත් ද එසෙයින් සත්භියෝ කාමයන් හි ඇලුණාහු හිජුවූවාහු ගෙතුණානු මසපත් වුවානු පිවිසියානු ලැගුණානු එල්බුණානු ඇවුරුණානු වෙති. ඔවුහු කාමොසය තරණය කළ භවොසය තරණය කළ...නිවතව හිය නිවනට පැමිණි සම්ණාසුවය හට කැමති වෙති, ආසමාදය කෙරෙති, පුංඪිනා කෙරෙති, රිසි උපදවති තෘප්තියට පැමිණෙත් නුයි 'ඔඝතිණණඎ පිහයනහි කාමෙසු ගව්තා පජා' යනු වේ.

එයින් විද්ලහ බුදුහු:

''රිතනසා මුන්නො චරතො -පෙ- කාමෙසු ශපිතා පජා"යී

සත්වැනි තියාමෙතෙතයා සූතුනිදේශය යි.

8

පසූ**රසු**තුනිදේශග

ඉක්බිති පසුරසුතුතිදේශය කියනු ලැබේ.

8 - 1

යම ශාසනා ආදියක් ඇසුරු කළා වූ ඒ සවක්ය දුෂවියෙහි ශුභවාද ඇත්තා වූ බොහෝ මහණ බමුණෝ වෙත වෙත සතාසන්හි බැසගත්– තාහු ද (මේ දූෂවිගතිකයෝ) මෙහි මැ ශුදාබය වේ යැයි වාද කෙරෙති අතා බමීයන්හි විශුදාබය නැතැයි කියත්. ඉබෙව සුදුබං ඉති වාදයනතිති – ඉබෙව සුදබං විසුදබං පරිසුදබං මූතතිං විමුතතිං පරිමුතතිං වදනති කථෙනති හණනති දීපයනති වොහරනති; 'සසාසතො ලොසො, අසසාහො ලොසො, අනතවා ලොකො, අනනතවා ලොසො, තං ඒවං තං සරීරං, අඤඤං ඒවං අඤඤං සරීරං, හොති තථාගතො පරමටරණා, ත හොති කථාගතො පරමවරණා, හොති ව ත ව හොති කථානතො පරමටරණා, තෙව හොති ත හෙති තථංගතො පරමටරණා, ඉද මෙව සචචං මොසමඤඤ'නති සුදුබං මිසුදබං පරිසුදබං මුතතිං විමුතතිං පරිමුතතිං වදනති සාදෙනති හණනති දීපයනති වොහරනතිති 'ඉබෙව සුදුබං ඉති වාදයනති.'

නාශඥඥපු බමෙම පූ විපුදා මානූති – අතනතො සභාරං බමමකඛාතං ගණං දිටසීා පටිපදං මහාං එපෙනා සබෙබ පරවාදෙ ඛිපනති උක්ෂිපනති පරිසාඛිපනති: සො සභා න සබබඤඤු, බමෛත සාකඛාතො, ගණෝ ත සුපාටිපනෙනා, දිටසී ත හදදිකා, පටිපද න සුපඤඤතා, මහොෝ න නියාණ්කො, න තත් සුදාධි වා විසුදාධි වා පරිඳුදාධි වා මුතති වා නියාණ්කො, න තත් සුදාධි වා විසුදාධි වා පරිඳුදාධි වා මුතති වා විමුහති වා පරිමුහති වා; න තත් සුජැකිනති වා දිසුජැකිනති වං පරිසුජැඛනති වා මුච්චනති වා විමුච්චනති වා පරිමුච්චනති වා; සීනං නිසිනං ඔකො ලාමකා ජනනකා¹ පරිතතාති, එවමාහංසු එවං වදනති එවං කථෙනති එවං හණනති එවං දීපයනති එවං චෙංකරනතීනි 'නාඤඤඤ බමෛතු විසුදාඩමාහු.'

යන්නිතසිතා තදව සුතාවද ගන්නිසිතා'ති යං සඳවාරං බම්මක්ඛානං ගණං දිට්සීං පරිපදං මහතං නිස්සිතා අස්සිතා³ අල්ලීනා උපංගතා අජේකාසිතා අයිමුතතා; තදවාති – සකාය දිට්සීයා සකාය ඛනතියා සකාය රුවියා සකාය ලද්ඩියා; සුතංවද නොති සුහවාද සොනතවාද පණ්ඩතවාද පිරවාද සදීයවාදී තෙතුවාද ලක්ඛණවාද කාරණවාද යානවාද සකාය ලද්ඩියාති 'යනනිස්සිතා තලා සුභංවදනා.'

පවේවනා පවේසු පුථු නිවිධාන - පුථු සමණබාහමණා පුථු පවේවක-සවේවස නිමධා පනිටයීනා අලලීනා උපගතා අනේකාසිතා අධිමූතතා 'සාසාහෝ ලොකො, ඉදමෙව සවාං මොසමසැඤ'නති නිවිධා පතිටයීතා අලලීතා උපගතා අනේකාසිතා අධිමූතතා; 'අසසාහතා ලොකො - පෙ-නෙව ගොති න න ගොති තථාගතො පරමාරණා, ඉදමෙව සවාං මොසමසැඤ'නති නිමධා පතිටයිතා අලලීනා උපගතා අණේකාසිතා අධිමුතතානී 'පවේවක සවේවසු පුථු නිවිධා.'

තෙතාහ භගවා:

"ඉධෙව සුදඬං ඉති වාදයනති නාඤෙඤසු බමෙමසු විසුදඬිමංහු, යනනිසසිතා තහු සුහංවදනා පවෙවකයචෙවසු පුථු නිවිටස්,"ති.

^{1.} ජතුකකා - සිමූ. 11 ජතුකකා - මජයං වතුකකා - මනුප 2. ආන්ක්ඩීතා - සි. මජයං. සහතික්ඩිතා - PTS, පතිටයිතා - සිමූ II.

මහාතිදේශපාලිය

පසුරසුතුතිදේශය. 223

ඉඩෙව සුදඹං ඉති වාදයනන් – මෙහි මෑ ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය වේ යයි පවසති කියති බෙණෙනි දක්වති මතරත්. 'ෆොකය ශාශාවත යෑ ලොකය අශාශාවත යෑ ලොකය අනතවත් යෑ ලොකය අනහතාවත් යෑ ආත්මයන් ශරීරයන් එකෙක් මෑ ය ආත්මය අනෙකෙකා ශරීරය අනොකෙකෑ සත්නියා මරණින් මතු විද්_තමාන වේයි, සත්තියා මරණින් මතු නො වෙයි, සත්නියා මරණින් මතු විද්_තමාන වෙයි, සත්තියා මරණින් මතු නො වෙයි, සත්නියා මරණින් මතු වන්නේ ත් නො වත්තේ ත් වෙයි, සත්නියා වරණින් මතු නො මැ වෙයි නො වන්නේ තො වෙයි මේ මෑ ඇබව අනාය සිස් යෑ සිශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය පවසති, කියති බෙණෙනි දක්වති වාවහාර කෙරෙත් නුයි' ඉටෙව සුද්ධිං ඉති වාදයනති' යනු වේ.

නාපදාදකදසු බමෙමස වසුදබිමානු - තමා ගේ ශාසතාහු ධණීබාහතය ගණයා දළවේය පුතිපදාව මාගීය තබා සියලු පරවාදයන් බැහැර කෙරෙති දුරු කෙරෙති පුතිසෙෂප කෙරෙත්; ඒ ශාසතාහු අසවිඥ යැ, බමය සවාබහත නො වෙයි, ගණයා සුපුතිපහත නො වෙයි, දුවේය පළ නො වෙයි, පුතිපදව සුපුඥප්ත තො වෙයි, මාගීය අනෛයාම්භණ්ඩ යැ, එහි ශුදායිය විශුදායිය පරිශුදාය හෝ මුකතිය විමුකතිය පරිමුකතිය හෝ තැත. (සත්හයෝ) එහි ශුදාධ විශුදාධ පරිශුදාධ හෝ නො වෙති, මුකත විමුකත පරිමුකායා හෝ නො වෙත්; (ඔහු) හිතයෝ යැ තිහිනයෝ යැ අවමතයෝ යැ ලාමකයෝ යැ අපුතායෝ යැ අපුතායෝ යැයි මෙසේ කියති පවසති කථා කෙරෙති බෙණෙන් දක්වති මෙසේ වාවහාර කෙරෙත් හුයි 'තාසොසාදාද බමෙමසු විසුදාබ්මානු' යනු වේ.

යං නිස්සිතා තුළු සුහංවදැනා - යං 'තිස්සිතා' යනු: යම ශාසනාවක්හු ධම්ංඛහානයක් ගණයක් දේවේයක් පතිපදාවක් මාගීයක් ඇසුරු කළානු ඇලුණානු පැමණ්සානු ඇතුළු වූවාහු බැසගන්තානු; තළළු - සවකීය දේවේයෙහි සිය කැමැත්තෙහි සිය රුවියෙහි සවකීය ලබ්බියෙහි; සුහංවදැනා-සවකීය ලබ්බියෙහි ශූහවාද ඇත්තානු සුහදර යයි කියන්නානු (ඇපි) පණ්ඩනයමහ සි කියන්නානු සිටිරවාද ඇතියමහයි - නතායවාද ඇතියමහයි-හෙතුවාද ඇතියමහයි - සැලකිය යුතු ද කියමහයි - සකාරණ ව කියමහයි -තැවැතුණු වාද ඇතියමහයි කියන්නානු නුයි 'යංතිස්සිතා තහු සුහංවදනා, යනු වේ.

පාවේනකයවෙවස පුථු නිට්ටා - බොහෝ මහණබමුණෝ බොහෝ වූ වෙත වෙත ම සතායන්ති පිවිසියානු පිහිටියානු ඇලුණානු පැමිණියානු ඇතුළු වූවානු බැසගත්තානු 'ලොකය ශාශවත යැ මේ මෑ සැබව අතාය තුවුණ යෑ' සි පිටසියානු පතිටියානු ඇලුණානු පැමිණියානු ඇතුළු වූවානු බැසගත්තානු; 'ලොකය අශාශවත යෑ…'සත්තියා මරණින් මතු තො මෑ වෙයි, තො වන්නේ නො වෙයි, මෙය මෑ සැබව අනාය තුවුණ යෑ' සි පිවිසියානු පිහිටියානු ඇලුණානු පැමිණියානු ඇතුළුවූවානු බැසගත්තානු නුයි 'පවෙවකසවෙවස පුථු නිවිටාන, යනු වේ.

එයින් වදාගෙ, මුදුනු:

''ලබෙව සුදඹං ඉති වාදයනති -පෙ-පුවෙමකාස වෙවස පුසු නිවිටඨා''යි.

තෙ වාදකාමා පරිසං විගයන බාලං දහනති මිථු අඤඤමඤඤං, වදනති තෙ අඤඤසිතා කථොජරං පසංඝකාමා කුසලාවදුනා.

තො වාදකාමා පරිසං විශයහාති – 'තෙ වාදකාමා' ති තෙ වාදකාමා වාදස්කා වාදබිපායා වාදපුරෙකබාරා වාදපරියෙසතං වරනතා; පරිසං– බතතියපරිසං බාහමණපරිසං ගහපතිපරිසං සමණපරිසං විගයහ ඔහයහ; විශයහාති– අරෙකාගනෙණා පවිසිණාති 'තෙ වාදකාමා පරිසං විගයහ.'

බාලං දහනති මිථු අකැකැමකැකැහති - 'මිථූ' ති දෙව ජතා දෙව කලහකාරකා දෙව හණාහතාරකා දෙව හසාකාරකා දෙව විවාදකාරකා දෙව අධිකරණකාරකා දෙව වාදිනො දෙව සලලාපකා; තෙ අඤඤා මඤඤ තීනතො නිසිනතො ඔමකතො ලාමකතො ජතනකතො පරිතනතො දහනති පසාකති දක්ඛහති ඔලොකෙනති නිජැකායනත් ' උපපරිකඛනතීති 'බාලං දහනති මිථු අඤඤාමඤඤා.'

වදනති තො අසැසැසිතා කථොජජනති – තෙ අසැසැං සත්ථාරං බමාකතානං ගණං දිටසීං පටිපදං මගාං නිසසිතා අසයිතා² අලලිතා උපගතා අජෙකිාසිතා අහිමුතතා; කාර්ථාජජං වුච්චති කලනො භණ්ඩනං විශානෝ විවාදෙ මේඛගං; අථවා කාර්ථාජජනති අනොජවනත්³ සා කථා⁴ කථොජරං වදනති, කලනං වදනති. භණ්ඩනං වදනති. විශානං වදනති. විවාදං වදනති, මෛඛගං වදනති කථෙනති භණ්නති දීපයනති වොහරනතීති 'වදනති තෙ අසැසැසිතා කථොජජං.'

පසංසභාමා කුසලාවද හාති – 'පසංසකාමා'ති පසංසකාමා පසංසත් පසංසාධිපායා පසංසාපුරෙකඛාරා පසංසාපරියෙසතං වරනතා; කුසලා– වද නාති කුසලවාද පණකිතවාද පිරවාදා සදගවාදා හෙතුවාද ලකඛණවාද කාරණවාද ඨාතවාද සකාශ ලදධියාති 'පසංසකාමා කුසලාවදානා.'

තෙතාහ භගවං:

"තෙ වාදකාමා පරිසං විගයහ බාලං දහනති මිථු අඤඤමඤඤං, වදනති තෙ අඤඤසිතා කථොජාං පෙසකාමා කුසලාවදුනා"ති.

8 - 8

යුතෙතා කථායං පරිසාය මජේඛ පසංසම්චඡං විනිඝාති හොති, අපාසදසමං⁵ පත මඛ්ඛු හොති, තිනුය සො කුපාති රකිමෙයි.

1. නිශඝායනහී – PTS. 2. පතිට&තා – සීමු. II. අනිසයිතා – මනුප. ආනිසයිතා – €ීජකං. කතනිසයිතා – PTS. 3. අනොජවනතිනී – සීමූ II. 4. නිසාකථා - මීජකං. 5. අපාහතසමං – සීමූ II. අවාසඳසමං – මජකං. ඔවුහු වාද කැමැත්තාහු පිරිස්මැදට වැද වාදකරුවෝ දෙදෙන ඔවුනොවුන් බාලායි සිනති, ඔහු අනා ශාසතා ආදිය ඇසුරු කළාහු පැසසුම් කැමැති ව (ඇපි) පණාහිතවාදඇතියම්හ'යි විවාද කථා කියත්.

තෙ වාදකාමා පරිසං විශයන - 'තෙ වාදකාමා' යනු: ඔහු වාද කැමැත්තාහු වාදර්පි වූවාහු වාද අදහස් ඇත්තාහු වාද පෙරටු කොට ඇත්තාහු වාද සෙමීමෙහි හැසිරෙන්නාහු; පරිසං විශයන – කෘතුය පිරිසට බාහමණ – ගාහපති – ශුමණ පිරිසට පැමිණ බැස ඇතුළුව පිවිස නුයි 'තෙ වාදකාමා පරිසං විගයහ' යනු වේ.

බාලං දහනයි මිථු අක්කෘමකෘකාං - 'මථු' යනු දෙදෙනා කලහකරුවෝ දෙදෙන ඔබරකරුවෝ - (විවාද) කථාකරුවෝ - විවාදකරුවෝ-අඕකරණ කරුවෝ - වාදකරුවෝ - කථාකරනුවෝ දෙදෙන, ඔහු ඔවුනොවුන් හිනවසයෙන් නිහිනවසයෙන් අවමන්වසයෙන් ලාමකවසයෙන් පසත් වසයෙන් අලපවසයෙන් සලකනි බලති දකිති අවලොකන කෙරෙති සිතති විමසත් නුයි 'බාලං දහනති මිථු අඤඤමඤඤං' යනු වේ.

වදනානි තෙ අසැසැෂිතා කථෝජරං - ඔවුනු අනාස ශාසනාවක්හු බමාබසානයක් ගණයක් ලබ්ධියක් පතිපදාවක් මානීයක් ඇසුරු කලානු වෙසෙසින් ඇසුරු කලානු ඇලුණානු පැමිණිනියානු පිවිසියානු බැසගත්තානු; 'කාථෝජර' සී කලනය ඔබරය විනුහය විවාදය මෙබගය කියනු ලැබෙයි. නොහොත් කාථෝජරං - අනොජවත් වූ ඒ කථාව 'කථෝජර' යයි කියනි, කලන - භණකන - විශාන - විවාද - මෙබග යයි පවසති කියනි බෙණෙති දක්වති වසවනාර කොරෙන් නුයි 'වදනති හෙ අසැසැසිතා කථෝජරං' යනු වේ.

පඹාසභාවා කුෂලාවද, නා - 'ඊසංසකාමා' එනු: ඊැසැසුම් කැමැත්තාහු පුශංසාර්තම් වූවානු පුශංසාධිපාය ඇත්තාහු පැසැසුම් පෙරටු කොට සිටියානු ඊැසැසුම් සෙවීමෙහි හැසිරේන්තානු, කුසලාවද, නා - සවකීය ලබ්ගියෙහි කුසලවාද - පණාඩිතවාද - සමීරවාද - තා සවද, නො වාද-ලකාණවාද - කාරණවාද - සථාතවාද ඇත්තාහු නුසි 'ඊසංසකාමා කුෂලාවද, නා' යනු වේ.

එයින් වදුලහ බුදුහු:

"තො වාදකාමා -අප- කුසලැවද,තා"යි

8 - 8

පිරිස් මැද වාදකථායෙහි උස්සුක වූයේ (තමහට) පැසැසුම් කැමැති වෙෂින් (පලමු මැ) සැක ඇතියේ වෙයි. යළි (වීමංසකයන් විසින් ඔහු යේ වාදය) ^{බැ}හර කරනු ලැබූ කල්හි මකු වෙයි. සිදුරු සොයන්තාවූ හෙකෙම නිඤුවෙන් කොපයට පැමිණෙයි. හුගතනා භාඛායං පරිසාය මරායකත් – බතතියපරිසාය වා බංහමණ– පරිසාය වා ගතපතිපරිසාය වා සමණජරිසාය වා මරෝඛ අතතනො කථායං යුතෙතා පයුතතතා අයුපෙතා සමායුතෙතා සමපයුතොතා කථොත 'සුනොතා කථානං පරිසාය මරෝඛ.'

පහ-හම්චජං මිනිකාති කොතිති - 'පසංසම්චජ්'නති පසංසං ථොමනං කිතතිං වණණාරාරියං ඉවජනෙතා පත්යනෙතා පිතයනෙතා අභිජපපනෙතා; මනිකාති හොනිති - පැමබට සලලාපා කථංකපී විනිසාති හොනි: 'ජයො නු බො මේ භටසාති, පරාජයො නු බො මේ හවිසාති, කථං නිහානං කරිසාම, කථං පටිකම්මං කරිසාම, කථං විසෙසං කරිසාම, කථං පට්විසෙසං කරිසාම, කථං දාවෙසීයං කරිසාම, කථං නිබොසියං කරිසාම, කථං ජේදං1 කරිසාම, කථං මණුඩලං කරිසාාමීනී. එවං පුබෙබව සලලාපා කථමක්ථි විනිසාති හොනීති 'පසංසම්චණං විනිසාති හොති.'

අපාසදයමං² පන මබා හොතිති- 'සෙ තෙ පසැහවීමංසකා පරිසා පාරිසාජා පාසාරිකා³ තො අපසාදෙනති: 'අත්වාපගතං භාණ්ත'නති අත්වනා අපසාදෙනති. 'බාසැජනාපගතං භාණ්ත'නති බාසැජනතො අපසාදෙනති. ' අත්වබාසැජනාපගතං භාණ්ත'නති අත්වබාසැජනතො අපසාදෙනති. ' අතේවාසැජනාපගතං භාණ්ත'නති අත්වබාසැජනතො අපසාදෙනති. ' අතේවා තො දුනතීනො. බාසැජනං තො දුරෝපිතං. අත්වබාසැජනං තො දුනතීනං දුරෝපිතං. නිහෙහො තො දසගෙන. අත්වබාණේ තො දුකකානං. විසෙසො තො අසාතො. පට්මසෙසො තො දුකකතො. ආවෙසියා තෙ අසාතා. නිබෝසීයා තො දුකකානා. ජේදොතෙ දුකකතො. ආවෙසියා තො දසකානං. විසමං සාමිතා⁵ දුකකාවිතං දුබහණ්ඩනං දුලෙපිතං දුරුනතං දුබහාසිත'නති අපසාදෙනති. ⁶ අපාසදාණං² පත මඹානු කොරෝති අපානතසමං මඞකා හොති පිළිතො සටටනො බාහයිනො දෙමනසයිනො හොතීනි අපාසදසමං පන මඞකා හොති.'

නිළුදය ඉතා කුළුත් රැඩුමෙයිහි - 'තිකුය ගරහාය අකිතතියා අවනාණතාරිකාහ කුළුත් වහාපජන් පහිස්යන්. කොපඤා දෙසඤා අපාචායඤා පාතුකරොති'හි නිකුහ සො කුළුත්. රැඩුමෙයින් රැඩුමෙයි වරකාමෙයි අපරදධමෙයි බලිතමෙයි ශලිතමෙයි සටටිතමෙයි විවරමෙයින් 'තිනුහ සො කුළුත් රැකුමෙයි.'

තෙගාන ගහවා:

''යුතෙතා කථාසං පරිසාය මරෙකි පසංසමවණං විනිඝාති හොති, අපාසදසමං² පත මඞකු හොති නිනැග හො කුපාති රාඞමෙයි"ති.

¹ පේදතාං - ස. 2. අපාහතසම්ං - සීමු. II. PTS. 3. පාසනිසා - PTS. පාසාදනියා - ස. 4. අපතරතකි - සිමු. II. PTS. 5. වසමකථං - සීමු. II. 6. අපතරතකි - සීමු. II.

සුතොබා කථායං පරිශාශ මරෙදුක - සෘතියපම්ද් ගෝ බාහමණපෂිද් ගෝ ගෘහපතිපටිද් හෝ ගුමණපම්ද් තෝ මැද තමාගේ වාදකථායෙහි කියන්නට උභ්සුක වූයේ පුයුකත වූයේ ආයුකත වූයේ සංයුකත වූයේ සම්පුයුකත වූයේ නුයි 'යුනෙතා කථායං පරිසාය මජෙඣ' යනු වේ.

පසංසම්චජං විනිසාති හොති - 'පසංසම්චඡං' යනු: පැසැසුම් තෙමුම නිහිතිය යසස්වැඩිම කැමැති වෙමන් ඉවසමන් පහමින් බලාපොරොත්තු වෙමන් ගුණ කියමින්; විනිඝාති හොති - වාදකථාවෙන් පළමු මැ සැසා ඇතියේ ගැටෙනුයේ වෙයි: 'මට ජය වෙයි දේ හෝ, මට පරාජය වෙයි දේ හෝ, කිසෙසින් නිගුහ කෙරෙමිද කෙසේ පිළියම කෙරෙම් ද කිසෙයින් විශෙෂ (=අතිරෙසා) කෙරෙම් ද කිසෙයින් පුන පුනා විශෙෂ කෙරෙම් ද කිසෙසින් වෙළුම කෙරෙම් ද කිසෙයින් පුන පුනා විශෙෂ කෙරෙම් ද කිසෙසින් වෙළුම කෙරෙම් ද කිසෙයින් (මාගේ) වෙළුම හරිම ද කෙසේ (වාදහ) සිඳිම් ද කෙසේ මඩුලු කෙරෙම් දැයි මෙසේ වාදකථාවෙන් පෙර මැ සැසා ඇතියේ ගැටෙනුයේ වේ නුයි 'පසංසම්චණ ටිනිඝාති හොති' යනු වේ.

අපාසදසමං පන මඬකු හොති – පිරිස්වැසි වූ පිරිවර වූ කාරුණික වූ යම් පුශ්නවීමංසකයෝ වෙත් ද ඔවුහු බැහැර කොරෙහි: 'අනීයෙන් බැහැර ව කියන ලද 'යි අළුයෙන් බැහැර කෙරෙති. 'බාඤජන් රභිත ව කියන ලදු'යි බාසඥානයෙන් බැහැර කෙරෙහි. 'අම්වාසඥාන රහිතිව කියන ලද 'සි අච්චාසඥානයෙන් බැහැර කෙරෙනි. 'තා විසින් අළුීය වදරවා එලවන ලද. තා විසින් බෳඤානය වරදවා තබන ලද. තා විසින් අනීවාඤානය වරදවා එලවන ලද. හබන ලද. හා විසින් නිගුනය නො කරන ලද. තා විසින් පිළියම් (ලබ්බිය පිහිටුමීම) වරදවා කරන ලද. විශෙෂය තා විසින් නො කරන ලද. පුතිවිශෙෂය තා විසින් වරදවා කරන ලද. වෙඑම තා විසින් නො කරන ලද. වෙඑම් හැරිම තා විසින් වරදවා කරන ලද. වාද සිඳුම තා විසින් නො කරන ලද. මණු ඔලය නා වසින් වරදවා කරන ලද. වීමම ව කියන ලද, වරදවා කියන ලද, වරදවා බණන ලද, චරදවා විසඳන ලද, චරදවා උසුරුවන ලද, විරූපව කියන ලද සි බැහැර කෙරෙන්. **අපාසදසමං පන මඹතු හොති** - බැහැර කළ කල්හි මතු වෙයි. පෙඑනෙන් ගැටුනෙ වහාගිත වූයේ දෙුමනස් වූයේ වේ නුයි

නි පැය සො කුපෘති රනිමෙයි - නිතුයෙන් ගතිංයෙන් අපකිෂීනියෙන් අගුණ වැඩිමෙන් කිපෙයි, වසාපාදයට පැමිණෙයි, (කොපයෙන්) තද බවට පැමිණෙයි. කොපයන් දොෂයත් නො සතුටත් පහළ කෙරේ නුයි 'නිතුය සො කුපෘති' යනු වේ. රනිමෙසි - රතුය (~අතර) සොයනුයේ සිදුරු සොයනුයේ දෙෂය සොයනුයේ පැකුළුම සොයනුයේ හිලිහුම සොයනුයේ ගැටුම සොයනුයේ විවරය සොයනුයේ නුයි 'නිතුය සො කුපෘති රනිමෙසී' යනු වේ.

එයින් වදලහ බුදුහු:

"සුලංකතා කිථායං - පෙ - කුපතත් රාබාමෙහි"යි.

යම්සා වාදං පරිතිනමානු අපාසදං¹ පඤක**ීමංසකා සෙ,** පරිදෙමනී සොමති සීනවාදෙ, උපම්මතා මනති අනුදසුනාති.

යමයස වාදං පරිනිනාමානුති – යං අසා²වාදං සිනං නිසිනං පරිසීනං පරිභාපිතං න පරිපූරිතං එවමාහංසු එවං කථෙනති එවං භණනති එවං දීපයනති එවං වොහරනත්ති 'යමසය වාදං පරිහිතමානු.'

අපාසදා පඤනවීමා සභා මෙසති - යෙ තෙ පඤනවීමංසකා පරිසා පාරිසජජා පාසාරිකා³ තෙ අපසාදෙනති: 'අප්ථාපගතං හණ්ත නති අපාතෝ අපසාදෙනති. 'බාඤජනාපගතං හණ්ත නති' 'බාඤජනතො අපසාදෙනති. 'අප්ථානඤජනාපගතං හණ්ත 'නති අප්ථානඤජනතො අපසා-දෙනති. 'අපේථා තෙ දුනතීතො. බාඤජනං තෙ දුරොෂීතං. අප්ථානඤජනං දුකතීතං දුරෝපිතං. නිශානෝ තෙ අසාතො. පට්කාමමං තෙ දුකකාතං. විෂසසො තෙ අසානෝ. පට්විසෙසො තෙ දුකකාතො. ආවේඩියා තෙ අසාතා. නිබෝසීයා තෙ දුකකාතා, ඡේදෙ තෙ අසාතෝ, මණ්ඩලං තෙ දුකකාතං, විසමං කාපිතා⁴ දුකකාපිතං දුබහණිනං දුලෙපිතං දුරුතතං දුබහාසිතනති අපහරනතීති - 'අපාසදං පඤතාවීමංසකා පෙ.'

පරිදෙවති සොචති නිනවාදෙ, නි-'පරිදෙවතිනි' 'අඤඤං මයා ආචජරිතං, අඥඤං චිනතිතං, අඤඤං උපධාරිතං, අඤඤං උපසික්ඛිතං, අඤඤං උපලකාබිතං, සො මහාපතකබා මහාපරිසෝ මහාපරිවාරෝ. පරිසා'යං වගගා න සමඟාා. සමඟාය පරිසාය හෙතු කථාසලලාපො. පුන හඤ්ඩිසාමී'ති§ හා එවරුපා වාචා පලාපො පිපාලාපො ලාලපොා ලාලපානා⁶ ලාලපටිතතතනකි⁷ ບຽງເວນີ. ອອາອິໝີນີ້ 'ນະສ ອັດມານີ້ ສະອີນີ້, 'ອິດໝາ ບໍ່ມີອັດການີ້ සොවති. 'තසා ලාහො'ති සොවති. 'මගහා අලාහෝති සොවති. 'තසා ගසො'ති කොචනි. 'මගතං අයභො'නි තොවති. 'තසස පසංසා'ති සොවති. 'මයකං නියැ'ති සොවනි; 'තසස සුබ'නති සොවති; 'මයකං දූකක'නති සොවති. 'සො සකකෘතා ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො ලාභී විවරපිණ්ඩ පංතසෙනාසන හිලාන පාච්චය හෙස ජජපරික්ඛාරානං. අහමසම අසකකතො අගරැකතො අමාතිකො අපුජිතො අනපවනො න ලාභී මීවරපිණ්ඩ පාත සෙනා සන ගිලාන පාවචා ගොස ජජ පරි සඛාරාන' නති සොවති කිලමති පරිෂදවති උරතතාළිං කඤති සමෛානං ආපජාතිනි පරිදෙවනි ແມ່ຍສີ.' ພົ່ມຍາຍເຈົ້າ - ພິນຍາເຊ ບຽສີກຍາເຊ ບຽນນອນຍາເຊ ມ පරිපූරවාදෙනි 'පරිදෙවති සොවකි සීනවාදෙ.'

- 1. අපාහතං සිමු II. මජසං, PTS, 2. තාසං මනුප. 3. පසාදනීනා ස.
- 4. විසම්කථං සිමු. II. 5. හඤාඤිකාමිනි සිමු. II සජියසාමිනි මනුප. හිණිකාරීති - සි. 6. ලාලපපායනා - සිමු. /1 මජයං, PTS 7. ලාලපපායිතනහනයි - සිමූ II. මජ

8 - 4

යම් හෙයකින් ඔහුගේ වාදය පුත්නවීමංසකයෝ හින වූයේ බැහැර කරන ලදගි කියන් ද, (එහෙයින්) පිරිහුණු වාද ඇති හෙතෙම 'වාදයෙන් මා ඉක්මැ ගියේ යැ'යි වැලැපෙයි ශොක කෙරෙයි තතනන්තේ යි.

යමසා වාදං පරිගිනමානු - යම් සෙයකීන් ඔහුනේ වාදය ගීනයැ නිහින යැ පරිහින යැ පිරිහෙලන ලද නො පුරන ලදයි මෙසේ පවසනි මෙසේ කියනි මෙසේ බෙණෙනි, මෙසේ දක්වනි මෙසේ වහරත් නුළු 'ගමසා වාදං පරිගිනමානු' යනු වේ.

අපාසදං පකුතවීමංසකා සෙ - පිරිස් වැයිවූ පිරිවර වූ කාරුණික වූ යම පුශ්නවීමංසකයෝ වෙත් ද, ඔවුහු බැහැර කෙරෙනි: 'අනී රහිත ව කියන ලද'යි අනීකෙන් බැහැර කෙරෙනි. 'බාඤජන රහිත ව කියන ලද'යි බාඤජනයෙන් බැහැර කෙරෙනි. 'අනීවාඤජන රහිත ව කියන ලද'යි ඉනිකඤ්තයෙන් බැහැර කෙරෙනි, 'අනීය තා විසින් වරදවා එළුමන ලද, බාඤජනය තා විසින් වරදවා තබන ලද, අනීවාඤජනය තා විසින් වරදවා කියන ලද තබන ලද, නිශුනය තා විසින් නො කරන ලද, පුනිකමීය තා විසින් වරදවා කරන ලද, විශෙෂය තා විසින් නො කරන ලද, පුනිවිශෙෂය තා විසින් වරදවා කරන ලද, වෙළුම තා විසින් නො කරන ලද, වෙලුම හැරීම තා විසින් වරදවා කරන ලද, වාදපේණය තා විසින් නො කරන ලද, වාදමණකලය තා විසින් වරදවා කරන ලද, මහම ව කියන ලද, වරදවා කියන ලද, වරදවා බණය ලද, වරදවා විසඳන ලද, වරදවා උසුරුවන ලද, විරූප කොට කියන ලද'යි බැහැර කෙරෙන් නුයි 'අපාඤදං පඤාවීමංසකා හේ යනු වේ.

පරිදෙවකි සොවති ඕනවාදෙ, - 'පරිදෙවති' යනු: 'අන් කරුණක් මා විසින් (සිතට) නතු කරන ලද, අනෙකක් සිතන ලද, අනෙකක් විමසන ලද, අනෙකක් ගික්මෙන ලද, අනෙකක් සලකන ලද. ගේ මසාපක්ෂ ຊເතີຜ໌ ພະ, මහපිරිස් අເතියේ ພະ, මහපිරිවර අເතියේ ພະ. මෝ පිරිස වගී වූ යැ. සමගි තො මේ. සමගි පිරිස හෙතු කොට කථාසංලාපය වෙයි. නැවත බිදින්නෙම්' මෛදු වූ යම් වචනය පුලාපය විපුලාපය පුත පුතා ලපනය ලපනාකාරය ලපතා කළ බව නුයි 'පරිදෙවක්' යනු වේ. සොවත් - 'ඔහුට ජය යැ'යි ශොක කෙරෙයි, 'මට පරාජය යැ'යි ශොක කෙරෙයි, 'ඔහුට ලාහ යැ'යි සොව්, 'මට අලාහ යැ'යි සොව්, 'ඔහුට කින්නිය යැ'යි සො3, 'මට අපකීනීහිය යැ'යි සොවි, 'ඔහුට පුශංසාව ය'යි සොව, 'මට නිනුව යැ'යි පොව, 'ඔහුට සැප යැ'යි සොව්, 'මට දුකැ'යි සොව් 'තෙතෙම සත්කාර කරන ලද ගරු කරන ලද බුහුමන් කරන ලද පුදන ලද සලසාන ලද චීවරපිණාපාතසෙනාසන හිලන්පසබෙහෙත් පිරිකර ලබන සුලු යැ, මම අසන්කෘතයෙම අගරුකෘතයෙම අමානිතයෙම අපූජිතයෙම් අත්පවිතයෙම් චීවරපිණ්ඩපාතසෙතායන ශිලන්පසබෙතෙත් පිරිකර නො ලැබෙම්' ශොක කෙරෙයි, වෙහෙසෙයි වැලැපෙයි ලෙහි පැහැර හඩයි මූලාවට පැමිණේ නුයි 'පරිදෙවති සොවක්' යනු වේ. හිනවාදේ - හිතවාද ඇතියේ නිහිනව ද ඇතියේ පරිසිණවාද ඇතියේ පිරිහෙළු වාද ඇතියේ නො පිරුණු වාද ඇතියේ නුසි 'පරිදෙවක් සෙ.වනී තීනවාදෙ' යනු වේ.

උපවිවනා මනති අනුතුනාතිහි - 'සෝ මං වාදෙන වාදං අවිවනා උජිවිවනා අතිකකනෙතා සමනිකකනෙතා මිතිවනෙතා'ත් එවමප් උපවෙනා මනති; අථා 'මං වාදෙන වාදං අතිතමිනිතා අරොකාතාරිනිා පරිසාදිසිනා මදදසිනා මරති මතරත ඉරිසයි වනතති පාලෙති යපෙති සාපෙනී'ති එවීපි උපවෙනා මනති; අනුතුනාති වුවනි වාවා පලාපො වීපාලාපො ලාලපො ලාලපානා ලාලපරිතනකෙනි 'උපවටනා මනත් අනුතුනාත්.'

තෙනාන හගවා:

"ගමසස වාදං පරිතිතමානු අපාෂදං පසැහරීමංසකා අස, පරිදෙවනි සොවති තිනවාදෙ උපදාවනා මහති අනුදුකාකී"ති,

8 - 5

එනෙ විවාද සමණොසු ජාතා එතෙසු උගඹාති නිඹාති හොති, එතමපි දිසවා විරමේ කථොජජං ත හසැඤද පළු පුළු පසංසලාතා.

ස්තේ විවාද, සමගෙයසු ජාතාති – 'සමණා'ති යෙ සොම ඉතො බහිදා පරිබොජූපහතා¹ පරිබොජසමාපතතා.² එතෙ දිව්යීකලහා දිව්යීහණාතා දිවයිමහාහා දිව්යීම්මාදා දිව්යීමෙබහා සමණොසු ජාතා සාඤ්භතා නිබනතා අභිනිබනතතා පාදාභූතානි 'එතෙ විවාදා සමණොසු ජාතා.'

එහෙසු උශකාති නිෂාති කොතිනි - ජයපරාජයෝ හොති, ලානා-ලාවහා හොති, යසායනයා නොති, නිශූපසංසා හොති, සුබදුකබං නොති, සෝමනයාදෝමනයකං නොති, ඉවසානිටයිං හොති, අනුනයපරිසං නොති, උශකාතිතායිකතිතං³ තොති, අනුරෝධමරොබො හොති, ජයෙන විතනං උශකාතිතා හොති, පරාජයෙන විතතං නිකාතිතං හොති, ලාවෙනත විතතං උශකාතිතං නොති, අලාවෙන විතතං නිකාතිතං හොති, යසෙන විතතං උශකාතිතං නොති, අයසෙන විතතං නිකාතිතං හොති, පසංසාය විතතං උශකාතිතං නොති, අයසෙන විතතං නිකාතිතං හොති, පසංසාය විතතං උශකාතිතං නොති, නිශූශ විතතං නිකාතිතං හොති, පසංසාය විතතං උශකාතිතං තොති, සිමකක විතතං නිකාතිතං හොති, සුබෙන විතතං උශකාතිතං තොති, දුකකෙන විතතං නිකාතිතං හොති, සුබෙන විතතං උශකාතිතං තොති, දුකකෙන විතතං නිකාතිතං හොති, සහති, සොතිනයා විතතං උශකාතිතං හොති, දෙමනාසෙක විතතං නිසාතිතං තොතිනි 'එතෙයු උශකාති නිකාති තොති.'

එතමයි දිනවා විරාව කාරේඛ්රත් - 'එතමයි'කි එහා ආදීනවං දිසවා පසයිනා කුලයිනා තීරයිනා විහාවයිනා විහුතා කනා දිටයි-කලමහසු දිටයිහණකතෙය දිටයිමහාමහසු දිටයිමවාදෙසු දිටයීමෙධපහසුකි එහමයි දියවා; විරාව කාරේඛ්රා - 'හාථෝරාං' වුවවනි කලහො හණකතා විහානෝ විවාදේ මෙබහං. අථවා, කාර්ථාර්රා වුවවනි කලහෝ හණකතා විහානෝ විවාදේ මෙබහං. අථවා, කාර්ථාර්රා දුවවනි කලහෝ කාරේක්, කරෝරා හ කාරේක්, කලහා හ කාරේක්, හණකතා හ කාරේක්, විහානා හ කාරේක්, කිවාදං න කරේක්, හණකතා හ කාරේක්, විහානා නිසාවංදීමෙකිහා පරිසහත්, විනෝදේක් බහන්වා කරේක් අන්නාවං ගමෙකිය, කලහනණකින් කරේක්, විනෝදේක් බහන්වා කරේක් අන්නාවං ගමේක්, කලහනණකින් කරීනානාමටාදීමෙබහා ආරදාන් හිරිනා, පට්මර්තා නිකාමනතා නිසාමරා විරාහන දිනම කරේක්.

^{1.} පරිබ්බුජුපහතා - ඔජසං. 2. පරිබ්බාසමාපතතා - මජසං. පරිබ්බාජසාසමාපතතා - PTS. ම. දශසානීන්ගෝ - PTS. 4. උරාණතියා - සතා. 5. විපපමුගතතා - සි.

උපවවනා මහති අනුතුයිනාති - 'හෙතෙම මා වාදයෙන් වාදය ඉක්මැගියේ යෑ අතිශයින් ඉන්මැ ශිෂයයැ ඉක්මැවූයේ යෑ අතිශයින් ඉක්මැවූයේයැ පස කොළේ යැ'යි මෙසේන් 'උපවඩනා මං'යි; නොහොත් 'මා වාදහන් වාදය යට කොට වතුරුවා අල්වාගෙන මැඩැගෙන හැසිරෙයි වෙසෙයි ඉරියවූ පවත්වයි වැපෙසි පාලන යපන යාපනය කොරේ නුයි මෙසේන් 'උපවෙහා මං' යී. අනුතුයිනාත් – බෙහෝයි, (මෙබදු වූ) වචනය පලාපය විපලාපය ලපනය ලපනය කල බව නුයි 'උපවඩනා මනත් අතුන්නාත්' යනු ඉව,

එයින් වදලන බුදුනු:

''යමයය වාදං -පෙ- උපවවතා මතති අනුපදුණා බ්'' බී.

8 - 5

තෙල දූෂට්මවාදයෝ බාහෘ පරිවුාජකයන් කෙරෙහි උපන්නාසුය. තෙල වාදමෂයෙහි (ජය-පරාජයාදි වශයෙන්) අඩුගුන නිගුහ ද වෙයි. මේ ආදීතවය ද දක කලහය දුරු කරන්නේය. පුශංසා ලාහයෙන් අතෘ වූ අඩායෙක් මෙහි නැති නෙයිනි.

එනෙ විදිාද, සමනෛස ජාතා - 'සමණ' යනු වේ ශාසනයෙන් බැහැර පිරිවැජ බවට එළැඹි, පිරිවැජි බවට පැමිණි යම් කිසි කෙනෙකි. තෙල දුෂටිකලහයෝ දුෂටිහණ්ඩනයෝ දුෂටිමහතයෝ දුෂටිදිවාදයෝ දුෂටිමෙබගයෝ පරිවාජකශුමණයන් කොරෙහි උපත්නාහු මොනෙවට උපත්නාහු නිපත්නාහු වෙසෙයින් නිපත්නානු පහළ වූවානු නුසි 'එතෙ විවාද සමණෝසු ජාතා' යනු වේ.

එහෙස දුනකානි නිසානි කොති - ජය පරාජය වෙයි, ලාහඅලාහ-යශස් අයනස් - නිසු පුෂාංසා - සුබ දුමෙ - සොම්තස් දෙම්නස් - ඉවෙ අනිමට - සෙනන කොප - අනුඉහ නිඉත - අනුනය කොප වෙයි. ජය කෙතු කොට සිත අනුගාහිත වෙයි, පරාජය නෙතු කොට සිත නිගාභීත වෙයි. ලාතයෙන් සිත අනුගාහිත වෙයි, අලාහයෙන් නිගාහිත වෙයි. යශසින් සිත අනුගාහිත වෙයි, අයනයින් නිගාහිත වෙයි. පුශාංසාවෙන් සිත අනුගාහිත වෙයි, නිසැවෙන් නිගාහිත වෙයි. සැපයෙන් සිත අනුගාහිත වෙයි, දුකින් නිගාහිත වෙයි. සැපයෙන් සිත අනුගාහිත වෙයි, දුකින් නිගාහිත වෙයි. සොම්නයින් සිත අනුගාහිත වෙයි. දෙම්නසින් නිගාහිත වෙයි. උනනතියෙන් සිත අනුගාහිත වෙයි, අවනති-යෙන් සිත නිශාහිත වේ නුයි 'එතෙසු උගසාන් නිසානි හොති' යනු වේ.

එතමට දියා විරා කර්ගන්න - 'එතමයි' යනු: දෙවේකලහයන්හි දෙවෙනණයනයන්හි දෙවේමිහනයන්හි දෙවේමවාදයන්හි දෙවේමෙබහයන්හි තෙල ආදීතවය දක බලා තුලනය කොට තීරණය කොට පිහාවනය කොට විහුත කොට නුයි- 'එතමයි දිසා' යනු වේ. විරාම කාරෝජනය කොට පිහාවනය කොට විහුත කොට නුයි- 'එතමයි දිසා' යනු වේ. විරාම කාරෝජනය කොවෙන්නේ කොලහය ඔබරය පිහුතය විවාදය මෙබහය කියනු ලැබෙයි. තොහොත් කාරෝජන යනු: තෙද රතික වූ මේ කථාව යැ. ඒ නිසෝජ වූ කථාව තො කරන්නේ යැ කලනය නො කරන්නේ යැ ඔබරය නොකරන්නේ යැ විහුහය නො කරන්නේ යැ විවාදය නොකරන්නේ යැ මෙබහය නො කරන්නේ යැ කලහනණයත් විවාදය නොකරන්නේ යැ මෙබහය නො කරන්නේ යැ කලහනණයත් පිහදු නොකරන්නේ යැ මෙබහය නො කරන්නේ යැ කලහනණයත් ඉතිබාදීමෙබහනයන් දුරු වන්නේ යැ වෙන් විය වෙනෙ-සින් වෙන් වූයේ නික්මුණේ නික්මැතියේ විපුසුකත වූයේ විසංසුකත වූයේ විගතමයකිද කළ සතින් යුකත ව වාසය කරන්නේ නුයි 'එතමයි දිසා වරාම කරොජනේ' යනු වේ. නහදාකුදදන් පමංකලානාති – පසංසලාතා අදෙකු, අපෙති තතම අතතතෝ වා පරතෝ වා උතශතෝ වා දිට්ඨබම්මකො වා අපේත සමපරාධිකො වා අපේත උතතාතො වා අතේත ගමනීරො වා අපේත ශුෂලනා වා අපේත පට්චක්ෂනතා වා අපේත කෙසෙනා වා අපේත නීතෝ වා අපේත අනවජෝ වා අපේත නිකක්ෂලසො වා අපේත වොදානො වා අපේත පරමජෝ වා නතම ක සනකු න සංවිරාරනක නූපලබහනත් කු 'න හදාකුදුළත් හමු පුළුංකුලානා,'

තෙතාහ ආගවා;

"එතෙ විවාද සම්නෝස ජාතෘ එතෙසු උශකාතීතිකාති හොති, එතුමපි දිසාා විරමෙ කථොජජං නතඤඤදත්'ත් පසංසලාතා''ති.

8 - 6

පසංශිතෝ වා පත තත් හොත් අක්ඛාය ළාදං පරිසාය මරෝක, සො තං හසත්¹ උනතමතිවව² තෙන පපපුයා³ තමත්ං යථාමතෝ අහු.

පසංසිතෝ වා පහ තළු හොතිති – 'තඳවා'ති සකාය දිටසීයා සකාය බනතියා සකාය රුවියා සකාය ලදඩියා පසංසිතෝ ථොමිතෝ කීතතිතෝ වණණ්තා හොතීනි 'පසංසිතෝ වා පත තඳව හොති.'

අකබාය වාදං පරිසාය මජෙකාති - බතතියපරිසාය වා බාහමණ-පරිසාය වා ගහපතිපරිසාය වා සමණපරිසාය වා මජෙක අතතනො වාදං අකබාය ආවිකඛිණා අනුවාදං අකඛාය ආවිකඛිණා ථමහයිණා බැහයිණා දීපයිණා ජොතයිණා වොහරිණා පරිගණගිණාත් 'අකඛාය වාදං පරිසාය මජෙක.'

සො තං හසති උතනමතිවී තෙනාති – සො තෙන ජයතෙන තුටේඨා තොති තටේඨා උතටේඨා අතතමනො පරිපුණණසංකපො; අථවා දනතාටිදංසකං තසමාතො සො හසති. උනතාමතිවීම තෙනාති – සො තෙන ජයතෙවන උනතතො හොති. උනතමො බජො සමපගොතො කෙතුකමාතා චිතතසාන් 'සො තං හසති උනතමතිවීව තෙන.'

පපසුභා තමස්ථං යෝමනො අහූති – 'තං ජයත්ථං 'පපසුයා පාසුණිනා අධිගන්තා විණිනා පටිලතිනා; යථාමනො අහූති යථාමනො අහු යථා– විතෙතා අහු යථාසංකපො අහු යථාවිණැඤගේං අහූති – පපසුයා තමන්ථං යථාමනො අහු.'

තෙතාන හගවා:

"පසංසිතෝ වා පත තුළු හොති අක්ඛාය වාදං පරිසාය මිජෙකි, සො තං හසති උහතමතිවව තෙත පපසුගා³ තම්ළුං යථාමතො අනූ"ති

1. ඉතා හතාත් - මජකං, PTS. 2. උභාගානි ව - මජකං. \$. සම්පුයා - සාපාච්. 2) හබැදැදරා 'පම පාංසලාභා - පුශංසාලාහගෙන් අතා වූ අනිගෙක් තැති: ආත්මානීගෙක් හෝ පරානීයෙක් හෝ උහයානීයෙක් හෝ දුවෙබාර්ෂිකානීයෙක් හෝ සාමපරායිකානීයෙක් හෝ තො හැඹුරු අනී යෙක් හෝ ගැඹුරු අනීයෙක් හෝ සැහැවුණු අනීගෙක් හෝ අපුකට අනීගයක් හෝ ගැඹුරු අනීයෙක් හෝ සැහැවුණු අනීගෙක් හෝ අපුකට අනීගයක් හෝ තොයානීයෙක් හෝ නීතානීයෙක් හෝ අනවදා නීයෙක් හෝ තිකෙලශානීයෙක් හෝ පරිශුඥානීයෙක් හෝ පරමානීයෙක් හෝ තැති, කො වෙති, විදුමාන නො ඉවති, නො ලැබෙක් නුයි 'ත සඤඤද පර් පු පසංසලාහා' හනු වේ.

එයිත් වද්ලහ බුදුහු:

"එතෙ විවාද - පෙ- න හඤඤදසර්පම් පසංසලාතා" යි.

8 - 8

තවද (යමෙක්) ඒ සවකිය ලබ්යියෙහි පසස්නා ලදුයේ හෝ වේ ද, හෙතෙම පිරිස් මැද ඒ දුප්ටිාදය පුකාශ කොට ඒ ජයාඵීයට පැමිණ සිත් සේ වූ නෙයින් ඒ ජයනෙතුයෙන් (දත් විදහා) සිනා සෙයි. යළි උඩගු වේ.

පසංසිතෝ වා පත තළු හොති – 'තුළු' යනු: සවකීය දුෂ්ටියෙහි කැමැත්තෙහි රුචියෙහි සවකීය ලබ්බියෙහි පසස්නා ලදුයේ සතුති කරන ලදුයේ කිරීතානය කරන ලදුයේ වණ්තා කරන ලදුයේ වේ නුයි 'පසංසිතෝ වා පන තුළු හොති' යනු වේ.

අකබාය වාදං පරිසාය මජෙක – සැත්පිරිස් හෝ බමුණුපිරිස් හෝ ගැහැවිපිරිස් හෝ මතණපිරිස් හෝ මැද තමාගේ වාදය කියා පුසාශ කොට අනුවෘදය කියා පුසාහ කොට පුරා වඩා දක්වා බබුළුවා වෘවහාර කොට පරිගුනණය කොට නුයි 'අකබාය වාදං පරිසාය මජෙකි' යනු වේ.

යො තං හසනි උනනමනිදිව තෙන - නෙතෙම ඒ ජයානීයෙන් තුටු වූයේ හටු වූයේ පහටු වූයේ සතුටුසින් ඇතියේ පිරිපුත් අදහස් ඇතියේ නොහොත් දක් විදහා සෙමින් හේ සිතා සෙයි. උනනමනිවව තෙන - හෙතෙම ඒ ජයානීයෙන් උඹතු වෙයි, තැතුණේ බවජයක් මෙන් වූයේ ඔසවාහන් සිතැතියේ විතනකාගේ කෙතුකමාතාව නුයි 'සො තං හසනි උනතමනිවට තෙන' යනු වේ.

පාපුයා තමළුවං යෝමනෝ අනු - ඒ ජයානීයට පැමිණ සපැමණ අධිගමය කොට ලැබ පුතිලාහ කොට; යථාමනෝ අනු - සින් සේ විය, යථාවිතන විය, යථාසංකලප විය යථාවිඥන වූයේ නුයි 'පළපුයා තමළුවං යථාමනො අනු' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''පසංශිතෝ වා පන -දෙ- පපපුයා තමසුවං යථාමනො අනු'' යි.

8 - 7

යා උතානකි සාසස විඝාතභූම ອາການີ້ອາກາ ຍຽຍກ¹ ບອກແລາ, එතමපි දිසවා න විවාදයෙථ ත හි තෙන සුදුඩිං කුසලා වදනසි.

c) උනතති සාසස විශාතභූමිති - 'සා'ති සා උනතමො බජො සම්පහොගො කෙදාකමාතා චිතතුණාති යා උනාන්; සාසිස විෂාතඅමිනි සා තාකා විසාන්තුම් උපසානසම් පිලනසුම් ඝටටනහුම් උපදාවසුම් උටසාහානාමත් - 'උනනත් සාසාස විතානභූමි.'

මාතානිමානං වදනේ අනෙසොනි - සො පුඟාලො මානං ව වදති, අතිමානං ව වදනීති - 'මානාත්මානං වදතෙ පනෙසො.'

එනු 25 දිස්වා න විවාදියෙථාති – එතං අංදීනවං දිස්වා පස්සිතා තුලයිනිා තීරයිනා විහාවයිනිා විභූතං කුණා දිව්යිකලනෙසු දිව්යි-භණ්ඩනෙනු දිවසී මහතතෙසු දිවසි විවැදෙසු දිවසීමේ බගෙසුනි – එනමපි දිසවා; හ විවාදියෙථාන - න කලහං කරෙයා, න හණ්ඩනං කරෙයා, න විශ්ශාහං කාටරයා, න විචාදං කරෙයා, න මේඛගං කරෙයා, කලහ-භණ්ඩනවිගානවිවාදමේඩගං ජහෙයා විනොදෙයා බැනතිං කරෙයා අනාාවං ගමෙයා. කලසහණඩනවීහාවිවාදමෙධගා ආරතෝ අසස පිරතො පට්චීරතෝ නිකාබනෙතා නිසාගො විපාසුනොහා විසැකුකුතෙතා විමරියාදී-කතෙන වෙතසා විහරෙයාත් 'එතුවයි දිසවා න විවාදිගෙථ.'

න හි තෙන සුදබං කුසලා වදනතීති – 'කුසලා'ති ගෙ තෙ බනි.-කුසලා බාතුකුසලා අංගතනකු ලා පරිච්චසමු පාදකුසලා සතිපට්ඨාන-කුසලා සම්මපාධානකුසලා ඉද්ධිපාදකුසලා ඉණියකුසලා බලකුසලා බොජඣඞනකුසලා මගනකුසලා ඵලකුසලා නිබබානකුසලා දිට්ඩිකලහෙන දිට්සී හණ්ඩනෙත දිට්සී විභාගෙන දිට්සී විවාදෙන දිට්සී මේඛගෙන සුද්ධිං වසුදුඩිං පරිසුදඩිං මූතතිං විමූතතිං පරිමූතතිං න වදනකි, න කථෙනති, න භණනනි න දීපයනති, ත වොහරතතීතී 'න හි තෙකු සුදුඩං කුසලා වදනකි.'

තෙතාහ හගුවා:

''යා උනතති සාසස විඝානභූමි මාතාතිමානුං වදතෙ පතෙසො, එතුමපි දිසවා න විවාදයෙථ න හි තෙත සදහිං කුසලා වදනහී"ති.

8 - 8

සූරෝ යථා රාජබාදය පුටෙඪා අතිගජාමෙති පට්සුරම්වරං, යෙනෙව සො තෙත පලෙහි සූර4 පුබෙබව තාහි ගදිදං ශුඛාග.

I. වරංත - සිමු. II. මනුප.
 2 චරතෙ - මනුප.

 3. වපසමූහොතා - සීමු II. PTS.
 4. සූරං - මනුප.

8 - 7

යම උතානනිය (~උඩසුබව) ක් වේද එය ඔහුට උපදුව භූමි වෙයි. යමු තෙතෙම මානය ද අතිමානය ද පවසයි. හෙල ආදීනවය ද දුක විවාද නො කරන්නේ යැ. සකඣාදියෙහි නිපුණයෝ ඒ දුෂටිවාදාදයන් ශුදායිය නො මැ කිසන්.

සා උනතානි ශාසය විශානතුම් – 'සා' යනු: යම්බදු උතතාමය බවජය තතා ගැනීම විතතායාගේ කෙතුසාමාතාව නුයි - යා උනතානි, 'යනු වේ. සාසය විෂානතුම් – ඒ (උඩසුව) ඔහුට විඝාතතුම් යැ උපසානතුම් යැ පෙලෙන බිම යැ ගැටෙන බිම යැ උපදුවතුම් යැ උපසාහීතුම් නුයි 'යා උනතානි සාසය විඝාතතුම්' යනු වේ.

මානානිමානා වදතෙ පනෙසො – ඒ පුද්ගල තෙම මාතය ද පවසයි අතිමාතය ද පවසා නුයි 'මානාතිමාතං වදතෙ පනෙසො' යනු වේ.

එතමයි දිසවා නා විවාදියෙථ – දෂ්ටිකලහයන්හි දුවේහණ්ඩන-දුවේ විශුහ – දුවේමවාද – දුවේමෙබශයන්හි තෙල ආදීතවය දක බලා තුලතය කොට තීරණය කොට විෂසා විභූත කොට නුයි 'එතුවයි දිසාං' යනු වේ.

හා විධාදියයට - කලහ නො කරන්නේ යැ, ඩබරය - විශුහය - විවාදය මෙබහය නො කරන්නේ යැ, කලහහණ්ඩනවිශුහවිවාදමෙබහය හරණේ යැ දුරු කරන්නේ යැ සන්හිඳුවන්නේ යැ- අනුඅභාවයට පමුණුවන්නේ යැ. කලහහණ්ඩාවීඉහරිවාදමමබහයෙන් දුරුවන්නේ යැ වෙන් වූයේ හාත්පසින් වෙන් වූයේ නික්මුණේ නික්මැ හිගේ නො යෙදුණෝ නො බැඳුණේ නො හිම කල සිනින් වෙසේ නුසි 'එතමයි දිසා න විවාදියෙථ' යනු වේ.

23 හි ෙතාන සුදඹං කුශලා වදනත් - 'කුසලා' යනු: යම සකනායන්හි නිපුණයෝ වෙත් ද, බාතු - අංශතන - පුතීතාසමුත්පංද සනිපටයාන - සමහක්පුඛාන - සෘදඹපංද - ඉන්දිය - බල - බොබාතිහ - මාගී - එල - නිව්දණයෙහි නිපුණයෝ වෙත් ද ඒ නිපුණයෝ දුවේකලහයෙන් දුවේ-හණධනයෙන් දුවේමහනයෙන් දුවේමවාදයෙන් දුවේමෙබහයෙන් ශුදඬය හණධනයෙන් දුවේමහනයෙන් දුවේමවාදයෙන් දුවේමෙබහයෙන් ශුදඬය හිගුදඹය - පරිශුදඹය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය නො පවසතී නොකියනි නො බෙනෙන් තො දක්වති වහවහාර නො කොරෙක්නුයි 'න හි හෙන සුදඹං කුයලා වදනති' යනු වේ.

එසින් වදලන බුදුහු:

"යා උනහති -පෙ- න ති තෙත සුදබං කුසලා වදනති" යි.

8 - 8

යම්සේ රාජනොජනයෙන් වැඩුණු ශූරයෙක් පතිමලලයා පතනුයේ ගථ්ජනා කෙරෙමින් ඒ ද, ශූරග, ඒ (තානේ) පතිශූර තෙනුම යම තැනෙක්හි ද (තෝ) එහි මැ පලායව. කලහ සඳහා යම කොලෙස් කෙනෙක් වෙත් නම් ඔහු පලමු මැ (බෝමුල්හි දී තැසූ නෙයින් මට) තැත. සූරෝ සථා රාජබාදය පුවේඨාති - 'සූරෝහි සූරෝ විරෝ විකකනෙතා අභිරු අවජිමහි අනුතාසි අපලායි; රාජබාදය පුවේඨාති රාජබාද නීයෙත රාජනොජ නියෙක පුවේඨා පොසිතො ආපාදිතෝ¹ වඩසිනොති 'සූරෝ සථා රාජබාදය පුවේඨා.'

අතිශාජ්රවෙති පටිසූරම්ච්ඡනති - සො ගැජනෙතා උශාජ්නෙතා අතිශාජ්නෙතා එති උපෙති උපගච්ඡති පටිසූරං පටිසුරිසං පටිසනතුං පටිමලලං ඉච්ඡනෙතා සාදියනෙතා පත්යනෙතා පිහයනෙතා අති-ගුජ්නෙතාත් 'අතිගජ්ජමෙනී පටිසුරම්ච්ඡං.'

යෙනෙව සො තෙන පලෙහි සූරාති - යෙනෙව සො දිවිසිගතිකො තෙන පලෙහි, නෙන වර², තෙන ගචර, තෙන අතිකකම. සො තුයහං පටිසූරො පටිපුරිසො පටිසනතු පටිමලෙලාති 'යෙනෙව සො තෙන පලෙහි සුරු'

පුමෙබ්බව නාපම ශදිදං සුධායාති - 'පුබොව බොයියා මූලෙ යෙ පටිසෙනිකරා කිලෙසා පටිලොමකරා පටිකණටකරා³ පටිපක්ඛකරා, තෙ තහි ක සනති ත සංවජරානති නූපලබහනති, පහිතා සමූචාරිතතා වූපසනතා පටිපපසාදධා අහබබුපපතකිකා සඳුණගතිතා දඩසා; යදිදං සුධායාති යදිදං යුදාපාය කලහනාය භණ්ඩනන්නය විශානත්ාය විවාද නාශ මේධගන්ඩායාති 'පුබොව නහා යදිදං යුධාය.'

තෙනාන භගවා:

"සූෂරා යථා රාජබාදාය පුවෙඪා අභිගණමෙහි පරිසූරම්චඡං, යෙනෙව සො තෙත පලෙහි සූර පුබෙබව නත් යදිදං යුඛායා"ති.

8 - 9

යෙ දිටසීමුංහායහ විවාදයනත්⁴ ඉදමෙව සවවනති ව වාදයනති,⁵ තෙ හිං වදසසු ත හි තෝබ අභි වාදමකි ජාතෙ පටිසෙනිකතතා.

යෙ දිවසිළගනයන විවාදයනතිති - යෙ ආාසවසිදිවසීගතානං අඤඤ-තරඤඤතරං දිවසීගතං ගතෙනා ගණගිනා උගාණගිනා පරාමසිනා අතිතිමසිනා විවාදයනති, කලහං කරොහති, හණහතං කරොනති, විභාතං කරොහති, විවාදං කරොහති, මෙබගං කරොහති: 'ත නිං ඉමං බමමමතයං ආජාතකයි. අහං ඉමං බමමමතයං ආජාතාම. කිං නිං ඉමං බමමමිතයං ආජාතිසසසි? මීවජාපටිපනෙතා නිමසි. අහමසම සමමාපටි-පනෙතා. සතිතං මේ. අසහිතං තෙ. පූරෙ විවනීයං පචණ අවව පචණ විවනීයං පුරේ අවව. ආමණණාම තෙ විපාරවතතාං. ආරෝතිතෝ තෙ වාදෙ. නිභාගතිතොසි. වර වාදපාමොකබාය. නිබෙබයේකි¹ වා සවේ පහොසීතී 'තෙ දිවසීමුහාගත විවාදයනති.'

1. අපාද්ගතා - මජසං. 2. වද - සිමු. I. 3. පටිහණ්ඩකරා - සිමු. (I. පටිකණ්ඩකරා - මනුප පටිකණ්ඩකකරා - මජයං. 4. ළවාදියහන් - සිමු II. PTS. 5. වාදියහන් - pTS.

- 6. අඩවණණං සිමු. II. මජයං. PTS. අවදිකතං මනුල.
- 7. නිරෝග සිටු II. නිදුමාරියි මිජසං. PTS.

සුරෝ යථා රාජබාද,ය සුවෙඨා - 'සුරෝ' යනු සුරු වූයේ විරු වූයේ විකුම ඇතියේ බියසුලු නො වූයේ නො තැතිගන්නේ උතාස රහිත වූයේ නො පැතයන සුලු වූයේ; රැජබාද,ය සුමෙඨා - රාජබාද,යෙන් රාජනොජායෙන් පුළුව පොෂණය කල පාලනය කළ වඞන ලදුයේ නුසි 'සුරෝ යථා රාජබාදය සුවෙඨා' යනු වෙ.

අභිශාජාජ වෙති පට් සූර විච්ඡං – හොතම ගජීන කෙරෙමන් උත්කට ගජිත කෙරෙමන් සිංහනාද කෙරෙමන් එයි පැමිණෙයි එලැඹෙයි, පත-ශූරයකු විරුදා පුරුෂයකු විරුදා ව සිටි සතුරකු පතිමලලයකු ඉස්නේ ඉවසනුගේ පතනුයේ කැමැතිවනුයේ අභිගජීන කරනුයේ නුයි 'අභිගජා-මෙති පට් සුරම්ච්ඡං, යනු වේ.

යෙනෙව සො තෙන පාලබි සූර - ඒ දශ්රියනික නොමේ යම තැනෙක්හි මැ වේ ද, එහි පලායව, එහි වදුව, එහි යව, එහි නික්මෙව, හේ තව ජුතිශූර යැ පුතිපුරුෂ යැ පුතිශනුැ යැ පුතිමලල වූයේ නුයි 'යෙනෙව සො තෙන පලෙහි සූර' යනු වේ.

පුමෙබව නැති සඳිදං සුඛාස – පෙර මැ බෝමුල්ගි දී පතිපකතොර වූ හානිකර වූ පතිකණටකර වූ පතිවරුදාකර වූ යම කෙලශ කෙනෙක් වෙක් ද ඔවුහු නැත නො වෙති විදැමාන නො වෙති නො ලැබෙත්; පුහිණ වූවාහු මුලසන් වූවාහු සන්හිදුණානු දුරලත ලද්දහු උපතට නුසුදුසු වූවාහු නුවණනික්තෙන් දවුණානුය; සඳිදං සිඹාස – යුදක සඳහා කලහ සඳහා ඔබර සඳහා විහුහ සඳහා විවාද සඳහා මෙබග සඳහා නුසි 'පුබොව නැති යදිදං සුඛාස' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

"සූරෝ යථා -පෙ- යදිදා සුඛාය" යි"

8 - 9

යම් කෙනෙක් (දෙසැට දිටු අතුරෙන්) එක්තරා දුෂ්ටියක් දුඞ්ව ගෙත විවාද කෙරෙත් ද, යළි මෙය මෑ සැබවැයි කියත් ද, තෝ ඔවුනට කිය, වාදයක් උපන් කල්හි පිරුදාඛකාරක වූ ඔහු මේ සස්නෙහි නැති හෙසිනි.

පෙ දිටසිමුකාශයන විවාදයනනි – යම් කෙනෙක් දෙසැට දිටු අතුරෙන් එක්තරා දුවෙයක් ගෙන ගුහණය කොට දුසිව ගෙන පරාමශීණය කොට අභිනිවෙශය කොට විවාද කෙරෙති, කලහ කොරෙති, සිබර කෙරෙති, විගත කොරෙති, පිරුදාවාද කෙරෙති, වෙබහ කෙරෙති: 'තෝ මෙ බමීටනය නො දන්නෙහි ය, මම මේ බමීටිනය දනිම, කීමැ නෝ මෙ බමීටනය දනි ද ? තෝ වරදවා පිළිපත්නෙහි ය, මම සමයක්පුතිපයන යෙම, මාගේ වවනය අනීසහිතය, තාගේ වවනය අනනීසංහිතය, පළමු කියැයුත්ත පසුව කිටුය, පසුව කියැයුත්ත පළමු කිටුය. තා විසන් ආච්ණි වූ දෙය (මාගේ වාදයට පැමණ) නැවැතිණ, තට (මෘ විසින්) දෙෂාරොපණය කරන ලද. නිහුහ කරන ලදුයෙහි දෙසින් මිදෙනු සඳහා පිළිතුරු සොයා යව. පොහොසත්හි නම් (මා තැගු දෙසින්) මිදෙව'යි 'නෙ දිවසීමුහායක විවාදයනත් යනු වේ.

පසු රසුනතන්දෙදසෙං

ඉඳීමෙව සට්වන්නි ව වාදයන්නීහි - 'සසාහෝ ලොකො, ඉදමෙව සට්ටං, මොෂකේඤ්ඤ'නති වාදයන්ති කෘථනති හණනන් දීපයන්නි වොහරනති, 'අසසානෝ ලොකො - පෙ - නේව හොති, න න හොති හථා-ගතෝ පරමාරණා ඉදීමෙව සට්ටං, මොෂමඤඤ'නති වාදයන්ති කථෙන්ති හණනති දීපයන්ති වොහරන්නී ' ඉදීමෙව සට්ටනති ව වාදයන්ති '

තෙ නිං වදසසු න හි තොරිඩ අපම වාදමයි ජාතො පම්සෙනි-කතානානි – තොනාං දිවසීනසිමක වදසසු වා වාදෙන වාදං විශාමතන විශාහං පටිකමෙමන පටිකමමං විසෙසෙන විෂෙසං පටිමිෂෙසෙන පටිමිසෙසං ආවෙසීයාය ආවෙසීයං කිබෙබයියාය නිබෙබයියාං ජෙදෙන ජේදං මණඩලෙන මණසිලං. තො කුයහං පටිසූර පටිපූරිස පටිසනතු පටිමලලාති හො කිං වදසසු; නහි කොරිඩ අපම වාදමහි ජාතෙ පටිමලොති හො කිං වදසසු; නහි කොරිඩ අපම වාදමහි ජාතෙ පටිමෙනේකානතාකි – වාදෙ ජාමත සඤපානෙ කිබෙනෙනා අභිනිමාතෙන පාතුනුතෙයෙව පටිෂෙන්කතනා පටිලොකොතතා පටිකණටකතනා පටි-පක්ඛකතනා කලනං කරෙයා, හණකානං කරෙයා, විශාහං කරෙයා, විවාදං කරෙයා, මේඛගං කරෙයා. තෙනස් න සනත් න සංවරයා, විවාදං කරෙයා, මේඛගං කරෙයා. තෙනස් න සනත් න සංවරයා නුපලබහනති, පහිතා සමුවජිතනා වූපසනතා පටිපාසකදධා අහබබුපතනතා සැණානිතා දඩසාති 'තෙ නිං වදසසු න හි තෙරබ අපම වාදමති ජාතෙ පටිසෙන්කතනා.'

තෙනාහ හගටා:

''නය දිටසීමුහායක විවාදයනති ඉදමෙව සමානති ව වාදයනති, තෙ හිං වදයසු න හි තෙ'බ අත් වාදමහි ජාතෙ පටිසෙනිකතකා''නි.

8 - 10

විසෙනි සැතිා පත යෙ වරනයි දිටයිති දිටයිං අපිරුජකිමානා, තෙසු තිං කිං ලහෞථා¹ පසුර යෙයි'බ නත්රී පරමූහානීතං.

විෂසනි කාවා පන ගෙ වරහන්ති - 'සෙනා වුවාති මාරයෙනා: කාගදුවාරිතං මාරසෙනා, දිමිදුවාරිතා මාරසෙනා, මනොදුවාරිතං මාරයෙනා, ලොහෝ² මාරයෙනා, දෙසො මාරසෙනා, මොහො මාරයෙනා, කොඩො මාරසෙනා, උපනාතෝ මාරසෙනා, මකකා පළාසො ඉසා කොඩො මාරසෙනා, උපනාතෝ මාරසෙනා, මකකා පළාසො ඉසා වෙරියං මාගා සායේගතං එමොහා සාරමෙකා මානෝ අතිමානො මදෙ පමාදෙ, සබෙබ කිලෙසා සබෝ දුවාරිතා සබෝ දරථා සබෝ පරිලාහා සබෝබ සනතාපා සබෝකුසලාතිසකාරා මාරසෙනා. වුතතං නෙතං හගවනා:

1. කිහුව ලතා ප - සිටු 11. සිං ලසෙප - මජයං. 2. ජනතං - 1418

ඉද වෙට සංචානක ව වාදය නත් - 'ලොකය ශාශවත යැ මෙය මැ සැබව, අනාය සිස් යැ'යි පවසති කියති බෙණෙනි දක්වති වාවසාර කෙරෙත්; 'ලොකය අශාශාවත යැ...සත්නිසා මරණින් මතු නො මැ වෙයි නො වන්නේ නො වෙයි, මේ මැ සැබව, අතාය මොස යැ'යි පවසති, කියති බෙණෙනි දක්වති වාවහාර කෙරෙත් නුයි 'ඉදමෙව සංචානති ව වාදයනති' යනු වේ.

තෙ වං වදසසු හා සිතෙබ අති වාදමති ජාතෙ පමණෙනිසාගතා-තෙම ඒ දම්ගත් සයන්ට වාදයෙන් වාදය මහගායෙන් මහත පමණෙනිසමයෙන් පතිකමීය විශෙෂයෙන් විශෙෂය පුතිවිශෙෂයෙන් පතිවිශෙෂය වෙළුමෙන් වෙළුම මිදුමෙන් මිදුම සිදුමෙන් සිදුම මණ්ඩලයෙන් මණ්ඩලය කියවු, ඔටුනු තට පතිශූර පතිපුරුෂ පතිශතා පතිම ලංකෝ වෙත් නුසි 'තෙ සමං වදයසු යනු වේ. හා හි තොඩ අති වාදමති ජාතෙ පමණෙනිසාහතා - වාදය උපත් කල්හි තටගත් කල්හි නිපන් කලහි වෙසෙසින් නිපන් කල්හි පහළවූ කල්හි මෑ වරුණා කාරක නෙම පතිලොමකත් හෙම පතිභණ්ඩකාරක තෙම පතිපසම කාරක තෙම කලහ කරන්නේ යැ, ඔබර කරන්නේ සැ, විශූහ කරන්නේ යැ, විවාද කරන්නේ යැ, මෙබහ කරන්නේ යි; ඒ (පුතිපසකොර) කෙලයයෝ නැත, නො වෙනි අවිදුමාන වෙත් නො ලැබෙන්; (ඔහු) පුතිණයෝ යෑ සමූචානනයෝ යෑ සන්හිදුණානුය, දුරලක ලද්දහු යැ උපතට නුසුදුසු වූවාහු යැ නුවණයින්නෙන් දුවුණාහු නුසි - 'තෙ නිං වදසසු න හි තොරා අති වාදමහි ජාතෙ පටිසෙනිකතතා' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

''ගෙ දිටසිමුගගයන -අප- පට්සෙනිභානකා'' යි.

8 - 10

තවද යම කෙනෙක් (කොලස්ථරාසනහ)වනසා දෙසැට දූපටියෙන් දූපටියකට අපිරුද්ධ වෙෂින් වෙසෙක් ද, මේ සස්නෙහි යම් කෙනකුත්ථ මේ පරම යයි දූහිව ගත්තා ලද්දක් නැක්තේ ද, පසුරය, නෝ ඒ රහතුත් කෙරෙහි කවර පුතිමලලයකු ලබන්නෙහි ද?

විෂසනි සානා පහ සෙ වරනති - මරසෙනහ 'සෙනා' ගසි කියනු ලැබෙයි, කාගදුගාරිනය මාරසෙනා යැ, වාන්දුගාරිතය මාරසෙනා යැ, මහොදුගාරිතා මාරසෙනා යැ, ලොහය මාරසෙනා යැ, දොහාන මාරසෙනා යැ, මොහය මාරසෙනා යැ, සොහාග මාරෙසනා යැ, උපනානය මාරසෙනා යැ, මකුබව මාරසෙනා යැ, සුගහාහය මාරසෙනා යැ, ඊනානා මාරසෙනා යැ, මකුබව මාරසෙනා යැ, සුගහාහය මාරසෙනා යැ, ඊනානා මාරසෙනා යැ, මකුබව මාරසෙනා යැ, සුගහාහය මාරසෙනා යැ, ඊනානා මාරසෙනා සැ, මකුබව මාරසෙනා යැ, සුගහාහය මාරසෙනා යැ, ඊනානා මාරසෙනා සැමානය මාරසෙනා යැ, සුගහාහය මාරසෙනා යැ, ඊනානා මාරසෙනා සැම සහතාපයෝ සියලු දකානලාතිසංස්කාරයෝ මාරසෙනා යි. මේ වදරන ලද මැය හාගාවන්හු වසින්: "කාමා තෙ පය්මා සෙනා දුතියා අරති වුවවති -පෙ-ජෙනා ව ලහතෙ සුඛනති."a

යතො වතුසි අරියමගොහි සබබා ව මාරසෙනා සබෛ ව පටිසෙනි-කරා කිලෙසා ඒතා ව පරාජිකාවා භඟාා විපාලුඟාා¹ පරම්වූබා තෙන වුදිවති ''මිසෙනි කතා''කි. **ශෙකි** – අරහනෙතා හිණාසවා; **වරන**තිති වරනති විහරනති ඉරීයනති වනෙතනති පාලෙනති යපෙනති යාපෙනතීකි 'විසෙනි කතා පන යෙ වරනති.'

දිටයිනි දිටබං අපිරුජකාමානාන් – සෙසං දවංසටයි දිටයිගතාන් පහිනාන් සමුච්ඡිනතාන් වූපසනතාන් පටිපාසසදධාන් අහබබුපාතන්කාන් සඳුණාගයිනා දඩසාන්, තෙ දිටයිනි දිටයිං අවිරුජකමානා අපාටිට්රුජකමානා අසට්ය– මානා අපාට්නඤඤමානා අපාටිහනමාතාන්* 'දිටයිහි දිටසීං අවිරුජකමානා.'

තෙසු ඩං කිං ලනෙඪා¹ පසුරාති – තෙසු අරහනෙතසු බිණාස– වෙසු කිං ලනෙඓා පටිසූරං පටිපුරිසං පටිසනතුං පටිමලලනති 'තෙසු තිං කිං ලනෙඵෝ¹ පසුරු'

යෙයි'බ නාපම පරමුගෘගතිතානති – යෙසං අරහනතානං බිණාසවානං ඉදං පරමං අගනං සෙටසං විසිවසං² පාමොකඛං උතානමං පවරනති ගතිතං පරාමවසං අභිනිවිටසං අජෙඣාසිතං අධිමුතතං නාපම න සනති ත සංවිජජනති නූපලබහනති, පහිතං සමුවාරිනතං වූපසනතං පටිපසෙසදඛං අහබබුපතත්කං *ස*ඳුණගතිතා දඩසනති – 'යෙසී'බ නාපම පරමුගාගතිතං.'

තෙනාහ භගවා:

"විසෙනි කළුා පන නෙ වරනති දිමයිහි දිවයිං අවරුජඣමංතා, තෙසු තිං කිං ලඉහමො¹ පසූර යෙසී'බ නත් පරමූගානීත"නති.

8 - 11

අර නිං පරිභාකකමාගමෝ³ මනසා දිට්යීගතානි චින්තයනෙකා, බොනෙක යුගං සමාග®මා⁴ නු හි නිං සකාබයි සමුදු යාතුවේ.

1. විපපලහණා - මනුල. 2. දිලසටයිං - P'TS. 3. මාගම - සිටු. 11. ආගමා - මජසං. PTS. 4. සමාගම - සිටු. 11.

සුකානනිපාත - පධානසුතත.

* සබ්බා පාත්රතාසු 'අපපටිනත මානා'නි දිසාස්,

මනාතිදේශපාලිය

පසූරසූතුණිදේශය. 241

 "කාමයේ තාගේ පළමුවැති සෙතාව ය, දෙවැන්නී අරතිශ සි කිශනු ලැබෙසි ..." (4-6 සුහුනිදේශය)

යම ගෙයකින් සතර ආයසීමාගීයෙන් සියලු මාරසෙනාවෝ ද සියලු පුතිපකාකර කෙලශයෝ ද ජයගන්නා ලද්දුහු පරදවන ලද්දුහු බිඳින ලද්දුහු නසන ලද්දුහු පරාබ්මුඛ කරන ලද්දුහු වෙත් ද, එහෙයින් 'විසෙනි කතිා, යී කියනු ලැබේ. යෙ යෙනු: අගීත් ක්ෂිණාසුවයෝ යැ; චරනති – හැසිරෙති, වෙසෙති ඉරියවූ පවත්වති වැවෙති පාලනය කෙරෙති යැපෙති යාපනය කෙරෙත් නුයි 'විසෙනි කතිා පත යෙ වරතති' යනු වේ.

දිටසීහි දිටසීං අව්රූජකාමානා - යම කෙතකාන් විසින් දෙසැට දුවේ-ගතයෝ පුහිණ කරන ලද්දනු සිඳින ලද්දනු සන්හිදුවන ලද්දනු දුරලත ලද්දනු උපතට අහවා කරන ලද්දනු ශූනාන්තියෙන් දවන ලද්දනු ද ඔහු (දෙසැට) දුවේනෙන් දුවේයකට අපිරුණි වන්නාහු දුඩ්ව නො ගන්නාහු තො හැටෙන්නාහු අපුතිහත වන්නාහු නුසි 'දීවසීහි දිවසීං අපිරුජකමානා' යනු වේ.

තොසු වෙං කිං ලහෙථො පසුර - ඒ අගිත් සම්ණාසුවයන් කෙරෙහි පුතිශූරයකු පුතිපුරුෂයකු විරුදඩ සතුරකු පුතිමලලයකු කිම ලබන්තෙහි ද යි 'තෙසු නිං කිං ලහෙථො පසුර' යනු වේ.

යෙයි'ඛ නැපුම පරමුගතනිතා – යම අඟින් සමණාසුව කෙනකුත්ට මේ පරම යැ අනු යැ ශෙෂස යැ විශිෂා යැ පාමොක් යැ උතුම යැ පුවර යැයි ගන්තා ලද පරාමශීතය කළ අභිතිවෙශ කළ අඛාවසිත අධිමුක්ත වූවක් තැක් ද තො වෙත් ද අවිදෑමාත වෙත් ද තො ලැබෙත් ද පුහිණ කරත ලද සමුවජිතන කරත ලද සත්ගිදුවත ලද දුරලත ලද අහවොත් තතා කරත ලද කුතාග්තීන් දවන ලද නුයි 'යෙසීබ නසුම පරමුගොනිතා' යනු වේ.

එයින් වදුලහ බුදුහු:

"විසෙති කළුා පත -පෙ- පරමුගශගිතං" යි.

8 - 11

තවද තෝ සිතින් දුෂටිගතයන් සිතමන් (මට ජය වේ අේ හෝයි ආදිය) විතකී කෙරෙමින් ආයෙහි. බුතකෙලශ වූ බුදුන් සමග යුග-ගුාහයට ආයෙහි. එතෙකුදුවක් තෝ සමීපයට පැමිණෙන්තට තො හැකි වන්නෙහි.

පසූ **ර**සු තතනි දෙද සො

අථ නවං පමනකකාමාශමොති - 'අථා' ති පදසාහි පදසංසභෝ පදපාරිපූරී අකඛරසමවායො බාණජනයිලිටස්තා පදනුපුබබනා නාමෙනං 'අථා'ති. පමතකකාමාශමොති - තකොකනෙනා පිතසෝකනෙනා සංක-පොනෙනා 'ජයො නු ඛෝ මේ හපිසාති පරාජයෝ නු ඛෝ මේ හමිසාති, කථං නිශෝහං කරිසාමේ? කථං පටිකමමං කරිසාමේ? කථං මිසෙසං කරිසාමේ? කථං පටිපිසෙසං කරිසාමේ? කථං අවෛසියං කරිසාමේ? කථං නිබෛසියං කරිසාමි? කථං ජෙදං කරිසාමේ? කථං මණකලං කරිසාමීනී එවං තකොකනෙනා පිතකොකනෙනා සංසාපෙනෙනා අගතොසි උපාගතොසි සමපතෙනාසි මයා අදබං සමාගතොසීනි 'අථ තිං පමතකාමාගමෝ.'

මනසා දිටසීනතානි විනතයනෙතාති – 'මතො'ති යං චිතතං මනො මාතසං හදයං පණුඹරං මතො මතායතනං මනිඤියං විකුඤුණං විකුඤුණකකණෝ තජජා මතොපිඤඤණබාතුa, චිතෙතන දිටසීං චිනෙතනෙතා විවිනෙතනෙතා 'සසසතෝ ලොකො'ති වා, 'අසසසතෝ ලොකො'ති වා –පෙ– 'නෙව හොති ත ත හොති තථානතෝ පරමමරණා'ති වා'ති 'මනසා දීටසීනතානි චිනතයනෙතා.'

බොනොනා සුශං සමාශමෝ¹ නගි නොං සකාබයි සමපයාහ වේයි-බොහා විච්චති පකුසු, යා පසැකි පජානනා -පෙ- අමොහෝ බම්ම-විච්යෝ සම්මාදීටකීa, කිං කාරණා බොතා විච්චති පකුසු ? නාශ පසැකුය කාශද, ච්චරිතං බූතකුව බොතසාව සනොංතසාව නිදෝධාතකුව, විවිදු ච්චරිතං -පෙ- සබබාකු සලාභිසංඛාරා බූතා ව බොතා ව සනොංතා ව නිදෝධානා ව. අපටා සම්මාදිටකීයා ම්ච්ඡාදීටකී සම්මාස ඩකපොතා ව නිදෝධානා ව. අපටා සම්මාදිටකීයා ම්ච්ඡාදීටකී සම්මාස ඩකපොතා ව නිදෝධානා ව. අපටා සම්බාදිටකීයා ම්ච්ඡාදීටකී සම්මාස ඩකපොතා ව නිදෝධානා ව. අපටා අරිගෙන අවස ඩිහිතෙන මගොන සබෙබ කිලෙසා සබෙබ දුච්චරිතා සබෙබ දරපා සබෙබ පරිලාහා සබෙබ සනතාපා සබබාකු සලාභි-සබබාරා බූතා ව බොතා ව සනොංතා ව නිදෝධානා ව. භගවා ඉමෙකි බොහොයොහි බමේමහි උපෙනො සමුපෙනො උපාගනො සම්වානො උපතොනා සමූපපතොනා සමනතාගනො, තසමා හගවා බොනො. සො බූතරාගො බූතපාපො බූතකිලෙසා බූතපරිළානොති – බොනො.

පසූරසූභුතිදේශය. 243

මහා නිදේශපාලි**ය**

අථ වාං පටිතකකාමාශමෝ - 'අථ' යනු: පදසකි යැ පදසංසශී යැ පදපාරීපූරි යැ අකාරෙසමවාය යැ වාසාජනශ්ලිපටතා යැ පදනුපුළීතා නමැ තෙල 'අථ' යනු. පවිතකකාමාශමෝ - තකී කෙරෙමින් සලකමින් 'මට ජය වන්නේ දෙ හෝ මට පරාජය වන්නේ දෙ හෝ කෙසේ නිගුන කෙරෙම් ද, කෙසේ පිළියම් (-ලබ්බිශුදායිය) කෙරෙම් ද, කෙසේ විශෙෂ කොරෙම් ද, කෙසේ පිළියම් (-ලබ්බිශුදායිය) කෙරෙම් ද, කෙසේ විශෙෂ කොරෙම් ද, කෙසේ පිළියම් (-ලබ්බිශුදායිය) කෙරෙම් ද, කෙසේ විශෙෂ කොරෙම් ද, කෙසේ පිළියම් (-ලබ්බිශුදායිය) කෙරෙම් ද, කෙසේ විශෙෂ කොරෙම් ද, කෙසේ පිළියම් කෙරෙම් ද, කෙසේ අවෛත කෙරෙම් ද, කෙසේ නිවේෂටන කෙරෙම් ද, කෙසේ වාදවෙත්ද කොරෙම් ද, කෙසේ වාදමණයල කෙරෙම් ද'යි මෙසේ තකීණ විතකීණ සංකලපත කෙරෙමින් ආයෙහි පැමිණිකයහි සපැමිණිගෙහි මා සමග එක්වූයෙහි නුයි 'අථ තිං පමනකකමාගමෝ' යනු වේ.

මනසා දිටසිගතානි විනාශනෙතා - 'මතො' යනු: යම් සිතෙක් මතසෙක් මාතසයෙක් හාදයෙක් පණ්ඩර (-හවාඞ්හ) සිතෙක් මතසෙක් මතායතනයෙක් මනින්ධායයක් විඥනයෙක් විඥනසකනියෙක් තදනුරු වූ මනොවිඥනබාතුයෙක් වේ ද, ඒ සිතින් 'ලොකය ශාශවතැ'සි, හෝ ලොකය අශාශවතැ'යි හෝ ..සත්ති තෙමේ මරණින් මතු නො මැ වෙයි නො වන්නේ නො වෙයි හෝ' යි දුප්ටිය සිතනුගේ වෙසෙසින් සිතනුගේ නුයි 'මනසා දිටසීගතානි විනතයනෙතා' යනු වේ.

බොනෙන සුගං සමාහමෝ නස් තාං සහබසි සමපයානවේ - 'බොහා' සී පුඥව කියනු ලැබෙයි, යම් පුඥවත් දනීමෙක්...අමොහයෙක් බම්වවය යෙක් සමාග්දෂටියෙක් වේ ද එයයි. කුමක් හෙසින් පුඥව 'බොහා' යී කියනු ලැබෙයි යන් ? ඒ පුඥවෙන් කායදුශවරිතය කමපා කරන ලද ද දෙටුණා ලද ද මැනවින් දෙටුණා ලද ද වෙසෙසින් දෙටුණා ලද ද වෙයි, වාග්දුශවරිතය...සියලු අකුශලාහිසංස්කාරයෝ ධූන - බෞත - සංබෞත -ද වෙත්; නොහොත් සමාගේදෂටියෙන් මස්ථාාමටිය, සමාක් සංකලපයෙන් මස්ථාානංකලපය...සමාගේමුකතියෙන් මස්ථාාමටිය, සමාක් සංකලපයෙන් මස්ථාානංකලපය...සමාගේමුකතියෙන් මස්ථාාමටිය, සමාක් සංකලපයෙන් මස්ථානාංකලපය...සමාගේමුකතියෙන් මස්ථාාමටික්තිය ධූන - බෞත-සංබෞත - නිර්බෞත ද වෙසි, නොහොත් අයසීඅපොඞයිකමාගීයෙන් සියලු කෙලායයෝ සියලු දුශවරිනයෝ සියලු දරථයෝ සියලු පරිදහයෝ සියලු සහතාපයෝ අකුශලාභිසංස්කාරයෝ ධූන - බෞත - සංබෞත-නිර්බෞත ද වෙත්. බුදුහු මො බෞනෙයබම්යන්ගෙන් උපෙතයන සමුපෙතයන සමූපාගනයෙන අවියුකතයහ පරිසුණියන සමණ්ඩනයන, එහෙසින් බුදුහු බොනයෝ යැ; ඒ හංගාවන්හු ධූනරාගයන ධුනපාපයන ධුනකෙලයෙන ධූතපාරිදහයෝ තුසි 'බොත' නම වෙත්.

පසු**රසුතතන්දෙද**සො

ඩොනොත යුතුං සමානමො න හි නිං සකාබසි සමපයාතවෙති - පසුරො පරිබබාජකො නපාටිබලො බොනෙන බුදෙඛන භගවතා සදුබිං සුග-සමාගමං1 සමාගනාවා සුගඟනාහං ගණතිවා සාකවෙන්තුං2 සලලපිතුං සාකචඡං සමාපජාතුං, තං කිසස හෙතු? පසුරෝ පරිබබාජකො හීතො තිහිතො ඔමකො ලාමකො ජතතකො³ පරිතෙතා. සො හි හගවා අගොා ච සෙටෙඪා ච විසිටෙඪා ච පාමොකෙඛා ව උතතමො ව පවරො ව. යථා සසො න පටිබලො මතෙතන මාතඬෙගන සදඬිං සුගසමාගමං සමාගනාවා යුගඟාහං ගණතිතුං, යථා කොළුකො න පට්බලො සිහෙන ම්ගරඤඤ, සදධිං අගසමාගමං සමාගනතා යුගගොහං ගණතිතාං, යථා වච්ඡකො තරුණකො බෙනුපකො න පට්බලො උසහෙන වලකකතා සදඩිං යුගසමාගමං සමාගනාවා යුගගනාහං ගණතිතුං, ගථා බබේකා න පටිබලො ගරුලෙන වෙතතෙයෙසන සදගිං යුගසමාගමං සමාගනාවා පුගඟානං ගණතිතුං, යථා වණඩාලො න පටිබලො රඤඤ වසාකවතතිනා සදඩං යුගසමාගමං සමාගනතා යුගගගානං ගණකිතුං, යථා පංසුපිසා-යුහසමාගමං චනකා න පටිබලො ඉනෙත දෙවරඤකු చియ్రాం ගණකිතුං, එවමෙවං පසුරො පරිබොජකො න සමාගනාවා අගතෝනං පට්බලො බොනෙන බුදෙධන හගවතා සදඩිං යුගසමාගමං සමාගනාවා යුගහාහං ගණතිතා සාකචෙඡතුං² සලලපිතුං සාකච්ඡං සමාපජපීතුං. තං කිසස හෙතු ? පසුරො පරිබාජකො හිතපයෙදු නිහිතපයෙදු ඔමකපසෙසැ ලාමකපසෙදසැ. ජනතකපසෙදසැ පරිතතපසෙදසැ. සො හි භගවා මහාපඤෙඤ පුථුපඤෙඤ හාසුපඤෙඤ⁴ ජවනපඤෙඤ තිකඛපඤඤ න්බෙබබහටසෙස, පසුසුපහදකුසලෝ පහිතනසිකො අයිගතපටිසමහිදේ, වතුවෙසාරජා පාතෙතා දසබලබාරී පුරිසාසහෝ පුරිසසිහෝ පුරිසනාගො පුරිසාජකෙකු පුරිසබොරකොං අතනතකයිණෙ අතනතතතරේ අතනතයකොං නිරැකි) පෙනෙ පෙනෙබනා පසාදෙතා.

සො හි භගවා අනුපානනයක මහාසක උපපාදෙනා අහදුජානයක මහාසක සඳුජනෙතා අනකඛානයක මහාසක අකඛානා මහාඥඥැ මහාවදූ මහාකෝවිදෙ, මහාානුගා ච පනසක එතරහි සාවකා විහරනති පවුණසමනතාගතා.

> 1. යුගං සමාගමං - සීම. 11. මජසං. PTS. 2. සාසාචජිතුං - ස. 3. ජතුනොකා - මජසං. PTS. ජතුනොකා - සීමු. 11. ජතුසොකා - මනුල.

4. හාසුළුන්දු - මජිසං. 5. මහාධනා - පු.

ඩොනෙන යුගං සමාගමො හ හි හිං සකබයි සමපයාතුවෙ - පසුර පරිදාජක තෙම බොත වූ හාගාවත් බුදුන් සමග එක්විට සමාගමයට පැමිණ යුගගාහය ගෙන සාකචණ කරන්නට සලලාප කරන්නට සාකචණාවට පැමිණෙත්තට සමැවී තො වෙයි, ඒ කවර හෙයින යත්? පසුරපරිවාජක හිත යැ නිහීත යැ අධම යැ ලාමක යැ අනෙතුක යැ අලප යි. ඒ බුදුහු වූ කලි අගු ද ශෙසේ ද විශිෂට ද උතතම ද පුවර ද වෙත්. යම සේ සාවෙක් මතැතක්හු සමග එක් පැහැර පැමණ යුගු හා හ ගන්නට අසමළු වේ ද, යම සේ සිවලෙක් සිංහමෘගරාජයකු සමග යුග සමාහමයට පැමිණ සුගහාහ ගන්නට අසමණී වේ ද, යම සේකිරි බොන වසුපැවෙක් සැලෙන මොල්ලිය ඇති වෘෂහයකු සමග සුගසමාගමයට (කරට කර) පැමිණ යුගගාහ ගත්නට අසමැති වේද, යම් සේ කවුඩෙක් ශුරුළුරජකු සමග යුගසමාගමයට පැමණ යුගහාන ගන්නට අසමණි වේ ද, යම සේ සැඩොලෙක් සක්විතිරජක්හු සමග යුගසමාගමයට පැමිණ සුගහාහ ගන්නට අසමණී වේ ද, යම් සේ පාංශුපිශාවයෙක් (කසලපිසසෙක්) සක්දෙව්රජහු සමග යුශසමාගමයට් පැමිණ යුගහාහ ගන්නට අසමළු වේ ද, එසෙයින් මෑ පසූර පිරිවැජි තෙම කෙලෙස් දෙවු හහවත් බුදුන් සමග යුගසමාගමයට පැමිණ යුගගාහය ගෙන කථා කරන්නට සලලාප කරන්නට සාකච්ඡාවට පැමිණෙන්තට අසමණී වෙයි. ඊට හෙතු කිම ? යත්: පසූර පිරිවැජි තෙම හිතපුඥ ඇත්තේ යැ නිහීතපුඥ ඇත්තේ යැ අධමිළඳ, ඇත්තේ සැලාමකපුඳ, ඇත්තේ යැ අහෙතුකපුඳ, ඇත්තේ යෑ අලපළඳ ඇත්තේ යි. ඒ බුදුහු වූ කලි මහාපුඥ ඇතියන ශීෂුපුඥ ඇතියන දිවෙන පුඥ ඇතියන තියුණු පුඥ ඇතියන නිඵේධික පුඥ ඇතියහ. පුඥපුහෙදයෙහි නිපුණියහ පුහෙදගත ඥත ඇත්තාහ අධිගම කළ පතිසංවිද් ඇත්තාන. චතුර්ඉවෙශාරදාගට පැමිණිගහ දන-බලබාරීහ පුරුෂශුෙෂඪයහ පුරුෂසිංහයහ පුරුෂනාගයහ පුරුෂාජානෙයහ පුරුෂබෞරෙයන අතනතඥ නයන අනනතතෙජස් ඇත්තාන අනනතයශස් ඇත්තාහ (පුඥධනයෙන්) ආසායන මහාධත ඇත්තාහ ධනවත්හ. (නිවනට පමුණුවන හෙසින්) නෙනෘ වූහ (විනයත කරන හෙයින්) විනෙතෘ වූහ අනුනෙතෘ වූහ (සැක සිද අණිය) පනවනුවහ නිශවය කරවනුවහ (පිළිවෙත්) දක්වනුවන (පුතිපතතිඵලයෙන්) පහදනුවහ.

තවද ඒ බුදුහු නූපන් මාගීය සාසනතානයෙහි උපදවනුවන, (වෛතෙය සනතාතයෙහි) අසුඤාතමාගීය දතවනුවන, පුකාශ නො කල මාගීය (විවරණ වශයෙන්) පුකාශ කරනුවන, (පුතාවෙසාවශයෙන්) මාගීය දතුවන, මාගීය දත්තා සුල්ලන, මාගීයෙහි විවසාමණයන. ඒ බුදුන් විසින් හෙළි කළ මාගීය හෙතු කොට මෙකල්හි මාගීය අනුව යන ශාවකයෝ (ශීලාදිගුණයෙන්) පසුපස යමන් වෙසෙත්. සො හි නගවා ජානං ජානාති. පසසං පසසති, චනබුභූතො ඤාණභූතො, ධම්මභූතො, බුහමභූතො වතතා බිම්ම–

භූතො, වතතා පවතතා අත්සස නිනෙතතා අමතසස දතා බම්මසසාම තථාගතො. තසම තසස තගවතො අත්කුසුතා¹ අදිවස්ං අවිදිතං අසඑජිකතං අඵසයිතං² පකුසුය. අතීතං අනාගතං පවවුපහතං උපාදය සබෝ බම්මා සබ්බාකාරෙන බුද්ධසස හගවතො සැමුණමුබේ ආපාථං අගේවීණති. යං කිසැවි සෙදියාං තාම අපි බම්මං ජාතිතබබං, අතත්තේා වා පරතෝ වා උහයනේ වා දිටස්බම්මකො වා අනෝ සමපරායිකො වා අතේ ගමහීරෝ වා අතේ ගුළෙකා වා අතේ පෙලිව්නෙතා වා අතේ ගමහීරෝ වා අතේ හීතො වා අතේ අතවජේ වා අතේ කිසකීමලසො වා අතේ තීතො වා අතේ අතවජේ වා අතේ තීකකීමලසො වා අතේ තීතො වා අනේ අතවජේ වා අතේ තීකකීමලසො වා අතේ පරිවතතයි. සබබං සායකම්මං බුද්ධසස හගවතො සැමුණානුපරිවතති. සබබං වේකාමාං සැමුණානුපරිවතති³. සබබං මතො-කමං සැමුණානුපරිවතති.

අතීත බුදධසස හගවතො අපාටිතතං සිදුණං. අනාගත අපාටිතතං සිදුණං. පවුපානෙන අපාටිතතං⁴ සිදුණං. යාවතකං සෙදියාං, තාවතකං සිදුණං. යාවතකං සිදුණං, තාවතකං සෙදියාං. සෙදියාපරියනතිකං සිදුණං. සිදුණං අතිකකමිණා සෙදියාපථො තහි. අසිදුකුමසදසපරියනතරිකා සිදුණං කට බමා. යථා දවිනතං සමුභාපටලානං සමා එස්සිතානං තෙටසීමං සමූභාපටලං උපරිමං නාතිවතතති, උපරිමං සමූභාපටලං තෙටසීමං තාතිවතතති, අසදසැමසදසපරියනතරික් උපරිමං සමූභාපටලං තෙටසීමං කාතිවතතති, අසදසැමසදසපරියනතරික් සීදුණං. යාවතකං සෙදියාං, තාවතතං සිදුණං. යාවතකං සිදුණං, තාවතකං සෙදියාං. සෙදියාපරියනතිකං සිදුණං. සිදුණෙයෙදී අසදසැමසියාං, තාවතකං සෙදියාං, සේදියාංපරියනතිකං සිදුණං. සිදුණෙදී අසදසැමසියාං, තාවතකං සෙදියාං අතිකකමිණි සිදුණං කපාවතතති. සිදුණං අතිකකමණා සෙදියාංපථා නහි. අසදසැමසදසු-පරියනතරිකා තො බමා. සබාබමෙණු බුදාසස හගවතො සිදුණං පවතතතී.

සබෛබ බුදුඩසස හගවතො ආවජජනප ිබදධා ආකඞ්ඛන-ධම්මා පටිබැගිා මනයිකාරපටිබැගිා චිනතුපොදපටිබැගිා. සබබසතෙනසු බුදාධසස භගවතො සිදුණං පවතතති. සබෛසසව සතතාතං භගවා ආසයං ජානාභි. අනුසයං ජාතාති. චරිතං ජානාති, අඩිමුතතිං ජාතාති, අපරරජකෙඛ මහාරජකෙඛ තිකඛිත්දියෙ මුදින්දියෙ සවාකාරෙ අවාකාරෙ සුවිණුණුපයෙ දුවිඤඤ,පයෙ හබබාහබෙබ සතෙක පජානාති. සදෙවකො ලොකො සමාරකො සබුහමකො සසාමණබාගමණි පජා සදෙවමනුසාා අනෙතා බුදාකදීණෙ පරිවතතති. යථා යෙ කෙව් මව්ජකවජිදා අනතුමසො තිමතිම්ඞාලං උපාදාය අනෙතා මහාසමුදෙද පරිවතතනති, එවමෙව සදෙවකො ලොකො සමාරකො සබුගම්කො සසසමණබුගමණි පජා සදෙවමනුසසා අනෙතා බුද්ධකියුණෙ පරිවතතති.

^{1.} අඤා,තං - ස, PTS. 2. අථුසිතං - PTS.

^{3.} කැණානුපරිවතතත් - සීමූI. 4. අපපතිහතං - ස.

තවද එ බුදුහු දතයුතු (ඥෙයබමීය) දනිති, දක්ක යුත්ත (නුවණැසින්) දකිහි; ඇසක් මෙත් වූවන, ඥනමය වූවන, ධම්මය වූවන, වකතායන, ලෙසේ වූවිහ; (දහම් දෙසන පුවෘකතෘයහ, නිනෙතතෘයහ, නෙයින්) වකතෘයන (ඥෙය දක්වනුයෙන්) නිනොතකෘයන, අමෘතය දෙනුවහ, ඛමීසවාමීහ, තථාගතයහ. ඒ බුදුන් විසින් (මහනැණින්) නො දත්තා ලද්දෙක් (සමතේ දත් තැණිත්) තොදක්තා ලද්දෙක් අම්දිත වූයෙක් පුතායෂ නො කරන ලද්දෙක් පුඥුවෙන් ස්පශී නො කරන ලද්දෙක් නැති. ඥෙය නම් වූ දතයුතු යම් කිසි බමීයෙක් වේ ද, අතීතානාගත-පුත්දු හපතනය ඇතුළු කොට සියලු බම්යෝ සමාකාරයෙන් හාගාවත් බුදුන් නේ ඥනමුඛයෙහි ආපාථයට පැමිණෙත්. ආත්මාණිය ද පරාතිවය ද උභයාණිය ද දූෂටබාර්මකාණිය ද සාමපරායිකාණිය ද උතතානාණිය ද ගමහීරානීය ද ගුසානීය ද පුතිවඡනතානීය ද නීතාළීය ද අනවද ුනීය ද නිකෙලශාළුය ද පරිගුඬාළුය ද පරමාළුාළුය (- නිළාණය) ද ය න ඒ සියල්ල බුදධඥනය තුළ පවතී, භාගාවත් බුදුන්ගේ සියලු කායකමය ඥනය අනුව පවතී, සියලු වාක්කමීය ඥනය අනුව පවතී, සියලු මතඃකමීය ඥ තය අනුව පවති.

අනිතයෙහි භාගාවත් බුදුන්ගේ ශූතය අපුතිහත (-නිරාවරණ) යැ අනිංගතයෙහි ශූතය අපුතිහත යැ, පුතුසුත්පතනයෙහි ශූතය අපුතිහත යැ, දතයුත්ත යම පමණ ද ශූතය එපමණ යැ, ශූතය යම පමණ ද ශෛයය එපමණ යැ, ශූතය ශෛයපයායිනතික යැ ශෛයය ශූතපයායිනතික යැ, ලෞසය ඉක්මැ ශූතය නො පවතී, ශූතය ඉක්මැ ශෛයපථයෙක් තැත, ඒ බම්බෝ අනොහනපයායිනතයෙහි පවත්හා සුල්ලහ; යම සේ මතාකොට පැහැසු සුමුගුපටල (=තහඩු) දෙකෙක්ත් යට සුමුගුපටල උපරිමය හෝ ඉක්මවා ද, උබ සුමුගුපටල හෙටයීමය හෝ ඉක්මැ සිටි ද, ඔහු ඔවුනොවුන් ගේ කෙළුවර සිටුතා සුලු වෙත් ද; එසෙයින් මැ භාගාවත් බුදුන්ගේ සෙයයන් ශූතයන් අනොහතාපයයිනතයෙහි පවත්තාසුල්ලහ; යම්තාක් ශෛයය ද ඒතාක් ශූතය යැ, යම්තාක් ශූතය ද ඒතාක් ශෛය යැ ශූනය ඥයපයයිනතික යැ, ශෙකය ශූතපයායිනතික කැ මඥයය ඉක්මැ ශූතය හෝ පවතී, ශූනය ඉක්මැ සෙයපථයෙක් තැති; ඒ දහමනු අනොහතාපයකිනතයෙහි සිටුතාසුල්ලහ.

සියලු දහම විෂයෙහි භාගාවත් බුදුන්ගේ ශූතය පවතී, සියලු දහමනු භාගාවත් බුදුන් ගේ මනොදඩාරාවජිනයට අයත්හු වෙති, රුවය පුතිබදධයන, මතසිකාර පුතිබදධයන, විතෙතාත්පාදපුතිබදධයන; සියලු සතුන් විෂයෙහි භාගාවත් බුදුන්ගේ ශූතය පවතී, බුදුනු සියලු සතාවයන්ගේ ආශය දතිති, අනුශය දතිති, වරිතය දතිනි, අධිමුක්තිය දනිති, අලප වූ කෙලෙස්රජස් ඇති මහත් වූ කෙලෙස්රජස් ඇති තියුණු වූ (ශුදධාදි) ඉඳුරන් ඇති මෘදු වූ ඉඳුරන් ඇති සුණුර ආකාර ඇති ගර්හිතාකාර ඇති සුවිශූපා වූ දුර්විශූපා වූ හවහානවා සතාවයන් දනිති, මරුන් බහුන් සහිත වූ දෙවියන් සහිත ලෝ වැසි තෙම මහණ බමුණෙන් සහිත වූ දෙවිමනිසුන් සහිත වූ පූජාව බුදධාඥනය තුල පවතී, යමසේ තිම තිම්බාල පටන් කොට යම මස්කැසුබු කෙනෙක් වෙත් තම ඔහු මහමුහුද තුළ හැසිරෙත් ද එසෙයින් මරුන් බහුන් සහිත වූ සදෙවක ලොක තෙමෙ ඉමණබාගමණයන් සහිත සදෙවමනුෂාපුජාව බුදාකීඥනය තුළ පවතී; යථා යෙ කෙවි පක්ඛී අනගමසො ගරුලං වේතතෙයාං උපංදය ආකාසයා පදෙනෙ පරිවතතනත්, එවමෙවං යෙපි තෙ සාරිපුතනයමා පඤ්ඤය, තෙපි බුද්ධස්ඤණයා පදෙනෙ පරිවතතනති. බුද්ධස්ඤණං දෙවමනුසානං පඤඤං එරිනිං අභිහමිනිං තිටාත්තයෙව. යෙපි තෙ බතතියපණඩතා බාහමණපණ්ඩිතා ගහපතිපණ්ඩිතා සමණපණ්ඩිතා නිපුණා කතපරපපවාද වාලවෙයිරුපා වොහිඤනතා මඤඤෙ වරනති පඤඤයුගතෙත දිටසීගතානි, තෙ පඤඤා අභිසම්බරිනා තථාගතං උපසමකමිනිං පුවජනති ගුලභාති ව පට්වජනතානි ව. කරිතා විසසජනිතාව තෙ පඤභා භගවතා හොනති නිදේටයකාරණා. උපක්ඛිතතකාව තෙ හගවතො සමපජයනති. අථ බො භගවාව තතා අතිරොවති යදිදං පඤඤයුයාති – බොනෙන යුගං සමාගමො න හි නිංසකකයි සමපයාතවෙ.

තෙනාන හගවා:

"අථ තිං පවිතකකමාගමො මනසා දිට්ඨිගතානි විනතයනෙතා, බොනෙත යුගං සමාගමො න හි තිං සකබයි සමපයාතවෙ"ති.

පසුරසුතතනිදෙදසො අවඪමො.

9

මාගණ්දියසූතතනිදෙදසො

අථ මාගණියසුතතානිදෙදසො වුච්චතො:

9 - 1

දිසාත තණහං අරතිං රගඤව නාහොසි ජනෙද අපි මෙථුනසමං, කිමෙවිදං මුතතකරීසපුණණං? පාදුපි නං සමළුසිතුං න ඉවෙඡ.

දිසාන තණහං අරතිං රශකාව නාහොසි ජනෙදු අපි මෙථුනාස්විතති තණහඤා අරතිඤා රගඤා² මාරගීතරෝ දිසා පසාසිනා මෙථුනබමො ජනෙද වා රාගො වා පෙමං වා නාහොසීති – දිසාන තණහං අරතිං රගඤා නාහොසි ජනෙදු අපි මෙථුනක්මං.

ක්ෂමවිදං මූතනකාරීසපුණණං පාදුපි නං සමපුසිතුං න ඉවෙජනි-කිමෙවිදං සරීරං මූතනපුණණං කරීසපුණණං සෙමහපුණණං රුධිරපුණණං අට්ඨිසභිකාතං³ නහාරුසමානිං රුධිරමංසාවලෙපනං වමමාවනදාං⁴ ජවියා පටිචජකතං ජිදපුව්ජිදදං උගකරනතං පහකරනතං⁵ කිම්සභිකනිසෙ-විතං නානාකාලීමලපරිපූරං පාදෙන අකකාමතුං න ඉවෙජයාපං,⁶ කුතො පන සංවාසෝ වා සමාගමො වාති - කිමෙවිදං මූතනකරීසපුණණං පාදාරි නං සමපුසිතුං න ඉවෙජ.

තෙනාන හගවා:

"දිඤාන තණහං අරතිං රගඤව තාහොසි ජනෙ, අපි මෙථුනසමං, කිමෙවිදං මුතතකරීසපුණණං පාදුපි නං සමපුසිතුං න ඉවෙඡ"ති.

4. චම්ම්මිනදඩං - ස. 5 උගසරං පහසරං - ස. 6. ඉතවජයා - සිමු. II. මජසං,

^{1.} අරතිඤාව රාගං - PTS. 2. රානඤාව - PTS. 3. අටහිසංකාවං - ස.

යම්සේ මෛතතෙය ශුරුළුරජනු පටත් කොට යම් කිසි පක්ෂි කෙනෙක් වෙත් තම් ඔහු අහසැ පෙදෙසෙක හැසිරෙත් ද, එසෙයින් මැ යම් කෙනෙක් තුවණින් සැරියුත් තෙරුන් සමවූවානු නම් ඔවුනු ද බුදාඥතයාගේ පෙදෙසෙක පවත්නාහුය. බුදාඥතය දෙවිමිතිසුන්ගේ පුඥුව පැතිර මැඩගෙනැ සිටි මැය. නිපුණ වූ කළ පරවාද ඇති වල් විදුනා දුනුවායන් බඳු පුසිදා වූ යම් කෘණුය – බාගමණ – ගෘහපති – ශුමණපණාඩිත කෙනෙක් පුඥුවෙන් දූෂටිහතයන් බිඳීමන් මෙන් හැසිරෙත් නම් ඔහු ශුස වූ ද පුතිවරතා වූ ද බොහෝ පුශ්න සකස් කොට ගෙන බුදුන් කරා පැමිණ විවාරකි. ඒ පුශ්තයෝ බුදුන් විසින් සකාරණ ව කියන ලද්දානු විසඳන ලද්දානු ද වෙති. තවද ඔවුනු හාගාවතුන්ගේ ශාවක වූවානු මැ වෙත්. යමු බුදුනු මැ එහි පුඤුවෙන් අතිශයින් බඩලත් නුයි 'බොනෙත යුගං සමාගමො ත හි නිවං සකාබයි සමපයාතවෙ' යනු වේ.

එසිත් වද, ලහ බුදුහු:

''අථ හිටං -පෙ– සකබසි සමපයාතුවේ" යි.

අටවැනි 'පසුර' සුනු නිදේශය යි.

9

මාග නිදියසු හුනි දේශය

ඉක්බිති මාගඤිය සූහුතිදේශය කියනු ලැබේ.

9 - 1

තෘෂණා යැ අරති යැ රගා යැ යත (මාරදුහිතෘෘත්) තිදෙනා දක මෙවුන්දමහි ඡඥයෙක් හෝ තො වී යැ. මලමූයෙත් පිරුණු මේ සිරුර දක කවර කරුණෙකින් (ඡඥයෙක් වේද තො වේ මැයි.) ඒ සිරුර පයිනු දු ස්පශී කරන්නට නො රිස්සෙමි.

දිංකාන තරංකං අරතිං රගඤා නානොයි ජනෙදු අපි මෙථුනසමං-තෘෂණා ද අරති ද රගා ද යන මාරදුහිතෲන් දක පවා, මෙවුන්දමහි ජනදයෙක් හෝ රාගයෙක් හෝ පෙමයෙක් හෝ නො වී නුයි 'දිසාන තණහං අරතිං රගඤා නාහොයි ජනෙදු අපි මෙථුනසමං' යනු වේ.

කිමෙවිදං මුහතාකිරීසපුණණං පාදයි නං සමපුසිතුං න ඉවෙය – මූයෙන් පිරුණු මලයෙන් පිරුණු සෙමින් පිරුණු ලෙයින් පිරුණු ඇටසතුළු වූ තහරවැලින් බැඳුණු, ලේමසින් අාලෙප කළ සමන් එතුණු සිවියෙන් වැසුණු නොගෙක් සිදුරු ඇති (ඇස් ආදියෙන්) ඉතිරෙන (අබොහාගයෙන්) වැහිරෙත පණුකැලන් ගැවැසෙන තොයෙක් අසුවිමල ගෙන් ගාත්පසින් පිරුණු මේ සිරුර කියනු මැ කිම. (එය) පසින් ඇක්මෙන්නට (පවා) නොරිස්සෙම. වැලි කවර කරුණෙකින් සංවාසයෙක් හෝ සමාගමයෙක් හෝ වේ දුරිස 'කිමෙවිදං මූහතකරීසපුණණං පාදුපි නං සමපුසිතුං න ඉවෙයි, යනු වේ.

එයිත් වදාලහ බුදුහු:

"දිසවාන තරණයං -පෙ- පාදුපි නං සමපුසිතුං න ඉවෙජ"යි.

එතාදිසං වෙ රතනං ත ඉවජයි නාරිං නරිපෙදහි බහුහි පපිතං, දිටඨිශාතං සීලවතානුජීවිතං හවූපපතකිඤා වදෙසි කිදිසං.

අතචජරියමෙවෙතං මනුසෙසා යං දිබෙබ කාමේ පත්යතෙතා මානුසකෙ කාමේ ත ඉවේජියා, මානුසකො වා කාමේ පත්යනෙතා දිබෙබ කාමේ ත ඉවේජියා, යං තිං උහෝපි ත ඉව්සි¹ ත සාදියසි න පතේසි ත පිහෙසි නාහිජපයයි, කිං තෙ දසසතං ? කතමාය තිං දිටසීයා සමනතාගතෝ'හි පුවජති.

> "එතාදිසං වේ රතතං න ඉවඡයි තාරිං තරිනෙදහි බහුහි පත්තිතං, දිටසීභාතං සීලවතානුජීවිතං හමුපපතතිඤව වදෙසි කීදිස"නති.

9 - 8

ඉඳං වදමිති ත තසස නොති (මාගඤියා'ති හගවං) බමෙමසු² නිවෙජිගා සමූහාගිතං, පසාකාව දිටයීසු අනුහාහාග අජඣතනසනතිං පවිනං අදසසං.

ඉඳං වදුමිනි හා තාසස හොති – 'ඉදං වදුමි'ති ඉදං වදුමි. එතං වදාමි. එතතකං වදුමි. එතතාවතා වදුමි. ඉදං දිට්සීගතං වදාමි. 'සසස-තො ලොකො'ති වා –පෙ– 'තෙව හොති ත න හොති තථාගතො පරමමරණා'ති වා; නා තසස හොතිති – ත මසහං හොති එතතාවතා වදාමිති න තසස හොතීති – 'ඉදං වදාමිති න තසස හොති.' මාශාදේශා ති– හගවා තං බුංහමණං නාමෙත අංලපති; හඟවාති – ගාරවාධිවචනං –පෙ– සචජිකාපඤඤතති යදිදං හගවාති – 'මාගස්දිශාති හගවා.'

බමෙමසු නිවෙජනා සමුනනහිතානති - 'බමෙමසූ'ති දවාසටසිදීවයි-ගතෙසු; නිවෙජනාති තිවරිතිනා විතිවරින්නා විවිතිනා පම්විනිනා තුලයිනා තීරයිනා විභාවයිනා විභූතං කතා ඔබ්ගොහො බලගොහො වරගොතෝ කොටසාසගොහො උච්චයගොතොහො සමුව්වයගොහො ඉදං සව්වං තවරං භූතං යාථාවං³ අවිපරිතනති ගතිතං පරාමටස්ං අතිනිවිටස්ං අරෙකාසිතං අධිමුතතං තස් න සංවිරාති නූපලබහති පසිනං සමුවරිනා වූපසනතං පටිපසෙසදබං අහබබුපෙනතිකං *කැණ*ගතිතා දඩස්නති 'බමෙවසු නිවෙජියා සමුනොහිතං.'

^{1.} ඉවජනි - මූ. 11 2. න ව ඛිෂම්මිසු - මූ. 11. මජසං. 3. යථාවං - සිමූ. 11,

බොහෝ රජුන් විසින් පතන ලද දිවායානුරතනයක් වැනි වූ මෙබඳු සතියක ඉදින් නො කැමැත්තවූ තම, (එකල්හි) තොපගේ දශ්රීය ද ශීලවූනය ද ජීවීතය ද හවොත්පතනිය ද කෙබදු දු'යි කියනු මැනවැ' යි.

යම තෙයකින් මිනිසෙක් දිවාකාමයන් පානිතා කොරෙමින් මානුෂිකකාමයන් නො කැමැති වන්නේ නම්, මානුෂිකකාමයන් හෝ පානිතා කොරෙමින් දිවාකාමයන් නො කැමැති වන්නේ නම්, තෙල ආශවයාදීයෙක් නො වෙයි. යම හෙයකින් තෙපි දෙක මැ නො රිසියවු ද නො ඉවසවු ද, නො පතවු ද, නො කැමැති වවු ද, නො සිතවු ද, (එහෙයින්) තොප යේ දශීතය කිම ? තෙපි කවර ලබ්බියකින් සමන්වතයවු ද'යි පිවාරයි:

''එතාදියං වේ -පෙ- වළදයි කිදියං'', සි

9 - 8

(බුදුහු මාශඤ්ශ, සී මෙසේ වදරති:) දෙසැටදිටුදහමහි, නිශ්චය කොට මෙය මැ (සැබැවැයි මෙසේ) කියමි දුඩි ව ගන්නා ලද්දෙක් මට තො වෙසි, යළි දෙසැට දූෂටින්හි (ආදීනවය) දක්නෙම් (කිසි දූෂටියක්) දුඩි ව නො ගෙන (සිටුසස්) සොයනුයෙම් අධාෘත්මශානති යයි කියන ලද නිවන දිටිමි.

ඉඳං වද,මීනි න නසා හොනි - 'ඉදං වද,ම්' යනු: මේ කියම්, තෙල කියම්, මෙතෙක් කියම්, මෙතෙකින් කියම්, මේ දුෂ්ටිගතය කියමි: 'ලොකය ශාෂවතැ'යි හෝ...සහාති නෙම මරණින් මතුයෙහි නො මැවෙයි, නො වන්නේ නො වේයයි; න නකස හොනි - මට නොවෙයි, මෙතෙකින් කියම්, ඒ මට නො වේ තුයි 'ඉදං වදුමිනි න තසාක හොනි' යනු වේ. 'මාණදේශ' සී බුදුහු ඒ බමුණු නමන් අමතත සේක....'හගවා' යනු: ගෞරවාධිවවන යැ...මේ 'හගවා' යනු (සළීබළීයන්) පුතාකෘ කිරීමෙන් උපන් පුඥප්තියෙක් නුසි 'මාණදියානි හගවා' යනු වේ.

බවෙමසු නිවෙජයා සමුශශකිතං - 'බවෙසෑ' යනු: දෙසැට දූවේගත යන්හි; නිවෙජයා - නියාවය කොට විනිශාවය කොට විමසා වෙසෙයින් විමසා තුලනය කොට තීරණය කොට සලකා පුකට කොට, අවයි කොට ගැනීම කොටස් වශයෙන් ගැනීම උතුම් කොට ගැනීම කොටස් කොට ගැනීම රාශිවශයෙන් ගැනීම විශෙෂරාශිවශයෙන් ගැනීම, මේ සැබව අපිපරිත යැ භූත යැ යාථාවත් යැඅවිපරිත යැයි ගන්නා ලද පරාමයී කළ අහිනිවෙන කළ ඇතුළත් වෑ සිටි බැසගන්නා ලද්දක් තැත, විදැමාන නො වෙයි, නො ලැබෙයි, පුනීණ යැ සමුචාරිනනයැ සන්හිදුවන ලද දුරලන ලද අහවොත්පත්තික කරන ලද නුවණෙහින්නෙන් දවන ලද පුරුන 'බමෙමසු නිවෙජයො සමුගොනීතං' යනු වේ.

පසාසාක්ත ද්ටසුස් අන්මානාභාතු - දුරාසුත් ආද්නතුං සාසානොනා දිටඩීයො න ගණහාම ත පරාලසාම තාභිතිවිසාම; අථවා, න ගණතිතබබා න පරාමසිතබබා තාතිනිවිසිතබබාති එවලපී - 'පසා යුව දිටයිසු අනුගාහාය, අථවා, 'සසාතෝ ලොකො, ඉදමෙව සචවං, මොඝමඤඤ'නහි දිවසි-ගතමෙතං දිටසීගහනං දිටසීසනතාරො දිටසීපිසුකායිසා දිටසීපිපඵණිතං දිවසිසංයොජනං සදුකඛං සවිකාතං සඋපායාසං සපරිලානං න නිඛ්‍රිදුය න විරාගාය න නිරෝධාය න උපසමාය න අභිඥසැය න සමෝබායාය න නිබබාතාය සංවතතතීති දිටයිසු ආදීතවං පසානෙතා දිටසීයො න ගණහාම න පරාමසාම නාහිතිවිසාම; අථවා, න ගණහිතබබා ත පරාමසිතුබබා නාතිතිවිසිතබබාති එවමපි - 'පසාසාව දිටයිසු අනුගාකාය'. අථවා, 'අසසානතා ලොකො, අනතවා ලොකො, අනනතවා ලොකො, තං ජීවං තං සරීරං, අඤඤං ඒවං අඤඤං සරීරං, හොති තථාගතො පරමාරණා, න හොති තථාගතො පරම්වරණා, හොති වී ත ව හොති තථාගතො පරමමරණා, නෙව හොති ත ත හොති තථාගතො පරමමරණා, ඉදමෙව සච්චං, මොසමඤඤ'නති දිට්ඨිගතමෙතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකනතාරො දිටසිමිසුකාගිකං දිටසීපිපඵඥිතං දිටසීස කෙකුණු නං සදුකඛං සපිඝාතං සඋපාගාසං සපරිලාභං ත තිබ්බිදාය ත විරාගාය ත තිරොබාග න උපසමාය න අභිඤසුය න සමෝබාය න නිබබානාය සංවතතතීනි දිවසිසු ආදීතවං පසාගනෙතා දිවසීයො න ගණනාම, න පරාමසාම. තාභිනිවිසාම; අථවා, න ගණතිතබබා න පරාමසිතබබා තාභිනිට්සිතබබාති එවමටි - 'පසසණුව දිටසීසු අනුශානාය.' අථවා, ඉමා දිටසීයො එවං ගතිතා එවං පරාමටඨා එවංගතිකා හවිසානනි එවං අභිසමපරායානි දිටයීසු ආදීනවං පසානෙතා දිටසීයො න ගණහාම, ත පරාමසාම්, නාභිනිපිසාම; අථවා, න ගණතිතබබා න පරාමසිතබබා නාභිතිවිසිතබබාති එවමපි-'පසසණුව දිටයීසු අනුකෘහාය.' අථවා, ඉමා දිට්ඞියො නිරයසංවතතනිකා තිරවුණ තයොතිසංවතතාතිකා පෙතතිවිසයසංවතතානිකාති දිටසීසු ආදීතවං පසානෙතා දිටසියො න ගණහාම, න පරාමසාම, නාහිතිවිසාම: අථවා. න ගණතිතබබා ත පරාමසිතබබා නාතිතිවිසිතබබාති එවමපි - 'පසසාසාව දිටසීසු අනුගහනාය.' අථවා, ඉමා දිටසීයො අනිචවා සඬාතා පටිචව-සමූපාතතා බයබමා වයබමා පිරාගබමා නිරොබබමාති පිටිසීස ආදීනවං පසානෙතා දිටයියො න ගණහාම, න පරාමසාම, නාභිතිවිසාම. අථවා, ත ගණකිතබබා න පරාමසිතබබා නාතිනිවිසිතබබාති එවමට-'පසාසා දිවසීසු අනුගානාය.'

පාහා යැම දිටසීසු අනුගතහාය - දුපටින්හි ආදීතව දක්ෂින් දුපටින් නො ගත්ම, පරාමශී නො කරම, පිටිසැ නො සිටිම; නොහොත් නො ගතසුත් තානුය නො දහැගතයුත්තාහුය, නො පිටිසැ සිටිය යුත්තානුය යි මෙසේත් 'පසාකාව දිටයිසු අනුගාහාය' යනු වේ. නොහොත් 'ලෝකය ශාශ්වනයැ, මෙය මැ සැබව, අනාය මොසය' යන තෙල දුපටිගනය දුපටිගහනය දුවේකානතාරය දුවේ නමැති හුල දුවේවලනය දුවේසංයෝජනය (කායික) දුක් සහිත යැ (වෛතයික) පීඩා සහිත යැ දුඩ ආයාස සහිත යැ පරිදහ සහිත යැ සංසාර (වට්ටයෙහි) නිවේදය පිණිස නොවෙයි, විරාගය පිණිස උපශමය පිණිස අභිජානනය පිණිස සමොාබය පිණිස තිළාණය පිණිස තො පවත්තේ නුසි දුපටින්හි ආදීතව දක්මන් දුපටින් නො ගන්ම, පරාමශී තො කරම, පිවිසැ නො සිටිම; තොහොත් නො ගත යුත්තානු යැ පරාමශී නො කළ සුත්තානු යැ නො පිවසැසිටිය යුත්තාහු නුයි මෙසේත් ''පසාසිදා දිටයීසු අනුගහහය" යනු වේ. නොහොත් 'ලෝකය අශාශවත යැ, ලෝකය අනතාවත් යැ, ලෝකය අනනතාවත් යැ, ජිවය ත් ශරීරයත් ඒ මැය, ජීවය අනෙකෙකැ ශරීරය අනෙකෙකි, මරණින් මතු සත්නි තෙම වෙයි, මරණින් මතු සත්නි තෙම නො වෙයි, මරණින් මතු සතාන තෙමේ වන්නේ ද නො ද වන්නේ ද වෙයි, මරණින් මතු සත්ති තෙමේ නො මැ වෙයි නො වන්නේ තො වෙයි, මෙය මැ සැබව, අනාසය මොස යැ යන තෙල දුෂටිගතය දුෂටිගහනය දුටෙකානතාරය දුටෙඉලය දුටෙවිෂ්පඤනය දුටෙසංයෝජනය දුක් සහිත යැ පීඩා සහිත යැ දඬ ආයාස සහිත යැ පරිදුන සහිත යැ නිමේදය පිණිස නො පවතී, විරාගග පිණිස - තිරොබය පිණිස - උපශමග පිණිස අභිඥව පිණිස - සමොබය පිණිස - තිවාණය පිණිස නො පවතී නුයි දුවේන් කෙරෙහි ආදීනව දක්නෙම දුෂටීන් නො ගන්ම, පරාමශී නො කරම, පිවිසැ නොසිටිම්; නොහොත් නො ගතයුත්තාහු යැ පරාමශී නො කළ යුත්තාහු යැ නො පිවිසියැ යුත්තාහු යැ'යි මෙසේ ත් 'පසාඤා දිටයීසු අනුභානාය' යනු වේ. නොහොත් 'වේ දුෂටිනු මෙසේ ගන්නා ලද්දුහු මෙසේ පරාමශී කරන ලද්දහු මෙබදු ගති ඇත්තාහු මෙබදු පරලොව ඇත්තාහු වෙත්' දුෂටින්හි ආදීතව දක්නෙම දුෂටි නො ගන්ම, පරාමශී තො කරමි; තොහොත් තො ගතයුත්තාහු ය, තො දුහියයුත්තාහු යැ, නො පිවිසි ගැ හුත්තාහු නුයි මෙසේන් 'පසාඤව දිටසීසු අනුගාහාය' යනු වේ. නොහොත් 'මේ දුප්ටිහු නිරයෙහි ඉපදීම පිණිස පවත්නාහු යැ ත්රිසන්යොන්හි ඉපදීම පිණ්ස පවත්තාහු යැ පෙතාපිෂයයෙහි ඉපදීම පිණිස පවත්නාහු ගැ'යි දූෂ්ටීන්හි ආදීතව දක්මින් දූෂ්ටී නො ගන්මි, නො දහමි, නො පිටිසැ සිටිම්; නොහොත් නො ගතයුත්තාහු යැ නො දුභියයුත්තාහුය, නො පිවිසියැ යුත්තාහු නුයි මෙසේත් 'පසාසඤව දිටසීසු අනුගහනය' යනු වේ. නොහොත් 'මේ දුපෙීනු අනිතායහ පතායන් විසින් කරත ලද්දුහු ය, පුතීතාසමූත්පතනයහ, කයෙවන සුල්ලහ, නැසෙන සුල්ලහ, තො රැදෙන සුල්ලක, නිරුදඛවන සුල්ලක'යි දූපටීන්හි ආදීතව දක්නෙම දුෂටි තො ගන්ම, තො දහම නො පිවිසෙම; නොහොත් තො ගතයුත්තාහු යැ පරාමශී නො කළ යුත්තාහු යැ අභිතිවෙශ නො කළයුත්තාහු නුයි මෙහේ ත් 'පසාකාව දිටසිසු අනුකෘතාය' යනු වේ.

අරකානතාසනානිං පවතා අදගසනානි - 'අරකානතසනකි'නති අරකානතං රාහසස සනතිං දෙසසස සනතිං මොහසස සනතිං කොබසස - උපනාහසස මක්ඛයය - පලාසයය - ඉසාගය - මච්ඡරිගයය - මාගාය - භාවේයාසය එමහසස - භාරමහසස - මානසස - අභිමානසස - මදසස - පමාදසස - සබබකි-ලෙසානං – සබබදුවෙරිතානං - සබබදරථානං – සබබපරිලානානං – සබබ-සතතාපාතං – සබබාකුසලාභිසබබාරාතං සනතිං උපසනතිං වූපසනතිං නිබබුතිං පට්පාසාදධිං; පවිනනති - පවිනනෙතා විවිනනෙතා පවිවිනනෙතා තුලයනෙතා තීරයනෙතා විහාවයනෙතා විහුතං කරෝනෙතා; 'සබෙබ ແພລາວາ ແຍງຍາງຢູ່ເວັ້ນອອກອ້ອງ ຄະວາມ ເປັນອ້ອງອີ້ນອ້ອງອ້ອງອີ້ນອງອີ້ນອງອີ້ນອງອີ້ນອງອີ້ນອງອີ້ນອງອີ້ນອງອີ້ນອງອີ້ນອງອ තීරයනොතා විහාවයනොතා විහුතං කරෝනොතා; 'සබෙබ සඬඛාරා දුක්ඛා' නි -ෙල - 'සබෙබ බම්මා අතහතා'ති පමනනෙතා විචිතනෙතා පම්චිතනෙකා තුලයනෙකා තීරයනෙකා විහුතං කරොනෙකා; 'යං කිසිවී සමුද යඩමමං සබබනතා නිරොඩඩමමං'නති පවිත නෙතා විවිත නෙතා ອອີອັກຣກກາ ຖາບແຮງກາ ຫຼັງ ແຮງກາ ບິນາຍແຮງກາ ຍິນການ ເປັນ අදහානාගි- අදසය 1 අදසකි අපසයිං පටිවිජකිනයි 'අජඞනානසනහිං පවනං අදඎം.'

තෙතාන හහවා:

''ඉදං වදුමිති ත තසාක හොති ('මාගඤියා'ති හගවා) බමෙමසු නිවෙඡයා සමුගානීතං, පසාකාව දිටසීසු අනුගානාය අරාකානතාසනතිං පවනං අදසස''නති.

9 - 4

විතිවජයා යාති පතපටිතානි (ඉති මාගන්දියො) තෙ වෙ මුනි බැයි අතුගාහාය, අජාබනතසනතීති යමෙතමතවං කථනතු ධීරෙහි පවෙදිතං තං.²

විනිච්ඡයා යානි පකපටතානීති – 'විනිච්ඡයා' වුච්චනති දවාසටයී – දිටයීගතානී; පකපටතානීති – කාපිතා පකපටිතා අතිසඬිබතා සණ්ඩ – වතාතිරි පකපටිතානී; අථවා, අනිච්චා සඬ්ඛතා පටිච්චසමුපපහතා බය්ධාමා වයටමො විරාගටමො නිරොටබමො විපරිණාමටමොතිපි පකපටිතානීති– විනිච්ඡයා යානි පකපටිතානී; ඉති මාශපදියෝති – 'ඉනී'ති පදසකි පදසංසනෝ පදපාරිපූරි අකබරසම්වායො බායඥ්නසිලිට්ඨතා පදනුපුබබතා තාමෙතං 'ඉනී'ති; මාශපදියොති – තසස බාහමණසස තාමං සඬබා සමකුතු පකුතුතකි වොහාරොති 'ඉති මාගපදියෝ.'3

තෙ වෙ මුනි බැයි අනුගහනය අජකතිබසහතිති යමෙතමපථනති-'තෙ වෙ' ති ආාසටයිදිවයිගතාති; මුනිති – මොතං වුච්චති කිදීණං -පෙ- සඬාජාලමතිච්ච සො මුනීති; අනුගහනායාති – දිටයිසු ආදීතවං පසාහෙතා දිටයියො ත ගණතාම න පරාමසාම තාහිතිවිසාමිනි ව හණයි අජකානනසනායීති ව හණයි; යමෙතමපථනති – යං පරමපථනති – 'තෙ වෙ මුනි බැයි අනුගහනය අජකතතාසනතීනි යමෙතමපථං.'

1. අදදසං - ස. 2. උවේදිතකත් - මිනුප. 3. මාගණුයොත් - සීමු. II.

අජකානකසනතිං පමනාං අදසසං - 'අජකාතතසනතිං' යනු: අධාංත්ම යෙහි රාහයාගේ සන්හිඳීම දොෂයාගේ - මොහයාගේ සන්හිදීම කොබයාගේ - උපනාහ - මකුබව - පළාස - ඊෂඩා - මාත්සයඩ් - මායා - සාථෙයාප-සනමහ - සාරමහ - මාන - අතිමාන - මද - පුමාදයාගේ - සියලු කොලෙසුන්-ගේ සියලු දුශවරිතයන්ගේ - සියලු දරථයන්ගේ - සියලු පරිදහයන්ගේ සියලු සනතාපයන්ගේ - සියලු අකුශලාභිසංසකාරයන්ගේ ශානතිය වසුපශානතිය නිර්වාතිය පුන්පුශුබ්හිය; පවිහාං - (සිව්සස්) වඩමන් වෙසෙසින් වඩමන් පුකම්යෙන් වඩමන් තුලනය කෙරෙමන් තීරණය කෙරෙමින් සලකාමන් පුකට් කෙරෙමින්; 'සියලු සංසකාරයෝ අනිතාශයේ යැ'යි...'සියලු සංසකාරයෝ දුක්හ' යි...'සියලු ධම්යෝ අනාත්මයෝ යැ'යි 'යම කිසි සමුදයබම්යෙක් වේ නම් ඒ සියල්ල නැසෙන සුලු යැ යි' වඩමන් වෙසෙසින් වඩමන් පුකම්යෙන් වඩමන් වඩමන් තුලනය කෙරෙමින් තීරණය කෙරෙමින් විභාවනය කෙරෙමින් වඩමන් කුලනය කෙරෙමින් තීරණය කෙරෙමින් විභාවනය කෙරෙමින් වඩමන් කෙරෙමින් පුකතා කෙරෙමින්

එසින් වද,ලහ බුදුහු:

"ඳුදං වද,මති -පෙ - අජඣතතහනති - පමනං අදඎං" යි.

9 - 4

(මාගන්දිය තොම මෙසේ කීය:) විනිශවය කොට ගන්නා ලද යම් දෙසැට දුෂ්ටීඩම් කෙනෙක් පුකල්පිත වූවාහු ද, ඒ දුෂ්ටිඩම්යන් සවීඥ මුනි වූ නොපි එකානනයෙන් නො ගෙන අධාංත්මශාන්ති යයි තෙල යම් අනීයක් වරුලහු ද, ගීරයන් විසින් ඒ පරමානීය කෙසේ පුකාශ කරන ලද ද ?

විනිවජයා යානි පකසුවතානි - 'විනිවජය' සී දාෂයේද වේගතයෝ කියනු ලැබෙන්. පකස්වතානි - කල්පිත පුකල්පිත අතිසංසකෘත වූවෘතු මොතොවට පිනිටුවන ලද්දනු නුයි 'පකපමත' තම වෙනි; නොහොත් අතිතා - සංසකෘත - පුතීතාසමූත්පතන වූවෘහු සමයවන සුලු නැසෙන සුලු නො ඇලෙත සුලු නිරුදාවන සුලු විපරිණාමසානාව ඇත්තානු නුයි ද 'පකපමත' නුයි 'විනිවජයා යානි පකපමතානි' යනු වේ. ඉති මාශයේදයෝ 'ඉති' යනු: පදසනි යැ පදසංසගී යැ පදපාරිසූරි යැ අසුරෙසමවාය යැ වායසානයේලිවෙතා යැ පදානුසුමතා නමැ තෙල 'ඉති' යනු. 'මාශයේදයෝ යනු ඒ මාමුණුගේ නම යැ සභිබා යැ සංඥ යැ පුඥපති යැ වාවතාරය නුයි 'ඉති මාගන්දියෝ' යනු වේ.

හො වෙ මුනි බැසි අනුශාහාය අජකාභනයන්ති යමෙතමන්ං-'තෙ වෙ' යනු: දවාෂාටිදාවේගනයෝ යි. මුනි යනු: 'මොන' යි සූතය කියනු ලැබෙයි...(2-8 සූතුනිදේශය.) අනුශාහතාය - දාවේන්හි ආදීතව දක්මන් දුටේ නො ගන්ම පරාමයී නො කෙරෙම අභිනිවෙශ නො කෙරෙම ද කියවු, අධාහන්මශානතිය'යි ද කියවු; යමෙතමන්ං - යම පරමානීයක් නුයි 'තෙ වෙ මූනි බැසි අනුශාහහය අජකාතනසනතීති යමෙතමන්ං' යනු වේ. කථනතු බීරෙනි පාවදිතං තතති - 'කථනතූ'ති පදං සංසයපුවණ විමතිපුවණ දෝදනකපුවණ අනෙකංසපුවණ, එවනතුබො ත තුබො-කිනතුබො කථනතුබොති කථනතු; බීරෙනීති - ගීරෙහි පණ්ඩනතහි පඤ්ඤාවනෙතහි බුද්ධිමනෙතහි කැණීහි විහාවීහි මෙබාවීහි; පවෙදිතනති-වෙදිතං පවෙදිතං ආවිකෘතිතං දෙසිතං පඤ්ඤාපිතං පටයපිතං විහතතං උතතානීකතං පකාසිතනති 'කථනතු බීරෙහි පවෙදිතං තං'.

තෙනාහ සො බාහමණො;

''මනිවජයා යානි පකපමනානි (ඉති මංගන්දියො) තෙ වේ මුනි බැසි අනුගානාය, අජාධනනසනයිනි යමෙතමතවං කථනනු ධීරෙහි පවේදිතං ත''නති.

9 - 5

ත දිටසීයා ත සුතියා ත කැනෙනෙ ('මාශක්දියා'ති තගචා) සීලබාතොනාපි ත සුදුඩිමාහ, අදිටසීයා අයසුතියා අකැනො¹ අසීලතා අබනතා තොපි තෙන. එතෙ ව නිසාසජර අනුගෙනාය සලනතා අතිසානය හවං න ජපෙප.

න දිටසියා න සුතියා න යැගණනාත - දිටයියාපි² සුදධිං විසුදධිං පරිසුදධිං මුතතිං විමුතතිං පරිමුතතිං නාහ, ත කථෙම්³ ත සණාම්⁴ ත දීපයාම්; ත වොහරාම සුතියාපි සුදධිං විසුදධිං පරිසුදධිං මුතතිං විමුතතිං පරිමුතතිං නාහ, ත කථෙම්⁵, ත හණාම්,⁶ ත දීපයාම්⁷ ත වොහරාම දිටයියා සුතියාපි⁸ සුදධිං විසුදධිං පරිසුදධිං මුතතිං විමුතතිං පරිමුතතිං නාහ, ත කරෙම්, ත හණාම, ත දීපයාම, ත වොහරාම්; සදීණෙනපි සදධිං විසුදධිං පරිසුදධිං මුතතිං විමුතතිං පරිමුතතිං නාහ, න කථෙම්, න හණාම ත දීපයාම, න වොහරාමහි - න දිවයියා න සුතියා න සැදීණෙක. මාශපදියාති හඟවාති - 'මාහස්දියා'ති හගවා තං බාගමණං නාමේත ආලපති; හශාවාති - ගාරවාහිවවනං -පෙ- සච්ඡිකාපඤඤකති යදිදං 'හඟවා'ති - 'මාහස්දියාති හගවා.'

සිලබබතෙනායි න සුද්ධිමාහාති - සීලෙනපි සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මූතතිං විමුතතිං පරිළතතිං තාහ, න කථෙම්, න හණාම, න දීපයාම, ත වොහරාමි; වතෙනපි සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මූතතිං විමුතතිං පරිමූතතිං තාහ, න කථෙම්, න හණාම්, න දීපයාම, න වොහරාම්; සීලබාතෙනාපි සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුතතිං පිමුතතිං පරිමූතතිං නාහ, න කථෙම්, න හණාමි, න දීපයාම, න වොහරාමති 'සීලබාතෙනාපි න සුද්ධිමාහ.'

කාථනානු ධීරෙහි පරවේදිතං තං – යනු: 'කථනානු'යන පදය සැක විවාරීම යැ විමතිපාවණ යැ විවිකිත්සාපාවණ යැ අනෛකානතාපාවණ යැ: මේසේ දේ නෝ, නො වේ දේ හෝ, කිමෙක් දේ නෝ, කෙසේ දේ නෝ නුයි කෙථනානු' යනු වේ. ධීරෙහි – සීරයන් විසින් පණ්ඩනයන් විසින් පුඤුවතුන් විසින් බුදඹමතුන් විසින් නුවණැතියන් විසින් විහාවීන් විසින් පුඤුවතුන් විසින් බුදඹමතුන් විසින් නුවණැතියන් විසින් විහාවීන් විසින් පුඤයන් විසින්; පවෙදිතං – දක්නා ලද පුකාශ කරන ලද කියන ලද දෙසන ලද පනවන ලද තාන ලද විහාශ කරන ලද පුකට කරන ලද පුකාශ කරන ලද නුයි 'කථනානු ඩීරෙහි පවෙදිතං තං' යනු වේ.

එයින් කියැ ඒ බමුණු:

"විනිච්ඡයා යානි - 7ෙ– පවේදිතුං තං" යි.

9 - 5

(බුදුහු 'මාගස්සා'යි මෙසේ වදලහ:) මම ද පටියෙන් ශුදායිය නො කියම. ශැතියෙන් – සමාපත්තිඥනයෙන් – බාහිර ශීලවුතයෙනු දු ශුදායිය තොකියමි. (දශවස්තුක) සමාක්ද පටියෙන් වෙන් වැ තවාඩාශශැතියෙන් වෙන් වැ කම්සාසකතා සතාහනුලොමකඥනයෙන් වෙන් වැ පාතිමොකාංක සංවරයෙන් වෙන් වැ බූතාඩාහවුතයෙන් වෙන් වැ ශුදායිය නොකියම්. ඒ සමාගේද පොහදිමාතුයකිනු දූ නොකියමි. තවද නෙල ද පටි ආදි බමීයන් දුරු කොට අද වේ ආදි බමීයන් අනුහුහ කොට ශාතන තෙමේ (වකබාදීන් අතුරෙන් කියිවක්) නිෘශුය නොකොට කාමාදී හවය නො පතන්නට සමණි වන්නේය.

න දිටසියා හා සුතියා හා යැගෙනේන - දෙපේයෙන් ද ශුදඩය විශුදඬය පරිශුදඬය මුකාතිය විමුකාතිය පරිමුකාතිය, නාහ - තො කියමි. තො බෙණෙමි. නො දක්වමි. නො වහරමි. ශැතියෙනු දු ශුදඬය විශුදඬය පරි-ශුදඬය මික්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය නාහ - තො කියමි, නො බෙණෙමි තො දක්වමි නො වහරමි. දෙපේශුත්යෙනු දු ශුදඬය විශුදඬය පරිශුදඬය මුකාතිය විමුක්කිය පරිමුක්තිය නාහ - තො කියමි, තො බෙණෙමි තො දක්වම නො වහරමි. සමාපත්තිඥනගෙනු දු ශුදඬය විශුදඬය පරිශුදඬය මුක්තිය විමුක්කිය පරිමුක්තිය 'නාහ ' තො කියමි. නො බෙණෙමි තො දක්වම නො වහරමි. සමාපත්තිඥනගෙනු දු ශුදඬය විශුදඬය පරිශුදඬය මුක්තිය විමුක්කිය පරිමුක්තිය 'නාහ ' තො කියමි. නො බෙණෙමි තො දක්වම වාවහාර නො කෙරෙම නුසි 'න දිවසීයා න සුතියා ත යැදුණෙන යනු වේ. මාශයේකාති හඟවා - 'මාගණිය'යි බුදුහු ඒ බමුණා නමින් අමෙන්තුණය කෙරෙති. හඟවා - යනු: ගෞරවාසිවවන යැ...මේ 'හගවා' යනු සියලු බමීගත් පුතාසම කිරීමෙන් උපත් පුඥප්තියක් නුසි 'මාගණියාති හගවා' යනු වේ.

සිලබබතොනාපි න පුද්ධිමාහ - ශීලයෙනු දු ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය නාහ - හො කියමි තො බෙණෙම නො දක්වම නො වහරම්. වුතයෙනු දු ශුද්ධිය...පරිමුක්තිය 'තාහ' නො කියම නො බෙණෙම තො දක්වම තො වහරමි. ශීලවුතයෙනු දු ශුද්ධිය...පරිමුකතිය 'නාහ' තො කියම් තො බෙණෙම තො දක්වම තො වහරම නුසි 'සීලබබතෙනාපි ත සුද්ධිමාහ' යනු වේ.

අදිටසියා අසුහියා අයිදුණා අසිලතා අබබතා නොපි තෙනාති-දිටසී31 ඉචජිතබබා දස වන්දුකා සම්මාදිටසී: අපු දිනතං, අතු සිටසං, අති හුතං, අති සුකටදුකකටාතං කම්මානං ඵලං විපාකො, අති අගං ලොකො, අපපි පරෝ ලොකො, අපු මාතා, අපු පිතා, අපු සතතා හිට පාතිකා, අති ලොකෙ සමණබාගමණා සම්මානතා සම්මාපට්පතනා යෙ ඉමණුව ලොකං පරණුව ලොකං සහං අභිණුණු සචජිකතිා පවේදෙනතීති. සවණාවපි ඉචජිතබබං පරනොසොසො: සුතතං ගෙහාං වෙහාකරණං ගාථා උදනං ඉතිවුතතකං ජාතකං අබහුතඩමමං වෙදලලං. සිදුණුමෙ ඉවජිතබබං: කම්මසසකතං සඳුණං, සච්චානුලොමිකං සදුණං, අභිකුකුණුණං සමාපතතියා ඤැණං. සීලමපි ඉචඡිතබබං: පාතිමොක්ඛසංවරෝ. වතමපි ඉචජිතබබං අවස් ධුනඕහානි: ආරඤඤිකඕනං පිණ්ඩපාතිකඕනං පංසුකූලිකඕනං තෙවිවරිකඞ්හං සපදානවාරිකඞ්හං බලුපචඡාහතතිකඞ්හං නෙසජ්රිකඞ්හං යථාස කඩහනති- අදිවසීයා අසසුතියා අසසුණා අසීලතා අබ්බතා. නොපි තෙනාති - නාපි සමාදිවසීමතෙතන නාපි සවණමතෙතන තාපි සඳුණමතෙතන නාපි සීලමතෙතන නාපි වතමතෙතන අජඣතතසනතිං පතෙතා හොති. නපි විනා එනෙහි බමෛහි අජඣතතසනතිං පෘපුණාති. අපිව, සමහාරා ඉමේ බම්මා හොනති අජඣතතසනතිං පාපුණිතුං අධිගනතුං ප්සිතුංී සචජිකාතුනති 'අදිටසීයා අසසුතියා අසදුණා අසීලතා අබාතා නොපි තෙත.'

එතෙ ච නිසසජජ අනුගහහාහාහි - 'එතෙ'හි කණහටකඛිකානං බම්මානං සමූහකාතතො පතානං ඉවිජිතබබං, තෙඛාතුකෙසු කුසලෙසු කණග පක්ඛියා ධිමේමස් අතුම්මයතා³ ඉවජිතබබා, යතො ධම්මා සමූගුෂාතපාහානෙත පනිනා හොනුති උච්ඡිතුතමූලා තාලාවණුකතා4 අතභාවකතා අංගතිං අනුපාදබමා, තෙබාතුකෙසු ව කුසලෙසු බමොස අතුම්මයතා හොති. එතතාවතාපි න ගණහාති, න පරාමසති, නාහිතිවිසති. අථවා, ත ගණතිතබබා න පරාමහිතබබා නාහිතිවිසිතබබාති එවම්පි-'එතෙ ව නිසසජජ අනුගහහාය.' යතො තණහා ව දිටසී ව මාතො ව පහිතා හොතති උචජිතනමූලා තාලාවඤ්කතා⁴ අතභාවකතා ආයතිං අනුපපාදබමමා5, එතතාවතාපි ත ගණහාති ත පරාමසති තාභිනිවිසතීති එවමපි – 'එනෙ ව නිසසජා අනුශාහාය.' යනො පුඤඤහිසඣාරො ව අපුකුණුතිස බබාරෝ ව ආතෙඤෝතිස බබාරෝ ව පතිතා නොතති උචිජිතත-මුලා තාලාවතු සකතා අතහාවකතා ආයතිං අනු පාදබම්මා, එතතාවතාපි න පරාමසති නාහිතිවිසතීහි එවම්පි- 'එතෙ ව නිසාපජ ත ගණිඟා කි අනුගතහාය.'

 ^{1.} දිටයි - සිමු. II.
 2. එක්සිතුං - මීජයං.
 3. අසාම්මයතා - සිමු. II.

 4. තාලවතුකතා - ස.
 5. අනුපපාදධම්මානි - සිමු. II. මජයං.

අදිටසියා අසුසුතියා අයැණා අසිලතා අබ්බතා නො'පි තෙන – 'දෙන ලද්දෙහි ඵල ඇත, යදන ලද්දෙහි ඵල ඇත, පුදත ලද්දෙහි ඵල ඇත, කුශලාකුශලකමීයන්ගේ ඵල විපාක ඇත, මෙලොව ඇත, පරලොව ඇත් මවු ඇත, පියා ඇත, ඔපපාතික සක්තියෝ ඇත්තාහ. මෙලොවත් පරලොවත් තුමු මැ නුවණින් දූන පුකාශ කරන සමාන්ගත වූ සමාක්-පුතිපතන වූ ශුමණබාගමණයෝ ලොකයෙහි ඇත්තාහ' යන දශවසතුක සමාන්දුණට සඞ්ඛානාන දුෂටිය ද කැමැති විය යුත්තීය.' සූනු යැ ගෙයා සැ වෙසාකරණ සැ ශාථා සැ උදන සැ ඉතිවුතතක සැ ජාතක සැ අබහුතබමම සැ වෙදලල සැ සන (නවාඕහවශයෙන්) පරතොසොම සබ්බාහත ශුවණය ද කැමැති වියසුතු ඇ. සාම්සාකෘතඥ නය සතානතු-ලොම්කඥතය යැ අභිඥඥතය යැ සමාපතතිඥතය යැ යන ඥතය ද කැමැති විය යුතු යැ. පානිමොසසෙංවර සඞ්ඛානත ශීලය ද කැමැති විය සුතු යැ. ආරණාකාඕන යැ පිණ්ඩපාතිකාඕන යැ පාංශුකූලිකාඕන යැ සඳදන වාරිකාඞන යැ බ**ලුපව**ණහතතිකාඞන තෙව්වරිකාඞන යැ ωί තෙසජ්ජිකාඕන සැ යථාසඥාතිකාඞන යැ යන අපට බුතාඞනසඞ්ඛාාත වුතය ද කැමැති විගයුත්තේ නුයි 'අදිටසීයා අසසුතියා අසිදුණා අසීලතා අබාතා' යනු වේ. නො පි තෙන - තො ද සමාන්දුවේමාතුයෙන් නො ද ශුවණ මාතුයෙන් නො ද ඥනමාතුයෙන් නො ද හිලමාතුයෙන් නො ද වුතමාතුයෙන් අධාහාත්ම ශානතියට පැමිණිගේ වෙයි. තෙල බම්යන්ගෙන් වෙන් වැ අධාසාක්මශානතියට නො ද පැමිණෙයි. තවද මේ බම්යෝ අධාසාත්ම-ශානතියට පැමිණෙන්නට අධිගම කරන්නට ස්පශී කරන්තට පුතාසම කරන්නට උපකාර වූවාහු වෙත් නුයි 'අදිට්ඨියා අසසුතියා අසදුණා අසීලතා අබබතා නො 'පි තෙත' යනු වේ.

එතෙ ව නිසාසජජ අනුගතහාය - 'එතෙ' යනු: කෘෂණපසාෂයෙහි වූ බම්යන්ගේ තැසීමෙත් පුහාණය කැමැති වියයුතුය; තුන්බිමට අයත් කුශලධමීයන්හි තෘෂණා රහිත බව කැමැති වියසුතුය; යම් තැනෙක පටත් කෘෂණපසාෂයෙහි වූ බම්යෝ සමුවෙඡද පුහාණයෙත් පුහිණ වූවාහු උසුන්මුල් ඇත්තානු තාලවසතුවක් මෙන් කරන ලද්දනු අනුඅභාවය කරන ලද්දහු මත්තෙහි නූපදතා පියවි ඇත්තාහු වෙත් ද, තෛුඛාතුකකුශල-ධම්යන්හි දු තෘෂණා රහිත බව වේ ද, මෙතෙකිනු දු ඉහණය නො කොරෙයි, පරාමශී නතා කෙරෙයි, අභිතිවෙශ නො කෙරෙයි. නොනොත් නො ගතයුත්තාහු නො දගිගයුත්තාහු නො පිවිසියැ යුත්තාහු වෙත් නුයි-මෙසේ ත් 'එතෙ ච නිසසජජ අනුනානයාය' යනු වේ. යම් තැනෙක පටත් තෘෂණාවත් දූටෙියත් මානයන් පුහිණ වූවාහු උසුන්මුල් ඇත්තාහු තාලවසතුවක් මෙන් කරන ලද්දුනු අනහාවය කරන ලද්දුනු මත්තෙහි නූපදතා පියව ඇත්තාහු වෙත් ද, මෙතෙකිනු දු ගුහණ – පරාමශී-අභිනිවෙශ නො කෙරේ නුයි – මෙසේ ත් 'එතෙ ව නිසාජජ අනුශාහංග' යනු වේ. යම් තැනෙක පටන් පුණාහතිසංසකාරයත් අපුණාහතිසංසකාරයත් ආනෙඤරාභිසංසකාරයක් පුහිණ වූවානු උසන්මුල් ඇත්තාහු අනහාවය කරන ලද්දාහු මත්තෙහි අනුත්පාදසාහාව ඇත්තාහු වෙත් ද, මෙතෙකිනුදු හතණ – පරාමයී – අතිනිවෙය හෝ කෙරේ නුයි – මෙසේත් 'එතෙ ච නිසසජා අනුගතහාය' ගනු වේ,

සනෙතා අනිසසාය තවං න ජපෙෙති - 'සනෙතා'ති රාගසස සමතතතා සතෙතා, දෙසසස සමතතතා සනෙතා, මොහසස සම්තතතා සනෙතා, කොබසස - උපනාහසස - මතඛසස - පලාසසස - ඉසාගය - මච්ඡරියසස-මායාග – සායේගාඤා – එමාඤා – සාරමාඤා – මානඤා – අතිමානඤා– මද 🛲 – පමාද 🏎 – සබබකිලෙසානං – සබබදුවචරිතානං – සබබද රථානං– සබබපරිලාහාතං - සබබසනතාපානං - සබබාකුසලාභිසඣාරානං සනතතතා වූපසමතතතා විරැකාතතතා තිබුවූතතතා ව්ගතතතා1 පටි-**ස**මිතතතා පාසාග් තතා සතෙතා උපසතෙතා වූපසනෙතා නිබවුතො පටිපාසාගේවාති 'සතෙතා'. අනිසාහාති - අව තිසාහා තණහාතිසාසයා ව දිටසීතිසාගො ව - පෙ - අගං තණහාතිසානයා - පෙ - අගං දිටහිනිසාගො. තණහාතිසාහගං පහාය දිටයිනිසාසයං පටිනිසාජීතිා චකබං අනිසාය සොතං අනිසාය ෂානාං අතිසසාග ඒවනං අතිසසාග කාගං අතිසසාග මනං අතිසසාග රූපෙ සදෙද ගනේක රතස ඵොවස්බෙබ බමෙම කුලං ගණං ආවාසං ලාහං ගසං පසංසං සුඛං චීවරං පිණ්ඩපාතං සෙතාසතං ගිලාතපව්වය හෙසජපරික්ඛාරං කාමඛාතුං රූපඛාතුං අරූපඛාතුං කාමහවං රූපහවං අරුපහවං සකුඤුහවං අසකුඤුහවං නෙවසඤඤුනාසඤඤුහවං එකවොකාර-භවං විතුවොකාරහවං පඤාවොකාරහවං අතිතං අනාගතං පවවූපාතනං දිවස්සුතමුතපිඤසුතබෙබ බමෙම අතිසසාග අගණතිතා අපරාමසිණි අනභින්ටිසිනිාති - 'සනෙතා අනිසසාය.' භවං න ජපෙපති - කාමහවං නජපොයා, රූපහවං න ජපොයා, අරූපහවං න ජපොයා, නපාජපොයා, න අභිජපෙසාති - 'සනෙතා අනිසාය හවං ක ජපෙ.'

තෙනාන හගවා:

''ත දිවසීයා ත සුතියා⁸ ත ඤිණෙත ('මාගන්දියා'ති හගවා) සීලබබතෙනාපි ත සුදබිමාහ, අදිවසීයා අසසුතියා අඤිණා අසීලතා අබබතා නොපි තෙත. එතෙ ව නිසසජජ අනුගහහය හතෙතා අනිසායය හවං න ජපෙප''ති.

9 - 6

නො වෙ කිර දිවයියා ත සුතියා ත සැනෙනෙ (ඉති මාගන්දියො) සීලබාතෙනාපි ත සුදඩිමාහ, අදිවයියා අසසුතියා අසැනෝ අසීලතා අබාතා නොපි තෙන. මණුසැමහං මොමුහමෙව බවමං දිවයියා එකෙ පවෙවනති සුදුඩිං.

සංකාන අනිසාය නවං න ජපෙප - 'සනෙතා' යනු: රාගය සන්හිදු වත ලද බැවින් ශාතන යැ දෝෂය ශමිත වන බැවින් ශානත යැ මොහය ශමිත වත බැවින් ශානන යැ, කොංඩය - උපතංහය - මක්ඛය - පලාසය-ඊෂඩ්ාව – මාත්සයඩිය – මායාව – සායේයාය – එමහය – සාරමහය – මාතය– අතිමානය – මදය - පුමාදය – සවිකෙලශයන්- සවිදුශවරිතයන්-සවීද රථයත් සමීපරිදහයන් – සමීසනතාපයන් – සමාකුශලාභිසංසකාරයන් ශානතවන බැවිත් ශමිත වන බැවින් වසුපශමිත වන බැවින් දවන ලද බැවින් නිවන ලද බැවිත් දුරුව ගිය බැවිත් වෙසෙසිත් තසත ලද බැවිත් ශානත වූයේ උපශානන වූගේ වෙසෙසින් උපශානන වූගේ නිවුණේ වෙසෙසින් නසන ලදුගේ නුයි 'සනෙතා' යනු වේ. අනිසාය – තෘෂණානිශ්ශය ද දුපටිනිශ්ශය දුහි නිශ්ශය...දෙකෙකි; තෘෂණානිශුය හැර දූපටිනිශුය දුරලා චකුෂුස්පුසාදය ඒහවාපුසාදය නො නිසා කායපුසාදය නො නිසා මනෘපුසාදය නො නිසා රූප – ශබද – ගනි – රස – ස්පුවෙවා – බමීගන්– කුලය – ගණයා – ආචාසය ලාභය – යශස – පුශංසාව – සුඛය – චීවරය – පිණඬපාතය – සෙනසුන– හිලන්පසබෙහෙත්පිරිකර – කාමබාතුව – රූපබාතුව – අරූපබාතුව –කාම– භවය - රූපභවය - අරූපභවය - සඤකූහවය - අසඤකූහවය - නොව-සකුඤතාසකුඤගවග – එකවොකාරහවය – වතුවොකාරහවය – පකුව– වොකාරහවය – අතිතය – අනාගතය – පුතාුත්පනනය – දුවෙලැතමූත විඥ තවාබමීයන් නිළය නො කොට හුහණය නො කොට පරාමශී නො කොට අහිතිවෙශ තො කොට නුයි – 'සනෙතා අතිසසාය' යනු වේ. භවං න ජපෙප - කාමභවය නො පතන්නේ යැ, රූඋහවය නො ອກສ໌ອສ໌ ແ, අරුපහවය ອກ ອກສ໌ອສ໌ ແ, පුකුම්යෙන් නො පතන්නේ යැ, වෙසෙසින් හො පතන්නේ නුයි 'සනෙතා අනිසසාය හවං න ජපෙප' යනු වේ.

එයින් විද,ලහ බුදුහු:

"න දිටසියා න සුතියා -පෙ- සනෙතා අනිසසාය හවං න ජපෙප"යි

9 - 6

(එාගාඥිය තෙම මෙසේ කිය:) ඉදින් ද පටියෙන් ශුදාබිය හො කියවු තම, ශැතියෙන් - සමාපතතිඥනයෙන් - ශිලවුතයෙනු දු නො කියවු නම, යලි ද පටියෙන් වෙන් වැ ශැතියෙන් වෙන් වැ ශූතයෙන් වෙන් වැ ශීලයෙන් වෙන් වැ වුතයෙන් වෙන් වැ ශුදාබිය නො කියවු නම, ඒ ද පොහැදිමාතුයෙනුදු තො කියවු නම, මම තොපතේ මේ බමීය අතිශයින් මූස වූවක් මැ කොට සිතම, ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් ද පටියෙන් ශුදාබිය කැමැති වෙන්. හො වෙ කිර දිවසියා හා සුතියා හා සැමගෙනිහාති - දිවසීයාපි සුදාබං විසුදාබං පරිසුදාබං මූතනිං වමූතනිං පරිමූතනිං 'තාහ, ත කථෙසි, ත හණසි, ත දීපයසි, ත වොහරසි. සුතෙතපි සුදාබං විසුදාබං පරිසුදාබං මූතනිං විමූතනිං පරිමූතනිං - දිටා සුනෙතපි සුදාබං විසුදාබං පරිසුදාබං මූතනිං විමූතනිං පරිමූතනිං - සැණෙතපි සුදාබං විසුදාබං පරිසුදාබං මූතනිං පරිමූතනිං 'නාත ත කථෙසි ත හණසි ත දීපයසි ත වොහරසීනි-'තෝ තෙ කිර දිටසීයා ත සුනියා ත සැමුණෙන.' ඉති මාශපදියොති-'ඉති තිංගපදියො.'

සිලබබතොතායි න සුද්ධිමාෂාති - සීලෙතපි සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං -පෙ- වනෙතපි1 සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං -පෙ- සීලබබතෙතපි සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මතතිං විමුතතිං පරිමුතතිං 'තාහ' ත කථෙසි ත හණසි න දීපයසි ත වොහර හිති 'සීලබාතෙතාපි ත සුද්ධිමාහ.'

අදිටසීයා අසාත්යා අසැණා අසිලතා අබබතා නොපි තොනාති-දිවසීපි ඉවජිතබබාති එවං හණයි; සවණවේ ඉවජිතබබනති එවං හණයි; සඳණවේ ඉවජිතබබනති එවං හණයි; සීලවේ ඉවජිතබබනති එවං හණයි; වතුමට ඉවජිතබබනති එවං හණයි. ත සකෝකාසි එකංසෙන අනුජානිතුං හ සකෝකාසි එකංසෙන පට්කාමීපතුනති 'අදිවසීයා අසසුනියා අසිදුණා අසීලතා අබබතා නොපි තෙන.'

ම කැකැවු හං මොමූහමෙව ධිමමතති – මොමූහධමෙවා අයං ආයාං බාලධවෙවා මූලභධවෙවා අකැකුණධවෙවා අමරාවිකෙකපධමෙවාති එවං මකුකුම එවං ජාතාමි එවං ආජාතාමි එවං විජාතාමි එවං පට්විජාතාම එවං පට්විජකාමීති 'මකුකුමහං මොමූහමෙව ධවවං.'

දිටසියා එකො පවේවනති සුද්ධිනති – දිටසීයා එකො සමණබාහමණා සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මූතතිං විමූතතිං පරිමූතතිං පවේවනත්: ''සසස– තො ලොකො, ඉදමෙව සවවං, මොඝමඤඤ''තති දිටසීයා එකො සමණබාහමණා සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මූතතිං විමූතතිං පරිමූතතිං පවේවනති. ''අසසාතතා ලොකො –පෙ– නෙව තොති න න තොති තථාගතො පරමෙරණා, ඉදමෙව සවවං මොඝමඤඤ''නති දිටසීයා එකො සමණබාහමණා සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුතතිං විමූතතිං පරිමූතතිං පවේවනතීති 'දිටසීයා එකො පවේවනති සුද්ධිං.'

තෙතාහ සො බාහමණො:

''නො වෙ කිර දිව්සීයා න සුතියා න ඤැණො (ඉහි මාගණිකො) සීලබාතෙනාපි ත සුදාබිමාහ,

අදිටසීයා අසපුතියා අසිදුණා අසීලතා අබබතා නොපි තෙත මඤඤුම්භං මොමූහමේව බම්මං දිටසීයා එකෙ පචේනති සුදුඩ්''නති. මහාතිදේශපාලි**ය**

නො වේ කිර දිටසියා හා සුනියා හා සැරොන – දපටියෙනු දු ශුද්ධය විගුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය 'තාහ' තෙපි නො කියවු, තො බණවු, තො දක්වවු, තො වහරවු; ශුදාවයෙනු දු ශුද්ධිය... පරිමුක්තිය...දපටිශැතනෙනු දු ශුද්ධිය...පරිමුක්තිය...දෙනයෙනු දු ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය 'තාහ' නො කියවු, තො බණවු, තො දක්වවු, තො වහරවු නුසි 'තො වේ කිර දිට්ඨියා ත සුතියා ත සැදුණෙන' යනු වේ. ඉනි මාශපේදයො – 'ඉති' යනු: පදසැඩි යැ... මාශපේදයො යනු: ඒ බමුණාගේ තම යැ...'ඉති මාශප්දයෝ' යනු වේ.

සිලබබතොනාපි න සුද්ධිමාහ - හිලයෙනු දු ශුද්ධිය...ටුතයෙනු දු ශුද්ධිය... හිලහෙන් හා වුතයෙනු දු ශුද්ධිය...පරිමුක්තිය 'නාහ' නො කියවු, නො බණවු, නො දක්වවු, නො වහරවු නුයි 'සීලබාතෙනාපි න සුද්ධිමාහ' යනු වේ.

අදිටයියා අසසුනියා අසැගා අසිලනා අබබනා නොපි නොහා – දුෂටියන් කැමැති විශසුතු ග'සි මෙසේ කියවු, ශුවණයත් කැමැති විශසුතුය'යි මෙසේ කියවු, කුතයත් කැමැති විශසුතුයයි මෙසේ කියවු, ශීලයන් කැමැති විශ සුතුයයි මෙසේ කියවු, වුතයත් කැමැති විශසුතුයයි මෙසේ කියවු; එකානතයෙන් අනුකු කරන්නට නො හැකියවු, එකානත– යෙන් පුන්තොළ කරන්නටත් නො හැකියවූ නුයි 'අදිටයීයා අසසුනියා අසැණා අසීලතා අබබතා නො'පි නෙන' යනු වේ.

මණැඤාමනං මොමූනමෙව බමාමං – 'මේ තොපගේ අතිමූස්ධම්යෙක බාලධම්යෙක මූස්ධම්යෙක අතුතධම්යෙක අමරාවිසෙසපධම්යෙකැ'යි මෙසේ හහිමි, මෙසේ දනිමි, මෙසේ හාත්පසින් දනිමි, මෙසේ වෙසෙසින් දනිමි, මෙසේ අවබොධ කොරෙමි, මෙසේ පුනිවෙධ කොරෙම නුයි-'මඤඤාමනං මොමූනමෙව බමුනං' යනු වේ.

දිටයියා එකෙ පවේවනති සුද්ධං – දංවේයෙන් ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුකතිය විමුකතිය පරිමුකතිය පිළි-ගනිති: 'ලොකය ශාශවත යෑ මේ මෑ සෑබව, අනායය මොකයෑ'යි දංවේයෙන් ඇතැම් මහණබමුණෝ ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුකතිය විමුකතිය පරිමුකතිය පිළිගතිකි; 'ලොකය අශාශවත යෑ,...සත්තා තෙමේ මරණාන් තේ නො මෑ වෙයි හො වන්නේ හො වෙයි, මේ මෑ සෑබව, සෙස්ස මොකයෑ'යි දංවේයෙන් ඇතැම් මහණබමුණෝ ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය පිළික්තිය පරිමුක්තිය පිළිගතින් නුයි 'දිට්ඨියා එකෙ පවෙවතති සුද්ධිං' යනු වේ.

එයිත් කි යැ ඒ බමුණු:

''නො) වේ කිර දිටසිය) - 73- දිටසිය, එහක පවේවනති සුදුඩිං''යි.

දිටසීඤව1 නිසසාය අනුපුවජමානො (මාගණියා'හි හගවා) සමූගාතිතෙසු පමොතමාගතො⁸, ඉතො ව නාදදකා අණුවේ සඤඤං තසා තුවං මොමූතතො දනායි.

දිටසියාව 1 නිසාය අනුපුවජමානොති – මාගනියො බාහමනො දිටසීං නිසාය දිටසීං පුවඡති, ලඟාතං නිසසාය ලඟාතං පුවඡති, බනිතං නිසසාය බනිතා පුවඡති, පළිබොබං නිසසාය පළිබොබං පුවඡති; අනුපුවජමානොති– පුතපසුතං පුවඡතීති – 'දිටසීයාව නිසසාය අනුපුවජමානො.' මාගදේශාති– හගවා තං බාහමණං තාමෙත ආලපති; හශවාති – ගාරවාධිවවතං – පෙ– සවජිකාපයායුතුතති යදිදං 'හගවා'ති – 'මාගනියාති හගවා.'

සමු හා නිතෙසු පාමානමා හතොති – යා සා දිටයී තයා ගහිතා පරාමටසා අභිනිට්ටසා අරෙකාසිතා අධිමූතතා, තායෙව නිං දිටයියා මූ ලෙහාසි පමූ ලෙහාසි³ සමමූ ලෙහාසි⁴ මොහං ආගතොසි පමොහං ආගතොසි සමෛහතං ආගතොසි අනිකාරං පකානතොහසිති⁵ 'සමුහාහයිතෙසු පමොහමාගතො.'

ඉතා එ නාදදකකි අණුමට සඳකානත් - ඉතො අජඹාතතසනත්තො වා පටිපදාතා වා⁶ බම්මදෙසනාතො වා යුතනසඤඤං වා පතනසඤඤං වා ලකඛණසඤඤං වා කාරණසඤඤං වා ඨාතසඤඤං වා තපපටිලහසි කුතො ඤෑණනත් එවමට - 'ඉතො ව නාදදකඛි අණුමට සඤඤං.' අථවා, අනිවවං වා අනිවවසඤඤූනුලොමං වා, දුකඛං වා දුකඛසඤඤූතුලොමං වා, අනතතා වා අනතතසඤඤූනුලොමං වා, සඤඤූපපාදමතතං වා සඤඤ_ නිමතතං වා තපපටිලහසි, කුතො ඤෑණනත් එවමට - 'ඉතො ව තාදදකඛි අණුමට සඤඤං.'

තයමා තුවං මොමූහතො දහාසිති – 'තසමාති' තසමා තංකාරණා තංහෙතු තපාචවයා තනනිදනා මොමූහබමමතො බාලබමමතො මූලාබමමතො අඤඤණබමමතො අමරාවිකෙකපබමමතො දහාසි පසාසි දක්ඩයි ඔලොකෙසි නිජඣායයි උපපරිකඛසීති 'තසමා තුවං මොමූහතො දහාසී'ති.

තේත්තාහ හගවා:

''දිට්සිඤව⁷ නිසාසාය අනුපුවඡණිනෙ ('මාගණියා'හි හගවං) සමූකාතිතොයි පමොහමංගතො⁸, ඉතො ව නාදදකා අණුමරි සඤඤං තසා ආවං මොමූහනෙ දහාසී''හි.

2. පළොහමාන - සිමු. II. PTS. සමෝමානමානතො - මනුප. පළොහමානෘ - මජයං.

- 6. උකාණොසීති සීමූ I. මනුඋ. උකාණෙසීති මරසං. උකාණාතාසීනි සහ. PTS.
- 7. දිගිසු සිමු, II, PTS. 8. උමෝහමාග සීමු, Li, පමොහමාගා මජසං, PTS.

^{1.} දිටසිසු - සිමු. 11. PTS.

^{8.} පමුලෙහා PTS. 4. සමමූලෙහා - PTS, 5 පට්පහත්තො - PTS.

(බුදුහු මංගන්දය යි මෙසේ වද,රති:) ද පටිය මැ නිහුය කොට (-නීසා) පුනපුතා විවෘරනුයෙහි දඬව ගත්තා ලද ද පටිත් කෙරෙහි පුකෂීමොහයට පැමිණියෙහි යම හෙයකින් තෝ මේ දහමත් මඳ වූ සංඥවකු දු නුදුටුයෙහි ද එහෙයින් අතිමුස වූවක් වශයෙන් දක්නෙහි.

දිවඩි කැව නිසාසාය අනුපුවුජා නොවා – මාගන්දිය බමුණු ද වේය නිසා ද වේය විවාරයි, ද වේලන්නය නිසා (-එල්බගෙහ) ද වේලගනය විවාරයි, ද වේබනානය නිසා ද වේබනානය විවාරයි, ද වේපරිබොබය නිශය කොට ද වේපරිබොබය විවාරයි; අනුපුවුජා නොවා – පුනපුනා විවාරා නුයි 'දිව්සි කුච නිසාසාය අනුපුවුණ නොා' යනු වේ. මාශාළදිය යී බුදුහු ඒ බමුණා නමින් ආමන්තුණය කොරෙකි. තනවා යනු: ගෞරවාශිවවන යැ...මේ 'හගවා' යනු පතාසමකරණයෙන් උපත් පුඥපතියක් නුයි – 'මාගන්දියානි තහවා' යනු වේ.

සමුගනහිතෙසු පමොහමාගතො - තා විසිත් යම් දංප්යක් ගන්නා ලද්දී පරාමශී කරන ලද්දී පිවිසැ ගත්තා ලද්දී දැඩි වැ ගත්තා ලද්දී අධිමුකත වූවා ද, තෝ ඒ දෙපේයෙන් මැ මුස වූයෙහි පුමුස වූයෙහි සම්මූස වූයෙහි මොහයට පැමිණියෙහි පුමොහයට පැමිණියෙහි සමෝහයට පැමිණියෙහි අඳුරට පිටිසියෙහි නුයි 'සමූගාගහිතෙසු පමොහමාගතො' යනු වේ.

ඉතා ව නාදදකකි අණුම්පි සංකෘත - මේ අධාංත්මශානතියෙන් හෝ පුතිපදයෙන් හෝ බම්දෙශනාවෙන් හෝ (මහණදම්හි) යුකතාසංශ-වක් හෝ පාප්තසංශුවක් හෝ ලකෘණසංශුවක් හෝ කාරණසංශුවක් හෝ හෙතුසංශුවක් හෝ ලකෘණසංශුවක් හෝ කොසින් ලබවු ද'යි මේසේන් - 'ඉතො ව නාදදකකි අණුම්පි සංකෘත හෝ දුංඛසංශූතු-ලොමය හෝ අනාත්මය හෝ අනාත්මසංශූතුලොමය හෝ දුංඛසංශූතු-ලොමය හෝ අනාත්මය හෝ අනාත්මසංශූතුලොමය හෝ සංශූඋත්පාද මාතුයක් හෝ සංශූනිමිතන හෝ නො ලබව, මාග්ශූනය කොසින් ලබවු ද'යි මේසේන් - 'ඉතො ව නාදදකකි අනුම්පි සංකෘතුං' යනු වේ.

තිසුමා තුවං මොමූහතො දහාසි - 'තසමා' යනු: එහෙයින් එකරුණෙත් ඒ හෙතුයෙන් ඒ පතාගෙන් ඒ නිදනයෙන් මොමූහබමීයක් වශයෙන් බාලබමීයක් වශයෙන් මූස්බමීයක් වශයෙන් අඥතබමීයක් වශයෙන් අමරා-විකෘපබමීයක් වශයෙන් ගත්ව බලව දක්හි අවලෝකනය කෙරෙහි සිතව වමසව'යි 'තසමා තුවං මොමූහතො දහාසි' යනු වේ. එයින් වදලහ බුදුහු:

"දිටසිං ච නිඥාය -පෙ- මොමුහතො දහාසි"යි.

සමො විසෙසී උදවා තිහිතො යො මිකුඤති සො විවදෙථ තෙත, තීසු විබාසු අවිකමපමාතො සමො විසෙසීති ත තසස හොති.

සුමො විසෙසි උදවා නිතිනො සො මඤඤඤති සො විවදේථ තොනාති-'සදිසොහමසම්'ති වා 'සෙහොාහමසම්'ති වා 'නිනොහමසම්'ති වා, යො මඤඤති, සො තෙන මානෙන තාය දිටයියා තෙන වා පුහාලෙත කලහං කරෙයා හණ්ඩනං කරෙයා විහාහං කරෙයා විවාදං කරෙයා මෙබගං කරෙයා: ''න හා ඉමං බම්මවිතයං ආජානාසි, අතං ඉමං බම්මවිනයං ආජාතාම. කිං හා ඉමං බම්මවිතයං අංජානිසායි ? මච්ඡාපට්පනෙතා හමති. අහමසම සම්මාපට්පනෙතා. සහිතමේම, අසහිතනෙතා. පුරෙ වචනියං පවඡා අවව. පවඡා වචනීයං පුරෙ අවව. ආචණණණනෙතා විපරාවතතං, ආරෝධීනො තෙ වාදෙ, නිහානිතොසි. වර වාදපෙමාකඛාය. නිබෙදෙහි සමේ පහොසී' ති - සමෝ විසෙසී උදවා නිහිතො යෙ මඤඤතී සෝ විවදෙථ තෙත.

තිසු විධාසු අවසාමපමානො සමෝ විසෙසිති න තසා හොත්ති-යසෙසාතා තිසෙසා විධා පසිනා සමුච්ඡිතතා වූපසනතා පටිපාසාතුඛා අහබබුපාතතිකා යදුණාක්තා දඩසා, සො තිසු විධාසු න කමාති ත විකමාති; අවිකමපමානසා පුගාලසස 'සදිසොහමසම'ති වා 'සෙයෙනා-ගමසම'ති වා 'කිනො හමසම'ති වා; න තසය හොත්ති න මයතා හොතිති -තීසු විධාසු අවිකමපමානො සමෝ විසෙසීනි න තසය හොති.

තෙනාන භගවා:

"සමෝ විසෙසී උදවා තිහිනො ගො මඤඤතී සො විවදෙථ තෙත, තීසු විබාසු අවිකමපමානො සමො විසෙසීති න තඤ නොකී"ති.

9 - 9

සචවනති සො බාහමණො කිං වදෙයා මුසාති වා සො විවදෙථ කොත, යසමං සමං විසමං වාරි තත් ස කෙත වාදං පට්සංසුජෙයා³.

යමෙක් '(මම) සම වෙමි, හෝ විශිෂට වෙමි, හෝ නොහොත් හිත වෙමි' මාන කෙරේ නම්, හෙතෙම ඒ මානයෙන් හෝ දුෂටියෙන් හෝ පුද්ගලයා සමග හෝ විවාද කරන්නේ යැ. (යමෙක් ඒ) නිවිධ මානයෙහි හෝ සැලෙනුගේ වේ නම්, ඒ මට 'සම වෙමි හෝ විශිෂට වෙමි' (මානය) නො වේ.

සමො විසෙයි උදවා නිනිතෝ හෝ මයැයදති සො විවදෙථ තොන-'මම් සදශ වෙම්' හෝ 'මම ශුෂස් වෙම්' හෝ 'මම නින වෙම්' හෝ යමෙක් හඟනේ තම ගෙතෙම ඒ මාතයෙන් හෝ ඒ දුවේයෙන් හෝ 'ඒ පුද්ගලයා සමග හෝ කලහ කරන්නේ යැ, ඔබර කරන්නේ යැ, විහුහ කරන්නේ යැ, විවාද කරන්නේ යැ, අරගල කරන්නේ යැ: 'තෙපි මේ බම්විනය නො දන්තනු යැ, මේ බම්විතය මම් දනිමි, කිමැ තෙපි මේ බම්විනය නො දන්තනු යැ, මේ බම්විතය මම් දනිමි, කිමැ තෙපි මේ බම්විනය නො දන්තනු ද? හෙපි වරදවා පිළිපත්තනු යැ, මම සමාක්-පතිපතනයෙම, මාගේ බහ අළුසංගිත යැ, තාගේ බහ අනළුසංගිත යැ' පළමු කියැයුන්ත පසුව කියෙහි, පසුව කියැයුන්ත පළමු කියෙහි, තා පුහුණු කළ දෙය නැවැතිණ, තට වංදරෙපණය කරන ලද, නිහුහ කරන ලදුයෙහි, වංදගෙන් ගැළැවෙනු සඳහා පිළිතුරු සොයා යව, ඉදින් පොහොසන්හි තම (තමා) මුද ගතැ'යි (විවාද කරන්නේ නුයි) 'සමො විසෙසී උදවා නිහිනො යො මසාකුකුති සො විවදෙථ නෙතා' යනු වේ.

තිසු විධාසු අවිසාමපමානො සමෝ විශෙසිති න තසස භොති-යමක්හට තෙල නිටිබමානගෝ පුතිණ වූවාහු සමුවජිතන වූවාහු සන්හිදුණාහු (මාගීයෙන්) නසන ලද්දහු උපතට අහවා වූවාහු නුවණ ගින්නෙන් දවන ලද්දහු වෙත් ද; හෙතෙම තුන් මානයන්හි නො සැලෙයි, වෙසෙසින් නො සැලෙයි, නො සැලෙන පුද්ගලයාහට 'මම සදශ වෙම්' හෝ 'මම ශුෂස වෙම්' හෝ 'මම කීන වෙම්' හෝ-න තසස හොති – මට නො වේ නුයි 'නිසු විධාසු අවිකාමපමානො සමෝ විසෙසීති න තසස හොති' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''සෟමා විසෙසි -පෙ- න තසය හොති''යි.

9 - 9

ඒ සම්ණාසුව බාහමණ තෙම (මෙය මැ) සැබැවැයි කවර වසතුවක් (හෝ කුමත කරුණෙකින්) කියන්නේ ද, හෙතෙම (තා කියන්නේ) මෘෂා යැයි හෝ කවර මානයකින් (දුෂ්ටියකින් හෝ පුද්ශලයකු හා සමග) විවාද කරන්නේ ද, යමක්හු කෙරෙහි සමමානය හෝ පිෂමමානය හෝ තැද්ද, හෙතෙම කවර මානයකින් වාදයෙහි යෙදෙන්නේ ද. සව්වනති සො බාහමනෝ කිං විදෙශාාති - 'බාහමණෝ'ති සතනතනං බමානං බාහිතතනා බාහමණෝ - පෙ- අසිතෝ තාදී 1 පවුවාතෙ ස බහමා; සව්වනති සො බාහමනෝ කිං විදෙශාාති 'සසාතෝ ලෝකෝ, ඉදමෙව සවටං, මොසමඤඤ'නති බාහමණෝ කිං විදෙශා ? කිං කථෙයා ? කිං හණෙයා ? කිං වොහරෙයා? 'අසසාතෝ ලෝකෝ - පෙ- තෙව හෝති ත ත හෝති තථාගතෝ පරමාරණා, ඉදමෙව සවාං, මොසමඤඤ'නති බාහමණෝ කිං විදෙයා? කිං කථෙයා? කිං හණෙයා? කිං දීපයෙයා? කිං වොහරෙයා වාති 'සවවනති සො බාහමණෝ කිං විදෙයා.'

මුසාති වා සො විවදේථ කොතාති – බාහමණෝ 'මඟාව සචවං, තුඤාං මූසා'ති කෙත මාතෙන කාය දිටයියා කෙන වා පුහාලෙත කලහං කරෙයා? භණ්ඩනං කරෙයා? විභාහං කරෙයා? විවාදං කරෙයා? මෙබගං කරෙයා: 'ත තිං ඉමං බම්මිටිනයං ආජාතායි – පෙ- නිබෙබයේහි⁸ වා සමේ පතොසි'ති – මූසාති වා සො විවදෙථ කෙත.

සස්මං සමං විසමං වාපි නැපීති – 'සසම්'නති සස්මං පුංශාලෙ අරගනෙක බිණාසවේ 'සදිසොහමසම' ති මානො තපයි, 'සෙසොා හමසම'ති අතිමාතො තපයි; 'සීතොහමසම'ති ඔමානො නතයි, න සනති ත සංවිජිති නූපලබහති, පතීනං සමුචජිතතං වූපසනතං පට්පාසකදබං අහබබුපාතතිකං සඳුණගනිනා දඩසනති – සස්මං සමං විසමං වාපි තතයි.

ස කොන වාදං පටිසංසුෂජයාහති - සො කෙත මංතෙන කාය දිටයීයා කෙත වා පුගාගලෙන වාදං පටිසංසුජෙයා, පට්චරෙයා, කලහං කරෙයා, හණ්ඩනං කරෙයා, විභාතං කරෙයා, විවාදං කරෙයා, මේඛයං කරෙයා: 'න තිං ඉමං ඛම්මවිතයං ආජාතායි -පෙ- නිබෝයේහි වා සටේ පතොසී'ති - ස කෙන වාදං පටිසංසුජෙයා.

තෙනාහ භගවා:

''සචවනති සො බාහම්ණො කිං වදෙයන මුසාති වා සො විවදෙථ කෙත, යසමං සමං විසමං වාරි තති ස කෙත වාදං පටිසංයුජෙයන''ති.

9 - 10

ඔකං පහාය අතිකෙතසාරී ගාමේ අකුබබං මුති සාවානි, කාමෙහි රිතෙතා අපුරෙකඛරානො කථං න³ විශායා ජනෙන කයිරා⁴.

1. අභසිතො අතාදි - සායා. 2. නිබෙනඩහි - සායා, මජය. 1. සාථනානු. - මු. II. 2. සාරියා - මජයං, සාව්වනත් සො බාහම නො කිං වදෙනා - 'බාහමනෝ හතු: සජතබම් කොතකුන් බාහිත වන බැවින් බාහමණ යැ...(4-3 නිදේශය) සාව්වනත් කො බාහමනෝ කිං වදෙනා - 'ශාෂාවත යැ ලොකය, මේ මැ සැබව, අනාය මොක යැ'සි බාහමණ තෙමේ කිම කියන්නේ ද ? පවසන්නේ ද ? බණන්නේ ද ? දක්වන්නේ ද? කිම වහරන්නේ ද ? 'අශාශාවත යැ ලොකය...සත්ත තෙමේ මරණින් මතු නො මැ වෙසි, තො වන්නේ තො වෙසි, මේ මැ සැබව, අනාය මොක යැ'සි බාහමණ තෙමේ කිම පවසන්නේ ද ? කියන්නේ ද ? බණන්නේ ද ? දක්වන්නේ ද කිම වහරන්නේ ද ? එසින් 'සාවානහි සො බාහමණො කිං වදෙයා?' යනු වේ.

මුසාති වා සො විවදේථ කොහ – බාහිතපාපී බාහමණ තෙම 'මා කියන්තක් මැ සැබව තානේ බස මෘෂා යැ'යි කවර මාතයකිත් කවර දුවේයකිත් හෝ කවර පුගුලක්හු සමග කලහ කරත්තේ ද, ඔබර විහුහ – විවාද – අරගල කරන්නේ ද, 'තෝ මේ බම්විතය නො දන්නෙහි…, ඉදිත් පොහොතෙහි තම තමා මුදුගතැ'යි 'මුසාහි වෘ සො විවදෙථ කෙත' යනු වේ.

සාසුමං සමං විසමං වායි නැතු – 'සාසමං' යනු: යම අසීත් කෂ්ණාසුව පුද්ගලයක්හු කොරෙහි 'මම සදශ වෙමී' මානයෙක් තැත, මම ශෙෂාසයම අතිමානයෙක් තැත, 'මම හිතයෙමී' අවමානයෙක් තැත, නො වෙයි විද මංන තො වෙයි නො ලැබෙයි, පුහිණ යැ සමුවුජිනන යැ වෙසෙසින් නසත ලද දුරලන ලද අහවොහාත්තකයා ශැනාග්නීන් දගා නුයි 'සසමං සමං විසමං වා පි තතු වේ.

ස වෙනන වාදං පටසංසුජෙයා – හෙතෙම කවර මානයකිත් කවර දෙපටියකින් හෝ කවර පුද්ගලයක්හු සමග වාදයෙහි යෙදෙන්නේ ද, හැසිරෙන්නේ ද, කලහ කරත්නේ ද, ඞබර කරන්නේ ද, විහුහ කරන්නේ ද, විවාද කරන්නේ ද, අරගල කරන්නේ ද: 'තෙපි මේ බම්වනය නො දන්නවු යැ…ඉදින් සමළුහටු නම් තමා මුදලව'යි 'ස කෙන වාදං පටසංසුජෙයාන' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''සච්චනති සො බාහමණො -පෙ- වාදං පටිසංසුජේයා"යි.

9 - 10

(රූපතිමතතාදී නිකෙතයෙහි නො හැසිරෙන හෙයින්) අනිකෙතසාරී වූ ක්ෂිණාසුව මූනි තෙම රූපවස්තාදී විඥනගොචරය – ඔකය හැරපියා ගමහි ගිහිසාවයෙන් තො කෙරෙමන් කාමයන් කෙරෙන් වෙන් වූයේ (මතු අත්බව්හි තෘෂණාවශයෙන්) වටාය පෙරටු නො කරනුයේ ජනයා සමග විහුාහිකකථාව නො කරන්නේ යි. "අථ බො හලිදද කානී ගහටති යෙතායසමා මහාකච්චානො තෙනුපසම්කමි. උපසම්කම්නිා ආයසමනතාං මහාකච්චාතං අභිවෘදෙනා එකමනතාං නිසිදි. එකමනතාං නිසිනෙතා බො හලිදදකානී ගහපති ආයතමනතාං මහාකච්චානං එතදවොව: 'වුතතමදං හනෙත කච්චාන, භගවතා අටසකවනයියෙ1 මාහනිදියපසෙකු:

> "ඔහාං පහාශ අතිබොත හරි ශාමේ අකුබබං මිනි සනුවාති, කාමේහි රිනෙතා අපුරෙක්ඛරානො කථං ත² විශාශා ජනෙත කයිරා"ති.8

ඉම්සස නු බො ගතෙන කච්චාන! හගවනා සඞ්බිතෙනන හාසිතසස කථං විනාරෙන අනේා දඩාබබා?"ති.

''රූපබාතු බො ගහපති, විඤඤණෙසා ඔකො. රූපඩාතුරංගවිනිබදඛඤව පත විඤඤණං 'ඔකසාරි'ති වුච්චති. වෙදනාබාතු බො ගහපති – සඤඤඛාතු බො ගහපති – සඞ්බාරබංතු බො ගහපති, විඤඤණෙසා ඔකො, සඞ්බාර– බාතුරාගපිනිබදඛඤව පන විඤඤණං 'ඔකසාරි'ති වුච්චති. එවං බො ගහපති ඕකසාරි ගොති.

කථකව බො ගතපති අනොකිකාරී හොති? රූපබාතුක බො ගතපති සො ජනෙ ගේ රාගො යා නාසි යා තණතා යෙ උපයුපාදනා⁴ වේතසො අධිටස්තෝනිනිවෙසානුසයා, තෙ තථාගතසස පතිනා උචජිතතමූලා තාලාවදිඩකතා⁵ අතහාවකතා ආයතිං අනුපොදබම්මා, තසමා තථාගතො 'අතොකසාරී'ති වුච්චති. වේදනාබාතුයා බො ගතපති – සකුකුඛාතුයා බො ගතපති – සඞ්ඛාරධාතුයා බො ගතපති – විණුකුණබාතුයා බො ගතපති, යො ජනෙ යො රාගො යා තන්දි යා තණතා යෙ උපයූපාදනා³ වේතසො අධිවසාතාභිතිවෙසානුසයා, තෙ තථාගතසස පතිතා උච්ඡිතතමූලා තාලා-වළුකතා අතතාවකතා ආයතිං අනුපොදබම්මා, තසමා තථාගතො 'අනොකසාරී'ති වුච්චති. එවං බො ගතපති අනොකසාරී නොතු.

කථඥව ගහපති, නිශෝතසාරී හොති? රූපනිම්තතන්කෙත-විසාරවිනිබැකි බො ගහපති 'නිකෙතසාරී'ති වුවවති. සදදනිමතත-ගතිනිමතත - රසනිමතත - ඓාවස්බබනිමතත - බමමනිමතතනිකෙත-වසාරවිනිබෑකි බො ගහපති 'නිකෙතසාරී'ති වුවවති. එවං බො ගහපති, නිකෙතසාරී හොති.

^{1.} වනශිකො - සහ, මජසං, 2. සාථ - සිමු. II.

^{3.} මන්මණිණුව - සහ, මජකං, 4. උපායුපාදයා - සබානි. 5. සාලවන්සාස - සු.

^{ෘ.} සුතතන්ටාන - මානඥියසුතත ඛණාසංයුතන - තකුලපිතුවනා.

''එකල්හි හලිදඳකානී ශාහපති තෙම ආයුෂමත් මහාකාතාශනයන් වහත්සේ සමීපයට එළැඹ, ආයුෂමත් මහාකාතාංයනයන් වහත්සේට පසහ පිහිටුවා වැඳ එකත්පස් වැනුන්නේය. එකත්පස් වැනුන් හලිදදකානී ශාහපති තෙම ආයුෂමත් මහාකාතාංයනයන් වහන්සේව මෙපවත් කීය: 'සවාමීනි, කාතාංශනයන් වහන්ස, භාගාවතුන් වහන්සේ විසින් අළුක– වනීයෙහි වූ මාගාඥියපුශ්නයෙහි මේ වදාරන ලද්දේය:

1. 'රූපවස්තිවාදි විඥහසාගේ අවකාශ සබබාගත ඔහාය දුරු කොට අනිකෙතසාරී වූ සම්ණාසුව මුනි තෙම ගම්හි බිහින් හා සන්ව නො කෙරෙමන් කාමයන් කෙරෙන් වෙන්වූයේ වටටය පෙරටු කොට තො සිටියේ ජනයා සමග විහුාහික කථාව නො කරන්නේය'යි.

සාමනි, කාතාංශනයන් වහන්ස, භංගාවදාන් විසින් සැකෙවින් වදල මේ භාෂිතයාගේ අනීය කෙසේ නම් විස්තරයෙන් දනයුත්තේ ද''යි.

'ගෘහපතිය, රූපසකණිය (කමී) විඥාතයාගේ මාක (=පුතාය) වෙයි, තවද රූපධාතුයෙහි රාගයෙන් බැඳුණු කම්විඥාතය ඔකසාරී (-ආලයෙහි හැසිරෙත සුලු) යැයි කියනු ලැබෙයි. ගෘහපතිය, වේදනාසකණිය... සංඥස්කණිය...ගෘහපතිය සංස්කාරස්කණිය කම්විඥාතයාගේ ඔකය වෙයි, තවද සංස්කාරස්කණියෙහි රාගයෙන් බැඳුණු කම්විඥානය 'ඔකසාරී' යයි කියනු ලැබේ. මෙසෙයින් ගෘහපතිය ඔකසාරී වේ.

තවද ගංසපතිය, කිසෙයින් 'අනොහමසාරි' වෙයි ද යන් ? ගංසපතිය, රූපස්කණිගෙහි යම් ඡඥයෙක් යම් රාගයෙක් යම් නණියක් යම් කංෂණාවක් යම (කෘෂණා දූෂටි සබ්බාංක) උපය කෙනෙක් හා (කාමංදි) උපාදන කෙනෙක් අකුශල විතනයාගේ අධිෂධාන අභිනිවෙශ අනුශය වූවාහු ද ඔවුහු කථාගතයන් විසින් පුනිණ කරන ලද්දාහු උසුන්මුල් කලාහු තාලවසතුවක් මෙන් කරන ලද්දාහු අනුඅභාවය කරන ලද්දාහු මත්තෙහි නුපදතා සවහාව ඇත්තාහු වෙත් ද, එහෙයින් සම්මංසම්බුදුහු 'අතොකසංරී' යයි කියනු ලැබෙනි. ගෘෂපතිය, වෙදනාස්කණියෙහි... සංශූස්කණිකයෙහි...සංස්කාරස්කණියෙහි...හෘහපතිය, විදෙනස්කණියෙහි යම් ඡඤයෙක් යම රාශයෙක් යම් තණියක් යම් තාමණාවක් යම් උපය හා උපාදන කෙනෙක් අකුසල් සිතට ආධාර නිවාස අනුශය වූවාහු නම් ඔවුහු සම්මංසම්බුදුන් විසින් පහණය කරන ලද්දාහු උපුවාහල මුල් ඇත්තාහු තාලවසතුවක් මෙන් කරන ලද්දාහු අනහාවය කරන ලද්දාහු මත්තෙනි නුපදනා සවහාව ඇත්තාහු වෙත් ද, එහෙයින් කථාගතයෝ 'අනොකසංරී' යයි කියනු ලැබෙන්. මෙසෙසින් ගෘහපතිය, අනොකසංරී වේ.

තවද ගෘහපගිය, කිසෙයින් **නිකොතසාරි** වෙයි ද යත් ? රූපනිමිතත සබාහත නිකෙතයෙහි (-රූප නමැති නිවාසයෙහි) පැතිරීම හා බැඳීම හෙතු කොවගෙන 'නිකෙතසංරි' යයි කියනු ලැබෙයි. ශබදනිමිතත... ගැකිනිමතත...රසනිමතත. ස්පුළුවවානිමිතත...බමීනිමිතත නමැති නිවාස යෙහි විසාරවනිබැඩ් (-පැතිරීම ත් බැඳීම ත්) හෙතු කොටගෙන 'නිකෙතසංරී යයි කියනු ලැබේ. මෙසෙයින් ගෘහපතිය, නිකෙතසංරී (-අරමූණෙහි වෙසෙනුයේ) වේ. "කථකුව ගහපති, අනිකෙතයාරී ගොති ? රූපතිමතතනිකෙත-විසාරවිතිබතිා බො ගහපති, තථාගතසස පතිතා උච්ඡිතතමුලා තාලාවළු-කතා අතභාවකතා ආශතිං අනුපාදබම්මා, තසමා තථාගතො 'අනිකෙත-සාරී'ති වුවවති. සදදනිමතත – ගතිනිමතත – රසනිමතත – ඵොටස්බෙ-නිමතත – බම්මනිමතතනිකෙතවිසාරවිතිබතිා බො ගහපති, තථාගතසස පතිනා උච්ඡිතතමුලා තාලාවළුකතා¹ අතභාවකතා අංශතිං අනුපාදබම්මා, තසමා තථාගතො 'අනිකෙතතසාරි'නි වුවවති. එවං බො ගහපති, අනිකෙතසාරි හොති.

කථයව ගහපති, ගාමේ සහටවන්තො හොති දී ඉඩ ගහපති, එකවේවා හිකබු ගිහිහි සංසරෝයා විහරති: සහනාඤී සහසොකී, සුබ්තෙසු සුබිතො, දුක්ඛිනෙසු දුක්ඛිතො, උපානෙතසු කිව්වකරණියෙසු අතතතා වොසොගං ආපජාති, එවං බො ගහපති! ගාමේ සාවර්ජානො හොති.

කථකුව ගහපති, හාමේ න සපාවජාතො හොති ? ඉඩ හහපති, එකුවේවා තිකබූ ගිහිහි අසංසවෙඪා විහරති: න සහභාදී න සහසොකී ත සුබිතෙසු සුබිනතා, න දුකාබිනෙසු දුකාබිතො, උපානෙතසු කිව්වකරණියෙසු ත අතතතා වොයෝගං ආපජාති. එවං බො ගතපති! ගාමේ න සාළුව-ජාතො හොති.

කථකුව ගහපති, කාමෙහි අයිතොයා හොති ? ඉඩ ගහපති, එකචේවා භිකබු කාමෙසු අවිතරාගො හොති අටිගත² ජනෙද අටිගත පෙමො අටිගතපිපාසො අවිගතපරිළාහො අටිගතතණෙනා. එවං බො ගහපති, කාමෙහි අරිතෙතා ගොති

කථකව ගහපති, කාමෙහි **ජිතෙනා** හොති ? ඉබ ගහපති එකවේවා තිකබු කාමෙසු විතරාගො හොති විගත³ජිතෙ, විගතපෙමො විගත-පිපාසො විගතපරිලාහො විගතතණෙකා. එවං බො ගහපති! කාමෙහි රිතෙතා තොති.

කථකුව ගහපති, පුරෙකාබරානො හොති? ඉඩ ගහපති, එකවවසය තිකබුනො එවං හොති: 'එවංරූපො සියං අනාගතම්තාන'නති. තත නත්දිං සමතනානෙති⁴ 'එවංවෙදතො සියං – එවං සඤෙකු සියං – එවංසබබාරෝ සියං – එවංවිඤඤණෝ සියං අනාගතමතිනාන'නති තත තත්දිං සමතනානෙති. එවං බො ගහපති, පුරෙකාඛරානො හොති.

2. අවිත - කත. මජකං. PTS.

4. සමණාගලමති - සාස. PTS.

^{1.} තාලවතුකතෘ - ස.

^{3.} වන - කාස මජකං. PTS.

මාගණුයසුතුතිදේශය. 273

තවද ගෘහපනිය, කිසෙයින් අතිකොඩානාරි වේ ද ? යත්: ගෘහපතිය රූපනිමනතනිකෙනයෙහි (කෙලශයන්නේ) මිසාරවිතිබණියෝ තථාගතයන් වියින් පුතීණයෝ යැ, නැසූ මුල් ඇත්තෝ යැ, තාලවසතුවක් මෙන් කරන ලද්දේ යැ, තසන ලද්දේ යැ, මතු නූපදනා පියවි ඇත්තෝ යැ. එහෙයින් සම්මාසම්බුදුහු 'අනිකෙතසාරී' යයි කියනු ලැබෙනි ශබදනිමතත... ගණිතිමතක....රසනීමතක ..ස්පුවෙවෘතිමතක.....ගෘහපතිය, බමනිමතතනි-කෙතයෙහි විසාරවිතිබණියෝ තථාගතයන් විසින් පුතීණ කරන ලද්දහුය... මත්තෙහි නූපදනා සවභාව ඇත්තානුය. එහෙයින් සම්මාසම්බුදුහු අනිකෙතසංරී යයි කියනු ලැබෙන්. මෙසෙයින් ගෘහපතිය, අනිකෙතසාරී වේ

තවද ගෘහපතිය, කිෂෙසින් හුංමයෙහි **ශානවට්ාෆා** වේ ද ? යන්: ගෘහපතිය, මෙ සස්නෙති ඇතැම් මහණෙක් ගෘහින් හා සංසෘෂට වැ වෙසෙසි: එක් වැ සතුටු වෙයි. එක් වැ ශොසා ඇත්තේ වෙයි, (දයකායන්) සුබිත කල්හි (ගෘහයුත සැපයෙන්) සුබිත වෙයි, දුකට පැමිණි කල්හි දුකට පැමිණෙකි, උපන් කටයුතු ඇතිකල්හි තමා උපශෝගයට (-කළ යුතුබවට) පැමිණෙකි. මෙසෙසින් ගෘහපතිය, ගමහි හටගත් සාපාව ඇත්තෝ වේ.

තාවද ගෘහපතිය, කොසේ හමති නූපත් හිතීසංනාව ඇත්තේ වේ ද ? යත්: ගෘහපතිය, මෙ සස්නෙහි ඇතැම් මහණෙක් යිහින් හා අසංසෘභා වූයේ වෙසෙයි: සමග සතුටු නො වන්නේ සමග ශොකී නො වන්නේ සුඛිත කල්හි සුඛිත නො වූයේ දුෘඛිත කල්හි දුෘඛිත නො වූයේ උපන් කටයුතු ඇති කල්හි තමා උපයොගසට නො පැමිණෙයි. මෙසෙසින් ගෘහපතිය, ගමිනි නූපත් හිතිසංනාව ඇත්තේ වේ.

යළි ගෘහපතිය, කීසෙයින් කාමයන් කෙරෙන් තො සිස් වූයේ වේ ද ? යන්: ගෘහපනිය, මේ සස්නෙහි කිසි මහණෙක් වසතුකාමයන්හි නො පහ වූ රාග ඇතියේ අවිගත වූ කාමවණඥ ඇතියේ අවිගත වූ පෙලම ඇතියේ අවිගත වූ ටිපාසා ඇතියේ අවිගත වූ පරිදහ ඇතියේ අවිගත වූ කාම-තෘෂණා ඇතියේ වෙසි. මෙසෙසින් ගෘහපතිය, කොලශකාමයන් කොරෙන් අතුමන් වේ.

තවද භාහපතිය, කිසෙසින් කාමයන් කෙරෙන් **රිකාන** (~සිස්) වූයේ වේද? යන්: ශාහපතිය, මෙ සස්නෙහි කිසි මහණෙක් වස්තුකාමයන් කොරෙහි පහවැගිය රාහඇත්තේ විගතවූ කාමවඡඥ ඇත්තේ විගත වූ පෙම ඇතියේ විගත වූ පිපාසා ඇතියේ විහත වූ පරිදහ ඇත්යේ විගත වූ තෘෂණා ඇතියේ වෙසි. මෙසෙයින් ශාහපතිය, කොලශකාමයන් කොරෙන් රිකන වූයේ වේ.

තවද ගෘහපතිය, කිසෙයින් වටටශ පෙරටු කරන්නේ වේ ද ? යත්: ගාහපතිය, මෙ සස්නෙහි ඇතැම් මහණක් හට මෙබඳු සිතෙක් වෙයි: 'අනාගතකාලයෙහි මෙබඳු රු ඇතියෙම වෙම්ව'සි එහි තෘෂණාව පිහිටුවයි මෙබඳු සැප වේදනා ඇතියෙම...මෙබඳු සංඥ ඇතියෙම . මෙබඳු සංස්කාර ඇතියෙම්...අනාගතකාලයෙහි මෙබඳු විඥන ඇතියෙම වෙම ව'සි එහි පැනීනාව පිහිටුවයි. මෙසෙසින් ශෘහපතිය, වට්ටය පෙරටු කරනුයේ වේ. කථාණුව ගහපති, අපුරෙකාඛරානො හොති ? ඉඩ ගහපති, එකවවයක තිකබුතො එවං හොති: 'එවංරුපො සියං අතාගතමිඥිාත'හති න තඳව නඳිං සමහතාතෙති. 'එවංවෙදනො සියං – එවංසඤඤ සියං – එවංසබධාරෝ සියං – එවංවිඤඤණො සියං අතාගතමඥිාන'හති න තඳව තඳිං සමහතාතෝ. එවං බො ගහපති, අපුරෙකාඛරානො හොති.

කථයෙව ගහපති, කථං විශාශක ජනෙන කතතා හොති? ඉබ ගහපති, එකචේචා තිකබු එවරාපං කථං කතතා ගොනි: 'න තිං ඉමං බම්මාමනයං ආජානාසි - පෙ- නිබෙබයේහි වං සවේ පහොසී'ති. එවං බො ගහපති, කථං විශාශා ජනෙන කතතා හොති.

කථයාව ගහපතී, කථං න විභාශක ජනෙන කතතා හොති ? ඉබ ගහපති එකචෙවා තිකබු ත එවරුපං කථං කතතා හොති: ත හිං ඉමං බමමා නාං ආජානායි - පෙ - නිබෙබඵෙති වා සවේ පහොසී'ති. එවං බො ගහපති, කථං න විභාශක ජනෙන කතතා හොති. ඉති බො ගහපති, යනතං වූතතං භාවතා අට්ඨාවනාමයෙ මාශයේදීය පණෙදුන:

> 'ඔකං පහාය අභිමකතසාරී ගාමේ අකුබබං මුනි සනාවානි, කාමෙහි රිතෙතා අපුරෙකඛරානො කථං න විශාශා ජනෙත කයිරා'ති.

ඉමසස බො ගහපති, භගවතා සංඛිතෙකන හාසිතසස එවං විඤාරෙන අපෝ දටස්බෙබා''ති.a

> ''ඔකං පහාශ අතිනකතසාරී ගාමේ අකුබබං මුනි සනුවානි, කාමෙහි රිතෙතා අපුරෙකකරානො කථං න විශාශා ජනෙත කයිරා''ති.

9 - 11

යෙහි විවිතෙතා විච්රෙයා ලොකෙ ත තානි උකාකා විදෙයා¹ නාගො, එලමබුජං කණටකං වාරිජං² යථා ජලෙන පමේකත ව නූපලිතතං. එවා මූනී සනතිවාදෙ, අහිදෝධං කාමෙ ව ලොකෙ ව අනූපලිතෙතා.

යෙහි විවිනෙනා විච්රෙයා ලොකොති – 'යෙහි'ති යෙහි දිටයිගතෙහි; විවිනෙනාති කායදුච්චරිතෙන රිතෙනා විටිනෙනා පටිරිතෙනා; විවිදුච්චරි-තෙත – මනො දුච්චරිතෙන – රාගෙන - පෙ- සබ්බාසුසලාභිසඩ්බාරෙහි රිතෙනා විටිනෙනා පටිවිනෙනා; විච්රෙයාාහි විච්රෙයා වහරෙගා ඉරීයෙයා වනෙනයා පාලෙයා යපෙයා යාපෙයා; ලොබෝති මතුසාලොකො - පෙ-ආයතනලොකෙති 'යෙහි විවිනෙනා විච්රෙයා ලොකො.'

^{8.} ඛණිසංයුතන - නකුලපිතුවගත.

^{1.} ච්රෙයා -මනුප. 2. කණටකවාරිජං - මජයං.

මක,ති ේ ශ පාලිය

මාගණුයසුතුතිදේශය. 275

තවද ගෘහපතිය, කිසෙසින් වට්ටය නො පෙරටු කරනුයේ වේ ද ? යත්: ගෘහපතිය, මෙ සස්තෙහි ඇතැම් මහණක් හට මෙසේ සිතෙක් වෙයි: 'අනාගතකාලයෙහි මෙබඳු රු ඇතියෙම් වෙම්ව'යි එහි පුංචිතාව නො පිහිටුවයි. මෙබඳු වෙදනා ඇතියෙම්...මෙබඳු සංඥ ඇතියෙම්...මෙබඳු සංස්කාර ඇතියෙම්...මෙබඳු විඥත ඇතියෙම් වෙම්ව'යි එහි පුළුනාව නො පිහිටුවයි. මෙසෙයින් ගෘහපතිය, සසරවට නො පෙරටු කරනුගේ වේ.

තවද ගෘහපතිය, කිෂෙසින් ජනයං සමග විහුංගිකකථාව කරන්නේ වේ ද ? යත්: ගෘහපතිය, මේ සස්නෙහි ඇතැම් මහණෙක් මෙබදු විවාද– කථාව කරන්නේ වෙයි: 'තෙපි මේ බමීමනය නො දන්නවූ යැ…ඉදින් සමළු වූවනු තම මිදෙව'යි. මෙසෙයින් ගෘහපතිය, ජනයං සමග විහුංගික කථාව කරන්නේ වෙයි.

තවද ගෘහපතිය, කිසෙසින් ජනයං සමග විනුහ තො කරන්නේ වේ ද ? යන්: ගෘහපනිය, මෙ සස්නොහි ඇතැම් මහණෙක් මෙබදු විවාදකථාව නො කරන්නේ වෙයි: 'තෙපි මේ බම්විනය නො දන්තවු යැ.....ඉදින් පොහොනවු නම (තමා දෙසින්) මුදගනුවයි.' මෙසෙයින් ගෘහපතිය, ජනයා සමග විහානික කථාව නො කරන්නේ වේ. ගෘහපතිය, මෙසේ හාගාවතුන් විසින් අපටකවගීගෙහි වූ මාගනියපුශ්නයෙහි 'බාකං පහාය -පෙ- නා විශාශයා ජනොනා කාපිණියි සමක් වදරත ලද්දේ නම්, ගෘහපතිය, හාගාවත් බුදුන් විසින් සැකොපින් වලරත ලද මේ දෙශනාවෙහි විසානරානීය මෙසේ දනශුන්තෝගයි.

එයිත් වදාලන බුදුහු:

"ඔහා, පහාස -පෙ- න වියතයන ජනෙන කසිරා"යි.

9 - 11

ස්ඕණාසුව නාග තෙම යම් ද වේගතාදියෙකින් වෙන් වූයේ ලොවැ හැයිරෙන්නේ ද, (හෙතෙම) ඒ ද වේගතයන් දඩ වැ ගෙත නො කියන්නේ යැ. එල සභාහත ජලයෙහි උපත් කටු සහිත දඬු ඇති පියුම දියෙන් හා කලලින් යමසේ තො තැවැරුණේ ද, එසෙයින් අබාාත්මශානතිය පුකාශ කරත තෘෂණා රහිත වූ ක්ෂිණාසුව මුති තෙම කාමයෙහි ද ලොකයෙහි ද නො ඇලුණෝ වේ.

යෙහි විවිතතා විචරෙයා ලොහො -'යෙහි' යනු: යම් දමට්ගතයන් ගෙන්; විවිතෙතා - කායදුවෙරිතයෙන් සිස් වූයේ වෙන් වූයේ ඉතා වෙන් වූයේ වාශ්දුවෙරිතයෙන්...රාශයෙන්...සියලු අකුශලාහි-සංස්කාරයන් කෙරෙන් රිතත - විවිතත - පුවිපිකත වූයේ; විචරෙයා-හැසිරෙන්නේය වෙසෙන්නේය ඉරියවු පවත්වන්නේය, රැකෙත්තේය සැපෙත්තේය යාපනය වන්නේය; ලොහො - මිනිස් ලොවැ...ආයතන-ලොකයෙහි නුසි 'යෙහි විවිතෙතා විචරෙයා ලොකෙ' යනු වේ. නා තාන් උශ්‍රශයක විදෙශා නාශ්‍රොති – 'තංගෝ'ති ආගුං ත කරොතීති තාගො, න ගවජිතීති නාගො, නාගවජිතීති නාගො. කථං ආගුං න කරොනීති තාගො? ආගු වුවෙනති පාපකා අකුසලා බමා සඞ්කිමලසිකා පොතොහාමකා සදරා¹ දුක්කම්පාකා ආශතිං ජාතිජරාමරණ්සා.

> "අංගුං න කරොති කිඤව් ලොකෙ (සභියාති භගවා) සබබසබෙඤ ගෙ විසජජ බතිනානි, සබබසු ක සජජති විමුතෙතා තාගෝ තාදී පවුවෙනෙ\$, තථහතා."a

එවං ආගුං ත කරොනීහි තාගො. කථං නගච්ඡතිහි නාගො ? ත ජනුගනිං ගව්ඡනි, ත දෙසාගතිං ගව්ඡනි, ත මොහාගතිං ගව්ඡනි, ත හයාගතිං ගව්ඡනි, ත රාගවසෙන ගව්ඡනි, ත දෙසවසෙන ගව්ඡනි, ත මොහවසෙන ගව්ඡනි, ත මානවසෙන ගව්ඡති, න දිට්ඨිවසෙන ගව්ඡනි, ත උදාවවමසෙන ගව්ඡනි, ත විවිකිව්ඡාවසෙන ගව්ඡනි, න අනුසයවසෙන ගව්ඡනි, ත වගොනි බමෙමහි යායති නීයති දියහති සංහරීයකි. එවං ත ගව්ඡනීහි – නාගො. කථං තාගව්ඡනීහි නාගො ? සොතාපතාබිමගොන ගෙ කිලෙසා පහිනා, තෙ කිලෙසා න පුනෙනි, ත පවේවති, න පවවාගව්ඡනි.³ සකදාගාම්මගොන – අනාගාමිමගොන – අරහතාබරගොන ගෙ කිලෙසා පහිනා, තෙ කිලෙසෙ න පුනෙනි, ත පවේවති, න පවවාගව්ඡනි. එවං නාගව්ඡනීහි – තාගො.

නා තාන් උශාශයක වදෙයා නාගොත් – තාගො න තාති දිට්සීහතාති ගලතතා උගාහතා ගණකිතා පරාමසිතා අතිනිවිසිතා වදෙයා කථෙයා හණෙයා දීපයෙයා වොහරෙයා, සසාකො ලොකො -පෙ - හෙව හොති ත න හොති තථාගතො පරම්පරණා, ඉදමෙව සච්චං, මොකමඤඤනති වදෙයා කථෙයා තණෙයා දීපයෙයා චොහරෙයාත් - 'න තානි උගායා වදෙයා තාගො.'

එලඹයුජා කණවකා, වාරිජා යථා ජලෙන පමේකන ව නූපලිතනහති-'එලං' වුචචතී උදකා. 'අඹයුජං' වුචචතී පදුමං. 'කණාවකොා' වුවචති බරදගෙඩා. 'වාරි' වුචචතී උදකං. 'වාරිජං' වුචචති පදුමං වාරිසමහවං. 'ජලං' වුචචති උදකං. 'පමේකා ' වුචචති කදදමෝ. යථා පදුමං වාරිජං වාරිසමහවං ජලෙන ව පමේකන ව න ලිපපති, න සංලිපත් කුපලිපත්, අලිතනං අසංලිතනං, අනුපලිතනහති - ''ඵලමබුජං කණාධකං වාරිජං යථා ජලෙන පමේකන ව නුපලිතතං."

1. සදදරා – ස. 2. වුවචපත – සාං, PTS.

^{3.} ක්ෂලසා පුනොකති, න පෘ**චචිතති,** න පවචාගවජනති - මු. I.

^{4.} උෆල්මපති - මු. II. සංලිම්පති - ස. පුතතනිරාත - සහියසුතත.

නා නාන් එනකයන වදෙනා නානො – 'නාහො' යනු: පම් තො කෙරේ නුදි 'නාග' යැ (අගතියට) නො යේ නුයි 'නාග' යැ (පුහුන් කෙලෙසුන් කරා) නො පැමිණේ නුයි 'නාග' යැ. කිසෙයින් පව් නො කරනුයෙන් නාග වෙයි යසු: පීඹාකර වූ පුනර්හවය දෙන්නා වූ දරථ සහිත වූ දුෘඛ විපාක උපදවන මත්තෙහි ජාතිජරාමරණයන්ට පුතාය වූ ලාමක අකුශල ඩමීයෝ 'ආගු' යයි කියනු ලැබෙත්.

 ('සතිය'යී බුදුහු මෙසේ වද,ලහ:) යමෙක් ලොකයෙහි අලපමානු වූ ද පාපයක් හෝ කෙරේ තම් එබදු වූයේ 'නාග' යයි කියනු ලැබෙයි. හෙතෙම කාමාදී සියලු යොගයන් ද සංයෝජනහෙද වූබානානයන් ද හැරපියා ස්කානාදී සියලු තැන්හි, කිසි සම්ගයෙකින් තො ඇලෙයි, දව්විධ විමුක්ති යෙන් මිදුණේ ලාභාලාභාදියෙහි තාදී වූයේ ද වේ.

මෙසේ පර් නො කෙරේ නුයි 'නාග' යැ. කිසෙයින් නො යේ නුයි නාග වෙයි ගත්: ජඥයෙන් අගනියට නො යෙයි, දේවෂයෙන් අගනියට නො යෙයි, මොහයෙන් අගනියට නො යෙයි, හයින් අගනියට නො යෙයි, රාගවශයෙන් නො යෙයි, දේවෂවශයෙන් – මොහවශයෙන් – මාතවශයෙන් දූෂටීවශයෙන් – ඔංදාධතාවශයෙන් – විවිකීත්සාවශයෙන් – අනුශයවශයෙන් දූෂටීවශයෙන් – ඔංදාධතාවශයෙන් – විවිකීත්සාවශයෙන් – අනුශයවශයෙන් දොබෙයි, වගී වූ ධම්යන් ගෙන් නො යවනු ලැබෙයි, නො පමුණුවනු ලැබෙයි, නො වනනු ලැබෙයි, නො හරිනු ලැබේ. මෙසේ නො යෙ නුයි-'නාග' යෑ. කෙසේ නො ඒ නුයි 'නාග' නම් වෙයි යත්: සෝවාන්මහින් යම කෙලෙස් කෙනෙක් පුහිණ වූවානු තම් ඒ කෙලෙසුන් කර පෙරලා නො එයි, පසු වැ නො එයි, ආපසු නො එයි. සැදගැම්මහින්...අනගැම් මහින්...රහන්මහින් යම් කෙලෙස් කෙනෙක් පුහිණ වූවානු නම්, ඒ කර පෙරලා නො එයි පසු වැ නො එයි ආපසු නො එයි. මෙසේ නො ඒ නුයි 'නාග' තමි.

හා නානි උනනයන විදෙසා නාගනා – නාග තෙමේ ඒ දුෂ්ටිගතයන් නෙත ඔසොවා ගෙන ගුනණය කොට පරාමශී කොට අභිනිවෙශය කොට තො පවසන්නේය නො කියන්තේය නො බණත්තේය නො දක්වන්නේය නො වහරන්නේය. 'ශාශවත යෑ ලොකය...සත්තියා මරණ්න් මතු නො මෑ වෙයි, නො වත්තේ හො වෙයි, මේ සැබව, සෙස්ස මොක යෑ'යි නො පවසන්නේය නො කියන්තේය හො බණත්තේය හො දක්වත්තේය හො වහරන්නේ නුසි 'න තානි උශාශයා විදෙයා නාගෝ' යනු වේ.

එලමබුජං කාණාවකාං වාරිජං යථා ජලෙන පමේකන ව නුපලිතනං-'එලං' යී දිය කියනු ලැබෙයි. 'අමබුජ'යී පියුම කියනු ලැබෙයි. 'කණවත, යී රඑ වූ දරාක කියනු ලැබෙයි. 'චාරි'යී දිය කියනු ලැබෙයි. 'චාරිජ'යි දියෙහි උපත් පියුම කියනු ලැබෙයි. 'ජල'යි දිය කියනු ලැබෙයි. 'චාරිජ'යි කලල් කියනු ලැබේ. යම් සේ දියෙහි උපත් දියෙහි හටගත් පියුම දියෙන් හා කලලින් නො ඇලේ ද වෙසෙසින් නො ඇතුණේ හටගත් පියුම දියෙන් හා කලලින් පෙසෙසින් නො ඇලුණේ නො තැවැරුණෝ නුයි 'එලේබුජං කණවකං වාරිජං යථා ජලෙත පමේකන ව නුපලිතතං' යනු වේ.

එවං මුන් සනතිවාදේ, අගිදෙඛා කාමේ ව ලොකෙ ව අනුපලිතෙතාකි 'එව'නති ඔපම්මසම්පට්පාදනං; මුනීති මොනං වුච්චති ඤැණං -පෙ-සඞ්හජාලමතිවව සො මූනි. සහතිවාදෙති සනතිවාදෙ මූනි තාණවාදෙ ලෙතවාලද සරණවාදෙ අහයවාලද අවවුනවාදෙ අමතවාදෙ නිබ්බාතවා-දෙක් – එවං මුනී සනාගිවාදෙ. අගිදෙඛාති ගෙබො වුච්චති තණහා: යො රාමහා සාරාගො -පෙ- අභිජඣා ලොහො අකුසලමුලං; යසස සො ගෙබො පයිනො සමූචඡිනෙනා වූපසනෙතා පටිපසාකලබා අභබබුපාතතිකො සඳුණාගතිතා දඩෙසා, සො වුචාති අගිදෙබා. සො රුපෙ අගිදෙබා; සදෙද-ගනේ – රසේ – ඵොටාර්බෙබ – කුලෙ – ගනේ – අාවාසෙ – ලාහෙ – යසෙ1 පසංසාග - සුඛෙ - චිවරේ - පිණ්ඩපාතෙ - සෙනාසනුඛිලානුපදාවයහෙසජර-පරිකකාරෙ- කාමබාතුයා- රූපධාතුයා- අරූපධාතුයා- කාමභලව - රූපහවෙ-අරුපහවේ- නෙවසඤඤු නාසඤඤු හවේ- එකවොකාරහවේ- වනුවොකාරහවේ-පණුවවොකාරහවේ අතිතෙ - අතාගතෙ - පවවුපානෙන - දිටස්සුතමූහ-විකුතු තබෙනසු බමෙමසු අහිදේඛා අගපිතො අමුච්ඡිතො අතජෙකිාපනෙනා* විතගෙබො විගතගෙබො චතතගෙබො විනතගෙබො ළතතගෙබො විතරාගො ප ටිනිස සාට් ගෙබො විගතරාගො චතතරාගො වනතරාගො මූතතරාගො පහිතරාගො පටිනිසසටස්රාගො තිවරාතො තිබබුතො සීතීහුතො සබපටිසංවෙදී බුහමහුතෙන අතනතා විහරතීති - එවං මූනී සනතිවාදෙ අගිදෙකා.

කාමෙ ච ලොකො ච අනුපලිතෙනාහි - 'කාමා'හි උදදනතො දො කාමා: වැඩිකාමා ච කිලෙසකාමා ච - පෙ - ඉමේ විච්චනති වැඩිකාමා - පෙ-ඉමේ විච්චනති කිලෙසකාමා; ලොකොති අපායලොකෙ මනුසාලොකෙ දෙවලොකෙ බතිමලාකො බාතුලොකෙ ආයතනලොකෙ; 'ලෙපා'ති දො ලෙපා: තණනාලෙපො ච දිටසිලෙපො ච - පෙ - අයං තණනාලෙපො - පෙ අයං දිවසීලෙපො. මුනි තණනාලෙපං පහාශ දිවසීලෙපං පටිතිසාජනින කාමෙ ච ලොකෙ ච න ලීපති, ත පලිපති, ත උපලිපති. අලිනෙතා කාමෙ ච ලොකෙ ච න ලීපති, ත පලිපති, ත උපලිපති. අලිනෙතා අසංලිනෙතා අනුපලිතෙතා නිකානෙතා නිසාවෝ³ විපාමුනෙතා විසඤඤානතො විමරියාදීකතෙත වෙතසා විතරතීති - එවං මුනී සනතිවාදෙ අනිදෙඛා කාමෙ ච ලොකෙ ච අනුපලිතෙතා.'

තෙතාහ භගවා:

''ගෙහි විවිතෙතා විචරෙගා ලොකෙ ත තානි උගාගෝ විදෙගා තාගො එලමබුජං කණටකං වාරිජං යථා ජලෙත පාතිකත ව නූපලිතතං, එවං මූනී සනතිවාදෙ අතිදෝ කාමෙ ව ලොකෙ ව අනුපලිතෙතා"නී.

1. යෂයා - මු. II. 2. අතජඣාපතෙතා - මු. II. 3. නිසානො - ස.

එවං මුනි අහතිවාදෙ අගිදෙඩා කාමෙ ව ලොකෙ ව අනුපලිතෙතා-'එවං' ගනු: ඖපමාසමේපුතිපාදනා යැ; මුණි – 'මොත'යි ඥනය කියනු ලැබෙයි...සනතිවාගද - මුති තෙම අඛාාත්මශානතිය කියන්නේ යැ, තුාණ වාද යැ ලෙනවාද යැ ශරණවාද යැ අභයවාද යැ අවසුතවාද යැ අමෘතවාද යැ නිවාණවාද (=නිවන පවසා) නුයි 'එවං මුති සහගිවාදෙ' යනු වේ. අගිදෙඛා-'ගෙබ'යී තාෂණාව කියනු ලැබෙයි, ගම් රානයෙක් සංරාගයෙක්…අභිබාාවක් ලොහ අකුශලමූලයෙක් වේද, යමක්හු වියින් ඒ ගෙඩ තෙමේ පුහිණ කරත ලද ද සිඳින ලද ද සන්හිදුවන ලද ද දුරලන ලද ද, උපතට නුසුදුසු වූයේ නුවණයින්නෙත් දවත ලද ද, හෙතෙම 'අයිදබ'සි කියනු ලැබෙයි. හේ රූපයෙහි අගිදඩ යැ ශබදයෙහි – හැඩයෙහි – රසයෙහි– සපුවෙවාසෙහි – කුලයා කෙරෙහි – ගණයා සොරෙහි – ආවාසයෙහි – ලාහ– යශත් – පුශංසායෙහි – සුවයෙහි – චීචර – පිණ්ඩපාත – සෙනාසන – හලාත - පුතාෳයභෛෂජෳපරිෂකාරයෙහි – කාමබාතුයෙහි – රූපබාතුයෙහි – අරූපධාතුයෙහි – කාම – රූප – අරූපභවයෙහි – නෛවසංඥනා – සංඥහවයෙහි – එකවොකාර – වතුවොකාර – පඤචවොකාරහවයෙහි –අතීත අන ගත – පතයුත්පනනයෙහි – දවේ ශැත මූත විඥතවාඩමීයන්හි නො හිජු වූයේ නො ගෙතුණේ මුසපත් නො වූයේ නො බැඳුණේ පහවූ තෘෂණා ඇතියේ පහවගිය තෘෂණා ඇතියේ තාංකත වූ තෘෂණා ඇතියේ වංනත (-වමනය කල) තෘෂණා ඇතියේ මුදන ලද තෘෂණා ඇතියේ දුරැ ලූ තෘෂණා ඇතියේ පීතරාන – පීගතරාන – තාංකතරාන – වංනතරාන – මුකතරාන– පුසීණ රාග – පුතිනිසාෂාරාග වූගේ තෘෂණා රහිත වූගේ නිවුණෝ සිහිල් වූයේ (කයින් සිහින්) සුව පිඳින සුලු වූයේ ශුෙෂඪ වූ සිහින් යුකත වැ වෙසේ නුයි 'එවං මුනී සනතිවාදෙ අහිදෙඛා' යනු වේ.

කාමේ ව ලොකො ව අනුපලිතෙනා - 'කාමා' යනු: උදෑන හෙයින් කාමයෝ දෙදෙනෙකි:...මොහු කෙලශකාමයෝ යි කියනු ලැබෙත්. ලොකො-අපායලෝකයෙහි මනුෂා - දෙව - සකානා - බාහු - ආයතනලෝකයෙහි; 'ලෙප' යනු: තාෂණාලෙපය ද දුවේලෙපය දුයි ලෙප දෙකෙකි...මුනි පොම තාමණාලෙපය හැර දුවේලෙපය දුරලා කාමයෙහි ද, ලෝකයෙහි ද, නො ඇලෙයි වෙසෙසින් නො ඇලෙයි, නො තැවැරෙයි. අලිප්ත අසංලිප්ත අනුපලිප්ත වූයේ නික්මැතියේ පුනිණ වූයේ වෙසෙසින් මිදුණේ නො යෙදුණේ (අරමුණුවලින්) මිදුණු සිහින් යුකක වැ වෙසේ නුයි 'එවං මුනී සනතිවාදෙ, අගිදෙහා කාමෙ ව ලොකො ව අනුපලිතෙතා' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''යෙහි විචිතෙනා -පෙ- ඝාවෙ ව ලොසො ව අනුපලිතෙනා''යි.

න වෙදගු දිටසීයා න මුතියා ස මානමේති න හි තම්මයෝ¹ සො, න කමමුතා² නොපි සුතෙන නෙයොා අහුපනිතො ස³ නිවෙසනෙස.

න වෙදගු දිබඩයා න මුතියා සමානමෙනිති - 'නා'ති පටිකෙඛපො. වෙදගත් 'වෙදං' විචවත් වතුසු මගොහසු සැකුණං, පකුතු පකැතින්යං පඤඤිඉලං ධම්මා විවර සමෝවාරැඩු ඩේවංසා විපසානා සම්මා දිටයි. නෙහි වෙදෙහි ජාතිජරාමරණසා අනතශතො අනතපතෙකා කොටිගතො කොටිපතොතා පරියනතගතො පරියනතපතොතා වොසානගතො වොසා-නපාතෙකා තාණගතො තාණපාතෙකා ලෙනයතො ලෙනපාතෙකා සරණනතො සරණපාතෙතා අභාගතො අහයපතෙතා අවවුතහතො අවවූතපතොතා අමතයතො අමතපතොතා නිබොනගතො නිබොනු පාතෙනා වෙදනං වා අනතං ඔතොති වෙදගු. වෙදෙහි වා අනතං ඔතොති වෙදගු. සතතානාංං බමමානං විදිතතතා වෙද ගු: සකකායදිටයි විදිතා භෞති, විචිකිචඡා විදිතා හොති, සීලබාතපරාමාසො විදිනො හොති, රාගො විදිනො තොති. ອຽອສາ ວິຊີອສາ ອສາສີ, ອົາອອາ ອິຊີອສາ ອ**ນາສີ, ອາອສາ ອິຊິອສາ ອ**ສາສີ, විදිතා'සස ගොනහි පාපකා අකුසලා බම්මා සංකිලෙසිකා පොනොහටිකා සදරා4 දුකුබාවිපාකා ආගතිං ජාතීජරාමරණියා.

> 1. ''වෙදනි විවෙතා කොවලානි (සභියාති භගවා) සමණානං යානි'ධපපි බාහමණානං, සබබ⁶වෙදනාස වීතරාගො සබා "වෙදමතිවට වෙදගු සො"ති a

න දිටඩයාත් - තසස දවාසවයි දිවයීගතාති පතිතානි සමූචඡිතතාති වූප සනතානි පටිප සොදධානි අහබබුප පතතිකානි සමුණ ගහිතා දඩාානි. සො දිටසීයා ත යායති, ත තීයති, ත වුයාතති, ත සංශරීයති, තපි තං දිටසීගතං සාරතෝ පචෙවති. ත පචවාගචඡතීති - ත වෙදගු දිටසීයා.

න මුතියා ස මානමෙතිති - මුතරුපෙත වා පරතොඝොසෙන වා මහ--ජනසම්බුතියා වා මානං නෙත්, න උපෙත්, න උපගවජත්, න ගණහාත්, න පරාමසති, තාභිතිවිසතීති - 'න වෙදශු දිට්සීයා න මූතියා 'ස මාතමෙකි'.

න හි තමමයො සොති - න තණහාවසෙන තදිටසීවසෙන තමමයො හොති තපපරමො තපාරායණෝ; යතො තණහා ව දිටයි ව මානො ච අසස පතිතා හොනති උචජිනනමුලා තාලාවන්ඩකතා⁸ අනභාවකතා ආයතිං අනුපොදඩමමා, එතතාවතා න තමමයො හොති, න තපාරමො, න තපාරාගණොති - ත හි තමාගො හෝ'.

- 1 සාම්මයෝ මනුල. 2. සාම්මතා හ. 3. පසා පු. 4. සදදුරා ස. 5. යානීපති මජසං. PTS. 6. සබ්බාපු පු. 1 සාව්මයේ - මනුප.
- - 7. සබබං සු. 8. තාලවත්සාතා ස. a. සුතානනිටාන - සහිග සුතන,

සිවුමහ නුවණට පැමිණි (මා වැතියෙක්) දුවේගට (හෝ දුවේයෙන්) යන්හො නො වෙයි. නෙනෙම (මූතරුපාදි හෙද වූ) මුතියෙනු දු මානයට හො පැමිණෙ සි. සේ (තාණො - දුවේ විසින) නො මැ තමටය වෙයි. කම්යෙන් හෝ ශැතයෙන් හෝ නො ද පැමිණැවියැ යුන්තේ, වෙයි. හේ තාමණාදුටේනිවෙසනයන්හි අනූපනීත වේ.

න වෙදගු දිටසියා න මුතියා ස මානමෙති - 'ත' යනු: පුතිකෙෂප යැ. වෙදගු 'වෙද'යි සතර මහ නුවණ කියනු ලැබෙයි, පුඥුව පුඥෙඤියය පුඥාලය බමිරීවයසු බොබාබොහිහය වීමාංශාව විදශ්තාව සමාක්දුවේය යි. ඒ මාග්ඥතවෙදයන්ගෙන ජාතිජරාමජණයාගේ අනතයට ගියේ අනතයට පැමණියේ කෙළවරට කියේ කෙළවරට පැමණියේ පයසීනතයට හියේ පයා නිතනයට පැමිණිගේ අවසානයට හිගේ අවසානයට පැමිණිගේ නාණයට ශියේ තාණයට පැමිණියේ ලෙනයට ශියේ ලෙනයට පැමිණියේ ශරණයට ගිගේ ශ්රණයට පැමිණියේ අභයට හියේ අභයට පැමිණිගේ අවසුනයට ගියේ අවසුතයට පැමිණියේ අමෘතයට හියේ අමෘතයට පැමිණියේ නිවනට හියේ නිවනට පැමිණියේ නොහොත් වෙදයන්නේ අනානයට් ගියේ නුයි-'වෙදගු'යැ, වෙදයන්ගෙන් අනතයට ගියේ නුසි හෝ - 'වෙදගු' ගැ. සජනධම්යන් විදිත හෙසින් 'වෙදගු' යැ: සත්කායදුවෙය දන්නා ලද්දී වෙයි, විචිකිත්සාව-ශිලවූතපරාමශීය – රාගය – ළෝෂය – මොහය – මානය විදිත වෙයි. කෙලෙසට කරුණු වූ පුනර්හවය දෙන්නා වූ දරථ සහිත වූ දුෘඛවිපාක ඇති අතාගතයෙහි ජාතිජරාමරණයට හෙතු වූ ලාමක අකුශලධමීයෝ ඔහු විසින් විදිත වූවාහු වෙත්.

1. (''සතිය, සී බුදුහු මෙසේ වද,ලහ:) මාගීඥ නවේදයට පැෂිණි ඒ ක්ෂිණාසුව තෙම මේ ලොකයෙහි මහණබමුණන්ගේ ශාසනු සභාඛ්යාත යම වෙද කෙතෙක් ඇත් ද ඒ සියල්ල (අනිතාහදි වශයෙන්) වමසා (එහි ඡඤරාගපුහාණයෙන්) සියලු ශාසනුවේදය ඉක්මැ සියලු වෙදනාවන්හි විතරාග වේ."

හා දිටයියා – ඔහු විසින් දෙසැට දිටුහු පහන ලද්දහු සිදුණා ලද්දහු සන්භිදුවන ලද්දහු දුරලත ලද්දාහු උපතට නුසුදුසු වුවාහු නුවණාගින්නෙන් දවන ලද්දහු වෙති; හෙතෙම දුෂටිය විසින් හො යවනු ලැබෙයි; නො පමුණුවනු ලැබෙයි, නො වහනු ලැබෙයි, හො හරනු ලැබේ. ඒ දූෂටියට නො ද සාර හෙයින් පැමිණොයි, නො පෙරලා ඒ නුයි 'න වෙදගු දිටසීයා' යනු වේ.

න මුකිසා ස මාන වෙති - මුත (-ගති රස ස්පුළුටවා) රූපයෙන් හෝ පරතාසෝෂයෙන් හෝ මහජන සම්මුතියෙන් හෝ මානයට නො එයි නො පැමිණෙයි, නො එලැඹෙයි, නො ගනී, නො ඇලෙයි, නො පිටිසේ නුයි 'න වෙදගු න දිටසීයා න මුතියා ස මානමෙති' යනු වේ.

න හි තමාමයො සො – තාෂණාවශයෙන් දුෂටිවශයෙන් තන්මය නො වෙයි, තත්පරම තත්පරායණ නො වේ. යම තැනක සිට තෘමාණාවත් දුෂටිය ත් මාතය ත් ඔහු විසින් පුහිණ කරන ලද්දහු උපුටා හළ මුල් ඇත්තාහු තාලවස්තුවක් මෙන් කරන ලද්දහු අතහාවය කරන ලද්දහු මතු නූපදතා සවහාව ඇත්තාහු වෙත්ද, මෙතෙකින් එය පුකානි කොට ඇත්තේ තො වෙයි, තත්පරම නො වෙයි, තත්පරායණ නො වේ නුයි 'ත හි තමායො සො' යනු වේ. න කමමුතා තො'පි සුතෙන හෙසොති - 'ත කමමුතා'ති පුකුකු-තිසබාරෙන වා අපුකුකුතිබාරෙන වා ආතෙකුජාතිසබාරෙන වා ත යායති, න නීයති, ත වුයාති, ත සංහරීයනීති - ත කමමුතා; නොපි සුතෙත නෙසොති සුකසුභියා වා පරතොසොසෙන වා මහාජනසමමුතියා වා ත යායති, න නීයතී, ත වුයාති, ත සංහරීයනීති - ත කමමුතා නොපි සුතෙත තෙයොහ.

අනූපත්තො ස නිවෙසනෙසූහි - 'උපයා'හි අේව උපයා: තණහං-උපයො ව දිටසීඋපයො ව -පෙ- අයං තණහාඋපයො -පෙ- අයං දිටසීඋපයො. තසා තණහාඋපයො පහිතො, දිටසීඋපයො පරිනිසාවෙහා; තණහූපයසා පහිනතතා දිට්ඨුපයසා පරිනිසාවහතා සො නිවෙසනෙසු අහූපනීතො අහුපලිතෙතා අනුපගතො අතරෙඣාසිතෝ¹ අනධිමුතෙතා නිකඛනෙතා නිසාටො විපාමූතෙතා විසඤඤැතෙතා විමරියාදීකතෙන වෙතසා විහරතීහි අහූපනීතෝ ස නිවෙසනෙසු.'

තොනාහ හගවා:

''න වෙදගු දිවඨියා ත මූතියා ස මානමේති ත හි තම්මයො සො, ත කම්මුතා තො පි යුතෙත නෙයොා අනූපනීතො ස නිවෙසනෙසු''නි.

9 - 18

සකුකුවිරතතාසා න සනති ගණා² පකුකුවිමුතතසා ත සනති මොහා, සඤඤා ච දිටසිං ච යෙ අඟාහොසුං තෙ ඝටටයනතා³ විවරනති⁴ ලොකො.

සබැකුවිරතනාසා න සන්නි ගනානි - යො සමඵපුබබඞ්ගමං අරියමඟාං හාවෙනි, තසා ආදිතො උපාදය ගනා විකබමහිතා හොනති, අරහගනත පතෙන⁶ අරහනො ගනා ව මොහා චනීවරණා ව, කාමසබැකූ වාංපාදසබැකූ විහිංසා සබැකූ දිටඩීසබැකූ ව පහිතා ගොනති උචජිතනමූලා තාලාවඤ්ඩකතා අතහාවකතා ආයතිං අනුපාදබම්මාති – 'සබැකූමිරතනසා ත සනති ගනා.'

පණුණුවිමුනනසීක හා සහති මොහා – ගො විපසාහනාපුබබඞ්ගමං අරියමහාං භාවෙති, තසාදිතො උපාදුය මොහා විකබමතිතා හොහති, අරහතෙන පතෙන⁶ අරහතො මොහා ව ගානා ව නීවරණා ව කාමසඤඤ විහාපාද සඤඤ විහිංසාසඤඤ දිටයීසඤඤ ව පහිනා හොනති උවජිතනමූලා තාලාවත්වුකතා අතහාවකතා අංගනිං අනුපොදබමමාති – 'පඤඤුවිමුතකසක න සනති මොහා.'

^{1.} අතරෝකිසිතො - සීමු. II. 2. ගණා - මනුප. 3. සටටමාතා - සීමු. II. මජයං. 4. විවදහති - කළුව. 5. අරියබමමං - සීමු. II. 6. අරහනතපළනන - සීමු. II. සහ, PTS,

න කාමමුනා නො 'පි සුතෙන නොසො – 'ත කමමුතා' යනු: පුණාං-තිසංස්කාරයෙන් හෝ අපුණාංතිසංස්කාරයෙන් හෝ අනෙඤෝංතිසංස්කාර-යෙන් හෝ නො යවනු ලැබෙයි, තො ගෙනයනු ලැබෙයි, නො පමුණුවනු ලැබෙයි, නො හරිනු ලැබේ නුයි 'ත කමමුතා' යනු වේ. නො 'පි සුනෙන නොයො – ශැතශුද්ධියෙන් හෝ පරතොඝොෂයෙන් හෝ මහජනසමමුති-යෙන් හෝ නො යවනු ලැබෙයි...තො හරිනු ලැබේ නුයි 'ත කමමුතං නො 'පි සුතෙන නෙහො' යනු වේ.

අනුපන්තො ස නිවෙසනොසු - 'උපය' යනු: තෘෂණා උපය ද දුවේ උපය දයි උපයයෝ දෙදෙනෙක් වෙති...ඔහු විසින් තෘෂණා උපය පුතීණ යැ, දුවේ උපයයෝ දෙදෙනෙක් වෙති...ඔහු විසින් තෘෂණා උපය පුතීණ ය, දුවේ උපය දුරලන ලද; තෘෂෙණා පය පුතීණ වන බැවින් දුවෙටු පය දුරලන ලද බැවින් හේ (අපායාදි) තිවෙසනයන්හි නො පමුණුවත ලද්දේ නො ඇලුණේ නො පැමිණියේ නො පිවිසියේ නො අැතුළු වූයේ තික්මැගියේ බැහැර වූයේ වෙසෙසින් මිදුණේ නො බැඳුණේ කෙලෙසුන් හා නො යෙදුණු සිතින් යුක්ත වැ වෙසේ නුසි 'අහුපනීතො ස නිවෙසනෙසු යනු වේ.

එයින් වද,ලහ:

''න වෙදගු –පෙ– ස නිවෙසනෙසු"යි.

9 – 18

පහිණ කළ කාමාදි සංඥ ඇත්තහුට (අභිබාංකායාදි) හුළුයෝ නො වෙති. විදශීනාපුඥවෙන් කෙලෙසුන් කෙරෙන් මිදුණහුට මොහයෝ නො වෙති. යම කෙනෙක් කාමාදි සංඥව ත් දෙසැට දුළටය ත් දැඩි වැ ගත්තානු නම්, ඔහු උනුන් ගටමන් ලොවැ හැසිරෙත්.

සබාදුවුරතනසා න සනති. ශානා – යමෙක් ශමථපූපිඞ්නම අයයි මාගීය වඩා ද ආදියෙහි පටන් ඔහුගේ අභිධායකායාදී ගුනායෝ විෂකමනණ වූවාහු වෙති, රහත්බවට පැමිණි කල්හි රහත්හුගේ ගුනායෝ ද මොහයෝ ද නීවරණයෝ ද කාමසංඥ වයාපාදසංඥ විහිංසාසංඥ දුෂටිසංඥ ද පුහිණ වූවාහු වෙති, උසුන්මුල් ඇත්තාහු තාලවස්තුවක් මෙන් කරන ලද්දාහු අනුඅභාවය කරන ලද්දාහු මතු නූපදනා පියවි ඇත්තාහු නුයි 'සංකුසුවරතනසා න සනති ගනා' යනු වේ.

පදාඤ වේ නිවේදා සහ සහන් මොහා - යමේක් විද ශීතා පුම්භාම වූ අය සීමාගීය වඩා ද, ඔහුගේ ආදියෙහි පටන් මොහයෝ විෂකාමහණ වූවානු වෙති, රහත්බවට පැමිණි කල්හි රහත්හුගේ මොහයෝ ද හුපුදාේ ද නීවරණයෝ ද කාම - වසාපාද - විහිංසා - දුෂටිසංශු ද පුසිණ වූවාහු වෙති සිඳින ලද මූල් ඇත්තාහු තාලවස්තුවක් මෙන් කරන ලද්දුහු අනහාවය කරන ලද්දුහු මතු නූපදතා පියවි ඇත්තාහු නුසි - 'පඤඤ විමුතතසා න සනති මොහා' යනු වේ.

සණුඤං ච දිටයිං ව යෙ අගහනෙසුං හා සට්ටයහතා විචරහති ලොහොති රෙ සකුඤං ගණගනති කාමසකුණුං විහාපාද සකුඤං විහිංසාසකුඤං, තෙ සංඝා වසෙන සරේවනති සංඝාවේනති. රාජානොපි රාජූ හි විවදනති. බතතියාපි බසාහියෙහි විවදනති. බු:හමණාපි බුංහමණෙහි විවදනති. ගහපතිකාපි ගහපතිහි විවදනති, මාතාපි පුතෙතත විවදති. පුතෙතාපි මාතරා විවදති. පිතාපි පුතෙකන විවදති. පුතෙකාපි පිතරා විවදති. භාතාපි භාතරා විවදති. හගිනීපි හතිනියා විවදකි. හානාපි හගිනියා විවදති. හතිනීපි හාතරා විවදති. ແພາແມ່ອີ ແພາແພນ ວິຍະເກີ. ເພ ກະບໍ່ເພດພອຍພາຍອາເອົາເອົາເກັກາ අඤඤමඤඤ පාණ්හිපි උපකකමනති. ලෙඩබුහිපි උපකකමනති. දණෝඩහිපි උපකකමනති. සතොහිපි උපකකමනති. තෙ තතා මරණමයි නිගචජනති, මරණමතතාවේ දුක්ඛං. යෙ දිටසීං ගණහතති 'සසාහතා ලොකො'නි වා - පෙ- 'තෙව හොති න න හොති තථාගතො පරමාරණා'ති වා, තෙ දිරිසීවසෙන කටෙවනති සංකටෙවනති. සඳවාරතො සඳවාරං කටෙවනති. . බම්මක්ඛාතතො ධම්මක්ඛාතං සටේවනති, ගණනො ගණං සටේවනති, දිව්සීයා දිව්සීං ඝවේට හති. පට්පදය පට්පදං ඝවේට හති. මහාතො මහාං ෂටෙටනති. අථවා, නෙ විවදනති. කලහං කරොනති, භණ්ඩනං කරොනති. විභාහං කරොනති විචාදං කරොනති. මෙබගං කරොනති; 'න නිං ඉමං බම්මා හිති අත්තාසි - පෙ නිබෙබයේහි1 වා සටේ පහොසි'නි. නෙසං අභිස බබාරා අපාහිතා, අභිස බබාරානං අපාහිනතතා ගනියා සටෙවනති. නිරයෙ කටෙටනකි, කිරවජාතයොතියා කටෙටනකි. පෙතතිවසයෙ ෂටෙවනති. මනුසාසලොකෙ සටෙවනති. දෙවලොකෙ සටෙවනති. ගනියා ගතිං උපපතතියා උපපතතිං පවිසණියා පවිසණිං භවෙන භවං සංසාරෙන සංසාරං වටෙටන විටටං සටෙටනති සංසටෙටනති. සටෙටතතා³, චරනත්³, විචරනති විහරනති ඉරීයනති වතෙතනති පාලෙනති යපෙනකි යාපෙනති. ලොකොති අපායලොකෙ - පෙ- ආයතනලොකෙති - 'සඤඤඤා දිටසීඤා යෙ අගාහෙසුං හා කිට්ටයන්තා විචරනති ලොකො.'

තොතාහ හගවා:

''සඤඤුවිරතනසස න සනති ගණා පඤඤුවිමුතනසස ත සනති මොහා, සඤඤා ව දිවයිඤව යෙ අගහහෙසුං තෙ සටවගනතා⁴ විවරනති ලොකො'ති.

මාගණ්යසුතතන්දෙදහෝ හවමො.

10

පුරාහෙදසුතතනිදෙදසො

අථ පුරාභෙද සුතතනිදෙදසො වුවවති:

10 - 1

කථංදසයි කථංසීලො උපයනෙනාති වුවවති, තං මෙ ගොතම පමුැති පුච්ඡිනො උතතමං කරං.

 1. තිබෙබෙහි - PTS.

 2. කපවටතනානි පදං - සීමු. JI මජසං. පොපාපකෙහු න දියාසති.

 3. වදහති.- සීමු. II. මජසං.

 4. සංවටමානා - සීමු. II. මජසං.

සාසාසාද කැම දිටසී කැම ගෙ අනානතොසුං තො සටටයහානා විචරහති ලොකො – ගම කොතොක් කාම – වාාපාද – විහිාසා – ගත සංඥාව ගනික් ද ඒ ගැහැවියෝ සංඥවශයෙන් ගවතී, ඉතා ගටත්. රජන ද රජින් සමග විවාද කෞරති, ශෘතුයයෝත් කෘතුයයන් සමග විවාද කොරෙති, බමුණෝත් බමුණත් සමග විවාද කෙරෙති, ගැහැවියෝත් ගැහැටියන් සමග විවාද කොරෙති, මවු ද පුතු සමග විවාද කොරෙයි, පුතාත් මව සමග විවාද කෙරෙයි, පියතෙමේ ත් පුතු සමග විවාද කෙරෙයි, පුතාත් පියා සමග විවාද කෙරෙයි, සොහොසුරාත් සොහොසුරු සමග විවාද කොරෙසි, සොහොයුරියත් සොහොයුරිය විචාද සමග කෙරෙහි. සොහොසුරාත් සොහොසුරිය සමග විවාද කොරෙයි, සොහොසුරියක් සොහොසුරු සමා විවාද කෙරෙයි, යහළුවාත් යනළුහු සමග විවාද කෙරෙහි, ඔවුහු එහි කලනා හා වාදයට පැමණියාහු උනුනට අන්වලිනු දු පහර දෙති, කැවගලිනු දු ගසති, දඬුවලිනු දු ගසති, සැතිනු දු පහර දෙත්. ඔවුහු එහි දී මරණයටත් මරණ මානු දුකටත් පැමිණෙත්. යම් කෙනෙක් දුටේය ගනිත් ද: 'ශායවත යැ ලොකයැයි හෝ...සත්තිතෙමෙ මරණින් මතු නො මැ වෙයි, නො වන්නේ නො වේ යැයි හෝ' ඔවුහු දුවේවශයෙන් ගටති, ඉතා ගටති ශාකාන වශයෙන් ශාස්තානු ගටති, බම්බහානයෙන් බම්බහාතය - ගණයා කෙරෙන් രഞ്ഞ --දෂටියෙන් දුටෙය - පිළිවෙතින් පිළිවෙත - මාහ්යෙන් මාහීය හටත්. නොහොත් ඔහු විවාද කෙරෙති, කලහ කෙරෙති, ඔබර කෙරෙති, විහුහ කොරෙති, විවාද උකාරෙති අරගල කොරෙති: 'තෙපි වේ ඛම්වනය නො දන්තවයැ...ඉදින් පොහොසක්හු නම් තමා මුදු ගනිවුයැ'යි. ඔවුන්ගේ පුණාවදී අතිසංස්කාරයෝ අපුකිණයක, අතිසංස්කාරයන් අපුකිණ වන බැවිත් (යායුතු) ගතියෙන් ගටති, තිරයෙහි ලං ගටති, නිරශ්චීනයොති ගෙහි ගටත්, පෙතටිෂයයෙහි ගටතී, මනුෂාලොකයෙහි ගටති, දිවාලොකයෙහි ගටත්. ගතියෙන් ගතිය උපතින් උපත පිළිසඳින් පිළිසඳ භවයෙන් හවය සසරින් සසර වටින් වට ගටති, ඉතා ගටති. ගටමන් ඇපිදිති හැසිරෙනි වෙසෙති ඉරියවූ පවත්වති වැටෙති රැකෙති යැපෙති යපනය වෙත්. ලොකෙ – අපායලොකයෙති...ආයතනලොකයෙහි නුයි 'සඥඥණව දිටසීණුව හා අභාගොසුං හො කට්වයනතා විචරනති ලොකෙ' යකු වේ.

එකින් වද,ලහ බුදුහු:

''සණැකුම්රතතයක -පෙ- තේ' සට්ටයහනා විච්රනති ලොකො''යි.

නවවැනි 'මාහරදිය' සුනුනිදේශය යි.

10

පුරාභෙද සුතුනිදේශය

ඉක්බති 'පුරාහෙද' සූහුතිදේශය කියනු ලැබේ;

10 - 1

කෙබඳු දශීනයකින් යුක්ත වූ කෙබඳු ශීලයකින් යුක්ත වූ පුද්ගල තෙම උපශානන සැයි කියනු ලැබේ ද? ගොයුමාණෙනි, මා විසින් පුළුවුන්තා ලදුවනු ඒ උතතම පුද්ගලයා වදල මැතව. කථංදසසී කථංසිලො උපසනෙනාති වුවවතිති – 'කථංදසයි'ති කිදිසෙත දසානනෙත සමනතාගතො කිංසණයිතෙත කිමපකාරෙත කිංපටිහාගෙතාති කථංදසයී; කථංසීලොති කීදිසෙන සීලෙත සමතතා-ගතො කිංසණයීතෙත කිමපකාරෙත කිමපටිහාගෙතාති – කථංදසයී කථංසීලො.'

උපසනෙනාති වුවවනීහි - සනෙතා උපසනෙතා වූපසනෙතා නිවරාතො තිබබුතො පටිපපසාදෙඛානි වුවවනි පවුවවති කරීයති භණ්යති දීපීයති වොහරීයති; 'කථංදසසී'ති අධිපඤඤ පුවරති; 'කථංසීලො'ති අධිසීලං පුවරිති 'උපසනෙතා'ති අධිවතතං පුවරිනීති - 'කථංදසසී කථංසීලො උපසනෙතානි වුවවති.'

තං වේ ශොතාව පබාහිති – 'තහති' යං පුවජාම් යං යාවාම යං අජේඛසාම යං පසාදෙම; ශොතාවාති සො නිමේතො බුදධං භගවනතං ගොතෙතත ආලපනී; පමාහිති බැහි ආචිකබ දෙසෙහි පඤඤපෙහි පටස්පෙහි විවර විහජ උතතානීකරොති පකාසෙනිතී – 'තං මේ ගොතම පබාහි.'

පුවජිතො උතනමං නරතයි - 'පුවජිතො'ති පුවෙසා පුවජිතො යාචිතො අජකායිතො පසාදිතො; උතනමං නරතයි අගාං සෙවසං විසෙවසං පාමොකබං උතනමං පවරං තරතති - 'පුවජිතො උතනමං තරං.'

තෙතාහ සො තිම්තො:

"කථංදසයි කථංසීලො උපසනෙතාති වුවවති, තං මෙ ගොතම් පබැති පුවතිතො උතතමං නර"නති.

10 - 2

විතතණො පුරා හෙද (ඉති¹ හගවා) පුබාමනතාමනිස්සිතො, වෙමජෝකිනුපසංඛෙයොං තසා නහි පුරෙකඛතං.

විතතරණෙහා පුරා හෙදෑති - පුරා කාශසා හෙද පුරා අතතහාවසා හෙදා පුරා කලෙබරසා තිකොබපා පුරා ඒවිතිප්ටිශසා උපවෙජද, විතතරණෙහා ටිගතතරණහා වහතතරණහා වහතතරණහා මූතතතරණහා පතිතතරණහා පටිතිසාවසතරෝහා විතරාගො විතතරාගො වතතරාගො වනතරාගො මූතතරාගො පතිතරාගො පටිතිසාවසීරාගො, නිව්ඡාතො නිබබුතො සිනීභූතො සුඛපටිසංවෙදී බුහම්භූතෙක අතතනා විකරනි,

^{1.} පුරා තෙදති - සාස. PTS.

කථංදසසී කථංශීලො උපසනොනාති වුව්වති – 'කථංදසසි' යනු කෙබඳු වූ කවර සංස්ථාන ඇති කවර පුකාර වූ කවර ආකාර වූ දශීනයකින් සමන්වත වූයේ නුයි 'කථංදසසි' යනු වේ. කථංශීලෝ කීදශ වූ කෙසේ සිටි කවර පුකාර වූ කවර ආකාර වූ ශීලයකින් සමන්වත වූයේ නුයි 'කථංදසයී කථංසීලෝ' යනු වේ.

උපසනෙනාහි වුවාහි - ශාහත වූගේ උපශාහත වූගේ සත්හිදුණේ තෘෂණා රහිත වූගේ තිවුණේ (කෙලෙස්) දුරලන ලද්දේ යයි කියනු ලැබෙයි පවසනු ලැබෙයි කථනය කරනු ලැබෙයි බණනු ලැබෙයි දක්වනු ලැබෙයි වහරනු ලැබේ. 'කථංදයසී'යී අධිපුණුව අසයි, 'කථංසීලො'යි අධිශීලය අසයි, 'උපසනෙතා'යි අධිවිතනය අසා නුයි 'කථංදසසී කථං -සීලො උපසනෙතාහි වුවාන්' යනු වේ.

තං වෙ නොතව පබෑහි - 'තං, යනු: යම පුද්ගලයකු අසම ද යමතු අයැදිම් ද, යමකු ආරාධනා කෙරෙම ද, පහදවම ද; ඔහු 'නොතාව'යි ඒ තිර්මිත බුදුහු භාගාවත් බුදුන් ගොනුයෙන් අමතනුණ කෙරෙති; 'පබෑහි' කියනු මැතා පවසවූ පතවවූ තබනු මැත, විවෘත කරනු මැත විභාග කරනු මැත, පහල කරනු මැත, පුකාශ කරනු මැතවැයි' 'තං මෙ ගොතම, පබැහි' යනු වේ.

පුවිජිතෝ උත්බාමං න්රං – අසහ ලදුවනු විචාරත ලදුවනු අයදන ලදුවනු අරියන් ලදුවනු පහදවත ලදුවනු; උත්ගාමං න්රං අනු වූ ශේෂෝ වූ විශිෂට වූ පාමොක් වූ උතුම වූ පුවර වූ පුද්ශලයා නුයි 'පුච්ඡිතෝ උත්තාමං නරං' යනු වේ.

එයිත් කීහ ඒ නිර්මිත බුදුහු:

''කථංදසසි -පෙ- උතතුමං නරං" යි.

10 - 2

(බිදුහු මෙසේ වදාරති:) යමෙක් ශරිරය බිඳීමෙන් පෙර මැ පුතිණ වූ තාෂණා ඇත්තේ පූමීනත සබබහත අනීතය (තාෂණා දූපටීන්) ඇසිරි නො කෙලේ පුතුහුත්පතනයෙහි (රාගරකත යැ යනාදීන්) නො ගිණියැ යුත්තේ වේ ද, ඒ රහත් මහණකට අතාගතයෙහි (තාෂණාදූපටීවශයෙන් පෙරටු කරන ලද්දෙක් නැත. (ඔහු උපශානතයයි කියම.)

විතතරොහා පුරා හෙද - කය බිදීමේත් පෙර ආත්මහාවය බිදීමෙන් පෙර කාලවරය තැබීමෙන් පෙර ජීවිතෙඤියයාගේ සිදීමෙන් පෙර, පුතිණ තාෂණා ඇත්තේ පහවැශිය තාෂණා ඇත්තේ තරන ලද තාෂණා ඇත්තේ වමනය කළ තාෂණා ඇත්තේ මුදන ලද තාෂණා ඇත්තේ ගෙවන ලද තාෂණා ඇත්තේ දුරලන ලද තාෂණා ඇත්තේ විතරාග වූයේ මිතතරාග වූයේ තාකතරාග වූයේ වාහතරාග වූයේ මුකතරාග වූයේ පුතිණරාග වූයේ පතිනිසාපටරාන වූයේ තිර්වාත වූයේ සිහිල් වූයේ (කායිසාචෛතසික) සුබානූහවනය කරනුයේ ඉෙසා වූ සිතින් යුක්ත වැ වෙසෙයි.

හනවාති ගාරවාගිවවනං; අපිව, හඟාරාගොති හගවා; හඟාදෙසොති භාවා; භාකාමාහොති හහවා; භාකාදිටසීනි භාවා; භාකාමානතානි හගවා; භාගාකාණටකොති1 හගවා; භාගාකිලෙසොති හනවා; හජි විහජි පලිවිහජි ධම්මරතුනනකි හාවා; භවාතං අනතකරොනි හාවා; භාවිතකායො ຕາວິສານີອອາ ຕາທີສອັດສະຫາ ຕາຍົສອອສສະສຸສາ ຄາຍອາ: ຄາວິ ອາ ຕາແອາ අරදෙකු වනපතාති පහතානි සෙනාසනානි අපාසදුනි අපාතිශෝෂානි විජනවාතානි මනුසාරාහසෙයාති පරිසලලානසාරුපොනීති හගවා; තාගී ຍ, ທຫຍາ ຍ້ອວຮິຈສີສາກຈະສາກສາຍີ່ດາກອຍອິສອາສແຮງຮູ້ອີກສາດ හගවා; හාගී වා හගුවා අත්රසාසා බම්මරසසා වමුතත්රසාසා අධිපිලසා අධිවිතනසා අධිපකුසුයාති හගවා; හාගී වා හගවා වතුනනං ඣාතානං ອຊາກກາ ແບງອິລຸຊະ ກາ ອຊາກກາ ແປງເລຍາຍາສິກ ການ ຫຍາ, ຫາຜີ ອາ භාගවා අට්ඨනනං විමොක්ඛානං අට්ඨනනං අභිහායතනානං නවනනං අනුපුබාවිහාරසමාපයසීනානති භාගවා; භාගී වා භාවා දසනහාං සකුකු-භාවනාතං ද්යනතං කයිණා.මාටතතිතං ආනාටානයක්සමංඛියය අසුහසමා-පතතියානි භගවා; භාගි වා නගවා වනානතා සනිපට්ඨානානං වනුනනං ແອອອເຮດກອກອາດ ຍອງກາກາວ ອຸດຸລິຮາຊສາດ ສະຊົງກາກາວ ອຸດຊີ້ສາອາດ ສະຊົງກາກາວ බලානං සහනතනා බොරැඹුඞ්නානං අරිගසස අවාඩසිසසාස මහනසානු භගවා; භාගී වා භගවා දහනතං කථා හතබලාකා වනුනතං වෙසාරජජාතං වනුනතා පට්සමහිදානා ජනතා අභිඤඤනා ජනතා බුද්ධධම්මානනති හගවා; 'හනවා'තී නොතං නාමං මාතරා කතං, න පිතරා කතං, න හාතරා කතං, න භගිනියා කතං, න මතතාමවෙවගි කතං, න සැනිසාලොහිනෙහි කත, න සමණබාගම්මණති කතං, න දෙවතාහි කතා, විමොකඛනුති-කමෙතං බුණානං හගවනතානං බොසියා මුලෙ සහ පබාදුකුතුකදුණසස පටිලංහා සවඡිකාපඤඤතති යදිදං 'හගවා'ති – 'විතතණතා **¤**රං නෙද් ඉති හගවා,

පුබබම ආතම නිශසිතොති - පුබබනෙතා වූවවති අතීතො අදධා; අතීතං අඟාතං ආරබන තණතා පහිතා හොති, දිවසී පටනිසසටසා; තණතාය පහිතනතා දිට්ඕයා පටිනිසාවයිනතා එවම්පි පුබුබමනතමනිස්සීතෝ; අථවා, 'එවංරූපො අහොසිං අත්තමඬානගති' තුළු නණිං න සමහතානෙති 'එවංවෙදානා අහෝහිං, එවංසකෙදු අහෝසිං, එවංසබබාරෝ අනෝසිං. එවංවිඤ්ඤ කෝ අහොසිං අතිභමඟානනහි' තුළු තුළු ත සමතුනාකෙතු; එවමටි – 'පුබබමනතාම නිසසිතතා' අථවා, 'ඉති මෙ වකබු අහොසි අනිත මඟානං, ඉති රුපාති තහු න ජඥරානපටිබඟිං හොති විඤඤණං, න ඡඥ රාගප ට්බදධනතා වියැසැණිසාස න තද භීතඥ තී, න තද භීතඥ නෙකා එවම්පි - 'පුබාමනතමනිස්සිතෝ' ඉති මේ සොතං අනොසි අතීපාමදධානං, ඉති සඳ,'ති ඉති, මේ ඝාතං අනොසි අභීතමඣාතං, ඉති ගඣා'ති, 'ඉති මේ ඒවගා අනහාසි අතිතමිණානං ඉති රසායි', 'ඉති මේ කාගේ) අනොයි අතීතමණානා. ඉත් ඵොටස්බබා'ත්, 'ඉත් මේ මනොං අහොසි අතීතමඣානං, ඉති ධම්මා'ත් විඤඤණක හ හදතිනඥත්, හ තදතිනඥතොහා එවමට - 'පුබබමනහාම-තිසයිතො,' අථවා, ශාත'සසු තෘනි³ තෘති පුබෙබ මෘතුහාමෙන සංඛා හයිතලරිතකීළිතාති, න තදඎිදෙහි, න තං නිකාමෙති; න ව තෙත වතතිං ආපජාති, එවමපි 'පුබබමනතාමනිස්සිනො.'

> 1 තාගණායි - මජසං, 2 පෙදානි - සිවු 11, මජසං, PTS, 3. යානි තානි - මජසං,

හනවා – යනු: නෞරවාගිවවත සැ තවද: භන්තරාන නුයි - හනවත් සැ, භන්තදොෂ නුසි භනවත් යැ, භන්තමොත නුයි - භනවත් යැ, භන්නදුවේ නුයි - භූන්තමාන නුයි - භූන්කණ්ටසා නුයි - භූන්තකෙලශ නුයි - භූගවත් යැ; බ්ථරත්නය හාන – විනාන – පතිවිහාන කෙළේ නුයි – හනවත් යැ, හවයන් කෙලවර කෙළේ නුයි – හනවත් යැ, හාවතකාය – භාවිතවිතත-තාවිතපුඥ ඇත් නුසි භාවත් යැ, බුදුනු අලපනිදේ වූ අලපනිඝෝෂ වූ ජනවාත රහිත වූ මනුෂායන්ගේ රාහසායනට සථාන වූ විවෙසායට අනුරුප වූ වනයෙහි දුරසෙනසුන් හා ඉතා දුරසෙනසුන් සෙවනය කලානු නුයි ගෝ හනවත් යැ, බුදුනු චීවරපිණඬපාතසෙතාසතශ්ලාත-පතාගගොෂජාපරිකොරයනට හිම වූවාහු නුයි හයවත් යැ, බුදුහු අනිරස යා බණීරසයට විමුක්තිරසයට අසිශීලයට අගිවිතතයට අගිපුඥුවට හිමි වුවාහු නුසි හෝ භනවත් යැ, බුදුහු සතර බසානයන්ට සතර අපාමාණ්ෂයන්ට සතර අරුපසමාපතතීන්ට හිමි වූවානු නුසි හෝ භගවත් යැ, බුදුනු අපටපිමොඤයන්ට අපට අභිහායතනයන්ට නිව අනුපු එවිහාරසමාපතනීන්ට හිමි වූවාහු නුයි හෝ හනවත් සැ' බුදුහු දශ සංඥ භාවනාවන්ට දශ කෘතසනසමාපතනීන්ට අංතා-පානසමාති සමාගියට අශුනසමාපතතියට හිමි වූවානු නුයි හෝ හනවත් සැ, බුදුහු සතර සමෘතිපසරානයන්ට සතර සමෳක්පුබිංනයන්ට සතර සෘදඬිපාදයන්ට පදෙකුවැදියගත්ට පඤුව බලයන්ට සප්ත බොබාඕනයන්ට ආයඞ්අටොඕයික මාගීයට හිම වූවාහු නුයි හෝ – හගවත් යැ, බුදුහු දශ තථාගත්බලයන්ට වතුර්වෛශාරදැගන්ට වතුර්පුතිසංවිද්ධම්යන්ට හඩහිඥවන්ට හඩ්බුදා බම්යන්ට හිමි වූවානු නුසි හෝ හගවත් යැ, 'හගවත්' යන හෙල තාමය මව විසින් නො කරන ලද, පියා විසින් – බැයකු විසින් – බූනක විසින් මතුරු – සහළුවන් වසින් – නැසහලේනැයන් විසින් – මහණබමුණන් විසින් දෙවියන් විසින් නො කරන ලද, 'හගවත්' යන යම් පුඥප්තියක් දී ද භනවත් බුදුවරුන්ට රහත්පෙලෙන් උපත් තෙල නාමය බෝමුල දී සම්ඥතාශූනය ලැබීම සමග සම්බමයන් පුතාසම කිරීමෙන් උපත් සව්ඥතාශූනය ලැබීම සමග සම්බම්යන් පුහාසම පු ශුපතියක් නුයි 'චිතතණෙහා පුරාහෙද ඉති හිගවා' යනු වේ.

පුබබමනතමනිසයිතො - 'පුබබනත' යී අතීතකාලය කියනු ලැබෙයි. අතීකකාලය නිසා යෘෂණාව පුහිණ කරන ලද්දී දූෂටිය දුරලන ලද්දී වෙයි, තාෂණාව පුතිණ ගොසින් දප්ටය දුරැලූ ගෙයින් මෙසේත් පුළුනතය අතිෘශිත වෙයි; නොහොත් අතිත කාලහෙහි මෙබඳු රු ඇතියෙම් වීම්' එහි ඇලීම නො එලවයි, 'මෙබඳු වෙදනා ඇතියෙම් වීම්, මෙබඳු සංඥ ඇත්යෙම වීමි, මෙබදු සංස්කාර ඇතියෙම් වීමි, මෙබදු විඥන ඇතියෙම වීම්' එහි ඇලීම කො එළවයි. මෙසේන් පුවානතය අනිෘශිත වෙයි; තොතොත් 'මා නේ ඇස අතීතයෙහි මෙසේ විය, රූපයෝ මෙසේ වූහ'යි එහි විඥතය ජනදරාගය පිළිබැදි වූයේ තො වෙහි, විඥතය ඡනද්රාග පතිබදඩ තො වූ තෙයින් එය තො කැමැති වෙයි; එය තො කැමැති වනුගේ මෙසේත් 'පුඛාමනතමනිසයිතො' යනු වේ. 'මාගේ ගොනුපුසාදය අතීතකාලයෙහි මෙසේ විය, ශබදයෝ මෙසේ වූහ'යි - 'මාගේ සංණපුසාදය අතිතුවෙහි මෙසේ විය, ගැකියෝ මෙසේ වූහ'හි - 'මානේ ඒහවාපුසාදය අතිතයෙහි මෙසේ විය, රසයෝ මෙසේ වූහ'යි - 'මානේ කායපුසාදය අතීතාවෙන් මෙසේ විය, ස්පුෂටවායෝ මෙසේ වූහ'හි – 'මාගේ හවාඞ්න චිතතය මෙසේ විය, මාගේ ලෛහුමක ධණීලමබනයෝ මෙසේ වූහ'යි එහි විඥතය ඡඤරාගපුතිබදඩ වූයේ තො වෙයි, විඥතය ඡඤරාගපතිබදඩ නො වූ හෙයින් එය නො කැමැති වෙයි, එය නො කැමැති වනුයේ මෙසේක් – 'පුබාමනතාමනිසයිතො' යනු වේ. නොහොත් පෙර මාගමක සමග යම්බඳු ඒ ඒ කෙළිසිනාබස් වී නම් එය ආස්වාද නො කෙරෙයි, එය නො කැමැති වෙයි, එයින් නොද සතුටට පැමිණෙ. මෙසේත්-'පුබාමනතමනිසයිතෝ' යනු වේ.

වෙමදෙකානුපසංඛෙතෝහති - 'වෙමරෑකං' වුවවති පවවුපතොතා අදධා, පවවුපතානං අදධානං ආරඛන තණනා පතිනා තොති, දිවයී පටිනිසාවයකා; තණනාය පහිතතතා දිවයීයා පටිනිසාවයකානා 'රතතතා'ති නූපසංඛෙයෙහා, 'දුවෙසා'ති නූපසංඛෙයෙහා, 'මූලෙහා'ති නූපසංඛෙයෙහා, 'විතිබදෙධා'ති නූපසංඛෙයෙහා, 'පරාමවෙසා'ති නූපසංඛෙයෙහා, 'විකෙකපහතො'ති නූපසං-කෙයෙහා, 'අනිවසං ගතො'ති නූපසංඛෙයෙහා, 'වීකෙකපහතො'ති නූපසං-කෙයෙහා, 'අනිවසං ගතො'ති නූපසංඛෙයෙහා, 'ථාමනතො'ති නූපසංඛෙයෙහා; තෙ අතිස ඔකාරා පතිතා, අභිසම්කාරාතං පතිතතතා ගතියා නූපසංබෙයෙහා; තෙරසිකොති වා තිරවණනයොනිකොති වං පෙතනිවිසයිකොති වං ඉතුසෙසාති වා දෙවොති වං රුපීති වා අරුපීති වා සකුක්දීති වා අසඤක්දීති වං නෙවසඤඤ්නාසඤක්දීති වා; සො හෙතු නසම, පවමයෙ තසු, කාරණං නසම, යෙන සමකං ගවෙඡයහාති - 'වෙමජෝකතුපසබොයො.'

තසස නැපුම් පුරෙකුඛතානති – 'තසසා'ති අරහතෝ බිණාසවසස; පුරෙකබාරොති අෙව පුරෙකබාරා: තණහාපුරෙකබාරො ව දිටසීපුරෙකඛාරො ව, -පෙ- අයං තණහාපුරෙකඛාරො -පෙ- අගං දිටසීපුරෙකඛාරො, තසස තණහාපුරෙක්ඛාරො පහිනො, දිටසීපුරෙක්ඛාරො පටිතිසසවෙසා; තණහා– පුරෙසකාරසස පහිනතතා දිවසීපුරෙකකාරසස පලිනිසසටහනතා ත තණහං වා දිටයිං වා පුරතො කුණා වරති, න තණහාධජෝ න තණහාකෙතු ත තණහාධිපතෙයෙහා, න දිටසීඩජෝ න දිටසීකෙතු න දිටසාහිපතෙයෙහා, න තණකාය වා දිටසීයා වා පරිවාරිතො වරති; එවමයි – 'තසස නසු පුරෙකඛතං.' අථවා, 'එවංරුපො සියං අනාගතමඟාන'නති තත තණුං ත සමන්නානෙති1; 'එවංවෙදනො සියං – එවංසයෙකු සියං-එවංසබබාරො සියං – එවංවිඤඤණො සියං 'අනාගතමඟාන'නති තුළු නණුං න සමහතානෙයි;1 එවමපි - 'තසස නහි පුරෙකබතං.' අථවා, 'ඉති මෙ චකබ්² සිහා අනාගතම ඛානං, ඉති රුපා'ති අපාපිල ඛසා පටිලාභාග චිතතං න පණිදහති; වෙතසො අපාණ්ඩානපාවඩයා න තදහිනඥති. න තදහිනඥනෙතා එවමටි - 'තසය තසි පුරෙකඛතං.' 'ඉති මේ සොතං සියා අනාගතමඬානං, ඉහි සඳු'හි- 'ඉහි මේ ඝානං සියා අනාගතමඬානං, ඉති ගඣා'ති -'ඉති මේ ඒවහා සියා අනාගතමඬාතං, ඉති රසා'ති - 'ඉති මේ කායෝ සියා අතාගතමඬාතං, ඉති ඓාටඪබබා'ති - 'ඉති මේ මතො සියා අනාගතමදධානං, ඉති බම්මා'ති අපාටිලදාසාය පටිලාහාය චිතුහං න පණිදහති; වෙතසො අපණිධානපාවවයා න තදනිනඥති; ත තද-තිනඥනොතා; එවමට - 'තසස නහු පුරෙකඛතං.' අථවා 'ඉමිනාහං සීලෙන වා වතෙන4 වා තපෙන වා බුගම්චරිගෙන වා දෙවො වා හරිසසාම දෙවඤඤතරො වා'ති අපාටිලදඛසස පටිලාහාය විතතං න පණිදහති; වෙතසො අප ණ්ඩානපාචාහා ත තදහිනඥති, ත තදහිතඥනෙතා එවමපි - 'තසස තත් පුරෙකානතං.'

තෙනාහ හගවා:

''විතතණෙහා පුරාහෙද (ඉති හහවා) පුබාමනතමනිසයිතො, වෙමජෙකුනුපසංඛෙයෙසා තසස නත් පුරෙකබන''නති.

- 1. සමානාගමෙනි PTS. සතා. 2. චිසාබුං සිමූ. II.
- 3. අපණ්ඩානපච්චයා ස. 4. ච්ණානන PTS

වෙම යොනු පස කිය හා - 'වෙම සේකා යි පවත්නා කාලය කියනු ෆැබෙයි; වනීමානකාලය අරබයා කෘෂණාව පතිණ වූවා, දපටිය දුරලන ලද්දී වෙයි, කෘෂණාව පතිණ බැවින් දපටය දුරුලූ බැවින් 'රාගයෙන් රකතා' යැයි නො ශණ්ඩ යුත්තේ යැ, 'දුපට' යැයි - 'මූඪ' යැයි - මානයෙන් බැඳිණැ' යි - 'දපටියෙන් පරාමෘෂට' යැයි - 'මූඪ' යැයි - මානයෙන් බැඳිණැ' යි - 'දපටියෙන් පරාමෘෂට' යැයි - 'මූඪ' යැයි - මානයෙන් දකිබවට ශියේයා 'යි නො ශිණ්ඩා යුත්තේ යැ; ඒ කම්භිසංස්කාරයෝ පතිණයන, පතිණ බැවින් 'නෙරිසත් වනැ'යි නෝ 'තිරිසන්යොති ඇතියෙකැ' යි හෝ 'පෙතගති ඇතියෙකැ'යි හෝ 'මිනිස් වන්නේයාති ඇතියෙකැ' යි හෝ 'පෙතගති ඇතියෙකැ'යි හෝ 'මිනිස් වන්නේයැයි හෝ 'දෙව වන්නේයැයි හෝ 'රැපී යැ'යි හෝ 'අරූපී යැ'යි හෝ 'සංදේ යැ'යි හෝ 'අසංදේ යැ' යි හෝ 'තොවසංදේකාසංදේ යැ'යි හෝ කත්යෙන් නො ශිණ්යැ යුත්තේ යු යම හෙයෙකින් සබ්බාවට යන්නේ නම්, ඒ හෙතුව නැත ඒ පහාය නැත කාරණය නැත් නුයි 'වෙම ජෙකිනු පහබෙහොං' යනු වේ.

තසස නත් පුරෙකබතං - 'සසස' යනු: අගීත් සමණාසුව හට, පුරෙකබාර නම්: කාෂණාපුරස්කාරය ද දුවේපුරස්කාරය දු'යි දෙ පුරස්කාර කෙනෙක් වෙති...ඔහු විසින් තෘෂණාපුරස්කාරය පුහිණ යැ **දූප**ටිපුරස්**කා**රය දුරලත ලද,, තෘෂණාපුරස්කාරය පුහිණ වන බැවින් දුළුට්පුරස්කාරය දුරැලූ බැවින් තෘම්ණාව හෝ දුපටිය හෝ පෙරවූ කොව නො හැසිරෙයි, තෘෂණාබවජ ඇතිගේ නො වෙයි, තෘෂණාකෙතු ඇතියේ -- තෘෂණාව අධිපති කොට ඇතියේ දුෂටිබවජ ඇතිගේ – දුපටිකෙතු ඇතිගේ දූපටිය අගිපති කොට ඇතියේ නො වෙයි, **තෘෂණාව විසින් හෝ දුෂටිය** වියින් හෝ පිරිවරත ලදුගේ නො හැසිරෙයි; මෙසේ ත් 'තසස නති පුරෙසබතං' යනු වේ. නොහොත් 'අනාගතකාලයෙහි මෙබදු රූ වෙම්ව'යි එහි නණිය (–නෘෂණාව) නො එළවයි, 'මෙබඳු වෙදනා ඇති වෙම්ව'යි මෙබඳු සංඥ ඇති වෙම්ව'යි-මේබඳු සංස්කාර ඇති වෙම්ව'යි – අතාගතයෙහි මෙබඳු විඥන ඇති වෙම්ව සි එහි සතුට නො එලවයි, මෙසේත් – 'හසස නත් පුරෙකබනං' යනු වේ. නොහොත් 'මානේ ඇස අනාගතකාලයෙහි මෙසේ වන්නේය, රුපයෝ මෙසේ වන්නාහ' යි නො ලද්දහු ගේ ලැබීම පිණිස සිත නො පිහිටුවයි; චිතතයා ගේ පුංණිතා නො තබන හෙයින් ඊට සතුටු නො වෙයි, ඊට සතුටු හො වන්නේ මෙසේ ත් - 'තසස නසු පුරෙකානං' යනු වේ. මා ගේ ගොතුපුසාදය අනාගතයෙහි මෙසේ වන්නේය, ශබදයෝ මෙසේ වන්නාහ, යි – මා ගේ ෂාණපුසාදය අනාගතයෙහි මෙසේ වන්නේය, ගනියෝ මෙසේ වන්තාහ'යි – 'මාගේ ඒහ්වාපුසාදය අතාගතයෙහි මෙසේ වන්නේය. රසයෝ මෙසේ වන්නාහ'යි – මාගේ කාශ්පුසාදය අනාශතයෙහි මෙසේ වත්තේය, ස්පුළුටවායෝ මෙසේ වත්තාහ'යි - 'මාගේ භවාඛ්නවිතතය අනාගතයෙහි මෙසේ වන්තේය, පොෙහුමකඛණීලමානයෝ මෙසේ වන්නාහ'යි නො ලද්දහුගේ ලැබීම පිණිස සිත නො පිහිටුවයි, විතතයාගේ පුංළුනා නො තබන හෙයින් ඊට සතුටු නො වෙයි, ඊට සතුටු නො වනුයේ මෙසේ ත් 'තසස නත්ප පුරෙකඛනං' යනු වේ. නොහොත් 'මම් මේ ශීලයෙන් හෝ වුතයෙන් හෝ තපසින් හෝ බුහුමවයදීයෙන් හෝ දෙවියෙක් හෝ දෙවාතාංකරයෙක් හෝ වත්තෙමී' තො ලද්දහු ලැබීම පිණිස සිත නො පිහිටුවයි, සිත නො පිහිටුවීම හෙතු කොට ගෙන ඊව නො කැමැති වනුයේ මෙසේ ත් – 'තසස තසි පුරෙකඛතං' යනු වේ. එයින් වද,ලහ බුදුහු:

"විතතරෝහා පුරාහෙද -පෙ- තසා හැසි පුරෙකබතං"යි

10 - 8

අකෙකාබනො අසනතාසී¹ අවිකත් අකුකතුවො² මනතහාණී අතුදාගතා ස වේ වාචායතො මූනි.

අගකකාඩගෙනා අසයනායිහි - 'අකෙකාබතො'ති හි බො³ වූතතං, අපිව, කොබො තාව වතතබෙනා: දසහාකාරෙහි කොබො ජායති: 'අනතරං මෙ අවරිනි කොබො ජායති. 'අතතාවෙම වරතී'ති කොබො ජායති. 'අනතරුමෙම වරිසසතී'ති කොබො ජායති. 'පියසස මෙ මනාපසස අතතරං අවර, අනතරං වරති, අතතරං වරිසසති'ති කොබො ජායති, 'අපපියසස මෙ අමනාපසස අතරං අවරි, අතරං වරති, අතරං වරිසසතී'ති කොබො ජායති. අවසානෙ වා පත කොබො ජායති. යො එවරුපො විතනසස ආකානෝ පටිකානෝ පටිසං පට්ටිරොබො කොපො පකොපො සමපකොවෙ දෙකො පදෙසෙක සමපදෙසෙක විතනසස වසාපතකි මනෝපදෙසෙ කොබො කුරකිනා නුරකිනතකං දෙසෝ දුසසකා දුසයිකතානං වහාපතක් වසාපණතා වනාපණීතතකං පිරොබො පට්ටිරොබො වනාපතකි වසාපණතා වනාපණීතතකං පිරොබො පට්ටිරොබො වනාපතකි

අපිව, කොබසස අධිමතතපරිතතතා වෙදිතබබා: අති කණුව් කාලං කොබො විතතාපිලකරණමතෙතා හොතී, ත ව තාව මුඛකුලානවිකුලාතො හොති; අත්ම කඤ්චි කාලං කොබො මුඛකුලානමකුලානමතෙකා හොති, න ව තාව හනුසඤොපතො හොති; අති කඤවි කාලං කොබො හනුස ෙොවා පනාමතෙතා හොති, ත ව තාව එරුසවා චානිචඡාරණෝ හොති; අපපි කඤුව කාලං කොබො එරුසවාවානිචඡාරණමතෙතා හොති, ත ව තාව දිසාවදිසානුව්ලොකතො හොති; අපම කඤි කාලං කොබො දිසාපිදි සානුවලොකතමතෙතා හොති, ත ව තාව දණ්ඩසත්පරාමසනො හොති; අත්ව කාබාලං කොබො දණ්ඩසන්පරාමසනමනෙකා තොහි, න ව තාව දණ්ඩසත්අබහුකකිරණා හොති; අති කකුව් කාලං කොබො දණ්ඩ-සහවඅබහතක් රණමනෙනා හොති, න ව තාව දණ්ඩසහවඅතිනිපානනො හොති; අති කඤ්ච කාලං කොබො දණ්ඩසත්අහිනිපාතනමතෙකා හොති, න ච තාව ජිගනාවිජිතනකරණො⁶ හොති, අති කඤ්චි කාලං කොබො ජනතවිජිතනකරණමතෙතා හොති, න ව තාව සමහඤ නපළිහඤ ජනො හොති; අපදි කණුව් කාලං කොබො සමහණුනපළිහණුනමතෙතා හොති, න ව නාව අභිනමහිනාපකඩානො හොති; අපුළි කණුව් කාලං කොබො අභිගමභිගාපකඩස්තමනොතා හොති, න ව තාව ජීවිතා වොරොපණෝ" හොති; අති කඤි කාලං කොඩො ඒවිතා වොරොපණමතෙනා හොති, ත ව තාව සබබවාහපරිවවාගාය සණ්ඩිතො හොති, යතො කොබො පරපුණාලං ඝාෂතතිා අතතානං ඝානෙති, එතතාවතා කොබො පරමුසස-දගතො පරමවේපුලලපතොකා කොති.

^{1.} අසතතාපි - මනුප. 2. අකුකකුවේවා - සීමු, II. 3. යං සි බො - මජයං. 4. අසපුරොපො - සීමු, II. 5. කිඤ්චකාලං - ස

^{6.} ජිදදදිජිදදකරනණා - ස. PTS. ජනතාවච්ජිතනකරනණා - දිනුල.

^{7.} ඒ විත පතාස නො - සතා. PTS,

10 - 8

යමෙක් යනා කිපෙන පියිවී ඇතිගේ නො තැතිගත්තා සුලු වූගේ තමා හුවා නො දක්වන සුලු වූගේ කුකුස් රහිත වූගේ නුවණින් වීමසා බණඩු ගේ උඹනු නො වූගේ වේ ද ඒ කිෂිණාසුව මූනි තෙම එකානතාගෙන් වචනගෙන් සංගම වූගේ වේ. (ඔහු උපශානත යයි කියමි.)

අනෙකාධනො අසයනාසි - 'අකෙකාබනො' සී මැකියන ලද, තවද ටලමු කොට හොබය කියයුතු යැ දස අයුරෙකින් කොබය උපදී. 'මට අවැඩ කෙළේ යැ'සි කොබය උපදී, 'මට අවැඩ කෙරේ යැයි - 'මට අවැඩ කරන්නේ'සි කොබය උපදී, 'මා යේ පිය මනාප වූටහුට අවැඩ කෙළේයැ අවැඩ කරයි - අවැඩ කරන්නේ යැ'සි කොබය උපදී; 'මා යේ අපිය අමතාප වූවහුට වැඩ කෙළේයැ - වැඩ කරයි - වැඩ කරන්නේයැ'සි කොබය උපදී; යළි අස්ථානයෙහි හෝ තොබය උපදී, යම මෙහිළ වූ විතනයා යේ ආකෘතයෙක් පුසිකාසයෙක් පුසිකයෙක් පුහිවිරොබයෙක් කොපයෙක් පුකොටයෙක් සම්පුකොටයෙක් දෙවෂයෙක් පුහිවිරොබයෙක් කොපයෙක් පුකොටයෙක් සම්පුකොටයෙක් දෙවෂයෙක් පුහිවිරොබයෙක් කොපයෙක් පුකොටයෙක් සම්පුකොටයෙක් දෙවෂයෙක් පුහිවිරොබයෙක් කොඩාබාකාරයෙක් සිත පෙරැළීමෙක් සිත දූෂා වීමෙක් කොටයෙක් සුෂාවන බවෙක් පෙරැළීමෙක් පෙරුලෙන අයුරෙක් පෙරළක් දීෂාකාරයෙක් දීෂාවන බවෙක් පෙරැළීමෙක් සැඬබවෙක් නො පිරුණු බසෙක් විතනයාගේ නො සතුටු බවෙක් වේ ද, මේ කොබ යයි කියනු ලැබේ.

තවද, කොාධයා ගේ අඩුවැඩි බව දතයුතු යැ: කිසිව්ටෙක කොාධ තෙමේ සිත කළඹන මතුයෙක් වෙයි, සව මුහුණ කුළනු හකුළනු වූගේ තො ද වෙයි; කිසිට්ටෙක කොපය මුහුණ කුලන හකුලන පමණ වූයේ වෙයි, තව හනු සොලවනු වූරග් නො ද වෙයි; කියි විවෙක කොපය හනු සොලවනුගේ වෙයි, තව පරොස්බස් කියන පමණ වූගේ නො ද වෙයි; කිසි විටෙක කොපය පරොස්බස් කියන පමණ වෙයි, නවම වට පිට බලනු වූගේ නො ද වෙයි; කිසිවිටෙක කොපය වට පිට බලන පමණ වූයේ වෙයි, තවම දඬු සැත් නො ද ගත්තේ වෙයි; කිහිවිවෙක කොපය දඬු සැත් ගත්නා පමණ වූයේ වෙයි, තවම දඹු සැත් නහනුයේ නො ද වෙයි; කිසිට්ටෙක කොපය දඬුසැත් කියපාන (-නහන) පමණ වූගේ වෙයි, තවම දඬු සැත් දමාගසනුයේ නො ද වෙයි; කිහි විවෙක කොපය දඬුසැත් දමාගසන පමණ වූගේ වෙයි, තවම (මෛරමා හිරුර) සිදුරු කරනු වූගේ නො ද වෙයි; කිසි විටෙක කොපය සිරුර සිදුරු බිදුරු කරන පමණ වූයේ වෙයි, තවම සිරුර සුණු විසුණු කරනුගේ නො ද වෙයි; කිසි විවෙක කොපය සිරුර පුණු විපුණු කරන පමණ වූයේ වෙයි, තවම අහපසහ ඇද කඩනුයේ නො ද වෙයි; කියි විටෙක කොපය අහපසහ ඇද කඞන පමණ වූයේ වෙයි, තවම දිවි තොර කරනුගේ නො ද වෙයි; කිසි විවෙක කොපය දිව තොර කරන පමණ වූගේ වෙයි, තවම මෙරමා දිවි නසා සිය දිවි නැසීම පිණිස සිටියේ නො ද වෙයි; යම් කලෙක කොබය සතුරා නසා තමා ත් නසා ද, මෙතෙකිත් නොබ තෙමේ ඉතා බලවත් බවට කියේ ඉතා මහත් බවට පැමිණිගේ වේ.

යසා සොඩොටා පතිනො සමූචඡිනෙනා වූපසනෙතා පටිපසාසගො අහබබුපාතතිකො ඤුණගතිතා දඬිසා, සො වුවාති 'අකොකාධනො.' 'අකෙකාබනො.' කොබවතුදුසස පරිසැසැතතතා කොබසස පතිනතතා 'අකෙකාබනො.' කොබනෙතුසස උපචඡිතනතතා 'අකෙකාබනො'ති-'අකෙකාබතො.' අසනතාසිති – ඉබෙකුවො තාසී හොති උතතාසී පරිතතාහී, සො තසනි උතතසනි පරිතතසනි භායනි සහනාසං ආපජරිනි: කුලං වා ත ලභාමි, ආවාසං වා න ලභාමි, ලාහං වා න ලහාමි, යසං වා න ලභාමි, පසංසං වා න ලභාමි, සුඛං වා න ලභාමි, චීවරං වා න ලභාමි, පිණඩපාතං වා න ලභාම්, සෙතාසතං වා න ලභාම්, බිලානපච්චය-හෙසජජපරිකඛාරං වා න ලභාම්, බලානූපටසාකං¹ වා න ලභාමි, අපාඤඤතොමහිති තසති උතතසති පරිතතසති හායනි සනතාසං ආපරජති. ඉබ තිකබු අසනතාසී නොති අනුතතාසී අපරිතතාසී, සො න තසත් න උතනසති න පරිතනසති න භාගති න සනතාසං ආපජජති: කුලං වා ත ලභාම්, ගණං වා ත ලභාම්, ආවාසං වා ත ලභාම්, ලාභං වා න ලසාම්, යසං වා න ලහාම්, පසංසං වා න ලහාම්, සුඛං වා න ලභාම, චීවරං වා ත ලභාම්, පිණ්ඩපාතං වා ත ලභාම්, සෙනාසතං වා න ලභාම, බලානපච්චයගෙසජජපරික්ඛාරං වා න ලභාම, බලානූපටඪාකං වා ත ලභාම්, අපාඤඤතොමහිති ත තසති න උතනසහි න පරිතනසහි න භායති න සනතාසං ආපජාතිතී 'අකෙකාබනො අසනතාසී.'

අවිකාදයි අනතුකුවොති - 'ඉබෙකවේටා කැපී හොති විකපයි, සො කත්හි විකත්ති: අහමසම් සීලසමපතෙතාති වා වනසමපතෙතාති වා සීලබබනයමපනෙනාතී වා, ජාතියා වා ගොතෙනන වා කොලපුතතියෙන වා වණණපොකුබරතාය වා බතෙන වා අජේඛනෙන වා කම්මායතනෙන වා සිපායතනෙක වා විජාවසානෙන වා සුතෙන වා පටිහානෙන වා අඤඤතරඤඤතරෙන වා වතුතා, උච්වාකුලා පබබජිතොති වා මහාකුලා පබබජ්තොති වා මහාගොගකුලා පබබජ්තොති වා උලාරතොගකුලෘ ප බබඒ නොති වෘ, *ක*ුතො යසසයි සගහටස්ප බබඒ තානනති වා, ලාභිමහි චීවර-පිණ්ඩපාතසෙනාසනයිලානපාචාගතෙසජජපරිකඛාරානනති වා, සුතතනති-කොති වා විතයබරොති වා බම්මකථිකොතී වා, ආරඤඤිකොති වා පිණිඩපාතිකොති වා පංසුකූලිකොති වා තෙවීවරිකොති වා සපදුනවාරි-කොති වා බලුපචඡාහතතිකොති වා තෙසජාීකොති වා යථාසනාතිකොති වා, පඨමසස ඣෘතසස ලාභිති වා දුතියසස ඣෘතසස ලාභීති වා තතියසස ඣානසස ලාභීති වා චතුළුසස ඣානසස ලාභීති වා, ආකාසානඤවායතන-සමාපතතියා විකුසැණකුවාගතනසමාපතතියා ආකිණුවකුකුයතනසමාපතතියා තෙවසඤඤතාසඤඤයතනයමාපතතියා ලාභිති වා කසුති විකසුගි. එවං න කළුති, න විකළුති; කළුනා විකළුතා ආරතෝ විරතෝ පටිවිරතෝ නිකානනෙකා නිසාවො විපාමුතෙකා විසණුකොකා විමරියාදීකතෙක වෙතසා වහරසීහි 'අවකුුුසි.'

1. හිලානුපවධානං - සිමු, I^I, 2 අපපරකුඤතොමහිති - සිමු, I,

යමක්හු විසින් ඒ හොාධය පුහිණ වූයේ තාසන ලද්දේ සන්**හිඳු**ණේ දුරලන ලද්දේ අහවෙහාත්පතතික වූයේ නුවණහිත්නෙත් දවන ලද්දේ වේ ද, හෙ හෙම 'අකෙකාධන' සී කියනු ලැබේ. හොඩය (අනගැම්මහින්) පුතිණ කල බැවින් ොං කිපෙනුයේ ගැ; කොංබවස්තුව පරිඥ ක බැවින් නො කිපෙනුයේ යැ; කොධහෙතුව සිඳින ලද බැවත් හො කිපෙනුයේ නුයි 'අකෙකාබයා' වේ. අසයානාසි - මෙ ලොවැකිසිවෙක් බිහසුලු වෙයි, ඉතා බියසුලු වෙයි, හාත්පසිත් බියසුලු වේ. හේ තුස්ත වෙයි, ඉතා තුස්ත වෙයි, හාත්පසින් නුස්ස වෙයි, බියට පැමිණෙයි, සන්නාසයට පැමිණෙයි: කුලය හෝ හො ලබම්, ගණයා හෝ – ආවාසය – ලාහ – යශස් – පැසැසුම් – සුව– වීවර - පිණ්ඩපාත - සෙහාසන - ශිලත්පසබෙහෙත්පිරිකර - න්ලාකොපස්ථා-යකයකු හෝ නො ලබම්, නො පැහෙනුයෙම් වෙම්' නුස්ත වෙයි, ඉතා නුස්ත වෙයි, තාත්පසිත් නුස්ත වෙයි; තැති ගැනීමට පැමිණේ. මේ ශාසනයෙහි මහණ තෙම බියඳුලු නො වෙයි, ඉතා බියසුලු නො වෙයි, හාත්පසින් බියසුලු හොා වෙයි. හෙ හෙම තුස්ත - උතුස්ත - - පරිතුස්ත - නො වෙයි, හය නො වෙයි, සන්නුංසයට නො පැමිණෙයි: 'කුලය හෝ නො ලබම්, ගණියා – ආවාසය – ලාහ – යශස් – පුශංසා – සුඛ – චීවර – පිණ්ඩපාන– සෙතාසන – හිලන්පසබෙහෙෆ්පිරිකර – ග්ලානොපස්ථායකයකු හෝ නො ලබම්, නො පැනෙනුයෙම් වෙම්' තුස්ත – උතුස්ත – පරිතුසත නො වෙයි, තය තො වෙයි, සන්තාසයට තො පැමිණේ නුයි 'අකෙකාඛනො අසනතාසී' යනු වේ.

අවිකාපපී අකුකාකුවො - මෙ ලොවැ කිසිවෙක් සිය ගුණය කියන සුලු වූයේ විවිඛාකාරයෙන් ගුණ කියනසුලු වූයේ වෙයි; හෙතෙම කළුත විකාපාන කෙරෙයි: 'මම් ශීලසමපතනයෙම්' හෝ 'විතසමපතනයෙම්' හෝ 'ශීලවූතසමපනනයෙම්' හෝ ජාතියෙන් හෝ ගොනයෙන් – කුලපුතුභාව යෙන් - වණ්සෞඥයෳයෙන් - බනයෙන් - අබෳයනයෙන් - කම්ායතන යෙන් හෝ ශිලපායිතනයෙන් හෝ විදැවෙන් හෝ හැතයෙන් හෝ පුති--හාතයෙන් හෝ එක්තරා වසතුවකින් හෝ, උසස් කුලයෙන් (නික්ම) පැවිදි වූයෙමී හෝ මහාසාරකුලයෙන් පැවිදි වූයෙම් හෝ මහාසොග ඇති කුලයෙන් පැවිදි වූයෙම හෝ බොහෝ සමපත් ඇති කුලයෙන් පැවිදි වූයෙම හෝ ගැහැවියන් සහිත පැවිද්දන් අතුරෙහි පුසිදඛයෙම පිරිවර ඇත්තෙමී හෝ චීවරපිණඩපාතසෙනාසන ගිලන්පසබෙහෙත්පිරිකර ලබන සුලු වෙම හෝ සෞතානතිකශෙම් - වනයබ්රයෙම් - බමීකුවකයෙම් හෝ ---ආරණාකාඞා ඇත්තෙම හෝ පිණ්ඩපාතික - පාංශුකූලික - පොච්චරික-සපදනවාරික - බලුපවණාහතතික - නෙසජ්රීක - යථාස්ෂවතිකාඞ්ග ඇත්තෙම් හෝ, පුළුමධාානලාසී වෙම හෝ දවතීයධාංත - තෘතීයධාංත - චතුණිධාංත ලාහී වෙමී හෝ, ආකාසාකඤවාගතනසමාපතතිය විඤඤනඤවායතන-සමාපතතිය ආකිඤවඤඤයතනසමාපතතිය නෙවසඤඤනාසඤඤයතනසමා--පතතිලාසී වෙම්' හෝ කත්න විකත්න කෙරෙයි; මෙසේ කත්න විකත්න නො කෙරෙයි, කත්නයෙන් විකත්තයෙන් (-ආත්මශලාඝායෙන්) දුරු වූගේ වෙත් වූගේ වෙසෙසිත් වෙත් වූයේ නික්මුණෙ නික්මැ ශියේ වෙසෙසින් මිදුණෝ විසංසුකත වූයේ විගතමයසීද කල් සිතින් යුකත ව වෙසේ නුයි 'අවකත්පී' යනු වේ.

අතු කතුවොති – 'කුකකුවව'හති හළුකකුවවමපි කකකචවං, පෘදකුකකුවවමට කුකකුවවං, හත්පෘදකුකකුවවමට කුකකුවවං, ''අකපපියෙ කාර්ග සික්ක් කා, කාර්ටියේ අකාර්ටියස් සැක්විතා, විකාලෙ කාලස සැක්විතා, කාලෙ විකාලසඤඤීතා, අවජෝ වජාසඤඤීතා, වජෝ අවජාසඤඤීතා. a. එවරුලං කුකකුවවං කුකකුවවායනා කුකකුවවායිතතතං, වෙතසො විපාටිසාරෝ මනොපිලෙබො, ඉදං වුවවති කුකකුවටංa". අපිව දවීහි කාරණෙහි උපාරජත් කුකකුවටං වෙතසො විපාටිසාරෝ මනොවිලෙබෝ: කතතතා ම අකතතතා ම. කථං කතතතා ම අකතතතා ව උපාජාති කුකකුවමං වෙත්සා විපාටිසාරෝ මනොපිලෙබෝ? 'කතං මේ කායදුවචරිතං, අකතං කායසුවරිත'නති උපාරාති කුකකුවවං වෙතසො විපාටිසාරො මෙ මනොවිලෙඛෝ; 'කතං මෙ වවිදුවවිරිතා, අකතං මෙ වවිසුවරිත'තති උපාජජති කුකකුචචං වෙතසො විපාටිසාරෝ මනොවිලෙබො; 'කතං මෙ අකතමෙම මනොසුචරිත'නති උපාජජති මනොදුවාරිතං, කුකකුවටං වෙත්සෙ විපාටිසාරේ මනොපිලෙබො; 'කතෝ මේ පාණාතිපාතො, අකතා මේ පාණාත්පාතා වෙරමණි'ති උපාජාති කුකකුවවං වෙතසො විපාටිසාරො මනොවිලෙඛො, 'කතං මෙ අදිතතාදුනං අකතා මෙ අදිතතාදුනා වෙරමණී'ති උපාජර හි කුකකුවාං වෙතසො විපාටිසාරෝ මනොවිලේඛෝ, 'කතො මෙ කාමෙසු මචඡාචාෂරා අකතා මෙ කාමෙසු මචඡාචාරා වෙරමණ්?ති උපාජපති කුකකුවවං වෙතසො විපාටිසාරෝ මනොවිලෙබො. 'කතො මෙ මුසාවාදෙ, අනතා මෙ මූසාවාද වෙරමණි'ති - 'කතා මෙ පිසුතා වාචා. අකතා මෙ පිසුණාග වාචාය වෙරමණි'හි- 'කතා මේ එරුසා වාචා, අකතා මේ එරුසාග වාවාස වෛරමණි්ති - 'කතො මෙ සම්එපාලාපො, අකතා මෙ සම්එපාලාපා වෙරමණ්්ති - 'කතා මේ අභිඒඣා, අකතා මේ අනභිඒඣා'ති - 'කතො මෙ වසාපාදෙ, – අකතො මේ අවසාපාදෙ, ති – 'කතා මේ ම්චඡාදිටසී, අකතා මේ සම්මාදිටයි'ති උපාජරති කුකකුවාං වෙතසො විපාටිසාරො මනො-විලෙබො. එවං කතතතා ව අකතතතා ව උපාජාති කකකුවවං වෙතසො අථ වා සීලෙසුමකි න පරිසූරකාරීති විපාටිසාරො මනොවිලෙඛො. උපාජාහි කුකකුච්චං වෙහසො විපාටිසාරො මනොවිලෙබො. ඉන්දියෙසුමහි අගුතතළාරොති-හොජනෙ අමතතඤඤුමහිති ජාගරියං අතනුයුතෙතාමහිති-න සතිසමපර දෙකුනු සමනනායතොමහිති - අභාවිතා මේ වතතාරො සහිපටඨානාහි - අභාවිතා මේ චාතාරෝ සම්මපාධානාති - අභාවිතා මේ චතතාරො ඉද්ධිපාදති – අභාවිතානි මේ පඤච්ඤියානීති අභාවිතානි මේ පඤච– බලංතීනි - අභාවිතා මේ සහත බොරඣඞහාති - අභාවිතෝ¹ මේ අරියො අථා ඩායිකො මගොොඩි-දුකඛං මේ අපරිඤඤ තනති-සමුදයො මේ අපාසිනොති, මහතා මෙ අභාවිතොති - නිරොබො මෙ අසවජිකතොති උපාජාත්, කුකකුච්චිං වෙතුසො විපාටිසාරො මනොවීලෙඛො. යසොතං කුකකුවවං පතිනං සමූවජිතනං වූපසනතං පටිපාසාදධං අහබබුපාතනිකං සමූණාන්තා දඩස්ං, සො වුවවති අකුකකුවෙවාති - අවිකප් අකුකකුවො.

1. අභාවිතා - සිමු. II.

a. වහඩ්නපපකරණ - ඣානවිභඞ්න,

අකුකුකුවො – 'කුකකුවව' නම්: අත්කුකුස (=අතින් කල කුත්සිත කිගාව) ද කුකුස ගැ, පාකුකුස ද කුකුස ගැ, අත්පාකුකුස ද කුකුස ගැ, තො **ຕ**ເບຣແຜි කැපගැ ගන සන් (=ສංඥ) ඇතිබව – කැපගෙහි අකැපසන් ඇතිබව – විකාලයෙහි කාලගැ'හි සත් ඇතිබව – කාලයෙහි විකාලගැ'හි සත් ඇතිබව – නිවරදෙහි වරදයි හැඟීම – වරදෙහි නිවරදයි හැඟීම යැ යන මෙබදු ගම් කුකුසෙක් කුකුස් අයුරෙක් කුකුස් කලබවෙක් සිතෙහි විපිළිසරෙක් චිතතවිලෙඛයෙක් වේ ද, මේ 'කුකකුවව' යයි කියනු ලැබේ. තවද දෙ කරුණෙකින් කුකුස විතතමපපටිසාරය විතතමලෙඛය උපදී: කළ බැවින් හා තො කල බැවින් හා යැ, කලබැවින් හා නො කල බැවින් හා කුකුස...විලෙබය කෙසේ උපදී ද යත් ? 'මා විසින් කාශදුවෙරිතය කරන ලද, මා විසින් කාය සුවරිතය නො කරන ලද 'යි කුකුස විතතාවිපාටිසාරය විතතාවිලෙඛය උපදී; 'මා විසින් වාන්දුශ්වරිතය කරන ලද, වාක්සුවරිතය නො කරන ලදූ'යි... 'මා විසින් මනොදුවෙරිතය කරන ලද, මා විසින් මනසසුවරිතය නො කරන ලද'යි කුකුස සිතෙහි විපිළිසර සිතෙහි විලෙඛය උපදී; 'මා විසින් පුණ ඝාතය කරන ලද, මා විසින් පුණ ඝාත 30 මණය නො කරන ලද 'සි... 'මා විසින් අදතතාදාතය කරන**ිලද, මා විසින් අදතතාද**නවිරමිණය තො කරන ලද 'යි... 'මා විසින් කාමම්ත්සාවාරය කරන ලද, මා විහින් කාමමත්හාවාරයෙන් විරමණය නො කරන ලදු'යි...'මා විසින් මෘෂා කියන ලද, මා විසින් මෘෂාවාදව්රමණය නොකරත ලදු'යි - 'මා විසින් පිසුනුබස් කියන ලද, පිසුනු බයින් වැළැකීම නො කරන ලදු'යි – 'මං විසින් පරැෂවවන කියන ලද, පරැෂවවනයෙන් වැලැකීම නො කරන ලද 'යි - 'මා විසින් පුලාප කියන ලද, පුලාපයෙන් වැළැකීම නොකරන ලදු'යි - 'මා විසින්, අභිඛාාව (-දුඩ්ලොහය) කරන ලද, අතභිඛාාව මා විසින් නො කරන ලද 'යි - 'මා විසින් විසාපාද කරන ලද, අවසාපාද මා විසින් නො කරන ලද'යි - 'මා විසින් මිඤායදුවේ ගන්නා ලද, සමාශ්දුවේ මා විසිත් නො ගත්තා ලදූ'යි කුකුස සිතට විපිළිසර මතොවිලෙඛය උපදී; මෙසේ කළ බැවත් ද තො කළ බැවත් ද කෞකෘතා චිතතවිපුතිසාර මනොවලෙබ උපදී; නොහොත් ඉඤියයන්හි නො පියු දෙර ඇතියෙම් වීමී-හොජ නයෙහි පමණ නො දතුයෙම් විම් – නිදිවැරීමෙහි නො යෙදුණෙමි– සිහිතුවණින් සමණිතයෙම් නො වීම් - මා විසින් සතර සිවටත් නො වළුත ලද 'යි – සතර සමාක්පුදහත මා විසින් තො වඩන ලද 'යි– සතර සෘද්ධිපාද මා විසින් නො වඩන ලදු'යි - පඤෝෂ්යයෝ මා විසින් නො වඩන ලදහ'යි - පඤවබලයෝ මා විසින් නො වඩන ලදහ'යි-සප්තබොඛාඛ්යයෝ මා විසින් නො වඩන ලදහ'යි - ආය්ෂීඅපටාඛ්යිකමාගීය මා විසින් තො වඩන ලදු'යි – මා විසින් දුෘඛසතාය අපරිඥත යැ'යි-සමුදයසතාය අපුසිණ යැ'යි – මාශීසතාය අභාවිත යැ'යි – තිරොබසතාය මා විසින් පුතාසම නො කරන ලද'යි කෞකෘතාය විතනවිපුතිසාරය මනොවිලෙඛය උපදී. යමක්හු හට තෙල කුකුස පුසිණ ද සමුච්ජිනන ද සත්හිදිණි ද තැසිණි ද උපතට නුසුදුසු වී ද, නුවණගින්තෙන් දුවිණි ද, හෙතෙම 'අකුකකුවච' යැයි කියනු ලැබේ නුයි' අවිකත්පී අකුකකුවො' යනු වේ.

මහතානා තම අනුදධනොති – 'මනතා' වුච්චති පකුතු, යා පකුතු පජාතතා – අමොහො බමාපිවයො සමාදිටයීෘ; මතතාය පරිභාගෙනා පරිභාගෙනා වාචං හාසති, බහුමපි කථෙනෙතා බහුමපි භණනොතා බහුමපි දීපයනෙතා බහුමපි වොහරතෙතා දුසාකාවිතං දුබහණිතං දුලලපිතං දුරුතතං දුබහාසිතං වාචං න භාසනීති මනතාහාණේ. අනුදධනො – තන් කතමං උදාවචං ? යං චිතනසක උදාවචං අවුපසමො වෙතසො විකොබපො හතතතතං විතනසක, ඉදං වුච්චති උදාවචං, යසෙකතං පතිතං සමුච්ඡිතතං වූපසනතං පටිපපසකදාං අහබබුපතතිකං කැණගෝනා දඩකං, සො වුච්චති අනුදානොත් – 'මනතහාණ් අනුදානො.'

ස වේ වාචායතො මුනීති - 'ඉධ තිකබූ මූසාවාදං පහාය මුසාවාද පට්ට්රතෝ හොති, සච්චවාදී සව්වසිකි ථෙතෝ පච්චයිකෝ අවිසංවාදකො ලොකසස, පිසුනං වාවං පහාය පිසුතාය වාවාය පට්වරතො හොති; ඉතො සුභා න අමුනු අක්ඛාතා ඉමෙසං හෙදුග, අමුනු වා සුභා ත ඉමෙසං අකඛාතා අමූසං හෙදුය, ඉති හිතතානං වා සඣාතා සහිතානං වා අනු පාදුතා සමඟාාරාමෝ1 සමඟාරතො සමඟානණි සමඟාකරණි වාචං හාසිතා හොති. එරුසං වාවං පහාය එරුසාය වාවාය පට්වරතො හොති. **යා සා වාවා නෙලා කණණසුඛා පෙමනීයා හදය**ඞ්ගමා පොරී බහුජනකනතා බහුජනමනාපා, තථාරුපිං වාචං හාසිතා හොති. සම්ථපාලාපං පහාග සමඵපාලාපා පට්විරතො හොති, කාලවාදී භූතවාදී අපථවාදී බම්මවාදී විතයවාදී නිධානවතිං වාවං හාසිතා හොති, කාලෙන සාපදෙසං පරියනන-වතිං අතුසංහිතං. වතුහි වවිසුවරිතෙහි සමනතාගතො වනුදෙසාපගතං භාසති, ආතතිංසාය තිරවණනකථාය ආරතො අසස වාවං විරතො පටිවිරතො නිකඛනෙතා නිසසටො විපාමුතෙතා විසඤඤැතෙතා පිමරි-යාදීකතෙන වෙතසා විහරති. දස කථාවන්නී කථෙති, සෙයාපිදං? අපපිච්ඡකථං කථෙති. සනතුවසීකථං කථෙති. පවිවෙකකථං අසංසහනකථං වරියාරමහකථං සීලකථං සමාගිකථං පකුඤුකථං විමූහතිකථං විමූහතිඤුණ-දසසනකථං සහිපටහානකථං සමාපාධානකථං ඉද්ධිපාදකථං ඉන්දිගකථං බලකථං බොරැකිඞ්හකථං මගාකථං ඵලකථං නිබෝනකථං කථෙති; යපොතා පරියතෙතා ගුතෙතා ගොපිතො රක්ඛිතො වාචාය යතො වූපසනෙතා; මුනීති මොතං වුච්චති ඤණං, හා පඤඤ, පජානනා -පෙ-අමොහො බම්මාපිවයො සම්මාදිවයි - පෙ- සභිගජාලමනිවව සො මූනීනි - ස වෙ වාචායතො මුනි.

තෙනාහ හගවා:

''අකෙකාබනො අසනතාසී අවිකති අකුකකුවො, මනතභාණි අනුදාතො ස වෙ වාවායතො මූනී''ති.

> a. ධම්මීසහිතණි - චිතතුපපාදකණ්ඩ. 1. සමහතරාමේ - පු. 2. දස වස්ඩුති - PTS.

මහතතා හෝ අනුදධානො - 'මනතා'යි පුඤව කියනු ලබයි, යම පුඤවක්...අමොහයෙක් බම්විචයයෙක් සමාග්ද වේයක් වී ද එය යි; මනතා (-පුඤ) යෙන් විමස විමසා වචන කියයි, බොහෝ බසුදු කියනුයේ බොහෝ බණනුයේ බොහෝ දක්වනුයේ බොහෝ කොට ත් වහරනුයේ දුෂකාවිත වූ දුර්හණිත වූ දුලලපිත වූ තපුරු කොට කියන ලද දුබැයි වූ බසක් නො කියා නුයි 'මනතාහාණ්' යැ; අනුදධනො - එහි 'උදධච්චය' කවර යත් ? සිතෙහි යම උඹභූ බවෙක් හො සන්හුන් බවෙක් සිතෙහි විසුරුණු බවෙක් විතනයා ගේ භානත (-තැතිහත්) බවෙක් වේ නම, මෝ 'උදධච්ච' යයි කියනු ලැබේ. යමක්හු හට මේ උදාහත බව පුණිණ ද සමූචජිතන වී ද සන්හිඳිණි ද තැසිණි ද අහවොහත්පතනික ද, දෙනාන්නීන් දුවණි ද, හේ 'අනුදාහත' යහි කියනු ලැබේ නුයි 'මනතහාණේ අනුදාඩතො' යනු වේ.

ස වේ වාචායතො මුනි - මෙ සස්නෙහි මහණ තෙම මෘෂාවාදය හැර මෘෂාවාදයෙන් වැළැකුණෝ වෙයි, සැබැ කියනුයේ සැබැවින් සැබව ගළපනුයේ තිර වූයේ හැදකිය යුතු බස් ඇතියේ ලොකයා තො රවට නුගේ වෙයි; පිසුනු බස් හැරපියා පිසුනු බසින් වැලැකුණෙ වෙයි: මෙතැනින් අසා මුන්ගේ බිදුමට අතැන නො කියනුයේ, අතැනින් අසා අරුන්ගේ බිඳුමට මොවුන්ට නො කියනුගේ වෙයි, මෙසේ භිතන වූවන් ද සමග කරනුයේ සමග වූවත් හෝ දූඞ් කරනුයේ සමහියෙහි ඇලුම් ඇතියේ සමග වූවන් කෙරෙහි ඇලුණේ සමග වූවත්ව සතුටු වූයේ සමග කරන බස් කිගනුගේ වෙයි. රඑබස් හැරපියා රඑබසින් වැලැකුණේ වේයි, යම් වචනයෙක් නිදෙස් ද කනට සුව ද පෙම් උපදවා ද සිතට වදී ද, පුරෙහි වූවා ද බොහෝ දෙනාට කැමැති ද බොහෝ දෙනාගේ මන විඩා ද, එබඳු වවන කියන්නේ වෙයි. නිසරු (-පුලාප) බස් හැරපියා නිසරැබසින් වැලැකුණේ වෙයි, කල් බලා කිහනුගේ සැබවක් ම කිහනුගේ වැඩදායක තෙපුල් කියනුගේ බම්වාදී වූගේ වනයවාදී වූයේ සුදුසු කල කරුණු සහිත වූ පිරිසිඳීම ඇති වැඩ සහිත වූ ලෙහි තැබිය යුතු වූ තෙපුලක් ම කියන්නේ වෙයි, සතර වාක්සුවරිතයෙන් සමණිත වූගේ සතර දෙසිත් වෙන්වූ තෙපුලක් ම කියයි, දෙනිස් තිරිසත් කථාවෙන් දුරු වූගේ වෙන් වූගේ වෙසෙසින් වෙන් වූගේ නික්මුණෝ බැහැර වූගේ වෙසෙයින් මිදුණේ නො යෙදුණේ විගතමයඩිද කල සිතින් යුක්ත ව වෙසෙයි; දශ කථාවස්තූන් කියයි, ඒ මෙසේ යැ: අලෙපවඡකථාව කියයි, ඉතරෙතරපතායසනෙතාෂකථාව කියයි, වවෙකන්ශිත කථාව කියයි, අසංසගීකථාව – ව්යඩාරමහකථාව – ශීලකථාව – සමාගිකථාව – පුඥකථාව– විමුකතිකථාව – විළික්තිඥනදශීනකථාව – සතිපට්ඨාන – සමාක්පුඛාන– සෘද්ධිපාද – ඉැළිය-බල – බොබාඕය – මාගී – එල – කිළිාණකථාව කියයි; වවනයෙන් සංසම වූයේ ද මුණෝ හෘත්පසින් දමුණෝ ගොපන වූයේ ගොපිත වූගේ රැකුණෝ සන්තිදුණේ යැ; මුන් - 'මොන'යී ශූනය කියිනු ලැබෙයි, යම් පුඥුවක්...'ස වේ වාවායතො මුනි' යනු වේ.

එයින් වදාලහ බුදුහු:

10 - 4

තිරාසතයි අනාගතෙ අන්තං නානුසොවති, මිවෙකදයයි එසෙසසු දිටයීසු ව න නීයති.

නිරාසතති අනානතෙති - 'ආසතති' වුවවති තණතා, සො රාගො සාරාගො - පෙ- අභිජාඩා ලොහො අකුසලමුලං2, යසෙසසා ආසතති තණහා පතිනා සමූචජිනතා වූපසනතා පටිපාසාද්ධා අහබබපාතතිකා ඤැණගතිතා ettසාති, එවමට - 'නිරාසතති අනාගතෙ.' අථවා, එවංරුපො සියං අනාගත-මඟාතතත් තුසු තුණුං න සමනතානෙක්1, එවංවෙදනො සියං - එවං සකොසදු සියං – එවංසබබාරෝ සියං – එවං විඤ්ඤුණෝ සියං අනාගත– මඟාතනති තපා නසුං ත සමනතානෙකි, එවමපි නිරාසතකි අනාගතෙ; අථවා, 'ඉති මෙ චක්ඛුං සියා අනාගතමඟිානං, ඉති රූපා'නි අපාටිලඟිසස පට්ලාහාය චිතතං ත පණිදහති, වෙතසො අපාණ්ඛානපාචවයා න තදතිනඥති, ත තදතිනඥනෙකා එවමපි නිරාසතති අතාගතෙ; 'ඉති මේ සොතං සියා අනාගතමඬාතං, ඉති සඳු'ති –පෙ– 'ඉති මේ මනො සියා අතාගතමណානං, ඉති බම්මා'ති අපාටිලදඛසස පට්ලාභාය චිතතං ත පණිදහති, වෙතසො අපාණිබානපාචවයා න තදතිතඥති, න තද-භිතඥනෙතා එවමපි නිරාසතති අතාගතෙ; අථවා, 'ඉම්තාහං සීලෙත වා බහමචරියෙන වා දෙවො වා භවිසාම වතෙන වා තුපෙන වා දෙවඤඤතරො වා'ති අපාරිලඬසස පරිලාභාය විතතං ත පණිදහති, අප ණ්ඩාතප වෙඩයා න තද හිත ඇති, න තද හිත ඤනෙකා එව වේ 'නිරාස හති අතාගතෙ.'

අතිතං නානුසොවතිහි - විපරිණතං වා විතුවං න සොවති, විපරිණ-තසමං වා වතුනාමං න සොවති; වකබුං මෙ විපරිණතතනි න සොවති, සොතං මෙ - කාතං මෙ - ඒවහා මෙ - කායො මෙ - රුපා මෙ - සඳ මෙ-ගතිා මෙ - රසා මෙ - පේටහිබබා මෙ - කුලං මෙ - හණෝ මෙ - අවෙසො මෙ - ලාහො මෙ - සෙනාසතං මෙ - පසංසා මෙ - සුබං මෙ - චීවරං මෙ-පිණ්ඩපාතො මෙ - සෙනාසතං මෙ - සිලානපච්චයසෙසජණ පරිකකාරෝ මෙ -මාතා මෙ - පිතා මෙ - හාතා මෙ - හමුනී මෙ - පුතෙතා මෙ - භීතා ගෙ -මාතා මෙ - දීනා මෙ - සඳහකා මෙ - සලොහිතා මෙ - භීතා මෙ -මතතා මෙ - අමච්චා² මෙ - සඳහකා මෙ - සාලොහිතා මෙ විපරිණතාති ත සොවති. ත කිලමති. ත පරිදෙවති. ත උරතතාළිං කඤති. ත සමෙමාහං ආපණතිනි - 'අතීතං නානුසොවති.'

a. බම්මහඞ්කණ් - විතතුපපාදකණ්ඩ.
 a. කම්පවාන් - PTS. 2. මිතතාම්වවා - PTS.

10 - 4

යලෙක් අනාගතයෙහි නාෂණා රහිත වේ ද, ඉක්මැතිය දයට ශොක නො කෙරේ ද, වන්මාන එකබුසමඑකාදියෙහි අාත්මාදිභාවටිවෙකය දකි ද, දෙසැට දිටු අතුරෙන් කිසි දුටේයකින් නො පමුණුවනු ලැබේ ද, (ඔහු උපශානන යසි කියම.)

හිරාසතනි අනානතෙ- 'ආසතති'හි තෘෂණාව කියනු ලබයි, යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක්...අතිධානවක් ලොහ අකුශලමූලයෙක් වේද එය යි; යමක්හු විසින් මේ ආසතන් සබ්බාත තාෂණාව පුතිණ කරන ලද්දී සමුච්ඡිනන වූවා සන්හිදුවන ලද්දී දුරලන ලද්දී උපතට නුසුදුසු වූවා නුවණගින්නෙන් දවන ලද්දී ද, මෙසේ ත් - 'නිරාසතති අනාගතෙ' යනු වේ. නොහොත් 'අනාගත-යෙහි මෙබදු රු ඇති වෙම්ව'යි එහි තෘෂණාව නො එළවයි, 'මෙබඳු වෙදනා ඇති වෙම්ව'යි - සංඥ - සංස්කාර - විඥ න ඇති වෙම්ව'යි එහි තෘෂණාව නො එළවයි, මෙසේ ත් - 'නිරාසතති අනාගතෙ' යනු වේ' නොනොත් 'අනාගතයෙහි මෙසේ මා ගේ වසුපුසාදය වන්නෝය, මෙසේ රූපයෝ වන්තාහ'යි නො ලද්දහු ගේ ලැබීමට සිත නො පිහිටුවයි, සිත පිළිබඳ පාඕනා නො තබන හෙයින් ඊට සතුටු නො වෙයි, ඊට සතුටු නො වත්තේ මෙසේ ක් - 'නිරාසතති අනාගතෙ' යනු වේ. 'අනාගතයෙහි වා යේ නොතුපුසාදය මෙසේ වත්තේය, ශබදයෝ මෙසේ වත්තාහ'යි...අතාගත යෙහි මා ගේ භවාභිගමනස මෙසේ වන්නේය, පෙෙුහුමකබාමාලමබනයෝ මෙසේ වන්නාහ'යි නො ලද්දහු ගේ ලැබීමට සිත නො පිහිටුවයි, චිතනයා නේ පුංතීතා නැති බැවින් ඊට තො කැමැති වෙයි, ඊට නො කැමැති වත්තේ මෙසේ ත් – 'නිරාසතති අනාගතෙ' යනු වේ. නොහොත් 'මම මේ ශීලයෙන් හෝ වූතයෙන් හෝ තපයින් හෝ බුහ්මවයදීයෙන් හෝ දෙවියෙක් හෝ දෙවාතාතරයෙක් හෝ වන්නෙම්' නො ලද්දහු නේ ලැබ **මට චිතනපුණියිය නො පිහිටුවයි, චිතනපුණියි නො තබන හෙයින් ඊට** සතුටු නො වෙයි, ඊට සතුටු නො වන්නේ මෙසේක් – 'නිරාසතති අතාගතෙ' යනු වේ.

අන්තං නානුසොවති - නැසුණු වස්තුවට හෝ ශොක නො කෙරෙයි, වස්තුව නැසෙත කල්සි හෝ ශොක තො කෙරෙයි, 'මා ගේ ඇස තැසිණෑ'යි ශොක නො කෙරෙයි, කන - නැහැය - දිව - කය - රූප - ශබද - ගති-රස - ස්පුළුවන - මායේ කාලය - ගණයා - ආවාසය - ලාභ - යශස් - පුශංසා සුබ - විවර - පණස පාත - සෙනාසන - හිලානපව්වය හෙස ප්ර පරිකඛාර -මව - පියා - සහෝදරයා - සහෝදරිය - පුතා - දුව - මිනුයෝ - සහායයෝ -නැයෝ - සහලේ නැයෝ නැසුණාහ'යි ශොක තො කරයි, නො වෙනෙසෙයි, නො හඩයි, ලෙහි පැහැර නො හඩයි, සමොහයට නො පැමිණේ නුයි 'අනීතං නානුසොවති' යනු වේ. විවෙතදකයි එකෙයායූති - 'එකොා'ති වක්ඛුසමඑකොො සොතසම්එකො කාතසම්එකො ජිවනාසම්එකොා කාශසම්එකොා මනොසම්එකෙසා අතිවවත සම්එකොා පටිසසම්එකොා සුඛවේදනීගො එකොා දුක්ඛවේදනීයො එකොං අදුක්ඛමසුඛවේදනීයො එකොං. කුසලො එකොං දකුසලො එකොං එකොං අදුක්ඛමසුඛවේදනීයො එකොං. කුසලො එකොං අතුසලො එකොං අබිහාකතො එකොං කාමාවවරො එකොං රුපාවවරො එකොං අරුපා-වවරො එකොං සුකුකුතො එකොං අනිමිතෙතා එකොං අපපණිකිතො එකොං ලොකියො එකොං ලොකුතතරො එකොං අනිතෝ එකොං අතාගතො එකොං පවසුපතොනා එකොං, යො එවරුපො එකොං පුසතා සම්සුසනා සම්සුසිතතතා, අයං වූවෙති එකොො.

විවෙකදයයි එයෙකසුනි - වක්ඛසමථයකං විවිතතං පසාහි අතෙතත වා අතතනියෙන වා නිවෙවන වා ධූවෙන වා සසාගෙන වා අවිපරිණාම-බමෙමන වා, සොතසමඵසසං විවිතතං පසසති - ඝානසමඵසසං විදිතතං පසසති - ජීවහාසමඵසසං විවිතතං පසසති - කාශසමඵසසං විවිතතං පසසති-මනොසමථසසං විවිතතං පසසති – අඛිවචනසමඵසසං විවිතතං පසසති– පටිෂස වෙර්සාං විවිතතං පසාති - සුඛ්රෙදනීයං එසාං1 - දුක්ඛවෙදනීයං එකාං1 - අදුකාබමහුඛවේද නීගං එකාං1 - කුසලං එකාං - අකුසලං එකාං-අවාහකතං එසසං - කාමාවවරං එසසං - රූපාවවරං එසසං - අරූපාවවරං එකසං - ලොකියං එකසං* විවිතතං පකසති අතෙතන වා අතතනියෙන වා නිවෙවන වා බුවෙන වා සසාකතෙන වා අපිපරිණාමධ මෙන වා; අථවා අතීතං එසසං අනාගතෙහි වී පවවුපානෙනහි ව එසෙසහි විවිතතං පසාති, අනාගතං එකාං අතිතෙහි ච පවවුපතොතහි ව එසෙසහි විවිතතං පසාති, පවවුපතානං එකාං අතිතෙහි ව අනාශතෙහි3 ව එසොහි විවිතතං පසාති: අථවා, යෙ නෙ එසසා අරියා අනාසවා ලොකුතතරා සුඤඤතාපට්සඤඤැතතා, තෙ එසෙස විටිතෙන පසාසි රාගෙන දෙසෙන මොහෙන කොබෙන උපනාහෙත මකෙඛන පළාසෙත ඉසායාය මච්ඡරියෙත මායාය සාඓයොන ථමෙහන සාරමෙහන මාහෙත අතිමානෙත මදෙන පමාදෙත සබබකි-ලෙසෙහි සබබදුච්චරිනෙහි සබබදරථෙහි සබබසනතාපෙහි සබබාකුසලාහි-සබබාරෙහි විවිතෙත පසාසනීති - 'විවෙකදසයි එසොසු.'

දිටසීසු ව නා නිශතිති – තසා ආසටයී දිටයිගතානි පහිනානි සමුවජිනතානි වූපසනතානි පටිපාසාදධානි අහබබුපපතතිකානි ඤැණගෝනා දස්සානි, සො දිටයීගා න යායති ත නියති න වුයාති න සංහරීයති නපි තං දිටයීගතං සාරතෝ පචෙවකි ත පවවාගවඡනීති – 'දිටයීසු ව න නියති.'

තෙනාහ භගවා:

''නිරාසතති අනාගතෙ අතීතං නානුසොවති, විවෙකදසයි එසෙසසු දිටයීසු ව න නීශතී"ති.

10 - 5

පතිලීනො අකුහකො අපිහාලු අමචජිරී, අපාගබෙහා අපේගුවෙණා පෙසුනෙගො ව නොසුතො.

1. සම්එකසං - PTS, සහා. 2. අනාශතොති ව එකොහි - PTS, සහ. 3. පදිවුපපානන - සීමු, II,

 ^{&#}x27;ලොකුතතරං එසස'නති පායේා සහම - PTS. පොළුපොසු දිසසතෙ.

විවෙකාදයයි එසෙයසු - 'එසස' නම්: වසුර්විඥතසහජාත සපශීය ගොනු – හුංණ – ඒහවා – කාය – මනොවිඥනසහජාත සපශීය අධිවචන (-මනෞදවාරික) සපශීය පුතිඝ (-පඤචදවාරික) සපශීය සුඛ්වෙදනා උපදවන සපශීය දුෘබ – උපෙක්වෙදනීය සපශීය කුශලචිතනසහජාත සපශීය අකුශල – අවාසාකෘත – කාමාවචර –රූපාවචර – අරූපාවචර – ශූතාක– අතිමතත – අපුණිහිත – ලෞකික – ලොකොතතර – අතීත – අනාගත– පතසුත්පහන සපශීය යන මෙබදු වූ යම් පහසෙක් පහස්නා අයුරෙක් සංසපශ්ෘකාරයෙක් සංස්පශ් කළ බවෙක් වේ ද, මේ 'එසස' යයි කියනු ලැබේ. විවෙකාදසයි එගොසු - චකුෂුංසංස්පශීය අංත්මයෙන් හෝ අංත්ම-නීය නාවයෙන් හෝ නිතා බැවින් - බැව - ශාශවන - අවපරිණාමහාවයෙන් තෝ වෙන් කොට දකි, ශොතුසංස්පශීය...හුණ - ඒහවා - කාය - මනො-අගිවචනසංස්පශීය – පටිෂ – සුඛවෙද නීය – දුසඛවෙදනීය – කුසල – අකුසල අවසාකෘත – කාමාවචර – රුපාවචර – අරුපාවචර – ලෞකිකස්පශීය ආත්ම-භාවයෙන් හෝ ආත්මනීය - නිතා - බුව - ශාශවත - අවපරිණාමසවහාව-ගෙන් හෝ වෙන් කොට දකි; තොහොත් අතිතස්පශීය අනාගත වූ ද වතීමාත වූ ද පහසුන් ගෙන් වෙන් කොට දකී, අනාගතස්පශීය අතීත-පුතාසුත්පහනස්පශීයන්ගෙන් ද වෙන් කොට දකි, වනීමානස්පශීය අනිත-අතාශතසපශීයන්ගෙන් ද වෙත් කොට දකි; තොහොත් යම් ඒ පහස් කෙනෙක් අංශයී වූවානු අනාශුව වූවානු ලොකොනසර වූවානු ශූතානා පුතිසංශුක්ත වූවාහු ද, ඒ සපශීයත් වෙන් වූවත් කොට දකි, රාගයෙන් ලේ මගෙන් මොනයෙන් හොාධයෙන් උපනාහයෙන් මක්ඛයෙන් පලාසයෙන් ඊෂහියෙන් මාත්සයස්යෙන් මායාවෙන් ශාඨායෙන් සතමහයෙන් මානයෙන් අසිමානයෙන් මදයෙන් පුමාදයෙන් සියලු කෙලෙසුන්ගෙන් සියල දුවෙරිතයන්ගෙන් සියලු දරථයන්ගෙන් සියලු පරිදුහයන්ගෙන් සියල සනතාපයන්ගෙන් සියලූ අකුශලාභිසංසකාරයන්ගෙන් වෙන් වූවත් කොට දක් නුයි 'විවෙකදසයි එසෙසසු' යනු වේ.

දිටසීසු ච න නියකි – ඔහු විසින් ආාෂපේදපේගතයෝ පුසිණ කරන ලද්දහු සිදින ලද්දහු සන්හිදුවන ලද්දහු දුරලන ලද්දානු අහවොහතපතකික වූවාහු ඥනාශ්තීන් දශ්ඛ වූවාහුග, හේ දුපේය විසින් තො යවනු ලැබෙයි නො පමුණුවනු ලැබෙයි තො හරිනු ලැබෙයි, ඒ දුපේගතයට සාරහෙයින් නො ද පැමිණෙයි, තො පෙරලා ඒ නුයි 'දිටසීසු වන නීයති' යනු වේ.

එයිත් වද,ලහ බුදුහු:

"නිරාසතනි අනාශතෙ -පෙ- දිටසිසු ව හ නියනි"යි.

10 - 5

යමෙක් රාගාදිය පුහීණ කෙළේ කුහක හො වූගේ තෘෂණා රහිත වූගේ නො මසුරු වූයේ කාගාදි පුගල්හ රහිත වූගේ ජුගුප්සා හො කටයුතු වූගේ පිසුනු කීමෙහි නො ගෙදුණෝ ත් වේ ද, (ඔහු උපශානන යයි කියමි.) පතිලිනො අකුහකොති - 'පතිලිතො'ති රාගසා පහිතතතා පතිලිතො දෙසසා-මොහසා පහිතතතා පතිලිතො; කොබසා - උපනාහසා -මකඛසා පලාසසා -ඉසාය - මච්ඡරියසා -පෙ- සබ්බාකුසලාහිසබබාරාතං පහිතතතා පතිලිනො 1 වූතතං හෙතං හගවතා: 'කථඥව භිකඛවේ තිකබු පතිලිනො පතිලිනො 1 වූතතං හෙතං හගවතා: 'කථඥව භිකඛවේ තිකබු පතිලිනො පතිලිනො 2 ඉසාස තිකඛවේ තිකබුනො අසම්මාතො පහිනො හොති උච්ඡිතතමුලො තාලාවන්දුකතො අනහාවකතො අංගතිං අනුපාදබමේමා. එවං බො තිකඛවෙ තිකබු පතිලිනො හොතී''තිය 'පතිලිනො.'

අසුහතොත් - තීණි කුහනවද්තී: පව්වයපටිසෙඛනසඣාතං කුහන වද්වු, 4 ඉරියාපථසඣාතං කුහනවද්වු, සාමනතජපපනසඣාතං කුහනවද්වු.

කතුමං පළුවයපුටිසෙබනසබබාතං³ කුහතවදවූ ? ඉබ ගහපතිකා නිමනෙතුනකි විවරපිණ්ඩපාතසෙතාසනු හිලා තපච්චය හෙසරජ-භිකඛං පරික්ඛාරෙහි. සො පාපිචේඡා ඉචණපකතො අභිකෝ චීවරපිණ්ඩපාතසෙනා-සනගිලානපච්චයලෙසජාපරිකඛාරානං භිෂයාංකමාතං උපාදය චීවරං පච්චක්ඛාති පිණිසටාතුං පච්චක්ඛාති. සෙනාසතං පච්චක්ඛාති. හිලාන-පළුසයහසණපරික්ඛාරං පළාක්ඛාති. සො එවමාහු කිං සමණසා මහුගුගතන චීචරෙන ? එතං සංරූපං – යං සමණො සුසානා වා අඞ්කාරකුවා වා පාටණකා වා නතාකකාති උචවිනිතිා සඞ්ෂාටිං බාරෙයා. කිං සමණ්කා මහගෙසන පිණු පාතෙන ? එතං සාරුපපං – යං සමණො උඤුණාවරියාය පිණ්ඩයාලොපෙන ජීවිකං කපොගා, කිංසමණි සාමහණෙත සේනායනෙත? එතං සාරූපාං – යං සමනේ රැකබමුලිකො වා අසස සොසානිකො වා අබෙහාකාසිකො වා. කිං සමණාසා මහගෙෂන ගිලානපච්චයහෙසජ්ජ-පරික්ඛාරෙන ? එතං සාරුපාං - යං සම්ණො පුතිමුතෙතත වා හරිතකි-බණෙඩන වා ඔසබං කාරියානති. නදුපාදය ලුඛං චීවරං බාරෙනි, **ල**ඛං පිණ්ඩපාතං පරිහුඤූජකි. ලූඛං සෙතාසනං පටිසෙවති. ලූඛං හිලාත-පවචයතොසජජපරික්ඛාරං පටිසෙවති. තමෙතං ගහපතිකා එවං ජාතනති, අයං සමණො අපිවෙණා සනතුවෙහා පව්විතෙනා අසංසවෙහා ආරභා-විරියෝ බූතවාදෙ'හි. භියෙහා භියෙහා නිමහතානහි චිවරපිණ්ඩපාත-සෙනාසනශිලානපච්චයහෙසජජපරිකඛාරේහි. සො එවමාහ: ''හිණණං සමමුහිහාවා සඳහා කුලපුතෙතා බහුං පුණුණුං පසවති: සඟාය සමමුගිහාවා සඳෙබා කුලපුතෙතා බහුං පුඤඤං පසවති. දෙයාබමමසය සම්මුහිහාවා සරෝධා කුලපුතෙනා බහුං පුඤඤං පසවතී. දක්ඛිණෙයාහනං සම්මූහීතාවා සඳෙඛා කුලපුතෙතා බහුං පුඤඤං පසවති. තුමහාකං වෙවාසං සදධා අත්, දෙයාබමෙමා ව සංවිරාගි. අහඤව පටිංකානකො. සවෙහං න පටිභාගෙසකාම, එවං තුමෙහ පුඤෙකුත පරිබාහිරා හටිසසඑ. න මයහං ඉමතා අතෝ, අපිව, තුමහාකං යෙව අනුකමපාය පටිගණහාමී"ති. තද-පාදය බහුමපි විවරං පටිගණහාති. බහුමපි පිණඩපාතං පටිගණහාති. බහුමපි සෙතාසනං පටිගණකාතී. බහුමපි ශිලානපච්චයගෙසජජපරිකඛාරං පටිගණහායි. යා එවරුපා භාකුටිතා භාකුටියං කූහතා කූහායනා කුහිතතතං, ඉදං පවචයපටිසෙධනස්බාතං කුහතවතු.

> 1. පරිලිනො - මජය. 2. අකුහරෝ - මනුප. 3. පච්චයපටිසෙවනයකාහා - සීමූ II. මනුප

4. කුහනාවඤා සීමූ II.

a. චතුකකාඕනුභතර - චකකාවනක. 5. භවිභාසකති - සිමු. II.

පතිලිනා අතුභකො - 'පතිලිතො' යනු: රාශය පුතිණ කළ බැවින් 'පායිලින' යැ, දොෂය - මොනය පුතිණ කළ බැවින් - කොබය - උපනානය-මකුබව - යුගනානය - ඊෂ්‍රීාව - මාත්සයාසීය...සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයන් පුනිණ කළ බැවින් 'පතිලින' යැ; මේ. වදරන ලද මැය, භාගාවතාන් විසින්: ''කෙසේ නම් මහණෙනි, මහණ තෙමේ පතිලින වේ ද ? මහණෙනි, මේ මහණනුගේ අසම්මානය පුනිණ වූගේ උසුන් මුල් ඇත්තේ තාල වස්තුවක් මෙන් කරන ලද්දේ අනහාවය කරන ලද්දේ මතු නූපදනා පියට ඇත්තේ වෙසි. මෙසේ මහණෙනි, මහණ පතිලින වේ යැ'හි පතිලිනො' යනු වේ.

අකුහතෝ - කුහනමස්තු තුනොකි පතායපුතිෂෙඛනසඞ්ඛාත කුහත වස්තුව යැ ඊයඩාපථසඞ්ඛාත කුහනවස්තුව යැ සාමනතජලපනසඞ්ඛාත කුහනවස්තුව යැයි.

පතායපතිමොබනසබබාගත කුහතවස්තුව කවර. යන් ? මෙහි ගැහැවියෝ මහණක් හට සිවුරු පිණ්ඩපාත සෙනස්න් හිලන්පසබෙහෙත්පිරිකරින් පවරති, නෙතෙම පාපෙච්ඡ වූයේ ආශායෙන් මඩනා ලදුයේ සිවුරු...බෙහෙත් පිරිකර කැමැති වූගේ බොහෝ කැමැති බව නිසා විවර්ග පුතිසෙපෙ කරයි. පිණ්ඩපාතය - සෙනස්ත - හිලත්පසබෙහෙත්පිරිකර පුසිසෙප කරයි. හේ මෛස් කියයි; 'මහණාව මාහැති සිටුරෙන් කිම? ගම හොතකින් මහණ තොවේ සොහොතින් හෝ කසළගොඩින් හෝ අවුණු දොරින් හෝ රෙදිකැබැලි රැස් කොට සහළ කොට දරන්නේ නම් තෙල සරුප් වෙයි; ඔහුණ හට මාහැහි පිණ්ඩපානයෙන් කිම? යම හෙයකින් මහණ සිකා හැසිරීමේන් පිණ්ඩපාතයෙන් ලද ආලොපයෙන් ජීවිකාව කරන්නේ නම්, තෙල සරුප් වෙයි. මහණ හිටි මානැහි සෙනස්තෙන් කිම ? යම් හෙයකින් මහණ රුකඛමූලික හෝ සොසානික හෝ අබෙහා-කාසික හෝ වන්නේ නම්, තෙල සරුප් වෙයි. මහණ හට මාහැනි ගිලන්පසබෙනෙත්පිරිකරින් කිම? යම් නෙයකින් මහණ පූතිමූනුයෙන් හෝ අරඑකඩෙකින් හෝ බොහත් කරන්නේ නම්, තෙල සරුප් ගැයි. එතැන් පවන් රළ සිවුරු දරයි, රළ පිණ්ඩපාතය වළඳයි, රළ සෙනසන් ඇසුරු කරයි, රළු නිලන්පසබෙනෙත්පිරිකර සේවනය කරයි. ගෘහපතියෝ ඔහු මෙසේ දනගනිනි: 'මේ මහණ අලෙපවඡ යැ, සනතුවෙ යැ 'පුපිටික්ත ගැ' අසංසෘෂට යැ, අංරබධමීයයි යැ, බූනවාද යැ'යි වීවර...බෙහෙත්පිරිකරින් මතුමත්තෙහි පවරත්. හෙතෙම මෙසේ කියයි: ''තිදෙනකුත්ගේ සමුබ හමු වීමෙන් සැදහැති කුලපුත් තෙම බොහෝ පින් රැස් කරයි, දෙගැ-බමීය ඉදිරිපත් වීමෙන්...පුතිහුංහකයන් සම්මුඛ වීමෙන් සැදුනැවත් කුලපුහු තෙම බොහෝ පින් රැස් කරයි, තොපට වැලිත් මෝ ඉංඛාව ඇත් මැග, දෙගාධමීය ද විදුමාන වෙයි, මම ද පුතිහානක වෙමි; ඉදින් මම නො පිළිහතිම නම්, මෙසේ කල්හි තෙපි පිතින් පරිබාහිර වන්නහුය, මට මෙගින් පුයොජනෘගක් නැත, තොපට මැ අනුකමපා පිණිය පිළිගනිම්"යි එතැන් පටන් බොහෝ සිටුරුත් පිළිගතී, බොහෝ පිණු නාතයත්-බොහෝ සෙනාසන ක් ~ බොහෝ ගිලන්පසබහෙත්පිරිකරත් පිළිගනී. මොඳ වූ යම මුහුණ හැකිළිමෙක් මුහුණ හකුළුවන සුලු බවෙක් විසමය කරවීමෙක් කුගනාකාරයෙක් කුතිත (-කොහොන්) බවෙක් වේ ද, මේ පුතායපුතිෂෙඛනසබබාත කුහනවස්තු යැ.

කතමං ඉරියාපථසබාතං කුතතවසුව ? ඉබෙකවෙවා පාපිවේණ ඉවත්පොතො සමහාවනාධිපායෝ 'එවං මං ජනො සමහාවෙසසන්'ති ගමනං සණ්ඩයෙනි. එාතං සණ්ඩයෙනි. නිසජණං සණ්ඩපෙති. සයනං සණ්ඩයෙනි. පණ්ඩාය ගවණි. පණ්ඩාය තිටයකි. පණ්ඩාය නිසිදති. පණ්ඩාය සෙහාං කපොති. සමාතිතො විය ගවණිනි. සමාතිතො ටිය නිටයකි. සමාතිතො ටිය නීසිදති. සමාතිතො විය සෙයාං කපොති. ආපාථකජකායී ව හොති.1 යා එවරුපා ඉරියාපථසක අවස්පතා² යපතා සණ්ඩාපතා තාකුටිතා තාකුටියං කුතනා කුතායනා කුතිතතතං, ඉදං ඉරියාපථසබාතං කුතතාවසු.

කතමං සාමනතජපානසබබාහං කුහනවන්? ඉධෙකුවේ, පාලිවෙණ ඉචඡාපකsතා සමහාවනාධිපාගො 'එවං මං ජනො සමහාවෙසසත්'ත්3 අරියධම්මසනතිසයිතුං වාවං භාසති: 'යො එවරුපං විවරං ඛාරෙති, සො සමණො මහෙසකොබාත් භණත්. 'යො එවරුපං පතතං බාරෙනි, ලොහථා-ලකං බාරෙනී, බම්මකරකං4 බාරෙනි, පරිසසාවනං බාරෙනි, කුණුවිකං බාරෙති, උළාහනං බාරෙති, කායබනිනං බාරෙති, ආයොගං බාරෙති, යො සමණෝ මහෙසකොබා'ති හණති. 'ගසා එවරුපො උපණායො සො සමනෝ මහෙසකොබා'ති හණති. 'ගසා එවරුපො ආචරියො, එවරුපා සමානුපරඣායකා, සමානාවරියකා, එවරාපා මිතතා සහදිටයා සමහතතා සහායා, සො සමණො මහෙසකොබාහි හණති. 'යො එවරාපෙ විහාරෙ වසති, සො සම්ණො මහෙසකෙඛා'ති හණකි. යො එවරුපෙ අඩසියොගො වසති, පාසාදෙ වසති, හම්මගෙ වසති, ගුහායං වසති, ලෙරෝ වසති, කුටියා වසති, කුටාගාරේ වසති, අවෙට වසති, මාලෙ වසති, උදාණෙඩ වසති, උපටසානසාලායං වසති, මණ්ඩපෙ වසති, රැකබමුලෙ වසති, සො සමණෝ මහෙසකෙඛා'ති හණති. අථවා, කොරඤුජිකකොරඤුජිකො භාකූටිකනාභූටිකො කුහකකාහතො ලපකලපකො, මබසමහාවිතො 'අයං සමණෝ ඉමාසං එවරුපාතං සනතානං මිහාරසමාපතත්තං ලාභී'ගි5 තාදිසං ගමසීරං ගුළහං⁶ නිපුණං පට්චජනතං ලොකුතතරං සුණුණුතාපට්සංසුතතං කථං කථෙති. යා එවරුපා භාකුටිතා භාකුට්යං කුහතා කුහායතා කුතිතතතං, ඉදං වුදිවති සාමනතජපානසබබාතං කුහනවන්වූ.

හසයිමානි නිංගි කුහනවදසුනි පහිතානි සමුප්ජිතනානි වූපසනතානි පටිපාසාදධානි අහබබුපාතතිකානි සඳුණගනිනා දඩාානි, සො වුවවති අකුහකොති - 'පතිලීතො අකුහකො.'

^{1.} ආපාථකජඣායි ව - මජසං. සාක. PTS. මු. II.

^{2.} ආඨාපතා - PTS. ඵලතා, ආඵලතා මජසං. 3. සම්කාවිසාහිති - PTS.

^{4.} ඩම්මකරණ - මජසං. 5. ලාසි - PTS. 6. ගුසහං - PTS.

ඊයඩාප 2 සබ්බාහත කුහතවස්තුව කවරෑ යන් ? මෙහි කිසිවෙක් පවිටූ වූ අදහස් ඇතියේ ඉචරායෙන් මඩතා ලදුයේ බුහුමත් කරවන අදහස් ඇතියේ 'මෙසේ ජන තෙමේ මා බුහුමත් කරන්නේ යැ'යි ගමන සකස් කෙරෙයි, සිටීම – හිදීම – ශයනය සකස් කෙරෙයි. පතාගෙත (-සිත පිහිටූවා) යෙයි. පතා ගෙන සිටී. පතාගෙත හිදී, පතාගෙත නිදයි. බහත සමාපතනයකු මෙන් ගමන් යෙයි. සමාභිතයකු මෙන් සිටී. සමාහිතයකු මෙන් හිදී, සමාහිතයකු මෙන් නිදයි. හමුයෙහි බහත කරන්නේ ද වෙයි. මෙබදු යම් ඉරියවූ ආදියෙහි තැබීමෙක් තබන අයුරෙක් මොනොවට තැබීමෙක් මුහුණ හැකිළීමෙක් මුහුණ ගකුළුවන බවෙක් විසාපය කැරැම්මෙක් මහුණ පැනැති වීමෙක් කොහොත් බවෙක් වේ ද. මේ ඊයඩාපථසබනාන කුහනවන්තුව හැ.

සාමහතාජලපන සබබගත කුහනවස්තුව කවරැ. යන් ? මෙහි කිසිවෙක් පටටු අදහස් ඇත්තේ ආශාගෙන් මඩන ලදුයේ 'ජනයා මා මෙසේ සල කන්නේයැ'යි බුහුමන් කරවන අදහස් ඇතිගේ අායදීබමීයන් ඇසුරු කල බස් බෙනණයි: 'යමෙක් මෙබදු සිවුරක් බරා නම් ඒ මහණ මහත් අනුභාව ඇත්තේ සැ'සි බොණෙයි, සමෙක් මෙබදු පානුසක් බරා නම්, ලොහො හලුවක් – බබරාවක් – පෙරහනක් – කෙස්සක් – වහනක් – කාබානක්– ආෂයානයක් බරා තම්, ඒ මතණ මහත් අනුහාව ඇත්තේ ඇ'යි බෙණෙයි. 'ගමක් හට' මෙබදු වූ උපාබාායයෙක් වේ තම්, ඒ මහණ මහානුභාව ඇත්තේ සැ'සි බොණෙසි. මෙබදු වූ ආචායසීයෙක් - සමානොපාධාායයෝ-සමානාවායසීයෝ - මිනුයෝ - දූෂටමානුමිනුගෝ - සමාකනගෝ - සහායයෝ වෙත් නම්, ඒ මහණ මහෙශාකා ගැ'යි කියයි. 'යමෙක් මෙබදු විහාරයෙක වෙසේ නම්, දික් පහයෙක – සිවුරැස්පහයෙක – සඳලු ඇති ගෙයෙක – ගල් ගුහාමස්දා – ගල්මලනෙක –කිළියෙක –කුළුගෙසෙක –අටල්ලෙක– මහලෙක– දින්තලෙක – උපස්ථානශාලායෙක – මණ්ඩපයෙක – රැක්මුලෙක වෙසේ නම්, ඒ මහණ මහත් අනුගාව ඇත්තේ කැ'යි කියයි. නොහොත් ඉතා හැකිලෙනුගේ ඉතා මුහුණුකඩාළුවන සුලු වූනේ ඉතා විභාග කරවනුගේ ඉතා පලාප නෙපුල් බණනුයේ සිය මුවින් මැ (අනුන් විසින්) සමහාවනා ලද්දේ 'මෙ මහණ මෙබදු වූ ශානන වූ විහාරසමාපතතීන් ඝාරත ලබනසල ගැ'හි එබදු වූ ගැඹුරු වූ ගුස වූ සිසුම් වූ මුවන භාටසුදා වූ ලොකොතතර වූ නිවාණපුහිසංසුකත වූ කථා කියයි. මෙබදු යම මුහුණ හැකුළුමෙක් මුහුණ හකුළුවන බවෙක් විසමය කැරැවීමෙක් විසමය පැවැත් වීමෙක් ඉතානොන් බවෙක් මේ ද, මේ සාමනතජලපනයබබාත කුහතවස්තුව ගැයි කියනු ලැබේ.

යමක්හු මසින් මේ තුන් කුහතවස්තුනු පුහිණ කරත ලද්දානු... ඥතාන්තීන් දන්ධ වූපාහු ද, හේ 'අකුනක' යැයි කියනු ලැබේ නුයි 'පතිලීනො අකුනකො' යනු වේ.

අපිහාඳු අමචඡරීත් - 'පිහා' වුවවති කණහා, යො රාගො සාරාගො -පෙ– අතිජඣා ලොහො අකුසලමූලං.8 යසොසා පිහා තණහා පහිනා සමූචජිහතා වූපසනතා පටිපාසාද්ධා අහබබුපාතතිකා සදුණගතිනා දඩිසා, අපිහාලු; සො රූපෙ න පිගෙති. සදෙද ගනෙ රිසෙ සො වූවවති පොටස්බෙබ, කුලං ගණං ආවාසං ලාහං සසං පසංසං සබං, විවරං පණඩපාතං සෙතාසතං බලාතපවචයනෙසජජපරික්ඛාරං කාමබාතුං රූපඛාතුං අරුපධානුං, කාමහවං රුපහවං අරුපහවං සංසුකුහවං අසංසුකුහවං නෙවසඤඤනාසඤඤහවං එකවොකාරහවං වහුවොකාරහවං පඤාවොකාර-හවං, අතිතං අනාගතං පවවුපානතං, දිටා සුතමුතවිදියුතු කෙබ බමේම න පිහෙති ත ඉවජති න සාදියති ත පහෙදිති නාභිජපානීති - අපිහාල; අමච්ඡරීති පකුව මවජරියාති; ආවාසමච්ඡරියං කුලමච්ඡරියං වණණමච්ඡරියං ලාහමච්ඡරියං බම්මමච්ඡරියං,8 යං එවරුපං මච්ඡරියං1 මච්ඡරායනා මචඡරායිනතතං වෙව්චඡං කදරියං කටුකඤවුකතා* අනුගතිතතතං විතතසය, ඉදං වුචාති මාජරියං. අපිව, ඛණාමාජරියමයි මාජරියං, ඛෘතුමාජරියමයි මචජරියං, ආයතනමචජරියමපි මචජරියං, ගාහො, ඉදං වුවවති මචජරියං. ගසොහා මච්ඡරියං පතිනං සමූච්ඡිනනං වූපසනනං පටිපාසාභාඛං අහබබුපපතතිකා ඤැණගයිනා දඩසං, සො වුච්චති අම්ච්ඡරීති – අපිකාල අමච්ඡරී,

අපසන්තෙකා අපේතුවෙන්නේ -- 'පාගබනිය'නනි නීණ් පාගබනියානි: කාසිකා පාගබනියං වාවසිකා පාගබනියං වේතාසිකං පාගබනියං. කතාමං කාසිකා පාගබනියං ? ඉධෙකවෙවා සමඝගතොපි කාසිකං පාගබනියං දසෙසති. ගණනතොපි කාසිකං පාගබනියං දසෙසති. හොජනසංලායමපි කාසිකා පාගබනියං දසෙසති. ජනතාඝරේපි කාසිකාං පාගබනියං දසෙසති. උදකතිනෙවිපි කාසිකාං පාගබනියං දසෙසති. අනතරඝරං පවිසනෙතාපි කාසිකාං පාගබනියං දසෙසති. අනතරඝරං පවිවේඪාපි කාසිකාං පාගබනියං දසෙසති.

කථං සහිතගනතා කායිකං පාගබනියං දසෙසති ? ඉබෙකවෙවා සහිතගනතා අවිතනීකාරකනො ථෙරෙ තික්බූ කටටයනෙතාපී තිටසති. සටටයනෙතාපී නිසිදනි. පුරතොප තිටසති පුරතොපී නිසිදති. උවෙවරි ආසනෙ කිසිදති. සසීසං පාරුවිණාපී නිසිදති. සීතකොපී හණති. බාහාටිකේඛපකො පී හණති. එපං සහිතගතො කායිකං පාගබනියං දසෙසති.

කථං ගණගතො කෘසිකං පාගබහියං දසෙසති ? ඉබෙකචෛවා ගණගතො අවිභාගිකාරකතො ථෙරානං තිකබූනං අනුපාහනානං ච්චකාමනතානං සඋපාහනො එඩකමති. නීවේ ච්චිකමේ ච්චිකම්නතානං උවෙව එඩකමෙ එඩකමති. ජමාය³ ච්චකමනතානං ච්චකමේ ච්චිකමති, සට්ටයනෙතාපි නිට්ඨති. සට්ටයනෙතාපි නිසිදති. පුරතොපි තිට්ඨති. පුරතොපි නිසිදති. උවෙවටි ආසතෙ නිසිදති. සසීසං පාරුපිතාපි නිසිදති. සීතකොපි හණති. බාහාවිකොබපකොපි හණති. එවං ගණගතො කාඕකං පාගබනියං දසෙසති.

n. බු**දද සාව**ත්වුම්කම්න,

^{1.} මාච්ඡරං - මජසං 2. කට්යාදුවකතා - PTS 3. ජමායං, PTS. යන

අපිශාල අමවජරී - 'පිහා'ගී තෘෂණාව කියනු ලබයි. යම් රාගයෙක්... ලොහඅසාශලමූලයෙක් වේ ද එය යි. යමක්හු විසින් නෙල පිහාව තෘෂණාව පුතීණ කරන ලද්දී – නුවණයින්නෙන් දවන ලද්දී ද හේ 'අපිහාලු යැයි කියනු ලැබෙයි. හෙතෙම රූපයන් නො කැමැති වෙයි. ශබද - ගන්බ-රස ස්පුවෙවායන් - කුලය – ගණයා – ආවාසය – ලාහය – යශස් – පුශංසා– සුඛිය, චීවර - පිණිඩපාත - සෙනාසන - හිලන්පසබෙහෙසත්පිරිකර, කාම-බාතුව - රූප - අරුපධාතුව, කාමභවය - රූප - අරූප - සංඥ - අසංඥ-නෛවසංඥ නාසංඥ - එකවොකාර - වනුවොකාර - උණුවොකාරහවය. අතිත - අනාගත - පුතායක්පනනය, දුළුලැතමුතමඥතවාබමයන් නො සාැමැති වෙයි, නො රිසි වෙයි, නො ඉවසයි, නො පතයි, අතිජලපනය තො කෙරේ නුයි 'අපිහාලු' යනු වේ. අමච්ඡරී 'ආවාසමච්ඡරිය කුලමච්ඡරිය වණණණ මචජරිය ලාහමචජරිය බමමමචජරිය' යි මාත්සයයි පසෙක් වෙයි; මොටදු යම් මසුරුබවෙක් මසුරු කරන අයුරෙක් මසුරුකමින් සුභ් බවෙක් (සමපත්) සහවනු කැමැතිබපෙක් තදමසුරුබවෙක් කටුකබැවින් සිත හැකිළීමේක් සිත හාත්පසිත් ගත්බවෙක් වේ ද, මේ 'මච්ඡරිය'සී කියනු ලැබේ. තවද ස්කානාමාත්සයායීය ද 'මච්ඡරිය' ගැ බාතුමාත්සයායීය ද-අායතනමාත්සයයිය ද 'මච්ඡරිය' යැ, හුාහයැ යන මේ 'මච්ඡරිය' සී කියනු ලැබෙයි. යමක්හු විසින් තෙල මාත්සගසීය පුහිණ කරන ලද ද...නුවණ ගින්නෙන් දවන ලද ද, හේ 'අමචඡරි' යැයි කියනු ලැබේ නුයි 'අවිහාලු අමචඡරි' යනු වේ.

අපසහතෙයා අපේතුවෙයා - 'පාගබහිග' නම්: කායික පාගල්හා (-බුහුටිබව) යැ, වාවසික පාගල්හා යැ, වෛතසික පාගල්හා යැයි පාගල්හායෝ තිදෙනෙක් වෙති. කායික පාගල්හාය කවරැ. යත් ? මෙහි කිසිවෙක් සහමැදට පැමිණියේ ද කායිකපාගල්හා (-තො සරුජ බුහුටිබව) දක්වයි, ගණමැදට ගියේ ද - හොජනශාලායෙහි දු - හිනිහල්ගෙයි දු - දිය තොටෙහි දු - ඇතුළුගමට පිවිසෙනුයේ ද - ඇතුළුගමට පිවිසියේ ද-කායිකපුගල්හනාව දක්වයි.

කෙසේ සහමැදට පැමිණින් කොයික පාගල්නාය දක්වා ද යත් ? මෙහි එකෙක් සහමැදට පැමිණිගේ නො කළ බුහුමන් ඇතියේ සඑවිර භිඤුන් ගටමනු දු සිට, ගටමනු දු හිදී, ඉදිරියෙහි දු සිටි, ඉදිරියෙහි දු හිදී, උසස්නෙහිදු හිදී, හිස් වසා පෙරවැ හිදී. සිට ද බෙණෙකි, අත සලසලා ද බෙරණයි. මෙසේ සහමැදට පැමිණින් කොයිකපාගල්නාය දක්වයි.

කෙසේ හණාමැදට පැළිණිවත් කායිකපානල්භාය දක්වා ද යන් ? මෙහි එකෙක් හණාමැදට පැමණින්ගේ බුහුමන් රහිත වූගේ සාමාරතිකුෂුන් වහන් තැති වැසක්මන් කරන කල්හි වහන් නැඟී සක්මන් කොරෙයි, පහන් සක්මනා සක්මන් කරන කල්හි උස් සක්මනා සක්මන් කොරෙයි, බමැ සක්මන් කරන කල්හි සක්මනෙහි සක්මන් කොරෙයි, ගටමිනු දු සිටී, ගටමිනු දු හිදී, ඉදිරිවෙයහි දු සිටී, ඉදිරියෙහි දු හිදී, උසස්නෙහි දු හිදී, හිස් වසා පෙරවැ හිදී, සිට ද බෙණෙයි, අත සල සලා ද බෙණෙයි. මෙසේ ගණයා මැදට පැමණින්ගේ කායික වූ පාහල්භාය (-තො සරුප් බුහුටිමාව) දක්වයි. කථං නොජනසාලායං කායිකං පාගබනියා දකොකි. ? ඉබෙකුවෙවා හොජනසාලායං අවිතනීකාරකතො ථෙරේ තිකනු අනුපබර්ජ නිස්දති. තවෙපි තිකනූ ආසනෙන පට්බාහති. සට්ටයනොතාපී තිටයිනි. සට්ටයනොතාපී නිසිදති. පුරතොපි තිටයිනි. පුරතොපි තිසිදති. උවෙවපි ආසනෙ නිසිදති. සහිසං පාරුපිණාපි නිසිදති. සීතකොපි භණති. බාහාමිකොට සොපි හණති. එවං නොජනසාලායං කායිකං පාගබනියං දසෙසහි.

කථං ජනතාඝරෙ කායිකං පාහබනියං දසෙසති? ඉබෙකවේවා ජනතාඝරෙ අවතාහිකාරකතො ථෙරෙ තිකබූ කවටයනෙතාපි නිටඨති කථවයනෙතාපි නිසිදති. පුරතොපි නිටඨති. පුරතොපි නිසිදති. උචේපි ආසතෙ කිසිදති. අනාපුචඡාපි කටයා පක්ඛිපති. අනාපුචඡා පි දවාරං පිදනකි. බාහාවිකොබපකොපි හණති, එවං ජනතාඝරෙ කායිකං පාගබනියං දසෙසති.

කථං උදකතිපෙ කායිකං පාගබහිගං දසෙසති ? ඉබෙකවේවා උදකතිපෙ අවිතතිකාරකතො ඵෙරෙ තිකබූ ඝවටයනෙතාපි ඔහරති. පුරතොපි ඔහරති. ඝටටයංනතාපි තහායායි ?. පුරතොපි තහායකි. උපරිභෝප තහායති. ඝටටයනෙතාපි උතතරති. පුරතොපි උතතරති. උපරිභෝපි උතතරති. එවං උදකතිපෙ කායිකා පාගබහියං දසෙසති.

කථං අනතරයරං පවිසනෙතා කාසිකං පාගබහියං දසොසි ? ඉබෙකුවේවා අනතරයරං පවිසනෙතා අවිතතීකාරකතො ඵෙරෙ හිකබූ ඝට්ටයනෙතාපී ගච්ඡති. පුරතොපී ගච්ඡායි. වොකකමොපි ඵෙරානං හිකබූනං පුරතො පුරතො³ ගච්ඡායි. එවං අනතරයරං පවිසනෙතාපි කායිකං පාගබනියං දසොති.

කථං අතතරයරං පවිටේඪා කායිකං පානබනියං දසෙසකි ? ඉබෙකවේවා අතතරයරං පවිටේඪා 'ත පවිසථ⁴ භනෙත`ති වුවවමානො පවිසනි. 'ත තිටස්ථ භනතත'යි වුවවමානො තිටසීති. 'ත නිසිදථ භනතත'යි වුවවමානො කිසිදති. අනොකාසමේ පවසති. අනොකාසෙම සිටසීති. අනොකාසෙම නිසිදති. යානි තාතිම හොනති කුලාතං ඔවරකානි ශුළහානි ව පටිවණනතා ති ව, යතුළු කුලිතියො කුලබීතරෝ කුලසුණහායෝ කාලකුමාරිකායෝ නිසිදනති, තතුම සහසා පවසයි. කුමාරකසෙම සිරං පරාමසති. එවං අනතරයරං පමටෙඩා කායිකං පාගබනිහං දසෙසති.

කතුමං වාවසිකං පාගබනියං? ඉබෙකවෙවා සඞ්ඝයතොපි වාවසිකං පාගබනියං දකෙකති. ගණගතොපි වාවසිහං පාගබනියං දකෙකති. අනතරශරං පමනවසාපි වාවසිකං පාගබනියං දකෙයායි.

කථං සඞ්ඝගතොයි වාවසිකං පාගබනියං දසෙසහි ? ඉබෙකවේවා සඞ්ඝගතො අවිභාගීකාරකතො ථෙරෙ තික්බූ අනාපුච්ඡා වා අන්ජාඩිටේයා වා බමමං හණති. පණුගා විසාපෝගි පාතිමොක්බං උදදිසහි. සීනංකායි හණති. බාහාවිකොබයකොයි හණති. එවං සඞ්ඝගතො වාවසිකං පාගබනියං දසෙයයි.

ආකුලිනෙහායං පාරෝ - මජයං. PTS. පොහාසකය, 2. නහායක් - ම්ජයං.
 3. පූරනහා - PTS. 4. පවස - මජයං. සත. PTS.
 5. කුලහිතාංසා - සීමු. II.

තොගේ බොජුන්හල්හි කායික පාගල්හාය දක්වා ද ගත් ? මෙහි එකෙක් බොජුන්ගල්හි බුහුමන් රහිත වූයේ සථමර හිකුෂුන් හුන් නැතට වැද හිදී. නමක තිකුෂුන් ද අස්නෙන් පිළිබහයි. ගැටෙමිනු දු සිටී. ගැටෙමිනු දු හිදී. ඉදිරියෙහි දු සිටී. ඉදිරියෙහි දු හිදී. උසස්නෙහි දු හිදී. හිත වසා පෙරමැගෙන දහිදී. සිට ද බෙණෙහි. අත සල සලා ද බෙණෙහි. මෙසේ බොජුන්ගල්හි කාහිකපුංගල්හාග දක්වයි.

කෙසේ ගිනිහල්ගෙයි කායිකපාහල්භාග දක්වා ද යත් ? මෙහි එකෙක් ජනතාඝරයෙහි බුහුමන් රහිත වූයේ සථවිරහිඤූන් ගටමනි දු සිටී...නො පිළිවිසැ දර හා බහාලයි. තො පිළිවිසැ දෙර හා පියා ලයි. අත සල සලා ද බෙණෙහි. මෙසේ ජනතාඝරයෙහි කායිකපුාාල්භාග දක්වයි.

කෙසේ පැන්නොටැ කාසිකපාශල්භාය දක්වා ද යන් ? මෙහි එකෙක් පැන්නොට බුහුමන් රතින වූයේ සංවරභිකුදුන් ශටමිනු දු බයි. පෙරටුව ද බයි. ගටමිනු දු නහයි. ඉදිරියෙහි දු නහයි. උඬුගංහි දු නහයි. ගටමිනු දු තැගෙයි, පෙරටුව ද නැහෙයි, උඬිනු දු නැගෙයි. මෙසේ පැන්නොටැ කායික පුගල්න බව දක්වයි.

කෙසේ ගොදුරුගමට වදනේ සාශිකපාගල්හාය දක්වා ද යන් ? මෙහි එකෙක් ගොදුරුගමට වදනේ නො කළ බුහුමන් ඇතියේ සථවිරතිඤූන් ගටමිනු දු යෙයි. පෙරටුව ද යෙයි. ඉක්මවා ද සථවිරතිඤූන්ට පෙරටු පෙර-ටු වැ යෙයි. මෙසේ ගොදුරුගමට පිවිසෙනුගේ ද කායිකපාගල්තාය දක්වයි.

කෙසේ ඇතුළුගමට පිවිසිගේ කාසිකපාගල්හාය දක්වා ද යන් ? මෙහි එකෙක් ඇතුළුගමට පිටිසිගේ 'නො පිවිසෙන්න වහන්සැ'යි කියනු ලබන්නේ පිටසෙයි. 'නො සිටින්න වහන්සැ'යි කියනු ලබන්නේ සිටි. 'නො ගිඳින්න වහන්සැ'යි කියනු ලබන්නේ ගිදී. අනවකාශයට ද පිවිසෙයි, අනවකාශයෙහි දු සිටී, අනවකාශයෙහි දු ගිදී, කුලවැස්සන්නේ (පියටින්) මූවගවූ ද (නිරආදියෙන්) මූවහකලා වූ ද කුලස්නීන් කුලදුගිතාංත් කුලසුණතාවන් හිඳිනා යම් ඔවරක (-ඇතුළුගබබා) වෙත් නම එහි දු ලාහෙලා පිවිසෙයි. කුමරුන් ගිස ද පිරිමදී. මෙසේ ඇතුළුගමට පිටිසිගේ කායිකපුංගල්හාය දක්වයි.

වාවසික පාගල්හාය කවර යන් ? මෙහි එකෙක් සහමැදට නියේ ද – ගණ මැදට ගියේ ද – ඇතුළුගමට පිටිසිගේ ද වාවසිකපාගල්හාය දක්වයි: කෙසේ සහමැදට ගියේ වාවසික පාගල්හාය දක්වා ද යන් ? මෙහි එහෙක් සහමැදට ගියේ නො කළ බුහුමන් ඇතියේ සථවිරතිකැනේ නො පිළිවසැ හෝ නො ඇණවන ලද වැ හෝ බණ කියයි. පැත විසඳයි. පාමොක් උදෙසයි. සිටියේ ද බෙණෙයි. අත සල සලා ද බෙණෙයි. මෙසේ සහමැදට නියේ වාවයිකපුාගල්හාය දක්වයි. කථං ගණනතො වාචයිකං පාහබනියං දසෙසත් ? ඉබෙකවෙවා ගණගතො අවිතතීකාරකතො ඓරෙ තික්බූ අතාපුවරා වා අතජකිවෙසා වා ආරාමගතාතං තික්බූතං බමමං හණති. පඤහං විසාපරේජති. සීතකොපි තණති. බාහාමිකේඛපතොපි හණති. ආරාමගතාතං තික්බුණිනං උපාසකානං උපාසිකාතං බමමං හණති. පඤහං විසාපරේජති. සීතකොපි හණති. බාහාමිකේඛපතොපි හණතී. එවං ගණගතො වාවසිකං පාගබනියං දසෙසති.

කථං අනතර කරං පවිටේධා වාචයිකං පාහබනිගං දසෝන් ? ඉබෙක වේවා අනතර කරං පටිටේඩා · ඉතිං වා කුමාරිං වා එවමාහ: 'ඉතිංනාමෙ, ඉතිංගොතෙතා, කිං අති ? ගාගු අති ? හතතං අතී ? බාදනී යං අති ? කිං පිටිසෝම ? කිං භුණුජිසෝම ? කිං බාදිසෝම, ? කිං වා අති, ? කිං වා මෙ දසාථා හි ටිපාල පති. *එවං අනතරකරං පට්ටේඩා වාචයිකං පාගබනියං දසෝන්. ඉදං වාචයිකං පාගබනියං.

කතමං වෙතසිකං පාගබහියං ? ඉබෙකුවො න උචවාකුලා පබබජිතො සමානො උච්චාතුලා පබාජිතෙන සදහිං සදිසං අතතාතං දහති චිතෙතන, න මහාකුලා පබබඒතො සමානො මහාකුලා පබබඒතෙන සදහිං සදිසං අතතානං උහති චිතෙතත, ත මහාහොගකුලා ඊබබජිතො සමානො මහාභොගකුලා පබාජිතෙත සදුඩිං සදිසං අතතානං දහති විතෙනන, න **පබාජිතො සමානො - න සුතතනාතිකො සමානො** <u>උ</u> ලාර හොග කුලා සුතතනතිකෙන සදබං සදිසං අතතෘනං දහති චිතෙතන. න වනයබරො සමාතෝ - න බමාකාවිකො සමාතෝ - ත ආරඤඤිකො සමාතෝ - න පිණ්ඩපාතිකො සමාතො - න පංසුකුලිකො සමානො - න තෙවීවරිකො සමානො - ත සපදානවාරිකො සමානො - ත බලුපවඡාහතතිකො සමානො -ත තෙසජ්නකා සමානා - ත යථාසඥාතිකො සමානො - ත පයමසා ඣානසක ලාභී සමානො පඨමසස ඣානසස ලාභිනා සදඩිං සදිසං අතනානං දහති චිතෙනන. - පෙ- න තෙවසකුඤු නාසඤඤය තනසමාපතතියා ලංසී සමානො නෙවසකුණු නාසඤ්ඤ අතනසමාපතතියා ලාභිනා සඳසිං සදිසං අතතාතං දහති චිතෙතත, ඉදං වෙතසිකං පාගබහියං,

යස්සිමාති සීණි පාගමනියානි පහිතානි සමුචඡිතතානි වූපසනතානි. පටිපාසාදධාති අහබබුපාතතිකානි සදුණගමිතා දඬාානි, සො වුච්චති අපාගබෙහාති – 'අපාගබෙහා.'

^{*} යා එවරුපා -පෙ- ලාලපටිතනකං ඉතිපි මජයං PTS පොහාකොසු දිසාගතී. හා පන පරිදෙවත්දෙසෙ දෙසිතා ඉඩ න යුජාතිනි මිසෙදහැ.

කොතේ ගණමැදට කියේ වාචසිකපාගල්හාග දක්වා ද යන් ? මෙහි එකෙක් ගණමැදට කියේ නො කළ බුහුමන් ඇතියේ සංවරභිකෘතෝ නො පිළිමසැ නෝ නො පවරන ලදුයේ නෝ අරමට වන් මහණුන්ට බණ කියයි, පැත විසඳයි, සිටියේ ද බෙණෙයි, අත සල සලා ද බෙණෙයි, අරමට වන් මෙහෙණකට – උවසුවනට – උවැසියනට බණ කියයි, පැන විසඳයි, සිටියේ ද බෙණෙයි. අත සලසලා ද බෙණෙයි. මෙසේ ගණමැදට කියේ වාවසිකපුාගල්හාය දක්වයි.

කෙසේ ඇතුළුගමට පිවිසියේ වාචයිකපාගල්හාශ දක්වා ද යන් ? මෙහි එකෙක් හොදුරැගමට පිවිසියේ සතියකට හෝ කුමරියකට හෝ මෙසේ කියසි: 'මෙ නම ඇත්තිය, මෙ ගොත් ඇත්තිය, කුමක් ඇද්ද ? කැඳ ඇත් ද, බත් ඇත් ද ? කැලතු ඇත් ද ? කුමක් බොන්තමෝ ද ? කුමක් වලදන්නමෝ ද ? කුමක් කන්නමෝ ද ? කුමක් හෝ ඇද්ද ? කුමක් හෝ මට දෙවු ද ?සි නන් දොබයි; මෙසේ අනතරඝරයට පිවසියේ වාචයික පාගල්භාග දක්වයි. මේ වාචසිකපාගල්භාග යි.

වෛතසිකපාගල්හාය කවරේ ද යත් ? මෙහි එකෙක් උසස් තො වූ කුලයෙන් නික්මැ පැවිදි වූයේ උසස් කුලයෙන් පැවිදිවූවකු හා තමා සම කොට සිනින් දහයි, තො මහත්කුලයෙන් නික්මැ පැවිදි වූයේ...නො මහත් හොග ඇති කුලයෙන් නික්මැ පැවිදි වූයේ...උදාරහොගවත් නො වූ කුලයෙන් නික්මැ පැවිදි වූයේ...සෞතුාහතිකයකු හා තමා සදශ කොට සිතින් දහයි, විතාශට තො වූයේ – බණිකචික නො වූයේ – ආරණාක නො වූයේ – පිණිඹපාතික නො වූයේ – පංසුකුලික නො වූයේ – ආරණාක නො වූයේ – පිණිඹපාතික නො වූයේ – පංසුකුලික නො වූයේ – තෙම්වරික තො වූයේ – සපදනවාරික නො වූයේ – බලුපවණහතතික නො වූයේ-නෙසජික නො වූයේ – සථාසන්ථනික නො වූයේ – පුළුමබාහතතික නො වූයේ-නෙසජික නො වූයේ – සථාසන්ථනික නො වූයේ – පුළුමබාහතරාහි නො වූයේ පුළුමබාහතලාභියකු හා තමා සදශ කොට සිතින් දහයි,... නෙවසඤඤානාසඤාකතනයමාපතතිලාභී නො වූයේ නෙවෙනැකු,සභාඤා, ගතනසමාපතතිලාභියකු හා තමා සදශ කොට සිතින් දහයි. ගේ වෛතසිකපුාගල්හාය යි.

යමක්හු විසින් මේ නිවිධ පුගල්හභාවයෝ පුහිණ කරන ලද්දහු සමුච්ඡිතත වූවාහු සන්හිදුවන ලද්දාහු දුරලන ලද්දාහු අහවෙතාත්පතානික වූවාහු ඥභාන්නීන් දන්ධ වූවාහු ද හේ අපුගල්හයයි කියනු ලැබේ නුයි අපාගබෙහා' යනු වේ. අපේශුවේජාති - අපි පුහාලො පේගුවේජා. අති අපේගුවේඡා. කතමො ව පුහාලෙ පේගුවේජා ? ඉබෙකවේවා පුහාලො දුසයීලො හොති පාපධමේවා අසුමිසම්කසාර සමාවාරො පරිචිඡනතාකම්මතෙතා අසාමණො කෙමණපරිශෙකු අබුහම්වාරී බහම්වාරී පරිශෙකු අනෙතාපූති අවසසුතො කයමබුජාතො. අසං වූවිවති පුහාලො පේගුවේඡා. අථවා, කොඩනො හොති උපාසාසමකුලො අපාමපි වූනෙතා සමානො අතිසජරති කුපාති වහාපජරති පතිස්සත්, කොපකාව දෙසකාව අපාවවයකුව පාතුකරොති. අසං වූවවති පුහාලො පේගුවෙඡා. අථවා, කොඩනො හොති උපනාහි,* මක්ඛි හොති පලායි, ඉකසුකි නොති මවජරී, සඨෝ නොති මානාමී, එදෙඩා හොති අතිමානී, පාපිචේඡා හොති මවජරී, සයෝ නොති මානාමී, එදෙඩා හොති අතිමානී, පාපිචේඡා හොති මවජරී, සයෝ නොති මානාමී, එදෙඩා හොති අතිමානී,

කතමො ව පුහාලො අපේගුවෙන? ඉබ තිකබු සිලවා හොත්, පාතිමොක්ඩසංවරසංවූනො විහරති, අාචාරගොචරසමපතෙනා අණුමතෙනසු වජෙජසු හයදසාවේ, සමාදය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු. අයං වුවවති පුහාලො අපේගුවෙනි. අථවා, අකේකාධනො හොති අනුපායාසබහුලො, බහුමයි වූතෙතා සමානො නාතිසජජති ත කුපාති න ව්යාපජනි න පතිස්දීයතී, න කොපසාව දෙසකුව අපපවචයකුව පාතුකරොති, අයං වුවෙති පුහාලො අපේගුවෙනි. අථවා, අකේකාධනො තොති අනුපනාහි, අ මක්ඛී හොති අපලාසී, අනුසසුසි නොති අමචඡරී, අසයේව නොති අමායාවී, අථදෙඛා හොති අනකිමානී, න පාපිවෙනි හොති, ක මචණාදිටකී, අසන්දිටසී-පරාමාසී නොති අනාධානගාහී සුපාටනිසාගිනී. අයං වුවෙති පුහාලො අපේගුවෙනි. සබෙබ බාලපුථුජනා පේගුවනි. පුථුජනකලාගෙනකං උපාදය අටහ අරිගපුහාලා1 අපේගුවණානි - අපහාබෙනා අපේගුවෙනි.

පෙසුනොහො ව නො සුනොති - 'පෙසුඤඤ'නකි ඉබෙකවේ පිසුනමාවෙ² නොති: ඉතො සුනා අමුතු අක්ඛානා ඉමෙසං හෙදය; අමුතු වා සුනා ඉමෙසං අක්ඛානා අමුසං හෙදය; ඉති සම්භෝනං වා හෙතතා හිතතානං වා අනුපාදනා වභාගාරාමෝ වභාගරනො, වභානනදී වභාකරණිං වාවං හාසිතා හොතී. ඉදං වුළුවති පෙසුඤඤං.

සහාම, PTS. පොත්කෙසු 'හොක්' සදේද සබ්බපදෙහි යොජිතො.
 සංඛ්‍රා කලාාණපුරුණ්නං උපාදය අරියප්‍රහාලො, PTS.
 පිසුණවාවේ - මජසං, සිමු. 11.

අපේරුවෙරා - ජුගුප්සා (-පිළිකුල්) කටයුතු පුද්ගලයෙක් ඇත, ජුගුප්සා තො කටයුතු පුද්ගලයෙක් ඇත. ජුගුප්සා කටයුතු පුද්ගලයා කවරේ ද ශක් ? මෙහි එක් පුද්ගලයෙක් දුශ්ශීල වෙයි, ලාමකසවතාව ඇතිසේ අපවිනු වූ සැකාගෙන් සිහි කලයුතු හැසිරීම ඇතිගේ සැහ වූ කායවාක්කම් ඇතියේ අලුමණ වූපත් 'ලුමණගෙමී' පුතිඥ ඇත්තේ අවුගම්චාරී වූගේ 'බුගම්චාරී වෙම්' පුසිඥ ඇත්තේ (කුසල් තැයියෙන්) ඇතුළත කුණු වූයේ රාගගෙන් තෙත් වූගේ කසල වැනි වූගේ වේ. මේ පුද්ගල තෙම ජුගුප්සා කට සුත්තේ යයි කියනු ලැබේ. නොතොත් කිපෙන සුලු වූයේ උපායාස බහුල කොට ඇත්තේ වෙයි, මදකුදු කියන ලදුයේ ලැගෙයි කිපෙයි පුකෘතිය හරී තදබවට පැමිණෙයි කොපයත් ඥෝෂයත් නො සතුවත් පහල කෙරෙයි. මේ පුද්ගල තෙමේ ජුගුප්සා කට්යුතු වෙයි. නොහොත් කිපෙන සුලු වූගේ බදඩ වෛර ඇත්තේ වෙයි, මකු වූගේ සුගහාහ ඇත්තේ වෙයි, ඊෂඞා කරනුගේ මසුරු වූගේ වෙයි, ශඪ (-කෛරාටික) වූගේ මායා ඇත්තේ වෙහි, තද වූයේ අගිකමාන ඇත්තේ වෙයි, පාපෙච්ඡ වූයේ මිත්හා-දුමට ඇත්තේ වෙයි, සාදුවෙය පරාමශී කරනුයේ දුඩි ව ගන්නේ දුර ලාන්නට නො හැකි වූයේ වේ. මේ පුද්ගල තෙමේ ජුගුප්සිතවා හැකි කියනු ලැබේ.

කවර පුද්ගලයෙක් ජුගුප්සා නො කටයුත්තේ වේද යත්? මේ සස්නෙහි මහණ තෙමේ සිල් ඇත්තේ වෙයි, පුාතිමොකිසාවරයෙන් සංවර වූයේ වෙසෙයි, ආචාරයෙන් හා ගොවරයෙන් යුකත වූයේ අණු මානු වූ වරදෙහි දු හය දක්තේ මොනොවට ගෙන ශිකුහ කොටසෙහි තික්මෙයි; මේ පුද්ගල තෙමේ ජුගුප්සා හො කටයුතු යැයි කියනු ලැබේ. නොකොත් නොකිපෙන සුලු වූගේ උපායාස බහුල කොව නැත්තේ වෙයි, බොහෝ උකාව ද කියන ලදුයේ නො ඇලෙයි, නො කිපෙයි, පුකෘතිය නො හරී, තදබවට නො පැමිණෙයි, කොපය ත් දෙවෂය ත් තො සතුව ත් තො පහල, කෙරෙයි. මේ පුද්ගල තෙම ජුගුප්සා නො කටහුතු යයි කියනු ලැබේ. තොහොත් තො කිපෙනසුලු වූයේ බැගිවෛර තැන්නේ වෙයි, තො මකු වූයේ යුගහාහ නැන්නේ වෙයි, ඊෂා තැන්නේ නො මසුරු වෙයි, ශය නො වූයේ මායා රහිත වෙයි, නො තද වූයේ අතිමාන රගිත වෙයි, ලාමක ආශා රගිත වූයේ මස්ථාාදුවේ නැත්තේ වෙයි, සවකීය දුප්ටිය පරාමශී නො කරනුයේ දැඩි කොට නො ශන්නේ සුවසේ දුරැලිය, හැක්කේ වෙයි; මේ පුද්ගල තෙමේ අජුගුප්-සිතවා යයි කියනු ලැබේ. සියලු මෑ බාලපාථග්ජනයෝ ජුගුප්සා කට සුභ්තෝ හැ කලාගණ පාර්ග්ර නහා පටන් අටොගාසපුද්ගලයෝ ජුගුප්සා නො කටහත්තාහු නුයි 'අපාගබෙහා අපේගුවෙණ්' යනු වේ.

පෙසුපොහො ව නො සුනො - 'පෙසුකුඤ? නම්: මෙහි එකෙක් පිසුනු. බස් කියන්නේ වෙඩි: මේ තැතින් අසා මුන්ගේ බිදුමට එතැත කියන්නේ වෙයි, එතැනින් හෝ අසා අරුත්ගේ බිදීමට මුන්ට කියන්නේ වෙයි, මෙසේ සමනවූවන් හෝ බිදිනුයේ හෙදවූවන් හෝ දූඕ කරනුයේ වයී වීමෙහි ඇලුණේ වයී වූවන් කෙරෙහි රුව ඇත්තේ වයී වූවන්ට සතුටු වනුයේ වයී කරන බස් කියන්නේ වෙයි; මේ පෛශූනා යයි කියනු ලැබේ. අපිව, දවීයි කාරගෙනි පෙසුකුඤ උපසංහරති: පියකමාතාය වා හෙදධිපාෂයා වා. කථං පියකමාතාය පෙසුඤඤං උපසංහරති? 'ඉමස පියො හවසාගම, මතාපො හමසාමේ, විසසාසිකො තවසාගම, අබහතයාරිකො හවසොම, සුහදයො හවසාගම් ති එවං පියකමාතාය පෙසුඤඤං උපසංහරති. කථං නෙදධිපපායො පෙසුඤඤං උපසංහරති ? 'කථං ඉමේ නානා අසසු, විතා අසසු, වගතා අසසු, දෝබා අසසු, දෝචජකා අසසු, දෝච පක්ඛා අසසු, තිජෝයසුං ත සමාගවෙජගසුං, දුක්ඛං අළාසුං විතරෙයසු'හති එවං හෙදධිපායො පෙසුඤඤං උපසංහරති. යසෝතං පෙසුඤඤං පතිනං සමුවජිතතං වූපසනතං පටපපසාදුඛා අහබබුපපතතිකං ඤණාගනිනා දඩසාං, සෝ පෙසුඤඤ නො1 යුතො න සුතෙතා නපපසුතෙතා න සමායුතෙතාති – 'පෙසුනෙයො ව නො සුතො.'

තෙනාහ හගවා:

''පතිලීනො අකුහකො අපිහාලු අමච්ජරී, අපාගබෙහා අජෙගුචෝා පෙසුනෙගො ව නො යුතො'ති.

10 - 6

සාතියෙසු අනසාවී අතිමානෙ ව නො යුතො, සනෝකා ව පටිභානවා ත සදෙඛා න විරජාති.

ශාතිශෙසු අනසාවති - 'සාතියා' විච්චනති පසුව කාමගුණා. කිං කාරණා සාතියා විච්චනති පසුව කාමගුණා ? යෙතුයොත දෙවමනුසා පසුව කාමගුණෙ ඉච්ඡනති සාදියනති පත්වයනති පිහයනති අතිජපතත්. තමකාරණා සාතියා විච්චනති පසුව කාමගුණා. යෙසං එසා සාතියා තණනා අපතීතා, තෙසං චකබුතො රුපතණනා සවති ආසවති සනදති පවතතති. සොතානො සඳකණනා - පෙ- සාතතො ගනිකණනා - ඒවනානො රසතණනා-කායනො ඵොටස්බනතණනා, මනතො බම්මතණනා සවති ආසවතී සනදති පවතතති. යෙසං එසා සාතියා තණනා පතිකා සමුච්ඡනතා වූපසනතා පටපසෙකුඩා අහමබුපතතිකා සදුණනෙහින දඩසා; තෙසං චකබුතො රුපතණනා -පෙ-මතතො බම්මතණනා ත සවති තාසවතී න සනදති න පමතතනීති- 'සාතියෙස අතසොවී.'

^{1.} පෙසුකොහැත - සීමු. 11. 2. අභාවතී - ස. මනුප.- පසවති PTS. 3. නාභාවති - මනුප. කපසවතී PTS.

තවද දෙකරුණෙකින් පිසුනු එලවා කියයි: ප්රියාමයතායෙන් නෝ හෙදැබ්පුංග ඇයි වැ හෝ යැ. කොමස් ප්රිය කැමැති බැවින් පිසුනු කියා ද යන් ! මොහුට ප්රීය වන්නෙම, මතාප වන්නෙම, විස්වැසි වන්තෙම, අංභයනාගික වන්නෙම, සුහෘද් වන්නෙම මෙසේ ප්රියාමයතායෙන් පීසුනු බස් කියයි. කෙසේ හෙදගිපායයෙන් පිසුනුබස් කියා ද යන් ! මොහු කෙසේ තම තානා වන්නානු ද ! වෙන් වන්තානු ද ! වගී වන්තානු ද ! දෛපරිදි වන්නානු ද ! දෙසාඩ වන්නානු ද ! වෙන් වන්තානු ද ! වගී වන්තානු ද ! දෛපරිදි වන්නානු ද ! දෙසාඩ වන්නානු ද ! දෙසම වන්නානු ද ! බ්දෙන්තානු නො එක්වන්තානු ද ! දකසේ නො සුවයෙන් වෙසෙන්නානු ද ! බ්දෙන්තානු නො එක්වන්තානු ද ! දකසේ නො සුවයෙන් වෙසෙන්නානු ද ? බ්දෙන්නානු නො එක්වන්තානු ද ! දකසේ නො සුවයෙන් වෙසෙන්නානු ද ? සෙලෙන් හෙද කරන අදහස් ඇයි වැපියුනු කියයි. යමක්නු විසින් තෙල පෙෙනුනාය පුහිණ ද සමුචඡිතන ද සන්හිදුවන ලද ද, දුරලන ලද ද, අහවොත්පෙන්ක ද ශූතාක්තීන් දන්ග ද, සෙනෙම පෙෙනුනායෙහි නො යෙදුණේ අතිශයින් නො යෙදුණේ සංසුකත නො වූසේ නුයි 'පෙසුනෙගෙන ව නො සුනො' යනු වේ.

එසින් විරුලක බිදුනු:

''පතිලිනො) අකුහුකො -පෙ- පෙපුනෙයො ව නො සුතො''යි.

10 - 6

(ශමක් හට) පස්කම්ශුණයෙහි නාෂණාව නො පවසී ද, (යමෙක්) අසිමානයෙහි නො යෙදුණේත් වේ ද, සිනිදු වූ කාශකමාදීයෙන් යුකාන ද, පුසිහානයෙන් සමානිත වූයේ ද, (පරපුතායෙන්) නො හඳහා ද, (වීතරාග හෙයින්) නො රඳනෝ ක් වේ ද, (ඔහු උපශානන යයි කියමි.)

සානිපෙසු අනසාව - 'සාහියායි පස්කම් ගුණයෝ කියනු ලැබෙත්. කුමක් හෙයින් පස්කමුගුණයෝ 'සාතියා'යි කියනු ලැබෙත්ද යත් f බොහෝ සෙසින් දෙවිමිනිස්හු පස් කම්ගුණයෙන් අංශා කෙරෙයි, ඉවසයි පතයි කැමැති වෙයි අතිජලපත සොරෙත්; එ කරුණෙන් පස් කම්ගුණයෝ 'සාතිය'යි කියනු ලැබෙයි. යම් කෙනකුත්ට මෝ පඤවකාමගුණයෙහි කාෂණාව අපුතිණ වූවා ද, ඔවුන්ට වකුදුර්ලාරයෙහි (ජවනසම්පුයුකත) රූපාලමබනතාෂණාව උපදී, ශාක්පයින් උපදී, ගලයි, පවතී. ලොතුදවාර යෙහි ශබදතාෂණාව උපදී, ශාක්පයින් උපදී, ගලයි, පවතී. ලොතුදවාර යෙහි ශබදතාෂණාව උපදී, ශාක්පයින් උපදී, ගලයි, පවතී. ලොතුදවාර යෙහි ශබදතාෂණාව උපදී, ගලයි පවතී; යම් කෙනකාන් වියින් මෝ පඤවකාම ගුණ තෘෂණාව පුතුණකරන ලද්දී සිඳිත ලද්දී සන්හිදුවේ දුරලත ලද්දී අතුවෙනාන්තාව නුපදී - ලොතුදවාරයෙහි ශබදතාෂණාව...මතොදවාර යෙහි රැපතාෂණාව නුපදී - ලොතුදවාරයෙහි ශබදතාෂණාව...මතොදවාර යෙහි ධමතාෂණාව නුපදී, ශාත්පයින් නුපදී, නො ගලයි, නො පවතී නුයි 'සාතියෙසු අනකාවී' යනු වේ. අතිමාගෙ ව ගො සුතොති – සාතමො අතිමානො ? ඉබෙසාවෙ පරං අතිමඤඤති ජාතියා වා ගොහොතන වා -පෙ – අඤඤනරඤඤතරෙන වා වතු්තා. යො එවරුපො මානො මඤඤනා මඤඤතරඤඤතරණ උහතමො බජෝ සමපගාහෝ කෙතුකමාතා චිතතසය, අයං වුවවති අතිමානො. යසෙසසො අතිමානො පහිනො සමුවජිනෙනා වූපසනෙතා පටිපසසාදෝඛා අභබබුපපතතිකො සඳුණාගයිනා දඩෝා, සො අතිමානෙ ව නො යුතො න සුතෙතා නපපයුතෙතා න සමායුපොතාති 'අතිමානෙ ව නො යුතො.'

සඳුණතා ව පවතානවාති - 'සනොතා'ති සඳුණතන කායකමොත සමනතාගතොති සගණහා; සණෙහන වවීකමෙවත සමනතාගතොති සණෙහා; සරෝහන මගොකමෙමන සමහනාගතොති සමණතා; සරෝහති සත්පටඨාතෙති සමනතාගතොති සෟණහා: සණොහති සම්මපාධානෙහි-සණොහති ඉද්ධිපාදෙහි – සාණොහති ඉපදියෙහි – සාණොහති බලෙහි සණොහගි බොජඣඩෙහති සමතතාගතොති සණොහා; සණෙහත අරියෙන අටඪඞ්යිකෙන මගොන සමනනාගතොති සරෝහා; පමහානවාති - තයො පටිහාතවනෙතා: පරියනයිපට්නානවා පරිපූවඡ පටිනානවා අධිගමපටිහානවා. කාතුමො පරියතත්පලිනානවා ? ඉබෙකවවසස පකුතියාපි පරියාපුතං නොති සතනං ගෙසහං වෙසනාකරණං ගාථං උදනං ඉතිවුනනකං ජාතකං අඛ්භූතබවමං වෙදලලං: තසස පරියතතිං නිසසාය පරිහානි1. අයං පරියතතිපරිහානවා. කතුමො පරිපුවජාපලිනානවා? ඉබෙකුවෙවා පරිපුවජිතා² හොති අතතුතෙ ව කිදුාගතට ව ලක්ඛානේ ව කාරගණ ව ඨාශාඨාගන ව, තසස තං අයං පරිපුච්ඡාපට්භාතවා. පරිපුවුණි නිසසාය පටිහාති. කතමො අධිගමපලිහානවා ? ඉබොකඩවසය අධිගතා හොනනි වතතරො සනිපටසානා වතතාරේ සමාපයටානා වහතාරේ ඉදගිපාදු පඤවිණියානි පඤව බලානි සතත බොජඩඩහා අරියෝ අවස්ඞ්යිකො මගෙගා වත්හරෝ අරියමගතා වතතාරි සාමඤඤඵලාති වඩාංඤා පටිසමතිදුයො ඡ අභිඤෲයෝ; තිසා අපෙතා කැතෝ. ධයම්මා කැතෝ. භිරුතත් කැතා. අපෙ කැතෙ අපෙළු පටිහාති.1 බලෙම සඳුනෙ බලමමා පටිගානි1 නිරුතනියා සඳුනාය නිරුතනි පටිහානි1 ඉමෙසු භීස කදුණෙසු කදුණං පටිනානපටිසමහිද, ඉමාග පටිහාසාපටි-ສັງຜູ້ໃຫ້ ບໍ່ຈຸດຂອງ ສອງຈຸດລາງ ບໍ່ລາມຄວາງ ອີດເມືອງທີ່ເປັນ ອີດເອນນາ සමූපපහෙතා සමහතාගතො. සො වුව්වති පරිකානවා. යසස පරියතත් නස්දී, පරිපුචත් තැපි, අධිගමේා නැපි, කිං තසා පටිහායිසාතීනි – 'සණොහා ව පටිනානවා...

අතිමාගෙ ච ගො සුතො - අතිමාතය කවරා යන් ? මෙසි එකෙක් ජාතියෙන් හෝ ගොනුයෙන් හෝ...එක්තරා කරුණකින් හෝ මෙරමා ඉක්මැ සිතයි; මෙබඳු යම මානයෙක් මාන කරන අයුරෙක් මාත කරන බවෙක් උනතායියෙක් නහා තැබීමෙක් මාතබවජයෙක් දැඩිව ගැනීමෙක් විතනයා ගේ කෙතුසමාතාවක් වේ ද, මේ අතිමාත යයි කියනු ලැබේ. යමක්හු විසින් තෙල අතිමාන පුහිණ කරන ලද්දේ...නුවණගින්නෙන් දවන ලද්දේ ද, හෙතෙම අනිමානමයහි ද නො යෙදුණෝ සුකත නො වූයේ පුසුකත තො වූගේ හාත්පසින් නො යෙදුණෝ නුයි 'අතිමානෙ ව නො යුතො' යනු වේ.

සරොහා එ පටිහානවා - 'සණෙහා' ගනු: මෘදු වූ කාගකමීගෙන් යුකත වූයේ නුයි 'සණහ'යැ මෘදු වූ වෘක්කමීෂයත් - මෘදු වූ මතෘකමීයෙත් - මෘදු වූ සතිපටඨානයන් ගෙන් – මෘදු වූ සමාක්පුඛානයන් ගෙන් – සෘද්ධිපාදයන් ගෙන් ඉඥියයන් ගෙන් බලයන් ගෙන් - බොබාහිතයන් ගෙන් - මෘදු වූ ආයයි අපටාඞ්ගිකමාගීයෙන් සමන්වත වූයේ නුයි 'සණහ' යැ; පටිභානවා-ප්‍රතාන්ත ප්‍රතාන වන් සැ, පරිපාදිණ පුතිනානවත් සැ, අභිශම් ප්‍රතිකානවත් යැයි පුතිභාතවත්හු තිදෙනෙක් වෙනි: කවරෙක් පයසිප්තිපුතිභාතවත් ද යන් ? මේ සස්නොහි එකක්හු විසින් සූතන යැ ගෙයා – වෙයාාකරණ– ගාථා – උදන – ඉයිව්වානක – ජානක – අබභූනඛමම – වෙදලල යැ (යන නවාඩායා) පියමන් මැ පුහුණු කරන ලද වෙයි, ඔහුට පයතිප්තිය නිසා ඥනය අභිමුඛ වෙයි; මේ පයඩාප්තිපුතිභානවත් යැ. කවරෙක් පරිපෘච්ඡා පුතිහානවාට වේ ද යන්? මේ සස්නෙහි එකෙක් ආත්මාන්ථයන් ද භාකාශාණීයන් ද ලාෂණයන් ද කාරණයන් ද සථානාසථානයන් ද පුළුවූස්නේ වෙයි, ඔහුට ඒ පිළිවියීම තිසා ඥතය අභිමුඛ ඊවයි, මේ තෙම පරිපාවිණ-පුනිහානවත් යැ. කවරොග් අගිගමපුතිහානවත් වේ ද යග් ? මේ සස්නෙහි එකක්ගු විසින් සතර සහිපටසානයෝ අගිගත වූවානු වෙති, සතර සමාක්පුධානයෝ - සතර සාද්ධිපාදයෝ - පණුවාසියගෝ - පණුව බලගෝ-සප්ත බොබාඞ්හමයා – ආශ්රීඅමටාඞ්හිකමානීය – සතර ආශ්රීමාහීයෝ-සතර ශාමණයඵලයෝ - සතර පතිසංවිද්හු - ඔබහිඥවෝ අගිගත වූවාහු වෙත්. ඔහු විසින් අළුග දන්නා ලද, ධමය දන්නා ලද, නිරුක්තිය දන්නා ලදු. අනී (-හෙතුඵල)ය පුකට වූ කල්හි අනීග නුවණට අගිමුඛ වෙහි, බම (-පතාය) ය පුකට වූ කල්නි ධමීය නුවණට අතිමුඛ වෙසි, නිරුක්තිය පුසාට වූ කල්හි නිරුක්තිය නුවණට අභිමුඛ වෙයි, මේ නිවධානුනයෙහි පුහෙදගත වූ ඥනය 'පටිහානපටිසමහිද' නමු, මේ පටිහානපටිසමහිදුයෙන් උපෙන යමූපෙන උපාගත සමූපාගත උපපතන සමූපපතන සමණාගත වෙයි, හේ 'පුන්හාතවත්'ගයි කියනු ලැබෙයි. යමක් හට පගතාප්තිය නැත් නම්, පරිපෘච්ඡාව නැත් නම්, අධිගමය නැත් නම්, ඔහුට කුමක් වැටගෙන්නේ ද'හි 'සමණ්හා ව පටිහානවා' යනු වේ.

න සඳහා න විරජජනීති - 'න සඳහා'ති සාමං සගං අතිකුසුතං අතන පවචකබං බම්මං න කසාවි සදහති. අසදිසදහස සමණසා වා බාගමණසක වා දෙවසස වා මාරසස වා බහමුනො වා, 'සබෙබ සබබාරා අනිව්වා'ති සාමං සහං අභිකුකුතං -පෙ- 'සබෙබ සඞබාරා දුකබා'ති-'සබො බමා අනතතා'ති - 'අවිජජාපච්චයා සඬාරා'ති -පෙ- 'ජාතිපච්චයා ජරාමරණ'නති - 'අවජාතිරොබා සඣාරනිරොබො'ති -පෙ- 'ජාතිනිරොඛා ජරාමරණතිරෝෂඛා'ති - 'ඉදං දුකක'නති -පෙ- 'අයං දුකකන්රොඛගාමිනී පටිපදු'ති 'ඉමේ ආසවා'ති -පෙ- 'අයං ආසවතිරොඛගාමිනීපටිපදු'ති 'ඉමේ ມອອາ අභියෙකුකුගා'ති -පෙ- 'ඉමේ ມອອາ සචලිකාතබනා'ති සාමං සයමතිඤඤූතං -පෙ– ඡතතං එඎායතතාතං සමුදයඤව අතුංගමඤව අසසාදණව ආදීනවණව නිසසරණණව. පණවතනං උපාදුනකඛනිධානං සමුදය ඤව - පෙ- වතුනනං මහාහතානං සමුදය ඤව අපාංගම ඤව අසසාද ඤව ආදීතවණව නිසාරණණ ව සාමං සයමතිණු කුතං -පෙ- යං කිසුව සමූදය-බම්මං සබබං තං නිෂරාබබම්මනති සාමං සයමහිඤඤතං, අතතපච්චකබං බම්මං න කසාපු සදාදනන්, අසැසැසාසා සමණසා වා බාහමණසා වා දෙවසාස වා මාරසස වා බුහමුනො වා. වුතතං හෙතං භාවතා:

''සදානයි තිං සාරිපුතන සද්ධානීයං භාවතං බහුලීකතං අමතොගබං හොති අමතපරාගතං අමතපරියොසාතං ? විරිසින්දිගං - සතින්දිගං-සමාබිඤියං – පඤඤිඤියං භාවිතං බහුලීකතං අමතොගබං හෝතී අමතපරායනං අමතපරිගෝසාන'නති. නබවානං එහි හනෙත භාවනො සඳධාන ගචනාමි. සඳධිපිදියං - පිරිසිපිදියං -සතිපිදියං -සමාහිපදියං -පකුණි පියුං භාවිතං බහුලීකතං අමනෝහබං හොති අමතපරායනං අමතපරියොසානතකි ගෙසං නු එතං හනෙත අඤඤතං අසස අදිවස්ං අවිදිතං අසච්ජිකතං අඵසසිතං පඤඤය; තෙ තත පරයං සභාය ගවේන්තුං: සභාද්රය භාවිතං බහුලීකතා අමතොගබා හොති අමතපරායනං අමතපරියොසානං, විරිසින්දු හා -සතින්දි හං - සමාගින්දු හං - පකුණ් නියුගං භාවිතං බහුලිකතං අමතො-ගබං හොසි අමතපරායනං අමතපරියොසානනති. යෙසඤව බො එතං භානතා සඳහා දිටහා විදිහා සචඡිකතා එසයිතා පඤඤය නිකඛණා) තෙ තත තිබබ විකිවරා; සදධිත්රියං භාවිතං බහුලිකතං අමතොගබං භොති අමතපරායනං අමතපරියොසානං වීරිඥියං - සභිණ්ඩයං - සමාඛිණ්ඩයං-පඤඤීඥියං භාවිතං බහුලීකතං අමතොගබං හොති අමතපරායනං අමත-පරියෝසානනකි. මංකාඤව බො එතං හනෙක සිදුතං දිටස්ං විදිනං සච්ඡිකතං එක්සිතං පඤඤූය, නිකකබොහං තුරු නිබුවිකිවෙණ, සංඛිදේයං විරියිදේයං-සතිඤ්ෂං – සමාඛිඥ්ගං පඤඤ්ඤ්ඤ්ගං භාවිතං බහුලීකතං අමතොගඩං හොසි අමතපරායනං අමතපරියොසානනහි. සාධු සාධු සාරිපුතත, යෙසං හෙතං සාරිපුහත, අකුඤුතං අසස අදිටඨා අවදිතං අසච්ඡිකතං අළසසිතං පණුඤුග, තෙ තුළු පරෙසා සඳබාය ගමවජයදුා. සඳබාලියා -පෙ- පැදැදිලියා බහුලිකත, අමතොගබං හොති අමතපරායනං අමත-භාවිතා පරියෝසානනත්.a

1. කද්ධතන PTS

a සංයුතතනිකාය - ඉංදියසංයුතත.

න සදෙබා න ම්රජරති - 'ත සදෙධා' යනු: තෙමේ මැ තමා පිසින් අවබොධ සාල තම හට පුතාස වූ ධමීය අත් මහණකුගේ හෝ බමුණකු තේ හෝ දෙවියකුනේ හෝ මරකුනේ හෝ බඹකුනේ හෝ කිසිවක්හුගේ බසින් නො හදගසි; 'සිපපු සංස්කාරයෝ අතිතායෝ යැ'සි නෙවේ මැ තමා විසින් අවනාග කල…'සියපු සංස්කාරයෝ දුෘඛයෝ යැ'සි. සියපු ඩම්යෝ අතාත්මයෝ සැ'යි.. 'අවිදා පතාෂයන් සංස්කාරයෝ වෙති'... 'ජාසිපතාෂයන් ජරාමරණ වේ සැ'යි...'මේ දුෘඛසතා සැ'යි...'මෝ දාඛ න්රොඛගාමනී පුතිපදුව සැ'සි...'මොහු ආසුවයෝ යැ'සි…'මේ් ආසුවනිරොඛනාමිනීපුසිපදුව යැ'යි...'මේ බම්යෝ දතයුත්තාහ'යි....'මේ බවියෝ පතයක කටයත්තාන'යි හෙමේ මැ තමා විසින් අවබොබ කළ... සවැදුරුම් සපයිාගනනගන්ගේ පහලවීම ද වනාශය ද අංඤාදග ද ආදීනවය ද නිසාරණය ද, පණෙවාපාදුනස්කතියන්ගේ සමුදය ද...සතර මහා හූතයන්ගේ සමුදය ද අසාබාමය ද ආසාදය ද ආදීනවය ද නිසාරණය ද නෙමෙ මෑ තමා මිසින් අවබොඛ කළ...'ගම් කිසි සමුද්යබම්යෙක් වේ නම ඒ සියල්ල නිරුදා වන පියවි ඇතැ'යි තෙමේ මැ තමා විසින් අවබොබ කළ තම හට පුතාසාෂ වූ බමය අත් කිසි මහණකුගේ හෝ බමුණකු ගේ හෝ දෙටයකුගේ හෝ මරකුගේ හෝ බඞකුගේ හෝ බසින් නො හදහයි. මේ වදුරත ලද මැය, බුදුන් විසින්:

"හාරිපුතුයෙනි, තෙරි ශුඛෝස්ය වඩන ලදුයේ නැවත තැවත වඩන ලදුයේ නිටනෙහි ඇතුලත් වෙයි, නිවත පිහිට කොට ඇත, නිවන කෙලවර කොට ඇතැ"යි හදහවු ද ? විගෝහිදිය – සමෘතීපදිය-සමාගීඥිය - පුඥෙඥිය භාවිත බහුලීකෘත වූගේ අමතෞග්ඛ අමතපරාශණ අමතපරිගොසාන වේ යයි හදහවු ද''යි. සාමිනි, මම් මෙහිලා හාගාවතුන් වහන්සේගේ (වචනය) කැදුනීමෙන් අවබොධ නො කෙරෙම්, සැඩිපිය-විරියිදුදිය - සාධාජලිය - සමාගිජලිය - පඤඤ් පලිය හා ටිසා බහුලිකාක වූගේ අමානයෙහි ඇතුළත් වූගේ අමානය පුතිණා කොට ඇත්තේ අමාතය නිෂ්යා කොට ඇත්තේය'යි. සවාමිනි, යම් කෙතකුන් විසින් තෙල නො දන්න, ලද්දේ (නුවණින්) නො දක්නා ලද්දේ අවබොඛ නො කරත අද්දේ පුතාසම හො කරන ලද්දේ පුශුවෙන් ස්පශී තො කරන ලද්දේ වේ නව, ඔවුහු එහිලා මෙරමා බස් හැදුහීමෙන් අවබොධ කරන්නාහුය: 'ශුඛෝඤිය හාවිත බහුලිකෘත වූයේ – වියෙදීඥිය-සමෘතීඥිය-සමාගීණුග – පුලඥාණුග තාවත බහුලිකෘත වූගේ අමතෙගෙබ අමතපරාගණ අමතපරියොසාත වේ ගැ'යි. තවද සාමිනි, යම් කෙනකුත් විසින් තෙල දන්නා ලද දක්නා ලද අවබොධ කරන ලද පුතාකෂ කරන ලද පුඥුවෙන් සපශී කරන ලද නම්, ඔවුහු එහි නිසැකයෝ ගැ, විචිකිත්සා රතිතානා? ගැ: සදබිණුය - වරිග - සාධි - සමාධි - පඤඤිණුග තාවිත බහුලීකෘත වූයේ අමතොහඩ අමතපරායණ අමතපරියොසාන කොට ඇත්තේ යයි. සාමිති, මා විසින් වැලිත් තෙල ශූත හැ දූට යැ විදින ගැ ශාකෂාත්කෘත ගැ පුණුවෙන් සපගී කරන ලද, මම එහි නිසැකයෙම, විචික්සෝසා රතිසාගෙමි, සඳ්සිඤිග - පිරිග - සති - සමාධි - පඤඤ්ඤිග භාවිත බහුලිකාන වූයේ අමතොගඩ අම්නපරායණ අමතපරිශෝසාන කොට ඇතැ'යි. 'සාබූ! සාබූ!! ශාරිපුතුයෙනි, සැබව ශාරිපුතුයෙනි, යම කෙනකුන් විසින් නෙල අදෙන අදුවේ අපිදිත අශාකාත්කාන පුඥුවෙන් අපාවෙ වන්නේ නම්, ඔහු එහි පරපුතායෙන් අවබොධ කරන්නාහුය: සඳධිඤිය.. පහැකි නිය හාපිත බහුලිකාන වූගේ අමතොගඩ අමතපරායණ අමතප-පරිගොසානු වේ"ගයි.

1. අසාසංදාධා අකතඤඤ ව සාකිචෙඡදෙ ව යෝ නාරෝ, තතාවකාසෝ වනතාසෝ ස වෙ උතනමපොරිසෝ"යි.a

න විරජරතියි -සබෝ බාලපුථුජානා රජාතති, පුථුජානකලහාණකං¹ උපාදය සතන සෙබා විරජානති; අරහා නෙවරජාති නො විරජායි. වරතෙතා² සො බසා රාගසස විතරාගතතා බසා දෙසසස විතදෙසතතා බයා මොහසස විතමොතතතා; සො වුත්වාසො චණාණවරණා -පෙ-ජායිමරණසංසාරෝ තති තසස පුනබහවොයි 'න සදෝඛා න විරජාති.'

තෙනාන හහවා:

"සායියෙසු අතසාවී අභිමාතෙ ව නො යුතො, සරෝහා ව පටිනායවා න සදෝධා න පිරජජනී"යි.

10 - 7

ලාහකමතා න සික්ඛති අලාගෙ ව ත කුපායි, අපිරුදෝ ව තණඟාය රසෙ ව නානුගිජකිති.

ලාහසාමාා නා සිකාබන් අලාතෙ ව නා කුපපතිනි - කථං ලංහකමාං සිකඛති? ''ඉඩ භිකබ භිකබුං පසසති ලාභිං චීවරපිණ්ඩපාත– සෙනුසෙනු හිලානපච්චය නෙසරාපරික්ඛාරානං; තිසස එවං හොති 'කෙන නු බො අයමායසමා ලාභි විවරපිණඹපාහ වසනාසන හිලා තපවචය හෙසජජ-පරිසාඛාරාන'නති. තසස එවං හොති: 'අයං ඛෝ ආයසවා සූතනනතිකො. තෙතායමායසමා ලාභී චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනබ්ලානපවචයහෙසජර-පරික්ඛාරාත 'නති, සො ලාභනෙතු ලාභපච්චයා ලාභකාරණා ලාභාගි නිබ්බත්තියා ලාහං පරිපාවෙනෙකා සූතතනකං පරියාපුණාති. එවමපි ලාහකමහා සිකඛති. අථවා, තිකබු තිකබුං පසසති ලාහිං විවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලාන-පවචගනෙසරාපරිකඛාරානං. තසා එවං නොති: 'කෙත න බො අගමාගසමා ලාභී චීචරපිණඩපාතයෙනාසනහිලානපච්චයහෙසරජපරික්ඛාරාන'නති. නසා එවා හොති; 'අයං බො ආයසමා විනයඛරෝ -පෙ- බමමකවීකො*, තෙනාගමායසමා ලාභි චීච්රපිණඩපාතසෙනාසනගිලානපවායනෙසජර-පරිකඛාරංත'නති. සො ලාහනෙතු ලාහපච්චයා ලාභකාරණා ලාභාති-තිබාතත්යා ලාසං පරිපාවේනෙකා අභිධමමං පරියාපුණාත්, එවමපි ලාභකම්හා සික්ඛති, අථවා, හික්ඛු භික්ඛං පසාති, ලාහි, විවරපිණ්ඩපාත්ෂේනාසන-ශිලානපවට යනයජජ පරික්ඛාරානං. තසාහ එවං නොති: 'කෙන නු බො අගමායසමා ලාභී විවරපිණඩපාහාසනහිලානපවවයහෙසරජපරිකඛා-රාන'හති. තසස එවං හොති, 'අයං බො ආයසවා ආරකුණිකො-පිණ්ඩපෘතිකො-පංසුකුලිකො – තෙව්වරිකො – යපදනවාරිකො – බලුපවඡාහතතිකො-නෙසජ්රිකො - යථාසාපත්කො, නෙගායමායසමා ලාභී චීවරපිණ්ඩපාත-සෙනාසනුගිලානපවචයගෙසජරපරික්ඛාරාන්නති. සො ලාහගෙනු ලාහපවචනා ලංහකාරණා ලංහාහිනිබාගතියා ලංහං පරිපාවේනෙතා ආරඤඤීකො නොති. -- පෙ - ගථාසභානියකා හොති එවමපි ඌහකාමහා සික්ඛති.

^{ා.} බම්මපද - අරගනතවනක 1. සාලයෙණපුදු ාජනං - සහ. PTS.

^{2. 2000 -} PTS. 3. ආසිබම්මහො - සාස PTS.

ම්**හානිදේශපාලි**ය

 යම් පුද්ගලයෙක් (තමා අධිගත හෙයින්) අනුත්ගේ බයින් නො හදහා ද, අකත නම් වූ නිවත ප්‍රතාසය කොට දන්නේ ද, වෘත්තාසකි (සංදාරසකි) සිදසුගේ ද, නසන ලද ප්‍රත්සකාශවකාශ ඇත්තේ ද, වමනය කළ සියලු ආශා ඇත්තේ ද, නොතෙම එකානතයෙන් උත්තම්පුරුෂ නම් වේ.

23 ව්රජ්න - සියලු බාලපාථක්ජනයෝ ඇලෙති, කලාංණපාථක්ජනයා පටත් සජන ශෛකායෝ විරාහයට පැමිණෙහි, ක්ෂිණාසුව තෙම හො මැ ඇලෙසි, විරාහයට නො පැමිණේ. හෙතෙම රාහය කාය කිරීමෙන් විතරාග හෙසින් දොමය කාය කිරීමෙන් විතදෙස හෙසින් මොහය කාය කිරීමෙන් විතුමොහ හෙසින් විරක්ත යැ. වැස නිමවූ මගබඹසර ඇත්තේ යැ, පුරුදු කල චරණබමී ඇත්තේ යැ...ඔහුට ජාති මරණසංසාරය පුතර්හවය නැත් නුසි 'ත සඳෝග න විරජ්නේ' යනු වේ.

එයින් වදලහ බුදුහු:

''සාතිසෙසු -පෙ- න සදෙඛා හ විරාජති"යි

10 - 7

යමෙක් ලාහපාත්වනාවෙන් නො භික්මේ ද, අලාභයෙහිත් නො කිපේ ද, (විරොධ නැත්තෙන්) අපිරොධ වේ ද, තාපණාවෙන් රසයෙහි ගෙඩය (-ශිජුබව)ට නො පැමිණෝ ද; (ඔහු උපශානන යයි කියමි.)

ලාහඬමා හ සිකාබති අලාහෙ ව හ කුපාති – කිසෙසින් ලංහ-පාණිතාවෙත් හික්ෂේ ද යත් ? 'මේ සස්තෙහි මහණෙක් චීවර පිණ්ඩපාත සෙනාසන ගිලන්පසමොගෙන් පිරිකර ලබනසුලු මහණක්හු දකී. ඔහුව මේ සිත වෙයි: 'මේ ආයුෂමත් තෙම කවර කරුණෙකින් සිවූරු... බෙහෙත්පිරිකර ලබනසුලු දැ'සි; ඔහුථ මේ සිත වේයි: 'මේ අංශුෂාත් සෞතානතික ගැ, එයින් මේ ආසුපමත් සිවුරු...බෙතෙත් පිරිකර් ලබන සුලු' යැයි. ගෙනෙම ලාහ හෙතුයෙන් ලාහ නිසා ලාහ කරුණෙන් ලාහ නිපදවනු පිණිස ලාහය උපද වන්නේ සූලානතය පුහුණු කරයි; මෙසේත් ලානපානිතාවෙන් ගික්මෙයි. තොහොත් මහණෙක් සිවුරු....බෙතෙත් පිරික්රලබනයලු මහණක්හු දකී. ඔහුට 9ේ සිත වෙයි. 'කුමකින් මේ ආයුෂාත් සිදුරු...ලබනසුලු වේ දූ'යි. ඔහුට මේ සිත වෙයි: 'මේ ආසුමෙත් විතයබර ගැ...බම්කම්ක ගැ, එහෙයිත් මේ ආයුෂමත්...ලබනසුලු වේ ග'යි. හෙතෙම ලාහනෙතුගෙන්...ලාහය උපදවනුගේ අභිබමීය පුහුණු කරයි; මෙසේ ඌා කැමැත්තෙන් හික්මෙයි. නොහොත් මහණෙක් චීවර... ලාභී වූ මහණක්හු දකි. ඔහුට මෙබදු යිතෙක් වෙයි: 'කුමක් හෙයින් මෙ ආසුමෙත් විවර ..ලබනසුලු වේ දු'යි. ඔහුව මේ සිත වෙයි: 'මේ ආශුමෙත් වූ කලි ආරණාක යැ -- පණ්ඩපානීක යැ-- පංසුකුලික යැ -- තෙච්චරික යැ-සපදනවාරික හැ · බලුපවණහතතික ගැ - නෙසජ්රීක හැ - පථාසනිකක හැ. එසිත් මේ ආයුමෙත් තෙම විවර…පරිකොරගන් ලබනසුලු වේ ය'යි. හෙතෙම ලාහනෙතුවෙන්...ලාහය උපදවනුගේ ආරණාක වෙසි....කථාසණ . තික වේ. මෙසේස් ලාහපාණිතාවෙන් තික්මෙයි.

කථං ත ලාහකම්හා සික්බනි? වඩ තික්බු ත ලාහහෙතු න ලාහ-පච්චයා ත ලාහකංරණා න ලාහාතිනීබබතතියා ත ලාහං පරිපාවෙනෙකා සාවිදෙව අතතදමථාය අතතසමථාය අතතපරිනිබබාපනස්හය සූතතනතං පරියාපුණාති, විතයං පරියාපුණාති අතිබමමං පරියාපුණාති, එවමට න ලාහකම්හා සික්බති, අථවා, තික්බු න ලාහමහතු න ලාහපච්චනා න ලාහකාරුණා න ලාහාතිනිබබතතියා න ලාහං පරිපාමේමනෙකා යාවදෙව අපපිච්ඡංයෙව නිසසාය සනතුවසිනෙදුකද මී නිසසාය සමලෙබනෙදකදව නිසසාය පම්වෙකනෙදාකුව නිසසාය සනතුවසිනෙදකද මී නිසසාය සමලෙබනෙදකදව නිසසාය පම්වෙකනෙදාකුව නිසසාය ඉදමසිතකෙදකද මී නිසසාය අරකුක්දීකො හොතී. පිණිඩපාතිකො හොති, පංසුකූලිකො හොතී, ඉතම්වරිමකා ගොතී, සපදනවාරිකෝ හොති, බලුප වණහතතිකෝ නොතී, තෙසප්රිකෝ මහාතී, යථාසාවතිකෝ හොති, එවමට න ලාහකමහා සික්ඛනිනි – ලාහකමහා න සික්ඛයි.

අලාගෙ ව න කුපසනිසි - කථං අලාහෙ කුපසයි? ඉබෙසාවේ කුලං වා ත ලහාමි, කණං වා ත ලහාමි, අාවාසං වා න ලහාමි, ලාහං වා ත ලහාමි, සසං වා ත ලහාමි, පසංසං වා ත ලහාමි, සුඛං වා ත ලහාමි, විවරං වා ත ලහාමි, පිණිඩපාතා පා ත ලහාමි, සෙනාසනං වා ත ලහාමි, බ්ලාතපච්චයකො පජපරිකඛාරං වා ත ලහාමි, සෙනාසනං වා ත ලහාමි, අපසකුසුනොමකිනී කුපසති විහාපජයින් පනිස්දියායි කොපකුව දෙසසාව අපපච්චයකාව පෘතුකරොති. එවං අලාගෙ කුපසති. කථං අලාගෙ න කුපසති ? ඉබ තියාබු කුලං වා න ලහාමි, ගණං වා න ලහාමි - පෙ - අපසකුසුතොමකිනී න කුපසති න වහාපජයි ත පතිස්දියන් ත කොපකුව දෙසකුව අපපච්චයකාව පෘතුකරොති. එවං අලාගෙ කුපසති. ක කොපකුව දෙසකුව අපපච්චයකාව පෘතුකරොති. එවං අලාගෙ ව න කුපසනීනි - ලාහකමින ත සිකඛාරි අලාගෙ ව න කුපසති.

අවිරුදෙකා ව තුණකාශ රසෙ ව නාකුබ්ජකුතිනි – 'වරුගොං'ති යො චතනසා ආසලෙතා පටිසානො පටිසං පටිවිරෝමධා කොපො පකොපො සමපකොපො දෙසො පදොසො සමපදොො විතනසස බාංපතති මනො-ලදෙසො කොබො කුරැබතා කුරැබ්තතතා අදුසො දුසානා දුසයිතතතං බහාටහති බහාපජානා බහාපජානහනං විරෝබෝ පටිවිරෝබෝ චණ්ඩිකකං අසුරොපො⁴ අතතතමනතා විතතසා a. අයං වූවවන් විරොබො. යසොසො විරෝබෝ පතිනෝ සමූච්ජිතෙනා වූපසනෙතා පටිපාසාදුරෝ) අහබබුපාතතිකො සැණකතිනතා දඩෙසා. සෙං වුච්චතී අවිරුදෙඛා. තරානාති රූපතණක සදාතණහා ගනිතණහා රසතණහා ඵොටඪබබතණහා බම්මතණහා. රගොනු මූලරසො ඛණිරසො තවරසො පහතරයසා පුපුළුරසො එලරසො, අම්බලං මබ්රං තිතනකා⁵ කටුකා ලොණිකා බාරිකා ලපිලං⁶ කසාවො සාදුං අසාදුං සීතං උණහා; සතෙතාකෙ සමණමාණමණා රසගිඟිං නෙ ජීවහනොන රසාකානී පරියෙසනතා ආහිණ්ඩනකි. තෙ අම්බලං ලතිනා අතුමුබිලං පරිගෙසනති. අනුමුබ්ලං ලතිණා අම්බලං. පරිගෙසනති. ඔබුරං ලභිණා අමධූරං පරියෙසනති. අම්ඩූරං ලභිණා මධූරං පරියෙසනති තිත්තකං තේතතකං පරිදෙයසනති. අතිතතකං ලතිනිා ලභිණිා තිතතකං පරිගෙසහති. කටුකං ලඟිනිා අසාටුකා පරියෙසනති. අසාටුකං ලහිනා කවුකාං පරිශෙසනති. ලොණිකං ලතිනිා අලොණිකං පරිශෙසනති. අලොණුකං ලහිනිා මලාණිකං පරිගෙසනහි.

- 1. භාතානයක්ෂීව ස. 2. ඉදම්ප්රිසානයේදීව සිරි. 11.
- 3 පත්ථසියකි සැකු, PTS. පත්ථසියකි මිජයං. 4. අනසුයෙනපා සිමු[]. 5. කිසාතිකං - PTS. C. ලබීල - ජජයං. ලබ්මලං - PTS.
 - 5. කත්තකං PIS. C. ලංල 30කං ලංශාල FIS. 7. සෑදු අසාදු - මජයං. გ. බම්මහඬනණ් - නිලකාවකණ්ඩ.

කිමෙසයින් ලංශපුංතීනාවෙන් නො භික්මේ ද යන් ? මේ සස්නෙහි මහණ තෙම ලංශමහතුයෙන් නො වැ ලංශය නො නිසා ලංශකරුණෙන් නො වැ ලංශ නූපදවනු පිණිස ලංශය නො නිපදවනුගේ යම්නංක් අංත්මදමනය පිණිස අංත්මසමාබංනය පිණිස අංත්මපරිනිචීංණය පිණිස යුතුංනනයං-විනය - අභිබමීය පුහුණු කෙරෙයි. මෙසේක් ලංශපුංණීනාවෙන් නො හික්මෙයි. නොහොත් මහණ කෙම ලංහතෙතුවෙන් නො වැ...ලංභය නො හික්මෙයි. නොහොත් මහණ කෙම ලංහතෙතුවෙන් නො වැ...ලංභය නො නිපදවනුයේ යම්නාක් අපිස්බව ම නිසා සනොස්බව ම නිනා කොලෙස් තැසීම ම නිසා උතතමනිවෙකය ම නිසා සනොස්බව ම නිනා කොලෙස් තැසීම ම නිසා උතතමනිවෙකය ම නිසා හේ කුශලබමීයන්ගෙන් පුංශාජන ඇතිබද ම නිසා ආරංචානක වෙයි, පිණ්ඩපාතික...යථාසනාකික වෙයි. මෙසෙත් ලංහකාමානයෙන් නො භික්ෂේ නුයි - 'ලංහකමාන න සිකබනි' යනු වේ.

අලාගෙන ව නා කුපත නි - කියෙයින් අලානයෙහි කිපේ ද යන් ? මෙහි එකෙක් 'කුලය හෝ නො ලබම්, ගණයා හෝ - ආවාසය හෝ - ලාකය හෝ - යඟස් හෝ - පැසැසුම හෝ - සුව හෝ නො ලබම්, සිවුරු හෝ -පිණසාන - සෙකසුන් - කිලන්පසබෙහෙත්පිරිකර හෝ නො ලබම ග්ලානොපසරායකයකු හෝ නො ලබමි, තො පැහෙතුයෙම වෙමි' කිටෙයි ව්යාපාදයට පැමිණෙසි, තදබවට පැමිණෙසි, කොපයන් දෝෂයන් නො සතුටත් පහල කෙරෙහි; මෙසේ අලානයෙහි කිපෙයි. කිසෙයින් අලාන-ගෙහි නො කිපේ ද යන්: මෙසේ අලානයෙහි කිපෙයි. කිසෙයින් අලාන-ගෙහි නො කිපේ ද යන්: මෙසේ අලානයෙහි කිපෙයි. කිසෙයින් අලාන-ගෙහි නො කිපේ ද යන්: මෙසේ සේනෙහි මහණ තෙම 'කුලය නෝ නො ලබමි, ගණයා හෝ නො ලබමි...නො පැනෙනුයෙම් වෙම්' තො කිපෙයි, වහාපාදයට නො පැමිණෙයි, තදාවට නො පැමිණෙයි, කොපයන් දෝෂයක් නො සතුටත් පහල නො කෙරෙයි. මෙසේ අලානයෙහි දු තො කිපේ නුසි 'ලානකමක න සිකබන් අලානෙ ව න කුපෙනි' යනු වේ.

අව්රුදෙකා ව තණකාය රසෙ ව නෘනුකියකාති - 'වරුණො' යනු: චිතතයාගේ යම ආඝාතයෙක් පුතිඝාතයෙක් පුතිෂයෙක් පුතිවිරොධයෙක් කිරීමේක් පුගතාපාෙක් සම්පුකොපායක් දොම්ගෙක් පුරුවිෂයෙක් විතන-යාගේ පුකානිය හැරීමෙක් සිත දූෂා විපෙක් කොඩයෙක් කොඩාකාරයෙක් කොඩ වූ බවෙක් අවෂයෙක් දූෂාාකාරයෙක් දූෂිත බවෙක් විතාපාදකාර-ගෙක් මහපාදයට පැමිණි මවෙක් මිරෝධයෙක් පුතිවිරෝධයෙක් වණව බවෙක් හතා පිරිපුත් වචන ඇති බවෙක් ගිහෙහි නො සතුටු බවෙක් වේ ද, මේ 'විරෝධ'ගයි කියනු ලැබේ. යමක්හු විසින් හෙල විරෝධාග පුහිණ කරන ලද ද සන්හිඳුවන ලද ද දුරලන ලද ද අහුවොස්පතනික වූගේ ද ශූතාග්තීන් දග්ධ ද, හෙගෙම 'අවිරුදඩ' යයි කියනු ලැබේ. තණහා යනු: රූපතණහා හැ සදද - ගැනි - රස - ඓාට්ඨාවා - ධාමාතණහා සැ; රස තම්: මූල්රස යැ කළඳසි රස හැ පොතුරය හැ පත්රස හැ මල්රස හැ පලරස යැ ඇඹුලැ මිහිරෑ සිත්ත යැ කුළු යැ ලුණුරස යැ කරරස යැ ලපිල - (නො කසටරස) යැ කසටරස ය. මහිරි යැ නො මහිරි යැ සිහිල් රස ගැ හුණුරස සි; රා.යෙහි හිජු වූ මහණ හමුණු සොහෙක් ඇත්තාහ. ඔහු දිවගින් අගුරය සොයමන් ඇමිදිනී: ඔහු ඇඹුලක් ලැබ නො ඇඹුලක් සොගතී, නො ඇඹුලක් ලැබ ඇඹුල් සොගතී, මහිරක් ලැබ අමහිරි ද සොයති, අමතිරක් ලැබ මිහිරිද, සොයත්, නිත්ත දයක් ලැබ නො තින්තද සොයත්, නො. තින්නද ලැබ තීන්නද සොයත්, කුළද යැඩ නො කුළු ද සොයති, නො කුළු ද ලැබ කුළු දූයක් සොයති, ලුණක් ලැබ ලුණු නැත්තක් සොයති, ලුණුනැති ද ලැබ ලුණු ඇති ද සොහයි.

බාරිකං ලභිණිවා අධාරිකං පරියෙසනති. අධාරිකං ලභිණිවා ඛාරිකං පරියෙසනති. ලපිලං¹ ලහිණිා කසාවං පරියෙසනති. කසාවං ලභිණිා ලපිලං පරියෙසනති. සාදුං ලභිණිා අසාදුං පරියෙසනති. අසාදුං ලභිණිා සාදුං පරියෙසනති. සීතං ලභිණිා උණකං පරියෙසනති. උණතං ලභිණිා සිතං පරියෙසනති. මත යං යං ලභිණිා තෙත තෙන⁸ න සනතුසානති. අපරාපරං පරියෙසනති. මනාපිකෙසු රසෙසු රතතා ගිදබා ගපිතා මුව්ඡිතා අපරාපරං පරියෙසනති. මනාපිකෙසු රසෙසු රතතා ගිදබා ගපිතා මුව්ඡිතා අපරාපරා පරියෙසනති. මනාපිකෙසු රසෙසු රතතා ගිදබා ගපිතා මුව්ඡිතා අපරාපරා පරියෙසනති. මනාපිකෙසු රසෙසු රතතා ගිදබා ගපිතා මුව්ඡිතා අපරාපරා පරියෙසනතා පරිපාසාදුරා අහමුවුපතතිකා සැණනෙහිනා දඩුළු.

සො පටිසමඛා ගොනීසො අාහාරං අභාරොති: නෙව දවාය න මදය ත මණ්ඩනාය න විහුසනාය, යාවදෙව ඉමසය කායසා ශිසියා යාපනාය විහිංසුපරතියා බහම්වරියානුකාහාය, ඉති පුරාණණව වෙදනං පටිනම්බාම්⁴ නවණව වෙදනං න උපපාදෙසාම. යානා ව මෙ හවසානි අතවජානා ව එංසුවිහාරො ව. යථා වණං⁵ ආලිමෙපයා යාවදෙව රොපණපාය; යථා වා පත අකඛං අමහණෙදුරියා⁶ යාවදෙව හාරසා නිපථරණපථාය; යථා වා පත පුතතමංසං ආහාරං අහරෙයා යාවදෙව කහතාරසා නිපථරණපථාය; එවමෙව තිකමු පටිසමබා යොනිසො අහාරං අහාරෙති, 'නෙව දවාය න මදය ක මණ්ඩනාය න විහුසනංය, යාවදෙව ඉමසය කායසා සිතියා යාපනාය විහිංසුපරතියා බුහම්වරියානුකාහාය. ඉති පුරාණණා වෙදනං පටහම්බාම කවණාව වෙදනං ක උපපාදෙසොම යානා ව මෙ භවිසානි අනවජානා ව එංසුවිහාරෝ වා'ති. රසතණහං පජහති විනොදෙති බාහන්ධාරෝ අතහාවං ගමෙති. රසතණහාය ආරතෝ අසා වර්තා පටිවරතො නිකානොහා නිසාලෝ විපාමුතෙතා විසණැදුකොනා විමරියාදී-කතෙක් වෙනසා වහරනීති - 'අවරුදෙකා ව තණහාය රසෙ ව නානුණිකිකිනි.'

තෙතාහ හගවා:

ලාහකමතා න සික්ඛති අලාහෙ ව න කුපතේ, අවරුදේඛා ව තණහාය රසෙ ව නංකුගිජකිතී"ති.

10 - 8

උපෙක්ඛකෝ සද ස්රෝ ත ලොකෙ මණුණුතෙ සමං, න විසෙසී ත නීවේගොා තරාස හෝ සනති උසාසදු.

උපෙනාවනො අද සතාති - 'උපෙක්කොාති ප්ලබාලපක්ඛාය සමතතාගතො: එක්බුතා රූපං දිසා තෙව සුමතො හොයි ත දුමානො, උපෙක්කකා විහරති සතො සමපජනො; සොතෙත සදදං සුනා --පෙ-මතයා බමමං වියදුඥය තෙව සුමතො හොති ක දුමානො, උපෙක්කකා විහරති සතො සමපජනො. එක්බුතා රූපං දිසා මතාපං තාහිගිජකිති තාභිහංසතී⁸ ත රාශං ජනෙති. තසස සීතොව කායෝ හොති, සීතං විතතං අජකතතං සුසණකීතං සුම්මුතතං.

 1. ලපිලං - මජකං, PTS.
 2. තෙන - PTS.
 3. කm - PTS.

 4. පටිකංඛාම - PTS.
 5. වනං - මජකං.
 6. අඛ්ණෝජකා - PTS.

 7. චිමරියාදියානෙන - මජකං.
 8. නැතිහසති - සිමු. II, PTS.

කරරසයක් ලැබ හො කරරස සොයයි, හෝ කරරස දයක් ලැබ කරරස සොයනි, හෝ කසටක් ලැබ කසට සොයයි, කසට ද ලැබ හෝ කසට ද සොයනි, මිතිරක් ලැබ අමිතිරි ද සොයයි, අමිතිරක් ලැබ මිහිරි ද සොයනි, සිහිලත් ලැබ හුණු ද සොයනි, හුණු දයක් ලැබ සිහිල් සොයන්. ඔවුනු යම යම දයක් ලැබ ඒ ඒ දසින් හො සෙනුටු වෙයි, පතුමන්තෙනි සොයනි. මන ඔහා රසයෙහි රැඳුණානු හිජු වූවානු ගෙතුණානු මුසපත් වූවානු වැතුරුණානු ලැගුණානු ඇළණානු බැජු වූවානු ගෙතුණානු මුසපත් වූවානු වැතුරුණානු ලැගුණානු ඇළණානු බැජ වූවානු ගෙතුණානු මුසපත් වූවානු වැතුරුණානු ලැගුණානු ඇළණානු බැසගන්තා-නු ය. යමක්නු මසින් නෙල රසකාෂණාව පුණිණ කරන ලද්දී සිඳින ලද්දී යන්නිසුවන ලද්දී දුරලන ලද්දී උපනට නුසුදුසු වූවා නුවණගින්තෙන් දවන ලද්දී ද.

හෙතෙම නුවංතින් වීමසා අහර වලදයි, සොලි පිණ්ස නොමැ වලදයි, මිද පිණිස අලබකාර පිංතිස – සැරැසුම් පීණිස නො වලදයි, යම්නාක් මේ කය පැවැන්ම පීණිස කැපීම පිණිස බඩයිනි වෙදනා නැසීම පිණිස බඩසරට අනුගුන පිණිස වලදයි, පමසේ 'පැරණි බඩයිනි වෙදනා තසම, අලුත් වෙදනාත් නූපදවමි, මා යේ සැපීම ද වන් 2න්න, අනවද,භාවය ද සුව විහරණය ද වන්නේය; යම්සේ මස්වැසීම පමණාට වුණාය ආලෙල කරන්නේ ද, තපද යම්සේ බර ගෙන යන පමණාට වුණාය පොල් ගල්වන්නේ ද, තවද සම්සේ කතරමග තරණය කරන පමණාට සුනුමාංසාහාරය අනුගව කරන්නේ ද, එපරිද්දෙන් ම මහණ තෙම නුවණින් පුතාවෙසකා කොට අතර වලදයි, නොමැ කෙළී පිණිස වලදයි...මාගේ ඒවන යානුාව ද අනවද,භාව ද එංසුමහරණය ද වන්නේ යැති. රසතෘකෝව දුරු කෙරෙයි, බැහැර කෙරෙයි, විහතාතන කෙරෙයි, අතනාවයට පමුණුවයි. රසතෘකණංශ මෙන් දුරු වූයේ වෙන් වූයේ නික්මුණෝ නීක්මැ හිගේ වෙසෙසින් මිදුණෝ විසංශුකත වූයේ වන්නේය, පිහතමයසීදෙ කළ සිනීන් යුකත ව වෙසේ නුයි 'අමරුදෙධා ව තණහාය රසෙ ව නානුකිරකින්'කෙනු ලේ.

එයින් වද,ලන බුදුහු:

''ලාහාකාමහා නා සිකබනි -පෙ- රසෙ ව නානුඛිජුකුති''යි

10 - 8

යළමක් ඔඩමේකාපෙසාවෙන් සමන්ත වූයේ හැමකල්හි සමෘත්මභ් වූයේ ලොවැ (කිසිවක්හු හා) සම කොට හො සිතා ද, (මම්) ඉෙතා වෙමී නො සිතා ද සින වෙමී මත් තැත්තෝ වේ ද, ඒ පුද්ගලයා හට උත්සදයෝ තො වෙයි. (ඔහු උපශානත යයි කියමි.)

උපෙකාබනො සද ශනෝ - 'උපෙක්කකෝ' යනු තබනොපෙසාවෙන් සමාගත වූගේ ඇසින් රූපයක් දක (ලොහවශයෙන්) නො මැ සතුටු සින් ඇත්තේ වෙයි, (දොෂවශයෙන්) දවිමා සින් ඇත්තේ නො වෙයි, සිහි ඇත්තේ වෙණැතියේ උපෙතා සහීත වූයේ වෙසෙයි; කතින් ශබදයක් අසා...සිනීන් ධණීලමානයක් දන නො මැ සොමනස් ඇත්තේ වෙයි, දොමනස් ඇත්තේ ගණීලමානයක් දන නො මැ සොමනස් ඇත්තේ වෙයි, දොමනස් ඇත්තේ නො වෙයි, සිහි නුවණ ඇතියේ උපෙසා සහිත වූයේ වෙසෙයි, ඇසින් මනාප වූ රූපයක් දක නො හිජු වෙයි, නො සතුටු වෙයි, රෙහ නූපදවයි; ඔහු ගේ වසුණුරුදී කාය සිටියේ (නිශවල වූයේ) මෑ වෙයි, අධාන්මයෙහි සින සිටියේ සුනිශවල වූයෙ සුවිමුකත වූයේ වෙයි.

වක්ටුතා බො පනෙව රූපං දිස්වා අමනාපං න ඔබකු නොති ຊະບຸສີບີລື້ສອ້ອກວາງ ຊີຕົກອີກອະທາ ເລາະອາກອອກແຜ່, ສະໜ ສືອກາອ කාගො හොති, හීතං විතතං අරඹාතතං සුසණ්ඨිතං සුවිමුතතං; සොතෙන සදදං සුනා - ඝානෙන ගකිං කායිනා- ඒහවංශ රසං සායිනා - කාගෙන පොටස්බබං පුසිනා - මතසා බම්මං විකුකූග – මතාපං නාභිහිජඣති නාභිහංසති න රාගං ජනෙති, තසස සිතොව කායො නොති. සිතං චිතතං අරඣතතං සුසණසීතං සුවිමුතතං, මනසා ඛො පනෙව බම්මං විකුසැග අමනාපං න වඞ්කු හොයි අපාතිවයිතමිතෙතා අලිතමනසො1 අබහාපතනවෙතයො තසස සීතොව කායෙ හොසි. සීතං චිතතං අජඹාතතං සුසණ්ඪතං සුවිමුතතං. වක්ඛුතා රූපං දීඣා මනාපාමනාපෙස රුපෙසු නසාස සීනොව කාශෝ හොති. සීතං චිතතං අජඣතතං සුසණසීතං පුටිමුතතං. සොතෙන සදදං සුතිං -පෙ- මතසා බමාං විඤ්ඤය මනාපාමනාපෙසු බමෙමසු තසස සිතොව කාශො හොති. සිතං චිතතං අරඣතතං සුසණඪතං සුවිමුතතං. වකබුනා රූපං දිසාං රජනියෙ න රජාති. දෙසනීගෙ න දුසුසුති. මොහතියෙ න මුයාති. කොපනීයෙ න කුපානි. කිලෙසනීයෙ න කිලිසාති. මදනීයෙ න මජාති. සොතෙන සදදාං සුනා - පෙ- මනසා බම්මං විශුකූග රජනීයෙ න රජජනි. දෙසනීයෙ ත දුභාසති. මොහනියෙ ත මූහාති. කොපනීයෙ ත කුපාති. කිලෙසනීයෙ න කිලිසානි. මදනීයෙ න මිජිනි. දිවෙය දිවයමතෙකා. සුතෙ සුතමතෙකා. මුතෙ මුතමතෙතා. විඤඤතෙ මිඤඤතමතෙතා. දිවෙස න ලිපාති.ª සුතෙ න ලිපාති. * මූතෙ න ලිපාහි. විඤ්ඤගත න ලිපාති. දිටෙඪ අනුපගො අනපාගෞ³ අනිසසිනො අපාට්බදෝ විපාමුනෙතා විසසැකුනෙතා වෙතසා වහරති. සුනෙ මූතෙ විඤඤතෙ අනුපයො විමරි**යාදී**කතෙන අතපායෝ³ අනිසසිතො අපාට්බ්ඥුබං විපාමුතෙතං විසදාවූතෙතා පිමරියාදීකතෙත වෙතසා විහරති.

සංවිජරති අරහතො වකබු.4 පසාති අරහා වකබුනා රූපං. ඡ්ඥරාගො අරහතො තතම්. සුවිමුතාත්තොතා අරහා. සංවජයි අරහතො සොතං. සුණාසි අරහා සොතෙන සඳදං. ජඥරාගො අරහතො නති. සුවමුතන-චිතෙතා අරහා. සංවිජාති අරහතො ඝාතං. ඝායති අරහා සානතන ගනිං. ජඥරාගො අරහතො නහි. සුම්මුතතචිතෙතා අරහා සංවිජාති අරහනෝ ජීවනා. සායාධ් අරහා ජීවනාය රසං. ඡනුරාගො අරහනො තති. සංවජාති අරහනො කායො. එසති අරහා කායෙන ඵොටඪබබං. - පෙ - සංච්රායි අරහතො මනො. චිරාතාකී අරහා මනසා ධම්මං. ජනැරාගො අරහතො කස්වී. සුවිමුත්තවිතෙකා අරහා. එක්බුං රූපාරාමං රූපරතං රූපසමමුදිතං. තං අරහතො දනතං ගුතතං රක්ඛිතං සංවුතං. තසස ව සංවරාග බමාං දෙසෙසි. සොතං සඳුරාමං -පෙ- කානං ගැකාරාමං ජීවතා රසාරාමා රසරතා රසසම්මුදිතා. සා අරහතො දනතා ගුතතා සංවූතා. තසස ව සංවරාය බම්මං දෙසෙති. කාමගා රකබ්තෘ හො අරහතො දනොතා ගුතෙනා රක්ඛිතො සංචුතො, තසස ච සංචරාය බමමං දෙසෙසි.

යළි ඇසින් මෑ අමතාප වූ රූපයක් දක නො මකු වූයේ (කොබ-වශයෝ) නො පිහිටි සිත් ඇතියේ තො හැකුමණු සිත් ඇතියේ වතපාද රහිත සිත් ඇත්තේ වෙයි; ඔහුගේ කය නිශවල වූයේ මැ වෙයි. සිත නිශවල වූයේ අබනත්මහෙහි සුසංසාත සුවමුකත වූයේ වෙයි. කනින් ශබදයක් අයා.. නැහැයෙන් ගන්යක් ආෂාණය කොට දිවින් රසයක් ආසවාද කොට – කයින් පහසක් ජපශී කොට – මනසින් බම්යක් දූන ඉටාලමබනයට නො ගිජු වෙහි, කො සතුටු වෙයි, රාග නුපදවයි. ඒ රහත්නුනේ කාය නිශවල වූගේ මෑ වෙයි, අධාසත්මයෙහි සිත නිශවල වූයේ මොනොාවට පිහිටියේ වෙසෙසින් මිදුණෙ වෙයි. යලි සිනින් මැ අමතාප වූ බර්මාලබෙනයක් දන තො මකු වෙයි, (කොබවශයෙන්) නො පිහිටි සික් ඇතියේ නො හැකුළුණු සිත් ඇතියේ වාහපාද රහිත යිත් ඇතියේ වෙයි. ඔහුගේ කය නිශවල වූයේ මැ වෙයි, අධාහත්මයෙහි සිත පිහිටියේ සුසංසරිත සුවිමුකත වෙයි. ඇසින් රූපයක් දක මනාපාමනාපරූප යන්හි ඔහුගේ කය සිටියේ (-තිවෙල වූයේ) මැ වෙයි, සිත අඛාහත්මයෙහි සිටියේ සුපිහිටියේ සුවිවූකත වෙයි. කනින් ශබදයක් අසං...මනයින් ධම්යක් දහ මනාපාමනාපඩමයන්හි ඔහුගේ කය සිටියේ මැ වෙයි, සිත... සුවිමුකත වෙයි. ඇයින් රූපයක් දක ඇඳුම් කටයුතු වස්තුවෙහි නො ඇලෙහි, දොෂ ඉපදවියැ යුත්තෙහි දේවෂය නුපදවයි, මුලාවීයැ යුත්තෙහි මුලා නො වෙයි, කිපියැ යුත්තෙහි නො කිපෙයි, කෙලෙසියැ යුත්තෙහි තො කෙලෙසෙයි, මත්වියැ යුත්තෙහි නො මත් වෙයි. කනින් ශබදයක් අයා...මනසින් බමයක් දූන රජනීය වස්තුවෙහි නො ඇලෙයි, දෙසනීය-ගෙහි - මොහතියගෙහි - කොපනීගගෙහි - කිලෙසතීයයෙහි - මදනීය වස්තුවෙහි නො මත් පෙයි. රූපාලමානයෙහි (වසුදුර්විශුතයෙන්) දුටු පමණ වූයේ ශබ්දුයතනයෙහි ශැතමානු වූයේ මූතාලමබනයෙහි මුත (-පැමිණ ගන්තා ලද) මානු වූයේ බවමාරමමණයෙහි විඥ තමානු වූයේ වෙයි; වකුෂුර් විඥනයෙන් දුටු) රුපාරමමණයෙහි (තෘෂණාදුවේලෙපයෙන්) නො ඇලෙයි, ශබදාලමබනයෙහි නො ඇලෙයි, ගන්ධරසස්පුවෙවාාලමබනයෙහි නො ඇලෙයි. ඩමාලමබකයෙහි නො ඇලෙහි: රුපාලමබනයෙහි තාපණා නැත්තේ දූෂා තො වූගේ අනිෘශිත වූයේ තො බැදුණේ වෙසෙසින් මිදුණේ තො යෙදුණේ විමයඩාදීකෘත සිනින් යුකත ව වෙසෙයි, ශැතයෙහි – මුතයෙහි– විඥිධයෙහි තාෂණා නැත්තේ...විමයකාදීකෘත සිතින් යුකත වැ වෙසෙයි.

රහත්හට ඇස ලැබෙයි, රහත් තෙම ඇසිත් රූප දකී, ඡඥරාගයෙක් රහත් හට නැත, රහත් තෙම වෙසෙසිත් මදුදනු සිත් ඇත්තේ ය. රහත්හට ශොතුපුසාදය ලැබෙයි, රහත් තෙම කනින් ශබද අසයි, ජඥරාගය රහත් හට නැත, රහත් තෙම සුවිමුකතාවිතන යැ. රහත් හට ශාණය - රහත් නෙම සුවිමුක්තචිතන යැ. ජහවාපුසාදය - කායපුසාදය-රහත් හට මනස ලැබෙයි, රහත් නෙම මතසින් බමීය දූතගනී, ඡඥරාගය රහත් හව නැත, රහත් තෙම පුවිමුක්තවිතන යැ, ඇස රූපාරාම යෑ, රූපයෙහි ඇලුණේ සැ, රූපයෙහි සතුටු වූයේ යෑ, එය රහත්නු විසින් දමනය කරන ලද, ගොපතය කරන ලද, රක්තා ලද, සංවර කරන ලද, යළි දී ඇස සංවර පිණුස දහම දෙසයි. කන ශබදාරාම යැ... නැහැය ගන්බාරාම යැ - දීව රසාරාම යැ - කය ස්පුණටවනාරාම යැ - මනස බමීය ඇලුම කොට ඇත්තේ සැ, බමීරත යැ බමීයෙහි සතුටු වූයේ යැ. ඒ මතස රහත්හු විසින් දනන යැ ගුන්ත යැ රැකින යැ සංවාන යි, ඒ මනය සංවර පිණිස දහම දෙසයි.

- "දනතං තයනති සමිසිං දනතං රාජාතිරුහයි, දෙනතතා සෙටෙහා මනුසෙෙසු යො'සිවාකාං නිතිකඛනි.a
- වරමසාහරා දනතා ආජානියා ව සිනිවා, කුඤරරා ව¹ මහානාගා අතනදනෙතා තතො වරං.8
- 3. න හි එතෙහි යානෙහි යාවේශ්‍රය අගතං දිසං, යථතතනා² සුදනෙතත දනෙතා දනෙතන ගච්‍රති.⁸
- 4. විධාස න විකමපනති³ විපාමුතතා ප්‍රතබනවා, දනතාමුම්මනුපාතතා නෙ ලොකෙ විජිතාවිනො.b
- 5. යසසිපලියානි හාවිතානි¹ අජඣතතබහිදබා ව සබාලොකො, නිබුඹිජඣ ඉමං පරඤව ලොකං කාලං කඬබනි හාවිතො සදනෙතා⁵"නිද

උපෙතයිනො ශදත් - සද සබාද සබාසාලං නිවාසාලං ශිවකාලං ---- පවරීමේ වියොඛනේ. සංකානි වතුති කාරණෙති සහෝ: කාශෙ කාශානුපසානාසනිපටසානං භාවෙනෙනා සහෝ, වෙදනාසු -- විතෙන-ඛණමාසු ඛමානුපසානාසනිපටසානං භාවෙනෙනා සහෝ --උප - සො වුවට නි සහෝ කී - 'උපෙතකකො සදු සහෝ. '

න ලොබො මණුඤුතෙ සමනති – 'සදිසො හමයම්'ති මාතං ත ජනතති ජාතියා වා ගොතෙතන වා –පෙ– අඤඤතරඤඤතරෙන වා වසුනාති – 'ත ලොකො මඤඤතෙ සමං.'

23 විශෙසි හා නීවේශෙනාහි - 'සෙනයනා හමසම්'හි අතිමානං ත ජනති ජාතියා වා ගොතෙතත වා -පෙ- අසිසිතරණිසිතරෙන වා වත්තා; 'සිනොහමසම්'හි මානං ත ජනෙති ජාතියා වා ගොනෙතන වා -පෙ- අසිසිතරණිසිතරෙන වා වන්නා'හි - න විසෙසී ත නීවේයෙනා, තාසා නො සනති උසසදෙති - 'තසා'හි අරහතො බණාතවසය, උසසදෙති සතතුසයද ගමමුසාදෙන් - 'තසා'හි අරහතො බණාතවසය, උසසදෙති සතතුසයද ගමමුසාදෙ, ඉදෙසුසාදෙ, මොනුසාදෙ මානුසාදෙ, දිව්ඨුසාදෙ කිලෙසුසාදෙ කමමුසාදෙ, තසයීමෙ උසසද නස්ම න සනති ත සංවිජානති නූපලමහතති පහිතා සමූචම්තනා වූපසනතා පටිපාසයංඛා අහබබුපාතතිකා සඳහාන්තා දඩසා'ති - 'තසා නො සනති උසසද.'

තෙතාත හගවා:

''උපෙක්ඛකො සදා සහා න ලොකො මිඤඤතෙ සමං, න විසෙසී න නීවෙශෝස තසාස නො සනති උසාසදා''ති.

- 1. කුකුජර ව PTS.
 2. යථානනතා PTS
 3 විසාපපතති සිමු. I. PTS.

 4. විභාවිතානි සිමු. II. PTS.
 5. සුදනෙතා සා. PTS.
- 6 විභෝඛනණා සිමු. II, පම්ජීමවසෝඛනණ -PTS, a බම්ම පද නැඟවගත,
 - b. ඛණාසංසුනන ඛණ්නිය වගහ, c. සුභනනිථාන සඬයසුභන.

1. දමුණු ඇතකු අසකු මැ බොහෝදෙනා රැස්වූ තැනට පමුණුවති, රජ ද දමුණු ඇතකු පිට මැ තැහෙයි, යමෙක් අනුන් බණු පරොස්බස් ඉවසා නම් දමුණා වූ හෙතෙම මිනිසුන් අතුරෙහි උතනම යි.

2. අවෙතරයෝ දුමුණාහු මෑ උතුම් වෙති, ආජාතෙය අඬියෝ ද පොකිවයෝ ද කුඤූර තම වූ මහඈත්හු ද දුමුණාහු මෑ උතුම වෙති, ඊට වඹා (මාගීහාවතාවෙත්) ආත්මදමකය කරන ලද්දේ උතතම යි.

3. දුමුණු මහණ තෙම (පූපීහාගයෙහි ඉංදියදමනයෙන්) දුමුණා වූ (අපරහාගයෙහි අංශසීමාගීහාවනාවෙන්) මතාව දුමුණා වූ සිනින් අගත තම වූ නිටීංණදිශාවට යම්සේ යේ ද, මේ ඇත්ආදි යානයෙන් එසේ නො මෑ යන්නේ යි.

4. යම් කෙනෙක් නිවිඛමාතයෙහි කමපා නො වෙත් ද, පුතර්-හමයෙන් මිදුණානු ද, (රහත්ඵල සභාහාත) දනතභූමයට පැමිණියානු ද ඔවුහු මේ සන්නාලොකයෙහි දිනුවානු නම් වෙත්.

5. යමක්හු විසින් අබහාත්ම වූ ද බාහිර වූ ද සියලු ලොකයෙහි (වසපුරාදි) ෂඞ්ඤියායෝ (නිලසාණයට නහා) වෙසෙසින් වඩන ලද්දාහු ද, භාමිත ඉඤිය ඇති ඒ දනත වූ පුද්ගල තෙම (සාපරසනතති සබබහාත) මේ ලොව හා පරලොව හා දන මරණකාලය බලාපොරොත්තු වේ යයි.

උපෙකාබනො සද - හැමද සියලුද සියලු කල දිනපතා නිරතුරු පශ්විම වයස් කොටසෙහි; සතෝ - සතර කරුණකින් සිහි ඇතියේ: කයෙහි කායානුපසසනාසතිපටසානය වඩමත් සිහි ඇතියේ, වෙදතාවන්හි-විතානයෙහි - බමීයන්හි බමමානුපසසනාසනිපටසානය වඩමින් සිහි ඇතියේ... හෙතොම සිහි ඇතැයි කියනු ලැබේ නුයි 'උපෙකකකො සද සනෝ' යනු වේ.

නා ලොකො මඤඤතො සමං – 'මම් සදශයෙම්' ජාතියෙත් තෝ ගොතුයෙන් තෝ...එක්තරං වස්තුවකින් කෝ මානය නූපදවා නුයි 'න ලොකො මඤඤතෙ සමං' යනු වේ.

න විශෙසි න නිවෙගොන - 'මම් ලෙසා වෙම්' ජාතියෙන් හෝ ගොතුයෙන් හෝ...එක්තරා වස්තුවකින් හෝ අතිමාතය නූපදවයි; 'මම හිත වෙම්' ජාතියෙන් හෝ...එක්තරා වස්තුවකින් හෝ මානය නූපදවා නුසි 'න විසෙසී න නීවෙයෙහා' යනු වේ.

තසස නො සහති උසාදු - 'තසස' යනු: අසිත් ක්ෂිණාසුව හට; උසාදු යනු: උසාදයෝ සතෙකි: රාගොත්සදය දෙවෂ - මොහ - මාත-දුෂට - කෙලය - කණිත්සද යැ'යි; ඒ රහත් හට මේ උත්සදයෝ නැත, නො වෙති, අවිදුමාත වෙති, නො ලැබෙත්; පුහිණ වූවානු සමුච්ඡිනන වූවානු සන්හිඳුණානු දුරලත ලද්දනු අහවොත්පතතික වූවානු දෙනාග්හීන් දගා වූවානු නුයි 'තසස නො සනති උසාසදු' යනු වේ.

එයින් වදාලහ මුදුහු:

''උපෙක්ෂණා -පෙ- තසා හො සහති උසාදු''යි.

යසා නිසායනා නත් කැනා බමමං අනිසයිනො, හවාය විහවාය වා¹ තණනා යසා ත විජාති.

යාසා නිසාසනො නාමේති- 'යාසා'ත් අරතනතා බණාසවසා; නිසාසනොති දො නිසාසා: තණතානිසානයා ව දිටසීනිසාගො ව; -පෙ- අයං තණතා නිසාසයො -zප- අයං දිටසීනිසාගො, තසා තණතානිසායයො පතිතො දිටසීනිසාගො පලිනිසාවෝ, තණතානිසායසා පතිනතතා දිටසීනිසායයා පලිනිසාටස්තතා නිසාසයා යසා තත් ත සනති ත සංවිජා සි නූපලබතයි. පතිතා සමුචාරිතතා වූපසනතා පටිපපසාදධා අතබුපපතතිකා සඳුණගෝතා දඩාත් - 'යසා නිසාසයතා නත්?'.

දෙවා බමමං අනිස්සතොති - 'සැතා'ති සැතා ජාගිතා තුලයිනි ත්රයිනා විහාවයිනි විහුතං කනි; 'සබෝ සඞ්ඛාරා අතිච්චා'ති සබෝ සඞ්ඛාරා දුක්ඛා'ති 'සබෝ බම්මා අතතතා'ති - පෙ- යං කියුති සමූදයබමමං සබානාං නිරොඛ්බමමං'ති සැනා ජානිනි තුලයිනි තීරයිනා විහාවයිනා විහුතං කනා; අනිස්සතොති දෙව නිසසයා: තණහානිසාගො ව දිටසීනිසය-යො ව - පෙ- අයං තණහානිසායො - පෙ- අයං දිටසීනිසායො. තණහා-නිසසයං පහාය දිටසීනිසාසයං පරිනිසස්ජීනා වකබුං අනිස්සිතෝ සොතා අනිස්සිතෝ ඝාතං අනිස්සිතෝ ජීවහං අනිස්සිතෝ කායං අනිස්සිතෝ සොතා අනිස්සිතෝ. රූපෙ සදෙද ගතෝ රසෙ ඵොට්ඩකෝ කුලං ගණං ආවාසං - පෙ- දිටසිනුනමුතවිසැකුතුබෝ බමේම අනිස්සිතෝ අනල්දීතෝ අනුපගයෝ අන්සේකො අනසිමුනෙකා තික්ඛනෙතා නිසාදුවෙයිනා අනල්දීතෝ අනුපගයෝ අන්සේකො අනසිමුනෙකා නික්ඛනෙතා නිසාසටෝ ද විසසැකුණුනොකා වීමරියාදීකතෙන වෙතසා විතරතී'තී - 'සඳහා බමමං අනිස්සිතෝ.'

හවාය විහවාය වා¹ තණහා යසා හා විජාතීති - 'තණහා'ති රුල-තණහා, සඳාකණහා, ගතිකණහා, රසකණහා, ඵොටස්බාකණහා, බමම-තණහා. යසාතී - අරහනො බණායමසා; හවායාති - හමදිවසීයා; විහවායාති විහවදිවසීයා; නවාශාති - සසාකදිවසීයා වා; විහවාශාති - උවෛදදිවසීයා; 'හමායා'ති පුතලපුතහමාය³ පුතලපුත හතියා පුතලපුත උළපත්තියා පුතලපුත පරිසාඞීයා පුතලපුත අතතහාවාහිතිබාතතියා, තණහා යසාක තලම ක සහති න සංවිජාති නූපලබහති පහීතා සමුච්ඡිතතා වූපයනතා පරිලාසසාදධා අහබබුපතතිකා සැමණගතිතා දඩසා'ති - හමාය මිනවාය ව තණහා යසාක ක විජාති.

තෙතාහ තගවා:

''ගසා නිසාසයතා නත් සැනා බම්මං අනිස්සිතො, හවාය විනවාය වා තණතා යසා න පිජානී"ති.

^{1.} විභවාය ව - PTS. 2. නිසරෙඪා - PTS.

^{3.} සුභාපසුකං හවාය - කත. - PTS.

ගම කමණාසුවගක් හට (තාෂ්ණදාවේ) නිෘධුය බව නැත් ද, (යමේක් අනිතාවදී ආකාරයෙන් සියලු) බමීය දන අනිෘධිත වූගේ ද, යමකුව හවදාවිගෙහි ගත් විතවදාවියෙහි තාමණාව අමිදාමාන වේ ද; (මීනු උපශානන යයි කියමි.)

යාසා නිසාසයනා නැතු - 'සසා' යනු: අසීත් කම්ණාසුවයක් හට; නිසාසයනා - තාෂණානිංගය ද දමටිනිංගය ද'යි නිංශය දෙකෙකි...ඔහු විසින් තාමණානිංශය නසන ලද, දවේනිංශය දුරලන ලද; තාමණාතිංශය පුහිණ හෙයින් දුවේනිංශය දුරැලූ හෙයින් නිංශය බව යමක් හට නැත්ද නො වේ ද අවිදෑමාන ද නො ලැබේ ද, පුහිණ වූවා . සුනාග්නීන් දගා නුයි 'යසා නිසාසයනා තත්?' යනු වේ.

සඳවා බමා අනිස්සීතෝ - 'සැනා' යනු: දන දනගෙන තුලනය කොට නිරණය කොට විභාවන කොට විභුන කොට, සියලු සංස්කාරයෝ අනිසාහ'හි, 'සියලු සංස්කාරයෝ දුක්හ'යි, 'සියලු බම්යෝ අනාභ්මන යි. උපදනා පියම ඇති ඒ සියල්ල නැසෙනසුලු සැ'සි දූන.. විභූන කොට; අනිස්සීතෝ - සාෂණා දූටේ සැයි නිංශයෙන් දෙදෙනෙක්... පාෂණානිංගුය නසා දූටේනිංශය දුරලා වසාසය අනිංශිත වූයේ ලොනු - මාණ - ඒහවා-මනස අනිංශිය වූයේ, රූප ශබද - ගතා - රස - ස්පුළුවනයන් - කුලය-ගණයා - ආවාසය. දූටෙ ගැන දින විභූනවා බම්යන් ඇසුරු නො කෙළේ නො ඇලුණේ හො පැමණියේ හෝ පිවිසියේ හෝ බැසගන්නේ නික්මුණේ නික්මැතියේ වෙසෙසින් මිදුණෝ විසංසුකත වූයේ විගනමයකිංදා කළ සිනින් වෙසේ නුයි 'සඳුනා බමාං අනිංසිනෝ' යනු වේ.

සවාස විසවාස වා තණකා යසා න විජිත් - 'තණකා' යනු: රූපයෙහි තාෂණාව ශබද - ගැබ - රස - ස්පුෂවවා - බම්තාෂණා යි සොසං අසීක් ක්ෂිණාසුව හට; සවාය - හවදුවෙටියෙහි; විසවාය - විසවද වෙයෙහි; හවාය - ශාෂවස ද වේෂය හෝ; විහවාය - උවෙඡද ද වේෂය හි; කවාය - පුත පුතා හවයෙහි පුතපුතා ගත්සෙහි පුතපුතා උත්පතතියෙහි පුතපුතා පතිසකියෙහි පුතපුතා ආත්මභාවයාගේ පහළ වීමෙහි තාෂණාව යමක් හට තැක් ද නො වේ ද විදාමාන හො වේ ද නො ලැබේ ද, පුසිණ වූවා සමූවරිතාන වූවා සන්හිදුණි දුරලන ලද්දී උපකට කුසුදුසු වූවා නුවණ-හිත්නෙන් දපන ලද්දී කුසි 'හවාය විස්තා වා තණකා යසාස න විජාතා' යනු වේ.

එසත් වශූදන, මුදුනු:

යසා නියායනා නදා -දෙ- තුණතා යසා න විදුපති"යි

තං බැම් උපසනෙතා'ති කාමෙසු අතපෙකකිනං, ගzළා¹ තසස ත විජජනති අතරි² සො විසනතිකං.

තං බෑම් උපසනෙනාති – උපසනෙතා වූපසනෙතා නිබඩුනො පටිපපසාදෙඛා'ති තං බෑම් තං කථෙමි තං හණාම් තං දීපයාමි තං වොහරාම්'ති – තං බෑම උපසනෙතා.

කාවෙස අන ෙකතිනාහයි - 'කාමා'ති උදානතො දො සාමා: වැඩු-කාමා ච කිලෙසකාමා ච -පෙ- ඉමෙ විච්චතති වැඩුකාමා -පෙ- ඉමෙ විච්චතති කිලෙසකාමා. වැඩුකාමෙ පරිජාතිභා කිලෙසකාමෙ පහාය පජගිණා විනොදිණා බහතතීකරිණා අතහාවං ගමේණා; කාමෙස අන පෙකතිනාතති විතකාමො වහතකාමො වහතකාමො මූතතකාමො පහිතකාමො පටිනිසාටස්කාමො, කාමෙසු විසරාගො විගතරාගො වහතරාගො වනත-රාගො මූතතරාගො පහිතරාගො පටිනිසාවස්රාගො නිවණනො තිබේනත සීතීභූතො සුබපටියාවෙදී බුහම්භූතෙන අතතනා වහරති'ති - 'කාමෙස අත පෙක්නා.'

ශනථා¹ තාසා න විජජනතීති - 'හනා'ති වතතාරෝ හනා. අභිජඣා-කායගනො වතාතාරේ කායගනෝ සීලබාහපරාමාසො කායගනො ඉදංසවාහිතිවෙසො කායගනො; අතතතො දිට්සීයා රාගො අභිජඣා කායගනෝ; පරවාදෙස ආඝාලතා අපාවවයො වතාපාදෙ කායගලනා; අතතතො සීලං වා වනං වා සීලබානං වා පරාමසති සීලබානපරාමාසො කායගනෝ; අතතතො දිට්සී ඉදං සවවාහිනිවෙසො කායගතෝ **3 තාසාති** අරහතො බණාසවසය; ගනා තසා තත් ත සතති ත සංවිජාතති නූපලබහත් පහිතා සමුවජිතතා වූපසනතා පරිපාසකදබා අහබබුපතත්කා කදුණෙශයිනා දඩාහා'ති - 'හනා හතස ත විජානතී.'

අතරී සො විසතතිකතති - 'විසතතිකා' වුවවති තණහා, යො රාගො සාරාගා - පෙ - අතිරැකි ලොහො අකු සලමූලං. විසතතිකානී - කෙනටෙඨන විසතතිකා වසනාති විසතතිකා; විසාලාති විසතතිකා, විසටාති⁴ වසතතිකා, විසමාති විසතතිකා, විසකකතී'ති විසතතිකා, විසංහරතී'ති විසතතිකා, විසංවාදිකා'ති විසතතිකා, විසමූලා'ති විසතතිකා, විසථලා'ති විසතතිකා, විසංවාදිකා'ති විසතතිකා, පිසමූලා'ති විසතතිකා, විසඵලා'ති විසතතිකා, විසංවාදිකා'ති විසතතිකා, පිසමූලා'ති විසතතිකා, විසඵලා'ති විසතතිකා, විසපරිභෝගා'නි විසතතිකා, පිසමූලා'ති විසතතිකා, විසඵලා'ති විසතතිකා, විසපරිභෝගා'නි විසතතිකා, පිසාලා වා පන සා තණහා රූපෙ සදෙද ගතෙබ රසෙ ඵොවස්බෙබ කුලෙ ගණෙ ආවාෂස -පෙ - දිවසයිනමුතවසකකයු තබොසු බමෙමෙසු විසතා විසතා'ති විසතතිකා. ''අතරී සො විසතතික' නති සො ඉමං විසතතිකා තණහා අතරි උතතරි පතරි සමතිකකම් විතිවතතතී'ති 'අතරී සො විසතතිකා'.

තෙනාහ හගවා:

''හං බැම් උපසනෙහා'ති කාමෙසු අනපෙක්ඛිතං, ගතා තසා න විරජනති අතරී යො විසතතික''නති.

1. ගණා - මනුදා 2 අතාර - PTS, 3 කාගනනැති - මනුදා. 4. වසටයාහ - PTS.

වස්තුකාමකෙලශකාමයන්හි අපෙකෘං රහිත වූ ඒ රහත්හු 'උපශානන ය'යි කියමි. ඔහුට (අභිබහාකායාදි) හුසා හෝ විදැමාන නො වෙනි. හෙතෙම නාෂණාව තරණය කෙළේ සි.

තා බැම උපසගොතා - (යට දක්වූ) ඔහු සත්හිදුණේ යැ වෙසෙසිත් සත්හිදුණේ යැ නිවුණේ යැ නැසූ කෙලෙස් ඇත්තේ යැයි පවසම ඔහු කියම බෙණොම - දක්වම - වාවහාර කෙරෙම නුයි 'තං බැම් උපසනෙතා' යනු වේ.

භාවෙස අහා පෙනතිනාං – 'කාමා' යනු: උදෙස් විසින් කාමයෝ දෙදෙනෙකි: පස්තුකාමයෝ ද කෙලනතාමයෝ දයි. වස්තුකාමයන් පරිජානනය කොට කෙලනකාමයන් හැර දුරු කොට බැහැර නොට විගතානන කොට අනහාවයට පපුණුවා. කාමෙසු අනා පෙනතිනාං – පහවූ කාම ඇත්තේ හරන ලද – පමනය කළ – මුදන ලද – පුහිණ කළ – දුරලන ලද කාම ඇත්තේ; කාමයන්හි පහවූ රාග ඇත්තේ විගතරාග වූයේ තාකතරාග– වානතරාග මූකතරාග – පුතීණරාග – පුතිනිසාපටරාග වූයේ තාපණො රතිස වූයේ නිපුණේ සිහිල් වූයේ සුව විදින සුලු වූයේ ලෙසේ වූ සිනීන් සුක්ස ව පෙසේ නුයි 'කාමෙයු අනුපෙකකිනං' යනු වේ.

ඉතුරා කයෙ හා විජ්ජනව - 'ගතා' යනු: හුතුරෝ සකර දෙනෙකි: අතිබාංකායගත යෑ, වනාපංදකායගත යෑ, සීලවුතපරාමශීකායගත යෑ, ඉදංසකනාතිනිවෙශකායගත යෑයි; තමා ගැන්නා ලද දෙපේයෙහි රාගය අතිබාංකායගත යෑ, පරවාදයන්හි කොපය හා නො සතුට වනාපංදකාය-ගත යෑ, සමාගේ සීලය නෝ වූතය හෝ ශිලවුතය දඹ්ව ගැනීම සීලවුතපරාමශීකායහන යෑ, සමා (නුනුවණින්) ගත් දෙවේය ඉදංසකාහණි-නිවෙශකායගත යයි. කසා - අතීත් සෂීණාසුව හට; ශාරා තමය හා විජ්ජනති - ගුන්ගයේ ඔහුට නැත, හො වෙති, විදැමාන නො වෙති, තො ලැබෙනි, පුසීණයහ සමුච්ඡනනයහ සන්හිදුණාන, දරලන ලද්දානු අනවෙතානපතකිකයන ශූතාන්නීන් දගා වූවානු නුයි - 'ගතා තසෙ න විජ්නති' යනු වේ.

අතරී සො විසනතිකාං - 'විසතතිකා' සී තාෂණොව කියනු ලබයි, යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක්... අතිබාවත් ලොහඅකුශලමූලයෙක් වේ ද, එය සි. විසතතිකා - කිනම් අරුතෙකින් 'විසතතිකා' වූ ද යන් ? පතල වූවා නුයි විසතතිකා යැ, විශාලවූවා නුයි විසතතිකා යැ, විසතාත නුයි වසතතිකා යැ, විශාලවූවා නුයි විසතතිකා යැ, ඉවසා නුයි විසතතිකා යැ, (සිත) වෙසෙසින් හකුළුවා නුයි විසතතිකා යැ, ඉවසා නුයි විසතතිකා යැ, (සිත) වෙසෙසින් හකුළුවා නුයි විසතතිකා යැ, ඉවසා නුයි විසතතිකා යැ, (සිත) වෙසෙසින් හකුළුවා නුයි විසතතිකා යැ, ඉවසා නුයි විසතතිකා යැ, (සිත) වෙසෙසින් හකුළුවා නුයි විසතතිකා යැ, ඉවසා නුයි විසතතිකා යැ, විෂඵල ඇත් නුයි විසතතිකා යැ, විෂපරිභොග ඇත් නුයි විසතතිකා යැ, විෂඵල ඇත් නුයි විසතතිකා යැ, විෂපරිභොග ඇත් නුයි විසතතිකා යැ, වෙද විශාල වූ ඒ නාෂණාව රූපයෙහි ශබද - ගති - රස - ස්පුපටවා යෙහි කුලයෙහි යණාවක් ආවාසයෙහි...දුවෙලැතමුනවසොවා බමයන්හි පතළා විසතාන මූවා නුයි විසතතිකා නමු කාෂණාව තරණය කොළේ ය, උත් තරණය පුතරණය සමහිතුමණය කෙළේ ය, ඉක්මැ වූයේ නුයි 'අතරී සො විසතතිකා' යනු ළව

එයින් මදදහ බුදුණු.

''තං මාම උපසනොත් -පෙ- අතරී සො විසාන්කං''යි.

න තසස පුතතා පසවෝ¹ බෙහතං වෘඵුඤා වීජජති, අතතා වාපී නිරතතා² වා න තසමං උපලබහති.

න තසස පුතනා ,පසවෝ බෙතනං වංසුකුව විජජතිති - 'නා'ති පටිකෙඛපෙං; තසාන් අරහනො බණාසවසා; පුතතාති වනතාරෙ පුතතා; අතුජො පුතෙතා, බෙතතජො පුතෙතා, දිතනමකා පුතෙතා, අනෙතවාසිකො පුතෙතා; පසවොති අපේලකා කුකකුටසුකර හාසිගවාසාවලවා; බෙතතතන සාලිබෙතතං වීතිබෙතතං මුභාබෙතතං මාසබෙතතං යවබෙතතං ගොඩුම-බෙතතං කිලබෙතතං; වසුදුනති සරවසුදී කොටසීවසු පුරෙවසුදී පවුණාවසු ආරංමවසු විහාරවසු. න තසය පුතතා පසවෝ බෙතතං වසුදුණුව විජජනිති කසාස පුහතර්රිභාමකා වා පසුපරිභානෝ වා බෙතතපරිභානෝ වා වසුපරිභාමකා වා කසින සනති න සංවීජජනත් තුපලබනතති පතිනා සමූචරිතා වූපසනතා පරිපපසාදධා අහබබුපපතතිකා සඳුණකානා දඩසා'නි - 'න කසය පුතතා පසවෝ බෙතතං වසුකුව වරාති.'

අතතා වාපි නිරතයා වා න තණමං උපලබයනිති - 'අතතා'ති සංඝාතදීවසී නතුව. නිරයාධාති උවෙරද දිවයී තතුව. 'අතතා'ති ගනිතං තතුව; 'තිරතතා'ති මුඤුම්තබබං තතුව; ගසස තතුව ගනිතං, තසස තතුව මුඤුම්තබබං. යසස නතුව මුඤුම්තබබං. තසස නතුව ගනිතං, ගහමුඤුමත-සමනිකාකතෙකා අරහා වුදුබපරිතානිමිතිවනෙතා. සො වුතුවායො වණාණ-වරණෝ -පෙ- ජාතිම රණසංකාරෙ තතුව තසස පුනබහ වො'ති - අතතා වා ප තිරතතා වා න තසමං උපලබහති.

තෙනාහ හගවා:

"න තසස පූතනා පසවො බෙතතං වත්කු විජිති, අතතා වා පි තිරගතා වා න තසමං උපලබහති"ති.

10 - 12

යෙන නං වැජුේ පුදුණනා දරේා සමණබාහමණා, තං තසා අපුරෙකඛනං තසා වාදෙස නෙජනි.

1. පතටොවා වා - මනුපා. 2. අතනා වාජ නිරහානං - PTS. 3 හරවාරු සිමු.11. මත්තා 4 වජ්ජනාගි ක 5. නුපලමනකර PTS 6 වජ්ජු- ඇ

ඒ කම්ණාසුව හට පුතුයෝ ද (ගෙරිසරක් ආදි) පසුවනීයෝ ද තැත්තාහු ය, කෙත් වග් ද නැත. තවද ඔහු කෙරෙහි ශාශවතද පටය හෝ උවෙඡද ද පටිය හෝ නො ලැබේ.

නා නාසන පුහතා පසුවො බොහතා වස්සුකාව විජජන් - 'න' යනු: පූතිකෙෂ යැ; තසය - අසිත් සමණාසුව හට; පුහතා - පුතුයෝ සතර-දෙනෙකි: අතුජපුතු යැ, කෙතුජපුතු යැ, දිනතකපුතු යැ, අනෙතවාසික පුතු යැයි. පසුවො - එළුත්රේ යැ, කුකුළුහුරු යැ, ඇත්අස්ගවවෙලඹහු සි. බොහතා - හැල්කෙත යැ, විකෙත යැ, මුංකෙත යැ, මැකෙත යැ, යවකෙත යැ, තිරිතුකෙහ යැ, තලකෙන සි. වසුදුං - ගෙවතු යැ, කොටුවතු යැ, පෙරවතු යැ, පසුවතු යැ, අරමවතු යැ, වෙහෙරවතු සි. න තසය පුහතා පෙරෙවතු යැ, පසුවතු යැ, අරමවතු යැ, වෙහෙරවතු සි. න තසය පුහතා පෙනවා බොහතා, වසුදුකෑව විජජනි - ඔහුට පුතුපරිඉහයෙක් (=පුතුගත් කේ අතැතියෙක්) හෝ... නැත, තො වෙසි විදැමාන නො වෙසි නො ලැබේ; (ඔහු පිසින් පරිගුනයෝ) පුහිණ කරන ලද්දානු සිදින ලද්දානු සත්-හිදුණානු දුරලත ලද්දානු උපහට හෝ සුදුසු වූවානු කිවණානිත්තෙත් දවන ලද්දානු නුසි. 'න තසස පුහතා පෙනෙවා බොහතං වන්කුකාව වජනේ? හනු වේ.

අතතා වා පී නිරතතා වා න තාක්මං උපලබාති - අතතා- ශාශවත-දූපටිය තැත; නිරතතා - උවේඡද දුපටිය නැත; 'ආත්ම'යැ'යි ගතයුත්තෙක් තැත, 'නිරාත්ම යැ'යි හළයුත්තෙක් තැත; යම් පුද්ගලයකුට (තාෂණාදි වශයෙන්) ගතයුත්තෙක් නැත් තම, ඔහුට හළ යුත්තෙක් නැත, යමක් හට හළයුත්තෙක් නැත් නම්, ඔහුට ගතයුත්තෙක් නැත; ගැනීමත් හැරීමත් ඉක්මැ වූ රතත් තෙම වැඩීමත් පිරිනීමත් ඉක්මැවූයේ යැ. හෙතෙම වුසූ බඩසරවස් ඇත්තේ යැ, පුරුදු කළ වරණබමී ඇත්තේ ගැ...ඔහුට ජාතිමරණසංසාරය පුතර්හවය නැත් නුයි 'අතතා වා'පි තිරානා වා ත තසම්ං උපලබනති' යනු වේ.

එයින් වදාලහ බුදුහු:

''න තසස පුතතා පසුවො -පෙ- හ තසමං උපලබහනි"යි.

10 - 13

යම් (රාගාදි) දෙසකින් (දිවාමනුෂාාදි) පෘථග්ජනයෝ ද, (ශාසන යෙන් පිටත්හි) මහණබමුණෝ ද, (ඒ රහත්හු රාහරකත යෑ යනාදිත්) කියන්තානු නම්, ඒ දෙෂය ඔහු විසින් නො පෙරටු කරන ලද්දේය. එහෙයින් (ගෙනෙම) නිඤුව්වනයන්හි කමපා නො වේ.

යෙහ නං වරජුං1 පුළුජරනා අථො සමණඹාහමණාති – 'පුථුජර නං'ති පුථු කිලෙනෙ ජනනතරී'නි පුථුරජනා, පුථු අවහතකකකායදිටයිකා'ති පුථුජජතා, පුථු සාළුාරානා මූබුලොකකා'හි පුථුජානා, පුථු සබාගහිහි අවුටයිතා'හි පුදු්රජනා, පුදු · තානාභිය ඔබාරෙ අභිසඬබරේනනී'හි පුදුරජනා, පුථු තානාඹකෙහි වුඤානතී'ති පුථුජජනා, පුථු නානාඝනතාපෙහි සතත පහතී හි පුථුජජනා, පුථු තානාපරිලාගෙහි පරිඩයහනහී'හි පුථුජා තා, පුථු පඤ්චසු කාමනුණෙසු රහතා බිද්ධා ගවීතා මුවජිතා අජෙඣාපනතා ලඟාා ලාගිතා පළිබුඥිා'ති පුළුජජනා; පුළු පඤවති නීවරණොගි ආවුතා නිවුතා ඔවුතා පිහිතා පටිවඡනතා පටිකුජාතා'හි පුථුජානා. සමණාහි-යෙ කෙවි ඉතා බහිදුබා පරිබබාජූපගතා පරිබබාජයමාපනනා. බාහමණාති-යෙ හෙවි හොවාදිකා. යෙන නං විජණු පුළුජනා අදෝ සමණබාහමණාති-පුථුජන හෙත රාෂගන වදෙනසු, යෙන දෙසෙන වෂදයසු, යෙන මොහෙත විෂදයසුං, මයත මාතතත විෂදයයුං, යාය දිට්හියා විදෙයයුං, යෙන උදඩවෙට වැදෙගසුං, යාය විවිකිවිතිය වැදෙයසුං, යෙනි අනුස-ගෙහි වදෙගසුං, රතතතා'කි වා දුරෙහා'ති වා මූලෙහා'ති වා විනිබණුකා'ති වා පරාමවෙඪා'හි වා විකෙඛු 3 කරො'හි වා අතිටඪා ගෘතා'හි වා ථාම-ගතො'ති වා; තෙ අභිසබබාරා පනිනා. අභිකඩබාරානා පනිනානා ගතියා යෙන නං වදෙයු, නෙරයිකො'හි වා තිරවණිතයොතිකො'හි වා පෙතති-විසයිනො'ති වා මනුෂසසා'ති වා දෙවෝ'ති වා රුපී'ති වා අරුපී'ති වා සකැංදී'ති වා අසකැංදී'ති වා තෙවසකැංදීතාසකැංදී'ති වා; සො හෙතු තහි පවචිමයා නති කාරණා නති මයන නා විදෙගුං කථෙයුං හණොයසුං දීපයෙයසු වොහරෙයසුනති - 'යෙන නං වජජුං පුථුජර නා අථො සා නිණිබාහම්ණා.

තං තහස අපුරෙතාබතනති - 'තසාා'ති අරහනා බණාසවසාය. පුරෙතාබාරාති - දො පුරෙතාරා: තණනාපුරෙකාගරා ව දිටසීපුරෙතාගේ ව - පෙ - අයා තණනාපුරෙකාරෝ - පෙ - අයා දිටසීපුරෙතාරෝ - පෙ තසය තණනාපුරෙතාගාදරා පසිනො, දිටසීපුරෙතා රෝ පටිනිසාවෙතා. තණනාපුරෙතාාරසා පහිනතතා දිටසීපුරෙනාගරසා පටිනිසාවෙතාන තණනාවරකාරයා පහිනතතා දිටසීපුරෙනාගරසා පටිනිසාවෙතාන තණනාවරකා දිටසීංචා පුරතෝ සාසා වරතී න තණනාබජෝ න තණනා කතා න තණනාධිපතාගෙන ක දිටසීබජෝ න දිටසීහකතු ක දිවසාධි-පතෙහෙහා. න තණනාය වා දිටසීයා වා පරිවාරිතෝ වරති'ති - 'තං තසස අපුරෙතානං '

තාමා වාදෙසු නොජතීති - 'තාමා'ති තසා තාකාරණා තානෙතු තපාවවයා² තානිදතා³ වාදෙසු උපවාදෙසු නිඤය ගරනාය අකිතතියා අවණණගාරිකාය නෙජති ත ඉඤජතී න වලතී ත වෙබති තපාවෙඩති ත සමපටේඩනීති - 'තසවා වාදෙසු ඉතජතී.'

යෙන හං වරළු, පුථුපරහා අථො සමණඹායමණා - 'පුථුරජනං ගතු: බොහෝ කෞලසුන් උපදවත් නුයි පුහුදුනුවෝ සැ, බොහෝ වූ තො නැසූ සත්කායදුවේ ඇත්තාහු නුයි පුහුදුනුවෝ සැ, බොහෝ වූ ශාසනාෘත්ගේ මුහුණු බලන්නායු නුයි පුහුදුනුවෝ යැ, බොහෝ වූ තිරයාදි සියලු ගතිවලින් නො තැනිසිටියාහු නුයි පුහුදුනුවෝ යැ, බොහෝ වූ නානා කමාතිසංස්කාරයන් රැස් කෙරෙත් නුසි පුහුදුනුවෝ යැ, බොහෝ වූ නාතා ඔෂයන් යෙන් වහනය කරනු ලැබෙත් නුසි පුහුදුනුවෝ යැ, බොහෝ වූ නාතා සනතාපයත් නෙන් තැවෙත් නුයි පුහුදුනුවෝ යැ, ຈົມເໝື່ຽ ກາກາ පරිද ນແກ້ ແໜ້ ຊະຍາສັກຄິ පුහුදුනුවෝ යැ, බොහෝ වූ පස්කම්භුණයන්හි ඇලුණාහු බජුවූවාහු ගෙහුණාහු මුසපත් වූවානු ඇතුලත් විවානු ලග්න වූවානු ලග්නිත වූවානු පරිරුදා වූවානු නුසි-පුතුදුනුවෝ යැ, බොහෝ වූ පඤචතීවරණයන්ගෙයා අවෘත - නිවෘත-අපවෘත - පිහිත - පතිවජනන - අබොමුඛ වූවාහු නුයි - පුහුදුනුවෝ සි. සමණා - මේ ශාසනයෙන් බැහැර සම් කිසි පැවිද්දකට පැමිණිගාහු පැවිදි වූවාහු හැ. මාහමණා - ගම් කිසි හොවාදි බමුණෝ හැ. යෙන නං වජජුං පුථුජජනා අාථා සමණඹාහමණාති – පෘථක්ජනයෝ යම් රානයකින් (නුගුණ) කියන්නාහු තම්, යම් දෝෂයකින් - මොහයකින් - මානයකින්-දුවේයක්ත් ඖඳඛනයක්ත් - පිවිකින්සාවකින් - යම අනුශයඛමයන්ගෙන් රාගරක්හ හැ හෝ දවපට හැ – මූස හැ – විතිබදඩ හැ – පරාමෘෂට හැ– විෂසපෙගට ගියේ ගැ – අනිස්ථාවට නිගේ ගැ හෝ තදබවට නිගේ ගැයි හෝ කිහත්නාහු නම්, ඒ අභිසංස්කාරයෝ පුතිණ කරන ලද්දහුය, අභිසංස්කාරයන් පුහිණ කළ හෙයින් යම් හෙතුවකින් ඔහු නෙරිසත් වන්ගේ යැසි හෝ තිරිසත් ගොනි ඇත්තෙකැයි හෝ පෙතහති ඇත්තෙකැයි හෝ මනිෂෙකැයි නෝ දෙවියෙකැයි හෝ රූපී යැ හෝ අරුපී යැ හෝ සංසු යැ නෝ අසංඥි යැ හෝ නෛවසංඥි නාසංඥි යැයි හෝ එක්හරා හතියකින් කියන්නානු නම්, යම් කෙයකින් කියන්නානු නම්, බණත්තානු නම්, දක්වන්තානු නම්, වතරන්තානු නම්, ඒ ගෙතුව තැත, පුතාංග නැත, කාරණය නැත් හුසි 'අගන නා විජුල්ං පූදුජිනා අථො සමණබාසමණා' යනු වේ.

තං තාසා අපුරෙනාවතං - 'තසස' යනු ඒ අහිත් සමණාසුවයා විසින්. පුරෙ-කාඛාරා - තාෂණා පුරසකාරය දස්වීපුරසකාරය දයි පෙරටු කිරීම දෙකෙකි... ඔහු විසින් තාෂණාපුරසකාරය තසන ලද්දේය, දප්ටීපුරස්කාරය දුරලූ ගෙයින් තාෂණාව කෝ දාෂ්ටිය නෝ පෙරටු කොව නො හැසිරෙයි, තාෂණාබවජ ඇතියේ - තාෂණා කෙනෙලි ඇතියේ - තෘෂණාබිපති බව ඇත්තේ-දුෂ්ටීබවජ ඇතියේ - දුෂ්ටිනෙතු ඇතියේ - දුළ්ටාධිපතිකාවය ඇත්තේ තො හැසිරෙසි, තෘෂණාව විසින් හෝ දුළ්ටිය විසින් හෝ පිරිවරත ලදියේ නො හැසිරේ නුයි 'තං තසස අපුරෙකකතං' යනු වේ.

තියමා වාදෙසු නෙජනි - 'තයාා' යනු: එහෙයින් එකරුණෙන් ඒ හෙතුයෝ ඒ පතාසයෝ ඒ නිදහගෙන්; වාදෙසු - උපවාදයන්හි හිතුයෙන් ගතියෙන් අකිතීතියෙන් තො කැපෙයි නො කමපා වෙයි තො සැලෙයි නො වෙටුලය ඉතා තො වෙටුලයි. පුනපුනා ගො වෙටුලා නුයි 'තයවා වාදෙසු නෙජන්' යනු වේ. තෙනාහ භාවා:

''ගෙන නං වරජුං¹ පුථුජානා අථො සමණඹාහමණා, තං නාසා අපුරොක්බනං නසමා වාදෙසු නෙජනී''නි.

10 - 18

විතාගබො අමච්ඡරී න උසෙසසු² වදසෙ මුනි, න සමේසු න ඔමේසු කාපාං නෙති අකාපීයො.

විතමෙබේ) අමධ්රීති - 'හෙබෝ' වුච්චති තණහා. ගෝ රාහෝ සාරාහෝ - පෙ - අතිරැකිා ලොහෝ අකුසලමූලං. යහෝසො ගොඩෝ පතිතෝ සමුච්ඡිනෙනා වූපහනෙතා පටිපසාසදේඛා අහබබුපපතතිකො කැංණාන්තා දඩෝා; සෝ වූච්චති විනමගබෝ. සො රූපෙ අනිදෙඛා - පෙ - දිව්ඨසුකමුත විනමගමධා විනතගෙඩෝ අන්දීනා අන්දීනෝ අමුච්ඡිකෝ අතරැකිාපනෙතා විතමගමධා විනතගෙඩෝ වනතාගෙඩෝ වනතාගෙඩෝ මූතතමගමඛා පතිත-ගෙඩෝ පටිනිසාවාදීනබෝ නිච්ඡාතෝ - පෙ මුහමහුමතන අත්තණ හරෝ කී විසාගෙඩෝ. අමච්ඡරීන් - මච්ඡරීගනහි පකුච මච්ඡරියානි: ආවාස-මච්ඡරියං, කුලමච්ඡරියං, ලාහමච්ඡරියං, වණණෙමච්ඡරියං, බම්මමච්ඡරියං, යං එවරුපං මච්ඡරියා - පෙ හාහෝ වූච්චති මච්ඡරියං, යමසාතං මච්ඡරියං පතිනා සමුච්ඡනනං වූපහනතා පටිපසාසදධා අන්බුපපත්නිසා කළණගතිනා දඩසං, සො වූච්චති අමච්ඡරින් - 'විතගෙඩෝ අමච්ඡරියා

නා උසෙසාසු² වදනො මුන් නා සංවෙස හා බවෙසුත් - 'මුන්'හි මොතං වුවාති කැඳුණං - පෙ - සඬාරාලවත්වා සො මුනි; සෙයොං හමසම්'ත් වා සඳිසො හමසමී'ති වා නිනොහමසම්'තී වා ත වදනි ත කථෙති න හණති ත දීපයති ත වොහරති'ති - ත උසොසු වදනෙ මුනි ත සමෙසු ත ඔවෙසු.

කාපසං හතාති අතාපයිතොත - 'කාපා'ති දේව කපො: තණතා-කපො ච දිවසීකපො ච -පෙ- අයං තණනාකපො -පෙ- අයං දිවසී-කපො. තසස තණනාකපො පතිනො දිවසීකපො පටන්සාවෙනා, තණනාකපාසා පතිනතතා දිවසීකපොසා පටිනිසාවෙන්තා තණනාකපාං වා දිවසීකපා වා තෙති ත උපෙනි න උපගවජති ත ගණනාකපාං වා දිවසීකපො වා තෙති ත උපෙනි න උපගවජති ත ගණනාකපාං පරාමසති, නාතිනිවිසනී'ති - 'කපො නොති.' අකාපයිකොති 'කපා'ති දේව කපො: තණනාකපො ච දිවසීකපො ව, -පෙ- අයං තණනාකපො -පෙ- අයා දිවසීකපො ච දිවසීකපො ව, -පෙ- අයං තණනාකපො පටිනිසාවෙනා, තසස තණනාකපො පතිනෙත, දිවසීකපො පටිනිසාවෙනා, තසස තණනාකපො පතිනෙත, දිවසීකපො පටිනිසාවයනා තණනාකපා වා දිවසීකපො ව ත කපොති න ජනෙති ත සඳාජනෙනි න නීබෙතෙනතී තාතිනිබෙනෙතනී'ති - 'කපා නෙති අකපපියො.'

මහාතිදේශපාලිය

එයින් වද,ලක බුදුහු:

''ගෙන නං ව්ජිජුං -පෙ- තසමා වාදෙසු නෙජනි'' සි.

10 - 18

පහවූ තාෂණා ඇති නො මසුරු වූ ක්ෂිණාසුව මුනි තෙම විශිෂටයන් කෙරෙහි (තමා ඇතුලත් කොට අනිමාන වශයෙන්) නො කියයි, සමාත– යන් කෙරෙහි ලා නො කියයි, තීනයන් කෙරෙහි ලා නො කියයි. තාෂණාදුෂටිකලප රහින වූගේ කලපනයට නො පැමිණෝ.

විතනෙවේ, අමචජරී - 'යෙබ්' යයි තෘෂණාව කියනු ලබයි; යම රාශයෙක් සංරාගයෙක්...අහිබාවක් ලොහ අකුශලමූලයෙක් යව ද එය යි. යමක්කු විසින් තෙල ගෙඩය නසන ලද ද සිඳින ලද ද සන්-හිදුවන ලද ද දුරලන ලද ද උපහට නුසුදුසු කරන ලද ද නුවණ-ගින්නෙන් දවන ලද ද හෙතෙම 'විතගෙඩ' යයි කියනු ලැබේ. හෙනෙම රූපයෙහි අගිදධ යැ...දපට ඉැතුමුතවිදෙතවා ධම්යන්හි නො ගිජු යැ, නො ගෙතුණේ අගිදධ යැ...දපට ඉැතුමුතවිදෙතවා ධම්යන්හි නො ගිජු යැ, නො ගෙතුණේ ඇගැ. නො මුසපත් වූයේ යැ, නො බැසගත්තේ යැ, විතගෙඩ යැ විනත - සාක්ත - මූකත - පුනීණ - පුතිනිසාෂටගෙඩ යැ, සෘෂණා රහිත වූයේ...ශුෂා වූ සිහින් යුකත ව වෙසේ නුයි 'විතගෙබො' යනු වේ. දමචජරී - 'මච්රිය' තම: ආවාස - කුල - ලාහ - වණ් - ධම්මාන්සයයි යැයි මාත්සයයි පසෙකි. මෙබදු වූ යම් මසුරු බවෙක්...ශාහනයෙක් වේ නමා, මේ මච්ඡරිය යි කියනු ලැබෙසි. සමක්හු විසින් සෙල මාත්සයයිය නසන දෙ ද සිදින ලද ද සන්හිදුවන ලද ද දුරලන ලද ද උපතට නුසුදුසු කරන ලද ද නුවණතින්නෙත් තසක ලද ද හෙතෙම, 'අමච්ඡරී' යයි කියනු ලැබේ නුයි 'විතගෙඩා අමච්රී' යනු වේ.

න උසෙසස වදනෙ මුනි න සමෙස න ඔමෙස - 'මුනි' යනු 'මොන'යි නුවණ කියනු ලැබෙයි...'මම ඉෙසෝයෙම්' හෝ 'මම සදශයෙම් හෝ 'මම හිතයෙම්' හෝ නො පවසයි නො කියයි නො බෙණෙසි නො දක්වයි, කො වහරා නුයි 'න උසෙසසු වදනෙ මුනි න සමෙසු න ඔමෙසු' යනු වේ.

කාපං නොති අසාපමයෝ - 'කපා නම්: තෘෂණාකලා යැ දුවේකලා යැයි කලානයෝ අසාපමයෝ. ඔහු විසින් තෘෂණාකලාය පතිණ යැ, දුවේකලාය පතිනිසාවට යැ, තෘෂණාකලාය පතිණ බැවන් දුවේකලාය පතිනිසාවෙ බැවන් තෘෂණාකලායට හෝ දූවේකලායට නෝ නො ටැම්ණෙයිනො එළඹෙයිනො ගනී නො පරාමමී කොරෙයි හෝ පිටියේ නුයි 'කපාං නෙති' යනු වේ. අසාපමයෝ නෝ පරාමමී කොරෙයි හෝ පිටියේ නුයි 'කපාං නෙති' යනු වේ. අසාපමයෝ - 'කාපා' යනු කලායෝ දෙදෙයනකි: තෘෂණාකලාය දුවේකලාය දුයි...තෘෂණාකලාය පතිණ හෙසින් දුවේකලාය පතිනිසාවෙ ගෙසින් තෘෂණාකලාය හෝ දුවේකලාය හෝ සලානය නො කෙරෙයි, නූපදවයි, වෙසෙසින් නූපදවයි, නො නිපදවයි, වෙසෙයින් තො නිපදවා නුයි 'කපාං නෙති අකාපමයෝ' යනු වේ.

312 මතානිදෙසපාළි

තෙනාහ නගවා:

"විතාගබො අමචඡ්රී න උසොහසු වදනෙ මුනි, න සමෙසු න ඔාමසු කපා තෙති අකපපියෝ"ති.

10 - 14

යසය ලොකො සකං තත් අසතා ව න සොවති, බමේමයු ව න ගවතිනි ස වෙ සහෙතා'ති වුවෙති.

හසස ලොහෙක සහාං හැදවීනි - 'හසසා'ති අරහනො බිණාසවසස; සභාං නාෂ්ටීති යසස 'මසහාං වා ඉදං, පරෙසං වා ඉද'නති කියිදීව රූපහතං වේදනාගතං සඤඤගතං සබබාරහතං විඤඤණගතං ගහිතං පරාමටඨං අභිනිවිටා අජෙකිායිතා අගිමුතතං නාපුදී ත සනති - පෙ- සිදුණගතිනා දඩස්නති - 'හසස ලොකො සහාං තපුළි.'

අසුතා ව න ෂසාවතිහි - 'විපරිණතං වා වසුවං න සොවහි; වපරිණතසමං වා වෘසුසමං න සොවත්; වකබුං මෙ විපරිණතනති න සොවති. සොතං මේ - ඝාතං මේ - ඒවගා මේ - කාගො මේ - මනො මෙ - රාපා මේ - සඥ මේ - ගුණා මේ - රසා මේ - ඓාටා බබා මේ - කුලං ලම - ගණො මේ - ආවාලසා ලම - ලාහො මේ - යහො මේ - පසංසා මේ-සබං මෙ – චීචරං මෙ – පිණඩපාතො මෙ – සෙනාසනං මේ – ශිලාන-පවවශ්නතාස්ජපරික්ඛාරෝ මේ - මාතා මේ - පිතා මේ - තාතා මේ- තබනී මේ - පුතෙතා මේ - ගීතා මේ - ඕතතා මේ - අමච්චා මේ - ණදුතකා මේ-සාලොතිතා මේ විපරිණතා'ති න සොවතී න කිලමති න පරිදෙවති න උරහතායිං කඥති ත සමොහං ආපජාත්'ත් - එවමපි අසතා ව න සොවති. අථවා, අසානාය¹ දුක්ඛාය වේදතාය ප්රේකා සමොගිතො සමනනාගතො ත සොවති න කිලුමති න පරිදෙවති න උරතනාළිං කාඥති ත සමෝහාං අපෙජාති. වක්ඛුරොගෙන පූටෙඨා පරේතො සමොහිතො සමහතාගතො ත සොවති ත කිලුමති ත පරිදෙවනි ත උරතතාළිං කුඤති න සමෝහා ආපජරති. සොතරෝගෙන ඝාන-රොහෙත ඒවනාරෝගෙන කායරෝගෙන සීසරෝගෙන කණණරෝගෙන ම්බරෝගෙන දනතරෝගෙන කාසෙන සාසෙන පිනාසෙන ඩහෙන ජරෙන කුවලිරෙගෙන මුවත්ග පක්ඛණිකාශ සුලාග විසුවිකාශ කුටෙගින ගණෙබන ක්ලාපෙන සොසෙන අපමාරෙන දදාුයා කණ්ඩුයා කවුජයා නඛසාය විතුවජිකාය ලොතිනෙන පිතෙනන මධුමෙනෙන අංසාය පිලකාය හගඥලාය පිතතසමුටහාතෙන ආබාබෙන සෙමහසමුටහානෙන ආබාගෙන වාතසමුටහා-ලතන අංඛාබෙන සනනිපෘතිකෙන අංඛාබෙන* උතුපරිණාම්ජෙන අංඛාබෙන* විසමපරිහාරජෙන ආබාධෙන හිපකකාමිකෙත ආබාබෙන කම්මවිපාකජෙන ආබාබෙත සිතෙන උණෙහන ඒෂවත්ග පිපාසාග බංසමකසවාතාක-පසිරිංසපසමළු අසාහි පුරෙහා පරේනො සමෝහිතො සමනනාගතො න සොවති ත කිලමති න පරිදෙවති ත උරතතාලිං කඥති ත සමෛාගං ආපජරති'ති - එවම්පි 'අසතා ව ත සොවති.

^{1.} අසතාය - සිමු II PTS අසනහාය - මනුල, මජයං.

^{2.} රබහාය - සිමු. I. 3, ආඛාවේයි - PTS.

ම්**හාතිදේ**ශපාලිය

එගින් වද,ලන බුදුහු:

''විතනෙබො අඉචජරී -පෙ- කපාං නෙති අකපපියෝ''යි

10 - 14

ලොවැ යම් ස්ථිණාසුවයක්හට මාගේ යැයි ගන්නා ලද දයෙක් තැත් ද, යළි අවිදෑමාන බැවිත් ශොක නොකෙරේ ද, සියලු බමයන්හි ජනුදිවශයෙන් අගතීයට නො යේ ද, ඒ රහත් නෙම එකානතයෙන් 'ශානතයෙකැ'යි කියනු ලැබේ.

යසා දෙලාකෝ සභාං නාප්ථ - 'සසා ' යනු: අහිත් ක්ෂිණාසුවයක්හට සභාං නාප්ථ - යමක්හට 'මේ මාගේ හෝ යෑ, ඉම මෙරමාගේ හෝ යැ'යි ගන්තා ලද පරාමශීතය කළ අභිනිවෙන කළ ඇතුලත් වෑ සිටි බැසහන්තා ලද කිසි රූපගතයෙක් වෙදතා -සඤඤ - සඞ්බාර - වඤඤණ-ගතාකක් නෑත ද අවිදුමාත ද..නුවණගින්නෙන් දවන ලද නුයි 'සසා ලොහෝ සභාං නාත්' යනු වේ.

අසතා ව න සොවත් - 'විපරිණත (-වෙනස් වූ) වස්තුවට අහා ශොක නො කෙරෙයි, වස්තුව වෙනස් වූ කල්හි හෝ ශොක නො කෙරෙයි, මාගේ ඇස වෙතස් වී යැසි ශොක නො කෙරෙයි, මාගේ කත - තැහැය-දිව – සාය – මනස – රූප – ශබද – ගති – රස – ස්පුළුවවායයෝ – කාලය– ගණයා - ආවාසය - - ලානය - යහස - පුශංසාව -සුඛය - විවර - පිණ්ඩපාත-සෙනාසන - ඔලානපවච්ගනෙසරුපරික්ඛාර - මවු - පිහා - බැහා-බූනැණිය-පුහුයා - දුහිතාව - මිනුයෝ - සහායයෝ - නැගෝ - මාගේ සහලේනැගෝ වෙනස් වූහ'යි ශෞක තො කෙරෙයි, නො වෙතෙසෙයි, නො වැලැපෙයි, ලෙහි පැහැර නො හඬයි, සමමාහයට නො පැමිණේ නුයි මෙසේ ත්' - අසතා ව න සොවන් යනු වේ. නොහොත් අසාත (-අම්බුර) වූ දුෘඛවෙදනාවෙන් සපශී කරන ලදුයෝ මඩතා ලදුයේ පිටිසියේ සමණුන වූයේ ශොක හො කෙරෙයි...සමේමෘහයට නො පැමිණෙයි, චඤුරොගගෙන් සපශී කරන ලදුගේ 3ඔත වූයේ සමවතිත වූයේ සමණිත වූයේ ශොක තො කෙරෙයි...සමොහයට හො පැමිණෙයි, ශොතරොගරයන් - හුණ-රෝගයෙන් - ඒහවාරෝගයෙන් - කායරෝගයෙන් - ශිෂීරෝගයෙන් - සණි-රොගගෙන් මුඛරොගයෙන් - දනාසරොගයෙන් - කාශයෙන් - ගවාසයෙන්-පිතසයෙන් – දශයෙන් – ජවරයෙන් – කුක්ෂිරොගයෙන් – මූර්ඡායෙන්– අතිසාරයෙන් – ආමශූලයෙන් – මීරෙචනයෙන් – කුළුයෙන් – ගණ්ඩයෙන්– කිලාසමගන් - යොෂයෙත් - අපසමාරයෙන් - දදැමෙන් - කණුඩුන්ගෙන්-මහාකුවෙයෙත් – නියපහරින් –අතුල්පතුල් පැළීමෙන් –රභ්පිතීන් –ී මඩුමෙහ යෙන් - අර්ශසින් - පොලයෙන්- හගඤරයෙන් - පිතනරොගයෙන්-ශෙලසං. රොගයෙන් – වාතුරොගයෙන් – සානතිපාතිකරොගයෙන් – සෘතුවිපයුඩිස-හෙන් උපන් රෝගයෙන් 🕔 විෂම්විතරණයෙක් උපක් රෝගයෙක් -උපකුමයෙන් උපත් රොගයෙන් - කම්විපාකජ ආබාධියෙන් - සීතයෙන් -උෂණයෙන් – සයින් – පවසින් – මැසිමදුරු වා අව් දින්ද පහසින් සපශී කරන ලදුගේ පීඞ්ත වූගේ පිටිසියේ සමනිත වූගේ ශොක නො කෙරෙයි. තො වේහෙසෙයි, තො වැලැපෙයි, ලෙහි පැහැර තො හඬයි, සමෝහයට තො පැමිණේ නුයි මෙසේත්~ 'අසතා ව ත සොවති' යනු වේ.

844 මහානිදෙසපාලි

කලහම්වෘදසුතතනි ෙදද සේ ා

අථවා, අසනෙතා අසංවිජාවීමානෙ අනුපලබහමානෙ¹ අනු වත වේ², තං වත මේ නසුව, සියා වන මේ, තං වතා'හං න ලහාම්'නී⁸ ත සොවති න කිලමති න පරිදෙවනි න උරතතාළිං කසැති න සමෙමාහං ආපජාතී'ති – 'එවමපි අසතා ව න සොවති.'

ධාමෙමසු ච න ගමයනීෆ් - න ජඥයනිං ගවජති, ත දෙසාගතිං ගවජති, න මොහාගතිං ගවජති, ත හයාගතිං ගවජති; ත රානවසෙන ගවජති; ත දෙසවසෙක ගවජති; ත මොහවසෙන ගවජති; ත මාත-වසෙන ගවජති; ත දිටසිවසසන ගවජති; න උදධාවවසෙක ගවජති; ක ටමකිවජාවසෙන ගවජති; ත අනුසගවසෙන ගවජති; න ච වගොහයි ධාමෙමති ශාගති නීයනි වුඟාන් සංහරීයන්'ති - 'බමෙමසු ච ක ගවජනි.

ස වෙ සහෙනාති වුච්චතිති - 'සො සහෙතා උපසනෙතා වූපසනෙතා තිබබුතො පටිපසාසංඛා'ති වුච්චති පවුච්චති කමීගති හණ්ගති දීමීයති වොහරියතී'ති - 'ස වේ සහෙතා'ති වුච්චති.

තොනාන හගවා:

''යසස ලොකො සකං තහා අසතා ව ත සොවති, බමෙමසු ව න ගවැනි ස වෙ සනෙතා'ති වුවවතී''ති.

පුරාගෙදසුතතන්දෙදසො දසමො.

11

කලහවිවාදසුතතනිදෙද සො

අථ කලහවිවාදසුනතන්දෙදගො වුව්වති:

11 - 1

කුතො පහූතා කලහා විවාද පරිදෙවයොකා සහමව්තර ව, මාතාහීමාතා සහපෙසුනා ව කුතො පහුතා⁴ තෙ තදීඞ්ඝ බැති.

කුතෝ පනුතා⁴ කැලකා විවෘද,'හි - 'කලහො'හි එකෙන ආකාරෙන කලහො; විවාදෙ,හිපි තබෙදුකුව, හො කලහො, සො විවාදෙ, හො විවාදෙ, හො කලහො. අථවා, අපරෙත ආකාරෙන විවාදෙ වුව්වති: කලහසා පුබනාගො විවාදෙ; රාජාතොපි රාජුනි විවදනති. බහතියාපී බහතියෙහි විවදනති. බුහමණාපි බුහමණෙහි විවදනතී. ගහපතිපි⁵ ගහපතීනි විවදනතී. මාතාපි පුතෙනාන විවදති. පුතෙනාපි මාතරා විවදති. පිතාපි පුතෙනන විවදති. පූතෙනාපි පිතරා විවදති. හාතාපි හාතරා විවදති. හාතාපි හකිනියා විවදති. පකිනීපී හාතරා විවදති. සනායොපි සහාගෙන විවදති. අයා විවදති. පකිනීපී හාතරා විවදති. සනායොපි සහාගෙන විවදති. අයා විවාදෙ.

1. අනුපලබනියමානෙ - PT8. 2 අනසා වස මේ සං - සිවු. II, PT8.

^{\$.} න ච ලභාමිනි - සිමු. II. 4. බහුතා - ජීනුප.

^{5.} නහපතිකාපි - PTS,

තොහොත් තැත්තාවූ අවිදාමාන වූ තොලැබෙන්නාවූ වස්තුවෙහි මට එදෙය එකානතාගෙන් වූයේ ය, ඒ පෙර උපන් දෙය දන් මට නැත, යමක් මට වන්නේ නාම, මම එය එකානතයෙන් නො ලබමී' ශෝක නො කෙරෙයි, නො මොහෙසෙයි, නො වැළැපෙයි, ළෙගී අත් යසා නො හඩයි, බලවත් මොහයට නො පැමිණෝ නුසි මෙසේ ත් 'අසතා ව ත සොවනි' යනු වේ.

බාමෙමසු එනා ගමයන් - ජනෑෂයන් අගසියට නො යෙයි, දෝෂයෙන් අගසියට නො යෙයි, මොහයෙන් අගසියට නො යෙයි, හයින් අගනියට නො යෙයි, රාගවශයෙන් නො යෙයි, දෝෂවශයෙන් - මොහවශයෙන්-මාතවශෂයන් - දුමටිවශෂයන් - ඔංදොනාවශයෙන් - විවිකිත්සා වශයෙන්-අනුශය වශෂයන් නො යෙයි, වෘතු වූ බමීයන් විසින් නො ද යවනු ලැබෙයි, පමුණුවනු ලැබෙයි, වහතය කරනු ලැබෙයි, ගරිනු ලැබේ නුයි 'බාමොනු ව න ගවණන්' යනු වේ.

ස වෙ සහෙනාහි වුව්වති - හෙතෙම ශානත හැ උපශානත හැ වසුපශානත හැ නිවුණේ හැ පහවූ කෙලශදරථ ඇත්තේ හැ'යි වුව්වති පවසනු ලැබෙයි කියනු ලැබෙයි බණනු ලැබෙයි, දක්වනු ලැබෙයි වාවහාර කරනු ලැබේ නුයි 'ස වේ සනෙතා'නි වුව්වකි' හනු වේ.

එයින් වදාලහ බුදුහු:

"යසා ලොකො -පෙ- ස වේ සනොතාති වුච්චති"යි.

දසවැනි 'පුරාහෙද' සූනු නිදේශය යි.

11

කලහවිවාද සූහුනිදේශය

ඉක්බිති 'කලහවිවාද' සූතුතිදේීගය කියනු ලැබේ:

11 - 1

කලහයෝත් විවාදයෝත් කොතැතිත් උපන්තානු ද ? පරිදෙව-ශොකයෝ ද මාත්සයඩියෝ ද මාත - අසිමානයෝ ද පිසුනු වචනයෝ ද ගත ඒ (අවවැදැරුම) කෙලශබමයෝ කොතැතින් උපත්තාහු ද ඒ අළුග වදුල මැනවි.

කුතො පසුතා කලකා විවෘද, - 'කලත' නම්: එක් අයුරෙකින් කලහනැ. 'විවාද' නමුදු එය මැ සි, යමෙක් කලහය නම්, හේ විවෘද යැ, යමෙක් විවාදය නම් හේ කලහයයි, නොහොතාතා අත් අයුරෙකින් විවෘදය කියනු ලැබෙයි: කලහයාගේ පූජීනාගය විවෘද යයි; රජහු ද රජුන් සමග විවෘද කෙරෙනි, කෘතියයෝ ද කෘතියයන් සමග විවෘද කෙරෙකි, බමුණෝ ද බමුණන් සමග විවෘද කෙරෙති, ගැහැවියෝ ද ගැහැවියන් සමග විවෘද කෙරෙනි, මවු ද පුතු සමග විවෘද කෙරෙයි, පුතා ද මව සමග විවෘද කෙරෙයි, පියා ද පුතු සමග විවෘද කෙරෙයි, පුතා ද පියනු සමග විවෘද කෙරෙයි, සොහොයුරා ද සොගොයුරු සමග විවෘද කෙරෙයි, සොහොයුරා ද සොහොයුරිය සමග විවෘද කෙරෙයි, සොහොයුරි ද සොහොයුරු සමග විවෘද කෙරෙයි, යහළුවා ද යනළුවා සමග විවෘද කෙරෙයි; මේ විවෘදයයි. කහමෝ කලනෝ ? අාහාරිකා¹ දණ්ඩපසුතා කාගෙන වාචාග කලහං කරෝනති. පබබජිතා ආපතතිං ආපජාජනතා කාගෙන වාචාග කලහං කරෝනති. අගං කලනො.

තුතො පනූතා කාලනා විවෘදු'ත් - සාලහා ව විවාද ව කුතො පනූතා ? කුතො ජාතා ? කුතො සොදුරාතා ? කුතො තිබවාතා ? කුතො අතිතිබාතතා ? කුතො පාතුතුතා ? කිතතිදතා ? කිංසමූදයා ? කිසැජාතිකා? කිමපහවා'ති කලහයක ව හිවාදයක ව මූලං පුවජති. හෙතුං පුවජති, තිදානං පුවජති, සමහවං පුවජති, පහවං පුවජති, සමූවසානං පුවජති, ආහාරං පුවජති, ආරමාණං පුවජති, පවාසං පුවජති, සමූදයං පුවජති, පපුවජති, යාවතී, අපේකසති , පසාදෙනීති - 'කුතො පසුතා කලහා විවාද.'

පරිදෙවසෝකා සහමච්ඡරා චා'ති - 'පරිදෙවො'ති කිදුතිබාසතෙත වා පුටස්සස තොගබාසනොන වා පුටස්සස රොගබාසනොන වා පුටස්සස සීලබාසනෙත වා ජූවාසයා දිවසීබාසනෙන වා ජූවසියා අණුණුතරණුණුතරෙන වා බාසනෙන සමහතාගතයය අඤඤතර ඤඤතරන වා දුකාබධමේමන දුටා හා දොදෙ වො පරිදෙවො ආදෙවනා පරිදෙවනා, ආදෙවිතතතං පරිදෙවිතතතා, වාවා පලාපො විපාලාාපා ලාලපො ලාලකතෘ; ලාලාපීතහතං;් ද සොකොති සැතිබාසනෙන වා ජූටාසිසස හොන - රොග-සීල - දිටසී බාසානත වා පුටාසාස, අඤඤතරඤඤතරෙන වා බාසනෙන අඤඤතරඤඤතරෙන වා දුක්ඛධමෙමන සමහතාගතසස පුටා සිංහ, සොහො සොවනා සොවිතතනං, අනෙතා සොකො අනෙතා පරිසොකො අනෙතා දුකෝ අනෙතා පරිදුකො, වෙතසො පරිජඣායනා අදුමනසකං සොකසලලංද, මච්ඡරනගි පඤා මච්ඡරියානි: - ආවාසමච්ඡරියං කුලමච්ඡරියං ලානමච්ඡුරියං වණණමච්ඡුරියං බම්මමච්ඡුරියං. යං එවරුපං මච්ඡුරියං මච්ඡරායතා මච්ඡරායිතතතං, වේවිවජං කදරියං කටුකණවූකතං අගෘනිතතතං. වතනසස;d ඉද වුවවත් මච්ඡරියං. අපිව ඛණාමච්ඡරියමපි මච්ඡරියං, ඛාතුමචඡරියාපි මච්රියං, ආයතනමච්රියාවි මච්රියං; ගානො වුච්චති මච්ඡරියානති - පරිදෙවලසාකා සහම්ච්ඡරා ව.

මානාතිමානා සහපෙසුනං⁶ මා'ති -- 'මාතො'ති ඉබෙකවේවා මානං ජනතති ජාතිශා වා ගොතෙතන වා කොලපුතතිගෙන වා වනාණපොකක-රතාශ වා බතෙන වා අජේඛතෙන⁷ වං කම්මාශනතෙනන වා සිපාගත-නෙත වා විජපාවසානොත වං⁶ සුභෙන වා පටිහානෙන වා අඤඤතරඤඤත-රෙන වා වඤුනා, අතිමානොති ඉබෙකවෙවා පරං අතීමඤඤති ජාතිශා වා ගොතෙතන වා -- පෙ - අඤඤතරඤඤතරත වා වසුනා,

^{1.} අහරිකා - සිමු. 11. 2. අජෙනිාහන් - සිමූ II. 3. ලාලපපායනා - සිමූ. 11. මජයං PTS.

^{4.} ලාලපපායිතානක - සිමු, 11 මජසං PTS 5. වානක - ස.

^{6.} පෙසුණා - සිමු. II. 7. අජනියනෙන - ස.

^{8,} දිජායැගෙන වා - සාළුව.

a. සව්ව- පට්වවසමුපපාදවිහඩක. b. බුදදකාවතුවිත්වක.

කලහය කවරේ ද? හිහිවැසිගෝ දමුවමෙහි යෙදුණානු කයින් වවසින් කලහ කෙරෝ. පැවිද්දේ ඇවැත් අවදනානු කයින් වවසින් කලහ කෙරෙත්. ඔහි කලහ යයි. කැතො පනුතා කාලහා විවාද,-කලහයෝ ද විවාදයෝ ද කොතැනින් වූවාහු ද කොයින් උපන්නානු ද කොයින් හටගත්තානු ද කොයින් නිපත්තානු ද කොයින් වෙයෙසින් නිපත්නානු ද කොයින් පහළ වූවාහු ද කුමක් නිදන කොට ඇත්තානු ද කුමක් සමුදය කොට ඇත්තානු ද කුමක් ජාතී කොට ඇත්තානු ද කුමක් සමුදය කොට ඇත්තානු ද කුමක් ජාතී කොට ඇත්තානු ද කුමක් පුහව කොට ඇත්තානු දයි කලහයාගේ ද විවාදයාගේ ද මූලය විවාරයි, හෙතුම - නිදනය - සමහවය - පහවය - සමුස්ථානය - ආහාරය-ආලමබනය - පුතාය - සමුදය විවාරයි, වෙසෙයින් විවාරයි, අයොවනය කෙරෙයි, කැමැති කරවයි, පහදවා නුයි 'කුතො පහුතා කලහා විවාද' යනු ඵෙ

පරිදෙවසොකා සහමච්ඡරා ව - 'පරිදෙව' නම්: තැගන්ගේ විනාශ-යෙන් පහස්නා ලද්දහුනේ හෝ හොගවිනාශයෙන් හෝ - රොගවාසන-යෙන් හෝ - ශිලවාසනයෙන් හෝ - දුට්වාසනයෙන් හෝ - එක්තරා වාසනයකින් හෝ සුකත වූවසුගේ එක්තරං දුෘඛණතුවකින් හෝ අයුරෙක් ගුණ කියා හඬයා අයුරෙක් හඬන බවෙක් ගුණ කියා හඬන බවෙක් පලංප ගෙක් විපුලාප ගෙක් පුනපුනා ලපන ගෙක් ලාලපානාකාර ගෙක් ලාලපටිත බවෙක් වේ ද එග හි. 'සොක' නම්: ඥතිවාසනයෙන් හෝ පහස්නා ලද්දහුගේ හොග - රොග - ශීල - දුවේවාසනාගෙන් හෝ පහස්නා ලද්දකුගේ එක්තරා වෘසනයකින් කෝ යුකත වූවනුනේ එක්තරා දුංඛ්නෙහුවකින් සපශී කරන ලද්දහුගේ නොකගෙක් නොකාකාරගෙක් නොක කළ බවෙක් අභාහතර ශොකයෙක් අභාහතරයෙහි පරිශෝකයෙක් අහා නගාරද ගයෙක් අතා නගරපරිද හයෙක් සිත දුවෙන අසුරෙක් දෙමන-සෙක් ගොක නමැති හුලෙක් වෙ ද එයයි. 'මචජර' නම්; අාවායමාත්සයයි ගැ කුල - ලාහ - වණි - ධම්මාත්සයාී ගැයි මාත්සයාී පසෙකි. මෙබදු වූ ගම් මිළුරු බවෙක් මසුරු ආකාරයෙක් මාත්අග විගෙන් යුකත බවෙක් සහවනු කැමැති බවෙක් අනායයි බවෙක් කටුසාදුමයෙන් සිහ හතුළුවන බවෙක් සිත ගාත්පසින් ගන්නා ලද බවෙක් වේ ද, මේ මාත්සයයි යි කියනු ලැබේ. නවද සකණාමාන්සගම්ය ද - ඛානු - ආගතන මාත්සගම්ග ද මාත්සගම් ගැ; හාහය මාත්සයා යැයි කියනු ලැබේ නුයි 'පරිදෙවසොකා සහම්චඡරා ව' යනු වේ.

මානාතිමාහා සහපෙසුහා එ - 'මාත' තම්: මේ ලොවැ එකෙක් ජාසිගෙන් හෝ ගොනුගෙන් - කුලගෙන් - කුලපුතුගාවගෙන් - වණිෂසංසැ-යසිගෙන් - ධනයෙන් - අධාශනගෙන් - කම්හතනගකින් - ශිලපාශතකය කින් විදු සානාගකින් - ශුැතගෙන් හෝ පුසිහානගෙන් හෝ එක්තරා වස්තුවකින් හෝ මානශ උපදවයි. 'අනිමාහ' නම්: මේ ලොවැ එකෙක් ජාතිගෙන් හෝ මානශ උපදවයි. 'අනිමාහ' නම්: මේ ලොවැ එකෙක් ජාතිගෙන් හෝ ගොනුගෙන්...එක්තරා වස්තුවකින් හෝ මෙරමා ඉක්මවා සිනයි. පෙසුදුදෙනන් ... ඉබෙකවේවා පිසුනවාවේ හොති: ඉතෙ සුළවා අමුන අක්ඛානා ඉමෙසං ඔහදය, අමුනු වා සුනා ඉමෙසං අකඛානා අමුසං හෙදය. ඉති සමහතානා වා තෙතතා තිතතානං වා අනුපපදතා වහතාරාදමා වහත-රතො වහතනාණි වහතකරණු වාචං ශාසිතා තොත්. ඉදං වුච්චත් පෙසුසුදැදං; අපිව, දවිහි කාරණෙහි පෙසුසැදෑ උපසංහරති: පියකම්තතාය වා හෙදාබ්පපාගෙ වා. කථං පියකමාතාය පෙසුසැදෑ උපසංහරති? ඉමසෙ පියො හටිසාම, මනාපො හමසොම, වසායසිකො හමසොම, අමහනතරිකො හටිසාම, මනාපො හමසොම, වසායසිකො හමසොම, අමහනතරිකො හටිසාම, මනාපො හමසොම, වසායසිකො හමසොම, අමහනතරිකො හටිසාම, මනාපො හමසොම, වසාගිනා හමසොම, අමහනතරිකො හටිසාම, පහදගෙ හටිසාමේතී එවං පියකමාතාය පෙසුසැදෑ උපසංහරති. කථං හෙදගිපොගො පෙසුසැදෑ උපසංහරති? කථං ඉමෙ නානා අසු, විනා අසෙයු, වහතා අසු, දව්බා අසයු, දෙවරකා අසු, දෙව පකකා අසෙයු, හිජෙයෙනු ත සමංගවෙඡයකුං, දුක්ඛං ත ථාසු වහරෙයයුකති. එවං හෙදගිපොගො පෙසුසැදෑ උපසංහරනීති - 'මානාකීමානා සහපෙසුනා ව.

තුතො පනුතා තො තදීමා බැතිනි - 'කලහො ව විවාදෙ ව පරිදෙවො ව සොකො ව මවජරියං ව මාතො ව අතිමානො ව පෙසුකුඤ කුඩාති ඉමෙ අවස කිලෙසා කුහො පහුතා ? කුනො ජාතා ? කුනො කියෙන කුහෝ නිබනතා ? කුනො අතිනිබනතතා ? කුනො පාතුනුතා ? කිහනිදහා? කිංසමුදයා ? කිඤාතිකා ? කිමෙපනවාති ? ඉමෙමසං අවසනතා කිලෙසානං මුලං පුවතිනි, ගෙතුං පුවතිනි, නිදනං පුවතිනි, සමනවං පුවතිනි, පහවං පුවතිනි, සමුදයං පුවතිනි, නිදනං පුවතිනි, ආරමාණං පුවතිනි, පහවං පුවතිනි, සමුදයං පුවතිනි, පපුවතිනි සාවනි අපේඛානනි පසාදෙනීනි-කුතො පනුතා තො තදීමා බැතිනි ඉබස බැති අංචිකා දෙසෙකි පකුකෙ පොළෙනි පවස වෙර විහර උතනානිකරොහි පකාසෙනීනි - කුනො පහුතා හො හදීමා බැතිනි.

තෙනාහ සො නිම්තො:

''කුතො පහූතා කලහා විවාද පරිදෙවනෙකා සහම්ච්ඡරා ව,, මාතාතිමාතා සහපෙසුතා ව කුතො පහුතා තෙ තදිඕඝ බැහි'ති.

11 - 2

පියපානුතා¹ කලහා විවාදා පරිදෙවගොකා සහමච්ඡරා ව, මාතාතිමාතා සහපෙසුතා ව මචේඡරයුත්තා කලහා විවාද විවාදරාතෙසු ව පෙසුතාති.

'පෙසු බැබදු' නම්: මේ ලොවැ එකෙක් පෛශූතාවවන ඇත්තේ වෙයි: මෙතැනිත් අසා මූත්ගේ හෙදය පිණිස එතැත කියන්තේ වෙයි, තොහොත් එතැනින් අසා උත්සේ බිදීම පිණිස මුත්ට කියන්නේ වෙයි; මෙසේ සමහ වූවත් හෝ බිදිහුසේ භිනන වූවත් හෝ හෙදස දඬ කරනුයේ වගීය (=අසමහිය) සතුටු වූයේ වගී වූවන් කෙරෙහි ඇඳූණෝ වගී වූවන් දූත සතුටු වනුයේ වගී කරන බස් කියනුගේ වෙයි. මේ පෙසුඤඤ' යයි කියනු ලැබේ. තවද දෙ කරුණෙකින් පිසුනුබස් ඵලවා කියයි: පුයකාමානාගෙන් හෝ හෙදුබපාය ඇත්තේ හෝ ඇ. කෙසේ පුයකාමාතායෙන් පිසුනු කියා ද ? යත්: 'මොහුට පුයයෙම වෙම, මන වඩනුගෙම වෙමි, ටිග්ථැසි වෙමි, ඇතුලත් වූගෙම වෙමි, යහඵ වෙමි, මෙසේ පුග කැමැති බැවින් පිසුනු කියයි. කෙසේ හෙදැගිපාය ඇතියේ පිසුනු කියා ද ? යත්: 'කෙසේ නම් මොහු නාතා වන්නාහු ද, වෙත් වන්තාහු ද වගී වන්තාහු ද, චීම්ධ වත්තාහු ද, දෙ කඩවත්තාහු ද, දෙපසාෂ වත්නාහු ද, බිදෙන්තාහු ද, සමහම් නොවන්නාහු ද, දුසා සේ නො සුවසේ වසන්තාහු දූ`යි මෙසේ හෙද කරන සිත් ඇතියේ පිසුනු එලවා කියා නුයි 'මානාතිමානා සහපෙසුනා ව' යනු වේ.

තා පමුනා පමුනා හො තදිමාස මෑති - කලහය ද විවාදය ද පරිදෙවය ද ගොසාය ද මාත්සයයිය ද මානය ද අතිමානය ද පෛශුනයය ද යන මේ අටකොලෙස්හු සොහැතින් වූවාහු ද ? කොති අපන්නාහු ද ? සොති තටගත්තාහු ද ? සොති උපන්නාහු ද ? කොති වෙසෙසින් උපන්නාහු ද ? කොති පහළ වූවාහු ද ? කාමක් නිදාන - සමුදය - ජාති - පුහව කොට අත්තාහු ද ? මේ අට කෙලෙසුන්නේ මූලය විචාරයි, හෙතුව - නිදනය සමහවය - සමුන්තනය - ආහාරය - ආලබනනය - පුතාය විචාරයි, වෙසෙසින් විචාරයි, යාශු කෙරෙයි, අබොහර කරෙසුන්නේ මූලය විචාරයි, හෙතුව - නිදනය සමහවය - සමුන්තනය - ආහාරය - ආලබනනය - පුතාය විචාරයි, වෙසෙසින් විචාරයි, යාශු කෙරෙයි, අබොහර කරෙනු වේ. තදීමාස මූහා වදල මැනව, පහදවා නුසි 'කුතො පහුතා තෙ' යනු වේ. තදීමාස මූහා වදල මැනව, පුකාශ කළ මැනව, දෙශනා කළ මැතව, පහවනු මැනව, මස්තරයෙන් තබනු මැනව, විවරණ - විහජන කරනු මැනව, පුකට කරනු මැනව, පුකාශ කරනු මැනවැසි 'කුතො පහුතා හෙ තදීමාස මැති ' යනු වේ.

එයින් කීහ ඒ නිර්මිත බුදුහු: ''නුතො පහුතා කාලතා ව්වාද, -පෙ– තෙ තඳිබස බැගි"යි

11 - 2

කලහගෝ ද විවාදයෝ ද පරිදෙව – ශොකයෝ ද මාත්සසසීයෝ ද මාතාතිමානයෝ ද පෛශතායෝ ද පියවස්තුහු කෙරෙත් උපත්නාහුය. කලහයෝ ද විවාදයෝ ද (පරිදෙව – ශොක – මාන – අනීමාන - පෙෙශුනායෝ ද) මාත්සයසීයෙහි යෙදුණාහූ වෙති. විවාද උපන් කල්හි පිසුනු වවනයෝ වෙත්.

පියපාහුතා කලහා විවාද, පරිදෙවනොකා සහමචුජරා වාති - පියාති දෙව පියා: සහතා වා සබබාරා වා. කතාමේ සතතා පියා? ඉඩ යසස1 තො නොනති අත්කාමා හිතකාමා ථාසුකාමා යොගුකෙබණකාමා, මාතා වා පිතා වා භාභා වා ශයිනී වා පූෂතතා වා ගීතා වා මතතා වා අමච්චා වා සඳුනී වා සාලොහිතා වා, ඉමේ සතතා පියා. කතමේ සබබාරා පියා? මනාපිකා රුපා මනාපිකා සඳ මනාපිකා ගතිා මනාපිකා රසා මනාපිකා ඵොටස්බබා, ඉමේ සබබාරා පියා, පියං වසුලුං අවෙඡදසංකිෂතාපි කලනං කරොතති. අච්ඡී ජාතෙනපි කලහං කරොහති අච්ඡි ොනපි කලහං කරෝනති. පියං වසුදුං විපරිණාමසඞකිනොපි කලහං කරොහති, විපරිණමනෙතපි කලහං කරොහති, විපරිණතෙපි කලනං කරෝනති. පියං වැඩුං අවෙඡදසඬකි නොපි විවදනති. අච්ඡිජරතෙකට විවදනකි. අම්ජනෙකට විවදනකි, පියං වැඩුං විපරිණා විසඬක්-තොපි මිවදනති. වපරිණ්මතෙකපි විවදනකි, විපරිණතෙපි විවදනකි. පියං වසුං අවෙන්දසඬකිනොපි පරිදෙවනති. අවජිරජනතාපි පරිදෙවනති. අවජිනෙතපි පරිදෙවනති. පියා වැඩු, පිපරිණාමසඞකිනොපි පරිදෙවනති, විපරිණමනෙතපි පරිදේවනති. මුපරිණාගෙම පරිදෙවනති, පියං වසුදුං අපෙමදයඬකිනොම සොවනති. අචජිරා නෙතු සොවනති. අචජිතතා සොවනති. පියං වසුං ຍັບວິສາະພະພິເພື່ອກາວ ແພງຍົກດີ. ຍັບວິສາອອກດາວ ແລງຍົກດີ. ຍັບວິສາ-හෙපි සොචනති. පියං වනුදා රක්ඛතති ගොපෙනති පරිකාණයක් මමායනතී මච්ඡරායනයි.

මානාතිමානා සහපෙසුනා වාති – පියං වසුං නිසාය මාතං ජනෙනති. පියං වසුං නිසාය අයිමාතං ජනෙනති. සාථං පියං වසුං තිසසාය මාතං ජනෙනති ' ''මයං ලාතිභා මතාපීකාතං රුපාතං සඥනං ගතිාතා රසාතා ථොටසිබාතං. ඉමෙ පහණෙද ත ලාතිතො මතාපීකාතං රුපාතං සඥනං ගතිාතං රහාතං ඵොටස්බොත''නති එවං පියං වසුං නිසසාය මාතං ජනෙනති. කාං පියං වසුං නිසසාය අතිමානං ජනෙනති? ''මයං ලාතිභෝ ජනාපතාකං රුපාතං සඥනං ගතිාතං රසාතං පොටස්බොතං. ඉමෙ පහණෙදක හ ලාතිතෝ මනාපිකාතං රුපානං සඥනං ගතිාතං රසාතං පොටසිබොත''නති එවං පියං වසුං නිසසාය දෙනං ගතිාතං රසාතං පොටසිබොත''නති එවං පියං වසුං නිසසාය දකිමාතං ජනෙනති.

පෙසුකැකැහති - ඉබෙකවෙවා පිසුහවාවො හොති: ඉතො සුළුා අමුතු අසාබාතා ඉමෙසමහායය - පෙළ එවං හෙදැබිපාවෙයා පෙසුණැඤ උපසංහරතීන 'මාතාතිමාතා සහපෙසුනා ව.'

ම වෛජරයුත්තා කලහා විවාද,'ති - කලකො ව පිවාදෙ, ව පරිදෙවො ච සොකො ච මානතා ච අතිමාතො ච පෙසුඤඤඤාත් ඉමෙ සතත කීලෙසා මාජරියෙ සුතතා පසුතතා ආයුතතා සමායුතතාත් - 'මචේජරයුතතා කලනා පිවාද..'

පියපෙහුතා කලහා විවාද, පරිදෙවසොහා සහමචුජුරා ව - 'පියා' යනු: පුයගෝ දෙදෙනෙකි: සත්වායෝ ද සංස්කාරයෝ දැයි. කවර සත්වායෝ පුයයෝද යන්? මෙලොවැ මවූ හෝ පියා හෝ බැයා හෝ බූතැණිය හෝ පුතා හෝ දූ හෝ මතුරෝ හෝ යහළුවෝ හෝ නැයෝ හෝ ඔහුට වැඩ කැමැති වූ හිත කැමැති වූ සුව කැමැති වූ යොහසොමය කැමැති වූ යම් කෙනෙක් වෙත් ද මේ සත්නියෝ පියයෝ වෙත්, කවර සංස්කාරයෝ පියයෝ ද යන් ? මනටබන රූපයෝ මනවඩන ශබදයෝ මනවඩන ගනියෝ මනවඩන රසයෝ මනවඩන ස්පුෂටවායෝ යැ, මේ සංස්කාරයෝ පුය වෙත්. පුයවස්තූව 'අසිද ගනිතී' සෑක ඇත්තාහු ද කලහ කෙරෙති, අසිදුනා කල්හි දු කලන කෙරෙහි, අසිදගත් කල්හි දු කලහ කෙරෙහි, පියවස්තුව 'පෙරැලෙති' සැක ඇත්තාහු ද – පෙරැලෙන කල්හි දු පෙරැළුණු කල්හි දු කලහ කෙරොහි, පියවස්තුව 'අසිද ගනිනී' සැක ඇත්තාහු ද විවාද කෙරෙති, අසිදුනා කල්ති දූ - අසිදහන් කල්හි දූ - පිහවස්තුව 'පෙරැලෙහී' සැක ඇත්තාහු ද - පෙරැලෙන කල්හි දු - පෙරැළණු කල්හි දු විවාද කෙරෙන්. පුගවස්තුව 'අසිද ගනිතී' සැක ඇත්තාහු ද පරිදෙවනා කෙරෙති, අසිදුනා කල්හි දු අසිදහත් කල්හි දු - පියවස්තුව 'පෙරැලෙතී' සැක ඇත්තානු ද - පෙරැලෙන කල්හි දු - පෙරැඑණු කල්හි දු පරිදෙවනා කෙරෙන්. පුයවස්තුව 'අසිද ගනිනී' සැක ඇත්තානු ද ශොක කෙරෙති, අසිඳ ගන්නා කල්හි දූ – අහිඳගත් කල්හි දූ – පියවස්තුව 'පෙරැලෙනි' සැක ඇත්තාහු ද - පෙරැලෙන කල්හි දු - පෙරැළුණු කල්හි දු ශොක කෙරෙන්. පුයවස්තුව රකිති, ගොපනය කෙරෙහි, අයත් කෙරෙහි, මමායන කෙරෙහි, මසුරු කෙරෙත්.

මානාතිමානා සහපෙසුනා ව - පියවස්තුව නිසා මානය උපදවත් පියවස්තුව නිසා අතිමානය උපදවත්. කිසෙයින් පියවස්තුව නිසා මානය උපදවති? යත්: 'අපි මතවඩන රූප ශබද ගති රස ස්පුපටවායන් ලබන සුල්ලම්හ, එහෙත් මේ අනායෝ මතවඩන රූප ශබද ගති රස ස්පුවෙවායන් නො ලබන සුල්ලහ'යි මෙසේ පියවස්තුව නිසා මානය උපදවත්. කෙසේ පියවස්තුව නිසා අතිමානය උපදවත්? යත් 'අපි මන වඩන රූප ශබද ගති රස ස්පුපටවායන් ලබන සුලල්ම්හ, මේ අනායෝ වැලිත් මනවඩන රූප ශබද ගති රස ස්පුපටවායන් නො ලබන සුල්ලහ'යි මෙසේ පියවස්තුව නිසා අනිමානය උපදවත්. පෙයුණෙදුං - මෙහි එකෙක් පිසුනුබස් කියනුයේ වෙයි: මෙතැනින් අසා මොටුන්ගේ හෙදය පිණිස එතැන කියන්නේ වෙයි...මෙසේ බිදුවන අදහස් ඇතියේ පිසුනුබස් එලවා කියා නුයි 'මාතානීමානා සහපෙසුනා ව' යනු වේ.

ම වෙජරයුනතා කලතා විවාද – කලනය ද විවාදය ද පරිදෙවය ද ගොකය ද මානය ද අතිමානය ද පෛශනාය ද යන සපත කෙල ශයෝ මාත්සයසියෙහි යෙදුණාහු අතිශයින් යෙදුණාහු ගාත්පහින් යෙදුණාහු වෙහෙයින් යෙදුණාහු නුයි 'මවෙජරයුතතා කලහා විවාද 'යනු වේ. විවාදජාතෙසු ව පෙසුනාන්ති - 'විවා ද ජාතෙ සංකාරත නිඛානත අතිනි බානත පාතුභූතෙ පෙසුකැකුං උපසංහරනති: ඉතො සුනිා අමුතු අක්ඛානතතී ඉමෙසං හෙදය. අමුතු වා සුනිා ඉමෙසං අක්ඛානනතී අමුසං හෙදය. ඉති සමහතාතං වා තෙතතාරෝ තිහතානං වා අනුපාදනාරෝ වහතාරාමා වහාගරකා වහාගතන්දී වහාගකරණි වාවං භාසිතාරෝ හොතති. ඉදං වුඩ්ඩති පෙසුකැකුං. අපිව, දවීති කාරණෙති පෙසුකැකුං උපසංහරතති: ඉතොතාරතා වා තෙදුකිනායා වා. කථා පියකාමානයාය පෙසුකැකුං උපසංහරතති? ඉමකස පියා හමිකාන, මතාපා හමිකානාම, මතාපහානී කා හම්කොම, අබහතතාරිකා හමිකොම, සුනදයා හමිකාමානී, එවං පියකමානාය පෙසුකැකුං උපසංහරතති. කථා කෙදුකිනායා පෙසුකැකුං උපසංහරතති? කථං ඉමේ නානා අකුං වනා අකුං වහා අකුං, දෙවරා අකසු, දෙවජකා අසසු, දෙව පකා අකුං, හිරෝ අසෙ වනා පොතාවෙන්නෙයුං, දකාබංත ඵාසු වනරෙශයුනති. එවං හෙදුබනායා පෙසුකැකුං උපසංහරනත්වනි - 'විවාද-ජානෙසු ව පෙසුනාකි'

> "පියපහුතා කලහා විවංද පරිදෙවනොකා සහ§චත්රා ව, මාතාතිමාතා සහපෙසුතා ව මනචත්රයුතතා කලහා විවංද විවාදතානක ව පෙසුතානී"තී.

11 - 8

පියා සු ලොකයම්ං කුතොනිදනා යෙ වාපි¹ පලාතා විවරනහි ලොකෙ, ආසා ව නිටයා ව කුතො නිදැනා යෙ සමපරායාය නරසා හොතති.

පියා සු ලොකාමේං නුතොනිද හාති - පියා කුතො නිද නං, කුතො ජාතා, කුතො සඤාතා, කුතො තීබාතතා, කුතො අභිතිබාතතා, කුතො පාතුනුතා, කිහනිදතා, කිංසමුදයා, කිඤාතිකා, කිමපහචාති පියානං මූලං පුචානී - පෙ - සමුදයං පුචානී පපුචානී යාචති අජෙකිසන් පසාදෙනීති - 'පියා සු ලොකාමං කුතොනිදනා.'

1. වාපි - PTS 2. අපේක්ෂානයි - සිටු. II.

ම්වාදුජාතෙස ව පෙසුනානි - විවාදය උපන් කල්හි හටගත් කල්හි නිපත් කල්හි වෙසෙයින් නිපත් කල්හි පහළ වූ කල්හි පිසුනුබස් එළවා කියහි: මෙතැනින් අසා මොවුන්ගේ හෙදය පිණිස එතැන කියති, එතැතිත් හෝ අසා ඔවුන්ගේ නෙදය පිණිස මොවුත්ව කියති: මෙසේ සමහ වූවත් හෝ බිදිත්තාහු හෙද වූවත්ගේ හෝ ගෙදය දඩ කරන්නාහු වශීය කැමැති වූවානු වශී වීමෙහි ඇලුණානු වශී වීමට සතුටු වත්නාහු වන් කරන බස් කියන්නානු වෙත්. මේ 'පෙසුඤඤ'යි කියනු ලැබෙයි. තවද දෙකරුණෙකින් පිසුනු කියති: පියකාමානායෙන් හෝ හෙදුගි-පාශයෙන් හෝ යැ. කිසෙයින් පියකාමාතායෙන් පිසුනු කියනි? යන්: මනාප වමත, විශ්වැසි වමත, ආහාතතාරික මොහුට පුය වම්හ. වමත, සුභාද් චම්ත'සි මෙසේ පියකාමාතායෙන් පෙශුකාවවන කියන්. කිසෙයිත් හෙදගිපුංය ඇත්තානු පිසුනුබස් එළවා කියති යත් ? 'කෙසේ තම මොහු නානා වන්නාහු ද වෙත් වන්තාහු ද වගී වන්නාහු ද දවඛා වත්තාහු ද දෙකඬ වත්තාහු ද දෙ පාෂ චිත්තාහු ද බිදෙත්නාහු ද සමාගම තො වන්තාහු ද දුකසේ නො සුවසේ වාසය කරන්නාහු දැයි මෙසේ හෙදගිපායයෙන් පෛශූනා කියන් නුයි 'විවාදජාතෙසු ව පෙසුනානි' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

''පියපසුතා - පෙ- විවෘදජාතෙසු ව පෙසුනානි''යි.

11 - 8

ලොවැ පියවස්තුහු කොයින් උපත්තාහු ද ? තොහොත් කුමක් හෙතු කොට ඇත්තාහු ද ? තවද ලොවැ කෘතුයාදි යම කෙනෙක් ලොහය හෙතු-කොටගෙන හැසිරෙත් නම, (ඒ ලොහය කුමක් හෙතු කොට ඇත්තේ ද ? ආශාවත් (ඒ ආශාවගේ) සමෘද්ධියත් කොයින් උපත්තාහු ද ? (කුමක් නිදන කොට ඇත්තාහු ද ?) යම බම් කෙනෙක් සත්තියා හට පරලොවැ පිහිට පිණිස වෙත් නම්, ඒ බම්යෝ කොයින් උපත්නාහු ද ? (කුමක් නිදන කොට ඇත්තාහු ද ?)

පිහා සු ලෞකාකමං කුතොනිදුනා - පියවස්තුනු සුමක් නිදන කොට ඇත්තානු ද ? කොසින් උපත්නානු ද ? කොයින් හටගත්තානු ද ? කොයින් නිපත්නානු ද ? කොයින් වෙසෙසින් නිපත්තානු ද ? කොයින් පහළ වූවානු ද ? කුමක් නිදන කොට ඇත්තානු ද ? කුමක් උත්පතනි කොට ඇත්තානු ද ? කුමක් ජාති කොට ඇත්තානු ද ? කුමක් පුහව කොට ඇත්තානු ද යි පියවස්තූන්ගේ මූලය විවාරති...සමුදය විවාරති, පුළුවුස්ති අහැදිහි අබෝෂණ කොරෙහි පහඳවත් නුයි 'පියා සු ලොකාමං කුතෝ-තිදනා' යනු වේ. ඉය වාපි ලොහා විවරාහනි ලොකොක්-'යෙ වාපී'ති බතතියා ව මුංහමණා ව වෙසසා ව සුඥ ව ගහටයා ව පබාජිතා ව දෙවා ව මනුසසා ව; ලොහොති යො ලොහො ලුබහතා ලුබනිතතතං සාරාගො සාරජරතා සාරජරිතතකං අතිජඣා ලොහො අකුසලමූලංද විවරතතිනි විවරනති විහරතති ඉරීයනති වතතනති පාලෙනති යපෙනති යාපෙනති; ලොකොති අපායලොකො මනුසසලොකො දෙවලොකො බාසාලොකො බාතුලොකොති– 'ගෙ වාපි ලොහා විවරතති ලොකො.'

අාසා ච නිට්ඨා ච කුතොනිද නාහි – 'අාසා ච තිටඨා ච කුතොතිදනා කුතො ජාතා කුතො සඤෝාභා කුතො තිබබහතා කුතො අභිතිඛානතා කුතො පාතුභූතා කිහනිදනා කිංසමුදයා කිඤෝතිකා කිමපහටා,නි ආසාය චනිටඨාය ච මූලං පුවජනි – පෙ– සමුදයං පුවජනි, පපුවජනි යාවනි අජෙකිසති¹ පසාදෙනීනි – 'ආසා චනිටඨා චකුතොතිදුනා.'

යෙ සමපරාශාය නාරසා නොනාධිති – යෙ තරසා පරාගතා හොනාහි. දීපා හොනාහි, තාණා හොනාහි, ලෙනා නොනාහි, සරණා නොනාහි, තරෝ නිව්ඨා පරායනො හොනීනී 'ගෙ සමපරායාය නාරසා හොනාහි.'

තෙනාහ සො තිම්මතො:

"පියා සු ලොකසම්ං කුතොන්දානා යෙ චාපි³ ලොහා විචරතති ලොකෙ, ආසා ව නිටඨා ව කුතොනිදනා යෙ සමපරායාය තරසස හොනතී"තී

11 - 4

ඡඤනිදනාති පියානි ලොකෙ යෙ චාපි³ ලොහා විචරනති ලොකෙ, ආසා ච නිට්ඨා ව ඉතොතිදතා 6ය සමපරායාය තරසස නොනති.

ජඥනිදහානි පියානි ලොකොහි – 'ජසෙදු'ති යො කාමෙසු කාමච්ඡනෙ කාමරාගො කාමතන්දි කාමතණහා කාමසිතෙහො කාමපරිලාහෝ කාමමුච්ණ කාමජෝකාසානං කාමොසො කාමයෝගො කාමූපාදනං කාමච්ඡනැනීවරණං. අපිව, පඤව ඡනු: පරියෙසනච්ඡනෙ පරිලාහච්ඡනෙ පරිභොගච්ඡනෙ සහනිබච්ඡනෙ විසාස්ජානච්ඡනෙ, කතමො පරියෙසනච්ඡනෙ? ඉබෙකචේමා අජෝකාසිනොගෙව අත්හිකො ඡනැජාතො රූපෙ පරියෙසනච්ඡනෙ? ඉබෙකචේමා අජෝකාසිනොගෙව අත්හිකො ඡනැජාතො රූපෙ පරියෙසනච්ඡනෙ. සතමෝ පටිලා-නච්ඡනෙ? ඉබෙකචේමා අජෝකාසිනොයෙව අත්හෙකා ඡනැජාතො රූපෙ පට්ලහතී. සදෙද - ගනකි - රසෙ - ඓාටස්බෙම පට්ලහතී. අයං පට්ලා-නච්ඡනෙ.

a බම්මහතිනණී - චීතතුපපෘදකණ්ඩ

¹ අජෙනිාහති සිමු. II 2. තිටයාපරායතා නොනතීනී - මජසං, සීමු II. 3. සෙ වා පි - සහ, PTS.

ම්භාතිදේශපාලිය

යෙ පාපි ලොහා විවරහති ලොකො - 'ගෙ වා පි' යනු: කෘතියයෝ ද බාහමණයෝ ද වෛශායෝ ද ශුදුයෝ ද ගෘතස්ථයෝ ද පුවුජිතයෝ ද දේවියෝ ද මනුෂායෝ ද; ලොහා - යම් ලොතයෝ ලොත කරන අයුරෙක් ලොත කරන බවෙක් ඇලීමෙක් ඇලෙන අයුරෙක් ඇලුණු බවෙක් දඬි ලොත යෙක් ලොහ අකුශලමූලයෙක් වේ ද; විවරහති - හැසිරෙහි වෙසෙති ඉරියවූ පවත්වති පාලනය කෙරෙහි යැපෙති යාපනය කෙරෙත්; ලොකො– අපායලෝකයෙහි මනුණා - දෙව - සකනි - බාතු - ආයතනලොකයෙහි නුයි 'යෙ වාපි ලොහා විවරහති ලොකො' යනු වේ.

දාසා ව නිට්ඨා ච කුතොනිද, නා – අංශාව ත් ආශාසමෘද්ධිය ත් කුමන තෙතු ඇත්තානු ද ? කොයින් උපන්නානු ද ? කොයින් හට්ගත්තානු ද ? කොයින් නිපන්තානු ද ? කොයින් තැගුණානු ද ? කොයින් පහළ වූවානු ද ? කුමක් නිදන කොට - කුමක් සමූදහ කොට – කුමක් ජාති කොට - කුමක් පුහව කොට ඇත්තානු ද ?යි ආශාවේ ත් ආශාසමෘද්ධිය ගේ ත් මූලය විවාරති...සමුදය විවාරති, පුළුවූස්ති අයාදියි අබෝෂණ කොරෙති පහදවත් නුයි 'ආසා ව නිට්ඨා ව කුතොනිදනා' යනු වේ.

යෙ සමපරාශාය නරාසා හොතත් – යම් බම් කෙනෙක් සත්තිසා හට (පරලොවට) පිහිට වෙන් ද පුතිකාරා වෙත් ද තුාණ වෙත් ද රකාස්ථාන වෙත් ද සරණ වෙත් ද. මනිසා ඒ සමෘද්ධිය පරායණ කොට ඇත් නුයි – 'යෙ සමපරාශාය තරසස නොටති' යනු වේ.

එයිත් කීන, ඒ නිර්මිත බුදුහු:

''පියා සු ලොකාසුමං -පෙ- යෙ සමපරායාය හරසස හොසත්"යි

11-4

ෙලාවැ දියවස්තුහු කාමච්ඡිඥය නිදහ කොට ඇත්තාහුය, තවද ලොවැ යම කෙතෙක් ලොහය හෙතු කොට හැසිරෙත් ද, (ඔටුන්ගේ ඒ ලොහයත් කාමච්ඡිඥය හෙතු කොට ඇත්තේය,) ආශාව ත් ආශා සමෘද්ධියත් මේ කාමච්ඡිඥය ම නිදහ කොට ඇත්තාහු ය, යම් බමී කෙතෙක් සත්තියා හට පරලොව පිහිට පිණිස වෙත් නම්, (ඔහු ද කාමච්ඡිඥයෙන් ම උපත්තාහු යි.)

ජඥතිදුනාන් පිහානි ලොහෝ - 'ජඥ' නම්: කාමවස්තුන් කෙරෙහි යම් කාමවජඥයෙක් කාමරාශයෙක් කාමනාඥයෙක් කාමනාෂණායෙක් කාමනෙකයෙක් කාමපරිදහයෙක් කාමමූර්ඡායෙක් කාමයන්ති ගැලීමෙක් කාමෞකයෙක් කාමයොගයෙක් කාමොපාද හයෙක් කාම වජඥනීවරණයෙක් වේ ද, එයයි; තවද ඡඥ පසෙකි: පයේෂණ (පසෙවීම)ඡඥය, පුතිලාශචඡඥය, පරිභෝග 25 ඥය, සහනීයි (පරාස්කිරීම) ඡඥය, පිසජීන (පවියදම කිරීම) ඡඥය දයි; එහි පමයම්ෂණඡඥය කවර යත් ? මෙහි එකෙක් කාමයෙන් මඩනා ලදෑයේ මැකැමැති වූයේ හටහත් ඡඥය ඇත්තේ රූපයන් සොයයි, ශබද - ගති - රස - ස්පුවෙවනයන් සොයයි, මේ පයෙවීෂණ වජඥ යයි. පතිලාහවඡඥය කවර යත් ? මෙහි එකෙක් කාමයෙන් මඩනා ලදුයේ මැඳරීම වූයේ හටහත් ඡඥය ඇත්තේ රූපයන් මඩනා ලදුයේ මැඳරීම වූයේ හටහත් ඡඥය ඇත්තේ රූපයන් ලබයි, ශබද-ගති - රස - ස්පුවෙනයන් ලබයි, මේ පුතිලාහවඡඥ යයි. කතමේ පරිභොගවජිතෙ; ? ඉබෙකවේවා අපේඛාසිතො යෙව අපමිකා ජනදජාතො රූපෙ පරිභුණුජනි, සදෙද ගණ්ඩ රසෙ ඵොටඪබෙබ පරිතුණුජනි. අයං පරිභොගවජිතෙ; කතමේා සනනිධිවජිතෙ; ? ඉබෙකවේවා අපේඛාසිතොගෙව අපමිකො ජනදජාතො බනසනනිවයං කරෝනි අපෙදානු හටිකානීනා දී අයං සනනිධිවජිතෙ; කතමෝ විසජන වජනෙ; ? ඉබෙකවේවා අපේඛාසිනොගෙව අපමිකො ජනදජාතො බනං විසා ජෙජනි ගන්ථාරෝනානං අක්ෂාරෝනානං රට්කානා බනුණාහානං පහතිකානං 'ඉමේ මං රක්ෂිකානති හොටිකානති සමපරිවාරෙසානත්'ති. අයං විකාජජනවජනෙ; සියානීති දෙව පියා; සතතා වා සබබාරා වා -පෙ- ඉමේ සතතා පියා -පෙ- ඉමේ සබබාරා පියා; ජනදනිදෙනානි පියානි ලොකොති පියා ජනදනිදානා ජනදසමුදයා ජනදජාතිකා ජනදපහවානි - 'ජනදතිදානානි පියානි ලොකෙ.'

යෙ වාපි ලොහා විචරහන් ලොකොති – 'යෙ වාපි'ත් බතතියා ව බාහමණ ව අවසාන ව සුදා ව ගහටහා ව පබාජිතා ව දෙවා ව මතුසාන ව; ලොහාති යො ලොහො ලුබහතා ලුබහිතතනං සාරාගො සාරජානා සාරජාීතතනං අතිජාඩා ලොහො අකුසලමූලංද; විචරහන්ති විචරහත් විහරහත් ඉරීයහති වතතනති පාලෙනති යපෙනති යාපෙනති; ලොකොත් අපායලොකෙ – පෙ-ආයතනලොකොති – 'යෙ වාපි ලොහා විචරහති ලොකෙ.'

දාසා ව නිවඩා ව ඉතා නිදනාති -- 'ආසා' වුච්චති තණහා, හො රාෂහා සාරාෂහා -පෙ- අභිජඣා ලොහො අකුසලමූලං;b නිව්ඨාති ඉතෙකවේවා රාපෙ පරිශෙසනෙනා රාපං පටිලහති, රාපතිවෙඩා හොති. සදෙද- ගණ රාම පරිශෙසනෙනා රාපං පටිලහති, රාපතිවෙඩා හොති. සදෙද- ගණ රාම දාකාපාදි සෙනාසනං, හිලානපච්චයහෙසජජපරිකඛාරං, සුතකනතං, වීමරං, පිණ්ඩපාතං, සෙනාසනං, හිලානපච්චයහෙසජජපරිකඛාරං, සුතකනතං, වීමරං, පිණ්ඩපාතං, සෙනාසනං, හිලානපච්චයහෙසජජපරිකඛාරං, සුතකනතං, වීනයං, අභිබවමං, ආරකුක්දිකඞ්හං, පිණ්ඩපාත්කඞ්හං, පංසුකූලිකඞ්හං, නෝවීමරිකඞ්හං, සපදනචාරිකඞ්හං, බලුපච්ඡාහතතිකඞ්හං, නෙසජජිකඞ්හං, සථාසනමතිකඩාං, පඨමජඣාතං, දුනිසජඣාතං, තනීසජඣනා, ච්චාන්ජඣානං ආකාසානාසානයමාපතතිං, පරිදෙනෙනා තෙවසඤඤානාසඤායතනසමාපතතිං පටිලහති. නෙවසඤඤානාසඤඤා-යතනසමාපතතිනිවෙඩා හොති.

> 1 "ආසාග කාතෝ බෙතතං බීජං ආසාය වපාති ආකාග වාණිජා ශනති සමුදාං බනහාරකා; යාය ආසාය තිට්ඨාම්² සා මේ ආසා සමජකිතු"ති³c

a. බම්මසමනණ් - විතතුපපෘදකණ්ඩ.b බම්මසමහණ් නිෂකාලපකණ්ඩ

^{1.} සාභානෙ - මනුප. 2. නිවඩාදි - සිමු. II. පනිවඩාමි - සහ.

^{3.} සමජණානිත් - සිමු II, PTS. c. රෝගාථා - 10, 1, 1.

පරිභොගවජඥය කවර. යන්: මෙයි එකෙක් කාමගෙන් මඩනා ලදුයේ මෑ අර්ත් වූයේ කටගත් ජඥය ඇත්තේ රූපයන් පරිභොග කෙරෙයි, ශබද - ගති - රස - ස්පුළුවාසගත් පරිභොග කෙරෙයි, මේ පරිභොගවජඥ යයි. සනනිගිඡඥය කවර. යන් ? මෙහි එකෙක් සාමයෙන් මඩනා ලදුසේ මෑ අර්ත් වූයේ කටගත් ඡඥය ඇත්තේ 'වපතෙයි වන්නේගෑ' සි බන රැස් කෙරෙයි, මේ සනනිගිඡඥ යයි, විසාජන තවජඥය කවර. යන් ? මෙහි එකෙක් කාමයෙන් මඩනා ලදුයේ මෑ අර්ත් වූයේ කටර. යන් ? මෙහි එකෙක් කාමයෙන් මඩනා ලදුයේ මෑ අර්ත් වූයේ කටර. යන් ? මෙහි එකෙක් කාමයෙන් මඩනා ලදුයේ මෑ අර්ත් වූයේ කටර. යන් ? මෙහි එකෙක් කාමයෙන් මඩනා ලදුයෙ මෑ අර්ත් වූයේ කටරා සිටන්නාක'යි ඇතරුවන්ට අසරුවන්ට රිසැදුරන්ට දුනුවාවන්ට පාබලසෙනකට බනය වියදම කරයි, මේ වසජිනවජඥ යයි. ට්යානි -ට්යයෝ දෙදෙනෙකි: සත්තියෝ හෝ සංසකාරයෝ හෝ යෑ...මේ ට්යවූ සංස්කාරයෝ යි. ජඥනිදනානි ට්යානි ලොකො - ට්ය වූ සතන -සංස්කාරයෝ ඡඥය නිදන කොට ඇත්තානුය, ඡඥය උත්පතති කොට ඇත්තානුය, ඡඥය ජාති කොට ඇත්තානුය, ඡඥය පුතව කොට ඇත්තානු නුයි 'ඡඥනිදනානි ට්යානි ලොකෙ'යනු වේ.

යෙ වාපි ලොහා විචරනති ලොහො - 'යෙ වාපි' යනු: සංතියයෝ ද බාහමණයෝ ද වෛශායෝ ද හැහැවියෝ ද පැවිද්දේ ද දෙවියෝ ද මිනිස්හු ද; ලොහා - යම් ලොහයෙක් ලොහාකාරයෙක් ලොහ කරන බවෙක් ඇලීමේක් ඇලෙන අයුරෙක් ඇලුණු බවෙක් අභිබාාවක් ලොහ අකුශලමූල-යෙක් වේ ද එයයි. විචරනති - හැසිරෙනි වෙසෙනී ඉරියවු පවන්වති, වැටෙනි රැකෙනි යැපෙනී යාපනය වෙත්; ලොහො - අපායලොකයෙහි.... ආයතනලොකයෙහි නුයි 'යෙ වාපි ලොහා විචරනති ලොකෙ' යනු වේ.

අාසා ව නිටඩා ව ඉතො නිදුනා - 'ආසා'ගි තාණොවකියනු ලබයි. යම රාගයෙක් සංරාගයෙක්...අභිඛාාවෙක් ලොහ සබ්බාහ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එයයි; නිට්ථා - මෙලො වෑ එකෙක් රූපයන් සොයනුයේ රූපය ලබයි, රූපසමෘදතිය ඇත්තේ වෙයි, ශබද - ගනි - රහ - ස්පුටෙවාගන්-කූලය - ගණයා - ආවාසාය - ලාහය ගශක් - පුශංසාව - සුබය - චීවර-ට්ණෝපාන - සෙනාසන - හිලන්පසබෙනෙත්පිරිකර - සූතුානනය - චීනය-අභිබමීය -ආරණාතාඕනය -පිණ්ඩපාතිකාඕනය - පංසුකූලිකාඕනය-තෙවිවරි-කාඕනය - සපදානවාරිකාඕනය - බලුපාණහතනිකාඕනය - නෙසරජිකාඕනය-යථාසනනිකාඕනය - පුළුමබහානය - දවනීය - තානීය - වතුර්ථාකානය-ආකාභානණුවායතනසමාපතනීය - විණසානණුවායතන - ආකිඤාමණුයනය-තොවසඤඝූනාසඤඝූයෙනය -තොවසඤඝූනාසඤඝූයෙනය - වේසසඤඝූනාසඤඝූයතන - පොවසඤඝූනාසඤඝූ-යතන සමාපතනිය ලබයි, පොවසඤඝූනාසඤඝූයෙතන සමාපතනි සමාපතනි සමාදුයිය ඇත්තේ වේ.

1. ආශාව කෙතු කොට (ගොපියා) කෙත සායි, ආශාව හෙතු කොට බිජුවට වපුරතු ලැබෙයි, බනය රැස්කර ගන්නා වූ වෙලෙන්දෙ ආශාව කෙතු කොට (නැවන්) මුහුදට යෙති, යම ආශාවකින් මම මෙහි සිටිම නම්, ඒ මාගේ ආශාව සමෘදා වේව'යි. ආසාග සමදඩ් වුච්චතෝ තිටහා; ආසා ච නිටහා ච ඉතොනිදුනාත් ආසා ච නිටහා ච ඉතො ජඥනිදුනා ජඥසමුදයා ඡඥජාතිකා ජඥපහවානී– ආසා ච නිටහා ච ඉතොනිදුනා.

මය සමපරාසාය නාරසා කොනතිකි – යෙ තරසා පරායනා හොනති, දීපා නොනති, තාණා හොනති, ලෙනා හොනති, සරණා නොනති. තරෝ නිට්ඨා පරායනො නොතීනි² – යෙ සමපරායාය නරසා නොනති.

තෙනාක හගවා:

"ඡනදනිදනාති පිහානි ලොකෙ ගෙ චාපි ලොහා විච්රනති ලොකෙ, ආසා ච නිට්ඨා ච ඉතොනිදනා ගෙ සමපරාගාග කරසක නොනතී"නි.

11 - 5

ජනෙද නු ලොකසමං කුතොනිදතො විනිච්ඡයා වාපි කුතො පහුතා, කොඩො මොසවරරකුව කථඕකථා ව යෙ වාපි³ බම්මා සමණෙන වූතතා.

ජනෙදා නු ලොකාසමං – කුතොන්ද,නොති – ජනෙ කුතොනිදානො කුතො ජාතො කුතො සැඤාතො කුතො නිඛාතෙතා කුතො අභිනිඛානෙතා කුතො පාතුභූතො කිනතිදනො කිංසමුදයො කිඤෝතිකො කිමපහවොයි ජනදසක මූලං පුච්ඡයි –පෙ– සමූදයං පුච්ඡයි පපුච්ඡති යාචනි අජෙකිසනි⁴ පසාදෙනීයි – ජනෙ නු ලොකසමං කුතොනිදුනො.

විනිචජයා වාපි කුතො පසූතාහි – විනිච්ඡයා කුතො පසූතා කුතො ජාතා කුතො සඤ්භතා කුතො නිඛාතතා සුතො අභිනිඛාතතා කුතො පෘතුතුතා කිතතිදුනා කිංසමුදයා කිඤ්භායිකා කිමපහවාති විනිච්ඡයානං මූලං –පෙ– සමුදයං පුච්ඡති පපුච්ඡති යාචනි අරේඛාසති පසාදෙතීති– විනිච්ඡයා වාපි කුතො පසූතා.

නොවො මොසවජරයකු කාථමකථා වාති 'කොබො'නි – යො එවරුලො විතනසස අාඝාතො පටිසාතො පටිසං පරිවිරොබො කොපො පකොපො සමපකොපො, දෙසො පදෙසො සමපදෙසො, විතනසස බහාපතති මනොපදෙසො, කොබො කුජඹාතා කුජඹාතතතං, දෙසො දුසානා දුසසිතතතං, බහාපතති බහාපජරිතා බහාපජරිතතතං, විරොබො පටිවිරොබො වණඩකකං අසුරොපො අනතතමනතා විතනසස a; මොසවජර වුවෙති මුසාවාලද, කාථංකථා වුවෙත් පිවිකිවරා'ති – කොබො මොහවජරණා කුථංකථා ව.

 වුවෙනි - ස.
 නිද්ධා පරාගතා හොතතිකි- මජසං. නිද්ධා හොනති පරාගණ හොනති - සීමු II.
 3. වාපි- සාං. PTS. ස.
 3. බම හානති - සීමු හානති ප්‍රියාන්ති සිමු. II.
 3. බම හානති - නිකෝපයාණකි. අාශාසමාදයිය 'නිවසා, (එලනිපෙතති) යයි කියනු ලැබේ. ආසා ච නිටසා ව ඉතොනිදෙනා – ආශාවත් නිෂ්ඨාව (–සමාදයිය) ත් මේ (රුපඡනුදි) ජනදය නිදයා කොට ඇත්තාහුය, ඡනදය උත්පතති කොට– ඡනදය ජාසි කොට – ඡනදය පුහව කොට ඇත්තාන නුයි 'ආසා චනිටසං ව ඉතොතියුතා' යනු වේ.

ගෙ සමසරාශාශ නාරසා හොතත් – යම් බම් කෙනෙක් සත්තියා හට පරායණ වෙත් ද, පුතිසෝ වෙත් ද, තුාණ වෙත් ද, රසාසානා වෙත් ද, සරණ වෙත් ද, මිනිසා ඒ ආශාසමෘදධිය පරායණ කොට ඇත් නුසි 'යෙ සමපරාශාය තරසා නොනත්' යනු වේ.

එයින් වද, ලහ මුදුහු:

''ජඥනිදුනානි -පෙ- සෙ සමපරායාය නරසා නොනති''යි.

11 - 5

ලොවැ කාමචන්න හෙමේ කුමක් නිදන කොව ඇත්තේ ද ? (තෘෂණා දුවේ) විනිශ්චයයෝ හෝ කොයිබිත් උපත්නාහු ද ? කොබය ත් මෘෂාවාදයත් විවිකිතයාව ත් බුද්ධලමණයත් විසින් දෙසූ යම් අකුශලබම් කෙගෙනකුත් වෙත් පාම, ඔවුහු ත් කොයිබින් උපන්නාහු ද ?

ජපෙය, නු ලොකාසමං කුතොනිදුනො – සාමචජඥ පොමේ කුමක් තිදහ කොට ඇත්තේ ද දී කොතැතින් උපන්නේ ද දී කොයින් හට ගත්තේ ද දී කොයින් පාහුණේ ද දී කොයිබින් පහල වූයේ ද දී කුමක් තිදහ කොට – කුමක් සමුදය කොට - කුමක් ජාති කොට – කුමක් පුහව කොට ඇත්තේ දු'යි ඡඥයා ගේ මූලය විචාරති...සමුදය විචාරතී පුළුවුස්ති අයැදිනි අබෝෂණ කෙරෙහි, පහදවත් නුයි 'ඡඥෙ නු ලොකයාමං කුතොනිදනො,' යනු වේ.

විනිවජයා වා පි කුගතා පනුතා - තෘෂණා - දුවේවිනිශවයයෝ කොසින් වූවානු ද ? කොයින් උපන්නාහු ද ? කොයින් හටහත්තානු ද ? කොයින් නිපන්නාහු ද ? කොයින් පැනනැගුණොහු ද ? කොයින් පහළ වූවානු ද ? කුමක් නිදන - සමුදය -ජාති -පුහව කොට ඇත්තානු ද ?යි විනිශවයයන්නේ මූලය විවාරති...සමුදය විවාරති පුළුවුස්ති අයැදිසි අබෝෂණ කෙරෙහි පහදවත් නුයි 'මිනිචඡයා වා'පි කුතො පනුතා' යනු වේ.

තොංඩා මොසවජයදා කථාකාථා ව-'කොඩෝ' යනු: මෙබදු වූ විතතයා ගේ යම ආතාතයෙක් පුතිකානයෙක් පුතිකයෙක් පුතිවිරොධයෙයා කොපයෙක් සම්පුකොපයෙක් දෙවශයෙක් පුදෙවශයෙක් සම්පුදෙවශයෙන් විතතයාගේ මිකෘතියෙක් සිතෙහි දූෂා බවෙක් කිරීමෙක් කිපෙන අයුරොත් කිපුණු බවෙක් දූෂා වීමෙක් දූෂාකාරයෙක් දූෂා බවෙක් විකෘතියෙක් විතෘතාකාරයෙක් මහත බවෙක් විරොධයෙක් පතිවිරොධයෙක් වණබ බවෙක් නො පිරුණු විවන ඇතිබවෙක් සිත පිළිබද හෝ සතුටු බවෙක් වේ ද එයයි. 'මොසවජජ'යි මෘෂාවාදය කියනු ලැබෙයි; 'කථාකාරයක් විවිකිත්තාව කියනු ලබා නුයි 'කොඩෝ ඉමාසවජෙං ව කථාකයා ව' යනු වේ. යෙ වාපි බම්මා සමරෝන වුතතා'නි- 'හෙ වාපි'ති යෙ කොබෙත ව මොසවජෙජන ව කථංකථාය ව සහගතා සතජාතා සංසටයා සමපසුතතා එකුපොද එකනිරෝඛා එකවාද්දුකා එකාර මමණා, ඉමේ වුච්චතති 'යෙ වාපි බම්මා' අථවා, යෙ තෙ කිලෙසා අඤඤජාතිකා අඤඤවිහිතකා, ඉමෙ වුච්චතති 'යෙ චාපි බම්මා' සමරෝන වුතතාතී සමණෙත සම්ත-පාපෙන බාහමණෙන බාහිතපාපබමේමන¹ හිකබුතා හිතනකිලෙසමූලෙත සබාකුසලමූලබකිනා² පළිතෙතන වුතතා පවුතතා අවේකඛිතා දෙසිතා පඤඤපීතා පටසීපිතා පිවටා විහතතා උතතානීකතා පකාසිතාතී - 'ගෙ වාපි බම්මා සමණෙන වුතතා.'

තොතාහ හගවා:

''ඡනෙ, නු ලොකසමං කුතොතිද,නො විතිවජයා චංපි කුතො පසුතා, කොබො මොසවරජඤව කථංකථා ව ගෙ චෘපි බමමා සමණෙන වුතතා''ති.

11 - 6

සාතං අසංතනති යමාහු ලොකෙ තමූපනිකකාය පහොති ඡනෙ, රුපෙසු දිකා විහවං භවඤා විනිච්ඡයං කුරුතෙ³ ජනතු ලොකෙ.

සාතං අසාතනති යමානු ලොකොති – 'සාත'නති සුබා ව වෙදනා ඉටයිඤා වැළු,⁴ අසාතනති දුක්ඛා ව වෙදතා අනිටයිඤා වැළු; යමානු ලොකොති යං ආහංසු යං කථෙනති යං හණනති යං දීපයනති යං වොහරනතීති – 'සාතං අසාතනති යමානු ලොකෙ.'

"තමුපනිසසාය පහොති ඡඥොති, සාතාසාතං නිසසාය සුබ දුඣං නිසසාය සොමනස්ස දොමනසසං නිසසාය, ඉටඨානිටඨංනිසසාය අනුතය පටිසං නිසසාය. ඡඥෝ හොති පහොති පහවති සඤඡයනි නිබබතතති අහි නිබබතතති තමුපනිසසාය පහොති ඡඥෝ"

රූපෙසු දියවා විතවං තවයාවා'හි -'රූපෙසූ'සි වනතාරෝ ව මහාතුතා වතුතාකළව මහාතුතානං උපාදය රූපං. කතමො රූපානං තවො ? යො රූපානං තවො ජාති සයැජාති නිඛාතති අතිතිඛාතති පාතුතාවො; අයං රූපානං තවො. කතමො රූපානං පිහවො ? යො රූපානං බයො වයො හෙදෙ පරිභෙදෙ අනිවචතා අනතරඛානං; අයං රූපානං පිහවො. රූපෙසු දියවා විතවං තවයාවා'ති රූපෙසු තවයාව පිහවයාව දිසා පසායිනා තුලයිනා නීරසිනා විතාවයිනා විතුනං කනාති - 'රූපෙසු දිසා විතවං තවයාව.'

> 1. බාහිතපාපෙත - කාං. දී. සබ්බාකුසලබණිනා - ස. 3. කුබ්බනි - මජයං. 4. වනුං - සමු. II.

ගෙ වා'පි බමා සමනේන වූතනා - 'ගෙ වාපි' ගනු: යම බම කෙනෙක් කොධයත් මෘෂාවාදයන් විවිකිත්සාවත් සමග සහගත වූවානු ද සහජාන - සංසාෂට - සම්පුයුකත වූවානු ද එක් වැ උපදනානු එක් වැ නිරුද්ධ වත්නානු සමාන වස්තු ඇත්තානු සමාන අරමුණු ඇත්තානු වෙත් ද මොවුනු 'යම බමයෝ'සි කියනු ලැබෙත්. නොහොත් යම කෙලෙස් කෙතෙක් අනාසානාව ඇත්තානු අත් කරුණෙකින් වූවානු වෙත් ද, මොවුනු 'යම බමයෝ'සි කියනු ලැබෙත්. සමණෙන වූතනා-නිවුණු පව ඇති ශුමණයා විසින්, නැසූ පව ඇති බාහවණයා විසින්, බුත් කෙලෙසමුල් ඇති තිසුණු විසින්, සියලු අකුශලමූලබණ්හනයෙන් මදුණනු විසින් කියන ලද පවසන ලද පුකාශ කරන ලද දෙසෙන ලද පතවන ලද පිහිටුවන ලද විවෘත කළ විහාග කළ පුකට කළ පුකාශ කරන ලද්දානු නුසි 'ගෙ වා'පි බාහා සමණෙන වූතතා' යනු වේ. එයින් කිහ, ඒ නිර්මන බුදුනු:

''ජපෙද, නු ලොකයමිං –පෙ– යෙ වා පි බම්මා සමණෙන වුතතා"යි

11 - 6

මෙ ලොවැ සුව යැයි ද දුකැයි ද යමක් කියත් නම්, ඒ සාතාසංත වෙද තාව නිසා ඡඤය උපදී, ලොවැ සත්ති තෙමෙ ඉතොපාදයරුපයන්හි මිනාශය ත් උතපතතිය ත් දුකු තෘෂණා – දුවේවිනිවෙය කරන්නේ යි.

සාතං අසාතනන් යමාහු ලොකො – 'සාත' තම්, සුබවෙදනාව හා ඉපටවස්තුව යැ: අසාත – නම්: දුඃබවෙදනාව හා අනිපටවස්තුව යැ; යමාහු ලොකො – යමක් පවසත් නම්, යමක් කියත් නම් යමක් බෙණෙන් නම් යමක් දක්වත් නම් යමක් වහරත් නම් නුයි 'සාතං අසාතනන් යමාහු ලොකො' යනු වේ.

තමූපනිසාය පහොත් ජනෙ, - සාතාසාත (වෙදනාව හා වස්තුව) නිසා සැපදුක් නිසා සොමතස් දෙම්නස් නිසා ඉටුඅතිටු නිසා අනුනය පුතිඝ නිසා ඡඥය වෙයි පහල වෙයි උපදී හටගතී නිපදී වෙසෙයින් නිපදී නුයි 'තමූපතිසාය පහොති ඡනෙ,' යනු වේ.

රුපෙසු දිගවා විතවං තවණව – 'රූපෙසු' යනු: සතර මතාතුනයෝ ද සතර මතාතුනයන් නිසා උපදනා රූපය ද වේ; රූපයන්ගේ තවය කවර යක්? රූපයන්ගේ යම් තවයෙක් ජාසියෙක් තවගැනීමේක් නිපැදී-මේක් වෙසෙසින් නිපැදීමේක් පතල වීමේක් වේද, මේ රූපයන්ගේ හවයයි; රූපයන්ගේ විතවය කවරැ යත්? රූපයන්ගේ යම් කායවීමේක් වැනැසීමෙක් තෙදයෙක් පරිතෙදයෙක් අනිතා බවෙක් අතුරුදහන් වීමේක් වේ ද, මේ රූපයන් ගේ විතව යයි. රූපෙසු දිසවා විතවං තවණව – රූපයන්හි තටගැනීම ද වැනැසීම ද දක බලා තුලනය කොට තීරණය කොට සලකා පුකව කොට නුයි 'රූපෙසු දිසවා විතවං තවණව' යනු වේ.

මිනිච්ඡයං කුරුනෙ ජනතු ලොකොති - 'විනිච්ඡයා'නි යො මිනිච්ඡයා තණකාවනිදුරුගො ප දිටසිවිනිපේගො ව. කථං තණකාවිනිවඡයං කරොනි? ඉබෙකවවාසා අනුපානනා වෙව හොගා¹ න උපාජානති; උපානනා ව ගොහා පරිකඛයං ගවඡනති; තසා එවං හොති: 'කොත නු බො මෙ උපංගෙන අනුයානනා වෙව ගොහා න උපාජානයි දි උපානනා ව ගොහා පරික්ඛයං ගචජනතී'ති. තසස පන එවං නොති: 'සුරාමේරය-මජාර මාද බානානුයොගං අනුසුතත සා මේ අනු පානනා වෙව හොගා න උපාර්ජනති; උපානනා ච ගොගා පරික්ඛයං ගච්ඡනති. විකාලවිසි-බාවරියානුයොගං අනුයුතනසා මේ අනුපානනා වෙව ශොගා ත උපාජානි: උපානනා ව හොගා පරිකාඛයං ගවිඡාත්වී. සමජජාතිවරණං අනුසුතතාසා මේ - ජූතපාමාදටසානානුයොගං අනුසූතතකක මේ - පාපමිතතානුයොගං අතුයුතනසා මේ අනුසානතා වේව හොගා න උපාජානති; උපානතා ව හොඟා පරික්ඛයං ගවඡනති. ආලසසානුයොගං² අනුයුතතසස මේ අනුපාතතා වෙව හොගා න උපාජාතති; උපානතා ව හොගා පරිකඛයං ගවුණතතී'ති එවං ඤැණං කතා ජ භොගාතං අපායමුඛාති ත සෙවති. ජ හොගාතං ආයමුඛානි සෙවති. එවමපි තණහාවිනිචඡයං කරොති.

අථවා කසියා වා වංණිජජාය වා ගොරකෙබන වා ඉසියනෙනන වා රාජපොරිසෙන³ වා සිපාසැඥතරෙන වා පටිපජජති. එවමපි තණහා-ටිනිවජයං කරොති. කථං දිවසීමිනිවජයං කරොති ? වකබුසමං උපානෙන ජාතාතී 'අතනා මේ උපානෙනා'ති. වකබුසමං අනතරනිතෙ ජානාති'අතකා මේ අනතරනිතො, විගතො මේ අනතා'ති. එවමපි දිවසීමනිවජයං කරොති. කොතසමං- සානසමං- ඒවනාය- කායසමං- රූපසමං- සදදසමං- ගනිසමං-රසකමං- ඓාටස්ඛාසමං උපානෙන ජාතාතී 'අතතා මේ උපානෙනා'ති. ඓාටස්ඛාසමං අනතරනිතෙ ජානාතී 'අතතා මේ අනතරනිතො, විගතො මේ අනතා'ති. එවමපි දිවසීමනිවජයං කරොති, ජනෙති සසුජනෙති තිබානෙතති අනිතිබානෙතති. ජනතුති සහෙතා නරෝ මානවො -පෙ-මනුජෝ; ලොකො'තී අපායලොකෙ -පෙ- ආයතනලොකෙති - 'විනිවජයං කුරුනෙ ජනතු ලොකෙ.'

නොකාහ හගවා:

"සංතං අසාතනති ගමානු ලොකො තමූපනිසාංග පහොති ජනෙද, රුපෙසු දිසාං වනවං හවං ව වනිවඡනං කුරුනේ¹ ජනතු ලොකොති.

11 - 7

කොබො මොසවජාණව කථඞ්කථා ව එතෙපි බම්මා ආවයමේව සනෙත, කථංකුපි ඤැණපථාය සිකෙබ ඤඤා පවූතතා සම්ණොන බම්මා.

 ^{1.} ලොහා. - සිමු. II.
 2. ආලභානුපයාගං - මීජයං.

 3. රාජපොරිභාකා - සිමු. II.
 ්. කුඛාර් - මීජයං.

විනිච්ඡය කුරුගෙ පහතු ලොබො - 'විනිච්ඡය' නම්; නාමණා -වනිශවය ද දුපට්වනිශවය දුයි වනිශවය දෙකෙකි: කෙසේ කෘෂණාවනිශවය කෙරෙයි ගත්? මෙහි එකක් හට නූපන් හොහයෝ ත් නූපදියි, උපත් හොගයෝ ත් සමය වීමට හෙතී; ඔහුට මෙසේ සිතෙක් වේයි: 'කවර උපෘෂයෙකින් මව නුපත් හොගයෝ ක් නූපදිත් ද, උපත් නොගයෝක් කෂය වීමට යෙන් දු'යි. යලි ඔහුට මෙසේ සින් වෙයි: '**මද**යට පුමාදයට කරුණු වූ රහමෙර පීමෙහි නැවන නැවන යෙදුණු මව නූපන් තොගගෝ ත් නූපදිති, උපන් ගොගයෝ ත් පිරිතෙනි: තො කල්හි විටිසකුචාරයෙහි පුනපුතා යෙදුණු මට තූපත් හොගයෝ ත් නූපදියි, උපත් හොගයෝ න් පිරිහිමට ගෙනි; නෘතාාදිය දකිම වශයෙන් පිරිස්හි හැසිරීමෙහි පුනපුතා යෙදුණු මට - පුමාදයට කරුණු වූ දායුතයෙහි පුනපුතා හෙදුණු මට - පාපමනානුගොගෙහි පුතපුතා ගෙදුණු මට - ආලසාගෙන් යුකත බැවහි පුතපුතා යෙදුණු මව නූපත් භොහයෝ ක් නූපදියි, උපත් තොගයෝ ත් පිරිහිමට ගෙනී' මෙසේ නුවණ උපදවා සවැදුරුම වූ හොගයන් යේ වනාසයෙකි දෙරටු සෙවනය නො කෙරෙයි, සවැදරැම වූ නොගයන් ගේ ආගදවාරයන් සෙවනය කෙරෙයි; මෙසේන් නෘෂණා වතිවෙග කෙරෙසි.

තොහොත් ගොවතැතින් හෝ වෙළෙදාමේන් හෝ ගවපාලනයෙන් හෝ බනුශයිලායෙන් හෝ රාජසෙවායෙන් හෝ එක්තරං ශිලායෙකින් හෝ උත්සාහ කෙරෙයි; මෙසේ ත් තාෂණාවතිශවය කෙරෙයි. කෙසේ දුපටිනිශවය කෙරෙයි යත්? සසමහාර වකුස උපත් කල්හි 'මං ගේ ආතාමය උපනැ'සි දුපටිවශයෙන් දූතගනී, වසුස තැසුණු කල්හි, 'මං ගේ ආතාමය නැසිණ, මං ගේ ආතාමය ඉක්මැ නිශේ යැ'යි දුපටිවශයෙන් දූතගනී; මෙසේ ත් දූපට්වනිශවය කෙරෙයි, ලොතුය – මාණය – ඒහාව– කායය – රූපය – ශබදය – ගනිය – රසය – ස්පුවෙවයය උපත්කල්හි 'මං ගේ ආතාමය උපතැ'සි දූපට්වනිශවය කෙරෙයි, ලොතුය – මාණය – ඒහාව– කායය – රූපය – ශබදය – ගනිය – රසය – ස්පුවෙවයය උපත්කල්හි 'මං ගේ ආතාමය උපතැ'සි දූපට්වනියෙන් දූතගනී, ස්පුවෙවයය නැසුණු කල්හි 'මං ගේ ආතාමය තැසිණ, මං ගේ ආතාමය පහව නිශේ වනැ'සි දූපට් වශයෙන් දූතගනී; (-දූපට්ය ගනි යයි සේයි.) මෙසේ ත් දූපට්වනිශවය කෙරෙයි, උපදවයි, මොනොවට උපදවයි, නිපදවයි, වෙසෙයින් නිපදවයි. ජනතු – සත්නි– තර –මාතව...මනුජ තෙමේ. ලොකො –අපායලොකගෙහි... ආයතනලොකයෙහි නුයි 'විනිවජයං කුරුතෙ ජ පතු ලොකො'යනු වේ.

එයින් වදුලහ මුදුනු:

''සාතං අසාතනති -පෙ- විනිච්ඡයං කුරුතත ජනතු ලොකො"යි.

11 - 7

තොබය ද මාෂාවාදය ද විවිකිතතාව ද යන මේ බම්යෝ ද සෘතාසාන දෙක ඇති කල්හි මැ වෙති, විවිකිතතා සහිත වූ පුද්ගල තෙම ඥතදශීන-ඥනාබිගමය පිණිස නිවිබ ශිකාවෙහි හික්මෙත්තේ ය, බුදඛශුමණයන් විසින් දුන (අනිතාවදී) බම්යෝ දෙසන ලද්දැන ය කොඩො වොසවජරණව කථමකථා වාති - 'කොබො' ති යො එවරුපො විතතසා ආකාතො පටිකාතො -පෙ මොසවජරං වූච්චති මුතාවාදෙ, කථංකථා වුච්චති විවිකීවරා; ඉටසං වැනුං නිසාසායයි කොබො ජායති; අතිවසං වැනුං නිසායයි කොබො ජායති. ඉටසං වැනුං නිසාසායයි මුසාවාදෙ උපාජජති. අනිවසං වැනුං නිසාසායයි මූසාවාදෙ, උපාජජති, ඉවසං වැනුං නිසාසායයි කළඹකථා උපාජති, අනිවසං වැනුං නිසාසායයි කථමකථා උපාජනි.

කථං අනිවස්ං වඳවා නිසාහය කොබො ජායති? පකායියා අතිවස්ං වඳවා නිසාහය කොබො ජායති: අනඳවං මේ අවරීති කොබො ජායති. අනඳවං මේ වරතීනි කොබො ජායෙයි. අනඳවං මේ වරිසාහනීති කොබො ජායකි. පියසා මේ මනාපසා අතඳවං අවරි – අනඳවං වරායි – අනඳවං වරිසානීති කොබො ජායති. අපපියසා මේ අමනාපසා අඳවං අවරි – අඳවං වරනි – අඳවං වරිසානීති කොබො ජායති. එවං අනිවස්ං වඳවං නිසාගෙ කොබො ජායති. කථං ඉටස්ං වඳවුං නිසාහය කොබො ජායකි? ඉවස්ං වඳවුං අවෛදසඔක්තොපි¹ කොබො ජායති, අචිරිදානෙක්පි කොබො ජායති, අච්රිනෙනපි කොබො ජායති, අචරිදාමෙසඔක්තොපි කොබො ජායති. විපරිණමනෙකරි කොබො ජායති. විපරිණාමසඕකිනොපි කොබො ජායති. විපරිණමනෙකරි කොබො ජායති. විපරිණාමසඕකිනොපි කොබො ජායති. විපරිණමනෙකරි කොබො ජායති.

කථං අතිටස්ං වැඩුං නිසසාග මූසාවාදෙ, උපාජජ ති ? ඉබෙකවේවා අණුබනිනෙන² වෘ බබෝ³ හසා බනිනසා මොකබාහිාය සමාජානමයා තාසති. රජුකිනිතෙන වා බුඛො, සබ්බලිකබනිනත වා බුඛො, වෙතත-බනිනෙන වා බදෙඬා, ලතාබනිතෙන වා බඳෙඬා, පකොපබනිනෙන වා බුඥො, පරිකොබපබනිකෙන වා බඳෙබා, ගාමනිගමනගරජනපදරවයි-ඉතිනෙන වා බලේබා, ජතපදබනිතෙත වා බලේඛා, තසස බන්නසස මොකතළුගෙ සමපජානමුයා ගාසති. එවං අතිටස්ං වළුං නිසසාය මුසාවාදෙ, උපාජානි. කථං ඉවස්ං වනුවං නිසසාය මුසාවාලෙ, උපාජානි? ඉබෙකුවෙවා මතාපිකානං⁴ රූපානං හෙතු සමපජාතමුසා හාසයි, මතාපිකානං සඳ නං -ගනිානං- රසාතං-ඓාටස්බෝනං හෙතු- චීචර හෙතු- පිණ්ඩපාත-ගෙනු - සෙනාසන හෙතු - හිලානපච්චයහෙසජජපරික්ඛාරහෙතු සම්පජාන-මුසා තාසති, එවං ඉටහං වතුා තිසාය මූසාවාදෙ උපාරාසි. කථං අනිටස්ං වනුා නිසසාග කථමකථා උපාජාති ? 'මුච්චිසසාම් නු බො වකබු-රොගතො, ත නු බො මුචවසසාම චක්ඛුරොගතො, මුචවසසාම නු බො ອະນາກາວບົດເອກ, ສາກອຽນແອກ, ອ້ຽນເວັ້້າແອກ, ສາແວ້ນແອກ, ສະ-රොගතො, කණණරෝගතො, මුඛරොගතො, මුච්චිසසාම්5 නු බො දනත-රොගතො, න නු බො පුච්චිකාමි දන්තරොගතො'ති එවං අතිටසං වළදුං නිසසාය කථඞකථා උපාරජනි. කථං ඉටස්ං වදදුං නිසසාය කථඞකථා උපාජජයි ? 'ලතිසසාම් නු බො මතාපියෙ⁶ රුපෙ, න නු බො ලතිසසාම මතාපියෙ රූපෙ, ලභිසසාම් නු බො මතාපියෙ⁶ සදෙද, ගකේ, රසෙ, ඓාටස්බෙබ, කුලං ගණං ආවාසං ලාහං යසං පසංසං සුඛං වීවරං පිණාසාතා සෙනාසනා ශිලානපව්වසහෙසජපරික්ඛාර'නති එවා ඉටසං නිසසාය කථඔකථා උපාරාත්'ති – කොබො මොසවරා කුව වස්ථ කථඞකථා ව.

^{1.} වැටුවෙජදස ඕකිහොපි - සහ 2. අදුදුඛණිතෙන- සහ. PTS.

^{3.} බෂණා- සාසා, PTS. 4. මහාපාතං- සිමූ, 11 5. මුදාවසාමම- සීමූ, 11.

මහාතිදේශපාලිය

නොබො මොසවජරං ව කථවකථා ව - 'කොබො' යනු: මෙබදු වූ වතතයාගේ යම් ආඝාතයෙක් පුතිඝාතයෙක්...'මොසවජර'යි මාෂාවාදය කියනු ලැබෙයි; 'කථමකථා'යී විවිකිත්සාව කියනු ලබයි; ඉටෙවස්තුව නිසා ද කොපය උපදී, අනිපෙවස්තුව නිසා ද කොපය උපදී; ඉටෙවස්තුව නිසා ද මාෂාවාදය උපදී, අනිපෙවස්තුව නිසා ද මාෂාවාදය උපදී; ඉටෙ වස්තුව නිසා ද විවිකිත්සාව උපදී, අනිපෙවස්තුව නිසා ද විවිකිත්සාව උපදී;

ක්සෙයින් අන්පටවස්තුව නිසා කොපය උපදීද යත්: පියවින් මෑ අනිපටවස්තුව නිසා කොපය උපදී; 'මට අනසී කෙළේ යැ'යි කොපය උපදී, මට අනසී කෙරෙයි කොපය උපදී, 'මට අනසී කරන්නේ යැ'යි කොපය උපදී, 'මාගේ පිය වූ මතාප වූවහුට අනසී කෙළේය – අතසී කරයි – අනසී කරන්නේගැ'යි කොපය උපදී; 'මා ගේ අපිය අමතාප වූවහුට අනී කෙළේය – අනී කරයි – අනී කරන්නේයැ'යි කොපය උපදී; මෙසේ අනිපට වස්තුව නිසා කොබය උපදී. කිසෙයින් ඉපටවස්තුව නිසා කොබය උපදී ද යත්: ඉටෙවස්තුව 'අසිද ගනිනී' සැක ඇත්තහුට ද කොබය උපදී ඉටෙනෙතුව අසිදුනා කල්හි දු කොබය උපදී, ඉපෙවසතුව අසිදහත් කල්හි දු කොබය උපදී; ඉපෙවස්තුව 'වෙනස් වෙනි' සැක ඇත්තහුට ද කොබය උපදී, ඉපටවස්තුව වෙනස් වන කල්හි දු කොබය උපදී, ඉපටවස්තුව වෙනස් වූ කල්හි දු කොබය උපදී; මෙසේ ඉපටවස්තුව නිසා කොබය උපදී.

කියෙයින් අනිමටවස්තුව නිසා මෘෂාවාදය උපදී ද යක්: මෙහි එකෙක් අඥබනාගෙන් (-යදමින්) හෝ බදතා ලදුයේ ඒ බතිනය මදනු සඳහා දූන දූන බොරු කියයි, රැහැනින් හෝ බඳතා ලදුයේ - හැකිළි බැඳුමෙන් හෝ බඳනා ලදුයේ - වේ වැලින් හෝ බඳනා ලදුයේ-ලභාබකිනයෙන් හෝ බඳතා ලදුයේ - සිරබැඳුමෙන් හෝ බඳනා ලදුයේ-පවුරුබැඳුමෙන් හෝ බදතා ලදුයේ - හම් නියම්ගම් නගර රටබැඳුමෙන් ගෝ බඳනා ලදුයේ - දනවුබැඳුමෙන් හෝ බඳනා ලදුයේ ඒ බැකිනය මුදනු සඳහා දූන දූන බොරු කියයි; මෙසේ අනිෂට වස්තුව නිසා මසාවාදය උපදී. කිසෙයින් ඉටෙවස්තුව නිසා මුසාවාදය උපදී ද යත්? මෙහි එකෙක් මනවඩන රූපයන් හේතු කොට දන දන බොරු කියයි, මන වඩන ශබදයක්- ගැකි - රස ස්පුළුවවායන් හෙතු කොට - සිවුරු හෙතුයෙන් පිණිඹපාත - සෙනසුන් - හිලන්පස බෙහෙත් පිරිකර හෙතුයෙන් දන දන බොරු කියයි: මෙසේ ඉහටවස්තුව නිසා මෘෂාවාදය උපදී. කිසෙයින් අනිපටවස්තුව නිසා මිවිකින්සාව (-සැකය) උපදී ද යන් ? චඤුරොගයෙන් මිදෙම් අේ නෝ වසුයරාගයෙන් මනා මිදේම් අේ නෝ හොතුරොගයෙන්– සුණරෝගයෙන් – ඒහවාරෝහයෙන් – කායරෝගයෙන් – හිෂීරෝගයෙන්– කණ්රොහයෙන් – මූඛරොහයෙක් – දහතරොයයෙක් මිදෙම් අේ තෝ, දහතරොගයෙන් නො මිදෙම අේ ගෝ'යි මෙසේ අනිවෙවස්තුව නිසා සැක උපදී, කෙසේ ඉමටවස්තුව නිසා සැක උපදී ද යන් ? මනවඩන රූපයන් ලැබෙම අේ හෝ, 'මතවඩත රූපයන් නො ලැබෙම් දේ හෝ, මතවඩන ශබද-ගනා – රස - ස්පුෂටවාගන් – කුලයා – ගණයා -- ආවාසය – ලාහය– යශස්– පැසැසුම් – සුව – සිවුරු පිණිඩපාත – සෙනසුන් – හිලන්පසබෙහෙත්පිරිකර තො ලැබෙම් අේ හෝ'හි මෙසේ ඉපටවස්තුව නිසා සැක උපදී නුයි 'කොබො මොසවරුරු ව කථඞකථා ව' යනු වේ.

එතෙපි බාමා දවයාවෙව සහෙතයි – සාභාසාතෙ සහෙත සුබදුකො¹ සහෙත සොමනාකාශයෙමතකො සහෙත ඉටහානිටෝ සහෙත අනුනායපටිකෙ සහෙත සංවිජාවානෙ අසුපි උපලබහමානොයි – එහෙට් බම්මා දවයමේව සහෙත.

භාථබකථ ඤණපථාග සිනෙබායි - ඤණමරි ඤණපථො ඤණා ආරමමණමට කැණපථෝ; කැණසහහුනොපි බමමා කැණපථෝ; යථාඅරිය-මගෙනා අරියපග්ථා, දෙවමනෙනා දෙවපථො, බුහම්මනෙනා බුහම්පථො; එවමෙව කැණමට කැණපදො, කැණසා ආරම්මණාමට කැණපථො, කැණසහභූනොට බමමා ණැණපථො: සිනොබනි නිෂාසා සිකතා: අගිසීලසිකබා අගිවිතත-අගිපඤඤසිකබා. කතමා අගිසීලසිකබා ? ඉඩ භිකබ සිලවා සික්ඛා පාතිමොකඛ සාවර සංවූනො පිහරති, ආචාරගොචර සමපතෙතා ගොති අණුමතෙතන වෘදුජිය හයදකාවී, සමාදුය සිකුබති සික්බාපදෙසු: බුදාකො සීලකඛනේ). මහනෙතා, සීලකඛනේවා සීලං පතිවරා ආදී චරණං සංචරෝ මූඛං පමූඛං කුසලානං බම්මාහං සමාපතතියා, අයං අධිසිලසිකඛා. කතුමා අධිවිතතසිකඛා ? ඉබ භිකබූ විවිචේවව කාමෙනි -පෙ- චතුළුං කාභාං උපසමපජර විහරත්; අයං අධිවිතතසිකබං, කතමං අධිපඤඤසිකබං **?** ඉඩ භිකබු පඤඤවා නොති, උදහත්යාමතියා පඤඤය සමනනාගතො අරියාය නිබෝධිකාය සම්මා දුක්ඛික්ඛයගාමිනියා: සො ඉදං දුක්ඛනති යථානුතං පජානාති -පෙ- අසං දුක්ඛතිරොධගාමිනී පටිපදු'නි යථානුතං ආසවා'ති යථාහූතං පජාතාසි -පෙ- අයං ආසව-පජාාාති; ඉමේ නිරෝධතාමිනි පටිපදුණි යථාතුතං පජාතාති, අයං අධිපණුකුසිකබා.

කථඩකර් යැරුරොපථාය සිනකුවති - කථඞකථි පුහාලො සකබො සම්ලෙඛො සඳවළහුකො සම්චිකිවෙලා සදුණාධිගමාය සදුණවූසනාය² ණු ණා හච්ජිකිරියාය අගිසීලම්පි සිකෝඛයා, අගිවිතතමපි සිකෝඛයා, අධිපඤඤමපි සිකොබගා; ඉමා තිසොසා සිකාබංයො ආවරජනෙකා සිකොබගා, සිකෙකුගැ. පසානොතා සිකොබයා, පචාවවෙක්ඛනොතා ජාතනෙකා සිකෙබයා, චිතනං අධිවර්ගතොා සිකෙබයා, සදධාය අධිමුචචනෙතා සිතෙබයා, විරියං පහාණානතාකා සිතෙබයා, සතිං උපටස්පෙතෙතා සිකොබයා, විතතං සමාදශනෙතා සිකොබයා, පකුකුය **පජානනො**තා සිකෙබයා, අභිඤෝඤයාං අභිජානනෙතා සිකෙබයා, **පරි**ඤඤඤ යාං ວຽ້ງາວະກວາ ສະພາກ, ວທາລະຫະ ວິດອອກອາ ສະພາການ ຄະພາການ ຄະພາການ සිකෙබයා, සච්ජිකාතබබං සම්ජිකරෝනතා භාවේෂණකා සිකොටයා ආච්ඡරයා සමාවරෙයා, සමාදය විතෙනයා'සි - කථම්කපි සඳුණපථාය සිකෙක.

එහෙ යි බම්මා දවයමෙව සහෙත - සාතාසාත (දෙක) ඇති කල්හි සුව - දුක් ඇති කල්හි සොමනස් දෙමනස් ඇති කල්හි ඉටු අනිටු ඇති කල්හි අනුනය පුතියයන් විද,මාත කල්හි සංවිද,මාන කල්හි ඇතී කල්හි ලැබෙත කල්හි නුයි 'එතෙපි බම්මා අවයමෙව සහෙත' යනු වේ.

භාථබහා පී ශැණපථාග සිහොබ - ඥනය ඥනපථ යැ, ඥනයා ගේ අරමුණ ද ඥනපථ යැ, ඥනය හා සහජාත වූ බම්යෝ ද ඥනපථ යි; යම් සේ ආයාවීමානීය ආයාවිපථ වී ද, දෙවමානීය දෙවපථ වී ද, බුහාමානීය බුහාමපථ වී ද, එසෙසින් ම ඥනය ඒ ඥතපථ හැ, ඥනයා ගේ ආරම්චණය ඒ ඥතපථ ඟ, ඥනය සමග උපන් චිතන වෛතයික බම්යෝන් ඥනපථ යි. සිනොම – ශිකාං ආනොකි: අධිශීලශිකාං යැ, අධිවිතතශිකාං යැ, අධිපුඥශිකාං යැයි, අධිශීලශිසමා කවරි ද යන් ? මේ ශාසනයෙහි මහණ තෙම සිල්වන් වෙයි, පාතිමොසාසාසංවරයෙන් සංවර වූයේ ආචාරගොවර දෙකින් සමාවිත වූයේ අණුමානු වරදෙහි හය දක්නාසුලු වූයේ වෙසෙයි, මොනොවට ගෙත ශිඎකොටඪාසයන්හි භික්මෙයි; කුදුශීලසකනි යැ, මහත්ශීලසකනි යැ (යන) ගීලය වාතුර්හුමක කුශලබමීයන් ගේ පුසිලාභයට පුතිසො ෂවයි, ආදී වෙයි, පාදය වෙයි, සංගමය වෙයි, සංවරය වෙයි, ද්වාරය වෙයි, පුමුඛ වේ. මෝ අභිශීලශිකා යැ. අඩිවිතතශිකා කවරි ද ගත් ? මේ සස්නෙහි මහණ තෙමේ කාමචාණ හිටරණයෙන් වෙන්ව මැ...සිටුවැනි දහැතට පැමිණ වාසය කෙරෙයි; මෝ අධිවිතතයිකා යැ. අධිපුදෙශිකා කවරිද යන්? වේ සස්නෙහි මහණ තෙමේ පුඥාවත් වෙයි, නිදේෂ වූ තිඓීඩය පිණිස පවත්තා වූ මනා කොට නිවතට පමුණුවත්තා වූ අභිවෘදුඩිගාමන් පුෂුවෙන් පරිපුණි වූගේ වෙයි, හෙතෙම 'මේ දුකැ'යි තත්වූ පරිද්දෙන් දනගනී,...'මේ දුක් නැසීමට පමුණුවන පිළිවෙතැ'යි තත්වූ පරිද්දෙත් දූනගනී; මොහු ආශුවයෝ යැයි තත්වූ පරිද්දෙන් ද කගනි,... 'මේ ආශවතිරොබයට පමුණුවන පුතිපදව යැ'යි කත් වූ පරිද්දෙන් දනගන්, මෝ තොමෝ අධිපුඥශිකා යි.

කථබකථ සැගුරුපථාය සිතෙබ - විචිකිත්සාවත් පුද්ගල තෙමේ සැක සහිත වූගේ විතතවිලෙබ (-සිනේ හිරි) සහිත වූගේ දෙසින් සහිතවූගේ විවිකින්යා සහිත වූයේ නුවණ ලැබීම පිණිස ඥනස්පශීය පිණිස නුවණ පුතාසම කිරීම පිණිස අධිශීලයෙහි ද භික්මෙන්තේය, අධිවිතතයෙහි ද භික්මෙන්තේය අධිපුඥුවෙහි ද හික්මෙත්තේය; මෙහි භිවිධ ශිකාවත් ආවජිත කෙරෙමින් භික්මෙන්නේය, දකිෂින් භික්ෂමන්නේය, දක්මින් භික්ෂෙන්නේය, පුතාවෙකා කරමින් භික්මෙන්නේග, සිතෙහි පිහිටුවමින් භීක්මෙන්නේය, සැදහැයෙන් සනිටුහන් කෙරෙමින් භික්මෙන්නේය, ව්යසීය දුඩිව ගනිමින් භික්මෙන්නේය, සිහියට එලවමින් භික්මෙන්නේය, සිත පිහිටුවමින් භික්මෙන්නේය, නුවණාන් දුතුගතිමත් භික්ෂමත්තේය, (සාලසාණාව-බොධයෙන්) දහයුත්ත ව්ශිවෙඥනයෙන් දනගනිමින් භික්මෙන්නේය, (සාමානාල්යෂණාවිබොධයෙන් කෘතාවසයෙන්) ද කසුභ්ත ශාභ්පසින් ද නගනිමින් සික්මෙන්නේය, හළසුතු සමුදය දුරුකර්මින් භික්ෂමත්තේය. වැඩියයුතු මාහිත වඩමින් හික්මෙන්නේග, පුතාසා කටයුතු නිවත් පුතාසකම කරමන් තික්මෙන්නේය, හැසිරෙන්නේය, මොනොවට තැසි-රෙන්නෝය, සමාදන්ව පවත්තේ නුෂි 'සාථබ්කම් සඳුණපථාය සිකෙඛ ' යනු වේ,

ණැඩා පවුතතා සමණෙන බම්මාති - 'ඤතා' ති ඤතිං ජාතිතා තුලයිනි) තීරයිනි) විභාවයිනි) විභූතං කනි) වුතත්) පවුතතා ආවික්ඛිතා දෙසිතා පඤඤුපිතා පටස්පිතා විවටා විහතතා උතතානීකතා පකාසිතා 'සබෛ සඣාරා අනිවවා'ති ඤකා ජානිතා තුලයිනා තීරසිනා පිහාවයිනිා විහුතං කනිා, වුතතා පවුතතා ආච්කෘතිතා දෙසිතා පණුඤපිතා පටසීපිතා මිව්ටා විහතතා උතතානීකතා පකාසිතා. සබෛ සඞ්ඛාරා දුක්ඛායි - සබෙබ බම්මා අන්තතාති - අපිණාපච්චියා සබ්ඛාරාති -පෙ-රාධිපච්චයා ජරාමරණනනි - අමජාතිරෝධා සබ්බාරනිරොබොති -පෙ-ජාතිනිරොබා ජරාමරණ නිරොබොති, ඉදං දුකාබනති - පෙ- අසං දුකාබ-න්රොඛගාමිනී පට්පදාතී, ඉමෙ ආසවාසි - පෙ- අයං ආසවන්රොඛගාමිනී ඉමේ ධම්මා උතාතබබාති, ඉමේ ධමමා සච්ජිකාතබබා'ති, ජනතං සමුදය කුව අන්විත විකුව අභායාද ගැව ආදීනව කුව ඵඎයතනානං තිසාරණයුව, පයාමනතං උපාදුකකාඣානං – චතුනතං මහානතාකං-'යං කිඤුවි සමූදයබාමා, සබබං තං නිරොඩබාමා නති ඤුතා ජානිතා තුලයිණිං තීරයිණිං මහාවයිණිං මහුතං කණිං, වුනතං පවුනතං ආචිකඛිතා දෙසිතා පඤඤපිතා පටඪපිතා විවටා වහතතා උතතානීකතා පකාසිතා. වුතතං හෙතං භගවතා: ''අභිඤඤයාහං භිකඛවේ බම්මං දෙසෙම්; නො අතතිකුසැය. සනිදානාහං භිකාවවේ ධම්මං දෙසෙම්; නො අතිදනං. සපාටිකාරියාකං තික්කවේ බමමං දෙසෙම්; තො අපාටිකාරියං. තසස මඟතං භික්ඛවේ අභිකුසුය බමමං දෙසයනො තො අතතිකුසුය, සනිදානං බවමං දෙසයතො තො අතිදුහං, සපාටිහාරියං බමමං දෙසයතො තො අපාටිහාරියං, කරණියො ඔවාදො; කරණියා අනුසාසනි. අලකුව පහ වො භික්කවේ1 තුට්ඨියා අලං පාමොජජාය2 අලං සොමනක්කාය 'සම්මා සමබුදෙකිා හගවා, සවාකුඛානො³ බමෙමා, සුපට්පනෙනා සඹෙකා'ති ඉමසමිකාව පත වෙහාකරණසම්ං හකුකුමානෙ දසසහසයී4 ලොකබාතු අකුමපිත්වා"තිa - ඤතිවා පවුතතා සම්ණෙත ධම්මා.

අත්තාන හනවා:

''කොබො මොසවජණක කරඬකථා ව එතෙපි බම්මා ආයමෙව සනෙත, කථංක**පී ඤැණපථා**ය සිකොබ ඤතා පවුතතා සමණෙන බම්මා''යි.

11 - 8

සාතං අසාතකව කුතොතිදාතා? කිසමං අසනෙත ත හවනති හෙතෙ, විහවං හවණුවාපි යමෙතමතවං එතං මෙ පබැහි යතොතිදුනං.

1 නිසාබාවේ වේදු - සියු, II. 2 අගතමනතා - අති. 3 හඟවසා බමේමා - අති 4 හහසයි - අති අඩතුතතර - කිසාහිපාත - තරණමුවහන

ඤාඩා පවුතතා සමරොත බම්මා – 'ඤාඞා' යනු: දක දක්ගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට විභූත කොට කියන ලද්දුහු වෙසෙයින් කියන ලද්දුහු දක්වන ලද්දුහු දෙසක ලද්දුහු තබන ලද්දුහු පුකට කරන ලද්දුහු විහාග කරන ලද්දුහු නො ගැඹුරු කරන ලද්දාහු පුකාශ කරන ලද්දාහු සැ; 'සියලු සංස්කාරයෝ අනිතායෝ සැ'සි දත දන්නෙත තුලතය කොට තීරණය කොට විහාවන කොට විනුත කොට උකතයන්, පොකත - ආවසමත - දෙශිත - පුඥප්ත - පුසථාපිත-විවෘත – විහකත – උතතානිකෘත – පුකාශිතයහ,' 'සියලු සංස්කෘථයෝ දුංඛයහ'යි...'සියලු ඛම්යෝ අනාත්මයහ'යි – 'අවිදාපුතායෙන් සංස්කාරයෝ වෙති...ජාතිපතායෙන් ජරාමරණය වේ යයි - අවද වයේ නිරෝධයෙන් සංස්කාර නිරෝධ යයි..ජාතිනිරෝධයෙන් ජරාමරණ නිරෝධය වේ යයි-මේ දූෘඛනිරෝධනාමිනීපුතිපදුයුෂීනතා හැයි – මොහු අසුවහෝ ගැයි...මේ ආසුවතිරොධගාමනිපුතිපදුව යැයි - මේ ධම්යෝ අවබොධ කළයුත්තාහ'සි මේ බම්යෝ පරිජානනය කලයුත්තාහ'යි – මේ බම්යෝ පුහිණ කල සුත්තාහ'සි-මේ බම්යෝ පුතාඤ කළසුත්තාහ'සි-සවැදුරුම් ස්පශීායතන-යන්ගේ ඉපදීම ද නැසීම ද ආඣාදය ද ආදීනවය ද නිඎරණය ද− පංඤාවාපංදුනස්කණියන්නේ - සහර මහාභූතයන්නේ - යම් කිසි සමුදය-බම්යෙක් වේ නම ඒ සියල්ල තැසෙන පියව ඇතැ'යි දන දනගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට විභූත කොට කියන ලද්දේ යැ වෙනසසින් කියන ලද්දේ යැ දක්වන ලද්දේ යැ දෙසන ලද්දේ ගැ පනවන ලද්දේ ගැ තබන ලද්දේ ගැ විවෘත කරන ලද්දේ ගැ විතාග කරන ලද්දේ යැ නො ගැඹුරු කරන ලද්දේ යැ පවසන ලද්දේ යි. මේ වදුළේ මැනු, භාගාවතුන් විසින්: - 'මහණෙති, මම මාගාවබොධය පිණිස දහම් දෙසම්, අතතිශුව පිණිස හො දෙසම්: මහණොති, මම තිදාන (-පූතාය) සහිත ව දහම දෙසම, පූතාය රහිත කොට නො දෙසම්, මහණෙති, ອອ ອອກລຽງອະລີກ ເພັ່ວ ເພື່ອ ເວັ້ນອີ ເປັນ ເພື່ອ දෙසම්, මහණෙති, අභිඥව පිණිස දහම් දෙසත අතභිඥව පිණිස නො දෙසත, සනිදුත කොට දහම දෙසන අතිදුන කොට තො දෙසන, නෛගඩාණික කොට දහම දෙසන අනෛගඞාණික කොට නො දෙසන ඒ මා විසින් අවවාද කටයුත්තේය, අනුශාසතා කළයුත්තීය. තවද මහලණති, 'නානාවත්හු සමාක්සමබුදධයන, බම්ය සාකඛාාත යැ, සමාක තෙමේ සුපුතිපතන ගැයි තොපගේ සතුවට පමණ ගැ පුමොද,ගට පමණ ගැ, සොමනසට පමණ වේ. තවද මේ වෙයාසකරණය දෙසනු ලබන කල්හි දශසහසීලොකබාතුව කමිටා වී' යයි. 'ඤතා පවුනතා සමණෙන බම්මා' යනු වේ.

එයින් වදලහ බුදුහු:

''නකාඩො මොසවජරයාව -පෙ- සැහා පවුතුතා සමරොහ බම්මා'යි.

11 - 8

සුඛ වෙදතාව ද දුක් වෙදතාව ද (ගත මොහු) කුමක් හෙතු කොට උපදතානු ද ? කුමක් අවිදුමාත කල්හි මොහු පහළ තො වෙත් ද ? යලි ඒ සාතාසාතයන්ගේ පිතාශය ද පහළ වීම ද යත යම් මේ අනියෙක් යමක් කරුණු කොට ඇත්තේ ද, තෙල කාරණය මට පුකාශ කළ මැනව. 370 මහාතිදෙදසපාලි

සාතං අසාතකව කුතොන්ද හාති – සාතා අසාතා කුතොන්ද නා ? කුතො ජාතා? කුතො සකුජාතා? කුතො නිබබතතා? කුතො අභිනිබබතතා? කුතො පාතුගතා? කිතන්ද නා? කිංසමුදයා? කිඤෝනිකා කිමපහවාති සාතාසාතානං මූලං පුචඡති –පෙ– සමුදයං පුචඡති පපුචජති යාවති අජෙකිසති පසාදෙනීති – 'සාතං අසාතකුව කුතොන්ද නා.'

කිසමං අසනෙන න තවනති තෙතෙතියි -- 'කිසමං අසනෙත අසං-විජාමානෙ තාසම අනුපලබහමානෙ සාහා අංසතා ත හවතති, ත ජායනති, ත සඤුරායනති, න නිඛාතතතති, ත අභිනිඛාතතනතීති -- 'කිසමං අසනෙත න හවනති හෙනෙ.'

විහවං හව යනුවායි යමෙතමයට නති – කතමො සානාසාතානං හවෝ? යො සානාසාතානං හවො පහවො ජාති සයුජාති නිඛතති අභිනිඛතති පෘතුහාවො, අයං සානාසාතානං හවො. කාකමො සාතාසාතානං විහවො ? යො සානාසාතාතං ඛයෝ වයෝ හෙදො පරිහෙදෙ අනිචචතා අනතරඛානං, අයං සානාසාතාතං විහවො; යමෙතමයට නති යං පරමන්නති – 'පිහවං හවයාවායි යමෙතමනටං.'

එතං මෙ පඹැති යතොනිද,හතති – 'එත'තති² යං පුච්ඡාමි, යං යාවාමි, යං අජෙකිසාම,¹ යං පසාදෙමි; පඹැතිති බැගි විදෙති ආවිකඛ දෙසෙහි පඤඤපෙති පටාසපෙති විවර විහජ උතතානීකරොති පකාසෙහි'නි එතං මෙ පබැගි; යතොනිද,හනතී යතතිදානං යං සමුදයං යඤෝතිකං යමපහවනති – 'එතං මෙ පබැහි යනොනිදුනං.'

තෙතාහ සො නිමේතො:

''සානං අසාතඤව කුතොනිදානා කිසමං අසනෙත ත හවනති හෙතෙ, විහවං හවඤවාපි යමෙතමතාං එතං මෙ පබැති යතොනිදුන''නති.

11 - 9

එසසනිදනං සාතං අසාතං එසෙස අසනෙත ත හවතති හෙතෙ, විහවං හවං චාරි යමෙතමත්ං එතං තෙ පබෑම ඉතොනිදනං.

1. අපජාධාසාම - සිමු, II. මජසං. 2. එතා තමති - සිමු. I.

මහාතිදේශපාලිය

සාතං අසාතං ච කුතොනිදනා – සංත අසාතවෙදනාවෝ කුමක් තිදන කොට ඇත්තාහු ද ? කොයින් උපන්නාහු ද ? කොයින් හට– ගත්තාහු ද ? කොයින් තිපන්තාහු ද ? කොයින් පහල වූවාහු ද ? කුමක් කරුණු කොට ඇත්තාහු ද ? කුමක් සමුදය කොට – කුමක් ජාති කොට කුමක් පහව කොට ඇත්තාහු ද ? සි සංතාසාතයන්ගේ මූලය විවාරති... සමුදය විවාරති, පුළුවුස්ති අයැදිති අබොෂණ කෙරෙති පහදවත් තුයි 'සාතං අසාතං ච කුතොනිදතා' යනු වේ.

කිසමං අයනෙන න තවනති තෙතෙ – කුමක් අවිදැමංන කල්හි අසංවිදැමාන කල්හි තැති කල්හි නො ලැබෙන කල්හි සාතවෙදතාත් අසාතවෙදනාත් නො වෙත් ද, නූපදිත් ද, තො තවගනිත් ද, තො නිපදිත් ද, නො පහල වෙත් ද'යි 'කිසාමං අසනෙක ත හවතති හෙතෙ' යනු වේ.

විතවං තවයැවාපි යෙමතමරු ංසාතාසාතයන්ගේ තවය (--තට හැනීම) කවරේ ද යන් ? සාතාසාතයන්ගේ යම තවයෙක් පුතවයෙක් ජාතියෙක් සඤජාතියෙක් නිර්වෘතතියෙක් අතිනිර්වෘතතියෙක් පුංදුර්තාවයෙක් වේ ද මේ සාතාසාතයන්ගේ ඉපැද්ම යැ; සාතාසාතයන්ගේ විනාශය කවරේ ද යන්? සාතාසාතයන්ගේ යම් කාය වීමෙක් වාය වීමෙක් බිදීමෙක් හාත්පසින් බිදීමෙක් අනිතා බවෙක් අතුරුදහන් වීමෙක් වේ ද, මේ සාතාසාතයන්ගේ විනාශය යි. යමෙතමරෝං යනු: යම් පරමානීයෙක් නුයි 'විතවං තවයෙවාපි යමෙතමනා ' යනු වේ.

එතං මෙ පබාහි යනොන්දනං - 'එතං' යනු: යමක් විචාරම් ද, යමක් අයදීම් ද, යමක් අබොහෂණය කෙරෙම් ද, යමක් පහදවම් ද; පබාහි - කියනු මැතව, වදාල මැතව, පුකාශ කළ මැතව, දෙසුව මැතව, පතවනු මැතව, තබනු මැතව, විවෘත කළ මැතව, විහාග කළ මැතව, පුකට කළ මැතව, පුකාශ කළ මැතවැ'සි 'එතං මෙ පබැහි' යනු වේ. යනොන්දනං - යම කරුණක් යම සමුදයක් යම ඉපැද්මක් යම පුහවයක් තුසි 'එතං මෙ පබැහි යනොනිදනං' යනු වේ.

එගින් කීග ඒ නිර්මිත බුදුනු:

"යාතං අසාතං ච -- ෙ එතං මෙ පබැති යතොන්දනං"යි.

11 - 9

සුබවෙදනාව ද, දුක්වෙදනාව ද ස්පශීය පුතාග කොට ඇත්තේ ග, ස්පශීය අටිදාමාත කල්හි මොවුහු නො පහල වෙති, (සුවදුක් වෙදතාවත් ගේ) ටිනාශය ද ඉපැදීම ද යන යම් අතීයෙක් මේ පහස කරුණු කොට උපදී ද, තෙල අතීය ඔබට කියම. එකසන්ද නං සාතං අසාතනති – සුබවේදනියං එකසං පටිච්ච උපාජනී සුබා වේදතා. යා තකොව සුබවේදනීයකා එකාකා නිරෝධා යං තනුරං වේදසිතං සුබවේදනීයං එකසං පට්ච්ච උපානනා සුබවේදතා, සා නිරුණකිකි, සා වූපසම්මයි. දුකාවේදනීයං එකසං පට්ච්ච උපාණනි දුකා) වේදතා. යා තකොව දුකාවේදනීයංක එකසංක නිරෝධා යං තනුරං වේදසිතං දුකාවේදනීයං එකසං පට්ච්ච උපානනා දුකාබා වේදනා, සා නිරුණකිනි; සා වූපසම්මති¹. අදුකාවේසුබවේදනීයං එකසං පට්ච්ච උපාණනි අදුකාවසුබා වේදතා. යා තකොවේ අදුකාවේසුබවේදනීයං එකසං එකසකා නිරෝධා යං කණං වෙදසිතං අදුකාවේසුබවේදනීයං එකසං පට්ච්ච උපානනා අදුකාවසුබා වේදතා, සා නිරුණකිනි; වූපසම්මති. එකසනිද නං සාතා අදුකාවසුබා වේදතා, සා නිරුණකිනි; වූපසම්මති. එකසනිද නං සාතා අසාතනති සානාසංතා එකසනිද නා එකසෙමුදයා එකසණානා එකසනවෝනී - 'එකසනිද නං සානං අසාතං.'

එසෙස අසනෙන න භවනති හෙතෙත් - එසෙස අසනෙත අසං-විජාමානෙ නහි අනුපලබහමානෙ සාතා අසාතා න භවනති නපාභවනති ත ජායනති ත සඤජායනති ත නිබාතතනති නාතිනිබාතතත් ත පාතුභවනකී'ති - 'එසෙස අසනෙත ත හවනති හෙතෙ'.

විභවං භවණුවාපි යමෙතමපථනති – භවදිවයීපි එසාන්දුනා විභව-දිවයීපි එසාන්දනා; යමෙතමපථනති යං පරමත්නති – 'විභවං භවං වාපි යමෙතමතුවං.'

එතා තෙ පබාමි ඉතොනිද නතයි – 'එත'තති යං පුවජයි, යං යාවයි, යං අජෝකයයි, යං පසාදෙයි; පබාමීති බාමි ආවිකතාමි දෙසෙමි පඤඤාපම පටස්පෙම විවරාමි විහජාමි උතතානීකරොම පකාසෙමිති– 'එතං තෙ පබාමි.' ඉතොනිද නතකි ඉතො එසානිදානං එසාසෙමුදයං එසාජාතිකං එසාපභවනති – 'එතං තෙ පබාමි ඉතොනිදුනං.'

තෙතාහ හගවා:

''එසසනිද,නං සාතං අසාතං එසෙස අසනෙත න හවනති හෙතෙ, විහවං හවඤචාපි යමෙතමනඑං එතං තෙ පබැමි ඉතොනිද,න''නති.

11 - 10

එසෙසා නු ලොකසමං කුකොනිදතො පරිගානා වාපි කුතො පහූතා, කිසමං අසනෙත න මමතතමණි කිසමං විභූෂත න එුසනති එසෙසා. එකසන්දුනාං සාතං අසාතං - 'සුබවෙදනාවට කරුණු වූ පහස නිසං සුබවෙදනාව උපදී. එමැ සබවෙදනිය වූ ස්පශීසාගේ නිරොධයෙන් තදනුරුප වෙදනා ඇති සුබවෙදනිය වූ යම් පහසක් නිසා උපන් යම සුබවෙදනාවක් වී නම්, එය නිරුද්ධ වෙයි. එය සන්හිඳෙයි. දුක්වෙදනාවට නිමතන වූ පහස නිසා දුක් වෙදනා උපදී, එ මැ දුංඛවෙදනීය වූ ස්පශීයාගේ නිරොධයෙන් තදනුරුප වූ වෙදනා ඇති දුංඛවෙදනීය වූ යම් පහසක් නිසා උපන් යම් දුක් වෙදනාවක් වූ නම්, එය නිරුද්ධ වෙයි. එය සන්හිඳෙයි. උපෙසමාවෙදනාවට නිමතන වූ ස්පශීය නිසා උපෙසමාවෙදනාව උපදී. එමැ උපෙසමාවෙදනාවට නිමතන වූ ස්පශීය නිසා උපෙසමාවෙදනාව උපදී. එමැ උපෙසමාවෙදනාවට නිමතන වූ ස්පශීය නිසා උපෙසමාවෙදනාව උපදී. එමැ උපෙසමාවෙදනාවට නිම එය නිරුද්ධ වෙයි. එය සන්හිඳෙයි. එකෙන්දෙනං ආති උපෙසමා වෙදනාවට හිත වූ යම් පහසක් නිසා උපත් යම් උපෙසමාවෙදනාවක් වූ නම් එය නිරුද්ධ වෙයි. එය සන්හිඳෙයි. එකෙන්දුනං ශාතං අසාතං-සුවදුක් වෙදනාවෝ පහස නිදන කොට ඇත්තානු ය, පහස සමුදය කොට ඇත්තානු ය, පහස ජාති කොට ඇත්තානු ය, සිපශීය පුතව කොට ඇත්තානු නුයි - 'එකෙනිදනං සාතං අසාතං' යනු වේ.

එසෙස අසනොන න තවනති හෙතෙ - ස්පශීය අවිදැමාන කල්හි අසංවිදැමාන කල්හි නැති කල්හි නො ලැබෙන කල්හි සානාසාතයෝ තො වෙති, පුතව තො වෙතී, නූපදිති, තො තවගනිති, නො නිපදිති, නො වැඩෙති, නො පහළ වෙත් නුසි 'එසෙස අසනෙත න තවනති තෙතෙ' යනු වේ.

විතවං තවණුවාපි යමෙතමන්දුං – තවද වේය ද ස්පශීය නිදාන කොට ඇත්තීය, විතවද වේය ද ස්පශීය නිදාන කොට ඇත්තීය; යමෙතමන්දුං= යම් පරමාන්ථාක් නුයි 'පිතවං තවණුවාපි යමෙතමන්දාං' යනු වේ.

එතං තෙ පබාමි ඉතොනිදනාං - 'එතං' යනු: යමක් රිචාරවු ද; සමක් අයැදිවු ද, යමක් අබොෂණ කරවු ද, යමක් (සඳහං) පහද වවු ද, පබාම - කියමි පවසම් දෙසම් පනවම් තබම් රිචෘත කෙරෙම් විභාග කෙරෙමි පුකට කෙරෙම්, පුකාශ කෙරෙම් නුයි 'එතං තෙ පබාමි' යනු වේ. ඉතොනිදනාං - මේ පහස නිදන කොට ඇත්තේය, පහස උත්පතති කොට ඇත්තේ ය, පහස ජාති කොට ඇත්තේ ය, ස්පශීය පුභව කොට ඇත්තේ නුයි 'එතං තෙ පබාමි ඉතොනිදනං' යනු වේ.

එයිත් වද,ලහ බුදුහු:

"එඟානිදනං -පෙ- එතං තෙ පබැම් ඉතොනිදහං"යි.

11 - 10

ලොකයෙහි ස්පශී තෙමේ කුමක් නිදාන (-මූලකාරණ) කොට ඇත්තේ ද ? තෘෂණාද වේපරිහුහයෝ ත් කොතැනින් පහළ වූවාහු ද ? කුමක් අපිද, මාන කල්හි තෘෂණාද පේමමතිය තැත්තේ ද ? කුමක් ඉක්මැගිය කල්හි (වකබුගමරාකාදි) පහස්හු ස්පශී නො කෙරෙන් ද? එසෙසා නු ලොකසමං කුතොනිදුනොති – එසෙසා කුතො නිදනො? කුතො ජාතො? කුතො සඤෝතො? කුතො නිබබතෙතා? කුතො අතිනිබබතෙතා? කුතො පාදාහුතො? කිනනිදනො? කිං සමුද යො? කිඤෝතිකො? කිමපහවොති එසෙසෙස මූලං පුච්ඡති, හෙතුං පුච්ඡති - පෙ-සමුද යං පුච්ඡති, පපුච්ඡති, යාවති, අජේකිසති, පසාදෙනීනි – එසෙසා නු ලොකසමං කුතොනිදුනො.

පරිශානනා චාපි කුතො පසුතාති – පරිශානා කුතො පසුතා? කුතො ජාතා ? කුතො සඤෝනා? කුතො තිබුබතතා ? කුතො අහිතිබබතතා ? කුතො පාතුනුතා ? කිනනිදනා ? කිංසමුදයා ? කිඤෝතිකා ? කිමපහවාති පරිශානාතං මූලං පුචජති, හෙතුං පුචජති, -පෙ- සමුදයං පුචජති, පපුචජති ශාවති අරේකසන් පසාදෙනීනි – පරිශානා වාපි කුතො පසුතා.

කිසමං අසනෙන න මමතිබවපටති – කිසමං අසනෙත අසංවජ මානෙ¹ අනුපලබහමාතෙ මමතතා නහි න සනති ත සංවජ නති නූපලබහනති පතිනා සමුචජිනනා වූපසනතා පටිපපසසදඛා අහබබුතතිකා කදුණගයිනා දඩුසාති – කිසමං අසනෙත ත මමතතමනි.

කිසාමං විභූතා න එසනහි එසාත් – කිසමං විභූතෙ විභාවතෙ අතිකකනෙත සමතිකකනෙත විතිවතෙත එසසා න එසනහි'ති – කිසමං විභූතෙ න එසනහි එසා.

තෙනාහ සො නිම්මතො:

''එසෙසා නු ලොකසමං කුතොනිදුනො පරිකාන වාපි කුතො පහූතා, කිසමං අසනෙත න මමතතමතම කිසමං විහුතෙ න එසනති එසෙං''ති.

11 - 11

නාමඤව රුපඤව පරිවව දුළුසෙසා ඉචණතිද,තානි පරිකාහාති, ඉචණය'සනතාක න මමතතමසම රූපෙ වහුතෙ න එුසනති එසසා.

නාමඤා රූපඤා පටව පතානාති - වක්වුං ව පටවා රූපෙ ව උපාජාති චක්බුවිඤඤාණං, තිණණං සභ්නති එසෙසා; වක්බු වී රූපා ච රූපකාමං, වක්බුසම්ථාසාං එපෙනා සමපහුතතකා බමමා නාමසමං, එවමයි නාමඤා රූපඤා පටිචා එසෙසා;

^{1.} අසංවජාන තානි - මරසං සිමු.II. 2. චකබුං ව සිමු. II.

එසෙසා නු ලොකාසමං කුතොනිදුනො – පහස කුමක් කරුණු කොට ඇත්තේ ද ? කොයින් උපන්නේ ද ? කොයින් හටගත්තේ ද ? කොයින් නිපත්තේ ද ? කොයින් වැඩුණේ ද ? කොතැනින් පහල වූයේ ද ? කුමක් නිදන කොට ඇත්තේ ද ? කුමක් සමුදය කොට – කුමක් ජාති කොට – කුමක් පුහව කොට ඇත්තේ ද ?යි ස්පශීයානේ මූලය විචාරති, හෙතුව විචාරති...සමුදය විචාරති, අසනි, අගැදිති, අබොෂණ කොරෙති, පහදවත් නුයි 'එසෙසා නු ලොකසමං කුතොනිදානො' ගනු වේ.

පරිශාශතා චාපි කුතො පහුතා – පරිශානයෝ කොයින් වූවානු ද ? කොයින් උපන්තානු ද ? කොයින් හටගත්තානු ද ? කොයින් නිපන්තානු ද ? කොයින් වැඩුණානු ද ? කොයින් පහල වූවානු ද ? කුමක් නිදන කොට ඇත්තානු ද ? කුමක් සමුදය කොට ඇත්තානු ද ? කුමක් ජාති කොට ඇත්තානු ද ? කුමක් පහව කොට ඇත්තානු ද ? කුමක් ජාති කොට ඇත්තානු ද ? කුමක් පහව කොට ඇත්තානු ද ? කුමක් ජාති කොට ඇත්තානු ද ? කුමක් පහව කොට ඇත්තානු ද ? කුමක් ජාති කොට ඇත්තානු ද ? කුමක් පහව කොට ඇත්තානු ද ? කුමක් ජාති කොට ඇත්තානු ද ? කුමක් පහව කොට ඇත්තානු ද ? කුමක් ජාති කොට ඇත්තානු ද ? කුමක් පහව කොට ඇත්තානු ද ? කුමක් ජාති කොට ඇත්තානු ද ? කුමක් පහව කොට ඇත්තානු ද ? කුමක් ජාති කොට ඇත්තානු ද ? කුමක් පහව කොට ඇත්තානු ද ? කුමක් ජාති කොට ඇත්තානු ද ? කුමක් පහව කොට ඇත්තානු ද ? කුමක් ජාති කොට ඇත්තානු ද ? කුමක් සමුදය කොට ඇත්තානු ද ? කොට ඇත්තානු ද ? කාට කොට ඇත්තානු ද ? කුමක් සමුදය කොට කොට ඇත්තානු ද ? කුමක් ජාති

කිසමං අසනෙන න මමතතාමපවී-කුමක් අවිදාමාත කල්හි අසංවිදාමාන කල්හි නො ලැබෙන කල්හි මමතියෝ නැත්ද, අවිදාමාන වෙත් ද අසංවිදාමාන වෙත් ද කො ලැබෙත් ද පුහිණ වූවාහු සමුවජිතන වූවාහු සන්ගිදුණාහු දුරලක ලද්දනු උපතට නුසුදුසු වූවාහු නුවණගින්නෙන් දුවන ලද්දනු නුයි 'කිසමං අසනෙත න මමතතමහා' යනු වේ.

කිසමං විතුතෙ න පූසනති එසා - කුමක් ඉක්මැවූ කල්හි තො වැඩු කල්හි ඉක්මැගිය කල්හි මොනවට ඉක්මැගිය කල්හි වෘතිකුමණය කළ කල්හි ස්පශීයෝ ස්පශී නො කෙරෙත් දැයි 'කිසමං විභූතෙ ත එුසනති එසා, හනු වේ.

එයින් කීහ ඒ නිර්මිත බුදුහු:

''එකෙසා නු ලොඩාසමං -පෙ- කිසමං විභූතෙ න පුසනති එසා''යි.

11 - 11

සම්පුයුකත තාමය ද වස්තාලබාත රූපය ද නිසා ස්පයිය වෙයි, තාෂණාදුවේපරිගුහයෝ ඉවණ (–ආශා) ව තිදන කොට ඇත්තාහු ය, ඉවඡාසඩබාහත තාෂණාව තැති කල්හි මමතිය නැත්තේ ය, රූපය ඉක්මැගිය කල්හි ස්පයියෝ සංශී නො කෙරෙත්.

නාමං ව රැසං ව පටිවව එහෙසා - වසුස ද රූපයන් ද නිසා වසුර්-විඥනය උපදී, (වකබුරූප විඥන යන) තිදෙනාගේ එක්වීමෙන් ස්පයීය උපදී; පුසාද වසුස ද රූපාලම්බනයෝ ද රූප කොටසෙහි වෙනි, (නිදෙනා ගේ සංගතියෙන් උපන්) වසුසමඵසාය හැර (සෙසු) සම්පුසුකතබමයෝ තාම කොටසෙහි වෙනි, මෙසේ ත් තාමය ත් රූපයත් නිසා ස්පයීය උපදී; සොතකුව පරිචව සඳෙද ව උපපජති සොතවිකුකුණං, තිණණං සභ්භති එහෙසා; සොතකුව සඳද ව රූපසමං, සොතසමඵහසං එපෙනිා සමපයුතතකා බමා නාමසමං, එවමයි කාමකුව රූපකුව පරිචව එසෙසා. කාතං ව පරිචව ගනේ ව උපපජති කාතවකුකුණං, තිණණං සභ්භති එසෙසා; කාකකුව ගන්ඩා ව රූපසමං, කාතසමඵසසං එපෙනිා සමපයුතතකා බමා තාමසමං, එවමයි තාමකුව රූපකුව පරිචව එසෙසා. ජීවහාකුව පරිචව රසෙ ව උපපජනි ජීවහාසමඵසසං එපෙනා සමපයුතතකා බමා නාමසමං, එවමයි තාමකුව රූපකුව පරිචව එසෙසා. කායකුව පරිචව ඵෙසෙසා; ජීවහා ව රසා ව රූපසමං, ජීවහාසමඵසසං එපෙනා සමපයුතතකා බමා නාමසමං, එවමයි කායවිකුකුණං, තිණණං සහානි එසෙසා; කායො ව ඵොටස්බෝ ව රූපසමං, කායසමඵසසං එපෙනා සමපයුතතකා බමා නාමසමං, එවෙයි තාමකුව රූපකාව පරිචව එසෙසා. මනකුව පරිචව බමො නාමසමං, එවෙයි තාමකුව රූපකාව පරිචව එසෙසා. මනකුව පරිචව බමො නාමසමං, එවෙයි තාමකුව රූපකාව පරිචව එසෙසා. මනකුව පරිචව බමො නාමසමං, එවෙයි තාමකුණං,

ඉච්ඡානිද,නානි පරිශානානීති - 'ඉචජා' වුච්චති තණහා, ගො රාගො සාරාගො -පෙ- අභිරැකිා ලොහො අකුසලමූලං; පරිශානාති දෙව පරිශාතා: තණහාපරිශානෝ ව දිවයීපරිශානෝ ව -පෙ- අයං තණතාපරිශානෝ -පෙ-අයං දිවයීපරිශානෝ. ඉච්ඡානිද,නානි පරිශානානීති පරිශාන් ඉච්ඡානිද,තා ඉච්ඡානෙතුකා ඉච්ඡාපච්චයා ඉච්ඡාකාරණා ඉච්ඡාපතවාති - ඉච්ඡානිද,තානි පරිශානානි.

ඉච්ඡාය සහනා න මමතානමත් හි – 'ඉචඡා' වුච්චනි තණහා, යො රාගො සාරාගො –පෙ– අතිඒකා ලොහො අකුසලමූලං; මමතානානි දෙව මමතතා: තණනාමමතනාකුව දිට්සීමමතතාකුව –පෙ– ඉදං තණහාමමතතං –පෙ– ඉදං දිට්සීමමතතං; ඉච්ඡාය 'සහනා න මමතානමත් ඉචඡාය අනනතා අසංවිජේමානාය නත් අනුපලබනමානාය මමතතා කස්ම ත සනති ත සංවිජරනති නූපලබනතති, පහිතා සමුච්ඡිතතා වූපසනතා පටිපපසාදුරා අහබබුපපතතිකා සැදුණාගනිතා දඩාසානි – ඉචරාය 'සනතානා ත මමතතාමතම.

රූපෙ විතුතෙ න පුසනති එසාහති - 'රුපෙ'නි වතතාරෝ ව මහාභූතා වතුණණණ සුව මහාභූතානං උපාදය රුපං; රූපෙ විතුතෙනි වතුහාකාරෙහි රූපං ටිභූතං හොති. සිදුතටිභූතෙන¹ නීරණවිභූතෙන පහානවිභූතෙන සමතිකකමවිභූතෙන. කථං සිදුතවිභූතෙන² රූපං විභූතං හොති ? රූපං ජාතාති යං කිසිටු රූපං, සබබං රූපං වතතාරි ව මහාභූතානි වතුණණ සුව මහාභූතානං උපාදාය රූපනති ජාතානි පසානි

1. යිදුණවිතුනෙන - සීමු. II සිදුනවිනිවනෙකය - ස. 2. සිදුණවතුනෙක - සීමු. II.

හොතුපුසාදය ද ශබදයන් ද නිසා හොතුවඥනය උපදී, කිදෙනා ගේ එක්වීමෙන් ස්ටයීය උපදී; ගොහපුසාදයත් ශබදයෝත් රූප කොට-සෙහි වෙති; සොතසවෙසාය හැර (සෙසු) සම්පුයුකත බම්ගෝ නාම කොටසෙහි වෙති, මෙසේත් නාමයත් රූපයත් නිසා ස්පශීය උපදී. ෂාණය ද ගතියන් ද නිසා ෂාණවඥානය උපදී, තිදෙනාගේ එක්වීමෙන් ස්පශීය වෙයි; සුාණයත් ගනියෝත් රූපයෙහි වෙති, සුංණසංස්පශීය හැර (සෙසු) සම්පුහුකතධමීයෝ නාමයෙහි වෙති, මෙසේත් නාමයත් රූපයත් නිසා ස්පශීය උපදී. දිව ද රසයන් ද නිසා ජිහවාවිඥානය උපදී, තිදෙනා ගේ සඞ්ගතියෙන් ස්ටශීය වෙයි; දිවත් රසයෝත් රූපයෙහි වෙත්, ඒහවාසංස්පශීය හැර සම්පුසුකතබමියෝ නාමයෙහි වෙති, මෙසේත් නාමයත් රූපයක් නිසා ස්පශීය උපදී. කය ද ස්පුළුවායන් ද නිසා **ລ**າຜິຍແກຜ උපදී, ກິຣະກາຣຟ ສຽນກິຣແກ໌ ສະພິດ ຣັບສີ; ສແກ ස්පුපටවායෝත් රූපයෙහි වෙති, කායසංස්පශීය හැර සම්පුයුක්හ-ඩම්යෝ තාමයෙහි වෙති, මෙසේත් තාමයත් රූපයන් නිසා ස්පශීය උපදී, මනස ද ධම්යන් ද නිසා මනොවිඥනය උපදී, නිදෙනාගේ සඞ්කත්යෙන් ස්පශීය වෙයි, හෘදයවසතුරුපය රුපයෙහි වෙයි, රුපී ධම්යෝ රූපයෙහි වෙති, මනාසාංස්පශිය හැර සම්පුයුක්තබම්යෝ නාමයෙහි වෙති, මෙසේත් තාමයත් රූපයත් නිසා ස්පශීය උපදී.

ඉච්ඡානිද,නානි පරිශකතානි – 'ඉච්ඡා'යී තෘෂණාව කියනු ලබයි, යම රාගයෙක් සාරාගයෙක්....අභිබහාවක් ලොහ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි. පරිශකතා – පරිශුහයෝ දෙදෙනෙකි: තෘෂණාපරිශුහය ද දුවේපරිශුහය දූයි... මේ දුවේපරිශුහය යි. ඉච්ඡානිද,නානි පරිශකතානි – පරිශුහයෝ ඉච්ඡා (–ඊප්සා) ව නිදාන කොට ඇත්තාහ, ඊප්සාව හෙතු කොට ඇත්තාහ, ඊප්සාව පුතාසය කොට ඇත්තාහ, ඊප්සාව කරැණු කොට ඇත්තාහ, ඊප්සාවෙත් පහලමූවාහු නුෂි – 'ඉච්ඡානිදනානි පරිශානාන්' යනු වේ.

ඉච්ඡාය ශහතා න මමතතමය - 'ඉච්ඡා'යි තෘෂණාව කියනු ලබයි; යම රාහයෙක් සංරාහයෙක්...ලොහ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි; මමතතා-මමතියෝ දෙදෙනෙකි: තෘෂණාමමතිය ද දේටේමමතිය දයි...මේ දේටේමමතිය යි. ඉච්ඡාය 'සහතතා හ මමතතමත්ව - ඊජසාව අවිදුමාන කල්හි අසංවිදුමාන කල්හි නැති කල්හි නො ලැබෙන කල්හි මමතියෝ තැත, නො වෙති, විදුමාන නො වෙති, නො ලැබෙන්, පුණිණ වූවානු සමූච්ඡිතන වූවාහු සන්හිඳුණාහු දුරලන ලද්දානු උපතට නුසුදුසු වූවානු තුවණගින්නෙන් දවන ලද්දානු නුසි 'ඉච්ඡාය'යනතාන න මමතතමත්ව යනු වේ.

රූපෙ විතුතෙ න පුසනති එසාසං – 'රූපෙ' යනු: සතර මහාතුතයෝ ද සතර මහාතුතයන් නිසා පවත්නා රූපය ද; රූපෙ විතුතෙ – සතර අයුරකින් රූපය ඉක්මවක ලද වෙයි; දෙතමතුතයෙන් තිරණවතුතයෙන් පතාණමතූතයෙන් සමතිකුමවතුතයෙනි: කිසෙයින් දෙතවතුතයෙන් රූපය වතුත (–ඉක්මවන ලද) වේ ද යන් ? රූපය (මෙසේ) දන ගනී. යම කිසි රූපයෙක් වේ නම්, සතර මහාතුතයෝ ද සතර මහාතුනයන් නිසා පවත්නා රූපය දුයි සියලු රූපය දුන ගනී, දකි;

එවං සඳුනවිභූතෙත රූපං විභූතං හොති. කථං තීරණවිභූතෙත රූපං විහුතං හොති? එවං ඤුතං කතා රූපං නීරෙති; අනිච්චතො දුක්බතො රෝගතො ගණඩලතා සලලතො අසතො ආබාඛතො පරතො පලොකතො ඊතිතො උපදාවතො හයතො උපසාකාතෝ චලතො පහඬුරතෝ1 අංඛ-වනතා අතාණතො අලෙනතො අසරණතො රිතතතො භූචඡිතො සුඤඤතො අතනතතො ආදීනවතො විපරිණාම්බම්මතො අසාරකතො² අසමූලතො වධකතො විහවතො සාසවනො සබාතතො මාරාමසතො ජාතිබම්තො ජරාධම්වතො බාංගිධම්මතො මරණධම්මතො සොකපරිදෙවදුක්ඛදෙමනසයු-පාරාසධාමමතො සඩකිලෙසිකධාමමතො සමූදයතො අපථඞනමතො අසසාදතො³ ආදීනවතො නිසාගරණතො තිරෙහි. එවං තීරණවිහුතෙන රූපං විහූතං තොති. කථං පතාතවිතුතෙන රූපං විහූතං තොති? එවං තීරසිණා රූපෙ ජඥරාගං පජනති, විනොදෙති, බානත්කරොති, අත්කාවං ගමේති. වුතුතුං නෙතුං හගවනා: "යො තික්ඛවේ රුපෙ ඡනුරාගො, තං පජනථ; එවං තං රූපං පතිනං හටිසාක් උචජිතනමූලං තාලාවඅවුකතං⁴ අන්තාව-කතං ආයතිං අනුසාදධමම"නති.a එවං පහාතවහුනෙන රූපං වහතං තොති. කථං සමතිකකම්විහුතෙන රූපං විහුතං හොති? චතසොං අරුපසමාපතතියො පට්ලදඛසා රූපා විභූතා හොතති විහාවිතා අතිකකතතා සමතිකකනතා වීතිවතතා. එවං සමතිකකම්විහුතෙත රූපං විභූතං කොති. ඉමෙහි චතුහි කාරණෙහි රූද විහූතං හොති. රූපෙ විභූතෙ න එසහති රූපෙ විභූතෙ විභාවිතෙ අතිකකනෙත සමාධිකකනෙත ළ ගැන හි වීතිවතෙත පඤව එසසා ත එසතති: විකබ්සම්එසෙසා සොතසම්එසෙසා ඝානසමඵසෙසා ජිවහාසමඵසෙසා කායසමඵසෙසා – රුපෙ විභූතෙ න එසනති එසක.

තෙනාහ හගවා:

''තාමඤව රූපඤව පවිචව එසො ඉච්ඡානිදනාති පරිකාහාති, ඉච්ඡාය'සනතාං න මමතතමති රූපෙ විභූතෙ න ජූසනති එකාං"ති.

11 - 12

කථං සමෙතසා විහොති රූපං සුඛං දුඛං⁵ වාපි කථං විහොති, එතං මෙ පබැහි යථා විහොති තං ජාතිසාම ඉති⁶ මෙ මතො අනු.

Cහඞ්හතො - PTS. පහඞ්කුතො - ස.
 අසාරතො - සීමු.II. 4. සාලවස්ඩකත - ස.
 දකා - සා මතුට. PTS. දුබ කුවාටි - මජසං.
 ජාතිසාමාති - සීමු.II. මජසං. a. ඛණිසංයුතන - භාරවකා.

මෙසෙසිත් ඥතවනුතයෙත් (නුවණිත් ඉක්මරීමෙත්) රූපය විහුත වෙයි. කිසෙයින් තීරණ විහූතයෙන් රූපය විහුත වේ ද යත් ? මෙසේ පුකට කොට රූපය තීරණය කෙරෙයි: අනිතා හෙයින් දුෘඛ හෙසින් රොග හෙසින් ගණඩ හෙයින් සලා හෙයින් වාසන හෙයින් අබොබ හෙයින් පර හෙයින් පලොක (-බදීම) හෙයින් ඊති (-විපතති) හෙයින් උපදුව හෙයින් හය හෙයින් උපසාහ් ගෙයින් සැලෙන හෙයින් බ්දෙනසුලු හෙයින් අඩුව (-අසට්ර) හෙයින් අනු)ණ හෙයින් අලෙන හෙයින් අසරණ හෙයින් රිතත (-සිස්) හෙයින් තුවිජ හෙයින් ශතා හෙයින් තොත්ම හෙයින් ආදීනව හෙයින් විපරිණාමසවහාව හෙයින් අසාර හෙයින් වාසනමූල හෙයින් වධක හෙයින් විහතහව හෙයින් සාසුව හෙයින් සබබත (-හෙතුපතායෙන් සකස් කළ) හෙයින් මාරාමෂ හෙයින් ජාතිබම් (ජාතිය පියම කොිට ඇති) හෙයින් ජරාබම් ගෙයින් වැාබිබම් ගෙයින් මරණබම් ගෙයින් ගොකපරිදේවදාඛ-දෞම්නසාඋපාගාසබම් හෙයින් සංකෙලශබම් (~තෘෂණාදි සංකෙලශයන්ව විෂයසවහාව) තෙයින් සමූදය ගෙයින් අසාබාම හෙයින් ආසවාද හෙයින් ආදීනව හෙයින් නිසායරණ හෙයින් නීරණ කෙරෙයි, මෙසෙයින් තීරණ-විශූතයෙන් රූපය වහුත වෙයි. කිසෙයින් පුහාණවිභූතයෙන් රූපය විභූත වේ ද ගත් ? මෙසේ තීරණය කොට රූපයෙහි ඡඥරාගය දුරු කෙරෙයි, බැහැර කෙරෙයි, විගතානත කෙරෙයි, අතහාවයට පමුණුවයි; මේ වදරන ලද මැයි, භානාවතුත් විසින්: "මහණෙති, රුපයෙහි යම් ඡඤරානයෙක් වේ තම්, එය දුරු කරවු, මෙසේ ඒ රූපය පුහිණ වන්නේ ය, උසුන් මුල් ඇත්තේ තාලවඤාවක් මෙත් කරත ලද්දේ අනහාවය කරන ලද්දේ මහු නූපදතා පියමි ඇත්තේ යැ"යි. මෙසෙයින් පුහාණවිතුතයෙන් රුපය විහුත වෙයි. කිසෙයින් සමතිකුමවිහතයෙන් රූපය විහුත වේද ගත්? සතර අරුපසමාපතතීත් ලද්දනු විසින් රුපයෝ ඉක්මවන ලද්දනු වහාවිත වූවාහු අතිකුමණය-සමතිකුමණය-වාතිකුමණය කරන ලද්දහු වෙති; මෙසෙයින් සමනිකුම්විතුනයෙන් රූපය විහුත වෙයි. මේ සතර කාරණයන් ගෙන් රූපය විභූත වේ. රූපය විභූත වූ (ඉක්මවූ) කල්හි සපශී නො කෙරෙන්. එසා – රූපය විභූත කල්හි විභාවිත කල්හි අතිකුංනත කල්හි සමතිකුංනත කල්හි ඉක්මිනිය කල්හි වකබුසමඵසය සොතසමඵසය ඝාතසම්ථසස ජීවිහාසම්ථසස කායසම්ථසස යන පණුව සපශීයෝ සපශී නො කෙරෙත් නුයි - 'රූපෙ විහුතෙ න එයනති එසසා' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''නාමං ච රූපං ච - පෙ – රූපෙ විහුතෙ න පූසනති එසා"යි.

11 - 12

කෙසේ පිළිපත්තහුට රූපය නො වේ ද ? ශලි සැප දුක් (ඉටු අතිටු රූපය) හෝ කෙසේ නො වේ ද ? තෙල (රූප - සුබ - දුකඛය) යම සේ තො වේ තම (එසේ) මට දෙශනා කල මැනව, එය දූන ගනුමත'යි මට සිතෙක් වී. තාථං සමෙතසා විහොති රූපනති - 'කථං සමෙතසාා'ති කථං සමේතසා, කථං පරිපනනසා, කථං ඉරීයනතසා, කථං වතතනතාසා, කථං පාලෙනතසා, කථං යපෙනතසා, කථං යාපෙනතසා රූපං විභෝති, විභාවීයති¹ අතිකකාමීයනි² සමතිකකාමීයනි, විතිවතතීයනීති- කථං සමෙතසා විභෝති රූපං.

සුබං දුබං වාපි කථං විනොතීති – සුබං ව දුකඛං ව කථං විහොතී විහාවීයති අතිකකමීයති සමනිකකමීයති විතිවතතීයතීති – සුබං දුඛං වාපි කථං විහොති,

එතං මෙ පබැති යථා විතෝතීති – 'එත'නති යං පුවණාම, යං යාවාම, යං අජේඛසාම³ යං පසාදෙමිති එතං; මෙ පබැතිනි මෙ පබැති ආවිකාඛ දෙසෙහි පකුඤපෙහි පවස්පෙහි විවර විහජ උතතානීකරොති පකාසෙහිති එතං මෙ පබැහි; යථා විතෝතිනි යථා විතෝති විභාවීයති අතිකාකමීයකි සමතිකාකමීයකි විතිවතතීයනීති – එතං මෙ පබැහි යථා විනෝති.

තං ජානිකාම ඉති මෙමනො අනූති - 'තඤානිකාමා'ති තං ජානෙකාම ආජානෙකාම් විජානෙකාම පට්විජානෙකාම පට්විජෙකි-කාමා'ති; තං ජානිකාම; ඉති මෙ මනො අනූති ඉති මෙ මනො අනු, ඉති මෙ විතතං අනු, ඉති මෙ සම්කාපො අනු, ඉති මෙ විකඤාණං අනූති - තං ජානිකාම ඉති මෙ මතො අනු.

තෙතාන සො නිම්මතො:

''කථං සමෙතසස විභොති රූපං සුඛං දුඛං වාපි කථං විභොති, එතං මෙ පබැහි යථා විභොති තං ජාතිසසාම ඉති මෙ මතො අහු" ඒ.

11 – 18

ත සඤඤසඤඤ් න විසඤඤසඤඤ් නොපි අසඤඤ් න විභූතසඤඤ්, එවං සමෙතසස විභොති රුපං සඤඤුනිදනා හි පපඤවසබා.

න සංකූකදයකදකදී න විසකදකදයකැතීති – සංකූකදසකදත්නො වුවවතති යෙ පකතිසකදකය සීතා, නපි සො පකතිසකදකය සීතො; විසඤකූ– සඤක්නෝ වුවවනති උමමතතකා, යෙ ව බිතතවිතතා; නපි සො උමමතතකො, නොපි බිතතවිතෙතාති – ත සඤඤයකැත් න විසඤඤයකුත්.

විභාවියාති සීමු. 11. PTS.
 2. අතිකකාමියාති - සීමු. 11. PTS.
 3. අපේක්‍රිංසාම් - සීමු. 11.
 4. පජානායාම - ස.

කාර්ථා සමේනාසා විනොති රූපා – 'කර්ථා සමේනස්සා' යනු: කෙසේ යෙදුණහුට කෙසේ පිළිපත්තහුට කෙසේ ඉරියවූ පවත්වත්තහුට කෙසේ වැටෙත්නහුට කෙසේ පාලනය වත්තහුට කෙසේ යැපෙන්තහුට කෙසේ යපනය වත්තහුට රූපය නො වේ ද ? නො පැවැතේ ද ? ඉක්මවනු ලැබේ ද ? මොතොවට ඉක්මවනු ලැබේ ද ? වෙසෙයින් ඉක්මවනු ලැබේ ද යි – 'කර්ථා සමෙනස්ස විනොති රූපං' යනු වේ.

සුබං දුබං වා'පි කාථං විහොති – සුවය ද දුක ද කෙෂස් තො වේ ද? තො පැවැතේ ද ? ඉක්මවනු ලැබේ ද ? මොතොවට ඉක්මවනු ලැබේ ද ? වෙසෙසින් ඉක්මවනු ලැබේ ද 'යි – 'සුබං දුබං වා'පි කථං විහොති' යනු වේ.

එතා මෙ පබැති යථා විනොති - 'එතා' යනු: යමක් විචාරම ද, යමක් යදීම ද, යමක් ආරාධනා කෞරම ද, යමක් (සඳහා) පහදමම නුයි - 'එතං' යනු වේ; මෙ පබැති - මට කීව මැතව වදල මැතව දෙසුව මැතව පැනවූව මැතව තැබූව මැතව විවෘත කල මැතව විතාග කල මැතව පකට කල මැතව පුකාශ කල මැතවැ'යි 'එතං මෙ පබැති, යනු වේ. යථා විනොති - යම සේ නො වේ ද තො පැවැතේ ද අතිකුමණ සමතිකුමණ කරනු ලැබේ ද වෙසෙසින් ඉක්මවනු ලැබේ දු'යි - 'එතං මෙ පබැති යථා විනොති' යනු වේ.

තං ජානිකාම ඉති මෙ මනො අනු - 'තං ජානිසාම' යනු: එය දතගනුමිහ, හාත්පසින් දතයනුමිහ වෙසෙසින් දතයනුම්හ මැතවින් දතයනුම්හ (සිකින්) අවබොධ කරම්හ'යි, 'තං ජාතිසාම' යනු වේ. ඉති මෙ මනො අනු - මෙසේ මා ශෝ මතස විය, මෙසේ මා ශේ සිත විය, මෙසේ මාශෝ සමකලපය විය, මෙෂේ මාශෝ විඤුතය වී නුයි-'තං ජානිසාම ඉති මෙ මතො අනු' යනු වේ.

එයින් කීහ ඒ නිර්මත බුදුහු:

' කථං යමෙතඎ -පෙ - ඉති මෙ මනො අහු"යි.

11 - 18

(රුපය නො වන සේ පිළිපත් නෙතෙම) පුසානිසංඥවෙත් සංඥ ඇත්තේ නො වෙයි, විකෘතිසංඥවෙන් විසංඥ වූයේ නො වෙයි, සංඥ විරහිත වූයේ ද නො වෙයි, ඉක්මවූ සංඥ ඇත්තේ ද තො වෙයි, මෙසේ (සංඥ සංඥිතාදීභාවයෙහි නො සිට) පිළිපත්තනුව රුපය නො වෙයි, තෘෂණාදී පුපඤුවයෝ සංඥනිදන කොට ඇත්තානු ම වෙත් ද එනෙයිනි.

2) ශණණණකක්දී 2) විශණකාද කෙක්දී - පුකෘතිසංශුවෙහි සිටි යම් කෙනෙක් වෙත් තම් ඔහු 'සඤඤසණ්දීහු' යයි කියනු ලැබෙනි, යථං සමෙතයක්හු ගේ රූපය විහවයට ගේ නම්) හෙතෙම පුකෘතිසංශූයෙකි සිටියේ තො ද වෙයි; උමතුවෝ ද ක්ෂිප්තවිතනයෝ (-යක්උමතුවෝ) ද 'විසඤඤසඤඤ්හු' යයි කියනු ලැබෙති, හෙතෙම උමතුවෙක් තො ද වෙයි, ක්ෂිප්තවිතනයෙක් ද නො වේ නුයි - 'ත සඤඤසඤඤ් න විසඤඤසඤඤ්' යනු වේ. නොපි අසයදයදී න විතුනසඥයදීනි – අසයදයදීනො වුවවනති නිරොබ-සමාපතතා යෙ ව අසයදයදසනතා; නපි සො නිරොඛසමාපතෙතා, නපි අසයදයදසනෙතා. විභූතසයදයදීනො වුවවනති යෙ වතුණණං ආරුපප-සමාපතතීනං ලාභිනෝ; නපි සො වතුණණං අරුපසමාපතතීනං ලාභීඩි– නොපි අසයදයදී න විභූතසයදයදී.

එවං සමෙතසාස විනොහි රූපනති - ''ඉබ තිකබු සුබසාස ච පතාතා - පෙ- වතුනුං කාතං උපසමපජ විහරති. සො එවං සමාශිතෙ විතෙත පරිසුදො පරියොදනෙ අනම්හණෙ විහතුපකකිලෙසෙ මුදුතුතෙ කමෙනියෙ සිතෙ ආතෙජ පෙතෙත ආකාසානකුවායතන සමාපතතිපටිලාහන්ග චිතතං අතිනීහරති අතිනිතතාමෙති'', ආරුපාමනෙසමඩ්හිනි. එවං සමෙතසාන එවං පටිපතනසා එවං ඉරියනනසා එවං වතතනතාසා එවං පාලෙනනසා එවං යපෙනනසා එවං ගාපෙතනසා රූපං විභෝති විභාවියනි අතිකකමීයනි සමනිකකමීයනි විතිවතනියනීති - එවං සමෙතසාස විභෝති රූපං.

සඳුඤුනිදුනා හි පෙළඳුමසඹබාති – පපණුවාගෙව පපණුවසඹබා; තණහා පපඤවසඹබා, දිට්යී පපඤාවසඹබා, මාතං පපඤාවසඹබා; සඤඤූ-නිදනා සඤඤුනමුදයා සඤඤුජාතිකා සඤඤුපහවාති – සඤඤුනිදනා හි පපඤාවසඹබා.

තෙතාහ හගවා:

"ත සඤඤසඤඤ් ත විසඤඤසඤඤ් තොපි අසඤඤ් ත විතුතසඤඤ්, එවං සමෙතසස විතොති රුපං සඤඤුනිදුනා හි පපඤවසබබා'ති.

11 - 14

ශනතං අපුවජිමහ අකිතතයි නො අඤඤ තං පුවජාම තදිබ්ඝ බැගි, එතතාවතානාං නු1 වදනති හෙකෙ යකබසස පුදුඩිං ඉබ පණඩිතා සෙ උදාහු අඤඤාමපි වදනති එතෙතා.

යනතං අපුචජිමක අකිතතයි නොංසි – යනතං අපුච්ඡිමක අයාච්මක අරේකිසිමක පසාදයිමක; අකිතතයි නොංසි කිතතිතං ආච්කතිතං දෙසිතං පඤඤපිතං පටස්පිතං විවටං විශතතං උතතානීකතං පකාසිතනති~යනතං අපුච්ඡිමක අකිතතයි නො. නොපි අසඤඤී න විතුනසඤඤී – තිරොබසමාපතනි සමාපතනයෝ ද අසංඥසත්තියෝ ද 'අසඤඤීහු' යයි කියනු ලැබෙනි, හෙතෙම නිරොබ– සමාපතනයොක් නො ද වෙයි, අසංඥසන්තියෙක් ද නො වේ. සතර අරූපසමාපතනිලාභීහු 'ටිභූතසඤඤීහු' යයි කියනු ලැබෙනි, හෙතෙම සතර අරූපසමාපතනිලාභී වූයේ ද නො වේ නුයි – 'තො'පි අසඤඤී න ටිභූතසඤඤී' යනු වේ.

එවං සමෙතසා විෂොත් රූපං - 'මෙහි මහණ තෙම සුඛයාගේ ද පුහාණයෙන්...සතරවැනි දූහැතව පැමිණ වෙසෙයි, හෙතෙම මෙසේ (සතරවැනි දූහැනින්) සිත එකහවූ කල්හි (උපෙසා සමානිපාරිශුද්ධියෙන්) පිරිසිදු කල්හි (පරිශුද්ධ හෙසින්) පුහාසාර කල්හි (රාහාදි අභිශත තැස හෙසින්) අනඞ්ශන කල්හි (අනඞ්ශන හෙසින් ම) පහවූ උපසොලශ ඇති කල්හි (සුභාවිත හෙසින්) මෘදුවූ කල්හි (මෘදු හෙසින් ම) කම්සාම වූ කල්හි (කේ පරිශුද්ධනාවාදියෙහි සිටි හෙසින් ම) සටිත කල්හි (සිටි හෙසින් ම) අවල බවට පැමිණි කල්හි ආකාසානසැවායතනසමාපතතිය ලැබීම සඳහා සිත එලවයි තතුකරයි, අරාපසමාපතතියෙන් යුක්ත වූයේ යයි; එවං සමෙනසාස - මෙසේ පිළිපන්තහුට මෙසේ ඉරියවු පවත්වන්තහුට මෙසේ වැටෙන්තහුට මෙසේ සැපෙත්තහුට මෙසේ යපනය වන්තහුට රූපය නො වෙයි, නො පැවැතෙයි, ඉක්මවනු ලැබෙයි, මනාකොට ඉක්මවනු ලැබෙයි, වෙසෙසින් ඉක්මවනු ලැබේ නුයි - 'එවං සමෙනසා විහොති රූපං' යනු වේ.

සදිනුදුදනිනා හි පෙකුවසබබා - පුපණුවගෝ ම 'පපණුවසඞඛා' තම වෙති; තෘෂණාව පුපඤවසබබ යැ, දුෂටිය පුපඤවසඞබ යැ, මාතය පුපඤවසඞබ යැ, (ඔහු) සංඥාව තිදන කොට ඇත්තාහු සංඥාව සමුදය කොට ඇත්තාහු සංඥාව ජාති කොට ඇත්තාහු සංඥාව පුහව කොට ඇත්තාහු නුයි - 'සඤකුනිදුනා හි පපණුවසඞඛා' යනු වේ.

එයින් වද, ලහ බුදුහු:

''න ශඥඥසඤඤ් -පෙ- සඤඤානිදනා හි පපඤවසතා''යි.

11 - 14

යමක් විචාලමෝ නම්, එය අපට දෙශතා කලහ, අනෙකකුදු ඔබ ගෙන් ටිචාරම්හ, එ ද විදාල මැතව, මේ ලොවැ පණ්ඩිතවාද ඇති ඇතැම් මහණ බමුණු කොහෙතක් මේ අරුපසමාපතානිමානුයෙන් ම සත්තියා ගේ අනු වූ ශුදායිය කියන් ද ? නොහොත් තෙල අරුපසමාපතානියෙන් අනෙකු දු ශුදායියක් කියන් ද ?

යං තං අපුචජිමක අකිතකයි නො – යමක් විචාළමෝ යාඥ කළමෝ අබොෂණ කළමෝ පැහැදවූම්හු තම එය; අකිතකයි නො – කීතීතය කරන ලද පවසත ලද දෙසත ලද පතවත ලද තබන ලද විවෘත කරන ලද විහාග කරන ලද පුකව කරන ලද පුකාශ කරන ලද නුයි-'යං තං අපුචජිමක අකිතකයි නො' යනු වේ අයැකැං තං පුවජාම තදිනා බැතියි – අයැකැං තං පුවජාම, අයැකැං තං පපුවජාම, අයැකැං තං අජෙකිසාම, අයැකැං තං පසාදෙම, උතතරිං තං පුවජාම; තදිනා බැතියි ඉඩාං බැති ආවිකාබ දෙසෙහි පයැකැපෙහි පටා පෙහි විවර විතජ උතතානීකරොහි පකාසෙනීයි – අයැකැං තං පුවජාම තදිනා බැහි.

එත්තාවත ගතං නු වදනති කෙනෝ යකාවයය පුදබං ඉඩ පණඩිතා සෙති-එකො සමණබාහමණා එතා අරුපසමාපතතියො අගතං සෙටසං විසිටසං පාමොකබං උතතමං පවරං වදනති සාඓනති පණතති දීපයනති වොහර නති. කොබසසා'සි සතනසස තරසස මානවසස පොසසස පුගතලසස ජීවසස ජාගුසස¹ ජනතුසස ඉතදගුසස² මතුජසස; පුදබිනති ද දඩිං විසුදඩිං පරිසුදයිං මුතතිං විමුතතිං පරිමුතතිං; අඩ පණඩිතා සෙ'සි ඉඩ පණඩිතවාද පීරවාද³ සඳගවාද හෙතුවාද ලකඛණවාද කාරණවාද ඨානවාද සකාශ ලදඩිශා'සි-'එතතාවනහොං නු වදනති හෙනෙක යකබසස පුදඩිං ඉඩ පණඩතා සෙ.'

උදුහු අඤඤෑමට වදනති එතෙතා'ති – උදහු එකෙ සමණබාහමණා එතා අරුපසමාපතතියො අතිකකාමිණා සමතිකකමිණා වීනිවතෙතාණා, එතෙතා අරුපසමාපතතිතො අඤඤං උතතාරිං යකබසස සුදුබිං විසුදුබිං පරිසුදුබිං මූතතිං විමුතතිං පරිමුතතිං වදනති කථෙනති ගණනති දීපයනති වොහරනතීනි – උදුහු අඤඤෑමට වදනති එතෙතා.

තෙතාහ සො නිම්මතො:

''යනතාං අපුචඡිමහ අකිතතයි නො අඤඤං තං පුචජාම තදිඞ්ක බැති, එතතාවනගාං නු වදනති හෙ'කෙ යකබසස සුදුඩිං ඉඩ පණකිතා සෙ උදහු අඤඤාමපි වදනති එහෙතා''ති.

11 - 15

එතතාවතහාමේ වදනති හේ'කො යක්ඛසා සුද්ධිං ඉඩ පණඬිතා සෙ, තෙසං පනෙකෙ සමයං වදනති අනුපාදිණෙසෙ කුසලාවදනා.

එතතාවතශශමට වදනති හෙතෙක යඹාබසා සුදකිං ඉඩ පණ්ඩතා සෙයි-සනතානක සමණබාතමණා සසානවාද එතා අරුපසමාපතතියො අඟාං සෙටසං විසිටසං පාමොකබං උතතමං පවරං වදනති කථෙනති හණනති දීපයනති වොහරතති; යඹාබසාගා හි සහතාසා තරසා මානවසා පොසසා පුඟාලසා ජීවසා ජාගුසා 1 ජනතුසා ඉතදගුසා 2 මනුජසා; සුද්ධිනති සුදකිං ටිසුදකිං පරිසුදකිං මුතතිං පිමුතතිං පරිමුතතිං; ඉඩ පණ්ඩතා සෙරති ඉබ පණ්ඩනවාද පීරවාද සැයුවොද හෙතුවාද ලකඛණවාද කාරණවාද යානවාද සකාය ලද්ඩියාරති – එතතාවතශාවේ වදනති හෙතෙක යකඛසා සුදකිං ඉඩ පණ්ඩතා සෙ

> 1. ජනුසා - සිමු. II. ජනුසා - PTS 2. හිණුනුසා - පු ගීරවාද - සා. - PTS

අයැඤ භං පුච්ඡාම තදිබස බැහි – අනෙතක් ඔබ විවාරමහ, අනෙතක් ඔබ පුළුවුසුමහ, අනෙතකක් ඔබ අතිශයින් විවාරමහ, අනෙතක් ඔබ අබොෂණ කරමහ, අනෙකකට ඔබ පහදවමහ, මත්තෙහි ඔබ විවාරමහ; තදිබස බැහි-වදාල මැනව, පුකාශ කල මැනව, දෙසුව මැනව, පැනවුව මැනව, තැබුව මැනව, විවෘත කළ මැනව, විහාග කළ මැනව, පුකට කළ මැනව, පුකාශ කල මැනවැයි – 'අඤඤං තං පුච්ඡාම තදිබස බැහි' යනු වේ.

එතතාවතගතං නු වදනති හෙතෙක යකාබයය සුදබං ඉඩ පණසිතා කෙ - ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් තෙල අරුපසමාපතතීනු අශු යැ ශූෂස යැ විශිෂට යැ පාමොක් යැ උතුම් යැ පුවර යැයි පවසනි කියති බෙණෙති දක්වති වහවහාර කෙරෙත්. යකාබයය - සත්තියාගේ; තර-මාතව - පුරුෂ - පුද්ශල - ජීව - ජාගු - ජනතු - ඉනැගු - මනුජයාගේ; සුදබං - ශුදාධිය විශුදාධිය පරිශුදාධිය මුකාතිය විමුකාතිය පරිමුකාතිය; ඉඩ පණඩිතා පෙ - මේ ලොවැ සවකීය ලබාබයෙහි (ඇපි පණඩිතයමහ'යි) පණඩිතවාද ඇත්තානු සාපිරවාද - තහායවාද - හෙතුවාද - ලකමණවාද-කාරණවාද - ස්ථාතවාද ඇත්තානු නුයි - 'එතතාවතගොං නු වදනති හෙතෙ යකාබයක සුදුඩං ඉඩ පණඩිතා සෙ' යනු වේ.

උදුහු අසැසෑමට වදනති එතෙතා – තොහොත් ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් තෙල අරුසමවත් ඉක්මවා මැනවින් ඉක්මවා පසු කොට, තෙල අරුපසමාපතතියෙන් අතා වූ මත්තෙහි යසා (–සත්නි)යාගේ ශුදඛියක් විශුදඛියක් පරිශුදඛියක් මුකතියක් විමුකතියක් පරිමුකතියක් උවසත් ද බෙණෙතේ ද, දක්වත් ද, වාවහාර කෙරෙත් දයි – 'උදහු අසැසෑවෙ වදනති එතෙතා' යනු වේ.

එයිත් කීහ ඒ නිර්මිත බුදුහු:

''යහතං අපුචජිමහ -පෙ- උදුහු අඤඤම්පි වදහති එතෙතා''යි

11 - 15

මේ ලොවැ පණඩිතමානී වූ (ශාශවතවාදී) ඇතැම් මහණබමුණු කෙතෙක් මේ අරුපසමාපතතිමානුයෙනු දු සතානියාගේ අනු වූ ශුද්ධිය කියත් මැයි. යලි ඔවුතතුරෙහි (උවෙජදවාදී) ඇතැම් මහණබමුණු කෙතෙක් අනුපාදිශෙෂයෙහි පණඩිතවාද ඇත්තාහු උවෙජදය (ශුද්ධියයි) කියත්.

එතතාවතානාමට වදනති හොතො සකබංහා සුදබං ඉඩ පණ්ඩතා සෙ-ශාශවභවාදය පවසන ඇතැම් මහණාබමුණු කොතෙක් වෙති. (ඔහු) මේ අරූපසමාපතායින් අනු යැ ශෙසෝ යැ විශිෂව යැ පාමොක් යැ උතුම යැ පුවර යැයි පවසනි කියනි බෙණෝනි දක්වති වාවහාර කොරෙත්. සකාබංහය-සතාවයාගේ තර - මානව - පුරුෂ - පුද්ගල - ඒව - ජාගු - ජනතු - ඉළැගු මනුජයාගේ; සුදබං - වශුදහිය පරිශුදහිය මුකතිය විමුකතිය පරිමුකතිය; ඉඩ පණ්ඩතා පෙ - මේ ලොවැ සවකීය දපටියෙහි පණ්ඩතවාද ඇත්තානු සට්රවාද - තාහයවාද - හෙතුවාද - ලකාණාවාද - කාරණාවාද අත්තානු සට්රවාද - තාහයවාද - හෙතුවාද - ලකාණාවාද - කාරණාවාද - සොනාවාද අත්තානු නුයි - 'එතතාවතශාමට වදනහි හෙතෙ 'යකබසක සුදබං ඉබ දණ්ඩතා සෙ' ගනු වේ. තෙසං පෙනෙකො සමයං වදහති අනුපාදියෙසෙ කුසලාවද,නාති-තෙසංයෙව සමණබාගමණාතං එකෙ සමණබාගමණං උචෙස්දවාද හවතජරිතා වහවං අභිතඤතති, තො සතනසස සමං උපසමං වූපසමං නිරෝඛං පටිපාසාදකිනති වදනති. යතෝ කිං හෝ අයං අතනා කායසස හෙද උචරිජරකි විනසසකි න හෝති පරමමරණා, එතනාවතා අනුපාදියෙසෝ හෝති. කුසලාවද,නෝති කුසලවාද පණඩතවාද පිරවාද සිදුයවාද හෙතුවාද ලක්ඛණවාද, කාරණවාද, ඨානවාද සකාය ලද්ඛියාති – නෙසං පනෙකෙ-සමයං වදනති අනුපාදිසෙසෙ කුසලාවදනා.

තෙතාහ භගවා:

''එතතාවතහාමේ වදනති හෙතෙ යකධසස සුදබං ඉබ පණඩිතා සෙ, තෙසං පනෙකෙ සමයං වදනති අනුපාදිසෙසෙ කුසලාවදනා''යි.

11 - 16

එතෙ ව ඤතා උපනිසයිතාති ඤතා මුනී නිසාගෙ සො ටිමංයි, ඤතා විමුතෙතා න විවාදමෙයි¹ භවාතවාශ ත සමෙති ගීරො.

එතෙ ව ඤාවා උපනිසයිතාහි - 'එතෙ'හි දිවයිගතිකෙ; උපනිසයිතාහි සාසාහදිවයිනිසයිතා'හි ඤාඞා, උචෝදදදිවයීනිසයිතාහි ඤාඞා, සාසාතුචෝද-දිවයිනිසයිතාති ඤාඞා, ජාතිඞා තුලයිඞා හීරයිඞා විභාවයිඞා විභූතං කාඞා'ති - එතෙ ව ඤාඞා උපනිසයිතා''ති.

කැතා මුන් නිසාශ සො විමංසිති - 'මුනි'ති මොනං වුවවති කැණ - පෙ- සභාජාලමතිවව සොමුනි; මුති සභාතදිවයිනිස්සිතාති කැති, උචෙඡදදිවයිනිස්සිතාති කැතා, සභාතුවෙඡදදිවයිනිස්සිතාති කැති ජානිතා තුලයිනා තීරයිනා විභාවයිනා විභූතං කතා; සො විමංසි'ති පණයිතො පකුකුවා බුදුබමා කැණි විභාව මෙබාවීති - කැතා මුනී නිසාගෙ සො විමංසී.

1. නපි වෘදුමෙති - කභිවි.

තෙසං පනෝකා සමයං වදනති අනුපාදිතායෙ කුසලාවදනා-ඒ මහණාමුණත් අතුරෙත් උපෙරදවාද ඇති ඇතැම් මහණාමමුණු කොනෙක් හවයෙන් තැති ගැනුණානු විහව (-උපෙරිද) යට සතුටු වෙති, ඔහු සතනියා ගේ නො පැවැත්ම උපශමය ශානතිය අතුත්පාදය අපුතරුත්පතතිය වේ යයි කියන්. හවත්ති, යම හෙයකින් මේ අංත්මය කය බිදීමෙත් මරණින් මතු සිදීයේ ද වැහැසේ ද නො වේ ද, මෙතෙකින් අනුපාදිශෙෂය වේ. කුසලාවදනා - සවකීය ලබ්බියෙහි කුසලවාද ඇත්තානු පණ්ඩිතවාද - සපිරවාද - තාහයවාද - තෙතුවාද - ලකාණවාද-කාරණවාද - සථානවාද ඇත්තානු නුයි - 'තෙසං පෙනෙකෙ සමයං වදනත් අනුපාදිතෙසෙ කුසලාවදනා' යනු වේ.

එයින් වදලහ බුදුහු:

''එතතාවතනනම්පි - පෙ- අනුපාදිසෙසෙ කුසලාවදනා''යි

11 - 16

තවද තෙල දුවෙගතිකයත් (මොහු ශාශවතොවෙජිද) 'දූපටි ඇසුරු කළාහු යැ'යි දූත, තෘෂණාදුටේනිංශයත් දූත, ඒ පණඞිත වූ බුද්ධමුති තෙම (දුංකතානිතාහාදි විසින්) ධම්යන් දූත (අනුපාදුවිමොකෂයෙන්) මිදුණෝ විරුදාවාදයට නො පැමිණෙයි, ඒ සීර තෙම පුනපුතා භවයට ද තො පැමිණෝ.

එතෙ ව ඤැඩා උපනිසයිතාති - 'එතෙ' යනු: දුෂටිගතිකයන්; උපනිඝයිතාති - ශාෂවතදපටිනිෘශිතයෝ යැයි දූත, උවෙජදපටිනිෘශිතයෝ යැයි දූත, ශාෂවතොචෙඡදදපටිනිෘශිතයෝ යැයි දූත, දූතගෙත තුලතය කොව තීරණය කොව සලකා පුකට කොට නුයි - 'එතෙ ව ඤූණා උපනිසයිතාති' යනු වේ.

කැතා මුන් නිසාගය හො විමංසී - 'මුති' යනු: 'මොන'යි ඥනය කියනු ලැබෙයි... මුනි තෙම (ඔවුන්) ශාශවකද පෙිතිෘශිතයෝ යැයි දන, උපෙඡදද පෙිතිෘශිතයෝ යැයි දන ශාශවතොචෙඡදද පෙිතිෘශිතයෝ යැයි දන දනගෙන තුලතය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට: විභූත කොට, සො විමංසී-පණඩිත වූයේ පුඤවත් වූයේ බුදබිමත් වූයේ නුවණැත්තේ විභාව වූයේ මෙබාව වූයේ නුයි - කැනා මූනී නිසාසයෙ හො විමංසී' යනු වේ. කදවා විවුනෙනා න විවාදමෙනීන - කැතා ජානිතා තුලයිනා තීරයිනා විභාවයිනා වහනය කතා, විවුනෙනා'ති මූනෙනා විමූනෙනා පුවිමූනෙනා පරිමූනෙනා අවවනතඅනුපාදවීමොකෙබන, ''සබෙබ සබබාර අනිවවා'ති කැතා ජානිතා තුලයිනා තීරයිනා විභාවයිනා විභූනං කතා මූනෙනා විමූනෙනා පරිමූනෙනා පරිමූනෙනා අවවනතඅනුපාදවීමොකෙබන, ''සබෛ සබබාරා දුකබා'ති - පෙ- ''සබෛ බමමා අනතනා''ති - පෙ- ''යං කිකුඩ් සමුදයබමාං සබබනතා නීරොබබමම''හති කැති: ජාතිතා තුලයිනා තීරයිනා විභාවයිනා විභූනං කතා, මූනෙනා විමුනෙකා පුටිමූනෙනා පරිමූනෙනා අවවනතඅනුපාදාවීමොකෙබනාති - කැනී විමුනෙකා පුටිමූනෙනා පරිමූනෙනා අවවනතඅනුපාදාවීමොකෙබනාති - කැනී විමුනෙකා පුටිමූනෙනා පරිමූනෙනා අවවනතඅනුපාදාවීමොකෙබනාති - කැනී විමුනෙකා පුටිමූනෙකා පරිමුනෙනා අවවනතඅනුපාදාවීමොකෙබනාති - කැනී විමුනෙකා පුටිමූනෙකා පරිමුනෙකා අවවනතඅනුපාදාවීමොකෙබනාති - කැනී විමුනෙකා පිටාදීමෙනී තී - න කලහං කරොති, න භණ්ඩනං කරොති, න විභාහං කරොති, ක විවාදං කරොති, ක මෙබගං කරොති. වුනකං හෙතං හගවනා: ''එවං විමුනෙවනකා බො අගයිවෙසකත, භිකබු න කෙත වි සංවදකි. ක කෙනවි විවදති, යකුව ලොකෙ වුනතං, තෙත ව වෙහරති අපරාමස''නතිවූ - කැනී විමුනෙකා න විවාදමෙනි.

කවාතවාය න සමෙනි ධීරෝ නි - ''හවාහවායා''ති හවාතවාය 1 කම්ව-තවාය පුනබනවාය කාමනවාය; කම්මනවාය කාමනවාය පුතබනවාය; රූපහවාය කම්මතවාය රූපතවාය පුනබනවාය; අරූපතවාය කම්මතවාය අරූපහවාය පුනබනවාය; පුනපසුන තවාය; පුනපසුන ගතියා පුනපසුන-උපපතනියා පුනපසුන පරියකියා පුනපසුන අතනතාවා කී -තිපෙතනියා න සමේති න සමාගවණි න ගණනාති න පරාමසති නාතිනිපිසති, ධීරෝ කී ධීරෝ පණ්ඩානා පඤඤාවා බුද්ධිමා ඤෝණී පිහාවී මේඛාවී ති - තවානවාය න සමෙනි ගීරෝ.

තොතාන හගවා:

"එතෙ ව ඤතා උපනිස්සිතානි ඤතා මුනී නිසාගෙ සො විමංසී, ඤතා විමුතෙතා න විවාදමෙනි තවාතවාය ත සමේනී යිරෝ"ති.

කලහවිවාදසුතතනිදෙදසො සමතෙතා

එකාදසමො.

12

චූලවියුහසුතතනිදෙදසො

අථ චූලටියූහසුතතනිදෙදසො වුවවති:

12 - 1

සකං සකං දිව්යීපරිබ්බසානා විශාශා නානා⁸ කුසලා වදනති, එවං පජානාති⁸ ස වෙදි⁴ බමමං ඉදං පටිකෙකාසමකෙවලි සෙං.

1. හවාය - හිමූ II. a. ජොතිමනිකාය – දිෂනබසුතහ. 2. වාදා – කාළුවි. 3. අයා එවා ජාතාන – සාසා මර්ශං. 4. උළවදී – කුළුවී.

ඤාඩා විමුතෙතා න විවාදමෙති – දහ දහගෙත තුලතය කොට තීරණය කොට විහාවන කොට විභූහ කොට; විමුතෙකා – අතාහත වූ අනුපාදව්මොසාෂයෙන් මිදුණේ මැතවින් මිදුණේ වෙසෙයින් මිදුණේ හාත්පසින් මිදුණෝ 'සඵ්සංස්කාරයෝ අනිතායෝ ගැ'යි දන දනගෙන තුලතය කොට් තීරණය කොට විහාවන කොට විහුත කොට අතානත අනුපාද පිමොකෂයෙන් මුකත පිමුකත සුවිමුකත පරිමුකත වූගේ, 'සමී-සංස්කාරයෝ දුෘඛයෝ යැ'යි.... 'සළිඛමියෝ අතාත්මයෝයැ'යි...'යම කිසි සමුදයබම්යෙක් වේ නම්, ඒ සියල්ල තැසෙතසුලු යැ'යි දූන දූතගෙත තුලතය කොට තීරණය කොට විහාවන කොට විහූත කොට අතා කතඅනු පාද පිමො ක යෙන් මූ කත විමූ කත සුවිමුකත පරිමූකත වූගේ නුයි – 'ඤතා වමුතෙතා' යනු වේ; න විවාදමෙනි – කලහ නො කෙරෙයි, ඞ්බර තො කෙරෙයි, විහුහ තො කෙරෙයි, විරුදාවාද තො කෙරෙයි, කොලාහල නො කෙරෙයි; මේ වදරත ලද මයැ, භාගාවතුන් විසින්: 'හිතිවෙස්ත, මෙසේ මිදුණු සිත් ඇති මහණ තෙම කිසිවක්හු සමග සංචාද තො කෙරෙයි, කියිවක්හු සමග විවාද තො කෙරෙයි, ලොවැ යමකුත් කියන ලද නම්, දුඞ්ව නො ගනිමින් එයින් වෘවහාර කෙරේ αැ"යි.− 'ඤතා විමුතෙතා **ත විවාදමෙති' යනු වේ**.

හවාහවාය නා සමෙති ධීරෝ - 'හවාහවාය' යනු: කාමහවයෙහි හා රූපාරූපහවයෙහි කර්මවෘතනයට, (පුතර්හමක වූ) විපාකවෘතනයට, කාම-ඛාතුයෙහි කම්වෘතනයට, කාමඛාතුයෙහි විපාකවෘතනයට, රූපඛාතුයෙහි කම්වෘතනයට, රූපඛාතුයෙහි විපාකවෘතනයට, අරුපඛාතුයෙහි කම්වෘතනයට අරුපඛාතුයෙහි විපාකවෘතනයට, පුතපුනා හවයට පුතපුනා ගතියට පුතපුතා උපහට පුතපුතා පිළිසඳට පුතපුනා අත්බැවට තැවත තැවත පහල වීමට තො එයි, තො පැමිණෙසි, තො ගනී, තො පරාමමී කෙරෙයි, තො පිවියේ; ධීරෝ - සීර වූයේ පණ්ඩත වූයේ පුඥුවත් වූයේ බුදුසීමත් වූයේ තුවණැත්තේ විහාවී මෙඛාවී නුයි - 'හවාහවාය ත සමෙති සීරෝ යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''එතෙ ව ඤාඩා - පෙ- හවාහවාය න සමෙති ඩීරෝ''යි

එකොලොස් වැනි කලහවිවාද සූතුනිදේශය යි.

12

චූලවියුහ සුහුනිදේශය

ඉක්බති 'චූලවිජූහ' සූතුතිදේශය කියනු ලැබේ:

12 – 1

තමතමාගේ දශ්රීයෙහි වෙසෙන්නාහු (ඒ දශ්රීය) දස්හාහයෙන් ගෙන (ඇපි එහි) දකාශාමහ'යි වෙන වෙන ම කියති. (යමේක්) මෙසේ දතී තම, ගෙතෙම දහම දනාගත්තේ ය, මෙය ගරහන්තාවූ (යමේක් වේ නම ගෙතෙම) ලාමක වන්නේ යයි ද (කියත්.) මහාං සහාං දිවසීපරිබෙසානා'ති - සහෙතකො සමණබාහමණා දිවසී-ගතිකා; නෙ ආාසවසීයා දිවසීගතාතං අසදසුතරඥපතරං දිවසීගතං ගතෙනිා එහාගෙනිා ගණතිනා පරාමසිනා අතිනිවිසිනා සකාය සකාය දිවසීයා වසනති සංවසනති ආවසනති පරිවසනති. යථා අගාරිකා වා¹ කරෙසු වසනති, සාපතතිකා වා ආපතතීසු වසනති, සකිලෙසා වා කිලෙසෙසු වසනති. එවමෙවං සමනතාකො සමණබාහමණා දිවසීගතිකා, තෙ ආසෙවසීයා දිවසීගතාතං අසදසුතරඤපතරං දිවසීගතං ගගෙනා එහාගෙනනා ගණතිනිා අතිනිවිසිනා සකාය සකාය දිවසීයා වසනති සංවසනති ආවසතති පරිවසනතීත් - සකං සකං දිවසීපරිබනසානා.

විශ්ශයක නානා කුසලා වදනත්'ති – 'විභාගතා'ති ගහෙතා උභාහෙතා ගණතිතා පරාමසිනා අතිනිවිසිතා, නානා වදනති විවිධං වදනති අඤඤ – මඤඤ ීවදනති පූථු වදනති ත එකං වදනති කථෙනති තණනති දීපයනති වොහරනති. කුසලා'ති කුසලවාද පණඩිතවාද පිරවාද ඤ පොටාද හෙතුවාදා ලක්ඛණවාද කාරණවාද ඨානවාද සකාය ලද්ධියාති – විභාගත තානා කුසලා වදනති.

එවං පරානාති ස වෙදි බම්මතති - යො ඉදං බම්මං දිටයිං පටිපදං මහතං ජාතාති, සො බම්මං වෙදි, අඤකුසි, අපයයි, පට්මරැඩින්⁴ - එවං පරානාති ස වෙදි බම්මං.

ඉඳං පටිකොකාසමකොවලී සොති – සො ඉමං බමමං දිවයිං පටිපදං මහතං පටිකොකාසති, අකොවලී සො අසමතෙතා සො අපරිපුණෙණා සො, හිතො නිහිතො ඔමකො ලාමකො ජනතතෝ පරිතෙතාති.

තොනාහ සො නිම්මතො:

"සකං සකං දිව්සී පරිබවසානා විණාගත නංනා කුසලා වදනති, එවං පජාතාති ස වෙදි බලුංං ඉදං පටිකෙකාසමකෙවලී සො"ති.

12 - 2

එවමයි විශාශා විවාදයනති බාලො පරෝ අකකුසලෝති¹ වාහු, සවේවා නි වාදෙ කඩාමෝ ඉමෙසං සබෙව හි'මෙ කුසලාවදුනා.

එවමයි විශ්ශයක විවාදයනතියි – එවං ගහෙතා උශ්ශතතිනා ශණයිනා පරාමයිනා අතිනිවිසිනා විවාදයනති, කලකං කරොනති, හණ්ඩනං කරොනති, විශ්ශතං කරොනති, විවාදං කරොනති, මෙබශං කරොනති; 'ත තිං ඉමං බම්මාමනයං ආජාතායි –පෙ– නිබෛයේකි වා සමේ පතොසීස'ති– එවමයි විශ්ශයා විවාදයනති.

- 1. අසාරිකා සිමු. II.
 2 අක්කුකුකුකු ස.
 3. පුථුං සිමු. II.

 4. පටිවජණාන්ත සිමු. II.
 5. ජනුකෙකා සිමු. II ජනුකෙකා මජසං.
 - s දීඝනිකාය මුහම්ජාල, හම්යටුසුද ලං දේමටයා, සඞ්ගිසුහත.

සාධාං සාධාං දිටසී පරිබාසානා - ද පේහතික වූ ඇතැම් මහණාබමූණු කොතෙක් වෙති, ඔහු දෙසැට දිටු අතුරෙන් අතාහත්තාහත් ද පේශක් ගෙන දඬිව ගෙන ගුහණය කොට පරාමෂී කොට පිවිසැගෙන තමතමා ගේ ද පේයෙහි වෙසෙති මොතොවට වෙසෙති පිවසැ වෙසෙති හාත්පසින් වෙසෙත්; ගෙහිමියෝ හෝ සිය ගෙවල සම්සේ වෙසෙත් ද, ඇවැත් බහුලයෝ හෝ ඇවැත්හි වෙසෙත් ද, කොලෙස් බහුලයෝ හෝ කෙලෙස්හි වෙසෙක් ද, එසෙයින් ම ද පේගතික වූ ඇතැම් මහණ බමුණු කොහෙක් වෙති, ඔහු දෙසැට දිටු අතුරෙන් අතාහත්තාහතර ද පේයක් ගෙන දඬව ගෙන ගුහණය කොට පරාමෂී කොට අභිනිවෙශ කොට තමතමාගේ ද පටිගෙහි වෙසෙති පිමසැ වෙසෙෙහි වෙසෙසින් වෙසෙත් හාත්පසින් වෙසෙක් නුයි 'සකං සකං දිටසීපරිබාසානා' යනු වේ.

විශ්ශයක නානා කුසලා වදනති - 'විශායාහ' යනු: ගෙන දුඩිවි ගෙන ඉහණය කොට දහැගෙන පිහිටාගෙන; නානා වදනති - විවිධ ව කියති, එකිනෙක කියති, වෙන වෙන ම කියති, එකක් නො කියති, නො බෙණොති නො දක්වති, වාවහාර නො කෙරෙත්; කුසලා - සාකිය ලබ්ධියෙහි කුසලවාද ඇත්තානු පණසිතවාද - ස්ථරවාද - නහායවාද - නෙතුවාද-ලකාණවාද - කාරණවාද - ස්ථානවාද ඇත්තානු නුයි 'විශාශයා නාතා කුසලා වදනති' යනු වේ.

එවං පජානාති ස වෙදි බම්මං – යමෙක් මේ දහම් දෂටිය පුතිපදව මාගීය දනී තම්, ගෙතෙම බමීය දන්තේ ය, දූතගත්තේ ය, දූක්කෝ ය, අවබොධ කෙළේ නුයි 'එවං පජාතාති ස වෙදි බම්මං' යනු වේ.

ඉඳං පටිකොකාසමකොවලී සො - යමේක් මේ දහම දූෂටිය පුසිපදුව මාගීය ගරහා ද; අකොවලී සො - හේ අසමසන යැ, හේ අපරිපූණි යැ, තිගින යැ අවමත යැ අපුතා යැ අලපවූයේ නුයි 'ඉදං පටිකොකාසම-කොවලී සො' යනු වේ.

එයිත් කීහ ඒ මැවුණු බුදුහු:

''සහාං සහාං දිටසි -පෙ- ඉදං පටිකොකාසමකොවලි සො"යි.

12 - 2

මෙසේ (සාක්ය ලබ්ගිය) දඩ්ව ගෙන විවාද කෙරෙති, මෙරමා බාල ගැයිද අදකෘ හැයි ද කියති, මේ මහණබමුණත්ගේ කවර වාදයෙක් සතා වූයේද ? මේ සියලු මෑ මහණබමුණෝ පණඩිතවාද ඇත්තානු ද ?

එවමට විශාශයක විවාදයනති – මෙසේ ගෙත වෙසෙසින් ගෙත ගුකණය කොට දැහැගෙන පිහිටාගෙත විරුද්ධවාද කෙරෙති, කලහ කෙරෙති, එබර කෙරෙති, විහුහ කෙරෙති, විවාද කෙරෙති, මෙබග කෙරෙත්: 'තෙපි මේ ධම්විතය තො දන්නවුය,...ඉදින් පොහොසන්හු නම්, (තෙමේ මෑ) මුදලව'යි 'එවමට විභායා විවාදයනති' යනු වේ.

බාලො පරෝ අකුකුසලොති¹ වානූති - පරෝ බාලො හිතො නිහිතො ඔමකො ලාමකො ජනතකො පරිනෙතා අකුසලෙං අවිදවා අව්ජාගතො අකුකුණි අවිහාවී දුපාකෙකුහි එවමාහංසු, එවං කථෙනති, එවං හණනති, එවං දීපයනති, එවං වොහරනතීහි - බාලො පරො අකකුසලො'ති වාහු.

සමේවා නු වාදෙ කතමො ඉමෙසතති - ඉමෙසං සමණබාහමණාතං කතමො සවෙවා තුවෙනා තරෝ ගුතො යාථාවෝ අවිපරිතොති-සළුවා නූ වාදෙ කතුමො ඉමෙසං.

සබෙබව හි'මෙ කුසලාවද,නාති - සබොපි ඉමේ සමණබාහමණා කුසලවාදු පණ්ඩිතවාදු පීරවාදු සැයවාද හෙතුවාද ලකඛණවාදු කාරණවාදු **ඨාතවාදු සකාය ලැඛියාහි - සබෛව හි'මේ කුසලාවදුනා.**

තෙතාහ හගවා:

''එවම්පි විගාශයා විවාදයනති බාලො පරෝ අකතුසලෝ'ති වාහු, සවේවා නු වාදෙ කතමො ඉමෙසං? සබොව හිමේ කුසලාවද,තා"ති.

12 - 8

පරසා වේ බමාමනාකුජාතං³ බාලො මගො⁴ හොති නිහිනප**යෙදියදු**, ස බොව බාලා සුනිහිත පකුකු 6 සබො විමේ දිව්සීපරිබාසානා.

පරසස වේ ධම්මමනානුජානනහි - පරසස ධම්මං පරිපදං මහතං අනනු" ජානනෙතා අනනුපසානෙතා අනනුමනනෙතා අනනුමඤඤනෙතා අතනුමොදනෙතාති - පරසස වේ බම්මතානුජාතං.

බාලො මනො නොහි නිහිතපෙදැකු'ති - පරො බාලො හොති. තිතො නිතිතො ඔමකො ලාමකො ජනතකො පරිනෙතා තීනපයෙකු නිහිතපඤෙක, ඔමකපඤෙක, ලාමකපඤෙක, ඡතතකපඤෛක, පරිතත--පංකුකු'ත් - බාලො මගො හොති තිහිතපකෙකු.

සබෙටට බාලා සුනිහිතපණැකැති - සබාවීමේ සමණබාහමණා බාලා හීතා නිහිතා ඔමකා ලාමකා ජනතකා පරිතතා, සබොව හිතපකුකු නිහිතපඤඤ ඔමකපඤඤ ලාමකපඤඤ ඡතතකපඤඤ⁸ පරිතතපඤඤණි-සබෛව බාලා සුනිහීනපයුඤු,

¹ අකුසලොති - සහා සු. ස 2. යථාවො - ස 3. මනනුජානා - මනුට. 4. බාලොමකො - මනුප. මජසං . PTS, 5 සංඛෙපි මේ - ස 8. නිතිකපඤඤ - මනුප. 7. අනානු - මජසං. සඛ්රපදසු.

^{6.} නිහිතටඤඤ - මහුට-

^{8.} ජනුකකපණක - සිමු. II.

මහාතිදේශපාලිග

චූලවියුහසුතු තිදේශය. 393

බාලො පතරා අකතුසලො'ති වාහු - මෙරමා බංල යැ හිත යැ තිහිත යැ අවමත යැ ලාමක යැ අහෙතුක යැ අලප යැ අදකෂ යැ අපණ්ඩිත යැ අවිදු වට පැමිණියේ යැ අඟුත යැ අවීමංසක යැ දුෂ්පාඥ යැයි මෙසේ පවසති, මෙසේ කියති, මෙසේ බෙණෙති, මෙසේ දක්වති, මෙසේ වාවහාර කෙරෙත් නුයි 'බාලො පරො අකතුසලොති වාහු' යනු වේ.

සවේවා නු වාගේ, කතාවො ඉගමසං – මේ මහණබමුණත්ගේ කවර වාදයෙක් සතා ද ? තො සිස් ද ? අවිපරීත ද ? විදැමාන ද ? යථා සවභාව ද ? විපරීත නො වේ ද ? යි 'සචේවා නු වාදෙ, කතමො ඉමෙසං' යනු වේ.

සබෙබව නිමෙ කුසලාවදනා - මේ සියලු මැ මහණබමුණෝ සාලබ්ධියෙහි කුශලවාද ඇත්තෝ යැ පණ්ඩිතවාද - සාරවාද - තාංයවාද-හෙතුවාද - ලසාණොවාද - කාරණවාද - සාංකාවාද ඇත්තාහු නුයි 'සබොව හි'මෙ කුසලාවදතා' යනු වේ.

එයිත් කීහ ඒ මැවුණු බුදුහු:

"එවමපි විනනයහ -පෙ- සබෙබව කිමෙ ඤසලාවදනා"යි.

12 - 8

ඉදින් මෙරමාගේ දෙටෙය අනුඥ නො කරනුයේ බාලයෙක් මෘග (සදශ) යෙක් ලාමක පුඥ ඇතියෙක් වේ තම, (එකල්හි) සියලු මැ මහණබමුණෝ බාලයෝ වෙති අතිශයින් නිහිතපුඥ ඇතියෝ වෙත්, මේ සියලු මැ මහණ බමුණෝ තමතමාගේ දුළටියෙහි වසන්නාහු ද, එහෙයිනි.

පරාසා වේ බම්මමනානුජානං – අතායාගේ බමීය දුවේය පතිපදව මාගීය තො දත්තේ තො දක්නේ අනුශූ තො කරනුයේ තො පිළිගත්තේ තො අනුමෝදත් වනුයේ නුයි 'පරාසා වේ බම්මමනානුජානං' යනු වේ.

බාලො මගො නොති නිහිත-දොකු – මෙරමා අපණාත වූගේ වෙයි, හිත වූගේ නිහිත - ඔමක – ලාමක – ජතතක – පරිතත වූගේ හිතපුංශු ඇත්තේ නිහිතපුංශු ඇත්තේ අවමතපුංශු ඈත්තේ ලාමකපුංශු ඇත්තේ ජතතකපුංශු ඈත්තේ පරිතතපුංශු ඈත්තේ නුයි 'බාලො මගො හොති නිහිතපංඤාශු' යනු වේ.

සබෙබව බාලා සුනිහිනපඤඤ - මේ සියලු මෑ මහණ බමුණෝ බාලයෝ යෑ හිතයෝ යෑ නිහිතයෝ යෑ අවමතයෝ යෑ ලාමකයෝ යෑ අහෙතුකයෝ යෑ අලායෝ යෑ සියල්ලෝ මෑ හිනපුඤ ඈත්තෝ යෑ අවමත පුඤ ඈත්තෝ යෑ ලාමකපුඤ ඈත්තෝ යෑ ජනතකපුඤ ඈත්තෝ යෑ අලා වූ පුඤ ඈත්තාහු නුයි 'සබෙබව බාලා පුනිහිතපඤඤු' යනු වේ. සබෙබවීමේ දිටසීපරිබබසානා'ති – සබොටීමේ සමණබාහමණා දිටසී-ගතිකා. තෙ දවාසටසීයා දිටසීගතාතං අඤඤතරඤඤතරං දිවසීගතං ගගෙනිා උගාගහනිවා ගණකිනා පරාමසිනා අතිනිවිසිනා, සකාය සකාග දිට්සීයා වසනති සංවසනති ආවසනති පරිවසනති. යථා අගාරිකා වා ඝරේසු වසනති, සාපතතිකා වා ආපනතීසු වසනති, සකිලෙසා වා කිලෙසෙසු වසනති, එවමෙවං සබොවීමෙ සමණබාහමණා දිට්සීගතිකා -පෙ- පරිවසනතීති – සමබාවීමේ දිට්සීපරිබාසානා.

තෙතාහ හගවා:

"පරසස වේ බම්මමනානුජාතං බාලො මගො හොති නිහිතපඤඤ, සබෙබව බාලා සුතිහිතපඤඤ, සබෙබවිමෙ දිටයීපරිබාසංතා"ති.

12 - 4

සාපිදිවසීයා වෙව න වෙවදතා1 සංසුදධපඤඤ කුසලා මූනීමා, තෙසං න කොව පරිහිතපඤඤ දිටසී හි තෙසමෙ තථා සමතතා.

සංදේධයියා වෙව න වෙවදතා'තී – සකාය දිටසීයා සකාය ඛනතියා සකාය රුචියා සකාය ලදධියා, න වෙවදතා අවොදුතා අපරියොදතා සඞ්කිලෙසිකානි – සණුට්ඨියා වෙව න වෙවදතා.

සංසුදාපණකය කුසලා මුතිමාති - ''සංසුදාපණකය''ති සුදාපණක පරිසුදාපණක, ඔදුතපණක පරියොදුතපණක; අථවා, සුදාදසානා විසුදාදසානා පරිසුදාදසානා වොදුතදසසනා පරියොදුතදසසනාති-සංසුදාපණක, 'කුසලා'ති කුසලා පණකිතා පණකදවනෙතා බුදාමනොති කැණිනො විභාවිතො මෙධාවිනොති සංසුදාපණක, කුසලා; 'මුනිමා'ති මුතිමා පණකිතා පණකදවනෙතා බුදාමනෙතා කැණිනො විභාවිතෝ මෙධාවිනොති-සංසුදාපණක, කුසලා මුනීමා.

තොසං න කොවි පරිගිනපයෙකුවු වේ තොසං සමණ බාහමණානං ත කොව ගිනපයෙකු නිහිනපයෙකු ඔමකපකෙකු ලාමකපයෙකු ඡතනකපයෙකු පරිතනපයෙකු අති, සබෙබව සෙටඪපයෙකු විසිටඪපයැයු පාමොකබපයෙකු උතනමපයෙකු පවරපයෙකු හි – තෙසං න කොවි පරිගිනපයෙකු.

දිටසී හි තෙසමේ තථා සමහතාති – තෙසං සමණඹාහමණාතං දිවයී තථා සමහතා සමාදිනතා ගහිතා පරාමවයා අහිනිවිටයා අජෙඣාසිතා අබ්මූහතාති – දිටයී හි තෙසමේ තථා සමහතා.

තොනාහ හගවා:

''සා නිට්ධීයා වෙව න වෙවදාතා සංසුදධපඤඤ කුසලා මුතීමං, තෙසං න කොවි පරහිතපඤඤ දිවයී හි තෙසමපි තථා සමතතා"නි.

සාදිටයි යා චේ පන විවදහා - PTS,

2. ජනුකකපණෙකු - සිමු, II,

^{1.} සණුවසියා වේ ඊන වේවිදිහා - සු. සණුවසීයා වේ න වේවිදිහා - පු.

ම**හා තිදේශපාලි**ය

සබෙබවිමේ දිටසීපරිබබසානා - මේ සියලු මෑ මහණබමුණෝ දුෂ්ටිග-තිකයෝ සෑ, ඔහු දෙසැට දිටු අතුරෙන් අතාතරානාකර දුෂ්ටියක් ගෙන වෙසෙසින් ගෙත හහණය කොව දහැගෙත පිහිටාගෙන සවකීය සවකීය දුෂ්ටියෙහි වෙසෙන්, මොනවට වෙසෙන්, පැමිණ වෙසෙන්, හාත්පසින් වෙසෙන්; ගෙහිමියෝ හෝ සිය ගෙවල යම් සේ වෙසෙන් ද, ඇවැන් බහුලයෝ හෝ ඇවැන්හි වෙසෙන් ද, කෙලෙස් බහුලයෝ හෝ කෙලෙස්හි වෙසෙන් ද, එසෙසින් මේ සියලු මෑ මහණබමුණෝ දුෂ්ටිගතිකයෝ සැ... හාත්පසින් වෙසෙන් නුයි 'සබෙබවීමේ දිටසීපරිබාසානා' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

"පරසස වේ ධමාමනානුජානං -පෙ- සබෙබවීමෙ දිවසිපරිබබසානා"යි

12 - 4

ඉදින් සවකිය ද පේයෙන් පිරිසුදු තො වූවානු සංශුදඛපුඥ ඇත්තානු දසං වූවානු බුදඬමත් වූවානු වෙත් තම්, ඒ මහණබමුණත් අතුරෙන් කිසිවෙක් පිරිහුණු නුවණැතියේ නො වෙයි, යම් හෙයකින් ද පේය ඔවුන් විසිනු දු එසේ සමාදන් වූවානු ද එහෙයිනි.

සංදේධයියා වෙව න වෙවද හා - සාකීය දුවේයෙහි සාකීය සංනත්යෙහි සාකීය රුචියෙහි සාකීය ලබ්බියෙහි හො බබලන්නාහු අපරිශුදා වූවාහු පුහාසාර හො වූවාහු සංක්ලිපා වූවාහු සංකෙලමක වූවාහු නුයි 'සණිවයීයා වෙව න වෙවදතා' යනු වේ.

සංසුදාපකැක, කුසලා මුතීමා - 'සංසුදාපකැක,' යනු: ශුදාපය ඇත්තානු පරිශුදාපක ඇත්තානු අවදනපුද ඇත්තානු හාත්පසින් බබලත පුතු ඇත්තානු, නොහොත් ශුදාදීනීන ඇත්තානු විශුදාදීශීක ඇත්තානු පරිශුදාදීශීන ඇත්තානු වාවදතදශීන ඇත්තානු පශාවීවදනදශීන අත්තානු නුයි 'සංසුදාපකැක,' යනු වේ. කුසලා - දකා වූවානු පණාඩිත වූවානු පුතුවත් වූවානු බුදාමත් වූවානු කෙනවත් වූවානු වීමංසනපුතු ඇත්තානු තිරණපුතු ඇත්තානු නුයි 'සංසුදාපක්ඤ, කුසලා' යනු වේ. මුතිමා-සමානිමත් වූවානු පණාඩිත - පුතුවත් - බුදාමත් - කෙනවත් - වීමංසන-පුතුවත් වූවානු නුයි 'සංසුදාපක්ඤ, කුසලා මුනීමා' යනු වේ.

තොසං න කොව පරිතිනපකෙකු – ඒ මහණබමුණත් අතුරෙත් හිතපුකු ඇති නිහිනපුකු ඇති පහත් වූ පුකු ඇති ලාමක වූ පුකු ඇති ජනතකපුකු ඇති අලප වූ පුකු ඇති කිසිවෙක් නැති, සියල්ලෝ මැ ඉෙසේපුකු ඇත්තානු විශිෂටපුකු ඇත්තානු පුදිබපුකු ඇත්තානු උතතම පුකු ඇත්තානු පුවරපුකු ඇත්තානු නුයි 'තෙසං න කොවි පරිහිනපකෙකු, යනු වේ.

දිටයී හි තෙසමට තථා සමතතා – ඒ මහණබමුණත් විසින් දමටිය එපරිද්දෙන් සපුරන ලද්දී මොනවට ගන්නා ලද්දී හුෂණග කරත ලද්දී පරාමයී කොට ගන්නා ලද්දී අභිතිවෙශ කරත ලද්දී පිවිස ගන්නා ලද්දී බැසගන්නා ලද්දී තුයි 'දිටයී හි තෙසමට තථා සමතතා' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

"සරදිටසියා වේව -පෙ- දිටසී හි තෙසමයි තථා සමහතා"යි

12 - 5

ත වාහමෙතං1 තටියනති³ බැමි සමාහු බාලා මිදු අඤඤමඤඤං, සකං සකං දිටසීමකංසු සවවං තඤා හි බාලොති පරං දහනති.

න වාහමෙතං තමයනති බැමති - 'නා'ති පටිකොබපො; 'එත'නති දවාසටයි දිටසිගතානි; නාහං එතං තචරිං තථං භූතං යාථාවං³ අමපරීතනති බැම්, ආචිකාඛම, දෙෂෙම, පසැඤපෙම, පටස්පෙම, විවරාම, වහජාම, උතතානීකරොම, පකාසෙමිති - න වාහමෙතං තව්යනති බැම්.

යමාහු බාලා මිථු අයදයද මයදයද හති - 'මිථූ'හි දො ජනා, දො කලහ-කාරකා, දො හණ්ඩනකාරකා, දො හසාකාරකා, දො විවාදකාරකා, දො අගිකරණකාරකා, දො වාදිනො, දො සලලාපකා; තෙ අයදය මෙසදය බාලතො හිනනො නිහිතතො ඔමකතො ලාමකතො ජනතකතො පරිතනතො එවමාහංසු, එවං කථෙනති, එවං හණනති, එවං වොහරනකීති-යමානු බාලා මිථු අයදු දැමෙසදු දැං.

සභාං සභාං දිටසීමනාංසු සවවනති – සභාතෝ ලෝකො ඉදමෙව සවවං මොෂමණුණුනති සකං සකං දිට්සීමකංසු සවවං. අසභාතෝ ලෝකො ඉදමෙව සවවං මොෂමණුණුනති –පෙ නෙව හොති න ත හොති තථාගතෝ පරමාරණා, ඉදමෙව සවවං මොෂමණුණුනති – සකං සකං දිට්සීමකංසු සවවං.

තසමා හි බාලොති පරං දහනතීති – 'තසමා'ති තසමා තඞකාරණා තංහෙතු තපාච්චයා තනනිදනා; පරං බාලතො සීනතො නිහිතතො ඔමකතො ලාමකතො ජතතකතො පරිතතතො; දහනති, පසානති, දක්ඛනති, ඔලොකෙනති, නිජැඛායනති, උපපරිකඛනතී'ති – තසමා හි බාලො'නි පරං දහනති.

තෙනාහ හගවා:

"න වාහමෙතං තවියනති බැම ගමාහු බාලා මිථු අඤඤමඤඤං, සකං සකං දිව්ඨිමකංසු සවවං තසමා හි බාලොති පරං දහනතී"ති.

12 - 6

යමානු සචචං තථ්යනති⁴ එකෙ තමානු අකෙදුකු තුවඡං මුසාති, එවමපි විශාශා පිවාදයනති⁵ කසමා න එකං සමණා වදනති.

1. හ වාහමේතං - සු. ස. මජසං. PTS.

කථවනයි - මනුප. තර්වනයි - පු. සතා. PTS. 8. සථාවනං - ස.
 4. කථාවනයි - මනුප. මරසං. 5. විවෘදියනයි - සු. PTS.

12 - 5

මම තෙල දවාෂපටිද පේරාතය සතා යැයි තො ද කියම, යම නෙයකිත් කලහකාරක වූ දෙදෙනෙක් ඔවුතොවුන් බාල නෙයින් කියත් ද, (ඔහු) තමතමාගේ ලබ්ධිය සැබවැයි වෘද කලාහු ද, එහෙයින් මැ වාදකාරක වූ අනායා බාලයෙකැයි සලකත්.

න වාහමෙතං තමයනති බෑම - 'න' යනු: පතිසෙෂප යැ; 'එතං' යනු: ආාෂපේදපේහනයෝ; මම තෙල දුවෙහතය නො සිස් යැ අවපරීත යැ විදැමාන යැ සංවිදැමාත යැ අවිසංවාදක යැයි නො කියමි, නො පවසම, නො දෙසම, නො පතවම, නො තබම්, විවරණය නො කරමි, විභාග නො කරමි, පුකට නො කරමි, පුකාශ නො කෙරෙමි 'න වාහමෙතං තථ්යනති බෑම' යනු වේ.

යමානු බාලා මිථු අකැකැමකැකැං - 'මිථු' යනු: දෙදෙනෙක්, කලන-කරුවෝ දෙදෙන ඩබර කරුවෝ දෙදෙන බයින් කලන කරනුවෝ දෙදෙන විවාදකරුවෝ දෙදෙන අධිකරණකරුවෝ දෙදෙන වාදකරුවෝ දෙදෙන සංලාප කරනුවෝ දෙදෙන, ඔවුනු ඔවුනොවුන් බාල හෙයින් නීත හෙයින් නිහිත හෙයින් ඔමක හෙයින් ලාමක හෙයින් ජනතක හෙයින් පරිතන හෙයින් මෙසේ පවසනි මෙසේ කියනි මෙසේ බෙණෙනි මෙසේ වාවනාර කෙරෙත් නුසි 'යමානු බාලා මිථු අඤඤමඤඤෑ' යනු වේ.

සැබං සැබං දිටයීමකිංසු සච්චං - 'ලොකය ශාශ්චත යැ, මේය මැ සැබව, අනාශය සිස් යැ'යි - 'සකං සකං දිවසීමකංසු සච්චං' යනු වේ. 'අශාශ්චත යැ ලොකය, මෙය මැ සැබව, අනාශය සිස් යැ'යි...'සත්නි තෙමේ මරණින් මත්තෙකි නො මැ වෙයි, නො වන්නේ නො වෙයි, මෙය මැ සැබව, අනාශය තුව්ඡයැ'යි 'සකං සකං දිටයීමකංසු සච්චං' යනු වේ.

තසමා හි බාලො'ති පරං දහනති – 'තසමා' යනු: එ හෙයින් එ කරුණෙන් ඒ හෙතුයෙන් ඒ පුතායෙන් ඒ නිදානයෙන් මෙරමා බාල හෙයින් හිතහෙයින් නිහිත හෙයින් ඔමකහෙයින් ලාමකහෙයින් ඡතතක හෙයින් සලකති, බලති දකිති අවලොකතය කෙරෙනි, සිතති, විමසන් තුයි 'තසමා හි බාලො'ති පරං දහනති' යනු වේ.

එයිත් වද,ලහ බුදුහු:

"න චාතමෙතං -පෙ- තයමා හි බාලොති පරං දහනති"යි

12 - 6

ඇතැම් මහණාමමුණු කෙනෙක් යම් දුවේසතායක් සැබවැයි කියත් ද, එයින් අතා වූ මහණබමුණෝ ඒ දුවේසතාය තුවඡ වූ මෘෂායෙකැයි කියත්. (ඔහු) මෙසේත් දුවේය දුඩ්ව ගෙන විවාද කෙරෙහි. කුමක් හෙයින් ශුමණයෝ එක් සතායක් තො කියත් ද? සමානු සවවං තාපීයකති එකොති – යං දිවයිං පටිපදං මහාං එකෙ සමණබාගමණා ඉදං සවවා තථං භූතං ශාථාවං¹ අවිපරීතනති එවමාහංසු, එවං කඵෙතති, එවං හණකති එවං දීපයනති, එවං වොහරනතීති – යමාහු සවවං තාපීයනති එකෙ.

තාමානු අයෙකුකු තුවුණා මුසාතීත් – තමෙව බමමං දිවසීං පටිපදං මහතං එකෙ සමණබාගමණා තුවුණං එතං මුසා එතං අභූතං එතං අලිකං එතං අයාථාවං එතනති එවමාහංසු, එවං කථෙනති, එවං භණනති, එවං දීපයනති, එවං වොහරනතීති – තමානු අකෙකු තුවුණං මුසාති.

එවමයි විශාශයක විවාදයකතිහි – එවං ගහෙනිා උශාහෙනිවා ගණහිනා පරාමසිනිා අතිනිමසිනා විවාදයනති, කලහං කරොනති, භණ්ඩනං කරොනති විශාකං කරොනති, විවාදං කරොනති, මෙබගං කරොනති, 'ත නිං ඉමං බම්මවිතයං ආජානායි –පෙ– නිබෛයේකි වා සවේ පහොසීති – එවමයි විශාශතා විවාදයනති.'

නාසාමා න එකං සමණා වදනතිති - 'කාසාමා'ති කසමා කිඞ්කාරණා කිංහෙතු කිමපවඩයා කිතනියනා කිංසමුදයා කිඤෝතියා කිමපහවා න එකං වදනති ? නාතා වදනති විටබං වදනති ? අඤඤමඤඤං වදනති ? කථෙනති හණනති දීපයනති වොහරනතීති - කසමා ත එකං සමණා වදනති.

තෙතාහ සො නිම්තො:

"යමානු සච්චං තව්යනති එකෙ තමානු අඤෙඤ තුචරං මුසාති, එවමපි විශාශයා විවාදයනති කසමා ත එකං සමණා වදනකී'ති.

12 - 7

එකං හි සච්චං න දුනියමැපී යසම්ං පජා නො විවදෙ පජානං, නෘතා තෙ සච්චානි සයං ථුනනති තසමා න එකං සමණා වදනති.

එකාං හි සච්චං හා දුනිශම පරිති – එකං සච්චං වුච්චති දුකඛනිරොබො තිබොනං, ගො සො සබාස බබාර සම්ඵො සබබූපයි පරිනිසාගෙනා තණකක්ඛයෝ ටිරාගො තිරොබෝ තිබබානං. අථවා එකං සච්චං වුච්චති මහතා සච්චං නියහණය එමං දුකඛනිරොබනාමනී පරි≓ද, අරියෝ අටස්ඛනිකෝ මහතා සෙයා වීදං: සම්මාදිටයි සම්මාස ඕකා පො සම්මාවාචා සම්මාකමානෙතා සම්මාදා ජීවෝ සම්මාවායාමෝ සම්මාස හි සම්මාසමායිනි – එකං හි සච්චං ත දුනියමතුමි. යමානු සවවං තමයනති එකො - ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් යම දහමක් දෙපටියක් පතිපදුවක් මාගීයක් මේ සැබව නො සිස් යැ අවිපරීත යැ විදාමාන යැ සංවිදාමාන යැ අවසංකෙත යැයි මෙසේ පවසති, මේසේ කියති, මෙසේ බෙණෙති, මෙසේ දක්වති, මෙසේ වාවකාර කෙරෙත් නුයි 'යමානු සවවං තට්යනති එකෙ' යනු වේ.

තමානු අදෙකුකු තුච්ජං මුසාති - ඇතැම මහණබමුණු කෙනෙක් එ මැ බමීය දෘෂටිය පුනිපදාව මාශීය 'තෙල සිස් යැ තෙල මෘෂා යැ තෙල අභූත යැ තෙල බොරු යැ තෙල අසංවිදාමාන යැ'යි මෙසේ පවසති, මෙසේ කියති මෙසේ බෙණෙනි මෙසේ දක්වති මෙසේ වාවහාර කෙරෙත් නුයි ''තමානු අකෙකු තුවුණං මුසාභි' යනු වේ.

එවමේ විශාශයක විවාදයනති - මෙසේ ගෙන වේසෙසින් ගෙන ඉතණය කොට දකැගෙන පිහිටාගෙන විරුදාවාද කෙරෙති කලහ කෙරෙති ඔබර කෙරෙති විගුහ කෙරෙති විවාද කෙරෙති මෙබග කෙරෙති; 'තෙම මේ බම්වනය නො දන්නවූ යැ...ඉදින් සමණි වූවහු නම් මුදාගනැ'යි (කියන්) නුයි 'එවමයි විශාශයා විවාදයනති' යනු වේ.

කාසාමා නා එකාං සමණා වදනාන් - 'කසාමා' යනු: කුමක් හෙයින් කිකරුණෙන් කවර හෙතුයෙන් කවර පුතායයෙන් කවර නිදානයකින් කවර සමුදයකින් කවර දයකින් කවර පුභාවයකින් එකක් නොං කියන් ද ? නොයෙක් ලෙස කියන් ද ? විවිධ ව කියස් ද එකිනෙක කියන් ද වෙත වෙත කියන් ද පවසන් ද බෙණෙන් ද දක්වත් ද වාවහාර කෙරෙන් දුයි 'කසාමා න එකං සමණා වදනාහි' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

"යමානු සවවං -පෙ- කිසුවා න එකං සමණා වදනති"යි

12 - 7

සහාය එකෙක් මැ (නිරොධය හෝ මාගීය හෝ) වෙයි, දෙවැත්තෙක් නැත, යම් සතායක් දන්නාවූ පුද්ගල තෙමේ විවාද නො කරන්නේ තම එයයි; ඒ මහණබමුණෝ නානා සතායන් තුමු මැ කියති, එ කරුණෙන් මහණබමුණෝ එක් සහායක් නො කියන්.

එහාං හි සවවං න දුනියමත් – එක් සතා හැයි දුංඛනිරොධ සබාහත නිවිංණය කියනු ලැබෙයි, යම සියලු සංසාහාරයන්ගේ සත්හිදීමෙක් සියලු උපගින්ගේ දුරුලීමෙක් නැසීමෙක් කෙලශවරාගයෙක් නිරොධයෙක් නිවීංණයෙක් වේ ද එයයි; නොහොත් එක් සතා හැයි මාගීසතාය කියනු ලැබෙයි, නෛයභිංණිකසතාය දුංඛනිරොධගාමනී පුනිපද සබාහත ආයායී අපටාඩයික මාගීය යි. ඒ කාවරේ ද යන්: සමාහ්දුපටය සමාක් සංකලපය සමාහ්වචනය සමාක්කම්ංහනය සමාහාජීවය සමාහ්-වාහයාමය සමාහෝසමානිය සමාහෝසමාබය නුයි එකං හි සචචං න දුනියමතුව යනු වේ. යස්මං පජා නො විවදෙ පජානනති – 'යස්මානති යස්මං සවේ; 'පජාති සතතාගිවවනං; 'පජානං' යං සවවං පජාතනතා විජානනතා පට්විජාතනතා පට්විජැකිනතා න කලහං කරෙයසුං, න හණ්ඩනං කරෙයසුං, න ටිකානං කරෙයසුං, න ටිවාදං කරෙයසුං, න මේඛයං කරෙයසුං, කලහං හණ්ඩනං විනාහං ටිවාදං මේඛනං පජනෙයසුං, ටිනොදෙයසුං, බානත්තුරෙයසුං, අනභාවං ගමෙයසුනති – යස්මං පජා තො විවදෙ පජාතං.

නානා තෙ සච්චාති සයං ථුනානතියි – නාතා තෙ සච්චාති සයං ථුනනති වදනති කථෙනති තණනති දීපයනති වොහරනති, 'සසාකතා ලොකො ඉදමේව සච්චං මොසමඤඤනති, සයං ථුනනති, වදනති කථෙනති තණනති දීපයනති වොහරනතීති – නාතා තෙ සච්චානි සයං ථුනනති.

තායමා න එකාං සමණා වදනතිති – 'තසමා'ති තසමා තඕකාරණා තංගෙතු තපාවෙසා තනනිදානා ත එකං වදනති, නානා වදනති, විවිබං වදනති, අදුකුමණුණුං වදනති පුථු වදනති කථෙනති භණනති දීපයනති වොහරනතීයි – තසමා න එකං සමණා වදනති

තෙනාහ හගවා:

"එකං හි සච්චං ත දුතියම්ත් යසමං පජා නො විවිදෙ පජාතං, තෘතා තෙ සච්චාති සයං ථුතනති තසමා ත එකං සමණා වදනතී"යි.

12 - 8

කසමා නු ස**වවාති වදන**ති තෘතා පවාදියා සෙ කුසලාවදනා, සවවානි සුතානි¹ බහුති තෘතා උදහු නෙ තකකමනුසාරතති.

කායමා නු සච්චානි වදනත් නානාති – 'කසමා'ති කසමා කිං කාරණා කිංගෙතු කිලපච්චයා කිනනිදනා සච්චානි නානා වදනති ? පිවිධානි වදනති ? අඤඤමඤඤනි වදනති ? පුථූනි වදනති කථෙනති හණනති දීපයනති වොහරනතීති – කසමා නු සච්චානි වදනති නානා.

පවාදියා සෙ කුසලාවද නාති - 'පවාදියාසේ'ති විපාවදනතීකිපි පවාදි-යා සෙ; අථවා සකං සකං දිවසීගතං පවදනති කථෙනති හණනති දීපයනති වොහරනති, සසානො ලොකො ඉදමෙව සවවං මොසමසදසනති පවදනති කථෙනති හණනති දීපයනති වොහරනති අසභාතො ලොකො -පෙ- තෙව නොති ත න හොති තථංගතො පරමාරණා, ඉදමෙව සවවං මොසමසදසනති පවදනති කථෙනති හණනති දීපයනති වොහරනති. කු සලාවද නාති කුසලවාද, පණ්ඩතවාද, පිරවාද සැදුවොද හෙතුවාදා ලකඛණිවාද කාරණවාද, සනතවාදා, සකාය ලදාබියාති – පවාදියා සෙ කුසලාවදනා. යසමං පරා නො විවදෙ පරානං - 'යසමං' යනු: යම් සනායක්; 'පරා' යනු: සත්තියනට තමේකි; පරානං - යම් සනායක් පුකුෂීයෙන් දත්තානු ශාත්පසින් දත්තානු වෙසෙසින් දත්තානු මැතමින් දත්තානු සිතින් අවබොධ කරන්තානු කලහ නො කරන්නානු ය, එබර නො කරන්නානු ය, විලන නොකරන්නාහු ය, විවාද නොකරන්නානු ය, මේධග නො කරන්තානු ය, කලහ ගණඬන විලන විවාද මේධන හරතානු ය, දුරලත්තානු ය, බැහැර කරන්තානු ය, අතනාවයට පමුණුවන්නානු කුසි 'යසමං පරා නො විවදෙ පරානං' යනු වේ.

නානා තෙ සවවානි සයං ථුනානති – ඔවුහු තානා සතායත් තුමු මැ පසසති, පවසති කියති බෞණති දක්වති බැවහර කෙරෙත්; 'ලොකය ශාශවත යෑ, මෙය මැ සැබව, අනාය සිස් යැ'යි පසසති පවසති කියති බෞණති දක්වති වාවහාර කෙරෙත් නුසි 'නානා තෙ සවවානි සයං ථුනනති' යනු වේ.

තායාවා න එහාං සමණා වදහන -'තසාවා' යනු: එහෙයින් එකරුණෙන් ඒ හෙතුයෙන් ඒ පතාෂයන් ඒ නිදානයෙන් එකක් හො කියනි, තොයෙක් සේ කියනි, ඊටිබ ව කියනි, අනන්මත කියනි, වෙත වෙන මෑ කියනි පවසනි බෙණෙනි දක්වති වාවහාර කොරෙන් නුයි 'තයාවා ත එකං සමණා වදනනි' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''එකා හි සච්චං –පෙ– තසමා න එකං සමණා වදනති"යි.

12 - 8

විරුදාවාද ඇති (සවලබ්ගියෙහි) පණ්ඩිතවාද ඇති (ඔහු) කුමක් හෙයිත් නාතා සතායන් කියත් ද? (ඔවුන් විසින්) බොහෝ වූ තානා සතායන් අසන ලද්දානු ද? නොහොත් ඔවුනු තකීමාතුයක් අනුව යෙත් ද?

කායාමා නු සච්චානි වදනති නානා - 'කයාමා' යනු: කුමක් හෙයින් කිකරුණෙන් කවර හෙතුයෙකින් කවර පුතායෙකින් කවර නිදහයෙකින් සතායන් තත් ලෙස කියත් ද ? ටිටිබ ව කියත් ද ? අනත්මන කියත් ද ? වෙත වෙන මෑ පවසත් ද ? කියත් ද ? බෙණෙත් ද ? දක්වන් ද ? වාවහාර කෙරෙන් දු'යි 'කයාමා නු සච්චානි වදනති නානා' යනු වේ.

පවාදියා ශෙ කුසලාවද හා - 'පවාදියා සේ' යනු: විවිධ ව කියන් නුයි ද 'පවාදියා සේ' යනු වේ; නොහොත් තමනමාගේ ද වේගතය පවසතී, කියති බෙණෙති දක්වති වාවහාර කොරෙන්: 'ශාශවන යැ ලෝකය, මේ මෑ සෑබව, අනාස තුවජ සෑ'යි පවසති, කියති බෙණෛති දක්වති වාවහාර කොරෙන්. 'අශාශවන යෑ ලෝකය..සත්තියා මරණින් මත්තෙහි නො මෑ වෙයි, නො වන්නේ හො වෙයි. මේ මෑ සෑබව, අනාස තුවජ යෑ'යි පවසති කියති බෙණෙනි දක්වති වාවහාර කෙරෙත්. කූශලාවද හෝ - සාලබ්ධියෙහි කුශල යෑ යන වාද ඇත්තානු පණකිතවාද ඇත්තානු සාටාවද ඇත්තානු නාසායවාද ඇත්තානු හෙතුවාද ඇත්තානු ලසාණවාද ඇත්තානු කාරණවාද ඇත්තානු සොතුවාද ඇත්තානු පුයි 'පවාදියා සෙ කුසලාවද හා' යනු වේ.

චූලවියූහසුතතනිදෙදසො

සව්වානි සුතානි බහූනි නානාති – සව්වානි සුතානි බහුකානි නානානි විවිධානි අඤඤමඤඤනි පුථුනීති – සච්චානි සුතානි බහුනි නානා.

උදුහු තෙ තකකාමනුසායරනතී'ති – උදහු තකොකත විතකොකත සඞ්කපොත ගංශනති නීශනති වුයාහනති සංහරිශානතීති එවමටි – උදහු තෙ තකකමනුසායරනති. අථවා තකකාපරිශාහතං වීමංසංනුවරිතං සයමපටිභානං වදනති හණනති දීපයනති වොහරනතීයි එවමටි–උදහු තෙ තකක– මනුසායරනති.

තෙනාහ සොනිම්තො:

"කසමා නු සවවානි වදනති නානා පවාදියා සෙ කුසලාවද,තා, සවවානි සුතානි බහූති නාතා උදුනු තෙ තකකමනුසසරනතී"ති.

12 - 9

තතෙව සච්චානි බහූනි නානා අඤඤා සඤඤාය නිව්වානි ලොකො, තකකඤා දිටයිසු පකපායිතා සච්චං මුසාති අවයබමෙමානු.

හතෙව සචවාති බහූනි භානාති - තතෙව සචවානි බහුකානි තානානි විට්බානි අඤඤමඤඤාති පුථූනීති - ත තෙව සචවාති බහුනි තානා.

දෙකුකැනු සකිතුකු නිව්වානි ලොකොති – අකුකැන සකුකුය නිව්වගාහා එකකෙකුකුව සච්චං ලොකෙ කරීයක්¹ හණියනි² දීපියනි³ වොහරියති⁴ දුකක– තිරොබො නිබාතං, යො සො සබාසබබාරසමථො සබබූපධිපටිනිසාගෙකා තණහකකයො විරාගො නිරොබො තිබානං. අථවා, එකං සචචං වුච්චති මඟකසච්චං නියාතසච්චං දුකඛනිරොබගාමිනී පටිපද අරියො අටාකිකිකො මගෙකා; සෙයාරීදං ? සමමාදිටසී –පෙ– සමමාසමාබීති – අකුකුතු සකුකුය නිව්වානි ලොකෙ.

තාකාකාකාව දිටසීසු පකාපසිවා සවවං මුසාහි දවයබමමමා හූති-තකකං විතකකං සමකපාං තකකා හිතා විතකකා හිතා සමකපා සිතා දිවසීගතානි ජනෙනති සඤ්නෙනති නිබාතෙතනති අභිනිඛාතෙතනති; දිවසීගතානි ජනෙනති සඤ්තෙනති නිබාතෙතනති අභිනිඛාතෙතනති; දිවසීගතානි ජනෙනති සඤ්තෙනත නිබාතෙතනති, අභිනිඛාතෙතනති; දීවසීගතානි ජනෙනත සඤ්තෙනත නිබාතෙතනති, අභිනිඛාතෙතනති; එමා සමාං තුයාං මුසා'ති එවමාහංසු, එවං කථෙනති, එවං භණනති, එවං දීපයනති, එවං වොහරනතීති - තකකඤා දිවසීසු පකපාසිනා සවාං මූසාති ආයධාමමමානු.

කාපියාන් සිමු. II. කාපියක් - PTS.
 කාපියාන් - සිමු. II. කාමේයක් - PTS.
 දීපියාන් - සිමු. II. දීපයන් - PTS.
 අවාහරියාන් - සිමු. II. වොහරියක් - PTS.

මහාතිදේශපාලිග

සවවාහි සුතාහි බසූහි නානා – බොහෝ වූ තත් වැදරුම වූ වි5බ වූ අනන්මත වූ වෙත් වෙත් වූ සනාගෝ අසන ලද්දහු ද'යි 'සවවානි සුතාති බහූති තානා' යනු වේ.

දදුනු තො තකකාවනුකාරයාති – කොහොත් තක්යෙන් සංකලපයෙන් යවනු ලැබෙත්, පමුණුවනු ලැබෙති, වහනය කරනු ලැබෙති, මොනවට හරිනු ලැබෙත් නුයි – මෙෂේ ක් 'උදහු තෙ තකකාමනුසාරයාති' යනු වේ. නොහොත් තක්සෙන් හාත්පසින් එළවන ලද තමානේ හැඟීමෙන් විමසන ලද සවකීය පුතිහානය පවසති කියති බෙණෙති දක්වති වාවහාර කොරෙත් නුයි – මෙසේත් 'උදාහු තෙ තකකාමනුසාරනාති' යනු වේ.

එසිත් කීහ ඒ මැවුණු බුදුහු:

"කයමා නු සවවානි -පෙ- උදැහු තෙ තකකමනුසාරනති"යි

12 - 9

ලොවැ සංඥමානුයෙන් තිබා යයි ගන්නා ලද හුහණයන් තබා තන්වැදැරුම් වූ බොහෝ සතාහෝ තො මැ වෙති, දුවේට පයෙහි (තමා යේ) මිතිහාසංකලපමානුය ද උපදවා (මාගේ වවනය) සැබව, (තාගේ වචනය) බොරු යැ යන යුග්මබමීය (-දෙ කරුණ) කියන්.

නාහෙව සවවානි බහූනි නානා - බොහෝ වූ තානා වූ විටිබ වූ අනෙහානා වූ වෙන් වෙන් වූ සහායෝ නො මැ වෙත් නුයි 'තහෙව සවවාති බහුනි නානා' යනු වේ.

අදෙදෙනු සතුදෙන නිවවානි ලොහෝ - සංශුමානයෙන් නිතා යයි හන්තා ලද ගුහණයෙන් වෙන්ව ලොවැ දුෘඛනිරෝබ යයි කියන ලද තිවාණ තම වූ එක මැ සතාය කියනු ලැබෙයි, බණනු ලැබෙයි, දක්වනු ලැබෙයි, වාවහාර කරනු ලැබේ; යම සියලු සංසායාරයන්ගේ සන්හිදී-මෙක් සියලු උපයින්ගේ දුරැලිමෙක් තාෂණාව නැසීමෙක් කෙලශවරග යෙක් නිරෝඛයෙක් නිවාණයෙක් වේ ද එය යි. නොහොත් එක් සතාය යැ'යි මාගීසතාය කියනු ලැබෙයි, නොගතීංණුකසතාය දුෘඛනිරෝඛගාමනී පුතිපදාව ආයතිඅපොඔයික මාගීය යි, ඒ කවරේ ද යන් ? සමාග්දුපටිය... සමාක් සමාබය නුයි 'අදාදෙනු සකුදෙය නිවවානි ලොකෙ' යනු වේ.

තකකා යැඩ දිටසීසු පහාපසිවා සවවං මුසා'ති දවය බමාම මාහු-තසීය විතසීය සමකලාය නසීණය කොට විතසීණය සමකලානය කොට දෂටිනතයත් උපදවති, මොනාවට උපදවති, නිපදවති, වෙසෙසින් නිපද වත්, දෂටිගතයත් (මතුමත්තෙහි) උපදවා මොතවට උපදවා නිපදවා වෙසෙසින් තිපදවා මාගේ (-වදන) සැබව, තාගේ (වදන) බොරැ යයි මෙසේ පවසති, මෙසේ කියති, මෙසේ බෙණෙති, මෙසේ දක්වති, මෙසේ වනවහාර කෙරෙත් නුයි 'තකකා යැව දිටසීසු පකපාසිතිා සවවං මුසාතී අවයබමාමානු' යනු වේ. තොතාහ භගවා:

''ත හෙව සවවානී බහුති තානා අඤඤතු සඤඤය නිවවානි ලොකො, තකකඤව දිටයිසු පකපායිණා සවවං මුසානි ආයබමෙමාහූ''ති.

12 - 10

දිවෙඪ සත සීලවනෙ මුනෙ වං එතෙ ව්¹ නිසසාය විමානදසයි, විනිවජයෙ එනිා පහඤාමානො² බාලො පරෝ අකකුසලො'ති⁸ වාහ.

දිටෙඨ සුතෙ සිලවතෙ මුතෙ වා එතෙ ව¹ නිසායය විමානදසයිනි දිටයං වා දිටඪසුදකිං වා සුතං වා සුතසුදකිං වා සීලං වා සීලසුදකිං වා වතං වා වතසුදකිං වා මුතං වා මූතසුදකිං වා නිසාසංග උපනිසාය ගණකිතා පරාමසිතා අභිනිවිසිතාකි - දිටෙය සුතෙ සීලවතෙ මූතෙ වා,

එතෙ ව නිසාය විමානදස්සිති – ත සමමානෙතීතිපි විමානදස්සී; අථවා, දෙමතසාං ජතෙතීතිපි විමානදස්සීයි – දිවෙඪ සුතෙ සීලවතෙ මූතෙ වා එතෙ ව නිසාය විමාතදසයි.

විනිච්ජයෙ එහා පහසාමානොති – විනිච්ඡයා වුච්චනති ආසටයී– දිවයීගතානි; දිවයිවිනිච්ඡයෙ විනිච්ඡයදිවයීයා එහිා පතිටයිහිතා ගණකිතිා පරාමසිතා අභිනිවිසිනාති – විනිච්ඡයෙ එහිා; පහසයාමානොති – තුටේඨා හොති හටෙයා පහටේයා අතතමනො පරිපුණණයඹකපො; අථවා, දනතාවිදංසකා පහසයමානො² තී – විනිච්ඡයෙ එහිා පහසයමානො.

බාලො පරෝ අසාකාසලොති වාහාසි – පරෝ බාලො සීනො තිහිනො ඔමකො ලාමකො ජනතකා⁴ පරිනෙතා අසුසලො අවිදවා අවිජාගතො අසැකූණි අවිභාවී අමේඛාවී දුපාසෙකුකුති එවමාහ, එවං කථෙති, එවං හණති, එවං දීපයති, එවං වොහරතීති – බාලො පරෝ අසාකුසලොසි වාහ.

තෙනාහ හගවා:

"දිරෙඪ සුතෙ සීලවතෙ මුතෙ වා එතෙ ව නිසසාය විමානදසයි, විනිවඡයෙ ඪතිා පහසසමාතො බාලො පරො අකතුසලොති³ වාහා"ති.

12 - 11

යෙනෙව බාලොති පරං දහාති තෙනාතුමානං කුසලොති වාහ, සයමතතනා සො කුසලාවදුනො අඤඤං විමාතෙති තළෙව පාවා⁵.

1. එතෙසු - සීමූ II මනුප. 2 පහංසමාතො - සීමූ. II. 5. අකුහලොති - ස, සු. සහ. PTS.

4. ජතුකෙකා - මජලං. ඒතුකෙකා - සිමු, II. PTS. 1. පාවද - සිමු, II. පාව. - මජලං.

මහා නිදේශපාලිය

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''න) සෙව සවවානි –පෙ- සච්චං මුසාති දවයබමාවනානු''යි

13 - 10

(රූපාලමාන සම්බාහත) දූපටශුදතිය ද යිලවුතශුදතිය ද (ගතිරසස්පුවෙ-වහාලමාන සම්බාහත) මූතශුදතිය ද යන මොවුන් නිසා අසමොනය දක්නේ නොහොත් දෙමනස් උපදවනුයේ දූපට්වනිවෙනෙහි සිට පහටු වනුයේ මෙරමා හිත යයි ද අදකා යයි ද කියයි.

දිටෙඩ සුතෙ සිලවතෙ මුතෙ වා එතෙ ව නිසාය විමානදයයි-රූපාලමානය හෝ දූපටශුදයිය හෝ, ශබ්දුලමානය හෝ ශැතශුදයිය හෝ, ශීලය හෝ ගීලශුදයිය හෝ, වනය හෝ වුත ශුදයිය හෝ, ගනි - රස-ස්පුවෙවියාලමානය හෝ මූතශුදයිය හෝ නිසා ඇසුරු කොට ගුහණය කොට දූහැගෙන පිහිටාගෙන නුයි 'දිටෙස සුතෙ සීලවතෙ මුතෙ වං' යනු වේ.

එතෙ ච නිසාය විමානදසයි - සම්මාත නො කෙරේ නුයි ද විමානදර්ශී යැ, නොහොත් දෙම්නස් දනවා නුයි ද විමාතදර්ශී නුයි 'දිටෙඨ සුතෙ සීලවතෙ මූතෙ වා එතෙ ච නිසායාය විමානදසයි' යනු වේ.

විනිච්ඡයෙ එහා පහසාමානො – 'විතිච්ඡය'යි අවාෂවේද වේගතයෝ කියනු ලැබෙත්. ද පේමනිශ්චයෙහි විනිශ්චය (-සනිටූහන්) කොට ගත් ද පේටියෙහි සිට පිහිටා ඉහණය කොට ද ඞීව ගෙත පිහිටා ගෙන නුයි 'විනිච්ඡයෙ එනිා' යනු වේ. පහසයමානො – තුටු වූයේ පහටු වූයේ තුටුසිත් ඇතියේ පිරුණු සංකලප ඇතියේ; නොහොත් දත් විදහා සිතහ සෙනුයේ නුයි 'විනිච්ඡයෙ එනා පහසයමානො' යනු වේ.

බාලො පරෝ අකාකුසලොති වාහ - මෙරමා බාල යැ හිත යැ නිහිත-යැ අවමත යැ ලාමක යැ ජනතක යැ අලප යැ අදකා යැ අපණාඩිත යැ නුවණ නැත්තේ යැ විමංගතපුඥ රහිත යැ තීරණපුඥ රහිත යැ දුෂ්පාඥ යැයි මෙසේ පවසයි, මෙසේ කියයි, මෙසේ බොහොසි, මෙසේ දක්වයි, මෙසේ වාවහාර කෙරේ නුයි 'බාලො පරෝ අකතුසලොති වාහ' යනු වේ.

එයිත් විදුලහ බුදුහු:

"දිවෙඪ සුතෙ -පෙ- බාලො පරො අකතුසලොති වාහ"යි.

12 - 11

යම් මෑ කරුගණකින් මෙරමා බාලයෙකැයි හගි නම්, යලි එ කරුණෙන් ම තමා 'පණඩිත වෙමී' කියයි, තෙමේ මෑ තමහට (මම්) පණඩිතයෙමී කියන්නාවූ හෙතෙම එය මෑ කියනුගේ අනෙකක්නු ගරනයි. 406 මහා තිදෙදසපාළි

චූලවියූහසුතත නිදෙදසෙං

ගෙනෙව බාලොති පරං දහාතීති – යෙතෙව තෙතුතා යෙන පච්චයෙන යෙන කාරණෙත යෙන පහවෙත පරං බාලතො හීනතො නිහිතතො ඔමකතො ලාමකතො ජනතකතො පරිතනතො දහාති පසාති දකානි ඔලොකෙනි නිජකායනි උපපරිකඛනීති – යෙනෙව බාලොති පරං දහාති.

තෙනාතුමානං කුසලොති චාහාති – 'ආතුමා1' වුවවති අතතා; සොපි තෙතෙව හෙතුනා තෙන පව්වයෙන තෙන කාරණෙන තෙන පහවෙන අතතානං 'අහමසම කුසලො පණයිතො පඤඤවා බුදඹිමා ඤෑණී විභාවී මෙබාවී'ති – තෙනාතුමානං කුසලොති චාහ.

සසමතතනා සො කුසලාවද,නොති – සයමෙව අතතානං කුසල-වාදෙ පණඩිතවාදෙ, පිරවාදෙ, ඤියවාදෙ, හෙතුවාදෙ, ලකඛණවාදෙ කාරණවාදෙ, ඨාතවාදෙ, සකාය ලදධියාති – සයමතතතා සො කුසලා– වදනො.

අසැසැං විමානෙති තදෙව පාවාති² – ත සමානෙතීතිපි 'අසැසැං විමානෙති' අථවා, දෙමනසාං ජතෙතීතිපි 'අසැසැං විමානෙති' තදෙව පාවාති තදෙව තං දිටයීගතං පාවදති: 'ඉති වායං පුහාලො මචඡාදිටයිකො විපරීතදසානො'ති – අසැසැං විමානෙති තදෙව පාවා.

> "යෙනෙව බාලොති පරං දහාති තතතාතුමානං කුසලොති වාහ, සයමතතතා සො කුසලාවදහො අඤඤං විමානෙති තදෙව පාවා"ති².

12 - 12

අතිසාරදිවයියා³ සො සමතෙතා මාතෙන මතෙතා පරිපුණණමානී, සයමෛව සාමං මතසාභිසිතෙතා දිටයි හි සා තසස තථා සමතතා.

අතිසාරදිටසියා සො සමනෙකාති – අතිසාරදිවසියො වුච්චතති දවාසවයී– දිවසීගතාති, කිංකාරණා අතිසාරදිවසීයො වුච්චතති දවාසවයිදිටයිගතාති ? සබා තා දිවසියො කාරණාතිකකතනා ලක්ඛණාතිකකතනා ඨානාතිකකතතා තංකාරණා අතිසාරදිටසියො වුච්චතති ආයටයි දිවයීගතාති; සබාපි දිවසීයො අතිසාරදිටසීයො; කිංකාරණා සබාපි දිවයියො වුච්චතති අතිසාර– දිවසීයො ? තෙ අදුදකුමකුදකුං අසිකකමතිවා සමතිකකමතා විතිවතතිනිං දිවයීගතානි ජනෙනති සඤ්ණෙනති තිබෙතෙතතති අභිතිබබතෙතතති; තමකාරණා සබබාපි දිවයියො වුච්චනති අතිසාරදිවයීයො, අතිසාරදිවයීයා තෙකාරණා සබබාපි දිවයියො වුච්චනති අතිසාරදිවයීයො, අතිසාරදිවයියා කො සමතෙතාති අතිසාරදිවයීයා සමතෙතා පරිසුණෙණා අනොමොති– අතිසාරදිවයීයා සො සමතෙතා.

^{1.} අංතුමානතා - සිමු. II. මජයං. 2. පාවදනි - සිමු. II. 3. අතිසරංදිටසියා - සායා. PTS.

චූලවියූහසූතුතිදේශය 407

මතා නිදේශ**පාලි**ය

යෙනෙව බාලොති පරං දහාති – යම් මෑ හෙතුවකින් යම් පතාගෙ කින් යම් කරුණෙකින් යම් පහළපීමෙකින් මෙරමා බාලහෙයින් හිත හෙයින් නිහිත හෙයින් අවමත හෙයින් ලාමක හෙයින් අහෙතුක හෙයින් අලප හෙයින් සලකා තම් බලා නම් දකි නම් අවලොකත කෙරේ නම් සිතා තම් විමසා නම් යි 'ගෙනෙව බාලො'ති පරං දහාහි' යනු වේ.

තොනාතුමානා කුසලො'ති චා'හ - 'ආතුමා'යි තෙමේ කියනු ලැබෙයි, හෙ තෙමේ ද ඒ හෙතුයෙන් ම ඒ පුතායෙන් ඒ කරුණෙන් ඒ පහලවීමෙන් තමා 'මම දඝාෂයෙම පණාඩතයෙම පුසුවන්ම බුද්ධිමන්ම සුනවත්ම වීමංසනපුසු ඇත්තෙම තීරණපුසු ඇත්තෙමී (කියා) නුයි 'තෙනාතුමානං කුසලො'හි වා'හ' යනු වේ

සයමතතතා සො කුයලාවද,නො – සවකීය ලබ්ධියෙහි තෙමේ ම තම හට 'මම දසාෂයෙම්, යත වාද ඇත්තේ පණ්ඩතවාද ඇත්තේ ස්ථරවාද ඇත්තේ තාහයවාද ඇත්තේ හෙතුවාද ඇත්තේ ලසාෂණවාද ඇත්තේ කාරණවාද ඇත්තේ ස්ථානවාද ඇත්තේ නුයි 'සයමතතනා සො කුසලා– වදනො' යනු වේ.

අසැඤං විමානෙති තදෙව පාවා – සමාන තො කෙරේ නුයි ද, අඤඤං විමාතෙති' යනු වේ. නොහොත් දොමනක් දනවා නුයි 'අඤඤං විමානෙති' යනු වේ. තදෙව පාවා – 'මෙසේ හෝ පුද්ගල තෙම මසාසංදූපටි ඇත්තෙක විටරිත දශීත ඇත්තෙකැ'යි එය ම එ දුෂටිගතය ම කියා නුයි 'අඤඤං විමාතෙති තදෙව පාවා' යනු වේ.

එයින් වදලහ බුදුහු:

''ගෙනෙව බාලොති -පෙ- අඤඤං ම්මානෙති තදෙව පාවා''යි

12 - 12

හෙතෙම දවාෂපටිදුවේගෙන් සමපුණි වූයේ (-ඉදිමුණෝ) දුපටිමානයෙන් මත් වූයේ පරිපූණියෙම් මාන ඇතියේ තමා මැ තෙමේ සිතින් අතිෂෙක කරන ලදුයේ වෙයි, යම් හෙයෙකින් ඔහු විසින් ඒ දුපටිය එපරිද්දෙන් ගන්තා ලද්දී ද එහෙයිනි.

අතිසාරදිටසියා සො සමතෙතා - 'අතිසාරදිවසී' යයි දෙසැට දිටූගතයෝ කියනු ලැබෙති, කවර කරුණෙකින් ආාෂපටිදුවේහතයෝ 'අතිසාරදිවසී' යැයි කියනු ලැබෙත් ද යන්: ඒ සියලු දෙසැට දපේහු කාරණ ඉක්මවූවාහුය ලසාණ ඉක්මවූවාහය සථාන ඉක්මවූවාහුය, එ කරුණෙන් ආාෂපේ දපේහතයෝ අසිසාරදිවසී' යැයි කියනු ලැබෙති; සියලු මැ දපේහු අතීසාර දපේහු යැ, කවර කරුණෙකින් සියලු මැ දපේහු 'අතිසාරදිවසී' යයි කියනු ලැබෙත් ද ? ඔවුහු ඔවුනොවුන් ඉක්මවා මොනොවට ඉක්මවා වෙසෙසින් ඉක්මවා දපේගතයන් උපදවති, මෙනොවට උපදවති-තිපදවතී වෙෂසයින් නිපදවත්; එ කරුණෙත් සියලු මැ දපේහු 'අතිසාර දිවසී' යයි කියනු ලැබෙත්. අනිසාරදිවසීයා සො සමතෙනා - දෙසැට දපේගෙන් සමපූණී වූයේ පරිපූණී වූයේ අනුත වූයේ නුයි 'අතිසාරදිවසීයා සො සමතෙනා' යනු වෙ. මානොන මතෙනා පරිපුණණමානීහි – සකෘය දිවසීයා දිවසීමානෙන මතෙතා පමතෙතා උමානෙතා අහිමතෙතාහි – මානෙන මතෙතා; පරිපුණණමානීහි පරිපුණණමානී සමහතාමානී අනොමමානීහි – මානෙත මතෙතා පරිපුණණමානී.

සයමෙව සාමං මනසාභිසිතෙතාති – සයමෙව අතතාතං චිතෙතත අභිසිණුවති: 'අහමසම කුසලො පණුඩිතො පඤඤවා බුද්ධිමා ඤැණි විහාවී මේඛාවී'ති 'සයමෙව සාමං මනසාභිසිතෙතා,'

දිටයි හි සා තාසා තථා සමතතාති – තසා සා දිටයි තථා සමතතා සමාදිතතා ගහිතා පරාමටසා අභිනිවිටසා අඥේඛාසිතා අගිමුතතානි–දිටයි හි සා තසා තථා සමතතා.

තෙතාහ හගවා:

''අතිසාරදිවසීයා සො සමතෙතා මානෙත මතෙතා පරිපුණණමාතී, සයමෙව සාමං මනසා'හිසිතෙතා දිටයී හි සා තසා තථා සමතතා''නි.

12 - 18

පරසා වෙහි වචසා නිහිතො භූමො සහා හොති නිහිතපඤඤ, අථ වෙ¹ සයං වෙදගු හොති ධීරෝ ත කොචි බාලො සමනෝසු අතු.

පරසා වේ හි විවසා නිහිනොති – පරසා වේ වාවාය විවතෙන නිතිතාරණා ගරහිතකාරණා උපවදිතකාරණා පරෝ බාලො හොති හිනො නිහිතො ඔමකො ලාමකො ජිතතකො² පරිතෙකාති – පරසා වේ හි විවසා නිහිනො.

තුමො සහා හොති නිහිතපඤඤෝ – සොපි තෙනෙව සහා හොති හිතපඤඤ නිහිතපඤඤ ඔමකපඤඤ ලාමකපඤඤ ඡතතකපඤඤ පරිතතපඤඤත් – තුමො සහා හොති නිහිතපඤඤ.

අථ වේ සසං වේදහු හොති ඩිරෝති – අථ වේ සසං වේදගු හොති සීරෝ පණාවතො පසාසාවා බුද්ඩිමා සඳුණි විහාවී මේඛාවීනි – අථ වේ සසං වෙදගු හොති සීරෝ.

නා කොවි බාලො සමගෝසු අපයිති – සමණෙසු න කොවි බාලො හිතො නිහිතො ඔම්කො ලාමකො ජනතකො පරිනෙතා අපයි, සබොව සෙවසපඤඤ විසිවස්පඤඤ පාමොකාපඤඤ උතතමපඤඤ පවරපඤඤතී– ත කොවි බාලො සමණොසු අපයි.

ම්කෘතිදේශපාලිය

චූලවියූහසූතුතිදේශය. 409

මානොන මතෙනා පරිපුණාණමානී - සවකිය දුපටියෙහි දුපටිමාන-යෙන් මත්වූයේ පමන්වූයේ උමතු වූයේ ඉතා මත්වූයේ නුයි 'මානෙත මතෙතා' යනු වේ; පරිපුණාණාමානී පරිපූණීමාන ඇතියේ සම්පූණීමාන ඇතියේ අනූනමාන ඇතියේ නුයි 'මානෙන මතෙතා පරිපුණාණාමානී' යනු වේ.

සයමෙව සාමං මනසාසියිතෙකා - 'මම් දස්ෂයෙම් පණ්ඩනයෙම් පුඥ-වත්ම් බුද්ඩිමත්ම ඥනවත්ම වීමංසනපුඥ ඇත්තෙම් තීරණපුඥ ඇත්තෙමීයී තෙමේ ම තමා විසින් අභිෂෙක කෙරේ නුයි 'සයමෙව සාමං මනසාභි-සිතෙතා' යනු වේ.

දිටයි හි සා තසා තථා සමතතා - ඔහු වියින් ඒ දූටේ තොමෝ එපරිද්දෙන් පුරත ලද්දී සමාදන් වූවා ගන්තා ලද්දී දූහැගන්නා ලද්දී පිහිටා ගන්තා ලද්දී පිවිසියා බැසගන්නා ලද්දී නුයි 'දිටයි හි සා තසා තථා සමතතා' යනු වේ.

එයින් වදාලග බුදුහු:

''අතිකරදිවසියා සො - පෙ - දිවසී නි සා තසා තථා සමහතා''යි

12 - 18

ඉදින් (යමෙක් දූෂට්විනිශ්චයෙහි සිටි) අනායාගේ නිසුවචනයෙන් නිහිතයෙක් වේ නම්, තෙමෙත් ඔහු සමගම නිහිතපුඥ ඇත්තේ වෙයි. යලි තෙමෙ මැ ඉදින් වෙදනතායට කියා වූ හිරයෙක් වේ නම්, ශුමණයන් කෙරෙහි බාල වූ කිසිවෙක් තැත්තේ යි.

පරසාස වේ හි වවසා නිහිතෝ - ඉදින් අනාසාගේ වවනයෙන් භාෂිතයෙන් නිඥහෙදායෙන් අවමානහෙදායෙන් උපවාදකාරණයෙන් අනාසා බාලයෙක් හිතයෙක් නිහිතයෙක් අවමතයෙක් ලාමකයෙක් අහෙදා-කයෙක් අලපයෙක් වේ තමයි 'පරසාස වේ හි වවසා නිහිතෝ' යනු වේ.

තුමො සහා හොති නිහිතපඤඤ – හෙතෙමේ ත් ඔහු සමග මැ හීතපුඥ ඇත්තේ වෙයි, නිහිතපුඥ ඇත්තේ අවමතපුඥ ඇත්තේ ලංමක පුඥ ඇත්තේ අහෙතුකපුඥ ඇත්තේ අලප වූ පුඥ ඇත්තේ වේ නුයි 'තුමො සහා ගොති නිහිතපඤඤ' හනු වේ.

අථ වේ සසං වෙදගු හොති ධීයේ – යලි ඉදින් තෙමේ වෙදනතයට පැමිණිමයේ වේ නම්, සීර වූයේ පුඥාවත් වූයේ බුදාබීමක් වූයේ නුවණැත්තේ වීමංසතපුඥ, ඇත්තේ තීරණපුඥ, ඇත්තේ වී නම් සී 'අථ වේ සයං වේදගු නොති ධීරෝ' යනු වේ.

හ කොව බාලො සමරොසු අපු – ශුමණයත් කෙරෙහි කිසි බාලයෙක් හිතයෙක් නිහිතයෙක් අවමතයෙක් ලංමකයෙක් ජනතකයෙක් පරිතතයෙක් තැති. සියල්ලෝ මැ ශෙෂාපුඥ ඇත්තානු විශිමටපුඥ, ඇත්තානු පුමුඛපුඥ ඇත්තානු උතතමපුඥ, ඇත්තානු පුවරපුඥ, ඇත්තානු නුයි 'ත කොව බාලො සමණොසු අපු ' යනු වේ. තෙනාහ භගවා:

''පරසස වෙ හි වවසා නිහිතො තුවො සහා හොති නිහිතපඤඤ, අථ වෙ සයං වෙදගු හොති හීරො ත කොචි බාලො සමරණසු අතුී''ති.

12 - 14

අඤඤ ඉතො ගා'හිවදනති බම්මං අපරදධා පුදධිමකෙවලී තෙ,¹ එවමපි නිත්හා පුථුසො වදනති සත්දිටසීරාගෙන හි තෙ'හිරතතා.²

අදුකුදං ඉතෝ යා'හිවදනති බමමං අපරදධා සුද්ධිමතකවලී තෙති– ඉතෝ අදුකුදං බමමං දිටසීං පටිපදං මහනං යෙ අහිවදනති, තෙ සුද්ධිමහනං විසුද්ධිමහනං වොදතමහනං පරියොදතමහනං විරදාා අපරදාා බලිනා හලිතා අදුකුය අපරදාා³ අකෝවලී තෙති අසමතතා තෙ අපරිපුණණං තෙ හිතං නිහිතා ඔමකා ලාමකා ජතතකා පරිතතාති – අදුකුදුං ඉතෝ යා'හිවදනති බමමං අපරදාා සුද්ධිමකෙවලී තෙ.¹

එවමට කියවාා පුථුයො වදනගිති - 'තිත්ං' වුවෙති දිවයිගතං, නිත්ථයා වුවවනති දිවයිගතිකා; පුථු නිත්මා⁴ පුථු දිවයිගතානි වදනති කථෙනති භණනති දීපයනති වොහරනතීති - එවමට නිත්ථාං පුථුසො වදනති.

සංකිටසීරාගෙන හි තොහිරත්වාති – සකාය දිවසීයා දිවසීරාගෙන රත්තා අභිරත්තාති – සණුවසීරාගෙන හි තෙහිරත්තා.

තෙතාහ හගවා:

''අඤඤං ඉතො සා'භිවදනති බම්මං අපරදධා සුදඩිමකෙවලි තෙ, එව්මට තිත්හා පුථුසො වදනති සණිටසීරාගෙන හි තෙ'භිරතතා'ති.

12 - 15

ඉබෙව සුදහිං ඉති⁵ වාදයනහි⁶ තාඤෙඤසු බමේෙසු විසුදබ්මාහු, එවමට ති*ත*්හං පුථුසො නිවිටර් සකායතෙ තහා දළහං වදනා.

- 1. සුදබමකොවලි නො සහ, වී. නිංභිරතතා මනුප,
- 3. කැයාපරදබා පු. 4. පුථුදිටහියා සිමු, II, මජසං, PTS.
- 5. සුදයි ඉති සිමු. II. සුදයිමිති සු. 6. වාදියකති PTS.

මහාතිදේශපාලිය

එයිත් වද, ළහ බදුහු:

"පරසා වේ නි -පෙ- හ කොවි බාලො සමගණසු අපුව"යි.

12 - 14

යම් කෙතෙක් මෙයින් අනා වූ දහමක් (–දෙටෙයක්) කියා නම්, අපරිපූණි වූ ඔහු ශුදඹය වැරැද්දහුය, මෙසේත් තීළුකයෝ බොහෝ දපටිවශයෙන් කියති, යම් නෙයකින් ඔවුහු සාකිය දපටිරාගයෙන් ඇලුණාහු ද එහෙයිනි.

අදුකුදං ඉතො යාතිවදනති බවමං අපරදධා සුදබුමකොවලි තෙ-යම කෙනෙක් මෙසින් අතා වූ දහමක් දුවේයක් පුතිපදවක් මාශීයක් කියත් තම, ඔවුනු ශුදඩිමාශීය විශුදඩිමාශීය පරිශුදඩිමාශීය පණ්ඩරමාශීය පුහාවත්මාශීය වැරැද්දානය පැරැද්දානය පිරිහුණානය හිලිහුණානය හො දන පරාජයට පැමණියානය; අනොවලී තො - ඔවුනු අසමසනයෝ යැ, ඔවුනු අපරිසුණීයෝ යැ, ගින - නිහින - ඔමක - ලාමක - ජනතක - පරිතනක වූවානු නුසි 'අඤඤා ඉතො යා 'හිවදනති බමමං අපරදධා සුදඩමකෙවලි තෙ' යනු වේ.

එවමට නිෂ්ථාා පුථුසො වදන්නි – 'නිස්ථායි දුෂ්ටිගතය කියනු ලැබෙයි, දුෂ්ටිගතිකයෝ 'නිස්ථාය' සි කියනු ලැබෙන්, බොහෝ දුෂ්ටිගතිකයෝ නානා දුෂ්ටිගතයන් පවසති කියනි බෙණෙති දක්වති වශරත් නුසි 'එවමට් නිස්ථාා පුථුසො වදනකි' යන වේ.

සයදිවසීරානෙනා හි තොහිරතතා – සවකිය ද, වේයෙහි ද, වේරාග– යෙන් රැදුණාහු වෙසෙසින් රැදුණාහු නුයි 'සණුවසීරාගෙන හි තෙහිරතතා' යනු වේ.

එයින් වද, ලහ බුදුහු:

''අසැඤං ඉතා –පෙ– සපදිවසිරානෙන හි තෙහිරතතා''යි.

12 - 15

මෙසේ (අභිරකත වූ තීඵිකයෝ) මෙහි ම ශුද්ධය කියති, අනා-ධම්යන්හි විශුද්ධිය නො කියත්; මෙසේ ත් සවකිය මාහීයෙහි බොහෝ සෙයින් බැසගත් තීඵිකයෝ ඒ සව ලබ්බියෙහි දුළුවාද ඇත්තානු වෙන්. ඳුවෙව සුදබං ඉති වාදයනත්ති – ඉබ සුදඬං වසුදඬං පරිසුදඬං මූතතිං විමුතතිං පරිමුතතිං වදනති කථෙනති භණනත් දීපයනති වොහරනති; 'සභාගතො ලොකො ඉදමෙව සචාං මොෂමඤඤ'නති ඉබ සුදඬං විසුදඬං පරිසුදඬං මූතතිං පිමුතතිං පරිමුතතිං වදනති කථෙනති භණනත් දීපයනති වොහරනති; 'අසභාතො ලොකො -පෙ- නෙව හොති ත න හොති තථා– ගතො පරමෙරණා ඉදමෙව සචාං මොෂමඤඤ'නති ඉබ සුදඬං විසුදඬං පරිසුදඬං මුතතිං පිමුතතිං පරිමුතතිං වදනති කථෙනති හණනති දීපයනති වොහරනත්ති – ඉබෙට සුදඬං ඉති වාදයනති.

නාකෙඤඤසු බමෙමසු විසුදධිමාහූති – අතතතෝ සඳවාරං බම්මක්ඛානං ගණං දිවසිං පටිපදං මහාං එපෙහිා සබෙබපරවාදෙ බිපනති උක්ඛිපනති පරිකඛ්පනති: සො සඳවා ත සබබඤඤු, බම්මා හ සවාකඛාතො, ගණෙ න සුපට්පනෙනා, දිවසී න හදදිකා, පටිපද ත සුපඤඤතතා, මහොො ත නිශාණෝකෝ, තතෝ හ සුදසි වා විසුදසි වා පරිසුදසි වා මුහති වා විමුහති වා පරිමුහති වා, තඳවෙළු සුරැබනති වා පරිසුදසි වා මුහති වා විමුහති වා පරිමුහති වා, තඳවෙළු සුරැබනති වා විසුරැබනති වා පරිසුණ්ඩනති වා මුවෙනති වා පිමුවෙනති වා පරිමුවෙනති වා, හිතා නිහිතා ඔමකා ලාමකා ජනතකා¹ පරිතකාති එවමාශංසු එවං කළෙනති එවං හණනති එවං දීපයනති එවං වොහරනතීති – නාඤඤසු බමෙමසු විසුදසිමාහු.

එවමට තියවනා පුථුසො නිවිට්ඨාති – තිහිං වුවවති දිට්ඨිගතං; තිහි-යා වුවවනති දිට්ඨිගතිකා; පුථු තිහියා පුථු දිට්ඨිගතෙසු නිවිට්ඨා පතිට්ඨිතා අල්ලීනා උපගතා අජෙකිබසිතා අගිමුතතාති – එවමට තිහ්හා පුථුසො නිවිට්ඨා.

සභායනා තළු දලහං වද නාති - බමේමා සකායනං, දිටයී සකායනං පටිපද, සකායනං, මගෙහා සකායනං, සකායනෙ දලහුවාදා වීරවාද බලිකවාදා අවටයීතවාද ති - සකායනෙ තළු දලහං වද නා.

තෙනාහ හගවා:

"ඉබෙව සුදඬං ඉති වාදයනකි නාසෙදකදසු බමෛසු විසුදඬිමානු, එවමපී කිත්හා පුථුසො නිවිටඨා සකායනෙ තත්ව දලනං වදනා"ති.

12 - 16

සකායතෙ වාපි දලහං වදනො කං තත්³ බාලොති පරං දගෙයා, සයං 'ව සො මෙඩගමාවගෙයා³ පරං වදං බාලමසුදුඩිබමමං.

1. ජතුකෙක - සිමු. II. 2. කමෙන - මජහං, PST. 3. මෙබකං අවගෙයක - ප. ඉතිව සුදුබං ඉති වාදයකති - මෙහි ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුසානිය විමුසානිය පරිමුසානිය පවසති, කියති බෙණෝයි දක්වති වාවහාර කෙරෙත්: 'ශායවන යැ ලෝකය, මෙය මෑ සෑබව, අනාය මොස යැයි මෙහි ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මූසානිය විමුසානිය පරිමුසානිය පවසති කියති බෙණෝනි දක්වති වාවහාර කෙරෙත්. 'අශාශවත යෑ ලෝකය . සත්භව තොමේ මරණ්න් මතු නො මෑ වෙයි, නො වත්තේ නොවෙයි, මෙය මෑ සැබව, අනාය සිස් යෑ'යි මෙහි ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මූසානිය පරිමුසානිය පවසති කියති බොණෝ දක්වති වාවහාර කොරෙත් නුසි 'ඉබෙව සුද්ධිං ඉති වාදයනති යනු වේ.

නා කෙඤඤසු ධා මෙමසු විසුද්ධිමාහු - සමාගේ ශාසාහනු බණීබහා නය ගණයා දෙපටිය පතිපදාව මානීය හැර සියලු පරවාදයන් දුරු කෙරෙති, බැහැර කොරෙති, විසුරුවන්: 'ඒ ශාසාහා අසවිඥ යැ, බමීය ස්වාඛහාත නො වෙයි, ගණයා සුපුතිපතන නො වෙයි, දපටිය සොඳුරු නො වෙයි, පුතිපදාව සුපුඥප්ත නො වෙයි, මානීස නොගතීමණ්ඩ නො වෙයි, එහි ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය හෝ මුකතිය පිමුකතිය පරිමුකත්ය හෝ නැත, එහි (සත්තියෝ) ශුද්ධ - විශුද්ධ පරිශුද්ධ හෝ නො වෙති, මුකත - විමුකත - පරිමුකත හෝ වත්තාහ නැති, හිතයෝ සැ නිහිනයෝ සැ ඔමකයෝ යැ ලාමකයෝ යැ ජනතකයෝ යැ පරිතතයෝ සැ නිහිනයෝ සැ ඔමකයෝ යැ ලාමකයෝ යැ තියෙන් මෙසේ දක්වති මෙසේ වෘවහාර කෙරෙත් නුයි 'නාසෙදුකුසු බවෙමසු විසුද්ධිමානු' යනු වේ.

එවමයි තිරුවා පුථුසො නිවිටහා - 'තිත්ා'යි දෙවේගතය කියනු ලැබෙයි, තිත්හා'යි ද ටොතිකායෝ කියනු ලැබෙත්; බොහෝ තීත්මකයෝ බොහෝ ද ටොතකත්හි පිරිසියාහු ඇලුණාහු පැමිණියානු ඇතුළු වූවාහු බැසගත්තාහු නුයි 'එවාපි කින්හා පුථුසො කිව්ටසා' යනු වේ.

සාකායනො තත් දලනං විදාහා - ධමීය සවකිය මාහී යැ, දම්වය සවකීය මාහී යැ, පුතිපදව සවකීය මාහී යැ, මාහීය සවකීය මාහී යැ සවකීය මාහීමයහි දූඩි වාද ඇත්තානු ස්පිරවාද ඇත්තානු බලවත් වාද ඇත්තානු පිහිටා කියන ලද වාද ඇත්තානු නුයි 'සකායනො තත් දලනං වදාතා' යනු වේ.

එයින් වද, මහ බුදුහු:

''ඉබෙව සුදබිං ඉති -පෙ- සකායනෙ තසු දලකං වදුනා''යි.

12 - 16

තවද සවකීය දූෂටිමෘග්ගෙහි මැ දුඞ්ව කියන්නාවූ නීතීක තෙම ඒ සවකීය මාගීෂයහි ලා අනා වූ කවරක්හු බාල යැයි දක්වන්තේ ද, ගෙතෙම අතායයා බාලයක්හු කොට අගුදතිබමී ඇත්තක්හු කොට කියනුයේ නෙමේ මෑ කලනය එළවන්නේ යි. සභායතා වාපි දලහං වදුනොති – බමේමා සකායතං, දිවයි සකායතං, පටිපද සකායතං, මඟොො සකායතං සකායතෙ දලහුවාදෙ වීරවාදෙ බලිකවාදෙ අවටයිතවාදෙති – සකායතෙ වාපි දලහං වදුනො.

හාං තර්ථ බාලොත් පරං දනහගාාති – තර්ථාති සකාය දිට්සියා සකාය බනතියා සකාය රුවියා සකාය ලදබියා පරං බාලතො හිතතො නිහිනතො ඔමකතො ලාමකතො ජනතකතො පරිතනතො කං දනෙයා? කං පසොයා? කං දකොයා? කං ඔලොකෙයා? කං නිරැඛායෙයා? කං උපපරිකෙබයානති – කං තර්ථ බාලොති පරං දනෙයා.

සයංච සො මෙඩ යමා පතනයා පරං වදං බාලමසුද්ධිඩම්මතති – පරො බාලො හිතො නිහිතො ඔමකො ලාමකො ජනතකො පරිතෙනා අසුද්ධිඩමො අවිසුද්ධිඩමො, අපරිසුද්ධිඩමො, අවොද තඩමොසි එවං වදනෙතා එවං කථෙනෙතා එවං භණතෙනා එවං දීපයනෙතා එවං වොහරනෙතා සයමෝ කලතං භණඩනං විභාතං විවාදං මෙඩහං ආවතෙයා සමාවතෙයා ආහරෙයා සමානරෙයා ආකඩේසයා සමාකඩෙසයා ගණොයා 1-පරාමසෙයා අභිනිවිසෙයාානි – සයංව සො මෙඩහමාවහෙයා පරං වදං බාලමසුද්ධි– ඩමො.

තෙනාහ භගවා:

''සකායතෙ වාපි දලහං වදනො කං තිරී බාලොහි පරං දගෙයා, සයංව සො මෙඛ්යාමාවනෙයා පරං වදං බාලමසුදුඩිබමම''නති.

12 - 17

විතිවජයෙ ඨාතා සයං පමාය උදඩං සො² ලොකසමං විවාදමෙති, හිතාත සබානි විතිවජයානි ත මෙබගං⁸ කුරුතේ⁴ ජනතු ලොකෙ.

වන්වජනෙ එහා සයං පමාගාති - 'ඉනිචඡයා' වුවවනති ආසංවයි දිවයී-හතාති; විනිචජයදිවයියා එහා පතිවසීකිනා ගණකිනා පරාමසිනා අතිති-විසිනාති - විනිචජයෙ එනා; සයං පාමායාති සයං පමාග පමණිනා' අයං සහා සබාකැකු'ති සයං පමාය පමණිනා අයං බමෙමා සාකඛාතො, අයං ගණෝ සුපටිපනොතා, අයං දිවයී හදදිකා, අයං පටිපද සුපකැකුතතා, අයං මඟකා නීයානිකො'ති සයං පමාය පමණිනොති - වතිචඡයෙ එහා සයං පමාය.

^{1.} හලණයා - මජසං. 2. උදඩං ස. - සිමු. II. මජසං. 3. පේඛාසං - ප. 4. මෙඩනං කුඛාබති - සිමු. II. මජසං. 5. සමිතිණා - පු.

චූලවියූහසූතුනිදේශය. 415

මහාතිදේශපාලිය

සාකාශන වාපි දලකං වදුනො – බමය සාකීය මාගී යැ, දුන්ටිය සාමාගී යැ, පුතිටදව සාමාගී යැ මාගීය සාමාගී යැ සාකිය දුන්ටිමාගී– යෙහි දඩි වාද ඇත්තේ සාට්රවාද ඇත්තේ බලවත් වාද ඇත්තේ පිහිටං කියන ලද වාද ඇත්තේ නුසි 'සකාශතෙ වාපි දලකං වදනො' යනු වේ.

හාං තර්ථ බාලොති පරං දහෙහා - 'තත්' යනු: සවසීය දුවේයෙහි සවකීය කැමැත්තෙහි සවකීය රුවියෙහි සවකීය ලබ්ධියෙහි බංල හෙයින් නිහිත හෙයින් ඔමක හෙයින් ලාමක හෙයින් ජතනක හෙයින් පරිතන හෙයින් අතා වූ කවරක්හු සලකන්නේ ද, කවරක්හු බලන්නේ ද කවරක්හු දක්නේ ද කවරක්හු අවලොකනය කරන්නේ ද, කවරක්හු සිතන්නේ ද, කවරක්හු වීමසන්නේ දුයි 'කං තත බාලොනි පරං දහෙයා' යනු වේ.

සයං ව සො මෙබනමාවහෙයා පරං වදං බාලමසුදබිබමමං-මෙරමා බාල යැ සීත යැතිසීත යැ ඔමක යැලාමක යැ ජතනක යැ පරිතන යැ අශුදාබාමී ඇත්තේ යැ අවිශුදාබාමී ඇත්තේ යැ අපරිශුදාබාමී ඇත්තේ යැ අනවදතබමී ඇත්තේ යැ'සි මෙසේ පවසනුයේ මෙසේ කියනුයේ මෙසේ බණනුයේ මෙසේ දක්වනුයේ මෙසේ වහරනුයේ තෙමේ මැ කලහය හණකතා විශුනය විවාදය මෙබගය එළවත්තේය මොතවට එළවත්තේය, හැර ගත්තේය මොතවට හැරගත්තේය, අදිත්තේය මොතවට අදිත්තේය, ගත්තේය, දහැගත්තේය, පිහිටාගත්තේ නුයි 'සයං ව සො මෙබගමාව-හෙයා පරං වදං බාලමසුදාබබමමං' යනු ළේ.

එයිත් වදුළහ බුදුහු:

''සකායනෙ වාපි -පෙ- පරං වදං බාලමසුදබ් ඩම්මං''යි.

12 - 17

හෙතෙම ලබ්ගිවිනිශ්චයෙහි සිට තෙමේ මෑ (ශාසනා ආදිය) පුමාණ කොට ගෙන ලොකයෙහි බොහෝ සෙයින් (–ම්තුමත්තෙහි) විවාදයට පැමිණෙයි. (මෙසේ ලබ්ගියෙහි දෙෂ දුටු) පුද්ගල තෙම සියලු දුම්ටී– විනිශ්චයන් හැරපියා ලොකයෙහි කලහ නො කරන්නේ යි.

වනිමාජයෙ එනවා සාසං පමාස - 'වනිවජය'යි දවාෂපටිදපටිගතයෝ කියනු ලැමෙති, විතිශවයද වේයෙහි සිට පිහිටා ගෙන දහැගෙන පිවිසගෙන නුයි 'විතිවජයෙ එනවා' යනු වේ; සසං පමාස - 'මේ ශාසනෘ සජීඥ ය'යි තෙමේ මැතැ පමණ කොට, 'මේ බජීය සවාඛාංත යැ'යි තෙමේ මැනැ පමණ කොට, 'මේ ගණයා සුපුතිපනන යැ' මෝ දපටිය හදු යැ' 'මෝ පුතිපදව සුපුඥප්ත යැ, 'මේ මාගීය නෛසඩ්ණෝක යැ'යි තෙමේ මැතැ පමණ කොට නුයි 'විනිවජයෙ එනා සයං පමාය' යනු වේ. උදඩං සො ලොකසමං විවාදමෙනීනි - 'උදධං'¹ වුච්චනි අනාගතං අතතනො වාදං උදධං යිපෙනා සයමෙව කලහං හණ්ඩනං විශාහං විවෘදං මේඛගං එනි උපෙනි උපගවණිනි ගණ්හානි පරාමසකි අභිනිටිසකීකි එවමයි - උදධං සො ලොකසමං විවාදමෙනි. අථවා අඤඤඤන උදධං වාදෙන සදඩිං කලහං කරොති හණ්ඩනං කරොති විශාහං කරොති විවාදං කරොති මේඛගං කරොති: 'ත හං ඉමං බම්මාරීනයං ආරාතායි -පෙ- නිබෝයෙහි වා සවේ පහොසි'ති එවමයි - උදධං සො ලොකසමං විවාදමෙනි.

ශිතාන ශබබානි විනිච්ඡයානීති – විතිච්ඡයා වුවවනති අවංසටයිදිටයි– ගතාති; දිටයිවිතිව්ඡයා සබෙබ විනිච්ඡයෙ² හිතිා චජිතිා පරිචච්ජිතා ජහිතිා පජනිතිා විතොදෙනා බානත්කරිතා අනහාවං ගමේනාති–හිතිාන සබොති විනිච්ඡයානි.

න මෙඩනං කුරුතා ජනතු ලොහොති – න කලහං කරොති, න හණඩනං කරොති, න විභාහං කරෝති, න විවාදං කරොත්, න මේඩගං කරොති. වූනතං තෙතං හගවනා: ''එවං විමූනතවිතෙතා බො අශකිමවයාන තිකබූ න කෙන වි සංවදති, න කෙන වි විවදති, එකුව ලොකෙ වූනතං, තෙන ව වොහරති අපරාමය''තති a ජනතුති සතෙතා නරෝ මාතවො පොසො පුභාගලා ජීවෝ ජාගු³ ජනතු ඉඤගු⁴ මනුජෝ; ලොහොති අපායලොකො -පෙ- ආයතනලොකෙකි – න මෙඩගං කුරුතෙ ජනතු ලොකෙති.

තෙතාන හගවා:

''විතිවජයෙ එනිා සයං පමාය උදාබං සො ලොකසමිං විවාදමෙති, හිනිාත සබබාති විනිවජයාති ත මේඛගං කූරුතෙ ජනතු ලොකෙතී".

චුලවියුහසුතතනිදෙදසො සමතෙතා දවාදසමො.

13

මහාවියුහසුතතනි දෙද සො

අථ මහා වියූහසු තත නිදෙදසො වුවටති.

18 - 1

යෙ කෙව්'මේ දිවයීපරිබාසානා ඉදමෙව සවානති ව වාදයනති,5 සබොව සෙ නිඤමණානයනති අථො පසංසමපි ලහනති තළු.

1 උදඩං හො - සිමු. II. මජකං.

සබබා විනිච්ඡයදීටයියො - මිනුප, සබබා විනිච්ඡිසදීටයියො. - PTS.
 ජනු - සිමු. II. ජනු - PTS. 4. හිඥනු - සිම. II.

^{5.} උවෘදියනයි - PTS. a. මජාබ්මනිකාය - දිෂනම්සුභා.

උදඩං කො ලොකාක්වං විවාද වෙන් - 'උදඩං' සි අතාහතය කියනු ලැබෙසි, තමා නේ වාදය මතුයෙහි තබා තෙමේ මැ කලහ - හණ්ඩන-විහුහ - විවාද - මෙබහාට එසි පැමිණෙසි එලැඹෙයි, හුහණය කෙරෙයි පරාමම කෙරෙයි අභිතිවෙශය කෙරේ නුසි මෙසේ ත් - 'උදඩං සො ලොකසවං විවාද මෙත්' යනු වේ; තොහොත් තමා මතුයෙහි ලා කථා කරන අනෙකක්හු සමග කලහ කෙරෙයි, ඩබර කෙරෙයි, විහූහ නොරෙයි, විවාද කෙරෙයි, මෙබහ කෙරෙයි: 'තෝ මේ බම්මනය නො දන්නෙහි...නොහොත් ඉදින් පොහොතෙහි නම් (තමා) මුදගනැ'සි මෙසේත් 'උදඩං සො ලොකසමිං විවාද මෙති' යනු වේ.

නිවාන සබබානි විනිච්ඡයානි - 'විනිච්ඡය'යි ආමෛටිද වේගතයෝ කියනු ලැබෙනි; ද පෙට්විනිශවයයන්, සියලු දෙසැව ද පෙටින් හැර තහාග කොට පරිතහාග කොට බැහැර කොට දුරු කොට නසා විගතානක කොට අනහාවයට පමුණුවා නුයි 'නිතාන සබබානි විනිච්ඡයානි, යනු වේ.

හා මෙඛු හා සැරූතො ජනතු ලොබො – කලහ හො කෙරෙයි, ඔබර නො කෙරෙයි, විහුහ හො කෙරෙයි, විවාද නො කෙරෙයි, මෙඛග නො කෙරෙයි; මේ වදලේ මැයි: හාහාවතුන් වියින් – "කිහිවෙස්න, මේගේ මිදුණු සිත් ඇති මහණ හෙම කිසිවක්හු යමහ සංවාද නො කෙරෙයි, කිසිවක්හු සමග විවාද නො කෙරෙයි, තවද ලොකයෙහි ගම්ක් කියන ලද නම්, දඩව නො ගනිමින් එයින් වාවහාර කෙරේ යෑ"යි. ජනතු යනු: සන්ති- තර – මානව -පුරුෂ – පුද්ගල - ජීව - ජංගු – ජනතු-ඉතැගු-මනුජ නෙම; ලොහො යනු: අපායලොකයෙහි...ආයතනමොකයෙහි නුයි 'න මෙඛනං කුරුනෙ ජනතු ලොකෙ' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

"චිනිචජයෙ ඨාධා -පෙ- හ මෙඩගං කුරුතෙ ජනතු ලොකො"යි.

දෙලොස්වැනි 'වුලවියූහ' සූහුනිදේගය සමාපත යි.

13

මහාවිසූහසූතුනිදේශය

ඉක්බිහි 'මහාවියූහ' සූපා තිදේශය කියනු ලැබේ:

18 – 1

සවකිය දශ්ටය දඩ් වැ ගෙන වසන්තාවූ යම් කිසි මහණබාදීණු කෙතෙකේ 'මේ (අපගේ ලබයිය) මැ සැබව, අතාය තුවල් යෑ'යි දකියත් නම්, ඔහු සියල්ලෝ මැ (තමන් වෙත) තිකුව පුතපුනා එළවත් ද? නොනොකාත් ඒ දුටෙය නිමිතී කොට ගෙන පුශංසාත් ලබත් ද? ංශ කොවි'ංව දිටසීපරිබබසානාහි - 'යෙ කෙවි'හි සමෝහා සමාං සමාථා සමාං අසෙසං නිෂාසාසං පරිශාදිශතාවවන මෙතං 'යෙ කෙවි'හි. දිටසී-පරිබබසානාහි සහෙතකෙ සමණබාගමණා දිටසීගතිකා. හො ආාසටසීශා දිටසීගතාතං අඤඤතරඤඤතරං දිටසීහතං ගහෙනා උගාහෙනනා ගණකිනා පරාමයිනා අතිනිමසිනා සකාශ සකාශ දිටසීශා වසනති සංවසනති ආවීසනති පරිවසනති. යථා අගාරිකා වා සරෙසු වසනති, සාපතනිකා වා ආපතනිසු වසනති, සකිලෙසා වා කිලෙසෙසු වසනති, එවමෙවං සනෙතාකෙ -පෙ - පරිවසනතීති 'යෙ කෙවි' මෙ දිටසී පරිබෙසාතා.'

ඉදමෙව සවවනති ව වාදයනතීති – 'සසානො ලොකො' ඉදමෙව සචවං, මොසමඤඤ'නති වදනති කථෙනති හණනති දීපයනති වොහරනති. 'අසසාකො ලොකො –පෙ– තොව හොති ත න හොති තථාගතො පරමාරණා, ඉදලමව සචවං, මොසමඤඤෑ'නති වදනති කථෙනති භණතති දීපයනති වොහරනතීති – ඉදමෙව සචවනති ව වාදයනති.

සබෙබව තො නිඥවනානයන්හි – සබෙව තෙ සමණබාහවණා තිඤමේව අනෙනති, ගරහමෙව අනෙනති, අකිතතිමෙව අනෙනති, සබො නිඤිතායෙව හොනති, ගරකිතායෙව හොනති අකිතතිතා යෙව හොනතීති – සබොව තෙ නිඤමනානයනති.

අථෝ පසංසමයි ලභාණනි තාබෝත් – තත් සකාය දිවයියා සකාය බනත්යා සකාය රුවියා සකාය ලද්ඛියා පසංසං ථොමනං කිතත්ං වණණ– භාරිකං¹ ලභනති පට්ලභනති උපගවඡනති විඥනතීති – අථො පසංසමයි ලභනති තත්,

තෙනාහ සො හිමම්නො:

"යෙ කෙවි 'මෙ දිවයීපරිබබසානා ඉදමෙව සචවනති ව වාදයනති, සබෙබව තෙ නිඤමණානයනති අථො පසංසමයි ලහනති තත්ථා"ති.

18 - 2

අපාදුණු එතං න අලං² සමාය දුවෙ වවාදසස ඵලාති බැමි, එතමපි දිසවා න විවාදයෙථ බෙමාහිපසසං අවිවාදභූමිං.⁸

අපෙ කැති එතං න අලං සමායාති - 'අප කැහි එත'නති අප කං එතං, ඔමකං එතං, ථොකං එතං, ලාමකං එතං, ජනතාකං එතං, පරිතනකං එතනති - අප කැහි එතං; න අලං සමායාති තාලං රාගසය සමාග දෙසසා සමාග මොතස සමාග කොබසය උපනාහසා මකඛසා පලාසසය ඉසාංග මච්ඡරියසා මායාය සායේෂාසය එමහසය සාරමනසා මාතසය අතිමානසා මච්ඡරියසා මායාය සායේෂාසය එමහසය සාරමනසා මාතසය අතිමානසා මච්ඡරියසා පමාදසය සබබකිලෙසාතං සබබදුච්චරිතානං සබබ-පරිලාහාතං සබබසනතාපානං සබබාකුසලාභිසඞ්ඛාරාතං සමාග උපසමාග වූපසමාය තිබබානාශ⁴ පටිනිසාභාග පටිප සොදාඩියානි - අපෙකැහි එතං ත අලං සමාය.

> 1. වණණතාරියං - ස. 2. අපපඤෝකතං නාලං - මනුප. 3. අවිවාදකුම්මං - PTS. 4. නිඛ්ඨාපතාය - ස.

ඉස හොවි වෙ දිටයිපරිබබ දානා) - 'හෙ කොට්' යනු: සියල්ලෙන් සියල්ල සමීථායෙන් සියල්ල අශෙෂ කොට නිශෙශෂ කොට හාත්පසින් ගන්නා වවතායෙක්, හෙල 'යෙ කොටි' යනු; දිටසීපරිබබ සානා-දුවෙගතික වූ ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් වෙති. ඔටුහු දෙසැට දිටු අතුරෙන් එක්තරා දූරී නතයක් ගෙන දකිව ගෙන ගුතණය කොට දහැගෙන පිමසගෙන තමතමාගේ දූෂටියෙහි වෙසෙකි මොනවට වෙසෙක් වෙසෙසින් වෙසේනි තාත්පසින් වෙසෙත්. යම්සේ ගෙහිමියෝ හෝ ගෙවල වෙසෙත්ද, ඇවැත් බහුලයෝ හෝ ඇවැන්හි වෙසෙක් ද, කෙලෙස් බහුලයෝ හෝ කෙලෙස්හි වෙමසන් ද, එපරිද්දෙන් ඇතැම් මතණබමුණු කොමනක්... තාත්පසින් වෙසෙත් නුසි 'යෙ කෙවි'මෙ දිටසීපරිබාසානා' යනු වේ.

ඳුඳමාව සවටනාන ව වාදයනන් - 'ශාශාවත යැ ලොකය, මෙය මැ සැබැව අනාශය මොඝ යැ'යි පවසන් කියනි බෙණෙන් දක්වති වාවහාර කෙරෙත්. 'අශාශාවත යැ ලොකය...සනානායා මරණ්න් මන්තෙහි නො මැ වෙයි, නො වන්නේ නො වෙයි. මෙය මැ සැබව, අනාශය මොඝ යැ'යි පවසති කියනි බොමණති දක්වති වාවහාර කෙරෙන් නුයි 'ඉදමෙව සවානති ව වාදයනති' යනු වේ.

සබෙබව තෙ නිඤමනිානයනහි – ඒ සියලු මැමහණබමුණෝ නිඤවට ම පැමිණෙති, ගභාවට ම, පැමිණෙති අකීත්තියට ම පැමිණෙති, සියල්ලෝ නිගා කරන ලද්දහු ම වෙති, ගරහන ලද්දහු ම වෙති, අවමන් කරන ලද්දහු ම වෙත් නුයි 'සබෙබව තෙනිඤමණිානයනති' යනු වේ.

අවේ සහ සමයි ලහන්හි තුළු – එහි සවකිය දුෂටියෙහි සවකීය කැමැත්නෙහි සාකීය රුවියෙහි සවකීය ලබ්හියෙහි පුශංසාව සතුතිය කිරීතිය ගුණ වැඩීම ලබනි පිළිලබති පැමිණෙති විඳින් නුයි 'අථො සසංසම්පි ලහතායි තතා' යනු වේ.

එයින් කීහ ඒ මැවුණු බුදුනු:

''ගෙ හොවි මේ -=ප- අථෝ පසංසම්පි ලහනනි තස්ථ'යි.

18 - 2

තෙල පුහංසා සබබහත වාදඵලය අලප මැය. (රානාදීන්ගේ) සන්-හුදීම පිණිහ සමානී නො වේ. විවාදයාගේ (ජය – පරාජයාදි) ඵල දෙකක් කියමි. (විවාදයාගේ) තෙල ආදීනවය ද දක, අවිවාදභූමි සබබහත නිවන යොමෙ යයි දක්මින් විවාද නො කරන්නේ යි.

අපමණුති එතං න අලා සමාග – 'අපාදුසි එතං' ගනු: හෙල අලප යෑ, හෙල පහත් යෑ, තෙල මද යෑ, තෙල පවිටු යෑ, තෙල අහෙතුක යෑ, තෙල පරිතන නුයි 'අපාදුසුහි එතං' යනු වේ. න අලං සමාය – රාගයාගේ ශමතයට දේවෂයාගේ ශමතයට මොහයාගේ ශමතයට කොබ – උපතාහ මකක – පලාස – ඊෂ්‍රීා – මාත්සයසී- මායා – සායේයා – සාබහ – සංරමත– මාත – අතිමාන – මද – පුමාදයාගේ සියලු කෙලෙසුන්ගේ සියලු දුවෙරිත– යන්ගේ සියලු අනුශලාභිසංසකාරයන්ගේ ශමතයට උපශමතයට සන්හිදු වීමට අමාමගනිවතට (මාහීයෙන්) කෙලෙසුන් දුරලීමට (ඵලයෙන්) අනුත්පාදනිරෝධයට සමණී නො වේ නුයි 'අපාදුසි එතං න අලං සමාය' ගනු වේ. දුවේ විවාදහස එලානි මැමිති - දිවයිකලනසස දිවයිහණ්ඩනසස දිවයි-විනානසස දිවයි විවාදසස දිවයීමේඛගසස දේව එලානි හොතති: ජයපරාජයො හොති, ලාභාලාභො හොති, යසායසො හොති, නිසුපසංසා හොති, සුබදුසකාං හොති, සොමනසසදෙමනසසං හොති, ඉටයානිවයං හොති, අනුකයපටසං හොති, උගසාතිනිසාති හොති, අනුරොඛ පිරොබා හොති, අනුකයපටසං හොති, උගසාතිනිසාති හොති, අනුරොඛ පිරොබා හොති, අළු තා සං කාමමං නිරයසංවතතානිසාං තිරවණානයොතිසංවතතානිකා පෙතතිවිසයසංවතතානිකතානි බෑම ආවිකාශම දෙසෙම පඤඤාප පටාසිපෙම වරාම වහජාම උතතානීකරෝම පකාසෙමිති - දුවෙ විවාදසස ඵලානි බෑම.

එතමයි දිසවා හා විවාදයෙථාති - 'එතමයි දිසවා'ති එතං ආදීනවං දිසවා පසයිතා තුලයිනා තීරයිනිා විහාවයිනා විභූතං කනා දිවයිකල-කෙසු දිටසිහණකිනෙසු දිවයීම්කාශකෙසු දිවයීම්වාදෙසු දිවයීමේඛශෙයුති එතමයි දිසවා; නා විවාදයෙථාති න කලහං කරෙයා, ත හණඬනං කරෙයා, න විභානං කරෙයා, ත විවාදං කරෙයා, න මේඛයං කරෙයා, කලහං භණඬනං විභානං විවාදං මේඛයං පජනෙයා විනොදෙයා බානත් කරෙයා අතහාවං ගමෙයා, කලහා හණඬතා විභානං විවාද, මේඛයං ආරතෝ අසස විරතෝ පට්විරතෝ නික්ඛනෙකා නිසාවෝ විපාමුතෙකා විසංසුතෙකා විමරියාදීකතෙන වෙතසා විහරෙයාති - එතමයි දිසවා න විවාදයෙථ.

බොහිපාසං අවිවාදභූමිනති – අවිවාදභූම්ං විවිවති අමතං නිබධානං, හො සො සබඩස්ඛාරයම්ථො සබ්බුපහිපරිනිසාගෙනා තණහස්ඛයෝ විරාගෝ නිරෝබෝ නිබධානං; එතං අවිවාදභූම්ං බේමතො තාණ්තෝ ලෙනතො සරණතො අහයතො අච්චුත්තො අමතතො නිබධානතො පසානෙතා ද ක්ඛනෙතා ඔලොකෙනෙතා නිරැඛායනෙතා උපපරික්ඛනෙතාති– බොහිපසාං අවිවාදභූමිං.

තෙනාහ භාවා:

''අපසකුති එතං න අලං සමාය දුවෙ විවාදසා එලානි බෑම, එතුවේ දිසාා න විවාදයෙථ බෙමාහිපසාං අවිවාදභූමී''නති.

18 - 8

සා කාච්මා සම්මූතියො පුථුණා සබබාව එකා ත උපෙති විදවා, අනුපයො සො උපයං කිමෙයා¹ දිටෙස් සුතෙ බනතිමකුබුබමානො.²

හා කාවිවා සම්බුතියො පුථුජාති – 'හා කාවී'ති සබෙන සබං සබාථා³ සබං අසෙසං නිසෙසං පරිශාදිගත විවතමෙතං⁴ හා කාවී'ති; සම්බුතියොති සම්බුතියො වුවවනති දවාසටයී දිටසීගතානි දිට්යීසම්බුතියෝ;⁵ පුථුජොති පුථුජාතෙහි ජනිතා සම්බුතියෝගි පුථුජෝ; පුථු තානා ජනෙහි ජනිතා වා සම්බුතියෝති පුථුජෝති – හා කාව්'මා සම්බුතියෝ පුථුජෝ.

 1. සාමෙගය - මනුප.
 2. බහත්මකුපපමාණො - ඔනුප.

 3. සබ්බතෝ - සයා.
 4. පරියාදභවවනාමකං - මනුප.

 5. සා සම්මුනියෝ - ස.

දුවේ විවාදසා එලානි බෑම් – දුව්කලහයාගේ දුට්හණ්ඩනයාගේ දුටේමිහතාගේ දුට්ට්මාදයාගේ දුට්මේබයයාගේ එල දෙකෙක් වෙති; ජය – පරාජය වෙයි, ලාභ – අලාහවෙයි, යශස් – අයශස් වෙහි, තිනු – පුශාසා වෙයි, සුව – දුක් වෙයි, සොමනස් – දෙම්නස් වෙයි, ඉටු – අනිටු වෙයි, අනුතය – පුනිඝ වෙයි, අනුගුත – නිගුහ වෙයි, සෙනහ – කොප වේ; නොහොත් ඒ කමය නිරයෙහි ඉපදීම පිණිස පවත්නේය, හිරිසන්යොන්හි ඉපදීම පිණිස පවත්තේය, පුනාවිෂයෙහි ඉපදීම පිණිස පවත්නේයැයි කියම පවසම පනවම පිහිටුවම, විවරණ කොරෙම්, විහාහ කොරෙම්, පුකට කොරෙම්, පුකාශ කොරෙම් නුයි 'දුවෙ විවාදසස එලානි බෑම්' යනු වේ.

එතමයි දිසවා හා විවෘදයේ – 'එතමයි දීසවා' යනු: තෙල ආදීනවය දක බලා තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට විභූත කොට දෂටිකලනයන්හි දුටේහණානනයන්හි දුවේම්මුහයන්හි දුටේම්වාදයන්හි දුටේමෙබනයන්හි නුයි 'එතමයි දිසවා' යනු වේ. හා විවාදයෙථ – කලහ නො කරන්නේය, ඔබර නො කරන්නේය, විභූහ නො කරන්නේය, විවාද නො කරන්නේය, මේබහ නො කරන්නේය, කලහ හණාන විභූහ විවාද මොහ හරනේය, දුරුකරන්නේ විහතානන කරන්නේය, අනහාවයට පමුණුවන්නේය, කලහයෙන් හණාන – විභූහ – විවාද – මෙබහමයන් දුරු වූයේ වෙන්වූයේ වෙසෙසින් වෙන්වූයේ නික්මැතියේ බැහැරි වූයේ වෙසෙසින් මදුණෝ නො යෙදුණෝ වත්නේය, විහතමයහිය, කළ සිහින් සුකත ව වාසන කරන්නේ නුයි 'එතමයි දිසවා න විවාදයෙඵ' යනු වේ.

බොහිපසසං අවිවාදතුමං – 'අවිවාදතුම'යි අමාමහනිවත කියනු ලැබෙයි: යම ඒ සියලු සංසාරයන්ගේ සන්හිදීමෙක් සියලු උපයින්ගේ දුරලීමෙක් තෘෂණාකාරයක් විරාගයෙක් නිරොඛයෙක් නිමාණයෙක් වේ ද එය යි, තෙල අවිවාද භූමය කොම හෙයින් තාණ හෙයින් ලෙන හෙයින් සරණ හෙයින් අහය හෙයින් අවසුත හෙයින් අමෘත හෙයින් නිමාණ හෙයින් බලනුගේ දක්නේ අවලෝකතය කරනුගේ සිතනුගේ විමසනුගේ නුයි 'බෙමාහිපසසං අවිවාදභූමං' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''අපසඤශි එතං -පෙ- බෙමාහිපකාං අවිවාදභූමිං''යි.

18 - 8

පුහුදුනුවන් කෙරෙන් පහළ වූ යම කිසි දෑවේ කෙනෙක් වෙත් ද, විද්වද් තෙමේ තෙල සියලු මැ දෑවේන්ට නො පැමිණෙයි. (තෘෂණා දූටේ) උපය රහිත වූ හෙනෙම දෑවෙ – ඉැත – මුතගුදායියෙහි රුච නො කරනුයේ රුපාදි උපයකට කිම පැමිණෙන්නේ ද.

හා භාවිමා සම්මුතියො පුථුජරා – 'සා සාවි' යනු: සියල්ලෙන් සියල්ල සමීථායෙන් සියල්ල අශෙෂ සොව නිශෙශෂ කොව භාත්පසින් හත්තා වචනයෙකි: තෙල 'සා කාවි' යනු; සම්මුතියො – 'සම්මූති'යි ආෂපේද වේගනයෝ කියනු ලැබෙති, ඒ ද පේසම්මුතීහු; පුථුජරා – පුහුදුනුවත් විසින් උපදවන ලද සම්මුතීහු නුයි 'පුථුජරා' නම් වෙනි: බොහෝ නානා ජතයන් විසින් උපදවන ලද සම්මුතීහු නුයි හෝ 'පුථුජරා' නම් වෙන් නුයි 'සා කාවිමා සම්මුතියො පුථුජරා' යනු වේ. සබබාව එනා න උපෙති විදවාහි – විදවා විජාහනෝ සැගේ විභාව මෙඩාවී; සබබාව එනා දිවයිසමමූහීයෝ තෙති, න උපෙති, න උපහවඡති, ත ගණහාති, න පරාමසති, නාභිනිමසතීති – සබබාව එතා න උපෙති විදා.

අනුපහෙ හො උපයං කිමෙනාන් - 'උපයොති' දෙව උපයා: තණහූපයො ච දිට්ඨූපයො ච -පෙ- අයං දිට්ඨූපයො, තසා තණහූපයො පතිනො, දිට්ඨූපයො පට්ගිසාවෝ, තණහූපයසා පතිතතතා දිට්ඨූපයසා පටිනිසාවඨතතා අනුපයො පුහාලො කිං රුපං උපෙයා උපගවේඡයා ගණොහා පරාමසෙයා අභිනිවෙසෙයා 'අතතා මෙ'ති', කිං වෙදතං - කිං සඤඤං - කිං සමධාරේ - කිං විඤඤුණාං - කිං ගතිං - කිං උපපතතිං - කිං පටිසැකිං - කිං භවං - කිං සංසාරං - කිං වටටං උපෙයා උපගවේඡයා ගණොහයා පරාමසෙයා අභිනිවෙසෙයාායි - අනුපයො සො උපයං කිමෙයා.

දිටෙය සුතෙ බහතිමකුබබමානොති – දිටෙය් වා දිටයිසුදසියා වා සුතෙ වා සුතදුදසියා වා මූතෙ වා මූතසුදසියා වා ඛනතිං අකුඛාමානො ජෙඤං අකුබාමානො පෙමං අකුඛාමානො රංගං අකුඛාමානො අජනය– මානො අසඤ්ණයමානො අනිඛානතයමානො අතතිනිඛාතතයමානොති– දිටෙය සුතෙ බනහිමකුඛාමානො.

තෙනාහ තහවා:

''යා කාච්'මා සම්මූතියො පුථුජා සබබාව එතා න උපෙති විදවා, අනුපයො සො උපයං කිමෙයා දිටෙස සුතෙ බනතිමකුබබමාතො''ති.

18 - 4

සීලූතනමා සඤඤමෙනාහු සුදුඛිං වනං¹ සමාදය උපවඨිතා සෙ, ඉබෙව සිකෙබම අථසස සුදුඛිං හවූපනීතා කුසලාවදුනා.

සිදුතනමා සඤඤමෙනාහු සුද්ධානති – සහෙතකො සමණබාගමණා සිදුතත්මවාද, යො සිලමනෙතන සඤඤම්තෙතත සංවරමතෙතත අවතිකකම්තෙතත සුදධිං විසුදධිං පරිසුදධිං මූතතිං විමුතතිං පරිමූතතිං අහෙසු වදනති කථෙනති හණනති දීපයනති වොහරතති; සමණමණඩකා– පුතෙතා එවමාහ: – ''චතුහි බො අහං එපති ධමෙමහි සමනතාගතං පුරිසපුහාලං පඤඤටෙම සමපතනකු සලං පරමකුසලං උතනමපතාගිපතනං සමණං අයොරැකිං, කතමෙහි වනුහි: යබබාව එතා න උපෙති විදවා - මිතිද් තෙමේ විදංවට පැමිණියේ තුවණැතියේ වීමංසතපුඥ ඇතියේ තීරණපුඥ ඇතියේ තෙල සියලු මැ දමේසමමුතීන්ට හෝ එයි, හෝ පැමිණෙයි, උපගමනය නො කෙරෙයි, තො ගනී, තො දතාගනී, තො පිවිසගනී නුයි 'සබබාව එතා ත උපෙති විඳා' යනු වේ.

අනුපසෝ සො උපයං කිමෙයා - 'උපය' තමු: තාෂණා උපය ද දුවේ උපය දයි උපයයෝ දෙදෙදෙනකකි...මේ දුවේඋපය නම්. ඔහු විසින් තාෂණා උපය පුහිණ ඇ, දුවේඋපය දුරලත ලද්දේය. තාෂණාඋපය පුහිණ වන බැවත් දුවේඋපය දුරල බැවත් උපය රහිත වූ පුද්ගල තෙම කිම රූපය 'මාගේ ආත්මය'යි පැමිණෙන්නේ ද එළැඹෙන්නේ ද හුහණය කරන්නේ ද පරාමශීනය කරන්නේ ද අභිනිවෙශය කරන්නේ ද, කිම වෙදනාව-සංශූව – සංසකාරයන් – විඥානය – ගතිය – උත්පතනිය – පුතිසනිය- තවය-සංසාරය – කිම වෘතනාව පැමිණෙන්නේ ද, එළඹෙන්නේ ද, ගුහණය කරන්නේ ද, පරාමෂීණය කරන්නේ ද, අභිනිවෙශය කරන්නේ දු'යි 'අනුප යො සො උපයං කිමෙයා 'හනු වේ.

දිටෙඩ සුතෙ බනතිමකුඛ්මානො – රූපායතන සඞ්ඛානත දූපටයෙහි හෝ දූපටශුද්ධියෙහි හෝ ශබ්දයතන සඞ්ඛානත ශැතයෙහි හෝ ශැතශුද්ධියෙහි හෝ ගැඩරසස්පුපටවායතන සඞ්ඛානත මූතයෙහි හෝ මූතශුද්ධියෙහි හෝ රූචිය නො කරනුයේ ඡනදය නො කරනුගේ පුමය නො කරනුගේ රංගය කො කරනුයේ නූපදවනුයේ වෙසෙහිත් නූපදවනුගේ නො නිපදවනුයේ හෝ පහල කරනුයේ නුයි 'දිටෙස සුනෙ ඛනතිමකුඛාමානෝ' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''යා කාවි –පෙ- දිටෙඨ සුතෙ බහතිමකුබබමානො''යි.

18 - 4

ශීලය මෑ උතුමැයි හහතාවූ ඇතැම් මහණබමුණු කෙතෙක් සංයම මාතුෂයන් ශුද්ධිය කියති. (හසතිවුයාදි) වූතය සමාදන්ව එළැඹසිටියාහු 'මේ දුපටිෂයහි මෑ තික්මෙනුවම්හ. එකල්හි මේ සත්නියාගේ ශුද්ධිය වේ' යයි භවයට පැමිණියාහු මෑ කියති. (එහෙත් ඔහු) කුශලවාද ඇත්නාහු වෙත්.

සිඳුනානමා සසැසෑමෙනාහු සුද්ධිං – සීලය මැ උතුමැයි සිතන්නාවූ ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් වෙති. ඔවුහු සීලමාතුයෙන් සංයමමාතුයෙන් සංවරමාතුයෙන් අවහතිකුමමාතුගෙන් ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මූකතිය විමුකතිය පරිමුකායිය පවසයි කියති බෙණෙත් දක්වති වහවහාර කෙරෙත්. ශුමණමණකිසාපුනු තෙම මෙසේ කියයි: ''යාහපතිය යම් කරුණු සතරෙකින් සමන්වන වූ පුද්ගලයා පිරිසුන් කුසල් ඇති උතුම් කුසල් ඇති උතතම වූ අභීන්තියට පැමිණි අයොබහ වූ (-වාදයෙන් නො පැරදාළීය හැකි) ශුමණයා යැ'යි දක්වම. කවර සතරකිනැ යන්:

මහාවියුහසු තතති දෙදසො

ඉඩ එපයි හ කාෂයහ පාපකං¹ කමමං කරොසි; න පාපකං වාවං හාසනි; හ පාපකා සඞ්කාපාං සඞ්කපොහි; න පාපකං ඇජීවං ආජීවති². ඉමෙහි බො අහා එපති චතූති බළමෙහි සමහතාගතං පුරිසපුගාලං පඤඤපෙම සම්පතනකුසලං පරමකුසලං උතතමපතතිපතතං සමණං අයොජකි"නති.2 එවමෙවං සහෙතකෙ සමණබාහමණෝ සීලුතතමවාද, හෙ සිලමතෙතහ සඤඤමමතෙතන සංවරමතෙතන අවිනිකකමමතෙතන පුදඩිං වියුදබං පරිසුදඩං මූතතිං විමුතතිං පරිමූතතිං අහංසු වදනති කථෙනතී හණනති දීපගනතී වොහරනතීනි - සීලුතතමා සඤඤමනානු හුදබං.

වනං සමාදය උපටසිනා සෙනි - 'වන'නති හතිවිවනං වා අසානවනං වා ගොවතං වා කුකතුරවනං වා කාකවතං වා වාසුදෙවවනං වා බල-දෙවවතං වා සුණණ හදදවනංවා මණිහදදවනංවා අභාධිවනං වා නාශවනං වා සපණණවනං වා ශකබවතං වා අසුරවනං වා ගතිබබවතං වා මහාරාජ-වතං වා වසදවනා වා සුරිශවනං වා ඉඤවතං වා බ්හමවතංවා දෙවවනං වා දිසාවනං වා ආදය සමාදය ආදියිනා සමාදිසිනා ගණහතා පරාමසිනා අභිනිවිසිනා උපටයීනා පවපුපටයීනා අලලීනා උපගතා අජෙකාසිතා අබ්නිවිසිනා උපටයීනා පවපුපටයිනා අලලීනා උපගතා අජෙකාසිතා

ඉඩේව සිනෙබාම අථසා සුද්ධිනති – 'ඉඩා'ති සකාය දිවයියා සකාය බනතියා සකාය රුවියා සකාය ලද්ධියා; සිනෙබාමාති සිකොම ආවරෙම සමාචරේම සමාදාය වනෙතමාසි ඉඩෙව සිනෙඛම; අථසාපුද්ධිනති අථසා සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුහතිං විමුහතිං පරිමුහතිනති – ඉබෙව සිකෙබම අථසා සුද්ධිං.

හවුපන්තා කුසලාවද හාති - 'හවූපනිතා'ති හවූපනීතා හවූපගතා හවරෙකිායිතා හවාබිමුතතාති - හවූපනීතා; කුසලාවද හාති කුසලවාද පණ්ඩනවාද පිරවාද ඤැගවාද හෙතුවාද ලකඛණවාද කාරණවාද ඨානවාද සකාග ලද්ඩියාති - හවූපනීතා කුසලාවදතා.

තොතාන භාවා:

''සිලුතතමා සසැඤමෙනාහු සුදයිං වතං සමාදග උපවසීතා නෙ, ඉබෙව සිකෙබම අථසස සුදයිං හවුපනීතා කුසලාවද තා''ති.

18 - 5

සවේ වූතො සිලබබතතා⁴ හොති ස වෙබනි කමමං විරංඛයිකිා, ස ජපාතී⁴ පතියකිවව සුදුඩිං සතාවනිනො පවසං ශරමහා.

1. පාපකාවමං - සිමූ II. PTS 2. ඒවත් - සාහා 3. අවමුහතාත් - සිමූ. II. ස. මජකාමතිකාය - සමණාමණාසුභන.

4. සිලවතතො - සිමු. II මජසං. PTS. 5. පරපපති - මජසං. මනුප.

ගෘහපයිය, මෙහි (යමෙක්) කයින් පවතම නො කෙරේද, ලාමක වූ තෙපුල් තො බෙනෝ ද, ලාමක වූ සංකලපය නො සිතා ද, ලාමක වූ ආජීවයෙන් ජීවත් නො වේ ද, ගෘහපතිය, මේ කරුණු සතරින් යුකත වූ පුද්ගලයා පරිපුණ් වූ කුසල් ඇති උතතම වූ කුසල් ඇති උතතම වූ අගීභ්ණාවයට පැමිණි අයොබා වූ ඉමණයෝ සී කියමි." මේ පරිද්දෙන් ශීලය මෑ උතුමැයි වාද ඇති ඇතැම් මහණබෙමුණු කෙනෙක් ඇත්තාහුය; ඔවුහු ශීලමාතුයෙන් සංයමමාතුයෙන් සංවර-මාතුමයන් අවෘතිකුමමාතුයෙන් ශුද්ධීය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුකතිය විමුකතිය පරිමුකතිය පවසති කියති බෙණෙකි දක්වති වෘවහාර කෙරෙත් නුසි 'සීලුතතමා සඤඤාමෙනෙනහු සුද්ධිං' යනු වේ.

වතා සමාදය උපටසිතා සෙ - 'වත' තම්: හසතිවුතය හෝ අවෙවුතය හෝ හොවතය හෝ කුසකුරවුතය හෝ කාකවුතය හෝ වාසුදෙවවුතය හෝ බලදෙවවුතය හෝ සුසෝහදුවුතය හෝ ඔණ්හදුවුතය හෝ අග්නිවුතය හෝ තාගවුතය හෝ සපණ්වුතය හෝ සසවෙතය හෝ අසුරවුතය හෝ ගාකිමීවුතය හෝ මහාරාජවුතය හෝ චඤවුතය හෝ සුස්සීවුතය හෝ ඉඤ-වූතය හෝ මහාරාජවුතය හෝ චඤවුතය හෝ සුස්සීවුතය හෝ ඉඤ වූතය හෝ මහාරාජවුතය හෝ චඤවුතය හෝ සුස්සීවුතය හෝ ඉඤ වූතය කොට සමාදනය කොව හුහණය කොට පරාමණය කොව අභිනිවෙනය කොට එළැඹ සිටියානු පුතුපසුවත වූවානු ඇලුණානු පැමිණ්යානු බැසයත්තානු වැදගත්තානු නුසි 'වතං සමාදය උපවයීතා සෙ' යනු වේ.

ඉඩෙව සිනෙකුම අථසය සුදුඩිං - 'ඉඩ' යනු: සවකීය දුවේයෙහි සවකීය සහතන්යෙහි සවකීය රුවියෙහි සවකීය ලබ්බියෙහි; සිනෙකුම හික්මෙම්හ හැසිරෙම්හ මොනොවට හැසිරෙම්හ සමාදන්ව පවතුම්හයි 'ඉඩෙව සිකෙකම' යනු වේ. අථසය සුදුඩිං - එකල්හි ඔහුගේ ශුදඩිය විශුදායිය පරිශුදඩිය මුකනිය විමුකනිය පරිමුකනිය වේ නුයි 'ඉඩෙව සිකෙකම අථසය සුදුඩිං' යනු වේ.

තවූපනීතා කුෂලාවද හා - 'හවූපනීතා' යනු: තවයට එලඹයානු තවයට පැමණියානු තවයට බැසගත්තානු තවයෙහි ඇලුණානු නුයි 'හවූපනීතා' යනු වේ; කුසලාවද,නා - සවකීය ලබ්ධියෙහි කුසලයම්හ යන වාද ඇත්තානු පණ්ඩිතවාද ඇත්තානු සාර්ණවාද ඇත්තානු තාහයවාද ඇත්තානු හෙතුවාද ඇත්තානු ලබදණවාද ඇත්තානු කාරණවාද ඇත්තානු සථානවාද ඇත්තානු නුයි 'හවූපනීතා කුසලාවදනා' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

' සිලුතනමා -පෙ- හවූපනීතා කුසලාවද,නා"යි

18 - 5

ඉදින් ශිලවුතයෙන් ශිලිහුණේ වේ තම, හෙතෙම ඒ ශිලවුනකමීය වරදවාගෙන කමපා වෙයි. තවද හෙතෙම ගෙන් නික්මැගොස් නො රට වසන පුරුෂයෙක් සාණීගෙන් පසුවූයේ (ඒ ගෙය හෝ සාණීය හෝ පතන්නාක් මෙන්) ඒ ශිලවුතශුදබිය ජලපනය කෙරෙයි. පතන්නේත් වේ. සමේ වුතෝ සිලබබනතෝ¹ හෝතීයි-දවීසී කාරණෙති සීලබානතෝ¹ වවයි: පරම්චිතිඥනාය² වා චවයි, අනතිසමහුණනොතා වා චවති. කථං පරම්චිතිඥනාය² වවති ? පරෝ මිචිතිඥත් 'සො සහන හ සබාසඥයි, බමෙමා ත සවාකබාතෝ, ගණෝ ත සුපටිපතොත, දිටසී ත හදදිකා, පටිපද, ත සුපපඤඤතා, මගොහා න නිශාන්තිකො, නතොහා සුදුබී වා විසුදඩි වා පරිසුදඩි වා මතති වා විමුතති වා පරිමුතති වා, තනොහා සුජකිනති වා, විසුජකානයි වා, මුච්චනති වා, විමුච්චනති වා, පරිමුච්චනති වා, කිනා නිතිතා ඔමකා ලාමකා ජනතාකා පරිතතාති, එවං පරෝ විච්තිඥයි.³ එවං විච්තිඥියමානො සහාරා වවති. බම්මකඛානා වචනි. ගණා වනති. දිටසීයා වටති. පටිපදය වටති මහාතො වටති. එවං පරම්චිතිඥතා සීලනො වටති. වතා අනතිසමහුණනොතා වනතො මටති. සීලබානං ආතතිසමහුණනොතා සීලබානතෝ¹ හොයි.

ස වෙඩාති නාමමං විරාධයිනාති – 'ස වෙඩති'හි සීලං වා වතං වා සීලබානං වා විරුඛා මසා අපරංඛා මසා බලිතා මසා ගලිතා මසා අක්ඤය අපරංඛා අහනති වෙඩති පවෙඩති සමපවෙඩතීති – ස වෙඩයි; නාමමං විරාධයිනාති පුක්ඤතිසඩබාරං වා අපුක්ඤගිසස්බාරං වා ආනෙකැරාහි සඬබාරං වා විරුඛා මසා අපරංඛා මයා බලිතා මසා ගලිතා මසා අක්ඤය අපරාදධා අහනති වෙඩති පවෙඩති සමපවෙඩනීති – ස වෙඩනි කමා විරාධයිනා.

සජපති පෙළුගතිවට සුද්ධිනති - 'ස ජපාති'ති සීලං වා ජපති, වතං වා ජපාති, සීලබානං වා ජපාති පජපති අභිජපාතීති-ස ජපාති; පළුගතිවට සුද්ධිනති සීලසුද්ධිං වා පතෙවති, වතසුද්ධිං වා පතෙවති, සීලබාතසුද්ධිං වා පතෙවති, පිතෙසි අභිජපාතීති - ස ජපාති පත්ගනිවට සුද්ධිං.

සංක්රීම කියනා පවසං කරමහාති – යථා පූරිසො කරතො නිකාබනතා සංකාන සහ¹ වසනෙතා සහා ඔහිනො තං වා සහාං අනුබනියි, සකං වා කරං පවිවාගවණිකි, එවමෙව සො දිටසීනකිකො තං වා සහාංරං ගණඟාති, අසැසැං වා සහාරං ගණඟාති, තං වා ගණං ගණඟාති, අසැසැං වා ගණං ගණඟාති, තං වා දිටසීං ගණඟාති, අසැසැං වා දිටසීං යණඟාති, තං වා පටිපදං ගණඟාති, අසැසැං වා පටිපදං ගණඟාති, තං වා මගගං ගණඟාති, අසැසැං වා මගගං ගණඟාති පරාමසති අභිනිමසනීති-සහාව-හීතෝ පවසං කරමහා.

යවේ ඩුතො සිලබබතතො හොති - දෙකරුණෙකින් සිලවූතයෙන් වසුත වෙයි (-හිලිහෙයි): මෙරමා විසින් වෙන් කිරීමෙන් හෝ වස්ත වෙයි. නො පැමිණෙනුගේ හෝ චසුන වෙයි. කිසෙසින් පරවිච්ඡිඥනාගෙන් චයුත වේ ද යන්: අොකෙක් වියොග කොරෙයි: 'ඒ ශාසනා නෙම අසමීස αι. ධමීය සවාඛිතාත තො වෙයි. ගණයා සපුනිපතත තො වෙයි. **දුෂ**ටිα හදු නො වෙයි. පුතිපදාව සුපු දපත නො වෙයි. මාගීය නෛතයඩාණික නො වේ. මෙහි ශුදධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය හෝ මුකතිය විමුකතිය පරිමුකතිය හෝ නැත. මෙහි (සත්නියෝ) ශුදධ විශුදධ පරිශුදධ තෝ තො වෙති, මුකත විමුකත පරිමුකත හෝ තො වෙත්, නීතයෝ යැ නිහිතයෝ යෑ අවමතයෝ යෑ ලාමකයෝ යෑ ඡතතකයෝ යෑ පරිතතයෝයැ'යි මෙසේ අනෙකෙක් වියොග කෙරෙහි. මෙසේ වියොග කරනු ලබනුගේ ශාසනාහු සොරෙන් වසුන වෙයි. ධණීඛාානයෙන් හිලිහෙයි. ගණයා කෙරෙන් ශිලිහෙයි. දුළුටියෙන් හිලිහෙයි. පිළිවෙතින් හිලිහෙයි. මාහ්යෙන් හිලිනෙහි. මෙසේ පරාචිජිඥනායෙන් වසුන වේ. කෙසේ (ගුණයව) නො පැමිණෙනුයේ වෘතු වේ ද හත්: ශීලය නො පුරනුයේ ශීලයෙන් වෘතු වෙයි. වතය නො පුරනුයේ වතයෙන් වසුත වෙයි. ශීලවතය නො පුරනුයේ ශීලවුත්ගෙන් වසුන වෙයි. මෙසේ අසමපාදනය කරනුයේ වසුන වේ නුයි 'සවේ චූතො සීලබබතතො කොති' යනු වේ.

ස වෙබති කමමං විරාඛයිතා - 'ස වෙබති' යනු: ශීලය තෝ වූතය හෝ ශීලවතය තෝ මා විසින් වරදන ලද, මා විසින් අපරාබ කරන ලද, මා විසින් පිරිහෙළන ලද, මා විසින් ගලිත කරන ලද. තො දනීමෙන් මම පැරැදුණොම, වෙටුලයි වෙසෙසින් වෙටුලයි. හාත්පසින් වෙටුලානුයි 'ස වෙබති' යනු වේ. කාමමං විරාඛයිතා - පුණාාතිසංසකාරය හෝ අපුණාති-සංසකාරය හෝ ආනෙඤාතිසංසකාරය හෝ මා විසින් වරදනා ලද මා විසින් පරදනා ලද, මා විසින් පිරිහෙළන ලද, මා විසින් ගලිත කරන කරන ලද. නො දනීමෙන් මම පැරැදුණෙමී' වෙටුලයි. වෙසෙසින් වෙටු-ලයි, හාත්පසීන් වෙටුලානුයි 'ස වෙබනි කමාං විරාබසිතා' යනු වේ.

ස ජපත්හි පරටසනිවඩ සුදබං – 'ස ජපතති' යනු: ශීලය හෝ ජලපතය කෙරෙයි (-ගුණ කියයි) වූතය හෝ ජලපතය කෙරෙයි, ශීලවූතය හෝ ජලපතය කෙරෙයි, වෙසෙසින් ගුණ කියයි, හාත්පසින් ගුණ කියා නුයි 'ස ජපතති' යනු වේ. පරථයනිවඩ සුදබං –'ශීලසුදබය පතයි, වූතශුදබය හෝ පතයි, ශීලවූතශුදබය හෝ පතයි, කැමැති වෙයි, අභිජලපතය කෙරේ නුයි 'ස ජපතති පත්යන්වඩ සුදුබං' යනු වේ.

සංස්ථාවන්නො පවසං සරමහා – යම් සේ පුරුෂයෙක් ගෙයින් තික්මෙනුගේ සාත් (-සමූහ) යක් සමග වසනුගේ සාත්වයෙන් වෙන්වැයියේ ඒ සාත්වය හෝ ලූහුබඳී ද, සිය ගෙට හෝ පෙරලා ඒ ද, එපරිද්දෙන් ඒ දශ්ටිගතික තෙම ඒ ශාසනාහු හෝ ගනී, අනිත් ශාසනාවක්හු හෝ ගනී, ඒ බණ්ඛතානය හෝ ගනී, අනිත් බණ්ඛතානයක් හෝ ගනී, ඒ ගණයා හෝ ගනී, අනිත් ගණයක් හෝ ගනී, ඒ දුමටිය හෝ ගනී, අන් දුමටියක් හෝ ගනී, ඒ පුතිපදාව හෝ ගනී, අන් පුතිපදාවක් හෝ ගනී, ඒ මාගීය හෝ ගනී, අන් මාගීයක් හෝ ගනී, පරාමශීනය කොරෙයි, අභිතිවෙශය කොරේ නුයි 'සත්ාවන්නො පවසං කරමහා' යනු වේ. **්තනාහ හගවා:**

"සවේ වුතො සීලබාතතො හොති ස වෙබති කම්මං විරාබයිතා, ස ජපපති පත්සයිවව සුදසිං සත්ාවනිනො පවසං ඝරමහා"ති

18 - 6

සීලබබතං චාපි පහාය සබබං කම්මඤුච සාවරජ 'නවරජ මේතං,1 සුදුගිං අසුදුගිනති අපත්ථයානො වරතො වරේ සනතිමනුණා හාය.

සිලබබහං වාපි පහාශ සබබහති – සබබා සීලසුද්ධියෝ පහාග පජතිවා විනොදෙවා බාහත්කරිවා අතහාවං ගමෙවා, සබබා වතසුද්ධියෝ පහාශ පජහිවා විනොදෙවා බාහත්කරිවා අතහාවං ගමෙවා, සබබා සීලබබතසුද්ධියෝ පහාග පජහිවා විනොදෙවා බාහත්කරිවා අතහාවං ගමෙවොති – සීලබාතං වාපි පහාග සබබං.

කාමන, කුව සාවජජ නවජජ මෙතනති – සාවජ සාමමං වුවවති කණහං කණහා විපාකං; අනවජජ කමමං වුවවති සුකකං සුකක විපාකං; සාවජ යුව කමමං අනවජජ යුව කමමං පතාය පජ හිතිා විතොදෙනා බාහත් කරීතා අනහාවං ගමේ නාතිකමම යුව සාවජර තවජජ මෙතං.

සුදුබං අසුදබනති අපපටයානොති – 'අසුදඩි'නති අසුදඩිං පතේනති අකුසලෙ බමෙම පතෙවනහි; 'සුදුඩි'නහි සුදුඩිං පතෙනති, පඤා කාමගුණෙ පතේනති; අසුදුඩිං පතේනති - අකුසලෙ බමෙම පතේනති, පඤුඩකාමගුණේ පතෙනත්, සුංකිං පතෙනත් - ආසෙවයි දිවයිගතානි පතෙනත්, අසුංකිං පතේනත් – අකුසලෙ බමේ පතේනති; පඤවකාමගුණෙ පතේනති: ආසටයී දිවසීහතානි පතේනයි; සුදුධිං පතේනති – තෙබාතුකෙ කුසලේ බමෙම ටතේනති; අසුඩිං පතේනති - අකුසලෙ බමෙම පතේනති, පඤිව කාමගුණෙ පතේනති, අවාසටයි දිටයිගතානි පතෙනති; තොටානුකේ කුසලෙ බමෙම පහේනති, සුදුබං පහේනති පුථුජනකලාාණකා³ නියාමාවකකනතිං පතේනත්, සෙඛා අභාබමමං අරහතතං පතේනත්; අරහතෙත පතෙත අරහං නෙව අකුසලේ බමේම පතෙති. නපි පඤව කාමගුණෙ පතෙති. නපි ආාසටයි දිටයිගතාති පපොතී. නපි තෙබාතුකෙ කුසලෙ බමේම පතෝත්, නපි නියාමාවසාකනතිං පතෝති, නපි අගාබමමං අරහතකං පසෙවති. පස්තාසමතිකකතොතා අරහා වුද්ධිපරිහාතිං4 විනිවතෙතා සො වුළුවාසො විණණවරණා උතතිණණජාතිප්රාමරණසංසාරෝ නසි තසා පුනබහවොති – සුදුඩිං අසුදුඩිනති අපළුගානො.

^{1.} සාවජෝනවජාමත - ස 2. කලාණාණපුථුජනා - සා. PTS. 3. පාරිහානිං - සීමු II.

මහාතිදේශපාලිය

එයින් වදාලහ බුදුහු:

"යවේ වූතො -පෙ- සදුවාවහිනො පවසං ඝරමතා"යි.

18 - 6

(ආයායීශාවක තෙවේ) සියලු ශීලවූතයද, යලි සාවදාතවදා (-සියලු අකුශල හා ලෞකික කුශල) කමීය ද හැරපියා තෙල (පඤාඩකාමගුණාදී හෙද වූ) ශුද්ධිය ද, (අකුශලාදි හෙද වූ) අශුද්ධිය ද මෙසේ තො පතනුයේ දූපටිශානතිය දකිව නොගෙන (ශුද්ධි අශුද්ධි දෙකින්) වෙන් වූයේ හැසිරෙන්නේ සි.

සිලබබනං වාපි පහාශ සබබං - සියලු ශීලගුදයින් හැර බැහැර කොව දුරු කොට විගතානන කොට අනුඅහාවයට පමුණුවා, සියලු විපාගුදයින් හැර බැහැර කොට දුරු කොට විගතානන කොට අනහාවයට පමුණුවා සියලු ශීලවනශුදයින් හැර බැහැර කොට දුරු කොට විගතානන කොට අනහාවයට පමුණුවා නුයි 'සීලබබතං වාපි පහාය සබබං' යනු වේ.

කාමමකාව සාවජ්ජ නවජ්ජ මෙතං - 'කෘෂණ වූගේ කෘෂණාවිපාක ඇතිගේ සාවද කමී යයි කියනු ලැබෙයි. ශුකල වූගේ ශුකලවිපාක ඇතිගේ අතවද කමී යයි කියනු ලැබෙයි. සාවද (-අකුශල) කමීය ද, අතවද (-ලෞකික කුශල) කමීය ද, හැර බැහැර කොට දුරු කොට විහතාතත කොට අනහාවයට පමුණුවා නුයි 'කම්මකාව සාවජ්ජ 'කව්ජජ මෙතං' යනු වේ.

පුද්ධිං අපුද්ධිංනති අපන්යානො - 'අපුද්ධිං' යනු: අශුද්ධිය පතායි, අකුශලධමීයන් පතති; 'සුදාබං, යනු: ශුදාබීය පතති, පඤාකාමගුණයන් පතයි; 'අසුදහිං පතේනති' – අකුශලබමීයන් පතති, පඤවකාමගුණයන් පතති; 'සුදුබිං පපෙටනති' – දෙසැවදිටුගතයන් පතති, 'අසුද්ධිං පපෙතති' අකුශලබමීයන් පතති, පඤාකාමගුණයන් පතති, දෙසැවදිටුගතයන් පතති 'සුදඩිං පතේනති-වෛතුඛාතුක කුශලබම්යන් පතති; 'අසුදඩිං පතේනති-අතුසල් දහුම පතති, පස්සාමගුණ පතති, දෙසැවදිටුහතයන් පතති, තුන්බිමට අසත් කුසල්දහම් පතත්, 'සුදුඩිං පපොනහි' – කලාාණ– පෘථග්ජනයෝ මාගීපිද ශීනාවට බැසගැනීම පතති, දෛශසෂයෝ අහුධමී වූ අගීත්ළාය පතති, රහත්බව පැමිණි කල්හි රහත් තෙම අකුසල්දහම තො මැ පතයි, නො ද පස්කම්භූණ පතයි, නො ද දෙසටදිටුගතයන් පතයි ලොධාතුක කුශලධම්යන් තොද පතයි, නියාමාවකානතිය නො ද පතයි අගුබමී වූ අගීත්තිය නොද පතයි; පුංකීතා ඉක්මවා සිටි රහත් තෙම වෘද්ධිය හා පරිහාණිය ඉක්මවූගේ යැ, නෙතෙම වැස නිම්වූ දශ අාන්වාස ඇත්තේ හැ, සිල් හා අවසම්වන්හි චිණීවශී හැ; තරණය කල් ජාතිජරා-මරණසංසාරය ඇත්තේ යැ, ඔහුව පුතර්හවය තැත් නුයි 'සුදඩිං අසුදඬිනති අපත්යාතො' යනු වේ.

විරතො චරේ සනතිමනු යන්නායාති – 'විරතො'ති සුදසිඅසුදසියා ආරතො අසා විරාතා පටිවිරතො නික්ඛනෙතා නිසාවෝ විපාළිනෙතා විසසැබැමුතෙතා විමරියාදීකතෙත වෙතනා විහරතිනි විරතො; චරේති විරෙතා විතරෙයන ඉරියෙයන වතෙනයා පාලෙයන යපෙයන යාපෙයානති 'විරතෝ චරේ සනතිමනු ගෙනායාති' සනතියො වුවෙනති දවාසටයි දිටයි – ගතානි; දිටසී සනතිනෙ අගණානනෙතා අපරාමසනෙතා අතතිනිවසනෙතාති– විරතෝ චරේ සනතිමනු ගෙනායා.

තෙනෘහ හගවා:

"හීලබාතා වාපි පහාය සබාං කමාකුව සාවජජනවජාමෙතං, සුදඩිං අසුදඩිනති අපසායනො වරතො වරෙ සනතිමනුගානායා"ති.

18 - 7

තමුපතිසසාය ඒගුවඡිතං වා අථවාපි දිටසාව සුතං මුතං වා, උ ඬංසරා සුඬිමනුභුතනති අවිතතණතා සෙ හවාතුවෙසු.

තමුපතිඥාය ජිගුවජිතං වාති – සනෙතකෙ සමණබාහමණා තපොජි-ගු 2ජාවාද 1 තපොජගුවජාසාරා තපොජිගු වජා නිසයිතා ආනිසයිතා අල්ලීනා උපගතා අජෙඣාසිතා අබ්මුතතාති – තමුපනිසාය ජීගුවජිතං වා.

අථවාපි දිටඨංච² සූතං මුතං වාති – දිටයං වා දිටයසුදුයිං වා සූතං වා සූතසුදයිං වා මුතං වා මුතසුදයිං වා නිසසාය උපනිසසාය ගණකිනිං පරාමසිනා අතින්විසිනාසී – අථවාපි දිටයං ව සූතං මුතං වා.

උදබංඝරා සුදඬිමනුදඩුනා හන්යි – සහෙතකො සමණබාගමණා උදබංඝර වාද.³ කතමෙ තෙ සමණබාගමණා උදඩංසරවාද ? යෙ තෙ සමණබාගමණා අච්චනනපුදඬිකා සංසාරසුදඬිකා අනියදිවසීකා සසානවාද, ඉමෙ තෙ සමණ බාගමණා උදඩංසරවාද, තෙ සංසාරෙත සුදඬං විසුදඬං පරිසුදඬං මුතාහිං විමුහාහිං පරිමුහාහිං ථුනනති වදනති කළුනති හණනති දීපයනති වොහරනාගීනි – උදබංසරා සුදඬිමනුළුනනත්.

අපිතතණහා සෙ හවාහවෙසති – 'තණහා'ති රූපතණහා සදදතණහා ගනිකණහා රසතණහා ඓාටඪබබතණහා බම්මතණහා.

^{1.} ඒතුවරවාද - ස. PTS 2. දිවාසාව - සිමු. II. 3. උදබංසරාවාද - සීමු. II.

විරතෝ වරෙ සන්නිමනුගෙනාය – 'විරතෝ' යනු ශුද්ධි අශුද්ධි දෙකින් දුරු වූයේ වෙන්වූයේ වෙෂසසින් වෙන්වූයේ නික්මුණේ නික්මැඟියේ වෙෂසසින් මිදුණේ විසංසුකත වූයේ විගතමයකීද කළ සිහින් යුකත ව වෙසේ නුයි 'විරතෝ' යනු වේ. එරෙ – හැසිරෙන්නේය වෙසෙන්නේය ඉරියවූ පවත්වන්තේය වැවෙන්නේය රැකෙන්නේය යැපෙන්නේය යපතය වන්නේ නුසි 'විරතෝ වරේ' යනු වේ. සන්නිමනුගෙනාය – සනත්'යී දෙසැට දිටුගතයෝ කියනු ලැබෙති. දුෂටිශාන්ති නො ගන්නේ පරාමයීනය තෝ කරනුයේ අභිනිවෙශය නො කරනුයේ නුයි 'විරතෝ වරේ සන්ති-මනුගහනය' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

"සිලබබහං වාපි -පෙ- විරතො එරෙ සහතිමනුගගහාය"යි.

13 - 7

තවද (ඇතැම් මහණබවණු කෙතෙක් බුද්ධාදීන් විසින්) ජුගුප්යිත වූ ඒ අමරතපස් හෝ ද වෙශුද්ධිය හෝ ශැතශුද්ධිය හෝ මුතශුද්ධිය හෝ ඇසුරු කොව (අකුියද වේයෙන් හෝ) උද්ධාසරවාද ඇති වැ පුතපුතා හවයෙහි තො හළ තෘෂණා ඇත්තානු ශුද්ධිය කියත්.

තමුපතිසාය ජිගුවජිතා වා – කායපීඞතාදී තපසිත් පාපජුගුප්සාව පවසන්තාවූ තපොජුගුප්සාව සාර කොට ඇති තපොජුගුප්සාව ඇසුරු කළ හාත්පසින් ඇසුරු කළ (එහි) ඇලුණු බැසගත් පිවිසියා වූ ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් ඇත් නුයි 'තමුපතිසසාය ජිගුවජිතං වා' යනු වේ.

අථවාපි දිටයිං ව සතං මූතං වා – දූරේ (-රූපායතන)ය හෝ දූටෙශුදඩිය හෝ ගැනය හෝ ශැතශුදඩිය හෝ මූතය හෝ මූතශුදඩිය හෝ නිසා ඇෆුරු කොට ගෙන දහැනෙන පිටිස ගෙන නුයි 'අථවාපි දිටසං ව සුතං සුතං වා' යනු වේ.

උදබංඝරා සුදබමනුක්තනති - උදාබංසරවාද ඇති (-සංසාරයෙන් ශුද්ධිය පවසන) ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් වෙති, සංසාරයෙන් ශුද්ධිය පවසන ඒ මහණ බමුණෝ කවරනු ද යන්? අතහනතශුද්ධිය පවසන සංසාරශුද්ධිය පවසන අතුියදුවේ ඇති ශාවෙනදුවේ ඇති ඒ මෙ මහණබමුණෝ උදාබංසරවාද ඇත්තංහු වෙත්. ඔවුහු සංසාරයෙන් ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධීය මුහාගිය විමුකාශීය පරිමුකාශීය පසසන පවසන කියති බෙණෙන් දක්වයි වහුවතාර කෙරෙන් නුයි 'උදාබංසරා සුද්ධිමනුළුනනති' යනු වේ.

අධිතතරාහා සෙහවාහවෙසු - 'තණහා' යනු: රූපතාෂණා යැ ශබද තෘෂණා යැ ගනානාෂණා යැ රසතාෂණා යැ ස්පුවෙවාතෘෂණා යැ බමී-තෘෂණා යි. හවානවෙසුති - හවාහවෙ කම්මහවේ පුනබහවේ, කාමහවෙ කම්මහවේ, කාමහවෙ පුතබහවේ, රැපහවෙ කම්මහවේ, රැපහවේ පුනබහවේ, අරුපහවෙ කම්මහවේ, අරුපහවේ පුනබහවේ, පුනපපුනහවේ පුනපපුනගතියා පුනපපුන උපාතතියා පුනපපුන පට්සකියා පුනපපුන අත්තහාවාහිනිබබත්තියා අවීත තණහා අවිහතතණහා අවත්තතණහා අවත්තතණහා අමුත්තතණහා අපාහිතතණහා අපාටිනිසාට් කණහාති – අවිතසණහා සෙ හටාහවෙසු.

තෙතාහ භාවා:

''තමුපනිසාක ඒගුවඡිතං වා අථවාපි දිටසංව සුතං මුතං වා, උදඩංසරා සුදඩිමනුඤ්ෂනනාහි අවිතතණතා සෙ හවාතවෙසූ''ති.

13 - 8

පසායමානසා හි ජපිතානි පවේධිතං¹ වාපි පකප්තොසු, චුතුපපාතො ඉඩ යසා තති ස කෙන වෙබෙයා කුහිං ව ජපො.

පත්යමානාසා හි ජපිතානියි – පත්තා විච්චති තණහා, යො රාගො සාරාහෝ - පෙ - අභිජඣා ලොහො අකුසලමූලං; පත්යමානාසාති පතා මාතසා ඉච්ඡමානසා සාදියමානසා පිහයමානසා අභිජපාමානසාති පතා මාතසා හි; ජපිතානීති ජපතා විච්චති තණහා යො රාගෝ සාරාගෝ - පෙ - අභිජඣා ලොහො අකුසලමූලනති – පතා මානසා හි ජපතාති.

පවෙඩිතා වාෂි පසාපයිතාසූහි - පසාපතාති දේව පසාපතා: තණහා-පකපතා ව දිවසීපකපතා ව - පෙ- අයං තණහාපකපතා; - පෙ- අයං දිවසීපකපතා; පවෙඩිතා වායි පසාපයිතාසූති - පසාපයිතං වැඩුං අවෙඡදසඬකිනොපි වෙඩෙතති, අවඡිඥනොතරි² වෙඩෙතති, අවඡනොතරි වෙඩෙනති; පසාපයිතං වැඩුං විපරිණාමසඬකිනොපි වෙඩෙතති, පිපරි-ණමනොතරි වෙඩෙතති, පිපරිණතෙපි වෙඩෙතති, පවෙඩෙතති සමපවෙ-ඩෙතතීති - පවෙඩිතං වාපි පසාපයිතෙසු.

වූ **වූපපාතො ඉඩ ගෙස හ**පුති - 'යසසා'හි අරහතො හිණාසවංසා; ගසස ගමනං අංශමනං ගමනාගමනං කාලං ගති හවාහවො වූහි ව උපපතති ව නිබාතති ව හෙදෙ, ව ජාති ජරා මරණයව තහි ත සහති ත සංවීජානති භූපලබහනති පහිනා සමූවඡිතතා වූපසනතා පටිපපසසදධා අහබබුපාතතිකා සඳුණාගතිනා දඩසාති – වුතුපපාතො ඉධ යසස නැපි.

^{1.} සංවේසිතං - සු PTS. 2. අච්ඡිජ්නෙතාපි - PTS.

තවාහවෙසු - කාමහව රුපාරූපහවයෙහි, කම්වෘතනයෙහි පුතර්හවක වූ විපංකවෘතනයෙහි, කාමහවයෙහි කම්හවයෙහි, කාමහවයෙහි පුතර්හව-යෙහි, රූපහවයෙහි කම්හවයෙහි රූපහවයෙහි පුතර්හවයෙහි, අරූපහව-යෙහි කම්හවයෙහි, අරූපහවයෙහි පුතර්හවයෙහි, පුතපුතා හවයෙහි පුතපුතා පස්ගතියෙහි පුතපුතා උපතෙහි පුතපුතා පිළිසඳහි පුතපුතා ආත්මහාවය පහළවීමෙහි තො පහවූ තෘෂණා ඇත්තාහු අවහතතෘෂණා ඇත්තානු තො හළ තෘෂණා ඇත්තාහු තො වමතය කළ තෘෂණා ඇත්තාහු හෝ මිදූ තෘෂණා ඇත්තාහු තො පුහුත් තෘෂණා ඇත්තාහු තො බැහැර කළ තෘෂණා ඇත්තාහු නුසි 'අවිතතණහා සෙ හවාහවෙසු' යනු වේ.

එයින් වද,ලක බුදුහු:

''තමුපනිඎය -පෙ- අවිතතණහා පෙ හවාහවෙසු''යි

18 - 8

(මෙසේ) පහනුවනුට වැලිත් තෘෂණාජල්පිතයෝ වෙති. තවද තෘෂණා දුෂටින් පුකල්පිත වූ වස්තූන් නිමති කොට අතිශයින් සැලීම ද වෙයි. මෙලොව යම් ක්ෂිණාසුවයක් හට චෘත් – උතපතති නැත් ද, හෙතෙම කිනම් රානාදියකින් සැලෙත්නේ ද, කොහි ජලපනය කරන්නේ ද.

පෙළුශමානාසා හි ජපිතානි - 'පත්තා'යී තෘෂණාව කියනු ලබයි, යම රාගයෙක් සංරානයෙක්...අභිබාවක් ලොහ අකුශලමූලයෙක් වේ ද, එයයි. පරේශමානාසා - පතනුවනුව කැමැති වත්තනුව ඉවසනුවනුව රිසිවත්තනුව අභිජලානය කරන්තනුව නුයි 'පත්යමානසා හි' යනු වේ. ජපිතානි - 'ජපානා'යි තෘෂණාව කියනු ලබයි, යම රාගයෙක් සංරාශ-යෙක්...අහිබාවක් ලොහ අකුශලමූලයෙක් නුයි 'පත්යමානසා හි ජපිතානි ගනු වේ.

පවෙහිතං වාපි පකප්ෂතය - 'පකපතා' යනු: තාෂණාපකලපතය ද දුපටිපකලපතය දයි පුකලපතා දෙකෙකි...මෝ දුපට්පුකලපතා යි. පවෙහිතා වාපි පකපේතෙසු - පුකල්පිත වූ වස්තුව 'අයිදගත්තී' සැක ඇත්තානු ද සැලෙති, අසිදුතා කල්ති දු සැලෙති, අසිදගත් කල්හි දු සැලෙත්, පුකල්පිත වූ වස්තුව 'පරිවතීන වෙතී' සැක ඇත්තානු ද සැලෙති, පෙරලෙත කල්හි දු සැලෙති, පෙරළුණු කල්හි දු සැලෙති, වෙටුලති, අතිශයින් වෙටුලත් නුයි 'පවෙහිතං වාපි පකප්පිතෙසු' යනු වේ.

වුනුපොතො ඉඩ යසා නාප් - 'යසා' යනු: අහිත් සම්ණාසුව හට, යමක් හට (මෙලොවත්) යෑම පෙරලා ඊම ගමනාගමනය මරණය ගතිය පුතපුතා හවය විදූතිය උත්පතතිය නිපැත්ම බිඳීම ජාතිය හා ජරාමරණයත් නැත් ද නො වෙත් ද විදුමාන නො වෙත් ද නො ලැබෙන් ද, පුගිණ වූවානු සමුවජිතක වූවාහු සන්හිදුණාහු දුරලන ලද්දහු උපතම නුසුදුසු වූවාහු නුවණගින්නෙත් දවන ලද්දහු නුයි 'චුතුපපාතො ඉඩ යසාන තසම්' යනු වේ. ස කොහන වෙවෙහිනා කුණිං ව ජපෙසති – සො කෙත රංගෙන වෙබෙයා, කෙත දෙසෙන වෙබෙයා, කොත මොහෙත වෙබෙයා, කොත මංගෙත වෙබෙයා, කාය දිටසීයා වෙබෙයා, කොත උදාවෙචිත වෙබෙයා, කාය වටිකිච්ඡාය වෙබෙයා, කෙහි අතුසයෙහි වෙබෙයා, රතෙතාති වා දුවෙඨාති වා මූලෙහාති වා විතිබදෝධාති වා පරාමවේඨාති වා විකොකපයතොති වා අනිවඨංගතොති වා ථාමහතොති වා, තෙ අභිසමබාරා පහිනා. අභිසමබාරාතං පහිනතතා ගතියා කෙත වෙබෙයා නෙරසිකොති වා, තිර චජානයොති-කොති වා, පෙතතිවිසසිකොති වා, මනුසෙසාති වා, දෙවොති වා, රුපිනි වා, අරුපිති වා, සකැඤ්ති වා, අසඤඤ්ති වා, නෙවසඤඤ්ත වා, රුපිනි වා, අරුපිති වා, සකඤඤ්ති වා, අසඤඤ්ති වා, නෙවසඤඤ්තාසඤඤ්ති වා, සො හෙතු නැති; පවවයො තසව; කාරණං නැති; යෙත වෙබෙයා පවෙබෙයා සමපවෙබෙයානති – ස කෙත වෙබෙයා. කැහිං ව ජපෙයකි කුහිං වා ජපෙයා, කිමති ජපෙයො, කස්ථ ජපෙයො, පරපෙයෙ අභිජපෙයානති-ස කෙත වෙබෙයා කැහිං ව ජපෙය.

තෙතාත හගවා:

"පත්යමාතසය හි ජපයිතානි පවෙබිතං වාපි පකපයිතෙස, චුතුපපාතො ඉබ යසය තතයි ස කෙත වෙබෙයා කුහිං ව ජපො"ති.

18 - 9

යමාහු බවමං පරමනති එකෙ තමෙව තිතනති පතාහු අයෙදියද, සචේවා නු වාදෙ, කතමො ඉමෙසං සබෙබව හි'මෙ කුසලාවදනා.

යමාහු බාමමං පරමනති එහොති - යං බමමං දිවසිං පටිපදං මහතං එකෙ සමණකාහමණා ඉදං පරමං අහතං සෙවසීං විසිවසීං පාමොකකං උතතමං පවරනති එවමාහංසු, එවං කළේනති, එවං භණනති, එවං දීපයනති, එවං වොහරනතීති - යමාහු බමමං පරමනති එකෙ.

තාමෙව නිනානති පනාහු අඛාදයදති - තමෙව ධමමං දිවසීං පටිපදං මහාාං එකෙ සමණබාගමණා හිතං එතං නිසිතං එතං ඔමකං එතං ලාමකං එතං ජනතකං එතං පරිතනකං එතනති එවමාහංසු, එවං කථෙනති, එවං හණනති, එවං දීපයනති, එවං වොහරනතීකි – තමෙව හීතනති පතාහු අඤෙඤ.

ස වේවා නු වාදෙ, කතමො ඉමෙසනති – ඉමෙසං සමණබාහමණාතං වාදෙ, කතමො සචේවා තවෙහා තථා භූතෛා යාථාවො අවපරීතොති– සරේවා නු වාදෙ, කතමො ඉමෙසං.

ස කොන වෙමධායා කුහිං ව ජපප - ගෙනෙම කවර රාගයෙකින් සැලෙත්තේ ද, කවර දෙවෂයෙකින්-කවර මොහයෙකින්-කවර මානයෙකින් කවර දුරෝගෙකින් - කවර ඖශධනාගෙකින් - කවර විවිකිත්සාගෙකින්-කවර අනුශයබම්යෙකින් සැලෙන්නේ ද, (රාහයෙන්) රකත යැ හෝ දුපට සැ හෝ මූස සැ හෝ (මානයෙන්) විතිබදඩ සැ හෝ (දුවේයෙන්) පරාමාෂට යැ හෝ විනෙෂපයව පැමිණියේ යැ හෝ නිෂ්ථාවට හො ගියේ යැ හෝ තදබවට හිගේ යැ හෝ (යත) ඒ කමාභිසංසකාරයෝ පුහිණයෝ යැ, අභිසංසකාරයන් පුහිණ වූ බැවින් ගතිය හෙතු කොට ගෙන කුමකින් සැලෙත්තේ ද, තිරයෙහි උපදතා සත්සියෙකැ හෝ තිරිසත්යොත්හි උපදනෙකැ හෝ පුහුවිෂයොහි උපදනෙකැ ගෝ මිනිස් වන්නෙකැ හෝ දෙවි වන්නෙකැ තෝ රුපී යැ හෝ අරුපී යැ හෝ සංසී යැ හෝ අසංඥි ගැ හෝ නෛවසංඥිතාසංඥි යැ හෝ යම් හෙයකින් කමපා වත්තේ තම සැලෙන්තේ නම වෙසෙයින් සැලෙන්නේ නම ඒ නෙතුව නැත, පුතාය නැති, කාරණා නැත් නුයි 'ස කෙන වෙබෙයාය' යනු වේ. කුහිං ව ජපෙප - කොගි හෝ (තෘෂණාවශයෙන්) ජලපනය කරන්නේ ද, ක්වර කරුණෙක ජලපනය කරන්නේ ද, කො තැන්හි ජලපතය පුජලපනය අභිජලපනය කරන්නේ දුසි 'ස කෙන වෙබෙයා කුහිං ව ජපෙප' යනු වේ.

එයින් වද ලහ බුදුහු:

"පසුථයමානසය -පෙ- ස සොන වෙබෙයා කුතිං ව ජපප"යි.

18 - 9

ඇතැම් මහණබමුණු කෙතෙක් යම් දහමක් උතුමැයි කියත් තම, යලි අනායෝ එ මෑ දහම හින යයි කියති. මේ මහණබමුණත්ගේ කවර වාදයෙක් සතා වූයේ ද ? මොහු සියල්ලෝ මෑ කුශලවාද ඇත්තාහු මෑ වෙත් ද ?

සමානු ඩමමං පරමනකි එහත - ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් යම දහමක් දුෂටියක් පුතිපදවක් මෘගීයක් 'මේ පරම යැ අනු යැ ශුෙසා යැ විශිෂට යැ පාමොක් යැ උතුම් යැ පුවර යැයි මෙසේ පවසති, මෙසේ කියති, මෙසේ බෙණෙනි, මෙසේ දක්වති, මෙසේ වාදුදිකාර කොරොත් නුයි 'යමානු බමමං පරමනති එකෙ' යනු වේ.

තමෙව නිනානති පතාහු අදෙකැකද – ඇතැම් මහණාමමුණෝ එමැ දහම දූෂටිය පතිපදාව මාගීය 'තෙල නිත යැ, තෙල නිහින යැ, තෙල අවමත යැ, තෙල ලාමක යැ, තෙල ඡතතක යැ, තෙල අලප ය'යි මෙසේ පවසති, කියති බෙණෙති දක්වති වෘවහාර කෙරෙත් නුයි 'තමෙව හිතනති පතාහු අඤඤඤ' යනු වේ.

සඳවො නු වාදෙ කාතමො ඉවෙසං - මේ මහණබමුණත්ගේ කවර වෘදයෙක් සතා වූයේ නොසිස් වූයේ තො වෙනස් වූයේ පිදුමාන වූයේ යථාසාහාව වූයේ අවිපරිත වූයේ දුයි 'සචෝ නු වාදෙ කතමො ඉමෙසං' ගනු වේ. සංබෙතව නිමේ කුසලාවද නාති - සබෙටිමේ සමණබාහමණා කුසල-වාද පණඩිතවාදු පිරවාද කඳුගවාද හෙතුවාද ලක්ඛණවාද කාරණවාද ආතවාද සකාය ලද්ධියාති - සබෙට හිමේ කුසලාවදානා.

තෙතාන සො නිම්බතා:1

''යමාහු බවමං පරමනති එකෙ තමෙව නිනනති පනාහු අදෙදකු, සවේවා නු වාදො කතමො ඉමෙසං සබෙබව නීමෙ කුසලාවදුනා''ති.

18 - 10

සකං හි බම්මං පරිපුණණමාහු අඤඤසස බම්මං පත හිනමාහු, එව්මපි විණාසා විවාදයනති² සකං සකං සම්මුත්³ මාහු සච්චං.

සතාං හි ඩම්මං පරිපුණණමාහූති - සකං හි බමමං දිවසීං පටිපදං මහාාං එකෙ සමණබාහමණා ඉදං සමතතං පරිපුණණං අනොමනති එවමාහංසු -පෙ- එවං වොහරනතීනි - සකං හි බමමං පරිපුණණමාහු.

අඤඤඤඎ බමමං පහ හිනාමාහූති – අඤඤඎ බමමං දිටඨිං පටිපදං මඟාං එකෙ සමණබාහමණා හිතං එතං නිහිතං එතං ඔමකං එතං ලාමහංං එතං ජතනකං එතං පරිතනකං එතනහි එවමාහංසු, එවං කථෙනහී, එවං භණනති, එවං දීපයනහි, එවං වොහරනතීති – අඤඤඎ බමමං පන හීතමානු.

එවමට විශාශයා විවාදයනතීහි – එවං ගහෙතිා උශාහෙතිා ගණහිතා පරාමයිතා අතිනිවිසිනා විවාදයනති, කලහං කරොනති, තණහිතං කරොනති, විශාහං කරොනති, විවාදං කරොනති, මෙබශං කරොනති 'න තිං ඉමං බම්මටිනයං ආජාතාසි –පෙ- නිබේබයේහි වා සවේ පහොසී'ති– 'එවමට විශාශත විවාදයනති'.

සභාං සභාං සම්මුත්මානු සව්වනති – 'සසසතො ලොකො ඉදමේව සව්වං මොෂමඤඤ'නති සකං සකං සමමුතිමානු සව්වං; 'අසසානො ලොකො -පෙ- නෙව තොති න න තොති තථාගතො පරම්රණා ඉදමේව සව්වං මොෂමඤඤ'නති – සකං සතං සමමුතිමානු සව්වං.

තෙනාහ හගවා:

''සකං හි බමමං පරිපුණණමානු අඤඤඤසා බමමං පන හිතමංහු, එවමපි විශාශා විවාදයනහි සකං සකං සමමුතිමංහු සච්ච"නති.

මහානිදේශපාලිය

මහාවියුහසුනුතිදේශය. 437

සංබොව හි 'මේ කුසලාවද, හා – මේ සියලු මැ මහණබමුණෝ සවසීය ලබ්ධියෙහි කුසලවාද ඇත්තාහු පණ්ඩිතවාද ඇත්තාහු සට්රවාද ඇත්තාහු තායවාද ඇත්තාහු හොතුවාද ඇත්තාහු ලකෘණවාද ඇත්තාහු කාරණවාද ඇත්තාහු සථානවාද ඇත්තාහු සි 'සබොව හි' මේ කුසලාවද, හා' යනු වේ.

එයිත් කීහ ඒ මැවුණු බුදුහු:

"යමානු බමමං -පෙ- සබෙබව හි'මෙ කුසලාවදනා"යි.

18 - 10

(ඇතැම් මහණබමුණෝ) තමත් තමත්ගේ මෑ ධමීය පරිපූණ් යැයි කියති, යලි අතායාගේ ධමීය සීන යැයි කියත්. මෙසේ ත්දුඩි වෑ ගෙත විවාද කෙරෙති, තමන් තමන්ගේ මෑ දුෂ්ටිසමානිය සැබවැයි කියත්.

සාහාං හි බමාමං පරිපුණාණාමාන – ඇතැම් මහණබමුණු කෙතෙක් තමන් තමන්ගේ මැ ධමීය දාවීය පුතිපදාව මාගීය 'මෙය සමසනයැ පරිපූණි යැ අලාමක යැ'හි මෙසේ පවසති…මෙසේ වෘවහාර කෙරෙත් නුයි 'සකං හි ධමාං පරිපුණාණාමානු' යනු වේ.

අසැකැභා බමමං පන හිනමානු-ඇතෑම් මහණබමුණෝ අතාසයාගේ බමීය දෙෂටිය පුතිපදාව මාශීය 'තෙල හිත යෑ තෙල නිහිත යෑ තෙල අවමත යැ තෙල ලාමක යෑ තෙල ජනතක යෑ තෙල අලප යැ'යි මෙසේ පවසනි, මෙසේ කියනි, මෙසේ බෙණෙති, මෙසේ දක්වති, මෙසේ වාවහාර කෙරෙත් නුයි 'අඤඤසා බමමං පන හිනමානු' යනු වේ.

එවමට් විශාශයක විවාදයනත් – මෙසේ ගෙන දඬව ගෙන ගුහණය කොට දහැගෙන පිටිසගෙන විවාද කෙරෙකි, කලහ කොරෙකි, ඬබර කොරෙති, විගුන කෙරෙති, පිරුණුවාද කෙරෙති, අරගල කෙරෙත්: 'තෙපි මේ ඛම්විතය නො දත්නවූ යැ…ඉදින් පොහොනවූ කම් මුද, ගනුව ය'යි 'එවමට් පිහායතා පිවාදයනති' යනු මේ.

සභාං සභාං සමවුනිමාහු සවවං - 'ශාශවත යැ ලොකය, මේ මැ සැබව අනාග සිස් යැ'යි 'සකං සකං සමමුතිමාහු සවවං' යනු වේ. අශාශවත යැ ලොකය...සත්නා තෙමේ මරණින් මත්තෙහි නො මැ වෙයි, නො වත්තේ නො වෙයි, මේ මැ සැබවැ අතාය තුවජ යැ'යි 'සකං සකං සමමුතිමාහු සවවං' යනු වේ.

එයින් වද,ලන බුදුහු:

''සහාං හි බම්මං –පෙ– සහාං සහාං සම්මුතිමාහු සම්වං"යි.

13 - 11

පරසාස වේ වමහායිතෙන හිනො න කොචි බමේමසු විසෙසි අසා, පුථූ හි අඤඤසා වදනනි බමමං නිහිතතො සමහි දළහං වදුනා.

පරසාස වේ වමනයිතොන් හිනොහා – පරසාස වේ වමහයිතකාරණා තිංසිතකාරණා ගරතිතකාරණා උපවදිතකාරණා පරොබාලො තොති හිනො තිහිනො ඔමකො ලාමකො ඡතනකො පරිතෙතාහි – පරසාස වේ වමහයිතෙත හිනො.

නා කොොවි ධමෙමසු වියෙසි අසසාති – ධමෙමසු න කොවි අගොා සෙරෝා විසිටෝා පාමොකෙබා උතතමො පවරො අසසාති – න කොවි ධමෙමසු විසෙසි අසා.

පුථු හි අදේශදශය වදහන් ධිමමං නිසිනතොන් – බහුසාපි බහූනං බවමං වදනයි උපවදනයි නිඥනකි ශර්ශනකි ගීනතො නිහිතතො ඔමකතො ලාමකතො ජනකකතො පරිතකතො; බහුසාපි එකසස බවමං වදනයි උපවදනකි නිඥනති ශර්ශනකි සීනතො නිහිතතො ඔමකතො ලාමකතො ජනකකතො පරිතකතො; එකොපි බහුනතං බවමං වදනි උපවදයි නිඥනි ගර්ශකි හිතතො නිහිතතො ඔමකතො ලාමකතො ජනකකතො පරිතකතො; එකොපි එකසස බවමං වදති උපදවති නිඥති ගර්ශනි සීනතො නිහිතතො ඔමකතො ලාමකතො ජනතකතො පරිතතතොති – පුථු හි අඤඤස වදනති බවමං නිහිතතො.

සමහි දළකං වද නාති - බමේමා සකායතං, දිවයි සකායනං, පටිපදා සකායනං, මගෙනා සකායනං, සකායනෙන දළහවාද විරවාද බලිකවාද අවට්ඨිතවාද යි - සමහි දළහං වද නා.

තෙනාහ හගවා:

''පරසා වේ විමහයිතෙත හිතො ත කොවි බමෙමසු විසෙයි අසය, පුථූ හි අඤඤාසා වදනති බමමං තිහිතතො සමති දළහං වදනා"ති.

13 - 12

සබම්මාපූජා¹ චී පතා තරේව ශථා පසංසනති සකාශනාති, සබෛව වාද³ ත්රියා³ හවේගැං පුදුබී හි⁴ තෙසං පච්චතතමේව.

 1. සදඛ \$මපූජා - සිමු, 11. බා හම්මසු පූජා - සා.
 2. සබෝ පවාද - සාං. PTS.

 3. සාපිවා - සිමු, 11. සු.
 4. සුදසි - සිමු, 11

18 - 11

ඉදින් මෙරමා විසින් අවමත් කළ කරුණෙන් සිත වූයෙක් වන්නේ තම, බමීයන් අතුරෙහි කිසිවෙක් විශිෂට වූයේ නො වන්නේය. යම හෙයකින් බොහෝ මහණාබමුණෝ මෙරමායේ දහම නිසිත හෙයින් කියන්ද, සාක්ය බමීයෙහි දුඩ්ව කියන්නානු වෙත්ද එහෙයිනි.

පරසස වේ වමහසිතෙන හිගො – ඉදින් මෙරමා විසින් අවමන් කළ කරුණෙන් නිගා කළ කරුණෙන් ගැරහූ කරුණෙන් නුගුණ කී කරුණෙන් මෙරමා බාලයෙක් සීනාෂයක් නිහිතයෙක් අවමතයෙක් ලාමකයෙක් ජතනකයෙක් පරිතනයෙක් වේ නම් සි 'පරසස වේ වමහයිනෙන හිනො' යනු වේ.

නා කොොචි බමෙමසු විසෙයි අසය - බමීයන් අතුරෙති කිසිවෙක් අහු වූගේ ශුෙසා වූගේ විශිෂට වූගේ පාමොක් වූගේ උතුම් වූගේ පුවර වූගේ තො වත්තේ නුයි 'න කොච් බමෙමසු විසෙසි අසය' යනු වේ.

පුළු හි අයැසඳායා වදනති බමමං නිකිනාතෝ – බොහෝ දෙනානේ දහම හිත නෙයින් නිහින හෙයින් ඔමක හෙයින් ලාමක හෙයින් ජනතක හෙයින් පරිතන හෙයින් කියති උපවාද කෙරෙති නිගා කෙරෙති හරහත්. බොහෝ දෙනා ද එකක්හුනේ දහම හින – නිහිත - ඔමක – ලාමක– ජතතක – පරිතන හෙයින් කියති තුගුණ කියයි නිගා කෙරෙහි ගරහත්. එකෙකු දු බොහෝ දෙනානේ දහම හින – නිහිත – ඔමක – ලාමක– ජතතක – පරිතන හෙයින් කියයි නුගුණ කියයි නිහා කෙරෙයි ගරහයි. එකෙකු දු එකක්හුනේ දහම හිත – නිහිත – ඔමක – ලාමක– ජතතක – පරිතන හෙයින් කියයි නිහුණ කියයි නිහා කෙරෙයි ගරහයි. එකෙකු දු එකක්හුනේ දහම හිත – නිහිත – ඔමක – ලාමක – ජතතක– පරිතන හෙයින් කියයි නුගුණ කියෙයි නිහා කෙරෙයි ගරහා නුයි 'පූපූ හි අණුකුසය වදනති බමමං නිහිතතෝ යනු වේ

සමහි දලනං වද,නා - බමීය සවකීය මාගී යැ දූෂටිය සවමාගී යැ පුතිපදව සවමාගී යැ මාගීය සවමාගී යයි සවකීය මාගීය නෙතු කොට ගෙන ද සවාද ඇත්තාහු ස්ට්ර වාද ඇත්තාහු බලවත් වාද ඇත්තාහු අවස්ටිතවාද ඇත්තාහු නුයි 'සමහි දළහං වද,නා' යනු වේ.

එසිත් විදුලුහ බුදුහු:

''පරසස වේ -පෙ- නිහිනතො සමහි දලකං වද,නා''යි.

18 - 12

තවද (ඒ හිළුකයෝ ලබ්ගිමාහීයත්ට යමසේ පසසත් නම සාස්ථා ශාසනා ආදීන්ට පූජාවත් එසේ ම පවත්තේ ය. ඉදින් (ඔහු එහි පුමාණ වන්නානු නම්) සියලු මැ වාදයෝ සහා වන්නාහුය. යම කෙයකින් ඔවුන් ගේ ශුද්ධිය තමන් තමන් කෙරෙහි පිහිටියේ ද එනෙයිනි. සබමමපූජා ච පනා තරේවාති – කතමා සබමමපූජා: සකං සතාරං සකකරොති ගරැකරොති මානෙති පූජෙති 'අයං සතා සබබඤඤූ"ති අයං සබමමපූජා. සකං බම්මක්ඛාතං – සකංගණං – සකං දිවයිං – සකං පටිපදං– සකං මහතං සකකරොති ගරුකරොති මානෙති පූජෙති ''අයං මගොතා නියානිකෝ'ති අයං සබම්මපූජා, සබම්මපූජා ච පනා තරේවාති– සබම්මපූජා තථා කචණ භූතා යාථාවං අවිපරීතාති – සබම්මපූජා ච පතා තරේව.

යථා පසංසන්ති සභායනානීති – බමේමා සකායනං, දිවයී සකායනං, පට්පදා සකායනං, මනෝකා සකායනං; සකායනානි පසංසනති ථොමේනති කිතෙතනති වණෙණනත්ති - යථා පසංසනති සකායනානි.

සබෙබව වාද, තාථියා¹ හවේයයුනති – සබෙබව වාද, තථා තචණ භූතා යාථාවා අවිපරීතා හවේයයුනති – සබෙබව වාද, තථියා¹ හවේයයුං.

සුදඩි හි² නෙසං පවදානාවෛදාති – පවවතනමෙව තෙසං සමණ-බාහමණානං දුදඩි විසුදඩි පරිසුදඩි මුතති විමුතති පරිමුතතිනි – සුදඩී හි² නෙසං පවවතනමෙව.

තෙනාහ හගවා:

''සබම්මසූජා ව පතෘ තරේව ශථා පසංසනති සකායතාති, සබෛව වාද, ත්රියා හවේගසං සුදුබී හි² තෙසං පච්චතතමේවා''ති.

18 - 18

ත බාහමණක පරනෙයාමතම බමෙමසු නිවෙජයා සමූහානීතං, තසමා විවාදනි උපාතිවතෙතා ත හි සෙටානතා පසානි බමමමඤඤ.

න බාහමණ සිස පරනෙහාමපමති - 'තා'ති පටිකොබපො; බාහමණොති සතනනාග බම්මානං බාහිතතතා බාහමණෝ - පෙ- අසිතො තාදී පවුච්චතෙ ස බහමා. න බාහමණයක පරනෙසාමපමති බාහමණයක පරනෙසොත තසම, බාහමණෝ න පරනෙසො; ත පරපතතියො, ත පරපෙච්චයො, ත පරපටිබදඩගු; ජාතාති පසසති අසමමූලෙහා සමපජාතො පතිසසතො. ''සබෙබ සබබාරා අනිච්චා''ති බාහමණයක පරනෙසාතා තසම. බාහමණෝ ත පරතෙසෝ, න පරපතතියො, ත පරපෙච්චයෝ' ත පරපටිබදඩගු ජාතාති පසාති අසමමූලෙහා සමපජාතො පතිසසතො. ''සබෙබ සබබාරා දුකබා''ති - පෙ- සං කිණුච් සමුදයබමමං සබනතාං නිරෝබබමම''නති බාහමණයක පරතෙසතා කසම, බාහමණෝ ත පරනෙසො, ත පරපතත්යො, ත පරපෙච්චයෝ; ත පරපටිබදඩගු ජාතාතී පසාති අසමමූලෙහා සමපජාතො පතිසාති අසමමූලෙහා සමපජාතා ත පරනෙසො, ත පරපාතතියො, ත

^{1.} සාම්වා - සිමු. II. 8, සුදයිපි - සිමු. II.

සධාමාමපූජා ච පනා තරේව - සංඛාමාවපූජා කවරි ද යත්: ''මෝ ශාසනා තෙම සිළිඳ යැ''යි සාකීය ශාසනාහට සත්කාර කෙරෙයි ශරු කෙරෙයි බුහුමන් කෙරෙයි පූජා කෙරෙයි; මෝ 'සබමාවපූජා'යැ. සාකීය බණ්ඛාහනයට - සාකීය ගණයාට - සාකීය දුවේයට- සාකීය පුත්පතතියට 'මෝ මාගීය නෛස්ඩාණික යැ'යි සාකීය මාගීයට සත්කාර කෙරෙයි ගරු කෙරෙයි බුහුමත් කෙරෙයි පූජා කෙරෙයි, මෝ සබමාවපූජා යි. සධාමම-පූජා ච පනා තදේව - සාකීය ශාසනා ආදීන්ට පූජාව අවපරිත යැ නො සිස් සැ විදුමාන සැ සාථාවත් සැ නො වෙනස් නුසි 'සබමාවපූජා ව පතා තරේව' යනු වේ.

යථා පසංසනති සතායනානි - බමීය සිය මහ යැ, දූපටිය සිය මහ යැ, පුතිපතතිය සිය මහ යැ, මාගීය සිය මහැ යි. සවකීය මාගීයන්ව පසසති තුති කෙරෙති පුකට කෙරෙති ගුණ කියන් නුයි 'යථා පසංසනති සකායනානි' යනු වේ.

සංශ්රීතිව වාද, තමයා හවෙයනුං – සියලු මැ වාදයෝ අවපරිතයෝ තළුයයෝ විද මාතයෝ යාථාවත් වූවෝ තො වෙතස් වූවෝ වන්තාහු නුයි 'සබෙබව වාදා තම්යා හවෙයනුං' යනු වේ.

සදාබී හි නොසං පවවතබාවෙට – ඒ මහණාබමුණාන් ශුදාබිය විශුදාබිය පරිශුදාබිය මුකාතිය විමුකාතිය පරිමුකාතිය තමන් තමන් කොරෙහි මැ වේ නුයි 'සුදාබී හි නෙසං පවවතතමෙව' යනු වේ.

එයින් වද, ලහ බුදුහු:

"සධාමමපූජා ව -පෙ- සුදගී හි නොසං පවවතතමෙව"යි.

18 - 18

බාහිතපාපී වූ බාහමණතව මෛරමා විසින් එලැවිය යුතු ඥතයෙක් සමහෙයකින් නැත්ද, දෙසැවදිටු දහමිහි (මෙය මැ සැබවැයි) නිශවය කොට දුඩි වැ ගන්තා ලද්දකුත් නැත් ද, එහෙයින් දුපටිවවාදයන් ඉක්මවූ හෙතෙම අන් දහමක් ශූෂා විසින් තො මැ දක්නේ යි.

න බාහමණා පරනෙගාමපම - 'ත' ගනු: පුතිසෙෂප යැ; 'බාහමණ තම: සත් බම කෙතතුන් බාහිත හෙයින් 'බාහමණ යැ,... හේ බාහමණ යි. න බාගමණසා පරනෙයාමසම – බාගමණතට මෙරමා විසින් එළැවියැ යුතු බවෙක් නැත; බාගමණ තෙමේ මෙරමා විසින් අවබොඛ ໝັ້ວຍື່ແ ເຊັ້ນເອກີ ເອກີ ເອີດີ, ເອີດອາ ອີສີວັ ພເຊສີແ, ສີວັເອີ ເວັ້າ ເອີລີ, පරපතාග රහිත වූගේ වෙයි, මෙරමා පිළිබද වූ පැමිණීම ඇත්තේ නො වෙයි: නො මූලා වූගේ සමාක්පුඥ ඇත්තේ සමාතිමත් වූගේ දනගනී දක්නෝහි. 'සියලු සංසකාරයෝ අනිතායෝ යැ'හි බාහමණහට මෙරමා වියින් එලටිගැ යුතු බවෙක් තැහ, බාහමණ තෙමේ මේරමා ටිසින් අවබොබ කරවියැ යුත්තේ නොවෙයි, මෙරමා බසින් හැදකියැ යුත්තේ නො වෙයි, පරපතාය වූයේ නො වෙයි, මෙරමා පිළිබඳ පැමණිම ඇත්තේ තො වෙයි, තො මූලා වූයේ සමාක්පුඥ ඇත්තේ සමෘතිමත් වූයේ (තෙමේ) මැ දනහනි, දක්තේ යි. 'සිගලු සංස්කාරයෝ දුෘඛයෝ ය'යි...'ගම් කිසිවෙක් සමූද්යබම් වේ නම ඒ සියල්ල නැසෙන සුලු ය'යි බාගමණහට පරා වසින් එළවයැ සුත්තෙක් නැත, බාහමණ තෙමේ ප්රතෙයා වූයේ නො වෙයි, පරා පිළිබද හැදහීම ඇත්තේ නො වෙයි, පරපුතාග වූගේ නො වෙයි, පරා අගත් ගමන් ඇත්තේ නො වෙයි. අසම්මූස වූගේ සමාක්පුඥ ඇත්තේ සමෘතිමත් වූගේ (තෙමේ ම) දානගනී දක්තේ නුයි 'න බාගමණිසා පරනෙයාමහපි' යනු වේ.

ධිමෙමසු නිවෙජයා සමුහනයිතානනි – 'බමෙෙලසු'ති අවාසටයී දිටයී-ගතෙසු; නිවෙජයාානි නිවරීනිතා විනිවරීනිතා විවිනිතා පම්විනිතා තුලයිතා තීරයිතා විභාවයිතා විභූතං කතා ඔබිගාහො බිලගකාහො වරගතාහො කොටසාසභාගතා උචවයගතාහො සමූවවයකොහො, ඉදං සවවං තථං ["]තවණ භූතං යාථාවං අවිපරිතනනි ගහිතං පරාමටස්ං අභිනිවිටස්ං අණ්කාසිතං අධිමූතතං නත් න සංවිජාති නූපලබනති පනිතං සමූවරීතනං වූපසනතං පටිපපසාදුරාං අභබබුපපතනිකං කැණානයිතා දඩස්නනි – බමෙෙසු නිවෙජයා සමූහානීතං.

තයමා විවාදෑනි උපානිවනෙතාහි - 'තයමා'ති තසමා තංකාරණා තංහෙතු තපාවවයා තතත්දනා දිවයීකලහානි දිවයීහණඹනානි දිවයී-විභාහානි දිවයීවිවාදනි දිවයීමෙබගානි උපානිවතෙතා අතිකකනෙතා සමතිකකනෙතා විතිවතෙතාති - තසමා විවාදනි උපානිවනෙතා.

න හි සෙටහතො පසාසන් බම්ම මැදැකඳහනි – අකුකුං සන්ාරං බම්මතබානං ගණං දිටසීං පටිපදං අකුකුතු සන්පට්ඨානෙහි අකුකුතු සම්මපපධානෙහි අකුකුතු ඉද්ධිපාදෙහි අකුකුතු ඉන්දියෙහි අකුකුතු බලෙහි අකුකුතු බොජකිඩෝහනි අකුකුතු අරියා අටස්ඩනිතා මහතා අහාං සෙටස්ං විසෙටස්ං පාමෝකබං උනතමං පවරං බම්මං ත පසාසනි න දකඛන් න ඔලෝකොත් න නිජකාගති න උපපරිකඛනීනි – න හි සෙටස්තෝ පසානි බම්මමකුකුං.

තෙනාහ හගවා:

''ත බාහම්ණසස පරනෙයාමසි බමේමස නිවෙජයා සමූගානීතං, තසමා විවාදනි උපාතිවතෙතා න හි සෙටස්නො පසසති බම්මමඤඤ?'නති.

18 - 14

ජානාම පසසාම තථෙවඑතං දිවසීයා එකෙ පවෙවනති සුදුඛිං, අද කබි¹ වෙ කිං හි තුමසස තෙත අතිසිනා අඤෙඤත වදනති සුදුඛිං.

ජානාම් පඎාම් තථේව එතතති – ''ජාතාම්''ති පරවිතතවජානත– ඥාණෙත ජාතාම්; පුබෙබනිවාසානුසාතිඤාණෙත වා ජාතාම්; පඎාමීති මංසවකබුනා වා පසාම; දිබොන වකබුතා වා පසාම; තථෙව එතතති එතං තච්ඡං භූතා යාථාවං අවිපරීතනති – ජාතාම පසාම තථෙව එතං. ධාරේමය නිවේජයා සමූහනනිතං- 'බරේමයු' යනු: දෙසැට දිටුගතයන්හි; නිවේජයා යනු: නිශ්චා කොට විනිශ්චය කොට විමසා වෙසෙසින් විමසා කුලතය කොට තීරණය කොට හෙළි කොට විභූත කොට අවගි කොට ගැනීමෙක් කොටස් වශයෙන් ගැනීමෙක් උතතමගුහණයෙක් කොටසා-සහුහණයෙක් රාශි වශයෙන් ගැනීමෙක් විශේෂරාශි වශයෙන් ගැනීමෙක් 'මේ සැබව අවිපරිණාම යැ තස්වා යැ විදුමාත යැ යාථාවත් යැ අවිපරිත සැ'යි ගන්නා ලද්දෙක් දහැගන්නා ලද්දෙක් පිහිටාගන්නා ලද්දෙක් ඇතුළු වැ ගන්නා ලද්දෙක් ඇලීගන්නා ලද්දෙක් තැත, විදුමාන කො වෙයි, නො ලැබෙයි, පුනිණ යැ සමූචජිනන යැ සන්හිදුවන ලද දුරලන ලද උපතට කො සුදුසු කරන ලද නුවණහින්නෙන් දවන ලද නුයි 'බමෙමසු නිවෙජියා සමූහාගහිතං' යනු වේ.

තාකා විවාදන් උපාතිවතෙනා - 'තසමා' යනු: එහෙයින් එකරුණෙන් ඒ හෙතුයෙන් ඒ පුතායෙන් ඒ නිදනයෙන් දුටෙකලහයන් දුටෙහණාතයන් දුටෙමහහයන් දෙටෙමවාදයන් දුටෙමෙහහයන් පසු සොලේ ඉක්මැවූයේ මැතමින් ඉක්මැවූයේ වෙසෙසින් ඉක්මැවූයේ නුයි 'තසමා විවාදාති උපාතිවතෙනා' යනු වේ.

න හි සෙමසිනො පසානි ධම්ම දැකෑං - සනිපවසානයන් හැර සමාක්පුධානයන් හැර සෘද්ධිපාදයන් හැර ඉත්දියයන් හැර බලයන් හැර බොධාහියයන් හැර අයසීඅපටාහිනිකමාශීය හැර අනා ශාසනාවක්නු බණී-බාාතයක් ගණයක් දුපටියක් පතිපතතියක් මාශීයක් අනු වූ ශෙසේ වූ විශිපට වූ පාමොක් වූ උතුම වූ පුවර වූ දහමක් නො බලයි නො දකි අවලෝකතය නො කෙරෙයි තො සිතයි නො වමසා නුයි 'න හි සෙටස්තෝ පසානි බම්මමණැඤං' යනු වේ.

එයිත් වද,ලහ බුදුහු:

"න බාහමණ සස -පෙ- න හි සෙටඨතො පසාති බමමමසැඤං"යි

18-14

ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් තෙල එපරිද්දෙන්ම දනිමි දකිම (කියන්නාහු) දූෂටියෙන් ශුද්ධිය හදහති. (යම්නෙයකින් ඔවුතතුරෙන් එකෙකු දු) ඉදින් දුටුයේ නමුදු තමාගේ ඒ දශීනයෙන් (දුඃබපරිඥනාදි කුමක් සිදුකරන ලද ද, ඔහු (අංගාම්මාගීය) ඉක්මවා අන් මගෙකින් ශුද්ධිය කියත් ද, තොහොත් (බුද්ධාදීහු) ඔවුන් ඉක්මවා අන් මගෙකින් ශුද්ධිය කියත් ද, එහෙසිනි.

ජානාම පසාම තෙථෙව එහං - 'ජානාමි' යනු: පරවිතතවිජානනඥත-යෙන් දතිමි, පූමේනිවාසානුසමෘතිඥනයෙන් හෝ දනිමි; 'පසාාමි' යනු: මසැසින් හෝ දකිමි, දිවැසින් හෝ දකිමි; තථෙව එහං - තෙල සැබව විදුමාන යැ යාථාවත් යැ අවිපරිත නුයි 'ජානාම පසාාම තථෙව එතං' යනු වේ. දිටසීයා එහො පාවේනත් සුද්ධිතති - දිටසීයා එකෙ සමණබාතමණා සුදධිං විසුදධිං පරිසුද්ධිං මූතතිං විමූතතිං පරිමූතතිං පවේනත් සසසනො ලොකො ඉදමෙව සවවං මොසමඤඤතත් දිවසීයා එකෙ සමණබාතමණා සුදධිං විසුදධිං පරිසුද්ධිං මූතතිං පිමූතතිං පරිමූතතිං පවේවනති; අසසසතො ලොකො - පෙ - තෙව හොති තත හොති තථාගතො පරම්වරණා ඉදමෙව සවවං මොසමඤඤනති - දිටසීයා එකෙ සමණබාතමණා සුද්ධිං විසුදධිං පරිසුද්ධිං මූතතිං විමූතතිං පරිමුතතිං පවේවතතීති - දිටසීයා එනෙ පවේවනති සුද්ධිං.

අදකකි¹ වේ කිං ගි තුමකය තෙනාහි - "අදසකි"හි පරවතත-විජාතනක්දුණෙන වා අදකකි, පුබෙන්වාසංහුසාහිඤුණෙනවා අදකකි; මංසවකබූතා වා අදකකි; දිබෙන වකබුනා වා අදකකීහි - අදසකි වේ; කිං ගි තුමකය තෙනාහි - තසා තෙත දසානෙන කිං කතං ? න දුකකපරිඤඤ අහි; ත සමුදයසා පහාහං අහි; ත මඟෙනාවතා අහි; ත රාශසා සමුවෙඡිදපහාතං අහි; ත දෙසසා සමුවෙඡිදපහාතං අහි; ත මොනසය සමුවෙඡිදපහාතං අහි; ත කිලෙසාතං සමුවෙදිදපහාතං අහි; ත සංහාරවටටසා උපවෙඡිදෙ අහිති - අදකකි¹ වේ කිං හි තුමසා තෙන.

අතිසිනා අදෝකාන වදනති සුද්ගිනති – තෙ නිතියා සුද්ධිමහතං විසුද්ගිමහතං පරිසුද්ධිමහතං වොද තමහතං පරියොද තමහතං අතිකකමිනා සමතිකකමිනා විතිවතතිනා අදෑකුතු සතිපටස්ගෙනහි අදාකාන සමාපප-ඛානෙහි අදාකාන ඉදගිපාදෙහි අදාකාන ඉන්දිගෙහි අදාකාන බලෙහි අදාකාන බෞජකිමෙහහි අදාකාන අරියා අටස්ඔතිකා මහතා සුද්ධිං විසුදාධිං පරිසුදාබං මුතතිං පිමුතතිං පරිමුතතිං වදනති කථෙනති භණානත් දීපයනති වොහරනතීනි, එවමටි, අතිසිනා අදොදාන වදනති සුදාබං. අප්වා බුද්ධිං ව බුදාසාවකා ව පවෙවකබුදා ව නොසං නිත්වයානං අසුදාධිමහතං අවසුදාධි-මහතං අපරිසුදාගිමහතං අවොද තමහතං අපරියොද තමහතං අනිකකාමාන සමනිකකාමනා වන්වතත්නා වතුහි සතිපටසානෙහි වතුහි සමානපාධානෙහි වනුති ඉදාධිපාදෙහි පණුවති ඉන්දිගෙහි පණුවා බලෙහි සතතාන බොහෝ සේකානම්නා අරියෙන අවසීඩිනිකෙන මහෙන සුදාබං වසුදාබං පරිසුදාබං මුතතිං විමුතතිං පරිමුතතිං වදනති කථෙනති හණනත් දීපයනති වොහරනත්නි එවමයි -අනිසිනා අඤෝකා වදනති සුදාබං.

තෙතාහ භගවා:

''ජාතාම් පසාාම තථෙව එතං දිටඩීයා එකෙ පචේචනති සුදුඩිං, අදකඛි වේ කිං හි තුමසස තෙන අනිසිනා අඤෙඤත වදනති සුදුබ්"නති.

18 - 15

පසසං තරො දකඛයි¹ තාමරුපං දිසාන වා ඤසාසි² තානිමෙව, කාමං බහුං පසසතු අපංකං වා ත හි තෙන සුදුබිං කුසලා වදනති.

2. වාඤඤාණ - PTS.

^{1.} දක්ඛිති - සු.

මහා නිදේශපාලිය

දිටසියා එහෝ පවේවනති සුද්ධං – ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් ශූදාධිය පිශුදාධිය පරිශුදාධිය මූකතිය පිමුකතිය පරිමුකතිය හදහති; ලෝකය ශාශවත යැ මේ මැ සැබව, අනසය මොස යැයි දුප්ටියෙන් ඇතැම් මහණ බමුණු කෙනෙක් ශුදාධිය පිශුදාධිය පරිශුදාධිය මුකතිය පරිමුකතිය හදහති; 'ලෝකය අශාශවත යෑ...තථාගතයා මරණින් මතු තො මැ වෙයි, නො වන්නේ තො වෙයි, මේ මෑ සැබව අතසය මොස ය'යි දුප්ටියෙන් ඇතැම් මහණබමුණු කෙනෙක් ශුදාධිය පිශුදාධිය පරිශුදාධිය මුකතිය මුකතිය පරිමුකතිය හඳහත් නුයි 'දිට්ඨියා එකෙ පළුවනති සුදාබං' යනු වේ.

අදකාබ වේ කාං හි තුමසාස තොහා - 'අදකාබි' යනු: පරසින් දන්නා නුවණින් හෝ, පෙරපිස සඳපිළිවෙල සිහි කරන නුවණින් හෝ, මසැසින් හෝ, දිවැසින් හෝ දුටුගේ නුසි 'අදකාබි වේ' යනු වේ. කිං හි තුමසාස තොහා - ඔහුගේ ඒ දක්මෙන් කුමක් කරන ලද ද ? දුංඛපරිඥවක් නැත, සමුදයපුතංණයෙක් නැත, මාගීහාවනායෙක් නැත, ඵලය පුතාසාෂ කිරීමෙක් නැත, රාගයාගේ සමුවෙඡදපුතාණයෙක් නැත, දෙවෂයාගේ සමුවෙඡද-පුතාණයෙක් නැත, මොහයාගේ සමුවෙඡදපුතාණයෙක් නැත, කෙලශයන්ගේ සමුවෙඡදපුතාණයෙක් නැත, සංසාරවෘතනයාගේ සිඳීමෙක් නැත් නුසි 'අදකාබ වෙ කිං හි තුමසාස නෙත' යනු වේ.

අතිසිපවා අනෙකුකුතා වදහති සුද්ධිං – ඒ නිසිකයෝ ශුද්ධිමාශීය විශුද්ධිමාශීය පරිශුද්ධිමාශීය පණකර්මාශීය පුභාවත් මාශීය ඉක්මවා මොතවට ඉක්මවා වෙසෙසින් ඉක්මවා සතර සිවටන් හැරපියා සමාක්-පුඛානයන් – සෘද්ධිපාදයන් – ඉප්දියයන් – බලයන් – බොබාහිහයන් – අංශ්රී-අපොහිසිකමාශීය හැරපියා ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුකතිය විමුකතිය පරිමූකතිය පවසති, කියනි බෙණෙනි දක්වති වාවහාර කෙරෙත් නුයි= මෙසේත් 'අනිසිතා අසේදිකුත වදනකි සුද්ධිං' යනු වේ. නොහොත් බුදුවරයෝ ද බුදුසාවිවෝ ද පසේබුදුහු ද ඒ නිස්ථාකයන්ගේ අශුද්ධිමාශීය අපිශුද්ධිමාශීය අපරිශුද්ධිමාශීය අපණකර්මාශීය අපුහාසවරමාශීය ඉක්මවා මොනවට ඉක්මවා වෙසෙසින් ඉක්මවා සතර සහිපටසානයන් ගෙන් කතර සමාක්පුධානාගන්ගෙන් සතර සාද්ධිපාදයන් ගෙන් පසෙවුණුදිගයන් ගෙන් පසාවිටානාන්ගෙන් සතර සාද්ධිපාදයන් ගෙන් පසෙවුණුයගන් ගෙන් පසාවිමානය ගෙන් සජනමොබාහිතයන්ගෙන් අයරීස්කා මාශීයෙන් ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මූකතිය පිමුකතිය පරිබුකතිය පවසනි කියති බෙණෙකි දක්වති වාවහාර කෙරෙන් නුයි මෙසේත් 'අතිසිණා අසෙදිකුත වදනති සුද්ධිං'යනු වෙ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''ජානාම් පාකාම් -පෙ- අතිසිවා අදෙකුතු වදනති සුදබං''යි.

18 - 15

සත්ති තෙමේ (පරවිතතවිජාතනඥතාදියෙන්) බලනුයේ භාමරූපය (තිතහාදි විසින්) දක්නේ ය, දක ඒ තාමරූපයන් ම (නිතහාදි විසින්) දතගන්තෝය. එකානතයෙන් (ගෙතෙම) බොහෝ කොට හෝ මඳ වනෝ දක්නේ ය. බුද්ධාදි කුශලයෝ ඒ දශීතයෙන් සංසාර ශුද්ඛිය නො මැ කියත්. පාහාං නාරෝ දකාබති නාමර පොත් – ඊසසං තරෝ, පරවිතත විජාතත-සිදීණෙත වා පසාසනෙකා පුමාබන්වාසානුසානි සිදුණෙන වා ඊසානොකා මාසවකබුතා වා පසානෙකා දීබෙබන චක්බුනා වා ඊසානොකා තාම-රූපං සෙව දක්ඛනි නිවවතො සුබතො අතකතෝ; ත තෙසං බවවාතං සමුදයා වා අපථානාමං වා අසාදං වා ආදීනවං වා නිසා රණං වා දක්ඛනීනි – පසාං තරෝ දක්ඛනි තාමරුපං.

දියවාන වා කැකාති තාන්මෙවානි - 'දිසා'ති පරවිතනඤාණෙත වා දිසා පුබෙබනිවාසානුසසතිඤාණෙන වා දිසා මංසවකබුතා වා දිසා දිබෙබන වකබුහා වා දිසා තාමරූපංගෙව දිසා ඤසසති නිව්වතො සබතො අතනතො; න තෙසං බම්වානං සමුදයං වා අපුමහමං වා අසසාදං වා ආදීතවං වා නිසාරණං වා ඤසාතීති - දිසාන වා ඤසානී තානීමෙව.

භාමං බහුං පසාතු අපහාං වාති – කාමං බහුකං වා පසානො නාමරූපං අපකං වා නිච්චතො සබතො අතතතොති – කාමං බහුං පසාතු අපකං වා.

නා හි තෙන සුදුබං කුසලා වදනත්ති - 'කුසලා'ති යෙ තෙ බන්කතාසලා බාතුකුසලා ආශතනකුසලා පටිච්චසම්පොදකුසලා සනිපටසානකාසලා සමාපපබානකාසලා ඉදබිපාදකුසලා ඉත්දියකුසලා බලකාසලා බොජකාඛ්යා-කුසලා මහනකුසලා ඵලකුසලා නිබබානකාසලා පරවිතතකැණෙන වා පුබෛන්වාසානුසානතිකැණෙන වා මංසචකබුතා වා දිබෛන වකබුතා වා තාමරුපදසානෙන සුදුබං විසුදුබං පරිසුදබං මුතතිං විමුතතිං පරිමුතතිං ත වදනති, ත කඵෙනති, ත භණනති, ත දීපයනති, ත වොහරනත්ති-තකි තෙන සුදුබං කුසලා වදනති.

තෙනාහ හගවා:

"පසසං නරා දකබනි තාමරූපං දිසවාන වා ඤසසති තාතිමේව, කාමං බහුං පසසතු අපසකං වා ත හි තෙන සුදුඩිං කුසලා වදනනී"නි.

18 - 16

"භිවිසාවාදී න හි සුඛ්බිතායො පකපුවිතං දිවිසී පුරෙකඛරානො, යං නිසයිතො තපු සුහංවදනො සුදබිංවදෙ තපු තථදාසා යො. පහසං නගේ දකාබනි නාමරුපං - බලන්නා වූ සත්ති තෙමේ පරසිත් දන්නං නුමණින්හෝ දක්නේ පෙර විසූ කදපිළිවෙල සිහිකරන නුවණින් හෝ දක්නේ මසැසින් හෝ දක්නේ දිවැසින් හෝ දක්නේ නාමරූපය මැ නිතා හෙයින් සුඛනෙයින් අංත්ම නෙයින් දක්නේ ය. ඒ ඛම්යන්ගේ ඉපදීම හෝ නැසීම හෝ අංසවාදය හෝ ආදීනවය හෝ නිසාරණය හෝ නො දක්නෝ නුයි 'පසසං නරෝ දකකති නාමරූපං' යනු වේ.

දිංකාන වා සැසාන් තාන්මෙව – 'දිසා' යනු: පරසිත් දන්නා නුවණින් හෝ දක, පෙර විසූ කඳපිළිවෙල සිහි කරන නුවණින් හෝ දක මසැසින් හෝ දකා, දිවැයින් හෝ දකා, නාමරුපය ම දක නිතා හෙසින් සුබ හෙයින් අංත්මහෙයින් දනගන්නේය; ඒ බම්යන්ගේ ඉපදීම හෝ තැසීම හෝ අංසවාදය හෝ ආදීතවය හෝ නිසාරණය හෝ හො දූනගන්නේ නුසි 'දිසාන වා සැසාන් තානිමෙව' යනු වෙ.

භාාමං බහුං පසාහ අපහාං වා – එකානතයෙන් බොහෝ කොට හෝ මද කොට හෝ තාමරූපය බලතුයේ නිතා හෙයින් සුඛ හෙයින් ආත්ම හෙයින් දක්නේ නුයි 'කාමං බහුං පසාහා අපතාං වා' යනු වේ.

නා හි නොනා සුදගිං කුසලා වදනානි - 'කුසලා' යනු: බුදාාදි යම කෙනෙක් තුඹු සකනාගන්හි දකා වූවානු ද බාතූන්හි - ආයතනයන්හි-පතීතාසමුත්පාදයෙහි - සතිපටසානයන්හි-සමාක්පුධානයන්හි - ආදාධපාද-යන්හි - ඉංදියයන්හි - බලයන්හි - බොධාමහයන්හි - මාහීයෙහි - එලයෙහි-නිවාණයෙහි දකා වූවානු ද ඒ දක්ෂයෝ පරසිත් දන්නා නුවණින් හෝ පෙරවසූ කඳපිළිවෙල සිහි කරන නුවණින් හෝ මසැසින් හෝ දිවැසින් හෝ නාමරුප දකීමෙන් ශුදායි විශුදාබය පරිශුදාබය මුකානය විමුකානය පරිමුකානිය නො පවසනි නො කියති නො බෙණෙනි නො දක්වනි නො වාවහාර කෙරෙත් නුයි 'න හි නෙන සුදාබං කුසලා වදනක්'යනු වෙ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''පඎං නරෝ -පෙ- න හි තෙන සුදබං කුශලා වදනති''යි

18 - 16

(යමෙක් දූෂටියෙහි) පිහිටා කියන්නේ වේ ද (හෙතෙම) නොමැ සවසේ ගික්මිය. හැකි වෙයි. සිහින් ගන්නා ලද දූෂටිය පෙරටු කොට හැසිරෙනුයේ යම් ශාසනා ආදියක් ඇතුරු කරනුයේ එහි ශුභවාද ඇතියේ ඒ සාකීය දූෂටියෙහි ශුදාධිය කියන්නේ වේ ද, හෙතෙම ඒ දූෂටිය එසේ මැ දුටුයේ වේ. නිවිනාවාදී න හි සුබබනාගොති – 'සභාතෝ ලොකො ඉදමෙව සවවං මොසමඤඤ'නති නිවසාවාදී, අසභාතෝ ලොකො –පෙ– නෙව නොති, න ත හොති තථාගතො පරමෙරණා, ඉදමෙව සවවං මොසමඤඤ?නති නිවසාවාදී; න හි සුබබනාගොති නිවසාවාදී දුබබනයො දුපපඤඤුපිගෝ දුනානිරැකාපියො දුපෙකොපියො දුපපසාදියොති – නිවසාවාදී න හි සුබබනායො.

පහාපයිතං දිටසි පුරෙකාඛරානොති – කපපිතං පකපපීතං අභිසමානං සණ්ඩපිතං දිවසීං පුරකාඛතං කානාං චරති, දිවසීබජෝ දිවසීකෙතු දිවසායි – පතෙයොහා දිවසීයා පරිවාරිතො චරතීනි – පකපපිතං දිවසී පුරෙකාඛරානො.

යං නිසසිතො තළු සුහංවද,නොති - 'යං නිසසිතො'ති යං සඳුවාරං බම්මසබානං ගණං දිවසීං පරිපදං මහතං නිසසිතො සනනිසසිනො අලලීනො උපගතො අජෙකිාසිතො අබිමුතෙනාති යං නිසසිතො; තළොත් සකාය දිවසීයා සකාය බනතියා සකාය රුවියා සකාය ලදබියා; සුහං-වද,නොති සුහවාදෙ, සොහනවාදෙ, පණ්ඩිකවාදෙ, පීරවාදෙ, සැයවාදෙ, හෙතුවාදෙ, ලසාබණවාදෙ, කාරණවාදෙ, සානවාදෙ, සකාය ලදබියාති-යං නිසසිතෝ තසා සුහංවදනො.

සුදබංවදෙ, තුළු තුළු තුළුදසා සොති – සුදබවාදෙ වියුදබවාදෙ පරිහුදබි-වාදෙ, පරියොදනවාදෙ, අථවා සුදබිදසානො විසුදබිදසානො පරිසුදබි-දසානො වොද තදසානො පරියොද තදසානොති සුදබිංවදෙ; තුළුාති සකාය දිටසීයා සකාය බනතියා සකාය රුවියා සකාය ලදබියා තථං තවණං භූතං යාථාවං අවිපරිතනති අදදස අදකාම අපසයි පරිවිණකීති – සුදබං– වදෙ තළු තුළු සෙ.

තෙනාහ හගවා:

''නිවිකාවාදී ත හි සුඛඛිතායෝ පකපරිතං දිට්ඞීපුරෙකඛරානො, යං නික්ෂිතො තුළු සුහංවදනො සුදුබ්වෙනද තුළු තථ තුරුදනා සෝ''ති.

18 - 17

ත බාහමනො කපාමුපෙයි සබබං ත දිටයිසාරී තපි ඤාණබන්බු, ඤාතා ච සො සමමුතියො පුථුජා උපෙකබනී උනාණ්හනති මිඤඤෙ.

^{1.} දූපපණුණුපගෝ - මජයං. භාෂා.

නිවිසාසවාදී න හි සුබබනාවෙන - 'ශාශාවන යෑ ලොකය මේ මෑ සැබව අතාය මොස යෑ'යි පිහිටා කියනුවේ; 'අශාශාවන යෑ ලොකය...'සත්තා තෙමේ මරණින් මතු තොමැ වෙයි නොවත්තේ තොවෙයි, මේ මෑ 'සැබව අනාය මොස යෑ'යි පිහිටා කියනුයේ; න හි සුබබනායෙයා-පිහිටා කියක පුද්ගල නෙම හික්මවනු දුකොර යෑ හහවනු දුකොර යැ වමසටනු දුකාර යෑ .දක්වනු දුකොර යෑ පහදවනු දුකොර වේ නුයි 'නිමසානාදී න හි සුබබනායො' යනු වේ.

පඹාපයිතං දිටසි පුරෙකබන්නො - කල්පිත වූ පුකල්පිත වූ අභිසංසකෘත වූ මොතොවට පිහිටුවන ලද දුවේය පෙරටු කොට හැසිරෙයි, දුවේය බවජ කොට ඇතිගේ දුවේය කෙනෙලි කොට ඇතිගේ දුවේය අධිපති කොට ඇතිගේ දුවේයෙන් පිරිවරන ලදුයේ හැසිරේ නුසි 'පකපපිතං දිවසි-පුරෙකකරානො' යනු වේ.

යං නිසසීතො තළු සුහංවදෙනො - 'යං නිසසීතො' යනු: යම් ශාකාවක්හු ධමාඛාානයක් ගණයක් දෙෂටියක් පුතිපතතියක් මාශීයක් අසුරු කෙළේ මොතවට ඇසුරු කෙළේ ඇලුණේ එළැඹියේ පිවිසියේ බැසගන්තේ නුයි 'යං නිසයිනො' යනු මේ; තළු යනු: සවකීය දෙෂටියෙහි සිය කැමැත්තෙහි සිය රුවගෙහි සිය ලබාගෙහි; සුහංවද පෝකීය දුපටියෙහි සිය කැමැත්තෙහි සිය රුවගෙහි සිය ලබාගෙහි; සුහංවද පෝකීය දෙපටියෙහි සටකීය ලබාගෙහි ශුනවාද ඇතියේ ශෝකනවාද - පණකිතවාද - සට්රවාද-නහායවාද - හෙතුවාද - ලයෂණවාද - කාරණවාද - සටාතවාද ඇතියේ නුයි 'යා නිසයිනො තත් සුනංවදනො' යනු වේ.

සුද්ධිංචයේ තාපථ තාථදදසා සො - 'ශුද්ධිවාද ඇතියේ විශුද්ධිවාද-පරිශුද්ධිවාද - පණ්ඩාරවාද - පුතාසවරවාද ඇතියේ; තොහොත් ශුද්ධිය දක්තේ විශුද්ධිය දක්නේ පරිශුද්ධිය දක්නේ පණ්ඩාරදශීත ඇතියේ පතාසවරදශීන ඇතියේ නුසි - 'සුද්ධිංවදෙ,' යනු වේ; තාපථ යනු: සවකීය දුෂ්ටියෙහි සවකීය සුනතකියෙහි සවකීා රැව්යෙහි සවකීය ලබ්ධියෙහි සතාය තත්වාය භූත යැයාථාවත් යැ අවිපරීත යැයි දුටුයේයැ දක්කේ යැ දශීතය කෙළේ යැ පතිවෙබ කෙළේ නුපි 'සුද්ධිංවදෙ තත් තථදදායා සො' යනු වෙ.

එයින් වද, ඉහ බුදු සු:

"නිථිකාචාදී -පෙ- සුදුබංවදේ තය් තථදදසා සො"යි.

18 - 17

සමණාසුව බාහමණ තෙමේ නුවණාත් දූන තෘෂණාදපවසාලපයට නො පැමිණෙසි. දූෂටියෙහි හැසිරෙනයේ නො වෙයි. සමාපතතිඥ කාදියෙන් කළ තෘෂණාබති ඇත්තේ නො ද වෙයි. තවද හෙතෙම් පුහුදුහුවත් කොරෙත් උපත් දෙසැට දූෂටීන් දූන උපෙසාන කොරෙයි. අනායෝ දුඩ්ව ගනිත්. නා බාහමගෙනා කපෙමුපෙති සබබාත් – 'නා'ත් පට්කොබටො; බාහමගෙනාත් සතනානාං බම්මානා බාහිතතතා බාහම්බෙනා – පෙ- අසිතො තාදී පවුවවගෙ ස බහුමා; කපොත් දෙව කපා: තණනාකපො ච දිටයීකපො ච – පෙ- අයං තණනාකපො – පෙ- අයං දිටයිකපො; සඬබා වුවටත් සැණා, යා පකුස, පජානනා – පෙ- අයේ දිටයිකපො; සඬබා වුවටත් සැණා, යා පකුස, පජානනා – පෙ- අමොහො බම්මවිවයො සම්මාදිටයි; නා බාහමගෙනා කපොමුපෙත් සඬබාතත් බාහම්බො සමබාය ජානිතා තුලයිනා තීරයිනා විභාවයිනා විභාවයිනා සඬබාග ජානිතා තුලයිනා තීරයිනා විභාවයිනා විභාවයිනා කතා 'සබෙබ සඬබාය ජානිතා තුලයිනා තීරයිනා විභාවයිනා විභාවයිනා පිහාවයිනා තා තිරොබබමම'නත් සඬබාය ජානිනා තුලයිනා තීරසිනා විභාවයිනා විභූතං කනා කණහාකපාං වා දිටයීකපො වා නෙත්, න උපෙති, ග උපගමරත්, න ගණහාති, න පරාමසති, තාභිනිවිසතීත් - න බාහම්ගණා කපාමුපෙති සඬබං.

න දිටයිශාරී නම් කැණබදඩුහි - තසා දවාසටයී දිවයිගතානි පහිතානි සමුවම්නනානි වූපහනතානි පටිපාසාද්ධානි අහබබුපතත්කානි කැණෙන්නා දඩයානි; සො දිටයිගත හාගනි ත තිහානි ත වුයානති ත සංහරිශානි; නම් කා දිටයිගතං සාරතො පචේචති, න පච්චානවරිනිත් 'ත දිටයිසාරි;' නම් කැණෙබදඩුනි අටයසමාපතත් කැණෙන වා පකාචාතිකැකුණෙනෙ වා මවජාකැණෙන වා තණනාබනිං වා දිටයිබනිං වා ත කරොති ත ජනෙති ත සකැජනෙති ත තිබෙනෙකති තාභීතිබෙනෙකත්ති - ත දිටයිසාරී තම කුණාබනු.

කැතා ච සො සම්මුතියෙ; පුථුජනායි - 'කුතා'ති කැතා ජාතිනා තුලයිනා තිරයිනා මහාවයිනා විශුතං කනා: 'සබෙබ සබබාරා අනිවාති කැතා ජාතිතා තුලයිනා තීරයිනා මහාවයිනා විශුතං කනා: 'සබෙබ සබබාරා දුකඛායි -පෙ - යං කිඤ්චි සමූදයබමමං සබබං තං නිරෝබබමම'නති කැනා ජාතිතා තුලයිනා තීරයිනා විහාවයිනා විශූතං කනා ති - කැනා ව සො; සම්මුතියෝ වුච්චනකි ආාසටයී දිටයීගතානි දිටයීසමමූනියෝ; පුථුජජාති පුථුජෙනෙහි ජනිතා වා තා සම්මුතියොති පුථුජජා, පුථු නානාජනෙහි ජයිතා වා තා සම්මුනියෝ පුථුජාති - කැනා ව සො සම්මුනියෝ පුථුජා.

උපෙකාඛන් උගාගණන හන් මනෙකුකැති – අසෙදාකු තණනාවසෙන දිටසීව-සෙන ගණනනත් පරාමසනත් අභිනිවිසනති, අරහා උපෙකාඛති, න ගණනාකි න පරාමසති, නාහිනිවිසන්ගී - උපෙකොඛනී උගාගණනනති මනෙදාකු.

ඩෙනාන හගවා:

''න බාහමණො කපාමුපෙති සහිබං න දිවසීසාරී නපි ඤුණාවනු, ඤෑතා ච සො සමමුතියො පුථුජෝ උපෙකබතී උහාගණහනති මසෙදුසු"ති. හා බාහාමගෙනා සපමුපෙති සමබං - 'හ' යනු: පුතිකොප ගැ බාහාමගෙනා - සජන බාමී කෙතකුන් බැහැර කළ බැවින් බාහාමණ ගැ... හේ බාහාමණ ගැයි කියනු ලැබේ. කාපසා ගනු: තාෂණාකලප ගැදුමටිකලප ගැයි කලප දෙකෙකි...මේ දුමටිකලප යයි. සමබා යයි සුතය කියනු ලැබෙයි, යම පුඥාමක් පජානනාගෙක්. අමොතසබබයාන බම්විවයයෙක් සමහග්-දුවේයක් වේ ද එයයි හා බාහාමගෙනා කාපපමුපෙති සමබං - සම්බොසුව බාහාමණ නුවණින් දන තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට විහුත කොට 'සියලු සංකොරයෝ' අනිහායෝ යැ'යි 'සියලු සංකොරයෝ දුබයෝ ගැ'යි...යම කිසිවෙක් සමුදයබමී වේ නම ඒ සියල්ල නැසෙන සුලු යැ'යි නුවණින් දන තුලතය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට පිහුත කොට කාෂණා කලපයට හෝ දුවේකලපයට හෝ නො එයි, නො පැමිණෙයි, නො එලැමෙයි, නො ගනී, නො දහැගනී, නො පිටිසිගේ තුයි 'හ බාහාමණො කපෙමුපෙති සබබං' යනු වේ.

නා දිටසිසාරී කම් කැණබදඩු - ඔහු විසින් දෙසැට දිටුගතයෝ පුහිණ කරන ලද්දාහු ය, සිඳින ලද්දාහු ය, සංහිඳුවන ලද්දාහු ය, දුරලන ලද්දාහු ය, උපතට හෝ සුදුසු කරන ලද්දාහු ය, නුවණාගින්නෙන් දවන ලද්දාහු ය, අපතට හෝ සුදුසු කරන ලද්දාහු ය, නුවණාගින්නෙන් දවන ලද්දාහු ය; ගෙතෙම දෑවේය විසින් නො යවනු ලැබෙයි, නො නියනු ලැබෙයි, කො වගනු ලැබෙයි, නො හරිනු ලැබෙයි; ඒ දුවේගතය සාරගෝසින් නො ද දහැගනී, තො පැමිණේ නුයි-'න දිටහිසාරී' යනු වේ. නා පි කැණාබණු නො ද දහැගනී, තො පැමිණේ නුයි-'න දිටහිසාරී' යනු වේ. නා පි කැණාබණු අපටසමාපතන් ලැනාගෙන් හෝ පඤාභිශ්ලා කයෙන් හෝ මතා සෙනේකු දහා නිපදාවයි නො දිදුවේබනිය හෝ තො කෙරෙයි, නො දතවයි, හු පදවයි නො නිපදාවයි, අතිශයින් නූපදවා නුයි 'න දිටහීසාරී න'පි කැණාබණු' යනු වේ.

යැවා ව සො සම්මුතියො පුථුජන - 'සැතා' යනු: දන, දනගෙන තුලනය කොට නීරණය කොට විභාවන කොට විභූත කොට, සියලු සංසාරයෝ අතිතාෂයෝ යැ'යි දන දනගෙන තුලනය - නීරණය-විභාවනය කොට විභූත කොට, 'සියලු සංසාරයෝ දෘඛයෝ යැ'යි...යම කිසි සමූ දයාමීයෙක් වේ නම ඒ සියල්ල තැසෙක සුලු යැ'යි දන දන ගෙන භූලනය - නීරණය - විභාවනය කොට විභූත කොට නුසි 'සැතා ව හො' යනු වේ; සම්මුනියෝ'යි දෙසැටදිටුගතයෝ දෙපීසම්මනීහු කියනු ලැබෙස්; පුළුජන යනු: ඒ සම්මනීහු සුහුදුනුවන් වියන් උපදවන ලද්දානු නුසි 'පුළුජන' යනු වේ, ඒ සම්මනීහු බොහෝ වූ නාතා ජනයන් විසින් උපදවන ලද්දානු නුසි හෝ 'පුළුජන' නම් වෙත් නුසි 'සැතා ව සො සම්මූනියෝ පුළුජන' යනු නෙ.

උපෙකාවති උශා රාග හති මයෙදු - අතායෝ තාෂණාවශයෙන් දුෂටිවශයෙන් ගනිති, දූහැගනිති, පිටිසෙත්; රහත් තෙම උපෙසා කෙරෙයි නො ගනී තො දූහැගනී තො පිවිසේ නුසි 'උපෙකාති උනාණාගනති මයෙදාකු, යනු වේ.

එසින් වද,ලහ බුදුහු:

''න බාහමණො -පෙ- උගගණක තති මකෙකුකද"යි.

18 - 18

විසජා ගනානි මුනීබ ලොකෙ විවාදජාතෙසු න වගාසාරී, සතොා අසනොසු උපෙක්කො සො අනුගාගො උගාණානන් මසෙදසැ.

විශජජ ශාෂානි මුනිඛ ලොබොයි - 'හසා'ති වනතාරො ගානා: අභිජිකා කායගනො, බහාපාදෙ කායගනො, සිලබබතපරාමාසො කාය-ගසො, ඉදංසවවාහිනිවෙසො කායගනො, අතතතො දිව්සීයා රාගො අනිජිකා කායනනො, පරවාදෙසු ආඝාතො අපවෙවයො බහාපාදෙ කාය-ගනො, අතතතො සීලං වා වතං වා සීලබබතං වා පරාමසයි සීලබබත-පරාමාසො කායගනො, අතතතො දිවිසී ඉදංසවවාහිනිවෙසො කායනනො, ව්යජජාති ගනෙ වොසස්නා වා විසජජ; අථවා ගනෙ ගවීතෙ ගන්නත බදේඛ විමදේඛ ආඛදේඛ ලගෙන ලගයිතෙ පළිබුදේඛ බනානෙ එොටසිනා වා විසජජ; යථා වයකං වා රථං වා සකටං වා සඳමානිකං වා සජර විසජජ; යථා වයකං වා රථං වා සකටං වා සඳමානිකං වා සජර විසජජ; යථා වයකං වා රථං වා සකටං වා සඳමානිකං වා සජර විසජජ; යථා වයකං වා රථං වා සකටං වා සඳමානිකං වා සජර විසජර; කාරාන් විකොපෙනති, එවමෙවං ගනො වොසසජීනා වා සජර විසජර; අථවා ගනෙ ගැනීනෙ දොටයිනා වා විසජර; මුනීති මොතං වුවෙයි කදීණං -පෙ- සභාජාලමයිවෙ සො මුනි; ඉඩායි ඉමසො දිව්සීයා -ංප- ඉමසමං මනුසාලොකෙක් - වසජජ ගනොන් මූනීබ ලොකෙ.

විවාදජාතෙසු න වනකසාරීයි - විවාදෙ ජාතෙ සසැජාතෙ තිබානෙත අභිනිඛානක පාතුභූතෙ³ ඡකුකයිං ගවැනෙතසු දෙසාගතිං ගවැනෙතස හසාශයිං ශවැනෙතසු මොහාගතිං ගවැනෙතසු ත ඡකුකතිං ගවැයි, ත දෙසාගතිං ගවැති, ත හයාගතිං ගවජති, ත මොහාගතිං ගවැති, ත රාගවසෙන ගවජති, ත දෙසවාසන ගවජයි, ත මොහවසෙන ගවජති, ත මාතවසෙක ගවජති, ත දිවසීවසෙන ගවැනි, ත උදධවවවානක ගවැති, න විවිකිවුජාවසෙන ගවුණයි, ත අනුසයවසෙන ගවුජති, ත වනොකති බාවෙමති යායකී නීයයි වුයාන් සංහරීයනීති - විවාදජාතෙසු ත වනකසාරී.

සහනතා අසනෙනු උපෙක්ඛනේ සොති- 'සනෙනා'යි රාශසය සනතතනා සනෙනා; දෙසස සනතතනා සනෙනා, මොනසය සනතතනා සනෙනා -පෙ- සබබාතුසලාතිසමබාරාතං සනතතනා සමහතතං වූපසමතතනා වීජඣාතතතා නිබබුතතතා වීගතතනා පටිපාසයදධනතා සනෙනා උපසනෙනා වූපසනෙනා නිබබුතෝ පටිපාසයදධාති - සනෙත අසනොසුති අසනෙතසු අනුපසනෙතසු අවුපසනෙතසු අනිබබුතෙස අපටේපාසයදේඛසූති - සනෙතා අසනෙතසු; උපෙක්ඛනෝ සොති අරත ජලඬාපෙක්ඛාය සමහතාගතෝ: වික්ඛුනා රූපං දිසවා නෙවි සුමනෝ නොති අරත ජලඬාපෙක්ඛාය සමහතාගතෝ: වික්ඛුනා රූපං දිසවා නෙවි සුමනෝ නොති අරත ජලඬාපෙක්ඛාය සමහතාගතෝ: වික්ඛුනා රූපං දිසවා නෙවි සුමනෝ නොති දරං සුනා , උපෙක්ඛකෝ විහරති සහෝ සමපජාතෝ, සොතෙ උදං සුනා -පෙ- කාලං කඩ්බති හා විතරතා⁴ සුදනෙතාති - සනෙතා අහ තාසසු උපෙක්ඛනෝ සො.

- 1. බනේක මජකං. PTS. 2. පලිබුෂදක සිමු.II.
- 8. ච්චාදරාතෙසු පාතුහුතෙසු සහ. PTS. 4. භාවනා සිමු.II. මසුප. PTS.

13 - 18

ක්ෂීණාසුව මුනි තෙම මෙලො වැ වතුර්මධ ගුනාගත් හැරපියා හටගත් විවාද ඇතියන් අතුරෙහි (ඡනුදීන්) වගී ව නො හැසිරෙනුයේ අශාභනයත් අතුරෙහි ශානන වූයේ උපෙසායොත් යුකත වූයේ වෙයි, හෙතෙම දස– ගුතණ රහිත වෙයි, අනාගයේ (තාමණා දමට් විසින්) දුඩව ගනින්.

විසජජ ශ්‍රපථානි මුනිඩ ලොකො – 'ගඤා' යනු: සතර ඉඤ කෙනෙකි. අභිධාහාකාගනුෂුළු යැ, වහාපාදකාගනුෂු යැ, ශීලවනපරාමශීකාගනුෂු යැ ඉදම්සතාහතිනිවෙශකායගුනු යැයි, තමාගේ දුවේයෙහි රාශය අභිධානකාය ඉතා යැ, පරමාදයන්හි කොපය නො සතුව විතාපාදකායගුන් යැ, තමා ගේ ශීලය හෝ වුතා හෝ ශීලවුහාය හෝ දුසිව ගනි, (මේ) ශීලවුත පරාමශීකාගහුණ යැ, තමාගේ දුෂ්ටිය ඉදම්සතාංභිතිවේශකාගහුණ යයි. ම්සජජ යනු: ඉෂායන් පරිතසාග කොට හෝ 'විසජජ' යනු වේ. නොහොත් ඉතුයන් ඉවත පුවන් ඉතිස වූවන් බඳතා ලදුවන් වෙසෙයින් බඳනා ලදුවත් හාත්පසිත් බඳකා ලදුවත් ලක්ත වුවත් ලක්තිත වුවත් හාත්පසිත් බැදුණවුන් කෙලශබඣනයන් පොලාපියා හෝ හැරදමා; යම් සේ ගමනව සැරසු දෙලාවක් හෝ රියක් හෝ ගැලක් හෝ යාගයක් හෝ පිසුරුවත් ද, සුණු කෙරෙත් ද, එසෙයින් ම හුළුගත් පරිතාභාග කොට හෝ හැරපියා නොනොත් ගුෂුළුගන් හුවිත – හුභූවිත – බදඩ – විබදඩ – අංබදඩ – ලන්න– ලක්තිහ - පරිංදා වූවත් කෙලශබකිනයන් පොලාපියා හෝ හැරදමා; මුනි යනු: 'මොත'හි ඥතය කියනු ලැබෙයි; ඉඩ යනු: වේ දුවේයෙහි... මේ මිනිස්ලොවැ නුයි 'වසරා ගනාති මුනිධ ලොකෙ' යනු වේ.

විවාදජාතෙසු හා වශානසාරී – විවාදයක් උපන් කල්හි හවගත් කල්හි තිපන් කල්හි වෙමසසින් නිපත් කල්හි පහල වූ කල්හි (අතාසයත්) මතුමයෙන් අගතියට යන කල්හි දොමමයෙන් අගතියට යන කල්හි හයින් අනතියට යන කල්හි මොහමයක් අගතියට යන කල්හි, ඡනුගතියට නො යෙයි, දොමානතියට තො යෙයි, හයාගත්යට නො යෙයි, මොහාගති යට නො යෙයි, රාගවශයෙන් නො යෙයි, දොමාවශයෙන් – හයවශයෙන්– මොහාමශමයන් – මානවශමයෙන් නො යෙයි; වගී වූ බමයක් විසින් නො යටනු ලැබෙයි, තො පමුණුවනු ලැබෙයි, තො වහනු ලැබෙයි, නො හරිනු ලැබේ නුයි 'විවාදජාවෙකු න වගානසරි' යනු වේ.

සංක්රීතා අසංභෙතසී උපෙකාබකො කො - 'සනෙකා' යනු: රාශය සත්ගිඳුවන ලද නෙසින් ශානක යැ, දෝෂය ශානත වන බැවත් ශානත යැ, මොහය ශානත වන බැවත් ශානක යැ..සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයත් ශානත වන බැවත් ශමන වන බැවත් වසුපශානක වන බැවත් දුරලන ලද වන බැවත් නිවන ලද වන බැවත් විගත වන බැවත් දුරලන ලද වන බැවත් ශානක යැ උපශානක යැ වපුපශානක යැ නිවීෘත යැ දුරලන ලද්දේ නුයි 'සනෙකා' යනු වේ. - අශෙනෙකපු අශානකයක් අතුරෙහි අනුප-ශානකයත් - අවසූපශානතයන් – නො නිවුණවුන් (කොලෙස්) නො දුරලන ලදුවත් අතුරෙහි නුයි 'සනෙකා අසනෙතසු' යනු වේ උපෙකාබකෝ කො-රහත් තෙමේ ඔඩඩොපොෂොනෝ සමණික වූගේ යැ; ඇසින් රූපයක් දක නො මැ සතුටු සීත් ඇතියේ වෙසි, හො සතුටු සීත් ඇතියේ නෙ. වෙයි, උපෙකකා ඇතියේ සිහි ඇතියේ නෙකාවට දමුණෙයි මරණකාලය අපෙක් අසා...හාමිත වූ සීත් ඇතියේ මොහොවට දමුණෙ මරණකාලය අපෙක් කෙරේ නුයි 'සනෙකා අසනෙතසු උපෙක්කෙකා සෝ' යනු වේ. අනුශාෂයා උශාෂණා කත් මංකාඥාසි – අසෙදාසි තණාවසෙක දිට්ටීවසෙන ගණනනක් පරාමසනකි අභිනිවිසනකි, අරහා උපෙකාබනී ක ගණනාකි න පරාමසකි නාකිනිවිසනීකි – අනුශාෂනා උශාණකතකි මංකාඥා.

තෙතාන භගවා:

"විසරජ ගත්වානි මුතීබ ලොකෙ විවාදජාතෙසු ත වශකසාරී, සතෝකා අසනොකු උපෙක්බකො සො අනුගතතො උනතණගනති මසෝඤ?'ති

18 - 19

පුබබාසවේ ගිනිා නවේ අකුබබං ත ඡනුදගු නොපි නිවිසසවාදී, ස විපාමුතෙතා දිවසීගතෙහි බීරෝ ත ලිපාතී² ලොකෙ අනතතගරහි.

පුබබාසවේ නිවා නවේ අකුබබනති - පුබොසවා විච්චනති අනිතා රූපවෙදනාසයුකු සතිබාරවියුකු හෝ, අනිතෙ සතිබාරෙ ආරබන යෙ කිලෙස උපජෙය හුං, තෙ කිලෙසෙ හිතා වජිතා පරිච්චජිතා පරනිතා විනොදෙතා බාහතීකරීතා අනනාවං ගමේතාති - පුබොසවේ හිතා; නවේ අකුබබනත් 'නවා'' වුච්චනති පව්වුපතා රූපවෙදතාසයුකු සබාරවියාදයුණ, පව්වුපතොත සතිබාරෙ ආරබන ඡනුං අකුබබමානො පෙමං අනුබබමානො රාගං අකුබාමාතො අජනයමානො අසයුජනයමානො අනිබබතතයමානො අනහිනිබබතනයමානොති - පුබබාසවේ හිතිා නවේ අකුබබං.

හා ජදෙන නොපි නිවිසාවාදීහි - ත ජැතනිං ගවැති, ත දෙසාගතිං ගවැති, ත හයාගතිං ගවනති, ත මොහාගතිං ගවැති, ත රාගවසෙත ගවැති, ත දෙසවසෙන ගවනති, ත ලොහාවසෙන ගවනති, ත මානවනෙන කවනති, ත දිටසීවසෙන ගවනති, ත උදාවවවසෙන ගවැති, ත දිවීසිවණ වසෙන ගවනති, ත අනුසයවසෙන ගවනති, ත වශකෙහි බමෛහි යායති නියාති වුසානති ත සංකර්ගානතිහි - ත ජැදගු; නොපි නිවිසාසවාදීනි 'සසානතා ලොකො ඉදමෙව සවවං මොෂමඤඤ'නති ත නිවසාවාදී - පෙ-නෙව කොති ක ක හොති තථාගතො පරමෙරණා, ඉදමෙව සවවං මොෂමඤඤ'නති ත නිවසාසවාදීති - ත ඡඥගු නොපි නිවිසාසවාදී.

ස විපාමුතෙනා දිටසිගතෙහි ධ්රොති - තසය ආසටයිදිටයිගතාති පතිතානි සමුච්ඡිතතාති වූපසනතාති පටිපාසයකාති අහබබුතතිකානි කැණගතිතා දඩසාති; සො දිටයිගතෙහි විපාමුතෙතා විසාකුකුතෙතා විමරි-යාදිකතෙත වෙතසා වහරති, බ්රොති ගීරො පණඩිතො පකුඤවා බුදධීමා කැණි විභාවී මෙබාවති - ස විපාමුතෙතා දිටයිගතෙහි ධීරො.

^{1.} ගණහතා - සිමු. II. 2. ලිමානි සිමු. II. PTS.

අනුශාගපහා උශාගණනහා මතදකද – අතායෝ තෘෂණාවශයෙන් දුරේවශයෙන් ගනිති, දුනැගනිහි, පිටිස ගනින්; රහන් තෙම උපෙසා කොරෙයි, කො ගනී තො දූනැගනී තො පිටිසේ නුසි 'අනුකානො උඟාණනහති මසෙදුසු? යනු වේ.

එයින් වද, රහ බුදුහු:

''විසජ්ජ හත්වානි - පෙ– උගහණතත්ති මණකුඤ"යි.

18 - 19

ඉක්මැතිය (රූපාදීන් අරබසා උපත් කාමාදි) ආසුවයත් තැර වතීමාන (රූපාදිය අරබසා උපදනා) ආසුවයන් තො කරන්නාවූ ඡකුදි වසයෙන් අයතියට තො යන්නා වූ නො ද දූෂටියෙහි පිහිටා කියන්නා වූ දූෂටියහයන් ගෙන් වෙසෙයින් මදුණා වූ හිර වූ ඒ කම්ණාසුව තෙම (කෘතාකෘතවශයෙන්) තම හථ නො ගරහනු යේ ලොවැ (තෘෂණාදුපටි) විසින් තො ඇලෙත්නේ යි.

පුබබාසවේ නිෂ්ථා නවේ අකුබබං - 'සුබබාසවා'යී ඉක්මැතිය රූපවේදතා සංඥසංස්කාරවිඥතයෝ කියනු ලැබෙති, අතීත සංස්කාරයන් අරබයා යම් කෙලෙස් කෙතෙක් උපදතානු නම්, ඒ කෙලෙසුන් තැර තහාග කොට පරිතාහා කොට දුරු කොට බැහැර කොට විහතාපාහ කොට අනතාවයට පමුණුවා නුසි 'සුබාසවෙ නිනා' යනු වේ. න වේ අකුබබං 'නවා'යී වතීමාන රූපවෙදනාසංඥසංස්කාරවිඥතයෝ කියනු ලැබෙති; වතීමාන සංස්කාරයන් ඇරබ ඡඥය නො කරනුගේ පුමය නො කරනුයේ රාගය තො කරනුයේ නො දනවනුයේ මැතවින් නො දනවනුයේ හෝ නිප`වනුයේ නුපදවනුයේ නුයි 'සුබාසවෙ නිනා නවෙ අකුබබං' යනු වේ.

න ජනුතු නොංති නිවිකාවාදී – ජනුයෙන් අගනියට නො යයි, දොනියෙන් අගනියට නො යයි, හයින් අගනියට නො යයි, මොනයෙන් අගනියට නො යයි, රාගවනයෙන් නො පැමිණෙහි, ලෙවමෙමශයෙන්-මොහුවගයෙන් – මානටශයෙන් නො යයි, වගී වූ බම්යන්ගෙන් නො යටහු ලැබෙයි, හෝ පමුණුවනු ලැබෙයි, නො වනහු ලැබෙහි, නො හරහු ලැබේ හුයි 'න ජනුතු' යහු වේ. නො පී නිවිකාවාදී 'ශාවෙත යැ ලොකය මෙ මැ සැබැව, අනාය මොන සැ'සි නො පිහිටා කියනුයේ… සත්න තෙමේ මරණින් මතු නො මැ වෙයි, නො වන්නේ නො වෙයි, මේ මැ සැබව, අනාය මොන සැ'සි නො වන්නේ නො වෙයි, මේ මැ සැබව, අනාය මොන යැ'සි නො වන්නේ නො වෙයි, මේ මැ සැබව, අනාය මොහ යැ'යි නො පිහිටා කියනුයේ නුයි 'න ජනුතු නො පී නිවසාවාදී' යනු වෙ.

ස විපාමුතෙනා දිටසිනතෙකි බීරෝ - ඔහු විසින් දවාතරේදුවේගතයෝ පුකිණ කරන ලද්දාහුය, සිදින ලද්දාහුය, සන්ගිදුවත ලද්දාහුය දුරලත ලද්දාහය උපතට නුසුදුසු කරන ලද්දාහුය, නුවණකින්නෙන් දවන ලද්දාහය, හෙතොම දුවේකනයක් ගෙන් වෙසෙසින් මිදුණේ වෙන් වූයේ විගතමයසීද කළ සිනින් සුකත ව වෙසෙසි. බීරෝ යනු: ගීර වූයේ වණසින වූයේ පුණුවත් වූයේ බුද්ධිමත් වූයේ නුවණැතියේ වීමංසනපුණු ඇතියේ තීරණපුණු ඇතිගේ නුසි 'ස විපාමුනෙනා දිට්ඩීගතෙහි බීරෝ' යනු වේ.

න ලිපපති¹ ලොකෙ අනතනගරහිති - 'ලෙපා'ති දෙව ලෙපා: තණතාලෙපො ච දිටසීලෙපො ච -පෙ- අයං තණතාලෙපො -පෙ- අයං දිටසීලෙපේා; කසා තණතා ලෙපො පතිතො දිටසීලෙපො පටිනිසා ටේහා; තණහාලෙපසස පතිනතතා දිටසිලෙපසස පටිනිසසටස්තතා අනුපලිතෙතා අපායලොකෙ න ලිපාහි; මනුසාලොකෙ න ලිපාහි; දෙවලොකෙ න ලිපාති; ඛණිමලංකෙ න ලිපාති; ඛාතුලොකෙ ත ලිපාති; ආයතන-ලොකෙ ත ලිපති; න සංලිපතී, න උදලිපතී, අලිතෙනා අසංලිතෙනා අනුපලිතෙනා නිකඛනෙතා නිසසටො විපපමුතෙතා විසදකුකුතෙතා වීමරි-ශාදීකතෙන වෙතසා වහරනීති - න ලිපාති ලොබෙ, අනතතශරහිති දවීහි කාරණෙහි අතතානං ගරහති; කතතතා ව අකතතතා ව, කථං කතතතා ව අකතතතා ව අතතානං ශරහති? කතං මේ කායදුවවරිතං අකතං මේ කායසුවරිතනති අතුධානං ගරහති. කතං මේ වවිදුවවරිතං-කතං මේ මනොදුවචරිතං – කතො මේ පාණාත්පාතො -පෙ- කතා මේ ම චැරාදිටයි අකතා මේ සම්මාදිටයිනි අතතානං ගරහනි. එවං කතතතා ච අකතතතා ව අතතානා ගරහති. අථවා සීලෙසුමහි න පරිපූරකාරීති අතතාතං ගරහති, ඉපළියෙසුමහි අහුතතඅවාරොගි-හොජනෙමහි අපතතඤඤූති ජාගරියමහි අනනුයුතෙතාත් - න සහිසමපජ දෛකුතමහි සමනනාගතොති -අභාවිතා මෙ චතතාරො සතිපට්ඨානාති - අභාවිතා මේ චතතාරො සම්මපප-බාතානි - අභාවිතා මේ චතතාරෝ ඉදඩිපාදුති - අභාවිතානි මේ පඤච්ඡු-**යානීති – අභාවිතානි මෙ පඤව බලානීති – අභාවිතා මෙ සත**න බොජැබුඞ්ගාති - අභාවිතෝ මේ අරියො අට්ඪඞ්යිකො මගෙගාති - දුක්ඛා මේ අපරිඤඤූතනති - දුකඛසමුදුයො මේ අපපහිනොති - මගොත් මේ අභාවිතොති - නිරෝබෝ මේ අසච්සිකතොති අතතානං ගරහති එවං කතතතා ච අකතතතා ච අතතානං ගරනති. එවං අතතගරහී කතං* කම්මං අකුබබමානො අජනයමානො අසඤ්තයමානො අතිබබතතයමාතො අනතිනිබබතනයමානො අතතනගරකිහි - න ලිපාති¹ ලොකෙ අතතනගරහී.

තෙතාහ භගවා:

"පුබබාසවේ හිතිා නවේ අකුබබං ත ඡනැගු නොපි නිවිසසවාදී, ස විපාමුතෙතා දිටයීගතෙහි ගීරො න ලිපාති¹ ලොකෙ අතතනගරහි"ති.

18 - 20

ස සබබබමෙමසු විසෙනිභූතො සං කිඤිච් දිටසං ව සුතං මූතං වා, ස පනනභාෂරා මුනි විපාමුතෙතා න කපයිගො නුපරතො න පහ්ගො (ඉති හනවා.)

න ලිපාති ලොනෙ අනතතගරනි - 'ලෙප' නම්: තෘෂණාලෙපය ද දුමටි ලොස් දෙසි ලෙපයෝ දෙදෙනොකි.... මේ දුටේලෙපයයි; ඔහු විසින් තාෂණාලෙපය පුතිණ යැ, දුවේලෙපය දුරලන ලද, තෘෂණාලෙපය පුතිණ ພາຍັນ ເພື່ອເອີ້ອີດເອີ້ອງເອີ້ອງເອີ້ອງ ເພື່ອນ ເພື ඇලෙයි, මිනිස්ලොවැ නො ඇලෙයි, දෙවැලාවැ නො ඇලෙයි, සකනිලොක යෙහි නො ඇලෙයි, බාතු ඵලාකමයහි නො ඇලෙයි, ආයතනලොකයෙහි තො ඇලෙයි, තො තැවැරෙසි, හාත්පසින් නො ඇලෙයි, තො ඇලුණේ තො වැකු වෙන් තො තැවැරුණේ තික්මු නේ නික්මැකියේ වෙසෙසින් මිදුණේ විසංයුකතා වූයේ විමගගිදීකෘත සිතින් යුකත ව වෙසේ නුයි 'න ලිපාත් ලොකෝ' යනු වේ. අනාතනකරුණි – දෙ කරුණෙකින් තම කට ගරනයි: කළ හෙයින් හා නො කළ හෙයින් හා යැ; කිසෙයින් කළ හෙයින් හා නො කළ නෙයින් හා තමහව ගරහා ද යන් ? 'මා විසින් කායදුවේරිතය කරන ලද, කායසුවරිතය නො කරන ලදැයි තමහට ගරහයි, මං විසින් වෘග්දුශවරිතය කරන ලද...මා විසින් මනොදුශවරිතය කරන ලද... මා විසින් පාණවඛ කරන ලද...මා විසින් මිසාසිදුමටිය කරන ලද...මා විසින් සමාග්දුවේග නො කරන ලදු'යි තම හට ගරහයි, මේසේ කළ හෙයින් හා හෝ කල හෙයින් හා තම තව ගරහයි; නොහොත් 'හිලයෙහි පරිපූරයාරී නො වූයෙම් තම කට ගරහයි, ඉපළියයන්හි පිසූ දෛර ඇත්යෙම් තො වීම් .. බොජුන්හි පමණ දතුයෙම් නො වීමී... නිදි දුරු කිරීමෙහි නො යෙදුකෙම වීමී... සිහිනුවණින් සමණිත වූයෙම නො වීමී... මා වියින් සතර සනිපට්ඨානයෝ හො වඩන ලදහ'යි- සතර සමාක්පුඛානයෝ කො වඩන ලදහ'යි - සහර සෘභිපාදයෝ නො වඩන ලදහ'යි- පඤෝප්දියයෝ තො වඩන ලදහ'යි- පඤාබලයෝ තො වඩන ලදනයි - සප්තබොබාඕනයෝ තො වඩන ලදහයි - ආයාදීඅටොඩයිකාවාගීය තො වඩන ලදුයි - දුංඛසතාය ම, විසින් අපරිඥත සැයි – දුෘඛසමුදය මා විසින් අපුතීණ සැයි – ຍາຜືຜ ອາ ອີສີອາ ແລະອີສ ແລະ ອີອັດໂດລ ອາ ອີສີອີ ອີອາກະແລ ອອາ කරන ලදයි තම තට ගරනයි; මෙසේ කළ නෙයින්ද තො කළ හෙයින් ද තම හට ගරහයි, මෙසේ තම හට ගරහන සුලු වෙයි. ඒ මෙබඳු කමීය නො කරනුගේ නො දනවනුගේ නූපදවනුගේ නො නිපදවනුගේ තො පහළ කරනුගේ තමහට තො ගරහනුගේ 'න ලිපාති ලොකෙ අතතාගරහී' යනු වේ.

එයින් වද, ලහ බුදුහු:

"පුබබාසවේ නියටා -පෙ-.න ලිපපති ලොකෙ අනතගගරනි"යි.

18-20

ඒ ක්ෂීණාසුව තෙම යම් කිසි රූපාලමානගෙක් හෝ ශබ්ද,ලමාන කෙක් හෝ ගනිරස ස්පුරවාහලමානයෙක් හෝ (බමාලමානයෙක හෝ වේ ද) ඒ සට්ධම්යන්හි මරසෙන් වනසා සිටියේ වෙයි. ඒ රහන් නෙම බහාතැබූ බර ඇතියේ (කෙලෙසුන් කෙරෙන්) වෙසෙසින් මදුණේ නාෂණද,වේ කලපය නො කෙරෙයි, උපරති සහිත ද නො වෙයි. තාෂණා රහිත වූයේන් වේ. (බුදුනු මෙසේ වදල සේකි.) u සබබධමෙමය විෂෙන්හුතො යං කිසැම දිටර්ං ව සුතං මුතං-වාති - සෙනා පුච්චති මාරසෙනා, කායදුව්වරිතං මාරසෙනා, වවිදුව්වරිතං මාරසෙනා, මනොදුච්චරිතා මාරතෙනා, රාහෝ දෙසො මොහො කොබො උපනාගතා මකොට පළාසො ඉසකා මව්රියං මාහා සායේශනං එමේහා කාරමෙහා මානො අතිමාමනා මදෙ පමාදෙ සමබබ කිලෙසා සබබ දුච්චරිතා සබෙබ දරථා සබෝ පරිලාහා සබෝ සනතාපා සබබාතුසලාති-සබබාරා මාරසෙනා.

වුතනං හෙතැ භාගවතා:

- "කාමා තෙ පයිමා සෙනා දුකියාඅරකි¹ වුවවති, තනීයා බුපටිපාසා තෙ වහුළු තණහා පපුවවති.
- 2. පඤචමී² විනමිදබං තෙ ජටයා හිරු පවුවෙති, සතතමී විවිකිවරා තෙ මකෙඛා එමෙහා තෙ අවසීමා.³
- ලාත්හා සිලෝකෝ සක්කාරෝ ම්ව
 ගෝ වත්තානං සමූක්කංසෙ පරේ ව අවරානති.
- එසා නමුටි තෙ සෙනා කණහසාහිපාහාරිණි, න නං අපුරො ජනාති ජීතා⁴ ව ලහතෙ පුඛ"නති.a

යතා වඩුහි අරියමහොති සබබා ව මාරසෙනා සබෝ ව පටිසෙනිකරා කිලෙසා ඒතා ව පරාජිතා ව තහානා විපාලුභාණ පරමවුඛා, සො වුවවති විෂසනිකුතො, සො දිටෙහි විසනීපුතො සුතො මුතො විණැඤුතෙ විසෙනී– භූ තොත් – ස සබබබමෙමසු පිළෙනිතුතො යං කිණුව් දිටහිං ව සුතං මුතං වා.

ස පනනනාගණා මුනි විපාමුතෙනානි - 'භාරෝ'ත් තයො භාරා බනිනාරෝ කිලෙසහාරෝ අභිසභාරතාරෝ; කතමො බනිහාරෝ ? පටිසනියා රෑප වෙදනා සකුතු සමාරා විකුකුණාං, අයං ඛනිනාරෝ, කතමො කිලෙසහාරෝ ? රාගෝ දෙසෝ මොහෝ - පෙ- සබාකුසලාහි-සමාරෝ, අයං කිලෙසහාරෝ. කතමේං අභිසම්බාරහාරෝ ? පුකුකුහි-සභාරෝ අපුකුකුණිසම්බාරෝ ආනෝක්ෂම්බාරෝ, අයං අභිසම්බාරහාරෝ. යගෝ ඛනිනාරෝ චකිලෙසහාරෝ ව අභිසම්බාරෝ, අයං අභිසම්බාරහාරෝ. යගෝ ඛනිනාරෝ චකිලෙසහාරෝ ව අභිසම්බාරහාරෝ ව පහිනා හොනාගි උච්ඡිනානමුලා තාලාවන්නාරෝ අතභාවකතා ආයතිං අනුපොදබමමා; යො දුවෙනි පනනානාරෝ පතිතහාරෝ මරෝපිතහාරෝ සමාරෝ පිතහාරෝ නික්ඛනතනාරෝ පටිපණාදධනාරෝ.

- 1. දුනීයා රති කාන්චි. පණුවණ සිමු. 11, මජකං, PTS,
- 8. අවසමේ සිමු. 11. මජසං, PTS. 4. ජෙනා PTS.
- 5. මීපපලනතා සිමු. 11. PTS. a. සුතකතිපාත පධානසුනත

ස සබබධමෙමසූ විශසනිතුතො සං කිඤුවී දිටසං ව සුතං මූතං වා 'සෙතා'යී මරසෙන් කියනු ලැබෙයි, කායදුශවරිතය මාරසෙතා යැ, වාශ්දුශව-රිතය - මනොදුශවරිතය මාරසෙතා යැ, රාශය දොවසය මොනය කොබය උපතාහය මකුබව යුගලානය ඉෂඹාය මාත්සයසීය මාගාව ශයාව තදබව කරණුතානරිශකරණය මානය අතිමානය මදය පුමාදය සියලු කෙලෙස් සියලු දුසිරිත් සියලු දරථයෝ සියලු පරිදහණයෝ සියලු සනතාපයෝ හියලු අකුශලාභිසංස්කාරයෝ මාරසෙතා යි.

මේ වදුරත ලද මැය, භාගාවතුන් විසින්:

1. කාමයෝ තාගේ පලමුවැති සෙතාව යැ, දෙවැන්නී අරති යයි කියනු ලබයි, සාපවස් දෙසා නාගේ තෙවැති සෙනාව යැ, සිවුවැන්නී තෘෂණාව යයි කියනු ලබයි.

2. පිනමැතිය තාගේ පස්වැනි සෙතාව යැ, සවැන්නී බියසුලු බව යයි කියනු ලබයි, විවිකිත්සාව ත.ගේ සත්වැනි සෙතාව යැ, මකුඛව හා තදබව තාගේ අටවැනි සෙතාවයි.

3. ලාහය ප්‍රශංසාවය සන්කාරය හා මිභාහවෙන් ලද යශස ද (තව වැති වෙයි) යමෙකු ත් තමා උසස් කරන්නේ ප්‍රකට අවශුන් කෙරේ ද, (එය දසවැනි වේ.)

4. අතතකය, කෘෂණබජ්යෙන් සමන්වත වූ තාගේ තෙල (දසවිඛ) සෙතා තොමෝ මහණබවුණත් පෙළත්නී වෙයි, අසූර වූ සුරෑෂ තෙම ඒ මරදසෙනහ තොඳිකයි, යළි (සූර තෙමේ) ජයගුහණය කොට මහපලසුව ලබා'ශයි.

යම හෙයකින් සතර ආයාමාගීයෙන් සියලු මරසෙනගත් සියලු පුතිපසාෂකර කෙලගයෝත් දිනන ලද්දහු ද පරදවන ලද්දහු ද බිළුණානු සුණුම්පුණු වූවාහු විමුඛ්බවට පමුණුවන ලද්දහු ද, ගෙනෙම විෂෙසනිතුත යයි කියානු ලැබෙයි; හේ රූපායනනයෙහි නිකෙලශ වූයේ ශබ්දායනන යෙහි නිකෙලශ වූයේ රූපායනනයෙහි නිකෙලශ වූයේ බමායනනයෙහි නිකෙලශ වූයේ නුයි 'ස සබබබමෙෙසු විසෙනිහුතො යං කිඤුව දිටහා ව සුනං මුතං වා' යනු වේ.

ස පනනාගර මුනි විපසමුතෙනා - 'හාර' තම් තුන් බරෙකි: සකක තාරය සොලශහාරය අහිසංසාරහාරය යි; සකකිතාරය කවර් යන් ? පතිසාකියෙහි රූපය වෙදනාව සංකෙව සංසකාරයෝ විකුහය (යන) මේ සකකිතාරය යි; සොලශහාරය කවර් යන් ? රාගය දෙවපය මොන...සියලු අකුශලාභිසංසකාරයෝ යෑ, මේ කෙලශහාරය යි; අභිසංසකාරහාරය කවර යන් ? පුණයාභිසංසකාර යෑ අපුණාගතිසංසකාර යෑ ආනෙඤෝති-සංසකාර යෑ (යන) මේ අභිසංසකාරහාරය සි. යම් තැනෙක සංසකාර යෑ (යන) මේ අභිසංසකාරහාරය සි. යම් තැනෙක පටන් කකකිනාරය ත් කෙලශහාරය ක් අභිසංසකාරහාරයන් පුකීණ වූවානු වෙත් ද, උසුන් මුල් ඇත්තානු තාලවසතුවක් වෙන් කරන ලද්දෙනු අනුඅතාවය කරන ලද්දෙනු මත්තෙහි නූපදනා පියවි ඇත්තානු වෙත් ද, නෙතෙම තැබූ බර ඇත්තේ යෑ හෙළ බර ඇත්තේ යෑ. බොහැබු බර ඇත්තේ සැමොතොවට බහාතැබූ බර ඇත්තේ යෑ නිසෙපෙ කල බර ඇත්තේ යෑ සන්හිදුවන ලද බර ඇත්තේ යැයි කියනු ලැබේ. මුත්හ මොතා වුවටත් සඳහෝ, ''යා පකුකු පරාහතා විවියෝ පවිවයෝ බවට ටිමයා සලුනකණා උපලකකණා පවපුපලකකණා පණඞිවටං කොසලලං තෙපුකුකුදං වෙහටහා විනතා උපපරිකකා හරි මෙබා පරිණායිකා විපසසනා සමපරකුඤං පතොදෙ පකුකු පකුඤ් පලියං පක්ඤූබලං පක්ඤූසතාං පක්ඤූ-පාතාදෙ පක්ඤීආලෝකෝ පක්ඤීමහාසෝ පක්ඤූපජෝතෝ පක්ඤීරතනාං අමොහෝ බවට විවියා සමාදිවසී'' 8 තෙත කැමණන සමනනාගතො මුති මොත පතෙතා.

තිණි මොතෙයනත්: කායමොයෙයනං, වච්මොතෙයනං, මතො-මොතෙයනං කතමං කායමොතෙයනං? තිටිබාතං කායදුවචරිතාතං පතාතං කායමොතෙයනං. කීවිබංකායසුවරිතං කායමොතෙයනං. කායාරමාණ-ඤෑණං කායමොතෙයනං. කායපරිඤඤ කායමොතෙයනං. පරිඤඤූසකගතො මගෙනා කායමොතෙයනං. කාගෙ ජඤරාගසස පහාතං කායමොතෙයනං. කායසම්බාරතිරොබෝ වතුතර් කායමොතෙයනං. ඉදං කාය-මොතෙයනං.

කතාමං වවිෂමාතෙයාං? චතුඛ්‍රීධානං වවිදුවවරිතානං පහාණං වවිමොතෙයාං. චතුඛ්‍රිධං වවිසුවරිතං වවිමොතෙයාං. වාචාරමාණං සඳණං වටිමොතෙයාං. වාචාපරිසඳය වවිමොතොයාං. පරිසඳසඳසහගතො මඟොො වටිමොතෙයාං. වාචාය ජනදරාගසය පහාණං වවිමොතෙයාං. වවිසඬධාර-තිරොබො දුනියජඣාතසමාපතති වවිමොතෙයාං. ඉදං වවිමොතෙයාං.

කතමං මනොමොතෙහැං ? තිවිධානං මනොදුච්චරිතාතං පහාතං මනොමොතෙහැං. තිවධං මතොසුච්රිතං මනොමොතෙසතං, චිතතාරමාණං කදුණං මතොමොතෙසතං. චිතතපරිකුකු මතොමොතෙසතං. පරිකුකුසනගනෙ මකො මතොමොතෙසතං. චිතත ඡඥරාගසස පහාතං මතොමොතෙසතං. විතතසකාරතිරොබො සකුකුවෙදසිනනිරොබසමාපතති මතොමොතෙසතං. ඉදං මතොමොතෙසතං.

- "කාගමුතිං වාවාමුනිං මතොමුතිමතාසවං, මුතිං මොනෙකාසමපතතං ආහු සබබාපහායිහං.b
- කායමුතිං වෘචාමුනිං මනොමුනිමතාසටං, මූනිං මොතෙකාසමපතතං අතු තිතහාතපාපක''නති

ඉමෙහි තීහි මොතෙයොහි බමෛහි සමතතාගතා ජ මුතිතො: අගාර– මුතිතො අතහාරමුනිතො සෙබමුනිතො අසෙබමුතිතො පචෛකමුතිතො මුනිමුතිතො.

a ඩම්ම සමාගණි නිදෙදසවාර. b. නිසාඔහුගතර - ආපාශිකාවගත c. ඉතිවුහා සා - දුනියවගහ.

මහා**තිදේශපාලි**ය

මුනි යනු: 'මොත`යි ශූතය කියනු ලැබෙයි, යම පුණුවක් පුකමියෙන් දනීමෙක් අතිතාාදිය විමයීමෙක් පුකමියෙන් විමයීමෙක් සිටුසස් දනම් විමයීමෙක් අතිතාාදිය සැලසීමෙක් උපලකෘණයෙක් පුතුපුලසාණ යෙක් පණ්ඩිත බවෙක් කුසල බවෙක් තිපුණ බවෙක් (අනිතාාදීන්ගේ) විහාවනයෙක් සිතීමෙක් පරීකාවක් හැරී සබබාත පුණුවක් කෙලෙස් නසත පුණුවක් පරීණායකපුණුවක් විදයීනාවක් සම්පූජනායෙක් පෙහාදය වැති පුණුවක් පරීණායකපුණුවක් විදයීනාවක් සම්පූජනායෙක් පෙහාදය වැති පුණුවක් පුණුවක් පුණුවනාසයෙක් පුණුමුණුතයෙක් පුණුරත්න යෙක් අමොනයෙක් සුණුවනාසයෙක් පුණුමුණුතයෙක් පුණුරත්න කෙක් අමොනයෙක් ධම්විවයයෙක් සමාන්දුණුටියක් වේ ද එයයි. ඒ සුණුතෙන් සමන්ටිත වූ මුනි තෙම මොනපුපේන යැ.

වොතොයාගෙන් හිඳිනෙක්: කායමොනෙයා යැ විවිෂවානෙයා යැ මනොමොතෙයා යැයි; කායමොතෙයා ය කවරැ යන්: හිවිඩ කංස-දුශ්චරිතයන් යේ පුතාණය කායමොතෙයා ය කවරැ යන්: හිවිඩ කංස-දුශ්චරිතයන් යේ පුතාණය කායමොතෙයා යැ, නිවිඩතායසුවරිනය කාය-මොනෙයා යැ කය අරමුණු කොට උපත් නුවණ කායමොතෙයා යැ, කායපරිශුව කායමොතෙයා යැ, පරිශූසහාන වූ මාශීය කායමොතෙයා යැ, කායපරිශුව කායමොතෙයා යැ, පරිශූසහාන වූ මාශීය කායමොතෙයා යැ, කයෙහි ඡනුරාගය දුරුලීම කායමොතෙයා යැ, කායෙසංස්කාර නිරෝධය ඇති වනුනිවාහනසමාතෙයා කායමොතෙයා යැ' මේ කායමොනෙයා නම.

විවිමොතෙයායය කවරැ යත්: වතුර්ටිධ වාග්දුශාවරිතයන්ගේ පුහාණය විමොතෙයා යැ, වතුර්ටිධ වාක්සුවරිභය විවිමොතෙයා යැ, වාක් අරමුණු කොට උපත් නුවණ විවිමොතෙයා යැ වාක්පරිඥාව විවිමොතෙයා පරිඥයනගහ මාගීය විවිමොතෙයා යැ වාක්හි ජනුරාගපුහාණය විමොතෙයා යැ, වාක්සංස්කාරන්රොධය ඇති දවිතියධානාසමාපතන්ය විමොතෙයා යැ, මේ විමිමොතෙයා තම.

මතොමොෂනසාය කටර සත්: නිවිධ මනාසුස්වරිතයන්නේ පුසාණය මනොමොනෙයා යැ, නිවිධ මනසපුවරිතය මතොමොනෙයා යැ, සිත අරමුණු කොට උපත් නුවණ මනොමොනෙයා යැ, විතනපරිඥව මනො-මොනෙයා යැ, පරිඥයසනත මාසීය මනොමොනෙයා යැ, සිතෙහි ඡනු-රාහපුසාණය මනොමොනෙයා යැ විතනසංස්කාරයන්නේ නිරෝධය ඇති සංඥාවදයිතනිරෝධසමාපතතිය මනොමොනෙයා යැ, මේ මනොමොනෙයා නමි.

5. (කායවාශ්මතොදුවෙරිතය දුරැලීම් වශයෙන්) කායමුති වූ වාශ්මුති වූ මනොමුති වූ අතාසුව වූ (ඵලයෙහි සිටි හෙයින් මොතෙයාසමපතන වූ මුනිහු සියලු කෙලෙසුන් දුරු කෙලේ යයි කියත්.

කායමුති වූ වාන්මුති වූ මනොමුති වූ අනාසුව වූ මොතෙයාසමපතත
 වූ මුතිහු සේ දී හල පම ඇත්තෙකැයි කියත්.

වේ භූත් මොහනයාධමීයන්නෙන් සමන්විත වූ මුනිහු සදෙනෙකි: අහාරමුනිහු යැ අතනාරමුනිහු යැ මෛකමමුනිහු යැ අමෛකමෙුනිහු යැ පුතොකමුනිහු යැ මුනිමුනිහු යැයි. කතමේ අගාරමුනිනෝ? යෙ තෙ අගාරිකා දිවස්පද, විණුඤුත-සාසතා; ඉමේ අගාරමුනිනො. කතමේ අනගාරමුනිනො? යෙ තෙ පබාජිතා දිවස්පද විඤඤුතසාසතා; ඉමේ අතගාරමුනිනො. සතත සෙඛා සෙබමුනිනො අරගනෙතා අයෙබමුනිනො පවේවකබුණා පවේවකමුනිනො. මුනිමුනිනො විවචනති තථාගතා අරහනෙතා සමමාසමබුණා.

- "න මොනෙත¹ මුනි හොතී මූලතරුපො අවිදදස, යො ව තුලංව පහතයහ වරමාදය පණකීතො.
- පාපාති පරිවජෛති ස විනී තෙන සො මුති, යො මුතාකි උහා ලොකෙ මුති තෙන පවුවෙහිa.
- අසත සුළු සත සුළු සැතා ධම්මං අජඹාතතං බහිද්ධා ව සබබලොහො දෙවමනු සොහි පූජිතො ගො සහිනජාලමතිව්ව සො මූනි.b

විපපමුතෙනාති – මුතිනො රාගා චිතතං මූතතං පිමුතතං පුවිමුතතං; දෙසා චිතතං – මොහා චිතතං මූතතං විමුතතං සුවිමුතතං – පෙ – සබබා – කුසලාභි සබාරෝහි විතතං මූතතං පිමුතතං පුවිමුතතනති – ස පනතහාරො මූති විපපමුතෙතා.

න හාපමයෝ නූපරතො න පත්සෝග් හනවාගි - 'කපා'ති දේව කපා: තණහාකපො ච දිව්සීකපො ච - පෙ- අයං තණහාකපො - පෙ-අංං දිව්සීකපොං තණහාකපො පතිහො. දිව්සීකපො පටිනිසාවේනා. තණහාකපාසය පහිතතතා දිව්සීකපාසය පටිනිසාවන්තතා තණහාකපාං වා දිව්සීකපාං වා න කපොති න ජනෙති ක සංකාරතාති ක නිඛානෙකයි තාහිනිබබහොතනීති - න කප්රියෝ; නූපරතොති සබෛබ බාලපුථුජනා රජ කති, කලහාණපුථුජන උපදය සබෛ සෙබා අපාතතසා පතතියා අනධිගතසා අධිගමාශ අසච්ඡිකතසා සච්ඡිකිරියාය ආරමනති විරමනති පට්වීරමනති; අරහා ආරතෝ විරතෝ පට්වීරතා නිකානෙකා නිසාපො විපාමුතෙනා පිසඤකුතෙනා පිට්රොදීකතෙන වෙතසා විහරතීනිය ක කාපීයො නුපරතෝ;

^{1.} අමානෙයොන - ස. გ. බර්ම පද - බම්ම වඩසාවනය b. සුනතානිපාන - සභියසුනත.

අගාරමුතිහු සාවරතු ද යත්: දක්තාලද නිවන ඇති දන්නාලද ශිකෘතුය ශාසනය ඇති යම් නිහිගේ වැයි සොනෙක් වෙත් ද, මෙතු අගාරමුනියා යැ; අතුශාරමුතිහු සාවරතු ද යත් ? දුටු නිවන ඇති දත් සසත් ඇති යම පැළිදී සොනෙක් වෙත් ද, මොහු අතුශාරමුනි හුයා; සප්ත ශෛක්ෂයෝ තෙබමුනිහු යැ; රහත්තු අසෙබමුනිහු යැ; පසේබුදුවරයෝ පවෙවකමුනිහු යැ; තථායන වූ අභීත් සමාක්සමබුදායෝ මුනිමුනිහු යයි කියනු ලැබෙත්.

7. මූස්පුසාංගි ඇති අහි අහිත හෙම මෙතෙනාවය (-තො බැණ සිටීම) හෙතු කොටගෙන මුනි වූයේ නො වෙයි. තවද පණසිත වූ යමෙක් තුලාව ගෙන සිටියක්හු සෙසින් උතතම වූ ශීලසමාබහාදිය ගෙන-

8 අකුශලබමීයන් දුරු කෙරේ ද, ගේ මූනි තම වෙයි. යට කී කරුණෙන් නොහොම මූනි වූයේ යැ. යමෙක් ස්කන්ඩාදි ලොකයෙගි අධාසාත්ම බාහිරාදී උහනානීයන් දූතනනීද, එ කරුණෙන් හෙතෙම මූනි යයි කියනු ලැබේ.

9. යදුමක් කුශලංකුශලපුතෙද වූ සදසත් බමය ද සියලු ස්කතාදී ලොකයෙහි අඛ්‍යාත්මබාහිරාදි බමීය ද දන රාහාදී සහිතය හා තාෂණා-දුෂටිජාලය ඉක්මවා සිටියේ ද ඒ ක්‍රීණාසුව මුනි තෙම දෙවිමිනිසුන් පියින් පුදන ලදුයේ මේ.

විපමුගතනා – මුනිහුගේ සිත රාගයෙන් මුකත යැ විමුකත යැ පුවිමුකත යැ, දොෂයෙන්...මොහයෙන් සිත මුකත – විමුකත – සුවිමුක්ත යැ . සියලු අකුශලාතිසංස්කාරයන් ගෙන් සිත මුක්ත යැ විමුක්ත යැ සුවිමුක්ත නුසි 'ස පහතනාරෝ මුනි විපාමුතෙකා' යනු වේ.

නා කාපයිගෙන නූපරතො නා පතමයෝ 'ති හතාවා - 'කපප' යනු, තාෂණ කලපය ද දම්විතලපය දුයි කලප දෙකෙක්. මේ දම්විතලපය යි. ඔහු විසින් තාෂණාකලපය පුනිණ යැ, දම්විතලපය දුරලන ලද; තාෂණාකලපය පුනිණ වන බැවින් දම්විතලපය දුරලී බැවින් තාෂණාකලපය තෝ දුවේ-කලපය හෝ නො කොමරයි, කො දනවයි නූපරතො - සියලු බාලපාරන් ජනයෝ ඇලෙති, කලපණෙපාරන්ජනයා පටන් සියලු ශෙකොරොන් නො පැමණි මායියා නේ පැමිණීම පිණිස අනතියත වූ එලයානේ අතිගමය පිණින පසක් තො කල නිවන පුතාකම කිරීම පිණිස නො ඇලෙති; විරාගයට පැමිණෙහි, වෙසෙහින් විරාගයට පැමිණෙන්, කම්ණාසුව හෙම දුරුවූයේ වෙන්වූගේ සමාකාරයෙන් වෙන්වූපේ නික්මැතිපේ පහවතියේ වෙෂසයින් මදුණේ විසංසුක්ත වූගේ විගතමයසීද, කළ සිතින් සුක්ත ව වෙෂස් නුයි 'න කපපියො තුපරතෝ' යනු වේ.

න පපමයොති - පපාතා වුවවති කණහා, යො රාගො සාරාගො - පෙ-අතිරඣා ලොහො අකුසලමුලං; යරිසායා පපානා තණකා පහිනා සමුචුදිනුනා වූපයනුනා පටිපාසාදුබා අහබබුපාතනිකා *ස*දූණ ගතිතා දඩසා, සො වුවවති න පතිසො; හන්වායි ගාරවාගිවවනං; අපි ව හໝාමානොති හතවා, හໝාදිටයීහි හගවා, හໝාකණටකොහි හගවා, භශාක්ලෙසොහි භාවා, හජි විහජි පරිවිහජි බම්වරතනනහි හගවා, භවානං අනතකරොති හනවා, භාවිතකාගො භාවිතසීලො භාවිතවිතෙතා භාවිත-පකෙකුහු හගවා, හජි1 වා ගහවා අරදෙකු වනපතානි පනතානි සෙනාසනාති අපාසඥති අපාතිගෙකාසාති විජනවාතාති මනුසකරන-සෙයාකානි පටි ැලොනසාරුපොනීති හනවා, හානී වා හගවා චීවරපිණ්ඩ-පාතසෙතාසනබ්ලානපාවඩයහෙසජර පරිකඛාරාතනති හනවා. තාගී වා හගුවා අපාරසසස බම්මරසසස විමූහතිරසසස අධිපිලසස අධිවිතනසස අධිපඤඤයාති හගවා, හාගී වා හාවා වතුණණා ඣාතානං වතුණණා අපාමකුකුතං .වතුණණං අරුපසමාපතතීතතති භගවා, හාගී වා භගවා අටස්තතාං ළිමොකඛාතං අටස්තතං අතිහාගතතානං අනුපුබබවහාරසමා-පතුතිතතත් හගුවා, හානී වා හගුවා දසනතං සක්කියුගාවනාතං දසනතං කාසිණසමාපතතීනං ආතාපානසතිසමාධිසාස අපු හසමාපතතියාති හගවා, භාගී වා භගවා වනුණණං සහිපටසානානං වනුණණං සම්මපාඛානානං වතුණණං ඉදඹිපාදුනං පඤචනතං ඉැදියානං පඤචනතං බලානං සහතනතං බොරැකිඞ්නානං අරියසස අවඪඞ්හිකසස මහාසසානි තහවා, තාහී වා හනවා ද සහනං තථාගතබලාතං වතුණණං වෙසාරජාතං වනුණණං පටිසමහිදනං ජනනං අභිඤඤඤණානං² ජනනං බුද්ධධමමාතනති හගවා, හගවානී නෙතං තාමං මාතුරා කතුං, න පිතරා කතුං, න හාතරා කතුං, න හතිනියා කතං න මිතතාමචෙවනි කත , න කදිතීසාලොහිතෙහි කතං, න සමණබාගම-ණෙහි කතං, න දෙවතාහි කතං, විමොකඛනතිකමේතං බුණානං හගව-වනතානං බොබියා මුලෙ සහ සබබඤඤිතඤණිසස පටිලාහා සච්ඡිකා පඤඤතහි යදිදං භගවාහි - ත කාපිගො නූපරතො ත පාපියොති හගවාති.

තොනාන හගවා:

"ස සබබබමෙමසු විසෙතිභූතො සං කිඤිච් දිවසං ව සුතං මූතං වා, ස පතතහාරො මුනි විපපමුතෙනා ත කප්ටියො නූපරතො ත පත්රියොති භගවා"ති.

මහාවිසුහසුතානන්දෙදසො සමතෙතා

තෙරයමො.

න පත්මයා - යනු: 'පත්නා' සි තෘෂණාව කියනු ලබයි, යම රාගයෙක් අතික රාගයෙක්.. අතිබිහාවක් ලොහැකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි. යමක්හු විසින් තෙල පානිකාව තෘෂණාව පුහිණ කරන ලද්දී සිඳින ලද්දී සන්ගිදුවන ලද්දී උපතට නුසුදුසු වූවා නුවණකින්නෙන් දවන ලද්දී ද, ගෙසෙම 'න පතිය'යි කියනු ලැබෙයි. හඟවා යනු: ගෞරව නාමයෙකි, තමද - තැසූ රාශ ඇත් නුයි 'හනවත්' යැ, තැසු අමෙෂ ඇත් නුයි 'හගවත්'ය, තැසු මොහ ඇත් නුසි 'හනවත්' යැ, තැසු මාන ඇත් නුසි 'හගවත්'යැ, නැසු දුවේ ඇත් නුයි 'හගවත්'යැ, නැසු කෙලෙස් කටු ඇත් නුසි 'හගවත්' යැ, නැසු කෙලෙස් ඇත් නුයි 'හගවත්' යැ, දහමරුවත් හාග - විහාග - පුතිවිහාග කොළේ නුයි 'හගවත්'යැ භවයන් අනත කෙළේ නුයි 'හගවක්'යැ වැඩු සිල් වැඩි සිත වැඩි නුවණ ඇත් නුයි 'හගවත්'යැ. බදුහු අලපශබද වූ අලපනිඹොෂ වූ ජනවාහ රහිත වූ මිනිසුන්ගේ රහස් කරුණට සථාත වූ විවෙකයට අනුරුප වූ වනසෙනසුන් වනයෙහි දුර-සෙනසූන් වනකෙළවර සෙනසුන් ඇසුර කළාහු නුසි හශවත්'යැ. බදුහු සිවුරු පිඩුවා සෙනසුන් හිලත්පස් බෙහෙත්පිරිකරව හිම වූවානු නුයි හෝ 'හගවත්'යැ. බුදුහු අනිරසයට බම්රසයට විමුක්ති්රසගට අධිශීලයට අධිවිතනයට අධිපුඥුවට හිමි වූවාහු නුයි හෝ 'හගවන්'යැ. බදුහු සතර බහානයන්ට සතර අපාමාණයෙන්ට සතර අරුපසමාපතතින්ව හිම වූවාහු නුයි හෝ 'හගවත්'යැ. බුදුහු අපට විමොකැගන්ට අළු අභිහායතනයන්ව තව අනුපුළුවිහාරසමාපතරාන්ව කිම් වූවාහු නුයි හෝ 'හගවත්' ගැ. බුදුහු දශ සංඥභාවනාවන්ට දශ කෘත්ෂ්නසමාපතතින්ට ආතාපානසමාතිසමාගියට අශූහසමාපතතියට හිමි වූවාන නුයි හෝ 'හගවත්' **ගැ. බුදුහු සතර සමෘතිපුස**ථානයන්ව සතර සමාක්පුඛානයන්ව සතර සෘදධිපෘදයන්ට පඤාවාසියයන්ට පඤා බලයන්ට සජන බොබාඕකයන්ට අායසීඅටොඞ්සිකමාගීයට කිමි වූවානු නුයි හෝ 'හගවන්'යැ. බුදුනු දශ තථාගතබලයන්ව සතර වෛශාරදැයන්ව සතර පුතිසංවිද්ධම්යන්ව ෂ්ඩහිඤවත්ට ෂඩ්විධ බුදාධඩම්යන්ට හිමි වූවාහු නුයි හෝ 'හගවත්' තම් වූහ. 'නගවත්' ගත තෙල තාමය මැණිගන් විසින් නො කරන ලද, පියාණත් වියිත් තො කරන ලද, හාතෘහු විසිත් තො කරන ලද, හතිනිය. විසින් නො කරන ලද, මිනුාමාතාගත් විසින් නො කරන ලද, නැසහලේතැයන් විසින් තො කරන ලද, මහණබමුණත් විසින් තො කරන ලද, දෙවතාවන් විසින් තොකරත ලද, යම මේ 'හශවත්' ගත තාමයෙක් වේ ද, හාගාවත් බුදුවරයන්ට අගීන්මාගිානනයෙහි උපත් තෙල තාමය බොධිමණ්ඩයෙහි සම්භූතාඤතයාගේ පුතිලාහය සමග අගීත්ඵලපතාකාකරණයෙන් හෝ සම්බම්යන් පුතාකා කිරීමෙන් උපන් ප්ඥප්තියක් වී නුයි 'න කපපිගො නූපරතො න පතිගොති හගවා යනු ØÐ.

එයින් වද,ලහ මුදුහු:

''ස සබබධමෙමසු -උෙ- න පපුතො'ති හනවා''යි.

තෙලෙස්වැනි මහාවියූහ සූනුනිදේශය සමාපතයි.

14

තුවටකසුතතනි දෙද සො

අථ තුවටකසුතතන්දෙදසො වුවවති:

14 - 1

පුචජාමි තං ආදිචචබණු¹ විවෙකං සනතිපදඤව මහෙසිං, කථං දිසවා නිබබාති තිකබු අනුපාදියානො ලොකසම්ං කිඤිවි.

පුවජාමි තං ආඳිවවබංහුනති² - 'පුවජා'හි තිසෙසා පුවජා: අදිවස – ජොතනා පුවජා, දිවසසංසනැතා පුවජා, පිමතිවෙඡදනා පුවජා.

කතමා අදිටඪජෝතනා පුචජා ? පකතියා ලකඛණං අඤඤභං හොති අදිටඪං අතුලිතං අතීරිතං අවභූතං අවභාවිතං, තසා කිඤණාග දසානාය තුලනාය තීරණාය විභාවතාය පඤභං පුච්ඡනි. අයං අදිටඪජොතනා පුච්ඡා.

කතමා **දිටයී සංශන හා පුවරා ?** පකතියා ලකඛණං සැතං නොති දිටයං තුලිතං තිරිතං විභූතං විහාවිතං, අසෙදුකැති පණසිතෙහි සදකිං සංසනැනත්ථාය ප*ස*ැකං පුවඡති. අයං දිටයී සංසනැනා පුව**ි**.

කතමා විමතිමෙජදනා පුවජා ? පකතියා සංසයපක්ඛනෙනා⁸ හොති විමතිපක්ඛනෙනා දෙවලහකජාතො 'එවං නු බො, ත නු බො, කිං නු බො, කථං නු බො'ති සො විමතිවෙජදතපාය පඤකං පුවජති. අයං විමතිවෙජදතා පුවජා. ඉමා නිසෙසා පුවජා.

අපරාපි තිකෙසා පුවඡා: මනුසාපුවඡා, අමනුසාපුවඡා, නිම්කපුවඡා.

කතමා මනුසාසපුවරා ? මනුසාන බුදබං හතවනතං උපසමාකම්නිත පඤතං පුවත්නති – තිකබූ පුවත්නති, තිකබුනියො පුවත්නති, උපාසකා පුවත්නති, උපාසිකාෂයා පුවත්නති, රාජානො පුවත්නති, බතතියා පුවත්නති, බාහමණා පුවත්නති, වෙසසා පුවත්නති, සුදෑ පුවත්නති, ගතටයා පුවත්නති, පබාජීතා පුවත්නති. අයං මනුසාපුවතා.

කතමා අමනු සාපපුවජා ? අමනුසසා බුදබං හගවනතං උපසඕකමිනිා සඳහා පුවජනති – නාගා පුවජනති, සුපණණා පුවජනති, යක්ඛා පුවජනති, අසුරා පුවජනති, ගනිබබා පුවජනති, මහාරාජානො පුවජනති, ඉනු පුවජනති, බුසමානො පුවජනති, දෙවනායො පුවජනති. අයං අමනුසස– පුවජා.

I. ආදිවවඛයනු - සීමු 11 මජකං. 2 ආදිවවබානුයි - සීමූ II මජකං. 3 පකාබනාතා - PTS.

14

තුවටක සූතුනිදේශය.

ඉක්බිති 'තුවටක' සුතුනිදේශය කියනු ලැබේ.

14 - 1

අංදිභයබාණු වූ මහර්ෂි වූ මුබ පුළුවුස්මං යොගාවවර මහණ තෙම (කායාදී) නිමිධ මීමේකය ද (නිවනට කරුණු වූ) බොහිපාසම්කබමීය ද කවර කරුණෙකින් දක (කායාදී) ලොකයෙහි (රූපාදී) කිසි බමීයක් උපාදනය නො කෙරෙළින් (රාගාදී කෙලෙසුන්) සන්හිඳුවන්නේ ද?

පුවුණාම තං ආදිච්චබයබුං - 'පුවඡා'යනු පෘච්ඡා තුනෙකි: අදිටා්ජොතනා පුවණ ගැ, දිටාසංසඥතා පුවණ ගැ, විමතිවේඡදනා පුච්ඡා යි.

අදිථයා ප්රතානා පුවත කවර යන්: බමීයන්ගේ තඵල සාමණය පියවින් හො දන්නා ලද නො දක්නා ලද තුලනය නො කරන ලද තීරණය නො කරන ලද පුකට නො කරන ලද නුවණින් නො වඩන ලද වේ ද, ඒ බමීයාගේ ලකාණය දනීමට තුලනයට තීරණයට පුකට කිරීමට පුශ්න විවාරයි. මෝ අදිටය්ජොතනා පුවණ ගැ.

දිටඨසංඝාඥනා පුවරා කවර යන්: පියවින් තඵලකාණය දන්නා ලද දන්නා ලද තුලනය කරන ලද තීරණය කරන ලද පුකට කරන ලද විහාවන කරන ලද වේ ද, අනා පණඩනයන් හා සසඳුලීම පිණිස පුශ්න විචාරයි. මෝ දිටස්සංසඥතා පුවරාගැ.

වීමතිවෙජදනාපුවජා කවර යත්: 'මෙසේ අේ හෝ තොවේ අේ කෝ කිමෙක් දේ හෝ කෙසේ අේ හෝ'යි පියවින් සැකයට පැමිණියේ විමතියට පැමිණියේ හටහත් සැක ඇත්තේ වේ ද, හෙතෙම සැක සිඳීම සඳහා පුශ්න 3වාරයි. මෝ 'ටිමතිවෙඡදනා පුවුණා' යැ; මේ තුන් පුශ්නයෝ යි.

අනාව ද පුශ්ත තුතෙක් වෙයි: මනුෂාපාවණ යැ, අමනුෂාපාවණ යැ නිර්මතපාවණ යැයි.

මනුෂාපුවන කවර යන්: මනුෂානෝ භගවත් බුදුන් කරා එළඹ පැන පුළුවුස්ති- භිනැහා විචාරති, භිකුණ්හා විචාරති, උපාසකයෝ පිචාරති, උපාසිකාවෝ පිචාරති, රජවරු විචාරති, කෘභුයයෝ විචාරති, බමුණෝ විචාරති, වෛශායෝ පිචාරති, ශුදුයෝ පිචාරති, ගැහැළියෝ විචාරති, පැවිද්දේ විචාරත්; මෝ මනුෂාපාචක හැ.

අම නුෂාපුවරා කවර සත්: අමනුෂායෝ භාගාවත් බුදුන් කරා එළඹ පැත පුළු වූස්නි- තාගයෝ විචාරයි, සුපණියෝ විචාරති, සක්ෂයෝ විචාරයි, අසුරයෝ විචාරති, ගතිමීයෝ විචාරයි, වරමරජනු විචාරයි, ඉතුයෝ විචාරයි, බුහමයෝ විචාරති, දෙවතාවෝ විචාරත්. මෝ අමනුෂා-පෘචණ හැ. කතමා නිමවිතපුවරා ? යං හගවා රූපං අභිතිම්විතාකි මනොමයං සබබඞ්ගපච්චඩිගං අභිතිඥියං, තං සො නිම්මතො බුදධිං හගවනතං උපසඞ්කමිතා පඤතං පුච්ඡති. හගවා විඤාජෝනි. අයං නිම්මතපුවරා. ඉමා තිඤෝ පුච්ඡා.

අපරාපි තිසෙසා පුණා: අහත තිපුවණ, පරත්පුවණ, උහය තිපුවණ. අපරාපි තිසෙසා පුණා: දිටස්බමේක තපුවණා, සමපරාසික තිපුවණා, පරමත්-පුවණා. අපරාපි නිසෙසා පුවණා: අතව ජාතපුවණා, නිසාක ලෙස තිපුවණා, වෙද නතර පුවණා. අපරාපි තිසෙසා පුවණා: අතික පුවණා, අනාගත පුවණ, පව වූ පහතා පුවණා. අපරාපි තිසෙසා පුවණා: අතික පුවණා, බහිදධාපුවණ, අජඹ තත බහිදධාපු වණා. අපරාපි තිසෙසා පුවණා: කාස ලපුවණා, අකුස ලපුවණ, අඛාංක තපුවණා. අපරාපි තිසෙසා පුවණා: බනි පුවණා, බංකු පුවණා, අස අපරාප පුවණා. අපරාපි තිසෙසා පුවණා: බනි පුවණා, බංකු පුවණා, අය තත-පුවණා. අපරාපි තිසෙසා පුවණා: ඉන්දිය පුවණා, බල පුවණා, බොරැකි වන-පුවණා. අපරාපි තිසෙසා පුවණා: ඉන්දිය පුවණා, බල පුවණා, බොරුකි වන-පුවණා. අපරාපි තිසෙසා පුවණා: මහතපුවණා, ඵල පුවණා, නිබොන පුවණා.

පුවජාම තහති - පුවජාම තං, යාවාම තං, අජෝඛසාම තං, පසාදෙම තං, කථයසා මෙති - පුවජාම තං, ආදිච්චබණ්ඩුනති ආදිවේවා වුච්චායි සුරියො; සුරියෝ ගොතමො ගොතෙනත; හයවාපි ගොතමො ගොතෙනන. හගවා සුරියසා ගොතනසැනකො ගොතනබණ්ඩ, තසමා බුදෙබා ආදිච්චබණ්ඩු හි - පුවජාම තං ආදිච්චබණ්ඩුං.¹

විවෙතා, සකතිපදඤාව මහෙසිනති – 'විවෙකො'ති තයො විවෙකා: කාගවිවෙකො, චිතතවිවෙකො, උපහිවිවෙකො.

කතාමො කාශවිවෙනකා? ඉඩ තිකබු විවිතතං සෙනාසනං හජනි, අරකුකුං රැකබමූලං පබවතං කතැරං ගිරිගුහං සුසාතං වනපත්ං අබෙහාකාසං පලාලපුකුණුං. කාගෙන ව විවිතෙතා විහරති, සො එකො ගචනයි. එකො තිටසති. එකො නිසිදති. එකො සෙසහං කපොති. එකො ශාමං පිණබාය පවසකි. එකො පටිකකමති. එකො රහෝ නිසිදති. එකො වඩකමං අධිටසානි. එකො වරති විහරති ඉරීයනි වතතනි පාලෙනි යෙපති ගාපෙති' අයං කායවිවෙනකා.

1. ආදිවිවිඛණු - සිමූ. II. මජසං.

නිරීමතපෘච්ඡා කචර ගත්: බුදුහු මනොමය වූ සියලු අහපසහ ඇති අවකල ඉඳුරත් ඇති යම් බුදුරුවක් මවත් ද, ඒ නිර්මත බුදුහු හාගාවත් වූ ඒ බුදුත් කරා එළඹ පැන පුළුවුස්ති, බුදුහු විසඳන සේක. මෝ නිර්මතපෘච්ඡා යැ. මොහු තුන් පෘච්ඡා සි.

අනෙකුදු පුශ්ත තුනෙක් වෙයි: අංත්මාණිපෘච්ඡා යැ, පරාණිපෘච්ඡා යැ, උහයාණීපෘච්ඡා යැයි. අනෙකුදු පුශ්න තුනෙකි: දුටෙබාර්මකාණීපෘච්ඡා යැ, සාමපරාසිකාණීපෘච්ඡා යැ, පරමාණීපෘච්ඡා යැයි. අනෙකුදු පුශ්න තුනෙකි: අනවද_හණීපෘච්ඡා යැ, නිකෙලකණීපෘච්ඡා යැ, වහවදනාණීපෘච්ඡා යැයි අනෙකුදු පුශ්න තුනෙක් වෙයි: අතීතපෘච්ඡා යැ, අතාගතපෘච්ඡා යැ, වතීමානපෘච්ඡා යැයි. අනෙකුදු තුන් පුශ්නයෙකි: අබහාත්මපෘච්ඡා යැ, බාහහපෘච්ඡා යැ, අබහාත්ම බාහාපෘච්ඡා යැයි. අනහ වූ ද පුශ්න තුනෙකි: කුශලපෘච්ඡා යැ, අබහාත්ම බාහාපෘච්ඡා යැයි. අනහ වූ ද පුශ්න තුනෙකි: කුශලපෘච්ඡා යැ, අකුශල-පෘච්ඡා යැ, අවහාකෘතපෘච්ඡා යැයි. අනහවූ ද පුශ්න තුනෙකි: සකාකිපෘච්ඡා යැ, බාතුපෘච්ඡා යැ, අමහක්පුඩානපෘච්ඡා යැයි. අනහවූ ද තුන් පුශ්තයෙකි. සහිපටසානපෘච්ඡා යැ, සමහක්පුඩානපෘච්ඡා යැ සෘද්ඛිපාදපෘච්ඡා යැයි. අනහ වූ ද තුන් පුශ්නයෙකි: ඉණියපෘච්ඡා යැ, බලපෘච්ඡා යැ, බොබාහිහපෘච්ඡා යැයි. අනහ වූ ද තුන් පුශ්නයෙකි: මාගීපෘච්ඡා යැ, එලපෘච්ඡා යැ, නිථ්පණපෘච්ඡා ගැයි.

පුවජාමී තං – මුබ පුළුවුස්ම, මුඛ අයැදිමි, මුඛ ආරාඛනය කෙරෙම, මුඛ පහදවම, මට වදාළ මැතවැයි. 'පුවජාම තං' යනු වේ. ආඳිචවබණුං 'ආදිචව'යි හිරු කියනු ලැබෙයි, හිරු හොතුයෙන් ගෞතම යැ. භගවත්හු ද ගොතුයෙන් ගෞතම යැ. බුදුහු හිරුට හොතුයෙන් සෙනීන, ගොතුයෙන් බණු වූහ. එහෙයින් බුදුහු ආඳිතාබණු වූහ'යි 'පුවජාම තං ආදිචවබණුං' යනු වේ.

විවෙහාං සහතිපදං ච මහෙසිං - 'විවෙකො' යනු: විවෙක තුනෙකි: කාය විවෙක යැ, චිතතවිවෙක යැ, උපගිවිවෙක යැයි.

කායවිවෙකය කවරේ ද යත්: මේ ශාසනයෙකි මහණ ආරණා යැ වා හමුල යැ පමිත යැ කාඥර යැ හිරිගුනා යැ ශමශාන යැ වානපුසථ යැ අභාවකාශ යැ පලාලපුණු රි යන විවෙක සෙනාසනයක් ඇසුරු කෙරෙයි, කයිනු දු විවිකත වැ වෙසෙයි. නෙතෙම එකලා වැ යෙයි, එකලා වැ සිටියි, එකලා වැ හිදී, එකලා වැ හොවී, එකලා වැ ගමට පිඹුසිහා යයි, එකලා වැ පෙරලා එයි, එකලා වැ හොවී, එකලා වැ ගමට පිඹුසිහා යයි, එකලා වැ පෙරලා එයි, එකලා වැ රහසැ හිදී, එකලා වැ සක්මන් කෙරෙයි, එකලා වැ හැසිරෙයි වෙසෙයි ඉරියව් පවත්වයි වැටෙයි රැකෙයි යැපෙයි යාපනය වේ. මේ කායාවිවෙක යැ.

කතුලෝ විගතවිවෙකො? පයමං කානං සමාපහතසක නීවරණෙහි චිතතං විටිතතං හොති. දුතියං ඣාතං සමාපතතසහ විභකකාවිචාරෙහි චිතතං - විවිතතං නෙ.ති. තතියං ඣානං සමාපනනසස පිනිසා විතතංවි විතතං හොයි. ව්යාන්ං ඣානං සමාපනනසය සුබදුකේඛහි චිතතං විවිතතං හොති. ආකාසානාක්තායතනං සමාපනනසා රූපසකුකුය පරිඝසකුකුය නානතත-සංකාය විතතං විටිතතං තොති. විකුසු ණඤවායනතං සමාපතතසස ආකාසා-නයුවායතනසි කියුයු විතුනං ආකි ඤවඤඤය භනං ම්විතතං හොති. සමාපනනසය විශුඤුණකුවායහනසකුඤුය විතතං විදිතතං හොති. නෙව-සකුකුතාසශුකුයනනං සමාපනනසා ආකිකුවකුකුයත නසකුබදුය චිතතං විවිතුතුං හොති. සොතාපනනසය සකකායදිවසීයා විචිකිචණය සීලබාත-පරාමාසා දිටඪානුසයා විඵකිවඡානුසයා හදෙකටෙයහි ව කිලෙසෙහි චිතතං තොති. සකදුගාමිසා¹ ඔළාරිකා කාමරාගසශෛඤුජනා, විටිතතං පටිෂසඤෙඤජනා, ඔළාරිකා කාමරාහානුසයා පටිඝානුසයා, තදෙකුටෙඨහි ව කිලෙසෙහි චිතතං විටිතතං හොති. අනානාමිසය අණුසහගතා කාමථාන-සංකෘතුජනා පටිසසංකෘතුජනා, අණුසහගතා කාමරානානුසයා පටිසානු-සයා, තදෙකටෙඪහි ව කිලෙසෙහි විතතං විවිතතං හොති. අරහතො රූපරාහා අරූපරාහා මාතා උඟුවවා අවිජාය මාතානුසයා භවරාගානුසයා අපිජානුසයා, තදෙකටෙයහි ව කිලෙසෙහි, බහිදධා ව සබානිලිතෙනහි චිතතං විටිතතං හොංයි. අයං චිතතරිවෙකො.

කතාමො උපධිවිවෙං හා ? උපධි වුච්චති කිලෙසං ච බනිා ව අති-සබධාරා ව; උපධිවිවෙකො වුච්චයි අමතං නිබධානං, යො සොසබබ-සබධාරසමථො සබබූපයිපටිනිසසගොහා තණහක්බයො විරාගෝ නිරොධෝ නිබධාතං. අයං උපධිවිවෙකො.

කායවිවෙකො ච වූපකටයී කායානං නෙකබමාහිරතානං, චතත-විවෙකො ච පරිසුදාවිතතානං පරමවොදනපතතානං, උපධිවිවෙකො ච නිරුපධීනං පුකාලානං විසඬබාරගතානං.

සනතීති එකෙත ආකාරෙත සනතිපි සනතිපද මයි තං යෙව අමතං තිබොනං, සො සො සබබසඞ්බාරසමරෝ සබ්බූපබිපටිනිස්සිනො තණනකඛයො විරාගො නිරෝබෝ නිබබානං. වුතතං ගෙතං හගවතා: "සනතමෙතං පදං පණ්ඩාමෙතං පදං, යදිදං සබබසඞ්බාරසම්වේ සබ්බූපබි-පටිතිස්සිනො තණනකඛයො විරාගො නිරෝබෝ නිබබාන"නති.a අථවා අපරෙන ආකාරෙන යෙ බමා සනතාබගමාය සනතිපුසාංශ සනතිසමයි කිරියාය සංවතනතති සෙයාවිදං: වනතාරෝ සනිපටයානා, චනතාරෝ සමාපසබානා, වතතාරෝ ඉද්ධිපාද, පසුවිස්දියානි, පණුව බලානි, සතත බෝජාඕඩහා, අරියො අටස්ඩබ්කො මනොො. ඉමෙ වුවඩනත් සනතිපදං තාණපදං ලෙනපදං සරණපදං අනාපදං අවවූනපදං අමතපදං නිබෝතපදං.

සකදගාම්කසස - සිමු. II. 2. වවක 32 - ස.
 ම ජාකිමතිකාය - අලගදදසුනා.

වනතාවිවෙනාය කවරැ යත්: පළමුවන දහැතට සමවත්හුගේ සිත නීවරණයන්ගෙන් වෙන් වෙයි, දෙවැති දුනැතර සමවන්හුගේ සිත වෙත් වෙයි, තෙවැනි දුහැතට සමවත්හුගේ වි තකී විවාරයන් ගෙන් සිත පිත්යෙන් වෙන් වෙයි, සිටුවැනි දූහැනට සමවන්හුගේ සිත සුවදුක් දෙකින් වෙන් වෙයි, ආකාසානකුවාගතතයට සමවන්හුගේ සිත රුල-සංඥවෙන් පුතිෂසංඥවෙන් තාතාත්මසංඥවෙන් වෙන් වෙසි, විඤසුනඤවා-යතනයට සමවත්හුගේ සිත ආකාසානඤවායතන සංශුවෙන් වෙන් වෙයි. ආක්සාළාඤඤය හනයට සමවන්හුගේ හිත විඤඤණඤවාය තන-සංශුවෙත් වෙත් වෙයි, නෙවසඤඝූතාසඤඝූයතතයට සමවත්හුගේ සිත ආක්කුවඤාසුහතනසංඥවෙන් වෙන් වෙයි, සෝවාන්හුයේ සිත සතකාය-දුළුටියෙන් විවිකිත්සායෙන් ශීලවුතපරාමශීයෙන් දූපවානුශයෙන් විවිකිතකං-නුශයෙන් ඔවුන් හා එක්වැ සිටි කෙලෙසුන්ගෙන් ද වෙන් වෙයි. සෙදගැමිහුනේ සිත ඖදරික වූ කාමරාගසංයොජනයෙන් ද, පුතිඝසංයො– ජනයෙන් ද, ඖදරික වූ කාමරාගානුශයෙන් ද, පුතිඝානුශයෙන් ද, තදෙකසථ කෙලශයන්ගෙන් ද වෙන් වෙයි. අතගැම්හුගේ සිත අණුසහගත වූ කාමරාගසංයෝජනයෙන් හා පුතිඝසංයෝජනයෙන් ද, අණුසහගත වූ කාම-රාගානුශයෙන් හා පුතිඝානුශයෙන් ද, තදෙකසා කෙලශයන්ගෙන් ද වෙත් වෙයි. රහත්හුගේ සිත රුපරානයෙන් අරූපරාහයෙන් මානයෙන් ඖඛතායෙත් අමිදු වෙත් ද, මා ාානුශයෙන් හවරාගානුශයෙන් අවිදැනුශ– යෙන් ද, තදෙකසට කෙලශයන්ගෙන් ද බාහා වූ සියලු සංස්කාර-භිමිතනයන්ගෙන් ද වෙන් වෙයි. මේ චිතනවිවෙක හැ.

උපධිවිවෙඩාග කවර. යත්: කෙලශයෝ ද ස්කතියෝ ද අභිසංස්කාරයෝ ද උපධි යි කියනු ලැබෙයි. සියලු සංස්කාරයන් සන්හිදුණු සියලු උපධි දුරැලූ තාෂණා කෂය වූ කෙලෙස්රජස් නො ඇලුණු දුක නිරුදඛ වූ තෘෂණා-වෙන් නික්මුණු ඒ අමාමහනිවන උපධිවිවෙක යයි කියනු ලැබේ. මේ උපධි විවෙක යයි.

ගණසඞ්හණිකායෙන් වෙන් වූ කය ඇති (පුථමබාහතාදී) නිෂ්ඩාමා යෙහි ඇලුණවුන්ට කායටිවෙකය ද, පිරිසුදු සිත් ඇති පරමපාරිශුද්ධියට පැමිණියවුන්ට විතතවිවෙකය ද, විසංඛාරයට (-අරමුණු කිරීම වශයෙන් නිවනට) පැමිණි උපධි රසින පුද්ගලයන්ට උපධිවිවෙකය ද වේ.

සන්නි - යනු: එක් අයුරෙකින් ශානතිය ද ශානතිපදය ද එ මෑ අමාමහ තිවන යෑ, සියලු සංස්කාරයන් සන්සිදුණු සියලු උපගින් දුරුවෑ සිටි තාෂණානයය වූ විරාග වූ දූෑඛණිරොඛ වූ ඒ නිව්හණය සි. මේ විදාරන ලද මැය භාගතවතුන් වියින්: යම් මේ සම්සංස්කාරයන්නේ ශමථයෙයා සංවාපසින්ගේ දුරැලීමෙක් තාෂණාක්ෂයයෙක් විරාහයෙක් නිරෝධයෙක් තිව්හණයෙක් වේ ද, සෙල ශානතපද යෑ, තෙල පුණිතපද යැයි. පොහෙනෙන් අතාත වූ ආකාරයෙකින් යම් බම් කෙනෙක් ශානති (-තිව්හෝ) පුතිලාභය පිණිස ශානතිය (දෙනයෙන්) සපයී කිරීම පිණිස ශානතිය පුතාකෂ කිරීම පිණිස පවත්නාහු ද, ඒ කවරහුද යන්: සතර සහිපටයානයෝ යෑ, සතර සමාක්පුඛානයෝ යෑ සතර සංදාශයෝ යෑ පතර සහිපටයානයෝ යෑ පකුව බලයෝ යෑ සතර සංදාශයේ යෑ ලංකාද යෑ සරාන් ය යන මොනු යි. මේ බම්යෙෝ ශානතිපද යෑ තාණපද යෑ ලෙතපද යෑ යරණ පද යෑ අනයපද යෑ අවසුකපද යෑ අමෘතපද යෑ නිව්හණපද යෑයි කියනු ලැබෙන්.

මහෙසිති, මහෙසී හනවා; මහනතං සීලකඛණි. එහිගවෙසි පරියෙසීති මගෙයි. මහනතාං සමාධිකානිබං – මහනතාං පකුසුකඛනිබං – මහනතාං විමූතනිසබණි - මහතතං දීමූතතිසද ණදසසනසබණිං එසි ගවෙසි පරියෙසීති ອເහසි. ອນອກ, ກອງມາລາວແລ ບຽບກາ, ອິນອກ, ອິນອຸກ, ອິນອຸກ, මහතො තණහාසලලසස අබ්බූහනං, මහතො දිටසීසඕකාටසස විනිවෙඪනං, මහතෞ මානඩජසස පපාතනං1 මහතො අභිසඞ්ඛාරසස වුපසමනං, මහතො, ඔහුසස නිපුරණං, ²මහතො හාරසස නිකෙඛපනං, මහතො සංසාරවටටසස සනතා පසස නිබබා පනං, මහතො පරිලාතසය උ උම්චරිදං, මහුතො පටිපපසසදුබං, මහතො බම්මබජසු උසසාපතං එසි ගවෙසි පරියෙසීති මහතෙන සතිපටඨානෙ - මහතෙන සමාපාධානෙ - මහතෙන ම්ගෙසී ඉදසිටාදෙ – මහතතානි ඉණියාති– මහනතානි බලානි- මහතෙත බොජඣඹෙන මහතතං අරියං අවස්ඞ්ඩිකං මහතං - මහතතං පරමත්ං අමතං නිබ්බානං එසි ගවෙසි පරියෙසීති මහෙයි. මෙහසකොබහි වා සතෙතහි එසිනො ගවෙසිනතා පරියෙසිතො 'කහං බූදෙඛා, කහං භගවා, කහං දෙවදෙවො' කතං තරාසහෝ'යි මහෙසීති - විවෙකං සහතිපදණව මහෙසිං.

කාථං දියවා නිබබාති භිකබූති - කථං දිසවා පසයිනා තුලයිනා තීරයිනා විභාවයිනා විභූතං කනා අත්තනො රාශං නිබබාපෙති ? දෙසං නිබබාපෙති ? මොහං නිබබාපෙති ? කොබං, උපනාශං මකබං, පලාසං, ඉසසං, ම්ච්රියං, මාශං, සංසේසහං, එමහං, අංරමහං, මානං, අතිමානං, ඉසසං, ම්ච්රියං, මාශං, සංසේසහං, එමහං, අංරමහං, මානං, අතිමානං, ඉසසං, ම්ච්රියං, මාශං, සංසේසහං, එමහං, අංරමහං, මානං, අතිමානං, මදං, පමාදං, සබෝ කිලෙසෙ, සබෝ දුච්චිරිතෙ, සමබා දරල්, සබෝ පරිලාහෙ, සබෝ කිලෙසෙ, සබෝ කුසලාහිසබ්බාරේ නිබබාපෙති සමෝ උපසමෙකි වූපසමෙති පටිපපසසමෙහයි ? ආකාබුයි පුථුජනකලහංණකො වා හිතබු සෙබෝ වා හිතබුයි - කථං දිසා නිමානති හිතබු.

අනුපාදියානො ලොකයාමං කිඤාවිති – වතුහි උපාදනෙහි අනුපා-දියමාතො අගණහමාතො අපරාමසමාතො අතභිතිවිසමාතො; ලොකයාමනති අපායලොකෙ දෙවෘලාකෙ බතිලොකෙ බාතුලොකෙ අායනතලොකෙ; කිඤාවීති කිඤාවී රෑපගතං වෙදනාගතා සඤඤගතං සඞ්ඛාරගතං විඤඤණ– ගතනති – අනුපාදියානො ලොකසාමං කිඤාවී.

තෙනාහ හගවා:

"පු චජාම් තං ආදිච්චබානිබං විවේකාං සනතිපදඤව මහෙයිං, කථං දිසවා නිබබාති භිකබු අනුපාදියානො ලොකසමං කිඤිවී"ති.

14 - 2

මූලං පපඤව සඞ්ඛායාති භගවා මනතා අසමිති සඛාමුපරුනේ, යා කාචි තණතා අජඣතතං තංසං විනුදා සද සතො සිකෙඛ.

1. පවානතා - සතා. 2. නිස්ථාරණ - සිදු, II, PTS.

මහෙයි - ගනු: බුදුහු මහර්ෂි යැ, මහත් වූ ශීලස්කානිය එෂණ ග වෙෂණ පයෙඩිෂණ කෙළේ නුයි මහර්ෂි යැ: මහ ර වූ සමංගිස්කතිය මහත් වූ පුඥස්කණිය – මහත් වූ විමුක්තිස්කණිය – මහත් වූ විමුක්ති-ඥනදශීනස්කතිය එෂණ ගවෙෂණ පයොර්ෂණ කෙළේ නුයි මහර්ෂි යැ, මහත් වූ තමස්කායයා ගේ පුද,ලනය, මහත් වූ විපයඩිසයා ගේ බිඳීම, මහත් වූ තෘෂණාශලාය ඉදිරීම, මහත් වූ දුෂටිසඞ්කාටය ලෙහීම, මහත් වූ මානධාවජය හෙළීම, මහත් වූ අභිස ස්කාර්ග සන්භිදුවීම, මහත් වූ ඔසය තරණය කිරී, මහත් වූ (පස්කඳ) බර බහා තැබීම, මහත් වූ සසරවට සිදීම, මහත් වූ (කෙලෙස්) තැදිලිය නිවීම, මහත් වූ (කෙලශ්) පරිදහය සන්හිඳුවීම, මහත් වූ ඩම්බවජය එසැවීම එෂණ ගවෙෂණ පයෙසීෂණ කෙළේ නුයි මහර්ෂි යැ. මහත් වූ සතිපටසාතයන් - මහත් සමාක්පුධාන-යන් - මහත් සෘදුඩිපාදයන් - මහත් ඉසියයන් - මහත් බලයන් - මහත් බොබාඕකයන් – මහත් වූ ආයඩිඅපටාඕහිකමාගය – මහත් වූ පරමාණි වූ අමාම්කතිවන එෂණ ගමේෂණ පහෙයිෂණ කෙළේ නුසි මහර්ෂි යැ: තොහොත් මහෙශාඛා වූ සත්ළුයත් විසිත් 'කොහි යැ බුදුහු, කොහි යැ භාගාවත්හු, කොහි ගැ දෙවියනට දෙව වූවෝ, කොහි ගැ නරශුෂඪයෝ **ග්යි එෂිත ගවෙෂිත පගෙඩ්**ෂිත නුයි මහර්ෂි තම් වෙත් ගයි 'විවෙකං සනතිපදණුව මගෙසිං' යනු වේ.

කාථං දිසවා නිබබානී ගිකමු – කිසෙයින් දක බලා තුලනය කොට තීරණය කොට වීමසා විතුත කොට තමා නේ රාගය නිවා ද ? දොමය නිවා ද ? මොහය නිවා ද ? කොටය – උපනාහය – මතබය – පලාසය–ඊෂඩාව මාත්සයඩීය – මායාව – ශාඨාය – සාමහය – සාරමහය – මානය – අතිමානය මදය – පුමාදය – සියලු කෙලෙසුන් සියලු දුයාවරිතයන් – සියලු දරථයන්– සියලු පරිදානයන් – සියලු සනතාපයන් – සියලු අකුශලානිසංස්කාරයන් නිවා ද ? ශමනය උපශමනය වසුපශමනය කෙරේ ද ? සන්හිඳුවා ද ? හිනාබු යනු: පාථන්ජනකලානණ හිතපු හෝ ශෛසා නිසාපු හෝ නුයි 'කථං දිසවා නිබබාති තිකාටු? යනු වේ.

අනුපාදියානො ලොකයාමං කියැවි – සතර උපංදනයන්නෙන් උපංදනය නොකරනුයේ නොගන්නේ නො දූහැගන්නේ නො පිවිසෙනුයේ; ලොකයාමං යනු: අපංයලොකයෙහි මිනිස්ලොවැ දෙව්ලොවැ ස්කනිලොක-යෙහි බාතුලොකයෙහි අංයතනලොකයෙහි; කියැවී යනු: කිසි රූපගතයක් වේදතාගතයක් සංඥාගතයක් සංස්කාරගතයක් විඥානගතයක් නුසි 'අනුපාදියානො ලොකසාමං කිසැව්' යනු වේ.

එයින් කීහ ඒ නිර්මිත බුදුහු:

''පුවජාමි තං - පෙ- අනුපාදියානො ලොකයාමං කියැම්"යි.

14 – 8

බුදුහු මෙසේ වද,ළ සේක: 'පුපඤව සබබාහත තෘෂණාද වෙනුනේ (අවිදා දි කෙලශ) මූලය ද මම වෙමි' පැවැති මානය ද නුවණින් සියල්ල වලහන්තේ යැ, අධාහත්මයෙහි යම කිසි තෘෂණාවක් උපදනේ ද ඔවුන්නේ පුහාණය පීණිස හැමකල්හි (එලඹ සිටි) සිහි ඇති වැ තික්මෙන්නේ යි. මූලං පපඤවසතිබායාති හතවා මහතා අසමති සබබමුපරැකොති-පපඤවානව පපඤවසතිබා; තණහා පපඤවසතිබා, දිටයී පපඤවසතිබා, කතමං තණතාපපඤවසය මූලං ? අවිජරා මූලං, අයොනිසො මනසිකාරො මූලං අසම්මාතො මූලං, අහිරිකං මූලං, අනොතතපාං මූලං, උදබවවං මූලං, ඉදං තණතාපපඤවසය මූලං, කතමං දිටයීපපඤවසය මූලං ? අව්ජරා මූලං අයොතිසො මනසිකාරෝ මූලං. අසමීමාතො මූලං, අහිරිකං මූලං, අනොතතපාං මූලං, උදාවවං මූලං, ඉදං දිටයීපපඤවසය මූලං.

හනවාති ගාරවාගිවවනං. අපි ව හඟාරානොති හනවා, හඟාදෙසොති භහවා, භහතමොනොති භගවා, භහතමානොති භහවා, භහතදිටයිනි භගවා. භාගාකණටකොති හනවා, හඟාකිලෙසොහි භාවා, හජි විහජි පටිවිහජි බම්මරතනනකි භගවා, භවානං අනතකරොති හගවා, භාවිතකායොති හගුවා, නාවිතසීලො හාටිතවිතෙනා භාවිතපඤඤතී හගවා.. හජි1 වා හගවා-අර කෙක වනපත්වානි පනතානි සෙනාසනානි අපාස දැනි අපානිශෝකාසානි විජනවානාති මනුසසරාහසෙයාකානි පට්සලලානසාරුපොනීති හගවා; හාගී වා හගවා විවරපිණඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයහෙසජජපරිකඛාරානනාගි හගවා. හාගී වා හගවා අත්රසසස බම්මරසසස විමුතතිරසසස, අධිසීලසස අධිවිතතසස අධිපඤඤයාති හගවා, හාගී වා හගවා වනුණණං ඣානානං චතුණණං අපමඤඤුතං චතුණණං අරූපසමාපතතිතතති භගවං, භාගී වා භාගවා අටස්තනං විමොසකාතං අටස්නනං අභිභායතනානං නවතනං අනුපුබබවිහාරසමාපතනීනනති භගවා, භාගී වා භගවා දසනනං සඤසු-භාවනානං දසනනං කසිණසමාපතනිනං ආනාපානසභිසමාධිසස අසුහ-සමාපතතියාති හගවා, භාගී වා හගවා වතුණණං සතිපටසානානං චතුණණා සම්මපාධානංතං චතුණණං ඉද්ධිපාදනං පඤචනතං ඉන්දියාතං පඤානතාං බලානං සතතනතාං බොරැඣඞ්හානං අරියසස අවස්ඞ්යිකසස මහතසසාති භගවා, භාගී වා භගවා දසනනා තථාගතබලානං වනුණාණං වෙසාරඥානං වඩුණණං පටිසමහිදුනං ජනතං අභිකුඤුඤුණානං ජනතං බුද්ධධම්මානනති හගවා. හගවාති නෙතං හාමං මාතරා කතං; න පිතරා කතුං, න හාතරා කතං, න හයිනියා කතං, න මතනාමඓවහි කතං, න ඤහසාලොභිතෙහි කතං, ත සමණබාහමණෙහි කතං, න දෙවහාහි කතං. විමොකඛනතිකමෙතං බුදධාතං භගවනතානං බොගියා මූලෙ සහ සබබඤඤ– තුකුදුණුසස පට්ලාභා සචඡිකාපයැකුතති යදිදං භගවාති – මුලං පපයාව-සඬ්ඛායාති හගවා.

මහතා අසමති සබබමුපරුණෙහිති - 'මතතා' වුච්චති පකුතු, යා පකුතු පජාතතා - පෙ- අමොහෝ ධමාවිචයෝ සමාදිටයි; අසමති රුපෙ අසමති මාතො, අසමති ජනෙදු, අසමති අනුසයෝ; වේදනාය - සකුතුය – සඬාාරෙසු-විකුතුණෙ අසමති මාතො, අසමති ජනෙදු, අසමති අනුසයෝති – මූලං පපකුවසබබායාති හගවා මතතා අසමති.

^{1.} තෘගී සීමූ. 11.

මූලං පපඤචසතිබායාති හනවා මහතා අසමති සබබමුපරුණෙ. පටඤවයා ීමැ 'පපඤචසතිබා' තම, තාෂණාව 'පපඤචසතිඛා' යැ, දුපටිය පපඤවසතිබා යැ, තෘෂණාපපඤචයා ගේ මූලය කවර යත් ? අවිදු ව මූල යැ, අයොතිසො මනසිකාරය මූල යැ, අසම්මානය මූල යැ, අතිරිකය මූල යැ, අනොතතපය මූල යැ, උදාවවය මූල යැ; මේ තෘෂණාපපඤචයායේ මූලය යි. දුපටිපපඤචයාමන් මූලය කවර යත් ? අවිදු ව මූල යැ, අනොතිසො මනසිකාරය මූල යැ, අසම්මානය මූල යැ, අතිරිකය මූල යැ, අනොතතපය මූල යැ, උදාවවය මූල යැ, මේ දුපටිපුපඤචයා ගේ මූලය යි.

හශවා යනු: ගෞරව තාමයෙකි; තවද බිදහල රාග ඇත් නුයි භාවවත් යැ, නැසු දොෂ ඇත් නුසි - නැසූ මොන ඇත් නුයි - තැසූ මාන ඇත් නුයි- තැපූ දුටේ ඇත් නුයි - තැසූ කෙලෙස්කටු ඇත් නුයි - නැපූ කෙලෙස් ඇත් නුයි සහවත් හැ. දහමරුවන් භාග – විභාග – පුතිවිහාග කෙළේ නුයි භගවන් යැ භවයන් අනත කෙළේ නුසි – භාවිතකාය නුයි – භාවිතශීල – භාවිතවිතන – භාවිතපුඥ, ඇත් නුයි භගවත් යැ: තොහොත් බුදුහු අලපශබද වූ අලපතිබේංෂ වූ ජනවාත රහිත වූ මනුෂායන්ගේ රාහසායට කාරණ වූ විවෙකයට යොගා වූ වනසෙනසුන් වෙනෙහි දුර සෙතසුත් වනකෙළවර සෙතසුන් හජතය කළංහු නුයි හගවත් යැ, බුදුහු වීවර - පිණ්ඩපාත- සෙතාසන - ගිලාතපවවයහෙසජජ-පරිකඛාරයතට හිමි වූවාහු නුයි හගවත් යැ, බුදුහු අණිරසයට බම්රසයට විමුක්ති්රසයට අධිශීලයට අධිවිතතයට අධිපුඥුවට හිමි වූවාහු නුයි ພູດອີໝີ ພາ, බුදුහු සັතර බාංතයන්ට සතර අපාමාණායන්ට සතර අරුපසමාපතතීන්ට හිමි වූවාහු නුයි හෝ භගවත් යැ, බුදුහු **ca**O--විමොසාසයන්ට අපට අභිහායතනයන්ට නව අනුරුපවිහාරසමාපතතීන්ට හිම වූවාහු නුයි – බුදුහු දශ සංඥහාවනාවන්ට දසකයිණසමාපතාගීන්ට ආතාපානසතිසමාබියට අසුගසමාපතතියට හිමි වුවාහු නුයි - බුදුහු සතර සතිපටඨානයන්ට සතර සමාාක්පුධානයන්ට සතර සෘදඬිපාදයන්ව පංඤවඥියගන්ට පඤව බලයන්ට සප්ත බොධාඞ්ගගන්ට ආගස්අපොඞ්හික-මාහීයට් හිමි වූවානු නුයි – බුදුහු දස තථානතබලයන්ට වතුර්වෙශාරදැ– යන්ට සතර පුතිසංවද්ධමීයන්ට මඩහිඥවන්ට මඩ්බුද්ධධිමීයන්ට හිමි වූවාහු නුයි හෝ 'හගවන්' නම්. තෙල 'හගවත්' යන නාමය මැණියන් විසින් හො කරන ලද, පියාණන් විසින් – බැයකු විසින්-බූනක විසින්-සගයහළුවන් විසින් – නැසහලේනැයන් විසින් – මහණබමුණන් විසින් - දෙවතාවන් විසින් නො කරන ලද, මේ 'හගවත්' යන නෙල නාමය භාගාවත් බුදුවරයන්ට අහින්මාහීයාගේ අනනගෙහි බෝමුල දී සවීඥතාඥනයාගේ පුතිලාභය සමග රහත්ඵලය පුතාකෂ කිරීමෙන් හෝ සම්බම්ශන් පුතාසම කිරීමෙන් උපන් පුඥප්තියක් වී නුයි - 'මූලං පටඤව-සබබායා කි හනවා' යනු වේ.

මයානා අසමිනි සබබමුපරුණේ - 'මනතා'යී පුඤව කියනු ලබයි; යම පුඤවක්...අමොහලයක් ධෂීවිචයයෙක් සමාග්ද වේගක් වේ ද එයයි. අසම යනු රූපයෙහි මම වෙම යන මාන ය මම වෙම යන ඡනැය, මම වෙම යන අනුසය, වෙදකානයෙහි - සංඥයෙහි - සංස්කාරයන්හි - විඥනයෙහි අසම යන මානය අසම් යන ඡනැය, අසම යන අනුසය නුයි 'මූලං පපඤව-සභායාන් හනවා මනතා අසමීති' යනු වේ. සබබමුපරුණොති - පපයාවසබාග මූලයාව අසම්මානයාව මනතාග සබබං රැනොියා උපරුතොියා නිරොබෙයා වූපසමෙයා අපාඞ්ගමෙයා පටිපපසාමෙහයාාති - මූලං පපයාවසබබායාති හගවා මනතා අසමති සබාමූපරුණො.

යා කාවි තරාහා අජකානතහති – 'යා සාව්'ති සබෙත සබබං සබාථා සබාං අසෙසං තිසෝසං පරියාදිගත1වවනමෙතං යා සාවීති. තරාහත් රුපතණහා – පෙ – බමෙතණහා; අජකානතිකාති අජකානතසමුවසාතා වා සා තණහාති අජකානතං; අථවා අජකානත වුවවති විතතං, යං විතතං මහෝ මාතසං හදයං පණඩරං මතෝ මනායතතං මනිත්දීයං විඤඤ ණං විඤඤ ණකානෙකා තජා මනෝ විඤඤ රෝතු; a විතෙතන සා තරාහා සහගතා සහජාතා සංසටහා සමපයුතතා එකුපපාද එකතිරෝබා එකවත්වුකා එකාර මාණාතිපි අජකානතානි – යා කාවි තරාහා අජකානතං.

තාසං විනාහා සද, සතෝ සිකොබන් – 'සද'ත් සද සබබද සබාකාලං නිච්චකාලං බුවකාලං සතතං සමතං අබොක්ණණං පොඣානුපොඩබං උදකොම්කාජාතං² අවිවිසනතනිසහිතං එස්සිතං³ පුරෙහතතං පචජාහතතං, පුරිමං යාමං මජුකිමං යාමං පචජිමං යාමං, කාලෙ ජුණෙන, වසෙස හෙමනෙක හිමෙහ, පුරිමෙ වයොඛනේ මරකිමේ වයොඛනේ පචජිමෙ වගොඛනේ; සතෝගි වතුසි කාරණෙහි සතෝ: කාගෙ කාශානුපසානා-සතිපට්ඨානං භාවෙනෙකා සතෝ; වෙදතාසු -පෙ- විතෙක -පෙ- ධමේමසු බම්මානුපසසනාසධිපට්ඨානං භාවෙනෙකා සතො; අපරෙතිපි වතුති කාරණෙහි සතෝ; අසතිපරිවජානාය සතෝ; සතිකරණ්යානං බමානං කතතතා සතෝ; සතිපටිපක්ඛානං බම්මානං හතතතා සතෝ; සතිනි-මතතානං බමානං අසමවුට්ඨතතා සතො; අපරෙහිපි වතුහි කාරණෙහි සතියා සමනනානතතතා සනො; සතියා වසිතතතා සතො; සතො: පාගුඤඤතාය සතෝ; සතියා අපවෙවාරොහණතාය සතෝ. සතියා අපරෙති වතුති කාරණෙති සතො: සතතතතා⁴ සතො, සම්භතතා සතෝ, සනතාතකා සතෝ, සනතිබම්මසමනතාගතතතා සතෝ, බැඩා-නුසසනියා සනො, ධවවානුසසනියා සනො, සඞ්ඝානුසසනියා සනො, සීලානුසසතියා සතො, වාගානුසසතියා සතො, දෙවතානුසසතියා සතො, ຕາනා ບາනසනියා සතො, මරණ සනියා සතො, කායගතාසනියා සතො, උපසමානුසානියා සතො. යා සති අනුසාන් පටිසාකි සති සරණතා බාරණතා අපිලාපනතා අපමුදාසනතා සහි සහින්දියං සහිබලං සම්මාසහි සනිසමොරකිහො එකායනමගෙනා, 8 අයං වුවෙති සති. ඉමාය සතියා උපෙතො සමූපෙතො උපගතෝ⁵ සමූපගතෝ⁶ උපපතෙනා සමූපපතෙනා සමතනාගතො. සො වුච්චති සතො.

- උදකුම්කජාතං සිමු. II. PTS.
 සතනකා සීමු. II. PTS.
- 6. සමූථාගතො මජයං.
- a. ඛම්මසභිතණි නිදෙදසවාර

^{1.} පරියෘදය - සිමු. II. PSS.

සබබමුපරුණේ – තෘෂණාද වේපුපඤවයාගේ මූලය ද අසම්මානය ද පුඥවෙන් සියල්ල වළහන්තේය, වෙසෙසින් වළහන්නේය, නිරුදා කරත්තේය, සන්භිඳුවත්තේය, අස්තයට පමුණුවන්නේය, දුරැලන්නේ නුයි 'මූලං පපඤවසබ්බායාති හගවා මනතා අසමිනි සබබමූපරුණේ' යනු වේ.

යා කාවි තණතා අජකතා - 'යා සාවි' යනු: සියල්ලෙන් සියල්ල සමීථායෙන් සියල්ල අශෙෂ කොට නිශ්ශෙෂ කොට ගන්නා වවනයෙකි තෙල 'යා කාවි' යනු. තණතා යනු: රූපතාෂණා යැ...බමීතාෂණා යි. අජකානතං යනු: ඕ තෘෂණාව අබාත්මයෙහි උපදනී නුසි හෝ 'අජකානතං යනු: ඕ තෘෂණාව අබාත්මයෙහි උපදනී නුසි හෝ 'අජකානතං යනු වේ; නොහොත් 'අජකානතං'යි සිත කියනු ලැබෙයි, යම් සිහෙක් මනාසෙක් මානසයෙක් හදයෙක් භවාඞ්හසිතෙක් මනසෙක් මනායතනයෙක් මනොජියයෙක් විඥනයෙක් විඥනසකණියෙක් තදනුරූප වූ මනොවිඥන- බාතුවෙක් වේ ද එය සි: ඕ තෘෂණාව සිහ හා සහගත වූවා සහජාත- සංසාෂට - සම්පුයුක්ත - එකොත්පාද - එකනිරොබ -එකුවසතුක - එකාලමාන වූවා නුසි ද 'අජකානතා' වේ නුසි 'යා කාචි තණතා අජකානතං' යනු වේ.

තාසං විනාශා සඳ, සතො සිනකාබ - 'සදු' යනු: සැමද සැමකල සැමවට දිනපතා නිරතුරු එක්ව අනෙකක් හා අමිගුව පිළිවෙළින් ගැටී දියර ලක් මෙන් අවිරලව නො සිදී එක්ව පැහැසී පෙරබන පසුබත පෙරයම මැදියම පැසුම්යම කෘෂණපඎයෙහි ගුකලපඎයෙහි වසත්හි හිමත්හි ශිමන්හි පෙරවියෙහි මැදිවියෙහි පසුවියෙහි; සතො යනු: සතර කරුණෙකින් සිහි ඇතියේ: කයෙහි කායානුපසානාසතිපටයානය වඩමන් සිහි ඇතියේ වෙදනායෙහි...චිතතයෙහි...බම්යන්හි බමානුපසානාසභිපටසානය වඩමින් ඇතියේ. අනාත් සතර කරුණෙකින් සිහි ඇතියේ: මූලා සිහිය සිහි දුරු කිරීමෙන් සිහි ඇතියේ; සිහියෙන් කවයුතු බම්යන් කළ හෙයින් සිහි ඇත්ගේ; සිහියට පුතිපසා වූ බම්යන් නැසූ බැවන් සිහි ඇතියේ, සතියට නිම්භන වූ බමීයන් නො නට බැවින් සිහි ඇතියේ; අනාසත් සතර කරුණෙකින් සිහි ඇතියේ: සිහියෙන් සමනිත වන බැවන් සිහි ඇතියේ, සිහිය වසිහාවයට පැමිණ වූ හෙයින් සිහි ඇතියේ, සිහිය පුගුණ වන බැවින් සිහි ඇතියේ, සිහිග නො පසුබස්නා බැවින් සිහි ඇතියේ; අනාවු ද සතර කරුණෙකින් සිහි ඇතියේ: විදුමාන බැවන් (හෝ වස්තුනුයෙහි ඇඳුණු බැවත්) සිහි ඇතියේ, කෙලෙස් සිත්හිදු වූ බැවත් සිහි ඇතියේ, නිවුණු බැවන් සිහි ඇතිගේ, සත්පුරුෂධම්යෙන් සමණිත බැවත් සිහි ඇතියේ, බුදධානුසමෘතියෙන් - ධමානුසමෘතියෙන් - සඞඝානුසමෘතියෙන්-ශීලානු සමෘතියෙන් - තාංගානුසමෘතියෙන් - දෙවතංනුසමෘතියෙන් - අංතා-ບາສະໜາສີແລສໍ - ອິງ ແລະສີດແລ່ - ສາແດສາແສສິເລສາ - ດາຍອາສີແອາຊີ-ගෙන් සිහි ඇතියේ, යම් සමෘතීයක් අනුසමෘතියක් පුතිසමෘතියක් වේ ද, සිහියක් සිහි කරන බවක් බරත බවක් සිහි කරවන බවක් නො මූලාවන බවක් ුවේ ද, සමෘතියෙක් සමෘතීපියියයෙක් සමෘතිබලයෙක් සමෘක්සමෘතියෙක් සමෘතිස මෙබාබාඕහයෙක් එකායනමාහීයෙක් වේ ද, මෝ 'සති' යයි කියනු ලබයි. මේ සහියෙන් යුක්ත වූයේ වෙසෙසින් යුක්ත වූයේ උපගත වූයේ සමූපගත වූගේ සමෘදුඛ වූගේ වෙසෙසින් සමෘදුඛ වූගේ සමණිත වූගේ ද හෙතෙම 'සිහි ඇතිගේ' යයි කියනු ලැබේ.

සිනෙකුවති – තිසෙසා සිකකා: අගීසීලසිකකා අගිවිතනසිකකා අගිප*ඤ*ඤ – සිකකා.

කතමා අධිසීලසිකාඛා? ඉඩ හිතබූ සීලවා හොති, පාතිමොතාබ-සංචරසංචූනතා විහරති අාචාරගොචරසමපනොතා, අණුමතෙතසු වණෙසු හයදසසාව සමාදය සිසාබති සිසාබාපදෙසු. බුදදකො සීලකාබකෝ, මහනොතා සීලකාබණෝ, සීලං පතිවසා ආදී වරණං සංයමෝ සංවරෝ, මුඛං පමුඛං කුසලාතං බමානං සමාපතතියා. අයං අධිසීලසිකාබා.

කතමා අධිවිතනයිකාබා ? ඉඩ තිකබු දිවිවෙච්ච කාමෙනි දිවිව අකුසලෙහි ධමෙමහි සමතකකං සවිවාරං විවෙකජං පිනිසුබං පයීමං ඣාතං උපසමපජර විහරති, විතකකදිවාරානං වූපසමා අරඣතතං සමපසාදනං වෙතසො එකොදිහාවං අවතකකං අවිවාරං සමාධිජං පීතිසුබං දුතියං ඣාතං උපසමපජර විහරති, පීතියා ච විරාහා උපෙකබකො විහරති සනොච සමපජාතො, සුබං ව කාගෙන පටිසංවෙදෙහි යං තං අරියා ආවිතබනති උපෙකබකො සතිමා සුබටිහාරීනි, තං තතියං ඣාතං උපසමපජර විහරති, සුබසස ව පහාතා දුකාබසස ව පහාතා පුබෙබව සොමොසාසදෙමතාසානං අප්මහමා අදුකාබමසුබං උපෙකබංසතිපාරිසුදුබං වතුළුං ඣාතං උපසමපජර විහරයි. අයං අගිවිතනසිකබා.

කතමා අධිපණැඤසූසිනාබා ? ඉඩ තිකබු පඤඤවා හොති උදයතව-ගාමිනියා පඤඤය සමනනාගතො අරියාය නිබෙබයිකාය සමමාදුකඛකඛය-ගාමිනියා; නො ඉදං දුකඛනති යථාභූතං පජාතාති, අයං දූකඛසමුදයොනි යථාභූතං පජාතාති, අයං දූකඛනිරෝධෝසි යථාභූතං පජාතාති, අයං දූකඛනිරෝධගාමිනී පටිපදාති යථාභූතං පජාතාති; ඉමෙ ආසවාති යථාභූතං පජාතාති, අයං ආසවසමූදයොති යථාභූතං පජාතාති, අයං ආසවතිරෝධෝසි යථාභූතං පජාතාති, අයං ආසවතිරෝධගාමිනි පටිපදති යථාභූතං පජාතාති; අයං අධිපඤඤසීකඛා.

තාසං විනසා සද, සහතා සිහොබ'ති – තාසං තණනාතං විනසාය පටිමතයාය පහානාය වූපසමාය පටිනිසසානාය පටිපපසාදකියා අයිසිලවේ සිකෙඛයා, අයිවිතතාවේ සිනෙඛයා, අධිපසැඤාවේ සිකෙඛයා. ඉමා තිසොො සිකඛායෝ¹ ආවජෙජනෙතා සිකෙඛයා, පජානනෙතා සිකෙඛයා; පසානොක සිකෙඛයා; පච්චවෙතඛනෙතා සිකෙඛයා; විරියං පහානණහතෙතා සිකෙඛයා; සඳඛාය අධිමූච්චනෙතා සිකෙඛයා; විරියං පහානණහතෙතා සිකෙඛයා; සතිං උපටස්හනෙතා සිකෙඛයා, විතතං සමාදනනෙතා සිකෙඛයා; පකුඤාය පජානනෙතා සිකෙඛයා; අභිසෝඤාඤයාං අභිජානනෙතා සිකෙඛයා; පරිඤාඤයාං පරිජානනෙතා සිකෙඛයා; පහාතබං පජහනෙතා සිකෙඛයා; භාවෙතබං භාවෙනෙතා සිකෙඛයා; සමාදය වනෙතයානබං සමණුකරෝනෙතා සිකෙඛයා; ආචරේයා සමාවරෙයා සමාදය වනෙතයාන් – තාසං මතයා සද සතා සිකෙඛ.

තෙතාහ හගවා:

"මූලං පපඤවස හිධායාති හගවා මනතා අසමති සබබමු පරුණේ, යා කාචි භණතා අජකාතතං තාසං විතයා සදු සතෝ සිකෙක"ති.

^{1.} නිෂාකා සිකා - PTS.

සිෂකාබ යනු: බියාන තුනෙකි: අබිශීලශිකා අබිවිතතශිකා අධිපුඥ– ශිසා යයි.

අඩි දීලනි සීමා කාවර්. ගත්: මේ සස්නෙති මහණ සිල්වත් වෙයි, පාතිමොසාමාවරයෙන් සංවර වූයේ ආචාර - නොවර දෙකින් යුක්ත වූයේ මද පමණ වූ අකුශලයෙහි හස දක්තාසුලු වූයේ වෙසෙසි, ඒ ඒ ශිසාපදය සමාදන් වැගික්මෙයි. සුදුරුගීලස්කනි යැමහාශීලසකනි යැ, ශීලය පිහිට යැආදී යැ වරණ (-පාද) යැ සංයම යැ සංවරයැ, කුශලධමයන්-කේ පුතිලාභයට ආර්රය වෙයි, උතතම වේ. මෝ අඩිශීලශිකුං යැ.

අධිවිතනා දියානා කාමර් යන්: මේ සස්නෙහි මහණ කාමච්ඡා දයෙන් වෙන් ව අකුහල බම්යන් හෙන් වෙන් ව සවිතක් වූ සවිවාර වූ විවෙසායෙන් උපන් විතිය හා සුව ඇති පුරමධානයට පැමිණ වෙසෙයි, විතක් විවාරයන්ගේ සන්ශිදීමෙන් අධානත්මයෙහි සම්පුසාදය ඇති පිතනයායේ එකොදී-භාවය ඇති අවිතක් වූ අවිවාර වූ සමාධ්යෙන් උපන් ළීතිය හා සුව ඇති දව්සීයධානනයට පැමිණ වෙවසයි, පීතිය ද ඉක්මවීමෙන් උපෙකා-වෙන් යුකත ව වෙසෙයි, සමාති ඇතියේ සමාක්පුදෙ ඇතියේ සායින් ධානතසුබය ද හිදී, උපෙසානා ඇත්තේ ය සමාතිමත් ය සුබවිහරණ ඇත්තේ කයි ආයසීයන් පතාහ කරන ඒ තෘතියධානනයට පැමිණ වෙසෙයි, කායිසාසුබය ද කායිසාදුමයය ද පහාණයෙන් පළමු මැ සොමතස්දෙමනසුන් අතුරුදෙහන් වීමෙන් දුක් නැති සුව නැති උපෙකාව හා සමෘත්පාරිශුදාය ඇති වතුළුවාරුනයට පැමිණ වෙසෙයි. මෝ අධිවිතනශිසන යැ.

අධිපුඥාශිකාෂා කවර. යත්: මේ සස්නෙහි මහණ පුඥාවත් වෙයි, ත්දේීංෂ වූ ලොහාදිය සිදීමට පොහොසක් වූ මනාකොට දුක් කාෂය කිරීමට පමුණුවන උදයවයයාමනි පුඥාවෙන් සමනිත වූයේ වෙයි, හෙතෙම මේ දුකැ'යි නතු සේ දනගනී, 'මේ දුංඛසමුදයැ'යි තතු සේ දනගනී, 'මේ දුංඛනිරෝධ යෑ'යි තතු සේ දනගනී, 'මෝ දුංඛනිරෝධනාමිනී පතිපදාව යෑ'යි තතු සේ දනගනී; මොහු ආසුවයෝ යැයි තතු තේ දනගනී, මේ ආසුවකමුදයැයි තතු සේ දෙනගනී, මේ ආසුවනිරෝධ යැයි තතු සේ දනගනී, මෝ ආසුවනිරෝධාමනී පුනිපතුව යැයි තතු සේ දෙනගනී. මෝ අධ්පුඥාශිකාණයි.

තාසං විනාශා සඳ, සතෝ සිතෙකා – ඒ තෘෂණාවන්ගේ විනය පිණිස පතිවිනය පිණිස පුහාණය පිණිස සන්සිදුවීම පිණිස දුරලීම පිණිස නූපදීම පිණිස අධිශීලයෙහි ද භික්මෙන්නේයා, අධිවිතනයෙහි ද භික්මෙන්නේයා, අධ්පුඥුවෙහි ද භික්මෙන්නේය; මේ නිවිධ ශිසාමාවන් ආවජින කොරෙමින් හික්මෙන්නේය, දූතහනිමින් – දක්මින් – පුතාවෙකා කොරෙමින් භික්මෙන්නේය, සිත පිහිටුවමින් භික්මෙන්නේය, සැදූහැයෙන් සනිටුහන් කෙරෙමින් – වියසීය දූහිව ගනිමින් – සිහි එලවමන් – සිත පිහිටුවමින් – නුවණින් දූත ගනිමින් – වෙසෙසින් දහයුත්ත මහාකොට දූනගනිමින් – සමානාලසාණාවබොධයෙන් දහයුත්ත හාත්පසින් දූනගනිමින් – පුහිණ කල සූත්ත පුහිණ කොරෙමින් – වැහිය සුතු මාශ්ය වඩමින් – පසක් කලසූතු නිමන පසක් කොරෙමින් භික්මෙන්නේගේ, හැසිරෙන්නේය, මොතොවට හැසිරෙන්නේය සමාදන් ව පවත්නේ නුයි 'තාසං විතයා සද සානා සිනෙබා' යනු වේ.

එයින් වදාලන වුදුහු:

''මුලං පපණුවසතිබාය - පෙ- සදු සතො සිකොබ"යි.

යං කියැව් බම්මම්භිජයක, අජඣතතං අථවාපි බහිද**ඛා,** න තෙත ථාමං ¹කුබෛථ න හි සා තිබ්බුති සතං වුනතා.

යං කියැම බම්මමතිජයැක, අජකානතනති - ගං කියැව් අතනනො ගුණං ජාතෙයා කුසලෙ වා ධමේම අබාාකතෙ වා ධමේම. කතමේ අත්තතො ගුණා ? උච්චාකුලා පබ්බඒතො වා අසසං මහාතොනකුලා පබාජිතෝ වා අසසං; උලාරභොගතුලා පබාජිතෝ වා අසසං, කැතො යසසයි සගතවස්පබබජිතානනති වා අසසං; ලාහීමහි විවරපිණ්ඩපාතසෙතා-සනගිලානපච්චගෙනසජජපරික්ඛාරානනකි වා අසසං, සූතතනකිකො වා අසසං, විනයඛ්රෝ වා අසසං, ඛම්මකාටිකො වා අසසං, ආරඤඤකො වා අසසං, පිණ්ඩපාතිකො වා අසසං, පංසුකූලිකො වා අසසං, තෙව්වරිකො වා අසසං, සපදුනවාරිකො වා අසසං, බලුපවණිහතතිකො වා අසසං, නෙසජිකො වා අසාං, යථාසනවතිකො වා අසාං, පඨමසා ඣානසා ලාභීයි වා අසසං, දූතියසා කානසා ලාභීනි වා අසසං; තතියසා කානසා ලාභීති වා අසසං; වතුළුසා ඣානසස ලාභීති වා අසසං; ආකාසානඤවා-යතනසමාපතතීයා ලාභීති වා අසසං; විශුසැණණුවායතතසමාපතතියා-ආකියුවයුකුගතනයමාපතතියා – නෙවසයුකුතාසයුකුගතනසමපතතියා ලාහීති වා අසසං; ඉමේ වුවවනති අතතනො ගුණා. යං කිඤුව අතතනො ගුණං ජාතෙයා අාජානෙයා විජානෙයා පට්විජානෙයා පට්විජෝකයා පට්විජෝකයාති-යං කියාව බමාමහිජයාසු, අජඣතතං,

අථවාපි බහිදබාති – උපජඣාගසා වා ආචරිගසා වා තෙ ගුණා අසසූති අජඣතතං අථවාපි බහිදබා.

න තෙන එාමං කුබෙම්ථාති – අතතතො වං ගුණෙන පරෙසං වා ගුණෙන එාමං න කරෙයා, එමහං න කරෙයා, මාතං න කරෙයා, උනතතිං න කරෙයා, උතතාමං න කරෙයා, ත තෙන මානං ජනෙයා, න තෙන එදෙඛා අසා පත්දෙඛා පයාතිතසිරොති – න තෙන එාමං කුබොළු.

හා හි සා නිමබුති සතං වුතතාති – සතාතං සතතාතං සපපුරිසාතං බුණාතං බුණිසාවකාතං පවෙවකබුණාතං සා නිමබුතීති ත විතතා; න පවුතතා, න ආවක්ෂිතා, ත දෙසිතා, ත පකුඤුපිතා න පවසීපිතා, න විවටා, න වහතතා, න උතතානීකතා, තපකොසිතාති – න හි සා නිමබුති සතං වුතතා

තෙතාහ හගවා:

"යං කියුති බම්මමහිජයයු අඒකිතතං අථවාපි බහිදුබං, ත තෙත ථාමං කුමෙබථ ත හි සං නිමබුති සතං වුතතං"ති,

1. Den- - ga. 2. qua - an.

තමා කොරෙහි වූ ද නොහොත් (උපාබහාගාදි) බැහැර වූ ද යම් කිසි (කුලිතාඞාදි) ගුණයක් දන්නේ තම ඒ හෙතුකොටගෙන මානය තො කරන්නේය. ඒ උනනගිය බුදුඛාදීන් විසින් තිබනුති යයි තො කියන ලද්දී ද එහෙයිනි.

uං කියැටි බාමාමාහිජ සැසැ අජිකානහං - කුශලබම්යෙහි හෝ අවසා-කෘතඩමීයෙහි හෝ යා කියි තමාගේ ගුණාක් දන්නෝ තම - තමාගෝ ගුණිමය? කවරග යන්? උසස් තුලයෙන් පැවිදි වූයෙම් තෝ වෙමි. ගැහැවි මහාල් කුලයෙන් පැටිදි පුලයම් හෝ වෙම, මහත් හොග ඇති කුලයෙන් පැවිදි වූයෙම් හෝ වෙම, ගැහැමියන් සහිත පැවිද්දන් අතුරෙහි පුකට-යෙම් යශස් ඇත්තෙම හෝ වෙම, සිවුරු පිඩුවා සෙනසුන් හිලන්පස බෙහෙත්පිරිසාර ලාාන්නෙම හෝ වෙමි, සූතු හදුරනුගෙම හෝ වෙමි, විතයධරාෙනම් හෝ පවම, ධාෂ්කාපිකායෙම් හෝ වෙමි, ආරණාකාගයම් හෝ වෙම, පිණ්ඩ 3. නිනාපයම් හෝ වෙම, පාංශකුලිකාමයම් හෝ වෙම, ලොමාරිකයෙම හෝ වෙම, සපදනවාරිකයෙම් හෝ වෙම, බලුපවණ--හතතිකයෙම් හෝ වෙම, නෙසජ්සිකයෙම් හෝ වෙම්, යථාසනුවතිකාඞ්න ඇතියෙම ලගා පෙම, පුළුවධාංතලාසී හෝ වෙම්, දවිතියධාංතලාසී හෝ වේමි, සානියධානලාභී අත් වෙමි, වනුර්ථධානලාභී හෝ වෙමි. ආකාසාතකුවායහනසමාපතතීලාභී හෝ වේඩ, විකුසැණණුවායතනසමා-පතත්ලාභී සෝ වෙම, ආකියුවයුකුගතනසමාපතති - නොවසයුකුතාසයුකු-යත්යාසමාපත්තිලායි හෝ වෙමි. මොහු තමාගේ ගුණයෝ යැයි කියනු ලැබෙති. යම් කිසි තමාගේ ගුණයක් දන්නේ නම් හාත්පසිත් දත්නේ තම දෙසෙසින් පෝනේ නම් මැතැවින් දන්නේ තම අවබොබ කරන්නේ නම් යි 'යං කිඤිටි ධමමමහිජකුඤ අජඣතතං' යනු වේ.

අථවාපි බහිදධා – උපාධානයයන්ගේ හෝ ආචායසීයන්ගේ හෝ ඒ ගුණයෝ වන්නාහු නුයි 'අථවාපි බහිදධා' යනු වේ.

න තෙන ථාමං කුයබබථ – තමාගේ ගුණයෙන් ගෝ අනුත්ගේ ගුණයෙන් හෝ ථාමය නොකරන්නේය, තදබව නොකරන්නේය, මානය නොකරන්නේය, උතනතීය නොකරන්නේය, උඩතුබව නොකරත්තේය, එයිත් මාතය නුපදවන්නේය, එයින් තද වූයේ දුඩ් වුයේ නැතු කිස ඇත්තේ නොවන්නේ යයි 'න තෙන ථාමං කුබෙටථ' යනු වේ.

න හි සා නිටඩුඩ් සහා වුහතා – සාබුත් ශාතනයන් සත්පුරුෂයන් බුදුවරුත් බුදුසවවන් පසේබුදුවරුන් විසින් ඒ උනතනිය නිම්බේයයි නො කියන ලද්දීය, නො පවසා ලද්දීය, නො දෙසන ලද්දීය, නො පතවන ලද්දීය, හෝ හමන ලද්දීය, අම්වානය, අම්හකත ය, පුකට නො කරන ලද, පුකාශ නො කරන ලද්දී නුසි 'ත හි සා නිබබුහි සතං වුතතා' යනු වේ.

එයිත් වදලහ බුදුහු:

''ආං කියැට් ඩම්මමයිර කුණු -පෙ- න හි සා නිබබුති සතං වුතතා"යි

සෙහෙතා න තෙන මහෙදුකුගත නීවෙගෙතා අථවාපි සරිකෙකා, ජුවෙසා අනෙකරුපෙහි තාතුමානං විකපායං නිටෙස.

සෙසොන න තෙන මසෙසුසඳයාති – සෙසොන්තමසමිනි අතිමානං ත ජනායා ජාතියා වා ගොතෙනන වා සොලපුතතියෙන වා වණණ– පොකාබරතාය වා ධනෙත වා අජෝඛනෙන වා කාමායතනෙන වා සිපායතනෙන වා විජාවසානෙන වා සුතෙක වා පටිභානෙත වා අඤඤතරඤඤතාරෙන වා වළුනාති – සෙසෙහා න තෙන මසෛඤඤයා.

නීවෙෂහා 1 අථවාපි සරිකොබාහි - නීනෝ හසමිහි ඔමාතං ත ජනෙයා ජාතියා වා ගොතෙතත වා - පෙ - අකුකුතරකුකුතරෙන වා වන්නා සදිසො-කමසමිති මාතං ත ජනෙයා ජාතියා වා නොතෙතත වා කොලපුතතියෙන වා වණණාෂපාකබරතාය වා බනෙත වා අජේකිනෙත වා කම්මායතතෙන වා සිපපායතතෙත වා විජ්රාවසානෙත වා සුතෙත වා පටිභානෙත වා අකුකුතරකුකුතරෙන වා වන්නාහි – නීවෙයෙහා අථවාපි සරිකොබා.

පුටෙඨා අනොකරුපෙතිති – අනෙකමබෙහි ආකාරෙහි පුටෙඨා පරෙතො සමොතිතො සමනනාගනොති – පුටෙඨා අනෙකරුපෙහි.

නාතුමානං විකපසං තිටෙයින් - 'ආතුමා' වුචවති අතතා. අතතානං කපොනෙතා විකපොනෙතා විකපපං ආපජජනෙතා න තිටෙයියාති-නාතුමාතං විකපායං තිටෙයි.

තෙනාහ හයුවා:

''සෙහෝ ත තෙන මසෙදසදයා නිවෙෂයා අථවාපි සරිකෙබා, එුටෙඨා අනෙකරුපෙහි තාතුමාතං විකපායං තිටෙඪ"ති.

14 - 5

''අරැඹතතාවෙව උපසමෙ² නාඤඤනො³ භිකබු සනතිමෙසෙයා, අජඹාතතං උපසනතසස තභි අතතා කුතො නිරතතා වා."

අජඣතනාමෙව උපසමෙති – අජඣතනං රාගං සමෙයත, දෙසං සමේයත, මොහං සමෙයත, කොබං උපතාහං මක්ඛං පළාසං ඉසිසං මව්රියං මායං සායේයතං එමහං සාරමහං මාතං අතිමාතං මදං පමාදං සබෝ ක්ලෙසෙ සබෝ දුච්චරිතෙ සබෝ දරථේ සබෝ පරිලාතෙ සබෝ සනතාපෙ සබෝ-කුසලාභිසඞ්බාරේ සමේයත උපසමෙයත වූපසමේයත නිබෝපෙයත පටිපාසාමමහයතාති – අජඣතනමෙව උපසමෙ.

1. නීවේය% - ඔහුට. ා අජඣිතාවේවුටසවෙ - සීමු. II. ම්ජසං. 3. හ අසබුණුවෙතා - සීමු. II. ම්ජසං.

ඒ මානයෙන් මම උතුමැයි ද සිනයෙමී ද නොහොත් සදශයෙමී ද තො හහතේ යැ. (කුලීතාවාදි) විවිධාකාරයෙන් යුකත වූයේ තමා විකලපතය කෙරෙමුන් නො සිටිනේ යි.

සෙසෙනා න තෙන මකෙකුකු යා – ජාතියෙන් හෝ හොතුයෙන් හෝ කුලපුතුනාවයෙන් හෝ වණිසෙනසුයසීයෙන් හෝ බනයෙන් හෝ අබායන-යෙන් හෝ කණීයතනයෙකින් හෝ ශිලපායතනයෙකින් හෝ විද්ගවකින් හෝ ශැතයෙන් හෝ පුතිහානයෙන් හෝ අනාතරානාතර වස්තුවෙකින් හෝ 'මම ශෝෂාමයම්' අතිමානය නූපදවන්නේ නුයි 'සෙයෙනා ත තෙන මඤඤයා' යනු වේ.

නිවෙයෙන අථවාපි සරිකෙකා – ජාතියෙන් නෝ ගොනුයෙන් හෝ... අනෘතරානෘතර වස්තුවෙකින් හෝ 'මම හිනයෙමි' අවමානය නූපද– වත්තේය. ජාතියෙන් හෝ ගොනුයෙන් හෝ කුලපුන් බැවිත් හෝ වණි– සෞඤයාීයෙන් හෝ බතයෙන් හෝ අබායනයෙන් හෝ සම්යතනයෙකින් හෝ ශිලායතනයෙකින් හෝ විද්යුවෙකින් හෝ ශානයෙන් හෝ පුතිහෘත– යෙන් හෝ අනෘතරානෘතර වස්තුවෙකින් හෝ 'මම සදශයෙම' මානය නූපදවන්නේ නුයි 'නීවෙයෙනා අථවා පි සරිකෙකා යනු' වේ.

ප්රේකා අනොසාරූපෙහි – අනෙකවිබ වූ ආකාරයන්ගෙන් පහස්තා ලදුයේ යුකත වූයේ රැස් වූයේ සමන්වත වූයේ නුයි 'එුවෙයා අනෙකරුපෙහි' යනු වේ.

හාතුමානා විභාපසයං නිළධා - 'ආතුමා'යි තෙමේ කියනු ලැබෙයි. තමා කලපන කෙරෙමින් විසලපන කෙරෙමිත් විකලපයට පැමිණෙමිත් තොසිට්තේ නුයි 'නාතුමාතං විකපපයං තිටෙහ්' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදහු:

"සෙසො න තෙන විසායසයා -පෙ- නාතුමානං විසාපසයං නිවෙඪ"යි.

14 - 5

මහණ තෙමේ අධාාත්මයෙහි ම (රාශාදිය) සත්හිඳුවන්තේය. අනා වූ අශුදඩිමාගීයෙන් ශානතිය නො සොයන්නේය. අධාාතාමයෙහි (රාශාදිය) සත්හිඳුණු (සමණාසුමහට) ආත්මද වේය නැත. උචෙඡද ද වේය නෝ කොයින් ද ?

අජකතාවීමේව උපසමේ - අධාාත්මයෙහි රාගය සන්හිදුවන්නේ ය, අපකතාවීමට උපසමේ - අධාාත්මයෙහි රාගය සන්හිදුවන්නේ ය, දේවසය සන්හිදුවන්නේ ය, මොහය සන්හිදුවන්නේය, කොඩය - උපනාහය මකාය - පලාසය - ඊෂඹාව - මානාසස්හ - මායාව - සායායය - සනමාය-සාරමාය - මානය - අතිමානය - මදය - පුමාදය - සියලු කෙලයෙන්-සියලු දුවේරිතයන් - සියලු දරථයන් - සියලු පරිදහයන් - සියලු සනතාපයන්-සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයන් ශමනය කරන්නේය, වපුපශමනය කරන්නේය, තිවන්නේ ය, දුරලන්නේ නුයි 'අජඹනතමෙව උපසමේ' යනු වේ. නා සැසැගතා හි කඩු යනතිමෙසෙයා හි - අසැසැතො අපුදුබිමගොත මවුණපට පදය අගියාංශා පරෙන අසැසැතු සතිපටසානෙහි අසැසැතු සමාපත ගොත් අසැසැතු ඉදඩිපාදෙහි අසැසැතු ඉත්දියෙහි අසැසැතු බලෙහි අසැසැතු බොරැඩුබොහි අසැසැතු අරියා අටස්ඔයිකා මහාා සනතිං උපසනගිං වූපසනකිං නිබඩුනිං පටිපස්සාදබං ත එසෙයා ත හවෙසෙයා ත පරියෙසෙයාති - තාඤඤලතා හිතබු සනතිමෙසෙයා.

අජඣනනං උපසනනසාත් – අජඣතනං රාගං සනතසා¹ දෙසං සනතසා මොහං සනතසා –පෙ– සබබාතුසලාභිසඞ්ඛාරේ සනතසා උප– සනතසා වූපසනතසා නිබබුතසා පටිපපසාදඛසානි – අජඣතනං උප– සනතසා

නැතී අතතා කුතො නිරතතා වාති – 'තත්වීති පටිකෙබපො. අතතාති අතතදිටයී නෑව, නිරතතාති උවෙඡදදිටයී නත්ව, අතතාති ගතිතං නෑව, නිරතතාති මුඤුචිතබබං නත්ව. යස්සන්වී ගතිතං තසාසන් මුඤ්චිතබබං, යස්ස නෑව මුඤුචිතබබං නස්ස නත්වී ගතිතං, ගාහමුඤුචන-සමතිකකනෙතා අරහා වුදුධිපරිහානිං වීතිවනෙතා. සො වුන්වාසො විණණාවරගෙන -පෙ- ජාතිමරණයායාරේ තත්ව තස්ස පුනබහවොති - නැති අතතා කුතෝ නිරතතා වා.

තෙතාහ හගවා:

''අජඣාතමෙව උපසමේ තාඤඤතො භිකබු සනතිමේසෙයා, අජඣතතං උපසනතසස නහි අතතා කුතො නිරතතා වා''ති.

14 - 6

මජෙකි යථා සමුදදසය උෂම නො ජායති සීතො හොති, එවං සීතො අනෙජසය උසයදං භිකබූ න කරෙයා කුහිණුව්.

මණක යථා සමුදදසස උමේ නො ජායති සිතො තොනීති-සමුදෙය වතුරාසීනියොජනසහසසානි උබොබොත ගමසීරො. තෙටසා වනතාරීස-යොජනසහසසානි උදකං මච්ඡකච්ජපති කමපති. උපරි වනතාරීසයො-ජනසහසසානි උදකං වානෙහි කමපති. මජේක වනතාරි² යොජනසහසසානි උදකං න කමපති ත විසාමපති න වලති ත වෙබති නපාවෙබති න සමපවෙබති අනෙරිනො අසට්තො අවලිනො අලුලිනො අහනෙතා වූපසනෙතා, තපා උමේ නො ජායනි සීතො හොති සමුදෙයුනි. එවමට-යථා සමුදදසස උමේ නො ජායනි සීතො හොති සමුදෙයුනි. එවමට-යථා සමුදදසස උමේ නො ජායනි සීතො හොති. අථවා සතනතාං පබාතානං අනතරිකාසු සතන සීදනතරා මහාසමුදය, මතා උදකං ත කාමපති, න මකාමපති න වලති න වෙබති නපාවෙඩනි ත සමපාවෙබනි. අනෙරිතො අසටටනො අවලිනො අලුලිනො අහනෙතා වූපසනෙතා. තනු උමේ නො ජායති සීතො හොති සමුදෙයුනි. එවමට – මජෙකි යථා සමුදෙසස උමේ නො ජායති සීතො හොති.

i. උපහනකාකා PTS 2 වනතාරීය - යහා මීජයං, චනතාලීය - PTS. 3. සිදහනර සමුදෙද - PTS. වාඤඤතෝ කිකමු සහනිමෙතෙයා - (සනිපටසානාදියෙන්) අනා වූ අශුදඩමානීයෙන් මිසිනාපතිපදයෙන් අතෙනසීාණිකපථයෙන්, සනිපටසාන-සත්ගෙන් වෙන් ව සමාක්පුඛානයන්ගෙන් වෙන් ව සෘදඬිපාදයන්ගෙන් වෙන් ව ඉස්දියයන්ගෙන් වෙන් ව බලයන්ගෙන් වෙන් ව බොබාස්කයෙන් ගෙන් වෙන් ව ආයඩීඅ ටොඞයිකමාගීයෙන් වෙන් ව ශානතිය උපශානතිය වූපශානතිය නිවන පටිපාසාදධිය නො සොයන්නේ ය, ගවෙෂණය නො කරන්නේය, පයෝෂණය ලතා කරන්නේ යි 'නාඤඤතෝ තිහාබු සනති-මෙසෙයා ' යනු ලේ.

දෙරුකතන උපස ගතසය - අධාහත්මයෙහි රාශය සන්හුන්නහුව දොෂය සන්හුන්තහුව මොනය සන්හුන්නහුව...සියලු අකුශලාතිසංස්කාරයන් සන්හුන්තහුව උපශානත වූවහුව වසුපශානන වූවහුව නිවුණහුව දුරලු-වහුව නුයි 'අරාබනතං උපසනනසය' යනු වේ.

නාතම අතතා කුතො නිරතතා වා - 'නත්ව' යනු පතිසෙසෙ යෑ; අතතා යනු: ආත්මදාවේය නැත. නිරතතා යනු: උචෙඡදදාවේය නැත. 'ආත්ම යෑ'යි ගන්තා ලද්දක් තැත, 'නිරාත්ම යෑ'යි හළ යුත්තක් නැත. යමකුට ගන්තා ලද්දක් ඇත් තම් ඔහුට හළයුත්තකා ද ඇත, යමකුට හළයුත්තක් නැත් තම ඔහුට ගතයුත්තකා ද තැත. රහත් තෙම ගැනීම ද ගැරීම ද ඉක්මවූගේ ය, වෘද්ධීය ද හානිය ද ඉක්මවා සිටියේ ය. නෙතෙම වැස නිම වූ දශ ආයඩිවාස ඇත්තේ ය. වසහ කළ වරණබම ඇත්තේ ය...ඔහුට ජාතිමරණසංසාරය පුතර්හවය නැත් නුයි 'නත් අතතා කුතෝ නිරතතා වා' යනු වේ.

එයිත් වදාලන බුදුනු:

''අජඣතනමෙව උපසමේ - පෙ- කුතො නිරතතා වා"යි.

14 - 8

මනාසාගරයානේ (යොදුන් සාරදනසක් පමණ වූ) මබාභාගයෙහි යම සේ රළ අතා හවගනී ද, (තිශ්චල ව) සිටිට්යේ වේ ද, එසෙසින් තෘෂණා රහිත පූ ක්ෂිණාසුව අතම (අවලෝදහමින් නො සැලී) සිටියේ වන්අන් ය. එබඳු මනණ කිසිවත්හි (රාගාදි) උසාදයක් නො කරන්නෝ සි.

මයෙක යථා සමුදදසස ඌම නො ජායති ශිතෝ නොති - සමුදය යට පත්ලෙන් සුවාසූදහසක් යොදුන් ගැඹුරු යැ. යටින් සතලිස්දහසක් යොදුන් ජලය මස්කැස්බන්ගෙන් කමපා වෙයි. මත්තෙහි සතලිස්-දහසක් යොදුන් දිය වාතයෙන් කමපා වෙයි. මැද සාරදහසක් නොදුන් දිය නො සැලෙයි, ඔබතොබ නො සැලෙයි, නිශවල වෙයි, නො වෙවුලයි, නො පෙරැළෙයි, නො කැරැකුණේ කත්හිදුණේ පෙයි. එහි රල නූපදී, සමූදය සිටියේ මේ නුයි මෛසේත් 'මිපේකා යථා සමූදදසස ඌම් නො ජායනි සීතෝ නොති' යනු වේ. නො නොත් (සූගණ්රාදී) සත් පම්නයත් අතර සජන සිදනකර මහාසමූදයෝ වෙයි. එහි දිය කමපත විකමපත නො එයෙහි සීතෝ හොති' යනු වේ. නො තොත් (සූගණ්රාදී) සත් පම්නයත් අතර සජන සිදනකර මහාසමූදයෝ වෙයි. එහි දිය කමපත විකමපත නො වෙයි, නො සැලෙයි, නො පෙවුලයි, නො පෙරැලුයි, නො කැරැකෙයි. කමපා තෝ වූයේ නො හැටූණේ නො සැලුණේ නො කැලැඹුණේ නො බැමුණේ සත්හිදුණේ වෙයි. එහි රල නූපදී, සමුදය සිටියේ වේ නුය මෙසෙත් 'මලේක යෝ සමුදාදසස ඌම නො ජායති සීනෝ නොත්' යනු වේ. එවං සීතෝ අනෙජාසාහි - 'එව'හති ඔපමාසමපටිපාදනං; සීතෝය ලාෂාපි ත කමපති, අලාහෙපි ත කමපති, යසෙපි ත කමපති, අයසෙපි ත කමපති, පසංසාශ්ප ත කමපති, නිකුශ්පී ත කමපති, සුබෙපි ත කමපති, දුකොබපි ත කාමපති, න විකමපති, න එලති, ත වෙබයි, තපාවෙබති, ත සමපවෙබනීහි එවං සිතෝ. අනෙජාසානි 'එජා' වුචචති තණහා, යෝ රාගෝ ස්රාහෝ -පේ- අභිජාකා ලොහො අකුසලමූලං. යසෙසසා එජා තණහා පහිනා උච්ඡිතතා සමුච්ඡිතතා වූපසනතා පට්පපසෙකු අතබබුපපතතිකා, කිදීණඟතිනා දඬක, සෝ වූචචයි අනෙජෝ. එජාය පහිතතතා අනෙජෝ. සෝ ලාහෙපි න ඉකපති, අලාහෙපි න ඉකපති, සසේ ත ඉකපති, අයසෙපි ත ඉකපති, පසංසාශපී ත ඉකපති, තිකුශපි ත ඉකපති, සුබෙපි ත ඉකපති, දකකාපී ත ඉකපති, ත වලති න වෙබනි තපාවෙබනි ත සමපවෙබනීනි - එවං සීතෝ අනෙජසක.

උසසඳං හිකති න සාරෙහා කුහිඤමිති - 'උසාද'ති සනතුසාද: රාගුසාදං¹ දෙසුසාදං මොහුසාදං මානුසාදං දිට්ඨුසාදං කිලෙසුසාදං කම්මුසාදං ත කරෙයා ත ජනෙනා ත සඤ්තෙයා න නිබාතෙකයා නාහිනිබාතෙතයා; කුහිඤමීති කුඤුව් කිසමිඤුව් කාන්ච් අජඣතතං වා බහිදුඩා වා අජඣතතබහිදඩා වාති - උසාදං භිකබු ත කරෙයා කුහිඤුව්.

තෙනාහ හගවා:

"මජෙකි යථා සමුදදසස උඉම් නො ජායායි සීතො තොයි, එවං සීතො අනෙජසස උසසදං භිකබු න සාරෙයා කුගිණුවී"ති.

14 - 7

අකිතතයි විවටවකබු සක්ඛීබමමං පරිසසයවිනයං, පටිපදං වළදගි හදුනෙක පාතිමොකබමථවාපි² සමාගිං.

අකිතතයි විවටවකමූහි - 'අකිතතයි'හි කිතතිතං ආවිකෘතිතං දෙසිතං පඤඤපිතං පවස්පිතං විවටං විහතතං උතතානීකතං පකාසිතනති-අකිතතයි. විවටවකමූහි හගවා පඤචහි වකමූහි පීවටවකමු; මංසවකමුතාපී විවටවකමු, දිබාවකමුනාපී විවටවකමු, පඤඤවකමුතාපී විවටවකමු, මුදාවකමුතාපී විවටවකමු, සමහතවකමුතාපී විවටවකමු.

^{1.} රානකාදෙ - PTS. 2. පෘතිමොකබං අථවාපි - PTS.

එවං සීතා අනෙජන - 'එවං' යනු: ඖෂමාසම්පනිපාදන යෑ, සීතො යනු: ලාහමයහි දු නො සැලෙයි, අලාහමයහි දු නො සැලෙයි, යශස්හි දු නො සැලෙයි, අයශස්ති දු නො සැලෙයි, පුශංසායෙහි දු නො සැලෙයි, නිකුගෙහි දු නො සැලෙයි, සුවයෙහි දු නො සැලෙයි, දුකෙකි දු නො සැලෙයි, ඔබ්නොමැ නො සැලෙයි, නියවල වෙයි, නො වෙටුලයි, නො පෙරාලෙයි, පරිභුම නො වේ නුසි මෙසේ සිටිමයේ, අනෙජනය යනු: 'එජා'යි තාෂණාව කියනු ලබයි. යම රාගයෙක් සංරාගයෙක්...අතිබාවක් ලොහ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එයයි. යමක්හු විසින් තෙල එජාව තාෂණාව පුහිණ කරන ලද්දී මුලුසුන් කරන ලද්දී සන්හිදුවන ලද්දී දුරලන ලද්දී අහවොත්පතනික මූවා නුවණකින්නෙන් දවන ලද්දී ද, හේ 'අනෙජ' යයි කියනු ලැබේ. එජාව පුහිණ බැවින් 'අනෙජ'යි. හේ ලාහයෙහි දු නො සැලෙයි, අලාහයෙහි දු - යශස්හි දු - අයශස්හි දු -පුශාසානෙහේද්දු -නිකුයෙහි - දු සුවයෙහි දු - දුකෙහි දු නො සැලෙයි, නියවල වෙයි, නො වෙටුලයි, ඔබනොබැ නො වෙටුලයි, නො පෙරැලේ නුයි 'එවං සීනො අතෙජනය යනු වේ.

උයසදං ගියාබු න කරෙහා කුගියාවේ – 'උයසද' යනු: උත්සද සහෙකි: රාගොත්සදය දොමොතෝසදය මොහොත්සදය මාතොත්සදය දුවෙයුත්– සදය කෙලිශොත්සදය කමොත්සදය හො කරන්නේ ය, තො දනවන්නේ ය, නූපදවත්තේ ය, තො නිපදවත්තේ ය. නො පහළ කරන්නේ ය. කැගියාවී යනු: කිසිවෙක්හි කිසි තැනෙක්හි කවර තැනෙක්හි අබාාත්මයෙහි හෝ බාහාසයෙහි හෝ අධානත්මබාහායෙහි හෝ නුසි 'උසාසදං හිකබු න කරෙයා කුහිණුව්' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''මෂණක යථා සමුදදාස -පෙ- උසාදං හිකතු න කාරෙයා කුගියැමි''යි

14 - 7

අතාවරණ වූ පසැස් ඇතිගේ උවදුරු දුරු කරන්තා වූ තමත් අයත් වූ නොහොත් තමත් විසින් පුතාසා කළ බමීය වදළේ ය. මුබට කලාාණ යෙක් වේවා. නොහොත් මුබගේ හදු වූ පුතිපදාව වදල මැනවි. පුතිමොසාය ද යළි සමාධිය ද වදාල මැතැවි.

අකිතතයි විවටවකාබු – 'අකිතතයි' යනු: දක්වන ලද පවසන ලද දෙසන ලද පතවත ලද තබන ලද විවෘත කරන ලද විභාග කරනලද පකට කරන ලද පකාශ කරන ලද නුයි 'අකිතතයි' යනු වේ. විවටවකාබු යනු: බුදුහු පසැසකින් විවටවකාබු වූහ: මසැසිනු දු විවටවකාබු යහ, දිවැසිනු දු විවටවකාබු යහ, පැනැසිනු දු විවටවකාබු යහ, බුදුඇසිනු දු විවටවකාබු යහ, සමතැසිනු දු විවටවකාබු වූහ.

කථං නගවා මංශවකබනාපි විවර්වකබු? මංසවකබුමගි භගවතො පකුවවණණා සංවේජනක: න්දලා ව වලණණා, පිහහො ව වමණණා, ලොහිතානකා ව වගණණා, කරණහාව වලණාණා, ඔදුතො ව වණොණා. අක්ෂීලාම නි ව හගවනො – අති ව අක්ෂීලොමාණි පතිවිදිතානි තං නීලං සුනීලං පාසාදිකං දසානෙහා, උමා1පුපඑසමානං. තසා හොයි පරතෝ පිතං නොති සුපිතකා සුවණාණවණාණං පාසාදිකං දසානොයාං කණිකාරපුපාහමාතං, උහයතො ව අක්ඛිකුටාරා භාවතො ලොහිතකාති හොනති සුලොතිතකානි පාසාදිකාති දසාගනයානි ඉඥගොපකසමානාති. ම්ජෙඣ කණතං හොති සුකණතං අපූබං සින්තිං පාසාදිකං දසානොයාං අදැරිටස්කසමානං, හසස පරතො ඔදහං හොති සුඹදුනං සෙනං පණ්ඩරං ບາເບາຊີ້ລາວ ເພື່ອກາດກາວ ພື້ສມື້ກາງປະມາະພາກາ. ເອກກ ທາຍາ ບາລະດີອະກາ පුරිමදු චරිත යා මොභිනි බො තෙතත ອະສອພຊາກ, ອະນານນາຍະຽພາະອານາມ සමනතා යොජනං පසසති දිවා වෙව රතතියාව. යදු හි වනුරඹාසමනතා-ගතෙඅතිකාරෙනොනි: සූරියෙ. ව අතිඞ්හතොහොති, කාල්පතෝඛා ව උපොස්ථො හොති, තියොහා ව වනසයෝසා හොයි, හො ව කාලලමයෝ අබහුටසීතො ເພາສ໌, ປປປາເຮັບ ຢນູປຄົນແຮກການເອກ ເພື່ອການ ເຮັ້ນ. ගපෙං වා ලතා වා ආවරණං රූපාහං දසානාය. එකසෙව තිලඵලං භිමිතතං කුණා භිලවාගේ පස්බිදෙයා, සාණිද්දාව නිලඵලං උද්ධිරෙයා. එවා පරිසුණා හනවතො පාකතිකා මංසවක්ටු එවා හගවා මංසවක්ටුතාපි විවටචකාබ.

කථං හගවා දිබෙබන චකබූනාපි විවටවකබූ ? හගවා දිබෙබන චකබුනා විසුදේඛන අතිකකතතමානුසමක් සිටෙන ප්යාත් වවමානෙ උපාජ්ජ-මානෙහිතේ පණිතෙ සුවණෙණ දුබාලණණ සුගතෙ දුගාතෙ, යථාකම්මුපගෙ සතෙත පජානංගි: 'ඉමම වත හොනෙතා සහතා කාසද චවරිතෙත සමනතාගතා වටිදුවවරිතෙන සමනතාගතා මනොදුවවරිනෙන සමනතාගතා අරියානං උප-වාදකා මංජාදිටසිකා මචජාදිටසිකම්මිසමාදනා, නෙකායසස හෙද පරමාර්ණා ຕອ້າສະ gaa ນີ້ ອີກີອາກະ ກິດສະ ຽອອກກາ, ຈູເອີ ອາ ອກ ອີກອກກາ ස්තතා කායසුවරිතෙන සමහතාගතා විවිසුවරිතෙක සමහතාගතා මනො-සුව් රිතෙන සමනනාගතා අරියානං අනුපවාදකා සමමාදිටසීකා සමමාදිටසී-කම්මසමාදුනා, තෙ කායස්ස හෙද පරමාරණා සුගතිං සහනා ලොකං උපපතතා'ති. ඉති දිබෙබන චිකබුනා විසුදේවන අතිකකතතමානුසකෙත සහෙත පසාති වවමානෙ උපපජමානෙ සීනෙ පණිතෙ සුවණණණ දුබබණෙණ සුගතෙ දුගාතෙ, යථාකමමූපගේ යතාත පජාතාති. ආකඞ්ඛ-මානො ව හගවා එකුවේ ලොකධාතුං පමසසායා. දෙවි ී ලොකාබාතුගො පසෙසයා. තිසෙසාපි ලොකබාතුයො පසෙසයා. වතසෙසාපි ලොකබාතුයො පසෙසයා. පණුවයි ලොකබාතුයො පසෙසයා. දසපි ලොකබාතුයො පසෙසයා. ලොකබාතුගො පහසායා. නිංසමපි ලොකබාතුගො පහසායා. විසමපි චතතාලීසමයි ලොකධාතුගො පසෙසහා. පඤඤසමයි ලොකධාතුගො පසෙසහා. සතමපි ලොකබාතුගො පසෙසහා. යහසසිමපි වූලනිකං ලොකබාතුං පසෙසයා. ළුසහසිමපි3 මණ්ඩිමකං ලොකධාතුං පහසයා, තිසහසිටා මහාසහසිටිම ලොකබාතුං⁴ ප⊚සසගා. යාවතා වා පන ආකා∋ාඛයා තාවතකං පසෙසයා. එවං පරිසුදබං භගවනො දිබබං වකබු. එවං හගවා දිබෙන වකබනාපි විවටචකබු.

- 1. උම්මාර සහ. 2. කුවො සහ. 3.
 - 4. නිසහසසිම්පි ලොකබාතුං සහ
- 3. දමසහසාමේ සිමු. If.
- 5. හගවතා සීමු 11.

කිසෙයින් බුදුසු මසෑයිනුදු 'විවටවසාබු' වූහ යන්: නාශාවන්හුගේ මසැස්ති නිල්පැහැය ද රහුපත් පැහැය ද රත්පැහැය ද කළුපැහැය ද සුදුපැහැය ද යන පඤාචාණියෝ විදැමාන වෙහි. තවද බුදුන්ගේ බදුන්ගේ අසමාරෝම සම් තැනෙක්හි පිහිටියේද එතැන දියමෙරළියමල් සදිසි සුනිල් පිරිසුදු දකුමකලු නිල්පැහැ වෙයි. එ ඉක්බිති කිණිහිරිමල් සදීසි සුකසාවන් රන්වන් පිරිසුදු දූකුමකලු කසාවන් පැහැ වෙයි. බුදුන්ගේ දෙනෙතන රතිදුහොව සිදිසි පූරක් පිරිසුදු දකුම්කලු රත්පැහැ වෙයි. මැද රැක්පෙණල ඇට සිදිසි ඉතා කළ මොලොක් සිනිදු පිරිසුදු දකුම්කලු කළුපැහැ වේයි. ඉනික්ෂිති දවහත්තරු සදිසි ඉතා සුදු සිත පඩෙර පිරිසුදු ද කුම්කලු සුදුපැතැ වේ. බුදුහු අභ්බැව ඇසුරු කල පෙර පින්කමන් උපන් ඒ පියම මසැසින් දහවල්හි දු රැයි දු හාත්පයි ගොදුනක් දකිහි. යම් කලෙක වනුරඹගසම්නාධන අනිකාරය වේ ද: හිරු අස්නයට හිරෙන් වේද, කෘෂණ පසුරෙහි පොහොයන් වේද, ගහන වූ වනලැහැබන් වේ ද, මහත් කළු වලාකුළු නැගුණෝත් වේ ද, මෙබදු වූ වනුරඹගසමණාගත අනිකාරයෙහි පවා හාත්පස යොදුනක් දකිති, එගි ඒ බිත්තියක් හෝ දෙරක් පවුරක් ගලක් හසක් වැලක් හෝ ර්,පදශීනයට ආචරණයෙක් නොවේ. ඉදින් එක් තලඇටයෙක් ලකුණු කොට තලගැලෙක බහාලන්නේ නම්, ඒ තලඇටය මෑ තහාගන්නා සේක. බුදුන්නේ පියවි මසාස මෙසේ පිරිසිදු වේ. මෙසේ බුදුහු මසැසිනුදු විථටවකබ වන සේක.

කිසෙසන් බුදුහු දිවැසිනුදු 'විවටවකබු' වූහ ගත්: බුදුහු විශුදා වූ මිනිසැස ඉක්මැ සිටියා වූ දිවැසින් වායුන වන්නාවූ ද උපදතා වූ ද හින වූද පුණික වූද අහිරුප වූද විරූප වූද සුගතියට හිතා වූ ද දුගතියට ගියා වූ ද සභානියන් බලන සේක: 'යහත, මේ තවත් සත්නියෝ කායදුවේ-රිතයෙන් යුසාන වූවානු වාන්දුවෙරිතයෙන් යුස්ස වූවානු මතොදුවෙරිතයෙන් සුක්ත වූවාහු ආස්ථියනට උපවාද කලාහු ම්ඤාදුවේ ඇත්තාහු මිඤා--දුපට් වශයෙන් සමාදන්වූ විවිධ කම ඇත්තාහු ය. ඔහු කය බිදීමෙන් මරණින් මන්නෙහි අය රහිත වූ දුසාව ගති වූ දීවසව පතිත වන නිරයට පැමිණියාහු ය. යළි වේ භාවත් සක්තියෝ කායසුවරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු වාක්සුවරිතයෙන් යුක්ත වූවානු මනසුපුවරිතා යෙත් යුක්ත දිවාහු (බුදධාදී) ආග්ෂීයනට උපවාද නො කලාසු සමාග්දුවේ ඇත්තාහු සමාග්දුවේවශ-යෙන් සමාදන් වූ කම් ඇත්තාහු ය. ඔහු කාබුන් මරණින් මතු සුඤර ගති ඇති සැපයෙන් අනු වූ ලොකයට පැමිණියාන'යි කම් වූ පරිද්දෙන් පැමිණි සත්නායන් දූනාන්නා සේක. මෙසේ විශුදඩ වූ මිනිසැස ඉක්මැ සිටි දිවැසින් වයුත වන්තාවූ ද උපදතාවූ ද භීත වූ ද පුණිත වූ ද අභිරූප වූ ද වරුප වූ ද සුහතියට ගියා වූ ද දුගතියට ගියා වූ ද සත්නියන් බලනා සේක. කම් වූ පරිදි (පරලොව) පැමිණි සත්තියන් දනගන්නා සේක. තමද බුදුහු කාමැතී පත්තාහු තම් එක් ලොකබාතුවකු දු බලන සේක. ලොකධාතු දෙකක් ද - තුන් ලොකධාතුවකුදු - සිවු ලොකධාතුවකු දු-පස් ලොකබානුවකු දු බලන හේක. දස ලොකබාතුවකු දු - විසි ලොකබාතුවකු දු තිශ් ලොකබාතුවකු දු සහලිස් ලොකබාතුවකු දු පනස් ලොකබාතුවකු දු සියක් ලොකාධාතුනු ද බලත සේක, සහයි වූලනීලොකාධාතුව ද බලත සේක. දවසහයි මධාමලොකධාතුව ද බලන සේක, නිසහසිමහාසහදිලොකධාතුව ද බලන සේක. තවද යම් පමණ කැමැති වන සේක් නම්, එපමණ බලන සේක. බුදුන්ගේ දිවැස මෙසේ පරිශුආි වේ. මෙසේ බුදුහු දිවැසිනු දු 'විචටවකබු' වන සේක.

කථං භාවා පඤඤුවකබුනාපි විවිටවකබු? හගවා මහාපඤෙඤ පුථුපශේක හාසුපෘකුකු 1 ජවනපශේක හිසාවපේක් නිවෛතිකපයේක පඤඤපහෙදකුසලො පහිනනඤාණො අධ්යතපට්සමහිදෙ, වනුවෙසාරජර– පාතෙතා දසබලබාරී පුරිසාසහෝ පුරිසසීහෝ පුරිසතාගො පුරිසාජකෙකු පුරිසබෝරයෙනා³ අතනතයදුණො අතනතතෙජෝ අතනතයකො. අඩෙසා මහතානො බනවා, නෙතා විනෙතා අනුනෙතා පඤඤෛපතා නිරැඣාපෙතා පෙකෙකතා පසාදෙතා, සොහි හනවා අනුපාතනසය මහාසය උපාදෙතා අයණුරාතසස මහනසස සණුරනෙතා, අනකඛාතසස මනනසස අකඛාතා. මහතුණුකු මහතුදු මහතකොටිදෙ. මහතානුගා ව පත එතරහි සාවකා විශරනති පවුණාසමනනාගතා. සො හි භගවා ජානං ජානාති, පසසං පසසති. චක්ඛිහුතො සඳුණභූතො බම්මභූතො බිහ්මභූතො විතතා පවතතා අසථසා නිනෙනතා අමතසා දතා, බම්මසාම් තථාගතො. නහි තසා භගවතො අකුකුතං අදිටහං අවදිතං අසවජිකතං අඵසයිතං* පකුකුය, අතීතං අතාගතං පච්චුපානනං උපාදය සබෙබ බම්මා සබබාකාරෙන බුදාධාස හගවතො සඳුණු මුඛෙ ආපාථං ආගච්ඡනති. යං කිසුව් සොයාං* නාම අත් ධමාං ජානිතබබං, අතතතෝ වා පරතෝ වා උතයනෝ වා දීටා බා වා අපො සමපරායිකො වා අපෙද උතතානො වා අපො ගමහිරෝ වා අපෙථා ගුලෙහා වා අපෙථා පට්චඡනෙතා වා අපෙථා නෙයහා වා අතෙථා නීතො වා අතෙථා අනවජෙරා වා අතෙථා නිසාකිලෙසො වා අනේ වොදුනෝ වා අනේ පරමණා වා අනේ, සබබං තං අනෙතාබූගියසුණේ පරිවතතති. සබබං කාශකම්මං බුගිසස භගවතො ඤණානුපරිවතති. සබබං වවිකාවමං – සබබං මනොකමමං ඤණානුපරිවතති. අතිතෙ බුදාසස හගවතො අපාටිහතං සිදුණං අතාගතෙ – පච්චූපානෙන ಇಆಂಧಿನವಾಂ ಮ್ಯಾಯಾ. ದಾರವವಾಂ ಹಮ್ಮಿಯಾಂ ಮಾರಿವವಾಂ ಮ್ಯಾಯಾ, ದಾರವವಾಂ සැණං. තාවතකං සොගසං, සොගාපරියනතිකං සැණං, සැණපරියනතිකං දෛයාං, සෙදයාං අතිකකාමතිා සදුණං නපාවතතාගි, සදණං අතිකකාමතා කෙදු ගහට ථො නතු, අසුසුමසැසුපරියනතුටහායිනො නෙ බමා. යථා දවනතං සළඟාපටලානං සම්මා එස්සිතානං හෙව්සීමං⁶ සමූඟාපටලං උපරිමං⁷ නංතිවතතත්, උපරිමං සමූහාපවලං හෙටසීමං නංතිවතතත්, අඤඤමඤඤ-පරියනතටහායිනො නෙ, එවමෙවං බුදාධසස භගවනො සෙදයා සෑව සඳුණයාව ແລະແອລະແບຽດການເພື່ອເອາ, ດາຍັນສາ ແລະດາ, ນາຍັນສາ ແລະຄຸ, ගාවතකං කැණං තාවතකං කෙදගාං, කෙදහාපරිගනතිකං කදණං, කදණ− පරිශනතිකං යෙදියාහං, යෙදියං අතිකකමිතිා යදුණං නපාවතතති, යදුණං අභිකකමිතිා ඤෙයාපරො තති, අඤඤමඤඤපරියනතටඪාසිතො තෙ ධම්මා.

1 තාසට දෙකුණිදී - සහා 2. බොරෙ ර සහා 3 අවුසිනං - සහා 4. පොයං - සිමු. II. PTS. 5. වොද නො - සහා 6. පහටහිමං ච - සහා 7. උපරිමං ච - සහා

කිසෙයින් බුදුනු පැනැසිනු ද 'විවටවකබු' වූන යන් ? බුදුහු මහත් පුඥ ඇතියහ. පතල පුඥ ඇතියහ, ශීශ පුඥ ඇතියහ, දීවෙන පුඥ ඇතියහ, තිශුණු පුඥ ඇයියහ, විනිවිද යන පුඥ ඇතියහ, පුඥාපුගෙද යෙහි නිපුණයග, පුහෙද 20 පැමිණි ඥන ඇතියක, අධිගම කල් පුති-සංවිද් ඇතියන. චතුර් වෙශාර දැයට පැමිණියන, දශබලඛාරීන, පුරුෂ-ගොක්ගහ, පුරුෂසිංහයන, පුරුෂනාගයහ, පුරුෂාජාතෙයහ, පුරුෂබෞ– රෙයන. අතනතඥනයන, අතනත තෙජස් ඇතියන, අතනත යශස් ඇති යහ. (පුඥධනමයන්) ආසාගෙන, මහත් වූ පුඥධන ඇතියහ, පුඥධනවන්හ. (තිවතට පමුණුවත නෙසින්) නොතෘ වූහ, (වෛතෙයයන් විතයන කරන හෙයින්)විනෙතෘ වූහ, (සැක සිදුනා හෙයින්) අනුතෙතෘ වූහ. (අතීය) පතවනුවහ, තිශවය කරවනුවහ, (පිළිවෙත්) දක්වනුවහ, (පුතිපතතිඵල යෙන්) පහදනුවත. තවද ඒ බුදුහු (නූපත් විරු) අරීමහ සිය සකත්ගි ඉපැදවූන, (ලවෙනෙය සනතානයෙහි) අසඤෝතමාගීග උපදවනුවහ, පුකාශ නො කල මාගීය (විවරණ වශයෙන් පුකාශ කරනුවහ, (පුතාවෙසා වශදගන්) මාගීය දතුවහ, මාගීය දත්නං පුල්ලහ, මාහීයෙහි විචාෂණයහ. තවද මෙකල්හි මාහීය අනුව යන ශුංවකයෝ (ශීලාදි ගුණයෙත්) පසුපස යමිත් වෙසෙත්. ඒ බුදුහු දතයුතු ඥෙය-බම්ය දනිති. දක්ක සුතු ඥෙයපථය නුවණැසිත් දකිති. (දශීන පරිණා-යක තෙයින්) ඇසක් මෙන් වූහ, ඥනමය වූහ, බම්මග වූහ, ශුහෝ වූහ, (දහු දෙසන හෙයින්) වක්තෘ වූහ, පුවක්තෘ වූහ, (අනිය දක්වනුගෙන් නිනෙතතෘ වූහ, අමෘතය දෙනුවහ, ධ්රීසාමීහ, තථාගත වූහ. ඒ බුදුන් විසින් (මහතැණින්) තො දන්නා ලද්දක් (නුවණැසින්) තො දක්තා ලද්දක් අවිදිත වූවක් නො පසහ් කරන ලද්දක් පුඥුවෙන් සපශී නො කරන ලද්දක් නැති. දෛය නම් වූ ද තයුතු යම් කිසි බම්යෙක් වේ ද, අතිතාතාගතපුතුත් පතනය ඇතුළු කොට සඬාතාසඬාත වූ සියලු බම්යෝ සමාකාරයෙන් හාගාවත් බුදුන් ගේ ඥනමුඛගෙහි ආපාථයට පැමිණෙත්. ආතමාණීයද පරාණීය ද උභයානීය ද දුටොර්මකානීය ද සාමපරායිකානීය ද උත්තානානීය ද ගමසිරානීය ද ගුසානීය ද පුතිවඡනතානීය ද තෙයාානීය ද නීතානීය ද නිදේෂාණිය ද නිකෙලශාණිය ද පරිශුඛාණිය ද පරමාණිාණිය ද යත ඒ සියල්ල බුදාබඥනය තුළ පැතිර පවතී. භාගාවත් බුදුන්ගේ සියලු කාය-කමීය ඥනය අනුව පවතී, සියලු වාක්කමීය ඥනය අනුව පවතී, සියලු මතෘසාමීය ඥනය අනුව පවතී. අනීතයෙහි භාගෘවත් බුදුන්නේ ඥනය අපුතිනත (-අනාවරණ) ෦෭, අතාගතයෙහි ශූතය අනාවරණ යැ, පුතෘූත්-පතනයෙහි ඥනය අතාවරණයැ. දතයුත්හ යම් පමණ ද ඥුනය එ පමණ ගැ. ඥනග යම් පමණ ද දහයුත්ත එ පමණ ගෑ. ඥනග ඥෙය පස්විනතික සැ, දෙසස දෙනපස්විතතික සැ. දෙසස ඉක්මැ දෙනයෙක් නොං පවතී, ඥතය ඉක්මැ ඉෙසපාමයක් නැති, ඒ බම්යෝ අනොහානය-පයස්නතයෙහි පවත්තා සුල්ලහ. යම්සේ මතාකොට පැහැසු සුමුගුපටල (-තාඩු) දෙකක්හුගේ යට සුමුගුපටල උපරිමය නො ඉක්මවා ද, උඩ සුමුගුපටල හෙටසීමය නො ඉක්මැ සිටි ද, ඔවුහු ඔවුනොවුන්නේ කෙලවර සිටුනා සුලු වෙත් 🎧 එසෙයින් භාගාවත් බුදුන්ගේ දෙගයක් සැනගත් අනෙයානාපයවිනකයොහි පවත්තා සුල්ලහ; යම් තාක් ඥෙයය ද ඒ තාක් ඥන ගැ, යම් තාක් ඥතය ද ඒ තාක් ලඥය ගැ; ඥතය ඥෙයප්යසීනතික යැ, දෙයය දෙනපයා විනතික යැ; දෙයය ඉක්මැ දෙනය නො පවති, දෙනය ඉක්මැ දෙයාය පථයෙක් නැති, ඒ දහමහු අනොසනාසපය විනතයෙහි සිටුනා සුල්ලහ.

සබ්බධමෙමසු බුද්ධසය ගහවිනා සදුණං පරිවන්නති. සබේබ ඩම්මා බුණාසක හයාවනො ආවපරනපටිබණා ආකඩබාපට්බණා මනසිකාර-පරිබණිා විපාතුපොදපටිබණි. සබාසනෙතසු බුණිසා හඟවනො සැදුණං පරිවතතත්, සබබාසං සතතාතං තහවා අසෙයං ජාතාත්, අනුසයං ජාතෘත්, චරිතං ජාතාති, අධිමුහතිං ජාතාති. අපාරජකෙඛ මහාරජකෙඛ නිකඛිණුගෙ මුදිපළිගෙ සවාකාරේ දවාකාරේ සුවිකුසුපයෙ දුවිකුසුපගෙ හබබාහබෙබ සතෙත පජානාති. සදෙවනකා ලොකො සමාරකො සබුහමකො සසාසමණ-බාහමණි පජා සදෙවමනුසසා අනෙතා බුදායිදුණෙ පරිවහතති. යථා යෙ කොචි මච්ඡකච්ඡපා අනත්මසො කිමිතීම්ඞාලං උපාදය අනෙතාමහාසමුදෙද පරිවතතනති, එවමෛවා සදෙවකො ලොකො සමාරයකා සබුහමකො සසසම-ණබාගමණ් පජා සදෙවමනුසාා අනෙතාබුදාඤාණෙ පරිවතතති. යථා යෙ කෙව් පක්ෂී අන්තමයො ශරුලං වෙන්තෙයාං උපාදය අංකාසසා පදෙසෙ පරිවතතනති, එව්මේවා යෙපි තෙ සාරිපුතතසමා පකුසුය, තෙපි බුණුණුණසා පදෙසෙ පරිවතතිනයි. බුදධාඥණ දෙවමනුසාහන පසැඤ එරිණා අභිහරිණා තිට්ඨති. යෙ ච აත බතතියපණඩිතා බාහමණපණඩිතා ගහපතිපණඩිතා සමණ පණසිතා නිපුණා¹ කතපර පාවාද වාලවෙහිරු පා වොතිඥ නතා මයෙදෙද චරනත් පකුකුගතෙත දිටසීගතාති, තෙ පකුතං අභිසඣරිනිා අභිසඣරිනා තථාගතං උපසමකමතිා පුවජනති ශුලභාති ව පරිවජනතානි ව. කරිතා විකසජානා ව තෙ පණුතා හගවතා² හොනති නිදදිටඪකාරණ. උපක්ඛිතනකාවී තෙ භාවතො සමපජර නති. අථබො භාගවා ව තපා අතිරොවත් යදිදං පඤ්ඤයායි. එවං හනුවා පඤ්ඤවකබූතාපී විවටවකබු.

කථං හනවා බිද්ධවකබුනාපි විවටවකබු ? හනවා බුදාවකබුතා ලොකං ඔමලාසෙනෙතා අදදස සහෙත අපපරජකෙබ මහාරජකෙබ භිකඛිණුයෙ මුදින්දියෙ සාකාරේ දාකාරේ සුවිකුසුපගෙ දුවිණුසුපගෙ, අපෙසකුවෙව පරලෝකාණ හාදසාවිතෝ විහරනෙක, අපොකාවේ ත පරලෝකවණ-හයදසාවිලා විතරනෙන. සෙයාථාපි නාම උපාලිනියං වා පදුමිනියං වා පුණඩරීකිතිය. වා අපොකාවාහි උපාලාති වා පදුමානි වා පුණඩරිකානි වා උදසෙ ජාතානි උදසෙ සංවැධාති උදසා අනුකාතානි අනෙතානිමුකාපොයිති, අපොකවවාති උපාලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරිකාති වා උදකෙ ජාතෘති උදකෙ සංවදධානි සමොදකං සීතානි, අපොකච්චානි උපාලානි වා පදුමානි වා පුණඹරිකානි වා උදකෙ ජාතානි උදනක සංවැඛානි උදකා අවවුනාමම නිටස්නති අනුපලිසතානි උදසෙන, එවමෙවං හගවා බුදුබ-චකබුනා ලොකං ඔංලාකෙනෙතා අදදස සතෙත අපාරජකෙඛ මහාරජකෙඛ තිකකිණුමග මුද්ණුමග සවාකාමර අවාකාරේ සුවිඤ්ඤුපලය දුවිඤ්ඤුපයෙ, අපොකුවේ පරලෝධාවජරහයදසාවිතො විහරනෙන, අපොකුවේ න පරලොකවාර් කයද සාවිනෝ විතර 3 නත.

^{1.} නිදුණුද - සහ. 2. හනවනතා - සිමු. II. 3. උඋසාබහතකා ව - සීමු. II.

සිගලු දහම විෂයෙහි භාගාවත් බුදුන්ගේ ඥනය පවතී. සියලු දහමහ හානාවත් බුදුන්ෂන් මනොළවාරාවජීනයට අයත්හු වෙති, රුවය පුතිබඳඛයහ, මනසිකාර පතිබදඛයහ, චිරොතාත්පාද පුතිබදඛයහ. සියලු සතුන් විෂයෙනි නාශයවත් බුදුන්නේ ඥනය පවතී. බුදුහු සියලු සතුන් ගේ ආශා දනිනි, අනුයා දනිති, චරිතය දනිනි, අගිමුකාතිය දනිති. (නුව කැසෙහි) අලප වූ රායාදී රජස් ඇති මහත් වූ රජස් ඇති තියුණු වූ (ඉඬාදි) ඉඳුරන් ඇති මාදු වූ ඉඳුරන් ඇති සුඤර වූ (ඉඬාදි) ආකෘර ඇති ගර්තින වූ (අශුදධාදි) ආකාර ඇති සුවිඥපා වූ දුර්විඥපා වූ භවතා– භවා සභ්භායන් දූනාගනිත්. මරුන් බඹුන් සහිත වූ දෙවයන් සහිත ලෝවැයි තෙම - දෙමමතිසුන් සහිත වූ මහණාමුණන් සහිත පුජාව, ඇතුළු බුදුනුවණොති පවතී. නිම - නි§ඞ්හල පටන් යම් මස් - කැඳුබු සොනෙක් වෙත් තම, ඔහු යම් මස් ඇතුළු මහළිහුදෙහි හැසිරෙත්ද, එදෙසින් මරුත් බඹුන් සහිත වූ සදෙවක ලොක තෙමේ - ශුමණ බාහමණයන් සහිත සදෙවමනුෂාපූජාව ඇතුළු බුදුනුවණෙහි පවතී. සම්සේ විනතා පුත් ගුරුළුරජනු පටන් යම කිසි පාමි යොනෙක් වෙස් තම්, ඔහු අහසැ පොදෙමසකැ හැසිරෝ ෆ් ද, එසෙයින් මෑ යම් කෙනෙක් නුවණින් සැරිසුත් තෙරුන් සම වූවානු තම, ඔවුනු ද බුදධඥතයාගේ පෙදෙළසක පවත්තා හුය. බුලාඥතය දෙම්මනිසුත්ගේ පුඥා පැතිර මැඩගෙතැ සිටී. නිපුණ වූ කල පරවාද ඇති වල්විදුනා දුනුවායන් බදු පුසිද්ධ වූ යම කෂනිය-බාගමණ - ගෘහඳිනි - ශුමණිදීණාබන කෙතෙක් පුඥුවෙන් දුෂ්ටිගතයන් බිදීමත් මෙන් හැයිෂරත් නම ඔහු ශූස වූද පුතිවඡනන වූද බොහෝ පුශ්න රචනා කොට බුදුන් වෙත පැමිණ විචාරත් ද, නානාවතුන් විසින් ඒ පුශ්නයෝ සාකාරණ ව කියන ලද්දැහු විසදන ලද්දැහු මැ වෙන්. ඔවුහු භාගාවතාන්ගේ ශාමක බවට (උපාසක බවට හෝ) පැමිණියාහු මැ වෙත්. යළි බුදුහු මැ එහි පුඥුවෙන් අතියයින් පුකාන වෙත් නුසි මෙසේ බදුහු පැතැසිනු දු 'පිවටවසාබු' වූත.

කිසෙයින් මුදුහු බුදු දෑ සිනු දු 'විමටවකමු' වුහ යන්: මුදුහු මුදු ඇසින් ලොව බලන සේක් (නුවණැස්හි) අලප වූ (රායාදී) කෙලෙස්රජස් ඇති මහත් වූ කෙලෙස්රජස් ඇති තියුණු වූ (ඉඬාදි) ඉදිරක් ඇති මෘදු වූ ඉඳුරන් ඇති (ශුද්ධාදි) සුඤරාකාර ඇති ගර්හිත වූ (අශුද්ධාදි) ආකාර ඇති සුවිඥපා වූ දුර්විඥපා වූ සත්තියන්, ඇතැම් කෙනකුන් පරලොව හා වද්ගත් පායවශයෙන් දක්තා සුලු වැ වසනුවත්, ඇතැම් කෙනකුත් පරලොව හා ඔදුයන් හයවශයෙන් දක්නා සුලු වැ නො වසනුවන් දුටු සේක. යම්සේ උපුල්ටිලකැ හෝ පියුම්පිලකැ හෝ තෙළඹුටිලකැ හෝ ඇතැම් උපුල් පියුම් හෝ නෙළුම් දියෙහි හටගන්නාහු දියෙහි වැඩුණාහු ຊະມສ໌ ເຈລາ ໝູ ພະຫະນາຍ ຊະຊາເພ ທເຕີ ເບາແທນສິ ຊີອາສ ເ, ຊະຊາເອ උපුල් පියුම් හෝ නෙඑම දියෙහි හටගත්තාහු දියෙහි වැඩුණාහු දිය හා සම වැ සිටියාහු ද, ඇතැම් උපුල් හෝ පියුම් හෝ නෙළුම් හෝ දියෙහි හට්ගත් තාහු දියෙහි වැඩුණාහු දියෙන් උඩට තැනී දිය හා තො වැකුණානු යිටින් ද, එසෙයින් ම බුදුහු බුදුඇඳින් ලොව බලන යේක් අලපරජසක වූ ද මහා-රජස්ක වූ ද නියුණු ඉදුරත් අත්තාවූ ද මෘදු ඉදුරත් ඇත්තාවූ ද සුඤරා-කාර වූ ද ගර්හිතාකාර වූ ද සුපිඥ පා වූ ද දුර්විඥ පා වූ ද සන්නිගන්, පර-ලොකයෙහිත් වදුයෙහිත් හය දක්තාසුලු වැ වසනුවන්, ඇතැම් කෙනකුත් පරලොක විදුයෙහි හය දක්නාසුලු වැ නො වියනුවන් දුටු සේක.

ජාතාත් හගවා අයං පුගාලෝ රාගවරිතෝ, අයං දෙසවරිතෝ, අයං මොතවරිතෝ, අයං විතකකවරිතෝ, අයං සංඛාවරිතෝ, අයං කැණවරිතෝත්. රාගවරිත්සය හගවා පුගාලසය අසුහකථං කරේත්. දෙසවරිතසය හගවා පුගාලසය වෙතතාභාවකං ආවිකඛන්. මොහවරිතං හනවා පුගාල, උදෙදසේ පරිපුවතිය කාලෙන බමමසවනෙ කාලෙන බමමසංකවත්ය ගරුසංවාසේ නිවෙසෙති. පිතකකවරිතසය හගවා පුගාලසය ආතාපංතසතිං ආවිකඛනි සංඛාවරිතසය හගවා පුගාලසය පසාදනියං නිමතතං ආවිකඛනි බුදාසුබෝධිං බමමසුබමමතං සම්කසුපෙටි-පතතිං සීලාන් ව අතතනො. කැණවරිතසය හගවා පුගාලසය ආවිකඛනි විපසානානිමතතං අනිවේතාකාරං දුක්ඛාකාරං.

> ''සෙලෙ යථා පබා හමුදා නිට්ඨිතෝ යථාපි පසෙස ජනතා සමනතනතා, තථුපමං ධම්මමයං සුමේධ, පාසාදමාරුයක සමනතාවකබු, සොකාවතිණණං ජනතාමපෙතසොනකා අවෙකාබයසු ජාතිජරාභිභූත"නති.8

එවං හගවා බුදුධවකබුතාපි විවටචකබු.

කථං භගවා සමහනවකබුනායි විවර්වකබු? සමහතාවකබු වුවවති සබබඤඤුහුතඤුණං; භගවා සබබඤඤූහඤෑණෙත උපෙතො සමුපෙතො උපගතො¹ සමුපගතො² උපතොනා සමපතෙනා සමහනාගතො.

> ''ත තසස අදදිවාර්මබාපී කිසාව අථෝ අව්කුසුතමජානිතබබං, සබබං අතිකුසැසි යදාපි සෙදැ ගැං³ තථාගතො තෙත සමනතාවකබු''ත්ව.

එවං හගවා සමහතාවකබුනාපි විවටවකබුති – අකිතතයී විවටවකබු.

සහාතිඩමමං පරිසාසයවිනයෙන් – 'සහාතිබමම්'නත් ත ඉතිහිනිකං න ඉතිකිරාය න පරම්පරාය න පිටහාසමපදය න තතාකානෙතු න නයහෙතු න ආකාරපරිවිතකොකන න දිවසීනිරාකානකාබනතියා සාමං සයමහිඤසූතං අතතපව්වකාබං බමමනති සකාබිබමමං.

> 1. උපානතො - පු. සිවූ. II. 2. සමූපානතො - පු සිවූ. II. 3. ආසයාං - සිවූ. JI.

a. දීඝනිසාය - මහාපදහසුතත, මර්ඝ් මනිසාය - අරියපරියෙසහසුතත, බොබරාජ කුමාර සුතත බාහමසංසුතත - පයිමවගත, ඉතිවුනතක - දුනියවගත. b පටියමකිදුමගත - සෑණෙකථා, ඉන්දියකථා. 'මේ පුද්ශල තෙම රාගවරිතයෙක, මේ දේවෂවරිතයෙක, මේ මොත-වරිතයෙක, මේ මතකීවරිතයෙක, මේ ශූතාවරිතයෙක, මේ ශූතවරිත-යෙකැ'යි බුදුහු දනහන්නා සේක. බුදුහු රාග බහුල පුද්ගලයාහව අශූහකථාව වද,රතී. දේවෂබහුල පුද්ගලයාහට බුදුහු මෛනීභාවනාව පරිසනි. බුදුහු මොහ බහුල පුද්ගලයා උදෙසීමෙහි ද පරිපෘච්ඡා (-අටුවා) ගෙහි කලෙක (-සුදුසු කල්හි) බමීශුවණයෙහි ද කලෙක බමීසාකච්ඡාවෙන් ශූරුන් ඇපුරු කිරීමෙහි ද (ඇදුරන් වෙන) සිටුවන සේක. බුදුහු විතකී බහුල පුද්ගලයාහට අාතාපානසනිය දෙසන සේක. ශුදධා බහුල පුද්ගලයාට බුදුහු පුසාද උපදමන සූතුයක් ද බුදුන්ගේ බුදධත්ණපතීවෙනය ද බමීය සොඛනාත බව ද සහසයා පුපුතිපහන බව ද නමා සතු ගිලයන් ද පවසන සේක. ශූතවරිත පුද්ගලයාහට බුදුහු (උදයවාසයාදි) විදශීනානිමතත වූ අනිතාසාකාරය දුඩොකාරය අනාතමාකාරය පවසන සේකි.

1. ගම්සේ සෙල්ෂුවා පව්වක් මත සිටිගේ මෑ (ඇස් ඈති පුරුෂ යෙක්) හාත්පස ජනතාව බලන්නේ ද, එසෙයින් ඔබ ද සුඤර පුඤ ඇති සමනතවකුණු වූ භාගාවත්නි, දහම්මුවා පහයට තෑහී (තුමූ) පහවූ ශොක ඇත්තනු ශොකයට බට ජාතිජ්රායෙන් මබතා ලද ජනතාව බලනු මැතැවෑ'යි.

මෙසේ බුදුහු බුදුඇසිතුදු 'විවටවකඛු' වූහ.

කිෂසයින් බුදුහු **සමයානාක් විකුසුසිනු දු** 'විවටවකබු' වූහ යන්: 'සමනත වකබු'යි සමීඥතාඥතය කියනු ලැබෙයි. බුදුහු සම්ඥතාඥතයෙන් උපෙත යහ, සමුපෙතයහ, උපහතයහ, සමූපගතයහ, නො වෙන් වූහ, පරිපූණ්යහ සමනිත වූහු.

2. ඒ තථාගතයත් විසින් මේ පෙත්‍රධාත්‍යකලොකයෙහි (මේ කල ගෝ පැහැසිත් තුදුටු කිසිවක් නැත, යළි (අතීත වූ) තො දත් කිසිවක් නැත, (අනාගත වූ) තො දූනෙත කිසි (බම්ජාතයෙකු) දු නැත. දතයුතු වූ යම බම්ජාතයෙක් වේ නම ඒ සියල්ල අවබොබ කළහ. එහෙසිත් තථාගතයෝ 'සමනතවකබු' වූහ.

මෙසේ බුදුහු සමීඤතාඥතයෙනු දු 'විවටචක්බු' වූවාහු නුයි 'අකිතතයි විවටචකබු' යනු වේ.

සහාබඩමමං පරිසාසස්වනයං - 'සසාබධමමං' යනු: 'මේසේ මේසේ වී ලැයි තො වැ, 'සෙල මෙසේ ලැ'යි හො වැ, පරමපරාකථාවෙනු දු නො වැ. 'පීවක සම්පුදය හා සම වේ යැ'යි නො වැ, තාකීහෙතුවෙනු දු නො වැ, නයගහණ-යෙනු දු හො වැ, ('මේ සොදුරු යැ'යි) කරුණු සැලකීමෙනු දු නො වැ 'අපට රුව වූ දුටෙය හා සම වේ යැ'යි, කො වැ, නෙමෙ මැ තමා වියින් නුවණින් අවබෝධ කල, තමා දීසින් පුතාවෙකා කළ බමීය නුයි 'සක්ඛ-බමමං' යනු වේ. පරිකාශවිනාශනක් 'පරිකායා'නී දේව පරිකායා: පාකාවපරිකායා ව පට්චන්නානපරිකායා ව

කතමේ පාකටපරිභාගා? සීහා වාහා දීපී අවුණා තරවුණා කොකා මගිසා හතු අභි විචිනිකා සහපදී වොරා වා අසසු මානවා වා කහකමො වා අකතකම්මා වා, චක්ඛුරෝගො සොත්රෝගො ඝාත්රෝගො ඒවහාරෝගො සීසෘරාගො කණණරෝනො මූඛලරාගො දනතරෝගො කායරෝනො කානො සාසො පිතානසා ඔහො ජයරා කුවරිගරාගා මූවුණා පක්ඛානිකා සුලා විසුවිකා කුටහං ගණෙබා කිලාසො යොසො අපමාරො, දදු කණ්ඩු කචජු රබසා¹ විතච්ඡිකා ලෙංහිතපිහතං මධ්මෙහො රැංසා පිළ කා හගඤලා, පිනනසමූවාහා ආබාධා, සෙමහසමවධානා ආබාධා, වාතසමූටසාතා ආබාධා, සහන්පානීහා ආබාධා, උතුපරිණාමජා ආබාධා, විසම්පරිහාරජා ආඛාඛා, බපකකමිකා ආඛාධා, භූමවවිපාකජා ແລະ)ະອີນ සීතං උණාාං ජීෂවජා පිළාසා උච්චාවරා පඎාවටා, ඞංසමකසවාතාතප-සිරිංසට මඑසසා ඉති වා, ඉමෙ වුවචනති පාකටපරිසසයා.

කතමේ පටිවජනාපරිසාසා ¦ කාගදුවවරිහා විවිදුවවරිහා මනො-දුව්වරිතා, කාම්චජඥනීවරණා විහාපාදනීවරණා පීනවි කිනීමරණා උදඛවව-කුකකුව්වනීමරණා විවිකිචජානීවරණා, රාගො දෙසො මොහො කොබො උපනාහෝ මකෙඛා පළාසො ඉසසා මචජරියා මායා සායේශනං එමෙහා සාරමේහා මානෝ අතීමාතො මදෙ, පමාදෙ සබබා කිලෙසා සබබාති දුව්වරිතානී සබෙබ දරථා සබබා පරිලාහා සබෝ සනභාපා සබබාකු සලාති-සඬබාරා. ඉමේ වුව්වනති පට්චජනාපරිසාසා.

පරිකාශාති - කොතවෙසත පරිසාහා ? පරිසහනායික් පරිසාහා, පරි-තානාශ සංවනතානායිති පරිසාහා, තතාසයාතී පරිසාහා. සාථං පරිසහනායික් පරිසාහා ? තෙ පරිසාහා හං පුහාලං සහනති පරිසහනායි අභිතවනායි අනෙකරානාශ සංවනතානායීති පරිසාහා? තෙ පරිසාහනායිත් පරිසාහා. කථං පරිතානාශ සංවනතානායීති පරිසාහා? තෙ පරිසාසයා කුසලානං බම්මානං අනකරාශාශ පරිතානාය සංවතතානායි. කයාමේසං කුසලානං බම්මානං? සම්මා-පට්පදශ අනුලොමපට්පදශ අපාවචනිකපට්පදශ අනිශ්චාරතාශ හොජනෙසු බම්මපට්පදශ අනුලොමපට්පදශ අපාවචනිකපට්පදශ අනිශ්චාරතාශ හොජනෙසු බහතයකුණුකාශ ජාගරියානුයොශසා සකිසමපරකුණුසානා වතුනානං සහි-පටස්කතානං භාවතානුසොශසා, වතුනානං සම්මාපතානානං - වතුනානං ඉදකිපාදනං - පණාතනං ඉන්දියානං - පකුවනානං බලාතං - සතතනානං බොණාමානානං - අරියසා අවස්ඩාහිකසාය මහොසා භාවතානුයොශසා. ඉමෙසං කුසලානං බම්මානං අනතරායාය පරිතානාය සංවතතනාකි. එවමපි පරිභානාය සංවතතනායීති පරිසාසයා. **පටිසාසන්වනයං - පරිසාන යනු: පුකට උපදුවයෝ ද, පුතිවජනන** උපදුවයෝ දුයි පරිශුය දෙකෙකි: පුකට උපදුවයෝ කවරහ යන්: සිහ යැ වන යැ දිළි යැ වලස් යැ හරස් යැ වෘක යැ මහිෂ යැ ඇත් යැ අති යැනුහුසු යැ කළ සොරකම ඇති නෝ නැති හෝ සොරු හෝ සැහැ සියෝ හෝ වන්නාහුය. චකුෂරොග යැ ශොතරෝ සොරු හෝ සැහැ සියෝ හෝ වන්නාහුය. චකුෂරොග යැ ශොතරෝ සොරු හෝ සැහැ සියෝ හෝ වන්නාහුය. චකුෂරොග යැ මොතරෝ යැ සාශය සහාස යැ පීනස යැ දන කැ සම ර යැකුක්ෂරොග යැමූර්ණ යැ ලොතිතානීසාර යැ ආමතුල යැ මහාමරෝචන යැ කුළුව යැ හණකි යැ කාර යැ සැය දෙරාග යැ ආමතුල යැ මහාමරෝචන යැ කුළුව යැ හණකි යැ කාර යැ සැය දෙරාග යැ වස්මර යැ දද යැ කණහුති යැ මහාකුළුව යැනියහිරි යැ අතුල් පතුල් පැළීම යැ රත් මහ සැ සම්යුමන යැ අර්ශස් යැ පොල යැ හගතදරා යැ පිනින් උපදනා රෝග යැ සෙමින් උපදනා රෝග යැ වසින් උපදනා රෝග යැ තුන් දෙසින් උපදනා රෝග යැ, සෘතුම්පයෝ සහනේ උපදනා රෝග යැ කම්ම පැවැත්මෙන් උපදනා රෝග යැ, සිත - උපාරෝ කරා රෝග යැ කම්ම පැවැත්මෙන් හටහන්නා රෝග යැ, සිත - උපාරෝ නොතර රෝග යැ කම්ම පාක යෙන් හටහන්නා රෝග යැ, සිත - උපාරෝ නොතරෝ සි. මෙහු පුකට උපදුවයෝ යැයි කියනු ලැබෙන්.

පතිවජනන උපදුවයෙයි කවරහ යත්: කාශදුවේරිත යැ වංශ්දුවේරිත සැ මනොදුවේරිත යැ, කාමචජඥනීවරණ යැ වතාපාදනීවරණ යැ පීනමිණ තීවරණ යැ උදධිවෙකුකකුවවනීවරණ යැ විවිකිවිරානීවරණයැ, රාග යැ දෙළු යැ මොහ යැ කොාධ යැ බද්ධිවෛර යැ මතුබව යැ යුගගුහ යැ ඊෂඩි යැ මාත්සයයි යැ මායා යැ ශාය්ෂ යැ සතබඩ යැකරණුතතරියකරණ යැ මාන යැ අතිමාන යැ මද යැ පුමාද යැ, සියලු කොලශයෝ යැ, සියලු දුශවරිතයෝ යැ, සියලු දරථයෝ යැ, සියලු පරිදුහයෝ යැ, සියලු සනතා-පයෝ යැ, සියලු අකුශලාභීසංස්කාරයෝ යැ, යන මොහු පුතිචජනත උපදුවයෝ යැයි කියනු ලැබෙත.

පරිසාසයා යනු: කවර අරුතෙකින් පරිශුය වූවානු ද යන්: පරිසහනය කෙරෙත් නුයි පරිශුයයෝ යැ, පරිහාණයට වැටෙත් නුයි පරිශුයයෝ යැ එහි වෙසෙත් නුයි පරිගුයයෝ යි. කිසෙයින් පරිසහනය කොරෙත් නුයි පරිඉග වූහ යන් ? ඒ උපදුවයෝ ඒ පුතුල්හු සහතය කෙරෙති, කාන්පසින් සහනය කෙරෙති, අභිහවනය කෙරෙනි, යටපත් කෙරෙනි, ගාන්පසින් අල්වාහනිති, මදීාය කෙරෙන්. මෙසෙසින් පරිසහනය කෙරෙන් නුසි පරිශය සාම් වෙත්. කිසෙයින් පරිහාණයට වැටෙත් නුයි පරිශය වූහ යන්? ඒ උපදුවයෝ කුශලබම්යන්ගේ අනතරාය පිණුස පිරිකිම පිණිස පවත්තානුය. කවර කුශලඛමීයන්ගේ ද යත් ? සමාක්පුතිපතතිය අනුලොම– පතිපතතිය අවරුණුපතිපතතිය අණිළුපතිපතතිය බමානුඛම්පතිපතතිය පාතිමොකෘශීලයෙහි පරිපූරකාරිතිය ඉංදියයන්හි ගොපිතුණාර ඇතිබව හොජනයෙහි මානුඥ බව නිදි දුරුකිරීමෙහි යෙදීම සමෘතිසම්පුණුනය, සතර සිවටන් භාවනාවෙහි යෙදීම් සතර සමාක්පුඛානය සතර සංදුඛ-පාදය පකෙවස්දියය පණුවබලය සපත බොබාඕනය අය වී අපටාඕනික-මාශීය (යන මොවුන්කේ) හාවතාවෙහි යෙදීම – (යන) මේ කුශලධමීයන් ගේ අතතරාය පිණිස පිරිහීම පිණිස පවතිත්. මෙසේත් පරිහාණයට වැටෙත් නුයි පරිශුය නම් වෙත්.

කථං තතාසයාති පරිසාහා: තාවේ වත පාපකා අකුසලා බමා උපාරැනති අතනහාවසනනිසායා. යථා බිලෙ බලාසයා පාණා සයනති, දකෙ දකාසයා පාණා සයනති, වනෙ වනාසයා පාණා සයනති, රැකෙබ රැකඛාසයා පාණා සයනති, එවමෙවං තවෙන්නෙ පාපකා අකුසලා බමා උපාරජනති අතනහාවසනනිසායාති. එවමපි තනාසසාති පරිසායා.

ຢືກກອຍແຫຼນກາ ຄາດອາກາ:

''සානෙතවාසිකො භිකඛවෙ, භිකඛු සාචරියකො දුකඛං න ඵාසු විහරති. කථඤව තික්කවේ, තික්කු සානෙතවාසිකො සාචරියකො දුක්කං න ළුසු විහරති? ඉබ භිකඛවෙ, භිකඛුනො චකබුතා රූපං දිසාවා උපාජාතත් පාපකා අතුසලා බම්මා සරසඞ්කපා සකෙඤුජනියා, තහාසස1 අනෙතා වසනති අභාසසවසනති2 පාපකා අකුසලා ධම්මාති, තසමා සානෙතවාසිකොති වූචවති. තෙ නං සමූදුවරනති, සමූදුවරනති නං පාපකා අකුසලා බමාති, තසමා සාවරියකොති වුචාති. පුනවපරං භික්ඛවේ භික්ඛුනො සොතෙන සදදං සුවා – ඝානෙන ගනිං ඝායිතා– ජීවහාය රසං සායිතා – කායෙන ඵොවස්බබං එුසිතා – මනසා බමමං විකුතැය උපාජාන්තී පාපකා අතුසලා බම්මා සරසඞකපා සකෙකුරන්යා. තාහසය අනෙතා වසනති, අණාසස වසනති පාපකා අකුසලා බම්මානී, තසමා සානෙතවාසිකොති වුවවති. තෙ නං සමුදුවරනති, සමුදුවරනති නං පාපකං අකුසලා බම්මාති, තසමා සාචරියකොති වුවවති. එවං බො භිකාබවෙ, භිකාබු සානොතාවාසිකො සාවරියකො දුකබං න ඵාසු විහරතී"ති.8 එවම්පි තතාසයාති පරිසාක.

වුතානයෙකුත්තං භගවතා;

''තයො'මේ භිකාබවේ අනතරා මලා අනතරා අමතතා අනතරා සපතතා අනතරා වඩකා අනතරා පච්චත්සිකා. කතමේ තයො ? ලොහො භිකාබවෙ, අනතරාමලං අනතරාමතොතා අනතරාසපතෙතා අනතරාවඩකො අනතරාපච්චත්සිකො. දෙසෝ භිකාබවේ – මේහෝ භිකාබවේ අනතරාමලං අනතරාමතෙතා අනතරාසපතෙතා අනතරාවඩකො අනතරාපච්චත්සිකො. ඉමේ බෝ භිකාබව, තයො අනතරා මලා අනතරා මතතා අනතරා සපතතා අනතරා වඩකා අනතරා පච්චත්සිකාති.b.

> අනතර නතා ලොහො ලොහො විතකපකොපනො, හයමනකර නො ජාතං තං ජනො තාවබ්ජාබනී.b

a. සලාසභාභය-යුතන - නමපුරාණවගන b. ඉතිවුනතක - චතුන්වගත - මිලසුතත

^{1.} නාහෝය - හිදු, II. මජයං

^{2.} අනිමා ගොඩනත් - හිමු. 11 අනතාසා වසනත් - සං. අන්ථාසා වසනත් - ස.

ම් හාතිදේශපාලිය

තුවටකසූතුනිදේශය, 499

කිවෙසින් එහි වෙවසෙන් නුයි පරිශුය වූහ යන්: ඒ ආත්මහාවයෙහි තෙල ලාමක අකුශලබමීයෝ ආත්මහාවය ඇසුරු කොට උපදින්. යමයේ බිලයෙහි බිලාශුය පාණ්ඩු හොවින් ද, දියෙහි ජලාශුය පුණ්ඩු හොටින් ද, වෙනෙහි වනාශුය පුණ්ඩු හොටින් ද, රුකෙහි වෘසාශය ඉණ්ඩු හොටින් ද, එසෙසින් ම ඒ අන්බවෙහි නෙල ලාමක අකුශලබමීයෝ ආන්මහාවය ඇසුරු කොට උපදින් නුයි මෙසේන් එහි වෙසෙන් නුයි පරිශුය නම වෙන්.

මේ වදරත ලද මැයි බුදුන් විසින්:

"මහණෙනි, සානෙතවාසික වූ (-අනෙතවාසික හෙලෙස් සමග වසන) සාවායසීක වූ (-සමුදාවරණ කෙලෙස් සමග වසහ) මහණ තෙමේ දුකසේ නො සුවසේ වෙසෙයි. මහණෙනි, කිසෙයින් සානෙතවාසික වූ සාවායසීක වූ මහණ දුකාෂස් නො සුවසේ වෙසෙසි යන්: 'මහණොති, මෙහි මහණක් හට ඇසින් ුරූපයක් දූක, (නොගෙක් අරමූණෝහි හැසිරීම් වශයෙන් උපත්) සබකලපතා ඇති සංයෝජනයන්ට හිත වූ ලාමක අකුශලබමී කෙතෙක් උපදනාහු තම්, ඒ ලාමක අකුශලධමීයෝ ඔහුගේ සිත තුළ වෙසෙති, ඔහුගේ සනතානය අනුව ගොස් වෙසෙත් නුයි එහෙයින් සානෙතවායික සී කියනු ලැබෙයි. ඒ ලාමක අකුශලබමීයෝ ඔහු කෙරෙහි නිරතුරු හැසිරෙයි, ඔහු හෝ හසුරුවත් නුසි එහෙසින් 'සාචරියක'යි කියනු ලැබේ. තවද මහණෙති, මහණක්හට කතින් ශබදයක් අසා-තැහැයෙන් ගනිබයක් ආෂුාණය කොට - දිවින් රසයක් විද - කයින් පහ-සක් පැහැස - මතයින් දහමක් දත අරමුණෙහි හැසිරීමෙන් උපන් සබ්කලපතා ඇයි සංයෝජනයන්ට හිත වූ ලාමක අභුශලබමී කෙනෙක් උපදනාහු නම් ඒ ලාමක අකුශලඛම්යෝ ඔහුගේ සිත තුල වෙසෙනි, ඔහුමග් සහතානය අනුව ගොස් වෙසෙන් නුසි එහෙයින් 'සානෙතවායික' සී කියනු ලැබෙයි. ඒ ලාමක අකුශලධමීයෝ ඔහු කෙරෙහි හැසිරෙහි. ඔහු හෝ හසුරුවත් නුසි එහෙයින් 'සාච්රියක' යයි කියනු ලැබේ. මෙසේත් මහණෙති, සානෛතවාසික වූ සාවරියක වූ මහණ දුකසේ නො සුවසේ වෙසේ යයි. මෙසේත් එහි වෙසෙත් නුයි පරිසුය වෙත්.

වදරත ලද මැය බුදුන් විසින්:

"මහණෙනි, මේ ඇතුළත මලයෝ ඇතුළත අමිතුනෝ ඇතුළත සතුරෝ ඇතුළත චබකයෝ ඇතුළත පසමිතුරෝ නිදෙනෙක් වෙති. කාර නිදෙනෙක් ද යන්: මහණෙනි, ලොහය ඇතුළත මල යැ ඇතුළත අම්තු යෑ ඇතුළත සතුරු යෑ ඇතුළත වඩක යෑ ඇතුළත පසමිතුරු යි. මහණෙනි, දෝෂය – මහණෙනි, මොහය අනතර්මල යෑ අනතරමිනු යෑ අනතර් සපන්ත යෑ අනතර් වඩක යෑ අනතර් පුතානීක යි. මහණොති, මොහු තිදෙන අනතර් මලයෝ යෑ අනතරමිනුයෝ යෑ අනතර් සපන්නයෝ යෑ අනතර් වඩකයෝ යෑ අනතර් පුතානීකයෝ යෑ"යි.

3. ලොහය අතුණි උපදවන්නේ යැ. ලොහය (කුසල්) සිත වල-හන්නේ යැ. අහානතරයෙහි උපන් හයෙකැ. බාලජන තෙමේ එය නොදනි-

- 4. ලුදෙඛා අපාං න ජාතාති ලුදෙඛා ධම්මං න පසසත්, අනාතතමං තද හොති යං ලොහො සහතෙ නරං.
- අතාසාජතතෝ දෙසෝ දෙසෝ විත්තසකෝපතෝ, හයමනතරතෝ ජාතං තං ජනෝ තාවබුණ්ඩයි.
- 6. කුදෙකා අත්ථං න ජාතාති කුදෙකා බමමං ත පසසති, අතුනතමං තද ගොති යං කොබො සහතෙ නරං.
- අතතථජනතෝ මෝහෝ මොහෝ චිත්තපකොපතෝ, හසමන්තරතෝ ජාතං තං ජනෝ නාවබුරැකිනි.
- මූලෙභා අත්‍රං න ජානාති මූලෙභා බමාං න පසාති, අති්නතමං තද හොති සං මොහෝ සහතෙ නර"නති.a

එවමපි තනුංසයාති පරිසසයා.

වන්න හෙතං හගවනා:

"තයො බො'මෙ මහාරාජ, පුරිසසස බමමා අජඣතතං උපපජජමානා උපාජජනති අභිතාය දුක්ඛාය අඵාසුවිහාරාය. කතමේ තයෝ: ලොහො බො මහාරාජ, පුරිසසස බමෙමා අජඣතතං උපාජජමාලතා උපාජජති අභිතාය දුක්ඛාය අඵාසුවිහාරාය. දෙසො බො මහාරාජ – මොහො බො මහාරාජ, පුරිසසස බමමො අජඣතතං උපාජජමාලතං උපාජාති අභිතාය දුක්ඛාය අඵාසුමහාරාය. ඉමෙ බො මහාරාජ, තයෝ පුරිසසස බම්මා අජඣතතං උපාජාමානා උපාජජනති අභිතාය දුක්ඛාය අථාසුවිහාරාය.b

> 9. ''ලොහො දෙසො ව මොහො ව පූරිසං පාපවෙතසං, හිංසනති අතතසමහුතා තවසාරං 'ව සමඵල''නතිb

එවමපි තතාසගාහි පරිසසයා.

විධානසෙහා වාගවනා:

10. ''රාගො ව දෙසො ව ඉතොනිදනා අරතී රතී ලොමසංසා ඉතොජා, ඉතො සමූටසාය මනොපිතකකා කුමාරකා බඞකම්වොසසජනතී"නිද.

එච්මපි තතුංසයාති පරිසසයා.

පරිකාශ විනශනති - පරිකාශවිතයං පරිකාශපහෘතං පරිකාශවූපසමං පරිකාශපාලිනිකාශකං පරිකාශපටිපාකාදතිං අමතං නිබෝතනති -සක්ඛ්රාමං පරිකාශපානයා.

මහා නිදේශපාලිය

4. ලොහි තෙබේ (ලොවි – ලොවුතුරා) අතිය තොදනී. ලබබ තෙමේ දහම නොදකි. යම් හෙයකින් ලොහය තෙමේ මිනිසා අභිහවා ද එකල්හි බහලාකිකාරය වේ.

5. දෝෂය අතුණීජනක යැ. දෝෂය කුසල් සිත වළහන්නේ යැ. ඇතුළත උපත් හයෙකැ. බාලජන නෙමේ එය නො දුතගනී.

6. කිපියේ අන්ථිය හො මැදතී. කිපිෂ්ය් අතන්ථිහෙතුව තො දකි. යම් හෙයකින් කොධය මතිසා අතිහවා ද එකල්හි බහලානිකාරය වේ.

7. මොහය අතානීජනක යැ. මොහය කුසල්සිත වලහත්තේ යැ. සිත තුළ උපන් හයෙකැ. බාලජන නෙමේ එය අවබෝධ නො කෙරේ.

8. මූඪ වූයේ ලෞකික - ලොකොතතරා වීය නො දනී. මූඪ තෙමේ අතු වීහෙතුව නො දකී. යම හෙසකින් මොහය තෙමේ මිනිසා අභිහවා ද එකල්හි බහල වූ මොහාකිකාරය වේ යයි.

මෙසේත් තතුාශය නුසි පරිශුයයෝ සි.

මේ වදුරත ලද මැය බුදුත් විසින්:

"මහරජ, මේ බම්යෝ තිදෙනෙක් පුරුෂයාගේ අබහත්මයෙහි උපද-තාහු අහිත පිණිස දුක් පිණිස හෝ සුවසේ වාසය පිණිස උපද නාහුය. කවර තිදෙනෙක් ද යත්: මහරජ, ලොහය පුරුෂයාගේ සිත තුළ උපදෘත් අහිතට දුකට තො සුව§හරණයට උපදී. මහරජ, ලෝෂය... මහරජ, මොහය පුරුෂයාගේ අබහත්මයෙහි උපදනේ අහිතට දුකට අපාසුවහරණයට උපදී. මහරජ, මේ තුන් බම්යෝ පුරුෂයාගේ අබහත්-මගෙහි උපදතාහු අහිතට දුකට අපාසුවිහරණයට උපදනාහු'හි.

9. ලොහය ද දෝෂය ද මොහය ද තම සිත තුළ උපන්නාහු සවකීය ඵලය හුණගස සෙයින් පවිසින් ඇති මිනිසා වනසන්.

මෙසේත් තතාශය නුයි පරිශුය තම් වෙත්.

වේ වදරත ලද මැයිබුදුන් විසින්:

10. රාශයත් ඓෂයත් මේ ආත්මහාවය නිදන කොට ඇත්තාහුය. අරතිය රතිය හා රොමහමයෝ මේ අත්බවින් උපන්තාහ. පාපමතක්යෝ මේ අත්බමන් ඉපිද කුමරනු හුයින් පා බැඳි කටුඩක්හු සෙසින් හැරපියත්.

මෙසේත් තතුංශය නුසි පරිශූය නම් වෙත්.

පරිසාසයවිනායං – උපදුවපුතාණය උපදුව සන්හිඳීම උපදුව හැරැපීම උපදුව දුරැලීම වූ අමාමහ නිවත නුයි 'සකාබිබමමං පරිසාසයවිතයං' යනු වේ. පටිපදං වදෙහි හදදගෙනහි - පටිපදං විදෙහි සමාපටිපදං අනු-ලොමපටිපදං අපච්චනිකපටිපදං අනිත්පටිපදං බම්මානුඛම්මපටිපදං සිලෙප පරිපූරකාරිතං ඉන්දියෙසු ගුතතදතාරතං හොජනෙ මත්කඤ්ඤුතං ජාගරියානුයොගං සතිසම්පරඤඤං විත්තාරෝ සතිපට්ඨානෙ විත්තාරෝ සම්මපත්ඛන විත්තාරෝ ඉද්ධිපාදෙ පඤ්චිත්දියාති පඤච බලානි සත්ත බොරැකිබෙහ අරියං අවඨභිනිකං මහතං නිවධාතඤච නිඛාතගාමනිඤච පටිපද-; වදෙහි ආචිකඛ දෙසෙහි පඤඤපෙහි පට්ඨපෙහි විවර විහජ උත්කනීකරොහි පකාසෙනීති - පටිපදං වදෙහි; හදදනොනති සොතිම්මතෝ බුදාං භනවන්තං ආලෙසති. අපිවා, යං නිං බම්මං ආචික්ඛ දෙසෙසි පඤඤපෙසි පට්ඨපෙසි විවරි විහජි උත්කානීඅකාහි පකාසෙහි, සඛබං තං දූණුරං හදාසං කලහාණං අතවජීරං සෙමත්බෙනති - පටිපදං විදෙහි හදානෙත.

පාතීමොකාබමථවාපි සමාශිතති – පාතිමොකාබතති: සීලං පතිවසා ඇදී වරණං සංසමෝ සංවරෝ මුඛං පමුඛං කුසලානං ධමාතං සමාපතතියා.a අථවාපි සමාශිතති යා විතනසක සීති සණසීති අවවසීති අවිසාහාරො අමිකොකපො අවිසාහටමානසතා සම්ථෝ සමාධිණීයං සමාධිබලං සමාසමාසීයි – පාතිමොකාබමථවාපි සමාධිං.

තෙනාහ සොනිම්තො:

''අකිතතයි විවටචකබු - සක්ඛිධමමං පරිසසයවිනයං, පටිපදං වලදති හදදනෙන - පානිමොකඛමථවාපි සමාබි''නති.

14 - 8

වකබූති නෙව ලොලසය ගාමකථාය ආවරගෙ සොතං, රජා ව නානුගිජොඩයා ත ව මමායෙථ කිඤුව් ලොකස§ං.

වකතුති නෙව ලොලකයාති- කථං 'වකබුලොලො' නොති ? ඉවෙසාවෝ තියාබු වසාබුලොවලා වකබුලොලියෙන සමනතාගතො හොති: අදිටසං දසාඛි-තබාං, දිටසං සමතිසාකමිතබානති ආරාමෙන අාරාමං, උයසානොත උයසානං, ගාමෙන ගාමං, නිගමෙන නිගමං, තගරෙන නගරං, රටෙසන රටසං, ජනපදෙන ජනපදං, දීඝවාරිකං අතවනමතවාරිකං¹ අනුසුතෙතා හොති රුපදසසනාය. එවමට වකබුලොලො හොති.

a ක්රාභාවිතඩන, b ධම්මසඩ්නණි - චිතතුපපාදකණයි.

¹ අභාවට 2ක වාරිසාං - ජේකං.

පටිපද විදෙහි හදදගෙන - පතිපතතිය විදල මැතැව, සමාක් පුති-පතතිය අනුලොමපතිපතතිය අවිරුද්ධපත්වය අතිස්විපත්වය බමානුධම්පතිපතතිය පතිමොකමෙ ඔලයෙහි පරිසූරකාරිතිය ඉත්දියයන්හි ගොපිත ආරංකාව හොජ කලයහි මංතුක තවේ ජාගය සිංහු කොර හොතිසමපුජ නාශ සතර සතිපටහාන සතර සමාක් පුධාන සතර සෘද්ධීපංද පයෙකුවන්දිය පක්ව බල සජන බොබාහිහ අග සීඅපොහිනික මාගීය හා නිමාණය ද නිමාණාගමන්පති ද, වදෙහි - පැවසුව මැනව, දෙසුව මැනව, පැතමුව මැනව, සැබුව මැතම, විමාන කළ මැනව, විභාග කළ මැනව, පැතමුව මැනව, සැබුව මැතම, විමාන කළ මැනව, විභාග කළ මැනව, පැතමුව මැනව, පැනාග කළ මැනවැයි 'පටිපදං වදෙහි' යනු වේ. හදදහෙත යනු ඒ නිර්මත බදුහු භාගාවත් බුදුත් අංමහතුණය කෙරෙහි. නොහොත් නුඹ වහන්සේ යම දහමක් පැවසුහු ද පැනවූහු ද තැබූහු ද විමෘත කළහු ද විභාග කළහු ද පුකට කළහු ද දෙසුහු ද, ඒ සියල්ල සුකදර යැ හද සැ කලාගණ සැ අනවද, සැ සෙවිතවා නුයි 'පටිපදං වදෙහි හදදනෙත' යනු වේ.

පාතිමොකාබමථවාටි සමාධිං 'පාතිමොකාබං' යනු: කුශලබමීයන්ගේ සමාපතතියට (-ලැබීමට) ශීලය පුතිසාරා යැ ආදියැ පාදයැ සංයම් යැ සංවර යැ අවාර යැ පුමුඛ යි. අථවාටි සමාධිං - සිහ (අරමුණෙහි තියවලව) යම් සිටීමෙක් මොනවට සිටීමෙක් බැසගෙන සිටීමෙක් (උදාවව - විවිකිච්ඡා වසයෙන්) විතනයානේ නො පැතිරීමෙක් සිත නො විසිරීමෙක් විතනයාගේ නො පැතුරුණු බළවක් සමථයෙක් සමාධීප්රියෙක් සමාධිබලයෙක් සමාක්සමාධියෙක් නුයි 'පාතිමොකාබමථවාපි සමාධිං' යනු වේ.

එයින් කීහ ඒ නිර්මිත බුදුහු:

''අක්තතායි විවටවකබු -පෙ- පාතිමොකබමථවාපි සමාධිං''යි.

14 - 8

ඇසින් (රුපදශීනයට) ලොල් වූයේ නො මැවන්නේ යැ. හුම තර්ශ්මිත) කථාවෙන් කත වළහන්නේ යැ. (මූලරසාදි) රසයෙහි දු නො ගිපු වන්නේ යැ. ලොවැ (රුපාදි)කිසිවක් (තෘෂණා – දූෂටි) මමති– යෙන් නො ගන්නේ යි.

වකාබූහි නොව නලාලසය - කිසෙයින් වකබුලොල වෙයි යත්: මෙහි කියි මහණෙක් (සක්දෙරඋපත් ලොහ විසින්) ඇසිත් ලොල්වූයේ වකුපුර්ලෙලෙශ යෙත් සමත්විත වෙයි. 'නුදුටු රූපාලමානය දක්ක යුතු යැ, දක්තා ලද්ද ඉක්මැවිය, යුතු යැ'යි අරමන් අරමව උයනින් උයනව හමින් ගමට නිහමයෙන් නිගමයට නුවරිත් නුවරට රටින් රටට දනවීවෙන් දනවීවට දීසී චාරිකාවෙහි නො නිම චාරිකාවෙහි යෙදුණෝ රූපදශීනය සඳහා හැසිරෙයි. මෙසේත් වකබුලොල වෙයි. අථවං, තිකබු අනතර හරං පවිටේඨා විවිං පටිපතෙනා අසංචුතො හ වැනි හතිං ඔලොකෙනෙනා, අසසං ඔලොකෙනෙනා, රථං ඔමෙලාකෙමනතා, පතතිං ඔලොකෙනෙනා, ඉතියො ඔලොකෙනෙනා, පුරිසෙ ඔලොකෙනෙනා, කුෂාරකෙ ඔලොකෙනෙනා, කුමාරිකායො ඔලොකෙනෙනා, අනතරාපණං ඔලොකෙනෙනා, සරමුඛානි ඔලොකෙනෙනා, උදධා ඔලොකෙනෙනා, අන ඔලොකෙනෙනා, දියාවිදිසං විපෙකඛමානෝ ගවඡකි. එවමට වකබුලොලො හොති.

අථවා, භිකබු වකබුනා රූපං දිසා නිමතතශකාසී හොති අනුබාසඥි-තඟොසී සාමාධිකරණමෙනං වකබුණුයං අසංවූතං විහරතතං අභිජකිං දෙමතසකා පාපකා අකුසලා බමමං අනාසකවෙගයුං, තසක සංවරාශ ක පටිපජජති, ත රකඛති වකබුණුයං, වකබුණුගෙ ත සංවරං ආපජෙති. එවමරි වකබුණලාලො හොති. යථා වං පනොකෙ හොනෙතතා සමණ-බාහමණා සඳධාදෙයාහනි හොජනානි තුඤජීතමා තෙ එවරුපං වසුකදසකතං අනුසුතතා විහරනති. සෙගහපිදං: තඩවං හීතං වාදිතං පෙකබං අකඛානං පාණිසකරං වෙතාලං කුමහථුතං සොහනගරකං² වණ්ඩාලං වංසං ධොවතං හසිසුදඬං අසකයුදඬං මහිසයුදඬං උපහසුදඬං ගොසුදඬං අජයුදඛං මෙණසාසුදඬං කුකකුටයුදබං වටටකසුදඬං දණ්ඩසුදඬංකා ඉති වා. එවමරි වකබුලොලො හොති-

කථං න වහාබුලොලො හොනි ? ඉබෙකවේවා නික්ඛු ත වන්බුලොලො න වහාබුමලාලිෂයන සමනනාගතො නොනි. අදිටස්ං දක්ඛිතබබං දිටස්ං සමනිකකාමතබබනති න ආරාමෙන ආරාමං න උයසානෙන උයසානං න ගාමෙන ගාමං ක නිගමෙන නිශමං න තගමරන නගරං න රටේස්න රටස්ං න ජනපදෙක ජනපදං දීසවාරිකං අනිවතතවාරිකං අනුසුතෙකා නොනි රූපදසසනාය. එවී න වස්බුලොලො හොනි. අථවා නික්ඛ අනතරසරං පමටේසා වීපිං පටිපනෙනා සංවුනො ගවජිති: න හතිං ඔලොකෙනෙකා, න අසසං ඔලොකෙනෙකා, ක රථං ඔලොකෙනෙකා, න පතතිං ඔලොකෙනෙකා, න ඉතිමයො ඔමොතෙනෙකා, න පුරිසෙ ඔලොං කෙනෙකා, න සාමාරකෙ ඔලොකෙනෙකා, ක කුමාරිකායෝ ඔලොකෙනෙකා, න අනතරය ඉති මලොකෙනෙකා, න සරමුබානි ඔලෙකොනෙකා, න උදධං ඔලොකෙනෙකා, න අඩො ඔලොකෙනෙකා, ක දිසාවිදිසං පෙක්මානො ගවජනි. එවී න වසාබුලෙ.ලො ගොනී-

අථ වා, තියාබූ වසාබූතා රූපං දිසවා ත නිම්තතාභාගි හොති තානු-බායඥ නාෂාගි. යනිාතිකරණ මෙතං වසාබුණියං අසංවූතං විහරනතං අභිරැඛා දෙමනසසා පාපකා අතුසලා බමමා අනාසසවෙයයුං, තසස සංවරාය පටපණති. රසාඛනි වසාබුණියං, වසාබුණියෙ සංවරං ආපණති. එවමපි න වසාබුලොලො හොති. යථා වා පනෙකෙ නොනෙතා සමණ බාහමණා සදබා-දෙයාති හොජනානි භුණැජීවා තෙ එවරුපං විසූකදසසතං අනනුයුතතා වහරනති. සෙයා හිදා: නාවාං හිතං වෘදිතා පෙකාබං අක්ඛාතං -පෙ-අණිකද සසනං ඉති වා. එවරුපා විසූකදසසනා පට්රිරතො හොති. එවමපි ත වසාබුලොලො නොති-

1 පෙක්ඛු වානතා - සිවු. 11. 2. සොහනකා - මජයං. 3. නිටුදඩං - මජයං.

තොහොත් මහණ තෙමේ ඇතුළුගමට පිවිසියේ වේමහට පිළිපත්තේ අසංචර වැ ගෙයි: ඇතුන් බලමින් අසුන් බලමින් රිය බලමින් පාමල සෙත් බලමින් සතුීන් බලමින් පුරුෂයන් බලමින් කුමරැන් බලමින් කුමරියන් බලමින් ඇතුළු අවුණ (-කඩතුළ) බලමින් ගෙදෙර බලමින් උඩ බලමින් යට බලමින් දිශාලදිශා බලමින් යෙයි. මෙසෙක් චකබුලොල වෙයි-

තොහොත් මහණ නෙම ඇසින් රූපයක් දූක (කෙලශවස්තු වූ) නිමති ගත්නේ වෙයි, (හස්තපාදදි) ආකාර විසින් ගන්නේ වෙයි, යම කරුණෙකින් වසපුරිස්දියය අසංවෘත වැ වසන මොහු අභිබහා – දෙඉම්තසා සඬබාත ලාමක අකුශලධම්යෝ අනුබදතාහු නම් ඒ වසපුරිස්දියයෙගේ සංවරය පිණිස නො පිළිපදී, වසපුරිස්දියය නොරකි. වසපුරිස්දියයෙහි සංවරයට යනා පැමිණෙසි; මෙසේත් වකබුලොල වෙයි. තවද යම්සේ දැතැම හවත් මහණ බමුණු කෙනෙක් කම්පල අදහා දුන් බොසුන් වලද, ඔවුහු මොබඳු වූ විසුළු දක්මෙහි යෙදී වෙසෙති: ඒ මෙසේ යැ: නැටුම ගැයුම් වැයුම කළුමුළු හාරතාදිය කියන තැන කස්තල කතතාල (කුළ තාලම හෝ මලසිරුර පනතුයෙන් තහාලීම) කල පිහීම (බුව්මංහි?) පුනිහාකච්තු සැඩොලන්ගේ සණදෙවුන්කෙළි වස්කුලල් ඇට දෙවීම ඇත්පොර අස්පොර මහිපොර වැහැප්පොර ගවපොර බෑටෙළපොර අළුපොර කිකුළුපොර වටුපොර දඬුපොර මටුපොර මල්ලපොර සුද පෙරමුණ බලසෙන් ගණන තැන කදවුර බලඇණි දැකීම යනු හෝ යැ. මෙසෙන් 'වකබුලොල' වේ.

කිසෙසින් 'චක්බුලොල' නො වෙයි යත්: මේ ශාසනයෙහි කිසි මහ-ණෙක් ඇසින් ලොල් නො වූගේ වසුපුර්ලෞලායෙන් යුකත නො වූයේ වෙයි: නුදුටු දෙය දක්ක යුතු යැ, දුටු දෙය ඉක්මැවිය යුතු යැයි අරමින් අරමට හො යෙයි, උයනින් උයනට - ගමින් ගමට - නිගමයෙන් නිගමයට-නුවරින් නුවරට - රටින් රටට - දනව්වෙන් දනවිවට රූපදයිනය පිණිස දීබ්වාරිකාවෙහි නො නිම චාරිකාවෙහි නො යෙදුණේ වෙයි. මෙසෙත් 'චක්බුලොල' නො වූයේ වෙයි. කොහොත් මහණ තෙමේ ඇතුළු හමට පිවිසියේ විදියට පිළිපන්නේ සංචර වැ යෙයි: ඇතුන් නො බලමින් අසුන් නො බැමත් රිය නො බලමින් පාබලසෙන් නො බලමින් ගැනුන් නො බලමින් පිරිමනින් නො බලමින් කුමරුන් නො බලමින් යට නො බලමින් දසුළු අවුණු නො බලමින් ගෙදෙර නො බලමින් උඩ නො බලමින් යට නො බලමින් දිශාවිදිනා නො බලමින් යෙයි. මෙසෙත් 'චක්බුලොල' නො වූයේ වෙයි-

තොහොත් මහණ තෙමේ ඇසින් රූපයක් දක නිමිනි වශයෙන් නො ගන්නේ අනුවා සැජාා වශයෙන් නො ගන්නේ වෙයි. යම් කරුණෙ-කින් වනුණු රිසිය අසංවර වැවසන මොහු අතිබහා දෙමනස් සතියාන ලාමක අකුශලබම්යෝ අනුමදිනාහු නම්, ඒ වකුණු රිස්දියයාගේ සංවරය පිණිස පිළිපදී, වනුණු රිස්යා රක්, වනුණු රිස්දියයෙහි සංවරයට පැමිණෙකි: මෙසේන් 'වකයු ලොල' නො වූයේ වෙයි. තවද යම්සේ ඇතැම හවත් මහණ බමුණු කොනොන් කමපල අදහා දෙන ලද බොජුන් වලද, ඔවුහු මෙහර බමුණු කොනෙන් කමපල අදහා දෙන ලද බොජුන් වලද, ඔවුහු මෙහර බමුණු කොනෙන් කමපල අදහා දෙන ලද බොජුන් වලද, ඔවුහු මෙහර බමුණු කොනෙන් කමපල අදහා දෙන ලද බොජුන් වලද, ඔවුහු ගැනුම් වැනුම් රහමනුලු (හාරතාදීය) පැවසීම...බල ඇණි දකීම යනා-දිය යි. මෙහද විසුළු දස්නෙන් වැළැකුණේ වෙයි. මෙසේන් 'වක්බුලොල' හෝ වූයේ ලව. විශාබූහි නෙව ලොලසාගි – විසාබුලොලියං පරහෙයා විනොදෙයා බාහාතීකාරයා අනහාවං ගමෙයා. විසාබුලොලියා ආරතෝ අසස විරතෝ පටිදුරතෝ නිසාඛනෙතා නිසසටෝ විපාමුතෙතා විසඤඤෝතොතා විමරියාදී– කතෙන වෙතසා විහරෙයාති – විසාබූහි නෙව ලොලසය.

නාමකථාය අාවරයෙ සොතතති – ගාමකථා වුච්චති බතතිංස තිරවණතකථා, සෙයාවේදං: රාජකථා වොරකථා මහාමතතකථා සෙනාකථා කයකථා යුද්ධකථා අනානකථා පාතකථා වත්කථා ඔහාතකථා සයනකථා මාලාකථා ගතිකථා සැතිකථා ගාමකථා නිගමකථා නගරකථා ජනපද– කාථා ඉත්සකථා පුරිසකාථා සූරකථා විසිබාකථා කාමාරිඪානකථා පුබව– පෙතකථා තානානකථා¹ ලොකකබායිකා සමුදදකබායිකා ඉතිහවාහවකථා ඉති වා.

නාමකාථාය ආවරයෙ සොතනති – ගාමකාථාය සොතං ආවරේය නිවාරෙයය සනනිවාමරයා රකෙඛය ගොපෙයා පිදනෙයා පච්ඡිඥෙයයාති– ගාමකාථාය ආවරයෙ සොතං.

රංශ ව නානුහිජෙකයාති - 'රසො'ති මුලරසො බණිරසො තවරසො පතතරයෙසා පුපුළුරුගො එලරසො අමෝලං ම්බුරං තිතතකං කටුකං ලොණකං බාරිකං ලපිලං කසාවො සාදුං අසාදුං සීතං උණහං. සනෙතකෙ සමණ-බාහමණා රසගිදධා. තෙ ඒවාගගොත රසගොති පරියෙසනතා ආභිණ්ඩනති. තෙ අමතිලං ලහිතිා අතුමබලං පරියෙසනති, අතුමබලං ලහිතිා අමබලං පරියෙසනත් - පෙ- සීතං ලහිළා උණහං පරියෙසනත්, උණහං ලහිළා සිතං පරියෙසනති. තෙ සං සං ලභිනිා තෙන තෙන ත තුසසනති, අපරාපරං පරියෙසනති. මතාපිකෙසු රසෙසු රතතා නිදධා ගථිතා මූචඡිතා අජෙඣා– පනතා ලඟයා ලඟයිතා පලිබුදධා. යසොසා රසතණහා පහිතා සමූවජිතතා - පෙ- සදුණාගිනා දඩුඪා. සො පටිසඩබායොතිසො ආහාරං ආහාරෙති: නොව දවාය - පෙ- එාසුමිතාරෝ වා'ති. යථා වණං ආලිමෙපයා යාවලදව ආරුහ-ණත්ථාය, යථා වා අසබං අබහසෙජයා යාවදෙව භාරසස නිත්ථරණත්ථාය, සථා වා පුතනමංසං ආහාරං ආහාරෙයා යාවදෙව කනතාරසා නින්රණ-භ්ථාය, එවමෙව තිකබූ පටිසඬායොතිසො ආහාරං ආහාරෙති: තෙව දවාය -පෙ - අතවජජතා ව ඵාසුවහාරො වාති. රසතණහා පජනෙයා විනොදෙයා බා නානීකරෝයය අන හාවං ගමෙයා, රසතණහාය ආරනො අසස විරනො පට්වරුනො නිකඛනෙතා නිසසටො විපාමුනෙතා විසඤඤෝතෙතා විමරීයාදී-කුතෙන වෙතසා විගුරෙයාංසි - රසෙ ව නානුගිණෙකියා.

විකාබූහි නොට ලොලාසා - වසුදුර්ලෞලාය (ඇයින් රාල දක්මෙහි ලොල් බව) බැහැර කරන්නේ යැ, දුරු කරන්නේ යැ, විගතානන කරන්නේ යැ, අනුඅහාවයට පමුණුවන්නේ යැ. වසුදුර්ලෞලායෙන් දුරු වූයේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ තික්මුණෝ තික්මැකියේ වෙසෙ-සින් මිදුණෝ නො යෙදුණෝ වන්නේ යැ, විගතමයඩිංද කළ සිතින් යුකත වැ වාසය කරන්නේ නුයි 'වකබූහි නෙව ලොලසස යනු' වෙ.

හාමසාථාය අාවරයෙ සොතං - දෙතිස් තිරශ්චිතකථාව 'ශුාමකථා යැ'යි කියනු ලැබෙයි. ඒ මෙසේ යැ: රජුන් පිළිබද (ගෘහාශිත) කථා යැ වොරකථා යැමහාමාතාසකථා යැ සෙනාකථා යැ භයකථා යැයුතිකථා යැ අහාර පිළිබැදී කථා යැ පාතකථා යැවසනකථා යැ ගාතකථා යැ ශයනකථා යැමාලාකථා යැ ගනාකථා යැ සූතිකථා යැ ශුාමකථා යැ නිගමකථා යැ ශයනකථා යැමාලාකථා යැ ගනාකථා යැ සූතිකථා යැ ශුාමකථා යැ නිගමකථා යැ නගර කථා යැ ජනපදකථා යැ ස්තීකථා යැපුරුකෙථා යැ ශූරකථා යැ විපි පිළි-බැදී කථා යැ දියතොව (හෝ කළදසින්) පිළිබැදී කථා යැ පුවීපෙත (-පෙර නැයන්) පිළිබැදී කථා යැ තන්වැදරුම (නිරතිකා) කථා යැ ලොකායතකථා යැ සමුදුාඛාාතකථා යැ වෘදුහි – හානි පිළිබැදි කථා යැ යන දින යි.

නාමකථාය ආවරයෙ සොතා – හම්වැසියන්නේ කථාවෙත් ශොතුාණු ය ආවරණය කරන්නේ යැ වලහන්නේ යැ මොතවට වලහන්නේ යැ රක්තේ යැ ගොපනය කරන්නේ යැ වසන්නේ යැ පසිඳින්නේ නුයි 'හාමකථාය ආවරයෙ යොතං' යනු වේ.

රසෙ ව නානුහිජෙකයා - 'රස' තම් මූලරස හැ සකතාරස සැතික් රස යැ පතුරස යැ පුෂපරස යැ ඵලරස යැ, අමබල යැ මබූර යැ තිකත ගැ සාටුක ගැ ලවණ ගැ කෂාර ගැ ලපිල (~ඇඹුල්මුසු) ගැ කසට ගැ මිහිරි **යා අමිහිරි යැ** ශීත යැ උෂණරස යි. රසයෙහි හිජු වූ ඇතැම් මහණ බමුණු කොනෙක් වෙයි. ඔවුහු දිවහින් අගුරස සොයමින් ඇවිදිහි. ඔවුහු ඇඹුලක් ලැබ නො ඇඹුලක් සොගති. නො ඇඹුලක් ලැබ ඇඹුලක් සොයති... සිහිලක් ලැබ උණුසුමක් සොයති, උණුසුමක් ලැබ සිහිලක් සොයනි. ඔවුහු යමක් යමක් ලැබ ඒ ඒ ලද දෙයින් නො සතුටු වෙති: මතුමත්තෙහි සොයත්. මනවඩන රසයන්හි ඇඳුණාහු ගිජු වූවාහු ගෙතුණාහු මුසපත් වූවාහු බැසහත්තාහු ලග්න වූවාහු ලග්තිත වූවාහු වෙඑණිංහුය. යමක්හු විසින් තෙල රසනෘෂණ ව පුහිණ කරන ලද්දී සිදින ලද්දී…නුවණකින්-තෙත් දවන ලද්දී ද, හෙතෙම නුවණිත් පුතාවෙසා කොට ආහාරය වලදයි: කීඩා පිණිස තො වෙහි...පහසුවහරණය ද වේ ගයි. යමසේ ආරු-හණය පමණින් වුණය ආලෙප කරන්නේ ද, තවද යම්සේ බර ඇද ගන්නා පමණින් ගැල්අකුර තෙල් ගල්වන්නේ ද, යම්සේ කානතාරය තරණය කරන පමණින් පුහුමාංසාහාරය හෝ අනුහව කරන්නේ ද, එසෙගින් ම මහණ තෙමේ නුවණින් පුතාවෙසාන කොට ආහාරය වලදයි: කීඩා පිණිස නො මැ වෙයි...අනවද, නාවය ද පහසුවහරණය ද වන්නේ αැ අතහාව**සට පමුණුවන්නේ යැ. ර**සතෘමණ,වෙන් දුරු වූගේ වෙන් වූයේ වෙසෙසිත් වෙත් වූයේ තික්මුණේ තික්මැතියේ වෙසෙසින් මිදුලෙන් විසංගෝග වූයේ වන්නේ යැ, විගතමයඩ්දු කල සිහින් යුකත වැවාසය කරන්නේ නුයි. 'රාසව නානුහිජේඛියා' යනු වේ.

නව ඉවායෙථ කියුව ලොහසමහති- 'මමහතා'හි දෙව මමහතා: තණතාමමතතාකව දිටසීමමතතාකෙව - පෙ- ඉදං තණතාමමතතං - පෙ- ඉදං දිටසීමමතතං. තණතාමමතතං පතාය දිටසීමමතතං පටිනිසාජිනා වක්බුං තමාෂයයා, ත ගණෙතයා, ත පරාමසෙයා, තාතිනිවීසෙයා, සොතං, කාතං, ජීවතං, කායං, රූපෙ, සදෙද, ගනෙ, රස, ඓාටසීනෙබ, කුලං, ගණං, ආවාසං, ලාතං, සසංසං, සුඛං, චීවරං, පිණතිපාතං, සෙනාසනං, ගිලාතපව්වයතෙසජපරිකඛාරං, කාමබාතුං, රූපබාතුං, අරුපබාතුං, කාමනවං, රූපතවං, අරුපතවං, සකුකුනවං, අසකුකුනවං, තොවසකුකු-තාසකුකුනවං, රූපතවං, අරුපතවං, සකුකුනවං, අසකුකුනවං, තොවසකුකු-තාසකුකුනවං, රූපතවං, අරුපතවං, සකුකුනවං, අසකුකුනවං, තොවසකුකු-තාසකුකුනවං, එකවොකාරහවං, වතුවොකාරතවං, පකුවවොකාරහවං, අතීතං, අනාගතං, පවවුපතාතං, දිවස්සුතමුහමකුකුකුතබොට බාමෙම ත මමායෙයා, ත ගමණතාය, ක පරාමසෙයා, නාතිනිවිසෙයා. කියැවති කිකුව රූපගතං මෙදනාගතං සකුකුගතං සබබාරහතං විකුකුණෙගතං; ලෙ,කෙමොතසී අපායලොකෙ - පෙ- ආයතනලොකෙහි - න ව මමායෙථ කිකුව ලොකසමං.

තෙනාහ හගවා:

''වකබූහි තෙව ලොලසස ගාමකථාය ආවරයෙ සොතං, රසෙ ව නානුහිරෙකියා ත ව මමායෙථ කියැව් ලොකසම්''නති.

14 - 9

එසොත ගදා එට්ඩසා පරිදෙවං තිකබු ත කරේයා කුගිඤුවි, හවඤාව තාතිරපෙපයා හෙරවෙසු ව ත සමපවෙබෙයා.

එකෙසන ශද, පූට්ඨසාති - 'එසෙසා'ති රොනඑසෙසා; රොගඑසෙසන ප්රේශා පරේතා සමාතිතෝ සමනතාගතො අසස; එකබුරොගෙන ප්රේ පරතා සමොගිතෝ සමනතාගතො අසස; සොතරොගෙන, කාතරොගෙන ඒවතාරොගෙන, කායෙනා, සමනතාගතො අසස; සොතරොගෙන, මුඛ්රොගෙන, දනතරොගෙන, කායෙන, සාසෙන, පිනසෙන, එහෙන, ජරෙන, කුවුණ්-රොගෙන, මූ වණය, පක්ඛණිකාය, සූලාය විසූවිකාය කුටෙසන ගණෙඔත කිලාසෙන සොසෙන, අපමාරෙත, දදපුයා කණසුයා කවජියා රබසාය තිලාසෙන සොසෙන, අපමාරෙත, දදපුයා කණසුයා කවජියා රබසාය විතවණිකාය, ලොගිනෙන පිනෙතන ඔබුමෙහෙන, අංසාය පිලකාය හහඤ-රො, පිතනසමුට්යානෙන ආබාධෙන සෙහෙසමුට්යානෙන ආබාබෙන වාන සමුට්යානෙන ආබාධෙන සනන්පාතිකෙන ආබාබෙන උතුපරිණාමජෙන ආබාගෙන ආබාබෙන, සීතෙන උණෙහන ජීකවණය පිපාසාය උචාරෙන පසාවෙන, බංසමකසවාතාතපසිරිංසපසමරසෙසහි ප්රෝසා පරෙතො සමොහිතෝ සමනතාගනෙ අසානි - එසෙනන සද ප්රීස්සන.

1 දරුනෙන - සං 2. අලබනමානො - PTS.

හා ච මමාෂයේ කියාව ලොකායමං - 'මානාහා ගනු: තාෂණාමානය ද, දුටෙමනෙය දුයි මමන දෙකෙකි...මේ දුටෙමනෙය යි. කාෂණාමානය හැර දුටෙමනෙය දුරලා ඇස මමංශනය හො කරන්නේ යැ, නො ගන්නේ යැ, පරාමයී නො කරන්නේ යැ, අතිනිවෙනය හො කරන්නේ යැ, නො ගන්නේ යැ, පරාමයී නො කරන්නේ යැ, අතිනිවෙනය හො කරන්නේ යැ, කත - දිව-කය - රුප - ශබද - ගනි - රස - ස්පුණාමන - කාලය ගණයා - අාමාසය-ලාක - යයස් - පුශංසාව - සුවය - සිවුර - පිණාසපාන - සෙනසුන් - ශිලන්-පස බෞහසක් පිරිකර - කාමධානුව - රූපධානුව - අරුපධානුව - කාම-කවය - රූපනමය - ඇරුපත්වය - සංඥානවය - අසංඥානවය - ලෙනවසංඥ-තාස-ඥානමය - එකාවොකාරනවය - වනුවොහාරහමය - පඤාමාසාරනවය-අතිනය - එකාගතය - වර්තමානය - දෙනට - ශැත - මුහ - විඥානවාධාමයන් මායන හෝ කරන්නේ ය. කොහාරොතය - දෙනට - ශැත - මුහ - විඥානවාධාමයන් යැ, අතිනිවෙනය හො කරන්නේ යි. කියැවී යනු: කිසි රූපගතයක් වෙදනා ගතයක් සංඥානයක් සංකාරගතයක් විඥානයයක්; ලොකාසීමං යනු: අපායාමයේ.. ආසනකාලොකයෙහි නුයි 'ත ව මොයෙ කියැව ලොකසමං' යනු වේ.

එයින් විද, අහ බුදුහු:

"චකබුහි නෙව ලොලසස -ළෙ- හ ච මමායෙථ කියැම් ලොකසමං"යි

14 - 9

මහණ තෙම යම සලෙසා රොගසපශ්යෙන් මඩනා ලදුගේ වන්නේ නම, (එසාල්හි) පරිදෙවනා නො කරන්නේ ය. (සාමහවාදි) හවය ද නො පතන්තේ ය. හය අරමූණු නිමිති කොට ද සාමපා නො වන්නේ යි.

එකොහන සඳ පුඩාකා - 'එසා ' නම්: රොසෙපයී සැ, රොස පහසින් සායී කරන ලදුයේ මඞනා ලදුයේ ඇතුළත පිවසියේ සමනාගන වූයේ වන්නේ නම්, වසසුරොහයෙන් සපශී කරන ලදුයේ මඩනා ලදුයේ පිටිසියේ සමනිත වූගේ වන්නේ නම්, ශොතුරොගයෙන් – සාණරොග යොත් -ඒහවාරෝගමයක් - කායරෝගයෙන් - ශිම්රෝගයෙන් - කණිරෝග යෙන් – මුඛරෝගයෙන් – දහාරෝගයෙන් – කාශයෙන් – යුවාසයෙන්-පිතසින් - දුහයෙන් -ජවරමයන් - කුක්ෂරොගයෙන් - මුර්ඡාවෙන් - ලොහිත-පිතනයෙන් - ආමශලයෙන් - මහාවිරේවනයෙන්- කුටියෙන් - ගණ්ඩයෙන් හෙවතකු හට (කබර්රොග) යෙන් -සායරොගයෙන්- අපසමාරයෙන්-දදයෙන් කණ්ඩුතියෙන් - මහාකුළුවයෙන් - නියපහරින් වූ රොගයෙන් - අතුල් පතුල් පැළීමෙන් – රස්තපිහතයොත් – ඔබුංමහයෙන් – අශීසින් – පොලයෙන්– හනඥර අගෝ - පිතතජ අාබාඛයෙන් - යෙලපමජ ආබාඛයෙන් - වාතජ ආබාධයෙන් සානන්පාතික ආබාධයෙන් සෘතුජ ආඛාධයෙන් - පිෂම-වහරණයෙන් වූ ආබංඛනෙත් ඖපකුෂික ආබාඛයෙන් – කම්ටිපාකජ ආබාධයෙන් - ශිතයෙන් උෂණයෙන් - ජනන්සාගෙන් - පීපාසාගෙන්-උච්චාරයෙන් පුසාවයෙන් මැසි මදුරු -වා අව් දීකී ජාතීන්ගේ පහසින් සපශී කරන ලදුගේ මඩනා ලදුගේ සමවතින වූගේ සමන්වන වුගේ නුයි 'එසෙකත ගදා පූටයකයා' ගනු වේ.

පරිදෙවං භිකබු හා භාරෙයා කුතිසෑමති - ආදෙවං පරිදෙවං ආදෙවතං පරිදෙවතං ආදෙමිතතතං පරිදෙමිතතතං වාවා පලපං විපාලංපං ලාලපාං ලාලපායතං ලාලපාසිතතතං ත කරෙයා ත ජතෙයා ත සඤ්ජනයා න තිබාතෙතයා තාතිනිබාතෙතයා. කුතිඤුමිනි කුතිඤුම් කිමතිව් කප්වී අජාකතතං වා මගිදඩා වා අජකතතබනිදඩා වාති - පරිදෙවා තිකබු න කරෙයා කුතිඤුව්.

හවණැව නාහිජපෙසාන් - කාමහවං න ජපෙසයා, රූපහවං න ජපෙසය, අරුපහවං න ජපෙසයා නා පජපෙසය නාහිජපෙසයානි -හවඤා නාහිජපෙසය.

හොරුවෙසු ව නා සමපුළුවස්බසාහි - 'හොරවාහි' එකෙතාකාරෙන භයමපි හෙරවමපි හණෙදුව, වූතතං හෙතං හගවතා: ''එහං නූත තං භයතොරවං1 අංගචන්තී"තිය බහිතුබාරමාණං වූහතං: සීහා බයගතා දීපී අවුණ තර විණ කොකා මහිසා³ අසසා හැපී අහිවිච්ඡිකා සතපදී වොරා වා අසසු මාණවා කතකමා වා අකතකමා වං; අථාපරෙත ආකාරෙන වුවචනි චිතතසමූටඪාතං හගං හයානකතකං3 **අජ**ඣතතිකං හිතං ජවතිනතතා ලොමහංසො වෙතසො උබෙබගො උතුසො, ජාතිහයං ජරාභයං වාාධිතයං මරණතයං රාජනයං වොරහයං අගබහයං උදකනයං අතතානු-වාදහයං පරානුවාදහයං දණ්ඩහයං දුනාතිහයං ඌම්ෂයං කුමහීලහයං ආවට්වහයං සුසුකාභයං ආජීවිකහයං⁴ අසිලෝකහයං පරිසාය සාරජර්භයං මදනහයං දුකාතිහයං හයානකතතං³ ජමතිතතතං ලොමහංසො චෙතුසො උබෙබ්ගෝ උතුසො. පොරවෙස ව නා සමපවෙඩෙයනායි - සොරවෙ පසයිනා වා පුණ්නා වා න වෙෂබයා කපාවෙබෙයා න සමපවෙඩෙයා ත තමෙසයා න උතත්මසයා ත පරිතත්මසයා ත භායෙයා ත සන්තාසං ආපජේයා; අභිරු අසා අවුරුගි අනුතාසී අපලායි පහිනහයහෙරවො විහත් හොමසා මහරේ යාති - හෙරවේසු ව න සම්පුරේධයා.

තොතාහ හගවා:

''එකෙසන සද ජුවස්සස පරිදෙවං තිකබු න කරේයා කුගිසිවේ, තවඤව නාතිජපෙසයා තෙරවෙසු ව න සමපවෙඩෙයාහ''හි.

^{1.} කයං තෙරවං - සිමු II. මජසං, PTS. 2. මහිංසා - මජසං, හොමහිසං - PTS. 3. තයානකං - PTS. 4. ආජීවකතයං - සිමු II. PTS. a මජාකිම්නිකාය - තයනෙරවසුනතා.

පරිදෙවං භිකාබු නා කාෂරයා යැතිබැවී - නම කියා හැඬීම, ගුණ කියා හැඬීම නම කියා හඬන අසුර ගුණ කියා හඬන අයුර නම කියා හඬන බව ගුණ කියා හඬන බව, බස සිස් බස විරූප වූ හිස් බස, පුතපුනා කීම පුනපුතා කියන අයුර පුනපුතා කියන බව නො කරන්නේ යැ, තො දන-වන්නේ යැ, නුපදවන්නේ යැ, නො නිපදවන්නේ යැ, වෙෂසසින් නො නිපදවන්නේ යි. කුණිබැවේ – කොහි වස් කිසිවෙක්හි කිසි නැනෙක්හි අධාහත්මයෙහි හෝ බාහායෙහි හෝ අධාහත්මබාහායෙහි හෝ නුසි 'පරිදෙවං භිකාබු න කාරෙයා කුභිබැඩි' යනු වේ.

ාවඤාව නාහිජපෙසයා - කාමහවය නො පතන්නේ යැ, රූපහවය තො පතන්නේ යැ, අරූපහවය නො පතන්නේ යැ, පුජලපනය නො කරන්නේ යැ, වෙසයින් ජලපනය නො කරන්නේ යැ'යි 'හවඤා තාහිජපොයාදු යනු වේ.

හෙරවෙනු ච හා සමපවෙඩෙයා - 'හෙරව' නම්: එක් අසුරෙකින් හයත් හෛරවයත් හේ (එකෙක්) මෑ ය. මේ වදුරන ලද මෑ ය. බුදුන් විසින්: ''තෙල එකානකයෙන් ඒ හයඅරමුණ පැමිණේ'' යයි බාහසාලමබනය වදරන ලද්දේය: සිංහයෝ යැ වාහසුයෝ යැ දිවියෝ යැ වලස්සු යැ තරස්සු යැ මහිවෝ යැ අස්හු යැ ඇත්හු යැ සම්යෝ යැ නුහුසු යැ සියපා යැ කළ සොරකම ඇති හෝ හැති හෝ සොරු හෝ සැහැසියෝ වන්නාහු ය. යළි අන් අයුරේකින් අධාාත්මයෙහි වූ සිත්හි උපදනා බිය භයාකාරය ນເතີດອຳກົ່າອີ່ອຽງຢູເຮັດເອີຍີນອາດາະໜີ ຕູ້ເຮັດແລ້ ຕາມແລ 'හය'යී කියනු ලැබෙහි, ජාතිය නිසා උපදනා බිය ජරාභය වසාගිනය මරණහය රාජහය වොරහය අන්තිහය උදකහය තමා නුගුණ කීමෙන් උපදතා බිය මෙරමා නුගුණ කීමෙන් උපදතා බිය දඬුවමින් උපදනා බිය දුගතිය නිසා උපදනා බිය මූහුදුරල තිසා උපදනා බිය මස්කැලන්ගෙන් උපදතා (හෝ කිඹුල්) බිය දියසුළි නිසා උපදතා බිය සැඩමසුන් (සුසුකා) නිසා උපදනා බිය දිවි පැවැතුම් හෙතුවෙන් උපදනා බිය ທຽງອຽກ උපදතා බහ පිරිස්ති තැති ගැනීමෙන් වන බහ කාමයෙන් වත 'බිය දුගතිබිය (යත) මෙසින් උපදතා බිය, හයාකාරය, තැති ගන්නා බව, ලොමුදහ ගැන්ම, චිනතයාගේ උද්වෙහය, උතුාසය යි.

පොරවෙසු ව නා සමපවෙබෙයා - හය අරමුණු දක හෝ අතා හෝ තො වෙටුලත්තේ යැ වෙසෙසිත් නො සැලෙත්තේ යැ පුනපුනා තො සැලෙත්තේ යැ, තො කැවෙත්තේ යැ වෙසෙසින් තො කැවෙත්තේ යැ, පුනපුතා නො තැවෙත්තේ යැ, තො බය වන්නේ යැ, සනතාසයට තො පැමිණෙන්නේ යැ, බියසුලු තො වත්තේ යැ, තො තැතිනත්තා සුලු තුතා තො වන සුලු - නො පලායන සුලු වත්තේ යැ, පුනිණ වූ හය අරමුණු ඇති වැ පහවූ රොමොද්ගම ඇති වැ වාසය කරන්නේ යැසි 'තොරවෙසු ව ත සමපවෙඩෙයා' යනු වේ.

එයින් මදලග මුදුසු:

''එෂඎන යද, පූටඪඎ -පෙ- හෙරවෙසු ව න සමපවෙබෙකෘ''යි.

14 - 19

අතතාතමරෝ පාතාතං බාදනීයාතමරෝපි වැහිාතං, ලඬා ත සහනියිං කයිරා ත ව පරිතතයෙ තානි අලහමානො.1

අනතානමයේ පානාන, බාදනියානමයේයි වයේංහනත්-'අනතාන'නති ඔදනො සුමොසො සහතු මවෙති මංස-; පානානතති අවස්පාතාති: අමබපානං ජමබුපානං වොවපානං මොවපාතං ඔබුපාතං මුදදිකාපානං සාලුකපානං එාරුසකපාතං, අපරානිපි අවස් පානානි: කොසමබපානං කොලපාතං බදරපානං කතපාතං නෙලපාතං පයොපාතං යාගුපානං රසපානං; බාදනීයානතති පිටස්බණකා පුමබජාකං මූලබජාකං තවබජාකං පනතබජාකං පුපළුබජාකං එලබජාකං, වයේංහනත් ජ වීවරානි: බොමං කපොසිකං කොමසයාං කමබලං සාණං හඩ්ගනති-අනතානමරො පාතානං බාදනීයානමරොපි වන්නාං.

ලදබා හා සනානිඛිං කාෂීරාති - 'ලදධා'ති ලදධා ලතිවා අධිගතාවා විත්දිතා පටිලතිවා හා කුහනාග හා ලපනාග හා නෙමතත්කතාය ත නිපෙසිකතාය හා ලංගෙන ලාහං නිඒගිංසහතාය හ කටය්දනෙත¹ න වෙළුදානෙන හ පහතද,නෙත හ මතත්කාදනෙක හ එලද හෙත හ සිනා හද හෙත හ වූණණ දනෙත හ මතත්කාද නෙත හ එලද හෙත හ සිනා හද හෙත හ වූණණ දනෙත හ මතත්කාද නෙත හ එලද හෙත හ සිනා හ දහාකටය්ද තෙත හ මුබෞද කද නෙත හ වාටුකමාතාය හ පාරිහටටතාය හ පිටයීමංසිකතාය හ වැඩුම්ජාය හ තිර වණ කමරණය හ අභාවිජාය හ තක්ඛාතම ප්රා හ දූතාමනෙත හ පහිණ මෙතෙන හ ජහාම ජාතයන්ගෙන හ වෙජ කමෙමත හ තවක මෙත ග පිණක පතිම කෙත හ දහානු පෙල භාත බමෙමත සමෙන ලදධා ලතිවො අධිගනාවා විත්දිතා පටිලතිනිායි- ලදධා; හ සනනිඛිං කාෂීරාසි අතනයනතිබිං පානයනතිබිං යාතසනතිබං සංකර නතිබිං ගතිසනතිබං අම සෙතතිබිං හ කරෙයා හ ජනෙයා හ සංකර නොසා හ නිබෙ තෙතයා හාතිනිබන භාතයා හි – ලදධා හ සනනිබං කමර. 14 - 10

තැවත (මහණ තෙම) ආහාර – පානයන් හා ඛාදායන් සම්බාඩ් වූ ද යළි වානුයන් සමබාඩ් වූ ද (කිසිවක්) ලැබ සනනිබය (රැස් කිරීම) නො කරන්නේ යැ, ඒ ආහාරාදිය නො ලබනුයේ නො ද තැවෙන්නේ යි.

අනතානමයේ සාභානා බාදනියානමයේා'පි වස්ථානං - 'අනතානං' යතු: (තැල් ආදි) බත් යැ සවතොමු යැ හත්සුණු යැ මංඑ යැ මයි; සානානා යනු අපට පානයෝ යැ: අඹපැතැ දඹපැතැ ඇටතෙසෙල් පැතැ මස්කෙසෙල් පැතැ මිහි පැතැ මදිපැතැ හෝ ලුපැතැ බොර එද මනු පැතැ; අතා ක් අපට පාන කෙකි: කොසඹ පැතැ බෙබර පැතැ මහ ඩෙබර පැතැ කාත පාන යැ නෛල පාන යැකුමර පාන යැ යාතු (කැද) පාන යැ (ශාකාදි) රස පාන යි; බාද නියානා යනු: (හැල් ආදි) පිටියෙන් කල බාද, යැ පූවබාද, යැ මූලබාද, යැ තික් බාද, යැ පතු බාද, යැ පුපෙබාද, යැ එලබාද, යි; වස්ථානා යනු රේචී වර යැ. කොමු පිළි කපු පිළි නිහිරි පිළි පළස සණ වැහැරි මූසු 3 සී යැයි 'අනතානම පො පානානා බාදනී යාත ම පෝ ව වත් නං' යනු ඵේ.

ලදබා හා සනානිඩං කාෂීරා – 'ලදඩා' යනු: ලැබ ලබාගෙන අධිගමය කොට විඤනය කොට පුතිලාහ කොට, විසමය කරැවීමෙන් නො වැ, ලපතා යෙන් නො වැ, (කායවාත්) නෛছිතතිකතායෙන් නො වැ, (මෙරමා ගුණ) පිංසනතායෙන් නො වැ, ලාහයෙන් ලාහ සෙවීමෙන් නො වැ, කාෂටදුතයෙන් වෙණුදනයෙන් – පහුදුනයෙන් -- පුපපදානයෙන් – ඵලදායෙන් –නහනු දීමෙන් – සුණු – මැටි – දූහැටිදඬු – මුව අේතා දිය දීමෙන් නො වැ, වාටුමස් කිමෙන් නො වැ, මුද්ගසුපය වැති බොරු මුසු කථායෙන් නො වැ, (දරුවන් නැලැව්මාදි) පාරිහටටතායෙන් නො වැ, පිටයිමංසිකතා (-ගෙවලට පිවස හිඳිනා බැවින්) නො වැ, වාස්තු විදුවෙන් නො වැ, (අභ්යයාසතාදි) තිරශ්චිත පිදු වෙත් නො වැ, අඩා පිදු වෙන් - තයපතු පිදු වෙන් - මෙහෙවර ගමතින් - (ගෙන් ගෙට) හසුත්පත් ගෙන යැමෙන් - (ගමන් ගමැ) හසුත් පිළිහසුත් ගෙත සැමෙන් - වෙදකමින් - නවකමින් - පිඹු පෙරලා පිඹු දීමෙන් - දනානුදනමයන් නො වැ, දහැමෙන් සෙමෙන් ලැබ, ලබා ගෙන අධිගම්ස කොට විඤ්නය කොට පුසිලාහ කොට නුයි 'ලංඛා' යනු වේ. හ යනන්හිං කයිරා - ආහාරසනනිහි පානසනනිහි වසහුසනනිහි යානසනතිහි ඉයනසනතිහි ඉතිසනතිහි ආම්සසනතිහිය තො කරන්නේ at, නො දනවන්නේ at නුපදවන්නේ at නො නිපදවන්නේ at වෙෂසසින් තො නිපදවන්නේ හුයි 'ලැබා න සහනිගිං කයිරා' යනු වේ.

නා ව පරිතානයෙ තානි අලනමානෙනා¹ ති - අතතං වා ත ලනාම, පාතං වා ත ලනාම, වතරං වා ත ලනාම, කුලං වා ත ලනාම, ගණං වා න ලනාම, ආවාසං වා න ලනාම, ලාහං වා ත ලනාම, ගසං වා ත ලනාම, පසංසං වා ත ලනාම, සුබං වා ත ලනාම, වීවරං වා ත ලහාම, පිණුඩපාතං වා ත ලනාම, සෙතාසනං වා ත ලනාම, සිලානපච්චයගෙසජජ පරිකාරාරං වා ත ලනාම, සිලානූපටස්කාං වා න ලනාම, සිලානපච්චයගෙසජජ පරිකාරාරං වා ත ලනාම, සිලානූපටස්කාං වා න ලනාම, සිලානපච්චයගෙසජජ පරිකාරාරං වා ත ලනාම, සිලානූපටස්කාං වා න ලනාම, සිලානය හා සෙතාමාසනී න ත සෙසා, ත උතනසෙයා, ත පරිතනසෙසා, ත භාෂයයා, ත සතනාසං ආපජෛයා, අතිරු අසස අච්ඡමයි අනුතාසී අපලාසී පතිතනයනෙරවො විනතලො-මනංසො විහාරෙයාති - න ව පරිතනසෙ තානි අලනමාතො.

තෙනාක හගවා:

"අතතානමථො පාතෘතං බාදතීයානමථොපි වඣාතං, ලංඛා න සනනිධිං කයිරා ත ච පරිතතයෙ තාති අලහමානො"යි.

14 - 11

ඣායී න පාදලොලසස විරමේ කුකකුවවා නපාමජෛරයා, අථාසතෙසු සයතෙසු අපාසදෙදසු භිකබු විහරේයා.

කායි න පාදලොලංකාති - ''කායී''යි පථමෙතපි කානෙන කායී, දුතියෙතපි කානෙත කායී, තන්යෙනපි කාතෙත කායී, වතුපෙතප කානෙත කායී, සවතකකසපිවාරෙතාපි කාතෙත කායී, අවිතාකක-විවාර මතෙතතාපි කාතෙත කායී, අවිතකකඅවිවාරෙතාපී කානෙත කායී, සංපීතිකෙනාපි කාතෙත කායී, නිපපීතිකෙතාපී කාතෙත කායී, පතිසහගතෙතාපී කාතෙත කායී, සංතසහගතෙතාපී කාතෙත කායී, පූඛසහගතෙතාපී කාතෙත කායී, උපෙකබාසහගතෙතාපී කාතෙත කායී, සුඤඤතෙතාපී කාතෙත කායී, අතිමතෙතනාපී කානෙත කායී, අපාණ්හිතෙතාපී කාතෙත කායී, ලොකියෙනාපී කානෙත කායී, ලොකුතකරෙතාපී කාතෙත කායී, ලොකියෙනාපී කානෙත කායී, ලොකුතකරෙතාපී කාතෙත කායී, කොතරතො එකතෙමනුයුතෙතා සංදීතහරුකොති - කායී.

නා පාදලොල සාසාති – කථං 'පාදලොලො' හොති ? ඉබෙකුවෙවා තිකබු පාදලොලො පාදලොලියෙන සමතතාගතො හොති:

^{1.} අලබනමානකා - PTS.

න ව පරිතනයෙ තානි අලනමානො - 'ආහාර හෝ නො ලැබෙමි, පාන හෝ නො ලැබෙමි, විසා හෝ - කුලය හෝ - ගණයා හෝ-ආවාසය හෝ - ලාහ හෝ - යශස් හෝ - පැසැසුම හෝ - සුව හෝ - සිවුරු හෝ-පිණ්ඩපාත හෝ - සෙනසුන් හෝ - හිලන්පස බොහෙසක් පිරිකර හෝ නො ලැබෙමි, ගලානොපසථායසායකු ලක් නො ලැබෙමි, අපුකටයෙමු වෙමි තො සැතිගත්තේ යැ, උතනුසත හෙ වන්නේ යැ, පරිනුසත නො වන්නේ යැ, නො බිය වත්තේ යැ, තැයි ගැනුමට තො පැමිණෙන්නේ යැ, නො බියසුලු නො සැලෙනසුලු නො තැතිනත්නාසුලු නොපලායනසුලු වත්තේ යැ, පහවූ බන අරමුණු ඇතියේ පතවයින ලොමුදහ ඇතියේ වෙසෙන්නේ නුසි 'න ව පරිතනයෙ තානි අලහමානො' යනු වේ.

එයින් විදුලහ බුදුහු:

''අනතානම්ථො -පෙ- න ච පරිතතයෙ තානි අලහමානො''යි.

14 - 11

බාහා කරනුගේ පාදලෞලාශයක් නො වන්නේ යැ, කුකුසින් දුරු වන්නේ යැ, නො පමා වන්නේ යැ. යළි මහණ නෙම අලපශබද වූ අසුන් සෙනසුන්හි වාසය කරන්නේ යි.

කාසී න පාදලොලසය - 'කායි' යනු: පළමුවත දූකැනිතු දු බහාන කරතුගේ, දෙවැනි දූකැතිනු දු - තෙවැනි දූකැතිනු දු - සිවුවැනි දූකැතිනු දු ඛහාන කරනුගේ, සමහක්සම්වාරඛහාතයෙනු දු බහාන කරනුගේ, අවිතක් විවාරමානුඛහානයෙනු දු - අවිතක් අවිවාර ඛහානයෙනු දු - සපීනික ඛහාන-යෙනු දු - නිෂ්පීතික ඛහානයෙනු දු - පීතිසනගත ඛහානයෙනු දු - සාතසනගත ඛහානයෙනු දු - සුබසහගත ඛහානයෙනු දු - උපෙක්ෂාසනගත ඛහානයෙනු දු -ශූතානඛහානයෙනු දු - අනිමතතඛහානයෙනු දු - අපුණ්සිත ඛහානයෙනු දු -දෙකකිකඛහානයෙනු දු - අනිමතතඛහානයෙනු දු - අපුණ්සිත ඛහානයෙනු දු -ලෞකිකඛහානයෙනු දු - අනිමතතඛහානයෙනු දු - අපුණ්සිත ඛහානයෙනු දු -දෙකකිකඛහානයෙනු දු - ලොකොතතර ඛහානයෙනු දු ඛහාන කරනුයේ, ඛහාතයෙහි ඇලුණේ එකස බවෙහි යෙදුණේ සවානීහරුක වූයේ නුයි 'කායී' යනු වේ.

හා පාදලොලාගා - කිසෙයින් 'පාදලොල' වෙයි ගත්: මෙහි කියි මහණෙක් පාදලොල වූගේ පාදලෞලාගෙන් යුකාන වූගේ වෙයි:

ආරාෂමක ආරාමං උග්යානෙක උග්යානං ගාමේක ගාමං නිගමෙක නියුමං නහරෙන1 නහරං රටෝක රටසං ජනපදෙන ජනපදං දීඝවාරිකං අනවානිතවාරිකං අනුසුතෙනා විහරයි, එවමපි පාදලොලෞ හොති. අථවා භිකබු අනෙතාපි සඞ්ෂාරාමේ පාදලොලො පාදලොලියෙන සමනනාගනො ත අපථනෙතු ත කාරණකෙතු හොති, උදධනතා අවුපසනතවතෙතා පරිවෙණතො පරිවෙණං ගවජති, විහාරතො විහාරං ගවජති, අඩස්යොගතො අඩ්ස්යෝගං ගච්ඡති, පාසාදතො පාසාදං ගච්ඡති, තම්මයතො හම්මයං ගච්ඡති, ශුහාය ශූහා ගට්ජනි, ලෙනතො ලෙනං ගට්ජනි, කුටිනො කුට්ං ගච්ජනි, කුවාගාරතො කුවාගාරං ගචඡති, අවානො අවවං ගචඡති, මාලතො මාලං හච්ජිති, උදදණඩනො උදදණඩං ගච්ජති, උදෙසින්නො උදෙසිනං ගච්ජති, උපටස්ානසාලතො උපටස්ානසාලං ගවජිති, මණඩලමාලනො මණඩලමාලං ගවජති, රැකබමුලතො රැකබමුලං ගවජති. යඳුව වා පන භිකබු නිසිදනති තහිං ගචඡයි, තතා එකසා වා දුතියො හොති, දවිතතං වා තතියො හොති, තිණණං වා වතුනෙවා හොති. තුළු බහුං සමඵපාලාපං පලපති. සෙයාපීදං: රාජකථං චොරකථං මහාමතතකථං සෙනාකථං භයකථං අඟිකථං අන්නකථං පානකථං විහිසයරං යානකථං සයනකථං මාලාකථං ගතිකථං සඳුතිකථං ගාමකථං නිගමකථං නගරකථං ජනපදකථං ඉති-කථං පුරිසකථං සුරකථං විසිඛාකථං කුමහටඪානකථං පුබබපෙතකථං නානතතකළුං ලොකක්ඛාසිකං සමුදදකඛායිකං ඉතිහවාහවකළුං ඉතිවා-එවමපි පාදලොලො හොති.

න පාදලොලාකානි පාදලොලියා පජනෙයා විනොදෙයා බාතනීකරෙයා අතහාවං ගමෙයා, පාදලොලියා ආරතෝ අසස විරතෝ පටිවිරතෝ නිකඛනෙතා නිසසටෝ විපසමූතෙතා විසදුයුතෙතා විමරියාදීකතෙත වේතසා විහරේයා විරේයා විවරෙයා ඉරියෙයා වතෙතයා පාලෙයා ස්පෙයා යාපෙයා, පටිසලලාතාරාමෝ අසස පටිසලලාතරතෝ අරකතක ස්පෙයා යාපෙයා, පටිසලලාතාරාමෝ අසස පටිසලලාතරතෝ අරකතක වේතොසමථමනුයුතෙතා අනිරාකතජකානෝ විපසානයෙ සමනතාගතෝ මුහෙතා සුඤ්ඤුගාරාතා කිායි කාතරතෝ එකතතමනුයුනෙතා සදපා²-ගරුකෝති - කායී ත පාදලොලසක.

විරමෙ කු කතුව්වා නපම ජෛරගාන් – 'කු කතුවව'නති හත් කතුවීමට කු කතුවවං, පාදකු කතුවවාරි කූ කතුවවං; හත් පාදකු කතුවවට කු කතුවවං; අකප්ෂියෙ කප්ෂිය සඳුද්තා කප්ෂීයෙ අකප්ෂීය සඳුද්ධා අවජෛ වජර සඳුද්ධා වජෛ අවජජ සඳුද්දිතා, යං එවරු පං කු කතුවාං කු කතුවොගතා කු කතුවවායිත තතං වෙත හෝ විපාටිසාරෝ මනෝ පිලෙබෝ, ඉදං වුවවති කු කතුවවං. අපි ව දමිනි කාරණෙකි උපපජෙති කු කතුවාං වෙත හෝ විපාටිසාරෝ මනෝ පිලෙබෝ;

^{1.} අභාවටසිත - මජයං. 2. පරමත - මජකං.

අරමත් අරමට උයනින් උයනට ගමන් ගම්ව නිගමන් නිශමට නුවරින් නුවරට රලින් රවට දනව්වෙන් දනව්වට දීසීවාරිකාවෙහි තො තවත්තා චාරිකාවෙහි යෙදුණේ වෙසෙයි. මෙසේත් පාදලොල වෙයි. තොහොත් මහණ ඇතුළු සහරමහි ද පාදලොල වූගේ පාදලෞලායෙන් යුකත වූයේ වෙයි. පුයොජන නැති වැ කාරණ නැති වැ උඩහු වූයේ තො සක්හුන් සිස් ඇතියේ පිරිවෙනින් පිරිවෙනව වෙනෙරික් වෙගෙරට ගෙයි, අඩ්ගොගගෙන් අඞ්යොගයට යෙයි, පාසාදගෙන් පාසාදයට යෙයි, සඳලුගෙයින් සඳලුගෙට යෙයි, ගුහාවෙන් ගුහාවට යෙයි, ලෙනින් ලෙනට -කිළියෙන් කිළියට - කුළුගෙන් කුළුගෙව - අවල්ලෙන් අවල්ලව - මහලින් මහලට - උදදණඩ (එක් වහලින් යුත් ගෙය) යෙන් උද්දණ්ඩයට – බඹුහලින් බඩුහලට - උවටැන්හලින් උවටැන්හලට - මණ්ඩලයෙන් මණ්ඩලයට -රැක්මුලින් රැක්මුලට යෙයි. තවද යම තැනෙක හිඤුනු හිඳින් නම්, එහි යෙයි; එහි එකක් හට හෝ දෙවැන්නා වෙයි, දෙදෙනකුන්ට හෝ තෙවැන්තා වෙයි, තිදෙතකුන්ට හෝ සිටුවැන්තා වෙයි. එහි දී බොහෝ නිරතික කථා පවසයි. ඒ මෙසේ හැ: රාජකථා හැ වොරකථා හැ මහාමානය-කථා යැ සෙනාකථා යැ හයකථා යැ යුදුඛකථා යැ ආහාරකථා යැ පාන-කථා ගැ වසහුකථා ගැ ගානකථා ගැ ශගනකථා ගැ මාලාකථා ගැ ගනිකථා ගැ ඥනිකථා ගැ හාමකථා ගැ නිගමකථා ගැ නගරකථා ගැ ජනපදකථා ගැ සතීකථා ගැ පුරුෂකථා ගැ සූරකථා ගැ විවිකථා ගැ කුමහසථාන (=පැන් තොට පිළිබැදි) කථා යැ අතීත ඥතීත් පිළිබැදි කථා යැ නන්වැදරුම ත්රනිකකථා යැ ලෞකායතකථා යැ සමූදාකබාාතකථා යැ – වෘදගි – හානි පිළිබැදි කථා යැ යතාදිය හි. මෙසේ ත් පාදලොල වේ.

න පාදලෙලලා සංස - පාද ලෙලෙසය දුරු කරන්නේ යැ, සන්හි දුවන්නේ යැ හිත හත කරන්නේ යැ අනුඅතාවයට පමුණුවන්නේ යැ, පාද ලොලය-යෙන් දුරු වූයේ වන්නේ යැ, නො ඇලුණේ වෙසෙසින් වෙන්වූයේ නික්මුණේ නික්මැතියේ වෙසෙසින් මිදුණේ නො යෙදුණේ වගතමය සිය කළ සිහින් යුකත ව වාසය කරන්නේ යැ නැසිරෙන්නේ යැ වෙසෙසින් හැසිරෙන්නේ යැ ඉරියවූ පවත්වන්නේ යැ වැටෙන්නේ යැ රැකෙන්නේ යැ කැපෙන්නේ ය යාපනය වන්නේ යැ, විවෙකය සතුටු වූයේ විවෙකයෙහි ඇලුණේ අධාසාජමයෙහි වූ වතතසමාධියෙහි සෙදුණේ වන්නේ ය, බැහැර නො කළ ධනාන ඇත්තේ විදශීනාවෙන් සමණින වූයේ ඉතාගොරයෙහි කරන ශමඵමිදශීනා භාවතාව වඩන්නේ යැ බහාන කරනුයේ ධනතයෙහි ඇලුණෝ එකානුතාවෙහි සෙදුණේ සොළුයා හරු කරනුනේ කුසි 'කොයී න පාදලොලසා' යනු වේ.

විරමෙ කුකාකුවවා හාපාමපේජයා - 'කුකාකුවව' නම්: අත්කුකුස ද කුකුස් යෑ, පාකුකුස ද කුකුස් යෑ, අත්පාකුකුස ද කුකුස් යෑ, අකැපයෙකි කැපසංඥ ඇතිබව යෑ, කැපයෙහි අකැප සංඥ ඇතිබව යෑ, නිවරදෙහි වදුසංඥ ඇතිබව යෑ, වර්දෙහි අවදුසංඥ ඇතිබව යෑ, මේබදු වූ යම් කුකුසක් සැකුස් අහුරක් කුකුසට පැමණි බවක් විතනයාගේ විපිළිසර යෙක් මනොවිලෙබයෙක් වේ නම්, මේ කුකුසැසි කියනු ලැබෙයි. තවද දෙකරු රොකින් කුකුස සිතැ විපිළිසර මනොමිලෙබය උපදී: කතතතා ව අකතතතා ව. කථං කතතතා ව අකතතතා ව උපාජජති කුකකුවා වෙතසො විපාටිසාරෝ මතොවිලෙබෝ ? 'කතං මෙ කායදුවාරිතං අකතා මේ කායසුවරිත'තති උපාජජති කුකකුවාං වෙතසො විපාටිසාරෝ මනොවිලෙබො. 'කතං මේ වවිදුවාරිතං අකතං මේ වවිසුවරිත'නති උපාජජති කුකකුවාං වෙතසො විපාටිසාරෝ මනොවිලෙබො. 'කතං මේ මනො-දුවාරිතං අකතං මෙ නොසුවරිතං -පෙ- කතො මේ පාණාතිපානො අකතං මේ පාණානිපාතා වෙරමණි'ති උපාජජති කුකකුවාං -පෙ- මනොවිලෙබො. 'කතං මේ අදිතනාදතං - කතො මේ කාමෙසු ම්වජාවාරෝ - කතො නේ මුසාවාදෙ - කතා මේ පිසුණාවාවා - කතා මේ එරැසා වාවා කතො මේ සමඵපාලාපො - කතා මේ අතිජකි - කතො මේ බහාපාදෙ-කතා මේ මවජාදිටයි අකතා මේ සමාවිදිටයි'ති උපාජජති කුකකුවාං වෙතසො විපාටිසාරෝ මනොවිලෙබො. එවං කතතතා ව අකතතනා ව උපාජජති කුකතුවාං වෙතනෙ විපාටිසාරෝ මනොවිලෙබො.

අථවා, සිලෙසුමහි න පරිසූරකාරීති උපාජරති කුකකුවවං වේතසො විපාටිසාරො මනොවිලෙබො. ඉංදියෙසුමහි අගුතතදවාරොති – හොජනෙ අමතකඤඤුමහිති – ජාගරිශං අතනුයුතෙතාමහිති – න සතිසමපරඤඤක සමතතාගතොමහිති – අභාවිතා මේ වතතාරො සතිපටසාතාති – අභාවිතා මේ වතතාරො සම්මපාධානාති – අභාවිතා මේ වතතරො ඉදහිපාදකි-අභාවිතානි මේ පඤිව්ඥියානීති – අභාවිතානි මේ පඤවබලානීති – අභාවිතා මේ සතන බෞජඣඛනාති – අභාවිතෝ මේ අරියෝ අටස්ඛනිකෝ ම්කෝත් දුකබං මේ අපරිඤඤාතනති සමුදයො මේ අපාහිණොති මකො මේ අභාවිතොති නිරොබො මේ අසවජිකතො'ති උපාජරති කුකතුවවං වෙතසො මිපාටිකාරෝ මතොමිලෙබො.

විරමෙ කුකකුවවාති -කුකකුවවා ආරමෙයා විරමෙයා පට්ටිරමෙයා, කුකකුවවං පර්ශෙයා ටිනොදෙයා බාහත්කරේයා අතහාවං ගමෙයා, කුකකුවවං ආරතො අසා විරතො පට්විරතො නික්ඛනෙතා නිසාවො ටිපාමුතෙතා වීසඤඤාලතො ටිමරියාදීකතෙත වෙතසා වහරෙයානි - ට්රමෙ කුකකුවවා.

මහා නිදේශපාලිය

කළ බැවිත් ද නොං කළ බැවිත් දුයි. කිසෙයිත් (අකුශලය) කළ බැවිත් හා (කුශලය) නො කළ බැවින් කුකුස සිත්හි විපිළිසර චිතතවිලෙබය උපදි ද යත්: 'මා විසින් කායදුවෙරිතය කරත ලද, මා විසින් කායසුවරිතය තොකරන ලද,'යි කුකුස සිෆෝ විපිළිසර මනොවිලෙබය උපදී; 'මා විසින් වෘක්සුව්රිතය විසිත් වාග්දුශවරිතය කරන මා C¢, නො කරන ලද?සි කුකුස සිතේ විපිළිසර මනොවිලෙබය උපදී; 'මං විසින් මනොදුවෙරිතය කරන ලද, 'මා විසින් මතසපුවරිතය නො කරන ලද,'යි…'මා විසින් පුංණවඛ කරත ලද, 'මා විසින් පුංණකාක වරමණය නො කරත ලදු'යි කුකුස්...උපදී; 'මෘ විසින් අදතතෘදාන කරන ලද...මා විසින් කාමම්ඎිාචාර කරන ලද...මා විසින් මෘෂාවාද කිගත ලද...මා විසින් ජෛශූතාවාක් කියන ලද...මා විහින් පරුෂවවන කියන ලද...මා විසින් සමඵපුලාප කියත ලද...මා වියින් අභිබාා කරන ලද... මා විසින් වසාපාද කරත ලද...මා විසින් මිප්ථසාදුමටි ගන්නා ලද, මා විසින් සමාග්දප්ටි තො ගන්නා ලදැයි කෞකෘතාය විතනවිපුනිසාරය මතොවිලෙබය උපදී. මෙසෙසින් කෘත හෙයින් ද අකෘත හෙයින් ද කෞකෘතාය චිතනවපුතිසාරය මතොවිලෙඛය උපදී.

නොහොත් 'පුාතිමොකෂශීලයෙහි පරිපූරකාරී නො වූයෙමි' කොතො-තාශ විතතවිපුනිසාරය මනොවිලෙඛය උපදී; ඉත්දියයන්හි අගොපිතදවාර ඇත්තෙම වූගෙමි...හොජනයෙහි අමාතුඥයෙම වීමී...නිදි දුරුකිරීමෙහි නො යෙදුණෙම වීමී...සමෘතිසම්පූජනාගෙන් යුකතයෙම නො වූයෙමි... මා විසින් සතර සතීපටයානයෝ නො වඩන ලදහයි...මා විසින් සතර සමාක්පුඛානයෝ නො වඩන ලදහයි...මා ටිසින් සතර සෘදඛිපාදගෝ නො වඩන ලදහයි...මා විසින් පඤාවත්දියයෝ නො වඩන ලදහයි... මා විසින් පඤාවබලයෝ නො වඩන ලදහයි...මා විසින් සප්තබොබාඹනයෝ නො වඩන ලදහයි...මා විසින් අයසීඅපොඩහිකාමාශීය නො වඩන ලදහයි... මා විසින් දු:ඛසතාය අපරිශූත යැයි...මා විසින් සමුදය අපුභීණ යැයි... මා විසින් මාශීය නො වඩන ලදයි...මා විසින් නිරෝධය පතාකම නො කරන ලදයි කෞකානාය විතතවපුතිසාරය මනොවලෙඛය උපදී.

වරගෙ කැඹාතුවවා – කෞකෘතාගෙන් හාත්පසින් වෙන් වන්නේ යැ, වෙසෙසින් වෙන් වන්තේ යැ, සව්පුකාරයෙන් වෙන් වන්නේ යැ, කුකුස දුරු කරන්නේ යැ බැහැර කරන්නේ යැ විගතානත කරන්නේ යැ අනහා– වයට පමුණුවන්නේ යැ, කුකුසින් දුරු වූයේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් දුරු වූයේ තික්මුණෝ තික්මැගියේ වෙසෙසින් මිදුණෝ නො යෙදුණෝ විගත– මගඩාද, කළ සිනින් යුකාන ව වාසය කරන්නේ නුයි 'විරමෙ කුකකුවවා' ගනු වේ. නපමාජෙයෙනාති සකකවවකාරී අසස සාතවවකාරී අවසීතකාරී අනොලිකවූහනියකා අනිකාමතනාරී අසස සාතවවකාරී අවසීතකාරී අනොලිකවූහනියකා අනිකාමතනාරීනෙ අනිකාමතතාධූරො අපපමනෙතා කුසාලෙසු බමෙමසු; 'කදහා අපුරිපූරං වා සීලකානිකා පරිපූරං වා සීලකානිකා තිළු තිසි පති පක්ෂයය අනුගොෂෙණහසා නත්; යො තිස් ජනෙකු ව වාසාමෝ ව උසසාහෝ ව උසෙසාලනි ව ථාමෝ ව අපපටිවාණී ව සති ව සමපරක්ෂකයකුට, අතපපං පධානං අතිවසානං අනුගොඟො අපෙමාදෙ කුසලෙසු බමමේසු; 'කදහා අපරිපූරං වා සමාගිකානික පක්ෂකානිකා විමුහතිකානිකා විමුහතිකමණදසනනකානිකා, කදහා අපරිණකානා වා දුකාං පරිජානෙහා, අපතීමත වා කිලෙසෙ පරිභෙහා, අභාමතා වා මහතං භාවෙසහ, අසචිතිකතා නිරෝධා සච්ඡිකරෙකානත් යො හසු ජනෙ ව වාසාමෝ ව උසසාහෝ ව උසෙසාලනි ව එමෙ එ අපාලිවාණී ව සති ව සමපරිණකුකුණුව ආතපපං පධානං අධිවසානං අනුයොගො අපෙමාදෙ කුසලෙසු බමෙෙසුනී – විරමෙ කුකකුවා නාපමණෙනි.

අථාසනෙසු සයනොසු අපෙසනදදසු හිකාබු විසරෙයාාති -- 'අථා'ති පද-සංකි -පෙ- ආසනාං විචාති යත් නිසිදති මයෙදාං පීඨං භිසි තවටකා වමාඛණෝඩා තිණසනාරො පණණසනාරො පලාලසනාරෝ; සයනාං පුළුවකි සෙතාසතං විහාරො අඩ්ඪයොගො පාසාදෙ, හම්මියං ගුහාති-අථාසනෙසු සයනෙසු.

අපසකදෙදසු භිකාබු විහරෙගාහා අපාසදෙදසු අපාතිශෙකාසෙසු විජනවානෙසු මනුසාරාකසෙගාකෙසු පටිසලභාතසාරුපොසු සෙනාසනෙසු චරෙයා විචරෙයා විකරෙයා ඉරියෙයා වනොනයා පාලෙයා යපෙයා යාපෙයාහා - අථාසනෙසු සයනෙසු අපාසදෙදසු භිකාබු විතරෙයා.

තෙනාන හනවා:

''ඣාහී ත පාදලොලසක විරමේ කුකකුවවා තපාමජෛගත, අථාසතෙසු සයතෙසු අපාසදෙසු භිකබු විහරෙගතා''ති.

14 - 12

නිදදං ත බහුලිකරෙයා ජාහරියං හජෙයා ආතාපී, තනිදං මායං හසාං බිඩඩං මෙථූතං විපාජනෙ සවිහුසං.

නිදදං හා බහුලිකාරෙයාහා රහතිණිවං ඡ කොටසාසෙ කරිණා පණව කොටසාසෙ පට්ජනොයා¹ එකං කොටසාසං නිපජෛයහාති – නිදදං හ බහුලිකරෙයා.

1. ජනකතය - ක.

නපපමජේජයා - සත්කාර කොට කරන සුලු වන්නේ ඇ සතත භාවයෙන් කරන සුලු වන්නේ යැ නො නැවැහ කරන සුලුවන්නේ යැ, තො හැකුළුණු පැවැතුම ඇතියේ තො තැබූ වියසීවුණිදය ඇතියේ නො තැබූ වියද්ධුර ඇතියේ කුශලබමීයන්හි තො පමා වූයේ වන්නේ යැ; කවර දවසෙක මම අපරිපූණ් වූ ශීලසකනිග හෝ පුරත්තෙම ද, පරිපූණ් වූ ශීලසකනිය හෝ ඒ ඒ තැන්හි පුණුවෙන් අනුගුනණය කරන්නෙම ද'යි, එහි යම ඡනදයෙක් වැයමෙක් උත්සාහයෙක් අධික උත්සාහයෙක් ස්ථර බවෙක් නො තැවැත්මෙක් සමෘතියක් හා සම්පුජතායකුත් වේ ද, (එබදු වූ) කෙලෙස් තවන වියසීය උතතම වියසීය අගිසාානය තැවත නැවත අයදීම කුශලධමීයන්ති අපුමාදය වන්නේ යැ; කවර දවසෙක මම අපරි-පුණී වූ සමාගිසකණිය - පුඥසකණිය - විමුකතිසකණිය - විමුකතිඥතදශීත-සකණිය – 'කවර දවසෙක මම අපරිඥත වූ දුක හෝ අශෙෂයෙන් දූන ගත්තෙම ද, අපුතිණ වූ කෙලශයත් හෝ පුහිණ කරත්තෙම ද, අභාවිත වූ මාගීය හෝ වඩන්නෙම ද, පුතාසම නො කළ නිරෝධය පුතාසම කරන්නෙම් දු'යි එහි යම් ජඥයෙක් වැයමේක් උත්සංහයෙක් අධික උත්-සාහයෙක් ස්ථර බවෙක් තො තවත්තා බවෙක් සමෘතියක් හා සම්පුජනායකුත් වේ ද, (එබඳු වූ) කෙලෙස් තවන වියසීය උත්තම වියසීය අධිකානය අනුගොගය කුශලබමයන්හි අපුමාදය වන්නේ නුයි 'විරමේ කුකකුවො තපපමජෛයා' යනු වේ.

අථාසනෝයු සසනෝයු අපසසදෙදසු සිකබු විතරෙයා – 'අථ' යනු පදසාඩි යැ…ඇද පුටුව බස්ස තවටිකාව සමකඔ තණඇතිරිය පත් ඇතිරිය පිදුරුඇතිරිය (යන) යම තැනෙක හිදී තම් (එය) 'ආසන' යයි කියනු ලැබෙයි; විහාරය අධ්යොගය පාසාදය සඳලුගෙය ගුහාව (යත මේ) සෙතස්ත 'සයන' යයි කියනු ලැබේ නුයි 'අථාසනෙසු සයනෙසු' යනු වේ.

අපසසදෙදසු භිකාබු විතරෙහා – අලංශබද වූ අලංභිබේහ වූ ජනවාත රතිත වූ මිනිසුන්ගේ රහසාකාරණයට යොහා වූ විවෙකයට සුදුසු වූ සෙනසුන්හි හැසිරෙක්නේ යැ වෙසෙත්තේ යැ වාසය කරන්නේ යැ ඉරියව පවත්වන්නේ යැ වැටෙක්නේ යැ රැකෙන්නේ යැ යලන යාලනය වන්නේ සුයි 'අථාසනෙසු සයනෙසු අපාසදෙදසු තිකබු වහරෙයා' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

"කායි න පාදලොලසා -පෙ- අපසසදෙසු ගිකබු විහරෙයා"යි.

14 - 12

කෙලෙස් තවත වෙර ඇතියේ නිදි බහුල නො කරත්තේ යැ, නිදි වැරීම සෙවුනේ යැ, තතුා (අලස බව) ද මායාව ද භාසාය ද කුහාව ද විභූෂණ සහිත වූ මෙවුන්දම ද වෙසෙසින් දුරු කරන්නේ සි.

නිදදං න බහුලිකරෙයා - රැදුවල ස කොවසක් කොව පස් කොවසක් තිදි වරත්තේ යැ, එක් කොවසක් තිදන්නේ නුයි 'නිදදං න බහුලිකරෙයා' යනු වේ. ජාත්රියං හත්ෙයා ආනාපීනී - ඉඩ තිකබු දිවසං වඩකමේන නිසජජාය අංචරණියෙහි බමෛති විතතං පරිසොබෙයා, රතතියා පයිමං යාමං වඩකමෙන නිසජජාය ආවරණීයෙහි බමෛති විතතං පරිසොබෙයා, රතතියා මජකිමං යාමං දක්ෂීනෙන පසෙන සීහසෙයාං කපොයා පාදෙ පාදං අව්වාධාය සතො සමපජානො උඩරානසඤඤං මනසි කරිනා; රතතියා පව්රිමං යාමං පව්ටුටරාය වඩ්කමෙන නිසජජාය අාවරණියෙහි ධමෛති විතතං පරිසොබෙයා. ජාත්රියං හත්ෙයාන් ජාග්රියං හත්රයා සමහ-ජේයා සෙවෙයා නිසෙවෙයා සංසෙවෙයා පටිසෙවෙයාන් 'ජාග්රියං තරේයා. ආනාපීනි ආතපාං වුව්වති විරියං, යො වෙනසිකො විරියාරමො නිකකාමො පරකකාමෝ උයාාමෝ වායාමෝ උසසාහෝ උසෙසාමෙයි ථාමෝ සිනි අසිට්ලපරකකාමනා අනිකෘතිතන්ණෙනා අනිකෘතිතතබුරතා බුරසමපතෝගෝ වරියං විරිසිණියං වරියබලං සමොවායාමෝ අනිකෘතිතතබුරතා බුරසමපතෝනා යමනා සමුපෙනො උපහනෝ සමූපහනො උපපතෙනා² සමපතෙනා³ සමනතා-ගනො සො වුව්වති ආනාපීනි - ජාග්රියං හත්ෙයා ආතාපී.

තුදුරු මායං හසුසං බිඩුඩං මේථුනං විපපර්ෂන සවිතුසනකි-'තණ්දි'නාගි 'යා තණ්දි තණ්යනා තණ්මතකතා4 ආලසාහං ආලසායනා ආලසාසයිතතතං, අයං වුච්චති තාඥි. මායාති මායා වුච්චති වඤචනිකා චරියා. 'ඉබෙකවෙවා කායෙත දුවවරිතං වරිතිා වාවාය – මතසා දුවවරිතං චරිතිා තසා පට්වජාදනහෙතු පාපිකං ඉවරාං පතිදහති, මා මං ජකුකුති ඉවරති, මා මං ජකුකුති සඞකපොති, මා මං ජකුකුති වාචං හාසති, මා මං ප**රක**කමති, යා එවරූපා මායා මායාවිතා කාගෙන ජණකුසි දෙවාසරා ව්කුවතා නිකති විකිරණා ගුහතා පරිගුහතා ඡාදතා පට්වඡාදතා අනුතතානිකමමං අතාවිකමමං වොච්ඡාදනා පාපකිරියා, අයං වුච්චති මායා.b 'හඟානති ඉබෙකවේවා අතිවෙලං දනතාවිදංසකං හසති. වුනතං හෙතං භගවතා: ''කොමාරකමිදං භිකඛවේ අරියසස වනයෙ යදිදං අතිවෙලං දනතාවිදංසකං හසිත"නති. බිඩ්ඩනති දේව බිඩ්ඩා කායිකා ව බඩා වාචයිකා ව බඩා. කතමා කායිකා බඩා ? හතිහිපි කීලනති, අසොහිට කීලනත්, රථෙහිටි කීලනත්, බනුහිටි කීලනත්, අවඪපදෙව⁵ ක්ලනති, දසපදෙපි* කිලනති, ආකාසෙපි* කිලනති, පරිහාරපථෙපි ක්ලනති, සනතිකායපි" ක්ලනති, බලිකායපි ක්ලනති, ඝටිකායපි ක්ලනති,

5. පදෙහි - සිමු II. PTS. 6. අකාහෙහිපි - සිමු. II. PTS.

 ^{1.} උපංගභො - පු.
 2. උපපොතා - ස.

 3. සමූපපතෙතා - ස.
 4. භාඥියිතානා මහතතං -සීමූ. II.

^{7.} සහතිකායපි – ස.

a. බම්මසතිකණි - චිතතුපපාදකණ්ඩ, b. බුදද කාවනුම්භතින.

කිසාඞ්නුතතර - සංමෝධ්විගත.

ජාන්රියං සජෙයා ආතාපී - මෙ සස්තෙහි මහණ දහවල සක්මනින් හා හිදීමෙන් නිවරණබම්යන්ගෙන් (හෝ සියලු අකුශලයන්ගෙන්) සිත පිරිසුදු කරන්නේ යැ, රැ පෙරයම වඞ්නුමණයෙන් හා නිෂදුවෙන් ආවර-ණ්ස බමයන්ගෙන් සිත විශුඛා කරත්තේ යෑ, රෑ මැදියම දකුණු පයෙහි මදක් ඇද ගබා සමෘතිසමාන්ඥනයෙන් සුකත වූයේ උළුාන වම්පය ແංඥ 9 ອອອກສິ ເລັ້າວ ເຊຍ ເຈົ້າອອກເອຍແກ່ ສິ້າສອດແນນອີ ສາດ ກີເອກີ ແ, ແ අලුයම තැනීසිට වඩානුමණාගෙන් නිෂද වෙන් ආවරණිය බමීයන්ගෙන් සිත පරිශුණි කරන්නේ යි. ජාන්රිසං තරේයා නිදිවැරීම බජනේ යැ මැතපිත් බජතේ සැ, සෙවුනේ සැ තිරතුරු සෙවුනේ සැ වෙසෙයින් සෙවුනේ හැ පිළිසෙවුනේ නුසි 'ජාගරියං හජෙයා' යනු වේ. ආතාපී 'ආහපා'යි වියසීය කියනු ලැබෙයි. යම වෛතයික වියසාරමායෙක් කු හිතහාවයෙන් නික්මැගැමෙක් පරාසුමයෙක් උදෙ ගයෙක් වනායාමයෙක් උත්සාහයෙක් අධිමානු උත්සාහයෙක් සිරිර බවෙක් කුශලසනතානය බැරී-මෙක් නො ලිහිල් වූ පරාකුම ඇති බවෙක් තො තැබූ වීය විච්ඡඥය ඇති බවෙක් තො තැබූ ව්යසිබුර ඇතිබවෙක් ඩුරය දඬ කොට ගැනීමෙක් වියසීගෙක් වියෙදීයයෙක් වියදීබලයෙක් සමාශ්වාංයාමයෙක් වේ ද මේ 'කෙලෙස් තවන වියයියෙන් උපෙත වූ සමුපෙත වූ යුකත වූ සංයුකත වූ නො වෙන් වූ සමපුණී වූ සමනාගත වූ ගෙතෙම 'ආතාපි' යයි කියනු ලැබේ නුයි 'ජාගරියං හජෙයා ආතාපි' යනු වේ.

තරදිං මායං හසසං බිඩඩං මෙළුනං විපෙජනෙ සවිභූසං – 'තණුං' යනු: යම් මැලිබවෙක් මැලි අසුරෙක් මැලියෙන් මඩනා 0ę බවෙක් මැලියෙන් මැඩුණු සිත් ඇති බවෙක් අලසබවෙක් අලස අයුරෙක් ආලසායෙන් මඩනා ලද බවෙක් වේ ද, මෝ 'තඤ්'යි කියනු ලබයි; මායා නම්: වඤචනික කියාව යැ, මෙහි කිසිවෙක් කහින් දුවෙරිත යෙහි හැසිරා, බසින් සිහින් දුශාවරිතයෙහි හැසිරා 'එය පුතිචණදන හෙතුයෙන් ලාමක වූ ඉවණාව පිහිටුවයි, 'නහමක් මා දනිව'යි කැමැති වෙයි, 'නහමක් මා දනිව'යි සලකයි, 'තහමක් මා දනීව'යි වචන බෙණෙයි, 'නහමක් මා දනීව'යි කයින් උත්සාහ කෙරෙයි; යම් මෙබදු වූ මායාවක් මායා ඇතිබ්වෙක් ඉක්මවා යැමෙක් වඤාතාවක් රැවැටීමෙක් පාපයන් යටපත් කිරීමෙක් බැහැර කිරීමෙක් සැහවීමෙක් හාත්පසින් සැහවීමෙක් වැසීමෙක් හාත්පසින් වැසීමෙක් පුකව තො කිරීමෙක් පුකාශ නො කිරීමෙක් මොතවට වැසීමෙක් පාපකියාවක් වේ ද, මේ 'මායා'හී කියනු ලබයි; හසසං යනු: මෙහි කිසිවෙක් පමණ ඉක්මවා දත් විවෘත කොට සිතාසෙයි; මේ වදරන ලද මැගැ, භාගාවතුන් විසින්: ''මහණොනි, පමණ ඉක්මවා දත් විදහා යම් සිතාසීමෙක් මේ ද, මෙය ආයදීවිතයෙහි කුමරැත් කළයුතු දූය'යි. බිඩඩා නම්: කායික කීබා ද වාවයික කීඩා දු'යි කීඩා දෙකෙකි: කායික කීඩා කවර යත්: ඇතුන් සමග ද කෙළිති, අසුන් සමග ද කෙළියි, රිය සමග ද කෙළිති, දුනුවලිනු දු කෙළිති, අවපදයෙහි දු කෙළිනි, දසපද-යෙහි දු කෙළිති, අහස්හි දු කෙළිති, පරිහාරපථයෙහි දු කෙළිති, සනතිකා කෙළි දු කෙළිති, පසැවිනු දු කෙළිති, හටිකාගෙන් (-කල්ලි) ද කෙළිති,

සලාකහතෙවනයි කිළහති, අකෙඛනයි කිළනති, පඹාවීරෙනයි¹ කීළනති, වඩකකෙනයි කිළනති, මොකඛවිකායයි කීළනති, විඹාලකෙනයි කිළනති, පහතාළහකෙනයි කිළනති, රථකෙනයි කිළනති, බහුකෙනයි කිළනති, අකඛරිකායයි කිළනති, මතෙසිකායයි කීළනති, යථාවජෙජනයි කීළනති. අයං කායිකබිඩ්ඩා. කතමා වාචසිකා බිඩ්ඩා දී මුඛපෙරිකං මුඛාලමබරං මූඛපදණකීමකං මූඛවලිමකං මූඛහෙරුලකං² මුඛදදදරිකං නාවකං ලාසං ගීතං දවකමොං. අයං වාවසිකා බිඩ්ඩා.

මෙථුනාබමෙමා නාම: සො සො අසදධමෙමා භාමධමෙමා වසලධමෙමා දුව්ටුමෙලා ඔදකනන්කො රහසෙසා අවසංආසසමාපතන්. කිං කාරණා වුවවත් මෙථුනාබමෙමා ? උතිනනං රතනානං සාරතනානං අවසසුතානං පරියුවසීතානං පරිසාදිතනවිතනානං උතිනනං සදිසානං බමෙමාති තං කාරණා වුවවති මෙථුනබමෙමා; සථා උනො කලහකාරකා මෙථුනකානී වුවවනත්, උහෝ හණ්ඩනකාරකා – උහෝ හසසකාරකා – උතෝ අධිකරණකාරකා – උගෝ විවාදකාරකා – උහෝ හසසකාරකා – උතෝ අධිකරණකාරකා – උගෝ විවාදකාරකා – උහෝ හසසකාරකා – උතෝ සලාපකා මෙථුනකාති වුවවනත්, එවමෙවං උතිනනං රතතානං සාරතනානං අවසසුතානං පරියුවසීතාතං පරිසාදිතනවිතනානං උතිනනං සදිසානං බමෙමානි තං කාරණා වුවවත් මෙථුනාධමෙමා.

විභූසානි දෙව විභූසා: අති අගාරියසා විභූසා; අති පබාරිතසා විභූසා. කතමා අගාරියසා විභූසා ? කෙසා ව මසපු වමාලා ව ගතා ව විලෙපතා ව ආහරණා ව පිළකිනා ව වත්කුව සාරසාටනකුවී වෙයනකුව උචතිදතාං පරිමදදතාං නගාපතං සම්බාහතං ආදසං අසුජනං මාලා-විලෙපතං මුබවුණණකා මූබලෙපං හත්බන්තනංසිඛාබනිතාං දණකං තාලිකා බංහාං ජනතාං විතා උපාහතා උණකීසං මණ්ඩං වාළවීජනී ඔදහානි වත්ාති දීෂදසානි ඉති වා, අයං අගාරියසා විභූසා. කතමා පබබජිතසා විභූසා ? විවරමණකතා පතනමණකතා සෙනාසනමණකතා ඉමසස වා පූතිකායසා බාහිරානං වා පරිකඛාරාතා මණකතා විභූසතා කෙළතා පරිකෙළතා හෙබනතා⁴ ගෙහිතතාං වපලතා වාපලාං, අයං පබාජිතසා විභූසා.

තාදුදිං මාශං හාසාං බිඩ්ඩං මෙථුනාං විපාජනෙ සවිභූසනාගි – තාදිං ව මාගං ව හාසාං ව බිඩ්ඩා ව මෙථුනබමමං ච සමිභූසං සපරිවාරං සපරිභණඩං සපරික්ඛාරං පජනෙයා විනොදෙයා බානාගීකරෙයා අනහාවං ගමෙයාත් – තාඳිං –පෙ– සටිභූසං.

තෙතාහ හගවා:

"තිදදං ත බහුලීකරෙයා ජාගරියං හජෙයා අංතාපී, තාදිං මායං හසසං බිඞ්ඩං මෙථුනං විපාජගෙ සවිභූස"නති.

 ^{1.} පඬකච්රතපි - සිටු. II. PTS.
 2. මූඛතෛරීලං - සත. ස.

 3. පසාදකඤාව - PTS.
 සයතාසතකදා - සිටු. II. මජසං.

 හරාපතකදා - ඉනුප.
 රසතඤාව - පු.
 4. ගහිතතා - ස.

තුවටකසුනුනිදේශය 525

ලාවටිනු දු කෙළියි, ශුල (-පන්දු)යෙනු දු කෙළිති, පත්නලයෙනු දු කෙළිති, කුඩා නශුලිනු දු කෙළිති, පරිවනීන කෙළි දු කෙළියි, පත්– බමරිනු දු කෙළිති, පත්නැළිගෙනු දු කෙළිති, කුඩා රිදියනු දු කෙළිති,කුඩා දුත්තෙනු දූ කෙළිති, අකුරුකෙළි දු කෙළිති, සිතැතිකෙළියෙනු දු කෙළිති, යථාවද යෙනු දු කෙළිත්. මෝ කායික කීඩා යැ. වාචයිකකීඩා කවර යත්: මුවබෙරයමුවපණාගොරය මූවපටහන මුබවාලිකය (-සීරැසන්) මුවඩමරුය නාටකය ඔල්වරහඩය ගායනය සිනාකෙළිය යන හෝ වාචසික කීඩා යි.

මෙදුනාබම නම්; යම ඒ අසදධම්යෙක් හුමවාමීයෙක් වසලබමීයෙක් දුළුල් දහමෙක් ඖදධානතිකබමීයෙක් රහසාවමීයෙක් අවයංඅවයයමං-පතතියක් වේ ද එයයි. කවර කරුණෙකින් 'මෙදුනාබමම'යී කියනු ලැබෙයි යත්: රාගයෙන් රත් වූ වෙසෙසින් රත් වූ කොලෙසින් තෙත් වූ කුසල් සිත මැඩගෙනා සිරියා වූ කුසල්සිත ගොවාගෙන සිටියා වූ (ස්නු-පූරුෂ) දෙදෙනායේ කොලෙසන්ගෙන් සම වූ දෙදෙනාගේ සවහාවය නුසි-එකරුණෙන් 'මෙදුනාබමම'යී කියනු ලැබෙයි. යම් සේ කලහකරුවෝ දෙදෙනා මෙදුනකයෝ (-සදශයෝ) යයි කියනු ලැබෙන් ද, ඩබරකරුවෝ දෙදෙන මෙදුනකයෝ (-සදශයෝ) යයි කියනු ලැබෙන් ද, ඩබරකරුවෝ දෙදෙන - බසින් කලහ කරනුවෝ දෙදෙන - අධිකරණකාරකයෝ (-නඩු කියනුවෝ) දෙදෙනා - විවාදකරුවෝ දෙදෙන - කඩික් කියනු ලැබෙන් ද, එහෙයින් ම රත් වූ වෙසෙසින් රත් වූ කොලශයෙන් තෙත් වූ කුසල් සිහ යටපත් වූ කුසල් සිත ගෙවාගෙන සිටි දෙදෙනාගේ සදශ වූ දෙදෙනාගේ සවහාව නුසි-උ කරුණෙන් 'මෙදුනාබමා'යී කියනු ලැබේ.

විතුස නම්: සැරැසුම් දෙකෙකි: ඔහිගේ වැසියාගේ සැරැසුමේක් ඇත. පැටිද්දගේ සැරැසුමේක් ඇත. ඔහිගේවැසියාගේ සැරැසුම කවර යත්: (කතුරෙන්) හිසකෙස් කැපීම ද (දුළී තබං) රටුළු බෑම ද මල් ගඳ විලෙවූන් ද අබරණ ද පලඳනා ද වසන ද බදපට ද (හෝ රසන්දම) හිස්වෙළුම ද, ඇහ ඉළීම ඇහ මැසීම (දරුවන්) නැහැවීම සමබාහතය කැඩපත අඳුන් මල් විලෙවූන් මුවසුණු මුඛාලෙප හසාබන්ඹන සිළුබැඳුම දඬුනල කඩු ඡනුය විසිතුරු වහන් නලල්පට සිළුමණ විල්ටිදුනා දික්දවල ඇති සුදු වත් යනාදිය යි. මේ ඔහි වැසියාගේ සැරැසුමැ. පැටිද්දාගේ සැරසුම් කවර යන්: චීවරමණකානය පානුමණකානය ශයනාසනමණකානය නේ කැණුණ කය හෝ බාහිර පරිෂකාරයන් හෝ මණකානය සැරැසීම කෙළැවීම හාත්පසින් කෙලැවීම කැමැති බව හිජු බව වපල බව වාපලාය යනා මේ පැවිද්දාගේ සැරැසුම්.

තරදිං මාශං හාසාං බිඩ්ඩං මෙටුනාං විපපජනෙ සවිතුශං – මැලිබව ද මාශා (–වංචා) ව ද හාසාහ ද කීඩාව ද සැරැසුම් සහිත වූ පිරිවර සහිත වූ පිරිබඩ සහිත වූ පිරිකර සහිත වූ මෙවුන්දම ද හරතේ යැ දුරු කරන්නේ යැ විගතානත කරන්නේ යැ අනහාවයට පමුණුවන්නේ නුයි 'තන්දිං...සමහසං' යනු වේ.

එයින් වදලහ බුදුහු:

"නිදදං න බහුලිඝාරෙයා - පෙ - මෙළුනා විපාරතෙ සවිතුසං"යි.

14 - 18

ආථබබණා¹ සුපිතං ලකඛණං තොටිදගෙ අථොපි තකඛතතං, විරුතඤව ගබහක*රණං* තිකිව්ජං මාමකො න සෙවෙයා.

ආථබබණං සුපිනං ලකාඛණං නො විදහා අථෝපි නකාඛතනාති අථබබණ්කා අථබබණං පයොජෙනති නගරේ වා රැදෙඬ සමහාමේ වා පවටුපටසීතෙ පරසෙනාය පව්වතිකෙසු පව්වාමිතෙතසු ඊතිං උපාදෙනති, උපදදවං උපාදෙනති, රොහං උපාදෙනති, පජරරකං කරොනති, සූලං කරොනති, විසූවිකං කරොනති, පකබතිකං කරොනති. එවං අාථබබණ්කා ආථබාණං පයොජෙනති.

සුපිනපාඨකා සුපිනං ආදිඝනති: 'ගො පුබවතහ සමීයං සුපිනං පසාහති, එවං විපාකො හොති. ගො මජකිනතික සමයං සුපිනං පසාහති, එවං විපාකො හොති. ගො සායනහසමයං සුපිනං පසාහති, එවං විපාකො හොති. ගො සුරිමේ යාමේ - යො මජකිමේ යාමේ - යො පව්ෂීමේ යාමේ-ගො දක්ෂිණෙන පසොත නිපනෙනා - යො වාමෙන පසොකා නිපනෙනා යො උතතානං නිපනෙනා - යො අවකුජනිපනෙනා - ගො එහැං පසාහති, යො සුරියං පසාහති, යො මහාසමුදාං පසාහති, යො සිනෙරුං පසාහති, යො සුරියං පසාහති, යො මහාසමුදාං පසාහති, යො සිනෙරුං පසාහති, යො පතාතිං පසාහති, යො හෙති, ගො අසසං පසාහති, යො රථං පසාහති, යො පතාතිං පසාති, යො සෙනාබහූහං පසාහති, යො භූමරාමණෙයාකං පසාහති, යො පොතිං පසාහති, යො සෙනාබහූහං පසාහති, යො භූමරාමණෙයාකං පසාහති, යො පොතබරණිරාමණෙයාකං පසාහති, එවං විපාකො ගොනීනී එවං සුපිනපාඨකා සුපිනං ආදීසනති.

ලක්ඛණපාඨකා ලක්ඛණං ආදිසනති: 'මණිලක්ඛණං දණ්ඩලක්ඛණං වන්ලක්ඛණං අසිලක්ඛණං උසුලක්ඛණං බනුලක්ඛණං අංචුබලක්ඛණං ඉන්වලක්ඛණං පුරිසලක්ඛණං කුමාරිකාලක්ඛණං කුමාරලක්ඛණං අංසිලක්ඛණං ඉන්වලක්ඛණං ගත්වලක්ඛණං අස්සලක්ඛණං මහිසලක්ඛණං උසහලක්ඛණං ඉහාණලක්ඛණං අජලක්ඛණං මේණ්ඩලක්ඛණං කුඩුරිලක්ඛණං වටට-ලක්ඛණං ගොඩාලක්ඛණං කණණීකාලක්ඛණං කුවරිපලක්ඛණං මහලක්ඛණං ඉන්වා'ති එවං ලක්ඛණපාඨකා ලක්ඛණං ආදිසනති.

නක්ඛතනපාඨකා නක්ඛතතං අදිසහති: 'අවස්මීසති නක්ඛතතානි; ඉමිනා නක්ඛතෙතන ඝරපාවෙදෙසා කතනබො. ඉමිනා නක්ඛතෙතන මකුටං බතිතබබං. ඉමිනා නක්ඛතෙතන වාරෙයාං කාරෙතබබං. ඉමිනා නක්ඛතෙතන බ්ජනීශාරේ කතනබො. ඉමිනා නක්ඛතෙතන සංවාසො ශනතබො'ති එවං නක්ඛතතපාඨකා නක්ඛතතං ආදිසනති.

ආථබබණං සුපිහං ලකාවණං නො විදහා අථෝපි නකාබතානන් අථබබණයාව සුපිනයාව ලකාබණයාව නක්ඛනනයාව නො විදගෙයා, න වරේශා න සමාවරේශා න සමාදශ වනතාශය; අථවං න ගණෙනයා න ඛාරේශා, න උපබාරේශා, න උපලකෝඛශා නපාගෝජෙශා - ආථබබණං සුපිනං ලක්ඛණං නො විදහා අථෝපි නක්ඛනතාං.

^{1.} ආතරපතං - මනුල.

14 – 18

බුදධාදී මාමක වූ මහණ තෙමේ අථවීණමන්තු පුයොශය ද සාට්ත ශාසතය ද (මණිලකාණාදි) ලකාණශාසතය ද යළි නකත් කීම ද නො කරත්තේ යැ. විරුත (මෘගවාකා) ශාසතය ද යබ් ගැන්වීම ද චකින්සාව ද නො සෙවුනේයි.

අථබබණං සුපිනං ලකඛණං නො විදහෙ අථෝ පි නකඛතතං-අථවීණ (මෙරමා කසන) මන්තු දන්තානු අථවීණමන්තු (සූතියම්) කෙරෙති, නුවර ඇටුරා කල හෝ යුද පැමිණි කල හෝ සතුරු සෙතා-වෙහි විරුදා වූ සතුරත් කෙරෙහි ශරීරකමපා උපදවති, උවදුරු උපදවති, රොග උපදවති, ඒවර උපදවති, අාමශූල (හෝ ඉදිමුම්) උපදවති, පාවක උපදවති, රකතානීසාර කෙරෙත්. මෙසේ ආථවීණිකයෝ අථවීණාමන්තු ගොදත්.

සාප්තපායකයෝ සිහිත පවසති: 'ගමෙක් පෙරවරුයෙහි සිහිත දක් නම් මෙබඳු විපාක වෙයි, යමෙක් මබාහ්තයෙහි සිහිත දක් කම්, මෙසේ විපාක වෙයි, යමෙක් සවස් කලැ සිහිත දක් තම්, මෙසේ විපාක වෙයි, යමෙක් පෙරයමැ...මැදියමැ...අලුයමැ...යමෙක් දකුණාලයෙන් හෝතේ...යමෙක් වමැලයෙන් හෝතේ... යමේක් උඩුබැලි වැ හෝතේ... යමෙක් යට්හුරු වැ හෝතේ...යමෙක් වතුයා දක් නම් යමෙක් සූයායියා දක් තම් යමේක් මහමුහුද දක් නම් යමෙක් මහමෙර දක් තම් යමේක් ඇතකු දක් තම් යමේක් අසකු දකි තම් යමෙක් රිය දක් නම් යමේක් පාබල දකි නම් යමේක් කඳවුරු දකි තම් යමෙක් රමණි අරම දක් තම යමෙක් රමණි උයන් දකි තම් යමෙක් රමණි බිම් පෙදෙස් දකි තම යමෙක් රමණි පොකුණු දකි තම් යමෙක් රමණි බම් පෙදෙස් දකි තම යමෙක් රමණි පොකුණු දකි තම්, මෙසේ විපාක වේ යැ'යි මේ පරිදේදෙන් සාප්තපාඨකයෝ සිහිත පුකාශ කොරෙත්.

ලකාණාටාඨකයෝ ලකාණ පුකාශ කෙරෙහි: 'මණිලකාණය දණ්ඩ-ලකාණය වසනලකාණය බඩිගලකාණය හි ලකුණ දුනු ලකුණ අවි ලකුණ සතුලකාණ පුරුෂලකාණ කුමාරිකාලකාණ කුමාරලකාණ දුසිලකුණ දස්ලකුණ ඇත්ලකුණ අස්ලකුණ මහිලකුණ වැහැඩ්ලකුණ හවලකුණ බැටෙළුලකුණ ළුළුලකුණ කුකුළුලකුණ වටුලකුණ ගොග්ලකුණ කණණිකා ලකාණ කවර පලකාණ මහගලකාණ ගනාදිය' යි මෙසේ ලකාණ පාඨකයෝ ලකාණ පුකාශ කෙරෙත්.

නසැතුපාඨකයෝ තකත් පවසති: නකත් අවවිස්සෙකි; මේ නකතින් ගෙවැදී යැ යුත්තේ යැ මේ නකතින් මුහුළු බැන්ද යුතු යැ, මේ නකතින් ආවාහටිවාහ කරැවියැ යුතු යැ, මේ නකතින් බිජු (කොටුවින්) අල යුතු යැ, මේ නකතින් සංවාසයට යා යුතු යැ'යි මෙසේ නැකැත්තෝ නකත් පවසති.

ආථබබණං සුපිනං ලකාබණං නො විදහා අථෝපි නකාබතකං-සිහිත ද තිමිති ද තො කරන්නේ යැ නො හැසිරෙන්නේ යැ, වෙසෙසින් නො හැසිරෙන්නේ යැ, මොනවට ගෙන හො පවත්නේ යැ, තොහොත් තො හත්තේ යැ, නො දරන්නේ යැ, තො විමසත්තේ යැ, නො සලකන්නේ යැ තො යොදන්නේ නුසි 'අථෙබාණං සුපිනං ලකාණං නො විදහෙ අථො පි නකාබතකං' යනු වේ.

විරුතකම ගබනකාරණ, තිකිමුණු මාමකො න සෙවෙසාති-වීරුතා වූවවැයි මගවාකාං.1 මගවාකාපාඨකා² ම්ගවාකාං ආදිසනති: සකුතතාතං වා වතුපාදුනං වා රුතං වසසිතං ජාතනති; එවං මිගවා-කාපොඨකා මිගවාකාං ආදිසනති, ගබහකරණ්යා ගබහං සණ්ඨාපෙනති. ළුහි කාරෙණහි ගබෙහා ත සණ්ආත්: පාණකෙහි වා වාතකුපොහි වා. පාණකානං වා වාතකු**පානං වා ප**ිඝානාය ඔ±බං දෙනතීහි එවං ගබහකරණියා ගබහං සණ්ඨාපෙනති. තිකිච්ඡාති පඤව තිකිච්ඡා: සාලාකියං සලලකතනියං කායතිකිවුණං භූතියං කොමාරහවවං3. මාමකොති බුදුබ-ອງອອສກາ ລອອອາອອສກາ ສະສອາອອສກາ; ເສກ ອາ ອາດອອກກາ ອາອິດສົ, ພດອາ වා තං පුහාලං පරිගණහාති. වූතතං හෙතං හගවතා: ''යෙ තෙ භික්ඛවෙ තික්බූ කුහා ථරධා ලපා සිඞ්නී උන්තළා අසමාහිතා, න මේ නෙ තික්බවේ තිකබූ මාමකා අපගතා ව තෙ තිකඛවේ තිකබ ගුමසමා බම්මවිතයා. න ව තෙ හිකබු ඉමසම්ං බමාවනයෙ විදුගිං විරුළතිං වෙපුලලං ආපජරනති. යෙ ව බො භිකබවෙ භිකබූ නිකකුතා නිලලපා ගීරා අපථිඥා සුසමාභිතා, රේත් බො මේ තික්ඛුවේ තික්ඛු මාමකා. අතරගතා ව හෙ භිකාබවේ භිකබු ඉමසමා බම්මවිතයා. තෙ ව භිකබු ඉමසමං බම්මවිතයෙ වුදුබිං වරුලහිං වෙපුලලං ආපජජනතිa

- "කුහා එදධා ලපා සිඞ්හී උතනලා අසමාහිතා, ත තෙ බමෙම විරුහනති සම්මාසමබුදාවදෙසිනෙ.
- නිකකුහා නිලලපා ගීරා අස්දිතා සුසමාකිතා, තෙ වේ බමෙම පිරුහනති සම්මාසමබුදා දෙසිනෙ"ති.a

විරූතාඤාව ශාඛාතාර රාංග තිකිවුජං මාමකො නා සෙවෙයාති-විරූතඤා ශාඛාකරණ දා තිකිවුජිඤාව මාමකො ත සෙවෙයා, ත නිසෙවෙයා ත සංසෙවෙයා තපාටිසෙවෙයා ත විරෙයා ත සමාවරෙයා ත සමාදය වතෙතයා, අථා ත ගණෙහයා ත උභාණොහය ත උපධාරෙයා ත උපලකොබයා ත පයොරෙයාත් - විරූතඤාව ශාඛාකරණං තිකිවුජං මාමකො ත සෙවෙයා.

තෙතාහ භගවා:

"ආථබබණං සුපිතං ලකඛණං තො විදහෙ අථොපි නකඛතතං, පිරුතඤව හබහකරණං තිකිවුණං මාමකො න සෙවෙයානා"ති.

 ^{1.} මිනවාකකං - මජනං.
 මිනවකකං - හා. PTS.
 මිනවකක - හ.

 2
 මිනවාකකා - මජනං.
 මිනවකකා - PTS.

 3. කොමාරකාවෙල්ල්ං - හහා.
 2. වනුකකාබනුතතර - උරාලවලවනා.

විරුත සැව ශබනකරණං නිකිච්ඡං මාමකො න සෙවෙනා - 'විරුතං' හි මෘතවාකාශය කියනු ලැබෙයි; මෘගවංකාපාඨකයෝ සතුන්ගේ හඬ දක්වති: ලිහිණින්ගේ හෝ සිවුපාවූන්ගේ හෝ තාදය හැඩීම දනහතිති. මෙසේ මෘගවාකාපාඨකුගෝ සතුන්ගේ හැබීම දක්වත්. ගතීසංස්ථාපකයෝ ගැබ් පිහිටුවති; දෙකරුණෙකින් හැබ නො පිහිටියි; පණුවන් හෙතු කොට ගෝ වාතකොපයන් ගෙහා කොට හෝ යැ; පණුවන් හෝ වාතකොපයන් තෝ නැසීම පිණිස බෙහෙත් දෙත් නුයි මෙසේ ගතීසංස්ථාපකෘග් ගැබ පිහිටුවත්. තිකිමුණා නම්: චිකිත්සා පසෙකි: ශාලාකා සැ ශලාකම් සැ කාගවකින්සා ගැ භූතවද ගැ කෞමාරහෘතා ගැයි. මාමකොා ගනු: බුදුබ මාමක ධම්මාමක සහිතමාමක වූගේ, හෙතෙම හෝ බුදුන් මාමයන කෙරෙයි, බුදුහු හෝ ඒ පුද්ගලයා විමසන සේක; මේ වදරන ලද මැය බුදුන් විසින්: ''මහණෙනි, යම් ඒ මහණ කෙතෙක් කුහක වූවාහු තද වූවාහු පතාය පිළිබඳ වවත කියන්නාහු සැරසෙන පියවි ඇත්තාහු උපචාර අර්පණාසමාහි රහිත වූවාහු වෙත් ද, මහණෙනි, ඒ හිකුහු මට මාමක වුවාහු තො වෙති, තවද මහණෙනි, ඒ තිසුසු මේ ශාසනයෙන් බැහැර වුවාහු වෙයි, ඒ භිඤුහු මේ ශාසනයෙහි වැඩීමට වැඩුණුබවට විපුල බවට නො ද පැමිණෙත්. තවද මහණෙනි, යම භිඤු කෙනෙක් කුහක තො වූවාහු ලපක තො වූවාහු ගීර වූවාහු නො තද වූවාහු මොනොවට එකහ සිත් ඇත්තාහු වෙත් ද, මහණෙති, ඒ හිසුසු මට මාමක වූවාහු වෙති, තවද මහණෙති, ඒ හිසුසුහු මේ ශාසනයෙන් තො බැහැර වූවාහු වෙත්, ඒ භිකෘතු මේ ශාසනයෙහි වෘද්භියට විරුස බවට විපුල බවට ද පැමිණෙක්.

 කුහක වූ (කොධ – මාන වශයෙන්) තද වූ (පුතාය පිළිබඳ කථා වෙන්) උපලාපක වූ (පුකට) කෙලෙස්සිතු ඇති නැතුණු මානනල ඇති විභෛතකානතා රහිත වූ ඔවුහු සම්මාසම්බුදුන් වදාල ශාසනබ්මීයෙහි නො වැඩෙත්.

2. කුහක නො වූ ලපක නො වූ සීර වූ නො තද වූ සුසමාහිත සින් ඇති ඔවුහු එකානතයෙන් සම්මාසම්බුදුන් වද,ල බම්යෙහි වෙසෙසින් වැඩෙත්."යී

විරුතාඤා ශබනකාරණං තිකිවීජං ඉාමනකා න සෙවෙයා - විරුත ශාසනය ද ගනීසංසාපතය ද විකිතාව ද බුඛාදිමාමක වූ මහණ තොම හො සෙවුනේ යැ, තිසෙවනය නො කරන්නේ යැ, සංසෙවනය නො කරන්නේ යැ, පුත්තෙවනය නො කරන්නේ යැ, නො හැසිරෙන්නේ යැ, සමාවරණය නො කරන්නේ යැ, සමාදත් වැ නො පවත්නේ යැ; නොහොත් තො ගන්නේ යැ, තූගත්තේ යැ, සිත්හි නො තබන්නේ යැ, නො වමසත්නේ යැ, (අනුනට කීම වශයෙන්) නො යොදන්නේ යැයි 'විරුතඤා ගබනකරණං තිකිවීජං මාමකො න සෙවෙයා, යනු වේ.

එයිත් විද්ලග බුදුහු:

"අාථබබණං සුපිනං - පෙ- තිකිච්ඡං මාමකො න සෙවෙයා"යි.

14 14

නිඥය තපාවේබෙයා ත උතානමෙයා පසංසිතො තිකබු, ලොහං සහ මච්ඡරියෙන කොබං පෙසුනියඤව¹ පනුදෙයා.

න්දසුය නාපප වෙඩෙයාත් - ඉබෙකවෙව තිකකුං නිපද තති: ජාතියා-වා ශොතෙතත වා කොලපුතතියෙන වා වණණ පොකබරතාය වා බතෙත වා අපේකිනෙක වා කම්මායතනෙන වා සිපායතතෙන වා විජිනාටසානෙන වා සුතෙන වා පටිහාගෙන වා අදුදක තර කිදීක වා විද්යා තිපද නති ගරහනති උපවද නති. නිෂ්දිතෝ ගරහිනෝ උපවදිනෝ නිපද ය ගරහාය උපවාදෙන අකිතතියා අවණණ කාරීකාය න වෙබෙයා නපප-වේබෙයා න සමප වෙබෙයා න තසෙයා න උතනසෙයා න පරිතන-සෙයා ත හාගයෙන න සනතාසං ආපජෙනයා. අසිරු අසය අවුණ මහී අනුතුාසී අපලායී පතිතහය හෙරවො විගන ලොමහංසෝ විහරෙයාති-නිපදය නපෙන වෙබෙයා.

න උනත මෙයා පසංසිතෝ හිතබුහි – ඉඩෙකවේව හිතබුං පසංසනති: ජාතියා වා ගොතෙතත වා කොලපුතාගියෙන වා වණණ පොකරතාය වා බනෙත වා අජෙකිතෙත වා සම්මායතනෙන වා සිපපාගතනෙන වා විජාවසානෙන වා සුතෙත වා පරිභානෙන වා අසදස තර සදස තර වා විජාවසානෙන වා සුතෙත වා පරිභානෙන වා අසදස තර සදස තර වා විජාවසාන පසංසනකි ඵොමෙනති කිතෙතනති වණණණ තරයි. පසංසිතො ඓමතො කිතතිනො වණණකිනො පසංසාය ථොමතෙන කිතතියා වණණ ොරිකාය උතනතිං ත කරෙයා, උතතාමං න කරෙයා, මානං ත කරේයා, එමතං ත කරෙයා, ත තෙන මානං ජනෙයා, න තෙත එදෙඩා අසස පස්දෙඩා පහානිතසිරොති – න උනතමෙයා පසංසිතො තිකු.

ලොහං සහ මච්ඡරියෙන කොඩංගිං පෙසුනියණව 1 පනුදෙයාති-ලොහොති ''යො ලොහො ලබහා) ලබහි තතතං සංරාගෝ සංරජිනා සංරජි-තතතං අභිජඣා ලොහො අකුසලමූලං;''a මච්ඡරියනති පණුව මච්ඡරියානි: අවෙසෙමච්ඡරියං - පෙ- ගාහෝ වුච්චති මච්ඡරියං; කොමොඩොති ''ගො විතතසස ආඝාතෝ පටිඝානෝ පටිසං පටිවිරෝබෝ කොපො පකොපො සම්පකොපො, දෙසෝ පදෙසෝ සම්පදෙසෝ චිතතසස බහාපතති මහොපදෙසෝ, කොබෝ කුජඣතා කුජඣතතතං, දෙසෝ දුසසතා දුසයිතතතං, බහාපතති බහාපජින බහාපජීතතතං, විරෝබෝ පටිවිරෝබෝ විණ්ඩිකකං අසුරෝපො අනතතමනතා විතනසාය.''b

පෙසුනොයායං ච - ස.
 බම්මසමාගණ - එකතුපපාදකණක.

^{2.} අසාරෝටො - සිමූ II.

^{8.} ධම්මයඞ්නණ් - නිකෙකුඋකණ්ඩ

14 - 14

මහණ තෙම නිඤචවනයෙක් නො කමපා වන්නේ යැ. පසස්නා ලදුයේ උඩශු නො වන්තේ යැ. මාත්සයෳීය සමග ලොභය කොධය හා පෙපශුනාය ද දුරු කරන්නේ යි.

නිළූශ නාසාවෙමේ යා - මෙහි ඇතැම් කොනාක් මහණ හට නිනු කෙරෙහි: ජාතියෙන් හෝ ගොනුගෙන් හෝ කුලපුතුහාවයෙන් හෝ වණ්ෂසාඥයයියෙන් හෝ ධනයෙන් හෝ අධායනනයෙන් හෝ ක්ෂීමයානයෙන් හෝ ශිලපයෙන් හෝ විද්යුවෙන් හෝ හුතුයෙන් හෝ පතිහානයෙන් හෝ අනාහතරනයතර වස්තුයෙකින් හෝ නිසැ කෙරෙති, ගරහති නුතුණ කියන්. නිහා කරන ලදුයේ ගරහන ලදුයේ නුතුණ කියන ලදුයේ නිසුවෙන් ගහාවෙන් උපවාදයෙන් අකිර්තනියෙන් නුතුණ එළෑවීමෙන් කමපා තො වන්නේ යෑ, පුකමපා හො වන්නේ යෑ, පුකපුනා කමපා හො වන්නේ යෑ, තුසන - උත්තුසන - පරිතුසන නො වන්නේ යෑ හා නො වන්නේ යෑ, තුසන - උත්තුසන - පරිතුසන හො වන්නේ යෑ තා නො වන්නේ යෑ, සත්තුාසයට හො පැමිණෙන්නේ යෑ. නො සිය-, සුලු වූයේ නො සැලෙනසුලු වූයේ නො තැතිගන්නාසුලු වූයේ නො පලායන සුලු වූයේ වන්නේ යෑ. පුහිණ වූ හය අරමුණු ඇතියේ පහ වූ ලොමුදහ ඇතියේ වාසය කරන්නේ නුයි 'නිසැය නපෙවෙබෙයහ' යනු වේ.

න උනනමෙයා පසංසිතෝ සික්ඩු - මෙහි ඇතැම් කෙනෙක් මහණ හට පුහංසා කොරෙති: ජාතියෙන් හෝ ගොනයෙන් හෝ කුලපුතුහාව යෙන් හෝ වණ්සොනදයසීයෙන් හෝ බනයෙන් හෝ අබායනයෙන් නෝ කම්ායතනයෙන් හෝ ශිලපයෙන් හෝ විදුවෙන් හෝ ශුදානයෙන් හෝ පූතිහානයෙන් හෝ ශිලපයෙන් හෝ විදුවෙන් හෝ ශූදානයෙන් හෝ පූතිහානයෙන් හෝ අනාහතරානාහර කාරණයෙකින් හෝ පසසකී, තුහි කෙරෙති, පුකට කොරෙති, ශූණ කියන්. පුශංසිත - සතුත - කිහිත-වර්ණාණිත වූයේ පුශංසායෙන් සතුනියෙන් කිහිතියෙන් ගුණ පුකාශ කිරීමෙන් උනානතිය නො කරන්නේ සැ, උනානාමය නො කරන්නේ සැ, මානය නො කරන්නේ සැ, සතමහය නො කරන්නේ සැ, එයින් මානය නුපදාන්නේ සැ. එයින් තද වූයේ අභිශයින් හද වූයේ ොශු සිස ඇත්තේ නො වන්නේ යයි - 'න උනානමෙයා පසංසිනො තියාබු' යනු මේ.

ංලාහං සහ මච්ඡරියෙන නොඩං පෙසුනියණව පනුදෙයා - මලාශ තම්: යම් ලොහයෙක් ලොහාකාරයෙක් ලොහ කල බවෙක් අගිකරාගයෙක් ඇලෙත අයුරෙක් ඇලුණු බවෙක් අතිබහවක් ලොහ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එගයි. මච්ඡරිග තම - මාත්සයර් පසෙකි: ආවාසමාත්සයායීය...ගාහය මාත්සයයි යයි කියනු ලැබේ. හොඩෙ නම්: චිතතයාගේ යම් ආෂාතයෙක් පතිෂාතයෙක් පුතිෂයෙක් පුතිම්රොධයෙක් කොපයෙක් සම්පුකොපයෙක් පතිෂාතයෙක් පුතිෂයෙක් පුතිම්රොධයෙක් කොපයෙක් සම්පුකොපයෙක් දේව්ෂයෙක් පුතිමරොධයෙක් කොපයෙක් සම්පුකොපයෙක් දේව්ෂයෙක් පුතිමරොධයෙක් කොපයෙක් සම්පුකොපයෙක් දීමහාතරයෙක් දුමහ බවෙක් පිලාධාසාරයෙක් කිපුණු බවෙක් දේව්ෂයෙක් දූමහා වීමෙක් කොධයෙක් වෙතසාසාරයෙක් විපයකිසෙක බවෙක් විරෝධයෙක් පුතිමරොධයෙක් සැඩ බවෙක් නො පිරැණු වවන ඇති බවෙක් විනතයාගේ නො සතුටු බවෙක් වේ ද එය යි.

පෙසුනියනති ඉඩාකචේවා පිසුනවාවේ, හොති: ඉතො සුනිං අමූතු අක්ඛාතා ඉමේසං හෙදය, අමුතු වා සුනිා ඉමේසං අක්ඛාතා අමුසං ඉති සමානානං වා හෙතතා තිතනානං වා නෙදය. අනුසාදුතා වගතාරාවේ වහතරලතා වහතතාණි වගතකරණිං වාවං භාසිතා තොති. ඉති වුව්වති පෙසුකුකුං.. අපි ව අවිහි කාරණෙහි පෙසුකුකුං උපසංහරති: පියකමාතාය වා හෙදුධිපාගෙන වා. කථං පියකමාතාය පෙසුඤඤං උපසංහරත් ? 'ඉමසස පියො හමසසාම, මනාපො හම්සසාම, වසසායිකො හටිසසාම්, අබහනතාරිකො හටිසසාම්, සුහදයො හවිසසාමී'කි එවං පියකමාතාය පෙසුඤඤං උපසංහරති. කථං හෙදගිපායෙන පෙසුඤඤං උපසංහරති ? 'කථං ඉමේ නෘතෘ අසු, වහාා අසු, එබා අසු, දේවජිඛා අසු, අති පක්ඛා අසසු, හිජෝ ගසුං න සමාගවේ යසුං, දුක්ඛං න ථාසු විහරේ යසු'නගි එවා හෙදුබිඐගෙන පෙසුඤඤං උපසංහරති, ලොහං සහ මච්ඡුරිගෙන කොඩං පෙසුනියකාව පනුදෙයාාති ලොහදාව මවාරියකාව කොඩසාව පෙසුඤඤකුම නුදෙගා පනුදෙයා පජනෙයා විනොදෙයා බාතාගීකරෙයා අනතාවං ගමෙනාති - ලොතං සහ මච්ජරියෙන කොබං පෙසුනියණුව පනුදෙයා.

තොනාහ හනවා:

"නිඥය නපාවේබෙයා න උතානමෙයා පසංසිතො තිකබු, ලොහං සහ මච්ඡරියෙන කොබං පෙසුනියකුව පනුදෙයාා"නි.

14 - 15

කයවකකයෙ න නිවෙඪයා උපවෘදං තිකබු ත කරෙයා කුනිකුවී, ශාමේ ව තෘතිසජෝයා ලංකකමා ජනං න ලපයෙයා.

කාශමිකාකාශය හා නිවේධයානයි – සෙ කරීම්කාකයා මිනයෙ පටිකාඛිතතා, ත තෙ ඉමසමං අපේ අධිපෙතා. කථං කයමිකාකයෙ නිවසීනි ? පඤ්චනයං සඳහිං පතනං වා මීවරං වං අසදස ං වං කසැම් පරිකාරං වසුවනියං වං කරෝනෙතා උදයං වං පේඵයනෙතා පරිවතෙතානි, එවං කයටිකාකයෙ නිවසීනි. කථං කයමිකාකයෙ හා නිවසීනි ? පඤ්චනයං සදහිං පතනං වං මීවරං වා අසදස ං වං කසැම පරිකාරං න වඤ්චනයං වං කරොනෙතා හ උදයං වං පේඵයනෙතා පරිවතෙතනි. එවං කයමිකාකයෙ හ නීවසීනි. කාෂවිකාකයෙ හ නීවෙඩයොත් කයමිකාකයෙ හ නිවෙසීනෙ, න සහති-වෙසීගත, කයවිකාකයං පජනෙයත, මීනොදෙයක, බත්භීතීකරේයා, අනහාවං ගමෙයක, කයමිකාකයා අංරතා අසාස මීරතා පටමරාන නීතාවෙනා නිසාවො විපාමුතෙනා පියසැසුමානතා මීමරියාදීකතෙන වේතයා මහරේ-යකාති - කයමිකාකයෙ හ නීවෙසීයත.

පෙසුනියං යනු මෙහි කිසිවෙක් පිසුනුබග් ඇතිගේ වෙයි: මෙතැනිත් අසා මොවුත්සේ බඳිමට එතැන කියන්නේ වෙයි, එතැන ගෝ අසා අරුත්ගේ බදීමට මුත්ව කියන්නේ වෙයි. මෙසේ සමග වූවත් හෝ බදිනුගේ භිනන වූවත් හෝ සනිානය නො කරනුගේ වගී වීමෙහි සතුටු වූයේ වගී වීමෙහි ඇලුණේ වගීයෙහි සතුටු වූයේ වගී කරන බස් කියන්නේ වෙයි. එහෙයින් පෛශූනා යැයි කියනු ලැබේ. තවද දෙ කරුණෙකින් පිසුනු එලවා කියයි; පියකෘමෘතායෙන් හෝ හෙදුගි-පුංගෙන් හෝ හැ. කිසෙයින් පියකාමාතාගෙන් පිසුනු කියා ද ගන්: 'ඓහුට පිය වූයෙම වත්නෙම, මනාප වූයාම වත්තෙම, විශ්වැසියෙම වත්නෙම, අංහා නතරිකයෙම වත්තෙම, සුහාද් වන්නෙම, මෙ සෙසින් පියකාමාතාගෙන් පිසුනු කියයි. කිසෙයින් හෙදබදායෙන් පිසුනු කියා ද යත්: 'කොෂස් තම මොහු වෙත් වන්තාහු ද, වශී වත්නාහු ද, දෙ කොටස් වන්තානු ද, දෙ කඩ වන්නාහු ද, දෙ පක වන්නාහු ද, බිදෙන්නාහු ද, නො සමහ වත්තාහු ද, දුකයේ නො සුවයේ වසන්නානු ද'හි මෙසේ බදෙන අදහයින් පෙහෙසුන් බස් කියයි. ලොහං සහ ම්ච්ඡරිෂයන කොඩං පෙසුනියඤව පනුදෙයා – ලොහය ද මංත්යයසීය ද කොබස ද පෛශතාය ද දුරු කරන්නේ හැ වෙසෙසින් දුරු කරන්නේ ගැ හරණේ හැ බැහැර කරත්නේ හැ විගතෘනත කරන්නේ හැ අනහා-වයට පමුණුවන්තේ ය යි 'ලොහං සහ මච්ඡරියෙන කොබං පෙසුනියකුව පතුදෙයා? යනු වේ.

එයින් වද ලක බුදුහු:

"නිළුග නපාවෙවේයා -පෙ- කොඩං පෙසුනියකුව පනුදෙයා"යි

14 - 15

මහණ අතමේ කුයම්කෙයයෙහි නො පිහිවත්තේ යෑ. (ඇතුලතැ පිවතැ) කිසි තැනෙක්හි (අනුත් ලවා) උපවෘද නො කරවන්නේ යැ. ගමහි දු හො ඇලෙත්තේ යැ ලාහහෙතුයෙන් ජනයාව ලපනය නො කරත්තේ යි.

කාවේකාකයෙ න තිවේඪයා - යම් කුයවීකොය කෙනෙක් විනයෙහි පතිසාෂප කරන ලද්දනු නම්, ඔහු මේ අතීයෙහි අදහස් නො කරන ලදහ. කියෙයින් කුයවීකොයයෙහි සිටි ද යන්: පස් සහබැමියන් සමග පාතුයක් හෝ සිවුරක් නෝ අන් කිසි පිරිකරක් හෝ වයාවා කෙරෙමින් හෝ උදය (-වැඩියක්) පහමන් හෝ පරිවර්තන කෙරේ නම්, මෙසේ කුයවීමොයගෙහි සිටි. කිසෙයින් කුයවිකොයයෙහි නොසිටි ද යන්: පස් සහබැම්යන් සමග පාතුයක් හෝ සිවුරක් හෝ අන් කිසි පිරිකරක් හෝ වසුවා නො කෙරෙමින් හෝ සිවුරක් හෝ අන් කිසි පිරිකරක් හෝ වසුවා නො කෙරෙමින් හෝ සිවුරක් හෝ අන් කිසි පිරිකරක් කෙරේ නම්, මෙසේ කුයවිකොයගෙහි නො සිටි. කාශවීකාකයෙ න නිවෙයයො-කුයවිකොයගෙහි නො සිටිනේ යැ, නො පවත්නේ යැ, කුයවිකොය (-ගනු දෙනු) හරතේ යැ, දුරු කරන්නේ යැ, නිහා පත්නේ යැ, කුයවිකොය (-ගනු දෙනු) හරතේ යැ, දුරු කරන්නේ යැ, නිහා පත්නේ යැ, කුයවිකොය (-ගනු දෙනු) හරතේ යැ, දුරු කරන්නේ යැ, නිහා මෙනේ කික්මැකියේ වෙසෙ-සින් මිදුණෝ විසංසුකන වූගේ විගනමගතිද කල සියින් යුකත ව වසන්නේ නුයි 'කයවිකකයෙ න නිවෙසීයාදු කල සියින් යුකත ව

උපවාදං ගිනබු හා කාරේයා කුතියැමිති - කතමේ උපවාදකරා කිලෙසා 🤄 ආනෙතකෙ සමණබුංහමණා ඉදගිමනෙතා දිඛාවකමුකා පරවිහත-වදුණො. තෙ දුරතොපි පසාහත්, ආසනතාපි න දිසානත්, වෙතසාපි චිතුහා පරානනාගි. දෙවතාපි බො සනති ඉද්සිමනතිනීයො දිබාවකබුකා පරචිතකමදුනියො. තා දූරභොපි පසාසනති, ආසනතාපි න දිසාසනති, වෙතසාපි විතතං පජානතති, තෙ ඔළාරිකෙහි වා කිලෙසෙහි මජකිමෙහි වා කිලෙසෙහි සුබුමෙහි වා කිලෙසෙහි උපව්දෙයසුං, කතමේ ශීලෘරිකෘ කිලෙසා ? කායදුවවරිතං විවිදුවවරිතං මනොදුවවරිතං. ඉමේ විවවතති ඔලාරිකා කිලෙසා. කතමේ මජකිමා කිලෙසා ? කාම්විතකෙකා වහාපාද-විතුකෙකා විහිංසාවිතකෙකා. ඉමේ වුච්චනති මජකිමා කිලෙසා. කතමෙ සුබූමා කිලෙසා ! කැතිවිතකෙකා ජනපදවිතකෙකා අමරවිතකෙකා පරානුදද-විතකෙකා ලාභසකකාරසිලොකපට්සඤඤානුතෙතා ගතාපට්ස*ක*බදුතොතා විතකොකා අනවඤඤතතිපට්සඤඤෛතතා විතකෙකා. ඉමෙ වුච්චතති සුබූමා කිලෙසා. තෙහි ඔළාරිකෙහි වා කිලෙසෙහි මජකිමෙහි වා කිලෙසෙහි සුබුමෙහි වා කිලෙසෙහි න උපවදෙයා, උපවාදං න කරෙයා, උපවාදකරෙ කිලෙසෙ න කරෙයා, න ජනෙයා, නසඤ්ණෙයා, න තිබාතොතයා උපවාදකරේ කිලෙසෙ පජහෙයා විතොදෙයා නාතිතිබබු වෙත යදු බාතාගිකරෙයාය අනාහාවං ගමේයා. උපවාදකරෙහි කිලෙසෙහි ආරතො **පිරතො** නිකඛනෙතා තිසසුවො විපාමුතෙතා **access** වසදාසුලොහා මම්රියාදීකතෙන වෙතසා වහරෙයා. කුතිකැමති කුතියාව කිමගිව් ,කතුව අරැබතතං වා බහිගා වා අජඣතතබහිදුා. වාත් 'උපවාදං තිකබු හ කරේයා කුතිසුව් '

නාලේ ව නාහිසජෛජයාති - කථං ගාමේ සජජති ? ඉධ භිකබ ගාමේ නිතිගි සංසවේඪා විතරනි සහනාදී සහසොකී සුබිතෙසු සුබිනො කිච්චකරණ්ගීයෙසු දුක්බිතො. උසානෙකු උක්බිරොසු අතතනා වොයොහං ආපජජති. එවම්පි ගාමේ සජජති, අථවා හිකබු පුබබනහනමගං තිවාලසති) පතතාවිවරමාදය ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය පම්සති අරක්ඛිතෙලනව කායෙන අරක්ඛීතාය වාවංශ අරක්ඛිතෙන චිතෙනන අනුපටසීතාය සතියා අසංවුතෙහි ඉංදියෙකි. සො තනු තනු සජජනි. තතු තතු ගණහාති. තතු තතු බජඣති. නතු තතු අත්යමාසනං ආපජජති. එවම්පි ගාමේ සජජති.

උපවාදං නිකුබු න කාරේයා කුගි.කෑව – උපවාද කර කෙලශයෝ කවරහුද යන්: සෘද්ධිමත් වූ දිවැය් ඇති පරසින් දන්නා ඇතැම් මහණ බමුණු කෙතෙක් ඇත්තාහු ය. ඔහු දුර සිටියානු ද දකිනි. ලං වූවාහු ද නො පැනෙති. තමන්ගේ සිතිත් අනුන්ගේ සිත දන ගනිත්. සංදඹමත් වූ දිවැස් ඇති පරයිත් දන්නා වූ දෙවතාවෝ ද ඇත්තානු යැ. ඔහු දුර සිට ද දකියි. සමීප වූවාහු ද නො පැනෙහි. තම සිනින් මෙරමා සිත ද දූත ගනිත්, ඔහු (කායදුවෙරිතාදි) ඖදෙරික කෙලශයන්ගෙත් හෝ (කාම්විතක්)දී) මධාම කෙලශයන්ගෙන් නෝ (ඥගිවිතක්)දී) සූකාම කෙලගයන්ගෙන් ගෝ උපවාද කරන්නාහූ ය. ඖදුරික කෙලශයෝ කවරහු ද යන්: කායදුවෙරිනය වාන්දුවෙරිනය මනොදුවෙරිනය යන මොහු ඖදරික කෙලශයෝ'හි කියනු ලැබෙත්. මබාම කෙලශයෝ කවරහු ද ගත්: කාමවිතක් ගැ වාහලාදවිතක් ගැ විහිංසාවිතක් ගැ ගන මොහු මධාම කෙලශයෙග් යි කියනු ලැබෙන්. සූසාම කෙලශයෝ කවරහු ද යත්: ශුතිවිතක් ගැ ජනපදවිතකි යැ අමරවිතක් ගැ පරානුඥයතා-පුතිසංසුකත වූ විතක් යැ ලෘහසත්කාරකිනීති පුනිසංසුකත වූ විතක් යැ අතවඥත බව පුතිසංයුකත වූ විතක් යැ යන මොහු සුකුමකෙලශයෝ සි කියනු ලැබෙන්. ඒ ඖදරික කෙලශයන්ගෙන් හෝ මඛාම කෙලශ-ගත්ගෙන් හෝ සූඤම සෙලශයන්ගෙත් හෝ 'න උපවදෙයා, උපවාද තො කරන්නේ සැ, උපවාදකර කෙලශයන් තො කරන්නේ සැ, පහළ කරන්නේ යැ. උපවෘදකර කෙලශයන් හරනේ යැ, දුරු කරන්නේ a, විගතානත කරත්තේ a, අතහාවයට පමුණුවත්තේ a. උ⊂වාදකර කෙලශයන්නෙන් දුරු වූගේ වෙත් වූගේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ වත්තේ යැ, භික්මුණේ භික්මැනියේ වෙසෙසිත් මිදුණෝ නො යෙදුණේ විගතමයසාද කල සිහින් යුකත ව වාසය කරන්නේ යි. කුහිඤීම යනු: අඛාංත්මයෙහි හෝ බාහාමයහි හෝ අඛාංත්මබාහාගෙහි හෝ කොති කිසිවෙක්හි කොතැනෙක්හි නුෂි 'උපවාදං හිකබු න කරෙයා කුහිණුව' යනු වේ.

තාවේ ව නාතිසන්ත්ර - කිසෙයින් ගමයි ඇලෙයි යන්: මෙති මහණ තෙම හමිති බිහින් සමග සංසාෂට වැ වෙසෙයි, සමග සතුටු වනුයේ සමග ශොක ඇතියේ (ඔවුන්) සුබිත කල්හි සුබත වූගේ දුඃබිත කල්හි දුඃඛිත වූයේ වෙයි. උපත් කලයුතු කිය ඇති කල්හි තමා උපයොගයට (කිස කල යුතු බවට) පැමිණෙකි. මෙසේන් ගමයි ඇලෙයි. නොනොන් මහණ තෙම පෙරචරුෂෙහි හැදපෙරෙවැ පායිවුරු ගෙන නො රක්නා ලද කයින් නො රක්තා ලද වචනයෙන් තො රක්තා ලද සිතින් යුකත වැ නො එලැඹ සිටි සිහියෙන් අසංවර වූ ඉඳුරන්ගෙන් යුකත වැ ගමට හෝ තියමගමට හෝ පිඹු සිහා යෙයි. හෙතෙම ඒ ඒ අරමුණෙහි ඇලෙයි. ඒ ඒ අරමුණට පිමිසෙයි, ඒ ඒ අරමුණෙහි බැදෙයි. ඒ ඒ අරමුණෙහි අනයවාසනයට පැමිණේ. මෙසේන් හමිනි ඇලෙයි.

කථං නාමේ න සජානි ? ඉඩ තික්බු හාමේ කිහිකි අසංසවේඪා විහරනි: ත සහතාණී න සහසොකි හ සුබ්තෙස සුබ්තො, ත දුක්බිතෙසු දුක්බිතො. උපානෙකස කිවවකරණිගෙස න අතතනා වොසොගං ආපජාති. එවීමට අථවා භිකබු පුබබනහසමයං නිවාසෙනා පතනමි-ගාමේ න සජාති. වරමාදාය ගාමං වෘ තිගුමං වා පිණ්ඩාය පවසති රක්ඛිතෙනෙව කාෂයත රක්ඛිතාය වෘචාය රක්ඛිතෙන චිතෙතන උපවසිතාය සනියා සංවුතෙහි ඉංසියෙකි. සො තනු තනු ත සජාති. තනු තනු ත ගණගෘති. තනු තනු න බරැකිති. තනු තනු න අතයබාසනං ආපජ ති. එවමටි ගාමේ න සජාති. ශාමේ චී නාගිසජෛයාත් ගාමේ ත සරෝගා ත ගණෙගයා ත බරෝඛායා න පලිබජේඛායා. අතිඥා අසස අගු පිත්තා 1 අමුචජිතො අතරේකිංපතෙතා විතගෙබො විශතගෙබො වනතගෙබො -පෙ- බ්හමභූතෙන අතත තා විහරේයාසාති - හාමේ ව නාහිසජෝයා.

ලාහකමා ජනං න ලපංෂයානි - කතමා ලපනා දි ලාහසකකාර-සිලොකසනනියයිතයා පංරිච්ඡයා ඉච්ඡාපකතයා ආමසචකබුකුයා ලොක-ධම්ම ග රු ක සස යා පරෙසං ආලපතා ලපතා සලලපතා උලලපතා සමූලලපතා උතනහනා සමූතනහනා උකකාවතා සමූකකාවතා අනුපපිය-භාණිතා වාටුකම්සතා මූහාසුපසතා² පාරිහව්වතා පරපිටසීමංසිකතා, යා තුළු සණකවාවතා සබලවාවතා සිටිලවාවතා අථරුසවාවතා, අයං වූවවති ලපතා, අපි ව දවීහි කාරණෙහි ඒතං ලපහි: අතතාතං වා නීවං එපෙනෙකා පරං උචවං එපෙතතා ජතං ලපති, අතතානං වා උචවං එපෙනෙතා පරං නීවං **එපෙනෙකා ජනං ලපති. කථං අතතෘතං නිවං අපෙනෙකා පරං උචවං** එපෙනෙතා ජනං ලපති ? 'තුමෙහ මේ බහුපකාරා, අහං තුමෙහ නිසාය ලහාම විවරපණාසාතභෙතාසනහිලානපච්චයහෙසජාපරිකඛාරා. යෙපිමේ අසෙස ද හුං වා කාහුං වා මඤඤනත්, තුමෙන නිසසාය තුමෙන සමපසානතා. යම්පි මෙ පුරාණං මාතාපෙතතිකං තාමබෙයං, තමයි මේ අනතරහිතං. තුමෙහුහි අතං කැයාම අසුකසා කුලුපකො අසුකාය කුලුපකො'ති. එවං අතතානං නීවං **එපෙනෙකා පරං උච්චං එපෙනෙකා ජනං ලපති. ක**ළං අතකානං උච්චං **එපෙනෙතා පරං නීවං එපෙනෙතා ජනං ල**පති ? 'අහං නුමහාකං බහුපකාරේ, තුමෙන මං ආගමම බුදුබං සරණං ගතා, බමමං සරණං ගතා, සඞ්ෂං සරණං ගතා, පාණාතිපාතා පට්පිරතා, අදිතනාදතා පට්විරතා, කාමෙස මච්ඡාවාරා පට්ටිරතා, මුසාවාද පට්ටිරතා, සුරාමෙරගමණ්පමාදවාකා පට්ටිරතා. අතං තුමහෘකං උදෙදසං දෙම්, පරිපුච්ඡං දෙම් -

කිෂසයින් ගමති නො ඇලෙයි යත්: මේ සස්නෙහි මහණ තෙමේ හමුති තිහිත් හා අසංසෘෂට වූයේ වෙසෙයි: සමග සතුටු තො වනුගේ සමග ශොකී නො වනුයේ (ඔවුන්) සුවපත් කල්හි සුවපත් නො වනුයේ දුප්පත් කල්හි දුප්ටත් තො වනුගේ වෙසි, උපත් කළයුතු කිස ඇති කල්හි එය තමා විසිත් කළ අතු බවට කො පැමිණෙයි. මෙසේත් ගමහි තො ඇලෙයි. තොහොත් මහණ තෙමේ පෙරවරුයෙකි හැදපෙෂරවැ පාසිවුරු ගෙන රක්නා ලද කායුණිරයෙන් යුකුතු වැරක්තා ලද වාන්දවාරයෙන් යුකුතු වැරක්තා ලද මතොදවාරයෙන් යුකුතු වැ එළැඹයිට් සිහියෙන් සංවර කළ ඉඳුරත් ගෙන් යුකත වැ ගමට හෝ නියම් ගමට හෝ පිඹු සිහා සෙයි. හෙතෙම ඒ ඒ අරමුණොහි නො ඇලෙයි. ඒ ඒ අරමූණොහි නො පිවිසෙයි. ඒ ඒ අරමුණොහි තො බැඳෙයි, ඒ ඒ අරමුණොහි අතයවාසනයට තො පැමිණේ. මෙසේක් ගමිතිතො ඇලේ. ශාවේ ච නාහිසපේජනා - ගමිනි තො ඇලෙන්තේ යැ තො ගත්තේ යැ, තො බැදෙන්නේ යැ, හාත්පසින් නො බැඳෙන්නේ යැ. (රාගයෙන්) නො ගෙනුණේ මුසපත් නො වූයේ නො මඩතා ලදුයේ වන්නේ යැ. පහවූ තෘෂණා ඇතියේ විහත තෘෂණා ඇතිගේ වම්තය කළ තෘෂණා ඇතිගේ...ශුෙසේ වූ සිතිත් යුකත වැ වාසය කරත්තේ නුයි 'ගාමේ ව තාහිසජෝයා' යනු වේ.

ලානකමතා ජනං න ලපයෙයා - 'ලපතා' කවරි ද යත්: ලාභසතකා-රකිර්ති ඇසුරු කළ ලාමක ඉචඡා (-අංශා) ඇති ඉචඡායෙන් මඩනං ලද ආමසයෙහි ලොල් වූ (රූපාදි) ලොකබම් ගරු කොට් වසන්නහුගේ අතායත්ව යම් ආදියෙහි බිණිමෙක් ලපනයෙක් මොතවව බිණිමෙක් උසස් කොට බිණිමෙක් හාත්පයිත් උසස් කොට බිණිමෙක් උස් කොට බැඳීමෙක් ශාත්පසින් පුනපුතා බැඳීමේක් උසස් කොට දක්වීමෙක් හාත්පසින් උසස් කොට දක්වීමේක් පුනපුනා පුය වදත් කියන බවෙක් වාදුවාන ඇති බවෙක් මුද්ගසූපය වැනි වචන ඇති බවේක් පරිහට (–දරුවත් තළවන) බවෙක් මේරමා පිටුමස් කත බවෙක් වේ ද, එහි යම් මොලොක් වවන ඇති බවෙක් සිලුවූ වචන ඇති බවෙක් ලිහිල් වචන ඇති බවෙක් මිහිරි වචන ඇති බවෙක් වේ ද, මෝ 'ලපතා' යසි කියනු ලබයි. තවද දෙ කරුණෙකින් ජනයාව බෙණෙයි: තමා හෝ පහත් කොට තබමත් මෙර්මා උස් කොට තබමත් ජනයාව බෙණෙයි, තමා හෝ උස් කොව තබමින් මෛරමා පහන් කොව තබමත් ජතයාව බෙණෙයි. කිසෙයින් තමා නිව කොට තබමත් පරා උච්ච කොට තබමත් ජනලපතය කෙරෙයි යත්: 'තෙපි මථ බොහෝ උපකාර ඇතියව, මම තොප නිසා සිවුරු පිණුඩපාත සෙනසුන් බෙනෙසක්පිරිකර ලැබෙම්, මේ අත්නු ද දෙන්තට ගෝ කරත්නව හෝ සිතත් තම්, තොප නිසා තොප බලමින් (දෙන්නව සිතකි) පැරණි මවු පියත් සතු මාගේ යම තමෙක් වී තම්; මාගේ ඒ තම් ද වැසිණි, තොප හෙතු කොටගෙන මම 'අසුවල්හුයේ කුලූපහ යැ, අසුවලගේ කුලූ-පග සැ'යි පුකට වෙමි. මෙසෙයින් තමා නීව කෙරෙමින් පරා උසස් කෙරෙමින් ජනලපනය කෙරෙයි. කිසෙයින් තමා උසස් කෙරෙමින් පරා පහත් කෙරෙමින් ජනලපනය කෙරෙයි යත්:' මම් නොපට බොහෝ උපකාර ගෙම්, තෙපි මා කරා අවුත් බුදුන් සරණ නියව, දහුම සරණ නියව, සතුත් සරණ කියව, පාණවඛයෙත් වැළැක්කවු යැ, අදතනාද තයෙත්-කාමමත්තාවාරයෙත් – මාෂාවාදයෙත් – මඳපුමාදයට කාරණ වූ රහමෙර පිමෙත් වැලැක්කවු යැ, මම තොපට උදෙස් දෙම, පරිපෘච්ඡා දෙම-

උපොයථං ආවිකතාම. තවකාමමං අධිවසාම. අථ ව පත තුමෙන මං උජකිළු ආධිකතාම. තවකාමමං අධිවසාම. අථ ව පත තුමෙන මං උජකිළු අතනානං උචවං එපෙනෙකා පරං නීවං එපෙනෙකා ජනං ලෙති. ලාභානිනිබනතකියා ලාභං පරිපාවෙනෙකා ජනං ත ලපෙයා ලාභකාරණා ලාභානිනිබනතකියා ලාභං පරිපාවෙනෙකා ජනං ත ලපෙයා ලපතං පජනෙයා, විනොදෙයා බාහනීකරෙයා අනභාවං නමෙයා, ලපනා ආරතෝ අසස වීරතෝ පරිවිරතෝ නික්ඛනෙකානිසාවෝ විපාමුතෙකා වියකුකුමුනෙකා, විමරියාදීකතෙක වෙතසා විහරෙයාන්ති – ලාභකමාන ජනං ත ලපයෙයා.

තෙතාහ හගවා;

''කයවිකකයෙ න තිවෙස්යා උපවාදං භිකබු න කරෙයා කුතිකුව්, ගාමේ ච තෘතිසජෛයා ලානකම්සා ජනං න ලපයෙයසා''ති.

14 - 16

ත ව කත්විකො සියා තිකබු ත ව වාවං පයුතතං1 හාසෙයා, උාහබතියං ත සිකෙබයා කථං විභාගතිකං ත කථයෙයා.

න ව කාපයිකො සියා සිකුවූති - ඉබෙකවේවා කහයි හොති විකාපයි. සො කතාති මකතාසම්පතෙනා'ති වා, ජාතියා වා ගොතෙනත වා කොලපුතතියෙන වා වණණපොකකරනාය ව, බනෙන වා අරේකිනෙන වා කම්මංශනකොත වා සිපායනතනත වා විජණාධියානත වා සුනෙන වා පරිභාතෙන වා අදුකුකු-තරකුකුතානත්ත වා විජණාධියානත වා සුනෙන වා පරිභාතෙන වා අදුකුකු-තරකුකුතානත්ත වා විත්රාධානතා දීමා සුනා පබාජීතොති වා මහාභොගකුලා පබාජීතොති වා උලාරභොතකුලා පබාජීතොති වා, සුතනනතිකොති වා විතයබරෙනි වා බම්මකපිකොති වා අංරකුක්දිකොති වා -පෙ-කෙවසකුකුතාසකුකුගතනසමාපතතියා ලාභීනි වා' කාපති විකාපවති, එවං ත කතෙවයා ත විකපොතා, කතානා අංරතො අසස පිරතො ලාතතීකරෙයා අනහාවං ගමෙයා. කපානා අංරතො අසස පිරතො පටමාන්තා නිකානනකා නිසාලො වසාමුතෙනා විසයකුලෙනතා, විමරියාදී-කතෙන වෙනසා විෂරෙකානති - න ව කපළිකො සියා භිකබු.

1. සංයුතනං - ස. පයුතං - සු.

පොහොය පවසම, නවහා හි පිහිට වේම. එතෙකු දු වත් තෙපි මා හැර පියා අනුතට සත්කාර කරව, ගරු කරව, බුහුමත් කරව, පුදව'යි මේසේත් තමා උසග් කෙරෙමින් පරා පහත් කෙරෙමින් ජනලපතය කෙරේ. ලාහඩාමතා ජනාං හ ලපයෙයන – ලාහ හෙතුයෙන් ලාහපුතායෙන් ලාහ කාරණයෙන් ලාහ උපදවනු පිණිස ලාහ වඩනුයේ ජනලපනය තො කරන්නේ යැ, ලපතය කරනේ යැ දුරු කරන්නේ යැ වහතානත කරන්නේ ය. අතහාවයට පමුණුවන්නේ යැ. ලපනයෙන් දුරු වූයේ වෙත් වූයේ හංත්පසින් වෙත් වූයේ වන්නේ යැ, තික්මුණෝ තික්මැගියේ වෙසෙසින් මිදුණෝ නො හෙදුණෝ විහතමයසීංද කළ සිකින් සුකත වැ මාසය කරන්නේ නුයි 'ලාහකමතා ජනං න ලපයෙයා' යනු වේ.

එයිත් වද,ලහ බුදුහු:

''කය විකානයෙ හ තිරේඪයා -පෙ- ලාභකමාා ජනං හ ලපයෙයා"යි

14 - 16

මහණ තෙමේ අංත්මවණිනා කරත්නෙක් නො ද වන්තේ යැ, පුතාය සඳහා යොදන ලද බසක් තො ද කියන්නේ යැ, (කායාදි) බුහුට්බැව්හි නො හැසිරෙත්තේ යැ, විහුාහික කථාව නො කියන්නේ යි.

හ ව කපපිනකා සියා ගිකබු - මෙහි කිසිවෙක් කපුරන විකපුරා (-ආත්මවණිතාව) කරන්තේ වෙයි. හෙතෙම කසාතය විකුසානය කෙරෙයි: 'මම් ගීලසමපතනයෙම් හෝ විතසමපනනයෙම් හෝ ගීලවූත-සම්පතනයෙම් හෝ ජාතියෙන් හෝ ගොනුයෙන් හෝ කුලපුන් බැවින් හෝ පැහැපත් සිරුරු ඇති බැවිත් හෝ බනයෙන් හෝ අධායනයෙන් හෝ කම්ංයතනයෙන් හෝ ශිලපයෙන් හෝ විදැවෙන් හෝ ඉැනයෙන් හෙදී පුහිහාතයෙන් හෝ අනාහරානාහර වස්තුවකින් හෝ උසස් කුලයෙන් පැවිදි වූගෙම්' ගත් ගැහැවමතසල්කුලයෙන් පැවිදි වූයෙම් තෝ බොහෝ සැපත් ඇති කුලයෙන් පැවිදි වූයෙම් හෝ සෞතානතිකයෙම් හෝ විතයඛරයෙම් හෝ ඛම්කට්කයෙම් හෝ ආරණාකයෙම් හෝ...නොවසයුඤු-නාසයුකු යතනසමාපතතිලාභී වෙම් හෝ' තමාගේ ගුණ කියයි. වෙසෙසින් කියයි. මෙසේ සිය ගුණය හො කියන්තේ යැ, වෙසෙසින් තො කියත්තේ යැ, ගුණ කීම් හරතේ යැ දුරු කරන්තේ යැ විගතාතන කරන්නේ හැ, අතහාවයට පමුණුවන්නේ හැ. ගුණ කථනයෙන් දුරු වූයේ වෙත් වූගේ වෙසෙයින් වෙත් වූගේ වන්නේ යැ. නික්මැබ්ගේ පුහිණ වූගේ වෙසෙයිත් මිදුණේ වියොග වූගේ විගතමයකිද කළ සිතින් යුකත වැ වාසය කරන්නේ නුයි 'න ව කණිකො සියා තිකුබු' යනු වේ.

නා එ මාචං අයුතනං කාෂෙයොති - කතමා පයුතනවාවා ? ඉබෙ-කචෙචා චීවරපයුතුතං වාචං භාසති, පිණ්ඩපාතපයුතුතං වාචං භාසතී, සෙනාසනපයුහනං වාවං හාසති, ගිලාතපවවයහෙසජජපරිකඛාරපයුතනං වාචං භාසති. අයමපි වූඩවති පසුනතවාවා. අය වා චීමරහෙතු පිණුඹපාත හෙතු සෙනාසනගෙතු ගිලානපව්වයහෙසජපටරිකඛාරතෙතු සවවමපි භණති, මුසාපි හණති, පිසුනමපි භණති, අපිසුනමපි භණති, එරැසමපි භණති, අඵරැසමපි හණති, සමඵපාලාපමපි හණති, අසමඵපාලාපමපි භණති, මනතාපි වාවං භාසති. අයමපි වුවවති පයුහනවාවා. අථවා, පසනහ-චිතෙතා පරේසං ධම්මං දෙසෙති: 'අහෝ, වත මේ ධම්මං සුමණයසුං, සුතිා ච ධමේම පසිදෙයනුං, පසනතා ච මේ පසනතාකාරං කරෙයා? නති. අයමයි වූවවතී පයුතතවාවා. හා ව වාචං පයුතතං භාෂසයාත් - අනනමසො බම්මදෙසනං වාචං උපාදය පයුතනවාචං න භාමසයා, න කාථෙයා, න භාණොයා, න දීපයෙයා, න වොහරෙයා, පසුතතං වාචං පජනෙසා, විනොදෙසා, බාහනිකරෙයා, අතහාවං ගමෙයා, පශුතනවාවාග ආරතෝ අසය විරතෝ පලිවිරහෝ නික්ඛනෙතා නිසසුවො විපාමුගෙනා විසඤඤුගෙනා විමරියාදීකතෙන චෙතසා විහරෙයාත්-න ව වාවං පසුතතං භාමසයා.

පාශබනියං නා සිතෙබංගාති - 'පාගබනිය'නන් තීණ් පාගබනියාන්: කායිකං පාගබනියං, වාචසිකං පාගබනියං, වෙතසිකං පාගබනියං. කතමං කායිකං පාගබනියං? ඉබෙකචේචා සඞ්ඝගතොපි කායිකං පාගබනියං දසෙසත්, ගණගතොපි කාසිකං පාගබනියං දසෙසත්, හොජනසාලායපි කායිකං පාගබනියං දසෙසත්, ජනතාඝරෙපි කායිකං පාගබනියං දසෙසත්, උදකතිපෙළු කාසිකං පාගබනියං දසෙසත්, අනතරඝරං පවිසනෙතාපි කායිකං පාගබනියං දසෙසත්, අනතරඝරං පවිටෙඨාපී කායිකං පාගබනියං දසෙසත්.

කථං සම්ඝගතො කාසිකං පාගබනියං දසෙසත් ? ඉබෙකවේවා සම්ඝගතො අචිතතීකාරකතො ඓරෙ භිකබූ ඝටටයනෙතාපි තිටයත්, ඝටටයනෙතාපි නිසිදති, පුරනොපි තිටයත්, පුරතොපි නිසිදති, උචෙපිපි ආසෙන නිසිදති, සසීසං පාරුපිතාපි නිසිදති, සීතකොපි භණති, බාහාමිකොබපකොපි භණති. එවං සම්ඝගතො කාසිකං පාගබනියං දසෙසති.

කථං ගණගතො කායිකං පාගබනියං දසෙසති ? ඉබෙකළෙවා ගණ-ගතො අවිතතිකාරකතො ථෙරාතං තිකබුනං අනුපාහනාතං වඞ්ක-මතතානං සඋපාහතො වඞ්කමති, නීවෙ වඞ්කමේ වඞ්කමනතානං උවෙව වඞ්කමේ වඞ්කමති, ජමාය වඞ්කමතතාතං වඞ්කාමේ වඞ්කමනතානං උවෙව තිබසත්, සට්ටයනෙතාපී නිසිදති, පුරතොපී නිටසති, පුරතොපී නිසිදති, උචෙවපී ආසනෙ නිසිදති. සයිසං පාරුපිණාපී නිසිදති, ඕතකොපී නණති. බාහාමිකොබපකොපී හණති. එවං ගණගතො කායිකං පාගබනියං දසොති.

න ච වාවං පසුතතං භාමසයා - පුයුකතවාවා කවරී ද යත්: මෙහි කිසිවෙක් විවරපුයුකත වූ වවන කියයි, පිණිඩපාතපුයුකන වචන කියයි, සෙනාසනපුයුකත වඩන කියයි, ගිලන්පසබෙගෙසත්පිරිකර හා යෙදුණු වවන කිගසි. මේ ද 'පසුතතවාවා' සී සීයනු ලබයි. තොනොත් සිවුරු හෙතුයෙන් පිණිඩපාත නෙතුයෙන් සෙනසුන් නෙතුයෙන් ගිලන්පස බෙහෙ– සත්පිරිකර හෙතුයෙන් සැබවද කියයි, බොරුද කියයි, පිසුනුද කියයි, නො පිසුනු ද කිහසි, රඑබස් ද කිහසි, නො රඑබස් ද කිහසි, සිස් වදන් ද කියසි, නො සිස් විදන් ද කියයි, නුවණින් දුනද වචන කියයි. මෙ ද 'පසුතතවාවා' සී කියනු ලබයි. නොහොත් පහත් සිතැති ව අනුනට දහා ිදෙසයි: 'මා ගේ දහා අසන්තාහු නව ඉතා යෙහෙක, අසා දහම්හි පහදනාහු නම් යෙනෙක, පැහැදුණාහු පඬුරු එලවන්නාහු නම් යෙනෙකැ හි. මේ ද 'පසුතතවාවා'හී කියනු ලබයි. න ව වාවං පසුතතං භාෂෙසය-ගටත් පිරිසෙසින් දම්දෙසුම් වවනය පටන් පුයුකත වචනය නො පවසන්නේ යැ නො කියන්නේ යැ නො බණන්නේ යැ නො දක්වන්නේ යැ නො වහරත්තේ සැ. පුසුක්ත වවතය හරතේ සැදුරු කරන්තේ සැ විහතානත කරන්නේ යැ අනහාවයට පමුණුවන්නේ යැ. පුසුක්ත වවනයෙන් දුරු වූයේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ වන්නේ යැ. නිඝ්මැගියේ පහවැගියේ වෙසෙසින් මිදුණෝ විසංයුක්ත වූයේ විමගසාදීකෘත සිතින් යුක්තවැ වාසය කරන්නේ යැ'සි 'න ව වාවං පසුතනං භාසෙයය' යනු වේ,

පාශබාවීයං නී සිංකාඛයා – 'පාගබනිය' නම්: පුංගල්භා තුනෙකි: කාශික පුංගල්භා හැ වාවසික පුංගල්හා හැ වෛතසික පුංගල්භා හැකි කියායි. කාසික පුංගල්භාහ කවර යන්: මෙහි කිහිවෙක් සහමැදට හියේ ද කායික පුංගල්භා (-නො සරුප් බව) දක්වයි, ගණාමැදට හියේ ද කායික වූ නො සරුප් බව දක්වයි, බොජුන්හලට හියේ ද කායික නො සරුප් බව දක්වයි, ගිනිහල්හි දු කායික නො සරුප් බව දක්වයි, දිග තොට ද කායික නො සරුප් බව දක්වයි, ඇතුළුගමට පිමිසෙනුයේ ද

කිසෙසින් සහමැදට හියේ කාසික නො සරුප් බව දක්වා ද යන්: මෙහි කිසිවෙක් සහමැදට ගියේ බුහුමන් රහිත වෑ සථවර භිඤූන් ගට– මිනු දු සිටී, ගටමිනු දු හිඳී, ඉදිරිගෙහි දු සිටී, ඉදිරියෙහි දු හිඳී, උසස්– නෙහි දු හිඳී, හිස වසා පෙරෙවැගෙන ද හිඳී, සිට ද බොමණා සි, අක් සල– මිනු දු බොණො සී. මෙසේ සහමැදට ගියේ කායික නො සරුප්බව දක්වසි,

කිසෙසින් ගණමැදට ශියේ කාසික නො සරුප්බව දක්වා ද යන්: මෙහි කිසිවෙක් ගණමැදට ශියේ බුහුමන් රතිත වැ සථවිර නිඤූන් වහත් නැති වැ සක්මන් කරද්දී මහත් ඇති වැ සක්මන් කෙරෙයි, පහත් සක්මනෙහි සක්මන් කරද්දී උසස් සක්මනෙහි සක්මන් කෙරෙයි, පියවි බීමැ සක්මන් කරද්දී සක්මනෙහි සක්මන් කෙරෙයි, ගටමිනිදු සිටි, ගටමිනු දු හිඳී, ඉදිරියෙහි දු සිටි, ඉදිරියෙහි දු හිඳී, උසස්– තෙහි දු හිඳී, හිස වසා පෙරෙවැද හිඳී, සිට ද බෙණෙයි, අන් සල හලා ද බෙණෙහි, මෙසේ ගණාමැදට හිමන් කාහිත නො සරුප්හව දක්වයි. කථං හොජතසාලාය කායිකං පාගබහියං දසෙකති ? ඉබෙකවේවා හොජනසාලාය අවතයිකාරකතො ථෙරේ තිකබූ අනුපබජජ නිසිදති, තවේපි තිකබූ ආසනෙන පට්බාගති, සට්වයනෙතාපි තිවසති, සට්වයනෙතාපි නිසිදති, පුරතොපි තිවසති, පුරතොපි නිසිදති, උවෙවපි ආසනෙ නිසිදති, සසීසං පාරුපිණාපි නිසිදති, සිතකොපි හණති, බාහාවිකොබපතොපි හණති. එවං නොජනසාලාය කායිකං පාගබනියං දහෙකති.

කථං ජනතාඝරෙ කංසිකං පාගබනියං දසෙකහි ? ඉබෙකවේවා ජනතාඝරෙ අවිතනීකාරකතො පේරෙ තිකබූ ඝට්ටයනොයි නිට්ඨති, ඝට්ටයනොට නිසිදති, පුරතොට නිට්ඨති, පුරතොයි නිසිදති, උවේව ආසනෙ නිසිදති, අනාපුචණි කට්ඨං පක්ෂපති, අනාපුචණි දිවාරං පිදනති. එවං ජනතාඝරෙ කාසිකං පාගබනියං දසෙයනි.

කාරං උදකතිපො කාසිකං පාහබනියං දසෙසති? ඉඩෙකවේවා උදකතිපො අවිතතිකාරකතො ඓරෙ හිකබූ සටවයහෙතාපි ඔහරති, පුරතොපි ඔහරති, සටවයනෙතාපි නහායති¹ පුරතොපි නහායති, උපරිතොපි නහායති, සටවයනෙතාපි උතතරති, පුරතොපි උතතරති, උපරිපි උතතරතී. එවං උදකතිපො කාසිකං පාහබනියං දසෙසෙකි.

කථං අනතරකරං පවසනෙකා කාෂිකං පාහබනියං දකෙකති ? ඉබෙ-කවේවා අනතරකරං පවසනෙතා අවිතනීකාරකතො ථෙරෙ තික්බූ කටට-යනෙතායි ගචණති, පුරතොපි ගචණති. වොකකමමයි ථෙරාතං තික්බූනං පුරතො පුරතො ගචණති. එවං අනතරකරං පවසනෙකා කාසිකං පාගබනියං දකෙකති.

කථං අනතරකරං පවිවෙසා කාසිකං පානබගියං දසෙසහි ? ඉබෙ-කවේවා අනතරකරං පවිවෙසා 'ත පවිසථ² හනෙත'ති වුච්චමානො පවසති. 'න තිවසී භනෙත'ති වුච්චමානො නිවසති. 'න නිසිදථ හනෙත'ති වුච්චමානො නිසිදති. අනොකාසමට පවසති, අනොකාහෙටි² තිවසති, අනොකාසෙපි නිසිදති. ගන්පි තාති හොනති කුලානං ඔවරකානි ශූලකාති ව පට්චන්තතානි ව යන් කුලිත්ගො කුලගීතරෝ⁴ කුලසුණකායො කුලකුමාරියෝ නිසිදනති, තන්පි සහසා පවසති. කුමාරකසාපි සිසං පරාමසති. එවං අනතරගරං පවිවෙසා කාසිකං පානබනියං දසෙසතී. ඉදං කාසිකං පාගබනියං.

කතමං වාවයිකං පාගබනියං ? ඉබෙකවෙවා සහිසගතොපි වාවයිකං පාගබනියං දකොත්, ගණගතොපි වාවයිකං පාගබනියං දකොත්, අනතරෂරං පවරේයාපි වාවසිකං පාගබනියං දකොත්.

> 1. නහාගයා - මජහං. PTS. 2. පවස - මජහං. සිමු. II PTS. 3. අනොකාසමට - සිමු. 11. 4. කුලබහාසෙං - සිමු. II. 5. කුමාරසාසා සිසමය - මජහං. සිමු. II.

මහාති**දේ**ශපාලිය

ක්ෂසයින් බොජුන්හලෑ කාසික නො සරුප්බව දක්වා ද යන්: මෙහි කිසිවෙක් බොජුන්හලෑ බුහුමන් රහිත වූයේ සංවිර හිකෑනේ මැදට පිවිස හිදී, නවක හිකෑන් ද අසුනෙන් බැහැර කෙරෙයි. ගටමිනු දු සිටී, ගටමනු දු කිදී, ඉදිරිවයගි දු සිටි, ඉදිරියෙහි දු හිඳී, උසස්නෙහි දු හිඳී, හිස වසා පෙරෙවැගෙන ද හිඳී, සිට ද බෙණෙයි, අත් සලසලං ද බෙණෙයි. මේසේ බොජුන්හලෑ කාසික නො සරුජ බව දක්වයි.

කිෂෙයින් ගිනිහල්හි කෘෂික පුහල්හාහ දක්වා ද ගත්: මෙහි කිසි-වෙක් ගිනිහල්හි බුහුමන් රහිත වැ සථවර හිකුණුන් ගටමනු දු සිටී, ගටමනු දු හිදී, ඉදිරියෙහි ද සිටී, ඉදිරියෙහි ද කිඳී, උසස්නොහි දු හිඳී, තො පිළිවිසැ දර ඔවයි, නො පිළිවිසැ දෙර පියයි. මෙසෙයින් කිනිහල්හි කායික පුංගල්හාහ දක්වයි.

කිසෙසින් දියනොවැ කායික හො සරුප්බව දක්වා ද යන්: මෙහි කිසිවෙක් දියනොවැ බුහුමන් නැති වැ සථවිරතිකුණා ගටමිනු දු (තොටට) බසි, ඉදිරියෙති දු බසි, ගැටෙමිනු දු තහයි, ඉදිරියෙති දු තහයි, උඩුගත ද නහයි, ගැටෙමිනු දු ගොඩ නහී, ඉදිරියෙනු දු ගොඩ නහී, උඩතොටනු දු ගොඩ නහි. මෙසෙයින් දියනොවැ කායික නො සරුප්බව දක්වයි.

කිසෙයින් ඇතුළුගමට වදනේ කායික හො සරුප්බව දක්වාද යන්: මෙහි කියිවෙක් ඇතුළුගමට පිටිසෙනුගේ බුහුමන් රහිත වෑ සථවර භිකුසන් ගටමනු දු යෙයි, ඉදිරියෙහි දු යෙයි, පසු කොට ද සථවර භිකුසුන් ඉදිරි– යෙහි යෙයි. මෙසෙයින් ඇතුළගමට පිවිදෙනුගේ කායික නො සරුප්බව දක්වයි.

කිසෙයින් ඇතුළුගමට පිවිසිගේ කායික නො සරුප්බව දක්වා ද යත්: මෙකි කිසිමෙක් ඇතුළුගමට පිවිසිගේ 'තො යව වහත්සැ'යි කියනු ලබනුගේ පිවිසෙයි, 'නො සිටිනු මැනවැ වහත්සැ'යි කියනු ලබනුගේ සිටි, 'නො හිඳිනු මැනවැ වහත්සැ'යි කියනු ලබනුගේ හිඳී, අනවකාශ ව ද පිවිසෙයි, අනවකාශශෙහි දු සිටි, අනවකාශයෙහි දු හිඳී. කුලසනීන් කුලධිතෘත් කුලවබූත් කුලකුමාරිකාවත් හිඳිනා පිළිසන් වූ (අනාශයන් ගෙත්) පිළිසන් කරන ලද කුලශන්ගේ යහත්ගෙවල් වෙත් නම එහි දු සැහැසිවැ පිටිසෙයි. ළදරුවන්ගේ හිස ද පිරිමදී. මෙසයින් ඇතුළ-ගමට පිටිසිගේ කෘයික නො සරුප්බව දක්වයි. මේ කායික පුංගල්භා යයි.

වාවසික පාහල්භාග කවරැ යන්: මේහි කිසිවෙක් සහමැදට නියේ ද වාවසික තො සරුප්බව දක්වයි, ගණමැදට ගියේ ද වාවසික නො සරුප්බව දක්වයි, ඇතුළහා වර නියේ ද වාවසික නො, සරුප්බව දක්වයි. කථං සම්ඝනතා වාවසිකං පංතමනියං දසෙසයි ? ඉබෙකවේවා සම්ඝනතා අවිතතිකාරකතො ථෙරෙ තිකබූ අතාපුවරා වා අතරකිවෙඩා වා ආරාමගතානං තිකබූනං ධමමං හණති. පඤහං වීසසාජෝනි. පානිමොකබං උදදිසති. සීතකොපි හණති බාහාවිකෙබපකොපි හණති. එවං සම්ඝනතෝ වාවසිකං පානමනියං දසෙසති.

කථං ගණගතො වාවසිකං පාගබනියං දසෙයයි දී ඉබෙතුවෙවා ගණ-ගතො අවිභාගිකාරකතො ථෙරෙ තිකබූ අනාපුවා වා අතරැකිවෙසා වා ආරාමගතානං තිකබූහං බමමං හණති. පඤහං විසාපරෝනි. සීතකොපි හණති, මාතාවකොබපකොපි හණති. ආරාමගතානං තිකබුනීහං උපාසකානං උපාසිකානං බමමං හණති. පඤහං විසාපරෝනි. සීතකොපි හණති. බාහාවිකොබපතොපි හණති. එවං ගණගතො වාවසිකං පාගබනියං දසෙයනි.

කථං අනතර කරං පම්ටේසා වාවිසිකං පාහබනියං දසෙසන් ? ඉබෙක වෙන අනතර කරං පම්ටේසා ඉතිං වා කුමාරිං වා එවමාන: ඉතානාමෙ, ඉතිං ගොතෙතා, කිං අති ? යාගු අති ? නතනං අති ? බාදනියං අති ? කිං පිමසකාම ? කිං භූයාජිසසාම ? කිං බාදිසසාම ? කිං වා අති කිං වා මෙ දසසාථානි විපාලපති. එවං අනතරකරං පම්ටෙසා වාචසිකං පාහබනියං දසෙකති. ඉදං වාවිසිකං පාහබනියං.

කතමං ඓතසිකං පාහබනියං? ඉබෙකවෙවා න උචවාකුලා පබබජිතො සමානො උච්චාකූලා පබාජිතෙන සදහිං සදිසං අත්තානං කරෝහි චිතේතන, න මහාභොගකුලා පබාජිතො සමානො මහාභොගකුලා පබාජිතෙත සංධිං සදිසං අත්තාතං කරොති විතෙතත, න උළංරහොගකුලා පබාජීතො සමානො උළාරහොගකුලා පබාජිතෙන සැකිං සදිසං අතනානං කරොති චිතෙතන. හ සහතනතිකො සමානො, සූතතනතිකෙන සැගිං සදිසං අතතානං කරොති චිතෙතන, න වනයබරෝ සමානො, න බම්මක්විකො සමානො, ත ආරකුඤිකො සමාතො, ත පිණ්ඩපාසිකො සමාතො, ත පංසුකුලිකො සමාතො, න තෙවිවරිකො සමාතො, න සපදනවාරිකො සමානො, ත බලුපචඡාහතතිකො සමාතො, න නෙසජිකො සමානො, න ගථාසනාධිකබේහා සමානො ශථාසනාධිකො සැහිං සදිසං අතුතානං කරොති චිතෙතන, න පථමසස ඣානසස ලාභී සමානො පථමසස ඣානසස ලාහිනා සදහිං සදිසං අතතෘතං කරෝසි චිතෙතත ත දුකියසස ඣාතඤ - ත තතියඤා ඣාතඤ - ත වතුහාඤා ඣාතඤා ලාභී සමානො න ආකාසාතඥවායතනසමාපතතියා ලංගී සමාතෝ – න විශුසැණඥවායතන– සමාටතතියා – ත ආකියුවණයිගතනසමාටතතිනා – ත නෙවසයුදු තා-සඤඤයතනසමාපතතියා ලාගී සමානො නෙවසඤඤකනාසඤඤයතනසමා-පතතියා ලාහිතා සදහිං සදිසං අතතානං කරොති චිතෙතන, ඉදං චෙතසිකං පාගමනියං.

කිසෙයින් සහමැදට බිගේ වාවසික නො සරුප්මව දක්වා ද යන්: මෙහි කිසිවෙක් සහමැදට බියේ බුහුමන් රහිත වැ සථවර භිකුසුන් නො පිළිමසැ හෝ නො ඇණවන ලදු වැ හෝ අරමථ බිය භිකුසුන්ට බණ කියයි, පැන විසඳයි, පාමොක් උදෙසයි, සිටගෙන ද බෙණෙයි, අන් සලසලා ද බෙණෙයි. මෙසෙසින් සහමැදට බියේ වාවසික නො සරුප්වව දක්වයි.

ක්ෂසයින් ගණමැදට හිගේ වාවයික නො සරුප්තව දක්වා ද යත්: මෙහි කිසිවෙක් ගණමැදට ගිගේ බුහුමන් රහිත වැ සථවර තියුෂුන් නො පිළිමිසැ නෝ නො ඇණවන ලදු වැ හෝ අරමට හිය තියුෂුන්ව බණ කියයි, පැත මිසඳයි, සිටහෙන ද බොණෙහි, අත් සලසලා ද බොහොසියි. ...අරමථ හිය මෙහෙණනට –උවසුවන් – උවැසියනට බණ කියයි, පැන විසඳයි, සිට ගෙන ද බෙහෙණෙයි, අත් සලසලා ද බෙහෙණෙයි. මෙසෙයින් හණාමැදට හිගේ වාවසික නො සරුප්තව දක්වයි.

කිසෙහින් ඇතුඑහමට පිවිසියේ වාචයික හෝ සරුප්තව දක්වා ද යත්: මෙහි කිසිවෙක් ඇතුඑහමට පිවිසිගේ ගැහැතියකට හෝ කුමරියකට හෝ මෙසේ කියයි: 'මේ තම ඇත්තිය, මේ ගොත් ඇත්තිය, කුමක් ඇද් ද ? කැද ඇද් ද ? බත් ඇත් ද ? කැයුතු ඇත් ද ? කුමක් බොත්තමෝ ද ? කුමක් වලඳත්තමෝ ද ? කුමක් කන්තමෝ ද ? කුමක් හෝ ඇත් ද ? කුමක් හෝ මට දෙවූ දු'යි තත් දෙහියි. මෙසේ ඇතුළුගමට පිටීසියේ වාචයික නො සරුප්බව දක්වයි. මේ වාචයික පුංගල්භාගයයි.

වෛතසික පාගල්හාය කවර යන්: මෙහි කිසිවෙක් උසස් කුලයෙන් තො පැවිදි වූයේ උසස් කුලයෙන් පැවිදී වූවනු සමග සිතින් තමා සදශයකු කෙරෙහි. ගැහැවීමනසල්කුලෘගත් නො පැටදි වූගේ ගැහැවීමනසල්කුලයෙන් පැටිදි වූවකු සමග සිතින් තමා සමාන කෙරෙයි. බොහෝ සැපත් ඇති කලයෙන් නො පැවිදි වූයේ බොහෝ සැපත් ඇති කුලයෙන් පැවිදි වුවකු හා සිහින් තමා සමාන කෙරෙයි. සෞතානතික නො වූගේ සූතුනෙකයෙහි භෙදුණහ හා සිනින් තමා සමාන කෙරෙහි. විනයබර නොවුගේ – බම්කථික තො වූගේ - ආරණාක තො වූගේ- පිණවපාතික හෝ වූගේ-පංශුකූලික නො වූයේ - ලෛමීමරික නතා වූයේ - සපදනවාරික නො වූයේ - බලුපවණාහතතික නො වූගේ -- නෙසජාසික නො වූයේ -- යථාසනා බිකාඕන නො වූගේ -යථාසනා--තිකාඩන ඇත්තනු හා සිතීන් තමා සමාන කෙරෙයි. පුථම්බාහනලාභී නො වූයේ පුථායානල හි වූවනු හා සිතිත් තමා සමාන කෙරෙහි. දවතීයඛයාන ලාභී නො වූයේ - තෘතියබහනලාභී නො වූයේ - චතුණිබහාතලාභී නො වූයේ - ආකාසාතණුවාගතනහාපතතිලාහී නො වූයේ - විකුසුණකුවාගතන -සමාපතතිලාභී හොා වූයේ - ආකිඥවඤඤයතනසමාපතතිලාභී නො වූයේ-නෙවස අදු නාස අදු ගතනයමා පතතිලාහී නො වූයේ නෙවස අදු නාස අදු -යතනාසමාපතතිලාහි වූවනු හා සිතින් තමා සමාන කෙරෙයි. මේ වෛතසික පාගල්හාසය යි.

පාශබනියං නා සිතාබයාති - පානබනියං තා සිතෙබයා තා චරයා ත ආච්රෙයා කා සමාචරයා ක සමාදය විහෙතයා, පංගබනියං පජනෙයා විතොදෙයා බාහතීකරෙයා අතහාවං ගමෙයා, පංගබනියා අංරලතා අසා විරතා පට්රීරතා නිසාබනෙතා නිසාවටා විපානුවනතා විසානැකුගෙනා විමරියාදීකතෙන වෙතසා විහරෙයාති - පංගබනියං තා සිටසාබයා.

හාථං ටිශාගතිනා න කථයෙයාත් - කතමා පිහාගතිකා කථා? ඉටෙකාවේවා එවරුපිං කථා නතතා හොති: හ නිං ඉමං බමමාපිනයං ආජානායි පෙ- නිබෝයෝහි වා සමේ පහොසීති වුතතං ගෙනං නගවතා: "විභාගතිකාය බෝ මොගාලලාන කථාය සති කථාබාහුලලං පාටිකඞ්බං, කථාබාහුලෙල සති උදාවවං, උදාබනසාය අසංවරෝ, අසංවුතසය ආරා විතතං සමාබිමහා"තිය

සාථං විශාශාශිකං නා කාථයෙයාති විශාශිකං සාථං න කාමථයෙ ත හණෙගය ත දීපෙයා න වොහරෙයා; විශාශතිකං කථං පජිතෙහය විනොදෙයා බාහතිකරෙයා අතහාවං ගමෙයා; විශාශිකකථාය ආරතෝ අසස විරතෝ පට්වරානා නිසාබනෙකා නිසානටෝ විපමුතෙතා විසදාදුවුනෙකා වමරියාදීකතෙකා වෙනසා විහරෙයාති – සාථං විශාශිකා න සාථයෙයා.

තෙතාහ ගගවා:

"ා ව කත්තිකා සියා තික්බු න ව වාචං පසුතතං භාසෙයා, පාගබතියං න සිකෙබයා කථං විශානතිකං න කථයෙයා"යි.

14 - 17

මොසවජෝ ත තියෙයථ සමපජානො සඨාති ක කයිරා, අථ ඒවිතෙන පකුඤය සීලබාතෙන නාඤඤමතිමඤඤෙ.

මොසවජෙජ න නිගොථාති - මොසවජාං වූවවති මුසාවාදෙ; ඉධෙ-කවේවා සනාගතො වා පරිසගතො වා -පෙ- ආමසකිඤ්චිකානෙතු වා සමපජානමුසා හාසිතා නොති.b ඉදං වූවවති මොසවජාරං. අපි ව තිහාකාරෙහි මූසාවාදෙ නොති: පුබොවසස නොතී 'මුසා හණ්ඩසා'නති; හණනතසක නොති 'මුසා හණාමී'ති; හණ්තසස නොතී 'මුසා වයා හණ්ත°නති. ඉමෙති නීහාකාරෙහි මුසාවාදෙ නොති. අපි ව වතුනාකාරෙහි පඤ්චනාකාරෙහි - ජනාකාරෙහි මුසාවාදෙ නොති. අපි ව වතුනාකාරෙහි පඤ්චනාකාරෙහි - ජනාකාරෙහි -සතතනාකාරෙහි -අවස්භාකාරෙහි මුසාවාදෙ හොති; පුබොවසස නොති 'මුසා හණ්සස'නති; හණනතකාරෙහි මුසාවාදෙ හොති; පුබොවසස නොති 'මුසා හණ්සා'නති; හණතතකාදෙ වෝති 'මුසා හණාමී'ති: හණ්තසස හොති 'මුසා මයා හණ්ත"නති. විනිබාය දීටයිං, විතිබාය බනතීං, මිනිබාය රුවං, විනිබාය සඤ්ඤං, විනිබාය හාවං, ඉදමකි අවස නාකාරෙහි මුසාවා හෝ .

^{8.} සහන සාඞ්නුනතාර - අවසාසානවගන

b. මජකිමනිසා,ය - සාලෙයාපුහත, නිසාමානතර - පුනකලවගත,

මහාතිදේශපාලිය

පාශබහිශං නා සිතෙකාබහා – පුගල්හ බවෙහි නො කික්මෙන්නේ ගැ, තො හැසිරෙන්නේ යැ, හාත්පසින් නො හැසිරෙන්නේ යැ, මොනවට නො හැසිරෙන්නේ යැ, සමංදන් වැ නො පවත්නේ යැ. පුහල්හ බව හරනේ යැ, දුරු කරන්නේ යැ, විගනානත කරන්නේ යැ, අනනාවයට පමුණු වන්නේ යැ. පාහල්භායෙන් දුරු වූගේ වෙන්වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ වන්නේ යැ, බැහැර වූගේ පහව ගියේ විපුමුකත – විසංශුකත වූයේ ටමගතාදීකෘත සිනින් යුකත වැ වසන්නේ නුයි 'පාහබනියං න සිකෙකයා' යනු වේ.

කාථා විශාශාශිකා හා කාර්තයෝ - විශාතිකකථාව කවර යන්: මෙහි කිසිවෙක් මෙබදු කථාව කරන්නේ වෙයි: 'තෙපි මේ ධම්විනය නො දනිවු… ඉදින් පොහොතවු නම් මුදගනිවූ' යැයි. මේ වදරන ලද මැය බුදුන් විසින්: "මූහලන, ටිහාතික කථාව ඇති කල්හි කථාබාහුලාය කැමැති විය යුතු යැ. කථාබාහුලාසා ඇති කල්හි ඖඥාතාය වෙයි. උදාතයා හට අසංවරය වේ. සංවර රහිත වූවනු ගේ සිත සමාගියෙන් දුරු වේ යැ"යි.

කථං විශාශාගිකං න කථනෙහා - විහාහික කථාව නො කියන්නේ යැ, තොබණන්නේ යැ, තො දක්වන්නේ යැ, නො වහරන්නේ යැ, විහාහික කථාව හරනේ යැ, දුරු කරන්නේ යැ, විගතානන කරන්නේ යැ, අතභාවයට පමුණුවන් 5ත් යැ. විහාහික කථාවෙන් දුරු වූයේ වෙන් වූයේ වෙනෙසින් වෙන් වූ සේ වන්නේ යැ; නික්මැතියේ පහවැතියේ වෙසෙසින් මිදුණේ වන්නේ යැ. විසංයුක්ත වූයේ විමයසීංදීකෘත සිහින් යුක්ත වැ වාසය කරන්නේ නුයි 'කථං විශාහතිකං න කථයෙයා' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

"හ එ කපුළුකා සියා හසුබු -පෙ-කථං විශ්ශානිකං න කථයෙගං"යි

14 - 17

සමයක් පුඤ ඇති මහණ තෙම මුසවා බණ්මෙහි තො යෙදෙන්නේ ඔ. කපටිකම නො කරන්නේ ඔැ. යළි දිවි පැවැත්මෙන් පුඤුවෙන් හා ශීලවුතයෙන් අනයයන් ඉක්මවා නො සිතන්නේ යි.

මොශවපෙස් හා නිගොදු - 'මොහවස්රි මාෂාවාදය කියනු ලැබෙයි. මෙහි කිහිවක් සභාවට ගියේ හෝ පිරිස් වෙත ගියේ හෝ...අලපමානු ලාහසක් හෙතු කොට හෝ දනා දනා කොරු කියන්නේ වෙයි. මෙ 'මොහවස්'යි කියනු ලැබේ. තවද තුන් අයුරෙකින් මාමාවාදය වෙයි: පළමු මෑ ඔහුට 'මානා කියන්නෙමී' සිත වෙයි, කියන්නහුට 'මාෂා කියමී' සිත වෙයි, කිවනට 'මා විසින් මාෂා කියන ලද'යි සිත වේ යයි. මෙ තුන් අයුරෙන් මාෂාවාදය වේ. තවද සතර අයුරෙකින් - පස් අයුරෙකින්-මබාකාරයෙකින් - සත් අයුරෙකින් - අට අයුරෙකින් - පස් අයුරෙකින්-මබාකාරයෙකින් - සත් අයුරෙකින් - අට අයුරෙකින් මාමාවාදය වෙයි: පළමු මෑ ඔහුට 'මුසවා කියන්නෙමී' සිත වෙයි. කියන්නහුට 'මුසවා කියම්' යිත වෙයි. කිවනුට 'මා වීසින් මුසවා කියන ලද'යි සිත වෙයි. ලබ්ගිය සනවා, කැමෑත්ත සහවා, රුවිය සහවා, සංශූව සහවා, හාවය සනවා; මේ අනොකාරයෙත් මාෂාවාදය වේ. 548 මහාතිදෙදසපාලි

දාවටකසුතනනි ෙදෙසො

මොසවපෙර න නිශෙෂථානි - මොසවපෙර න ගායෙයා න නියහං-යෙයා න දියොයා න සංකරෙයා, මොසවපරාං පරනෙයා විනොදෙයා බෘතාධීකරෙයා දනනාවං ගමෙයා, මොසවපරාං ආරතා අසස වරතො පට්ටිරතො නිකානනොා නිසාවෝ විපාමුතෙනා විසයැකුතෙනා විමරි-යාදීකතෙන වෙනසා විහරෙයාති - මොසවපෙර න නියොප.

සමපරානෝ සථානි න කිසිරාහි – කතමං ස.ථෙයාං? දෛධකවේවා සරෝ හොති පරිසථෝ, යං තතා සථං සථතා සාථේයාං කකබරතා කකාරියාං පරිකාබනතතා පාරිකාබනතියං, ඉදං වුවවති සාථේයාං.a

සමපජානො සධානි හා භාෂිරාති - සමපජාතො හුතා සායේශයං ත කාරේගා ක ජනානා ක සංකූජනෙශා ක නිබාතෙනාශා තාහිතිබාතෙනයා, සායේගාං පජනෙශා විනොදෙයා බාහානීකරේශා අතහාවං ගමෙයා; සායේශාා ආරනෝ අසස විරතෝ පට්වරතෝ නිකානනෙතා නිසසටො විපාමුතෙනා විසෙකුකුතෙනා විමරියාදීකතෙන අවතසා විහරේශාාති -සමපජානො සමානි ත කසිරා.

අථ ඒවිතෙන පකුණුය සිලබාතොන නාකැකුමතිමකෙසුතුත්-'අථා'ති පදසකි - පෙ- පදුනුපුබාතා එතං අථාති. ඉබෙකවේවා ලබජීවිකං ජීවනෙතා පරං පණ්තජීවිකං ජීවනතං අතිමකුකුති: කිං පතායං බහුලාජීවො සාබාං සමහකොබති, සෙයාඵදං: මූලබීජං බණ්ඩිබීජ්ං එඑබිජ්ං1 අගාබීජං බ්ජබ්ජමේව පණුවමං, අසනිවිවකක² දනකකුටං සමණාපවාදෙතානී³. සො තාය ලබජීවිකාය පරං සණ්තජීවිකං ජීවනතං අභිමසැකති. ඉබෙකවේවා පණ්තජීදිකං ජීවනෙතා පරං පූඛජීවිකං ජීවනතං අතිමිණුකුති: ''කිං පනාගං අපාපුණෙකු අපොසකොබා න ලාභී විවරපිණ්ඩපානසෙනාසනහිලානපාවව-සහෙයජප පරික්ඛාරානනත්." සො තාය පණිතජීවිකාය පරං ලබජීවිකං ජීවනතාං අතිමඤඤති. ඉබෙකවේවා පඤඤසමපනෙතා හොති, සොපුටෙසා පඤහාං විකාරෝ හි. නසාක එවං හොති: අහමසම් පණුකුසම්පතෙනා. ඉමේ පනාදකද න පැදැසමපතතාති. සො තාය පණකුසමපදාය පරං අතිමඤඤති. ඉඩෙකචෝ සීලසම්පතෙනා හොති පාතිමොක්ඛිසංවරසං-වූතො විහරත ආචාර හොවර සමපතෙතා අණුමතෙතස වජෙර සු හයද සාංච සමාදුය සික්ඛත් සික්ඛාපදෙය. තසා එවං නොති: 'අගමසම සීලසමපතෙනා ඉමේ පතයෙදියද හිසාබු දුසයිලා පාපධම්මා'හි. සො තාය සීලසමපදය පරං අතිමසැසැති. ඉඩෙක්වේවා විතසම්පතෙතා හොති: ආරසාසිකො වා පිණ්ඩ-පාතිකො වා පංගුකුලිකො වා තෙමීවරිකො වා සපහනවාරිකො වා බලපවණ-හතතිකො වා නෙසජිකො වා යථාසනාතිකො වා. තසස එවං හොසි. 'අතුමිසම් වනුසමපතෙනා. ඉමේ පනඤඤ න වනාවෙනනා'නි. සො තංග වතසමපදාශ පරං අතිමඤඤති.

a. බුදද කවදවු මහත්ත.

එලුබ්ජං - සිමු. II.
 සමණපපබානොන් - සිමු. II අසනිම්කකදනපතුවසම්ණපපබානොන් - ම්ජයං.

අසුනි විවිධාන දෙන කාව හම රෝස්ට වානානි රෝරෝ වේ - PTS,

මොශවපෙන් නා නිෂයා එ – මෘෂාවාදයෙහි නො යවනු ලබන්නේ යැ නො කියනු ලබන්නේ යැ නො වහනු ලබන්නේ යැ නො හරිනු ලබන්නේ යැ මෘෂාවාදය හරනේ යැ දුරු කරන්නේ යැ විගතානන කරන්නේ යැ අතහාවයට පමුණුවත්තේ යැ, මෘෂාවාදයෙන් දුරු වූයේ වෙන් වූයේ වෙනෙසින් වෙන් වූයේ වන්නේ යැ, තික්මුණෝ බැහැර වූයේ විපුමුක්ත වූයේ විසංයුක්ත වූයේ විමයඩාදීකෘත සිතීන් යුක්ත ව වෙසෙන්නේ නුයි 'මොසවපෙන් ත නියොපර' යනු වේ.

සමපජාගනා සථානි න කාෂිර – 'සායේගා' කවර්. ගත්: මෙහි කිසිවෙක් ශථ වූගේ හාත්පසින් ශථ වූයේ වෙයි. එහි ගම් (අසද්ගුණ දක්වන) කෛරාටික බවෙක් ශථාවෙත් ශථායෙක් කක්ශාවවක් ඉතා කක්ශ බවෙක් දඩ කක්හ බෑවක් ඉතා දඩ කක්ශ බවෙක් වේ ද, මේ 'සායේශා'යී කියනු ලැබෙයි.

සමපජානෝ සධාන් නඩාසින් - දනගෙත ශය්බව නො කරන්නේ යැ තො දනවත්තේ යැ නූපදවත්තේ යැ වෙසෙසින් නූපදවන්තේ යැ, ශාඨාසය හරනේ යැ දුරු කරන්නේ යැ විගතානක කරන්නේ යැ අතහාවයට පමුණුවන්නේ යැ; ශාඨාසයෙන් දුරු වූයේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ වන්නේ යැ, නික්දිණෝ පහවැකියේ විපුමුක්ත විසංසුක්ත වූයේ විමයඩාදීකෘත සිහින් යුක්ත වැ වාසය කරන්නේ තුයි 'සමපජානො සථානි ත කයිරා' යනු වේ.

අථ ජවිතෙන පඤඤය සිලබාතෙන භාඤඤමතිමඤඤ - 'අථ' යනු පදසඣ ගැ...පදානුපුමීතා යැ තෙල 'අථ' යනු. මෙහි කිසිවෙක් රූකා ජීවිකාවෙන් ජීවත්වනුයේ මෙරමා පුණිතජීවිකාවෙන් ජීවත්වන්නහුව අවමත් කෙරෙයි: 'මේ කවරෙක් ද ? බහුලාජීව ඇතියේ සියල්ල කාදමයි. ඒ මෙසේයැ: මූලබීජ යැ සකණිබීජ යැ පව්බීජ යැ අනුබීජ යැ බීජබීජය මෑ පස්වැති වෙයි. මොහුගේ දත්කුල සෙතවලල්ලෙකි. එහෙත් පුවාද– සෙත් ශුමණ ය'යි. හෙතෙම ඒ රෑකෑජීවිකාව හෙතු කොට ගෙන පුණිතජීවිකාවෙන් ජීවත්වන මෙරමා ඉක්මවා සිතයි. මෙහි කිසිවෙක් පණිතජීවිකාවෙන් ජීවත්වනුයේ රළුදිවියෙන් ජීවත්වන මෙරමා ඉක්මවා සිතයි: 'මේ කාරරෙක් ද ?' මදපිනැත්තෙක අලපයශසකයෙක චීවර-පිණුඹපාත - සෙනාසන - බ්ලභ්පසබෙහෙසත්පිරිකර තො ලබන සුල්ලෙකැ යි. ගෙනෙම ඒ පුණ්හජිවිකාව හෙතු කොටගෙන රඑදිවියෙන් ජීවත්වන වෛරමා ඉක්මවා සිතයි. මෙහි කිසිවෙක් නුවණැත්තේ වෙයි. හෙතෙම විචාර්යා ලදුයේ පැන විසඳයි. ඔහුට මෙබඳු සිතෙක් වෙයි: 'මම පුඤ-සමපනානයෙම් ථෙමි. මේ අනායෝ වැලින් පුඥ සමපනානයෝ නො,වෙතී' යි. ගේ ඒ පඥසමපතතියෙන් මෙරමා ඉක්මවා සිතයි. මෙහි කිසිවෙක් ශීල-සමපහන වෙයි. පාතිමොක්සංවරයෙන් සංවර වූයේ ආචාරගොවර දෙකින් සුක්ත වූයේ අණුමානු දෙෂයෙහි හයදක්නා සුලු වැ වෙසෙයි. ශිණාකොට්ඨා-සයත් සමාදන් වෑ භික්මෙයි. ඔහුට මෙබදු සිතෙක් වෙයි: 'මම සීල-සම්පතනයෙම් වෙමි. මේ අතායයෝ දුශ්ශීලයෝ යැ, පාපධාමී ඇත්තාහ'යි. හේ ඒ ශීලසමපතතියෙන් මෙරමා කෝමාං සිතයි. මෙහි කිසිවෙක් වුතසමපහන වෙයි: ආරණාක හෝ පිණ්ඩපාතික හෝ පාංශුකලික හෝ තෙවීවරික හෝ සපදහවාරික හෝ බලුපවඡාහතතික හෝ නෙසජජික හෝ යථාසණතික හෝ වෙයි. ඔහුථ මෙබළ සිතෙක් වෙයි: මම වුතසමපනයෙම වෙම්, මෙ අතසයෝ වුතසමපනානයෝ නො වෙති' යි. සේ ඒ වුතසමපතතියෙන් මෙරමා ඉක්මවා සිතයි.

තුවටකසුතතන්දෛසෙ

අථ ජීවිතෙන පඤඤය සිලබාතෙන නාඤඤමනිමඤඤෝ ති-ලූඛජීවිතාය වා පණ්තජීවිතාය වා පඤඤයෙමපදය වා සිලසමපදාය වා වතසමපදය වා පරං නානිමඤඤයෙන තාවජාතෙයා, න තෙත මාතං ජනෙයා, ත තෙන උදෝා අසා පළුදෝා පණානිතසිරොති - අථ ජීවිතෙන පඤඤය සීලබාතෙන නාඤඤමනිමඤඤය.

තෙතාහ හගවා:

''මොසවජෙජ ත තියොථ සම්පජාතො සඨාති ත කයිරා, අථ ජීවිතෙත පකුකුය සීලබාතෙත තාඤඤමතිමඤඤෙ"ති.

14 - 18

සුතිා දූයිතො¹ බහුං වාවං සමණාතං වා පුථුවවතාතං, එරැසෙන නෙ ත පටිවජරා ත හි සනෙතා පටිසෙනිං² කරොතහි.

සුංකා දුසිනො බහු වාචං සමණානං වා පුථුවවනානානයි - 'දූසිනො' තී දූසිනො බුංසිනො සට්නො වමතිතො ගරතිතො උපවදිනො; සමණාති ගෙ කෙවි ඉතො බතිතා පරිබෞජූපගතා පරිබෞජසමාපනතා; පුථුවව-නානානති බතතියා ව බාහමණා ව වෙසසා ව සුදෑ ව ගහටයා ව පබාජිතා ව දෙවා ව මනුසාන ව තෙ බහුසානි වාචාති අනිටයාති අකනතාති අමතාපාති අකෙකාසෙයනුං පරිහසෙයනුං රෝෂසයනුං විරෝ සෙයනුං හිංසෙයනුං විතිංසෙයනුං හෙයෙයනුං විනෙයෙයනුං සානෙයනුං උපසාතෙයනුං උපසාතං කරෙයනුං, තෙසං බහුවාවං අනිටයං අකනතං අමතාපං දුනා සුණ්නා උගහනිතා උපධාරයිනා උපලකබයිනොති – සුනා දූසිනෝ බහුං වාචං සමණාතං වා පුථුවවනානං.

එරූතෙන නො නා පම්වජ්න හි - 'එරූතෙනා'හි එරූසෙන කාකාවලෙත; නා පම්වජ්න හා පටිහණෙකෙන, අකොකාසනතාං න පච්චකොකාසෙයන, රෝසනතාං නපාටිරෝසෙයන, හණ්ඩනතාං න පටිහණේඩයන, හා කාලනං කරේයන, න හණ්ඩනං කරේයන, හ විහාහගං කරේයන, න විවාදං කරේයන, හ මෙඛනං කරේයන, කලහනණ්ඩනවිනානත්වාද මෙබහාං පජනෙයන, විනෝ-දෙයන, බාහතීකරේයන, අනහාවං ගමේයන, කලහනණ්ඩනවිනානත්වාද-මෙඩහා ආරතා අසාස විරතා පටිවිරතා නිකානනොන නිසාවෙ විපාමුනෙතා විසණැකුණෙනා විමරියාදීකතෙන වෙනසා විහරෙයනාති-පරුසෙන නෙ න පටිවජණ.

^{1.} රූසිතො - සු. 2. පට්හෙනි - සු

අථ ජීවිතෙන පැදැසෑය සිලබාතෙන නායැසෑමනිමයෙදු – රුසා ජීවිතාවෙන් හෝ පුණ්තජීවිකාවෙන් හෝ පුඤසමපතනියෙන් හෝ සිල-සමපතනියෙන් හෝ වුතසමපතනියෙන් හෝ මෙරමා ඉක්මවා නො සිතන්-තේ යැ, අවමත් නො කරන්තේ යැ, ඒ රූසාජීවිකාදිය හෙතු කොටගෙන මාතය නූපදවන්නේ යැ, එයිත් තද වූයේ වෙසෙසින් තද වූයේ නැඟ හිස ඇතියේ තො වන්තේ යැයි – 'අථ ජීවිතෙන පඤඤය සීලබානෙන නාඤඤ – මනිමයෙදඤ' යනු වේ.

එයින් වද,ලන බදුහු:

''පමාසවපෙජ න නියොථ -පෙ- සිලබබතෙන නාඤඤමතිමඤඤ''යි.

14 - 18

බෑහැරි මහණුන්ගේ හෝ බොහෝ කෘතුයාදීන්ගේ හෝ අතිටු වූ බොහෝ බස් අතා ගැටුණෝ රළු බසින් ඔවුන්ව පෙරලා නො කියන්නේ ගෑ. යම ගෙයකින් සන්හුන් රාහාදී කෙලෙස් ඇත්තානු පුතිපකා බව තො කොරෙත් ද, එහෙසිති.

සුංචා දූසිතො බහුං වාචං සමණානං වා පුථුවචනානං - 'දුසිතො' යනු: දූෂා පූෂය ආකොශ කරන ලදුයේ ගටන ලදුයේ අවශ කරන ලදුයේ ගතිා කරන ලදුයේ නුගුණ කියන ලදුයෙ; සමණ තම: මෙ සස්නෙන් බැහැර පැවිද්දට පැමිණියානු පරිවුංජ බවට පැමිණියානු; පුථුවචනානං - සංරාධයයෝ ද බාහමණ - වෛහා - ශූද - ගෘහසට - පුවුජික-දෙව - මනුෂානෝ ද; ඔහු අතිවෙ වූ අකානන වූ අමතාප වූ බොහෝ වචනයත්ගෙන් ආතොශ සරන්නානු ය, පරිතව කරන්නානු ය, කොප කරන්නානු ය, පෙසෙසින් කොප කරන්නානු ය, තිංසා කරන්නානු ය, වෙහෙසන්නානු ය, පෙළන්නාහු ය, දෙසෙසින් පෙළන්නානු ය, කාප කරන්නානු ය, පෙළන්නාහු ය, දෙසෙසින් පෙළන්නානු ය, කාප කරන්නානු ය, පෙළන්නාහු ය, දෙසාන කරන්නානු ය. ඔවුන්නේ අතිවෙ වූ අඟානතා වූ අමතාප වූ බොහෝ බස් අසා, ඉවණය කොට, නෙත, වීමසා සලකා නුයි - 'සූනා දුසිනො බහුං වාචං සමණානං වා පුදුවෙනානං' යනු වේ.

එරූෂසන හන න පට්වජුන - 'එරුෂසන' ගනු: පරුෂ වූ කක්ශ වූ බසින්; න පට්වජුන - පෙරළා නො කියන්නේ යැ, ආනොශ කරන්නසුට පෙරළා ආනොශ නො කරන්නේ යැ, කොප කරන්නසුට පෙරළා කොප හො කරන්නේ යැ, ඞබර කරන්නසුට පෙරළා ඞබර නො කරන්නේ යැ, කලහ නො කරන්නේ යැ, හම්ඩන - විහුහ - විවාද - මෙබහ නො කරන්නේ යැ, කලහහණ්ඩනාදීමාවිවාදමෙබහ හරනේ යැ, දුරු කරන්නේ යැ, විහතානන කරන්නේ යැ, අනහාපයට පමුණුවන්නේ යැ, කලහහණයා-නවිහාවිවාදීමොහගෙන් දුරු වූගේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ වන්නේ යැ, නික්මුණෝ නික්මැතියේ විපුමුකත වසංයුකත සුගේ වීමගඩාදී-කෘත සිනීන් වෙසෙන්නේ නුසි 'එරුසෙන නො හ පට්වජුන්' ගතු වේ. න හි සහෙතා පරිසෙනිං කරෝහතිති – 'සහෙතා'හි රාගසා සහතාතා සහෙතා, දෙසසා – මොහසා – සොබසා – උපනානසා -පෙ-සබාකුසලාභිසබාරානං සහතාතතා සමතතතා වූපසමිතනතා විජඹානතතා තිබ්බුතාතතා මහතතතා පටිපාසාගින්නා සහෙතා උපසනෙතා වූපසනෙතා තිබ්බුතො පටිපාසාලෙඛාති 'සහෙතා'.

න ශි සතෙතා පටිසෙනිං කීරොතතිනි සතෙතා පට්සෙනිං පටිමලලං පටිහණ්ඩනං පට්පකබං ත කරොනතී ක ජනෙනති ත සඤ්නෙතති ත නිබබතෙතනතීති – ත හි සනෙතා පටිසෙනිං කරොනති.

තෙනාහ හගවා:

''සුතා දූසිතො බහුං වාවං1 සමණානං පුථුවවතානං, එරුසෙත තෙ ත පටිවරු න හි සතෙතා පටිසෙනිං කරොනකී''ති.

14 - 19

එතඤව බමාම්ඤඤය විමිනං තිකබු සද සතො සිකෙඛ, සනකීහි නිබ්ඩුහිං ඤඤා සාසනෙ ගොතමසස නපාමජෛනා.

එතයාව බමමමයැයදූගත් - 'එත'තත් අංචිකෘත දෙසිත පයුසු-පිත පටස්පිත මීවට වහතක උතකත්කත පොසිත. බම්මමයැයදූගත් ජාතිතා තුලසිනා තීරයිනා මිතාවයිනා මහුත කතාත් එවටේ - එතයාව බම්මමයැයදූග. අථවා, සමයාව විසමයාව පථයාව විපථයාව සාවජරයාව ගම්මමයැයදූග. අථවා, සමයාව විසමයාව පථයාව විපථයාව සාවජරයාව අනවජරයාව හිතයාව පණ්තයාව කණහයාව සුකකයාව මියැයදූගරහිතයාව විසැකුපාසසනියාව බම්මං අයැදීග ජාතිනිව තුලයිනා තීරයිනා විභාවයිනා විභූත කතාති එවටේ එතයාව බම්මමයැයැය. අථවා සම්මාපටිපදං අනුරොමපටිපදං අපවවතිකපටිපදං අනිත්ඵටටපදං බම්මානුබම්මපටිපදං සිලෙස පරිපූරකාරිත ඉණියෙස ඉතතරෝ සතිපටාගෙන මතතාදේ සහරියානුගොග සනිසමපරයාදය එතතරෝ සතිපටාගත මතතාරෝ සමාජකාමෝක අරියං අවසාහිතා මහත නිබාතයාව කිබොනභාමිනියාව පටිපදං බම්මං අයැදීය ජාතිනා තුලසිනා තීරයිනා මහාවයිනා මහුතං කනාති එවට - එතයාව බම්මමයැයදුය.

විවිනාං කිකාබු සද, සතෝ සිකොවති – 'විවින'තති පිවිතනෙකා පවිවිතනෙකා තුලයනෙකා තිරයනෙකා විතාමයනෙකා විතුතං කරෝනෙකා කබෙක සතිබාරා අනිච්චාති –පෙ- යං කිසිවී සමුදයබමමං සබබං තං තිරොබබ මතති විවිතනෙකා පම්විතනෙකා තුලයනෙකා තීරයනෙකා විතාමයනෙකා. විතුතං කරෝනෙකාති විවිතං තිකාබු; සදුති සද සබාද සබා– කාලං –පෙ- පවරීමේ වයොබකෝ; සතෝ තී වතුති කාරණෙහි සතෝ: කායෙ කාශානුපසානාසනීපතිනාං තාවෙනෙකා සතෝ –පෙ– සො වුච්චති සතෝ. නා නි සහනනා පම්සෙනිං කාරොහන් – 'සනෙකා' යනු: රාගය ශානක වන බැවින් ශානත යැ, දෝෂය - මොහය – උපනාහය... සියලු අකුශලාභි– සංසකාරයන් ශානත – ශමය – වසුපශමිත වන බැවින් දවන ලද – නිවන ලද – විගස කළ – උරලන ලද බැවින් ශානත – උපශානත – වසුපශානත – නිජීාත –පට්පපසාදය නුස ශානත යැ.

හා කි සංෂෙනා පටිෂසනිං කාරොකති - ශාතක වූවංහු පතිවිරෝබය පතිමලල බව පතිහණඹතය පතිපක්ෂ බව නො කෙරෙති, නො දනවති, නූපදවති, තො නිපදවති, නො පහළ කෙරෙත් නුයි 'න හි සනෙතා පටිසෙනිං කරොනති' යනු වේ.

එයිත් වදුලන බුදුහු:

"සුළුා දුස්තො බහුං වාවා - පෙ න හි ඝනෙනා පවිසෙනිං කාරොහති"සී

14 - 19

මහණ මහමේ පොල (යථොකත) ධම්ය දත (අනිතාංදිය) විමසනුයේ සියලු කල්හි සමෘතිමත් වූයේ (නිවිධ ශිසමාවෙහි) හික්මෙත්තේ යෑ. (රාගාදීන් යේ) නිමීම ශානනිය සි දන ගෞතමබුණුශාසනයෙහි නො පමා වන්නේ සි.

එතු කැට බම්මමණැසදුය -- 'එතං' යනු: කියන ලද දෙසන ලද පන-වන ලද පිහිටුවන ලද විවාහ කල විහාග කල පුකට කල පුකාශ කළ; බම්මම ඇතුය - දූන තුලනය කොව තීරණය කොට විභාවනය කොට පකාශ කොට නුයි. මෙසේන් 'එතඤව බම්මමඤඤය' යනු වේ. නොහොත් (කාගසුචරිතාදි) සමය ද (කායදු වේරිතාදි) විසමය ද දශකුශලකමීපථය ද දශ අකුශලසාමීපථය ද සාවද, (අකුශල) අතවද, (කුශල) හිත-පුණිත – සෘෂණ– ඉකල වශයත් විසින් ගරහිත වූ ද විඥපශසන වූ ද බමය දන, දහගෙන, ආල-නය කොට, තීරණය කොට, විහාවනය කොට විහුත කොට නුසි මෙසේත් 'එතඤව ධම්මම ඤඤයුය' ගනු වේ. නොහොත් සම්හක්පුනිපතතිග අනුලොම පහිටතතිය අවරුගිපු යිපතතිය අඬණීපතිපතතිය බමානු බම්පු කිපතතිය පාතිමොසාගීලයෙහි පරිපූරකාරිනිය ඉන්දියයන්හි ගොපිතදවාරතාව හොජන-ගෙහි මානුඥතාව ජාගයසානුයොගය සමෘතිසම්පුජනාය සතර සතිපටහාන සතර සමාභ්යුධාන සතර සංද්ගිපාද පාණුවාදිය පඤා බල සජන බොධාඩා අංගර්අපටාඔගිකමාගීය නිවාණය ද නිවාණගාමනී පුළුපතතිය ද යන ධමය දැන දැනගෙන තුලනය කොට නීරණය කොට විභාවන කොට විහත කොට නුයි මෙසේත් 'එතඤව බමාමඤඤය' යනු වේ.

විවිනාං භික්ඩු සද සතො සිකෙබ – 'විවිනං' යනු: (සිට්සස්) සොය– නුයේ වෙත වෙත ම වසායනුදිග් (වඩනුගේ) තුලනග කරනුගේ තීරණය යහ'යි...යම් කිසිවත් ඇමුදයබීම් තම්, ඒ සියල්ල නැසෙන සුලු යයි වෙනම වඩනුයේ ආලතය වඩනුයේ වෙන කරනුයේ තීරණය කරනුයේ විහාවනය කරනුයේ විභූත කරනුයේ නුසි 'විචිතං භිකබු' ගනු වෙ. සඳ යනු: සැමද සිහලු කල…පශ්චිම වයස්ති: සතෝ යනු: යතර කරුණෙකින් සිහි ඇතිගේ කයෙහි කායානුපසානා සයිපට්ඨානය වඩමන් සිහි ඇතියේ...හෙතෙම 'සිහි ඇතියේ' යයි කියනු ලැබේ.

සිතෙබාති තිසෙසා සික්ඛායෝ: අධිසීලසික්ඛා අධිවිතනසික්ඛා අධිපඤඤ-සික්ඛා -පෙ- අයං අධිපඤඤයික්ඛා. ඉමා තීෂසසා සික්ඛායෝ ආවජරනොට සික්ඛෙයා -පෙ- තිකේඛයා ආවරෙයා සමාවරෙයා සමාදය වතෙනයාති 'විචිනං තික්ඛු සද සතෝ සිකේඛ'.

සනත්ති නිබවූනිං ඤාවාති – රාගසා නිබවුනිං සනතීනි ඤාවා, දෙසසා – මොහසා –පෙ– සබබාකුසලංභිසබබාරානං නිබවුනිං සනතීයි ඤාවා ජානිතා තුලයිනා තිරසිනා විහාවයිනා විභූතං කානාති – සනතීති තිබවුනිං ඤාවා.

සාසනා නොතමහා නාපාමජේ නොසි - නොතමහා සාසනො බුදධ-සාසනා ජීනසාසනා කථානතසාසනා දෙවදෙවසාසනෝ අරතනා-සාසනා; නාපාමජේජයාන් සාකාච්චකාරී අහා සාතච්චකාරී අවා තිතාරී අනොලීනවූතතිකො අනිසාබිතාන්නෙ අනිසාබිතානධුරො කුසලෙස බමෛස 'කදහං අපරිසූරං වා සීලකඛණිං පරසුරෙගයං -පෙ- අපරිසූරං වා සමංඛිකඛණිං - පණුකුසාඛණිං විමුහතිසාඛණිං - විමුහතිකමුණ දහානසාඛණිං-කඳහං අපරිඥානාං වා දිසාඛං පරිජානෙහයං, අපහතිනෙ වා කිලෙසෙ පරිතෙනයං, අභාවිතං වා දිසාඛං පරිජානෙහයං, අපහතිනෙ වා කිලෙසෙ පරිතෙනයං, අභාවිතං වා මහතං හාවෙනයං, අපහතිනෙ වා කිලෙසෙ පරිතෙනයං, අභාවිතං වා මහතං හාවෙනයං, අපහතිනෙ ව කිලෙසෙ පරිතෙනයං, අභාවිතං වා මහතං හාවෙනයං, අසච්ඡිකතං නිරෝඛං සච්ඡි-කරේනයේ වා අපාවිතා ව සහ ව සහ ව උසෙසාලෙසි ව ථාමේ ව අපෙටිවානී ව සහි ව සමාදෙ කුසලෙසු බමෛසුනි - සංසනෙ ගොතමසා නපාමජෝනය.

තොතාහ හගවා:

"එතඤව බම්මම්ඤ්ඤය විවිතං භිකබු සද සතෝ සිකෙක, සනතීයි නිබබුතිං ඤුළුා සාසතෙ ගොතමසා නපාමජෝයකා"ති.

14 - 20

අභිතූ හි සො අතහිභූතො සක්ඛිඩමමෙනිහිහමදයයි, තසමා හි තසක හගවතො සාසතෙ අපාමතෙතා සද නමසාමනුසිකෙඛනි. (හගුවා)

^{1.} eçoması - 89. II. PTS. Com.

සිතෙබ යනු: යිකෘ තුතෙකි: අධිසීලශිකා යැ, අධිවිතතශීකා යෑ, අධිපුඥශිකා යැයි. මෝ අධිපුඥශිකා තමු. මේ නිවිධ ශිකාවන් ආවජිත කෙරෙමන් භික්මෙන්නේ යැ....භික්මෙන්නේ යැ හැසිරෙන්නේ යෑ මැතැවින් හැසිරෙන්:න් යෑ සමාදන් වැ පවත්නේ නුයි 'විවිතං භිකබු සද සතො සිකෙබ' යනු වේ.

සහතීති නිබබුතිං ඤාඩා-රාගතාගේ නිවීම ශානතිය යි දූන දේවෂයාගේ මොහයාගේ...සියලු අකුශලාභියංස්කාරයන්ගේ නිවීම 'ශානතිය'යි දූන දූනගෙන තුලනය – තීරණය – විභාවනය – විභූත කොට නුයි 'සනතීති නිබබුතිං ඤානා' යනු වේ.

සාශනෙ නොතඹහා නාපාමජේජනය - ගොතමයන්ගේ ශාසනයෙහි බුද්ධශාසනයෙහි ඒතශාසනයෙහි තථාගතශාසනයෙහි දෙවදෙවගන්නේ ශාසනයෙහි අගීත්ශාසනයෙහි; නාපාමජේජනය - සකස් කොට කරත සුලු වන්නේ සැ, සතතහාවයෙන් කරන සුලු වූයේ නො තැවත කරන සුලු වූයේ නො හැකුළුණු පැවතුම් ඇතියේ කුශලබමීයන්හි නො තැබූ ව්යඩ්ජන ඇතියේ නො තැබූ විගතිබුර ඇතියේ කුශලබමීයන්හි නො තැබූ ව්යඩ්ජන ඇතියේ නො තැබූ විගතිබුර ඇතියේ 'කවද, මම නො පිරිසුන් ශීලස්කකිය හෝ පුරම ද...නො පිරිසුන් සමංගිස්කකිය හෝ -පුඥාකාකිය - විමුක්තිසකකය - විමුක්තිඥනදශීනස්කකිය - කවදා මම (මහතැණින්) නො දනගත් දුක හෝ දනගනිම ද, නො පසක් කළ නිවන හෝ දරු කෙරෙම ද, නො වැඩූ මහ හෝ වඩම ද, නො පසක් කළ නිවන හෝ පසක් කෙරෙම ද, නො වැඩූ මහ හෝ වඩම ද, නො පසක් කළ නිවන හෝ පසක් කෙරෙම ද, නො වැඩූ මහ හෝ වඩම ද, නො පසක් කළ නිවන හෝ පසක් කෙරෙම ද, නො වැඩූ මහ හෝ වඩම ද, නො පසක් කළ නිවන හෝ පසක් කෙරෙම ද, නො වැඩූ මහ හෝ වඩම ද, නො පසක් කළ නිවන හෝ පසක් කෙරෙම ද, නො වැඩූ මහ හෝ වඩම ද, නො පසක් කළ නිවන හෝ පසක් කෙරෙම ද හි යම ජනයකුත් වැයමකුත් දතිනෙකුත් වේ ද, (එබදු වූ) කෙලෙස් තවන විනසීය උතනමයියසිය අගිසෝනය නැවත නැවත යෙදීම කුශලබමීයන්හි අපුමාදය නුයි 'සාසනෙ ගොතමසක නපාමජෝගයා ගනු වෙ.

එයින් විදුලහ බුදුහු:

''එතඤව බමමමඤඤය-පෙ- සාසනො හොතමසස නපපමපේජනා"යි

14 - 20

රුපාදිය අභිනවනය කළා වූ ඒ බුදුනු (කෙලෙසුන් විසින්) නො මැඩුණෝ 'මෙසේ වී ලැ'යි නො තකන ලද ආත්මපුතාකා වූ ධමීය යම හෙයකින් දුටු සේක් ද, එහෙයින් මෑ ඒ හානාවන්හුගේ ශාසනයෙහි නො පමා වූයේ සියලු කල්හි (ඒ බුදුනව තිදෙුරින්) නමස්කාර කෙරෙමින් (නිවිධ ශිකායෙහි) හික්මෙන්නේ ගැයි (බුදුනු විදුළ සේකි.) අහිතු හි සො අනාශිතුතොති – 'අතිභූ'ති රූපාතිතු සඥතිතු ගනිාතිතු රසාතිභූ ඓාවස්බොහිභූ බම්මාතිභූ, අනතිභූතො කොහි වි කිලෙසෙහි; අතිහොසි¹ නො හිනො පාපකො අකුසඳල බමේම සඞ්කිලෙසිකො පොතො– හවීකො සදරෙ දුකකු වීපාකො ආශකිං ජාතිජරාමරණිගෙනි – අතිභූ හි සො අනතිතූතො.

සක්තිඩ්මීම නිතිනමදස්සීහි - 'සක්තිඩමම'නති ත ඉතිහිනිනං න ඉතිකිරාය ත පරමපරාය ත පිටකසමපදය න තක්කනෙතු න නයනෙතු ත අංකාරපරිවිතකෙකත න දිවසීනිජඣාතකබනතියා සාමං සයම්-තිඤඤතං අතනපච්චකබඩමමං අදදසි අදදක්ඛි අපසයි පට්ටිජඣිති-සක්ඛි-ඩමාම නිතිනමදයයි.

තයමා හි තසා හනවතො සාසනෝති – 'තසමා'ති තසා තංකාරණා තංහෙතු තපාවිවයා තහනිදනං. තසා හනවතො සාසනෙති තසා හනවතො සාසනෙ ගොතමසාසනෙ බුදාසාසනෙ ඒනසාසනෙ තථාගත– සාසතෙ දෙවදෙවසාසනෙ අරහනතසාසනෙති – තසා හි තසා හනවතො සාසත.

අපමෙමතෙනා සද, නමසාමනුසිතෙබාති හමවාති - 'අපාමතෙනා'ති සකකච්චකාරී - පෙ- අපාමාදෙ කුසලෙසු බමේමස, සදුනි සද සබාද සබාකාලං - පෙ- පවිමේ වගොබකේ; නමසානති කායෙන වා තමසාමානො වාවාය වා තමසාමානො විනෙතන වා තමසාමානො අභුස්පට්පතතියා වා නමසාමානො බම්මානුබම්මපටිපතතියා වා නම්සාං-මානො සකතුරුමානො ගරැං කුරුමාතො මානයමානො පූජයමානො අපවයමානො. අනුසිකොබනි තිසෙසා සික්ඛායෝ: අධිසීලසිකඛා අධිවිතත-සික්ඛා අධිපකුකුසික්ඛා -පෙ- අයං අධිපකුකුසික්ඛා. ඉමා තිසෙසා සික්ඛායෝ ආවජානෙකා සික්ඛායෝ: අධිසීලසික්ඛා අධ්විතත-සික්ඛායෝ ආවජානෙකා සික්ඛායෝ -පෙ- සව්සිකාතබබං සව්සිකරොනො සික්ඛායෝ අවජානෙකා සික්ඛායා - පෙ- සව්සිකාතබබං සව්සාරෝනෙකා සික්ඛායෝ වරෙයා අංචරෙයා සමාවරෙයා සමාදය වනෙතයා; තෙවොති ගාරවාධිවවතං - පෙ- සව්සිකාපඤඤකති යදිදං තබවාති - අපාමතෙකා සද නමසාමනුසිකෙබනි හාවා.

තෙනාහ හගවා:

"අභිභූ හි සො අනහිතුනො සක්ඛිඩම්මෙනිනීහමදසයි, තස්මා හි තසා හගවතො සාසනෙ අපාමනෙතා සද නමසාමනුසිකෙඛති. (හගවා"ති.)

තුවටහාසුතනන්දෙසො සමතෙනා මුදදසමො,

^{1.} අඩතු හි - සිමූ II. මජකං. PTS. අඕනොසි - ක.

අතිතු හි නො අනහිතුනො – 'අහිතු' යනු: රූපයන් අතිතවනය කෙළේ ශබද – ගනා – රස - සපුළටවා – බමයන් අතිනවනය කෙළේ, කිසි කෙලෙස් කෙනකුන් පිසින් අනතිතුන වූයේ (–නො මැඩුණෝ) කෙලය-පතාය වූ පුතනීවය දෙන්නා වූ දුක් සතිත වූ දෘඛපිටංක වූ මත්තෙහි ජාතිජරාමරණයට කාරණ වූ ඒ සිත වූ ලාවක වූ අකුශලබමීයන් අභිශවනය කෙළේ නුයි 'අනිහූ හි ල∷ා අතහිනුනො' යනු වේ.

සහකිබම්මමන්තිනමදසසී - 'සක්ඛිවමං' යනු: 'මෙසේ මෙසේ විලැ'යි r වැ. මේ 'මේසේ ලැ'සි නො වැ, පරමපරාකථාවෙත් නො වැ, පිටකසමපද යෙන් නො වැ, තක්තෙතුවෙන් හො වැ, තසායගෙනුවෙන් නො වැ, (මේ මැතැවැයි) ආකාර සැලැකීමෙන් නො වැ, අප විසින් විමසා ගත්තා ලද දම්විය හා සම යයි තොවැ, තුමූ මැ තමන් විසින් අවබොඛ කළ තම හට පුතාකාළ වූ බාරීය දුටුවහ, දශීනය කළහ, අවලෝකතය කළහ, පුන්වෙබ කළහ'යි 'සොබ්බමාමා නිනිහාමදසකී'යනු වේ.

තායමා හි තාසස හතවනතා සාභානව – 'තසමා' යනු: එහෙයින් එ කරුණෙත් ඒ තෙතුයෙන් ඒ පුතායෙන් ඒ නිදහයෙන්; තාසස හතවතො සාසනෝ – ඒ තානාවත්හුගේ ශාසනයෙහි ගෞතමශ,සනයෙහි බුද්ධ-ශාසනයෙහි ජනශාසනයෙහි තථංගනශාසනයෙහි දෙවදෙවයන්ගේ ශාසන– යෙහි අසින්ශාසනයෙහි නුයි 'තසමා හි තසස හගවතො සාසනේ' යනු වේ.

අපමාතෙනා සද නමසසමනුසිකොති නගවා - 'අපමෙතෙනා' යනු: සකස් කොට කරන සුලු වූයේ...කුශලබමීයන්හි අපුමාද වූයේ, සද යනු: සැමද සියලුදා සියලු කල...පශ්චිම වයස් කොටසෙනි; නමාසාං යනු: කැසින් හෝ නමස්කාර කරනුගේ වවනයෙන් හෝ නම්ස්කාර කරනුයේ සිනීන් හෝ නමස්කාර කරනුගේ අතිානුගෙපුතිපතත්යෙන් හෝ නමස්කාර කරනුගේ බණිනුබමී (-නවලොවුතුරු දහම හා විදසුන් අෑ) පුතිපතතියෙන් නමස්කාර කරනුගේ සන්කාර කරනුගේ ගරු කරනුයේ බුහුමන් කරනුගේ පුදනුගේ අපවායන කරනුගේ. අනුසිකොත-යිසා තුනෙකි: අධිබීලශිසා අධිවතනාශිසා අධිපුණුශිසා...මෝ අධිපුණු-ශිසා සි: මේ නිවිධ ශිසාවන් අධිවතනාශිසා අධිපුණුශිසා...මෝ අධිපුණු-ශිසා සි: මේ නිවිධ ශිසාවන් අවේජීන කොරෙමන් හික්මෙන්නේ යැ... පතාකා කළ යුතු නිවන පුතාසා කෙරෙමන් හික්මෙන්නේ යැ.. හැසිරෙන්නේ හැ මැනැමින් හැසිරෙන්නේ හැ සමාදන් වැ පවත්නේ සි. හගවා යනු: ගෞරවාධිවවන යැ...මේ 'හගවා' යනු: අභීන්ථලය පුතාසාණ කිරීමෙන් හෝ සම්බාමයන් පුතාසෙ කිරීමෙන් උපත් පුණුප්තියකැ'යි 'අපමනෙකා සද නමසාමනුසිකෙබ'නි හගවා' යනු වේ.

එගින් වදලන බුදුහු:

''අගිතු ගි සො අනාහිතුතො -පෙ - සද නමාකාමනුසිකොබනි හනවා''ගි

තුදුස්වැනි තුවටක සූල නිදේගය සමාපත සී. 👘

15

අතතදණඩසූතතනිදෙදසො.

අථ අතනදණ්ඩයුතනතිදෙදසො වුව්වතෙ:

15 - 1

අතතදණඩා හයං ජාතං ජනං පසසථ මේඛගං, සංවේගං කිතතයිසසාම යථා සංවිජිතං මයා.

අතතදණක හසං ජාතනති - 'දණඩා'ති තයො දණඩා: කායදලණඩා ⁴වමිදණෙඩා මතොදණෙඩා. තීවිබං කා**යදුව**ාරිතං කා<mark>යදණෙඩා, ච</mark>තුබබ්බං වවිදුවවරිතං වවිදණෙඹා, තිවිබං මතොදුවවරිතං මතොදණෙඹා. හසනති දේව හනානි: දිට්ඪබම්හිකඤව හයං සමපරායිකඤව හයං. කතමං දිට්ඪ-බම්මිකා හයං ? ඉබෙකචේවා කායෙන දුච්චරිතා චරති, වාචාය දුච්චරිතං වරති, මතසා දුවවරිතං වරති. පාණමෙි හතති, අදිතනමයි ආදියති, සකිමපි ජිඤත්, තිලෙලාපමපි හරති, එකාගාරිකමපි කරෝත්, පරිපනෙපි තිවසති, පරදරමට ගවජති, මුසාපි හණති. තමෙනං ගැනතිා රංකුකු දකොතතති: 'අයං දෙව' වොරො ආගුවාරී. ඉමසා යං ඉචජති, තං දණකං පණෙතිති. තමෙතං රාජා පරිහාසති. සො පරිතාසපවවයා හයං උපාදෙති, දුක්ඛං දෙමනසාං පටිසංවෙදෙති. එතං හයං දුක්ඛං දෙමනසාං කුතෝ කසා: අතතදණ්ඩතො ජාතං සසුජාතං නිබාතතං පාතුනුතං. එතතකෙතපි රාජා න හුසසනි. තමෙනං අති නි බොතතං රාජා බඣාපෙති අභුබඣතෙත වා රජුකිකිතෙන වා ස්ඞාලික-බනිතෙත වා වෙතතබනිතෙන වා ලධාබණිනෙත වා පකොබප-බක්ෂනන වා පරිකෙඛපබකිෂනන වා ගාමබකිනෙන වා නිගම්බකිනෙන වා නගරබතිනෙන වා රවස්ඛණිතෙන වා ජනපදබකිතෙත වා. අනතමසො සවවනීයමපි කරෝති 'ත තෙ ලබහා ඉතො පකකම්තු'නහි. හො බනිතපච්චයාපි දුක්ඛං දෙමනසකං පටිසංවෙදෙහි. එතුං හයං දුක්ඛං දෙමනාසාං කුතෙං තසාං අතතදණකානො ජාතං සණුණාතං නිබබතතං අතිතිබානතා පෘතුහූතා. එතතකෙනපි රාජා ත භූසාකී. රාජා තසස ඛනං ආහරාපෙති: සතං වා සහසසංවා සතසහසසං වා. සො ඛන-ජෘතිපච්චියාපි දුක්බං දෙමනසාං පටිසංවෙදෙති. එතං හයං දුක්ඛං දෙමනකාං කුනෙං තකා: අතතදණ්ඩතො ජංතං සණුජාතං නිබාතතං අභිනිබ්බත්තය පෘතුහුතය. එත්තකෙන්පි රාජා ත තුසොනි. ත්මේතය රාජා විට්ධා කම්මකරණා කාරාපෙනී:

15

අතතදණඩ සූතුනිදේශ**ග**

ඉක්ඩති අතතදණඩසූතු නිදේශය කියනු ලැබේ.

15 - 1

ආත්මදණසිය (-තමාගේ කායාදි දුශ්චරිතය) හෙතු කොටගෙන දූෂට-බාර්මිකාදි) හය උපත. (එසේ කල්හි) පුතිවිරුදා වූ ජනයා බලවු. මා විසින් යම්සේ (තමා මෑ තම හට) සංවෙහ උපදවන ලද ද, (එපරිද්දෙන්) සංවෙගය පුකාශ කරන්නෙමි.

අතනදණඩා භයං ජාතං - 'දණඩා' යනු: දණඩයෝ තිදෙනෙකි; කාය-දණඩ යැ, වාන්ද ණඩ යැ, මනොදණඩ යැයි. නිවිබ කායදු වෙරිතය කායදණඩ u, චතුර්චධ වාශ්දුයාවරිතය වාශ්දණඩ යැ, නිවිධ මනොදුයාවරිතය මනා-දණක යි. භශං යනු; භය දෙකෙකි: දුළුවධාර්මිකාභය යැ, සාමපරායිකාභය යි. දුළටධාර්මිකහය කවර යන්: මෙලොවැ කිසිවෙක් කයින් දුශවරිත-ගෙහි හැසිරෙයි, වචනගෙන් දුශචරිතයෙහි හැසිරෙයි, සිතින් දුශචරිත-යෙහි හැසිරෙසි, පාණවධදු කෙරෙසි, නුදුන් දෙයද ගනී, ගෘහසඣි දු සිදී, ගම් පැහැරීම ද ගෙවල් පැහැරිම ද මං පැහැරීම ද කෙරෙයි. පරඹුන් කරා ද යෙයි, මූසවා ද බෙණෙ. ඒ තුලුහු අල්වාගෙන 'දෙවයිති, මේ අපරාධකාරී සොරෙක, මොහුට යමක් කැමැති තම ඒ දඬුවම පැණවුව මැනවැ'යි රජුව දක්වති. රජ ඔහුව පරිහව බෙණිසි. තෙතෙම පරිසව හෙතුවෙන් බිය උපදවයි, දුක් දෙම්නස් විදී. තෙල බිය දුක් දෙමනස් ඔහුට කොයිනැ යන්: ආත්මදණඩයෙන් (–තම පවිත්) උපන හටගත නිපන වෙසෙයින් නිපන පහළ වී. මෙතෙකිනුදු රජ නො සතුටු වෙයි. රජ ඒ තුලුනු සිරබැඳුමෙන් හෝ රැහැන් බැඳුමෙන් හෝ හැකිලි බැඳුමෙන් හෝ වේවැල් බැඳුමෙන් හෝ ලතාබඣනයෙන් හෝ පුසෙය– පබුතුයෙන් හෝ පරිසෞපබතිනයෙන් හෝ හුමබනිකතරෙන් හෝ තිගමබතිකතරොත් හෝ නගරබනිතයෙන් හෝ රාෂ්ටුබතිකතයෙන් හෝ ජනපදබනිකගෙන් හෝ බන්දවයි, ගටන් පිරිසෙහින් 'තට මෙයින් බැහැර ගන්නට නො ලැබේ'ගයි (පළිබොඩ සඳහා) කියැයුතු ද කෙරේයි. නෙතෙම බැබුන හෙතුවෙන් ද දුක් දෙමනස් විදී. තෙල බිය දුක් දෙමනස් ඔහුට කොයිතැ යන්: ආත්මදණඩයෙන් උපත හටගත නිපත වෙසෙයින් පහල විය. තෙල පමණෙකිනු දු රජ තො සතුටු වෙයි. රජ තිපත ඔහුගේ ධනය සියයක් හෝ දහසක් හෝ සියදහසක් හෝ ගෙන් ගෙන්වා ගනි. හෙතෙම ධනහානිය <mark>හෙතු කොටගෙන</mark> ද දුක් දොම්නස් විදී. තෙල බිස දුක් දෙමනස් ඔහුට කොයිනැ යන්: ආන්මදණඣයෙන් උපන, හටගත නිපත වෙසෙසින් නිපත පහල විය. මෙතෙකිනු දු රජ තො සතුඩු වෙසි. රජ ඔහුව විවිධ භාම්කරෝල කර්වයි:

කසාහිපි තාළෙති. වෙතෙතහිපි තාළෙති. අගිදණඩකොහිපි තාළෙති. හංජාමපි ජිඥති. පාදමපි ජිඥති. හංජාපාදමපි ජිඥති. කණාණාමපි ජිඥති. තාසමපි ජිඥති. කණාණතාසමපී ජිඥති. බිලඩගථාලිකාමපී කරොති. සබබමුණඩිකමපි කරොති. රාහුමුඛමපි කරොති. ජොතිමාලිකාමපී කරොති. හංජාපජෝතිකාමපී කරොති. එරකාවතතිකමපි කරොති. චීරකවාසිකාමපී කරොති. එණොයාකාමපි කරොති. එරකාවතතිකමපි කරොති. කහාපණ්කාමපී කරොති. බාරාපතවජිකාමපී කරොති. පලිසපරිවතතිකාමපී කරොති. පලාලපිටසීකාමපී කරොති. තතෙතහාපි තෙලෙන ඔසිකුවති. සුනබෙහිපී ඛාදපෙති. ජීවනතමපී සූලෙ උතතාසෙති. අසිනාපී සීසං ජිඥති. ජෝ කාමතොරණපව්වතාපී. දුකඛා දෙමනාසසං පරිසංවෙළෙති. එතං භයං දුකඛා දෙමනාසකං කුතෝ තසක ? අතතදණඩතො ජාතං සිකුණතං නීබබතතං අභිතිබානතං පාතුභූතං, රාජා ඉමෙසං වතුණණා දණ්ඩානං ඉසසරෝ.

සො සකෙත කමෙවන කායසා හෙද පරමාරණා අපායං දුගාතිං විතිපාතං ති්රයං උපපජජති. තුමෙනං නි්රයපාලා පඤාවිබබකිතං තාම කාරණං කාමරනති. තහතං අයොබීලං හතේ ගමෙනති. තතතං අයො-බීලං දුතිගේ හමෙන් හමෙනති, තතතං අසොබිලං පාදෙ හමෙනති. තතතං අයොබිලං දුතියෙ පාළද ගමෙනති, හතතං සොබිලං මජෙඣ උරසමං ගමෙනති. හො තුළු දුකුඛා කටුකා තිපපා වෙදතා වෙදෙනි. න ව තාව කාලං කරොඩ්, යාව න තං පාපං කමමං බානත් හොති.a එතං භයං දුකඛං දෙමනසසං කුතො තසස: අතතදණඩතො ජාතං සඤෝතං නිබ**බතතං** අතිනිබබහතං පාතුහුනං. තමෙනං නිරයපාලං සංවෙසෙනා කුඨාරීති නවෙජනති සො තතු දුකුඛා නිපා කටුකා වෙදතා වෙදෙනි. න ව නාව කාලං කරෝත්, යාව න තං පාපං කමමං බහනතී හොති. තමෙනං නිරගපාලා උදඛපාදං අබොසිරං ගනෙනා වාසීහි තවෙමනත්. තමෙනං නිරයපාලා රථේ යොජෙනිා ආදිතතාය පඨමියා සමපජජලිතාය සජොති-භූතාය සාරෙනතිපි පච්චාසාරෙනතිපි² - පෙ - තමෙනං නිර**යපාලා මහනතං** අභිහාරපබාතං ආදිතතං සපෙරජලිතං සජොතිභූතං ආරොපෙනතිපි ඔරො-පෙනතිපි - පෙ- තමේතං තිරයපාලා උදඩපාදං අබොසිරං ගහෙනා තතතාය ලොහකුමහියා පක්ඛිපනති ආදිතතාය සමපජරලිතාය සජොතිභූතාය. සො තත් ඓණු දෙදහකං පච්චති. සො තත් ඓණු දෙදහකං පච්ච ානතා සකිමයි උදධං ගචඡති. සකිමයි අබෝ ගඩජති, සකිමයි තිරියං ගචඡති. සො තණ් දුකුඛා තිපො කටුකා වෙදනා වෙළදකි. න ව තාව කාලං කරොති. යාව හා හං පාපං කම්මං බහුනහීමෙහාති. එතං භයං දුකුබං දෙමනසාං කුතා හසා: අතතදණවුතො ජාතං සඤෝතං නිඛානතං අභීතිබබතතං පාතුභූතං, තමෙතං තිරයපාලා මහානිරයෙ පක්ඛිපනති. සො බො පන මහානිරයො:

කසගෙනු දු තලවයි, වේවැලිනු දු තලවයි, අඩදඬිගෙනු දු තලවයි, අත ද සිදී, පය ද සිදී, අන්පාද සිදී, කන ද සිදී, තැහැය ද සිදී, කත්තාසා ද සිදී, බිලබයථාලික කම්කටොලු දු කොරෙයි,පක්මුඹු දු කෙරෙයි, රානුමුඛ කම්කටොලු ද කෙරෙයි, ජොතිමාලික කම්කටොලු ද කෙරෙයි, හත්පජෝතික කම්කටොලු දු කෙරෙයි, එරුවතු කම්කටොලු දු කෙරෙයි, කිහිරිවන් කම්කටොලු දු කෙරෙයි, එරුවතු කම්කටොලු දු කෙරෙයි, කිහිරිවන් කම්කටොලු දු කෙරෙයි, එරුවතු කම්කටොලු දු කෙරෙයි, බිලියෙන් සම්මස්නහර ද උපුටයි, කහවණුවම ද කෙරෙයි, කාරමූ දු ගල්වයි, පරිසපරිවර්තන කම්කටොලු දු කෙරෙයි පලාලපිටයික කම්කටොලු දු කොරෙයි, රත්කල තෙලු දු ඉසී, ශුනකයන් ලවා ද කවයි, දිවස්නුල ද කිඳුවයි, කඩුවෙනු දු හිය සිදී; හෙවෙනම කම්කටොලු හෙතුයෙනු ද දුක් දෙම්නස් විදී. තෙල බියදුක් දෙම්නස් ඔහුව කොයින් උපනැ යන්: ආතාමදණකියෙන් උපන, හටගත නිපන වෙසෙයින් නිපන පහල වූයේ වන. රජ මෝ සතර දඬුවමට පොහොසත් (-සමනී) වේ.

හෙතෙම සිය පවකැමින් කාබුන් මරණින් මතු සැපනැති දුකට ගත් වූ විවසව පතිත වන නිරයට පැමිණෙයි; ඔහුට නිරයපාලයෝ පඤාවවිධ බන්බන නම් කම්කටොලු කරවතී: රත් වූ ගහුලක් අතෙහි ගසති, රත් යවුලක් දෙවැනි අනෙහි ගසනි, රත් යවුලක් පයෙහි ගසනි, රත් **ග**වුලක් දෙවැනි පයෙහි ගසනි, රත් යවුලක් ලමැද ගසන්. හේ එහි තියුණු වූ කටුක වූ දුක් වෙදනා විදී. යම් තාක් ඒ පව්කම් නො ගෙවේ නම්, ඒ තාක් තො ද මියෙයි. තෙල බිය දුක් දෙම්තස් ඔහුට කොයින් උපනැ යත්: ආත්මදණඩ හෙතුවෙන් ජාත යැ සඤජාත යැ නිළීෘත යැ අභිනිළීෘත **යැ පාදුර්භූත යි. යමපල්හු ඒ පවකම කලහු බිමැ හොවා කෙ**වේරියෙන් සස්ති; හේ එහි තියුණු කටුක දුක් වෙදනා විදී. යම් තාක් ඒ පව්කම් තො ගෙවේ නම්, ඒ තාක් නො ද මියෙයි. යමපල්හු ඒ පව්කම් කලහු උඉර්ධවපාද කොට අධෘශීම් කොට ගෙන වැයෙන් සස්ති. ඒ පව්කම් කලහු නිරයපාලයෝ (ගින්නෙන් දිලියෙන) රියෙහි යොද හාත්පසින් දුල්වෙන අතිශසින් දිලියෙන ගිනිදූල් සතිත වූ පොළොවෙති ඉදිරියට ඇවිදුවන්– නානු ද නවතන්නාහු ද වෙති, පව්කම් කළ ඔහු යමපල්හු ආදීප්ත වූ සම්පුජ්වලිත වූ ජ්වාලා සහිත වූ මහත් අඹහාරපළීතයට නංවති. බස්වන්නාහු ද වෙත්...යමපල්හු පව්කම් කල ඔහු ඌරේඛවපාද අඛඃශීෂී කොට ගෙන තප්ත වූ අංදීජන වූ සමපුජ්වලිත වූ ජ්වාලා සහිත වූ ලොහකුමහිගෙහි පුනෙෂට කොරෙත්. ගේ එහි පෙණපිඩක් බදු දෙහ ඇති වැ පැසෙයි. හේ එනි පෙණපිඬක් බදු දෙහ ඇති වැ පස්නේ වරක් උඩට ද නැගෙයි, වරක් ගටට ද බසි, වරක් සරහ ද ඇවිදී. ඉන් ළති නිවු වූ කටුක වූ දුක් වෙදනා විදී. යම් භාක් ඒ පව්කම් නො ගෙවේ නම්, ඒ තාක් නො ද මයෙයි. තෙල බිය දුක් දෙම්තස් ඔහුට කොයින් උපතැ යන්: ආත්මදණ්ඩයෙන් (සිය සැමින්) උපත, සඤෝපා ගැ නිමීංත හැ පුාදුර්භූත සි. ඒ පව්කම් කළ ඔහු සමපල්නු ඔහානිරයෙහි පුණෙෂට කොරෙත්. ඒ මහාතිරය වූ කලි:

- චතුකකණෙණා චතුළවාරේ වහතෙතා හාහසො මතො, අයොපාකාරපරියතෙතා අයසා පටකුජාීතො.
- තසස අයොමයා භූම ජලිතා තෙජසා යුතා, සමනතා යොජනසනං එරිණා තිටඨායි සබබද.a
- කදරියා තපතා¹ කොරා අවවිමනෙතා දුරාසද, ලොමහංසනරාලා ව හිසමා පටිහයා දුඛා.b
- ප්රාත්මාය ව තිහත්යා අච්‍රිකඛනේටා සම්‍රවසිභෝ, දහනෙතාං පාපකම්මනෙත පච්‍රීමාය ප්‍රිකඤඤත්.
- පවජිමාය ව හිතනියා අවවක්කිණි. සමුවසීනො, දහනෙතා පාපකමානෙතා ප්රතිමාය පටිකඤඤති.
- උතානරාය ව හිතතියා අච්‍රික්කිණාය සම්‍රවසීතෝ, දහනෙනා පාපකම්මනෙන දක්‍රිණාය පටිහඤඤී.
- 7. දක්ඛිණාග ච තිතතියා අවවික්ඛණ්ඩා සමුව්ඨිතො, දහනනා පාපකම්මනොත උතතරාය පට්නඤඤීති.
- හෙටස්තො ච සම්වසාය අච්‍රික්කිනේ හයානකො, දහනොගා පාපකමෙහෙත ඡදනසම්ං පටිහඤඤති.
- ජදතමහා සම්බාහය අවවික්ඛනේඛා හයාතකො, දහනෙතා පාපකම්මනෙත භූමියං පටිහඤඤිතී.
- 10. අයොකපාලමාදිතනං සනතතනං ජලිතං යථා, එවං අවිචිනිරයො තෙට්ඨා උපරි පසාකතා.
- තත් සතතා මහාලුඥ මහාකිඛ්‍රිසකාරිතෝ, අවවනත් පාපකමෙනතා පව්‍රතත් න ව ම්යාරේ.
- 12. ජංතාවෙදසමො කාසෙං තෙසං නිරයවාසිතං, පසස කම්මාතං දලකතතං න හසමා හොති න මයි.
- පුරත්‍රීමෙත්‍රී බාවනති තතො බාවනති පාරිමං, උත්‍රත්‍ර බාවනති තතෝ බාවනති දක්‍රීණං.
- 11. යං යං දිසං පඛාවනත් තං තං දවාරං පිථියකි, අභිනිකඛමිතාසා තෙ සහතා මොකඛගවෙයිනො.
- ත තෙ තතො නිසාබමිතුං ලහනති කම්මපව්වයා,
 තෙසං ව පෘපකම්මනතාං අවිපකකං කතං බහු"නති.

i. කදරියා තපසා - සිණු II. გ. ඡජකිම්නිකාය - උපරිපණණාසක - දෙව්දූහසුපත ල සමකිච්චරානක.

මහාතිදේශපාලි**ය**

1. (ඒ මහානිරාය)සතර කඩ් ඇත්තේ යෑ, සතර දෙර යෑ, වෙන වෙත මැකොටස් වශයෙන් බොදන ලද, යපවුරෙන් පරික්ෂිජන යෑ, යපියනින් වසන ලද.

2. ඒ මහාතරකයාගේ යපොලොව ජීවලිත වූවා තෙජයිත් යුකත යැ. හාත්පස සියක් යොදුන් තැතැ සියලු කල්හි පැතිරු සිටි.

3. (ඒ අපට මහාතරකයෝ) නිරතුරු තවත්තානු සෞර වූවාහු (කලපස්ථායී) ගිනිසිළු ඇත්තානු ලංවීයැ නො හැක්කානු ලොමුදහන පියමි ඇත්තානු බිහිතුණු වූවානු බිහ උපදවත්නාහු දුක් වූවාහු ද වෙත්.

4. පෙරදීග බනින් නැගුණු ගිනිකඳ පව්කම කල සත්ළුගන් දව මන් (ගොස්) පැසුඵ බිතැ වැදෙයි.

5. පශ්චිම හිතතියෙන් නැහුණු ගිනිකඳ පව්සාම් සාළ සත්ඵියන් දවමින් ගොස් පූළිගිතතියෙහි වැදෙසි.

6. උතුරු බිතින් නැගුණු ගිනිකද පව්කම් කළවුන් දවමින් ගොස් දසාණු බිතැ වැදෙයි.

7. දකුණු බතිත් නැහුණු බනිකද පවිකම කළවුන් දවමත් ගොස් උතුරු බතැ වැදෙයි.

8. යට පොලොවනු දු බිය එලවන හිතිකඳ නැගී පව්සාම කලවුන් දවමින් ගොස් ඡදනයෙහි (-සියන්හි) පැහැරෑ සිටී.

9. ඡදනයෙන් බා එලවන ගිනිකද නැගී පාපකම් කළ සත්තියන් දවමින් නොස් බිමැ පැහැරෑ සිටී.

10. අවිචිතරකය උඩ යට බලනුවහුට හාත්පයින් දිලියෙන අභිශයින් තැවුණු දුල්වුණු යකබාලක් මෙනි.

11. එහි මහද්රෙංදු වූ මහදරැණුකම් කරන සුලු වූ අතිශයින් පව-කම් ඇති සෝතායෝ පැසෙති, නො ද මියෙත්.

12. ඒ නිරැවැයියන්ගේ කය ගිනි වැන්න. කම්යන්ගේ දඬ සේ බල. හළු නො වෙයි, දුලි නො වේ.

13. (කිසි කාලෙක පුම්ආාරය විවෘත වූ කල්ගි) ඒ දිගට ද දිවෙති, යළි පශ්චිමආාරයට දිවෙති, උතනරආාරයට දිවෙති, යළි දක්ෂිණඥාරයට දීවෙත්.

14. යම යම් දිශාවකට වෙගයෙන් දිවෙත් තම, (සමපාජන කල්හි) ඒ ඒ ආධාරය වැයසයි. නික්මැ යන ආශා ඇති ඒ නිරිසත්හු මිදෙන උපාය සොයන්නාහු ළමත්.

15. කම්හෙතුයෙන් ඔහු එයින් නික්මෙන්තව තො ලැබෙහි. යම නෙයකින් ඔවුන් විසින් නො පැසුණු විපාක ඇති පාපකමීය බොහෝ කොව කරන ලද ද එනෙයිනි. එතං හයං දුකඛං දෙමතසාං කුතො තසා: අතතදණඩතො ජාතං සඤෝකං නිබාතතං අභිනිඛාතතං පාතුභූතං. යානි ව තෙරයිකානි දුකඛානි යානි ව හිරචඡාතයොනිකානි දුකඛානි යානි ව පෙතතිමසයිකානි දුකඛානි යානි ව මානුසිකානි දුකඛානි, තෘනි කුතෝ ජාතානි, කුතෝ සඤෝතානි, කුතෝ නිඛාතතානි, කුතෝ අභිනිඛාතතානි, කුතෝ පාතුභූතානි: අතතදණඩතෝ ජාතානි සඤෝතානි නීඛාතතානි අභි-නිඛාතතානි පාතුභූතානි.

අතනදණුඩා ශසං ජාතං ජනං පාසාථ මේඛ්ෂානති බතතියා ව මාගමණා ව වෙසසා ව සුඥ ව ගහඩා ව පබාජිතා ව දෙවනා ව මනුසා ව මේඛ්ෂාං ජනං කලහං ජනං විරුඛාං ජනං පට්ටරුඛාං ජනං ආහතං ජනං පවාහතං ජනං ආෂාතීතං¹ ජනං පවාෂාතිතං ජනං පසාඵ දක්බථ ඔලොකෙථ නිජාබායෙථ උපපරික්ඛථානි – ජනං පසාඵ මේඛ්ෂාං.

සංවෙතං කිහානයිසාමීති - සංවෙතං උබෙතං උතාසං හතං පීළතං කට්ටනං උපදදාං උපසානනං; කිහනයිසාම පකිහනයිසාම ආවිකඛ්සාම දෙසිසාම පසාසිසාමත් පටාර්සිසාම විවරිසාම විහජිසාම උතතානී කරිසාම පතාසිසාමීති - සංවෙතං කිහනයිසාම.

යථා සංවිජිතං මයාති – යථා මයා අතතනායෙව අතතා² සංවෙජිතො උබෛජිතො සංවෙගමාපාදිනොති – යථා සංවිජිතං මයා.

තෙනාහ හගවා:

"අතතදණ්ඩා හයං ජාතං ජතං පසාදුථ මෙබහං, සංවෙහං කිතතහිසසාම යථා සංවිජිතං මයා"ති.

15 - 2

එකුමාතං පජං දිභා මචේඡ අපොදකෙ යථා, අකුකුමළකාකුති බාහරුගො දිභා මං හයමාවසි.

එකුමානං පේං දික්වාති - 'පජා'ති සතතාබිවවනං; පජං තණහා-එකුතාය එකුමානං, දිට්සීඑකුතාය එකුමානං, කිලෙසඑකුතාය එකු වනං, දුවාරිතඑකුතාය එකුමානං, පයොශඑකුතාය එකුමානං, විපාසඑකුතාය එකුමානං, රතතං රාගෙන එකුමානං, දුට්සං දෙසෙන එකුමානං, මූලුශං මොහෙත එකුමානං, විතිබරාං මාහෙත එකුමානං, විකාඛපගතං උතුවෙන එකුමානං, අතිටසංශතං විවිකිවිජාය එකුමානං, විකොඛපගතං උතුවෙන එකුමානං, අතිටසංශත එකුමානං, අලාගෙන එකුමානං, යනෙන එකුසංශේ එකුමානං, ලාගෙන එකුමානං, අලාගෙන එකුමානං, යනෙන එකුමානං, අයසෙන එකුමානං, පසංසාය එකුමානං, නිකුය එකුමානං, සුබෙන එකුමානං, දූකොක එකුමානං, ජාතියා එකුමානං, ජරය එකුමානං, බොංගිනා එකුමානං, මරණෙක එකුමානං, සොකපරිදෙව-දුකාබදෙමනකයුපායාගෙනි එකුමානං, නෙරයිකොන දූකොන එකුමානං, කිරවණානයොතිකෙන දූකොන එකුමානං, පෙතතිවිසයිකෙන දූකොබන එකුමානං, -

^{1.} ආසාටිතං, සතා. 2. සදපු - සිමු. II.

තෙල බිය දුක් දෙමීනස් ඔහුට කොයින් උපතැ යන්: ආත්ම-දණ්ඩය හෙතු කොට ජාතයැ සකුණ්තයැ නිම්හා යැ අහිනිවීංතයැ පුංදුර්ශත යි. යම නිරයදුකක් කිරිසන්සොන්කියම් දුකක් පෙතවිෂයෙකි යම දුකක් මානුෂ වූ යම දුකකාත් වෙත් නම්, එ දුක් කොයින් උපත්නාහු ද, කොයින් හටහන්තානු ද, කොයින් නිපන්නානු ද, කොයින් වෙසෙසින් නිපත්නාහු ද, කොයින් පහළ වූවානු ද යන්: ආත්මදණ්ඩයෙන් ජාත – සකුණත – නිර්වෘත – අහිනීර්වෘත – පුංදුර්භූත වූවානුය.

අහතදණඩා පහා ජාතා ජනා පහසථ මේඛනං - සංක්යාසන් ද මාතමණතෝ ද වෛශායෝ ද ශුදුසෝ ද ගෘහස්ථයෝ ද පුවුඒතයෝ ද දෙවතාවෝ ද මනුෂායෝ ද යන හිංසාවට පැමිණි ජනයා කලහ කරන-වරුදා වූ - පතිවරුදා වූ - ආහත වූ - පුතාංහත වූ - පීඩිත වූ -පතිපීඞිත වූ ජනයා බලපු, දකිවූ, අවලොකනය කරවු, නැවත නැවත සිතවු, නැවත නැවත පරිසාං කරවු යයි 'ජනං පසාප මේඛගං' යනු වේ.

සංවෙනං කිතතයිකාම – සංවෙනය උද්වෙනය තැතිනැතීම හය පෙළීම ගැටීම උපදුවය උපසනීය (-ඇව්රීම) කිහීතය කරත්තෙමි, පුකිනීනය කරත්තෙමි, පවසන්නෙමි දෙසන්නෙම් පතවන්නෙම පිහිටුවන්නෙම විවරණය කරන්නෙම විනාග කරන්නෙම පුකව කරන්නෙම පුනාශ කරන්නෙම නුයි 'සංවෙගං කිතතයිකාම' යනු වේ.

යථා සංවිජිතං මයා – යමයේ මා විසින් තමා මැ තෙමේ සංවෙග-යට පත් කරන ලදුයේ උද්වෙග කරන ලදුයේ සංවෙශයට පමුණුවන ලදුයේ නුයි 'යථා සංවජිතං යෝ' යනු වේ.

එසින් වද,ලහ බුදුහු:

"අතනදණඩා තසං ජාතං -පෙ- යථා සංවිජිතං මයා"යි.

15 - 2

දිගත්තෙක මසුන් මෙන් (තෘෂණාදියෙන්) සැලෙන සත්තිවශීයා දක, ඔවුනොවුත් හා සමග විරුදඩ වූවන් දක, බිය මා කරා පැමිණියේ ය. (-මදා සිය උපන.)

එදෙමානා පරං දියවා - 'පරා' යනු: සධානිතවට තමෙකි. තෘෂණා-සපඥයාගෙන් සැලෙන පුරාව දුරේසපඥනයෙන් සැලෙන කෙලශසපඤන-කෙන් සැලෙන දිශවරිතසපඤනයෙන් සැලෙන කායාදී පුයොගසපළැන-කෙන් සැලෙන විපාඩාසපඤනයෙන් සැලෙන පුජාව, රාගයෙන් රත් වැ සැලෙන, දොෂයෙන් දුරට වැ සැලෙන, ඓහනයෙන් මුස වැ සැලෙන, මානයෙන් විනිහැධ වෑ සැලෙන, ඖදධානයෙන් වියෙෂපයට පැමණැ සැලෙන, දොෂයෙන් නිෂ්ඨාවට නො පැමිණැ සැලෙන, අනුශයෙන් තදහවට පැමිණැ සැලෙන, ලංහනයන් සැලෙන, අනුශයෙන් තදහවට පැමිණැ සැලෙන, අයශයින් සැලෙන, පුහංසායෙන් සැලෙන, කිසුනෙන් සැලෙන, අයශයින් සැලෙන, පුහංසායෙන් සැලෙන, කිසුනෙන් සැලෙන, සුවයෙන් සැලෙන, දුකින් සැලෙන, ජාතියෙන් සැලෙන, ජාතියෙන් සැලෙන, විහාශියෙන් සැලෙන, මරණයෙන් සැලෙන, කිසුනෙන් සැලෙන, තිබ්සෙන් සැලෙන, දුකින් සැලෙන, පොත්මයෙන් සැලෙන, සිරියෙන් දුකින් දෙමුනායින් උපායාසයෙන් සැලෙන, කිරැදුකින් සැලෙන, තිරීසන්ගොන්හි වූ දුකින් සැලෙන, පොටිමයෙහි වූ දුකින් සැලෙන, -

මානුසිදකන දුකෙබන එඤමානං, ගබෙහාකකනතිමූලකෙන දුකොහය. ගබහටඕනිමූලකෙන දුකෙඛන - ගබහවුට්ඨානමූලකෙන දුකෙඛන -. ජාතයසුප-නිබැඩිකෙන දුකෙබන - ජාතසා පරාධෙයාකෙන දුකෙබන- අපතුපකක-දුකෙබන - පරුපකකමෙන දුකෙබන - දුකබදුකෙඛන-වෙන සබ්ධාරදුකෙබන -- 9පරිණාමදුකෙඛන - වක්ඛුරොදගන දූකෙඛන-සොනුරො-ແຫຼສ- ສາສະງາະຫຼາ-ຕ້ອນເອັງະແຫຼສ- ສືສະວ່າເພສ-ສາສະດີແຫຼສ - ສາໜົໜ රොගෙන - මූඛරෝගෙන - දනකරෝගෙන - කාසෙන - සංසෙන - පිනාසෙක ඞහෙන – ජරෝහ – කුචලිරෝගෙන – මුචලාග - පක්ඛණ්ඩිකාග – සුලාග– වසුවකාය – කුටෙයන -- ගණෙඩන – කිලාසෙන -- පොසෙන -- අපමාරෙන--ද දුයුයා - කණ්සුයා - කවජුයා - තබසාය1 - විතචජිකාය - ලොහිතපිතෙනන -මධුමේගෙන -අංසාය - පිළකාය - හගඤලෙත - පිතතසමූටඪාතෙත ශුඛාබෙත-සෙමහසමුට්ඨානෙත ආබාබෙන – වාතසමුට්ඨානෙන ආබාබෙන – සනනිපාති -කෙන ආබාබොත – උතුපරිණාමජෙත ආබාබෙන – විසම්පරිහාරජෙන ආබාබෙන - ඔපකකමිකෙත ආබාබෙන - කම්ම්පිපාකජෙන ආබාබෙත-සීතෙන – උණෙහන - ඒසවණය – පිපාසාය – උචවාරෙන – පසසාවෙත-ඩංසමකසවාතාතපසිරිංසප³ සඓසෙත දුකෙබන-මාතුමරණෙන දුකෙබන-පිතුමරණෙන දුකෙඛන - හාතුමරේණත දුකොඛන-හබිනිමරණෙන දුකෙඛන-පුතාගමරණෙන දුකෙබන - ගිහුමරණෙත දුකෙඛන - ඤුතිමරණෙත දුකෙඛන – හොගවාසනෙන දුකෙඛන – රොගවාසනෙන දුකෙඛන – සීල-වාසතෙන දුකෙඛන - දිව්සීවාසනෙන දුකෙඛන එකුමානං සමඵඤමානං විපථාඥමාතං වෙබුණිනං පවෙබුමානං සමපුවෙබුමානං; දියවාහි දිසවා පසයිණිා තුලයිණිා තිරයිණිා විහාවයිණිා විශූතං කණිාති - එකුමානං පජං දිස්වා.

මවේ අපෙපාදනො යථාති - යථා මවණ අපෙපාදකෙ උදසාපරි-යාදන කාකෙහි වා කුලලෙහි වා බලාකාහි වා පරිපාතියමානා⁴ උසාබි-පියමාතා බජජමාතා එකුනති සමඵකුනති විපඵකූනති වෙඩනති පවෙඩනති සමපවෙඩනති; එවමෙවං පජා තණතාඵකුනාය එකුනති -පෙ-දිව්ඩීබාසතෙන දුකෙඛන එකුනති සමඵකුනති විපඵකූතති ලෙඩනති පළවඩනති සමපවෙඩනත්ති - මමෙජ අපෙපාදකෙ යථා.

අකැකැම කැකැති බාාරුදෙකාරි – අකුකැම්කාකා සහතා විරුදාා පට-වරුදා ආතතා පව්වාහතා ආහාතිතා⁶ පව්වාෂානිතා රාජානොපි රාජූහි විවදනති, බතතියාපි බනාධියෙහි විවදනති, බාහමණාපි බාහමණෙහි විවදනති, ගතපතිපි ගහපනීහි විවදනති, මාතාපි පුතෙතන විවදති, පුතෙතාපි මාතරා චීවදති, පිතාපී පුතෙතත විවදති, පුතෙතාපි පිතරා විටදති, හාතාපී නාතරා විවදති, හමිනීපී තමනියා විවදති, නාතාපී තමනියා විවදති.

8. ගරිසප - මජසං.

5. ආහතා - සිමු II.

6. ආසාවිතා සා.

4. පරිපාටිගණාකා - හිමු, II, මුජකං,

^{1.} රබසාය - ස, රසාබසාය - පු. PTS. 2. ලොකිතෙන පිතෙනන - සිමු. 11 PTS.

මිතිස්ලොවැ වූ උකින් සැලෙන, ගහිාවකානතිමූලක දුකින් සැලෙන, ගහිසට්හිමූලක දුකින් - ගහිවැන්ානමූලක දුකින් - උපන්නනු පිළිදග්නා දුකින් - උපත්නනු පරා අසත් දුකින් - අභෝමාපකුම දුකින් - පරෝපකුම දුකින් – දුෘබදුබිඳෙයන් – සංස්කාරදුබියෙන් – විපරිණාම – දුෘඛයෙන් – වසාසුරොගයෙන් පූ දුකින් බොහුරොගයෙන් හෝණරෝගයෙන් – ජිහුවාරොගයෙන් – කායරොගයෙන් – ශිම්රොගයෙන් – කණිරොග-ගෙත් - මූඛෂරාගයෙත් - දනකරෝගයෙත් - කාසයෙත් - මොසයෙත් - පීත-සින් - දුනයෙන් - ජවරයෙන් - කුස්ෂිරෝගයෙන් - මුර්ඡායෙන් - ලොහිතානි-සාරයෙන් ආමශූලයෙන් - විරේචනයෙන් - කුපටරෝගයෙන් - ගණ්ඩරෝග വേമ് - ഞാറ്റേമ് - ഷംഗാരാത് - അത്രമ് - ഉറ്റോളമ് - മുഖ පොළින් - මහපොළින් නියමරින් - අතුල් පතුල් පැළීමෙන් - රත්පිතින් මඩුමෙහගෙන් අශීසින් ලේපොළින් - හහඤ්රයෙන් -- පිහින් උපදනා රෝගයෙන් - සෙමන් උපදනා රෝගයෙන් - වයින් උපදනා රෝගයෙන්-සාහනිපාතික රොගයෙන් - දෘතුවිපයඞාසයෙන් උපදනා රොගයෙන්- විෂම වහරණයෙන් උපදනා රොශයෙන් - උපහුමයෙන් ග්රිශන්තා රොශයෙන් කම්විපාකයෙන් උපදතා රොගයෙන් – ශීතයෙන් – උෂණයෙන් – ඒඝන්සා– යෙන් – පිපාසායෙන් – උචචාරයෙන් – පුසාවයෙන් – මැසි මදුරු වා අව දික්ද, පහසින් වූ දුකින් – මවගේ මරණයෙන් වූ දුකින් – පියාගේ මරණයෙන් වූ දුකින්– බෑයාගේ මරණයෙන් වූ දුකින්– බූනගේ මරණයෙන් වූ දුකින් – පුතා මළ දුකින් - දූ මල දුකින් – නැයන් මල දුකින් – හොග– විපතති දුකින් - රොගදීපතති දුකින් - ශීලවිපතති දුකින් - දුවෙවිපතති දුකින් සැලෙන මොනොවට සැලෙන වෙසෙයින් සැලෙන වෙවුලත වෙසෙයින් වෙවුලත අතිශයින් වෙවුලන පුජාව; දියවා - දක පෙනී තුලතයamo තීරණය amo විහාවනය amo විභූත amo නුයි එඤුමාතං පජං දිසාා' යනු වේ,

මවේජ අපෙසාදනක යථා - මද දියෙහි දිය සිදුණු කල්හි කවුඩන් විසින් හෝ උකුස්සන් විසින් හෝ කොකුන් විසින් හෝ තසනු ලබන්නාවූ නහනු ලබන්නා වූ කනු ලබන්නා වූ මත්සායෝ යම් සේ සැලෙය ද සම්කෝර-යෙන් සැලෙත් ද විවිධ වෑ සැලෙත් ද, වෙවුලත් ද, වෙසෙයින් වෙවුලත් ද අතිශයින් වෙවුලත් ද, එපරිද්දෙන් ම පූජාව තෘෂණාඤාඤනයෙන් සැලෙති... දුපට්වාසන දුකින් සැලෙති සම්කෝරයෙන් සැලෙති විවිධ වෑ සැලෙති, වෙටුලති වෙසෙයින් වෙවුලති අතිශයින් වෙවුලත් නුයි 'මචෙඡ අපොදකෙ යථා' යනු වේ.

දෙකැඤමකෙඤඤ හි බාාරුදෙන – සත්තියෝ ඔවුතොවුත් විරුදා වූවාහු පුසිවිරුදා වූවාහු කොපගෙත් පහළාහු වෙසෙයින් පහළාහු ගැටූණාහු වෙසෙයින් ගැටූණාහු රජුහු 5 රජුන් සමග විවාද කෙරෙති, සංක්රීයයෝත් සමතිගයන් සමග විවාද කෙරෙති, ඔවුණෝත් ඔවුණන් සමග විවාද කෙරෙති, ගැහැවියෝත් ගැහැපියන් සමග විවාද කෙරෙහි, මවු ද පුතා සමග විවාද කෙරෙයි, පතාත් මට සමග විවාද කෙරෙහි, පියාත් පුතු සමග විවාද කෙරෙයි, පුතාත් පියා සමග විවාද කෙරෙහි, බැහාත් බැයා සමන විවාද කෙරෙයි, හගතිය (-බූන) ද හයිනිය සමග විවාද කෙරෙයි, බැහාත් බැයා සමන විවාද කෙරෙයි, කෞරයි, – හතිනිට් තාහරා ට්ඵදත්, සභායොපි සභාගෙන ම්වදත්. නො හත කලනවිතානවිවාදපහානා අසැඤමසෑසෑං පාණ්හිටි උපසාකම්නාත්, ළෙඬ්ඩුන්ට් උපසාකමනත්, දයණෙඩරිපි උපසාකමනත්, සපොහිපි උපසාකමනත්, නො තපා මරණාවයි නිනචාරනත්. මරණාමතතවෙයි දුසාබනත් - අසැඤමසෙදසෑහි බහාරුදෙකු.

දිස්වා මං තයමාවිසිහි - 'දිසාා'ති දිසා පසායිතා තුලසිතා තීරයිනා විහාවයිතා විගුතං කතා හයං පිළතං ඔවානං උපදදවො උපසාගොො ආවිසීති - දිසා මං තයමාවියි.

ອກການ ກິດຄາ:

"එකුමානං පජං දිණා මවේ අපොදකෙ යථා, අඤඤමඤඤෙහි බතාරුණෙ දිඤා මං හයුමාවීසී"ති.

15 - 8

සමනතාමසාරෝ ලොකො දිසා සබබා සමේරිතා, ඉචරං භවනමිතතනො නාදදසාසිං¹ අනොසිතං.

සම අනුමසාරෝ ලොකොති-'ලොකො'ති කිරයලොකො තිරවරානයො-නිලොකො පෙතතිමිසග්ලෙකො මිනුසාලොකො දෙවලොකො බනිලොකො ຝາວງອຽງເລກາ ຕາດກາກອຽງເອລາ ແລະ ອຽງແລະ ບອດ, ອຽງເລກາ ຊີ້ດອອດອາເລກ ອະຍອດາອຸລາ; ແລະ ຢູ່ຍົຍສີ ອາເລາ. ສີ່ວິດອາເອລາ ເສຍເວ້າ ສີແມ່ນອວ່າ ແນວ່າ-**පගතො නිච්චසාරසාරේ න වා සුඛසාරසාරේත වා අතනසාරසාරෙන වා නිච්චන** වා බුවෙන වා සභාගෙන වා අවිපරිණාමඛමෙෙන වා. කිරවජානයොති-ලොකො - පෙතතිවසයලොකො - මනුකාලොකො - දෙවලොකො - බණි-ලොනකා – බාහුලොකො – ආගතන∉ලාකො –අයං අලාකො–පරෝ ලොකො– බහමලොකො - දෙවලොකොම අසාරෝ නිසාසාරෝ සාරාපහතො නිව්වසාර-සාදරන වා සබසාරසාරෙන වා අතනසාරසාරෙන වා නිවෙවන වා බුවෙන වා සභාතෙන වා අවිපරිණාමඛාමෙන වා. යථා පන තලො අසාරො තිසසාරෝ සාරාපයතො, යථා එරිණිඩා අසාරෝ තිසසාරෝ භාරාපයතො. යථා උදුමබරො අසාරෝ නිසාරෝ සාරාපගතො, යථා සෙකවමෙණී⁸ ຕະພະດ໌ ສະໜະດຳ ພາວາອຫອກາ, ແລະ ອາວິຫວະອະດາ ແພະອຳ ສະໜະອຸດາ සාරාපගතතා, යථා ඓණපිගණඩා අපාරෝ නිකාරෝ සාරාපගතො, යථා උදකබූබබූලකං අසාරං නිසාාරං සාරාපහතං, යථා මරීව් අසාරො නිසාගරා සාරාපගනෙ, යථා කදලිකඛනඛා⁴ අසාරො නිසාරො සාරාපගතො, යථා මායා අසාරා නිකාරා සාරාපගතා, එවමෙව නිරය-ලොකො අසාරෝ නිසාරෝ සාරාපගතො නිච්චසාර සරෙන වා සබහාර-සාරෙක වා අතනසාරකාරෙක වා නිවෙවත වා බූවෙන වා සසානො වා අවිපරිණාම්ඛමේමත වා; -

හාදදසාම - සිමු. II. 2. සදෙවලොසො - සාස. PTS.
 සෙහ කවේවා - මනුප. සෙහහාවෙරා - PTS. 4. බදලිකඛනො - සීමු II.

මහානිදේශපාලිය

බූත ද බැහා සමග විවාද කෙරෙහි, යහලුවාත් යහලුවා සමග විවාද කෙරෙහි. ඔවුහු එහි කලහ - විහුහ - විවාදයට පැමිණියානු ඔවුනොවුන්ට අතිනු දු පහර දෙනි, කැටිනු දූ පහර දෙනි, දබ්යෙනු දු පහර දෙනි, අවියෙනු දූ පහර දෙන්. ඔවුහු එහි මරණයට ද මරණමානුවූ දුකට ද පැමිණෙන් නුයි 'අඤඤම්ඤඤකී බහාරැදෝ' යනු වේ.

දියවා මං තයමාවිසි - 'දියා' යනු: දක පෙන් තුලතය - තීරණය-විශාවනය - විශුන කොට, බිය පෙළුම ශැවූම උපදුවය උපසගීය පැමිණියේ නුයි 'දියා මං ගාළාවිසි' යනු වේ.

එයින් මද ලහ මුදුහු:

"එංදමානං පජං දිසවා - 77- දිසවා මං හයමාවිසි"යි.

15 - 8

නිරයාදී ලෝකය ශාත්පයින් නිසරු යැ. සියලු දෙස අනිතානායෙන් කම්පිත යැ. (එයින්) තමනට නාණය කැමැති වන්නෙම් ජරාදීන් නො මැඩුණු තැතක් නුදුට්මි.

සමහතමසාරෝ ලෝකො - 'ලොක' තම්: තිරයලෝක හැ තීරශ්මන -ලෝක යැ පුතාමිෂයලෝක යැ මනුෂාලෝක යැ දේවලෝක යැ සකණි-ලෝක හැ ඩාතුලෝක හැ ආගතනලෝක හැ මෙලොව හැ පරලොව හැ බඹලොව යැ දෙවලොව යැ. (යත) මේ 'ලොක'යී කියනු ලැබේ. නිරයලොකය නිතාසාර සාරගෙන් ගෝ පුඛ්සාර (සබ්ඛාහත) සාරගෙන් හෝ ආත්මසාර (සබ්බාංත) සාරයෙන් හෝ නිතායෙන් හෝ බැවයෙන් හෝ ශාෂුවායෙන් හෝ අවිපරිණාමසාභාවයෙන් හෝ අසාර යැ නිසායාර යැ සාරයෙන් අපනන සි. තිරශ්චීනයොතිලෝකය - පේතවිෂයලෝකය - මනුෂාලෝකය- දේවලෝකය-කොකිලෝකය - බාතුලෝකය - අංශතනලෝකය - මෙලොව - පරලොව-බඹලොව - දෙව්ලොව නිතාසාර (සබබාාත) සාරගෙන් හෝ සුඛසාරසාර-ගෙන් නෝ අංභ්මසාරසාරයෙන් නෝ නිතාගෙන් හෝ බුැවගෙන් හෝ ශාශවතයෙන් හෝ අවපරිණාමසවහාවයෙන් හෝ අසාර ගැ නිසසාර යැ සාරයෙන් අපගත යි. තවද බවගස යම්සේ හර රහිත වූයේ නිසරු වූගේ හරයෙක් අපගත වූයේ ද, යමසේ එරඹු ගස අසාර වූගේ නිසරු වූගේ සාරයෙන් අපගත ද, ගම්සේ දිඹුල්ගස අසාර ද නිසකාර ද සාරාපගත ද, සම්සේ චරණයස අසාර ද නිසාහාර ද සාරාපගත ද, සම්සේ එරබදුගස අසරු වූගේ නිසරු වූගේ හරගෙන් අපහත වූගේ ද, ගම්සේ පෙණිපිඩ අසරු ද නිසරු ද හර තැන් ද, යම්සේ දියබුවුල අසරු ද, නිසරු ද හර නැත්ද, යමසේ මිරිතුව අසරුද නිසරුද සාරාපගන ද, යම්සේ කෙසෙල්කද අසරු ද නිසරු ද සාරාපයත ද, යම්සේ මායාව අසරු ද තිසරු ද සාරාපනත ද, එසෙහිත් මැතිරයලොකය නිතාසාර (සඞ්ඛාත) සාරගෙන් හෝ සුඛසාරසාරගෙන් හෝ ආත්මසාරසාරගෙන් හෝ නිතුස යෙන් හෝ බැවියෙන් හෝ ශාෂවනයෙන් හෝ අවිපරිණාමසාවයෙන් හෝ අසාර ගැනිසාර හැ සාරයෙන් අපගත වූගේ හි. --

ත්රවරානයොතිලොකො – පෙතතිවිසයලොකො මතුසාලොසො – දෙවලොකො අසාරෝ නිසාරෝ සාරාපහතො නිව්වසාරසාරෙන වා සුඛසාරසාරේතා වා අතතසාරසාරෙන වා නිවේවන වා බුවෙන වා සසාසසෙන වා අවපරිණාමධමෙමත වා. ඛණිලොයො – ධාහුලොසො ආසනනලොකො – අසා ලොසො – පරෝ ලොකො – බුනම්ලොසො දෙව-ලොකො අසාරෝ නිසාරෝ සාරාපහතො නිව්වසාරසාරෙන වා සුඛසාර සාරේත වා අතනසාරසාරෙන වා නිවේවන වා බුවෙන වා සසාභෙත වා අවපරිණාමධමෙමත වාති - සමනනමසාරෝ ලොකො.

දිසා සබා සමෙරිතාන් - යෙ පුරතිමාහ දියාය සතිබාරා පොට එරිතා සමෙරිතා වලිතා සට්තා අනිවචතාය, ජාතියා අනුගතා, ජරාය අනුසටා, බාහමිතා අතිශූතා, මරණෙන අබහාහතා, දුකොබ පතිවයිතා, අතාණා අලෙතා අසරණා අසරණිශූතා. යෙ පවාණිවාය දිසාය සතිබාරා-යෙ උතානරාය දිසාහ සතිබාරා - යෙ දකාඛණාය දිසාය සතිබාරා - යෙ පුරතිමාය අනුදිසාය සතිබාරා - යෙ පවාණිවාය අනුදිසාය සතිබාරා - යෙ උතානරාය අනුදිසාය සතිබාරා - යෙ පවාණිවාය අනුදිසාය සතිබාරා - යෙ උතානරාය අනුදිසාය සතිබාරා - යෙ පවාණිවාය අනුදිසාය සතිබාරා - යෙ උතානරාය අනුදිසාය සතිබාරා - යෙ දක්ඛණාය අනුදිසාය සතිබාරා - යෙ උතානරාය අනුදිසාය සතිබාරා - යෙ උපරිමාය දිසාය සතිබාරා - යෙ දෙසසු දිසාපු සතිබාරා, තෙපි එරිතා සමෛරිතා වලිතා සට්තා අනිවෙනාය, ජාතියා අනුනතා, ජරාය අනුහටා, බහාසිකා අතිශූතා, මරණෙන අබහානතා දිකොබ පතිවයිතා, අතාණා අලෙතා අසරණා අසරණා අතර සීකුතා.

හාසිතුමපි වෙනං:

- "කිඤුවාපි තො'තං² ජලතෙ³ විමානං ඔහාසයං උතකරාකං දිසායං,⁴ රූපෙ රණං දිසා සද පවෙබිතං තසා ත රූපෙ රමතී සුමෙබො''a
- 2. ''මච්චුතාබහාහතො ලොකො ජරාග පරිවාරිතො, භණතාසලෙලත ඔත්ණෙණා ඉචඡාබූමායිතො සද''b
- 3. ''සබෙබා ආදීපිතො ලොකො සබෙබා ලොකො පබූපිතො, සබෝා පජාලිතො ලොකො සබෙබා ලොකො පකාවිතො''ති.c

දිසා සබබා සමෛරිතා.

 දිසාය - සිමු, II.
 දිසාය - සිමු, II.
 දිසාය රියං දිසාය - සිමු, II.
 දේසාය රියං දිසාය - සිමු, II. මජසං, PTS
 බාමිසං යුසාය - පථාමවනක, b. දෙවසාසං යුසාය - අණාවනක o කිසාමුනිසං යුසාය. ස්රශ්චනයොගිලොසාය – පෙතම්ෂයලොකය – මනුෂයලොකය – දෙව ලොසාය නිතාසාරතාරයෙන් හෝ සුඛසාරසාරයෙන් හෝ ආක්මසාර– සාරයෙන් හෝ නිතාසයෙන් හෝ ධුැවයෙන් හෝ ශාවෙතයෙන් හෝ අවිපරිණාමාමයෙන් හෝ අසාර යෑ නිස්සාර යෑ සාරාපගත යි. සකකිලොකය – ධාතුලොසාය – ආයතනලොකය – මෙලොව – පරලොව – ඛඹලොව – දෙව්ලොව නිතාසාරසාරයෙන් හෝ සුඛසාරසාරයෙන් හෝ ආත්මසාරසාරයෙන් හෝ නිතාෂයෙන් හෝ ධූවසයන් හෝ යාශවනයෙන් හෝ අවපරිණාමබමයෙන් හෝ අසාර යෑ නිස්සාර යෑ සාරාපගත නුයි 'සමනනමසාරෝ ලොකො' යනු වේ.

දිසා සබබා සමෛරිතා - පෙර දිග යම් සංසකාර කෙතෙක් වෙත් නම, ඔවුහු ද අනිතානායෙත් කම්පිත වූවාහුය මොනොවට කම්පිත වූවානුග සැලුණානුග ගැටුණානුග, ජාතිගෙන් අනුව කියානුග, ජරාවෙන් යුක්ත වූවාහුය, වාාධියෙන් මඩනා ලද්දහුය, මරණයෙන් පහලාහුය දුකෙහි පිහිටියාහුය, ආාණ (-ආරකෘ) රහිත වූවාහුය, රැකවරණ රහිත වුවාහය, පිහිට නැත්තාහුය, (තුමු) පිහිටි නො වන්තාහුය. පැලදෙස යම් සංසකාර කෙනෙක් - උතුරු දෙස යම් සංසකාර කෙනෙක් - දකුණු දෙස යම් සංස්කාර කෙතෙක් - පූළි අනුදිශාවෙහි යම් සංස්කාර කෙනෙක්-පශ්විම අනුදිශාවෙති යම සංස්කාර කෙනෙක් - උතතර අනුදිශාවෙති යම් සංස්කාර කෙතෙක් – ද*ස*මණ අනුදිශාවෙහි යම් සංස්කාර කෙතෙක්– යට දිශාවෙහි යම සංස්කාර කෙනෙක් - උඩ දිශාවෙහි යම සංස්කාර කෙනෙක් - දශදිශාවන්ගි යම් සංස්කාර කෙනෙක් වෙත් තම් ඔවුනු ද අතිතානොයෙන් කම්පිත වූවාසුය, සහකාමපිත වූවාහුය, සැලුණාහුය, ගැටුණාහුය; ජාසියෙන් අනුව ඕයාහුය, ජරාවෙන් යුක්ත වූවාහුය, වාංගි-යෙන් මඩනා ලද්දුහුය, මරණයෙන් පහලානුය, දුකෙහි පිහිටියාහුය, පාලන රහිත වූවානුය, රැකවරණ රහිත වූවානුය, අසරණ වූවානුය, සරණ නො වත්තානු යි.

මේ කියන ලද මෑ ගෑ:

1. ''තවද තාගේ තෙල විමත උතුරු දෙස බබුළුවමත් දිලියේ තමුදු (ජාතිජරාහඞන සඞ්ඛාහත) වූ රූපයෙහි දෙෂය දක සියලු කල්හි ගීතාදියෙන් කමයිත වූ රූපය දක, එ කරුණෙත් සොඳුරු නුවණැති-ශාසතා තෙම රූපයෙහි නො ඇලෙ."

2. ''ලෝවැසි තෙම මරණයෙන් මඩනා ලද, ජරාවෙන් පිරිවරන ලද, තෘෂණා තැමැති ශලායෙන් අවතිණී යැ. සියලු කල්හි ඉවරා (-ආශා වෙන්) දුමන ලද්දේ සි.''

3. ''සියලු සත්හි ලොක තෙමේ හාත්පයින් දුල්වෙත ලද. සියලු ලොකය දුමන ලද. සියලු ලොකය පුණිලිත යෑ. සියලු ලොකය පුකම්පිත වූයේ ය සි.''

'දිසා සබබා සමේරිතා' යනු වේ.

ඳුවරං හළ නමනාගනොහි – අතාගනො හවනං තාණං ලෙතං සරණං ගතිං පරාහතං ඉවර නෙතා සාදියනෙතා පත්රයනෙතා පිහසනෙතා අගිජ පානෙතානි – ඉවර ෙහවනමතනනො.

නාදදසාසිං අනාශිතතති – අරෙකිාසිතං යෙව අදදසං; අතරෙකිා– සිතං තාදදසං, සබබං අගාබබඤඤං ජරාග ඔයිතං, සබබං ආරෝගතං බතාගිතා ඔසිතං, සබබං ජීවිතං මර්ණෙක ඔසිතං, සබබං ලාභං අලාහෙත ඔසිතං, සබබං යසං අයසෙත ඔසිතං, සබබං පසංසං නිඤය ඔසිතං, සබබං පුබං දුකෙකුන ඔසිතං,

 "ලාෂහා අලාගො අයසො යසො ච නිසැ පසංසා ච සුඛං දුඛඥව, එතෙ අනිච්චා මනුපෙසු බමමා අසසාය විපරිණාමබම්මා"නිද

'තාදදයාසිං අනොසිතං'.

තෙනාශ හගවා:

''සමනතාමිසාරෝ ලොකො දිසා සබබා සමෛරිතා, ඉඩරං භවනමතතානො තාදදසාසිං අනොයිත"නති.

15 - 4

ඔාසාතෙ සෙව්ව බහාරුදෙක දිස්වා මේ අරති අනු, අඓතා සලලමදයකුණා දුදදසං හදයස්සිතං.

බසානෙ පෙවිව බාාරුදෙකිහි - 'මසානෙතිව්ා'හි සබං සොබඩාදීදං ප්රා ඕසාපෙහි; සබබං ආරෝගාං බහායි ඕසාපෙහි; සබබං ඒවිතං මරණං ඔසාපෙහි; සබබං ආරෝගාං අලාහො ඕසාපෙහි; සබබං ඒවිතං මරණං ඔසාපෙහි; සබබං ලාහං අලාහො ඕසාපෙහි; සබබං සුකාං ඕසංපෙහිති 'ඔසානෙනෙවාව;' බාාරුදෙකිනි යොබබසදසකාමා සහතා ජරාය පට්ටිරුතිා; ආරෝගාකාමා සහතා බාහිතා පට්විරුතිා; ඒවිතුකාමං සහතා මරණෙන පට්විරුතිා; ලාහකාමා සහතා අලාභෙන පට්ටිරුතිා; යසකාමා සහතා අයසෙන පට්ටිරුතිා; පාංකාමා සහතා නිහැය පට්ටිරුතිා; සුඛකාමා සහතා දුකෙකෙන පට්ටිරුතිා අහතා පව්වාහතා අගොනිතා පව්වාසාසිතානි 'ඕසානෙනෙවෙව බහරුතේ.'

a. අවයකාමානුතතර - මෙතතාවගන

ම්**හා තිදේශපාලි**ය

අතතදණ්ඩසුනුතිදේශය 573

ඉම්ජං හවනාමතතනො – තමානේ හවතය පාලතය රැකවරණය දුක් තැපීම පත්කාව උතුම පැවැත්ම ඉස්තෙම් ඉවසනුයෙම පතනුයෙම් කැමැති වනුයෙම අභිජලපනය කරනුයෙම නුයි 'ඉම්ජං හවනමතතතෝ' යනු වේ.

නාදදසාසිං අනොයිතං - (ජරාදිය විසින්) මඩිතා ලදුවක් ම දිටිමි, තො මඩතා ලද්දක් නුදුටිමි. සියලු යොවුන් බව ජරාවෙන් මඩතා ලද. සියලු අරොග බව වෘත්ගියෙන් මඩතා ලද. සියලු ඒවිතය මරණයෙන් මඩතා ලද. සියලු ලාභය අලානයෙන් මඩතා ලද. සියලු යශය අයශයින් මඩතා ලද. සියලු පැසැසුම නිසුවෙන් මඩතා ලද. සියලු සැපය දුකින් මඩතා ලදි.

4. ''ලාභය ද අලාභය ද අයශස් ද යශත් ද නිකුව ද පුශාසාව ද සුවය ද දුක ද යන මනිසුන් කොරෙහි වූ නෙල බම්යෝ අනිනායෝ ය, අශාශාවතයෝ ය, පෙරලෙන සාවහාව ඇත්තාහු ය'යි.

'නාඥසාසිං අනොසිතං' යනු වේ.

එයින් විදැලහ බුදුහු:

"සම්පතමසාරෝ ලොඩො - පෙ- තාදදසාසිං අනොසිතං"යි.

15 - 4

යළි (යෞවතාදීන්ගේ) අවසානයෙහි මැ ('ජරාදිය සමහ) පුයි විරුද්ධ වූ සත්තියත් දක මට අතතිරතිය උපත. අනතුරුව තෙල සත්තියත් වෂයෙහි වූ තො දක්ක හැකි සිත ඇසුරු කළ රාගාදි (සප්ත විධ) ශලාය දිටිමි.

බසානෙ වෙට බාරුදෙන - 'ඔසානෙ නෙවා' යනු: ජරාව සියලු යොවුන් බව අවසාන කෙරෙයි, වසාධිය සියලු අරොක බව අවසාන කෙරෙයි, මරණය සියලු ජීවිතය අවසාන කෙරෙයි, සියලු ලාභය අලාභය නෙමේ අවසාන කොමරයි, සියලු යනස් අපක්රීතනිය අවසාන කෙරෙයි, නිසුව සියලූ පැසැසුම් අවසාන කෙරෙයි, දුක සියලු සුවය අවසාන කෙරේනුය 'ඔසානෙ නෙවා' යනු වේ. බොරුදෙක - යොවුන් බව කැමැති සත්තියෝ ජරාව හා පුනිවිරුදක වූවානුය, ආරෝහාය කැමැති සත්නිවයෝ වාහිය හා පුනිවිරුදක වූවානුය, ජීවන්වනු කැමැති සත්නිවයෝ වාහිය හා පුනිවරුදක වූවානුය, ජීවන්වනු කැමැති සත්නිවයෝ වාහිය හා පුනිවරුදක වූවානුය, ජීවන්වනු කැමැති සත්නිවයෝ වාහිය හා පුනිවරුදක වූවානුය, ලාභ කාමැතී සත්නිවයෝ අලාභය හා පුනිවරුදක වූවානුය, යනස් කැමැති සත්නිවෙන් අයනස් හා පුනිවරුදක වූවානුය, පුහාසා ධාලාති සත්නවයෝ නිසුව හා පුනිවරාදක වූවානුය, සුව කැමැති සන්නානුය දුක හා පුනිවරුදක වූවානුය (කොපයෙන්) පහලානු පිළිමල් වැ පහලානු ගැටුණානු මෙම. දියවා මෙ අරති අනූති – 'දිසවා'ති දිසවා පසයිතිා තුලයිනිා තීරයිනිා මිභාවයිනා මිභූතං කනාති දිසවා; මෙ අරතීති යා අරති යා අතතිරති යා අතතිරමණා යා උකකණයීතතා යා පරිතයිතා අනූති-දිසවා මෙ අරති අනු.

අථෙනි සලලවදද ගතිනති - 'අථා'හි පදසකි -පෙ- පද හුපුබාතා මේතා 'අථා'හි; එටෝහි සතෙතසු; සලලනති සතත සලලානි: රාශසලලං දෙසසලලං මොනසලලං මානසලලං දිව්සිසලලං සොකසලලං කථඞ්කථා-සලලං; අදද හතිනති අදදසං අදකුහිං අපසසිං පට්විජකිනති - අථෙප සලැ.මදදකුබිං.

දුදදසං හදයස්වනත් - 'දුදදස'හති දුදදසං දුදදසබං දූපපසසං දුබබුජකිං දුරනුබුජකිං දූපාට මරකානි දුදදසං; හදයෙස්වනත් හදයං වුවාති විතතං; ''යං විතතං මනො මංනසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනාස්තනං මනිස්දියං මිකුකුණං වියුකුණකෙක්කෝ, තජරා මනොවිසැකුණබංතු;a හදයස්සිතං හදයනිස්සිතං විනතයිකං විතතනිස්සිතං විතෙනත සහජාතං සහගතං සංසටසං සමපසුතතං එකුපාදං එකතිරෝබං එකවසුවසං එකාරමාණනති-''දුදුදසං හදයස්සිතං''.

තෙනාන හගවා:

''ඔසානෙ සේවව බාාරුදෙඛ දිසවා මේ අරති අනු, අථෙතු සලලමදාක්බං දුදාසං හදයස්සින''නති.

15 - 5

යෙන සලෙලන ඔත්ණෙණා දීසා සබබා විධාවතී, තමෙව සලලමබබුගත න ධාවති න සිදති.

ෂයන සඳලෙන ඔන්ණොණා දිසා සබබා විධාවතිහි - 'සලල'හති සතන සලලාති: රාගසලලං දෙසසලලං මොහසලලං මානසලලං දිව්සී-සලලං සොකසලලං කථාබකථාසලලං.

කතාමං රාශසලලං ? හො රාහො සාරාගො අනුතරො අනුරොබො නණිරාගො විතනසස සාරාගො –පෙ - අභිජඣා ලොහො අකුසලමුලං ඉදං රාශසලලං.

කතමං, දෙසසලලං ? අතත්ං මේ අවරිති ආඝාෂතා ජායති, අතත්ං මේ වරසීති ආඝාතො ජායති, අනතං මේ වරිසානිති ආඝාතෝ ජායති -පෙ- වණසිකකං අසුරොතෝ අනතතමනතා විතතසා, ඉදං දෙසසලලං.

^{1.} අගසුරෝගො - පු හිමු, II PTS.

[ා] බාම්මසමන මේ - විසාහුපපාදකණ්ඩ.

දිසවා මේ අරති අනු - 'දිසවා' යනු: දක පෙතී තුලතය කොට තීරණය කොට වෙසෙසින් සලකා විහුත කොට නුයි 'දිසවා' යනු වේ. මේ අරති යනු: යම හො ඇල්මෙක් යම් නො ඇලුණු බවෙක් යම හො ඇලුණු අයුරෙක් යම් උකටලිබවෙක් යම් හාත්පසින් බියවන බවෙක් වී නුයි 'දිසා මේ අරතී අනු' යනු වේ.

අපථාව සලල මදද කතිං - 'අථ' යනු: පදසාතියා...පදානු පූමීතා යැ තෙල 'අථ' යනු. එවට යනු: සන්නාන් විෂයෙහි; සලල නම්: සන් ශලය කොතෙකි: රාගශලය යැ දේවෂශලය යැ මොතශලය යැ මාතශලය යැ දුවේ-ශලය යැ ශොකශලය යැ කළුතිකථාශලය යැ'යි; අදදකකිං යනු: දිටිම අවබෝධ කෙලෙම නුයි 'අළුත සලලමදදකකිං' යනු වේ.

දුදදශං හදයයයිත - 'දුදදසං' යනු: දුද්ශී යැ නො දක්ක හැකි යැ නො බැලිය හැති ය නො දත හැකි යැ අවබොබ කළ නො හැකි යැ පතිවෙබ කළ නො හැක්කැයි 'දුදදසං' යනු වේ. හදයෙසීතං යනු: 'හදය' යී සිත කියනු ලැබෙයි; යම සිතෙක් මනසෙක් මානසයෙක් හෘදයයෙක් හවාඕගයිතෙක් මතසක් තෙසඬබාග අංයතනයෙක් මතෙඤියයෙක් විශූත-යෙක මිඥනසකාඩයෙක් තදනුරූප වූ මනො විශූතබංතුයෙක් වේ ද එය යි. හෘදය (-සිත) ඇසුරු කළ හෘදයනිංශිත වූ සිත ඇසුරු කළ චිතතානිංශිත වූ සිත හා සහගත (-නො වෙන්) වූ සමග උපන් සංසාවෙ වූ සම්පුයුකත වූ එක් වැ උපදනා එක් වැ නිරුදා වන (හෘදයවස්තු වශයෙන්) එකවස්තුක වූ (රුපාදි වශයෙන්) එකාලබෙන වූයේ නුයි 'දුදදසං හදයස්තං' යනු වේ.

එයින් වද,ලත බුදුහු:

"ඔසානො වෛව බාාරුදෙඩ - පෙ- දුදදසං හදයයයිතං"යි

15 - 5

ගම් රාගාදි ශලාෂයෙකින් අවතීණී වූ (-විදුනා ලද) යත්ති තෙමේ සියලු දිහට දිවෙන්නේ ද, (එහෙයින්) ඒ ශලාය මැ උදුරාපියා (සියලු දිගට සියලු හති ආදියෙහි) නො දිවෙයි. (වනුරොෂයෙහි) නො ගැලේ.

ෂයනා සලෙලනා සිතිණොණා දිසා සබබා විධාවති - 'සලල' තම: සත් ශලප කොමනකි: රාගශලප යැ දේවෂශලප යැ මොහශලප යැ මානශලප යැ දුපටිශලප යැ ශොකශලප යැ කරඩකරාශලප යි.

රංශනලාක කවරා ගත්: ගම රාගයෙක් බලවත් රංගයෙක් නැවත තැවත පැමිණැවීමෙක් කැමැති වීමේක් නාති සඬඛානත රාගයෙක් විතනයා ගේ බලවද්රාගයෙක්...අතිධාවක් ලොන අකුශලමූලයෙක් වේ ද මේ රාගශලා යි.

ංශාෂාශලයය කාරෑ යන්: 'මට අතරිව කළැ'යි අංඝාන උපදී, මට අයාරිව කෙරෙයි' ආඝාත උපදී, 'මට අතරිව කරන්නේ වනැ'යි ආඝාත උපදී...සැඩබාවෙක් නො පිරුණු වවන ඇතිබවෙක් විතතයාගේ නො සතුටු බවෙක් වේ ද, මේ දෝෂාශලය යි. කතමං මොහසලලං ? දුකෙක අකුසුණං -පෙ- දුකකන්රොබනාමනියා පට්පදාය අකුසුණං, පුබාතෙතා -පෙ- අපරතෙත - පුබානතාපරනෙත අකුසුණං, ඉදපාච්චයතාපට්ච්චසමූපානෙකස බමෙමස අකුසුණං, යං එවරුපං අදසානං අතතිසමයෝ අනනුබොබෝ අසමොබොබෝ අපාට්චේඩෝ අසභිනාහනා අපර්ෂයාගානනා අසම්පොකකතා අපච්චවේකකතා අපච්චකක කමමං දුමෝ ඒකාං බාලසං මොහො පමේනෙහා සමමොහෝ අට්ජා අව්රෝගෙනා අට්ජාගෙනගා අව්ජානුසගෝ අට්ජාපරිසුටසානං අව්ජාලඩනී මොහෝ අකුසලමූලං, ඉදං මොහසලලං.

කතමං මාතසලලා? සෙසොහමසමිති මානො, සදිසොහමසමීති මානො, හිතොහමසමීති මානො; සො එවරුපො මානො ඬෙසුසතා මසැස්තතකං උතනති උනතමො බජෝ සමපාශානෝ කෙදාකමාතා විතනසා, ඉදං මානසලලං

කතමං දිවසීයලං? විසන්වානුකා සකකායදිවයී, දසවානුකා මිච්ඡා-දිවසී, දසවානුකා අනතානාගිකා දිවයී; යා එවරුපා දිවයී දිවසීගතං දිවසී-ගහනං දිවසීකනතාරෝ දිවයීවිසුකායික. දිවසීවපථාදිතං දිවසීසඤඤෝජනං ගාහෝ පතිවසානො අභිනිවෙසෝ පරාමාසෝ කුමාමනොක ම්ච්ඡාපථෝ ම්ච්ඡානාං කිතායතනා විපරිභෝගානො විපරිතානානො විපලලාසගානො ම්ච්ඡානානා කිතායතනා විපරිභෝගානො විපරිතානානො විපලලාසගානො ම්ච්ඡානානෝ අසාථාවකසමං⁸ සාථාවතනති ශානො සාවතා දවාසවයි දිවසීහතානි, ඉදං දිවසීසලලං.

කතමං සොකසලලං ' සිදුනීබාසනෙන පා පුවස්සා හොගබාසනෙන වා පුවස්සා රොගබාසනෙන වා පුවස්සා සීබොසනෙන වා පුවස්සා දිවසීබාසෙනෙන වා පුවස්සා අසදස තරණු කරනා බාසනෙන සමහතා-ගතසා අසදස තරණු දිකබට මෙන පුවස්සා නොසෙනෙන සමහතා-සොවිතහනං අනෙතාසොහො අනෙතාපරිසොකො අනෙතාදුනො අනෙතාපරිදානා වෙනසො පරිජාඩාගතා දෙමනසාං, ඉදං සොකසලලං.

I අනතනකො - ෯ള]] 2. ලබස් - ෯ළ [[. 3 අගාථාවසාකණ - ෯ളි, [[

මොතශලයය සාවර් යත්: දුංඛසතායෙහි නො දනීම...දූංඛන්රොධ-ගාමනී පතිපදයා සීතතාය අනිම, ඉදීම පතානා සබ්ධාන පතිතාසමූතාපතාව මේ-යන්ති නො දනීම (යන) මෙ බදු වූ යම් නො දක්මෙක් (දහම්) නො දනීමෙක් (අනුරූප වශයෙන්) නො දනීමෙක් අවබොධ නො කිරීමෙක් පුසිවෙට නො කිරීමෙක් (අනිතායදී සාමානා හෙයින්) නො ගැනීමෙක් පාත්පසින් බැස නො ගැනීමෙක් සමව නො බැලීමෙක් පුතාවෙකමා නො කිරීමෙත් පුතායක නො කිරීමෙක් (විතනසනතානයාගේ) අපවනු බවෙක් බාලබවෙක් මොහමයක් බලවන් මොහගෙක් සමෙමානනයක් අවිදාවක් අවිදාමකාගයක් අවිදානාගෙක් අවිදාමෙන් සෙනෙ ක්රීනාගෙ (-සීත මැඩනැනීමෙ) ක් අවිදා තමැති කනයමක් මොහ අකුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ මොනශලා සි.

මාතශලාය කවරැ. යත්: 'මම් ලෙසා වේම්' මානය වෙයි, 'මේ සදශ වේම්' මානය වෙයි, 'මම් හිත වෙම්' මානය වෙයි. මෙබදු වූ යම මාතයෙක් මාතාකාරයෙක් මානය කල බවෙක් උනතතියෙක් ඔසවා තැශීමෙක් මාතධාජයෙක් දඹව ගැනීමෙක් විතානයාගේ කෙටුකමානාවක් වේ ද, මේ මානශලා යි.

යොකශලයය කවර. යත්: දෙතිවයසනයෙත් හෝ මඩනා ලදසුනේ හොගවයසනයෙත් තෝ මඩනා ලදසුනේ රොගවයසනයෙත් හෝ මඩනා ලදසුනේ ගිලවාසනයෙන් ගෝ මඩතා ලදසුනේ දෙෂටිවාසනාවයත් හෝ මඩතා ලදසුනේ අනායතරානයතර ව්යසනයෙකින් සමන්වන වූවසුනේ අතයතරානයතර දුමබේ අනායතරානයක් මඩනා ලදසුනේ යොකායෙක් යොකාකාර-යෙක් යොකා කල බවෙක් අනතර්වනාකයෙක් ඇතුළත හාත්පසින් ගොකා කිරීමෙක් අනතර්දගවයක් ඇතුළත හාත්පසින් දුවීමෙක් සිත දූවෙන අසුරෙක් දෙමනයෙක් වේ ද, මේ ශොකාශලය සි. කතමං කථඞ්කථාසලලං ? දුකෙබ කඞ්ඛා දුකබයමුදයෙ කඞ්ඛා දුකබ-නිරෝබෝ කඞ්ඛා දුකඛනිරොඛනමිනියා පටිපදය කඞ්ඛා පුබබනෙන කඞ්ඛා අපරනෙන කඞ්ඛා පුබබනතාපරනෙන කඞ්ඛා ඉදපපච්චයනාපටිච්ච-සමූපෙනෙනසු බමෛසු කඞ්ඛා, යා එවරුපා කඞ්ඛා කඞ්ඛායනා කඞ්ඛායිතනතා මමති ටිවිකිච්ඡා දොළහකං දේවබාපථො සංසයෝ අනෙකංසගාහෝ ආසපතා පරිසපතා අපරියොහාගනා එමගිනනතා විතනසා මනො-විලෙඛෝ; ඉදං කථඞ්කථාසලලා.

යෙන සලෛන ඔහිගණා දිසා සබබා විධාවතීගි - රාහසලෛත ඔතිගොණා විදේධා පුටෙහා පරෙහෝ සමොහිතො සමහතාගතො කාශීන දුමාරිතං වරත්, වාවාය දුමාරිතං චරති, මකසා දුමාරිතං වරති, පාණමට තනති, අදිනනමට ආදියති, සකිමට ජිඤකි, නිලෙලාපමට හරති. එකාගාරිකමයි කරොති, පරිපණෙපි තිවසති, පරදුරමයි ගවිජිති, මුසායි භණති, එවමපි රාහසලෙලන ඔතිණොණා විදේධා පුටෙසා පරෙතො සමොගිතො සමනතාගනො බාවති විඛාවති සංඛාවති සංසරති. අථවා රාහසලෙලන ඔතිණෙණා විඛෝ පුටෙයා පරෙතො සමොහිතො සමනතා– ගතො නොනෙ පරිශේසනෙතා නාවාය මහාසමුදදා පක්ඛණුති: සිතසස පුරකානො උණහසස පුරකානො ඩංසමකසවාතාතපසිරිංසපසමඑසෙසහි රිසාමානො බුපුපාසාහි1 මීගමානො* තිගුමබං ගවජති, තකොකාලං ගවජති, තකකාසිලං ගචඡති, කාලමුඛං ගචඡති, පරමුඛිබං³ ගචඡති, වෙසුඞ්කං ගව්නීත්, වෙරාපථං ගවනීත්, ජවං ගවනීත්, තාමලිං4 ගවනීත්, විඞ්හං5 ගචඡති, එළවුගාතං6 ගචඡති, සුවණාණකාටං ගචඡති, සුවණාණහමං ගචඡති, තමබපණණිං ගවජති, සුපපාරකං" ගවජති, හරැකවජං8 ගවජති, සුරවසං9 ගචඡයි, අභාගලාකං10 ගචඡති, ගඞ්කණං11 ගචජති, පථමගඞ්කණං18 ගචජතී, යොතං ගචජති, පරමයොනාං ගචජති, තවකං13 ගචජතී, මූලපදං ගවජති, මරුකතතාරං ගචජති, ජණණුපථං ගචජති, අජපථං ගචජති, මෙණඹපථං ගවජති, සඞකුපථං ගවජයි, ජතතපථං ගවජති, වංසපථං14 ගචජති, සකුණඳථං ගචජති, මූසිකපථං ගචජති, දරීපථං ගචජති, වෙතතාබාරං15 ගචඡනි. පරියෙසනෙතා ත ලහති. අලාහමූලකමපි දුකබං දෙමනසසං පටිසංවෙදෙති. පරිගෙසනෙතා ලහති, ලැඛා ආරකඛම්ලකම්පි දුක්ඛං දෙමනසසං පටිසංවෙදෙහි: කිහති මේ හොගෙ නෙව රාජානො හරේ යසුං, න වොරා හරේ යසුං, න අශති දහෙයා, න උදසාං වහෙයා, න අපපිහා දුයාදු හරොසුකති. තසස එවං ආරක්ඛතෝ ගොපයතො තෙ හොගා විපාලුජානකි. සො විපාහොගම්ලකාමයි දුකකාං දෙමනසසං පටසං-වෙදෙති. එවමට රාගසලෙලත ඔත්ණෙණා විදේධා පුරෙහා සමොතිතො සමතතාගතො බාවති විඛාවති සංඛාවති සංසර්භි.

- 1. බුපපිපාසාය සිමු. 11. මජසං. PTS. 2. පිළියමානො සිමු. 11.
 - \$ මරණපෘරං සිමු. II. පුරපුරං මජිසං.
 - 4. සාමයිං සීමු II. සාම්බලිඞ්නං සිඞ්නං සි. 5. වඞ්කං සි.
 - 6. එළඹණා සිදි, II. මජසං. ජලවනං මනුප.
 - 7. සුපපාදකාං මජසං. සුපපාරං සිමු. 1.
- 8 හාරැකචජං සිමු II. හරැකච්ඡිං හරැකං සී. 9 සුරදවං සුරරවඨං සී. 10 හඩ්ගළොකං - මජසං, සම්හලොකං - සී
 - 11. කඩනණ මජය. සඕකණ සාඩනණ. සී.
 - 12. සූරමනුඩනණ. මජසං. පදපනුඩනං. සි. පදපනුඩනණං සි.
- 13. විනසාං මජසං, විතසාං මුසි. I . 14. අංසපථං සි 15. වෙනනාවාරං සි.

කථවකථාශලාහ කවර. යත්: දුෘඛයෙහි සැකය දුෘඛසමුදයෙහි සැකය දුෘඛතිරොබයෙහි සැකය දුෘඛනිරොබගාමිනී පතිපතතියෙහි සැකය පූළිංතත-හෙහි සැකය අපරාහතයෙහි සැකය පූළිංපරාහතයෙහි සැකය ඉදම්පුතා-කොපතිතාසමුතපනතාමයෙන්හි සැකය (යන) මෙහිදු වූ යම් සැකයෙක් සැක අයුරෙක් සැකයට පැමණැවූ බවෙක් විමතියෙක් විවිකින්සංවක් දෙපරිද්-දෙන් පැවැත්මෙක් දව්ධාපථයෙක් සැකයෙක් අනෛකානතානාහයෙක් (අරමුණෙන්) බැහැර යැමෙක් හංත්පසින් බැහැර යාමෙක් (අරමුණා) නො බැසගැනීමෙන් සිතෙහි තදබවෙක් විතතමයෙබයෙක් වේ ද, මේ කථමකථාශලා සි

නෙන සංලෙන ඔත්ණොණා දිසා සබබා විධාවකි – රාගශලාසෙන් මඩනා ලදුයේ විදුනා ලදුයේ පහස්තා ලදුයේ පෙළුණේ බැසගන්නා ලදුසේ සමන්විත වූයේ කයින් දුසිරිතෙහි හැසිරෙයි, බසින් දුසිරිතෙහි හැසිරෙයි, සිහින් දුසිරිතෙහි හැසිරෙයි, පෘණවබ දු කෙරෙහි, නො දුන් දුය ද හැරැගනී, ගෘතසණි දු සිදී, ගම් පැහැරීම ද ගෙවල් පැහැරීම ද මං පැතැරීම ද අඟුරෙහි, පරඹුන් කරා ද හෙයි, මෘතු ද බොහණියි. මෙසේත් ර ශශලායෙන් මඩනා ලදුයේ විදුනා ලදුයේ පහස්නා ලදුයේ පිඩිත වූගේ බැසගන්නා ලදුයේ සමන්වත වූයේ දීවෙයි, වෙසෙයින් දිවෙයි, වෙගයෙන් දීවෙයි, ඔබිවතාබැ හැසිරෙයි. තොහොත් රාගශලායෙන් අවත්ණී වූයේ විදධ - ස්පෘෂට - පරෙත - සමවගිත - සමත්වාගත වූයේ බතය සොයමින් සීන පෙරවූ කොට, උපණ පෙරවූ කොට, මැයි මදුරු වා අව් දික්ද පහසින් වෙනෙසෙමින් සංපවයින් මැරෙමින් නැවන් මහමුහුදව පි∋ිපෙසයි: තිගුල්ම ජනපදයට යෙයි, තකෙකාලයට ගෙයි, තක්ෂශිලාවට යෙයි, කාලමුඛයට යෙයි, පරාඞ්මුඛයට යෙයි, වෙසුභියයට වේරාපථයට යෙයි, ජාවරටට යෙයි, තාමලීජනපදයට යෙයි, නෙසි, වගුරටට යෙයි, එඩවර්ඛනයට යෙයි, සවණ්කූවයට යෙයි, සවණ්භූමියට ගෙයි, තාමුපර්ණණියට යෙයි, සුපාරකජනපදයට යෙයි, හරුකචඡජනප-දයට යෙයි, සෞරාෂ්ටුයට යෙයි, අඞ්කලොකයට යෙයි, ගඞ්කණයට යෙයි, පරම්ගම්කණයට යෙයි, යවතරටට යෙයි, පරමයවනයට යෙයි, තවකරවට හෙයි, මූලපදර වට ගෙයි, මරුකානතාරයට ගෙයි, ජණණුපථයට යෙයි, අජපථයට යෙයි, මෙණඩපථයට යෙයි, ශඩකුපථයව යෙයි, ජනුපථයට හෙයි, වංශපථයට මයයි, යකුණපථාව යෙයි, මූෂිකපථයට යෙයි, දරිපථයට යෙයි, වෙනාබාරයට යෙයි. සොයනුයේ (හොගයන්) නො ලැබෙයි එකල්හි නො ලැබීම හෙතු කොට ද දුක් දෙම්තස් විදී. සොයනුගේ ලැබේ නම්, ලැබ ආරකයාමූලහා වූ ද දුක් දෙමතස් විදී: 'කවර් උපංගෙකින් මාගේ හොගයක් රජවරු නො මැ හැරගක්කාහු ද සොරු නො පැහැරගන්නාහු ද හිති නො දවා ද වතුරු හො ගළා ද අපියදු යාදයෝ නො හරතාහු දු'යි. මෙසේ රක්තා වූ පාලනය කරන්නා වූ ඔහුගේ ඒ හොගයෝ වැනැසෙති, තෙතෙම විපුයොගමූලක වූ ද දුක් දෙමනස් විදී. මෙසේත් රාගශලාගෙන් අවතිණී වූගේ විදුනා ලදුයේ පහස්නා ලදුයේ පීඞන වූගේ පිවසියේ සමන්වන වූයේ දිවෙයි, වෙෂසසින් දිවෙයි, වෙයයෙන් දිවෙයි, ඔබනොබෑ හැසිරේ,

දෙසසලෙලන - මොහසලෙලන - මානසලෙලන හිතිණෙණා විදේශ පූවටහා පරෙතො සමොහිතො සමනනාගතො කාසෙන දුච්චරිතං වරති, වාචාය දුච්චරිතා වරති, මතසා දුච්චරිතා වරති, පාණාමයි හතති, අදිනනාමයි ආදියකි, සාකිමයි ඡසැති, නිලෙලාපමයි හරතී, එකාගාරිකාමය කරොති, පරිපනෙළු නිටාහී, පරදුරමයි ගචනතී, මූසායි හණකි. එවං මානසලෙලන ඔහිණෙණා විදෙඛා පුමටහා පරෙතො සමොහිතො සමනතා-ගතො බාවති සිබාවතී සනාවති සංසරන.

දිටසීසලෙන ඔත්ණෙණා විදේධා පුෂටයා පරේතො සමොහිතො සමතතාගතො අවෙලකො නොහි මූතතාවාරෙය හතාපලෙඛනො, හ එගි-හදනතිකො, න තිවස්හදනතිකො, නාභිහටං න උදදිසස කතං න නීමනතානං සාදියති. සො න කුමතිමුඛා පතිගණහාතී. න ඛළොපිමුඛා පතිගණහාති ක එළකමනතරං න දණඩමනතරං න මුසලමනතරං න ළුනානං භූඤුජමානානං න ගබනිනියා න පායමාතාය න පුරිසනතර-ගතාය න සංකිතත්සු, න යළු සා උපටසීනො ගොති, න යළු මක්ඛිතා සණඬසණඬවාරිණි, න මවජං, ත මංසං, ත සුරං, න වෛරයං, න ජ්යොදකං පිවති. සො එකානාරිකො වා හොති. එකාලොපිකො වා. ආාගාරිකො වා ගොති ආාලොපිකො -පෙ- සතතාගාරිකො වා හොති. සතතාලොපිකො. එක්ඎාපි දතතියා යාපෙති. දව්ගිපි දතතීහි යාපෙති - පෙ- සතනහිපි දහතිහි ගාපෙති. එකාහිකමරි ආහාරං ආහාරෙති. ළවාතිකුමපි ආකාරං ආතාරෝති – පෙ – සතතාතිකුමපි ආතාරං ආකාරෙති. ඉති එවරුපං අඩසීමාසිකාවි පරියායනතනගොජනානුයොගමනුයුතෙනා විහරති. එවමට දිට්ඞීසලොත ඔත්ණෙණා විදේධා එුවෙහා පරෙතො සමොතිතො සමනතාගතො ධාවති විඛාවති සනිාවති සංසරති.

අථවා දිවසීසාමලෙන මන්නෙනා විදෙධා පූමටහා පරෙතො සමමා-හිතො සමනතාගතො සො සාකහසෙකා වා හොති, සාමාසාහමසකා වා හොති, නීවාරහසෙකා වා නොති, දදදුලහමසකා වා හොති, හටහසෙකා වා හොති, කණහමසකා වා හොති, අාවාමහසෙකා වා හොති, පිඤඤ,ක-හසෙකා වා නොතී, තිලහසෙකා වා හොති, නිණහමකා වා හොති, පිඤඤ,ක-හසෙකා වා නොතී, තිලහසෙකා වා හොති, නිණහමකා වා හොති, හොමසහකෙකා වා හොති, වනමූලළුලාහාරෝ වා යාපෙනි පවතකළල-හොජනො. සො සාණානීපි ධාමරහී, මසාණානීපි ධාරෙනී, ඡවදුසානීපි ධාරෙනී, පාසුකූලානීපි ධාරෙනි, - දෙවසශලාගෙන් - මොනශලාගෙන් - මානශලාගෙන් අවතීණී විදා ස්පාෂට පරෙත සමවතින සමන්වාගත වූගේ කායින් දුසිරිනෙහි හැසිරෙයි, බයින් දුසිරිනෙහි නැසිරෙයි, සිතින් දුසිරිනෙහි හැසිරෙයි, පාණවෙඩ දු සොමරයි, නුදුන් දශ ද ගනී, ගෘහසති දු සිදී, ගම පැහැරීම ද කොරෙයි, ගොවල් පැහැරීම ද කොරෙයි, මං පැහැරීම ද කොරෙයි, පරඹුන් වෙත ද ගෙයි, මුසවා ද බොරොබා. මෙසෙසින් මානශලාගෙන් අවතීණී වූගේ විදුනා ලදුගේ පහස්නා ලදුගේ මොනා ලදුගේ ඇතුලත පිවිසිගේ සමන්විත වූරේ ඉදිරියෙකි දීමෙයි, වෙසෙසින් දීවෙයි, වෙගයෙන් දීවෙයි, ඔබනොබැ හැසිරේ.

දු පටිශලයයෙන් අවතිණ් වූගේ විද්ධ වූගේ ස්පෘෂ්ට දියය් පිහිත වූයේ පුටිෂට වූයේ සමන්විත දූෂක් අවෙලක (-නග්යාශුමණ) වෙයි, හරන ලද ආචාර ඇතියේ වෙයි, අත ලෝහෝ වෙයි, (හිසාහ ගැනීම සඳහා) 'එව වහන්සැ'යි කියන ලදුගේ නො එයි, 'සිට වගහාසැ'යි කියන ලදුයේ නො සිටි, පළමු එලවූ භිකෂාව තොගන්, උදෙසා කළ භිකෂාව තො ගන්, නිමත්තුණය නො ඉවසයි. හෙතෙම කළමුටින් නහා දුන් භිකෘව නො ගනි, සැලමුවින් නහා දෙක ලද්ද නො පිළිගනී, එළිපත අහර කොට දුන් භිකාව නො ගනී, දඹු අතර කොට දුන් හිසාං - මොහොල් අතර කොට දුන් හිසාංව නො පිළිහතී, වලදන දෙදෙනකු ගෙන් එකකු තැගිසිට දුන් හියාව තො පිළිගතී, ගැබීතියක දුත් හියෂාව - කිරිපොවන තෙනැත්සියක දුත් හියාව – පුරුෂයන් අතරට බය හෙනැක්සිය දුන් හිකාව – සංකීර්හීතනය කොට දුන් කල්හි නො ගනී. ගුනකයකු එළඹයිට් තැන භිකෂාව-මැග්සත් මුළුමුළු වැ හුත් තැත දුන් භිසුෂාව නො පිළිගනී. මත්සාමාංස රහ-්රෙ නො පිළිගත්, තුසදිග (-සෞමරකරසග) පානග නො කෙරෙයි. හෙතෙම පිදුස්තන එක ගොසක් ඇත්තේ හෝ එක ආලොපයකින් ಜೀತಾಶೆಕ್ಷಿಖೆ ತಖೆ ಅರಿಡಿ, ೯೭ ಮಾಜಮೆ ಇೇಶೆಕ್ಷೆ ಕಾತೆ ಕಲ್ಲಿ ಕಾತ್ರಾಂದ ಹೆಶೆ ගැපෙන්නේ හෝ වෙයි...සජනාගාරික හෝ සජනාලොපික වූගේ වෙයි, එක් දත්තිය (කුඛා බත් තලිය) කින් ද යැපෙන්නේ වෙයි, බත්තලි දෙකකින් ද..බත්තලි සහකිත් ද සැපෙන්නේ වෙයි; එකාහික (-එක දවයක් අතුරු කළ) ආකාරග ද වළඳයි, දෙ දවසක් අතුරු කළ අනොරග ද වළඳයි... සජතාගික ආහාරය ද වලදයි. මෙසේ මෙබළ අර්ඛමාසික වූ ද වාරබත වැළදීමෙහි යෙදී වෙසෙයි. මෙසේත් දුපටිශලායෙන් අවතීණී වුයේ විදා වුගේ ස්පෘෂට වුගේ පීඕන වූගේ පුවිපට වූයේ සමන්වාගත වූයේ බාවන-ව්ඛාවන - සාකාවතය කෙරෙයි, සංසරණය කෙරේ.

තොහොත් දුවේශලාදයෙන් අවතිණී වූගේ විදුනා - පහත්නා - මබතා ලදුනේ පිමගියේ සමන්මත වූගේ හෙතෙම අමුපලා කන්නේ හෝ වේයි, බොහාමුසනල් බුදින්නේ හෝ වෙයි, සාසංජාත වී (හූරුහැල්) බුදින්නේ හෝ වෙයි, සාමකාබැලි බුදින්නේ හෝ වෙයි, රුක්ලාටු බුදින්නේ හෝ වෙයි, කුඩු බුදින්නේ හෝ වෙයි, දමුබත් බුදින්නේ හෝ වෙයි, මුරුවට බුදින්නේ හෝ වෙයි, තල බුදින්නේ හෝ වෙයි, තණකොල බුදින්නේ හෝ වෙයි, ගොම බුදින්නේ හෝ වෙයි, වනමුල්ඵල ආහාර කොට ඇත්තේ හෝ වැටුණු නෙහි බුදිනුගේ සැපෙයි. පත් සණවැහැරි ද දරයි, මහක-වස්තු ද දරයි, මලසිරුරින් බැහැර කළ වත්තු ද දරයි, පංශුකූල ද දරයි-

කිරීවානිපි ධාරෙති, අජිනාතිපි ධාරෙනි, අජිතකඛීපමපි ධාරෙති, කුසමීරමයි බාරෙකි, වාකවිරමයි බාරෙති, ඵලකචීරමපි ධාරෙති, කෙසකමබලමපි බාරෙනි, වාලකමබලමපි බාරෙනි, උලුකපකබමපි බාරෙනි. නොති, කෙසම්සසුලොවකානුයොගමනුයුතෙතා කෙසමාසුලොවකොපි විහරති. උබහටඪකොපි ආසනපටිකබිතෙතා, නොති උ කත ව කොපි උකකුටිකපාඩාතම්වුයුතෙනා. කණ්ඩකාපසාසිකොපි හොති කොති කණ්වකාපසායෙ කපොති, ඵලකසෙයාමපි කපොති, තේසියාහං එණ්ඩිලසෙහාමපි කපොති, එකාපසාසිකො හොති රජෝජලාඛරෝ, අබෙහාකෘසිකො හොති යථාසනුතිකො, වෙකට්කොපි නොති විකට-හොජ තානුයොගමනුසුතෙකා, අපාතකොපි නොති අපානහතතමනුයුතෙකා, සායතත්යකමපි උදකොරොහතානුයොගමනුයුතෙතා විහරති. ඉති එවරුලං අනෙකචිතිතං කායසස අංතාපනපරිතාපනානුයොගමනුයුතෙතං විහරයි. එවමපි දිව්සීසලෙලත ඔත්ණෙණා විඛෝ ප්රේතා සරේතා සමොතිතො සමනතාගතො බාවති විඛාවති සනිාවති සංසරති.

සොකසලෙලන ඔතිණොණා විදේධා එුවෙඨා පරෙතො සමොහිතො සමනනාගතො සෞචති, කිලමති, පරිදෙවති, උරතතාළිං කඥාති සමේමාහං ආපජාති. විතතං හෙතං හගවතා: "හතපුබබං බංගමණ, ඉම්සසායෙව සාවත්හා අඤඤතරිසසා ඉතියා මාතා කාලමකායි. සා තසයං කාලකිරියාය උමානතිකා බිතතාවිතතා රට්යාය රට්යං සිඩ්ෂාවකෙන සිබ්ෂාටකං උපසබ්කුලිණා එව්මාහ: 'අපි මේ මාතරං අදදසථ ? අපි මේ මාතරං අදදසථා'ති.a භූතපුබබං බාහමණ, ඉමසාසායෙව සාවපුළියා අසදසු-තරිසසා ඉතියා පිතා කාලමකායි - භාතා කාලමකායි - භඛනී කාලමකායි පුතෙතා කාලමකායි - ගීතා කාලම්කායි - සාමකො කාලමකායි. සා තසස කාලකිරියාය උම්මතතිකා බිතතමීතතා රව්යාය රව්යං සිඩසාවකෙන සිතිෂාවකං උපසතිකම්ණා එවමාහ: 'අපි මෙ සෘමිකං අදදසථ ? අපි මෙ සාමකං අදදසථා'හි.a භූතපුබබං බාහමණ, ඉමසසායෙව සාවපළිගා අසදසද-තරසස පුරිසසස මාතා කාලමකාසි. සො කාලකිරියාය තඎ උම්මතනකො බිතනවිතෙනා රව්යාය රවීයං සිඞ්ෂාවකෙන සිඞ්ෂාවකං උපසතිකම්ණා එවමාහ: 'අපි මේ මාතරං අදදසථ ? අපි මේ මාතරං අදදසථා'හි.8 භූතපුබබං බිංහමණ, ඉම්කාගෙව සාවතියා අසැකුතරහස පුරිසසස පිතා කාලමකායි -හාතා කාලමකායි - හමිනී කාලමකායි-පුතෙතා කාලමකායි – හීතා කාලමකායි – පජාපති කාලමකායි. සො තසා කාලකිරියාය උම්මත්තකො බිත්තචිතෙතා රපියාය රව්යං සිඞ්ඝාවකෙන සිතිකාවකං උපසතිකමිණා එව්මාන: 'අපි මෙ පජාපතිං අදදසථ ? අපි මෙ පජාපතිං අදදසථා'ති a භූතපුබබං බාහමණ, ඉමිකසංගෙව සාවත්මයං අඤඤතරා ඉත් කෘතිකුලං අගමායි. තසසා තෙ කෘතිකා සාමිකං අචජිණිනා අඤඤඤඤ දුතුකාමා. සා ච තං ත ඉච්ඡති. අථ බො සා ඉත් සාමිකං එතදවොව්: 'ඉමේ මං අයාපුතත, ඤුතකා තව අච්ඡිණිණා අසාසාසා දුතුකාමා. උගො මගං මරිකාමා'ති. අථ බො සො පුරිසො තං ඉතිං දව්ධා ජේතිා අතනානං ඔපාතෙයි1 උනො පෙව්ව හටිකාමා'ති.2 එවං සොක-සලොන ඔහිණෙණා විඥෝා පුරෙහා පරේතො සමොහිතො සමනනාගතො බංවති විබාවති සනිාවති සංසරති.

1. ඔටාපොති - සිමු. If.

a. මජාබ්මන්ධාය - මජාබ්මපණණාහක - පියජාතිකසුතත.

රුක්සුඹුළු වස්තු ද දරයි, අදුන්මුවසමු දු දරයි, මැදින් පැළෑ අදුන්මුවසමු දු දරසි, කුසවැහැරි දු දරසි, සුඹුලු වැහැරි දු දරසි, පුවරු වැහැරිදු දරයි, මිතිග් කෙසිත් කල කම්බිලි දු දරයි, අස්වලින් කල කම්බිලි දරයි, බක-මුහුණුපියාපතින් කළ වස්තු දරසි. කෙස් රවුළු උදුරත්නේ ද වෙයි, කෙස් රවුළු ඉදිරිමෙහි ගෙදී වාසය කෙරෙයි. ආසන පුතිකෙපෙ කෙළේ උඩුකුරුව සිටිනේ ද වෙයි, උකකුටික විගසීගෙහි ගෙදුණේ උකකුටික වූයේ ද වෙයි, කටුඇතිරියෙහි නියුක්ත වූයේ ද වෙයි, කටුඇතිරියෙහි ශයනය කෙරෙයි. පුවරුගෙහි ශයනය ද කෙරෙයි, උස්බ්මැ ශයනය ද කෙරෙයි, රජස් දූලි දරනුයේ එක් ඇලයකින් හෝනෝ වෙයි, අතුල සේ හිඳිනා සුළු වූයේ අහාවකාශයෙහි යෙදුණේ වෙයි. විකෘත (ගුළු) හොජනයෙහි යෙදුණේ විකෘතය බුදිතසුලු වූයේ ද ඓයි, දිය නුමුසු බත් බිදීමෙහි ගෙදු හේ පුතිකෙෂප කළ සිහිල් දිග ඇත්තේ ද වෙයි. සවස තුන්වැති කොට උදකාවරොහණයෙහි යෙදුණේ වාසය කෙරෙයි. මෙසේ මොදු අතෙකපුකාර වූ කය තවන හාත්පයින් තවත යොහයෙහි යෙදුණේ වාසය කෙරෙයි. මෙසේත් දුවෙශලායෙන් අවතිණී වූගේ විදුනා ලදුගේ පහස්නා ලදුගේ මඞනා ලදුගේ ඇතුලත පිවිසිගේ සමන්විත වූගේ බාවතය විඛාවනය සනිාවනය කෙරෙයි, සංසරණය කෙරේ.

ශෞකශලෳගෙන් අවතිණි වූගේ විදා - ස්පෘෂට - පරෙත - සමවහිත-සමත්වාහත වූයේ ශොක කෙරෙයි, වෙහෙසෙයි, විලාප කියයි, ලෙහි පැහැර හඬයි, සමෛාහයට පැමිණේ. මේ වදුරණ ලද මැ ය, භාගාවතුන් විසින්: ''බමුණ, පෙර වූවක් කියම්: මේ සැවැත්තුවර මැ එක්තරා ගැහැතියකගේ මව මලා යැ. ඕ තොමෝ ඇගේ මරණයෙන් උමතු වූවා නට සිත් ඇත්තී විදිගෙන් විදිගට සකිගෙන් සකිගට පැමණ මෙසේ කියයි: 'මානේ මව දුටුවහු ද ? මානේ මව දුටුවහු දු'යි. බමුණ, පෙර වූවක් කිගමි: මේ සැවැහෙති එක්තරා ගැහැතියකගේ පියා මලේ ය – බැයා මලේ ය – බූත මලා යැ – පුත් මළේ ය – දූව මලා යැ – සැමියා මළේ ය. ඕ තොමෝ ඔහුනේ මරණයෙන් උමතු වූවා තට සිත් ඇත්ති විදියෙන් විදියට සකියෙන් සකියට පැමිණ මෙගේ කියයි: 'මාගේ සැමියා දුටුවහු ද ? මාගේ සැමියා දුටුවහු ද'යි. බමුණ පෙර වූවකි: මේ සැවැතෙහි එක්තරා මිනිසකුගේ මව මලා ය. ගෙතෙම ඇගේ මරණයෙන් උමතු වූගේ තව සිත් ඇත්තේ විදියෙන් විදියව සාකියෙන් සාකියට පැමිණ මෙසේ කියයි: 'මානේ මව දුටුවහු ද ? මානේ මව දුටුවහු දු'යි. බමුණ, පෙර වූවකි: මේ සැවැහෙති මැ එක්තරා මිනිසකුගේ පියං මලේ ය –බැයා මලේ ය – හතිනිය මලා ය- පුතා මඳල් ය- දුව මලා ය-හායකීව මලා ය. හෙතෙම ඇතේ මරණයෙන් උමතු වූගේ තට සිත් ඇතියේ විදිගෙන් විදියට සකියෙන් සකියට පැමිණ මෙසේ කියයි: 'මාගේ හායඩාව දුටුවහු ද ? මාගේ හායඩාව දුවුවහු ද'යි. බමුණ, පෙර වූවකි: මේ සැවැතෙහි මැ එක්තරා ගැහැතියක් ශූතිකුලයට ගියා යැ. ඇගේ ඒ නැයෝ සැමියාගෙන් අසිදගෙන අන් මිනිසකුට දෙනු කැමැති වූහ. එහෙත් ඞ ඒ මිතිසා තො කැමැති වෙයි. ඉක්බියි ඞ් ස්තුය සැමියාව කිව්: 'සාමදරුවාණෙනි, මේ තැයෝ මා තොපගෙන් අසිදගෙන අනෙ-කක් හට දෙනු කැමැත්තාන. ඇපි දෙදෙන මැරෙමිහ'යි. එකල ඒ මිනිසා ඒ ගැගැනිය දෙකඩ කොට සිද තමා නැසීය. ''දෙදෙන පරලොව ගොස් එක්වමහ''යි. මෙසේ ශෞකශලාගෙන් අවතිණි වුගේ විද්ධ-ස්පෘත පරෙත - සමවතිත සමන්වාගත වූගේ ඛාවන - විඛාවන -සනාවන කෙරෙයි, සංසරණය කෙරේ.

කථඞකථාස හැලත ඔයිණෙණා විදැඩා දුවෙයා පරෙහො සමොහිතො ຕອກການເວັ້າ ສະຫລອກກາ ເພາມີ ຍີຣີກີວະລາຍາກາ ເປັອກລັບການ 'අගොසිං නු බො අහං අතීතමඟානං? න නු බො අගෝසිං අතීත-මදධානා? කිං නු බො අහොසිං අතිතමදධානං? කථං නු බො අහොසිං අනිනමුණානං ? කිං නුණා කිං අනොසිං හු බො අතීතමුණානං ? ශාවිසාම නු බො අහං අනාගතමඟානං ? ත නු බො හවිසසාම අනාගතමඟානං ? කිං න බො ගවිකාම අනාගතමකානා? කථං නු බො හවිකාම අනාගත-මඟානං ? කිං හුතා කිං හවසාම නු බො අනාගතමඟානං ? එතරහි වා පවඩුපානනං අඬානං ආරබා කාරඞකම් හොති: අහං නු බොසම් ? නො නු බොසම දි කිං නු බොසම දි කථං නු බොසම දි අයං නු බො සතෙතා ໝູວກັບາດອກ ? ເຫຼັໝູຣ໌ ດາອີ ຄະແມສາລີ. ປວະ ສວຍຄວ່າແອງ ກ ඔහිණෝණා විදෙධා එටෙහා පරෙදනා සංචානිතො සමහනාගතො ධාවිති විධාවත් සාකාවත් සංසරති. තෙ සලෙල අතිසම්බරෝති. තෙ සලෙල අතිසම්බ-රොනෙකා සලාතිසබබාරවසෙන පුරුපිමං දිසං බාවති. පවිජිමං දිසං බාවති. උතතරං දිසං බාවතී, දක්ෂිණං දීසං බාවති, තො සලලානිසංකාරා ් අපාහිතා. සලලාභිසබබාරානං අපාහිතතතා ගනීයා බාවති තිරයෙ බාවති. නිරචණ-ත්රොතියා ධාවතී, පෙතතිවසයෙ ඛාවති, මනුසාලොකෙ ඛාවති, දෙව-ලොකෙ ඛාවති. ගතියා ගතිං උපපතාගීයා උපපතාහිං පටිසැකියා පටිසැකිං හ වෙන හටං සංසාරෙන සංසාරං වටොන වටාං ඛාවනි විඛාවති සණාවති සංසරත්ති - යෙත සලෙලත ඔහිණොණා දිසා සබබා විධාවති.

තමෙව සලඳ මබ්බුයන න ඛාවකි න සිදකීති – තමෙව රාහසලලං දෙසසලලං මොහසලලං මානසලලං දිව්සීසලලං සොසසලලං කථතිකථා-සලලං බොහසලලං මානසලලං දිව්සීසලලං සොසසලලං කථතිකථා-සලලං අබ්බුයා අබ්බුයින් රා දකිරීනා උපසාවයින් සමූපසාව-යිනා¹ පජනිනා විනොදෙනා බාහතිකරීනා අනහාවං ගමෙනා නෙව පූරසමං දිසං බාවති. න පවයීමං දිසං බාවති. න උතකරං දිසං බාවති, හ දක්ෂණං දිසං බාවති. න පවයීමං දිසං බාවති. න උතකරං දිසං බාවති, හ දක්ෂණං දිසං බාවති. නෙ සලලංකීසබාරා පතිනා, සලලංකිසබාරානං පණකතා ගන්යා න බාවතී, නිරගෙ න බාවති, නිරවණානයොනීයා න බාවති. පෙනතිමසයෙ න බාවතී, නිරගෙ න බාවති, කිරවණානයොනීයා න බාවති. කෙතතිමසයෙ න බාවතී, නිරතෙ න බාවති, කිරවණානයොනීයා න බාවති. න හතියා යන්ං – න උපපතතියා උපපතතිං – න පරිසාධිය පටිසකිං - න හවෙන හවං – න සංසාරෙන සංසාරං – න වරෙනකිය පටිසකිං - න හවෙන හවං – න සංසාරෙන සංසාරං – න වරෙනකිය ක සිදකීනි සාමොසෙ න සිදතී. තවොහෙ න සිදති. දිවෙසානෙ න සිදති. අම්පෙනකෙ ක සිදකී. ක සංසිදති න අවසිදති ක ගවණිනි න අවගවජනීති – තමෙව සලලමබබුගෙ න බාවතී න සිදති.

තෙනාහ හගවා:

"ගෙන සලෙලන ඔහිණො දිසා සබබා විධාවතී, තමේව සලැම්බබුංකා න ධාවති න සීදනී"ති

^{1.} උපපෘදහිතා සමූපපෘදසිතා - සාා. මජයං, PTS.

කළුවක වාශලායෙන් අවතිණි වූගේ විදුනා ලදුගේ පහස්තා ලදුගේ පිහිත වූයේ පිවිසියේ සමන්විත වූගේ සැකයට පැමිණිගේ වෙයි. විමිස්සට පැමිණිෂිගේ දෙසින් වූයේ වෙයි. 'මම අතිතකාලයෙහි වූගෙම අද හෝ අභීතයෙනි නො වූයයම අේ හෝ (ජාතාවදිය නිසා) අභීතයෙහි කුමක් වූයෙම දේ හෝ අභිතයෙහි කොසේ වූයෙම දේ හෝ අභිතයෙහි (ජාතාවදිය අතුරෙන්) කුමක් වැ කුමක් වූයෙම් අේ හෝ, මීම අනාගතකාලයෙහි වන්නෙම දේ නෝ අනාගතයෙහි නො වන්නෙම දේ නෝ (ජාතාාදිය නිසා) අතාගතයෙහි සුමක් වන්නෙම් අේ යහා අතානතයෙහි කෙසේ වත්තෙම දේ හෝ අතාගනයෙහි (ජාතහාදිය අතුරෙන්) කුමක් වැ කුමක් වන්නෙම අ හෝ, මේ වත්මානකාලය අරබසා හෝ සැක ඇත්තේ වෙයි: මම වෙම අේ හෝ නො වෙම අේ හෝ කුමක් වෙම දේ හෝ කොහේ වෙම දේ ගෝ මේ සත්තියා කොයිත් ආගේ දේ ගෝ කොහි යනසුලු වන්නේ ද'යි. මෙසේ කථඞකථාශලාගෙන් අවතිණ් වූයේ වදුනා ලද්දේ පහස්තා ලද්දේ මැඩුණේ පිවිසියේ සමත්වත වූයේ බාවන විධාවන - සන්ධාවන කෙරෙයි, සංසරණය කෙරේ; ඒ රාගාදි ශලායන් උපදවයි. ඒ ශලාගත් උපදවනුයේ ශලාගත් ඉපදවීම් වනුගෙන් පෙරදිගට දිවෙයි, පැලදෙසර දිවෙයි, උතුරු දෙසට දිවෙයි, දකුණු දෙසට දිවේ. ඒ රාගාදි ශලාපුගොගයෝ අපුතීණ වූවාහු ය. ශලාාහිසංසකාරයන් අපුහිණ වන බැවින් ගතියෙහි දිවෙයි, නිරයෙහි දිවෙයි, නිරිසන්යොන්හි දිවෙයි, ອຽວງອິດແລນ ຮູ້ເປລີ, ອີ້ວິສອງອາຍາ ຮູ້ເປລີ, ເວຍີເອງຢາ ຮູ້ເປລີ, ພາກົວແກ້ ගතියට උපතින් උපතට පිළිසදිත් පිළිසඳව හවයෙක් හවයට සසරිත් සසරට වටින් වටට බාවන - විඛාවන - සකිාවනය කෙරෙයි. සංසරණය කෙරේ නුයි 'ගෙන සලොත ඔහිණොණා දිසා සබබා විධාවත්' ගනු වේ.

තමෙව සලලමබබුයහ න බාවති හ සිදති – එමැ රාගශලාය ඉඳවෂනල 1 ග මොගන පාන මාන ශල 1 ශ ද පට ශල 1 හ ගොක ශල 1 හ ය එහික එා ශලාග බැහැර කොට බැහැර පියා උදුරා මොනොවට උදුරා උපුවා මොතොවට උපුටා හැර දුරු කොව විගතානක කොව අනුඅභාවයව පමුණුවා පෙරදිගට නො මැ දිලවයි, පැලදෙසට නො දිවෙයි, උතුරුදෙසට තො දිවෙයි, දකුණුදෙයට නො දිවෙයි. ඒ රාගාදිශලාපුයොගයෝ පුහිණ වූවානු ය. ශලාාතිසංස්කාරයන් පතිණවන බැවන් ගතියෙහි නො දිවෙයි, නිරගෙහි නො දිවෙයි, තිරිසත්ගොන්හි හො දිවෙයි, පෙතවිෂගෙහි නො දිවෙයි, ඕනිස්ලොව, නො දිවෙයි, දෙව්ලොව, නො දිවෙයි, ගතියෙන් ගතියට – උපතින් උපතට – පිළිසඳින් පිළිසඳව – හවයෙන් හවයට– සසරින් සසරව - වටින් වටව නො දිවෙයි, වෙසෙසින් නො දිවෙයි, වෙගගෙන් හො දිවෙයි, ඔබ්නොබැ හො හැසිරේ නුයි 'තමෙව සලල-මබබුගත' යනු වේ. න ඛාවති න සිදනි – කාමොෂයෙහි තො ගැලෙයි, ຫຍົາສອດຫຼື ໜາ ຫເອດີ, ເອັນສອດຫຼື ໜາ ຫເອດີ, ເອືອດ, ສອດສີ ອກາ ແອດສີ, ຫາວ່ວສີກ໌ ອກາ ສະເດລີ, ຊະຊາຄຸສ ອມາ ແອດສີ, ອກາ පිටිසෙයි, නො යෙයි, නො බැසගති නුයි 'තුවේ සලැ මබ්බුයහ ත බාවති ත සිදත්' යනු වේ.

එයිත් විදුලහ බුදුහු:

"අයන සලෙලන ඔතිණොණා -පෙ- න ඛාවති න සිදනි"යි.

15 - 6

තඳු සික්ඛානුභීයනති යානි ලොකෙ ගපිතානි,¹ ත තෙසු පසුතො සියා නිඛ්රීණ්ඩ සබ්බසො කාමේ, සිකෝඛ නිබ්බානම්තතනො.

තාන් සික්ඛානුශියනති යානි ලොබෝ ගම්තාන්ති - 'සික්ඛා'ති තත්සික්ඛා අසසයික්ඛා රථසික්ඛා සාලාකියං සලංකතතියං කායතිකිවරං තූතියං කොමාරහවවං.² ශියනතීති නිගහියනති කර්ගනති හමෝයනති දීපියනති වොහරියනති අථවා ශියනති – ගණහියනති උගානණයියනති ඛාරියනති උපධාරියනති උපලක්ඛියනති ගරිතපට්ලාහාය. ගරිතා වුවවනති පඤා කාමගුණා: වක්ඛුමිණෙඤගහා රූපා ඉටහා කනතා මනාපා පියරුත කාමූපසංකිතා රජනීයා. කිං කාරණා ගරිතා වුවවනති පඤා කාමගුණා? යෙකුයෙහන දෙවමතුසාසා පඤා කාමගුණෙ ඉවතිනති සාදියනති පත්වකන් පහසනති අතිර රජනීයා. කබ්ඛාරණා ගරිතා වුවවනති පඤා කාමගුණා? ලොකොති ඉතිර කොට නොතා කාමගුණා. ලොකොති මනුසස -පෙ- ලොකොති - තතර සික්ඛානුගියනති යානි ලොකො ශ්රීතානි.

නා තොසු පසුතො සිසාහි - හාසු වා සිකබාසු තෙසු වා පකුවය කාමගුණෙසු න පසුතො සියා, න තහනිතෙනා අසස, න තපොණෝ න තපාබහාරෝ න තදබිමුතෙනා න තදබිපතෙයොහති - ත තෙසු පසුතො සියා.

නිබමිජකා සබබසො කාමෙන් - 'නිබබිජකා'නි පරිවිජකිතා; සබෛ-සඞාරා අනිචචා'නි පරිවිජකිතා සබෛ සඞ්බාරා දුකඛා'නි පරිවිජකිතා - පෙ- 'යං කිසුවී සමුදයබලාං සබබං තං නිරෝධාමම'නති පරිවිජකිතා; සබඹ පොති සබෛත සබබං සබබං) සබඹං අසෙසං නිසෝසයං පරියාදියන-වචනමෙතං සබබසොති; කාමාති උඥාතතො දෙව කාමා: වත්කාමා ච කිලෙසකාමා ව - පෙ- ඉමේ වුචචනති වත්කාමා - පෙ- ඉමේ වුචචනති කිලෙසකාමා ව - පෙ- ඉමේ වුචචනති වත්කාමා - පෙ- ඉමේ වුචචනති

සිතෙබ නිබබා නමනානනොති -'සිකබා'තී තිසොහා සිකබා; අගිසීලසිකඛා අධිවිතනසිකඛා අධිපකුණුසිකඛා -පෙ- අයං අධිපඤඤඤිසිකඛා. නිබබාන මතානනොති අතතතො රාගසා නිබබාපතාය දෙසසා නිබබාපතාය මොහසා නිබබාපතාය -පෙ- සබබාකුසලාතිසබබාරාතං සමාය උපසමාය වූපසමාය නිබබාපතාය පටිනිසාගතාය පටිපපසාද්ධියා අබිසීලමට සිකෙඛයා, අබ්විතතමට සිකෙඛයා, අධිපඤඤමට සිකෙඛයා.

^{1.} ගහිතාන් - සිමු. 11. 2. කොමාරත්කිවරං - සාං

15 - 6

සත්තිලොකයෙහි යම් පස්කමගුණ කෙනෙක් වෙත් තම, ඒ නිමිති කොට (හතායිකාදි) අනෙක ශිකා උගන්නා ලැබෙන්. (නුවණැති කූල-පුතු තෙමේ) ඒ පස්කමගුණයන්හි හෝ හසාගිසියාවදියෙහි පුසුකත වූයේ නො වන්නේ ය. (එහෙයින්) වස්තුකාමකෙලශකාමයන් සමාකාරයෙන් (අනිතාවදී දශීතයෙන්) පුසිවෙබ කොට තමාගේ (රාගාදිය) නිවීමට හික්මෙන්නේ යි.

තර සිකාබානුගියනති යානි ලොහො ගමනානි - 'සිකා' යනු: හසාගිකිසා යැ අශ්වශිසා යැ රථශිසා යැ බනුශ්ශිසා යැ ශාලාකාවන්තු යැ ශලාකාමී යැ සායවිකික්සා යැ හොරෝකාවිදා යැ කොමොරනානා යි. ශියනති යනු: ගයනු ලැබෙති, කියනු ලැබෙති, බණතු ලැබෙති, දක්වනු ලැබෙති, වාවහාර කරනු ලැබෙති. තොහොත් ශියනති - පස්සාමගුණ පතිලාහය සඳහා ගන්තා ලැබෙති. උගන්තා ලැබෙති, දරනු ලැබෙති, විමසනු ලැබෙති, සලකනු ලැබෙත්. 'ගපිත'හි පස්සාමගුණයෝ කියනු ලැබෙත්: ඉපට වූ කාංහත වූ මනාප වූ පියසාහාව වූ කාමාසවංදයෙන් යුත් ඇලුම් කටයුතු වූ වසසුර්විදෙනයෙන් දක්කයුතු රූපයෝ සි. කවර කරුණෙ-කිත් පස්සාමගුණයෝ 'ගපිත'හී කියනු ලැබෙති යත්: බොහෝසෙයින් දිවාමනුණයෝ පස්සාමගුණයන් කැමැති වෙයි, ඉවසති, පතති, රුච් කෙරෙති, අභිජලපතය කෙරෙත්; එකරුණෙන් පස්සාමගුණයෝ 'ගපිත' සී කියනු ලැබෙත්. ලොහො යනු: මනිස්ලොවැ...ආපතනලොකයෙහි නුයි 'තපා සිසාබානුගියනති ගානි ලොකෙ ගපිතානි'යනු ලේ.

න තෙසු පසුතො සියා - ඒ ශිකාවත්හි හෝ ඒ පස්කම්ගුණයන්හි හෝ තො ඇලුණෝ වන්නේ යැ, ඊට තැමූණෝ නො වන්නේ යැ, ඊට තැබුරු වූයේ කො වන්නේ යැ, ඊට බර වූයේ නො වන්නේ යැ, එහි මුසපත් වූයේ නො වන්නේ යැ, එය අධිපති කොට ඇත්තේ නො වන්නේ නුයි 'ත තෙසු පසුනො සියා' යනු වේ.

නිබ්මිජික සබබසො කාමේ - 'තිබබිජිකි, යනු: පුතිවෙබ කොට 'සියලු සංසකාරයෝ අනිතාසන'යි පුතිවෙබ කොට 'සියලු සංසකාරයෝ දුක්හ'යි පතිවෙබ කොට...'යම් කිසිවක් සමුදයබම් නම්, ඒ සියල්ල නිරුදඛ වන සවහාව ඇතැ'යි පුතිවෙබ කොට; සබබසො යනු: සියල්ලෙන් සියල්ල සියලු ලෙසින් සියල්ල අශෙෂ කොට නිශෙශෂ කොට කාත්පසින් ගන්නා වචනයෙකි මේ 'සබබසෝ' යනු. කාමා යනු: විස්තර හෙයින් කාමයෝ දෙදෙනෙකි: වස්තුකාමයෝ ද කෙලශකාමයෝ දු'යි...මොහු කෙලශකාමයෝ යි කියනු ලැබෙත් නුයි 'තිබබජික සබනසො කාමෙ' යනු වේ.

සිතෙබ නිබබානමතනනො – 'සිකබා' නම්: ශිකා තුතෙකි: අධිශීල-ශිකා යැ අධිවිතතශියා යැ අධිපුඥශිකා යැයි...මෝ අධිපුඥශිකා සි. නිබබානමතනතො යනු තමාගේ රාගය නිවීමට දෙවෂය නිවීමට මොහය නිවීමට...සියලු අකුශලාතිසංස්කාරයන් ශමනයට මතු අත්තෙහි ශමනයට සන්තිදුවීමට නිවාපණයට (මාහීයෙන්) දුරලීමට (ඵලයෙන්) අපුතරුත්පතනයට අධිශීලයෙහි ද හික්මෙන්නේ යැ, අධිවිතනයෙහි ද හික්මෙන්නේ යැ අධිපුඥුවෙහි ද හික්මෙන්නේ ය. ඉමා නිසෙසා සික්ඛායෝ ආවරර නොටා සිතක්ඛයා ජාතනොහා සික්ඛයා --පෙ- සවජිකාතබබං සමාජික රාජර නොටා සිතක්ඛයා අම්මරේයා සමාවරේශා සමාදය එතෙනයා හි සිතකඛ නිඛ්ධානමහතනො'.

තෙතාග හගවා:

''තපා සික්ඛානුගියනති යානි ලොකෙ ගවීතානි, න පොසු පසුතො සියා තිබබරකි සබබසො කාමේ, සිකෙබ නිබබාකමහතනො''තී.

15 - 7

සචෝවා සියා අපාගබෙහා අමාගයා රිත්තපොසුනො, අකෙකාඩනො ලොහපාපං වෙම්චරුං විතරෙ මුනී.

සමේවා සියා අපසනකොත් – 'සවේවා සියා'ත් සවවාවාස සමතතා-ගතො සියා, සම්මාදිව්සීයා සමනතානතො සියා, අරිසෙන අවස්ඞ්තිකෙන මහොත සමතතානතො සියාති සවේවා සියා; අපසනබෙතාත් තීණ් පාගමනියානි; කායිසාං පාගමනියං වාවසිසාං පාගමනියං චෙතසිසාං පාගමනියං –පේ– ඉදං වේතසිසාං පාගමනියං. යණ්සිමාති තීණ් පංගමනියානී පතිතාති සමූවජිනතානි වූපසනතාති පටිපසාකාදබානි අහමමුපතත්කාති සඳුණානිතා දඩසාති, සො වුවෙති අපාගමෙනාති – සවේවා සියා අපසාමෙනා.

අමාසො ජිතනපෙසුනොති - මාසා වුවවති වසාවනිසා වරියා. ඉබෙ-කාවේවා කාගෙන දුව්වරිතා වරිනිා වාවාය දුව්වරිතා වරිනිා මතසා දුව්වරිතා වරිනිා තසා පට්වජාදනහෙතු පාපිකා ඉවජා පණ්දහනි: මා මං ජකුසැ'ති ඉවජනි, 'මා මං ජකුසැ'ති සම්කපොති, 'මා මං ජකුසැ'ති වාවං හාසති, 'මා මං ජකුසැ'ති කාෂයෙන පරකකමති. යා එවරු පා මායා මායාවිතා අව්වසරා වසාවනා නිකති නිසාරණා පරිහරණා ශූහතා පරිශූහතා ජාදනා පට්වජාදනා 1 අනුහතානීකම්වා අනාවීකම්මං වොවජදනා පාපකිරියා, අයං වූව්වනි මායා. යසොසා මායා පතිතා සමුවජිතනා වූපසනතා පරිපසාකරුඛා අනුබුපපතතිකා සදීණකතිනා දඩිතා, සො වූව්වනි අමායෝ. ජිතනපෙසුනොති 'පෙසුසුකුසද'නති: ඉබෙකවේවා පිසුනවාවේ නොති -පෙ-එවං හෙදගිපායෝ පෙසුසකුසු? උපසංහරති; යහෝතා සේදුණකතිනා දඩිතා සමුවජිතනා වූපසනතා පරිපසාකරුඛා අනබුපපතතිකා සදීණකතිනා දඩිකා, සො වූව්වනි රිතනපෙසුනො පිටිතනපෙසුනො පවිතනපෙනුනොති-අමායෝ රිතාපෙසුනො. මේ නිවිධ ශිඤාවත් ආවර්ත කොරෙමන් හික්වෙත්තේ යැ, දන-ගතිමත් හික්වෙත්තේ යැ... පුතාංකා කටසුතු නිවන පුතාංකා කොරෙමත් හික්වෙත්තේ යැ, හැසිරෙත්තේ යැ, මොනොවට හැසිරෙත්තේ යැ, සමාදත් වැ පවත්තේ නුසි 'සිකො නිබාංනමතතනො' යනු වෙ.

එයින් වදලන බුදුනු:

"තස් සිත්බානුගියනති - පෙ සිතෙබ නිබබ නමතතනො"යි.

15 - 7

(තිවතට ගික්මෙත) මුනි තෙම සභාගෙන් යුකත වූගේ වන්නේ යැ පාගල්නා රහිත වන්නේ ය, මායාවෙන් වෙන් වූයේ වන්නේ යැ, පුහීණ කළ වෛශූනා ඇත්තේ වන්නේ යැ, කොබ හො කරනුයේ ලොනපාපය ද මාත්සයා ද ඉක්මටන්නේ සි.

සංවේවා සියා අපහශයෙයා - 'සවේවා සියා' යනු: සභාවේතයෙන් සමන්වත වූයේ වන්නේ යැ, සමාශ්දාවීයෙන් සමන්වත වූයේ වත්නේ යැ, ආස්දීෂටාඩයිකමාගීයෙන් සමන්විත වූයේ වන්නේ නුයි, 'සංචෝ සියා' යනු වේ. අපහශයෙයා යනු: පාගල්නා සුනෙකි: කාසිකපාගල්නා යැ වාවසිකපාගල්හා යැ චෛතසියාපාගල්නා යැයි...මේ වෛතසිකපාගල්නා යයි. යමක්.ටූ මසින් ලේ තුන් පාගල්නායෝ පුණිණ කරන ලද්දා මුලුසුන් කරන ලද්දා සන්තිදුවන ලද්දා දුරලන ලද්දා අහවොත්– පත්තික වූවානු නුවණයින්නෙන් දමන ලද්දා ද, හේ 'අපහශයිනයි කියනු ලැබේ නුයි 'සෙළො, සියා අපහශයෙනා' යනු වේ.

අමායො දිනතපෙසුනො - 'මායා'යි වාඤවතික හැසිරීම කියනු ලැබෙයි. මෙහි කිසිවෙක් කයින් දුසිරිතෙහි හැසිර, බයින් දුසිරිතෙහි හැසිර, සිතින් දුසිරිතෙහි හැසිර, එය වසනු නිසා ලාමක අංශාව පිහිටුවයි; 'තහමක් මා දනිව'යි කාමැති වෙයි; 'නහමක් මා දනිව'යි සලකයි; 'තහමක් මා දනීව'යි වචන කියයි; 'නහමක් මා දනිව'යි කයින් වැයම කෙරෙයි; මෛාදු වූ යම් මායාවක් මායා ඇතිබවක් ඉක්මැරූමක් වණුවාවක් (පුතිරූපයෙන් රවවන) නිකෘතියක් (පාපය) යටපත් කිරීමක් බැහැර කිරීමක් සැගවීමක් හාත්පසිත් සැගවීමක් වැසිමක් හාත්පසිත් වැසිමක් පතාශ තොකිරීමත් පතට තොකිරීමක් මොනොවට වැසීමක් පාපකි-ගාවක් වේ ද, මෝ මායා සි කිහනු ලබයි. ගමක්හු විසින් තෙල මාගාව පුතිණ කරන ලද්දී මූලුසුන් කරන ලද්දී සන්හිදුවන ලද්දී දුරලන ලද්දී අහුවෙහාත්පත්තික වූවා නුවණාබන්නෙත් දවන ලද්දී ද, හෙතෙම 'අමංශ' සි කියනු ලැබෙයි. ජීතතපෙසුනො 'ඊපසුඤඤ' නම්: මෙහි කිසිවෙක් පිසුනුබස් කියා්ගෝ ටෙයි... මෙසේ බදුවන අදහස් ඇතියේ පිසුනුබස් එලවා කියයි. යමතු විසින් යතල පෛගනායා පුනිණ කරන ලද ද මූල් සිදින ලදද සන්හිදුවන ලද ද දුරලන ලද ද උපතව නුසුදුසු කරන ලද ද නුවණයින්නෙන් දවක ලද ද, ගෙනෙම 'රිතකපෙසුන'යැ විවිතත-පෙසන යැ පරිදිහතපෙසුන යැයි කියනු ලැබේනුයි- 'අමායෝ රිතතපෙසුනො යනු මේ.

අකොකාඛනා ලොහපාපං වෙවිච්ඡං විතරෙ වුන්ති - අකෙකා-ධනාති හි වූතතං. අපි ච කොඩො තාව වතනබොං. දසභාකාරෙහි කොඩො ජංගති: අතතරං මේ අච්රිති කොඩො ජාගති - පෙ- යසොහෙ කොඩො පතිනො සමුච්ඡිතෙනා වූපසනෙතා පටිපපසාදෙකිං අහබබුපපත්තිකො කිදීණගතිනා දඔඩා, සො වූච්චති අකෙකාඛනොං. කොබසො පතිනතනා අකෙකාඛනො, කොබවතුදුසා පරිශුකුතතනා අකෙකාඛනොං, කොබහෙතුසා උපච්ඡිතතතනා අකෙකාඛනොං. ලොනොති සො ලොහො ලබහතා ලබහිතතනං උපච්ඡිතතතනා අකෙකාඛනොං. ලොනොති සො ලොහො ලබහතා ලබහිතතනං -පෙ- අභිජාධා ලොහො අකුසලමූලං; වේවිච්ඡං වූච්චති පණුව මච්ඡරියානි ආවාසමච්ඡරියං -පෙ- ගාහො වූච්චති මච්ඡරියාන ලබහතා වූච්චති කදණා -පෙ- ''සභිකජාලමතිච්ච සො මුති''. අනොකාඛනොං ලොහපාපං වෙව්ච්ඡං වීතරෙ වූනීති - මුනි ලොහපාපණුව වෙව්ච්ඡණාව අතරි උතතරි පතරි සමනිකකාම විතිකකාම විතිවතතයිනි - අකෙකාඛනො ලොහපාපං වෙට්ච්ඡං විතරෙ මූනි.

තොනාහ හගවා:

"සවේවා සියා අපහමෙහා අමායෝ රිත්තපෙසුනො, අකෙකාබනො ලොහපාපං වෙට්චන්ං විතරෙ මුනී"ති.

15 - 8

තිදදං තාඤිං සහෙ පීතං පමාදෙත න සංවසෙ, අතිමානෙ න තිවෙසීයා නිබබානමානසො නරෝ.

නිදදං හරදිං සමහ මීනානති – 'නිදෑ'හි යා සායසස අසලාතා අකමමඤඤතා ඔතාහෝ පරියොතානො අනෙතාසමොරොබො මිදුබං සොපා පම්ලාසිකා² සොපානා සුපතා සුපිතනතාං⁸ හරදිනති යා තණි තණියනා තණිමනකතා ආලසසා ආලසියං ආලසාගතා අලෙසාසිතනතාං2; මීනානති යා විතනසස අසාලාකා අසාමාඤඤතා ඔලියනා සලලීයනා ලීනං ලීයනා විතනසස අසාලාකා අසාමාඤඤතා ඔලියනා සලලීයනා ලීනං ලීයනා ලීයිතනතා පීනං වීයතා පීයතනා විතනසා;2 නිදදං හණිං යනෙ මනනති නිදදඤව තණිඤා වීනඤව. සහෙ – සහෙයා පරිසනෙයා අතින වෙයා අලෙකාපාළුරෙයා පරිසාදියෙයා මදෙදයානති - නිදදං තණුං සහ පීනං.

1. සුපපං - සිමු. 11. මන්නං 2. වපලාශිකා - PTS පවලාශිකා - සි. වූ. 11. 3 සුපපතා සුපපතානං - සීමු. 1. ඉ. කාභාවිතවන.

ແຈມເພາເມືອງຊາງ ອຽງທະງາວ. ເປັນປີເປັນ ມີປາຍຸດ ຊື່ງສີ່ - 'ແຜນແຫ່ນໂຮນ' සී මෑ වදාරන ලද. තවද කොඩය පළමු කොට කියසුත්තේ යැ; දස අසුරකින් කොබය උපදී: 'මට අවැඩ කළැ'යි කොබය උපදී...යමක් විසින් තෙල කොඩය පුහිණ කරන ලද ද මූල්සිදින ලද ද සන්හිදුවන ලද ද දුරලන ලද ද උපතට නුපුදුසු කරන ලද ද නුවණබන්තෙන් දවන ලද ද, හෙතෙම 'අකොකාධන'හි කියනු ලැබේ. කොඩවස්තුව පරිඥනය බැටින් 'අකෙකාබත' ඇ. කොබහෙතුව සිදින ලද කය බැවිත් 'අකෙකාබන'යි. ලොහා නම්; යම් ලොහයෙක් ලොහාකාරයෙක් ලොහ කළ බ්වක්...දඩ් ලොහාගතක් ලොහ සඬ්බාහත අකුශලමූලයෙක් වේ ද එහයි: වේවිට් සි පඤට මාත්සයසිගෝ කියනු ලැබෙත්. ආවාසමාත්සගසියැ... හාහයාය (-දඩව ගැනීම) 'මාත්සයදී යයි කියනු ලැබේ. මුනි යනු: 'මොන'යි ඥතය කියනු ලැබෙයි...'සඞ්කජාලමතිවට සො මුනි'. අකෙකාධනො ලොහපාපං වේවිචන්, විතරු මූන් - මූනි නෙම ලොහ සබ්බානත පාපය ද මාත්සයම්ය ද තරණය කෙළේ ය, උතතරණය කෙළේ ය, පුතරණය කොරේ ය, ඉක්ම වූයේ ය, වෙසෙසින් ඉක්මවූයේ ය, වාතිකුමණය කෙලේ නුයි 'අනකකාඛනතා ලොහපාපං වෙට්චණ මිතරෙ මුති' යනු වේ.

එයින් විදුළහ බුදුහු:

''යළුවා සියා අපහතබහා -පෙ- වෙව්චජං විතරෙ වුනි''යි.

15 - 8

තිවතෙහි තැමුණු සික් ඇති සත්ති තෙමේ (වෙදතාදි ස්කතිතුය සඬ්බාතා) තාමකායයාගේ අකමණා බව (-මිදාය) ද කායාලසාය ද විතකයාගේ අකමණා බව ද මැඩපවත්වන්නේ යෑ, සමාතිපිපුවාසය සඬ්බාතා) පුමාදයෙන් නො වයන්නේ යෑ, අතිමානයෙහි නො පවන්නේ යි.

නිදදං තදදිං සහ යනා - 'නිදදු'නම: සකකිතුය සහනාන තාම-කායයා ගේ අකලය (-මිලත්) බවේක් අකමීණා බවේක් (මෙසය අහස මෙත්) කය පහත් යොට බැදීමෙක් හාත්පසින් බැදීමෙක් ඇතුයුත ඇවරීමෙක් (අකම්ණාතාවයෙන්) පෙළීමෙක් නිදීමේක් කපිනිදාවක් නිදී-මෙක් නිදන අයුරෙක් නිදිගත් බවෙක් වේ ද එයයි. තදේං යනු: තසුවක් තඳාකාරයෙක් හඳාවෙන් මහතා ලද සින් ඇති බවෙක් අංලසය-යක් අලසබවක් අංලසාකාරයක් අංලසාගෙන් මහතා ලද සිත් ඇති බවක් වේ ද එය යි. ශිනාං යනු: විහතයාගේ යම් හිලන්බවෙක් අකම්ණය බවක් වේ ද එය යි. ශිනාං යනු: විහතයාගේ යම් හිලන්බවෙක් අකම්ණය බවක් එලෙත අයුරෙක් මැනවින් එලෙත අයුරෙක් හැකිළීමෙක් ගැකි ලෙත අයුරෙක් හැකුවණු බවක් මහතයාගේ නො පැතිරීමෙක් හැකි ලෙත අයුරෙක් හැකුවණු බවක් මහතයාගේ නො පැතිරීමෙක් නො ටැන්රෙත අයුරෙක් නො පැතුරුණු බවෙක් වේ ද එයයි. නිදදං තදේං සහ ශිනාං - හිලන් බව ද ආලසයය ද තදබව ද; සහෙ – සහනය කරන්නේ යැ, හාත්පසින් සහනය කරන්නේ යැ, මඩහෝ සැ යටික් කරන්නේ යැ, අල්වාගන්නේ යැ, හාත්පසින් ගන්නේ යැ, මදීනය කරන්දේ නිදදං තුණුං සහ පීනාං' යනු වේ.

පමාදෙන න සංවසෙත් - පමාදෙ වහනබො; කාසදුව්වරිතෙ වා වටිදුව්වරිතත වා මනොදුව්වරිගෙ වා පණවස වා භාමගුණෙස විතතසා ອຽນແສະໜາ ອຽນແສມສາການແຊນ.¹ ຽາ, ສາສຽາກາ ຽາ ມີອອາກາ ຫາຽາມາແ අසාතච්චකිරියතා අනව්සීතකිරියතා² ඔලීනවූතතිහා **අසකකච්චක්රි**යතා නික්කිවාහරඥතා නික්ඛිතතබුරතා අතාවෙනා අනාවනා අබසුලිකම්මං අතශිට්ඨානං අනදායොගො පමාලෙ, ගෙරා එ වරු පො පමාදෙ, පමණ්තා පමණිතාකාං, අයං වූවවති පමාෂද, පමාෂදන හ සංවසෙකි ටමාදෙත ත වයසයා තසංවසෙයා ත අවෙමසයා ත පරිවසෙයා, පමාදං පජනෙයා පිනොදෙයා බාහතිකරේයා අතනාවං ගමෙයා, පමාද ආරතෝ පලිවරතො acces ව්රතො තිසාබනාහතා නිසාවො ටි**පාමූ**වොනා විසඤඤෝ තා විමරිශාදීකතෙන වෙතසා විහරෙයාහනි - පමාලෙන න සංවසෙ.

අතිමානෙ න තිරෙධායනා'ති - අතිමාමනාති ඉගෙඩකමච්චා පරං අතිමඤඤතී ජාතියා වා ගොහොතක වා - පෙ- අඤඤතරඤඤතාපරත වා වස්ථානා. නො එවරුපො මාතො මඤඤතා මඤඤ්තානාං උතනතී උතනමෝ බපජා සම්පානානො කොතුකමනතා විතනාසා. අයං වුච්චති අතිමාමනා. අතිමානෙ න තිවෙඩයනා'ති. අතිමාමන ත තිවෙඩයෙ, ත සනකිවෙසියා, අතිමානා පජනෙහා, විදනාදෙයා, බාහත්කරෙයා, අතහාවං ගමෙයා, අතිමානා ආරමතා අසස, පිරතො පට්මරියාදීකතෙන තිකාබළනතා නිසසටො විපාමූතෙනා විසඤඤෝතෙනා පිමරියාදීකතෙන වෙතසා විහමරයාත් - අතිමාන ත ක්රේසයා.

නිබ්බාසමානයෙ නරෝති - ඉබෙකවේවා දතං දෙනෙකා සිලං සමාදි-යනෙකා උපොසරසාමමං කරොනෙකා පානීයා පරිභෝජනියං උපටයි-පෙනෙකා පරිවේණං සම්මජජනෙතා වෙනීයං වසැනෙකා වෙතියෙ ගතා-මංලං ආරොත්පෙනකා වෙනීයං පදසාබිණං සාරෝනෙකා යං කිසුව තෙබානු යා කුසලාතිසයෝගේ අතිසමාණණනකා න ගතිහෙතු න උපපතති-හෙතු න පටිසාහිතෙතු න හවහෙතු න සංසාරහෙතු න වට්ටහෙතු සබබං තං විසංදෙයාගායිපාගෙං නිබබානන්තෙකා නිබබානපොරොන කිබබංකපමණාරෝ අතිසම්බරෝත්ති එම්මපි නිබබානමානසො නරෝ; අථවා සබබන්ධාරධානීය විතකං පටිවාපෙනිවා අමතාය බාතුයා විතනං උපසාහරතී; එනං සනකා එකා පණ්ඩකං යදිදං සබබසම්බාරසමළෝ සබ්බුපතිපටිනිසාගෝ තණකක්බයෙ මීරාගෝ නිරෝබෝ නිබබානතත් එවීමපි 'නිබබානමානසො නරෝ.'

^{1.} අවංගසගනානුපාදනං - මාධුප වොහසගනානුපපාදකං - සිමු. If.

² අන්ටාවිතා කිරීයකා - සිමු 11. මජසං. 3 පරිවෘහෙතා - මජසං.

පමාලදහ නා සංවලස - පුමාදය කියැයුත්තේ යැ: කායදුවේරිතයෙහි තෝ වාන්දුවෙරිතයෙහි හෝ මනොදුවෙරිතයෙහි හෝ පඤාකාමගුණ– යන්හි හෝ චිතතයාගේ දුරැලීම (-සමෘති විරහය) නැවත නැවත දුරැලීම හෝ, කුශලධමීයන්ගේ හෝ වැඩිමෙහි හො සකස් ව කරන බව සහභාභාවයෙන් නො කරන බව නිරහුරු නො කරන බව හැකුළුණු පැවතුම ඇති බව විශාවිචාණකය හල බව විශාවිඩුරය බහාතැබූ බව නො සෙවුණා බව ලනා වැඩීම බහුල නො කිරීම නො පිහිටීම නො යෙදීම පුමාද වීම, (යන) මෙබඳු වූ යම් පුමාදයෙක් පුමාදවන අයුරක් පුමාදවන බවක් වේ ද, මේ 'පුමාද'යයි කියනු ලැබේ. පාමදෙන න සංචිසෙ පුමාදයෙන් නො වසන්නේ යැ, නො වෙසෙසින් වසන්නේ යැ, නො පැමණ වසන්නේ ගැ. නාත්පසින් නො වසන්නේ ගැ; පුමාදග දුරුකරන්නේ ගැ බැහැර කරන්නේ යැ, විහතානක කරන්නේ යැ, අනුඅභාවයට පමුණු-වත්තේ යැ; පුමාදයෙන් දුරු වූයේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ තික්මුණේ කික්මැකියේ වෙසෙසින් මදුණේ නො යෙදුණේ වීමයසි-දිකෘති සිතින් යුකත ව වාසය කරන්නේ නුයි 'පමාදෙන න සංවසේ' යනු වේ.

අතිමානෙ හා තිවේඪයා - 'අතිමාත' තම: මෙහි කිසිවෙක් ජාතියෙත් කෝ ගොතුයෙත් කෝ...යම කිසි වස්තුවකින් හෝ මෙරමා පහත් කොට සිතයි. මෙබදු වූ යම මාතයෙක් මාතාකාරයෙක් මාන කරන බවක් උතතතියක් උඩගුබවක් මාතබවජයක් සිත දුඩි කොට ගැනීමක් විතතයා යේ කෙතුකමාතාවක් වේ ද, මෙ 'අතිමාතය'යයි කියනු ලැබේ. අනිමානෙ හා නිවේඪයා අතිමානයෙහි නො සිටිනේ යැ, වෙසෙසින් නො සිටිනේ යැ, අතිමානය දුරු කරන්නේ යැ, බැහැර කරන්නේ යැ, වහතානත කරන්නේ යැ, අනහාවයට පමුණුවන්නේ යැ: අනිමාතයෙන් දුරු වූයේ වෙත් වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ නික්මුණෝ නික්මැතියේ විපුමුක්ත විසංහුකත වූයේ විමයකාදීකාන සිනින් යුකත ව වාසය කරන්නේ නුයි 'අතිමානෙ න නිවේඪයා? යනු වේ.

නිබබානාමානකො නගර - මෙහි කිසිවෙක් දත් දෙනුගේ සිල් සමාදත් වනුයේ පෙහෙවස්කම් කරනුයේ පියයුතු පරිභෝග කළයුතු පැන් එළවා තබනුගේ පිරිවෙන හමදිනුගේ සැග වඳිනුගේ සැගෙහි සුවදමල්දම නහනුගේ සැය පැදකුණු කරනුගේ තුන්බිමට අයත් යම ໝຸຂອງຫີසංແລາරයක් රාස් කරනුයේ (දිවාදි) ගන්ගෙනුයෙන් ක්සි තො කේරෙහි. උත්පතතිය හෙතුකොව – පතිසඣිග තේතුකොව – හවය හෙතු කොට - සංසාරය හෙතු කොට - වෘතතය හෙතු කොට නො කෙරෙයි. ඒ සියල්ල විසංයෝගයෙහි පුංඞ්තා ඇතියේ නිවනට තැමුණේ නිවනව නැබුරු වූයේ නිවතව අභිමුඛව නැමුණේ රැස් කෙරේ නුයි-මෙසේත් 'නිබානමානයෙ හරෝ' යනු වේ. නොහොත් සියලු ලෙසුගුමක සංසකාරධානුයෙන් සිත නවත්වා, නිවාණධානුවට සිත එලවයි: යම මෙ සියලු සංස්කාරයන්ගේ සන්සිදීමෙක් සියලු උපගින්ගේ දුරලිමෙක් තෘෂණාවගේ කෘග විමේක් කොලෙස්රජනුන්ගේ නො ඇලීමෙක් දුකුබනිරො-බගෙක් නිට්ණයෙක් වේ ද, හෙල ශානන ගැ, තෙල පුණින ගැයි මෙසේත් 'නිබාතමානසො නරො' යනු වෙ

- "ත පණඩිතෘ උපහිසුඛ්‍යය හෙතු දදහති දනානී ප්‍රත්භවාය, කාමඤව තෙ උපහිපරික්ඛයංය දදහති දුනං අපුනුඛ්‍යාවාය.
 - න පණ්ඩතා උපතිපුබසාස හෙතු හාවෙනති ඣානානි පුනබහවාය, කාම්ඤව තෙ උපබ්පරික්ඛයාය හා \$වනතී ඣානං අපුනබහවාය.
- 3. තෙ නිබ්බුතිං, ආසිංසමානා දදනා තනනිතනවතතා තදුබිමුතතා, තජෝා සථා සාහරම් කිලිතො හවතති නිබ්බානපරාසණා නො"ති

'තිබබානමාතසො තරො.'

තෙතාහ හගවා:

"නිදදා තඤිං සහෙ පීතං පමාදෙන න සංචනෙ, අතිමානෙ න කිවෙස්යා නිබාතමානසො කරෝ"ති.

15 - 9

මොසවජෝ ත තියෙයට රූපෙ සෙනහං න කුබායෙ, මාතඤව පරිජානෙයය සාහසා විරතො වරෙ.

මොසවපෙස් න නිෂෙයථාති - 'මොසවජය' වුවවති මුසාවාදෙ. ඉබෙ-කවේවා සහභාතො¹ වා පරිසභාතො² වා සැතිම්ජාධානො වා පුහමජාධ-ගතක වා රාජකුලමජාධානතා වා අතිනීතො සක්ඛපුවෙඩා 'එහමො පුරිස, යං ජානාසි තං වදෙසි'ති. සො අජානං වා අංග³ 'ජානාම්'ති, ජානං වා අංග³ ත ජාතාමී'ති, අපසසං වා අංග³ 'පසාාමී'ති පසසං වා අංග 'න පසසංමී'ති. ඉති අතනහෙතු වා පරහෙතු වා අමෙසකිසැවිතක-නෙතු වා සමපජානමුසා හාසති. ඉදං වුවවති මොසවජාං. අපි ව නිභාකා-රෙහි - වතු - පකුව - ජ-සතන - අවස්හාකාරෙහි -පෙ ඉමෙහි අවස්භාක-රෙහි මුසාවාදෙ හොති. මොසවජෝන න නිෂෙයථාති - මොසවජෝ හාසෙසා න නිසානයෙකා න වුසොහාසා න සංහරේකා, මොසවජෝ ප්රතානය, විනොදෙසා, බානතීකරෝක, අනහාවං ගමෙසා. මොසවජෝ ආරතා අසා වරයො පරිවරතා නිකානනා නිසානා මෙසොවජෝ තරකාවා අසා වරයොදීකතෙන වෙනසා වහරේකාතී - මොසවජෝ න තිසොවානීයාරේකා වෙනසා වහරේකාතී - මොසවජෝ න

මහෘ **නිදේශපංලිග**

1. පණඩත වූ මනුෂායෝ කාමසුබයට හෙතු වූ පුතතීවය සඳහා දන් නො දෙති. වැලි ඔහු එකානතායෙන් (කාමාදි) උපගි ඝාය වීම පිණිස (අපුතථ්නව සඬාහාත) නිමාණය සඳහා දන් දෙන්.

2. පණාඩිතයෝ උපහිසුඛය හෙතු කොට පුනර්හවය සඳහා බාහතයන් නො වඩති. වැලි ඔහු උපගීන්ගේ සාංය වීම පිණිස නිථාණය සඳහා බාහන වඩත්.

3. ඔහු තිවත පහමන් ඊට තැමුණු සිත් ඇත්තාහු එහි ඇලුණාහු දත් දෙති. සහුර කරා පැමිණි ගඞ්ගාවත් මෙත් ඔහු නිවන පිහිට කොට ඇත්තාහු වෙත් නුයි–

'නිබාතමාතසෙං නරෝ' යනු වේ.

එයින් වද, ලහ බුදුහු:

''නිදදං තයදිං සහෙ පිනාං - පෙ– නිබබානමානසො හරෝ'යි.

15 - 9

ම්සවායෙහි නො යෙදෙන්නේ යැ. (භූතොපාදායනෙද වූ) රූපයෙහි සෙනහය නො කරන්නේ යැ. මානය ද (භුපිබපරිඥයෙන්) පිරිසිඳ දූහ-ශන්නේ යැ. සාහසවයාීවෙන් වෙන් ව හැසිරෙන්නේ යි.

මොසවජෙජ නා නිෂහාථ - 'මොසවජර'යි මෘෂාවාදය කියනු ලැබෙයි. මෙහි කිසිවෙක් සභාවට ගිෂය් හෝ පිරිස්මැදට හිගේ හෝ තැයන් මැදට ඩියේ හෝ සෙනාමැදට ඩියේ හෝ රාජකුලයා මැද මහාවිනිශවයෙහි සිටියේ හෝ 'එව එම්බා සුරුෂය, යමක් දන්නෙහි නම් එය කියව'යි අභිමුඛයව පමුණුවන ලද්දේ ශාක්ෂි කොව විවාරත ලද්දේ හෙතෙම නො දත්තේ හෝ 'දනිම්' කියයි. දත්තේ හෝ 'තෙංදනිම්' කියයි. තො දක්තේ හෝ 'දක්මී' කියයි. දක්තේ හෝ 'නො දක්මි' කියයි. මෙසේත් තමා හෙතු කොට හෝ මෙරමා හෙතු කොට හෝ අලපමානු ආමෂයක් හෙතු කොට තෝ දූත දූන මුසවා බෙණෙයි. මේ 'මොසවජජ' යි කියනු ලැබෙයි. තවද තුන් අසුරකින් - සතර - පස් - ස - සත් - අව අසුරකින්...මේ අට අසුරින් මාෂාවාදය වේ. මොසවජෙජ න නියොථ මෘෂාවාදයෙහි නො යවනු ලබන්නේ යැ, නො කියනු ලබන්නේ යැ. නො වහනු ලබන්නේ යැ, නො හරිනු ලබන්නේ යැ, මාෂාවාදය හරතේ යැ, දුරු කරන්නේ යැ, වියතානත කරන්නේ යැ. අනුඅභාවයට පමුණුවන්නේ යැ. මෘෂාවාදයෙන් දුරු වූයේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ වත්තේ ගැ; නික්මුණේ බැහැර වූයේ පිපුමුක්ත - විසංසුක්ත වූයේ විමයයි දීකෘත සිතින් යුක්ත වැවාසය කරන්නේ නුයි 'මොසවජෝ න නියොඋ' යනු වේ.

රූපෙ සෙනහාං න කුබබසෙහි -'රූප'නහි: චහතාරෝ ච මහාහුතා චතුතතඥව මහානුතාතං උපාදයරූපං. රූපෙ සෙනෙහාං න කුබබසෙහී රූපෙ සෙනහං න කරෙයා, ජනදං න කරෙයා, පෙමං න කරෙයා, රූහං න කරෙයා, න ජනෙයා, න සිදුවෙනෙයා, න නිබබතෙනයා නාහි– නිබබතෙනයාහී -රූපෙ සෙනහං න කුබබයෙ.

මානා සුව පරිජානෙකාත් - 'මානො'ත් එකවිබෙන මානොං; යා විතතසස උභනති. දුටිබෙන මංහො: අතතුකකංසනමානො, පරවමහත-මානො. තිවිබෙන මානො: සෙයොහම්සමිති මානො, සදිසොහමසමිති මානො, හිනොහමයමිහි මානො. චහුඛුමිබෙන මානො: ලංහෙන මානං ජනෙතී, යසෙත මානං ජනෙතී, පසංසාය මානං ජනෙති, සුඛෙත මානං ජනෙතී. පඤාවිබෙත මානො; ලාභීමහි මතාපිකානං රුපාතනකි මානං ජනෙතී, ලාභීමති මතාපිකෘතං සඥනං - ගනිකාං - රසාතං - ඓංචාඛ්ඛා-නුතති මාතුං ජනෙතී. ජබුබ්බෙන මාතො: චක්ඛියමපදය මාතං ජනෙති. භොතසමපදග – කානයමපදය – ඒවහාසමපදග – කායසමපදය – මතො-සමපදය මාතං ජනතති. සතතවිබෙත මානො: අතිමානො, මාතාතිමානො, ඔමාතො, සදිසමාතො, අධිමානො, අසම්මාතො, මචුණාමානො. අටඪවිබෙන මාතො: ලාගෙන මානං ජනෙකි, අලාගෙන ඔමානං ජනෙකි, යසෙන මාතං ජනෙති, අග්සෙන ඔමානං ජනෙති, පසංසාග මාතං ජනෙති, නිසුග සීමානං ජනාත්, සුබෙන මානං ජනෙති, දුකෙඛන ඔමානං ජනාති. ນຢ້ອຍໃໝ ອາອາງ: ອະດາະແລ ອະອານະພະອົດອີນີ້ ອາອາງ, ອະດາະແລ සදිසොතමසමති මානො, සෙගාසා සිනොකමසමති මානො, සදිසසා ෂස ගෙන හා හා මසාම කි මාතො, සදිසාසා සදිසොනමයමිනි මාතො. සදිසයය හිනොහමයමිනි මානො, සිතයය සෙයොතුමයමිනි මානො. හ්නසා සදිසොනමසම්නි මානො, හිනසා හිතොනමසමිනි මානෙතා. දසවිබෙත මාතො: ඉබෙකචෙවා මාතං ජනෙති ජාතියා වා නොතෙකන වා -පෙ * අකුඤතරඤඤතරෙන වා වසුනා. යො එවරුපො මානො මඤඤතා මඤඤීතතතං උනතති උනතමෝ බජෝ සමපගානො කෙතුකමාතා චිතනසක, අයං වුව්වති මානො.

මානා**කෑව පරිජානොයාාති -** මාතං තිහි පරිඤඤුහි පරිජානෙයා: ඤුතපරිඤඤූය තීරණපරිඤඤූය පහානපරිඤඤූය.

කතමා ඤතපරිඤඤ ? මාතං ජාතාති: අයං එකවිබෙන මානො, යා විතතසා උතතති; අයං දුවිබෙන මානො: අතතුකකංසතමානො පරවමහත-මාතො -පෙ- අයං දසවිබෙන මානො: ඉබෙකචෙවෘ මානං ජතෙකි ජාතියා වා ගොතෙතත වා -පෙ- අඤඤතරඤඤතරෙන වා වනුතාති ජාතාති පසාති. අයං ඤතපරිඤඤ. රූපප සෙනාහං හා කුබබයෙ - 'රූප' නම්: සතර මහාභූතයන් හා සතර මහාභූතයන් නිසා පවත්තා රූපයෝ යි. රූපෙ සෙනහං හා කුබබයෙ රූපයෙහි සෙනහය නො කරන්නේ යැ, ජනදය නො කරන්නේ යැ, පුමය හෝ කරන්නේ යැ, රාගය නො කරන්නේ යැ, නො දනවන්නේ යැ, තුපදවන්නේ යැ, නො තිපදවන්නේ යැ, වෙසෙසින් නූපදවන්නේ නුයි 'රූපෙ සෙනහං න කුබබයෙ' යනු වේ.

මානකාව පරිජානෙයා - 'මාන' නමු: එක් පරිද්දෙකින් මානය වෙයි: චිතතයාගේ යම උතනායියක් වේ ද එයයි. දෙ පරිද්දෙකින් මානය වෙයි: ආත්මොත්කම්ණමානයා, පරවමහනමාන ගැයි. තුන් පරිද්දෙකින් මානය වෙයි: 'මම් ශුෂඪ වෙම්' මානය වෙයි, 'මම් සද්ශයෙගි' මානය වෙයි. 'මම හිතයෙම්' මානය වේ. සහර පරිද්දෙකින් මානය වෙයි: ලාහ-යෙන් මානය උපදවයි, යශසින් මානය උපදවයි, පුශංසාගෙන් මානය උපදවයි, සුවයෙන් මාතය උපදවයි. පස්පරිද්දෙකින් මානය වෙයි: 'මතවඩන රූපයන් ලබන සුල්ලෙම්' මානය උපදවයි, 'මනවඩන ශබදයන් ලබනසුල්ලෙම්' – ගණියන් – රසයක් – ස්පුළුවවායන් ලබනසුල්ලෙම්' මානය උපදවයි. ස පරිද්දෙක්ත් මාතය වෙයි: චඤාසම්පතතියෙන් මාතය උපද-වයි, ශොතුසමපතනියෙන් - සාණසමපතතියෙන් - ඒහවාසමපතතියෙන්-කායසම්පතතියෙන් - මනස්සමපතතියෙන් මානය උපදවයි. සහ් පරිද්දෙ-කින් මානය වෙයි: අභිමාන යැ මානාතිමාන යැ අවමාන යැ සදශමාන ແ අධිමාන ແ අසම්මාන ແ, ම්ඎිාමාන ແຜි. අට පරිද්දෙකින් මානය වෙයි: ලාහයෙන් මානය උපදවයි, අලාහයෙන් අවමානය උපදවයි, යශසින් මානය උපදවයි, අයශසින් අවමානය උපදවයි, පුශංසායෙන් මාතය උපදවයි, කිඤුවෙන් අවමානය උපදවයි, සුවනයන් මංනය උපද වයි, දුකින් අවමානය උපදවයි. තව පරිද්දෙකින් මානය වෙයි: ශුෂඨ– යාට ගෙනා වෙම්' මානය වෙයි, ශෙුසායාට සදශ වෙම්' මානය වෙයි 'ශෙඎ්ගාට කීන වෙම්' මානය වෙයි, 'සදශයාට ශෙඎිවෙම්' මානය වෙයි, සදශයාව සදශ වෙම්' මානය වෙයි, සදශයාව තින වෙම්' මානය වෙයි, 'හිතයාට ශුෂඪ වෙම්' මාතය වෙයි, හිතයාට සදශ වෙම්' මානය වෙයි, 'හිතයාට හිත වෙම්' මාතය වේ. දස පරිද්දෙකින් මානය වෙයි: මෙහි කිසිවෙක් ජාතියෙන් හෝ ගොතුයෙන් හෝ*...අතාතරානාතර වස්තුව-කින් හෝ මාතය උපදවයි. මේබඳු වූ යම් මානයෙක් මානය කරන අයුරෙක් මානය කරන බවෙක් උනනහියක් නහා තැබීමෙක් මාන නමැති ධාරයෙක් සිත දුඩි කොට ගැනීමෙක් විතතයාගේ කෙතුකමාතාවක් වේ ද, මේ මාන යයි කියනු ලැබේ.

මානාඤා පරිරානෙකා – මානය ඤාතපරිඤඤ තීරණපරිඤඤ පහාන-පරිඤඤ ගත නිවිධ පරිඤවෙන් පිරිසිද දනගන්නේ යැ.

කෘතපරිකැකැ කවර යන්: මාතය ශූතපරිශූයෙත් දූතගනී: විතතයාගේ ශම් උන්තතියක් වී තම, මේ එක් පරිද්දෙකින් මාත යැ. ආත්මොන්කම්ණ-මාත යැ පරවමහතමාන යැ යන මේ දෙ පරිද්දෙකින් මාන යැ,...මේ දස පරිද්දෙකින් මාන යැ මෙහි කිසිවෙක් ජාතියෙන් හෝ ගොනුයෙන් හෝ... අනාතරානාතර විස්තුවෙකින් හෝ මානය උපදවා යයි දූතගනී, බලයි. මෝ තොමෝ 'කැතපරිකුකු'යැ.

^{* 111} වන පිටුව බලන්න.

කතමා තීරණපරිඤඤ ? එතං ඤතං කතා මානං තීරෙනි: අතිචාතෝ දුකාලතා - පෙ- අනිසසරණතො තීරෙනි. අයං තීරණ පරිඤඤ.

කතමා පහානපරිඤඤ, ? එවං තීරයිණිා මානං පජහති, විනොදෙති, බෘහතීකරොති, අනහාවං ගමෙති. අයං පහානපරිඤඤ, මානඤච පරිජානෙකාති - මාතං ඉමාහි නීහි පරිඤඤුහි පරිජානෙයාාති - මාකඤච පරිජානෙයා.

සාහසා විරතෝ චරෙති – සාතමං සාහසා චරියා ? රතනසස රාගවරියා සාහසා චරියා, දුටහීසස දෙසචරියා සාහසා චරියා, මූලහසසා මොහචරියා සාහසා චරියා; මනිබදබසස මාතචරියා සාහසා චරියා, පරාමටහීසස දිටයී– චරියා සාහසා චරියා, විකොඛපගනසස උදඛච්චච්චරියා සාහසා චරියා, අනිටහීංගනසස විවිකිච්ඡා චරියා සාහසා චරියා, ථාමගනසස අනුසයවරියා සාහසා චරියා, අයං සාහසා චරියා. **ශාහසා විරතෝ ච**රෙති සාහසාචරියා ආරතෝ අසස, විරතෝ පරිවිරතෝ නිකාඛනෙකා නිසසවෝ පිපාමුනෙකා විසඤඤාමනෙකා පිමරියාදීයාතෙක වෙනතා නිසසවෝ පිපාලියෙන ඉරියෙයා චනෙකයා පාලෙයා යපෙයයා සාපෙයාත් – සාහසා විරතෝ චරෙ.

තෙතාහ හගවා:

"මෝසවජෝ ත තියෙසථ රූපෙ සෙනහං ත කුබබයෙ, මානඤව පරිජාතෙයස සාහසා විරතෝ වරෙ"ති.

15 - 10

පුරාණං නාතිකඥෙයා තවේ බනතිං න කුබබයෙ, හියමාතෙ න සොවෙයා ආකාසං¹ ත සිතො සියා.

පුරාණං නාභිනාඥෙයාහති - 'පුරාණං' වුවවත් අතිතා රූපා වෙදනා සඤඤ සතිාරා විඤඤණං. අතීතෙ: සතිබාරෙ තණහාවසෙත දිට්ඨිවසෙන තාභිනාවඥයා, තාහිවදෙයා, ත අජෙඣාසෙයා, අභිතඥනං අහිවදනං අජේඣාසානං ශාකං පරාමාසං අභිනිවෙසං පරතෙයා විනොදෙයා බාහතී-කරෙයා අනතාවං ගමෙයාති - පුරාණං නාභිනාඥෙයා.

^{1.} ආකාශකං - කතා.

න්රණපරිඤඤ, කවර යත්: තෙල මානය පුකට කොට අනිතා හෙසින් කීරණය කෙරෙයි, දුඃඛ හෙසින්...අතිශ්ශරණ හෙසින් තීරණය කෙරෙයි. මෝ තොමෝ 'තීරණපරිඤඤ' යැ.

පහානපරිඤඤ කවර යන්: මෙසේ තීරණය කොට මානය දුරු කෙරෙයි, බැහැර කෙරෙයි, වගතානන කෙරෙයි, අනුඅතාවයට පමුණුවයි. මෝ තොමෝ 'පතානපරිඤඤ'යි. මානාං ච පරිජානෙයා යනු: මානය මේ භිරීබපරිඤයෙන් පිරිසිද දකගන්නේ නුයි 'මානඤව පරිජානෙයා' යනු වේ.

සාහසා විරංභා වරය - සාහසවයසාව කවර යන්: රාශයෙන් රත් වූවිනුගේ රාගවයඩාව සැහැසි කරුණෙකි, දෙවෂයෙන් දව්පට වූවහුගේ දෙවෂවයසාව සැහැසි කරුණෙකි, මොහයෙන් මූස වූවහුගේ මොහවයසාව සැහැසි කරුණෙකි, මානයෙන් විතිබැධ්යාගේ මානවයසාව සැහැසි කරුණෙකි, දුපටියෙන් පරාමෘෂට වූවනුගේ දුපටිවයසාව සැහැසි කරුණෙකි, වසුරුණු සිතැස්තහුගේ ඖශධායවයසාව සැහැසි කරුණෙකි, නිෂ්ඨාවට කො ඔයනුගේ වවිකින්තාවයසාව සැහැසි කරුණෙකි, අනුශයයෙන් හද වූවහුගේ අනුශයවයසාව සැහැසි කරුණෙකි. ආහාසා විරහෝ වූ කැහැසි කරුණෙන් (-හැසිරීමෙන්) දුරු වූගේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ වන්නේ යැ, නික්මූණෝ බැහැර වූයේ වෙසෙසින් වසංසුක්ත වූයේ වගතමසාද කල සිතීන් සැහැර වූයේ වෙසෙසින් විසංසුක්ත වූයේ වගතමසාද කල සිතීන් සැහැර වූයේ වෙසෙසින් වසංසුක්ත වූයේ වගතමසාද කල සිතීන් යැ, ඉරියවූ පවත්වන්නේ සැ, වැවෙත්නේ යැ, රංකෙන්නේ යැ, සාපෙන්නේ යැ, යාපනය වන්නේ නුයි 'සාහසා විරතා වරේ යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''මොසවජෙජ නා නිෂෙයඵ -පෙ- සාහසා විරතො වරේ''යි

15 - 10

අතිත වූ රූපාදිඅරමුණට (තෘෂණාදි විසින්) නො සතුටු වන්නේ යැ. වතීමාන රූපාදියෙහි රුචිය තො කරන්නේ යැ. (රූපාදිය) නැසෙන කල්හි ශොක නො කරන්නේ යැ, තෘෂණාව ඇසුරු කළේ නො වන්නේ සි.

පුරාණං නාභිනයෙදාන - 'පුරාණ'යී ඉක්මැතිය රූප - වෙද තා-සංඥ-සංසකාර - විඥනය කියනු ලැබෙයි. අතිත වූ සංස්කාරයන් තෘෂණාවශ-යෙන් දුෂට්වශයෙන් නො සතුටු වත්තේ යැ, සතුටුබස් නො කියන්නේ යැ, නො බැසගන්නේ යැ, අභිනඤනය අතිවදනය බැසගැනීම නාහය දුකැගැනීම පිටිසසිටීම හරන්නේ යැ, දුරු කරන්නේ යැ, විගතානත කරන්නේ යැ, අනුඅභාවයට පමුණුවන්නේ නුයි 'පුරාණං තාතිනපෙදයා' යනු වේ. 600 මහාතිදෙදසපාළි

නාවේ බනානිං නා ,කුබබයෙනි - 'නවා' වුවවනති පවවුපානනා රුපා වෙදනා සකුකු සබබාරා විකුකුණාං. පවවුපානෙනා සබබාරෙ තණනා-වසෙත දීවයීවසෙන බනතිං ත කරෙයා, ජනදං ත කරෙයා, පෙමං න කරෙයා, රායං ත කරෙයා, ත ජනෙයා, න සකුජනෙයා, ත නිබබ-තෙතයා, තානිනිබාතෙතයානි - නවේ බනතිං න කුබබයෙ.

කිසමානෙ හා කොවෙඩාතායි - තියමාතෙ හායමාතෙ පරිහායමාතෙ වෙමානෙ විහචන්මානෙ අනකරධායමාතෙ හා සොවෙයා, හ කිලමෙයා, හ පරාමසෙයා, හ පරිදෙවෙයා, හ උරහතාළිංකනෙදීයා, හ සමෝමානං ආපජෝජයා. වක්බුසමං හියමාතෙ නායමාතෙ පරිහායමාතෙ වෙමානං විගචන්මානෙ අනකරධායමානෙ - සොඩසමං කාහසමං - ඒවනාය -කායසමං-රූපසමං - සදදසමං - ගනිසමං - රසසමං - ජොඩසබායමං - කුලසමං-රූපසමං - සදදසමං - ගනිසමං - රසසමං - පොඩසබායමං - කුලසමං-ගණකමං - ආවාසසමං - ලාහසමං - රසසමං - පෙංසාය - සුබසමං වීවරසමං-පිණ්ඩපාසසමං - ආවාසසමං - ලාහසමං - සිලාහපචායනෙසජෙ පරිකාඛාරසමං හියමානෙ කායමාතෙ පරිහාසමංතෙ වෙමානෙ විගචනීමානෙ අනකරධායමානෙ හ සොවෙයා, හ කිලමෙයා, හ පරාමසෙයා, හ පරිදෙවෙයා, හ උරතතාළිං කනෙදෙයා, හ සිලමොහං ආපජෝයාන්-තියමානෙ ත සොවෙයා.

ආකාසං න සිතා සියාතී - 'ආකාසං' වුවාති තණනා: ගො රාගො සාරාගො - පෙ - අතිජිකා ලොහො අකුසලමූලං. කිංකාරණං ආකාසං වුවාති තණනා: යාය තණනාය රුපං ආකාසාති සමාකසාති ගණනාතී පරාමසති අතිනිවිසති, වෙදතං - සඬාඤ - සබබාරේ - විණැඤීණං - ගතිං-උපපතනිං - පටිසඤිං - හවං - සංසාරං - වටවං ආකසාති සමාකසාතී ගණනාති පරාමසති අතිනිවිසති. තංකාරණා 'ආකාසං' වුවාතී තණනා.

ආබාසං නා සිතා සිසාති – තණහානිසයිතො ත සියා, තණහං පරතෙයා, විනොදෙයා බාහත්කරෙයා අනතාවං ගමෙයා, තණහාය ආරතෝ අසස විරතෝ පට්ටිරතෝ නික්ඛනෙතා නිසාවෝ විපාමුතෙතා විය*සැකු*තොතා විමරියාදීකතෙත වෙතසා විතරෙයාගේ – ආකාසං ත සිතො සියා.

තෙතාහ හගවා:

"පුරාණං නාහිතපෙදියා තවේ බහතිංන කුඛබයෙ, ගියමානෙ න සොවෙයා ආකෘසං න සිතොසියා"ති.

15 - 11

ගෙබං බැම් මහොසොතී අප්ටං¹ බැම් ජපානං, ආරමාණං පකමපතං² කාමපතිකා දුරච්චයො.

^{1.} q.00. - PTS. 2. COCCO - PTS.

මහාතිදේශපාලිය

නාවේ බහතිං න කුබබයෙ - 'තව'යි වතීමාන රූප - වෙදනා-සංඥ-සංස්කාර - විඥනය කියනු ලැබෙයි. වතීමාතසංස්කාරයන් තෘෂණාවය-යෙන් දූවේවයයෙන් රුචි නොකරන්නේ යැ, ඡනුය නොකරන්නේ යැ, පුමය නොකරන්නේ යැ, රාගය නොකරන්නේ යැ, නොදතවන්නේ යැ, නූපදවන්නේ යැ, නො නිපදවන්නේ යැ, වෙසෙසින් නූපදවන්නේ නුසි 'නවේ ඛනාහිං න කුබබයෙ' යනු වේ.

හියමානෙ හා නොවෙයා – නැසෙන කල්හි හෙන කල්හි පිරිහෙන කල්හි කො වන කල්හි පහව යන කල්හි අතුරුදහන් වන කල්හි ශොක නො කරන්නේ යැ, නො වෙහෙසෙන්නේ යැ, හො දූහැගන්නේ යැ, තො හමන්නේ යැ. ලෙහි පැහැර තො හමන්නේ යැ, සමෛානයට නො පැමිණෙන්නේ යැ; ඇස තැසෙන කල්හි හෙත කල්හි පිරිහෙත කල්හි නො වන කල්හි විගත වන කල්හි අතුරුදහන් වන කල්හි කත-නැහැය දීව – කය – රුපය-ශබදය – ගනිය – රසය – ස්පුෂාවාසය – කුලය – ගණයා– අවොසය – ලානය – යහස – පුශංසාව – සුවය – චීවරය – පිණාඩපාතය– සෙනස්න – හිලන්පසබෙහෙසක් පිරිකර නැසෙන කල්හි හෙත කල්හි පිරිහෙන කල්හි නො වන කල්හි විගත වන කල්හි අතුරුදහන් වන කල්හි ශොක නො කරන්නේ යැ, නො වෙහෙසෙන්නේ යැ, නො දූහැ– හත්තේ යැ, තො හඩන්නේ යැ, ලෙහි පැහැර නො හඩන්තේ යැ, සමොහයට නො පැමිණෙන්නේ නුසි 'හියමානෙ න සොවෙගා' යනු වේ.

ආකාශං න සිතා සියා - තාෂණාව 'ආකස'යි කියනු ලැබෙයි: යම් රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක්...අභිධාාවක් ලොභ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි. කවර කරුණෙකින් තාෂණාව 'ආකාස'යි කියනු ලැබෙයි යන්: යම් තාෂණාවකින් රුපය ආකාෂණාව 'ආකාස'යි කියනු ලැබෙයි යන්: යන් ද, දකැගනී ද, අභිනිවෙශය කෙරේ ද, වෙදනාව - සංඥව - සංස්කාර යන් - විඥනය - ගතිය - උත්පතානිය - පුතිසකිය - භවය - සංසාරය-වෘතනය ආකාෂීණ - සමාකමීණ - හුතණ පරාමමීණ - අභිනිවෙශ කෙරේද; එකරුණෙන් තාෂණාව 'ආකාස'යි කියනු ලැබේ.

ආකාසං න සිතා සියා – තෘෂණාව ඇසුරු කලේ නො වන්නේ යැ, තෘෂණාව දුරු කරත්නේ යැ, බැහැර කරන්නේ යැ' විගතානත කරන්නේ යැ, අනුඅභාවයට පමුණුවන්නේ යැ, තෘෂණාවෙත් දුරු වූයේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ වත්තේ යැ, නික්මුණෝ බැහැර වූයේ වමුකත වූයේ විමයඩාදීකෘත සිනින් යුකත ව වෘසය කරන්නේ නුයි 'ආකාසං න සිනො සියා' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''පුරාණං භාභිනඥෙයා –පෙ– ආකාසංන සිතො සියා"යි

15 - 11

(මම වූ කලි තෘෂණාව රූපාදියෙහි යිජිවන බැවින්) ගෙබ යැයි කියමි. මහවතුරෙකැයි ද, (දිවෙන හෙයින්) අංජවයෙකැයි ද ජලපත-යෙකැයි ද අංලමබනයෙකැයි ද පුසාමපනයෙකැයි ද කියමි. නෙල කාමපතකය තෙරම ඉක්මැවය නො හැක්කේ යි. ඉත්බං බෑම මහොසොතිති - 'ගෙබො' වුවවති තණහා: සෝ රාගො සාරාගො -පෙ- අතිජකා ලොහො අකුසලමූලං; 'මහොසො' වුවවති තණහා: කො රාගො සාරාගො -පෙ- අතිජකා ලොහො අකුසලමූලං; ඉත්බං බෑම මහොසොතී'ති ගෙබං මගොසොති බෑම ආවකබාම දෙසෙම පඤඤපෙම පටෙඵපම වවරාම වහජාම උතතානීකරොම පකාසෙමති - ගෙබං බෑම මහොසෝති.

ආජවං බෑම් ජපනානති - 'ආජවා' වුවවති තණහා: හො රාගො --පෙ- අතිජාඛා ලොහො අකුසලමූලං, 'ජපානා'පි වුවවති තණහා, ගො රාගො සාරාගො --පෙ- අතිජාඛා ලොහො අකුසලමූලං; ආජවං බෑම් ජපනානති ආජවං ජපතානි බෑම්, ආවිකඛාම --පෙ- උතතානීකරොම්, පකාසෙමති -- ආජවං බෑම් ජපතං.

ආරමාණං සභාමපනානති - ආරමාණවේ වුවවති තණහා: සො රාගො සාරාගො - පෙ - අතිරාධා ලොහො අකුසලමූලං; පකමයිතමයි වුවවති තණහා: යො රාගො සාරාගො - පෙ - අතිරාධා ලොහො අකුසලමූලනති - ආරමාණං පකමයනං.

කාමපතිකා දුරචවයොති – කාමපතිකා කාම්කදදමො කාමකිලෙසො කාමපලිපො කාමපලිරොබො දුරච්චයො දුරතිවනෙනා දුනනරො දුපානරො දුසාමනිකකමො දුබබීනිවනෙනාති – කාමපතිකා දුරච්චයො.

තෙනාහ භගවං:

"ගෙබං බැම් මහොකොති ආජවං බැම් ජඏතං, ආරමාණං පකමපනං කාමපඬෙකා දුරචායො"ති.

15 - 12

සචචා අටොකකමං1 මූති ඵලෙ තිව්ඨති බාහමනෝ, සබබං සෝ² පටිනිසසජජ ස වෙ සනෙතා'ති වුච්චති.

සුවේටා අවෝකාකාමං මුනීති – සවවටාවාය අවෝකකාමනෙතා සම්මා-දිවසීයා අවෝකකාමනෙතා අරියා අවාහිතිකා මගතා අවෝකකාමනෙතා මුනි'ති 'මොතං' වුවවති ඤැණ – පෙ– සම්කජාලමතිවව සො මුනි'ති – සවවා අවෝකකමං මුති.

එලෙ නිට්ඨති බාහමණොති – 'එලං' වුවවති අමතං නිබානං: ගො සො සබාසබාරසමඵො සබබූපධිපටිනිසානොා තණහකාබගො විරාගො නිරොබො නිබාතං. බාහමණොති සතතනතං බම්මාතං බාහිතතතා බාහමණො –පෙ– අසිතො තෘදී පවුවෙතෙ ස බහමා. එලෙ නිට්ඨති බාහමණොති එලෙ නිට්ඨති, දීපෙ තිට්ඨති, තාණොතිට්ඨති, ලෙණෙ නිට්ඨති, සරණෙ නිට්ඨති, අහයෙ නිට්ඨති, අවුවත නිට්ඨති, අමතෙ නිට්ඨති, නිබානෙ නිට්ඨනීති – එලෙ නිට්ඨති බාහමණො.

^{1.} අවොකකාමම - සු, ස. 2. සබ්බසො - මනුට.

ගෙඩා බෑම් මගොහොතා හි - 'ගොබාසී තෘෂණාව කියනු ලැබෙයි: යම් රාගගයක් අධික රාගයෙක්...අභිධාාවක් ලොහ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි. 'මහොස' යි තෘෂණාව කියනු ලැබෙයි: යම් රානයෙක් සංරාගයෙක්...අති-බහාවක් ලොහ අකුසලමූලයෙක් වේ ද එය යි. හෙබං බෑම් මහොතොතොති-ගොධය මනෞක යැයි කියමි, පාසම්, දෙසම්, පතවම්, පිහිටුවම්, විවරණය කරම, විහාග කරම්, පුකට කරමි, පුකාශ කෙරෙම් නුයි 'ගෙබං බෑම් මහොතොති' යනු වේ.

ආජවං බාම් ජපහාං - 'ආජවා'යි තෘෂණාව කිගනු ලබයි: යම් රාගයෙක්...අභිබාවක් ලොහ අකුසශලමූලයෙක් වේ ද එග යි. 'ජපහා'යි තෘෂණාව කිගනු ලබයි: යම් රාගයෙක්. අභිබාවක් ලොහ අකුශලමූල-යෙක් වේ ද එය යි. ආජවං බාම් ජපහාං - ආජවය 'ජපහා' ගැයි කියමි, පවසමි...පුකට කරමි, පුකාශ කෙරෙම නුයි 'ආජවං බාම් ජපානං' යනු වේ.

අාරමමණං පකාමපතාං - 'ආරම්මණ'යිද තෘෂණාව කියනු ලැබෙයි: යම රාගනෙක්...අභිබතාවක් ලොහ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි. 'පකමපත' යි ද තෘෂණාව කියනු ලැබෙයි: යම රාගයෙක්...අභිබතාවක් ලොහ අකුශල මූලයෙක් වේ ද එය නුයි 'ආරම්මණං පකමපතං' යනු වේ.

භාමප වෙකා දුරචවයො - කාම නැමති මඩ කාමකදීමය කාමකෙලශය කාමලෙපය කාමපරිරෝධය පසු කළ නො හැක්ක, ඉක්මැවිය නො හැක්ක, තරණය - පුතරණය - සමනිකුමණය වාතිකුමණය කළ නො හැක්කේ නුයි කාමපතිකා දුරචවයො' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''ගතඩං බැම් මහොසොති -පෙ- කාමපඬකා දුරච්ඡයා''යි

15 - 12

සතාගෙන් නො ඉක් මැ සිටිනා වූ මුනි වූ ඒ ක්ෂිණාපුව බාහමණ තෙම නිළුණකථලයෙහි සිටී. හෙතෙම එකානතයෙන් සියලු ආයතනයන් දුරලා (සිටියේ) ශානන වූයේ යයි කියනු ලැබේ.

සවවා අවොකකාමං මුනි – සහාවවනයෙන් නො ඉක්මෙනුයේ සමාග්ද පටියෙන් නො ඉක්මෙනුයේ අයසී අපොඞ්හිකමාගීයෙන් නො ඉක්මෙනුයේ; මුනි යනු: 'මොත'ගී සූනය කියනු ලැබෙයි...සඞ්හජා-ලය ඉක්මවා හෝ මුනි වූයේ නුයි 'සවවා අවොකකමං මුනි' යනු වේ.

එඳෙ නිටඨති බාහමගෙනා - 'එල'යී අමාමහනිවත කියනු ලැබෙයි: යම් සියලු සංස්කාරයන්ගේ සන්හිදීමෙක් සියලු උපගින්ගේ දුරැලීමෙක් තාමණාව කාස වීමෙක් විරාගයෙක් නිරෝධයෙක් නිවාණයෙක් වේ ද එය යි. බාහමගොන යනු: සජන බම් කෙනකුන් බාහිත වන බැවින් බාහමගොන යනු: සජන බම් කෙනකුන් බාහිත වන බැවින් බාහමගොන යනු: සජලයෙහි සිටි, දව්පහෙහි සිටි, තාණයෙහි සිටි, ලෙණ-ගෙහි සිටි, සරණගෙහි සිටි; අභයගෙහි සිටි, අච්යුතයෙහි සිටි, අමාත-ගෙහි සිටි, නිවාණයෙහි සිටි නුසි 'එලෙ නිට්ඨනි බාහමණෝ' යනු වේ. සබබං සො පටිනිසාජජාතී - 'සබබං' වුවවති අවාදසායතතාති: විකබුණෙව රුපා ව -පෙ- මතො වෙට බමා ව; යතො අජඹාතතික බංකිරෙසු ආයතනෙසු ඡණුරාගො පතිනො කොකි උචජිතනමූලො තාලා වතුඩකතො අතභාවකතො ආයතිං අනුපපාදබමෙමා; එතතාවතාපි සබබං වතතං හොති වනතං මූතතං පතිතං පටිනිසාවයීං. යතො තණහා ව දිටසී ව මානො ව පතිතා හොතති උචජිතනමූලා තාලාවනුඩකතා අතභාව කතා ආයතිං අනුපපාදබමමා, එතතාවතාපි සබබං වතතං නොති වනතං මූතතං පතිනං පටිනිසාවයීං, යතෝ පුණුණුම්සිබාරෝ ව අපුණුණුණි-සබාරෝ ව ආනොකුජාතිසබබාරෝ ව පතිනා තොතති උචජිතනමූලා තාලා-වනුඩකතා අතභාවකතා ආයතීං අනුපපාදබමමා. එතතාවතාපි සබබං වතතං හොති වනතං මූතතං පතිනං පටිනිසාවයීංතා ඉතා පතාවතාපි සබබං පොත

ස වේ සහෙතාති වුව්වතීනි – සොසතෙතා උපසනෙතා වූපසනෙතා තිබබුතො පටිපාසාදෙඛාති වුව්වති කමීයති හණ්යකි දීපීයති වොහරී– යනීති – ස වේ සනෙතාති වූව්වති.

තෙතාහ හගවා:

"සචචා අවොකකමං මුනි එලෙ හිටහිති බාහම්ණො, සබාං සො පට්නිකාරු ස වෙ සනෙතාති වුච්චතී"ති.

15 - 18

ස වේ විදවා ස වෙදගු කැතිා බමමං අතිසයිතො, සමමා සො ලොකෙ ඉරියානො ත පිනෙනීබ කසාව.

ස වේ විදවා ස වෙදගුති -- 'විදවා'ති විදවා විජාංගතො සිදුණේ විහාව වේධාවී; 'වෙදගු'ති වෙද වුවවනති වතුසු මගොස සිදුණං -පෙ- සබබ වෙදනාසු විතරාගො සබබං වෙදමතිවට වෙදගු සොති - ස වෙ විදවා ස වෙදතු.

සැතා බමමං අන්සයිතොති - 'සැතා'තී සැතා ජාතිතා තුලයිතා තීරයිතා මහාවයිනා විහුතං කතා: 'සබෙබ සබ්බාරා අතිමවා'ති සැතා ජාතිතා තුලයිනා තීරයිනා මහාවයිනා මහුතං කතා, 'සබෛ සබ්බාර දුක්ඛාතී - පෙ- සං කිසැටි සමුදසබමමං සබබං තං නිරෝධබමම'නති සැතා ජාතිනා තුලයිනා තීරයිනා මහාවයිනා විහුතං කතා; අනිසයිතොති රොතිනා තුලයිනා තීරයිනා මහාවයිනා විහුතං කතා; අනිසයිතොති රොතිනා කලයිනා තීරයිනා මහාවයිනා විහුතං කතා; අනිසයිතොති රොතිනා කලයිනා තීරයිනා මහාවයිනා විහාන කතා; අනිසයිතොති රොතිනා - පෙ- අසං දිවයිනිසාගො ව දිවයිනිසාගෙ ව - පෙ- අසං තණහා-නිසාගො - පෙ- අසං දිවයිනිසාගො තණහානිසාසයං පහාස දිවයිනිසායෙං පටනිසාජීනා වකුබුං අනිසයිනො සොතං අනිසයිනො - සානං අනිසයිනො - පෙ- දීවා - සුත - මුත - විසැසැතබෙ බමෙම අනිසයිනො අනලලීනෙ අනුපහතො අනරෙකාසිනො අතරුමුනෙනා නිකාමනෙතා නිසාවෝ මිප-මුනෙතා විසෙකුකුතොනා විමරිසාදීකතෙන වෙතසා විහරනීයි - සැතා බමාං අනිසයිනො, සමබං ගසා පටනිසාජය - 'සබබං'යි දවංදශාගතන කියනු ලැබෙයි: ඇසද රූපයෝ ද...මතස ද බම්ගෝ දූයි. යම තැනෙක සිට ආඛ්‍යාත්මක බාහාසංගතනගත්ති ජපැරාගය පුහිණ වූගේ උසුන් මුල් ඇත්තේ තාලවසතුවක් මෙන් කරන ලද්දේ අනුඅභාවය කරන ලද්දේ අනාගත-ගෙකි නූපදනා සැහැම ඇතියේ වෙයි; මෙතෙක්නු දු සියල්ල තාසාග කරන ලද්දේ වමනය කරන ලද්දේ මුදන ලද්දේ පුහිණ කරන ලද්දේ දුරලත ලද්දේ වෙයි. යම තැනෙක සිට තාෂණොව ද දුවේය ද මාතය ද පුනීණ වූවානු උසුන් මුල් ඇත්තානු තාලවසතුවක් මෙන් කරන ලද්දෙ දුරලත ලද්දේ වෙයි. යම තැනෙක සිට තාෂණොව ද දුවේය ද මාතය ද පුනීණ වූවානු උසුන් මුල් ඇත්තානු තාලවසතුවක් මෙන් කරන ලද්දෙනු අතහා-වය කරන ලද්දෙනු මතු නූපදතා සැහැම ඇත්තානු වෙත් ද, මෙතෙකිනු දු සියල්ල තාසකත - වාහන - මුක්ත - පුහිණ - පුනිනිසංස්කාරය ද ආතයක්ති-සංස්කාරය ද පුහිණ වූවානු උසුන් මුල් ඇත්තානු තාලවසතුවක් මෙන් කරන ලද්දෙනු අතහාවය කරන ලද්දෙනු මතු නූපදනා සවනාව ඇත්තානු වෙත් ද, මෙතෙකිනු දු සියල්ල තාසක්ත වූයේ වාහන වූගේ මුක්ත වූගේ පුහිණ වූයේ දුරලන ලද්දේ වේ නුසි 'සබබං සො පටනිසාපජා' යනු වෙ.

ස වේ සයොතා නි වුච්චනි – ගෙනෙම ශාතන හැ උපශාතන හැ වෙසෙසින් සන්හිදුණේ හැ තිවුණේ හැ (ඵලයෙන්) පටිපාසාමහිත වූගේ යයි කියනු ලැබෙයි, පවසනු ලැබෙයි, බණතු ලැබෙයි, දක්වනු ලැබෙයි, වහරතු ලැබේ නුයි 'ස වෙ සතෙතා'නි වුච්චති' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''සච්චා අවොකකමං මුන් -පෙ- ස වේ සනොතාති වුව්වති''යි

15 - 18

අතිතාහදිවශයෙන් සංස්කෘත බම්යන් දන තෘෂණා – දුෂටිනිංශය රහිත වූ ගෙතෙම එකානතයෙන් පණ්ඩිත වූයේ වෙයි. හෙතෙම සතර මාගීඥනවෙදයට පැමණියේ වෙයි. හෙතෙම සත්නිලොකයෙහි මැතැවිත් ඉරියවූ පවත්වනුගේ මෙලොවැ කිසිවතුට ත් තෘෂණා තො කෙරේ.

ස වේ විදවා ස වේදනු - 'විදවා' යනු: විදානත් වූයේ විදාවට පැමණියේ නුවණැත්තේ වීමංසන පුඤ ඇත්තේ බාරණ පුඤ ඇත්තේ; වේදනු යනු: යැයි සතර මාගීඤනය වෙදයෝ කියනු ලැබෙනි,...සියලු ශාසනුවෙදය ඉක්මවා සියලු වෙදනාවන්හි පහවූ ජඥරාග ඇති නෙතෙම වෙදගු වේ යයි 'ස වේ විදාවා ස වෙදගු' යනු වේ.

සැවා බමමං අනිසසිතෝ - 'සැතිා' යනු: දන දකැනෙන තුලතය කොව නිරණය කොට විභාවන කොට විභූත කොට: 'සියලු සංස්කා-රයෝ අනිතායෝ යැ'යි දන දනැගෙන තුලතය - නීරණය - විභාවනය-විභූත කොට, 'සියලු සංස්කාරයෝ දුක් වූහ'යි...යම කිසිවක් සමුදයබම නම ඒ සියල්ල තැසෙන සුලු යැ යි දන දනගෙන තුලනය කොට නීරණය කොට විභාවන කොට විභූත කොට, අනිසසිතෝ යනු: නිංශය දෙකෙකි: තාමණා තිංශය ද දුම්විනිංශය දූ'යි,.. මේ දුම්ටීනිංශය යි, තාමණානිශය හැරදමා, දුම්ටිනිශය දුරලා, ඇස ඇතුරු නො කෙළේ - කත ඇතුරු නො කෙළේ-තැහැය ඇසරු කො කෙළේ...දුමට - ශුත - මුත - විශූතවාවාමයන් (තාමණා දුමට් විසින්) අනිංශිත වූයේ හො ඇලුණේ නො පැමණියේ නො පිටිසියේ කො බෑසගත්තේ (එයින්) නික්මුණේ බැහැර වූයේ වෙසෙසින් මිදුණෙ විසංයුක්ත වූයේ විගතමයෝද කල සිනීන් යුක්ත ව වෙසේ නුයි 'සැනා බමාං අනිස්සතා' යනු වේ. සම්මා සො ලොකො ඉරීයානොති – යතො අජඹතතිකබාහිරෙසු අයෙතතෙසු ජඥරාගො පතීතො හොති උච්ඡිතනමූලො තාලාවදසුකතො අතභාවකතො ආයතිං අනුපාදබමෙමා, එතතාවතාපී සමමා ලොකෙ වරති ඉරීයති වතතනි පාලෙති යපෙති යාපෙති; යතො පුඤඤභිසභිඛාරෝ ව අපුඤඤභිසභිඛාරෝ ව ආතෙඤජාතිසභිඛාරෝ ව පතිතා හොතති උච්ඡිතත-මූලා තාලාවදසුකතා අතභාවකතා ආයතිං අනුපාදබමමා, එතතාවතාපී සමමා ලොකෙ චරති මහරති ඉරීයායි වතතති පාලෙති යපෙති යාපෙතීති-සමමා සො ලොකෙ ඉරීයානෝ,

න පිහෙත්ව කාසාවීති - 'රිහා' වුචවති තණහා: යො රාගො සාරාගෝ -පෙ- අහිජකා ලොහො අකුසලමූලං; සසොසා පිහා තණහා පහිතා සමුච්ඡිනතා වූපසනතා පටිපාසාදිතා අහබබුපාතත්කා කදුණාන්තිනා දඩසා; සො කසාවී ත පිහෙති බහතියක වා බාහමණසා වා වෙසසසා වා සුදදසා වා ගහටයකා වා පබබජිතසා වා දෙවසා වා මතුසාසා වායි-ත පිහෙතීබ කසාවි.

තෙතාහ භගවා:

"ස වේ දීදවා ස වෙදගු ඤාතිා බමමං අතිසයිතො, සමමා සො ලොකෙ ඉරියානො න පිනෙතිබ කසාමී"ති.

15 - 14

යො බ¹ කාමෙ අවවතරි සඞ්ගං ලොකෙ දුරවවයං, ත සො සොවතී නාරෙකිනී ජිතනසොතො අබනිනො.

ඉතා බ කාමම අවටත්රි සමානං ලොකෙක දුරවවයනත් - 'ගෝති ගො සාදිසෝ යථා යුතෙතා² යථා විහිතො යථාපකාරෝ යංධානංපතෙතා³ යංධමමසමනතාගතො බතතියො වා බාහමනෝ වා වෙසෙසා වා සුදෙද වා ගතරේයා වා පබාජිතො වා දෙවො වා මනුසෙසා වා; කාමාති උදානතෝ⁴ දෙව කාමා වදවුකාමා ව කිලෙසකාමා ව -පෙ- ඉමෙ වුවවනති වදවුකාමා -පෙ- ඉමෙ වුවවනති කිලෙසකාමා. සමානාති සහත සමහා: රංගසමහා දෙසසමහා මොහසමේහා මානසමහා දිවසීසමොහා කිලෙසසමො දෙසසමහා මොහසමහා මානසමහා දිවසීසමොහා කිලෙසසමො දෙසසමහා මොහසමහා මානසමහා දිවසීසමොහා කිලෙසසමො දෙපාරිතානමහා. ඉලාකොහි අපායලොකො සමානං ලොකෙ දුරවවයනති ගෝ⁵ කාමෙ ව සමෙහ ව ලොකො දුරවෙන දුරතිවෙනත දුනතරෙ දුපාතරෙ දුසසමතිකකාමෙ දුබුණි වනෙතරී අතරි උතතරී පතරී සමතිකකාම මනිවතනයිනී - යො ව කාමෙ අවෙතරී සහහං ලොකො දුරවවයං.

1. සොව - මුසි. II. 2. සථා වුනෙහා - සීමු. II. 3. සණ්ඩාහපතොහා - සීමූ II. 4. උදහනහා - සීමූ. II. 5 සො - සීමූ. II. 6. දුඛුමිනිවනෙහා - සීමූ II. PTS. සමමා වසා ලොහෝ ඉටියානෝ - යම තැනෙක සිට අංඛනාත්මික බාහතායතනයන්හි ඡතාදරාගය පුහිණ වූයේ වේ ද, උසුන් මුල් ඇත්තේ තාලවසතාවක් මෙන් කරන ලද්දේ අතභාවය කරන ලද්දේ මතු නූපදනා සැහැවි ඇත්තේ වේ ද, මෙතෙකිනු දු මනාකොට ලොකයෙහි හැසිරෙයි, ඉටියවු පවත්වයි, වැටෙයි, රැකෙයි යැපෙයි යාපනය වේ. යම් තැනෙක සිට පුණානාභිසංස්කාරය ද අපුණානාභිසංස්කාරය ද අනෙකැජාතිසංස්කාරය ද පුහිණ වෙත් ද, උසුන් මූල් ඇත්තානු තාලවසතාවක් මෙන් කලානු අතභාවය කලානු මතු නූපදනා සැහැවි ඇත්තානු වෙත් ද, මෙතෙකිනු දු ලොවෑ මැතැමින් හැසිරෙයි, වෙසෙයි, ඉරියවු පවත්වයි, වැටෙයි, රැකෙයි ගැපෙයි යාපනය වේ නුයි 'සමමා සො ලොකෙ ඉරියානො' යනු වේ.

2) පිතෙන්ඩ කාසාව - 'පිතා'සී තෘෂණාව කියනු ලබයි: යම රාග-යෙක් අගිකරාගයෙක්...අතිබාවක් ලොහ අකුශල මූලයෙක් වේ ද එය යි; යමක්හු විසින් තෙල පිතා සඬබාවත තෘෂණාව පතිණ කරන ලද්දී තසන ලද්දී සන්තිදුවන ලද්දී දුරලන ලද්දී අහවොහාත්පතතික වූවා දෙතාශ්තීන් දවන ලද්දී ද, නෙනෙම කෘෂිහියකුට හෝ බමුණකුට නෝ වෛශායකුට හෝ ඉදුයකුට නෝ නිහියකුට හෝ පැමිද්දකුට නෝ දෙළිශකුට නෝ මනිසකුට හෝ කිහිවකුට හ් තෘෂණා නො කෙරේනුයි 'න පිතෙන්ඩ කසාවා' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

"ස වේ විදවා ස වේදගු - පෙ- හ පිහෙතිබ කසාවි"යි

15 - 14

මේ සත්තිලොකයෙහි යමෙක් වස්තුකාමකෙලශකාමයන් ද ඉක්මැ– වීමට දුෂකර වූ රාහාදි සඞ්ශය ද ඉක්මැවී නම්, සිඳිත ලද තෘෂණා ඇති රාහාදි බතින රහිත වූ නෙතෙම ශොක නො කෙරෙයි, තො සිතයි.

තරා ව කාමේ අවවත්වී සමානං ලොහෝ දුරවවයං - 'යො' යනු යම්බදු යම් සොග ඇති (තවකම් ආදියෙන්) යථාවිතිත වූ යම් පුකාර ඇති යම් තනතුරකට පැමිණි යම් බම්යන්ත් යුක්ත වූ කුෂුබ්යයෙක් නෝ බාහමණයෙක් නෝ වෛශායෙන් හෝ ශුදුනෙක් තෝ ගිහියෙක් නෝ බාහමණයෙක් නෝ දෙවියෙක් හෝ මතිසෙක් නෝ; කාම නම්: විසනර හෙසින් වසතුකාමයෝ ද කෙල ශකාමයෝ ද'යි කාමයෝ දෙල දනෙනි:... මොහු කෙල ශකාමයෝ ද කෙල ශකාමයෝ ද'යි කාමයෝ දෙල දනෙනි:... මොහු කෙල ශකාමයෝ ද කෙල ශකාමයෝ ද'යි කාමයෝ දෙල දනෙනි:... මොහු කෙල ශකාමයෝ යම් කියනු ලැබෙන්. සබාහ නම්: සභ්ගයෝ සතෙනි: රාගසඬන යැ දෙවම මොහ මාන - දශාවී - කෙල හ - දුශව රිකසඬන යැයි. ලොහෝ යනු: අපාය ලොක මොන - දශාවී - කෙල හෙ - දුශව රිකසඬන යැයි. ලොහෝ යනු: අපාය ලොක හෝ අයතාන ලොක හෝ දෙද වල ලොකාගෙහි කණි හෝ ඉක්මැවයා නොත්, දකයේ කියල කෙල නො හැකි වෙසෙයින් තරණය කල නො හැකි, දූකයේ ඉක්මැවයා යුතු, දූකයේ කැවැන්වයැ යුතු කාමයන් ද සඬනයෙන් ද තරණය කෙළේ උතනරණය කෙළේ ඉක්මැ වූයේ වෙසෙයින් නැවැත්වී නුසි 'යො ව කාමේ අවවතරි සභිනං ලොකෙ දුර වෙසං' කෙලු වේ. නා සො සොවකි නාදෙකානීහි – විපරිණතං වතු්ං ත සොවති; විපරිණතසමං වා වතු්සමං ත සොවති; 'වකුබා මේ – විපරණත'නති ත සොවති; සොතං මේ – සාතං මේ – ඒවනා මේ – කායො මේ – රුපා මේ – සඳ, මේ – ගතා මේ – රසා මේ – ජේවාතිබා මේ – කුලං – මේ ගණෝ මේ – අවාසා මේ – ලාහෝ මේ – යසෝ මේ – පසංසා මේ – සුබං මේ – චීවරං මෙ – පිණ්ඩපාතො මේ – සෙනාසතං මේ – සිලානපච්චන හෙසරජපරික්ඛාර මෙ – මාතා මේ – පිතා මේ – සාතා මේ – හමිනී මේ – පුතෙතා මේ – චීවරං මෙ – මාතා මේ – පීතා මේ – සැහී මේ – සාරෝහ කෙපරිපරික්ඛාර මෙ – මාතා මේ – දීනා කෙ – සැහී මේ – සාරෝහිත කෙපරිපරික්ඛාර කෙ – මතතා මේ – අමච්චා මේ – සැහී මේ – සාලෝහිතා මේ විපරිණතාති 'ත සොවති,' න කිලමති, න පරිදෙවති, න උරතතාළිංකඥති, න සමෙමානං ආපරජනීති ත සොවති; නාපේකානීති – නාජෙකිනී ත අජෙකිනී න උපනිජකායති, න නිජකායති, න පරකායති, අථවං න ජායතී ත ජීයතී ත මයති ත චීවති ත උපපරජනීති නාජෙකානීති – 'ත සො සොචිනී තාජේකති.

ජිතනසොතො අබනිනොති - 'සොතා' වුච්චති තණහා: හො රාගො සාරාගො -පෙ - අතිජිකා ලොහො අකුසලමුලං; සසොසා සොතා තණහා පතිතා සමුච්ජිතතා -පෙ - ඤණෙනතිනා දඩාා, සො වුච්චති ජිතනසොතො; අබනිනොත් රාගබනිතං දෙසබනිනං මොහබනිතා මාතබනිනං දිටයි-බනිතං ක්ලෙසබනිනං දුච්චරිතබනිතං, සසොතාති බනිනාත් පහිතාත් සමුච්ඡිතතාති -පෙ - ඤණෙනතිනා දඩාාති, සො වුච්චති අබනිතොති-ජිතනසොතො අබනිනෙතා.

තෙතාහ හගවා:

''යො 'ධ කාමේ අචචතරි සඞ්හං ලොකෙ දුරච්චයං, ත සො සෞචති තාජෙඣති ජිනනසොතො අබනිනෝ''ති.

15 - 15

යං පුරබබ තං විසොසෙහි පවරා තෙ මාහු කිඤවතං මරේකි වේ තො ගහෙසසි උපසනෙතා චරිසසයි.

යං පුගෙබ හා විභෝසෙහිහි - අහිතෙ සහිබාරේ ආරබන යෙ කිලෙසා උපාරේජ යනුං, තෙ කිලෙසෙ සොසෙහි, විසොසෙහි, සුකඛාපෙහි, විසුකඛා-පෙති, අහිජං කරොහි, පජහ, විනොදෙහි, බහතානීකරොහි, අනභාවං ගමෙහිහි එවමයි - සං සුබෙබ තං විසොසෙහි. අථවා යෙ අනීතා කම්මා-තිහතිඛාරා අවිපකකාවිපාකා, තෙ කම්මාතිසබබාරේ සොසෙහි, විසොසෙහි, සුකඛාපෙහි, විසුකඛාපෙහි, අහිජං කරොහි, පජහ, විභොදෙහි, බහතානී කරෝහි, අනභාවං ගමෙහිති එවමයි - සං පුබෙබ තං විභොදෙහි.

¹ වසාබු මේ - සිමූ. II. මරකං.

නා සො සොවන් නාදේකාන් - විපරිණත (-පෙරළණු) වසතුවට ශෝක නො කොවරයි, වසතුව විපරිණත කල්හි හෝ ශෝක නො කෙරෙයි, 'මාගේ ඇස පෙරංශීණැ'හි ශෝක තො කෙරෙහි, මාගේ කත - මාගේ තැහැය - මාගේ දිව - මාගේ කය - මාගේ රූපයෝ - මාගේ ශබදයෝ -මාගේ ගතියෝ - මාගේ රසයෝ - මාගේ ස්පුළුවාසයෝ - මාගේ කුලය මාගේ ගතියා - ආවාසය - ලාහය - යඟස - පුශංසාව - සුවය - සිවුර -පිණ්ඩපාතය - සෙනස්න - හිලන්පසමාහෙසන්පිරිකර - මාගේ මව-පියා - බැයා - බුතැණින - පුතුනා - හිතාව - - මතුවගෝ - සහසෝ - නැයෝ මාගේ සහලේනැසෝ නැසුණාහ'යි ශෝක තො කෙරෙයි, නො වෙනෙ-සෙයි, නො වැලැපෙයි, ලෙහි පැහැර නො හමයි, සමාගයේ නො පැමිණේ කුසි 'ත සොවති' යනු වේ. නාපේකාණි යනු: තො සිතයි, 'සමීපව නො සිතයි, අනෙකපුකාරසේන් තො සිතයි, අතිශයින් තො සිතයි; නොහොත් නූපදී, නො දිරසි, නො මැරෙයි, වසුත නො වෙයි, පුතිසාකියට නො පැමිණේ යයි නො සිතා නුයි 'ත සො සොවති තාපේකානි' යනු වේ.

ජිතනසොතො අබනිනො - 'සොතා'යී තාමණාව කියනු ලබයි; යම රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක්...අභිඛාවක් ලොහ සඞ්බාහත අකුශලමූල-යෙක් වේ ද එය යි. යමක්හු විසින් තෙල 'සොත' නම් වූ තාමණාව පුගිණ කරන ලද්දී ද; ගෙනෙම 'ජිතනසොත'යි කියනු ලැබෙයි. අබණිනො යනු: රාගබනිත යැ දොමබනිත යැ මොහබනිත යැ මාන-බනිත යැ දෙවේබනිත යැ කෙලඹබනිත යැ දුශුවරිතබනිත යැ යත තෙල බනිතයෝ යමක්හු විසින් පුහිණ කරන ලද්දාහු ද සමුවාරිතන වූවාහු ද... දෙනාගේනීන් දවන ලද්දහු ද; ගොනෙම 'අබනිකා' යයි කියනු ලැබේ නුයි 'ජිතනසොතො අබනිමනො' යනු වේ.

එසිත් විදුලග බුදුහු:

''ගො ව කාවෙ අවවතරි -පෙ- ජින්තිසොතො අබණිනො''යි.

15 - 15

අතීත සංස්කාරයන් ඇරැබෑ උපදනා යම කෙලශජාතයෙක් වේ තම එය වියලුව. අතාගත සංස්කාරයන් අරැබෑ උපදනා රාහාදි කිඤුවනය තහමක් තට වේවා. ඉදින් වතීමානයෙහි රූපාදි සංස්කාරයන් තාමණා දුළුටිවශයෙන් නො ගන්තෙහි නම්, උපශානන වැ හැසිරෙන්නෙහි ය.

යං පුමෙබ තං විෂෙතකෙහි – අනිහ සංස්කාරයන් අරබයා යම කෙලෙස් කෙනෙක් උපදනාහු නම්, ඒ කෙලෙසුන් විශලව, වෙසෙසින් විශලව, නිරස කරව වෙෂෙසින් නීරස කරව, මොල් කරව, දුරු කරව, බැහැර කරව, විහතානන කරව, අනුඅතාවයට පමුණුව`යි මෙසේ ත් – 'යං පුබො තං විෂසාසෙහි' යනු වේ. නොහොත් අනිත වූ නො මුකල විපාක ඇති යම් කමාතිසංස්කාර කෙනෙක් වෙත් නම්, ඒ කමාතිසංස්කාරයන් ශෝෂණ විශෝෂණ කර, ශුෂ්ක විශුෂ්ක කර, බොල් කර, දුරු කර, බැහැර කර විභතානත කර, අතනාවයට පමුණුවාල`යි; මෙෂෙස්ත්-යං 'පුබො තං විසො-සෙහි' යනු වේ. පවත හෝ මානු කියාව හාති - 'පවත්' වුච්චති අනාගතං; අතාගතෙ සබබාරේ අාරබන යාති උපාජෝ යැං රාගකියාවනං දෙසකියාවනං මොන-කිසාවනං මාතකියාවනං දිව්යීකියාවනං කිලෙසකියාවනං දුච්චරිතකියාවනං, ඉමාති කියාවනාති කුයාං මා අනු, මා පාතුරකාසි, මා ජනෙහි, මා සයාජනෙහි, මා තිබෙතෙතහි, මා අහිනිබාතෙතහි, පජහ, විනොදෙහි, බාතානීකරොහි, අතහාවං ගමෙහිති - පවණ තෙ මානු කියාවනං.

ම්ජෙක වේ හෝා ගහෙඟාසීන් - 'මරැකං' වුච්චත් පවවුපතනා රුපා වේදනා සකුකු සභාර විකුකුණං, පවවුපතෙන සභාරේ තණහාවසෙන දිටසීවසෙන න ගහෙසාසි, න උගාහෙසෙසි, න ගණතිසාසි, න පරාම-සිසාසි, තාතිවදිසාසි, න අජෙකිසාසි, අතිනඥනං අතිවද නං අරෝකාසානං ගාහං පරාමාසං අතිනිවෙසං පරතිසාසි, විනොදෙසාසි, ඛාභානීකරිසාසි, අතහාවං ගමෙසාසීන් – මරෝක වෙ නො හහෙසාසි.

උපසනෙනා චරිකාසීනි – රාගසා සනතාතතා සමහතතා උපසමනතතා දෙසකා සනතාතතා සමහතතා උපසමනතතා –පෙ– සබාකුසලාශි– සඞ්ඛාරානං සනතාතතා සමහතතා උපසමනනතා වූපසමනතතා විජිකිංහනතා නිබබුනතතා විගනතතා පටිපසකද්ධතතා සනෙතා උපසනෙතා වූපසනෙතා නිබබුනො පටිපසකාදේඛං චරිකාසි විහරිකාසි ඉරීසිකාසි වතනිකාසි පාලෙකාසි යපිකාසී යාපෙකාසීනි – උපසනෙතා චරිකාසි.

තෙනාහ හගවා:

''යං පුඛෙබ තං විසොසෙහි පච්ඡා තෙ මා'නු කිඤුවනං, මජේකි වේ නො ගහෙසසයි උපසනෙතා චරිසසසී''යි.

15 - 16

සධනයො නාමරූපයමිං ගසා නත් ීම්මායිතං, අසතා ච ත සොවනි ස වෙ ලොකෙ න ඒගති.

සබබනෙ, නාමරුපකමං යනා නත් මමායිතනති - 'සබබනො'ති සබොන සබාං සබාථා සබාං අසෙසං තිසොසං පරිගාදියතවවනමෙතං 'සබාහොත්, නාමනති වතතාරේ අරුපිනො බණිා; රුපනති වතතාරේ ච මහාභූතා වතුනතයකි මහාභූතානං උපාදය රුපං; යනාත් අරහතො බණාසවසහා; මමායිතනති දො මමතතා: තණහාමමතතායකුව දිවයි-මතෙතායකුව -පෙ- ඉදං තණහාමමතතාං -පෙ- ඉදං දිවයීමමතතාං. සබාමනො නාමරුපකමං යෙසා නත් මමායිතනති - සබාසො නාමරුපකමං මමතතා යසස නත් ත සංවිරාහති නූපලබහතති පතිතා සමූචනිතතා වූපසනතා පට්පසෙසාදධා අහමබුපතත්කාණ දෙණහාමතා දඩසාති - සබාහො තාමරුපසමං යසා තත් මමායිතා පවත් තෙ මානු කියාවනං - 'පවත්'යි අනාගතය කියනු ලැබෙයි. අනාගත සංස්කාරයන් අරබයා රාගකියාවනය දෙවප - මොහ - මාත-දුටේ - කෙලශ - දුශවරිතකියාවනය යත යම බමී කෙනෙක් උපදනානු නම්, මේ කියාවනයෝ තට නගමක් වෙන්වා, නහමක් පහල කර, නූපදව, හෝ හටගන්වට, නො නිපදව, වෙසෙසින් නො නිපදව, දුරු කර, බැහැර කර, විගතානන කර, අනහාවයට පමුණුවාල'යි 'පවරු හෙ මානු කියාවනං' යනු වේ.

මරණක වේ නො හතෙසාසයි - 'පුත්සුත්පත්ත වූ රූප - වේදනාං-සංඥ සංස්කාර - විඥනයෝ 'මරකි'යි කියනු ලැබෙති. වතීමාන සංස්කාරයන් තෘෂණාවශයෙන් දුෂ්ටිවශයෙන් නො ගත්තෙහි, දුඩ්ව නො ගන්තෙහි, ඉහණය නො කරන්නෙහි, නො දහැගන්නෙහි, නො සතුටු වත්නෙහි, නො කියන්තෙහි, තො සිතන්නෙහි, අභිකසුතය අභිවදනය අධ්‍යවසානය ශාහය පරාමශීය අභිනිවෙශය දුරු කරන්නෙහි, බැහැර කරන්නෙහි, වගතානක කරන්නෙහි, අතහාවයට පමුණුවන්නෙහි යයි 'මරෙකි වේ නො හතෙසාසයි' යනු වේ.

උපසනෙනා එරිසාසයි - රාගය නිවුණු බැවින් සන්තිදුණු බැවින් වෙසෙ-සින් සන්තිදුණු බැවින්, දෙවසය ශානන බැවින් ශම්ත බැවින් උපශම්ත බැවින්...සියලු අකුශලාතිසංස්කාරයන් නිවුණු බැවින් සන්තිදුණු බැවින් උපශමිත බැවින් වසුපශමිත බැවින් දවන ලද බැවින් නිවන ලද බැවින් විගත බැවින් දුරලන ලද බැවින් ශානන වැ උපශානන වැ වසුපශානන වැ නිටුණෝ සැහැල්ලු වැ හැසිරෙන්නෙකි වෙසෙන්නෙකි ඉරියවූ පවත්වන්නෙහි වැටෙන්නෙකි රැකෙන්නෙකි යැපෙන්නෙකි ශාපනය වන්නෙහි නුසි 'උපසනෙනා වරිසාසයි' යනු වේ.

එයින් විදුළහ බුදුහු:

''යං පුබෙබ හං විසොසෙහි -පෙ - උපසනොහා එරිාසහි"යි

15 - 18

යම් රහතක් හට තමරු දෙකෙහි මාගේ යයි ගත්තා ලද්දෙක් හැමිලෙසින් තැද් ද, මමායිතයක් තැති බැවින් ශෝක නො කෙරේද, ගෙනෙම එකානතාගෙන් ලොවැ පිරිනිමට නො පැමිණෝ.

සබබනෙන නාමරූපයෙනිං යසා නාපම මමායිතං- 'සබබසො' යනු: සියල්-ලෙත් සියල්ල සමීථායෙත් සියල්ල අශෙෂ කොට නිශෙශෂ කොට ගන්නා වචනයෙකි තෙල 'සබබසො' යනු. නාම න§: සතර අරුපීසකණියෝ යා; රූප තම්: සතර මතාහනයෝ ද සතර මහාහනයත් නිසා පවත්තා රූපය ද (යන අටවිසි රූපය යැ); යසා යනු: රහත් සම්ණාසුව හට, මමායිතං යනු: මමති දෙකෙකි: තාෂණාමෙන්වය ද, දුවේමමන්වය ද'යි... මේ දුවේමන්වය සි. සබබයො නාමරූපයාමං යඟය නාපම මමායිතං-සමීපුකාරයෙන් කාමරූපයෙහි මමතියෝ යමක් හට තැද්ද, නො වෙත් ද, අවිදුමාන වෙත් ද, නො ලැබෙන් ද, පුතීණ වූවානු කෙතාක්තීන් දවන ලද්දනු නුසි 'සබබසො තාමරූපයාමං යඟය තතුම මමායිතං- යනු වේ.

අසභා ව න සොවතින් - විපරිණතා වා වැඩුං ත සොවති, විපරිණතයමං වා වදස්සමං න සොවති: 'වකබං මේ විපරිණත'නති න සොවති, සොතං මේ – ශාතං මේ – ඒවනා මේ – කායො මේ – රුපා මේ – සැදු මේ – ගැකිා ලම – රසා ඉව – ඓාටඪඛඛා මෙ – කුලං මේ – ගණො මේ – ආවාසො මේ -ලාහො මෙ -පෙ- කැගියාලොහිතා මේ විපරිණතා'හි ත සොවති, න කිලමතී, න පරිදෙවකි, න උරතතාළිංකඥති, න සමෛාහං ආපජජතීනී එවමට් අසනා ව න සොවති. අථවා අනතාය දුක්ඛාය වෙදනාය පුරේඪා හොචති, න පරෙතො සමෝහිතො සමතතාගුතො න කිලුමති, ත පරිදෙවත්, න උරතතාළිංකඥත්, න සමොහං ආපරජනීති එවීමට අසතා ව ත සොවති. අථවා වක්බුරෝගෙන එුටෙයා පරේතො -පෙ-ඩංසමකය වාතාන පසිරිංස පහම එ හසාන ප්රෝකා පරෙතො සමොතිතො සමනනාගතො න නොවති, ක කිලමති, න පරිදෙවති, න උරතතාලිං කාඥති, ත සමෝකං ආපරජතීති එවමපි අසතා ව ත සොවති. අථවා, අසනෙත අසංවිරා මානෙ අනුපලබහමානෙ 'අහු වත මේ, තං වත මේ නති, සියා වන මෙ, තං වනාහං න ලහාම්'ති ත සොවති, න කිලුමනි. න පරිදෙවති, න උරතතාළිංකඥගි, න සමෝමාහං ආපජාතීනි එවමටි අසතා ව න සොවති.

ස වේ මලාකොතා ඒයත්ති – යහස 'මයාං වා ඉදං, පරෙසං වා ඉද'නති කියිව් රූපගතං වෙදනාගතං සඤ්ඤගතං සඬාරගතං විඤ්ඤණ ගතං ගතිතං පරාමටස්ං අතිනිවිටස්ං අජෝකාසිතං අධිමුතතං අසු, තහස ජාති අසු. භාසිතමට ගෙතං:

- "ඒණෙණ රථකෙස¹ මණ්කුණ්ඩලේ ව පුතෙන ව දර ව තරෙව ඒණේණ, සබෝසු හොගෙසු අසෙවිතෙසු කසා න සනතපපයි සොකකාලේ ?
- පුබො?ව මචචං චිජහනති හොඟා මචචා ව නෙ පුබබතරං ජහාති, අසභාතා හොගිනො³ කාමකෘමී තසමා ත සොචාමහං සොකක.ලෙ.
- 3. උදෙති ආසූරති වෙතී වනෙදු අතිං ගම්තාන⁴ පලෙති සූරියො, විදිතා මයා සභාතුක⁵ ලොකබම්මා තසමා න සොවාමනං සොකකාලෙ"ති
- ඒහො රථකයං මජයං. ඒහො රථකයං PTS. 2. ඒහො මජයං. გ. ජාතක-පණුවකනිපාත - මණ්ඩුණේලජාතක.
 දසකයාකා භාවිභෝ - සිවු. II. අසකයතා භාවිභෝ - PTS.

^{4.} ඇතිං තපෙතිාන - මජගං. 5. අවයක - සිමු II

අසතා ව න සොවත් - නැසණු වසතුවට හෝ ශොක නො කෙරෙයි, වගාව නැතුණු කල්හි හෝ ශොක තො කෙරෙයි; 'මාගේ ඇස නැසිණැයි ශොක නො කෙරෙයි, මානේ කතු – නැහැය – දිව – කය – රූපයෝ ශබදයෝ – ගතියෝ – රසයෝ – ස්පුෂටවායෝ - මාගේ කුලය - ගණයා-ආවාසය – මානේ ලාභය... මානේ නැසහලේතැයෝ නැසුණාහ'යි ශොක තො කෙරෙයි, නො වෙනෙසෙයි, නො වැලැපෙයි, ලෙහි පැහැරැ තො හඩයි, මූලාවට නො පැමිණේ නුයි මෙසේත් 'අසතා ව න සොවත්' යනු වේ. නොහොත් අමධුර වූ දුඃඛවෙදනාවෙන් පහස්තා ලදුයේ මඩතා ලදුයේ බැසගත්තා ලදුගේ සමණිත වූගේ ශොක තො කෙරෙයි, තො වෙහෙසෙයි, තො වැලැපෙයි, ලෙහි පැහැරෑ නො හඩයි, සමොහයට නො පැමිණේ නුයි මෙසේත් 'අසතා ව හ සොවති' යනු වේ. නොහොත් වසුෂුරෝගයෙන් පහස්තා ලදුයේ මඩතා ලදුයේ...මැසි මදුරු අව සුලං දිග්ද පහසින් පහස්තා ලදුයේ මඞතා ලදුයේ බැසගන්තා ලදුයේ සමන්වත වූයේ ශොක නො කෙරෙයි, නො වෙනෙසෙයි, නො වැලැපෙයි, ලෙහි පැහැර නො හඬයි, සමොහයට නො පැමිණේ නුයි මෙසේ ත් 'අසතා ව න සොවති' යනු වේ. නොහොත් තැති කල්හි අවිද, මාන කල්හි නො ලැබෙන කල්හි 'මට එකානතයෙන් වූයේ නම්, එය එකානතයෙන් මට නැත, මට එකානත-හෙන් වන්නේ හැ, එය මම් නො ලබම්' ශොක නො කෙරෙයි, නො වෙනෙසෙයි, නො වැලැපෙයි, ලෙහි පැහැරැ නො හඬයි, බලවත් මොහයට තො පැමිණෙ නුයි මෙගේ ත් 'අසතා ව න සොවති' යනු වේ.

ස වේ ඉඳාකො නා ජීයති - යමක් හට 'මෙය මාගේ හෝ යැ, මෙය පරාගේ නෝ යැ'යි ගන්තා ලද දහැගන්තා ලද පිවිසැහත් බැසගත් ඇතුළු වැ ගත් කිසි රුපහතයෙක් වෙදනා - සංඥ - සංස්කාර - විඥතනතයෙක් ඇත් නම්, ඔහුට ජාතිය ඇත. මේ කිරාන ලද මැයැ:

 ටිය හා අසුන් ද මිංකිකොඩොල් ද පිරිහුණු කල්හි, අඹුදරුවන් ද එසේ ම පිරිහුණු කල්හි, සියලු හොගයන් නො සෙවුණා කල්හි, (මෙසේ) ශොකකාලයෙහි කුමක් හෙයින් නො තැවෙහි ද?

2. හොහයෝ තෝ මතිසා පළමු වෑ හරිහි. මතිසා හෝ ඒ භොගයන් ඉතා පළමු වැ දුරු කෙරෙයි, එම්බා කාමකාමිය, (–කාමයන් කැමැතිවන තෙතැත්ත) කාමහොගිහු (යම නෙයකින්) අශාශවත වූවාහු ද, එහෙයින් මම (මහාජනයා) ශොක කරන කල්හි ශොක නො කෙරෙමි.

 3. (යම් හේ) සඳ උද වේ ද හාත්පසිත් පිරේ ද යළි ගෙවේ ද, හිර (අඳුරු තසා) උදහට පැමිණ යළි අසතයව යේ ද, එපරිද්දෙන් සනතුකය මෑ විසින් ලොකඩමීයෝ දත්නා ලද්දහු ද, එහෙයින් (මහාජනයා) ශොක කරන කල්හි මම ශොක නො කෙරෙම් යයි. ගසස 'මහතං වා ඉඳං, පරේසං වා ඉද'හනි කිසුව් රූපහතං වෙදනා-හතං සකුකුගතං සමධාරගතං විකුකුණගතං ගහිතං පරාමධයං අභිනිවිටයං අරෝකාසිතං අබ්මුතතං තාති, තසස ජාති තාති. හාසිතමයි හෙතං: ''තාකුසි සමණාති ? කිං ලදබා ආවුසොති ? නොත හි සමණ සොවසීනී ? කිං ජීයින් ආවුසොති ? තොතහි සමණ තෙව තාකුසි, න සොවසීනි? එවමාවූසොති.8

> 4. විරසාං වන පසාම බාහමණං පරිනිබබුනං, අනඤිං අනීෂං භිකබුං නිණණං ලොකෙ විසනතික"නතිa

'ස වේ ලොමසා ත ඒයකි.'

තෙතාහ හගවා:

''සබබසො කාමරූපසම්ං යසා නත් මමායිතං, අසතා ච ත සොවති ස වෙ ලොකෙ න ඒයතී''ති.

15 - 17

ගසස තපපි ඉදං මෙඬ පරෙසං වාපි කියුවතං, මමතතාං සො අසංවිඥං නපපි මෙති න හොවති.

ගගා නතුළු ඉදා මෙනි පරෙසං වාපි කිකුවනතති - 'ගහහා'ති අරහනෝ බණාසවකක, යසා මංකාං වා ඉදං පරෙසං වා ඉදනකි කිණුව රූපගතා වේදනාගතං සඤසූගතා සඬබාරගතං විඤසූණුගතං ගතිතං පරාමටසං අභිනිට්ටසං අජේඛාසිතං අධිමූහතං නත්ව, න සනති, න සංච්ඡාන්, නූපලබහත්, පතිතං සමූච්ඡිතනං වූපසනතං පටිපාසාංඛා අහබ්බුපාතතිකං ඤැණගබිනා දඬානකි එවමටි – යසා නති ඉදං මෙනි පරෙසං වාපි කිඤානං, වූතතං හෙතං හගවතා: ''නායං තිකඛවෙ කායො තුමහාකං, නපි අකෙදුකුසං. පුරාණමදං භිකඛවෙ කමමං අභිසඞ්ඛතං අභිසංචෙතයිනං වෙදනීයං දටා බබං. තනු භික්ඛවේ සුතවා අරියසාවකො පටිච්චසමුපාදං යෙව සාබුකං යොතිසො මනසි කරොති: ඉති ඉමසමං සති ඉදං හොති, ඉම්ඤාපාද ඉදං උපාජාති. ඉම්ඤාං අසති ඉදං ත හොති, ඉම්සා නිරෝධා ඉදං නිරුජඣති. යදිදං අවජාපච්චයා සඞ්ඛාරා; සභිාරපච්චයා විඤ්ඤණං –පෙ– එවමෙතසා කොවලසා දුක්ඛකානිසා සමුදයො හොකි. අවිජායනේව අසෙසපිරාහනිරොබා සබ්බාරනිරොබො --පෙ- එවමෙතුසස කෙවලසා දුසුබස්බිසිසා නිරෝබෝ හොනී"නිb එවමටි ගසස නත්ව ඉදං මෙහි පරෙසං වාපි කිඤාවතං.

a, දෙවපුතතසංයුතත - දුනියවනක, b. සංසුතතනිකාංග - කලාරමතනීයවනක,

යමක් හට 'මෙය මානේ හෝ යැ. මෙය පරාහේ හෝ යැයි ගන්නා ලද දුඩිව හන්නා ලද පිවිසැ ගන්නා ලද බැසගන්නා ලද ඇතුළු වැ ගන්නා ලද කිසි රූපනතයෙක් වෙදනා - සංඥ - සංස්කාර - විඥ නගතයෙක් තැත් නම්, ඔහුට ජාතිය නැත. මේ කියන ලද මැ ය: ''මහණ, සතුටු වෙහි දු'යි, කුමක් ලැබ ද ඇවැත්නි; එසේ නම් මහණ, ශොක කොරෙහි දු'යි, ඇවැත්ති; කුමක් නැසිණි දුයි; එසේ නම් මහණ නො මැ සතුටු වෙහි ශොක නො කොරෙහි දුසි; එසේ යැ ඇවැත්නි.

4. එකානතයෙන් බාහිතපාපී වූ කෙලශපරිනිවාණයෙන් පිරිනිවී තෘෂණාවශයෙන් සතුටු නොවන සුලු නිදුක් වූ ලොවැ නෘෂණා සබබාංත විසතතිකාව තරණය කල මහණක්හු බොහෝ කලකින් දකු\$ක"යි.

'ස වෙ ලොකෙ ත ජියති' යනු වේ.

එයින් වදලන බුදුහු:

''සබබසො නාමරුපක්විං -පෙ- ස වෙ ලොකෙ න ජියනි''යි

15 - 17

යම සම්ණාසුවයක් හට 'මෙය මාගේ යැ'යි හෝ, යළි අනුත්ගේ යැයි හෝ රුපාදි කිඤානයෙක් තැත් ද, හෙතෙම තෘෂණා – දුවේ– මමතාය තො ලබනුයේ මට මෙය නැතැයි ශොක නො කෙරේ.

යකා නාපම ඉදං මෙනි පරෙසං වා'පි කිඤ්චනං – 'යසා' යනු: අභීත් කම්ණාසුව හට; ගමක් හට 'මෙය මාණේ හෝ යෑ, මෙය පරාගේ හෝ යැයි ගත්තා ලද දඬව ගන්නා ලද පිවිසැගත් බැසගන්නා ලද ඇතුළ වැ ගත්තා ලද කිසි රූපගතයෙක් වෙදනා – සංඥ – සංස්කාර-විඥනගත– යෙක් නැත් ද, නො ඵ ද, විද ුමාන නො වේ ද, නො ලැබේ ද, පුහිණ වූගේ සමුච්ඡිතන වූයේ සත්හිදුණේ දුරලන ලද්දේ උපතව නුසුදුසු වූගේ නුවණ ගින්නෙන් දවන ලද්දේ නුයි මෙසේත් 'යසා නසි ඉදං මෙ'නී පරෙසං වා'පි කිඤානං' යනු වේ. සෙල වදරහ ලද මැ ය බුදුන් විසින්: "මහණෙති, මේ කය තොපයේ නො වෙයි, අතුත්ගේ නොද වෙයි. මහණෙති, මේ කම්යෙන් සකස් කළ සිතින් රැස් කළ වෙදනීය වූ පුරාණ කමීග'යි දනයුතු ගැ. මහණෙනි, එහි ලං ගැනවත් අංයසීලාවක තෙමෙ පුතිනාසමත්පාදය මැ මනා කොට නුවණින් මෙනෙහි කොරෙයි: ''මෙසේ මේ බම්ග ඇති කල්හි මේග වෙයි, මොහුගේ ඉපදීමෙන් මෙග උපදී, මේ ධමීය නැති කල්හි මෙය නො වෙයි, මොහුගේ නිරෝධයෙන් මෙය නිරුදා වෙයි; ඒ මෙසේ යැ: 'අවදුව හෙතු කොව (එකුත් නිස් වෛහුමක කුශලංකුශලවෙතනා සඬාතෘත) සංස්කාරයෝ පහළ වෙත්, සංස්කාරයන් හෙතු කොට දෙකිස් ලෞකික විපාක විඥනය පහල වෙයි... මෙසේ මේ හුදු දුක්රැස පහල වෙහි. යළි අටිදු,වනක් මැ අශෙෂ-විරාගනිරොධ වසන් කුශලාකුශලසංස්කාරයන්ගේ නිරොධය වෙයි,... මෙසේ මේ හුදු දුක්රැස නිරුදා බේ යැ"යි. මෙසේන් 'යසා නති ඉදං මේක් පරෙසං වා'පි කියාවනං' යනු වේ.

වූතතමපි හෙතං භගවතා:

1. ''සුණුඤතො ලොකං අවෙක්ඩසසු මොසරාජ සදු සතො, අතතානුදිවසීං උෳනවව එවං මච්චුතරො සියා. එවං ලොකං අවෙකඛනතං මචවූරාජා න පසානී"තිa

එවමපි – යසස නත්පී ඉදං මෙනි පරෙසං වාපි කිසුවනං. වූතතමපි තෙතං හගවතා: ''යං භික්ඛවෙ ත තුමහාකං, තං පජනථ. තං වො පහිනං දීඝරතතං ගිතාය සුඛාය හවිසාන්¹ කිඤුව නිකඛවේ න තුමහාකං? රුපං භිකා වේ න තුමනාකං, තං පජනථ, තං වො පහිතං දීඝරතතං හිතාය සුඛාය හරිසානි. වෙදනා - සකුසැ - සබබාරා -විකුසැණං න තුමහාකං, තං පරිගථ, තා වො පහිතං දීඝරතතා හිතාය සුඛාය හවිසාති. තං කිං මකුකුථ භිකඛවේ යං ඉමසීමං ජෙතවනෙ තිණිකටයසාඛාපලාසං තං ජනො හරේගා වා, දානයා වා, යථා පවවයං වා කරෙයා; අපි නු තුමහාකං එවමයක: 'අමෙත ජනො හරති වා, දහති වා, යථා පවවයං වා කුරොත්'ති? තො හෙතං හහෙත. තං කිසස හෙතු? න හි තො එතං හනෙත අතතා වා අතතනියං වා'ති. එවමෙව බෝ තිකඛවෙ යං න භූමහාකං, තං පජහථ. තං වො පහිතං දීඝරතතං හිතාය සුඛංය හවිසාන්1. කියාව හිකකාවේ ත තුමහාකං? රූපං හිකකාවේ ත තුමහාකං, තං පජනථ; තං වො පහිතං දීඝරතතං හිතාය සුඛාය හටිකැති. වෙදනා සඤඤ - සබබාරා - විඤඤණං න භූමහාකං, හං පරහථ; හං වො පහිනං දීඝරතතං හිතාශ සුඛාය හරිසානී''කිb එවමපි – යසා තැපී ඉදං මෙති පුරසං වාපි කියාවනං.

භාසිතුම්පි කෙකං:

- 2. "සුදාබමම² සමූපාදං සුදාසබ්බාරසන්කත්ං, පසානතාසා යථාහූතං න හයං හොති ගාම්ණි.
- 3. සිණකවසසමං ලොකං ගද පකුකුය පසාස්, නාඤඤං පත්ගතෙ කිඤුව් අඤඤභු³ පට්සකිගා"ති

එවමපි – සාසා නත්පි ඉදං මේති පරෙසං වාපි කිඤුවතං. ව්**ජිරා** භිකබුනී මාරං පාපිමනතං එතදවොව:

- 4. ''කිනතු⁴ සතෙතා'ති පවේවයි මාර දිව්සීගතං නු තෙ, සුදුඩස්බ්බාරපුණෙුරා හා හිටි සහ නොපලබනති.5
- 5. යථාපි අභ්නසමහාරා නොති සඳෙදු රථො ඉති, එවං බනෝසු සනෙතසු කොති සනෙතාති සම්මුති.
- 1. සවසා.කිනි සිමු. 11. 2. සුදබාවෙ සාක. PTS. න අදාකුතු - ස. ප්‍රූ 4. සං නු - සිමු. II.
 නත්වලමහති - සං PTS a සහතත්වාත - මොරොරත්සුකත.
- b බණාසංසුගත කතුම්හෘකවනක. . . අහිමූතතපොථරශාථා.

මේ වදරත ලද මැග, බුදුන් විසින්:

1. මොකරාජය, සියලු කල්හි සමෘතිමත් වූයෙහි ලොකය ගුනා හෙයින් බලව, සතකායදුවේය උදුරාපියා, මෙපරිද්දෙන් මරණය කරණය කරනුයේ වන්නෙහි. මෙසේ ස්කනිලෝකය දක්නහු මෘතුරාජ පොමේ ලෙතා දක්නේ ය'යි.

මෙසේත් 'යසා නාපි ඉදං මෙ'ති පරේසං වා'පි කිඤ්චනං' යනු වේ. මේ වදරත ලද මැය, හාශාවතුන් විසින්: "මහණෙති, යමක් තොප ගේ නො වේ තම, එය දුරු කරවු; එය නොප වියින් පුහිණ කරත ලද්දේ බොහෝ කලක් හිත පිණිස සුව පිණිස වන්නේ ය. මහණෙති, කුමක් තොට ගේ නො වේද යන් ? මහණෙති, රූපය තොපගේ තො වෙයි, එය දුරු කරවූ, එය තොප ටියින් හැරපියන ලද්දේ බොහෝ කලක් හිතයට සුවගට වන්නේ ය. වෙදනාව-සංඥව-සංස්කාරයෝ-විඥනය තොපතේ නො වෙයි, එය හැරාපියවූ; එය තොප විසින් හැරාපියන ලද්දේ බොහෝ කලක් හිතයට සුවයට වන්නේ යැ මහණෙනි, ඒ කිමැයි සිතවු ද ? මේ දෙව්රමිහි යම් කණ - දර - අතු - කොල වේ නම්, එය ජනයා නෙනයන්නේ හෝ දවන්නේ හෝ රිසි සේ කරන්නේ හෝ නමු; කිමැ තොපව මෙබඳු සිතෙක් වන්නේ ද: 'ජනයා අප ගෙන යයි හෝ රිසි සේ කෙරෙයි හෝ ද'යි? 'තෙල තො වේ මැය, සවාමිනි, ඊට කරුණු කිමැ යත් ? සාාමිති, තෙල අපගේ ආත්ම හෝ ආත්මනීය හෝ නො මැ වේ යැ'යි, එසෙයින් මහණෙනි, යමක් තොපගේ නො වේ නම. එය හැරපියවු, එය පොප විසින් හැරපියන ලද්දේ බොහෝ කලක් තිතයට සවයට වන්නේ යැ. මහණෙනි, කුමක් තොපගේ තො වේ ද යන්? මහණෙනි, රූපය තොපෘග් නො වෙයි' එය හැරපියවු; එය තොප විසින් හැරපියන ලද්දේ බොහෝ කලක් ඕතයට සුවයට වන්නේ යැ. වෙදනාව-සංඥව - සංස්කාරයෝ - විඥනය නොපගේ නො වෙයි, එය හැරපියවූ; එය තොප විසින් හැරපියක ලද්දේ බොහෝ කලක් හිතයට සුවයට වත්තේ ශ''යි. මෙසේත් 'යසා තතු ඉදං මෙ'ති පරෙසං වා'පි කිඤානං' යනු වේ. මේ කියන ලද මැය:

2. "හාමණ්ග, සොවල වූ පතාශපතාගෝපතන බම්මානුයාගේ සමුත්පාදය ද, (බුවහාවාදියෙන්) අමියු වූ සංස්කාරසනතනිය ද, තතු සේ දක්නනුව හයෙක් නො වේ.

3. යම් සලෙක ලොකය තෘණ කාළු හා සම් කොට විදශීනං-පුඥුවෙත් දකී තම, එකල්හි අන් කිසිවක් නො පතයි, පිළිසඳ පිණිස අත් තැතෙක්හි පුංණිනා නො කරයි.

මෙසේක් – 'සසා තාසි ඉදං මෙ'ති පරෙසං වා'පි කිඤාවතං' යනු වේ. 'වජිරා' භිකෂුණුය වසවත් මරුව මෙසේ කිවා

4. මාරය, (තෝ) සත්තියෙකැ'යි කුමක් සලකයි ද ? තාගේ දුළට-ගතයෙක් නො වේ ද ? වේ කෙවල වූ සංස්කාරපුණුජයෙකි, මෙහි සත්ති-යෙක් තො ලැබේ.

5. යම්සේ අවයව සමූහය හෙතු කොට නෙත 'රථ' යන වංවක ශබිදය මේ ද, එසෙයිත් ස්කණ්ඩසමූහය ඈති කල්හි 'සත්ණාවයක' යන සමානය වේ. දුකකමෙව හි සමෙහාති දුකකං තීටස්ති වෙතති ව, නාඤඤතු දුකකා සමෙහාති නාඤඤං දුකකා තිරුණකතී"ති8

එවමපි – යසස නපපි ඉදං මෙනි පරෙසං වාපි කිඤානං. ''එවමෙව බො භික්තුවේ තිසාබූ රූපං සම්තේනසති, යාවතා රූපසස ගතී. වෙදනං-සඳැකුං - සම්බාරේ - විඤඤණං සම්පොනසති, යාවතා විඤඤණා ගතී. නසස රූපං සමනෙනසනො යාවතා රූපසස ගති, වෙදනං - සණුණුං-සබබාරේ - විණුඤුණං සමහොතසතො යාවතා විකුකුණසස ගති, යම්පිසස හොති අහනති වා මමනති වා අසමිති වා, තමපි තසස න හොති"ති8. එවමපි -- ගසස නාස්දි ඉදං මෙහි පරේසං වාපි කිඤාවනං. ආයසමා ආහාදයෙ, හගවනතාං එතදවොව; ''හුකෙයා ලොකො සුණෙසු ලොකොකි හතෙත වුච්චති, කිතතාවතා නු බො හතෙත සුඤෙක, ලොකො'ති වුච්චතී'ති ? යසමා බො ආනඥ, සුදුඤං අතෙනත වා අහතනියෙන වා, තසමා සුකෙක, ලොකොංහි වුවටති. කියාවානඥ සුකැකැං අනෙතන වා අතතනියෙන වා ? චක්ඛුං බො ආනඥ සුඤඤං අතෙතන වා අතත-නියෙන වා. රූපා සුණුඤු – වසාබුවීඤඤණං සුණුඤං – වසාබුසමඵයෙසා සුසෙදුකු – යදිදං චකබුසම්එසාපච්චයා උපාජ්ජති වේදයිතං සුඛං වා දුකකං වා අදුකකමසුබං වා, තමපි සුඤඤං – සොතං සුඤඤං – සංද සුකුකු - තානං සුකුකුං - ගතිා සුකුකු - ජීවහා සුකුකු - රහා සුකුකු-කානො සුදෙකු - ඵොටහ බබා සුදෙකු - මනො සුදෙකු - ධමවා සුදකු - මනො-විකැකුණං සුකුකුං - මනොසමඑකො සුකෙකු - සදිදං මනොසමඑකා-පච්චයා උපාජානි වේදයිතං සුබං වා දුකඛං වා අදුකඛමසුඛං වා, තමයි සුදුදුදුං අතෙතත වා අතතතියෙන වා. යසවා බො ආතනද, සුදුදුදුං අතෙතන වා අතතනියෙන වා, තසමා සුණෙස ලොකො'ති වුවවතී"යිං එවමපි - ගසා නත් ඉදං මෙනි පරෙසං වාපි කිඤානං.

මමතතාං සො අසංච්යදනති -- 'මමතතා'ති දො මමතතා: තණහා-මමතතාං දිවසීමමතතාකුව -පෙ- ඉදං තණහාමමතතාං -පෙ- ඉදං දිවසී-මමතතං, කණහාමමතතාං පහාග දිවසීමමතතාං පටිනිසාස්ජීනා මමතතාං අවසඳනෙතා අසංචීනදනෙතා අනධිගච්ඡනෙතාං අපපට්ලහනෙතානි-මමතතාං සො අසංචීනදං.

නාපයි මෙනි න සොවතිති = විපරිණතං වා වැඩුං න සොවති; විපරිණතක්විං වා වැඩුක්විං ක සොවති. වකබු මෙ විපරිණතතති න සොවති. සොතං මෙ – පෙ – සාලොනිතා මෙ විපරිණතාති න සොවති; ත කිලමති; ත පරිදෙවති; ත උරතතාළිං කාඥති; ත සමෝනං ආපරෝනීති – තාති මෙති න සොවති.

තෙනාන හගවා:

'ගසා නති ඉදං මෙති පරෙසං වාපි කිඤාතං, මළතතං සො අසංමිතුං නති මෙති න සොචතී"ති.

ස. හිසාබ්න්ෂංයුනත. b. සංශ්‍රතතන්ධාය – ආසිව්ෂවනත.
 සංශ්‍රතතන්ධාය – ජනතවනත.

6. දුක මැ උපදී. දුක මැ පවතී, විදී. දුක හැර අනෙකක් නො ලැබෙයි. දුකින් අනා වූවක් නිරුදඩ නො වේ.

මේසේත් - 'යසස තති ඉදං මේ'ති පරෙසං වා'පි කිඤාතං' යනු වේ. "මහෂණති, එෂසයින් මැ මහණ රූපයාගේ පැවැත්ම ඇති තාක් රූපය ආවජිතා කෙරෙයි, වෙදනාව – සංඥව – සංස්කාරයන් – විඥනයානේ පැවැත්ම ඇති තාක් විඥතය ආවජිතා කෙරෙයි. රූපයාගේ පැවැත්ම පමණින් රූපය ආවජිතා කරන්නා වූ ඔහුට වෙදනාව – සංඥව– සංස්කා– රගත් - විඥතයාගේ පැවැත්ම පමණින් විඥතය ආචජිකා කරන්නා වූ තිහට 'මම යැ හෝ මාගේ යැ හෝ මම වෙම හෝ' ඔහුට යම දුෂටිය-කුත් වේ නම්, හෙද ඔහුට නො වේ යැ"යි. මෙසේන් - 'යසා නසුම ඉදං මේ'ති පරෙසං වා'පි කිඤවතං' යනු වේ. ''ආයුෂමත් අනද තෙරණුවෝ භාගාවතාත් වහන්සේට මේ කීහ: 'ඣාමීති, ලොකය ශූතා යැ, ලොකය ඉතා ගැ'යි කියනු ලැබෙයි. සවාමිති, කිපමණෙකිත් ලොකය ඉතාය'යි කියනු ලැබේ. දුයි ? 'අනදයැ, යම් හෙයකින් ආත්මයෙන් හෝ ආත්මනීය-යෙන් හෝ ශූනා වේ ද, එගෙයින් ලොකය ශූනා යැ'යි කියනු ලැබෙයි. අංත පදය, ආත්මයෙන් හෝ ආත්මනීයයෙන් කුමක් ශූනා වේ ද ගත් ? ආනාඥය, චකුසුස ආත්මයෙන් හෝ ආත්මනියයෙන් හෝ ශූනා යැ, රාටගෝ ශූනාගෝ යැ – චකුර්විඥනය ශූතා යැ – චකුසාංස්පශීය ශූතාය-වසුසුසාංස්පශීපුතායෙන් සුව වූ හෝ දුක් වූ හෝ තො දුක් නො සුව වූ හෝ යම් පේදතාවක් උපදී තම්, හෙ ද ශූනා හැ – හොතුග ශූතා හැ – ශබදයෝ ශුතාගෝ ගැ – සුංණය ශූතාය යැ – හතියෝ ශූතායෝ යැ – දිව ශූතාය.-රසයෝ ශූතායෝ සැ – කය ශූතාය සැ – සපුළුවවායෝ ශූතායෝ සැ – මතස ශූතා සැ - ධම්සෝ ශූතායෝ සැ - මතොටඥනය ශූතා සැ-මතසාංස්පශීය ශූනා යැ – මතස්සංස්පශීපතායෙන් සුව වූ හෝ දුක් වූ හෝ නොදුක් නො සුව වූ හෝ යම් වෙදනාවක් උපදි නම්, හෙ ද ආත්මයෙන් හෝ ආත්මනීයයෙන් හෝ ශූනා යි. ආතඤග, ගම ගෙයකින් අංත්මයෙන් හෝ අංත්මනියයෙන් හෝ ශූතා වේ ද, එහෙයින් ලොකය ශූතා ගැ'සි කියනු ලැබේ ගැ''යි මෙසේත් – 'යසා තහි ඉදං මෙනි පරෙසං වාපි කිඤවනං' යනු වේ

මමතතා සො අසංවිදැං - 'මමතතා' තම: තෘෂණාමමතිය ද දුටෙ-මේතිය දු'යි මමතියෝ දෙදෙනෙකි...,...මේ දුටෙමමතිය යි. තෘෂණා-මමතිය හැර දූටිමමතිය දුරලා මමතිය නො ලබනුගේ වෙසෙසිත් නො ලබනුගේ නො පැමිණෙකුගේ පුතිලාහ නො කරනුගේ නුයි 'මමතතං සො අසංවිඤං' යනු මේ.

හාපයී මෙ'නි න සොවති – විතාශ වූ වස්තුවට හෝ ශොක නො කෙරෙයි, වස්තුව නැසෙන කල්හි හෝ ශොක තො කෙරෙයි, 'මාගේ ඇස තැසිණෑ'යි ශොක නො කෙරෙයි, මාගේ කත...මාගේ තෑ සහලේතෑයෝ තැසුණාහ'යි ශොක නො කෙරෙයි, තො වෙහෙසෙයි, නො වැලැපෙයි, ලෙහි පැහැර නො හඩයි, සමෙමාකයට තො පැමිණේ නුයි 'තත් මෙති ත සොවති' යනු වේ.

එයිත් වද, ලහ බුදුහු:

''යසා නාපම ඉදං මෙ'ති -පෙ- නාපම මෙ'ති න යොවති''යි.

15 - 18

අතිවස්ථ්¹ අතනුඛිදෙඛා අනෙජො සබබගී සමො, තමාතීසංසං පබැම පුචජිනෙතා අමිකමටිතං.

අනිමස්ථි අනතුනිදෙකා අනෙතරේ සබබධි සමොඩි - සාහමං නිව්ඩු-රියං? ඉබෙකවේවා නිව්ඩුරියො හොති පරලංහසකකාර ගරුකාරමාතන-වතදනපූජනාසු, ඉසාති උසුයති ඉසාක බන්නී; යං එවරුලං නිව්ඩුරියං නිව්ඩු-රිශකමමං ඉසාක ඉසාකයෙනා ඉසාකයිසාතනං උසුයා උසුයායා උසුයායිසාතනං, ඉදං වුවෙනි නිව්ඩුරියං. සභෝසාං නිව්ඩුරියං පතිතං සමුවජිතනං -පෙ-කඳුණකතිනා දකිසං; සො වුවෙනි අතිව්ඩුරිකි. අනතුනිදෙකාති 'ගෙබො; වුවෙනි තණකා, යො රාගෙං සාරාගො -පෙ- අතිජාඛා ලොහො අකුසලමූලං' සභෝසයෝ ගෙබෝ පතිනො සමුවජිනෙනා -පෙ- අතිජාඛා ලොහො අකුසලමූලං' සභෝසයෝ ගෙබෝ පතිනො සමුවජිනෙනා -පෙ- දකුණකෙනිනා දඬේසා, සො වුවෙනි අනනුකිදෙකා. සො රුපෙ අකිදෙකා සඳෙද -පෙ- දීටස් සුත මුත විකදාකුතබෙනු ධාමෙනු අකිදෙකා අත්පරකා² අමුවජිනො අනපේකිා-පනෙනා ඒතගෙබෝ පරිනිසාවස්ගෙබෝ විතරාගෙබෝ වනතගෙබෝ මුතත-ගෙබෝ පතිනගෙබෝ පරිනිසාවස්ගෙබෝ විතරාගෙබෝ වහතරාගෝ මුතත-රංගෝ වහතරාගෝ මුතතරාගෝ පතිතරාගෝ පරිනිසාවස්රානෝ නිකමුනො සිනීතුනො සුබපරිසංවේදී බුහමතුනෙන අතතනා වහරාරිත්නි-අනිවසීරි අනනුකිදෙකා.

අනෙජෝ සබබධි සමෝති-'එජා' වුවවති තණතා; යො රාගො සාරානෝ -පෙ- අතිජකා ලොහෝ අකුසලමුලං; සහෝහා එජා තණතා පතිනා සමුවජිතතා -පෙ- සැණනේක්තා දඩසා, සො වුවවතී අනෙජෝ. එජාය පතිනතතා අනෙජෝ. සො ලාහෝ වී න ඉකිජතී, අලාභෙපි න ඉකිජතී යනෙපී න ඉකිජතී, අයසෙපි න ඉකිජතී, පසංසායපි න ඉකිජතී කිසැගපී ත ඉකිජතී, අයසෙපි න ඉකිජති, පසංසායපි න ඉකිජතී, තිසැගපී ත ඉකිජතී, සුබෙපි ත ඉකිජති, දුකෙබපි න ඉකිජතී, ත වලති, න වෙබති, නපාවෙබති, න සමපවෙබතීති - අනෙජෝ. සබබධි සමොති සබබං වුවවති ආදෙසායතතානි; වකබු වේ ව³ රැපා ව - පෙ-මතෝ පතිනා හොති උවජිතාමුලො තාලාවස්දුක්කටා අාතතිං අනුපොදෙ-රාශෝ පතිනො හොති උවජිතාමුලො තාලාවස්දුක්කටා ආගතිං අනුපොද-බනවො, සො වුවෙති සබබගි සමෝ. සො සබබති සමෝ.

15 - 18

ඒ කමපා නො වනසුලු පුද්ගලයා පුළුවුස්තා ලද මහ '(තේ) ඊනඩා නැත්තෙක, (රූපාදියෙකි) නො නිජු වූයෙක, තාෂණා රහිතයෙක, සියලු තැත්හි සම පැවැතුම ඇත්තෙක' යන (ඔහු කෙරෙහි) මේ සතර අනුසස කියම.

අනිටසුරී අනතුනිදෙබා අනෙජෝ, සබබබි සමෝ –ජෛාෂ්ඨයාසීය කවර. යත්: මෙහි කිසිවෙක් අනායාගේ ලාහ - සත්කාර - හරු - බුහුමත්-වැදුම් – පිදුමිහි ඊෂබා ඇත්තේ වෙයි, ඊෂබා කෙරෙයි, දෙස් පහළ කොරෙයි, ඊෂඞාව බඳී. මෙබදු වූ යම නිෂයුර බවෙක් ඊෂඞාවක් ඊෂඞා-කාරයොක් ඊෂයා කරන බාවක්, අසූයාවක් (-දෙස් පහළකිරීමක්) අසූයා-කාරානයක් දෙස් පහළ කරන බවෙක් වේද, මේ නෛෂඨුගායි යි. යමක්හු විසින් තෙල නිෂඪුරබව පුහිණ කරන ලද ද, සමුච්ජිතන දි...ඥතාග්හීන් දග්බ ද, හේ 'අනිවඩුරි' යයි කියනු ලැබේ. අනනුගිදෙබා යනු: 'ගෙබ'යි තෘෂණාව කියනු ලැබෙයි. යම් රංශයෙක් අධික රංගයෙක්...අභිධාවක් ලොන අකුශලමූලයෙක් වේ ද, එය යි. යමක්හු විසින් තෙල ගෙබය දුරු කරත ලද ද තයන ලද ද...නුවණ ගින්නෙන් දවන ලද ද, ගෙගෙම 'අනනුහිදධ' යයි කියනු ලැබේ, හෙතෙම රූපයෙහි නො හිජූ වූයේ ශබද යෙහි...ද වෙ ගැතමුත විඥ තවා බම් ාන්හි නො හිජු වූයේ නො බැදුණේ මුස-පත් තො වූයේ නො වැතුරුණේ පහවූ ගෙඩ (-තෘෂණා) ඇත්තේ පහවැ තිය තෘෂණා ඇත්තේ හල තෘෂණා ඇත්තේ වමතය කල තෘෂණා ඇත්තේ මුදන ලද තෘෂණා ඇත්තේ පුහිණ කළ තෘෂණා ඇත්තේ දුරලී තාෂණා ඇත්තේ විතරාග වූයේ විගත රාග – තාංකතරාග– වාහත රාන – මුකතරාන – පුහිණරාන වූයේ දුරැලු රාහ ඇත්තේ තෘෂණා රහිත වූයේ නිවුණෙ? සිහිල් වූයේ සුව විඳිනසුලු වූයේ ශුෂඪ වූ සිතින් යුකත වැ වෙෂස් නුයි 'අනිට්ඨුරී අනනුගිදෙඛා' යනු වේ.

අනෙත්රෝ සබබධි සමෝ – 'එජා'ගී තෘෂණාව කියනු ලබයි, යම් රාගයෙක් සංරාගයෙක්...අතිබාාවක් ලොහ අකුශලමූලයෙක් වේද එය යි. යමක්හු විසින් තෙල එජා සබබහත තෘෂණාව පුහිණ කරන ලද්දී සිදින ලද්දී...නුවණ ගින්නෙත් දවන ලද්දී ද, හේ 'අනෙජ' ගයි කියනු ලැබෙයි. එජාව පුහිණ වන බැවින් 'අනෙජ'යැ. හේ ලාහයෙහි දු තො සැලෙයි, අලා නයෙහි දු නො සැලෙයි, යශස්හි දු නො සැලෙයි, අයශස්හි දු නො සැලෙයි, පුශාසායෙහි දු නො සැලෙයි, නිකුයෙහි දු නො සැලෙයි, සුඛයෙහි දු නො සැලෙයි, දුඃබයෙහි දු නො සැලෙයි; වඤාල නො වෙයි, තො වෙවුලයි, වෙසෙසින් තො වෙටුලයි, හාත්පයින් නො වෙවුලා නුයි 'අනෙජ'යැ. සබබධ සමෝ යනු 'සබබගි'යී දෙලොස් ආයතනය කියනු ලැබෙයි: ඇස ද රූපගෝ ද ..මනස ද බමීයෝ දු'යි. යම් තැනෙකු සිට ආඛාාත්මික බාහාංයතනයන්හි ජඥරානය පුහිණ වූගේ ද උසුන් මුල් අත්තේ ද තාලවස්තුවක් මෙන් කරන ලද්දේ ද, අනුඅභාවය කරන ලද්දේ ද මසු නූපදතා සැහැපි ඇත්තේ ද, හෙතෙම 'සබබහි සම' යයි කියනු ලැබේ. හේ සියලු තැන තාදී යැ, සියලු තැන මබාසට යැ සියල තැත උපොෂා සනිත වූයේ නුයි 'අනෙරෝ සබාගි සමෝ' යනු වේ.

තමානිසංසං පබෑම් පුචරිතො අවිශාමටනාතර – අවසාමපිතං පුහාලං පුවෙඩා පුචරිතො යාවනො අඥෝඩසිතො පසාදිතො ඉමෙ වතතාරො ආනිසංසෙ පබැම්: හො අතිටයුරි අහනුහිදෙඛා අනෙජෝ සබබගි සමොති බැම් ආවිකතාම –පෙ– පකාසෙමිනි–තමානිසංසං පබැම් පුචරිනො අටිකමටිතං.

තෙතාහ හගවා:

"අතිවයිරී අතනුබ්දො අනෙජො සබබයි සමො, තමානිසංසං පබැම් පුච්ඡිතො අවිකමරින"නති.

15 - 19

අනෙජසස විජානතො නැපී කාච් නිසඞ්බිනි,¹ වරතො සො විශාරමහා² බෙමං පසානි සබබගි.

අනෙජයක විජානතොති – 'එජා' වුවවති තණහා; හෝ රාශෝ සාරාශෝ – පෙ – අතිජුකා ලොහෝ අකුසලමූලං:a සහොසා එජා තණහා පතිකා සමුච්ඡිතතා – පෙ – සැණහතිතා දකිසා; හෝ වුවවති අනෙජෝ. එජාය පතිනතතා අනෙජෝ. සෝ ලාහෙපි න ඉණුජති. අලාභෙපි න ඉණුජති. යසෙපි න ඉණුජති. සෝ ලාහෙපි න ඉණුජති. අලාභෙපි න ඉණුජති. යසෙපි න ඉණුජති. අසසෙපි ක ඉණුජති. පසංසායපි න ඉණුජති. නිසැයපි ක ඉණුජති. සුබෙපි ක ඉණුජති. දුකෙකපී න ඉණුජති. ත වලති න වෙබති. න සාපා වෙන ඉණුජති. දුකකාපී න ඉණුජති. ත වලති න වෙබති. න සාපා වෙන ඉණුජති. දූකකාපී න ඉණුජති. ක වලති න වෙබති. න සාපා වෙඩිජානතෝ, 'සබෙබ සබබාරා දුකකා'ති – පෙ සේණුම් සමූදයකුමා සබබං තං නිරෝධාවමනති ජානතෝ ආජානතෝ වජානතෝ පටම්ජානතෝ පට්මිජකිතෝති – අනෙජසා විජානතෝ.

නාපම කාව නිසංඛිතිහි - 'නිසංඛිතියො' වුචවනති පුකුකුතිසමධාරො අපුකුකුතිසමධාරො අනෙකතාතිසමධාරො; සතා පුකුකුතිසමධාරො ව අපුකුකුතිසමධාරො ව ආනෙකතාකිසමධාරො ව පහිතා නොනති උච්ඡිනත-මූලා තාලාවත්වකතා අනහාවකතා ආසතිං අනුපොදධමමා, එතතාවතා නිසංඛිතියො තාති, ත සනති, ක සංවිජජනති, නූපලබනතති; පසිතා සමූච්ඡිනතා වූපසනතා පටිපාසාදධා අනබයුපාතනිකා කමුණාකමනා දඩසාතී-තත කාව නිසංඛිතී.

^{1.} විසංඛිත් – සං. කිසංඛක් – මජයං. 2. විථියාරමතා – මජයං. გ. ධම්මසාමාදේ – තිඅසාබපසාණමා, බුදුසාවසුම්භාමා,

තමානිසංසං පවැමි පුවයිතො අවිකම්පිහං - කමපා හො වනසුලු පුද්ගලයා පුළුවුස්තා ලදුයෙම විවාරත ලදුයෙම අයදත ලදුයෙම අබොෂිත වූයෙම පහදවන ලදුයෙම මේ සතර අනුසසුන් කියම්: හෙතෙම ඊෂසී තැත්තේ යැ, හිජු නො වූගේ යැ, තාමණා රතිත යැ, සියලු තන්ති සමයැයි කියම, පවසම...පුතාශ කෙරෙම නුයි 'තමානිසංසං පබැම පුචාරිතො අවිකම්පිනං' යනු වේ.

එයින් වදාලග බුදුහු:

''අනිටසුරි' අනනුගිදෙබා -පෙ- පුවජිතො අවිකමෙනං"යි.

15 - 19

තෘෂණා රතිත වූ (සංස්කාරයන් දැබාදි වශයෙන්) දතුවනුට (පුණාති– සංස්කාරාදි) කිසි සංස්කාරයක් තැත. හෙතෙම සංස්කාරයෙන් වෙන් වූගේ සියලු තැන්හි සොමය (-අහය) දක්නේ සි.

අනෙජයය විජානතො - 'එජා'යි තෘෂණාව කියනු ලබයි; යම රාග-යෙක් බලවත් රාගයෙක්...අතිබාවක් ලොහ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එයයි. යමක්හු විසින් තෙල එජා සබාහත තෘෂණාව පුනිණ කරන ලද්දී සමූචජිතන වූවා...දෙනාන්නීත් දවන ලද්දි ද; හෙතෙම 'අතෙජ'යි කියනු ලැබෙයි, එජාව පුනිණ වන බැවිත් 'අනෙජ' යැ. හෙතෙම ලාභයෙහි දු කමතා නො වෙයි. අලාභයෙහි දු කමතා නො වෙයි, යශස්හි දු කමතා නො වෙයි, අයශස්හි දු කමතා නො වෙයි, පුශංසායෙහි දූ කමතා නො වෙයි, නිකුයෙහි දූ කමතා නො වෙයි, සුබයෙහි දූ කමතා නො වෙයි, නිකුයෙහි දූ කමතා නො වෙයි, සුබයෙහි දූ කමතා නො වෙයි, දුකමතා නො වෙයි. තො සැලෙයි, හතා වෙටුලයි, අතිශයින් නො වෙටුලයි. අනෙජයක විජානතො - දතුවහුට වෙසෙසින් දතුවහුට පුතිවෙඩ කරන්න-හුට; 'සියලු සංස්කාරයෙන් දුක් වූහ'යි...යම කිසිවක් සමුදයබම නම, ඒ සියල්ල තැසෙනසුලු යැ'හි දන්නහුට පාත්පසින් දන්නහුට වෙසෙසින් දන්නහුට පුකමීයෙන් දන්නහුට පුතිවෙඩ කරන්නහුට නුයි 'අනෙජයස වජානතො' යනු වේ.

නපම කාම නිසංඛන් - 'නිසංඛනි' යැයි පුණාංතිසංස්කාරය ද අපුණාං-තිසංස්කාරය ද ආනෙකැජාතිසංස්කාරය ද කියනු ලැබෙති. යම් තැතෙක පවත් පුණාතිසංස්කාරය ද අපුණාංතිසංස්කාරය ද ආනෙකැජාතිසංස්කාරය ද පුතිණ වූවාහු උසුන් මුල් ඇත්තානු කංලාවස්තුවක් මෙත් කරන ලද්දනු අනුඅතාවය කරන ලද්දානු මතු නූපදනා සමහාව ඇත්තානු වෙත් ද, මෙතෙකින් 'නිසංඛනීහු' නැත, නො වෙති, විදූමාන නො වෙතී, තො ලැබෙන්, පුගිණ වූවානු සමුවජිතන වූවානු සත්හිදුවන ලද්දානු දුරලන ලද්දානු අහමෝසාක්පතනික වූවානු කුවණයින්නෙන් දවන ලද්දානු නුයි 'කාසි කාව නිසංඛනි' යනු වේ. විරතො සො වියාරමහාහි - 'වියාරමහා' විවචති පුණුඤුභිසබබාරො අපුණුඤුභිසබබාරො අනෙඤෝභිසබබාරො; යතො පුණුඤුභිසඛබාරො ව අපුණුඤුභිසබබාරො ව අනෙඤෝභිසබබාරො ව පතිතා ගොනති උචජිනතා-මූලා තාලාවඅඩුකතා අනහාවකතා ආයතිං අනුපොදබමමා; එතතාවතා ආරමහා වියාරමහා ආරතතා අසස. විරතෝ පරිවිරතෝ නිකාඛනෙතා නිසාවො විපාමුතෙතා විසඤඤුනතතා වමරියාදීකතෙන වෙතසා වහරතීතී-විරතෝ සො වියාරමහා.

වෙමං පසානන් සබබයිත් – රාෂනා භයකරෝ, දෙසො භයකරෝ, මොහො භයකරෝ -පෙ- භයකරා කිලෙසා, භයකරණා රාහසා පතිනතතා -පෙ- භයකරාතං කිලෙසානං පතීනතතා සබබත් බෙමං පසානත්, සබබත් අහයං පසානත්, සබබත් අනීනිකතං පසාන්, සබබත් අනුපදාවං පසානත්, සබබත් අනුපසානාතං¹ පසානීත් – බෙමං පසාන් සබබයි.

තෙතාන හගුවා:

"අනෙජසස විජානතො තැපී කාව් තිසංඛතී, වරතො සො වියාරමහා බෙමං පසසති සබබයි"ති.

15 - 20

ත සමෙසු න ශීමෙසු ක උපසාසු වදතේ මූති, සනෝකා සෝ චීතමවෙයිරෝ නාලදති ක නිරසාතී'ති (හාවා).

න සමෙස න ඔවෙස හ උසොස වදනෙ මුනිති - 'මොනං' වුච්චතී බිදීණං, යා පකුතු පජාතතා -පෙ- සඞ්හජාලමතිච්ච සො මුනීතී. මුති සෙයොසානමකමිති වා, සදිසොහමසාමිති වා, සිනොහමසාමිති වා ත වදති, ත කථෙති, ත හණති, ත දීපයති, ත වොහරතීති - ත සමෙසු ත ඔමෙසු ත උසොස වදන මුනි.

සුවෙනා සො විනමවේ දෙනී - 'සනොහා'නි රහසක සහනානතා සමනතනා සනෙනා, දෙසකක - මොහකක - පෙ - සබබාකු සලානිස බබාරානං සහනානතා සමනතනා වූපසමනතනා විරැඛානතනා නිබබුනොනා විගනතනා පටිපසකාදධානනා සහෝනා උපසනෙනා වූපසනෙනා නිබබුනො පටිපසක දෙධානි - සනෙනා සෝ; විනමවේ දෙනීන් සකුව මවයිරියානි: ආවාසමවයිරියං - පෙ - ගාහෝ, ඉදං වූවවනි මවයිරියං; සකොනං මවයිරියං පතිනං සමුවයිනනා - පෙ - සැගෙනිනා දඩසං; සො වූවවනි විනමවයිරො විනත මවයිරො වනනමවයිරො වනතමවයිරො මුතනවෙයිරො පහිනමවයිරො පටිනිකාවයීමවයි දෙනී - සනෙනා සො විනමවෙයිරො. මහාතිදේශපාලිය

විරතෝ කො විශාරමහා - 'වියාරමහ' සි පුණාතිසංස්කාරය අපුණා තිහංස්කාරය ආතෙකුණාතිසංස්කාරය කියනු ලැබෙයි. යම තැනෙක පටන් පුණාතිසංස්කාරය ද අපුණාතිසංස්කාරය ද ආනෙකුණාතිසංස්කාරය ද පුහිණ වූවාහු උපුටා හළ මූල් ඇත්තානු තාලවස්තුවක් මෙත් කරන ලද්දාහු මතු නූපදතා සවහාව ඇත්තානු වෙත් ද, එකැන් සිට (පුණත-තිසංස්කාරාදි) අංරමහයෙක් විවිධාරමහයෙන් දුරු වූයේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ නික්ෂුණෝ. වෙන් වැ ගියේ වෙසෙසින් මදුණෝ විසංසුකත වූයේ වන්නේ ය, විහතමයසාද කළ සිතින් යුකත ව වෙසේ නුසි 'විරතෝ හෝ පියාරමහා' යනු වේ.

වෙමං පහසන් සබබධි - රාගය බියකරු යැ දෙවෂය බියකරු යැ මොහය බියකරු යැ...කොලසයෝ බියකරුහු යැ, බියකරු රාගය පුතීණ කළ බැවත් සියලු තැන්හි සොමෙය දකි, සියලු තැන්හි අහය දකී, සියලු තැන්හි පීඩා රහිත බව දකී, සියලු තැන්හි අනුපදුවය දකී, සියලු තැන්හි නො ගැටුණු බව දකී නුසි 'බෙමං පසාන් සබබයි' යනු වේ.

එයින් වදලන බුදුහු:

''අනෙජසස විජානතො -පෙ- බෙමං පසසති සබබබි''යි

15 - 20

ස්වණාසුව මූනි හෙම (මාන විසින් තමා) සම වූවන් කෙරෙහි ලා තො කියයි, ගිනයන් කෙරෙහි ලා නො කියයි, ශෙෂඨයන් කෙරෙහි ලා නො කියයි. සන්හුන් කෙලෙස් ඇති පහවැතිය මාත්යයයි ඇති නෙතෙම (රුපාදී කිසි ධාමීයක්) නො ගනී, (එහෙයින් ම) නො බැහැර කෙරෙයි. මුදුහු මෙමස් වදල සේකි.

නා සමෙස නා බවෙස හා උපසාස වදතො මුණි -- 'මොත'යි ඥනය කියනු ලැබෙයි, යව පුඥවක් පුකමීජානතයක්...සඬයජාලය කෝමවා සිටි හෙතෙම 'මූනි' වේ ශයි. මූනි තෙම 'මම ශෙසා වෙමි' හෝ 'මම සදශයෙමි' තෝ 'මව හිතයෙමි' හෝ තො පවසයි, තො කියයි, නො බෙණෙයි, නො දක්වයි, වාවහාර නො කොරේ නුයි 'ත සමෙසු න ඔමෙස ත උසොස වදතෙ මූනි' යනු වේ.

සංභානා සො විනමවේජරා - 'සහතා' යනු: රාශය ශානන හෙසින් ශමිත හෙසින් 'ශානන යෑ, දොෂය - මොහය...සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයන් ශානන වන බැවින් ශමික වන බැවින් වසුපශමිත වන බැවින් දවන ලද බැවිත් නිටුණු බැවින් විශත වන බැවින් දුරලන ලද බැවින් ශානන යැ උපශානන යෑ වසුපශානන යෑ නිවුණේ යෑ දුරලූ කෙලෙස් ඇත්තේ නුසි 'සනෙතා සෝ' යනු වේ. විනමචේජරෝ - මාත්සයාසී පසෙකි: ආමාසමාත්-සය්ස යැ...හුහ යැ; මේ මාත්සයයි යෑයි කියනු ලැබේ. යමක්හු විසින් තෙල මාත්සයයිය පුහිණ කරන ලද ද, හෙතෙම විතමාත්සයයි යෑ, වගත-මාත්සයයි යැ, තාහක්තමාත්සයයියැ, වානතමාත්සයයි යෑ, මුක්තමාත්සයයි යෑ, පුහිණ කළ මාත්සයයි ඇත්තේ යෑ, දුරලූ මාත්සයයි ඇත්තේ යෑයි කියනු ලැබේ නුසි 'සනෙතා සෝ විතමචෝජාරා' යනු වේ. තාදෙති න න්රකාන්ති හනවංති - 'තාදෙත්'ති රූපං නාදියති, න උපාදියති, න ගණහාති, ත පරාමසති, තාහිනිවිසති. වෙදතං - සඤඤං-සභාවර - විකුකුණං - ගතිං - උපතතිං පටිසතිං - තවං - සංසාරං-වවටං නාදියතී, න උපාදියති, ත ගණහාති, ත පරාමසති, කාහිනිවිකනීති-තාදෙතී; න න්රකානීසී රූපං න පජනති, ක විනොදෙති, ත බාහනී-කරොති, ත අනහාවං ගමෙති, වෙදනං-සඤඤං-සඞබාරෙ - විකුකුණං- ගතිං-උපතතිං - පටිසතිං - හවං - සංසාරං - වටටං න පජනති, ත විනොදෙති ත මාහනීකරොති, ත අනහාවං ගමෙති; හමාවාති ගාරවාධිවවනං-පෙ-සචනිකාපඤඤතති යදිදං හනවානි - තාදෙති න න්රසානීති හගවා'ති.

තෙනාහ හගවා:

''න සමෙස ත ඔමෙසු න උසොසු වදතෙ මුනි, සනෙතා සො වීතමචෙඡරො තාදෙති ත නිරසාතී'ති හගවා''ති.

අතහදණඩසූතනන්දෛතො සමතෙතා පණණරසමො.

16

සාරිපුතතසුතතනි දෙලසා

අථ සංරීපුතනපුතනනිදෙකො වුවවති:

16 – 1

න මේ දිටෙහා ඉතො පුබෙබ (ඉඩවායයමා සාරිපුතෙනා) ත සුතො උද කසාවි, එවං වගාවුදෙ සත්ා තුයිතා ගණිමාගතො.

හා ඉඩ දීවෙඨා ඉතා සුමබාති ඉතා පුවෙබ වේ මයා න දිටයි-පුබෙන සො හගවා ඉම්නා වකබුනා ඉම්නා අතනහාවෙන; යද හයවා තාවතිංසහවනෙ පාරිචරතතකමූලෙ පරණිසිකමබලසිලායං වසසං වූපො දෙවගණපරිවුතො මජේක මණ්මයෙන සොපානෙන සඬකාසානගරං ඔතිණෙණා, ඉමං දසසනං පුබෙබ න දිවෙඨානි 'න මෙ දිටෙඨා ඉතො පුබෙබ'.

ඉච්චායසමා සාරිජුකොතාහි - 'ඉච්චා'හි පදසකී පදසංසහෝා පදපාරි-පුරි අක්ඛරසම්වායෝ බාසේ හසිලිවස්තා පදනුපුබබතාමේතං 'ඉච්චා'හි. ආයසමාති පියවිවනං ගරුවිවනං සගාරවසපාතිකාවවනමේතං 'ආයසමා'හි. සාරිජුකොතාහි තසා ඓරසා තාමං සබබා සමකුකු පසැඤතති වොහාරෝ තාමං තාමකාමමං නාමබෙයාං නිරුතති බාසේ නං අභිලා-පොහි - ඉච්චායසමා සාරිපුතෙකා. තාදෙහි හ නිරසාක්ති හනවා - 'නාදෙහී' යනු: රූපය නො ගතී, දඬීව නො ගතී, ගුහණය නො කෙරෙයි, පරාමශීනය නො කෙරෙයි, අභිනිවෙශය නො කෙරෙයි; වෙදනාව - සංඥව - සංස්කාරයන් - විඥනය-ගතිය - උත්පතතිය - පුනිසකිය - හවය - සංසාරය - වෘතතය ආදෙනය හෝ කෙරෙයි, උපාදන - ගුහණ - පරාමශී - අභිනිවෙශ නො කෙරේ නුයි 'තාදෙහි' යනු වේ. හ නිරසාන් යනු: රූපය නො දුරු කෙරෙයි, තො බැහැර කෙරෙයි, විශතාන්ත නො කෙරෙයි, අන්භාවයට නො පමුණුවයි; වෙදනාව - සංඥව - සංස්කාරයන් - විඥනය - ගතිය - උත්පතතිය පුති-සකිය - හවය - සංසාරය - වෘත්තය නො හැරපියයි, නො බැහැර කෙරෙයි, විශතාන්ත නො කෙරෙයි, අත්භාවයට නො බැහැර කෙරෙයි, විශතාන්ත නො කෙරෙයි, අත්භාවයට නො පමුණුවයි; හම්මා යනු: ගෞරවාඩි වවන යැ... මේ 'භගවා' යනු අභීත්ඵලය පුතාකම කිරීමෙන් උපත් පුඤප්තියකැ'යි 'නාදෙනි ත නිරසානීති හයවා' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

"න යමෙසු න ඔමෙසු -පෙ- නාදෙති න නිරසාතීති හගවා"යි.

පසලොස්වෑනි 'අතතදණඞ'සූහු නිදේශය සමාපත යි.

16

සාරිපූතනසුතුනිදේශය

ඉක්බත් සාරිපුතතයූතුන්දේශය කියනු ලැබේ.

16 - 1

(අායුසාමත් ගාරිපුතුගෙන් මෙසේ විදලහ:) මෙසේ මිකිරි වදන් ඇති තුෂිත දෙච්ෂලාවන් සැළ මවුකුසට පැමිණි, නොහොත් දෙව්ලොවින් ගණ මැදට පැමණි, ඔහා රහත්ගණයා මැදට පැමිණි, නොහොත් රහතුන්ගේ ගණාවාගසී බවට පැමණි ශාසතාෘහු මෙසින් පෙර මා විසින් නො දක්නා ලදහු වෙති (පෙර මෙ දශීනය තො වී යැයි සේ යෑ.) නොහොත් කිසිවක්හු ගේ බසින් නො අසන ලදහු වෙත්.

හා මෙ දිටෙඩා ඉතො පුබෙබ - මෙයිත් (මේ සංකාභය නගරයට බැසීමෙන්) පෙර මෙ - මා මිසිත් ඒ බුදුහු මේ ඇයින් මේ අන්බමින් නො දුටුමිරුහ. යම් දවසෙක බුදුහු තමිනිසාබවනෙහි පරසතුමුල පඬුඇඹුල් සලයෙහි වස් විසූ සේක් දෙවිගණා විසින් පිරිවරන ලද්දහු මැද මිණිමුවා හිණැන් සකස්පුරට බටුවාහු ද, මේ දශීනය මිස පෙර නො දුටුමිරුහු නුසි 'න මෙ දීටෙඩා ඉතො පුබෙබ' යනු වේ.

ඉවවායයාවා සාරිසුතොනා - 'ඉවව' යනු: පදසකි යැ, පදසංසහී යැ, පදපරිසුණිතා යැ, අකෂරසමවාය යැ, වාණුජනශ්ලිෂට තා යැ, පදනුසුවීතා යැ, තෙල 'ඉවව' යනු. ආයයාමා යනු: පියවවන යැ, හරුවවන යැ, සහෞරව සපුතිශයවවනයෙකි, තෙල 'අංගසමා' යනු. සාරිසුතොනා යනු: ඒ තෙරණුවන්ගේ නම යැ, සාමානා යැ, සංඥ යැ, පුඥපති යැ, වාවතාර යැ, නාම යැ, තාමකාමී යැ, තාමානාය යැ, තීරුක්ති යැ බාණුජන හැ, අභිලාප නුයි 'ඉවටායසාමා සාරිපුතොනා' යනු වේ. හා සුතො උද කාශාවීනි - 'නා'ති පටිකෙබපො; උදුති පදහකි පද-සංසඟොා පදපාරිපූරි අකඛරසමවායො බාදුණනසිලිවාර්තා පදානුපුබබතා-මෙතං උදති; කාෂාෂවීති කඟාවි ඛතතියඟා වා බාහම්ණඟා වා වෙසාගා වා සුදදහස වා ගතවාර්කා වා පබබජිතඟා වා දෙවසා වා මනුඟාඟා වානි-ත සුතො උද කාසාවි.

එවං වශානවලෙ සංථාති - එවං වශානවලෙ ඔබුරවලෙ, පෙමනියවලෙ, හදයඞ්හමවදෙ කර්විකරුතමිදෙජුසොසො.1 අවසඞ්කසමනනාගතො බො පන තසස හගුවතො මූඛනො සොසො නිච්ඡරතී: විසාවෙහා ව විදේශයිනො ව මසැජ ව සවතියො ව බුනු ව අවිසාරි ව ගමහිරෝ ව නිනතාදී ව ශූථාපරිසං බො පතු සො තහවා සරෙන විකුකුපෙනී. න අසස බහිදුබා පරිසාය කොසො නිවර්රති. බුහුමිකාරො බො පන සො හගුවා කරවීකුහාණින්− එවං වගගුවදෙ. සටොති සතා හගවා සන්වාහො; යථා සත්වානො සතෙත කහතාරං තාරෙත්, දුබනික්ඛකහතාරං තාරෙත්, නිරුදකකහතාරං තාරෙති, උතතාරෙති, නිතතාරෙති, පතාරෙති, බෙමිනතහමං සමපාපෙති, එවමෙවං හගවා සස්වාහා සහතා කහතාරං තාරෙතු; ජාතිකුනතාරං තාරෙති, ජරාකතතාරං තාරෙති, බහාගි - පෙ- මරණ - සොක - පරිදෙව-දුක්ක - දෙමනස්සුපායාසකන්තාරං තාරෙති, රාහකන්තාරං තාරෙති, දෙස-මොහ – මාන – දිටයී – කිලෙස – දුච්චරිතකනතාරං නාරෙනි, රාශ-ගහනාං නා වරති, දෙස - මොන - මාන - දිටයිගහනං - කිලෙසගහනං-දුවවි3ිතානනං තාරෙති, උතතාරෙති, නිතතාරෙති, පතාරෙති; බෙමිතතං අමතං නිබානං සමපාපෙතීති එවමටි හගවා සස්ථානෙන. අථවා හගවානෙතා විනොතා අනුනෙතා පඤඤූපෙතා නිරඣාපෙතා පෙකෙඛතා පසාදෙනානී එවිමයි හනවා සහාචානො. අළුවා හගවා අනුපානනාසස මහතසස උපාදෙනා අසණුනක මගාක සඤ්ෂනතා අනක්නතක මඟාසය අක්ඛාතං මහාදුකු මගාවිදු මහාකොමිදෙ; මහාතුගා ව පතසා* එතරහි සාවකා විතරනති පවජා සමනනාගතාති එවාපි හනවා සහවාගොති - එවං වශගු-චදෙ සහා.

න සුතො උද කාකාවි - 'ත' යනු: පුතිකෙපෙ යැ; උද යනු: පදසකි යැ, පදසංසගී යැ, පදපාරිපූරි යැ, අකාරසම්වාය යැ, වාකාජනශ්ලිවෙතා යැ, පදනුපූජීතා යැ, තෙල 'උද' යනු; කාකාවේ - කිසිවක්හුගේ (බසින්) කාණ්ඩයයකුගේ හෝ බාහමණයකුගේ හෝ වෛශායකුගේ හෝ ශුදයකුගේ හෝ ගෘහසාරකකුගේ පත් පුවුජිතයකුගේ හෝ දෙවියකුගේ හෝ මනුෂායකුගේ හෝ නුයි 'ත සුතො උද කසාවී' යනු වේ.

එවං වහනුවදෙ, සර්ථා - මෙසේ මතහර වදත් ඇති මිහිරි වදන් ඇති පෙම වඩන වදන් ඇති සිත් ගත්තා වදන් ඇතී කුරවිතද සෙයින් මතහර ගොස ඇතියේ; ඒ බුදුත්ගේ මූවිත් අළොඬයසමණිාගත වූ කොෂය තික්මමයි: නො පැකිලෙනුයේ ද, මැනවින් දත හැක්කේ ද, මඩුර වූයේ ද, කනට සුව වූගේ ද, හැසුගෝ ද, තො පැතුරුගෝ ද, ගැඹුරු වූගේ ද, නිතද ඇත්තේ ද වේ. තවද ඒ බුදුහු පිරිස් පමණින් සවරයෙන් හහවා-ලත සෙක. ඒ බුදුන්ගේ කොෂය පිරිසෙන් බැහැර නො නික්මේ. තවද ඒ බුදුහු බඹගොස ඇත්තාහු කුරපිකොවුල්හඩ මෙත් මිහිරි වදන් ඇති සේක් නුයි 'එවං වගාඉවදෙ,' යනු වේ. සයුථා යනු: බුදුහු ශාසනෘ වූහ, සාත්තුනායකයකු වැන්නහ. යම්සේ සාත්තුනායක සත්තියන් කානතා-රය තරණය කරවා ද, දුර්භිකෘකානතාරය කරණය කරවා ද, නිරුදක-කෘහතාරය තරණය කරවා ද, එතෙර කරවා ද, නිසහරණය කරවා ද, පුහරණය කරවා ද, නිහීග භූමියට පමුණුවා ද; එලෙසින් මැ බුදුහු සාළු-වාහ වූ සේක් වෛනෙයසක්තියත් කතරින් තරවන සේක්, ජාතිකෘතතා-රය තරණය කරවත සේක, ජරංකානතාරය තරණය කරවන සේක, වසාගිකානතාරය... මරණ- ශොක – පරිදෙව – දුඃඛ – දෞමීනසා – උපායාස කානතාරය තරචන සේක, රාශකානතාරග තරවන සේක, ඓෂ-මොහ-මාත-දුවේ - කෙලශ - දුණිරිතකානතාරය තරවන සේක, රාග නමැති ශහතය තරවන සේක, දොෂ - මොහ - මාන - දුෂට් නමැති ගහනය තරවන සේක, කෙලශගහනය දුශුවරිතගහනය තරවන සේක, උතතරණය නිකාරණය පුතරණය කරවන සේක, නිහීය වූ අමාමහනිවතව පමුණුවන සේක් නුයි මෙසේක් 'බුදුනු සානීවාහ' යැ. නොහොත් බුදුහු (නිවනට පමුණුවනුයෙන්) නෙතා වන සේක, (දශීනකාලයෙහි සංවර - පුහාණ චීනය වශයෙන් වෛනෙයගනට) විතෙනෘ චන සේක, දෙශතාකාලයෙහි සැක සිඳින ගෙයින්) අනුනෙතා වන සේක, (සැක සිඳ අනිය) පනවන සේක, (පැනවූ අනියත්) නිවෙය කරවන සේක, (පිළිවෙත්) දක්වන සේක, (පුතිපතතිඵලයෙන්) පහදවන සේක් නුයි මෙසේත් බුදුහු 'සෘණි-වාහ' යැ. නොහොත් මුදුහු (පෙර සාසනතානයෙහි) නූපත්වරු ආගසි-මාගීග ඉපදවූ සේක, (වෛනෙයසනතානයෙහි) අසඤජාතමාගීග උපදවන සේක, පුකාශ නො කළ මාගීය (විවරණ දීම වශයෙන්) පුකාශ කරන සේක, (පුතාවෙකා වශයෙන්) මාගීය දන්නා සේක, (වෛනයසනානා යෙහි ඉපැදවියයුතු අංගතීමාගීය) දන්නංසුලු සේක, (බෝසක්නව පැවැසිය යුතු) මාග්යෙහි විවසැණ වූ සේක. තවද ඒ බුදුන් විසින් හෙළිකල මාගීය හෙතු කොට මේ කල්හි මාගීය අනුව යන ශාවකයෝ (ශීලාදිගුණයෙන්) පසුපස යෙමින් වෙසෙත් නුයි මෙසේත් බුදුහු 'සාණීවෘහ' වූහ'යි 'එවං වගාවදෙ සහා' යනු වේ.

තුසිතා ගැනිමානතොති – හනවා තුසිතා කායා එදීණා සතො සමපරානො මාතුකුවර්ං ඔකකනොතාහි එවුමරි තුසිතා ගණිමාගතො; අඑවා දෙවා වුචචනතී තුසිතා; තෙ තුටහා සනතුටහා අතතමනා පමුදිතා පිහි-ແມ່ອີກແຮງເພາະອາດາ, ເຊຍເວົ້າພາຍາ, ແຍນ ແລະ ເປັນເປັນ ເປັນເປັນ ເປັນເປັນ ເປັນເປັນ ເປັນເປັນ ເປັນເປັນ ເປັນເປັນ ເປັນເປັ හතෝ; අථ වා අරහනෙතා විච්චනති තුසිතා. තෙ තුවයා සනතුවයා අභනමනා පරිපුණණසඞ්කාපා. අරහනතානං ගණුං ආගතොත එවමට තුසිතා ගණ්මාගතො; 'ගණ්'ති ගණ් හගවා; ගණාවරියොති ගණ්; ගණාකා සාප්රාති ගණි; ගණං පරිහරතීති ගණි; ගණං ඔවදතීති ගණි; ගණ-මනුසාසතීති ගණි; විසාරදෙ ගණං උපසඞකමනීති ගණි; ගණොසා1 සුසසුසත් සොතං ඔදහත් අදෙස විතතං උපවස්පෙනීත් ගණි: ගණං අකුසලා උවසාපොතා කුසලෙ පතිවසාපෙතීති ගණි. තිකබහණක ගණි. තිකබුනීගණසා ගණි, උපාසකගණසා ගණි, උපසිකාගණසා ගණි, රාජගණසා ගණී, බතතියගණසා - බාහමණගණසා - වෙසාගණසා-සුදැගණකා - දෙවගණකා - බුහුමගණකා² ගණි, සඞ්යි, ගණි, ගණාවරියො; අාශතොති අංගතො උපාගතො සමූපංගතො සම්පතෙතාම සබකුණය-තගරනති – තුසිතා ගණිමාගතො.

තෙතාන ඓරෝ සාරිපුතෙතා:

"න මෙ දිවේඪා ඉතො පුවබබ (ඉච්චායසමා සාරිපුතෙතා) න සුතො උද කසාවි, එවං විශාවු දෙ සත්ථා තුසිතා ගණ්මානතො"ති.

16 - 2

සදෙවකසා ලොකසා යථා දිසාන් වකබුමා, සබබං තමං විනොදෙකිා එකොව රතිමණ්ඛයා.

සඳෙවාකානා ලොකානායි - සදෙවකානා ලොකානා සමාරකානා සබුහමකානා සනාමණබානමණියා පජාය සදෙවමනුනායාති - සදෙවකානා ලොකානා.

යථා දිසසති වනවු මාති – යථා තාවනතා තාවතිංසතවතෙ පාරිච්ඡතත-කමුලෙ පණවුකමබලසිලායං නිසිතතං බමමං දෙසෙනතං දෙවතා පසාසනති; තථා මනුසා පසාසනති; යථා මනුසානං සසාසනති, තථා දෙවතා පසානති; යථා දෙවාතං දිසානී, තථා මනුසානං දිසානී; යථා මනුසානං දිසානී; තථා දෙවාතං දිසානීතී එවමට යථා දිසානී වකබුමා. යථා වා පතෝකෝ හොනෙතා සමණමුංහමණා අදනතා දනතවණෙණක දිසානතී, අසනතා සනතවණෙණන දිසානති, අනුපසනතා උපසනතවණෙණක දිසානතී, අනිබුතා නිබුතවණෙණන දිසානති.

^{1.} ගණා - ස. 2. බාහාදිණාගණාසා - සිමු. 11. 3. සමූපපනොහා සිමු. මජසං.

තුසිතා ගැන් මානතො – බුදුහු තුසිපුරයෙන් සැවැ සිහි නුවණ ඇති වැ මටුකුස පිළිසඳ ගත්තානු නුයි මෙසේත් 'තුසිතා ගණ්මාගතො' යනු වේ. නොනොත් දෙවියෝ තුසිතයෝ යැයි කියනු ලැබෙන්, ඔවුහු තුටු වූවාහු සතුටු වූවාහු සියමන වූවාහු පුමුදිත වූවාහු උපත් සභූටු සොම්තස් ඇත්තාහු ය; එ දෙව්ලොවත් ගණ වැදව ආවාහු නුයි. මෙසේත් 'තුසිතා ගණිමාගතො' යනු වේ. තොහොත් රහත්හු තුසිතයෝ යැයි කියනු ලැබෙති, ඔවුහු ආෂටයෝ යැ, සනතුවෙයෝ යැ, තුටුසිත් ඇත්තෝ යැ, පරිපූණී සංසාලප ඇත්තෝ සි; රහතුත්ගේ ගණමැදට ආවාහු නුයි මෙසේත් 'තුයිතා ගණිමාගතො' යනු වේ. ශැරණි යනු: බුදුහු ගණි වූහ, ගණාවායාදී නුසි-ගණි ය, ගණයට ශාසනා වූවාහු නුයි - ගණි යැ, ගණයා පරිහරණය කෙරෙත් නුසි – ගණ් යැ, ගණයාට අවවාද දෙත් නුසි – ගණ් යැ, ගණයාට අනුශා-සනා සොරෙත් නුයි – ගණි යැ, විශාරද වැ ගණයා වෙත එලැඹෙත් නුයි– ගණි යැ, ගණ තෙමේ ඔබගේ බස අසනු කැමැති වෙයි, (ඇසීමට) කත තමයි, දුනැගැනීමට සින එලවා නුයි - ගණි යැ; ගණයා අකුශලයෙන් නහා කුශලයෙහි පිහිටිවාලන සේක් නුයි - ගණි යැ, භිසමූහණයා සමාඣි ගණ ඇති ගේක, (-භිකුෂුගණයට ගණි යැ) භිකුණ්ගණයට ගණි යැ, උපාසක ගණයට ගණ් යැ, උපාසිකාගණයට ගණ් යෑ, රාජගණයට ගණ් යැ, සෂනියගණයට – බාහම්ණගණයට – වෛශාගණයට – ශූදගණයට – දෙව ගණයට - බහාගණයට ගණියැ; සමූහ ඇති සේක, ගණ ඇති සේක, ගණාවායයි වූ සේකි; ආශතෝ යනු: සකස් නුවරට එළැඹියහ, පැමිණි සේක් නුයි 'තුසිතා ගණිමාගතො' යනු වේ.

එයින් වද ලහ ශාරීපුහුසථවිරයන් වහන්සේ:

''න මේ දිටේඨා ඉතො පුබෙබ -පෙ– තුසිතා ශණිමානතො''යි.

16 - 2

පසැස් ඇති බුදුහු සදෙවක ලොකයාව යම්සේ පැනෙන සේක් නම්, (මිතිසුන්ට ද එසේ පැනෙති) තොහොත් සදෙවක ලොකයාව අවිපරීන වැ පැනෙත සේක. එකලා වූවාහු මැ (රාගාදි) සියලු අඳුරු දුරු කොට (තෛෂ්කුමකාදි)රතියට පැමිණි සේකි.

සඳෙවාහාසා ලොසාසා – දෙවියන් සහිත වූ මරුත් සහිත වූ බඹුත් සහිත වූ ලොවට මහණබමුණත් සහිත වූ දෙවිමිනිසුත් සහිත වූ පුජාවට නුසි 'සදෙවකසා ලොකසා' යනු වේ.

යථා දිසාසනි එකුබුමා - තවුනිසාබවනෙහි පරසතුමුල පඬුඇඹුල් සල-ගෙහි වැඩහිඳ දහම දෙසන බුදුන් දෙවියෝ යමයේ දකින් නම එසෙයින් මිනිස්සු දකිනි; මිනිස්සු යම්සේ දකින් නම්, දෙවියෝ එසේ දකින්; ගම්සේ දෙවියනට පැනෙන සේක් නම්, එසේ මිනිස්නට පැනෙන සේක. යම්සේ මිනිසුන්ට පැනෙන සේක් නම්, එසෙයින් දෙවියනව පැනෙන සේක් නුයි මෙසේත් යථා දිසානි එකබුමා' යනු වේ. නවද යම්සේ ඇතැම මහණබමුණු කෙනෙක් නො දඹුණානු දමුණු ලෙසින් දක්නා ලැබෙන් ද, නො සන්හිදුණා නු සන්නුන් ලෙසින් දක්නා ලැබෙන් ද, අනුපශානන වූවානු උපශානක ලෙසින් දක්නා ලැබෙත් ද, නො නිවුණානු නිවුණු ලෙසින් දක්නා ලැබෙත් ද, "පතිරූපකො මහතිකාකුණඩලොව ලොහඩ්ස්මාසොව සුවණණජනතතා, චරනති ලොකෙ පරිවාරජනතා අනෙතා අසුතුා බහි සොනමාතා"තිය.

ත හගවා එවං දිසසති. හගවා භූවෙත තවෙජන තරෙන යාථාවෙත අපිපරිතෙත සභාවෙත දනෙතා දනතවණෙණන දිසසති, සහතා-වණෙණන දිසසති, උපසනතා උපසනතවණෙණන දිසසති, නිබබුතො තිබුතවණෙණන දිසසති; අසාපපිතුඉරියාපථා ව බුදධා හගවනෙතා පණ්ඩි-සමපණණොසි එවමයි - යථා දිසසති වසබුමා. අථවා හගවා විසුදධසදෙද ගතකිතනිසදදසිලොකො නාගහවනෙ ව සුපණණනවනෙ ව යසබනවනෙ ව අසුරහවනෙ ව ගනිබබනවනෙ ව ඔහාරාජනවනෙ ව ඉඤහවනෙ ව බුණි-තවනො ව දෙවහවනෙ ව එදිසො ව තාදිසො ව තතො ව හිදෙහාති එවමයි-යථා දිසසති වසබුමා. අථවා හගවා දසහි බලෙහි සමනනාගතො වනුහි වෙසාරජෛති වතුහි පටිසමහිදහි ජහි අභිකුඤාහි ජහි බුද්ධාවමෙහි තෙජෙත ව බලෙන ව ගුණෙන ව විරිසෙන ව පකුඤාය ව දිසසති සැදීයනී පකුඤායකී.

> ''දූරේ සහෙතා පකාසෙනති හිමවනෙතාව පබාතො, අසනෙතා න දිසසනති රතති බිතතා යථා සරා"නිb

එටටේ යථා දිසසති වසාබුමා, වසාබුමාති හගවා පඤවයි වසාබූහි වසාබුමා: මංසවසාබුතාපි වසාබුමා, දිබාවසාබුනාපි වසාබුමා, පඤඤුවසාබුතාපි වසාබුමා, බුදාවනාබුතාපි වසාබුමා, සමනතාවසාබුනාපි වසාබුමා.

කථං හනවා මංසවකබුතාපි වකබුමා ? මංසවකබුමහි හගවනො පකුව වණණා සංවජාතති: නීලො ව වණණා පිතකො ව වණොණා ලොහිතකො ව වණොණා කාණො ව වණොණා ඔදුනො ව වණොණා. අක්ෂිලොමානි ව හගවනො - ගත ව අක්ෂිලාමානි පතිවසීතානි කං නීලං නොතී සුනීලං පාසාදීකං දසානනකාං උම්මාපුපර්සමානං. තසක පරතො පීතකං නොති සුපිතකං සුවණාණවණාණං පාසාදීකං දසානනකාං කණ්කාරපුපර්සමානං. උනතො අක්ෂිකුටානි හනවතො ලොහිතකානි නොතති සුලොහිතකානි, පාසාදීකානි දසානනකානි ඉත්තොපකසමාතානි. මජේක කණහං නොති සුකණගං අලූබං සිනිදබං¹ පාසාදීකං දසානනකානි ඉත්තොනේ. ඉජැට්රීක්කසමානං. එහා පරතො ඔදුතං නොති සුම්දෙතං සෙතං පණ්ඩරං පාසාදීකං දසානෙගන මාකීතාරකාසමානං. ගතන සහවා පොතිවිකෙන මංසවකමුනා අතතතා-වපරිසානෙතන පුරිමසුවරිතකමාතානිමානතාන සමනතා ගොජනං පසාති දීවා වෙව රතතිකුව.

a. කොහලහංසුතත - දුතියවනුක. b. බම්මිපද - පකිණණකාමිනුක.

^{1.} සුදඩං - මජසං. සිමු. II. 2. සදාරීවාකසමාසං - ස.

මහානිදේශපාලිය

 "සවණ්පුහිරූප වූ මැටිතෙත් කළ කුණ්ඩලාහරණයක් සෙසිත් ද, රතින් වැසූ ලොහොමස්සක් සෙයින් ද, ලොවැ පිරිවරිත් වැසණාහු ඇතුළත රාගාදියෙන් අශුද්ධ වූවාහු පිටත වීවරාදියෙන් ශෞනමාන වූවංහු හැසිරෙත්" යයි.

බුදුසු එසේ නො දක්නා ලැබෙන්. බුදුසු 5ද මහත වූ සැබෑ වූ තතු වූ කාරාවත් වූ අපිපරිත වූ සවහාවගෙන් දමුණාසු දමුණු වණින් දක්නා ලැබෙනි, සත්හුත් සේක් ශානතවණිගෙන් දක්නා ලැබෙනි, උපශානතාව සේක් උපශානතවණිගෙන් දක්නා ලැබෙනි, (කෙලශපරිනිම්ණයෙන්) නිවූණානු නිවුණු වණික් දක්නා ලැබෙනි, (කෙලශපරිනිම්ණයෙන්) නිවූණානු නිවුණු වණික් දක්නා ලැබෙනි. තවද භාගාවත් බුදුවරයෝ අකල්පිත (-නො සැරැසූ) ඉරියවූ ඇත්තානු පරිසුණ් පාන්තා ඇත්තානු තුයි මෙසේත් 'ශථා දීසානි වනබුමා' යනු වේ. නොහොත් බුදුනු පවිනු වූ කිණිතිකොම ඇති සෙක් පැතිරැගිය කීතීතිකොම හා සුශංසා ඇත්තානු තාවීමන්ති දු ගුරුළුමනත්හි දූ කෝවීමන්හි දූ අසුරවීමන්හි දූ ගදහිටීමන්හි දූ සිවූවරමුන්ගේ වීමන්හි දූ දෙමරදාරීමන්හි දූ අසුරවීමන්හි දූ දෙවීවීමන්හි දූ සිවූවරමුන්ගේ වීමන්හි දූ දෙමරදාරීමන්හි දූ ඉහිවීමන්හි දූ දෙවීමන්හි දූ එබදු වූවානු දූ එයින් අතිරෙක වූවානු දූ දක්නා ලැබෙන් නුයි මෙසේත් 'ශථා දීසානී වක්නිලා' යනු වේ. නොහොත් බුදුහු දශමලයෙන් වතුර්වෛශාරද,ශයන් සිවුපිළිසිමියාවෙන් මනිහිඥවෙන් මහිමීඩ බුදාබණී-කෙන්දී තෙජසින් ද බලගෙන් ද ගුණයෙන් ද වියදීගෙන් දී පැදෙවෙන් ද සමන්විත වූවානු දක්නා ලැබෙනි, දන්නා ලැබෙනි, පැනෙන සේකි.

2. (උත්සනත කුශලමූල ඇති) සත්පුරුෂයෝ දුර සිටියානු නමුදු නිමවත් පටීනය සෙයින් ප්‍රකාශ වෙති. මේ ලොවැ (අංම්ෂගරුක වූ) අසජානයෝ රෑ පිදි කී සෙයින් නො පැනෙන්නානු යි.

මෙසේත් 'ශථා යථා දිසාන් වසාබුමා' යනු වේ. වනාබුමා යනු බුදුහු පසැසකින් වසාපුර්මත් වූහ: මසැසිනු දු වසාපුර්මන්හ, දිවැසිනු දු වසාපුර්මන්හ, පැහැසිනු දු වසාපුර්මත්හ, බුදුඇසිනු දු වසාපුර්මන්හ, සමතැසිනු දු වසාපුර්මන්හු සී.

කිසෙසින් බුදුහු මසැසිනු දු වසසුර්මන් වූහ යන්: බුදුන්ගේ මසැස්ති තිල් පැතැය ද රන්වන් පැහැය ද රන් පැහැය ද කළ පැහැය ද සුදු පැතැය ද යන පණුව වණියෝ විදුඉාන වෙනි. නව ද බුදුන්ගේ අසයිරොම වෙයි, යම් කැනෙක්හි අසමරෝම පිහිටියේ ද එතැන දියමෙරළියමල් සුදුසු සුකිල් පිරිසුදු දකුමකලු නිල් පැහැ වෙයි. එ ඉක්ඛනි කිණිහිරිමල් සුදුසු සුකසාවන් රත්වන් පිරිසුදු දකුමකලු කසාවන් පැහැ වෙයි. බුදුන්ගේ දෙනෙනග රතිදුගොව සුදුසු සුරන් පිරිසුදු දකුමකලු රන්පැහැ වෙයි. බුදුන්ගේ දෙනෙනග රතිදුගොව සුදුසු සුරන් පිරිසුදු දකුමකලු රන්පැහැ වෙයි. බුදුන්ගේ දෙනෙනග රතිදුගොව සුදුසු ඉතා කළ මෙලෙක් සිනිදු පිරිසුදු දකුමකල කළ පැහැ වෙයි, එ ඉක්ඛනි දවහන්තරු සුදුසු ඉතා සුදු හෙල පතෙර පිරිසුදු දකුමකල සුදුපැහැ වේ. බුදුහු අන්බැව ඇසුරු කල පෙර පින්කමන් උපන් ඒ පත්පැ දින්නා පියව මසැසින් දාවල්හි දු රැසිදු හාන්පස සියක් යොදුන් දකිනි. යද හි වතුරඹානසමනතානතො අඬාකාරෝ හොති: සුරියෝ ව අපථඹානතා හොතී, කාලපකොබා ව උපොසථො හොති, තිබෙබා ව වනසරෝඹා හොති, මහා ව කාලමෙසො අබහුටයීතො හොති, එවරුපෙපි වතුරඹය-සමතතාගතෙ අඬාකාරේ සමනතා යෝජනං පසාති. තපපි සො කුඬෝඩා වා කවාටං වා පාකාරෝ වා පබබතො වා ගවෙණා වා ලතා වා ආවරණං රූපානං දසසනාය, එකඤෙව තිලඵලං නිමිතතං සානා තිලවාහෙ පකාබිපෙයා, තඤෙකුව තිලඵලං උතුරෝරෙයා. එවං පරිසුතාං හගවනො පාකතිකං මංසවකබු. එවං හගවා මංසවකබුතාපී වකකුමා.

කථං භගවා දිබෙන වසාබුනාපි වසාබුමා ? භගවා දිබෙන වසාබුනා විසුදෙඛන අතිකකනතමානුසකෙන සතෙත පසසයි වවමානෙ උපාරජ– මානෙ සිතෙ පණ්තෙ සුවණෙණ දුබබණෙණ සුගතෙ දුගගතෙ යථාසාමමූ-පගෙ සෘතත පජානාති: ඉමේ වත භොතෙතා සතතා කායදුවචරිහෙන සමනතාගතා, චචිදුචචරිතෙන සමනතාගතා, ඔහොදුචචරිතෙන සමනතා-ගතා, අරියානං උපවාදකා, මචඡාදිවසීකා, මචඡාදිවසීකම්මසමාදනා; තෙ කායසාහෙද පරම්වරණා අපායං දුහානිං විනිපාතං නිරයං උපපතනා. ඉමේ වා පත හොනෙකා සතකා කායසුවරිනෙන සමතතාගතා, වවිසුවරිනෙන සමතතාගතා, මනොසුචරිතෙන සමතතාගතා, අරියානං අනුපචාදකා, සම්මා-දිටයීකා, සම්මාදිව්සීකම්මසමාදුනා; තෙ කායසස හෙද පරම්මරණා සුගතිං සභාගං ලෝකං උපපතතා'ති. ඉති දිබොත චක්බුතා විසුදේඛන අභිකකතන-මානුසකෙන සතෙන පසාත් චවමානෙ උපාජාමානෙ සීනෙ පණිතෙ සුවගණණ දුබබණොණ සුගතෙ දුශාතෙ, යථාකමමූපගෙ සතෙත පජාතාති. ආකඞ්ඛමානො ව හගවා එකම්පි ලොකඛාතුං පසොහා, අේවපි ලොක-ඛාතුගෝ පසොගුත, තිසොංපි ලොකඛාතුයො පසොගත, වනසොංපි ලොක-ධාතු 2 යා පසොයා, පණුවපි ලොකධාතුයො පතොයා, දසපි ලොකධාතුයො පුෂසකයා, වීසතිමපී ලොකබාතුයො පසොයා, තිංසමපි ලොකබාතුයො පසෙසයා, චතතාලීසම්පි ලොකබාතුයො පසෙසයා, පඤඤසමපි ලොක-බාතුගො පසොකා, සහසයිමපි චූලනිකං ලොකධාතුං පසොසා, දවසහසයිමපී මජකිමකං ලොකඩාතුං පසොසා, ත්යහසාමට මහාසහසාං ලොකඩාතුං පසොයා, යාවතකං පත ආකමේඛයා, තාවතකං පසොයා. එවං පරිසුදුඛං හගවතො දිබබවිකබු, එවං හගවා දිබෙබත විකබුනාපි වසාබූමා.

කථං හනවා පකුසුවකබුනාපි වකබුමා ? හගවා මහාපයෙදු පුදුපකෙදු හාසුපයෙදයු ඒවනපයෙදය තිකබපයෙදය ඒවෙබාගික-පයෙදු පකුසුපහෙදකුසලො පතිතනයදුණා අධිගතපටිසමහිදෙ වතු-වෙසාරණපතෙතා දසබලබාරී පුරිසාසහෝ පුරිසසීහෝ පුරිසනාගො පුරිසාජයෙදු පුරිසබොරභෝ අතනතයදුණා අතනතානෙණේ

^{1.} ගදප - මජකං, සිමු, II \$. වසාබුසා - සිමු, IL,

යම් කාලක වනුරඹානමාන්ථාගත අනිකාරය වේ නම්: හිරු අයතයට හියේත් මේ ද; කාෂණපකයෙහි පොහොයන් වේ ද, ගහන වූ වනලැහැබත් වේ ද, මහත් කළු වලාකුළු නැගුණෝ ක් වේ ද, මෙබඳු වූ වනුරඹය-සමන්ථාගත අනිකාරයෙහි පවං හාත්පස යොදුනක් දක්නා සේක, හිතෙක් වේවයි දෙරෙක් වේවයි පවුරෙක් වේවයි හලෙක් වේවයි ගසෙක් වේවයි වැලෙක් වේවයි රූප දකීමට එබදු ආවරණයෙක් නැති, ඉදින් එක් තලඇටයෙක් ලකුණු කොට තලහැලෙක බහාලත්තේ තම්, ඒ තලඇටය මැ නකාගන්නා සේක. බුදුන්ගේ පියවී මසැස මෙසෙ ප්රසුදු වේ. මෙසේ බුදුනු මසැසිනුදු වකුළුරීමත් වූ සේක.

ක්සෙයින් බුදුහු දිවැසිනු දු වසෂුර්මක් වූහ ගත්: බුදුහු වශුදඩ වූ මීනිසැස ඉක්මවා සිටි දිවැසින් චපුස වන්නා වූ ද උපදනා වූ ද හින වූ ද පණ්ත වූ ද අභිරූප වූ ද විරූප වූ ද සුහතියට නියා වූ ද සත්තියන් බලන සේක: 'අනෝ මේ හවත් සත්තියෝ කායදුවෙරිතයෙන් සුක්ත වූවංහු වාග්-දුවේරිතයෙන් යුකත වූවාහු මනොදුවේරිතයෙන් යුකත වූවාහු, ආයෙඩි-පවාද කලානු, මතාදුවේ අත්තානු මතාදුවේවශයෙන් සමාදන් වූ විවිධ කම් ඇත්තාහු ය, ඔහු කය බිදීමෙත් මරණිත් මත්තෙහි සුව රහිත වූ දුකට හති වූ විවස වැ පසිත වන නිරයට පැමිණියාහු ය; යළි මේ හවත් සත්තියෝ කාශසුවරිතයෙන් යුකත වූවාහු වෘක්හුවරිතයෙන් යුක්ත වූවානු මතයසුවරිතයෙන් යුක්ත වූවානු ආයෙඞාපවාද නො කළාහු සමාත්දුවේ ඇත්තාහු සමාත්දුවේවශයෙන් සමාදන් වූ කම ඇත්තාහු ය, ඔහු කාබුන් මරණින් මතු සුඤර ගති ඇති සැපයෙන් අගු වූ ලොකයට පැමිණියාහ'සි කම්වූ පරිද්දෙන් පැමිණි සත්තියන් දනගන්නා සේක, මෙසේ විශුදඩ වූ මිනිසැස ඉක්මවා සිටි දිවැසින් වසුන වන්නා වූ ද උපදනෘ වූ ද සින වූ ද පුණික වූ ද අභිරූප වූ ද විරූප වූ ද සුගතියට කියා වූ ද දුගතියට කියා වූ ද සත්තියන් බලන සේක, කම් වූ පරිදි පරලොව පැමිණි සත්තියන් දනගන්නා සේක. තවද බුදුහු කැමැති වන්නාහු නම්, එක් ලොකබාතුවකු දු බලන සේක, ලොකබාතු දෙකකු දු බලන්තාහ, තුන් ලොකබාතුවකු දු මලත්තාහ, සතර ලොකබාතුවකු දු බලත්තාහ, පස් ලොකබාතුවකු දු බලත්තාහ, දස ලොකධාතුවකු දු බලත්නාහ, විසි ලොකධාතුවකු දු බලත්තාහ, නිස් ලොකධාතුවකු දු බලත්නාහ, සතලිස් ලොකධාතුවකු දු බලන්නාහ, පතස් ලෞකධාතුවකු දු බලන්නාහ, යහපී වුලනීලෞකඛාතුව ද බලත්තාහ, දව්සහයී මබාම ලොකඩාතුව ද බලත්නාහ, නිසහයී මහාසහසීමොසාධාතුව ද බලන්නාහ, තවද යම් පමණ සැමැතිවන සේක් නම, ඒ තාක් බලත සේක, මෙසේ බුදුන් යේ දිවැස පරිශුදා වේ. මෙසේ බිදුහු දිවැසිනු දු වසුෂුර්මත් වන සේක.

කිසෙයින් බුදුනු පැනැසිනුදු එකුෂුර්මන් වූන ගත්: බුදුනු මහත් පුඥ ඇති ගේක, පතල පුඥ ඇති ගේක, ශිෂුපුඥ ඇති ගේක, දීවෙත පුඥ ඇති ගේක, තියුණු පුඥ ඇති හේක, විනිවිද ගත පුඥ ඇති ගේක, පුඥ පුහෙදයෙහි නිපුණ වූහ, පුහෙදයට පැමිණි පුඥ ඇත්තාහ, අගිගම කල පතීයංවිද් ඇති සේකා, චතුර්වෛශාරදායට පැමිණි හේකා, දශබලධාරීහ, පුරුෂලඉඩායහ, පුරුෂසිංකයහ, පුරුෂනාහයහ, පුරුෂාජානෙයයහ, පුරුෂ බෞරේයයහ, අතනතඥන ඇති හේක, අහනත තෙජෙස් ඇති හේකා, අතනතයසො අයඩසා මහැධනො ධතවා තෙතා විනෙතා අනුනෙතා පඤඤූපෙතා නිරැඛාපෙතා පෙතෙබතා පසාදෙතා. සො ති හගවා අනුපානතයක මහායක උපාදෙතා, අසඤෝතයක මහායක සඤෝනෙතා, අනකඛාතයක මහායක අක්ඛාතා, මහායඤඤූ මහාමේදූ මහාකොවිදෙ. මහානතුගා ව පන එතරහි සාවකා විහරනති පවණ සමනතාගතා. සො හි හහවා ජාතං ජාතෘති, පසකං පසකතී, වසාබුභූතො ඤෑණෙකුතෝ බම්මභූතෝ¹ බුහුමභූතො, වතතා පවතතා අත්සක නිගෙනතා අමතයක දුතා බම්මසාමේ තථාගතො.

නාති තසස භාගවතො අණුසැතං අදිටසං අවිදිතං අස**ට**්ණසාං අථසසිතං පකුසැය. අතීතං අතාගතං පවවූපානනං උපාදාය සබෝ බම්මා සබ්බාකාරෙන බුද්ධසා හහවනො සැණවූබේ ආපාථං අගවජනති, යං කියැඩ් සෛයාං නාම අපි ජානිතබබං අහනාපො වා පරභොවා උභයතෙවා වා දිටස්ධමම්කො වා අතෙවා සමපරාසිකො වා අපෙවා උතතානො වා අනෙසා ගමහිරෝ වා අසෝා ගුලෙනා වා අසෝා පට්චජනෙතා වා අනෝ තොයෙක වා අතතා නීනො වා අතෝ අනාවජෝ වා අනෙරා නිකකිලෙනො වා අනෙරා වොදුනො වා අනො පරමනො වා අපෙළුං, සබබං තං අනෙතා බුද්ධාණී අතර පරිවතතත්. සබබං කායකමමං බුදාබසා හගවනො බදු ණානුපරිවතති, සබබං වචිකමමං - සබබං මනොකමමං බුණුසක හනවතො කැණානුපරිවතති. අතිතෙ බුණුසක හනවතො අපාටිනතං සැණං, අනාගතෙ අපාටිනතං සැණං, පවවූපානෙත අපාටිනතං සැණං. ແາຍວາສາ· ຄະແພາ· ກາຍວາລາ· ຄະເຄົ້. ແາຍວາລາ· ຄະເຄົ້. ວາຍວາລາ· ຄະແພາ· සොයාපරියනතිකං සැණං, සැණපරියනතිකං සොයාං. සොයාං අතිකක-මතිං සැණං නපාවතකති. සැණං අතිකකමිතිං සොයාපරෝ නහි. අඤඤමඤඤපරිගනතවා හි ගිනා හේ බවවා. යථා දවනතං සමූභාපවලානං සම්මා එක්සිතානං කෙට්සීමං සමූකාපටලං උපරිමං නාභිවතනති, උපරිමං සමූගාපටලං නෙවසීමං නාතිවතතත්, අසැසැම්සැසැපරියනතටඪායිනො ගොනති: එවමේවං බුදුඛිසා හහවතො සෙදහාණුව සමූණණුව අසදසැමසදසැ-ບຽດສາວເປັ່າຜີອາລາ: ຜ່າຍອກລາ ຂັ້ນ ແລະ ຄາຍອກລາ ສູງ ອາດ, ພາຍອກລາ ສູງ ອາດ තාවතකං සෙදුගාං. සෙදගාපරිගතතිකං සදුණං, සැණපරිගතතිකං සොගාං. සොගාං අභිකකමිනා සැණං තපාවතතති, සැණං අභිකකමිනිං €ණුගාප එා නාති. අණුණුමණුණුපරියනතවාීාඕනෙං නො බම්මා.

සබාධමෙළසු බුගුධාන හගමනො කැණං පවතතති. සබො ධමා බුගුධාන හගමනො ආවජ නපටබුගා, ආකඛ්ධාපට්බුගිා, මනසිකාරපට්බුගිා, වහතුපාද පට්බුගුා. අන හත යශස් ඇති සේක, පුඤුඛනයෙන් ආසා වූහ, මහත් වූ පුඤුඛන ඇති සේක, පුඤුඛනයෙන් ඛනවත් සේක, (නිවනට පමුණුවන හෙයින්) තතතා වූහ, (වෛතෙයයන් කික්මවන හෙයින්) විතෙතා වූහ, (සැක සිදින හෙයින්) අනුතෙතා වූහ, අළුය පතවන සේක, නිවෙය කරවන සේක, පිළිවෙත් දක්වන සේක, පුතිපතතිඵලයෙන් පහදවන සේක; තවද ඒ මුදුහු (සිය සතන්හි) නූපන් ආයසීමාගීය ඉපද වූ සේක, (වෛතෙය-සහතානහෙහි) අසඥෝත මාගීය උපදවන සේක, පුකාශ නො කළ මාගීය (වීටරණ දීම වනයෙන්) පුකාශ කරන සේක, පුතාවෙකුණ වශයෙන් මාගීය (වීටරණ දීම වනයෙන්) පුකාශ කරන සේක, පුතාවෙකුණ වශයෙන් මාගීය දන්නා සේක, මාගීය දන්නාසුලු වූහ, මාගීයෙහි විවකණෙ වූ සේක. තවද මෙ කල්හි මාගීය අනුව යන ශාවකයෝ (සිලාදී ගුණගෙන්) පසුපස යමන් වෙසෙන්. ඒ බුදුහු දනයුතු දෙයබමීය දන්නා සේක, දක්ක යුතු ශෙය ප්රී නුවණැසින් දක්නා සේක, (දශීනපරිනායක හෙයින්) ඇසක් මෙන් වූහ, දෙනමය වූහ, බමීමය වූහ, ශෛකා වූහ, (දහම දෙසන හෙයින්) වකතා වූහ, පුවකතා වූහ, (අණිය දක්වන හෙයින්) නිතෙනතා වූහ, අමෘතය දෙන සේක, බමීසාම හී සේක, තථාගත වූ සේක.

ඒ බුදුන් මයින් මහනැණින් නොදන්නා ලද්දක් නුවණැසින් නො දක්නා ලද්දක් නුවණින් අවිදිත වූවක් පුතාකා නො කරන ලද්දක් පුඤුවෙන් සපශී නොකරන ලද්දක් නම් නැත. දෛය නම් වූද තයුතු යම් කිසි ධම්ෂයක් වේ තම්, අතීතානාශතපුතපුත්පහනය ඇතුළු කොට (සඞ්ධතා-සබබත වූ) සියලු ධම්යෝ සමාකාරියෙන් භායාවත් බුදුන්ගේ ඥනමුඛයෙහි ආපාථයට පැමිෂණත්. ආත්මාණීය ද පරාණීය ද උතයාණීය ද දුවෙ-ඛාර්මකාණිය ද සාමපරායිකාණිය ද උතතාන (~පුකට) අතික ද හමහීරානීය ද ගුසානිය ද පුතිවර හතානීය ද නෙගෝනීක ද නීතානීක ද තිදේාෂාණිය ද නිකෙල ශාණිය ද පරිගු ඛාණිය ද පරමාණිාණිය ද යන ඒ සියල්ල බුද්ධඥනය තුල පැතිර. පවතී. හාගාවත් බුදුන්ගේ සියලු කායකමීය ඥනය අනුව පවතී, සියලු වාක්කමීය – භානාවත් බුදුන්ගේ සියලු මතෘකමීය ඥනය අනුව පවතී. අතීභාවෙන් හාහාවත් බුදුන්ගේ ඥකය අපුතිහත (-අනාවරණ) යැ, අනාගතයෙහි ඥනය අනාවරණ යැ, වනීමාන-ගෙනි ඥතා අතාවරණ යි. දත්සුත්ත යම් පමණ ද, ඥතය එ පමණ ගැ, ඥතා ගම පමණ ද, දහසුත්ත එ පමණ යි. ඥතය ෙදෙය කෙළුවර කොට අාත්තේ යැ, ඥෙය (-දනයුන්ත) ශූතය කෙළවර කොට ඇත්තේ යැ. දෙය ඉක්මැ ඥ තයෙක් නො පවතී, ඥ තය ඉක්මැ ඥෙයපථයෙක් තැනී ඒ ධම්යෝ අනෙසානාපයසීනතයෙහි පවත්නාසුල්ලන. යදිසේ මතා කොට පැහැසු සුමුගුපටල දෙකක්හුගේ යට සුමුගුපටල උපරිමය හො ඉක්මවා ද, උඩ සුමුගුපවල හෙටසීමය නො ඉක්මැ සිටි ද, ඔවුහු ඔවුනොවුන්ගේ පයා නිතානයෙහි සිටිනාසුලු වෙත් ද; එසෙයින් මැ හාගාවත් බිදුන්ගේ දෙයයත් ඥනයක් අනෙහනයෙගිනකයෙහි සිටිතාසුල්ලහ; යම්තාක් තෙදය ද, ඒතාක් භූත යැ; යම්තෘක් භූතය ද ඒතාක් හෙදය යැ; භූනය ඥෙයපයා හිතාගික යැ, දෙදෙයය ඥ නාපයා හිතාගික හි. දෛය ඉක්මැ ඥ නාදෙකක් නො පවතී, ඥතය ඉක්මැ ඥෙයපථයෙක් නැති. ඒ දහමනු අනොහානාප-ශ්ෂතායෙහි සිටුනාසුල්ලහ.

සියලු දතම් විෂයෙහි භාගාවන් බුදුන්ගේ ඥනය පවත්තේ යෑ, සියලු දහමිනු භාගාවක් බුදුන්ගේ මනොආධාරාවජීනයට අයත්හු වෙනි, රුච්යට අයත්හු වෙනි, මනසිකාරය පුතිබදා වෙනි, විනෙනාත්පාද පුතිබදා වෙත.

සබබසතොතසු බුදධසස හගවතො සඳුණං පවතතති. සබෙබ සං සතතාතං හගවා ආසයං ජාතාති අනුසයං ජාතාති. වරිතං ජාතාති, අධිමූතතිං ජාතාති. අපාරජකෙඛ මහාරජකෙඛ තික්ඛිප්දියෙ මුදිප්දියෙ සවාකාරෙ ද්වාකාරේ සුවිණැඤපයෙ දුවිණැදැපයෙ හබබාහබෙබ සතෙත ජානාසි. ලොකො සමාරනකා සබුගමකො සසසමණුබාගමණි පජා සදෙවනෙ අනෙතා බුදුඛණුණෙ පරිවතතති. යථා යෙ කෙව් ස ද වම නුසා මවජකච්ඡපා අනතමසො තිමිතිම්ඞාලං උපාදය අනෙතා මනාසමූදෙද පරිවතතතති, එවමෙව සදෙවිදුකා ලොකො සමාර දකා සබුහමකො සභාවණබාගමණි පජා සදෙවමනුසාා අනෙතාබුද්ධඤාණ පරිවතතති. ශථා ගෙ කොවි පකුබී අනතාමයෝ ඉරුලං වෙතතෙ**යාං උපාදය ආකා**සසස පදෙසෙ පරිවතතතති, එවමෙව යෙපි තෙ සාරිපුතතසමා පකුකුය, තෙපි බුදා කෙණසා පදෙසෙ පරිවතතතති බුදා කෙණා දෙවමනුසානං පකුකුං එරිනිා අභිභවිතිා තිටයකි. යෙපි තෙ බහතියපණඩිතා බාගමණ පණකිතා ගහපතිපණඩිතා, සමණපණඩිතා නිපුණා කතපරපාවාද, වාලවෙහිරුපා වොහිඥතතා මසෙදසද චරනති පඤසුගතෙත දිවසිගතානි, තෙ පඤක අභිසම්බරිතා අභිසම්බරිතා තථාගතං උපසම්කමිතිවා පුච්ඡනති: ශූලභාති ව පට්චුජනනානි ව. කුරිතා විසාසජීතාව හෙ පඤතා හගවතා කොනති නිදදිවස්කාරණා. උපක්ඛිතනකාව තෙ හගවනො සමපජජනති. අථ බො හතවා'ව තතා අත්රොවති යදිදං පඤ්ඤයාති. එවං හතවා පඤ්ඤවක්ටු-තාපි වකබුමා,

කථං හනවා බුදධවකබුනාපි වකබුමා ? හනවා බුදධවකබුනා ලොකා ඔලොකෙනෙතා අදදස සනෙතා අපාරජකෙඛ මහාරජකෙඛ තික්ඛිණිය මූදීණිය සවාකාරෙ අවාකාරෙ පුම්කිකිදීයෙ දුම්කිකිදීයෙ අපොකමේව පරලාකවජරහයදසසාමනො විහරනෙතා, අපොකමෙව න පරලොකවජර-හයදසසමනො විහරනෙතා. සෙයාථාපි තාම උපාලිනියං වා පදුමිනියං වා පුණකිරීකිනියං වා අපොකවෙව උපාලානි වා පදුමානි වා පුණකිරීකානී වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවදධානි උදකානුෂානානි අනෙතා නිමුෂාං පොසිනි, අපොකවවානි උපාලානි වා පදුමානි වා පුණකිරීකානි වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවදධානි උදකොනුෂානානි අනෙතා නිමුෂාං පොසිනි, අපොකවවානි උපාලානි වා පදුමානි වා පුණකිරීකානි වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවදධානි සමොදකං සීතානි, අපොකවවානි උපාලානි වා පදුමානි වා පුණකිරීකානි වා උදකො ජාතානි උදකෙ සංවදධානි උදකා අවුළුසාම නිටස්නති අනුපලිතතානි උදකොන, එවමෙවං නගවා බුදධ-වකබුතා ලොකා ඔලොකෙනෙතා අදාස සතෙන අපාරජකෙඛ මහාරජකෙඛ තික්ඛිණිය මුදිණික සවාකාරෙ ආතාකරේ සුම්කුණුපයෙ දුම්කුණුපයෙ අපො-කාවෙ පරාලාකවජජනයදසකාමනා වහරනෙත, අපොතවෙව ත පරලෝක-වජර භාදාකාමනෙ වහරනෙතා.

සියලු සතුත් විෂයෙහි භාගාවත් බුදුත්ගේ ශූනය පවතී, බුදුහු සියලු සත්ළා-ගත් ගේ ආශය (අදහග්) ද නිති, අනුශය දනිති, චරිතය දනිති, අධිමුකතිය දනිකි, (නුවණැසෙහි) අලා වූ රාගාදි රජස් ඇති මහත් වූ රජස් ඇති, තිසුණු (ශුඛාදි) ඉඳුරන් ඇති, මෘදු වූ ඉඳුරන් ඇතී, සුඤර වූ (ශුඛාදි) ආකාර ඇති, ගර්හිත වූ (අශුදධාදී) ආකාර ඇති, සවිඥපා වූ දුර්විඥපා වූ හවාාහවා සන්තියන් දනගන්නා සේක. මරුන් බඹුන් සහිත වූ දෙවියන් සහිත ලෝවැසි තෙම දෙවිමිනිසුන් සහිත වූ මහණ බමුණත් සහිත පුජා නොමේ? ඇතුළුබුදුනුවණෙහි පිරිවැටෙයි. නීම - නිමඩාල පටන් කොට යම් මස්කැසුබු කෙනෙක් වෙත් තම, ඔහු යමසේ මහමුහුදෙහි හැසිරෙක් ද, එසෙයින් මරුත් බඹුත් සහිත සදෙවක ලොක තෙමේ මහණබමුණත් සහිත සදෙවමනුෂාපුජාව ඇතුළුබුදුනුවණෙහි පවතී; යමසේ විනතා පුත් ගුරුළු රජු පටන් කොට ගම කිසි පසම කෙනෙක් වෙන් නම්, ඔහු අහසැ පෙදෙසෙකැ හැසිරෙත්ද, එසෙයින් ම යම කෙනෙක් නුවණින් සැරිසුත් තෙරුන් සම වූවාහු තම, ඔහු දු බුදධඥතයාගේ පෙදෙසෙක පවත්තාහු ය; බුදධ-ඥතය දෙවිමිතිසුන් ගේ පුඥුව පැතිරෑ මැඩගෙනැ සිටී. නිපුණ වූ කළ පරවාද ඇති වල් විදුනා දුනුවායන් බඳු පුසිදධ වූ යම් කෘතුයපණබිත කෙනෙක් බාහමණ අනුධිත කෙනෙක් ගෘහපති පණිඩිත කෙනෙක් ශුමණ-පණඩිත කෙතෙක් පුඥුවෙන් දූෂටිගතයන් බිඳිමින් මෙන් හැසිරෙන් නම්, ඔහු ගුස වූ ද පුතිවජනන වූ ද, බොහෝ පුශ්ත රචනා කොව බුදුන් කරා පැමිණ විවාරත්, බුදුන් විසින් ඒ පුශ්නයෝ සකාරණ දැ වදරණ ලද්දහු විසඳන ලද්දහු මෑ වෙත්. ඔවුහු බිදුන්ගේ ශාවක බවට (උපාසක බවට හෝ) පැමිණියානු මැ වෙත්. යළි බුදුහු මැ එහි පුඤුවෙන් අතීශයින් පුකාශ වෙත් නුසි මෙසේ බුදුහු පැනැසිනු දු වසෂුර්මත් වන සේක.

කිසෙහිත් බුදුහු බුදුඇයිනු දු වසුදුර්මත් වූහ ගත්: බුදුහු බුදුඇසිත් ලොව බලන සේක් (නුවණැස්හි) අලප වූ (රාහාදි)කෙලෙස්රජස් ඇති මහත් වූ කෙලෙස්රජස් ඇති තිසුණු වූ (ශුඛාදි) ඉඳුරත් ඇති මෘදු වූ ඉඳුරත් අත් (ඉදධාදි) සුඥරාකාර ඇති (අශුදධාදි) ගර්නිතාකාර ඇති සුවිඥ පා වූ දුර්විඥ පා වූ සත්තියන් ඇතැම් කෙනකුත් පරලොව හා වද්යත් හය-වශයෙන් දක්තාසුලු වැ වසනුවන් ඇතැම් සොනකුන් **ප**රලොව හා වද්යත් හයවශයෙන් දක්නාසුලු වැ තො වසනුවත් දුටු සේක; යම්සේ උපුල්විලෙකැ හෝ පියුම්විලෙකැ අත් තෙඵඹුවිලෙකැ හෝ ඇතැම් උපුල් හෝ පිසුම් හෝ නෙළුඹු හෝ දියෙහි හටගන්තාසු දිගෙහි වැඩුණාහු දියෙන් තො නැතුණානු දියතුල ගැලී පොහොති වූවානු ද, ඇතැම් උපුල් පියුම් හෝ නෙඑහි දියෙහි හටගත්තාහු දියෙහි වැඩුණාහු දිය හා සම වැ සිටියාහු ද, ඇතැම් පියුම් උපුල් හෝ තෙඵඹු දිගෙහි හටගන්තාහු දිගෙහි වැඩුණාහු දියෙන් උඩට තැගී දිය හා නො වැකුණාහු සිටින් ද; එසෙගින් මැ බුදුහු බුදුඇයින් ලොව බලන සේක් අලපරජසක වූ ද මහාරජසක වූ ද කිසුණු ඉඳුරත් ඇත්තාවූ ද මෘදු ඉඳුරත් ඇත්තාවූ ද සුඥරාකාර වූ ද ගර්ගිතා-කාර වූ ද සුවිඥපා වූ ද දුර්විඥපා වූ ද සන්තියන් පරලොව හා වද,යෙහි හය දක්තාපුලු වැ වසනුවත් ඇතැම් කෙනකුත් පරලෝක වදායෙහි හය දක්නාසුලු වැ නො වසනුවත් දුටු සේක;

ජාතාති හගවා අයං පුහාා ෙලං රාගවරිතො, අයං දෙසවරිතෙං, අයං මොන-වරිතෝ අසං විතකකාවරිතෝ, අසං සභාවරිතෝ, අසං සැණවරිතෝ කී. රාග-චරිතසස හනවා පුණාලසස අසුහසාථං සාථෙති. දෙසවරිතසස හගවා පුණාලසස මෙතතාභාවතං ආවික්ඛති. මොහුවරිතං හහවා පුහාලං1 උදෙදෙසෙ පරිපුවජංශ කාලෙන බාමසවනෙ කාලෙන බාමාසාකචන්ග ගරුසංවාසෙ* නිවෙනසහි. විතකකචරිතයා හගවා පුහාලයා ආනාපාතයතිං ආවිකඛති. සැඛාචරිතයා හගවා පුගාලසස පසාදනීයං නිමතතං ආවික්ඛනි: බුද්ධසුබොධිං ඩම්ම-සුබමානං සභිකසුපාට්පතතිං සීලානි ව අතතනො. සැණවරිතසය හගවා පුගාලසස විපාසාතෘ නිමිතතං ආවිකඛනි: අනිව්වාකාරං දුක්ඛාකාරං අනතතාකාරං.

> 3. ''සෙලෙ යථා පබාතමුදඛනිවසිතො යථාපි පසෙස ජනතං සමනතාවකා. තථූපමං ධමාමයං සුමෙබ පාසාදමාරැයා සමහතවකුබු. ອຜາໝາຍສົ້າຍົ້ອ້າຍ້າວ ຢ້ອງລະຍະອາດີ අවෙකඛයසු ජාතිජරාතිභූත"නති a

එවං හගවා බුදුධවකබුනාපි වකබුමා.

කථං හගවා සමනතාවකබුතාපි වකබුමා ? 'සමනතාවකබු' වුවාති සබබසැඟුතණුණු. හගවා සබ්බසැඟුනණුණා උපෙතො සමුපෙතො උපගනතා3 සමූපගනො4 උපපනෙතා සමපනතා5 සමනතාගනො.

> 4. ''න නසාස අදේවස්ම්ඩාපි කිණිව අථා අවිඤසුභමජාතිතබබං, සබබං අතිඤඤසි යද හි සෛයාං⁶ තුථාහුතො තෙත සමහතවකබු"ති b

එවං හතවා සමහතාවකබුනාපී වක්බුමාති – යථා දීසාගතී වක්බුණි.

සබබං තුමං විනොදෙඩාති - සබබං රාගතමං දොසතමං මොහතමං දිවසිතමං ක්ලෙසතමං දුච්චරිතතමං අනිකරණං අවසබ්කරණං අශුකුණ-කරණං පකුසුන්රොධිකං විෂාතපක්ෂිකං අතිබබානසංවිතනනීකං නුදීවා පතුදිනා ජතිනා පජනිනා විනොදෙනා බාහාකීකරිනා අනගාවං ගමේනාසි-සබබං තමං දිනොදෙනා.

රතිමජනාගාගි – එකො හගුවා: පබබද්ජාසඞ්බාතෙන එකොව එකො, අදුතියවෙන්න එකො, තණකාය පහානවෙන්න එකො, එකහත-විතුරාගොති එකො, එකතතාවිත දෙසොති එකො, එකතතාවිත මොහොති එකො, එකහතනිකකි පලසොති එකො, එකාගතමගගං ගහොති එකො, අනුභානරං සම්මාසමෙබාසිං අභිසම්බුණුොංක් එකො.

I. මොහමරිතාසා හයවා පුහාලසා - මජයං. 2. ගරු සංවෙසෙ - සිමු. II.

s. දීසතිකාය - මහාටදහසුතා, ජෝකිම්නිකාය - අරියපරියෙසහසුතා, බොසිරජ-කුමාරසුනන, ලිාමස-යුනන, පයිමවනෙ, ඉන්වුනනයා - දුන්යවනන.

b පට්සමනිදුමනන - සදිණකථා, ඉංදිගකථා,

'මේ පුද්ගල නෙමේ රාගවරිත ඇත්තෙක, මේ තෙමේ දේවාවෙරිතයෙක, මේ මොහවරිතයෙක, මේ විතකීවරිතයෙක, මේ ශුඛාවරිතයෙක, මේ කෙනවරිත ඇත්තෙකැ'යි බුදුහු දනගන්නා සේක. බුදුහු රාගබහුල පුද්ගලයාව අශුහකථාව වදරත සේක. දේවමබහුල පුද්ගලයාගට බුදුහු මෛතීශාවනාව පතාශ කරන සේක මොහබහුල පුද්ගලයාගට බුදුහු (පෙල) උදෙසීමෙහි ද (අටුවා) පිළිවිසීමෙහි ද සුදුසු කල ධම්ශුවණයෙහි ද කලෙක ධම්සාකවණවෙන් ගුරුන් ඇසුරු කිරීමෙහි ද සිටුවන සේක. බුදුහු විතකී බහුල පුද්ගලයාගට ආනාපානසමානිය පවසන සේක. ශුඛාබහුල පුද්ගලයාව බුදුහු පසාද උපදවන (වුලෙවෙදලලාදි) සුනුයක් ද බුදුන්ගේ බුඛාන්තිපුතිවෙබය ද ධම්ය සොබානත බව ද සම්ඝයා සුපුනිපතාන බව ද නමා සතු සිල් ද පවසන සේක. කෙනවරින. පුද්ගලයාගට විදෙශීනා නිමතන වූ අනිතාංකාරය දුබාකාරය අනාත්මාකාරය පවසන සේකි.

3. "යමසේ සෙල්මුවා පව්වක් මත සිටි ගේ මැ (ඇස් ඇති පුරුෂ-යෙක්) හාත්පස ජතතාව බලන්නේ ද, එසෙයිත්, සොඳුරු නුවණැති සමහැස් ඇති බුදුරජාණෙනි, නුබ වහන්සේ ද දහම්මුවා පහයට තැහි, (තුමූ) ශොක ඇත්තානු, ශොකයට බට ජාතිජරායෙන් මඩතා ලද ජනතාව බලනු මැතවැ'යි.

මෙසේ බුදුහු බුදුඇතිනු දු වකෂුර්මත් වූ ගේක.

කිසෙයින් බුදුහු සමතැසිනු දු විඤුර්මත් වූහ යන්: සමීඥතාඥනය 'සමනතවකබු' යයි කියනු ලැබේ. බුදුහු සමීඥතාඥනයෙන් උපෙතයහ, සමු-පෙතයහ, උපහතයහ, සමුපගතයහ, නො වෙන් වූහ, පරිපූණ් වූහ, සමන්විත වූ සේක.

4. ඒ තථාගතයන් විසින් මේ පෙතුබාතුකලොකයෙහි (මේ කල හෝ) පැනැසින් නුදුටු කිසිවක් නැහ, යළි (අනීත වූ) නො දත් කිසිවක් නැහ. (අතාගත වූ) නො දතෙත කිසි (බම්ජාතයකු) දු තැත. දතයුතු වූ යම් බම්ජාතයෙක් වී නම්, ඒ සියල්ල අවබොබ කලහ. එහෙයින් තථාගතයෝ සමනතවකටු වූ සේකි.

මෙත් බුදුහු සමතැසිනු දු (-සවීඥතාඥතයෙන්) වසෂුර්මත් වූවාහු නුයි 'යථා දිසසති වසාබුමා' යනු වේ.

සබබං තුමං විනොදෙනා – පුශුලොකය අපුරු කරන, නුවණැස ඇති නො කරන, නො දනීම ඇති කරන, පැතැය නසන, පිණිකොටසෙහි වූ, නිවත පිණිස නො පවත්නා වූ, සියලු රාහානිකාරය දේමහානිකාරය මොහානිකාරය ද පොනිකාරය කෙලහානිකාරය දුශුවරිතානිකාරය දුරු කොට තහාග කොට පරිතාංශ කොට බැහැර කොට විගතානත කොට අනුඅහාවයට පමුණුවා නුයි 'සබබං තමං විනොදෙනා' යනු වේ.

එකොව රතිමණකා - බුදුහු අතුලායහා: පුවුජාංසබබාංතාණීයෙන් අතුලායහ, අදවිතියාණීයෙන් අතුලායහ, තෘෂණාපුතාණාණීයෙන් අසනායයහ, එකානතාමීතරාග නුයි අසහායයහ, එකානතාමීතදොස නුයි අසනායයහ, එකානතාමීතමොහ නුයි අසුහායයහ, එකානතාගෙන් නිකෙලශ නුයි අසහාය-යහ, එකායතමානීයට බියාහු නුයි එකායහ, තිරුතතර වූ සමාක්ෂමෝබාධිය අවබොහි කළානු නුයි එකායහ.

කථං හගුවා පබාජාසබාතෙත එකො ? හගුවා දහරෝව සමානො සුසුකාලකෙසො හළදුන යොබානෙන සමකතාගතො පඨමෙත වයසා අකාමකානං මංතාපිතුනතං1 අසසුමුබානං රුදනතානං විලපනතාතං ළඳුනිසමාසං පහාග සබබං ඝරාවාසපලිබොබං ජිණිතා පුතනද,රපළිබොබං ජිඤිතිා ඤුගිපයිුබොබං ජිඤිතිා සහතිගිපයිබොබං ජීඤිතිා කෙසමසකං ඔහාරෙතිා කාසායාති වතාති අවුණදෙනිා අගාරසමා අනගාරියං පබාජිතා අකිඤුවනහාවං උපගනාවා එකො චරති විහරති ඉරියති වතතති පාලෙති ගපෙති ගාපෙති. එවං හගවා පබ්බාජාසඞ්බාතෙන එකො.

කථං හගවා අදුතියරටගත එකො? සො එවං පබාජිතො සමානො එකො අරදෙඥ වනපතානි පනතානි සෙනාසනානි පටිසෙවති අප-සඳාන් අපානිශෝකාසානි විජනවාතානි මනුසාර්හසෙගාකානි පටිසලලා-නසාරුපාති. සො එකො වරති, එකො ගවිජිති, එකො තිවයිති, එකො සෙගාං කපෙපති, එකො ගාමං පිණඹාය පවිසති, එකො පටිකකමති, එකො රහො තිසිදති, එකො වඩකමං අධිටඨාති, එකො වරති, වනරති ඉරියති වතෙනති පාලෙති ය පති යාපෙති. එවං හගවා අදුතියවෙසත එකො.

කථං හගවා තණහාග පහානවෙඩත එකො? සො එවං එකො අදුතියො අපාමතෙතා අංතාපී පතිතතෙතා විහරතෙතා තජානෙරකප්රාය තීරෙ බොඩ්රුකාමුලෙ මහාපධානං පදහනෙතා මාරං සසෙතං කණහං තමුවිං ටමතතබණුං විබමණා තණහාජාලිතිං විසතතිකං පජහි, විනොදෙසි, බාහත් අකායි, අතහාවං ගමේසීති.

- 5. ''තණහාදුතියො පුරිසො දිසමිකානසංසරං, ඉතිහාවඤඤථාහාවං සංසාරං² නාතිවතනති.
- 6. එවමාදීනවං³ ඤාවා තණහා⁴ දූසාඛසස සමහවං, විතතණෙහා අතාදුනො සහෝ තිකබූ පරිබාජේ"තිය.

එවං හගුවා තණඟාය පහාතටෙහත එකො.

කථං හගුවා එකුනතවිතරාගොතී එකො ? රාගසස පහිතතතා එකනත-චිතරානොති එකො, දෙසසා පහිනතතා එකතතවිතදෙසොති එකො. මොහසස පහිනතතා එකනතවිතමොහොති එකො, කිලෙසානං පහිතතතා එකහතන්කකිලෙසොත් එකො.

කුළුං හගුවා එකායනමගතං ගතොති එකො? එකායනමගොතා වුවවති වනතාරෝ සනිපවසානා, චනතාරෝ සමාපාධානා, වනතාරෝ ඉදුඩිපාද, පණුවිණියාති, පකුව බලාති, සතන බොජකිඕයා, අරියො අව්ඨඕයිකො මගොතා.

s. වනුසාකඞ්හුතතර - සණ්ඩනාමවනත, සුතහන්ලාන - දවයතෘනුලසානාසුතත.

^{1.} මතාපිතුකං - මජසං PTS.

 ^{1.} මතාපිතුකං - මජසං PTS.
 2. සංසරං - සීමු. II.

 3. එතමාදිකවං - සීමු II. PTS. මජසං.
 4. කණකං - සීමු. PTS. මජසං.

කිසෙසින් බුදුහු පුවුජාංසඩබාංත අතීගෙන් 'එක' වූහ යන්: බුදුහු තරුණ වූවාහු මෑ අඳුන්වන් කෙස් ඈත්තාහු සොඳුරූ සෞවනයෙන් යුත් පළමු වශසින් යුක්ත වූවාහු නො කෑමැති වූ කඳුලින් නෙමුණු මුහුණු ඈති හමන්තා වූ වැලැපෙත්තා වූ මවුපියනට අතාදර කොට කෙනිසමුහයං හැරපියා සියලු ශාහාවාසපරිරොධ (-දුන්)ය සිඳපියා අඹුදරු ආවරණය සිඳ කුකිපරිරොධාස සිඳ සහනිශිපරිරොධය සිද කෙස්රවුළු බහා කහවත් හැදෑ දෙකිපරිරොධාස සිඳ සහනිශිපරිරොධය සිද කෙස්රවුළු බහා කහවත් හැදෑ පෙරේවැ නිහිගෙන් නික්ම ශාසනයෙහි පැවදිවැ අකිඤාන (-කිසිවක් නැති) බවට පැමණ එකලා වැ හැසිරෙති, වෙසෙන් ඉරියවු පවත්වති වැටෙති රැකෙනි යැපෙනි යාපනය වෙත්. මෙසේ බුදුහු පුවුජනාසම්බනාන-යෙන් 'එකා'යහ.

කිසෙයින් බුදුහු අදවනීයාතියෙන් 'එක' වූහ යන්: උන්වහන්සේ මෙසේ පැපිදි වූවානු එකලා වැ අලපශබද වූ අලපතිර්කොෂ වූ ජනවාත රහිත වූ මිනිසුන්ගේ රාහභායට සථාත වූ විවෙසකරට අනුරුප වූ වනයෙහි දුර සෙනසුන් වනපයතිනා සෙනසුන් ඇසුරු කෙරෙති. උන්වහන්සේ එකලා වැ හැසිරෙති, එකලා වැ යෙනි, එකලා වැ සිටිති, එකලා වැ ගොටිනි. එකලා වැ හැසිරෙති, එකලා වැ යෙනි, එකලා වැ සිටිති, එකලා වැ ගොටිනි. එකලා වැ ගමට පිනු සිහා පිටිසෙනි, එකලා වැ රහසැ හිඳිති, එකලා වැ සක්මන් කෙරෙති, එකලා වැ හැසිරෙති, වෙසෙනි, ඉරියවු පවත්වති, වැටෙති රැකෙති සැපෙති යාපනය වෙත්. මෙසේ බුදුහු අදමතියානීයෙන් 'එක' යහ.

කිසෙයින් බුදුහු තෘණොපතාණාජීවයෙන් 'එක' වූහ යත්: උන් වහන්සේ මෙසේ එකලා වූවාහු අදවිතීය වූවාහු අපුමතන වූවාහු කෙලෙස් තවන වියර් ඇති වැනිවතට මෙහෙයූ සිත් ඇති වැවසන්නාහු තෙරකැරිරා නදීතීරයෙනි බෝරැක්මුල මහා පුබන්වීයර්ය කරන සේක් කෘෂණ කමී ඇති (නොමදියැ දෙන හෙයින්) නමුව නම් වූ පුමතතයනට බණු වූ සෙන් සහිත මරු ටිබවංසන කොට විසනතිකා නම් වූ තෘෂණාජාලිනිය දුරු කලන, බැහැර කලහ, විගතානන කලන, අතහාවයට පැමණවූ සේකි.

5. 'තෘෂණාව දෙවැති කොට ඇති පුරුෂ තෙමේ දීසීකාලයක් මුඑල් ලෙහි සැරිසරනුයේ ඉතාතාමනාව අනාගතාත්මහාව තොහොත් ඉතාමාව අනාථානාව සඹධානත වූ සංසාරය නො ඉක්මවයි.

6. (අනීතාදි සකකියන්හි) මෙසේ ආදීතව දන, තෘෂණාව දුකට කාරණ යයි දූත, පහවූ තෘෂණා ඇති ආදන (-ඉහණ) රහිත වූ සමෘති මත් වූ සමණාසුව මහණ තෙම හැසිරෙන්නේ යැ'යි.

මෙසේ බුදුහු තෘෂණා පුහිණාණීයෙන් 'එක' යහ.

කිසෙයින් බුදුහු එකානතාවිතරාග නුයි 'එක' වූහ යන්: රාගය පුහිණ වන බැමින් එකානතායෙක් විතරාග නුයි 'එක' යහ. දේවෂය පුහිණ වන බැවත් එකානතායෙක් විතදේවෂ නුයි 'එක' යහ. මොහය පුහිණ වන බැවත් එකානතායෙක් පහවූ මොහ ඇත්තාහු නුයි 'එක' යහ. කෙලශයන් පුහිණ වන බැවින් එකානතායෙන් නිකෙලශ වූවානු නුයි 'එක' යහ.

කිසෙයින් බුදුහු එකායනමාගීයට ශියාහු නුයි 'එක' වූහ යන්: සතර සතිපටහානයෝ යැ, සතර සමාක් පුඛානයෝ යැ, සතර සෘදුඛිපාදයෝ යැ, පංඤාන්දියයෝ යැ, පඤා බලයෝ යැ, සඒත බොඛාඛ්තයෝ යැ, අයසී– අපොඞ්නිකමාගී යැ, යන මේ 'එකායනමාගීය'යි කියනු ලැබේ. 7. ''එකායනං ජාතිබයනතදයයි මහතං පජානාහි කිතංනුකමයි, එතෙත මහොත තරිංසු පුබෙබ තරියසනති යෙ එ තරනති ඔෂ"නති a

එවං හනවා එකායනමහතං ගතො'ති එකො.

කථං හගවා එකො අනුතතරං සමාසමොගිං අතිසමබුදෙඛා'නි එකො? 'බොගි' වුච්චති වතුසු මගොස සැණං පකුණු පකුණින්ගං පකුණු බලං ධම්මවිච්ය-සලෙබාරකිඩෙන වීමංසා විපසානා සම්මාදිවයි. හගවා තෙන බොධිසැණෙන සබොරා අනිවවාන් වූජකි. සබොරා සබාරා දක්ඛාති වූජකි. සබො බවමා අනතතාත් බුජකි. අපිජොපවවයා සඬාාරාත් බුජකි - පෙ- ජාසි-පච්චතා ජරාමරණතාහි බුජකි අවිජානිරොබා සඬබාරන්රොබොහි බුජකි. -පෙ- ජාතින්රොබා ජරාමරණන්රොබොත් බුජකි. ඉදං දුක්ඛනති බුජකි. අයං දුක්ඛසමුදයොති බුජකි. අයං දක්ඛනිරෝබොති බුජකි. අයං දක්ඛ-නිරොබගාමනී පටිපදු කි බුජකි. ඉමේ ආසවාති බුජකි -පෙ- අයං අා 2-නිරොඛගාමනී පටිපදති බුජුකි. ඉමේ ඛම්මා පරිදෙඤයාගති බුජකි. පහාතබොත් – හාවෙතබබාති – සච්රිකාතබබාති බුරැකි. ජනතං එසසං-ගතතාතං සමුදගණුව අතරගමණව අසසාදණව ආදිගවණව නිසාරණණව බුජකි. පණුවතතං උපාදනකඛණිානං සමුදයණුව අපරිගමණුව අසසාදණුව ආදිතවණව නිකාරණණා බුජාඕ. වතුතතං මහාභූතානං සමූදයණව අසාගමණව අසසාදණව ආදිතවණව නිසසරණණව බුජකි. යං කිණුව සමුදයුරුමමං සබාං තං නිරෝධරාමම නති බුජාඩි. අථවා ගං කියාව බුජාඩිතබාං අනුබුජකිතබාං පට්බුජකිතබාං සමාුජකිතබාං අගිගනතබාං එසයිතබාං සවිදිකාතබබං, සබබං හං තෙන බොගිණුණෙන බුජකි, අනුබුජකි, පට්බුජකි, සම්බුජකි, සම්මා බුජකි, අධිශච්ජ, එසෙසහි, සව්ජාකාසි. එවං හනවා එකො අනුතතරං සම්මාසමෙබාගිං අභිසමබුගෝත් එකො.

රතිමජකානා'ති 'රති'තති තෙකාබමරතිං විවෙකරතිං උපසමරතිං සමෝබාගිරතිං; අජකිනා – අධිශච්ඡි එසොසි සච්ඡාකාසීනි – එකොව රතිමජකිගා.

තෙතාන ඓරෝ සාරිපුතෙතා:

''සදෙවකසය ලොකසය ගථා දිසසති චකබුමා, සබබං තමං විනොදෙතා එකොව රතිමජකිගා''ති.

16 - 8

තං බුදුබං අසිතං තාදිං අකුහං ගණිමාහතං, බහුතතමබ¹ බඳඛාතං අති පඤකන ආගමං.

a. සත්පවඨානසංයුතන - නාලඥවගත. 1. බහුතම්බ - සිමු, 1I. මජසං,

7. ජාතිකයෙ සබාහත නිමාණය දක්තාසුලු වූ හිතයෙන් අනුකාමපා කරනසුලු වූ බුදුහු එකායනමායීය දන්තා සේක. පෙර යම් කෙනෙක් වතුරොසය තරණය කලාහු නම් හෙල මායීයෙන් තරණය කලාහු ය. තවද යම් කෙනෙක් (මතු) තරණය කරන්තාහු නම්, දන් තරණය කෙරෙත් තම්, මේ මගින් තරණය කෙරෙන්.

මෙසේ බුදුහු ඒකායනමාගීයට ගියාහු නුයි 'එක' යහ.

ක්සෙයින් බුදුහු එකලා වැ අනුතතර වූ සමාක්සමොබිය අවබොබ කලාහු නුයි 'එක' වූහ යත්: සතර මාගීඥනය පුඥෙස්දියය පුඥුබලය බමී– විච්යස මොබාබාඩ්ගය වීමංසාව විදශීනාව සමාග්දුවේය 'බොබ්' යයි කියනු ලැබේ. බුදුහු ඒ බොගිඥ නගෙන් සියලු සංසකාරයෝ අනිතායහ'සී අවබොබ කළහ (-දත්හ). 'සිගලු සංසකාරයෝ දුක්හ'හි දත්හ. 'සිගලු බම්යෝ අතාත්මයහ'යි දත්හ. 'අවිදාපතායෙන් සංසකාරයෝ වෙනී' දත්හ... 'ජාතිපතායෙන් ජරාමරණ වේ ගැ'යි දත්හ. 'අවිද වගේ අශෙෂන්රොඛ– ගෙන් සංසකාරතිරොධය වේ ගැ'ගි දත්හ…'ජාතිතිරොඛගෙන් ජරාමරණ– තිරොබය වේ ගැ'යි දත්හ. 'මේ දුකැ'යි දත්හ. 'මේ දුක්තෙතුව ගැ'යි දත්හ. 'මේ දුක් නැසීම යැ'යි දත්හ. 'මේ දුක් නැසීමට පමුණුවන පිළිවෙතැ'යි දත්හ. 'මොහු ආසුවයෙග් ගැ'යි දන්හ...මේ ආසුවනිරොධයට පමුණුවන පිළිවෙතැ'යි දත්හ. 'මේ බම්යෝ දතයුත්තාහ'යි දත්හ. හළයුත්තාහ'යි-වැඩිය සුපා්තාහ'යි – පුතාඤ කල යුත්තාහ'යි දත්හ. සවැදුරුම සපශීංයතන-ගත්ගේ පහලවීමද නැසීම ද අංඥාාදය ද අංදීනවය ද නිසාරණය ද දත්හ. යම් කිසිවක් සමුදයබම් නම් ඒ සියල්ල නැසෙන පියවී ඇතැ'යි අවබොධ කලහ. නොහොත් යම් කිසිවක් දතයුතු තම්, නැවත නැවත දතයුතු නම්, වෙසෙසින් දතයුතු නම්, මැනැවින් දතයුතු නම්, අධිගම කලසුතු තම, නුවණින් සපයී කළයුතු තම, පුතාසම කළයුතු නම, ඒ සියල්ල ඒ බොගිඥනයෙන් දත්හ. අනුබොබ කලහ. පුතිබොබ කලහ. වෙසෙසින් දත්හ. මැතැවින් දන්හ. සපශී කලහ. පුතාකා කලහ. මෙසේ බුදුහු එකලා වැ අනුතතර වූ සමාක්සමෛාගිය අභිසමබුදා කලාහු නුසි 'එක' නම් වූහ.

රනිමජකානා – 'රහිං' යනු: නෛෂ්තුමාරතියට විවෙකරතියට උපශමරතියට සමෝබාධිරතියට පැමිණියහ – අධිගම කලන; සපශී කලහ, පූතාසාසා කලාහු නුයි 'එකො'ව රතීමජකානා' යනු වේ.

එයින් වදාලන සැරියුන් මහතෙරණුවෝ:

''සදෙවක සා ලොක යා -පෙ - එකොව රතිමජක හා"යි.

16 - 8

මෙහි (-මේ ශාසනයෙහි) කෘතුයාදි බොහෝ ශිෂායන් අතුරෙන් අර්සු වූ මම නෘෂණා – දමේනිශුය රහිත වූ ලාහාදියෙහි නාදී වූ කුහනවසතු රහිත වූ ගණාවායදී වූ සකස්පුරයට පැමිණි ඒ බුදුන් කරා පුශනහෙතු– යෙන් පැමිණියෙම.

තං බුදබං අසිතං තෘදිනති - 'බුදෙඛා'ති ගො සො හගවා සයමතු අතාවරියකො පුබෙබ අතනුඤුතෙසු බමෛසු සාමං සවවෘති අතිසමබුජඣි. තුළු ව සබබඤඤුතුං පාපුණි¹. බලෙසු ව වසීතාවං පාපුණි. 'බුණොත්' කෙනුරොසන බුදෙබා ? බුජකිතා සවවානිති බුදෙබා. බොබෙතා පජාගාති බුදෙඛා. සබබඤඤුතුතාය බුදෙඛා. සබබදඎාවිතාය බුදෙඛා, අතඤඤත– යාතාය බුණුො. වසවිතාය බුණුො. බණාසවසඩබාතෙන බුණො. තිරුපකකි-බුලෙඛා. එකනතවීතරාගොති බුලෙඛා. ලෙසයඣාතෙන එකනතවිත-දෙසොති බුදෙබා. එකනතාවීතමොහොති බුදෙබා. එකනතාතිකකිෂලසොති බුදෙකා. එකායනමඟාං ගතොති බුදෙකා. එකො අනුතතරං සම්මා-සමෝඩාගිං අභිසමබුණුොති බුණො. අබුදඬ්වනතතතා බුදඬපටිලාභා² බුණො. 'බුංඟා'ත් තෙතං තාමං මෘතරා කතං, ත පිතරා කතං, ත හාතරා කතං, ක හතිනියා කතං, න මතතාමවෙවති කතං, ත ඤුනිසාලොතිතෙහි කතං, ත සමණ්බාසමණෙහි කතං, ත දෙවතාහි කතං, විමෝකඛනතිකමෙතං බුණානං හගවනතානං බොගියා මූලෙ අහ සබබඤඤූතඤණඤ පටිලාහා සච්ඡිකාපඤඤතතී යදිදං බුණොති – තං බුදබං.

අයිතානති - දෙව නිසාසයා: තණහානිසායයො ව දිවයිනිසාගො ව. කතමො තණහානිසායයා ! යාවතා තණහාසමධානෙත සීමාකතං ඔබිකතං පරියනතකතං පරිගානිතං මමාසිතං: 'ඉදං මම, එතං මම, එතතකං මම, එතතාවතා මම, මම රුපා සදද ගනිා රසා ඓටේඩබබා අත්ථරණා පාපුරණා දුසිදුසා අපේලකා කුකාකුටසූකරා හතිගවාසොවලවා බෙතතං වනුං හිරඤඤං සුවණණං ශාමනිගමරාජධානියො රටහිඤව ජනපදෙ ව කොසො ව කොඩහාගාරඤව - කෙවලමටි මහාපයිවිං තණගාවසෙන මමායති, ගාවතා අඩාසතං තණහාවචරිතං, අයං තණහානිසාගයා.

කතුමො දිවසිනිසාගෝ ? විසතිවත්තා සකකායදිවසි, දසවත්තා මච්ඡාදිවයි, දසවත්තා අනතාශානිකා දිවසී; යා එවරාලා දිවයී දිවයිගතං දිවසීගහනං දිවයිකනතාරෝ දිවයිවිසුකායිකං දිවයීවලඑන්දිතං දිවයිසහෙකැකු-ජනං ගාහෝ පට්ශානෝ අතිනිවෙසෙ පරාමාතො කුම්මගොෝ මච්ඡාපරො මච්ඡනතාං නිතාශතාං විපරිශෙසශානෝ විපරිතයානෝ විපලාසගානෝ මච්ඡායානෝ අයාථාවනසමං³ යාථාවනන්නි ගානෝ, යාවනා දමාසවයි දිවයි-ගතානී, අයං දිවයිනිසාගො.

තං බුදබං අසිතං තාදිං – 'බුදුබ්' නම්: යම් ඒ හාගාවත් කෙනෙක් තුමු මැ සමිඥ වූවාහු ආවායාීයකු රහිත වැ පෙර නො ඇසුවරු දහම විෂයෙහි තුමු මැ සිටුසස් අවබොබ කලාසු ද, ඒ සතායන්හි දු සවීඥ බවට පැමණියාහු ද, බලයන්හි දු වයි බවට පැමණියාහු ද, (ඔහු යැ) බුදා යනු. කවර අනිගේකින් 'බුදුබ' නම වී ද යන් ? සිවුසස් අවබොබ කෙළේ නුයි ·බුදධා'ගැ, පූජාවට අවබොධ කරවනුගේ නුයි 'බුද්ධ' ගැ, සමීඥ බැවින් 'බුදඩ'යැ, සියල්ල දක්තා හෙසින් 'බුදඩ'යැ, අනෙකක්හු විසින් අවබොඩ තො කැරැපිය යුතු හෙසින් 'බුදඩ'යැ, විවිඩගුණ පහල කරන හෙසින් 'බුදඩ' යැ, සම්ණාසුව ස්බබාවෙන් 'බුදුබ්'යැ, තිරුපකෙලශ සබබාවෙන් 'බුදුබ' **යැ, එකානතයෙන් විතරාග නුයි 'බුද්ධ'යැ, එකානතයෙන් විතදෙව**ම නුයි 'බුද්ධා'යැ, එකානතයෙන් විතමොහ නුයි 'බුද්ධා'යැ එකානතයෙන් කෙලෙස් රහිත නුයි 'බුදුබ'යැ, එකායනමාහීයට නියේ නුයි 'බුදුබ'යැ, එකලා වැ අනුතතර වූ සමාක්සමෛාගිය අවබොබ කෙළේ නුයි 'බුදබ්'යැ, අබුදායිය නැසූ මෙසින් බුද්සිපුතිලාහය හෙතු කොව හෙත බුද්ධ යැ. 'බුද්ධ' යන තෙල නාමය මැණිගන් විසින් නො කරන ලද, පිහාණන් විසින් නොං කරන ලද, බෑයකු විසින් නො කරන ලද, බූනක විසින් නො කරන ලද, සගයගළුවන් විසින් නො කරන ලද, තැසහලේනැගන් විසින් නො කරන ලද, මහණබමුණන් විසින් නො කරන ලද, දෙවියන් විසින් නො කරන ලද. හා කාවත් බුදුවර-යතට යම 'බුදුඛ' යන තාමයෙක් වේ නම්, අගීත්ඵලයාමන් අතනයෙහි උපත් තෙල නාමය මහබෝමැඞ දී සපිඥතාඥනයාගේ පුතිලාහය සමග අභීත්ඵලය පතාස කිරීමෙන් උපත් පුඤප්තියකා'යි 'තං බුණාං' යනු වේ.

අසිතං – යනු: නාෂණාතිංශුය ද දුපටිනිංශුය දූ'යි නිංශුය දෙකෙකි. තාෂණාතිංශය කවර යන්: යම්තාක් තාෂණා කොටයින් සීමා කරන ලද ද අවධි කරන ලද ද හිමි කරන ලද ද අයත් කරන ලද ද මමායන කරන ලද ද: 'මේ මාෂේ යැ, තෙල මාෂේ යැ, මේතෙක් මාෂේ යැ, මාෂේ රූපයෝ යැ, ශබදයෝ යැ ගතියෝ යැ රසයෝ යැ ස්පුවෙවාසයෝ යැ, අතුරුණු යැ පොරෝණා යැ දකිදස්නු යැ එළුබැටළ යැ කුකුළතුරු යැ අත්අස්ගවවෙළඹහු යැ, කෙත් යැවතු යැ අමුරනා රත්රනා යමනියම-ශම්රජදකන්නු යැ රට දනව් කොටු හා කොටුගුළ ද – සියලු මැ මහළො-ලොව තෘෂණාවශයෙන් මමායන කොරෙයි, යම්තාක් අටතුරාසියක් තෘමණා-වචරිතය වේ ද, මේ තෘෂණාතිංශුය යි.

දුවේ නිංශුස කවරෑ යන්: විංශනිවස්තුක සන්කායදුවේ යෑ, දශවස්තුක මත්ථාාදුවේ යෑ, දශවස්තුක අනතාගාතිකාදුවේ යෑ, යන මෙබළු වූ යම දුවේ-යක් දුවේ හති සී. දුවේ නමැති ගහනයෙක් දුවේ නමැති කානතාරයෙක් දුවේ නමැති වසූකායිකයෙක් (-විලොම්දුවේයක්) දුවේවලනයෙක් දුවේ-සංයෝජනයෙක් දකිව ගැනීමෙක් පිහිටා ගැනීමෙක් (නිනාාදිවශයෙන්) අභිනිවෙශයෙක් පරාමයීයෙක් කුත්සිතමාගීයෙක් අයථාමාගීයෙක් මත්නා-සාහාවයෙක් නින්ථායතනයෙක් විපතිහසයෙන් ගැනීමෙක් අසටහාවයෙන් ගැනීමෙක් පරිවතීන කොට ගැනීමෙක් මත්නාගාහයෙක් අසටහාවයෙන් 'සාහාවයෙක් පරිවතීන කොට ගැනීමෙක් මත්නාගාහයෙක් අසටහාවයෙනි 'සාහාවයෙක් ගැනීමෙක් වේ ද, යමනාක් දවාෂපේදුවෙගනයෙන් වෙන් ද, මෙ දුවෙනිවෙය යි. බුදධසස හගවතො තණහානිසාහනා පතිනො; දිවයිනිසාගයා පටි-නිසාවෙසා; තණහානිසාගසා පහිතතතා දිවයිනිසාගසා පටිනිසාවස්තතා හගවා වකබුං අසිතො, සොතං – සානං – ජීවහං – කායං – මනං – අසිතො, රූපෙ සදෙද ගණකි රසෙ ඵොටස්බෙබ කුලං ගණං ආවාසං ලාභං යසං පසංසං සුබං විවරං පිණකිපාතං සෙනාසනං බ්ලානපවවගහෙසජජපරිකඛාරං කාම්බාතුං රූපබාතුං අරුපබාතුං කාමහවං රූපනවං අරූපහවං සඤඤ – හවං අසඤකුහවං තොවසඤඤතාසඤඤාහවං එකවොකාරහවං වතුවොකාර– තවං අසඤකුහවං තොවසඤඤතාසඤඤාහවං එකවොකාරහවං වතුවොකාර– තවං පඤවවොකාරහවං අතිතං අනාගතං පවවුපතානං දිවසසුතමුක– ව්ඤකානබො බමෙම අසිතො අනිසයිතො අනලේකා අනුපගතො අතරෝකා– සිතො අනබමුතෙතා නිසාබනෙතා නිසාවො විපාමුතෙතා විසඤඤාතො වමරියාදීකතෙන වෙත හා වහරතී සිංක දනං බුදබං අසිතං.

තාදිනති – භගවා පඤාභාකාරෙහි තාදී: ඉටහානිවෙහි තාදී, වතතාවීති තාදී, තිණණාවීනි තාදී, මූතතාවීතී තාදී, තනතිලෙදහා තාදී.

කථං හගවං ඉවසාතිවෙස් තෘදී? හගවා ලාහෙපි තාදී, අලාහෙපි තාදී, යනෙසි තාදී, අයසෙපි තාදී, පසංසායපි තාදී, නිනුයපි තාදී, සුබෙපි තාදී, දුකකාවි තාදී. එකා වෝ බාහං ගතෝන ලිමෙපයනුං, එකා වේ බාහං වායියා තවේජයනුං, අමුසමං කත්වී රාහො, අමුසමං කත්ව පටිසං. අනුනයපටිස-විපසකිතෝ උශකාතිනිසානි චීතිවතෙනා අනුරොබවිරොබං සමනිකකනෙනා. එවං හනවා ඉවසානිවෙස තාදී.

කථං හගවං වතතාවති තාදී ? හගවතා රාගො වතෙතා වනෙතා මුතෙතා පසීනො පටතිසාවේයා. දෙසො – මොහො – කොබො – උපතාහො – කොතො – පළාසො – ඉසො – මවජරියං – මායා – සායේයනං – එමොහා – සාරමතා – මාතො – අතිමානො – මදෙ – පමාදෙ – යබෝ කිලෙසා – සබෝ දුච්චරිතා – සබෝ දරථා – සබෝ පරිළාහා – සබෝ සහතාපා – සබෝකුසලාභිසබෝරා වනතා වනතා මුතතා පතිනා පටිතිසාවයා. එවං හගවා 'වතතාවී'ති තාදී.

කථං හගවා කිණණාවති තාදී ? හගවා කාමෙංසං තිණෝ, හවොසං තීණෝණා, දිටේයාසං තිණෝ, අවිපෝහං තිණෝණා, සඛබං සංසාරපථං තීණෝණා, උතතිණෝණා නිතතිණෝණා අතිකකනෙතා සම්නීකකනෙතා විතීවතෙතා, සො වුසාවංසා විණණවරණෝ ගතදේබා ගතදිසො ගත-කොටිකො³ පාලිතබුගමවරියො උතතමදිවසීපානෙතා හාවතමගෝ පහින-කිලෙසො පට්විණුකානො සව්ජිකතනිරෝබො.

^{1.} එකවේව - සිමු. JI. මජයං. 2. අමුකයම්ං - සිමු. II. මජයං. PTS. 3. ගහතොටියො - සිමු. II. මජයං.

භාගාවත් බුදුන් විසින් තාෂණානිංශය පුතිණ කරන ලද, දුෂ්ටිනිංශය දුරු කරන ලද; තාෂණානිංශය පුතිණ කළ බැවින් දුප්ටිනිංශය දුරුලූ බැටින් මුදුහු ඇස අණිතයක (-ඇසිරි නොං කළහ,) කන - තැහැය - දීව - කය- මනස අශිතයන, රුප - ශබද - ගනි - රස - ස්පුළුවනයන් - කුලය - ගණයා-ආවාසය - ලාභය - යයස - පුශංසාව - සුබය - විවර - පිණ්ඩපාත - ශයනාසන-ශ්ලානපතාය හෙමස් පරිකොර - කාමබාතුව රුපබාතුව අරුපබාතුව කාම-කවය රුපතවය අරුපතවය සංඥකාවය අසංශූතවය නෛවසංඥෙනාසංඥ-කවය රුපතවය අරූපතවය සංඥකාවය අසංශූතවය නෛවසංඥෙනාසංඥ-කවය එකවොකාරතවය වනුවොකාරතවය පඤාවවොකාරතවය අනීතය අතාගතය වනීමානය - දූළට ශුක්ෂුන දිඥාතවාව මයින් අශිතයන, අනිංශින-යන, නො ඇලුණාන, නො පැමණියන, නො මැඩුණාන, නො බැසගක්න. බැහැර වූවාහු නික්මයියානු වෙසෙසින් මිදුණානු විසංශුකත වූවංහු විශත-මයණීද කළ සිතින් සුකන ව වෙසෙන් නුයි 'තං බුදාං අසිතං' යනු වේ.

තාදිං – යනු: බුදුහු පස් අයුරෙකින් තාදීහ: ඉටොතිවෙයෙහි තාදීහ, කෙලෙස් දුරුකලාහු නුසි තාදීහ, සසර තරණය කලාහු නුයි තාදීහ, රාගාදියෙන් මිදුණාහු නුයි තාදීහ, සීලාදියෙන් නිදේශ කොට කියයුතු හෙයින් තාදීහ.

කිසෙයින් බුදුහු ඉටොතිවෙගෙහි නංදී වූහ යන්: බුදුහු ලංහයෙහි දු තාදී වූහ, අලාහයෙහි දු – යශස්හි දු – අයශස්හි දු – පුශංසායෙහි දු-නිඥ-යෙහි දු – සුබයෙහි දු – දුෘබයෙහි දු නංදී (–සදශ) වූහ. ඉදින් එක් බාහුවක් සුවඳින් ගල්වන්නාහු නම්, ඉදින් එක් බාහුවක් වැයෙන් සස්නාහු නම්, අර සුවද ගල්වන්නාහු කෙරෙහි සෙනහරෙයක් නැත, අර වැයෙන් සස්නාහු කොරෙහි කොපයකු ත් නැත; සෙනහය හා කොපය දුරු කලහ, අනුගුහ තිගුහ ඉක්මවූහ, සෙනහකොප වෙසෙසින් ඉක්මවූහ. මෙසේ බුදුහු ඉටෙ– තිවෙ ආලමානයෙහි නාදී (–සමාන) වූ සේක.

කිසෙසින් බුදුහු තාක්තවත් නුසි තාදී වූහ යන්: භාගාවන්හු විසින් රාගය නාක්ත යැ වානන යැ මුකත යැ පුහිණ කරන ලද, දුරලන ලද්දේ ය, දේවෂය – මොහය – කොබය – බදාබවෛරය – මකුබව – යුගහාහය – ඊෂසාව– මාත්සයසීය – මායාව – ශය්බව – තදබව – කරණුනාතරිශකරණය – මානය– අතීමානය – මදය – පුමාදය – සියලු කෙලශයෝ – සියලු දුවෙරිනයෝ – සියලු දරරයෝ – සියලු පරිදහයෝ – සියලු සනතාපයෝ – සියලු අකුශලාති– සංසාරයෝ හරන ලද්දහු ය, වමනය කරන ලද්දහු ය, මුදන ලද්දහු ය, පුහිණ කරන ලද්දහු ය, හාත්පසින් දුරලන ලද්දහු යි. මෙසේ බුදුහු තාක්තවත් (–කොලෙස් දුරුකලාහු)නුයි තාදී වූ සේක.

කිසෙයින් බුදුහු නිණ්වත් නුසි නාඳී වූහයන්: බුදුහු කාමෙංශය තරණය කලහ, හවෙංශය තරණය කළහ, දිවෙසාසය තරණය කළහ, අවිජොශය තරණය කලහ, සියලු සසරමහ තරණය කලහ, උතනිණ් වූහ, නිසනීණී වූහ, ඉක්මවූහ, මැනැටින් ඉක්මවූහ, වෙසෙසින් ඉක්මිවූහ. ඒ බුදුහු වූසු මහබඹසර ඇතියහ, පසලොස් වරණබම්පෙහි විණ්වයි වූහ, ඉක්මවූ සසරමක ඇතියහ, නිවන්දෙසට ගියහ, නිවන්කෙල පැමිණියහ, රෑකි බඹසර ඇතියහ, උතනම සමාග්දුවේයට පැමිණියහ, වැඩු මංගී ඇතියහ, පුහුන් කෙලෙස් ඇතියහ, පිළිවීදී රහන්පල ඇතියහ, පසක්කල නිවන ඇතියහ.

දුකුබං තිසිස පරිඤඤූතං, සමුදයො පතිතො, මගොො භාවතො, න්රොබො සච්ඡිකතො. අභියෙදුකුගාං අභියුකුතං, පරියෙදුකුගාං පරිණුකුතං, පහාතබබං පනිනං, භාවෙතබබං හාවිතං, සචජිකාතබබං සච්ජිකතං. සො උසාබුතතපළීකො සංකිණණපරිබො අබබුලෙහුසිකො නි්රගනමලා අරිගො පතනභාජෝ පතනභාජෝ විසඤඤෝතොනා පඤවඞ්ගාටිපාහිනො ප්ළඞ්නසමතතාගතො එකාරකෙබා වතුරපසෙකො1 පනුතතපවෙවක-සමේවා සම්වයස්ටෝසනො අනාමිලස්ඩකපො පස්සද්ධකායස් බොරො විසිතවා උතතමපුරිසො **ස** විමුතුනවිතෙතා පුවිමුතතපඤෙඤ කෙවලී පරමපුරිසො පරමපාතතිපතෙතා. සො නෙවාචිතාති, ත අපවිනාති අපචිතිති සීතො. නෙව පජහති, ත උපාදියති, පජහිතිා සීතො. නෙව සංසිඛාති, න විසිනෙති³, විසිනෙතිා⁴ සීතො. නෙව විබූපෙති, න සණුපෙති, විධූපෙතිා සීතො. අසෙබෙත් සීලකඛණින සමතතාගතතතා සීතො, අසෙබෙත සමාගික්කිණේන සමහතාගතතතා සීතො, අසෙබෙත පඤඤ කබනේකත සමතනාගතතතා සීතො, අසෙබෙත විමුතතිකමණේන සමහතාගතතතා සීතො, අසෙබෙන විමූහතිණුණදසානකඛණෙන සමහතා-ගතතතා සීතො. සච්චං සමපට්පාදියිණා සීතො, එජං සමභිකකමිණා සීතො, කිලෙසානිං පරියාදිසිනිා සීනො, අපරිහමතතාය සීතො, කථං⁶ සමාදුය සීතො, මූතතපට්සෙවනතාය සීතො, මෙතතාය පාරිසුදුඛියා සිතො. කරුණාය පාරිසුණුයා සීතො, මුදිතාය පාරිසුණියා සීතො, උපෙකඛාය පාරිසුණියා සීතො, අචානතපාරිසුණියා සීතො, අතමායතාය පාරිසුණියා සීතෝ, විමුතතතතා සීතෝ, සහතුසිතතතා" සීතෝ, ඛණිපරියනෙත සීතෝ, බෘතුපරියනෙත සීතෝ, අංශතතපරියනෙත සීතෝ, ගතිපරියනෙත සීනො, උපපතතිපරිගනෙක සීනො, පට්සාසිපරිගනෙක සීතො, භවපරි-ගනෙන සීතො, සංසාරපරියනෙන සීතො, වඩාපරියනෙන සිතො. අතතිමේ හවෙ සිතො, අතතිමේ සමුසාගෙ සිතො. අනතිමදෙකඩරො භගවා.

> 1. ''තඎා'ගං පවරිමකොටි8 චරිමෝ'යං සමූසාගයෝ, ජාතිමරණසංසාරො නති තසා පුතබනවො"ති.

එවං හගවා තිණණාවිති තාදී.

- 2. අපවහති මරතං. 1. චතරාපසොහා - සිමු. PTS.
- 4. විසින්තිකිරීවා ස. 8. උසිනෙත් - මජකං. උසසිනෙත් - ස, PTS. 6. කවං - මජකං. PTS
- 5. අපහසෙකුත ස. PTS
 - 7. සහතුක්සිතානතා සිමු. II
 - 8. 0050 கடை இது. 11. PTS, 005 கடு வாற் இரவ.

ඔවුන් විසින් දුසා පිරිසිදීන ලද, සමුදය පුණිණ කරන ලද, මාගීය වඩන ලද, නිරෝධය පුතාසම කරන ලද; (සවහාවලසාමණාවතොධයෙන්) දතයුත්ත වෙසෙසින් දූනගන්තා ලද, (සාමානාලකාණාවබොඩයෙන්) හාත්පසින් දූතගන්තා ලද, හලසුත්ත හරනා ලද, වැඩිග දහයුත්ත යුත්ත වඩනා ලද, පසක්කලයුන්ත පසක්කරන ලද. ඒ බුදුහු නශාපී අවිද පරිසය ඇතියත, වසුරුවාලු (කමාතිසංස්කෘර තමැති) පරිඛාව ඇතියහ, උදුරාපී (තෘෂණා නමැති) එසිකාව ඇතියහ, (ඔරමහාගිය සංයෝජන නමැති) අගුඑ රහිතයහ, ආයඩ් (-පරිශුණ්) යහ, තෙළැ මානධාල ඇතියහ, බහානැබූ (සකණාදි) බර ඇතියහ, සතර යොගයෙන් විසංයුක්තයහ, (කාමවඡ්සැදි) පසන උපායෙන් පුහීණ කලන, ෂඩ්ඩෙනා-පෙකෂාවෙත් සමන්විතයහ, සමෘති සඞ්ඛාත උතතම ආරක්ෂා ඇතියහ, (පටිසෙවනාදි) වතුර්පිබ අපාශුය ඇතියහ, පුහීණ් කල පුතෙස--කසතා ඇතියහ, මැනැවින් දුරුකල සියලු එසනා ඇතිගහ, තො කැලැඹුණු සඞ්කලප ඇතියක, දුරැලූ කායසංස්කාර ඇතියත, මොනොවට මිදුණු සිත් ඇතියහ, මොනොවට මිදුණු පුඥ ඇතියහ, පරිපූණ්යහ, වුසූ බඹසරවස් ඇතියහ, උතතමපුරුෂයහ, පරමපුරුෂයහ, පරමපාජතියව පැමිණිගහ. ඒ බුදුහු (කුශලාකුශලවිපාකය) නො මැ රැස් කෙරෙකි, නො වනසති, (කෙලෙස්) වනසා සිටියහ; (පුහාතවායක් නැති හෙයින්) නො මැ දුරු කෙරෙති, (තෘෂණාදී විසින්) දඬ වැනො ගනිති, දුරලා සිටියන; (තෘෂණාවශයෙන්) තො මැ සිවනය කෙරෙනි, (මාතවශයෙන්) උත්කංසනය තො කෙරෙති, විගතබණින වැ සිටියහ; (කෙලෙස්බනි) නො මැනිවතී, තො දල්වති, නිවා සිටියහ; අශෛඤ වූ හිලසකණියෙන් සමන්විත වන බැවින් (නො පිරහි) සිටියන්, අශෛස වූ සමාධිසකණියෙන් සමන්විත වන හෙසින් සිටියන, අශෛස වූ පුඥසකකියෙන් සමන්මිත වන හෙයින් සිටියක, අශෛසෂ විමුක්තිසකණියෙන් සමන්විත වන හෙයින් සිටියක, අශෛයෂ වමුක්තිඥනදශීනසකකියෙන් සමන්වන වන නෙයින් සිටියන, චතුරාග\$සතාය (සිය සතත්හි) සමපාදනය සොව සිටියක, තෘෂණාව ඉක්මවා සිටියහ, කෙලෙස්ගිනි ගෙවා සිටියහ, සසර යළි නො යන බැවිත් සිටියහ, (නයහුහික) කථාව ගෙන සිටියහ, (කෙලෙසුන් කෙරෙන්) මිදුණු පලසමවත් සෙවුණා බැවිත් සිටියහ, මෛනීපාරිශුදඛ්යෙහි සිටියහ, කරුණාපාරිශුද්ධියෙහි සිටියහ, මුදිතාපාරිශුද්ධියෙහි සිටියහ, උපෙසාපාරි-ශුද්ධියෙහි සිට්යහ. අතාහතපාරිශුද්ධියෙහි සිටියහ, තෘෂණාදි අතුමායනාව-යෙන් පෘරිගුද්ධියෙහි සිටියහ, කෙලෙසුන් කෙරෙන් මදුණු බැවන් සිටියහ, (යථාලාහාදියෙන්) සහතුවෙ වන බැවින් සිටියත, කානියන්ගේ පයසිනත-ගෙකි සිටියක, බංතුපශ්‍රීනතයෙහි සිටියක, අංගතනපයා්නතයෙහි සිටියක, ගතිපයදීනතායෙහි සිටියහ, උතපතාහිපයදීනතායෙහි සිටියහ, පුතිසැකි--පග්දීනතයෙහි සිටියන, හාපයදීනතයෙහි සිටියන, සංසාරපයදීනතයෙහි සිටියක, වෘතතපයසීනතයෙහි සිටියක, අනතිමහවයෙහි සිටියක, අනතිම-ශරීරයෙහි සිටියන, බුදුහු අනහිමදෙනය බරන සේක.

1. ''මේ ඒ භාගාවත්හුගේ පශ්චිම කෙලවර හැ. මේ අවසාන ශරීරය වෙයි. උත් වහන්සේව ජාතිය මරණය හා පුනර්හව සබ්බාංත සංසාරපුවෘතතිය ද තැනැ"යි.

මෙසේ බුදුහු කිණිවූහු නුයි 'තාදී' වූ සේක.

652 මහංණිදෙසපාලි

සාරිපුතතපුතතනිදෙදසො

කථං භගවා මූතතාවීහි තාදී / භගවතො රාගා විතතං මූතතං විමූතතං සුවිමුතතං; දෙසා විතතං – මොහා විතතං – කොබා – උපනාහා– මකඛා – පළාසා – ඉසායාය – මාජරියා –මායාය – සායේශහා – එමහා– සාරමතා– මාතා – අතිමාතා – මද – පමාද – සබබකිලෙසෙහි – සබබදුවවරිතෙහි–සබබ– දරළෙහි – සබබපරිලාහෙහි – සබබහතතාපෙහි – සබබාකුසලාහිසබබාරෙහි විතතං මූතතං විමූතතං සුවමුතතං, එවං භගවා මූතතාවීනි තාදී.

කථං භගවා තනනිදෙදසා තාදී ? හගවා සීලෙ සනි සීලවාති තනනිදෙදසා තාදී, සදධාය සති සදෝාති තනනිදෙදසා තාදී, පිරියෙ සති පිරියවාති තතනිදෙදසා තාදී, සතියා සති සතිමාති තනනිදෙදසා තාදී, සමාබසමං සති සමාභිතෝති තනනිදෙදසා තාදී, පඤඤය සති පඤඤවාති තනනිදෙදසා තාදී, මීජරාය සති තෙට්ජෝන් තනනිදෙදසා තාදී, අභිඤඤය සති ඡලභිකඤඤති තනනිදෙදසා තාදී, දසබලෙ සති දසබලෝති තනනිදෙදසා තාදී. එවං භගවා තනනීදෙදසා තාදී'ති – තං බුදධං අයිතං තාදීං.

අකුහං ශණ්මාශතනති - 'අකුහො'ති තීණි කුහතවතුනි; පවසය-පටිසෙබන¹සබබාතං කුහතවතු, ඉරියාපථසබබාතං කුහනවතු, සාමනත ජපාතසබබාතං කුහනවතු.

කතුමං පවචයපටිෂසධනස ඔබාතං1 කුහනවදුදු; ඉඩ ගහපතිකා තිකබූං නිමනෙත තති චීවරපණා පාත සෙනාස තබලාන පව්වය හෙස ජජ පරිකඛාරෙකි. සො පාපිෂවුණා ඉවුණාපකානතා අත්මකෝෂ විවරපණාඩපාතසෙනාසනගිලාත-පච්චයහෙසජජපරිකඛාරානං හියොහකමහතං උපාදය චීවරං පච්චකඛායි, පණ්ඩපාතං පච්චක්ඛාති, සෙනාසනං පච්චක්ඛාති, ගිලාතපච්චයහෙසරු-පරික්ඛාරං පවචක්ඛාති. සො එවමාහ; 'කිං සමණුණු මහගෙකත චීවරෙත? එතං සාරූපාං: යං සමණො සුසාතෘ වෘ සඞ්කාරකුවා වා පාපණිකා වා නහතකානි උචචිතිනිං සඞ්ඝාලිං කරිනිං බාරේයා. කිං සමණසස මහුගෙනත පණඩපාතෙන ? එතං සාරුපං: යං සමණො උඤෝචරියාය පිණිසයා-ලොලෙන ජීවිකුං කපොයා, කිං සමණසා මහගෙසන සෙනාසතෙන? එතුං සාරූපාං: ශං සමණෝ රූකබමුලිකො වා අසස අබෙහාකායිකො වා. කිං සමණසස මහුගෙසන නිලාතපවවගහෙසජජපරිකඛාරෙන ? එතං සාරුපා: යං සමණෝ පූතිමූතෙතත හරිතක්ඛණේඞන ඔසබං කරේයාහ'ති. තදුපාදය ලූඛං මීවරං බාරෙති, ලූඛං පිණ්ඩපාතං පරිතුඤ්ති, ලූඛං සෙනාසනං පටිසෙවති, ලූඛං නිලාතපච්චයහෙසජාපරිසඛාරං පටිසෙවති, තමේනං ගතපතිකා එවං ජානනති:

කිෂෙසින් බුදුහු මුක්තවූහු නුයි 'තාදී' වූහ යන්: භාශාවත්හුශේ සීත රාගනෙන් මුක්ත යැ විමුක්ත යැ සුවිමුක්ත යි, දෙවෂයෙන් - මොහ-ගෙන් - කොඩයෙන් - බදඩුවෛරයෙන් - මසු බැවින් - යුගනාහයෙන් - ඊමාහ-ගෙන් - මාත්සයයියෙන් - මායාවෙන් - ශාඖසයගෙන් - සාමහයෙන් - සාරමහ-කෙන් - මාන්සයයියෙන් - අතිමානයෙන් - මදයෙන් - සුමාදයෙන් - සියලු කෙලෙසුන් ගෙන් - අතිමානයෙන් - මදයෙන් - පුමාදයෙන් - සියලු කෙලෙසුන් ගෙන් - සියලු දුශාවරිතයන් ගෙන් - සියලු දරථයන් හෙත් - සියලු පරිදුහයන් ගෙන් - සියලු සනතාපයන් ගෙන් - සියලු අකුශලාභිසංසාර යන් ගෙන් සිත මුක්ත යැ, විමුක්ත යැ, පුවිමුක්ත සි. මෙගේ බුදුහු මුකත වෙත් නුයි - 'තාදී' වූ සේක.

කිසෙසින් බුදුසු තනනිදේශා හෙයින් තාදී වූහ යත්: මුදුසු ශීලය ඇති කල්හි සිල්වන්හ'යි තනනිදේශා හෙයින් තාදීහ, හුදඛාව ඇති කල්හි ඉදඛාවත්හ'යි එයින් දක්වියයුතු හෙයින් තාදීහ, විය්ෂීය ඇති කල්හි ව්යාවිවත්හ'යි එයින් දක්වියයුතු හෙයින් තාදීහ, සමාතිය ඇති කල්හි සමානිමත්හ'යි එයින් දක්වියයුතු හෙයින් තාදීහ, සමාතිය ඇති කල්හි සමානිතයහ'යි තනනිදේශා හෙයින් තාදීහ, පුඥව ඇති කල්හි පුඥාවත්හ'යි තනනි දේශා හෙයින් තාදීහ, විදෑව ඇති කල්හි පෙනුවිදෑහ'යි තනනිදේශා හෙයින් තාදීහ, අභිඥව ඇති කල්හි සවහිස වූහ'යි තනනිදේශා හෙයින් තාදීහ, දශමලය ඇති කල්හි දශමලධාරීහ'යි තනනිදේශා හෙයින් තාදීහ, දශමලය ඇති කල්හි දශමලධාරීහ'යි තනනිදේශා හෙයින් තාදී වූහ. මෙසේ බුදුහු තනනිදේශා හෙයින් තාදී වූ සේකැයි 'තං බුදධං අයිතං තාදිං' යනු ලේ.

අතුහං හැරැම්මාගතාං - 'අතුහ' නම්: කුහනවස්තු තුනෙකි: පුතාය-පුතිෂෙඛන සම්බාහ කුහනවස්තුව යැ, ඊයසාපථ සබබහත කුහනවස්තුව යැ, සාමනකජලපන සබබහත කුහනවස්තුව යැයි.

පුතාගපතිෂෙඛත සබබහත කුහනවස්තුව කවරැ යක්: මෙහි ගෘහ-පිණුෂාත සෙනසුන් හිලන්පස බෙහෙසත්පිරිකරින් පතියෝ සිවුරු මහණක්හු පවරති. හෙතෙම ලාමක අංශා ඇතිගේ අංශායෙන් මඩනා ලදුගේ සිවුරු පිණඩපාත සෙතසුන් හිලන්පස බෙහෙසත්පිරිකර කැමැති වූගේ වැඩියක් කැමැතිබව නිසා සිවුර පුතිකොට කෙරෙයි, පිණ්ඩපාතය පුතිකොට කොරෙයි, සෙනස්ත පුතිකොට කෙරෙයි, ගිලන්පස බෙහෙසත් පිරිකර පුතිකෙෂට කොරෙයි. තොතෙම මෙසේ කියයි: මහණ හට මාහැහි සිවුරෙන් කිම ? ඉදින් මහණ තෙම සොහොනින් හෝ කසළගොඩින් හෝ අවුණුදෙරින් හෝ කඩරෙදි අවුදා සහල කොට දරන්නේ නම, තෙල සරුප් යැ. මහණහට මාහැහි පිණඩපාතයෙන් කිම ' ඉදින් මහණ සිහා හැසිරීමෙන් ලද පිඹුඅතරින් දිවි පවත්වන්තේ නම්, තෙල සරුප් හැ. මහණ ගට මානැගි සෙතස්නෙන් කිම ? ඉදින් මහණ රැකබමූලික හෝ අබෙහාකාසික හෝ වන්නේ තම්, හෙල සරුප් යැ, මහණ හට මාහැහි වූ බලත්පස බෙහෙසභ්පිරිකරින් කිම ? ඉදින් මහණ පූතිමුනුයෙන් අරථ-කඩෙකින් බෙනෙත් කරන්නේ නම්, තෙල සරුප් යැයි. එතැන් පවත් රඑ සිවුරු දරයි, රඑ පිණ්ඩපාතය වලදයි, රඑ සෙනසුන් ඇසුරු කෙරෙයි, රඑ වූ ශිලන්පස බෙහෙසත්පිරිකර සෙවනය කෙරෙයි. ගෘහපතියෝ ඔහු මෙයේ දූතගනිති:

අගං සමණො අපපිවෙණ සහතුරෝා පව්විතෙතා අසංස වෙඩා ආරභාවරියො බූතවාදෙනි තියොා නිමනෙකනති විවරපිණ්ඩපාතසෙනා-සතබලානපචචගුහෙසජරපරිකඛාරෙහි. සො එවමාන: ''කිණණං සම්මූඛිහාවා කුලපුතෙතා බහුං පුඤඤං පසවති: සංඛාය සකො සම්මූහිභාවා සංඛා කුලපුතෙනා බහුං පුඤඤං පසවති. දෙයාබමමසය සමමුඛිහාවං සඳෙකා කුලපුතෙතා බහුං පුණුණුං පසවති, දක්ඛිණෙගාංතං සම්බිහාවා සංඛෝ කුලපුතෙනා බහුං පුණුණුං පසවති. තුමහාකණෙවවාගං සංඛා අති. දෙයාවා වේ සංවිජාති. අහදාව පට්තාවහතො. සමේ අහං ත පටිනාගෙසාගි, එවං තුමෙහ පුණෙදක පරිබාහිරා හවිසා. න මයහං ඉමතා අපෝ. අපි ව තුමකාකං යෙව අනුකමපාය පටිගණහාමී'ති''. තදුපාදය බහුමපි චීවරං පටිගණහාති, බහුමපි පිණ්ඩපාතං පටිගණහාති, බහුමපි සෙතා-සතං පටිගණහාති, බහුම්පි බිලාතපච්චයහෙසජජපරිකඛාරං පටිගණහාති. **යා එවරුපා භාකුට්ත් භාකුටියං කුහතා කුහායතා කුහිත**තතං; ඉදං පව්වයපටිසෙබන1 සබබාතං කුහතවත්,

කතුමං ඉරියාපථසබාතං කුහතවතුව ? ඉබෙකවෙවා පාපිවෙණා ඉචණ-පකතො සමාාවනාශිපායෝ 'එවං මං ඒතො සමහාවෙසාත්'ති ගමනං සණ්ඩපෙති, යානං සණ්ඩපෙති, නිසජීරං සණ්ඩපෙති, සයනං සණ්ඩපෙති, පණ්ඩාය ගවජති, පණ්ඩාය තිටාත්, පණ්ඩාය තිසිදති, පණ්ඩාය සෙයාං කපොති, සමාභිතො විය ගවජති, සමාභිතො විය තිටාත්තී, සමාභිතො විය තිසිදති, සමාභිතො විය සෙයාං කපොති, ආපාථකජකායිව හොති. යා එවරුපා ඉරියාපථසා අටාපතා² යපතා සණ්ඩපතා හංකුටිතා හංකුටියං කූහනා කූහායනා කූහිතතතං, ඉදං ඉරියාපථසබාතං කුහතවතුව.

කතමං සාමනතාජපාතසබාතං කුහතුවසු ? ඉබෙකවෙවා පාපිවෙන් ඉචන්තකතා සමහාවතාධිපාහා 'එවං මං ජනෝ සමහාවෙසාන්'ති අරිශ-බමමසනනිස්සිතං වාචං භාසති. සො එවරුපං වීවරං බාරෙති, සො සමනෝ මහෙසකොත් හණති. යො එවරුපං පතතං බාරෙති, ලොහථාලකං බාරෙති, බම්මකරකං⁸ බාරෙති, පරිසාවතං බාරෙති, කුණුවිකං බාරෙති, උපාහතං බාරෙති, කායබනිකං බාරෙති, ආයෝගං බාරෙති, සො සමණෝ මහෙසකොත් හණති. සසා එවරුපො උපජබායො, සො සමණෝ මහෙසකොත් හණති. සසා එවරුපො අවරිසෝ – සමානුපජාබාසකා-සමාතාවරිසකා – මතතා- සන්දිඩාං-සමහතතා – සහායා, සො සමණෝ මහෙ-සකොත් හණති. සො එවරුපෙ විහාරෙ වසති, සො සමණෝ මහෙ-සකොත් හණති. සො එවරුපෙ විහාරෙ වසති – පාසාදෙ වසති-තමණය වසති – ඉහොය වසති – ලෙණෙ වසති – කුටියා වසති – සාහාර වසති – අපො² වසති – මාළෙ වසති – උදාණක වසති – උපටානසාලාය වසති – මණසාපෙවසති – රැකාමූලෙ වසති, සො සමණෝ මහෙසකොරා හණති.

^{1.} පට්සෙවන - සිමු. II. මජයං, PTS. 2. අංඛ්පනෘ - සිමු. II. මජයං.

'හේ මහණ අලෙපවජ ගැ සනතුවෙ ගෑ උතුම විවේක ඇත්තෙකැ කුලයා හා සසහ නැත්තෙකැ පවන්ගත් වියදී ඇත්තෙකැ බූතෘඞනගුණ කියන්නෙකැ'යි මතුමත්තෙහි චීවර පිණ්ඩපාත සෙතාසන ගිලත්පස බෙහෙසත්පිරිකරින් පවරත්. හෙතෙම මෙසේ කියයි: තිදෙතකුත්ගේ හමුවීමෙන් සැදහැති කුලපුත් නෙම බොහෝ කුසල් රැස් කෙරෙයි: ශුඛාව හමුවීමෙන් (-ඇතිබැවින්) සැදුහැති කුලපුත් තෙම බොහෝ කුසල් රාස් කෙරෙයි. දෙයබමීය ඇතිබැවින් සැදහැති කුලපුත් තෙම බොහෝ කුසල් රැස් කෙරේයි. දක්ෂිණාගීගත් ඇතිබැවිත් සැදුහැති කුලපුත් තෙම බොහෝ කුසල් රැස් කෙරෙයි. තවද තොපට මැ මේ ශුඥාව ඇත. දෙයබමීය ද විදැමාන වෙයි. මම ද පුතිහාහක්යෙමි. ඉදින් මම් නො පිළිගනිම් කම්, මෙසේ තෙපි පිනින් පරිබාහිර වන්නහ ගැ. මට මෙයින් පුයොජන නැත. එහෙත් තොපට මැ අනුකමපා සඳහා පිළිගතිමී'. එතැත් පටත් බොහෝ සිවුරු ද පිළිගනී, බොහෝ පිණාපාතය ද පිළිගනී, බොහෝ සෙනසුත් ද පිළිගනී, බොහෝ බලන්පස බෙහෙසත්පිරිකර ද පිළිගනී. මෙබදු වූ යම බැම් බිදීමෙක් බැම් බිදින බ්වෙක් කුහතයෙක් කොහොත් බවෙක් විසමාපිත බවෙක් වේ ද. මේ 'පවවයපටිසෙබින සබ්බාංත කුහනවස්තුව යැ.

ඊයඩාපථ සබාහත කොහොත් වස්තුව කවර. යන්: මෙහි කියිවෙක් පාපෙවර වූගේ ඉවරාවෙන් මඩනා ලදුයේ බුහුමත් කැමැති වූයේ 'ජනයා මේසේ මට බුහුමන් කරන්නේ යැ'යි ගමන සකස් කෙරෙයි, සිටීම- කිදීම-ශයනය සකස් කෙරෙයි. පතාගෙන යයි, පතාගෙන සිටී, පතාගෙන හිදී, පතාගෙන ශයනය කෙරෙයි. සමාබියට පැමිණියකු සෙයින් යෙයි, සමාහිත-යකු සෙයින් හිදී, සමාහිතයකු සෙයින් ශයනය කෙරෙයි; ජනයා හමුයෙහි බහාත කරනුයේ මැ වෙයි. මෙබදු වූ ඊයඞ්පෙථයාගේ යම ආදී කොට තැබීමෙක් තබන අසුරෙක් සකස් කොට තැබීමෙක් මුහුණු හකුළුවන බවෙක් මුහුණු හකුළුවන සුලු බවෙක් ට්සමාපනයෙක් ට්සමාපතාකාරයෙක් වසාවත බවෙක් වේ ද; මෙ ඊයඞ්පෙථකබහත කුහතවස්තුව යැ.

සාමනතර ලපනසබබාගත කොහොත්වන කවර. යන්: මෙහි කිසිවෙක් පාපෙවජ වූයේ ඉවජාවෙන් මඩතා ලදුයේ බුහුමන් කැමැති වූයේ 'ජනයා මට මෙසේ බහුමත් කරන්නේය'යි ලොවුතුරුදනම් පිළිබඳ වූ වදත් බෙණෙයි: ගමෙක් මෙබඳු සිවුරු බරා තම, ඒ මහණ මහෙශාකා (මහාගශසක) ගෙකා'යි බෙණෙයි. ගමෙක් මෙබදු පෘතුගක් බරා නම්-ලෝහලිගක් බරා නම්-දිගඩ්බරාවක් බරා තම - පෙරහතක් බරා තම - කෙස්සක් බරා නම - වහත්සහලක් බරා තම - කාබහනක් බරා නම් - ආයොගපට බරා නම්, ඒ මහණ මහත් අනුහාව ඇත්තෙකැ'යි, බෙණෙයි. යමක් හට මෙබදු උපාඛ්යාය කෙනෙක් වෙත් නම්, ඒ මහණ අනුහාව ඇත්තෙකැයි බෙණෙයි, යම්කුට මෙබඳු අංචායයි කෙනෙක් වෙත් නම් - සමානොපාඩාංගයෝ - සමානාවංගවීයෝ- මිතුයෝ-සංදුළුයෝ- සමහකානයෝ - සහායයෝ වෙත් නම්, ඒ මහණ අනුහාව ඇත්-තෙකැයි බෙණෙහි, යළුක් මෙබඳු විහාරයෙක වෙසේ තම්, ඒ මහණ අනුහාව ඇත්තෙකැ'යි බෙණෙහි, යමෙක් මෙබදු ගුරුළුවක්ගෙයෙක වෙසේ නම්-පහගෙක වෙසේ නම් - සදලූපහාගක වෙසේ නම් - ගුහායෙක වෙනේ නම්-ලෙනක වෙසේ තම - කිළිගෙක වෙසේ නම - කුළුගෙයෙක වෙසේ නම-අට්ල්ලෙක වෙගේ නම් - මළිගෙක වෙසේ නම් - උදැණිඩයෙක වෙසේ තම - උවටැන්හලෙක වෙසේ නම - මඩුගෙක වෙසේ නම - රැක්මුලෙක වෙසේ නම්, ඒ මහණ අනුහාව ඇතියෙකැයි බෙණේයි.

අථවා කොරඤ්ඩිකකොරඤ්ඩො හාකුට්කහාකුට්කො කුහකකුහමකා ලටකලපකො මූබසමහාවිතෝ - අයං සමණෝ ඉමාහං එවරුපානං සහතානං වහාරසමාපතතිනං ලාභී්ති තාදිසං ගමසීරං ගුළහං නිපුණං පට්චඡතතං ලොකුතතරං සුණුණුතාපට්සණුණුතතං කථං කථෛති. යා එවරුපා හාකුටිනා හාකුටියං කුෂනා කුහායනා කුහිතතතං, ඉදං සාමනතර සා තිස් කියා කියා සැගනව අවු.

බුණුසා හගවතො ඉමෘති තීණි කුහතවඅවුති පහිතෘති සමුවරිනතෘති වූපසනතානි පටිපාසාගිානි අහබබපාතතිකානි සිදුණානිනා දඬ්සාති. තිස්මා බුදෙධා අකුහොති – අකුහං.

හැණිමාහතානති-'ගණි'ති ගණි හගවා; ගණාවරියොති ගණි, ගණසක සා හා කිරී; ගණං පරිතරතිකි ගණි, ගණං ඔවදතිකි ගණි, ගණං අතුසාසතීති ගණි, විසාරදෙ ගණං උපසංකමතීති ගණි, ගණා'සස සුසසුසති සොතං බදහති අණුකු විතතං උපවස්පෙතීනී ගණි. ගණං අතුසලා වූවාස්පෙනික කුසලෙ පතිවසාපෙතීති ගණි, තිකබුගණිසස ගණි, භිකබුනීගණසා ගණි, උපාසකගණසා ගණි, උපාසිකාගණසා ගණි, රාජගණසා ගණි, බහතියගණසා ගණි, බාහමණගණසා ගණි, වෙසා-നടഞ്ഞ നൽ, മുറ്റുനത്തെ നൽ, റോനഞ്ഞ നൽ, മുന്തനഞ്ഞ നൽ, සඞ්ෂි,1 ගණි, ගණාචරියෝ², ආශතනගි² ආගතං උපාගතං සමූපාගතං4 සමපතතං 5 සඬකසානගරනති – අකුහං ගණිමාගතං.

බහුනහම්බ⁶ බදුබානාතත් – 'බහුනත'තති බහුනතං බතතියාතං බුංහමණාතං වෙසසානං සුදැනං ගහඩානං පබාජිතානං දෙවාතං මනුසසානං; බදුබානානකි බදබාතං බද්ධවරානං පරිවාරකානං සිසසානනහි - බහුතනමබ බැඬාතං.

අපට පහණුහන ආශමනකි - පහණුතන අතිකාමහ ආගතා" පණුං පුච්පිතුකාම්මහ අංගතා; පඤහං සොතුකාමා අංගතමහාති එවමටි අත්ම පණෙකත අංගමං. අථවා පණකානිකානං පණකං පුචජිතුකාමානං පණකං සොතුකාමානං අඟමනං අභිකකමනං උපසඞකමනං පහිරුපාසනං⁸ අභිති එමම්පි අත් පළෙකත ආශගමං. අථවා පසකාගමො තුයාං අති, නිමපි පහු, නිමසි අලමතෝ මයා පුචිතිතං කථෙතුං විකාශජෙතුං; වහකොතං භාරනති එවමටි - අති පයෙකතු ආගමං.

තෙතාන ථෙරෝ සාරිපුතෙතා:

''තං බුදධං අසිතං තාදිං අකුහං ගණිමාගතං, බහුනනම්බ⁶ බඟිානං අත් පසෝකත අංගම"නති.

- 1. සමහනණක ගණ සිමූ II. 2. නණාචරියං සිමූ. II. ආගතං - සිමු. II. ආගතෝ - PTS.
- 4. උපහතං සමූපහතං මජසං. උපාහනෝ සමූපහනෝ PTS
- 5. සමූපලනකා මජසං. 6. බහුභාමීඩ මජසං සිමු. II. 7. අතිකො අංගතොමකි මජසං. 8 පයිරුලාසනා සත.

තොහොත් අතිශයින් හැකුළුණේ අතිශයින් මුහුණ හකුළුවනසුලු වූගේ අතිශයින් විසානය කරවනුගේ අතිශයින් පුලාප කථා කරනුයේ තමාගේ මුඛමානුයෙන් ම අනුන් විසින් මුහුමන් කරන ලදුගේ 'මේ මහණ තෙම මේ මෙබදු වූ ශානන වූ ටිහාරසමාපතාහලාහි'යයි එබළ ගැඹුරු වූ ශුස වූ සියුම වූ පතිවරනාන වූ ලොකොතකර වූ ශූතාකොපාසිසංසුක්ත වූ කථාව කෙරෙයි. මෙබදු වූ යම බැම බිදීමෙක් කුහනාගෙක් කොහොත් අසුරෙක් කොහොත්– බවෙක් වේ ද, මේ සාමනතර ලංක සබාහත කොහොත්වත යි.

හාගාවත් බුදු ත් විසින් මේ තුන් කොහොත්වත් පුහීණ කරන ලද්දාහු ය, සිදින ලද්දාහු ය, සන්තිදුවන ලද්දාහු ය, දුරලන ලද්දාහු ය, (ඔහු) උපතට නුසුදුසු වූවාහු ය, නුවණබන්නෙන් දවන ලද්දාහු ය. එහෙයින් මුදුහු අකුහ නුසි 'අකුහං' යනු වේ.

හමෝමානතාං - 'හණ්' යනු: බුදුහු ගණ් වූහ; ගණාවංශයී නුශි ගණ් යෑ, ගණයා හට ශායනා නුයි 'ගණ්'යෑ හණයා පරිහරණය කොරෙන් නුයි 'ගණ්'යෑ, ගණයා හට අවවාද කොරෙන් නුයි 'ගණ්'යෑ, ගණයා හට අනුශාසනා කොරෙන් නුයි - 'ගණ්'යෑ, විශාරද වෑ ගණයා වෙත එළැඹෙන් නුයි 'ගණ්'යෑ. ගණ තොමේ ඔවුන්ගේ බස් අසනු රිසි වෙයි, (ඇසීමට) කත තමයි, දනගැනීමට සිත එළවා නුයි 'ගණ්'යෑ.ගණයා අකුශලයෙන් නතා කුශලපෙයහි පිහිටුවාලන සේක් නුයි 'ගණ්'යෑ. කිකුණුගණයට 'ගණ්'යෑ, කිකුණ්ගණයට ගණ් යෑ, උපාසකාහණයට ගණ් යෑ, උපාසිකාගණයට ගණ් යෑ, රාජගණයට ගණ් යෑ, කානුයගණයට ගණ් යෑ, බාහම්ණගණයට ගණ් යෑ, රාජගණයට ගණ් යෑ, කානුයගණයට ගණ් යෑ, බාහම්ණගණයට ගණ් යෑ. ඉහමගණයට ගණ් යෑ, කානුයගණයට ගණ් යෑ, බාහම්ණගණයට ගණ් යෑ. ඉහමගණයට ගණ් වූ සේක. සමුහ ඇතියහ, ගණයා ඇතියහ, ගණාවායසී වූහ. ආකතාං යනු සකස්පුරයට අගත උපාගත සමුපාගත සම්පාප්ත වූවාහු නුයි 'අකුහං ගණ්මාගතං' යනු වේ

බහුනානම්ඩ බදබානාං – බොහෝ වූ කෘතුයයන් අතුරෙන් බාහාණ– වෛශා – ශුද – ගෘහසා – පුවුජිත – දෙව – මනුෂායන් අතුරෙන්; බදබානාං– බදඩ වූ (–බැඳුණු) බැඳී හැසිරෙන පරිචාරක වූ ශිෂායන් අතුරෙන් නුයි 'ඔහුහනම්ඩ බදඩාතං' යනු වේ.

අපට පෙකෙනන ආතමං – පුත්තයෙන් අර්ති වැ (-පුයොජන ඇති වැ) ටැමිණියමත, ටැන පුළුවුස්නා කැමැති වැ පැමණියමත, පැන අසනු කැමැති වැ ටැමිණියමක'යි – මේසේ න් 'අති පසෙකුකත ආගමං' යනු වේ. නොහොත් පුත්තාර්ති වූ ටැන පුළුවුස්නා වූ ටැන අසනු කැමැතියන්ගේ ඊම අතිමුඛයට පැමණීම එළැඹීම පයදීපාසනය වන්නේ ය, ඇත් නුසි-මෙසේන් 'අති පසෙකුකත ආගමං' යනු වේ. නොගොත් පුක්තයාගේ පැම-ණ්ම නුඹ වතන්සේට ඇත, නුඹ වහන්සේන් පුතු වූහු යැ, නුඹ වහන්සේ මා විසින් පුළුවුස්නා ලද්ද කියන්නට පිසඳන්නට සමනි වූවනු ය, තෙල කාරය උතුලනු මැනවැ'යි මෙසේන් 'අති පසෙකුකත ආගමං' යනු වේ. එසින් වදලන ශාරීපුතුසාවිරයන් වහන්සේ:

''තං මුදබං අසිතං තාදිං - පෙ- අපු පකෙසනා ආගමං"යි.

16 - 4

භිකබුතො විජිගුවජතො හජතො රිතතමාසනං, රූකබමුලං සුසාතං වා පබ්බතාතං ගුහාසු වා.

හිතබුනො විජිනුච්ඡතාති - 'හිතබුනො'ති පුදුජනකලාාණකා වා භිකබුනො, දෙබසා වා භිකබුනො; විජිගුමජතොහි ජාතියා විජිගුවජතො, ජරාශ – බාාගිනා – මරණොත – සොකෙහි – පරිදෙවෙහි – දුකෙඛහි – දෙම-නසොහි - උපායාසෙහි විජිගුවාජතො, තෙරයිකෙන දුකෙකන තිරවණ-නයොතිකෙත දුකෙඛන පෙතතිවිසයිකෙත දුකෙඛන මානුසකෙත දුකෙඛන ගබෙහාකකනතිමුල්කෙන දුකෙඛන ජාතයසුපනිබනිකෙන දුකෙඛන ජාතයස පරාබෙයාකොත දුකෙඛන අතතුපකකමෙන දුකෙඛන පරුපකකමෙන දුකෙකත දුකකදුකෙකත සබබාරදුකෙකත විපරිණාමදුකෙකත එකකුරොගෙන දුකෙකත සොතුරෝගෙන දුකෙකත සාන්රෝගෙන දුකෙකත ජීවහාරෝ-ගෙන දුකෙඛන කායරොගෙන දුකෙඛන සීසරොගෙන දුකෙඛන කණණ– රෝගෙන දුකෙබන මුඛරෝගෙන දුකෙඛන දහනරෝගෙන දුකෙඛන කාසෙන සාසෙන පිතාසෙන ඩහෙන ජරේන කුවජිරෝගෙන මූවණය පකුවාසිකාය. සූලාය විසුවිකාය කුවෙඩන ගණෙඩන කිලාසෙන සොසෙන අපමාරෙන දදදුයා කණ්ඩුයා කවසුයා රඛසාය විතවජිකාය ලොතිතෙන පිතෙතන මධ්මෙහෙත අංසාය පිලකාය හගඤලෙන1 පිතනසමූව්ඨානෙන ආඛාඛෝඛන සෙමහසමුටසානෙන ආඛාබෙන වානයමුටසානෙන ආඛාබෙන සහනිපාති-කෙන ආබාබෙන උතුපරිණාමජෙන ආබාබෙත විසම්පරිහාරජෙත ආබාබෙත මපකකම්ෂකන ආබාධෙන කම්මවිපාකජෙන ආබාඩෙන සිතෙන උණෙනුන ඒෂව්ඡාය පිටාසාය උච්චාරෙන පඤාවේත බංසම්කසවාතාතපසිරිංසප-සම්එසෙසන දුකෙඛන - මාතුමරණෙන දුකෙඛන පිතුමරණෙන දුකෙඛන භාතු මරණෙන - භයිනිමරණෙන - පුතනමරණෙන - ගිතුමරණෙන - ඤැතිමර -රොත- හොගබාසනතත- රොගබාසතෙක -සීලබාසතෙත- දිටසීබාසතෙත දුකෙඛන විජිගුවජනො, අදිරියනො, හරායතො, ජිගුවජනොනි – භිකබුනො, විජිගුවිජිතො.

හජනො ජිතනමාසනනති - 'ආසතං' වුවවති යහ තිසිදති, මයොවා පීයං තිසි තවටිකා වම්මඛණෙඩා නිණසානාරො පණණසාකාරො පලාස-සනාරෝ; තං ආසතං අසපායරුපදසානෙක රීතනං විටිතතං පවිවිතතං; අසපායසදාසවණෙත රිතතං විවිතතං පවිවිතතං; අසපායෙහි පසාවනි කාමතුණෙහි රීතනං විටිතතං පවිවිතතං; තං පවිවිතතං ආසතං හජනො සමහජනො සෙවනො තිසෙවනො සංසෙවනො පටිසෙවතොති - හජනො රිතතමාසතං.

රැකාබමුලං සුසානං වාති – රුකබමුලං යෙව රුකබමුලං; සුසානං යෙව 'සුසාන'නති – රූකබමුලං සුසානං වා.

16 - 4

ජාති ආදියෙන් ජුගුප්සා කරන රුක්මුල හෝ සොනොන හෝ පචිතයන් සමබාඩි ගුහාවන්හි හෝ (පස්කමිගුණයෙන්) විවික්ත (ඇඳ පුටු ආදී) ආසනය සෙවුනා මහණ හට -

භිකාබු හොා විජිතුවජනතා - 'හිකාබුහොා' යනු: පෘථන්ජනක ලහාණ භිසසු-හට හෝ දෛකෂ තිකුෂුහට හෝ; විජිභුච්ජතො - ජාතියෙන් ජුගුප්සා කරන්නහුට, ජරාවෙන් - වාහාබියෙන් - මරණයෙන් - ශොකයෙන් -පරිදෙව්ෂයත් – දුකිත් – දෙමනයිත් – උපායාසයෙන් ජුගුප්සා කරන්නහුව, නිරැදුකින් - තිරිසන්යොත්හි දුකින් - පුතාමිෂයෙහි වූ දුකින් - මිනිස්-ලොව්((වධබානාතාදි) දුකින් - ගභාවතාන්තිමූලක දුකින් - ගභීසවතිමූලක දුකින්- ගහීවදු ළුානමූලක දු කින් - උපන්තහු පිළිජන්තා දුකින් - උපත්තහු පරා අයත් කොට ඇති දුකින් – පරොපකුමයෙන් වූ දුකින් – දුෘබදුෘඛයෙන්– සංකාරදුඃඛයෙන් - විපරිණාමදුඃඛයෙන් -චකුරොගයෙන් වූ දුකින්- ලොහ-රොගයෙන් වූ දුකින් - සාණරොගයෙන් වූ දුකින් - ඒහවාරොගයෙන් වූ දුකින් – කාගරෝගමයන් වූ දුකින් – ශිම්රෝගයෙන් වූ දුකින් – කුණීරෝග-නෙත් වූ දුකින් - මූබරෝහාසයන් වූ දුකින් - දහතරෝගයෙන් වූ දුකින්-කාසයෙත් වොසයෙත් පීතසිත් දගයෙත් ජවරයෙත් කුසුමරොගයෙත් මුර්ඡායෙක් ලොහිතාතිසාරයෙක් ආමශූලයෙන් මහාවිරෙචනයෙක් කුළට-ගෙන් ගණ්ඩ වයන් කබර රොගයෙන් සංශරොහයෙන් අපසමාරයෙන් දදා-යෙන් කණුඩුනියෙන් කුපටයෙන් නියහිරින් අතුල්පතුල් පැළීමෙන් රත්– මධ්මෙහයෙන් අශීසින් පිළිකාගෙන් භගඥරාගෙන් පිසින් පිතින් උපදතා අාබාධයෙන් සෙමත් උපදනා ආබාධයෙන් වසින් උපදනා ආබාධ-යෙන් සානනිපාතික ආබාඛයෙන් සෘහුවිපයඩිංසයෙන් උපදනා ආබාඛයෙන් විෂම්පිහරණාවයන් උපදනා ආබාධයෙන් උපකුම්යෙන් උපදනා ආබාධ-යෙන් කම්ටපාකජ ආබාධයෙන් සිහිලෙන් උණුසුමන් සයින් පවයින් මලයෙන් මූයෙන් මැසි මදුරු වා අව් දිශ්දූපහසින් වූ දුකින්, මවගේ මරණයෙන් වූ දුකින් පියායේ මරණයෙන් වූ දුකින් බැයා ගේ මරණයෙන්-වුතානේ මරණයෙන්-පුතා ගේ මරණයෙන්-දුව ගේ මරණයෙන්-නැයත්ගේ විටගින් - නොගහන් ගේ විටතින් - රොගවාසනාගෙන් -- ශීලවාසනයෙන්-දුටේවාසනයෙත් වූ දුකින් ජුගුජයා කරත්නහුට දුක්වන්නහුව පිළිකුල් වන්තහුව නුයි 'භිකබුතො විජිගුවජිතො' යනු වේ.

හජතො ජිතනමාසනං - යම තැනෙක හිදී තම, ඇද පුටුව බිස්ස තවටිකාව සමකඩ තණඇතිරිය පන්ඇතිරිය කොළඇතිරිය යන මෙය 'ආසන'යි කියනු ලැබේ. ඒ ආසනය අසත්පුාය (-ඉටෙ) වූ රූප දකි-මෙන් තුවර යැ ශතා යැ අතිශයින් ශතා යි; අසත්පුාය වූ ශබ්දශුවණයෙන් රික්ත යැ විටික්ත යැ අතිශයින් විටික්ත යි; අසත්පුාය වූ ශබ්දශුවණයෙන් රික්ත යැ විටික්ත යැ අතිශයින් විටික්ත යි; අසත්පුාය වූ ශබ්දශුවණයෙන් රික්ත යැ විටික්ත යැ අතිශයින් විටික්ත යි; අසත්පුාය වූ ශබ්දශුවණයෙන් රික්ත යැ විටික්ත යැ පුටිටික්ත යි; අසත්පුාය වූ ශබ්දශුවණයෙන් රික්ත යැ විටික්ත යැ පුටිටික්ත යි. ඒ අතිශයින් විටික්ත (-වෙන්) වූ ආසනය හජනය කරන්නහුව මැතැවන් හජනය කරන්නහුව සෙවුනහුව වෙසෙදින් සෙවුනහුව පුතපුනා සෙවුනහුව එළැඹ සෙවුන-හුව නුයි 'හජතො රිතතමාසනං' යනු වෙ.

රුකාබමූලං සුසානං වා – රුක්මුල මැ 'රුකාබමූල'යැ, සොහොන මැ 'සුසානය' නුයි 'රුකාබමූලං සුසානං වෘ' යනු වේ. පබබතානං ශුහාසු වාති - පබබතායෙව පබාතා; කඤරායෙව කඤරා ගිරිතුහායෙව ගිරිගුහා; පබබතනතරිකායො වුවවනති පබාතපබහාරාති-පබාතානං ගුහාසු වා.

තෙතාහ ඓරෝ සාරිපුතෙතා:

''භිකබුතො විජිගුවජිතො හජිතො රිතතමාසනං, රුකබමුලං සුසානං වා පබබතානං ගුහාසු වා''ති.

16 - 5

උච්චාවවෙස සයතොසු කුවනොතා¹ තුළු හෙරවා, යෙහි නිකබු ත වෙබෙයා නිශෙෂාසෙ සයතාසතෙ.

උච්චාවවෙස සංනොසූති - 'උච්චාවවෙසූ'ති උච්චාවවෙස හිතපාණි-තෙසු ඡෙකපාපකෙසු; 'සංගතං' වුච්චති විහාරො අභිස්යොගො පාසාදෙ හම්මාං ශුහාති - උච්චාවවෙසු සංනොසු.

කුවනෙනා තබා නොවේ තෙරවාති – 'කුවනෙතා'ති කුවනෙතා කුජනෙතා තදනෙතා සදදං කරොහෙතා; අථවා කිවනෙතාති කති කිතතකා කිවතකා කිවබනුකා තෙ තෙරවාති ? සීහා බාගතා දිපි අවරා තරවරා කොකා මතිසා හති අති විචරිකා සතපදී වොරා වා අඥා මාතවා වා කතකමා වා අකතකමා වාති – කුවනෙතා තළු හෙරවා.

ඉශකි භිකාබු නා වෙඩෙසාවති – 'සෙහි'ති සෙහි හෙරවෙහි; හෙරවේ පසයිනා වා සුණ්නා වා න වෙඩෙසා නපාවෙමෙබයා න සමපවෙඩෙයා ක උතතනෙයා න පරිතතසෙයා න හායෙයා න සනතාසං ආපජෝයා, අභිරු අසා අවරමනී අනුනාසී අපලායී පහිනකයහෙරවේ විගතලොමකංසො විහඳරයාන් – සෙහි හිතබූ න වෙඩෙයා.

නිගෙනාගෙ ශයනාශගෙනහි – අපාසදෙද අපානිගොහාසෙ විජනවාතෙ මනුකාරානසෙයාකෙ පටිසලානසාරුපො සෙනාසනෙහි – නිගොහාසෙ සයනාසනෙ.

තෙතාහ ඓරෝ සාරිපුතෙතා:

''උචචංචවෙඩ සයතෙස කුවනෙතා තපා හෙරවා, යෙහි හිකබු ත වෙබෙයා ඉතිශෙකාසෙ සයතාසනො''ති. පබතතානං භූතාසු වා – පමීතතෝ මැ, 'පබතත' යැ, කඳුරැළි මැ 'කඤර', යැ ගල්ගුහා මැ 'ගිරිගුහා'යැ, පමීතතුස්මහු 'පබබතතතරිකා'යි කියනු ලැබෙත් නුයි 'පබබතානං ගුහාසු වා' යනු ඵේ.

එයින් වදුළහ ශාරීපූතුසාවරයන් වහන්සේ:

''භිකඩුනො විජිතුචජනො -පෙ- පබ්බතානං කුහාසු වා''යි.

16 - 5

මහණ තෙමෙ නිබෝෂ වූ සෙනස්නෙහි යම් හෛරවයෙකින් නො සැලෙන්නේ නම්, ඒ කුදුමහත් (-හිතපුණිත වූ) සෙනසුන්හි කිපමණ හෛරවයෝ වෙත් ද, නොහොත් එහි (කුවනොනා –) නාද කරන-හයානක අරමුණු වෙත්.

උච්චාවවෙස සයනොසු - 'උච්චාවවෙස' යනු: උග් - මට් වූ නීතපණ්ත වූ උතතමාබම වූ විහාර යැ අඩස්යොශ යැ පාසාද යැ, හර්මා යැ ගුහා යැ යන මේ 'සයන'යි කියනු ලැබේ නුයි 'උච්චාවවෙස සයනෙසු' යනු වේ.

තුවගොනා තර ගෙරවා - 'කුවනෙතා' යනු: හඬගසන කූජනය කරන තාද කරන ශබද කරන; තොහොත් කිවගෙනා යනු: ඒ හෛරවයෝ කෙතෙක් ද ් කිපමණ ද ් කොබදු ද ් කිපමණ බොහෝ ද යන්? සිංහයෝ යැ වාහෂයෝ යැදිවයෝ යැ වලස්සු යැ තරස්හු යැ වෘකයෝ යැ මීවෝ යැ ඇත්තු යැ සර්පයෝ යැනුහුසුහු යැසියපාහු යැ, කල සොරකාම ඇති හෝ නැති හෝ සොරැ හෝ සැහැසි මනිස්සු හෝ වන්නාහු නුසි 'කුවනෙතා තර හෙරවා' යනු වේ.

ගෙනි භිකාබු න වෙඩෙයා - 'යෙහි' යනු: යම් භෛරවයන්ගෙන්, හෛරවයන් දක හෝ අසා හෝ නො වෙවුලා නම්, අතිශයින් නො වෙවුලා නම්, ශාත්පසින් නො වෙටුලා නම්, නො තැතිගන් නම්, ශාත්-පසින් නො තැතිනන් නම්, නො බිය වේ නම්, සනනාසයට නො පැමිණේ නම්, බියසුලු නො වූයේ නො තැතිගන්නා සුලු වූයේ පාසන නො වන සුලු වූයේ තො පලායනසුලු වූයේ වන්නේ නම්, පුහිණ වූ බියඅරමුණු ඇත්තේ පතවූ ලොමුදක ඇති වැ වෙසෙන්නේ නම් යි 'යෙහි තිකබු න වෙඩෙයය' යනු වේ.

නිගෙසාසෙ සයනාසනෙ – අලාශබද වූ අලාතිබේෂ වූ ඒනවාත රහිත වූ මිතිසුන්ගේ රහසා කියාවන්ට යොහා වූ විතතසමාධියට අනුරුප වූ සෙනසුන්හි නුයි 'නිගෙසාසෙ සයනාසනෙ' යනු වේ.

එයින් වද,ලක ශාරිපුනුසුඑවරයන් වනන්සේ:

''උච්චාවඓසු සයනෙසු -පෙ- නිශෙකාසෙ සයනාසනො''යි.

කති පරිසසයා ලොකො ගච්ඡතො අගතං දිසං, යෙ භිකබු අභිසමහවෙ පනතමහි සයනාසනෙ.

කති පරිකායා ලෙකොති – 'කතී'ති කහි කිතනකා කීවතකා කීව-බහුකා තෙ පරිසායාති ? දො පරිසායා: පාකටපරිසායා ව, පට්චඡනත-පරිසායා ව.

කතමේ පාකටපරිසසයා ? සිහා බාගකා දීපි අවජා තරවජා කොකා මහිසා හඳු අභි විචජිකා සතපදී වොරා වා අසසු මානවා වා කතකමො වා අකතකමා වා, වකබුරොහො සොතරොහො භාතරොහො ජීවහාරොගො කාශරොහො සීසරොගො කණාණරෝගො මුඛරොගො දනකරොගො කාසො සාසො පිනාසො ඞහො ජරෝ කුච්ඡිරොගො මුචජා පකඛණිකා සූලා වසුවිකා කුටයා ගණෙඩා කීලාසො සොසො අපමාරෝ දදපු කණඩු කවයි රබසා විතච්ඡිකා ලොහිතපිනකා¹ මඩුමේකෝ අංසා පිලකා හගපදීලා පිනතසමුටසානා අාබාධා -පෙ- සීකා උණහා ජීනච්ඡා පිපාසා උච්චාරෝ පසාවො ඞංසමකසවාතාතපසිරිංසපසමළුසහා. ඉමෙ වුවවනති පාකට-පරිසාහා.

කතමේ පරිචජනනපරිසාසයා? කායදුවවරිතං වවිදුවවරිතං මනො-දුව්වරිතං කාමච්ඡඥනීවරණං බහාපාදනීවරණං පීනමිදධනීවරණං උද්ධවව-කුකකුව්වනීවරණං විවිකිච්ඡානීවරණං, රාගො දෙනෙ මොහො කොබො උපනාහො මකෙබා පළාසො ඉසකා මච්ජරියං මායා සායේයාං එමෙහා සාරමෙහා මානො අතිමානො මදෙ පමාදෙ, සබෙබ කිලෙසා සබො දුච්චරිතා සබෙබ දරථා සබෙබ පරිලාහා සබො සනතාපා සබබාකුසලා-හිසබබාරා. ඉමේ වුච්චනතී පරිච්ඡනතපරිසාසයා.

පරිසාසාන් - සොනවෙස්ත පරිසාසා? පරිසනන්හියි පරිසාසයා, පරි-නානාය සංචනතන්හි පරිසාසයා, තනුාසයානි පරිසාසයා. කරං පරිසනන්හි පරිසාසයා? තෙ පරිසාසයා, තං ප්රිකාශය සහනති පරිසනන්හි අභිභවනයි අපේකාපර්රනති පරිසාදියන්හි මදානත්, එවං පරිසහන්හිහි පරිසාසයා. කරං පරිභානාය සංචනතන්හිනි පරිසාසයා? තෙ පරිසාසයා කුසලානං බමානං අනතරාස්ය පරිනානාය සංචනතන්හි, කතමෙසං කුසලානං බමානං? සම්බාපරිපදය අනුලොමපරිපදය අපච්චන්කපරිපරාය අනිත්රපරි-පරුය බම්මානුබම්මපරිපදය සීලෙස පරිසුරකාරිකාස ඉත්දීයෙසු ශූතන්වේ-පරුය බම්මානුබම්මපරිපදය සීලෙස පරිසුරකාරිකාස ඉත්දීයෙසු ශූතන්වේ-පරුය බම්මානුබම්මපරිපදය සීලෙස පරිසුරකාරිකාස ඉත්දීයෙසු ශූතන්වේ-පරාය නොජන මතනකුණුනය ජාගරියානුයොහසක අතිසමපරණකුණු වනුනනං සතිපර්ථානානං භංචනානුයොගසක වතානයං සම්මපත්ගනානං-චතූනනං ඉත්පාරානාං පංචනානුයොගසක මතනකුයොගෙක, ඉමේසං කුසලානං බම්මානං අනතරායාය පරිභානාය සංචනතානයකි, එවං පරිභානාය සංචනතන්හීන් පරිසාසය.

16 - 6

මහණ තෙම වනකෙලවර සෙනසුත්හි යම් උපදුව කෙතකුත් මැඩ-පවත්වත්තේ නම්, තො හියපිරු අමාමහනිවන්දෙසට යනුවහුට ලොවැ කෙතෙක් උපදුවයෝ වෙත් ද?

කානි පරිකාශා ලොකො – 'කති'යනු ඒ උවදුරු කියක් ද ? කෙනෙක් ද ?කිපමණ ද ?කිපමණ බොහෝ ද යත්: උපදුවයෝ දෙදෙනෙකි: පුකට උපදුවයෝ ද පුනිවජනන උපදුවයෝ දුයි.

පුකට උපදුවයෝ කවරග යන්: සිහ යැ වග යැ දිවි යැ වලස් යැ තරස් යැ වෘක යැ මිනි යැ ඇත් යැ නාග යැ නුහුසු යැ සියපා යැ කළ සොරකාම ඇති හෝ තැති හෝ සොරැහෝ සැහැසි මනිස්සු වන්නාහු ය, වසුරොග යැ ගොන්රොග යැ හාණොරොග යැ සීමරොග යැ කාස රොග යැ සීමරොග යැ කණ්රොග යැ මූබරොග යැ දනතරොග යැ කාස යැ වෙනස යැ පීනස යැ දග යැ ජීවර යැ කුස්මරොග යැ මූර්ඡා යැ රක්තෘතීසාර යැ අමේශූල යැ මහාමරට්වන යැකුවෙ යැ ගණක යැ කිලාස යැ කාෂයරොග යැ අපසමාර යැ දිදැ යැ කණ්ඩුනී යැ කුවෙ යැ නියතිරි යැ අතුල්පතුල් පැළීම යැ රක්තපිනත යැ ඔබුමෙහ යැ අශීස් යැ පොල යැ හගතදරා යැ වනතසමුතාන සාබාබ යැ…සීත යැ උමණ යැ ජීතන්සා යැ පිපාසා යැ උචචාර යැ පසාව යැ මැසිමදුරු – වා අව දික්දෙපගස්හු යි; මොහු පතට උපදුවනේ යයි කියනු ලැබෙන්.

පතිවජනන උපදුවයෝ කවරහ යත්: කායදුශවරිත යැ වාත්දුශවරිත යැ මතොදුශවරිත යැ, කාමවජඥනීවරණ යැ, වතාපාදනීවරණ යැ, පීත-මිඟිනීවරණ යැ උඟිවවකුකකුවවනීවරණ යැ විවිකිවජානීවරණ යැ රාශ යැ දෙවෂ යැ මොහ යැ කොබ යැ බඟිවෛර යැ මකුබව යැ යුගනුහ යැ ඊෂීඩ් යැ මාත්සය් යැ මායා යැ ශය්බව යැ සතමහ යැ සාරමහ යැ මාත යැ අතිමාන යැ මද යැ පුමාද යැ සියලු කෙලශයෝ යැ, සියලු දුශවරිතයෝ යැ, සියලු දරථයෙන් යැ, සියලු පරිදහයෝ යැ, සියලු සහතා-පයෝ යැ, සියලු අකුශලාතිසංසකාරයෝ යි. මොහු පුනිවජනත උපදුවයෝ යසි කියනු ලැබෙත්.

පරිගාගා – යනු: කවර අතියෙකින් 'පරිසාය' වූහ යන්: පරිසහනය කෙරෙත් නුයි පරිශුශයෝ යැ පරිකාණයට වැටෙත් නුයි පරිශුශයෝ යැ එහි වෙසෙක් නුයි පරිශයයෝ යැ. කිසෙයින් පරිසහනය කෙරෙත් නුයි පරිශුය වූහ යන්: ඒ උපදුවයෝ ඒ පුගුල්හු සහනය කෙරෙති, හාත්– පසිත් සහනය කෙරෙහි, අභිනවනය කෙරෙහි, යටපත් කෙරෙහි, හාත්-පයිත් ගනිති, මදීනය කෙරෙත; මෙසේ පරිසහතය කෙරෙත් නුයි පරිශූය වෙත්. කිසෙයින් පරිහාණයට වැටෙත් නුයි 'පරිශූය' වූහ යන්; ඒ උපදුවගෝ කුශලබම්යන්ගේ අනතරාය පිණිස පිරිසීම පිණිස පවත්නා-හුය; කවර කුශලබමීයන් ගේ ද යන්: සමාාක්පුතිපතනිය අනුලොම පුති-පතතිය අවරුදඬ පුතිපතතිය අණිණිපතිපතතිය බමානුබම්පුතිපතතිය පුංති-මොසම බ්ලයෙහි පරිපූරකාරිතිය ඉත්යියගත්හි පිය දෙර ඇති බව හොජක-යෙහි පමණ දන්නා බව නිදි දුරු කිරීමෙහි යෙදීම සමෘතිසම්පුණුනය සතුර සත්පටසාතභාවතාවෙහි යෙදීම සතර සමාක්පුඩානය සතර සංකිපාදය පයෙවාපිදියය පයාව බලය සජන බොධාඕනය ආයදීඅටොඞ්නිකාමානීතාවනා-නුරොගය යන මේ කුශලබමීයන්ගේ අනතරාය පිණිස පරිහාණය පිණිස පවත්නානු ය. මෙසේ පරිහාණයට වැවෙත් නුයි 'පරිගුය' නමු වෙත්.

664 මහානිදෙදසපාළි

කථං තතාසයාති පරිසාසයා? තතේන පාපකා අකුසලා බමා උපාජ්ජනති අතනනාවසතනිසායා යථා බිලෙ බිලාසයා පාණා සයනති, දකො දකෘසයා පාණා සයනති, වගෙ වනාසයා පාණා සයනති, රැකෙබ රුසබාසයා පාණා සයනති, එවමෛං තතේනත පාපකා අකුසලා බමා උපාජුනකි අතනනාවසනතිසාසයාති. එවමෙ තතාසයාති පරිසාසයා.

වූනකං ගෙනං හගවනා;

''සානෙතාවාසිකො භිකාබවේ භිකාබු සාවරියකො දුකාබං න ඵාසු¹ විහරති. කථඤව භිකාබවේ භිකාබු සානෙතාවාසිකො සාවරියකො දුකාබං ත ඵාසු¹ විහරති ?

ඉඩ භිකුඛවේ භිකුඛුතො වකුටුතා රූපං දිසවා උපාජජනති පාපකා අකුසලා බම්මා ස්රසංකපා සිංකුසැජනියා, තහාසය අනෙතා වසනති, අනාසස වසනති² පාපකා අකුසලා බම්මාති, තසමා සානෙතවා-සිකොති විච්චති තෙ තා සමූදාවර නති, සමූදාවර නති තං පාපකා අකුසලා බමාති තිසමං සාවර්ගතොයි විචිවති. පුනවපරං භික්ඛවේ භික්ඛුනො සොතෙන සඳුං සුතා - ඝානෙත ගිනිං ඝායිතා - ඒවහාය රසං ඝායිතා-කාගෙන ඓාටා බබං එසිනා - මතසා බමාං විකුකුය උපාජානනි පාටකා අකුසලා බම්මා සරසභිකපා සඤෙසුජනියා, තහාසස අනෙතා වසනති අණිංසා වසනති² පාපකා අකුසලා බම්මාති, තසමා සංනොතවාසිකොති වුවවති. තෙ තං සමුදුවර නති, සමුදුවර නති තං පාපකා අකුසලා බම්මාති තසමා සාචරියකොති වුව්වති. පුතවපරං තිකඛවේ, තිකඛුනො සෞතෙත සදදං සුනා - සානෙන ගතිං සායිතා - ජිවහාය - රසං සායිතා - කායෙන ථොටාබා එසිනා - මනසා බමමං විකුඤය උපාජානති පාපකා අකුසලා බම්මා සරසඞ්කාපා සඥෙසුජනියා, කාංසා අනෙතා වසනති, අණාසා වසනති පාපකා අකුසලා බම්මා'ති තිසමා සානෙතවාසිකොති වුළුවනී. තො තං සමුදුවරනති, සමුදුවරනති තං පාපකා අකුසලා බව්වා'ති තසවා සාචරියකොයි වුච්චති. එවං බො හිකබවේ හිකබු සානොතවාසිකො සාචරි-ගකො දුකකං න ඵාසූ1 විහරතී"තීa එවමයි තතාසයාති පරිසායා.

වූනතං මහතං භගවතා:

"තයො'මේ තිකාවේ අනතරා මලා අනතරා අමතතා අනතරා සපතතා අනතරා වධයා අනතරා පව්වතිකා. කතමේ තයො ? ලොහො තිකාමේ අනතරා මලං³ අනතරා අමතෙතා අනතරා සපතෙතා අනතරා වධකො අනතරා පව්වතිකො. දෙකො තිකාමේ –පෙ– මොහො තිකාමේ අනතරා මලං අනතරා අමතෙතා අනතරා සපතෙතා අනතරා වධකො අනතරා පව්වතිකො. ඉමේ බො තිකාමේ තයො අනතරා මලා අනතරා අමතතා අනතරා සපතතා අනතරා වධකා අනතරා පව්වතිකා".b

> අනතර්ත්‍රතා ලොහො ලොහො චිතතපකොපතො, හයමනතාරතො ජාතා තා ජනෝ නාවබුරකිති.

^{1.} එාසුං - සං. 8. අනිාභාවනයි - සිමු II. මජසං. අනසාකාවසනසී - සං 8. මලො - සහ. b. ඉනිවුනනක - 8. 4. 9. මලසුනත,

මහානිදේශපාලිය

කිෂාපාහන් කතාසය (-එහි වෙනෙත්) නුපි පරිබය වූහ යන්: එ අත්මභාවයෙහි තෙල ලාමක අකුශලධම්යෝ ආත්මභාවය ඇසුරු කොට උපදිත්: යම්ගේ බිලාශය පාණ්හු බිලයෙහි වෙසෙන් ද, දිය ඇසුරු කරන පාණ්ඩි දියෙහි හොවිත් ද, වනය ඇසුරු කරන පාණ්ඩු වෙතෙහි හොවත් ද, රැක ඇසුරු කරන පාණ්හු රුකෙහි හොවත් ද, එපරිද්දෙන් මඒ ආත්මභාවයෙහි තෙල ලාමක අකුශලධම්යෝ ආත්මභාවය ඇසුරු කොට උපදනාහු වෙත් නුසි මෙසේත් තතුාසය නුයි 'පරිශුය' නම් වෙන්.

මේ වදුරත ලද මෑ යෑ භාගාවත්හූ විසින්:

''මහණෙනි, සානෙතවාසික වූ (-අභැවැසි කෙලෙසුන් සමග වසන) මහණ තෙමේ දුකාසේ තො සුවසේ වෙසෙයි. මහණෙනි, කිසෙසින් සානෙතවාසික වූ සාවායසීක වූ මහණ දුකසේ නො සුවසේ වෙසෙසි යත්:

මහණොති, මෙහි මහණක් හට ඇසිත් රූපයක් දූක (නොයෙක් අරමු– ණෙහි හැසිරීම් වශයෙන් උපන්) සඬකලපතා ඇති සංගෝජනයන්ට හිත වූ ලාමක අකුශලධම් කෙනෙක් උපදනාහු නම්, ඒ ලාමක අකුශලධම්යෝ ඔහුගේ සිත තුල වෙසෙති, ඔහුගේ සනතානය අනුව ගොස් වෙසෙත් නුයි එහෙයින් 'සානෙතවාසික'යී කියනු ලැබෙයි. ඒ ලාමක අකුශලබමීයෝ ඒ පුද්ගලයා හසුරුවති, ඔහු සොරෙහි පවතිත් නුයි එහෙයින් 'සාවරියක' සී කියනු ලැබේ. තැවත ද මහණෙනි, මහණ හට කනිත් ශබදයක් අසා--නැතැගෙන් ගදක් ආෂුාණය කොට – දිවන් රසයක් විද – කයින් පහසක් පැහැස – මනසින් දහමක් දූන අරමුණෙහි හැසිරීමෙන් උපත් සඞකලපනා ඇති සංයොජනයන්ව හිත වූ ලාමක අකුශලබම් කෙතෙක් උපදනාහු නම, ඒ ලාමක අකුශලබම්යෝ ඔහු ගේ සිත තුළ වෙසෙති, ඔහු ගේ සතතා-නය අනුව නොස් වෙසෙත් නුසි එහෙයින් 'සානෙතවාසික'සී කියනු ලැබෙයි. ඒ ලාම්ක අකුශලධම්යෝ ඒ පුද්ගලයා හසුරුවති, ඔහු කෙරෙහි පවසින් නුයි එහෙසින් 'සාචරියක'සී කියනු ලැබේ. මහණෙනි, මෙ පරිද්දෙන් මහණ තෙමේ සානෙතවාසික වූගේ සාවරිගක වූගේ දුකසේ නො සුවගේ වෙනස්"ගයි. මෙසේත් තතුංසය නුයි 'පරිශුය' නම් වෙත්.

මේ වදරන ලද මැගැ බුදුන් විසින්:

"මහණෙනි, මේ ඇතුළත මලයෝ ඇතුළත අම්භුයෝ ඇතුළත සතුරෝ ඇතුළත වඩකයෝ ඇතුළත පසමිතුරෝ තිදෙනෙක් වෙති: කවර තිදෙනෙක යත් ? මහණෙති, ලොහය ඇතුළත මලයෙක, ඇතුළත අමිතු-යෙක, ඇතුළත සතුරෙක, ඇතුළත වඩකයෙක, ඇතුළත පසමිතු-යෙක, ඇතුළත සතුරෙක, ඇතුළත වඩකයෙක, ඇතුළත පසමතු-රෙකි. මතණෙති, මොහු තිදෙනා ඇතුළත මගයෝ යැ, ඇතුළත අමි-තුයෝ යෑ, ඇතුළත සතුරෝ යැ, ඇතුළත වඩකයෝ යෑ, ඇතුළත පස-මතුරෝ ස.

1. ලොහය අතාඞ්ජනක යැ, ලොහය කුසල්සිත ඵලහන්නේ යැ, ඇතුලත උපත් හයෙකැ, බාලජන තෙමෙ එය අවබොධ නො කෙරෙයි.

- ලුදෙඛා අත්ථං න ජාතාකි ලුදෙඛා බමමං ත පස්සති, අනිහතමං තද, හොති යං ලොහො සහතේ තරං.
- අතසාජනතෝ දෙසො දෙසො විතනපකොපතො, හයමනතරතෝ ජාතං තං ජනෝ නාවවුණකත්.
- කුදෙඛා අපටං ත ජානාති කුදෙඛා බමමං ත පසාති, අනිහතමං තද හොති යං කොබො¹ සහතෙ තරං.
- අතභාජනකො මොහො මොහො විතනපා කොපනො, භයමනතරතො ජාතං තං ජනො තාවවුරැකිති.
- මූලෙහා අත්ථං න ජානාතී මූලෙහා බමමං ත පසකති, අනිතතමං තද හොති යං මොහො සහතෙ කර"නති.a

එවමටි තතුාසයාති පරිසසයා. විතතං හෙතං හගවතා:

"තයො බො මහාරාජ, පුරිසසා බම්මා අජඹාතනං උපාජාමාතා උපාජානති අතිතාය දුසබාය අථාසුවිහාරාය. කතමේ තයෝ දී ලොහො බො මහාරාජ, පුරිසසා බම්මා අජඹාතතං උපාජාමානො උපාජාති අතිතාය දුසාබාය අථාසුවිහාරාය. දෙසෝ බො මහාරාජ - පෙ- මොහො බො මහාරාජ, පුරිසසා බම්මා අජඹාතතං උපාජාමානො උපාජාති අහිතාය දුසාබාය අථාසුවිහාරාය. ඉමේ බො මහාරාජ, තයෝ පුරිසසා බම්මා අජඹාතතං උපාජාමානා උපාජානති අහිතාය දුසාබාය අථාසුවිහාරායා"ති.b

> "ලොහො දෙසො ව මොහො ව ප්‍රිසං පාපවේතසං, හිංසනති අතතසමහුතා තවසාරංව සංඵල"නති.b

එවමයි තතාසයාති පරිසායා.

වුතතං නෙතං හගවතා:

 "රාගො ව දෙසෝ ව ඉතො තිදානා අරතී රතී ලොමහංසා ඉතොජා,³ ඉතො සමුවසාය මනොවතකකා කුමාරකා බතිකම්වොසාජනතී"ති.c

එවමට තතාසයාති පරිසායා. ලොබොති මනුසාලොකෙ -පෙ-ආයතනලොකොති – කති පරිසායා ලොබොදි

 ^{1.} දෙසො - සිමු 11.
 2. ලොමහංසො ඉතොජාතො - සතා.

 a. ඉතිවුනකක - 3. 4. 9 මලසුනක.
 b. කොහලසංසුනක.

 c. සුනකන්රාන - සුවලොමසුනක.
 1. සුවනේදාම දුන්නක.

සාරිපුත්තසුතුතිදේශය. 667

මහා තිදේශපාලිය

2. ලොහී සොමේ (ලොවි – ලොවුතුරු) අතිය නො දනී. ලොහී තෙමේ දහම නො දකි. යම් ශෙයකින් ලොහය තෙමේ මිනිසා මැඩගනී ද එකල්හි බහල වූ අතිකාරය වේ.

3. දොෂය අතතීජනක යැ. දොෂය කුසල්සිත වළහන්නේ යැ. ඇතුළත උපත් භාෂයකැ. බාලජන තොමේ එය අවබොධ නො කෙරෙයි.

4. කිපිගේ අතීය නො දනහනි. කිපිගේ දහම තො දකි. යම් කලෙක කොබය මිනිසා අභිනවා ද, එකල්හි බහලාකිකාරය වේ.

5. මොහය අතුළු උපදවන්තේ යැ. මොහය කුසල්සිත වළහත්තේ යැ. සිත තුල උපන් හයෙකැ. බාලජත තෙමේ එය අවබොධ නො කෙරේ.

6. මූස වූයේ ලොටි - ලොවුතුරු අතීය තොදනී. මූස තෙමෙ දහම් (-අනතීනතතුව) තො දකී. යම් කලෙක මොහය තෙමෙ මිනිසා අභිනවා ද එකල්හි බහල වූ මොහානිකාරය වේ යයි.

මෙසේ ත් තතාසය නුයි 'පරිසසය' තම වෙත්.

මේ වදරත ලද මැය බුදුන් විසින්:

"මහරජ, මේ බම්යෝ තිදෙනෙක් පුරුෂයාගේ අධාසතාමයෙහි උපදතානු අහිත පිණිස දුක් පිණිස තො සුවසේ වාසය පිණිස උපදින්. කවර තිදෙනෙක් ද යන්: මහරජ, ලොහය පුරුෂයාගේ සිත තුල උපදනේ අහිතට දුකාව අථාසුවිහරණයට උපදී, මහරජ, දෝෂය...මහරජ, මොහය පුරුෂයාගේ සිත තුල උපදනේ අහිතට දුකට අථාසුවිහරණයට උපදී. මහරජ, මේ ධම්යෝ තිදෙන පුරුෂයාගේ සිත තුළ උපදනානු අහිතයට දුකට අථාසුවිහරණයට උපදනානුය"යි.

7. ලොභය ද දොෂය ද මොහය ද තම සිත තුල උපත්නාහු සාක්ය ඵලය හුණගස සෙයින් පවිසිත් ඇති මිනිසා වනසත්'යයි.

මෙසේත් තතුංසය නුයි 'පරිසාය' නම් වෙත්.

තෙල බුදුත් විසිත් වදරත ලද මැය:

8. රාගය ක් දේවෂය ත් වේ අංත්මහාවය නිදහ කොව ඇත්තාහු ය. අරතිය රතිය හා රොමහෂීයෝ මේ අත්බවිත් උපත්තාහ. පාපවිතකීයෝ මේ අත්බවත් ඉපද කුමරහු හුයිත් පය බැඳි කවුඩක්හු සෙයිත් හැර– පියත්.

මෙසේත් තතාසය නුයි 'පරිසාය නම් වෙත්. ලොඹෝ යනු: මිනිස්– ලොවෑ...ආයතනලොකයෙහි නුයි 'කති පරිසායං ලොකෙ' යනු වේ. ශවජනො අනතං දිසනති – 'අගතා දිසා' වුවවති අමතං නිබබානං, ''යො සො සබබසඣාරසමථො සබමූපතිපටිනිසාකොකා තණතකබයො වීරාගො නිරෝබෝ නිබබානං'' අගතපුබබා සා දිසා, කසා දීසා ගතපුබබා ඉමිකා දීකෙත අද්ධූනා.

> "සමතිතතිකං අනවසෙසකං1 තෙලපතතං යථා පරිහරෙයා, එවං සවිතනමනුරකෙබ පත්යාතො දිසං අගතපුබබ"නති.8

අගතපුබබං දිසං වජතො ගවජතො අභිකකමතොති ගවජතො අගතං දිසං.

මෙස හිකාබු අභිසමහවෙති – 'යෙ'ති යෙ පරිසායය අභිසමහවෙයා අභිභාවයා අජේකාපථරෙයා පරියාදීයෙයා මදෙදයාාති – යෙ තිකාබු අභිසමහවෙ.

පහතාමක් සයනාසනොති – අනෙත පනෙත පරියනෙත සෙලනෙත වා වනනෙත වා නදනෙත වා උදකනෙත වා යසා න කසීයති න වරියති, වතනතාං² අතිකකමණි මනුසාතං අනුපවාරෙ සෙනාසනෙති – පනතමති සයනාසනෙ.

තෙතාන ඵෙරෝ සාරිපුතෙතා:

''කති පරිසසයා ලොකෙ හවජනො අගතං දිසං, ගෙ හිකබූ අතිසමාවෙ පනතාමහි සයනාසනෙ"ති.

16 - 7

කාෂාසක බෂපපථයෝ අසසු කාෂාසසසසු ඉඩ ගොවරා, කානි සීලබානාන'සසු පහිතතතසස හිකබුනො.

කා කා බාපස බාපපථයො අසසූ හි - කිදිසෙන බාපාරෝන සමහනාගතා අසා, කිංසණසීමෙන කිංපකාරෙන කිංපට්හාගෙනාහි වවිපාරිසුදධිං පුචන්ති; කතමා වවිපාරිසුද්ධි ? ඉඩ තිකබූ මුසාවාදං පහාය මුසාවාද පටි-විරතා හොති: සච්චවාදී සච්චසනේඛා ථෙතො පච්චයිකො අවිසංවාද කො ලොකසා; පිසුනං වාචං පහාය පිසුනාය වාචාය පරිවිරතා හොති: ඉතො සුනා න අමුහු අක්ඛානා ඉමේසං හෙදය; අමුහු වා සුනිං ක ඉමේසං අක්ඛානා අමූහං හෙදාය. ඉති තින්නානං වං සනිාතා සහිතානං වං අනුපපදතා සමඟකාරාමේං සමඟකරතො සමඟකනන්දී සමඟකකරණුං වාචං තාසිතා හොති. එරුසං වාචං පහාය එරුසාය වාචාය පරිවිරතො හොති: යං සං වාචා නෙලං කණණසුඛා පෙමනීයා හදඬකමා පොරී බහුජනකනනා බහුජනමනාපා, තථාරුපිං වාචං හාසිතා හොති. සමංජපලාපං පහාය සමරාපාලාපා පරිවිරතො හොති;

¹ ජනනතං - සිමු. II. 1. අනාවපෙසං - මජසං. සතං, සිමු. II. a. ජාතක - එකකනිටාත, තෙලටහනජාතක.

ගවජනො අගතං දිශං – අමාමත නිවන 'අගතදිසා'යි කියනු ලැබෙයි. යම් සියලු සංසාරයන්ගේ සන්හිඳීමෙක් සියලු උපබීන්ගේ දුරුලි-මෙක් තෘෂණාව කාය කිරීමෙක් විරාගයෙක් නිරොධයෙක් නිමාණයෙක් වේ ද, ඒ දිග (සිහිනෙත් පවා)නො හියවරු හැ. මේ දීඝ්කාලයෙහි ඒ දිශාව හියවරු නො වෙයි.

9. ''මූවවිට ගසා පිරුණු තෙල් පාතුයක් නො වැගිරෙනු කොට ගෙන යන්නාක් මෙන් නොං ගිය විරු නිවන්දෙස පතනුයේ සවකිය විතතය රක්නේගැ" යි.

අගතපූවී වූ නිවීංණදිශාවට යනුවහුට ගමන් කරනුවහුට අභිමූඛයට යනුවහුට නුයි 'ගච්ඡනො අගතං දිසං' යනු වේ.

යෙ කිකබු අහිසමහවේ - 'යෙ' යනු: යම් පරිශුය කෙනකුන් මැඬ-පවත්වන්නේ නම්, අභිහවතය කරන්නේ නම්, වතුරුවන්නේ තම්' කාත්පසින් ගන්නේ නම්, ඔඩින්නේ නම් යි 'යෙ කිකබු අතිසමහවේ, යනු වේ.

පහතමක් සයනාසනො – අනතයෙහි පුංතතයෙහි පයතිනතයෙහි පදී– තයන්ගේ අතතයෙහි හෝ වනානතයෙහි හෝ නදීඅනතයෙහි හෝ උද– කානතයෙහි හෝ යම් තැනෙකු තො සානු ලැබේ ද, නො වපුරනු ලැබේ ද, (එබදු) වනානතය ඉක්මවා සිටි, මිනිසුන්ගේ හැසිරීම් රහිත වූ සෙනස්– නෙහි නුයි 'පනතමහි සයනාසනෙ' යනු වේ.

එයින් වදළහ ශාරිපුතුසථාවරයන් වහන්සේ:

''කති පරිසාසයා ලොකො - පෙ- පන්වාමකි සගනාසනෝ''යි.

16 - 7

අංරබාවීයයි ඇති ඒ මහණ හට කොබදු වවනයෝ වන්නාහු ද ? මෙහි ඔහුට කෙබදු ගොවරයෝ වන්නාහු ද ? ඔහුට කිදශ වූ ශිලවුත කෙනෙක් වන්නාහු ද ?

කාහා බාපපථයෝ අසයු - කොබදු වූ කෙසේ සිටි කවර පුසාර ඇති කවර ආකාර ඇති වචනයෙන් සමන්විත වූයේ වන්නේ දු'යි වාක්-පාරිශුද්ශිය විචාරයි. වාක්පාරිශුද්ශිය කවර යන්: මෙති මහණ ගෙනම මාෂාවාදය හැරැපියා මුසවාගෙන් වැලැකුණේ සැබෑ බස කියනුයේ සැබවින් සැබව හලපතුයේ කිර වූයේ හැදකිය යුතු බස් ඇතියේ ලොව කො රව-වනුයේ වෙයි, පිසුනු බස් හැරැපියා පිසුනු බසින් වැලැකුණේ වෙයි: මෙතැනින් අසා මූන් ගේ බිළුමට අතැන නො කියනුයේ, අතැතින් නෝ අසා අරුන් ගේ බිළුමට මුන්ට නො කියනුයේ වෙයි. මෙසේ තිනන වූවන් හෝ සමහ කරනුයේ සමහ වූවන් හෝ දුඩි කරනුයේ සමහිගෙහි ඇලුම ඇතියේ සමහ වූවන් කොරති ඇලුණේ සමහ වූවනට සතුටු වූයේ සමහ කරන බස් කියනුයේ වෙයි, රථනස් හැරැපියා රථබයින් වැලැකුණේ වෙයි. යම වවතයක් නිදෙය නම කතාට සුව නම පෙම උපදවා නම සිතට වදී තම, පුරෙහි වූවා නම බොහෝ දෙනාට කැමැති නාම බොහෝ දෙනාගේ මත වඩා තම එබදු වඩන කියන්නේ වෙයි.

කාලවාදී භූතවාදී අපුරාදී ධම්මවාදී විනයවාදී නිධානවනිං වාවං හොති කාලෙන සාපදෙසං පරියනතවතිං අත්සංහිතං. භාසිතා වතුහි වවිසුවරිතෙහි සමහතාගතො විභූදෙසාපගතං වාචං භාසති. අසය විරුතො පට්චීරතො බතතිංසාය නිරච්ඡානකථාය ආරතො තිසකුනෙතා නිසසුවො විපාමුතෙතා විසදකුගෙතා විමරියාදීකතෙත වේතසා විහරති. දස කථාවඥුනි කථෙති. සෙගාපිදං: අපපිච්ඡකථං සනතුට්ඞිකථං පපිවෙකකථං අෂංසගාකථං විරිශාරමහකථං සිලකථං සමාධිකථං පකුඤුකථං විමූහතිකථං විමූහතිසදුණද සානකථං, සතිපට්ඨාන-කථං සම්ම පාධානකථං ඉද්ධිපාදකථං ඉද්දියකථං බලකථං මොජකිඞ්නකථං මහතකථං ඵලකථං නිබබාතකථං කථෙතී. වාවාය යතෝ අනෙනා පරියතෙනා ගුතෙතා ගොපිතො රකඛිතො සංවුතො. අයං වච්පාරිසුදඩි. එදිසාය1 වචිටාරිසුද්සියා සමනතාගතො අසසාති - කාංසා බාපාථයො අසස.

කාහාසාසාසය ඉඩ හොවරාති – කිදිසෙන ගොවරෙන සමනනාගතො අසා, කිංසණසිතෙත කිංපකාරෙන කිංපටිහාගෙනාති ගොවරං පුචාරිති. අති ගොවරො, අති අගොවරො:

කතමේ අගොචරෝ ? ඉබෙකවේවා වේසියගොචරෝ වා හොතී, විඛවා-ගොචරෝ වා හොතී, ථුලලකුමාරීගොචරෝ වා හොති, පණ්ඩකගොචරෝ වා හොති, තිකබුනීගොචරෝ වා නොති, පානාගාරගොචරෝ වා හොති. සංසරෝ වහරති රාජූහි රජමහාමතොතනි තිප්ෂියෙහි නිප්ෂියසාවකෙහි අතනුලොමි-කෙත සංසගොත. යානි වා පත තානි කුලානි අසසදධානි අපපසනතානි අනොපැතතුකානි අකෙකාසක පරිහාසකානි අතප්කාමානි අහිතකාමානි අළුාසුකාමානි අයෙගෙකොමකාමානි තිකබූනං තිකබුනීනං උපසකානං උපාසිකානං, තථාරුපානි කුලානි සෙවති හජාව පයිරුපාසනි. අයං වුවවති අගොවරෝ.

අථවා අනතරකරං පවිවේඩා විවිං පටිපතෙතා අසංවූතො ගවයිනි: හතිං ඔලොකෙනෙකා අසසං ඕලොකෙනෙකා රථං ඔලොකෙනෙකා පතතිං ඔලොකෙනෙකා ඉතියො ඔලොකෙනෙකා පුරිනෙ ඔලොකෙනෙකා කුමාරි-කාගො ඔලොකෙනෙකා කුමාරකෙ ඔලොකෙනෙකා අනතරාපණං ඔලො-කෙනෙකා කරමුඛානි ඔලොකොනෙකා උදඩං ඔලොකෙනෙකා² අබෝ ඔඳුලා-කෙනෙකා දිසාවිදිසං පෙකඛමානෝ ගනිනී. අගමයි වුවවති අගොවරො.a

නිසරු (-පුලාප) බස් හැරපියා නිසරු බසින් වැළැකුණෝ වෙයි. කල් බලා කියනුගේ සැබවක් ම කියනුගේ වැඩදයක තෙපුල් කියනුගේ බම්වාදී වූයේ විනයවාදී වූයේ සුදුසු කල කරුණු සහිත වූ පිරිසිදුම ඇති වැඩ සහිත වූ ලෙහි ලා දරිය යුතු වූ හෙපුලක් මැ කියන්නේ වෙයි. වතුර්විධ වාක්සුවරිතයෙන් යුකත වූයේ සහර දෙසින් වෙන් වූ තෙපුලක් මැ කියයි. දෙහිස් හිරිසන් කථාවෙන් දුරු වූයේ වන්නේ යැ, වෙන් වූයේ වෙසෙසින් වෙන් වූයේ නික්මුණෙ බැහැර වූයේ වෙසෙසින් මිදුණෙ විමයඩාදීකෘත සිතින් යුක්ත වැ වෙනසයි. දශ කථාවස්තූන් කියයි. ඒ මේසේ ගැ: අලෙප වැකථාව කියයි, ඉතරෙතරපුතායසනේතාෂ කථාව -විවෙකතිෘශිත කථාව – අසංසගීකථාව – විගතාරමහකථාව – ශීලකථාව – සමාධිකථාව - පුඥකථාව - විමුකතිකථාව - විමුක්තිඥ නදශීනකථාව -සහිපටසාතකථාව – සමාක්පුධානකථාව – ඍදසිපාදකථාව – ඉණියකථාව – බලකථාව – බොබාඞ්ගකථාව – මාගීකථාව – ඵලකථාව – නිළාණකථාව කියයි. වචනයෙන් සංයම වූයේ දුමුණෙ වෙසෙසින් දුමුණේ ගොපනය වූගේ ගොපිත වූයේ රැකුණේ සංචර වූයේ වේ. මෝ තොමෝ වචිපාරි-සුද්ධිය යි. මෙබදු වාක්පාරිශුද්ධියෙන් සමන්විත වූගේ වන්නේ නුයි 'කාහාසය බහපපථයො අසසු' යනු වේ.

කාහාශාශය ඉඩ නොවරා – කෙබදු වූ කවර පැවැතුම ඇති, කවර පුකාර වූ කවර ආකාර ඇති, ගොවරයෙන් සමන්විත වූයේ වන්නේදු'යි ගොවරය විවාරයි. ගොවරයෙක් ඇත, අගොවරයෙක් ඇත.

අගොවරග කවර ගත්: මෙහි එකෙක් වෙශාවත් ගොවර (-යායුතු තැත්) කොට ඇත්තේ තෝ වේ ද, වැත්දඹුවත් ගොවර කොට ඇත්තේ හෝ වේ ද, මැහැලි කුමාරිකාවත් ගොවර කොට ඇත්තේ හෝ වේ ද, තපුංස-කතත් ගොවර කොට ඇත්තේ ගෝ වේ ද, මෙහෙගනේ ගොවර කොට ඇත්තේ ගෝ වේ ද, සුරාමතය ගොවර කොට ඇත්තේ හෝ වේද, රජුන් හා ද රජමහඳාමැතියත් හා ද තිවීකයන් හා ද තීවීකාශාවකයන් හා ද අතතුලොමක වූ සංසෙගීමයන් සංසාෂට වැ (-හැනී) වෙසේ ද, යළි යම් කුල කොහොක් (බුද්ධාදීන් කොරෙහි) හැදහිලී තැන්තානු ද (එහෙසින් මැ) තො පහත් වූවානු ද ඔපාන (-සතරමංසල කැණි ළිඳක්) මෙන් නො වූවානු ද මහණුන්ට මෙහෙණන්ට උවසුවන්ට උවැසියන්ට අනොශ හා පරිභව කරන්තානු ද අනවී කැමැති වෙත් ද අහිත කැමැති වෙත් ද තො සුව කැමැති වෙත් ද අයොගකෙෂමය (හය) කැමැත්තානු වෙත් ද, මෙ දොවෙත් සෙවනය කොරේ ද එළැඹේ ද තැවත තැවත එළැඹේ ද, මේ 'ආගොවරය' සී කියනු ලැබේ.

තොහොත් ඇතුළුගමට පිවිසියේ විදියට පිළිපන්නේ අසංචර වැ යේ ද, ඇතුත් බලමින් අසුත් බලමින් රිය බලමින් පාබලයෙන් බලමින් හැහැනුන් බලමින් පිරිමින් බලමින් කුමරියන් බලමින් කුමරුත් බලමින් ඇතුළුසල්පිල් බලමින් ගෙදෙර බලමින් උඩ බලමින් යට බලමින් දස-නුදස බලමින් යේ ද, මෙ ද 'අගොචර' යයි කියනු ලැබේ. අථ වා වකබුතා රූපං දිසා නිමිතතහොති හොති අනුබාසඥනාගොගී සේවාගිකරණමෙතා - පෙ- මනිස්දියං අසංවූතං විතරනතං අතිජඣා දෙමනසාා පාටකා අකුසලා බමමා අභාසාවේයාුං; තසා අසංවරාය පටිපජජනි. න රකබති මනිස්දියං, මනිස්දියෙ අසංවරං ආපජාති. අයමරි වුච්චති අනොවරෝ.

යථා වා පනෙකෙ හොහොතා සමණබාගමණා සදධාදෙයාති හොජතාති භුණුජිනා ගත එවරුලං විසූකදසානං අනුයුතතා විහරනති. සෙයාවේදං: තවවං ගීතං වාදිතං පෙකකං අකකානං පාණිසාරං වෙතාළං කුමහථුනං සොනතගරං¹ වණාඩාලං වංසං බොවනං හැසියුදධං අසායුදධං මහිසයුදධං උසහයුදධං ගොසුදධං අජයුදධං මෙණ්ඩයුදධං කුකාකුටයුදධං වටටයුදධං දණ්ඩයුදධං මූටසීයුදධං නිබබුදධං උයොහයිකං බලහතං සෙනාබහුනං අණික-දසානං ඉති වා. ඉති එවරුපං විසුකදසානං අනුසුතෙකා නොයි. අගමයි වුවවති අගොවරො. පණාවස කාමගුණා අගොවරා.

වුනතං හෙතං හගවනා:

"මා තිකකවේ අගොචරේ වරථ පරවිසයෙ. අගොචරේ තිකකවේ චරතං පරවිසයග ලචන්ති මාරෝ ඕතාරං, ලචන්ති මාරෝ ආරම්මණං. කොච තිකකවේ තිකකුනො අගොචරෝ පරවිසයෝ? යදිදං පකුව කාමගුණා. කතමේ පකුව? විකාබුමිඤෙඤඤයා රැපා ඉට්ඨා කනතා මනාපා පියරුපා කාමූපසංගිතා රජනීයා; සොතමිඤඤෙඤයා සඳද - ඝාතම්ඤඤෙඤයාං ගණා-ජීහතාවිඤඤඤයාං රසා – කාශවිඤඤෙඤයා ඓට්ඨාබබා ඉට්ඨා කනතා මනාපා පියරුපා කාමූපසංගිතා රජනීයා. අයං වුචචති තිකකවේ තිකකුතො අගොචරෝ පරවිසයෝ".8 අගමපි වුචචති අගොචරෝ.

කතමො ගොවරො? "ඉබෙකවේවා⁸ න වෙසියගොවරො නොති, න විබවාගොවරො හොති, න පුලලකුමාරීගොවරො හොති, න පණ්ඩක-ගොවරො හොති, න තිකබුනීගොවරො හොති, ක පානාගාරගොවරො හොති, අසංසටේඨා මිතරකි රාජූහි රාජමහාමතෙකහි තිප්පියෙකි තිප්පිය-සාවකොහි අනනුලොමකෙන සංසගොත, යානි වා පත තානි කාලාති සඳධානි පසනතාති ඔපානහුතාති කාසාවපණොතානි ඉසිවාහපට්වාතානි අප්ථ-කාමාති හිතකාමාති ඵාසුකාමාති යොගකොමකාමානි තිකබූනා තිකබූනීතං උපාසකාතං උපාසිකාතං, තථාරුපානි කුලාති සෙවති හජති පසිරුපායකි."b අයමයි වූවෙති ගොවරො

^{1.} සොතනාකරණං - සීමූ II. සොතනකා - සීමූ II. සොතනගරකං - PTS. 2. ඉඩ නිකමු - සීමූ.II. a. සතීපටසානසංසුතන - අමට පාලිවිගත. b කියනා විතමන.

නොහොත් ඇයින් රූපයක් දක නිමිති වශයෙන් ගන්නා සුලු වූයේ (තත්පාදාදි) අනුවහඤජන වශයෙන් ගන්නාසුලු වූයේ වෙයි. යම් ගෙයකින් මොහු...මතෙස්දියය අසංවෘත වැ වාසය කරන්නහු අභිධසා – දොමීතසය– සබබහාත ලාමක අකුශලබමීයෝ ලුහුබදතාහු ද, ඒ මතෙස්දියයාගේ අසං– වරයට පිළිපදී ද, මනොස්දියය නො රකී ද, මනෙස්දියයෙහි අසංවරයට පැමිණෝ ද, මෙ ද 'අගොවරය'යි කියනු ලැබේ.

තවද යම්ගේ ඇතැම හවත් මහණබමුණු කෙනෙක් කම්පල හදහා දුන් බොජුන් වළඳ ඔහු මෙබදු වූ විසුළු දකීමෙහි යෙදී වෙසෙන්; ඒ මෙසේ යැ: නැටුම ගැයුම වැයුම තළමුළු හාරතරාමායණාදිය කියන තැන කස්තාලම කුළුතාලම (හෝ මන්තුයෙන් මළ සිරුර නැගුටුවීම) කළ පිඹීම පතිහාතවිතුය සැඬලුන්ගේ සණදොවුන් කෙළි වස්කුලල් ඇටදෙවීම ඇත්පොර අස්පොර මසුපොර වැහැපපොර ගවපොර බැටළුපොර ළුළපොර කුකුළුපොර වටුපොර දඬුපොර විටුපොර මල්ලපොර යුදපෙරමුණ බලසෙන් ගණන තැත කඳවුර බලඇණි දක්ම යනු හෝ යැ. මෙසේ මෙබදු විසුළු දකිමෙහි යෙදුමෙන් වෙයි. මෙද 'අගොවර'යයි කියනු ලැබේ. පස්කම ගුණයෝ ද අගොවරයෙන් යැ.

තෙල වදාරත ලද මැය බුදුන් විසින්:

'මහණෙති, අගොචරයෙහි (-නො හැසිරියැ සුතු තැන) සතුරත් විෂයෙහි නහමක් හැසි හේටි. මහණෙති, අගොචරයෙහි පරවිෂයෙහි හැසි-රෙනුවත්ව (කෙලහ) මාර තෙමෙ අවකාශ (සිදුරු) ලබන්නේ යැ. මාර තෙමෙ අරමුණු ලබන්නේ ය. මහණෙනි, මහණහට අගොචරය පරවිෂය කවරේ ද? යම පස්කම්ගුණ කෙනෙක් වෙත් ද, (ඔහු යැ.) කවර පසෙක් ද යත්: ඉපට වූ කමනීය වූ මනවබන්නාවූ පියසවනාව ඇති කාමය හා යෙදුණු රාගොත්පතනියට කාරණ වූ වසමුර්විඥ කයෙන් දක්කපුතු රූපයෝ යැ, ශුනාමුම්ඥ තනෙන් ඇසියසුතු ශබදයෝ යැ-හාණවිඥ තයෙන් ඇති යැ යුතු ගතිමාන් යැ - ජිනවාම්ඥ තතෙන් වන්දසුතු රසයෝ යැ - කායවිඥ තයෙන් සපයේ කළ සුතු ඉපට වූ කානත වූ මනාප වූ පියසවනාව ඇති කාමු-පසංකිත වූ රජනීය වූ ස්පුළුවවායෝ යි. මහණෙනි, මේ මහණගට 'අගො-වර යැ පරවීෂය'යි කියනු ලැබේ. මෙ ද 'අගොචර'යෙහි කියනු ලැබේ.

ගොවරය කවර යත්: මේ සස්භෙති මහණ තෙමේ වෙගතවන් ගොවර (=යායුතු තැන්) කොට තැත්තේ වේ ද, වැන්දඹුවන් ගොවර කොට නැත්තේ වේ ද, මැහැලි කුමාරිකාවන් ගොවර කොට නැත්තේ වේ ද, නපුංසකයන් ගොවර කොට නැත්තේ වේ ද, හිකුණ්ත් ගොවර කොට නැත්තේ වේ ද, සුරාහාරය ගොවර කොට තැත්තේ වේ ද, රජුන් හා රජමහමැතියන් හා තීහීකයන් හා තීහීකශාවකයන් හා අතනුලොමක වූ සංසහීමයන් අසංසෘෂට වැ වෙමස් ද, යළි යම් ඒ කුල කොමනක් (බුද්ධාදීන් කෙරෙහි) හැදනිලි ඇත්තාහු ද පුසනන වූවංහු ද (සහර මංසල කැණි) ළිදක් වැනි වෙත් ද, (මහණ මෙහෙණෙන් හන් පෙරාවි) කහවත්හි පුහා-යෙන් එකාලොක වෙද්ද, ගෙට වදන නික්ෂමන මහණ මෙහෙණ සබබනත කෘෂින් කේ විවරවාහයෙන් පරිවාත වෙද්ද, මහණ මෙහෙණ උවසු උවැ-සියනට වැඩ කැමැත්තාහු හිත කැමැත්තාහු සුව කැමැත්තාහු නිහීය කැමැත්තාහු වෙද්ද, එබදු කුලයන් සෙවන හජන පය්දීපාසන කෙරේ ද මෙ ද 'ගොවර' යයි කියනු ලැබේ. අථ වා තිකබු අනතරයරං පවිවේසා විටිං පටිපතෙනා සංචුතෝ ගච්ඡති: න හතිං ඔලෝකෙනෙකා න අසසං ඕලොකෙනෙකා න රථං ඔලොකෙනෙකා න පතකිං ඔලොකෙනෙකා -පෙ- න දිසාවිදිසං විපෙකකමානො ගච්ඡති, අයමයි වුවවති ගොවරෙං. අථවා තිකබු වකබුතා රූපං දිසවා න නිමතකාකාහි හොති -පෙ- මනිත්රියෙ සංවරං ආපජජති; අයමයි වුවවති ගොවරො. යථා වා පතෙකෙ හොනෙකා සමණබාඟමණා සඳධාදෙයාතනි හොජනාති තුඤජීතිවා තෙ එවරුපං විසුකදසකනං අනු-යුතතා වහරනති. සෙයායීදං ? නවවං ගීතං වාදීතං -පෙ- අනීකදසකනං ඉති වා; ඉති එවරුපා විසුකදසකනා පටිවිරතා හොති. අයමයි වුවවති ගොවරො. වතුකාරොයි සතිපඩාතා ගොවරො.

වුනතං හෙතං භගවතා:

'ගොවරෙ තික්බවේ විරථ සතක පෙතත්කෙ විසයෙ. ගොවරෙ තික්ඛවේ වරතං සතක පෙතතිකෙ විසයෙ ත ලව්ජනි මාරෝ ඔතාරං, ත ලව්ජති මාරෝ ආරමමණං. කො ව තික්ඛවේ තික්ඛුනො ගොවරෝ සකො පෙතතිකො විසයෝ: ශදීදං වතතාරෝ සතිපටයානා. කතමේ වතතරෝ: ඉඩ තික්ඛවේ තික්ඛු කායෙ කායානුපසයි විහරති, වේදනාසු - පෙ- විතෙත - ධම්මෙසු බම්මානුපසයි විහරති ආතාපී සමපාජාතෝ සක්මා විනෙයා ලොකො අතිජකා-දෙමනසකං. අයං වුවටති තික්ඛවේ තික්ඛුනො ගොවරෝ සකෝ පෙතතිකො විස්දා. 8 අගමයි වුවටති ගොවරෝ. එදීසෙන ගොවරෙන සමනතාගතෝ අසභාති - කතාසකස ඉඩ ගොවරා.

කානි සිලබබතානසුනි – කිදිසෙත සිලබානෙත සමනතාගනො අසා, කිංපකාරෙන කිංපටිහාගෙනෘති සීලබබතපාරිසුඬිං කිංසණ්ඪතෙත පුවජති; කතමා සිලබබනපාරිසුදුබ්: අති සිලඤෙවව වනඤව, අති වනං න සීලං. කතමං සීලඥොවව වතඤව: ඉධ තිකබු සීලවා ගොති පාතිමොකබ-සංවරසංවුතො විහරති ආචාරගොවරසමපනොනා අණුමතෙකස විජෝස හගදසසාවී, යමාදය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු. යො තුළු සිදුදුමො සංවරේ අවිතිකකමො ඉදං සීලං. යං සමාදුතං, තං වතං. සංවරවෙයත සීලං, සමාදු--නරෙග්න වතං, ඉදං වුවවති සීලයෙව විතියාව. කතමං වතං න සීලං: අටස් ධූනඕනානි: ආරකුඤ්කඕනං පිණ්ඩපානිකඕනං පංසුකූලිකඕනං නෙමි-වරිකඞ්ගං සපදනවාරිකඞ්ගං බලපවණිෂතතිකඞ්ගං නොසජාකඞ්ගං යථා-සංකානිකාවකං. ඉදං වූවවති වතා, න සීලං. විරියසමාද නමට වූවවති වතං, න සීලං. 'කාමං තවො ව තහාරු ව අවසී ව අවසිකාතු, උපතුකාතු සරීරේ මංසලොහිතං, යං තං පුරියථාමේත පුරිසබලෙන පුරිසවිරියෙන පූරිය-පරකකාවෙත පතනබබං, න තං පොපුණිණිා විරිගසස සානානං භවිසසත්'ති චිතතා පතාණතාති පදනති. එවරුපමයි පිරියසමාදුතා වුවවති වනං, න සිලං.

a. සහිපදිඨානසංයුතන - අ**ම්බ**්පාලිච්නක.

තොහොත් මහණ තෙමේ ඇතුළුනමට පිවිසියේ විදියට පිළිපත්තේ සංචර වෑ යේ ද: ඇතුත් නො බලමත්, අයුත් නො බලමත්, පාබලසෙත් තො බලමත්...දසනුදස තො බලමත් යේ ද; මේ ද 'ගොචර'යයි කියනු ලැබේ. තොතොතාත් මහණ තෙමේ ඇසින් රූපයක් දක නිමිති වශයෙත් නො ගත්තේ වේ ද...මතෙස්දියයෙහි සංචරයට පැමිණේ ද; මේ ද 'ගොචර'යයි කියනු ලැබේ. තවද යම්සේ ඇතැම හවත් මහණ බමුණු කොහොක් සැදුහැයෙන් දුත් බොජුන් වලද ඔහු මොබදු වූ වසුළු දස්තෙති යෙදී වාසය කොරෙද්ද, එ මෙසේ යැ; තැටුම ගැයුම වැයුම්...බලඇණි දකීම ආදිය හෝ යැ; මෙයේ මෙබදු වූ දිසුළු දස්තෙත් වැයුතුණෝ වේ ද; මේ ද 'ගොචර'යයි කියනු ලැබේ. සතර සිවටන්හු ද 'ගොචරයැ'.

තෙල විදුරත ලද මැග, භාගාවත්හු වියින්:

''මහුණෙනි, ගොචර (=හැසිරීමට යුක්තස්ථාන වූ ස්වකීය පෙෙනක (-පියාගෙන් පැමණි) විෂායෙනි හැසිරේවු, මහණෙති, ගොචර වූ තමා සතු පියාගෙන් පැමණි විෂයෙනි හැසිරේනුවත්ව මාර තෙමේ සිදුරු නො ලබන්නේ සැ, මාර තෙමේ අරමුණු නො ලබන්නේ හැ. මහණෙනි, ගොචර වූ ස්වකීය පෙෙතාකවීෂය කවරෙ යන්: යම් මේ සතර සීවටන් කෙනෙක් වෙත් ද, කවර සතරෙක් ද යන්: මහණෙති, මෙ සස්නෙති මහණ තෙමේ රූපකයෙනි කය නැවත තැවත බලමන් වෙසෙයි, වෙදනාවන්හි... විතනයෙනි... සකනිබදි බණියන්හි බමීයන් නැවත නැවත බලමන් කෙලෙස් තවන වැර ඇති වෑ සමාක්පුණු ඇති වෑ සමාතිමත් වූගේ සකකිව රෝකාගෙනි අතිධාහව හා දෙමනක දුරු කොට වාසය කෙරෙයි. මහණෙති, මෙ මහණහට ගොවර වූ තමා සතු වූ පියා කෙරෙන් පැමණි වෂය යයි කියනු ලැබේ. මෙ ද ගොවරය සි කියනු ලැබේ. මෙබදු වූ ගොවරයෙන් සමන් පත වූනේ වන්නේ නුයි 'කහාසෙසසු ඉඩ ගොවරා' යනු වේ.

කානි සිලබබතානාසය - කෙබදු වූ කවර පැවැතුම ඇති කවර පුකාර වූ කවර ආකාර ඇති ශීලවූතයෙකින් යුකත වූගේ වන්නේ ද'යි ශීලවූත-පාරිශුදධිය විචාරයි. ශීලවුතපාරිශුද්ධිය කවරෑ. යන්: ශීලය මැ වූ වුතයකුත් ඇත, ශීල තො වූ වුතයකුත් ඇත; ශීලය මැ වූ වුතය කවරැයත්: මේ සස්නෙති මහණ තෙමේ සිල්වත් මේ ද, පාතිමොසසෙංවරයෙන් සංවර වූයේ ආචාරයෙන් හා ගොවරයෙන් සමන්විත වූයේ මද පමණ දෙසෙහි දු බිය දක්නාසුලු වූගේ වාසය කෙරේ ද, ශිකෂාකොටසාසයන්හි සමාදන් වැ භික්ෂව ද, එහි ගම සංගමයෙක් සංවරයෙක් නො ඉක්මැවීමෙක් වේ නම්, මේ ශීල යැ; යම් සමාදාතයෙක් වී නම්, එය වුත යැ. සංවරානීයෙන් ශීල යැ, සමාදතාණියෙත් වුත යි. මේ ශීලය ද වුතය දු'යි කියනු ලැබේ. ශීල නො වූ වුතය කවරැයත්: අපට බූතාඞ්යයෝ යැ: ආරණාකාඞ්ය යැ පිණඩපාතිකාඞ්ක ගැ පංසුකුලිකාඞ්ක ගැ තෙව්වරිකාඞ්ක ගැ සපදුනවාරිකාඞ්ක ගැ බලුපවජාහතත්කාඞක යැ හෙසජජිකාඞක යැ යථාසඥාතිකාඞකය යි. මේ ශීල තො වූ වුන යැයි කියනු ලැබේ. ව්යාසමාදනයන් ශීල නො වූ වුහ ගැයි කියනු ලැබේ: 'එකානතගෙන් සමත් නහරත් ඇවත් ඉතිරි-වත්තේ නමුදු සිරුරෙහි මස් ලේ වියැලෙන්නේ තමුදු පුරුෂශකතියෙන් පුරුෂබලයෙක් පුරුෂවියසියෙන් පුරුෂපරානුමයෙන් පැමණියා යුතු ඒ උතතමානීයට තො පැමිණැ වියාබියා ගේ ලිහිල්බවෙක් තො වන්නේ යැ'යි සිත උත්සාන ශන්වයි, පිහිටුව යි; මෙබදු වූ වියායිසමාදනය ද ශීල නො වූ වුතග'යි කියනු ලැබේ.

1. "තායිසාං න පිවිසාංම විහාරතො ත නිකඛෂම1 නපි පසාං නිපානෙසාං තණනායලෙල අනුනතො"තිa

විතතං පශාණයාති පදහති, එවරුපමයි විරියසමාදනං වුවවති වතං න සීලං, 'න නාවාහං ඉමං පල්ලඞ්කං හිණිකාම යාව මේ න අනුපාදය ආස-වෙහි චිතතං විමුචවිසාකී'ති චිතතං පශාණහාති පදහති, එවරුපම්පි ව්රියසමාදුතං වුවවති වතං න සීලං. 'ත කාවාහං ඉම්මහා ආසනා වුටයි-හිසසාම, න තාවාහං ඉඳවහා වඩකමා ඔරොහිසසාම, විහාරා නිකඛණිසසාම අඩසීයොගා නිකඛම්සසාම, පාසාද නිකඛමිසසාම, හම්මියා – ගුනාය – ලෙණා-කුටියා - කුවාගාරා – අවා – මාලා -උදදණබා – උපටසානසාලාය - මණ්ඩපා-රුකාබමුලා නිකාබම්සසාම, යාව මේ න අනුපාදය ආසවෙහි විතතං වමුචවිකානී'හි චිතතං පනාණනාහි පදහති, එවරුපමපි මිරියසමාදුනං වුචචති වතං න සීලං. 'ඉමසමිඤෙඤව පුඛානභනමයං අරියධමමං ආහරිසසාම සමානුරිකාලි අධිගවජිකාමී එකායිකාම සචජිකරිකාමීනි චිතතං පහතණතාති පදහති, එවරුපමපි පිරිසසමාදුනං වුචවකි වතං ත සීලං. ඉමසමිසෙදිසුව මරාකානතිකසමගං - සායනහසමගං - පුරෙහතතං - පවරා-භාතතා – පුරිමයාමං – පචජිමයාමං – කාලෙ - ජුණෙහ – වසෙස – හෙමනොත-හිමෙහ – පුරිමෙ වගොඛණි – මජකිමේ වගොඛණේ – පචිජිමේ වගොඛණේ අරියධමමං ආහරිසාම සමාහරිසාම අධිගච්ජිසාම සච්ජිකරිසාාම එකායිකාමීති චිතතං පහාණහාති පදහති; එවරුපමයි විරියසමාදනං විච්චති වතං න සීලං.

අයං සීලබබතපාරිසුදඩි; එදිසාය² සීලබබතපාරිසුදඩියා සමනනාගතො අසාත් – කාති සීලබබතානසු.

පතිතනනාගස ශිකවුනොති-'පතිතනනාසා'ති ආරදඛවිරියසස; එමෙවතො³ දළහපරකකමසස අනිකඛිතතඡඥසස අතිකඛිතතබුරසස කුසලෙසු ධමෙමයු; අථවා පෙසිතතනසස, යසසරාය පෙසිනො අතතරෙළු ව දෙයෙ ව ලකඛණෙ ව කාරණෙ ව යාතායානෙ ව සබෙබ සතිබාරා අනිච්චාති පෙසිතතනසස; සබෙබ සබබාරා දුකඛාති පෙසිතතනාසස; සබෙබ ධමවා අනතතාති පෙසි-තතනසස; අවිජාපවෙනා සතිබාරාති පෙසිතතනසස; -පෙ- ජාති වෙන ප්රාමරණකති පෙසිතතනාසස; අවිජානිරෝධා සබබාරනිරෝධෝ පෙසි-තතනසස-පෙ- ජාතිනිරෝධා ප්රාවරණනිරෝධනාමනී පටිපදායි පෙසි-තතනසස -පෙ- ජාතිනිරෝධා ප්රාවරණනිරෝධනාමනී පටිපදායි පෙසි-තතනසස; ඉමෙ ආසවාති පෙසිතතනාසස-පෙ- අයං ආසවනිරෝධනාමීනී පටි-පදාති පෙසිතතනාසස; ඉමේ ධමවා අභියෙදුදානාති පෙසිතතනාසය -පෙ- ඉමේ ධමවා සච්ඡකාතබොති පෙසිතතනාසස; ජනතං එසාසාගනතානං සමුදයකුව අපවනමෙකුව අසසාදකාව ආදීනවණව නිසසරණයකුව පෙසිතතනාසස;

 ^{1.} නිකාමේං - සතා. PTS.
 8. පච්චයනාථාරකාථා- 3. 1. 2 මුදිකාපොර්රතාථා- 4. 1. 12

 2. කිදිනාය - සි.ව. I මජකං.
 3. ථාලිකපා - කිමු. II.

1. ''තෘෂණාශලයය උපූවා හො ලූ කල්හි (මේ ඛාද්µදිය) හො කම්, (යාගු ආදිය) නො බොම, වෙහෙරින් හො නික්මෙම, (ඇදපුටු ආදියෙහි) ඇලය නො තබම්''.

සිත උභ්සාහ ගත්වයි, පිහිටුවයි. මොබඳු විශායිසමාදනය ද 'ශීල නො වූ වුතය'යි කියනු ලැබේ. 'ගම් තාක් මාගේ සිත උපාදුත රහිත වැ (කාමාදි) ආසුවයන් සොරෙන් සමුවෙන්ද විමුකතියෙන් නො මිදේ නම්, ඒ තාක් මේ පලග තො බිඳින්නෙම්' සිත දුඩ වැ ගනී ද, පිහිටුවා ද; මෙබඳු වියායිසමාදුනයන් ශීල නො වූ වුතයයි කියනු ලැබේ. (සිත කෙලෙසුත් කෙරෙත් මිදෙන) තාක් මම මේ ආසතයෙත් නො තැගීසිටිත්තෙම්, 'ඒ තාක් මම මේ සක්-මනිත් තො බස්තෙම් - ටිහාරයෙන් තො තික්මෙම - අඩස්යොහ (ගුරුඑවක් ගෙයින්) නො නික්මෙමි - පහයෙන් නො නික්මෙමි - සදලුගෙයින්-ගුහා-යෙන් - උදෙණඩගෙන් - උවටැන්හලින් - මණඩපයෙන් - ගමනාක් මාගේ සිත උපාදන රහිත වැ ආසුවයන් කෙරෙන් නො මිදෙන්නේ නම්, ඒතාක් 9ේ රුක්මුලින් නො නික්මෙම්' සිතට වැරගන්වා නම් සිත පිහිටුවා නම්, මොදු විගාසිසමාදනයන් ගීල නො වූ වුනයැ'යි කියනු ලැබේ. 'මේ පෙර-වරුයෙහි මැ ආශ්රීධමීය (මාගේ සිතුව) එලවම්, මොනවට එලවම්, අධිශමය කෙරෙම්, සපශී කෙරෙම්, පුතාකෂ කෙරෙම'යි සිතව වැර ගන්වා ද, පිහිටුවා ද, මෙබඳු ටියාරීසමාදනය ත් ගිල නො වූ වුතය'යි කියනු ලැබේ. මේ මැදි-දහවල්හි මෑ – පස්වරුයෙකි – පෙරබන්ති – පසුබන්හි – පෙරයමෑ – මැදියමැ– අලුගමැ – අවපසැ – පුරපසැ – වැසිකලැ – හිමත්කලැ – හිමකලැ – පුථම– වයක්හි – මධාමවයස්ති – පශ්චිමවයස්ති ආශ්ඩිධමීය එලවම්, මොනොවට එලවම්, අගිගමය කෙරෙම්, සපශී කෙරෙම්, පුතාසා කරන්නෙම්' සිත දඬීව ගනී ද, පිහිවුවා ද, මෙබඳු වියායිසමාද කශීන් 'ශීල කො වූ වුකග'යි කියනු ලැබේ.

මෝ තොමෝ ගීලවතපාරිශුද්ධිය යි. මෙබඳු වූ ගීලවතපාරිශුද්ධියෙන් සමන්වත වූයේ වන්නේ තුයි 'කානි සිලබාතාන'ඤු' යනු වෙ.

පගිතනතයය තිකබුනො - 'පහිතතතයයා' යනු: රුකුළු වැර ඇත්තහුව කුසල්දහමති ශක්තිය ඇත්තහුට දඩ් පරාකුම ඇත්තහුව තැබූ විගසිචජඥ ඇත්තනුට තො තැමූ වියසිඩුර ඇත්තහුට; නොහොත් මෙනෙයු සිත් ඇත්ත හුට, යම් ්හත් බවක් සඳහා ආතමහාවය පරිකාංග කරන ලද ද, අතීත් ඵල සඞ්ඛානත ආත්මාණීගෙහි ද තාහය (අංගදීඅවොඞ්හිකමාගී) යෙහි ද අතිතතාදී ලසා ගොපතිවේඛයෙහි ද හෙතුයෙහි ද සථානාසථානයෙහි ද (-කාරණයෙහි ද අකාරණයෙහි ද;) 'සියලු සංසකාරයෝ අනිතා වූහ'සි මෙනෙයු සිත් ඇත්තනුව, 'සියලු සංසකෘරයෝ දුක් වූහ'යි මෙගෙසු සිත් ඇත්තනුට, 'සියලු බම්යෝ අතාත්ම වූහ'යි මෙහෙයු සින් ඇත්තනුව, 'අවිදා පතායෙන් සංසකාරයෝ වෙහි' මෙහෙයු සිත් ඇත්තනුව,...'ජාති-පුතාගෙන් ජරාමරණය වේ' යයි මෙහෙයු සින් ඇත්තහුට; අටිද වගේ නිරොධයෙන් සංසකාරන්රොධය වේ යයි මෙහෙයු සිතැත්තහුව,...ජාති-ත්රොධයෙන් ජරාමරණ නිරොධය වේ යයි මෙහෙසු සිතැත්තහුට; 'මෙ දුංඛ-සතා යැ'යි මෙනෙසු සිතැත්තහුව,...'මෝ දුෘඛන්රොබගාමනී පුතිපතතිහ'යි මෙනෙයු සිතැන්තනුව; 'මොහු ආසුවයෝ ය'යි මෙහෙයු සිතැන්තනුව; ..'මෝ ආසුවත්රොධනාමතී පුතිපතතිය යි මෙහෙයු සිතැන්තහුව, 'මේ ධම්යෝ ද්නයුත්තාහ'යි මෙනෙයු සිතැත්තහුව...'මේ බම්යෝ පුතෘඤ කළසුත්තාහ'යි මෙහෙයු සිතැත්තහුව; සවැදුරුම් සපශීායතනයන්ගේ පහලවීමට ද නැසීම-ට ද ආසාදයට ද ආදීතවයට ද නිසාරණයට ද මෙහෙයු සිතැන්තහුට,

පඤවතනං උපාද, නකඛණියනං – එතුණණං මහාහුතානං සමුදයඤව අපංඞ්හ -මඤව අසසාදඤව ආදීතවඤව නිසසරණඤට පෙසිතතනසා; යං කිඤුව් සමුදයබමමං සබබං නං නිරෝබබමමනති පෙසිතතනසා. සික්බුනොති පුදුජජනකලහාණකසා වා භිකබුනො සෙබසා වා භිකබුනොති–පහිතතනසා භිකබුනො.

තෙනාහ ඓරෝ සාරිපුතෙතා:

''කාසාසස බහපාථයො අසසු කාසාසසසසු ඉඩ ගොවරා, කානි සීලබානාසසු පහිතානාසස භිකබුතො''හී.

16 – 8

කං සො සිකඛං සමාදය එකොදි¹ නිපකො සතො, කම්මාරෝ රජනසෙස්ව නිදඩමේ මලමතනනො.

කාං සො සිකාබං සමාදුයාති – කං සො සිකාබං ආදය සමාදය ආදියිනා සමාදියිනා ගණනිනා පරාමසිනා අතිනිවිසිනාති – කං සො සිකාබං සමාදය.

එකොදි¹ නිපනා සතොති - 'එකොදී'ති එකහාවිතෙතා අදීකානත විතෙතා අවසාහටමානසො, සමථෝ සමාධිපයියං සමාධිබලං -ලෙ- සම්මා-සමාධි; නිපනොති නිපකො පණාඩතො පකදකදවා බුද්ධිමා කදණ් විභාවි මේඛාවී; සතොති වතුහි කාරණොහි සතො: කායෙ කායානුපසානා-සතිපවසානං භාවෙනෙකා සතෝ; වෙදනාහු - විතෙත - ධිමෙමසු ධම්මා-නපසානාසතිපවසානං භාවෙනෙකා සතෝ; සො වුළුවති සතෝති - සතෝ.

කාං සො සිකබං සමාදුයාත් - අධිසීලයිකාං පුචඡත්. නිෂකොෝත් අඩ්පඤඤිකිකබං පුච්ඡති. සතොති පාරිසුදඩිං පුච්ඡතීති - කං සො සිකබං සමාදය එකොදී නිපකො සතො.

කාමමාගේ රජනකොව නිද්ධාලම මලමනනනනොත් - 'කමවාරෝ' වුච්චති සුවණණකාරෝ; 'රජතං' වුච්චති ජංතරුපං. යථං සුවණණකාරෝ ජංතරු-පසා ඔලාරිකාමපි මලං බමති සංඛමති නිද්ධාමති; මරකිමකාමපි මලං බමති සංඛමති නිද්ධාමති; සුබුමකාමපි මලං බමති සංඛමති නිද්ධාමති; එවමෙවං තිකබු අතනතො ඔලාරිකොපි කිලෙසෙ බමති සංඛමතී නිද්ධාමති පජනති විනො-දෙතී බානත්යාරෝති අනහාවං ගමෙති.

^{1,} එකොදි - සිමු. II.

ප සොවාපාදනසකා කියන්ගේ - සහර මහාභූනයන්ගේ සමුදයට ද අසනඬාම යට ද ආසාදයට ද ආදීතවාට ද නිසාරණාව ද මෙහෙයු සිතැන්නහුට, 'යම කිසිවක් සමුදයබම නමා,ඒ සියල්ල නැසෙන පියම ඇතැ'යි මෙහෙයු සිතැන්නහුට. නිකාබුනොා යනු: පාථන්ජනකලාාණක තිසමුහුගේ හෝ, ශෛසාංතිසමුහුගේ හෝ නුයි 'පහිතතනසා තිසාබුනො' යනු වේ.

එයිත් වදාලහ ශාරීපුතුසාවරයන් වහන්සේ:

''කාතාංකා බාපපථනයා අසසු -ෆෙ- පතිතානාකා භිකාධනො''යි.

16 - 8

ඒ මහණ තෙමේ එකහ වූ සිත් ඇතිගේ (පාරිහාරියපුඥවෙන්) පුඥවත් වූගේ සමෘතිමත් වූගේ කාචර ශිකාවක් සමාදත් වැ, කඹුරු තෙමේ ජාත-රූපයාගේ මලය මෙන් තමාගේ කෙලෙස් මලය පිඹැ හරතේ ද ?

කාං නො සිකකං සමාදය – ඒ මහණ තෙමෙ කවර ශික්ෂාවක් ගෙන සමාදන් වැ ආදනය කොට සමාදනය කොට හුහණය කොට පරාමශී කොට අතිනිවෙශ කොට නුයි 'කං සො සිකකං සමාදය' යනු වේ.

එකොදි නිපකො සතෝ - 'එකොදි'යනු: එකහ වූ සිත් ඇතියේ නො වසුරුණු සින් ඇතියේ උඹතු නො වූ සිත් ඇතියේ, ශමථය සමාගින්යිය සමාගිබලය...සමාත්සමාගිය ඇතියේ; නිපකො යනු: නිපක වූයේ පණ්ඩත වූයේ පුඤුවත් වූයේ බුද්ධිමත් වූයේ නුවණැතියේ තීරණපුඤ ඇතියේ ධාරණපුඤ ඇතියේ; සතෝ යනු: සතර කරුණෙකින් සිහි ඇතියේ ධාරණපුඤ ඇතියේ; සතෝ යනු: සතර කරුණෙකින් සිහි ඇතියේ රූපකායයෙහි කායානුපසානාසනිපටසානය වඩමින් සිහි ඇතියේ, වෙද-තාවන්හි - විතනයෙහි - පඤාසකකාදී ධමීයන්හි ධමානුපසානාසනිපටසා-තය වඩමන් සමානිමත් වූයේ; හෙ තෙමෙ සිහි ඇතියේ යයි කියනු ලැබේ නුයි 'සතෝ'යනු වේ.

කාං සො සිකාබං සමාදය සී – අගිශීලශිකාව විචාරයි. නිපකොයි අගි– පුඥශිකාව විචාරයි, සතොයී පාරිශුද්ධිය විචාරා නුයි 'කං සො සිකාබං සමාදය එකොදී නිපකො සතෝ' යනු වේ.

කාමවාගේ රජතකොව නිද්ධාලව මලමනානනො – රන්කරු තෙමේ 'කමවාර'යී කියනු ලැබෙයි. ජාතරූපය 'රජන'යී කියනු ලැබේ. යම්සේ රත්කරුවෙක් ජාතරූපයාගේ ඔංගුරික වූ මලය බැහැර කෙරේ ද, මැතැ– විත් බැහැර කෙරේ ද, නිරවශෙෂයෙන් බැහැර කෙරේ ද; මධාව වූ මලයන් ධමනය සනිමනය නිදධාමනය කෙරේ ද, සියුම් වූ මලයන් බැහැර කෙරේ ද, මැතැවිත් බැහැර කෙරේ ද, නිරවශෙෂයෙන් බැහැර කෙරේ ද, එහෙයින ම මහණ තෙමේ තමාගේ ඔංදුරික වූ කෙලශයන් ද බැහැර කෙරෙයි, මැතැපිත් බැහැර කෙරෙයි, නිරවශෙෂයෙන් බැහැර කෙරෙයි; දුරු කෙරෙයි, හැරපියයි, ට්යතානන කෙරෙයි, අනුඅභාවයට පමුණුවෙයි.

මරාකිමකෙපි කිලෙසෙ - සුබුමකෙපි කිලෙසෙ ධමති සංඛම්තී නිද්ධම්තී පජහති විනොදෙති බානාධීකරෝතී අනහාවං ගමේති. අථ වා තිකබු අතනතො රාහමලං දෙසමලං මොහමලං මානමලං දිවසීමලං කිලෙසමලං දුච්චරිතමලං අතිකරණං අවසාබුකරණං අකුසුණකරණං පකුසුනිරොධිකං වසාතුපක්ಷිකං අනිබබානසංවතතනිකං බමිනි සංබමති නිශාමති පජනති විනොදෙති බානත්කරෝති අතනාවං ගමෙනි; අථ වා සමමාදිට්ඨියා ම්චඡාදිට්ඨිං ධමති සනාමති නිශාමති පරහති විනොදෙති බානතීකරොති අනභාවං ශුමෙති; සම්මාසභිකාලෙසනා මිච්ඡාසභිකාලයං – සම්මාවාවාය මිච්ඡාවාවං – සම්මාකම්මනෙතන මිච්ඡාකුම්මනතං - සම්මාආජිවේන මිච්ඡාආජීවං - සම්මා-වායාමෙත මිවුණාවාගාමං – සම්මාසතියා මිවුණාසතිං – සම්මාසමාගිනා ම්ච්ඡාසමාධිං-සම්මාඤුණෙන මිච්ඡාඤුණං - සම්මාවිමුතතියා මිච්ඡාවිමුතතිං බමකි සංබමකී නිදබමකී පජනති විනොදෙකි බහනතීකරොති අතභාවං ශුමේති. අථවා අරියෙක අට්එඩ්හියකත මගොනත සබෙබ කිලෙසෙ සබෙබ දුවචරිතේ සබෙබ දරථේ සබෙබ පරිළාහෙ සබෙබ සනතාපෙ සබබාසුසලාහි-සබබාරේ ධමිති සංධමති නිද්ධමති පජනති විනොදෙනි බාහන්කරොති අතුහාවා ගමෙනීනී - කුමාරෝ, රජනසොව නිඟිමෙ මලමතතනො.

තෙනාහ ථෙරෝ සාරිපුතෙනා:

"කං සො සික්ඛා සමාදය එකොදි නිපකො සතො, කම්බාරො රජනකොව නිදඩමේ මලමතනනො"ති.

18 - 9

විජිගුවජමානසය ගදිදං ථාසු (සාරිපුතතාති හගවා) රිතතාසතං සයතං සෙවතො වෙ, සමෝබාහිකාමසය ගථානුධාමාං තං තෙ පවකබාමි යථා පජාතං.

විජිතුවජමානසා ශදිදං ථාසුහි - 'විජිතුවජමානසාා'හි ජාතියා විජි-තුවජමානසා, ජරාය - බාාගිනා - මරණෙත - සොකෙහි - පරිදෙවෙහි-දුකාබහි - දෙමනසොහි - උපාගාසෙහි -පෙ- දිට්ඨිබාසනෙන දුකාබන විජිතුවජමානසා අට්ටියමානසා හරායමානසාගති - විජිතුවජමානසා; ශදිදං ථාසූහි යං ඵාසු ඵාසුමහාරං තං කථයිසාම; කතමෝ ඵාසුවහාරෝ? සමාපටිපද අනුලොමපටිපද අපවානීකපවිපද අණාභ්පට්ටපද බමානු-බමාපටිපද අනුලොමපටිපද අපවානීකපවිපද අණාභ්පට්ටපද බමානු-බමාපටිපද සිලෙසු පරිසූරකාරිතා ඉණිගෙසු ගුනතණාරතා හොජනෙසු මතතාඤ්ඤීතා ජාගරියානුයොගො සහිසමපරඤඤා බූහතාරෝ සභිපට්ථානා වතතාරෝ සමාපපබානා වතතාරෝ ඉංසිපාද පඤ්චාතියානි පඤ්ච බලානි කතත බෞඤ්ඤානා අරියෝ අවස්ඩානිකෝ මගෝකා නිබොනඤාව නිබොන-තාමනී ව පට්පදා අයං ඵාසුවිනාරොති - විජිතුවජීමානසා ශදිදං ඵාසු.

ම්ධාම වූ කෙලශයන් ද…සියුම් වූ කෙලශයත් ද බමනය සකිමතය නිදඩමනා කෛරෙයි, දුරු කෙරෙයි, හැරපිායි, විගතානත කෙරෙයි, අතභාවයට පමුණුවයි. තොහොත් මහණ තෙමේ තමාගේ පුඤලොකය නසන පුඥුවකුෂු නො කරන නො දනීම කරන පැතැස නසන පිඹාකොටසෙහි වූ අමාමහතිවන පිණිස නො පවත්නා වූ රාහමලය දොෂමලය මොහමලය මානමලය දුෂටිමලය කෙලශමලය දුශ්චරිතමලය බැහැර කෙරෙයි, වෙසෙ-සින් බැහැර කොරෙයි, නිරවශෙෂයෙන් බැහැර කොරෙයි, දුරු කොරෙයි, හැරපියයි, විශතානක කෙෂරයි, අනභාවයට පමුණුවයි. නොහොත් (විද-ශීතා සහිත මාග්යම්පුයුකත) සමාග්දුවේෂයන් මිස්ථාදුවේග ධමනය සකිමනය නිදධමනය කෙරෙයි, දුරු කෞරයි, හැරපියයි, විහතානත කෙරෙයි, අනහාවයට පමුණුවයි. සමාක්සංකලපයෙන් මීත්හාසඕකලපය-සමාශ්වවනයෙන් මත්හාවවනය - සමාක්කමානනයෙන් මත්හාකමානනය-සමාගාජීවයෙන් මිස්සාජීවය - සමාශ්වායාමයෙන් මිසාහාවායාමය-සමාක්ඤාතියාන් ම්භාගාභාතිය - සමාක්සමාඛියෙන් ම්භාගමාඛිය-සමාශ්ඥනයෙන් මින්හාඥනය - සමාශ්විමුක්තියෙන් මිනාවිවුක්තිය බම-නය සකිමනය නිදඩමනය කෙරෙයි, දුරු කෙරෙයි, හැරපියයි, විශතානත කොරෙසි, අතභාවයට පමුණුවයි. නොහොත් අංගසීඅවොඩහිකමාගීගෙන් සියලු කෙලශයන් සියලු දුශ්චරිතයන් සියලු දර්ථයන් සියලු පරිදුශයන් සියලු සනතාපයන් සියලු අකුශලාභිසංසකාරයන් බැහැර කෙරෙයි, වෙසෙ-සිත් බැහැර කෙරෙයි, නිරවශෙෂයෙන් බැහැර කෙරෙයි, දුරු කෙරෙයි, හැරපියයි, විශතානතා කෙරෙයි, අනහාවයට පමුණුවා නුයි 'කමාරො රජන කොව නිද්ධමේ මලමන්නනෝ "යනු වේ.

එයින් වදලන ශාරීපුතුසඑමිරයන් වහන්සේ:

"කා සො සිකබං සමාදය -පෙ- නිද්ධමේ මලමතනනො"යි.

18 - 9

(ශාරීපුතුය සී බුදුහු මෙසේ විදලහ.) ජාතාසාදියෙන් පිළිකුල් කරන්නා වූ එකානතයෙන් විවිකතාසනය ශයනය සෙටුණා වූ (සතර මාග්ඥන සබබහත) සමබොයිය කැමැත්තා වූ මහණ හට යම ඒ ථාසුපිහරණයෙක් වේ ද, යම අනුධමීයකුත් වේ ද, එය තොපට (පුතාසක කොට) දතුවකු සෙසින් පුකාශ කරන්නෙම.

විජිතුමයමානසක ශදිදං එාසු - 'විජිතුවයිමානසක' ගනු: ජාතියෙන් ජුතූජසා කරන්නනුට, ජරාවෙන් - වාංශියෙන් - මරණයෙන් - ශෞකයෙන්-පරිදෙවයෙන් - දුකින් - දෙඉමනසින් - උපාශාසයෙන්...දුවේවාසනගෙන් වූ දුකින් ජුතුජසා කරන්නනුට දුක් වන්නනුට ලජරා වන්නනුට නුයි 'විජ-තුවයිමානසක' යනු වේ. ශදිදං එාසු යනු: යම් ථාසුවිතරණයෙක් වේ නම්, එය කියන්නෙම්. එාසුවිතරණය කවරේ යන්: සමාක්පුතිපතනි යැ අනු-ලොම්පුතිපතනි යැ අවරුණුපතනි යැ අන්වැඩිපුත්පතනි යැ බමානුඛමී-පුතිපතනි යැ පුංතිමොකෘශීලයෙහි පරිසුණිකාරී බව යැ ඉංදියයන්හි පිසූ දෛර ඇති බව යැ භෞජනයෙහි පමණ දන්නා බව යැ නිදි දුරු කිරී-මෙහි යෙදීම යැ සමෘතිසම්පුණුනය යැ සතර සතිපට්ඨානයෝ යැ සතර කැද්ධිපාදයෝ යැ පණෙජනයෙහි යැ තිළුණුනයෙන් යැසපත බොබාහිතයෝ කැද්ධිපාදයෝ යැ පණෙචන්නීයෙන් සැතිකානය ද නිමාණතාමනී පුතිපතනිය ද යන මේ එංකුවිතරණය නුයි 'විජිතුවඡමානසක යදිරුං එංසු' යනු ළේ.

සාරිපුහතාති - හාවා තං ඓරං නාමෙනාලපති; හශවාතී ගාරවා-ධිවචනං; අපි ව භාශාරානොති භාගවා, භාශාදෙයෝති භාගවා, നത്ത-මොහොති හගවා, හතාමානොති හාවා, හතාදිටයීති හගවා, හතා-කණ්ධයකාති හනුවා, හනුකකිලෙසොති හනවා, හජ් විතජ් පට්විහජ් බම්ම--රතනනති භගවා, හවාතං අනතකාරෙති හගවා, භාවිතකායො භාවිත-සීලො භාවිතචිතෙකා භාවිතප දෙකියින් හගවා, හජි වා හගවා අර දෙක වනපතානි පනතානි සෙනාසතානි අපාසඥුනි අපානිගෙනාසානි විජන-වාතානි මනුසාදුරානයෙයකානි පටිසලලානසාරුපොනී'ති හගවා, හාගී වා හගවා මීවරපිණඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයහෙසජජපරිකඛාරාතනති ගගවා, හාහී වා හගවා අතාරසසා ධම්මරසසා විමුහතිරසසා අධිසීලසා අගිවිතතසස අගිපඤඤූගානී භගවා, භාගී වා භගවා වතුනතං ඣානානං වනුතතං අපාමයුණු තං වනුතතං ආරූපාසමාපතතී තතති හගවා, හෘගී වා හගවා අවස්තනං විෂමංකඛාතං එතුතනං අභිහායතනානං - නවතතං අනුපුබබ--විහාරසමාපතතීනතති හගවා, හාගී වා හගවා දසනතං සඥසුනාවනාතං ද සනනං කසිණියමාට තතීනං ආනාටාන සියමාබිසස අසුහයමා ටතතියාති හනවා, හානී වා හගවා වතාතතං සතිපටසානානං වතානනං සමාපප-ධාතානං එතුතනං ඉද්ධිපාදුනං පඤවතනං ඉද්දියානං පඤවතනං බලානං සතතතතාං බොරැඩසිහානං අරියසස අවස්සිතිකසස මහතසසාති භගවා; භාගී වා හගවා දසතනං තථාගතබලානා වතුතනං වෙසාරජජානං වතුනකං පටිසමහිදනං ජනනං අභිදුඥයං ජනනං බුද්ධධම්මානනකි හගවා, හගවාති තෙතං තාමං මාතර කතං, ත පිතරා කතං, ත භාතර කතං, ත හගිනියා කතං, ත මතතාමවෙවති කතං, ත ඤුතිසාලොහිතෙහි කතං, න සමණබෘහමණෙහි කතං, න දෙවතාහි කතං. විමොක්බහතිකමෙත<u>ං</u> බුණානං හනවනතාතං බොගියා මූලෙ සහ සබබඤඤුභඤැණසස පටිලාහා සච්ජිකා පණුඤතත් යදිදං හගවාති - සාරිපුතතානි හගවා.

ජිතනාශනාං සගනාං සෙවනො වෙහි - 'ආසනං' වුවවති යන් නිසිදති මංකුවා පීඨං තිසි තවටිකා වම්මබණෙකා ක්ණතනාගේ පණණතනාගේ පලාල¹ සනාරෝ; 'සයනං' වුව්වති සෙනාසනං: විහාරෝ අඩස්යොගො පාසාදෙ හම්මියං ගුහා, තං අයනාසනං අසපායරුපදසකනෙන රිතනං විමිතතං පවිවිතතං, අසපායසදෑසවණෙන -පෙ- අසපායෙහි පඤචති කාමගුණෝකි රිතනං විවිතතං පවිවිතතං; රිතනං සයනාසනං සෙවතො නිසෙවනො සංසෙවනො පට්සෙවනොති - රිතතාසනං සයනං සෙවනො වේ.

සාරිපුතන - යනු: බුදුහු ඒ තෙරුන් තමන් අමතන සේක. හනවා ගනු: ගෞරවාහිවවන යැ; තවද, බුන් රාග ඇත් නුසි භගවත් යැ, බුන් දෙවෂ ඇත් නුයි භගවත් යැ, බුත් මොහ ඇත් නුයි භගවත් යැ, බුත් මාත ඇත් නුයි හනවත් යැ, බුන් දූෂට ඇත් නුයි හනවත් යැ, බුන් කෙලෙස් කටු ඇත් නුයි හගවත් යැ, බුත් කෙලෙස් ඇත් නුයි හගවත් යැ, දහම-රුවත් හාග - විනාග - පුම්කාග කළානු නුයි හගවත් යැ, භවයන් කෙළ-වර කලාහු නුසි හගවත් යැ, භාවිත (-වඩත ලද) කය ඇත් නුයි, භාවිත ගීල – භාවිතවිතත – හාවිතපුඥ, ඇත්තාහු නුසි හගවත් යැ; තොඟොත් බුදුහු අලපශබද වූ අලපතිර්කොෂ වූ ජනවාත රහිත වූ මිනිසුන් ගේ රහස් කරුණුවලට තැන් වූ විවෙකයට අනුරූප වූ වනයෙහි දුර සෙනසුන් ඉතා දුර සෙනසුන් වනපයෳනක සෙනසුන් හජනය කළාහු නුයි හගවත් a, නොහොත් බුදුහු චීවර පිණ්ඩපාත්සෙනාසන ශ්ලාන්පුතාක්ගෙෂජය-පරිකොරයතට හිමි වූවාහු නුයි හගවත් යැ, නොහොත් බුදුහු අළුරසයට බමීරසයට විමුක්තිරසයට අධිශීලයට අධිවිතතයට අධිපුඥුවට හිමි වූවංහු නුසි හගවත් යැ, නොහොත් බුදුහු සතර බාහතයන්ට සතර අපාමාණය-ගත්ට සතර අරුපසමාපතතින්ට හිමි වූවාහු නුයි හගවත් යැ, නොහොත් බුදුහු අවෙ විමොසාගන්ට සතර අභිනායතනයන්ව නව අනුපුජීවිතාර-සමාපතතීන්ට හිමි වූවාහු නුයි හගවත් යැ, තොතොත් බුදුහු දශ සංඥ-භාවනාවන්ට දශ කෘත්ෂනසමාපතතීන්ට ආනාපානසමෘතිසමාධියට අශූහ සමාපතතියට හිමි වූවාහු නුයි හගවත් යැ, නොහොත් බුදුහු සතර සති-පටසානයන්ට සතර සමාස්පුබානයන්ව සතර ඍදුඛිපාදයන්ට පඤව බලයන්ට සප්ත බොබාඞාඞායන්ට ආයසිඅවොඞයිකමාහීයට හිමි වූවාහු නුයි හගවත් ගැ, තොහොත් බුදුහු දශ තථාගතබලයන්ව චතුර්වෛශාරද,-යන්ට සතර පතිසංවිද්ධම්යන්ට මඩහිඥවන්ට මඩබුදාධාමීයන්ට හිමි වුවාහු නුයි ගගවත් නම් වූහ. 'හහවත්' යන තෙල නාමය මැණියන් විසින් තොකරන ලද, පියාණත් විසින් තොකරන ලද, බෑයකු විසින් නො කරන ලද, මූනක විසින් නො කරන ලද, සහයහළුවන් විසින් නො කරන ලද, නැයන් විසින් නො කරන ලද, මහණබමුණන් විසින් නො කරන ලද, දෙටියන් විසින් නො කරන ලද, යම් මේ 'හගවත්' යන නාම යෙක් වී නම්, තෙල භාගාවත් වූ බුදුවරයන්ට අගීන්මාශීයාගේ අනත-ගෙහි බෝමුල දී සවීඥතාඥතය ලැබීම සමග රහත්ඵලය (හෝ සවිධමී-ගත්) පුතාසක කිරීමෙත් උපත් පුඥප්තියක් වී නුයි 'සාරිපුතතානි භාවා' යනු වේ.

ටිතතාසනං සහනං සෙවෙනා වේ – යම තැනෙක හිදී නම, එය 'ආසන' යි කියනු ලැබෙයි: ඇඳ පුටු බියි තවටිකා සමකඩ තණඇත්රිය පත්ඇතිරිය පිදුරුඇතිරිය යි, සෙනාසනය 'සයන'යි කියනු ලැබෙයි: මිතංර යැ ගුරුළුවක් ගෙයැ පුාසාදය යැ හම්සී යැ ගුහා යි; ඒ ශයතාසනය අසත් පුංගරුපදශීතයෙන් රික්ත යැ විමික්ත යැ පුම්වක්ත යි; අසත්පුංශ ශබද-ශ වණයෙන්...අසත්පුංග වූ පණුවකාමගුණයන් ගෙන් සිස් යැ විවෙක යැ අතිශයින් විවෙක යි. විවෙක වූ ශයනාසනය සෙවුණානට නිති සෙවුණා-හට මැතැමින් සෙවුණාහට වෙසෙසින් සෙවුණාහට නුයි 'රිතතාසනං සයනං සෙවනො වේ' යනු වේ. සමෙබාධිකාමසා යථානුධමමනති - 'සමෙබායි' වුවාසි වතුසු මහොෙසු සඳුණං පසැසැ පණස්දීසියං පසුසැබලං -පෙ- ධමමම්වයසමෙබාජකමභිහා වීමංසා විපසානා සමමාදිවයී; තං සමෛබායිං බුජකිතුකාමසා අනුබුජකිතු-කාමසා පට්විජකිතුකාමසාති - සමෛබායිකාමසා; යථානුධමමනති කතමෙ බොයියා අනුධමමා ' සමමාපටිපද, අනුලොමපටිපද, අපවෙනීකපටිපද අතිස්පටිපද, ධමමානුධමමපටිපද, සීලෙසු පරසූරකාරිතා ඉන්දියෙසු ගුතක-දමාරතා හොජනෙසු මහතසැකිනා ජාගරියානුයොගො සනිසමපජඤඤං; ඉමේ වුවවනති බොයියා අනුධමමා; අථවා වතුනානං මහොතං පුබෙහාගෙ විපසානා, ඉමේ වුවවනති බොයියා අනුධමමාති - සමෛබායිකාමසා යථානු-ධමමං

තා තෙ පවසාබාම් යථා පජානානති - 'ත'නති බොයියා අනුබමමං පවසාබාමිති පවසාබාම ආවිසාඛිසාම දෙදෙසසාම පඤඤපෙසසාම පටයි-පෙසසාම විවරිසාම විහජිසාම උතතානීකරිසාම පසාසිසාමාම; යථා පරානානති යථා පජානං යථා පජානනෙතා ආජානනෙතා විජානනෙතා පටිම්ජානනෙතා පට්විණ්ඩනෙතා, න ඉතිහිතිහං ත ඉතිකිරාය න පරමපරාය න පිටසසමපදා ක තසාකහෙතු ත තයහෙතු ක ආසාරපරිමතකොකත ත දිටසීනිණ්ඩාතකබනතියා සාමං සයං අභිඤපතං අතතපවෙතබං බමමං තං කථයිසාමෙති - තං තෙ පවසාබාම යථා පජානං.

තෙනාන හගවා:

''විජිගුවජමානසක යදිදං ඵාසු (සාරිපුතතාති හගවා) රිතතාසනං සයතං සෙවතො වෙ, සමබොධිකාමසක යථානුබවමං තං තෙ පවකබාම යථා පජාන''නති.

16 - 10

පඤානන සීරේ හයාතං න හායෙ තිකබු සතො සපාරියනතාවාරී,1 බංසාධිපාතාන සිරිංසපාතං² මනුසාපථානා ² වතුපාදුනං.

^{1.} සටරියකතවාරි - මජසං 2. සරිසපානං - මජසං 3. මනුසාළුසානං - මජසං.

සමෙබාගිකාමසස යථානුඛමමං – සතර මාග්ඥනය පුඤුව පුඥෙණුයය පුඥබලය...බම්ටිව්යසමේබාබාඞ්නය වීමංසාව විදශීතාව සමාග්දුළටිය 'සමෙබායි'යී කියනු ලැබෙයි. ඒ සමෙබාගිය අවබොධ කරනු කැමැත්තනුව අනුරුපපත්පතතියෙන් අවබොබ කරනු කැමැත්තහුව පුතිවෙබ කරනු කැමැත්තහුට මැතැවින් අවබොබ කරනු කැමැත්තහුට අගිනමය කරනු කැමැත්තහුව සපයී කරනු කැමැත්තහුව පුතාසාක කරනු කැමැත්තහුව නුසි 'සවෛාධිකාමසස' යනු වේ. යථානුඛම්මා යත (මෙහි) බොහියට අනුධම්යෝ සමාක්පුතිපතතිය අනුලොමපුතිපතතිය අපුතානීක-සාවරහ යත්: පුතිපතතිය අභාතිපතිපතතිය ධණීතුධමීපුතිපතතිය පුංතිමොසාංශීලයෙහි සම්පූණ් කරන සුලු බව ඉංදියයන්හි හොපිතුණාර ඇති බව හොජන-යෙහි පමණ දන්නා බව නිදි දුරු කිරීමෙහි යෙදීම සමෘතිය හා සමාක් පුඳුව යන මොහු මාග්ඥන සඩබාග බොගියට අනුධම්යෝ යයි කියනු ලැබෙත්; නොහොත් සතර ආයඩිමාගීයන්ගේ පූම්හාගයෙහි උපත් විදශී-නාවයි. මොහු මාගීඥන බොබියට අනුධමයෝ යයි කියනු ලැබෙන් නුයි 'සමෛාගිකාමසස යථානුධමමං' යනු වේ.

තා තෙ පවනාඛාම යථා පජාතං - 'තං' යනු: බොබයව අනුබමීය; පවනාඛාම යනු: කියන්තෙම දක්වන්නෙම දෙසන්තෙම පතවන්තෙම පිහිටුවන්නෙම විවෘත කරන්නෙම විනාග කරන්නෙම පුකට කරන්නෙම පුකාශ කරන්නෙම. යථා පජාතං දතුවකු සෙයින් දූනගත්තකු හාත්-පසින් දූනගත්තකා වෙෂසසින් දූනගත්තකා සම්පුකාරයෙන් දූනගත්තක පතිවෙබ කළ එකක්හු යම්සේ ද එපරිද්දෙන්, මෙසේ මෙසේ වී ලැ'යි නො වැ, නෙල මෙසේ ලැ'යි නො වැ, පරමපරාකථාවෙන් නො වැ පිටකසම්පු-දුය හා සම වේ ලැ'යි නො වැ, තැබීහෙතුවෙන් නො වැ, නයගුහ හෙතුයෙන් තො වැ, (මේ සොඳුරු යැයි) කරුණු සැලැකීමෙන් නො වැ, අපට රුව වූ දූමටිය හා සම වේ යැයි නො වැ, තෙමේ මැ තමා විසින් නුවණින් අවනොබ කළ තමතට පුතාකම වූ ඒ බමීය කියන්නෙම නුයි 'තං තෙ පවකබාම යථා පරාතං' යනු වේ.

එසින් වද,ලහ බුදුහු:

''ට්ජිගුවජමානාක -පෙ- තං තෙ පවකබාම් යථා පජානං"යි.

16 - 10

ගිර වූ සමාතිමත් වූ (ශීලාදී සතර) පගඩිතතයෙහි හැසිරෙනසුලු ඒ මහණ තෙමෙ (ඔහු දක්මත) පකුව සීනීත්ට තොබියවන්නේ යැ. ඇට මැස්සත් හා සෙසු මැස්සත්ට ද, දීඝීජාතීත්ට ද, වෞරාදී මනුෂාසපශීයන්ට ද, සිංහාදී සිවුපාවුන්ට ද-

ම්කාතිඥෙසපාලි

පණුවනන ධීරෝ භයානං න භායෙති - 'ගිරෝ'ති ගිරෝ පණැවිතො පඤඤවා බුද්ධිමා ඤුණේ විභාමී මෙබාම් විරෝ පඤවනතං භයාතං ත භායෙයා ත තමසයා ත සහතසෙයා ත උතතසෙයා ත පරිතතසෙයා න සහතාසං ආපජෝයා, අසීරු අසස අවුජමති අනුතාසී අපලායී පකිත-භයකෙරවෝ විහතලොමහංසො විහරෙයානි – පඤවතන ගීරෝ භයාතං ත භාෂය.

ගිකබ සතෝ සපාරිය හොමාරීති - 'හිසබූ'ති පුළුජානකලාා ණකො වා තිකබ, සෙබො වා තිකබු: සතොයි වනුගි කාරණෙහි සතො: කාගෙ කායානුපසසනාසනිපටහානං භාවෙනෙනා සතෝ, වෙදනාසු - විනෙන-බමෙමසු බම්මානුපසසනා සහිපටසානං භාවේනෙතා සතෝ; සො විච්චතී ແຕນ: ແລະອິແພດອ່າຊີ້ສໍ ອິກກາງເປັ ບໍ່ດີແລກາ: ສິຕະອຽດອິດອາກາ, ඉපළියසංචරපරියනෙකා, හොජනෙ මතකසැකුතාපරියනෙකා, ජාගරියානු-යොගපරියනෙකා; කතමො සීලසංචරපරියනෙකා ? ඉබ තිකබූ සීලවා හොති. පාතිමොක්ඛසංචරසංචුතො විසරති, ආචාරගොචරසමපතෙනා අණුමනෙතසු-වරෝග හගදසාවේ, සමාදය සිකඛති සිකඛාපදෙසු, අනෙතාපූතිහාවං පවාවෙතකමාතතා, අනෙතා සීලසංවරපරියනෙත වරති; මරියාදං න භිසැති, අයං සීලසංචරපරියනෙතා, කතුමො ඉන්දියසංචරපරියනෙතා? ඉඩ තිකබූ වකබනා රූපං දිසවා න නිම්තනකොහි හොති නංනුබාසැජනගොහි ගනා-ගිකරණමෙතං -ලෙ- චකබුංසියා සංවරං ආපජාති, සොතෙත සදදං සුනා-සානෙත හතිං ෂාසිතා - ඒවහාය රසං සායිතා - කායෙන ඵොටාබබං ප්සිතා - මතසා බමා විඤ්ඤය තතිමතතාකාසී තොති තානුබාඤිතාකාසී ගනිාධිකරණමෙනං මනිස්දියං අසංවූතං මහරනතං අභිජඣා දෙමනසා පාටකා අනුසලා බම්මා ඇති,කොවෙගයුං, තාක සංවරාග පට්පජානි; රක්ඛනි මනිත්දියං, මනිත්දියෙ සංවරං ආපරානි. ආදිතනපරියායං පචාවෙකක-මාතො අනෙතා ඉෂ්දියසංචරපරියනෙත වරති, මරියාදං න හිෂදති, අයං ඉත්දියසංචරපරියනෙතා. කතුමො හොජනෙ තොයැකුතාපරියනෙතා ? ඉබ තිකබ පටියඞ්බා යොත්සො ආහාරං ආහාරේනි, තෙව දවාග, න මදුය, න මණඩනාය, න විභූසණාය; යාවදෙව ඉමසස කායසය සීතියා යාපනාය, විහිංසුපරතිහා බුහම්චරිගානුගාහාය, ඉති පුරාණඤව වෙදනං පටිහඣාම, තවණව ගවදතං න උපාදෙසසාම්, යානු ව මේ හවිසසති. අනවජානා ව ථාසු 3 හාරේ. වාති යු අසාබබහ කැජන – වණප විචජාදන – පුතනමං සුපමං පච්චøවකධමානතා අනෙතා හොජනෙ මතතකුකුතාපරිගනෙත වරත්, මරිගාදං න හිසදහි; අයං හොජනෙ මතනයැකුතාපරියනෙතා.

පණුවනන ධීරෝ හසානාං න හාගය - 'ධීෂරා' යනු හිර වූගේ පණ්ඩන වූගේ පුඤුවන් වූගේ බුදුබ්මත් වූගේ නුවණෑතිගේ තීරණපුඤ ඇතීගේ බාරණ-පුඤ ඇතිගේ වීර වූගේ පඤාව සීතීන්ට හො බිය චන්නේ යෑ, නො තැකි ගන්නේ යෑ, සන්නුසන නො වන්නේ යෑ, උතුසන නො චන්නේ යෑ, නොත්-පසින් නො තැති ගන්නේ යෑ, සන්තාසයට හො පැමිණෙන්නේ යෑ, හාත්-පසින් නො තැති ගන්නේ යෑ, සන්තාසයට හො පැමිණෙන්නේ යෑ, නො බියසුලු නො සෑමෙනසුලු නො තැතිගන්නාසුලු නො පලායනසුලු චන්නේ යෑ, පුසීණ වූ සිය අරමුණු ඇතියේ පහවූ ලොමුදහ ඇතිගේ වෙසෙන්නේ නුසි 'පඤාවනන ශීරෝ හයානං න හාගෙ' යනු වේ.

භිකබ සතෝ සපාරියනාවාරී - 'තිකබු' යනු: පෘථග්ජනකලාාණක මහණ හෝ ශෛසා මහණ හෝ යැ, සහෝ යනු: කරුණු සතරෙකින් සිහි ඇතියේ: කුෂයගි කායානුපසානාසනිපටසානය වඩමින් සිහි ඇතියේ, වේදතාවන්හි – චිතනයෙහි – ඛම්යන්හි ඛම්මානුපසානාසතීපටසානය විඩමින් සිහි ඇතියේ, හෙ තෙමෙ සිහි ඇතිගේ යයි කියනු ලැබේ. සපපරිගහනවාරී පයර්තාමයේ සහර දෙනෙකි: හිලසංචරපයර්තා යැ, ඉත්සියසංචරපයර්තා ແ, ຣັ້ນອັດແມ ອ້າວ ເວັ້ນອີກອັດ ເ, ອາຍແຮງອີດແຄວແຮງອີກອັດ ແຮີ. ශීලසංවරපයසිනතය කවරැ. යන්: මෙ සස්නෙහි මහණ තෙමෙ සිල්වත් වෙයි, පාතිමොකාසංචරයාත් සංචර වැ වෙෂසයි, ආචාරයෙත් හා ගොව-රයෙන් සමපුණ් වූයේ මදපමණ වරදෙහි බිය දක්තාසුලු වූයේ සමාදන් වැ ශිකාපදයක්හි භික්ෂමයි, අභාතතරයෙහි පූහිභාවය (-සිල් රහිත බව) පතාවෙකා කෙරෙමත්, ගීලසංචරපරිචේඡදයාගේ ඇතුළත හැසිරෙයි; ශීලමයඩියුව නො බිදී මේ නෙමෙ ශීලසංවර්පයසිනනය යි. ඉණියසංවර-පයර්තතය කවරැ යන් ? මේ සස්නෙහි මහණ ගොමෙ ඇසින් රාපයක් දක (කෙලශවස්තු වූ) නිමති තො ගත්තේ වෙයි. (හසතපාදදී ආකාර ස්ඩාහාත) අනුවා සැජන තො ගන්නේ වෙයි, යම් කර්ණෙකින් මොහු... වසුරින්දියයෙහි සංවරයට පැමිණෙයි, කතින් ශබදයක් අසා - නැහැගෙන් ගදක් අගා - දිටින් රසයක් විද - කයින් පහසක් පැහැස - මනයින් දහ-මක් දන නිමිති නො ගන්නේ වෙයි, අනුවාදුරුන නො ගන්නේ වෙයි. යම් කරුණෙකින් මගොළිගය අසංවෘත වැ වාසය කරන මොහු අභිබා දෙමනස් සඬබණත ලාමක අකුශලබම්යෝ අනුබදනානු නම්, ඒ මනෙස්දියයා ගේ සංචරය පිණිස පිළිපදී, මතොසියය රකී, මතොසියයෙහි සංචරයට පැමිණේ. ආදීප්තපයඩාය දෙශනාව පුතාවෙසයා කෙරෙමින් ඉණියසංවර-පරිවෙජදය අනෘතාරයෙහි හැසිරෙහි, ඉත්හසංවරමයඩිදුව නො බදී. මෙ තෙමෙ ඉංදියසංචරපයා නානය යි හොජනයෙහි මානුඥතාපයා නානය කවර ගත්? මේ ශාසතයෙහි මහණ තෙමේ නුවණින් පුතාවෙකා කොට අතර වලදයි, කෙළි පිණිස තො වලදයි, මද පිණිස - අලභකාර පිණිස-සැරැසුම් පිණිස නො වලදයි, යම්තාක් මේ කයෙහි පැවැත්ම පිණිස යැපීම පිණිස බඩයිනි වෙදනා නැසීම පිණිස බ**ඔසරට අනුගුහ පිණිස** වළදයි, මෙසේ 'පැරණි බඩබනි වෙදතාව නසම්, අපුත් වෙදතාත් නුපදවගි, මාzග් යැපීම ද වන්නේය, නිවරද බව ද සුඛාවහරණය ද වන්නේ ග'සි අකෘතාබොපමාව ද වුණපුතිවණිදනොපමාව ද පුතුමාංසො-පමාව ද පුතාවේ හා කෙරෙමින් හොජනයෙහි මානුඥතාපරිවෙඡදය අහානතරයෙහි හැසිරෙයි, මයතියෙව නො බිදී. මේ තෙමෙ හොජනයෙහි මාතුඥතාපයා නිතනය යි.

කතමො ජාගරියානුයොගපරියනෙනා? ඉඩ භිකබු දිවසං ච්චිකාමෙන නිසජාය ආමරණ්මයති ධමමමහි චිතතං පරිසොධෙති, රතතියා පය්මං යාමං ච්චිකාමෙන නිසජජාය ආමරණ්ෂයෙහි ධමමෙහි චිතතං පරිසොධෙති. රතතියා මජකිමං යාමං දක්ෂිමණත පසෙසත සීහසෙයාං කපෙපති පාදෙ පාදං අඩ්මාධාය සහෝ සම්පජානො උට්ඨානසඤඤා මතයි කරිතා, රතතියා පවතීමං යාමං පව්ටුට්ඨාය විඩිකාමෙන නිසජාය ආවරණ්ෂයහි ධමමෙහි චිතතා පරිසොඩෙති. කමදදකරතතාමහාරං පඩ්ඩමොකාමානෝ අනෙතාජාගරියානුයොගපරිගෙනක වරති, මරියාදං ත භිණුති; අයං ජාගරියානුයොගපරියනෙතාති – භිකබු සහෝ සපාරියනතවාරී.

වංසාධිපාතාන සිරිංසපානාතයි – 'වංසා' වුවචනති පිහිගලමක්ඛිකාෂයා; 'අධිපාතකා' වුචචනති සබෝපි මක්ඛිකායෝ; කිං කාරණා අධිපාතකා වුවචනති සබෝපි මක්ඛිකායෝ? තා උපතතිනා උපතේනා බාදනති; තංකාරණා අධිපාතකා වුවචනති සබෝපි මක්ඛිකායෝ. 'සිරිංසපා' වුවචනති අතීති – වංසාධිපාතාන සිරිංසපානං

මනුකාළුකාන චනුපෙදෙනානති - 'මනුසාසඑසාා' වුවචනති වොරා වා අතපු මානවා වා කනකාමමා වා අකනකාමමා වා; තෙ තිකකුං පසැතං වා පුවේනාදුං, වාදා වා ආරෝපෙයාදුං, අකෙකාමෙකයාං පරිනාසෙයාදුං රොසෙයාදුං විරෝමසානුං තිසෙයාදුං විහිංසෙයාදුං ගොමස්සනුං විනෝසයාදුං සාගෙයායා උපසාතෙයාදුං උපසානං වා කරේයාදුං. යො කොච් මනුසානනො උපසානො මනුකාළුසොහා; චතුපෙදනානති සීහා බෑගතා දීපී අවත්ං තරවන්ං කොකා මනිසා හස්දී; තෙ තිසාකුං මදෙදයාදුං බාදෙයාදුං තිසෙයාදුං විහිංසෙයාදුං තෙසේයාදුං විහෙඩෝනුං කානෙයාදුං උපසානාව හා කමරයාදුං, වතුපෙදනො උපසානො යං කිසැවී වතුපෙදහයානති - මනුසාළුසොත වතුපෙදනං.

තෙතාහ හගවා:

"පණුවනන බීරෝ හතානං ත හාසෙ හිකබු සතෝ සපාරියනනවාරී, ආාසාඕපාතාන සිරිංසපානං 1 මනුසා එසානාන 2 වනුපාදුන"නති.

16 - 11

පරබාම් කානාමපි න සහතසෙනා දියවා පි නෙසං බහු හොරවානි, අථාපරානි අභිසමා වෙයා³ පරිකාශානි කුසලානු එහි.

^{1.} ඩංසාබ්ටාතානා සරීසටානා - මජසං. 2 ් දුසාසමාසානා - මජසං. 3. අහිසමකවේයයුදෙ සහා.

ජාගයකිතුපොපයසිනතය කවර යන්: මේ ශාසතයෙහි මහණ නෙමෙ දහවල සක්මතීන් හා හිඳිමෙන් නීවරණබමීයන් කෙරෙත් (හෝ සියලු අකුශලබමීයන්හෙත්) සිත පිරිසුදු කරන්නේ යැ. රෑ පෙරයම සක්මතින් හා හිදීමෙත් නීවරණබමීයන් කෙරෙත් සිත පිරිසුදු කරන්නේ යැ. රෑ මැදියම දකුණු පයෙහි වමපය මදක් ඇදතබා සිහි නුවණින් 'තැඟීසිට්ම' යන සංකූව මෙතෙහි කොට දකුණුපසින් සිංහශයාව කෙරෙයි. රෑ අලුයම නැඟීසිට සක්මතින් හා හිඳීමෙන් නීවරණබමීයන්නොන් සිත පිරිසුදු කෙරෙයි. හළදෙකරානුපහරණය පුතාවෙයාම කෙරෙමන් ජාගයකිනුයොග පරිවෙණිදය අභාගතරයෙහි හැසිරෙයි මයඩාදව නො බඳී. මේ තෙළෙ ජාගයකිනුයොපයාමන්තරයෙහි හැසිරෙයි මයඩාදුව නො බඳී. මේ තෙළෙ

ඩංසාබපාතාන සිරිංසපාතං – පිහාල මැස්සෝ 'වංස'යි කියනු ලැබෙත්: සියලු මෑ මැස්සෝ 'අගිපාතක'යී කියනු ලැබෙත්. කවර කරු– ණෙකින් සියලු මෑ මැස්සෝ 'අගිපාතකයෝ' යැයි කියනු ලැබෙත් ද යත්: ඔහු තැහි තැහි කති. එ කරුණෙත් සියලුමෑ මැස්හෝ 'අගිපාතකයෝ' යැයි කියනු ලැබෙත්. සර්පයෝ 'සිරිංසප'යී කියනු ලැබෙත් නුයි 'වංසා– බිපාතාන සිරිංසපාතං' යනු වේ.

මනුකාර එකාන වනුපෙද හං - කළ සොරකම ඇති හෝ තො කළ සොරකම ඇති හෝ සොරු හෝ සැහැසි මනුෂායෝ වන්නානුය. (ඔහු) 'ඔතුකාප එකය' සී කියනු ලැබෙත්. ඔහු මහණහු පැන හෝ පුළුවුස්තාහු ය, වාදරොපණය හෝ කරන්නාහු ය, ආකොශ කරන්නාහු ය, පරිහව කරන්--හාහු ය, කොප කරන්නාහු ය, වෙසෙසින් කොප කරන්නාහු ය, හිසො කරන්නාහු ය, වහිංසා කරන්නාහු ය, පෙළන්නාහු ය, වෙසෙසින් පෙළන්-නාහු ය, තසන්නාහු ය, වේහෙසන්නාහු ය, උපසාත හෝ කරන්නාහු ය. මිනිසුන් කෙරෙන් යම කිසි උපසානයෙක් වේ තම එය 'ඔනුකෙඑකෙ' නම්. වනුපෙද හා යනු සිංහයෝ යැ වසාෂුයෝ යැ දිවියෝ යැ වලස්පු යැ තරස්හු යැ වෘතයෝ යැ මහිවෝ යැ හස්නීහු සී. ඔහු භික්ෂුනු මනු--තාහු ය, කන්නාහු ය, හිංසා කරන්නාහු ය, විහිංසා කරන්නාහු ය, පෙළ-න්තාහු ය, සෙන්නාහු ය, හිංසා කරන්නාහු ය, නසන්නාහු ය, වෙහෙසන්නාහු ය, උපසාන හෝ කරන්නාහු ය. සිවුපාටුන් කෙරෙන් උපසානයෙක් යම් කිසි සිවුපාහි යෙක් නුයි 'මනුකාඵකාන වනුපෙද නං' යනු වේ.

එයිත් වදාලහ බුදුහු:

''පණුවන්න බීරෝ හයානං -පෙ- මනුසාඑසාන මතුපපදුනං"යි.

16 - 11

හො සහදූමගත්ව ද නො බිය වන්නේ යැ. ඔවුන්ගේ බොහෝ බිය උපදවන අරමුණු දූක ද නො තැතිගත්තේ යැ. තවද කුසල් දහම සොයනුගේ අන් උවදුරු ද මැඩපවත්වන්නේ සි. පරධම්මකානාවට නා සහතාසෙයා දියවාට තෙසං බහුතෙරවානිත්-'පරධම්මකා' වුචචනති සතත සහධම්මතෙ එපෙනිා යෙ කෙවි බුදෙඛ බමෙම සමේක අපසනානා. හො හිකබුං පඤහං වා පුචෙඡයාං වෘදං වෘ ආරොපෙයාං, අකෙකාසෙයාං පරිහානෙයාං රෝෂසයාං විරෝෂසයාං හිසෙයාං විහිංසෙයාං හෙයේයාං පරිහානෙයාං ක්රොසෙයාං උපසාතෙයාං ලිපසාතං වා කාරේයාං. තෙසං බහුතෙරවේ පස්සිනිා වා සුදුණිනා වා න වෙඩෙයා න පවෙඩෙයා න සාපෙවේඩෙයාං, න තසයා න සනතසෙයා න උතතසෙයා න පරිතකසෙයා න හායෙයා ත සනතාසං අපජෝයා, අභීරු අසස අවජානි අනුතාසී අපලායි, පහිතහයහරුවො විගතලොමහංසො විහරේයාංති – පරබාමකානමට න සනතාසෙයා දිසාවී තෙසං බහුතෙරවානි.

අථාපරානි අභිසමහාවෙතා¹ පරිකාසානි කුසලානුඑසිනි – අථාපරා-නිපි අති අභිසමොතබානි අභිහාවතබානි අරේකාන්රීතබබානි පරිතා-දිසිනබබානි මදදිනබබානි. පරිකාසානි දේව පරිකාසා: පාකටපරිකාසා ව පට්චන්තනපරිකාසා ව -පෙ- එවීමටි තතාසයානි පරිකාසයා. කුසලානුඑසිනි සම්මාපවිපදං අතුලොම්පට්පදං අපවානීකපටිපදං අනිත්වපටිපදං - පෙ- අරිශං අට්ඨඩනිකා මහතං නිබබානණව නිබබානගාමනිණව පටිපදං එසනෙතන ගාවෙසනෙතන පරියෙසනෙතන පරිකාසා අභිසමොතබබා අභිභාවතබබා අරෝකාන්රිතබබා පරිගාදීසිතබබා මදදීනබබාති - අථාපරානි අභිසමහවෙයා පරිකාසානි කුසලානුඑයි.

තෙනාහ හගවං:

''පරබම්මකෘතමයි න සනතසෙයා දිසටාපි තෙසං බහුතෙරවානි, අථාපරානි අභිසමහවෙයා පරිසායානි කුසලානුඑසී''නි.

16 - 12

ආතඞ්කඵසෙසන බුද,ය එුවෙඨා සීතං අථුණහං² අගිවාසයෙයා, සොතෙහි ථුවෙඨා බහුබා අනොකො විරියපරකකමං ද*ල*හං ක*රෙ*යා.

ආභාඛක එකෙසන බුදුය සුවෙඩාති – 'ආතමක එසෙසා' විච්චති රෝග-එසෙසා. රෝග එසෙසන පුවෙඩා පරෙනො සමොතිතො සමනනාගතො අසස; චක්ඛුරෝගෙන සුවෙඩා පරෙනො සමොතිතො සමනනාගතො අසස; සොතරෝගෙන – ඝාතරෝගෙන – ඒවිතාරෝගෙන – සාසරෝගෙන –පෙ-බංසමකය වාතාතපසිරිංසප සමෙ නිසාන පුවෙඩා පරෙනො සමොතිතො සමනනාගතො අසස. 'බුද,' වුච්චති ජාතකො. ජාතකෙන පුටෙඩා පරෙනො සමොතිතො, සමනාගතො අසසානී – ආතමක එසෙසන මුදාය දුවෙඩා. පරධාමමකානාමයි න සහසාසෙයා දියවායි නොසං බහුතෙරවානි-සත් සහදුම්යන් තබා මුදුන් දහම් සහුන් කෙරෙහි නො පහන් වූ යම් කිසි කෙතෙක් 'පරධාමමකයෝ' ඇයි කියනු ලැබෙත්. ඔහු හියුෂුහුගෙන් පැන හෝ පුළුවුස්නාහු ය, වාදරෝපණය හෝ කරන්නාහු ය, අංකොශ කරන්නාහු ය, පරිහව බණන්නාහු ය, කොප කරන්නාහු ය, වෙසෙසින් කොප කරන්නාහු ය, හිංසා කරන්නාහු ය, විහිංසා කරන්නාහු ය, වෙසෙසින් කොප කරන්නාහු ය, හිංසා කරන්නාහු ය, විහිංසා කරන්නාහු ය, පෙළන්-තාහු ය, වෙසෙසින් පෙළන්නාහු ය, කසන්නාහු ය, වෙහෙසන්නාහු ය, උපසාන හෝ කරන්නාහු ය. ඔවුන්ගේ බොහෝ වූ බිය උපදවන අරමුණු දක හෝ අසා හෝ නො සැලෙන්නේ යැ, වොහෝ කිය උපදවන අරමුණු දක හෝ අසා හෝ නො සැලෙන්නේ යැ, නො නැයිගන්නේ යැ, සනනුයත-උතුයත - පරිතුයත නො වන්නේ යැ, නො නියවන්නේ යැ, සන්නාසයට තො පැමිණෙන්නේ යැ; නො බියසුලු නො සැලෙනසුලු තො තැයිගන්නා සුලු නො පලායනසුලු වන්නේ යැ, පුනිණ වූ බියඅරමුණු ඇතියේ පහවූ ලොමුදක ඇතිව වාසය කරන්නේ නුසි 'පරබමමකාතමයි න සනනසෙයන දිසවා පි නෙසං බහුහෙරවානි' යනු වේ.

දේහය හිති අතිසමහ වෙහා පරිභාගයනි කුසලානුළුසි - තවද අනා වූන් මැඩියා යුතු අතිනමනය කළ යුතු යටපත් කළයුතු නාත්පසින් නත යුතු මදීනය කළ යුත්තාහු ඇති. පරිභාසය නමා: පුකට පරිශයෝ ද පුතිවමනත පරිශයෝ දයි පරිශය (-උපදුව) දෙකෙකි...මෙසේන් 'තතාසය'නුයි පරිශය නම් වෙත්. කුසලානුළුසි යනු: සමාක් පුතිපතතිය අනුලොම-පුතිපතතිය අවරුණුපතිපතතිය අභානීපුතිපතතිය...ආයාබ්අපෝඩාහිකමාශීය නිළුණය ද නිථාණාගමනිපුතිපතතිය ද සොයන්නහු විසින් හවෙෂණය කරන්නහු විසින් පහෙරීෂණය කරන්නහු විසින් උපදුවයෝ මැඩිය යුත්තා-හු ය, අභිනවනය කළ යුත්තාහු ය, යටපත් කළ යුත්තානු ය, නාත්පසින් හත යුත්තාහු ය, මදීනාය කළ යුත්තාහු නුයි 'අථාපරානි අභිසමහවෙයා පරිභාසයානි කුසලානුඵසී' යනු වේ.

එයිත් වදලන බුදුහු:

''පරඛණිකානම්පි -පෙ- පරිගායානි කුසලානුඑසි"යි.

16 - 12

රොහසපශීයෙන් ද සමූධායෙන් ද සපශී කරන ලදුයේ ශිතය ද යළි උෂණය ද ඉවසන්නේ යැ. හෙ නෙමෙ ඒ රොහසපශීාදියෙන් බොහෝ සෙයින් පහස්නා ලදුයේ අභිසංසකාර සහගතවිඥනයව හෝ දුශවරිතයට අවකාශ නො කරනුගේ වෛතසික වියඩාරමහය දුඹ ව කරන්නේ යි.

අාතමකා දාගෙන විදුය පුවෙහා – රොගසායීය 'අතමකා දායාමකාරයායි කියනු ලැබෙයි. රොගසායීයෙන් පහස්නා ලදුයේ මහතා ලදුයේ බැස-ගත්තා ලදුයේ සමන්විත වූයේ වන්නේ යෑ වසුදුරොගයෙන් පහස්නා ලදුයේ පෙළගේ බැසගන්නා ලදුයේ සමන්විත වූයේ වන්නේ ය, ලොහු-රොගගෙන් – සංණරොගයෙන් – ජීනවාරොගයෙන් – කායරොගයෙන්... මැසි-මදුරු-වා-අව-දින්ද පහසින් පහස්නා ලදුයේ මහතා ලදුයේ යුකාන වූයේ සමන්විත වූයේ වන්නේ ය. සාදුක 'බුද'යි කියනු ලැබෙයි. සාදුකින් පහස්නා ලදුයේ මහතා ලදුයේ යුකාන වූයේ සමන්විත වූයේ වන්නේ තුය 'ආතමකරයෙන බුදය පුටෙහා' යනු වේ. සිතං අථුණකං¹ අධිවාසයෙයාත් - 'සීත'තති දවීති කාරණෙති සීතං හොති: අබහතතරධාතුපකොප² වසෙන වා සීතං හොති. බහිදධා උතුව-සෙන වා සීතං හොති. උණක කති ද්වීකි කාරණෙහි උණහං හොති. අබහතත-රධාතුපකොප² වසෙන වා උණහං හොති. බහිදධා උතුවසෙන වා උණහං හොතීති - සීතං අථුණහං. අධිවාසයෙයාත් බමො අසහ සීතසහ උණහසක ජීකවජාය පිපාසාය බංසමකස්වාතාතපසිරිංසපසවඑසෙනෙ, දුරුතතාතං දුරාගතාතං වවනපථාතං, උපානතාතං සාරීරිකානං වෙදනානං දුක්ඛාතං තිපාතං බරාතං කටුකාතං අසාතාතං අමතාපානං පාණහරාතං අබු-වාසකජාතිකො අසාතති - සීතං අථුණහං¹ අධිවාසයෙයන.

පො තෙනි පුවෙඩා බහුවා. අනොනොති – 'සො තෙහි'ති අතතික-එහෙසන ව බුදය ව සීතෙන ව උණෙහත ව පුවෙසා පරේතො සමොහිතො සමනතාගතො අසාති – සො තෙහි පුවෙසා. බහුවාති අතෙකම්බෙහි ආකාරෙහි පුවෙසා පරෙනො සමොහිතො සමහතානතො අසොක් – තො තෙහි පුවෙසා බහුබා. අනොකොති අහිසබාරසහගතම්ඤඤණෙ ඔකාසං න කරෝතීනිපි – අනොකො. අළුවා, කාශදුවමරිතසා වම්දුවමරිතසා මතොදුවමරිතසා ඔකාසං න කරෝතීහිපි අතොකොති – සො තෙහි පුටෙසා බහුබා අනොකො.

විරිශපරකාකමං දෙලනං කාරෙයාායි - 'වරිශපරකාකමො' වුච්චත්: ''ගො වෙතසිකො විරියාරමො තිකකමො පරකකමො උයාමෝ වායාමෝ උසසාහෝ උසෙසාලයි අපපටිවානී එමො බිති³ අසිට්ලපරකාමනා අතිකාමිතතඡාදනා අතිකාමිතතබූරතා බුරසමපඟොහො විරිශං විරියිපදියං විරියමලං සමාවායාමෝ''a. විරිශපරකාකමං දෙලනං කාරෙයාාති - විරිය-පරකකමං දෙලනං කරෙයා, පීරං කරෙයා, දලනසමාදනො අසස අවත්විත-සමාදනොති - විරියපරකකමං දෙලනං කරෙයා.

තෙතාහ හගවා:

''ආතඞ්කඵසෙසත බුදය එුවෙඪා සීතං අථුණහං අගිවාසයෙයා, සොතෙහි එුවෙඪා බහුබා අනොකො වරියපරකකමං දළහං කරෙයාා''ති.

16 - 18

ථෙයාහං න කාරෙයා⁴ න මූසා හණෙයා මේතතාය එසෙස තසථාවරාති, ශදාම්ලතතං මනසො විජ්ඤඤ කණඟසස පතෙඛාති විනොදයෙයා.

^{1.} අතුණතා, සිමු. 3 සීත් - සිමු. II. 4. කරේ - සිමූ II මරසං.

සිහා අයුණක අධිවාසනයෙය - 'සීහා' යනු: දෙකරුණෙකින් ශීතය වෙති: අහාතනාරධාතුකොපවශයෙන් හෝ ශීතය වෙති. බාහිර සෘතුවශ-යෙන් තෝ ශීතය වේ. උණකා යනු: දෙකරුණෙකින් උෂණය වෙයි: අහාතනාරධාතුකොපවශයෙන් හෝ උෂණය වෙයි. බාහිර සෘතුවශයෙන් හෝ උෂණය වේ නුයි 'සීතං අදුණහං' යනු වේ. අධිවාශනයෙන යනු: ශීත උෂණ සා පවස් මැසිමදුරුවාඅවිදිග්දූපහස් ඉවසනුයේ වන්නේ ය. තපුරු කොට කියන ලද දුක් උපදවන අයුරින් පැමණි වවතයන් ද දුක් වූ තීවු වූ රළු වූ කටුක වූ අමධුර වූ අමතාප වූ දිවි පැහැරගන්නා වූ උපත් ශාරීරික වෙදනාවන් ඉවසන සවහාව ඇත්තේ වන්නේ නුයි 'සීතං අථුණකං අධිවාස-යෙයා ' යනු වේ.

හො තෙහි සුවෙඩා බහුඩා අනොහො - 'සො තෙහි' යනු: රොහසප-ශීයෙන් ද සුෂුධායෙන් ද ශීතයෙන් ද උෂණයෙන් ද පහස්නා ලදුගේ මඩනා ලදුයේ යුක්ස වූයේ සමන්මත වූයේ වන්නේ නුයි 'සො හෙහි එුවෙඩා' යනු වේ. බහුඩා යනු: කන්වැදරුම් අසුරින් පහස්නා ලදුයේ මඩනා ලදුයේ යුක්ත වූයේ සමන්මත වූයේ වන්නේ නුසි 'සො තෙහි එුවෙඩා' ඔහුඩා' යනු වේ. අනොහොා යනු: කුශලාකුශල වෙතතාසම්පුයුක්ත විදෙ-කයට අවකාශ නො කෙරේ නුයි ද 'අනොක'යැ. නොහොත් කායාදුවෙරිත යට වාශ්දුවෙරිතයට මනොදුවෙරිනයට අවකාශ නො කෙරේ නුයි ද 'අනොක' නුයි 'සො තෙහි පුටෙඩා බහුඩා අනොකෝ' යනු වේ.

විවිසපරකාකාමං දෙලකං කාෂරයා – යම චෛතසිකාවියා බාරානයෙක් කොසිදුයෙන් නික්මැ යැමෙක් පරාකුමයෙක් උදුමයෙක් වනායාමයෙක් උත්සානයෙක් අධික උත්සානයෙක් නො පසුබස්නා බවෙක් සාර් බවෙක් කුශලසනතානය බරා සිටීමෙක් නො ලිහිල් පරාකුම ඇති බවෙක් සාර් බවෙක් කුශලසනතානය බරා සිටීමෙක් නො ලිහිල් පරාකුම ඇති බවෙක් සාර් බවෙක් කුශලසනතානය බරා සිටීමෙක් නො ලිහිල් පරාකුම ඇති බවෙක් නො තැබූ ව්යා සීමණක ඇති බවෙක් නො තැබූ විය සිබුර ඇති බවෙක් විය සිබුරය දුඩව හැතීමෙක් විය සීයෙක් වියෙ සී දිය සේ බවෙක් විය සීබුරය දුඩව හැතීමෙක් විය සීයෙක් වියෙ සී දිය යෙක් විය සීබලයෙක් සමාග්වායාං-මයෙක් වේ ද, එය 'වරිස පරකකමා සී කියනු ලැබේ. විවිස පරකාකමං දෙලකං කාපරයා – වෛතසිකාවිය සීාරාමහය දූඩ කරන්නේ ය, සාර් කරන්නේ ය, දුස සමාදන ඇත්තේ බැසගන්නා ලද සමාදන ඇත්තේ වන්නේ නුසි 'වරිය පරකකමං දෙලකං කරෙයා' යනු වේ.

එසින් වද,ලහ බුදුහු:

''ආතඩකථකෙන -පෙ- විරිසපරකකාවං දලකං කාරෙයා"යි.

16 - 18

සොරකම නොකරන්නේ යෑ. මුසවා නොකියන්නේ යෑ. තෘෂණා සහිත වූ ද සථාවර වූ ද (-පෘථශ්ජන සම්ණාසුව) පුද්ගලයන් මෙන්සිනින් පතුරුවන්නේ යෑ. යම් විතනයාගේ කෑලැඹුණු බවක් දන්නේ නම්, එය මාරයාගේ පකාෂයෙහි වනැයි දුරු කරන්නේ යි. ථෙගතං නා කාරෙගත හා මුසා හරෙන්නොති - 'ථෙගතං නා කරෙගතා'හි ඉඩ තිකබු අදිතනාදනං පහාග අදිනනාදනා පටිවිරතො අසක, දිතනාදශී දිතනපාටිකඩබ් අථෙනෙන සුවිභූතෙන අතතනා විහරෙගතාති - ථෙගතං න කරෙගත. නා මුසා හරෙන්ගතාති ඉඩ තිකබු මුසාවාදං පහාග මුසාවාද පට්විරතො අසක, සවවවාදී සවවසනෝ ථෙතො පව්වසිකො අවිසංවාදකො රොකසොති - ථෙගතං නා කරෙගත නා මුසා හරෙනෙහත.

මෙතතාග එසෙස තසථාවරාහිති - 'මෙතතා'ත් 'යා සතෙතසු මෙතති මෙතතායනා මෙතතායිතතතං අනුදදයා අනුදදයතා 1 අනුදදයිනතතං හිතෙ-සිතා අනුකමපා අඛාාපාදෙ අඛාපපජේජා අදෙසො කුසලමූලංදු. තසාහි යෙසං තයිනා තණහා අපතිතා, යෙසකුව භයහෙරවා අපතිනා. කිං කාරණා වුවවනති තසා? තෙ තසනති උතතසනති පරිතසනති හායනති සනතාසං ආපජනති. තංකාරණා වුවවනති තසා. එවෙරානි යෙසං තසිතා තණහා පහිතා, යෙසකුව හයහෙරවා පහිතා. කිංකාරණා වුවවනති එවෙරා? තෙ ත කසනති න උතතසනති න පරිතසනති ත කායනති, සනතාසං ත ආපජනති, තංකාරණා වුවවනති ථාවරා.

මේතතාය එහෙස තසථාවරානීති – තසෙ ව ථාවරේ ව මේතතාය එසෙසයා එරෙයා, මේතතාසභාගතෙන වේතසා විපුලෙන මිභාගාතෙන අපාමාණොත අම්වරෙත අබාාපජෝන එරිණා විහරෙයාංති – මේතතාය එහෙස තසථාවරානි.

යදුවිල තතං මනාසො විජණැණිත්-'සද'ති සං² මනාසොති ''සං විතතං මතො මානතං සඳසං පණ්ඩරං මතො මනාසතනං මනිජලියං විඤ ුණං පිඤ ණකාතිකා තජාමනොවිඤ ණඩංතු''a කාසදුව්වරිතෙන වතතං අාවිලං කොති ලුලිතං එරිතං සටවතං චලිතං හනතං අවුපතනතා, වමි-දුව්වරිතෙන - මනොදුව්වරිතෙන - රාගෙන - දෙසෙන - මොහෙත-කොඩෙත - එනොහෙත - මකෙඛන - පලාසෙන - ඉසොයෙ - මෝහෙත-කොඩෙත - එනොහෙත - මකෙඛන - පලාසෙන - ඉසොයෙ - මෝහෙත-කොඩෙත - එනෙහෙත - එහෙත - සංරමෙත - මානෙන - අතිමානෙත-මාසාය - සායේකොත - එහෙත - සංරමෙත - මානෙන - අතිමානෙත-මාසාය - සායේකොත - එහෙත - සංරමෙත - මානෙන - අතිමානෙත-මාසාය - සායේකොත - එහෙත - සංරමෙත - මානෙත - අතිමානෙත-මානෙන - සමාදෙන - සංඛාකිලෙහෙහි - සබබදුව්වරිතෙහි - සබබද රථෙහි-සබහරිලාහෙහි - සබබසිලෙහෙහි - සබබාකුසලාභිසභිබාරෙහි විතතං ආවිලං හොති ලුලිතං එරිතං සට්ටතං වලිනං තනතං අටුපසනතාං. සංදුවිලතනං මනාසො විජණකයා පට්වර කෙහා අවිමනෝකානි - සංලාවිලතතං මනාසො විජඤකු.

> 1 අනුදෑයනා - සිමු. II. a සිමීමයම්බාණ - නිසෝබපකණ්ඩ. 2. යද - සීමු II

ථෙනාං න කාරෙතා න මුසා හරනාක - 'ථෙනාං න කරෙගා' යනු මෙහි මහණ තෙමේ, අයිතාදත් හැරෑපියා අයිනාදනින් වෙන් වූයේ වන්නේ ය, දුන් දය ගන්නේ දුන් දෙය කැමැති වනුයේ සොර නො වූ පිටතුරු වූ සිතින් යුතු වැ වාසය කරන්නේ නුයි 'ථෙනාං න කරෙයා' යනු වේ. න මුසා හරොසා යනු: මෙහි මහණ නොමෙ මුසවා හැරෑපියා මුසවායෙන් වෙන් වූයේ වන්නේ ය, සබවය කියනුවයේ සැබැවත් සැබැව ගලපනුයේ තිර වූයේ හැදුභියැයුතු බස් ඇතියේ ලොව නො රවටනුයේ වන්නේ නුයි 'ථෙයාං න කරෙයා න මුසා හරෝයා 'යනු වේ.

මෙතතාය එසෙස තස්ථාවරාහි - 'මෙතතා' නම්: සත්තියත් කෙරෙහි යම් මෛතුියෙක් මෛතු ආකාරයෙක් මෛතුීසහගත සිත් ඇති බවේක් අනුදද-යාවක් අනුදද යාකාරයෙක් අනුදදයා ඇති බවෙක් හිතෛෂි බවෙක් අනුකමපා-වක් අවහාපාදයෙක් අවහාපාද බවෙක් අදොෂකුශලමුලයෙක් වේ ද එය යි. තස තම: යම කෙනකුන්ගේ තයිනාව තෘෂණාව අපුහිණ වූවා ද, තවද යම කෙතකුත්තේ බිය හා බියඅරමුණු අපුකිණ වූවාහු ද, (ඔහු යැ.) කවර කරුණෙකින් 'තසයෝ' යැයි කියනු ලැබෙන් ද ? ඔහු නුයන වෙනි, උනුයන වෙති, පරිතුසා වෙති, බය වෙති, සත්තුංසයට පැමිණෙත්; එකරුණෙත් 'තස'යි කියනු ලැබෙත්. ථාවර යනු: යම් කෙතකුත්තේ තසිනාව තාෂණාව පුහිණ වූවා ද, තවද යම කෙනකුත්ගේ බිය හා බියඅරමුණු පුහිණ වූවාහු ද, (ඔහු යැ.) කවර කරුණෙකිවේ 'ථාවරයෝ' යැයි කියන ලැබෙන් ද, ඔහු නුසා නො වෙති, උනුසා නො වෙති, පරිනුසා නො වෙහි, බිය තො වෙහි, සන්තාසයට නො පැමිණෙන්; එ කරුණෙන් 'ථාවරයෝ' යැයි කියනු ලැබෙත්. මොතතාය එහෙස තසථාවරානි-තුසායන් ද සාවරයන් ද මෙත්සිකින් සාශී කරන්නේ ග, පහුරුවන්නේ ය, විපුල වූ මහද්ගත වූ අපුමාණ වූ අපවෙර වූ වසාපාද රහිත වූ වෛසු-සහගත සිතින් පතුරුවා වාසය සාරන්නේ හුසි 'මෙතතාය එසෙස තස-ථාවරාති' යනු වේ.

සඳවිලතතං මනාසො විජඤඤ -'සද' යනු: සම්; මනාසො යනු: යම් සිතෙක් මතසෙක් මානසයෙක් හෘදයයෙක් පණ්ඩර වූ හවාඕහසිතෙක් මන-සෙක් මතසබ්බාහත අංගතනයෙක් මතෙළියයෙක් විඥ තගෙක් විඥ තසකණා. යෙක් හදනුරු වූ මනොවිඥනබාතුයෙක් වේ ද, එය යි. කායදුවේරිතයෙන් සිත කැලැඹුණේ සෞහ වූගේ කම්පිත වූගේ ගැටුණේ සැලුණේ නානත වූගේ නො සත්හිඳුණේ වෙයි; වාශ්දුශවරිතයෙන් - මනොදුශවරිතයෙන් - රාග-යෙන් - දොෂයෙන් - මොහයෙන් - කොබයෙන් - උපනාහයෙන් - මකු-බැවත් – පලාසයෙත් – ඊෂඩියෙන් – මාත්සයඩියෙන් – මායායෙන් – ශාඨා– ගෙත් – සතමහයෙත් – සාරමායෙත් – මානයෙත් – අතිමානගෙන් – මද– යෙන් – පුමාදයෙන් – සියලු කෙලශයන් ගෙන් – සියලු දුවෙරිතයන් ගෙන් සිසලු දර්ථයක් ගෙන් - සියලු පරිදුනයක් ගෙන් - සියලු සහතාපයක් ගෙන් සියලු අකුශලාභිසංසකාරයක් ගෙත් සිත ආවිල වූයේ ලුලිත වූයේ කාමපිත වූගේ කටටිත වූගේ වලිත වූගේ නාහතා වූගේ අවසුපශානතා වූගේ වෙයි; ගදුවලතතං මනසො විජණක - චිතතයාගේ කැලැඹුණු බව දන්නේ නම් ශාත්පසින් දන්නේ නම්, වෙසෙසින් දන්නේ නම්, සව්පුකාරයෙන් දත්තේ නම්, පුතිවෙබ කරන්තේ තම සී 'යදුවලතතං මනසො වරඤඤ' යනු වේ.

කාරාකයය පතකබාති විනොදයෙයාත් - 'කණෙතා'ති යො සො මාරො කණෙතා අධිපති අනතශ තමුව පමතතබැති. කාරාකය පතකබා මාරපකෙකා මාරපාසො මාරබලිසං මාරාමසං මාරවසයො මාරතිවාපො මාරතොවරෝ මාරකතිතනති පජනෙයස විනොදෙයො බානතීකරේයා අතහාවං ගමෙයාතේ - එවමට කණහසය පකෙකාති විනොදයෙයා. අළුවා කරණකයය පතකබා - මාරපකෙකා අකුසලපකෙකා දුකබුදුයො? දුකක-විසාකෝ නිරයසංවතතනිකෝ කිරවණ කරොනිසංවතතනිකෝ පෙතත්-විසයසංවතතනිකොති පජනෙයා විනොදෙයා බානතීකරෙයා අනහාවං ගමෙයාත් - එවමට කණනසා පතකොති විනොදයෙයා.

තෙනාත භගවා:

''ඓයාෂං න කරෙයා න මුසා හණෙයා මෙතතාය එසෙස තසථාවරානි, ඔදාවලතතං මනසො විජිණැකු කණනසස පකොොති විනොදයෙයාං''ති.

16 - 14

කොධාතිමාතසා වසං න ගවෙන් මූලම්පි තෙසං පලිඛඤඤ තිරේඪ, අථපපියං වා පත අපපියං වා අදධා භවනෙතා අභිසමහවෙයා.

කොඩාඩාතිමානාසා වසං න හමෙජන – 'කොඩො'ත් ''යො විතනසස අංඝානො පටිසාතො-පෙ-චණඩිකකං අසුරොපො⁸ අතතනමනතා විතනසා" අතිමානොත් ''ඉබෙකමෙවා පරං අතිමඤඤත් ජාතියා වා ගොතෙනත වා --පෙ- අඤඤතරඤඤතරෙත වා වසුනා". කොඩොතිමානාසා වසං න හමෙජනි කොබසා ව අතිමානසා ව වසං න ගවෙජයත, කොබඤව අති-මානාඤව පජනෙයා විතොදෙයා බාහතීකරෙයා අනතාවං ගමෙයතත්-කොබාතිමානසා වසං න ගවෙජ.

මුලමයි තෙසං පලිබණුක නිවෙසීති - කතමං කොබසා මූලං: අවිජා මූලං, අයොතිසොමනසිකාරො මූලං, අසම්මානො මූලං, අතිරිකං මූලං, අනොතතා මූලං, උදාවවං මූලං. ඉදං කොබසා මූලං. කතමං අතිමානසා මූලං: අවජා මූලං, අයොතිසොමනසිකරො මූලං, කාතමං අතිමානසා මූලං: අවජා මූලං, අනොතතා මූලං, උදාවවං මූලං, අසමී-මානො මූලං, අතිරිකං මූලං, අනොතතා මූලං, උදාවවං මූලං. ඉදං අතිමානසා මූලං. මූලමයි තෙසං පලිබණුක නිවෙසීති කොබසා ව අති-මානසා ව මූලං පලිබණුනා උදාබරිනා සමුදාබරිනා උපාටසිනා සමූපා-ටසිනා පජනිතා වනොදෙනා බහනාකිකරිනා අතහාවං ගමෙනා නිරෝසයා සනනිටෙස්යාන් - මූලමයි තෙසං පලිබණුක නිවෙසී.

^{1.} මාරතානතාපො - සාකා, PTS. මාරතිවානසා - සිමූ II. මජකං.

^{2.} දුසාබුදදයො - සිමු. II. මජසං. දුසාබදයො. - ස. දුසාබුදයො - PTS.

a. ධ 98 යහිත ණ? - විපාතුලදෙසාණකි.

^{3.} අසුරොපො - සිමු. II.

b. ඩම්මසඞ්ගණ් - චනතුපපාදකණ්ඩ. c. බුදදකවතුමකඩන.

කුරාකයා පතොබාහි විනොදගෙයා - 'කණාහ' තම්: යම් ඒ මංර-යෙක් කෘෂණයෙක් අධිපතියෙක් අනත (-මරණ) යව පමුණුවත්නෙක් නමුව් (-අකුශල් නො හරිනු) යෙක් පුමතතබණුගෙක් වේ ද, තේ යැ. ໝວ້າສະຫຼຸ່ມອອກຊາ – ອາງອາເສຍແລສ ້ອາງອາຊອແລ මාරබලිශයෙක ඇා මිෂ්ෂය ක මාර විෂයෙක මාර නිවාට රෙක මාරයාගේ මාරයාගේ ගොවරයෙක මාරබනිකයෙකැ'යි හරතෝ යැ, දුරු කරත්තේ යැ, විග-තාහත කරත්නේ යැ, අතහාවයට පමුණුවත්නේ නුයි මෙසේත් 'කණහසා ບຣະລາວີ ຍ້ອອນເຮດແຫ່ງ ແລງ ເປັ. ອອງອິດແມ່ ເລີ້ອງອາດາ ເພື່ອເພີ່ມ - ອະດ-පකායෙහි වූගේ යැ, අකුශලපසාෂයෙහි වූගේ යැ, දුක් උපදවන්නේ යැ, දුංඛවිපාක ගැ, නිරගෙහි ඉපදීම පිණිස පවත්තේ ගැ, කිරිසන්ගොන්හි ඉප-දීම පිණිස පවත්තේ යැ, පෙතවිෂයෙහි ඉපදීම පිණිස පවත්තේ යැයි හරතේ සැ, දුරු කරන්නේ සැ, විශතානක කරන්නේ සැ, අනහාවයට පමුණුවන්නේ නුයි මෙසේන් 'කණහසා පකොබානි විනොදශෙයා' යනු වේ.

එයින් වද,ලන බුදුහු:

''ඓයාං න සාරෙයා -පෙ- කණාහාසා පතෝබාති විනොදයෙයා''යි

16 - 14

කොඩයානේ හා අතිමානයානේ වශයට නො යන්නේ යැ. ඒ කොඩං-තිමානයන්ගේ අවිදාදි මූලය ද උදුරාපියා සිටිනේ යැ. නවද (සත්ණ-සංසකාර සමධානත) පියවසතුව ද යළි අපිය වසතුව ද මඞ්නුගේ එකානත-යෙන් අභිනවනය කරන්නේ යි.

කොඩාධාතිමානාසා වසං න හවෙර - 'කොඩ' නම්: විතතයාගේ යම් ආඝාතයෙක් පුතිහාතයෙක්...සැඬබවෙක් නො පිරුණු වචන ඇති බවෙක් විතතයාගේ නො සතුටු බවෙක් වේ ද එය යි. අතිමාන නම්: මෙහි එකෙක් ජාතියෙක් හෝ ගොතයෙක් හෝ...අතාතරානාකර වසතුවෙකින් හෝ මෙරමා ඉක්මවා සිතයි. කොඩොඩාතිමානාසා වසං න හමෙරු -කොඩයාගේ ද අතිමානයාගේ ද වශයට තො යන්නේ යැ; කොඩය ද අතිමානය ද හරතෝ සැ, දුරු කරන්නේ යැ, විශතානන කරන්නේ හැ, අනහාවයට පමුණුවන්නේ තුසි 'කොඩාතිමානසා වසං න හවෙරු' යනු වේ.

මූලමයි තෙකං පලිබණැණ නිවේඪ - කොඩයාගේ මූලය කවරැයත්: අවිදුව මූල යෑ, අයොනිසො මනසිකාරය මූල යෑ, අයම්මානය මූල යෑ, අතිරිකය මූල යෑ, අනොතතපය මූල යෑ, ඔංදාබනාය මූල යෑ, අතිරිකය මූල යෑ, අනොතතපය මූල යෑ, ඔංදාබනාය මූල යෑ, මේ කොඩයාගේ මූලය සි. අතිමානයාගේ මූලය කවරු යන්: අවිදුව මූල යෑ, අයොතිසො මනසිකාරය මූල යෑ, 'මම වෙමයි' යන මානය මුල යෑ, අතිරිකය මූල යෑ, අනොතතපය මූල යෑ, 'මම වෙමයි' යන මානය මුල යෑ, අතිරිකය මූල යෑ, අනොතතපය මූල යෑ, 'මම වෙමයි' යන මානය මුල යෑ, අතිරිකය මූල යෑ, අනොතතපය මූල යෑ, 'මම වෙමයි' යන මානය මුල යෑ, අතිරිකය මූල යෑ, අනොතතපය මූල යෑ, කිරේකානය මූල යි. මෙ අතිමානයාගේ ද මූල කාරා උදුරා මොතොවට උදුරා උපුවා මොනොවට උපුවා හැරැපියා දුරු කොට විහතාතත කොට අනහාවයට පමුණුවා සිටින්නේ යෑ, මොනොවට සිටින්නේ නුයි 'මූලමයි නෙසං පලිබඤඤ නිවෙඪ' යනු වේ.

අථපපියං වා පනා අපපියං වා අදබා තවගහතා අභිසමහවේයාත්-'අථා'ති උදෙසැඩි උදසංසනගතා පදපාරිපූරි අසබරසම්වායො බැඤ්න-සිලිවස්තා පදනුයුබාතාමෙතං 'අථා'ති. සියාති ලේව පියා: සතතා වා සඕඛරා වා. කතමෙ සතතා පියා: ඉඩ ගා'සස තෙ හොනති අසදකාමා හිතකාමා ථාසුකාමා යොගකෙබමකාමා මාතා වා පිතා වා භාතා වා හබිනී වා පුතෙතා ຍ. ລື້ວາ ຍາ ອີກລາ ຍາ ແຂຍຍາ ອາ ແຮ້ວ ອາ ພາຍາຊາມ ອາ ອີກລາ ອາ ອີລະການ පියා. කතමේ සබ්බාරා පියා: මනාපිකා රූපා මනාපිකා සඳු ගැකිා රසා ඵොට්ඩ බබා, ඉමේ සඞ්ඛාරා පියා. අපයියානි දේව අපයියා: සතතා වා සබධාරා වා. කතමෙ සතතා අපපියා: ඉබ ගා'සස තෙ ගොනති අනපා-කාමා, අභිතකාමා අඵාසුකාමා අගොගකෙබමකාමා ජීවිතා වොරොපෙතු-කාමා. ඉමෙ සතතා අපපියා. කතමේ සඞ්බාරා අපසියා: අමනාපිකා රුපා අමනාපිකා සඳදු ගැනිා රසා ඵොටස්බබා, ඉමේ සඞ්ඛාරා අපපියා. අදබාති එකංසවවනං නිකකතිබවවනං අදෙවරකිවවනං අදෙවලනකවවනං නිෂයාග-වවතං1 අපණණකවවතං අවතාපතවවනමෙතං 'අඬා'ති; අථපියං වා ະຫາ අස්පියං වා අදුබා සවනෙහා අභිසමහ වෙයාත් පියාපපියං සාතාසාතං සුබදුකබං සොම්නසාදෙමනසාං ඉටහානිටයා අතිසමහවනෙකා වා අභිහමේයා අධිභවතෙතා වා අභිහෂවයාගති – අථපපියා වා පත අපපියං වා අදධා හවනොතා අතිසමහවෙයා.

තෙතෘත තහවා:

''කොඩාහිමානසා වසං න ගවෙන් මූලමටි තෙසං පලිඛඤඤ තිවෙඨ, අථපටියං වා පන අපටියං වං අදුඩා හවනෙතා අතිසමහවෙයසා''ති.

16 - 15

පඤඤං පුරකඛණා කලසාණපීති විකඛම්හයෙ තානි පරිසාසයානි, අරතිං සහෙථ සයනමහි පනෙත වනුරො සහෙථ පරිදෙවඛමෙම.

පකැකැං පුරකාවටා කලාගණපිහිති - 'පකුකු'හි ''යා පකුකු පජානතා විවයො පමාදිවකී. ෙපත්කා කමාදිවකී. පකැකැං පුරකාව නාත් ඉබෙකවෙවා පකැකැං පුරතො කණා වරහී පකැකැං පක්කුකෙතු පකැකැගිපතෙහො විවයබහුලො පමානමනාවී තමාදිවකී. පෙකැකැං කිසුලො සමේකතාගත³ බහුලො විභූතවිහාරී තමාරිතා තබාහුලො තහා රැකෝ තත්තිතෙනා තපෙරාණො තප බාගරෝ තදගිමුතෙනා තදහිප-තෙගොත් - එවමපි පඤඤං පුරකානා.

1. නියාගණකාවිමනා - සිබු 11. මේසං. 2. ඔක්බායන - සිබු. II. සමොක්බායන - සිබු. II. PTS. 3. සමොක්ඛායන -මජයං. a. බම්මසමය 47 - වහනුපපැදකණක.

අථපපියං වා පනා අපපියං වා අදධා කව්ෂනතා අතිසම්කිෂවියා-'අථ' ගනු: පදසකි ගැ පදසංසගී ගැ පදපාරිපූරි යැ අකරෙගන්ගේ සමවාග **ගැ වාසැජනයන්ගේ සිඳුටුබව යැ පදානුපූ**ළුතා යැ, තෙල 'අථ' යනු. පියා ගනු: පියයෝ දෙදෙනෙකි: සත්නියෝ හෝ සංසකාරයෝ හෝ යැ. පිය සත්තියෝ කවරන යත්: මෙහි යම් සත්ති කෙනෙක් ඔහුට වැඩ වෙත් ද, මට හෝ පියා හෝ බැයා හෝ බුත හෝ පුතා හෝ දුව හෝ සත්තියෝ පියයෝ යි. පියසංසාරයෝ කවරහ යන්: මනවඩන රූපසෝ යෑ මන වඩන ශබදයෝ යෑ ගනියෝ යැ රසයෝ යැ ස්පුළව-වාගෝ හි; මේ සංසකාරයෝ පියයෝ හි. අපියා ගනු: අපියගෝ දෙදෙනෙකි: සත්තියෝ හෝ සංසකාරයෝ හෝ යැ. අපිය සත්තියෝ කචරහ යන්: ළමහි ගම් සත්නි කෙතෙක් ඔහුට අවැඩ කැමැත්තාහු අහිත කැමැත්තාහු තො සුව කැමැත්තාහු අයොගකෙමය කැමැත්තාහු දිවි තොර කරනු කැමැත්-භාහු වේද් ද, මේ සත්තියෝ අපුගගෝ හි. අපුග සංසකාරයෝ කවරහ ගත්: අමනාප වූ රූපයෝ යැ අමනාප වූ ශබදයෝ යැ ගනියෝ යැ රසයෝ යැ ස්පුළුවවායෝ යැ යන මේ සංසකාරයෝ අපියයෝ සි. අදබා යනු: එකානත වවන යැ නිසසංශය වවත යැ නිසැක වවත යැ අදෛවත වචන යැ තිකානෙදහවවත යැ නියොග වවන යැ අවරුදඛ වචන යැ සනනිවාපන (-නිම්වත) වචනයෙකි, තෙල 'අඬා' යනු. අථපපියං වා පන අපමයං වා අදාා භවයෙනා අතිසමහවෙයා – පියාපියය මබුරුමබුරය සුබදුෘඛය සොම්නස්දෙමනස ඉටොනිවෙය මොතොවට ම්ඩමින් හෝ අභිහවනය කරත්තේ යැ, අතිශයිත් මඩමත් හෝ අභිහවතය කරන්නේ නුයි 'අථපියං වා පන අපපියං වා අඬා භවතෙතා අභිසමාවෙගා' යනු වේ.

එයිත් වදලන බුදුහු:

''කොධාතිමානාසස -පෙ- අදබා හවනොගා අභිසමහවෙයා''යි.

16 - 15

(බුදධානුසමෘති ආදීත් ගේ වශයෙන්) කලාාණපිතියෙන් යුක්ත වූගේ පුඥව පෙරටු කොට ඒ (පුකට් - පුතිචණනන) උපදුවයන් යටපත් කරත්-තේ යැ, පුානතයෙනාසනයෙහි අරතිය (-තො ඇලීම) මැඩපවත්වන්නේ හැ. වතුර්විධ පරිදෙවධමීයන් අභිහවතය කරන්නේ යි.

පසැඤං පුරකාබඳවා කලාගණයිනි - 'පසැඤ' එනු: ගම් පුඤුවක් පුකමී-යෙන් දනීමෙක් විමසීමෙක් පුකමීගෙන් විමසීමෙක් දහම් විමසීමෙක්... අමොහයෙක් සමාග්දාවේයක් වේ ද එය යි. පඤඤං පුරකාබඳවා - මෙහි කිසිවෙක් පුඤුව පෙරටු කොට හැසිරෙයි, පුඤුව බවජ කොට ඇත්තේ පුඤුව කෙගෙලි කොට ඇත්තේ පුඤුව අධිපති කොට ඇත්තේ වීමසීම බහුල කොට ඇත්තේ වෙසෙසින් විමසීම බහුල කොට ඇත්තේ වීමසීම බහුල කොට ඇත්තේ වෙසෙසින් විමසීම බහුල කොට ඇත්තේ නුවණන් දකීම බහුල කොට ඇත්තේ සෙවීම බහුල කොට ඇත්තේ පුහට වූ විහරණ ඇතිගේ ඒ පුඤුව වරිතය කොට ඇතියේ එය බහුල කොට ඇතියේ එය ගරු කොට ඇතීයේ ඊට තැමුණේ ඊට නතු වූයේ ඊට බරවූගේ එහි ඇතුණේ එය අධිපති කොට ඇත්තේ නුයි මෙසේ ද 'පඤඤං පුරකාබණා' යනු වේ.

අථ වා ගවජනෙතා වා 'ගවජාම්'හි පජාතාති; සීතතා වා 'සීතොඉති'හි ບජාතෘති, නිසිතෙනා වා 'නිසිනෙනාමහි'හි පජාතානී, ແຜානො වා 'සභානොමහි'ති පජානාති, ස්ථා ස්ථා වා පනසාස කායෝ පණිතිනො නොති, තථා තථා නං පජාතාතීගී එවමපි පඤඤං පුරකඛණිා. අථවා අභිකකනෙත පටිකකනෙත සමපජානකාරී හොති, ආලොකිනෙ විලොකිතෙ සමපජානකාරී හොත්, සම්මිඤ්චිතෙ පසාරිතෙ සමපජානකාරී හොත්, සබඝාට්පතන-විච්රධාර්ණෝ සමපජානකාරී කොති, අසිතෙ පිතෙ බායිතෙ සායිතෙ සමපජාත කාරී ගොති, උච්චාරපසාවකමේම සමපජාතකාරී නොති. ගතෙ සිතෙ නිසිනෙන සුතෙත ජාගරිතෙ හාසිතෙ තුණකිහාවෙ සමපජාතකාරී හොත්'ති එවමපි පඤඤං පූරකඛතිා. කලාාණපීතී'ති බුණානුසාත්වසෙන උසජාත් පීත්පාමුජයං කලාසාණපිති, බම්මානුසාකිවිසෙන - සබ්ඝානුසාත් -සීලානුසාත් - වාගානුසාත් - දෙවතානුසාත් - වෙදතානුසාත් - ආනා-පානසති - මරණසති - කායනතාසති - උපසමානුසාසභිවසෙන උපපජාති පිතිපාමුණ්ං කලාාණපිතීන් - පඤඤං පූරකඛනා කලාාණපිති.

විකාබමහතෙ තානි පරිසායානීති - 'පරිසායා'ති දො පරිසායා: පාකට-පරිසායා ව පටිවුජාතාපරිසායා ව -පෙ- ඉමේ වුවවතති පාකවපරිසායා. -පෙ- ඉමේ වුවවතති පටිවුජතතපරිසායා -පෙ- එවමපි තතාසයාති පරිසායා. විකාබමහතය තානි පරිසායානීති තානි පරිසායාති විකාබමොයා අති-හවෙයා අජෝකාභාපරෙයා පරියාදියෙයා මදෙදයාාති - විකාබමහතෙ තානි පරිසායානි.

අරතිං සහසථ සංහාමකි පහනත් – 'අරති'ති 'සා අරති අරතිකා අතතිරති අතතිරමණා උකකණයිතා¹ පරිතසයිකා'.²8 සංහාමති පහනත් පහතතු වා සෙනාසනෙතු අදාදිකුතරඤඤතරෙසු බමෙමසු අරතිං සහසො අතිතවෙයා අජෝකාත්රෙයා පරියාදීයෙයා මදෙදයාංති – අරතිං සහස සයනමගි පහත.

වතුරෝ සහෝථ පරිදෙවධානමාති – වතුරෝ පරිදෙවනීයෙ ධමෙම සහෙතා පරිසහෙයා අභිහාවෙයා අජෝකාත්රෙයා පරියාදියෙයා මදෙදයාත් –වතුරෝ සහෙථ පරිදෙවධමෙම.

තෙතාහ හනවා:

"පඤඤ පේරකඛාවා කලාාණයිති විකඛමාගෙ තානි පරිසායානි, අරතිං සහෙථ සයනමහි පතෙත වනුරො සහෙථ පරිදෙව්ඩමෝ"ති.

16 - 16

කිංසු අභියාය³ කුවං⁴ වා අසියායං දුකබං වන සෙන කුවරර සෙයාං, එතෙ වනකොක පරිදෙවනෙයො⁵ වනයෙථ සෙබො අනිකෙතවාරී.

1 උසාකණානයා - PTS උසාකණානිතනං - සිමු. II. 2. පරිතානානා - සිමු. II, PTS 3. අසිනාමේ - සු. ස. PTS. 4. කුහිං - සිමු. II. 5. පරිදෙවනිෂයා - ස. a. බුදදකවසුවිහනක.

තොතොත් ඉදිරයට යෙමන් හෝ 'ඉදිරියට යෙම්' දනගනී, සිටියේ හෝ 'සිටියෙම වෙම්' දනගති, හුත්තේ හෝ 'හුත්නෙම වෙම්' දනගතී, ලහ්තේ හෝ 'හෝනෙම වෙමි' දනගතී, යළි යම් යම් පරිද්-දෙකින් හෝ ඔහුනේ කය පිහිටියේ වී නම්, ඒ ඒ පරිද්දෙත් එය දන-ගතී නුයි මෙසේත් 'පඤඤං පුරකඛණා' යනු වේ. තොහොත් ඉදිරියට ගැමෙහි ද නැවැත්මෙහි ද නුවණින් දන කරන්නේ වෙයි, ඉදිරිග බැලී-මෙහි හා අවට බැලීමෙහි ද සමපජානකාරී වෙයි, අතපය දිගුකිරීමෙහි ද හැකිලීමෙහි ද සමපජානකාරී වෙයි, සහල -පා- සිවුරු දරීමෙහි සමපජා-කකාරී වෙයි, වැලැදීමෙහි පීමෙහි කැමෙහි ර×විදීමෙහි සමපජානකාරී වෙයි, උචචාර - පුසාවකම්ගෙහි සමපජානකාරී වෙයි, යැමෙහි සිටීමෙහි හිදීමෙහි නිදීමෙහි තිදීවැරීමෙහි බණිවෙහි හො බණිවෙහි නුවණින් දන කරත්තේ වේ නුයි මෙසේත් 'පඤඤං පුරකඛණි' යනු වේ. කලාගණපීනි යනු: බුඥානුසමාතිවශයෙන් පීතිපාමොදුය, කලහාණපිතිය උපදී. බම්ානු-සමෘතිවශයෙන් - සඬසානුසමෘති - ශීලානුසමෘති - තාහානුසමෘති - දෙවතා-නුසමෘති - වෙදතානුසමෘති - ආතාපානසමෘති - මරණානුසමෘති - කාශගත-සමෘති උපශමානුසමෘති වශයෙන් පිනිපාමොදාය කලා ණපිනිය උපදීනුයි 'පඤඤං පුරකබාවා කලහාණපීති' ගත වේ.

විකාමමහයෙ තානි පරිකාශයනි – 'පරිසාශ' තම්: පුකට පරිඉයයෝ ද, පුතිවජනනපරිශයයෝ ද'යි පරිශයයෝ දෙදෙනෙකි...මොහු පුතිවජනන පරිශයයෝ යැයි කියනු ලැබෙත්...මෙසේත් 'තතාසය' නුසි – පරිශය නම වෙත්. විකාබමහයෙ තානි පරිසාශයානි –ඒ උපදුවයන් වසකමහණය කරන්නේ යැ, මැඩ පවත්වන්නේ යැ, යටපත් කරන්නේ යැ, හාත්පසින් ගන්නේ යැ, මදීතය කරන්නේ නුයි 'විකාබමහයෙ තානි පරිසාශයානි' යනු වේ.

අරතිං සහෙථ සයනමති පහෙත - 'අරති' යනු: යම් අරතිය (-නො ඇලීමේ)ක් නො ඇලෙත අයුරෙක් අතතිරතියෙක් අතතිරතාකාරයෙක් උක-ටලි බවෙක් තැවෙත අයුරෙක් වේ ද එය යි. සයනමති පහෙත වනකෙලවර යෙනසුන්හි හෝ අතාංතරානාතර කුශලබමීයන්හි නො ඇලීම නයන්නේ ය, අභිශවතය කරන්නේය, යටපත් කරන්නේය, ශාත්පසින් ගන්නේ ය. මහින්නේ නුයි 'අරතිං සහයර සයනමහි පහෙත' යනු වේ.

වතුරො සහකථ පරිදෙවඩාමෙම – වතුර්වඩ පරිදෙවනීයඩමයන් සහ– නය කරන්නේ යැ, ගාත්පසින් සහතය කරන්නේ යැ මැඩපවත්වන්නේ යැ, යවපත් කරන්නේ යැ, ගාත්පසින් ගන්නේ යැ, මදීනය කරන්නේ නුසි 'වතුරො සහෙථ පරිදෙවඩාමෙ' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''පඤඤං පුරකාබණා –පෙ– වතුරො සහෙථ පරිදෙවඩමෙමායි

16 - 16

කුමක් වලදම ද, කොහි හෝ වලදම ද, මේ රැ.එකානතයෙන් දුකයේ ශයනය කෙළෙම, අද රැ කොහි කොටිම ද, යන වැලැපියයුතු වූ මේ සතර විතකීයන් අපරිබෝධ වැ හැසිරෙනසුලු ශෛසම තෙමේ දුරුකාරන්නේ යි. කිං සු අසිගාං කුවං වා අසිගාහති-'කිංසු අසිසා'හත්1 කිං භුඤඒසාම ඔදනං වා කුම්මාසං වා සහතුං වා මවුරිං වා මංසං වාති - කිං සු අසිකාං. කුවං වා අසිගාහති කත් භුඤඒසාමේ බතතියකුලෙ වා බාහමණකුලෙ වා වෙගාකුලෙ වා සුදුදකුලෙ වාති - කිං සු අසිකාං කුවං වා අසිකාං.

දුකාබං වන කෙරට කුවජර කෙසිනනයි - ඉමං රහනිං දුසාඛං සයින් එලකො වා තටටිකාය වා වමමඛණෙඩ වා තිණසනාරෙ වා පණණකතාරෙ වා පලාලසනාරෙ වා, අාශාමරහනිං² කන් සුඛං සයිසසාම මයොව වා පීයේ වා තිසියා වා බිමෛාහනෙ වා විහාරේ වා අඩස්යොගෙ වා පාසාදෙ වා හම්මියෙ වා ගුනාය වානි - දුකාබං වන සෙන් කුවජර සෙසසං.

එතෙ විභානෘක පරිදෙවනොයොති – 'එතෙ විතනකකා'යි දෙව පිණාඩපාතපටිසඤඤෝනතා විතකෙකා, දෙව සෙනාසනපටිසඤඤෝතෙත පිහකෙකා; පරිදෙවනොගොති ආදේවනොයොස පරිදෙවතොලොහති – එතෙ පිතකෙක පරිදෙවනතයෙය.

වනයෙථ සෙබො අනිකෙනවාරීත් - 'සෙබො'ති කිං කාරණා වුවවති සෙබෝ දි සික්කතීතී සෙබො; කිසාව සික්ඛති: අධිසීලවේ සික්ඛති, අධි-විතතමට සිකඛති, අධිපඤඤමට සිකඛති. කතමා අධිසීලසිකඛා ? - පෙ-අයං අධිපකුකුසිකබා. ඉමා තිසෙසා සිකබායො ආවජ්ජනෙකා සිකබති. ජාතනෙතා – පසානෙතා – පවචවෙසඛනෙතා – විභනං අධිවස්හනෙතා සික්බති, සදඛාය අධිමුවචනෙතා සික්බති, විරියං පහාණහනෙතා - සතිං උපටස්පෙනෙකා- විතතං සමාදහතෙතා-පඤඤය පජානනෙතා සික්ඛාසි. අභි-සෙසැසැගැං අභිජාතතෙතා සිසබති, පරිසෙදසැසැගැං පරිජාතතෙතා- පහාතබබං පජහනෙතා - භාවෙතබබං භාවෙනෙතා - සචයිකාතබබං සචයිකරෝනෙතා සික්ඛන්, ආචරන් සමාචරත් සමාදුය සික්ඛත්, තං කාරණා වූවවන් සෙබො. ແຮຍລາ ອີກແນແ ອຸດີອີກແນແ ອຫາກາແ ຊີອະສອາທ ອຸດົກແ**ແ**ແລະແ පටිපාසාදුඩියා අධිසීලම්පි සිකොඛයා, අධිවිතතම්පි සිකොඛයා, අධිපඤඤම්පි සිකෙඛයා, ඉමා තිසෙසා සිකඛායො ආවජානෙතා සිකෙඛයා, ජාතනොතා -පෙ- සට්ජිකාතබබං සච්ජිකරෝනෙතා සිකෙබයා, ආචරේයා සමාචරේයා සමාදය වතෙනයාත් - විනයෙථ සෙබො. අනිකොතවාරීහි කථං නිකෙත-වාරී හොති: ඉබෙකවේවා කුලපළිබොබෙන සමනනාගතො හොති, ගණ-පළිබොබෙන – ආවෘසපළිබොබෙන – චිවරපළිබොබෙන – පිණිඩපාතපළි-බොබෙන - සෙනාසතපළිබොබෙන - හිලානපච්චයතෙසරජපරිකඛාරපළි-බොබෙන සමහතාගතො හොළි. එවං නිකෙතවාරී හොති. කුථං අනිකෙතවාරී හොති: ඉඩ තිකුබු ත කුලපළිබොඩෙන සමතතාගතො න ගණ- ත ආවාස - න විවර - න පිණඩපාත - ත සෙනාසත - ත බලාත-පච්චයභෙසජජපරික්ඛාරපළිබොලබන සමහතාගතො හොති. එවං අනි-කෙතවාරී ගොති.

කිං සු අසිකාං කුවං වා අසිකාං - 'කිං සු අසිකාං' ගනු: කුමක් වළදම් ද, බත් හෝ කොමු හෝ හත්වට හෝ මාළු හෝ මත් හෝ යැයි 'කිං සු අසිකාං' ගනු වේ. කුවං වා අසිකාං ගනු: කොහි වළඳම ද කෘතුග-කුලයෙහි හෝ බාහමණකුලයෙහි හෝ වෛශාකුලයෙහි ෙහෝ ශුදුකුලයෙහි හෝ රුසි 'කිං සු අසිකාං කුවං වා අසිකාං' ගනු වේ.

දුකාබං වන අසෙළු කුවජර සෙහසා - මේ රැදුකසේ ශයනය කෙලෙම, පුවරුයෙහි හෝ තවටිකාවෙහි හෝ සම්කාවෙහි හෝ තණඇතිරියෙහි හෝ පන්ඇතිරියෙහි හෝ පිදුරුඇතිරියෙහි හෝ යැ; අද පැමිණෙන රැකොහි සුවසේ ගොවිම ද; ඇදෙක හෝ පුටුවෙක හෝ බස්සෙක හෝ බමොහන-යෙක හෝ විහාරයෙක හෝ පුටුවෙක හෝ බස්සෙක හෝ බමොහන-යෙක හෝ විහාරයෙක හෝ පුරුළුවක්ගෙයෙක හෝ පනයෙක හෝ සඳලුගෙයෙක හෝ ගුහාවෙක හෝ යැයි 'දුකඛං වන සෙසු කුවජර සෙසකං' යනු වේ.

එහෙ විතකෙක පරිදෙවහෙගෙන - 'එහෙ විතකෙකා' යනු: පිණඹපංත පතිසංයුක්ත වූ විතකී දෙක යැ, සෙනාසනපුතිසංයුක්ත වූ විතකී දෙක යි. පරිදෙවනෙගෙන යනු: වැලැපියයුතු කංත්පසින් වැලැපියයුත්තේ නුයි 'එනෙ වනකෙක පරිදෙවනෙයෙන' යනු වේ.

වින්ෂයථ සෙබො අනිකොතුවාරී – 'සෞඛා' යනු: කවර කරුණෙකින් 'කෙබ'ගී කියනු ලැබේ ද යත්: තික්වේ නුයි 'යෙබ' යැ. කුමක් භික්මෙහි යත්: අධිශීලයෙහි ද හික්මෙයි, අධිවිතතයෙහි ද භික්මෙයි, අධිපුණුවෙහි ද කික්මෙයි. අඩිශීලශිකා කවර ගත්...මෝ අධිපුඥශිකා සි. මේ නිවිධ ශිකෂාවන් ආවජිත කෙරෙමත් භික්මෙයි, දූනගනිමත් - නුවණින් දකිමින්-පුතාවෙකා. කෙරෙමින් - සින්හි පිහිටුවමින් හික්මෙයි, සැදහැගෙන් නිස්ථා-වට පැමිණෙමත් හික්මෙහි, විගසීය දුඩි ව ගනිමත් - සිහි එලවමත් - සිත පිහිටුවමින් - පුඤුවෙන් දුහගනිමින් හික්මෙයි, සවභාවලකාණවශයෙන් වෙසෙසින් දහසුන්ත දන්ගනිමින් භික්මෙයි, සාමාතාලකාණවශයෙන් වාාප්ත කොට දතයුත්ත හාත්පසින් දනගනිමින් – පුහීණ කලයුත්ත පුහීණ කෙරෙමින්-වැඩියැ යුත්ත වඩ්මින්-පුතාසම කල යුත්ත පුතාසම කෙරෙමින් තික්මෙහි, හැසිරෙහි මොනොවට හැසිරෙයි සමාදත් වැ තික්මෙයි. එක-රුණෙන් 'සෙබ'යි කියනු ලැබේ. ෂෛක්ෂ කෙමේ (කෙලෙසුන්ගේ) විතය පණ්ස දුරුකිරීම පිණ්ස පුහාණග පිණිස සත්හිඳීම පිණිස දුරැලීම පිණිස පරිතාහංග පිණිස අධිශීලයෙහි ද භික්මෙන්නේ යැ, අධිවිතනයෙහි ද භික්මෙත්තේ ය, අධිපුඥුවෙහි ද භික්මෙත්තේ ය; මේ නිවිධශිකෂාවන් ආවර්ත කෙරෙමත් හික්මෙන්නේ යැ, දනහතිමන්... පුතාසම කළයුත්ත පුතාඎ කොරෙමත් භික්මෙන්නේ ගැ, හැසිරෙත්නේ ගැ, මොනොවට හැසිරෙන්නේ යැ, සමෘදන් වැ පවත්තේ නුයි 'වනයෙථ සෙඛෝ' යනු වේ. අනිකොතවාරී යනු: කිසෙහින් තිකෙතවාරී වේ ද යත්: මෙහි කිසිවෙක් කුලපළිබොධයෙන් යුකත වූයේ වේ ද; ගණපළිබොධයෙන් – ආවාසපළි– බොඩයෙන් - චිව්රපළිබොඩයෙන් - පිණ්ඩපාතපළිබොඩයෙන් - සෙනාසන-පළිබොබයෙන් - හිලානපච්චයහෙසජජපරිකබාර පළිබොබගෙන් සුක්ත වූගේ වේ ද, මෙ පරිද්දෙන් 'තිකෙතුවාරී' වේ, කිසෙයින් 'අනිකෙතුවාරි' වේ ද යත්. මේ සස්ගොති මහණ තෙමේ කුලපළිබොධගෙන් යුක්ත වූගේ තො වේ ද, ගණ - ආවාස - චිවර - පිණඩලාන - සෙනාසන - බලන්දස බෙහෙසත්පිරිකර පිළිබද පළිබොඩයෙක් යුක්ත වූගේ නොවේ ද, මෙසේ 'අතිකෙතවාරි' වේ.

- J. ''මහධං හතා කොසලං හතා එකාච්‍රියා පත විජාීභූමියා¹, මහා ටිය⁸ අසභිකචාරිනො³ අතිකෙතා ටිහරනති හිකඛාවා.a
- සාඩු වරිතකං⁴ සාධු සුවරිතං සාඩු සද අනිෂකතමිනාරෝ, අත්පුවජනං පදක්ඛණකමමං එතං සාමඤඤං අකිඤානකා"ත් b

පිතයෙථ සෙබො අතිකෙතවාරි.

තෙතාහ හගවා:

''කිං සු අසිකාං කුචං වා අසිකාං දුකඛං වන සෙත් කුච්ජජ සෙකාං, එතෙ විතකෙක පරිදෙවනෙයො මිතයෙථ සෙඛො අතිකෙතවාරි''ති.

16 - 17

අනත කුව ලදබා වසනකුව කාලෙ මතතාං ස ජකුකු ඉඩ තොසනත්ං, සො තෙසු ගුතෙතා යතවාරි ගාමෙ රුසිතොපි වාවං එරුසං න වණා.

අනත කැව ලදබා වසන කව කාලෙති - 'අනත'තති ඔදතො කුමාංසො සතතු මවෙත් මංසං; වසනාතති - ජ චීවරාති: බොමං කපාසිකං කොසෙයාං කමබලං සාණං නඞ්හං; අනත කැව ලදබා වසනාකැව කාලෙති - චීවරං ලතිනිා පිණිස පාතං ලතිනා, ත කුහතාය ත ලෙනාය ත නෙමනතිකතාය ත නිපෙස සිකතාය න ලානෙක ලානං නිජීබංසනතාය න දුරුදුනෙන ත වේළු දනෙන ත පතනදතෙන න පුපළුදනෙන ත ඵලදනෙන ත සිනානදානෙන න වුණණදෙනෙක න මනතිකාදනෙන ත දහතකටස්දෙනෙන න මබොදක-දනෙන න වංටුකුමතතාය න මූශාසුපෙතාය න පාරිතවට නංග න පිටසීමංසික-තාය න වනුමනතාය න මූශාසුපෙතාය න පාරිතවට නංග න පිටසීමංසික-තාය න වනුමනතාය න සිරවණ නමනෙන ත ජ ඔක්පෙසනියෙන ත වෙස්සංක විජීරාය න දූතගමනෙක න පතිණ තමනෙන ත ජ ඔක්පෙසනියෙන ත වෙස් කමෙන න පණකාපතිපණකකාන න දහානුපෙදනෙන බමෙනෙ සමෙක ලංඛා ලතිනා අධිගනකා විස්දිනා පටිලතිනාහි - අනත කුව ලංඛා වසනකුව කාලෙ.

මහතං ස ජණැකු ඉඩ ගොසනවේනහි - 'මතතං ස ජණුකු'ති දවීහි කාරණෙහි මතතං ජානෙයා; පටිභාහතතො වා පරිහොගතො වා. කථං පටිභාහතතො මතතං ජානාති? ථොකෙපි දියාමාතෙ කුලානුදදයාය කුලානුරක්ඛාය කුලානුකමපාය පටිභාණභාති. බහුකෙපි දියාමාතෙ කාය-පරිහාරිකං විවරං පටිභණභාති, කුචරිපරිහාරිකං පිණ්ඩපාතං පටිශණභාති. එවං පටිභාහතතො මතතං ජානාති.

1. වජාතුමයා - සිමු. II. 2. මහකා විය - සා. 3. සහිතවාරිතො - සා: මාහධාවිසහිතවාරිතො - PTS. 4. චරිතං - සා:, PTS. a. වනසැමුසහ. b. කුමාපුසහතපොරණාථා.

මහාති ේ දිශපාලි**ග**

1. (ඒ භිකුෂුහු) කිසිකෙතෙක් මගබරවට කියාහු ය, කොසොල්රවට තියාහු ය. යළි කිසි කෙනෙක් වැදරටට අභිමුඛ ව තියාහු ය. කිසිකෙතෙක් යුම් මැ තැතෙකැ හො ඇලී හැසිරෙන මුවත් මෙන් ගෘහපරිරෝධ රහිත වැ වෙසෙත්.

2. අලෙප වජතාදි වරිතය මැතැව. සුවරිතය මැතැව. හියලු කල්හි පඤවකාමගුණ නිකෙත රකිත වූ වහරණය මැතැව. අනී විවාරීම ද අවවාදය ආදර කොට ගැනීම ද මැතව. තෙල කිඤාන රහිත වූවහුගේ ශුමණ බව වේ.

'විතයෙථ සෙබො අතිකෙතවාරි' යනු වේ.

එයින් වද,ලන බුදුහු:

''කිං සු අසිකාං - පෙ - විනයෙථ සෙබො අනිකොතුවාරි''යි.

16 - 17

මේ ශාසනයෙහි ඒ මහණ තෙමේ (සිභායත) කාලයෙහි පිණිසාපාන සබ්බාහන ආහාරය ද විවර සබ්බාහත වසනුය ද ලැබ ඉතරෙතරපුතායං-සනෙතාෂය සඳහා (පට්ගොහතපරිනොගයෙහි) පමණ දන්නේ යැ. හෙ තෙමේ ඒ පුතායෙන්හි සංචර වූයේ ගමහි සංචර වැහැසිරෙනුයේ මෙරමා විසින් ගටන ලදුයේ නමුදු පරුෂවවන තො කියන්නේ යි.

අනතයකුම ලදබා වසනයකුම කාලෙ - 'අතතං' යනු: බත් සොමුපිමු හත්වට මාඑ මස් ගත මේ යි. වසනං යනු: මට් චීවරයෝ යැ: කොමුපිලී කපු-පළී තිහිරිපිළී කමබලපිළී සණපිළී මුසුපිළී යැ. අනතඤාව ලදබා වසනඤාව කාලෙ – සිවුරු ලැබ පිණඩපාතය ලැබ, විසමය කරවීමෙන් නො වැ උසස් කොට බණ්මෙන් නො වැ තිමතී කරන බැවිත් නො වැ මෙරමා ගුණ නයන බැවින් නො වැ ලාහයෙන් ලාහ සොයන බැවින් නො වැ දුව දීමෙන් ຄາມ ຍາ ພຣະຊຸຍ ຊີອອີກ໌ ອາມ ຍາ (ກຕ້ ຖະຊີ) ອອດກອດກໍ ອາມ ຍ້ ອອດ දහයෙන් නො වැ ඵලදානයෙන් නො වැ නහනු දීමෙන් නො වැ සුණු දීමෙන් නො වැ මැටි දීමෙන් නො වැ දහැටිදඹු දීමෙන් නො වැ මුව අතා දිය දීමෙත් නො වැ වාටුබස් කියන බැවිත් නො වැ මුද්ග-සූපයක් වැනි වීමෙන් හො වැ (දරුවන් වැඩිමාදි) පරිහටහාවයෙන් නො වැ මෙරමා පිටුමස් කනබැවින් නො වැ වාසාවිද වෙත් කො වැ නිරශවීන-විද වෙත් නො වැ අභිග වීද වෙත් නො වැ තය ඉවිද වෙත් නො වැ දුතුමෙහෙවරින් නො වැ පතිවුඩ ගෙනයාමෙන් නො වැ පාමෙහෙවරින් නො වැ වෙදකමත් තො වැ පිණ්ඩපුතිපිණ්ඩකයෙත් නො වැ දනානු-පුදුකයෙන් නො වැ දහැමන් සෙමෙන් ලැබ, ලබා, පැමිණ, විද, පුතිලංහ කොට නුයි 'අතනඤවලකා වසතඤව කාලෙ' යනු වේ.

මතානං ස ජයැකා ඉඩ තොහොදාං - 'මතාශං ස ජයැකා' යනු: දෙ කරුණෙකින් පමණ දන්නේ යා: පුතිහුහණ හෙයින් හෝ පරිභොග හෙයින් හෝ යැ. කිසෙයින් පුතිහුහණ හෙයින් මාතුඥ වේ ද යන්: මදක් නමුදු දෙනු ලබන කල්හි කුලයන්ට කරුණං සඳහා කුලයන් රක්නා සඳහා කුලයන්ට අනුකමපා සඳහා පිළිගනී ද, බොහෝවකුදු දෙනු ලබන කල්හි කයට යෙහෙන පමණ සිවුරු පිළිගනී ද, කුසට යැපෙන පමණ පිණ්ඩාපානය පිළිගනී ද, මෙසේ පුතිහුහණ ගෙයින් මානුකු වේ. කථං පරිභෝගතෝ මහතං ජානාති? පරිසිකිා යොනිසො චීවරං පටිසෙවුනි; යාවදෙව සීතඎ පටිෂාතාය උණහසය පටිෂාතාය ඩංසමකසවාතා-තපසිරිංසපසම්එක්සානං පටිෂාතාය, සාවදෙව හිරිකොපිනපට්චණද තණං පටිසබබා යොතිසො පිණ්ඩපාතං පටිසෙවති: නෙව දවාය න මදාය න මණ්ඩනාය න ටිශුසතාය, යාවදෙව ඉමඤා කායඤා සීතියා යාපනාය විහිංසුපරතියා බුහම්වරියානුකාහාය, ඉති පුරාණඤව වෙදතං පටිහබබාම, තවඤව වෙදතං ත උපාදෙඤාම, යානුා ව මෙ හිටිසාති අනුවජජතා ව ඵාසුපිහාරෝ ව. පටිසබබා යොනිසො සෙනාසනං පටිසෙවති: යාවදෙව සීතසා පට්ෂාතාය උණතුසා පට්ෂාතාය ඩංසමකසවාතාතපසිරිංසප-සම්එසානං පටිඝාතාග, යාවදෙව උතුපරිසාගවනොදනං පටිසලානා-රාමත්ථා. පටිසබබා යොනිසො බලානපච්චය හෙසණ පරිසබාරං පටිසෙවති: පරඣපරමතාය. එවං පරිභෝගතො මතතං ජාතාති, මතතං ස ජණකානී -ඉමෙහි දවිහි කාරණෙහි මහතා ජාතෙයා ආජානෙයා පටිවුජානෙයා පට්විෂේකියාත් - මතතං ස ජකුකු,

ඉඩ තොසන පථනති ''ඉඩ හිසාබූ සනතු ටෙහා හොති ඉතරිතරෙන විවරෙන, ඉතරීතරච්චරසනතුවසීයා ව වණණවාදී, ත ව චීවරහෙතු අනෙසනං අප-ත්රූටං ආපජාත්, අලංඛා ව විවරං න පරිතසාත්, ලංඛා ව විවරං අගපිනො1 අමුච්ඡිතො අතරැකාපනෙනා ආදීතවදසාවේ නිසාරණපකෙකු පරිහුකුජුතු, තාය ව පත ඉතරීතරම්වරස නතුවසීයා නෙවතතානුකකාසෙති, නො පරං2 විවෙතති. යො³ හි තත් දකකො අතලසෙ සමපජාතො පතිසාතො,⁴ අයං වුවටත් භිකබු පොරාණෙ අභාගණකු අරියටංසෙ සීතො. පුන ව පරං භිකබ සනතුවෙඪා ශොති ඉතරීතරෙන පිණ්ඩපාතෙන, ඉතරීතරපිණ්ඩපාත සනතුවඩීයා ව වණණවාදී, න ච පිණඩපාතහෙතු අලනසනං අපතිරුපං ආපජාති, අලංඛා ව පිණඩපාතං න පරිතසානි, ලංඛා ව පිණඩපාතං අගවිතො අමුච්රිතො අතරැඛාපනෙතා ආදිනවදසාවේ නිසාරණපයෙදු පරිහුඤුති; තාය ව පත ඉතරීතර පිණ්ඩ පංතය නතුවසියා නෙවනතංනුකකං-නෙත්, නො පරං විමෙහති. ගොහි තහා ද්කෙඛං අතලසො සමපජානො පතිසාතො,4 අයං වූවානි තිකබු පොරාණණ අගාසෙදුකද අරිගවංසෙ සීතො. පත ව පරං තිකබු සනතුවෙයා හොති ඉහරීහරෙත සෙනාසතෙන, ඉතරීතරසෙනාසනසනතුවසියා ව වණණවාදී, ත ව සෙනාසනහෙතු අනෙසතං අපාත්රුපං ආපජාති, අලුඛා ව සෙතාසතං ත පරිතසාහි, ලුණා ව සෙනාසනං අගථිනො අමුවජිනො අතජඣාපනොනා ආදීනවදසාවී නිසාරණපකෙකු පරිහුඤූති. තාය ව පන ඉතරීතරසෙනාසනසතතුවසියා තෙවතතානුකකංසෙකි, නො පරං වමොති.

^{1.} අගසිතො - සිමූ II මජයං. 2. න පරං - සිමූ, II.

^{3.} සො - අති. 4. පට්කාෂතා, සිමු. II. මජකං,

කිසෙයින් පරිභොග හෙසින් මෘතුකු වේද ගන්: නුවණින් පුතාවෙකා කොට සිවුරු පරිභෝග කෙරෙයි: යිත නගනු පිණිස උෂණ නසනු පිණිස මැසි මදුරු වා අව් දින්ද පහස් නසනු පිණිස මැ ගැ, ලුණාකොපනය මුවහ කරනු පිණ්ස මැ යි. නුවණින් විමසා පිණ්ඩපාතය වලදයි: කෙළි පිණිස තො වලදයි, මද පිණිස තො වලදයි, අලඞ්කාර පිණිස නො වල-දයි, සැරැසුම පිණුස නො වළදයි, මේ සිරුර පවත්තා සඳහා ගැපීම පිණ්ස බඩ්බිතිවේදතා නසනු පිණිස බඹසරට අනුගුහ පිණිස මැ යැ. වෙසේ පැරණි බඩගති වෙදතා ත් නසම, අලුත් වෙදතා ත් නූපදවම, මානේ ඒවිතයානුාව ද අනවද,හාව ද එයසුවහරණය ද වන්නේ යයි. නුව-ණින් විමසා සෙනසුන් සෙවන කෞරයි; ශීත තසනු පිණිස උණෝ නසනු පණිස මැසි මදුරු වා අව දිග්ද පහස් තසනු පිණිස මැ යැ, සෘතුපීඩා තසනු විවෙකසුව පිණිස මැයි. නුවණින් පතාවෙඤා කොට පිණිස තා ගිලත්පස බෙහෙසත් පිරිකර වලද කරයි: රොගපීඩාවෙත් උපත් වෙදනා වන් නසනු පිණිස නිදුක් පරමබව පිණිස මැයි. මෙසේ පරිභොග ගෙයින් මානුඥ වේ. මතතං ස ජයැකැ – මේ දෙ කරුණෙන් පමණ දන්නේ හැ, හාත්පයින් දන්නේ යැ වෙසෙසින් දන්නේ හැ අවබොඛ කරන්නේ නුයි 'මතතං ස ජකුඤු' යනු වේ.

ඉඩ තොයනයා. යනු: මෙහි මහණ තෙමේ ඉතරෙතර විවරයෙන් සතුටු වූගේ වෙයි, ඉතරෙතර චීවරසනෙතාෂයාගේ ගුණ කියන සුලු වූගේත් වේ, විවරතෙතුයෙක් අයුතු වූ අනෙසතයට නො ද පැමිණෙයි, සිවුරු නො ලැබ ද පීඩාවට තො පැමිණෙයි, සිවුරු දහැමින් සෙමෙන් ලැබ ද (ලොහයෙන්) තො ගෙතුණේ තො මුසපත් වූගේ තෘෂණායෙන් නො වැතුරුණේ ආදීතව දක්තාසුලු වූගේ නිසාරණපුඥුවෙත් සුකත වැ පරිභොග කෙරෙයි. තවද ඒ ඉතරෙතරවීවරසනෙතාෂය හෙතු කොටගෙන නො මෑ ආතෙමානක-ම්ණා කොරෙයි, පරවමහතය නො කෙරේ. තවද යම මහලණක් ඒ විවර-සහෙතාෂයෙහි දකා වූගේ අනලස වූගේ සමාක්පුඥවෙත් යුකත වූගේ සිහි ඇතියේ වේද, මේ මහණ තෙමේ පැරණි වූද අනු යයි දකයුතු වූද අංගසීවංශයෙහි සිටියේ වේ. නැවැත ද මහණ තෙමේ ඉතරෙතර පිණඩපාත යෙන් සතුවු වූගේ වෙයි, ඉතරෙතර පිණ්ඩපානයනෙනාෂයෙහි ගුණ කියන සුලු වූගේ ක් වෙයි, පිණ්ඩපාතය නිසා අයුතු වූ අනෙසනයව නොද පැමිණෙයි, පිණ්ඩපාතය නො ලැබ ද හො තැවෙයි, පිණ්ඩපාතය ලැබ ද නො ගෙතුණේ නො මුසපත් වූයේ නො මඩතා ලදුගේ ආදීනව දක්තා සුලු වූගේ නිකාරණපුඥුවෙන් යුකත වැ පරිභොග කෙරෙයි. තවද ඒ ඉත-රෙතරපිණ්ඩපාතයනෙතාමය ලබ්ඩු කොට්ගෙත නො මැ ආහෙමාත්කම්ණය කොරෙයි, පරවමහනය නො කෙරේ. තවද යමෙක් ඒ පිණ්ඩපානයනෙතා-ෂයෙහි දසුෂ වූගේ අලස හො වූගේ නුවණැතියේ සිහි ඇතිගේ වේ ද, මේ මහණ තෙමේ පෞරාණ්ක වූ අහුගණා වූ අාගසීවංශයෙහි සිටියේ යයි කියනු ලැබේ. නැවැත ද මහණ තෙමේ ඉතරේතර සෙනාශනයෙන් සතුටු වූයේ වෙයි, ඉතරෙතර සෙනාසනසහතාෂයෙහි ගුණ කියනසුලු වූයේත් වේයි, නෙතාසනය නිසා අයුතු වූ අනෙසනයට නො ද ටැමිණෙයි, සෙන සුත් නො ලැබ ද නො තැවෙයි, යළි සෙතසුත් ලබා නො ගෙතුණේ නො මුසපත් වූගේ නො මඩනා ලදුගේ ආදිතව දක්නාසුලු වූගේ නිසාරණ යුඥුවෙන් යුකත වැ පරිගොශ කෙරෙයි, තවද ඒ ඉතරෙතර සෙනාසත-සහභාෂය හෙතු ඔකාටගෙන හෝ මෑ ආත්මොතකාමිණය කොරෙයි, පරවම්භනය නො කොරේ.

ගොහි තත් දකකා අතලසො සම්පජාතො පතිසානො,1 අයං විච්චතී තිකබු පොරාණෙ අගාසෙදුකු අරියවංසෙ සීපොං. පුන ව පරං තිකබු නොතී ඉතරීතරෙන ගිලානපව්වයහෙසජප පරිකඛාරෙන සනතාවෙත්ා ඉතරීතරතිලානපච්චයභෙසජජපරිකඛාරසනතුවයියා ව වණණවෘදී, න ව හිලාන පච්චය නෙසජාප 2 ක්ඛාර හෙතු අනෙසනං අපතර රූපං අපජාති, අලභා ව ගිලංනපව්වශනෙසජාපරිකඛාරං ත පරිතසාති, ලංකා ව ගිලානපච්චයහෙසරජපරික්ඛාරං අගථිතො අමුවජිතො අතජඣාපනොනෘ ආදිතවදසාවේ නිසාරණපකෙකු පරිහුණුජිති. තාග ව පත ඉතරිතරශිලාත-පච්චයහෙසජජපරිසබාරසහතුවසීයා නෙවතතානුකකාංසෙති, නො පරං වුමෙහතී. යො හි තළු දකෙඛා අතලසො සම්පජානො පතිසානො1 අගං වුච්චත් තිකබු පෞරාණෙ අනායෙදියද අරිසවංසෙ සීතෞ"2ති – මතතං ස ජකඤ ඉඩ තොසතාස්ං.

හො තොසු භූතෙනා යතවාරි භාමෙති – 'සො තෙසු ගුතෙතා'ති විවරේ පිණ්ඩපාතෙ සෙනාසතා හිලානපච්චයලෙසස්ජපරික්කාරේ ගුතෙතා හොපිතො රක්ඛිතො සංවුතොති එවමට සො තෙසු ගුතෙතා. අළුවා අයෙනනෙසු ගුතෙතා ගොපිතො රක්ඛිතො සංවුතොති එවමට සො තෙසු ගුතෙතා. යතවාරි භාමෙති – භාමේ යතො යතතෙතා² පට්යනතෙතා³ ගුතෙතා ගොපිතො රක්ඛිතො සංවුතොති – සො තෙසු ගුතෙතා යතවාරි හාමේ.

රුසිතොපි වාවං එරුසං නවජීයාති – රුසිතො බුංසිනො වමන්තො කට්ටිනා ශරතිනො උපවදිනො එරුසෙන කක්බලෙන තපාටිවජය, තපාටිතණෙයා, අකෙකාසනතං තපච්චකෙකාසෙයා, රොසනතං තපාටි-රෝසෙයා, තණ්ඩනතං නපාටිතණේඩයා, ත කලනං කරේයා, ත තණ්ඩනං කරේයා, ත විශානං කරේයා, ත විවාදං කරේයා, ත මේඛයං කරේයා, කලනං තණ්ඩතං විශානං පිවාදං මේඛනං පජනෙයා විනොදෙයා බාහනී-කරේයා අතතාවං ගමේයා. කලනහණ්ඩතවිශානවිවාදමේඛයා ආරතා අසා විරතා පට්වරතා නිකානෙකා නිසාලා විපාමුතෙතා විසණුනුතෙතා වමරියාදීකතෙන වෙතසා වනරෙයානේ – රුසිනොපි වාවං එරුසං ත වජයා.

තෙනංහ හගවා:

"අනනඤව ලදඛා වසනඤව කාලෙ මතතං ස ජඤඤ ඉඩ නොසතපවං, සො තෙසු ගුතෙතා යතවංරි ගාමේ රූසිනොපි වෘචං ඵරුසං න වජජා"කි.

^{1.} පටිකානතා - කිමු II මජසං 2. යනොතා - කිමු II මජසං PTS. 3. පට්යනොතා - කිමු II ම්ජසං, PTS. a. චතුකකාඅඩනුතනර - උරුවෙලවනෙ; දිසනිකාය - සවගිනීහුතන

ගමෙක් එ මැ සෙතාසනසනෙතාෂයෙහි දක වූයේ මනා ලස් වූයේ නුවණැතියේ සිහි ඇතියේ වේ ද, වේ මහණ තෙමෙ පෞරාණික වූ අගුගණා වූ ආයාවිවංශයෙහි සිටියේ යයි කියනු ලැබේ. නැවැත ද මහණ පොෂම ඉහෂරතර ගිලානපච්චයගෙසජජපරිකබාරයෙන් සතුවූ වූයේ වෙයි. ඉතරෙතර ග්ලාතපුතායකෛෂජාසනෙකාෂයෙහි ගුණ කියනසුලු වූයේත් වෙයි. හිලන්පස බෙහෙසත් පිරිකර්ගෙතුයෙන් අයුතු වූ අනෙසනයට තොං ද පැමිණෙහි. හිලන්පස බෙහෙසත්පිරිකර නො ලැබ ද හො තැවෙයි. හිලත්පස බෙහෙසත් පිරිකර ලැබ ද නො ගෙතුණෝ තො මුසපත් වූගේ නො මඩතා ලදුගේ ආඳීතව දක්තාසුලු වූගේ නිසාරණපුඥ ඇති ව තවද ඒ ඉතරෙතරශ්ලාතපුතායගෙෙෂජාපරිකොරසනෙතා-වළඳයි. ෂය හෙතු කොටගෙන තොමැ ආත්මොතකමණය කෙරෙයි, පරමොනය තො කොරේ. යලමක් එමැ ග්තාලපුතාය ෛතෂජාපරිකොරය නෙතාමයෙහි ද සා වූගේ අනලස් වූගේ නුවණෑතිගේ සිහි ඇතිගේ වේ ද, මේ මහණ පොමෙ පෞරාණික වූ අනු ගයි දත්නා ලද ආගඩ්වංශයෙහි සිටිගේ ගයි කියනු ලැබේ නුයි 'මතතං ස ඒ කුසු ඉඩ තොසතතාං' ගනු වේ.

පෙය පොසු භූපොතා සොවාරි හාමේ - 'සො තොසු භූපොතා' යනු: සිවුරු පිහුවා සෙනසුන් බලන්පස බෙහෙසත්පිරිකරෙහි පිහිත වූයේ ගොපිත වූයේ රැකුණේ සංවර වූයේ නුසි මේසේක් 'සො තොසු භූතොතා' යනු වේ. නොහොත් අංයතනයන්හි පිහිත වූයේ ගොපින වූයේ රක්ෂත වූයේ සංවර වූයේ නුසි මෙසේක් 'සො තෙසු භූතොතා' යනු වේ. සොවාරි කාමේ යනු: ගමනි සංගත වූයේ සංගත වූ සිත් ඇතියේ අතිශයින් සංගත වූ සිත් ඈතියේ පිහිත වූයේ ගොපිත වූයේ රක්ෂත වූයේ සංවර වූයේ නුසි 'සො තෙසු භූතෙනා යතවාරි ගාමේ' යනු වේ.

රුසිනො සි වාචං එරුසං න වජ්ජා - කොප කරන ලදුගේ ආතුංශ කරන ලදුගේ අවමන් කරන ලදුගේ ශවන ලදුගේ ශර්ශන ලදුගේ නුගුණ කිශන ලදුගේ පරුෂ වූ කකීශ වූ වචනගෙන් පෙරලා නො කියන්නේ සැ, පෙරලා නො බණත්තේ සැ, ආකුංශ කරන්නනුව පූතාංකොශ නො කරන්නේ සැ, පෙරලා නො කරන්නේ සැ, ආකුංශ කරන්නේ සැ, ඔබර කරන්නනුව පෙරලා බබර නො කරන්නේ සැ, කලහ නො කරන්නේ සැ, ඔබර නො කරන්නේ සැ, විශුක නො කරන්නේ සැ, විවාද නො කරන්නේ සැ, හිංසා නො කරන්නේ සැ, කලහ හණකින විශූහ විවාද මෙබ්ශය හරනේ සැ, දුරු කරන්නේ සැ, නලහ හණකින විශූහ විවාද මෙබ්ශය හරනේ සැ, දුරු කරන්නේ සැ, වහතානත කරන්නේ සැ, අනහාවයට පමුණුවන්නේ සැ. කලහ - හණකින - විශූහ - විවාද - මේබ්ශයෙන් දුරු වූගේ වෙන් වූගේ වෙසෙයින් වෙන් වූගේ නික්ෂුණෝ බැහැර වූගේ පෙසෙකින් මිදුණේ නො සෙදුණෝ වන්නේ සැ, විශතාමය හරාන කරන්නේ සුක්ත වැවාසය කරන්නේ නුයි 'රැසිනො පී වාචං පරැසං වෙණා' සතු වේ.

එයින් වද,ලන බුදුහු:

ඔක්තිතතවකබු ත ව පාදලොලො ඣාතානුයුතෙතා බහුජංගර'සත, උපෙකබමාරබහ සමානිතතෙතා තකකාසයං කුකතුවවණුවුපවරිනෙද1.

ඔකුගිතනවකුබු න ව පාදලොලොති – කථං බිතනවකබු හොති: ''ඉබෙකචො හිකබු වකබුලොලො වක්වුලොලියෙන සමනනාගතො නොති: 'අදිටා දක්ෂිතබාං දිටා සමතිකකමිතබබ'නහි ආරාමෙත ආරාමං උගාතෙත උගසානං ගාමෙන ගාමං නිගමෙන නිගමං නගෂරන නගරං රවෙසන රවසං ජනපදෙන ජනපදං දීෂවාරිකං අනිවතතවාරිකං අනුසුතෙතා හොති රූප-දසානාග. එවමට් බිතනවකුබු හොති. අථවා භිකබු අනතරෂරං පවිවෙඪා විට්ං පටිපතෙනා අසංවුතො හචාණි: හතිං ඔලොකොතෙතා අසාං ඔලො කෙනෙකා රථං ඔලොකෙනෙකා පතතිං ඔලොකෙනෙකා ඉත්සො ඔලො-කෙනෙතා පුරිසෙ ඔලොකෙනෙතා කුමාරකෙ ඔලොකෙනෙතා කුමාරිකාගො ශීලොකෙනෙකා අනතරාපණං ඔලොකෙනෙකා ඝරමුඛාති ඔලොකෙනෙකා උදා. ඔලොකෙනෙකා අබෝ ඔලොකෙනෙකා දිසාවිදිසං පෙකබමානො ගවජති, එවමපි 'ඛිතතවක්බු' හොති. අථවා තිකබු වක්බුතා රූපං දිසා. නිම්තතකොහි නොති අනුබාඤිතකොහි. යතාගිකරණමෙනං චකබුණුයං අසංචූතං විහරනතා අභිරඣාදෙමතකා පාපකා අකුසලා බම්මා අණාකා වෙයා, නසා සංවර්ග න පට්පරාති, න රකඛති වක්ඛුණුගං, වක්ඛුණුගෙ න සංචරං ආපරානි. එවමටි බිහතවකබු හොති. යථා වා පතෙකෙ හොතෙතා සමණබාගමණා සංඛාදෙයාන් හොජනානි හුදුජිනා තෙ එවරුපං විසුක-දකානං අනුසුතතා විහරහති. සෙයාපීදං: නවවං ගීතං වෘදිතං පෙකබං අක්තානං පාණුකාරං වෙතාලං කුමාථුනං සොහනගරකං වණ්ඩාලං වංසං බොවතං හතියුදබං අසායුදබං මහිසයුදබං උසහයුදබං ගොසුදබං අජසුදබං මෙණඩසුතුං කුකකුවසුතුං වටටකපුතුං දණඩසුතුං මුවසීසුතුං නිමුබුතුං උගොඩුකා බලගොං සොනාබාහං අණිකදයානං ඉති වා. එව්වි බිතත-චකබු නොති.

කථං න බිතතවකබු හොති: "ඉබෙකවෙවා තික්බු ත වකබුලොලො න වකබුලොලිගෙන සමතනාගතො ගොති. 'අදිවසං දක්ඛිතබබං දිවසං සමතිකක-මතබබ'නති ත අංරාමෙත ආරාමං ත උයසනෙත උයසානං ත ගාමෙත ගාමං ත නිගමෙන නිතමං න තගරෙත තතරං ත රවෙස්ත රවසං ත ජනපදෙන ජනපදං දීශවාරිකං අනිවතතවාරිකං අනුයුතෙනා හොති රූපද සංකනංය. එවමපි ත බිතතවකබු හොති. අථවා තිකබු අනතරකරං පවිවෙසා වීටිං පටපතෙනා සංවුතො ගවජති: ත තනිං ඔලොකෙනෙතා -පෙ- ත දිසාවිදිසං පෙකාමාතො ගවජති. එවමපි ත බීතතවකබු හොති. අථවා තිකබු වකබුතා රූපං දිසවා ත නිමතතාකොති හොති -පෙ- වකබුණුයෙ සංවරං ආපජති. එවමපි ත බිතතවකබු හොති.

16 - 18

යට බලා හෙළු ඇත් ඇතිගේ නො ද පාදලෞලායෙන් යුක්ත වූගේ බාාතයෙහි යෙදුණෝ බොහෝ කොට නිදිවැරීමෙන් යුක්ත වූගේ වන්නේ යැ. වතුළුඛාංභොපෙකාව උපදවා එක්ක වූ සිත් ඇතිගේ කාමාදි විත-කීය හා විතක්ාලය ද කෞකෘතාය ද සිඳින්නේ යි.

ඔසාබනතාවකාබු නා ච පාදලෙලෙ – කිසෙයින් 'බිතතවකාබු' වේ ද ගත්: මෙහි කිසි මහණෙක් (සක්දෙර උපත් ලොහ විසින්) ඇසින් ලොල් වුගේ වසසුඊලෞලායෙන් සමන්විත වූගේ වෙයි. 'නුදුටු දෙය දක්ක පුතු ගැ, දුටුදෙක ඉක්මැවිශැසුතු සැ'සි අරමින් අරමව උගනින් උයනව ගමන් ගමට නිගමන් නිගමට නුවරින් නුවරට රලින් රටට දනව්වෙන් දතච්චට දීසීචාරිකාවෙහි හො නිම් චාරිකාවෙහි රූපදශීතය සඳහා යෙදුණේ වෙයි. මෙසේත් 'බිතතවකබු' වේ. හොහොත් මහණ තෙමේ ඇතුළුගමට පිරිසියේ විදිගට පිළිපත්තේ අසංචර වැ ගෙයි: ඇතුන් බලමත් අසුත් බල මත් රිය බලමත් පෘබලසෙත් බලමත් ගැනුන් බලමත් පිරිමත් බලමත් කුමරැත් බලමත් කුමරියත් බලමත් අවුණුතුල බලමත් ගෙදෙර බලමත් උඩ බලමින් යට බලමින් දිශානුදිශා බලමින් යෙයි. මෙසේන් 'බිතතවකබූ වෙයි. නොනොත් මහණ තෙමේ ඇසිත් රූපයක් දුක නිමිනි ගත්තේ වෙයි, අනුවාඤෟන ගන්නේ වෙයි. යම් අසංවරයක් හෙතු කොට අසංවර වූ වසාපුරිපිදිය ඇති වැ වංසය කරන තෙල පුද්ගලයා අතිබනා දෙඉම්-නසා සබ්බාාත ලාමක අකුශලබමීයෝ අනුබඳතාහු නම් ඒ වසෂුරිඤිගගාගේ සංචරයට නො පැමිණෙයි, වසපුරිපදිග හො රක්තේ යැ, චසපුරිපදියයෙහි සංවරයට නො පැමිණේ. මෙසේත් 'බිතතවකබු' වේ. තවද යම්ගේ ඇතැම් භවත් මහණබමුණු කෙනෙක් කම්පල හදහා සැදහැගෙන් දුන් බොජුන් වළද ඔවුහු මෙබඳු වූ විසුළු දක්නෙහි යෙදී වාසය කරත්නාහු ද, ඒ මෙසේ යැ: තැටුම් ගැසුම් වැසුම් තළමුළු හාරතාදීය කියන තැන කස්තල කුළුතාලම් කල් පිඹම පුතිහාතවනු සැබොලුත්ගේ සණදෙවුන්කෙළි වස්-කුලල් ඇට දෙවීම ඇත්පොර අස්පොර මිහිපොර වැහැප්පොර ගවපොර බැම්එපොර එඑපොර කුකුඵපොර වටුපොර දඹුපොර මටුපොර මල්ලපොර සුද්පෙරමුණ බලසෙන් ගණන තැන සඳවුර බලඇ.නි දකීම යනු හෝ ගැ. මෙසේත් 'බිතතවසාබු' නම් වේ.

කිෂෙසින් 'ඛිතතවකුවු' නො වේ ද යන්: මේ සස්නෙහි ඇතැම් දීහ-කෙක් ඇසින් ලොල් නො වූගේ වකුදුර්ලොලායෙන් යුක්ත නො වූගේ වෙයි. 'නුදුටු දෙය දක්ක යුතු යැ, දුටු දෙය ඉත්මැවියයුතු ය'යි අරඹන් අරමට නො යෙසි, උයතින් උයතව - ගමන් ගමට - නිගමයෙන් නිගමයට-නුවරින් නුවරට - රටින් රටට - දනවීවෙන් දනවීවට රූපදශීනය පිණිස දීකිවෘරිකාවෙහි නො නිම වෘරිකාවෙහි නො යෙදුණේ වෙයි. මේසේත් 'ඛිතතවකුටු' හො වූයේ වේ. නොහොත් මහණ තෙමේ ගොදුරුහලිට පිටි-සිගේ විදියට පිළිපන්නේ සංචර වැ යෙසි: ඇතුන් නො බලමන්...දිශානු-දිශා නො බලමන් යෙයි. මේසේත් 'ඛිතතවකුටු' නො වූයේ වේ නොහොත් මහණ නෙමේ ඇසින් රූපයක් දක නිමතතලාහි නො වූයේ වෙයි... වකුදුරුපුයගෙහි සංචරයට පැමිණෙයි. මෙසේත් 'ඛිතතවකයු' නො වූගේ යථා වා පනෙකෙ හොනෙකා සමණබාහමණා සදඛාදෙයාාති හොජතාති හුඤඒණා -පෙ- අණිකදසාතං ඉති වා. එවරූපා විසුකදසාතානුයොගා පටුවරතො හොති. එවමට ත බිතතවකබු හොතීහිමක්ඛිතතවකබු.

න ව පාදලොලොති - කථං පාදලොලො හොති: ඉබෙකවෙවා තිකබු පාදලොලො පාදලොලියෙන සමතනාගතො හොති: අංශ්මෙත අංශ්මං - පෙ-දිකවාරිකා අනිවතතවාරිකා අනුසුතෙතා හොති රූපදසසනාය. එවමට පාදලොලො හොති. අථවා තිකබු අනෙතාපි සබ්කංශ්මේ පාදලොලො පාද-ලොලියෙන සමතනාගතො හොති: න අපථනෙතු¹ ත කාරණගෙතු උදාහෝ අවුපසනතමිතෙතා පරිවෙණතො පරිවෙණං හච්ඡයි. විහාරතො - පෙ- ඉති තථංතවකථං ඉති වෘ² එවමට පාදලොලො හොති. න ව පාදලොලොතී තථංතවකථං ඉති වෘ² එවමට පාදලොලො හොති. න ව පාදලොලොතී තදලොලියා පජනෙශා විනොදෙශා බහනතීකරෙගා අනහාවං ගමෙයා. පාදලොලියා අංරතො අසස වීරතො පට්මරතො නිකාභෙතා නිසාසවො විපාමුතෙතා විසඤ්ඤාතො විමරිශාදීකතෙන වෙතසා විනරෙයා. පටි-සලොකාරාමො අසස පටිසලොතරතො අජකාතනං වෙතෙසා විනරෙයා. පටි-කුතිරාකතරකානො විපසාතාය සමනනාගතො බුහෙතා සුඤ්ඤානානා කායි කාකරතො එකතනමනුසුතෙතා සදපළුගරුකොති බකකිතනවකබ ත ව පාදලොලො.

කානානුයුතෙනා බසුජාගරකාති - 'කාතානුයුතෙනා'ති එහි කංර-ණෙහි ඣාතානුයුතෙතා: අනුපාතනසා වා පඨමසා ඣානසා උපාදුය යුතෙතා පයුතෙතා අසුතෙතා සම්සුතෙතා; අනුපානනසා වා දුනියසා කිානසා - තතියසා කානසා - වනුළුසා කිානසා උපාදය යුතෙනං පයුතෙතා ආයුතෙතා සමායුතෙතාති එවමපි ඣානානුයුතෙතා. අථවෘ උභානාං වා පඨමං ඣාතං ආසෙවති භාවෙති බහුලිකරොති; උපානාං වා දුතිගං කිෘතං - තත්රාං කිාතං - වතුතරං කිාතං ආසෙවති භාවෙති මහුලීකරොතීති එවමටි ඣෘතෘනුසුතෙතා. ඔහුජාහරාාති ඉඩ භිකබු දිවසං වඞ්කමේත නිසජිතිංග ආවරණ්ගෙහි බමෙමහි 'විතතං පරිසොබෙති, රතතියා පඨමං යාමං වඬකමෙත නිසජජාය ආවරණියෙහි ධිමේමහි චිතතං පරිසොබෙති, රතතියා මජකිමං යාමං දක්ඛිණෙන පසෙන සීන-නෙයං කපොති පාදෙ පෘදං අච්චාබාය සතො සම්පජානො උවාර්තස්කිකිය. මතයි කරිතිා, රතතියා පචරිමං යාමං පචවුවඨාය චඞ්කමෙන නිසරාය ආවරණියෙහි ධමෙමහි චිතතං පරිසොබෙතීනි -ඣාතානුසුතෙතා බහුජාගරඣ.

උපෙකාවමාරබහ සමානිතතෙතාති - 'උපෙකබා'ති යා චතුපෙථ ඣාතෙ උපෙකබා උපෙකබනා අජඹුපෙකබනා චිතතසමනා චිතතපසාදඛතා මජඹනතතා චිතතසා,

^{1.} අභාගතෙකු - PTS. 8. කථං කළුඑනි - සිමු. II.

තවද ගමයේ ඇතැම් හවත් මහණබවුණු කෙනෙක් කම්පල හදනා දුන් බොජුන් වලද...බලඇණි දකීම් ගනාදිග හෝ යි. මේ බදු වූ විසුඑ දග්තෙහි ගෙදීමෙත් වැලැකුණේ වේ. මෙසේන් 'බතතවකබු' නො වේ නුයි 'ඔක්බතතවකබු' යනු වේ.

හ ව පාදලොලො – යනු: කිසෙයින් 'පාදලොල' වේ ද යන්: මෙහි කිසි මහණෙක් පාදලොල වූයේ පාදලොලායෙන් යුක්ත වූයේ වෙයි: අරමත් අරමව...රුපදශීකය පිණිස දිසිවාරිකාවෙහි තො නිම වාරිකා-වෙහි සෙදුණේ වෙයි. මේසේත් 'පාදලොල' වේ. නොහොත් මහණ තෙමේ ඇතුළු සහරමති ද පාදලොල වූගේ පාදලෞලාගෙන් සුක්ත වූගේ වෙයි: පුගොජන තැති වැ, කාරණ නැති වැ, උඩගු වූයේ නො සන්හුන් සිත් ඇතිගේ පිරිවෙනින් පිරිවෙනව ගෙයි, වෙනෙරින් වෙනෙරව...වෘණි හානී පිළිබැදි කථා යැ යනාදිය හෝ යි. මෙසේත් 'පාදලොල' වූයේ වෙයි. න ව පාදලොලො යනු: පාදලෞලාය හරතේ යැ, දුරු කරන්තේ යැ, විගතානත කරතේ යැ, අතහාවයට පමුණුවත්තේ යැ, පාදලෞලායෙන් දුරු වූයේ වෙත් වූගේ වෙසෙසිත් වෙත් වූගේ නික්මුණේ බැහැර වූගේ වෙසෙසිත් මදුණේ විසංශුක්ත වූයේ වන්නේ යැ, විමග්හිදීකෘත සිතින් යුක්ත වැ වාසය කරන්නේ හැ, විවෙකයෙහි ඇලුම ඇතියේ විවෙකයෙහි නිරත වුගේ සවකිය විතනයමාබියෙහි යෙදුණේ බැහැර නො කළ බාහන ඇතියේ (සපතමිඛ) අනුපසානායෙන් සුක්ත වූයේ ශූනාංගාරහාවනාව වඩත්තේ වත්තේ සැ, බාහත කරතසුලු වූයේ බාහතයෙහි ඇලුණේ එකීහාවයෙහි යෙදුණේ උතතමාණි (–හෝ සවාණි) ගරුක වූයේ වන්නේ නුයි 'ඔක්බනත වකුබු ත ව පාදලොලො' ගනු වේ.

කානානුයුතෙතා බහුජාගරංගා - 'කානානුයුතෙතා' ගනු: දෙ කරු-ණෙකින් බාාතයෙහි යෙදුණේ වෙයි: නූපන් පුථමබාානයාගේ ඉපදීම පිණිස ගෙදුණේ වෙසෙසින් ගෙදුණේ හාන්පසින් ගෙදුණේ මොනොවෙ ගෙදුණේ වෙයි; නුපත් දවිතීයබාංතයානේ-තෘතීයබාංතයානේ- චතුළුබා--තයානේ ඉටදීම පිණිස යුක්ත - පුයුක්ත - ආයුක්ත - සමායුක්ත වූයේ වේ නුයි මෙසේත් 'ඣානානුසුතෙතා' යනු වේ. තොහොත් උපත් පුථම්බාහය හෝ ඇතුරු කොරෙහි වඩගි බහුල කෙරෙහි, උපන් දවිතිශඛාංතය හෝ... තෘතියබනානය හෝ ... වතුළුබනානය හෝ අසෙවනය කෙරෙයි වඩයි බහුල කෙරේ නුගි මෙසේන් 'ඣෘතානුයුතෙතෘ' යනු වේ. බහුජාගරංගා යනු: මේ සස්තෙහි මහණ තෙමේ දහවල සක්මනින් හා හිදීමෙන් නීවරණබම්-යන්ගෙන් සිත පිරිසුදු කෙරෙයි, රෑ පෙරයම සක්මනින් හිදීමෙන් නිවරණ-ඛම්යත්ගෙන් සිත පිරිසිදු කෙරෙයි, රෑ මැදිගම දකුණුපයෙහි වම්පය මදක් ඇද තබා සිහි ඇතියේ නුවණැතියේ උතානසාශුව මෙනෙහි කොට දකුණැලගෙන් ශයන කෙරෙයි; රෑ අලුයම තැනියිව සක්මන් කිරීමෙන් හා හිදීමෙන් නීවරණබම්යන්ගෙන් සිත පිරිසුදු කෙරේ නුයි 'ඣෘනෘනුයුතෙනෘ බනුජාගරසා' යනු වේ.

උපෙකාබමාරබන සමානිතතොන - 'උපෙකබා' යනු: වතුනිවාහතයෙහි හම් උපෙකෂාවක් උපෙකෘතාරයෙක් අධික වූ උපෙකෂාකාරයෙක් විතතයාගේ සම බවෙක් විතතයාගේ සැහැල්ලු බවෙක් විතතයාගේ මබාසා බවෙක් වේද එය යි. සමාගිතතෙකාන් ''යා චිතතසා සීති සණසීතී අවවසීතී අවිසාහාරෝ අටිකෙතුපො අවිසාහටමානසතා සම්ථෝ සමාබිත්දීයං සමාබිබලං සමාසමාධි''. උපෙකාබමාරබහ සමාකිතතෙකාති වතුපෙර ඣානෙ උපෙකබං ආරබහ එකාගාවිතෙතා අවිකාබීතතවිතෙතා අවිසාහටමානසොති උපෙකාබමාරබහ සමංගිතතෙතා.

තාකාභයං කුඩාකුවවකටුපවරියෙත් - 'සසාසා'සි ''නව විසාකාං කාම්විතකොකා බහාපෘදවිතකොකා විහිංසාවිතකොකා සඳුනිවිතකොකා ජන-පදාවනකොකා අමරවිතකොකා පරානුදෑයනාපට් සඳුකුවනතා විතකොකා ලාභ සකාකාරයිලොකපට සඳුකුවනතා විතකොකා අනවසාද කැතිපට සඳ කුතුවෙන වතකොකා. ඉමෙ වුවවතති නව විතකාකා." කාම්විතකාකානං කාමස දැකු-සයො, බහාපාද විතකාකානං බහාපාද සඳ කුස සෙයා, විහිංසාවිතකාකානං කීම සඳ කු සෙයා, බහාපාද විතකාකානං බහාපාද සඳ කුස සෙයා, විහිංසාවිතකාකානං කීම සඳ කු සඳ සංකාන අව නීත කතානං සහ සහ සහ සංකානය සහ සංකානං කීම සඳ සඳ සංකාන අව නීත කතානං කියාපාද සඳ කුස කොතානං සහ සංකානං කීම සඳ සඳ සංකාන ඉත සිතානෙං සහ සහ සංකානං සහ සංකානං සහ සංකානං සහ සංකාන අප හා සංකාන විත කතානානං සහ සංකානං සහ සංකාන අප හා සංකාන සහ සංකාන සහ සංකාන සහ සංකාන සහ සංකානයක් සහ සංකානයකට සහ සංකානය සහ සංකානයකට සහ සාකනයකට සංකානයකට සහ සංකානයකට සහ සංකානයකට සහ සාකානයකට සහ කතානයකට සහ සංකානයකට සහ සාකානයකට සහ සංකානයකට සහ සංකානයකට සහ සාකානයකට සාකානයකට සහ සාකානයකට සහ සාකානයකට සහ සාකානයකට සහ සංකානයකට සහ සංකානයකට සහ සාකානයකට සහ සංකානයකට සහ සංකානයකට සහ සාකානයකට සහ සංකානයකට සහ සාකානයකට සහ සාකානයකට සහ සංකානයකට සහ සාකානයකට සහ සාකානයකට සහ සංකානයකට සහ සාකානයකට සහ සංකානයකට සහ සාකානයකට සහ සංකානයකට සහ සංකානයකට සහ සාකානයකට සහ සංකානයකට සහ සාකානයකට සහ සාකානයකට සහ සාකානයකට සහ සංකානයකට සහ සාකානයකට සහ සාකානයකට සහ සාකානයකට සහ සංකානයකට සහ සාකානයකට සහ සාකානය සාකානයකට සහ සාකානය සාකානයකට සහ සාකානයට සහ සාකානයකට සහ සාකානය කට සහ සාකානයකට සහ සාකානය කට සහ සාකානයකට සහ සාකානයට සහ සාකානය කට සහ සාකානයකට සහ සාකානය සා සාකානයකට සහ සාකානය සා සාකානය සාකානය සා සාකානය සා සාකානයට සා

අපි ව දවිහි කාරණෙහි උජරජාන කුහතුවවං වෙනහෝ විපාටිසාරෝ මනොවිලෙබො: කතතතා ව අකතතතා ව. කථං කතතතා ව අකතතතා ව උපාජානී කුහතුවවං වෙනහෝ පිපාටිසාරෝ මනොවිලෙබෝ? 'කතං මේ කාශදුවවරිතං අකතං මේ කාශපුවරින'හති උපාජානි කුහතුවවං වෙනහෝ විපාටිසාරෝ මනොවිලෙබෝ. 'කතං මෙ වවිදුවවරිතං – කතං මේ මනො-දුවවරිතං-කතො මේ පාණාතිපාතො, අකතා මේ පාණානිපාතා වෙරමණි'ති උපාජානි කුහතුවවං වෙනහෝ විපාටිසාරෝ මනොවිලෙබෝ. 'කතං මේ අදිතතාගුනං – කතො මේ කාමෙසු මච්ඡාවාරේ – කතෝ මේ මූහාවාදෙ – කතා මේ පිසුනා වාචා – කතා මේ එරැසා වාචා – කතෝ මේ මූහාවාදෙ – කතා මේ පිසුනා වාචා – කතා මේ එරැසා වාචා – කතෝ මේ ඕන්දේයික දාපෙ – කතා මේ අතිරැකි – කතෝ මේ බාපාදෙ – කතා මේ මච්ඡාදිරිසී-දකතා මෙ සමමාදීවයි'තී උපාජානි කුහතුවෙං වෙනසෝ විපාටිසාරෝ මනොවිලෙබෝ. එවං කතාතා ව අකතාතනා ව උපාජානි කුහතුවෙං වෙනසෝ විපාටිසාරෝ මනොවිලෙබෝ.

a. බම්මසම්හණ් - නිකෙඛපසාණ්ඩ,

මහා තිදේශපාලිය

සමාහිතතෙනා යනු: විතනයාගේ යම ස්ථිතියක් සංස්ථිතියක් අවස්ථි-තියක් නො කැලැඹීමේක් නො විසිරීමේක් නො කැලැඹුණු සින් ඇති බවෙක් ශමථයෙක් සමාගීඤ්ෂයෙක් සමාගිබලයෙක් සමාත්සමාබයෙක් වේ ද එය යි. උපෙකාබමාරබන සමාගිතතෙනා – වනුළුබාහතයෙහි තනුමබාසෛථාපෙකාව තිසා එකහ වූ සින් ඇතියේ නො විසුරුණු සින් ඇතියේ නො කැලැ-ඹුණු සින් ඇතියේ නුයි 'උපෙකාමාරබහ සමාහිතතෙනා' යනු වේ.

තකකාසයං ඇඩාතුවවඤවුපවජියේ - 'තකක' තම්: නව විතක්ගෝ හැ: කාම්විතක් හැ වාාපාදවිතක් හැ විහිංහාවිතක් ගැ ශුතිවිතක් හැ ජන-පද විතකී ගැ අමරවිතකී ගැ පරානුදදයතාපුතිරූප වූ ගෘහතිෘශිතපුමයෙන් පූතිසංශුක්ත මිතකී ගැ ලාහසත්කාරකි තිහිපුතිසංශුක්ත වූ විතකී හැ අත-වඥතාපුතිසංසුක්ත විතකී යැ යන මොහු නව විතකීගෝ යයි කියනු ලැබෙත්. කාමවිතකීයන්ට කාමසංඥව අාශය (-වාසස්ථාන) වෙයි. වස-පාදවිතකීයන්ට වනාපාදසංශූව ආශය යැ, විහිංසාවිතකීයන්ට විහිංසාසංශූව ආශය යැ, තොහොත් තක්යන්ව විතක්යන්ව සංකලපයන්ව අවිදුව අංශය ගැ, අගොතිසොමනසිකාරග ආශය ගැ, අසම්මානය ආශය ගැ, අතපතුපාව අංශය යැ, ඖදඛතාය අංශය - වාසසාන සි. කුකිකුව්වං ດວ່າ: අບາສາສາດ 6 ພາສາຍເ, ລາສາສາດ 6 ພາສາຍໃນ, ແມ່ລາສາສາດ 6 ໝູໝູຜເ, අකວະແຜສ ສວະສະເຊ ແກ ຄອນ ແດຍ ແລວະເອ ඇති බව ගැ, අවද ගෙහි වද සංඥ ඇති බව ගැ, වද ගෙහි අවද සංඥ ඇති-බව යැ යන මේබදු වූ යම් කුකුසෙක් කුකුස්අයුරෙක් කුකුස් කරන බවෙක් සිතෙහි විපිළිසරයෙක් මතෞටිලෙඛයෙක් වේ ද, මේ 'කුකතුව්ව' යයි කියනු ලැබේ.

තවද දෙ කරුණෙකින් කෞකෘතා විතනවිපුතිසංරය මනොවිලෙඛය උපදී. කළ බැවින් හා නො කළ බැවිනි. කිසෙයින් කළ බැවින් හා නො කළ බැවින් කුකුස සිතෙහි විපිළිසර මනොවිලෙඛය උපදී ද යන්: "මා විසින් කාශදුශවරිතය කරන ලද, මා විසින් කාශපුවරිතය නො කරන ලදු'යි කුකුස සිතෙහි විපිළිසර මනොවිලෙඛය උපදී, මා විසින් වාශ්-දුශවරිතය කරන ලද - මා විසින් මතොදුශවරිතය කරන ලද - මා විසින් පුංණවන කරන ලද - මා විසින් මනොදුශවරිතය කරන ලද - මා විසින් පුංණවන කරන ලද, මා විසින් පුංණකාතපිරමණය නො කරන ලද "යි කුකුස විතනවිපතිසාරය මනොවිලෙඛය උපදී. "මා විසින් අදතනාදනය කරන ලද - මා විසින් සාම්මතානාවාරය කරන ලද - මා විසින් මුසවා කියන ලද - මා විසින් පිසුනුඛය කියන ලද - මා විසින් පරුෂවාක් කියන ලද - මා විසින් පුලාප කියන ලද - මා විසින් අභිබාව කරන ලද - මා විසින් වනපාදය කරන ලද - මා විසින් මතානාදුවේ ගන්නා ලද, - සමාන්-දුළටී නො ශන්නා ලද "යි කෞකාභාග විතනවිපුතිසාරය මතොවිලෙඛය උපදී. මෙසේ කල බැවන් ද නො කල බැවින් ද කුකුස සිනෙහි විපිළියර මනොවිලෙඛය උපදී. අථවා සිලෙසුමහි න පරිපූරකාරීනි උපාජරති කුකකුවවං වෙතසො විපාටිසාරේ මනොවිලෙබො. ඉනිදියෙසුමහි අගුනතදවාරෝනී – හෝජනෙ අමතනකැකුමනීති – ජාගරිගං අනනුසුනෙතාමෙහිති – ත සතිසමපරකෙදුක සමහනාගතොමනිති – අගාවිතා මෙ වතතාරෝ සතිපවසානති - අගාවිතා මෙ වතතාරේ සමමපතබනානී – අගාවිතා මෙ වතතාරෝ ඉදගිපාදති – අගාවි-තානි මෙ පකැවින්දියානීති – අගාවිතානි මේ පකුව බලානීති – අගාවිතා මෙ සතතබොරැකුඩකාති – අගාවිතානි මේ පකුව බලානීති – අගාවිතා මෙ සතතබොරැකුඩකාති – අගාවිතානි මේ පකුව බලානීති – අගාවිතා මෙ සතතබොරැකුඩකාති – අගාවිතානි මේ අපතිනෝ බලානීති – අගාවිතා මෙ සතතබොරැකුඩකාති – අගාවතොනි මේ අපරියෝ අවස්වනිකෝ මගෙනාති-දුකකං මේ අපරිශකයාතනි – දුකකයමුදගෝ මෙ අපතිනෝති – මගෙන මේ අහාවිතොනි – නිරෝබො මේ අසවරිකතොනී උපාජරති කුකකුවෙම වෙතසො විපාටිසාරෝ මනොවිලෙබො. කකකාසයං කුකකුවෙකදුවුවරින්නදයා ජීනෙදගා උවරිනෙදයන සමුවරිනෙදීයා පරිගෙයා වනොදෙයා බාහනීකරෙයා අනතාවං ගමෙයාති තකකානයං කුකකුවෙනාවුපරිනෙද.

තෙනාන හගවා:

''ඔක්ඩිතතවකබු න ව පෘදලොලො ඣෘතානුයුතෙතා බහුජංගරසක, උපෙකබමාරබහ සමාහිතතෙතා තකකාසයං කුණකුවමණවුපවරිනේ"ති.

16 - 19

චුදිතො වවිති සතිමාතිනසෙද සබුත්මචාරීසු බිලං පතිසෙද, වාචං පමුසෙදව කුසලං නෘතිවෙලං ජනවාදබම්මාග න වේතගෙගා.

වුදිනො වමිනි සනිමාතිනාදෛති - 'චුදිනො'ති උපජකායං වා ආවරිය වං සමානුපජකාගතා වා සමානාවරියකා වා මතතා වා සන්දිධා වා සමහතතා වා සභාගා වා වොදෙනකි ''මුදං තෙ ආවුසෙං අයුතතං, මුදං තෙ අපාතාං, මුදං තෙ අසාරුපාං, මුදං තෙ අපිලතා¹නති සතීං උපටසාපෙනා තං වොදනං නාදෙකය අතින්දෙකය මොදෙයය අනුමොදෙයය මුවේජයය සාදියෙයා පන්ගෙයය පිහිගෙයය අතිප්පොයය. යථා ඉත් වා පුරිසෙං වා දහරෝ යුවා මණ්ඩකකජාතිකො සීසං තනානො උපාලමාලං වා වස්සික-මාලං වා අතිමුතතිකමාලං වා ලතිනා උතොති කනෙවති පටියාකනෙනා උතතමනේක සිරසමං පතිවසාපෙනා තනෙදයය අතින්දෙයය මොදෙයය අනුමොදෙයා ඉඩේන්ගය සාදියෙයා පත්මතයය පිහිගෙයය අතිප්පොයය, එවෙන් සෝං උපටසාපෙනා තං වොදනං තනෙදයා අතින්දෙයා මොදෙයා අනුමොදෙයා ඉඩේන්ගය සාදියෙයා පත්මතයය පිහිගෙයා අතිප්පොයා.

^{1.} q8800. - g. PTS.

තොහොත් 'සිලයෙනි පරිසූරකාරී නො වූයෙම්' කුතුය විතතම්පතිසංරශ මනොවිලෙඛය උපදී. ඉත්දියයන්නි අපිනිතදවාර වූයෙම් – නොජනයෙනි අමැතුඥ වූයෙම් – ජාගයක්වෙනි නො යෙදුරෙම් – සමාතිසම්පුඤනයෙන් සමන්විත නො වූයෙම-මා විසින් සතර සතිපවසානයෝ නො වඩතා ලදහ'යි-සතර සමහක්පුධානයෝ නො වඩනා ලදහ'යි – සතර සංදඬපංදයෝ නො වහත ලදහ'යි – පඤාවසිනයෝ නො වඩනා ලදහ'යි – පඤාව බලයෝ හෝ වඩතා ලදහ'යි – පඤාවසිනයෝ නො වඩනා ලදහ'යි – පඤාව බලයෝ හෝ වඩතා ලදහ'යි – සංක මොඩනඩාගේ නො වඩනා ලදහ'යි – මා විසින් අතේ අපාඩයිකමාගීය නො වඩතා ලද'යි – මා විසින් දුංඛසනය අපරිඥත යෑ'යි – මා විසින් ජුංඛසමුදය අපුගිණ යෑ'යි – මා විසින් දුංඛසනය අපරිඥත යෑ'යි – මා විසින් ජාරෝධය පුහාසක නො කරන ලද'යි කොකොතය වතතව්පුතිසාරය මතෝවිලෙඛය උපදී. තකකාශයං සැකකුවෙනෙකුවෙන්නෙදෙ– වතකීය ද විතකීයන්ගේ ආශය ද කොකොතාය ද පසිදිනේ යෑ සිඳිනේ යෑ වෙසෙසින් සිදිනේ යෑ මොනොවට සිඳින්නේ යෑ දුරු කරන්නේ යෑ බැහැර කරන්නේ යෑ මහතානත කරන්නේ යෑ අනුඅභාවයට පමුණුවන්නේ තුයි 'තකකාසයං කුකකුවෙණුවුපවරිනෙද' යනු වේ.

එයින් වද ලහ බුදුහු:

''බහති හතවකතු -පෙ- තකකාසයං සැකසුවව සැමුපවජි ෙසැ'යි.

16 - 19

උපාඛායාදීන් වීසින් වචනයෙන් වෙදෙනා කරන ලදුයේ සමෘතිමීන් වැ සතුටු වන්නේ යැ. සමුමසරුන් කෙරෙහි ගැටුණු සින් ඇති බව බිඳපියන්නේ යැ. නුවණින් උපදවන ලද තෙපුල් බණන්නේ යැ. කාලවෙලා ශීල-වේලා ඉක්මැ නො බණන්නේ යැ. ජනයාගේ උපවාදකථාවෙහි සිනිවිලි නුපදවන්නේ යි.

මුදිනො වවිනි සතිමාගිනයෙද - 'වුදිනො' යනු: උපාධාංගයෝ ගෝ ຕະຢະດກິດດຳ ເວັ້ ເພື່ອເອກາປະພາດແກ່ ເວັ້ ເອົາກາຍະດາຊິດດຳ ເວັ້ ເອົາແກ່ හෝ සංදුළුගෝ ගෝ සම්හක්තයෝ හෝ සහායයෝ හෝ 'ඈවැත්ති, මේ තව අයුතු යැ, මේ තව නො ටැම්ණියේ යැ, මේ තව නො සරුජ යැ, තාගේ මෙය ගීලයෙහි නො සිටියේ වනැ'හි වොදනා කෙරෙත් නම්, සිහි එළවා ඒ වොදතාමට සතුවු වන්නේ යැ, වෙසෙසින් සතුටු වන්නේ යැ, හටුවන්නේ යැ පහටුවන්නේ යැ කැමැති වන්නේ යැ ඉවසන්නේ යැ පතන්නේ යැ රුව කරන්නේ ගැ අභිජලපතය කරන්නේ යැ. යම්සේ සහුයක් හෝ පුරු-මගෙක් හෝ තරුණ වූගේ සැරැසෙන පියව ඇතිගේ සභානය කොට සිටිගේ උපුල්මාලයක් හෝ දසමන්මාලයක් හෝ සොහොඹුමාලයක් හෝ ලැබ දුකින් පිළිගෙක උතුමග ගිසෙහි පිහිටුවා තුවුවන්නේ ද සතුටු-වත්තේ ද ශවුවන්නේ ද පශවුවත්තේ ද රිසිවන්නේ ද ඉවසන්නේ ද පතත්තේ ද කැමැතීවන්නේ ද අභිජලාතය කරන්නේ ද එපරිද්දෙන් ම සිහි එළවා ඒ වොදනාවට තුටුවන්නේ ය සතුටුවන්නේ ය හටුවන්නේ ය පහටුවත්තේ ය රිසිවත්තේ ය ඉවසන්නේය පතත්තේ ය කැමැතිවත්තේ ය අභිජලානය කරන්නේ යැ.

- "නිගිනංව පවතතාරං යං පකො වරාදකයිනං, නිශාශා වාදිං මේඛාවිං තාදිසං පණ්ඩතං හජේ. තාදිසං හජමානසා සෙයො හොති ත පාපියෝ"තිය.
- "ඔවදෙගානුසාසෙගා අසබහා ව නිවාරයෙ, සහදුහි සො පියෝ නොති අසතං හොති අපපියෝ"තිa.

චුදිතො වවිති සතිමාතිතපෙද.

සමානාවචාරීසු බලං පහිදෙන් - 'සමානවචාරී'ති එකකාවො එකුදෙදහා සමසිකාඛකා. සමානාවචාරීසු බලං පතිදෙක් සමානාවාරීසු ආහතවිතතානං බලජාතතං පතිදෙයා; පාකුවපි වෙනො බිලෙ පතිදෙයා; තයොපි වේතොබලෙ පතිදෙයා; රාශබලං දෙසබලං මොහබලං තිදෙයා පතිදෙයා සමතිදෙයාත් - සමානාවචාරිසු බලං පතිදෙය.

වාචං පමුදෙකු කුසලං නාතිවෙලනත් - දැණනමුවසීතං වාචං මුදෙක හා. අතුපසංගිතං බමමූපසංගිතං කාලෙන සාපදෙසං පරිගනතවතිං වාචං මුදෙකුවගා පමුදෛවගාායි - වාචං පමුදෙකුව කුසලං, නාතිවෙලනති 'වෙලා'ති දෙව වෙලා: කාලවෙලා ව සිලවෙලා ව. කතමා කාලවෙලා? කාලාතිකකනතං වාචං ත හාසෙගා, වෙලාතිකකනතං වාචං ත හාසෙගා, කාලවෙලායිකකනතං වාචං ත හාසෙගා, කාලවෙලං අසමපතතං වාචං ත හාසෙයා, වෙලං අසමපතතං වාචං ත හාසෙයා, කාලවෙලං අසමපතතං වාචං ත හාසෙයා.

"යො වේ කාලෙ අසමපතෙත අතිවෙලං පහාසතී, එවං සො නිහතො සෙති කොකිලායෙව අතුජෝ"ති

අයං කාලවේලා.

කතමා සිලවෙලා? රතෙනා වාවං න භාෂසයා, දුලටයා වාවං ත භාසෙයා, මූලෙනා වාවං ත භාසෙයා, මූසාවාදං ත භාෂසයා, පිසුතං වාවං ත භාසෙයා, එරෑසං වාවං ත භාෂසයා, සමඑපාලාපං න භාසෙයා ත කථෙයා න තමණයා ක දීපෂයයා ත වොහරෙයා. අසං සිලවෙලාති – වාවං පමුණෙන කුසලං තාතිවෙලං.

a. බ්ම්මපද - පණඩනමගත, b කොසාලිය ජාතක.

මහානිදේශපාලිය

සාරිපුතතසූතුනිදේශය. 719

 "වරද දක්තාසුලු වූ තිබුහ කොට බණත්තා වූ පාඥ වූ යම් කලහංණ මිතුයකු නිදත්සැල තුබු තැන් දක්වත්තක්හු වැනි කොට දක්තේ වේ ද, එබඳු පාඥයා සෙවුණෙ යැ. එබඳු නුවණැත්තහු සෙවුණාහට ශුයේ (–වැඩෙක්) ම වත්තේ ය. අවැඩෙක් තො වන්තේ" යි.

2. "(කලාණමිතු වූ යමේක් අහැවැහි ආදි කිහිවක් හව) අවවාද කරන්නේ ද, අනුශාසනා කරන්නේ ද, අකුශලයෙන් වලහන්නේ ද, ඒ එබඳු පුද්ගල නෙමේ බුද්ධාදි සත්පුරුෂයන්ට මැ පිය වෙයි. අසත්පුරුෂ-යන්ව අපිය වේ."

එයින් 'චුදිනො වවීහි සතිමාහිතනෙද' යනු වේ.

සබහාවචාරීසු බිලං පතිෂෙද - 'සබහාවාරි' යනු: එකකම් එකොදෙද ශා සමානශිකා ඇත්තානු යැ. සබහාවචාරීසු බිලං පතිෂෙද - සබුමසරුත් කොරෙහි ගැටුණු සිත් ඇති බව, හටහත් හුල් ඇති බව (-තද බව) බිද-පියත්තේ ය, පකුව වෙනොබිලයන් ද සිඳිනේ ය, නිටිබ වෙතොබිලයන් ද සිඳිනේ ය, රාහකීලය දොමක්කීලය මොහකීලය බිඳිනේය, වෙසෙසින් බිඳිනේ ය, මොනොවට බිදිනේ නුයි 'සබුහාවචාරීසු බිලං පතිනෙද' යනු වේ.

වාවං පමුකෙතු කුසලං නාන්වෙලං - සුනසම්පුයුක්ත සිනින් උප-දවත ලද වවනය නිකුත් කරන්නේ ය, අතියෙන් යුක්ත වූ බමයෙන් යුක්ත වූ කරුණු සහිත වූ පයසීනතවත් වූ වවනය සුදුසු කාලයෙහි නිකුත් කරන්නේ ය, වෙසෙසින් නිකුත් කරන්නේ තුයි 'වාවං පමුකෛව කුසලං' යනු වේ. නාන්වෙලං යනු: කාලවෙලාව ද සිලවෙලාව දයි 'වෙලං' දෙකෙකි. කාලවෙලා කවරැ. යන්: කල් ඉක්මැගිය වවනය නො කියන්නේ යැ හිම ඉක්මැගිය වවනය නො කියන්නේ යැ, කල්හිම ඉක්මැතිය වවනය නො කියන්නේ යැ, කල් නො පැමිණි වචනය නො කියන්නේ යැ, හිම නො පැමණි වවනය නො කියන්නේ යැ, කල්හිම නො පත් වවනය නො කියන්නේ ය.

3. "යමෙක් තියමයෙන් තමහට බණන කාලය නො පැමිණි කල්හි හිම ඉක්මවා බෙහෙවින් බෙෂණි ද, මෙසේ හෙතෙම (කැටිඞියනේ කැදූ-ල්ලෙහි වැඩුණු) කොටිලියයේ පැටියා සෙයින් නයන ලදුයේ හෝනේ" යි. මෝ ගෙනුමෝ කාලවෙලා හැ.

සිලවෙලා කවර යන්: රාගයෙන් රත් වූයේ නෙපුල් නො ඛණ-ත්තේ යෑ, දෙස මයෙන් දුපට වූයේ වවන නො ඛණන්නේ යෑ, මොහයෙන් මූස වූයේ ව⁵ත නො ඛණත්තේ යෑ, මුසවං තො ඛණන්නේ යෑ, පිසුනු බස් නො ඛණත්තේ යෑ, රථබස් නො ඛණත්තේ යෑ, පුලාප නො ඛණ-ත්තේ යෑ, නො කියන්නේ යෑ නො පවසත්තේ යෑ නො දක්වන්නේ යෑ වාවහාර තො කරන්නේ යි. මෝ නොමෝ සිලුවෙලා වූ යැසි 'වාවං පමුනෙකුව කුසලං තානිවෙලං' යනු වේ. ජනවාදඩමමාශ න වේතයෙගතාති - 'ජනා'ති බතතියා ව බාහමණා ව වෙසසා ව සුදෑ ව ගහටසා ව පබාජිතා ව දෙවා ව මනුසසා ව, ජනසස වංදය උපවාදාය නිෂැය ශරහාය අක්තතියා අවණණනාරිකාය සීලවිපතතියා වා ආචාර්ටිපතතියා දිවසීටිපතතියා වා ආජීවටිපතතියා වා න වෙතයෙයා වෙතතා න උපසාදෙයා විතතා 1 න උපසාදෙයා සම්කාපපා න උපසාදෙයා මනසිකාරා න උපසාදෙයාති - ජනවාදබවමාය න වෙතයෙයා.

තෙනාහ හගවා:

"චුදිනො වවිහි සහිමාතිතනෙද සබුහාමාරීහු බලං පතිනෙද, වාවං පමුකෙදව කුසලං තාතිවේලං ජනවෘදබලබාශ හ වෙතගෙයහා"ති.

16 - 20

අථාපරං පඤච රජාති ලොකො ගෙසං සතිමා විතයාය සීකෙඛ, රූපෙසු සදෛසු අථො රසෙසු ගතේඩසු එසෙසසු සහෙථ රාශං.

අථාපරං පඤා රජාතී ලොකොති – 'අථා'ති පදසාකි පදනංසගොං පදපංරිපූරි අකඛරසමවාගො බාඤානසිලිව්ඪතා පදනුපුඛාතාමේතං අථාති. පඤා රජානි්තී රූපරජෝ සඳෑරජෝ ගණාරජෝ රසරජෝ ඵොවඪඛා රජෝ.

- රාගෝ රජෝ න ව පත රෙණු වුව්වති රාගසොතං අධිවිවනං රජොති, එතං රජං විපාජතිති³ පණ්ඩතා විහරනති තෙ විගතරජසා සාසනෙ.
- දෙසෝ රජෝ ත ව පත රෙණු වුවවති දෙසසොතං අධිවචනං රජෝත්, එතං රජං විසාජතිනි පණාබතා විහරනති තෙ විගත රජසා සාසනෙ.
- මොහො රජෝ ත ව පත රෙණු වුවවති මොහසොතං අගිවවනං රජෝත්, එතං රජං විපාජතිති පණඩතා වහරනති තෙ විශතරජසා සාසනො"තිය.

ලොකොත් – අපායලොකෙ මිනුසාලොකෙ දෙවලොකෙ ඛනිලොකෙ බාතුලොකෙ ආයතනලොකෙත් – අථාපරං පණුව රජානි ලොකෙ.

^{1.} වනතහංකාපපං න උපපා 'දයන - සංභ PTS 2 රාකො - සහ PTS.

^{3.} මීපාජනිණි - සිමු. 11.

a. චූලපත්කජාතක

ජනවාදබමමාශ න වෙතනෙයෙය-'ජන' නම්: කෘග්යයෝ ද බාහමණයෝ ද වෙශායෝ ද ශුදුයෝ ද ශාහකථයෝ ද පුවුජිතයෝ ද දෙවයෝ ද මනුෂායෝ ද වෙත්. සීලටපතනියෙන් හෝ ආචාරටපතනියෙන් හෝ දුවේ විපතනියෙන් හෝ ආජිවටපතනියෙන් හෝ ජනයාගේ වවනයට උපවාදයට නිකුවට ගතාවට අකිතීනියට නුගුණ එළැවීමට නො සිතන්නේ යැ සිනිවිලි නූපදවන්නේ යැ සිත් නූපදවන්නේ යැ කලානා නූපදවන්නේ යැ මෙනෙහි කිරීම නූපදවන්නේ නුයි 'ජනවාදබාමාය න වෙතයෙයා' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

''බුදිතො වවීනි -පෙ- ජනවාදඛමාය න වේත යෙනා'යි

16 - 20

නෑවත මෙයින් අනෙකක් ද කියම්: සමෘතිමත් වූගේ රූපරාහාදි යම් කෙතකුන්ගේ පුහාණිමිතය පිණිස භික්මෙන්නේ තම, ලොවැ එබදු වූ පඤා රජස් කොහොක් වෙනි. රූපාලබනයෙහි ද ශබදුලබනයෙහි ද යළි රසා ලබනායෙහි ද ගැකාලබනයෙහි ද සපඹාලබනයෙහි ද ජනදරාගය මඩනේ යි.

අථාපරං පකාව රජාති ලොකො - 'අථ' යනු: පදසනි යැ පදසංසගී යැ පදපාරිපූරි යැ අකාරයමවාය යැ වාණාජනය්ලිවෙතා යැ පදනුසුළීතා යි. තෙල 'අථ' යනු. පකාව රජාති යනු: රුපාලමානය නිසා උපත් රාගාදී රජස් යැ ශබ්දරජස් යැ ගනිරජස් යැ රසරජස් යැ ස්පුළුවාරජයි.

1. රාශය රජස් යැ. රෙණු වැලිත් රජස් සී තො ද කියනු ලැබෙයි. තෙල 'රජස්' යනු රාගයට තමෙකි. ඒ පණඩිත වූ භිසාසුනු තෙල රාග තමැති රජස් වෙසෙසින් දුරු කොට විගත වූ රාගරජස් ඇති බුදුන්ගේ ශාසනයෙහි වංසය කෙරෙත්.

2. දෙවෂය රජස් යැ...

3. මොහග රජසෙකි. රෙණු වැලිත් රජස් යයි නො ද කියනු ලැබෙයි. තෙල 'රජස්' යනු මොහයට තමෙකි. ඒ පණ්ඩන වූ තිඤුහු තෙල මොහ තමැතී රජස වෙසෙසින් දුරු කොට විගත වූ මොහරජස් ඇති බුදුන්නේ ශාසනයෙහි වාසය කෙරෙත්.

ලොනෙක – ගනු: අපාසලොකයෙහි මනුෂාලොකයෙහි දෙවලොකයෙහි සකකිලොකයෙහි බාතුලොකයෙහි අංශතනලොකයෙහි නුයි 'අථාපරං පණුව රජාති ලොකෙ' ගනු වේ. නෙසං සනිමා විනාසාය සිකොබති - 'සෙස'හති රූපරාහසා සදාරං-ගසා ගතිරාහසා රසරාහසා ඓාටස්බාරාගසා; සනිමාති ''යා සති අනුසානි පටිසානි සති සරණතා බාරණතා අපිලාපතතා අසමමුසානතා සති සතින්දීයං සතිබලං සමාසයි සතිසමොණකිමේකා එකායනමගොා; අයං වුච්චති සති.a ඉමාය සනියා උපෙතො සමුපෙතො උපගතො සමුපගතො උපපනෙනා සමපනෙනා සමහතාගතො, සො වුච්චති සතිමා. සිකොබති තිසෙසං සිකාබා: අධිසීලසිකබා අධිවිතනසිකබා අධිපකුඤ්ෂිකඛා. කතමා අධ්සීලසිකා - පෙ - අයං අධිපක්ඤ්ෂිකඛා. නෙසං සතිමා විනාශාය සිකොබති සතිමා පුහාලො සෙසං රූපරාහසා සදාදරාගසා ගනිරාගසා රසරාහසා ඓාට්ඨබාරාගසා විතයාය පට්මනයය අතානාය වූපසමාය පටනිසාහාය පටිපසාසංද්ධියා අධිසීලමයි සිකොබයා, අධිවතතමයි සිකොබයා, අධිපඤ්ඤමයි සිකොබයා, ඉමා නිසෙසා සිකාගානෙ ආවජාජනතා සිකොබයා ආවරෙයා සමාවරෝනා සමාදාය වනානාවා පරිතානා සිකොබයා ආවරෙයා සමාවරෝනා සමාදාය වනානානි – සෙසං සනිමා විනාශාය සිකොබ.

රූපෙසු සඳෙදසු අථෝ රසෙසු ගනෝසි එහොසු සහෙථ රැගහති-රූපෙසු සඳෙදසු ගණිසු රසෙසු ඵෝඩාදිබෙසු රාගං සහෙයා පරිසහෙයා අතිහාවයා අජෙකිාපාරෙයා පරියාදියෙයා මදෙදයාත් - රූපෙසු සදෙදසු අථෝ රසෙසු ගණ්ඩසු එහොසු සහෙථ රාහං.

තෙතාහ හනවා:

''අථාපරං පණුව රජාති ලොකෙ ගෙසං සතිමා විනයාය සිකෙඛ, රූපෙසු සඳෙදසු අථො රසෙසු ගතබසු එසෙසසු සහෙථ රාග''නති.

16 - 21

එතෙසු බමෙමසු විතෙයා ජාදිං භිකබු සතිමා සුවමුතතවිතෙතා, කාලෙත සොසමා බමමං පරිවීමංසමානො එකොදිභුනො වහතෙ තමං සො (ඉති හගවා).

එහෙසු බමෙමසු විනෙහා ජඥතර - 'එහෙසූ'හි රුපෙසු සදෙදසු ගනෙසු රසෙසු ඓාටස්බෙනසූ; ජපොත් ''යො කාමෙසු කාමචාජිනෙ කාම-රාගො කාමතාදි කාමතණකා කාමසිතෙගො කාමපරිලාහො කාමමුචාණ කාමතේකාසානාං කාමමාහො කාමයොගො කාමූපාදනං -පෙ- කාමචාජන තීවරණංස" එහෙසු බමෙමසූ විනොශා ජඥතති එහෙසු බමෙමසු ජනුං විහෙසා පට්විතෙසා පරිභෙසා විනොදෙසා බාහත්කරේයා අතහාවං හමෙයාත් - එතෙසු බමෙමසූ විනෙසා ජනුං.

a. බම්මිසම්ගණ් - චිතතුපපාදකණ්ඩ

ගෙසං සතිමා විනායාය සිකොබ -'යෙසං' යනු: රූපරාගයාගේ ශබ්දරාග– යානේ හතිරාහයාගේ රසරාගයාගේ ස්පුවෙවාරාගයාගේ; සතිමා: යම් සමෘති– යක් අනුසමෘතියක් පතිසමෘතියක් සිහියක් සිහි කරන බවෙක් දරන බවෙක් සිහි කර්වතබවෙක් නො මළා වන බවෙක් සමාභියක් සමාභිණුයයෙක් සමාභි-බලයෙක් සමාක්සමෘතියෙක් සමෘතිසමෙබාඛාඞ්නයෙක් එකායනමාහීයෙක් වේද මෝ තෙමෝ 'සති' යයි කියනු ලබයි. වේ සතියෙන් යුක්ත වූයේ සමුපෙත වූගේ උපහත වූයේ සමූපහත වූයේ සිද්ධියට පැමිණියේ සමෘද්ධ වූයේ සමණාගත වූයේ ගෙතෙම 'සනිමා' යයි කියනු ලැබේ. සිකෙබ යනු: ශිකෂා තුනෙකි: අබිශීලශිකා යැ අධිවිතනෂිකෂා යැ අධිපුණු ශිකා යැයි. අධිශීලශිසෂා කවරැ...මෝ අධිපුඥශිසෂා යි. යෙසං සතිමා විදායාය සිනකබ සමෘතිමත් පුද්ගල තෙමේ යම් රාග කෙතකුත්ගේ රූපරාගයාගේ ශබද-රාගයගේ හතිාරාගයාගේ රසරාගයාගේ ස්පුළුවාරාගයාගේ විතය පිණිස දුරලීම පිණිස පුහාණය පිණිස සන්භිදුවීම පිණිස බැහැරලීම පිණිස විගතනාවය පිණිස අධිශීලයෙහි ද තික්වෙන්නේ යැ අධිවිතනයෙහි ද තික් මෙන්නේයා අධිපුණුවෙහි ද හික්මෙන්ාන් යැ. මේ නිවිධ ශිකාවත් ආව-ජිත කෙරෙමත් හික්මෙත්තේ යැ, දූතගනිමත් හික්මෙන්නේ යැ...පුතෳක කළයුතු නිවත පුතාසෙ කෙරෙමත් භික්මෙන්තේ හැ, හැසිරෙන්නේ හැ මොතොවට හැසිරෙන්නේ යැ සමාදත් වැ පවත්තේ නුයි 'යෙසං සහිමා විතයාය සිකෙඛ' යනු වේ.

රූපපසු සදෙදසු අථෝ රසෙසු හණ්ඩසු එසොසු සහසථ රාහං-රූපයන්හි ශබ්දයන්හි ගතිහන්හි රසයන්හි ස්පුමටාවයන්හි රාහය මඩනේ යෑ හාත්පසින් මඩනේ යෑ අභිහවනය කරන්නේ යෑ වතුරු-වන්නේ යෑ හාත්පසින් ගන්නේ යෑ මදීනය කරන්නේ නුයි 'රූපෙසු සඳෙදසු අථෝ රසෙසු ගණ්ඩසු එසොසු සහෙථ රාහං' යනු වේ.

එයින් වද,ලහ බුදුහු:

"අථාපරං පණුව රජානි ලොකො -පෙ- හණොසු එකොසු සහෙථ රාගං"යි

16 - 21

එළැඹ සිටි සිහි ඇති කොලෙසුන් කෙරෙන් මොනොවට මිදුණු සින් ඇති මහණ තෙමේ තෙල රුපාදි ඛණීයන් කෙරෙහි කාමචණිඤය දුරු කරන්නේ යැ. හෙතෙම සුදුසු කාලයෙහි සියලු සංසකාරඛමීය මනං කොට අනිතාහදිවශයෙන් විමසනුයේ එකහ වූ සින් ඇතියේ සියලු මොහාදි අනිකාරය නහන්නේ යි. (බුදුහු මෙසේ වදුළ සේකි.)

උතෙසු බවමමය විනොහා ජනං - 'එතෙසු' යනු: රූපයන්හි ශබද-ගති - රස - ස්පුළුවවාගන්හි; ජන නම්: කාමවස්තුන් විෂයෙහි යම් කාමචඡනයෙක් කාමරාගයෙක් කාමතානියෙක් කාමතාෂණාවෙක් කාම-භෛතනයක් කාමපරිදනයෙක් කාමමූර්ජායෙක් කාමාබාවසානයෙක් කලමා සයෙක් කාමගොගයෙක් කාමූපාදහඥයක්... කාමච්ඡනැතීවරණයෙක් වේ ද එය යි. එතෙසු බලමමය විනොහා ජනං - තෙල රූපාදි බමීයන්හි කාමච්ඡනය දුරු කරන්නේ යැ වෙසෙසින් දුරු කරන්නේ යැ හැරැපියන්නේ කාමච්ඡනය දුරු කරන්නේ යැ මහතානත කරන්නේ යැ අනභාවයට පමුණුවන්නේ නුයි 'එතෙසු බමමෙසු විනෙහා ජනං' යනු වේ.

භිකාබ සනිමා සුව්මූහනවිතෙනාත් - 'භිකබු'ත් පුථුජානකලහාණකො වා තිකාබු සෙබො වා තිකාබු; සනිමාති ''යා සති අනුසාසති-පෙ- සම්මාසති සතිසමොරැකිහෙහා එකායනමගොහා," අයං වුච්චයි සති. ඉමාය සනිහා උපෙතො සපුපෙතො - පෙ - සො වුවවති සතිමා; හිකබු සතිමා සුවිමුංක-විතෙතාහි පයමං කානං සමාපනනසක නිවරණෙහි විතූතං මූතතං විමූතතං සුවමුතතං, දුතියං ඣානං සමාපතතසා විභකකවිවාරෙහි විතතං මූතතං විමූතතං සුවිමූතතං, තනියං ඣානං සමාපනනසස පිතියා ව විතතං මූතතං විමුතතං සුවිමුතතං. වතුළුං ඣාතං සමාපතනසය සුඛදුසොඛහි විනතං මුතතං පිමුතතං සුවිමූතතං, ආකාසානකුවාගතනං සමාපතනසස රූප-ස්කුසැය පටිෂස්කුසැය නානතාතස්කුසිදුය. චිතනං මූතනං පිමුතනං සුවිමුතනං. විසැඤුණිසැවායතන සෙමාපනනසා ආකාසාන් සුවායනනසකුසැය විතතං- පෙ-ආකිණුවකුසුගතතං සමාපන්තයක් විකුසුණණුණාගතනයකුණුය විත්තා - පේ-නෙවස්කුසුනාසකුසුගතනං සමාපතනසා ආකිකුවකුසුගතනසකුසුග විතතං මූහතං විමූහතං සුවිමූහතං, සොතාපහතසස සකකායදිටසීයා විවිකිවඡාය සිලබබනපරාමාසා දිටිසානුසයා දිවිකිවිජානසයා තදෙකරෙඪහි ව කිලෙ-සෙහි චිතතං මූතතං විමූතතං සුවිමූතතං, සකදගාම්සස ඔලාරිකා කාම-රාගානුසයා පට්ෂානුසයා තදෙකටෙයිහි ව කිලෙදෙහි චිතතං මූතතං වමුතතං සුවිමුහතං. අනාගාමිසා අණුසහනතා කාමරාගසදෛද්ජනා පටිකසයෙකු ජනා අණුසහාතා කාමරාගානුසයා පටිසානුසයා තදෙකටෙයිහි ව කිලෙසෙහි චිතතං මූතතං විමූතතං සුවිමූතතං. අරහතො රූපරානා අරුපරාගා මානා උගුවා අවජාය මානානුසයා හවරාගානුසයා අවජා--නුසයා තදෙකරෙහිනි ච කිලෙසෙනි බහිද්ධා ව සබබනිමිතෙනහි චිතතං මූහතං විමූහතං සුපිමූහතනති - භිකබු සතිමා සුවිමූහතවිනෙකා.

කාලෙන සො සම්මා ඩම්මං පරිවීමංසමානොති - 'කාලෙතා'ති උදඛනෙ චිතෙන සමාබිසස කාලො. සමාබිනෙ චිනෙත විපසසනාය කාලො.

- කාලෙ පහාණකති විතතං නිහාණහාති ප්‍රතාපරේ, සංපහංසති කාලෙන කාලෙ විතතං සමාදනෙ,² අජුබුපෙකකති කාලෙත සො යොගී කාලකොවිදෙ.
- 2. කිමති කාලමති පහහාහො කිමති කාලෙ විනිහාහො, කිමති පහංසනා කාලෙ සම්එකාලො ව කිදිනො, උපෙක්ඩාකාලං විතතාසා කථං දහසාති යොගිනො?

^{1.} අථාටර - PTS. 2. සමාදහන - PTS.

හිකඩු සනිමා සුවිමුහතදිතෙනා-'හිකඩු' යනු: පෘථග්ජනකලාාණ හිකු නෝ ෂෙශසෂ භිසසු හෝ ඇ. අනිමා යනු: යම් සමෘතියක් අනුසමෘතියක්... සමාත්සමෘතියක් සමෘතිසමොබාබාහිගයෙක් එකායනමාගීයෙක් වේ ද, මෝ 'සති' යයි කියනු ලබයි. මේ සතියෙන් උපෙත වූයේ සමූපෙත වූයේ... හෙතෙම 'සතිමා' යයි කියනු ලැබේ. <mark>හිකබු සතිමා සුවිමුතතවිනෙ</mark>නා - පුථම– බාහතයට සමාපතනයාගේ සිත නීවරණයන් ගෙන් මිදුණේ යැ, වෙසෙසින් මිදුණේ යැ, මොතොවට මිදුණේ යැ; දෙවැති දුහැතට සමවත්හුගේ සිත විතකීම්වාරයන්ගෙන් මුකත යැ මිමුකත යැ පුවිමුක්ත සි; තුන්වැනි දහැනට සමවන්හුගේ සිත පීතියෙන් ද මුකන යැ විමුකන යැ සුවිමුකන යි; වතුණී බාහනයට සමවන්හුගේ සිත සුබදුෘඛයන්ගෙන් මුකන යැ විමුකන යැ සුවිමුකත යි. ආකාසානඤචායතන සමාපතනියට සමවන්හුගේ සිත රූප-සංශූවෙත් ද පුතිෂසංශුවෙත් ද තාතානිසංශුවෙත් ද මූකත යැ විමුකත ur සුපිමුකත යි. විකුසැණණුවාගතතයට සමවත්හුගේ සිත ආකාසාතසදවා යතත සංශූවෙන්...ආකිඤවඤඤයතනයට සමවන්හුගේ සිත විකුඤ ණිඤවා-සංඥුවෙන්...තෙවසකුකුතාසකුකුගතනයට සමවන්හුනේ සිත යතත අකි කුව කුසැය තතසංශුවෙන් මුකත යැ විමුකත යැ සුටිමුකත යි. සොතං-පතතයාගේ සිත සත්කායදුවේයෙන් විවිකිතසායෙන් ශීලවුතපරාමශීයෙන් ද වොතුශයෙන් විචිකිතසානුශ්ගෙන් හා තදෙකස්දකලශයන්ගෙන් ද මුකත විමුකත සුවිමුකත වෙයි. සකෘදුගාමිහුගේ සිත ඖදරික වූ කාමරාගානුශ– ගෙන් පුතිඝානුශයෙන් හා තදෙකසටකෙලශයන්ගෙන් ද මුකත විදුකත සුටිමුකත වෙයි. අතාගාමිහුගේ සිත අණුසහගත වූ කාමරාගසංගෞජන-ගෙන් පුභිඝසංයොජනයෙන් අණුසහගත වූ කාමරාගානුශයෙන් පුතිඝානු ශයෙත් හා තදෙකසර වූ කෙලශයන්ගෙත් ද මූකත විමූකත සුවිමූකත වෙයි. රහත්හුගේ සිත රූපරාශයෙන් අරූපරාගයෙන් මානයෙන් ඖණු-තා යෙත් අවිද වෙත් මානානුශයෙන් හවරාගානුශයෙන් අවිද නුශයෙන් හා තදෙකස්ථ වූ කෙලශයන්ගෙන් ද බාහා වූ සියලු කෙලශනිම්තනයන්ගෙන් ද මුකතා වූගේ විමුකත වූගේ සුමිමුක්ත වූගේ වේ නුසි 'භිකබු සතිමා සුවි– මූත්තවතේතා' යනු වේ.

කාලෙන සො බමමං පරිවිමංසමානො - 'කාලෙන' යනු: සිත උදාහ වූ කල්හි සමාගියට කාල යැ. සිත සමාහිත වූ කල්හි විදශීනාවට කාලය යි.

1. අතිශිට්ලව්ශ්‍රීතාදියෙන් ලීත සිත ඇති කල්හි බම්විවය වියැ ප්තිසමෙබාධාඩා ඉපදවීමෙන් සිතට අනුහුත කෙරෙයි. යළි අතාාරබධ-විශ්‍රීතාදියෙන් උදාත සිත ඇති කල්හි පුහුබහි සමාගි උපෙකාංසමෙබා-ඛාඩාගයන් ඉපදවීමෙන් සිතට නිහූත කෙරෙයි. සිත නිරාසාද වූ කල්හි අපට සංවෙතවස්තු ප්‍රතාවෙකාංවෙත් සංවෙග කෙරෙයි. ශුදාපුඥවත් හා සමාගිවියාරීයන් සම ව ඇති කල්හි සිත අර්පණාවට පමුණුවන්නේ ය. සිත සමාගිවිට්යට පිළිපත් කල්හි මධාසාය වෙහි. මෙබළු වූ ඒ යොගී තෙමෙ කාලඥ වූයේ වේ.

2. කවර කලෙක විතතයාගේ පුගුහය වේ ද, කවර කලෙක නිගුහය වේ ද, කවර කලෙක පුහම්ණය වේ ද, යටු ශුමථකාලය කෙබදු වූයේ ද, ගොගිහුගේ සිත පිළිබඳ උපෙසාකාලය කෙසේ දක්වා ද යන්:

726 මහාතිදෙදසපාළි

- උනෙ චිතනමයි පහසාහෝ උදඛ්නසම්ං හි නිශ්‍යතෝ, නිරුසාදගතං චිතනං සංපහංසෙයා තාමදෙ.
- සමපහටසං යද් චිතතං අලිනං හවතනුදඛනං, සමථනිමිතනසස සෝ¹ කාලෝ අජඣතතං රමයෙ මනො.
- එහෙත මේවුපායෙන² යද හොති සමාහිතං, සමාහිතං චිතතමඤඤය අජඹුපෙකෙකයා තාවදෙ.
- 6. එවං කාලවිදූ ගීරො කාලකුකු කාලකොවිදෙ, කාලෙන කාලං චිතනසා නිමහනමුපලකබයෙ"ති.

කාලෙන සො සමමා බමමං පරිවීමංසමානොත් - 'සබෝ සම්බාරා අනිච්චා'නි සමමා බමමං පරිවීමංසමානො, සබෝ සම්බාරා දුක්ඛාති සමමා බමමං පරිවීමංසමානො, සබෝ බමමං අනතතානි සමමා බමමං පරිවීමංස-මානො -පෙ- යං කිඤුව් සමුදයබමමං සබාං තං නිරෝබබමමනති සමමා බමමං පරිවීමංසමානොත් - කාලෙන සො සමමා බමමං පරිවීමංසමානො.

එකොදිභූතො විහනා තමං සොති හතවාති - 'එකොදී'ති එකහා විතෙතා අපික්ෂිතතවිතෙතා අපිසාහටමාතසො සමථො සමාගිපදුියං සමාගි-බලං සමමාසමාගිතී එකොදිභූතො. විහනො තමං සොති රාහතමං දෙසතමං මොහතමං දිවසීතමං මානතමං කිලෙසතමං දුව්වරිතතමං අන කරණං අවකබුකරණං අඤකුණකරණං පඤකුතිරොගිකං විෂාතපක්ෂිකං අනිබබාතසංවතතනිකං හතෙයා විහතෙයා පජනෙයා විතොදෙයා බානාශීකරෙයා අනහාවං ගමෙයා.

ම්කෘතිදේශපෘලි**ය**

සාරිපුතතසූතුනිදේශය 727

3. අතිශිපිල වියර්තාදියෙන් සිත ලීන වූ (-හැකුළුණු) කල්හි අනුගුහය වෙයි. අතහරබාවියර්තාදියෙන් සිත වික්ෂපත වූ කල්හි නිහුහය වෙයි. යම විටෙක සිත (පුඥුපයොගය මද බැවත් හෝ උපශමසුඛය කැතිවීමෙත් හෝ) නිරාඤාදයට පැමිණිෂයේ ද එ කෙණෙකි සංවෙගවස්තු සිහි කිරීමෙන් සංපුහම්ණය කරන්නේ ය.

4. ගම් කලෙක සිත සංවෙගවස්තු පුතාවේ කාවේත් හෝ රතනතුය-ගුණානුසාවරණයෙන් හෝ සම්පුහර්ෂිත වේද, විසාබීය හා සෙදුණු හෙසින් අලිත වේද, සමාධිය හා සෙදුණු හෙයින් අනුදාන වේද, ශම්එයට හා ශම්එනීමතනට ඒ කල් වෙයි. (එකල්හි බාහනයම්පුයුක්ත වූ) සිත කසිණාදි හොවරාබහාතාමයෙහි අභිරමණය කරවන්නේ ය.

5. මේ යට කියන ලද උපායෙන් ම යම් කලෙක සිත උපවාර අපිණාවන්ගෙන් සමාහිත වේ ද, එකල්හි සිත සමාහිත වී යයි දූත එකෙණෙහි අබ්හුපෙඤාණය කරන්නේ ය.

6. මෙසේ කාලය දත්නා වූ කාලඥ වූ කාලයෙහි ජෙක වූ පාඥ තෙමේ කලිත් කල සමාධිසම්පුසුක්ත වූ විතනයාගේ නිමතත (අරමුණ) සලකත්තේ යි.

කාලෙන සො සමමා බමමං පරිවිමංසමානො - සියලු සපුතාය බම සබනාන නෙතුභූමක සංසායාරයෝ ඇති වැනැති වන නෙයින් අතිතා වූවානු යයි මතා කොට සියලු සංසායාතබමීය නුවණින් විමසනුයේ, තවතු-යපයාර්ගනා සියලු සංසායාරයෝ පතිපීඞනාඒවයෙන් දුක් වූවානුය සි මතා කොට සියලු ධමීයෝ අවශයෙන් පවත්තා නෙයින් අනාත්ම වූවානු යයි මතා කොට සියලු ධමීයෝ අවශයෙන් පවත්තා නෙයින් අනාත්ම වූවානු යයි මතා කොට සියලු ධමීයෙ නුවණින් විමසනුයේ...යම් කිසිවෙක් සමුදයබමී වූයේ තම ඒ සියල්ල නිරුදා වන (-තැසෙන) සවනාව ඇත්තේ යයි මතා කොට දහම නුවන්න් විමසනුයේ නුයි 'කාලෙත සොසමමා බමමං පරි-වීමංසමානෙය' යනු වේ.

එකොදිතුතො විතනො තමං සෝති තබවං - 'එකොදි' ගනු: එකත වූ (එක අරමූෂණති පැවැති) සිත් ඇතිසේ, ඖශධතාපිරතිත තෙයින් නො විසුරුණු සිත් ඇතිසේ, (ඖශධතාපිවිකින්සා වශයෙන්) නො කැලැඹුණු සිත් ඇතියේ ශමථය සමාගීජුය සමාගිබලය සමාක්සමාගිය ඇත් නුයි 'එකොදිතුතො' ගනු වේ. විතනො තමං සො යනු: පුඤලොකය වලකත තෙයින් අති කරන පුඤවකුෂුස නො කරන අඤනයෙන් නො දුනීම කරන, පුඤ තමැයි ඇස තිරුණු කරන, පිහා කොටෝාසයෙහි වූ, අපුතාය අමාතමතාතිමීණය පිණිස නො පවත්තා වූ රාග තමැති තමස (-අතිකාරය) දොෂ නමැති තමස මොහ තමැති තමස දුවේ නමැති තමස මාන නමැති තමය කෙලශ නැමති තමස දුවෙරිත නමැති තමස කසන්නේ යැ වෙසෙසින් නසන්නේ යැ සවකිය සනතානයෙන් දුරු කරන්නේ සෑ තසාපියන්නේ යෑ පිහතානත වූවක් කරන්නේ යැ අනුඅතාවයට පමුණුවන්නේ යි.

භනවාති ගාරවාගිවවනං. අපි ව භානාරාගොති භගවා, භනාදෙසොති හගවා, භාකාමොහොති භගවා, භාකාමාතොති භගවා, කකාදිටයිනි භගවා, හඟ කණ්ඩකොති හගුවා, හහාාකිලෙසොති හගුවා, හඒ විහරි පවිහරි බාමාරතන හති හගවා. හවා හං අනනකරොති හගවා. හාවිතකාගොති භගවා, භාවිතසීලො භාවිතවිතෙකා භාවිතප ඤෙකුති භගවා. හජි වා භගවා අරදෙද වනපතාති පතතාති සෙනාසනාති අපාසදුනි අපානිශෝසාක වරත වාතාති මනුසාරාහ සෙයාකානි පටිසලලානසාරු පානීති හගවා. හාගී වා හගුවා චීවරපිණ්ඩපාත්ෂසතාසන්ගිලානපාවවස්හෙසජාපරික්ඛාරා-නතුති භගවා. භාගි වා භගවා අත්රසංසා බම්මරසංසා විමුතුතිරසංසා අධිසීලසස අධිවිතනසස අධිපකුඤුයාති හනවා. භානී වා හනවා වනුනනං ඣාතාතා වතුතතා අපාම්කුකුතං වතුතතං අරූපසමාපතතිතතති හගවා. භාගී වා හගවා අටස්නනාං විමොක්ඛාතං අවස්නනං අභිහායතනාතං නවනනං අනුපුඩුඩුවිහාරයමාපතතිනතති හගවා. හාගි වා භගවා දසකතාං සකුදියි-භාවතානං දයනනං කයිණසමාපතතිනං අනාපානයතිසමාබිසා අසූහ-සමාපතත්යාති හගුවා. හාගී වා හගවා වනුතතං සතිපට්ඨානාතං සම්මානානාං වනුතනං ඉද්ධිපෘදුනං පණුවතනං ඉණියානං වනුතතං පණුවනනං බලානං සතනතනං බොජඹාභිගානං අරියසා අවාහිතිකසා මහතුසකාති භූගුවා, භාගී වා භූගුවා දසනනං තථාගතබලානං වනුනනං වෙසාරජජානං වතුනනං පටිසමහිදුනං ජනනං අභිඤඤුනං ජනනං බුදාධම්මාතනයි හගවා. –

හනවා යනු: ගුණමිශිෂට වූ සත්නොතතමයා කොරෙහි ගරුභාව-වාවක වූ වවතායෙකි. තවද හන්ත කළ (-බදිත ලද) රාන ඇත්තේ නුයි භනවත් යෑ, භන්න කළ දොමෂ ඇත්තේ නුයි භනවත් යෑ, භන්න කළ මොහ ඇත්තේ නුසි භගවත්යැ, හග්ත කළ තවවිධ මාතය අත්තේ නුයි හගවත් යැ, හන්න කළ දුවේ ඇත්තේ නුයි හගවත් යැ, භග්න කළ (විනිවිදින අතීයෙන්) කොලස් නමැති කණාවක ඇත්තේ නුසි හගවත් යැ, හග්න කළ (රාගාදි) කෙලෙස් ඇත්තේ නුසි හගවත් යැ. චිතනීකෘතාදී අන්තියෙන් රතන සබ්බාත බමීය උදෙදශවශයෙන් භාග කෙළේ යෑ, නිදේශ වශයෙන් විටිධ වැ විභාග කෙලේ යැ, පුතිනිදේශවශයෙන් පුම්හාග කෙළේ නුසි හගවත් යෑ. (නොහොත් ඩම්රත්තය උද්ඝටිතඥයන්ගේ වශයෙන් භාග කෙළේ යැ, ටිපඤිචිතඥයන්ගේ වශයෙන් විහාග කෙළේ යැ, තෙයපුද්ගලයන්නේ වශයෙන් පුවිහාග කෙළේ නුයි හගවත් යැ.) කාම-භවාදී තවටිබ භවයන්ගේ පරිවෙඡදය (අනතය) කෙළේ නුයි භගවත් යැ. භාවිත වූ (-වඞතා ලද) කය ඇත්තේ නුයි භගවත් සැ, වඞතා ලද (සංවරාදි පුහෙද වූ) ශීල ඇත්තේ නුයි හගවත් යැ. වඩනා ලද ලෞකික ලොකොතතර පුඥ ඇත්තේ නුසි හනවත් යැ, බුදුහු වනයෙහි (වාක්-ශබදයෙන්) අලපශබද වූ (හුම තහරයන් පිළිබඳ නිර්ඝොෂාදී ශබදයෙන්) අලානිඝ්ඨාෂ වූ (ඇතුලත හැසිරෙත ජනයාගේ ශරීරවාතයෙන්) ජනවාත විරහිත වූ මිනිසුන්ගේ රහසාකාරණයන්ව සථාන වූ විවෙසයව අනුරූප වූ මනුෂෙතාපවාරය ඉක්මවා සිටි වාතපුයන (–වනයෙහි දුරු) සෙනාසත– යත් ද මනිසුන්ගේ කෘෂි වපනාදිය රහිත වූ වනපයසීනත (-වනයෙහි ඉතා දුර) සෙනාසනයක් ද සෙවනය කලාහු නුයි 'හගවත්' යැ. නොනොත් බුදුහු චීවර පිණ්ඩපාත ශගතාසන ග්ලානපුතාය භෛෂජාපරිකොර සඛ්යාංත සිවුපසයට හිමි වූවාහු නුයි 'හගවත්' යැ. නොහොත් බුදුහු හෙතුඵල– සමපතති සඬඛයංත අණිරසයට නෙතුසමපතති සඬඛයාත බමීරසයට අගීත් ඵලස බබහාත ම්මුක්ති්රසයට අධිශීලයට අධිවිතනයට අධිපුඥුවට හිමි වූවානු නුසි 'හගවත්' යැ. බුදුහු (පුථමධානතාදී) වතුර්වධ ධානතයන්ව (වෛතුතාදි සඑරණපුමාණ විරහිත වූ) සතර බුහමවහාරයන්ට (අාකාසා න කුචායතනාදි) වතුර්මධ අරුපඛනානයන්ට හිමි වූවාහු නුසි හෝ 'හගවත්' ගැ. නොනොත් බුදුහු (රූපි රූපානි පසසති' ගනාදීන් වදල ආලම්බන වමුක්ත වූ) අපට විමොසයෙට (අභිභවනය කල කයිණාරමාණ ඇති) අළට අභිහායතනයාව (අනුපරිපාටියෙන් සමවැදියැ යුතු) නව අනුපූමි-වහාරසමාපතතීන්ට හිමි වූවාහු නුයි 'හගවත්' යැ. බුදුහු (අන්තා-සංඥදි) දශ සංඥහාවනාවත්ට දශ කෘත්සනසමාපතනින්ට අනොපානසමෘති සම්පුසුක්ත සමාගියට අශුභබානසමාපතතියට හිමි වූවාහු නුයි යෝ 'හගවත්' ගැ. බුදුහු සතර සහිපටසානයන්ව සතර සමාාක්පුඛානයන්ව සතර සංදුඩිපාදයක්ව පණෙවුණුයයක්ට පණුව බලයන්ව සජන බොබාඕන ශත්ම අංගසිඅවොඞ්සිකමානීයට හිමි වූවාහු නුයි හෝ 'හගවත්'යැ. බුදුහු දශ තථාගතබලයන්ට චතුර්වෛශාරද යන්ට සතර පුතිසංවිද්ධමීයන්ට ඉඩහිඥවන්ට ඉඩබුදාබබමීයක්ට හිමි වූවාහු නුසි හෝ භගවක් යැ. -

'හතවා'හි තෙතං නාමං මාතරා කතං, ත පිතරා කතං, න භාතරා කතං, ත භතිතියා කතං, න මතතාමවෙවති කතං. න ඤතිසාලොතිතෙති කතං, ත සමණබාහමණෙහි කතං, ත දෙවතාහි කතං. විමොකඛනති– කමෙතං බුදධාතං භනවනතාතං බොබියා මූලෙ සහ සබබඤැකුතඤැණසය පට්ලාහා සවජිකාපඤඤාතති යදිදං භනවාති – එකොදිභූතො විතනෙ තමං සොති භනවා.

තොතාන හගවා:

"එතෙසු බමෛසු විනෙහා ජනදං භිකබු සතිමා සුවමුතතවිතෙතා, කාලෙත සො සමමා බමමං පරිවීමංසමානො එකොදිගුනො විහතෙ තමං සො (ති හගවා"ති.)

> නෙයලයමො සාරිපුතතානිදෙදයො සමතෙතා.

මහානිදෙද සපාළි නිටයිතා.

'හගවත්' යත තෙල තාමය මෑණුගත් විසින් නො කරන ලද, පියාණන් විසින් තො කරන ලද, බෑණත් විසින් නො කරන ලද, බූණත් විසින් තො කරන ලද, සගයගළුවත් විසින් නො කරන ලද, තෑසහලේනෑයන් විසින් තො කරන ලද, මගණ බමුණත් විසින් තො කරන ලද, දෙවියන් විසින් තො කරන ලද. මේ 'හගවත්' යන යම් නාමයෙක් වී තම, තෙල භාගාවත් බුදුවරයන්ට අගීත්මගීයාගේ අනතයෙහි බොධිමණඩයෙහි දී සජීඥතාඥන පතිලාහය සමග අගීත්ඵලය (හෝ සජීබමීයන්) පතාසම කිරීමෙන් උපත් පුඥප්තියක් වී නුයි 'එකොදි භූතො විහනෙ තමං සො'ති හගවා' යනු වේ. එයින් වදලහ බුදුහු:

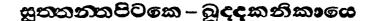
> ''එතෙසු ධමෙමසු විතෙයා ඡාදං තිකබු සතිමා සුවිමුතතවිතෙතා, කාලෙත සො සමමා ධමමං පරිවීමංසමානෙ එකොදිතුතො විහනෙ තමං සො (ඉති හගවා''ති.)

සොලොස් වැනි වූ සාරිපුතන සූවුනිදේශය සමාපන යි.

මහනිදෙස්ටෙළ නිමි.

චුලලනිදෙ**ද** ස පා ලි

සුතතනතපිටකෙ බුදදකනිකායෙ

නුමො තසස හගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධසස

_;......

පාරායන වගෙගා

වඤ් ගාථා

- 1. කොසලානං පුරා රම්මා අගමා දක්ඛිණාපථං ආකිඤාඤඤං පළුයානො – බුංහම්ණො මන්තපාරගු.
- 2. සො අසාකසා¹ විසයෙ මූලකසා³ සමාසනො වසි ගොදවරි⁴ කූලෙ - උසෙඤ්න ව එලෙන ව.
- තකොව⁵ උපනිසාය ගාමො ච විපුලො අහු තතො ජාතෙන ආයෙන - මහායඤඤමකපපයී.
- මහායඤඤං යජිතාන පුන පාවිසි අසසමං තසමං⁵ පතිපව්වසීමති⁶ - අඤඤ ආගඤජි⁷ බාහම්ණා.
- උ ගකටට පාදෙ තසිතෝ පඞ්කදනෙතා රජසයිරෝ සෝ ච නං උපසංකම්ම – සතානි පඤා යාචනි.
- 6. තමෙනං බාවරි දිස්වා ආසනෙන නිමකකයී සූබං ච කුසලං පූච්ඡි – ඉදං වචනමබුවී.
- 7. යං බො මමං දෙයා3ධමමං සබබං විසසජීතං⁸ මයා අනුජානාහි ලම බුහෙම – නාභී පඤච සතානි මෙ.
- ස ෙව මෙ යාවමානසස හවං නානුපදසසකි
 සතන ෙම දිවසෙ තුයහං මුදඩා ඵලතු සතනධා.

1. චූපුනිදෙසො-සතා,

- 8. මළකසස-මජසං,සි.
- 4. ගොධාවරි--බ,සතාං

- 5. තංශාව. ම**ජසං**,ව.
- 6. පට් පට්දියමති-ම ජ සං. සි,සාාං
- 7. ආගවයි.–සි.

8. ව්සජජිත--මජසං.

^{2.} අයකයස්.

සූතුානත පිටකයෙහි – කුදුගත් සහියේ

ඒ භාගාවත් අහිත් සමාාක් සම්බුදධයන් වහන්සේට නමසකාර වේවා.

පාරායණ වගිය වස<u>ු</u> ගාථා

 වේද මන්තුයෙහි පරතෙරට ගිය (බාවරි) බමුණු අකිඤ්චනභාවය (පරිග්‍රභාපකරණයන්ගෙන් විවික්ත බව) පතනුයේ කොසොල් රට රමා වූ (සැවැත්) නුවරින් නික්මැ දක්ෂිණාපථයට ගියේ යැ.

2. හෙ තෙම අස්සක රජහුගේ ද මූලක රජහුගේ දයි දෙ රජුන් ගේ දෙ රට ආසන්න පෙදෙසෙහි (හෙවත් ඒ දෙරට අතුරෙහි) ගොදවරී නදී තීරයෙහි (වූ අසපුයෙහි) කෙණෙයි අහරින් හා වෙනෙහි කඳු මුල් පලයෙන් හා (යැපෙමින්) විසි.

3. ඒ ගොදවරී තීරය මැ (නොහොත් ඒ බමුණහු මැ) නිසා මහත් වූ මෙමක් ද විය. ගේ එගමින් උපන් කරවුවරින් මහා යඤයක් කෙළේ යැ (මහ දනක් දුන.)

4. හේ මහදන් දී යළි අසපුවට පිව්සියේ යැ. ඔහු පිව්සි කල්භි අත් බමුණෙක් (එහි) ආයේ යි.

5. (ගමන්හි) ගැටුණු පා ඇති පිපාසිත වූ මල බැඳුණු දත් ඇති දුහුලි වැකුණු හිස ඇති ගෙ ද ඔහු කරා එළඹැ (කහවණු) පන්සියයක් ඉල්ලි යැ.

6. බාවරී තවුස් ඔහු දක අස්නොකින් පැවැරී යැ, සුව ද අරොග බව ද විවාලළ් යැ, මෙවදන් ද කී:

7. ''මා සතු යම් දෙයධර්මයෙක් වී නම මා චිසින් එ හැම දෙන ලද. බමුණ, මබස් හදහව, මට (කහවණු) පන්සියෙක් නැති.''

8. ඉදින් හවත් තෙමේ යදනා (ඉල්ලන) මට නො දෙන්නේ නම (මීන්) සත්වන දවසැ තා හිස් සත් කඬ වැ පැළේවා!

වුලලනිඥෙස පාළි

- 9. අභිස෯බරිත්වා කුහමකා හෙරවං ලසා අකිත්තයී කසා තං වචනං සුත්වා - බාවරී දුක්ෂිතො අහු.
- 10. උඤාඤාති' අනාහාරෝ සොකසලලසම්පීතො අරෝ'පි එවංචිතතඤා - ඣාගන න රමති මනො.
- 11. උතුසතං දුක්ඛිතං දිසවා දෙවතා අත්ථකාමිනී බාවරිං උපසඞ්කම්ම – ඉදං වවනමබුවී.
- 12. න සො මුදඹං පජානාති කුහකො සො ධනාජිකො මුදඹනි මුදඹපාතෙ වා - ඤාණං තසා න විජජනි.
- 13. හොති වරහි ජාතාති කං මෙ අසබාහි පුව්‍රීකා² මූදබං මූදබායිපාතං ව - කං සුණොම වචො තව.
- 14. අහමෙපතං⁸ න ජාතාම ඤාණං මෙස³⁴ න විජාති මූදඛං මූදඛාධිපාතො⁶ ව – ජිනානං හෙතදසානං.
- 15. අථ කො චරති ජාතාති අසමං පුථවි°මණ්ඩලෙ මුදඩං මුදඩාධිපාතං ච - තං මෙ' අසබාහි දෙවතෙ,
- පුරා කපිලවඤ් මහා නික්ඛනෙකා ලොකනායකො අපවේවා ඔක්කාකරාජසක – සකාපුතෙකා පහම්කරෝ.
- 17. සොති බුාහමණ, සම්බුදෝගා සබ්බධම්මාන පාරගු සබ්බාතිඤඤ බලපාතෙනා – සබ්බධමේමසු චක්බුමා සබ්බකම්මක්ඛයං⁸ පලතනා – විමුතෙනා උපයිස්ඞබයේ.
- 18. බුදෙබා සො හගවා ලොකෙ ධම්මං දෙසෙති වකබුමා තං ඬං ගනඬාන පුණිඤ – සො තෙ තං වාහකරිඤාති¹⁰.
- 19. සමබුදෙබාති වවො සුතා උදගොො බාවරී අහු සොකසා තනුලකා ආයි – පීතිඤව විපුලං ලභි.

3. godeco-g, PTS

- 8. **අහාම**කං-ව,
- 4. ඤාණාමාන්-ව.
- 5. මුඛා විපාතො--ව.

- 6. පූරුව-යි
- 7. D+ e0-co, g.
- 9. උපධිකම**ංය-ම**ජසං,
- 10. බාහතරිසාහරි-ව, PTS

^{1.} cogad-8.

වූලතිර්දෙශය

වඤාගාථා

9. ඒ කුහක බමුණු තෙම කොහොත් වත් සකස් කොට බිය දනවන වදන් තෙපලී යැ. ඔහුගේ එවදත් අසා බාවරී තවුස් දෙමනස් වී යැ.

10. හේ ගෝකශලායෙන් විදුනා ලදුයේ නිරාභාර වැ වියැළෙයි, තවද මෙබදු සිත් ඇති ඔහුගේ සිත ධාානයෙහි නො ඇලෙයි.

11. (එ අරමහි අරක්ගත්) වැඩ කැමැති දෙවියක් බියපත් වූ දුකට පැමිණි බාවරී බමුණු කරා එළැඹ මෙ බස් කිව;

12. ''හේ මුදුන් (හිස) නො දනී, හේ ධන කැමැති කුහකයෙක, මුදුන්හි හෝ මුදුන් පැළුමෙහි නුවණෙක් ඔහුට නැති.''

13. ''ඉදින් භවකී මුදුනුදු මුදුන් පැළුමුදු දනි නම් මා විසින් විචාරන ලද තෝ එය මට කියව. තී ගේ එ වදන් අසමහ.''

14. ''මම ද කෙල නො දන්මී. මට මෙහි ලා නුවණෙක් නැති. මුදුතුදු මුදුන් පැළුමුදු යන මේය ජිනයන්ගේ මැ දශීනයෙකි.''

15. ''එසේ කලැ මේ පොළෝ මඩලෙහි කවරෙක් නම් මුදුනුදු මුදුන් පැළුමුදු දනී ද? දෙවිය, එය මට කියව.''

16. පෙර. කිඹුල්වත් පුරයෙන් නික්මැ ගිය, ලොවට නායක වූ ඔක්කාක රජහු ගේ පරපුරෙහි වූ ලොවැ පුඥලොකය කරන යම ශාකාපුතුයෙක් වේ ද,

17. බමුණ හේ සමබුද්ධ යැ, සියලු ධම්යන්ගේ පරතෙරට ගියේ යැ, සියලු අභිඥබලයට පැමිණියේ යැ, සියලු දහමති නුවණැස් ඇත්තේ යැ, සියලු කම්යන්ගේ ක්ෂයට පැමිණියේ යැ, නිවන් අරමුණෙති (අරමුණු කොට) (හව විමුක්තියෙන්) මිදුණේ යැ.

18. පසැස් ඇති ඒ භාගාවත් බුදුරජ ලොවැ දහම දෙසයි. මුශ උත් වහන්සේ වෙත ගොස් ව්වාරන්නැ. උන් වහන්සේ එය මුඹට හෙළි කරන සේක.

19. බාවරි තෙම 'බුදුහ' යන වදන් අසා ඔද වැඩි සිතැක්තේ විය. ඔහු ගේ ශෝකය ද තුනී විය, විපුල වූ පීකියට ද පැමිණියේ යි.

5

වුලුන්දෙස පාළි

- 20. සො බාවරි අතතමනො උදශානා තං දෙවතං පුවඡති වේදජාතො කතම්මිනි¹ගාමේ නිගම්මිනි වා පුන¹ කතමමිනි වා ජනපදෙ ලොකනාලෝ යතා ගනකා නමකොමු¹-සමුදුණුං දිපදුනතමං.
- 21. සාවත්රීයං කොසලමන්දිරෙ ජිතො පහුතපදොකු වරභූරිමෙධසො සො සකා8පුතෙතා විධුරෝ අනාසවො මුතුාධිපාතයා විදු තරාසහො.
- 22. තතො ආමනතයී සිකෙස බාහීමණො මනතපාරගෙ එථ මාණඩා අක්ෂිකාං – සුණොථ වචනං මම.
- 23. යංකායෝ දුලලහෝ ලොකෙ පාතුභාවෝ අභිණ්ගයෝ සවජා⁴ ්ලාකමයි උපානෙනා – සමබුදො ඉති වියසුතෝ බිපාං ගනතිාන සාවනීං – පසසමෝහා දිපදුතතමං.
- 24. කථං චරති ජාතෙමු දිසවා බුදොාති බාහමණ අජානතං නො පබැති - යථා ජානෙමු තං මයං.
- 25. ආගතානි හි මංහකසු මහාපුරිසලකඛණා ආතතිංස ව⁵ වාාබාතා – සමහතා අනුපුබ්බසො.
- 26. යසොතෙ හොතති ගතෙතසු මහාපුරිසලකඛණා ලොයෙව් තසා ගතියො – තතියා හි ත විජාති.
- 27. සලේ අගාරං ආවසති⁷ ව්රේයා පඨවිං ඉමං අද ණෝන අසංක්ත – ධංමමතමනුසාසති⁸.

- 5. දවතතිංසාති ව~ව, මජසං.
- 6. දුමේ ව-සු.
- 8. හතානා පාංකාලි-ව. 4. හඩාජප-ළ, මජකං.
- 7. අජඣාවෂති-උ,
- 8. ධරමාන අනුසාසති-සු, PTS

^{1.} කතමති-සු. 2. පත-මරයං.

^{9.} විවට **ජ**ලෙ-මජසං, PTS

චුලතිර්දෙශය

වඤාගාථා

20. ඒ බාවට් බමුණු සතුටු වූයේ ඔදවැඩි සිතැක්තේ උපන් සොමනස් ඇත්තේ ''යම තැනකට ගොස් ද්විපදෙක්තම වූ ඒ සමාක් සමබුද්ධයන් වහන්සේට නමස්කාර කරන්නමෝ නම ඒ ලෝකනායකයෝ කිනම ගමෙකැ හෝ නියමගමෙකැ හෝ යළි කිනම දනවලවකැ හෝ වසන ලෝක් ද ?''යි එ දෙවියා පිළිවිසී යැ.

21. ''පස්මරුන් දිනූ මහාපාඥ වූ උක්කම විපුල පුඥ ඇති අපුතිම වූ අතාසුව වූ තරගෙෂ්ඨ වූ මුදුන් පළාලීම දන්නා වූ ඒ ශාකා පුතුයන් වහන්සේ කොසොල්රට සැවැත් නුවරැ වසන සේ කැ''යි.

22. ඉක්බිති බාවරී බමුණු වේදමන්තුයෙහි පරතෙරට ගිය අතැවැස්-සත් ඇමැතී : එව මාණවකයෙනි, මම තොපට කියනෙම මා ගේ වචනය අසටු.

23. ''ලෝකයෙහි තෙල යමක්හුගේ එක්වන් පහළවීම දුර්ලහ වේ ද, 'සම්බුදුහ'යි පුසිද්ධ වූ උන් වහන්සේ දන් ලොවැ පහළ වූහු ල. තෙපි වහා සැවැතට ගොස් ඒ ද්විපදෙක්තමයන් වහන්සේ දකිවූ''(යි කී යැ).

24. ''බමුණාණෙනි, ඔවුන් දක 'මේ බුදුහ'යි කිසේ දනුම්හ. ඇපි ඔවුන් යමසේ දක හෙත්නමෝ නම් නො දන්නා අපට එසෙයින් කිව මැනැවැ''යි (කීහ.)

25. පිළිවෙළින් විස්තර කරන ලද පරිපූර්ණ වූ දෙකිස් මහපුරිස් ලකුණු වෙදයෙහි ආයේ යැ,

26. යමක්හුගේ සිරුරෙහි පොල දෙකිස් මහපුරිස් ලකුණු ඇද්ද, ඔහුට දෙගතියෙක් මැ වෙයි, පො වැන්නෙක් නැති.

27. ඉදින් හේ ගිහිගෙයි වෙසේ නම් නොදඩින් නො සැකින් මේ පොළොව දිනා දහැමින් අනුශාසනා කෙරෙයි (සක්වීති රජ වෙයි).

28. තවද, ඉදින් හේ ගිහිගෙන් නික්මැ සසුන්හි පැවිදි වේ නම් විවට කළ කෙලෙස් සෙවෙණි ඇති වැ අනුත්තර වූ අර්හත් සම්බුද්ධ වෙයි.

7

වූලලනිඥෙස පාළි

- 29. ජාතිං ගොතතං¹ ව ලක්ඛණං මනෙත සි**සෝ පුතාපරං²** මූදාං මූදාංධිපාතං² ව – මනසායෙව පුවුර.
- අනාවරණදකාවී යදි බුදෙටා හවිකාති
 මනසා පුච්ඡිතෙ පඤභ වාවාය විකාජෙකාති.
- බාවරිසස වචෝ සුඣා සිසසා සොළස බාහමණා අජිතෝ තිසසමෙතෙකයෝ – පුණණකෝ අථ මේතකගු.
- 32. ධොතකො උපයිවො ව නතෙද ව අථ හෙමකො තොදෙයාකපත් දූහයො – ජතුකණණී ව පණ්ඩතො.
- 33. හදාවුයෝ උදයෝ ව පොසාලො වාපි බාහමණො මොසරාජා ව මෙධාවී – පිංගියෝ ව මහාඉසි.
- 34. පවේඩකගණිනො සබේම සබ්මලොකසස විසසුතා ඣායී ඣානරතා යීරා – පුබ්මවාසනවායිතා.
- 35. බාවරිං අභිවඤිතා කතා ව තං පදක්ඛණං ජටාජිතධරා සබේම – පකකාමුං උතතරාමුබා.
- 36. මූලකඎ⁶ පතිවඪානං පුරිමං මාතිසසකිං කථා⁷ උජෛනිං චාපි ගොනතුබං – වෙදිසං වනසවහයං⁸.
- 37. කොසමබං චාපි සාකෙකං සාවත්ං ච පුරුතතමං සෙතවාං° කපිලවතුං – කුසිනාරං ච මන්දිරං.
- 38. පාවං ව හොගනගරං වෙසාලිං මාගධං පුරං පාසාණකං චෙතියං ව – රමණීයං මතොරමං.
- 39. කයිකොවුදකං සීතං මහාලාභං ව වාණිජෝ ඡායං සම්මාභිතතෙකාව – තුසිතා¹⁰ පබ්බතමාරුහුං.

1. ජාතිතෝකකං-ව, මජසං,

- 2. generation PTS.
- 8. මුදධා විපාතං-ව,
- 4. විශජ්රිශශන්ය මරශං
- 5. කපෙපා-ව, සු.

- 0. මලකසස-ව, මජසං, අලකසස-කස්ථාව
- 7. පුරමානිකසතිං තද-මජසං
- 8. වනසාවත්-- පු.
- 9. •*************
- 10. තුරිකං-මජයං, ප.

29. (තෙපි මාගේ) ජාති (වයස්) දු ගොතුදු ලක්ෂණ දු උගත් වෙදයනුදු සිසුනු දු යළි අනා වූ මුදුනුදු මුදුන් පැළුමුදු සිකින් මැ පුළුවුස්ව.

30. ඉදින් හේ අනාවරණඥානදර්ශන ඇති බුදු වේ නම් (කොප) යිතින් පුළුවුත් පැන තෙපුලින් විසඳයි යනු කී යැ.

31–33. බාවරි බමුණුගේ බස් අසා අජිත යැ තිස්සමෛත්තෙයා යැ පුණ්ණක යැ යළි මෛත්තගූ යැ ධොතක යැ උපසීව යැ නන්ද යැ යළි භෙමක යැ තොදෙයා, කප්ප දෙදෙනා යැ පණ්ඩිත වූ ජතුකණ්ණී යැ. හදුාවුධ යැ උදය යැ පොසාල නම් බමුණු යැ පාඤ වූ මොඝරාජ යැ පිංගිය මහතවුස් යැ යන සොළොස් බමුණු අතැවැසියෝ–

34. හැම දෙන චෙන වෙන ශිෂාගණයා ඇත්තාහු සියලු ලොවැ පුකට වූවාහු ධාාන කරන්නාහු ධාානයෙහි ඇලුණාහු ධෘති සමපන්න වූවාහු පූව්පුණාවාසනා ගුණයෙන් වාසිත සිත් ඇත්තාහු–

35. බාවරිහු අභිවාදත කොට යළි ඔහු පැදකුණු කොට සියල්ලෝ දළ මඩුලු අඳුන් දිවිසම දරන්නාහු උතුරු දෙසට මුහුණලා නික්මැ ගියෝ.

36. මූලක ජනපදයට අයත් පතිව්ඨාන නගරයට ද, මාතිස්සකී නම පළමු නගරයට ද, එසේ මැ උදේනී නුවරට ද ගොනද්ධ (ගොධ) පුරයට ද, චේදිස නුවරට ද, වල්සැවැතට ද–

87. කොසොබෑ නුවරට ද, සාකෙත පුරයට ද, සැවැත් පුරවරයට ද, සෙතවා නුවරට ද, කිඹුල්වත් පුරයට ද, කුසිනාරා පුරයට ද-

38. පාචා නුවරට ද, හොග නගරයට ද, විසල් පුරට ද, මගධ රට අග-නුවර වූ රජගහ නුවරට ද, සිත්කලු වූ මනරම වූ පහණ සැ වෙහෙරට ද-

39. පවස් ඇතියකු සිහිල් දියකට මෙන්, වෙළෙඳක්හු මහත් ලාභයකට මෙන්, ගිමින් තැවුණක්හු සෙවණකට මෙන් හටගත් සොමනස් ඇත්තාහු පව්වට නැංගාහ.

9

චුලලනිදෙදස පාළි

- 40. හගවා ව තසමා¹ සමයෙ භිකබ්සඞ්ෂපුරකබලතා භිකබුනං ධමමං දෙසෙති – සීභොව නදතී වලන.
- 41. අජිතො අඥස සමබුණිං සතරංසිං' ව හානුමං³ චඤං යථා පණණරමස – පරිපූරිමූපාගතං³
- 42. අථසස ගතෙත දිසවාන පරිපූරං ච බාඤජනං එකමනතං යීතො හවේයා – මනොපඤෝහ අපුච්ඡථ.
- 43. ආදිසස ජමානං බැහි ගොතතං බැහි සලසඛණං මලනතසු පාරමිං බැහි – කති වාචෙති බුහමණො.
- 44. වීසං වසාසසකං ආයු සො ච ගොතෙතත බාවරී ත්ණසක⁴ ලකබණා ගතෙත – තිණණං වේදන පාරගු.
- 45. ලසබණෙ ඉතිහාසෙ ව සනිඝණඩු සකොටුහෙ පඤාව සතානි වාවෙති – සධමෙම පාරමිං ගතො.
- 46. ලසබණානං පවිචයං බාවරිසස නරුතතම තණඟවමීද පකාෂෙහි – මා නො කඬබායිතං අහු.
- 47. මුබං ජිවහාය ජාදෙති උණණසය හමුකතතරෙ කොංසාතිතං වතඵගුයහං – එවං ජානාති මාණව.
- 48. පුචඡමහි කඤිච් අසුණනෙතා සුතා පඤෙහ වාාකතෙ විවිනෙතති ජනො සබෙබා – වෙදජාතො කතඤජලී.
- 49. කොනු ලදවො වා බුහුමා වා ඉතෙ වාපි සුජමපති මනසා පුච්ඡිතෙ පඤෙහ – කමෙතං පටිහාසති.
- 50. මුදබං මුදබාධිපාතං ච බාවරි පරිපුචඡකි තං වාහකරෝහි හගවා – කඬබං විනය නො ඉලස,

- 2. විතරංසිංච හාණුමං--මජයං විතරංසිව**-**273.
- පරිපූරං උපාහතං-ව, මජයං පරිපූරිං උපාහතං-PTS,
 නීතසය-හු, PTS,

^{1. 2008-}g. PTS.

චූලනිර්දෙශය

40. එසමයෙහි භාගාවතුන් වහන්සේ ද භික්ෂුසංඝයා විසින් පුරස්කෘත වූවාහු වනයෙහි සිංහයකු නාද කරන්නා සේ භික්ෂූනට දහම දෙසන සේක.

41. අජිත මාණව සමබුදුන් සියගණන් රස් ඇති හිරු සෙයින් පනුරැයි පොහොදවස් සොළොස් කලා පිරුණු සඳු සෙයින් දිටී.

42. ඉක්බිති උන් වහන්සේගේ සිරුරෙහි පිරිපුන් පුරිස් ලකුණු දක සතුටු වූයේ එකත්පස් වැ සිටියේ මනසින් පැන පුළුවුත් :

43. ''අප ඇදුරන් උදෙසා උන්ගේ ජාති (වයස්) කියනු මැන. පුරිස් ලකුණු සහිත කොට ගොත් කියනු මැන, වෙදයන්හි නිමාවට පැමිණීම ද කියනු මැන, හේ කෙතෙක් අතැවැසියන් හදුරවා ද''යි (විචාළේ යැ.)

44. '(තොප ඇදුරු උපතින්) එක්සියවිසි හවුරුදු ඇත්තේ යැ, හෙ ද ගොතුයෙන් පුංචරී (බාවරී) නමැ, ඔහු ගත මහපුරිස් ලකුණු තුනෙක, තිුවෙදයෙහි පරතෙරට ගියේ යැ.

45. (මහාපුරුෂ) ලාක්ෂණශාස්තුයෙහි ද, නිසනේටු සහිත කෙටූහ ශාස්තු සහිත ඉතිහාසයෙහි ද, ස්වකීය බුාහ්මණ ධර්මයෙහි ද පරතෙරට ගියේ පන්සියක් අතැවැසියන් හදුරවයි.

46. තෘෂ්ණාව සිඳ හළ තරශෛෂ්ඨයන් වහන්ස, බාටරි බමුණුගේ පුරුෂලක්ෂණයන් ගේ විස්තරය පවසන්නැ, අපට නහමක් සැක වේවා'යි (සිතින් පුළුවුත්.)

47. මාණවකය, හේ (තමා) දිවිත් මුහුණ වසයි. උහුගේ දෙබැම අතුරෙහි උණුලොම වෙයි. අඬගජාතය කොෂාවහිත වේ. මෙසේ මෙ කරුණු දනැ'යි (වදළහ.)

48. සියලු ජන තෙමේ විචාරනු ලබන කිසි පැනයක් නො අසනුයේ විසැදූ පැන අසා උපන් සොමනස් ඇත්තේ බඳැදිලි ව මෙසේ සිතයි ;

49. ''කවර දෙවියෙක් හෝ බබඹක් හෝ සූජාපති වූ ඉන්දු හෝ සිතින් විවාළ පැන විසඳා ද? (ඔවුනතුරෙහි) කවරක්හට තෙල පැන වැටතේ ද''යි.

50. ''භාගාවතුන් වහන්ස, බාවරි තෙම මුදුනුදු මුදුන් පැළුමුදු පුළුවූයි. එය විසඳන්නැ, සෘෂීන් වහන්ස, අපගේ සැකය දුරැලන්නැ''යි.

11

චුලලනිඥෙස පාළි

- 51. අවණා මුඟාත් ජානාභි විණා මුඟාධිපාතිනී සඟා සති සමාධීති – ඡඥවිරියෙන සංයුතා,
- 52. තතො වෙදෙන මහතා ස*ත*එමහිතාන^I මාණවො එකංසං අජිනං කතා – පාදෙසු සිරසා පති.
- 53. බාවර් බාහමණො හොතො සහ සිසෙසහි මාරිස උදහාවිතෙතා සුමනො – පාදෙ වඤති චකබුම,ª
- 54. සුබිතො බාවරී හොතු සහ සිසෙසහි බාහම්ණො තිං චාපි සුබිතො හොහි – විරං ජීවාහි මාණව,
- 55. බාවරිසස් ව තුමහං⁴ වා සබෙබසං සබබසංසයං කතාවකාසා පුවජවෙහා – යං කිඤුම් මනයිච්ඡර.
- 56. සඳබුදොත කතොකාසෝ නිසිදිභාන පඤ්ලී අරිතෝ පඨමං පඤහං – තළු පුවැ ිතථාගතං.

වසුදුගාරා නිටයිතා

^{1.} සතර මෙහ භානා-මජයං.

^{2.} වකටුමා-ස.

මුවරින්සව -- සි. ව. අ. බාවාරියයන-සු. වී.
 4. - තුයන--සි. සු., වී.

චූලතිර්දෙශය

51. අවිදාහව (සසර තිස් වන බැවින්) මුදු නැ, ශුද්ධා ස්මෘති සමාධි ජත්ද වියා යන මොවුන් හා සමග යෙදුණු (අර්හන්මාර්ග) විදාහව මුදුන් පළන යයි දනැ''යි.

52. ඉක්බිති අජිත මාණව මහත් පීතියෙන් සංස්තබධ වැ අඳුන් දිවිසම එකස් කොටැ ලා (බුදුන්) පාපිට භිස් තබා වැඳ වැටුණේ යැ.

53. නිදුකාණෙනි, පසැස් ඇතියාණෙනි, බාවරී බාහ්මණ තෙම ඔද වැඩි සිත් ඇති වැ සොමනස් වැ හවත්හු පා වදී යි.

54. ''බාවරී බමුණු තෙම සිසුන් හා සමග සුවපත් වේවා! මාණවය තො ද සුවපත් වෙයි! සැරදෙයි!'' (වදුළෝ.)

55. ''තෙපි කළ අවකාශ ඇතියවු, යම් කිසිවක් පුළුවුස්නට සිතින් කැමැතියවු නම් බාවරිහු ගේ වේවයි තොප හැම ගේ වේවයි එ හැම සංශය පුළුවුස්ව''යි (වදළෝ.)

56. සමබුදුන් විසින් කළ අවකාශ ඇති අජිත මාණව ඇඳිලි බැඳ හිඳ එහි පළමු පැනය බුදුන් පිළිවිත්,

වසතුගාථා නිමි.

1. අජිතමාණව පුවජා.

- 1–1 කෙතසසු නිවුතො ලොකො (ඉඩායසමා අජිතො) කෙතසසු තපකාසති කිසොහිලෙපතං බැහි කිං සු තසස මහබහයං.
- 1–2 අවිස්ජාය නිවුතො ලොකො (අජිතාති හගවා) වෙව්වඡා⁵ පමාද නපපකාසති ජපපාභිලෙපනං බැමි දුකුබමසස මහබහයං.
- 1-3 සවනති සබබධි සොතා (ඉච්චායසමා අජිතෝ) සොතානං කිං නිවාරණං සොතානං සංවරං බැහි කෙන සොතා පිරීයරේ¹.
- 1−4 යානි සොකානි ලොකසමීං (අජිකාති හගවා) සති තෙසං නිවාරණං සොතානං සංවරං බැමි පඤඤාශයෙත පිටීයලර.
- 1-5 පඤඤ වෙව සති චාපි^{*} (ඉච්චායසමා අජිතෝ) නාමරුපං ච මාරිස එතං මෙ පුටෙසා පබැති කළොතං උපරුජඣති.
- 1-6 යමෙතං පඤභං අපුවඡි අජිත තං වැමි තෙ යතුව නාමං ච රූපං ව අසෙසං උපරුජඣති විඤඤණසස නිරෝබෙන එතෙවතං උපරුජඣති.
- 1-7 යෙ ව සතිබාතධමමා• සෙ යෙ ව සෙබා පුථු ඉධ තෙසං මේ නිපකො ඉරියං පුරේඪා පබැති මාරිස.
- 1-8 කාවෙසු නාභිගිජෙඞයා මනසා නාවිලො සියා කුසලො සබබ ධමානං⁴ සතො භිකබු පරිබබජෙ.

අජිතමාණව පුවජා — නිට්ඨිතා

5. සබ්බධිලමමසු-ස

^{1.} විව්වත-ම. ජ. සං.

^{4.} සබ්බත ධිම්මා-ව

^{2.} පිඩියරෙ-ම ජ සං. 3. සතිවෙව-සු.

පාරායණවර්ගය

1. අජිත මානව පෘච්ඡා

1–1. (ආයුෂ්මක් අජිත මෙසේ පිළිවිත්: ලෝවැසි තෙම කිමෙකින් නිවෘත (වැසුගෝ) ද? කවර හෙයින් නො පැනේ ද? කිමෙක් ඔහට අභිලෙපන (ලහටු) යැ යි වදරන සේක් ද? කිමෙක් ඔහට මහද්භය වේ ද?

1–2. (අජිත යැ යි අමතා බුදුහු මෙසේ වදළහ:) ලෝවැසි තෙම අව්දාසයෙන් නිවෘත යැ. මාත්සයා ී හෙයින් පුමාද හෙයින් නො පැනෙයි (පුකාශ නො වෙයි) තෘෂ්ණාව අභිලෙපන යැ යි කියමි, (ජාතාවාදි) දුක ඔහට මහද්භය වෙයි.

1–3. (ආයුෂ්මත් අජිත මෙසේ පිළිවිත්:) හැම තන්හි (රුපාදි ආයතනයන්හි තෘෂ්ණාදි) සොතස්හු ගලා යෙකි, සොතසුන්ගේ ආවරණය කවර ? සොතසුන් ගේ සංවරය වදළ මැනැව. කවර දහමෙකින් සොතස්හු පියනු ලැබෙත් ද (පසිඳිනු ලැබෙත් ද) ?

1-4. (අජිත යැ යි අමතා බුදුහු මෙසේ වදළහ:) ලොවැ යම සොතස් කෙනෙක් වෙත් ද, ස්මෘතිය ඔවුනට ආවරණ වෙයි, (එ මැ ස්මෘතිය) සොතසුන්ගේ 'සංවරය' යි කියමි, (මාර්ග) පුඥාව විසින් තුලුහු පියනු (පසිඳිනු) ලැබෙත්.

1-5. (ආයුෂ්මක් අජිත මෙසේ පිළිචිත්.) පුඥාව ද ස්මෘතිය ද (තදවශෙෂ) නාමරූපය ද යන තෙල සියල්ල කොහි නිරුද්ධ වේ ද? නිදුකාමෙනි, මා විසින් පුළුවුස්නා ලද මුඹ වහන්සේ තෙල කරුණ මට වදළ මැනව.

1-6. අජිත තෙපි යම් පැනයක් විවාළ වු ද, එය තොපට කියමි. යම් තැනෙක්හි නාමයත් රූපයත් නිරවශේෂයෙන් නිරුද්ධ වේ ද, (පශ්චිම) විඥානයාගේ නිරොධය හා මැ (පෙර පසු නො වැ) නෙල විඥාන නිරෝධයෙහි මැ තෙල නාමරූපය උපරුද්ධ වෙයි (විඥාන නිරෝධය ඉක්ම නො යෙයි.)

1–7. නිදුකාණෙනි, මෙ ලොවැ (අනිතාහදි විසින්) විමසන ලද ධර්ම ඇති යම (අශෛකෘ) කෙනෙකුත් වෙත් ද, බොහෝ වූ යම ශෛකෘ කෙනෙකුත් වෙත් ද, මා විසින් පුළුවුස්නා ලද (ශෛකෘාශෛකෘ ධර්ම-යෙහි) පණ්ඩිත වූ මුඹ වහන්සේ ඔවුන්ගේ පුකිපත්තිය මට වදළ මැනැව.

1–8. කාමයෙහි ගිජු හො වන්නේ යැ, සිතින් නො කැළඹුණෙක්, වත්නේ යැ, මහණ තෙම සියලු ධර්මයන්හි දක්ෂ වූයේ ස්මෘතිමත් වැ හැසිරෙන්නේ යි.

අජිත මාණව පෘවජා නිමි.

2. කිසාමෙතොයාමාණව පුවජා

- කො'ධ^I සනතුසිකො ලොකෙ (ඉච්චායකා තිසස මෙතෙතයොා) 2-1 කසස නො සනුති ඉංජිතා **ලකා උහතතමහිඤඤ**ය මජෝබමනතා න ලිපාති කං බැයි මහාපූරිසෝ කි කෝ ධ සිබ්බනිමවටගා ?
- 2-2 කාලෙස බුහුමවරියවා (මෙතෙකයාා'ති හගවා) විතතරණයා සද සතො සඬ්ධාය නිබබුතො භිසාබු තසස නො සනති ඉඤජිතා.
- 2-3 සො උහනතමහිඤඤය මජේඛ මනතා න ලියානි තං බැම් මහා පූරිසෝ'ති සෝ4'ධ සිබ්බනිමවටගා.

තිසාලමතෙතයාමාණවපුවරා නිටයීතා.

3. පූණණකමාණව පූවජා

3-1 අනෙජං මූලදසසාවිං (ඉච්චායකා පුණණකො) අත් පංඤාන් ආගමං කිංතිසයිතා ඉසයො මනුජා-**බතතියා බාහමණා⁶ ලදවතානං** යඤඤමකපායිංසු පූථු' ඉධ ලොකෙ පුවජාමි තං හගවා බුැහි මෙතං.

1. කොඉඩ සන්තුෂ්පිතො--ව 5. පඤ්ගෙනාමේ--සු 2. කලිමපති-ව ්. බාහ්මණ (දදව) සු 7. рф0-⊧т з

- 3. මජකුඛ්තා-ව
- 4. ලසාධ-න

වූලතිර්ලදශය

2. තිසසමෙත්තෙයා මාණව පෘච්ඡා

2-1. (ආයුෂ්මත් තිස්ස වෙත්තයා වෙසේ පිළිවිත්:) වෙලොවැ කවරෙක් සතුටු වූයේ ද, කවරක්හට (තෘෂ්ණා-දෘෂ්ටි) ඉඤ්නයෝ (කම්පනයෝ) නැද්ද, කවරෙක් අන්තද්වය විශිෂ්ටඥානයෙන් දනැ මධායෙහි පුඥායෙන් නො ඇලේ ද, කවරක්හු 'මහාපුරුෂ' යයි කියනු සේක් ද, කවරෙක් මෙහි තෘෂ්ණා සිබ්බනිය (ගෙතුම) ඉය්මැ ගියේ ද ? යි''

2-2. ('මෙත්තෙයාහ' යි අමතා බුදුහු මෙසේ වදළහ:) කාමයෙහි (ආදීනව දක) බඹසර ඇති පහ වූ තෘෂ්ණා ඇති හැම කල්හි ස්මෘතිමත් වූ (අනිතාහදි විසින්) දහම් විමසා (රාගාදිය නිවීමෙන්) නිවුණු යම මහණෙක් වේ ද, ඔහට ඉඤිනීතයෝ නැත්තාහ.

2–3. හේ අන්ධද්වය විශිෂ්ට ඥානයෙන් දනැ මධායෙහි පුඥායෙන් තො ඇලෙයි, ඔහු 'මහාපුරුෂ' යයි කියමි. හේ මෙ ලොව්හි තෘෂ්ණා යිබ්බනිය ඉක්මැ ගියේ යි.

තිසසමෙත්තෙයාමාණව පෘච්ඡා නිමි.

පුණණික මාණව පෘච්ඡා

3-1. (ආයුෂ්මත් පුණ්ණක මෙසේ විවාරයි:) තෘෂ්ණා රතිත වූ (එහෙයින්) අටලෝදහමති කමපා රතිත වූ අකුශල මූලාදිය දක්නා සුලු වූ භාගාවතුන් වහන්සේ කරා පුශ්නයෙන් පුයෝජන ඇත්තමෝ ආමහ, මෙලොවැ සෘෂිහු යැ මනුෂායෝ යැ ක්ෂතියයෝ යැ බුහේමණයෝ යැ යන බොහෝ යාග කරුවෝ කුමක් ඇසිරි කළාහු දෙවියනට දෙය ධර්මය පයෝෂණ කෙරෙත් ද? (යාග කෙරෙත් ද?) භාගාවතුන් වහන්ස, එකරුණ මුඹ වහන්සේ පුළුවුස්මි. තෙල වදළ මැනැව්.

වුලුනිංඥස පාළි

- 3–2 යෙ කෙව් 'මේ ඉසයො මනුජා (පුණණකා'ති හගවා) බතතියා බාහමණා දෙවතානං යඤඤමකපපයිංසු පුථු ඉධ ලොකෙ ආසිංසමානා¹ පුණණක ඉතුළුහාවං ජරංසිතා යඤඤමකපපයිංසු.
- 3-3 යෙ කෙව් 'මෙ ඉසයො මනුජා (ඉච්චායසමා පුණණකො) බහතියා බාහමණා දෙවතානං යඤඤමකපපයිංසු පුථු ඉධ ලොකෙ කච්චිසසු තෙ හගවා යඤඤපයේ අපාමතතා අතාරු ජාතිං ච ජරං ච මාරිස පුවුණුම තං හගවා බෑති මෙතං.
- 3-4 ආයිංසනති^{*} ථොමයනති අභිජපපනති ජූහනති (පුණණකාති හගවා) කාමාභි^{*}ජපපනති පටිචච ලාහං ලත යාජයොගා හවරාගරතතා නාත4රිංසු ජාතිජරනති බැමි.
- 3–5 දෙත වේ නාතරිංසු යාජයොගා (ඉච්චායසමා පුණණකො) යඤෙඤහි ජාතිඤා ජරඤා මාරිස අථ කො චරහි දෙවමනුසකලොකෙ අතාරි ජාතිං ච ජරං ච මාරිස පුචඡාමි තං භගවා බුෑහි මෙතං.
- 3–6 සඬ්ඛාය ලොකසමං පරොවරානි⁸ (පුණණතාති භගවා) යසයිඤ්තං නත් කුතිඤව් ලොකෙ සනෙතා විධූමො අනීසො නිරාසො අතාරි සො ජාති ජරනති බු.ම්'ති.

පුණණකමාණව පුවජා – නිට්ඨිකා

1. ආසිසමාතා-ව

2. ආයිසනාති-ව

- 8. කාමෙති-අවුවා
- 4. නාතාරිංසු-ම ජ සං.
- 5. сослесия-D-РТ 5.

වූලතිර්දෙශය

පාරායණවර්ගය

3-2. (බුදුහු මෙසේ වදළහ: පුණ්ණකය,) මෙලොවැ මේ සෘෂිහු යැ මනුෂායෝ යැ කෘත්රියයෝ යැ බාහ්මණයෝ යැ යන යම බොහෝ යාග-කරුවෝ දෙවියනට යාග කෙරෙත් ද, පුණ්ණකය, ඔහු ජරාව (සසරදුක) නිසා මේ මනුෂා හැදිභාවය පතන්නාහු (දෙවියනුට) යාග කෙරෙත්.

3-3. (ආයුෂ්මත් පුණණක මෙසේ විචාරයි:) මෙලොවැ මෙ සෘෂිහු යැ මතුෂාමයෝ යැ කෘතියෝ යැ බාහ්මණයෝ යැ යත යම බොහෝ යාග-කරුවෝ දෙවියනට යාග කෙරෙත් ද, භාගාවතුන් වහන්ස, කිම ඔහු යාගයෙහි අපුමත්ත වූවාහු ජාතිය ක් ජරාව ත් තරණය කළාහු ද? නිදුකා-ණෙනි, එය මුඹ වහන්සේ විචාරමී. භාගාවතුන් වහන්ස, තෙල මට වදළ මැනැව්.

3-4. (බුදුහු මෙසේ වදළහ: පුණණකය, ඔහු රූප පුත්ලාභාදිය) පුර්ථනා කෙරෙති, (යාගාදිය) පසසති, ජල්පනය කෙරෙති, පුදති, (රූපාදි) ලාභය සඳහා පුනපුනා කාමයන් මැ (අපට වන්නේ මැනැවැ'යි) කියත්. යාගයෙහි යෙදුණු භවරාගයෙන් රැඳුණු ඔහු ජාති ජරා (ආදි සසරදුක) තරණය නො කළාහ'යි කියමි.

3-5. (ආයුෂ්මත් පුණ්ණක මෙසේ විචාරයි:) නිදුකාඉණනි, යාග-යෙහි යෙදුණු ඔහු ඉදින් යාගයන් කරණ කොට ජාතියත් ජරාවත් නො තරණය කළාහු නම් නිදුකාණෙනි, එකල්හි දෙවමිනිස්ලොවැ කවරෙක් ජාතියත් ජරාවත් තරණය කෙළේ ද? එකරුණ පුළුවුස්මි. භාගාවතුන් වහන්ස, තෙල මට වදළ මැනැවි.

3-6. (බුදුහු මෙසේ වදළහ: පුණ්ණකය,) සත්ලොවැ (පරාත්මභාව භාත්මභාවංදී) පරාවරයත් නුවණින් වීමසා (දක්) යම ක්ෂිණාසුවයක්හට ලොවැ කිසි කැනෙක්හි ඉඤ්තයෙක් නැද්ද, (කෙලෙස් සන්හිදීමෙන්) ශාන්ත වූ (කායදුශ්වරිතාදී) ධූම වීරහිත වූ (රාගාදී) උපදුව රහිත වූ ආශා රහිත වූ ඒ ක්ෂිණාසුව කෙම ජාති ජරා තරණය කෙළේ යයි කියමි.

පූර්ණක මාණවකපෘ**ව**ජා නිමි.

4. මෙතතගුමාණව පූවජා

- 4-1 පූවජාම් තං හගවා බැහි ලමතං (ඉඩවායසමා මෙතතගු) මඤඤුම් තං වෙදගුං භාවිතතතං කුතොනු දුකුඛා' සමුදගතා ඉමේ යෙ කෙවි ලොකසමිං අනෙකරුපා.
- දුක්කසස ලව මං පහවං අපුචජයි (ලමතතගු'ති හගවා) 4-2 තං ලත පවසකාමි යථා පජානං උපධිනිදනා පහවනහි දූකඛා යෙ කෙව් ලොකඣං අනෙකරුදා.
- 4−3 යො ⊘වී අවිදවා උපයිං කරොති පූනපපුනං දූකා මූපෙති මනෙද තසමා පජාතුං⁴ උප**ධිං** ත කයිරා දුක්කසය ජාතිපාහවානුපසයි.
- යනතං අපුවිජීමහ අකිතකයි් නො (ඉඩිායසමා මෙතතගු) 4-4 අඤඤං තං පූචඡාම' තදිබස බැහි කථනතු ධීරා විතරතති ඔසං ජාති ජරං සොකපරිඥවං ව තං ලම මුනී සාධු වියාකරොති තථා හි ලත විදිලතා එස බලමමා.
- 4-5 කිතතයිසසාම් තෙ ධම්මං (මොහාගුති හගවා) දිවෙස් ධිමෙම අනීතිහං යං විදිනවා සලතා වරං තරේ ලොලක විසතතිකං.
- තං චාහං අභිතඥම් 4-6 මගෙයි ධම්මමූතතමං යං විදිතිා සලතා චරං තලර ලලාලක විසතතිකං.

1. දුක්ටාය සදගතා-සූ

- 6. අපසැසැතට--ව
- 7. g0ds@--c-g

- 2. 000--0-8 8. 04100-0-0
- 4. තත්මාභිජානං-...නු
- 5. අකිත්තියිනො-ව-ව

- 8. ප**ිංදවං**ව--ව_-ව් පටිද්දංච-සු
- . 9. දිටයෙව බමෙම--ව--සු--ව

4. මෙත්තගුමාණව පෘචිජා

4-1. (ආයුෂ්මත් මෙත්තගූ මෙසේ විචාරයි:) භාගාවතුන් වහන්ය, මුඹ වහන්සේ විචාටමී. වදළ මැනව. මුඹ වහන්සේ ඥාන - වෙදයාගේ පරතෙරට පැමිණි කෙනකුන් කොට වැඩු සිත් ඇති කෙනකුත් කොට හතිමි. ලොටැ අනේක සවභාව වූ යම් කිසි දුක් කෙනෙක් වෙත් ද, මේ දු:බයෝ කොයින් උපන්නාහු ද?

4--2. (බුදුහු මෙසේ වදළහ: මෙත්තගු මාණවකය,) ජාතාහදි දුකට කාරණය (තෙපි) මා විචාරව, එය පුතාක්ෂ කොට දනානත්තකු සෙයින් තොපට පුකාශ කරම්හ. ලොවැ අනෙක ස්වරූප වූ යම් දුක් කෙනෙක් ඇද්ද, එ හැම දු:බයෝ (තෘෂ්ණාදී) උපධි හෙතුයෙන් උපදනාහ.

4–3. අපණ්ඩත වූ යමෙක් (තෘෂ්ණාදි) උපයිය කෙරේ ද, අඥාන වූ ගෙතෙම පුනපුනා සසර දකට පැමිණෙයි. එහෙයින් (සංසකාරයන් අන්තාහදි විසින්) දහනේ සසරදුක ජාතිය පුහව කොට ඇතැ`යි දක්නේ (තෘෂ්ණාදි) උපයිය නො කරන්නේ යි.

4-4. (ආයුෂ්මක් මෙක්කගූ මෙසේ විචාරයි:) ඇපි යමක් විචාළමෝ ද එය මුඹ වහන්සේ අපට වදළ සේක. අන් කරුණකුදු මුඹ වහන්සේ විචාරමහ, එය දන් වදළ මැනැව, නුවණැක්කෝ (කාමාදි වතුර්විධ) ඔසයක්,ජාති,ජරා,ශෝක,පරිදේව දුකක් කෙසේ ඉක්මවක් ද ? සර්ව ඥ මුනිවූ මුඹ වහන්සේ අයදිමි. එය මට විසඳා වදළ මැනැව. යම හෙයකින් මුඹ වහන්සේ විසින් තෙල දහම (සක්ක්වයන් විසින් අවබොධ කරන සේ පැනවීම වශයෙන්) දන්නා ලද ද එහෙයිනි.

4-5. (බුදුහු මෙසේ වදළහ: ''මෙත්තගූ මාණවකය,)ස්මෘතිමත් වැ හැසිරෙනුයේ දක්නාලද දූ:බාදි ධර්මයෙහි නොහොත් මෙ අත්බැවහි මැ ආත්ම පතාක්ෂ වූ යම දහමක් දන ලොවැ ව්සත්තිකා සඩබාතත තෘෂ්ණාව තරණය කරන්නේ නම ඒ නිර්වාණධර්මය ද (නිර්වාණගාමිනී පුතිපද්ධර්මය ද) තොපට පුකාශ කරන්නෙමි''යි.

4-6. මහර්ෂීන් වහන්ස, ස්මෘතිමක් වැ හැසිරෙනුයේ යම දහමක් දන ලොවැ විසක්තිකා (කෘෂ්ණා)ව තරණය කරන්නේ නම, මම මුඹ වහන්සේ ගේ ඒ (ධර්මදොතකක) වචනය ද රුස්මි, උක්තම වූ ඒ ධර්මය ද රුස්මි.

වුලලනිඥෙස පාළි

පාරායනවගත

- 4–7 යං කිඤිව් සම්පජාතායි" (මෙතතශු'ති හගවා) උදඬං අධෝ තිරියං චාපි මජේඛ එතෙසු තාඤිං" ච නිවෙසනං ච පනුජර විඤඤාණං හවෙ න තිවෙස.
- 4–8 එවංචිහාරි සතො අපාමතෙතා තිකබු චරං නිතා මමායිතාති ජාතිං ජරං සොකපරිදදවඤව ඉධෙව විදවා පජනෙයා දුකබං.
- 4−9 එතාහිතඥාම් වලවා මහෙසිතො (ඉඩවායසමා මෙතතගූ) සුකිතතිතං ගොතම නූපයිකං අතා හි හගවා පහාසි දුකබං තථා හි තෙ විදිතො එස ධමෙමා.
- 4–10 තෙ චාපි තූත පරහෙයා දුකඛං යෙ තිං මුනී අවසීතං ඔවදෙයා තං තං නමසසාමි සමෙච්ච නාග අපෙතව මං (හගවා) අවසීතං ඔවදෙයා.
- 4–11 යං බාහමණං වෙදගං⁴ ආභිරාඥක (මෙකතගු'කි හගවා) අකිඤාචනං කාමහලව අසතතං අදධා හි සො ඔසම්මං අතාරී තිණෝණා ච පාරං අබිලො අකුණුබා.
- 4–12 විදවා ච යෝ වෙදගු තරෝ ඉධ හවාහවෙ සඬගම්මං විසජා හෝ වීතතණෝගා අනීසෝ නිරාසෝ අතාරි සෝ ජාතිප්රනති බෑම් ති.

මෙතසඟුමාණව පුවණ --- නිටයිතා

8. 00000-0-0-0

- 4. වෙදගු මගිජඤ්ඤාංනු 5. විවාච කොංචාක.
- 22

^{1.} සංජාතිසි--ව--වි

^{1.} නත්ව-ව-ව

චූලනිර්දෙශය

පාරායණවර්ගය

4-7. (බුදුහු මෙසේ වදළහ: මෙත්තගු මාණවකය,අනාගතකාලාදි) උඩ ද (අතීතකාලාදි) යට ද (වර්තමාන කාලාදි) මැද සරස ද වූ යම කියි ධර්මජාතයක් තෙපි දන්නවු නම තෙල උද්ධාදි ධර්මයෙහි තෘෂ්ණාව ද දෘෂ්ටිනිවෙසනය ද අභිසංස්කාර විඥානය ද දුරු කරව, දුරු කොට (දෙවැදෑ රුම) හවයෙහි නො සිටිනෝ යි.

4-8. මෙසේ වාසය කරනසුලු ස්මෘතිමත් වූ අපුමත්ත වූ මහණ තෙම මමත්වයන් හැරපියා හැසිරෙනුයේ විද්වත් වූයේ මෙ සස්නොහි මැ තොහොත්, මෙ අත්බව්හි මැ ජාතිය ද ජරාව ද සෝක–පරිදේව දුක ද දුරැලන්නේ යි.

4-9. (ආයුෂ්මත් මෙත්තගු මෙසේ විචාරයි:) මහර්ෂි වූ මුඹ වහන්සේ ගේ තෙල වවනය පිළිගතිමි. ගෞතමයන් වහන්ස, (මුඹ වහන්සේ විසින් නිරුපයි වූ නිර්වාණය මොනොවට පුකාශ කරනලද. යම හෙයින් බුදුහු එකාන්තයෙන් වෘත්තදුෘබය දුරැලූහු ද එහෙයින් මැ මුඹ වහන්සේ විසින් තෙල දහම දන්නාලද.

4–10. මුනි වූ සර්වඥයන් වහන්ස, මුඹ වහන්සේ යම කෙනකුන්ට සකසා (හැම කල්හි හෝ) ඔවා දෙන සේක් ද, ඔහුදු දුක් දුරැලන්නාහ'යි හහිමි. බුද්ධනාගයන් වහන්ස, එහෙයින් එළඹ මුඹ වහන්සේ නමදිමි. හාගාවතුන් වහන්සේ මට එක්වන් අවවාද කරන්නාහු නම මැනැව.

4-11. (බුදුහු මෙසේ වදළහ: මෙත්තග මාණවකය,) තෙපි බාහිතපාපි බුහ්මණ වූ යමක්හු මාර්ගඥානයෙන් නිවනට පැමිණියකු කොට (රාගාදි) කිඤවන රහිතයකු කොට කාමයෙහි ද හවයෙහි ද නො ඇලුණාක්හු කොට දන්නවු ද, ඒකාන්තයෙන් හෙතෙම මේ (කාමාදි) චතුරොසය තරණය කෙළේ යැ. ඔසතරණය කළා වූ ද (රාගාදි) බීල රහිත වූ (දු:බාදියෙහි) කාංක්ෂා රහිත වූ හෙතෙම නිර්වාණපාරයට ගියේ ය.

4–12. තවද මෙ සස්නොහි (ආත්මහවයෙහි හෝ) විද්වත් වූ ඥාන චේදයෙන් නිවනට පැමිණි යම සත්ත්වයෙක් කුදුමහත් හවගෙහි මෙ (රාගාදි) සඩගය දුරැලා සිටියේ ද විගත කෘෂ්ණා ඇති හෙතෙම අනුපදුව වූයේ ආශා රහිත වූයේ වෙයි. හෙතෙම ජාති ජරා (මරණය) තරණය කෙළේ යයි කියමි.

මෙත්තගු මාණවක පෘවුණා නිමි.

5. ධොතකමාණව පුවඡා

- 5–1 පුචජාමි කං හගවා බෑහි වෙතං (ඉච්චායසමා ධෝතකො) වාචා'හිකඬබාමි මහෙයි තුයාං තව සුතාන නිශෝකාසං^{1.} සිකෙබ නිබබානමතතනො.
- 5–2 තෙන භාතයයං කරොති (ධොතකා'ති හගවා) ඉධෙව නිපකො සතො ඉතො සුතාන නිශෙෂාසං සිකෙබ නිම්මානමතතතො.
- 5-3 පසසාමහං දෙව මනුසස ලොකෙ (ඉච්චායසමා ධොතකො) අකිඤාචනං ධාහමණමිරියමානං තං තං නමසසාමි සමනතවකබු පමුඤා මං සකක³ කථංකථාති.
- 5-4 නාහං සතිසසාම්³ පමොවනාය (බොතකා'ති හගවා) කථංකථිං ධොතක කඤි ී ලොකෙ ධම්මං ච සෙවසං ආජානමානො එවං තුවං ඔසම්මං තරෙයි.
- 5--5 අනුසාස බුහෙම කරුණායමානො (ඉච්චායසමා ධොතකො) විවේකධමමං යමහං විජඤඤං යථාහං⁴ ආකාසෝ'ව අවාහපජර මානෝ⁴ ඉධේව සනෙතා අසිතෝ වරෙයාං.
- 5-6 කිහතයිසසාම තෙ සහතිං⁴ (ධොතකා'ති හගවා) දි විටස ධමෙම අනීතිහං යං විදිතිා සතෝ චරං තර ලොකෙ විසතතිකං.
- 1. නිකෝසං-ව්-ව
- 2. මං ම**ගග--වි**--ව
- 3. ස ගම්සසාම්-සි-මූ

- 4. යථාහමාකාශසා--සු
- 5. අබාාප ජඣ මානො-වි-ව-PTS.
- 6. තෙ සනකි-වි-ව

5. ධොතකමාණව පෘචජා

5–1. (ආයුෂ්මත් ධොතක මෙසේ විචාරයි:) භාගාවතුන් වහන්ස, මුඹ වහන්සේ පුළුවුස්මි, තෙල වදළ මැනැව. මහර්ෂීන් වහන්ස, මුඹ වහන්සේ ගේ වදන් රුස්නෙමි. මුඹ වහන්සේ ගේ ධර්මනිර්සොෂය අසා තමාගේ (රාගාදිය) නිවනු සඳහා (අධිශීලාදියෙහි) භික්මෙන්නෙමි.

5–2. (බුදුහු මෙසේ වදළහ: ධොතකය,) එසේ වී නම් මෙහි ම නුවණැති වැසිහි ඇති වැ උත්සාහ කරව. මෙහි මාගේ වචන අසා තමාගේ කෙලෙස් නිවනු පිණිස (නුවිධ ශික්ෂාහි) භික්මෙන්නේ යැ.

5–3. (ආයුෂ්මත් ධොතක මෙසේ විචාරයි:) මම දෙව් මිනිස් ලොවැ හැසිරෙන පලිබොධ රතිත වූ (බාතිතපාපී හෙයින්) බුාත්මණ වූ දෙවාකි දේවයන් දකිමි. සමතැස් ඇතියාණෙනි. එබදු වූ මුඹ වහන්සේ නමදීමි. ශාකායන් වහන්ස, විච්කිත්සායෙන් මා මුදනු මැනැව.

5-4. (බුදුහු මෙසේ වදළහ: ධොතකය,) ලොවැ විචිකිත්සා ඇති කිසිවකු මුදන්නට මම නො හැක්කෙම්, නොහොත් උත්සාහ නො කෙරෙමි. තෙපි ශුෂ්ඨ ධර්මය (නිවන) දන්මීන් මෙසේ මේ ඕසය තරණය කරන්නවු යැ.

5–5. (ආයුෂ්මත් ධොතක මෙසේ විචාරයි:) ශුෂ්ඨයන් වහන්ස, මම යම සියලු සංස්කාරයන්ගෙන් විචික්ත වූ නිර්වාණ ධර්මයක් දනගන් නෙම නම යමසේ මම ආකාශය සෙයින් නානාපුකාර බවට නො පැමිණෙන නෙම, මෙ අස්නෙති මැහුන්නෙම නොහොත් නිවුනෙම, (තෘෂණා-දෘෂ්ට) නිශුය රතිත වැ හැසිරෙන්නෙම නම එසෙයින් (මට) අනුකම්පා කෙරෙමින් අනුශාසන කළ මැනව.

5-6. (බුදුහු මෙසේ වදළහ: ධොතකය,) ස්මෘතිමක් වැ හැසිරෙනුයේ දක්නා ලද දු:බාදි ධර්මයෙහි නොහොත් මෙ අත්බවහි මැ ආත්මපුතාක්ෂ වූ යම දහමක් දන ලොවැ විසත්තිකා සඩ්බාහත තෘෂ්ණාව තරණය කරන්නේ නම ඒ නිර්වාණ ධර්මය (ද නිර්වාණගාමිනී පුතිපද් ධර්මය ද) තොපට පුකාශ කරන්නෙමි.

T iv

චූලලනිදෙදස පාළි

පාරායනවගො

- 5–7 තං' චාහං අභිතාඤම් (ඉච්චායසමා ධොතකො) මලහයි සනති මුතතමං යං විදින්ටා සතො චරං තර ලොකො විසතතිකං.
- 5–8 යං කිඤුව සමපජානායි (ධොතකා'ති හගවා) උදධං අධෝ තිරියං චාපි මජේඛ එතං විදින්වා සඩ්ගො'ති ලෝකෙ හවාහවාය මාකායි තණ්හනති.

ධොතකමාණව පුවුණා --- නිට්ඨිතා.

6. උපසිවමාණව පුවජා

- 6-1 එකො අහං සකක, මහතත මොසං (ඉච්චායසමා උපසීවෝ) අනිසයිතො නො විසභාමී තරිතුං^{*} ආරමමණං බැහි සමතතවකබු යං නිසයිතො ඔසමීමං තරෙයායං.
- 6-2 ආකිඤවඤඤං පෙකබමානො සතීමා (උපසීවා'ති හගවා) නත්තී නිසසාය තරසසු ඔයං කාමෙ පහාය විරතො කථාහි තණනකබයං නතාමහාහිපසය³.
- 6--3 සබෙබසු කාමෙසු යො විතරාගො (ඉඬා යසමා උපසීවෝ) ආකිඤාඤඤං නිසයිතො හිති අඤඤං සඤඤ විමොකෙබ පරමෙ'ධිමුතෙතා තිවේඪ නු සො තතු අනානුයාශී⁶
- 6-4 සබෙබසු කාවෙසු යො විතරාගො (උපසිවාති හගවා) ආකිඤාඩඤඤං නිසයිතො හිතවඤඤං සඤඤවීමොකොට පරවේ'යිමුතෙතා තිවෙඪයා සො තතුව අනානුයායී.

- 2. කාරිතුං ජ-සං,
- 3. රතතිමහාභිපසස-ව--වි

 භිභා මඤඤං-ම-ජ-සං
 අනාභුවායි-ව-ව් අධ්‍රීම කතා-P T 8

^{1.} තංචාහමතිනානැම්-සූ

චූලතිර්දෙශය

5-7. (ආයුෂ්මක් ධොතක මෙසේ කි:) මහර්ෂීන් වහන්ස, ස්මෘතිමත් වැ හැසිරෙනුයේ යම දහමක් දන ලොවැ විසත්තිකා (තෘෂ්ණා) ව තරණය කරන්නේ නම් මම මුඹ වහන්සේ ගේ ඒ ධර්මදෙසාතක වචනය ද රුස්ම, උත්තම වූ ඒ ශාන්තිය ද රුස්මි.

5-8. (බුදුහු මෙසේ වදළහ: ධොතකය,) (අනාගතකාලාදි) උඩ ද (අතීතකාලාදි) යට ද (වර්තමාන කාලාදි) මැද සරස ද වූ යම කිසි ධර්ම ජාතයක් තෙපි දන්නවු නම් තෙල ලොවැ සඩ්ග (ලග්නා තැන) යැ යි දූනැ කුදුමහත් හවයෙහි තෘෂ්ණා නො කරව යි,

ධොතක මාණව පෘචුඡා නිමි.

උපසිව මාණව පෘච්ඡා

6-1. (ආයුෂමත් උපසිව මෙසේ විවාරයි:) ශාකාහමුනීන්දුයන් වහන්ස, එකලා වූ මම් (කිසි පුහුලකු හෝ දහමක් හෝ) ඇසුරු නො කෙළෙම මහත් වූ (කාමංදි) ඔසය තරණය කරන්නට නො හැකි වෙමි. සමතැස් ඇති සමීඥයන් වහන්ස, (යම් පුහුලකු හෝ දහමක් ඇසුරු කෙළෙමි) මේ කෙලෙස් වතුරු තරණය කෙරෙම නම් ඒ නිශුය වදළ මැනැවි.

6-2. (බුදුහු මෙසේ වදළහ: උපසිව මාණවකය,) සිහි ඇතියෙහි ආකිඤාණඤායතන සමාපතතිය (අනිතාහදි විසින්) දක්මින් 'නත්ථී කිඤ්ච්'යි පැවැති ඒ සමවත ඇසුරු කොට වතුරෝඝය කරණය කර. වඤාකාම කෙල්ශකාම හැරපියා කථංකථා සභ්ඛාහත විචිකිත්සායෙන් වැළැකුණෙහි රැදුවල්හි තෘෂණාඤයෙ සභ්ඛාහත නිවන විභූත කොට දක්නෙහි.

6-3. (ආයුෂවත් උපසිව මාණවක මෙසේ විවාරයි:) යමෙක් සියලු කාමයන්ති පහවූ රාග ඇතියේ අනාහවූ යට සමවත් හැරපියා ආකි ඤ්චඤ්ඤා යතනය ඇසුරු කෙළේ උත්තම වූ සංඥවිමොක්ෂයෙහි ඇලුණේ නම හෙතෙම ඒ ආකිඤචඤඤායතනයෙහි වියොගයට නො යන සුලු වැ සිටිනේ ද?

6-4. (බුදුහු මෙසේ වදළහ: උපසිව මාණවකය,) යමෙක් සියලු කාමයන්හි විතරාග වූයේ අනා වූ යට සමවත් හැරපියා ආකිඤවඤඤ යතනය ඇසුරු කෙළේ උත්තම වූ සංඥා විමොසායෙහි ඇලුංණි නම ගෙතෙම (එයින්) නො පිරිහෙමීන් ඒ ආකිඤවඤඤායතනයෙහි (කප් සැටදහසක්) සිටිනේ යි.

චූලලනිදෙදස පාළි

පාරායනවංක

- තිරෙහා වේ සො තත් අනානුයායි (ඉච්චායයමා උපසිවෝ) 6-5 යුගමපි වසසානං සමනතවකබූ තුලොව ලසා සිති සියා¹ විමූලතනා චලවථ් විකුකුණං තථාවිධසය.
- අචව් යථා වාතුවෙලගත බිතතා (උපසිවා'ති හගවා) 6-6 අසාං පලෙත් න උපෙත් සඬබං එවං මූනී නාමකායා විමූතෙතා අසුවං පලෙති න උපෙත් සභිබං.
- අසරං ගලතා සො උදවා සො නස් (ඉච්චායසා උපසිවෝ) 6 - 7උදහු වේ සසසතියා අරෝගතා තං මෙ මුනී සාධු වියාකරෝති තථා හි තෙ විදිංතා එස ධංවේ.
- අභාං ගතසස න පමාණමත් (උපසිවාති හගවා) 6-8 ලයන නං වජජූ තං තසස නත් සබෙබසු ධමෙමසු සමූහලතසු සමූහතා වාදපථාපි සබෛ'ති.

උපසිවමාණව පුවුණා නිදියීතා.

7. නඤමාණව පූවජා

- 7-1 සනති ලොකෙ මූනයෝ (ඉඩ්ඩායසමා නනුදා) ජනා වදනති තයිදං කථංසු ඤාණුපපතතං නො මූනිං වදනති උහු වේ ජීවිතෙනුපපතනං.
- 7–2 න දිවසියා න සුතියා න ඤාණෙන (නඤ'ති හගවා) මුතිධ තඥ කුසලා වදනහි විසෙනි කතා අනීසා නිරාසා චරනති යෙ තෙ මූනයෝ ති බෑමි.

1. සො කියා විමුතෙතා-ව-වි 2. හාවෙර-උ-ව-වි

3. නොලෙති-සු 4. උදුකිකො නත්-ව-ව

ඩුලතිර්දෙශය

6–5. (ආයුෂමක් උපසිව මෙසේ විචාරයි:) සමකැස් ඇති සම්ඥයන් වහත්ස, ඉදින් හෙතෙම එයින් නො පිරිහෙන සුලු වූයේ නොයෙක් හවුරුදු සියදහස් ගණත් ඒ ආකිඤ්ඩඤ්ඤායකතයෙහි සිටිතේ නම් හෙතෙම එහි මැ දුකින් මිදුණෝ ශීකිහාවයට පැමිණියේ එහි මැ සිටිනේ ද එබඳු වූවහු ගේ විඥානය එහි මැ පිරිනිවේ ද?

6-6. (බුදුහු මෙසේ වදළහ: උපසිව මාණවකය,) වාතවෙගයෙන් බැහැර කරන (නිවන) ලද ගිනිසිළෙක් යමසේ අසනයට යේ ද, (නිවේ ද,) (අසෝ දිගට ගියේ යෑ යි) වාවහාරයට නොයේ ද, එසෙයින් මැ (එහි උපන්) ශෛඤ මුනි තෙම නාම කයින් මිදුණේ අසනයට යෙයි. සෘත්රියා දි වාවහාරයට නො යෙයි.

6-7. (ආයුෂමක් උපසිව මෙසේ විචාරයි:) (මුනින්දුයන් වහන්ස,) ඒ පුද්ගල තෙම අසනයට ගියේ (නිරුද්ධ වූයේ) නොහොත් අවිදාහමාන වූයේ ද? නොහොත් ඒකාන්තයෙන් ශාශවතභාවයෙන් අරෝග වූයේ (අවි පරිණාම ස්වභාව, ඇත්තේ) සිටිනේ ද? මුනීන්දුයන් වහන්ස, එය මට මැනැවින් පුකාශ කළ මැනැව. යම හෙයකින් මුඹ වහන්සේ විසින් තෙල දහම දන්නා ලද ද එහෙයිනි.

6-8. (බුදුහු මෙසේ වදළහ: උපසිව මාණවකය,) අනුපාදිශෙෂ නිථාණධාතයෙන් පිරිනිවියාහට (රූපාදි) පුමාණයෙක් නැත. (රාගාදි) යමෙකින් ඔහුට කියන්නාහු නම් එය ඔහුට නැත. (සකණාදි) සියලු දහම නැසූ කල්ති හැම (කෙලශාදි) වාදපථයෝ ද නසන ලදහ'යි.

උපසිව මාණවක පෘචඡා නිමි.

7. තඤමාණවක පෘචඡා

7-1. (ආයුෂවත් නඤමාණවක මෙසේ විචාරයි:) 'ලොවැ මුනීහු ඇත්තාහ'යි ජනයෝ කියති. එය කෙසේ ද? (සමාපතති-අභිඥා) ඥානයෙන් සමුපෙත වූවහු 'මුනි' යැයි කියත් ද? නොහොත් රූසෂ ජීවිතයෙන් සමුපෙත වූවහු 'මුනි' යැයි කියත් ද?

7–2. (බුදුහු මෙසේ වදළහ: තඤය,) මෙ සස්තොති (සකණාදියෙති) දූෂයෝ අපටියෙන් ශුතියෙන් ඥානයෙන් 'මුනි' යැයි නො කියති. යම් කෙනෙක් කෙලෙස් සෙනහ නසා (රාගාදි) වාසන රතිත වැ ආශා රතිත වැ හැඩිරෙත් නම් ඔහු 'මුනීහු' යැ යි මම කියමි.

වූලලතිදෙදස පාළි

පාරායනවගග

- 7-3 යෙ කෙච්'මේ සමණබාහමණා සෙ (ඉච්චායසමා තලඥ) දිවෙස්' සුතෙනාපි වදනති සුදධිං සීලබ්බතොනපි වදනති සුදධිං අනෙකරුපෙන වදනති සුදධිං කවව් සු තෙ හගවා තතා යථා චරනතා අතාරු ජාතිං ච ජරං ච මාරිස පුවුණාම තං හගවා බෑති මෙතං.
- 7-4 යෙ කෙව්' වේ සමණ බාහමණා සේ (තඤ'ති හගවා) දිවෙස සුතෙනාපි වදනති සුදධිං සිලබමතෙතාපි වදනති සුදධිං අනෙකරුපෙන වදනති සුදධිං කිඤුවාපි තෙ තතු යථා වරනති නාතරිංසු ජාතිජරනති බෑමි.
- 7-5 යෙ කෙව්'මේ සමණබාහමණා සෙ (ඉඩායසා තලඥ) දිවෙස්² සුතෙතාපි වදනති සුදබං සීලබබතෙතාපි වදනති සුදබං අනෙකරුපෙත වදනති සුදබං.
- 7-6 තෙ³ වේ මුන් බැහි අනොසතිණෙණ අථ කො චරහි දෙව්මනුසකලොකෙ අතාරී ජාතිඤව ජරඤව මාරිස පුළුණම් තං හගවා බැහි මෙතං.
- 7-7 නාහං⁵ සබෙබ සමණබාහමණා බෙස (නඤති භගවා) ජාති ජරාය නිවුතා'ති බෑමි යෙ සූධ දිවසං ව සුතං මුතං වා සිලබබතං වාපි පහාය සබබං අනෙකරුපමපි පහාය සබබං තණහං පරිඤඤය අනාසවා යෙස තෝ වෙ නරා ඔසතිණණා'ති බෑමි.

 දිවෙයන-ස දිවයසුනෙන-ව-ව-ව-PTS. දිවයසසුතේන-ම ජ සං
 කාවරිසසු-ව-ව PTS.

- සවේ --උ-සු
 අනොස කියෙණු --උ-ව්-ව්
 නාවාහං-ව-ව්
 ශේ ක නරා- උ

7-3. (ආයුෂමක් නත්දමාණවක මෙසේ විචාරයි:) භාගාවතුන් වහත්ස, යම කිසි මහණ බමුණු කොනෙක් දෘෂවයෙනුදු ශුදකයෙනුදු ශුදකය (මුකතිය) කියක් නම ශීල වූතයෙනුදු ශුද්ධිය කියක් නම, අනේකවිධ කොතුහලමඩ්ගලයෙනුදු ශුද්ධිය කියක් නම, නිදුකාණන් වහත්ස, කිම ඔහු (ඒ දෘෂ්ටිගතිකයෝ) ඒ දෘෂ්ටියෙහි ගුපත වැවසන්නාහු ජාතිය ත් ජරාව ත් කරණය කළාහු ද? භාගාවතුන් වහන්ස මුඹ වහන්සේ පුළුවුස්මි. තෙල කරුණ වදළ මැනැව.

7-4. (බුදුහු මෙසේ වදළහ: නඤය,) යම් කිසි මේ මහණ බමුණු කෙනෙක් දෘෂායෙනුදු ශුකයෙනුදු ශුද්ධිය කියත් ද ශීල වුතයෙනුදු ශුදායිය කියත් ද, අනෙකාවිධ කොතුහලමඩ්ගලයෙනුදු ශුද්ධිය කියත් ද, වැළිත් ඔහු ඒ අපේයෙහි ශුප්ත වැ වෙසෙත් නම් ජාතියත් ජරාවත් තරණය නො කළාහ' යි කියමි.

7-5,6 (ආයුෂමක් නඤමාණවක මෙසේ විචාරයි:) භාගාවතුන් වහත්ස, යම කිසි මේ මහණබමුණු කෙනෙක් දෘෂවයෙනුදු ශුැතයෙනුදු ශූඥාිය කියත් ද, ශීලවුතයෙනුදු, ශුඥාිය කියත් ද අනේකාවිධ කොතුහල මඩ්ගලයෙනුදු ශුඥාිය කියත් ද මුනීන්දුයන් වහන්ස, ඉදින් ඒ දෘෂට් ගතිකයන් ඔස තරණය නො කළවුනැ'යි වදරන්න වු නම, නිදුකාණන් වහන්ස, වැළිත් දෙවමිනිස් ලොවැ කවරෙක් ජාතිය ත් ජරාව ත් තරණය කෙළේ ද? භාගාවතුන් වහන්ස, මුඹ වහන්සේ පුළුවුස්මි. තෙල කරුණ වදළ මැනැවි.

7-7. (බුදුහු මෙසේ වදළහ: නඤය,) මම භැම මහණ බමුණහු ජාති ජරා විසින් අවුරන ලදහ'යි නො කියමි. මෙලොවති යම කෙනෙක් හැම දෘෂටිශුද්ධිය ද ශුැතශුද්ධිය ද මුතශුද්ධිය ද ශීලවුතශුද්ධිය ද හැරපියා හැම අනෙකච්ධ කොතුහලමකිගල ශුද්ධිය ද හැරපියා තෘෂණාව පිරිසිඳ දන අනාසුව වූවාහු ද එ සත්හු ඒකාන්තයෙන් ඕඝතරණය කළාහ යි කියමී.

චුලලනිදෙදස පාළි

7-8 එතාභිතඥාම වවේ මහෙසිතෝ (ඉඩවායසමා තුළෙදු) සුකිතතිතං ගොතම නූපධීකං යෙ සූධ දිවසං ව සුතං මුතං වා සීලබබතං වාපි පහාය සබබං අනෙකරූපමපි පහාය සබබං තණහං පරිඤඤය අනාසවා යෙ අහමපි තෙ ඔසතිණණා'ති බෑමති.

නඤමාණව පුවඡා --- නිටයීතා.

8. හෙමකමාණව පූවජා

- 8–1 යෙ මේ පුබෙබ වාහකංසු (ඉඩ්ඩායසමා හෙමකො) හුරං1 ගොතමසාසනා ඉඩ්ඩායි* ඉති හවිසසති සබබං තං ඉතිහීතිහං සබබං තං තකකවඩසනං නාහං තතඵ අභිරමං.
- 8–2 භිං ච මේ ධම්මමක්ඛාති කණ්හා නිග්කාතනං මුනි යං විදිතිා සතෝ චරං තරෙ ලොකෙ විසත්තිකං.
- 8–3 ඉධ දිවය සුත මුත³ විඤඤගතසු පියරුපෙසු හෙමක ඡඤරාග⁴විනොදනං නිබබානපද මවවුතං.
- 8–4 එතදඤඤය යේ සතා දිවසධමමාභිනිබබුතා උපසනතා ව තෙ සද තිණණා ලොකෙ විසතතිකනති.

හෙමකමාණව පුවජා — නිටයීතා.

- 1. හුදං-ව-වි
- 2. ඉවජාමී ඉති--ව--ව
- 3. සුපාමුකං-සු-ව-ව

- 4. රැසු හට විනොදනං-ව-වි
- 5. එත මඤඤාය මෙසත-ව--ව්

චූලනිර්දෙශය

7-8. (ආයුෂවක් නඤමාණවක මෙසේ කියයි:) මහර්ෂි වූ මුඹ වහන්සේ ගේ තෙල වදන් මම රුස්මි, ගෞතමයන් වහන්ස, උපධි රතිත වූනිවන මොනොවට පුකාශ කරන ලද යැ. මෙ ලොවති යම කෙනෙක් හැම දෘෂට ශුද්ධිය ද ශුැතඥද්ධිය ද මුතඥද්ධිය ද ශීලවුන ශුද්ධිය ද හැරපියා අනෙකවිධ වූ හැම කොතුහල මඩගල ශුද්ධිය ද හැරපියා තෘෂණාව නිවිධ පරිඥායෙන් පිරිසිඳ දන අනාසුව වූවාහු නම් මම ද ඔහු 'ඔඝතරණය කළාහ'යි කියමි.

තඤාණව පෘච්ඡා නිමි.

8. හේමක මාණව පෘචඡා

8-1. (ආයුෂවත් හෙමක මාණවක මෙසේ කී:) භාගාවතුන් වහන්ස, පෙර (බාවරි බාහමණා දි යම කෙනෙක් ගෞතම ශාසනයෙන් පළමු 'මෙසේ වී ල' 'මෙසේ වන්නේ ල' යි (යම දහමක් මට පුකාශ කළාහු ද එ හැම 'මෙසේ මෙසේ යැ'යි උපන් කථායෙක. එ හැම ! (කාමවිතර්කාදි) තර්ක වඩනාසුලු යැ. මම එහි නො ඇලුණෙමි.

8–2. මුනීන්දුයන් වහන්ස, යම දහමක් දන සිහි ඇති වැ හැසිරෙනුයේ ලොවැ විසත්තිකා සඩ්බාහත තාමණාව තරණය කරන්නේ නම එබදු වූ, තාෂ්ණාව වනසන දහමක් මුඹ වහන්සේ මට වදළ මැනව.

8–3. හෙමක මාණවකය, මෙලො වැ රූපායතන ශබදයතන ගන්ධ– රස–සුෂ්ටවාංයතන ධණීයතන සඬ්ඛාහත වූ පිය සවභාවයන්හි ඡඥරාගය දුරු කිරීම වසුති රහිත වූ නිළාණපදය වෙයි.

8-4. ස්මෘතිමක් වූ දක්නාලද (අනිකාාදි) දහම ඇති යම රහත් කෙනෙක් තෙල අමාමහනිවන (මාර්ගඥානයෙන්) දන (ක්ලෙශ පරිනිණී ණයෙන් පිරිනිවියාහු සන්හිදුණාහු ද වෙත්. නම් ඔහු හැම කල්හි ලොවැ විසත්යිකා සඩබාගත තෘෂණාව තරණය කළාහු වෙත්,

හේමක මාණව පෘචඡා නිමි.

පාරායනවගො

9. තොදෙයාාමාණව පුවජා

- 9–1 යසමං කාමා න වසනති (ඉඩ්ඩායසමා තොදෙයෙනා) තණතා යසස න විජජති කථංකථා ච යො තිණෙණා විවොකෙබා තසස කිදිසො.
- 9–2 යසමං කාමා න වසතති (තොදෙයාාති හගවා) තණතා යසස න විජාති කථංකථා ව යො තිණෝණා විමොකෙබා තසස නාපරෝ.
- 9–3 නිරාසලසා¹ සො උද ආසසානො (ඉඩායසමා තොදෙයෙහා) පඤඤුන¹ වා සො උද පඤඤකපපී මුනිං අහං සකක යථා විජඤඤං තං මෙ ව්යාවිකට සමනතවකබු.
- 9-4 නිරාසසෝ බසා න සෝ ආසසානො පඤඤුනවා මසා න ච පඤඤකපපී එවමපි තොදෙයා මුනිං විජාන අකිඤුවනං කාමහවෙ අසතතහති.

තොදෙයාමාණව පුවුණ --- නිදියීතා.

10. කපපමාණව පූවඡා

10–1 මිජෙකි සරසමං³ තිවස්තං⁴ (ඉච්චායසමා කපොා ඔසෙ ජාතත මහබනයෙ ජරාමච්චුපරෙතානං දීපං⁸ පබෑහි මාරිස තවං ච ලම දීපමකබාහි යථයිදං තාපරං සියා.

 1. නිරාසංශයං- אדה.
 8. පරසම්ං-ව්-ව

 2. පඤඤාතං වෘශයං-මජයං
 4. කිටිකිකති-ව-ව

 3. දඤං-ව-ව
 5. දඤං-ව-ව

9. තෝදෙයා මාණවක පෘචඡා

9--1. (ආයුෂ්මත් තොලදයා මාණවක මෙසේ විචාරයි:) යමක්හු කෙරෙහි කාමයෝ නො ලගිත් ද, යමක්හට තෘෂණ ව නැද්ද, යමෙක් විචිකිතකාවත් තරණය කෙළේ ද, ඔහු ගේ විමොසෂය කෙබඳු ද?

9–2. (බුදුහු මෙසේ වදළහ: තොදෙයා මාණවකය,) යමක්හු කෙරෙහි කාමයෝ නො ලගින් ද, යමක්හට තෘෂණාව නැද්ද, යමෙක් විචිකිතකාවත් තරණය කෙළේ ද, ඔහට අනා වීමොකාලයක් නැති.

9–3. ඒ මුනි තෙම තෘෂණා රහිත වූයේ ද නොහොත් තෘෂණා සහිත වූයේ ද, හේ පුඥා ඇතියේ ද නොහොත් (සමාපත්ති ආදි) ඥානයෙන් තෘෂණා කලප දෘවෙකලප කරනුයේ ද, ශාකායයන් වහන්ස, යමසේ මම මුනිහු දනගන්නෙම නම සමනතවක්ෂු වූ භාගාවතුන් වහන්ස, එසෙයින් එකරුණ මට පුකාශ කළ මැනැව.

9-4. ඒ මුනි තෙම තෘෂණා රහිත වෙයි, ගේ තෘෂණා සහිත වූයේ තො වෙයි. ගේ පුඤා ඇත්තේ යැ නො ද (සමාපත්ති ආදි) ඥානයෙන් තෘෂණාකලප දෘෂටිකල්ප කරනුයේ වෙයි. තොදෙයා මාණවකය, මෙසේ (තෙපි) කාමයෙහි ද හවයෙහි ද නො ඇලුණු පලිබොධ නැතියහු 'මුනි' යැ යි දනගනුව' යි.

තෝදෙයාමාණව පෘචුණ නිමි.

10. කපපමාණව පෘචජා

10–1. (ආයුෂමක් කපාමාණවක මෙසේ විචාරයි:) නිදුකාණන් වහන්ස, (පෙර–පර කෙළවරරහිත බැවින්) මධා වූ සංසාරයෙහි සිටුනා වූ ජරායෙන් හා මරණයෙන් හා මඩනා ලද්දවුනට (ජාතාාදී) මහද්භය ඇති (කාමාදී) ඔසය උපන් කල්හි පුකිසෝව වදළ මැනැව. මුඹ වහන්සේ වැළික් යමසේ මෙ දුක යළි නො වන්නේ නම් එසෙයින් මට පුකිසෝව වදළ මැනැවී.

චුල නිදෙදස පාළි

- 10–2 මජේඛ සරසමං තිවසතං (කපපාති හගවා) ඔබෙස ජාතෙ මහඛහයෙ ජරාමචවුපරෙතානං දීපං පබාම් කපප තෙ.
- 10--3 අකිඤවනං¹ අතාදනං එතං දීපං අනාපරං නිබබානං ඉති නං බැම් ජරා§ **වවූ** 3රිකබයං.
- 10-4 එත දඤඤය යෙ සතා දිවසධ මමාභිනිබබුතා න තෙ මාරවසානුගා න තෙ මාරසස පදටගුති.

කපපමාණව පුවඡා -- නිට්ඨිතා

11. ජතුකණේමාණව පූවජා

- 11–1 සුභාන'හං වීරමකාමකාමිං (ඉඩවායසමා ජතුකණණි) ඔසාතිගං පුට්ඨුමකාමමාගමං සහතිපදං බැති සහජනෙතත යථාතවඡං හගවා බැති මෙතං,
- 11–2 හගවා හි කාමේ අභිභූයා ඉරියකි ආදිචේවාව පඨවිං තෙජි තෙජසා පරිතතා කෙකුකු සස මේ භූරිපඤඤ ආචිකබ ධමමං යමහං විජඤඤං ජාතිජරාය ඉධ විපපහානං.
- 11–3 කාමෙසු විතය ගෙධං (ජතුකණණිති හගවා) තෙකබමමං දදියු බෙමතො උගගතිතං නිරසථං වා මා තෙ විජයිසථ කිඤුවනං.

^{1.} ආව්ඤවන--උ--ව--ව

10–2. (බුදුහු මෙසේ වදළහ: කපාමාණවකය,) මධා වූ සසරැසිටුනා වූ ජරායෙන් හා මරණයෙන් හා මඩනා ලද්දවුනට (ජාකාාදි) මහද්භය ඇති (කාමාදි) ඔසය උපන් කල්හි පුතිඪොව කපාය අතාපට කියමි.

10–3. අපර පතිසෝ රහිත වූ තෙල පුතිසෝව (රාගාදි) කිඤවන (පලිබොධ) රහිත යැ, ආදන (තෘෂණා) රහිත යැ, ජරා මරණ වෘදුපශමය වූ එය 'නිවනැ' යි කියමි.

10-4. සමෘතිමත්වූ දක්නා ලද (අනිතාාදි) දහම ඇති යම රහත් කෙනෙක් තෙල නිවන දන (කෙල්ශපරිනිර්වාණයෙන්) පිරිනිවියාහු වෙද්ද, ඔහු මාරවශයට ගියාහු නො වෙති. ඔහු මාරයාගේ මහ යන්නාහු (පරිවාරකයෝ) නො වෙත් යයි.

කපපමාණව පෘචඡා නිමි.

11. ජතුකණ්ණිමාණව පෘවජා

11-1. (ආයුෂමත් ජතුකණ්ණීමාණවක මෙසේ විචාරයි:) වීරයන් වහත්ස, මම මුඹ වහත්සේ (කාමයන් නො කැමැති හෙයින්) අකාමකාමී වූ ඔසය ඉක්ම වූ කෙනකැ යි අසා නිෂකාම වූ භාගාවතුන් පුළුවුස්නට ආයෙමි. සහජාත වූ ඥානවකුෂය ඇතියාණෙනි ශාන්තිය හා ශාන්තිපදය (නිවත) හා වදළ මැතැව. භාගාවතුන් වහන්ස, තෙල කරුණ තථා වූ පරිදි වදළ මැතැවි.

11-2. යම් හෙයකින් භාගාවතුන් වහන්සේ තෙද ඇති භිරු තෙදින් පෘථිවිය සෙයින් කාමයන් මැඩලා වාසය කරන සේක් ද, එහෙයින් මහාපුංඥයන් වහන්ස, මෙහි මැ ජාතිජරාවගේ පුහාණය වූ යම දහමක් මම දනගන්නෙම් නම් ඒ දහම මඳ පුවුණැති වූ මට වදළ මැනව.

11–3. (බුදුහු මෙසේ වදළහ. ජතුකණ්ණි මාණවකය,) නෛෂ්කුමාය සෝම වශයෙන් දක වස්තුකාම කෙල්ශකාමයෙහි තෘෂණාව දුරු කරව, තෘෂණාදෘටේ විසින් ගන්නා ලද්දෙක් හෝ හළයුත්තෙක් හෝ (රාගාදි) කිඤුවනයෙක් හෝ නහමක් තොපට වේවා.

චුලලනිදෙදස පාළි

පාරායනවගා

- 11–4 යං පුබෙබ තං ව්සොයෙහි¹ පවජා බේ මාහු කිඤුවනං මජේඛ¹ බව නො ගබහසයයි උපසනෙතා චරියසයි.
- 11–5 සබබංසා තාම රූපසමං වීතගෙධසසª බාහමණ ආසවා'සස4 ත විජජනති යෙහි මචචුවසං වජෙති.

ජතුකණණිමාණව පුවඡා – නිටයීතා.

12. හදාවුධමාණව පුවජා

- 12–1 ඔකං⁵ ජහං තණහවජිදං අනෙජං (ඉඩවායසමා හදුාවුබො) නාඤිං ජහං ඔඝතිණණං විමුතතං කඥාං ජහං අභියාවෙ සුවෙධං සුතාන නාගසස අපනම්සසනති⁶ ඉතො.
- 12–2 නානා ජනා ජනපදෙති සඬගතා⁷ තව වීර⁸ වාකාං අතිකඬබමානා⁹ තෙසං තුවං සාධු වියාකරෝති තථා ති තෙ විදිතො එස ධ**ි**ම.
- 12–3 ආදනතණකං විනයෙථ සබබං (හදුාවුධාති හගවා) උදධං අධො කිරියං චාපි මජේඛ යං යං හි ලොකසමං උපාදියනති තෙනෙව මාරෝ අනෙවති ජනතුං.
- 12–4 කසමා පජානං න උපාදියෙථ තිකබු සතෝ කිඤුවනං සබබලොකො ආදනසතෙක ඉති පෙකබමාෂනා පජං ඉමං මචචුධෙයො විසතතනති.

හදාවුධමාණව පුවරා – නිටයීකා.

- 1. විභෝගෙති-සු විභෝබෙති-වි-ක විභෝදෙති-ව
- 2. 0004-0-m-0
- 8. විතරොවසස–ව–ක–වි
- 4. ආක්චාය-ව-ක-ව්

- 5. ඔස-ව-වි-ක
- 6. අසභවසානි-ව-වි-ක
- 7. සංකතා-ව-ව්-සා
- 8. ධිර-ව-වි-ක
- 9. අති**සංච**මානො--ව--ව්-ක

චුලනිර්දෙශය

11-4. අත්තයෙහි යම සංසකාරයෙක් වී නම එය වියළව, අනංගත සංසකාරය තට නහමක් කිඤ්චන (පලිබොධ) වේවා, ඉදින් පුතායුතපතන සංසකාරයන් (තෘෂණා දෘෂට් වියින්) නො ගන්නොහි නම් නිවුණෙක් වැ හැසිරෙන්නෙහි.

11–5. බමුණ, සට්පුකාරයෙන් නාමරූපයෙහි පහකරන ලද තෘෂණා ඇති ඒ රහත්හට යම ආසුව කෙනකුන් කරණ කොට මාරයාගේ වශයට යා නම්, ඒ ආසුවයෝ නැත්තාහ'යි.

ජතුකණ්ණීමාණව පෘචඡා නිමි.

12. හදාවුධ මාණව පෘවජා

12–1. (ආයුෂමක් හදාවුධ මෙසේ විචාරයි:) ආලය සභාගාත ඕකය දුරුලූ ෂඩ්විධ තෘෂණාකාය සිඳැලූ, අටලෝදහමහි නො සැලෙන, අනාගත දානීනා සභාගාත නාඤිය දුරුලූ චතුරොසය කරණය කළා වූ කෙලෙසුන් කෙරෙන් මිදුණු, තෘෂණා දෘෂටිකල්ප දුරුලූ, ශොහන පුඤා ඇති බුදුරදුන් වෙසෙසින් අයදිමි. නාග වූ මුඹ වහන්සේ ගේ වදන් අසා (බොහෝ ජනයෝ) මේ පහණ සැයෙන් නික්ම යෙත්.

12–2. වීරයන් වහන්ස, මුඹ වහන්සේ ගේ වදන් කැමැති වූ නානා ජනයෝ අඩගාදි ජනපදයෙන් රැස් වූහු යැ. මුඹ වහන්සේ ඔවුනට දහම දෙසුව මැනැව. යම හෙයකින් තෙල දහම මුඹ වහන්සේ වියින් දන්නා ලද ද එහෙයිනි.

12-3. (බුදුහු මෙසේ වදළහ: හදාවුධය,) අතිතානාගතවතීමාන ගෙහි වූ හැම ආදන තෘෂණාව (කාෂෙණ.පාදනය) දුරු කරවු, යම් හෙයකින් ලොවැ (අතිතරුපාදි) යම් යම් වස්තුවක් දඩි කොට ගනිත් ද, එහෙයින් මැ කෙකිමාර තෙම සතතවයා අනුවැ යෙයි.

12-4. එහෙයින් සමෘතිමත් වූ (සංසකාරයන් අනිතාහදි වශයෙන්) දත්තා වූ මහණ තෙම මේ පුජාව 'මෘතපුධෙයයෙහි ඇලිණැ'යි දක්මීන් (රූපාදී) ආදනයෙහි ඇලුණු සියලු ලොවැ (රූපාදී) කිසිවක් නො ගන්නෝ ඇ යි.

හදුාවුධ මාණව පෘවුණ නිම්.

13. උදයමාණව පුවජා

- 13–1 ඣායිං විරජමාසිතං¹ (ඉච්චායසමා උදයෝ) කතකිචචං අනාසවං පාරගුං සබබධමමානං අත්³ පඤෞහත ආගමං අඤඤාවිමෝකබං පබැති අඩිජජාය පහෙදනං.
- 13–2 පහාතං කාම් චඡඥතං (උදයාති හගවා) දෙමතසසාත වූහයං ඊනසස ව පනුදනං කුකකුවවාතං නිවාරණං
- 13–3 උපෙසබා සති සංසුදධං ධම්මතකකාපුරෙජවං අඤඤාවිමොකබං පබාමි අවිජජාය පහෙදනං.
- 13-4 කිං සූ සංයෝජනො ලොකො (ඉව්වායසමා උදයො) කිං සු තසස විචාරණං කියසයස³ විපපහානෙන නිබබානමිති වුවුවති.
- 13–5 නඤිසංයොජනො ලොකො (උදයාති හගවා) විතකකසා විචාරණා තණහාය විපපහානෙත නිබබානං ඉති වුවවති.
- 13–6 කථං සතසස චරතෝ (ඉච්චායසමා උදයො) විඤඤාණං උපරුජඣති හගවනතාං පුදියුමාගමම තං සුණෝම වුඩො තව.
- 13–7 අජඣතතං ව බහිදධා ව වෙදනං නාහිතඥතො එවං සතසස වරතො විඤඤාණං උපරැජඣතීති.

උදයමාණවපුවුණ --- නිදියිතා

1. කි.ායිං විරජං ආසිතං-275

8. කිං ශසා විපපහානො-ම-ව ව්-ක

පාරායණවශීය

13. උදයමාණව පෘචඡා

13–1. (ආයුෂ්මක් උදය මෙසේ විචාරයි:) ධාහන කරනසුලු වූ විගක රජස් ඇති වැ වැඩහුන් සිව්මහින් කළ (සොළොස් වැදරුම) කිස ඇති අනාසුව වූ සියලු ධර්මයන්ගේ පරතෙර පැමිණි භාගාවතුන් වහන්සේ කරා පුශ්නයෙන් අර්ථි වැ ආයෙමි. අවිදාසව බිදුනා අඤඤා විමොක්බ සේඛාහත නිවන වදළ මැනැව.

13–2. (බුදුහු මෙසේ වදළහ; උදය,) කාමච්ඡඥයන් ගේ ද දෞම්නසායන්ගේ ද යන දෙලදනාගේ පුහාණ ය ද ඊනමිදඛයා ගේ දුරැලීම ද කෞකෘතායා ගේ වැළකීම ද ඇති–

13–3. වතුණිධාසා නොපෙසසා සමාති දෙකින් සංශුද්ධිය ඇති ධම්තර්ක සඩබාහත සමාක්සංක ලපය පෙරටු කොට ඇති අර්හත්ඵල විමොක්ෂය අවිදාහව ගේ බිදීම යැ යි පුකාශ කරමි.

13-4. (ආයුෂ්මත් උදය මෙසේ විචාරයි:) ලෝවැසි තෙම කුමක් සංයෝජන කොට ඇත්තේ ද? ඒ ලෝවැසියා ගේ විචාරණය (හැසිරීමට කරුණ) කිම? කිනමදහමක්හු ගේ පුහාණයෙන් 'නිවනැ'යි කියනු ලැබේද?

13–5. ලෝවැයි තෙම තෘෂ්ණාව සංයෝජන කොට ඇත්තේ යැ, විතර්කය ඔහුට විචාරණය වෙයි. තෘෂණාව ගේ පුහාණයෙන් 'නිවනැ' යි කියනු ලැබේ.

13-6. (ආයුෂමත් උදය මෙසේ විචාරයි:) සමෘති සමපත්ත වැ වාසය කාරත්තහු ගේ විඥානය කිසෙයින් නිරුද්ධ වේ ද? භාගාවතුන් වහත්සේ පුළුවුස්නා සඳහා පැමිණියමහ, මුඹ වහත්සේ ගේ ඒ වචනය අසමහ.

13–7. අධානත්මාලම්බනයෙහි ද බහිරාලම්බනයෙහි ද උපදනා වෙදනාව නො පතන ස්මෘතිමත් වැ හැසිරෙනුවහු ගේ විඥානය මෙසේ නිරුද්ධ වේ යයි.

උදය මාණව පෘවුණා නිමි.

14. පොසාලමාණව පුවඡා

- 14–1 යො අතිතං ආදිසති (ඉච්චායසමා පොසාලො) අනෙජො ජිතත සංසයො පාරගුං සබබධමොනං අත් ී පඤෙහත ආගමං.
- 14–2 විභූතරූපසඤඤීඤ සබබකායපපහායිනො අජඹතතං ව බහිදධා ච නැහී කිඤචීති පසසතො ඤාණං සකකානු¹ පුවණමී කරං නොයොා තරාවීඩො.
- 14–3 විඤඤණටයීතියො සබබා (පොසාලාති හගවා) අතිජානං කථාගතො තිටසනතාමෙනං ජානාති ධිමුතතං තපපරායණං.
- 14-4 ආකිඤාඩඤඤා සමහවං ඤාඣා නඤි සංයෝජනං ඉති එවමෙතං² අභිඤඤාය තතො තඤා විපසෙති එතං ඤාණං තථා තසස බාහමණසා වුයීමනෝන්.

පොසාලමාණව පුවුණා – නිදියිතා.

මොඝරාජමාණව පූවජා

 15-1 දවාහං සකකං අපුවරිසසං4 (ඉවටායසමා මොසරාජා) ත මේ වාහකායි වකබුමා
 යාව තතියං ච දෙව්යි4
 වාහකරොතිති මේ සූතං.

1. කෙකතතු-ව-වි-ක

4. අපුවරියං-ව-වි-ක

3. **« Cu**D• - Cg

ව. දෙසිව-වි-ක

14. පොසාලමාණව පෘචඡා

14–1. (ආයුෂමක් පොසාල මෙසේ විචාරයි:) තැෂණා රතිත වූ සිදුනාලද සැක ඇති යම සව්ඥ කෙනෙක් සවකිය වූ ද පරකිය වූ ද අතීතය (ඳූව්නිවාසානුස්මෘතිඥානයෙන්) පුකාශ කෙරෙක් ද, සියලු ධම්යන් ගේ පරංතරට ගිය ඒ සව්ඥයන් කරා පුශනයෙන් අර්ථි වැ ආයෙමි.

14–2. ශාකාවුනින්දුයන් වහන්ස, ඉක්මවන ලද රූපසංඥා ඇති තදඩගවිෂකමාණ වියින් සියලු රූපකාය පුහාණය කරන සුලු වූ අධායත්ම යෙහිද බාහායෙහිද කියිවක්නැතැයි දක්නහු (ආකිඤවඤඤයයතනල හිඳුගේ ඥානය පුළුවුස්මි. එබඳු වූ පුද්ගල තෙම කිසෙයින් (මත්තෙහි ඥානයට) පැමිණවිය යුත්තේ ද?

14–3. (බුදුහු මෙසේ වදළහ: පොසාලය,) හැම විඥානස්ටීත්ත් වෙසෙසින් දන්නා වූ තථාගත තෙමේ ආකිඤවඤඤයතනයෙහි අයිලුකක වූ එය පරායණ කොට ඇති වැ සිටුනා මේ පු හුලා දනී.

14-4. ආකිඤචඤඤායතනයෙහි උපදවන අරූපරාග සභ්ඛාත තඤිය ''සංයෝජනයෙකැ''යි දන තෙල මෙසේ ම විශිෂවඥානයෙන් දන ඉක්බිති එහි (අනිතාහදි වියින්) විදශීනා කෙරෙයි. වැස නිමවූ මැගිදිහාවයා වාස ඇති බැහිතපාපී වූ ඒ රහත්හු ගේ තෙල අර්හත්-මාගීඥානය දවපරීත වේ යයි.

පෝසාලමාණව පෘචුණා නිමි.

15. මෝඝරාජමාණව පෘවජා

15–1. (ආයුෂමත් මොඝරාජ මෙසේ විචාරයි:) මම දෙවරක් ශකා මූනිහු විචාළෙමි. වඤාෂමත්හු පුකාශ නො කළහ. දෙවර්ෂීහු තුන්වනවට දක්වා විචාරනලද්දහු පුකාශ කරන සේකැ යි මා විසින් අසනලද.

චුල නිදෙස පාළි

- 15-2 අයං ලොකො පරෝ ලොකො බුහුමලොකො සලදව්තො දිටියීහෙත¹ නාභිජානාති ගොතමසස යසස්යිනො.
- 15–3 එවං³ අභිකකතතදසසාවිං අත් ී පඤෙතත ආගමං කථං ලෝකං අවෙකබනතා මචචූරාජා ත පසසකි.
- 15-4 සුඤඤලතා ලෝකං අවේක්ඛසයු මොසරාජ සද සතෝ අතතානුදිටිගී ඌහවව එවං මවවුතරෝ සියා එවං ලෝකං අවේක්ඛනතාං මවවුරාජා න පසසතීති.

මොඝරාජමාණව පුවණ – නිදිඨිතා

16. පිඩාගියමාණව පුවජා

- 16–1 ජීණෙණා'හමසම අබලො වීතවණෙණා (ඉච්චායසමා දිඬයිලයා) තෙතතා න සුද්ධා සවණං න එාසු මාහං නසසං මොමුහො අනතරා'ව ආචිකබ ධමමං යමහං විජඤඤං ජාතිජරාය ඉධ විපපහානං.
- 16-2 දිස්වාන රූපෙසු විහඤඤමානෙ (විඞ්යියාති හගවා) රූපපනති රූපෙසු ජනා පමකතා තසමා තුවං විඞ්යිය අපපමනකතා ජහසසු රූපං අපුනබහවාය.

^{1.} දිවයනෙත-කත්වී.

^{3.} Oz-g.

පාරායණවර්ගය

වූලනිර්දෙශය

15-2. මේ මිනිස්ලෝවැසි ද අත් ලෝවැසි ද දෙවියන් සහිත වූ බඹලෝවැසි ද යශසවී වූ ගෞතමගොතු ඇති මුඹ වහන්සේ ගේ දෘෂටීය තො දනික්.

15-3. මෙසේ පරමදර්ශී වූ සව්ඥයන් කරා පැන පුළුවුස්නෙන් අර්ථී වැ ආයෙම්, මෘතුහුරාජ ලොව කිසෙයින් බලන්නහු නො දකී ද?

15-4. මොඝරාජය, හැම කල්ති සමෘතිමත් වැ සත්කායදාෂ්ටිය දුරු කොට ලොව ශුනා තා වියින් බලව, මෙසෙයින් මෘතපුහු ඉක්මවන් නෙති, මෙසෙයින් ලොව බලන්නහු මෘතපුරාජ නො දක්නේ යි.

මොඝරාජ මාණව පෘචිඡා තිමි.

16. පිඩ්ගියමාණව පෘචජා

16-1. (ආයුෂවක් පිඩගිය මෙසේ විවාරයි:) මම ජීර්ණයෙම, දුර්ලයෙම, විවර්ණයෙම, (මාගේ) නතතුයෝ ශුද්ධ නො වෙති. ශුවණය පහසු නො වෙයි. මම (මුඹ වහත්සේ ගේ දහම පසක් නො කොට) අතුරෙහිමැ මුළා වූයෙම තහමක් තැසෙමවා, මේ පහණ සැ වෙහෙරෙහි දී මැ ජාතිජරාව ගේ පුහාණය වූ යම දහමක් මම දනගත්තෙම තම ඒ දහම වදළ මැතැව.

16-2. (බුදුහු මෙසේ වදළහ; පිඩගිය,) රූපනිමිකින් නැසෙනවුන් දක (කුශල ධම්යෙහි) පුළතන ජනයෝ රූපනිමිකින් පෙළෙකි. එහෙයින් පිඩගිය, තෙපි (කුශලධම්යෙහි) අපුමකක වැ පුනර්භවය නො වනු පිණිස රූපය දුරු කරව.

වුලලනිඥෙස පාළි

- 16-3 දිසා වතයෙකා විදික වතසෙකා (ඉවවායසමා පිඩාගියො) උඩං අධෝ දසදිසා ඉමායො න තුයහං අදිවසං අසුතං අමුතං අෆෝ අවිඤඤාතං කිඤුම් නත්රී ලොකෙ ආවිකබ ධමමං යමහං විජඤඤං ජාතිජරාය ඉධ විපපහානං.
- 16-4 තණහාධිපතෙන මනුපේ පෙකබමානො (පිඬ්‍රියාති හගවා) සනතාපජාතෙ ජරසා පරෙතෙ තසමා තුවං පිඬ්‍රිය අපපමතෙතා ජනසසු තණහං අපුනබහවායාති.

පිඩගියමාණව පුවුණා – නිදියිතා

ඉදමවොච හගවා මගධෙසු විහරතෙතා පාසාණකෙ වෙතියෙ පරිචාරකසොළසාන^{,1} බාහමණාතං අජාසිවෙසා පුවෙසා පුවෙසා පඤහං² වාාකායි, එකමෙකසස වෙපි පඤාසස අත්මඤඤාය ධම්ම දඤඤාය ධම්මානුධම්මං පටිපජෙජයා ගවේජයෝව ජරාමරණසස පාරං. පාරං ගමනීයා ඉමේ ධම්මා ති තසමා ඉමසස ධම්මපරියායසස පාරායනං නෙව අධිවචනං.

- අජිතෝ තිසා මෙතොයොං පුණණකො අථ මෙතතගු ධොතකො උපසීවෝ ව - නනු ව අථ හෙමකො
- තොදෙයාකපපා දුහයෝ ජතුකණණී ව පණඩිතො හදුංවුබො උදයෝ ව – පොසාලො වාපි බාහමණො මොසරාජා ව මෙධාවී – පිඩ්ගියෝ ව මහාඉසී
- එතෙ බුඩං උපාගඤජුං³ සමපතතාටරණං ඉයිං පුචඡනතා⁴ නිපුණෙ පඤො – බුඩ් සටඨං උපාගම්ුං.
- තෙසං බුඬෝ වාහකාසි පකෙස පුටෙඨා යථාතථං
 පඤභානං වෙයාහකරණෙන තොසෙයි බාභාමණෙ මුනී.

2. පඤ්භෙ-සි.

- උපගවජු--ව, ව්, ක.
- 4. පුඩඡ දනි පුරෙ පසෙදහ-ව, වී, ක.

^{1ෑ} පරිවාරක සොළසනන⊷P.T.S.

16-3. සතර දිග යැ සතර අනුදිග යැ උඩ යැ යට යැ යන මේ දසදික් කෙනෙක් වෙත් ද, ලොවැ මෙ හැම තන්හි මුඹවහන්සේ විසින් නො දක්නා ලද නො අසන ලද ආසුාණ සොදන සපර්ශන නො කරන ලද යළි නො දන්නා ලද කිසිවක නැති. මේ පහණසැවෙහෙරෙහි දී මැ ජාතිජරා වගේ පුහාණය වූ යම (නිව්ණා) දහමක් මම ද නගන්නෙම නම ඒ දහම වදළ මැනැව.

16–4. (බුදුහු මෙසේ වදළහ; පිඩ්ගිය, යම් හෙයෙකින් තෙපි) තෘෂණා ගෙහි ගැලී සිටි සක්ක්වයන් හටගක් සික්කැවුලි ඇතියන් ජරායෙන් මඩන ලද්දවුන් වැ දක්න වු ද, එහෙයින් පිඩ්ගිය කෙපි අපුමක්ක වැ පුනර්භවය නොවනු පිණිස කෘෂණාව දුරු කරවයි.

දිභිගියමාණව පෘවුණා නිමි.

භාගාවතුන් වහන්සේ මගධරටැ පහණසැ නම් වෙහෙරෙහි වැඩ-වසනසේක් (බංවරී තවුසන්ගේ) පරිවාරක (පිඞ්ගිය) හා සමහ සොළොස් බමුණන් විසින් අයදනා ලදහු දුන පුනා පුළුවුස්නා ලදහු, පැන විසඳුසේක. ඉදින් යමෙක් එකෙකි පැනයෙකැ පෙළ ඇරුත් දන පෙළදහම දන ධර්ානුධර් පුතිපතනියෙහි පිළිපදනේ නම් හේ ජරාමරණයා ගේ පරතෙරට යන්නේ මැ යැ. යම් හෙයෙකින් මේ ධර්යෝ (නිව්ණෝ) පාරගමනාර්හ වෙත් ද එහෙයින් මේ ධර්පයාහය 'පාරායණ'යි මැ නම වී.

1. අජිත යැ තිසසමෙතෙතයා යැ පුණණක යැ යළි මෙතතගූ ය බොතක යැ උපයිව යැ නඥ යැ යළි හෙමක යැ,

2. තොදෙයා–කපප දෙදෙනා යැ පණ්ඩිත වූ ජතුකණ්ණී යැ හදා වුධ යැ උදය යැ පොසාල බුං හමණ යැ නුවණැති මොඝරාජ යැ මහද්ෂී වූ පිඩගිය යැ යන—

 වොහු සමාද්ධ වූ පසළොස් චරණධම් ඇති සෘෂි වූ බුදුන් කරා පැමිණියහ, සියුම් පුශ්නයන් පුළුවුස්තාහු බුද්ධශ්‍රේෂ්ඨයන් කරා පැමිණියාහ.

4. පැත පුළුවුස්තා ලද බුදුහු ඔවුනට ඇතිසැටියෙන් පුකාශ කළහ, සර්වඥමුනිහු පැත විසඳීමෙන් බමුණන් තුටු කළහ.

ඩුලලතිඥෙස පාළි

පාරායනවලංකා

- තෝ තොයිතා චකබුමතා බුදෙඛනාදිවවබනඩුනා බුහුමවරියමවරිංසු – වරපඤඤසස සනහිලක.
- එක වෙක සස පඤ්‍ සස යථා බුදොත දෙසිනං
 තථා යො පටිපජෝ යා ගචේඡ පාරං අපාරතෝ⁸
- අපාරා පාරං ගවේජයා හාවේනෙකා මහාමුතකමං
 මහතා සො පාරං ගමනාය තසමා පාරායනා ඉති.
- 8. පාරායතාමනුගායිසසං (ඉචවායසමා පිඩාියො) යථා අදදක්ඛී තථා අකබායි විමලො භූරි මේධසො නික්කාලමා නිබබනො නාගො⁸ කිසා හෙතු මුසා හලෝ.
- 9. පහීත වලමොහසස මාතාමකාඛපපහායිතො හඤහං කිතාායිසසාම ගිරං වණණු පසංතිතං.
- තමොනුදෙ බුදෙඛා සමනතාවකබු ලොකනතාගු සබබහවාතිවලකතා අනාසවෝ සබබදුකබපපතීතො සවවවහයෝ බුහෝ උපායිතෝ මේ.
- දවිජෝ යථා කුඛ්‍රතකං පහාය බහුපඵලං කානනමාවසෙයා එවං පහං අපපදසෙස පහාය මහෝදධිං හංසරිවජඣාතෙකා.
- 12. යෙ මේ පුබෙබ වියාකංසු⁴ හුරං ගොතම සාසනා ඉචවායිති හවිසසති සබබං තං ඉතිහිතිහං සබබං තං සකකුවඩාතං.
- 1. තතොමතා වකවුමතා-ව, වී, ක.
- 2. අපානයක-ව, වි, ක.
- 8. mod>-c, g.
- 4. වාහාකංසු-සි.

චුලනිර්දෙපොලි

5. ඔහු පසැස් ඇති සූයාවබන්ධු වූ බුදුරජුන් විසින් තුටු කරන ලද්දහු උත්තම පුංඥ වූ සර්වඥයන් වහන්සේ වෙත බඹසරවස් වුසුහ.

6. එකෙකි පැනයට යමසේ බුදුරජුන් වියින් වදළ විසැඳුම වේ ද, මෛක් එසේ පිළිපදනේ නම් හෙ තෙම අපාර සඩ්බාහත සසරින් පරතෙරට හන්නේ යැ.

7. උතුම වූ ආය[®]මාර්ගය වඩනුයේ අපාර සඩ්බාහත සසරින් පර තෙරට යන්නේ යැ. පාරගමනයට හේ මාර්ග වෙයි. එහෙයින් 'පාරායණ ' නම වී යයි.

8. (ආයුෂ්මත් පිඩගිය බාවරිහට මෙසේ පැවැසී) පාරායණය බුදුන් වදළ සෙයින් කියනෙම, (බුදුහු) යම්සේ (සතාාගිසම්බොධයෙන්) දුටු සේක් නම් එසේ වදළහ, නිර්මල වූ විපුලප දො ඇති පුහීණ වූ කාම ඇති කෙලෙස් වල් හෝ තෘෂ්ණා විරහිත බුද්ධනාග තෙමේ කුමක් හෙයින් මුසවා කියන්නේ ද?

9. පුහිණ වූ මල හා මෝහය හා ඇති මානය හා මතුබව හා දුරැලී උන් වහන්සේ ගේ ගුණොපසංභිත වූ වචනය මම එකත්නෙන් කිර්තනය කරනෙම.

10. බමුණාණෙනි, අව්දු අඳුර දුරැලූ සමකැස් ඇති ලොකාන්තයට ගිය හැම හවයන් ඉක්ම වූ ආසුව රහිත වූ සියලු දුක් දුරැලූ සතානාම ඇති බුදුහු මා විසින් උපාශිතයහ.

11. යමසේ පක්ෂි තෙම කුඩා වනය හැරපියා බොහෝ පලවැළ ඇති වනයකට පැමිණ වසන්නේ ද, එසෙයින් මම ද (බාවරි ආදි) මඳ නුවණැතියන් හැරපියා (අනවතප්තාදි) මහ්චිලකට හංසයකු සෙයින් පැමිණියෙම.

12. පෙර (බාවරි ආදි) යම කෙතොක් ගෞතම ශාසනයෙන් පළමු 'මෙසේ වී ල' 'මෙසේ වන්නේ ල'යි (යම දහමක්) මට පුකාශ කළාහු ද එ හැම 'මෙසේ මෙසේ යැ' යි උපන් කථායෙක, එ හැම (කාමවිතර්කාදි) තර්ක වඩනාසුලු යැ.

49

පාරායනවලාා

ඩුලලනිඥෙස පාළි

- 13. එකො තමනුදසීනො ජුනිමා¹ සො පහතිකරෝ ගොතමො භූරිපඤඤාණො ගොතමො භූරිමෙධසො.
- 14. යො මෙ ධම්මමදෙසෙසි සන්දිටයිකමකාලිකං තණහක්බයමනීතිකං යසස නැත් ී උපමා කවට්.
- 15. කිනතු තමහා විදපවසසි^{*} මුහුතතමපි පිඞ්ඩිය ගොතමා භූරිපඤඤාණා ගොතමා භූරිමෙධසා.
- 16. යො තෙ ධම්මමදෙසෙසි සඤිටසීකමකාලිකං කණඟකබයමනීතිකං යසස නැණී උපමා ඣව්.
- 17. නාහං තමහා විපපවසාම මුහුතකමපි බාහමණ ගොකමා භූරිපඤඤාණා ගොතමා භූරිමෙධසා.
- 18. යො මෙ ධම්මමදෙසෙසි සන්දිටයීකමකාලිකං තණඟකටයමනීතිකං යසස නත් උපමා කවටි.
- 19. පසසාම නං මනසා වක්බුනා ව රතතිං දිවං බාහමණ අපපම**තේකා** නමසසමානො 'ව්වසෙමී රතතිං තෙනෙව මඤඤාමී අවිපපවාසං.
- 1. ජාතිමා සි-
- 2. විසාවසාසි-ව, ව, ක

වූලනිර්දෙශපාලි

පාරායණවර්ගය

13–14. යම් කෙනෙක් මට තමා විසින් දක්ක යුතු එල ඇති නො ද කාලාන්තරයෙහි ලැබිය යුතු ඵල ඇති කෘෂ්ණාක්ෂය වූ කෙලෙස් උවදුරු නැති දහම දෙසූ සේක් ද, යම් කෙනකුන්හට කිසි තැනෙක්හි උපමා නැත් ද ඒ ගෞතමයන් වහන්සේ අසහාය වැ අවිදු අඳුර දුරැලා වැඩ හුන්සේක, දසුකිමත්හ, පුහාකරයහ, ඥානධවර ඇති සේක, විපුල පුඥා ඇති සේකැ'යි.

15–16. පිඩගිය, යම කෙනෙක් තොපට තමා විසින් දක්කයුතු එල ඇති නො ද කාලාන්තරයෙහි ලැබිය යුතු එල ඇති තෘෂ්ණාක්ෂය වූ කෙලෙස් උවදුරු නැති දහම දෙසුහු ද යම කෙනකුන්හට කිසි තැනෙක්හි උපමා නැත් ද, ඒ ඥානධවජ ආති ගෞතමයන් කෙරෙන් විපුල පුඥා ඇති ගෞතමයන් කෙරෙන් මොහොතකුදු කිම තෙපි වෙන් වැ වසවු ද ?යි. (බාවරී කී යැ.)

17-18. බමුණාමණනි, යම කෙනෙක් මට තමා විසින් දක්කයුතු එල ඇති නො ද කාලාන්තරයෙහි ලැබිය යුතු එල ඇති කෘෂ්ණාක්ෂය වූ කෙලෙස් උවදුරු නැති දහම දෙසුහු ද, යම කෙනකුන්හට කිසි තැනෙක්හි උපමා නැද්ද ඒ ඥානධාර ඇති ගෞතමයන් කෙරෙන් විපුලපුඥා ඇති ගෞතමයන් කෙරෙන් මොහොතකුදු මම වෙන් වැ නො වෙසෙමි.

19. බාත්මණයෙනි, (මම්) අපුමත්ත වූයෙම දිවරය ඇයින් මෙන් මනයින් ඒ ගෞතම බුදුන් දක්මි, නමස්කාර කෙරෙමින් මැ රැය ඉක්මවමි, එයින් මැ අවිපුවාසය හතිමි.

චුලලනිඥෙස පාළි

පාරායනවලංකා

- 20. සදබා ච පීතී ච මනො සතී ච තාපෙතති මේ ගොතමසාසනමහා යං යං දිසං වජති භූරිපඤඤෝ ස තෙන තෙනෙව නතෝ'හමසමි.
- ප්ණණසස මේ දුබබලථාමකසස තෙනෙව කාමයා න පලෙති තස් සංකපපයතනාය* වජාමි නිචවං මනොහි මේ බාහමණ තෙන යුතෙකා.
- 22. පබේක සයානො පරිඑඤමානො දීපා දීපං උපපලවිං¹ අඋ**ඥසායිං සමබු**ණුං ඔඝත්ණණමනාසවං.
- 23. යථා අහු වකකලි මුතතසදෙඛා හදාවුධො ආළවි ගොතමො ව එවලෙව තිමපි පමුඤවසයු සදඛං ගම්සසයි තිං පිහිගිය මච්චුඩෙයා:සාª පාරං.
- 24. එස භීයො පසිදුමි සුඬාත මුනිනො වචො විවතතචඡඥෙ සම්බුණෝ අබ්ලො පටිභානවා.
- 25. අධිදෙවෙ අභිඤඤාය සබබං වෙදි පරොවරං⁴ පඤභානනතකරෝ සත් කඩබීතං පටිජානතං.
- 26. අසංභීරං අසංකුපාං යසස නාභී උපමා කවචි අඟිා ගමිසසාම න මෙත් කඬාං එවං මං ධාරෙහි අධිමුතතචිතතනති.

පිඩාගියසුතානතාං සොළසි

පාරායනවගෙගා නිට්ඨිතො

- සංකපපයනතායෙ-මුජය•
- 1. CCOC5-Oda, PTS. CCCC5-0, 5, 2,
- 2. මව්ටයොපාරං-උ, PTS. මව්ටියේයෝ පාරං-සු

- 3. 0000500-0, 0, PTS. 00000500-050-
- 4. 500 50-050. PTS.

චූලනිර්දෙශපාලි

20. මාගේ ශුද්ධාව ද පීතිය ද මනස ද ස්මෘතිය ද ගෞතමශාසන-යෙන් පහවැ නො යෙයි, විපුල පුඥා ඇති උන් වහන්සේ යම යම දසකට වඩනාසේක් ද, ඒ ඒ දසට මැ මම නමු වූයෙම වෙමි.

21. ජීර්ණ වූ(එහෙයින් මැ) අල්පවීයා ී ඇති මාගේ කය එකරුණින් මැ එහි නො යෙයි, සංකල්ප ගමනින් එක්වන් යෙමි. එහෙයින් බුංහ්මණ-යෙනි, මාගේ සිත ඒ බුදුන් ඇති තැන්හි යෙදුණේ වෙයි.

22. කාමපඩකයෙහි (මඩෙහි)හෝනෙම භාත්පයින් සැලෙනුයෙම ශාස්තෘ සඩ්බාහත ද්වීපයෙන් ද්වීපයට පා වැගියෙමි. ඉක්බිති (පහණ සෑ වෙහෙරෙහි දී) වතුරොසය තරණය කළ ආසුව රහිත වූ සම්බුදුන් දිටිමි.

23. මුක්ත ශුද්ධාඈති වක්කලී ස්ථවිර යැ හදාවුධ යැ ආළවිගොතම යැයන මොහු යම් බඳු වූහු ද එසෙයින් මැ තෙපි දු ශුද්ධායෙහි අධිමුක්ත වව, පිඩ්ගිය, තෙපි මෘතහුධෙය සඩ්බහාත සංසාරයාගේ පාරයට යව.

24. තෙල මම මුන්න් වහන්සේ ගේ වචනය අසා බෙහෙවින් පහදිම, සම්බුදුහු පෙරළු (රාගාදි) සියන් ඇතියහ, (රාගාදි) බිල රහිතයහ. පුති-හානපුතිසංවිද් ඥාන ඇතියහ.

25. අයිදේවකර ධර්මයන් පුතාක්ෂයෙන් දන හීන-පුණිත වූ (හෝ, තමැත් මෙරමාත් පිළිබඳ වූ) අයිදේවත්වකර සියලු ධර්මජාතය දතුවහ, ශාස්තෘහු සැක ඇති වැ මැ ''නිසැකයමහ''යි පිළින කරනුවන් ගේ පුග්න කෙළවර කරනුවහ.

26. යම නිවනකට කිසි තැනෙක්හි උපමා නැද්ද, (රාගාදියෙන්) ගෙන යා නො හැකි අකොපා වූ නිවන එකත්නෙන් අධිගම කරනෙම, මෙහි ලා මට සැකයෙක් නැති. මෙසෙයින් පිඩගිය තෙපි මා ශුද්ධායෙහි අධිමුක්තසිත් ඇතියකු කොට ධරව යි.

පාරායණ වර්ගය නිමි.

53

1. අජිත සූතන නිදෙදසො

1-1

කෙතඤා නිවුතො ලොකො (ඉවවායසමා අජිගතා) කෙතඤා නඥාකාසති කිසසාභිලෙපනං බැයි කිං සු තසස මහබහයං.

කොහසසු නිවුතො ලොකොති: නිරයලොකො තිරවණන ලොකො පෙතතිවීසයලොකො¹ මනුසසලොකො දෙවලොකො බණිලොකො ධාතුලොකො ආයතනලොකො අයං ලොකො පරෝ ලොකො බුඟම ලොකො දෙවලොකො අයං වුවටති ලොකො, අයං ලොකො කෙන ආවුතො නිවුතො ඔවුතො² පිහිතො පටිවඡනෙකා පටිකුජ්රීතොකි 'කෙනසසු නිවුතො ලොකො'.

ඉච්චායසමා අජිතොති: ඉච්චාති: පදස නි පදසංසගෙහා පදපාරිපූරි අකුබරසමවායෝ බාසඥනයිලිටඨතා පදනුපුබබතාපෙතං 'ඉච්චාති'. ආයසමා'ති: පියවචනං ගරුවචනං සගාරවසපාතිසසාධිවචනමෙතං 'ආයසමා'ති. අජිතොති: තසස බාහමණසස නාමං සඬඛා සමඤඤ පඤඤ**භති** චෝභාරෝ නාමං නාමකමමං නාමධෙයාං නිරුතතිබාඤූනං අභිලාපොති 'ඉච්චායසමා අජිතො'.

කෙනසසු නපපකාසතිති; කෙන ලොකො නපපකාසති න හාසති ත තපති න විරොවති න ඤායති න පඤඤායතීති 'කෙනසඳුනපපකාසති'. කිසසාතිලෙනෙං බැසිති: කිං ලොකසස ලෙපනං ලඟානං බණුනං උපකකිලෙසො. කෙන ලොකො ලිතෙතා සංලිතෙතා උපලිතෙතා කිලිටෙඨා සංකිලිවෙඨා මක්තිතො සංඝටෙඨා ලඟෝා ලණ්ඩතා පළිබුදෙකා. බැසි: ආවිකබයි දෙසෙයි පඤඤපෙයි පටඨපෙයි විවරයි විහජයි උතතානීකරොයි පකාසෙයිති 'කිසසාතිලෙපනං බැයි'.

කිංසු තසා මහබහයනති: කිං ලොකසය හයං මහබහයං පිළනං ඝටටනං උපදදුවෝ උපසඟොති. 'කිංසු තසය මහබහයං'.

තෙතාහ සො බාහමණො–

කෙනසු නිවුතො ලොකො කෙනසු නෟපකාසති කිසාහිලෙපනං බැයි කිංසු තසෳ මහබහයනති.

8. අකුවර **ස**මුවටයො--ප

^{1.} පිතතිවිසයලොකොංකාං

^{2.} ඔරුවො-ව, ක, කාා

1. අරිත සූතු නිර්දෙශය 1–1

(ආයුෂ්මත් අජිත මෙසේ පිළිවිත්) ලෝවැයි තෙම කිමෙකින් තිවෘත (වැසුණෝ)ද ? කවර හෙයින් නො පැනේ ද ? කිමෙක් ඔහට අභිලෙ හා යැ යි වදරන සේක් ද ? කිමෙක් ඔහට මහද්හය වේ ද ?

කෙනසසු නිවුනො ලොකො යනු: නිරයලොක යැ තිය්ථාක්ලොක යැ ලෙතලොක යැ මනුෂාලොක යැ දිවාලොක යැ ස්කන්ධලෝක යැ බාතුලොක යැ ආයතනලොක යැ මෙමලෝ යැ පරලෝ යැ බඹලෝ යැ දේවලෝ යැ යන මේ 'ලෝක' යි කියනු ලැබේ. මෙලොව කිමෙකින් අවුරන ලද්දේ වසන ලද්දේ යටින් වසන ලද්දේ උඩින් වසන ලද්දේ පිළි සත් වූයේ යටිහුරු කරන ලද්දේ ද? 'යි 'කෙනස්සු නිවුනො ලොකො' යනු වේ.

ඉව්ඩායස්මා අජිතො යනු: 'ඉව්ව' යනු පදසන්ධි යැ, පදසංඝර්ග යැ පැපූර්ණ යැ අක්ෂරසමවාය යැ වාඤ්ජනශ්ලිෂ්ටතා යැ තෙල 'ඉව්ව' යනු පදයන්ගේ අනුපූර්වතා යි. ආයස්මා යනු: තෙල 'ආයස්මා'යනු පියවවන යැ ගරු වවනයැ සගෞරව වව්වනයැ සපුතිශයට නමේකි.'අප්තො' යනු: ඒ බමුණුගේ නම යැ සංඛාා යැසංඥ යැ පුඤප්තියැ වාවහාර යැ නාම යැ, නාමකර්ම යැ නාමධෙයා යැ නිරුක්ති යැ වාඤ්ජන යැ අභිලාප යැ නු'යි 'ඉව්වායස්මා අපිතො' යනු වේ.

කෙනසසු නපපකාසති යනු: කවර කරුණෙකින් ලෝකය පුකාශ නො කෙරේ ද ඥාන පුභාෂ නො කෙරේ ද ඥානපුතාප නො කෙරේ ද දීප්ත නො වේ ද නො දන්නේ ද නො පැනේ ද ? යි 'කෙනස්සු නප්පකාසති' යනු වේ.

කිසසාතිලොපනං බැසි යනු: කිමෙක් ලොකයාගේ ඇලීම ලැගීම බැදීම උපක්ලේශය වේ ද, කිමෙකින් ලොකයා ඇලුනේ වෙසෙසින් ඇලුනේ මොනොවට ඇලුනේ කිලිටි වූයේ වෙසෙසින් කිලිටි වූයේ මැකුනේ හැතුනේ ලැගුනේ ලග්තා ලද්දේ ඇවුරුනේයි. බැසිකියන සේක්ද දෙසන සේක් ද පනවන සේක් ද පිහිටුවන සේක් ද විවරණය කරන සේක් ද විභාග කරනසේක් ද නො ගැඹුරු කරන සේක් ද පකාශ කරන සේක් ද ?යි 'කිස්සාහිලෙපනං බැසි'යනු වේ.

කිංසු තසය මහබහයං යනු: කිමෙක් ලෝකයාට හය මහද්භය පීඩා සටටන උපදුව උපසර්ග වේ ද ? යි 'කිංසු තස්ස මහබහයං' යනු වේ. එයින් කී යැ ඒ බමුණු:

කොනසසු – පෙ – මහබහයං යි.

අවිජාය නිවුතො ලොකො (අරිතාකි හගවා) විවිචඡා¹ පමාද නපපකාසති ජපාතිලෙපනං බැමි දුකබමසස මහබහයං.

අවිජජාය නිවුතො ලොකොති: අවිජාති: දුංකබ අණුඤැණං දූකබ සමුදයෙ අසැසැණං දුකුබනිරොධෙ අසැසැණං දුකුබනිරොධ හාමිනියා-පටිපදය අඤඤණං පුබබංනත අඤඤණං අපරංනත നുക്കുക്കം පුබ්බනතාපරනෙත අකුකුණං ඉදපපච්චයතාපටිව්වසම්පානෙතසු ධලච්චසු අඤඤ ණං යං එවරුපං අඤඤ ණං අදසානං අනහිසමයො අනනුබොංධා අසලමාංධා අප ටිංවධො අසඞ්ගාහනා අපරියොගාහතා අසම අපච්චකටකමමං දුවෙමජිඛං පෙකුබනා අප**වා**වෙකුබනා බාලාං අසම්පර්ඤඤං මොහෝ පලෝගෝ සම්පමෝහෝ අවිරජා අවිජෝලසා අවිණාශයාගෝ අවිණානුසයෝ අව්ණාපරියුටයානං අව්ණාලඬගී මොහො අකුසලමූලං, අයං වුවටති අවිජා.

තිරයලොකො **ක්**ර**ච්ඡානලොකො** ලොකොති: පෙතතිවිසය ල<mark>ලාකො මනුසසලො</mark>කො දෙවලොකො <mark>බනිල</mark>ොකො ධාතුලොකො ලොකො පලරාලලාකො ආයතනලොලකා, **බහම**ලොකො ദ്രം දෙවලොකො, අයං වුඩාත් 'ලොකො'. අයං ලොකො ඉමාය අවිජාය ආවුතො නිවුතො ඔවුතො පිහිලතා පටිච්ඡනෙනා පටිකුජජීතො'ති 'අව්ජාය නිවුතො ලොකො'. අජිතාති: හගවා **බාගම-ණං** 200 තාමෙත ආලපති.

හගවාති: ගාරවාධිවචනං, අපිව හඟාරාගොති හගවා, හඟාදෙසොකි හකාවොවොහාති හගවා, භඟාමාවොත් හගවා, භගවා, භගකදිටයිති ນທຽງ. හඟාකණඨකොති හගවා, හඟාකිලෙසොති හගවා, හජි විහජි පවිහජි ධම්මරතනානති හගවා, හවානං අනතකරෝති හගවා, භාවිතකාලයා හාවිකසිලො භාවිතවිතෙතා භාවිතපඤඤකීති භගවා. හජී වා හගවා අරඤෙඤ වනපසානි³ පනතානි සෙනාසනානි අපාසලැනි අපානිගෙඝාසානි විජනවාතානි මනුසසරාහසෙයාකානි පටිසලලාන සාරුපපානීති හගවා, හාගීවා හගවා විවර-පිණ්ඩපාත-සෙනාසන-ගිලාන පච්චයගෙසට්ටිපරික්ඛාරානනකි හගවා, හාගී වා හගවා අසථරසසස ධම්ම රසසස විමුතකිරසසස අධිපිලසස අධිවිතතසස. අධිපඤඤඤයාති හගවා,

^{1.} වෙට්ටරා-ප

^{2.} අරඤ්ඤවනපතානි-මරසං

අජිත සූතුනිර්දෙශය

1-2. (බුදුහු මෙසේ වදළහ: අජිතය,) ලෝවැයි තෙම අවිදසායෙන් නිවෘත යැ මසුරු හෙයි න් පුමාද හෙයින් පුකාශ නො වෙයි, ඔහට තෘෂ්ණාව අභිලෙපන යැ යි කියම්. දුක මහද්භය වෙයි.

අවිජජාය නිවුතො ලොකො යනු ''අවිජ්ජා' යනු: දූෑබසතායෙහි හො දනිම දූෑබසමුදයසතායෙහි නො දනිම දූෑබනිරොධසතායෙහි හො දනිම දූෑබනිරොධගාමිනීපුතිපදසතායෙහි නො දනීම පූර්ව.න්තයෙහි හො දනීම අපරාන්තයෙහි නො දනීම පූර්වාන්තා- පරාන්තයෙහි හො දනීම ඉදංපුතායහාව සඩ්බාහත පුතිතාසමූත්පන්න ධර්මයන්හි හො දනීම ගැ. මෙ බඳු යම නො දන්මෙක් නො දක්මෙක් නො දනීම යැ. මෙ බඳු යම නො දන්මෙක් නො දක්මෙක් ආචබෝධයෙක් අනනුබොධයෙක් අසමබෝධයෙක් අපුතිවෙධයෙක් (රූපාදිය අනිතාහදි සාමානායෙන්) සඩගුහ නො කිරීමෙක් (අනිතාහදීන්) හො බැසැගැන්මෙක් සම වැ නොබැලීමෙක් පුතාවෙක්ෂා නො කිරීමෙක් ජුතාක්ෂ නො කිරීමෙක් දූර්මෙධායෙක් බල බවෙක් සමානක්ඥාන රහිත බවෙක මුළායෙක් බලවත් මුළායෙක් හාක්පසින් මුළායෙක් අව්දහයෙක් අව්දහාපර්යාන්ථානයෙක් අව්දහාපරිසයෙක් මොහ සඩ්බාහත අකුලෙමූලයෙක් වේ ද, මෙ 'අව්දහා 'සී කියනු ලැබේ.

ලොකො යනු: නිරයලෝක යැ තියාීක්ලෝක යැ පුෙතවිෂය ලෝක යැ වනුෂාලෝක යැ දිවාලෝක යැ ස්කන්ධලෝක යැ ධාතුලෝක යැ ආයතනලෝක යැ මෙලෝ යැ පරලෝ යැ බඹලෝ යැ දෙවලෝ යැ යි මේ 'ලොක' යි කියනු ලැබේ. මේ ලොකය මේ අවිදාහයෙන් ඇවුරුණේ වැසුණේ යටින් වැසුණේ උඩින් වැසුණේ පිළිසන් වූයේ යටිහුරු කරන ලද්දේ නුයි ''අව්ජ්ජාය නිවුතො ලොකො' යද ුවේ. අජිත යනු බුදුහු ඒ බමුණු නමින් අමතති.

හගවා යනු: ගොරෙව තමෙකි, තවද බිඳහළ රාග ඇත් නුයි හගවත් යෑ තැසූ ද්වෙෂ ආත්නුයි– තැසූ මොහ ඇත් නුයි– නැසූ මාන ඇත් නුයි– තැපූ දෘෂ්ටි ඇත් නුයි- තැසූ කොලෙස්කටු ඇත්නුයි– නැසූ කොලෙස් ඇත් නුයි– දහමරුවන් හාග– විහාග– පතිවිහාග කොළේ නුයි හගවත් යැ, හවයන් කොළවර කොළේ නුයි– හාවතකාය– භාවිත යිල– හාවිතවිත්ත– හාවිත පුඥා ඇත් නුයි හගවත් යැ නොහොත් බුදුහු අල්ප ශබ්ද වූ අල්පතිර්ඝොෂ වූ ජනවාත රහිත වූ මනුෂායන්ගේ රහසායට නිසි වූ විවෙකයට යොගාස වූ වන සෙනසුන් වෙනෙහි දූර සෙනසුන් වන කෙළවර සෙනසුන් හජනය කළාහු නුයි හහවත් යැ, බුදුහු විවර පිණ්ඩදාත සෙනාසන–ගිලානප්පවචය හෙසජ්ජ පරික්බාරය නට හිම වූවාහු නුයි හනවත් යැ, බුදුහු අර්ථරසයට ධර්මරසයට විනුක්ති රසයට අයිශීලයට අයිවත්කයට අයිපුඥාවට හිම වූවාහු නුයි හගවත් යැ, හාගී වා හගවා වසුතාං ඣාතානං වසුතාං අපමඤඤූනං වසුතාං ආරුපසමාපතත්නනක් හගවා¹ හාගී, වා හගවා අටයිකතා විමොකාමානං අටයිතාං අතිහායතනානං නවතතං අනුපුබබසමාපතස් නහති හගවා, හාගී වා හගවා දසකතාං සඤඤාභාවනානං දසකතං කසිණිසමාපතතී ත තාං කතාපානසකිසමාධිසස අසුහසමාපතතියාති හගවා, හාගී වා හගවා වසුකතං සතිපටයානානං වසුතකං සමපෙසධානානං වසුකතාං ඉදේසිපාදනං කෙමතතාං ඉනදියානං පඤාතකාං බලානං සතනකතාං බෞදෑබසිගානං අධ්යසස අවස්වශිකසා මහාසසාකි හගවා, හාගී වා හගවා දසනතං තරාගකබලානං වතුකතං වෙසාරජජානං වසුකතාං පටිසමතිදනං ජනතං අතිඤඤූනං ජනතං බුදාධමමානනති හගවා, හගවාති නෙතං නාමං මාකරං කතං න පිතරා කතං න හාතරා කතං න හගිනියා කතං න මහතාමවෙඩති කතං න ඤාතිසාලොතිතෙති කතං න හගිනියා කතං න මහතානං බොයියා මූලෙ සහ සබබඤඤූකඤාණසක පටිලාහා සවණිකාපඤඤකුකති යදිදං හගවාති,

විදිචන පමාද තපෙකාසකිකි: විවිචන වුචාති පඤා මචන්ටියානි ආවාසමචන්ටියං කුලමචන්ටියං ලාහමචන්ටියං වණණා චන්ටියං ධමාමචන්ටියං යං එවරුපං මලචන්රං මචන්රායනා මචන්රායිකකකාං වෙවිචන්ං කදටියං කටුකඤාවුකතා අඟානිතතතං විතතයස ඉදං වුචවකි මචන්ටියං. අපි ච බනාමචන්ටියාවෙ මචන්ටියං. ධාතුමචන්ටියාවෙ මචන්ටියං. ආයතනමචන්ටියාවෙ මචන්ටියං. ශාලනා වුචවකි මචන්ටියං.

පමාදෙ වතතබෙබා: කායදුවවරිතෙ වා වවීදුවවරිතෙ වා මතො දුවවරිතෙ වා පඤචසුවා කාමගුණෙසු² විතතයක වොයසගොහා වොයසගොා තුඥාදනං කුසලානං වා ධම්මානං හාවනාය අසකකවවකිරියතා අසාතවව කිරියතා අනාවයීතකිරියතා ඔලිනවුහතිතා නික්ඛතතඡඥතා නික්ඛිතතධුරතා අනාසෙවනා අභාවනා අබහුලිකමමං අනධිටයානං අනනුයොගො පමාදෙ, යො එවරුලපා පමාදෙ පමණැනා පමණිතතකං අයං වුවවති පමාදෙ.

^{1.} අරුපශ්මෘතුත්තිනං-මජනං

^{3.} පසදවකාමගුගණසුවා-ව්, ක

බදුහු සතර ධාහනයන්ට සතර අපුංමාණායන්ට සතර අරූපසමාපත්-තීන්ට හිමි වූවාහු නුයි හෝ හගවත් යැ, බුදුහු අෂ්ටව්මොක්ෂයන්ට අෂ්ට අභිහායතනයන්ට නව අනුපූර්වවිහාරසමාපත්තින්ට හිමි වූවාහු නුයි-බුදුහු දශ සංඥාභාවනාවන්ට දසකයිණස€ාපත්තීන්ට ආනාපෘනසති සමාධි යට අසුහ සමාපත්තියට හිමි වූවාහු නුයි– බුදුහු සතර සතිපව්ඨානයන්ට සතරසමාක්පුධානයන්ට සතර සෘද්ධිපාදයන්ට පඤ්චෙන්දීයයන්ට පඤ්චබලයන්ට සප්තලබාධාාඞ්ගයන්ට ආයාී අෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගයට තිම් වුවාහු නුයි– බුදුහු දශ කථාගත බලයන්ට වතුර්වෛහාරදායන්ට සතර පුතිසංචිද් ධර්මයන්ට ෂඩහිඥාවන්ට ෂඩබුද්ධධර්මයන්ට හිමි වූවාහු නුයි ගෝ 'හගවත්' නම්. තෙල 'හග£ත්' යන නාමය මැණියන් විසින් තොකරන ලද, පියාණන් විසින්– බැයකු විසින්–බුනක විසින්–සගයහළුවන් වියින්– නැ සහලේ නැයන් විසින්– මහණබමුණන් විසින්– දෙවතාවන් විසින් නො කරන ලද, මේ 'හගවත්' යන තෙල නාමය භාගාවත් බුදුවර යන්ට අර්හන්මාර්ගයාගේ අන්තයෙහි බෝලල දී සර්වඥතා ඥානයා ගේ පුතිලාභය සමග රහත්එලය පුකාක්ෂ කිරිමෙන් හෝ සර්වධර්මයන් පුතාක්ෂ කිරිමෙන් උපන් පුඥප්තියකි.

විවිවුණ පමාදා නපපකාසකි යනු: පඤච මාත්සයාීයෝ 'චිව්චණ'යි කියනු ලැබෙත්: ආචාසමාත්සයාීයැ කුලමාත්සයාාී යැ ලාහමාත්සයාාී යැ වර්ණමාත්සයාාී යැ ධර්මමාත්සයාාී යැ යි. යම් මෙ බඳු මසුරු බවෙක් මසුරු අයුරෙක් මාත්සයාාීසමඩගී බවෙක් (සුවකිය සමපත්) වාහප්ත කරනු කැමැති බවෙක් අනායාාී බවෙක් (තද මසුරු කමෙක්) කටුක බැවින් සිත හකුළන බවෙක් සිත් නො ගත් බවෙක් වේ ද මේ 'මාත්සයාාී' යි කියනු ලැබේ. කවද පඤචසකන්ධයෙහි මසුරු බව ද 'මච්ඡරිය' නම, ධාතුමා ක්ෂාය ද ආයතනමාත්සයාාය ද 'මච්ඡරිය' නම, ගුහය මාත්සයාාී යයි කියනු ලැබේ.

පුමාදය කිය යුත් තේ යැ: කායදුශ්වරිතයෙහි හෝ වාග්දුශ්වරිතයෙහි හෝ මනෝදුශ්වරිතයෙහි හෝ පඤ්චකාම ගුණයෙහි හෝ චිත්තයාගේ වාවසර්ගය (සිත හැරපීම) වාවසර්ගානුපුදනය දශකුශලධර්මයන්ගේ හෝ භාවනායෙහි නො සකස් වැ කරන බව සතනයෙන් නො, කරන බව හෝ භාවනායෙහි නො සකස් වැ කරන බව සතනයෙන් නො, කරන බව හෝ භාවනායෙහි නො සකස් වැ කරන බව සතනයෙන් නො, කරන බව හෝ භාවනායෙහි නො සකස් වැ කරන බව සතනයෙන් නො, කරන බව හෝ භාවනායෙහි නො සකස් වැ කරන බව සතනයෙන් නො, කරන බව හෝ භාවනායෙහි නො සකස් වැ කරන බව සතනයෙන් නො, කරන බව හෝ භාවනායෙහි නො සකස් වැකරන බව සතනයෙන් නො, කරන බව හෝ භාවනා හෝ සීටීම හැකු දැකි බව ආසෙවන නො කිරීම භාවනා නො කිරීම පුනපුනා නො කිරීම (කුසල්දහමහි) නො සිටීම නො යෙදීම පුමාද නම, යම මෙ බදු පුමාදයෙක් පුමාද අයුරෙක් පුමත්ත බවෙක් වේ ද මේ 'පමාද'යි කියනු ලැබේ. චූලලන්.ලෙස පාළි

අජිතසූතතනිදෙලංසා

විවිචන පමාද නපකොසතිකි; ඉමිනා ව මච්රියෙන ඉමිනා ච පමාදෙන ලොකො නපකොසති න හාසකි න තපකි න විරෝවති න ඤායති න පඤඤයත්ති ''විවිචන පමාද නපකොසති''.

ජපපාතිලෙපනං බැමීකි: ජපපා වූවවති කණකා ලයා රාගො සාරාගො අනුනයො අනුලරාලධා¹ නාඤි නාඤිරාගො චිතතසස සාරාගො ඉචඡා මූචඡා අජේඛාසානං ගෙබො පළිගෙබො සඬෙගා පඬෙකා එජා මායා ජනිකා සඤජනනී සිබ්බනී ජාලිනී සරිතා විසත්තිකා සූනතං විසටා* ආයුහන් දුතියා පණිධි භවනොතති වනං වනරෝ සනඋවො සිනෙහො අපෙක්තා පටිබණු ආසා ආසිංසනා ආසිංසිපතතං රූපාසා සඥසා ගණාසා රසාසා ඵොටඪ බබාසා ලාහාසා ධනාසා දුතකාසා ජීවිතාසා ජපපා පජපපා අභිජපපා ජපපතා ජපපිතතකං ලොලුපපං ලොලුපපායනා ලොලුපපායි පු චඡඤිමකතා³ සාදුකමාතා⁴ අදි ම්මරාලගා විසමලොහො <u> ದ ಖಾರಾ</u>ಂ නිකුනති නිකාමනා පත්නා පිහනා සමාත්තා කාමතණතා හවතණතා රුපතණගා අරුපතණගා නිමරාධකණගා රුපතණගා විභවතණ කා ධම්මතණ කා ගණිකණගා රසකණගා අදාටද් බිබතුණගා සලූතණගා ආවරණං නීවරණං ගනෙරා උපාදනං ෪දනං ඔලෙසා ලයාලගා උප**කකි**ලෙසො අනුස ංසා පරියුටඨානං වේව්ච්ඡං බතිනං ලකා දුකුබමුලං දුකඛනිදුනං දුකඛපපහවො මාරපාසො මාරබලිසං මාරාමිසං මාරච්සයෝ මාරන්,වාසෝ මාරගොවරෝ මාරඛණිතං කණහානදී කණහා ජාලං තණහ: ගදදුල, තණහාසමුලද, අභිජඣා ලොහො අකුසලමුලං අයං වුව්වති ජපපා, ලොකසා ලෙපනං ලංකනං බනිනං උපකකිලෙලසා ඉමාය ජපපාය ලොකො ලිතෙතා සංලිතෙතා උපලිතෙතා කිලිටෙඨා සංක්ලිටෙඨා මකකිලතා සංසටෙඨා ලංකා ලක්වනා පලිබුදේඛාති බුලි ආචිකබාම් දෙසෙම් පඤඤපෙම් පටඨපෙම් විවරාම් විහජාම් උතතානී ක්රොම් පකාසෙමිති 'ජපපාහිලෙපතං බු.ම්.'

- 1. අනුබෙ:බොංච, ක
- 9. Dam-a
- 8. පුවරඤවකතා-ශ

- I. ආධුකමාතා-මජ**ය**-
- 5. මක**ටිතෙතා-මජනං**
- 6. **ල**ගිනො-ප

විවිවරා පමාද නප්පකාසති යනු: මේ මාත්සයාීයෙනුද මේ පුමාද-යෙනුදු ලෝවැසියා පුකාශ නො වෙයි ඥානපුභාස නො කොරෙයි ඥානපුතාප නො කෙරෙයි නො බබළයි පුකට නො වෙයි නො පැනේ නුයි 'විව්චරා පමාද නප්පකාසති' යනු වේ.

ජපපාති මෙනෙං මැම් යනු: 'ජප්පා 'යි තෘෂ්ණාව කියනු ලැබෙයි: **ය**ම් රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් (පුනපුනා පමුණුවන හෙයින්) අනුනයෙක් ຊຽງວຽງດອຍສາ ກາະຊີວິດເຫັງ ກາະຊີ້ວິດອອດສີ ຍີສາກພາງ ເພື່ອບາດອອດ ර්ප්සා**ංයක් (බොල් කෙලෙස් බැව්**න් මුසපත් කරන) මුර්ඡායෙක් අධාවසානාලයක් ගිජු බවෙක් භාත්පසින් ගිජු බවෙක් (අරමුණෙහි ලැගෙන) ගහයින්) එජාවෙක් (රවටන හෙයින් මායාවෙක්) (සස්රවට උපදවන ඉහයින්) ජනිකායෙක් (දක හා සංයෙ ග කෙරෙමින් උපදවන හෙයින්) සංජනන් යක් (හිවන බැවින්) සිබ්බනියෙක් ජාලිනියෙක් (සටිත් සදාශ වැ ආකර්ෂණ කරන හෙයින්) නදියෙක් එසෙසින් ඇලීමෙක් (බඳනා හෙයින්) හුයෙක් (ව්ස්තෘත වන හෙයින්) විසතායෙක් ආයුජනියෙක් (සභාය වන ඉායින්) ද්විතියාවක් පුණිධියෙක් හවනෙත්තියෙක් වනයෙක් (බලවත් බැවින්) වනථයෙක් සන්ථායෙක් ස්නෙහයෙක් අපේක්ෂායෙක් පුතිබන්ධු-ගයක් අා ≆ාමයක් ආශංසායෙක් අාශංසිත බවෙක්, රුපයෙහි ආශායෙක් ශබදශායෙක් ගන්ධානායෙක් රසාශායෙක් ස්පර්ශාශායෙක් ධනාශායෙක් පුතුාශායෙක් ජීවිතාශායෙක් (ජල්පන කරන හෙයින්) ජල්පායෙක් පුජල්පායෙක් අභිජල්පායෙක් ජල්පනයෙක් ජල්පිත බවෙක් (පුනපූනා අරමුණෙහි අදනා බැවින්) ලොලුප බවෙක් ලොලුපාකාරයෙක් ලොලුපායිත බාවක් නතුට සලන බවෙක් මඩුර අරමුණු කැමැති වන බවෙක් අධර්ම-රාගයෙක් විෂවලොහයෙක් නිකාන්තියෙක් නිකාවනයෙක් පාර්ථනායෙක් පිහායෙක් සම්පාර්ථනායෙක්, කාමතෘෂ්ණායෙක් හවතෘෂ්ණායෙක් විහව-තෘෂ්ණායෙක් රුපතෘෂ්ණායෙක් අරුපතෘෂ්ණායෙක් නිරෝධ තෘෂ්ණායෙක් ශබ්දතෘෂ්ණාලයක් ගනාතෘෂ්ණාලයක් රසතෘෂ්ණාලයක් ස්පථ්ශතෘෂ්ණා-ශයක් ධර්මතෘෂ්ණායෙක් ඔසයෙක් යෙංගයෙක් ගුන්ථයෙක් උපංදනයෙක් ආවරණයෙක් නීවරණයෙක් (කුසල් දහම් වසන හෙයින්) ජදනයෙක් බන්ධනයෙක් උපක්ලේශයෙක් අනුශයයෙක් (උපදනා කුඥාවාර ගන්නා) පරියුව්ඨාතයෙක් (පරිවෙෂ්ටත කරත හෙයින්) ලකායෙක් විවිධ විජසා-ගයක් දුෘබමූලයෙක් දුෘඛනිදනයෙක් දුෘබපුභවයෙක් මාරපාශයෙක් මාර-බඩිශයෙක් මාරවිෂයයෙක් ත්ෂේණා නදියෙක් තෘෂ්ණා සඬඛාහත ජාලයෙක් තාෂ්ණා සඩ්බාහත ගර්දුල (ශූනකබන්ධන) යෙක් තෘෂ්ණා සමූදයෙක්, අභිධාායෙක් ලොහ අකුශල වූලයෙක් වේ ද මේ ලෝවැසියාට ජිප්පා යැ ලෙපත යැ ලග්ගන යැ බන්ධන යැ උපක්කිලෙස' යි කියනු ලැබේ. මෙ ලෝවැසියා ඇලුණේ වෙසෙසින් ඇලුණේ මොනොවට ජල්පායෙන් ඇලුණේ කිලිටි වූයේ වෙසෙසින් කිලිටි වූයේ තැවැරුණේ හැනුණේ ල්, ශිනේ ලග්තා ලද්දේ ඇවුනේ යි බෑම් කියම් දෙසම් පතවම පිහිටුවම විවෘත කෙරෙමි විභ.ග කෙරෙමි නො ගැඹුරු කෙරෙමි පුකාශ කෙරෙමි 'ජපපංභිලෙපනං බැමි' යනු වේ.

දුකාටමසස මහබහයනාති: දුකාඛනාගි ජාතිදුකාඛං ජරාදුකාඛං වාහයිදුකාඛං මරණදුකබං සොකපරිදෙවදුකබං දෙමනඥපායාසදුකබං නොරශිකං දූකබං තිරවජානයොනිකං දුකබං፣ ලපතතිවිසයිකං දුකබං මානුසකං දුකබං ගබෙනාකක නති මූලකං දුක්බං ගබහවසිතිමූලකං දුක්බං ගබහවූටඨාන මූලකං⁸ දුක්බං ජාතයක උපනිබැතිකං දුක්බං ජාතසා පරාබෙයාකං දුක්බං අසතුපකකමදුකබං පරුපකකමදුකබං සඬාරදුකබං විපරිනාමදුකඛං වකුබ රොගො සොතරොගො ඝාතරොංගා ජිවහාරොගො කායරොගො සිස රොගො කණණරෝගො වුබරෝගො දනකරෝගො කාසො සාසො පිනාසො ඩහො ජරො කුච්ඡිරොගො මුචඡා පක්ඛන්දිකා³ සූලා විසුවිකා කුවසං ගරෙබා කිලාසො සොසො අපමාරො දදදු කණඩු කවජු රබසා සලිව්ඨානා ආබාධා සෙම්බසලිව්ඪානා ආබාධා වාතසලිව්ඪානා ආබාධා සහනිපාතිකා ආබාධා උතුපරිතාමජා ආබාධා විසමපරිහාරජා ආබාධා ඔදකකම්කා ආබාධා කම්මව්පාකජා ආබාධා සීතං උණහං ජිසචඡා පිපාසා උඩාරෝ පකාවෝ ඩංස-මකස-වාතා තප-සිරිංසප-සමදිකාං දූකාං මාතුමරණං දුක්බං¹ පිතුමරණං දුක්බං හාතුමරණං දුක්ඛං හගිනීමරණං දුකුබං පුතනමරණං දුකුබං ධීතුමරණං දුකුබං ඤාතිවාසනං දුකුබං හොග වාසනං දුක්බං සීලවාසනං දුක්බං දිව්වීවාසනං දුක්බං යෙසං බම්මානං ආදිතෝ සමුදගමනං පඤඤයක් අතුංගමතො නිරෝධො පඤඤයක් කම්මසනනිසයිලතා විපාලකා විපාකසනනිසයිතං කම්මං නාමසනනිසයිතං රුපං රූපසනනිඤිතං නාමං ජාතියා අනුගතං ජරාය අනුසටං⁶ බාධිනා අභිභූතං මරණෙන අබහාහතං දුකෙබ පතිවසීතං අතාණං අලෙණං අසරණං අසරණිහුතං, ඉදං වුවෙති දුකුබං. ඉදං දුකුබං ලොකසා හයං මහමහයං පිළනං සටනං උපදුවො උපසංකෝති ''දුකුම මසාමහමහයං''' ලකුකාහ හගවා :

> අව්ජා නිවුතො ලොකො (අජිතාකි හඟවා) විව්වණ පමාද නාඥාකායති ජඥාභිලෙපනං බැම් දුකාමසො මහමහයනති. 1--3

සවනති සබ්බධි සොතා (ඉච්චායයමා අප්තො) සොතානං කිං නිචාරණං සොතානං සංවරං බැති කෙන සොතා පිථියරෙ.

- 1. තිරවරානයොති දුකුටිං-ප
- 4. costa 820--040-
- 3. ගබහා උවධානමූලකං-ව, න
- 8. පත්රත්තා-ව, ක

5. මාතුමරණ දුකුටිං-මරසං-

6. අනුෂවයං-මජසං

දුකටමසස මහබහයං යනු: දුක්ටං යනු ජාති දුක යැ ජරා දුක යැ වාහුධි දුක යැ මරණ දුක යැ සොක–පරිදෙව–දුක්ට–දෙමනස්ස–උපායාස දුක යැ නිරැහි වූ දුක ගැ කිරිසන්යොන්හි වූ දුක ගැ පෙතව්ෂයයෙහි වූ දුක ගැ මිනිසුන් පිළිබඳ දුක යැ ගර්භාවකාන්තිය මුල් කොට ඇති දුක යැ ගර්භ-ස්ටීතිය මුල් කොට ඇති දුක යැ ගර්භවනුත්ථානය මුල් කොට ඇති දුක යැ උපන්නහු පිළිදග්නා දුක ගැ උපන්නහු පරා අයත් බැවහි දුක ගැ ආත්මොප කුම් දුක යැ පරොපකුම් දුක යැ සංස්කාර දූක යෑ විපරිණාම දුක යැ චක්ෂුරොග යැ ලොතුරාග යැ සාණරෝග යැ ජිත්වාරොග යැ කායරෝග යැ ශීර්ෂරෝග යැ කර්ණිරොග යැ මුබරෝග යැ දන්තරෝග යැ කාස යැ ශ්වාස යැ පීනස යැ දහ යැ ජීවර යැ කුක්ෂිරොග යැ මූර්ඡා යැ පුස්කඤිකා (රක්තාතිසාර) යැ ශූල යැ විසූවිකා යැ තුෂ්ට යැ ගණ්ඩ යැ කිලාස යැ ක්ෂයෑ යැ අපස්මෘර යැ දද්දු(දද) යැ කණ්ඩුති යැ කච්ජු යැ රබසා (නියපහරින් වන වණ) යැ විතළිජිකා (හොරි) යැ රක්තපිත්ත යැ මධුමෙහ යැ අර්ශස් යැ පිඬකා (පොළ) යැ භගඤර යැ පිකින් උපදනා ආබාධ යැ සෙමින් උපදනා ආබාධ යැ වයින් උපදනා ආබාධ යැ සාන්නිපාතික ආබාධ යැ සෘතුපරිණාමයෙන් උපදනා ආබාධ යැ විෂමපරිභාරයෙන් උපදනා ආබාධ යැ ඖපසුමික ආබාධ යැ කර්මවිපාකයෙන් උපදනා ආඛාධ යැ ශීත–උෂ්ණ සා–පවස් යැ මල–මූ පහ කිරීම යැ මැසි මදුරු – වා– අව– දිග්දෑ පහසින් වූ දූක යැ මාතෘමරණයෙන් වූ දුක යැ පිතෘමරණයෙන් වූ දුක යැ භාතෘමරණයෙන් වූ දුක යැ හගිනී– මරණයෙන් වූ දුක යැ පුතුමරණයෙන් වූ දුක යැ දුහිතෘමරණයෙන් වූ දුක යෑ ඥාතිවාසනයෙන් වූ දුක යැ භොගවාසන දුක යැ ශීලවාසන දුක යැ අෂ්ට්වාසන දුක යි. (රූපාදි) යම ධර්ම කෙනකුත් ගේ ආදියෙහි (පළමු) ඉපදීම පැනෝ ද අස්තඩ්ගම (හිවඩ්ග) යෙන් නිරුද්ධ වීම පැනෝ ද, (කුශලා කුශල) විපාකය තෙමේ කර්මය ඇසුරු කෙළේ ද (කුශලාකුශල) කර්මය තෙමේ විපාකය ඇසුරු කෙළේ ද, (පඤචචොකාරයෙහි) රුපය නාමය ඇසුරු කෙළේ ද නාමය රූපය ඇසුරු කෙළේ ද, (යම් දහමක්) ජාතිය ව්සින් ලුහු බඳනා ලද ජරාව විසින් අනුව හැසිරෙන ලද වාායි විසින් මඩතා ලද මරණය විසින් නස්නා ලද වේ ද, දුකෙහි පිහිටියේ ද, පාණ-ලෙන-සරණ රතිත ද අසරණ වූයේ ද මේ 'දුක්' යයි කියනු ලැ**බෙ. මේ දුක** ලෝ වැසියාහට හය–මහද්භය–පීඩන–ඝටන–උපදුව–ිඋපසර්ග වේ නුයි 'දුකුබමසය මහබහයං' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු: අව්රජා නිවුතො ලොකො-පෙ-දුකබමසස මහබහයං' යි.

1–3. (ආයුෂ්මත් අජිත මෙසේ පිළිවිත්.) හැම තත්හි (තෘෂ්ණාදි) සොතස්හු (රූපාදි ආයතනයන්හි) ගලා යෙති, සොතසුන් ගේ ආවරණය කවර.? සොතසුන්ගේ සංවරය වදළ මැනැව කවර දහමෙකින් සොතස්හු පියනු ලැබෙත් ද ? (පයිඳනු ලැබෙත් ද ?)

අජිතඳූ තතනිඥෝ කො

ඉව්වායසමා අජිතොති: ඉඩ්වාති පදසන්යි --- පෙ-- පදනු දුබ්බතා පෙතං ඉඩ්වා'ති. 'ආයසමා'ති පියව්වනං --- පෙ-- අජිතොති පසා බාහමණකා නාමං -- පෙ-- අභිලාපොති 'ඉඩ්වායසමා අජිතො.'

ශසාතානං කිං නිවාරණනකිං සොතැනං කිං ආවරණං නීවරණං සංවරණං රකඛණං ගොපනනති ''සොතානං කිං නිවාරණං''

සොතානං සංවරං බැහිති සොතානං ආවරණං නිවරණං සංවරණං රකඛණං ගොපනං බැහි ආවිකඛ දෙසෙහි පඤඤපෙහි පඩයපෙහි විටරාහි විහජංති උතතානිකරෙහි පකාසෙකිති ''සොතානං සංවරං බැහි.'' කෙන සොතා පිටියගරති කෙන සොතා දි රීයනති පච්ඡීජජනති න සවනති න ආසවනති න සඤනති නපාවතතනතීකි ''කෙන සොතා දිරීයරෙ.''

තෙතාහ ලසා බාහමුණා :

සවනති සබ්බධි සොතා (ඉච්චායසමා අජිලතා) සොතානං කිං නිවාරණං සොතානං සංවරං බැති කෙන සොතා විථියරෙති.

64

චූලනිදේශපාලි

සවනති සබබධි සොතා යනු: 'සොත' යනු තෘෂ්ණා අොතස (නදිය) ස්ට්දොතස ක්ලේශභොතස දුශ්චරිත සොතස අවිදාහ සොතස. ස**බබධි** යනු: හැම ආයතනයන්ති සවන්ති යනු: වැගිරෙති (උපදිති) යට බලා යෙති ගලායෙකි පුනපුනා පවකිත්. ඇස කෙරෙන් රූපවිෂයයෙහි (තෘෂ්ණා සොතස්හු) වැගිරෙකි යට බලායෙකි ගලායෙකි පුනපුනා පවකින්. කනින් ශබ්ද විෂයයෙහි වැගිරෙකි නැහැලයන් ගන්ධවිෂයයෙහි වැගිරෙකි... දිවින් රසවිෂයයෙහි වැගිරෙකි... කයින් ස්පුෂ්ටවාවිෂයයෙහි වැගිරෙකි... මතසින් ධර්මව්ෂයයෙහි වැගිරෙකි යට බලාලයකි ගලායෙකි පුනපුනා පවතිත්. ඇසින් රූපතෘෂ්ණා (අොතස්හු) වැගිරෙති යට බලායෙති ගලායෙති පුනපුනා පවතිත්. කනින් ශබ්දතෘෂ්ණා වැගිරෙති යට බලායෙති ගලායෙති පුනපුනා පවතිත් නැහැයෙන් ගන්ධතෘෂ්ණා වැගිරෙති යට බලාංයති ගලායෙකි පුනපුනා පවකික්. දිවින් රස තෘෂ්ණාව වැගිරෙකි යට බලා යෙති ගලායෙත් පුනපුනා පවතිත්. කයින් ස්පුෂ්ටවාතෘෂ්ණා වැගිරෙති යට බලායෙති ගලායෙති පුනපුනා පවතිත්. මනසින් ධර්මතෘෂ්ණෘ වැගි රෙති යට බලාලයති ගලායෙති පුනපුනා පවතිත් නුයි 'සවනති සබබධි සොතා' යනු වේ.

ඉව්වායසමා අජිතො යන්නොහි 'ඉව්ව ' යනු පදසන්ධි යැ …තෙල 'ඉව්ව' යනු පදනුපූර්වතා යැ. ආයස්මා යනු: පියවචන යැ… අජිතො යනු ඒ බමුණාගේ නම යැ…අභිලාපය වේ නුයි 'ඉව්වායසමා අජිතො'යනු වේ.

සොතානං කිං නිවාරණං යනු:භොතසුන්ට කිමෙක් ආවරණ (ඇවිරීම) යැ නීවරණ (වැසීම) යැ සංවරණ යැ රක්ෂණ යැ ගොපන යැ නුයි 'සොතා-නං කිං නිවාරණං' යනු වේ.

සොතානං සංචරං බෑහි යනු: ආචරණය නිවරණය සංචරණය රක්ෂණය ගොපනය, බෑහි– වදළ මැනැව දෙසුව මැනැව පැනවුව මැනැව පිහිටුව මැනැව විවෘත කළ මැනැව විහාග කළ මැනැව නො ගැඹුරු කළ මැනැව පුකාශ කළ මැනැව නුයි 'සොතානං සංවරං බෑහි' යනු වේ. කෙන සොතා පිටියරෙ යනු: කිමෙකින් සොතස්හු පියනු ලැබෙත් ද පසිඳනු ලැබෙත් ද තො වැගිරෙත් ද යට බලා නො යෙත් ද නොගලත් ද පුනපුනා නො පවතිත් ද යි 'කෙන සොතා පිටියරෙ' යනු වේ.

එයිත් කී යැ ඒ බමුණු: ''සවත්ති සබ්බයි සොතා--පෙ-කෙත සොතා පිථියරෙ' යි. යානි සොකානි ලොකසමං (අජිතාති හගවා) සති තෙසං නිවාරණං සොතානං සංවරං බෑම පඤඤුයෙතෙ පිථියරෙ,

යානි සොතානි ලොකසම්නත්: යානි එතානි සොතානි මයා කිතතිතානි පකිතතිතානි ආවික්ඛිතානි දෙසිතානි පඤඤුපිතානි පවස්පිතානි විවරිතානි විහජිතානි උතතානීකතානි පකාසිතානි, සෙයාාටීදං: තණහා සොතො දිවසිසොතො කිලෙසසොතො දුච්චරිතසොතො අවීජාසොතො, ලොකසමිනති– අපායලොකෙ මනුසාලොකෙ දෙවලොකෙ බනිලොකෙ ධාතුලොකෙ ආයතනලොකෙකි ''යානි සොතානි ලොකසමං''. අජිතාති හගවා: තං බාහමණං නාමෙන ආලපති.

සති තෙසං නිවාරණනති: සතී ති යා සති අනුසසති පතිසසති සති සරණතා¹ ධාරණතා අපිලාපනතා අසම්මුසසනතා² සති සතින්දීයං සතිබලං සමාසති සතිසමෙබාජඹාවෙහා එකායනො මහෝ, අයං වුච්චති සති. නිවාරණනති ආවරණං නීවරණං සංවරණං රසබණං ගොපනතති "සති තෙසං නිවාරණං".

යොතානං සංවරං බුැමීති: සොතානං ආවරණං නිවරණං සංවරණං රක්කණං ගොපනං, බුැමි ආවික්ඛාමි -- පෙ-- උතතානීකරොමි පකාසෙමීකි ''සොතානං සංවරං බුැමි''

පඤඤායෙතෙ පිටියරෙති: ''පඤඤා''ති යා පඤඤ පජානනා අමොහො ධමාවිවයෝ –පෙ– සමාාදිවසී. පඤඤායෙතෙ පිටීයරෙති; පඤඤය එතෙ සොතා පිටීයනති පච්ඡීජරනති න සවනති න ආසවනති න සඤනති නපාවතතනති.

''සබෙබ සංඛාරා අනිවවා''ත් ජානානතා පසානො පසාදුකුය එතෙ සොතා³ පිටීයනති පවඡිජජනති න සවනති න ආසවනති න සඤවතී නපාවතතනති. ''සබෙබ සඞ්ඛාරා දුකඛා''ත් ජානානො පසානො පසාදුකු යෙතෙ සොතා පිටීයනති පවඡිජජනති න සවනති න ආසවනති න සඤතති නපාවතතනති. ''සබෙබ සඞ්ඛාරා අනතතා''ත් ජානානො පසානෝ පඤඤායෙනෙ සොතා පිටීයනති පවඡීජජනති න සවනති න ආසවනති න සඤනති නපාවතතනති.

දසම්ව්‍රියානාකා-ව,-ක
 ඊතෙ යොකානි-මජයං

^{1.} පටිකාති අරණතා–මජසං

අජිකසුනු නිර්දෙශය

චූලනිර්දෙශපාලි

1–4. (බුදුහු මෙසේ වදළහ: අජිතය) ලොවැ යම් සොනස් කෙනෙක් වෙත් ද ස්මෘතිය ඔවුනට ආවරණ වෙයි. (එ මෑ ස්මෘතිය) සොතසුන් ගේ සංවරය යි කියම, (මාර්ග) පුඥාව විසින් තුලුහු පියනු (පසිඳනු) ලැබෙත්.

යානි සොතානි ලොකසමං යනු: තෙල යම් සොතස් කෙනෙක් මා විසින් කීර්තනය කරන ලද්දහු පුකීර්තනය කරන ලද්දහු කියන ලද්දහු දෙසන ලද්දහු පනවන ලද්දහු පිහිටුවන ලද්දහු විවෘත කරන ලද්දහු විභාග කරන ලද්දහු නො ගැඹුරු කරන ලද්දහු පුකාශ කරන ලද්දහු ද, ඒ කෙසේ යැයත්: තෘෂ්ණා පොතස යැ දෘෂ්ටි පොතස යැ ක්ලේශභෝතසයැ දුශ්චරිතභෝතස යැ අවිදා පොතස යි. ලොකස්මිං යනු අපායලෝකයෙහි මනුෂාලෝකයෙහි දිවාලෝකයෙහි ස්කන්ධලෝකයෙහි ධාතු ලෝකයෙහි ආයතනලෝකයෙහි නුයි 'යානි සොතානි ලෝකස්මිං යනු වේ. අජිත යනු: බුදුහු ඒ බමුණු නමන් අමතකි.

සති තෙසං නිවාරණං යන්නෙහි– සති යනු: යම් සිහියෙක් පූනපූනා සිහි කිරීමෙක් අභිමුබ වැ මෙන් සිහිකිරීමෙක් සති සඩ්බාහත සිහි කරන බවෙක් ධරන බවෙක් (අරමුණෙහි) බැසගන්නා බවෙක් විස්මෘත නො කරන බවෙක් ස්මෘතියෙක් ස්මෘතීන්දියයෙක් ස්මෘතිබලයෙක් සමහක් ස්මෘතියෙක් ස්මෘතිසම්බොධාඩගයෙක් එකායනමාර්ගයෙක් වේ ද මේ 'ස්මෘති' යයි කියනු ලැබේ. නිවාරණං යනු: ආවරණ යැ නීවරණ යැ සංවරණ යැ රක්ෂණ යැ ගොපන යැ නුයි ''සති තෙසං නිවාරණං' යනු වේ.

සොතානං සංචරං බෑමි යනු: සොතසුන්ගේ ආචරණය නීවරණය සංචරණය රක්ෂණය ගොපන යි, බෑමි: කියම් නො ගැඹුරු කෙරෙමි පුකාශ කෙරෙම නුයි 'සොතානං සංචරං බෑමි' යනු වේ.

පඤ්ඤායෙනෙ පිටියරෙ යන්නෙති: 'පඤ්ඤා' යනු යම් පුඤායෙක් ප්රානනයෙක් අමොහයෙක් දහම් විමසීමෙක්සමාතක්දෘෂ්ටියෙක් වේ ද එයයි. පඤ්ඤායෙතෙ පිටියරෙ යනු: පුඤායෙන් තෙල සොතස්හු පියනු (වසනු) ලැබෙති පසිඳනු ලැබෙති නො වැගිරෙති යට බලා නො යෙති නො ගලති පුනපුනා නො පවතිත්.

'හැම සංස්කාරයෝ අනිතාහ යි දන්නහු ගේ දක්නහු ගේ පුඥායෙන් තෙල භොතස්හු වසනු ලැබෙකි. පයිදිති නො වැගිරෙති යට බලා නො යෙකි නො ගලකි පුනපුනා නොපවතිත්. 'හැම සංස්කාරයෝ දූ:බහ' යි දන්නහු ගේ දක්නහු ගේ පුඥායෙන් තෙල භොතස්හු පියනු ලැබෙකි පයිදනු ලැබෙකි නො වැගිරෙකි යට බලා නො යෙකි නො ගලකි පුනපුනා නො පවතිත්. 'හැම සංස්කාරයෝ අනාත්මහ'යි දන්නහු ගේ දක්නහු ගේ පුඥායෙන් තෙල භොතස්හු පියනු ලැබෙකි පයිදනු ලැබෙකි නො වැගිරෙකි යට බලා නො යෙකි නො ගලකි පුන පුනා නො පවතිත්.

"අවිජාපචායා සඬාරා''කි ජානාකො පසාකො පඤඤායෙකෙ සොතා දිටීයනත් පව්රීජානත් න සවනත් න ආසවනත් න සනැනත් නපාවතතනකි. ''සඬබාරපච්චයා විණුසුණ''නති -ලප- විණුසුණපච්චයා නාමරුපනති-පෙ-නාමරුපපච්චයා සලායතනත්-පෙ-සලායකනපච්චයා එඥාා'ති-පෙ-එකාපච්චයා වේදනා'ති-පෙ-වේදනාපච්චයා තණහා'ති-පෙ-තණහාපව්චයා උපාදනනත්-පෙ-උපාදනපව්චයා හවෝ'ති-පෙ-හවපව්චයා ජාතී'ති.-- පෙ-ජාතිපච්චයා ජරාමරණතති ජාත කා පසාකො පසාසු යෙතෙ ලසාතා පිටීයනති පවමීජජනති න සවනති න ආසවනති න සඥනති නුපාවතතනති. අවිජාතිරොධා සඬාරනිරොධො'ති-පෙ-සඬාරනිරොධා විඤඤණනිරොබො'ති-පෙ-විඤඤණනිරොධා නාමරූපනිරොබො'ති-පෙ-නාමරාපනිරෝධා සලායතනනිරොරධා'ති-පෙ-සලායතනනිරෝධා එසා නිරොධො'ති-පෙ-එසානිරොධා වෙදනානිරොධො'ති-පෙ-වෙදනානිරොධා තණහානිරොධො'ති-පෙ-තණහානිරොධා උපාදනනිරොධො'ති-පෙ-උපාදන නිරෝධා හවන්රොධො'ති-ලෙ-හවන්රෝධා ජාතින්රොධො'කි-ලෙ-ජාති නිරොධා ජරාමරණනිරොධො'ති ජානතො පසාතො පණුසුයෙනෙ සොතා පිටීයනක් පම්ප්ජනකි න සවනකි න ආසවනක් න සඤනකි නපාවනකනකි.

ඉදං දුක්ඛනතී-පෙ-අයං දූක්ඛසමුදයොති-පෙ-අයංදුක්ඛනිරෝමධාති-පෙ අයංදුක්ඛනිරෝධගාමිනීපටිපදති ජානාවතා පස්සතෝ පඤඤාමයතේ මසාතා දිරීයනකි පච්ඡිණින්ති න සවනත් න ආසවනකි න ස්ඤනති නපාවතතානති.

ඉමේ¹ ආසවා 'ති-පෙ-අයං ආසවසමුදයෝ 'ති-පෙ-අයං ආසවතිරොධොති - පෙ-අයං ආසවතිරොධගාමිනීපටිපද 'ති ජානතෝ දඎාකා පඤඤා යෙතෙ සොකා දිරීයනනි පම්ජාජනති න සවනනි න ආසවනති න සඤනති නපාවතතනති.

ඉමේ ධමා අභිඤෙඤයාගති-පෙ-ඉමේ ධමා පරිඤෙඤයාගති-පෙ-ඉමේ ධමා පහාතබබාති-පෙ-ඉමේ ධමා හාවෙතබබාති,-පෙ-ඉමේ ධමා සච්ඡිකා තබබාති ජානතෝ පසාලතා පඤඤායෙකේ සොතා පිථියනති පච්ඡීජජනතී න සවනති න ආසවනති න සඤභති නපාවනතනති.

1. 999 899.-940-

අජිකසුනු නිර්දෙශය

'අව්දසා පුතාපයෙන් සංස්කාරයෝ වෙති' දන්නහු ගේ දක්නහු තේ පුඥාමයන් තෙල සොකස්හු පියනු ලැබෙති පසිඳනු ලැබෙති නොවැගිරෙති යට බලා නොමයකි නො ගලති පුනපුනා නො පවතික්.'සංස්කාර පුතාපයෙන් විඥානය වේ' යයි ... 'විඥාන පුතාපයෙන් නාමරුප වේ' යයි ... ''නාමරූපපුතාපයෙන් සඩායතනය වේ' යයි ... 'සඩායතන පුතාපයෙන් ස්පර්ශය වේ' යයි ... 'ස්පර්ශපුතායෙන් වෙදනාව ටේ' යයි ... වේදනා පුතාපයෙන් තෘෂ්ණාව වේ' යයි ... 'තෘෂ්ණාපුතාපයෙන් උපාදන වේ' යයි ... 'ස්පර්ශපතාපයෙන් වෙදනාව ටේ' යයි ... වේදනා පූතාපයෙන් තෘෂ්ණාව වේ' යයි ... 'තෘෂ්ණාපුතාපයෙන් උපාදන වේ' යයි ... 'ජාති පූතාපයෙන් හවය වේ' යයි ... 'හව පූතාපයෙන් ජාතිය වේ' යයි ... 'ජාති පූතාපයෙන් ජරාමරණ වේ යයි' දන්නහු තේ දක්නහු ගේ පුඤායෙන් තෙල පොතස්හු පියනු ලැබෙති පසිදනු ලැබෙති නොවැගිරෙති යට බලා නො යෙකි නො ගලති පුනපුනා නො පවතික්.

'අවිදාහ නිරෝධයෙන් සංස්කාරනිරෝධය වේ' යයි ... 'සංස්කාර තිරෝධයෙන් විඥානනිරෝධය වේ' යයි ... විඥානනිරොධයෙන් තාමරූප නිරොධය වේ' යයි ... 'තාමරූපනිරොධයෙන් සේහයතන තිරොධය වේ' යයි ... 'සේහයතනනිරොධයෙන් ස්පර්ශ නිරොධය වේ' යයි ... 'ස්පර්ශ නිරොධයෙන් වෙදනානිරොධය වේ, යයි ... 'වෙදනා තිරොධයෙන් තෘෂ්ණා නිරොධය වේ යයි ... 'කෘෂ්ණානිරොධයෙන් උපාදනනිරෝධය වේ' යයි ...'උපාදනනි රොධයෙන් භවනිරොධයෙන් උපාදනනිරෝධය වේ' යයි ...'උපාදනනි රොධයෙන් භවනිරොධයෙන් පරාමරණනිරෝධය වේ' යයි ... 'පැතිනිරෝධයෙන් ප්රාමරණනිරෝධය වේ' යයි දත්නහුගේ දක්නහුගේ පුඤායෙන් තෙල සොකස්හු පියනු ලැබෙකි පසිඳුනු ලැබෙකි නො වැගිරෙකි යට බලා නො යෙකි නො ගලකි පුනපුනා නො පවකින්.

'මේ දුකැ'යි ... 'මේ දුෘබසමූදයැ'යි ... 'මේ දුෘබනිරොධයැ'යි ... 'මේ දුෘබනිමරාධගාමිනී පුතිපද' යි දන්නහුගේ දක්නහුගේ පුඤායෙන් තෙල ඤොකස්හු පියනු ලැබෙකි පසිදනු ලැබෙකි නො වැගිරෙකි යට බලා නො ගෙකි නො ගලකි පුනපුනා නො පවකික්.

'මොහු ආසුවය'යි ... 'මේ ආසුව සමුදය' යි ... 'මේ ආසුවන්රොධය' යි ... 'මේ ආසුවන්රොධගාමිනිපතිපද' යි දන්නහුගේ දක්නහුගේ පු ඥායෙන් ඔතල සොකස්හු පියනු ලැබෙති පසිඳනු ලැබෙති නො වැගිරෙකි යට බලා තො යෙකි නො ගලකි පුනපුනා නො පවතික්.

'ශම් ධර්මයෝ ස්වලක්ෂණාවබෝධයෙන් දතයුත්තාහ'යි... 'මේ ධර්මයෝ සාමානා ලක්ෂණාවබෝධයෙන් දතයුත්තාහ'යි...'මේ ධර්මයෝ පුහාතවාහ'යි ... 'මේ ධර්මයෝ භාවිතවාහ'යි ... 'මේ ධර්මයෝ සාක්ෂංත් කර්තවාහ'යි දන්නහු ගේ දක්නහුගේ පුඤායෙන් තෙල සොතස්හු පියනු ලැබෙති පයිදනු ලැබෙති නො වැගිරෙති යට බලා නො යෙති නො ගලති පුහපුනා නො පවතිත්.

අජිතසුනතනිඥෙලසා

වුලුනිඥෙස පාළි

ජතතං එකායතනානං සමුදයඤව අස්වභමඤව අකාදඤව ආදිනවඤව නිකාරණඤව ජානතො පකාතො පණඤාශයතෙ සොතා පිටියනයි පවම්ජානයි න සවනයි න ආසවනයි න සනැනයි නපාවතකයි.

පඤාඩකතං උපාදනක්ඛණිතං සමූදයඤාව අත්වභාමඤාව අතාදඤාව ආදීනවඤාව නිකාරණඤාව ජානාකෝ පකානෝ-පෙ-වතුකතං මහාභූතානං සමූදයඤාව අත්වභාමඤාව අතාදඤාව ආදීනවඤාව නි**කා**රණඤාව ජානාකෝ පකානෝ-පෙ-යං කිඤාව සමූදයධමාං සමබං තංනිරෝධධමානකි ජානාකෝ පකානෝ පඤඤායෙතේ සොතා පිටියනත් පමාමීජෝනකි න සවනතී න ආසවනත් න සඤනති නපාවතතනත්ති ''පඤඤායෙතෙ පිටියරේ''

තෙතාහ හගවා:

''යානි සොතානි ලොකසම්ං (අජිතාති හගවා) සති ලතසං නිවාරණං සොතානං සංවරං බෑමි පඤඤායෙතෙ පිරීයරෙ''කි.

1–5 පඤඤ වෙව සති වාපි (ඉච්චායසමා අජිතො) නාමරූපඤව මාරිස එතං මෙ පුවෙසා පබැති කාපෙතිතං උපරුරඣති.

පඤඤාවෙව සතිවාපිති: පඤඤ 'ති හා පඤඤ පජානනා විවයො පව්වයෝ ධම්මවිවයෝ සලලක්ඛණා උපලක්ඛණා පවවුපලක්ඛණා පණඩිවීමං කොසලලං නෙළඤඤං වෙහවාහ ්විතතා උපපරික්ඛා භූරී මෙධා පරිණායිකා විපසානා සම්පජඤඤං පතොදේ පඤඤ පඤඤින්දුයං පඤඤ බලං පඤඤ තත්ං පඤඤ පාසාදෙ පඤඤ ආලෝකෝ පඤඤ ඔහාසෝ පඤඤෑ බලං පඤඤ තත්ං පඤඤ පාසාදෙ පඤඤ ආලෝකෝ පඤඤ ඔහාසෝ පඤඤෑ බලං පඤඤ තත්ං පඤඤ පාසාදෙ පඤඤ ආලෝකෝ පඤඤී ඔහාසෝ පඤඤෑ මෙවිවියෝ සම්මාදිවයි. සතීති යා සති අනුසාති - පෙ- සම්මාසනීති ''පඤඤා වෙව සතී වාපි'' ඉවවායසමා අපිතෝ. - පෙ- අභිලාපෝ ති ඉඩවායසමා අපිතෝ.

තාමරූපඤව මාරිසාති 'තාම'තතී වතතාරො අරුපිතො බණි. "රූපතති වතතාරො ව මහාභූතා වතුතතං ව මහාභූතාතං² උපාදයරුපං 'මාරිසා'ති පියවචනං ගරුවවනං සගාරවසපතකිකාධිවවනමෙතං 'මාරිසාති'. ''නාමරුපං ව මාරිස''.

^{1.} පලචාලද - ව,ක

^{2.} වතුනනං මහංභූතංනං - ක

ෂඩවිධ ස්පර්ශාශතනයන්ගේ සමුදය (පුතාය) ද අස්තගමන ද අනුසසුදු දෙසුදු නිර්ගමනදු දන්නහුගේ දක්නහුගේ පුඥායෙන් නෙල පොතස්හු පියනු ලැබෙති පසිඳිනු ලැබෙති නො වැගිරෙති යට බලා නො යෙති නො ගලක් පුනපුනා නො පවතිත්.

පඤව උපාදනස්කන්ධයන්ගේ සමුදය ද අස්තගමන ද අනුසසුදු ලෙසුදු තිර්ගමන දූ දන්නහුගේ දක්නහුගේ...සතර මහාභූතයන්ගේ සමුදය ද අස්ත-ගමන ද අනුසසුදු දෙසුදු නිර්ගමන දූ දන්නහුගේ දක්නහුගේ ... සමුදය ස්වභාවය ඇති යම කිසිවක් වේ නම් එහැම නිරොධස්වභාවය ඇත්තේ යයි දන්නහුගේ දක්නහුගේ පුඤායෙන් තෙල සොකස්හු පිසනු ලැබෙති පසිදිනු ලැබෙති නො වැගිරෙති යට බලා නො යෙති නො ගලකි පුනසුනා නො පවතිත් නුයි ''පඤඤායෙතෙ පිරීයරේ'' යනුවේ.

එයින් වදළහ බුදුහු; ''යානි සොතානි ලොකස්මිං-පෙ-පඤ්ඤායෙතෙ පිථියරෙ''යි.

1–5. (ආයුෂ්මත් අජිත මෙසේ පිළිවිත්.) පුඥාව ද ස්මෘතිය ද (තදව ශෙෂ) නාමරූපය ද යන තෙල සියල්ල කොහි නිරුද්ධ වේ ද ? නිදුකාණෙනි, මා විසින් පුළුවුස්නාලද මුඹ වහන්සේ තෙල කරුණ මට වදළ මැනැව.

පඤඤා වෙව සතීවාපි යන්නෙහි 'පඤ්ඤු' යනු: යම පුඤායෙක් පුජානහංකාරයෙක් විමසීමෙක් පුකර්ෂයෙන් විමසීමෙක් දහම විමසීමෙක් සංලක්ෂණයෙක් උපලක්ෂණයෙක් පුතුපුපලක්ෂණයෙක් පණ්ඩිත බවෙක් කෞශලායෙක් නිපුණ බවෙක් විභාවනයෙක් වින්තායෙක් (අනිතාදීන් පිරික්සන) උපපරීක්ෂායෙක් (පෘලිවිය වැනි හෙයින්) භූරීපුඥායෙක් (කෙලෙසුන් නසන) වෙධායෙක් (සම්පුයුක්තධර්මයන් වෙලභයන) පරිණායිකායෙක් විදර්ශනායෙක් සමාග්ඥානයෙක් (සිත වීථියට නහන) පු ෙඥ න්දිය යෙක් පු ඥාලයක් පු ඥායෙක් පතොද පු ඥාබලයෙක් පුඥාශස්තුයෙක් පු ඥාපාසාදයෙක් පු ඥාආලොකයෙක් පු ඥාඅවභාසයෙක් පුඥාපුදොාතයෙක් පුඥාරත්තයෙක් අමොහයෙක් ධර්මවිචයයෙක් සමාග්දෘෂ්ටියෙක් වේද එයයි. සති යනු: යම් ස්මෘතියෙක් අනුස්මෘතියෙක් ...සමාාක්ස්මෘතියෙක් වේ ද'යි ''පඤ්ඤා වෙව සති චාපි'' යනු වේ. ආයුෂ්මත් අජිත මෙසේ පිළිවිත්.

තාමරූපඤාව මාරිස යන්නෙහි: ''නාමං'' යනු: සකර අරූප ස්කන්ධයෝ යැ, රූපං යනු සතර මහාභූතයෝ ද සතර මහාභූතයන් නිසා පවත්නා රූපය ද වෙති. මාරිස යනු: තෙල මාරිස යනු පියවවන යැ ගරුවවන යැ සගෞරව වචන යැ සපුතිශුයට නමෙක් නුයි ''නාමරූපඤාව මාරිස'' යනු වේ.

71

වු**ලල**නි**ශෙූස** පාළි

අජිතසුනතන්ලෙසු ංසා

එතං මේ පුටෙඨා පමාතීත් 'එතං මේ'ත් යං පුවඡාම් යං යාචාම්¹ යං අපේඛාසාම යං පසාදෙම්, පුටෙඨාත් පුව්²තො යාචතො අපේඛායිතො පසාදිතො. පමාතීත් මැති ආචිකතානි දෙසෙහි පඤඤාපෙහි පටස්පෙහි විවරාහි විහජාහි උකතානීකරොහි පකාසෙනීත්, ''එතං මෙ පුටෙඨා පමාති''.

කතෝතං උපරුජඣතීති කතෝතං නිරුජඣති වූපසමාති අතරං ගවජති පටිපාසාමාන්ති ''කතෝතං උපරුජඣති''

ආකාභ සො බාහමණෝ:

''පඤඤාවෙව සත් චාපි (ඉච්චායසමා අජ්තො) තාමරුපඤුව මාටිස එතං මෙ පුවෙසා පබැති කඤුතං උපරුජඣත්''ති.

1–6 යමෙතං පඤහං අපුච්ඡී - අජිත, තං වදම් තෙ යතා නාමං ච රුපං ච - අසෙසං උපරුජඣති විඤඤාණසා නිරෝධෙන – එතෝතං උපරුජඣති.

යමෙතං පඤභං අපුවරීති = යමෙතනති පඤඤඤව සතිඤව නාම රූපඤව. අපුවරිති අපුවරයි අයාවයි' අජෝබසයි' පසාදෙසීති. ''යමෙතං පඤභං අපුවරි'',

අජිත කං වදුම තො'ති ''අජිතා''ති හගඩා තං බාහමණං නාමෙන ආලපති. තනති පඤඤඤා සතිඤව නාමරුපඤව. වදුමිති වදුම්-ආවික්ඛාම දෙසෙම පඤඤාපෙම පඩාපෙම විවරාම විහජාම උතතානීකරොම ටකාසෙමති. ''අජිත තං වදුම තො''.

යත් තාමඤව රූපඤව අසෙසං උපරුජඣතීති ''තාමතති'': වතතාරො අරුපිතො බණා, රූපතති; වතතාරො ව මහාභූතා වතුනතං ව මහාභූතාතං උපාදයරුපං. අසෙසනති සබෙබත සබබං සබබං'' සබබං අසෙසං නිසෝසං පරියාදියතාවවනලමතං ''අසෙසනති. උපරුජඣතීති නිරුජඣති වූපසමතති අතාං ගවඡකි පටිපාසාමහති ති''යාතා තාමඤව රූපඤා අසෙසං උපරුජඣති''.

1. අංකාවාම් -ප,

2. ශාවයි-මජසං පරිශාවසි-සි

- 3. අපේෂඩයි-ව, ක, ම**ජස**•

එතං මේ පුටෙඨා පබැති යනු: ''එතං මේ'' යනු යමක් පුළුවුයිම ද යමක් අයදිම ද යමක් අධෝෂණ කෙරෙම ද යම කරුණකට පහදවම ද (තෙල කරුණ) පුට්ඨොයනු: පුළුවුස්නා ලදහු අයදනා ලදහු අධෝෂණකරන ලදහු පහදවන ලදහු, (මුඹ වහන්සේ) පබැති යනු; කිව මැනැව පැවැසුව මැතැව දෙසුව මැනැව පැනචුව මැනව පිහිටුව මැනැව විවෘත කළ මැතැව විභාග කළ මැනැව නො ගැඹුරු කළ මැනැව පුකාශ කළ මැනැව යි ''එතං මෙ පුටෙඨා පබැති'' යනු වේ.

කතෝතං උපරුජඣති යනු: තෙල නාමරූපය කොහි නිරුද්ධ වේ ද නිවේ ද අභාවයට යේ ද සන්හිඳේ ද යි[.] ''කතෝතං උපරුජඣති'' යනු වේ.

එයින් කී යැ ඒ බමුණු: ''පඤ**ඤ චේ**ව සතී චාපි–පෙ– කඤාතං උපරුජඣති'' යි.

1-6.

අජිත තෙපි යම් පැනයක් විචාළ වු ද, එය තොපට කියමි. යම් තැනෙක්හි තාමයක් රූපයක් නිරවශේෂයෙන් නිරුද්ධ වේ ද (පශ්විම) විඥනයා ගේ නිරෝධය හා මැ (පෙරපසු තො වැ) තෙල විඥාන නිරෝධ යෙහි මැ තෙල නාමරුපය උපරුද්ධ වෙයි (විඥාන නිරෝධය ඉක්ම නො යෙයි.)

යමෙතං පඤ්හං අපුව්පී යනුයෙනි: ''යමෙතං'' යනු පුඥාව ද ස්මෘතිය ද නාමරූපය ද, අපුව්පී යනු විචාළවු අයැදියවු අධෝෂණ කළ වු පැහැදවූවහු නු යි ''යමෙතං පඤ්භං අපුව්ජි'''යනු වේ.

අජිත තං වදම් තො යනු: බුදුහු ඒ බමුණු නමින් අමතති. තං යනු: පුඤාව ද ස්මෘතිය ද නාමරූපය ද, වදම් යනු කියම් පවසම් දෙසම් පනවමී පිහිටුවම් විවෘත කෙරෙම් විහාග කෙරෙම් නො ගැඹුරු කෙරෙම් පුකාශ කෙරෙම් නුයි ''අජිත තං වදුම් අත'' යනු වේ.

යත් තාමක්ව රූපක්ව අෂෙසං උපරුජකාති යනු: ''නාමං'' යනු සතර අරුපස්කන්ධයෝ යැ. රූපං යනු සතර මහාභූතයෝ ද සතර මහාභූතයන් නිසා පවත්තා රූපය ද, අෂෙසං යනු සියල්ලෙන් සියල්ල සර්වපුකාරයෙන් සියල්ල අශෙෂ කොට නිශ්ශෙෂ කොට හාත්-පසින් ගන්නා වවනයෙක් තෙල 'අසෙසං' යනු. උපරුජකාති යනු නිරුද්ධ වෙයි නිවෙයි අභාවයට යෙයි සන්තිදේ නුයි ''යතු නාමඤ්ච රූපඤ්ච අශෙසං උපරුජකාති'' යනු වේ.

අජිතසුතතන්දෙසො

විඤඤාණසස නිරෝධෙන එනේතං උපරුජඣතීකි: සොතාපතති මහතකාණෙන අභිසංඛාරවිණකාණයා නිරෝධෙන සහන හවෙ ශ්පෙතිා අනමතකො සංසාරේ යෙ උපාජේයයු¹ නාමං ව රුපං ව එසෝතෙ නිරුජඣනකි වූපසමානකි අසාං ගවඡනති පටිපාසාමානත්, සකදගාම් වගා කොංණන අභිසංබාරවිඤඤාණසා නිරෝධෙන දෙව හවෙ **යිපෙතිා පඤාසු හවෙසු යෙ උපාජෝයාූං නාමං ච**රුපං ච එසෝතෙ තිරුජඣනති වූපසමානති අසාං ගවඡනති පටිපාසාමානති. අනාගාම අභිසංඛාරවිඤඤාණසා නිරෝධෙන භවංදී මගාඤාණෙන එකං රූපධානයා වා අරූපධානයා වා යෙ උපාජෝයයුං නාමං ච රූපං ච එසෙඵතෙ නිරුජඣනකි වූපසමානකි අසථං ගවඡනති පටිපාසසමානකි. අභිසංබාරවි*ඤ*ඤාණසා අරහතත මහා කොලො මොන තිරොධෙන ලංය උපාජෝයයුං නාමං ච රූපං ච එනේතෙ නිරුජඣනත් වූපසමානත් අසාං ගචඡනති පටිපාසාමානති. අරහතො අනුපාදිෂෙසාය නිම්මාන-ධාතුයා පරිනිබ්බායන්තයා වරිමවිඤ්ඤාණයා නිරෝබෙන පඤ්ඤා ව සති ව නාමං ච රූපං ච එසෝතෙ නිරුදඣනත් වූපසම්මනත් අළුං ගචුජනක් පටිපාසාමහනත්ත් 'විඤඤාණකා නිරෝබොන එසෝකං උපරුජඣති'

තෙනාහ හගවා:

යමෙතං පඤහං අපුචජ – අජිත තං වදමි තෙ යඟි තාමඤව රුපඤව – අසෙසං උපරුජඣති වඤඤාණසා නිරොධෙන – එභෙීතං උපරුජඣතීති.

^{1.} a-casod conoctian-Octa-

^{3.} රතාගටං-මරයං

වික්කාණස්ස නිරොධෙන එකේතං උපරුජඣති යනු: සෝවන්මහ-තැණිත් අභිසංස්කාරවිඥානය (කුශලාකුශලසම්පුයුක්ත චත්තයා) ගේ (අහලවාසක්පක්ති විසින්) නිරුද්ධ වීමෙන් සප්ත හවයන් තබා අනවරාගු සංසාරවෘත්තයෙහි නාමය ද රුපය ද යන යම් ධර්ම කෙනෙක් උපදනාහු තම තෙල සෝවන් මාර්ගයෙහි තෙල නාම රූපධර්මයෝ (අභවොහත්-පත්ති විසින්) නිරුද්ධ වෙති නිවෙති අභාවයට යෙති සන්තිදෙත්. ලසදගැම්මහතැණින් අභිසංස්කාරව්ඥානයාගේ නිරුද්ධ වීමෙන් භව දෙකක් තබා පඤ්චභවයන්හි නාමය ද රූපය ද යන යම ධර්ම කෙනෙක් උපදනාහු නම කෙල ලසදගැම මාර්ගයෙහි කෙල නාමරූපධර්මයෝ නිරුද්ධ වෙති නිවෙති අභාවයට යෙති සත්භිදෙත්. අතගැම් මහනැණින් අභිසංස්කාර විඥානයාගේ නිරුද්ධ වීමෙන් එක් හවයක් තබා රූපධාතු යෙහි වේචයි අරූපධාතුයෙහි වේචයි තාමය ද රූපය ද යන යම් ධර්ම කෙතෙක් උපදනාහු නම් තෙල අනගැම් මාර්ගයෙහි තෙල නාමරූප-ධර්මයෝ නිරුද්ධ වෙති නිවෙති අභාවයට යෙති සන්තිලෙත්. රහත් මහතැණින් අභිසංස්කාර විඥානය නිරුද්ධ වීමෙන් නාමය ද රූපය ද යන යම් ධර්ම කෙතෙක් උපදනාහු නම් තෙල රහත් මාර්ගයෙහි තෙල නාමරුප ධර්මයෝ නිරුද්ධ වෙති නිවෙති අභාවයට යෙති සන්තිලෙත්. අනුපාදි-ලශුෂ පරිනිර්වාණධානයෙන් පිරිනිවෙන රහත්හුගේ පශ්චිම විඥානයාගේ (චාුත් චිත්තයාගේ) නිරොධයෙන් පුඥාව ද ස්මෘතිය ද නාමය ද රුපය ද යන තෙල ධර්මයෝ තෙල අර්හන්මාර්ගයෙහි නිරුද්ධ වෙති නිවෙති අභාවයට යෙති සන්තිදෙත් නුයි ''විඤඤඤඤා නිරොධෙන එභෝතං උපරුජ්ඣති'' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

''යමෙතං පඤ්භං අපුවිජී-පෙ-එතෝතං උපරුජඣති''යි.

යෙ ච සඬාාත**ිමා¹ සෙ – යෙ ච සෙබා පු**ථූ ඉධ තෙසං ටම නිපකො ඉරියං – පුඓඪා පබැති මාරිස.

ලය ව සහිබාතුධම්මා සේ'ති: ''සඩ්බාතධම්මා'' වුවානතී අරහනොතා බීණාසවා, කිං කාරණා සඞ්බාතධමා1 වුවානහි අරහනෙකා ට්ණාසවා. තෙ සත්බාතධමමා සැංතධමමා පුලිතධමමා කිරිතධමමා විහුත-ධම්මා විහාවිතධම්මා 'සමේම සඬබාරා අනිච්චා'ති සඬඛාතධිවමා ඤාත-ධම්මා අලිතධම්මා තිරිතධම්මා විහතධම්මා විහාවිතධම්මා 'සලබ්බ සඬ්ඛාරා දුකුටා'ති සඞ්ඛානධම්මා –ලප– 'සබේට ධම්මා අනතතා'ති සඞ්ඛාතධම්මා -- ලප-- අවිජරාපච්චයා සභ්ඛාරාති සභ්ඛාතධම්මා -- පෙ-- යං කිඤ්චි සමූදය (මමං සබබං තං නිරෝධධාම නති සතිබාතධාම යහතධාමා අලිතධාමා තිරිත **ධව**ා විභූතධවටා විභාවිතධවටා. අළු වා තෙසං බංකා සඩබතා ධාතුයො සඬාතා ආයතනානි සඬබාතානි² ගතියො සඞබාතා උපාතතියො සඬබාතා පටිසන්ඩ් සතිබාතා හවා සතිබාතා සංසාරා සතිබාතා වවවා සතිබාතා⁸ අථවා තෙ බණාපරියනෙක සීතා ධාතුපරියනෙක සීනා ආයතනපරියනෙක **යිතා ගතිපරියනෙක යිතා උපාත්තිපරියනෙක යිතා පටිසැකිපරියනෙක** යිතා භවපරියනෙක යිතා සංසාරපරියනෙක යිතා වච්චපරියනෙක යීතා අනති_මම හවෙ යී**යා අනතිමෙ ස**ළිසායෙ යියා අනතිමලදභධරා අරහනෙකා.

> 'තෙසා'යං' පච්ඡිමකොටි' චරිමො'යං සමුකාලයා ජාතිමරණසංසාරෝ නාණී තෙසං පුනමහලවා'ති.

තං කාරණා සඞ්බාතධමා වුච්චනති අරහනෙතා ටීණාසවාති. 'ශය ච සඞ්බාතධමා සේ'.

- 1. සටමත බළිමායේ--ව-ක
- 1. ආයතනානි සංචාත-ව-ක-ම ර සං
- 3. වටටං සඩ්ටාසාංප

Эте свое - 8 с с.
 Эте свое - 8 с с.
 Эте свое - 8 с.
 Эте свое - 8 с.
 Эте свое - 8 с.

නිදුකාණෙනි, මෙ ලොවැ (අනිතාහදි විසින්) විමසන ලද ධර්ම ඇති යම (රහත්) කෙනෙකුත් වෙත් ද, බොහෝ වූ යම ශෛක්ෂ කෙනෙකුත් වෙත් ද මා විසින් පුළුවුස්නා ලද (ශෛක්ෂාශෛක්ෂධර්ම යෙහි) පණ්ඩිත වූ මුඹවහන්සේ ඔවුන්ගේ පුතිපත්තිය මට වදළ මැනැව.

යෙ ව සඩ්බාතධම්මා සෙ යනු: ''සඞ්ඛාතධම්මා'' යි (අනිතාහදි විසින් විමසු දහම ඇති) අර්හත් ක්ෂීණාපුවයෝ කියනු ලැබෙති. කවර කරුණින් අර්හත් ක්ෂිණාසුටයෝ ''සඬබාංතධලී'යි කියනු ලැබෙත් ද යත්: ඔහු විමසූ දහම ඇතියහ, දන්නා ලද දහම ඇතියහ, තුලනය කරන ලද දහම ඇතියහ, තීරණය කරන ලද දහම ඇතියහ, පුකට කළ දහම ඇතියහ, විභාවනය කරන ලද දහම ඇතියහ, ''හැම සංස්කාරයෝ අනිතාහ'යි විමසූ දහම ඇතියහ, දන්නා ලද දහම ඇතියහ, තුලනය කරන ලද දහම ඇතියහ, තීරණය කරන ලද දහම ඇතියහ, පුකට කළ දහම ඇතියහ,විහා-වන කරන ලද දහම ඇතියහ. 'හැම සංස්කාරයෝ දුඃබහ'යි විමසූ දහම ඇතියහ ... 'හැම සංස්කාරයෝ අනාත්මහ'යි විමසූ දහම ඇතියහ ... 'අවිදාන් පතායෙන් සංස්කාරයෝ වෙත්'යයි විමසූ දහම් ඇතියහ…'සමුදය සවභාවය ඇති යම් කිසිවක් වේ නම් එහැම නිරොධ සවභාවය ඇත්තේ යැ'යි විමසූ දහම දන්නා ලද දහම තුලනය කරන ලද දහම තිරණය කරන ලද දහම් පුකට කරන ලද දහම් විභාවනය කරනලද දහම් ඇතියහ, නොංහොත් ඔවුන් විසින් ස්කන්ධයෝ පුකාශ කරන ලදහ, ධාතූහු පුකාශ කරන ලදහ, ආයතනමයා් පුකාශ කරන ලදහ, ගතිහු පුකාශ කරන ලදහ, උත්පත්තිහු . පුකාශ කරන ලදහ, පුතිසන්ධිය පුකාශ කරන ලද යැ, භවයෝ පුකාශ කරන ලදහ, සංසාරයෝ පුකාශ කරන ලදහ, වෘත්තයෝ පුකාශ කරන ලදහ, නොහොත් ඔහු ස්කන්ධපයඞන්තයෙහි සිටියහ ,ධාතු පයඞන්ත-යෙහි – ආයතන පයාවන්තයෙහි – ගතිපයාවන්තයෙහි – උත්පත්තිපයාවන්ත. යෙහි – පුතිසන්ධි පයාීන්තයෙහි – හව පයාීන්තයෙහි – සංසාර පයාීන්ත-ගෙහි – වෘත්ත පයාීන්තයෙ හි − අන්තිමභවයෙ හි − අන්ති ම ශරීරයෙහි සිටියහ, රහත් හු අන්ති ම දෙහධරයෝ යි.

 ''ඔවුන්ගේ මේ පශ්විම කොටිය (කෙළවර) වෙයි, මේ පශ්චිම ශ්රීරයයි, ජාතිමර්ණ සංසංරය, පුනර්භවය ඔවුනට නැතැ'යි''.

එ කරුණින් අර්හත් ක්ෂිණාසුවයෝ 'සභාාතධර්ම' යි කියනු ලැබෙතී •ගෙ ච සඩ්බාතධමමාසෙ' යනු වේ. යෙ ව සෙබා පුටු ඉධාති: සෙබාති කිං කාරණා වුච්චතකි සෙබා සිකබහතීති සෙබා. කිසුව සිකබනති: අධිසීලවේ සිකබහති අධිවිතතවේ සිකබහති අධිපඤඤාවේ සිකබනති. කතමා අධිසීලසිකබා: ඉධ තිකබූ සීලවා හොති පාතිමොකබයංවරසංවුතො විහරති ආචාරගොචරසම්පතෙනා අනු මතෙතසු වජෛජසු හයදසසාවී සමාදය සිකබති සිකබාපදෙසු, බුදදකො'පි සීලකබණෝ¹ මහතෙතා'පි සීලකබණෝ⁸ සීලං පතිවසා ආදි චරණං සංයමො සංවරෝ මුබං පමුබං කුසලානං ධම්මානං සමාපතතියා. අයං අධිසීල සිකබා.

කතමා අධිචිතතසිකබා: ඉධ භිකබු විවිචේවවකාමෙහි –ලප– පඨමං ඣානං – දුතියං ඣානං – තතියං ඣානං – චතුළුං ඣානං උපසමපජ විහරති. අයං අධිචිතතසිකබා.

කතමා අධිපඤඤා සිකබා: ඉධ භිකබු පඤඤවා හොති උදයසථ ගාමීනියා පඤඤාය සමනතාගතො අරියාය නිබෙබධිකාය සමමා දුකබකබය ගාමීනියා. සො ඉදං දුකබනති යථාභූතං පජාතාති, අයං දුකබසමුද-යොති -- පෙ- අයං දුකබනිරොධොති -- පෙ- අයං දුකබනිරෝධගාමීනී පටිපද'ති යථාභූතං පජාතාති, ඉමේ ආසවාති -- පෙ- අයං ආසවසමුද-යො'ති -- පෙ- අයං ආසවනිරොධොති -- පෙ- අයං ආසවනිරෝධගාමීනී පටිපද'ති යථාභූතං පජාතාති. අයං අධිපඤඤාසිකබා.

ඉමා තිසෙසා සිකබායො ආවජරතා සිකබනති, ජානනා සිකබනති, පසසනා සිකබනති, පවාවෙකබනා සිකබනති විතනං අදිවස්භානා සිකබනති, සඩාය අයිමුවානා සිකබනති, විරියං දශාණනනා සිකබනති, සතිං උපටස්පෙනතා සිකබනති, විතනං සමාදහනතා සිකබනති, පඤඤාය පරානනා සිකබනති, අභිදෛඤයාං අභිජානනා සිකබනති, පරිඤඤයාං පරිජානනතා සිකබනති, අභිදෛඤයාං අභිජානනා සිකබනති, පරිඤඤයාං පරිජානනතා සිකබනති, පහාතබබං පජහනතා සිකබනති, භාවෙතබබං භාවෙනතා සිකබනති, සවුනිකාතබබං පජහනතා සිකබනති, ආවරතති සමාවරනති සමාදය වනතනති. තංකාරණා වුවානති සෙබා.4

පුථූ'ති: බහුකා. එතෙ සෙබා සොතාපතතා ව පටිපතතා ව සකද-ගාමීනො ව පටිපතතා ව අනාගාමීනො ව පටිපතතා ව අරහනෙතා ව පටිපතතා ව,

ඉධා'ති: ඉමිසසා දිවසීයා ඉම්සසා බනතියා ඉමිසසා රුචියා ඉමසමං ආදශය ඉමසමං ධමෙම ඉමසමං විනයෙ ඉමසමං ධම්මවිනයෙ ඉමසමං පාවචනෙ ඉමසමං බුහුමවරියෙ ඉමසමං සඳවුසාසනෙ ඉමසමං දතනහාවෙ ඉමසමං මනුසසලොකොති. ''යෙ ව සෙබා පුථු ඉධ''.

8. ආවජික්රොහොසා සික්ටාති-ම ජ සං

2. මහතෙතා සිලකබහෙධා-ව-ක-ම ජ සං

^{1.} බුදදකො සිලාබනෙධා-ව-ක-ම ජ සං

යෙ ව යෙබා පුපූ ඉධ යනු; 'සෙබා'යි කවර කරුණින් 'ලෛක්ෂයෝ' යි කියනු ලැබෙති යත්: භික්මෙත් (ශික්ෂාගනිත්) නුයි ලෛක්ෂ නම වෙත්. කුමක් භික්මෙති යත්. අධිශීලය (අධිශීලයෙහි) ද භික්මෙති, අධිවිත්තය ද භික්මෙති, අධිපු දොව ද භික්මෙත්. අධිශීලශික්ෂා කවරැ යත්: මෙ සස්නොති මහණ සිල්වත් වෙයි පාතිමොක්ෂ සංවරයෙන් සමන්වාගත වූයේ ආචාර ගොවර සමපන්න වැ අල්පමාතු වූ අකුශල ධර්මයෙහි හය දක්නා සුලු වැ වාස කෙරෙයි, (ඒ ඒ ශික්ෂාපදය) මනාකොට ගෙන (සමාදන් වැ) ශික්ෂා කොට්ඨාසයෙහි භික්මෙයි, ක්ෂුදු වූ ශීලස්කන්ධය ද මහත් වූ ශීලස්කන්ධය ද ශීල යැකුශල ධර්මයන්ගේ පුතිලාහයට පුතිෂ්ඨා යැ ආදි යැ පාද යැ සංයම යැ සංවරයැ මුබ (පුධාන) යැ පුමුබ යි. මේ 'අධිශීලශික්ෂා'යි.

අධිචිත්තශික්ෂා කවර යත්: මෙ සස්නෙති මහණ කාමයෙන් වෙත් වැ මැ...පුථමධාානයට ... ද්විතියධාානයට ... තෘතියධාානයට ... චතුර්ථ-ධාානයට පැමිණ වාස කෙරේ. මේ අධිචිත්තශික්ෂා යි.

අධිපුඥාශික්ෂා කවරැ යත්: මේ සස්නෙති මහණ උදයවාය ගාමිනි වූ ආයා (නිර්දෙෂ) වූ නිර්වෙද පක්ෂයෙති වූ මනාසේ නිවනට පමුණුවන්නා වූ නුවණින් පරිපූර්ණ වූයේ පුඥාවත් වෙයි, තෙතෙම 'මේ දුකැ'යි තතු සේ දනගනියි. මේ 'දූක්සමුදය' යි...මේ දූක්නිරොධ යයි... මේ 'දූක් නිරොධයට පමුණුවන පිළිවෙතැ'යි තතු සේ දනගනී. මොහු 'ආසුවයහ'යි ... මේ 'ආසුවසමුදය'යි ... මේ 'ආසුවනිරොධ' යි ... මේ ආසුවනිරොධයට පමුණුවන පිළිවෙතැ'යි තතු සේ දනගනි. මේ අධිපුඥාශික්ෂා යි.

මේ තූත් ශික්ෂාවන් ආවර්ජනා කෙරෙමින් භික්මෙති, දනිමින් භික්මෙති දකිමින් භික්මෙති, පුතාවේක්ෂා කෙරෙමින් භික්මෙති, සිත පිහිටුවමින් භික්මෙති, සැදැහැයෙන් ඇලෙමින් භික්මෙති, ව්යාාය දඩි වැ ගනිමින් භික්මෙති, සිහි එළවමින් භික්මෙති, සිත එකහ කෙරෙමින් භික්මෙති, පුඥායෙන් දනගනිමින් භික්මෙති,සවහාව ලක්ෂණාවබෝධයෙන් දතයුත්ත සවහාවලක්ෂණාවබෝධයෙන් දනිමින් භික්මෙති,සාමානා ලක්ෂණවබෝධ යෙන් දකයුත්ත සාමානාලක්ෂණාවබෝධයෙන් දනිමින් භික්මෙති, හළයුතු සමූදය හැරපියමින් භික්මෙති, වැඩියයුතු මහ වඩමින් භික්මෙති, පසක් කළයුතු නිවන පසක් කෙරෙමින් භික්මෙති, හැසිරෙති, මොනොවට හැසි-රෙති, මොනොවට ගෙන පවතිත්. එකරුණින් 'ලෙශකෘහ'යි කියනු ලැබෙත්.

පුදු යනු: බොහෝ වූ පොල ශෛක්ෂයෝ සෝවන්හු ද එමහට පිළිපන්හු ද පෙදගැමිහු ද එමහට පිළිපන්හු ද අනගැමහු ද එමහට පිළිපන්හු ද රහත්මහට පැමිණියාහු ද එමහට පිළිපන්හු ද,

ඉධ යනු: මේ දෘෂ්ටියෙහි මේ ක්ෂාන්තියෙහි මේ රුචියෙහි මේ ගුහණ යෙහි මේ ධර්මයෙහි මේ විනයෙහි මේ ධර්මව්නයෙහි මේ පුවචනයෙහි මේ ටුහ්මවයාමයෙහි මේ ශාස්තෘශාසනයෙහි මේ අත්බවති මේ මිනිස්ලොවැ නුයි 'ශ ච සෙබා පුථු ඉධ්' යනු වේ.

අජිතසුතත නිදෙදසො

තෙසං මේ නිපකො ඉරියං පුටෙඨා පබැති මාරිසාති හිං හි¹ නිපකො පණ්ඩ කා පණුණුවා බුද්ධිමා සැංණි විහාවී මෙධාවී. තෙසං සඩබාතධම්මානං ච සෙබානං ච. ඉරියං'ති: චරියං වුතතිං පවතතිං ආවාරං ගොචරං විහාරං පටිපදං පුටෙඨා'ති: පුච්ඡිකො¹ යාවිතො අපේඣයිතො පසාදිතො. පබැනීති බැනි² ආවිකබාහි දෙසෙහි පණුණුපෙහි පවස පෙහි විවරාහි විහජාහි උතතානීකරොහි පකාසෙහි. මාරිසාති පියවවනං ගරුවචනං සගාරවසපත්සසාධිවචනමෙතං මාරිසාති. ''තෙසං මෙ නිපකො ඉරියං පුවෙසා පබැහි මාරිස''

තෙනාහ සො බංගමාණා:

'යෙ ව සඬාතධම්මා සෙ – යෙ ව සෙබා පුථු ඉධ තෙසං මේ නිපකො ඉරියං – පුචෝා පබැති මාරිසා'ති.

1--8

''කාමෙසු තාහිගිජොඩයා – මනසා තාව්ලො සියා කුසලො සබ්බධමානං – සලතා හික්බු පරිබ්බජේ.''

කාවෙසු නාභිගිජෝධයාංති: 'කාමා'ති උඈතතො දො කාමා: වත්කාමාව කිලෙස කාමාව. කතමෙ වත්තාමා: මනාපිකා රූපාමනාපිකා සද මනාපිකා ගණා මනාපිකා රසා මනාපිකා ඓාවයිබීමා අතථරණා පාපුරණා දසිදසා අපේළකා කුකකුටසුකරා හත්ගවාසාවළවා බෙනතං වනු, හිරඤඤං සුවණණා ගාමනිගමරාජධානියෝ රවයං ව ජනපදෙ ව කොසො ව කොටසාගාරං ව යං කිඤුම් රජනීයං වනු, වනුකාමා.

අපි ව අතිතා කාමා අනාගතා කාමා පවවුපතනා කාමා අජඣනතා කාමා බතිදධා කාමා අජඣනතබතිදධා කාමා තීනා කාමා මජඣනා කාමා පණිතා කාමා ආපායිකා කාමා මානුයිකා කාමා දිබ්බා කාමා පවවුපවයීතා කාමා නිමේතා කාමා පරනිම්මිතා කාමා අනිමේතා කාමා පදි ගොතිතා කාමා අප දි ගොතිතා කාමා මමායිතා² කාමා අමමායිතා⁴ කාමා පදි ගොතිතා කාමා අප දී ගොතිතා කාමා මමායිතා² කාමා අමමායිතා⁴ කාමා සමබබයි කාමාවවරා ධමා සමෙබයි රූපාවවරා ධමා සමෙබයි අරුපාවවරා ධමා තණහාවත්කා තණහාරමමණා කමනිය අතිත රජනීය වෙසතා මදනීය වෙසතා² කාමා. ඉමෙ වුවානති වත්කාමා.

^{1.} පුටෙයාති පුරෙවා පුවරිතො-යි, භාා 8. ම්වායිකා - ව, ක - ඔජසං.

^{2.} පමුැතිර පමුැති-යි. 4. අමමායිකා - ව - ක - මජයං

^{*}රමනීයටෙයන අනිසසාරවෙයනා°සි කත්වි අධික පාඨා.

තෙසං මේ නිපකොං ඉරියං පුටෙඨා පබැති මාරිස යනු: යම හෙයකින් මුඹ වහන්සේ නිසුණ ද පණ්ඩිත ද පැනැති සේක් ද බුද්ධිමත් සේක් ද නැණැති සේක් ද ගුඩාර්ථ පුකට කොට දන්නාසේක් ද තුලිතඥාන ඇති සේක් ද (එහෙයින්) තෙසං: ඒ රහතුන්ගේ ද ශෛක්ෂයන්ගේ ද ඉරියං යනු: වයාීාව වෘත්තිය පැවැත්ම ආචාරය ගොවරය විහරණය පුතිපදව, පුටෙයා යනු: පුළුවුස්නා ලදහු විවාරන ලදහු අයදනා ලදහු අධෝෂණ කරන ලදහු පහදවන ලදහු, පබැති යනු කිව මැනැව පැවැසුව මැනැව දෙසුව මැනැව පැනැවුව මැනැව පිහිටුව මැනැව විවෘත කළ මැනැව විහාග කළ මැනැව පැනැවුව මැනැව පිහිටුව මැනැව විවෘත කළ මැනැව. මාරිස යනු: පියවචන යැ ගරුවචන යැ සගෞරවවචන යැ, තෙල මාරිස යනු සපුතිශයට නමෙක් නුයි, 'නෙසං මෙ නිපකො ඉරියං පුවෙසා පබැති මංරිස' යනු වෙ.

එයින් කි යැ ඒ බමුණු:

''යෙ ව සඩ්බාතධම්මා සෙ-පෙ-පුවේඨා පබැති මාරිස''යි.

1–8.

කාමයෙහි ගිජු තො වන්නේ යෑ සිතින් තො කැළඹුණෙක් වන්නේ යැ සියලු දහම්හි දක්ෂ වූ මහණ මතම ස්මෘතිමත් වැ හැසිරෙන්නේ යි.

කාවෙස නාහිගිපේඣයා යනු: 'කාමා' යි විස්තර විසින් වස්තු-කාමයෝ යැ ක්ලෙශකාමයෝ යැ යි කාමයෝ දෙදෙනෙක් වෙති. වස්තු කාමයෝ කවරහ යත්: මනවඩන රූපයෝ යැ මනවඩන ශ්රීයෝ යැ මන වඩන ගන්ධයෝ යැ මනවඩන රසයෝ යැ මනවඩන ස්ප්රේචනයෝ යැ අතුරුණු යැ පොරෝන යැ දසි දස්හු යැ එළු බැටෙළු යැ හූරු කුකුළු යැ ඇත් අස් ගව වෙළඹහුයැ කේක් යැ වතු යැ කහවණු යැ රන් යැ ගම නියමගම රජදහන්හු යැ රට යැ දනවු යැ කොෂ යැ කොටුගෙ යැ යම කිසි ඇලුම කටයුතු වස්තු යැ (යන) මොහු වස්තුකාමයෝ යැ.

තවද, අතිත කාමයෝ යැ අනාගත කාමයෝ යැ වර්තමානකාමයෝ යැ අධාහත්ම කාමයෝ යැ බාහා කාමයෝ යැ අධාහත්මබාහා කාමයෝ යැ හිත කාමයෝ යැ මධාවම කාමයෝ යැ පුණිත කාමයෝ යැ සතර අපායෙනි වූ කාමයෝ යැ මනිස් ලෝවැ වූ කාමයෝ යැ දෙව්ලොවැ වූ කාමයෝ යැ එළඹ සිටි කාමයෝ යැ (අරමුණු වවා රමණය කරන) නිර්මිත කාමයෝ යැ එළඹ සිටි කාමයෝ යැ (අරමුණු වවා රමණය කරන) නිර්මිත කාමයෝ යැ පරනිර්මිත කාමයෝ යැ අනිර්මිත (පියවින් පිළියෙල වූ) කාමයෝ යැ (මේ මාගේ යැයි) පිළිගත් කාමයේ යැ (එසෙයින්) නො පිළිගත් කාමයෝ යැ (මේ මාගේ යැයි) පිළිගත් කාමයේ යැ (එසේ නො ගත්) අම්මායිත කාමයෝ යැ සියලු මැ කාමාවවර ධර්මයෝ යැ කෘෂ්ණයවට කරුණු වූ කෘෂ්ණාවට අරමුණු වූ (ධර්මයෝ) පුංර්ථනා කළයුතු අර්ථයෙන් ඇලීමට යොගාහරීත්ථ යෙන් (කුලමදදි) මද ඉපැදවියයුතු අර්ත්ථයෙන් කාමයෝ යි, මොහු වන්තුකාමයෝ යි කියනු ලැබෙත්.

වුලුන්ඥෙස පාළි

අජිතසුකානිඥෙංසා

කතරම කිලෙසකාමා: ජනෙ කාමෝ රාගෝ කාමෝ ජනැ-රාගෝ කාමෝ සම්කපො කාමෝ රාගෝ කාමෝ සම්කපාරාගෝ කාමෝ, යෝ කාමේසු කාම්චජනෙ කාමරාගෝ කාමතාන්දි කාමතණහා කාම සිනෙහෝ කාම්පිපාසා කාම්පරිළාහෝ කාම්ගෙධෝ කාම්මුවණ කාම්ජෝධාසානං කාමෝසෝ කාම්යෝගෝ කාම්පාදනං කාම්චජනද නීවරණං.

> 2. අදදසං කාම, තෙ මූලං – සංකාපා කාම, ජායයි න තං සංකාපා දිසාම – එවං කාම, න හෙහිසී ති.

ඉමෙ දිච්චනති කිලෙසකාමා.

ගෙඩො දිව්වති තණහා යො රාගො සාරාගො – පෙ – අභිජඣා ලොහො අකුසලමූලං.

කාවෙසු නාභිගිදෙඣයාති කිලෙසකාවෙන වඳවුකාවෙසු නාභි-ගිදෙඣයා ත පළිබුදෙධයා අගිදෙඣා අසා අගථිතො අලුවජිතො අතජඣාපනෙතා වීතලාධො විගතගෙඩො ඩනතගෙඩො වනතාගෙඩො මුතතගෙඩො පහීතගෙඩො පටිනිසාවඪගෙඩො වීතරාගො විගතරාගො ඩනතරාගො වනතරාගො ලිතතරාගො පහීතරාගො පටිනිසාවඪරාගො නිව්ඡානො නිබබුතො සීතිභූතො සුබපටිසංවේදී බුහමභූතෙන අතතනා විහරෙයාති. ''කාවෙසු නාභිගිජෙඣයා''.

මනසා නාවිලො සියා'ති: මනො'ති යං චීතතං මනො මානසං පණ්ඩරං මනො මනංයතතං මනිනදියං චිකකූණං විකිඤාණක්මණා තජරා මනොවිකඤාණධාතු, කායදුම්වරිතෙන චීතතං ආවිලං හොති ලුලිකං එරිතං සටටිතං වලිතං හනතං අවුපසනතං වවීදුම්වරිතෙන – පෙ-මනොදුම්වරිතෙන – පෙ- රාගෙන – පෙ- දෙසෙන – පෙ- මොහෙන – පෙ- කොධෙන – පෙ- උපනාහෙන – පෙ- මකේන – පෙ-පලාසෙන – පෙ- දක්ෂාය – පෙ- මණිරියෙන – පෙ- මායාය – පෙ- සායේයොන – පෙ- එමේහන – පෙ- සාරුණොන – පෙ-මානාන – පෙ- අතිමානෙන – පෙ- මදෙන – පෙ පමාදෙන – පෙ-සමකකිලෙයෙහි – පෙ- සම්බදුම්වරිතෙහි – පෙ- සම්බදුරුරෙහි – පෙ-

8**2**

ක්ලෙශකාමයෝ කවරහ යත්: ජඥය කාම යැ රාගය කාම යැ ජඥ-රාගය කාම යැ සංකල්පය කාම යැ රාගය කාම යැ සංකල්පරාගය කාම ය-පඤවකාමගුණයෙහි යම කාමසඩ්බහාත ජඥයෙක් කාමරාගයෙක් කාම තත්දියෙක් කාමතෘෂ්ණායෙක් කාමස්තෝහයෙක් කාමපිපාසායෙක් කාම-පරිදහයෙක් කාමගෙධයෙක් (කාමයෙහි ගිජු බවෙක්) කාමමූර්ඡායෙක් කාමයන්හි ඇතුළු වීමෙක් කාමසඩ්බහාත ඔසයෙක් කාමයෝගයෙක් කාමෝපාදනයෙක් කාමච්ඡඥනීවරණයෙක් වේ ද.

2. කාමය, තා ගේ මුල දිටිමි, තෝ සංකල්පය හේතු කොට ගෙන උපදනෙහි, (දත් මම) තා නො පතමි, කාමය මෙසෙයින් තෝ නුපදනෙහියැ යි.

වොහු ක්ලේශකාමයෝ යී කියනු ලැබෙත්.

ගෙධ යි තෘෂ්ණාව කියනු ලැබෙයි. යම් රාගයෙක්, බලවත් රාග-ගයක් ... අභිධාාගයක් ලොහ සඩ්බාැත අකුශලමුලයෙක් වේ ද එයයි.

කාවෙස නාභිගිදෙකියා යනු: ක්ලෙශක මයෙන් වස්තුකා මයෙහි ගිජු තො වන්නේ යැ,ලොහ නො කරන්නේ යැ, ගිජු නො වූයෙක් නො ගෙතු-ණෙක් මුසපත් නො වූයෙක් නො වතුළෙක් වන්නේ යැ, දුරු කළ ගේධ ඇතියෙක් පහ වූ ගේධ ඇතියෙක් හරන ලද ගේධ ඇතියෙක් වමාළ ගේධ ඇතියෙක් මුදලු ගේධ ඇතියෙක් පුහීණ වූ ගේධ ඇතියෙක් වමාළ ගේධ ඇතියෙක් වන්නේ යැ, දුරු කළ රාග ඇතියෙක් පහ වූ රාග ඇතියෙක් හරන ලද රාග ඇතියෙක් වමාළ රාග ඇතියෙක් මුදලූ රාග ඇතියෙක් පුහුන් රාග ඇතියෙක් දුරලූ රාග ඇතියෙක් තාෂ්ණා රහිතයෙක් (තාෂ්ණා සියන් නැතියෙක් හෝ) නිවියෙක් සිහිල් වූයෙක් (කායිකවෛතසික) සුව විදුනා සුල්ලෙක් වන්නේ යැ, උත්තම සවහාවය ඇති සිතින් යුතුවැ වාසය කරන්නේ යැ නුයි 'කාමෙසු නාභිගිජෙකියා' යනු වේ.

මනසා නාවිලෝ සියා යනු: 'මනො' යනු: යම් සිතෙක් මනසෙක් මාන සයෙක්, හෘදයයෙක් පණ්ඩර වූ හවාඩග සිතෙක් මනසෙක් මනායතනයෙක් මනින්දියයෙක් විඥානයෙක් විඥානස්කන්ධයෙක් තදනුරුපමනොවිඥාන ධාතුයෙක් වේද එය යි. කායදුශ්චරිතයෙන් සිත නො පහත් වූයේ කැළඹුණේ කම්පිත වූමය් (අරමුණෙහි) ගැටුණේ සැලුණේ හාත්ත වූයේ නො සත් හිඳුණේ වෙයි. වාග්දුශ්චරිතයෙන් ... මනොදුශ්චරිතයෙන්... රාගයෙන්... ද්වෙෂයෙන්... මොහයෙන්... කොධයෙන්... උපනාහයෙන්... මකු බැවින් ... පලාසයෙන්... මතාගයන්... මාත්සයාීයෙන්... සථ බැවින්... ස්තමහ-යෙන්...සාරමහයෙන්... මානයෙන්... අතිමානයෙන්... මදයෙන්... පුමාද-යෙන්... හැම කොලෙසුන් ගෙන්... හැම දුසිරිතින්... හැම දරථයෙන්... සබව පරිළාහෙහි – පෙ– සබව සනතාපෙහි – පෙ– සබවාකු සලාහි සඩබාරෙහි විනතං ආවිලං හොති ලූලිතං එරිතං ඝටටිතං වලිතං හනතං අවු පසනතං, මනසා නාවිලොසියා'ති විනෙතන අනාවිලොසියා අලූලිමතා අනෙරිතෝ අඝටටිතෝ අවලිතෝ අහනෙකා වූ පසනෙකා ආවිලකරෙ කිලෙසෙ ජහෙයා පජනෙයා විනොදෙයා බාහත් කරෙයා අනහාවං ගමෙයා ආවිලකරෙහි කිලෙසෙහි ව ආරතෝ අසස වරතෝ පටිවිරතෝ නිකටනෙකා නිසසටෝ විපාමුතෙකා විසඤ්ඤුතෙකා විමරියාදීකතෙන වෙතසා විහරෙයාත් "මනසා නාවිලොසියා".

කු සං සබබධ ම මානානති. ''සබෙබ සඩබාරා අනි චවා''ති කු සලො සබබධ ම මානං, ''සබෙබ සඩබාරා දුකබා''ති කු සලො සබබධ ම මානං, ''සබෙබ ධමමා අනතානා''ති කු සලො සබබධ ම මානං, 'අවි රජා පච වයා සඩබාරා'ති කු සලො සබබධ ම මානං - පෙ- 'යං කි සැළ සමුදය ධමමං සබබං තං නිරෝධ ධමම'නතී කු සලො සබබධ ම මානං, එව ම කු සලො සබබධ ම මානං.

අථවා අතිච්චිතෝ කුසලො සබ්බධම්මානං, දුක්බතෝ - ලප- රෝගතෝ-ගණ්ඩතෝ- සලලතෝ- අසතෝ- ආබාධතෝ- පරතෝ- පලෝකතෝ-ඊත්තෝ- උපදදුවතෝ- හරුතෝ- උපස්ගාතෝ- චලතෝ- පහඬාතෝ-අදධුවතෝ- අතාණතෝ- අලෙනතෝ- අසරණතෝ- අසරණීභූතතෝ-අදධුවතෝ- අතාණතෝ- අලෙනතෝ- අසරණතෝ- අසරණීභූතතෝ-විපරිණාමධම්මතෝ- සුණුදිකතෝ- අනත්තතෝ- ආදීනවතෝ-විපරිණාමධම්මතෝ- අසාරකතෝ- අසමූලතෝ- වධකතෝ- ටහවතෝ-සාසවතෝ- සංඛනතෝ- මාරාමීසතෝ- ජාතිධම්මතෝ- ප්රාධම්මතෝ-වාාධිධම්මතෝ- මරණධම්මතෝ- සෝකපරිදෙව-දුක්බදෙමසසුපායාස-ධම්මතෝ- සංකිලෙසිකධම්මතෝ- සමුදයතෝ- අත්ංගමතෝ-අසභාදතෝ- ආදීනවතෝ- නිසසරණතෝ කුසලෝ සබ්බධම්මානං, එවමට කුසලෝ සබ්බධම්මානං.

අථවා බණ්කසලො ධාතුකුසලො ආයතනකුසලො පටිච්චසමුපොද කුසලො සතිදව්යානකුසලො සම්මපාධානකුසලො ඉඞ්පාදකුසලො ඉතදියකුසලො බලකුසලො බොරෑකුඹාකුසලො මගාකුසලො එලකුසලො නිබ්බානකුසලො, එවුම්පි කුසලො සබ්බධම්මානං. **වු**ලතිර්දෙශපාලි

අජිකසුනු නිර්ලදශය

හැම පරිදහයන්ගෙන්... හැම සන්තාපයන්ගෙන්... හැම අකුශලාභිසංස් කාරයන්ගෙන් සිත නො පහත් වූයේ කැළඹුණේ කමපිත වූයේ ගැටුණේ සැලුණේ බැමුණේ නො සත්භිදුණේ වෙයි. මතසා තාවිලො සිය යනු-සිතින් නො පහත් වූයෙක් නො කැළඹුණෙක් කමපිත නො වූයෙක් නො ගැටුණෙක් නො සැලුණෙක් නො බැමුණෙක් සත්භිදුණෙක් වන්නේ යැ, තො පහත් බව කරන කෙලෙසුන් හැරපියන්තේ යැ, බැහැර කරන්නේ යැ, දුරු කරන්නේ යැ, විගතාන්ත කරන්නේ යැ, අනු අභාවයට පමුණු වන්නේ යෑ. තවද, නො පහත් බව කරන කෙලෙසුන් කෙරෙන් දූරින් දුරුවූයේ නො ඇලුණේ සියලු ලෙසින් වෙන් වූයේ නික්මුණේ වෙන් වූයේ වෙසෙසින් මිදුණේ විසංයුක්ත වූයේ විගතමයකීද කළ (එක් වැ නො යෙදුණු) සිතින් යුක්ත වැ වාසය කරන්නේ නුයි 'මනසා නාවිලො සියා' යනු වේ.

කුෂලො සබබධමමාතං යනු: 'හැම සංස්කාරයෝ අනිතාහ'යි හැම දහමති දක්ෂ වූයේ, හැම සංස්කාරයෝ දු:බයහ' යි හැම දහමති දක්ෂ වූයේ, හැම සංස්කාරයෝ අනාත්මයහ'යි හැම දහමති දක්ෂ වූයේ, 'අව්දාහ පතායෙන් සංස්කාරයෝ වෙති' හැම දහමති දක්ෂ වූයේ,... සමුදය ස්වභාව ඇති යම කිසිවක් වේ නම් එ හැම නිශරාධසාවහාව ඇත්තේ යයි හැම දහමති දක්ෂ වූයේ නුයි මෙසේ ත් 'කුසලො සබ්බධමොහං' යනු වේ.

නොහොත් අනිතා හෙයින් හැම දහමති දක්ෂ වූයේ දුක් හෙයින්... රොග හෙයින්... ගණ්ඩ හෙයින්... ශලා හෙයින්... අස (දුක්) හෙයින්... ආබංධ හෙයින්... පර (අවසහ) හෙයින්...බිදෙන හෙයින්...වාසන හෙයින්... උපදුව හෙයින්... පර (අවසහ) හෙයින්... උපසර්ග හෙයින්...වල හෙයින්-- බිදෙන සුලු හෙයින්... අධුැවහෙයින්... අපාණ හෙයින්...අලෙන හෙයින්... අශරණ හෙයින්... අධුැවහෙයින්... අතුණ හෙයින්...අලෙන හෙයින්... අශරණ හෙයින්... අයරණී හත හෙයින්... පිස්...තුව හ... ශූනාව... අතැත්ම... ආදීනව... විපරිනාමස්වහාව... අසාර... අසමූල... වධක... විහව... සංසුව... හෙතු ඉතායාතිසංස්කෘත... මාරාම්ෂ... ජාතිධර්ම... ජරාධර්ම... වාතාධි හරීම... හෙතු ඉතායාතිසංස්කෘත... මාරාම්ෂ... ජාතිධර්ම... ජරාධර්ම... වාතායි වර්ම...මරණ ධර්ම... හොකපරිදෙව දුම හෙයින් හැම දහමති දක්ෂ වූයේ නුයි මෙසේ ත් 'කුසලො සබාධාලානං' හතු වේ.

තොංඟාත් ස්කන්ධයන්හි නිපුණ වූයේ ධාතු… ආයාතන… පුතිතාය ෂමුත්පාද… ස්මෘතිපුස්ථාන… සමාක් පුධාන… සෘද්ධිපාද… ඉන්දිය… බල… බෞද්ධාඩග… මාර්ග… එල… නිර්වංණයෙහි නිපුණ වූයේ තුයි මෙසේත් 'කුසලො සබබධමොනං' යනු වේ. වුලලනිඥෙස පාළි

අරිතසුතතනිඥෙකො

අථ වා සබ්බධමමා වුච්චතති දවාදසායතතානි. චක්ඛුං වෙව රූපා ච සොතං ව සඳ ච ඝාතං ව ගැනිා ච ජීවහා ච රසා ච කායො ච ථොට්ඨබ්බා ච මනො ච ධම්මා ච. යතො ව බො අජකිතතිකබාතිරෙසු ආයතනෙසු ජඤරාමගා පතීනො ච හොති උච්ජිතනමූලො තාලවඤ්ඩකතො අතභාවකතෝ¹ ආයතිං අනුපොදධමෙමා, එතතාවතාපි කුසලො සබ්ට්ඩමානතති 'කුසලො සබ්ට්ඩමාතං'.

සංකා තිකුටු පරිබබජෙති: 'සතො'ති වතුති කාරණෙති සංකා: කායෙ කායානුපසසනාසතිවඩානං භාවේනෙකා සංකා, වේදනාසු වේදනානු පසසනාසතිවඩානං භාවේනෙකා සංකා, විතෙන විතතානුපසසනා සතිවඩානං භාවේනෙකා සංකා, ධමේමසු ධම්මානුපසසනාසති පට්ඨානං භාවේනෙකා සංකා.

අපරෙහි'පි චතුහි කාරණෙහි සතෝ: අසතිපරිවරජනාය සතෝ, සතිකරණීයානං ධම්මානං කසතතා සතෝ, සතිපටිපක්බානං² ධම්මානං හතතතා සතෝ, සතිනිමිතතානං ධම්මානං අපම්මූල්සතතා සලතා.

අපරෙහි'පි වතුනි කාරණෙහි සතෝ: සතියා සමතනාගතතතා සතෝ, සතියා වඩිතතා සතෝ, සතියා පාගුඤෛකුන සමතනාගතතතා සතෝ, සතියා අපලච්චාරෝහණනාය් සතෝ.

අපරෙහි'පි වතුහි කාරණෙහි සතෝ: සතහතතා සතෝ, සනහතතා සතෝ, සමීතතතා සතෝ, සනහධමමසමතතාගතතතා සංකා, බුඩානුසසතියා සතෝ, ධමමානුසතතියා සතෝ, සඞ්කානුසසතියා සතෝ, සීලානුසසතියා සතෝ, වාගානුසසතියා සතෝ, දේවතානුසසතියා සතෝ, අනොපානසතියා⁴ සතෝ, මරණසතියා සතෝ, කායගතාසතියා සතෝ, උපසමානුසසතියා සතෝ. යා සති අනුසසති – පෙ– සමමාසති සතිසමෝණඩමේයා එකායනමගෙයා, අයං දුවවති සති. ඉමාය සතියා උපෙතෝ හෝති සමුපෙතෝ උපගතෝ සමුපගතෝ උපපතෙන සමූපපතෝනා සතෝගතෝ අයං වූවවත් සතෝ.

- 3. අපුරෙඩාරෝහණකතා-පත
- 4. ආනාපානසක්යා-ම ජ සං
- 5. සමපනෙතා-ව-ක

^{1.} අනභාවංගලො- ව- ක-

දක්පරීබනධාන--ප-ම ජ අං තේපටීබනධාන--ව-ක

අජිතසුනු නිර්දෙශය

නොහොත් 'සබබධමමා' යි දෙෂොස් ආයතනයෝ කියනු ලැබෙති: වකුස ද රූපයෝ ද ශුොනය ද ශබ්දයෝ ද සුාණය ද ගන්ධයෝ ද ජිත්වාව ද රසයෝ ද කය ද ස්පුෂ්ටවායෝ ද මනස ද ධර්මයෝ ද යි. යම කලෙකැ ආධායත්මකබාහිර ආයතනයන්හි ඡන්දරාගය පුහිණ වූයේ උසුන් මුල් ඇත්තේ (උසුන්මුල් ඇති) තල්වත්තක් මෙන් කරන ලද්දේ අනු අභාවය කරන ලද්දේ මක්තෙහි නූපදනා සවභාව ඇත්තේ වේ ද මෙතෙකිනුදු හැම දහමහි නිපුණ වේ නුයි 'කුසලො සබබධමමාතං' යනු වේ.

සංකා හිතුමු පරිබබජෙ යනු: 'සංකා' යනු සතර කරුණෙකින් සිහි ඇත්තේ කයෙහි කායානුපස්සනා සතිපටඨානය වඩමින් සිහි ඇත්තේ, වේදනාවන්හි වේදනානුපස්සනා සතිපටඨානය වඩමින් සිහි ඇත්තේ, සිංකහි විත්තානූපස්සනා සතිපට්ඨානය වඩමින් සිහි ඇත්තේ, දහමහි ධමමානුපස්සනා සතිපට්ඨානය වඩමින් සිහි ඇත්තේ යි.

අනා වූ ද සතර කරුණෙකින් සිහි ඇත්තේ: නො සිහිය භාත්පසින් දුරැලීමෙන් සිහි ඇත්තේ, සිහියෙන් කළයුතු දහම කළ බැවින් සිහි ඇත්තේ, සිපිළිවක් දහම නැසූ බැවින් සිහි ඇත්තේ, සිහියෙන් කළ යුතු (කායාදි) අරමුණු නො නසන ලද බැවින් සිහි ඇත්තේ යි.

අනා වූ ද සතර කරුණෙකින් සිහි ඇත්තේ: සිහියෙන් සමන්වාගත බැවින් සිහි ඇත්තේ, සිහියෙන් වශීභාවයට පැමිණි බැවින් සිහි ඇත්තේ, ස්මෘතියගේ පුගුණභාවයෙන් සමන්වාගත බැවින් සිහි ඇත්තේ, සිහිය නො පසුබස්නා බැවින් සිහි ඇත්තේ යි.

අනා වූ ද සතර කරුණෙකින් සිහි ඇත්තේ: සත්ත්ව (සවභාවයෙන් විදාමාන) වන බැවින් සිහි ඇත්තේ, ශාන්ත (නිවුණ) වන බැවින් සිහි ඇත්තේ, (කෙලෙස්) සන්හිදුවන ලද බැවින් සිහි ඇත්තේ, සත්පුරුදෙ බර්මයෙන් සමන්වාගත වන බැවින් සිහි ඇත්තේ, බුද්ධානුස්මෘතියෙන් සිහි ඇත්තේ, බර්මානුස්මෘතියෙන් සිහි ඇත්තේ, සඩසානුස්මෘතියෙන් සිහි ඇත්තේ, ශීලානුස්මෘතියෙන් සිහි ඇත්තේ, සතාපානස්මෘතියෙන් සිහි ඇත්තේ, දෙවතානුස්මෘතියෙන් සිහි ඇත්තේ, ආනාපානස්මෘතියෙන් සිහි ඇත්තේ, දෙවතානුස්මෘතියෙන් සිහි ඇත්තේ, ආනාපානස්මෘතියෙන් සිහි ඇත්තේ, දෙවතානුස්මෘතියෙන් සිහි ඇත්තේ, ආනාපානස්මෘතියෙන් සිහි ඇත්තේ, ලදහනනුස්මෘතියෙන් සිහි ඇත්තේ, කායගතානු ස්මෘතියෙන් සිහි ඇත්තේ, උපගමානුස්මෘතියෙන් සිහි ඇත්තේ යි. යම සිහියෙක් පුනපුනා සිහි කිරීමෙක් ... සමාක් ස්මෘතියෙක් ස්මෘතිසම්බෝධාඩගයෙක් එකායන මාර්ගයෙක් වේ ද, මේ 'සති' යයි කියනු ලැබෙයි. මේ සතියෙන් යුක්ත වූයේ සමුපෙත වූයේ උපගත වූයේ වේ. මේ සිහි ඇත්තේ යි කියනු ලැබේ.

87

වුලලනිදෙස පාළි

අජිතසුතතනි ලෙද නසා

හි කබූති සතනනනං ධම්මානං භිතනතනා හිසබු: සකකායදිටයී හිතනා, හොති, විචිකිච්ඡා හිතතා හොති, සිලබබතපරාමාසො හිතෙනා හොති, රාගො හිතෙනා හොති, දෙසො හිතෙනා හොති, මොහො හිතෙනා හොති, මානො හිතෙනා හොති, හිතතා ගොනති පාපකා අකුසලා ධම්මා සංකිලෙසිකා පෙනොහවිකා සදරා දුකටවිපාකා ආයතිං ජාතිජරාමරණීයා.

> "පජෛත කතෙත¹ අතතතා ~(සභියාති හගවා) පරිතිබබාත ගතො විතිණණකඬෝා විහවඤව හවඤව විපපහාය වුසිතවා බීණපුනබහවෝ² ස භිකබූ''ති සතෝ භිකබු

සංකා හිතවූ පරිබබදෙනි සංකා හිතබූ පරිබබදෙ: සංකා ගඩෙජයා, සංකා තිවෙසයා, සංකා නිසීදෙයා, සංකා සෙයාං කපොපයා, සංකා අභිකකමෙයා, සංකා පරිකකමෙයා, සංකා ආලෝකයා, සංකා විලෝකෙයා, සංකා සම්කෙසුයා,⁸ සංකා පසාරෙයා, සංකා සභිකාටිදතනවිවරං ධාරෙයා, සංකා චරෙයා, විහරෙයා ඉරියෙයා වතෙනයා පාලෙයා යපෙයා යාපෙයාා'ති ''සංකා හිකටුපරිබඩුජේ'' කෙනාහ හගවා:

> කාවෙසු නාභිගිජේඛයා – මනසා නාවිලො සියා කුසලො සබ්බධමානං –සතො භිකබු පරිබ්බජේන්.

සහ ගාථාපරියොසානා යෙ තෙ බාහමණෙන සදඩං එකවණතු එක පයොගා එකාධිපපායා එකවාසනවාසිතා තෙසං අනෙකපාණසහසානා විරජං වීතමලං ධමරීවකබුං උදපාදි, යං කිඤිම් සමුදයධමමං සබබං තං නිරෝධධිමමනති. තසස ව පන බාහමණසස අනුපාදය ආසවෙහි විතතං විමුච්චි. සහ අරහතනපතතා අජිනප්ටාවාකවීරතිදණ්ඩකමණ්ඩලුකෙසා ච මසපු ච අනතරහිතා, අජිතෝ' හණ්ඩුකාසායවත්වසනො සභිකාටීපතත– විවරධරෝ අනිත්පටීපතකියා පඤපලිකො හගවනතං නමසාමානො නිසිනෙතා හොති: සත්ා මේ හනෙත, හගවා සාවකෝ 'හමසමති.

අජිත සුතතනිදෙදසො සමතෙකා.

3. ක්ණණපුනබහවො,-සි.

8. අම්කෙස්රියා.-මජයං

4. අජිතො-සාා, මජසං උදනං

^{1.} පරෙජාතකතෙත,--සි.

චූලනිර්දෙශපාලි

භිකබු යනු: සප්ත බර්මයන් භින්න වන බැවින් භිකබු නම: සත්කාය-දෘෂ්ටිය බිඳුණේ වෙයි, විවිකිත්සාව... ශීලවුතපරාමර්ශය... රාගය... ද්වේෂය... මොහය... මානය බිඳුණේ වෙයි. ඔහු විසින් ක්ලෙශපුතාය වූ පුනර්හවය කරන්නා වූ ක්ලෙශදරථ සහිත වූ දුෘඛවිපාක වූ ආයති ජරාමරණයන්ට කාරණ වූ ලාමක වූ අකුශල බර්මයෝ බිදුනා ලදහු වෙත්.

3. යමෙක් තමා විසින් වැඩූ මාර්ගයෙන් ක්ලෙශ පරිනිර්වාණයට ගියේ ද, එහෙයින් මැතරණය කළ සැක ඇත්තේ ද, විපත්ති සම්පත්ති ආදි හෙද ඇති විහවය ත් හවයත් දුරු කොට මාර්ගවාස වැස නිම වූ ක්ෂය කළ පුනර්හව ඇති හෙතෙම භික්ෂු නම් වේ නුයි ''සතො භික්බු'' යනු වේ.

සංකා භිකබු පරිබබජෙ යනු: මහණ සිහි ඇති වැ හැසිරෙන්නේ යැ, සිහි ඇති වැ යන්නේ යැ, සිහි ඇති වැ සිටුනේ යැ, සිහි ඇති වැ හිදුනේ යැ, සිහි ඇති වැ හෝනේ යැ, සිහි ඇති වැ ඉදිරියට යන්නේ යැ. සිහි ඇති වැ පෙරළා එන්නේ යැ, සිහි ඇති වැ ඉදිරි බලන්නේ යැ, සිහි ඇති වැ අවට බලන්නේ යැ, සිහි ඇති වැ අත්පා හකුළුවන්නේ යැ, සිහි ඇති වැ අත්පා දිගු කරන්නේ යැ, සිහි ඇති වැ සහළ-පා-සිවුරු දරන්නේ යැ, සිහි ඇති වැ හැසිරෙන්නේ යැ, වාසය කරන්නේ යැ ඉරියව පවත්වන්නේ යැ පවත්නේ යැ පාලනය කරන්නේ යැ යැපෙන්නේ යැ යාපනය කරන්නේ යැ නුයි, ''සතො භිකබු පරිබබජේ' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු: ''කාමෙසු නාභිගිජෙඣයා–පෙ–සතො භිකබු පරිබබජෙ''යි.

ගාථාවසානය හා මැ බමුණු හා සමග සමානවඡඥ ඇති සමාන වූ (කායාදි) පුයෝග ඇති සමාන අදහස් ඇති සමාන වූ (කුශල) වාසනායෙන් වාසිත වූ (ඉකුත් බුදුසසුන්හි වඩනාලද බවුන් ඇති) යම කෙනෙක් වූහු නම ඒ නොයෙක් දහස්ගණන් දෙව්මිනිස් සත්නට ''යම කිසි සමුදය ධර්ම-යක් ඇද්ද එහැම නිරුද්ධ වන සුලු යැ''යි (රාගාදි) රජස් රහිත වූ (රාගාදි) මල රහිත වූ (ශුෝතාපත්ති මාර්ග සඩ්බාහත) ධර්මවක්ෂුස පහළ විය. ඒ (අජිත) බමුණුහට වැළිත් (තෘෂ්ණාදීන්) උපාදන නො කොට (කාමාදි) අෂටයන් කෙරෙන් සිත මදිණ. රහත් බවට පැමිණීම හා මැ අඳුන්දිවිසම දළ මඩුලු වැහැරි තිදණිඩ කමඩලා ද කෙස් ද දළිරවුළු ද අතුරුදහන් විය. අජිත තෙමෙ මුඩුහිස් ඇත්තේ හන්පෙරෙවි කහවත් ඇත්තේ සහළ-පා-සිවුරු ධරනුයේ අන්වර්ථ පුතිපත්ති (ඉෂ්ටාර්ත්ඵලාහ) යෙන් බදුදිලි වැ ''වහන්ස, භාගාවතුන් වහන්සේ මට ශාස්තා වන සේක, මම ශුාවකයෙම්' භාගාවතුන් නමදිමින් හුන්නේ යි.

අජිත සුනුනිර්දේශය නිමි

2. කිසසමෙතෙතයා සුතතනිඇෙසො

2–1 කො'ධ සහතුසිතො ලොකෙ (ඉඩ්ඩායස්මා තිසසමෙතෙතයොා) කසස නො සහති ඉඤිජීතා කො උහනතමහිඤිසීය මජේඛ මහතා න ලිපපති කං බැසි මහාපුරිසො'ති කෝ ධ සිබ්බනිමඩ්ඩගා.

කො'ධ සනතුසිතො ලොකෙ'ති: කො ලොකෙ තුවේඨා සනතුවේඨා අතතමනො පරිපුණණසංකපොති 'කොධ සනතුසිතො ලොකෙ'.

ඉවවායසමා තිසසමෙතෙතයොහාති: 'ඉවවා'ති පදසනයි පදසංසභාග පදපාරිපූරි අකබරසමවායෝ බහඤ්නසිලිවසතා පදනුදුබබතා. නාමෙතං ඉවවා'ති. ආයසමා'ති: පියවවතං ගරුවවතං සගාරවසපෙතිසාහායි වවතමෙතං 'ආයසමා'ති. තිසෙසා'ති තසා බාහමණසා නාමං සඬබා¹ සමඤඤ පඤඤතකි වොහාරෝ නාමං නාමකාමමං නාමධෙයාං නිරුතති බහඤූනං අභිලාපො. මෙතෙතයොහ'ති තසා බාහමණසා ගොතතං සඬබා¹ සමඤඤ පඤඤතති වොහාරෝ'ති 'ඉවවායසමා තිසා මෙතෙතයොහා.'

කසස නො සනති ඉඤපිතාති: තණතිඤජිතං දිවසිඤජිතං මානිඤජිතං කිලෙසිඤජිතං කාමිඤජීතං. කඣමෙ ඉඤජිතා නත්වී, න සනති න සං විජපනති නුපලබහතති, පහීනා සමුචඡිතතා වූපසනතා පටිපපසාදබා අහබබුපපතතිකා ඤෑණගතිනා දඞ්සා'ති ''කසා නො සනති ඉඤජිතා.''

කො උහතතමහිඤඤායා'කි: කො උහො අතෙත අභිඤඤය ජානිතා තුලයිතා තිරයිතා විහාවයිතා විහුතං කතා'ති 'කො උහතත මහිඤඤය'.

මජෙඣ මහතා හ ලිපපතී'ති: මජේඹ මහතාය හ ලිපපති අලිතෙතා අනුපලිතෙතා නිකෘගනතා නිසාවො විපාවුතෙතා විසඤඤාතෙතා විමරියාදීකතෙන වෙතසා විහරතී ති, 'මජේඹ මහතා හ ලිපපති'.

කං බැසි මහාපුරිසොති : මහාපුරිසො අභාපුරිසො සෙවඪපුරිසො විසෙවඪපුරිසො පාමොකබපුරිසො උතතමපුරිසො පධානපුරිසො පවරපුරිසෝති. කං බෑසී: කං කථෙසි කං මඤඤසි කං හණසි කං පසාසි කං වොහරසීති. 'කං බෑසි මහාපුරිසෝ'ති.

^{1.} සඩබාහ-පත

තිස්සමෙත්තෙයා සුතුනිර්දෙශය

2–1 (ආයුෂ්මත්, තිස්සමෛත්තෙයාා මෙසේ පිළිවිත්.) ''මෙලොවැ කවරෙක් සතුටු වූයේ ද, කවරක්හට (තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි) ඉඤ්ජනයෝ (කමප-නයෝ) නැද්ද, කවරෙක් අන්තද්වය විශිෂ්ට ඥානයෙන් දනැ මධායෙහි පුඥායෙන් නො ඇලේ ද, කවරක්හු 'මහාපුරුෂ' යයි කියන සේක් ද, කවරෙක් මෙහි තෘෂ්ණා සිබ්බනිය (ගෙතුම) ඉක්ම ගියේ දු''යි.

කොධ සත්තුසිතො ලොකෙ යනු: ලොවැ කවරෙක් තුටු වූයේ සතුටු වූයේ සියමන් වූයේ පිරිසුන් මනදෙළ ඇතියේ ද නුයි 'කො' ධ සන්තුසිතො ලොකෙ, යනු වේ.

ඉවවායස්මා කිස්සමෙත්තෙයොහා යනු: ඉව්ව යනු: පදසන්ධි යැ පද සංසර්ග යැ පද පූරණ යැ අක්ෂර සමවාය යැ වහඤජන ශ්ලිෂ්ටතා යැ, තෙල 'ඉච්ච' යනු පදනුපූර්වතා යි. ආයස්මා යනු: තෙල 'ආයස්මා යනු පියවවන යැ ගරු වචන යැ සගෞරව වචන යැ සපුතිශුයට නමෙකි. කිස්ස යනු: ඒ බමුණු ගේ නම යැ සඞ්බාහා යැ සංඥා යැ පුඥප්ති යැ වාවහාර යැ නාම යැ නාමකර්ම යැ නාමධෙය යැ නිරුක්ති යැ වහඤජන යැ අභිලාප යි. මෙත්තෙයා යනු: ඒ බමුණු ගේ ගොතු යැ සඞ්බාහ යැ සංඥා යැ පුඥප්ති යැ වාවහාර නුයි 'ඉච්චායස්මා කිස්ස මෙත්තෙයොහ' යනුවේ.

කසස නො සනති ඉඤ්තා යනු: තෘෂ්ණායෙන් වලන (සැලීම) යැ අෂ්ටියෙන් වලන යැ මානයෙන් වලන යැ ක්ලේශයෙන් වලන යැ කාමයෙන් වලන යයි. කවරක්හට මේ වලනයෝ නැද්ද, නො වෙද්ද, විදාමාන නො වෙද්ද, නොලැබෙත් ද, පුහීණ වූවාහු ද, සිදුණාහු ද, සන්හිදුණාහු ද, පුතිපුශුබ්ද වූවාහු ද, අහවොත්පත්තික වූවාහු ද, නුවණ ගින්නෙන් දවුණාහු ද යි 'කසස නො සනති ඉඤ්තා' යනු වේ.

කො උහනතමහිඤඤාය යනු: කවරෙක් උහය අන්තයන් සාලක්ෂණා-වබෝධයෙන් දනැ අවබෝධ කොට තුලනය කොට තීරණය කොට හෙළි කොට පුකට කොට නුයි 'කො උහනතමහිඤඤාය' යනු වේ.

මදෙකි මනතා න ලිපපති යනු: මධායෙහි පුඤායෙන් නො ඇලේ ද නො ඇලුණේ ද උපලිප්ත නො වූයේ නික්මුණේ නිඃසෘත වූයේ වෙසෙයින් මිදුණේ විසංයුක්ත වූයේ වේ ද විගතමයාිද කළ යිතින් යුතු වැ වාසය කෙරේ ද යි 'මදෙකි මන්තා න ලිපපති' යනු වේ.

කං බැසි මහාපුරිසොති යනු: මහාපුරුෂ යැ අගුපුරුෂ යැ ශූෂ්ඨපූරුෂ යැ විශිෂ්ටපූරුෂ යැ පුමුබපුරුෂ යැ උත්තම පුරුෂ යැ පුධාන පුරුෂ යැ පුවර පුරුෂ යැ'යි කවරක්හු දෙසන සේක් ද? කවරක්හු කියන සේක් ද? කවරක්හු හහින සේක් ද? කවරක්හු වදරණ සේක් ද? කවරක්හු දක්නා සේක් ද? කවරක්හු වහරන සේක් ද යි 'කං බැසි මහා පුරිසොති' යනු වෙ. චුල නිදෙස පාළි

කො'ධ සිබබනිමවඩගා'ති කො ඉධ සිබබනිං තණහං අචාගා¹ උපචාගා අතිකකනෙනා සමතිකකනෙනා විතිවනෙනා'ති. කොධ සිබබනිමචාගා'.

තෙතාහ අසා බුාහමණො:

''කො'ධ සහතුසිතො ලොකෙ (ඉච්චායසමා තිසසමෙතෙතයොහා) කසා නො සහති ඉඤ් කා උහනතමහිඤඥය මජේඛ මනතා න ලිපපති, කං බුෑසි මහාපුරිසො'ති කො'ධ සිබබනිමච්චගා''ති.

2-2

කාලෙසු බුහම්චරියවා (මෙතෙතයාහති හගවා) විතතණොහා සද සතො සඬබාය නිබබුතො හිකබු තසා නො සනති ඉඤ්තා.

කාවෙසු බහව විරියවා ති; 'කාමා'ති උඥනලතා දෙව කාමා වෘඵුකාමා ච කිලෙසකාමා ච –පෙ– ඉමෙ දිචවනහි වෘඵුකාමා –පෙ– ඉමෙ වුචවනහි කිලෙසකාමා.

බුහමවරියවා'ති 'ශුහාවරියං' වුඩවති අසදා මෙසමාපතතියා ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණි අකිරියා අකරණං අනජඹාපතති වෙලා අතතිකකමො. අපි ව නිපාරියායෙන බුහාවරියං වුඩවති අරියො අවස්ඞ්මකා මහෙතා, සෙයාරීදං³ සම්මාදිවසී සම්මාසඞකාපො සම්මාඩාවා සම්මාකම්මනෙතා සම්වාආජීවෝ සම්මාවායාමෝ සම්මාසඞ් සම්මාසමාධි. යො ඉමිනා අරියෙන අවස්ඞ්මකෙන මගෙනන උපෙතො සමූපෙතො උපගතො සමූපගතෝ³ උපපනෙතා සමූපපනෙතා සමූතනාගතො, සො වුඩවති බුහාවරියවා. යථා ව ධනෙන ධනවා'ති වුඩවති, හොගෙන 'හොගවා'ති වුඩවති, යසෙන 'යසවා'ති වුඩවති, සිපෙත 'සිපපවා'ති වුඩවති, සීලෙන 'සීලවා'ති වුඩවති, විරියෙන 'විරියවා'ති වුඩවති, පකුඤය 'පඤඤවා'ති වුඩවති විජණය 'විජෝවා'ති, වුවවති, එවමෙව යො ඉමිනා අරියෙන අවස්ඞ්මකෙන මහොත උපෙතො සමූපෙතො උපනෙතා සමූපගතො උපනෙතා සමූපෙනෙතා සමතතාගතො හො වුඩවති බුහාමාරියවානි 'කාමෙසු බුහාමාරියවා.'

^{1.} අජඣගා - මජසං

^{2.} පෙයාරිදං - මජය•

^{3.} උපාගතො අවුපාගතො - පු

චූලනිර්දෙශපාලි

කො'ධ සිබබනිමවවගා යනු: කවරෙක් මෙහි සිබබනිය තෘෂ්ණාව 'ඉක්මී ද? ඉක්මගියේ ද? අතිකාන්ත ද? සමතිකාන්ත ද? වහතිවෘත්ත දයි 'කො' ධ සිබබනි මවවගා' යනු වේ.

එයින් කී යැ ඒ බමුණු:

''කො' ධ සනතුසිතො ලොකෙ–පෙ–කො'ධ සිබ්බනි මච්චගා' යී.

2-2.

(බුදුහු මෙසේ වදළහ: මෙත්තෙයා) කාමයෙහි (ආදිනව දක) බඹසර ඇති, පහ වූ තෘෂ්ණා ඇති, හැම කල්හි ස්මෘතිමත් වූ (අනිතාහදි විසින් දහම) විමසා (රාගාදිය නිවීමෙන්) නිවුණු යම් මහණෛක් වේ ද, ඔහට ඉඤ්ජිතයෝ නැත්තාහ.

කාවෙසු බුහමවරියවා යනු: 'කාමා' යනු: විස්තර විසින් වස්තුකාම යැ ක්ලෙශකාම යැ යි කාමෟයා් දෙදෙනෙක් වෙති......මොහු වස්තු කාමයෝ යැ යි කියනු ලැබෙතිමොහු ක්ලෙශකාමයෝ යැ යි කියනු ලැබෙත්.

බහමචරියවා යනු: බහ්මචරිය යැයි අසද්ධර්ම සමාපත්තියෙන් දුරින් දුරුවීම වෙන් වීම`හාත්පසින් වෙන් වීම වැළැක්ම නො කිරීම අකර ණය ගතා පැමිණීම මයඖද ඉක්ම යෑ ම කියනු ලැබේ.

තවද, නිෂ්පයාීාය විසින් ආයාදිඅමාඩගිකමාර්ගය බුන්මවයා සී ය කියනු ලැබෙයි. නේ මෙසේ යැ: සමාග් දෘෂ්ටි යැ සමාත් සංකල්ප යැ සමාත්වවන යැ සමාතක් කර්මාන,ත යැ සමාගාජීව යැ සමාත්වානයාම යැ සමාතක් ස්මෘති යැ සමාතක් සමායි යි. යමෙක් මේ ආයා දී අෂ්ටාඩගිකමාර්ග-යෙන් යුක්ත වූයේ සමුපෙත වූයේ උපගත වූයේ සමුපගත වූයේ නොවෙන් වූයේ පරිපූර්ණ වූයේ සමන්වාගත වූයේ වේද, නෙතෙම බුන්මවයාවවක් යැ යි කියනු ලැබෙයි. යමසේ නම් ධන හෙයින් 'ධනවක් යැ යි කියනු ලැබෙ ද හොග හෙයින් 'හොගවක්' යැ යි කියනු ලැබේ ද යශස් හෙයින් 'යශස්වක්' යැ යි ශිල්ප හෙයින් 'ශිල්පවක්' යැ යි... පුඤා හෙයින් 'ශීලවක්' යැ යි... ව්යා හෙයින් 'වියාවක්' යැ යි කියනු ලැබේ ද, එසෙයින් මැ යමෙක් මේ ආයා තේයන් 'විදාාවක්' යැ යි කියනු ලැබේ ද, එසෙයින් මැ යමෙක් මේ ආයා දුයේ නො වෙන් වූයේ පරිපූර්ණ වූයේ සමුපෙත වූයේ උපගත වූයේ සමුපගත වූයේ නො වෙන් වූයේ පරිපූර්ණ වූයේ සමන්වානත වූයේ වේ ද හෙතෙම බුන්මවයාවන් (බඹසර ඇත්තේ) යැ යි කියනු ලැබේ නුයි 'කාමෙකු බුන්මවරියවා' යනු වේ.

93

චුලලනිඥෙස පාළි

මෙතෙතයාහාති හගව, තං බාහමණං ගොමාතත ආලපති. හගවා'ති ගාරවාධිවචනමෙතං –පෙ– සච්ඡිකාපඤඤතහි යදිදං හගවාති. 'මෙතෙතයාහාති හගවා.'

වීත තරෝහා සද සතෝත් 'තණහා'තිරුපතණහා -ලප- ධමාතණහා. පහිතා සමුචඡිතතා වූපසනතා පටිපපසාදඛා1 තණහා යලසසයා අභ්බබුපපතතිකා ඤාණශානිනා දඬිඩා, ලසා වූවවකි විතතණෙගා විගතකණෙහා වතතතණෙහා වනතතණෙහා මූතතතණෙහා පහිනතණෙහා පටිනිසාවස්තණෙනා විතරාගො විගතරාගො වතතරාගො වනතරාගො ලුතු හරාගො පහිනරාගො පටිනිසාවස්රාගො නිවජාතො නිබබුතො සීතීභූතො සුබපටිසංවේදී බුභුමානත අතතනා විහරති. සද'ති ධුවකාලං සබබකාලං නිව්ඩකාලං සබබද සමිතං සද සතතං පොඬොනුපොඬා.3 උදකොමිකාජාතං4 අව්වසනතති <u>අලබබාකිණණ</u>ං සහිතං එසයිතං* පුරෙහතතං පචඡාහතතං පුරිමං යාමං' මජඣමං යාමං කාළෙ ජූණො වසොස හෙමනෙක ගිමො පුරිමෙ පචජිමං යාමං පචඡි ම වයොඛ යොතා කි මජකිමෙ වයොඛනේ වයොඛණ්ඩ වතුහි කාරණෙහි සතෝ: කායෙ කායානුපසානාසනිපටසානං භාවෙනෙකා සතෝ වෙදනාසු වෙදනානුපසානාසතිද වසානං භාවෙනෙකා සතෝ, චිතෙක චිතතානුපසසනාසතිපටසානං භාවෙනෙකා සතෝ, ධමෙමසු ධම්මානුපසසනා සතිප**ට**ඪානං භාවෙනෙකා සතො --ලප– සො වුවවති සතෝ'ති 'චිතතලණුහා සද සතෝ'.

සඩබාය නිබුබුතො හිකුබු'ති: 'සඞ්ඛා' වුච්චති ඤැණං, යා පඤඤ පජානනා විචයෝ පවිචයෝ –පෙ– අමොහෝ ධම්මවිචයෝ සම්මා දිවයි. සඩබායාති සඞ්ඛාය ජානිතා තුලයිනා තිරයිනා විභාවයිනා විභූතං කතා. 'සබෙබ සඞ්ඛාරා අනිවචා'ති සඞ්ඛාය ජානිතා තුලයිනා තීරයිනා විභාවයිනා විභූතං කතා, සබෙබ සඞ්ඛාරා දුක්ඛා'ති –පෙ– සබෙබ ධම්මා අනකතා'ති –පෙ– අවිජජාදච්චයා සඞ්ඛාරා'ති –පෙ– 'යං කිඤ්චි සමුදයධමමං සබබං තං නිරෝධධමම'තති සඞ්ඛාය ජානිතා තුලයිනා තීරයිනා විභාවයිනා විභූතං කතා.

- 5. එසයිතං මජයං, එයිතං සාා 6. පුරිමයාම මජසං
 - 7. භාවිතාකා සි

^{1.} පටිපසසදධා - මජසං 2. සුබපාටිසංචෙදී - මජසං

^{3.} පොටානුපොටං – සාා

^{4.} උදකුම්කජාතං - මජයං

මෙතෙතයා යනු: බුදුහු ඒ බමුණු ගොතුයෙන් අමතති. හගවා යනු: තෙල ගෞරවනාමයෙකි ... මෙ 'හගවා' යනු සාක්ෂාත්පුඤප්තියෙක් නුයි ''මෙතෙතයාති හගවා'' යනු වේ.

විතතණෙහා සද සතො යනු: 'තන්හා' යයි: රූපතෘෂ්ණා යැ..... ධර්මතෘෂ්ණා යි. යමක්හට තෙල තෘෂ්ණාව පුහීණ ද මුලුසුන් වූ ද සන්භිඳුණී ද පතිපුශුබ්ධ වූ ද අහවොහත් පත්තික (උපදනුවට නුසුදුසු) වූ ද නුවණ ගින්නෙන් දවුණි ද හෙතෙම වීඳතෘෂ්ණ යැ විගතතෘෂ්ණ යැ තාක්තතෘෂ්ණ යැ වාන්ත තෘෂ්ණ යැ මුක්තතෘෂ්ණ යැ පුහීණතෘෂ්ණ යැ පුතිනිඃසෘෂ්ට තෘෂ්ණ යැ වීතරාග යැ විගතරාග යැ තායක්තරාග යැ වාත්තරාග යැ මුක්ත රාග යැ පුභීණරාග යැ පුතිනිඃසෘෂ්ටරාග යැ තෘෂ්ණා නැත්තේ යැ (හෝ තෘෂ්ණා ජදන නැත්තේ යැ) නිවියේ යැ සිහිල් වූයේ යැ සුවවිදුනේ යැ බුහ්මහුත (උතුම් වූ) සිතින් යුක්ත වැ වාසය කරන්නේ යැ යි කියනු ලැබේ. සද යනු: හැම දවස හැම කල්හි සියලු කල්හි දිනපතා අවිච්ඡිතනවැ නිරතුරු අවායකීර්ණ වැ පිළිවෙළින් ඝටිත වැ රළවැළැක් මෙන් අවිරල වැ නො සිද එක් වැ ස්පෘෂ්ට වැ පෙරබතැ පසුබතැ පෙරයමහි මැදියමහි පසුයමහි අවපසැ පුරපසැ වසත්භි හිමත්හි ගිමන්භි පෙරවියෙහි මැදිවියෙහි පසුවියෙහි. සතො යනු සතර කරුලණකින් සිහි ඇතියේ, කයෙහි කායානුපස්සනා සීවටත් වඩමින් සිහි ඇතියේ, වේදනාවන්හි වේදනානුපස්සනා සීවටන් වඩමින් සිහි ඇතියේ, සිත්හි විත්තානුපස්සනා සිවටන් වඩමින් සිහි ඇතියේ, දහමහි ධමමානුපස්සනා සීවටන් වඩමින් සිහි ඇතියේ... හෙතෙම 'සිහි ඇතියේ යැ'යි කියනු ලැබේනු යි 'වීතතණ්හො සදු සතො' යනු වේ.

සංඛාය නිබබුතො හිකමු යනු: 'සඩබා' ය ඥානය කියනු ලැබෙයි. යම පුඥායෙක් පුජනනාකාරයෙක් විවයෙක් පුව්චයෙක්... අවොහයෙක් ධර්මවිවයෙක්. සමාග්දෘෂ්ටියෙක් වේ ද එයයි. සඩ්බාය යනු: විමසා දතැ තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවනය කොට පුකට කොට 'හැම සංස්කාරයෝ අනිතාහ'යි විමසා දනැ තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවනය කොට විභූත කොට 'හැම සංස්කාරයෝ දුෘඛයහ'යි...හැම ධර්මයෝ අනාත්මහ'යි...අවිදහා පුතායෙන් සංස්කාරයෝ වෙති'...යම කිසි සමුදය ධර්මයෙක් ඇද්ද එ හැම නිරුද්ධ වන සුලු යැ'යි විමසා දනැ තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවනය කොට විභූත කොට.

95

අථ වා අනිච්චතො සභ්ඛාය ජානිතිා - පෙ- දුක්ඛතො - පෙ- රොගතො - පෙ- ගණ්ඩතො - පෙ- සලලතො - පෙ- නිසාරණතො සභ්ඛාය ජානිතා තුලයිතා තීරයිතා විභාවයිතා විභූතං කතා. නිඩ්ඩුතො'ති රාගසා නිබ්බාපිතතතා නිබ්ඩුතො, දෙසසා නිබ්බාපිතතතා නිබ්ඩුතො, මොහසා කිබ්බාපිතතතා නිබ්ඩුතො, කොධසස - උපනාහසස - මක්ඛසා - පළාසසය-ඉසසාය - මච්ඡරියසස - මායාය - සායේයාසස - එමහසස - සාරම්භසය -ඉසසාය - මච්ඡරියසස - මායාය - සායේයාසස - එමහසස - සාරම්භසය -මානසා - අතිමානසය - මදසස - පමාදසය - සබ්බස්ලෙසානං - සබ්බ දුච්චරිතානං - සබ්බදරථානං - සබ්බපරිළාහානං - සබ්බස්ලෙසානං - සබ්බ දුච්චරිතානං - සබ්බදරථානං - සබ්බපරිළාහානං - සබ්බස්ලෙසානං - සබ්බ කොලාභිසම්ඛාරානං නිබ්බාපිතතතා නිබ්බුතො. 'භික්ඩු'ති සත්කතා ධම්මානං භිතනයකා භික්ඩු - පෙ- වුසිතවා බීණපුන්ඩාවො ස භික්ඩු'ති

තසය නො සනති ඉඤජිතාති 'තසාා'ති අරහතො බීණාසවසා. ඉඤජිතා'ති තණතිඤජිනං දිවසීඤජිතං මානිඤජිතං කිලෙසිඤජිතං කාමිඤජිතං, තසයිමෙ ඉඤජිතා නස්වී, න සනති, න සංවිජජනති, නූප ලබහතති, පහිනා සමුවජිනතා වූපසනතා පටිපපසාදබා අහබුුපොතතිකා ඤුණගගිනා දඩසා'ති 'තසා නො සනති ඉඤජිතා'.

තෙනාහ හගවා:

''කාමෙසු බුහාවට්යවා (මෙතෙතයාහති හගවා) විතතණෙතා සද සතො, සඬබාය නිබබුවතා හිකබු තසස නො සනති ඉඤඒතා''ති.

2--3

සො උහතතා විසි*ඤ්*ඤය මජේඛ මනතා න ලිපපති තං බුැමි මහාපුරිසො'ති සො' ධ¹ සිබ**ට**ාමවවගා.

යො උහතතමහිඤඤෑය මදෙඣ මනතා ත ලිපපතීති: 'අනතා'ති දෙව අනතා: එසෙසා එකො අනෙතා, එසෙසමුදයො දුතියො අනෙතා, එසෙන්රොධො මදෙඣ. අතීතං එකො අනෙතා, අනාගතං දුතියො අනෙතා, පවදුපතතා, මදෙඣ. සුබා වෙදතා එකො අනෙතා, දුකඛා වෙදනා දුතියො අනෙතා, අදුකඛමසුඛා වෙදතා මජෙඣ. තාමං එකො අනෙතා, රූපං දුතියො අනෙතා, විඤඤුණං මජෙඣ. ඡ අජඣතතිකානි ආයතනානි එකො අනෙතා, ඡ බාහිරානි ආයතනානි දුතියො අනෙතා, විඤඤණං මජේඣ. සකකායෝ එකො අනෙතා, සකකාය සමුදයො දුතියො අනෙතා, සකකාය නිරෝධෝ මජේඣ. මනතා වුවවති පඤඤ ''යා පඤඤ පණනතා –පෙ– අමොහෝ ධමාවීවයෝ සමාදෙවසී.''

1. කො ඉඩ – ම.ජ.සං

චූලනිර්දෙශපාලි

නොහොත් අනිතා හෙයින් විමසා දනැ...දුක් හෙයින්...රොග හෙයින්... ගණ්ඩ හෙයින්...ශලා හෙයින්... නිස්සරණ හෙයින් විමසා දනැ තුලනය කොට තිරණය කොට විභාවනය කොට විභූත කොට. නිබබුතො යනු: රාගය තිවූ බැවින් නිවියේ, ද්වේෂය නිවූ බැවින් නිවියේ, මොහය නිවූ බැවින් නිවියේ කොධය– බද්ධවෛරය–මකු බව– පළාසය (යුගගුාහය)–ඊෂාී: ව– ලාත්සයායීය– මායාව– සථ බව– ස්තම්භය– සාරම්භය– (කරණොත්තරිය කරණ) මානය– අනිමානය– මදය– පුමාදය– හැම කෙලෙසුන්–හැම දුසිරිත්–හැම දරථයන්– හැම පරිදහයන්– හැම සතැවුලි– හැම අකුශලාභි-සංස්කාරයන් නිවූ බැවින් නිවියේ. හිකබු යනු: (සත්කායදෘෂ්ටි ආදි) සප්ත ධර්මයන් බුන් බැවින් හික්ෂු යැ ... වැස නියවූ මහබඹසර ඇති ක්ෂය වූ පුනර්හවය ඇති හේ 'හික්ෂු' නමැ'යි 'සඩ්බාය නිබබුතො හිකබු' යනු වේ.

තසස තො සතති ඉඤපිතා යනු: 'තස්ස' යනු: අර්හත් ක්ෂිණාශුවහට. ඉඤපිතා යනු: තෘෂ්ණා ඉඤ්ජන යැ දෘෂ්ටි ඉඤ්ජන යැ මාන ඉඤ්ජන යැ ක්ලේශ ඉඤ්ජන යැ කාම ඉඤ්ජන යි ඔහට මේ ඉඤ්ජනයෝ නැති, නොවෙති විදාාමාන නො වෙති, නො ලැබෙති, පුභීණයහ, මුලුසුන්හ, වායුපශාන්තයහ, පුතිපුශුබ්ධයහ, අහවෝහාත්පත්තිකයහ, නුවණ ගින්නෙන් දවුණානු නුයි 'තස්ස නො සන්ති ඉඤ්ජිතා' යනු වේ.

එයින් වදළහ:

''කාමෙසු බුහ්මවරියවා–පෙ–තස්ස නො සන්ති ඉඤ්ජිතා''යි.

2–3.

හේ අන්තද්වය විශිෂ්ට ඥානයෙන් දැනැ මධායෙහි පුඥායෙන් තො ඇලෙයි, ඔහු 'මහා පුරුෂ' යයි කියමි. හෙතෙම මේ ලොව්හි තෘෂ්ණා සිබ්බනිය ඉක්මගියේ යි.

සො උහතතමහිඤඤාය මජෙකි මතතා න ලිපපති යනු: 'අත්තා'' යනු: අන්ත දෙකෙකි: ස්පර්ශය එක් අත්තයෙකැ, ස්පර්ශසමුදය දෙවැනි අත්තය යි. ස්පර්ශනිරොධය මධායෙහි වෙයි. අතිතය එක් අත්තයෙකැ අතාගතය දෙවැනි අත්තය යි. වර්තමානය මධායෙහි වෙයි. සුබවෙදනාව එක් අත්තයෙකැ, දුක්වෙදනාව දෙවැනි අත්ත යයි. නො දුක් නො සුව වෙදනාව මධායෙහි වෙයි. නාමය එක් අත්තයෙකැ, රූපය දෙවැනි අත්තය යි. විඥානය මධායෙහි වෙයි. දාධායත්මක ආයතනයෝ සදෙන එක් අත්ත යෙකැ, බාහිර ආයතනයෝ සදෙන දෙවැනි අත්තය යි. විඥානය මධායෙහි වෙයි. සත්කාය එක් අත්තයෙකැ සත්කාය සමුදය දෙවැනි අත්තය යි. සත්කාය නිරෝධය මධායෙහි වේ. 'මත්තා'යි පුඥා කියනු ලැබෙයි. යම පුඥායෙක් පුජානන ආකාරයෙක්... අමොහයෙක් ධර්මව්චය යෙක් ...සමාග්දෘෂ්ටිලයක් වේ ද, එයයි. වූලලතිඥෙස පාළි

ලෙපා'ති දේව ලෙපා: තණහා ලෙපො ච, දිව්සීලෙපො ච. කතමො තණහා ලෙපො; යාවතා තණහාසභ්ඛාතෙන සීමකතං මරියාදීකතං¹ ඔධිකතං පරියනකකතං පරිභානිතං මමායිතං, ඉදං මම, එතං මෙ, එතතකං පට්යනකකතං පරිභානිතං මමායිතං, ඉදං මම, එතං මෙ, එතතකං මම, එතතාවතා මම රුදා සඳද, ගණා රසා ඓාටය්බබා අත්ථරණා පාපුරණා දයිදසා අපේළකා කුකකාටසූකරා ගත්හිගවාසසවළවා ශඛතතං වත්වුං නිරඥඥං සුවණණං ගාම නිගම රාජධානියෝ² රටයං ච ජනපලද ච කොසෝ ච කොටයාගාරං ච කෙවලමේ මහාපයවිං තණහාවසෙන මමායති. යාවතා අවයසතනණහාවිවරිතං, අයං තණහා ලෙපො. කතමො දිවසීලෙපො: වීසතිවත්වකා සකකායදිටයි, දසවත්වකා මචජාදිටයි, දස වත්වකා අනකභොනිකා දිටයි, යා එවරුපා දිටයි දිවයීගතං දිවයීගහනං දිවසීකනතාරෝ දිටයිවිසුකායිකං දිවසීවිපරාදිතං දිවයිසංයෝජනං ගාහො පටිභාගතා අභිනිවෙසෝ පරාමාසෝ කුමාගෙනා මචජාපරෝ මචරාතතං තිත්වායතනං විපරියෙසගාහෝ³ විපරීකගාහෝ විපලොසගාහෝ මචජාලනා අය දටයිකලපො.

සො උහතත මහිඤඤ: ය ම දෙකි මතතා න ලිපදති'ති සො උහො ච අනතා මජඹාඤම මතතාය අභිඤඤය ජානිතා තුලයිතා තිරයිතා විහාවයිතා විභූතං කතා, න ලිපපති න පලිපපති න උපලිපපති අලිතෙතා අසංලිතෙතා අනුපලිතෙනා නිකානෙතා නිසාලෝ විපපමුතෙතා විසංයුතෙතා අසංලිතෙතා අනුපලිතෙනා නිකානෙතා නිසාලෝ ලංකා විප යුතෙතා වීමරියාදීකතෙන වෙතසා විහරතීති. 'සො උහනතමභිඤඤය මජේඛ මනතා න ලිපපති'.

තං බෑමි මහාපුරියෝ ති මහාපුරිසෝ අභාපුරිසෝ සෙවයපුරිසෝ ව්යාවයපුරිසෝ පාමොක්ඛපුරිසෝ උත්තමපුරිසෝ පවරපුරිසෝ ති, තං බෑමි තං කරේම තං හණාම තං දීපෙම තං වොහරාමී. ආයසමා සාරිපුකේතා හගවනතං එතදවොව: ''මහාපුරිසෝ මහාපුරිසෝ'ති භානෙක, වුවවති. කිතතා වතා නු බො හනෙත මහාපුරිසෝ හොතී''ති ''විමුත්කචිත්තතා බොහං සාරිපුත්සා මහාපුරිසෝ'ති වදුමි.

^{1.} මරියාදීතං-ම ජ අං නත්

^{2.} නාමනිගමනගර ජනපද රාජධානියො-පන

^{8.} විපරියාසແගාතො–ම ජ සං

ලෙපා යනු: ලෙප දෙකෙකි: තෘෂ්ණා ලෙපය ද දෘෂ්ටි ලෙපය දුයි. තෘෂ්ණාලෙප කවර. යත්. මේ මාගේ යැ, තෙල මාගේ යැ, මෙතෙක් මාගේ යැ, මෙ පමණ මාඉග් යැ'යි යම්කාක් තෘෂ්ණා කොටසින් හිම් කරන ලද ද, මයෟීද කරනලද ද, අවධි කරනලද ද, පරිච්ඡෙද කරන ලද ද, අයත් කරන ලද ද, මමායන කරන ලද ද, මාශේ රූපයෝ යැ, ශබ්දයෝ යැ ගන්ධයෝ යැ රසයෝ යැ ස්පර්ශයෝ යැ අතුරුණු යැ පොරෝන යැ දැසිදස්හු යැ එළුබැටෙළු යැ හූරු කුකුළු යැ ඇත් අස් ගව වෙළඹු යැ කෙත් යැ වතු යැ අමුරතැ රත්රතැ ගමිනියමගම රජදහන්හු යැ රට යැ දනවූ යැ කොෂ යැ කොටුගුළු යැ'යි සියලු මැ මහ පොළොව තෘෂ්ණා වශයෙන් මමායන කෙරෙයි. යම්තෘක් අෂ්ටොත්තරශත තෘෂ්ණවිචරිතයෙක් වේද, මේ තෘෂ්ණාලෙප නම. අෂ්ටි ලෙප කවර යත්: (රූපං අත්තතො සමනුපස්සති' යනාදීන් සිටි) විංශද්වස්තුක සත්කායදෘෂ්ටි යැ, (''නත්රි දින්නං යනාදීන් පැවැති) දශවස්තුක මිථාා දෘෂ්ටි යැ, (''සස්සතො ලොකො' යනාදීන් පැවැති) දශවස්තුක අන්ත ගුාභිකා දෘෂ්ටි යැ යන මෙබඳු යම දෘෂ්ටියක් දෘෂ්ටිගතයෙක් දෘෂ්ටිගහන යෙක් දෘෂ්ටි කාන්තාරයෙක් (සමාග්දෘෂ්ටිය විනිවිදින) දෘෂ්ටිවිශුකයෙක් අෂ්ටිචලනයෙක් අෂ්ටිසංයොජනයෙක් (අරමුණු දඩී කොට) ගැනීමෙක් බලවත් ගැනීමෙක් (නිතාහදි වශයෙත්) අභිනිවෙශයෙක් පරාමර්ශයෙක් කුත්සිතමාර්ගයෙක් අයථ.මාර්ගයෙක් මිත්ථාා සවහාවයෙක් තිර්ත්ථා-යතනයෙක් විරුද්ධගුාහයෙක් විපරිතගුාහයෙක් විපයඖස ගුාහයෙක් මථාහා ගුහා යෙක් අසවභාවයෙහි සවභාව යැයි ගැනීමෙක් වේ ද, යම් තාක් දෙසැට මිසදිටු කෙනෙක් වෙත් ද, මේ 'දෘෂ්ටිලෙප' නම.

සො උහතතම් හිඤඤාය මරූ කා මතතා න ලිපපති යනු: හෙතෙම අත්තද්වය ද මධාය ද නුවණින් වෙසෙසින් දනැ ජානනය කොට තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට පකට කොට නො ඇලෙයි වෙසෙ සිත් නො ඇලෙයි උපලිප්ත නො වෙයි නො ඇලුණේ වෙසෙසින් නො ඇලුණේ උපලිප්ත නො වූයේ නික්මුණේ පුහිණ වූයේ විසංයුක්ත වූයේ විගතමයාහාද කළ සිතින් යුක්ත වැ වාසය කෙරේ නුයි 'සො උහනතා මහිඤඤාය මජෙඣ මනතා න ලිපති' යනු වේ.

තං බෑම මහාපුරිසො යනු: මහාපුරුෂ යැ අගුපුරුෂ යැ ශෙෂ්ඨපුරුෂ යැ විශිෂ්ටපුරුෂ යැ පමුබ පුරුෂ යැ උත්තමපුරුෂ යැ පුවරපුරුෂ යැ යි තං බෑමි ඔහු කියම, ඔහු බෙණෙම, ඔහු දක්වම්, ඔහු වහරම්. ආයුෂ්මත් සැරියුත් තෙරණුවෝ භාගාවතුන් වහන්සේට මෙසේ වදළහ: වහන්ස, ''මහාපුරුෂ යැ මහාපුරුෂ යැ''යි කියනු ලැබෙයි. වහන්ස, කිපමණෙකින් 'මහාපුරුෂ' වේ ද? යි. ශාරීපුතුය, විපුමුක්ත සිත් ඇති බැවින් මම 'මහා පුරුෂ' යයි කියමි. අවිමුක්ත සිත් ඇති බැවින් ''මහා පුරුෂ නො වේ'' යයි කියමි. වුලලනිඥෙත පාළි

තිසසමෙතෙතයා සුතතනිඥෙසො

අවිමුතනවිතනතතා¹ නො මහාපුරිසො'ති වදමි. කථං ව සාරිපුතත, විමුතනවිතෙතා හොති: ඉධ සාරිපුතත, භිකබු අජඹාතතං කායෙ කායානුපසයි විහරති ආතාපී සමපජානො සතිමා විනෙයා ලොකෙ අභිජඹාදෙමනසසං, තසස කායෙ කායානුපසයිනො විහරතො විතතං විරජජති විමුචවති අනුපාදය ආසවෙහි. වෙදනාසු -- පෙ-- විතෙන -- පෙ--ධමෙසු ධමමානුපසයි විහරති ආතාපී සමපජානො සතිමා විනෙයා ලොකෙ අභිජඹාදෙමනසසං, තසස ධමෙමසු ධමමානුපසයිනො විහරතො විතතං විරජජති විමුචවති අනුපාදය ආසවෙහි. එවං බො සාරිපුතත, විමුතත විනෙතා හොති. විමුතතවිතතතතා බවාහං සාරිපුතත, මහාපුරිසොති වදම. අවිමුතතවිතතතතා නො මහාපුරිසෝති වදමකි. කං බෑම මහා පූරිසෝක.

නොධ සිඛබනි මවවගා'ති 'සිඛබනි වුවවති තණහා. ''යො රාගො සාරාගො –පෙ– අභිජඣා ලොහො අකුසලමූලං'' යසොසා සිබබනී තණහා පතීනා සමුවජිනතා වූපසනතා පටිපපසාදධා අහබබුපපතතිකා ඤුණාශ්නා දඬාා, සො සිබබනි, තණහා අවවගා උපවවගා අතිකකනෙතා සමතිකකනෙතා වීතිවතෙතානි'සොධ සිබබනි වවවගා.' තෙතාහ හගවා:

> ''සො උහනතමභිඤඤය මජෙඣ ිකතා න ලිපපති තං බෑමි මහාපුරිසෝ'ති සො' ධ සිබබනිමවවගා''ති.

සහ ගාථාපරියෝසානා යේ තේ බාහමයෙන සබං එකච්ඡන එකපයොගා එකාධිපොයා එකවාසනවාසිනා,² තෙසං අනෙකපාණ සහසසානං විරජං චීතමලං ධම්මචකබුං උදපාදි. 'යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබබං තං නිරෝධධමම'නති. තසස බාහමයෙසා අනුපාදය ආසවෙහි විතතං විමුච්චි. සහ අරහතතපපතතා අපිනජටාවාකචීරතිදණ්ඩකමණ්ඩලු කෙසා ච මසසු ච අනතරහිතා. හණ්ඩු කාසායවත්වසනො සඞ්කාටිපතත විවරධරෝ අනවත් පටිපතතියා පඤ්චිකෝ හගවනතා නමසෙමානො නිසිනෙතා හොති: 'සත්ථා මෙ හනෙත හගවා සාවකෝ' හම'සමීති.

තිසසමෙතෙතයා සූතතනිදෙසො සමනෙතා.

ş

2. එකවාසතා වාසිතා – පත

^{1.} අධිදිතනචීතනා - පත s. සතිපටඨානසංයුකක - නාලකවගග - මහා පුරිසසුකක

චූලතිර්දෙශපාලි

වැළිත් ශාරීපුතුය, කිසෙයින් විමුක්ත සිත් ඇත්තේ වේ ද යක්: ශාරීපුතුය, මෙසස්නෙහි මහණ තෙම තමාගේ කයෙහි කය අනුවැ බලමින් කෙලෙස් තවන වියා හැති වැසමාග් දාන ඇති වැස්මෘතිමත් වැකාය සඩ්බාහත ලෝකයෙහි අභිධාහදෞර්මනසාය දුරු කොට වෙසෙයි. කයෙහි කය අනු වැබලමින් වාසය කරන ඔහුගේ සිත මිරාගයට පැමිණෙයි. (විරාග හෙයින්) උපාදන නො කොට ආෂුවයන් කෙරෙන් විමුක්ත වෙයි. වෙදනා වන්ති ... විත්තයෙහි... ධර්මයනහි ධර්ඥානුදර්ශී වැ කෙලෙස් තවන වැර ඇති වැසමාග් දොන ඇති වැස්මෘතිමත් වැධර්ම සඩ්බාහත ලෝකයෙහි අභිධාහදෞර්මනසාය දුරු කොට වෙසෙයි. ධර්මයන්හි ධර්ලානුදර්ශී වැ වෙසෙන ඔහුගේ සිත විරාගයට පැමිණෙයි, (විරාග හෙයින්) උපාදන නො කොට ආශුවයන් කෙරෙන් විමුක්ත වෙයි. ශාරීපුතුය, මෙසෙයින් මහණ තෙම විමුක්තසින් ඇත්තේ වේ. ශාරීපුතුය, විමුක්ත සිත් ඇති බැවින් 'මහාපුරුෂ' යයි මම කියමි. අවිමුක්ත සිත් ඇති බැවින් 'මහපුරුෂ' නො වේ' යයි කියම නුයි. 'තං බෑම මහාපුරිසො' යනු වේ.

සෝ' ධ සිබබන්මවවගා යනු: 'සිබබන්' තෘෂ්ණාව කියනු ලැබෙයි. යම රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් ... අභිධාායෙක් ලොහ සංඛාංත අකුශල-මූලයෙක් වේ ද, යමක්හට නෙල සිබ්බනිය, (මැයීම) තෘෂ්ණාව මුලුසුන් වූ ද, වසුපශාන්ත වූ ද, පතිපුශුබ්ධ වූ ද අහචෝහාත්පත්තික වූ ද නුවණ ගින්නෙන් දඬුණී ද, හෙතෙම සිබ්බනිය-තෘෂ්ණාව ඉක්ම ගියේ යැ පසු කොට ගියේ යැ ඉක්මී යැ මොනවට ඉක්මී යැ වහතිකුමණය කෙළේ නුයි. 'සෝ' ධ සිබ්බනි මෙවාගා' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු: ''සො උහනතාමනිඤඤ:ය–පෙ–සො' ධ සිබ්බනිමච්චගා'යි.

ගාථා පයාර්වසානය (කෙළවර) හා සමග, යම කෙනෙක් ඒ බමුණු හා සමග එක් අදහස් ඇත්තාහු ද, (කාය, වංක්, මනස් පියොවින්) එක් පියොවි ඇත්තාහු ද, එක් රිසි ඇත්තාහු ද, (ඉකුත් බුදුසසුනාහි) එක් මැ කර්මවාසන යෙන් වාසිත වූහු ද ඒ නො එක් දහස් ගණන්- (දෙව්මිනිස්) පුංණීන්ට 'යම කිසි සමුදයධර්මයෙක් වේ නම් එ හැම නිරෝධස්වභාවය ඇතැ'යි කෙලෙස් රජස් රහිත වූ පහ වූ කෙලෙස් මල ඇති ධර්මවක්ෂුක පහළ විය. ඒ බමුණු ගේ සිත උපාදන නො කොට අංසුවයන් කෙරෙන් මිදිණ. රහත් බවට පැමිණීම හා සමග අඳුන්දිවිසම, දළඹොලු, වල්කලා (වැහැරි) තිදණ්ඩ-කමඩලා හා කෙස්-මස් හා අතුරුදහන් වූහු. මුඩුහිස් ඇතියේ, හන්පෙරෙවි කහවත් ඇතියේ සහළ-පා-සිවුරු දුරුයේ, අන්වර්ත්ථ පුතිපත්තියෙන් (ඉෂ්-ටාර්ථ ලාභයෙන්) යුතු වැ බදැඳිලි අති වැ 'වහන්ය, භාගාවතුන් වහන්සේ මාගේ ශාස්තෲහ, මම ශුාවකයෙමී' භාගාවතුන් නමදිමන් හුන්නේ යි.

තිස්සමෛත්තෙයා සූතුනිර්දේශය යි

3. පුණණක සුකානිදෙදසො.

3-1

අනෙජං මූල දසසාවිං – (ඉවවායසමා පුණණකො) අත් පකෙතන ආගමං කිං නිසයිතා ඉසයො මනුජා බතතියා බාගමණා දෙවතානං යඤඤමකපායිංසු පුථු ඉධ ලොමක පුවඡාමී තං හගවා බැහි මෙතං.

අනෙජං මූලදසාවිතති: 'එජා' වූචවති තණහා. ''යො රාගො සා රාගො –පෙ– අභිජඣා ලොහො අකුසලමූලං''. සා එජා තණහා බූඛුසස භගවලතා පතීනා උචඡිතතමුලා තාලාවදවුකතා දනභාවකතා¹ ආයකිං අනුපොදධමා. සසා බුදො අනෙජො. එජාය පහිනකා අනෙජො. හගවා ලාහෝපි න ඉඤජති, අලංහෝපි න ඉඤජති, යසෙ'පි න ඉඤජති, අයසේ පින ඉකැජති, පසංසායපින ඉකැජති නිඥය'පින ඉකැජකි, සුබේ පි න ඉඤජති, දුකෙක 'පි න ඉඤජති, න වලති න වෙධති නපාවෙධතීනී 'අනෙජං'. මූල දසසාවිතති හගවා මූලදසසාවී, හෙතුදසසාවී නිදුනදසසාවී සමහවදසසාවී, පහවදසසාවී, සමුටසානදසසාවී, ආහාරදසාාවී, ආරමාණ දසසාවී, පවවයදසසාවී, සමුදයැසාාවී. තීණි අකුසලමූලානි: ලොංහා අකුසලමූලං, දෙසො අකුසලමූලං, මොහො අකුසලමූලං, වුත්කං හෙතං හගවතා: ක්ණිමානි භිකඛලව නිදනානි කම්මානං සමුදයාය. කතමානි ත්ණි: ලලාහො නිදනං කමානං සමුදයාය, දෙසො නිදනං කමානං සමූදයාය, මොහො නිදනං කම්මානං සමුදයාය. 'න භික්ඛවේ ලොසජෙන කමෙමන දෙයරෙන කමෙමන මමාහරෙන කමෙමන දෙවා පඤඤයනති. මනුසසා පඤඤයනති, යා වා පනඤඤ'පි කාවි සුගතියො. අථ බො භික්ඛවේ ලොහජෙන කමේමන දෙසරේන කමේමන මොහජෙන කමේමත නිරයො පඤඤයති, තිරවජාන යොනි පඤඤයති, පෙතතිවිසයො පඤඤයති යා වා පනඤඤ 'පි කාචි දුණාතියො. නිරලය කිරවඡානයොනියා පෙතති-විසලය[®] අතතහාවාහිනිබබතතියා ඉමෘනි කීණි අකුසල මූලානී''කි^ය හගවා ජාතාති, පසාති. එවමයි හගවා මූලදසාවි - පෙ- සමුදය දසාවී.

1. අනහාවංගතා-ව-ක අනහාවං කතා-ම ජ සං

2. පිතතිවිසලය–ක එ වි

a. තිකඩගුතතර–

8. පූර්ණක සූතු නිර්දේශය

3-1.

(ආයුෂ්මත් පූර්ණක මෙසේ විචාරයි,) තෘෂ්ණා රහිත වූ (එහෙයින් අටලෝදහමහි කම්පා රහිත වූ අකුශලමූලාදිය දක්නාසුළු වූ භාගාවතුන් වහන්සේ කරා පුශ්නයෙන් පුයෝජන ඇත්තමෝ ආම්හ. මෙ ලොවැ සෘෂිහු යැ මනුෂායෝ යැ ක්ෂනියයෝ යැ බුංහ්මණයෝ යැ යන බොහෝ යාග කරුවෝ කුමක් ඇයිරි කළාහු දෙවියනට දෙයධර්මය පයෝෂණ කෙරෙත් ද? (යාග කෙරෙත් ද?) භාගාවතුන් වහන්ස, එ කරුණ මුඹ වහන්සේ පුළුවුස්මි. තෙල වදළ මැනැවි.

අනෙජං මූලදසසාවිං යනු: 'එජා' යි තෘෂ්ණාව කියනු ලැබෙයි: යම රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් ... අභිධාායෙක් ලොහ සඩ්බාාත අකුශල මූලයෙක් වේ ද, ඒ එජාව කෘෂ්ණාව භාගාාවත් බුදුන්ට පුහිණ යැ උදුරාහළ අනු අභාවය කරන ලද යැ මත්තෙහි නූපදනා ස්වභාව ඇත්තී යැ එහෙයින් බුදුහු අනෙජ නම වෙති, එජ.ව පුහීණ බැවින් අනෙජ යැ, භාගාවත්හු ලාභයෙහි දූ නො සැලෙති, අලාභයෙහි දු නො සැලෙති, යශස්හි දු නො සැලෙති, අයශස්හි දු නො සැලෙති, පුශංසංගෙහි දු නො සැලෙති, නින්දයෙහි දු නො සැලෙති, සුබයෙහි දු නො සැලෙති, දුඃබයෙහි දූ නො සැලෙති, කම්පිත නො වෙති, නො වෙවුළති, අතිශයින් නො වෙවුළත් නුයි 'අනෙජ' නම් වූ. **මූලදස්සාවිං** යනු: භංගාවත්හු මූලය දක්නාහු යැ හේතුව දක්නාහු යැ නිදනය දක්නාහු යැ සමහවය දක්නා හු යැ පුහවය දක්නාහු යැ සමුත්ථානය දක්නාහු යැ ආහාරය දක්නාහු යැ ආලම්බනය දක්නාහු යැ පුතාසය දක්නාහු යැ සමුදය දක්නාහු යැ, අකුශල මූලයෝ තිදෙනෙකි: ලොහය අකුශලමූල-යෙක, ද්වේෂය අකුශලමූලයෙක, මොහය අකුශලමූලයෙකි. භාගාවතුන් විසින් මෙය වදරන ලද මැ යි. ''මහණෙනි, කර්මයන් රැස් කරනු පිණිස මේ නිදන (කාරණ) තුනෙකි: කවර නිදනතුනෙකැ යත්: ලොහය කර්මයන් රැස් කරනුවට නිදනයෙක, ද්වේෂය කර්මයන් රැස් කරනුවට නිදනයෙක, මොහය කර්මයන් රැස් කරනුවට නිදනයෙකි. මහණෙනි, ලොහයෙන් උපත් කර්මයෙන් ද්වේෂයෙන් උපත් කර්මයෙන් මොහයෙන් උපන් කර්මයෙන් දෙව්යෝ නො පැනෙති, මිනිස්සු නො පැනෙති, තවද අනා වූ යම් කිසි සුගති කෙනෙකුදු නො පැනෙති. මහණෙනි වැළික් ලොහජ-කර්මයෙන් ද්වේෂජකර්මයෙන් මොහජකර්මයෙන් නිරය පැනෙයි. තිරිසන් යොනිය පැනෙයි, පුෙතවිෂය පැනොයි. කවද අනා වූ යමකිසි දුර්ගති කෙනෙක් වෙත් නම ඔහු ද පැනෙති. නිරයෙහි තිරිසන් යොන්හි පුත-විෂයයෙහි ආත්මභාවයාගේ නිපැත්මට මේ තුන් අකුශලමූලයෝ වෙතී'' භාගාවත්හු දනිති, දකිති. මෙසේ ත් භාගාවත් හු මූලය දක්නාහු යැ සමුදය දක්තාහු වෙත්.

ත්හි කුසලමූලානි: අලොහො කුසලමූලං, අදෙසො කුසලමූලං, අමොහො කුසලමූලං. දිනතං හෙතං හගවතා: ත්හිමානි -- පෙ- න භිකාබව අලොහජෙන කමෙමන අදෙසජෙන කමෙමන අමොහජෙන කමෙමන නිරයො දකුඤයුයත්, තිරමණිනයොනි පඤඤයුයත්, පෙනතිවිසයො පඤඤයුයත්, යා වා පනඤඤයු පි කාවි දුඟාක්යො. අථ බො භිකාබව අලොහජෙන කමෙමන අදෙසජෙන කමෙමන අවොහජෙන කමෙමන දෙවා පඤඤයනක්, මනුසසා පඤඤයුයනත් යා වා පනඤඤයු කාව සුඟානියෝ දෙවෙස ව මනුසෙසසු ව දනකහාවාහි නිබබතත්යා. ඉමානි ක්ණි කුසලමුලානි'නි. * හගවා ජානාති පසසත්, එවමපි හගවා මූලදසොවී - පෙ- සමුදය දසසාවී. වුනතං හෙතං හගවකා, ''යෙ කෙවි භිකාබව ධමා අකුසලා අකුසල භාගියා අකුසලපකාබකා සබෙබතෙ අවිජජාමූලකා අව්ජා සමොසරණා, අවිජණයළිඟකානා, සබෙබ නෙ සමුශක,තං ගමණනතී''කි හගවා ජානාති පසසති. එවමපි හගවා මූලදසසාවී - පෙ-සමුදය දසසාවී.

වුතතං හෙතං හගවතා''යෙ කෙචි වේ තිකඛවේ ධම්මා කුසලා කුසලහාගියා කුසලපක්ඛිකා සබෙබ තෙ අපපමාදමූලකා, අපපමාදසමො සරණා, අපපමාලද තෙසං ධම්මානං අභාමක්ඛායතී''ති හගවා ජානාති පසාති. එවමපි හගවා මූලදසාවී –පෙ– සමුදයදසාවී.

අථ වා හගවා ජානාති පසාති ''අවිජජා මූලං සභිබාරානං සභිබාරා මූලං විසැසැණසා, විසැසැණං මූලං නාමරුපසා, නාමරුපං මූලං සළායතනසා, සළායතනං මූලං එසාසා, එසොහා මූලං වෙදනාය, වෙදනා මූලං තණහාය, කණහා මූලං උපාදනසා, උපාදනං මූලං හවසා, හවෝ මූලං ජාතියා, ජාති මූලං ජරාමරණසා''ති හගවා ජානාති පසාති එවමට හගවා මූල;සාමා ී –පෙ– සමුදය දසාවී.

අථ වා, හගවා ජානාති දසසති චක්ඛු මූලං චක්ඛුරෝගානං, සොතං මූලං සොතරෝගානං, සානං මූලං සානරෝගානං, ඒවහා මූලං ජිවහාරෝගානං කාරෝ මූලං කායරෝගානං, මගතා මූලං චෙතසිකැනං දුක්ඛාන''නති හගවා ජනාති පසසති. එවමම හගවා මූලදසසාවී හෙත දසසාවී නිදනදසස වී සම්හවදසසාවී පහවදසසාවී සමුවයානදසසාවී ආහාරදසසාවී ආරම්මණ දසසාවී පච්චයදසසාවී සමුදයදසසාවී'ති 'අනෙජං මූලදසසාවීං.

104

කුශළමුලයෝ තිදෙනෙකි: අලොහය කුශලමුලයෙක, අද්වේෂය කුශලමුලගයක, අමොහය කුශලමූලයෙකි. මෙය වදරනලද මැයි භාගා වතුන් විසින් ''මහණෙනි, මේ කුශලමූලයෝ තිදෙනෙකි: ... මහණෙනි, අලොහයෙන් උපන් කර්මයෙන් අද්වේෂයෙන් උපන් කර්මයෙන් අමොහ-යෙන් උපන් කර්මයෙන් නිරය නො පැනෙයි. කිරිසන් යෝනිය නො පැනෙයි, පේතවිෂය නො පැනෙයි. තවද අනා වූත් යම් කිසි දුර්ගති කෙනෙක් ඇත් නම් ඔහු ද නො පැනෙති. මහණෙනි, වැළිත් අලොහජ කර්මයෙන් අද්වේෂජකර්මයෙන් අමොහජකර්මයෙන් දෙවියෝ, පැනෙති, මිනිස්සු පැනෙති, තවද, අනා වූ ත් යම් කිසි සුගති කෙනෙක් වෙත් නම ඔහු ද පැනෙති. දෙව්ලෝභි ද මිනිස්ලෝභි ද ආත්ම භාවයා ගේ නිපැත්මට මේ තුන් කුශලමූලයෝ වෙතී' භාගාවත්හු දනිති දකිත්. මෙසේත් භාගාවත්හු මූලය දක්නාහු යැ... සමුදය දක්නාහු වෙත් මෙය වදුරණ ලද මැයි භාගාවතුන් විසින්: ''මහණෙනි, අකුසල් වූ අකුසල් කොටස්භි වූ අකුශලපක්ෂයෙහි වූ යම කිසි ධර්ම කෙනෙක් වෙත් නම් එ හැම අව්දාාාව මුල් කොට ඇතියහ, අවිදාහයෙහි බැසැගත්තාහු වෙත්. අවිදාාවගේ නැසීමෙන් එ හැම විනාශයට යෙකැ'යි භාගාවත්හු දනිකි. දකිති. මෙසේ ත් භාගාවත්හු මූලය දක්නා හු යැසමුදය දක්නාහු යැ.

මෙය වදරත ලද මැ යි භාගාවතුත් විසිත්: ''මහණෙනි, මේ කුසල් වූ කුසල් කොටස්හි වූ කුසල පක්ෂයෙහි වූ යම් කිසි ධර්ම කෙතෙක් වෙත් තම එ හැම අපුමාදය මුල් කොට ඇතියහ, අපුමාදයෙහි බැසගත්තාහු වෙත්. අපුමාදය ඒ දහමුත්ට අගු යැ'යි කියනු ලැබේ'යැ යි භාගාවත්හු දනිති දකිති. මෙසේ ත් භාගාවත්හු මූලය දක්තාහු යැ...සමුදය දක්තාහු වෙත්.

තොහොත් භාගාවත්හු සංස්කාරයනට අවිදාාව මුලැ යි දනිති දකිති. සංස්කාරයෝ විඥානයට මුලැ යි, විඥානය නාමරූපයට මුලැ යි, නාමරූපය ඩොයතනයට මුලැ යි, සේඩායතනය ස්පර්ශයට මුලැ යි, ස්පර්ශය වෙදනාවට මුලැ යි, වෙදනාව තෘෂ්ණාවට මුලැ යි. තෘෂ්ණාව උපාදනයට මුලැ යි. උපාදනය හවයට මුලැ යි, හවය ජාතියට මුලැ යි ජාතිය ජරාමරණයට මුලැ යි භාගාවත්හු දනිති දකිකි. මෙසේ ත් භාගාවත්හු 'මූලදස්සාවී ... සමුදයදස්සාවී නම්වෙත්.

තවද, භාගාවත්හු චක්ෂුස චක්ෂුරොගයනට මුලැ යි දනිති දකිති, ශොතය ශොතුරොගයනට මුලැ යි, සාණය සාණරොගයනට මුලැ යි, ජිත්වා ව ජිත්වාරොගයනට මුලැ යි කය කෘය රොගයනට මුලැ යි මනස වෛතසික දුෘබයනට මුලැ යි භාගාවත්හු දනිතිදකිති. මෙසේ ත භාගා වත්හු මූලය දක්නාහු හෙතුව දක්නාහු නිදනය දක්නාහු සමහවය දක්නාහු පුභවය දක්නාහු සමුත්ථානය දක්නාහු ආහාරය දක්නාහු ආලම්බනය දක්නාහු පුතාය දක්නාහු සමුදය දක්නාහු නුයි 'අනෙජං මූල දස්සාවී' යනු වේ.

ඩුලලතිඥෙස පාළි

දුණණක සුතතනි**ං**ඥයෝ

ඉච්චායසමා පුණණකො'ති 'ඉච්චා'ති පදසඣි –පෙ– ආයසමා පුණණකො.

අත් පකෙදාන ආගමනති. පකෙතන අත්කො. අගගොමති පකැතං පුවරිතුකාමෝ ආගතොමති පඤාං සොතුකාමෝ දාගතොමතිති එවමට 'අත් පකෙතන ආගමං' අර වා පඤාත්කානං පඤහං පුවරිතුකාමානං පඤහං සොතුකාමානං ආගමනං අභිකාමනං උපසතිකමනං දයිරුපාසනං අත්ති එවමට 'අත් පකෙතන අගෙමං' අර වා පඤභාගමෝ තුයහං අත් තමට පහු වියව් අලමනෙකා මයා පුවරිනං කරෙතුං විසාජෙතතුං වහසොකං භාරනති එවමට 'අත් පකෙතන ආගමං'.

කිං නිසයිතා ඉසයො මනුජා'ති කිං නිසයිතා ආසිතා' දල්ලීනා උපගතා අලේකාසිතා අයිමුතතා.' ඉසයො'ති ඉසිනාමකා යෙ කොව ඉසිපබබණ පබබජිතා: ආජීවකා නිඝණක, ජටිලා තාපසා. මනුජා'ති මනුසසා වුවවනතීති 'කිං නිසයිතා ඉසයො මනුජා'.

<mark>බහතියා බාහමණා දෙවතානතති:</mark> බතතියාති යෙ කෙවි බතතිය ජාතිකා. බාහමණා'ති යෙ කෙවි හොවාදිකා. දෙවතානතති ආජීවක සාවකානං ආජීවකා දෙවකා, නිඝණ්ඪසාවකානං නිඝණ්ඪා දෙවකා, ජටිල සාවකානං ජටිලා දෙවතා, පරිබ්බාජකසාවකානං පරිබ්බාජකා දෙවතා, අවරුශිකසාවකානං අවරුශිකා දෙවතා, හස්වතිකානං හස් දෙවතා, අසාවතිකානං අසා ලොවකා, ගොවතිකානං ගාවෝ දෙවතා කුකකුර වතිකානං කුකකුරා දෙවතා, කාකවතිකානං කාකා දෙවතා, වාසුදෙව වතිකානං ව.සුදෙවො දෙවකා, බලදෙවවතිකානං බලදෙවො දෙවතා. පුණණ ගදදවතිකානං පුණණ හලෙද, ලදවතා, මණිහ දෙවතිකානං මණිහලෙද, ලදවතා, අග්හිවතිකානං අගයි ලදවතා, නාගවතිකානං නාගා ලදවතා, සුපණණවතිකානං සුපණණා දෙවාා, යක්බවතිකානං යක්බා දෙවතා, අසුරවතිකානං අසුරා දෙවතා, ගණිබ්බවතිකානං ගණිබ්බා දෙවතා. මහාරාජවතිකානං මහාරාජානො දෙවතා, චඥවතිකානං චනෙදු දෙවතා, සුරියවතිකානං සුරියො දොවතා, ඉඥවතිකානං ඉඥෙ දෙවතා, බුහම වතිකානං බුහුමා දෙවකා, දෙවවතිකානං දෙවො දෙවකා දිසි.වතිකානං දිසා දෙවතා. යෙ යෙසං දක්ඛිණෙයාහා නෙ තෙසං දෙවතා'ති 'බතතියා **බාහමණා** දෙවතානං'

- 2. පඤකං පුවරිතමතා-පත
- 8. ව්යලජජතු--මජනං

- 4. අපිතා-ව, පන
- 5. අවිමුකතා--ව

6. අවිරුඛකසාවකානං අචිරුඩතා-මජසං

ඉච්චායස්මා පුණණකො යනු: 'ඉච්චා' යනු පදසන්ධි යැ.....අායුෂ්මත් පූර්ණක.

අත් පඤඁභන ආගමං යනු: පුශ්නයෙන් අර්ත්ථ ඇති වැ ආයෙම වෙමි. පැන පුළුවුස්තා කැමැති වැ ආයෙම වෙමි, පැන විසැඳුම්, අසනු කැමැති වැ ආයෙම් වෙමි යි මෙසේ ක් අත් පඤඁභන ආගමං' යනු වේ. නොහොත් පුශ්තාර්ථීන්ගේ පැන පුළුවුස්තා කැමැත්තවුන් ගේ පැන විසැඳුම අසනු කැමැත්තවුන් ගේ ඊම, අභිමුබ වැ පැමිණීම, එළැඹීම, පර්යාපුපාසනය ඇත් නු යි මෙසේ ක් 'අත් පඤඁභන ආගමං' යනු වේ. නොහොත් පුශ්නාගමයෙක් මුඹ වහන්සේට ඇත. මුඹ වහන්සේ ත් පොහොසක් සේක, පරසන්තානයෙහි ව්යාය උපදවන සේක, මා වියින් පුළුවුස්තා ලද් ද කියන්නට විසඳන්නට සමර්ත්ථ සිත් ඇති සේක. තෙල බර උසුලනු මැනැවැ'යි මෙසේක් 'අත් පඤඁභන ආගමං' යනු වේ.

කිං නිසසිතා ඉසයො මනුජා යනු: කුමක් ඇසිරි කළාහු භාත්පසින් ඇසිරි කළාහූ (කිමෙකැ) ඇලුණාහු කුමකට එළැඹියාහු පිවිසියාහු අධිමුක්ත වූවාහු. ඉසයො යනු: සෘෂි නම් ඇති යම් කිසි කෙනෙක්, සෘෂි පුවුජාායෙන් පැවිදි වූවාහු, ආජීවකයෝ, නිගණ්ඨයෝ, ජටිලයෝ, තාපසයෝ. 'මනුජා'යි මිනිස්සු කියනු ලැබෙත් නුයි 'කිං නිසුසිතා ඉසයො මනුජා' යනු වේ.

බතතියා බාහමණා දෙවතානං යනු: 'බත්තියා' යනු: යම් කිසි ක්ෂතුය ජාති ඇති කෙරේතක් බාහ් වණා යනු: හොවාදීවූයම් කිසි කෙනෙක්. දෙවතානං යනු: ආජීවක ශුාවකයනට ආජීවකයෝ දේවිතා යැ, නිගණ්ඨ ශුාවකයනට තිගණ්ඨයෝ දේවතා යැ, ජටිලශුාවකයනට ජටිලයෝ දේවතා යැ, පදිවාජක **ຜາຍ**ລຜກວ ອ€ີຍາජක් ຜ່ ອ{ຍກາ ຜ, ຊຍ໐ເ≮ີດສ ຜ່າຍສັດກວ අවරුද්ධකයෝ දේවතා යැ, හස්තිවන ඇතියනට හස්තිහු දේවතා යැ, අශ්වවිත ඇතියනට අශ්වයෝ දේවතා යැ, ගෝවත ඇතියනට ගවයෝ දේවතා යැ සුනබවුත ඇතියනට සුනබයෝ දේවතා යැ,කවුඩු වුත ඇතියනට කවුඩුවෝ මද්වතා යැ, වාසුදෙව (විෂ්ණු) වන ඇතියනාට වාසුදේව දේවතායැ, බලදෙවුවත ඇතියනට බලදෙව දේවතා යැ පූර්ණහදු වුත ඇතියනට පූර්ණ-හදු තෙම දේවතා යැ මණිහදු වුත ඇතියනට මණිහදු තෙම දේවතා යැ අග්තිවත ඇතියනට අග්තිය දේවතා යැ, නානදිත ඇතියනට නාගයෝ දේවතා යැ, ගරුඬවුත ඇතියනට ග්රැඩයෝ දේවතා යැ, යක්ෂවුත ඇතියනට ຜສ່ອຍຜູ້ ອໄປກາ ພັ අසර ຢູກ ແກສິດກວ අසුරුයෝ ອໄປກາ ຜູ ທອາດຽວອີສ ແສແລວ ທອາດຽວອິດສາ ອຽວສາແ, ອອາດາຊ ອີສ ඇතියනට මහාරාජයෝ (වරම රජහු) දේවතා යැ, චන්දු වත ඇතියනට වත්දයා දේවතා යැ සූය ීවත ඇතියනට සූය හියා දේවතා ω_ζ, ඉත්දුවත ඇතියනට ඉත්දියා දේවකා යැ, බුහ්මිවක ඇතියනට බුහ්ම දේවතා යැ, දේවවත ඇතියනට දෙවියා දේවතා යැ, දිශ්වත ඇතියනට දිශාවෝ දේවතා යැ, යම් කෙනෙක් යම කෙනෙකුන්ට දක්ෂිණාර්භ වෙත් ද, ඔහු ඔවුනට දේවතා නුයි 'බත්තියා බාහ්මණො දෙවතානං' යනු වේ.

යකුකුමකපපයිංසු දුටුධ ලොකෙති 'යකුකුං' දිච්චති දෙයා ධමෝ; චීවර පිණ්ඩපාත සෙනාසන ගිලානපච්චයහෙසජජපරික්කාරං අතනං පානං වත්ං යානං මාලාගකිවිලෙපනං, ' සෙයාා වසථ පදීපෙයාං, යකුකුමකපපයි සු'ති යෙ'පි යකුකුං එසනති ගවෙසනති පරියෙසනති චීවර පිණ්ඩපාත සෙනාසන ගිලානපච්චයහෙසජජපරික්කාරං අතනං පානං වත්ං යානං මාලාගකිව්ලෙපනං සෙයාාවසථපදිපෙයාං කෙ'පි යකුකුං කපොනති. යෙ'පි යකුකුං අභිසකිබරෝනති චීවර පිණ්ඩපාත --පෙ-සෙයාා වසථ පදීපෙයාං, තො'පි යණිකුං කපොනති. යෙ'පි යණිකුං දෙනති යජනති පරිචචජනතී චීවර පිණ්ඩපාත --පෙ- සෙයාාවසථ පදීපෙයාං, තො'පි යකුකුං කපොනති. පුටු'ති යකුකු වා එතෙ පුටු. යකුකුයොජකා වා' එතෙ පුටු, දක්ඩීණෙයාා වා එතෙ පුටු.

කථං යනුණු වා එතෙ පුථූ: බහුකා³ එතෙ යණුණු: විවරපිණ්ඩපාත සෙනාසනගිලානපච්චය හෙජජෝපරික්ඛාරා අනනා පානා වස්ථා යානා මාලාගණිවිලෙපනා සෙයාවසඑපදීපෙයාං. එවා යණුණුවා එතෙ පුථූ.⁴ කථා යණුණුයාජකා වා එතෙ පුථූ: බහුකා එතෙ යණුණුයාජකා : බතානියාව ටුංහාණෝ ව වෙසසා ව සුදෑ ව ගහවයා ව පබ්බාතිකා ව දෙවා ව මනුසසා ව, එවා යණුණුයාජකා වා එතෙ පුථූ. කථා දක්ඛණයෝ වා එතෙ පුථූ: බහුකා එතෙ දක්ඛණෙයාන පුථූ; සමණුධාණමණා කපණදතික වණිබම කයාවකා, එවා දක්ඛණයානා වා එතෙ පුථූ. ඉඩ ලොකෙ' ති මනුසාලොකෙ'ති 'යණුණුමකපෙයිංසු පුථුධ ලොකෙ.'

දුවන් වී තං හගවා බැහි මෙත'නතී 'පුළුත්' ති තිසො, පුවත. අදිවස්ජොතනා පුවත, දිටස්සංසඥතා පුවත විමතිවෙන්දනා පුවත, කතමා අදිටය ඉතිතා පුවත: පකතියා ලක්ඛණං අසාසු තං හොති අදිටසං අතුලිතං අතිරිතං අවිහතං අවිභාවිතං තසා සැහණාය දසානාය තුලනාය තීරණාය විභාවනායේ. පසානං පුවතිති, අයං අදිටස් ජෝකනා පුවත. කතමා දිටයසංසඥතා පුවත: පකතියා ලක්ඛණං සැහතං හොති දිටසං තුලිතං නිරිතං විභාවතං. අසෙදෙහි පණ්ඩ තෙහි සදසිං සංසඥනාපාය පසැහං පුවති. අයං දිටස්සංසඥතා පුවති. කතමා විමතිවෙන්දනා පුවත: කතියා සංසයපකා නොහා ' හොති විමතිපක වෙනා දෙවළඟක ජාතො එවනතු බොත නු බොකිනතුබො කරංනු බො'ති. සො විමතිවෙන්දනාය පසැතං පුවති. අයං විමතිවෙන්දනා පුවති. ඉමා තිසෙසා පුවත.

- 1. මාලාගනබං විලෙසනං සහා
- 2. යජකා වා සාාා
- 8. බහුකානං මජ සං

- 4. එතෙ යඤඤාවා එතෙ දුරු-පන
- 5. විභූතත්වාය විභාවනත්වාය -- මජසං, සාවං.
- රි. සංසය පක්රිපෙදු මජසං

චූලනිර්**ාදශපාලි**

යක්ඤමකපපයිංසූ පුරා ඉධ ලොකෙ යනු: 'යඤ' යයි දෙයධර්මය කියනු ලැබෙයි. සිවුරු පිඩුවා සෙනසුත් ගිලන්පස බෙහෙත් පිරිකර ආහාර පාන වස්තු යාන මල් ගඳ විලෙවුන්, හෝනාගේ පහනට තෙල් යන මොහු යැ. 'යඤඤමකපපයිංසු' යනු: යම් කෙනෙකුත් සිවුරු පිඩුවා සෙනසුත් ගිලන්පස බෙහෙත් පිරිකර, ආහාර පාන වස්තු යාන මල් ද විලෙවුන්, හෝනාගේ පහන්තෙල් යන දෙයධර්මය (යඤය) කැමැති වෙත් ද, බලත් ද, උපදවත් ද, ඔහු ද යඤ කෙරෙත් (දෙය ධර්මය සොයත්) යම කෙනෙකුත් චීවර පිණ්ඩපාත... ශයාාවස්ථ පුදීපෙයාස යන යඤය සකස් කෙරෙත් ද ඔහු ද යඤ කෙරෙති, යම් කෙනෙකුත් චීවර පිණ්ඩපාත ...ශයාාවසථ පුදීපෙයා සඩබාහත යඤය දෙත් ද, යජනය කෙරෙත් ද, පරිතාහ කෙරෙත් ද, ඔහු ද යඤය කෙරෙත්. පුථු යනු: තෙල දෙයධර් මයෝ හෝ බොහෝ වෙති, තෙල දෙයධර්මදයකයෝ හෝ බොහෝ වෙති. තෙල දක්ෂිණාර්තයෝ හෝ බොහෝ වෙත්.

කිසෙයින් තෙල දෙයධර්මයො බොහො වෙත් ද යත්: තෙල දෙය-ධර්මයෝ බොහෝ වෙති: චීචර- පිණ්ඩපාත- ශයනාසන- ග්ලානපුතාය-හෛසජාපරිෂ්කාර යැ අන්න යැ පාන යැ වස්තු යැ යාන යැ මාලාගන්ධ-විලෙපන යැ ශයනාගාර- පුදීපෙයා යැ යි මෙසෙයින් තෙල දෙයධර්මයෝ හෝ බොහෝ වෙත්. කිසෙයින් තෙල යඥයාජකයෝ හෝ බොහෝ වෙත් ද යත්: තෙල යඥයාජකයෝ බොහෝ වෙති: ක්ෂනියයෝ ද ටුාහ්මණයෝ ද වෛශායෝ ද ශුදුයෝ ද ගෘහස්ථයෝ ද පුවුජිතයෝ ද දෙවියෝ ද මිනිස්සු ද යි මෙසෙයින් තෙල යඥ යාජකයෝ හෝ බොහෝ වෙත්. කිසෙයින් දක්ෂිණාර්හයෝ හෝ බොහෝ වෙත් ද යත්: තෙල දක්ෂිණර්හයෝ බොහෝ වෙති: මහණබමුණහු යැ දිළින්දෝ යැ මැගියෝ යැ ගුණ කියා යදනාහු යැ යැදියෝ යැයි මෙසෙයින් තෙල දක්ෂිණාර්හයෝ හෝ බොහෝ වෙත්. ඉධ ලොකෙ යනු; මනුෂාලොකයෙහි නු යි 'යඤඤාමකපෙයිං සු පුටුධ ලොකෙ' යනු වේ.

පුවණම් කං භගවා බෑති මෙතං යනු: පුව්ජා යනු; පෘච්ඡා තුනෙක්: අදෘෂ්ට දෙසාතනා පෘච්ඡා යැ දෘෂ්ටසංසනදනා පෘච්ඡා යැ විමකිව්ජෙදනා පෘච්ඡා යි. අදෘෂ්ටදෙසාතනා පෘච්ඡා කවරැයක්: (ධර්මයන්ගේ තථා) ලක්ෂණය පියවින් තො දන්නාලද නො දක්නාලද තුලනය නො කරන ලද කිරණය නො කරන ලද පුකට නො වූයේ නුවණින් නො වඩන ලද වෙයි, එය දන්නා පිණිස දක්නා පිණිස තුලනය පිණිස කිරණය පිණිස විභාවනය පිණිස පැන පුළුවුස්සි. මේ අදෘෂ්ටදෙසාතනාපෘච්ඡා යි. දෘෂටසංසනදනාපෘච්ඡා කවරැ යක්: (ධර්මයන්ගේ තථ) ලක්ෂණය පියවින් දනනා ලද දක්නා ලද තුලනය කරන ලද කිරණය කරන ලද පුකට කරන ලද විභාවන කරන ලද වෙයි. (එය) අනාපණ්ඩිකයන් හා සමග සසඳනු පිණිස පැන පුළුවුස්සි. මේ දෘෂ්ටසංසනදනාපෘච්ඡා යි. විමතිව්ජෙදනා පෘච්ඡා කවරැ යත්: පියවින් සැකයට පිවිසියේ විමතියට පිවිසියේ මෙසේ දෝ හෝ නො වේ දෝ හෝ ක්මෙක් දෝ හෝ කෙසේ දෝ හෝ යි හටගත් සැක ඇත්තේ වෙයි, හෙතෙම විමති සිඳුනා පිණිස පැන පුළුවුස්සි, මේ විමතිවේජදනා පෘච්ඡා යැ. මොහු තුන් පෘච්ඡා යි. අපරාපි තියෙසා පුවජා: මනුයාපුවජා, අමනුයාපුවජා, නිම්මාපුවජා. කතමා මනුසපපුවජා: මනුයා බුරාං හගවනතං උපසමසාමනා පකතං දුවසනති: තිකබූ පුවජනති, තිකබුණියො පුවජනති, උපාසකා පුවජනති, උයාසිකාරයා පුවජනති, රාජානො පුවජනති, බතතියා පුවජනති, බංගමණා පුවජනති, වොසා පුවජනති, සුදසු පුවජනති, ගහටයා පුවජනති, බංගමණා පුවජනති, අයං මනු සාපුවජා. කතමා අමනු සපපුවජා: අමනුපසා බුරාං හගවනතං උයසංකමිනිවා පඤහං පුවජනති; නාගා පුවජනති, සුපණණා පුවජනති, යක්ඛා පුවජනති, අසුරා පුවජනති; නාගා පුවජනති, සුපණණා පුවජනති, යක්ඛා පුවජනති, අසුරා පුවජනති, ගණිබබා පුවජනති, සුපණණා පුවජනති, යක්ඛා පුවජනති, අසුරා පුවජනති, ගණිබබා පුවජනති, සුපණණා පුවජනති, යක්ඛා පුවජනති, අසුරා පුවජනති, ගණිබබා පුවජනති, මහාරාජානෝ පුවජනති, ඉඤ පුවජනති, බහමානෝ ගණිබබා පුවජනති, ඉතිරීම්නාති මනොමයං සබබාහපවාඩකං අභීනිජාපීයං, තං හෝ නිම්මනෝ බුරාං භගවනතාං උපසමකමිනා පඤහං පුවජති, හගවා විසසජෝති. දයං නිම්කපුවජා. ඉමා තියෙසා පුවජා.

අපරාපි 'තිනෙසා ළවජා: අතා ක්ළවජා පරක්ෂීවජා උද යෙන්ළවජා. අපරාපි තිනෙසා ළවජා: දිවස්ධම්කක්ෂීවජා සමපරායිකක්ෂීවජා පරමක්ෂීවජා. අපරාපිතිනයා සුවජා: දනවජර ක්ළවජා නිකාසී ලෙසක්ෂීවජා වොදන ක්ෂීවජා: අපරාපිතිනයා ළවජා; අතිකළවජා අනාගත පුවජා ද වවුපතනපුවජා. අපරාපිතිනෙසා ළවජා; අජයාතන පුවජා බඳ අධාපුවජා අජධානත බාදිනා පුවජා. අපරාපිතිනසො පුවජා; කුසල සුවජා අකුසල ළවජා අප්ධානක සුවජා. අපරාපිතිනයො පුවජා: කුසල සුවජා අකුසල ළවජා අවභාකත සුවජා. අපරාපිතිනෙසා පුවජා: බහි සුවජා අතුසල සුවජා අවභාකත සුවජා. අපරාපිතිනෙසා පුවජා: බහි සුවජා අත් අතුසල සම දුවජා. අපරාපිතිනෙසා පුවජා: බහි සුවජා සම්පෙසින් බල සුවජා දේඩි පාද ළවජා. අපරාපිතිනෙසා පුවජා ඉන්දිය පුවජා බල සුවජා බොජකිම් හළ වජා. අපරාපිතිනෙසා පුවජා: මහෝ පුවජා එල සුවජා නිබ්බාන පුවජාති.

පුවන්ම තහත්: පුවජාම තං, යාවාම තං, අජේඛසාම තං, පසාදෙම තං, කර යාසු මෝති 'පුවජාම තං.' හගවාති ගාරවාධිවවනමෙතං --පෙ-සව් කාපඤඤතති යදිදං 'හගවා'ති. බෑහි මෙතතති බෑහි ආචිකඛාහි දෙයාහි දඤඤපෙහි පටයාපෙහි විවරාහි විහජාහි උතතානීකරෝහි පකාලයහිති. 'පුවජාම තං හගවා බෑහි මෙතං'.

෧≍නාහ ෂඍ බාහම්ණො:

''අනෙජං මූල දසාවේං – (ඉච්චායසමා පුණණකො) අත් පකෙතන ආගමං කිං නිසසිනා ඉසයො ඉතුජා බහතියා බාහමණා දෙවතානං යඤඤ මකපෙයිංසු පුදුධ ලෙ.කො පුච්ඡාම තං හගවා බැහි මෙත''නකි.

^{8.} නිම්මිතො - මජසං

අනා වූ ද පෘච්ඡා තුනෙකි: මනුෂා පෘච්ඡා යැ අමනුෂා පෘච්ඡා යැ නිර්මිත පෘච්ඡා යි. මනුෂා පෘච්ඡා කවරැ යත්: මිනිස්සු භාගාවත බුදුන් කරා එළඹ පැන පුළුවුස්ති, මහණහු පුළුවුස්ති, මෙහෙණහු පුළුවුස්ති, උවසුවෝ පුළුවුස්ති, උවැසියෝ පුළුවුස්ති, රජවරු පුළුවුස්ති, ක්ෂතියයෝ පුළුවුස්ති, බාහ්මණයෝ පුළුවුස්ති, වෛගායෝ පුළුවුස්ති, ශූදයෝ පුළුවුස්ති, ගැහැවියෝ පුළුවුස්ති, පැවිද්දෝ පුළුවුසිත්. මෙ මනුෂාපෘච්ඡා යි. අමනුෂාපෘච්ඡා කවරැ යත්: අමනුෂායෝ භාගාවත් බුදුන් කරා ළළඹ පැන පුළුවුස්ති, නාගයෝ පුළුවුස්ති, සුපර්ණයෝ (ශූරුළෝ) පුළුවුස්ති, යක්ෂයෝ පුළුවුස්ති, අසුරයෝ පුළුවුස්ති, හත්ධර්වයෝ පුළුවුස්ති, වරම රජවරු පුළුවුස්ති, ඉන්දයෝ පුළුවුස්ති බුහ්මයෝ පුළුවුස්ති, දේවතාවෝ පුළුවුසිත්. මේ අමනුෂාපෘච්ඡා යි. නිර්මිත පෘච්ඡා කවරැ යත්; බුදුහු මනොමය වූ සියලු අහපසහ ඇති නො පිරිහුණු ඉඳුරන් ඇති යම රූපයක් නිර්මාණය කෙරෙත් ද. ඒ නිර්මිත බුදුහු භාගාවත් බුදුන් කරා ළළඹ පැන පුළුවුස්ති, බුදුහු විසඳති; මේ නිර්මිත පෘච්ඡා යි. මොහු තුන් පෘච්ඡා යි.

අනාවූ ද පෘච්ඡා තුනෙකි: ආත්මාර්ත්ථ පෘච්ඡා යැ පරාර්ත්ථපෘච්ඡා යැ උහයාර්ත්ථපෘච්ඡ, යි. අනාෂ වූ ද පෘච්ඡා තුනෙකි: දෘෂ්ටධාර්මිකාර්ත්ථ පෘච්ඡා යැ සාමපරායිකාර්ත්ථපෘච්ඡා යැ පරමාර්ත්ථපෘච්ඡ, යි. අනාෂ වූ ද පෘච්ඡා තුනෙකි: දනාදාහර්ත්ථපෘච්ඡා යැ නික්ලෙශාර්ත්ථ පෘච්ඡා යැ වාවදනාර්ත්ථ පෘච්ඡා යි. අනාෂ වූ ද පෘච්ඡා තුනෙකි: අතිතපෘච්ඡා යැ අනාගතපෘච්ඡා යැ පුතුසුත්පන්න පෘච්ඡා යි. අනාෂ වූ ද පෘච්ඡා තුනෙකි: අධාාත්මපෘච්ඡා යැ පාතුක්පන්න පෘච්ඡා යි. අනාෂ වූ ද පෘච්ඡා තුනෙකි: අධාාත්මපෘච්ඡා යැ බාහාපෘච්ඡා යැ අධාහත්මබාහාපෘච්ඡා යි. අනාෂ වූ ද පෘච්ඡා තුනෙකි: කුශලපෘච්ඡා යැ අකුශලපෘච්ඡා යැ අවාහකෘතපෘච්ඡා යි. අනාෂ වූ ද පෘච්ඡ තුනෙකි: ස්කන්ධපෘච්ඡා යැ ධාතු පෘච්ඡා යැ ආයතන පෘච්ඡා යි. අනාෂ වූ ද පෘච්ඡා තුනෙකි: සතිපට්ඨාන පෘච්ඡා යැ සමාක්පුධාන පෘච්ඡා යැ සෘද්ධපාද පෘච්ඡා යි. අනාෂ වූ ද පෘච්ඡා තුනෙකි. ඉන්දිය පෘච්ඡා යැ බලපෘච්ඡා යැ බොධාඩිත පෘච්ඡා යි. අනාෂ වූ ද පෘච්ඡා තුනෙකි: මාර්ග පෘච්ඡා යැ එලපෘච්ඡා යැ නිර්චාණපෘච්ඡා යි.

පුවජාම තං යනු: මුඹ වහන්සේ පුළුවුස්ම, මුඹ වහන්සේ අයදිම, මුඹ වහන්සේ අණවම, මුඹ වහන්සේ පහදවම, මට වදළ මැනැව නුයි 'පුවජාම තං' යනු වේ. හගවා යනු: කෙල ගෞරවනාමයෙකි... මෙ 'හගවා' යනු; සාක්ෂාත් පුඤප්තියෙකි. බෑහි මෙතං යනු: කිව මැනැව, පැවැසුව මැනැව, දෙසුව මැනැව, පැනැවුව මැනව, පිහිටුව මැනැව, විවෘත කළ මැනැව, විහාග කළ මැනැව, නො ගැඹුරු කළ මැනැව, පුකාශ කළ මැනැව නු යි 'පුවජාම තං හගවා බෑහි මෙතං' යනු වේ.

එයින් කීයැ ඒ බමුණු:

''අනොජං මුලදසසාවිං-පෙ-පුචජාමි තං හගවා බැති මෙතං''යි.

යෙ කෙච් මේ ඉසයො මනුජා (පුණණකාති හඟවා) බතතියා බාහමණා දෙවතානං යඤඤමකපපයිංසු පුථූ'ධ ලොකෙ ආසිංසමානා፣ පුණණක ඉතුහාවං⁸ ජරං සිතා යඤඤමකපපයිංසු.

යෙ කොවි මේ ඉසයො මනුජා'ති: 'යෙකෙව්'ති සංබබන සබබං සබබථා සබබං අසෙසං නිසෙසං පරියාදියනවචනමෙතංම යෙ කෙව්'ති. ඉසයොති ඉසිනාමකා යෙ කෙව් ඉසිපබබජජං පබබජිනා: ආජීවකා නිගණයා ජටිලා තාපසා. මනුජාති මනුසසා වුචවනතීති 'යෙ කෙවි මෙ ඉසයො මනුජා පුණණකාති හගවා'.

බතතියා බාහමණා දෙවතානතකි: 'බතතියා'ති යෙ කෙවි බතතිය ජාතිකා, බාහමණාති යෙ කෙවි හොවාදිකා, දෙවතානතකි ආජීවක සාවකානං ආජීවකා දෙවතා –පෙ− දිසාවතිකානං දිසා දෙවතා, යෙ යෙසං දක්‍රීමණයාහා යත පෙසං දෙවතාති 'බතතියා බාහමණා දෙවතානං'.

යක්ක මකපපයිංසු පුරාධ ලොකෙති: යක්කැං වුච්චති දෙයාධමෙමා: චීවරපිණාපාන - පෙ - සෙයාාවස එදීපෙයාං. යක්කැමකපපයිංසූති යෙපි යක්කැං එසනති ගමවසනති පරියෙසනති - පෙ - සෙයාාවස එදේ දෙයාං, තෙපි යක්කැං කපොනති. පුරාති යක්කැා වා එතෙ පුරා, යක්කැයාජකා වා එතෙ පුරා, දකාමණෙයාා වා එතෙ පූරා - පෙ එවං දකාමණෙයාා වා එතෙ පුරා, දකාමණෙයාා වා එතෙ පූරා - පෙ එවං දකාමණෙයාා වා එතෙ පුරා. ඉධ ලොකොති මනුසා ලොකොති 'යක්කැමක පායිංසු පුරා – ධ ලොකෙ.'

ආසිංසමානා පුණණක ඉස්හාවනති: 'ආසිංසමානා'ති රූපපටිලාහං ආසිංසමානා, සදදපටිලාහං ආසිංසමානා, ගණාපටිලාහං ආසිංසමානා, රසපටිලාහං ආසිංසමානා, ඵොටස්බම පටිලාහං ආසිංසමානා, දුතකපටි ලාහං ආසිංසමානා, දරපටිලාහං ආසිංසමානා, ධනපටිලාහං ආසිංසමානා, ශාපටිලාහං ආසිංසමානා, ඉසසරියපටිලාහං ආසිංසමානා, බතනියමහා සාලකල අතකහාවපටිලාහං ආසිංසමානා, බාහමණමහාසාලකලෙ අතකහාවපටිලාහං ආසිංසමානා, ගහපතිමහාසාලකලල අතකහාවපටිලාහං

3. පරියාදය වචන මේකං-පන, සාං

2. ඉත්තතං – මරයං ඉත්තං – සාසා

^{1.} ආයිසමානාති- ම ජ සං

(බුදුහු මෙසේ වදළහ: පුණ්ණකය,) මේ ලොවැ මේ සෘෂිහු යැ මනුෂාලයා් යැ ක්ෂතියයෝ යැ බාහ්මණයෝ යැ යන යම් කිසි බොහෝ යාග කරුවෝ දෙව්යනට යාග කෙරෙක් ද, පුණ්ණකය, ඔහු ජරාව (සසර දුක) නිසා මේ මනුෂාාදිභාවය පතන්නාහු (දෙව්යනට) යාග කෙරෙක් යයි.

යෙ කෙව්'මෙ ඉසයො මනුජා යනු: 'යෙ කෙව්' යනු; තෙල. 'යෙ කෙවි යනු සියල්ලෙන් සියල්ල සර්වපුකාරයෙන් සියල්ල අශෙෂ කොට නිශ්ශෙෂ කොට භාත්පසින් ගත්තා වවනයෙකි. ඉසයො යනු 'සෘෂි' නම ඇති යම කිසි සෘෂි පුවුජායෙන් පැවිදි වූ ආජිවකයෝ, නිර්ගුන්ථයෝ, ජටිලයෝ තාපසයො. 'මනුජ' යි මනුෂායෝ කියනු ලැබෙත් නුයි 'යෙ කෙව් මේ ඉසයො මනුජා පුණ්ණකා 'ති හගවා' යනු වේ.

බතතියා බාහමණ දෙවතානං යනු: 'බත්තියා' යි ක්ෂනියපාති ඇති යම කිසි කෙනෙක්. බාහමණා යනු: හොවාදික වූ යම් කිසි කෙනෙක්. දෙවතානං යනු: ආජීවකශාවකයන්ට ආජීවකයෝ දේවතා යැ'...... දිග්වන ඇතියනට දිශාවෝ දෙවතා යැ, යම කෙනෙක් යම් කෙනකුත්ට දක්ෂිණාර්හ වෙත් ද ඔහු ඔවුනට දෙවතා යැ'යි බතතියා බාහමණා දෙවතානං යනු වේ.

යඤ්ඤමකපපයිංසු පූරුධ ලොකෙ යනු: 'යඤ්ඤ' යි දෙයධර්මය කියනු ලැබෙයි. සිවුරු පිඩුවා..... යහන්ගේ පහත්තෙලි. යඤඤමං කපපයිංසු යනු: යම කෙනෙකුත් යඤය එෂණ-ගවෙෂණ-පයෝෂණ කෙරෙත් ද, ...යහණිගේ පහත්තෙලි. ඔහු දූ යඤ කෙරෙත්. පූරු යනු: තෙල යඤයෝ හෝ බොහෝ වෙති, තෙල යඤ යාජකයෝ හෝ බොහෝ වෙති, තෙල දක්ෂිණාර්හයෝ හෝ බොහෝ වෙති.... මෙලසයින් තෙල දක්ෂිණාර්හයෝ ගෝ බොහෝ වෙත්. ඉඩ ලොකො යනු: මනුෂාලොක යෙහි නුයි 'යඤ්ඤමකප්පයිං සු පූරූධ ලොකො' යනු වේ.

ආසිංසමානා පුණණක ඉතරහාවං යනු: ආසිංසමානා යනු රූපපතිලාභය පුංර්ථනා කරන්නාහු ශබ්දපතිලාභය පුංර්ථනා කරන්නාහු ගන්ධපති-ලාභය පුංර්ථනා කරන්නාහු රසපතිලාභය පුංර්ථනා කරන්නාහු ස්පුෂ්ටවාපතිලාභය පුංර්ථනා කරන්නාහු ධනපතිලාභය පුංර්ථනා කරන්නාහු දරපතිලාභය පුංර්ථනා කරන්නාහු ධනපතිලාභය පුංර්ථනා කරන්නාහු යශස්පතිලාභය පුංර්ථනා කරනනාහු ඓශ්චයා පුතිලාභය පුංර්ථනා කරන්නාහු ක්ෂතුයමහාසාරකුලයෙහි ආත්මභාවපතිලාභය පුංර්ථනා කරන්නාහු බුංහ්මණමහාසාරකුලයෙහි ආත්මභාවපතිලාභය පුංර්ථනා කරන්නාහු ගුංහපතිමහාසාරකුලයෙහි ආත්මභාවපතිලාභය ආසිංසමානා, චාතුමාහාරාජිකෙසු,¹ දෙශවසු අතතහාවපටිලාහං ආසිංස මානා, තාවතිංශාසු දෙශවසු-පෙ-යාමෙසු දෙශවසු--තුසිනෙසු දෙශවසු--තිමමාණරතීසු දෙනෙසු-- පරනිමෝකවසවතනීසු දෙනෙසු-- මුහමකායිකෙසු දෙනවසු දතනහාවපටිලාහං ආසිංසමානා, ඉච්ඡමානා⁸ සාදියමානා, පඤ්යං මානා පිහයමානා අභිජපපමානාති 'ආසිංසමානා'. පුණණක ඉඤ්ෂාවනති: එක් දතනහාවාහිනිබබතතිං ආසිංසමානා, එක් බතතියමහාසාලකුලෙ අතතහාවාහිනිබබතතිං ආසිංසමානා -පෙ- එක් මුහමකායිකෙසු දෙනෙසු දෙනෙහාවාහිනිබබතතිං ආසිංසමානා ඉච්ඡමානා සාදියමානා පඤ්යමානා පිහයමානා අභිජපපමානාති 'ආසිංසමානා පූණණක ඉඤ්ෂාවං.

ජරං සිතා යඤඤමකපෙයිංසුති: ජරානිස්සිතා වාහරිනිස්සිතා මරණ නිසයිතා යොකපරිදෙවදුකාබදෙමනාසුපායාසනිසයිතා. යදෙව ගො ජාති නික්සිතා තලාව ලත ජරානික්සිතා, යදෙව ලත ජරානික්සිතා තලදව ලත වාසයිනිස්සිතා, යලදව ලත වාසයිනිස්සිතා තලදව ලත මරණනිස්සිතා, යදෙව ලත මරණනිසයිතා තලදව ලත ලොකr රිදෙවදුක්ඛලදුමනසයු පායාසනිකයිතා, යලදව ලත ලසාකපරිලදවදුකඛලදුමනසසුපායාසනිකයිතා ගතිනිසයිතා තලැව ගතිනිසයිතා, යලදව ලත සලදව ලත 0 න උපාතතිනිසයිනා. යලදව, ලන උපපතතිනිසසිතා තලදව ල තු පටිසණිනිසසිතා, යලදව ලත පටිසණිනිසසිතා පලදව ලත භවනිසසිතා, යගදව ගත හවනිසයිකා කලදව ගත සංසාරනිසසිතා, යලදව ගත සංසාර තිසයිතා සලදව ලත වටටනිසයිතා, අලලීතා උපගතා අජෙඛායිතා අධිදිනතානි 'ජරං සිතා යඤඤමකපපයිංසු'.

නෙනාහ භගවා:

''ශය කෙචි මෙ ඉසයො මනුජා (දුණණකානි හගවා) බතතියා බාහමණා ශදවතානං යඤඤමකපපයිංසු පුථූ'ධ ලොකෙ ආසිංසමානා දුණණක ඉත්හාවං ජරංසිතා යඤඤමකපපයිංසු''ති.

^{1.} වාතුම්භාර:ජිකෙසු-ම ජ සං

^{2.} යාමලදවෙසු-ව, ක

^{3.} ඉඩජයමානා-ම ජ සං

චූලනිර්**දෙශපා**ලි

පූර්ණක සූතුනිර්දෙශය

පාර්ථනා කරන්නාහු සිව්මහරද දෙවියන් කෙරෙහි ආත්මභාව පුතිලාභය පාර්ථනා කරන්නාහු තවතිසා දෙවියන් කෙරෙහි ... යාම දෙවියන් කෙරෙහි... තුෂිත දෙවියන් කෙරෙහි ... නිර්මාණරතී දෙවියන් කෙරෙහි... පරනිර්මිතවසවර්ති දෙවියන් කෙරෙහි... බුහ්මකායික දෙවියන් කෙරෙහි ආත්මභාවපතිලාභය පාර්ථනා කරන්නාහු කැමැති වන්නාහු ඉවසන්නාහු තෙන්නාහු ඊජසා කරන්නාහු අභිජල්පනය කරන්නාහු නුයි 'ආසිංසමානා' යනු වේ. පුණණක ඉතරහාවං යනු: මෙහි අංක්මහාවයාගේ පහළවීම පුර්ත්රනා කරන්නාහු මෙහි ක්ෂනිය මහාසාර කුලයෙහි ආත්මභාවයා ගේ පහළ වීම පුාර්ථනා කරන්නාහු...මෙහි බුහ්මකායික දෙවියන් කෙරෙහි ආත්මභාවයාගේ පහළ වීම පුාර්ථනා කරන්නාහු කැමැති වන්නාහු ඉවසන්-නාහු පතන්නාහු ඊජසා කරන්නාහු අභිජල්පනය කරන්නාහු කැමැති වන්නාහු නුයි. 'ආසිංසමානා පුණ්ණක ඉත්හාවං' යනු වේ.

ජරං සිතා යඤඤමකපපයිංසු යනු: ජරාදුක ඇසිරි කළාහු වාසාධි දූක ඇසිරි කළාහු මරණ දුක ඇසිරි කළාහු සොක–පරිදෙව–දක්ට–දෙමනස්ස– උපංයාස දුක ඇසිරි කළාහු... යම කලෙක්හි මැ ඔහු ජාතිය ඇසිරි කළාහු නම් එකල්හි මැ ඔහු ජරාව ඇසිරි කළාහු යැ, යම් කලෙක්හි මැ ඔහු ජරාව ඇයිරි කළාහු නම් එකල්හි මැ ඔහුවහාධිය ඇයිරි කළාහු යැ, යම් කලෙක්හි මැ ඔහු වාහාධිය ඇසිරි කළාහු නම් එකල්හි මැ ඔහු මරණය ඇසිරි කළාහු යැ, යම් කලෙක්හි මැ ඔහු මරණය ඇයිරි කළාහු නම් එකල්හි මැ ඔහු ©සාක−පරිදෙව–දුක්බ−දෙමනස්ස−උ**ළායා**ස ඇසිරි කළාහු යැ, යම් කලෙක්හි මැ ඔහු සොක–පරිදෙව–දුක්බ–දෙමනස්ස–උපායාස ඇසිරි[.] කළාහු නම් එකල්හි මැ ඔහු ගතිය ඇසිරි කළාහු යැ, යම් කලෙක්හි මැ ඔහු ගතිය ඇසිරි කළාහු තම එකල්හි මැ ඔහු උත්පත්තිය ඇසිරි කළාහු යැ, යම කලෙක්හි ම, ඔහු උත්පත්තිය ඇසිරි කළාහු නම එකල්හි මැ ඔහු පුතිසන්ධිය ඇසිරි කළාහු යැ. යම කලෙක්හි මැ ඔහු පුතිසන්ධිය ඇසිරි ක<mark>ළාහු</mark> න**ම එකල්හි මැ** ඔහු හවය ඇසිරි කළාහු යැ, යම කලෙක්හි මැ ඔහු හවය ඇසිරි කළාහු නම එකල් හි මැ ඔහු සංසාරය ඇසිරි කළාහු යැ, යම කලෙක්හි මැ ඔහු සංසාරය ඇපිරි කළාහු නම් එකල්හි මැ ඔහු වෘත්තය ඇපිරි කළාහු යැ වැළඳ ගත්තාහු යැ (සසරට) එළඹියාන පිවිසුණාහු යැ අධිමුක්ත වූවාහු නුයි 'ජරං සිතා යඤඤාමකපපයිංසු' යනු වේ.

එයින් වදුළහ බුදුහු:

''යෙ කෙවි මේ ඉසයො මනුජා-පෙ-ජරං සිතා යඤඤමකපපයිං සු''යි.

යෙ කොව්'ලම ඉසයො මනුජා (ඉච්චායයමා **දුණණ**කො) බසනියා බාගමණා දෙවතානං කෙකුකුමකපායිංසු¹ පුරු'ධ ලොකෙ කච්චී සු² ගත හගවා ය*කු*කුපයේ අපාමනයා අතාරු³ ජාතිකුව ජරකුව මාරිස පුචුජාමී තං හගවා බැහි මෙතං.

යෙ කෙව් මේ ඉසයො මනුජාති: 'යෙ කෙව්'ති-පෙ-ක£ව් සු තෙ හගවා ummercod අපපමනතාති: කච්චීපූ'ති සංසය පුච්ඡා විමතිපූචඡා දේවළහක පුවජා අනෙකංසපුවජා, එවං නුබො න නුබො කිහනුබො කථහනුබොකි සච්ඡිකා පඤඤතති යදිදං හගවා'ති. 'කච්චි සු ලා හගවා' යඤඤපරථ අපපමනතාති: යනෙකුයෙව වුච්චති යකුකැගො, යථා අරියමනානා අරියපලථා, දෙව ලිකො ලැව ද රෝ, දි හා ලිහා මහා ප්රාන්ත එවල වව යංකුසැලයව වුවවති යඤඤපරෝ. අපපමතතාති. යෙපි* යඤඤපරථ අපාමනතා සකකච්චකාරිගතා සාතච්චකාරිගතා අවසීතකාරිගතා අනොලීත අනික්ෂීතතඡඥ අනික්ෂිතතධුරා තම්වරිතා තබ්බහුලා ඩුකතිනෝ4 ත්කාරුකා තහනිනනා තලපානා⁵ තපාබහාරා තදයිළිනතා තදයිපලතයාණ ●තපි යඤඤපල ා අපාමතතා, යෙ ා යඤඤං එසහති ගලවසනතී පරියෙ සනතී චීවරපිණ්ඩපාතයෙනාසනගිලානපචවයලාසරජපරික්ඛාරං අනතං පැතං වසාං යාහං මාලාගණාවිලෙපතං ලසයාාවසථ පදීලපයාං සකකචව කාරිලතා -ලප-- තදධිපලසයාා ලතපි යඤඤපලථ අපාමතතා, ලයපි යඤඤං අභිසංඛ්රානකී විවරපිණ්ඩපාත් කොසනා හිලානපාවය ගහසජා පරික්ඛාරං අතතං පානං වතාං යානං මාලංගකිවීල පහා? ලසයාාවසථ ළදීලපයාහං සකකච්චකාරීලතා -ලප- තදයිපානයාහා ලනපි යඟුඤප<mark>ල</mark>ථ අපාමතතා, යෙ3 යඤඤං දෙනති යජනති පරිචචජනති චීචරපිණ්ඩයාත සේනාසනගිලානපච්චය ගහසජාපරිසබාරං අභාහං පානං - ලා− ල≍ යාා අපාමනතාති 'කච්චි සු ගත හගවා යඤඤපලට අපාලනතා'.

අතාරු² ජාතිඤව ජරඤව මාරිසාති: ජාතිජරාමරණ³ අතරිංසු උතහරිංසු පතරිංසු සමතිකකමිංසු වීතිවතකිංසු. මාරිසාති පියවවනං ගරුවවනං සගාරවසපත්සායිවවනා ලොක[,] 'මාරිසා'ති. 'අතාරු ජාතිඤා ජරඤා මාරිස'.

- 2. කාවඩ් යනු--සාාා.
- අකාරැං-කාන.
- 4. අනො.ලීනවුක්කිකා -ව, ක, පහ
- 5. 20000:45 048-
- 6. තැධිපලතසාහ සාහා
- 7. ම: ලාක<u>ප</u>.ඩ- සාසා,
- 8. ජරාමරණ ම ජ සං

^{• &#}x27;'යෙපි'' ඉති මජසං, සාාමපොස්කෙසු නත්රී.

^{1.} ය සදසදාකපපි-සු-සාා.

(ආයුෂ්මත් පුණ්ණක මෙසේ විචාරයි.) ''මෙලොවැ මේ සෘෂීහු යැ මතුෂායෝ යැ ක්ෂතියයෝ යැ බාහ්මණයෝ යැ යත යම කිසි බොහෝ යාග කරුවෝ දෙව්යනට යාග කෙරෙත් ද, භාගාවතුන් වහන්ස, කිම ඔහු යාගයෙහි අපුමත්ත වූවාහු ජාතිය ත් ජරාවත් තරණය කළාහු ද? තිදුකාණෙති, එය මුඹවහන්සේ විචාරමි. භාගාවතුන් වහන්ස තෙල කරුණ මට වදළ මැනැවි යි.''

යෙ කෙව්'වේ ඉසයො මනුජා යනු: යෙ කෙව් යනු...

කච්චි සු තෙ හගවා යඤඤපරේ අපපමතතා යනු: කච්ච සු යි: ''මෙසේ දෝ හෝ හො ලව දෝ හෝ කිමෙක් දෝ හෝ කෙසේ හෝ හෝ හා''යි සංශය පෘච්ඡා යැ විමති පෘච්ඡා යැ විචිකිත්සා පෘච්ඡා යැ අනෛකාන්ත පෘච්ඡා නුයි ''කචචි සු'' යනු වේ. තෙ යි යඥ යාජකයෝ ක්යනු ලැබෙති. හගවා යනු: ගෞරවනාමයෙකි...මේ 'භාගාවත්' යනු සාක්ෂාත් පුඥප්ති නුයි 'කච්චි සු ලත හගවා' යනු වේ. යඤඤපරේ අපපමතතා යනු: යිඥය මැ 'යිඤපථ' යි කියනු ලැබෙයි. යම්සේ ආයාවාර්ගය ආයාවට වේ ද, දෙවමාර්ගය දෙවපථ වේ ද, බුහ්මමාර්ගය බුහ්මපථ වේ ද, එසෙයින් මැ යිඥය මැ 'යඥපථ' යි කියනු ලැබේ. අපපමතතා යනු: යම් කෙනො කුන් යඥපථයෙහි අපුමත්ත වූවාහු සකසා කරන්නාහු සතතයෙන් කරන්-නාහු නො නැවැත කරන්නාහු නො හැකුළුණු පැවැතුම ඇත්තාහු නො හළ ජඥය ඇත්තාහු ගතා හළ වියාඩුර ඇත්තාහු එහි හැසිරෙන්නාහු එය බහුල කොට ඇත්තාහු එය ගුරු කොට ඇත්තාහු එයට නැමුණ හු එයට අතිශයින් නැමුණ හු එයට නැඹුරු වූවාහු එහි අධිමුක්ත වූවාහු (බැලුණාහු) එය අධිපති කොට ඇත්තාහු නුයි ඔහු දු යඥපථයෙහි අපුමත්ත වුවාහු වෙති. යම කෙනෙකුත් සිවුරු පිඩුවා සෙනසුන් ගිලන්පස බෙහෙත් පිරිකර අංහාර පාන වස්තු යාන මල්ගඳ විලෙවුන් යහන්ගේ පහන්තෙල් යන දෙයධර්මය කැමැති වෙත් ද සොයත් ද හැම අයුරින් කැමැති වෙත් ද, ຜລາຍາ කරන්නාහු ද ... එය අධිපති කොට ඇත්තාහු ද, ඔහු ද යඥපථයෙහි අපුමත්ත වෙකි. යම කෙනෙකුත් සිවුරු පිඩුවා සෙනෙසුන් ගිලන්පස බෙහත් පිරිකර ආහාර පැන ... යහත්ගේ පහත්තෙල් යන දෙයධර්මය සකස්කෙරෙත් ද, සකසා කරන්නාහු ද... එය අධිපති කොට ඇත්තාහු ද ඔහු දු යඥපථයෙහි අපුමත්තයෝ යැ. යම කෙනෙකුත් සිවුරු පිඩුවා දෙනසුන් ගිලන්පස බෙහෙත් පිරිකර ආහාර පාන... යහන්ගේ පහන්තෙල් යන දෙය ධර්මය දෙත් ද යදිත් ද, පරිතාහාග කෙරෙත් ද, සකසා කරන්නාහු ද... එය අධිපති කොට ඇත්තාහු ද, ඔහු දු යඥපථයෙහි අපුමත්තයහ'යි 'කවවි ස තෙ හගවා යඤ්ඤපරේ අපපමතතා' යනු වේ.

අතාරු ජාතිඤට ජරඤව මාරිස යනු: ජාති ජරාමරණය තරණය කළහ, උත්තරණය කළහ, පුකර්ෂයෙන් තරණය කළහ, ඉක්මවූහ, වාතිකුමණය කළහ. මාරිස යනු : තෙල 'මාරිස' යි පියවචන යැ ගරුවචන යැ සංගෞරව සපුතිශුය වචන නුයි 'අතාරු ජාතිඤ්ච ජරඤ්ච මාරිස' යනු වේ. පුවජාම් තං හගවා බැහි මෙතනති: 'පුචජාම් ත'නති පුචජාම් තං යාවාමී තං, ද ජෝකසාම තං, පසාදෙම් තං, කරයාසු මෙති 'පුචජාම් තං'. හගවාති ගාරවාධිව£නං - පෙ- සම්ජිකාපඤඤති යදිදං 'හගවා'ති. බැහි මෙතනති බැහි දාවිසාබාහි දෙයෙහි පඤඤපෙහි පවස්පෙහි විවරාහි විහජානි උතතානී කරොහි පකාසෙහීති 'පූචජාමී තං හගවා බැහි මෙතං'.

"රය නොචි මම ඉසයො ඔහුජා (ඉච්චායයාමා පුණණකො) බහතියා බාහමණා, දෙවනානං, යඤඤමකපපයිංසු දුරුධ ලෝකෙ කච්චි සු තො හගවා යඤඤපරේ අපමතතා අතාරු ජාතිඤා ජරඤා මාරිස, පුචඡාමි තං හගවා බෑහි මෙත"'හති.

3-4

ආසිංසනති¹ ථොමයනති අභිජපානකි ජුහනති (පුණණකාකි හගවා) කාමාතිජපානති පටිච්ච ලාහං, තෙ යාජයෝගා හවරාගරකතා නාකරිංසු ජාකිජරනති බුැමි.

ආසිංසනති රොමයන්ති අභිජපපහති ජූහනත්'ති: 'ආසිංසනතී'ති රූපපටිලාහං අමසිංසනති, සදපටිලාහං ආසිංසනති, ගණිපටිලාහං ආසිංසනති, රසපටිලාහං ආසිංසනති, රොඩක්ඛබපටිලාහං අමසිංසනති, පූතකපටිලාහං³ ආසිංසනති, දරපටිලාහං ආසිංසනති, ධනපටිලාහං ආසිංසනති, යතපටිලාහං ආසිංසනති, ඉසසරියපටිලාහං ආසිංසනති, බහතියමහාසාලකුලෙ අතතභාවපටිලාහං ආසිංසනති, බාහමණමහාසාල කුලෙ-ලප-ගහපතිමහාසාලකුලෙ අතතභාවපටිලාහං ආසිංසනති, වාතු මමහා රාජිගෙසු දෙවෙසු - පෙ- බුහමකායිගෙකපු දෙවෙනු අතතභාවපටිලාහං ආසිංසනති, ඉචඡනති සාදියනති පත්යනති පිහයනතීති ආසිංසනති.

රොමයනනීති: යඤඤං වා රොමෙනති, එලං වා රොමෙනති, දක්ෂීණෙයෙනී වා රොමෙනති. කරං යඤඤං රොමෙනති: සුවිං දිනතා, දනාපං දිනතං, පණී නං දිනතා, කාලෙන දිනතං, කසායං දිනතා, විවෙයන දිනතා, දනවණා දිනතා, අභිණහා දිනතං, දදං විතතං පසාදිතනති රොමෙනති, කිමෙතතනති වණණෙනති පසංසනති. එවං යඤඤං රොමයනකි.

²⁻ පුතානදර බනා යස ඉතකාරියං -ව, ක, ම 4. පියං දිනානං - සාාං

පූර්ණක සූතුනිර්දෙශය

පුවවාම තං භගවා බැහි මෙතං යනු: 'පූවජාම තං' යි: මුඹ වහන්සේ අයදිම, මුඹ වහන්සේ අධෝෂණ කරම, මුඹ වහන්සේ පහදවම මට වදළ මැතැවැ යි 'පූචජාම තං' යනු වේ. හගවා යනු: මේ 'හගවා' යි ගෞරව-තාමයෙකි ... සාක්ෂාත් පුඥප්තියෙකි. බැහි මෙතං යනු: කිව මැතැව පුකාශ කළ මැනැව දෙසුව මැනැව පනවනු මැතැව පිහිටුවනු මැනැව විවෘත කළ මැනැව විභාග කළ මැනැව නො ගැඹුරු කළ මැනැව පැවසුව මැතැව නුයි 'පුචජාම තං හගවා බැහි මෙතං' යනු වේ.

එයින් කීයැ ඒ බමුණු:

යෙ කෙවි' මේ ඉසයො මනුජා ... පුචජාමි තං හගවා බුෑහි මෙතං'' යි.

3-4.

(බුදහු මෙසේ වදළහ: පුණ්ණකය,) (ඔහු රූප පතිලාහාදිය) පාර්ත්ථනා කෙරෙති, (යාගාදිය) පසසති, ජල්පනය කෙරෙති, පුදති. (රූපාදි) ලාභය පිණිස පුනපුනා කාමයන් මැ (අපට වන්නේ මැනැව'යි) කියත්. යාගයෙහි යෙදුණු භවරාගයෙන් රැඳුණු ඔහු ජාති ජරා (ආදි සසර-දුක) තරණය නො කළාහ'යි කියමි''යි.

ආසිංසනක් රොමයනක් අභිජපපනක් ජූතනක් යනු: 'ආසිංසනති' යනු: රූප පුතිලාහය පුාර්ත්ථනා කෙරෙති, ශබ්දපුතිලාහය පුාර්ත්ථනා කෙරෙති, ගන්ධපුතිලාහය පුාර්ත්ථනා කෙරෙති, රසපුතිලාහය පුාර්ත්ථනා කෙරෙති. ස්පුෂ්ටවාපුතිලාහය පුාර්ත්ථනා කෙරෙති, පුතුපුතිලාහය පුාර්ත්ථනා කෙරෙති, දරපුතිලාහය පුාර්ත්ථනා කෙරෙති, ධනපුතිලාහය පුාර්ත්ථනා කෙරෙති, යශස්පුතිලාහය පුාර්ත්ථනා කෙරෙති, වෙනප්තිලාහය පුාර්ත්ථනා කෙරෙති, යශස්පුතිලාහය පුාර්ත්ථනා කෙරෙති, ඓන්වයාපුතිලාහය පුාර්ත්ථනා කෙරෙති, ක්ෂතියමහාසාරකුලයෙහි ආත්මභාවපුතිලාහය පුාර්ත්ථනා කෙරෙති, බාහ්මණමහාසාරකුලයෙහි ... ගෘහපතිමහාසාර කුලයෙහි ආත්මහාවපුතිලාහය පුාර්ත්ථනා කෙරෙති, චාතුර්මහාරාජික දෙවියන් කෙරෙහි ... බුහ්මකායික දෙවියන් කෙරෙහි ආත්මභාවපුතිලාභය පුාර්ත්ථනා කෙරෙති, කැමැති වෙති, ඉවසති, පතති, ඊජසා කෙරෙත් නුයි 'ආසිංසනකි' යනු වේ.

ථොමයකකි යනු: දනය හෝ වර්ණනා කෙරෙති, (රුපෘදිපතිලාහ) එලය හෝ වර්ණනා කෙරෙති, දක්ෂිණාර්හයන් හෝ වර්ණනා කෙරෙත්. කිසෙයින් දනවර්ණනා කෙරෙත් ද යත්: පිරිසිද කොට දෙන ලද්ද, මන වඩනු කොට දෙන ලද්ද, පණිත කොට දෙන ලද්ද, යොගා කාලයෙහි දෙන ලද්ද, කැප කොට දෙන ලද්ද, වීමසා දෙන ලද්ද, තිදෙස් කොට දෙනලද්ද, එක්වන් දෙන ලද්ද, දෙමින් පහදවන ලද සිත ථොමනය කෙරෙති, කීර්තනය කෙරෙති, වණති, පසසක් නුයි මෙසෙයින් දනය වර්ණනා කෙරෙත්. කථං එලං ථොරෙඞනකි: ඉතො නිදන_ු රූපපටිලාහො අව්යසකි -ංප– බුඟමකායිනකසු දෙවෙසු අතාහාවපටිලාහො අව්යසකිති ථොරෙඞනකි, කිනෙතනති වරණණනකි පසංඝනතීකි එවං එලං ථොරෙඞනති.

කථං දක්‍යාමණයොත ථොදෙමනත්: දකටිණෙයාක ජාතිසම්පත්තා ගොතතසම්පත්තා අජකායකා මන්තධරා තිණණං වෙදනං පාරශ සනිසණවුකෙටුහානං සාකාරපාහෙදනං ඉත්හාසපඤවමානං පදකා වෛයාකරණා ලොකායතමහාපුරිසලකාමණෙසු අනවයාති, චීතරාගා වා රාගවිනයාය වා පටිපත්තා, චීනදෙසා වා දෙසවිනයාය වා පටිපත්තා, චීතමොහා වා මොහවිනයාය වා පටිපත්තා, සඳධාසමපත්තා සිලසමපත්තා සමාධිසමපත්තා පඤඤාසමපත්තා විමුත්තිසමපත්තා විමුත්තිඥාණුදසහ සමාතතාති ථොමෙන්ති කිතෙතනති වණෙණනත් පසංඝනති. එවං දක්ටීණෙයෝ ථොමෙනත්ති 'ආසිංසනත් රෝමෙන්තු'.

අභිජසානනීති: රූපපටිලාහං අභිජපානනි, සංසුපටීලාහං අභිජපානනි, ගනිපටිලාහං අභිජපානනී, රසපටිලාහං අභිජපානනි – පෙ - මුහමකායිකෙසු, දෙවෙසු දතනහාවපටිලාහං අභිජපානනීති 'ආසිංසනකි රොමයකකි අභිජපානනී. 'ජුහනනීති ජුකෙනී දෙනකි යජනති පරිච්චජනකි චීවරපිණ්ඩපාත කෙනාසනගිල.නා චීවය හස ජෝපරිකකාරං දතනං පානං වතාං යානං මාලාගණ චීමල පතං සෙයාාවස එපදී පෙයානනි 'ආසිංසනති රොමෙනකි අභිජපානනි ජුහනති'

පුණණකාති හගවාති: පුණණකා'ති හගවා තං බුංහවණං නාවෙන ආලපති. හගවාති ගාරවායිව£නාවෙතං –පෙ– යදිදං හගවාති 'පුණණකාති හගවා'.

කාමාභිජපපතත් පටිචා ලාහනති: රූපපටිලාභං පටිචා කාලෙ අභිජපපතති, සඥාවේලාභං පටිචා කාමෙ අභිජපපතතී –පෙ– බුගමකැයි කෙසු දෙවෙසු දකතභාවපටිලාභං පටිචා කාමෙ අභිජපපතතී පජපපතතීකි 'කාමාභිජපානති පටිචා ලාභං',

120

කිලසයින් එලය වර්ණනා කෙරෙත් ද යත්: මෙ (මිනිස් ලොවැ දුන්) කරුණින් රූපපතිලාභය වන්නේ යැ...බුහ්මකායික දෙවියන් කෙරෙහි ආත්මභාවපතිලාභය වන්නේ යැ යි ථොමනය කෙරෙති, කිර්තනය කෙරෙති, වර්ණනා කෙරෙති, පුශංසා කෙරෙත් නුයි මෙසෙයින් එලය වර්ණනා කෙරෙත්.

ක්සෙයින් දක්ෂිණාර්භයන් වර්ණනා කෙරෙත් ද යත්: දක්ෂිණාර්භයෝ ''ජාති සමපන්නයහ, ගොතුසම්පන්නයහ, වෙදමන්තාධානාපකයහ, වෙදමන්තු ධරනුවහ. නිසණ්ටු, කෙටූහ (කාවාාශාස්තු) සහිත වූ ශික්ෂා තිරුක්ති සඩ්බාහත අක්ෂරපුගෙද සහිත වූ ඉතිහාසය පස්වනු කොට ඇති තිවෙදයෙහි පරතෙරට ගියාහු පද හදරන්න හු වාහකරණ හදරන්නාහු ලොකායත (විතණ්ඩවාදශාස්තු) මහාපුරුෂ ලක්ෂණයෙහි අනූනයහ'යි, විතරා 3 හෝ රාගවිනයට (රාගය දුරැලීමට) පිළිපන්නාහු හෝ වෙති, විතදෙස හෝ දෙස විනයට පිළිපන්නාහු හෝ වෙති, චීතමොහ හෝ වෙති, විතයට පිළිපන්නාහු හෝ වෙති, ශුද්ධාසමපන්නයහ, ශීල සමපන්නයහ, සමාධිසමපන්නයහ, පුඥාසමපන්නයහ, විමුක්තිසමපන්නයහ, විමුක්ති-ඥානදර්ශන සමපන්නයහ''යි රොමනය කෙරෙති, කිරිතනය කෙරෙති වර්ණනා කෙරෙති, පුශංසා කෙරෙත්, මෙසෙයින් දක්ෂිණාර්හයෝ රෝමනය කෙරෙති, පුශංසා කෙරෙත්, මෙසෙයින් දක්ෂිණාර්හයෝ

අභිජපෙනති යනු: රූපපුතිලාභය පාර්ථනා කෙරෙති, ශබ්දපුතිලාභය පාර්ථනා කෙරෙති, ගන්ධපුතිලාභය පාර්ථනා කෙරෙති, රසපුතිලාභය පුාර්ථනා කෙරෙතිබුහ්මකායික දෙවියන් කෙරෙහි ආත්මභාවපුති ලාභය පුාර්ථනා කෙරෙත් නුයි 'ආසිංසනති ථොමයන්ති අභිජපපනක්' යනු වේ. ජූහනති යනු: සිවුරු පිඩුවා සෙනසුන් ගිලන්පස බෙහෙත්පිරිකර ආහාර පාන වස්තු යාන මල්ශදවිලෙදින් යහන්ගේ පහන්තෙල් දනය කෙරෙති, දෙකි, යදිකි, පරිතාහග කෙරෙත් නුයි. 'ආසිංසනති ථොමයනති අභිජපපනති ජූහනති, යනු වේ.

පුණ්ණකා'ත් හගවා : 'පුණ්ණක' යී බුදුහු ඒ බමුණු නමින් ආලපනය කෙරෙත්. හගවා යනු; තෙල ගෞරවායි වචන යැ ...හගවත් යී 'පුණ්ණකා ති හගවා' යනු වේ.

කාමාහිජපපනති පටිදිව ලාහං යනු: රූප පුතිලාභය පිණිස කාමයන් පාර්ථනා කෙරෙති, ශබ්දපුතිලාභය පිණිස කාමයන් පාර්ථනා කෙරෙති... බුහ්මකායික දෙවියන් කෙරෙහි ආත්මභාවපුතිලාභය පිණිස කාමයන් පුර්ථනා කෙරෙති, කැමැති වෙති, ඉතා කැමැති වෙත් නුයි 'කාමාභි-ජපානති පටිචව ලාභං' යනු වේ. තෙ යාජයොගා භවරාගරකතා නාතරිංසු ජාතිප්රතකි බෑමිති: 'තෝති ශඥඥයාජකා වුච්චනති. යාජයොගාති යාජයොගෙසු යුතතා පයුතතා ආයුතතා සමායුතතා කච්චරිතා තබබහුලා තහාරැකා තනනිතතා තපෙනා කපෙබහාරා තදයිමුකතා කදයිපතෙයාත්, 'තෙ යාජයොගා'. භවරාග රතතාති භවරාගෝ වුච්චති යො භවෙසු භවවජනෙද භවරාගෝ භවතාදී භවතණතා භවසිනොහා භවපරිළාහෝ භවමුච්ඡා භවජේඛාසානා භවරාගෙන භවෙසු රතතා ගිදිනා ගරීනා¹ මුච්ඡිතා අජෙබෝපනතා² ලංකා ලංකිතා පලිබුද්ධාති 'තෙ යාජයෝගා භවරාගරතතා'.

නාතරිංසු ජාතිජරනක් බෑමිති: තෙ යාජයොගා හවරාගරකතා ජාතිජරාමරණං නාතරිංසු, න උතතරිංසු න පතරිංසු න සමතිකකමිංසු න වීතිවතතිංසු, ජාතිජරාමරණා අනිකානතා³ අනිසකටා⁴ අනාතිකකතතා අසමතිකකතතා අවීතිවතතා අනෙතා ජාතිජරාමරණෙ පරිවතතනතී අනෙත සංසාරපරෙ පරිවතතනති, ජාතියා අනුගතා ජරාය අනුසටා බහාධිනා අභිහතා මරණෙන අබ්හාහතා අතාණා අලෙනා අසරණා අසරණිහතාකි. බෑමි. ආවිකාබාම දෙසෙම පඤඤාපෙම පඩාපෙම විවරාම විහජාම උතතානිකරොම පකාසෙමීති 'තෙ යාජයොගා හවරාගරතතා තාතරිංසු ජාතිජරනති බෑමි'.

ලකනාහ භගවා:

''ආසිංසනති ථොමයනති අභිජපානති ජුහනති (පුණණකාති හගවා) කාමාභිජපපනති පටිච්ච ලාහං

නෙ යාජයොගා හව**ාගරකතා** නාතරිංසු ජාතිජරනකි බුැමී''ති

3-5

ලත වේ නාතරිංසු යාජයෝගා (ඉච්චායසමා පුණණකො) යකෙඤකුහි ජාතිඤාච ජරඤාච මාරිස, අථ කො චරහි දෙවමනුසාපලොකො අතාරි ජාතිඤාච ජරඤාච මාරිස, පුච්ඡාමී කං භගවා බුෑහි මෙතං.

ලත වේ නාතරිංසු යාජයොගාති: තෙ යඤඤයාජකා යාජලෝාගා හවරාගරතතා ජාතිජරාමරණං නාතරිංසු, න උතතරිංසු, න පතරිංසු, න සමතිකකමිංසු, න වීතිවතතිංසු, ජාතිජරාමරණා අනිකතනතා⁸ අනිසසටා⁴ අනතිකකනතා අසමතිකකනතා, අවීතිවතතා අනෙතා ජාතිජරා මරලංණ පරිවතතනත්,

- 3. අන්කමීතුතෘ පන
- 4. අනිසාසා ස අනිසයිතා – පය

^{1.} ගධ්තා – බහුජු

^{2.} අපේක්ඩාසනනා-ව-ක-මරසං

තෙ යාජයොගා භවරාගරතතා නාතරිංසු ජාති ජරතති බෑම් යනු: 'තෙ' යි දෙයධර්මය දෙන්නාහු කියනු ලැබෙති. යාජයොගා යනු: යඥ යොගයෙහි (දීමෙහි) යෙදුණාහු ආදරයෙන් යෙදුණාහු වෙසෙසින් යෙදුණැහු එක් වැ යෙදුණාහු එය කරන්නාහු එය බහුල වැ කරන්නාහු එය ගරු කරන්නාහු එයට නතු වූ සිත් ඇත්තාහු එහි නතු වූ කය ඇත්තාහු එහි අභිමුබ වූ කය ඇත්තාහු එහි අධිමුක්ත වූවාහු එය අධිපති කොට ඇත්තාහු එහි අභිමුබ වූ කය ඇත්තාහු එහි අධිමුක්ත වූවාහු එය අධිපති කොට ඇත්තාහු නු යි 'තත යාජයොගා' යනු වේ. භවරාගරතතා යනු: භවයන්හි යම භවච්ඡඤ යෙක් භවරාගයෙක් භවනඤියෙක් භවතෘෂ්ණායෙක් භවස්නෙහයෙක් භවපරිදුහයෙක් භවමුද්ජායෙක් භවය ගිලගැනීමෙක් වේ ද, භේ 'භවරාග' යයි කියනු ලැබෙයි. භවරාගයෙන් භවයන්හි ඇලුණොහු යිජු වූවාහු ගෙතුණාහු මුසපත් වූවාහු වැතුරුණාහු ලැගුණාහු ලග්න වූවාහු ඇවුරුණා හූ නුයි' තත යාජයොගා භවරාගරතතා' යනු වේ.

තාතරිංසු ජාතිජරතකි බෑම් යනු: දීමෙහි යෙදුණු ඔහු හවරාගයෙහි ඇලුණාහු ජාතිජරාමරණය තරණය උත්තරණය පුතරණය සමතිකුමණය වාතිකුමණය නො කළාහු යැ. ජාතිජරාමරණයෙන් නො නික්මුණාහු බැහැර නො වූවාහු ඉක්ම නො ගියාහු මොනවට ඉක්ම නොගියාහු වාති කුමණය නො කළාහු ජාතිජරාමරණය ඇතුළත පෙරළෙති, ඇතුළුසසරමග පෙරළෙති. ජාතියට පිවිසියාහු ජරායෙන් පතළාහු වාසයියෙන් මඩනා ලද්දාහු මරණයෙන් පහරන ලද්දහු රක්ෂා විරහිත වූවාහු නිලීනස්ථාන රහිත වූවාහු අසරණ වූවාහු තමහට පුතිෂ්ඨා නො කරන්නාහු යයි කියමි, පවසම, දෙසම්, පනවම, පිහිටුවම්, විවෘත කෙරෙමි, විභාග කෙරෙමි, නො ගැඹුරු කෙරෙමි, පුකාශ කෙරෙමි නුයි 'තෙ යාජයොගා හවරාග-රත්තා නාතරිංසු ජාතිජරතනි බෑමි' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

''ආයිංසනති ථොමයනති …නාතරිංසු ජාතිජරනති බෑමි''යි.

3--5.

(ආයුෂ්මත්, පුණ්ණක මෙසේ විචාරයි) ''නිදුකාණෙනි, යාගයෙහි යෙදුණු ඔහු ඉදින් යාගයන් කරණ කොට ගෙන ජාතියක් ජරාවත් තරණය නො කළාහු නම් නිදුකාණෙනි, එකල්හි දෙව්මිනිස් ලොවැ කව රෙක් ජාතියත් ජරාවත් තරණය කෙළේ ද? එ කරුණ පුළුවුස්මි. භාගා වතුන් වහන්ස, තෙල මට වදළ මැනැවි. ''

තෙ වේ නාතරිංසු යාජයොගා යනු: ඒ ය ඥයාජක වූ යාගයෙහි යෙදුණු හවරාගයෙහි ඇලුණාහු ජාතිජරා මරණය තරණ- උත්තරණ- පුතරණ-සමතිකුමණ- වානිකුමණ- නො කළාහු යැ. ජාති ජරා මරණයෙන් නො නික්මුණාහු බැහැර නො වූවාහු නො ඉක්මගියාහු මොනොවට නො ඉක්ම ගියාහු නො ඉක්ම පැවැත්තාහු ඇතුළු ජරාමරණයෙහි පෙරළෙති. වුලලනිඥෙස පාළි

පුණණක සුතතනිඥෙංසා

අතෙතා සංසාරපයෙ පරිවතතනති ජාතියා අනුගතා, ජරාය අනුසටා¹ බහායිනා අභිභූතා, මරණෙන අබහාහතා, අතාණා අලෙනා අසරණා අසරණිභූතාති තෙ වේ නාතරිංසු යාජයොගා. ඉව්ටායසමා පුණණකෝති' ඉව්ටාති පැසන්ඩි –පෙ- ආයසමා පුණණකෝ.

යකෙකැති ජාතිකැව ජරකැව මාරිසාති 'යකෙකැතී'ති යකෙකැති පහුමතති යකෙකැති විවිධෙති යකෙකැති පුථුති 'මාරිසා'ති: දියවවනං ගරුවචනං සගාරවසපාතිසසාධිවචනමෙතං 'මාරිසා'ති. 'යකෙක්කුති ජාතිකාව ජරකාව මාරිස'.

අථ කො වරති දෙවමනුසසලොකෙ අතාරි ජාතිඤව ජරඤව මාරිසාති: අථ කො එසොසදෙවකෙලොකෙ සමාරකෙ සමුහමකෙසසසමණබාහමණියා පජාය සදෙවමනුතසාය ජාතිජරාමරණං අතරි උතතරි පතරි සමතිකකම විතිවතතයි. මාරිසාති පියවචනං ගරුවචනං සගාරවසපපතිසසාධිවචන-මෙතං මාරිසාති. 'අථ කො චරති දෙවමනුතසලොකෙ අතාරි ජාතිඤුම ජරඤව මාරිස'.

පුවජාමි තං හගවා බුෑති වෙතනති: පුවජාමි ත'නති පුවජාමි කං, යාවාමි කං, අපේඛ්යාමි තං, පසාදෙමි තං. කථයඥා මෙතනතී 'පුවජාමි තං'. හගවාති ගාරවාධි වචනං –පෙ– සදි නිකාපඤඤතති ශදිදං 'හගවා'ති. බුෑති මෙතතති: බුෑති ආවික්ඛා හි දෙසෙහි පඤඤපෙහි පවඨපෙහි විවරාති විහජාහි උතතානිකරොහි පකාසෙහීති 'පුවුණාම කං හගවා බැහි මෙකං'.

ලතනාහ ලසා බාහම්ණො:

තෙ ඩේ නාතරිංසු යාජයොගා (ඉච්චායයමා පුණණකො) යනෙකුකුහි ජාතිකාව ජරකාව මාරිස, අථ කො චරහි දෙවිමනුකාලොකෙ අතාරි ජාතිකාව ජරකාව මාරිස පුච්ඡාම තං භගවා බැහි මෙත'නැයි.

^{1.} අනුගතා - පන

චූලනිර් දෙශපාලි

පූර්ණක සූතුනිර්දෙශය

ඇතුළු සසරමහ පෙරළෙති. ජාතියට පිවිසියාහු ජරායෙන් පතළාහු වාාධියෙන් මැඩුණාහු මරණයෙන් පහරන ලද්දහු රක්ෂා විරහිත වූවාහු නිලීයනස්ථාන රහිත වූවාහු අසරණ වූවාහු තමහට පුතිෂ්ඨා නො කරන්නාහු යයි 'තෙ වෙ නාතරිංසු යාඡයොගා' යනු වේ.

ඉවවායසමා පුණණකො යනු: ඉවවා' යනු: පද සන්ධි යැ ... ආයස්මා පුණ්ණකො යනු වේ.

යකෙකුකුති ජාතිකාච ජරකාව මාරිස යනු: යකෙකාකති යනු: යාගයන් කරණ කොට බොහෝ වූ යාගයන් කරණකොට විවිධයාගයන් කරණ කොට මහත් වූ යාගයන් කරණ කොට, මාරිස යනු: තෙල 'මාරිස' යනු: පුයවචනයැගරුවවනයැසමගංරවසපුතිශුයනාමයැයි 'යකෛඤත් ජාතිකාච ජරකාව මාරිස' යනු වේ.

අථ කො චරති දෙවමනුසසලොකෙ අතාරි ජාතිඤචජර ඤවමාරිස යනු: එකල්ති තෙල කවරෙක් දෙවියන් සතිත ලොකයෙති මරුන් සතිත බඹුන් සතිත මහණ බමුණන් සතිත දෙව්මිනිසුන් සතිත සත්ත්වලෝකයෙති ජාති ජරාමරණය තරණය කෙළේ ද ? උත්තරණය කෙළේ ද ? පුතරණය කෙළේ ද ? සමතිකුමණය කෙළේ ද ? ඉක්ම පැවැත්තේ ද ? මාරිස යනු: තෙල මාරිස යනු පියවවන යැ ගරුවවන යැ සගෞරව සපුතිශුයාධිවචන නුයි 'අථ කො චරති දෙවමනුසසලොකෙ අතාරි ජාතිඤච ජරඤච මාරිස' යනු වේ.

පුවණම කං හගවා බෑහි මෙකං යනු: පුවණම කං යනු: මුඹ වහන්සේ විවාරම මුඹ වහන්සේ අයදිම මුඹ වහන්සේ අනවමි. මුඹ වහන්සේ පහදවමි. කෙල මට වදළ මැනැව නුයි 'පුවජාමි කං' යනු වේ. හගවා යනු: තෙල 'හගවා' යනු: ගෞරවනාම යැ ...සාක්ෂාක් පුඤප්ති යැ. බෑහි මෙකං යනු: කිව මැනැව, පැවැසුව මැනැව, දෙසුව මැනැව, පැනැවුව මැනැව, පිහිටුව මැනැව, විවෘත කළ මැනැව, විහාග කළ මැනැව, නො ගැඹුරු කළ මැනැව, පුකාශ කළ මැනැව නුයි 'පුවජාම කං හගවා බෑහි.මෙකං' යනු වේ.

එයින් කී යැ ඒ බමුණු:

''තත වේ නාතරිංසු යාජයොගා ... පුච්ඡාම් තං හගවා බුෑහි මෙතං''යි.

සභිඛාය ලොකසම්ං¹ පරොවරානි⁸ (පුණණකාති හගවා) ශසයිඤ්ටීතං නත්වී කුහිඤ්චි ලොකෙ සනෙතා විධූමො අනීසො නිරායෝ අතාරි සො ජාතිජරතති බෑමී.

සඩ්බාය ලොකසමිං පරෝවරානීති: 'සඬ්ඛා' වුච්චති කැණං, ''යා පඤඤ පජානනා -පෙ- අමොහො ධිම්විචියෝ සම්බාදිටයිං

සකතතහාවො, පරොවරානීති 'ඔරං' වූවටති වුවටත් පරං පරතතහාවෝ, ඔරං වුචචත් සකරුපවෙදනාසඥඥසංඛාරව්ඤඥාණං, පරං පරරුපවෙදනාසඤඤසංබා (විඤඤණං, ඔරං **වූ මව** කි වුවටති ජ අජඣතත්කානි ආයතනානි පරං වුචාති ඡ බාහිරානි ආයතනානි, ඔරං වුච්චත් මනුසාලොකො, පරං වුච්චත් දෙවලොකො, ඔරං වුච්චත් කාමධාතු, පරං වුචාත් රූපධාතු අරූපධාතු, ඔරං වුචාත් කාමධාතු-රුපධාතු, පරං වුච්චති අරුපධාතු, සඞ්බාය ලෝකසම්ං පරොවරානීති: පරොවරානි අනිචවලතා සඬාය, දුක්බතෝ -රොගතෝ- ගණ්ඩතෝ -පෙ-නිසාරණතො සඬාය ජානිතා තුලයිතා තීරයිතා විභාවයිතා විනූතං 'සඬාය ලොකසම් පරොවරානි.' පුණණකාති භගවාති: කඣාති ආලපති. හගවාති 'පුණණකා'ති හගවා තං බාහමණං නාමෛන ගාරවාධිවචනාමතං - ලප- යදිදං 'භගවා'ති. 'පුණණකාති භගවා'

යසයිකුජිතං නත් කුතිකුචි ලොකෙති: 'යසාා'ති අරහතො බීණාසවසා. ඉකුජිතනති: තණතිකුජිතං දිවසීකූජිතං මානිකූජිතං කිලෙසිකූජිතං කාමිකූජිතං, යසයිමෙ ඉකුජිතා නත්, න සනති, න සංච්ජජනති, නුපලබහනති, පසිනා සමුවමිතතා වූපසනතා පටිපපසාදතිං අහබවුපපතතිකා සදාණාන්තා දඩසා. කුතිකූචීති කුතිඤ්චි කිසමිඤ්චි කත්වී අජකිතතං වා බනිදතා වා අජධානබනිදතා වා. ලොකෙත් අපාය ලොකෙ ~ලප-ආයතනලොකෙති 'යසයිඤ්ජිතං නත් කුතිඤ්චි ලොකෙ'

^{1.} ලොකමහි – ම ජ ප 2. පරෝපරාන් ව-වි-ක-පත-භාා මජයං,

a. 200 x 20 4 - 5 may carta 40

^{8.} පරොපරානිති -ව-ක-

(බුදුහු මෙසේ වදළහ: ''පුණ්ණකය,) සත්ලොවැ (පරාත්මභාව සවාත්මභාවාදි) පරාවරයන් නුවණින් විමසා (දත්) යම් ක්ෂීණ සුවයක්හට ලොවැ කිසි කැනෙක්හි ඉඤ්ජිතයෙක් නැද්ද, (කෙලෙස් සන්හිදීමෙන්) ශාන්ත වූ (කායදුශ්චරිතාදි) ධූම විරහිත වූ (රාගාදී) උපදුව රහිතවූ ආශා රහිතවූ ඒ ක්ෂීණාසුව තෙම ජාති ජරා තරණය කෙළේ යයි කියම්''යි.

සඞ්බාය ලොකසමීං පරොවරානි යනු: 'සඞ්බා'යි ඥානය කියනු ලැබෙයි. යම් පුඥාවක් පුජානනාකාරයෙක් …අමොහයෙක් ධර්ම-විචයයෙක් සමාග්දෘෂ්ටියෙක් වේ ද එයයි.

පරොවරාති යනු: සවාත්මහාවය 'ඔර' යයි කියනු ලැබෙයි, පරංක්ම-හාවය 'පර' යයි කියනු ලැබෙයි, තමාගේ රූප-වෙදනා-සංඥා-සංස්කාර-විඥානය 'ඔර' යයි කියනු ලැබෙයි, මෙරමා ගේ රූප-වෙදනා-සංඥා සංස්කාර--විඥානය 'පර' යයි කියනු ලැබෙයි, ආධාාත්මක ෂඩායතනය 'ඔර' යයි කියනු ලැබෙයි, බාහිර ෂඩායතනය 'පර' යයි කියනු ලැබෙයි, මනුෂාලොකය 'ඔර' යයි කියනු ලැබෙයි දිවාලොකය 'පර' යයි කියනු ලැබෙයි කාමධාතුව 'ඔර' යයි කියනු ලැබෙයි, රූපධාතු අරුපධාතු 'පර' යයි කියනු ලැබෙයි, කාමධාතු රූපධාතු 'ඔර' යයිකියනු ලැබෙයි, අරුපධාතු 'පර' යයි කියනු ලැබෙයි, 'සඩබාය ලොකසම්ං පරොවරානි' යනු: පරොවර (පරාවර) යන් අනිතා හෙයින් නුවණින් වීමසා, දු:බ හෙයින්... රෝග හෙයින්-ගණ්ඩ හෙයින්...නිස්සරණ හෙයින් නුවණින් වීමසා දනැ, තුලනය කොට තීරණය කොට, විභාවන කොට පකට කොට නුයි 'සඩබාය ලොකසමිං පරොවරාති' යනු වේ. පුණණකා'ති හගවා යනු: 'පුණ්ණක'යි බුදුහු එ බමුණු නමන් අමතති, 'හගවා' යනු: මෙ හගවා' යනු ගෞරව නාම යැ... සාක්ෂාත් පුඥප්ති නුයි 'පුණ්ණකා'ති හගවා' යනු වේ.

යසයිඤ්ජිතං නත් තුනිඤචි ලොකො යනු: 'යසා' යනු අර්හත් ක්ෂිණාසුවයනට ඉඤ්ජිතං යනු; තෘෂ්ණා ඉඤ්ජන (කම්පත) යෑ දෘෂ්ටි ඉඤ්ජන යැ මාන ඉඤ්ජන යැක්ලෙශ ඉඤ්ජන යැකාම ඉඤ්ජනයි. යමක්හට මේ ඉඤ්ජනයෝ නැද්ද, නො වෙත් ද, විදාමාන නො වෙත් ද, නො-ලැබෙත් ද, පුහිණ ද, අ මුලුසූන් ද, සන්හිඳුණාහු ද, පුතිපුශුබධ ද, යළි උපදනුවට අහවායයෝ ද, නැණ' ගින් දවුණාහු ද. කුහිඤ්චි යනු: අධාහත්ම වේවයි බාහා වේවයි අධාහත්මබාහා වේවයි කොහි කිසිවෙක්හි කිසි තැනෙකැ. ලොකෙ යනු: අපාය ලොකයෙහි...ආයතන ලොකයෙහි නුයි 'යසයිඤ්ජිතං නැතී කුහිඤචි ලොකෙ' යනු වේ. සනෙතා විඩුමො අන්සො නිරාසො අතාරි සො ජාතිජරනති බෑමිති: 'සනෙතා'ති රාගසා සනතාතතා සනෙතා, දෙසසා –මොහසස– කොධසා – උපනාහසා– මකබසා – පෙ– සබබාකුසලාභිසංබාරානං සනතාතතා සමිතනතා වූපසමතතතා විජඬාතතතා නිබබුතතතා විගතතතා පටිපාසාආධාන සනෙතා උපසනෙතා වූපසනෙතා නිබබුතො පටිපාසාණෝත් 'සනෙතා'.

විධූමොති:කාශදුණවරිතං විධූමිතං¹ විධමිතං සොසිතං විෂසාසිතං බාහන් කතං වවිදුණිරිතං මනොදුණවරිතං විධූමිතං විධමිතං සොසිතං විෂසාසිතං බාහන්ගීකතං, රාගෝ දෙසෝ මොහෝ විධුමිතෝ විධමිතෝ සොසිතෝ ව්ෂසාසිතෝ බාහන්ගීකතෝ, කොඩෝ උපනාහෝ මකෙඛා පළාසෝ ඉසසා මණරියං මායා සාධේයාං උපනාහෝ මකෙඛා පළාසෝ ඉසසා මණරියං මායා සාධේයාං උපනාහෝ මතේ ඉඩරිතා පොතො අතිමානෝ මටදේ පමාදෙ සබෙබ කිලෙසා සබබ දුණිරිතා සබබ දරථා සබෙබ පරිළාහා සබෙබ කිලෙසා සබබ දුණිරිතා සබබ දරථා සබබබ පරිළාහා සබෙබ සහතාපා සබබාකුසලාභිසඬ්ඛාරා විධුමිතා විධමිතා සොසිතා විසෝසිතා බහන්ගීකතා. අථවාමී 'කොටෝ' වුණින් ධූමෝ:

> "මාතො හි තෙ ධාහමණ බාරිහාරෝ කොධෝ ධූමෝ හසමනි ී මොසවජරං, ජිවහා සුජා හදයං 6 ජොතිව්සානං අභතෘ සුදනෙකා පුරිසසස ජොති."

අපිව දසභාකාරෙහි කොධෝ ජායති: 'අනා සමං වේර්'ති කොඩෝ ජායති, 'අනා සමං වරති'ති කොධෝ ජායති, 'අනා සමං වේ සිසාති'ති කොඩෝ ජායති, 'පියසා මෙ මනාපසා අනා සමං අවති, අනාසමං වරති, අනාසමං වරිසාති'ති කොඩෝ ජායති, අපපියසා මෙ අමනාපසා, අසමං අවරි, අසමං වරති, අසමං වරිසාති'ති කොඩෝ ජායති, අවධානෙ වා පන කොඩෝ ජායති. යෝ එවරුපො විතනසා ආසාතෝ පටිසාතෝ පටිසං පටිවිරෝඩෝ කොපො පකොපො සම්පකොපො දෙසෝ පදෙසෝ සමාදෙසෝ විතනසා වාහපතති. මනොපදෙසෝ කොඩෝ කුජඩානා කුජස්බන්තා වෙන දුසානා දුස්පින්නා බාහපත් බහාපජානා කාපස්මිතකතං වෙරාඩෝ පටිවිරෝඩෝ වණ්ඩකකං අසුරෝපෝ අනාතතමනතා චිතනසා. අයං වුවෙන් කොඩෝ'

1. ව්ධුයිකං –ව, ක

2. අපිව - පන

- 3. ග**ම**ෙනි-ව, ක, සාා
- 4. 20000 CD3

- a. සංයුතන සුඤරික හරෙදවංජසුතන
- රි. බාපාපතති ම ජ සං
- රි. අසුසුරොලසා සාකෘ

සතෙතා විධුමො අනීසොතිරාසො අතාරිසො ජාතිජරඤව බෑමි යනු: සනෙතා යනු: රාගය සන්හුන් බැවින් ශාන්ත යැ, ද්වෙෂය–මොහය–කොධය බද්ධවෛරය– මකු බව ...සියලු අකුශල සංස්කාරයන් සන්හුන් බැවින් සන්හිඳුවනලද බැවින් වාපුපශමනය කරනලද බැවින් නිවුණු බැවින් නිවෘත බැවින් විගත බැවින් පුතිපුශුබ්ද බැවින් ශාන්ත වූයේ උපශාන්ත වූයේ වහුපශාන්ත වූයේ නිවියේ පුතිපුශුබ්ද වූයේ නුයි 'සන්තො' යනු වේ.

විධුවො යනු: කායදුශ්චරිතය දුම විරහිත කරනලද විධමනය කරනලද වියළනලද වෙසෙසින් වියළන ලද විගතාන්ත කරනලද වෙයි, වාග්දුශ්-වරිතය- මනොුශ්චරිතය දුම විරහිත කරන ලද විධමනය කරන ලද වියළන ලද වෙසෙසින් වියළන ලද විගතාන්ත කරන ලද වෙයි, රාගය-ද්වෙෂය -මොහය විධුමිත ශෝෂිත විශෝෂිත වාන්ත්කාත වෙයි, කොධය, බද්ධවෛරය, මකුබව, යුගගාහය ඊර්ෂාාව, මාත්සයාීය, මායාව, සථ බව ස්තම්භය (තද බව) කරණොත්තරීයකරණය, මානය, අතිමානය, මදය, පුමාදය, හැම කෙලෙස්, හැම දුසිරිත්, හැම දරථ, හැම පරිදහ, හැම සතැවුලි, හැම අකුශලාභිසංස්කාර ධූම ව්රහිත කරන ලද, විධමනය කරන ලද, වියළන ලද වෙසෙසින් වියළන ලද විගතාන්ත කරන ලද වෙති. නොහොත් නොධය 'ධූම' යයි කියනු ලැබෙයි:

 ''බමුණ මානය මැ තාගේ පිරිකරබර වෙයි, කොධය ධූමය වෙයි, මාෂාවාදය හළු යැ, දිව හොම සැන්ද යැ හෘදය ගිනිදල්වන තැන යැ පුරුෂයාගේ මොනොවට දමුණු සිත ගින්න වේ.''

තවද දස අයුරෙකින් නොධ උපද්දි. 'මට අතර්ථ කෙළේ යැ' යි කොධය උපදී, 'මට අතර්ථ කෙරේ' යයි කොධය උපදී, 'මට අතර්ථ කරන්නේ යැ' යි කොධය උපදි, 'මා පියමනාපයහට අතර්ථ කෙළේ යැ, අතර්ථ කෙරෙයි, අතර්ථ කරන්නේ යැ' යි කොධය උපදී, මා 'අපිය අමනාපයහට අර්ථ කෙළේ යැ, අර්ථ කෙරෙයි, අර්ථ කරන්නේ යැ' යි නොධය උපදී, අස්ථානයෙහි හෝ කොධය උපද්දි. මෙ බදු යම විත්තයාගේ ආසාතයෙක් පුතිසාතයෙක් පුතිසයෙක් පුතිවිරොධයෙක් කොපයෙක් බලවත් කොපයෙක් සම්පුකොපයෙක් ද්වේෂයෙක් පුද්වෙෂ-යෙක් සමපුද්වේෂයෙක් චිත්තයාගේ පුකෘතිය හැරපීමෙක් යිත දූෂා වීමෙක් කොධයෙක් කිපෙන අයුරෙක් කිපුණු බවෙක් ද්වේෂයෙක් දූෂාාකාරයෙක් දූෂිත බවෙක් පුකෘතිය හැරපීමෙක් පුකෘතිය හැරපියන අයුරෙක් පුකෘතිය හළ බවෙක් විරොධයෙක් පුතිව්රොධයෙක් සැඩ බවෙක් අපරිපූර්ණ වචන ඇති බවෙක් චිත්තයාගේ නො සතුටු බවෙක් වේ ද මේ 'කොධ' යයි කියනු ලැබේ.

129

අපිව කොධසස අධිමතතපරිතතතා වේදිතබබා: අන් කඤ්ඩකාලං කොධො විතතාවිලකරණ මතෙතා හොති, න ව තාව මුබකුලනවිකුලනෝ¹ හොත්, අත් කඤ්ඩකාලං කොධො මුටකුලනච්කුලනමතෙතා හොති න ව තැව හනුසඤොපතො හොති, අත් කඤ්ඩිකාලං කොබො හනුසඤෝ.-පතමගතා හොති න ව තාව එරුසවාවං නිවඡාරනො හොති, අස් කඤ්චිකාලං කොබො එරුසවාචං නිවඡාරණමතෙතා හොති, න ව තාව දිසාව්දිසානු විලෝකනො හොති, අත් කඤ්ඩිකාලං කොඩො දිසා ද*ණ*ඩ සාභාපරාමසනො ගොති, න ච තාව විදියානුවිලොකනමනෙකා හොති, අත් කඤ්ඩිකාලං කොබො දණ්ඩයත්පරාමසනමතෙකා හොති, න ව තාව දණ්ඩසාව අබහුකකිරණෝ හොති, අත් කඤ්ඞකාලං කොධො දණ්ඩ සළුදබහුකාකිරණ මතෙතා හොති, න ව තාව දණ්ඩසාවඅභිනිපාතනො හොත්, අභ්කඤ්ඩකාලං කොබධා දණ්ඩසාළුඅභිනිපාතනමතෙතා නොත්, න ව තාව ජිතනවිවජිතනකරණො හොති, අත් කඤ්ඩකාලං කොබො ජිතතව්වජිතනකරණමතෙකා හොති, න ව තාව සමහණුන පළිහඤානා හොති, අත් කඤ්කාලං කොබො සමහඤ්තපළිහඤ්තමතෙතා හොති. න ව තාව අඬාමඬාඅපකඩාතො³ හොති. අත් කඤ්ඩකාලං කොධො අඩහමඩහඅපකඩස්නමතෙකා හොති, න ව තාව ජීවිතා වොරොපනො හොති, අත් කඤ්ඩකාලං කොබො ජීවිතා වොරොපතමතෙතා හොති, න ව නාව සබබවාගපරිච්චාගාය සණයීනො හොති යනො බො කොධො පරං ළඟාලං⁸ ඝාලතණා අතතානං ඝාලතති, එතතාවතා කොටො පරමුසසදගතො4 පරමවෙපුලල පානෙතා හොති. යසස හො හොති කොබො පහීනතා සමුව**ජි**ාතතා වූපසනෙතා ප ටිපප සස දධා අහ බබු පප තති ඉතා සැණාග්තා දබේසා සො වුවවති 'විධුමො'

කොධසස පහිනතතා විධුමො, කොධවතු සස පරිඤඤතතතා විධුමො, කොධහෙතුසස පරිඤඤතතතා විධුමො, කොධහෙතුසස උපවඡිතතතතා විධුමො. අනීෂොති රාගො නිසො, දෙසො නිසො, මොහො නිසො, කොධො නිසො, උපනාහො නිසො --මෙ--සබා කුසලාභිසංබාරා නිසා, යසොතෙ නිසා පහිනා සමුවජිතතා වූපසනතා පටිපපසාදධා අහබවුපපතතිකා ඤාණගෝනා දඬකා, සො වුවති 'අනීසො' නිරාසොති 'ආසා' වුවති තණඟා, 'යො රාගො සාරාගො --මප- අභිජඣා ලොහො අකුසලමූලං.'' 4 යසොසා ආසා තණඟා පහිනා සමුවජිතතා වූපසනතා පටිපපසාදධා අහබවුපපතතිකා ඤාණගෝනා දඬකා

- 1. පරිකුලතං පත
- 2. ආකඩන්නො පහ-
- 3. පරපුගගල, -ව-ව-ක-

- 4. පරමුකකංසගතො--පන
- a. ධම්මසඩගණි නිලකාට්පකණඩ

තවද තෝධයාගේ අඩුවැඩි බව දතයුතු යැ. කිසිවිටෙක තෝධය තෙමේ සිත කළඹනමතුයෙක් වෙයි, තව මුහුණ කුළනු හකුළනු වූයේ නොද වෙයි; කිසිවිටෙක කොපය මුහුණ කුළන හකුළන පමණ වූයේ වෙයි. තව හනු සොලවනු වූයේ නො ද වෙයි; කිසිවිටෙක කොපය හනු සොලවනු වූයේ වෙයි, තව පරොබස් කියන පමණ වූයේ නො ද වෙයි; කිසිවිටෙක කොපය පරොස්බස් කියන පමණ වෙයි, තව වටපිට බලනු වූයේ නො ද වෙයි; කිසිවිටෙක කොපය වටපිට බලන පමණ වෙයි, තව ම දඩුසැත් නො ද ගන්නේ වෙයි; කිසිවිටෙක කොපය දඩුසැත් ගන්නා පමණ වෙයි, තවම දඩුසැත් නහනුයේ නො ද වෙයි; කිසිවිටෙක කොපය දඩුසැත් නහන පමණ වූයේ වෙයි, තව ම දඩුසැත් දමාගසනුයේ නො ද වෙයි; කිසිවිටෙක කොපය දඩුසැත් දමාගසන පමණ වූයේ වෙයි, තව ම (මෛරමා සිරුරු) සිදුරු කරනු වූයේ නො ද වෙයි; කිසිවිටෙක කොපය සිරුර සිදුරු බිදුරු කරත පමණ වූයේ වෙයි, තව ම සිරුර සුණු විසුණු කරනුයේ නො ද වෙයි; කිසිවිටෙක කොපය සිරුර සුණු විසුණු කරන පමණ වූයේ වෙයි, තව ම අභපසහ ඇද කඩනුයේ නො ද වෙයි; කිසිවිටෙක කොපය අභපසහ ඇද කඩන පමණ ඩූයේ වෙයි, තව ම දිවි ඉතාර කරනුයේ නො ද වෙයි; කිසිවිටෙක කොපය දිවි තොර කරන පමණ වූයේ වෙයි. තව ම මෙරමා දිවිනසා සියදිවි තැසීම පිණිස සිටියේ නොද වෙයි; යම් කලෙක කොධය සතුරා නසා තමාත් නසා ද, මෙතෙකින් කොධය තෙමේ ඉතා බලවත් බවට ගියේ ඉතා මහත් බවට පැමිණියේ වේ. යමක්හට ඒ කොධය තෙම පුතීණ වූයේ මුලුසුන් වූයේ සත්තිදුණේ පුතිපුශුබධ වූයේ අභවොහත්පත්තික වූයේ තුවණ ගිත්තෙත් දැවුණේ වේ ද, හෙතෙම 'විධූම' යයි කියනු ලැබේ.

කොධය පුතීණ කළ බැවින් 'විධුම' යැ කොධවස්තුව පරිඥාත බැවින් 'විධුම' යැ, කොධ හෙතුව පරිඥාත බැවින් 'විධුම' යැ, කෝධහේතුව සිදුනා ලද බැවින් 'විධුම' යි.

අතීසො යනු: රාගය උවදුරෙක, ද්වේෂය උවදුරෙක, මොහය උවදුරෙක, කොඩය උවදුරෙක, බද්ධවෛරය උවදුරෙක, ...හැම අකුශලාභිසංස්කාරයෝ උවදුරුහ. යමක්හු විසින් තෙල උවදුරු ඉහාණ කරන ලද ද, මුලුසුන් කරන ලද ද, සන්භිදුවන ලද ද, පුතිපුශුම-හතය කරන ලද යළි උපදනට නො නිසි කරන ලද ද, නුවණ ගින්නෙත් දවන ලද ද, හෙතෙම 'අනීඝ' යයි කියනු ලැබේ. නිරාසො යනු: තෘෂ්ණාව 'ආශා' යි කියනු ලැබෙයි. යම රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් ... අභිධාය-යෙක් ලොහ අකුශලමූලයෙක් වේ ද, එයයි. යමක්හු විසින් තෙල ආශාව තෘෂ්ණාව පුහාණය කරන ලද ද, මුලුසුන් කරන ලද ද, සන්භිදුවන ලද ද, පුතිපුශුබධ උපදනට නො නිසි කරන ලද ද, නුවණ ගින්නෙත් දවන ලද ද, වුලලානිඥෙස පාළි

ලසා වුචචති 'නිරායෝ' ජාතීති ''යා නෙසං නෙසං සතතානං තමහි තමහි සතනනිකායෙ ජාති සංජාති ඔකකනතී අභිනිබ්බතතී බනිානං පාතුභාවො ආයතනානං පටිලාලභා'', ජරාති ''යා නෙසං නෙසං සහතානං තමහි තමහි සනතනිකායෙ ජරා පීරණකා බණ්ඩිවාං පාලිවවං වලිතතව තා ආයුනො සංභානි ඉණුයානං පරිපාලකා''. සහොතා විධුමෝ අතිසො නිරාසො. අතාරි ශසා ජාති ජරතති බාමීති යො සනෙතා ව විධුමො ව අනිසො ව නිරාසො ව. සො ජාති ජරා මරණං අතරි උතතරි පතරි සමතිකකම වීතිවතහයිති බුෑම ආචිකඛාම දෙසෙම පඤඤපෙම පවඪපෙම වි0ර.ම විහජාමී උතකානිකරොම පකාසෙමිති 'සනෙතා විධූමො අනීසො නිරාසො අතාරි සො ජාති ජරනගි බැමි.'

ලතනාහ හගවා:

''සා්කාය ලොකසම්ං පලරාවරානි (පුණණකාති හගවා) යසසිණුජිතං නැහි කුහිඤා ලොකෙ, සංභතා ව්ධුමො අනීසො නිරාසො අතාරි සො ජාතිජරකති බුැම්''ති

සහගාථා පරියොසානා -පෙ- පඤ්ලිකො හගවනතා, තමසාමානො නිසිනෙනා හොති. 'සභා මෙ හනෙත හගවා සාවකො හමසම්'ති.

පුණණක සූතතනිඅෙලසා සමගතතා

එ. සවව විහතිග r. සවව විහතිග

හෙතෙම, 'නිරාස' යැයි කියනු ලැබේ. ජාති යනු: ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ ඒ ඒ සත්ත්වනිකායෙහි යම (අපරිපූර්ණායතන විසින්) ඉපැදීමෙක් (පරිපූර්ණා-යතන වියින්) මොනෙ. වට ඉපැදීමෙක් (අණ්ඩජ ජරායුජ විසින්) අවකාන්ති-යෙක් (සංසෙදර ඔපපාතික විසින්) පහළ වීමෙක් ස්කන්ධයන්ගේ පුදුර්භවයෙක් ආයතනයන්ගේ පුතිලාභයෙක් ද (සන්තතියෙහි පහළ වීමෙක් වේ ද එය යි. ජරා යනු: ඒ ඒ සත්ත්වයන් ගේ ඒ ඒ සත්ත්වනිකා යෙහි යම දිරීමෙක් දිරන අයුරෙක් (දත් නිය ආදීන්ගේ) කැඩුණු බවෙක් (කෙස් ලොම් ආදිය) පැසුණු බවෙක් රැලි ගැසුණු සම ඇති බවෙක් ආයුෂ-යාගේ පිරිභීමෙක් ඉඳුරන් මුහුකුරා යැමෙක් වේ ද, එයයි ස<mark>න්කො විධුම</mark>ො අත්සො නිරායො අතාරි සො ජාතිජරන්ති බැම් යනු: යමෙක් ශාන්ත ද විධුම ද අනීඝ ද නිරාස ද වේ නම් හෙතෙම ජාති ජරාමරණය (පුළුමොද්ග-යෙන්) තරණය කෙළේ යැ (ද්විතිය මාර්ගයෙන්) උත්තරණය කෙළේ යැ, (තෘතීය මාර්ගයෙන්) පුතරණය කෙළේ යැ, (වතුර්ත්ථමාර්ගයෙන්) මොතොවට ඉක්ම ගියේ යැ. ඉක්ම (එලයෙහි) සිටියේ යැ'යි කියමි, පවසමි, දෙසම්, පනවම්, පිහිටුවම්, විවෘත කෙරෙම්, විහාග කෙරෙම් නො ගැඹුරු කෙරෙමි, පුකාශ කෙරෙම් නුයි ''සන්තො විධුමො අනීඝො නිරාසො අතාරි ංසා ජාතිජරනති බෑම්'' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

''සභිාය ලොකසමං පරොවරානි-පෙ-අතාරි සො ජාතිජරභාගි බෑමි'' යී. ගාථා පයාර්වසානය හා සමග…''වහන්ස, භාගාවත්හු මාගේ ශාස්තෘහ, මම ශුාවකයෙමී'' බඳැඳිලි වෑ සාශාවතුන් නමඳිමින් හුන්නේ වෙ යයි.

පූර්ණක සූතුනිර්දේශය නිමි.

4. මෙතතගු සුතතනිඥෙසො

4-1

පුවජාමි සං භගවා බැතිලෙතං (ඉච්චායසමා මෙතකගූ) මඤඤූමී තං වෙදගුං භාවිතතකං කුතො නු දුසකා සමුදගතා¹ ඉමෙ යෙ කෙවි ලොකසමං අනෙක_්රුපා.

පුවනාම් කං භගවා බෑති මෙකතති: 'පුවජාමී'ති තියෙසා පුවජා: අදිවය්ජොතනා පුවජා, දිවයසංසඥතා පුවජා, විමතිවෙඡදතා පුවජා.

කතමා අදිව්යජොතතා පුවඡා: පකතියා ලකඛණං අඤඤූතං හොති අදිවසං අතුලිතං අතිරිතං අවිහතං අවිහාවීතං, තසස ඤුණාය දසසනාය තුලනාය තිරණාය² විහුතසාය විහාවතසාය පඤභං පුවජති. අයං අදිවස් ජොතතා පුවඡා.

කතමා දිවස්සංසඥතා පුචඡා: පකතියා⁸ ලකඛණං සැතං හොති දිවසං තුලිතං කිරිතං විනුතං විනාවියං අඥෙඤති පණ්ඩතෙති සදඩං සංසඥනාසාය පඤභං පුචඡති. අයං දිවස්සංසඥතා පුචඡා.

කතමා වි විති වෙජදනා පුවජා: පකතියා සංසය පකානතාර හොති, විමති පකානොරා වෙළහකජාතො එවං නු බො න නු බො කිං නු බො කථං නු බොති. සො විමතිවෙජදනාසාය පඤහං පුවජති. අයං විමතිවෙජදනා පුවජා. ඉමා තිකො පුවජා.

අපරාපි තිකො පුවඡා: මනුසාපුවඡා. අමනුසාපුවඡා, නිම්මිතපුවඡා.

කතමා මනුසාපුවජා: මනුසාා බුදාං හගවනතං උපසමකමිතා පඤහං පුවජනති, භිකබු පුවජනති, භිකබුණියෝ පුවජනති, උපාසකා පුවජනති, උපාසිකායෝ පුවජනති, රාජානො පුවජනති, බතතියා පුවජනති, බාහමණා පුවජනති, වෙසසා පුවජනති, සුදෑ පුවජනති, ගහට්ඨා පුවජනති, පබමජිතා පුවජනති. අයං මනුසාපුවජා.

කතමා අවනුසාපුවජා: අවනුසාා බුදබං හගවනතං උපසතිකම්තා පඤහං පුවජනති, නාගා පුවජනති, සුපණණා පුවජනති, යක්ඛා පුවජනති, අසුරා පුවජනති, ගණබබබා පුවජනති මහාරාජාමතා පුවජනති, ඉඤ පුවජනති, බුයමානො පුවජනති, දෙවා පුවජනති, අයං අවනුසාපුවජා.

5. විමතිපකුලිකෙකා -ව, වී, ක, පන

^{1.} ගතාගම - පත

^{2,} තීරණය විභාවනාය පුවඡනි, පන

පකත්ශා-ව, ව, ව, බ, ක, පකටානෙද - ම ජ සං

^{4.} පකමතොහා -ව, වී, ක, පහා

4. මෙත්තගු සූතුනිර්දේශය

4–1. (ආයුෂ්මත් මෙත්තගූ මෙසේ විචාරයි) භාගාවතුන් වහන්ස, මුඹ වහන්සේ විචාරම මෙය වදළ මැන, මුඹ වහන්සේ ඥාන-වෙදයාගේ පරතෙරට පැමිණි කෙනකුන් කොට වැඩූ සිත් ඇති කෙනකුන් කොට හභීමි. ලොවැ අනේක ස්වභාව වූ යම්කිසි දුක් කෙනෙක් වෙත් ද, මේ දු:බයෝ කොයින් උපන්නාහු ද?

පුවජාමි තං භගවා බැභිවෙතං යනු: 'පුවජා' යනු: පෘච්ඡා තුනෙකි; අදිට්ඨරෝතනා පුච්ඡා යැ දිට්ඨසංසඥනා පුච්ඡා යැ විමකිච්ඡෙදනා පුච්ඡා යි.

අදිට්ඨජොතනා පුව්ඡා කවර යත්: පියවින් ධර්මයන්ගේ කථ ලක්ෂණය නොදන්තා ලද නො දක්තා ලද තුලනය නො කරන ලද තීරණය නො කරන ලද පුකට නො වූ සිතින් නො වඩන ලද වෙයි, ඒ ධර්මයාගේ ලක්ෂණ ශූනය පිණිස දර්ශනය පිණිස තුලනය පිණිස තීරණය පිණිස පාළ වීම පිණිස විභාවනය පිණිස පුශ්න විචාරයි. මේ අදිට්ඨජොතනා පුව්ඡා යැ.

දිට්ඨසංසඥතා පුච්ඡා කවර යත්: පියවින් ධර්මයන්ගේ තථලක්ෂණය දන්නා ලද දක්නා ලද තුලනය කරන ලද තීරණය කරන ලද පුකට වූ විභාවන කරන ලද වෙයි. (ඒ ධර්මයන්ගේ ලක්ෂණය) අනා පණ්ඩිතයන් හා සමග සසඳනු සඳහා පැන පුළුවුයි. මේ දිට්ඨසංසන්දනා පුච්ඡා යැ.

විමතිව්ජෙදනා පුච්ඡා කවර යත්: පියවින් සැකයට පැමිණියේ විමතියට පැමිණියේ මෙසේ දෝ හෝ නො වේ දෝ හෝ කිමෙක් දෝ හෝ කෙසේ දෝ හො යි දෙසිත් බවට පැමිණියේ වෙයි, හෙතෙම වීමති සිදුනා සඳහා පැන පුළුවුයි. මේ විමතිව්ජෙදනා පුච්ඡා යැ. මේ තුන් පෘච්ඡා යි.

අනා වූ ද තුන් පෘච්ඡායෙකි: මනුෂාපෘච්ඡා යැ අමනුෂා පෘච්ඡා යැ නිර්මිතපෘච්ඡා යි.

වනුෂාපෘචඡා කවරැ යත්: මනුෂායෝ භාගාවත් බුදුන් කරා එළඹ පැන පුළුවුස්ති, භික්ෂූහු පුළුවුස්ති, භික්ෂූණිහු පුළුවුස්ති, උවසුවෝ පුළුවුස්ති, උවැසියෝ පුළුවුස්ති, රජදරුවෝ පුළුවුස්ති ක්ෂනියයෝ පුළුවුස්ති බාහ්මණයෝ පුළුවුස්ති, වෛශායෝ පුළුවුස්ති, ශුදුයෝ පුළුවුස්ති, ගැහැ-වියෝ පුළුවුස්ති, පැවිද්දෝ පුළුවුසිත්. මේ මනුෂාපෘච්ඡා යැ.

අමතුෂා පෘච්ඡා කවරැ යත්: අමතුෂායෝ භාගාවත් බුදුන් කරා එළඹ පැන පුළුවුස්ති. නාගයෝ පුළුවුස්ති, සුපර්ණයෝ (ගුරුළෝ) පුළුවුස්ති, යක්ෂයෝ පුළුවුස්ති, අසුරයෝ පුළුවුස්ති, වරමරජදරුවෝ පුළුවුස්ති, ඉන්දු යෝ පුළුවුස්ති, බුත්මයෝ පුළුවුස්ති, දෙවියෝ පුළුවුසිත්. මේ අමතුෂා පෘච්ඡා යැ.

ඩුලලනිඉ**දැස පාළි**

කතමා නිමේන පුචඡා: යං හගවා රූපං අභිනිමමනාති මනොමයං සබබඩාපච්චඩාං අභීනිඥියං, යො නිමමිපො බුද්ධං හගවනතං උපසං-කම්තා පඤතං පුචඡති, හගවා විසාජෛන්. අයං නිමමිකපුචඡා. ඉමා තිංසාං පුචඡා.

අපරාපි කිංකා පුවජා: අතතත්පුවජා, පරත්පුවජා, උභයත්පුවජා, අපරාපි කිංකා පුවජා: දිවස්ධමේකත්පුවජා, සමපරාශිකත් පුවජා. පරමත්පුවජා. අපරාපි තිංකා පුවජා: අනවජාත්පුවජා, නිකකීලෙසත් පුවජා, වොදනත් පුවජා. අපරාපි තිංකා පුවජා: අතිතාපුවජා, අනාගතා පුවජා, පවදිපතනා පුවජා. අපරාපි තිංකා පුවජා: අත්බතක පුවජා, බහිදධා පුවජා, අක්ඛයතබහිදධා පුවජා, අපරාපි තිංකා පුවජා: කුසල පුවජා, අකුසල පුවජා, අබාගකක පුවජා, අපරාපි තිංකා පුවජා: කුසල පුවජා, අකුසල පුවජා, අබාගකක පුවජා, අපරාපි තිංකා පුවජා: බණා පුවජා, ධාතුපුවජා, අයෙතනපුවජා, අපරාපි තිංකා පුවජා: සනිපවසාන පුවජා, සමාපපධානපුවජා, ඉද්ධිපාදපුවජා. අපරාපි තිංකා පුවජා: ඉන්දීය පුවජා, බලපුවජා, බෝක්ඛනාපුවජා, අපරාපි තිංකා පුවජා: මහෝපුවජා, එලපුවජා, නිබ්බානපුවජා.

පුවන්ම තනති: පුවනම තං, යාවාම තං, අපේඛසාම තං, පසාදෙම තං, 'කථයඤ බෙ' ති 'පුවනම තං'. හගවාති ගාරවායිවචනමෙතං –ලප– සවස්කාපඤඤ තති යදිදං හගවාති 'පුවණම තං හගවා'. බෑහි මෙතනති බෑහි ආවිකඛ දෙසෙහි පඤඤ පෙහි පවසපෙහි විවර විහජ උතතානි කරොහි පකාසෙහීති 'පුවනම තං හගවා බෑහි මෙතං'. ඉච්චායසමා මෙතතගුති, – 'ඉච්චා'ති පදසන් –පෙ– ඉච්චායසමා මෙතතගු:

මසැඤාමී තං වෙදගුං' භාවිතතතනකි: 'වෙදගු'ති තං මඤඤාම 'භාවිතතෙතා'ති තං මඤඤාම, එවං ජානාමී, එවං ආජානාමි, ඒ එං ව්ජානාමි, ඒ වං පටිවිජානාමි, එවං පටිවීජඣාම් 'වෙදගු භාවිතතෙතා'ති කථං හගවා වෙදගු; වෙදෙ වුචවති චතුසු මගෝහසු ඤෑණං, පඤඤ පඤඤ්ඤීයාදියං පඤඤාබලං – පෙ – ධමාවිවයසමෝ ජඣමෝන වීමංසා වීපඤානා සම්භාදිටයි, භගවා තෙහි වෙදෙහි ජාතිජරාමරණාසා අනනගලතා.

4. පජානාම් - කත්ව

- 3. OD(Q O & to-
- 8. අජානාම

5. අභාන-භලතා -ක, ව

^{1. &#}x27;යං' හි නාන්-ව,වී,ම ජ සං

ඩු*ල*කිර් ද ශපාලි

නිර්මිතපෘච්ඡා කවර යත්: බුදුහු මනෝමය වූ සියලු අහපසහ ඇති අවිකල වූ ඉඳුරන් ඇති යම රුවක් මවත් ද ඒ මැවුණු බුදුහු භාගාවත් බුදුන් කරා එළඹ පැන පුළුවුස්ති, බුදුහු විසඳත්. මේ නිර්මිත පෘච්ඡා යැ මේ තුන් පෘච්ඡා යි.

අනා වූ ද තූන් පෘච්ඡායෙකි: ආත්මාර්ථ පෘච්ඡා යැ පරාර්ථ පෘච්ඡා යැ උහයාර්ත්ථ පෘච්ඡා යි. අනා වූ ද තූන් පෘච්ඡායෙකි: දෘෂ්ටධාර්මිකාර්ථ පෘච්ඡා යැ සාම්පරායිකාර්ථ පෘච්ඡා යැ පරමාර්ථපෘච්ඡා යි. අනා වූ ද තූන් පෘච්ඡායෙකි: අනවදාහර්ථපෘච්ඡා යැ නික්ලෙශාර්ථ පෘච්ඡා යැ වාවදනාර්ථපෘච්ඡා යි. අනා වූ ද තූන් පෘච්ඡායෙකි: අතිත පෘච්ඡා යැ නොගත පෘච්ඡා යැ පතාපුත්පන්න පෘච්ඡා යි. අනා වූ ද තූන් පෘච්ඡායෙකි: අධාහත්මපෘච්ඡා යැ පාහාපෘච්ඡා යැ අධාහත්මබාහා පෘච්ඡා යි. අනා වූ ද තූන් පෘච්ඡායෙකි: කුශල පෘච්ඡා යැ අකුශල පෘච්ඡා යැ අවාහකෘත පෘච්ඡායෙකි: අධාහත්මපෘච්ඡා යැ වාහාපපෘච්ඡා යැ අකුශල පෘච්ඡා යැ අවාහකෘත පෘච්ඡායි. අනා වූ ද තූන් පෘච්ඡායෙකි: ස්කන්ධපෘච්ඡා යැ ධාතුපෘච්ඡා යැ අයෙතන පෘච්ඡා යි. අනා වූ ද තූන් පෘච්ඡායෙකි: සතිපව්යානා පෘච්ඡා යැ මොක් පුධානපෘච්ඡා යැ සෘද්ධිපාද පෘච්ඡා යි. අනා වූ ද තූන් පෘච්ඡායෙකි: ඉන්දීය පෘච්ඡා යැ බලපෘච්ඡා යැ එල පෘච්ඡා යැනිව්ණ යි. අනා වූ ද තූන් පෘච්ඡායෙකි: මාර්ග පෘච්ඡා යැ එල පෘච්ඡා යැනිව්ණ සෘච්ඡා යි.

පු**ව**ජාමි තං: මුඹ වහන්සේ පුළුවුස්මි මුඹ වහන්සේ අයදිමි මුඹ වහන්සේ අද්ධෝෂණ කෙරෙමි මුඹ වහන්සේ පහදවම් 'මට වදළ මැනැවැ'යි 'පුච්ඡාමි කං' යනු වේ.

හගවා යනු: තෙල ගෞරවනාමයෙකි ... යම හගවත් යන නමෙක් වී නම තෙල අර්හත්ඵලය පතාක්ෂ කිරීමෙන් උපන් පුඥප්තියක් නු'යි 'පුවණම තං හගවා' යනු වේ. බෑහි මෙතං: වදළ මැනැව පුකාශ කළ මැනැව දෙසුව මැනැව පැනැවුව මැනැව පිහිටුව මැනැව විවරණ කළ මැනැව විහාග කළ මැනැව පකට කළ මැනැව පුකාශ කළ මැනැවැ'යි ''පු වණමි තං හගවා බෑහිමෙතං' යනු වේ. ඉවවායසමා මෙතතගු–යනු: ඉච්ච යනු පදසන්ධි යැ...'ඉච්චායස්මා මෙත්තගු' යනු වේ.

මඤඤ ම තං වෙදගුං භාවිතතතං:මුඹ වහන්සේ 'වේදයාගේ අන්තයට පැමිණියාහ'යි හතිමි, මුඹ වහන්සේ භාවිතාත්මහ'යි හතිමි, මෙසේ දනිමි, මෙසේ භාත්පසින් දනිමි, මෙසේ වෙසෙසින් දනිමි, මෙසේ ඒ ඒ කරුණු නිසා වෙසෙසින් දනිමි, මෙසේ පුතිවෙධ කෙරෙමි. 'වෙදගු භාවිතත්තො'යී කිසෙයින් බුදුහු වෙදගු වූහ යත්: 'වෙද' යි සතර මාර්ග ඥානය කියනු ලැබෙයි, යම පුඤුවක් පුණෙන්දියයෙක් පුණුබලයෙක් ... ධර්මවිචයසම්බොං බාඩගයෙක් වීමංසායෙක් විදර්ශනායෙක් සමාග්දෘෂ්ටියෙක් වේ ද එයයි. බුදුහු ඒ පුණු සඩබාහත වෙදයන්ගෙන් ජාතිප්රාමරණයාගේ අන්තයටගියහ, අනත පාතෙකා කොටිගතො කොටිපාතෙකා පරියනත ගතො පරියනත පතකා වේ.සාන ගතො වොසාන පාතකතා තාණ ගතො තාණ පෙතතා ලෙන ගතො ලෙන පාතෙකා සරණ ගතො සරණ පෙතකා අභය ගතො අභය පෙතෙකා අවදින ගතො අවදින පතකා අමත ගතො අමත පෙතෙකා නිම්මාන ගතො නිම්මාන පෙතෙකා. වෙදනං වා අනත ගතොති අවත පෙතෙකා නිම්මාන ගතො නිම්මාන පෙතෙකා. වෙදනං වා අනත ගතොති අවත පෙතෙකා නිම්මාන ගතොති බව ද ගු, සහත තතං වා ධම්මානං විදිනත තා වෙද ගු: සකකාය දිවසී විදිතා හොති, විවිකිවණ විදිතා හොති, සිල මෙත පරාමානෙසා විදිතො හොති, රාගෙන – දෙසො – මොහො – මානො විදිනෙ හොති, විදිතා හොතයි පාපකා අකුසලා ධම්මා සංකිලෙසිකා පොනොහා විකා සදරා 1 ද කෙම් වාකා ආයතිං ජාතිජරාමරණීයා:

 "වෙදති ව්වෙයා කෙවලාති (සභියාති හගවා) සමණානං යාතිප ස් ී බාහමණානං සබබ³ වෙදනාසු වීතරාගො සබබං වෙදමතිව වෙදගු සො''ති. a

එවං හගවා ලවදගු.

කථං හගවා හාවිතපතෙක: හගවා භාවිතකායෝ භාවිතසිලෙ හාවිතවිතෙකා හාවිතපකෙක හාවිතසතිපවසානො හාවිතසම්මපාධානො හාවිතඉදධිපාදෙ භාවිතඉඳියෝ හාවිතබලො භාවිතබාජකිම්වා හාවිතමකො පහිනකිලෙසො පටිවි බාකුපො සවජීකත නිරෝධෝ, දූකබං තසස පරිකැකු තං, සමුදයෝ පහිනො, මහෙනා භාවිතො, නිරෝධෝ සවජිකතො, අභිකෙකු හා, අභිකැකු තං, පරිකෙකු හා, පටිකු කු තං, පහතබබං, පහිනං, භාවෙතබබං භාවිතං, සවජිකාතබබං සවජිකතං, අපරිතෙතා මහනෙකා ගවනීරෝ අපාලෙයෝහා දූපාරියෝගාළෙහා පහුත රතනෝ සාගරුපලෝ ජළඬාලපක්බාය සමනකාගනො හොති.

වක්ඛුනා රූපං දිසවා නෙව සුමනො හොති, න දුම්මනො, උපෙක්ඛකො විහරති සතා සම්පජානො සොතෙන සදදං සුනා -- පෙ-- සානෙන ගතිං සාධිනා -- පෙ-- ජිවහාය රසං සාධිනා -- පෙ-- කායෙන රෝඩක්ඛිබං ජුයිනා -- පෙ-- මනසා ධම්මං විඤඤය නෙව සුමනො හොති, න දුම්මනො, උපෙක්ඛකො විහරති සතො සම්පජානො.

- 1. 0000-9
- 2. ගානිඩාන් -ම ජ සං
- යානි අත්-ි-සි
- 8. කිඛ්රාවරාසු-ම,ව,ව්,ක

- a. සුපතනිපතෙ සභියසුනත
- 4. දුපරියෝ බාලෙහා පහ
- 5. බහුරතනො -සි.

6. සංගරසලෝ-කාස්ට්

චුලකිර්දෙශපාලි

අන්තයට පැමිණියහ, කෙළවරට ගියහ, කෙළවරට පැමිණියහ, පයාීත්තයට ගියහ, පයාීත්තයට පැමිණියහ. අවසානයට ගියහ, අවසා තයට පැමිණියහ, තුංණයට ගියහ, තුංණයට පැමිණියහ, ලෙනයට ගියහ, ලෙනයට පැමිණියහ, සරණයට ගියහ, සරණයට පැමිණියහ, අහයට ගියහ, අහයට පැමිණියහ, අවසුතයට ගියහ, අවසුතයට පැමිණියහ, අමෘතයට ගියහ, අමෘතයට පැමිණියහ, නිවනට ගියහ, නිවනට පැමිණියහ, අමෘතයට ගියහ, අමෘතයට පැමිණියහ, නිවනට ගියහ, නිවනට පැමිණියහ, දේද (ඥාන) යන් ගේ අන්තයට ගියානු නු'යි හෝ වෙදගු නමහ. චේදයන්ගෙන් අන්තයට ගියාහු නු'යි හෝ වෙදගු නමහ, සප්තධර්මයන් විදිත හෙයින් හෝ වේදගු නමහ; සක්කායදෘෂ්ටිය දන්නා ලද වෙයි.විචිකිත්සාව දන්නාලද වෙයි, ශීලවනපරාමර්ශය දන්නා ලද වෙයි. රාගය–ද්වෙෂය–මොහය– මානය දන්තාලද වෙයි, ඔබ විසින් ක්ලෙශපුකායෙ වූ පුනර්හවය දෙන්නා වූ ක්ලෙශදරථ සහිත වූ දුෘඛවිපාක වූ මත්තෙහි ජාතිජරාමරණයට කාරණ වූ ලාමක අකුශල ධර්මයෝ දන්නා ලද්දහු වෙත්.

1 (බුදුහු 'සභිය'යි අමතා මෙසේ වදළහ) යමෙක් ශුමණ බාත්මණයන් ගේ ශාස්තු යයි කියන ලද යම් වේද කෙතෙක් වෙත් ද, ඒ සියලු වේදයන් මාර්ගතාවනායෙන් කෘතා හෙයින් අනිතාහදි වශයෙන් විමසා එහි ජන්දරාග පහාණයෙන් ඒ සියලු වේදයන් ඉක්මවා යළි වේද පතායෙන් හෝ අන් පරිද්දෙකින් උපදනා සියලු වේදනාවන්හි චීතරාග වූයේ ද හෙතෙම පරමාර්ථ වශයෙන් වේදගු නම වූහ.

මෙසෙයින් බුදුහු වෙදගූ නම් වුහ.

ක්ෂෙයින් බුදුහු භාවිතාත්ම වූහ යත්: බුදුහු වැඩූ කය ඇතියහ. වැඩූ සිල් ඇතියහ. වැඩූ යිත් ඇතියහ වැඩූ ඉන්දිය ඇතියහ, වැඩූ සත්පව්ඨාන ඇතියහ, වැඩූ සෘද්ධිපාද ඇතියහ, වැඩූ ඉන්දිය ඇතියහ, වැඩූ බල ඇතියහ, වැඩූ බොධාඩග ඇතියහ, වැඩූ මාර්ග ඇතියහ, පුහුන් කෙලෙස් ඇතියහ, පිළිවිදි රහත්ඵල ඇතියහ, පසක් කළ නිවන ඇතියහ, ඔබ විසින් දූ:බසතා ශ පිරිසිඳ දන්නාලද, සමුදය පුහීණ යැ, මාර්ගය වඩනා ලද නිරෝධය පසක් කරනලද, (ස්වහාව ලක්ෂණාවබොධයෙන්) දතයුත්ත දන්නාලද, (සාමානාලක්ෂණාවබොධයෙන්) දතයුත්ත පිරිසිඳ දන්නාලද, ළහිණ කළයුත්ත පුහීණ කරනලද, වැඩියයුත්ත වඩනලද, පසක් කළ යුත්ත පසක් කරනලද. (බුදුහු) අනල්පයහ මහත්හ ගම්හිරයහ පමණ නො කළහැකියහ බැසගැනීමට දුෂ්කර වූ බොහෝ වූ (ධර්ම) රත්න ඇති සාගරය වැන්නහ සේඩංගාපෙක්ෂායෙන් සමන්වාගත වෙති.

ඇසින් රු දක (ලොහ විසින්) නො මැ සොමනස් වෙති (ද්වෙෂ විසින්) දෙමනස් නො වෙති ස්මෘතිමක් වූවාහු සමාග්ඥාන ඇත්තාහු උපෙක්ෂක වැ වෙසෙති, කනින් ශබ්ද අසා ...නැහැයෙන් ගඳ ආසුංණය කොට– දිවින් රස විඳ– කයින් පහස් පැහැසැ–සිකින් දහම් දනැ නො මැ සොමනස් වෙති, දෙමනස් නො වෙති, ස්මෘතිමක් වූවාහු සමාග්ඥාන ඇති වැ වෙසෙත්. වකබුනා රූපං දිසවා මනාපං රූපං නාතිගිජකාති¹ නාතිහංසති³ ත රාගං ජ නතති තසා ශීනතාව කාශයා හොති, ශීතං චිතතං අජඣතතං සුසංශීතං සුව්මුතතං. චකබුනා බො පෙනව³ රූපං දිසවා අමනාපං න මඬකු හොති, අපත්වසීතවිතෙතා⁴ අලීනමනසෝ⁵ අබහාපතනවෙතසො. තසා ශී නොට කාලයා හොති, ශීතං චිතතං අජඣනතං සුසංශීතං සුව්මුතතං. සොයිනා – ලෙස කායෙන ඵොටසීබබං එුසිනා – පෙ – මනසා බමමං විඤඤය හොතන සංද, සුනටා – ලෙස සානෙන ගණාං සාශින්ටා – පෙ – ජිවිභාය රසං සාශිනා – ලෙස කායෙන ඵොටසීබබං එුසිනා – පෙ මනසා බමමං විඤඤය හොතා හොති ගීත වාතිහංසති න රාගං ජ නත්, තසා ශීමතාව කාලයා හොති, ශීතං චිතතං අජඣතතං සුසංශීතං සුව්මුතතං. මනසා යෙට බො පන බමමං විඤඤය අමනාපං න මඬකු හොති, අපත්වසිත විනෙතා අලීනමනසෝ අබනාපතනවෙතසො, තසා ශීතොව කාලයා හොති, ශීතං චිතතං අජඣතතං සුසංශීතං සුව්මුතතං.

චකබනා රූපං දිසවා මනාපාමනාවෙසු රූපෙසු යීතොව කායො හොති, යිනං චීතතං අණඛනතං සුසංයීනං සුච්මුතතං. සොතෙන සඥං සුභා -⊙ප− මනසා ධමමං චීඤඤය මනාපාමනාපෙසු ධමෙමසු යිවොව කායො හොති, යිනං චිතතං අජඣනතං සුසංයීතං සුව්මුනතං.

චක්ඛනා රූපං දිසා රජනීයෙ න රජජති, දෙසනීයේ න දුසාති, මොහනීයෙ න මුයාති, කොපනීයෙ න කුපතති, මදනීයෙ න මජජති, කිලෙසනීයෙ න කිලිසාති. සොතෙන සදෑං සුනා –පෙ– මනසා ධමමං විඤඤාය රජනීයෙ න රජජති, දෙසනීයේ න දුසසති, මොහනීයෙ න මුයාති, කොපනීයෙ න කුපතති, මදනීයෙ න මජජති, කිලෙසනීයෙ න කිලිකසති. දිවෙය දිවසීමනෙතා සුතෙ සුතමනෙතා මුතෙ මුතමතෙතා විඤඤාන විඤඤානමතෙතා, දිවෙය න ලිපති, සුතෙ න ලිපති, මුතෙ න ලිපති, විඤඤානෙ න ලිපති, දිවෙය අනුපයෝ අනපායෝ අනිසාධීනෙ අපාටිබඩෝ විපාමුනෙතා¹⁰ විසඤඤානතා ව් වරියාදීකතෙත වෙතසා විහරති. සුතෙ –පෙ– මුතෙ –පෙ– විඤඤානෙ අනුපයෝ අනපායෝ අනිසාධීනො අපාටිබදෝ විපාමුනෙකා වි සියඤා වියඤ්ඤානත වි ඉතියෙ න කියෙන ඉතියෙන කර සුනෙත කර සිය සියෙන කා දනිසාවන අපාටිබනො අපාටිබදෝ විය සියෙනු වෙතතා වි දෙසෙන වි දෙසෙන විය සියෙන අනුපයෝ

- 1. නාතිජඣායකි පත
- 2. නාභිතයක්-ය
- 8. චෂඩුතා ලබා පනෙත-සී-භාෂ
- 4. අපපතිවධිනවතනා සාා
- 0. ආදීන මනයෝ--ව-වි-පත-භාෂා
- සුතතානිපෘත-සභිය සුතතා

- 6. ආදීත මතශො-ව-ව්-ප-කතා
- 7. ഫ്രാനീരംഗ-© ര്യം
- 8. න ලිමපති-ම ජ සං, සාා
- 9. අනුපයයා මජසං අනුපයෝ - ව,වි
- 10. විටුකෙකා -පත--

ඇයින් රූ දකැ මනවඩන රූපයට ගිජු නො වෙති. (නො පතති) නො සතුටු වෙති, රාග නො දනවති, උත් වහත්සේගේ (චක්ෂුරාදි) කය සිටියේ මැ වෙයි, සිත සිටියේ අධාහත්මයෙහි මොනොවට සිටියේ සුදි වුක්ත වූයේ වෙයි. යළි ඇසින් මැ අතිෂ්ටාලම්බන වූ රූපයක් දක නො මකු වෙති (කොප විසින්) නො පිහිටි සින් ඇත්තාහු නො හැකුළුණු සිත් ඇත්තාහු වාාපාද රහිත සික් ඇත්තාහු වෙති. ්උන් විහන්සේ ගේ කය සිටියේ මැ වෙයි, යිත සිටියේ අධාහත්මයෙහි මොතොවට සිටියේ සුවිමුක්ත වූයේ වෙයි. කතින් ශබද අසා ...නැහැයෙන් ගඳ ආසුාණය කොට-දිවින් රස විඳ– කයින් පහස් පැහැයැ–සිතින් දහම දැනැ මනවඩන ධර්මයට ගිජු තොවෙති, නො සතුටු වෙති, රාග නො දනවති, උන් වහන්සේගේ චක්ෂු ≾ාදි කය සිටියේ මැ වෙයි, සිත සිටියේ අධාහත්මයෙහි මොනොවට සිටියේ සුවිමුක්ත වූයේ වෙයි. යළි සිතින් මැ අනිෂ්ටංල ීබන ධර්මයක් දන නො මකු වෙති. (කොප විසින) නො පිහිටි සිත් ඇත්තාහු නො හැකුඑණු සිත් ඇත්තාහු වාහපාද රහිත සිත් ඇත්තාහු වෙති, උන් වහන්සේගේ චක්ෂු රාදි කය සිටියේ මැ වෙයි සිත සිටියේ අධිහාත්මයෙහි මොනොවට සිටියේ සුවිමුක්ත වූයේ වෙයි.

ඇසින් රු දක මනාපාමනාප රූපයන්හි චක්ෂුරාදි කය සිටියේ මැ වෙයි. සිත නිශ්චල චූයේ අධාහත්මයෙහි මොනොවට සිටියේ සුවිමුක්ත චූයේ වේ. කනින් ශබද අසා ... සිතින් දහම දන මනාපාමනාප ධර්මයන්හි චක්ෂුරාදි කය සිටියේ මැ වෙයි සිත නිශ්චල චූයේ අධාහත්මයෙහි මොනවට සිටියේ සුවිමුක්ත චූයේ වේ.

ඇසින් රූ දක ඇලුම් කටයුතු රූපයෙහි නො: ඇලෙති. ද්වෙෂ ඉපැදවිය යුත්තෙහි ද්වෙෂ නූපදිවති. මුළා වියැ යුත්තෙහි තො මුළා වෙති. කිපියැ යුත්තෙහි නො කිපෙති. මත් වියැ යුත්තෙහිනො මත් වෙති. තැවිය යුත්තෙහි තො තැවෙතී. කනින් ශබද අසා ... සිතින් දහම දන ඇලුම කටයුත්තෙහි තො ඇලෙති. ද්වෙෂ ඉපැද වියැ යුත්තෙහි ද්වෙෂ නූපදිවකි. මුළා වියැ යුත්තෙහි නො. මුළා වෙති. කිපියැයුත්තෙහි නොකිපෙති. මත් වියැයුත්තෙහි ලතා මත් වෙති. තැවියැ යුත්තෙහි ලතා තැවෙත්. රූපාලම්බනයෙහි (වක්ෂුර්විඥානයෙන්) දුටු පමණ වූවාහු ශබ්දායතනයෙහි ශුැතමානු වූවාහු ගන්ධ–රස–ස්පර්ශායතනයෙහි (සාණ–ජීභ්වා–කාය වඥානයෙන්) වස (පැමිණ ගන්නා ලද) මානු වූවාහු මනොවිඥානයෙන් දන්නා ලද්දෙහි විඥානමානු වූවාහු (චක්ෂුර්විඥානයෙන් දුටු) රූපාලම්බනයෙහි නො ඇලෙති. (තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි ලෙපයෙන්) නො ඇලෙති ශබ්දල මබනයෙහි නො ඇලෙති ගන්ධ–රස– ස්පුශ්ටවාාලමබනයෙහි නො ඇලෙති ධර්ම ලමබන-්යහි නො ඇලෙති රූපාලමබන්යෙහි තෘෂ්ණා රහිත වූවාහු අපුදුෂා සිත් ඇත්තාහු අනිශිත වූවාහු නො බැඳුණාහු වෙසෙයින් මිදුණිහු නො යෙදුණාහු විගතමයාහාද කළ සිතින් යුක්ත වැ වාසය කෙරෙත්. ශබ්දලමබනයෙහි... ගන්ධ–රස–ස්පුෂ්ටවාහලමබනයෙහි ... ධර්මාලමබනයෙහි තෘෂ්ණාදි උපය රහිත වූවාහු අපදුෂා සිත් ඇත්තාහු අනිශිත වුවාහු නො බැඳුණාහු වෙසෙසින් මිදුණාහු නො යෙදුණාහු විගත මියහාද කළයිකින් යුක්ත වැ වාස කෙරෙත්.

සංච්ජරති හගවලතා වකබූ පසසති හගවා වකබුනා රුපං, ජඥරාගො හගවලතා නැඟි, සුච්මුතාවිතෙනා හගවා. සංවර්ජති හගවලතා ලසානං, සුණාති හගවා සොතෙන සඥං, ඡඤරාගො හගවතො නඤ්, සුවිමුතතචිතෙතා හගවා. සංච්ජසකි හගවතො ඝානං, ඝායකි හගවා ඝානෙන ගඣං, ජඤරාගෝ හගවතො නැසී, සුවිමුතතවිතෙනා හගවා. සංව්ජාති හගවතො ජීවතා, සායති හගවා ජීවතාය රසං, ඡඤුරාලගා හගවලතා නත්ව, සුව් මූතතවිලතතා හගවා. සංච්ජාති හගවලතා කායො, එසති හගවා කා අයන අදාවස්බබං, ඡඤරාගො හගවලතා නත්ව, සුවි වුතන චිතෙතා හගවා. සංච්ජජත් හගවතො මනො, ව්ජානාත් හගවා මනසා ධම්මං, ජඤරාමගා හගවමතා නසු, සුව්මුතනවිතෙතා හගවා. වසාබුං රූපාරාමං රූපරතං රූපසමමුදිතං, තං හගවතො දනතා ගුතතං රකඛිතං සංවුතං, තසස ව සංවරාය ධම්මං දෙසෙති. අසාතං සඳපුරාමං සඳදුරතං සඳදසම්මුදිතං, -- ලප- ඝානං ගඣාරාමං ගඣරතං ගඣසම්වූදිතං - ලප-- ජිවහා රසාරාමා රසරතා රසසමමුදිතා, සා භගවලතා දනතා ගුතතා රක්ඛිතා, සංවුතා තසස ච සංවරාය ධම්මං දෙසෙකි. කායො ඓැවස්බ්බාරාමෝ ඓ.වස්බ්බරතො ලපාවස බබසමමුදිතො. මලතා ධම්වාරාමෝ ධම්මරතො ධම්මසමමුදිතො සො හගවලතා දනෙතා ගුතෙතා රක්ෂිතො සංවූතො, තසස ච සංවරාය ධම්මං දෙසෙති.

- වරමසසතරා දනතා ආජාත්යා ව සිනිවා, කුඤ්රා ව මහානාගා අතුකදනතා තලතා වරං.a
- න හි එතෙහි යානොහි ගවෙජයා අගතං⁸ දිසං, යථාතතනා සුදනෙකන දනෙකා දනෙකන ගවජති.a
- විධාසු න විකම්පනකි විපාමුකතා පුනුඛහවා, දනතාවේං අනුපාකතා ලත ලොකෙ විජිතාවීනො.b
- 6. යඤයාපුිාන් භාවිතාන් අජඹනතඥව බහිතා ව සබබලොකෙ, නිමුරු ඉමං පර ඤවලොකං කාලං කඬාත් හාටිතතෙතා සද නෙතාති.e

- 1. යථාස්තා PTS. ස
- S. අමත දික ව-ව

- a. ධම්මපද නාශවශග
- b. බනාධ සංයුතාත බජජනීය වගග
- 4. සුභාකානිපාක සභිය සුභාක

^{6.} චකුබුං -සි

භාගාවතුන් වහන්සේට චක්ෂුස්පුසාදය විදාමාන වෙයි. බුදුහු ඇසින් රූප දකිකි. ඡඤරාගයෙක් භාගාවතුන්ට නැත. බුදුහු වෙසෙසින් මිදුණු සිත් ඇත්තාහ. භාගාවතුන් වහන්සේට ශුොතුපුසාදය විදාලාන වෙයි. බුදුහු කනින් ශබ්දය අසති. ඡඤරාගයෙක් භාගාවතුන්ට නැත, බුදුහු සුවි මුක්තවිත්තයහ. භාගාවතුන් වහන්සේට සුාණ පුසාදය විදාලාන වෙයි. බුදුහු නැහැයෙන් ගඳ ආසුාණය කෙරෙති. හාගාවතුනට ඡන්දරාගයෙක් නැත. බුදුහු සුව්මුක්තචිත්තයහ. භාගාවතුන් වහන්සේට ජිහ්වාපුසාදය විදාමාන වෙයි. බුදුහු දිවින් රස විදිති. ඡඤරාගයෙක් භාගාවතුනට නැත. බදුහු සුවිමුක්ත විත්තයහ. භාගාවතුන් වහන්සේට කායපුසාදය විදාමංන වෙයි. බුදුහු කයින් පහස් පහස්ති, ජඤරාගයෙක් හාගාවතුන්ට නැත. බුදුහු සුවිමුක්තවත්තයහ. භාගාවතුන් වහන්සේට මනස විදාමාන වෙයි බුදුහු මනසින් දහම දනිකි. ජඤරාගයෙක් භංගාවතුන්ට නැත. බුදුහු සුවි මුක්ත විත්තයහ. ඇස රූපාරාමයැ, රූපයෙහි ඇලුණේ යැ, රූපයෙන් සතුටු වුයේ යැ, ඒ ඇස භාගාවතුන් විසින් දමනය කරන ලද, ගොපනය කරන ලද් රක්නාලද, සංචර කරනලද, යළි ඒ ඇස සංචර පිණිස දහම දෙසති, කන ශබ්දරාම යැ, ශබ්දරත යැ ශබ්ද සම්මුදිත යැ ... සුංණය ගන්ධාරාම යැ... පිහ්වාව රසාරාම යැ ... කය ස්පුෂ්ටවාහරාම යැ ... මනස ධර්මාරාම යැ ධර්මරත යැ ධර්මසමමුදිත යැ, ඒ මනස භාගාවතුන් විසින් දන්ත යැ, ගුප්ත යැ, රක්ෂිත යැ සංවෘත යි. ඒ මනස සංවරය පිණිස දහම දෙසනසේක.

(2) දමුණු ඇතකු අසකු මැ බොහෝදෙනා රැස්වූ තැනට පමුණුවති, රජ ද දමුණු ඇතකු පිට මැ නැහෙයි, යමෙක් අනුන් බිණූ පරොස්බස් ඉවසා නම දමුණා වූ හෙතෙම මිනිසුන් අතුරෙහි උත්තම යි.

(3) අශ්වතරයෝ දමුණා හු මැ උතුම වෙති, ආජාතෙය අශ්වයෝ ද සෛන්ධවයෝ ද කුඤ්ජර නම් වූ මහ ඇත්හු ද දමුණා හු මැ උතුම් වෙති, ඊට වඩා (මාර්ග භාවනායෙන්) ආත්මදමනය කරන ලද්දේ උත්තම යි.

(4) දමුණු මහණ තෙම, (පූර්වහාගයෙහි ඉත්දියදමනයෙත්,) දමුණාවූ (අපරහාගයෙහි ආයාමාර්ග භාවතායෙන්) මනාව දමුණවූ සිතින් අගත නම් වූ නිර්වාණ දිශාවට යම් සේ යේ ද, මේ ඇත් ආදි යානයෙන් එසේ නො මැ යන්නේ යි.

(5) යම කෙනෙක් තිවිධ මානයෙහි කමපා නො වෙත් ද, පුනර්හව-යෙන් මිදුණාහු ද, (රහත්ඵල සඩ්බාහත) දන්ත භූමියට පැමිණියාහු ද ඔහු මෙ සත්ත්වලොකයෙහි දිනුවාහු නම වෙත්.

(6) යමක්හු විසින් අධාහත්ම වූ ද බාහිර වූ ද සියලු ලෝකයෙහි (වක්ෂුරාදි) ෂඩින්දියයෝ (තිලක්ෂණයට නහා) වෙසෙසින් වඩන ලද්දාහු ද, භාවිත ඉන්දිය ඇති ඒ දන්ත වූ පුද්ගල තෙම (ස්වපරසන්තති සඬ්බාහත) මෙලොව හා පරලොව හා දූන මරණ කාලය බලාපොරොත්තු වේ යයි.

වුල නිදෙස පාළි

එවං හගවා හාවිනලතතා¹

මඤඤාම තං වෙදගුං³ භාවිතතාං කුතො නු දුකබා සමුදගතා ඉමෙති: 'කුතො නූ'ති සංසයපුවජා, විමතිපුවජා, දොළඟකපුවජා, අනෙකංසපුවජා. එවං නු බො, න නු බො, කිං නු බො, කථං නු බොති 'කුතො නු'.

දුකතාත් ජාතිදුකබං ජරාදුකබං වාාාධිදුකබං මරණදුකබං ලසාකපරිදෙව දුක්බලදමන්කපුපායාසදුක්බං නෙරයිකං දුක්බං තිරවජානදුක්ඛං පෙත්තී විසය දුක්බං මානුසිකං^{*} දුක්බං ගබෙහාකකනතිමුලකං දුක්බං ගබහටසීකි[.] මුලකං දුක්බං හබහදිවසානමුලකං දුක්බං ජාත්සසුපනිබණානං⁴ දුක්බං ජාතසය පරාලධයාතං දුකබං අතතුපකකමං දුකබං පරුපකකමං දුකබං දුක්බදුක්බං සඳ්බාරදුක්බං විපරිනාමදුක්බං, චක්බුරොගො සොතරොගො ඝානරෝගෝ ජිවහාරෝගෝ කායරෝගෝ සීසරෝගෝ කණණරෝගෝ විට්රොංගා දහකරෝගෝ කාලසා සාසෝ පිනාලසා ඩහෝ ජරෝ කුවයි රොගො මුවඡා පක්බාණිකා සුලා විසුවිකා කුවයං ගණකා කිලාසො **අපමා**රො කණඩු කවජු රබසා çœ විනච්ඡිකා **ලසාලසා** ලොහිතපිතතං මධුමෙහො අංසා පිළකා හගඥලා පිතතසළිවසානා ආබාධා *ම*සම්භයමුව<mark></mark>යානා ආබාධා වානසමුවයානා ආබාධා සනනිපාතිකා ආබාධා උතුපරිනාමජා ආබාධා විසමපරිහාරජා ආබාධා ඬපකකමිකා ආබාධා කම්මව්පාකජා ආබාධා සීතං උණහං ජිසවජා පිපාසා උච්චාමරා පසසාවෝ ඩංසමකසවාතාතපසිරිංසපස්වේසසානං දුකඛං, මාතුමරණං දුකඛං පිතුමරණං දුකබං හාතුමරණං දුකබං හගිනීමරණං දුකබං පුතතමරණං දුකබං ධීතුමරණං දුකබං ඤුතිවාසනං දුකබං හොගවාසනං' දුකබං සීලවාසනං දුකබං දිවසිවාසනං දුක්ඛං යෙසං ධම්මානං ආදිතෝ සමුදගමනං පඤඤයේත්, අභාභාවලතා නිමරාධෝ පණුඥායකි. කම්මසංනිසයිලතා විපාලකා, විපාක සංනිසයිතං කම්මා, නාමසංනිසයිතං රූපං, රූපසංනිසයිතං නාමං, ජාතියා අනුගතං, ජරාය අනුසටං බාසාධිනා අභිභූතං, මරණෙන අබහාහතං, දූකෙබ පතිවසීතං, අතාණං අලලනං අසරණං අසරණිහුතං, ඉමේ වුචවනති දුකකා.

- 1. භාවිතනෙකාති-ම ජ භං
- 3. eDeg e ti te.
- 3. මානසිකංසා

- 4. ජාතසපුපතිබනධක- මජසං
- 5. පරාඩෙයාකං මජසං
- 6. ඩාහෝ මත්තං
- 7. රොගවාසතං පත, ම ඒ සං

චූලනිඊදෙශපාලි

මෙසෙයින් බුදුහු 'භාවිතත්ත' නම වූහ.

මඤඤාම තං වෙදගුං භාවිතතතං කුතො නු දුකබා සමුදගතා ඉමේ-'කුතො නු' යනු; සංශය පෘචඡා යැ විමතිපෘචඡා යැ ද්වෛධපෘචඡා යැ අනෛකාන්තපෘච්ඡා යැ මෙසේ දෝ හෝ නො වේ දෝ හෝ (ජංති ආදීන් අතුරෙහි) කුමක් වූයෙම දෝ හෝ කෙසේ වූයෙම දෝ හෝ යි 'කුතො නු' යනු වේ.

දුකබා යනු: ජාති දුක යැ ජරා දුක යැ වාහයි දුක යැ මරණ දුක යැ සොක පරිදේවදුක්බදෙමනස්සුපැයාස දුක යැ නිරය දුක යැ තිරිසන් යොන්හි දුක යැ පෙතවිෂයෙහි දුක යැ මිතිස්ලොවැ (වධඛන්ධනාදි) දුක යැ ගර්භාවකාන්තිමූලක දුක යැ ගර්භස්ථිතිමූලක දුක යැ ගර්භවාූත්ථාන මුලක දුක යැ උපන්හු පිළිදග්තා දුක යැ උපන්හු පරා අයත් බැවිහි දුක යැ ආත්මොපකුම දුක යැ පරොපකුම දුක යැ ස්වාහංචික දුක යැ සංස්කාර දුක යැ විපරිණාම දුක යැ වක්ෂුරොග යැ ශොතුරොග යැ සංණ රොග යැ පිහ්වාරොග යැ කායරොග යැ ශීර්ෂරොග යැ කර්ණරොග යැ මුබරොග යැ දන්තරොග යැ කාස යැ ශ්වාස යැ පීනස යැ දහ යැ ජීවර යැ කුක්ෂිරොග යැ මූර්ච්ඡා යැ පුස්කන්දිකා (රක්තාතීසාර) යැ ශූලරොග යැ මහාවිරෙචන යැ කුෂ්ට යැ ගණ්ඩ යැ කිලාස (කබර) යැ ක්ෂය රොග යැ අපස්මාර යැ දදැ යැ කණ්ඩුති යැ මහකස් යැ නියපහරින් වූ වණයැ අතුල් පතුල් පැලීම යැ රක්ත පිත්ත යැ මධු මෙහ යැ අර්ශස් යැ පොළ යැ හගන්දරා යැ පිතින් නැති ආබාධ යැ සෙමින් නැති ආබාධ යැ වයින් නැති ආබංධ යැ සාන්නිසාතික ආබාධ යැ ඍතු පරිණාමයෙන් උපන් ආබ.ධ යැ විෂම වූ ්යභාපථයෙන් නැති ආබාධ යැ උපකුමයෙන් උපන් ආබාධ යැ කර්ම විපාකයෙන් උපන් ආබාධ යැ ශීත යැ උෂ්ණ යැ ජිසත්සා යැ පිපංසා යැ උච්චාර යැ පුසාව යැ මැසි මදුරු වා අව් දික් දෑ යන මොවුන්ගේ පහසින් උපන් දුක යැ මවගේ මරණයෙන් වූ දුක යැ පියාගේ මරණයෙන් වූ දුක යැ බැයාගේ මරණයෙන් වූ දුක යැ බුහුන්ගේ මරණයෙන් වූ දුක යැ පුතු මරණයෙන් වූ දුක යැ දුනිතෘමරණයෙන් වූ දුක යැ ඥාති වාසනයෙන් වූ දක යැ හොගවාසනයෙන් වූ දුක යැ ශීලවාසනයෙන් වූ දූක යැ දෘෂ්ටි-වාසනයෙන් වූ දුක යැ ස්කන්ධාදි යම ධර්ම කෙනකුන්ගේ අාදියෙහි උත්පත්තිය පැමත් ද අස්කංගම වශ්යෙන් ඔවුන්ගේ නිරෝධය පැමනයි. විපාකය තෙමේ කර්මය ඇසිරි කෙළේ යැ, කර්මය තෙමේ විපංකය ඇසිරි කෙළේ යැ,රූපය නාමය ඇසිරි කෙළේ යැ, නාමය රූපය ඇසිරි කෙළේ යැ, (හැම කර්මාදිය) ජාතිය අනුව ගියේ යැ, ජරායෙන් පැතිරෙන ලද, වාංධි-යෙන් මඩනා ලද, මරණයෙන් පහරන ලද, දුකෙහි පිහිටියේ යැ, අතුණ යැ අලෙන යැ අසරණ යැ අසරණ වූයේ යි, මොහු දුෘබයෝ යැ යි කියනු ලැබෙත්.

ඉමෙ දුක්ඛා කුතො සමුදගතා, කුතො ජාතා, කුතො සංජාතා කුතො තිබ්බාතා කුතො අඳිනිබ්බතතා කුතො පෘතුභූතා කිංනිදනා කිංසමුදශා¹ කිංජාතිකා කිංපහවාති ඉමෙසං දුක්ඛානං මූලං පුවජති, හෙතුං පුවජති, නිදනං පුවජති, සමහවං පුවජති, පහවං පුවජති, සමුදසං පුවජති, ආහාරං පුවජති, ආරමාණං පුවජති, පවවයං පුවජති, සමුදයං පුවජති, පපුවජති යාවති අපේකයත්² පසාදෙතිකි 'කුතො නු දුක්ඛා සමුදගතා ඉමෙ.'

යෙ කෙවී ලොකසම්ං අනෙකරුපාති: 'යෙකෙව්'ති සබෙබන සබබං සබබථා සබබං අපෙසං නිසෙසසං පරියාදියනවචනමෙතං යෙකෙවීති.' ලොකසම්ංති අපායලොකෙ මනුසසලොකෙ දෙවලොකෙ බනිලොකෙ ධාතුලොකෙ ආයතනලොකෙ. අනෙකරුපාති අනෙකවිධා නානපාකාරා දුකතාති 'යෙ කෙවී ලොකසමං අනෙකරුපා.'

ලතනාහ ලසා බාහම්ණො:

''පුචජාමි තං හගවා බැහි මෙ තං (ඉඩවායසමා මෙසතගූ) මඤඤාමි තං වෙදගුං භාව්යතතං, කුතො නු දුසබා සමුදගතා ඉමෙ යෙ කෙවි ලොකසමං අනොකරුපා''ති.

4–2 දුක්ඛාස වේ මං පහවං අපුචජයි (මෙතතශූති හගවා) තං තෙ පවක්ඛාමී යථා පජාතං, උපයිනිදනා පහවනතී දුක්ඛා යෙ කෙව් ලොකසමං අනෙකරුපා.

දුකතිසස වේ මං පහවං අපුවජයි ති: 'දුකතිසසා'ති: ජාතිදුකතිසස ජරාදුකතිසස වාාධිදුකතිසස මරණදුකතිසස සොකපරිදෙවැකතිදෙමනාභපු-පායාතදුකතිසස. පහවං අපුවජයින් ''දුකතිසස මූලං පුවජයි, හෙතුං පුවජයි, නිදනං පුවජයි, සමහවං පුවජයි, පහවං පුවජයි, සමුවසානං පුවජයි, ආහාරං පුවජයි, ආරමාණං පුවජයි, පවවයං පුවජයි, සමුදයං පුවජයි, ශාවයි අලේකියයි පසාදෙසි'ති 'දුකතිසස වේ මං පහවං අපුවජයි'.

මෙතස ඉති හගවාති: බාහමණං නාමෙන ආලපති. හගවාති ගාරවාධි වචන මෙතං –පෙ– සචඡිකාපඤඤතති යදිදං හගවාති. 'මෙතත ඉති හගවා'.

^{3.} qocta28 -0,0,to

මේ දූ:බයෝ කොයින් පහළ වූවාහූ ද, කොයින් උපන්නාහු ද, කොයින් වෙසෙසින් උපන්නාහු ද, කොයින් නිපන්නාහු ද, කොයින් වෙසෙසින් නිපන්නාහු ද, කොයින් පහළ වූවාහු ද, කුමක් නිදන කොට ඇත්තාහු ද, කුමක් සමුදය කොට ඇත්තාහු ද, කුමක් ජාති කොට ඇත්තාහු ද, කුමක් පහව කොට ඇත්තාහු ද' යි මේ දූ:බයන්ගේ මූලය විචාරයි, භේතුව විචාරයි, නිදනය විචාරයි, සමහවය විචාරයි, පහවය විචාරයි, සමුත්ථානය විචාරයි, ආහාරය විචාරයි, ආලම්බනය විචාරයි, පතාහය විචාරයි, සමුදය විචාරයි, වෙසෙසින් විචාරයි, ආයාචනය කෙරෙයි, කැමැති කරවයි පහදවා තු' යි 'කුලතා නු දුක්බා සමුදගතා ඉමේ' යනු වේ.

යෙ කෙවි ලොකසමං අනෙකරුපා – 'යෙ කෙවි' යනු: සියල්ලෙන් සියල්ල සර්වථායෙන් සියල්ල අශේෂ කොට නිශ්යේෂ කොට භාත්පසින් ගත්නා වචනයෙකි තෙල 'යෙ කෙවි' යනු. ලොකසමං – අපායලොක-යෙහි මනුෂාලොකයෙහි දෙවලොකයෙහි ස්කන්ධලොකයෙහි ධාතු ලොකයෙහි ආයතනලොකයෙහි යැ. අනෙකරුපා – අනෙකවිධ වූ නානාපුකාර වූ දු:බයෝ නු' යි 'යෙ කෙවි ලොකසමං අනෙකරුපා' යනු වේ.

එයින් කී යැ ඒ බමුණු:

පුවජාමි, තං හගවා... ලොකසම්ං අනෙකරුපා යි.

4-2.

(බුදුහු මෙසේ වදළහ: මෙත්තගු මාණවකය,) ජාතාහාදි දුකට කාරණය (තෙපි) මා විචාරව, එය පුතාක්ෂ කොට දනගත්තකු සෙයින් තොපට පුකාශ කරම්හ. ලොවැ අනෙක ස්වරූප වූ යම් දුක් කෙනෙක් ඇද්ද එ හැම දු:බයෝ (තෘෂ්ණාදි) උපයි හේතුයෙන් උපදනාහ.

දුකබසය වේ මං පහවං අපුවජයි – 'දුක්බස්ස' යනු: ජාති දුකට, ජරා දුකට, වාහයි දුකට, මසාක-පරිදෙව (කායික) දුකම (මංනසික) දෙම-තස්ස උපායාස දුකට. පහවං අපුවජයි- යනු: දුකට මූලය විචාරව, හෙතුව විවාරව, නිදනය විචාරව, සමහවය විචාරව, පහවය විචාරව. සමුත්ථානය විවාරව, ආහාරය විචාරව, ආලම්බනය විචාරව, පුතාහය විචාරව, සමුදය විවාරව, යාවකද කරව, අධෝෂණ කරව, පහදවා නු'යි 'දුක්බස්ස වේ මං පහවං අපුවජයි' යනු වේ.

වෙතතගු ති හගවා යනු: බමණහු නමින් අමසන සේක. හගවා යනු: තෙල ගෞරවනාමයෙකි... යම 'හගවත්' යන නමෙක් වී නම තෙල අර්හත් ඵලය පුතාක්ෂ කිරිමෙන් උපන් පුණුප්තියක් නු' යි 'මෙත්තගු' ති හගවා' යනු වේ. තං තෙ පවකබාම යථා පරානනක්: 'තං' ති දුකබසස මූලං පවකබාමි, හෙතුං පවකබාමි, නිදනං පවකබාමි, සමහවං පවකබාමි, පහවං පවකබාමි, සමුවසානං පවකබාමි, අාහාරං පවකබාමි, ආරම්මණං පවකබාමි, පවඩයං පවකබාමි, සමුදයං පවකබාමි, ආවිකබිසසාමි දෙසිසසාම සඤඤලපසසාම් පවසීලපසසාමී විවරිසසාම විහජිසසාම ඌතතනීකරිසසාම පකාසිසසාමීති. 'තං තෙ පවකබාමි.'

යථා පරානනත් : යථා පරානනෙකා ආජානනෙකා විජානනෙකා පටිවිජානනෙකා පටිවිජඩානෙකා ත ඉතිනිතිහං න ඉති කිරාය¹ න පරමපරාය න පිටකසමපදනෙන ත තකකහොතු ත නයහෙතු ත ආකාර පරිවිතකෙකන න දිවසීනිජඣානබනතියා සාමං සයං අභිඤඤාකං අතත-පවඩකබධමමං තං කථයිසසාමීති 'තං තෙ පවකබාමි යථා පජානං'.

උපධිනිදනා පහවනති දුකබාති: 'උපයි'ති දස උපයි: තණහූපයි දිට්ථූපයි, කිලෙසූපයි, කමමුපයි, දුවවරිතුපයි, ආහාරූපයි, පටිසූපයි, වතසෙසා උපාදිතනධාතුයො උපයි, ඡ අජඹතතිකානි ආයතනානි උපයි, ඡ විකුඤුණකායෝ උපයි, සබබමයි දුකබං දුකබමනතෝන⁴ උපයි, ඉමෙ වුවවනති දස උපයි. දුකබාති ජාතිදුකබං ජරාදුකබං වාසයිදුකබං මරණයුකබං සොකපරිදෙවදුකාබදෙමනසසුපායාසදුකබං නොරයිකං දුකබං – පෙ– දිටයී බාසනං දුකබං, යෙසං ධම්මානං ආදිතෝ සමුදගමනං පඤඤයනි අතාභාගතෝ නිරෝධෝ පඤඤයති, කමරෝස්සිතං විපාකං, විපාකනිසයිතං කමමං, නාමනිස්සිතං රුපං, රුපනිස්සිතං නාමං, ජාතියා අනුගතං, ජරාය අනුසටං, බාසයිනා අභිභූතං, මරණෙන අබහාහතං, දුකෙබ පතිවසීතං, අතාණං අලෙනං අසරණං අසරණීනුතං, ඉමෙ වුවවනති දුකබා. ඉමෙ දුකබං උපයිනිදනා, උපයිහෙතුකා, උපයිපවවයා, උපයිකාරණා භොනති, පහවනති සමහවනති ජායනති සඤජායනත් නිබබතකනති පෘතුභවනත්'ති 'උපයිනිදනා පහවනති' දුකබං.

^{1.} න ඉති කිරියාය – ම ජ සං

^{2.} දූකාමමනාවෙයන - ම ඒ ශං

^{8.} දුකුටාය වෙලං - ව-වි-ක

තං තෙ පවකබාම, යථා පජාතං – 'තං' යනු: දුකට මූලය පවසමී, තේතුව පවසමි, නිදනය පවසමි. සමහවය පවසමි, පුභවය පවසමි, සමුත්ථං-නය පවසමි, ආහාරය පවසමි, ආලම්ඛනය පවසමි, පුතාය පවසමි, සමුදය පවසමි, කියමි, දෙසමි, පනවමි, පිහිටුවමි, විවරණ කෙරෙමි, විභාග කෙරෙමි, නො ගැඹුරු කෙරෙමි පුකාශ කෙරෙම නු' යි 'තං තෙ පවකබංමි' යනු වේ.

යථා පජානං – පතිවෙධ කොට දතුයෙක් භාත්පසින් දතුයෙක් වෙසෙසින් දතුයෙක් මැනැවින් දතුයෙක් අවබොධ කළ කෙනෙක් යම්සේ ද, තෙල මෙසේ වී ල' යි නො වැ තෙල මෙසේ ල' යි නො වැ පරම්පරු කථා වෙනු: නො වැ පිටක සම්පුදය හා සම වේ යයි නො වැ තර්ක භෙතුවෙනුදු නො වැ නයගුහණයෙනුදු නො වැ (මේ සොදුරු යැ යි) කරුණු සැලකී-මෙනුදු නො වැ අපට රුව් වූ දෘෂ්ටිය හා සම වේ යයි නො වැ තෙමේ මැ තමා විසින් අවබොධ කළ තමා විසින් පතාවෙක්ෂා කළ ධර්මය තොපට කියනෙමී 'තං තෙ පවක්බාමි යථ. පජානං' යනු වේ.

උපධිනිදනා පහවන්ති දුකබා --- 'උපධි' යනු: දශ උපධීහු යැ: තෘෂ්ණ උපයි යැ දෘෂ්ටි උපයි යැ ක්ලෙශොපයි යැ කර්මොපයි යැ දුශ්චදිනොපයි යැ ආහාරොපයි යැ පුතිසොපයි යැ (පෘථිවාාදි) සතර උපංදින්න ධ.තු සංඛාාත උපධියැ ෂඩ් අධාාත්ම ආයතන සංඛා:ත උපධියැ ෂඩ්විඥානකාය සංඛාාත උපධි යැ සියලු ලෛහුමක දුෘබය දුස්සහනාර්ථයෙන් උපධි නම වෙයි. මොහු දශ උපධි යයි කියනු ලැබෙත්. <mark>දුකබා</mark> යනු: ජාති දුක යැ ජරා දුක යැ වාහායි දුක යැ මරණ දුක යැ සොක–පරිදෙව–දුක්ට–දෙලිනස්සු-පායාස දුක යැ නිරය දුක යැ . . . සුෂ්ටි වාසනයෙන් වූ දුක යි. ස්කන්ධාදි යම් ධර්ම කෙනකුන්ගේ ආදියෙහි උත්පත්තිය පැනෝ ද අස්තංගම වශ-යෙන් ඔවුන්ගේ නිරෝධය පැනෙයි, විපාකය තෙමේ කර්මය ඇසිරි කෙළේ යැ, කර්මය තෙමේ විපාකය ඇසිරි කෙළේ යැ; රූපය නාමය ඇසිරි කෙළේ යැ, නාමය රූපය ඇසිරි කෙළේ යැ; (හැම කර්මාදිය) ජාතිය අනුව ගියේ යැ, ජරායෙන් පැතිරෙන ලද, වාාධියෙන් මඩනා ලද, මරණයෙන් පහරන ලද, දුකෙහි පිහිටියේ යැ අතුාණ යැ අලෙන යැ අසරණ යැ අසරණ වූයේ යි. මොහු දුඃබයෝ යි කියනු ලැබෙත්. මෙ දු:බයෝ උපධි නිදන කොට ඇතියාහු, උපධි හේතු කොට ඇතියාහු, උපයි පතාය කොට ඇතියාහු, උපයි කාරණ කොට ඇත්තාහු වෙති පහළ වෙති, හටගනිති, උපදිති, මොනොවට උපදිති, නිපැදෙකි පහළ වෙත් නු'යි 'උපධිනිදනා පහවන්ති දුක්බා, යනුවෙ.

යෙ කෙවි ලොකස්මං අනෙකරුපාති: 'යෙ කෙවි'ති සබෙබන සබබං සබබරා සබබං අයෙසං නිසෙසසං පරියාදියනවවනාමෙතං යෙ කෙවී'ති. ලොකස්මිතති අපායලොකෙ මනුසසලොකෙ දෙවලොකෙ බනිලොකෙ ධාතුලොකෙ ආයතනලොකෙ. අනෙකරුපාති: අනෙකවිධා නානපකාරා දුකබා'ති 'යෙ කෙවි ලොකසමං අනෙක රුපා'.

පෙනාහ හගවා:

"දුකබසස වේ මං පහවං අපුචඡයි (මෙතතගූති හගවා) තං තෙ පවකබාමී යථා පජානං උපයිනිදනා පහවනති දුකබා ගෙ කෙචි ලොකසමං අනෙකරුපා''ති.

4–3 යො වෙ අවිදවා උපයිං කරොත් පුනපපුනං දුකබමුපෙත් මනෙද තඤා පජානං උපයිං න කයිරා දුකබයස ජාතිපහවානුපසයී.

යො වේ අවිදවා උපයිං කරොතීති: යො'ති යො යාදිසො යථා යුතෙතා යථාවිහිතා යථාපකාරො සංධානපාතතා¹ යංධමම සමතතාගතා³ බතතියො වා බාහමාණා වා වෙසෙසා වා සුදෙද වා ගහවෙයා වා පබබජිතො වා දෙවො වා මනුමසොවා. අවිදවාති අවිජරාගතො අඤඤාණි අවිහාවී දූපපසෙඤා. උපයිං කරොතීනි තණහූ පයිං කරොති. දිටයූපයිං කරොතී, කිලෙසුපයිං කරොතී, කමවූපයිං කරොති, දූවවරිතුපයිං කරොති, ආහාරූපයිං කරොති, පටිසූපයිං කරොති, වතසෙසා උපාදිතනධාතුයො උපයිං³ කරොති, ජ අජඹතතිකානි ආයතනානි උපයිං කරොති, ජ විඤඤාණකායං උපයිං කරොති, ජානති සඤජානති නිබබතොතීති යො වේ අවිදා උපයිං කරොති:

^{2.} සධ 39 යමනතාගතො - බහුසු

^{3.} උපධි - මජසං

යෙ කෙවි ලොකසමං අනෙකරුපා — 'යෙ කෙවි' යනු: සියල්ලෙත් සියල්ල සර්වථායෙන් සියල්ල අශෙෂ කොට නිශ්ශෙෂ කොට භාත්පසිත් ගන්නා වචනයෙකි තෙල 'යෙ කෙවි' යනු. 'ලොකසමං යනු: අපාය ලොකයෙහි, මනුෂාලොකයෙහි, ස්කන්ධලොකයෙහි, ධාතුලොකයෙහි, ආයතනලොකයෙහි යැ අනෙකරුපා යනු: අනෙකවිධ වූ නානාපකාර වූ දු:බයෝ නු' යි 'යෙ කෙවි ලොකසමං අනෙකරුපා' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු;

දුකටසස වෙ මං -- පෙ- ලොකසමිං අනෙකරුපා යි.

4-3.

අපන්ඩිත වූ යමෙක් (තෘෂ්ණාදි) උපධිය කෙරේ ද, අඥාන වූ හෙතෙම පුනපුනා සසර දුකට පැමිණෙයි. එහෙයින් (සංස්කාරයන් අනිතාහදි විසින්) දන්නේ සසර දුක ජාතිය පුහව කොට ඇතැ' යි දක්නෝ (තෘෂ්ණාදි) උපධිය නො කරන්නේ යි.

යො වෙ අවිදවා උපයිං කරොති — 'යො' යනු: යම යමබදු වූ යමෙ-කින් යුක්ත වූ යමයේ සිටි යම පුකාර වූ යම තනතුරකට පැමිණි යම ධර්මයෙකින් සමන්වාගත වූ ක්ෂතියයෙක් හෝ බාහ්මණයෙක් හෝ වෛගායෙක් හෝ ගුදුයෙක් හෝ ගෘහස්ථයෙක් හෝ දෙවියෙක් හෝ මනුෂායෙක් හෝ යි. අවිද්වා යනු: අවිදාාවට පැමිණියේ අඥාන වූයේ අපණ්ඩිත වූයේ දුෂ්පාඥ වූයේ යි. උපයිං කරොති – තෘෂ්ණා උපයිය කෙරෙයි, දෘෂ්ටි උපයිය කෙරෙයි, ක්ලේශොපයිය කෙරෙයි, කර්මොපයිය කෙරෙයි, දුශ්චරිතොපයිය කෙරෙයි, ආහාරොපයිය කෙරෙයි, කර්මොපයිය කෙරෙයි, දුශ්චරිතොපයිය කෙරෙයි, ආහාරොපයිය කෙරෙයි, ඉතිංඝාපයිය කෙරෙයි, සතර උපාදින්නධාතු සංඛාහත උපයිය කෙරෙයි, ඉතිංඝාපයිය කෙරෙයි, සතර උපාදින්නධාතු සංඛාහත උපයිය කෙරෙයි, කෙරෙයි, උපදවයි, මොනොවට උපදවයි, නිපදවා නු' යි 'යො වෙ අවිද්වා උපයිං කරොති' යනු වෙ. පුතපපුතං දුකබමුපෙති මනෙදා'ති: පුතපපුතං ජාතිදුකබං ජරාදුකබං වාාධිදුකබං මරණදුකබං සොකපරිදෙවදුකබදෙමනඥපුපායාසදුකබං එති සමුපෙති උපගවජති ගණහාති පරාමසති අභිනි.චීසති. මනෙදාති මනෙද මොඉහා අවදා අවජපාගතො අණැකුණි අවිහාවී දුපාණෙදකුති 'පුතපපුතං දුකබමුපෙති මනෙද '

තසමා පජානං උපධිං න කයිරාති: 'තසමා'ති තංකාරණා තංගෙතු ກແລຍອອດ ພາຍ ແລະ ຄະຊີມ ຄະຊີມ ຄະຊີມ ຄະຊີມ ຄະຊາຍ පජානභාගී පජානනොකා ආජානනොකා විජානනොකා පටිවිජානනොකා පටිච්ජඣතෙතා, සබෙබ යංබාරා අනිචචාති පජානතෙතා ආජානනෙතා විජානලනතා පටිවිජානලනතා පටිවිණිඩුනෙතා 'සලබබ සංඛාරා දුකටාති -- පෙ-- සබෙබ ධමමා අනතතා'ති -- පෙ-- 'යං කිඤිවි සමුදයධමමං සබබං තං ආජානෟනකා විජානනෙකා පජානතො පටි නිගරාධධම්ම 'නති ව්ජානලනතා පටිවිජඣලනතා. උපධිංන කයිරාගි තණුසුපයිං න කරෙයා, දිට්ඨූපධිං න කරෙයා, කිලෙසූපධිං න කරෙයා, කම්මූපධිං න කරෙයා, දුචාරිතුපයිං න කරෙයා, ආහාරුපයිං න කරෙයා, පටිසුපයිං කරෙයා, චතඤො උපාදිත්තධාතුයො උපයිං න ක රෙයාන, න ජ අජඣතනිකානි ආයතනානි උපයිං න කරෙයා, ඡ විඤඤණකායං උපයිං න කරෙයා, න සංජනෙයා න නිබබනොතයා නාතිනිබබනොතයාත්-තසමා පජානං උපයිං න කයිරා.'

දුකාබසයාති: ජාතිදුකාබසය ජරාදුකාබසය වාහාධිදුකාබසය මරණදුකාබසය ශාකපරිදෙවදුකාබදෙමසසුපායාසදුකාබසය. • සහවානුපසයිත්: දුකාබසය මූලානු 3සයි⁴ හෙතානු 3සයි නිදහානුපසයි සමහ වානු 3සයි පහවානු 3 සයි සමුවයානානුපසයි ආහාරානු 3 සයි ආරම්මණානු 3 සයි පවවයානු 3 සයි සමුදයානු 3 සයි. 'අනු 3 සොතා' වූ වවති පණසානය පණසිදී පජානන - ලෙප-අමොහොධ මමවිවයෝ සම්මාදිවයි ඉමාය අනුපසසන ය 2 ඤඤාය උපෙනො හොති සමුපෙනො උපග නො සමුපගතො උපෙනෙනා සමුපෙනෙන සමනතාගනො සො වුවෙති අනුපසයින් ''දුකාබසය ජාතිපෙනවානු 3 සයි.

නෙනාහ හඟවා.

"යො වේ අවිදවා උපයිං කරොති පුනදපුනං දුකබමුපෙති මනෙද තසමා පජානං උපයිං න කයිරා දුකබසස ජාතිපපහවානුපසයි''ති.

^{4.} නෙතුනුපසයි--ව--ව්-ක තෙතුං පසයි - ම ර සං

පුතපපුතං දුකබමුපෙති මන්දෙ – පුනපුතා ජාතිදුකට ජරාදුකට වාාධිදුකට මරණ දුකට සෝක-පරිදේව-දුක්බ-දෙමනස්සුපැයාස දුකට එයි පැමිණෙයි එළැඹෙයි ගරායි පරාමර්ශනය කෙරෙයි පිවිසේ. මන්දෙ යනු: බාල වූයේ මුළා වූයේ අවිද්වත් වූයේ අව්දාාවට පැමිණියේ අඥාන වූයේ අපණ්ඩිත වූයේ දුෂ්පාඥ වූයේ නු'යි 'පුනාප්පුනං දුක්බමුපෙති මන්දෙ' යනු වේ.

තස්මා පජාතං උපධිං ත කයිරා – 'තස්මා' යනු: එ කරුණිත් එ හෙයින ඒ පුතායෙන ඒ නිදනයෙන් මෙසේ උපයින්හි ආදිනව දක්නේ නු'යි 'තස්මා' යනු වේ. පජානං යනු: දන්නේ හාත්පසින් දන්නේ වේසෙ-සින් දන්නේ අවබොධ කරනුයේ පුතිවෙධ කරනුයේ යි, හැම සංස්කාරයෝ අනිතාහ' යි දන්නේ භාත්පසින් දන්නේ වෙසෙයින් දනනේ අවබොධ කරනුයේ පතිවෙධ කරනුයේ යි, හැම සංස්කාරයෝ දුඃඛයහ'යි–හැම සංස්කාරයෝ අනාත්මහ' යි . . යම් කිසි සමුදය ධර්මයෙක් ඇද්ද, ඒ හැම නිරොධය ස්වභාව කොට ඇතැ යි දන්නේ හාත්පසින් දන්නේ වෙසෙසින් දත්තේ අවබොධ කරනුයේ පුතිවෙධ කරනුයේ යි. උපයිං න කයිරා යනු: තෘෂ්ණා (සංඛාහත) උපධි නො කරනනේ යැ, දෘෂ්ට යුපධි නො කරනනේ ຜເ, ක්ලෙශොපයි නො කරන්නේ ຜເ, කර්වේ පයි නො කරන්නේ ຜເ, දුශ්චරිතොපධි නො කරන්නේ යැ, ආහාරොපධි නො කරන්නේ යැ, පුතිසොපයි නො කරන්නේ යැ, සතර උපාදින්නධාතු සංඛායත උපයි තො කරන්නෝ යැ, සවැදැරුම් ආධාාත්මික ආයතන සංබාත උපධි තො කරන්නේ යැ, ෂඩ විඥානකාය සංඛාහත උපධි නො කරන්නේ යැ, තුපදවන්නේ යැ නො නිපද්වන්නේ යැ, අතිශයින් නො නිපදවන්නේ නු' යි 'කස්මා පජානං උපධිං න කයිරා' යනු වේ.

දුකබසය යනු: ජාති දුකට ජරා දුකට වාහයි දුකට මරණ දුකට සොක-පරිදේව-දුක්ඛ-දෙමනස්ස-උපායාස දුකට යැ. පහවානුපසයි යනු: දූ:බ-යාගේ මූලය අනුව බලනුයේ හේතුව අනුව බලනුයේ නිදනය අනුව බල-තුයේ සමහවය අනුව බලනුයේ පහවය අනුව බලනුයේ සමුත්ථානය අනුව බලනුයේ ආහාරය අනුව බලනුයේ ආලමබනය අනුව බලනුයේ පුතාය අනුව බලනුයේ සමුදය අනුව බලනුයේ යි. 'අනුපස්සනා' යී පුඥුව කියනු ලැබෙයි – යම පුඥාවක් පුජානනාකාරයෙක් . . අමොහ සංබහාත ධර්මවිවයයෙක් සමාහ්දෘෂ්ටියක් වේ ද එය යි. මේ අනුපස්සනා සංබහාත ධර්මවිවයයෙක් සමාහ්දෘෂ්ටියක් වේ ද එය යි. මේ අනුපස්සනා සංඛහාත පුඥායෙන් යුක්ත වූයේ අතිශයින් යුක්ත වූයේ එළැඹ සිටියේ අතිශයින් එළැඹ සිටියේ නො වෙන් වූයේ පරිපූර්ණ වූයේ සමන්වාගත වූයේ යි. හේ 'අනුපස්සි' යී කියනු ලැබේ නු 'යි 'දුක්ඛස්ස ජාතිප්පහවානු-පස්සි' යනු වේ. එයින් වදළහ බුහුදු:

යො වෙ අවිද්වා . . . ජාතිප්පහවානුපස්සි' යනු.

මෙතාගූ සුතාන්දෙයො

4--4

යං තං අපුචජිමහ අකිතතයී නො අඤඤං තං^I දුචඡාම තදිඬඝ බෑහි ක**් හතුධීරා වී** ගරනති ඔසං ජාතිජරං² සොක³පරිදදුව ඤුව තං ෙම මුනී සාධු වියාකරොහි තථා හි තෙ වීදිනො එස ධමෙමා

යං තං අපුච්ඡිමහ අකිකතයි නොති: යං තං අපුච්ඡීමහ අයාවිමහ අජෝඩයිමහ පසාදිමහ. අකිතප යීනො'ති කිතතිතං ආවික්ඛිතං දෙසිතං පඤඤපිතං පව්ඨයිතං විවරිතං විහතතං උතතානීකතං පකාසිතනති 'යං තං අපුච්ඡිමහ අකිතතයි නො.'

අඤඤෑ තං පුවඡ:ම තදිඩඝ බෑහීති අඤඤං තං පුවඡාම, අඤඤං තං යාවාම, අඤඤෑ තං අජෝඩසාම, අඤඤං තං පසාදෙම, උතතරිං තං පුවඡාම. තදිඩඝ බෑහිති තං ඉඬඝ බෑහි ආවිකට දෙසෙහි පඤඤපෙහි පවස්ලපහි විටර වීහජ උතතානිකරොහි පකාසෙඟීකි 'අඤඤං තං පුවඡාම තදිඩඝ බෑහි.'

කථනනු ධීරා විතරනකි ඔසං ජාති ජරං සොකපරිදදවං . වා'ති: 'කථන වූ'ති. සංසයපුවජා විමත්පුවජා දොලාකපුවජා අනෙකංසපුවජා, නුමබා කිං නුබො කථනතුබොති. එවනතු බො න කථනනු ධීරා ති ධීරා පණ්ඩිතා ප*කු*ඤුවනෙතා බුදඩිමනෙතා ඤුණිනො චිහාවිනො මේධාවි∉නා. **ඔඝනති** කාමොසං හමවාසං දිලුවුරාසං අවිජෝාසං, ජාතීනි යා පොසං පොසං සහතානං තමයි තමයි සහතනිකාලය ජාති සඤජාති ඔකකතාකි අභිතිබබතති බණිංතං පාතුභාවො ආයකතානං පටිලාලාා. ජරාති යා ලාසං තෙසං සතතානං තමහි තමහි සහතනිකාලය ජරා පීරණතා බණ්ඩීවවා පාලිවවා වලිගතවතා ආයුගතා සංහානි ඉඤියානං පරිපාලකා. සොකොති ඤුති වාසලනන වා ද්වස්සස ලාාග වාසලනන වා දුවස්සස රොගවාසනොන වා දුවස්සස සිලවාසනොන වා දුවස්සස දිවසී වාසනෙන වා එට්ඩසා අඤඤතරඤඤතරෙන වා වාසනෙන සමතතා-ගතසස අඤඤතරඤඤතරෙන වා දුකබධමෙමන ලසාවනා **ලොවිතතතං අනෙතා ලොලකා අලනතා පරිලසාලකා අලනතා** දංහා අංතතා පරිදුහෝ අවසලපා පරිජිඹායනා දෙමනසසං අපාකසලලං'

1. අංකුකුතුව -වි

2. ජාතිං ජරං – මඡසං

3. පුවජාමි – උ,සු,මජසං

4. සොක පරිදෙවංච - ව වි ක

4-4.

(ආයුෂ්මත්, මෙත්තගු මෙසේ කී යැ:) ඇපි යමක් විචාළමෝ ද එය මුඹ වහන්සේ අපට වදළ සේක. අන් කරුණකුදු මුඹ වහන්සේ විචා-රමහ. එය දන් වදළ මැනැව, නුවණැත්තෝ (කාමාදි චතුර්විධ) ඔසයත් ජාති ජරා ශෝක පරිදේවදුකත් කෙසේ ඉක්මවත් ද? සව්ඥ මුනි වූ මුඹ වහන්සේ අයදිමි. එය මට විසදා වදළ මැනැව, යම් හෙයෙකින් මුඹ වහන්සේ විසින් තෙල දහම සත්ත්වයන් විසින් අවබොධ කරන සේ පැනවීම වශ-යෙන් දන්නා ලද ද එහෙයිනි.

යං තං අපුවජිමා අක්තතයි නො යනු: (ඇවි) යමක් විවාළමෝ ද අයැදියමෝ ද අධෝෂණ කළමෝ ද පැහැද වූවමෝ ද – අක්තතයි නො යනු: කීර්තනය කරන ලද යැ කියන ලද යැ දෙසන ලද යැ පනවන ලද යැ (ඥාන මුඛයෙහි) තබන ලද යැ විවරා කරන ලද යැ විවරණ කරන ලද යැ පහළ කරන ලද යැ පුකාශ කරන ලද නු' යි 'යං කං අපුච්ඡිමහ අකිතත යී නො' යනු වේ.

අඤඤ, තං පුවජාම තදිඩග බෑති යනු: මුඹ වහන්සේ අනෙකක් විචා රමහ, මුඹ වහන්සේ අනෙකක් අයදිමහ, මුඹ වහන්සේ අනෙකක් අධෝය ෂණ කරමහ, මුඹ වහන්සේ අනෙකක් (කියන්නට) පහදවමහ, මුඹ වහන්සේ මත්තෙහි විචාරමහ–තදිඩිග බෑති යනු: එය දත් වදළ මැනව කියනු මැනැව දෙසනු මැනැව පනවනු මැනැව (ඥානමුඛයෙහි) තබනු මැනැව දී වරණ කළ මැනැව විභාග කළ මැනැව පාළ කරනු මැනැව පුකාශ කළ මැනැව නු' යි 'අඤඤ නං පුවජාම තදීඩග බෑති යනු' වේ.

කථනනු ධීරා විතරනති ඔසං ජාතිජරං සොක පරිද්දවං ව යනු: 'කථන්නු' යනු **මෙසේ දෝ හෝ නො වේ දෝ හෝ** කිමේක් දෝ හෝ කෙසේ දෝ හෝ' යි සංශ්යපෘච්ඡා යැ විමතිපෘච්ඡා යැ ද්වෛධපෘච්ඡා යැ අලනෙකාන්ත පෘච්ඡා යි. ධීරා යනු: ධීරයෝ පණ්ඩිතයෝ පැනැතියෝ බුද්ධිමත්හු නැණැතියෝ විමර්ෂඥාන ඇත්තාහු (අනිතාදීන්) තුලිතඥාන, ඇත්තාහු. ඔසං යනු: කාමොස යැ හිවොස යැ දෘෂ්ටි-ඕස යැ අවිදහ-ඔස යි. ජාති යනු: ඒ ඒ සත්ත්වයන් ගේ ඒ ඒ සත්ත්වනිකායයෙහි යම උපැත්මෙක් හට ගැන්මෙක් අවතාන්තියක් නිපැද්මෙක් ස්කන්ධ-යන්ගේ පහළ වීමෙක් ආයතනයන්ගේ පුතිලාභයෙක් වේ ද, හේ යැ. ජරා යනු: ඒ ඒ සක්ත්වයන්ගේ ඒ ඒ සත්ත්වනිකායයෙහි යම් දිරිමෙක් දිරත බවෙක් (දන්ත නබාදීන්ගේ) කැඩුණු බවෙක් (කෙශාදීන්ගේ) පැසුණු බවෙක් රැලි වැටුණු සම ඇති බවෙක්, ආයුෂයාගේ පිරිහීමෙක් ඉන්දියයන් ගේ පැසීමෙක් වේ ද එය යි. සොකො යනු: ඥාති වාසනායෙන් හෝ පහස්තා ලද්දහු ගේ, හොගවාසනයෙන් හෝ පහස්නා ලද්දහු ගේ, රොග ຍາແກດແກ້ ເໜ່ ຮັ້ນແກງ ලද්දහු ເຫ, ශීලවාසන යෙන් ເໜ່ ຮັ້ນແຫຼ ලද්දහුගේ දෘෂ්ටිවාසනයෙන් හෝ පහස්නා ලද්දහු ගේ, අනාාකරානාකර වාස්තයෙකින් හෝ සමන්වාගත වුවහු ගේ අනාාතරානාකර දුංඛධර්මයෙ-කින් හෝ පහස්තා උද්දගු ගේ ශෝකයෙක් ශෝක කරන අයුරෙක් ශෝක කළ බවෙක් ඇතුළත් ඉගාකයෙක් ඇතුළත පරිශෝකයෙක් අබහාන්තර දහරයක් අබහාන්තර පරිදහයෙක් සිත දුවෙන අයුරෙක් දෙමනසෙක් ගෝකශලායෙක්.

වුලලතිඥෙස පංළි

පරිදෙවොති ඤත්වාසනෙන වා එට්ඨසා, හොගවාසනෙන වා එට්ඨසා රොගවාසනෙන වා එට්ඨසා සිලවාසනෙන වා එට්ඨසා දිවයීවාස-ගොන වා එට්ඨසා අඤඤතරඤඤතරෙන වා වාසනෙන සමනාතාගතසා අඤඤතරඤඤතරන වා දුකබධමෙන එට්ඨසා ආදෙමො පරිදෙමො ආදෙවනා පරිදෙවනා ආදෙවිතතකං පරිදෙවිතතකං වාවා පලාලො විපාලාලො ලාලපො ලාලපොනා ලාලපතනකං.

කථනනු ධීරා විතරතත් ඔසං ජාතිජරං යොකපරිදදවඤවාති ධීරා කථං ඔසඤව ජාතිඤව ජරඤව දුක්බඤව නොකපරිදෙවඤව තරනති උතතරනති පතරනති සමතිමකකනති වීතිවතතනතීති 'කථනතු ධීරා විතරනති ඔසං ජාතිජරං යොකපරිදැවඤව'

තං මෙ මුනී සාධු වියාකරොහිති 'ත'තති යං පුචඡාමි, යං යාවාමි, යං අජෙකි ාාමි, යං පසාලදමි. මුනීති මොනං වුචචති ඤැණං 'යා පඤඤ පජානනා – පෙ– අම වාහො ධිච්චි වියෝ සම්මාදිටයි, හෙවෝ තෙන ඤුණෙන සමනතාගතො මුනි මොනපතෙතා.

ත්ණි මොනෙයානති: කායමොනෙයාං, වච්මොනෙයාං, මනොං මොනෙයාං. කතමං කායමොනෙයාං: තිව්ධානං කායදුචාරිතානං පහානං කායමොනෙයාං, තිවිධං කායසුවරිතං කායමොනෙයාං, කායාරමාණං කදණං කායමොනෙයාං, කායපරිඤඤ කායමොනෙයාං, පරිඤඤසහගතො මඟොා කායමොනෙයාං, කාගය ජඥරාගපහානං කායමොනෙයාං, කායසංබාරනිරොධො වතුසරණකානසමාපතති කායමොනෙයාං. ඉදං කායමොනෙයාං.

කතමං වවීමොනෙයාං: චතුබබධානං වවීදුච්චරිතානං පහානං වවී-මොනෙයාං, චතුබබධං වවීසුචරිතං වවීමොනෙයාං, වාචාරම්මණං ඤැණං වවීමොනෙයාං, වාචාපරිඤඤ වවීමොනෙයාං, පරිඤඤසහගනා මගොො වවීමොනෙයාං, වාචාය ඡඤරාගපපහානං වවීමොනෙයාං, වාචාසංඛාර නිරෝධෝ දූතියජැඹානසමාපතති වවීමොනෙයාං, පරිඤඤ සහගනා මඟොො වචීමොනෙයාං, වාචාය ඡඤරාගපපහානං වවීමොනෙයාං, වාචා-සංඛාරනිරෝධෝ තතියජැඹානසමාපතති වවීමොනෙයාං. ඉදං වවීමො-නෙයාං.

a. බම්මසඩගණි - චිතතුපපාදකණඩ

වූලනිර්දෙශපාලි

මෙකතගු සූතුනිර්දෙශය

පරිදෙවො යනු: ඥාතිවාසනයෙන් හෝ පහස්නා ලද්දහු ගේ හොඟවාසනයෙන් හෝ පහස්නා ලද්දහු ගේ රොගවාසනයෙන් හෝ පහස්නා ලද්දහු ගේ ශීලවාසනයෙන් හෝ පහස්නා ලද්දහු ගේ අෂ්ටිවාසනයෙන් හෝ පහස්නා ලද්දහු ගේ අනාහතරානාහතර වාසනයෙ-කින් හෝ පහස්නා ලද්දහු ගේ සමන්වාගත වූවහු ගේ අනාහතරානාහර දුංඛධර්මයෙකින් හෝ පහස්නා ලද්දහු ගේ නම කියා හැඩීමෙක් ගුණ කියා හැඩීමෙක් නම කියා හඬන අයුරෙක් ගුණ කියා හඬන අයුරෙක් නම කියා හැඩී බවෙක් ගුණ කියා හැඬු බවෙක් වචනයෙක් පුලාපයෙක් (සිස් බසෙක්) විපුලාපයෙක් පුනපුනා ලපනයෙක් පුනපුනා ලපනාකාරයෙක් පුනපුනා ලපිත බවෙක් වේද එය යි.

කථං නු ධිරා විතරතති ඔසං ජාතිජරං සොකපරිද්දවඤව යනු: ධීරයෝ කිසෙයින් ඔසයත් ජාතියත් ජරාවත් ශොකයත් පරිදෙවයත් (කාමයන් දුරු කෙරෙමින්) තරණය කෙරෙති, (කෙලෙසුන් දුරු කෙරෙමින්) උත්තරණය කෙරෙති, (හෙතු සිදිමින්) පුතරණය කෙරෙති, (සසර) ඉක්මවති, (පුතිසන්ධිය අහවොහත්පත්තික කෙරෙමින්) ඉක්ම සිටිත් නුයි 'කථං නු ධීරා විතරන්ති ඔසං ජාතිජරං සොකපරිද්දවඤ්ව' යනු වේ.

තං මෙ මුනි සාධු වියාකරොහි යනු: තං යනු: යමක්හු පුළුවුස්නෙම්ද, යමක්හු අයදනෙම් ද, යමක්හු අධෝෂණ කෙරෙම් ද, යමක්හු පහදවම් ද, (ඔහු යැ) මුනි යනු: 'මොන' යි ඥානය කියනු ලැබෙයි: යම් පුඥාවක් පුජානනාකාරයෙක් . . . අමොහයෙක් ධර්මවිචයයෙක් සමාක්දෘෂ්ටි යෙක් වේ ද, එයයි. හාගාවතුන් වහන්සේ ඒ ඥානයෙන් සමන්වාගත වූවාහු මුනි වූවාහු මුනිහාවයට පැමිණියහ.

මොතෙයා තුතෙකි: කායමොතෙයා යැ වවීමොතෙයා යැ මතො-මොතෙයා යි. කායමොතොය කවර යත්: තිවිධ කායදුශ්චරිතයන්ගේ පුහාණය කායමොතෙයා යැ, තිවිධ කායසුවරිතය කායමෙ:තෙයා යැ, කය අරමුණු කොට පවත්නා ඥානය කායමොතෙයා යැ කායපරිඥාව කාය මොතෙයා යැ පරිඥාසහගත (අධාාත්ම කය සම්මර්ශනය කොට උපදවන ලද) මාර්ගය කායමොතෙයා යැ කයෙහි ජන්දරාග පුහාණය කායමොතෙයා යැ කායසංබාර (ආශ්වාස පුශ්ව:ස) නිරෝධ සංඛාාත වතුර්ථත්ධානසමාපත්තිය කායමොතෙයා යැ මේ 'කායමොතෙයා' යි.

වවිවෙනෙයා කවර යත්: වතුර්විධ කායදුශ්චරිතයන් ගේ පහා-ණය වචීමොනෙයා යැ වතුර්විධ වාක්සුවරිතය වවීමොනෙයා යැ, වචනය අරමුණු කොට පවත්නා ඥානය වවීමොනෙයා යැ, වාක්පරිඥාව වචී-මොනොා යැ, පරිඥාසහගත මාර්ගය වවීමොනෙයා යැ වචනයෙහි ඡන්දරාග පහාණය වවීමොනෙයා යැ, වාක්සංස්කාර (විතර්ක විචාර) තිරොධ සංඛාත ද්විතියධානසමාපත්තිය වචීමොනෙයා යැ, මේ 'වචීමොනෙයා' යි.

157

කතමං මනොමොනෙයාං: තිවිධානං මනොදුචාරිතානං පහානං මනොමොනෙයාං, තිවිධං මනොසුචරිතං මනොමොනෙයාං, විතතා-රමාණං සඳහා මනොමොනෙයාං, විතතපරිඤඤ මනොමොනෙයාං, පරිඤඤාහගනා මගොා මනොමොනෙයාං, විතෙන ඡඤරාගපහානං මනොමොනෙයාං, විතතසකාරනිරොධො සඤඤුවෙදයිද නිරෝධසමා-පතති මනොමොනෙයාං. ඉදං මනොමොනෙයාං.

- 7 ''කායලුනිං වාචා වූනිං මනොලුනිමනාසවං මූනිං මොනොයාසමපතකං ආහු සබබපාහයිනං.a
- 8 කායමුතිං වාවාමුනිං මනොවුනිමනාසවං මුනිං මොනෙයාසමපතතං' ආහු නිනහාතපාපක''හති.

ඉමෙහි තීහි මොනෙයොහි ධමෛහි සමතතාගතා. ජ මුනිතො: අගාරමුනිතො අනගාරමුනිතො සෙබමුනිනො අසෙබමුනිනො පවේවක-මුනිනො මුනිමුනිතො.

කතමෙ අගාරමුනිනො: යෙ තෙ අගාරිකා දිටයිපද විඤඤ තසාසතා, ඉමෙ අගාරමුනිනො. කතමෙ අතගාරමුනිනො යෙ තෙ පබ්බජිත දිටයිපද විඤඤ තසාසතා, ඉමෙ අතගාරමුනිනො. සතත සෙබා යෙබමුනිනො. අරහනෙතා අසෙබමුනිනො. පමෙඩකබුද්ධා පළෙවකං මුනිනො. මුනිමුනිනො වුඩවනති කථාගතා අරහනෙතා සමාසමබුණා.

- 9 ''න මොනෙන මුනි හොති මූළහරුපො අවිදැනු යො ච තුලංව පඟාගත වරමාදය පණ්ඩිකො,
- 10 පාපානි පරිවජෛති ස මුනි තෙන සො මුනි යො මුනාති උභෝලොකෙ මුනි තෙන පවුවෙති.
- 11 අසතං සතඤා ඤාතා ධමාං අජඣතතං බහිදධා ව සබාලොකෙ දෙවමනුසොහි පූජිතො යො සඬහජාලමතිවා සො මුනී''ති.d

සාධු වියාකරොහිනි තං සාධු ආචිකබ² දෙසෙහි පඤඤපෙහි ප<mark>ට</mark>ඨ-පෙහි විවර ව්ගජ උතතානීකරොහි පකාපෙහිනි 'තං මෙ මුනී සාධු-ව්යාකරොහි'.

- a. කික¶ දතත ර ~ ආපායිකවගන
- b. ඉතිවුනාතක දුතියවගග

- *c.* ධ**ම්ම**පද**-ධම්ම**ව්රාවගග
- d. සුගත නිපාත-සභියසුතත
- 2. ආචිකටාහි-ම`ජ සං

^{1.} පෙයිටි කො-කත්ව

වනොවොනෙයා කවර යත්: තිවිධ මනොදුශ්චරිතයන් ගේ පුභාණය මතොමොනෙයා යැ, නිවිධමනොසුචරිතය මනොමොනෙයා යැ විත්තා ලම්බනයෙහි ඥානය මනොමොනෙයා යැ විත්තපරිඥාව මනොමොනෙයා යැ පරිඥා සහගත මාර්ගය මනොමොනෙයා යැ සිතෙහි ඡන්දරාග පුහාණය මනොමොතෙයා යැ විත්තසංස්කාර (සංඥා වෙදනා) නිරෝධ සංඛාත සංඥාවෙදයිතනිරෝධසමාපත්තිය මනොමොනෙයා යැ, මේ 'මනො-මොනෙයා' යි.

7 (කායවාග්මනොදුශ්චරිතය දුරැලීම වශයෙන්) කායමුනිවූ වාග්මුනි වූ මනෙ මුනි වූ අනාසුව වූ (එලයෙහි සිටි හෙයින්) මොනොයාසම්පන්න වූ මුනිහූ සියලු කෙලෙසුන් දුරු කෙළේ යයි කියත්.

8 කායමුනි වූ වාග්මුනි වූ මනොමුනි වූ අනාසව වූ මොනෙයා සම්පන්න වූ මුනිහු සෝද හළ පව ඇත්තෙකැ' යි කියත්.

මේ තුන් මොනෙයාා ධර්මයන් ගෙන් සමන්විත වූ මුනිහු සදෙනෙකි: අගාරමුනිහු යැ අනගාරමුනිහු යැ ශෛක්ෂමුනිහු යැ අශෛක්ෂමුනිහු යැ පුතොකමුනිහු යැ මුනිමුනිහු යැ යි.

අගාරමුතිහු කවරහ යත්: දක්තා ලද නිවන් ඇති දන්තා ලද (ශික්ෂා-තුය) ශාසනය ඇති යම ගිහිගේ වැසි කෙතෙක් වෙත් ද, මොහු අගාර මුතිහු යැ. අනගාරමුතිහු කවරහ යත්: දුටු නිවන ඇති දත් සසුන් ඇති යම පැවිදි කෙතෙක් වෙත් ද, මොහු අනගාරමුනිහු යැ. සප්ත ශෛක්ෂයෝ සෙබමුතිහුයැ. රහත්හු අෂෙබමුතිහු යැ. පසේ බුදුවරයෝ පව්වෙකමුතිහු යැ. තථාගත වූ අර්හත් සමාක් සම්බුද්ධයෝ මුනිමුනිහු යයි කියනු ලැබෙත.

9 මූඪ ප්‍රකෘති ඇති අවිඥ තෙම මෞතභාවය (නො බැණ සිටීම) හෙතු කොට ගෙන මුනි වූයේ නො වෙයි. තවද පණ්ඩිත වූ යමෙක් තුලාව ගෙන සිටියක්හු සෙයින් උත්තම වූ ශීල සමාධාහදිය ගෙන —

10 අකුශල ධර්මයන් දුරු කෙරේ ද, හේ මුනි නම් වෙයි. යට කි කරුණෙන් හෙතෙම මුනි වූයේ යෑ යමෙක් ස්කන්ධාදි ලොකයෙහි අධාසත්ම බාහිරාදී උභයාර්ථයන් දන ගනි ද, එ කරුණෙන් හෙතෙම මුනි යයි කියනු ලැබේ.

11 යමෙක් කුශලාකුශල පුභෙද වූ සදසත්ධර්මය ද සියලු ස්කන්ධාදි ලොකයෙහි අධාාත්ම බාහිරාදි ධර්මය ද දන රාගාදි සඬාය හා තෘෂ්ණා දෘෂ්ටීජාලය ඉක්මවා සිටියේ ද ඒ ක්ෂීණාසුව මුනි තෙමේ දෙව්මිනිසුන් විසින් පුදන ලදුයේ වේ.

සාධු වියාකරෝහි යනු: එය මොනොවට පැවැසුව මැනැව, දෙසුව මැතැව, පැනවුව මැනැව, පිහිටුව මැනැව, විවෘත කළ මැනැව, ව්හාග කළ මැතැව, නො ගැඹුරු කළ මැනැව, පුකාශ කළ මැනැව නුයි. 'තං මෙ මුනී සාධු ව්යාකරෝහි' යනු වේ.

මෙක ගූ සුභාතිදෙසො

චුලලනිඥෙස පාළි

තථා ති තෙ විදිතො එස ධිවේමාති: තථාහි තෙ විදිතො අලිතො තීරිතො විභූතො ව්හාවිගතා එස ධිමෙමාති 'තථා හි තෙ විදිතො එස ධිමෙමා'' නෙනාහ සො බුාහමණො:

> "යං තං අපුවජිමහ අකිතතයි නො අඤඤං තං පුවජාම තදිඞ්‍ය බෑහි, කථනතු ධීරා විතරනති ඔසං ජාතිජරං¹ සොකපරිඥවඤව, තං මෙ මුනී සාධු ව්යාකරෝහි තථා හි නො විදිනො එස ධලමා''ති.

> > 4–5

ක්ෂතයිසසාම හො ධම්මතත්: 'ධම්ම'හති ආදිකලාාණං මජේඛ කලාහණං පරියොසානකලාහණං සාභාං සවහසජනං කොවලපරිපුණණං පරිසුදධං බුහමවරියං, වහතාරෝ සතිපවසානෝ' වහතාරෝ සම්පෙපධානෝ වහතාරෝ ඉඩිපාදේ' පඤ්ණිස්යානි පඤා බලානි සහතාබෝජකිමේහා' අරියං අවස්ඩයිකං මහාාං නිඛ්ඛානඤා නිඛ්ඛානගාමන් ඤා පටිපදං කිහාගයිසසාම, ආවිකාඛසාහම දෙසෙසසාම පඤඤපෙසසාම පවස්පෙසසාම විවරිසසාම විහජිසසාම උතතානිකරිසසාම පකාසෙසසාමීත් 'කිතතයිසසාම තෙ ධමාං' මෙතතගුත් හගවානි හගවා නං බාහමණං නාමෙන ආලපති.

දිටෙඨ ධවෙම අනිතීහතකි: 'දිටෙඨ ධවෙම'ති දිටෙඨ ධවෙම ඤැතෙ ධවෙම තුලිංත ධමෙම තිරිතේ ධමෙම විහුතෙ ධමෙම විහාවිතත ධමෙම, සබෙබ සංඛාරා අනිවවාති -- පෙ- යං කිඤව් සමුදයධවමං සබබං තං නිරෝධධාවනත් දිටෙඨ ධමෙම ඤැතෙ ධමෙම තුලිංත ධමෙම තිරිතෙ ධමෙම විහුතෙ ධමෙම විහාවිතෙ ධමමකි එවමයි 'දිටෙඨ ධමෙම'. අළුවා දුකෙබ දිටෙඨ දුකබං කිත්තයිකාම,¹⁰ සමුදයෙ දිටෙඨ සමුදයං

- 1. ජාතිං ජරංංගීරකං, ජාතිජජරංංකාං
- දිවෙයව බාමේ -ව,ස
- 8. අනීතිහං ඉජයං, සහා
- 4. සතිපවධානා --ව, ක
- සමුම් පටධානා ව, ක

- 6. ඉඩිපාද ව, ක
- 7. සතතලබාජක්ඩඩිගා --ව, ක
- 8. කිරිතෙ සාා
- 9. දිටය ඩංම්ම කර්ධියකාමි-මජසං,සාං
- 10. කරයිසාම ව, ක, ව්, මජසං, කාං

චූලනි ර්දෙශපාලි

මෙකාගු සූතුනිර්දෙශය

තථා හි තෙ විදිතො එස ධමෙමා යනු: යම හෙයකින් මුඹ වහන්සේ විසින් තෙල දහම දන්නා ලද ද තුලනය කරන ලද ද තීරණය කරන ලද ද පුකට කරන ලද ද වඩන ලද ද එහෙයිනැයි, 'තථා හි තෙ විදිතො එස ධම්මො' යනු වේ.

එයින් කී යැ ඒ බමුණු:

''යං තං අපුච්ඡිමහ අකිත්තයී නො–පෙ–තථා හි තෙ විදිනො එස ධම්මෝ' යි.

4-5.

(බුදුහු මෙසේ වදළහ: ''මෙත්තගු මාණවකය), ස්මෘතිමත් වැ හැසිරෙනුයේ දක්නා ලද දුඃඛාදි ධර්මයෙහි නොහොත් මෙ අත්බැවහි මැ ආත්මපුතාක්ෂ වූ යම් දහමක් දන ලොවැ විසත්තිකා සඩ්බාහත තෘෂ්ණාව තරණය කරන්නේ නම් ඒ නිර්වාණධර්මය ද නිර්වාණගාමිනී පුතිපද් ධර්මය ද තොපට පුකාශ කරන්නෙමි.''

ක්තතයිසසාම ගත ධමමං යනු: ආදිකලාහණ වූ මධාංකලාහණ වූ යෝවසානකලාහණ වූ (අර්ථසමපත්තියෙන්) සාර්ථ වූ (වාඤ්ජන සමපත්තියෙන්) සවාඤ්ජන වූ කෙවල (සකල) පරිපූර්ණ වූ පරිශුද්ධ වූ මුත්මවයා ී යැ. සතර සිවටන් යැ සතර සමාක්පුධාන යැ සතර සදේධිපාද යැ පඤ්වෙන්දිය යැ පඤ්චබල යැ සප්තබෝධාඩග යැ ආයා ී අෂ්ටාඩනික මාර්ග යැ යළි නිර්වාණ ය ද නිර්වාණගාමිනිපත්පදව ද කිර්තනය කරන්-නෙම පුකාශ කරන්නෙම, දෙසන්නෙම, පනවන්නෙම, පිහිටුවන්නෙම, විවෘත කරන්නෙම, විභාග කරන්නෙම, නො ගැඹුරු කරන්නෙම, පවසන්-නෙම නුයි 'කි හා සිසසාම තෙ ධමමං' යනු වේ. මෙතසඉ'ති හගවා යනු: මුහු එ බමුණු නමන් අමතත්.

දිටෙය ධමෙම අනිත්හං යනු: 'දිවෙස ධමේම' යනු: දක්නාලද දහමති දන්නා ලද දහමති තුලනය කරන ලද දහමති තීරණය කරන ලද දහමති පුකට වූ දහමති වැඩූ දහමති, 'හැම සංස්කාරයෝ අනිතාහ' යි...යම කිසි සමුදය ධර්මයෙක් වේ ද එ හැම නිරොධස්වභාවය ඇතැ'යි දක්නා ලද දහමති දන්නා ලද දහමති තුලනය කරන ලද දහමති තීරණය කරනලද දහමති පුකට වූ දහමති වැඩූ දහමති නුයි මෙසේ 'දිවෙස ධමෛ' යනු වේ. නොහොත් දුක (ලක්ෂණ රස සතික වැ) දක්නා ලද කල්ති දුක කියන්නෙමි. චුලලනිඥෙස පාළි

කිතතයිසාම, නිරොධේ දිටෙය නිරොධං කිතනයිසාම, මහත දිටෙය මහාං කිතනයිසාමී'ති එවමපි 'දිටෙය ධමෙම'. අථවා දිටෙය ධමමම සන්දිවයිකං අකාලිකං එතිපස්සිකං ඔපනයිකං¹ පච්චතතං වෙදිතබබං විඤඤභීනී එවමපි 'දිටෙය ධමමම'. අනික්ෂනති න ඉතිතිතිහං න ඉතිකිරාය න පරම්පරාය න පිටකසමපදය න තක්කාහෙතු න නයහෙතු න ආකාරපටිචිතකොකන න දිවසීනිජැඛානබනතියා සාමං සයං අභිඤඤතං අනාපච්චකබං ඩමමං, තං කථයිසාමීති 'දිටෙය ධමමම අනිතීහං'.

යං විදිතා සංකා වරතති: යං විදිතං කතා තුලයිතා තීරයිනා විභාවයිනා විභූතං කතා සංඛේ සභාරා අනිචචා'ති විදිතං කනා තුලයිනා තීරයිනා විභාවයිනා විභූතං කතා 'සංඛේ සභාරා දුකබා'ති -පෙ-'සමෙබ ධමමා අනතාා'ති -පෙ- 'යං කිණුම් සමුදයධමමං සබබං තං නිරෝධධමම'නති විදිතං කතා තුලයිනා තීරයිනා විභාවයිනා විභූතං කතා. සංකාති වතුහි කාරමෙහි සංකා: කායෙ කායානුපසානා සතිපටයානං භාවෙනෙකා සංකා -පෙ- සො වුචචති 'සංකා'. වරනති වරුනෙකා විහරනෙකා ඉරියනෙකා වනෙනනොන පාලෙනෙකා යපෙනෙකා යාපෙනෙකාති 'යං විදිනා සංකා චරං'.

සුගර ලොකො විසතතිකහති: 'විසතතිකා' වුවවති තණහා, 'යො රාගො සාරාගො – පෙ– අභිජඣා ලොහො අකුසල මුලං'a විසතතිකාති විස**තති**කා, කෙනු ටෙයන විස**හ**තිකා : විසතාකි² විසාලාති ව්සතතිකා, විසටාති විසතතිකා³ විසමාති විසතතිකා. විසකකතීති වසතතිකා, විසංවාදිකාති විසතතිකෘ, විසතතිකා, චිසංහරතිති විසමූලාති විසතතිකා, විසඵලාති විසතතිකා, විසපරිභොගාති විසතතිකා. විසාලා වා පන සා තණයා රුපෙ සලෙද ගනේ රස අදාට්ඨාමති කුලෙ ගණෙ ආවාලස ලාලහ යළෙස පසංසායං සුලට පිණ්ඩපාලත සෙනාසනෙ ගිලානපච්චයහෙසජජපරික්ඛාරෙ චීචලර **කාමධාතුයා, රූපධාතුයා, අරූපධාතුයා, කාමහවේ රූපහවේ අරූපහවේ**

- 1. බාංභායාකං -ම ඒ සං
- 3. විසලකාති ව්යතතිකා ව, ව, ක
- 3. විසතාති විසතතිකා ව, ව, ක
- a ධම්මසඩනණ නිශක්රිපකණඩ

ඩු*ල*නිර්දෙශපාලි

සමුදය දක්නාලද කල්හි සමුදය කියන්නෙම, මාර්ගය දක්නා ලද කල්හි මාර්ගය කියන්නෙම, නිරොධය දක්නා ලද කල්හි නිරොධය කියන්නෙම, නුයි මෙසේ ත් 'දිවෙස ධමෙම' යනු වේ. නොහොත් මෙ අත්බැව්හි තමා විසින් දක්ක යුතු යැ කල් නො යවා පල දෙන්නේ යැ 'එව බලව' යන වියියට නිසි යැ තමන් තමන් සික්හි එළවීමට නිසි යැ නුවණැතියන් විසින් තමන් තමන් සීක්හි ලා දතයුතු යැ' යි මෙසේ ත් 'දිවෙස ධමෙම 'යනු වේ. අනිතීහං යනු: 'මෙසේ මෙසේ ලැ'යි නො වැ 'මෙසේ වී ලැ' යි නො වැ පරමපරාකථාවෙන් නො වැ පිටකසමපදායෙන් නො වැ තර්කතේතුවෙන් නො වැ නහායතේතුවෙන් නො වැ (මේ මැනැ වැ යි) ආකාර සැලැකීමෙන් නො වැ අප විසින් විමසා ගන්නා ලද දෘෂ්ටිය හා සම යයි නො වැ තර්කතේතුවෙන් නො වැ අප විසින් විමසා ගන්නා ලද දෘෂ්ටිය හා සම යයි නො වැ තු ලැ කමන්මැතම නුයි 'දිවෙස ධමෙම අනිතීහං' යනු වේ.

යං විදිතවා සතෝ වරං යනු: යමක් විදිත කොට තුලනය කොට ත්රණය කොට විභාවනය කොට විභූත කොට, 'හැම සංස්කාරයෝ අනිතා හ'යි විදිත කොට තුලනය කොට ත්රණය කොට විභාවනය කොට විභූත කොට, 'හැම සංස්කාරයෝ දුක්හ'යි– 'හැම දහමහු අනිතාහ'යි විදිත කොට තුලනය කොට ත්රණය කොට විභාවනය කොට විභූත කොට. සතෝ යනු: සතර කරුණෙක්න් සිහි ඇතියේ, කයෙහි කායානුපස්සනා සතිපට්ඨානය වඩමින් සිහි ඇතියේහේ 'සිහි ඇතියේ' යයි කියනු ලැබෙයි. චරං යනු: සරනුයේ වාසය කරනුයේ ඉරියව පවත්වනුයේ පවත්නේ, පාලනය කරනුයේ යාපනය කරනුයේ යැපෙනුයේ නුයි 'යං විදිතා සතෝ චරං' යනු වේ.

තරේ ලොකො විසතකිකං යනු: තෘෂ්ණාව 'විසත්තිකා' යි කියනු ලැබෙයි. යම් රංගයෙක් බලවත් රාගයෙක්අභිධාායෙක් ලොහ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි. විසතකිකා යනු: කවර අරුතෙකින් 'විසතතිකා' නම් වූ යැ යත්: විසාත වන හෙයින් විසත්තිකා යැ, විශාල වන හෙයින් විසත්තිකා යැ, විසෘෂ්ට වන හෙයින් විසත්තිකා යැ, විශාල වන හෙයින් විසත්තිකා යැ, විසෘෂ්ට වන හෙයින් විසත්තිකා යැ, විශෙෂ යෙන් සහා (සහනය කළ හැකි) එන හෙයින් විසත්තිකා යැ; වෙසෙසින් සිත හකුළුවන හෙයින් හෝ දුම විෂය එළවන හෙයින් හෝ විසත්තිකා යැ (අනිතාරුය) විසංචාදන කරන හෙයින් ව්යත්තිකා යැ, විෂමූල හෙයින් විසත්තිකා යැ විෂඵල හෙයින් විසත්තිකා යැ විෂපරිභෝග හෙයින් විසත්තිකා යැ විෂඵල හෙයින් විසත්තිකා යැ විෂපරිභෝග හෙයින් විසත්තිකා යැ, යළි විශාල වූ ඒ තෘෂ්ණාව රූපයෙහි ශබදයෙහි ගන්ධ යෙහි රසයෙහි ස්පුෂ්ටවායෙහි, කුලයා කෙරෙහි ඉණයා කෙරෙහි ආවාසයෙහි ලාහයෙහි යශස්හි පුශංසායෙහි සුබයෙහි, ඒවරයෙහි වන්න පාතයෙහි ශයනාසනයෙහි ගිලානපුතායෙහි, කාමධාතුයෙහි රූප ධාතු යහි අරූපධාතුයෙහි, කාමහවයෙහි රූපහවයෙහි අරූපහවයෙහි

163

සකුකුහවේ අසකුකුහවේ නෙවසකුකුතාසකුකුහවේ, එකවොකාරහවේ වතුවොකාරහවේ පඤාවවොකාරහවේ, අතීතෙ අනාගතෙ පවවුපානෙන. දිටඨසුතුමුතව්ඤඤාතබෙබසු ධමෙමසු විසතා විඤ්තාති 'විසතතිකා'. ලොකෙති අපායලොකෙ මනුසාලලාකෙ දෙවලොකෙ බනිලොකෙ ධාතුලොකෙ ආයතනලොකෙ. තර ලොකෙ විසතතිකතති ලොකෙ විසතතිකං වසතතිකා1 ලොකෙවේතං ලව සා සලතා තුරෙයාන, උතාරෙයා පතරෙයා සමතිසාකමෙයා වීතිවලකායාත් 'තරෙ ලොකෙ විසතතිකං.

තෙතාහ හගවා:

කිතතියිසාාමි ලත ධම්මං (ලම්කත්ගති හගවා) දිටෙඨ ධිරමම අනිතීහං යං විදිතා සලතා චරං තරර ලොකෙ විසතතික'හති.

4-6

තං චාහං අභිනඤමි මගෙසි ධම්මමුතාමං යං ව්දිතිා සංකා වරං **ප**රෙ ලොකෙ විසහතිකං.

තං වාහං අභිතඥමිති: 'ත'හති තුයාගං වචනං බාපපථං ී ලදසනං අනුතාකනං අනුසිටසීං⁸ අභිනඥුමීති නඥුම් වොදුම් අනුමෙදැම් ඉවණාමී සාදියාම් යාචාම් පස්ථයාම් පිහයාම් අභිජපාමීක් 'තඤචාහං අභිනඤම්'.

ධම්මමූතකමණයි : මගෙසි 'ම්ලාසි'ති මගෙසි භගවා: සිලකටණිං එසි ගවෙයි පරියෙසීති 'මහෙසි' මහනතං මහතතං සමාධිකබණිං මහනතං පදාඤකබණිං – මහනතං විමුතතිකබණිං – මහනතං විමුතතිඤණ දසානකබණිං එයි ගවෙයි පරියෙසීති 'මහෙයි'

8. අනුසිවඨං - ම**ජසං** අනුසනයිං -ව. ව. ක. ප. කාං

^{1.} ຝາ ສາ ອຽງອສ ປັສສສສະນາ 2. ອີກອຽ-ແກງ

සංඥාභවයෙහි අසංඥාභවයෙහි නෛවසංඥානාසංඥාභවයෙහි එකස්කණි භවයෙහි චතුස්කන්ධ භවයෙහි පඤ්චස්කන්ධහවයෙහි, අතිතකාලයෙහි අනාගතකාලයෙහි පුතපුත්පන්නකාලයෙහි, දෘෂ්ටශුැතමුතවඥාව වාධර්ම යන්හි විසෘත විස්තෘත නුයි ''විසත්තිකා' නමි. ලොකො යනු: අපායලෝක යෙහි මනුෂපලෝකයෙහි දෙවලෝකයෙහි ස්කණිලෝකයෙහි ධාතු ලෝකයෙහි ආයතනලෝකයෙහි යි. සර ලෝකෙ විසත්තිකං යනු: මේ විසත්තිකා තොමෝ ස්කන්ධලෝකයෙහි මැ වෙයි. සකන්ධලෝක යෙහි මැ පවත්නා වූ මේ විසත්තිකා සඩ්බාහත තෘෂ්ණාව සිහි ඇතියේ (කාමයන් දුරු කෙරෙමින්) තරණය කරන්නේ යැ, (කෙලෙසුන් දුරු කෙරෙමින්) උත්තරණය කරන්නේ යැ, (පුතිෂ්ඨාහෙතු සිදිමින්) පුතරණය කරන්නේ යැ (සසර ඉක්මවමින්) සමතිකුමණය කරන්නේ යැ, (පුතිසන්ධි යට අභවොහත්පත්තික කෙරෙමින්) ඉක්මවන්නේ නුයි 'තරෙ ලොකෙ විසත්තිකං' යනු වේ.

එයින් වදුළහ බුදහු:

'කිතතයිසසාමි තෙ ධම්මං-පෙ-තරෙ ලොකෙ විසතතීකං' යි.

4--6.

මහර්ෂීන් වහන්ස, ස්මෘතිමත් වැ හැසිරෙනුයේ යම දහමක් දන ලොවැ විසත්තිකා (තෘෂ්ණා) ව හරණය කරන්නේ නම, මම මුඹ වහන්සේ ගේ ඒ (ධර්මදෙහාතක) වචනය ද රුස්මි. උත්තම වූ ඒ ධර්මය ද රුස්මි.

තඤවාහං අභිනඤාමී යනු: තං' යනු, මුඹ වහන්සේ ගේ කියමන වාකාපථය දේශනය අනුශාසනය අනුශාසනිය. නඤම් යනු: සතුටු වෙමි. මුදිත වෙමි, අනුමෝදන් වෙමි, රුස්මි, ඉවසමි, අයදිමි, පාර්ත්ථනා කෙරෙමි, ඉස්නෙමි, අභිජල්පනය කෙරෙම නුයි 'තඤවාහං අභිනඤමි' යනු වේ.

මහෙසි ධමාමුතාතමං යනු: බුදුහු මහර්ෂී යැ: මහත් වූ ශීලස්කන්ධය එෂණ – ගවෙෂණ – පයෝෂණ කෙළේ නුයි මහර්ෂී යැ, මහත් වූ සමාධි ස්කන්ධය– මහත් වූ පුඥා ස්කන්ධය– මහත් වූ විමුක්තිස්කන්ධය– මහත් වූ විමුක්තිඥාන දර්ශනස්කන්ධය එෂණ ගවෙෂණ පයෝෂණ කෙළේ නුයි මහර්ෂී යැ,

මහලතා තමොකායඎ¹ පදලතං එසි ගවෙසි පරියෙසීති 'මහෙසි' මහලතා විපලලාසසක පලභදනං එසි ගවෙසි පරියෙසීති 'මලහයි' මහලතා තණහාසලලසා අබබූහනං* එයි ගවෙයි පරියෙසීති 'මලහයි' මහතො දිටසීසභිකාටසස් විනිමවඨනං එයි ගවෙයි පරිගෙසීනි 'මගහයි'. මහතො මානුධජසා පාතනං එසි ගවෙසි පරියෙසීති 'මගහසි'. මහතො අභිසංබාරසා වූපසමං එයි ගවෙයි පරියෙයිති 'මහෙයි'. මහගතා ඔසසා නිතාරණං එයි ගුවෙයි පරිලයසිති 'මහෙයි'. මහතො හාරසා නිකොපනං.4 එයි ගුවෙයි පරියෙසීති 'මහෙයි'. මහතො සංසාරවවවසා උචෙඡදං එයි ගවෙයි පරියෙසිති 'මහෙසි'. මහතො සනතාපසක නිබ්බාපනං එසි ගවෙයි පරියෙසීති 'මහෙසි'. මහතො පරිළාහසස පටිපාසාදකි. එසි ගුවෙයි පරියෙසිත් 'මහෙසි'. මහතො ධම්මධජසස උසාාපනං එයි ගවෙයි පරියෙසිත් 'මහෙයි'. මහතෙක සතිපටඨානො මහතෙක සම්පොධානො මහලනත ඉද්ධිපාලද – මහනතැණි ඉණ්ඩාති මහනතානි බලානි – මහනෙක ලධාජකිලඩන - මහනතං අරියං අවස්ඩ්යිකං මගා - මහනතං පරමත්ං අමතං නිබ්බානං එසි ගම්විසි පරියෙසීත් 'මහෙසි'. මහෙසකොබුණි වා සංකාභි එසිකො ගවෙසිතො පරියෙසිතො කහං බුදෙධා කහං හගවා,

ධමෙමුතතමනකි 'ධමාමුතාමං' වුඩාත් අමතං නිබබානං, යො සො සබබසඬාරසමරෝ සබබූපයිපටිනිසාගොහා තණාකබයො විරාගො නීරොධො නිබබානං, උතතමනකි දහාං සෙවසං විසෙවසං පාමොකබං උතනමං පවරං ධමානකි මහෙසි ධමාමුතනමං.

යං විදිනා සතොවරහති විදිතං කතා තුලයිතා ත්රයිතා විහාව යිතා විහාවයිතා 'සබෙබ සභාරා අනිවවා'ති විදිතං කතා තුලයිතා ත්රයිතා විහාවයිතා විහතං කතා, 'සබෙබ සභාරා දුකකා'ති – 'සබෙබ ධමා අනතත'ති – පෙ – 'යං කිසුව සමුදයධමමං සබබං තං නිරෝධ ධමා අනතත'ති – පෙ 'යං කිසුව සමුදයධමමං සබබං තං නිරෝධ ධමා හති විදිතං කතා තුලයිතා ත්රයිතා විහාවයිතා විහුතං කතා. සනොති වතුහි කාරණෙහි සතො: කායෙ කායානුපසානාසතිපවසානං හාවෙනතා සතො, වෙදනාසු වෙදනානුපසානා – චිනෙත චිතතනු පසානා – ධමෙෙසු ධමමානුපසානාසතිපවසානං භාවෙනෙකා සතො – පෙ සො වුඩෙත් 'සතෝ'. වරහති වරනොතා විහරනෙකා ඉරීයනෙකා වතොනො පාලෙනෙකා යපෙනෙකා යාපෙනොතාති 'යං විදිනා සනෝ වරං'

- 4. නිකෙවපනිං -- ස
- 5. පටිපපතාදධං ම ජ සං
- 6. මහෙසකෙකහිවා −**ව−**වී−ක

^{1.} මහලතා මොහකායිසස-ස-

^{2.} අබුබහතං- මජසං

^{3.} දිවයිසඞ්කාතසස – ම ජ සං

චූලනිර්ඉදශපාලි

මහත් වූ තමස්කායයාගේ පුදලනය, මහත් වූ විපයාිාසයා ගේ බිඳීම, මහත් වූ තෘෂ්ණාශලාය ඉදිරීම, මහත් වූ දෘෂ්ටිසංඩ්සාටය ලිහීම, මහත් වූ මානධ්වජය ලිහලීම, මහත් වූ අභිසංස්කාරය සන්හිදුවීම, මහත් වූ ඔසය තරණය කිරීම, මහත් වූ (පස්කඳ) බර බහා තැබීම, මහත් වූ සසරවට සිඳීම, මහත් වූ (කෙලෙස්) තැවූලිය නිවීම, මහත් වූ (ක්ලෙශ) පරිදහය සන්භිදුවීම, මහත් වූ ධර්මධ්වජය එසැවීම එෂණ ගවෙෂණ පයෝෂණ කෙළේ නුයි මහර්ෂි යැ, මහත් වූ සතිපට්ඨානයන්- මහත් සමාක් ප්‍රධානයන්- මහත් සෘද්ධිපාදයන්- මහත් ඉන්දියයන්- මහත් බලයන්-මහත් බොධාඩ්ගයන්- මහත් වූ ආයාර්ශෂ්ටාංගිකමාර්ගය- මහත් වූ පරමාර්ථ වූ අමාටහනිවන එෂණ ගවෙෂණ පයෝෂණ කෙළේ නුයි මහර්ෂි යැ. නොහොත් මහෙශාබා වූ සත්ත්වයන් විසින් 'කොහි යැ බුදුහූ, කොහි යැ භාගාවන්හු, කොහි යැ දෙවියනට දෙව්වූවෝ, කොහි යැ නර ලෙෂ්ඨයෝ ය'යි එෂිත ගවෙෂිත පර්යයාමිත නුයි 'මහෙසි' යනු වේ.

ධමමමුතතමං යනු: අමාමහනිවන 'උතුම් දහමැ'යි කියනු ලැබෙයි: යමක් හැම සංස්කාරයන්ගේ සන්භිදීම හැම උපධින්ගේ හැරපීම තෘෂ්ණාක්ෂය විරාගය නිරොධය නිවන වේ ද, එය යි. උතතමං යනු: අගු වූ ශුෂ්ඨ වූ අතිශයින් ශුෂ්ඨ වූ පුමුබ වූ උතුම වූ පුවර වූ දහම නුයි 'මහෙයිධමමමුතතමං' යනු වේ.

යං විදිතා සංකා චරං යනු විදිත (දන්නාලද) කොට තුලනය කෝට ත්රණය කොට විභාවනය කොට විභූත කොට, 'හැම සංස්කාරයෝ අනිතාහ'යි විදිත කොට තුලනය කොට ත්රණය කොට විභාවනය කොට විභූත කොට 'හැම සංස්කාරයෝ දුක්හ'යි-'හැම ධර්මයෝ අනාත්මහ'යි... යම කිසිවක් සමුදය ස්වභාවය ඇත් නම් එහැම නිරොධ ස්වභාවය ඇතැ'යි විදිත කොට තුලනය කොට තිරණය කොට විභාවනය කොට විභූත කොට. සංකා යනු: සතර කරුණෙකින් ස්මෘතිමත් වූයේ: කයෙහි කායානුපස්සනාසතිපට්ඨානය වඩමින් ස්මෘතිමත් වූයේ, චේදනාවන්හි-විත්තයෙහි-ධර්මයන්හි ධම්මානුපස්සනා සතිපට්ඨානය වඩමින් ස්මෘතිමත් වූයේ... හෙතෙම 'ස්මෘතිමත් වූයේ' යි කියනු ලැබේ. චරං යනු: හැසිරො තුයේ වෙසෙනුයේ ඉරියට් පවත්වනුයේ පවත්නේ රැකෙනුයේ යැපෙනුයේ යාපනය කරනුයේ නුයි 'යං විදිතා සංකා චරං' යනු වෙ. තර ලොකෙ විසතතිකහති: 'විසතතිකා' දිච්චති තණගා, යො රාගො සාරාගො –පෙ– අභිජඣා ලොහො අකුසලමූලං' විසතතිකාති කෙනුරේඪන විසතතිකා –පෙ– විසටා විත්තාත් 'විසතතිකා' ලොකෙති අපායලොකෙ –පෙ– ආයතනලොකෙ. තරෙ ලොකෙ විසතතිකතති ලොකෙවෙසා විසතතිකා, ලොකෙවෙතං¹ විසතතිකං සතෝ තරෙයා උතතරෙයා පතරෙයා සමතිකකමෙයා විතිවතොයාාති 'තරෙ ලොකො විසතතිකං'.

ලතනාහ සො බාහමණෝ;

''තං චාභං අභිතාඥාමි මහෙයි ධමාමුතානමං, යං විදිතා සතෝ චරං තරෙ ලොකෙ විසතතික'නති.

4-7

යං කි**සෑව සමපජානායි² (මෙතාගූති හගවා)** උදධං අධෝ තිරියං චාපි මජෙකි³ එතෙසු නන්දිඤා නිවෙසනඤා පනුජ විඤඤාණං හවෙ න තිටො.

යං කිඤුව් සමපජානාසීති: යං කිඤිව් පජානාසි ආජානාසි විජානාසි පටිච්ජානාසි පටිච්ජැඩසීත් 'යං කිඤිව් සමපජානාසි. මෙතස ගුති හගවාති හගවා තං බුාගමණං නාමෙන ආලපති. හගවාති ගාරවාධිවචනමෙතං –පෙ– සචඡිකාපඤඤකති යදිදං 'හගවා'ති 'මෙතනගුති හගවා'.

උදධං අයෝ කිරියඤවාපි මෛස්කති: 'උතිං' වූවවති⁴ අනාගතං, 'අධෝ' වුවවති අතීතං 'කිරියංචාපි මෙජෙඣති පව්වුපපතනං 'උති'නතී දෙවලොකො, 'අධෝ'ති නිරයලොකො කිරියං වාපි මෛජඣති මනුකක ලොකො, අථවා උදධනක් කුසලා ධම්මා, 'අධෝ'ති අකුසලා ධම්මා කිරියං වාපි මජේඛ'ති අබ්බොකතා ධම්මා, 'අධෝ'තතී අරුපධාත, 'අධෝ'ති කාමධාතු, 'තිරියං වාපි මජේඛ්'ති රූපධාතු, 'උතිනති සුබා වෙදනා, 'අධෝ තී දක්බා වෙදනා, 'කිරියං වාපිමජේඛ'ති අදුබ්මසුබා වෙදනා, 'උති'නතී උතිං පාදතලා 'අධෝ'ති අධෝ කෙසමස්ථකා, 'කිරියං වාපි මජේඛ්'ති වෙමජේඛනි උදධං අධෝ තිරියං වාපි මජේඛ.'

නිට්යං වාපි - කාපදව
 දැධනයි - ම ජ සං

- 2. ෂංජානායි ප ෂංජානාමී – ච–ච්–ක
- 168

^{1.} ලොකො වාසං විසකතිකං –ව, ව්, ක

තරෙ ලොකො වියතතිකං යනු: තෘෂ්ණාව 'විසතතිකා' යි කියනු ලැබෙයි: යම රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් ... අභිධානයෙක් ලොහ අකුශල මූලයෙක් වේ ද එය යි. විසතතිකා යනු: කවර අරුතෙකින් 'විසත්තිකා' තම වූ යැ යත්: ...විසෘත විස්තෘත නුයි විසතතිකා යැ. ලොකො යනු: අපාය ලෝකයෙහි ... ආයතනලෝකයෙහි යැ. තරෙ ලෝකො විසතතිකං යනු: මේ විසත්තිකා තොමෝ ස්කන්ධලෝකයෙහි මැ වෙයි, ස්කන්ධ-ලෝකයෙහි මැ පවත්නා වූ මේ විසත්තිකා සඩ්බාහත තෘෂ්ණාව ස්මෘතිමත් වූයේ තරණය කරන්නේ යැ උත්තරණය කරන්නේ යැ පුතරණය කරන්නේ යැ මොනොවට ඉක්ම යන්නේ යැ ඉක්ම පවත්නේ යි 'තරෙ ලෝකො විසතතිකං' යනු වේ.

එයින් කී යැ ඒ බමුණු:

''යඤ්චාහං අභිනඤමි – පෙ – තරෙ ලොකෙ විසනසිකං' යි.

4-7.

(බුදුහු මෙසේ වදළහ: මෙත්තගු මාණවකය,) (අනංගත කාලාදි) උඩ ද (අතිතකාලාදි) යට ද (වර්තමානකාලාදි) මැද සරස ද වූ යම කිසි ධර්මජාතයක් තෙපි දන්නවූ නම් තෙල උද්ධාදි ධර්මයෙහි තෘෂ්ණාව ද දෘෂ්ටිනිවෙශනය ද අභිසංස්කාරවිඥානය ද දුරු කරව, දුරු කොට (දෙවැදැරුම) හවයෙහි නො සිටිනේ යි.

යං කිඤ්චි සම්පජාතාසි යනු: දන්නෙහි වෙසෙසින් දන්නෙහි පුකර්ෂ-යෙන් දන්නෙහි මොනොවට දන්නෙහි සිතින් අවබොධ කරන්නෙහි නුයි 'යං කිඤ්චි සම්පජානාසි' යනු වේ. මෙතතගු'ති හගවා යනු: බුදුහු ඒ බමුණු නමින් අමතකි. හගවා යනු: ගෞරවනාමයෙකි . . . මේ 'හගවා' යනු සාක්ෂාත් පුඥප්තියක් නුයි 'මෙත්තගු' කි හගවා' යනු වේ.

උදධං අධෝ කිරීයඤ්චා' පි මජෙඣ යනු: 'උද්ධං' යනු අනාගත යැ, 'අධෝ යනු අතිත යැ, කිරියඤ්චාපි මජෙඣ යනු වර්තමාන යැ. උද්ධං යනු දිවා ලෝක යැ. අධෝ යනු නිරය ලෝක යැ, කිරීයඤචා'පි මජෙඣ යනු මනුෂාලෝක යැ. නොහොත් උදධං යනු කුශලධර්මයෝ යැ, අධෝ යනු අකුශල ධර්මයෝ යැ, කිරියඤචා'පි මජෙඣ යනු අවහා-කෘතධර්මයෝ යැ. උද්ධං යනු අරුපධාතු යැ, අධෝ යනු කාමධාතු යැ, තිරියඤචා'පි මජෙඣ යනු රුපධාතු යැ. උද්ධං යනු සුබවේදනා යැ, අධෝ යනු දක්බවේදනා යැ, තිරියඤ්චා'පි මජෙඣ යනු අදුක්බමසුබ වේදනා යැ. උද්ධං යනු පැතෙලෙන් උඩ, අධෝ යනු කෙස්මතුයෙන් යට, කිරියඤචා'පි මජෙඣ යනු දෙ මැද නුයි 'උද්ධං අධෝ කිරියඤ්චා'පි මජෙඣ යනු වේ. වුලුන්දෙස පාළි

මෙකාගු සුතාකිඥෙකෙ

එසෙසු නත්දිකුව නිවෙසනකුව පනුජර විකුකුණං හවේ න නිටෙයින්: 'එතෙසූ'ති ආවිකාමනසු දෙසිනෙසු පකුජර වික්ෂාණා හවේ න නිටෙයින්: විහරිතෙසු උතනානිකතෙසු කොසිනෙසු. නත්දි වුණිති තණහා, ''යො රාගො සාරාගො - පෙ- අභිජිකිා ලොහො අකුසලමුලං'' නිවෙසනානති දො නිවෙසනා: තණහානිවෙසනා ව දිටසීනිවෙසනා ව, කතමා තණහානිවෙසනා: සාවනා තණහාසඬාතෙන - පෙ- අයං තණහානිවෙසනා. කතමා දිටසීනිවෙසනා: විසතිවළදීකා සකකායදිටසී - පෙ- අයං දිවසී-නිවෙසනා. පනුජර විකුකුණණනති පුකුකුතිසඬාරසහගතං විකුකුණං අපුකුකුතිසඬාරසහගතං විකුකුණං, ආනෙකුජාති සඬාරසහගතං-විකුකුණං, එතෙසු නත්දිකුව නිවෙසනකුව අභිසංචාරසහගතකාව විකුකුණං නුජර පනුජර නුද පනුද ජා පරා විනොදෙහි බාහන්කරොති අනහාවං ගටමහීති 'එතෙසු නත්දිකාව නිවෙසනකාව පනුජර විකුකුණං.'

හවේ න කිටෙයත්: 'හවා'ති දේව හවා: කම්මහවෝ ව පටිසානිකෝ ච පුනඛාවේ. කතමෝ කම්මහවෝ: පුකුකුතිස්ඩාරෝ අපුකුකුතිස්ඩාරෝ ආනකඤ්ණතිසංබාරෝ, අයං කම්මහවේ. කතමෝ පටිසානිකෝ පුනඛහවෝ: පටිසනිකෝ රූපං වේදනා¹ සකුඤ සඞාරා විඤඤණං, අයං පටිසනිකෝ පුනඛහවෝ. හටේ න තිටෙයති නාක්ඤා නීවෙසනඤව අභිසංඛාර-සහගතං විඤඤණඤව කම්මහවඤව පටිසනිකඤව පුනඛහටං පජාගෙන විනොදෙනෙකා බාහනීකරෝනෙකා අනභාවං ගමෙනෙකා කම්මහවේ න තිටෙසීයා, පටිසනික පුනඛහවේ න තිටෙසීයා, න සහතිවෙසීයාත් 'පනුජා විඤඤණං හවෙ න තිටෙය.'

ලකතාහ හගවා;

''යං කි**සෑව සමපජා**නාසි (මෙකාගූති හගවා) උ**දාං අධෝ නිරියඤචාපි ම**ජෙකි, එතෙසු නාඤිඤච නිවෙසනඤච පනුජජ විඤඤෑණං හවෙ න තිචෙය''නි

^{1.} රූප වෙදනා - සාාා

චුලනිර්දශපාලි

ද පෙස නන්දි කුව නිවෙසන කැව පනුජජ විකුකාණං හවෙ න තිටෙය යනු: එකෙසු යනු: කියන ලද, දෙසන ලද, පනවන ලද, පිහිටුවනලද විවර කරන ලද, විභාග කරන ලද, නො ගැඹුරු කරන ලද, පුකාශ කරන ලද ධර්මයන්හි තෘෂ්ණැව 'නන්දි' යයි කියනු ලැබෙයි, යම රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් . . අභිධානයෙක් ලොහ අකුශල මූලයෙක් වේ ද, එය යි. නිවෙසනං යනු: නිවෙශන දෙකෙකි: තෘෂ්ණා නිවෙශන ද දෘෂ්ටි නිවෙශන ද' යි. තෘෂ්ණා නිවෙශන කවර යත්: යමතාක් තෘෂ්ණා කොට-ඨාසයෙන් . . . මේ තෘෂ්ණා නිවෙශන කවර යත්: යමතාක් තෘෂ්ණා කොට-ඨාසයෙන් . . . මේ තෘෂ්ණා නිවෙශන කවර යත්: සමතාක් තෘෂ්ණා කොට-ඨාසයෙන් . . . මේ තෘෂ්ණා නිවෙශන කවර යත්: පෙතුජජ විශේවස්තක වූ සත්කාය දෘෂ්ටි යැ . . මේ දෘෂ්ටි නිවෙශන කවර යත්: වංශද්වස්තක වූ සත්කාය දෘෂ්ටි යැ . . මේ දෘෂ්ටි නිවෙශන යි. පනුජජ විශෙකැතණං යනු: පුණාහාභිසංස්කාර සහගත වූ විඥානය යි. තෙල දහමති නත්දියක් නිවෙශනයත් අභිසංස්කාර සහගත වූ විඥානයත්, හැරපියව, අතිශයින් හැරපියව, සිදුව, අතිශයින් සිදුව, හරුව, දුරු කරව, විගතාන්ත කරව, අනු අභාවයට යව නුයි 'එතෙසු නන්දිකුළ නිවෙස-නඤ්ච පනුජ්ජ විඤඤාණං' යනු වේ.

භව න තිටෙය යනු: 'හවා' යනු හව දෙකෙකි: කර්මහවය ද පුතිසංන්ධි සංඛාන පුනර්හවය ද යි. කර්මහවය කවර යන්: පුණායාහිසංස්කාර යැ අපුණාාහිසංස්කාර යැ ආනෙඤ්ජාතිසංස්කාර යි. මේ කර්මහව නම් වෙයි. පුතියන්ධිසංඛානක පුනර්හවය කවර යන්: පුතිසන්ධියෙහි වූ රූප යැ වෙදනා යැ සංඥා යැ සංස්කාර යැ විඥාන යැ යන යම් ධර්ම කෙනෙක් වෙත් ද, මේ පුති සන්ධික පුනර්හවය වේ. හවෙ න කිටෙය යනු: නඤිය ත් තිවෙශනයක් අභිසංස්කාර සහගත විඥානයක් කර්මහවය ත් පුතිසන්ධික පුනර්භවයක් හැරපියනුයේ දුරු කරනුයේ විශතාන්ත කරනුයේ අනු අභාවයට පත් කරනුයේ කර්මහවයෙහි නො සිටුනේ යැ පුතිසන්ධික පුනර්භවයෙහි නො සිටුනේ යැ මොනොවට නො සිටුනේ යැ නුයි 'පනුජෝ විඤ්ඤාණං හවෙ න තිරෙස' යනු වෙ.

එයින් වදුළහ බුදුහු:

''ය• කිඤචි සමපජානායි-ලප-පනුජජ විඤඤාණං හලව න තිටෙඨ'යි.

4--8

එවංචිහාරි සංතා අපාමනෙනා හිකබු චරං හිතා මමායිතාති, ජාතිං ජරං¹ සොකපරිදෑවඤව³ ඉධෙව විණා පජනෙයා දුකබං.

එවංචිහාරි අපප මතෙතාති 'එවංවිහාරි'ති: සලතා නඤ්ඤච හි වෙසනකාව අභිසංබාරසහගතවිකාඤණඤා කමාභවඤාව පටිසැඩිකඤාව **පුන බහව, පජා මනතා විනොදෙනතා බාහාගීකරොනෙතා අනභාව**ං ගමෙනෙකාන් 'එවංචිහාරි'. සතොත්: චතුහි කාරමණහි සතො: කායෙ කායානුපසානා සතිපටසානං භාවෙනෙකා -ලප- සො වුවවති සතො. අපපමතෙතාති: සකකචාකාරී සාතචාකාරී අටසිතකාරී අනොලීනවූතතී අනිසාබිතාඡමඥ අනිසාබිතාධූරෝ අපාමගතා කුසලෙසු ධමෝසු. කථාහං අපරිපූරං වා සීලඣකඛං පරිපූරෙයාං, පරිපූරං වා සීලකඛඣං තත් තත් පඤඤය අනුගණෙගයා හති යො තත් ඡනෙද ච වායාමෝ ව උසසාගතා ව උසෙසාළතිව අපපටිවානි ව සති ව සමපජඤඤඤ අනුයොගො අපාමගතතා අපාමාදෙ ආතඥා පධානං අධිවඪානං වා සමාධිකබණිං අපරිසුරං කුසලෙසු ධමේමසු, කථාහං -@**8**-පකුඥුකබාකිං- විමුතතිකබාකිං- විමුතති සැණැසසනකබානිං පරිපුරෙයාං, විමුතතිසදණදසානකාබණිං පරි<u>පූ</u>රං වා තළු තළු සැකු ය අනුග ගොහා හැකි. යො තතා ජනෙද ව වායාමෝ ව උසසාහෝ ව උසෙසාළත් ව අපාටිවාන් ව සති ව සමපජඤඤඤා ආතපාං පධානං අධිවසානං අනුයොගො අසාමකො අසාමාදෙ කුසලෙසු ධමෙසු, කථාහ. අභිඤඤතං වා දකබං පරිජානෙයාං, අපාතීගත වා කිලෙසෙ පජනෙයාං, අභාවිතං වා මහාාං භාවෙයාං, අසචඡිකතං වා නිරෝධං සච්නිකරෙයා'තත් යො තත් ජනෙද ව වායාමො ව උසසාහෝ ව උසෙසාළහි ව අපාටිවානී ව සති ව සමපරඤඤඤා ආතපාං පධානං අධිවසානං අනුයොංගා අපාමාදෙ කුසලෙසු ධමේමසු'ති 'එවං විහාරි සංකා අසැම්මානා අපාමකො.

^{1.} ජාති ජරං - සු

^{3.} සොකපරිදෙවං ව --පන--ව

^{8.} අනුගගලණහයානති – ව ර සං

මෙසේ වාසය කරනසුලු ස්මෘතිමත් වූ අපුමත්ත වූ මහණ තෙම මමත්වයන් හැර පියා හැසිරෙනුයේ විද්වත් වූයේ මෙ සස්නොහි මැ නොහොත් මෙ අත්බැව්හි මැ ජාතිය ද ජරුව ද සොක–පරිදෙව දුක ද දුරැලන්නේ යි.

එවං විහාරි සශකා අපපමකෙතා යනු: එවං විහාරි යි: නන්දිය ත් නිවෙශනය ත් අභිසංස්කාර සහගත විඥානය ත් කර්මභවය ත් පුතිසන්ධික පුනර්භවය ත් භැරපියනුයේ දුරු කරනුයේ විභතාන්ත කරනුයේ අනු අභාවයට යවනුයේ නුයි 'එවං විහාරි' යනු වේ. සතො යනු: සතර කරුණෙ-කින් සිහි ඇතියේ: කයෙහි කායානුපස්සනා සතිපට්ඨානය වඩමින් ... භේ 'ස්මෘතිමත් වූයේ' යි කියනු ලැබෙයි. අ**ප්පමත්තො** යනු: කුසල් දහම්භි සකසා කරනුයේ සතත භාවයෙන් කරනුයේ නො නැවැත කරනුයේ නො හැකුඑණු පැවැතුම් ඇතියේ ගතා තැබූ ඡන්දය ඇතියේ නො තැබූ වීයති ධර ඇතියේ අපුමත්ත වූයේ 'කිසෙයින් මම නො පිරිපුන් ශීලස්කන්ධය පුරම දෝ හෝ පිරිපුන්ශීලස්කන්ධය හෝ ඒ ඒ තන්හි පුඥායෙන් අනුගුහ කෙරෙම දෝ හො'යි ඒ කුසල් දහමහි යම කර්තුකමාතා කුශලච්ඡන්ද යෙක් වැයමෙක් උත්සාහයෙක් අධිමානු උත්සාහයෙක් නො පසුබස්නා ව්යාාියෙක් ස්මෘතියෙක් සමපුඥානයෙක් කෙලෙස් තවන ව්යාාියෙක් පුධන් ව්යාීයෙක් අධිෂ්ඨානයෙක් අනුයොගයෙක් නොපමාවෙක් අපුමාදයෙක් වේ ද, කිසෙයින් මම් නො පිරිපුන් සමාධිස්කන්ධය . . . පුඥාස්කන්ධය . . . විවුක්තිස්කන්ධය... විවුක්තිඥානදර්ශනස්කන්ධය පුරම් දෝ හෝ පිරිපූන් විමුක්තිඥානදර්ශනස්කන්ධය හෝ ඒ ඒ තන්හි පුඥායෙන් අනුගුහ කෙරෙම දෝ හො' යි ඒ කුසල් දහමති යම කර්තුකමාතා කුශලව-ජන්දයෙක් වාායාමයෙක් උත්සාහයෙක් අධිමානු උත්සාහයෙක් නො පසුබස්නා ව්යාෂයෙක් ස්මෘතියෙක් සමපුණානයෙක් කෙලෙස් තවන ව්යාමයෙක් පුධන් වියාවයෙක් අධිෂ්ඨානයෙක් අනුයොගයෙක් නොපමාවෙක් අපුමාදයෙක් වේ ද, කිලසයින් මම අපරිඥාන වූ දූෘටය ඥාතපරිඥායෙන් දනගනිම් දෝ හෝ නො පුහුන් කෙලෙස් හෝ පුහාණය කෙරෙම් දෝ හෝ තො වැඩු මාර්ගය හෝ වඩම් දෝ හෝ තො පසක් කළ නිරොධය හෝ පසක් කෙරෙම දෝ හො'යි ඒ කුසල් දහමති යම ඡන්දයෙක් වාායාමයෙක් උත්සාහයෙක් අධිමානු උත්සාහයෙක් නො පසුබස්නා වීයාීයෙක් ස්මෘතිoයක් සම්පුඥානයෙක් කෙලෙස් තවන වියාරියෙක් පුධන් ව්යාරියෙක් අධිෂ්ඨානයෙක් අනුලයා්ගයෙක් නොපමාවෙක් අපුමාදයෙක් වේ ද, එයින් යුස්ත නුයි 'එවං විහාරි සලතා අපාමනෙතා' යනු වේ.

හිතබු වරං හිතා මමායිතානීති: 'හිතබු'ති පුථුජරන කලාාංණකො වා හිතබු සෙබො වා' හිතබු. වරහති: වරනෙතා විගරනෙතා ඉරියනෙතා විභෝනනතා සාලෙමනතා යාපෙනෙතා යාපෙනෙතා. මමායිතානීති: දේව මමහතා: තණහාමමහතං ව දිටසීමමතතං ව –පෙ– ඉදං තණහා මමතතං –පෙ– ඉදං දිටසීමමතතං. තණහාමමතතං පහාය දිටසීමමහතං පටිනිසා ජීතා මමහෙත ජගිතා වජිතා පරහිතා පරිචෙජිතා විනොදෙතා බානතීකරිතා අනහාවං ගමෙතාකි 'හිතබු වරං හිතා මමායිතානි.'

ජාතිං ජරං නොකපරිදුවං ව ඉබෙට විද්වා පජනෙයා දුක්බහති: 'ජාති'ති: යා බෙසං බෙසං සහතානං –මෙ– ජරහති: යා තෙසං බෙසං සහතානං –මෙ– සොකොති: සැතිබාසමනන වා එට්ඨසා –මෙ– පරිද්ද වනති ඤතිබාසනෙන වා එට්ඨසා –මෙ– ඉධාති: ඉමසා දිට්ඨයා –මෙ– ඉමසමං ලොකෙ. විද්වාති: විජජාගතා සැණි විභාවී මෙධාවී. දුක්ඛහති: ජාතිදුකඛං –මෙ– දෙමනසසුපායාසදුකඛං. ජාති ජරං සොකපරිදදවසාව ඉධෙව විද්වා පරණා දුක්ඛහති: විජජාගතා සැණි විභාවී මෙධාවී ඉධෙව විද්වා පරණා දුක්ඛහති: විජපාගතා සැණි විභාවී මෙධාවී ඉධෙව ප්රතිසාව ජරසාව සොකපරිදදවසාව දුක්ඛසාව පජනායා විනොදෙයා ඛානතිකරෙයා අනභාවං ගමෙයානති 'ජාතිං ජරං සොකපරිදදවසාව ඉධෙව විදවා පජනයා දුකඛං'.

තෙතාහ හගවා:

''එවංවිහාරි සංතා අපාමනෙහා තිකබු වරං තිතා මමායිතානි ජාතිං ජරං යොකපරිඥවඤා ඉබෙව විණා පරගෙයා දුකු ''නති.

4--9

එතාහිතඥාමි වුවො මහෙසිනො සුකිතනිනං ගොතම නූපයිකං, අදධා හි හගවා පහාසි දුකබං තථා හි ගත විදිනො එස ධුමෙන.

එතාතිනඥාමී වලවා මහොසිනොති: එත'නති: තුයකං වචනං බාපපථං⁸ දෙසනා අනුසිවසීං⁴ අතිනඥාමීනි නාඥාමී අතිනාඥාමී මොදුමී අනුමොදුමී ඉවජාමි සාදියාමී පස්ථයාමී පිහසාමී අතිජපපාමී. මහොසිනොති මහොයි හගවා: මහතකං සීලකකාබං එසි ගවෙයි පරියෙසීති මහෙසි –පෙ– 'කහං නාරාසභො'නි මහෙසීති 'එතාතිනාඥාමී වලවා මහොසිනො'

1. හෙලතාබා වා -- පත, චර සං

3. පරිදෙවොති - හැම.

3. බාප**්** -ව-වි-ක-භා

4. අනුපිවඨං –ම ජ සං

භිකඩු වරං නිතා මමායිතානි යනු: 'තිකඩු'යි: පෘථග්ජන කලාාංණක මහණ හෝ වෙයි, ගෙෙක්ෂ මහණ හෝ වෙයි. චරං යනු: සරනුයේ වාසය කරනුයේ ඉරියව පවත්වනුයේ පවත්නේ පාලනය කරනුයේ යැපෙ-නුයේ යාපනය කරනුයේ. මමායිතානි යනු: තෘෂ්ණා මමත්ව ද, දෘෂ්ටිමමත්ව ද යි මමත්ව දෙකෙකි... මේ තෘෂ්ණා මමත්ව යැ... මේ දෘෂ්ටි මමත්ව යැ. තෘෂ්ණාමමත්වය හැරපියා දෘෂ්ටිමමත්වය දුරු කොට මමත් යන් බැහැර කොට හැරපියා වෙසෙසින් බැහැර කොට දුරු කොට ව්ගතාන්ත කොට අනුඅභාවයට පත් කොට නුයි 'තිකඩු වරං තිතා මමායිතානි' යනු වේ.

ජාතිං ජරං සොකපරිදදවඤව ඉධෙව විදවා පජනෙයා දුකබං යනු: 'ජාති' යි: ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ යම... ජරං යි: ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ යම... සොකො යි: දොති වාසනයෙන් පහස්නා ලද්දහු ගේ හෝ... පරිදෙවො යනු: දොතිවාසනයෙන් පහස්නා ලද්දහු ගේ හෝ... ඉධ යනු: මේ දෘෂ්ටියෙහි... මේ මිනිස් ලොවැ. විදවා යනු: නිවිදාහවට පැමිණියේ නැණැත්තේ විමසුම නුවණැත්තේ තුලිතපු දොත්තේ මෙහි මැජාතිය ත් ජරාව ත් සෝකයක් පරිදේවය ත් යන දුක බැහැර කරන්නේ යැ දුරු කරන්නේ යැ විගතාන්ත කරන්නේ යැ අනු අභාවයට යවන්නේ නුයි 'ජාතිං ජරං සොකපරිදාවඤව, ඉඩෙව විදවා පජනෙයා දුකාං' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුනු:

''එවං විහාරි සතො අපපමතෙතා – පෙ– ඉඩෙව විදවා පජනෙයා. දුකබං යි.

4–9.

(ආයුෂ්මත් මෙත්තගු මෙසේ කී.) මහර්ෂී වූ, මුඹ වහන්සේ ගේ තෙල වචනය පිළිගනිමි. ගෞතමයන් වහන්ස, (මුඹ වහන්සේ විසින්) හිරුපයි වූ නිර්වාණය මොනවට පුකාශ කරන ලද. යම හෙයින් බුදුහු ඒකාන්තයෙන් වෘත්තදු:බය දුරැලූහු ද එහෙයින් මැ මුඹ වහන්සේ විසින් තෙල දහම දන්නා ලද.

එතාභිතතුම් වවො මහෙසිනො, යනු: 'එතං' යි: මූඹ වහන්සේ ගේ කියමත, වාකාපථය දේශනය අනුශාසනය දක්වා කීම පිළිගෙනිම්, (එයට) සතුටු වෙම, (එය) අනුමෝදන් වෙම, ඉස්තෙම, ඉවසම, පාර්ථනා කෙරෙම, ඊජසා කෙරෙම, අභිජල්පනය කෙරෙම්. මහෙසිනො යනු: කුමක් හෙයින් බුදුහු මහර්ෂි වෙත් ද? යත්: මහත් වූ, ශීලස්කන්ධය එෂණ ගවේෂණ පයෝෂණ කළාහු නූ යි මහර්ෂි හ.... ''නරශුෂ්ඨයෝ කොභි යෑ'' යි මහර්ෂි වෙත් නුයි 'එතාභිතතුම් වචො මහෙසිනො' යනු වේ.

සුකිතතිතං ගොතම නූපධීකනති 'සුකිතතින'නති සුකිතතිතං සු ආචිකතිතං සුදෙයිතං සුපඤඤපිතං සුපවස්පිතං සුවිවරිතං සුවිහජිත• පුඋතාන්කතං සුපකාසිතනති 'සුකිතතිතං'.

ගොතම / නුපධිකහති උපධී වුවවහති¹ කිලෙසා ච බණිා ව අභිසඣාරා ව. උපධිපහානං උපධිවුපසමං උපධිපටිනිසසභාං උපධි-පටිපාසාදඩං අමතං නිබධානාහා 'සුකිහානීතං ගොනමනුපයිකං'.

අදධා හි හාවා පාායි දුකුබහති' 'අදධා' ති එකංසවවනං8 නිසසංසය වචිතං නිකකඹ්බාවචනං අදොජඹවචනං අදොළහකවචනං භියොග අපතනකවචනං අවභානවචනලමතං 'අද්ධා'ති වවනං4 භගවානි භාරවාධිවචන• – පෙ– සචඡිකාපඤඤතති යදිදං 'භගවා'ති. පහාසි දුක්වනති ජාතිදකඛං ජරාදුකඛං වාහධිදුකඛං මරණදුකඛං මසාකපරිදෙව-දුසබ දෙමන සුපායාසදුසාබං පහාසි ප්රති විනොදෙයි බානතීකරොසි අනහාව• ගමෙසිති 'අදධා හි හගවා පහාසි දුකඛං'.

තථා හි තෙ විදිනො එස ධලෙමාති තථා හි නෙ විදිනො තුලිනො ත්රිංතා විභූතො විභාවිතො එස ධමෙමා ති 'කථා හි ගත විදිගතා එස ධිමේමා'.

ලකනාහ සො බාහමණො:

''එතාහිනඥමී වචෝ මහෙසිනො ශක්තතිතං ගොතම නුපධිකං, අද්යාති හගවා පහාසි දුකකං තථා සි තෙ විදිතො එස ධමෙනා"ති.

4 - 10

පත චාපි නුන පජගහයපු දුකකං⁸ **ගය ඣං මුනී අඩඞීතං**⁰ ඔවදෙයාා, තං තං නමසසාමී සමෙච්ච නාගං අපෙපව මං හගවා අවසිතං ඔවදෙයා.

තෙ වාපි නූන පජනෙයාදු දුකබහති: 'නෙවාපි'ති: බතතියා ව **බාහමණා ව වෙසසා ව සුඳ, ව ගහටසා ව පබබජිතා ව දෙවා ව' මනුසසා ව.** පජගෙයසු දුකාබනාගි ජාතිදුකාඛං ජරාදුකාඛං වාහාධිදුකාඛ• මරණදුකාඛං **සොකපරිදෙව**දුක්ඛ දෙමන සසුපා යාසදුක්ඛං පජනෙයහුං ຍືອຫຼາອເພນູ. බාහත්කරෙයසුං අනහාවං ගලවයසුනති 'තෙ වාපි නූන පජනෙයසු දුක්බං'.

 පරංභයා දකමං – ව--ව්-ක නුතපපජනෙයනු දුකුටුං – ම ජ අං

- 7. ecDas D 8-0-23

^{1.} වූවවති - ව--ව්--ක

^{2.} උපධිපටිපපතාදධං - ම ජ සං

^{8.} එකංසාධිවචනං -- ව-- ව්--ක

^{4.} නිංරාධවවනං --ව--ව්--ක--මඡයං--පන

සුකිත්තිතං ගොතම නූපයිකං යනු: 'සුකිත්තිතං' යි: මොනොවට පකාශ කරන ලද, මොනොවට කියන ලද, මොනොවට දෙසන ලද, මොතොවට පනවන ලද, මොනොවට පිහිටුවන ලද, මොනොවට විවෘත කරන ලද, මොනොවට විහාශ කරන ලද, මොනොවට තො ගැඹුරු කරන ලද, මොනොවට පවසන ලද නුයි 'සුකිත්තිතං' යනු වේ. ගොතම නුපයිකං යනු: ක්ලෙශයෝ ද, ස්කන්ධයෝ ද, අභිසංස්කාරයෝ ද 'උපයි' යයි කියනු ලැබෙති. උපයි පුහාණය, උපයි සන්භිදුවීම, උපයි හැරපීම, උපයි ඉතිපුශුබ්ද්යිය අමාමහනිවන නුයි 'සුකිත්තිතං ගොතම නුපයීකං' යනු වේ.

අදධා හි හගවා පහායි දුක්බං යනු: 'අද්ධා' යනු: එකාන්ත වචන යැ, නිස්සංශය වචන යැ, නිසැක වචන යැ, අද්වෛධවචන යැ නො දෙහිත් වචන යැ, නියොග වචන යැ, අවිරුද්ධවචන යැ, සනිටුහන් වචනයෙකි. මේ 'අද්ධා' යනු. හගවා යනු: තෙල ගෞරවනාමයෙකි . . . මේ 'හගවා' යනු අර්හත්ඵල සාක්ෂාත් කරණයෙන් උපත් පුඤප්තියෙකි. පහායි දූක්බං යනු: ජාති දුක ජරා දුක වාාායි දුක මරණ දුක සොක–පරිදෙව දූක්බ– දොමනස්ස–උපායාස දුක දුරැ ලූහ, බැහැර කළහ, විනොදනය කළහ. විගතාන්ත කළහ, අනු අභාවයට යැවූහු නුයි 'අද්ධා හි හගවා පහාසි දූක්බං' යනු වේ.

තථා හි තෙ විදිතො එස ධවෙමා යනු: ඒ එසේ මැයි, මුඹ වහන්සේ විසින් තෙල දහම දන්නා ලද, තුලනය කරන ලද, තීරණය කරන ලද, පුකට කරන ලද, විභාවනය කරන ලද නුයි 'තථා හි තෙ විදිතො එස ධම්මෝ' යනු වේ.

එයින් කී යැ ඒ බමුණු:

'එතාභිනන්දුම් වචො මහෙසිනො ~පෙ~ කථා හි තෙ විදිතො එස ධළෙමා' යි.

4-10.

මුති වූ සර්වඥයන් වහන්ස, මුඹ වහන්සේ යම කෙතකුන්ට සකසා (හැම කල්ති හෝ) ඔවා දෙන සේක් ද, ඔහුදු දුක් දුරැලන්නාහ'යි හතිමී. බුද්ධනාගයන් වහන්ස, එහෙයින් එළඹ මුඹ වහන්සේ නමදිමී. හාගාවතුන් වහන්සේ මට එක්වන් අවවාද කරන්නාහු නම් මැනැවි.

තෙවා'පි නූතපජනෙයාදු දුක්බං යනු: 'තෙචා 'පි' යනු: ක්ෂත්යයෝ ද බාත්මණයෝ ද වෛශායේග් ද ශුදුයෝ ද හෘතස්ථයෝ ද පුවුජිතයෝ ද දේවියෝ ද මිනිස්සු ද. පජනෙයාදු දුක්බං යනු: ජාති දුක ජරා දුක වාහාධි දුක මරණ දුක සොක–පරිදෙව–දුක්බ–දෙමනස්ස–උපායාස දුක දුරැ ලන්නාහ, බැහැර ලන්නාහ, විගතාන්ත කරන්නාහ, අනුඅභාවයට යවන්නාහු' යි 'තෙ චා'පි නූතපජනෙයාදු දුක්බං' යනු වේ. වුලලනිඥෙස පංළි

යෙ තිං මුනී අට්ඨිතං ඔවදෙයාහනි: 'යෙන්: බතතියෙ ව බාහමනෝ ච වෙසෙස ව සුදෙද ව ගහවේ ව පබ්බජිතෙ ව දෙවෙ ව මනුසෙස ව. කවහති: හගවනතං හණති. මුනීති 'වොතං' වුවෙනි: ඤැණං –ලප– සඬය ජාලමතිවව සො මුනි. අට්ඨිතං ඔවදෙයහාති: අව්ඨිතං ඔවදෙයහ සකාකවවං ඔව්දෙයහ, අභිණකං ඔව්දෙයහ, පුනපපුනං ඔව්දෙයහ, අනුසාසෙයාහන් යෙ නිං මුනී දවසිතං ඔව්දෙයහ.'

තං තං නමසසාම සමෙචච නාහනයි: 'තනයී' හගවනතං හණකි. නමසසාමිති කායෙන වා නමසසාම්, වාචාය වා නමසසාම්, චිනෙනත වා නමසසාමි අනිසථපටිදතනියා වා නමසසාම්, ධමමානුධමමපටිපතනියා වා නමසසාමි, සකකරෝමි, ගරැකරෝම්¹, මාගෙනම්, පූජෙමි. සමෛචචාති සමේචච අභිසමෛචච සමාගනකමා අභිසමාගනකමා සමමුබා කං නමසාමේ. නාගනනී නාගො ව හගවා, 'ආගුං න කරොතීති නාගො, න ගචජතිති නාගනනී නාගො ව හගවා, 'ආගුං න කරොතීති නාගො, න ගචජතිති නාගනනී නාගො ව හගවා, 'ආගුං න කරොතීති නාගො, න ගචජතිති නාගෙ, න ආගචජතිති නාගො. කථං හගවා අාගුං න කරොතීති නාගො: 'ආගු' වුවටති පාපකා අකුසලා ධමමා සංකිලෙසිකා පොනොහවිකා සදරා දකබවිපාකා ආයතිං ජරාමරණීයා.

> 12 ''ආගුං හ කරොති කිඤි ලොකෙ (සහියාකි හගවා) සබබසංයොගෙ විසජා බතිනානි,¹ සබබත් හ සජාති විමුකෙත නාගො තාදී පවුවාතෙ තරකතා''ති. *4*

එවං හගවා 'ආගුං න කරොතීති නාගො.

කථං හගවා න ගඩජතිති නාගො: හගවා න ජනුගතිං ගචජති, න දෙසාගතිං ගචජති, න මොහාගතිං වෙජති, න හයාගතිං ගචජති, න රාග වසෙන ගචජති, න දෙසවසෙන ගචජති, න වොහවසෙන ගචජති, න මානවසෙන ගචජති, න දිළසීවසෙන ගචජති, න උදටළුවවසෙන ගචජති, න විචිකිච්ඡාවසෙන ගච්ඡති, න අනුසයවසෙන වෙසති, න වංශා හි ධමෙනි සායකි, නියාන වු^{යාන}ති සංහරීයකි. එවං හගවා 'න ගච්ඡති'කි නාමගා.

^{1.} හරුං කලරාමි -- ම ජ සං

^{3.} සබ්බසංශයාජනා විසජජ --ව--වි-ක-පන

a. දුනාගනිපාත – සඬයදුනාග

යෙ සවං මුත් අටයිකං ඔවදෙයා යනු: 'යය' යනු: ක්ෂතියයන් ද බංත්මණයන් ද වෛශායයන් ද ශුදයන් ද ශෘතස්ථයන් ද පුවුජිතයන් ද දේවියන් ද මිනිසුන් ද. සවං යනු: භාගාවතුන් වහන්සේ අමතයි. මුන් යනු: දොනය 'මොන' යයි කියනු ලැබේ . . . ඒ මුනි තෙම සඩ්ගජාලය ඉක්ම සිටුනේ යි. අදයිකං ඔවදෙයා යනු: නො නැවැත අවවාද කළ මැනැව, සකසා අවවාද කළ මැනැව, එක්වන් අවවාද කළ මැනැව, පුනපුනා අවවාද කළ මැතැව, අනුශාසනා කළ මැතැව නුයි 'යෙ ත්වං මුනී අදියිකං ඔව දෙයා' යනු වේ.

තං තං නමසසාම සමෙවව නාගං යනු: 'තං' යි බුදුන් අමතයි. නමසසාම යනු: කයින් හෝ නමදිමි, වචනයෙන් හෝ නමදිමි, සිතින් හෝ නමදිමි, අර්ථානුගත පුතිපත්තියෙන් හෝ නමදිමි, ධර්මානුධර්මපුතිපත්තියෙන් හෝ නමදිමි, සත්කාර කෙරෙමි, ගරුකාර කෙරෙමි, මානනය කෙරෙමි, පූජනය කෙරෙමි. සමෙවච්ච යනු: එළඹ පුතිවෙධ කොට හමු වැ සජීපයට පැමිණ හමුයෙහි මුඹ වහන්සේ නමදිමි. නාගං යනු: භාගාවතුන් වහන්සේ නාග ද වෙති: පව නො කෙරෙත් නුයි නාග යැ, අගති වශයෙන් නො යෙත් නුයි නාග යැ, (පුහීණ කෙලෙසුන් කරා) නො එක් නුයි නාග යැ. කිසෙයින් බුදුහු පව නො කෙරෙත් නුයි නාග නම වෙත් ද යත්: සංක්ලෙශපක්ෂයෙහි වූ පුනර්හවය කරන්නා වූ දරථ සහිත වූ දු:බව්පාක ඇති ආයතිහවයෙහි ජාතිජරාමරණ පිණිස පවත්නා වූ ලාමක අකුශල ධර්මයෝ 'ආගු' යයි කියනු ලැබෙති.

12 (බුදුහු මෙසේ වදළහ: සහියමාණවකයෙනි,) යමෙක් ලොවැ අල්ප-මාතු වූ ද, පාපයක් නො කෙරේ ද හෙතෙම හැම සංයෝගයෙහි බන්ධනයන් හැර පියා විමුක්ත ඩූයේ (ස්කන්ධාදි) කිසි තැනෙකැ නො ලැගෙයි, එබදු වූ තාදී තෙම 'නාග,' යයි කියනු ලැබේ.

ලම්මසයින් බුදුහු පව නො කෙරෙත් නුයි 'නාග' නම් වෙති.

ක් සෙයින්, බුදුහු අගතියට නො යෙක් නුයි 'නාග' නම වෙත් ද යත්: බුදුහු ජන්දයෙන් අගතියට නො යෙකි, ද්වෙෂයෙන් අගතියට නො යෙකි, මෝහයෙන් අගතියට නො යෙකි, හයෙන් අගතියට නො යෙකි, රාග වශයෙන් නො යෙකි, ද්වෙෂ වශයෙන් නො යෙකි, මොහ වශයෙන් නො යෙකි, මාන වශයෙන් නො යෙකි, දෘෂ්ටි වශයෙන් නො යෙකි, ඖද්ධතා වශයෙන් නො යෙකි, විවිකිත්සා වශයෙන් නො යෙකි අනු ශයවශයෙන් නො යෙකි, වා ගු ධර්මයන් විසින් නො යවනු ලැබෙකි නො පමුණුවනු ලැබෙති, නුසුලනු ලැබෙකි, නො ගෙන යනු ලැබෙක්. මෙසෙයින් නො යෙක් නුයි බුදුහු 'නාග' නම වෙති.

චුලලතිඥෙස පාළි

මතාගූ සුතානිදෙයො

කථං හගවා න ආගචජතිති තාගො; සොතාප^{කති}මකොත යෙ කිලෙසා පහිතා තෙ කිලෙසේ න පුතෙනි ත පවෙති, න පවොගචජති. සකදගාම මකොත—අනාගාමීමකොත—අරහතාමකො ත යෙ කිලෙසා පහිතා යක කිලෙසෙ න පුනෙති, න පවෙඩයි, න පවොගවජති. එවං න ආගචජති'තී 'තාගොති'. 'තං තං නමසසාමී සමෙවා නාගං'.

අපෙපව මං භගවා අට්ඨිතං ඔවදෙයාහාති. අපෙපව මං භගවා අට්ඨිතං ඔවලදයා, සකකාවවං ඔවදෙයා, අභිණහං ඔවලදයා, පුතපපුතං ඔවලදයා, අනුසාලසයහාති 'අපෙපව මං භගවා අට්ඨිතං ඔවලදයහ'.

ලතනාහ ලසා බුංහමණෝ;

''තෙ චාපි නුන පජනෙයපු දූසකං යෙ තිං මුනී අිසිකං ඔවදෙයා, කං තං නමසසාමී සමේචච නාගං අපෙපව මං හගවා අමසිකං ඔවදෙයාා''ති.

4-11

යං බාහමණං වෙදගුං¹ අභ්හිජකාධා අකිඤවනං කාමහවේ අසනනං, අදධා හි සො ඔසමීමං අයාරි තිණෙණා ව පාරං අබිලො අකඬෝ.

ගං බාහමණං වේදගුං ආභිජඤඤෘති 'බාහම්ණෝ'තී සතහතානං ධවමානං බාහිතතතා බාහම්ණෝ: සක්කායදිව්සී බාහිතා ගහාති, විචිකිච්ඡා බාහිතා ගහාති, සීලබබතපරාමාලෙසා බාහිතො හොති, රාගො බාහිගතා ගහාති, දෙශෙස බාහිතොස හොතතී, ගමාහො බාහිතො හොති, මානො බාහිතො හොති, බාහිතාස ගහානතී පාපකා අකුසලා ධම්මා සංකීලෙසිකා පොනොහටිකා සදරා දුකාබාපත ආයතීං ජානිජරාමරණීයා.

වෙදගුමාතිජඤඤා - ම ජ සං වෙදගුමහිජඤඤා --ව-ඩ්-ක

ක්සෙයින් බුදුහු නො එත් නුයි 'නාග' නම් වෙත් ද? යත්: සෝවන් මහින් යම කෙලෙස් කොනෙක් පුහිණ වූවාහු නම් ඒ කෙලෙසුන් කරා පෙරළා නො එති, පයු වැ නො එති, ආපසු නො එති, සෙදගැම් මහින් අනගැම මහින් රහත් මහින් යම කෙලෙස් කෙනෙක් පුහිණ වූවාහු නම, ඒ කෙලෙසුන් කරා පෙරළා නො එති, පසු වැ නො එති, ආපසු නො එති. මෙසෙයින් බුදුහු නො එති' 'නාග' වෙත් නුයි 'තං තං නමස්සාම සමෛචච නාගං' යනු වේ.

අපෙපව මං හගවා අටයීතං ඔවදෙයා යනු: භාගාවතුන් වහන්සේ මට නො කඩ කොට අවවාද කරන්නාහු නම සකසා අවවාද කරන්නාහු නම එක්වන් අවවාද කරන්නාහු නම පුනපුතා අවවාද කරන්නාහු නම අනුශාසතා කරන්නාහු නම මැනැව නුයි 'අප්පෙව මං හගවා අටයීතං ඔවදෙයා' යනු වේ.

එයින් කී යැ ඒ බමුණු:

''නෙ චා'පි නූතපරනෙයා දුසබං –පෙ- අපෙපව මං හගවා අටයීත• ඔවදෙයාා'' යි.

4-11.

(බුදුහු මෙසේ වදළහ: මෙත්තගු මාණවකය,) තෙපි බාහිතපාපි මාත්මණ වූ යමක්හු මාර්ගඥානයෙන් නිවනට පැලිණියකු කොට (රාගාදි) කිඤ්චන රහිතයකු කොට කාමයෙහි ද හවයෙහි ද නො ඇලුණක්හු කොට දන්නවු ද, ඒකාත්තයෙන් හෙතෙම මේ (කාමාදි) වතුරෝසය තරණය කෙළේ යැ. ඕස තරණය කළා වූ ද (රාගාදි බිල රහිත වූ දු:බාදියෙහි) කාංක්ෂා රහිත වූ හෙතෙම නිර්වාණ පාරයට ගියේ යි.

යං බාහමණං වෙදගුංආභිජඤඤා යනු: බාහ්මනෝ යි සප්ත ධර්ම කෙනකුන් දුරු කළ බැවින් බාහ්මණ යැ: සත්කාය දෘෂ්ටිය දුරු කරන ලද වෙයි, විචිකිත්සාව– ශීල මුත පරාමර්ශය–රාගය– ද්වේෂය– මොහය– මානය– දුරු කරන ලද වෙයි. ඔහු විසින් සාංක්ලෙශික වූ පුනර්හවය කරන්නා වූ දුක් සහිත වූ දුෘබවිපාක ඇති ආයනි හවයෙහි ජාතිජරාමරණය පිණිස පවත්නා වූ ලාමක අතුශල ධර්මයෝ දුරු කරන ලද්දහු වෙත්.

වුලලනිඥෙස පාළි

13. "බාහෙතා සබබපාපකාති (සහියාති හගවා) වීමල සාධු සමාතිලතා ශීකලතතා, සංසාරමතිව කෙවලී සො අයිතො තාදී පවුවාගත ස බුහුමා''.

වෙදගති: 'වෙදෙ' වුවවති වතුසු මගොහසු කැණං –පෙ– සබබවෙර මතිවම වෙදගු සො. ආතිජඤඤාති අභිජානොයා, ආජානොයා, විජානොයා, පට්චිජානොයා, පටිවිජෝකයාාති 'යං බුංහමණං වෙදගුං ආතිජඤඤා.'

අකිකුවනං කාමහටේ අසතතනති: 'අකිකුවනං'ති: රාගකිකුවනං දෙසකිකුවනං මොහකිකුවනං මාහකිකුවනං දිවයිකිකුවනං කිලෙස කිකුවනං දුව්වරිතකිකුවනං. යසෙසනෙ කිකුවනා පහිනා සමුවජීතතා වූපසනතා පටිපපසාදධා අහබුපපතතිකා කැණෙක්නා දඬසා, මසා වුච්චති 'අකිකුවනො'. කාමාති: උඥානමතා දෙව කාමා: වළුකාමා ච කිලෙස කාමා ච - ලප- ඉමේ වූච්චනති වළුකාමා - පෙ- ඉමේ වූච්චතති කිලෙස කාමා, හවාති: දෙව හවා: කම්මහවෝ ච පටිසන්ඩිකෝ ච පුනබහවෝ - ලප- අයං පටීසන්ඩිකෝ පුනබහවෝ.

අකිඤචනං කාම හවේ අසතතනතී: අකිඤචනං පුංකලං කාමහවේ ව අසනනං අලංකාං අලංකිතං අපළිබුදඛං තිකකනතං නියසටං විපාමුකතං¹ විසංයුතනං විමරියාදීකතෙන වෙතසා විහරනතනති 'අකිඤචනං කාමහවෙ අසනනං'

අදධා හි සො ඔසමීමං අතාරීති: 'අදධා'ති: එකංසවවනං – පෙ– අවස්ථාපනාවචනමෙකං 'අදධා'ති. ඔසනති: කාමොසං හවොසං දිවේඨාසං අව්ජෝාසං. අතාරීති: අතරි උතාරිපතරිසමතිකකමි. චීතිවතනයිනි 'අදධා හි සො ඔසමීමං අතාරි.'

a. ළතතනිපාත – සභියසුතත

^{1.} විපපයුත්ෂං -අ-ව-ව්-ක-පත

13. ('සතිය' යි අමතා බුදුහු මෙසේ වදළහ:) සියලු පාපධර්මයන් පුතිණ කොට එහෙයින් මැ විගතමල වූ(ශුෂ්ඨ වූ) මාර්ගඵල සමාධියෙන් මොනොවට සමාහිත වූ, ලෝකධර්මයන්ගෙන් කම්පිත නො වන හෙයින් ස්ටීතාත්ම වූ සංසාර හේතු ඉක්ම සිටි, නිමවන ලද කෘතා ඇති හෙයින් කේවලී වූ, ඒ ක්ෂිණාපුව තෙම තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි නිංශුය නැති හෙයින් 'අසිත' යයි ද ලෝක ධර්මයෙන් නිර්විකාර හෙයින් 'තාදී' යයි ද කියනු ලැබේ. හෙතෙම 'බාහ්මණ' නම් වේ.

වෙදගු යනු: සතර මාර්ගයන්හි ඥානය 'වෙද' යි කියනු ලැබෙයි.... හෙතෙම සියලු වෛරය ඉක්ම වෙදගු වෙයි. ආභිජඤ්ඤා යනු: වෙසෙසින් දන්නේ යැ එකත්නෙන් දන්නේ යැ නොයෙක් අයුටින් දන්නේ යැ ඒ ඒ කරුණු නිසා දන්නේ යැ පුතිවෙධ කරන්නේ යැ නුයි 'යං බුාත්මණං වෙදගුං ආභිජඤඤා' යනු වේ.

අකිඤානං කාමහවේ අසකතං යනු: අකිඤාවනං' යයි: රාග පළිබොධ යැ ද්වෙෂ පළිබොධ යැ මොහ පළිබොධ යැ මාන පළිබොධ යැ දෘෂ්ටී පළිබොධ යැ ක්ලෙශ පළිබොධ යැ දුශ්චරිත පළිබොධ යි. යමක්හට මෙ පළිබොධයෝ පහිණ වූවාහු මුලුසුන් වූවාහු වපුපශාන්ත වූවාහු සන්හිදු-ණාහු අහවොහත්පත්තික (උපදනට නො නිසි) වූවාහු නුවණ ගින්නෙන් දවුණාහු වෙත් ද, හෙතෙම 'අකිඤාවන' යි කියනු ලැබෙයි. කාමා යනු: උද්දන විසින් වස්තුකාම යැ ක්ලෙශකාම යැ, යි කාම දෙකෙක්... මොහු වස්තුකාමහ'යි කියනු ලැබෙති... මොහු ක්ලෙශකාමහ' යි කියනු ලැබෙත්. හවා යනු: කර්මහවය ද පතිසන්ධි සංඛාත සුනර්හවය ද යි හව දෙකෙකි.... මේ පතිසන්යික පුනර්හව යැ. අකිඤාවනං කාම-හවෙ අසඳතං යනු: පළිබොධ රහිත පුහුලක්හු කාමහවයෙහි ද නො ඇලුණු නො ලැගුණු නො. ලග්නා ලද නො බැඳුණු නික්මුණු බැහැර වූ වෙසෙයින් මිදුණු විසංයුක්ත වූ විගතමයකිද කළ සිතින් වාසය කරන්නාහු තුයි 'අකිඤ්චනං කාමහවෙ අසත්තං' යනු වෙ.

අදධා හි සො ඔසමීමං අතාරී යනු: 'අණිා' යයි: ඒකාන්තවචන යැ... තෙල 'අද්ධා' යනු සනිටුහන් වචනයෙකි. ඔසං යනු: කාමොස යැ හවොස යැ දිට්ඨොස යැ අවිජ්ජොස යි. අතාරි යනු: තරණ -උත්තරණ--පුතරණ-සමතිකුමණ කෙළේ යැ ඉක්ම (එලයෙහි) සිටියේ යැ නුයි 'අද්ධා හි සො ඔසමීමං අතාරි' යනු වේ.

තිරණණා ව පාරං අධිලො අකඩෙබාති: 'තිණොණා'ති: කාලොසං තිණොණා,¹ හලව සං තිමණණා, දිවෙඪාසං තිණොණා, අව්ජෝසං තිමණණා, සංසාරපථං තිමණණා, උතාබ්මණණා නිතනිමණණා* අතිකක්ෂනතා සමතිකාශ නෙතා වීතිවතෙනා, සො වුළුවාසෝ විණණවරණා ගතදේධා පාලිතබුහුමචරියො උතාමදිවසී පාලනා ගතදිලසා ගත කොටි කො භාවිතම**කො** පහීනකිලෙසො පටිවිණිාකුපො සච්නිකතනිරොධො. දුසබං තසස පරිඤඤතං, සමුදයො පහිතො, මගොො භාවිතො, නිරොධො සවජිකතො අභිකෙදුකු යාං අභිකුතු තං, පරිකෙදුකු යාං පරිකුකු තං, පහාතබබං පහිනං, භාවෙතබබං භාවිතං, සවිජිකාතබබං සවිජිකතං. සො උසාබිතන අබබුළෙහයිකො නිරාාලලා අරියො පලිලඝා සඞ්කිණණපරිලබා පතනධරෝ පතනහාරො විසඤ්ඤුතෙතා පඤවඞ්ගව්පපතිනො ජළඹග සමතතාගගතා එකාරතෙඛා වතුරපයෙසනො පනුණණපවෙවකසවෙවා සම්වයස්වේස්ස්නෝ අනාවිලසඞ්කපො පසසදධිකායසංබාරෝ සුවිමුණු-විතෙතා සුවිමුතනපකෙදුකු කොවලී වුසිනවා උතනමපුරිසො පරමපූරිකො පරමපපතක්පලතතා.4

සො තෙව ආවිතාති, ත අපවිතාති, අපදිනිතිවා යීතො, තෙව පපහති, ත උපාදියති, පජනිතිවා යීතො, තෙව විසිනෙති, තඋසයිනෙති, විසිනෙතවා යීතො. තෙව ධූමපති, ත සනිුපෙති, විධුපෙතවා යීතො. අපෙබෙන සීලකානෝන සමනතාගතකතා යීතො.

- 1. සිතිමෙන්නා පත
- 2. නිවේලණණා මජ සං
- 8. වූවයවාශසා සාා

^{4.} පරම පතකිපපයෙකා - ම ඒ සං

තිණෙණා ව පාරං අඩිඉලා අකඩෙබා යනු: තිණ්ණො යි: කාමොසය තරණය කෙළේ යැ හවෝසය තරණය කෙළේ යැ දිව්ඨෝසය තරණය කෙළේ යැ අවිජ්ජෝඝය තරණය කෙළේ යැ සසර කතර තරණය කෙළේ යැ උත්තරණය කෙළේ යැ නිස්තරණය කෙළේ යැ ඉක්ම වූයේ යැ මොතො-වට ඉක්ම වූයේ යැ ඉක්ම සිටියේ යැ හෙතෙම (දශවිධ ආයාී වාසය) වැස නිමවූයේ, (ශීලය හා සමාධියෙහි) චීර්ණවශී වූයේ, සසර ඇත්මහ ඉක්ම වූයේ, (පෙර නො ගිය විරූ) කිවත් දෙසට ගියේ, (අනු තාදිශෙෂ නිර්වාණ) කොටියට පැමිණ සිටියේ, රක්ෂිත බුහ්මචරියවාස ඇත්තේ, උත්තම සමාග්දෘෂ්ටියට පැමිණියේ, භාවිතමාර්ග ඇත්තේ, පුහිණ ක්ලෙශ ඇත්තේ, පතිවේධ කළ (අර්හත්එල සංඛාෘත) අකොපාය ඇත්තේ, ස ක්ෂාත්කෘත නිරෝධ ඇත්තේ වෙයි. ඔහු විසින් දුක පිරිසිඳ දන්නා ලද යැ, සමුදය පුහාණය කරන ලද යැ, මාර්ගය වඩන ලද යැ, නිරෝධය පුතාක්ෂ කරන ලද. ස්ව ලක්ෂණාවබෝධයෙන් දතයුත්ත ස්වලක්ෂණාවබෝධයෙන් දන්නා-ලද යැ, සාමානා ලක්ෂණාවබෝධයෙන් දතයුත්ත සාමානා ලක්ෂණාව බෝධයෙන් දත්නා ලද යැ, පුහාණය කළ යුත්ත පුහාණය කරන ලද යැ, වැඩිය යුත්ත වඩන ලද යැ, පුතාාක්ෂ කළ යුත්ත පුතාාක්ෂ කරන ලද. හෙතෙම නහත ලද අවිදාාපරිඝ ඇත්තේ යැ, සංකීර්ණ (විසුරුවන ලද) කර්මාභිසංස්කාර පරිබා ඇත්තේ යැ, උදුරන ලද තෘෂ්ණා එෂිකා ඇත්තේ යැ, (ඔරමහාගිය සංයෝජන සංඛාාත) අගුළු රහිත යැ. ආයම් (නික්ලෙශ) යැ. හෙළත ලද මානධාජ ඇත්තේ යැ, තබන ලද (ස්කන්ධාදි) බර ඇත්තේ යැ, සංලයාග රහිත යැ, (කාමච්ඡන්දදි) පඤ්චාංග විපුහීණ යැ, ෂඩංග (උපේක්ෂා යෙන්) සමන්වාගත යැ, (ස්මෘති සංඛාහත) එකාරක්ෂා ඇත්තේ යැ, (පුතිසෙවනාදි) චතුර්විධ අපශුයන් ඇත්තේ යැ, බැහැර කළ පුතොංක සතාය ඇත්තේ යැ, මොනොවට හරන ලද සියලු එෂණා (සෙවීම) ඇත්තේ යැ, නො කැළඹුණු සංකල්ප ඇත්තේ යැ, සන්භිදුණු කාය සංස්කාර ඇත්තේ යැ, මොනොවට මිදුණු සිත් ඇත්තේ යැ, මොනොවට මිදුණු පුඥා ඇත්තේ යැ පරිපූර්ණ යැ. වුසු බඹසර ඇත්තේ යැ, උත්තම පුරුෂ යැ, පරම පුරුෂ යැ, පරමපුාප්තියට පැමණියේ යි.

හෙතෙම (කුශලාකුශල විපාකය) රස් නො කරයි, (එලයෙහි සිටී හෙයින් විපාක) විධවංසනය නො කෙරෙයි, කෙලෙසුන් නසා සිටියේ වෙයි, (අව්දාමාන හෙයින් කෙලෙසුන්) නො මැ දුරු කෙරෙයි, (තෘෂ්ණා–ම න– දෘෂ්ටි විසින්) උපාදනය නො කෙරෙයි, (කෙලෙසන්) දුරු කොට සිටියේ වෙයි, (තෘෂ්ණා වශයෙන්) නො මැ සිවනය (බැඳීම) කෙරෙයි, (මංන වශයෙන්) උත්කර්ෂණය නො කෙරෙයි, තෘෂ්ණා බන්ධනය දුරු කොට සිටියේ වෙයි, (කෙලෙස් ගිනි) නො මැනිවයි, නො ද දල්වයි, නිවා සිටියේ වෙයි. අලෛක්ෂ වූ ශීලස්කන්ධයෙන් සමන්වාගත බැවින් සිටියේ චුලලනිඥෙස පාළි

අසෙබෙන සමාධිකඛණේන -පඤඤකඛණේන - විමුනතිකඛණේන - විමුනති-සැණදසසනක්කණේන සමානාගතානා යීතෝ. සච්චං සමාටිපාදියිණා³ යීතො. එජා සමතිකකමිතිා යීතො. කිලෙස**ග**කිං පරියාදියිතිා යීතො. අපරි ගමනතාය යිනතා, කථං සමාදය යිනතා, මූතතිපටිසෙවනතාය යීතො. මොතාය පාරිඳු**දා**යා යීතො, කරුණාය -මුදිතාය -උපෙක්තාය පාරිසුදධියා යීතො, අච්චනතපාරිසුදුඩියා යීතො, අතුම්මයනය,³ පරිසුදුඩියා **ඨෟතා, විවූතාතතා ඨ**තො, සංතුසිතතා⁴ ඨිතො, බනිපරියනෙත යීතො, ධාතුපරියනෙත යීතො, ආයතනපරියනෙත යීතො, ගතිපරියනෙත *යී ෳ*තා, උපපතාතිපරිය ෙනත ඨිතො, පටිසනධිපරියනෙක යිතො. ඨී ෟතා, භවප**රිය**නෙත සංසාරපරියනෙත යීතො, වඩාපරියනොත යීතො, අතතිමෙ යීනතා, අනතිමේ සමූසස යය ගීතො, හලව අනතිමදෙහධරෝ අරහා.

14. ''තසසායං පච්ඡිමකොටි⁵ – චරිමොයං සමුසසයො, ජාතිමරණ⁶ සංසාරෝ – නැසී තසා පුනබහවෝ'ති

තිෂණණා ව පාරතති 'පාරං' වුවවති අමතං නිබබානං ''යො සො සබබසංබාරසමථො සබබුපධිපටිනිසසංකාා තණහක්ඛයො විරාමගා නිරොධො නිබබානං'' සො පාරගතො පෘරපතොනා' අනතගතො අනතපපතෙතා8. කොටිගතො කොටිපාතො පරියනතගතො පරියනතපාමතා වොසානගතො වේංසානපාලා තාණගතො තාණපාලතතා ලෙනගතො ලෙනපාලතතා සරණගතො සරණපාලතතා අභයගලතා අභයපාලනා අච්චුනගලතා අච්චුනපාලනතා° අමතගතො අමතපානො¹⁰ කිබ්බානගතො නිබ්බානපාතො සො වුළුවාසො චිණණවරණෝ¹¹ - ලප - ජාතිමරණසංසාරෝ නැහි තසස පූනබහවෝ ති 'තිගණණා ව පාරං'.

අබිලොනි රාගො බිලො දෙනො බිලො වොහො බිලො කොමධා බිලො උපනාමහා බිලො -- පෙ සබබාකුසලාභිසභිඛ රා බිලා, යසොතෙ බිලා පහිනා සමුචඡිතතා වූපසනතා පටිපපසසදධා අහබබුපපතනිකා ඤූණාභීනා දඩසා, සො වූචාන් 'අබිලො.'

- 1. පටිපාදියිඣා සතා
- 2. විමුකතිපටිසෙවනකාය ම ජ සං
- 3. අකාමමඥඥතාය සාහං
- 4. සනතුසයිතතතා ම ජ සං
- 5. පවජිමකො සගව- ම ජ සං, සාහා
- රී. ජාතිජරාමරණ සූෂා

- 7. පාරංගලකා පාරංපතෙකා ව-වි-ක
- 8. අනතංගතො අනතංපතෙතා ව--ව්-ක
- අච්චුකංශතො අච්චුකපතෙතා -ප අච්චාකශතො අච්චනකපතෙතා-ව-ව්-ක
- 10. අමතංගතො අමතපපතෙකා-පන
- 11. යො වුවචති චිණණ චරණෝ පන

අශෛක්ෂ වූ සමාධිස්කන්ධයෙන් — පුඥා ස්කන්ධයෙන් — විමුක්ති ස්කත්ධයෙන් — විමුක්තිඥානදර්ශන ස්කන්ධයෙන් සමන්වාගත බැවින් සිටියේ, චතුස්සතාය පුතිවෙධ කොට සිටියේ, තෘෂ්ණාව ඉක්ම සිටියේ, කෙලෙස් ගිනි ගෙවා සිටියේ, සසර ගමන් නැති බැවින් සිටියේ, නයගුහණ-යෙන් ගෙන සිටියේ, විමුක්ති පුතිසෙවන භාවයෙන් සිටියේ, මෛත්-පාරිශුද්ධියෙන් සිටියේ, කරුණා – මෘදතා — උපේක්ෂා පාරිශුද්ධියෙන් සිටියේ, අතාන්ත පාරිශුද්ධියෙන් සිටියේ, අතම්මයතා (තෘෂ්ණා-දෘෂ්ටි-මානාභාව) පාරිශුද්ධියෙන් සිටියේ, (හැම කෙලෙසුන් කෙරෙන්) විමුක්ත බැවින් සිටියේ, සන්තුෂ්ට භාවයෙහි සිටියේ, ස්කන්ධ පයාීන්තයෙහි සිටියේ, ධානු පයාීන්තයෙහි සිටියේ, ආයතන පයාීන්තයෙහි සිටියේ, ගති පයාීන්තයෙහි සිටියේ, උජපාප්ති පයාීන්තයෙහි සිටියේ, පුතිසන්ධ පයාීන්තයෙහි සිටියේ, හව පයාීන්තයෙහි සිටියේ, සංසාර පයාීන්තයෙහි සිටියේ, වෘත්තපයාීන්තයෙහි සිටියේ, අන්තිම භවයෙහි සිටියේ, අන්තිම ශරීරයෙහි සිටියේ, අන්තිමදෙහධර වූයේ, අර්හන් වූයේ වේ.

14. ''ඒ, රහක්හුගේ, මේ පශ්චිම කෙළවර වෙයි, මේ අන්තිම ශරීරය වෙයි, ජාතිමරණ සංසාරය, පුනර්භවය ඔහුට නැත්තේ යි.''

තිණෙණාව පාරං යනු: අමෘත වූ නිර්වාණය 'පාර' යයි කියනු ලැබෙයි, යම ඒ සියලු සංස්කාරයන්ගේ සන්හිදීමෙක් සියලු උපයීන්ගේ දුරැලීමෙක් තෘෂ්ණාවගේ ක්ෂය කිරීමෙක් ක්ලේශවරාගයෙක් දුෘඛනිරොධයෙක වේ ද ඒ නිර්වාණය යි. හෙතෙම (මාර්ගයෙන්) පාරයට ගියේ, (එලයෙන්) පාරයට පැමිණියේ, (සංස්කාර ලෝකයෙහි) අන්තයට ගියේ අන්තයට පැමිණියේ, කෙළවරට ගියේ, කෙළවරට පැමිණියේ, (ආයතනාදි ලෝක) පයාහන්තයට ගියේ, පයාහන්තයට පැමිණියේ, අවසානයට ගියේ, දවසාන-යට පැමිණියේ, තුණයට ගියේ, තුණයට පැමිණියේ, ලෙනයට ගියේ, ලෝකයට පැමිණියේ, සරණයට ගියේ, සරණයට පැමිණියේ, අහයට (ක්ෂේමයට)ගියේ අහයට පැමිණියේ, අවසුනියට ඊයේ, දවසාන-යට පැමිණියේ, අමෘතයට පැමිණියේ, අවසුනියට ඊයේ, දහයට (ක්ෂේමයට)ගියේ අහයට පැමිණියේ, අවහුනියට ඊයේ, දරිවාණයට සැමිණියේ, හෙතෙම (දශවිධ ආයාහවාස) වැස නිම වූයේ, . . . (ශීලයෙන් සමාපක්තින්හි) වීර්ණවශී වූයේ . . ජාතිමරණසංසාරසංඛාංක පුනර්භවය ඔහුට නැක් නුයි 'කිණිණො ව පාරං' යනු වේ.

අබිලො යනු: රාගය බිල යැ ද්වේෂය බීල යැ මොහය බිල යැ තොධය බිල යැ බද්ධවෛරය බිල යැ . . . හැම අකුශලාභිසංස්කාරයෝ බිලයෝ යි. යමක්ෂට මේ බිලයෝ පුහීණ වූවාහු ද මුලුපුන් වූවාහු ද සන භිදුණාහූ ද පුතිපුශුබධ ද අහවෙහාත්පත්තික (උපදනට නො නිසි) ද නුවණ ගින්නෙන් දවුණාහු ද, හෙතෙම 'අබිල' යයි කියනු ලැබේ. අකවෙබාති දූකොබ කඩ්බා, දූකාබසමුදයෙ කඩ්බා, දූකාබන්රොධෙ කඩ්බා, දූකාබන්රොධගාමිණියා පටිපදය කඩ්බා, පුබමනෙත කඩ්බා, අපරනෙත කඩ්බා, පුබමනතාපරනෙත කඩ්බා, ඉදපාච්චයතාපටිච්චසමුපානෙතය ධමෙමසු කඩ්බා. යා එවරුපා කඩ්බා කඩ්බායනා කඩ්බායිතාතාං විමති විචිකිච්ඡා දෙළ දහකං දෝධාපරෝ සංසයෝ අනෙකංසගාහෝ ආසපතා පරිසපෙනා අපරියෝගාහතා එමහිතානාං¹ චිතනසස මනොවිලෙබේ. යසෙසනෙ කඩ්බා පහිනා සමුච්ඡිතතා වූපයනතා පටිපාසසදධා අහබබුපපතනිකා සැමාගයිනා දඩ්ඩා, සො වුච්චති 'අකඩේබාති' තිරෙණණා ව පාරං අබිලො අකඩේබා'.

තෙතාහ හගවා:

''යං බාහමණං වෙදගුං ආභිජකදක අකිඤුවනං කාමහවේ අසනතං, අදධා හි සො ඞසමීමං අතාරි තිරෙණණා ව පාරං අබිලො අකඬෝනා''ති.

4–12

විදවා ව යො වෙදගු නරෝ ඉධ හවාහවේ සමාගමීමං විසජය යො විතතණො අනිසො නිරාසො අතාරි² සො ජාතිජරනති බෑමි.

විදවා ව යො වෙදගු නරෝ ඉධායි 'විදවා'ති විදවා විජරාගතො ඤුණී විභාවී මෙධාවී. ඔයා කි ඔයා යාදිසො –ලප– දෙවො වා මනුමසසා වා. වෙදගුති 'වෙද' වුවවනති වතුසු මගොොසු ඤුණ, ''පඤඤ පඤඤ් පුරියං පඤඤාබලං ධමා විචයස මොජා මහා වීමංසා විපසස නා සම්මාදිවයී.'' තෙහි වෙදෙහි ජාතිජරාමරණාස අනතගතො අනතපාද තතා* පරියනතගතො පරියනතඐකො කොටිගතො ອຽງສອງອອອກກາ ສະໜຸດອອກ ສາຍເອງອາກາ ອີເອລາ-වොසානගුතො ගලතා ලෙනපාලාතා සරණගලතා සරණප<u>ො</u> **අභ**යගතො අභයපාල අන්වූනගලනා අන්වූනපාලනා අමතගලනා අමතපාලනා ສີລີລາວາດອກາ ສີລີລາວາວອາກາ. 'ອຽເວາ ວິຊວາຊດອກາ'ສິ ຍີ່ໃຫຼ, 'ອ**ව**ෂදභි වා අනතගතො'ති වෙදගු' සກກກນາ, වා ධම්මානං⁴ විදිත**ະ**ຫາ වෙදගු: සකකායදිවයි විදිතා හොති, විචිකිචඡා- සිලබබනපරාමාංසා-රාඉගා– දෙසො– මොහො– මානො විදිතො හොති. විදිතාසස⁵ හොනතී පාපකා අකුසලා ධම්මා සංකිලෙසිකා පොනොහවිකා• සදරා දුකටවිපාකා ආයතිං ජාතිජරාමරණීයා.

- 3. අනසංගලකා අතකංපලකතා --ව-වි-ක
- 4. සතුකනනං ධම්මානං කත්ව
- විදිකසය ව–වි–ක

6. පොතබහවිකා -- ව--ව්-ක

^{1.} ජමහිතානත⊶ ම ජ සං, අතා

^{2.} අසතාරි - සාාා

අකබේබා යනු: දු:බයෙහි සැක යැ දු:බසමුදයෙහි සැක යැ දු:බන්රොධ-

යෙහි සැක යැ දුංඛන්ගර ධාාමනි පතිපදයෙහි සැක යැ, පූර්වාන්තයෙහි සැකයැ අවරාන්තයෙහි සැක යැ පූර්වාවරාන්තයෙහි සැක යැ ඉදං පතායතා සංඛාත පතිනාසමුත්පන්න ධර්මයන්හි සැක යයි. යම මෙ බදු සැකයෙක් සැක කරන අයුරෙක් සැක කළ බවෙක විමතියෙක් විවිකිත්සා-යෙක් (දෙපසට සැලෙන) ද්වේළ්හකයෙක් ද්විධාපථයෙක් සංශයෙක් අනොකාන්තශාහයෙක් (නිශ්චය කළ නො හැකි වැ) අරමුණෙහි පසු බැස්මෙක් (අරමුණට බැසගත නො හැකි වැ) හාත්පසින් පසු බැස්මෙක් (අරමුණෙහි) නො බැසගැන්මෙක් විත්තයා ගේ තද බවෙක් (සිත හිරි අදහා බදු) මනොවිලෙඛයෙක් වේ ද එය යි. යමක්හට තෙල සැකය පුහීණ ද මුලුසුන් වූයේ ද සන්හිදුණේ ද පුතිපුශුඛධ ද වටාලා උපදනට නො කිසි ද නුවණ ගින්නෙත් දවන ලද ද හෙතෙම 'අකඩබ' යයි කියනු ලැබේ නුයි 'තින්ණෝ ව පාරං අබිලො අකඩ්බො' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

යං බාසමණං වෙදගුං ආභිජඤඤා - පෙ- තිණෙණා ව පාරං අටිලො අකඬෙබා' යි.

4 -12.

තවද මෙසස්තෙහි (ආත්මභාවයෙහි හෝ) විද්වත් වූ ඥාන වෙදයෙන් නිවනට පැමිණි යම සත්ත්වයෙක් කුදු-මහත් හවයෙහි මෙ (ර.ගාදි) සඩගය දූරලා සිටියේ ද විගත තෘෂ්ණා ඇති හෙතෙම අනුපදුව වූයේ ආශා රහිත වූයේ වෙයි. හෙතෙම ජාති ජරා (මරණය) තරණය කෙළේ යයි කියමි.

විදවා ව ගයා වෙදගු නරෝ ඉධ – 'විද්වා' යනු: විද්වත් වූයේ විදහාවට පැමණියේ නුවණැතියේ නුවණින් විමසනුයේ මෙධා (තුලනයි කළ දොන) ආතියේ. යො යන: යමෙක් යම බඳුයෙක් . . . දෙව් වේවයි මිනිස් වේවයි. වෙග යනු: සත්ර මාර්ගයෙහි ඥානය 'වෙද' යී කියනු ලැබේ. පුඥා යැ පු දෙන්දීය යැ පු ඥාබල යැ ධර්මවිච්යසම්බෝධා:ඞ් හ යැ වීමංසා යැ විදර්ශනා යැ සමාග්දෘෂ්ටි යි. ඒ මාර්ගඥාන වෙදයන් ගෙන් ජාතිජරාමරණයාගේ අත්තයට (මාර්ගයෙන්) ගියේ (එලයෙන්) අත්තයට පැමිණියේ කෙළවරට ගියේ කෙළවරට පැමිණියේ පයාන්තයට ගියේ පයා න්තයට පැමිණියේ අවසානයට ගියේ අවසානයට පැමිණියේ තුාණයට ගියේ තුාණයට පැමිණියේ නිලීනයට ගියේ නිලීනයට පැමිණියේ පුකිෂ්ඨාවට ගියේ පුතිෂ්ඨාවට පැමිණි-යේ නිර්හයට ගියේ නිර්හයට පැමිණියේ අවසුතයට ගියේ අවසුතයට පැමිණි-යේ අමෘතයට ගියේ අමෘතයට පැමිණියේ නිවිනට ගියේ නිවිනට පැමිණියේ නොහොත් වෙද (දතයුතු ධර්ම) යන් ගේ අන්තයට ගියේ නුයි 'වෙදගු යැ. සතර මාර්ගඥාන වෙදයෙන් වෘත්තදු:බයාගේ අන්තයට ගියේ නුයි හෝ 'වෙදගු යැ, නොහොත් සප්ත ධර්මයන් විදිත වන බැවින් 'වෙදගු' යැ: සත්කායදෘෂ්ටිය විදිත (දනනා ලද) වෙයි. විචිකිත්සාව – ශීලවුත පරාමර්ශය – රා බය – ද්වේෂය – මොහය – මානය විදිත වෙයි. ඔහු විසින් කෙලෙසුන්ට පතාය වූ පුනර්භවය උපදවන ක්ලෙශදරථ සහිත වූ දෘඛ විපාක දෙන අන ගතයෙහි ජාතිජරාමරණයන්ට පුතාය වූ ලාමක අකුලෙ ධර්මයෝ විදිත වූවාහු වෙත්.

චුලලතිඥෙස පාළි

15 ''වෙදනි විවෙයා කෙවලාති (සභියාති හගවා) සමණානං යාති පැහි⁷ බාහමණනං සබබවේදනාසු චීතරාගො සබබං වෙදමතිචච වෙදගු සොය''ති.²

තරොති: සලාතා නරෝ මානවො පොසො ළඟාලො ජීවො ජාගූ ජනතු ඉඤගු හිඤගු මනුණෙ. ඉධාති ඉම්සො දිඩසීයා –පෙ– ඉමසමං මනුසාලොකෙති 'විදා ච යො වෙදගූ නරෝ ඉධ'.

භවාහලව සඬගමීමං විසජජාති--- 'හවාහවෙ'ති: හවාහවෙ කමාහවෙ පුනබහාවේ, රූපහලව පුනබහලව, කාමහලව කම්මහලව කාමහලව ແອຍນອຍ ປາຍນອຍ ຊຸສາລີ້ນອຍ, අປາຍນອຍ ແອຍນອຍ අປາຍນອຍ පුනබහමේ පුනපපුනහවේ පුනපපුනගතියා පුනපපුනඋපපතතියා පුනපපුන පුනපපුනඅතාහාවාහිනිබබතතියා. පටිස ඣියා4 සඩගාති සැකාසම්ගා: රාගසබේහා දෙසසගඞ්හා මොහසබේහා මාන – දිටයි – කිලෙසසඬෙහා දුචචරිතයගේහා. විසජජාති: සබෝහ වොසසජිතිා වා විසජජ, අථවා සබෝහ බදො විබදේධ ආබලද්ධ ී ලංකා ලක්ෂිත පළිබුාද්ධ බණිනෙ ඵොට-යිතා වා විසජජ, යථා වගාං වා ුරථං වා සකටං වා සනුමානිකං වා සජජං විසජජං කරොනති විකොපෙනති, එවමෙව." සබෝහ වොසා ජිති. වා විසජජ අථවා සමේග බදොවිබදාධ ආබදේධ ලගොන ලංකිනත පළිබුදො බාකිලත ඓාටයින්ටා වා විසජජාති 'හවාහාව සභිගමීමං විසජජ.'

යො විතනරෝහා අන්සො නිරාසො අතාරි සො ජාතිර්රතනි බැමිනි 'තණහා'ති: රූපකණහා -පෙ- ධම්මකණහා, යසෙසසා කණහා පහිතා සමුවජිතනා වූපසනතා පටිපසසාදධා අහබබුපපකතිහා කඳුණගතිනා දඬසා, සො වුවෙති විතකරණහා විගතකරණහා වසානරණහා වනත-තරණහා මුසානරෝහා පහිනතරණහා පටිනිසාවස්රාගෝ නිවරාගෝ වනතරාගෝ පහිනරාගෝ පටිනිසාවස්රාගෝ නිවරාගතා නිබබුගො සිනිහුනො සුබපටිසංවෙදී බුහමානතන අසනතා විහරතීනි සො විතකරණහා.

1. යානිධත් - ම ජ සං

- 2. සබ්බාවරමතිවට වෙදගුනරො-ව-වි-ක
- 3. ජාතු සාහා
- 4. පුතාංසුනං ගතියා පුතාංසුනං උපපතයියා පුතාංසුනං පටියනධියා -පන
- 5. වොසලජජණි ම ජ සං

- 6. බහෝධ විබහෝධ ආඛනෝධ සාං වොසජෝකා - ම ජ සං
- 7. පළිබානඩ ස
- 8. මොවයිතිා වා -ව-ට්-ක-ප-භාා
- 9. එවමෙතෙ පත එවමෙව ඉත – ම ජ සං

a. සු – සභියසුතත

චූලතිර්දෙශපාලි

15 (බුහුදු 'සතිය' යි අමතා මෙසේ වදළහ:) යමෙක් ශුමණ බාත්මණයන ගේ ශාස්ත යයි කියන ලද යම් වේද කෙනෙක් වෙත් ද, ඒ සියලු වේදයන් මාර්ගභාවනායෙන් කෘතා හෙයින් අනිතාාදි වශයෙන් විමසා එති ඡන්දරාග පහාණයෙන් ඒ සියලු වේදයන් ඉක්මවා යළි වේද පුතායෙන් හෝ අන් පරිද්දෙකින් උපදනා සියලු වෙදනාවන්හි වීතරාග වූයේ ද හෙතෙම පරමාර්ථ වශයෙන් 'වෙදගු' නම් වේ යයි.

තරෝ යනු: සත්ත්ව යැ තර යැ මානව යැ පුරුෂ යැ පුද්ගල යැ ජීව යැ (ජාතියට යේ නුයි) ජාගු යැ (ඉන්දියයෙන් යේ නුයි) ඉන්දගු යැ (මරණයට යේ නුයි) හින්ද ගු යැ මනුජ යැ;. ඉධ යනු: මේ දෘෂ්ටියෙහි . . . මේ මිනිස් ලොවැ නුයි 'විදවා ච යො වෙදගු නරෙ: ඉධ' යනු වේ.

හවාහවෙ සඩගමීමං විසජජ – 'හවාහවෙ' යනු: හව අහව සංඛාාත කාමභවලයහි හා රූපාරූපහවයෙහි වූ, කර්මවෘත්තයෙහි විපාක වෘත්තයෙහි, කාමධාතුයෙහි වූ කර්මවෘත්තයෙහි විපාකවෘත්තයෙහි, රූපධාතුයෙහි වූ **ක**ර්මවෘත්තවිපාකවෘත්තයෙහි, අරූපධාතුයෙහි වූ කර්මවෘත්තවිපාක නැවත උත්පත්තියෙහි, පූනපුනා පස්ගතියෙහි, වෘත්තයෙහි, නැවත පුනපුනා උපතෙහි, පුනපුනා පිළිසඳහි, පුනපුනා ආත්මභාවයන්ගේ පහළ වීමෙහි. සඩගා යනු: සඩගයෝ සත් දෙනෙකි: රාග සඩග යැ ද්වේෂ සඩග යැ මොහසඩ්ග යැ ලාන-දෘෂ්ටි-ක්ලෙශසඩ්ග යැ දුශ්චරිතසඩ්ගයි. විසජජ යනු: සඩ්ගයන් මොනොවට විසූරුවා හෝ හැර, නොහොත් සඞ්ගයන් බඳනා ලදුවන් වෙසෙසින් බඳනා ලදුවන් හා ක්පසින් බඳනා ලදුවන් ලැගුණවුන් ලග්තා ලදුවත් අවුරා බඳතා ලද බන්ධනයන් පොළංචියා හෝ හැර, යම්සේ ගවනට සැරසු දෝලාවක් හෝ රියක් හෝ ගැලක් හෝ යානයක් හෝ විසුරුවත් ද, සුණු කෙරෙත්ද, එසෙයින් මැ සඞ්ගයන් පරිතාාග කොට හෝ හැරපියා, නොහොත් සඩ්ගයන් බඳනා ලදුවන් වෙසෙසින් බඳනා ලදුවන් හ, ත්යසින් බඳනා ලදුවන් ලැගුණවුන් ලග්නා ලදුවන් අවුර, බඳනා ලද බන්ධනයන් පොළා පියා හෝ හැරපිය. නුයි 'හවාහවෙ සඞ්ගම්මං විසජජා යනු වේ.

යො විතතණෙහා අනීඝො නිරාසො අතාරී සො ජාතිප්රනකි බෑමි-'කණහා' යනු: රූපතාෂ්ණා යැබද්මතාෂ්ණා යි. යමක්හට තෙල තෘෂ්ණාව පුහිණ වූ ද, මුලු පුන් වූ ද, සන්හිදුණා ද පතිපුශුබධ ද යළි උපදනට නො නිසි වූවා ද නුවණගින්නෙන් දවුණා ද, හෙතෙම පුහීණ තෘෂ්ණා ඇත්තේ යැ පහවගිය තෘෂ්ණා ඇත්තේ යැ හරනා ලද තෘෂ්ණා ඇත්තේ යැ, වමාළ තෘෂ්ණා ඇත්තේ යැ මුදන ලද තෘෂ්ණා අත්තේ යැ නෙවන ලද තෘෂ්ණා ඇත්තේ යැ දුරැලන ලද තෘෂ්ණා ඇත්තේ යැ විතරාග වූයේ යැ විගතරාග වූයේ යැ තාක්තරාග වූයේ යැ වන්තරාග වූයේ යැ මුක්තරාන වූයේ යැ පුහීණරාග වූයේ යැ පුතිනිසෘෂ්ට රාග වූයේ යැ තෘෂ්ණා රහිත වූයේ යැ නිවියේ යැ සිහිල් වූයේ යැ (කායික චෛතසික) සුබානුහවනය කරනුයේ ශුෂ්ඨ වූ සිතින් යුක්ත වැ වාසය කෙරේ ය යි කියනු ලැබේ. චූලලකිලෙස පාළි

අනිසොති රාගො නිසො, දෙසො නිසො, මොහො නිසො, කොංධා නිසො, උපනාගො - පෙ- සබබාකුසලාභිසංඛාරා නිසා, යසෙසත නිසා පහිනා සමූවිජිතතා වූපසනතා පටිපපසාදධා අහබබුපපතතිකා සිදුණාභිතා දඩසා සොවුවෙන් 'අන්සො. නිරාසොති 'ආසා' වූවෙන් තණහා, ''යො රාගො සාරාගො - පෙ- අභිජිඩා ලොහො අකුසලමූලං.'' යසෙසසා ආසා තණහා පහිනා සමුවජිතතා වූපසනතා පටිපපසාදධා අහබබුපපතතිකා සඳුණාභිතා දඩසා, සො වූවෙනි 'නිරාසෝ'. ජාතීති ''යා තෙසං තෙසං සතතාතං - පෙ- ආයතනානා පටිලාහො, ජරානි ''යා තෙසං තෙසං සතතාතං - පෙ- ආස්යානං පටිලාහො, ජරානි ''යා තෙසං තෙසං සතතාතං - පෙ- ඉන්දියානං පටිපාකො, අයං වූවෙන් ජරා සො වීතතමෙහා අතීසො නිරාසො අතාරි යො පාතිජරනති බෑමීති යො සො වීතතමොහා ව අනීසො ව නිරාසො ව සො බො ජාතිජරා මරණා අතරි උතතරි පතරි සමනිසාකම වීතිවානයිනි, බෑම ආවිකබාම දෙසෙම පඤඤාලපම පටස්පෙම විවරාම විහජාම උතතානීකරොම පකාසෙමීනි 'සො වීතතමෙහා අනීසො නිරාසො අතාරි සො ජාතිජරනති බෑමී.'

තෙනාහ හගවා;

"විදා ච යො වෙදගු තරො ඉධ හවාහවෙ සඬගමීමං විසජජ, මසා වීතතණෙහා අතිසො නිරාසො අතාරි සො ජාතිජරනති බෑමී''ති

සහ ගාථාපරියොසානා1 -ලප- සත් ගර හගවා සාවකොහමසමිති.

මේතතගු සුසානනිදෙදසො වතුසෝා

1. පරියෝසානෝ - ව--**වි-ක-ප**ත

ඉහතෙම 'චීතතණ්හ' නම. අතීශසා යනු: රාගය උවදුරෙක ද්වෙශය උව දුරෙක වොහය උවදුරෙක කොධය උවදුරෙක බද්ධවෛරය උවදුරෙකහැම අකුශලාභිසංස්කාරයෝ උවදුරුහ. යමක්හට නෙල උවදුරු පුහීණ ද මුලුසුන් වූවාහු ද සන්හිදුණාහු ද පතිපුගුබ්ධ ද යළි උපදනට නො නිසි වූවාහු ද නුවණගින්නෙන් දවුණාහු ද, හෙතෙම 'අනීඝ' යි කියනු ලැබේ. නිරාසො යනු: තෘෂ්ණාව 'ආසා' යි කියනු ලැබේ. යම් රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් ...අභිධාායෙක් ලොහ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි. යමක්හට නෙල ආශාව තෘෂ්ණාව පුහීණ ද මූලුසුන් වූ ද සන්භිඳුණා ද පතිපුශුබ්ද්ධ ද අළි උපදනට නො නිසි වූ ද නුවණගින්නෙන් දවන ලද ද, හෙතෙම නිරාස' යි කියනු ලැබේ. ජාති යනු: ඒ ඒ සත්ත්ව-යන්ගේ යමආයතන පුතිලාහලයක් වේ ද, ජරා යනු: ඒ ඒ සත්ත්ව-යන්ගේ යම්ඉන්දියයන් ගේ පැසීමේක් වේ ද මේ 'ජරා' යි කියනු ලැබේ. යො විතතරණහා අන්සො නිරායො අතාරි සො ජාතිජරනති බැම් යනු: යමෙක් පුතීණ තෘෂ්ණා ඇත්තේ ත් උවදුරු නැත්තේ ත් ආශා රතිත වූයේ ත් වේ ද, ගෙතෙම ජාතිජරා මරණය (කාමයන් දුරු කෙරෙමින්) තරණය කෙලෙළ් යැ (කෙලෙස් දුරු කෙරෙමින්) උත්තරණය කෙළේ යැ (පුතිෂ්ඨා හෙතු සිඳිමින්) පුතරණය කෙළේ යැ (සසර ඉක්මවමින්) සමනි තුමණය කෙළේ යැ (යළි උපදනට නො නිසි කෙරෙමින්) වෙසෙසින ඉක්මවී යැ යි කියම් පවසමි දෙසම් පතවමි තබමි විවෘත කෙරෙමි විභාග කෙරෙමි නො ගැඹුරු කෙරෙමි පුකාශ කෙරෙම් නුයි 'සො චීතතණො අනීකො නිරාලසා අතාරි ලසා ජාතිජරනති බුෑම්' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

''විදචා ච යො වෙදගු නරො ඉධ – පෙ– අතාරි යො ජාතිජරතති බුැම්''යි

ගාථා පය®වසානය හා සමගහාගාවත්හු මාලග් ශාස්තෘහ, මම ශූාවකලයමියි.

සතර වැනි මෙත්තශු සූතු නිර්දේශයයි.

5. ධොතක සුතතනිදෙදකො

5--1

පුචජාම් තං හගවා බැහි මෙ තං (ඉච්චායසමා ධොතකො) වාවා හිකඬාම මහෙසි තුයහං. තව සුනාන නිශෛාසං සිකෙට නිබබානමනානනො.

පුවනමේ තං හගවා බැහි මේ තනති: 'පුවන'ති¹ තිසෙසා පුවන අදිවස්ජොතනා පුවන, දිවසසංසඥනා පුවන, විමතිවෙණදනා පුවණ, -පෙ-ඉමා තිසෙසා පුවන -පෙ- නිබබානපුවණ. පුවණම් තනති: පුවණම් තං යාවාමි තං, අජෝඔසාම් තං, පසාදෙමී තං. කඑයසසු මෙති 'පුවණම් තං,' හගවාති: ගාරවාධිවචන මෙතං -පෙ- සවණකාපඤඤතති යදිදං හගවාති. බැහි මේ තනති බැහි ආචිකබාහි දෙසෙහි පඤඤාපෙහි පවසපෙහි විවර විහජී උතනානීකරොහි පකාසෙහිති පුවණම තං හගවා බැහි මේ තං.'

ඉවවායසමා ධොතකොති: 'ඉවවා'ති පදස නිවී –පෙ– ආයසමාති පියවචනං ගරුවචනං සගාරවසපතතිසපාධිවචන මෙතං 'ආයසමා'ති. ඩොතකොති: තසය බාහමණසා නාමං සඞ්බා සමඤඤ පඤඤ තති වොහාරෝ නාමං නාමකමමං නාමධෙයාං නිරුතති බාඤූනං අභිලාපොතී 'ඉවවායසමා ධොතකො'.

වාචාති කඩබාම් මහෙසි තුයහනති: තුයාං වචනං බාපපථං දෙසනං අනුසිවසිං⁴ කඬාාමි අභිකඬාමි ඉවජාමි සාදියාමි පත්යාමි පිහයාමි අතිජපපාමි. මහෙසීන් මහෙසී හගවා, මහතතං සිලකබනිං එසි ගවෙසි පරියෙසීනි මහෙසී --පෙ-- කහං නරාසහො'නි මහෙසීනි 'වාචාතිකඬාමි මහෙසි තුයාං.'

තව සුතාන නිගෙසාසනති තුයකං වවනං බාංපාථං දෙසනං අනුසිවයීං සුතා සුණිතා උඟාහෙතා උපධාරයීතා උපලකබයිතාත්⁵ 'තව සුතාන නිගෙසාසං.'

- 1. පුවජාමිති මජස•, කාා,
- 2. විවරාහි විහජාහි –ම ජසං, ඣා,
- පරසන්ධි ව ව ක –

4. ආලසාසනං, ආවුපිවසං -- මරසං, ආලසපීං ස,

6. උපසලාකම්යිස්වා - ව-ක

5. ධොතක සුතුනිර්දේශය

5-1.

(ආයුෂ්මක් ධොතක මෙසේ විචාරයි.) භාගාවතුන වහන්ස, මුඹ වහන්සේ පුළුවුස්මි. තෙල වදළ මැනැව, මහර්ෂීන් වහන්ස, මුඹ වහන්සේ ගේ වදත් රුස්නෙමි. මුඹ වහන්සේ ගේ ධර්මනිර්ඝෝෂය අසා තමා ගේ (රාගාදිය) නිවනු සඳහා (අධිශිලාදියෙහි) භික්මෙන්නෙමි.

පුවිජාම කං භගවා බෑහි ගම කං යනු; 'පුවජා' යි පෘච්ඡා තුනෙක: අදෘෂ්ටදොහකනා පෘච්ඡා යැ දෘෂ්ටසංසන්දනා පෘච්ඡා යැ විමතිවේඡදනා පෘච්ඡා යි මොහූ තුන් පෘච්ඡා යි ...කිර්වාණ පෘච්ඡා යි. පුව්ඡා ම කං යනු; මුඹ වහන්සේ පුළුවුස්මි, මුඹ වහන්සේ අයදිමි, මුඹ වහන්සේ අධෝෂණය කෙරෙමි, මුඹ වහන්සේ පහදවමි, මට කිව්මැනව නුයි 'පුච්ඡාමි කං' යනු වේ. හගවා යනු: තෙල ගෞරවනාමයෙකිමේ 'හගවා' යනු සාක්ෂාත් පුඥප්තියෙකි. බෑහි මෙ කං යනු: කිව් මැනැවැ පැවැසුව මැනැවැ දෙසුව මැතැව පැනවුව මැනැව තැබුව මැනැවැ විවෘත කළ මැනැවැ විහාග කළ මැනැවැ නො ගැඹුරු කළ මැතැවැ පුකාශ කළ මැනැව නුයි 'පුච්ඡාම කං හගවා බෑහි මෙ කං' යනු වේ.

ඉච්චායසමා යොතකො යනු: 'ඉච්චා' යි පදසන්ධි යැආයසමා යනු; ප්රියවචන යැ ගුරුවචන යැ තෙල 'ආයස්මා' යනු ස ගෞරව සපුතිශුයාධි වචන යි. ධොතකො යනු: එ බමුණුගේ නාම යැ සඩ්බාාවයැ සංඥාව යැ පුඥප්ති යැ වාවහාර යැ නාම යැ නාමකර්ම යැ නාමධෙය යැ නිරුක්ති යැ වාඤ්ජන යැ අභිලාප යැ නුයි 'ඉච්චායස්මා ධොතකො' යනු වේ.

වාවාහිකඩබාම් මහෙසි තුයහං යනු: මුඹ වහන්සේගේ කීම වාකා මාර්ගය අවවාදය අනුශාසනිය කැමැත්තෙමි, වෙසෙසින් කැමැත්තෙමි ඉස්නොම් ඉවසම් පාර්ථනා කෙරෙමි රුස්නෙම් ජල්පන කෙරෙමි. මහෙසි යනු: බුහු මහර්ෂීහ: මහත් වූ ශීලස්කන්ධය එෂණ ගවෙෂණ පයෝෂණ කෙළේ නුයි මහර්ෂීහ.....නරලෙෂ්ඨයන් වහන්සේ කොහි ද යි මහර්ෂි වෙත් නුයි 'වාවාහිකඩබාම් මහෙසි තුයාං' යනු වේ.

තව සුතාන නිශෙෂාසං යනු: මුඹ වහන්සේ ගේ වචනය වාකා මාර්ගය අවවාදය අනුශාසනය අසාගෙන උශෙන ධරා සලකා නුයි 'තව සුතාන නිග්ගෙෂාසං' යනු වේ.

සිකෙබ නිබබානමතතනොති: 'සිකබා'ති තිලසසා සිකබා: අධිසීල සිකතා අධිවිතනසිකතා අධිපණුණුසිකතා -පෙ- අයං අධිපණුණුසිකතා. **ກິດດາກອກສຸດກາ**ກິ ເໜືອກາ ປາຫແລ ກິດລາວກາຜ @දස්සක නිම්මාපනාය, මොහසය හිම්මාපනාය, කොධසය නිම්මාපනාය උපනාහසා නිබ්බාපනාය -ළෙ- සබ්බාකුසලාභිසංබාරානං සමාය පටිනිසසංකාය උපසමාය වූපසමාය නිබ්බාපනාය පටි පා සා සිටියා අධිසිලම් සිංකටයා, අධිවිතාම් සිංකටයා, අධිපඤඤම් සිංකටයා, ඉමා තිසෙසා සිකබාගයා ආවජාගතතා සිකෙබියා, ජාතුගතතා සිකෙබියා, පසයනෙතා සිකෙබයා, පව්වවෙකබනෙතා සිකෙබයා, විකනං සමාදහනෙතා සිකොටයා, සැධාය අධිමුවවනෙතා සිකොටයා, විරියං පහාණානොතා සිකොට්යා, සතිං උපවස්පෙතෙනා සිකොට්යා, විතනං සමාදගනෙතා සිංකටයා, පඤඤය පජාන නතා සිංකටයා, අභිඤඤයාං අභිජාන නතා සිංකටයා, පරිඤඤසාං පරිජාතනෙකා සිංකටයා, පහාසබබං පජනනෙකා සිකෙබයා, භාලවනබබං භාලවලනතා සිංකටයා, සවජිකාතාබට. සව්රීකරෝගෝකා සීකෙබ්යා, ආවරේයා සමාවරෙයා සමාදය වගතායාාති 'සිකෙ<mark>ට නිබ</mark>්බානමකානො.'

ලතනාහ සො බුාගම්ණො:

''පුච්ඡාමි තං භාාවා බැහි මේ කං (ඉච්චායසමා යොතකො) වාවාභිකඬබාමි මහෙසි තුංකාං, තව සුතාන නිගෙසාසං සිකෙබ නිබ්බාන මහතුනො''ති.

5-2.

තෙන භාතපාංකය කරෝහි (බොතකාති හගවා) ඉඩෙව නිපකො සංකා, ඉතො සුනාන නිගෙසාසං සිංකට නිබ්බානමහතනො.

තෙන හාතපපං කරොහිබ ආතපාං කරොහි, උසසාහං කරොහි, උසෙසාළහිං කරොහි, ථාමං කරොහි, ධිකිං කරොහි, විරියං කරොහි, ජනදං ජනෙහි, සංජනාහි උපවස්පෙහි සමුවස්පෙහි නිබමකොහි අභිනිබමනෙතහිනි 'තෙනහානපාං කරොහි.'

1. විසසං අධිවධනනොතා-පත විසසං පවරාහනොතා-ව-වි-ස

වූලනිර්දෙශපාලි

සිකෙත තිබබානමතකතො යනු: 'සික්තා' යි ශික්ෂා තුගනක: අධිශීලශික්ෂා යැ අධිචිත්තශික්ෂා යැ අධිපුඥාශික්ෂා යි මේ අධිපුඥ ශික්ෂා යි. නිබබානමතකතො යනු: කමාගේ රාගය නිවනු පිණිස ද්වේෂය තිවතු පිණිස මොහය නිවතු පිණිස කොධය නිවතු පිණිස උපනාහය නිවතු පිණිස ...හැම අකුශලාභිසංස්කාරයන්ගේ ශමනය පිණිස මතුමත්තෙහි ශමනය පිණිස සන්තිඳුවීම පිණිස නිවීම පිණිස හැරපීම පිණිස පුතිපුශුබ්ධිය පිණිස අධිශීලය ද භික්මෙන්නේ යැ අධිවිත්තය ද භික්මෙන්නේ යැ අධි පුඥාව ද භික්ලෙන්නේ. යැ මේ තුන් ශික්ෂාවන් ආවර්ජනා කෙ.රෙමින් භික්මෙන්නේ යැ ද<mark>නිමින් භික්මෙන්නේ යැ දක්මින් භික්</mark>මෙන්නේ යැ පුතාවෙක්ෂා කෙරෙමින් භික්මෙන්නේ යැ සිත පිහිටුවමින් භික්මෙන්නේ යැ ශුද්ධායෙන් අධිමුක්තවෙමින් (බැඳෙමින්) භික්මෙන්නේ යැ ව්යාීපුගු-හය කෙරෙමින් භික්මෙන්නේ යැ සිහි එළවමින් භික්මෙන්නේ යැ චිත්ත සමාධානය කෙරෙමින් භික්මේන්නේ යැ පුඥායෙන් පුජානනය කෙරෙමින් තික්මෙන්නේ යැ ස්වලක්ෂණාවබොධයෙන් දතයුත්ත ස්වලක්ෂණාව බොධයෙන් දනිමින් භික්මෙන්නේ යැ සාමානා ලක්ෂණාවබොධයෙන් දත යුත්ත සාමානාලක්ෂණාවබොධගෙන් දනිමින් භික්මෙන්නේ යැ පහාණය කළයුත්ත පහාණය කෙරෙමින් භික්මෙන්නේ යැ භාවනා කළ යුත්ත භාවනා කෙරෙමින් භික්මෙන්නෝ යැ පුතාක්ෂ කළ යුත්ත පුතාක්ෂ කෙරෙමින් භික්මේන්නේ යැ හැයිරෙන්නේ යැ මොනොවට හැසිරෙන්නේ යැ සමාදත් ව ගෙන පවත්තේ නූයි 'සික්බෙ නිබබානමකතනො' යනු වේ.

එයින් කී යැ ඒ බමුණු:

''පුවජාමි කං භගවා බැහි මෙ තං-පෙ - සිකෙබ නිබබාන මතකනො'' යි

5-2.

(බුදුහු මෙසේ වදළහ: ධොතකය,) එසේ වී නම් මෙහි මැ නුවණැති වැ සිහි ඇති වැ උත්සාහ කරව, මෙහි මාගේ වචන අසා තමාගේ කෙලෙස් ගිවනු පිණිස (තුන් ශික්ෂා) භික්මෙන්නේ යි.

තෙන හාතපපං කරෝහී යනු: කෙලෙස් තවන ව්යාීය කරව, උත්සාහ කරව, අධිමාතු උත්සාහ කරව, ස්ථිරව්යාීය කරව, යෛයාාීය කරව, ව්යාීය කරව, කර්තුකමාතා කුශලවඡන්දය උපදව, මෙ.නොවට උපදව, සිහි එළව, මොතොවට සිහි. එළව, නිපදව, වෙසෙසින් නිපදව නුයි 'තෙත හා තපං කරෝහි' යනු වේ.

197

යොතකාති භගවෘති: හගවා කං බාහමණං නාලමන ආලපති. භගවෘති ගාරවාධිවවනමෙනං --පෙ-- සවජිකාපඤඤතති යදිදං 'හගවා'ති ධොතකාති හගවා.

ඉරොව නිපතො සංකාති 'ඉධා'ති ඉමිසසා දිවසීයා ඉමිසයා බතතීයා ඉම්සසා රුවියා ඉමසමං ආදාය ඉමසමං ධිරමා ඉමසමං විතාය ඉමසමං ධමාවනය ඉමසමං පාවචනො ඉමසමං බහාවරියෙ ඉමසමං යතුසාසනො ඉමසමං අනතහාවේ ඉමසමං මනුසසලෝකෙ. නිපතොති නිපකො පණුඹතා පසැසැවා බුදුඩිමා සඳුණි විභාවී මෙධාවී. සංකාති වතුති කාරලණති සනෝ; කාශය කායානුපසසනාසකිපවසානං හාවෙනෙත යනෝ ...පෙ... පුවචති සනෝති 'ඉටෙව නිපකො සනෝ..'

ඉතො සුතාන නිගෙසාසනති ඉතො මයාං වචනං බාපපථං දෙසනං අනුපිටසීං¹ සුතා සුණිතා උශාගෙතා[®] උපාධාරයිතා උප ලකබයිතානි 'ඉතො සුතාන නිශෙෂාසං.'

සිකෙබ නිබබානමතමනොති 'සිකබා'ති තිසෙසා සිකබා: අයිසීලසිකබා අයිවිතතසිකබා අයිපඤඤසිකබා - පෙ – අයං අයිපඤඤසිකබා. නිබබාන මතතනොති අතනනො රාගසය නිබබාපනාය, දෙසසය නිබබාපනාය මොහසය නිබබාපනාය, කොධසය උපනාහසය නිබබාපනාය - පෙ – සබබා කුසලාභිසංබාරානං සමාය උපසමාය වූපසමාය නිබබාපනාය පටී නිසසඟහය පටිපපසදේසියා අයිසිලමපි සිකෙබයා, අයිවිතනාව සිකෙබයා, අයිපඤඤමපි සිකෙබයා, ඉමා තිසෙසා සිකබායො ආවජර නතා සිකෙබයා, රානනෙතා සිකෙබයා, - පෙ - සමනිකාතබබං සමනිකරොතෙකා සිකෙබයා ආවලරයා සමාචරෙයා සමාදය වනතායාන 'සිකෙබ නිබබානමතනනො.'

නතතාහ හගවා:

''ලතන භාතපපං කරොහි (ඩොතකාති හගවා) ඉඩෙ, ව නිපකො සතො, ඉතො සුනුවාන නිනෙසංසං සිකෙට නිබබානමතකලතා''ති.

^{1.} අනුසාසනං අනුසිවරංශම ජ යං

^{2.} උගාහිතිය - පත-උගගණතිතා-ම ජ යං

චූලකිර්දෙශපාලි

ධොතකා'ති හගවා යනු: (ධොතක යනු) බුදුහු එ බමුණු නමින් අමතති. හගවා යනු: තෙල ගෞරවනාමයෙකි ... මේ 'හගව.' යනු සාක්ෂාත් පුඥප්ති යෙකි යි 'ධොතකා'ති හගවා' යනු වේ.

ඉධෙව නිපකො සතො යනු: 'ඉධ' යි මේ දෘෂ්ටියෙහි මේ ක්ෂාන්ති-යෙහි මේ රුචියෙහි මේ ගුහණයෙහි මේ ධර්මයෙහි මේ චිනයෙහි මේ ධර්මවිනයෙහි මේ පුවචනයෙහි මේ ශුෂ්ඨචයාායෙහි මේ ශාස්තෘශාසන-යෙහි මේ ආත්මහාවයෙහි මේ මනුෂා ලෝකයෙහි. නිපකො යනු: හවාභිග පුඥා ඇත්තේ පණ්ඩිත වූයේ පුඥා ඇත්තේ බුද්ධි ඇත්තේ ඥාන ඇත්තේ විභාවන පුඥාඇත්තේ තුලන පුඥා ඇත්තේ. සතෝ යනු: සතර කරුණෙකින් සිහි ඇත්තේ: කයෙහි කායානුපස්සනා සතිපට්ඨානය වඩමින් සිහි ඇත්තේ......හෙනෙම 'සතෝ'යි කියනු ලැබේනුයි 'ඉධෙව නිපකෝ සතෝ' යනු වේ.

ඉතො සුඣාන නිගෙසාසං යනු: මෙහි මාගේ වචනය වාකාපථය දෙශනය අනුශාසනය අසා අසාගෙන උගෙන ධරා සලකා නුයි 'ඉතො සුත්වාන නිග්සොසං' යනු වේ.

සිකෙබ තිබබානමතසතො --- 'ගික්ෂා' යනු: තුන් ශික්ෂා යි: අධිශීලශික්ෂා යැ අධිවිත්තශික්ෂා යැ අධිපුඥාශික්ෂා යි... මේ අධිපුඥා ශික්ෂා යි. තිබබානමතසතො යනු: තමා ගේ රාගය නිවන පිණිස ද්වෙෂය තිවන පිණිස මොහය නිවන පිණිස කොධය - උපනාහය - නිවන පිණිස... හැම අකුශලාභිසංස්කාරයන්ගේ ශමනය උපගමනය වනුපශමනය පිණිස නිවීම පිණිස හැරපීම පිණිස පුතිපුශුබධිය පිණිස අධිශීලය ද භික්මෙන්නේ යැ අධිවිත්තය ද භික්මෙන්නේ යැ අධිපුඥාව ද භික්මෙන්නේ යැ මේ තුන් ශික්ෂාවන් ආවර්ජනා කෙරෙමින් භික්මෙන්නේ යැ දකිමින් භික්මෙන්නේ යැ ... සාක්ෂාත්කර්තවාය සාක්ෂාත් කෙරෙමින් භික් මෙන්නේ යැ, හැයිරෙන්නේ යැ මොතොවට හැයිරෙන්නේ යැ, සමාදන් වැ ගෙන පවත්නේ නුයි 'සිකෙබ නිබබානමතතනෝ' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

''නෙන භාතපපං කරොති – දෙ – සිනෙබ නිඛ්ඩානමසසනො'යි.

5--3

පසාමහං දෙවමනුසාලොකෙ අකිඤුවනං බාහමණං ඉදියමානං¹ තං තං **නාමස**ාම් සමනතවකබු පමුඤුව මං ස**ක**ක ක**ිතික**ථාහි.

පස්ඝාමනං දෙවමනුසසලොකෙකි 'දෙවා'ති තයො දෙවා: සම්මූති දෙවා උපපත්හිදෙවා විසුබිදෙවා. කතමෙ සම්මූතිදෙවා: සම්මූතිදෙවා වූවවනකි රාජානො ව රාජකුමාරා ව දෙවියො ව ඉමෙ වූවවනකි සම්මූති දෙවා. කතමෙ උපපත්නිදෙවා: උපපත්නිදෙවා වූවවනකි වතුම්මහාරාජීකා දෙවා තාවතිංසා දෙවා යාමා දෙවා තුසිකා දෙවා නිම්මාණරක් දෙවා පරනිමේතවසවතකී දෙවා බුඟ්මකායිකා දෙවා, යෙ ව දෙවා තදුනකරිං² ඉමෙ වූවවනකි උපපතකිදෙවා. කතමෙ විසුද්ධිදෙවා: විසුද්ධිදෙවා වූවවනකි තථාගතසාවකා අරහනෙකා බීණාසවා, යෙ ව පවෙවකසම්බුද්ධා³ ඉමෙ වූවවනකි විසුද්ධිදෙවා, හගවා සම්මූතිදෙවානං ව උපපතන්දෙවානං ච විසුද්ධිදෙවානං ව දෙවො ව අතිදෙවො ව දෙවාකිදෙවො ව සිහසීහෝ නාගතාගො ගණිගණි මුනිමුනී රාජරාජා. පස්ඝාමනං දෙවමනුසසං ලොකෙකි මනුසයලොකො දෙවං පසාම අතිදෙවං පසාම දෙවානිදෙව පසාම දක්කාම ඔලෙකෙම නිජකායාම උපපරික්බාමීති 'පසාමහං දෙව මනුසාලොනො.'

අකිඤවනං බාහමණං ඉරියමානනති 'අකිඤවනනති රාගකිඤවනං දෙසකිඤවනං මොහකිඤවනං මානකිඤවනං දිව්සීකිඤාවනං කිලෙස-කිඤාවනං දුවවරිතක්ඤාවනං, ගත කිඤාවනා බුද්ධසය හගවතො පහිනා උවජිනනමූලා තාලාවඅඵකතා අනහාවකතා⁴ ආයතිං අනුපපාදධමා. තසමා බුලදධා අකිඤාවනො. බාහමණොති හගවා සතනනනං ධම්මානං බාහිතනනා බාහමණෝ: සකකායදිවයි බාහිතා හොති, විවිකිච්ඡා බාහිතා හොති, සීලබ්බතපරාමාසො බාහිතො හොති, රාගෝ බාහිතෝ හොති, දෙසො බාහිතො හොති, මොහො බාහිතො හොති, මානො බාහිතෝ හොති. බාහිතාසය හොනති පාපකා අතුසලා ධම්මා සඬකීලෙසිකා පොනොහවිකා සදරා දුකට්විපාකා ආයතිං ජාතිජරාමරණියා.

8. පවෙවක බුදඩා - ම ර අං

5. පොතබාවිකෘ – පත-ක-

^{1.} බාහමණ ඉරියමාණ--ව--ව්-ක- බාහමණවිරිය මැන--ම ජ සං

^{2.} තදුතානරි – ම ජ සං, සාාං

^{4.} අනභාව-කතා - ම ඒ æ•, කාං

(ආයුෂ්මත් ධොතක මෙසේ විචාරයි:) මම මිනිස් ලොවැ හැසිරෙන පළිබොධ රහිත වූ (බාහිතපාපී හෙයින්) බාහ්මණ වූ දේවාති දේවයන් දකිමි. සමතැස් ඇතියාණෙනි, එබදු වූ මුඹ වහන්සේ නමදිමි. ශාකායන් වහන්ස, විවිකිත්සායෙන් මා මුදනු මැනැව.

පාසාමහං දෙවමනුසාලොකෙ යනු: 'දෙව' යි තුන් දෙවිහ: සම්මූතිදේව යැ උත්පත්තිදේව යැ විසුද්ධිදේව යි. සම්මූති දේවයෝ කවරහ යත්: රජහු ද රජකුමරහු ද දෙවීහු ද සම්මුතිදේව යි කියනු ලැබෙති මොහු 'සම්මුතිදේව' යි කියනු ලැබෙත්. උතපතතිදෙවයෝ කවරහ යත්: චාතුර්මහාරාජික දෙවියෝ ද තවතිසා දෙවියෝ ද යාම දෙවියෝ ද තුෂිත දෙවියෝ ද නිර්මාණරක් දෙවියෝ ද පරනිර්මිතවසවර්කි දෙව්යෝ ද ටුහ්මකායික දෙවියෝ ද එයින් මතුයෙහි යම දෙවි කෙනෙක් වෙත් නම ඔහු දු 'උත්පත්තිදේව' යි කියනු ලැබෙති. මොහු 'උත්පත්තිදෙව' යි කියනු ලැබෙත්. විශුදධිදෙවියෝ කවරහ යත්: තථාගතශුාවක වූ අර්හත් ක්ෂීණාශුවයෝ ද යම් පසේබුදු කෙනෙක් වෙත් නම් ඔහු ද 'විශුද්ධිදේව' යි කියනු ලැබෙති. මොහු 'විශුද්ධිදේව' යි කියනු ලැබෙත්. බුදුහු සම්මුකිදේවයන්ට ද උත්පත්තිදේවයන්ට ද විශුද්ධිදේවයන්ට ද දේව ද අතිදේව ද දේවාත්දේව ද වෙත්, (අභීත බැවත්) සංභාතිසිංහ යැ (නිකෙලෙස් බැවින් මහත් බැවින් හෝ) නාගාතිනාග ය ගණිනට ගණි යැ දුනිනට වුනි යැ රාජාධිරාජ යි. පසසාමහං දෙව මනුස**සලොකෙ** යනු: මිනිස්ලොවැ දෙව් වූවහු දකිමි, අතිදේව වූවහු දකිමි, දේවාතිදේව වූවහු දකිම් හඳුනම් අවලෝකනය කෙරෙම් සිතම් භාත්පසින් දකිම් නුයි 'පසාාමහං දෙව මනුසාලොකො' යනු වේ.

අකිඤවනං බාහමණං ඉරියමානං- 'අකිඤවනං' යනු; රාගකිඤවන යැ ද්වෙෂකිඤවන යැ මොහ කිඤවන යැ මාන කිඤවන යැ දෘෂ්ටි කිඤාවන යැ ක්ලේශ කිඤාවන යැ දුශ්වරිත කිඤාවන යි. ඒ කිඤාවනයෝ භාගාවත් බුදුනට පුහීණයෝ යැ උසුන්මුල් ඇත්තාහු යැ තාලවස්තුවක් මෙන් කරන ලදහ, අනුඅභාවය කරන ලදහ, මතු නුපදනා පියවි ඇත්තාහ, එහෙයින් බුදුහු අකිඤාවනයහ. බාහමණෝ යනු සප්තධර්ම කෙනකුන් දුරු කළ වන බැවින් භාගාවත්හු බාහ්මණයහ: සත්කායදෘෂ්ටිය බාහිත (පුහිණ කරන ලද) වෙයි, විවිකිත්සාව බාහිත වෙයි, ශීලවනපරාවර්ශය බාහිත වෙයි. රාගය බාහිත වෙයි, ද්වේෂය බාහිත වෙයි, ශීලවනපරාවර්ශය බාහිත වෙයි. රාගය බාහිත වෙයි, ද්වේෂය බාහිත වෙයි. මෝහය බාහිත වෙයි, මානය බාහිත වෙයි, ඔවුන් විසින් සාංක්ලේශික වූ පුනර්හවය ඇති කරන්නා වූ දුක් සහිත වූ දූබෙවිපාක වූ මතුයෙහි ජාන්ජරාමරණයට කාරණ වූ ලාමක අකුශලධර්මයෝ පුහිණ කරන ලද්දහු වෙත්.

චූලලතිඉඥස පාළි

"බාහෙතිා¹ සබ්බපාපකානි (සභියාති හගවා) 1 විමලො සාධු සමාභිතො යිතකො, සංසාරමතිවව කෙවලි සො අසිමතා තාදී පවුවර්ගත් ස බුහුමා.'' a

ඉරියමානානති වරතනං විහරනතං ඉරියතනං⁸ වනෙනානතං පාලෙනකං යපෙතතං යා පෙනතනත් 'අකිඤානං බාහමණං ඉරියමානං.'

තං තං නාමාසාම සමනතවකුටුති 'තනති' හගවනතං හණති. නමසසාමීති කාලයන වා නමසාාම, වාවාය වා නමසාම, චිතෙතන වා නම්සාම, අනිත්පට්පතතියා වා නම්සොම්, ධිමානුධිම්පට්පතතියා වා නම්සාාම, සකකරොම් ගරුකරොම් මානොම් පුරේමි. සමනතවකටුති 'සමහතචකබු වුවවති සබබඤඤුතඤණං, හගවා සබබඤඤුතඤුංණත උපෙතො සමුපෙතො උපගතො සමූපගතො උපංතෙතා සමංකතා⁴ සමන්නාගතො.

> 2. ''න තසය අදදිවස්*මිදුත් කිසැම අරෝ අවිකුඤ තමජානිතබබං සබබං අභිඤඤයි යැඞී නොයාං තථාගතො තෙන සමනතවකබු''ති. a

'තං තං නමසකාම් සමනතචකබු'

පමුඤුව මං සකක කථංකථාගීති 'සකකා'ති සංකතා භාවා 'සකාාකුලා පට්ටජිතො'තිපි සකෙකා, අථවා 'අබේසා මහදඛනො ධනවා'තිපි සකෙකා, තසසිමානි ධනානි, සෙයාාටීදං*; සදඛාධනං සීලධනං හිරිධනං ඔහාපපධනං සුතධනං වාගධනං පඤඤාධනං සතිපවසානධානං සමාපසධානධනං ඉදඩ්පාදධනං ඉඤියධනං බලධනං බොජඣඬාධනං මංකාධනං ඵලධනං නිබ්බානධනං, ඉමෙහි අනොකච්ධෙහි ධනරතනෙහි අඩේසා මහාධනො ධනවාති'පි සකෙකා.

- 1. බාහිතා ම ජ සං
- 2. පටුවවති මූහමා -- ව-වි-ක--2. ඉරියනකං ම ජ සං-සොං
- පමුපපනෙතා ස සමූ**පපතෙ**නා - ම ජ සං

- 5. අදිවය -- සාසා 6. සෙයොට්දං --ම ර සං

a. සුභාශනිපෘත – සභිය සුතත

1 ''('සභිය'යි භාගාවත්හු මෙසේ වදළහ:) සියලු පාපධර්මයන් පුහීණ කොට එහෙයින් මැ විගතමල වූ (ශුෂ්ඨ වූ) මාර්ගඵල සමංධියෙන් මැනැ වින් එකහ කළ සිත් ඇති (ලොකධර්මයෙන් කම්පිත නො වන බැවින්) ස්ටිතාත්ම වූ සංසාර හේතු ඉක්මවා සිටි (නිමවන ලද මාර්ගකෘතා ඇති හෙයින්) කේවලී වූ ඒ ක්ෂිණාසුව තෙමේ (තෘෂ්ණා-දෘෂ්ටි නිංගුය නැති හෙයින්) 'අයිත' යි ද (ලොකධර්මයෙන් නිර්විකාර හෙයින්) 'තාදී' යයි ද කියනු ලැබේ. හෙතෙම බුාහ්මණ නම වේ.''

ඉරියමාතං-හැසිරෙනුවහු වංසය කරනුවහු ඉරියවු පවත්වනුවහු වැටෙනුවහු රැකෙනුවහු යැපෙනුවහු යාපනයවනුවහු නුයි 'අකිඤචනං බුංහමණං ඉරියමානං' යනු වේ.

තං තං නමාසාම සමනතවකබු- 'තං' යි භාගාවතුන් බෙණෙයි. තමාසාම – කයින් හෝ නමස්කාර කෙරෙමි, බසින් හෝ නමස්කාර කෙරෙමි, සිතින් හෝ නමස්කාර කෙරෙමි, අන්වර්ථපතිපදයෙන් හෝ නමස්කාර කෙරෙමි, ධර්මානුධර්ම පතිපදයෙන් හෝ නමස්කාර කෙරෙමි සත්කාර කෙරෙමි, ගරු කෙරෙමි, බුහුමන් කෙරෙමි. පුදමි. සමනතවකටු 'සමන්තවකබු' යි සර්වඥතාඥානය කියනු ලැබෙයි, බුදුහු සර්වඥතා-ඥානයෙන් උපේතයහ, සමුඉප්තයහ, උපගතයහ, සමුපගතයහ, යුක්තයහ, පරිපූර්ණයහ, සමන්විත වූහු.

2 ''ඒ තථාගතයන් විසින් මේ ලෛධාතක ලොකයෙහි (මේ කලැ හෝ) පැතැසින් නුදුටු කිසිවක් නැත, යළි (අතිත වූ) නො දත් කිසිවක් නැත, (අනාගත වූ) නො දනෙන කිසි (ධර්මජාතයෙක්) දු නැත. දතයුතු වූ යම් ධර්මජාතයෙක් වේ නම් ඒ සියල්ල අවබෝධ කළහ. එහෙයින් තථාගත යෝ 'සමනතවකබු වූහ' යි''.

තං තං නමසසාමි සමනතවකබු' යනු වේ.

පමුඤුච මං සකක කථංකථාහි- 'සකක' යනු: භාගාවත්හු ශාකායහ, ශාකාකලයෙන් නික්ම පැවිදි වූවාහු නුයි ද ශාකායහ, නොහොත් (පුඤා ධන සමෘද්ධියෙන්,) ආඪායහ, මහත් වූ පුඤා ධන ඇතියහ, (පුඤා ධනයෙන්) ධනවත් වූවාහු නුයි ද ශාකායහ. ඔවුන්ගේ මේ ධනයෝ වෙති, ඒ මෙසේ යි: ශුද්ධාධන යැ ශීලධන යැ හිරිධන යැ ඔත්තප්පධන යැ ශුකුධන යැ තාභාගධන යැ පුඤාධන යැ සතිපට්ඨානධන යැ සමාක්පුධාන ධන යැ සෘද්ධිපාදධන යැ ඉන්දියධන යැ බලධන යැ බොකාභීගධන යැ මාර්ගධන යැ එල ධන යැ හිර්වාණධනයි. මේ නන්වැදැරුම ධනරත්නයෙන් ආඪායහ, මහද්ධනයහ, ධනවත්හ යි ද ශාකා නම් වූහ. අථවා සකෙකා 'පහු විසවී අලමනෙතා සූරෝ වීරෝ විකකතෙතා අභීරු අචජමහි අනුතායි අපලායි, පහින හයහෙරවෝ විගකලොමහංසො, තිපි සකෙකා, 'කථමකථා' වුවවති විවිකිවජා, දූතකට කඞ්බා, දූකටකිමුදයෙ කඩ්ටා, දූකටතිරෝධෙ කඞ්බා, දූකටතිරෝධගාමිනියා පටීපදය කඞ්බා පූබෙටනත කඞ්බා, අපරතෙත කඞ්බා, පුබටනතාපරනෙත කඞ්බා, ඉදපපවවයතාපටිවවසමුපතෙනසු ධමෙමසු කඞ්බා. යා එව**ැපා කඞ්බා** කඩ්ටායනා කඞ්බායිතනතං වීමති විවිකීවජා දෙවළහකං දෙවිධාපථෝ සංසයෝ අනෙකංසගාහෝ ආසපතා පරිසපතා අපරියෝගාහනා එමහිතහතං විභාතක මනෝ වීලොබා. පමුකුට මං සකක කථංකථානීති මුකුව මං, පමුඤව මං, මොවෙහි මං පමොවෙහි මං, උදඩර මං, සමුදුඩර මං, උඩකාපොහි මං, කථං කථා සලලනොති 'පමුඤව මං සකක කථමකථාහි.'

තෙතාහ යො බාහම්ලණ;

''පසාමාං ලදව මනුසාලලාකො අකිඤානං බාහමණං ඉරියමානං, තං තං නමසාමී සමනතවකබු පමුඤා මං සකක ක**උණිකථා**හී''ති.

5-4

තාහං සතිසකාම්³ පමොවතාය කථතිකටීං ධොතක කඤ්ච්ලොකෙ ධමාඤුච සෙවස්ං ආජානමාඉතා³ එවං තුවං ඔසම්මං තරෙයි.

තාහං සතිසසාම පමොවතායාති නාහං තං සකෙකාම මුසැළිතුං, පමුසැළිතුං මොවෙතුං පමොවෙතුං උදාරීතුං සමුදාරිතුං⁴ උදාසාපෙතුං සමුදාසාපෙතුං කරණකරාසලලතොති එවමයි නාහං සතිසසාම පමොවනාය. අරවා න ඊහාම, න සමහාම, න උසසහාම, න වායමාම න උසස හං කරොම, න උසොහේං කරොම්, න රාමං කරොම, න ධිතිං කරොම, න විරියං කරෝම, න ජඥං ජනෙම, න සඤජනෙම්, න නිබබතොම ත අභිනිබබතොම, අසාදෝ පුඟාලෙ අවජඥකෙ කුසීතෙ භීනවිරියෙ අපටටිපරාමානෙ ධමමදෙසනායාති එවමයි 'නාහං සතිසසාම පමොවනාය:

- 1. ජමගිතතත⊷ මජය•, සා, සි
- 2. සමසානම් සා
- 3. අජානමාශනා ව. වි, ක
- 4. උදඩරාපෙතුං සමුදඩරාපෙතුං පන
- 5. නඋසෙකාළති කරොම් -ප, ව,ව්-ක
- **3. අස**ටේ ප-ව-ව්-ක
- 7. අවරාසද්මක- ම ජ යං, යාා

1

නොහොත් ශකායහ පුහුහ (පරසන්තානයෙහි) වියාර්ය උපදවනුවහ සමර්ථ යිත් ඇතියන ශූර වූවහ පරාකුමවත්හ විකුමවත්හ නො බිය වන සුල්ලහ නො සැලෙනුවහ නො තැකිගන්නා සුල්ලහ නො පලායන සුල්ලහ පුතිණ වූ හය හයඅරමුණු ඇතියහ විගත වූ ලොමුදහ ඇතියහ යි ද ශාකා නම වූහ. 'කථංකථා'යි විවිකිත්සාව කියනු ලැබෙයි: දුාබයෙහි සැක යැ දුාබසමුදයෙහි සැක යැ දුාබනිරොධයෙහි සැක යැ දෘඛනිරොධගාමිනීපතිපදියෙහි යැක යැ ඉදං පුතායතා පුතීතාසමුත්පන්න ධර්මයන්හි සැක යැ. යම මෙබදු සැකයෙක් සැක කරන අයුරෙක් සැක කළ බවෙක් විමතියෙක් විවිකිත්සායෙක් (ලදපසට සැලලත) ද්වේළ්හකයෙක් ද්විධාපථයෙක් සංශයෙක් අලෛත-කාත්ත ගාහයෙක් (අරමුණ කෙරෙත්) පසු බැස්මෙක් භාත්පසින් පසු බැස්මෙක් නො බැසගැනුමෙක් චිත්තයාගේ තදබවෙක් (සිත භිරී අදනා බදු) මනෝවිලෙබයෙක් වේද එය යි. පවුඤා මා සකක කථං කථාති යනු: මා මුදනු මැනැවැ මා නොගෙක් අයුරින් මුදනු මැනැවැ මා ලිහිල් කළ මැතැවැ මා ඉතා ලිහිල් කළ මැතැවැ මා (සංසාර පඩකයෙන්) නහාලනු මැතැවැ මොතොවට නහාලනු මැතැවැ විවිකිත්සාශලායෙන් මා නභා සිටුවනු මැනැව නුයි 'පමුඤව මං සකක කථංකථාභි' යනු වේ.

එයින් කී යැ ඒ බමුණු:

''පසසාමහං දෙව මනුඝසලොකෙ-පෙ-පමුඤව මං සකක කථංකථාහි'' යි.

5-4.

(බුදුහු මෙසේ වදළහ: ධොතකය,) ලොවැ විචිකිත්සා ඇති කිසිවකු මුදන්නට මම නො හැක්කෙමි. නොහොත් උත්සාහ නො කෙරෙමි. තෙපි ශුෂ්ඨධර්මය (නිවන) දන්මින් මෙසේ මේ ඔසය තරණය කරන්නවූ යැ.

තාහං සහිසසාම පමොවතාය යනු: මම තා කථංකථාගලායෙන් මුදන්නට වෙසෙසින් මුදන්නට මුද පියන්නට වෙසෙසින් මුදුපියන්නට තහන්නට මැනැවින් නහත්නට නහා සිටුවන්නට මැනැවින් නහාසිටු වන්නට නො හැකි යෙම නුයි මෙසේක් 'නාහං සහිස්සාම පමොවනාය' යනු වේ. නොහොත් ශුද්ධා නැති කුශලවඡන්ද රහිත වූ කුසීත වූ හීගවීයා ඇති පිළිවෙත්හි නො හැසිරෙන පුද්ගලයනට දහම දෙසනු සඳහා පියෝ නො කෙරෙම, මැනැවින් පියෝ නො කෙරෙමි,නො සහම්,වැයම නො කෙරෙමි, උත්සාහ නො කෙරෙමි, අධිමානු වැ උත්සාහ නො කෙරෙමි, තැත් නො කෙරෙමි, බොහා කෙරෙමි, අධිමානු වැ උත්සාහ නො කෙරෙමි, නැත් නො කෙරෙමි, වෙයායීය නො කෙරෙමි, වියාය නො කෙරෙමි, රුව නූපදවමි, වෙසෙසින් රුව නූපදවමි, නො කිපදවමි, වෙසෙයින් නො නිපදවම නුයි මෙසේක් 'නාහං සවසාම පමොවනය' යනු වේ. අථවා නත්දෙකකු කොවි මොවෙතා, හත යදි මොවෙයපුං, සංකන ථාමෙන සංකන බලෙන සංකන විරියෙන සංකන පරකකමෙන සංකන පුරිසථාමෙන අඟතා සම්වාපටිපදං අනුලොම 3ටිපදං අපවව-නීකපටිපදං අනිත්පටිපදං ධම්මානුධම්මපටිපදං පටිපජාමානා මොවෙයපුතුත් එවමයි නාහං සභිසකාම පමොවෙනාය' වුකතං ගාතං හගවතා: 'නො වත වුඤ, අභතනා පලිපපලිපතෙනා පරං පලිපපලි-පතතං උණුරිසකතිති නොතං යානං විජාති, නො වත වුඤ, අභතනා අදනෙතා අවිනිමො අපරිනිබබුනො පරං දමෙසංකි විනොසකති පරිනිබබං පෙසකතිති නොතං යානං විජාති

එවමපි 'නාහං සභිසසාමි ප**මොව**නාය'

වුතාමපි ගාතං හගවතා:

3 අතතනාව කතං පාපං අතතනා සංකිලිසයති අතතනා අකතං පාපං අතතනාව විසුණ්ඛති සුදුයි දසුදයි පවවතතං නාඤඤමයඤඤ¹ වියෝධයෙ'ති._b

එවම්පි 'නාහං සතිසකාමී ප**මො**වනාය'.

"එවමෙව බො බාහමණ, තිවයිනෙව නිම්බානං තිවයනි නිබ්බානගාමී මංකා තිවයාමහං සමා පෙතා, අථ ව දන මම සාවකා මයා එවං ඔවදියමානා එවං අනුසාසියමානා අපෙපකවෙව අවවනා නිවයං නිම්බානං ආරාධෙනති, එකවෙව නාරුධෙනති. එසු කාහහං බාහමණ, කරෝමී මහාකබායි⁸ බාහමණ තථාගතක, මහාං බුණා ආවිකටනත්, අනනනා පටිපජාමානා මූකෙමයා;''නති.

එවම්පි 'නාහං සභිසසාමි ප**මො**වනාය.'

- 1. මුංචෙයාුතති පත,ව,ව්,ක
- 3. නාංකැඤා අඤඤං ප, ෆි, ච්, ක
- 8. මගාමකමායි පත

a මරාක්‍රීම නිකාය – සංලලාම සුපාපා

9 00000 - daabaa

ර වජාතිමිනිකාශ - ගණකම මාගගලලාත සුකත නොහොත් මුදන අන් කිසිවෙක් නැත, ඉදින් ඔහු මිදෙන්නාහු නම් ස්වකීය ශක්තියෙන් ස්වකීයබලයෙන් ස්වකීය වියහියෙන් ස්වකීය පරාසුමයෙන් ස්වකීය පෞරුෂයෙන් තුමූ සමාක්පතිපත් අනුලොම පතිපත් අවිරුද්ධ පතිපත් අන්වර්ථ පතිපත් ධර්මංනුධර්මපතිපත් පිළිපදනාහු මිදෙන්නාහ'යි මෙසේත් 'නාහං සහිස්සාම පමොවනාය' යනු වේ. භාගාවතුන් විසින් මේ වදරන ලද මැයි: ''චුඤය, යමෙක් තෙමේ ගැඹුරු (මහ) මඩෙහි ගැලුණේ ද හෙතෙම ගැඹුරු මඩෙහි ගැලුණු අනෙකක්හු නහා සිටුවන්නේ යැ යන මේ කරුණ නො වෙයි. චුඤය, යමේක් තෙමේ නො දමුණේ නො භික්මුණේ කෙලෙස් පිරිනිවනින් නො පිරිනිවියේත් වේ නම් තෙතෙම ඒකාන්තයෙන් අනෙකක්හු දමනය කරන්නේ යැ ශික්මවන්නේ යැ පිරිනිවන්නේ යා යන මේ කරුණ නො වේ'' යයි මෙසේත් 'නාහං සහිසසාම පමොවනාය' යනු වේ.

මෙ ද වදරන ලද මෑ යි භාගාවතුන් විසින්:

3 ''යමක්හු විසින් තමා මැ පවකම් කරන ලද ද, හෙතෙම සිවු අපාදුක් විදිනුයේ තෙමේ මැ කෙලෙසෙයි, යළි යමක්හු විසින් තමා පවකම් නො කරන ලද ද හෙතෙම සුගතියට පැමිණියේ තෙමේ මැ විශුද්ධ වෙයි. කූශලා කුශලකර්ම සඩ්බාහත ශුද්ධිය ද අශුද්ධිය ද කාරක සන්තානයෙහි – තමා කෙරෙහි විවා දනවයි. අනෙකක් අනෙකෙක්හු විශුද්ධ නො කරන්නේ යැ''යි.

මෙසේත් 'නාහං සහිසසාමි පමොචනාය' යනු වේ.

භාගාවතුන් විසින් මේ වදරනු ලද මැ යි:

''එසෙයින් මැ බමුණ, අමාමහනිවන ඇත් මැ යි. (පූර්වභාග විදර්ශ-නාදියෙහි පටන් කොට) නිවනට පමුණුවන ආයාමාර්ගය ඇත, සමාදන් කරවන (පිළිවෙතැ පිහිටුවන) මම සිටීම මැ යැ එතෙකුදු වත් මාගේ සව්වෝ මා විසින් මෙසේ අවවාද කරනු ලබන්නාහු මෙසේ අනුශාසනා කරනු ලබන්නාහු ඇතැම කෙනෙක් මැ අතාන්තනිෂ්ඨා වූ නිවන සමපාදනය කෙරෙති, ඇතැම කෙනෙක් සමපාදනය නො කෙරෙත්. මෙහි ලා බමුණ, (මොවුන් කෙරෙහි) මම කුම කෙරෙම ද බමුණ, තථාගතයෝ පිළිවෙත් මහ කියන සුල්ලහ, බුදුහු මාර්ගය පුකාශ කෙරෙත්, තුමූ පිළිවෙත්හි පිළි පදීමන් මිදෙන්නාහ''යි.

මෙසේත් 'නාහං සභිසසාමි පමොවනාය' යනු වේ.

චුලලනිඥෙස පාළි

කථඩකටීං ධොතක කඤවී ලොකෙති කථඩකටීං පුහාලං 'සකඩබං සවිලෙබං' සදුළහකං සවිවිකිව්ඡං. කඤවීති කඤ්ී බතතියං වා බාහමණං වා වෙසයං වා සුදදං වා ගහවසං වා පබ්බරිතං වා ලදවං වා මනුසාං වා. ලොකෙති අපායලොකෙ –පෙ– ආයතනලොකෙති. 'කථඩකටීං ධොතක කඤ්ඞ ලොකෙ,'

ධම්මක්ච සෙටයං ආජාතමානො²ති 'ධමමං සෙවසං' වුවවති 'අමතං නිම්මානං' යො යො සබ්බසකිඛාරසමයෝ සබ්බූපධිපටිනිසාගොො තණහසබයෝ විරාගෝ නිරොධෝ නිබ්බානං. සෙටයිනති අගාං සෙවසං විසෙවසං පාමෝකබං උඟා මං පවර, ධමමං. ආජානමානොති ආජානං මානො විජානමානො පටිවිජානමානො පටිවිජාබ්මානොති 'ධම්මණු පෙවසං ආජානමානො.'

එවං තුවං ඔසමීමං තරෙසිති එවං තිං කාමොසං හමොසං දිවේඨාසං අව්රෙජාසං තරේයාාසි උතාරේයාාසි පතරේයාාසි සමතිකකමෙයාාසි වීතිවනෙතයාාසීති 'එවං තුවං ඔසමීමං කරෙසි.'

තෙනාහ හගවා;

"නාහං සහිසයාම් පමොවනාය (ධොතකාති හගවා) කථතිකරීං ධොතක කඤ්චි ලොකෙ, ධම්මඤච සෙවස්ං ආජානමානො එවං තුවං භිඝම්මං තරෙයි''ති.

5--5

අනුසාස බුගෙම, කරුණායමානො (ඉව්වායසමා යොතකො) විවේකධණිං යමහං විරඤඤං, යථාහං ආකාෂොව³ අධාාපජාමානො⁴ ඉඩේව සනතා අසිනො චරෙයාං.

අනුසාස බුහෙම, කරුණායමාතොති 'අනුසාස බුහෙම'ති අනුසාස බුහෙම, අනුගණා බුහෙම, අනුකමා බුහෙමති 'අනුසාස බුහෙම.' කරුණායමාතොති කරුණායමාතො අනුදැංමාතො¹ අනුරකබිමාතො අනුගණා මාතො අනුකමා මානොති 'අනුසාස බුහෙම කරුණායමාතො.'

1. අමීලං – ම ඒ සං, සාා

- 3. අජානමාහෝ ව, වි, ක 4. අඛ්යාපජ්කුවාහෝ -සාා
 - අනුදයමානො ම ජ යං

^{3.} ආකාලසා ව-සාා

බොතක සූතුනිර්දේශය

කථංකරිං ධොතක කඤවී ලොකෙ- සැක සහිත වූ මනොවිලෙබ සහිත වූ ද්වෙළ්හක (දෙසිත්) සහිත වූ විවිකිත්සා සහිත වූ සැක ඇති පුහුල්හු කඤවී යනු: ක්සි ක්ෂතියයකු හෝ බාහ්මණයකු හෝ වෛශායකු හෝ ශුදයකු හෝ ගෘහස්ථයකු හෝ පුවුජිතයකු හෝ දෙවියකු හෝ මිනිසකු හෝ යි. ලොකෙ - අපායලොකයෙහි ... ආයතනලොකයෙහි නුයි 'කථං කරීං ධොතක කඤ්චි ලොකෙ' යනු වේ.

ධම්මඤව සෙටයං ආජානමානො යනු: 'ධම්මං සෙට්ඨං'යි අමාමහ තිවන කියනු ලැබෙයි: යම් සියලු සංස්කාරයන්ගේ සන්තිදීමේක් සියලු උපධීන්ගේ දුරැලීමේක් කෘෂ්ණාව ක්ෂය කිරීමේක් ක්ලේශවිරාගයෙක් දෑබ නිරෝධයෙක් නිර්වාණයෙක් වේ ද එය යි. සෙටයං යනු: අගු වූ ශූෂ්ඨ වූ අතිශයින් ශූෂ්ඨ වූ පුමුබ වූ උත්තම වූ පුවර වූ ධර්මය. ආජාන-මාතො යනු: නියතයෙන් දන්නේ වෙසෙයින් දන්නේ ඒ කරුණින් දන්නේ පුතිවෙධ කරනුයේ නුයි 'ධම්මඤ්ච සෙට්ඨං ආජානමානො' යනු වේ.

එවං තුවං ඔඝමීමං තරෙසි– මෙසේ තෝ කාමොසය හවොසය දිට්ඨො සය අවිජ්ජෝසය තරණය කරන්නෙහි උත්තරණය කරන්නෙහි පුතරණය කරන්නෙහි සමතිනුමණය කරන්නෙහි ඉක්මවන්නෙහි යි 'එවං තුවං ඔසමීමං තරෙයි' යනු වේ.

එයින් වදුළහ බුදුහු:

''තාහං සහිසසාමි පමොවතාය–අප–එවං තුවං ඔසමීමං කරෙසි''යි.

5--5.

(ආයුෂ්මත් ධොතක මෙසේ විවාරයි.) ශුෂ්ඨයන් වහන්ස, මම යම සියලු සංස්කාරයන්ගෙන් විවික්ත වූ නිර්වාණධර්මයක් දනගන්-නෙම නම යමසේ 6ම ආකාශය සෙයින් නානාපුකාර බවට නො පැමිණෙන් නොම මෙ අස්නෙහි මැ හුන්නෙම නොහොත් නිවුණෙම(තෘෂ්ණා-දෘෂ්ටි) නිංශුය රහිත වැ හැසිරෙන්නෙම නම එහෙයින් (මට) අනුකමපා කෙරෙමින් අනුගාසනා කළ මැනැව.

අනුසාස බුහෙම කරුණායමාතො-'අනුසාස බුහ්මේ' යනු: ශුෂ්ඨයන් වහන්ස, අනුශාසනා කළ මැනැවැ අනුගුහ කළ මැනැවැ අනුකමපා කළ මැනැවැ'යි 'අනුසාස බුහ්මේ' යනු වේ. කරුණායමාතො-කරුණා කෙරෙමින් අනුද්දයා කෙරෙමින් අනුරක්ෂණ කෙරෙමින් අනුගුහ කෙරෙ-මින් අනුකමපා කෙරෙමීන් නුයි 'අනුසාස බුහ්මේ කරුණායමාතො' යනු වේ. විවෙකධමීමං යමහං විජඤඤභතී 'විවෙකධමීමං' වුවවති අමතං තිබ්බානං. 'යො සො සබ්බසඩ්බාරසම්ථො සබ්බුපධිපදීනිසකයෙනා තණාකටයො විරාගො නිරෝධෝ නිබ්බානං, යමහං විජඤඤභතී යමහං ජානෙයාං ආජානෙයාං විජානෙයාං පටිවිජානෙයාං පටිවිණේඛයාං අධිගවේජයාං ඵයසයාං සම්ජීකරෙයාහනී 'විවෙකධමීමං යමහං විජඤඤං'

යථාහං ආකාෂයාව අඛ්‍යාපජමානොති යථා ආකාෂයා න පජිති¹ න ගණහාති² න බජකිති න පළිබජකිති එවං ආපජ මානො³ අගණා මානො අබජකිමානො අපළිබජකිමානොති එවමිි ආකාෂයාව අඛ්යාපජ මානො' යථා ආකාෂයා න රජරති ලාබාය වා හලිදදීයා වා⁴ නීලියා වා⁴ මඤෝවසාය වා, එවං අරජ මානො අදුසයමානො අමුයාමානො අකිලිසයමානොති, එවමි 'ආකාෂයාව අඛ්යාපජ මානෝ'. යථා ආකාෂයා න කුපාති, න බාප ජරති, න පතිස්වීයනි⁴ න පටිහඤඤති, එවං අකුප මානො අඛ්යාප ජ මානෝ අපතිස්වීය මානෝ අපටිහඤඤ මානෝත් එවම 'ආකාෂයාව අඛ්යාප ජ මානෝ'.

ඉබෙව සගතතා අසිකො වරෙයානති: 'ඉබෙව සගතතා'ති: ඉබෙව සංකතා සමානො, ඉධෙව නිසිනෙකා සමානො," ඉවසමං යෙව ආසනෙ නිසිතෙතා සමානො, ඉම්සසායොව පරිසාය නිසිතෙතා සමානොති. එව්මපි 'ඉයෙව සනෙතා.' අථවා ඉයෙව සනෙතා උපසනෙතා වූපසනෙතා නිබබුලතා පටිපළසා ලංඛාති එවමපි 'ඉබෙව සලනතා'. අසිතොති ලංකු නිසායා: තණහානිසා.යො ව දිවසීනිසායො ව -පෙ- අයං තණහානිසායො -ලප- අයං දිව්ඞීනිසායො. තණහානිසායං පහාය දිව්ඞනිසායං පටි-නිසාජිතා වසාබුං අනිසයිනො, නොතං අනිසයිනො, ඝානං අනිසයිනො ජිවහං දනිසසිනො, කායං අනිසසිනො, මනං අනිසසිනො. රූනෙ-සංදෙ ගලකි – රලස – ලඵාවස්ලබබ – ධලමම – කුලං ගණං ආවාසං ලාහං යස. පරිකබාරං කාමධාතුං රූපධාතුං අරූපධාතුං කාමහවං රූපහවං අරූපහව• සඤඤහවං අසඤඤහවං නොවසඤඤනාසඤඤහවං එකලවාකාරාව• වතු වොකාරහවං පඤච වොකාරහවං අතිතං අනාගතං පච්චුප සාකා දිටය. සුතං මූතං විඤඤකං සබබබ ධමාම දසිමතා අනිසයිමතා අනල්ලීනො -අනු**දග**නො දනජේඣාසිනො අනයිලිනොා නිකාබනෙනා නිසාටො විප<u>ා</u>ළිල*ත*තා විසංයුලකතා විමරියාදීකලකන ලවනසා. වල**රයාත**ත් චරේයාං චිතරේයාං ඉරියෙයාං වරාතයාං පාලලයාං යලපයාං යාපෙයානති 'ඉමධව සහතා අසිනො චලරයාං.'

- 1. නසජජති පත, නපපජජති, සොං
- 2. 27 0·05073 Ode-
- 3. අසරජමානෝ පත, ව,ව්,ක
- 4. කලිදෙසා වා -සාා

- 5. නිලෙන වෘ සාාා
- 6. පතිලීයති මජසං
- පට්ලියති සාාං
- 7. ඉබෙව සමානෝ -මජසං

විවෙක ධම්මං යමහං විජඤඤෑ -- 'විවෙකධම්ම' යි අමාමහනිවන කියනු ලැබෙයි: යම සියලු සංස්කාරයන්ගේ සන්හිදීමෙක් සියලු උපයින්ගේ දුරැලීමෙක් තෘෂ්ණාව ක්ෂය කිරීමෙක් ක්ලේශ විරාගයෙක් දුෑබනිරොධ-යෙක් නිර්වාණයෙක් වේ ද එය යි. යමහං විජඤඤෑ -- මම යම නිවනක් දන ගනිම නම නියකින් දනගනිම තම වෙසෙසින් දනගනිම නම ඒ ඒ කරුණින් දනගනිම නම පුතිවෙධ කෙරෙම නම අවබෝධ කෙරෙම නම ඥානයෙන් ස්පර්ශ කෙරෙම නම පුතාක්ෂ කෙරෙම නම යි 'විවෙකධම්මං යමහං විරඤ්ඤං' යනු වේ.

යථාහං ආකාශසාව අබාාපජජමාතෝ---යම්සේ ආකාශය (නානාත්ව-යට) නො යේ ද නො ගනී ද නො බැඳේ ද භාත්පසින් නො බැඳේ ද එපරිද්-දෙන් (නාතාත්වයට) නො යනුයෙම නො ගන්නෙම නො බැඳෙනුයෙම හාත්පසින් නො බැඳෙනුයෙම නුයි මෙසේක් 'ආකාසෝව අඛාහපජ්ජ-මානො' යනු වේ. යම්සේ අහස ලතුයෙන් හෝ කසායෙන් හෝ බෙරුප-තින් හෝ මඳටින් හෝ නො රැඳේ ද එසෙයින් නො රැඳෙනුයෙම දූෂා නො වනුයෙම නො මුළා වනුයෙම නො කිලිටි වනුයෙම නුයි මෙසේක් 'ආකාසෝව අඛ්යාපජ්ජමානෝ' යනු වේ. යම්සේ අහස නො කිපේ ද පියවි නො හරි ද නො තද වේ ද නො ගැටේ ද, එසෙයින් නො කිපෙනු-යෙම පියවි නො හරිනුයෙම තද බවට නො පැමිණෙනුයෙම නො ගැටෙනු-යෙම නුයි මෙසේක් 'ආකාසෝව අඛ්යාපජාමානෝ' යනු වේ.

ඉධෙව සන්තො අසිතො වරෙයාං — 'ඉධෙව සන්තො'යනු: මෙහි මැ වූයෙම මෙහි මැ හුන්නෙම මෙ අසුනෙහි මැ හුන්නෙම, මෙ පිරිස්හි මැ හත්තෙම නුයි මෙමස්ත් 'ඉඩෙව සන්තෝ' යනු වේ. නොහොත් මෙහි මැ ශාන්ත වූලයම උපශාන්ත වූලයම වාපුපශාන්ත වූයෙම නිවුණෙම සන්භිදු-ඉණුම නිසි මේසේත් 'ඉම්ධව සන්තො' යනු ඉව. අසිතො- නිංශුය ලදලකකි: තෘෂ්ණා නිශුය ද දෘෂ්ටිනිශුය ද යි . . . මේ තෘෂ්ණා නිශුය යි . . . oම දෘෂ්ටිතිංගුය යි. තෘෂ්ණාතිංගුය හැරවියා දෘෂ්ටිතිංගුය දුරැලා ඇස (තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි වශයෙන්) ඇසුරුනො කෙළෙම කන අනිඃගුිතයෙම නැහැය අනිඃගුිත-මයම දිව අති:ගිත්මයම කය අනි:ගිතයෙම සිත් අනි:ගිතයෙම රුප්-ශබ්ද-ගන්ධ-රස-ස්පුෂ්ටවා -ධර්මයන්- කුලයා- ගණයා- ආවාසය ලාභය යශස පුශංසාව සුබය වීවර පිණ්ඩපාත ශයනාසන ගිලන්පස බෙහෙසත් පිරිකර, සකුකුාහවය අසකුකුාහවය ලන්වසකුකුගාසකුකුහවය එකුවෝකාර හවය වතුවෝකාරහවය පඤ්චවොකාරහවය, අතීතය අනාගතය වර්තමා-තය, රූපායතනය ශබ්දයකනය ගන්ධ රස ස්පුෂ්ටවාසායකනය ධර්මා-යතනය, සියලු ධර්මයන් ඇසුරු ගතා කෙළෙම අනිෘශිතයෙම ගතා ඇලු-රණම ගතා පැමිණියෙම ඇතුළු ගතා වූයෙම හෝ බැසගත්තෙම නික්ම-ගියෙම බැහැර කෙළෙම වෙසෙයින් මිදුණෙම විසංයුක්ත වූයෙම විගත-මයාිාද කළ සිතින් යුක්ත වැ, චරෙයාං යනු: හැසිරෙන්නෙම් වෙසෙන් තෙම් ඉරියවූ පවත්වන්නෙම් වැටෙන්නෙම් රැකෙන්නෙම් යැපෙන්නෙම් ຝາອກພ ຍອງເອກອ ອາລີ 'ຈຸດລີຍ ສອງເອກາ ອະນາ ຍັດແມ່ນ, ເປັນ ອີນ.

තෙනාහ යො බාහමරණා:

''අනුසාස බුගෙම, කරුණායමාශනා විවෙකධමමං යමහං චිජඤඤං, යථාහං ආකාශසාව අඛාහපජාවමානො ඉබෙව සනෙතා අසිනො චරෙයා''නති.

5--6

කිතනයිසයාම් අත සනතිං (අධාතකාති හගවා) දිටෙස ධලමම⁷ අතීතිහං, යං විදිඤාා සලතා චරං තරෙ ලොකො විසතතිකං.

කි හතයිසාම තෙ සතකිනක්: රාගසා සනතිං දෙසසස සනතිං මොහසය සනතිං කොධසස සනතිං උපනාහසය – මකබසය – පළාසසය – ඉසසාය – මච්ජරියසය – මායාය – සාටේයාපසය – එමාසය – සාරමහසය – මානසය – අති මානසය – මදසය – සමාදසය – සමබකිලෙසානං – සමබදුච්චරිතානං – සමබ දරථානං – සමබපරිළාහානං – සමබසනතාපානං – සමබා කුසලාභිසංබාරානං සනතිං උපසනතිං වූපසනතිං නිමබුතිං පටිපපසාදයිං කිහනයිසසාමි, පකිතනයිසසාම ආචිකාඛිසසාම දෙසිසසාම පඤඤාපෙසසාම පවස්පෙසසාම විවරිසසාම විහජිසසාම උතතානිකරිසසාම පකාලසසයාමතී 'කිහනයිසසාම නෙ සනතීං'

ටොතකාති හගවාති 'බොතකා'ති හගවා .තං බාහමණං නාමෙන ආලපති. හගවාති ගාරවාධිවචනමෙතං –පෙ– සච්ඡිකාපඤඤතහි යදිදං හගවාති 'බොතකාති හගවා.'

දිටෙය ධමෙම අනීතිහනති 'දිවෙස ධමෙම'ති දිවෙස ධමෙම ඤුගත ධමෙම තුලිගත ධමෙම තිරිගත ධමෙම විභූගත ධමෙම විභාවිගත ධමෙම 'සබෙබ සඬාරා අකිච්චා'ති -පෙ- යං කිඤිම් සමුදයධමමං සබබං තං නිරෝධධමම'නති දිවෙස ධමෙම ඤුගත ධමෙම තුලිගත ධමෙම නිරිගත ධමෙම විභාවිගත ධමෙම විභූගත ධමමති එවමට දිවෙස ධමෙම.

^{1.} දිවෙයව **ධියම්ම – ප**ත –ව–වි–ක

එයින් කී යැ ඒ බමුණු:

''අනුසාස බුහෙම-පෙ– අසිතො චරෙයාං'' යී

5-6.

(බුදුහු මෙසේ වදළහ: ධොතකය,) ස්මාතිමත් වැ හැසිරෙනුයේ දක්නා ලද දු:බාදි ධර්මයෙහි නොහොත් මේ අත්බැව්හි මැ ආත්මපුතාක්ෂ වූ යම් දහමක් දැනැ ලො වැ විසත්තිකා සංඛාාත තෘෂ්ණාව තරණය කරන්නේ නම් ඒ කිර්වාණ ධර්මය (ද කිර්වාණ ගාමිනීපුතිපද් ධර්මය ද) තොපට පුකාශ කරන්නෙමි.

කිතතයිසසාම හො සහතිං – රාගයාගේ සන්හිදිම ද්වෙෂයාගේ සන්හිදීම මෝහයාගේ සන්හිදීම කෝධයාගේ සන්හිදීම උපනාහ-මක්බ පළාස-ඊෂ්‍රීහ-මාත්සය්‍රී-මායා-සායේය්හු- එමහ- සාරම්භ-මාන- අතිමාන-මද-පුමාදයාගේ හැම කෙලෙස්-හැම දුශ්වරිත-හැම දරථ-හැම පරිදහ-හැම සතැවුලි-හැම අකුශලාභිසංස්කාරයන්ගේ සන්හිදීම උපශාන්තිය වාපුෂශාන්තිය නිර්වෘතිය පුතිපුශුබ්ධිය කීර්තනය කෙරෙමි පුකීර්තනය කෙරෙමි පවසම දෙසම පනවම තබම විවෘත කෙරෙමි විහාග කෙරෙමි නො ගැඹුරු කෙරෙම පුකාශ කෙරෙම නුයි 'කිකෙයිසසාම තෙ සනතිං' යනු වේ.

අධානකාති හගවා — 'ධොතක' යනු: බුදුහු එ බමුණු නමීන් අමතති. හගවා යනු: තෙල ගෞරවනාමයෙකි . . මේ 'හගවා' යනු සාක්ෂාත් පුඥප්තියෙක් නුයි 'ධොතකාති හගවා' යනු වේ.

දිටෙඨ ධමෙම අනීතිහං — 'දිටෙඨ ධමෙම' යනු: දක්නා ලද (දුෘබාදි) ධර්මයෙහි දන්නා ලද දහමහි තුලනය කරන ලද දහමහි තීරණය කරන ලද දහමහි පුකට කරන ලද දහමහි විභාවනය කරන ලද දහමහි හැම සංස්කාරයෝ අනිතාහ' යි... යම කිසි සමුදය ස්වභාවයෙක් වේ නම එ හැම නිරෝධ ස්වභාවය ඇතැ'යි දක්නා ලද දහමහි දන්නා ලද දහමහි තුලනය කරන ලද දහමහි තීරණය කරන ලද දහමහි පුකට කරන ලද දහමහි විභාවනය කරන ලද දහමහි නුයි මෙසේක් 'දිටයේ ධම්මෙ' යනු වේ. වුලලනිඥෙස පාළි

ධොතක සුතානිඥෙසො

අථවා දුශකබ දිවෙස දුකබං කථයිසසාමී, සමුදයෙ දිවෙස සමුදයං කථයිසසාමී, නිරෝධේ දිවෙස නිරෝධං කථයිසසාමී, මගහා දිවෙස මහතං කථයිසසා-මී'ති එවමයි 'දිවෙස ධමෙම'. අථවා 'සන්දිවසීකං අකාලිකං එහිපසසිකං ඔපනයිකං පවවතතං වෙදිතබබං විඤඤූහීති එවමයි 'දිවෙස ධමෙම' අනීතිහනති න ඉතිඳිකිහං¹ න ඉති කිරාය න පරමපරාය න පිටකසමපදය න තකකහෙතු න නයගෙතු න ආකාරපරිවිතශකකන න දිටයිනිජකා-තකබනතියා සාමං සයමහිඤඤුතං අතතපවවකබධවෙං තං කථයිසසාමීති 'දිටෙය ධමෙම අනීතිහ'තති

යං විදිතවා සංකා වරතතී: යං විදිතං කතවා තුලයිතවා තීරයිතව විහාවයිතවා විහතං කතවා 'සංබේබ සංබාරා අනිමවා'ති විදිතං කතවා තුලයිතවා තීරයිතවා විභාවයිතවා විභූතං කතවා 'සංබේබ සංබාරා දුකබා'ති -'සංබේබ ධමමා අනාතතා'ති -මප- යංකිකැව් සමුදයධමමං සබබං තං නිරෝධධමම'නති විදිතං කතවා තුලයිතවා තීරයිතවා විභාවයිතවා විභූතං කතවා. සංකාති: වතුති කාරණෙති සංකා; කාශය කායානුපසයතා සතිපටසානං භාවෙනෙකා සංකා -මෙ- සො වුවවති 'සංකා'. වරතකි: වරතෙකා විභරගතකා ඉරියහතා වශකානකාකා පාලෙනෙකා යපෙනෙකා යාපෙනකාති 'යං විදිතවා සංකා වරං.

තර ලොකෙ විසතතිකතති: 'විසතතිකා' වුචාති තණතා. ''යො රාගෝ සාරාගෝ –ලප– අභිජිකා ලොහෝ අකුසලමූලං.'' විෂතතිකානි කෙනාවෙසන විසතතිකා –ලප– විසටා විසාතාති 'විසතතිකා.' ලොකෙනි අපායලොකෙ –ලප– ආයතනාලොකෙ. කරෙ ලොකෙ විසතතිකතති ලොකෙ වෙසා විෂතතිකා³ ලොකෙ වෙතං විසතතිකං³ සලතා තරෙයා උතාරෙයා පතරෙයා සමතිකකමෙයා වීතිවනොයාති 'තරෙ ලොකෙ විසතතිකං'

යොනාහ හගවා:

''කිකතයිසසාමී අත සතතිං (අධාතකාති හගවා) දිවෙස ධමෙම අනීතිහං යං විදිතා සතෝ චරං තුරෙ ලොකෙ විසතතිකභතී''.

1. න ඉතිහනති – ව.ව.ක ඉතිහිතිහං--ම ජ සං

2. ලොනො වා සා විසනකිකා - ප,ව,ව

8. ලොකෙ වා තංවියතන්කං - ව,වි,ක,

නොතොත් දුක දුටු කල්හි දුක කියමි යි සමුදය දුටු කල්හි සමුදය කියමි යි නිරෝධය දුටු කල්හි නිරෝධය කියමි යි මාර්ගය දුටු කල්හි මාර්ගය කියමි' මෙසේත් 'දිට්යේ ධම්මෙ' යනු වේ. නොහොත් තමා විසින් දක්ක යුතු යැ, කල් නොයවා පල දෙනසුලු යැ, 'එව බලව' යි කියනට නිසි යැ, සිත්හි ලා එළවිය යුතු යැ නුවණැතියන් විසින` තමන් කෙරෙහි ලා දතයුතු නුයි මෙසේත් 'දිට්යේ ධම්මෙ' යනු වේ. අනීතිහං යනු: මෙසේ මෙසේ යැයි නො වැ මෙසේ වී ලැ'යි නො වැ පරම්පරාකථායෙන් නො වැ පෙළ හා සම යැයි ගැන්මෙන් නො වැ තර්කහෙතුයෙන් නො වැ නය හෙතුයෙන් නො වැ ආකාර සැලැකීමෙන් නො වැ අප ගත් ලබ්ධිය හා සම යැ යි සැලකීමෙන් නො වැ තෙමේ තමා විසින් ස්වලක්ෂණුව බොධයෙන් දන්නා ලද ආත්මපුතාක්ෂ ධර්ම යැ. එය කියම නු යි 'දිට්යේ ධම්මෙ අනීතිහං' යනු වේ.

යං විදිතිවා සංකා වරං යනු: යම දහමක් විදිත කොට තුලන-තීරණ-විහාවන-විහිත කොට 'හැම සංස්කාරයෝ අනිතාහ' යි විදිත කොට තුලන-තීරණ-විහාවන-විහත කොට 'හැම සංස්කාරයෝ දුක්හ' යි- 'හැම ධර්මයෝ අනිතාහ' යි . . . යම කිසි සමුදය ස්වහාවයෙක් වේ නම එ හැම නිරෝධ ස්වහාවය ඇතැ' යි විදිත කොට තුලනය කොට තීරණය කොට විහාවනය කොට විහත කොට. සංකා යනු: සතර කරුණෙකින් සිහි ඇතියේ: කයෙහි කායානුපස්සනාසකිපට්ඨානය වඩමින් සිහි ඇතියේ හෙතෙම 'සිහි ඇතියේ' යි කියනු ලැබේ. වරං යනු: සරනුයේ වෙසෙනුයේ ඉරියවු පවත්වනුයේ පවත්නේ පාලනය කරනුයේ යැපෙනුයේ යැපීම කරනුයේ නුයි 'යං විදින්වා සංකා වරං' යනු වෙ.

තර ලොකෙ විසතතිකං යනු: 'විසතතිකා' යි තෘෂ්ණාව කියනු ලැබෙයි: යම් රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් . . අභිධාායෙක් ලොහ අකුශල මූලයෙක් වේ ද එය යි. විසත්තිකා යනු: කවර අරුතෙකින් 'විසත්තිකා' වේ ද : යත්: . . පැතිරෙන ලද යැ විස්තෘත නුයි 'විසත්තිකා' නම. ලොකො යනු: අපායලොකයෙහි . . . ආයතනලොකයෙහි යැ.

තරේ ලොකෙ විසතතිකං යනු: තෙල විසත්තිකා (තෘෂ්ණා) ව ලොක-යෙහි මැ වෙයි. ලොකයෙහි මැ වූ තෙල විසත්තිකාව සිහි ඇතියේ (පුථම මාර්ගයෙන්) තරණය කරන්නේ යැ (ද්විතීය මාර්ගයෙන්) උත්තරණය කරන්ගේ යැ (තෘතීය මාර්ගයෙන්) පුතරණය කරන්නේ යැ (වතුර්ථ මාර්ගයෙන්) සමතිකුමණය කරන්නේ යැ (ඵලයට පැමිණ) ඉක්ම සිටුනේ නුයි 'තරෙ ලොකෙ විසත්තිකං' යනු වේ.

එයින් වදුළහ බුදුහු:

''කිතතයිසසාමි තෙ සනති,–පෙ–තරෙ ලොකෙ විසතතිකං'' යි.

5--7

තඤචාහං අහිතඥමි මහෙසි සනාඳිමුතාමං යං විදිතා සතො චරං තරෙ ලොකෙ විසතතිකං

තඤචාහං අභිනඤමීකි 'තං'කි තයාං වචනං බාපපථං දෙසනං අනුයිටසීං¹ නඤම, අභිනඤම මොදම් අනුමොදම් ඉවඡාම සාදියාම් පසථයාම දිභයාම අභිජපපාමීකි 'තඤචාහං අභිනඤම්.'

මහෙසී සහතිමුතතමහති 'මහෙසි'ති මහෙසී³ හගවා, 'මහහතං සීලකබණිං එසි ගවෙසි පරියෙසී'ති මහෙසී. මහහතං සමාධිකඛණිං --පෙ- කහං දෙවදෙවො කහං නරාසගො'ති මහෙසී. සහතිමුතතමහති 'සහති' වුවෙති අමතං නිබොතං, ''යො සො සබබසංධාර සම්බුපධි පටිනිසාලාකා තණතකබයො විරාගො නිරෝධෝ නිබබානං උතතමහතී අභාං සෙවසං විසෙටසං පාමොකබං උතතමං පවරහති' 'මහෙසී සහතී මුහතමං.'

යං විදිතා සතෝ වරතති යං විදිතං කතා - පෙ- 'සබෙබ සංඛාරා අනිචා'ති විදිතං කතා තුලයිතා තිරයිතා විහාවයිතා විහුයං කතා, 'සබෙබ සඬාරා දුකබා'ති - 'සබෙබ ධමමා අතාතා'ති - පෙ- යං කිඤ් සමුදයධමමං සබබං තං නිරෝධධමමතති විදිතං කතා තුලයිතා තිරයිතා විහාවයිතා විහුතං කතා. සතෝති වතුහි කාරණෙහි සනෝ; කායෙ කායානුපසානා සතිපවසානං භාවෙනෙතා සතෝ - පෙ- සෝ වුචාති සනෝ. වරනතී චරනෝනා - පෙ- යාපෙනෙකාති 'යං විදීතා සතෝ චරං.'

තරෙ ලොකෙ විසතතිකතති 'විසතතිකා' වුවවති තණහා. 'යො රාගො සාරාගො –පෙ– අභිජඣා ලොගොා අකුසලමූලං. විසතතිකාති කෙනාවෙඨන විසතතිකා: –පෙ– 'විසටා විත්වතා'ති විසතතිකා. ලොකෙති අපායලෝකෙ –පෙ– ආයතනාලෝකෙ. තරෙ ලෝකෙ විසතතිකහති ලෝකෙවෙහා විසතතිකා ලෝකෙවෙතං විසතතිකං සතෝ තරෙයා උතනරෙයා –පෙ– විතිවනතායහාති 'තරෙ ලෝකෙ විසතතිකං'.

තෙතාහ යො බාහමයෝ: ''තඤවාහං අහිතඥමී මහාසි සනතිමුතාමං, යං විදිතිා සතෝ චරං තරෙ ලොකෙ ව්යතතික''නති.

1. අනුසනයිං – ව,ව්,සාක, අනුසිවයං-මජසං 2. කිං වශතයි – වජයං

5-7.

(ආයුෂ්මක් ධොතක මෙසේකී යැ:) මහර්ෂීන් වහන්ස, ස්මාතිමක් වැහැසිරෙනුයේ යම දහමක් දනැ ලෙ වැ විසත්තිකා (තෘෂ්ණා) ව තරණය කරන්නේ නම මම මුඹ වහන්සේ ගේ ඒ ධර්මදෝයකක වචනය රුස්මි, උත්හම වූ ඒ ශාන්තිය ද රුස් 3.

තඤචාහං අභිනඤමී — 'තං' යනු: මුඹ වහන්සේගේ වචනය වාකාපථය දේශනාව අනුශාසනාව තුස්මි අභිනනාදනය කෙරෙමි සතුටු වෙමි අනුමෝදන් වෙමි ඉස්නෙමි ඉවසමි පතමි කැමැති වෙමි අභිජල්පනය කෙරෙම නුයි 'තඤචාහං අභිනන්දුමි' යනු වේ.

මගෙසී සහතිමුකතමං – 'මහෙසි' යනු: බුදුහු මහර්ෂීහ: මහත් වූ ශීලස්කන්ධය එෂණ ගවෙෂණ පයෝෂණ කළහ' යි මහර්ෂීහ, මහත් වූ සමාධිස්කන්ධය . . දේවාතිදේවයෝ කොහි යැ නරශුෂ්ඨයෝ කොහි යැ' යි මහර්ෂීහ. සහකිමුකතමං- 'සන්ති' යි අමාමහනිවන කියනු ලැබෙයි: යම සියලු සංස්කාරයන්ගේ සන්හිදීමෙක් සියලු උපයීන්ගේ හැරපීමෙක් තෘෂ්ණාව ක්ෂය කිරීමෙක් විරාගයෙක් නිරෝධයෙක් නිර්වාණ-යෙක් වෙ ද එය යි. 'උත්තමං' යනු: අගු යැ ශුෂේඨ යැ විශුෂ්ඨ යැ පුමුබ යැ උත්තම යැ පුවර යැ යි 'මහෙසී සන්තිමුත්තමං' යනු වේ.

යං විදිතා සතෝ චරං යනු: යමක් දනැගෙන ... 'හැම සංස්-කාරයෝ අනිතාහ'යි දනැගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට සලකා පුකට කොට, 'හැම සංස්කාරයෝ දූංඛහ'යි- 'හැම ධර්මයෝ අනාත්මහ'යි ... 'යම කිසි සමුදය ස්වභාවයෙක් වේ ද එ හැම නිරෝධස්වභාවය ඇතැ' යි දනැ ගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට සලකා පුකට කොට. සතෝ යනු: සතර කරුණෙකින් සිහි ඇතියේ: කයෙහි කායානුපස්සනා සතිපට්ඨානය වඩමින් සිහි ඇතියේ... හෙතෙම 'සතෝ' යි කියනු ලැබෙයි, චරං යනු: සරනුයේ... යාපනය කරනුයේ නුයි 'යං විදිත්වා සතෝ චරං ' යනු වේ.

තර ගලාකෙ විසතතිකං යනු: 'විසත්තිකා' යි තෘෂ්ණාව කියනු ලැබෙයි: යම රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් . . අභිධාායෙක් ලොහ අකුශල මූලයෙක් වේ ද එය යි. විසතතිකා යනු: කවර අරුතෙකින් 'විසත්තිකා' වේ ද යත්: . . පැතිරෙන ලද යැ විස්තෘත නුයි විසත්තිකා නම. ලොකෙ යනු: අපාය ලෝකයෙහි . . . ආයතන ලෝකයෙහි. තරෙ ලොකෙ විසතතිකා යනු: තෙල විසත්තිකාව ලොකෙයෙහි මැ වෙයි. ලොකයෙහි මැ වූ තෙල ව්සත්තිකාව සිහි ඇතියේ තරණය උත්තරණය කරන්නෝ යැ... ඉක්ම සිටුනේ නුයි 'තරෙ ලොකෙ විසත්තිකං' යනු වේ.

එයින් කී යැ එ බමුණු:

''තඤවාහං අභිනඤුමි–පෙ– තරෙ ලොකෙ වීසතතිකං''යි.

යං කිඤ්චි සමපජානාසි' (ධොනකාති හගවා) උදඹං අධෝ තිරියඤචාපි මජෙකි, එතං විදිණිා³ ද බේහාති ලොකෙ භවාභවාය මාකායි තණහං.

යං කිඤාවි සමපජානාසීති යං කිඤාවි සමපජානාසි ආජානාසි විජානාසි පටිච්ජානාසි පටිච්ජකිසීති 'යං කිඤාවි සමපාජනාසි'. ධොතකාති හගවාති 'ධොතකා'ති හගවා තං බුංහමණං නාමෙන ආලඅති. හගවාති ගාරවාධි වචන මෙතං – පෙ- සම් කාපඤඤ පති යදිදං හගවාති 'ධොතකාති හගවා'.

උදධං අධෝ තිරියඤවාපි මෛකිති 'උදධ' නති අනාගතං, අධෝති අතීතං, තිරියඤවාපි මෛකිති ද වවුපහනතං. 'උදධ'නති දෙවලෙනෙකා, 'අධෝති අදායලොකො, තිරියඤවාපි මෞකිති මනුසයලොකො, අථවා උදධනති කුසලා ධමමා, 'ද ධෝති අකුසලා ධමමා. 'තිරියං චාපි මෛකි'ති අබාහකතා ධමමා. උදධනති අරුපධාතු, 'අධෝ ති කාමධාතු, තිරියඤවාපි මෞකිය'ති රූපධාතු. උදධ නති සුබා වෙදනා. 'අධෝති දුකකා වෙදනා, තිරියඤවාපි මෞකිය'ති අදුකකමසුබා වෙදනා. 'උදධ'නති උදධං පාදනලා 'අධෝති අධෝ කෙසමත්කා, 'තිරියඤවාපි මෛකි'ති වෙමෛකිති උදධං අධෝ තිරියඤවාපි මණකි'.

එතං විදිතා සබෝහාති ලොකෙති සබේහා එසො ලඟානං එතං බණැනං එතං පළිබොඩෝ³ එසොති ඤතා ජාතිතා තුලයිතා තීරයිතා විහාවයිතා විහුතං කතාති 'එතං විදිතා සබෝත් ලොකෙ.'

හවාහවාය මාකාසි තණහතති 'තණහා'ත් රූපතණහා සදපණහා - පෙ- ධමාතණහා. හවාහවායාති හවාහවාය කමමහවාය පුනබහවාය, කාමහවාය, කමාහවාය කාමහවාය පුනබහවාය, රූපහවාය කමාහවාය රූපහවාය පුනබහවාය, අරූපහවාය කමාහවාය අරූපහවාය පුනබහවාය පුතපපුනහවාය පුනාපුනගනියා' පුතපපුන උපපතතියා පුනපපුනපටසන්යා පුනාපපුන අතනයාවාහිනිබබාත්යා තණහා මාකාසි, මා ජනෝසි මා සඤජනෙසි මා නිබබාගතත මාහිනිබබාගතාසි, පජහ විනොදෙහි බාතනීකරෝහි අනාවාවං ගමෙයිති 'හවාහවාය මාකාසි තණහනක්'.

තෙනාහ හගවා:

''යං කිඤුව් සම්පජානායි (ධොතකා'ති හගවා) උදඩං අධෝ තිරියං චාපි මජේක, එතං විදිනා සබේගා'ති ලෝකො හවාහවාය මාකායි තණහ''නති.

සහගාථාපරියොසානා - පෙ - 'සත්ථා මේ හතෙන හගවා සාවකො හමයම් තී.

ධොතක සූතත නිදෙලසා පඤවුමො.

1. සංජානාමී – ව,වි 2. එව- විදිහා – පන

3. පලිබොඩො – මජසං 4. පුනපපුන ජාතියා – පන (බුදුහු මෙසේ වදළහ: ''බොතකය,) (අනාගතකාලාදි) උඩ ද (අතිතකාලාදි) යට ද (වර්තමාන කාලාදි) මැද සරස ද වූ යම කිසි ධර්ම ජාතයක් තෙපි දන්නවූ නම තෙල ලොවැ සඞ්ග (ලග්නා තැන) යැ යි දනැ කුදුමහත් හවයෙහි තෘෂ්ණා නො කරව''යි.

යං කිඤුවි සමපජාතාසි යනු: යම කිසි ධර්මජාතයක් දන්නවු නම තියකින් දන්නවු නම පොයෙක් අයුරින් දන්නවු නම ඒ ඒ කරුණින් දන්නවු නම පුතිවෙධ කරන්නවූ නම නුයි 'යං කිඤවි සමපජානාසි' යනු වේ. බොතකා 'කි භාවං-'ධොතක' යි බුදුහු එ බමුණු නමින් අමතති, භාවං යනු: ගෙල ගෞටව තාමයෙකිමේ 'හගවා' යනු සාක්ෂාත් පුඥයති-යෙකි යි 'ධොතකා'ති හගවා' යනු වේ.

උදධං අධෝ තිරියඤාවා පි මජෙකි – 'උද්ධං' යනු: අනාගන යැ අධෝ යනු: අතිත යැ තිරියඤාවා පි මජෙකි යනු වර්තමාන යි, 'උද්ධං' යනු දිවා ලෙක යැ 'අධෝ' යනු අපාය ලෝක යැ 'තිරියඤාව මජෙකි' යනු මනුෂාලෙක යි, ගත හොත් 'උද්ධං' යනු: කුශලධරමයෝ යැ 'අධෝ' යනු: අකුශලධර්මයෝ යැ'තිරියඤාව ව මජෙකි' යනු අවාහකෘත ධර්මයෝයි. 'උද්ධං' යනු අරුපධාතු යැ 'අධෝ' යනු කාමධාතු යැ 'තිරියඤාව ම ජෙක යනු රූප ධාතු යි. 'උදධං' යනු සුබවෙදනා යැ 'තිරියඤාව ම ජෙක යනු රූප ධාතු යි. 'උදධං' යනු සුබවෙදනා යැ 'අධෝ' යනු දෑඩ වෙදනා යැ 'තිරියඤාව ම ජෙකි' යනු අයක් ම සුබවෙදනා යි, 'උද්ධං' යනු ප දතල-යෙන් උඩ යැ 'අධෝ' යනු කෙසරෙන් යට යැ 'තිරියඤාව ම ජෙකි' යනු දෙමැද නුයි 'උද්ධං අධෝ තිරියඤාව මජෙකි' යනු වේ.

එතං විදිතා සබෙගාති' ලොකෙ යනු: තෙල සඬග යැ තෙල ලැග්ම යැ තෙල බැඳුම යැ තෙල පළිබෝධ යැයි දනැ දැනැගෙන තුලනය කොට තිරණය කොට සලකා පුකට කොට නුයි 'එතං විදිනවා සඬගො'ති ලොකෙ' යනු වේ.

හවාහවාය මාකායි කණහං- 'තත්හා' යනු: රූපකෘෂ්ණා යැ ශබද කෘෂ්ණා යැ.....ධර් නෘෂ්ණා යි, හවාහවාය යනු: පුනපුනා හවයට කර්මං හවයට විපාකහවයට, කාමධාතුයෙහි කර්මහවයට කාමධාතුයෙහි පුනර් හවයට රූපධාතුයෙහි කර්මහවයට රූපධාතුයෙහි පුනර්භවයට අැප-ධාතුයෙහි කර්මහවයට අරූපධානුයෙහි පුනර්භවයට, පුනපුනාහවයට පුනපූනාගනියට පුනපුනා උපතට පුනපුනා පිළිසඳට පුනපුනාහවයට පුනපූනාගනියට පුනපුනා උපතට පුනපුනා පිළිසඳට පුනපුනා සාත්ම හාවයන්ගේ නිපැත්මට තෘෂ්ණා නහමක් කරව නහමක් උපදව නහමක් වෙසෙසින් නුපදව නො නිපදව වෙසෙසින් නො නිපදව දුරු කර බැහැර කර විගත න්ත කර අනහවාට පමුණුව'යි 'හවාහවාය මාකාසි තණහං' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

''යං කිඤුවි සමපජානායි – පෙ - හවාහවාය මාකායි තණහං''යි.

ගාථා පයාර්වසානය හා සමගවහන්ස, භාගාවත්හු මාගේ ශාස්තෘහ, මම ශුාවකයෙම්'යි.

පස්වැනි ධොතක සූපු නිර්දෙශ යි.

6. උපසිව සුතතනිදෙදසො

6-1

එකො අහං සකක, මහතතමොසං (ඉඩායසමා උපසීවෝ) අනිසයිතෝ ගතා විසභාමි තාරිතුං ආරම්මණං බැහි සමතතවකබු යං නිසයිගෝ ඔසමීමං තරෙයාං.

එකො අහං සකක මහාකාමොසනති 'එකො'ති පුහාලො වා මෙ දුතියො නැති, ධමමා වා මෙ දුතියො නැති, යං වා පුහාලං නිසසාය, ධමමං වා නිසසාය මහතතං කාමොසං හවොසං දිවෙසාසං අවිජෝහං තරෙයාං උතතරෙයාං පතරෙයාං සමතිකකමෙයාං විතිවතෙතයාහනති එකො. සකසාති සමකකා, හගවා 'සකාහතුලා පබවේතොති'පි සකෙකා. අථවා 'අඬේසා මහදධනො ධනවාති'පි සමකකා. තසයිමැනි ධනානි, සෙයාරීදං: සදඛාධනං සීලධනං තිරිධනං ඔතතපකානං සූතධනං චාගධනං පඤඤාධනං සතිපවසානධනං –ලෙප නිබේ නධනං, ඉමෙහි අනෙකෙහි ධනරතනොහි¹ අඩෙසා මහදධනො ධනවාති'පි සමකකා. අථවා සකෙකා පහු වියට අලමාතතා² සූරෝ විරෝ විකකනෙතා අභීරු අවජමහි අනුතායි අපලායී පහිනායහෙරවො විගතලොම හංසෝතිපි සකෙකාති 'එකො අහං සකක මහතතමොසං'.

ඉවායසමා උපසීවොති 'ඉවාා'ති පදසඣි -- පෙ-- ආයසමාති පියවචනං – පෙ-- උපසීවොති තසා බාහමණාස නාමං - පෙ-- අභිලාපොති 'ඉඩොයසමා උපසීවො'.

අනිසසිනො නො විසභාමි කාරිතුනහි අනිසසිනො'ති පුංහාලං වා අනිසයිනො, ධමමං වා අනිසයිනො, නො වියභාමි, න උසංභාමි, න සංකාකාමි, න පටිබලො, මහනහාං කාමොසං හවොසං දිවේඨාසං අවිජෙරාසං තරිතුං උතතරිතුං පතරිතුං සමති කකමිතුං විතිවතතිතුනහි 'අනිසයිනො නො වියභාම තාරිතුං'.

^{1.} ධම්මරත හති - ව,වි

^{2.} පහු විහටි අලාමතෙතා - ව,වී,ක

^{3.} සිරෝ - ව,වි

6. උපසිව සූතුනිර්දෙශය

6-1

(ආයුෂ්මත් උපසීව මෙසේ විචාරයි:) ශංකාමුනීන්දුයන් වහන්ස, එකලා වූ මම (කිසි පුහුලක්හු හෝ දහමක් හෝ) ඇසුරු නොකෙළෙම් මහත් වූ (කාමාදි) ඔසය තරණය කරන්නට නො හැකි වෙමි. සමතැස් ඇති සර්වඥයන් වහන්ස, යම පුහුලක්හු හෝ දහමක් ඇසුරු කෙළෙම් මේ කෙලෙස්වතුරු තරණය කෙරෙම නම් ඒ නිඃශුය වදළ මැනැවි.

එකො අහං සකක මහතතමොසං- 'එකො' යනු: යම පුද්ගලයකු තිසා හෝ දහමක් නිසා හෝ මහත් වූ කාමොසය හවොසය දිට්ඨොසය නෙරෙම ද මොනොවට ඉක්මවම ද ඉක්ම සිටුනෙම ද (එබදු වූ) දෙවැනි පුද්ගලයෙක් හෝ මට නැත, දෙවැනි දහමෙක් හෝ මට නැත් නු යි පැවිදි වූවාහු නුයි ද ශාකාපයහ. නොහොත් (පුඥා ධනයෙන්) ආඪායහ මහත් වූ පුඥාධන ඇතියහ පුඥාධනයෙන් ධනවත්හ නුයි ද ශාකායහ. උත්වහන්සේට මේ ධනයෝ වෙති. ඒමෙසේ යැ: ශුද්ධාධන යැ ශීලධන යැ තිරිධන යැ ඔත්තප්පධන යැ ශැතධන යැ කාහාගධන යැ පුඥාධන යැ සතිපට්ඨානධන යැ ... නිර්වාණධන යැයි. මේ නොයෙක් ධනරත්නයන් onori ຕາມາເດກ, ອີທກໍລັດການ, ລີກຍີກໍ່ a c ແລະແມນ . ອານອນເກັ ශාකායහ පුභූ වූහ (පර සතන්හි) වැර දනවනුවහ සමත්සිත් ඇතියහ ශූරයහ පරානුමවත්හ විකුමවත්හ නො බිය සුල්ලහ නො සැලෙන සුල්ලහ නො තැතිගන්නාසුල්ලහ නො පලායන සුල්ලහ දුහිණ වූ බිය හා බිය අරමුණු ඇතියහ පහ වූ ලොමුදහ ඇතියහ යි ද ගාකා නුයි 'එකො අහං සකක මහතතමොසං' යනු වේ.

ඉවායසමා උපසීවො- 'ඉව්වා' යනු: පදසන්ධි යැ… ආයසමා යනු පියවවන යැ… උපසීව යනු: එ බමුණුගේ නාම යැ……අභිලාප නුයි 'ඉව්වා යස්මා උපසීවො 'යනු වේ.

අතිසයිතො තො වසභාමී තාරිතුං – 'අතිස්සිතො' යනු: පුහුලකු හෝ ඇසිරි නො කෙළෙම දහමක් හෝ ඇසිරි නො කෙළෙම මහත් වූ කාමොසය හවොසය දෘෂ්ටිඔසය අවිදා ඔසය තරණය කරන්නට උත්තරණය කරන්නට පුතරණය කරන්නට මැනැවින් ඉක්මවන්නට ඉක්ම සිටුනට නො හැක්කෙම් උත්සාහ නො කෙරෙමි නො සමත්මී පුතිබල නො:වෙම නුයි 'අනිස්සිනො නො විසහාමි තාරිතුං' යනු වේ. ආරමමණං බෑති සමනාවකබිති 'ආරම්චණ'නති ආලම්චනං¹ නිසසයං උපනිසසයං. බෑතීති ආවිකබාති දෙසෙහි පඤඤපෙහි පවස්පෙහි විවරාහි විහජාහි උතාානී කරෝහි පකාසෙහි. සමනාත වකබිති 'සමනා චකබු' වුඩාති සබබංඤඤුතඤුණං, හගටා තෙන සබබඤඤුතඤුණෙන උපෙතො සමුපෙතො උපගතො සමුපගතො උපපනෙනා³ සමපනෙනා සමතතාගතො.

> ''න තසය අදදිවස්මධාවී කිඤි අනො අවිඤඤ තමජානිතබබං, සබබං අභිඤඤ යි යදාවී නොයාං තථාගතො නෙන සමත තිකබූ''ති. "

'ආරමමණ බැහි සමනතවකබු.'

යං නිසයිකො ඔසමීමං තරෙයාහති 'යං නිසයිකො'ති යං පුහාලං වා නිසයිතො, ධම්මං වා නිසයිතො, මහතතං කාමොසං හවොසං දිවෙසාසං අවිෂේරාසං තරෙයාහං උතාරෝයහං පතරෙයාහං සමතිකක යමයාහං විතිවතෙතයාහනති 'යං නිසයිතො ඔසම්මං තරෙයාහං.'

ලතනාහ අසා බාහම්ණො:

''එනකා අභං සකක මහතනමොසං (ඉච්චායසමා උපසීවො) අතිසයිතො තො විසහාමී තාරිතුං ආරමාණං බැහි සමතතවකබු යං තිසයිනො ඔසමීමං තරෙයා''නති

6-2

ආකිඤාඤඤං පෙකබමානො සතීමා (උපසීවා'ති භගවා) නඤිති නිසසාය තරසසු ඔසං කාමෙ පහාය විරතො කථාහි තණහකබයං නතාමහාහිපසය4.

ආකිකුවකකු ෙපෙකාමානො සතිමාති සො බාහමනො පතතියා ආකිකුවකුකු ගෙන සමාපතතිලාභී සතතංයෙව් නිසායං න ජාතාති 'අයං මෙ නිසායයෝ ති තසා හගවා නිසායං ව ආවිකබති, උතතරිකුව නියාහන පථං. ආකිකුවකුකු ගතනාමාපතතිං සතො සමාද ජජිතිා තතො වුටස්නිතා තතා ජාතෙ විතක වෙනසිකො ධමෙම අනිවවනො පෙකබමානො දුක්බනො – රෝගනෝ – ගණ්ඩනෝ – සල්ලතෝ – අසතෝ – ආබාධතෝ – පරානා – පෙලාකතෝ – ඊතිනෝ – උපදදවනෝ – හයතෝ – උපසාගානෝ – වලනෝ – පහණි ලෝ – අදධුවනෝ – අතාණානෝ – අලෙනතෝ – අපරණනෝ –

1. ආරම්මණං අ:ලාඛණං -ම ජ සං, සාහා

3. සමූප පලනනා-ම ජ සං

- 4. රතතමහාභිපසස සහා
- 5. සමාපතත්ලාහියෙව– මජසං, සාහා
- e. පටිසමහිදමගග ඤාණ කථා, ඉන්දිය කථා

^{2.} උපෙනෙතා – කත්වි

ආරමමණං බෑහි සමනතවකබු- 'ආරමමණං' යනු: අරමුණ නිෘශුය උපතිෘශුය, බෑහි යනු: කිව මැනැවැ දෙසුව මැනැවැ පැනැවුව මැනැවැ තැබුව මැතැවැ විවර කළ මැනැවැ විභාග කළ මැනැවැ නො ගැඹුරු කළ මැනැවැ පැවැසුව මැනැවි. සමනතවකබු යනු: 'සමන්තවක්බු යි සර්වඥතාඥ.නය කියනු ලැබෙයි, බුදුහු ඒ සර්වඥතාඥානයෙන් උපෙතයහ සමුපෙතයහ යුක්තයහ සංයුක්තයහ නො වෙන් වූහ පරිපූර්ණයහ සමන්වාගනහ.

''ඒ තථාගතයන් විසින් මේ ලෛධාතුකලොකයෙහි මෙකලැ ගෝ පැතසින් නුදුටු කිසිවක් නැත, යළි අතීත වූ නො දත් කිසිවක් නැත, අනාගත වූ නො දනෙන කිසි (ධර්මජාතයෙකු) දු නැති, දතයුතු වූ යම ධර්මජාතයෙක් වේ නම් ඒ සියල්ල අවබෝධ කළහ, එහෙයින් තථාගත යෝ 'සමනානවකබු' වූහ''යි.

''ආරමාණං බෑහි සමනා වකබු' යනු වේ.

යං නිස්සිතො ඔසමීමං තරෙයාං- 'යං නිස්සිතො' යනු: යම් පුහුලකු හෝ ඇසිරි කෙළෙම් දහමක් හෝ ඇසිරි කෙළෙම් මහත් වූ කාමොසය හවොසය දෘෂ්ටිඔසය අවිදාාාඔසය තරණය කරන්නෙම් උත්තරණය කරන්නෙම් පුතරණය කරන්නෙම් මැනැවින් ඉක්මවන්නෙම් ඉක්ම සිටුනෙම් නම් නුයි 'යං නිය්සිතො ඔසමීමං තරෙයාං' යනු වේ.

එයින් කී යැ එ බමුණු:

''එකො අහං සකක–පෙ– යං නිසයිතො ඔසම්මං තරෙයාං''යි.

6-2.

(බුදුහු මෙසේ වදළහ:) උපසිව මාණවකය, සිහි ඇතියෙහි ආකිඤ්චඤ්ඤායතන සමාපත්තිය (අහිතාහදි) විසින් දක්මීන් 'නත්ථී කිඤච්' යි පැවැති ඒ සමවත ඇසුරු කොටචතුරොසය තරණය කර, වස්තු කාමක්ලෙශකාම හැරපියා කථඩකථා සඩ්බහාත විචිකිත්සායෙන් වැළ-කුණෙහි රැදවල්හි තෘෂ්ණ ක්ෂය සඩ්බහාත නිවන විහුත කොට දක්නෙහි.

ආකිඤවඤඤං පෙකටමානො සතීමා-එ බමුණු පියවින් ආකිඤවඤඤා යතන සමායත්තිලාභී වූයේ විදාමාන වූ මැ කිංගුය 'මේ මාගේ නිංගුය'යි නො දනී. බුදුහු සහුට කිංගුය ද මත්තෙහි සසරින් තික්ම යන මහ ද පවසන සේක. සිහි ඇතියේ ආකිඤවඤඤායතන සමවතට සමවැද එයින් නැතී සිට එ සමවත්හි උපන`චිත්නවෛතසිකධර්මයන් අනිතා විසින් (නුවණින්) බලමින් දක් විසින්-රොග විසින්- ගඩ විසින්- ශලා විසින්- අස විසින්-ආබාධ විසින් පර විසින්- පලෝක (බිදෙන) විසින්- වාසන විසින්-උපටුව විසින්- හය විසින්- උපසර්ග විසින්- වඤාල විසින්- බිදෙනසුලු හෙයින්-අධුවෙහායින් - අතුණ හෙයින්- අලෙණ හෙයින්- අසරණ හෙයින්- අසරණිහතතො - රිනතතො - තුවජනො - සුනුකලතා - අනානාතො-ආදීනවලනා- වීපරිනාමධලමතො- අසාරකලතා- අසමූලතො වධකලතා විහවතො' - සාසවලතා- සාඛකතො- මාරාමසතො- ජාතිධලමලතා- ජරා-ධලමලතා- වාහධිධලමලතා - පරණධලමලතා- සොකපරිදෙව දුකබ-දෙමනාසුපායාසධලමලතා -සංකිලෙසිකධලමලතා -සමුදයධලමලතා-අස්භා මලතා - අසාදතො - අංදීනවලතා - නිසාරණතො - පෙකබලාලතා අස්භා මලතා - අසාදතො - අංදීනවලතා - නිසාරණතො - පෙකබලාලතා දකබලාලතා ඔලෝකයමාතො නිජාඛායමාලතා උපපරිකබලාලතා. සතිමාති ''යා සති අනුසාති පටිසාති - පෙ- සමතාසති අයං වුවාති සති ' ඉමාය සතියා උපෙතො හොති - පෙ- සමතානාගලතා ලසා වුවාති සතිලාති 'ආකිඤාවඤඤං පෙකබලාලතා සතීලා.'

උපසිවාති හගවාති 'උපසිවා'ති හගවා තං බාහමණං නාමෙන ආලපති, හගවාති ගාරවාධිවචනමෙතං –පෙ– සචඡිකාපඤඤතති යදිදං හගවාති 'උපසිවාති හගවා'

තාවීති නිසසාය තරසපු ඔසනත් 'නාවි කිසැවි'ති ආකිසැවසදාපුයතන සමාපතත්' කි. කාරණා 'නාවි කිසුවී'ති ආකිසැවසදාපුයතන සමාපතති විසැස ණසඳවායනනාසමාපතති සතො සමාපජජීතා තතො වුටයනිතා තසෙදෑ ව විසැසැණං අහාවෙති වාහාවෙනි² අනංරධාලපති³ 'නත් කියුව'ති පසසති, කංකාරණා 'නත් කිසාවී'ති ආකිසැවසැසැයතන සමාපතත්, තං නිසසාය ' උපනිසසාය ආලම්බනං' කරිතා කාමොසං හවොසං දිටෙයාසං අවිජෙජාසං තරසපු උතාරපසු පතරසපු සමතිකකමසපු විනිවනනසපුති 'නත්ති නිසසාය තරසපු ඔසං'.

කාවේ පහාය වීරතා කථාහීති 'කාමා'ති උදෙනතො දෙව කාමා: වෘෂ්කාමා ව කිලෙසකාමා ව - පෙ- ඉමේ වුවවහති වෘෂ්කාමා - පෙ- ඉමේ වුවවනති කිලෙසකාමා. කාමේ පහායාති වෘෂ්කාමෙ පරිජාතිතා කිලෙස කාමේ පහාය පජනිතා විනොදෙතා බාහතිකරිතා අනභාවං ගමෙතාති 'කාමෙපහාය'. විරශා කථාහීති 'කථංකථා' වුවවති විවිකිච්ඡා, දකක කඹබා - මෙප- එමෙහනතා ඒ විතනසා මහෝවිලෝබෝ.' කථංකථාය ආරශෝ විරතෝ පටිවිරතෝ නිශේභතා නිසාවෝ වීපෙයුගෙනා? විසංයුගතා විටේයාදීකගතන චොසා විහරනීති එවමේ 'විරංතා කථාහි'. අථවා දවතතිංසාය තිරවඡානකථාය ආරමාන විරතෝ පටිවිරානා නිකාලනතා නිසකටො විපායුගෙනා? විසංයුගෙනා විමරියාදීකලෙන චොසා විහරතීති එවමට විරානා කථාහීති 'කාලෙ පහාය විරතෝ කථාහි.'

2. විභාවෙති - ම ජ සං, සාාං

- 5. ආලමබණං ම ජ සං,
- ආරම්මණං, ආලම්මණංංසාා 6. ජමගිතතකං – ම ජ සං, සාා
- 7. විපපමුකෙකා ම ජ සං, ව

^{1.} හවතො විහවතො - ව,වී

^{3.} අභතරධායනි – ව, වී,

^{4. ...}සමාපතතිං නිසසාය – ම ජ සං

අසරණිතු කෙසින්- සිස් හෙයින්- තුච්ඡ හෙයින්- ගුනා හෙයින්-අනාත්ම හෙයින්- ආදීනව හෙයින්- විපරිණාමස්වභාව හෙයින්- අසාර හෙයින්- අස (දුක්) මූල හෙයින්- වධක හෙයින් - විභව හෙයින්- සාපුව හෙයින්- හෙතුපතායාභියංස්කෘත හෙයින් මාරාම්ෂ හෙයින්- ජාතිස්වභාව හෙයින්- රොසවභාව හෙයින්- වාාධිස්වභාව හෙයින්- මරණස්වභාව හෙයින්- රොස-පරිදෙව-දුක්බ-දෙමනස්ස-උපායාස ස්වභාව හෙයින්-සංක්ලේශ ස්වභාව හෙයින්- සමූදය සවභාව හෙයින්- අස්තඩ්ගම හෙයින්-අපුරු හෙයින්- ආදීනව හෙයින්- ගිස්සරණ හෙයින් බලමින් දක්මන් අවලෝස නය කෙරෙමින් සිතමින් විමසමින්. සතිමා- යම් ස්මෘතියක් අනුස්මෘතියක් පුතිස්මෘතියක්...සමාක් ස්මෘතියක් වේ ද මේ 'සති' යී කියනු ලැබෙයි. මේ සතියෙන් යුක්ත වූයේ වෙයි... සමනාවිත වූයේ වෙයි. හෙ 'සතිමා' යි කියනු ලැබේ නුයි 'ආකියාවසැදියං පෙකටමානෝ සතිමා' යනු වේ.

උපසිවා'ති භගවා- `උපසිව' යි බුදුහ එ බමුණු නමින් අමතන සේක. භගවා යනු: තෙල ගෞරවාධිවචන යැ.....යම් භගවත් යන නමක් වී ද තෙල අර්හත්ඵලය පුතාක්ෂ කිරීමෙන් උපන් පුඥප්තිය නුයි 'උපසීවා'ති භගවා' යනු වේ.

නත්ථ ති නිසාහය තරසසු ඔසං- 'නත්රි කිඤ්චි යනු: ආකිඤ්චඤ්ඤාං යතන සමාපත්ති යි. කිකරුණින්'නත්රීකිඤ්චි'යි ආකිඤ්චඤ්ඤාංශතන සමාපත්ති වී ද යත්: සිහි ඇති වැ ආකිඤ්චඤ්ඤාංශතන සමවත් සමවැද එයින් තැහී යිට එ මැ (අ කාශාලම්බන) විඥානය අභාවයට පමුණුවයි වෙසෙසින් අභාවයට පමුණුවයි අතුරුදහන් කෙරෙයි 'කිසිත් නැතැ'යි දකියි, එකරුණින් ආකිඤ්චඤ්ඤාංශතනසමාපත්තිය 'නත්රී කිඤ්චි' නම වෙයි, එය නිසා ඇසුරුකොට අරමුණු කොට කාමොසය හවොසය දිටයෝසය අව්ජ්ජොසය තරණය කර, උත්තරණය කර, පතරණය කර, සමතිකුමණය කර, වහතිකුමණය කර' යි 'නත්රීති තිස්සාය තරස්සු ඔසං' යනු වේ.

කාමේ පහාය විරතෝ කථාහි- 'කාමා' යනු: විස්තර විසින් කාමයෝ දෙදෙනකි: වස්තුකාමයෝ ද කලේශකාමයෝ ද...මොහු ක්ලේශකාමයෝ යි කියනු ලැබෙත්. කාමේ පහාය- වස්තුකාමයන් තීරණපරිඥායෙන් දනැ ක්ලේශකාමයන් පුහාණපරිඥායෙන් දුරු කොට හැරපියා බැහැර කොට විගතාන්ත කොට අනුඅභාවයට පමුණුවා නුයි 'කාමේ පහාය' යනු වේ. විරතෝ කථාහි- 'කථඩකථා'යි විවිකිත්සාව කියනු ලබයි. දූම සතායෙහි සැකය ... චිත්තයාගේ තදබව මනෝවිලෙබ යි. ඒ කථඩකථා යෙන් දුරු වූයේ වෙසෙසින් දුරු වූයේ සර්වපකාරයෙන් දුරු වූයේ ණික්ම ගියේ කිසකත වූයේ වෙනේ වීන් විසඩයුක්ත වූයේ විගතමයහිද කළ සිතින් යුක්ත වැ වෙසේ නුයි මෙසේ ත් 'විරතෝ කථාහි' යනු වේ, නොහොත් දෙතිස් තිරශ්චීනකථායෙන් දුරුවූයේ වෙසෙසින් දුරු වූයේ විසංසුක්ත වූයේ විගත මයාහාද කළ සිතින් යුක්ත වැ වෙසේ නුයි මෙසේ ත් 'විරතෝ කථාහි' යනු වීගත මයාහාද කළ සිතින් යුක්ත වැ වෙසේ නුයි මෙසේ ත් 'විරතෝ කථාභි' නුයි 'කාමේ පහාය විරතෝ කථාහි' යනු වේ. තණහකටයං නතතමහාහිපසසාති 'තණහා'ති රූපතණහා -- ලප-ධමාතණහා 'තතතං' වුවවති¹ රතති, අහොති දිවසො, රතතිඥව දිවා ව තණහකටයං රාගකටයං දෙසකාටයං මොහකටයං ගතිකාටයං උපපතනිකාටයං පටිස කිකාටයං හවකාටයං සංසාරකාටයං¹ වටාකටයං පකස, අභිපසක දකට ඔලොකය නිජැකාය උපපරිකාටානි 'තණහකාටයං තතනාමහාහිපසක.'

තෙතාහ හගවා:

''ආකිඤාඤඤං පෙකටමානො සතීමා (උපසීවාති හගවා) නත්තී නිසාය තරඤා ඔසං, කාමෙ පහාය විරනෝ කථාති තණනකටයං නතා මහාතිපසාා''ති.

6--3

සබෙබසු කාමෙසු යො වීතරාගො (ඉච්චායස්මා උපසීවෝ) ආකිසාවණැකං නිස්ධිතො හිති මණැඤං⁸ සණඤචීමොකෙබ පරමේ'යිමුතෙතා තිටෙය නු සො⁴ තතු අනානුයායි.⁵

සංඛබසු කාමෙසු යො විතරාගොති: 'සබෙබසූ'ති සබෙබන සම්බං සබබරා සබබං අසෙසං නිසොසං පරියාදියනවචනමෙතං 'සබෙබසූ'ති. කාමෙසූති 'කාමා'ති උඥනාතො දෙව කාමා වත්වකාමා ච ක්ලෙසකාමා ච --ලප-- ඉමෙ වුවුවතති වත්වකාමා --ලප-- ඉමෙ වුචචතති කිලෙසකාමා. සබෙබසු කාමෙසූ යො විතරාගොති සබෙබසු කාමෙසු යො විතරාගො විගතරාගො චතතර ගො වනතරාගො මුතාරාගො පතීතරාගො පටි-නිසාටය රාගො විකබණානහොති 'සබෙබසු කාමෙසු යො විතරාගො.'

ඉච්චායසමා උපසීවොති 'ඉච්චා'ති පදසන්ඩි –ලප– ආයසමාති පියවචන මෙතං –ලප– උපසීවොති තසා බාහමණසා නාමං –පෙ– අභිලාපොති ඉච්චායසමා උපසීවො.

අංකිඤචඤඤං නිස්ධිතො නිවාමඤඤනති: හෙවදී මා ජ සමාපතතියො නිවා චරිවා පරිචචරිතා අතිකකමිතා සමතිකකම්තා විතිවතතිහා ආකිඤචඤඤයතනසමාපතතිං නිස්සිතො අස්සිතො අල්ලීනෝ උදගතා සමුදගතො අරෝඩාසිතො අධිමුතෙනත් 'ආකිඤචඤඤං නිස්සිතො නිවාමඤඤං.'

- 2. හව සංසාරකමයං ප,ව,ව්.
- 8. තිනාමඤඤං ව,වී,මජසං, ස
- 4. නිවේඨයාං සො ව,වී,
- අනාතුවායි ප.ව.ව ස

6. නිසසිංතා අලලිනො - ව,වි,මජසං

^{1.} රතතනති – සාා

උපසිව යුතුනිර්දේශය

තණහකබයං නහතමහාහිපසය 'තණහා' යනු: රූපතෘෂ්ණා යැ… ධර්මතෘෂ්ණා යි. 'නත්තං'යි රානුය කියනු ලැබෙයි; අහෝ යනු: දහවල් යැ රැයිදු දහවල්හිදු රාගක්ෂය දෝ කෝයෙ මොහක්ෂය ගතික්ෂය උපපාප්ති-ක්ෂය පුතිසන්ධික්ෂය හවක්ෂය සංසාරක්ෂය වෘහාතක්ෂය සඩ්බාහත නිවන බලව, වෙසෙසින් බලට, දකුව, අවලෝකනය කර, සිතව, විමසව යි 'තණ්හ ක්ටයං නත්තමහාහිපසය' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

''ආකිඤවඤඤං පෙකටමානො සතිමා - පෙං තණහකටයං නතත-මහාහිපසස''යි.

6-3.

(ආයුෂ්මත් උපසීව මාණවක මෙසේ විචාරයි.) යමෙක් සියලු කාමයන්හි පහ වූ රාග ඇතියේ අනා වූ යට සමවත් හැරපියා ආකිඤ්චඤ්ඤා යතනය ඇසුරු කෙළේ උත්තම වූ සංඥාවිමොක්ෂයෙහි ඇලුණේ නම හෙතෙම ඒ ආකිඤ්චඤ්ඤායතනයෙහි වියෝගයට නො යනසුලු වැ සිටුනේ ද?

සබෙබසු කාමෙසු යො විතරාගො- 'සබබෙසු' යනු: සියල්ලෙන් සියල්ල ස්වාර්ථයෙන් සියල්ල අතවශේෂ කොට නිශ්ශේෂ කොට හාත්පයින් ගත්නා වචනයෙකි තෙල 'සබ්බෙසු' යනු. කාමෙසු 'කාමා' යනු උද්දන හෙයින් කාමයෝ දෙදෙනෙකි: වස්තුකාමයෝ ද ක්ලේශකාමයෝ ද..... මොහු ක්ලෙශකාමයෝ යි කියනු ලැබෙත්. සබෙබසු කාමෙසු යො විතරාගො- යමෙක් සියලු වස්තුකාම ක්ලේශකාමයන්හි විෂ්කම්භණ විසින් විතරාග වූයේ විගතරාග වුයේ තාක්තරාග වූයේ වාන්තරාග වූයේ මුක්තරාග වූයේ පුහිණරාග වූයේ පුතිනිසාෂ්ටරාග වූයේ නුයි 'සබෙබසු රාගෙසු යො විතරාගො' යනු වේ.

ඉච්චායසමා උපසීවෝ– 'ඉච්චා' යනු: පදසන්ධි යැ …ආයස්මා යනු: කල පියවචන යැ… උපසීවෝ යනු: ඒ බමුණුහට නාම යැ…අභිලාප නුයි ඉච්චායස්මා උපසීවෝ' යනු වේ.

ආකිඤවඤඤං නිසයිතො තිහිමඤඤං-යට ෂට සමාපත්තීන් හැර දුරු කොට පරිතාාග කොට ඉක්මවා මොනොවට ඉක්මවා වෙසෙසින් ඉක්මවා ආකිඤ්වඤ්ඤායතන සමාපත්තිය ඇසුරු කෙළේ වෙසෙසින්. ඇසුරු කෙළේ ඇලුණේ පැමිණියේ මොනොවට පැමිණියේ බැසගත්තේ අධිවුක්ත වූයේ නුයි 'ආකිඤ්වඤ්ඤා නිස්සිතො හිතවමඤඤං' යනු වෙ. වූලලතිදෙදස පාළි

උපසිව සුතතනිදෙදසෙං

සඤඤාවීමොකොට පරමෙයිමුතොොති 'සඤඤාවීමොකාටා' වුචවහති තතාසඤඤසමාපතතීයො, යාවතා සඤඤසමාපතතී, තාසං¹ ආකිඤාඤඤ-යතනසමාපතති වීමොකොටා අගෙහා ව පෙටෙයා ව විසෙටෙයා ව පාමොකොටා ව උතතමො ව පවරෝ ව, පරමේ අගෙහ පොටේය වීෂෙටෙය පාමොකොට උතතමෙ පවරේ අයිමුතතිවීමොකොටන අයිමුතෙතා තතායිමුතෙතා තචාරීනො තබබහුලො තගහරැකො තනතිනෙතා තපොමො තපාබහාරෝ තදයිමුතෙතා තදයිපතෙයොති 'සඤඤාවීමොකෙක පරමෙයි මුතෙතා.'

තිටෙය නු සො තතු අනානුයායීති 'තිටෙය නූ'ති සංසයපුවජා වීමති-පුවජා දොළහකපුවජා අනෙකංසපුවජා 'එවං නු බො න නු බො කිනනු බො කථනනුබො'ති 'තිටෙය නූ'. තතාති ආකිඤාඤඥයනනෙ, අනානුයායී²ති අනානුයායී අවිවෙමානො,³ අවිගවජමානො අනනතරධායමානො අපරිභාය මානො, අථවා අරජ මානො අදුසසමානො . අමුයාමානො අකිලිසාමානොති 'තිටෙය නු සො තතු අනානුයායී.'

නොතාහ යො බාහම් ණා:

''සබෙබසු කාලමසු යො විතරාගො (ඉච්චායස්මා උපසීවො) ආකිඤාඤඤං ගියසිනො හිතිමඤඤං, සඤඤාවීමොකෙබ පරමෙයිමුකෙතා තිටෝ නු සො තතු අනානුයායී''ති.

6-4

සබෙබසු කාමෙසු බයා වීතරාගො (උපසීවාති හගවා) ආකිඤචඤඤං නිසයිතො හිතිමඤඤං, සඤඤවීමොකෙබ පරමෙයිමුතෙතා⁴ තිවෙසයා බසා තතු අනානුයායි.

සබෙබසු කාමෙසු යො විතරාගොති 'සබෙබසූ'ති සබෙබන සබබං සබබථා සබබං අයෙසං නියෙසසං පරියාදියනවවනවෙතං 'සබෙබසූ'ති. කාමෙසූති 'කාමා'ති උඥානනො දෙව කාමා වඤ්කාමා ච කිලෙස-කාමා ව -පෙ- ඉමේ වුවවනති වඤ්කාමා -පෙ- ඉමේ වුවවනති කිලෙස-කාමා. සබෙබසු කාමෙසු යො වීතරාගොති සබෙබසු කාමෙසු යො විතරාගො -පෙ- පටීනිසසටයිරාගො විකබමහනතොති 'සබෙබසු කාමෙසු යො වීතරාගො.'

4. පරවෙටිලුසෙකා –ව,ව්

^{1.} යඤඤාසමාපතත්තං - මජයං, සාා

^{3.} අවෙධ මානො -සාා

^{2.} අනාතුවායි - කස්ථා

උපසීව සූතුනිර්දේශය

සංකෘතාවීමොකෙබ පරමෙධිමුදතශං- 'සංකෘතාවීමොක්බ' යි සත් සංකාය සමාපත්තිහු කියනු ලැබෙත්. යම පමණ සංකාසමාපත්තීහු වෙත් ද, ඔවුනතුරෙහි ආකිඤ්චඤ්ඤායතන සමාපත්ති වීමොක්ෂය අගු වූයේ ද ශුෂ්ඨ වූයේ ද වෙසෙසින් ශුෂ්ඨ වූයේ ද පාමොක වූයේ ද උතුම වූයේ ද පුවර වූයේ ද වෙස සින් ශුලු ශුෂ්ඨ වූ වෙසෙසින් ශුෂ්ඨ වූ පධාන වූ උත්තම වූ පුවර වූ (සංකා වීමොක්ෂයෙහි) අධිමුක්තිවීමොක්ෂයෙන් අයි-මුක්ත වූයේ එහි ඇලුණෝ එහි හැසිරෙනුයේ එය බහුල කොට ඇතියේ එය ගරු කොට ඇතියේ එයට නැමුණේ එයට නතු වූයේ එයට නැඹුරු වූයේ එය අධිමුක්ත කොට ඇතියේ එය අධිපති කොට ඇත්තේ නුයි 'සංකෘතා-වීමෝතකබ පරමෙධිමුකෙනා' යනු වේ.

තිටෙය නු සො තසා අතානුයායි-'තිටයේ නු' යනු: සංශය පෘච්ඡා යැ වීමති පෘච්ඡා යැ විවිකිත්සාපෘච්ඡා යැ අනෛකාන්තපෘච්ඡා යැ 'මෙසේ දෝ හෝ ගතා වේදෝ ගෝ කිමෙක්දෝ ගෝ කෙසේදෝ හො'යි 'තිටයෙ නු' යනු වේ. තසා යනු: ආකිඤ්චඤ්ඤායතනයෙහි, අතානුයායි-වියෝගයට නො යනුයේ නො වෙන් වනුයේ නො පහවනුයේ අතුරුදහන් නො වනුයේ නො පිරිහෙනුයේ, නොහොත් නො රැදෙනුයේ දෙමනස් නො වනුයේ නො මුළා වනුයේ නො කෙලෙසෙනුයේ නුයි 'තිට්යෙ නු සො තත්ර අනානුයායී' යනු වේ.

එයින් කීයැ එ බමුණු:

''භබ්බෙසු කාලමසු –පෙ– තිට්යේ නු සො තත්ථ අනානුයායි''යි

6-4.

(බුදුනු මෙසේ වදළහ:) උපසීව මාණවකය, යමෙක් සියලු කාමයන්ති විතරාග වූයේ අනාා වූ යට සමවත් හැරපියා ආකිඤ්ඩඤ්ඤාය තනය ඇසුරු කෙළේ උත්තම වූ සංඥාවීමොක්ෂයෙහි ඇලුණේ නම හෙතෙම (එයින්) නො පිරිහෙමින් ඒ ආකිඤ්ඩඤ්ඤායතනයෙහි (කප් සැට දහසක්) සිටුනේ යි.

සංඛබසු කාමෙසු යො වීතරාගො- 'සබ්බෙසු' යනු: සියල්ලෙන් සියල්ල සර්වපුකාරයෙන් සියල්ල අශේෂ කොට නිංශේෂ කොට භාත්පසින් ගත්තා වචනයෙකි, තෙල 'සබ්බෙසු' යනු. කාමෙසු– 'කාමං' යනු: උද්දන හෙයින් කාමයෝ දෙදෙනෙකි: වස්තු කාමයෝ ද ක්ලේශකාමයෝ ද... මොහු ක්ලේශකාමයෝ යි කියනු ලැබෙත්. 'සබෙබසු කාමෙසු යො විතරාගො- යමෙක් සියලු කාමයන්හි විෂ්කමහණ විසින් වීතරාග වූයේ... දුරලතලද රාග ඇතියේ නුයි 'සබබෙසු කාමෙසු යො වීතරාගො' යනු වේ.

229

උපසිව සුකාන්දෙසො

චූලලනිඥෙස පාළි

උපසිවාති භගවාති 'උපසීවා'ති හගවා තං බාහමණං නාමෙන ආලපති, භගවාති ගාරවාධිවචනමෙත –පෙ– සච්ිකාපඤඤතති යදිදං හගවාති 'උපසීවාති හගවා'

ආකිඤවඤඤං නිසයිනො හිතවඤඤතාරි හෙවසීමා ජ යමා පතතියො හිතා චජිතා පරිවවරිතා අතිකකමිතා යමතිකකමිතා වතිවතතිතා ආකිඤවඤඤයෙගනසමාපතකිං නිසයිනො අසයිනො අලලීනො උපගගො සමුපගතො අජේකාසිගො අධිමුතෙතාති 'ආකිඤවඤඤ ගිසයිගො හිතමඤඤං'

සක්කාවීමොකෙබ පරමෙයිමුතෙතාති 'සක්කාවීමොකඛා' වුඩාතති හතාසක්කෘසමාපතතියො, ධාවතා සක්කෘෂමාපතතී තාසං ආකිකාවණේ යතනසමාපතතිවීමොකෙඛා අගෝා ව සෙරෙධා ව විෂෙරෙධා ව පාමොකෙඛා ව උතාමො ව පවරෝ ව, පරමේ අගෝ සෙරෙධ විෂෙරෙධ පාමොකෙඛ උතාමේ පවරේ අධිමුතතිවීමොකෙඛනායිමුතො තතායිමුනෙතා තැයිමුනෙතා -පෙ- තැයිපතෙයොත් 'සඤඤවීමොකෙඛ පරමෙයිමුනෙතා.'

තිටෙයයා සො තතු අනානුයායීති 'තිටෙයයාා'ති තිටෙයයා සදියිකපාසහසාගති, තතාති ආකිඤාඤඥයෙතනෙ. අනානුයායීති අතානුයායී අවිචාවතානො අවිගවඡමානො¹ අනතතරධායමානො අපරි-භායමානො, අථවා අරජරමානො අදුසයමානො අමුයාමානො අකිලිසසමානොති 'තිටෙයයා සො තතු අනානුයායී.'

පතතාහ හගවා:

''සබෙබසුකාමෙසු යො විතරාගො (උපසිවාති හගවා) ආකිඤාවඤඤං නිසයිතො හිතවමඤඤං, සඤඤාවිමොකෙබ පරමෙයිමුනොා තිටෙඨයා ලසා තතා අනානුයායී''ති.

^{1.} අධිග**වජ**මාලතා - ව,වි

වූලනිර්දෙශපාලි

උපසිවා'ති හගවා- 'උපසීව' යි බුදුහු එ බමුණු නමින් අමතන සේක. හගවා යනු: තෙල ගෞරවාධි වචන යැ ... මේ 'හගවා' යනු අර්හත් එල ඉතාක්ෂ කිරීමෙන් උපන් පුඥප්ති වී නුයි 'උපසීවා'ති හගවා' යනු වේ.

ආකිඤචඤඤං නිසයිතො හිතවඤඤං යට වේ සමාපත්තින් හැර තාාග කොට පරිතාාග කොට ඉක්මවා මොනොවට ඉක්මවා වාතිකුමණය කොට ආකිඤ්චඤ්ඤායතන සමාපත්තිය ඇසුරු කෙළේ වෙසෙසින් ඇසුරු කෙළේ ඇලුණේ පැමිණියේ මොනොවට පැමිණියේ බැසගත්තේ අධිමුක්ත වූයේ නුයි 'ආකිඤ්චඤ්ඤං නිස්සිතො හිත්වමඤ්ඤං' යනු වේ.

සක්කාවීමොකෙබ පරමෙයිමුතෙතා- 'සක්කාවීමොක්බෙ' යි සත් සංඥා සමාපත්තිහු කියනු ලැබෙත්. යම් පමණ සංඥා සමාපත්තිහු වේත් ද, ඔවුනතුරෙහි ආකිඤ්චඤ්ඤායතන සමාපත්ති වීමොක්ෂය අගු වූයේ ද ශුෂ්ඨ වූයේ ද වෙසෙසින් ශූෂ්ඨ වූයේ ද පාමොක් වූයේ ද උතුම වූයේ ද පුවර වූයේ ද වෙසසින් ශූෂ්ථ – අගු වූ ශූෂ්ඨ වූ වෙසෙසින් ශූෂ්ඨ වූ පටාන වූ උත්තම වූ පුවර වූ (සංඥාවීමොක්ෂයෙහි) අධිමුක්තිවීමොක්ෂ-යෙන් අධිමුක්ත වූයේ එහි ඇලුණේ එහි හැසිරෙනුයේ එය බහුල කොට ඇතියේ එය ගරු කොට ඇතියේ එයට නැමුණේ එයට නතු වූයේ එයට නැඹුරු වූයේ එය අධිමුක්ති කොට ඇතියේ එය අධිපති කොට ඇත්තේ නුයි 'සඤ්ඤාවීමොක්බෙ පරමෙධිමුත්තො' යනු වේ.

තිටෙයයා සොතස් අනානුයායී- 'තිට්යෙයා' යනු: සැටදහසක් කප් වුළුල්ලෙහි සිටුනේ යැ. තසා යනු: ආකිඤ්චඤ්ඤායතනයෙහි, අනානුයායී යනු: වියෝගයට නො යනුයේ නො වෙන් වනුයේ නො පහවනුයේ අතුරු දහන් නො වනුයේ නො පිරිහෙනුයේ, නොහොත් නො රැදෙනුයේ දෙම නස් නො වනුයේ නො මුළා වනුයේ නො කෙලෙසෙනුයේ නුයි 'තිට්යෙයා සො තත්ථ අනානුයායි' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුනු:

''සබබෙසු කාමෙසු - පෙ - තිට්ඨොහ සො තත්ථ අනානුයායි''යි

ත්ටෙය වෙ යො තතා අනානුයායි දූගමයි වසානාං¹ සමනා චකබු, තතෝව සො සීතිසියා² විමුකොො චවෙර³ වි*කු*ඤුණං තරාවිධසා,

තිරෙධ වේ සො තත් අනානුයායිති සවේ සො තිටෙයියා සවසී-කපපසහසානි; තතාති ආකිඤාඤඥයනනෙ. අනානුයායිති අනානුයායි අව්චා මානො අවිගවජමානො අනතාරධායමානො අපරිභායමානො. අථවා අරජාමානො අදුසාමානො අමුයාමානො අකිලිසාමානොති 'තිවෙය වේ යො තත් අනානුයායි.'

පූගමයි වසසානං සමනත වසුබුති 'පුගමයි වසසාන'නති පුගමයි වසසානං බහුනි වසසානි බහුනි වසසසතානි බහුනි වසසසභසසානි බහුනි වසසසත සහසසානි බහුනි කපපානි බහුනි කපපසතානි බහුනි කපපසභසසානි බහුනි කපපසතසභසසානි. සමනතවකබුති 'සමනතවකබු' වූච්චති සබබසඳුකු සෑලුණං -- පෙ-- තථංගතො තෙන සමනතවකබු'ති 'පුගමයි වසසානං' සමනතවකබු'

තතොව සො සිතිසියා විමුතෙතා වවෙර විඤඤාණං තරාවිධසයාති තතොව සො සිතිනාවමනුපතෙතා නිවෙඩා ධුවො සසයනා අවිපරි-නාමධමෙහා සසයතිසමං තරෙව තිටෙයියා.' අරවා තසය විඤඤාණං වවෙයා උච්ජජෝයා තසෙසයා විතසෙසයා ත හවෙයා' පුතුබොව පටිසන්ඩිණඤාණං නිබබතොහො කාමධාතයා වා රූපධාතයා වා අරූප ධාතයා වා'ති ආකිඤාඤඥායතනං සමාපතානසා' සසංකකාව උවෙඡදඤා පුච්ඡති උදහු තතෝව අනුපාදිසෙසාය නිබබානධාතයා පරිනිබබායෙයා අරවා තසස විඤඤාණං වවෙයා, පුත පටිසන්ඩි ඤඤාණං නිබබතොයා කාමධාතයා වා රූපධාතයා වා අරූපධාතයා වා'ති ආකිඤාඤඤායතනං උපපතනාක පරිනිබබානඤා පටිසන්ඩිකාරයා තපටිනාගසක' ආකි කඩඤාඤායතනං උපපතානසයාති තපෙකාරසය තපටිනාගසක' ආකි කඩඤාඤායතනං උපපතානසයාති තතෝව සො සීතිසියා විමුකොො වවෙර විඤඤාණං තරාවිධසය'

තෙනාහ සො බාහමණො:

''තිවෙඩ වේ දො තතු අතානුයායී සූගමයි වසසානං සමහතචකබු, තතේව සො සීතිසියා විටුතොත වවෙට විකුඤුණං තථාවිධසසා''ති.

- 1. පුගමපි වසාසාන් ප,ව,වී,මජසං, පු
- 2. තුලෙපුව හොඩිනි පන,
- තතෙර සාපිතියා -- ව, වී 8. භාවෙර -- ව,වී
- 4. ව්වෙශා ප,ව,ව්,ක හමේශාාති - මජසං

- 5. COCESSES CES
- 6. චුවටක් පත
- 7. තභාප්රිතභා පත
- 8. කපපටිභානාසය පන

(ආයුෂ්මත උපසීව මෙසේ විචාරයි:) සමතැස් ඇති සර්වඥයන් වහන්ස, ඉදින් හෙතෙම එයින් නො පිරිහෙනසුලු වූයේ නොයෙක් හවුරුදු සියදහස් ගණන් ඒ ආකිඤ්චඤ්ඤායතනයෙහි සිටුනේ නම් හෙතෙම එහි මැ දුකින් මිදුණේ ශීතීභාවයට පැමිණියේ එහි මැ සිටුනේ ද එ බදු වූවහුගේ විඥානය එහි මැ පිරිනිවේ ද?

තිටෙය වේ වෙසා තති අනානුයායි- ඉදින් හේ කප් සැටදහසක් මුළුල්ලෙහි සිටිනේ නම්, තති යනු: ආකිඤ්ඩඤ්ඤායතනයෙහි; අනානු-යායී යනු: වියෝගයට නො යනුයේ නො වෙන් වනුයේ නො පහවනුයේ අතුරුදහන් නො වනුයේ නො පිටිහෙනුයේ, නොහොත් නො රැදෙනුයේ දෙමනස් නො වනුයේ නො මුළා වනුයේ නො කෙලෙසෙනුයේ නුයි 'තිට්යේ වේ සො තත්ර අනානුයායී' යනු වේ.

පූගමයි වසසානං සමනතවකටු 'පූගමයි වස්සානං' යනු: වර්ෂයන් පිළිබඳ ගණනසමූහයකුදු බොහෝ වර්ෂයන් බොහෝ වර්ෂශතයන් බොහෝ වර්ෂසහසයන් බොහෝ වර්ෂ ශතසහසයන් බොහෝ කල්පයන් බොහෝ කල්පශතයන් බොහෝ කල්පසහසයන් බොහෝ කල්පශත-සහසයන් මුළුල්ලෙහි, සමනතවකටු යනු: 'සමන්තවක්ටු'යි සර්වඥතා ඥානය කියනු ලැබෙයි... එයින් තථාගතයෝ 'සමන්තවක්ටු' නම වෙත් නුයි 'පූගමයි වස්සානං සමන්ත චක්ටු' යනු වේ.

තතෝව සො සීතීසියා විමුතෙතා වවෙථ විඤඤාණං තථා විධසස – onoතම ඒ ආකිඤ්චඤ්ඤායතනයෙහි මැ ශීතිභාවය (නිවන) ට පැමිණියේ තිතා වූයේ ධැව වූයේ ශාශ්වත වූයේ අවිපරිණාම ස්වභාව වූයේ ශාශ්වති-කයක් සෙයින් එසේ මැ සිටුනේ ද, නොහොත් ඔහුගේ විඥානය චහූත වත්නේ ද, සිඳෙන්නේ ද, නැසෙන්නේ ද, වැනැසේන්නේ ද, නො වන්-ອກ ද? ໝາຍຝາກອເເສື້ອນາ ປາບຝາກອເມສິອນາ අປາບຝາກ້ອມສິອນາ පුනර්ගව සඩ්බාහත් පුතිසන්ධි විඥානය උපදනේ දැයි ආකිඤ්චඤ්ඤායතන යට සමවන්හු ගේ ශාශ්වතය ද උචඡෙදය විචාරයි. තොහොත් එහි මැ ඳනුපාදිශෙෂ නිර්වාණධාතුයෙන් පිරිනිවෙන්නේ ද? නොහොත් ඔහුගේ අරුපධාතුයේහි හෝ යළි පුතිසන්ධි විඥානය උපදනේ ද යි ආකිඤ්චඤ්ඤා යතනයට (පුතිසන්ධි විසින්) පැමිණියහුගේ පරිතිර්වාණය ද පුතිසන්ධිය ද විචාරයි. ත්ථාවිධසස යනු එබඳු වූවහු ගේ තාදාශ වූවහු ගේ එසේ සිටියහුගේ 8ළිසඳ විසින් පැමිණියහු ගේ නූ යි 'තත්රේව සො සීතිසියාවිමුත්තො වලවථ විඤ්ඤාණං තථාවිධස්ස' යනු වේ.

එයින් කී යැ එ බමුණු:

''තිටෙඨ වෙ සො තතාි–පෙ– වවෙර විඤඤාණං තථාවිධසස''යී.

අච්චි යථා වාතවේගෙන බිතතා (උපසීවා'ති හගවා) අතුරු පලෙති න උපෙති සඬබං එවං මුනී නාමකායා විමුතෙතා අතුරු පලෙති න උපෙති සඬබං.

අඩවී යාථා වාතවෙගෙන බිතතාති-'අඩව' වුඩාති ජාලසිබා, වාතාකි පුරතිමා වාතා, පවයීමා වාතා, උතතරා වාතා, දක්ඛීණා වාතා, සරජා වාතා, අරජා වාතා,¹ සීතා වාතා, උණහා වාතා, පරිතතා වාතා, අධිමතතා වාතා, කාළවාතා,² වේරමාවාතා, පක්ඛවාතා, සුපණණවාතා, තාලපණණ වාතා, ව්ධූපනවාතා, වාතවෙගෙන බිකතාති වාතවෙගෙන බිතතා උක්ඛතතා නුතනා පනුකතා බමහිතා විකඛමහිතාති 'අඩවි යථා වාතවෙගෙන බිතතා, 'උපසිවාති භගවා'.

අසාං පලෙති න උපෙති සඩබනති – 'අසාං පලෙතී'තී අසාං පලෙති, අසාං ගමෙති, අසාං ගවජති, නිරුජාඛති, වූපසමති, පටිපාසාසමාති. න උපෙති සඩබනති සඬාං න උපෙති, උදෙදසං න උපෙති, ගණනං න උපෙති, පණණතතිං න උපෙති, පුරාවීමං වා දිසං ගමකා, පච්ඡීමං වා දිසං ගතො, උතතරං වා දිසං ගතො, දකාමණං වා දිසං ගමකා, පච්ඡීමං වා දිසං ගතො, උතතරං වා දිසං ගතො, දකාමණං වා දිසං ගමකා, පච්ඡීමං වා හමතා, අධෝ වා ගතො, කිරියං වා ගතො, විදිසං වා ගමතාකි සො හෙතු නස්ටී, පච්චයෝ නස්ටී, කාරණං නස්ටී යෙන සඬාං ගවේඡයාවකි අසාං පලෙති න උපෙති සඬාං.

එවං මුනී නාමකායා විමුතෙකාති 'එව'නති ඔපමෙසමපටිපාදනං, මුනීති 'මොනං' වුවවති කැණා. –පෙ-සභාජාල මතිවව සො මුනි. නාම-කායා විමුමතතාති සො මුනි පකතියා පුබෙබව රූපකායා විමුතෙනා, තදභාසමතිකකමා විකබමහනපපහානෙන පහිනො, තසක මුනිනො, හවනතං ආගමම වනනාරෝ අරියමිභෝ පටිලදධා හොනති, චතුනතං අරිය-මභානං පටිලදධිකතා නාමකායො ව රූපකායො ච පරිඤඤාතා හොනති, නාමකායසක ච රූපකායසක ච පරිඥඤාතතතා නාමකායා ච රූපකායා ච මුනෙනා විමුාතතා සුවිමුමතා අවවනතං අනුපාදවීමොකෙබනාති 'එවං, මුනී නාමකායා විමුාතතා.'

^{1.} අසරජාවාතා - පත

^{2.} කාළවාතාති - පන- පොස්කෙ නස්

6-6.

(බුදහු මෙසේ වදළහ: උපසීව මාණවකය,) වාතවේගයෙන් බැහැර කරන (නිවන) ලද ගිනිසිළෙක් යමසේ අස්තයට යේ ද (නිවේද) (අසෝ දිගට ගියේ යැ යි) වාවහාරයට නො යේ ද, එසෙයින් මැ (එනි උපන්) ශෛක්ෂමුනි තෙම නාම කයින් මිදුමෙන් අස්තයට යෙයි, ක්ෂතුියාදි වාවහාරයට නො යෙයි.

අඩ් යථා වාතවේගෙන බිතතා- 'අඩ්ව්' යි ගිනිසිළ කියනු ලැබෙයි, වාතා යනු: පෙරදිගින් හමන වාත යැ අවරදිගැ වාත යැ උතුරුදිගැ වාත යැ දකුණු දිගැ වාත යැ රපස් සහිත වාත යැ රජස් රහිත වාත යැ ශීත වාත යැ උෂ්ණ වාත යැ අල්ප වාත යැ අයිමානු වාත යැ කෘෂ්ණපක්ෂ වාත යැ වෙරමබ වාත යැ පියාපත් වාත යැ සුපර්ණ වාත යැ කල්වැට වාත යැ වේටුපන වාත යැ යන මොහු යි. වාතවේගෙන බිතතා- සලන ලද අතිශ-යින් සලන ලද බැහැර කරන ලද දුරු කරනලද නවතන ලද ඉවත් කරන ලද හුයි 'අවවියථා වාතවෙගෙන බිතතා' යනු වේ. 'උපසීවා' ති හගවා' යනු වේ.

අස්ථං පලෙති න උපෙති සඩබං- 'අත්ථං පලෙති' යනු: අත්ථං පලෙති යි යෙයි අස්තයට පැමිණෙයි අස්තයට යෙයි නිරුද්ධ වෙයි සන්ති දෙයි නිවෙයි. න උපෙති සඩබං- (අසුවල් යොතියට ගියේ යි) වාවහාර යට නො පැමිණෙයි උදෙසීමට නො පැමිණෙයි ගිණීමට නො පැමිණෙයි පුඤප්තියට නො පැමිණෙයි පෙරදිගට හෝ ගියේ යැ අවරදිගට ගෝ ගියේ යැ උතුරු දිගට හෝ ගියේ යැ දකුණු දිගට හෝ ගියේයැ උඩට හෝ ගියේ යැ යටට ගෝ ගියේ යැ සරසට හෝ ගියේ යැ අනුදිගට හෝ ගියේ යයි යම හෙයෙකින් වාවහාරයට යේ ද ඒ ගෝතුව නැත, පුතාය නැත, කාරණ නැත් නුයි 'අත්ථං පලෙති න උපෙති සඩබං' යනු වේ.

එවං මුන් නාමකායා විමුතෙකා- 'එවං' යනු: ඖපමාසම්පුතිපාදන යැ; මුනි යනු: 'මොන' යි ඥානය කියනු ලැබෙයි. ...රාගාදි සඩ්ගය හා තෘෂ්ණා දෘෂ්ටිජාලය ඉක්ම වා සිටියේ ඒ ක්ෂිණාසුව මුනි නම් වේ. නාමකායා විමුතෙකා- ඒ ළිනි නෙම පියවින් පළමු මැ රූපකායයෙන් විමුක්ත යැ තදඩ්ගවශයෙන් ඉක්මවීමෙන් විෂ්කම්භණ පුහාණයෙන් පුහිණ යැ ඒ ළිනිහු විසින් හවාන්තයට පැමිණ සතර ආයා ී මාර්ගයෝ ලද්දහු වෙයි. සතර ආයාමාර්ගයන් ලත් බැවින් නාම කය ද රූප කය ද පරිඥාත වෙයි. නාම කය ද රූප කය ද පරිඥාත බැවින් නාම කයින් ද රූප කයින් ද අතාන්ත කොට අනුපාද විමොක්ෂයෙන් මිදුණේ වෙනසෙයින් මිදුණේ මොනොවට මිදුණේ නුයි 'එවං මුනී නාමකායා විමුනෙකා' යනු වේ.

උපසිව සුභාන්දෙසෙ

අත්ං පාලති න උපෙති සඩබනති 'අත්ං පලෙති'ති: අනුපාදියෙසාය නිබබානධාතුයා පරිනිබබායති, න උපෙති සඩබනති: අනුපාදියෙසාය නිබබානධාතුයා පරිනිබබුතො සඞබං න උපෙති උදෙසං න උපෙති ගණනං න උපෙති, පණණතිනේ න උපෙති, බතතියොති වා බාහම්ලෝති වා වෙසෙසාති වා සුදෙසති වා ගහටෙඨාති වා පබබජිතොති වා දෙවොති වා මනුසෙසාති වා රුපිති වා අරුපිති වා සඤඤ්ති වා අසඤඤ්ති වා නෙවසඤඤ්නාසඤඤ්ති වා සො හෙතු නත්, පවචයො නත්, කාරණං නත්, යෙන සභාං ගෙවජයාති 'අත්ං පලෙති න උපෙති සඞබං.'

තෙනාහ හගවා:

''අච්චි යථා වාතවෙගෙන බික්තා (උපසීවාති හගවා) අතුං පලෙති න උපෙති සඬබං, එවං මුනී නාමකායා වීමුක්තා අතුං පලෙති න උපෙති සඬබනති''.

6-7

අතුවං ගතො සො උද වා සො නත් උදහු වේ සසසතියා අරොගො, තං මෙ මුනී සාධු වියාකරොති තථා ති තෙ විදිතො එස ධමෙමා.

අත්ං ගතො සො උදවා සො තත්ති: සො අත්ං ගතො උදහු තත්, සො නිරුදකා උච්තෙකා විනටෙඨාති 'අත්ං ගතො සො උදවා සො නත්'.

උදහු වෙ සසසතියා අරොගොති 'උදහු නිවෙවා ධුවො සසාතො අවිපරිනාමධමෙමා සසසතියමං තරෙව තිටෙඨයාත් 'උදහු වෙ සසාතියා අරොගො.'

තං මෙ මුනී සාධු වියාකරොහිති 'ත'නතී: යං පුවජාමි, යං යාවාමි, යං අජෙකසාමි, යං පසාඥේමි. මුනීති 'මොනං' වුචචති සඳුණං -- පෙ-සභාජාල මනිවට යො මුනි. සාධු වියාකරොහිනි: සාධු ආවිකටාහි දෙසෙහි පඤඤලපහි පටඨලපහි විවරාහි විහජාහි උතතානීකරොහි පකායෙහීති 'තං මෙ මුනී සාධු ව්යාකරොහි'. අසං පලෙති න උපෙති සඩබං- 'අත්ථං පලෙති' යනු අනුපැදිශෙෂ හිර්වාණධාතයෙන් පිරිතිවෙයි. න උපෙති සඩබං- අනුපාදිශෙෂ නිර්වාණ-ධාතුයෙන් පිරිතිවයේ වාවහාරයට නො පැමිණෙයි උදෙසීමට නො පැමිණෙයි ගණනට නො පැමිණෙයි පැනවීමට නො පැමිණෙ යි ක්ෂනිය යැ හෝ බාහ්මණ යැ හෝ වෛශා යැ හෝ ශුදු යැ හෝ ගෘහස්ථ යැ හෝ පුමුජිත යැ හෝ දේව යැ හෝ මනුෂා යැ හෝ රුපී යැ හෝ අරුපී යැ හෝ සංද යැ හෝ අසංද යැ හෝ මනුෂා යැ හෝ රුපී යැ හෝ අරුපී යැ හෝ සංද යැ හෝ අසංද යැ හෝ මනුෂා යැ හෝ රුපී යැ හෝ යම හෙයෙකින් වාවහාරයට යේ ද ඒ හේතුව නැත, පුතාය නැත, කාරණ නැත් නුයි 'අත්ථං පලෙති න උපෙති සඩබං' යනු වෙ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

''අවවි යථා වාතවෙගෙන බීකතා පෙ– අසුං පලෙති න උපෙති සඩබං'' යි.

6-7.

(ආයුෂ්මත් උපසිව මෙසේ විචාරයි:) (මුනීන්දුයන් වහන්ස,) ඒ පුද්ගල ගතම අස්තයට ගියේ (නිරුද්ධ වූයේ) නොහොත් අවිදාමාන වූයේ ද, නොඉතාත් ඒකාන්තයෙන් ශාශ්වත භාවයෙන් අරෝග වූයේ (අවිපරිණාමසවභාව ඇත්තේ) සිටිනේ ද, මුනීන්දුයන් වහන්ස, එය මට මැනැවින් පුකාශ කළ මැනැව, යම හෙයෙකින් මුඹ වහන්සේ විසින් තෙල දහම දන්නා ලද ද එහෙයිකි.

අත්ථංගතො සො උදවා සො තත්වී- හේ අස්තයට ගියේ ද නොහොත් තැද්ද, හේ නිරුද්ධ වූයේ උච්ඡෙදයට පැමිණියේ විනෂ්ට වූයේ ද යි 'අත්ථංගතො සො උදවා සො නත්රි' යනු වේ.

උදහු වෙ සසසතියා අරොගො- නොහොත් නිතා වූයේ ධැව වූයේ ශාශ්වත වූයේ අව්පරිණාම ස්වභාව වූයේ ශාශ්වතිකයක් මෙන් එසේ මැ සිටුනේ ද යි 'උදහු වෙ සස්සතියා අරොගො' යනු වේ.

තං මෙ මුනී සාධු වියාකරොති– 'තං' යනු: යමක විචාරම ද, යමක අයදිම ද, යමක අධෝෂණ කෙරෙම ද, යමක සඳහා පහදවම ද; මුනි යනු 'මොන' යි ඥානය කියනු ලැබෙයි ...සඬන හා තෘෂ්ණා දෘෂ්ටිජාලය ඉක්මවා සිටි ඒ ක්ෂිණාසුව මුනි නම වේ. සාධු වියා කරොති– අයදිම වදළ මැනැව රෙසනු මැනැව පනවනු මැනැව පිහිටුවනු මැනැව විවරණ කළ මැනැව විභාග කළ මැනැව පුකට කළ මැනැව පුකාශ කළ මැනවැ යි 'තං මෙ මුනී සාධු වියාකරොහි' යනු වේ.

උපයිව සුකතනිඥෙසො

වුලලතිදෙස පාළි

තථා හි තෙ විදිතො එස ධමේමාති: තථා හි තෙ විදිතො තුලිතො තිරීතො විභූතො විභාවිතො එස ධමෙමාති 'තථා හි තෙ විදිතො එසධමෙමා'.

තෙතාහ ලසා බාහම්ලණා:

''අඬුං ගතො සො උදවා සො නැසී උදහු වෙ සසකතියා අරොගො, තං මෙ මුනී සාධු වියාකරොහි තථා හි තෙ විදිතො එස ධමෙමා''ති.

6-8

අතරං ගතසක න පමාණමත් (උපසිවාති හගවා) යෙන නං වරජූI කං තසක නත්, සබේබසු ධමෝමසු සමූහලතසු සමූහතා වාදපථාපි සබේබ.

අත්ං ගතසස න පමාණමත්ති: 'අත්ං ගතසයා'ති අනුපාදිශසසාය නිම්මානධාතුයා පරීනිම්බුතසය රූපපමාණං නත්,ී වේදනාපමාණ නත්,ී සඤඤාපමාණං නත්, සංබාරපමාණං නත්, විඤඤාණපමාණං නත්,ී නත් න සනත් න සංවිජාති නූාලමහති. පහිනං සමුච්ඡිතතං වූපසනතං පටිපපසාදධං අහම්බුපපතතිකං ඤෑණකේනා දඩස්නති 'අත්ං ගතසය න පමාණමත්. උපසිවාති හගවාති-මප-

යෙන නං වජජූ කං තසස නත්නීයි: යෙන රාගෙන වදෙයායුං, යෙන දෙසෙන වදෙයායුං, යෙන මොහෙන වදෙයායුං, යෙන මානෙන වදෙයායුං, යාය දිවසීයා වදෙයායුං, යෙන උදඛවේවන වදෙයායුං, යාය විවිකිවඡාය වදෙයායුං, යෙහි අනුසයෙහි වදෙයායුං, රතෙතාති වා දූටෙඨාති වා මුලෙහාති වා විනිබදෝති වා පරාමටෙඨාති වා විකෙබද ගතොති වා අනිටථණා තොති වා ථාමගතොති වා තෙ අභිසභ්ඛාරා පහිනා, අභිසභ්ඛාරානං පහිනතතා ගතියා යෙන වදෙයායුං තෙරයිකොති වා තිරවඡානයෝතිං කොති වා පෙතතිවිසයිකොති වා මනුසෙකාති වා ත්රවඡානයෝතිං කොති වා සෙඤඤීති වා අසඤඤීති වා නෙවසයඤ්දීනාසඤඤීති වා යෙ අරුපීති වා සඤඤීති වා අසඤඤීති වා නෙවසයඤ්දීනාසඤඤීති වා සෙ හෙතු නැතී, පවවයො නැතී, කාරණං නැතී, යෙන වදෙයායුං කරේයායුං හමණයාලං දීපෙයාලං වොහමරයායුහාගි 'ලයන නං වරුණු කං තසය නැතී.'

1. වජයු- - මජසං

චූලනිර්දෙශ**පාලි**

තථා හි තෙ විදිතො එසධමෙන-යම් හෙයෙකින් මුඹ වහන්සේ විසින් තෙල දහම දන්නා ලද ද තුලනය කරන ලද ද තීරණය කරන ලද ද විහුත කරන ලද ද විහාවන කරන ලද ද එහෙයිනැ'යි 'තථා හි තෙ විදිතො එස-ධම්මො' යනු වේ.

එයින් කී යැ එ බමුණු:

''අත්ංගලතා ලසා –ලප– තථා හි තෙ විදිලත එසධලවා'යි.

6-8

(බුදුහු මෙසේ වදළහ: උපසිව මාණවකය, අනුපාදිශේෂ නිර්වාණ ධාතුයෙන් පිරිනිවියාහට (රුපාදි) පුමාණයෙක් නැත. (රාගාදි) යමෙකින් ඔහුට කියන්නාහු නම එය ඔහුට නැත. (සකණිාදි) සියලු දහම නැසු කල්හි හැම (ක්ලේශාදි) වාදපථයෝ ද නසනලදහ යි.

අසාංගතස්ස න පමාණුමත් ටී– 'අත්ථංගතස්ස' යනු: අනුපාදිංශ්ෂ තිර්වාණ ධාතුයෙන් පිරිනිවියහුට රූප පුමාණයෙක් නැත, වේදනා පුමාණ-යෙක් නැත, සංඥා පුමාණයෙක් නැත, සංස්කාර පුමාණයෙක් නැත, විඥාන පුමාණයෙක් නැත, නැත්තේ යැ, නො වෙයි, විදාාමාන නො වෙයි, නො ලැබේ. පුභීණ යැ, සමුච්ඡින්ත යැ, සන්භිදුවන ලද, දුරලන ලද, අභවෝහාත්පත්තික යැ, නුවණ ගින්නෙන් දවන ලද නුයි 'අත්ථංගතස්ස න පමාණමත් ටී' යනු වේ. උපසීවා'ති හගවාති......

යෙන නං වජජු සං සසස නත්ථි-යම රාගයෙකින් කියන්නාහු නම යම ද්වේෂයෙකින් කියන්නාහු නම යම මෝහ ොකින් කියන්නාහු නම යම මානයෙකින් කියන්නාහු නම යම දෘෂ්ටියේකින් කියන්නාහු නම යම ඖද්ධතායෙකින් කියන්නාහු නම යම විවිකිත්සායෙකින් කියන්නාහු නම යම අනුශය කෙනකුත්ගෙන් කියන්නාහු නම රක්ස යැ හෝ දුෂ්ට යැ හෝ මූඪ යැ හෝ විනිබද්ධ යැ හෝ පරාමෘෂ්ට යැ හෝ වික්ෂේපයට ගියේ යැ හෝ අනිෂ්ඨාවට ගියේ යැ හෝ සද බවට ගියේ යැ හෝ යි කියන්නාහු නම ඒ කර්මාභිසංස්කාරයෝ පුභීණයෙය් යැ, අභිසංස්කාරයන් පුභීණ වූ බැවින් තිරිසත් යැ යි හෝ තිරිසන්යොත් ඇතියෙකැ යි හෝ ප්රාම්ණ වූ බැවින් තිරිසත් යැ යි හෝ තිරිසන්යොත් ඇතියෙකැ යි හෝ ප්රාම්ණ අරුපී යැ යි හෝ සංඥී යැ යි හෝ තිරිසන්යොත් ඇතියෙකැ යි හෝ ප්රාම්ණය ඇතියෙ කැයි හෝ මිනිසෙකැයි හෝ දෙවියෙකැයි හෝ රුපි යැ යි හෝ අරුපී යැ යි හෝ සංඥී යැ යි හෝ අසංඥී යැ යි හෝ නෛවසංඥී නාසංඥී යැ යි හෝ යම අභිසංස්කාරයක් හේතු කොට ගෙන ගතියෙන් කියන්නාහු ද, යම හෙයෙකින් කියන්නාහු නම පවසන්නාහු නම බණන්නාහු නම දක්වන්නාහු නම වාවහාර කරන්නාහු නම ඒ හෙතුව නැත පුතාය නැත කාරණ නැත් නුයි 'යෙන නං වජ්ජු තං තස්ස නත්රී' යනු වේ.

උපසිව සුකානිඉදැසො

වුඥතිඥෙස පාළි

සංඛබසු ධමෙමසු සමූහතෙසුති: සංඛබසු ධමෙලෙසු සංඛබසු බහේඩසු සංඛබසු ආයතනෙසු සංඛබසු ධාඅසු' සබබාසු ගතිසු සබබාසු උපද තන්සු සබබාසු පටිසණිසු සමබමසු හවෙසු සමබාසු සංසාරෙසු සබෛසු වවෙටසු උභෙතසස සමූහතෙසු උඟිතෙසු සමුගිතෙසු උපාටි තෙසු සමුපොටිතෙසු පහීනෙසු සමුච්ඡිතොහසු වූපසනෙතසු පටිපද සාංශාසි අහබබුපපතන් කෙසු ඤෑණාණිනා දසේසසුති 'සබෝසු ධමෙමසු සමුහතෙසු.'

සමූහතා වාදපථාපි සබෛත්: 'වාදපථා' වුච්චනත් කිලෙසා ව බන්ඩා ව අතිසංබාරා ව, තසස වාද ව වාදපථා ව අධිවචනාන් ව අධිවචනපථා ව නිරුතත් ව නිරුතතිපථා ව පඤඤතක් ව පඤඤතත්පථා ව ඌහතා සමූහතා උඟතා සමුණිතා උපපාටිතා සමූපපාටිතා පහිනා සමුච්ඡනතා වූපසනතා පටිපපසාද්ධා අහබබුපපතතිකා ඤණෝතා දඬකාති 'සමූහතා වාදපථාපි සබෛබ.'

තෙනාහ හගවා:

''අතුවං ගතසක න පමාණමත් (උපසිවාති හගවා) යෙන නං වජු ිතං තසක නත්, සංබනසු ධමෙදිසු සඳූහතෙසු සමූහතා වාදපථාපි සබෙබ''ති.

සහ භාථාද රියෝසානා යෙ තෙ බාහමණෙන සදධිං –පෙ– පණුජලිකො තමසා මානො නිසිනෙකා හොති 'සඳුා මෙ හනෙක හගවා සාවකො හමසම'ති.

උපසිවසුසකනිදෙදසො ජටෙඨා.

^{1.} සබ්බාසු, ධාතුසු – මරසං

උපසිව සූතුනිර්දේශය

සබෙබසු ධමෙමසු සමූහතෙසු- සියලු ධර්මයන් සියලු ස්කන්ධයන් සියලු ආයතනයන් සියලු ධාතූන් සියලු ගතීන් සියලු උපෙත්තීන් සියලු ඉතිසන්ධීන් සියලු හවයන් සියලු සංසාරයන් සියලු වෘත්තයන් නැසූ කල්ති වෙසෙසින් නැසූ කල්හි උදුළ කල්හි මොනොවට උදුළ කල්හි උපුළ කල්හි වෙසෙසින් උපුළ කල්හි පුහීණ කල්හි සමුවජින්න කල්හි සන්හුන් කල්හි ඉටසෙසින් උපුළ කල්හි පුහීණ කල්හි සමුවජින්න කල්හි සන්හුන් කල්හි දුරුලූ කල්හි අහවොහත්පත්තික වූ කල්හි නුවණ ගින්නෙන් දවූ කල්හි නුයි 'සබබෙසු ධමමෙසු සමුහතෙසු' යනු වේ.

සමූහතා වාදපථාපි සබෙබ- 'වාදපථයෝ යයි ක්ලේශයෝ ද ස්කන්ධ යෝ ද අභිසංස්කාරයෝ ද කියනු ලැබෙත්. ඔහු විසින් වාදයෝ ද වාද පථයෝ ද අධිවචනයෝ ද අධිවචනපථයෝ ද නිරුක්තිහු ද නිරුක්තිපථයෝ ද පුඥප්තීහු ද පුඥප්තිපථයෝ ද නසන ලදහ මොනොවට නසන ලදහ උදුළහ මොනොවට උදුළහ උපුරන ලදහ මොනොවට උපුරන ලදහ. පුභීණයහ සමුවජින්නයහ, සන්භිදුවන ලදහ දුරලන ලදහ, අභවොහත්පත්තික වූහ, නුවණගින්නෙන් දවන ලද්දහු නුයි 'සමූහතා වාදපථා පි සබබබ' යනු වේ.

එයින් වදළග බුදහු:

''අතුමංගතසස–පෙ– සමූහතා වාදපථා' පි සබෙබ'' යි.

ගාථා පයාිවසානය හා සමග බමුණු හා සමග යම් අතැවැසි කෙනෙක්... බදදිලි වූයේ නමස්කාර කෙරෙමින් හුන්නේ වෙයි: ''වහන්ස, බුදුහු මාගේ ශාස්තෘහ, මම් ශුාවක වෙමි.''

සවැනි උපසිව සූතුනිර්දෙශය යි.

7. නඥ සුකානිදෙදසො

7-1

සනති ලොකෙ මුනයො (ඉචවායසමා නනෙ;) ජනා වදනති තයිදං කථංසු, ඤාණූපපනනං නො මුනිං වදනකි¹ උදහු වෙ ජීවිතෙනූපපනනං⁸

සනති ලොකෙ මුනයොති 'සනතී'ති සනති සංවිජජනතී අත් උපලබහනති. ලොකෙත් අපාය ලොකෙ -පෙ- ආයතනලොකෙ. මුන-යො ති මුනිනාමකා ආජීවකා නිගණ්ඨා ජටිලා තාපසා, 'සනති ලොකෙ මුනයො' -පෙ- ඉවඩායසමා නනෙ.

ජනා වදනති තයිදං කථංසූති 'ජනා'ති බතතියා ව බාහවණා ව වෙසසා ව සුදා ව ගහටයා ව පබබජිතා ව දෙවා ව මනුසසා ව. වදනත්ති කථෙනති හණනති දීපයනති වොහරනති. තයිදං කථංසූති සංසයපුවජා, වීමතිපුවජා, දෙවළහකපුවජා, අනෙකංසපුවජා, එවහනු බො නනුබො කිනනු බො කථනනු බොති 'ජනා වදනති තයිදං කථංසු.'

ඤාණූපපතතං තො මුතිං වදතතීති අටයිසමාපතතිඤුණෙත වා පඤචාතිඤඤඤාණෙත වා උපෙතං සමුපෙතං උපගතං සමු≍ගතං උප පතතං සමපතතැ³ සමතතාගතං මුතිං වදතති කථෙනති හණතති දීපයනති වොහරනතීති 'ඤුණූපපතතං නො මුනිං වදනති'.

උදහු වෙ ජීවිතෙනුපපනනානති උදහු අනෙකවිධලූබජිවිතානු-යොගෙන උපෙතං සමුපෙතං උපගතං සමුපගතං උපපනනං සමපනකං සමනනාගතං මුනිං වදනති කරේහති හණනති දීපයනති වොහරහතීති 'උදහු වෙ ජීවිතෙනුපපනනං.'

ලතනාහ සො බාහමණො:

''සනති ලොකෙ මුනයො (ඉච්චායසමා නනෙදූ) ජනා වදනති තයිදං කථංසු, ඤෑණූපපනතං නො මුනිං වදනකි උදහු වෙ ජීවිතෙනුපපනතං''ති.

2. රීවිකෙනු පපනතං - සාං

8. සමුපපතතං -- මරසං, සා

^{1.} වුන් නො වදනති – මරසං, සාා චුන්ං නො වදනකි-ස

7. තඤ සූතුනිර්දේශය

7-1.

(ආයුෂ්මත් නතැමාණවක මෙසේ විචාරයි:) 'ලොවැ මුනීහු ඇත්තාහ'යි ජනලයා් කියති. එය කෙසේ ද? (සමාපත්ති–අභිඥා) ඥාන-යෙන් සමුපෙත වූවහු 'මුනි' යැයි කියත් ද? නොහොත් රූක්ෂ ජීවිතයෙන් සමුපෙත වූවහු 'මුනි' යැයි කියත් ද?

සතති ලොකෙ මූනයො- 'සත්ති' යනු: ඇත්තාහ, විදහමාන වෙති, ඇති, ලැබෙති. ලොකෙ යනු: අපාය ලොකයෙහි... ආයතනලොකයෙහි. මූනයො යනු: මුනි නම ඇති ආජීවකයෝ යැ නිගණ්ඨයෝ යැ ජටිලයෝ යැතාපසයෝ යැයි 'සන්ති ලොකෙ මූනයො' යනු වේ. ඉච්චායස්මා නන්දෙ

ජනාවදනති තයිදං කථංසු- 'ජනා' යනු: ක්ෂතියයෝ ද බාහ්මණයෝ ද වෛශායෝ ද ශුදුයෝ ද ගෘහස්ථයෝ ද පුච්ජිතයෝ ද දෙවියෝ ද මිනිස්සු ද. වදන්ති යනු: කියති බෙණෙති පුකාශ කෙරෙති වාවහාර කෙරෙත්. තයිදං කථංසු යනු: මෙසේ දෝ හෝ නො වේ දෝ හෝ කිමෙක් දෝ හෝ කෙසේ දෝ හෝ යි සංශයපෘචඡා යැ වීමතිපෘච්ඡා යැ ද්වෛධපෘච්ඡා ය අනොකාන්තපෘච්ඡා යැ යි 'ජනාවදන්ති තයිදං කථංසු' යනු වේ.

ඤාණූපපතතං තො මුතිං වදනකි යනු: අෂ්ට සමාපත්තිඥානයෙන් හෝ පඤ්චාභිඥඥනයෙන් හෝ උපෙත වූවහු සමුපෙක වූවහු එළඹසිටියහු සංයුක්ත වූවහු නො වෙන් වූවහු පරිපූර්ණ වූවහුසමන්වාගත වූවහු මුනි'යයි වදන්ති–කියත් ද බෙණෙත් ද පුකාශ කෙරෙත් ද වාාවහාර කෙරෙත් දයි 'ඤැණූපපන්නං නො මුනිං වදන්ති' යනු වෙ.

උදහු වෙ ජීවිතෙනුපපත්තං යනු: නොහොත් අනේකවිධ වූ රුක්ෂ ජීවිතයෙන් උපේත වූවහු සමුපේත වූවහු එළඹ යිටියහු සංයුක්ත වූවහු තො වෙන් වූවහු පරිපූර්ණ වූවහු සමන්වාගත වූවහු 'මුනි' යයි වදන්ති–කියත් ද බෙණෙත් ද පුකාශ කෙරෙත් ද වාවහාර කෙරෙත් ද යි 'උදහු වෙ ජීවිතෙනුපප*ත්තං* යනු වේ.

එයින් කී යැ ඒ බමුණු:

''සතති ලොකො මුනයො –පෙ– උදහු වේ ජීවිතෙනුපපනනං'යි.

න දිට්ඨීයා න සුතියා න ඤාමණත මූනීධ නඤ, කුසලා වදනති, විසෙනීකඣා අනීඝා නිරාසා වරනති යෙ තෙ මුනයොති බෑමී.

ත දිටයීයා න සුතියා ත ඤාණොත් 'න දිටසීයා'ති න දිව්ඨසුද්ධියා, ත සුතියාති න සුතසුද්ධීයා. ත ඤාණොතාති නපි අටයසමාපතතිඤාණො, නපි පඤචාභිඤඤාඤාණොත, නපි මිවඡාඤාණනාති 'න දිවසීයා න සුතියා න ඤාණෝ.

මුනීධ නඤ කුසලා වදනතීති 'කුසලා'ති යෙ තෙ බනධකුසලා ධාතු පටි**චාසමු** කාදකුසලා සතිපටථානකුසලා ආයතනකුසලා කසලා **ඉද**යිපාදකුස**ලා** ඉඤියකුසලා සම්මපාධානකුසලා බලකුසලා බොජඣඞාකුසලා මගාකුසලා එලකුසලා නිබබානකුසලා, නෙ කුසලා දිටඨසුදධියා වා සුතසුද්ධියා අ**ට්ඨසමාප තති ස**දු ෙණන වා වා පඤචාභිඤඤාඤාණෙත වා මිවඡාඤාණෙත වා දිටෙඨත වා සුතෙන වා උපෙතං සම්ුපෙතං උපගතං සමූපගතං උපාතතං සමපතතං සමතතාගතං ඉතිං න වදනකි න කථෙනකි න හණතති න දීපයනකි න වොහරනත්ති 'මූන්ධ නඤ කුසලා වදනති.'

විසෙනිකතා අනීඝා නිරාසා වරනති යෙ තෙ මුනයොති බෑමීති: 'ංසනා' වුචාති මාරසෙනා, කායදුවාරිතං මාරසෙනා, වවීදුවාරිතං මාර සෙනා, මනොදුවාරිතං මාරසෙනා, 'රාගෝ මාරසෙනා, දෙසෝ මාරසෙනා, මොහෝ මාරසෙනා, කොඩො මාරසෙනා, උපනාහෝ – මකෙතා – පළාසෝ – ඉසෝ – මව්වරියං – මායා – සායේයාං – එහොෝ – සාරමේහා – මානෝ – අතිමානෝ – මලද – පමාදෙ – සබෙබ කිලෙසා – සබබ දුචාරිතා – සබෙබ දරථා – සබෙබ පරිළාහා – සබබ සනතාපා – සබබකුසලාභි සභාරා මාරසෙනා.

- "කාමා තෙ පය්මා සෙනා දූතියා අරති වුවවති තතියා බුප්‍රීපාසා තෙ වතුන් තණහා පවුවවති.
- පඤවම් ී ටීනමිදබං නෙ ජවයා සිරු පවුවවති සතාම් විවිකිචඡා නෙ මකෙබා එමෙහා නෙ අවයාමා³

^{1. 8-00-0, 8, 048- 80.}

^{2.} අවධ මො-මජයං, සාක.

(බුදුහු මෙසේ වදළහ: නාඥය) මෙ සස්නෙති (ස්කන්ධාදියෙති) දක්ෂයෝ දෘෂ්ටියෙන් ශුතියෙන් ඥාතයෙන් 'මුනි' යැ යි නො කියති. යම් කෙනෙක් කෙලෙස් සෙනහ නසා (රාගාදි) වාසන රතිත වැ ආශා රතිත වැ හැසිරෙත් නම ඔහු 'මුනීහු' යැ යි මම කියමී.

න දිට්ඨියා න සුතියා න ඤාණෙන– 'න දිට්ඨියා' යනු: දෘෂ්ට (රූපායතන) ශුද්ධියෙන් නො වෙයි, න සුතියා යනු: ශුැතශුද්ධියෙන් නො වෙයි, න ඤාණො යනු: අෂ්ටසමාපත්ති ඤානයෙනු දු නො වෙයි පඤ්චාහිඥා ඤානයෙනුදු නො වෙයි, මීථාාඥානයෙනුදු නො වේ නුයි 'න දිට්ඨියා න සුනියා න ඤාණෝ යනු වේ.

මූනීධ නඤ කුයලා වදන්ති- 'කුසලා' යනු: යම් කෙනෙක් ස්කන්ධයන්හි තිපුණයෝ වෙත් ද ධාතූන්හි නිපුණයෝ- අයතනයන්හි නිපුණයෝ-පත්තාසමූත්පාදයෙහි නිපුණයෝ-සතිපට්ඨානයන්හි නිපුණයෝ- සමාක් දධානයන්හි නිපුණයෝ- සෘද්ධිපාදයන්හි නිපුණයෝ- ඉන්දියයන්හි කිපුණයෝ-බලයන්හි නිපුණයෝ-බොධාඩගයන්හි නිපුණයෝ-මාද්ග-යන්හි නිපුණයෝ- ඵලයන්හි නිපුණයෝ-නිර්වාණයෙහි නිපුණයෝ-මාද්ග-යන්හි නිපුණයෝ- ඵලයන්හි නිපුණයෝ-නිර්වාණයෙහි නිපුණයෝ-මාද්ග-යන්හි නිපුණයෝ- ඵලයන්හි නිපුණයෝ-නිර්වාණයෙහි නිපුණයෝ-මාද්ග-යන්හි නිපුණයෝ දෘෂ්ටශුද්ධියෙන් හෝ ගුකශුද්ධියෙන් හෝ අෂ්ටසමාපත්ති ඥානයෙන් හෝ පඤ්චාභිඥඥානයෙන් හෝ උපේත වූවහු සමුපේත වූවහු එළඹ සිටියහු සංයුක්ත වූවහු නො වෙන් වූවහු පරිපූර්ණ වූවහු සමන්වාගත වූවහු 'මුනි' යයි න වදන්ති- නො කියති නො බෙණෙති පුකාශ නො කෙරෙති වාවහාර නො කෙරෙත් නුයි 'මුනීධ නඤ කුසලා වදන්ති' යනු වේ.

වියෙනිකති) අනිසා නිරාසා වරනති යෙ තෙ මූනයෝ ති බෑමී-යනු: 'සෙනා' යි මරසෙනහ කියනු ලැබෙයි. කායදුශ්වරිතය මරසෙන-ඉහක, වාග්දුශ්වරිතය මරසෙනහෙක, මනොදුශ්වරිතය මරසෙනහෙක, රාගය මරසෙනහෙක, ද්වේෂය මරසෙනහෙක, මොහය මරසෙනහෙක, රාගය මරසෙනහෙක, ද්වේෂය මරසෙනහෙක, මොහය මරසෙනහෙක, කොධය මරසෙනහෙක, බද්ධවෛරය මරසෙනහෙක, මකුබව-යුගගාහය- ඊර්ෂාාව- මාත්සයායය- මායාව- සයිබව- ස්තම්භය-සාරම්භය- මානය- අතිමානය- මදය- පුමාදය- හැම කෙලෙස්හු-හැම දුසිරිත්- හැම දර්ථයෝ හැම පරිදෙහයෝ- හැම සන්තාපයෝ- හැම අකුශලාභිසංස්කාරයෝ මරසෙනහෙකි.

තෙල වදරන ලද මැයි භාගාවතුන් වීසින්:

1. ''අන්තකය, වස්තුකාම ක්ලේශකාමයෝ තංගේ පළමු වැනි සේනාව යැ, වනසෙනසුන්හි හෝ අධිකුශලධර්මයන්හි උපදනා අරතිය දෙවැනි සේනාව යැයි කියනු ලැබෙයි, සා පවස් දෙක තාගේ තෙවැනි සේනාව යැ, පයෝෂණ තෘෂ්ණාව සතර වැනි සේනාව යැ යි කියනු ලැබේ.

චුලලතිඥෙස පාළි

- 3. ලාභො සිලොකො සකකාරෝ මිව්ඡාලදේඛා ච යො යසො යො චතතානං සමුකකංසෙ පරේ ච අවජානති.¹
- එසා නමුව් ක³ සෙනා කණහසාභිපහාරිණී න නං අසුරො ජිනාති ජෙඣා ව ලහතෙ සුබ''නති_d

යංතා චතුති අරියමනොති සබබා ව මාරසෙනා, සබෙබ ව පටිeෙනිකරා කිලෙසා ජිතා ව පරාජිතා ව හඟා. විපාලඟා³ පරමුබා onන වූ ාවනත් 'විදෙනිකතා'. අනිසාති: රාගෝ නීසො, දෙසො නීසො, වොහො නීඝො, කොධො නිඝො, උපනාහො නිඝො, -පෙ- සබබා-කුසලාභිසඣාරා නීඝා. යෙසං එයෙ නීඝා පතිනා සමුවඡිනනා වුපසනකා පටිපදසාදගා අහබබුපාතනිකා ඤාණශයිනා දඬා තෙ වුවවනති 'අනිසා' තිරාසාති: 'ආසා' වුවවති තණහා, යො රාගො සාරාගො --පෙ- අභිජඣා ලලාලභා අකුසලමුලං''∌ යෙසං එසා ආසා තණහා පහිනා සමුචඡිතතා වූපසනතා පටිපාසකදබා අහබබූපාකනිකා ඤාණගගිනා දඬා නො වුවුවනති 'නිරාසා'. යෙති: අරහනතා බීණාසවා. විසෙනිකඣා අනීඝා නිරාසා වරනති යෙ තෙ මූනයොති බුැමීති: යෙ තෙ විලසනිංකාවා අනීඝා ව නිරාසා ච චරතකි විහරතකි ඉරියනනි චකොනනති පාලෙතකි යපෙනකි මස මාසම පඤඤපෙම පටඨපෙම විවරාම විහජාම උසාානිකරොම පකාසෙමති. 'විසෙනිකාහා අනිසා නිරාසා චරභති යෙ තෙ වූනයොති බැමි.'

තෙනාහ හගවා:

"ත දිවසීයා ත සුතියා ත ඤාණෙත මුනීධ නඤ, කුසලා වදනති, විසෙනි කඣා අනීඝා නිරාසා චරනති යෙ කෙ මුනයොති බෑමී''ති.

- 1. අවජානාති-මජසං.
- තෙ, ත මුට්-කාං.
- 4. පො, වුවවනති-කාා. c. සුසත නිපාත-පධාන සුසුස.
- 3. විපාලකකා-කතා, සන.

J. 2000000-6-0000000 mast-

චු*ල*නිර්දෙසොලි

 ලාභය ප්‍රශංසාය සක්කාරය යන මොහු ද මිථාාවෙන් ලද යශස ද නවවැනි සේනාව වෙයි. ජාතාාදිය හේතු කොට ගෙන ආක්මොත්කර්ෂණය ද පරවමහනය ද දස වැනි සේනාව වේ.

4. අත්තකය, කෘෂ්ණධර්මයෙන් සමන්විත වූ තාගේ මේ දශව්ධ සේනා තොමෝ මහණ බමුණන්ට අන්තරාය කරනසුලු වෙයි. ශූර නො වූ පුරුෂ තෙමේ ඒ මරසෙනහ නො දිනයි, යළි කායජීවිත නිරපෙක්ෂ වූ ශූර තෙමේ ජයගුහණය කොට මහපල සුවයට පැමිණෝ'' යයි.

යම් හෙයෙකින් සතර ආයාමාර්ගයෙන් සියලු දශවිධ මාරසෙනාව ද පතිපක්ෂ බව කරන සියලු ක්ලෙශයෝ ද දිනන ලද්දහු, පරදවන ලද්දයු බිදින ලද්දහු, සුණුවිසුණු කරන ලද්දහු පරාම්මුබ බවට පමුණුවන ලද්දහු වෙත් ද, එයින් කියනු ලැබෙති 'විසෙනිකත්වා'යි. අනීඝා යනු: රාගය තිස (වාසත) යැ, ද්වෙෂය නිඝ යැ, මොහය නිඝ යැ, කොධය නිඝ යැ, බද්ධ වෙරය නිස යැ ... හැම අකුශලාභිසංස්කාරයෝ නිසයෝ යි. යම් කෙතකුත් විසින් **තෙල නීඝයෝ පුහාණය කරන ලද්දහු මුලුසුන්** කරන ලද්දහු සන්භිඳුවන ලද්දහු තිවන ලද්දහු අභවොහත්පත්තික කරන ලද්දහු නුවණ ගින්නෙන් දවන ලද්දහු වෙත් ද, ඔහු 'අනීඝයෝ' යි කියනු ලැබෙත්. නිරාසා යනු: 'ආසා' යි තෘෂ්ණාව කියනු ලැබෙයි. ''යම රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් ... අභිධාායෙක් ලොහ අකුශලමුලයෙක් වේ ද එයයි. යම කෙතකුත් විසින් තෙල ආශාව තෘෂ්ණාව පුහාණය කරතලද මුලුසුන් කරන ලද සන්භිදුවන ලදනිවන ලද යළි උපදනට නො නිසි කරන ලද නුවණ ගින්නෙත් දවතලද වේ ද, ඔහු 'තිරාසයෝ' යි කියනු ලැබෙත්. ou යනු: අර්හත් ක්ෂිණාශුවයෝ යි. විසෙනිකතා අන්සා නිරාසා චරතකි යෙ තෙ මුනයො' ති බෑමි යනු: යම් කෙනෙක් මරසෙන් පරදවා වාසන රහිත වැ ආශා රහිත වැ හැසිරෙත් ද වාසය කෙරෙත් ද ඉරියවු පවත්වත් ද වැලටත් ද පාලනය කෙරෙත් ද යැපෙත් ද යාපනය කෙරෙත් ද ඔහු ලොවැ 'මුනීහු' යයි බෑමි– කියම් දෙසම් පනවම් පිහිටුවම් විවෘත කෙරෙම විභාග කෙරෙමි තො ගැඹුරු කෙරෙමි පවසම් නුයි 'විසෙනිකත්වා අනීසා නිරාසා චරන්ති යෙ තෙ මුනයො' ති බුෑමි' යි.

එයින් වදළහ බුදුහු:

ත දිදිඨියා න සුකියා-පෙ- වරන්ති යෙ තෙ මුනයො'ති බෑම්''යි.

යෙ කෙව්'මේ සමණබාහමණා සෙ (ඉවදායසමා තතෙදා) දිඩෙයතා සුතෙතාපි' වදනති සුදධිං සීලබබතෙතාපි වදනති සුදධිං අනෙකරුපෙත වදනති සුදධිං කවවිසසු¹ තෙ භගවා තසා යතා වරනතා¹ අතාරු⁴ ජාතිඤව ජරඤව මාරිස පුවජාමි තං භගවා බෑති මෙතං.

යෙ කෙවීමෙ සමණබාහමණා සෙති: 'යෙ කෙවී'ති: සබෙබන සබබං සබබථා සබබං⁸ අසෙසං නිසෙසසං පරියාදියනවචනමෙතං 'යෙ කෙවී'ති. සමණාති: යෙ කෙවි ඉතො බහිඳබා පබබජජුපගතා පරිබබාජකසමාපත්තා. බුංහමණාති: යෙ කෙවි හොවාදිකාති 'යෙ කෙවි මෙ සමණබාහමණාසෙ' --පෙ- 'ඉච්චායසමා නඥෙ.'

දිටෙයන සුනෙනාපි වැනති සුදධිනති: දිටෙයනපි සුදධිං විසුදධිං පරිසුදඩිං මූතතිං විමූතතිං පරිමූතතිං වදනති, කථෙනති, හණනත් දීපයනති වොහරනා. සුතෙනපි සුදඩිං විසුදඩිං පරිසුදඩිං මූතතිං විමූතතිං අපරිමූතතිං වදතති, කථෙනා හණනත් දීපයනති වොහරනා. දිටෙයන සුතෙනපි සුදඩිං විසුදඩිං පරිසුදඩිං මූතතිං විමූතතිං පරිමූතතිං වදනති, කථෙනති හණනත් දීපයනති වොහරනතීති 'දිටෙයන සුනෙනාපි වදනති සුදඩිං'

සීලබබතෙනාපි වදනති සුදධිනත්: සීලෙනපි සුදධිං විසුදධිං පරිසුදධිං මුතත්ං විමුතත්ං පරිමුතත්ං වදනත් කථෙනන් හණනත් දීපයනත් චොහරනත්, වතෙනපි සුදධිං විසුදධිං පරිසුදධිං මුතත්ං විමුතත්ං පරිමුතත්ං වදනත් කථෙනත් හණනත් දීපයනත් වොහරනත්, සීලබබතෙනාපි සුදධිං විසුදධිං පරිසුදධිං මුතත්ං විමුතත්ං පරිමුතත්ං වදනත් කථෙනත් හණනත්, දීපයනත් වොහරනත්ත් සීලබබතෙනාපි වදනත් සුදධිං.'

අනෙකරුපෙන වැනති සුදධිනති:අනෙකවිධවන කොතුහලමඞ්ගලෙන ඳුදඩං විසුදඩිං පරිසුදඩිං මුනතිං විමුනතිං පරිමුනතිං වදනති, කථෙනති හණනති දීපයනති වොහරහතීකි 'අනෙකරුපෙන වදනති සුදඩිං'

 දිට්ඨකස්තෙතාපි-මජසං. දිට්ඨස්තෙතාපි-ප, ව, වී, සාා.

- කවව්සු~කයිකා£ල. කි• වසු- ව,ව.
- 8. යථා විදනකා- ව,වි,ක.

- 4. අකාදි- ව, ව්, ක.
- **වි. අපයස නිභෝකය- ය.**
- 6. අනෙක විවසන- සාං. අනෙකව්ධා වත-ව, ව්, ක.
- 7. කුතුහල මඩාලෙක- පන, භාෂ.

(ආයුෂ්මත තාඥමාණවක මෙසේ විචාරයි:) භාගාවතුන් වහන්ස, යම කිසි මහණ බමුණු කෙනෙක් දෘෂ්ට (රූපායකන) යෙනුදු ශුැත (ශබ්දය-තන) යෙනුදු ශුද්ධිය (මුක්තිය) කියත් නම ශීල වුනයෙනුදු ශුද්ධිය කියත් නම අනෙකවිධ කොතුහලමඩාගලයෙනුදු ශුද්ධිය කියත් නම නිදුකාණන් වහන්ස, කිම ඔහු (ඒ දෘෂ්ටිගතිකයෝ) ඒ දෘෂ්ටියෙහි ශුප්ත වැ වසන්නාහු ජාතියක් ජරාවත් තරණය කළාහු ද? භාගාවතුන් වහන්ස, මුඹ වහන්සේ පුළුවුස්මි. තෙල කරුණ වදළ මැනැව.

යෙ කෙවිමෙ සමණබුාත්මණා සෙ- 'යෙ කෙව්' යනු: සියල්ලෙන් සියල්ල සර්වපුකාරයෙන් සියල්ල ශෙෂ නො කොට නිරවශෙෂ කොට තත්පසින් ගන්නා වචනයෙකි තෙල 'යෙ කෙවි' යනු. සමණා යනු: යමකිසි මෙ සස්නෙන් බැහැර පැවිද්දට පැමිණි පරිවුාජක බවට පැමිණියාහු. වුන්මණා යනු: යම් කිසි හොවාදිකයෝ නුයි 'යෙ කෙවිමෙ සමණබුාත්-මණා සෙ' යනු වේ.

දිටෙයන සුතෙනා පි වදනති සුදබං යනු: දෘෂ්ට (රූපායකන) යෙනුදු ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය, වදන්ති-කියකි බෙනෙකි දක්වති වහරති. ශුැත (ශබ්දායකන) යෙනුදු ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය, වදන්ති- කියති බෙනෙකි දක්වති වහරති. දෘෂ්ටශුැතයෙනුදු ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය, වදන්ති- කියති බෙනෙකි දක්වති වහරත් නුයි 'දිටයෙන සුතෙතා' පි වදන්ති සුද්ධිං' යනු වේ.

සීලබබතෙනා'පි වදනති සුදධිං යනු: ශිලයෙනුදු ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය වදන්ති- කියති බෙණෙති දක්වති වහරති. වුතයෙනුදු ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරි-මුක්තිය වදන්ති - කියති බෙණෙති දක්වති වහරති. ශීලවුතයෙනු දු ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය වදන්ති – කියති බෙණෙති දක්වති වහරත් නුයි 'සීලබබතෙනා'පි වදන්ති සුද්ධිං' යනු වේ.

අනෙකරූපෙන වදනති සුදබිං යනු: අනෙක විධ වුත කුතුහලමඩගල-යෙන් ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය වදන්ති– කියති බෙණෙති දක්වති වහරත් නුයි 'අනෙකරුපෙන වදන්ති සුද්ධිං' යනු වේ. • කච්චිසසු තෙ භාවා තසා යතා වරතතාති: 'කච්චිසසූ'ති: සංසයපුවජා, විමතිපුවජා, දෙවළහකපුවජා, අනෙකංසපුවජා, එවනතා බො තතා බො කිහනු බොකථනතු බොති 'කච්චිසසු.' තෙති: දිදියීගතිකා, භාවාති ගාරවායි වචනමෙතං – පෙ– සච්ඡිකා පඤඤතති යදිදං භගවාති 'කච්චිසසු තෙ භගවා' තසා යතා වරතතාති: 'තඤා'ති: සකාය දිදියියා සකාය බනතියා සකාය රුචියා සකාය ලදයියා. යතාති: යතා පටියතා^I ගුනතා ගොපිතා සංවූතා. වරතතාති: වරතතා විහරතතා³ ඉරීයනතා වතෙතනතා පාලෙතතා යපෙනෙතා යාපෙනතාති 'කච්චිසසු තෙ භගවා තසා යතා චරනතා'.

අතාරු³ ජාතිඤච ජරඤච මාරිසාති: ජාතිජරාමරණං අතරිංසු, උතා රිංසු පතරිංසු සමනිකකම්ංසු විතිවතතිංසු. මාරිසාති: පියවචනං ගරුවචනං සගාරවසපතිසාංධිවචනමෙනං 'මාරිසා'ති 'අතාරු ජාතිඤච ජරඤච මාරිය.'

පුවුණාම තං භාවා බැහි මෙතනත්: 'පුවණාම ත'නාෆි: පුවණාම තං, ශාචාම තං, අජෙඣසාම තං, පසාදෙම් තං, කථයසපු මෙති. 'පුවණාම තං' භාවාති –පෙ– සවඡිකාපඤඤතති යදිදං 'හගවා'ති. බැහි මෙතනත්: බැහි ආවිකාඛාභි දෙසෙහි පඤඤෛ පටඨපෙහි විවරාහි විහජාහි උතානානී කරොහි පකාසෙහීති 'පුවුණාම තං හගවා බැහි මෙතං.'

තෙනාහ සො බාහමණො:

''යෙ කෙචි මෙ සමණුඛාහම්ණා සෙ (ඉච්චායස්ථා නතැ) දිටෙයන සුතෙනාපි වදනකි සුදඩිං, සිලබාගෙනාපි වදනකි සුදඩිං, අනෙකරුපෙන වදනකි සුදඩිං, කච්චිසසු තෙ හගවා තුළු යතා චරනතා අතාරු ජාතිඤාපරඤා මාරිස, පුච්ඡාම තං හගවා බෑහි මෙත''නති.

7-4

යෙ කෙචිමේ සමණබාහමණාසෙ (තඤති හගවා) දිටෙඨත සුතතාපි වදනති පුදඬිං සීලබබතෙතාපි වදනති සුදඬිං අතෙකරුපෙත වදනති සුදඬිං, කිඤචාපි තෙ තඤ් යතා වරතති තාතරිංසු ජාතිජරතති බුෑම්.

යෙ කෙවීමේ සමණබාහමණාසෙති: 'යෙ කෙඩ්'ති: සබෙත සබබං සබබථා සබබං අසෙසං නිසෙසං පරියාදියනවචනමෙතං යෙ කෙචීති සමණාති: යෙ කෙචි ඉතො බහිදධා පබමජජූපගතා පරිබබාජක සමාපතතා. බුාහමණාති: යෙ කෙචි හොවාදිකාති 'යෙ කෙචිමෙ සමණබාහමණාසේ' නතුති හාවාති –පෙ–

8. අකාරු-පත

 දිටය සුකෙතාපි- ව, ව්, ක, සාා. දිටයසසු තෙතාපි-මජයං

^{1.} යතතා පටියනතා--මජසං

^{2.} විචරතතා-පත.

කව්විස්සු තෙ හගවා තතර යතා වරතතා- 'කච්චිස්සු' යනු: සංශය පෘච්ඡා යැ විමති පෘච්ඡා යැ ද්වෙළ්හකපෘච්ඡා යැ අනෛකාන්තපෘච්ඡා යැ මෙසේ දෝ හෝ නො වේ දෝ හෝ කිමෙක් දෝ හෝ කෙසේ දෝහො යි 'කච්චිස්සු' යනු වේ. තෙ යනු: දෘෂ්ටිගතිකයෝ. හගවා යනු: තෙල ගෞරවාධිවචන යැ ... මේ 'හගවා' යනු: අර්හත්ඵල පුතාක්ෂයෙන් උපන් පුඥප්තියෙක් නූයි 'කච්චිස්සු තෙ හගවා' යනු වේ. තතා යතා වරතතා-'තතා' යනු ස්වකීය දෘෂ්ටියෙහි ස්වකීය ක්ෂාන්තියෙහි ස්වකීය රුචියෙහි ස්වකීය ලබ්ධියෙහි යතා යනු: රැකුණාහු වෙසෙසින් රැකුණාහු ගුප්ත වූවාහු ගොපනය කරන ලද්දහු සංවෘත වූවාහු. වරන්තා යනු: හැසිරෙන්නාහු වසන්නාහු ඉරියවු පවත්වන්නාහු වැටෙත්නාහු පාලනය වන්නාහු යැපෙන්නාහු යාපනය කරන්නාහු නුයි 'කච්චිස්සු තෙ හගවා තත්ර යතා වරන්තා' යනු වේ.

අතාරු ජාතිඤව ජරඤව මාරිස යනු: ජාති ජරාමරණය තරණය කළහ උත්තරණය කළහ පතරණය කළහ මොනොවට ඉක්මවූහ වාතිකුමණය කළහ. මාරිස යනු පියවචන යැ ගරුවචන යැ තෙල 'මාරිස' යනු සගෞරව සපුතිශුය නමෙක නුයි 'අතාරු ජාතිඤ්ච ජරඤ්ච මාරිස' යනු වේ.

පුවිජාම තං භාවා බෑහි මෙතං- 'පුවජාම තං' යනු: මුඹ වහන්සේ පුළුවුස්ම මුඹ වහන්සේ අයදිම මුඹ වහන්සේ අධෝෂණ කෙරෙම මුඹ වහන්සේ පහදවම මට වදළ මැනැවැයි 'පුවජාම තං' යනු වේ. භගවා යනු: ...මේ හගවා යනු අර්හත් එල පතාක්ෂයෙන් උපන් පුඤප්තියකි. බෑහි-මෙතං යනු: බෑහි- කිව මැනැව දෙසුව මැනැව පැනැවුව මැනැව පිහිටුව මැතැව විවෘත කළ මැනැව විහාග කළ මැනැව නො ගැඹුරු කළ මැතැව පුකාශ කළ මැනැව නුයි 'පුච්ඡාම තං හගවා බෑහි මෙතං' යනු වේ.

එයින් කී යැ එ බමුණු:

''යෙ කෙවිමේ -පෙ- පුවඡාමි තං භගවා බැහි මෙතං' යි.

7-4.

(බුදුහු මෙසේ වදළහ: නඤය,) 'යම් කිසි මේ මහණ බමුණු කෙනෙක් දෘෂ්ටයෙනුදු ශුැතයෙනුදු ශුද්ධිය කියත් ද ශීලවුතයෙනුදු ශුද්ධිය කියත් ද අනෙකවිධ කොතුහල මඩ්ගලයෙනුදු ශුද්ධිය කියත් ද වැළිත් ඔහු ඒ දෘෂ්ටියෙහි ශුප්ත වැ වෙසෙත් නම් ජාතියත් ජරාවත් තරණය නො කළාහ' යි කියමි.

යෙ කෙවිමෙ සමණබාහමණා යෙ- 'යෙ කෙවි' යනු: සියල්ලෙන් සියල්ල සර්ව ුකාරයෙන් සියල්ල ශෙෂ නො කොට නිරවශෙෂ කොට හාත්පසින් ගන්නා වචනයෙකි තෙල 'යෙ කෙවි' යනු. සමණා යනු: යම කිසි මෙ සස්නෙත් බැහැර පැවිද්දට එළඹියාහු පරිවුාජක බවට පැමිණියාහු. බාහ්මණා යනු: යම කිසි හොවාදිකයෝ නුයි 'යෙ කෙවිමෙ සමණබාහ්ම-ණාසේ' යනු වේ. නඤ'ති හාවා යනු...

චුලලතිදෙසපාළි

දිටෙයන සුපෙනාපි වදනති සුද්ධිතති: දිරේයනපි සුද්ධිං විසුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුතතිං විමුතතිං පරිමුතතිං වදනත්, කථෙනත් හණතත් දීපයනත් වොහරනත්, සුතෙනපි සුද්ධිං –පෙ-- දිවේයන සුතෙනපි සුද්ධිං පරිසුද්ධිං මුතකිං විමුතතිං පරිමුතතිං වදනත්, කථෙනත් හණනත් දීපයනත් වොහරනතීති 'දිවෙයන සුතෙනාපි වදනත් සුද්ධිං'.

සීලබබතෙනාපි වැනති සුදධිනති: සීලෙනපි සුදධීං විසුදධිං පරිසුදධීං මූතතිං විමුහතිං පරිමුතතිං වදනති කරෙනති හණතති දීපයනති වොහරනති, වතෙනපි සුදධිං –පෙ– වොහරනති, සීලබබතෙනාපි සුදධිං විසුදධිං පරිසුදධිං මූතතිං විමුතතිං පරිමුතතිං –පෙ– වදනති, කරෙනති හණනති දීපයනති වොහරනතීති 'සීලබබතෙනාපි වදනතී සුදධිං.'

අනෙක රූපෙන වදනති සුදධිනති: අනෙකවිධවනකොතුහලමඹාගෙලත සුදඩං විසුදඩං පරිසුදඩං මුතතිං විමුතතිං පරිමුතතිං වදනති කථෙනතී හණනති දීපයනති වොහරනතීති 'අනෙක රුපෙන වදනා⁴ සුදඩං.'

කිඤවාපි තෙ තසායතා වරනත්ති: 'කිඤවාපි'ති: පදස ඣ පදසංසමානා ප පාරිපූරි අකඛරසමවායො බාඤානසිලිටයතා පදනුපුබබතාපෙතං 'කිඤවාපි'ති. තෙති දිවඞීගතිකා. තසාති: සකාය දිවඞීයා සකාය බනාෆීයා සකාය රුවියා සකාය ලදඞීයා. යතාති යතා පටියතා ගහපිතා රක්ඛිතා සංවුකා. වරනත්ති: වරනති විහරනති ඉරීයනති වලනතනති පාලෙනති යපෙනති යාපෙනතීති 'කිඤවාපි තෙ කුසා යතා වරනති.'

භාතරිංසු ජාතිජරතති බෑමීති: ජාතිජරාමරණං න තරිංසු, න උතතරිංසු ත පතරි යු, න සමනිකකමිංසු, න වීතිවතතිංසු ජාතිජරාමරණා අනිකඛතතා අනිසාටා,⁴ අනතිකකතතා අසමතිකකතතා අවිතිවතතා අනෙතා ජාතිජරාමරණෙ පරිවනෙතතති, අනෙතා සංසාරපරේ පරිවණතාතතී, ජාතියා අනුගතා, ජරාය අනුසටා, බහාධිතා අභිහතා මරණෙන අබහාහතා, අපාණා අලෙනා අසරණා අසරණීනතාකි. 'බෑමි' ආවිකබාම දෙසෙම පඤඤපෙම පවසපෙම විවරාම වීහජාම උතතානී කරෝම පකාසෙමකි 'නාතරිංසු ජාතිජරතති බෑම.'

නෙනාහ භගවා:

''යෙ කෙවි මෙ සමණබාඟමණා සෙ (තඤත් හගවා) දිවෙසත සුතෙනාපි වදනක් සූදඩීං සිලබබතෙනාපි වදනක් සුදඩීං අනෙකරුපෙන වදනක් සුදඩීං කිඤචාපි නෙ තත් යතා වරනත් නාතරිංසු ජාතිජරනත් බුැමී''ති.

- 2. යතතා පටියතත.-ව, ව්, ක, මජසං.
- අන්සසතා සාා.

^{1.} අතෙකවිධ කොතුහල මංගලෙන – මජසං 3. විවරනතී. පන. අනෙකවිධ වතය කොතුහල මංගලෙන – සහා

තඤ සුතුනිර්දේශය

දිටෙඨත සුතෙනා'පි වදනති සුදධිං යනු: දෘෂ්ට (රූපායතන) යෙනුද ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය වදන්ති කියති බෙණෙති දක්වති වහරති, ශුැත (ශබ්දයතන) යෙනුදු ශුද්ධිය ... දෘෂ්ට ශුැතයෙනුදු ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය වදන්ති - කියති බෙණෙති දක්වති වහරත් නුයි 'දිට්යේන සුතෙනා' පි වදනකි සුද්ධිං' යනු වේ.

සිලබාතෙතා'පි වැනති සුදබං යනු: ශීලයෙනුදු ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය වදන්ති- කියති බෙණෙති දක්වති වහරති, මූතයෙනුදු ශුද්ධිය ... වහරති, ශීලමූතයෙනුදු ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය වදන්ති- කියති බෙණෙති දක්වති වහරත් නුයි. 'සිලබබතෙතා'පි වදන්ති සුද්ධිං' යනු වේ.

අනෙකරූපෙන වදනති සුද්ධිං යනු: අනෙකවිධ වුනකෞතුකමඩාල-යෙන් ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය වදනති කියති බෙනෛති දක්වති වහරත් නුයි 'අනෙකරුපෙන වදන්ති සුද්ධිං.' යනු වේ.

කිඤවා'පි තෙ තසර යතා චරතති- කිඤවා'පි යනු: පදසන්ධි යැ පදසංසර්ග යැ පදපරිපූර්ණතා යැ අක්ෂරසමවාය යැ වාඤ්ජන ශ්ලිෂ්ටතා යැ තෙල 'කිඤ්වා 'පි' යනු පදනුපූර්වතා යි. තෙ යනු: දෘෂ්ටිගතිකයෝ යි. තසර යනු: ස්වකීය දෘෂ්ටියෙහි ස්වකීය ක්ෂාන්තියෙහි ස්වකීය රුච්යෙහි ස්වකීය ලබ්ධියෙහි. යතා යනු: රැකෙන්නාහු වෙසෙසින්රැකෙන්නාහු ශුප්ත වූවාහු ගොපනය කරන ලද්දහු රක්ෂිත වූවාහු සංවෘත වූවාහු. චරතති යනු: හැසිරෙති වාසය කෙරෙති. ඉරියවු පවත්වති වැටෙති පාලනය කෙරෙති යැපෙති යාපනය කෙරෙත් නුයි 'කිඤවා' පි තෙ තත්ථ යතා චරතති' යනු වේ.

තාතරිංසු ජාතිජරතති බෑම යනු: ජාතිජරාමරණය තරණය නො කළහ, උත්තරණය පතරණය-සමතිකුමණය- වාතිකුමණය නො කළහ. ජාති ජරාමරණයෙන් නො නික්මුණාහු නො බැහැර වූවාහු නො ඉක්මගියාහු මොනොවට නො ඉක්මගියාහු නො ඉක්ම සිටියාහු ඇතුළු ජාතිජරාමරණ-යෙහි පෙරළෙති, ඇතුළු සසරමහ පිරිවැටෙති, ජාතියෙහි පිවිසියාහු ජරාව විසින් ලුහුබඳනා ලද්දනු වාාධියෙන් මැඩුණාහු මරණයෙන් පහළාහු තුණ (රක්ෂා) රහිතයහ, ලෙන (නිලීනස්ථාන) රහිතයහ, අසරණයහ, අසරණිහුකහ'යි බෑමි- කියම දෙසම පනවම පිහිටුවම විවෘත කෙරෙමි විහාග කෙරෙම නො ගැඹුරු කෙරෙම පවසම නුයි 'නාතරිංසු ජාතිජරන්ති බෑමි' යනුවේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

''යෙ කෙව්වේ – පෙ– නාතරිංසු ජාතිජරපති බැමි''යි

7-5, 6

යෙ කොචි මේ සමණබාහමණා මස (ඉවවායසමා නනෙදා) දිටෙඨන සුතෙනාපි¹ වදහති සුදාබං සීලඛඛතෙනාපි වදනති සුදාබං අනෙකරුපෙන වදනති ස**දා**බං

තෙ වේ මුනී බැසි අනොඝතිණෙණ අථ කො චරහි දෙවමනුසාලොකෙ, අතාරි ජාතිඤා ජරඤච මාරිය පුවජාමී තං හගවා බැහි මෙතං.

oය කෙවි ගම සමණබාහමණා සෙති: 'ගය කෙවී'ති: සබෙතන සබබං සබතථා සබබං අසෙසං නිසෙසසං පරියාදියනවචනමෙතං 'ගෙ කෙවී'ති. සමණාති: යෙ කෙවි ඉතො බහිතා පබබරද්දුිපගතා පරිබබාජකසමාපතතා. බාහමණාති: යෙ කෙවි හො වාදිකාති 'යෙ කෙවිමෙ සමණබුාහමණාසෙ.' ඉච්චායසමා තපෙනුති –පෙ–

දිටෙයන සුංකනාපි වැනතී සුදධිතති: දිවෙස්නපි සුදධිං විසුදධිං පසුටිදඩිං මුතතිං විමුතතිං පරිමුතතිං වදනති, කරේනති හණනති දීපයනතී වොහරතති, සුකෙනාපි සුදඩිං -පෙ- දිටෙයන සුනෙනාපි සුදඩිං විසුදඩිං පරිසුදඩිං මුතතිං විමුතතිං පරිමුතතිං වදනති කරේනති හණනති දීපයනති වොහරනතීති 'දිටෙයන සුනෙනාපි වදනති සුදඩං'

සිලබාතෙනාපි වදනත් සුදධිනති: සීලෙනාපි සුදධිං විසුදධිං පරිසුදධිං මුතතිං විමුතතිං පරිමුතතිං වදනති කදේ නති හණනති දිපයනති වොහරනති. වතෙනපි සුදධිං –පෙ– වොහරනති, සීලබබතෙනාපි සුදධිං' විසුදධිං පරිසුදධිං මුතකිං විමුතකිං පරිමුතකිං වදනතී, කථෙනති හණනති දීපයනති වොහරනතීකි 'සීලබබතෙනාපි වදනතී සුදධිං'.

අනෙකරුපෙන වදනති සුදධිනති: අනෙකචිධවනකොතූහල මඬාලෙන සුදඩිං විසුදඩිං පරිසුදඩිං මුතතිං විමුතතිං පරිමුතතිං වදනති කථෙනති හණතති දීපයනති වොහරනතීති 'අනෙකරුපෙන වදනති සුදඩං'

තෙ වෙ මුනී බෑයි අනොඝතිණෙණති: 'තෙ වෙ'ති; දිටයීගතිකෙ. මුනීති: 'වොනං' වුාවති ඤාණං –පෙ– සඞ්ගජාලමතිවට සො මුනි.'

^{1.} දිටයසුතොනාපි- මජ සං.

7-5, 6.

(ආයුෂ්මත් නඤමාණවක මෙසේ විචාරයි:) භාගාවතුන්වහන්ස, යම කිසි මේ මහණ බමුණු කෙනෙක් දෘෂ්ටයෙනුදු ශුැතයෙනුදු ශුද්ධිය කියත් ද ශිලවුනයෙනුදු ශුද්ධිය කියත් ද අනෙකවිධ කොතුහලමඞ්ගලයෙනුදු ශුද්ධිය කියත් ද මුනින්දුයන් වහන්ස, ඉදින් ඒ දෘෂ්ටිගතිකයන් ඔසතරණය නො කළවුනැ'යි වදරන්නවු නම් නිදුකාණන් වහන්ස, වැළිත් දෙවමිනිස් ලොවැ කවරෙක් ජාතියත් ජරාවත් තරණය කෙළේ ද? භාගාවතුන් වහන්ස, මුඹ වහන්සේ පුළුවුස්මි. තෙල කරුණ වදළ මැනැවි.

යෙ කොට්ටේ සමණබුහාමණා සෙ- 'යෙ කොඩි' යනු: සියල්ලෙන් සියල්ල සර්වපුකාරයෙන් සියල්ල අශෙෂ කොට කිශ්ශෙෂ කොට හාත් පසින් ගන්නා වචනයෙකි තෙල 'යෙ කොඩි' යනු. සමණා යනු: යම කිසි මේ සස්නෙන් බැහැර පැවිද්දට එළඹියාහු පරිවුාජකබවට පැමිණියාහු. මුහාමණා යනු: යම කිසි 'හෝ වාදිකයෝ යැ' යි 'යෙ කොඩිමේ සමණ-මුහාමණා යෙනු වේ.

ඉච්චායසමා නන්දෙ යනු......

දිටෙයන සුතෙනා'පි වදනකි සුද්ධිං යනු: දෘෂ්ටයෙනුද ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය වදන්ති– කියත් ද බෙණෙත් ද දක්වත් ද වහරත් ද, ශුැතයෙනුදු ශුද්ධිය ... දෘෂ්ට–ශුැතයෙනුදු ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය වදන්ති– කියත් ද බෙණෙත් ද දක්වත් ද වහරත් ද යි 'දිවියේන සුතෙනා'පි වදනති සුද්ධිං' යනු වේ.

සිලබබතෙනා' පි වදනති සුද්ධිං යනු: ශීලයෙනුදු ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය වදන්ති–කියත් ද බෙණෙත් ද දක්වත් ද වහරත් ද මුතයෙනුදු ශුද්ධිය ...වහරත් ද, ශීලමුතයෙනුද ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය වදනති–කියත් ද බෙණෙත් ද දක්වත් ද වහරත් දු'යි 'සීලබ්බතෙනා'පි වදන්ති සුද්ධිං'යනු වේ.

අනෙකරුපෙන වදනති සුද්ධිං යනු: අනේකවිධ වුතකෞතුකමඬගල-යෙන් ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය වදනති– කියත් ද බෙණෙත් ද දක්වත් ද වහරත් දු'යි 'අනෙකරුපෙන වදන්ති සුද්ධිං' යනු වේ.

තෙ වෙ මුනී බැසි අනොඝතිණෙණ– 'තෙ වෙ' යනු: දෘෂ්ටිගති ඇතියන්. මුනි යනු: 'මොන' යි ඥානය කියනු ලැබෙයි… රාගාදි සඬගය හා තෘෂ්ණා අෂ්ටිජාලය ඉක්ම සිටි හෙතෙම මුනි නම් වෙයි. චුලානිඥෙස පාළි

නඤ සුභාගනිඥෙසො

බැයි අනොඝතිනෙණති: කාමොසං හවොසං දිටෙඨාසං අවිජේජාසං අතිනෙණ අනත්කකනොක අද මත්කකනොත අවිතිවතොත අනොය ජාතිජරාමරණෙ පරිවනොතතාක අනොතාසංසාරපරේ පරිවනොතනොත, ජාතියා අනුගතක ජරාය අනුසටෙ බාාධිතා අභිභූතෙ මරණෙන අබාාහතෙ අතාණෙ අලෙනෙ අසරණෙ අසරණි භූතෙ. බැසීති: බැයි ආවිකාබයි දෙසෙයි පඤඤපෙයි පටඨපෙයි විවරසි විහජයි උතානානීකරොයි පකාසෙයීති 'තෙ චෙ මූනි බැයි අනොඝතිණෙණ.'

අථ කො වරහි දෙවමනුඎලොකෙ අතාරි ජාතිකුව ජරකුව මාරිසාති: අථ කො එසො සදෙවකෙ ලොකෙ සමාරකෙ අබුහමකෙ සසාමණ බාහමණියා පජාය සදෙවමනුසාය ජාතිජරංමරණං අතරි උතාරි පතරි සමනිසාකමී වීතිවනතයි. මාරිසාති: පියවචනං ගරු වචනං අගාරව-සපැතිසායයිවචනමෙතං 'මාරිසා'ති 'අථ කො වරහි දෙව මනුසාලොකෙ අතාරි ජාතිකුව ජරකාව මාරිස'.

පුවජාම තං භගවා බෑහි මෙතනති: 'පුවජාම ත'නති: පුවජාම තං, යාචාම තං, අජෙකිසාම තං, පසාදෙම තං. භගවාති ගාරවාධිවචන-මෙතං –පෙ– සච්ඡිකාපඤඤතති යදිදං 'හගවා'ති. බැහි මෙතනති: බැහි ආච්සතාති දෙසෙහි පඤඤඥපති පටඨපෙහි විවරාහි විහජාති උකතානී කරොහි පකාසෙහිති. පුවජාම තං හගවා බැහි මෙතං.'

ලකනාහ සො බාහමණෝ:

"යෙ කෙවී මේ සමණබාගමණාසෙ (ඉචවායසමා නහදා) දිටෙඨන සුතතාපි වදනක් සුදඩිං සිලබබතෙනාපි වදනක් සුදඩිං අනෙකරුපෙන වදනත් සුදඩිං තෙ වේ මුන් බැසි අනොඝතිණෙණ අථ කො චරහි දෙවමනුසාලොකෙ, අපාරි ජාතිඤා ජරඤා මාරිය පුචජාමි තං හගවා බැහි මොනතත්''. **බැ**සි අනොඝතිණෙණා යනු: කාමොසය හවොසය දිව්ඨොසය අවිජ්ජො-සය තරණය නො කළවුන් නො ඉක්මවූවන් මොනොවට නො ඉක්ම වූවන් නො ඉක්ම සිටියවුන ඇතුළු ජරාමරණයෙහි පිරිවැටෙනු (පෙරැළෙනු) වන් ඇතුළු සසරමහ පිරිවැටෙනු වන් ජාතියෙහි පිවිසියන් ජරාව විසින් ලුහුබඳතා ලදුවන් වාාධියෙන් මැඩුණවූන් මරණයෙන් පහළ වුන් තුණ නැතියන් ලෙන නැතියන් අසරණයන් අසරණීහතයන් කොට බැසි– වදරණ සේක් දෙසන සේක් පනවනසේක් පිහිටුවන සේක් විවෘත කරන සේක් විහාග කරනසේක් පාළ කරනසේක් පවසන සේක් නම නුයි 'තෙ වෙ මුනි බැසි අනොස-තිණෙණා යනු වේ.

අථ කො චරහි මනුසසලොකෙ අතාරි ජාතිඤව ජරඤව මාරිස යනු: වැළිත් තෙල කවරෙක් දෙවියන් සහිත වූ මරුන් සහිත වූ බඹුන් සහිත වූ ලොවැ මහණ බමුණන් සහිත වූ දෙවි මිනිසුන් සහිත වූ සත්ත්වලොකයෙහි ජාතිජරාමරණය තරණය කෙළේ ද උත්තරණය– පතරණය– සමති-තුමණය– වාතිවර්තනයකෙළේ ද? මාරිස යනු: පියවචන යැ ගරුවචන යැ තෙල 'මාරිස' යනු සමහංරව සපුතිශුයනාමයෙක් නුයි 'අථ කො චරභි දෙවමනුසාලොකෙ අතාරි ජාතිඤා ජරඤා මාරිස' යනු වේ.

පුවජාම තං භගවා බෑහි මෙතං-'පුවජාම තං' යනු: මුඹ වහන්සේ පුඑ වුස්ම, මුඹ වහන්සේ අයදිම, මුඹ වහන්සේ අධෝෂණ කෙරෙමි, මුඹ වහන්සේ පහදවමි. හගවා යනු: තෙල ගෞරවනාම යැ ... මේ 'හගවා' යනු: අර්හත් එල පතාක්ෂයෙන් උපන් පුඥප්තියෙකි. බෑහි මෙතං යනු: වදළ මැනැව පුකාශ කළ මැනැව දෙසුව මැතැව පැතැවුව මැතැව පිහිටුව මැනැව විවෘත කළ මැනැව විහාග කළ මැනැව පාළ කළ මැතැව පැවැසුව මැනැව නුයි 'පුවජාම තං හගවා බෑහි මෙතං' යනු වේ.

එයින් කී යැ ඒ බමුණු:

' යෙ කෙව්මෙ –පෙ– පුවජාමි තං භගවා බැහි මෙතං'' යි

7-7

තාහං සබේඛ සමණබාහමණාමස (නඤති හගවා) ජාතිජරාය නිවුතාති බැමි, යෙ සීධ දිටඨං ව සුතං මුතං චා සීලබබතං වාපි පහාය සබබං අනෙකරූපමපි පහාය සබබං තණහං පරිඤඤාය අනාසවා යෙ තෙ වේ නරා¹ ඔසතිණණාති බැමි.

තාහං සබෙබ සමණබාහමණාසෙ නතුති හගවා ජාතිජරාය තිවුතාති බෑමීති: නාහං නතු, සබෙබ සමණබාහමණා ජාතිජරාය ආවුතා තිවුතා ඔවුතා⁸ පිහිතා පටිප්ජනතා පටිකුජජිතාති වදම, අත්³ තෙ සමණ බාහමණා යෙසං ජාතිව ජරාමරණඤව අභිතා උචඡිතතමුලා තාලා-වත්ථකතා අනභාවකතා³ ආයතිං අනුපපාදධමවාති බැමි. ආවිකඛාම දෙසෙම පඤඤපෙම පටඨපෙම විවරාම විහජාම උතතානීකරොමී පකාසෙමීති. 'නාහං සබෙබ සමණබාහමණාසෙ නතුති හගවා ජාතිජරාය තිවුතාති බැම්'.

යෙ සීධ දිටයංව සුතං මුතං වා සීලබබතං වාපි පහාය සබබනති: යෙ සබධා දිටයිසුදඬියො පහාය ජනිතා පජනිතා විනොදෙතා බාහතී කරීතා අනභාවං ගමෙතා, යෙ සබධා සුකසුදඬියො⁴ පහාය -පෙ– යෙ සබධා මුකසුදඬියෝ⁴ පහාය -පෙ– යෙ සබධා දිටයිසුතමුකසුදඬියො පහාය -පෙ– යෙ සබධා සීලසුදඬියො පහාය -පෙ– යෙ සබධා වතසුදඬියො පහාය -පෙ– යෙ සබධා සීලබධකසුදඬියො පහාය ජනිතා පජනිතා වනාදෙතා බාහතීකරීතා අනභාවං ගමෙතාති 'යෙ සීධ දිටයංව සුතං මුතං වා සීලබධතං වාපි පහාය සබධං.'

අනෙකරුපමපි පහාය සබබහති: අනෙකවිධවතකොතූහල මඬාලෙන සුදඬීං විළුදඬිං පරිසුදඬීං මුතතිං වීමුතතිං පරිමුතතිං පහාය ජනිතිා පජණිතා විනොදෙතා බාහතීකරිතා අනහාවං ගමෙතාති 'අනෙකරුපමපි පහාය සබබං'.

තණහං පරිඤඤාය අනාසවා සෙ තෙ වෙ තරා ඔඝතිණණාති බැමීති: තණහාති: රූපතණහා, සඳහණහා, ගත්ඩතණහා, රසතණහා, ඓාටඨඛඛ-තණහා, ධම් තණහා. තණහං පරිඤඤායාති: තණහං තීහි පරිඤඤාහි පරිජා-තිතා ඤාතපරිඤඤය තීරණපරිඤඤය පහානපරිඤඤය.

- 4. සුත දිවයීශයා- ව, වී. ක.
- අනහාවං හතා- ව, වී, ක. අනහාවං හතා- වර්ගං.
- 5. මුත දිවයියෝ පශාය- ව, වී, ක.

^{1.} තෙ වේ තඤ- පත.

^{2.} ඔෆුවා- සාා.

(බුදුහු මෙසේ වදළහ: නඥය,) මම 'හැම මහණබමුණහු ජාති ජරා විසින් අවුරන ලදහ යි නො කියමි. මෙ ලොව්හි යම් කෙනෙක් හැම දෘෂ්ටශුද්ධිය ද ශුැතශුද්ධිය ද මුතශුද්ධිය ද ශීලවුනශුද්ධිය ද හැරපියා හැම කෞතුහල මඬගල ශුද්ධිය ද හැරපියා තෘෂ්ණාව පිරිසිඳ දන අනාසුව වූවාහු ද එ සත්හු එකාන්තයෙන් ඔසතරණය කළාහ යි කියමි.'

නාහං සබෙබ සමණබාහමණා සෙනඤ'ති හගවා ජාතිජරාය නිවුතා'ති මුෑමී යනු: නඤය, මම හැම මහණබමුණහු ජාතිජරායෙන් අවුරන ලද්දහු වළහන ලද්දහු උඩින් වැසුණංගු යටින් වැසුණාහු පිළිසන් වූවාහු යටිහුරු වූවාහු යයි නො කියමි. යම මහණ බමුණු කෙනකුන්ට ජාතියත් ජරාමරණ-යත් පුහීණ වූවාහු ද උසුන`මුල් ඇත්තාහු ද හිස්සුන් තල්රුකක් සෙයින් අවස්තුක වූවාහු ද අනු අභාවය කරන ලද්දහු ද ආයතිභවයෙහි නූපදනා පියවි ඇත්තාහු ද, එබඳු මහණබමුණු කෙනෙක් ඇත්තාහ යි බෑමි-කියම දෙසම පනවම පිහිටුවම විවෘත කෙරෙම විභාග කෙරෙම පුකට කෙරෙම පුකාශ කෙරෙම නුයි 'නාහං ස**ෙබබ සමණබාහමු**ණා සෙ නඤ ති හගවා ජාතිජරාය හිවුතා'ති බෑමී' යනු වේ.

යෙ සීධ දිට්ඨං ව සුතං මූතං වා සීලබබතං වා'පි පහාය සබබං යනු: යම කෙනෙක් හැම දෘෂට ශුද්ධීන් හැර හැරපියා වෙසෙසින් හැරපියා දුරු කොට විගතාන්ත කොට අනු අභාවයට පමුණුවා, යම කෙනෙක් හැම ශුතශුද්ධීන් හැරයම කෙනෙක් හැම මූතශුද්ධීන් හැරයම කෙනෙක් හැම දෘෂ්ටශුැතමුතශුද්ධීන් හැර ... යම කෙනෙක් හැම ශීලශුද්ධීන් හැර ... යම කෙනෙක් හැම වුතශුද්ධීන් හැර ... යම කෙනෙක් හැම ශීලවුතශුද්ධීන් හැර හැරපියා වෙසෙසින් හැරපියා දුරු කොට විගතාන්ත කොට අනු අභාවයට පමුණුවා නුයි 'යෙ සීධ දිටසං ව සුතං මුතං වා සිලබබතං වා පි පහාය සබබං' යනු වේ.

අනෙකරූපමයි පහාය සබබං යනු: අනේකවිධ වුතකෞතුහල මඩ්ගල යෙන් ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය හැර හැරපියා වෙසෙසින් හැරපියා දුරු කොට විගතාන්ත කොට අනු අභාවයට පමුණුවා නුයි 'අනෙකරූපමපි පහාය සබබං' යනු වේ.

තණහා පරිඤඤාය අනාසවා සෙ තෙ වෙ තරා ඔඝතිණණා'ති බැමි-තෙන්හා' යනු: රූපතෘෂ්ණා යැ ගබ්දතෘෂ්ණා යැ ගන්ධතෘෂ්ණා යැ රස තෘෂ්ණා යැ ස්පුෂ්ටවා තෘෂ්ණා යැ ධර්මතෘෂ්ණා යි. පරිඤඤාය යනු: දෙතපරිඥයැ තීරණපරිඥා යැ පහාණපරිඥා යැ යන තුන් පරිඥායෙන් තෘෂ්ණාව පිරිසිඳ දන.

නඤ සුකතනිඥෙසො

වු ු කති ෙ දෙස පාළි

කතමා 'ඤාතපරිඤඤ: තණහං ජානාති¹ 'අයං රූපතණහා අයං ස**දෑකණහා අයං ගඬතණහා අයං රසතණහා අයං වොව**ඨඛඛතණහා අයං බාඹතණහා'ති. ජානාති¹ පසයති, අයං ඤාතපරිඤඤා.

කතමා 'තීරණපරිඥඥ': එවං ඤාතං කණා තණගං තිරෙති: අනි 92 තො දුක්බතො රොගතො ගණ්ඩතො –පෙ– නිසාරණතො තිරෙති, අයං තීරණපරිඤඤා.

තණහං පරිඤඤායාති: තණතං ඉමාහි නිහි පරිඤඤහි පරිජානිතිවා. අනාසවාසෙති: වතතාරෝ ආසවා; කාමාසවො හවාසවො දිටයාසවො අව්රජාසවෝ. යෙසං ඉමෙ ආසාවා පහිනා උවජිතතමූලා තාලාවඤ් කතා අනහාවකතා ආයතිං අනුපොදධමමා. තෙ වුවදිනති අනාසවා අරහනතා බීණාසවා.

තණහං පරිඤඤාය අනාසවාසෙ හත වේ තරා ඔඝ තිණණාති බෑමීතිං ගය කණහං පරිඤඤාය අනාසවා හත කාමොසං කිණණා, හමොසං තිණණා, දිමටයාසං තිණණා, අව්ජෝහං කිණණා, සබුඛසංසාරපථං තිණණා උතතිණණා නිතුණණා³ අතිකකතතා සමකිකකතතා වීතිවනතාකි බෑම් ආවකබාම් දෙසෙම පඤඤාපෙම පටය පෙමී විවරාම විහජාම උතතානීකරෝම පකාසෙමකි 'තණහං පරිඤඤය අනාසවාසෙ තෙ වේ නරා ඔඝකිණණාකි බෑමී''කි.

තෙනාහ හගවා;

''නාහං සබෙබ සමණබාහමණාමස (තඤත් හනවා) ජාතිජරාය නිවුතාති බැමි, යෙ සීධ දිටඨංච සුතං මුතං වා⁴ සීලබබකං වාපි පහාය සබබං අනොකරුපමට පහාය සබබං තණහං පරිඤඤාය අනාසවාෂස තො වේ නරා ඔසතිණණාති බෑම්''කි.

260

^{1.} පරාතාති- පත, ඎ.

^{2.} අනහාවං ගතා- ව, වී, ක, සහා.

යෙසිඩ දිවයංව සුතං මූතංව-ව, ව, ක, ම
 බනඩ සංයුතන-භාරවගග.

^{3.} ඔත්ණණ නිතත්ණණ- පත

වූලනිර්දෙශපාලි

නඥ සුහුනිර්දේශය

දාතපරිඥා කවර යත්: තෘෂ්ණාව ඥාතපරිඥායෙන් දනගනියි: මේ රූපතෘෂ්ණා යැ මේ ශබ්දතෘෂ්ණා යැ මේ ගන්ධතෘෂ්ණා යැ මේ රස තෘෂ්ණා යැ මේ ස්පුෂ්ටවා තෘෂ්ණා යැ මේ ධර්මතෘෂ්ණා යැ යි දනගනියි, දකියි. මෝ තොමෝ ඥාතපරිඥායි.

තීරණපරිඥා කවරැයත්: මෙසේ දන්නාලද කොට තෘෂ්ණාව තීරණය කෙරෙයි: අනිතා විසින් දුංඛ විසින් රොග විසින් ගණ්ඩ විසින් …කිස්සරණ විසින් තීරණය කෙරෙයි. මෝ තොමෝ තීරණ පරිඥා යි.

පුහාණ පරිඥා කවර යත්: මෙසේ තීරණය කොට තෘෂ්ණාව දුරු කෙෂරයි, බැහැර කෙරෙයි විගතාන්ත කෙරෙයි අනභාවයට පමුණුවයි.

මේ වදරණලද මැ යි භාගාවතුන් විසින්: ''මහණෙකි, තෘෂ්ණාව පිළිබඳ යම් ජන්දරාගයෙක් වී නම් එය දුරු කරවු, මෙසේ ඒ තෘෂ්ණාව පුහිණ වන්නි යැ උුන්මුල් ඇත්තී තාලවස්තුවක් මෙන් කරන ලද්දී අනභාවය කරනලද්දී මත්තෙහි නූපදනා සැහැවි ඇත්තීයැ''යි. මෝ නොමෝ 'පුහාණ පරිඥා'යි.

තණහං පරිඤඤාය- තෘෂ්ණාව මේ තුන් පරිඥායෙන් දනගෙන. අනා. සවාමස- ආශුවයෝ සතර දෙනෙකි: කාමාසුව යැ හවාසුව යැ දෘෂ්ටාා-සුව යැ අවිදාහසුව යි. යම කෙනකුන්ට මේ ආසුවයෝ පහිණ වූවාහු උසුන් මුල් ඇත්තාහු තාලවස්තුවක් සෙයින් කරන ලද්දහු අනහාවය කරන ලද්දහු මත්තෙහි නූපදනා පියව ඇත්තාහු ද ඒ අර්හත් ක්ෂිණාපුවයෝ 'අනාසුවහ'යි කියනු ලැබෙත්.

තණහං පරිඤඤාය අනාසවාසෙ ගත වෙ තරා ඔඝතිණණා'ති බෑම් යනු: යම කෙතෙක් තුමූ තෘෂ්ණාව නිවිධ පරිඥායෙන් දන අනාසව වූවැහු ද ඔහු කාමොඝය තරණය කළාහූ යැ හවොසය තරණය කළාහු යැ දෘෂ්ටොහසය තරණය කළාහු යැ අවිදොසය තරණය කළාහූ යැ, සියලු සංසාර පථය තරණය කළාහු යැ අත්තරණය–තිස්තරණය– අතිකුමණය- සමතිකුමණය කළාහූ යැ ඉක්මවූවාහු යයි කියම් පවසම දෙසම පනවම පිහිටුවම විවරණ කෙරෙම විභාග කෙරෙම පුකට කෙරෙම පුකාය කෙරෙම නුයි 'තණහ පරිඤඤය අනාසවා සෙ තෙ වෙ නරා ඔසතින්ණා'ති බෑමී' යනු වේ.

එයින් වදුළහ බුදුහු:

''නාහං සබෙබ –ලප– තෙ වේ තරා ඔසතිණණා'ති බැම්''යි.

එතාභිතඥම් වවේා මහෙසිනො (ඉච්චායසමා නලඤ) සුකිතතිතං ගොතම නූපයීකං යෙසීධ දිවසං ව සුතං මුතං වා සීලඛඛතං වාපි පහාය සබබං අනෙකරූපමපි පහාය සබබං, තණතං පරිඤඤය අනාසවා සෙ අහමපි තෙ ඔඝතිණණා'ති බෑමී.

එතාහිතඥාම වචෝ මහෙසිනොති: 'එත'හති: තුංකාං වචනං බාපපථං දෙසනං අනුසිටසීං^I තඤාම අභිතඤාම මොදුම අනුමොදුම් ඉචඡාම සාදියාම පස්ථයාම පිහයාම අභිජපපාමි. මහෙසිනොති මහෙසි* හගවා මහතකං සීලකඛණාං එයි ගවෙසි පරියෙසීති මහොසි –පෙ– කහං දෙවදෙවො කහං තරාසභොති මහෙසීති 'එතාභිතඤාම වචෝ මහෙසිනො'.

සුකිතතිතං ගොතම නුපධිකනති: 'සුකිතතිත'නතී: සවාචික්ඛිතං⁸ සුදෙ සිතං සුපඤඤපිතං සුපටඨපිතං සුවිවටං⁴ සුවිහතතං සුඋතතානීකතං සුපකාසිතං ගොතම නූපධිකනති: 'උපයි' වුවටනති කිලෙසා ව බනිතා ව අභිසඬාරා ව උපයිපහානං උපයිවූපසමං උපයිපටිනිසාගාං⁸ උපයි පටිපපසාදකීං⁴ අමතං නිඛානනත් 'සුකිතතිතං ගොතම නුපයිකං.'

යෙ සිධ දිටඨං ව සුතං මූතං වා සීලබබතං වාපි පහාය සබබහති යෙ සබබා දිටඨසුදඬීයෝ පහාය ජනිතිා පජනිතිා විනොදෙකා බාහතී කරිතා අනහාවං ගමෙතා, යෙ සබබා සිතසුදඬීයෝ –පෙ– යෙ සබබා මූතසුදඬීයෝ –පෙ– යෙ සබබා දිටඨසුතමුතසුදඬීයෝ –පෙ– යෙ සබබා සීලසුදඬීයෝ –පෙ– යෙ සබබා වතසුදඬීයෝ –පෙ– යෙ සබබා සීලබබත සුදඬීයෝ පහාය ජනිතා පජනිතා විනොදෙතා බාහතීකරිතා අනහාවං ගමෙතාති 'යෙ සීධ දිටඨංව සුතං මුතං වා සීලබබතං වාපි පහාය සබබං'.

අනෙකරුපමපි පහාය සබබනති: අනෙකවිධවතකොතූහලමඞග ලෙන සුදඬීං විසුදඬීං පරිසුදඬීං මුනතිං විමුනතිං පරිමුනතිං පහාය ජනිතා පජනිතා විනොදෙතා බාහතීකරීතා අනහාවං ගමෙතාති 'අනෙක රූපමපි පහාය සබබං.'

- 8. සු ආචිකථිත-- මරසං, යනං.
- 4. සු විවරික⊷ පත.

- උපධි නිභානයං ව, වි, ක, මජයං උපධිපටිනිභාශයෙං සාං.
- 6. පට්පපසසදඩං ව, වි, ක, මජසං.

^{1.} අනුසඣ- ව, ව්, ක

^{2.} කිං මලහසි-මජයං.

(ආයුෂ්මත් නත්දමාණවක මෙසේ කියයි:) මහර්ෂි වූ මුඹ වහන්සේ ගේ තෙල වදන් මම රුස්මි. ගෞතමයන් වහන්ස, උපධිරහිත වූ නිවන මොනොවට පුකාශ කරන ලද යැ, මෙ ලොවහි යම් කෙනෙක් හැම දෘෂ්ටශුද්ධිය ද ශුැතශුද්ධිය ද මුතශුද්ධිය ද ශීලවුතශුද්ධිය ද හැර පියා අනේකවිධ වූ හැම කොතූහලමඞ්ගල ශුද්ධිය ද හැරපියා තෘෂ්ණාව නිවිධ පරිඥායෙන් පිරිසිඳ දන අනාසව වූවාහු නම් මම ද ඔහු ඔඝතරණය කළාහ යි කියමි.

එතාහිතඥාම වටො මහෙසිතො – 'එතං' යනු: මුඹ වහන්සේගේ වචනය වාකාපථය දේශනාව අනුශාසනය සතුටු වෙමි, වෙසෙසින් සතුටු වෙමි, තුටු වෙමි, අනුමෝදන් වෙමි, රුස්මි, පිළිගනිමි, පතමි, කැමැති වෙමි, අභිජල්පනය කෙරෙමි, මහෙසිතො යනු; බුදුහු මහර්ෂීහ, මහත් වූ ශීලස්-කන්ධය එෂණ-ගවෙෂණ-පයෝෂණ කළාහු නුයි මහර්ෂීහ ... කොහි යැ දෙවියනට දෙවි වූවාහු ? කොහි යැ නරශූෂ්ඨ වූවාහු ? යයි මහර්ෂීහ නුයි 'එතාහිතඥාම වචෝ මහෙසිතෝ' යනු වේ.

සුකිකතිබං ගොතම නූපයිකං – 'සුකිත්තිතං' යනු මොනොවට පවසන ලද, මොනොවට දෙසන ලද, මොනොවට පනවනලද, මොනොවට විවෘත කරන ලද. මොනොවට විහාග කරන ලද, මොනොවට පුකට කරන ලද, මොනොවට පුකාශ කරන ලද. ගොතම නූපයිකං– 'උපායි'යි ක්ලෙශයෝ ද ස්කන්ධයෝ ද අභිසංස්කාරයෝ ද කියනු ලැබෙත්. උපයීනගේ පුහාණය උපයීන්ගේ සන්හිදීම උපයින්ගේ දුරැළීම උපයීන්ගේ හැරපීම අමාමහ නිවනැ'යි 'සුකිත්තිතං ගොතම නූපයීකං' යනු වේ.

යෙ සිධ දිටඨං ව සුතං මූතං වා සිලබබතං වාපි පහාය සබබං– යම කෙනෙක් තුමූ හැමදෘෂ්ටිශුද්ධීන් හැර හැරපියා වෙසෙසින් හැරපියා දුරු කොට විගතාන්ත කොට අනහාවයට පමුණුවා, යම කෙනෙක් හැම ශුකශුද්ධීන්... යම කෙනෙක් හැම මුතශුද්ධීන්... යම කෙනෙක් හැම දෘෂ්ට– ශුැත – මුතශුද්ධීන් ... යම කෙනෙක් හැම ශීලශුද්ධීන්... යම කෙනෙක් හැම වුතශුද්ධීන්... යම කෙනෙක් හැම ශීලවුත ශුද්ධීන් හැර හැරපියා වෙසෙසින් හැර පියා දුරු කොට විගතාන්ත කොට අනහාවයට පමුණුවා නුයි 'යෙ සීධ දිටඨං ව සුතං මුතං වා සීලබබතං වා පි පහාය සබබං' යනු වේ.

අනෙකරූපමයි පහාය සබබං– අනේකවිධ වූ වූත කෞතුහලමඩ්ගල-යෙන් ශුද්ධිය විශුද්ධිය පරිශුද්ධිය මුක්තිය විමුක්තිය පරිමුක්තිය හැර හැරපියා වෙසෙසින් හැරපියා දුරු කොට විගතාන්ත කොට අනභාවයට පමුණුවා නුයි 'අනෙකරුපමයි පහාය සබබං' යනු වේ. තණහං පරිඤඤාය අනාසවාසෙ අහමපි තෙ ඔසතිණණාති බැ මීති: 'තණතා'ති:රූපතණතා සදදතණතා ගැඩතණතා රසතණතා ලෝටථබබ තණතා ධමාතණත, තණහං පරිඤඤායාති: තණතං තිහි පරිඤඤුහි පරිජානිතා ඤාතපරිඤඤය තීරණපරිඤඤය පහානපරිඤඤය.

කතමා ඤාතපරිඤඤ: තණහං ජංතාති: 'අයං රූපතණහා, අයං සඥ තණහා, අයං ගඤතණහා, අයං රහතණහා, අයං වෝටඨබධතණහා, අයං ධම§ තණහා'ති ජංතාති¹ පසසති, අයං ඤාතපරිඤඤා.

කතමා තිරණපරිඤඤා: එවං ඤාතං කතා තණතං තිරෙති අනිචවතා දුසාබතා රෝගතො ගණඩතො සලලතො අසංතා ආබාධතො පරතො පලොකතො ඊතිතො උපදැවතො හයතො උපසැගාතො චලතො පහඬැතො අදධුවතා අතාණතො අලෙනතො අසරණතො අසරණීද තතො රිහාතො තුවජතො දුඤඤතො අනතනතො ආදීනවතො විපරිතාමධමාතො අසාරකතො අසමුලතෝ වධකතො විදුවතො සාසවතො සඬබනතා මාරාමීසතො ජාතිධමාතො ජරාධමාතො වාංධිධාම තො මරණධමාතො සොකපරිදෙවදූසාබදෙමනසසුපායාස ධමා තො සඬකිලෙසධමාතො සමුදයතො අතාභාලතා අසාදුතෝ ආදීනවතො නිසාරණතො තිරෙති, අයං තීරණපරිඤඤා.

කතමා පහානපරිඤඤ; එවා ත්රයිතා තණහං පජහති විනොදෙති බාහත්කරොති දනහාවං ගමෙති, අයං පහානපරිඤඤ, කණහං-පරිඤඤායාති: තණහං ඉමාහි ත්හි පරිඤඤහි පරිජාතිතා. අනාසවාති: වතතාරෝ ආසවා: කාමාසවෝ හවාසවෝ දිටයාසවෝ අව්ජජාසවෝ, යෙසං ඉමෙ ආසවා පහිනා උචඡිතතමූලා කාලාවණකතා අනහාවකතා⁴ ආයතිං අනුපොදධ^ණා. නෙ වුවටනක් අනාසවා අරහනෙකා බීණාසවා.

තණහං පරිඥාඤාය අනාසවාසෙ අහමපි තෙ ඔසස්ණණාති බැමීති: යෙ තණහං දරිඥාඤාය අනාසවා අහමපි තෙ කාමොසං තිණණා, හවොසං තිණණා, දිටෙයාසං තිණණා, අව්ජෝසාස තිණණා, සබ්බසංසාරපථං කිණණා උතතිණණා නිතතීණණා අතිකකනතා දමකිකකනතා වීතිවාහාති බැමී වදුමීති 'තණහං පරිඤඤාය අනාසවාසෙ අහමපි තෙ ඔසතිණණාති බෑමී.

තෙනාහ යො බාහමණො.

''එතාභිනඥාමි වචෝ මහෙසිනො සුකිතතිතං ගොතම නුපධිකං, යෙසීධ දිටයිංව සුතං මුතං වා සීලබබතං වාපි පහාය සබබං අනෙකරුළමපි පහාය සබබං තණහං පරිඤඤාය අනාසවාලස අහමපි තෙ ඔසතිණාණාති බෑමී''ති.

තඥ සුතතනිදෙදසො සතාමො

8. අසාරතො- ව, ව්,ක.

- 2. අසාරතො අසමූලතො– ව, ව්, ක–.
- 4. අනහාවං නතා- ව, ව්, ක.

ອජາຫາສິ- ແນງ.

තණහං පරිඤඤාය අනාසවාසෙ අහමපි අත ඔසකිනෙණා' කි බෑමි-'තණ්හා' යනු: රූපතෘෂ්ණා යැ ශබ්දතෘෂ්ණා යැ ගන්ධතෘෂ්ණා යැ රස තෘෂ්ණා යැ ස්පුෂ්ටවාතෘෂ්ණා යැ ධර්මතෘෂ්ණා යි. 'තණහං පරින්ඤාය' යනු: තෘෂ්ණාව ඤාතපරිඤ්ඤා යැ තීරණ පරිඤ්ඤා යැ පහාණපරිඤ්ඤා යැ යන තුන් පරිඥාශයන් පිරිපිඳ දන.

ඤාතපරිඤ්ඤා ක£ර. යත්: තෘෂ්ණාව ඤාතපරිඤ්ඤායෙන් දන ගනියි: මේ රූපතෘෂ්ණා යැ මේ ශබ්දතෘෂ්ණා යැ මේ ගන්ධතෘෂ්ණා යැ මේ රසතෘෂ්ණා යැ මේ ස්පුෂ්ටවාතෘෂ්ණා යැ මේ ධර්මතෘෂ්ණා යැ යි දනගනියි දකියි, මෝ තොමෝ ඤාතපරිඤ්ඤා යි.

ත්රණපරිඤ්ඤා කවර යත්: මෙසේ දන්නා ලද කොට තෘෂ්ණාව ත්රණය කෙරෙයි: අන්තා විසින් දුංඛ විසින් රෙංග විසින් ගණ්ඩ විසින් ශලා විසින් වාසන විසින් ආඛාධ විසින් පරවිසින් නැසෙනසුලු විසින් ඊති විසින් උවදුරු විසින් බිය විසින් උපසර්ග විසින් වල විසින් බ්දෙනසුලු විසින් අධුව විසින් අතුංණ විසින් අලෙන විසින් අසරණ විසින් අසරණිභත විසින් අධුව විසින් අතුංණ විසින් අලෙන විසින් අසරණ විසින් අසරණිභත විසින් ඊක්ත විසින් තුවඡ විසින් ශතා විසින් අනාත්ම විසින් ආදීනාව විසින් විසින් ඊක්ත විසින් තුවඡ විසින් ශතා විසින් අනාත්ම විසින් ආදීනාව විසින් විසින් ඉංරාමෂ විසින් අසාර විසින් අසමූල විසින් වධක විසින් සංඛත විසින් මාරාමෂ විසින් ජාතිස්වභාව විසින් අසමූල විසින් වයක විසින් සංඛත විසින් මරණසාමාව විසින් සෝක–පරිදේව-දුත්බ-දෙමනස්ස–උපායාස සවභාව විසින් සංකිලෙසසාමාව විසින් සමුදය වසින් වාය විසින් ආසෝද විසින් ආදීනාව විසින් නිස්සරණ විසින් තීරණය කෙරෙයි. මෝ පොමෝ 'තීරණපරිඤ්ඤා' යි.

පහාන පරිඤ්ඤා කවරැ යත්: මෙසේ තීරණය කොට තෘෂ්ණාව දුරු කෙරෙයි බැහැර කෙරෙයි විගතාන්ත කෙරෙයි අනහාවයට පමුණුවයි. මෝ තොමෝ පහානපරිඤ්ඤා යි.

තණහං පරිඤඤාය – තෘෂ්ණාව මේ තිවිධ පරිඥායෙන් දන. අනාසවා යනු: ආපුවයෝ සතර දෙනෙකි: කාමාපුව යැ හවාපුව යැ දෘෂ්ටා පුව ය අවිදාහපුව යි, යම කෙනකුන්ට මේ ආපුවයෝ පුහිණ වූවාහු උසුන්මුල් ඇත්තාහූ තාලවස්තුවක් සෙයින් කරන ලද්දුහු අනහාවය කරන ලද්දුහු මත්තෙහි නූපදනා සැහැවි ඇත්තාහුද ඒ අර්හත්ක්ෂීණාපුවයෝ අනාපුවයෝ යැ යි කියනු ලැබෙත්.

තණහං පරිඤඤාය අනාසවාංෂ අහමපි තෙ ඔසතිණණා'ති බාලි-යම කෙතෙක් තෘෂ්ණාව පිරිසිඳ දන අනාසුව වූවාහු ද මම ද ඔහු කාලෝසය තරණය කළාහු යැ හවොසය තරණය කළාහු යැ දෘෂ්ටි-ඔසය තරණය– කළාහු යැ අවිදහා–ඔසය තරණය කළාහු යැ සියලු සංසාරපථය තරණය උත්තරණය– නිස්තරණය– අනිකුමණය– සමතිකුමණය කළාහු යැ ඉක්ම වූවාහු යැ'යි කියම පුකාශ කෙරෙම නුයි 'තණහං පරිඤ්ඤාය අනාසවා සෙ අහමපි තෙ ඔසතිණ්ණා'ති බෑමි' යනු වේ.

එයින් කී යැ එ බමුණු:

''එතෘභිතඥම් –පෙ– අහමපි පත ඔසකිණණා'කි බුැම්''යි.

සත්වැනි තඥ සූතුනිර්දේශය නිමි.

8. හෙමක සුතානිදෙදසො

8-1

යෙමෙ පුලුඛු වියාකංසු-(ඉච්චායසමා හෙමකො) හුරං ගොස මසාසනා ඉච්චාසී ඉති හවිසසති සඛඛං කං ඉතිහිතිහං, සඛඛං තං තකකවඩසීනා තාහං කළු අභිරමිං.

යෙමෙ පුංඛබ වියාකංසූති: 'අය'ති: යො ච බාවරි බාහමනෝ, අය චංඤඤ තසස ආචරියා, ගත සකං දිදියිං සකං බනතිං සකං රුවිං සකං ලදධිං සකං අජඹාසයං සකං අධිපපායං වාහකංසු ආවිකමංස, දෙසයිංසු පඤඤැපිංසු පටයි පිංසු විවරිංසු විහජිංසු උතනානීඅකංසු පකාසෙසුනති 'යෙ මෙ පුංඛඛ වියාකංස; ඉවචායසමා හෙමකෝති: -පෙ-. හුරං ගොතම සාසනාති: හුරං ගොතමසාසනා, පරං ගොතමසාසනා, පුරෙ ගොතම සාසනාති: හුරං ගොතමසාසනා, පරං ගොතමසාසනා, පුරෙ ගොතම සාසනාති: හුරං ගොතමසාසනා, පරං ගොතමසාසනා තථාගතසාසනා, දෙවනදවසාසනා, අරහභතසාසනාති 'හුරං ගොතම සාසනා'.

ඉව්වාසි ඉති හවිසාසනීති: එවං කිර ආසි, එවං කිර සවිසාසනීති 'ඉව්ව සි ඉති හවිසාසති'.

සබබං තං ඉතිහිතිහාති: සබබං තං ඉතිහිතිහං, ඉතිකිරාය, පරමපරාය පිටකසමපැය තකකාලිහතු නයාගතු ආකාරපරිවිගලකක න දිවසීනිජිකා-තකබනත්යා න සාමං සයමහිඤඤතං න අතාපච්චකබධමමං කථයිංසූති 'සබබං තං ඉතිහිතිහං.'

සබබං තං තකකවඩස්තනති: සබබං තං තකකවඩස්තා විතකකවඩස්ත සමහපාවඩස්තං කාමවිතකකවඩස්තං වාහපාදවිතකක වඩස්තං විහිංසා-විතකකවඩස්තා ඤාතිවිතකක,වඩස්තං ජනපදවිතකකවඩස්තං අමර,විතකක-වඩස්තා පරානුදීයතා පටිසංයුතාවිතකකවඩස්තා ලාහසකකාරසි ලාක-පටිසංයුතාවිතකකවඩස්තා අනවඤඤතති පටිසංයුතා විතකකවඩස්තාත සබබං තං තකකවඩස්තා.

8. පරානුදය- මජයං පරානුදදය- පන

^{1.} උතසානී මකංසු ප.

දෙව දෙවසාසතා යන්න ප-ව-ව්-ක-වෙන පොක්වල නැත.

8. හේමක සූතුනිර්දේශය

8-1.

(ආයුෂ්මත් හේමක මාණවක මෙසේ විචාරයි:) භාගාවතුන්වහන්ස, පෙර (බාවරි බාහ්මණාදි) යම කෙනෙක් ගෞතමශාසනයෙන් පළමු 'මෙසේ වී ල' 'මෙසේ වන්නේ ල' යි (යම් දහමක්) මට පුකාශ කළාහු ද එ හැම 'මෙසේ මෙසේ යැ' යි උපන් (ඉතිහිතිහ) කථායෙක. එ හැම (කාමවිතර්කාදි) තර්ක වඩන්ාසුලු යැ. මම එහි නො ඇලුණෙමි.

යෙ මෙ පුබෙබ වියාකංසු– 'යෙ' යනු: යම් බාවරි නම් බමුණු කොනෙක් වෙත් ද ඔවුන්ගේ ආචායාී වූ අනා වූ යම් කොනෙකුත් වූහු ද ඔහු ස්වකීය දෘෂ්ටිය සවකීය ක්ෂාන්තිය සවකීය රුචිය සවකීය ලබ්ධිය සවකීය අධාාශය සවකීය අභිපාය වියාකංසු– කීහ දෙසූහ පැනැවූහ පිහිටුවූහ විවරණය කළහ විහාග කළහ පුකට කළහ පුකාශ කළ හු නුයි 'යෙ මෙ පුබෙබ වියාකංසු' යනු වේ. ඉච්චායසමා හෙමකො යනු… හුරං ගොතමසාසනා යනු: ගෞතම ශාසනයෙන් පූර්වයෙහි, ගෞතම ශාසනයෙන් ඔබබෙහි, ගෞතමශාසනයෙන් පෙර, ගෞතම ශාසනයෙන් පළමු, බුද්ධශාසනයෙන් ජිනශාසනයෙන් තථාගතශාසනයෙන් දේවදේව ශාසනයෙන් අර්හත්ශාසනයෙන් පළමු නුයි 'හුරං ගොතමසාසනා' යනු වේ.

ඉච්චාසි ඉති හවිසසති යනු: 'මෙසේ වී ල' 'මෙසේ වන්නෙ' ල' නුයි 'ඉච්චාසි ඉති හවිස්සති' යනු වේ.

සබබං තං ඉතිහිතිහං යනු: ඒ හැම 'මෙසේ මෙසේ යැ'යි උපන් කථා (ඉතිහිතිහ) යෙන්, මෙසේ ල යන කථා (ඉතිකිරු) යෙන්, පරම්පරාකථං-යෙන්, පෙළ හා සම යැ යි ගන්නා පිටකසම්පදයෙන්, තර්කහේතුයෙන්, නය හේතුයෙන්, (මෙය සුඥර යි) ආකාර සැලකීමෙන්, අප රුචි කොට ගත් දෘෂ්ටිය හා සම යි කීවාහු යැ නො ද තුමූ තමන් දිසින් සෙලක්ෂණාව බොධයෙන් දන්නා ලද්දක්, නො ද තමහට පසක් වූ දහමක් කීවාහු නුයි 'සබබං ත ඉතිහිතිහං' යනු වේ.

සබබං කං කකකාවඩස්තං යනු: එ හැම තර්ක වඩනාසුලු යැ විතර්ක වඩනාසුලු යැ සංකල්ප වඩනාසුලු යැ කාමවිතර්ක වඩනාසුලු යැ වාංපාද විතර්ක වඩනාසුලු යැ විහිංසාවිතර්ක වඩනාසුලු යැ දොතිවිතර්ක වඩනාසුලු යැ ජනපදවිතර්ක වඩනාසුලු යැ අමරාවිතර්කදාෂ්ටිය වඩනාසුලු යැ ගෙහසිත පේමයෙන් යුක්ත විතර්ක වඩනාසුලු යැ ලාහ-සත්කාර-ක්රති-ශබද පතිසංයුක්ත වූ විතර්ක වඩනාසුලු යැ අනවඤඤත්ති (අවමන් නො ලබනු කැමැත්ත) පුතිසංයුක්ත වූ විතර්ක වඩනාසුලු නුයි 'සබබං තං තක්කවඩස්නං' යනු වේ.

නාහං තසා අභිරමනති නාහං තසා අභිරමං න ව්ඤිං¹ නාධිගව**ීං** න පටිලභිතති ' 'තාහං තසා අභිරමං.'

ලතනාහ ලසා බාහම්ලණා; ''ගෙ ලො පුලබට වියාකංසු (ඉඩවායසමා ගහමලකා) **ແປ**, ອຫາສອ ສາສອາ, ඉඩාසි ඉති හදිසාත් සබබං තං ඉතිහිතිහං, ස්ථිබං තං තකකව්ඩස්තං නාහං තසු අභිරම් 'හති

8 - 2

භිංච වෙ ධම්වමක්ඛාහි තණතා නිගසාතනං* මූනි, යං විදිතිා සතෝ චරං තරේ ලොකෙ විසත් කං.

භා වූ ලබ ධම්මමක්ඛාතීත් 'සට'නත් හගුවනතං හණත්, ධම්මමක්ඛාතීත් 'ධමම'නති ආදිකලාහණං මජේඛකලාහණං පරිලයාතාතකලාහණං සාතාං ພຽງແສງອາ ອາຍິດເຽືອ້ອ້າຍ. ເບີ້ອີດາ ອີດອົງໃດ. ອີກອາວິດາ ສາຊ පටසානේ චතතාරෝ සම්මපපධානේ චතතාරෝ ඉදාධීපාලද පඤ්චිණියානි පණාබලානි සතත බාජාව මේග අරියං අවස්ඞයිකං මහතං නිඛ්ධානකාව නිබබාත ගාමිනිඤා පටිපදං අසබාහි ආවිකබාහි, දෙසෙහි පඤඤපෙහි පටයා පති විවරාහි විහජාහි උතතානීකරෝහි පකායෙහිති 'තවං ව මෙ ධම්ම මක්ටාහි'

ກອເພາ නිශසාතනං වූනීකි තණහා'කි රූපතණතා - මප- ධම්මතණහා, ສຸສາພາສິທສາກກາ∙ ກ∉າພາອຫາກ∘4. ກສາພາຍິເພື່ອ ກສາພາອວິສີແພດ. තණතා පටිපසසදධිං අමතං නිඛ්ධානං. මූනීත් 'මොනං' වුවෙති ඤාණං. - පෙ- සඩහජාලමනිවට සො මුනීති කණ්ෂානිශඝාතනං විනි'

යං විදිනා, සතෝ වරනති යං විදිතං කතා තුලයිතා තීරයිතා විහාවයිතා විහුතං කතා 'සමබබ, සඬබාරා අනිචවා'ති විදිතං කතා තුලයිනා ත්රයිනා විහාවයිනා විහුතං කතා 'සබෙබ සඬබාරා දුකබා'ති 'ස්රිබ්ඩ් ධම්මා අනතතා'ති --ලප-- යං කිසිවී සමුදයධමමං සබ්බං තං නිරොධධම හති විදිතං කළා තුලයිනා තිරයිනා විහාවයිනා විහතං කණා. සංකාති වතුති කාරණෙහි සංකා; කාලය කායානුපසනාසති-පටඨානං භාවේමනතා සතෝ -- පෙ-- යෝ විච්චති සතෝ. වරතත් චරලනතා විහරලනතා" ඉරියනෙතා වලතනලනතා පාලලලනතා යලපලනතා යාපෙනෙතා ති යං විදිනා සනොවරං.'

- 4. සංකෝ නිපපතනං සංකෝ පහානං-ම,ව,වී,ක.
- 5. විවර**භාතා** ව,වි.ක.

^{1.} රත්ංනවිසි පත 2. රත්ං නපවිලගිනයි-- පත. 8. නිසංසක-- පන.

චූලනිර්දෙ**ශපා**ලි

ගේමක සූතුනිර්දේශය

නාහං තසා අභිරම්ං යනු : මම එහි නො ඇලුණෙමි (එය) නො වින්-දෙම (එයට) නො පැමිණියෙමි. (එය) නො ලැබීම් නුයි 'නාහං කසා අභිරම්ං' යනු වේ.

එයින් කී යැ එ බමුණු:

''යෙ මෙ පුබෛ –පෙ– නාහං තසා අභිරමිං'' යි.

8-2.

මුනීන්දුයන් වහන්ස, යම දහමක් දන සිහි ඇති වැ හැසිරෙනුයේ ලොවැ විසත්තිකා සඩ්බාහත තෘෂ්ණාව තරණය කරන්නේ නම් එබදු වූ, තෘෂ්ණාව වනසන දහමක් මුඹ වහන්සේ මට වදළ මැනැව.

තාං ව ගම ධම්මමකාගති- 'ත්වං' යි භාගාවතුන් අමතයි. ධම්ම-මකාගති- 'ධම්මං' යනු මුල යහපත් වූ මැද යහපත් වූ අග යහපත් වූ (අර්ත්ථ සමපත්ති ආදීන්) සාර්ත්ථ වූ (වාඤ්ජන සමපත්ති ආදීන්) සවාඤ්-ජන වූ සියල්ල පරිපූර්ණ වූ පරිශුද්ධ වූ බහ්මවයාහිය, සතර සතිපට්ඨානයාත් සතර සමාක්ෂුධානයන් සතර සෘද්ධිපාදයන් පඤ්චෙන්දියයන් පඤ්ච-බලයන් සප්ත බොධාඩනයන් ආයාහි අෂ්ටාඩගිකමාර්ගය, නිර්වාණය හා නිර්වාණගාමිනී පුතිපදව හා, අකාබාහි- වදළ මැනැව දෙසුව මැනැව පැනැවුව මැනැව පිහිටුව මැනැව විවරණය කළ මැනැව විහාග කළ මැනැව පුකට කළ මැනැව පුකාය කළ මැනැව නුයි 'තාං ව මෙ ධම්මමක්බාහි' යනු වේ.

තණහානියාසාතනං මුනි- 'කණ්හා' යනු: රූපතාෂ්ණා යැ … ධර්ම තාෂ්ණා යි. කණහා නියසාතනං- තාෂ්ණාවගේ පුහාණය තාෂ්ණාවගේ සන්හිදී ම තාෂ්ණාවගේ දුරැලීම තාෂ්ණාවගේ පුතිපුගුබ්ධිය අමාමහනිවන මුනි යනු; 'මොන' යි ඥානය කියනු ලැබෙයි…රාගාදි සඩගය හා දෘෂ්ටිජාලය ඉක්ම සිටි හේ මුනි වේ නුයි 'තණ්හා නිග්ඝාතනං මුනි, යනු වේ.

යං විදිනා සතෝ වරං යනු: යමක් දන්නා ලද කොට තුලනය කොට තිරණය කොට විභාවනය කොට පුකට කොට 'හැම සංස්කාරයෝ දනිතාහ' යි විදිත කොට තුලන- තීරණ- විභාවන- විභූත කොට 'හැම සංස්කාරයෝ දු;බයහ'යි 'හැම ධර්මයෝ අනාත්මහ'යි..... 'යම කිසි සමුදය සවභාවයෙක් වේ නම් ඒ හැම ගිරොධසවභාවය ඇතැ'යි විදිත කොට තුලන- තීරණ-විභාවන-විභූත කොට. සතෝ යනු: සතර කරුණෙකින සිහි ඇතියේ කයෙහි කායානුපස්සනා සතිපට්ඨානය වඩමත් සිහි ඇතියේ... හේ 'සිහි ඇතියේ' යි කියනු ලැබෙයි. වරං යනු: සරනුයේ වෙසෙනුයේ ඉරියවූ පවත්වනුයේ වැටෙනුයේ පාලනය කරනුයේ යැපෙනුයේ යාපනය කරනුයේ නුයි 'යං විදිනා සංකා වරං' යනු වේ. තර ලොකෙ විසතතිකතති 'විසතතිකා' වුචවති තණතා, ''යො-රාගෝ සාරාගෝ - පෙ- අභිජිකා ලොහෝ අකුසලමූලං.'' විපතතිකාති කෙනටෙඨන විසතතිකා - පෙ- විපතා විතිතාති විසතතිකා. ලොකෙකි අපායලොකෙ මනුසසලොකෙ දෙවාලාකෙ බණ්බලොකෙ ධාතුලොකෙ ආයතනලොකෙ. තර ලොකෙ විසතතිකනති ලොකෙවෙසා විපතතිකා, ලොකෙවෙකං විසතතිකං සංකා තරෙයාං උතනරෙයාං පතරෙයාං සමතිකකලෙයාං විතිවතොයාතති 'තරෙ ලොකෙ විසතතිකං.'

''කිං ඩ මෙ ධම්මක්ඛාති කණ්කානිගෘහතතං" මුනි, යං විදිඣා සංකා චරං තරෙ ලලාංක විසනනිකණයි.

8--3

ඉධ දිටඨසුතමුත-වි කුඤුතෙසු පියරුපෙසු (හෙමක) ජඤුරාගවිනොදනං නිඛ්ඛානප**ුමච**ුඩුතං¹

ඉධ දීටඨසුතමුතවිඤඤාතෙසූති 'දිටඨ'හතී චකබුනා දිටඨං, සුතනති සොතෙන සුතං, මුතතති ඝානෙන ඝායිතං ජිවහාය සායිතං, කායෙන ඵුටඨං, විඤඤාතනති මනසා විඤඤාතනති 'ඉධ දිටඨසුතමුතවිඤඤාතෙසු.'

පියරූපෙසු භෙමකාති 'කිඤාලොකො පියරුපං සාතරුපං: වකබුං ලොකො පියරුපං සාතරුපං, සෙකං ලොකො පියරුපං සාතරුපං, ඝාතං ලොකො පියරුපං සාතරුපං, ජීවහා ලොකො පියරුපං සාතරුපං, කායො ලොකො පියරුපං සාතරුපං, මතෝ ලොකො පියරුපං සාතරුපං, රුපා ලොකො පියරුපං සාතරුපං, සඳදු ලොකො පියරුපං සාතරුපං, රුපා ලොකො පියරුපං සාතරුපං, සඳදු ලොකො පියරුපං සාතරුපං, රුපා ලොකො පියරුපං සාතරුපං, සඳදු ලොකො පියරුපං සාතරුපං, වකබුවිකුඤ ණං ලොකො පියරුපං සාතරුපං, සොතවිඤඤණං ලොකො සානවිඤඤණං ලොකො පියරුපං සාතරුපං. වකබුසමපලසකා

^{1.} නිසාපත- පන

^{2.} නිබ්බානං පරමවවුකං- ව, ව, ක

තර ලොකෙ විසතතිකං- 'විසත්තිකා'යි තෘෂ්ණාව කියනු ලැබෙයි. යම රාගයෙක්... බලවත් රාගයෙක් අභිධාහයෙක් ලොභ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි. විසතතිකා යනු: කවර අරුතින් විසත්තිකා නම වූ යැ යත්:... පතළා යැ විස්තෘත යැ නුයි 'විසත්තිකා නමු. ලොකෙ යනු: අපාය ලෝකයෙහි යැ මනුෂාලෝකයෙහි යැ දිවාලෝකයෙහි යැ ස්කන්ධ ලෝකයෙහි යැ බාතුලෝකයෙහි යැ ආයතනලෝකයෙහි යි. තර ලොකෙ විසත්තිකා යනු: තෙල විසත්තිකා සඩබාහත තෘෂ්ණාව ලෝකයෙහි ම වෙයි. ලෝකයෙහි මැ වූ තෙල විසත්තිකාව සිහි ඇති වැතරණය කරන්නේ යැ උත්තරණ- පුතරණ- සමතිකුමණ කරන්නේ යැ ඉක්ම සිටුනේ යැ නුයි 'තරෙ ලොකෙ විසතනිකං' යනු වේ.

එයින් කී යැ එ බමුණු:

''ඣ· ච ගම –පෙ– තරෙ ලොකෙ විසත්තිකං'' යි.

8**--3**.

භේමක මාණවකය, මෙලොවැ රූපායතන ශබ්දායතන ගන්ධ– රස–ස්පුෂ්ටවාසයතන ධර්මායතන සඩ්බාසත වූ පිය ස්වභාවයන්හි ඡඤරාගය දුරු කිරීම වසුති රහිත වූ නිර්වාණපදය වෙයි.

ඉධ දිටයසුතමුතවිඤඤාගතසු– 'දිවසං' යනු: ඇසින් දක්නාලද, සුතං යනු: කනින අසන ලද, මුතං යනු: නැහැයෙන් ආසුංණය කරන ලද, දිවින් රස විදුනා ලද, කයින් පහස්නාලද, විඤ්ඤාතං යනු: මනසින් දන්නා ලද නුයි 'ඉධ දිට්යසුතමුතවිඤ්ඤාතෙසු' යනු වේ.

පියරුපෙසු හේමක යනු: ලෝකයෙහි පියසවහාවය මධ්රසවහාවය කවර යත්: ඇස මලා්කයෙහි පියසවහාව ඇත්තේ යැ මධ්රසවහාව ඇත්තේ යැ, කත ලෝකයෙහි පියසවහාව ඇත්තේ යැ මධ්රසවහාව ඇත්තේ යැ, නැහැය ලෝකයෙහි පියසවහාව ඇත්තේ යැ මධ්රසවහාව ඇත්තේ යැ, දිව ලෝකයෙහි පියසවහාව ඇත්තේ යැ මධ්රසවහාව ඇත්තේ යැ කය ලෝකයෙහි පියසවහාව ඇත්තේ යැ මධ්රසවහාව ඇත්තේ යැ, මනස ලෝකයෙහි පියසවහාව ඇත්තේ යැ මධ්රසවහාව ඇත්තේ යි, රූපයෝ ලෝකයෙහි පියසවහාව යැත්තේ යැ මධ්රසවහාව ඇත්තේ යි, රූපයෝ ලෝකයෙහි පියසවහාව යැමධ්රසවහාව ඇත්තේ යි, රූපයෝ ලෝකයෙහි පියසවහාව යැ මධ්රසවහාව ඇත්තේ යි, රූපයෝ ලෝකයෙහි පියසවහාව යැ මධ්රසවහාව ඇත්තේ යි, රූපයෝ ලෝකයෙහි පියසවහාව යැ මධ්රසවහාව යැ, ශබදයෝ ලෝකයෙහි– ගන්ධයෝ ලෝකයෙහි– රසයෝ ලෝකයෙහි– ස්පුෂ්ටවායෝ ලෝකයෙහි ධර්මයෝ ලෝකයෙහි පියසවහාව යැ මධුර සවහාව යි, වක්ෂුර්වඥානය ලෝකයෙහි පියසවහාව යැ මධුර සවහාව යි, වක්ෂුර්වඥානය ලෝකයෙහි පියසවහාව යැ, ගුානුවඥානය ලෝකයෙහි– කායවඥානය ලෝකයෙහි– මනොවඥානය ලෝකයෙහි පියසවහාව යැ මධුර සවහාව යි, චක්බුසම්එස්යය

271

චූලලනිඥෙස පාළි

ලොකො පියරුපං සාතරූපං, සොත- ඝාන- ජීවිහා-කායසමඵසො ලොකො මගතාසමඵසො ලොකො පියරුපං සාතරූපං, චකබුසමඵසාජා වේදනා ලොකො –පෙ– සොත– ඝානා–ජීවිහා –කාය- මනොසමඵසාජා වේදනා ලොකො පියරූපං සාතරූපං, රූපස ඤඤ ලොකො– සදදස ඤඤ ලොකො –පෙ– ගනට- රස- ඵොට් හිබ- ධම්මසඤඤ ලොකො පියරූපං සාතරූපං, රූපසඤෛවතතා ලොකො –පෙ– සදද- ගනට- රසඵෝට් හිබ-ධම්මසඤෛවතතා ලොකො පියරූපං සාතරූපං, රූපතණකා ලොකො –සදදකණකා ලොකො –පෙ– ගනට– රස– ඵොට් හිබ– ධම්ම තණකා ලොකො පියරූපං සාතරූපං, රූපවිතකෝකා ලොකො –පෙ– සදද-ගනට– රය– ඵොට් හිබ- ධම්ම විනකෝකා ලොකො පියරූපං සාතරූපං. රූපදිවාරෝ ලොකො පියරූපං සාතරූපං, සදදවිවාරෝ ලොකො –පෙ– ගනට– රය– ඵොට් හිබ– ධම්ම විනකෝකා ලොකො පියරූපං සාතරූපං. රූපදිවාරෝ ලොකො පියරූපං සාතරූපං, සදදවිවාරෝ ලොකො –පෙ– ගනට– රය– ඵොට් හිබ– ධම්ම විවාරෝ ලොකො පියරූපං සාතරූපනති 'පියරූපෙසු හෙලකා.'

ෂ්ඤරාග විනොදතානති¹ 'ජඤරාගො'ති ''යො කාමෙසු ක:මච්ඡඥෙ කාමරාගො කාමනාඥි ක.මතණකා කාමසිගොහො කාමපරිළාහො කාමමුවජා කාමයේකාසානං කාමොසො කාමයොගො කාමූපාදනං කාමවඡඤනීවරණං.''

ජඥරාග විනොදනනති ජඥරාගපාහානං ජඥරාගවුපසමං, ජඥරාග-පටිනිසාභාං ජඥරාගපටිපාසාණි³ අමතං තිබ්බාන**හති** 'ජඥරාග විනොදනං.'

නිබානපදමදිවුතනති නිඛ්යානපදං කාණපදං ලෙනපදං ඝරණපදං අහයපදං, අවවූතනති නිචචං ධුවං සසාකං අවිදරිනාම ධම් තති 'නිඛ්යාන පදමච්චුකං.'

ලකනාහ හගවා:

''ඉධ දිටඨසුතමුත විඤඤුතෙසු පියරුපෙසු (ගෙමක) ජඥරාගව්නොදනං නිඛ්ධානපදමච්චුත''හති.

^{1.} ජනද විභාංදනකි- ම.

^{2.} ජපදරංග පට්පපසකදඩං ම, ව, ව, ත.

වූ**ල**නිර්දෙශපාලි

ලෝකයෙහි පියසවහාව යැ මධුර සවහාව යැ සොත - ඝාන -ජිවහා- කායසමඑස්සය ලෝකයෙහි- මගනාසමඑස්සය ලෝකයෙහි පිය සවහාව යැ මධුරසවහාව යි, වක්බුසමඑස්සයෙන් උපන් වෙදනාව ලෝක යෙහි... සොත-සාන...ජිවහා- කාය- මනො සමඑස්සයෙන් උපන් වෙදනාව ලෝකයෙහි පියසවහාව යැ මධුරසවහාව යි, රූපසංඥාව ලෝකයෙහි-ශබ්දසංඥාව ලෝකයෙහි- ... ගන්ධ-රහ, ස්පුෂ්ටවා- ධර්මසංඥාව ලෝකයෙහි-ශබ්දසංඥාව ලෝකයෙහි- ... ගන්ධ-රහ, ස්පුෂ්ටවා- ධර්මසංඥාව ලෝකයෙහි-ශබ්ද-ගන්ධ-රස- ස්පුෂ්ටවා- ධර්මසඤ්චෙතනාව ලෝකයෙහි පිය සවහාව යැ මධූරසවහාව යි, රූපතෘෂ්ණාව ලෝකයෙහි- ශබ්දතෘෂ්ණාව ලෝකයෙහි-....ගන්ධ-රස- ස්පුෂ්ටවා- ධර්මසඤ්චෙතනාව ලෝකයෙහි පිය සවහාව යැ මධූරසවහාව යි, රූපතෘෂ්ණාව ලෝකයෙහි- ශබ්දතෘෂ්ණාව ලෝකයෙහි-....ගන්ධ-රස-ස්පුෂ්ටවා- ධර්මතෘෂ්ණාව ලෝකයෙහි පියසවහාව යැ මධූර සවහාව යි, රූපවිතර්කය ලෝකයෙහිශබ්ද-ගන්ධ-රස-ස්පුෂ්ටවා ධර්මවිතර්කය ලෝකයෙහි පියසවහාව යැ මධුරසාවාව යි, රූපවිචාරය ලෝකයෙහි පියසවහාව යැ මධුරසාවාව යැ, ශබ්දවිචාරය ලෝකයෙහි... නත්ධ-රස- ස්පුෂ්ටවා- ධර්මවිචාරය ලෝකයෙහි පියසවහාව යැ මධුර සටහාව ඇත් නු යි 'පියරුපෙසු හේමක' යනු වේ.

ජඥරාගවිනොදනං- 'ඡඥරාගො' යනු: කාමයෙහි යම් කාමච්ඡඤ-යෙක් කාමරාගයෙක් කාමනන්දියක් කාමතෘෂ්ණාවක් කාමස්නොහයෙක් කාමපරිදහයෙක් කාමමූර්ඡායෙක් කාම විසින් ගිල අවසන් කොට ගැනී-මෙක් කාම (සඩ්බාත) ඔසයෙක් කාමයොගයෙක් කාමූපාදනයෙක් කාමව්ඡඥනීවරණයෙක් වේ ද, එය යි.

ජඤරාගවිනොදනං යනු: ජඤරාග පුහාණ යැ ජන්දරාගය සන්හිදුවීම යැ ඡන්දරාගය දුරු කිරීම යැ ඡඤරාගයා ගේ පුතිපුශුබයි යැ අමාමහනිවන නුයි 'ඡන්දරාගවිනොදනං' යනු වේ.

තිබබානපදමවවුතං යනු: නිර්වාණපද යැ තාණපද යැ ලෙන (නිලීන-සථාන) පද යැ සරණ පද යැ අහය පද යි. අවවුතං යනු: නිතා යැ ධුැව යැ ශාශ්වත යැ අවිපරිණාම සවභාව නුයි 'නිබබානපදමච්චුතං' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

''ඉධ දිටයසුතමුත - පෙ නිබබානපදමවවුතං'' යි.

8-4

එතද ඤඤය යෙ සතා දිටඨධමොහිතිබබුතා, උපසනතා ච ගත සද තිණණා ලොනෙ විසනනිකං.

එතදඤඤාය යෙ සතාති: 'එත'නති අමතං තිබ්බානං ''යො සො සබ්බස෯බාරසම්බො සබ්බූපයිපටිනිසයංකා තණකක්බයෝ විරාගො නිරෝධෝ නිඛ්ඛානං.'' අඤඤායාති අඤඤය ජාතිතා තුලයිතා තීරයිතා විභාවයිතා විභූතං කතා: 'සබේඛ සභ්ඛාරා අනිවවා'ති අඤඤය ජානිතා තුලයිතා තීරයිතා විභාවයිතා විභූතං කතා, 'සබේඛ සභ්ඛාරා දක්ඛා'ති --මප- සබේඛ ධම්මා අනතතාති --මප- යං කිඤිම් සමුදයධම්මං සබ්බං කං නිරෝධධම්මනති අඤඤය ජානිතා තුලයිතා තීරයිතා විභාවයිතා විභූතං කතා' යෙති අරහනෙතා බීණාසවා. සතාති චතුහි කාරණෙහි සතා: කායෙ කායැනුපසානාසනිපටඨානං භාවිතතනා සතා --මප- කෙ වුවෙනති සතාති 'එතදඤඤාය යෙ සතා.'.

දිටයිධමමාහිනිබබුතාති: 'දිටයිධමමා'ති: දිටයිධමමා, ඤාතධමමා, තුලිතධමමා, තිරිතධමමා, විහතධමමා, විහාවිතධමමා. 'සංඛේ සභ්ඛාරා අතිවවා'ති දිටයිධමමා -පෙ- යං කිඤ්ඞ් සමුදයධමමං සඛබං තං නිරෝධ ධමම තතී දිටයිධමමා ඤාතධමමා තුලිතධමමා තීරිතධුමමා විහුතධමමා විහාවිතධමමා, අභිනිබඩුතාති රාගසා නිඛෝපිතතතා නිබඩුතා, දෙසසය නීඛධාපිතතතා නිබඩුතා, මොහසය නිඛධාපිතතතා නිබඩුතා, කොධසා -පෙ- උපනාහසය -පෙ- සඛධාකුසලාහිසංඛාරාතං සනතානා සමිතතතා වූපසමතතා නිජාධානතා නිබඩුතානා විගතතතා පටිපපසාදුකාන කතා උපසතතා වූපසනතා නිබඩුතා පටිපපසාදධාති 'දිටයිධමමානිතිබඩුතා'

උපසනතා ව තෙ සදති: 'උපසනතා'ති: රාගයස උපයමිතනතා නිඛ්ධාපි-තනතා උපසනතා, දෙසයස – මොහසය – කොධයස – උපනාහසය – පෙ – සඛ්ධාකුසලාභී සංඛාරානං සනත තතා සමීතනතා උපසමිත තතා නිජඣාතනතා නිඛ්ධතනතා විගතනතා පටිපපසසදඛානා සනතා උපසනතා වූපසනතා නිඛ්ධතන විගතනතා පටිපපසසදඛානි 'උපසනතා.' තෙත් අරහනෙතා බීණාසවා, සදති සද සඛ්ධද සඛ්ධතාලං නිවචකාලං ධූවකාලං සතතං සමීතං අඛෝධාකිණණා පොඩොනුපොඩබං උදෙකොධිකජාතං අවීචි සනතත් සහිතං එසයිකං, පුරෙහනතං පවණාසනතා පුරිමයාමං මණකීමයාමං පවිජීමයාමං කාලෙ ජුණො විසෙස හෙමනෙත ගිමෙහා පුරිම වියෝ බණෝ මණකීමෙ වියෝබනෙ පවජීමෙ වියෝඛනෙක් 'උපසනතා ව තෙ සද.'

 අධ්වසනානාකි සම්කං - පන. අව්පප සනනානති පතින- කයි. අව්ෂ සනනාන් ජතින-- විදාං. 8-4. ස්මෘතිමත්වූ දක්තාලද (අඟිතාාදි) දහම ඇති යම රහත් කෙතෙක් තෙල අමාමහනිවන (මාර්ගඥානයෙන්) දන (ක්ලෙශපරිනිර් වාණයෙන් පිරිනිවියාහු) සන්හිදුණාහු ද වෙත් නම ඔහු හැම කල්ති ලොවැ විසත්තිකා සඩබාහත තෘෂ්ණාව තරණය කළාහු වෙත්.

එතදඤඤඤය යෙ සතා- 'එතං' යනු: අමාමහ නිවන යි: යම සියලු සංස්කාරයන්ගේ සන්හිඳුවීමෙක් සියලු උපයින්ගේ හැරපීමෙක් තෘෂ්ණා ක්ෂයයෙක් විරාගයෙක් නිරෝධ සඩ්බාාත නිවනෙක් වේ ද එය යි. අඤඤෑය යනු: දන දනගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට පුකට කොට 'හැම සංස්කාරයෝ අනිතාහ'යි දන දනගෙන තුලන-තීරණ විභාවන විභූත කොට, 'හැම සංස්කාරයෝ දුෘඛයහ'යි 'හැම ධර්මයෝ අනාත්මහ'යි ...යම කිසි සමුදයසවභාවයෙක් වේ නම එහැම නිරෝධසවභාවය ඇතැ'යි දන දනගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට පුකට කොට. යෙ යනු: අර්හත් ක්ෂිණාසුවයෝ. සතා යනු: සතර කරුණෙකින් සිහි ඇත්තාහු: කයෙහි කායානුපස්සනා සනිපටඨානය වැඩු බැවින් සිහි ඇත්තාහු... ඔහු සිහි ඇත්තාහු යයි කියනු ලැබෙත් නුයි 'එතදඤඤාය යෙ සතා' යනු වේ.

දිටයිධමමාතිතිබබුතා- 'දිට්යිධමම' යනු: දක්තාලද දහම ඇත්තාහු දත්තාලද දහම ඇත්ත.හු තුලනය කරනලද දහම ඇත්තාහු තිරණය කරන ලද දහම ඇත්තාහු පුකට කළ දහම ඇත්තාහු විහාවන කළ දහම ඇත්තාහු. 'හැම සංස්කාරයෝ අනිතාහ'යි දුටු දහම ඇත්තාහු... 'යම කිසි සමුදය සවහාවයෙක් වේ නම ඒ හැම නිරොධසවභාවය ඇතැ'යි දුටු දහම ඇත්තාහු දත් දහම ඇත්තාහු, තුලනය කළ දහම ඇත්තාහු, තීරණය කළ දහම ඇත්තාහු දත් දහම ඇත්තාහු, තුලනය කළ දහම ඇත්තාහු, තීරණය කළ දහම ඇත්තාහු දත් දහම ඇත්තාහු, තුලනය කළ දහම ඇත්තාහු, තීරණය කළ දහම ඇත්තාහු දත් දහම ඇත්තාහු, තුලනය කළ දහම ඇත්තාහු, තීරණය කළ දහම ඇත්තාහු දත් දහම ඇත්තාහු, තුලනය කළ දහම ඇත්තාහු, තීරණය කළ දහම ඇත්තාහු දත් දහම ඇත්තාහු, තුලනය කළ දහම ඇත්තාහු, සීරණය කළ දහම ඇත්තාහු දත් දහම ඇත්තාහු, තුලනය කළ දහම ඇත්තාහු, සීරණය කළ දහම ඇත්තාහු දත් දහම ඇත්තාහු, තුලනය කළ දහම ඇත්තාහු, සීරණය කළ දහම ඇත්තාහු දත් දහම ඇත්තාහු, තුලනය කළ දහම ඇත්තාහු, සීරණය කළ දහම ඇත්තාහු දත් දහම ඇත්තාහු, තුලනය කළ දහම ඇත්තාහු, සීරණය කළ දහම ඇත්තාහු යනු: රාගය නිවූ බැවත් නිවත සාවය කිදීවන ලද වන බැවත් වෙසෙසින් සන්තිදු වනලද වන බැවත් කිවත ලද වන බැවත් නිවුණ බැවත් පහවූ බැවත් පතිපුශුබධ බැවත් ශාන්තයහ උපශාන්තයහ වනුපශාන්තයහ නිර්වෘතයහ පතිපුශුබධයහ යි 'දිටයධාමාහිනිබහුතා' යනු වෙ.

උපසනතා ව ගත සද- 'උපසන්තා' යනු: රාගය සන්හිඳුවනලද වන බැවින් කිවනලද වන බැවින් උපශාන්ත වූවාහු. ද්වේෂය- මෝහය-කෝධය- උපනාහය ... හැම අකුශලාහිසංස්කාරයන් සන්හුන් බැවින් සත්හිඳුවන ලද වන බැවින් උපශමනය කරන ලද වන බැවින් කිවනලද වන බැවින් කිටුණ බැවින් පහවූ බැවින් පතිපුශුබධ බැවින් කාන්තයහ උපශාන්තයහ වාපශාන්තයහ කිර්වෘතයහ පතිපුශුබධයහ යි 'උපසන්තා' යනු වේ. තෙ යනු: අර්හත් ක්ෂිණාපීවයෝ. සද යනු: හැම දවස්හි හැම කල්හි (පූර්වාහ්ණාදී) සියලු කල්හි දවසැ දවසැ අවිච්ඡින්න වැ කිරනුරු එක්වන් අවාහකීර්ණ වැ පිළිවෙළින් එක් වැ දියරළක් මෙන් අවිරල වැ නො සිඳි එක් වැ පැහැසි පෙර බත පසු බත පෙරයම මැදියම පැසුමීයම අවපසැ පුරපසැ වසන්හි හිමත්හි ගිමන්හි පෙරවියෙහි මැදිවියෙහි පැසුළු වියෙහි නුයි 'උපසන්තා ව තෙ සද' යනු වේ. ත්ණණා ලොකෙ විසතතිකතතී: 'විසතතිකා' වුවවති තණතා, ''යො රාගො සාරාගො –පෙ– අභිජකා ලොහො අකුසලමූලං, 'විසතතිකා'ති කෙනටෙඨන විසතතිකා –පෙ– විසතාවිත්තාති විසතතිකා. ලොකෙති අපායලොකෙ –පෙ– ආයතනලොකෙ. තිණණා ලොකෙ විසතතිකතති ලොකෙවෙසා විසතතිකා, ලොකෙවෙතං විසතතිකං තිණණා උතතිණණා' නිතතිණණා අතිකකනතා සමතිකකනතා වීතිවතතාති 'තිණණා ලොකෙ විසතතිකං'

තෙනාහ හගවා:

සහශාථාපරියොසානා -පෙ-- සඣා මේ හගවා 'සාවකොහමසම්'ති

හෙමක සූතතනිඥෙසො සමගතතා.

^{1.} ඔත්ණණා උතත්ණණ- පත.

හේමක සූ**තු**තිර්දේශය

තිණණා ලොකො විසතතිකං 'විසත්තිකා' යි තෘෂ්ණාව කියනු ලැබෙයි: යම රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක්... අභිධාායෙක් ලොභ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි. 'විසතතිකා' යනු කවර අරුතින් 'විසත්තිකා' නම් වූ යැ යත්: ...පතළා යැ විස්තෘත යැ නුයි විසත්තිකා නමු. ලොකො යනු: අපාය ලොක-යෙහි ... ආයතනලෝකයෙහි. තිණණා ලොකො විසතතිකං යනු: තෙල විසත්තිකා සඩබාහත තෘෂ්ණාව ලෝකයෙහි ම වෙයි, ලෝකයෙහිම වූ තෙල විසත්තිකාව තරණය කළාහු උත්තරණය කළාහු නිස්තරණය කළාහු ඉක්මගියාහු මොනොවට ඉක්මගියාහු වෙසෙසින් ඉක්ම සිටියාහු නුයි 'තිණේණා ලෝකො විසත්තිකං යනු වේ.

එයින් වදුළහ බුදුහු:

''එතදඤඤාය යෙ සතා –පෙ– තිණණා ලොකො විසතතිකං'' යි.

ගාථා පයාීවසානය හා සමග ... හාගාවතුන් වහන්සේ මාගේ ''. ශාස්තෲහ මම ශුාවකයෙමී.''

භේමක සුතුනිර්දේශය නිමි.

9. තොදෙයා සූතතනිඥෙසො

9-1

යසමං කාමා න වසනතී~ (ඉවවායසමා කොදෙයෙනා) තණතා යසස න විජාති, කළුබකළා ව යො තිරෝණා විමොකෙකා තසස කිදිසෝ¹

යසමං කාමා න වසනතීති: යසමං කාමා න වසනති, න සංවසනත් න ආවසනති න පරිවසනතීති 'යසමං කාමා න වසනති' ඉවලායසමං තොදෙයෙහාති – පෙ–

තණහා යසස න විජාතීති: තණතා යසස නත්ව, න සනති² න සංච්ජාති නුපලබහති ඤාණගගිනා දඩසාති 'තණතා යසස න විජාති'

කථඩකථා ව යො තිණෙණාති: කථඞ්කථා ව යො තිණෙණා උතුතිණෙණා ගිතුතිණෙණා අතිකකතෙනා සමතිකකනෙනා විතිවතොතතී 'කථඩකථා ව යො තිණෙණා.'

විවොකෙටා තසස° කීදිසොති: විමොකෙබා තසස කීදිසො, කිං සණයිතො කිංපකාරො, කිංපටිභාගො, ඉච්ඡිතබෙටාති විමොකබං පුච්ඡතීති විමොකෙබා තසස කීදිසො'

තෙනාහ ලසා බුංහමණො:

''යසමං කාමා න වසනති (ඉවවායසමා තොදෙයෙනා) තණතා යසස න විජජති, කළඬකථා ච යො තිණෙණා විමොකෙබා තසය කිදිසො''ති

9–2

යසමිං කාමා න වසනති (තොදෙසාාති හගවා) තණතා යසා න විජජති, කරඹකථා ව යො තිණෙණා විමොකෙකා තසා නාපරො,

යසමං කාමා න වසනතිති: යසමනති යසමං පුහාලෙ අරහලනත බිණාසවේ, 'කාමා'ති උඈනතො දො කාමා; වින්කාමා ව කිලෙසකාමා ව -- ලෙ ඉමෙ වුවවනති වින්කාමා -- පෙ - ඉමෙ වුවවනති කිලෙසකාමා. යසමං කාමා න වසනතීති: යසමං කාමා න වසනති, න සංවසනති, න ආවසනති, න පරිවසනතීති 'යසමං කාමා න වසනති'. තොදෙයානති භගවාති -- ලෙ-

^{1.} කිංදිංසා-ක-

^{2.} න සති- මරය•.

9. තෝදෙයා සුතුනිර්දෙශය

9--1

(ආයුෂ්මත් තොදෙයා මාණවක මෙසේ විචාරයි). යමක්හු කෙරෙහි කාමයෝ තො ලගිත් ද යමක්හට තෘෂ්ණාව තැද්ද යමෙක් විවිකිත්සාවත් තරණය කෙළේ ද ඔහුගේ විමොක්ෂ්ය කෙබඳු ද?

යසමිං කාමා ත වසතති යනු: යමක්හු කෙරෙහි කාමයෝ (පුථමොත්. පත්තදෘෂ්ටි විසින්) තො වෙසෙත් ද වැද තො වෙසෙත් ද වෙසෙසින් තො වෙමසත් ද සර්වපුකාරයෙන් තො වෙසෙත් ද යි 'යසමිං කාමා න වසතතිති' යනු වේ.

ඉව්වායසමා නොදෙයොහා යනු.....

තණහා යසස න විජජති යනු: තෘෂ්ණාව යමක්හට නැද්ද නො වේ ද විදාාමාන නො වේ ද නො ලැබේ ද නුවණ ගින්නෙන් දවන ලද දූ' යි 'තණ්හා යස්ස න විජ්ජති' යනු වේ.

කථංකථා ච යො තිණෙණා යනු: විචිකිත්සාව ද යමෙක් තරණය උත්තරණය නිස්තරණය කෙළේ ද ඉක්මගියේ ද මොනොවට ඉක්ම ගියේ ද වෙසෙසින් ඉක්ම සිටියේ දු' යි 'කථංකථා ව යො තිණ්ණො' යනු වේ.

විමොකෙබා තසස කිදිසො යනු: ඔහුගේ විමොක්ෂය කිබදු වූයේ කුමක් වැනි වූයේ කවර පුකාර වූයේ කවර අයුරු වූයේ කැමැති වියයුත්තේ දුයි විචාරා නුයි 'විමොක්බො තස්ස කීදිසො' යනු වේ.

එයින් කී යැ එ බමුණු:

''යසමිං කාමා න වසනති- අප- විමොකෙබා තසස කීදිසො' යි.

9-2.

(බුදුහු මෙසේ වදළහ: තොදෙයාාමාණවකය,) යමක්හු කෙරෙහි කාමයෝ තො ලගිත් ද යමක්හට තෘෂ්ණාව නැද්ද යමෙක් විචිකිත්සාවත් තරණය කෙළේ ද, ඔහට අනාා විමොක්ෂයෙක් නැති.

යසමං කාමා න වසනති– 'යස්මං' යනු: අර්හත් වූ ක්ෂීණාසව වූ යම පුතුලක්හු කෙරෙහි. කාමා යනු: උද්දාන විසින් කාම දෙකෙකි: වස්තු කාමයෝ ද ක්ලෙශ කාමයෝ ද යි ... යස්මං කාමා න වසනති යනු: යම පුහුලක්හු කෙරෙහි කාමයෝ නො වෙසෙත් ද නො ලගිත් ද වෙසෙසින් නො වෙසෙත් ද සර්වපුකාරයෙන් නො වෙසෙත් දු'යි 'යස්මං කාමා න වසනති' යනු වේ. තොදෙයාා'ති හගවා යනු ... තණතා යසස න විජජතීති: 'තණතා'ති: රූපතණතා සදදකණතා ගතිකණතා රසතණතා වොටයිබබතණතා ධම්මතණතා. යාසසාති: අරහතො ටීණාසවසය. තණතා යසස නවිජජතිති තණතා යසස නත්වී, න සනති ත සං විජජති නූපලබහති, පහිනා සමුවජිතතා වුපසනතා පටිපපසයදධා අහබබුපපතතිකා ඤාණගාහිතා දඩසාති 'තණතා යසය න විජජති.' කරඩකථා ව යො තිණෙණාති: 'කරඩකථා' වුවවති විවිකිච්ඡා, දූකෙබ කඩබා --ලප-- එමහිතතතාං¹ චිතිකසය මනොවිලෙබො. යොති: යො සො අරහං බීණාසවෝ. ක**රඩකථා** ව යො තිණෙණාති කරඩකකථා ව යො තිණෙණා, උතතිණෙණා, නිතතිණෙණා අතිකකතෙතා සමතිකකනෙතා විතිවලතතාති 'කරඩකථා ව යො තිණෙණා.'

විවොකොටා තසස නාපරොති: නස්ථි තසය අපරො විවොකොටා, යෙන විමොකොටන විමුවෙවයා විමුකොටා සොකතං නසය විමොකොටන කරණීයනති විමොකොටා තසය නාපරො' පෙනාහ හගවා:

> ''යසම්ං කාමා න වසනත් (තොදෙයාාති හගවා) තණතා යසස න විජාති, කළඬකකථා ච යො තිණෙණා වීමොකෙබා තසස තාපරොති:

> > **9–3**

තිරාසයෝ යෝ² උද ආසසානො පඤඤාණවා යෝ උද පඤඤකපපී, මුතිං අහං සකක යථා විජඤඤං තං මෙ වියාවිකා සමහතාවකාබු.

නිරාසයො සො උද ආසසානොති නිතානණකා⁸ සො උදුහු සත ණකා, රූ ප ආසිංසති⁴ සදෙද -- හතෙධ- රතස- වොට යිබේ දැන ගණං ආවාසලාහං යසං පසංසං- සුබං චීවරං- පිණ්ඩ පාතං- සෙනාසතං ගිලාන පව යහෙස ජ පරික බංරං කාමධාතුං- රූ පධාතුං- අරූ පධාතුං-කාමහ වං- රූ පහ වං- අරූ පහ වං- සකුකු හවං- නෙව සකුකු නොසකුකු හ වං-එක වොකාරහ වං- අතු වොකාරහ වං- අස කුකු හවං පණු වොකාරහ වං-අතිතං අනාගනං පව වූ පතනං- දිට යිසු තු මුතු විකු කු තබා යුතු වෙ ආසිංසති⁴ ඉවර ති සාදියකි පතෙ කි පිහෙති අභිජ පතිනි 'තිරාස සො සෙ උද ආස සානෙනා.

- 8. නී තලංණහා-- ව, වි, ක.
- 4. ආසිසති- ව, වි, ක, මජන-.

^{1.} ජමතිතතත- මණසං

^{2.} නීරාසමසා මයා- පත. නීරාස යො සො- වි.

චූලනිර්ලදශය

තණහා යසස න විජජති 'තණ්හා' යනු: රූප තෘෂ්ණා යැ ශබදතෘෂ්ණා යැ ගන්ධතෘෂ්ණා යැ රසතෘෂ්ණා යැ ස්පුෂ්ටවාහතෘෂ්ණා යැ ධර්මතෘෂ්ණා යි. යසස යනු: අර්හත් ක්ෂීණාසුවහට. තණහා යසස න විජජති යනු: තෘෂ්ණා ව යමක්හට නැද්ද නො වේ ද විදහමාන නො වේ ද නො ලැබේ ද පුහිණ ද මුලුසුන් කරන ලද ද සන්හිඳුණි ද පුතිපුශුබධ ද යළි උපදනට නො නිසි වූ ද නුවණ ගින්නෙන් දවන ලද ද'යි 'තණ්හා යස්ස න විජ්ජති' යනු වේ.

කථඩකථා ව යො තිණෙණා- 'කථඩ්කථා' යි විචිකිත්සාව කියනු ලැබෙයි: දුඃබසතාරෙයහි සැක යැ ... චිත්තයාගේ තදබව යැ මනොවිලෙබය (සිත හිරිගැසීම) යි. යො යනු: යම අර්හත් ක්ෂිණාපුව කෙනෙක්. කථඩ්කථා ච යො තිණෙණා යනු: යමෙක් විචිකිත්සාවත් තරණය උත් තරණය නිස්තර-ණය කෙළේ ද ඉක්මවී ද මොනොවට ඉක්මවී ද වෙසෙසින් ඉක්ම සිටියේ දු'යි 'කථඩකථා ව යො නිණ්ණෝ' යනු වේ.

විවොකෙබා තසස නාපරෝ යනු: යම් විමොක්ෂයෙකින් විමුක්ත වන්නේ නම් එබඳු අන් විමොක්ෂයෙක් ඔහට නැති. හේ විමුක්ත යැ ඔහු විසින් විමොක්ෂයෙන කටයුතු කරන ලද නුයි 'විමොක්බො තස්ස නාපරෝ' යනු වේ.

එයින් වදුළහ බුදුහු:

''යසමීං කාමා -- අප-- විඅමාශකඛා තසස තාපරෝ'' යි.

9-3.

ඒ මුති තෙම කෘෂ්ණා රතික වූයේ ද නොහොත් කෘෂ්ණා සහිත වූයේ ද, හේ පුඤා ඇතියේ ද නොහොත් (සමාපත්ති ආදි) ඥානයෙන්තෘෂ්ණා කල්ප දෘෂ්ටි කල්ප කරනුයේ ද, ශාකායයන් වහන්ස, යම්සේ මම මුනිහු දනගන්නෙම නම සමන්තවක්බු. වූ භාගාවතුන් වහන්ස, එසෙයින් එ කරුණ මට පුකාශ කළ මැනැව.

ත්රාසසො සො උද ආසසාතො යනු: ගෙතෙම තෘෂ්ණා රහිත වූයේ ද තොහොත් තෘෂ්ණා සහිත වූයේ ද රූපාලම්බනයන් පුාර්ථනා කෙරේ ද, ශබදලම්බනයන්-ගන්ධාලම්බනයන්-රසාලම්බනයන්-ස්පුෂ්ටවාාලම්බනා-යන්- කුලය- ගණය- ආවාසය- ලාභය- යසස- පුශංසාව- සුබය- සිවුරු-පිඩුවා- සෙනසුන්- ගිලන්පසබෙහෙසත් පිරිකර- කාමධාතුව- රූපධාතුව-අරූපධාතුව- කාමහවය- රූපහවය- අරූපහවය- සංඥාභවය- අසංඥාභවය තෛවසංඥානාසංඥාභවය- එකවොකාරහවය- චතුවොකාරහවය-පඤ්ටවොකාරහවය- අතිතකාලය- අතාගතකාලය- වර්තමානකාලය-දෘෂ්ට ශුක මුත විඥාතවා ධර්මයන් පුාර්ථනා කෙරේ ද ඉස්නේ ද ආසවාද කෙරේ ද පතා ද රුස්නේ ද තෘප්ති උපදවා දු' යි 'නිරාසපො පො උද ආසසාගතා' යනු වේ. පඤඤාණවා සො උදපඤඤකපපී'ති: 'පඤඤණවා සො'ති: පණ්ඩතා පඤඤවා බුද්ධිමා ඤාණි විහාවී මෙධාවී. උද පඤඤකපපීති: උදහු අවයී-සමාපතතිඤාණෙන වා පඤඁොභිඤඤඤාණෙන වා මීචඡාඤාණෙන වා තණකාකපාං වා දිවසිකපාං වා කපොති, ජනෙති සංජනෙති නිඛාතෙනති අභිනිඛාතෙනතිති 'පඤඤණවා සො උද පඤඤකපපී.'

මුතිං අහං සකක යථා විජඤඤතති: 'සකකා'ති සකෙකා හගවා, සකාහකලා පබබජිතො තිපි සකෙකා. අථවා අඬේඪා මහදඛතො. ධනවා තිපි සකෙකා, තසමීමානි ධනානි, සෙයාපටීදං: සදඛාධනං සිලධනං හිටිධනං ඔතතපපධනං සුතධනං වාගධනං පඤඤධනං සතිපටඨානධනං හිටිධනං ඔතතපපධනං සුතධනං ඉණියධනං බලධනං බොජඕඛනධනං මංකාධනං එලධනං නිඛානධනතති. තෙනි අනෙකවිධෙහි ධනරතතෙහි අඩේඪා මහදඛනො ධනවාතිපි සකෙකා. අථවා පහු විසවී අලමතෙන සූරෝ වීරෝ විකකනෙතා අභිරු අවජමහී අනුතුාසී අපලායී පහිනහය හෙරවෝ විගතලොමහංසොතිපි සකෙකා. මුනිං අහං සකක යථා ව්රඤඤතති: සකක, යථා අහං මුනිං ජානෙයාහං ආජානෙයාහං විජානෙයානං පටිවිජානෙයාං පටිවිජෝඛයානති 'මුනිං අහං සකක යථා විජඤඤං'.

තං මෙ වියාවකට සමනතවකටුත්: 'තං'ති: යං පුවජාම, යං යාචාම, යං අරෝබසාම, යං පසාදෙමි. ව්යාවකටාති: ආවිකධාහි දෙසෙහි පණකු පෙහි පටඨපෙහි විවරාහි විහජාහි උභාංතීකරොහි පකාසෙහි. සමනත වකටුති: 'සමනත වකටු' වුවවති සධධණැකු තඤාණං -ලප- තථාගතො තෙන සමනත් වකටුති 'තං මෙ වියාවිකට සමනත වකටු.'

ලකතාහ සො බාහම්ණො:

''නිරාසසො සො උද ආසසානො පඤඤණවා සො උද පඤඤකප්‍යී, මුනිං අහං සකක යථා විජඤඤං තං මෙ ව්යාවිකත සමනතවකබුති.

^{1.} උද සසැකැ කපපි- පන.

පඤ්ඤාණවා සො උද පඤ්ඤකප්පී– 'පඤඤාණවා සො' යනු: පණ්ඩිත වූයේ පුඤා ඇතියේ බුද්ධිමත් වූයේ නුවණැත්තේ විභාවන (පුකට) පුඤ ඇත්තේ ධාරණ පුඤා ඇත්තේ ද? උද පඤ්ඤකප්පී යනු: නොහොත් අෂ්ටසමාපත්තිඥානයෙන් වේවයි පඤ්චාභිඥ ඥානයෙන් වේවයි මීථාහ ඥානයෙන් වේවයි තෘෂ්ණාකල්පය හෝ දෘෂ්ටිකල්පය හෝ කෙරේ ද උපදවා ද මොනොවට උපදවා ද නිපදවා ද වෙසෙසින් නිපදවා'ද යි 'පඤ්ඤාණවා සො උද පඤ්ඤකප්පි' යනු වේ.

මුතිං අහං සකක ශථා විජඤඤං – 'සක්ක' යනු: බුදුහු ශාකායහ. 'සැහැ කුලයෙන් නික්ම පැවිදි වූහ' යි ද ශාකායහ. නොහොත් ආඪායහ මහද්ධන ඇතියහ ධනවත්හ'යි ද ශාකායහ. උන් වහන්සේට මේ ධනයෝ වෙති, ඉහ මෙසේ යැ: ශුද්ධා ධන යැ ශීලධන යැ හිටිධන යැ ඔත්තප්පධන යැ ශැකධන යැ තාහගධන යැ`පුඥාධන යැ සතිපට්ඨානධන යැ සමාක් පුධාන ධන යැ සෘද්ධිපාද ධන යැ ඉන්දියධන යැ බලධන යැ බොධාඩිගධන යැ මාර්ගධන යැ ඵලධන යැනිර්වාණ ධන යැ යි. ඒ අනේකවිධ වූ ධනරත්නයන් ගෙන් ආඪායහ මහද්ධන ඇතියහ ධනවත්හ'යි ද ශාකායහ. නොහොත් පුභුහ, පරසන්තානයෙහි වියාස උපදනුවහ සමර්ථ සිත් ඇතියහ ශූරයහ විරයහ විනුමවත්හ නො බියසුල්ලහ නො තැතිගන්නාසුල්ලහ උද්වෙග රහිතය හ පලා නො යන සුල්ලහ පහවූ බිය හා බය අරමුණු ඇතියහ පහවූ ලොමුදහගැනුම ඇත්තාහ යි ද ශාකායහ. මුනිං අහං සකක යථා විජඤඤ යනු: ශාකායන් වහන්ස, යම සේ මම දනගන්නෙම ද වෙසෙසින් දන ගන්නෙම ද පුකර්ෂයෙන් දනගන්නෙම ද මොනොවට දනගන්නෙම ද පුතිවෙධ කරන්නෙම ද' යි 'මුණිං අහං සක්ක යථා විජඤ්ඤං' යනු වේ.

තං මෙ ව්යාවිකබ සමන්තවකබූ- 'තං' යනු: යමක්හු විචාරම ද යමක්හු ගැන අයදිම ද යමක්හු ගැන අධෝෂණ කෙරෙමද යමක්හු ගැන පහදවම ද ඔහු. ව්යාවිකබ යනු: වදළ මැනව දෙසුව මැනැව පැනැවුව මැනව පිහිටුව මැනැව පහළ කළ මැනැව විභාග කළ මැනැව පුකට කළ මැනැව පැවැසුව මැනැව. සමන්තවක්බු යනු: 'සමන්තවක්බු' යි සර්වඥතා දොනය කියනු ලැබෙයි... එයින් තථාගත සමන්තවක්බු වේ නුයි 'තං මෙ ව්යාවික්බ සමන්තවක්බු' යනු වේ.

එයින් කී යැ එ බමුණු:

''නිරාසයෝ යෝ –පෙ– තං මේ ව්යාචීක්ඛසමන්තවකබු''යි.

9-4

නිරාසලසා සො න මසා¹ ආසසානො ප කැකැණුවා සො න ව පකකැකපපි, එවමපි නොදෙයා, මුනිං විජාන අක්ඤාන, කාමහවේ අසතං.

තිරායලසා සො ත සො ආසසානොති: භිකතුණතා සො ත යො සත ෙණතා සො රූපෙ නාසිංසකි සදෙද ග හැඩ - - පෙ - දිටඨසුතමුත විණැසුතුබෙබ ධමෙම නාසිංසකි' න ඉවඡකි න* සාදියකි න පපොති න පිලතකි නාභිජපපතිති 'නිරාසසො සො න සො ආසසානො.

පඤඤාණවා සොන ව පඤඤකපපීති 'පඤඤණවා'ති පණ්ඩලතා බුදධීමා ඤාණී විභාවී මේධාවි. පඤඤක සිති පඤානවා න ච අට්ඨසමාපත් කාරණන වා පණුවාදිණුණු කාරණන වා ම්වජාකාරෝන වා තණකා කපපං වා න කලපාති, දිටයිකපපං වා න කලපාති, න ජනොති, න සංජනෙති, න නිබබතෙත්, නාභීනිබබතොත්ති 'ප**ඤඤණවා ලසා ත** ව පණසැකපපි.

එවමපි තොදෙයා මුනිං විජාතාති: 'මුනි'කි: 'මොනං වුවවකි ඤාණ. -පෙ– සබහජාලමකිවට සො මුනි. එව්මපි තොදෙයා මුනිං වීජානාති තොදෙයා එවං මූනිං ජාත, පටිජාන පටිවිජාන පටිවිජඣාති 'එවමා තොදෙයයා මුතිං විජාන'.

අක්ඤවනං කාමහමව අසතතනත්: 'අක්ඤවන'නති: රානක්ඤානං eදසකි*ක*ාවනං මොහකි*කා*වනං මානකි*කා*වනං දිටයිකිකාවනං කිලෙස-කියාවනං දුවවරිනකියාවනං, යසොතානි කියාවනානි⁴ පහිනානි සමූවජිතතාණි වුපසනතානි පටිපාදධානි, අහබබුපපතතිකානි ඤාණගාිනා දඩඪානි සො වුවවත් අක්ඤානො. කාමාත් උඳුනගතා ලළා කාමා වන්කාමා ව ක්ලෙස-කාමා ච --ලප- ඉමේ වුවටතත් වණ්කාමා --ලප-- ඉමේ වුචුවතත් කිලෙසකාමා. හවාති ඓ හවා කම්මභවෝ ව පටිසඣිකො 🖯 පුනමහවේ –ුප– අයං පටියඣිකො පුනබහවො.

සකැකකපපිති– පත.
 එතෙ කිඤවනා– සාා.

^{1.} න ව-- මජසං

^{2.} නා සියකි- ව, ව්, ක. මජයං.

9--4.

ඒ මුනි තෙම තෘෂ්ණා රහිත වෙයි, හේ තෘෂ්ණා සහිත වූයේ නො වෙයි. හේ පුඥා ඇත්තේ යැ නො ද (සමාපත්ති ආදි) ඥානයෙන් තෘෂ්ණාකල්ප දෘෂ්ටිකල්ප කරනුයේ වෙයි. තොදෙයාාමාණවකය, මෙසේ (තෙපි) කාමයෙහි ද භවයෙහි ද නො ඇලුණු පලිගෙධ නැතියහු 'මූනි' යැ යි දනගනුව' යි.

තිරාසසො සො ත සො ආසසානො යනු: හෙතෙම තෘෂ්ණා තැත්තේ යැ හෙතෙම තෘෂ්ණා සහිත නො වෙයි. හෙතෙම රූපාලම්බනයන් (ඡඤරාග වශයෙන්) පුාර්ථනා නො කෙරෙයි ශබ්දලම්බනයන් ගන්ධා ලම්බනයන්...දෘෂ්ට ශුැතමුත වීඤාතවා ධර්මයන් පුාර්ථනා නො කෙරෙයි නො කැමැති වෙයි ආසවාද නො කෙරෙයි නො පතයි රුචි නො කෙරෙයි අභිජල්පන නො කෙරේ නුයි 'නිරාසසො සො න සො ආසසානෝ' යනු වේ.

පඤඤාණවා සො ත ව පඤඤකපපී- 'පඤ්ඤාණවා' යනු: පණ්ඩිත යැ පුඤා ඇත්තේ යැ බුද්ධිමත් යැ නැණැත්තේ යැ විමසන නුවණැත්තේ යැ තුලනපුඤා ඇත්තේ යැ. න ව සො පඤඤකපපී යනු: අෂ්ටසමාපත්තිඥාන යෙන් වේවයි පඤ්වාභිඥඥානයෙන් වේවයි මීථාහඥානයෙන් වේවයි තෘෂ්ණාකල්පයක් හෝ නො කෙරෙයි දෘෂ්ටිකල්පයක් හෝ නො කෙරෙයි නූපදවයි මොනොවට නූපදවයි නො හිපදවයි වෙසෙසින් නූපදවා නුයි 'පඤ්ඤාණවා සො න ව පඤ්ඤකප්පී' යනු වේ.

එවමපි තොදෙයා මුනිං විජාන– 'මුනි' යනු: 'මොන' යයි ඥානය කියනු ලැබෙයි... රාගාදි සඩ්ගය හා තෘෂ්ණාදෘෂ්ටිජාලය ඉක්මසිටි හෙතෙම මුනි නම වේ. එවමපි තොදෙයා මුනිං විජාන යනු: තෝදෙයා මාණවකය, මෙසෙයින් මුනිසු දනගනුව පිණිස ගනුව වෙසෙසින් දනගනුව පුතිවෙධ කරව යි 'එවමපි තොදෙයා මුනිං විජාන' යනු වේ.

අකිඤවනං කාමහවෙ අසත්තං- 'අකිඤ්චනං' යනු: රාගකිඤ්චන (පලිබෝධ) යැ දෙසකිඤ්චන යැ මොහකිඤ්චන යැ මානකිඤ්චන යැ දිටයීකිඤ්චන යැ කිලෙසකිඤ්චන යැ දුව්චරිතකිඤ්චන යි. යමක්හට මේ කිඤ්චනයෝ පුහිණ වූව හු ද උසුන්මුල් ඇත්තාහු ද සන්හිදුණැහු ද පතිපුශුබධ ද යලි උපදනට නොකිසි වූවානු ද නුවණ ගින්නෙන් දවුණ හු ද හෙතෙම 'අකිඤ්චන' යි කියනු ලැබෙයි. කාමා යනු: උද්දන විසින් කාම දෙකෙකි; වස්තුකාමයෝ ද ක්ලේශ කාමයෝ ද යි ...මොහු වස්තුකාම-යෝ යි කියනු ලැබෙති ...මොහු ක්ලේශකාමයෝ යි කියනු ලැබෙත්. හවා යනු: කර්මහවය ද පුතිසන්ධි ඇති පුනර්හවය ද යි හව දෙකෙකි.... මේ පුතිසන්ධි ඇති පුනර්හවය වේ.

චුලලනිඥෙස පාළි

අකිඤවනං කාමභවේ අසතතනති: අකිඤවනං පුංකලං කාමෙ ව හවේ ච අසතාං අලංකාං¹ අලංකිතං අපලිබුදධං නිකඛනතං නිසසටං විපාමුතනං විසංයුතනං විමරියාදී කතෙන වෙතසා විහරනතනති 'අකිඤානං කාමහවේ අසතතං.'

තෙනාහ හගවා;

''නිරාසයෝ සොනා සො ආසසානො පඤඤ,ණවා සොනා ච පඤඤකාප එවමපි කොදෙයා මුනිං විජාන අකිඤුනාං කාමහවේ අසාකා''නති.

සහ ගාථාපරිලයාසානා - පෙ- සඣා මේ හලනත හගවා සාවලකා හමසමීති.

තොදෙයා සුතතනිදෙදසො සමතෙතා.

^{1.} අලගීකං-පන

අකිඤ්චනං කාමහවෙ අසත්තං යනු: කාමයෙහි ද හවයෙහි ද නො ඇලුණු නො ලැගුණු නො ලග්න.ලද පලිබොධ නැති (එයින්) නික්මුණු බැහැරවූ මිදුණු පහවූ සංයොග ඇති විගතමයහාද කළ සිතින් යුක්ත ව වාසය කරන්නා වූ අකිඤ්චන පුද්ගලයා නුයි 'අකිඤ්චනං කාමහවෙ අසත්තං' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

''නිරාසසෝ මසා -පෙ- අකිඤවනං කාමහවෙ අසත්තං'' යි.

ගාථා පයඞ්වසානය හා සමග ...වහන්ස, භාගාවත්හු මාගේ ශාස්තෘහ, මම ශුාවකයෙමි.

තෝදෙයා සුපුනිර්දේශය නිමි.

10. කපප සුතතනිඥෙසො.

10-1

මංජඣ සරසමං තිටඨතං (ඉවවායසමා කපෙපා) ඔංඝ ජාෂන මහබහලය, ජරාමච්චුපරේතානං දීපං පබැති මාරිස තිඤවූ මෙ දීප¹ මකඛාති යථයිදං නාපරං සියා.

මජෙඣ සරසමං තිටයතනහි: 'සරො' වුච්චති සංසාරො. ආගමනං ගමනං ගමනාගමනං කාලං ගති භවාහවො වුති ව උප<u>පතහි</u> ව නිඛුකති ව අහදෙ ව* ජාති ව ජරා ච මරණං ව. සංසාරසස පුරිමා* කොටී න පණුඤයති, පව්රීමාපි කොටී න පණුඤයති, මජේඣව සංසාරෙ⁴ සතනා යීතා පතිවයිනා අලලීනා උපශතා දුරෝඣාසිකා අධිමුතනා.

ාකථං සංසාරසය පු**දිමා කොටී න ප***ඤ***ඤයකි: එත**තකා ජාතියො වටටං වනති, තුනො පරං න වතතීකි හෙවං නස්වී. එවම්පි සංසාරසස පුරිමා කොටි න පඤඤගති. එතනකානි ජාතිසතානි වටවං වනුනි, තතො පරං න වතතීති ගෙවං නත්වී. එවමපි සංසාරසස පුරිමා කොටි න පඤඤයති. එතනකාති ජාතිසහසසානි වටටං වනුති, තුතො පරං න වතනීනි. හෙවං නත්වී, එවමයි සංසාරසස පුරිමා කොටි න පඤඤයකි. එතනකානි ජානිසනසභාණ වටටං වතුනි. තුතො පරං න වතුනීති ලොවං නුළුී. එවමට සංසාරසස පුරිමා කොටි න ප ඥඥයන්. එකකා ජාති කොටියො වටටං වතුති. තතො පරං න වතතීකි හෙවං නත්වී. එවමයි සංසාරසස පුරිමා ලකාටි න පඤඤයකි. එදානකානි ජාතිලකාටියනානි වටවං වනුනි තුකො පරං න වතකීති හෙවං නැතී. එවමපි සංසාරසස පූරිමා යොටි න ප ඤඤයති. එතනකානි ජාතිකොටිසහසයානි වටටං වනනි තලතාපරං න වතතීති හෙවං නත්වී. එවමයි සංසාරසා පුරිමා කොටි න පණුසුයති එනතකානි ජාතිකොටිසතසහසයානි වටවං වනනි තතොපරං න වතතීනි හෙවං නැතී. එවමයි සංසාරසය පුරිමා කොටි න පණුසැයකි. එතනකානි වසසානි වටටං වනති, තතො පරං න වතතීකි හෙවං නත්.

- 2. න්රොධොව- ව, වි, ක.
- ප්‍රීමාපි– මජසං.
- 4. මිජෝකි චි- සාා.

- වටටං වටටති- ස වටටං වතනති- ව්.
- වතකතිති- මජසං, ස. වතතති- සාා.

^{1.} දිස~ ව, වි, ක.

10. කප්ප සූතුනිර්දේශය

10-1

(ආයුෂ්මත් කප්පමාණවක මෙසේ විචාරයි:) නිදුකාණත් වහන්ස, (පෙර-අපර කෙළවර රහිත බැවින්) මධා වූ සංසාරයෙහි සිටුනා වූ ජරායෙන් හා මරණයෙන් හා මඩනාලද්දවුනට (ජාතාහදි) මහද්භය ඇති (ක:මාදි) ඔසය උපත් කල්හි පුතිෂ්ඨාව වදළ මැනැව. මුඹ වහන්සේ වැළිත් යම්සේ මෙදුක යළි නො වන්නේ නම එසෙයින් මට පුකිෂ්ඨාව වදළ මැනැවී.

මජ්කෝ සරස්මං තිට්ඨතං– 'සරෝ' යිසංසාරය කියනු ලැබෙයි, පෙර හවයෙන් මෙහි ඊම මෙයින් පරලොවට යෑම හවයෙන් හවයට යෑමඊම මරණය නිපැත්ම හවයෙන් හවය චපුතිය ද උපපුාප්තිය ද නිපැත්ම ද ස්කන්ධයන්ගේ භේදය ද ඉපදීම ද දිරීම ද මරණය ද යි සංසාරයාගේ පූර්ව කෙළවර නො පැනෙයි, පශ්චිම කෙළවර ද නො පැනෙයි, මැද සසර සත්ත්වයෝ සිටියාහු යැ පිහිටියාහු යැ ඇලුණාහු යැ එළැඹියාහු යැ බැසැ ගත්තාහු යැ අයිමුක්තයහ.

කිසෙයින් සංසාරයාගේ පූර්ව කෙළවර නො පැනේ ද යත්: මෙතෙක් ජාතීන් සසර පැවැත්තේ යැ එයින් මතු නො පැවැත්තේ යැ යි මෙමස් තො වෙයි. මෙසේත් සංසාරයාගේ පූර්ව කෙළවර (විදා මාන) නො පැනෙයි. මෙතෙක් ජාතිශතයන් සසර පැවැත්තේ යැ එයින් මතු නො පැවැත්තේ යැ යි මෙසේ නො වෙයි. මෙසේත් සංසාරයාගේ නො පැනෙයි. **මෙතෙක් ජාතිසහ**සුයන් සසර පූර්ව කෙළවර පැවැත්තේ යැ එයින් මතු නො පැවැත්තේ යැ යි මෙසේ නො වෙයි, මෙසේත් සංසාරයාගේ පූර්ව කෙළවර නො පැනෙයි. මෛතක් ජාති කෝටීන් සසර පැවැත්තේ යැ එයින් මතු නො පැවැත්තේ යැ යි මෙසේ තො වෙයි. මෙසේත් සංසාරයාගේ පූර්ව කෙළවර තො පැතෙයි. **ලම⊙තක් ජ**ාතිකෝටිශතයන් සසර පැවැත්තේ යැඑයින් මතු නො පැවැත්තේ යැයි මෙසේ නො වෙයි, මෙසේත් සංසාරයාගේ පූර්ව කෙළවර oනා පැනෙයි. මෙතෙක් ජාතිකෝටිසහසුය*ා්* සසර පැවැත්තේ යැ එයින් මතු ගතා පැවැත්තේ යැ යි ගමයේ තො වෙයි, මෙසේත් සංසාරයාගේ පූර්ව හවුරුදු (මුඵල්ලෙහි) සසර **ලකළව**ර නො පැනෙයි. **මෙ**තෙක් පැවැත්තෝ යැ එයින් මතු නො පැවැත්තේ යැ යි මෙසේ නො වෙයි,

එවමපි සංසාරසස පුරිමා කොටි න ප*ඤ*ඤයති. එකතකානි වසසසතානි වවාං වතති, තතො පරං න වතතීකි හෙවං නැපී. එවමපී සංසාරසා පූරිමා කොටි න පඤඤයති. එකාකානි වසාසහසානි වටටං වතුති, තතො පරං න වතතීති හෙවං නත්. එවමයි සංසාරසා පුරිමා කොටි න පඤඤයකි. එතනකානි වසසසකසහසානි වටටං වතති, තුතො පරං න වතතීති හෙවං නත්වී, එවමපි සංසාරසය පුරිමා කොටි න ප*ඤ*ඤයති. එතනකා වසාකොටියො වටටං වතති, තතො පරං න වතතීකි හෙවං නැපී. එවමයි සංසාරසය පුරිමා කොටි න පඤඤයති. එතතකානි වසය කොටි සතානි වටට, වතති තලතා පර, න වතතීති හෙව, නැවී. එවමට සංසාරසය පුරිමා කොටි න පඤඤයකි. එතාකානි වසාකොටිසහසසානි වටටං වතති. තලතා පරං න වතතීති හෙවා නැතී. එවමපි සංසාරසය පුරිමා කොටි න පණසැයති, එතාකානි වසාකොටිසතසහසයානි වටටං වතුනි තකො පරං න වතනීකි ඉහවං නැතී. එවමයි සංසාරසය පුරිමා කොටි න ප ඤඤයකි. එහතකානි කපොනි වටටං වතුති, තතො පරං න වතතීති හෙවං නස්වී. එවමයි සංසාරසා පූරිමා කොටි න පණැඤයති. එහාකානි කපපසතානි වටටං වතති, තතො පරං න වතනීති හෙවං නත්වී. එවමයි සංසාරසා පුටිමා කොටි න ප ඤඤයකි. එහාකානි කපපසහසසානි වටාං වතති. තලතා පරං න වතතීති හෙවං නැතී. එවමපි සංසාරසය පූරිමා කොටී න පණුඤැයකි. එතනකානි කපපසකසහසසානි වටටං වතනි, තලතා පරං න වතතීති ගෙවං නැති. එවමයි සංසාරයා පුරිමා කොටි න පඤඤශකි. එහතකා කප කොටියො වටාං වතති, තතො පරං න වතතීති හෙවං නත්. එවමපි සංසාරසය පුරිමා කොටි න පඤඤයති. එතතකානි කපකොටි සතානි වටටං වතති, තතො පරං න වතතීති, ලහවං නත්වි. එවමට සංසාරසස පූරිමා කොටි න පණුණුයකි, එගනකානි කපකොටිසහසසානි වටටං වතකි, තලකා පරං න වතතීකි ලාවං නත්වී. එවමට සංසාරසා පුරිමා කොටි න පඤඤයකි, එතාකානි කප කොටිසනසහසානි වටවං වතති, තලතා පරං න වතතීකි හෙවං නැතී. එවමපි සංසාරසය පූරිමා කොටි න ප කුසැයති. වුතාං ගෙතං හගවතා:

"අනමතගොහායං භික්ඛවේ, සංසාරෝ පුඛ්ඛා කොටි ත පඤඤශත් අව්ජා නීවරණානං සහතානං තණ්සාසංයොජනානං සංධාවකං සංසරතං. එවං දිඝරහනං බො භික්ඛවේ, දුක්ඛං පවදනුභූතං තිපපං පවවනුභූතං බාහනං පවවනුභූතං කටසී වඩුඪිතා,¹ යාවඤෑදීදං භික්ඛවේ, අලමෙව සබකසඣාරෙසු නිඛබන්දිතුං, අලං දීරජාීතුං, අලං දීමුවවිතු නතී. එවමට සංසාරසක පුරිමා කොටි න පඤඤශති.

^{1.} වඩසීත•—සත

මෙසේත් සංසාරයාගේ පූර්ව කෙළවර නො: පැනෙයි. මෙතෙක හවුරුදු සියන් සසර පැවැත්තේ යැ එයින් මතු නො පැවැත්තේ යැ යි මෙසේ නො වෙයි, මෙසේත් සංසාරයාගේ පූර්ව කෙළවර ඉතා පැනෙයි. මෙතෙක් හවුරුදු දහසුන් සසර පැවැත්ලත් යැ එයින් මතු නො පැවැත්තේ යැ යි මෙසේ ලතා වෙයි, මෙසේත් සංසාරයාගේ පූර්ව ගික ළවර නො පැනෙයි. මෙතෙක් හවුරුදු සියදහසුන් සසර පැවැත්තේ ය එයින් මතු නො පැවැත්තේ යැ යි මෙසේ ඉතා වෙයි, මෙසේත් සංසාරයාගේ පූර්ව කෙළවර නො පැනෙයි. මෙතෙක් හවුරුදු කෙළගණත් සසර පැවැත්තේ යැ එයින් මතු නො පැවැත්-තේ යැ යි මෙසේ තො වෙයි, මෙසේත් සංසාරයාගේ පූර්ව කෙළවර තො පැනෙයි. මෙතෙක් හවුරුදු කෙළසියන් සසර පැවැත්තේ යැ එයින් මතු ලතා පැවැත්තේ යැ යි ිමෙසේ ලතා වෙයි, මෙසේ ත් සංසාරයාගේ පූර්ව ලකළවර නො පැනෙයි. මෙතෙක් හවුරුදු කෙළදහසුන් සසර පැවැත්තේ යැ එයින් මතු නො පැවැත්තේ යැ යි මෙමේස් නොවෙයි, මෙසේත් සංසාර-යාගේ පූර්ව කෙළවර නො පැනෙයි. මෙතෙක් හවුරුදු කෙළ සියදහසුන් ແພວ ຮັບເກີອສ໌ ຜູ ປີຜິສໍ ອີສຸ ອີກາ ຮູບເກືອສ໌ ຜູ້ເລື້ອອີອຟ ອີກາ ອີອີຊູ මෙමස්ත් සංසාරයාගේ පූර්ව කෙළවර නො පැනෙයි. මෙතෙක් කප් මුළුල්ලෙහි සසර පැවැත්තේ යැ එයින් මතු නො. පැවැත්තේ යැ යි මෙසේ තො වෙයි, මෙසේත් සංසාරයාගේ පූර්ව කෙළවර නො පැනෙයි. මෙතෙක් කප් සියන් සසර පැවැත්තේ යැ එයින් මතු නො පැවැත්තේ යැ යි මෙසේ තො වෙයි, මෙසේත් සංසාරයාගේ පූර්ව කෙළවර තො පැනෙයි. මෙතෙක් කප් දහසුන් සසර පැවැත්තේ යැ එයින් මතු තො පැවැත්තේ යැ යි මෙසේ ලතා වෙයි. මෙමස්ත් සංසාරයාගේ පූර්ව කෙළවර ලතා පැලතයි. මෙතෙක් කප්සියදහසුන් සසර පැවැත්තේ යැ එයින් මතු නො පැවැත්තේ යැයි ගමාස් නො වෙයි, මෙමස්ත් සංසාරයාගේ පූර්ව කෙළවර නො පැනෙයි. මෙතෙක් කප්කෙළගණත් සසර පැවැත්තේ යැ එයින් මතු නො පැවැත්තේ යැයි මෙඉස් නො වෙයි. මෙමස්ත් සංසාරයාගේ පූර්ව කෙළවර නො පැනෙයි oමතෙක් කප්කෙළසියන් සසර පැවැත්තේ යැ එයින් මතු නො පැවැත්තේ යැයි මෙසේ තො වෙයි, මෙසේත් සංසාරය ගේ පූර්ව ලකළවර ඉතා පැඉතයි. මෙතෙක් කප්කෙළදහසුන් සසර පැවැත්තේ යැ එයින් මතු නො පැවැත්තේ යැ යි මෙසේ නො වෙයි, මෙසේත් සංසාරයාගේ පූර්ව කෙළවර ගතා පැගතයි. මෙතෙක් කප්කෙළසියදහසුන් සසර පැවැත්තේ යැ එයින් මතු නො පැවැත්තේ යැ යි මෙසේ නො වෙයි. මෙසේත් සංසාරයාගේ පූර්ව කෙළවර ඉතා පැතේ.

මේ වදරනලද මැ යි බුදුන් විසින්:

"මහණෙති, අවිදාහයෙන් ඇවුරුණු තෘෂ්ණා සඩ්බාහත සංයෝජන ඇති (කාමධාතුයෙහි) පුනපුනා දිවෙන (රූපාරූපධාතුයෙහි) හැසිරෙන සත්ත්වයන්ගේ මෙ සසර අනවරාගු (නො දත් කෙළවර ඇති) වෙයි, පූර්ව කෙළවර නො පැනෙයි. මහණෙනි, මෙසේ දිගුකලක් මුළුල්ලෙහි (කායික වෛතසික) දුක් අනුහව කරනලද, කටුක දුක් අනුහව කරනලද, වනස් අනුහව කරන ලද. සොහොන් වඩනලද. මහණෙති, යම පමණ සංස්-කාරයෝ වෙත් ද, එ හැම සංස්කාරයන්හි උකටලී වන්නට වටනෝ මැයැ, වරක්ත වන්නට නිස්ස, විමුක්ත වන්නට නිස්සැ යි මෙසේත් සංසාරයාගේ පූර්ව කෙළවර නො පැනෙ.

කථං සංසාරසය පචඡිමා කොටි න පඤඤයකි: එතතකා ජාතිශො වටටං වතන්සයත්, තතො පරං න වතනිසයත්ති ගෙවං නතු. එවමට පච්ඡිමා කොටී න පඤඤයති, එතනකානි ජාතිසතානි– සංසාරසස ජාතිසහසසානි – එනාකානි ජාතිසතසහසසානි -ලප-එතාකානි එතතකා ජාතිකොටියො එතාකානි ජාතිකොටිසතාගි එතාකානි ජාති-ලකාටිසහසානි-එහා කානි ජාතිලකාටි සතසහසානි,-එහාකානි වසසානි-එතතකානි වසසසතානි– එතතකානි වසසසහසසානි– එතතකානි වසස සනසහසයානි- එහනකා වසාකොටියො - එහනකානි වසාකොටිසනානි-එහාකානි ව්යාකොටිසහසා:නි- එහාකානි ව්යාකොටිසනසහසානි-එතතකානි කළදානි– එතනකානි කළපසතානි– එතනකානි කළපසහසසානි– එනාකානි- කපසතසහසසානි එනාකා කපාංකාවියො-එනාකැනි කපා-ලකාටිසතානි– එතාකානි කපලකාටිසහසානි– එතාකානි කපලකාටි-සතසහසසානි වටටං වතනිසාති, තතො පරං න වතනිසාතීති ගෙවං නුණි. එවුම්පි සංසාරසා පවිජිමා කොටි න පණුණුයකි. එවුම්පි සංසාරසා පුරිමා කොටි න පණුඤයකි පවිජිමාපි කොටි න පණුඤයකි. මජෝබව සංසාරේ සකතා ගීතා පතිටගීතා අලලීනා උපගතා අජේඛාසිතා අධි-මතතාති 'මලජඣ සරසමීං තිටඨතං.' ඉවවායසමාකලපපා -ලප--

ඔසෙ ජාතෙ මහබහයෙකි: කාමොසෙ හවොසෙ දිටෙඨාසෙ අවිජෝනෙ ජාතක සංජාතෙ නිඛ්‍රතා අභිනිඛ්‍රතා පාතුහුතෙ. මහබහයෙකි: ජාතිහයෙ ජරාහයෙ වාාධිහයෙ මරණහයෙකි 'ඔසෙ ජාතෙ මහබහයෙ'

ජරාමවචුපරෙතානතති: ජරාය එට්ඨානං පරෙතානං, සමෝහිතානං සමතතාගතානං මච්චුනා එට්ඨානං පරෙතානංසමෝහිතානං සමනතාගතානං ජාතියා අනුගතානං ජරාය අනුසටානං බහාධිනා අහිභුතානං මරණෙන අබහාගතානං අතාණානං අලෙනානං අසරණානං අසරණීනුතානතතී 'ජරාමච්චුපරෙතානං.'

දීපං පබාති මාරිසාති: දීපං තානං ලෙණං සරණං ගතිං පරායනං බැති ආචිකඛාති දෙසෙති පඤඤපෙති පටඨලපති විවරානි විහජාති උතතානී කරෝනි පකාසෙති. මාරිසාති: පියවවනං ගරුවචනං සගාරවසපපතිසකාධි වචනලෙතං මාරිසා'ති 'දීපං'පබාති මාරිසි.'

^{1.} දිසං පමැති– ව, වී, ක. දීසං. – ව, වී, ක.

කිමසයින් සංසාරයාගේ පශ්චිම කෙළවර ගතා පැනේ ද යත්: oමලතක් ජාතීන් සසර පවත්නේ යැ, එයින් මතු නො පවත්නේ යැයි මෙසේ නැති. මෙමස්ත් සංසාරයාගේ පශ්චිම මකළවර මනා පැනෙයි. මෙතෙක් ජාතිශතයන්– මෙතෙක් ජාතිසහසුයන්– මෙතෙක් ජාතිශතසහසුයන්– ලමලතක් ජාතිකෝටීන්– මෙතෙක් ජාතිකෝටිශතයන්– මෙතෙක් ජාති කෝටිසහසුයන්– මෙතෙක් ජාතිකෝටිශතසහසුයන්, මෙතෙක් වර්ෂයන්– ලෙතෙක් වර්ෂශතයන්– ලෙතෙක් වර්ෂසහසුයන්– ලෙතෙක් වර්ෂශත සහසයන්– ලමතෙක් වර්ෂකොටීන්– ලමතෙක් වර්ෂකොටිශතයන්– ලෙලතක් වර්ෂ ලකාටි සහසුයන්− ලෙතෙක් වර්ෂකොටිශකසහසුයන් -මෙතෙක් කල්පයන්− මෙතෙක් කල්පශතයන්− මෙතෙක් කල්පසඥසයන්− මෙතෙක් කල්පශතසහසුයන්− මෙතෙක් කල්පලකාටීන්- මෙලතක් කල්පකොටිශතයන්- මෙතෙක් කල්පකොටිසහසුයන්– මෙතෙක් කල්ප-කොටිශතසහසයන් මුළුල්ලෙහි සසර පවත්නේ යැ එයින් මතු නො පවත්-තේ යැ යි මෙසේ නැති. මෙසේත් සංසාරයාගේ පශ්චිම කෙළවර ඉතා-පැනෙයි. මෙසේ සංසාරයාගේ පූර්ව කෙළවර ද නො පැනෙයි පශ්චම කෙළවර ද නො පැගන්. මැද සසරහි මැ සත්ත්වයෝ සිටියාහු පිහිටියාහු ඇලුණාහු එළඹියාහු බැසගත්තාහු අධිමුක්ත වූවාහූ නුයි ''මජෙඣ සරස්ჰං තිට්ඨතං'' යනු වේ. ඉච්චායස්මා කප්පො: යනු...

ඹසෙ ජාතෙ මහබ්හයෙ යනු: කාමොසය හවොසය දිට්ඨොසය අව්ජ්ජොසය උපන් කල්හි මොනොවට උපන් කල්හි නිපන් කල්හි වෙසෙසින් නිපන් කල්හි පහළ වූ කල්හි. මහබ්හයෙ යනු: ජාතිහය ඇති ජරාභය ඇති වායාධිභය ඇති මරණහය ඇති නුයි 'ඔසෙ ජාතෙ මහබ්හයෙ' යනු වේ.

ජරාමච්චුපරෙතානං යනු: ජරායෙන් පහස්නා ලදුවනට මඩනාලදුවනට යුක්ත වූවනට සමන්වාගත වූවනට මරණයෙන් පහස්නා ලදුවතට මඩනා ලදුවනට යුක්ත වූවනට සමන්වාගත වූවනට ජාතියෙන් අනුගියවුනට ජරායෙන් ලුහුබඳනා ලදුවනට වාාධියෙන් මඩනා ලදුවනට මරණයෙන් පහරන ලදුවනට තාණ රහිතයනට කිලීනස්ථාන රහිතයනට ශරණ රහිත-යනට අශරණීතුතයනට නුයි 'ජරාමච්චුපරෙතානං' යනු වේ.

දීපං පබැති මාරිස යනු: පුතිෂ්ඨාව රක්ෂාස්ථානය නිලීනස්ථානය ශරණය ගතිය පිහිට. බැති– වදළ මැනැව දෙසුව මැනැව පැනැවුව මැනැව පිහිටුව මැනැව විවරණය කළ මැනැව විසාග කළ මැනැව පහළ කළ මැනැව පුකාශ කළ මැනැව. මාරිස යනු: තෙල මාරිස යනු: පිය වචන යැ ගරු-වචන යැ සංභෞරව සපුතිශය නාමයෙක් නුයි 'දීපං පබැති මාරිස' යනු වේ. භාඤව මෙ දීපමකබාහීති: 'භ'නාති: හගවනතං හණති, දීපමකබාහීති: දීපං තාණං ලෙනං සරණං ගතිං පරායනං අකබාහි ආවිසාබාහි දෙසෙහී පඤඤලපහි පටඨපෙහි විවරාහි විහජාහි උතානනීකරොහි පකාලසහීති භාඤච මෙ දීපමකබාහි'

යථයිදං නාපරං සියාති: යථයිදං දුකබං ඉඩෙව නිරුජෝඩයා, වූප-සමෙයා අතාං ගමෝයා පටිපාසාමොයා පුත පටිසනිකං දුකබං ත තිබබතොයා, කාමධාතුයා වා රූපධාතුයා වා අරුපධාතුයා වා කාමහවේ වා රූපහවේ වා අරුපහවේ වා සකුකුහලට වා අසකුකුහමේ වා නොමහවේ සකුකුතාසකුකුහවේ වා එකවොකාරහමේ වා චතුවොකාරහවේ වා සකුවොකාරහවේ වා පුනගතියා වා උපපතතියා වා පටිසනියා වා හවේ වා සංසාරේ වා වලටට වා¹ ත ජායෙයා ත සංජායෙයා ත නිබබතොයා තාභිනිබබතොයා ඉඩෙව නිරුජෝඩයා වුපසමෙයා අතරංගවේජයා පටිපපසාමෙසයාත් 'යථයිදං නාපරං සියා'

ලතනාහ සො බාහමණො:

''මලජඹ සරසම්ං තිටඨතං (ඉචිිවා යස්මා කපේපා) ඔසෙ ජාතෙ මහබහයෙ, ජරාමච්චුපරෙතානං දීපං අබුැහි මාරිස, වංඤුම මෙ දීපමකබාහි යථයිදං නාපරං සියා''ති.

10–2

මජේක සරසමං තිටඨතං (කපපාති හගවා) ඔමස ජාතෙ මහබහයෙ ජරාමචචුපරෙතානං දීපං පබාමි කපප තෙ.

මාජෙඣ සරසමං තිටඨතනති: 'සරො' වුවවති සංසාරො, ආගමනං ගමනං ගමනාගමනං කාලං ගති හවාහවෝ වුති ව උපපතති ව නිඛාතති ව හෙදෙ ව ජාති ව ජරා ව මරණයකුව. සංසාරසස පුරිමා කොටි ත පඤඤයත් පවජිමාපි කොටි න පඤඤයත් –පෙ– මජේඛව සංසාරෙ සතතා යිතා පතිටසීතා අල්ලීනා උපගතා අජේඣාසිතා අයිමුහතා. කථං සංසාරසා පුරිමා කොටි න පඤඤයත් –පෙ– එවං සංසාරසා පුරිමා කොටි න පඤඤයත්. කථං සංසාරසා පවජිමා කොටි න පඤඤයත් –පෙ– එවං සංසාරසා පවජිමා කොටි න පඤඤයත්. එවං සංසාරසා පුරිමා කොටි න පඤඤයත්, පවජිමාපි කොටි න පඤඤයත්. මජෝඛ ව සංසාර සතතා යිතා පතිවසිතා අල්ලීතා උපගතා අජෝඛාසිතා අයිමුතතාති 'මජෝඛ සරසමං නිටථතං' කපහති හගවාති. –පෙ–

1. වලදඩවා-- පත.

2. හවාහලව- ප, ව.

කපප සුතුනිර්දේශය

තිං ව මෙ දීපමක්බාහි- 'ත්වං' යි භාගාවතුන් අමතයි. දීපමක්ඛාහි යනු: පුතිෂ්ඨාව තාණය ලෙතය ශරණය ගතිය පිහිට අක්ඛාහි- වදළ මැනැව දෙසුව මැතැව පැතැවුව මැතැව පිහිටුව මැතැව විවෘත කළ මැනැව විසංග කළ මැතැව පාළ කළ මැතැව පුකාශ කළ මැතැව නුයි 'ත්වං ව මෙ දීපමක්ඛාහි'' යනු වේ.

යථයිදං නාපරං සියා යනු: යමසේ මෙ දුක මෙ අත්බැව්හි මැ නිරුද්ධ වන්නේ නම් වපුපශමනය වන්නේ නම් අස්තයට යන්නේ නම් සන්හි-දෙත්නේ නම් නැවත පිළිසදින් වන දුක නුපදනේ නම්, කාමධාතුයෙහි හෝ රූපධාතුයෙහි හෝ අරූපධාතුයෙහි හෝ කාමහවයෙහි හෝ රූපහවයෙහි හෝ අරූපහවයෙහි හෝ සංඥාහවයෙහි හෝ අසංඥා හවයෙහි හෝ ලෙනවසංඥානාසංඥා හවයෙහි හෝ එකවොකාර හවයෙහි හෝ චතුවොකාරහවයෙහි හෝ පඤ්චවොකාරහවයෙහි හෝ තැවත ගතියෙහි හෝ උපතෙහි හෝ පිළිසඳහි හෝ හවයෙහි ගෝ සංසාරයෙහි ගෝ වෘත්තයෙහි හෝ නූපදනේ නම් මොතොවට නූපදනේ නම් නො නිපදනේ නම් වෙසෙසින් නො නිපදනේ නම් මෙ අත් බැව්හි මැ නිරුද්ධ වත්නේ නම් වපුපශමනය වන්නේ නම් අස්තයට යන්නේ තම සන්හිලෙන්නේ නම් නුයි 'යථයිදං නාපරං සියා' යනු වේ.

එයින් කී යැ එ බමුණු:

''මජෙඣ සරසමිං –පෙ– යථයිදං නාපරං සියා''යි.

10-2

(බුදුහු මෙසේ වදළහ: කප්පමාණවකය,) මධා වූ සසරැ සිටුනා වූ ජරායෙන් හා මරණයෙන් හා මඩනා ලද්දවුනට (ජාතාාාදි) මහද්භය ඇති (කාමාදි) ඔසය උපන් කල්හි පුතිෂ්ඨාව කප්පය, තොපට කියමි.

මජෙඣ සරස්මං තිට්ඨතං යනු: 'සරො' යි සංසාරය කියනු ලැබෙයි: ලපර භවයෙන් මෙහි ඊම මෙයින් පරලොවට යෑම භවයෙන් භවයට යෑමඊම මරණය ගතිය භවයෙන් භවය චුතුතිය ද උපපුාප්තිය ද කිර්වෘතිය ද ස්කන්ධ-යන් ගේ භෙදය ද ඉපදීම ද දිරීම ද මණය ද යි සංසාරයාගේ පූර්ව කෙළවර ලතා පැනෙයි, පශ්චිම කෙළවර ද නො පැනෙයි. මැද සසර මැ සත්ත්වයෝ සිටියානු පිහිටියානු ඇලුණානු එළඹියානු බැසගත්තානු අයිමුක්ත වූවානු වෙත්. කිසෙයින් සංසාරයාගේ පූර්ව කෙළවර නො පැනෙයි. කිසෙයින් සංසාර යාගේ පශ්චිම කෙළවර නො පැනෙයි. කිසෙයින් සංසාර-යාගේ පශ්චිම කෙළවර නො පැනෙයි. කිසෙයින් සංසාර කෙළවර නො පැනෙයි. මෙසෙයින් සංසාරයාගේ පශ්චිම කෙළවර නො පැනෙයි. මෙසෙයින් සංසාරයාගේ පශ්චිම කෙළවර නො පැනෙයි. මෙසෙයින් සංසාරයා නේ පූර්ව කෙළවර නො පැනෙයි, පශ්චිම කෙළවර ද නො පැනේ. මැද සසර මැ සත්ත්වයෝ සිටියානු පිහිටියානු ඇලුණානු එළැඹියානු බැසගත්තානු අයිමුක්ත වූවානු නුයි ''මරෙකා සරස්මං තිට්ඨතං'' යනු වේ. කප්පාති හගවා යනු….

<u> දිලලනිඥෙස</u> පාළි

කපප සුතතනිලදාලසා

ඔබස ජාමත මහබහයෙකි: කාමෝමස හවොසෙ දිටෙඨාසෙ අවිජෝමස ජාතෙ සංජාතෙ නිඛ්‍රකෙත අභිනිඛ්‍රතෙන පාතුභූතෙ. මහබහයෙකි; ජාතිහයෙ ජරාහයෙ වාාධිසයය මරණහයෙකි 'ඔසෙ ජාතෙ මහබහයෙ'

ජරාමදිවු පරෙතානතති: ජරාය එුට්ඨානං පරෙතානං සමොහිතානං සමතතාගතානං මච්චුනා දුට්ඨානං පරෙතානං සමොහිතානං සමතතා-ගතානං ජාතියා අනුගතානං ජරාය අනුසටානං බහාධිනා අභිභූතානං මරලණන අබහාහතානං අතාණානං අලෙනානං අසරණානං අසරණි-භූතානනති 'ජරාමච්චුපරෙතානං'

දීපං පබාුමි කපා තෙති: දීපං තාණං ලෙනං සරණං ගතිං පරායනං බාමි ආවිකබාමි දෙසෙමි පඤඤ පෙම් පටඨපෙම් විවරාමි විහජාමි උතතානීකරෝම පකාසෙමති 'දීපං පබාුමි කපා තෙ'

තෙනාහ හගවා:

''මජෙකි සරසමීං තිටඨතං (කපපාති හගවා) ඔසෙ ජාතෙ මහබහයෙ, ජරාමච්චුපරෙතානං දීපං පබුැම් කපප තෙ''ති.

10-3

අකිඤාන• අනාදන• – එතං දීපං අනාපර• නිඛ්යානං ඉති නං බුම් – ජරාමච්චුපරික්ෂය•.

අකිඤානං අනාදනතත්: 'කිඤාන'තත්: රාගකිඤානං දෙසකිඤානං මොහකිඤානං මානකිඤානං දිවසිකිඤානං කිලෙසකිඤානං දුවුවරිත කිඤානං කිඤානපපහානං කිඤානවුපසමෝ කිඤානපටිනිසාගොන කිඤානපටිපපසාදයි අමතං නිඛ්‍යානතත් අකිඤානං. අනාදනතත්: 'ආදනං වුවුවත් තණකා; යො රාගො සාරාගෝ –පෙ– අභිජකා ලොහෝ අකුසලමූලං ආදනපහානං ආදනවූපසමෝ ආදනපටිනිසාගොන ආදනපටිපපසාදයි අමතං නිඛ්‍යානතත් ''අකිඤානං අනාදනං''

^{1.} කිඤවතවූපසමං- මජසං

^{2.} පටිනිසසගග- මජසං

^{් 3.} පට්පපසසදධිං– මජසං.

ඔසෙ ජාතෙ මහබහයෙ යනු: කාමෝඝය හවෝඝය දිට්ඨෝඝය අව්ජ්ජෝඝය උපන් කල්හි හටගත් කල්හි නිපන් කල්හි වෙසෙසින් නිපන් කල්හි පහළ වූ කල්හි. මහබහයෙ යනු: ජාතිහය ජරාභය වහාධිභය මරණ-හය ඇති කල්හි නුයි 'ඔසෙ ජාතෙ මහබහයෙ' යනු වේ.

ජාමච්චු පරෙතානං යනු: ජරායෙන් පහස්තා ලදුවනට මඩතා ලදුවනට යුක්තයනට සමන්වාගතයනට මරණයෙන් පහස්තා ලදුවනට මඩනා ලදු වතට යුක්තයනට සමන්වාගතයනට ජාතියෙන් අනුගියවුනට ජරාව විසින් ලුහුබඳතා, ලදුවනට වාාධියෙන් මඩනා ලදුවනට මරණයෙන් පහරන ලදුවනට රක්ෂාස්ථාන රහිතයනට නිලීනස්ථාන රහිතයනට අශරණයනට අශරණීතුකයනට නුයි 'ජරාමච්චු පරෙතානං' යනු වේ.

දීපං පබාමි කප්ප තෙ යනු: පුතිෂ්ඨාව රක්ෂාස්ථානය නිලීනස්ථානය ශරණය ගතිය පිහිට බාමි– කියම දෙසම් පනවමි පිහිටුවම් විවරණය කෙරෙමි විහාග කෙරෙම් පාළ කෙරෙමි පුකාශ කෙරෙම නුයි ''දීපං පබාමි කප්ප තෙ'' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

''මජෙඣ සරස්මිං –පෙ– දීපං පබාමි කප්ප තෙ'' යි.

10-3

අපර පුතිෂ්ඨා රහිත වූ තෙල පුතිෂ්ඨාව (රාගාදි) කිඤචන– (පලිබොධ) රහිත යැ ආදන (කෘෂ්ණා) රහිත යැ ජරාමරණ වසුපශමය වූ එය 'නිවනැ'යි කියමි.

අකිඤවනං අනාදනං- 'කිඤ්චනං' යනු: රාගකිඤ්චන යැ ද්වේෂ-කිඤ්චන යැ මෝහකිඤ්චන යැ මානකිඤ්චන යැ දෘෂ්ටිකිඤ්චන යැ ක්ලෙශකිඤ්චන යැ දුශ්චරිතකිඤ්චන යි. කිඤ්චනපුභාණය කිඤ්චන-වාපුපශමය කිඤ්චන දුරැලීම කිඤ්චන සන්හිදීම අමාමහනිවන නුයි 'අකිඤ්-වන' නම් වෙයි. අනාදනං යනු 'ආදන'යි තෘෂ්ණාව කියනු ලැබෙයි: යම රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක්... අභිධානයෙක් ලොහ අකුශලමූලයෙක් වේ ද, එය යි. ආදනපුභාණය ආදන වසුපශමය ආදන දුරැලීම ආදන සන්හිදීම අමාමහ නිවන නුයි 'අකිඤ්චනං අනාදනං' යනු වේ.

දුලලනිඥෙස පාළි

එතං දීපං අනාපරතති: එතං දීපං තාණං ලෙනං සරණං ගති පරායනං. අනාපරතති: තමහා පරො අෙදෙකු දීපො නහිම, අථ බො සො යෙව¹ දීපො අඟාො ච පෙටෙඨා ච විසෙටෙඨා ච පාමොකෙකා ච උතා මො ච පවරො චාති 'එතං දීපං අනාපරං'.

න්බබානං ඉති නං බුැමිති: 'වානං' වුවුවති තණකා, ''යො රාගො සාරාගො -පෙ- අභිජඣා ලොහො අකුසලමූලං''. වානපාහානං වාන-වූපසමො වානපටිනිසාගොො වානපටිපපසාදඩං² අමතං නිඛ්ධානං. ඉතීනි: පදසඣ පදසංසඟොො පදපාරිපූරි අක්ඛරසමවායො බාසඤ්නසිලිටඨතා පදනුපුබබතා පෙතං³ ඉතීති: බුැමීති බැමි ආවික්ඛාම දෙසෙම පණකුලාම පටඨ ෙළු විවරාම විහජාම උතතානීකරෝම පකාසෙමීති 'නිඛ්ධානං ඉති නං බැමි.'

ජරාමවචු පරික්ඛයනති: ජරාමරණසා පහානං වූපසලමා පටිනිසාංකා පටිපාසාදඩ් අමතං නිඛ්ඛානනත් 'ජරාම චවුපරික්ඛයං'

නොනාහ භගවා:

''අකි*ක්*ඩනං අනාදන_{ා,} එතං දීපං අනාපරං නිඛ්යානං ඉති නං බෑමි ජරාම**ව**වුපරිකබ<mark>ය''න</mark>තී

10-4

එතද ඤඤය•් යෙ සතා – දිටඨධම්මාභිනිබබූතා න යත මාරවසානුගා – න තෙ මාරසා පදබගු.•්

එතදඤඤාය යෙ සතාති: 'එත'නති: අමතං නිඛ්‍යානං ''යො සො සඛ්‍ය-සංඛාරසමථෝ සබ්බුළධිපටිනිසාගෙනා තණතක්කයෝ විරාගෝ නිරෝධෝ නිඛ්‍යානං.'' අඤඤායාති: අඤඤය ජානිතා තුලධිතා තිරධිතා විභාවයිතා විභූතං කතා. සබේඛ සභාරා අනිවවාති - පෙ– 'යං කිඤුම් සමුදයධිමටං සබබං කං නිරෝධධිම නතී අඤඤය ජානිතා තුලධිතා කිරැවීතා විභාවධිතා විභූතං කතා. යෙති අරහනෙතා බීණාසවා සකාති: චතුභි කාරණෙහි සතා: කායෙ කායානුළසයනාසනිළටයානං භාවිතකතා සතා - පෙ– ගත වුවළනතී 'සතා'ති 'එතදඤඤාය යෙ සතා.'

1. සො එව- මජයං.

- 2. වානපට්පපසාදයිං- මජයං
- 6. මෙක- ව, ව්, ක.
- 4. භාවෙනකා- මරසං, භාෂං.

- ම්. එක දස්දාන- ව, ව්, ක.
- රි. පවයතු- සාකා.
 - සවයාල- ව. වි. ක.

එතං දීපං අනාපරං යනු: තෙල පුතිෂ්ඨා යැ රක්ෂාස්ථාන යැ නිලීනස්ථාන යැ ශරණ යැ ගති යැ පිහිට යි. අනාපරං යනු: එයින් මතු අනාහ පුතිෂ්ඨායෙක් නැති. වැළිත් එ මැ අගු වූත් ශුෂ්ඨ වූත් අතිශයින් ශූෂ්ඨ වූත් පුමුබ වූත් උත්තම වූත් පුවර වූත් පුතිෂ්ඨා වේ නුයි 'එතං දීපං අනාපරං' යනු වේ.

නිබානං ඉති නං බෑමි- 'වාත' යි කෂ්ණාව කියනු ලැබෙයි: යම රංගයෙක් බලවත් රාගයෙක් ...අභිධානයෙක් ලොහ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි. වාතපුහාණය වාතවාුපශමය වාත දුරැලීම වාන සන්භිදීම, අමාමහතිවන ඉති යනු: පදසන්ධි යැ පදසංසර්ග යැ පදපරිපූර්ණහාව යැ---අක්ෂරසමවාය යැ වාඤ්ජනශ්ලිෂ්ටකා යැ තෙල 'ඉති' යනු පදයන්ගේ අනුපූර්වකා ද වෙයි. බෑමි යනු: බෑමි-- කියම් දෙසම පනවම පිහිටුවම විවරණය කෙරෙම විභාග කෙරෙම පාළ කෙරෙම පුකාශ කෙරෙම නුයි 'නිබබානං ඉති නං බෑමි' යනු වේ.

ජරාමඩවු පරිකබයං යනු: ජරාමරණයාගේ පුහාණය වාපුපශමය දුරැලීම සන්භිඳීම අමාමහතිවන නුයි 'ජරාමචචු පරික්බයං' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

''අකි.ඤවනං අනාදනං –ලප– ජරංමච්චු පරික්ඛයං''යී.

10-4

ස්මෘතිමත් වූ දක්තා ලද (අනිතාාදි) දහම ඇති යම් රහත් කෙනෙක් තෙල නිවන දන (ක්ලේශපරිනිර්වාණයෙන්) පිරිනිචියාහු වෙත් ද, ඔහු මාරවශයට ගියාහු නො වෙති. ඔහු මාරයාගේ මහයන්නැහු (පරිචාරකයෝ) නො වෙත්.

එතදඤඤාය යෙ සතා- 'එතං' යනු: අමාමහනිවන යි. යම් සියලු සංස්කාරයන්ගේ සන්තිඳීමෙක් සියලු උපයීන්ගේ දුරැලීමෙක් තෘෂ්ණාවගේ ක්ෂය කිරීමෙක් විරාගයෙක් නිරෝධයෙක් නිවීමෙක් වේ ද එය යි. අසඳාය යනු: දන දනගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට විහාවන කොට පුකට කොට 'හැම සංස්කාරයෝ අනිතාහ'යි ... යම්කිසි සමුදය සවහාව යෙක් වේ නම් එහැම නිරෝධ සවහ වය ඇතැ'යි දන දනගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට විහාවන කොට වීහුත කොට. යෙ යනු: අර්හත් ක්ෂීණා: වයෝ. සතා යනු: සතර කරුණෙකින් ස්මෘතිමත් වූවාහු: කයෙහි කායානුපස්සනා සතිපට්ඨානය භාවිත බැවින් ස්මෘතිමත් වූවාහුඔහු 'සතා'යි කියනු ලැබෙත් නුයි 'එතදඤඤාය යෙ සතා' යනු වේ. දිටයිධමොතිනිබබුතාති: 'දිටය්ධමො'ති: දිටය්ධමමා ඤාතධමමා තුලිත-ධමමා තිරිතධමමා විභූතධමමා විභාවිතධමමා. අතිනිබබුතාති: රාගසය නිඛ්ධාපිතතා නිබබුතා, දෙසසය - පෙ - සඛ්ධාකුසලාභිසඣාරානං සනතතා සමීතතතා වූපසමිතතතා විජඣාතතතා නිබබුතතා විගතතතා පටිපපසාදධතතා සනතා උපසනතා වූපසනතා නිබබුතා පටිපපසාදධාති 'දිටය්ධමමාතිනිබබුතා.'

න තෙ මාරවසානුගාති: 'මාරො'ති: ''යො යො මාරො කරණයා අධිපති අතස ග නමුව් පමතකබණු. න තෙ මාරවසානුගාකි: න තෙ මාරසස වසෙ වහනතතී, නපි මාරො යෙසු වසං වතෙකති තෙ මාරං ච මාරපකබං ව මාරපාසං ව මාරබලිසං ව මාරාමිසං ච මාරවිසයං ච මාරනිවාපං ච³ මාරගොවරං ච මාරබනකනං ව අභිභුයා අභිභවිතා අජේඛාතාරිතා පරියාදියිතා මදදිතා චරනති විහරනති ඉරියනතී වතෙතනතී පාලෙනති යපෙනති යාපෙනකීකි 'න තෙ මාරවසානුගා.'

න තෙ මාරසක පදධගුති:³ න තෙ මාරසස පදධා පදධවරා⁴ පරි-චාරිකා සිසාා⁴ බුදධසක තෙ හවගතො පදධා පදඩවරා⁴ පරිචාරිකා සිසාති ⁴න තෙ මාරසස පදධගුති.

ලතනාහ හගවා:

''එතදඤඤය යෙ සතා දිටඨධමමාභිනිබබුතා, න තෙ මාරවසානුගා න තෙ මාරසය පද්ධගුති.

සහ ගාථාපරියොසානා –යප– සහා මේ හයනා හගවා සාවයකා හමසමී'ති

කපා සුතතනිදෙදසො සමතෙතා.

- පට්ඨා පට්ඨවරා- ව, වී, ක.
- 5. පරිචාරිකා සියා- මජසං, ව, ව්, ක.
- 6. `පට්ඨා පට්ඨවරා- ව, වී, ක, සාක.

^{1.} ලොහසය - ව, වි, ක

^{3.} මාරනිවාසං ව, මජසං.

^{8.} පටඨතූත්- සාක. පටඨතූත්- ව. වී. ක.

කළු සුතුනිර්දේශය

දිටාධමමාභිනිබබුතා- 'දිට්ඨධම්මා' යනු දක්නාලද දහම් ඇතියාහු දත්තා ලද දහම ඇතියාහු තුලනය කළ දහම ඇතියාහු තීරණය කළ දහම ඇතියාහු පාළ කළ දහම ඇතියාහු විහාවන කළ දහම ඇතියාහු. අභිනිබබුතා යනු: රාගය නිවනලද බැවින් නිවියාහු ද්වෙෂය... හැම අකුශලසංස්කාරයන් සන්හුන් වන බැවින් සන්හිදුවන ලද බැවින් වහුපශමනය කරන ලද බැවින් නිවනලද බැවින් නිර්වෘත බැවින් පහවූ බැවින් පුතිපුශුබධ බැවින් ශාන්ත උපශාන්ත වහුපශාන්ත නිර්වෘත පුතිපුශුබධ වූවාහු නුයි 'දිට්ඨධමමාභිනිබබුතා' යනු වේ.

න තෙ මාරවසානුගා - 'මාරෝ' යනු: යම් (මහජනයා අතර්ථයෙහි යොද මරත) මාරයෙක් (අකුශලකර්මයෙහි නියුක්ත බැවින්) තෘෂ්ණායෙක් (කාමා-වවරයට අධිපති බැවින්, අධිපතියෙක් (මරණයට පමුණුවන) දන්තය.යෙක් (පාපජනයා නො මුදන) නමුවියෙක් (පුමත්තයනට ඥාති වූ) පුමත්තබන්ධු-යෙක් වේ ද හේ යැ. න තෙ මාරවසානුගා යනු: ඔහු මාරයාගේ වශයෙහි නො පවතිත්. මාර තෙම ඔවුන් කෙරෙහි අධිපතිභාවය නො පවත්වයි. ඔහු මරහු ද මාරපක්ෂය ද මාරපාශය ද මාරබිලිය ද මාරාමිෂය ද මාරවිෂය ද මාරඟිවාපය (ගොදුර) ද මාරගොවරය ද මාරබන්ධනය ද මැඩ අභිභවනය කොට වතුරුවාගෙන භාත්පසින් මැඩගෙන මර්දනය කොට සරති වෙසෙකි ඉරියටු පවත්වති වැටෙති පාලනය කෙරෙති යැපෙති යාපනය කෙරෙත් නුයි 'න තෙ මාරවසානුගා' යනු වේ.

ත තෙ මාරසස පදධගූ යනු: ඔහු මාරයාගේ කොටසෙහි වූවාහු පක්ෂයෙහි හැසිරෙන්නාහු සෙවක වූවාහු ශිෂා වූවාහු නො වෙති. ඔහු භාගාවත් බුදුන්ගේ කොටසෙහි වූවාහු පක්ෂයෙහි හැසිරෙන්නාහු සෙවක වූවාහු ශිෂා වූවාහු වෙත් නුයි 'න තෙ මාරස්ස පද්ධගූ' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

''එතදඤ්ඤාය යෙ සතා – පෙ – ත තෙ මාරසස පදධගූ''යි.

ගාථා පයාර්වසානය හා සමහ ... වහන්ස, භාගාවතුන් වහන්සේ මාගේ ශාස්තෲහ, මම ශුාවකලයමී.

කපප සුසුනිර්දේශය නිම.

11. ජතුකණණී සුතතනිදෙදසො.

11-7

සුභානහං වීර අකාමකාමිං (ඉවවායස්මා ජතුකණණි) ඔඝාතිග[,] පුට්ඨුමකාමමාගමං, සනතිපදං බැහි සහාජනොතා¹ යථාතචඡං හගවා බැහි මෙතං,

සුභානහං වීර අකාමකාමිතති: 'සුභා'ති: සුභා සුණිහා උඟාහෙතා උපධාරෙතා උපලසාධිතා 'ඉතිපි සො හගවා අරහං -ලප- බුබො හගවා'ති 'සුභානහං. වීරාති: දීරෝ හගවා, විරියවාති වීරෝ, පහුති වීරෝ විසවීති වීරෝ අලමිකොති⁴ වීරෝ, සුරෝති වීරෝ, විකකලතතා අභීරු අච්ඡණී අනුතාසී අපලායී පහිනහයගොරවො විගතලොමහංසොති වීරෝ..

 "විරතො ඉධ සබබපාපකෙහි නිරශදුකබමතිවව විරියවා යො, සො විරියවා පධානවා දීරෝ තාදී පවුවවතෙ තථකතා''කි. a

සුතිානහං වීර.

අකාමකාමිතති: 'කාමා'ති: උඥනලතා ලදව කාමා: වභූකාමා ච කිලෙසකාමා ව - පෙ- දෙමෙ වූලවනති වත්කාමා - පෙ- දෙමෙ වුවටතති කිලෙසකාමා, බුඩසස හගවලතා වත්කාමා පරිඤ්ඤතා කිලෙසකාමා පහිනා, වනුකාමානං පරිඤඤතතා කිලෙසකාමානං පහිනතතා හගවා න කාලම කාමෙති, න කාලම පසෝති, න කාලම 8ංහති. න අභිජපපති, අය කාලම කාලමනති කාලම කාමම පතේනත්, කාමේ දිගානත්, කාමේ අභිජපානත්, ගත කාමකාමිනො රාගරාගිනො සඤඤඤඤීනො, හගවා න කාමෙ කාලවති, න කාලම පලතුති, න කාමේ පිලහති, න කාමේ අභිජපපති, තසමා බුදෙයි: අකාමො නිකකාවො චතනකාමො වනතකාමො මුතතකාමො අභීන කාලවා පටිනිසාටඨකාලවා විතරාලගා විගතරාලගා වනත-රාංගා මූසානරාගො පහිනරාගො පටිනිසාටයරාංගා නිච්ඡාංකා නිබබුකො සිනීභූතො සුබපටිසංවෙදී බුහා භූමතන අතනනා විහරතිති 'සුභානහං වීර අකාමකාමීං'. ඉව්වායසමා ජතුකණණීති: ඉව්වාති: පදසානි - ලප-- 'පදනු පුබ්බතාලපතං ඉවුවා'ති. ආයසමෘති: වියවචනං – ප– සපපතිසයාධි ______ වච්‍රාලමතං `ආයසමා ති. ජතුකණණීති: කසා බාහමණසක ලගාසතං සඬා සම ඇතු පණුකුතුනි වොහාරොකි 'ඉවටායසමා ජතුකණණි'.

- චහාජනොකක–ව, වී, ක.
- 2. පහුති විරෝ- ව, ව්, ක.

- 8. විසති විරෝ-- ව, ව්, ක.
- 4. අල මහෝති- ව, වි, ක.

. සුතතනිපාක- සභියසුකත,

^{1.} සහජලනාතත- වජස•.

11. ජතුකණණි සුපුනිර්දේශය

11--1

(ආයුෂ්මක් ජතුකණ්ණිමාණවක මෙසේ විචාරයි:) වීරයන් වහන්ස, මම මුඹ වහන්සේ (කාමයන් නො කැමැති හෙයින්) අකාමකාමී වූ ඔසය ඉක්ම වූ කෙනකු යැ යි අසා නිෂ්කාම වූ හාගාවතුන් පුළුවුස්නට ආයෙමී. සහජාත වූ ඥානවක්ෂුස ඇතියාණෙති, ශැන්තිය හා ශාන්තිපදය (කිවත්) හා වදළ මැනැව භාගාවතුන් වහන්ස, කෙල කරුණ තථා වූ පරිදි වදළ මැනැවි.

සුභානහං වීර අකාමකාමිං- 'සුත්වා' යනු: ඒ භාගාවත්හු මෙ කරුණිනුදු අර්හත්හ... බුද්ධයහ භාගාවත්හ' යි අසා අසාගෙන ඉගෙන විමසා සලකා නුයි 'සුත්වානහං' යනු වේ. වීර යනු: බුදුහු වීරයහ: ව්යාවත නුයි වීරයහ, පුහු නු යි වීරයහ, (පරසන්තානයෙහි වීයාහය උපදවන හෙයින් විසව නුයි වීරයහ, සමර්ථ සිත් ඇත්තාහු නුයි වීරයහ, ශූර නුයි වීරයහ, විකුම ඇතියහ නො බානසුලල්හ නො කැතිගන්නා සුල්ලහ උතුංස රහිතයහ නො පලායනසුල්ලහ පුහිණ වූ හය හා හය අටමුණු ඇතියහ පහවූ ලොමුදහගැනුම ඇත්තාහු නුයි වීරයහ.

1. මෙ ලොව්හි හැම පාපයන්ගෙන් වෙන් වූයේ (එහෙයින් මැ) නිරැදුක් ඉක්ම සිටි වියාභයට නිවාස වූ ඒ ක්ෂීණාසුව තෙම වියාහ ඇත්තේ වෙයි. එබඳු වූයේ පුධන් වියාහ ඇත්තේ යැ වීර යැ (කිර්විකාර බැවින්) තෘදී යැ යි කියනු ලැබේ නුයි. 'සුත්වානහං වීර' යනු වේ.

අකාමකාමිං-- 'කාමං' යනු: විස්තර විසින් කාම දෙකෙකි: වස්තුකාම ද ක්ලේශකාම ද යි ... මොහු විස්තුකාමයෝ යි කියනු ලැබෙති ... මොහු ක්ලෙශකාමයෝ යි කියනු ලැබෙත්. භාගාවත් බුදුන් විසින් වස්තුකාමයෝ පිරිස්ද දන්නා ලදහ ක්ල පශකාමයෝ පහාණය කිරන ලදහ වස්තුකාමයන් පිරිසිද දන්නාලද බැවින් ක්ලේශ කාමයන් පුහිණ වන බැවින් බුදුහු කාමයන් නො කැමැති ගවති කාමයන් නො පතති කාමයන් ඊප්සා නො කෙරෙති කාමයන් අභිජල්පනය නො කෙරෙත්. යම කෙනෙක් කාමයන් කැමැති වෙත් ද කාමයන් පාර්ථනා කෙරෙත් ද කාමයන් ඊප්සා කෙරෙත් ද කාමයන් අභිජල්පනය කෙරෙත් ද ඔහු කාම-කාමීහු යැ රාගරක්තයෝ යැ රාගසංඥායෙන් සංඥාවත්හ. බුදුහු කාමයන් නො කැමැති වෙති කාමයන් පුාර්ථනා නො කෙරෙති කාමයන් ඊප්සා නො කෙරෙති කාමයන් අභිජල්පනය නො කෙරෙත්. එහෙයින් බුදුහු අකාමයහ නිෂ්කාමයහ තාක්තකාමයහ වාන්තකාමයහ මුක්තකාමයහ පුහිණකාමයහ පුතිනිසෘෂ්ට (දුරු කළ) කාමයහ වීතරාගයහ විගතරාගයහ ັສາກສຳລຽງທິດເພັ້ອງລາວ (ຍອງຮັ້ງ ບາຍແຫຼ່ອງສຳລຽງທາງ ອີຊີຊະດາທິດອີ පතිනිසාෂ්ටරාගයහ තෘෂ්ණැරඞිතයහ නිවියහ සිහිල් වූහ. (කායික– වෛතසික සුවවිදුනාසුල්ලහ ශූෂ්ඨ වූ සිතින් යුක්ත වැ වෙසෙත් නුයි 'සුත්වානහං වීර අකාමකාමීං' යනු වේ. ඉව්වායසමා ජතුකණණි– 'ඉට්ව' යනු: පදසන්යි යැ... තෙල 'ඉව්ච' යනු පදනුපූර්වතා යැ. ආයස්මා යනු: පියවිවන යැ... ගතල 'ආයස්මා' යනු සිපුතිශුය නාමයෙකි. ජතුකණී යනු: එ බමුණුගේ ගොනු යැ සඬිබාන යැ සංඥා යැ පුඥප්ති යැ විාවහාර යැයි 'ඉවවායස්මා ජතුකණේ යනු වේ.

චුලලනිදෙස පාළි

ඔසාතිගං පුටයුමකාමමාගමනත්: 'ඔසාතිග'නත්: ඔසාතිගං ඔසං අතිකකනනං සමතිකකනනං චිතිවනතනත් 'ඔසාතිගං'. පුටයුතත්: පුටයුං පුවජිතං යාචිතං අජෙකිසිතං පසාදෙතං. අකාමමාගමනත්: අකාමං පුටයුං නිකකාමං^I වනනකාමං වනතකාමං මුතනකාමං පතීනකාමං පටිනිසයටය-කාමං චීතරාගං චිගතරාගං වනතරාගං වනතරාභං මුතනරාගං පතීන-රාගං පටිනිසයටයරාගං ආගමහා ආගතමහා උපාගතමහා සමපතනමහා තයා සඳඩිං සමාගතමහාති 'ඔසාතිගං පුටහුමකාමමාගමං.'

සනතිපදං බැහි සභාජනතතතා²ති: 'සනති'ති: එකෙන ආකාලාන සතැිපි සනතිපදමයි තලමව අමතං නිඛධානං, යො සො සඛධාසඬබාර-සමලථා සබබූපධිපටිනිසාගොො තණාකබයො විරාගො නිරෝගඩා නිඛධානං.

සතා මෙතං පදං, පණිතමෙතං පදං, ශදිදං සබබසංඛාරසම්ථො සබ්බූපධිපටිනිසසකොා තණතක්වියා විරාගෝ නිරොධෝ නිඛ්ධානතත්. අථා පරෙනාකා රෙන යෙ ධම්මා සත්තාධිගමාය සත්ති වුසනාය සත්ති සම්ජිකිරියාය සංවතා තත්, මෙයාපීදං: වත්තාරෝ සතිපට්ඨානා, වත්තාරෝ සම් පෙධානා, වත්තාරෝ ඉද්ධිපාද, පඤිණියානි, පඤිඩ්ලානි, සත්ත බොජ්ඩාඩා, අරියෝ අට්ඨඩ්යිකෝ මගෝ, ඉමේ වුවදි තත් සත්තිපදං සත්තිපදං තාණපදං ලෙනපදං සරණපදං අභයපදං අච්චුකපදං අමතපදං නිඛ්ධානපදං බෑති ආවික්ඛාති දෙසෙහි පඤ්ඤපෙහි පට්ඨපෙහි විවරාති විහජාති උත්තානීකරොති පකාරයෙහි. සහාජනෝතතාන්: 'නෝතාං' වුවද ක් සඛ්යඤ්ඤාකකාණං, බුද්ධිසය හගවතො නොකාං ච ජිනභාවෝ ව බොධියා මූලෙ අපුඛබං අවරිමං එකසමං බණෝ උපකෙත, කසමා බුදෝා සභාජනෝකතාන් 'සන්තිපදං බෑති සහාජනෝතාය.'

යථාස වජං භගවා බැති මෙතතති: යථාතවජං වුවලිනි අමතං නිඛ්ධානං – පෙ– නිරෝධා නිඛ්ධානං, භගවාති: ගාරවාධිවචනමෙතං – පෙ– සවජිකාපණඥ තති යදිදං භගවා'ති. බැති මෙතතති: බැති ආච්සඛාති – පෙ– පකාසෙහිති 'යථාතවජං භගවා බැති මෙතං.'

ලතනාහ ලසා බුංහමණො:

''සුතානහං වීර අකාමකාමිං (ඉවඩායසමා ජතුකණණි) ඔහානිගං පුටඨුමකාමමාගමං, සනා^දිපදං බැහි සහාජ*ලතා*තත යථාතචඡං හගවා බැහි ලමත''නති.

1. නිකාම- ව, ව, ක.

2. මහාජනොකත- ව, වි, ක.

බසාතිගං පුටුථු මකාමමාගමං- 'ඔසාතිගං' යනු: ඔසයන් ඉක්ම ගිය ඔසයන් අතිකුමණය කළ ඔසයන් සමතිකුමණය කළ ඔසයන් ඉක්මසිටියවුනැ'යි 'ඔසාතිගං' යනු වේ. පුට්ථුං යනු: පුළුවුස්නට විචාරන්නට අයදනට අධෝෂණ කරන්නට පහදවන්නට. අකාමමාගමං යනු: කාම නැති මුඹ වහන්සේ පුළුවුස්නට කාම රහිත වූ හැරදමූ කාම ඇති වලාළ කාම ඇති මුදහළ කාම ඇති පහාණය කළ කාම ඇති දුරැලූ කාම ඇති වහවූ රාග ඇති කසවූ රාග ඇති හැරදමූ රාග ඇති වලාළ රාග ඇති මුදළ රාග ඇති පහිණ රාග ඇති දුරු කළ රාග ඇති මුඹ වහන්සේ පුළුවුස්නට ආමහ ආවමහ ළැැඹියමහ සැපැමිණියමහ මුඹ වහන්සේ හා සමග ළක්වුමහ නුයි 'ඔසාතිගං පුට්ඨුමකාමමාගමං' යනු වේ.

සහතිපදං බැහි සහාජනෙත්තො- 'සන්ති' යනු: එක් අයුරෙකින් ශාන්තිය ද ශාන්තිපදය ද එ මැ අමාමහ නිවන යි. යම හැම සංස්කාරයන් ගේ සන්භිදීමෙක් හැම උපධින්ගේ දුරැලීමෙක් තෘෂ්ණාවගේ ක්ෂය කිරීමෙක් විරාගයෙක් නිරෝධයෙක් නිර්වාණයෙක් වේ ද එය යි. තෙල වදරන ලද මැයි භාගාවතුන් විසින්:

''යම සියලු සංස්කාරයන් ගේ සන්භිදීමෙක් සියලු උපධීන්ගේ දුරැලී මෙක් තෘෂ්ණාවගේ ක්ෂය කිරීමෙක් විරාගයෙක් නිරොධයෙක් නිර්වාණ යෙක් වේද තෙල නිර්වාණපදය ශාන්ත යැ තෙල නිර්වාණපදය පුණිත යි.''

තවද අත් අයුරෙකින් (සතිපට්ඨානාදි) යම් ධර්ම කෙනෙක් නිර්වංණ පතිවෙධය පිණිස නිර්වාණස්පර්ශය පිණිස නිවන පසක් කරනු පිණිස පවතිත් ද, හේ කෙසේ යැ යත්: සතර සතිපට්ඨානයෝ යැ සතර සමාක් ප්‍රධානයෝ යැ සතර සෘද්ධිපාදයෝ යැ පඤ්චෙන්දියයෝ යැ පඤ්චබලයෝ යැ සප්තබොධාඩ්ගයෝ යැ ආයාී අෂ්ටාඩ්ගික මාර්ගය යි මොහු 'ශාන්ති-පදයෝ' යි කියනු ලැබෙත්. ශාන්තිපදය නුංණපදය ලෙනපදය ශරණපදය අහයපදය අවාහතපදය අමෘතපදය නිර්වාණපදය බැහි - වදළ මැනැව දෙසුව මැනැව පැනැවුව මැනැව තැබුව මැනැව විවෘත කළ මැනැව විභාග කළ මැනැව පැනැවුව මැනැව තැබුව මැනැව විවෘත කළ මැනැව විභාග කළ මැනැව පකට කළ මැතැව පකාශ කළ මැනැව. සහාජනෙත්ත - 'නෙත්ත'යි සර්වඥතාඥානය කියනු ලැබෙයි. භාගාවත් බුදුන්ගේ නෙතුයක් ජීන-භාවයත් බෝමුල්හි දී පෙරපසු නො වැ එක්වට උපන. එයින් බුදුහු 'සහජනෙතු' නුයි 'සන්තිපදං බැහි සහාජනෙත්ත' යනු වේ.

යථාතච්ඡං හගවා බැහිමේතං- 'යථාතච්ඡං' යි අමාමහනිවන කියනු ලැබෙයි...නිරෝධයෙක් නිර්වාණයෙක් වේ ද එය යි. හගවා යනු: කෙල ගෞරවනාම යැ... මේ 'හගවා' යනු: අර්හත්එල පුතාක්ෂයෙන් උපන් පුඥප්තියෙකි. බැහි මේතං යනු: බැහි-වදළ මැනැව ... පුකාශ කළ මැනැව නුයි 'යථාතච්ඡං හගවා බැහි මේතං' යනු වේ.

එයින් කී යැ එ බමුණු:

''සුත්වානහං වීර.....යථාතවජං හගවං බැති ලමතං'' යි.

හගවා හි කාමෙ අහිභුයා ඉරියකි ආදිලාවාව පඨවිං තෙජි තෙජසා, පරිතතපකකුසා මෙ භූරිපඤඤ, " ආචික්ඛ ධමමං යමහං විජකුකුං ජාතිජරාය ඉධ විපාහානං.

හගවා හි කාමෙ අභිභූයා ඉරියකිති: 'හගවා'ති ගාරවාධිවචනං -- ලෙ--සච්ඡිකාපණුණු කති ශදිදං භ ගවාති. කාමාති උඥානලතා ී ලදා කාමා: **ඉ**ලම වුච€නති කිලෙසකාමා. භ**ගවා ව**ත්දුකාලම පරිජානිතිා කිලෙස කාලම පහාය අභිභුයාය අභිහවිතිවා ද ලජඣතතරිතිවා පරියාදිගිනිවා මදදිනිවා* චරති විහරති ඉරියති වලතතති පාලෙකි යලපති යාලපතිති 'හගවා හි කාලම අභිභූයාප දේරීයකි.'

ආදිවෙවාව පඨවිං තෙජි තෙජසාතී: 'ආදිවෙවා' වු වුවති සුරියො, පඨවී වු වු විසි ජගති, යථා සුරියෝ තෙජි* තෙජෙන සමනතාගතො පඨවි• අභිභූයා අභිභවිතා අජෙඣාතාරිතා පරියාදියිතා සනභාපයිතා සබබං ආකාසගතං කමගතං අභිවිහවව අනිකාරං විධමේනවා ආලෝකං දසායින්වා ආකාමස අනතුලිකෙබ ගගනපථේ වෙගෙන ගචඡති එවමෙව හගවා ඤාණමතජී ඤාණතෙලජන සමත ාගනො සබබං අභිසංබාරසමුදයං –පෙ– කිලෙසතමං විධම්තා ඤාණාලොකං වඤ්කාමෙ අව්ජා භාකාරං දසෙසතා පරිජානිතා කිලෙසකාමේ පහාය අභිභූයා අභිභවිතා අජේකාතාරිතා පරියාදියිතා මඳදිතා චරති විහරති ඉරීයති වනෙතකි' පාලෙති යපෙති යාපෙතීති ආදිවෙඩාව පඨවිං තෙජී තෙජසා.

මෙ භූරිපඤඤාති: අහමසම් පරිතනපලයාකා පරිතතපඤඤස പ്രാളതാലക്ഷേഷം ജാനതലക്ഷേഷം, ഇല് ഉനാലക്ഷേഷം ඔමකප*කෙ*ඤා පුථුපංඤක හාසුපංඤක ජවනපංඤක තික්බපංඤක නිබෝධික-පංඤඤ, භූරි වුවවත් පඨවී, භගවා තාය පඨවියා සමාය පඤඤය විපුලාය භූරිපණක. විස්ථාය සමනනාගතොති පරිකාපඤඤසා මෙ

- 6. ඤාණි ඤාණ පොජෙන– ව–වි-ක. 7. පවතෙතති– පන. 8. ඡතුකක– මඡසං.

- 9. හාස පංඤඤා- මජසං-ක-

^{1.} භූරීයලඤඤා-මජසං, සාාා

^{2.} උදනතො- පත.

^{3.} මදදිකා ඉති- මජසං නත්.

^{4.} තොපි තොජසා තොරෝන- ව, ක, ව්, ප-

^{5. 0000} පරේ- සාහා.

11-2

යම හෙයෙකින් භාගාවතුන් වහන්සේ තෙද ඇති හිරු තෙදින් පෘථිවිය සෙයින් කාමයන් මැඩලා වාසය කරන සේක් ද, එහෙයින් මහාපුාඥයන් වහන්ස, මෙහි මැ ජාතිජරාවගේ පුහාණය වූ යම දහමක් මම දන ගන්නෙම නම ඒ දහම මඳ නුවණැති වූ මට වදළ මැනැව.

හගවා හි කාමේ අභිභූයා ඉරියති– 'හගවා' යනු: ගෞරවනාම යැ…මේ 'හගවා' යනු සාක්ෂාත් පු ඥප්ති යැ. කාමා යනු: විස්තර විසින් වස්තුකාම ද ක්ලේශකාම ද යි කාම දෙකෙකි.... මොහු වස්තුකාමයෝ යි කියනු ලැබෙති ... මොහු ක්ලේශකාමයෝ යි කියනු ලැබෙත්. බුදුහු වස්තු කාමයන් පිරිසිඳ දන ක්ලේශකාමයන් දුරු කොට මැඩ මැඩලා ගෙවා මර්දනය කොට සරති වෙසෙති ඉරියවු පවත්වති වැටෙති පාලනය කෙරෙති ගැපෙති යාපනය කෙරෙත් නුයි 'හගවං හි කාමේ අභිභූයාව ඉරියති' යනු වේ.

ආදිවෙවාව පඨවං තෙජී තෙජනා - 'ආදිවව' යි සූර්යයා කියනු ලැබෙයි. 'පඨවී' යි පොළොව කියනු ලැබෙයි. යමසේ තෙරස් ඇති සූයා කෙම තේජසින් සමන්වාගත වූයේ පොළොව මැඩ අභිභවනය කොට යට කොට ගෙන භාත්පසින් මැඩගෙන තවා ආකාශගත වූ සියලු තමස නසා අන්ධකාරය විධමනය කොට ආලෝකය දක්වා අහස්හි අන්තරීක්ෂයෙහි ගුවන්මහ වෙගයෙන් යේ ද එසෙයින් මැ බුදුහු ඥානකෙරස් ඇත්තාහු ඥාන තෙරසින් සමන්වැගත වූවාහු හැම අභිසංස්කාර සමුදය ... කෙලෙස් තමස අවිදාහන්ධකාරය විධමනය කොට ඥානාලෝකය දක්වා වස්තු කාමයන් පිරිසිඳ දන ක්ලේශකාමයන් දුරු කොට මැඩ අභිභවනය කොට යට කොට භාත්පසින් මැඩගෙන මර්දනය කොට පරති වෙසෙනි ඉරියවු පවත්වති වැටෙති පාලනය කෙරෙති යැපෙති යාපනය කොරෙත් නුයි 'ආදිවංචාව පඨවං තෙජි ගතරසා' යනු වේ.

පරිතන සකුක අස මේ භූරිද සකුක යනු: මම මද නුවණ ඇතියෙමි පහත් නුවණ ඇතියෙමි ලාමක පුණා ඇතියෙම බොළද නැණ ඇතියෙමි, මුඹ වහන්සේ වැළිත් මහනුවණ ඇතියවහු පුළුල්නුවණ ඇතියවහු වහා වැටහෙන නුවණ ඇතියවහු දිවෙන නුවණ ඇතියවහු තියුණු නුවණ ඇතියවහු විනිවිද දක්නා නුවණ ඇතියවහු යැ. 'භූරි' යි පෘථිවිය කියනුලැබෙයි. බුදුහු ඒ පෘථිවී සම වූ විපුල වූ විස්තෘත වූ පුණුයෙන් සමන්වාගතහ'යි 'පරිත්ත පඤ්ඤස්ස මේ භූරිපඤ්ඤ' යනු වේ. ආවිකා ධමමං යමහං විජඤඤභති: 'ධමමතති': ආදිකලාහණං මජෝක කලාහණං පරියෝසානකලාහණං සාසරං සවාහඤ්තං කොවලපරිපුණණං පරිසු කං බුහමවරියං වහතාරො සතිපටඨානෙ –පෙ– නිඛ්ඛාන නිඛඛඤචාන– ගාමීනිඤා පටිපදං ආවිකාහි දෙසෙහි පඤඤපෙහි පටඨාපෙහි විවරාහි විහජාහි උතතානීකරොහි පකාසෙහිති. යමහං විජඤඤතති: යමහං ජානොයාං ආජානොයාං විජානොයාං පටිජානෙයාං පටිවිජෝකයාං අධිග වජයාං පළෙසයාං සච්ඡිකරෙයානති ආවිකා ධමමං යමහං විජඤඤ.

ජාති ජරාය ඉධ විපපහානනති– ඉධෙව ජාති ජරාය මරණසා පහානං වූපසමං පටිතිසාංඟාං පටිපපසාදඩිං අමතං නිඛ්ඛානනති 'ජාති ජරාය ඉධ විපපහානං'.

ලතනාහ සො බුංහම්ණෝ;

''හගවා හි කාමේ අභිභූයා ඉරියකි ආදිලෙළාව පඨවිං තෙජී තෙජසා පරිතතපඤඤසය මේ භූරිපඤඤ ආචිකුඛ ධමමං යමහං විජඤඤං ජාකිජරාය ඉධ විපපහාන''නති.

11-3

කාලමසු විතය ගෙඩං (ජතුකණණිති හගවා) නෙකාමමං දටයු බෙමතො, උඟාහිතං නිරතතං වා මා නෙ විජජිත කි*ක*ුවනං.

කාවෙසු විතය ගෙධනති: 'කාමා'ති උඈතානො දෙව කාමා: වෘතු කාමා ව කිලෙසකාමා ව -පෙ- ඉමෙ වුවවනති වෘතුකාමා -පෙ- ඉමෙ වූවටනති කිලෙසකාමා. 'ගෙධො වුවවති තණකා යො රාගෝ සාරාගෝ -පෙ- අභිජකා ලොහෝ අකුසලමුලං. කාමෙසු විතය ගෙධනති: කාමෙසු ගෙධං විතය¹ පටිවිනය පරහ² විනොදෙහි බාහෙතීකරෝහි අනභාවං ගමෙහිති කාමෙසු විනය ගෙධං. ජතුකණණිකි හගවාකි: තං බාහමණ ගොලනාන ආලපති. හගවාකි: ගාරවාධිවචනමෙකං -පෙ- සව්පිකා-පකුසුකති යදිදං හගවාති 'ජතුකණණිකි හගවා'.

1. විනාශා ලගබං- සහ.

^{3.} පජහාති- පත.

චූලනිර්දෙසොලි

ජතුකණණි සූ<mark>ත</mark>ුනිර්ල<mark>ද්ශය</mark>

ආවික් ධම්මං යමහං විජඤඤ - 'ධම්මං' යනු: ආදියෙහි කලාහණ වූ මධාශයහි කලාහණ වූ අවසානයෙහි කලාහණ වූ (අර්ත්රසම්පත්තියෙන්) සාර්ත්ර වූ (බාඤ්ජන සම්පත්තියෙන්) සවහඤ්ජන වූ සියල්ල පරිපූර්ණ වූ පරිශුද්ධ වූ බුහ්මවයාහව ද සතර සතිපට්ඨානයන් ද...නිර්වාණය ද තිර්වාණගාමීපුතිපදව ද වදළ මැනැව දෙසුව මැනැව පැනැවුව මැනැව පිහිටුව මැනැව විවරණය කළ මැනැව විහාග කළ මැනැව පාළ කළ මැනැව පිහිටුව මැනැව විවරණය කළ මැනැව විහාග කළ මැනැව පාළ කළ මැනැව පුකාශ කළ මැනැව. යමහං විජඤඤං යනු: යම දහමක් මේ දනගත්තෙම තම වෙසෙසින් දන ගන්නෙම නම පුකර්ෂයෙන් දනගත්තෙම නම මොනොවට දනගන්නෙම න.ම පුතිවෙධ කරන්නෙම නම අධිගම කරන්ගෙම නම දක්නෙම නම පුතාක්ෂ කරන්නෙම නම නුයි ''ආවික් ධම්මං යමහං විජඤඤං'' යනු වේ.

ජාතිජරාය ඉධ විපපහාතං යනු: මේ අතබැව්හි මැ ජාතිජරාවගේ මරණය. ගේ පුහාණය සන්හිඳීම දුරැලීම පුතිපුශුබධිය අමාමහනිවන නූයි ''ජාතිජරාය ඉධ විප්පහාතං'' යනු වේ.

එයින් කී යැ එ බමුණු:

''හගවා හි කාමේ -ලෙ- ජාතිජරාය ඉධ විපපහානං'' යි.

11-3

(බුදුහු මෙසේ වදළහ: ජතුකණිණි මාණවකය,) ලතෙෂ්තුමාය ක්ෂේම වශයෙන් දක වස්තුකාම ක්ලේශකාමයෙහි තෘෂ්ණාව දුරු කරව, තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි විසින් ගන්නා ලද්දෙක් හෝ හළ යුත්තෙක් හෝ (රාගාදි) කිඤ්චන යෙක් හෝ නහමක් නොපට වෙවා.

කාවෙසු විනය ගෙධං- 'කාමා' යනු: විස්තර විසින් කාම දෙකෙකී: වස්තූ කාමයෝ ද ක්ලෙශකාමයෝ ද' යිමොහු වස්තුකාමයෝ යී කියනු ලැබෙති ... මොහු ක්ලෙශකාමයෝ යි කියනු ලැබෙත්. 'ගෙධ'යි තෘෂ්ණාව කියනු ලැබෙයි: යම රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක්...අභිධාශයෙක් ලොහ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි. කාමෙසු විනය ගෙධං යනු: කාමයෙහි තෘෂ්ණාව දුරු කරව වෙසෙසින් දුරු කරව හැර පියව විනොදනය කරව විගතාන්ත කරව අනු අභාවයට පමුණුව යි 'කාමෙසු විනය ගෙධං' යනු වේ. ජතුකණ්ණීති හගවා- 'ජතුකණ්ණි' යනු: බුදුහු එ බමුණු ගොනුයෙන් අමතති. හගවා යනු: කෙල ගෞරවනාම යැ ... මේ 'හගවා' යනු අර්හත්එල පතාක්ෂයෙන් උපත් පුණුන්ගයක් නුයි 'ජතුකණ්ණී' කි හගවා' යනු වේ. තොකබවමං දවඩු බෙමතොති: 'නොකබමම නති': සමමා පටිපදං අනුලොමපට පදං අපාවනිකපටි පදං අනිති පටිපදං ධමමානු ධම්ම පටිපදං සිලෙසු පරිපුරකාරිතං ඉණියෙසු ගතා අවාරතං හොජනො මතනඤඤු තං ජාගරියානුයෝගං සතිසමප ජඤඳං වනතාරෝ සතිපටුඨානො වනතාගේ සමම පැධානො වනතාරෝ ඉදිධිපාදෙ පඤ විතීයානි පඤ බලානි සතා බොජක බෙහ අරියං අටය සිහිනං මහා නිබබානඤා නිබබානගාමීනිඤ පටිපදං බෙමතෝ තාණතෝ ලෙනතෝ සරණතෝ අභය හෝ අච්චුතතෝ අමතතෝ නිබබානතෝ දටයු පඤසිතා තුලයිනා තිරයිනා විභාවයිනා විහුතං කන්ටානි 'නොකාමමං දටයු බෙමතෝ.'

උගගහිතං තිරකතං වාති: 'උගාහිත'නති: තණකාවයෙන දිවසිවසෙන ගහිතං පරාමටඨං අභිනිවිටඨං අජෙකියිකං අධිමුතතං. නිරතතං වාති; නිරසයිතබඩං¹ මුඤ්චිතබබං පජහිතබබං² විනොදෙතබබං³ බහනතිකාතබබං අනහාවං ගමෙතබබනති උගාහිතං නිරතතංවා,.

මා පො විජටිත් කිඤ්චනනති රාගකිඤ්චනං දෙසකිඤ්චනං මොහ-කිඤ්චනං මානකිඤ්චනං දිවසීකිඤ්චනං කිලෙසකිඤ්චනං දුවදිරිත කිඤ්චනං. ඉදං කිඤ්චනං තුයාං මා විජ්‍රීක්, මා සංවිජ්‍රීක්, පජහ විනෝශදහි බාහනිකරොහි අනහාවං ගමෙහිති 'මා තෙ විජ්‍රීක් කිඤ්චනං' තතනාහ හගවා:

> ' කාලෙසු විනය ගෙධං (ජතුකණණීති හගවං) නෙසබමමං දටයු බෙමතො, උකාතිනං නිරතනං වා මා තෙ විජජීතු කි<u>ඤ</u>තන''නති.

11-4

යං පුලබබ තං විසොමසති⁴ පචජා මත මාහු කිණුනං මණේඛ චේ නො⁵ ගලහසසයි උපසනෙතා චරිසසයි–.

යං පුබෙබ තං විසොසෙහිති: අතීතෙ සභ්බාරේ ආරබහ යෙ කිලෙසා උපපජෝයයුං, නෙකිලෙයා සොසෙහි ව්යොසෙහි සුකබාපෙහි ව්සුකාපෙහි අබීජං කරෝහි පජහ ව්නොදෙහි බාහත්කරෝහි අතහාවං ගමෙහිති එවමයි යං පුබෙබ තං ව්යොයෙහි.' අථවා යෙ අතිතා කමමාතිසඬබරා අව්පකකාවීපාකා නෙ කමමාතිසංබාරෝ සොසෙහි විසොසෙහි සුකබාපෙහි විසුකබාපෙහි අබීජං කරෝහි පජහ විනොදෙහි බාහත්කරෝහි අනහාවං ගමෙහිති එවමයි 'යං පුබෙබ තං ව්යොසෙහි.'

- 4. ව්ෂෞශධති– පත.
- 5. com)- 0, 0, m, 0.
- 6. කමමාභි සංමාරෘ- පන.

^{1.} නිරතකංවාසි නිරතකංවා- මජසං.

^{2.} විජති තබබං- මඡසං.

^{8.} විතොදි තබබං- මජසං.

නෙකබවමං දටයු බෙමතො- 'නෙක්බම්මං' යනු: සමාක් පුතිපදව අනුලොම පුතිපදව අවිරුද්ධ පුතිපදව අන්වර්ත්ථ පුතිපදව ධර්මානුධර්ම පුකිපදව ශීලයන්හි සපුරා කරන බව ඉන්දියයන්හි පියන ලද දෙර ඇති බව වැළඳීමෙහි පමණ දන්නා බව ජාගයඖතුයොගය ස්මෘති සම්පූජනාහය සතර සතිපට්ඨානයන් සතර සමාක් පුධානයන් සතර සෘද්ධිපාදයන් පඤ්චෙන්දි-යයන් පඤ්චබලයන් සප්තබෝධාඩ්ගයන් අායා අෂ්ඨාඩගික මාර්ගය හිර්වාණය ද නිර්වාණගාම පුතිපදව ද ක්ෂෙම හෙයින් තුණෙ හෙයින් ලෙන හෙයින් සරණ හෙයින් අහය හෙයින් දවසුක හෙයින් අමෘත හෙයින් නිර්වාණ හෙයින්, දවයුං- දක තුලනය කොට තිරණය කොට විභාවන කොට පුකට කොට නුයි 'නෙක්බම්මං දටයු බෙමතො' යනු වේ.

උග්ගතිතං නිරතතං වා- 'උග්ගතිතං' යනු: තෘෂ්ණා වශයෙන් දෘෂ්ටී වශයෙන් ගන්නා ලද පරාමර්ශනය කරන ලද ඇතුළත පිවිසුණු ගිලගන්නා ලද අධිමුක්ත වූ, නිරත්තං වා යනු දුරු කළ යුතු මුද හළ යුතු පරිතාංග කළ යුතු විනොදනය කළ (දමීය) යුතු විගතාන්ත කළ යුතු අනු අභාවයට පැමිණවිය යුතු නුයි 'උග්ගතිතං හිරත්තං වා' යනු වේ.

මා තෙ විජයිත් කිඤ්චනං යනු: රාග කිඤ්චනය ද්වෙෂ කිඤ්චනය මොහ කිඤ්චනය මාන කිඤ්චනය දෘෂ්ටි කිඤ්චනය ක්ලෙශකිඤ්චනය දුශ්චරිත කිඤ්චනය යන මෙ කිඤ්චනය (පළිබොධය) නහමක් කට වේවා! නහමක් මොනොවට වේවා! හැරපියව දුරලව විගතාන්ත කරව අනුඅභාවයට පමුණුව නුයි 'මා තෙ විෂ්පීත්ථ කිඤ්චනං' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

''කාමෙසු විනය ගෙධං –පෙ– මා තෙ විජ්ජිත්ථ කිඤවනං''යි.

11-4

අතිතයෙහි යම් සංස්කාරයෙක් වී නම් එය වියළව අනා හත සංස්කාරය තට නහමක් කිඤ්චන (පළිබොධ) වේවා, ඉදින් පුනු ත්පන්න සංස්කාරයන් තෘෂ්ණාදෘෂ්ටි විසින් නො ගන්නෙහි නම් කිවුණෙක් වැ හැසිරෙන්නෙහි.

යං සුබ්බේ කං විසොසෙහි යනු: අතිත සංස්කාරයන් ඇරඹ යම කෙලෙස් කෙනෙක් උපදනාහු නම් ඒ කෙලෙසුන් වියළව වෙසෙසින් වියළව ශුෂ්ක බවට පමුණුව වෙසෙසින් ශුෂ්ක බවට පමුණුව බීජාභාවය කරව හැරපියව දුරු කරව විගතාන්ත කරව අනුඅභාවයට පමුණුව නුයි මෙසේක් 'යං පුබබේ තං විසොසෙහි' යනු වේ. නොහොත් අතිත වූ නො පැසුණු විපාක ඇති යම් කර්මාභිසංස්කාර කෙනෙක් වෙත් නම් ඒ කර්මාභිසංස්කාර යන් වියළව වෙසෙසින් වියළව ශුෂ්ක බවට පමුණුව වෙසෙසින් ශුෂ්ක බවට පමුණුව බීජාභාවය කරව හැරපියව දුරලව විගතාන්ත කරව අනු අභාවයට පමුණුව නුයි මෙසේත් 'යං පුබබේ තං විසොහෙහි' යනු වේ. චුලලනිදෙදස පාළි

ජතුකණණී සුකතානිලදදලසා

පවුණ තෙ මාහු කිඤුවනනති: 'පවුණ' වුවුවති අනාගතං, අනාගතෙ හංබාගර ආරබන ශාකි උපපරෙජයහුං රාගකිඤුවනං ලදසකිඤුවනං මොහකිඤුවනං මානකිඤුවනං දිටයිකිඤුවනං කිලෙසකිඤාවනං දුවවරිත කිඤුවනං ඉමාති කිඤුවනාති තුඤාං මා අහු මාකාසි මා ජනෙසි මා සංජනෙයි මා නිධානතායි මාහිතිබධතෙනසි පජන විනොදෙහි බානත් කරෝහි අනභාවං ගලමහීක් 'පවුණ ගත මාහු කිඤුවනං'.

මජෙඣ වේ නො ගහොයස්හි: මජේඛ වූවවති පච්චුපානකාං රූපං වේදතා සකුකු සංඛාරා විකුකුණං, පච්චුපානො සඬබාරෙ තණතාවසෙන දිටයීවසෙන න ගහෙසසයි න ගණාදිසයයි, න පරාමසිසයයි, න නත්දිසයයි, තාභිනක්දිසයහි, න අජේඛාභිසයහි, අභිනඤනං අභිවදනං අජේඛාසානං ගාහං පරාමාසං අභිනිවෙසං පජතිසයකි, ව්නොදෙසයහි, බාහෝධකරිසයයි, අනභාවං ගෙමසයසින් 'මජෝඛ චේ නො ගෙහසයසි.'

උපසනෙකා චරිසසයිති: රාශසය සනතනකා සමතනතා උපසමතනතා ලෙසසය – පෙ– සබබාකුසලාභිසංඛාරානං සනතනතා සමතනතා උපසමනතතා චූපසමතනතා විජඣාතනතා නිබබුතනතා විශනනතා පටිපපසදවනතා සනෙත උපසනෙතා වූපසනෙතා නිබබුතතා පටිපපසදෙවා චරිංයයි විහරිසයයි ඉරීයිසයයි වනනිසයයි පාලෙසයයි ශලපසයයි ශාලපසායිති 'උපසනෙතා චරිසයයි'.

ලතනාහ හගවා:

''හං පුලබබ තං විෂොපොසි පචජා තෙ මාහු කිඤුවනං, මයේඛ මේ නො ඔහෙසසයි උපසනෙතා චරිසසසී''තී.

ජතුකණණි සූතු තිර්දේශය

චූලතිර් දෙශපාලි

පවජා යත මාහු කිඤ්චනං- 'පවජා'යි අනාගතය කියනු ලැබෙයි. අනාගත සංස්කාරයන් ඇරබැ යම් කිඤ්චන කෙනෙක් උපදනාහු ද: රාගකිඤ්චන යැ ද්වේෂ කිඤ්චන යැ මෝහ කිඤ්චන යැ මාන කිඤ්චන යැ දෘෂ්ටිකිඤ්චන යැ ක්ලේශ කිඤ්චන යැ දුශ්චරිත කිඤ්චන යි. මේ කිඤ්චනලයෝ තට නහමක් වෙත්වා නහමක් කරව නහමක් උපදව නහමක් මොනවට උපදව නහමක් පපදව නහමක් වෙසෙසින් නිපදව හැරපියව දුරලව විගතාන්ත කරව දනු අභාවයට පමුණුව නුයි 'පවජා තෙ මාහු කිඤ්චනං 'යනු වේ.

මජෙඣ වේ නො ගහෙ සයි-'මජ්කෝ'යි පුතුදුත්පනන (වර්තමාන) වූ රූපය වේදනාව සංඥව සංස්කෘර විඥනය කියනු ලැබෙයි. පුතුදුත් පත්ත සංස්කාරයන් තෘෂ්ණා වශයෙන් දෘෂ්ටි වශයෙන් නො ගත්තෙහි ගුහණය නො කරන්නෙහි පරාමර්ශ නො කරන්නෙහි නො තුටු වන්නෙහි අභිනඥන නො කරන්නෙහි නො ගිලාන්නෙහි දභිනඥනය අභිවදනය අභ්නාසානය ගුහස පරාමර්ශය අභිනිවෙශය හැරපියන්නෙහි දුරල*ත්* නෙහි විගතාන්ත කරන්නෙහි අනු අභාවයට පමුණුවන්නෙහි නුයි 'මජ්කෝ වේ නො හහෙස්සසි' යනු වේ.

උපසගෙනා චරිසසයි යනු: රාගය සන්හුන් බැවීන් ශමනය කරන ලද බැවින් වසුපශමනය කරනලද බැවින් ද්වේෂය ... හැම අකුශලාභි සංස්කාරයන් සන්හුන් බැවින් ශමනය කරනලද බැවින් වසුපශමනය කරනලද බැවින් නිවනලද බැවින් නිවුණු බැවින් පහවූ බැවින් සන්භිදුවන ලද බැවින් ශාන්ත වූයේ උපශාන්ත වූයේ වසුපශාන්ත වූයේ නිවියේ සන්භිදුවන ලද්දේ හැසිරෙන්නෙහි වාස කරන්නෙහි ඉරියවූ පවත් වන්නෙහි වැටෙන්නෙහි පාලනය කරන්නෙහි යැපෙන්නෙහි යාපනය කරන්නෙහි නුයි 'උපසන්තො චරිස්සයි' යනු වේ.

එයින් වදුළහ බුදුහු:

''යං පුබබබ තං – පෙ– උපසනොතා චරිසසයි'යි.

11-5

සබබලසා නාමරූපසමිං වීතගෙධසා බාහමණ, ආසවාසා¹ න විජජනතී යෙහි මෙචුවසං ව**ා**ජ.

සබබයො භාමරූපසමිං වීතගෙධසස බුංහමණාති: 'සබබයෝ'ති: සංඛතන සබබං සබබරා සබබං අසෙසං නියෝධයං පරියාදියනවවනමෙතං 'සබබසෝ තාමනකි: වතතාරෝ අරුපිනො බන්ධා. රූපනති: එනතාරෝ ව මහාගතා චතුනතාණා මහාගතාං උපාදය රූපං. ගෙඩෝ වුලවති කණතා, ''යෝ රාගෝ සාරාගෝ – පෙ– අභිණ්ඩා ලෝගෝ අකුසලමූලං''. සබබසෝ තාමරූපසමිං විතගෙධසය බාහමණාති: සබබලසා තාමරූපසමං විතගෙධසය විගතගෙධසය වතතගෙධසය වනත.ගෙධසය මුතා ගෙධසය පහිතාගෙධසය පරිනිසාටයීගෙධසය විතරාගසය වනත.ගෙධසය චතතරාගසය වනතරාගය මුතාරාගසය පහිතරාගසය පටිනිසාටයීරාගසයාති 'සබබලසා තාමරූපසමීං චීතගෙධසය බාහමණ.'

ආසවාසය න විජජනතීති: 'ආසවා'ති වතතාරෝ ආසවා: කාමාසවො හවාසවෝ දිට්ඨාසවෝ අවිජරාසවෝ, අසසාති: අරහතෝ බීණාසවසා ත විජජනතීති ඉමෙ ආසවා තසා නත්, න සනතී, න සංවිජරතතී නූපලබහනතී, පතිනා සමුවුණිනතා වූපසනතා පටිපපසාදධා අහබබුපෙනකිකා ඤාණගානා දසීඪාති 'ආසවාසා න විජරනතී.'

යෙහි මඩ්ඩුවසං වජෙති: යෙහි ආසවේහි මච්චුනො වා වසං ගවේජයා, මරණසා වා වසං ගවේජයා, මාරපක්ඛසා වා වසං ගවේජයා, ගත ආසවා තසා නැතී, න සනති න සංවිජජනතී, නූපලබහනතී, පතිනා සමුවජීතනා, වූපසනතා පටිපාසාදරිං අහබබුපපතනිකා ඤාණගාිනා දඩ්ඨාති 'යෙහි මච්චුවයං වරොකි.'

තෙනාහ භගවා:

''සඛඛලසා නාමරූපයමී• විතලගධසා බාහමණ, ආසවාසා න විජරනති¹ ගෙහි මච්චුවසං වරේ''ති.

සහගාථාපරියෝසානා³ -ලප- සත්ථා ලම හලනත, භගවා සාවලකා හම්ක්ට්ති.

ජතුකණණි සුතුතුනිදෙදසො සමනෙතා

2. සහභාරං පරියෝසානො- පහ.

^{1.} ආසවාය න විජජනති-- ව-වි-ක.

11-5

බවුණ, සර්වපුකාරයෙන් නාමරූපයෙහි පහ කරනලද තෘෂ්ණා ඇති ඒ රහත්හට 'යම ආසුව කෙනකුන් කරණ කොට ගෙන මාරයාගේ වශයට යේ නම' ඒ ආසුවයෝ නැත්තාහ' යි.

සබබසො නාමරූපසමීං වීතගෙධසස බුංහමණ- 'සබබසො' යනු: සියල්ලෙන් සියල්ල සර්වපුකාරයෙන් සියල්ල ශේෂ නො කොට නිශ්ශෙෂ කොට ගන්නා වචනයෙකි තෙල 'සබබසො' යනු. නාමං යනු: සතර අරුපස්-කන්ධයෝ යැ..රූපං යනු: සතර මහාභූතයෝ ද සතර මහාභූතයන් නිසා පවත්නා රූපය ද වෙති. ගෙධ යි තෘෂ්ණාව කියනු ලැබෙයි: යම රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක්... දභිධානයෙක් ලොහ අකුශලමුලයෙක් වේ ද එය යි. සබොසො නාමරූපසමිං චීතගෙධසස බුංහමණ යනු සර්වපුකාරයෙන් නාමරූපයෙහි පහඩූ තෘෂ්ණා ඇතියහට කස (දුරු) වූ තෘෂ්ණා ඇතියහට හැරපියන ලද තෘෂ්ණා ඇතියහට වමාළ තෘෂ්ණා ඇතියහට මිදුණු තෘෂ්ණා ඇතියහට පුහීණ තෘෂ්ණා ඇතියහට දුරු කළ තෘෂ්ණා ඇතියහට පහවූ රාග ආතියහට කසවූ රාග ඇතියහට හැරපියන ලද රාග ඇතියහට වමාළ රාග ඇතියහට මුදළ රාග ඇතියහට පුහීණරාග ඇතියහට දුරු කළ රාග ඇතියහට නුයි 'සබබලසා නාමරූපස්මිං චීතගෙධස්ස බුංහ්මණ' යනු වේ.

ආසවාසය න විජජනති-'ආසවා' යනු: ආෂුව සතරෙකි: කාමංෂුව යැ හවාසුව යැ දෘෂ්ටාසළා යැ අවදසාසුව යි. අසස යනු: ක්ෂීණාසව වූ රහත්හට, න විජජනති යනු: මේ ආසුවයෝ ඔහට නැත්තාහ නො වෙති විදහමාන නො වෙති නො ලැබෙති පුහීණයහ මුලුසුන්හ සන්හිදුණාහ පුතිපුගුබධයහ යළි උපදනට නො නිස්සහ නුවණ ගින්නෙන් දුවුණාහ නුයි''ආසවාස්ස න විජ්ජන්ති' යනු වේ.

යෙහි මදිවුටසං වජේ-යම ආසුව කෙනෙකුත් කරණකොට ගෙන මාරයාගේ හෝ වශයට යන්නේ නම්මරණයා ගේහෝවශයට යන්නේ නම් මාරපක්ෂයෙහි හෝ වශයට යන්නේ නම් ඒ ආසුවයෝ ඔහට නැතතාහ, නො වෙති, විදාාමාන නො වෙති, නො ලැබෙති, පුහීණයහ, මුලුසුන්හ. සන්හිදුණාන, පුතිපුශුබධයහ යළි උපදනට නො නිස්සහ,නුවණ ගින්නෙන් දුවුණාහු නුයි 'යෙහි මදිවුවසං වජේ' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

'සබබයො නාමරූපසමි• - ලප- ලයහි මච්චුවස• වජේ' යී.

ගාථා පයාවිවසානය හා සමග...වහන්ස, බුදුහු මාගේ ශාස්තෘහ, මීම ශාවකලයමී.

ජතුකණණි සුපුනිර්දේශය නිමි.

12. හදාවුධ සුතතනිදෙදශසා

12–1

ඔකං ජහං¹ තණ්තවජිදං අනෙජං (ඉවුඩායසමා හදුාවුබේා) නාඤිං ජහං ඔඝතිණණං විමුතතං කපපං ජහං අභියාවේ සුමෙධං සුතිාන නාගසය අපනම්සෘතති ඉතො.

ඔකං ජහං තණහඩපිදං අනෙජනති: ඔකං ජහනති: රූපධාතුයා යො ජලඥ යො රාගො යා තඤි යා තණකා යෙ උපයුපාදතා³ චොසො අධි<mark>ට</mark>ඨානාභි නිවෙසානුසයා³, තෙ බුද්ධසය හ<mark>ග</mark>වනො පහීනා උචඡිතනමුලා තාලාවතුරාකතා අනභාවං ගතා4 ආයතිං අනුපපාදධමමා, තසමා බුදෙධා ඔකඤ්භො, ටෙදනාධාතුයා– සඤඤධාතුයා– සඬ්ඛාරධාතුයා– විඤඤණ ධාතුයා- අයා ජනෙදු යො රාගො යා තාන්දි යා තණතා යෙ උපයුපාදතා වෙතසො අධිටුඨානාභිනිවෙසානුසයා තෙ බුද්ධසස භගවතො පහිනා උච්‍රිතනමූලා කාලාවස්ථුකතා අනහාවංගතා ආයති- අනුපොදධමමා, තසමා බුදෙඩා ඔකසැජලහා. තණහවජිදනති, 'තණතා'ති රුපතණතා -ලප- ධමා තණකා, සා තණකා බුද්ධසස හගවලතා ජිනතා උචාදිතතා සමුචඡිතතා වූපසනතා පටිපදයසදධා අහබලිපපතතිකා ඤාණගගිනා දඩසං, හසමා බුදෙකා 'තණතවාමිදෙ'. අනෙජොති: 'එජා' වුලුවති තණකා ''යො රාගො සාරාගෝ - 0ප- අභිජිකා ලොහෝ අකුසලමූලං''. සා එජා තණතා බුදාසය හගවලතා පහිනා උවජිතනමූලා තාලාවණුකතා අනභාවංගතා අංයතිං අනුසාදධම්මා, තසමා බලද්ධා අනෙජෝ, එජාය පහිනතුතා අනෙජෝ හගවා ලාහෙපි න ඉඤජත්, අලාලහපි න ඉඤජති, යසෙපි න ඉඤජති, අයලසපි න ඉඤජති, පසංසායපි ත ඉඤජති, නිඥයපි න ඉඤජති, සුමබපි න ඉඤාත්, දුංකා 3 න ඉඤාත්, න චලති, න වෙධති, න පවෙධති, න සමා අවධති, තසමා බුදේධා අනෙජොති 'ඔකං ජහං තණකච්ඡිදං අනෙජං'. ඉවවායසමා හදු වූධො. - ලප--

- 1. ඔසං ඒකං-- ව--ව්-ක.
- 8. උපායුපාදනා- මජනං, භාෂා, ස.
- 8. අශිට්ඨානා අභිනිවේසානුසයා- ව-වි-ක.

4. අනාහාවං කතා- චජයං.

12. හදාවුධ සූතුනිර්දෙශය

12–1

(ආයුෂ්මත් හදුාවුධ මෙසේ විචාරයි:) ආලය සඩ්බාහත ඔකය දුරැලූ ඔඩ්විධ තෘෂ්ණාකාය සිඳැලූ, අටලෝදහමහි නො සැලෙන, අනාගතපාර්ථනා සඩ්බාහත නන්දියදුරැලූ, චතුරෝසය තරණය කළා වූ, කෙලෙසුන් කෙරෙන් මිදුණු, තෘෂ්ණා–දෘෂ්ටි කල්ප දුරැලූ, ශොහන පුඤා ඇති බුදුරදුන් වෙසෙසින් අයදිමී. නාග වූ මුඹ වහන්සේ ගේ වදන් අසා (බොහෝ ජනයෝ) මේ පහණසැයෙන් නික්ම යෙත්.

ඔකං ජහං කණහවපිදං අනෙජංං 'ඔකං ජහං' යනු: රූපධාතුයෙහි යම් ජඥයෙක් යම් රාගයෙක් යම් නන්දියක් යම් තෘෂ්ණාවක් අකුසල් සිතට පුතිෂ්ඨා වූ අභිතිවෙශ වූ අනුශය වූ යම් උපය (තෘෂ්ණා – දෘෂ්ටි) උපාදන කෙනෙක් වෙත් ද ඔහු භාගාවත් බුදුන් විසින් පුහාණය කරනලද්දානු උසුන් (අවිදාහ–තෘෂ්ණා) මුල් ඇත්තාහු (මුල් උදුළ) තල්වත්තක් මෙන් කරන ලද්දහු ආයතිභවයෙහි නූපදනා සැහැවි ඇත්තාහු අනුඅභාවයට ගියාහ. එයින් බුදුහු ඔකඤ්ජහ නම් වෙත්. වෙදනා ධාතුයෙහි–සංඥාධාතුයෙහි–සංස්කාර ධාතුයෙහි – විඥානධාතුයෙහි යම ජන්දයෙක් යම රාග**ායක් යම න**න්දියක් යම තෘෂ්ණාවක් අකුසල්-සිතට පුතිෂ්ඨා වූ අභිනිවෙශ වූ අනුශය වූ යම් උපය උපාදන කෙනෙක් ලවත් ද ඔහු භාගාවත් බුදුන් විසින් පුහිණයහ උසුන් මුල් ඇතියහ මුල් උදුළ තල්වත්තක් මෙන් කරන ලද්දහු ආයතිභවයෙහි නූපදනා සැහැවී ඇත්තාහු අනු අභාවයට ගියාහ. එයින් බුදුහු 'ඔකඤ්ජහ' නම වෙත්. තණභවපිදං- 'තණ්හා' යනු: රූපතෘෂ්ණා යැ ...ධර්ම තෘෂ්ණා යි. ඒ තෘෂ්ණාව භාගාවත් බුදුන් විසින් සිඳින ලද යැ උදුරනලද යැ **මානොවට උදුරනලද යැ සන්හිඳුවන ලද යැ පුතිපු**ශුබධ යැ වටාලා උපදනට නො නිසි කරනලද යැ නුවණගින්නෙන් දවන ලද, එයින් බුදුහු 'තණ්හටජිද' නම වෙති. 'අංනජා' යනු: 'එජා' යි තෘෂ්ණාව කියනු ලැබේයි. යම රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක්... අභිධාායෙක ලොහ දකුශලමූල oයක් වේ ද එය යි. ඒ එජා සඩ්බාහත තෘෂ්ණාව භාගාවත් බුදුනා විසින් පුහීණ යැ උසුන්මුල් ඇත්තී යැ මුල් උදුළ පාල්වත්තක් මෙන් කරන ලද යැ ආයතිභව යෙහි නූපදනා සැහැවි ඇත්ති අනු අභාවයට ගියා යැ. එයින් බුදුහු 'අනෙජ' නම වෙනි. එජාව පුහීණ බැවින් 'අනෙජ' යි. බුදුහු ලාභයෙහිදු øතා සැලලත් අලාහයෙහි දු නො සැලෙත් යසස්හිදු නො සැලෙත් අයසස්හි දු ຈລາ ພເອດສີ່ ຮູ້ຜະພາຍຜສິ່ງ ອີກ ພເອດສີ່ຍີ່ສ່ວຍສີ່ງ ອີກ ພເອດສີ່ සුවයෙහිදු නො සැලෙත දුක්හිදු නො සැලෙති චලනය නො වෙති කම්පනය ලතා **වෙති පුකම්පනය ලතා වෙති සම්පුකම්ප**නය ලනා වෙත්. එයින් බුදුහු 'අංනජ්' නම් වෙක් නුයි 'ඔක• ජහ•් කණ්හවපිද• අනෙජ•' යනු වේ. ඉඩිායසමා හදුා වුම්ධා...

චුලලනිඥෙස ෂාළි

නත්දීං ජහං ඔසතිණණං විමුතතනති: 'නත්දි' වුවවති තණකා, ''යෙ රාංගා සාරාගෝ - පෙ- අභිජාඛා ලොහෝ අකුසලමුලං'', සා නත්දි සා තණකා බුදාඩසස හගවතො පහිනා උච්ඡානාදි.ලා තාලාවත්බකතා අනහාවංගතා ආයතිං අනුපොදධමමා. තසමා බුදොබා නත්දිං ජහෝ. ඔසතිණණනත්: හගවා කාමොසං තිණෙණා, හවොසං තිරණණා දිටෙඨාසං තියෝගෝ, අවිජෝනාං තිණෙණා, සබබසංසාරපථං' තිණෙණා උතතිංණණා ගිතත්රණණා අනිසකානෙහා සමනිසකානෙහා වීනිවතෙත. උතතිංණණා ගිතත්රණණා අනිසකානෙහා සමනිසකානෙහා වීනිවතෙත. ලසා වුතාවායෝ විණණවරණෝ - පෙ- ජානිමරණසංසාරෝ නත් තසස පුනබහවොති 'නත්දිං ජහං ඔස තිණණං විමුකතනති': හගවතො රාගා විහතං මුහතං විමුකතං, සුවිමුහතං, දෙසා විහතං- මොහා විහතං - පෙ- සබබා-කුසලාභියංඛාරෙහි විහතං මුහතං විමුහතං සුබිලාතන 'තත්දිං ජහං ඔසතිංණණං ටිමුහතං'.

කපපං ජනං අභියාවේ සුමේධනති: කපපාති දේවකපපා: තණතා කපෙත ව දිවසීකරපපා ව - පෙ- අයං තණතාකපෙපා - පෙ- අයං දිවසීකපෙපා, බුදධසා හගවතො තණතාකපෙපා පහිතතා, දිවසීක්පෙපා පටිනිසරටයා, තණතාකපෙසා පහිතතතා දිවසීකපසා පටිනිසාටයිනා තසමා බුදේ... කපපං ජනො. අභියාවෙකි: යාවාමී දභියාවාමී, අපේකායාමී, සාදියාමී, පස්දයාමී, පිහයාමී, ජපපාමී, අභිජපපාමී. සුමෙධනත්³: 'මෙධා' වූවටති පඤඤ, ''යා පඤඤ පජනතා - පෙ- අමොහෝ ධම්මවිචයෙය සම්මාදිවසී'' හගවා ඉමාය මෙධාය පඤඤය උපෙතෝ සමුපෙතො උපගතො සමුපගතො උපපතෙතා සමපතෙතා³ සමතතාගතො, තෑමා බුදේ..ා සුමෙධොති 'ක්පපං ජනං අභියාවේ සුමෙධං.

සුත්වාන නාශසය අපනම්සයනකි ඉතොකි: 'නාශසයා'ති: නාංගා හගවා, ආශුං න කරොතිති නාංගා, නා ගචඡකිති නාංගා, න අංග වරකිති නාංගා –පෙ– එවං හගවා නාගචඡකිති නාංගා. සුත්වක නාගයය අපනම්සයනකි ඉතොකි: තුසාං වචනං බාපපථං දෙසනං අනුසිටයිං සුත්වා සුණිත්ව උභාහෙත්වා උපධාරයිත්වා උපලසකුළිතා ඉතො පෙනාම්සයනකි වජිසානක් තකකම්සයනක් දිසා විදිසං ගම්සයනක්ති සුත්වන නාගසය අපනම්සයනක් ඉතො.'

අතනාහ අසා බාහම් නො:

''ඔකං ජනං කණ්තවයිදං අනෙජං –(ඉවවායසවා හදුාවූබො) තඤිං ජනං ඔසනිණණං විමුහතං, කපපං ජනං අභියාවේ සුමෙධං සුනාන නාගසා අපනමසයනත් ඉතෝ''කී.

1. සබබං සංසාරපථ-- සාා.

8. හමුපපතාහා-- මරහැ

8. සුලෙධොති– ව–වි–ක, සුලෙබා වූවවති– මජසං, **චූලති**ර්දෙශපාලි

නන්දිං ජහං ඔසකිණණං විමුත්තං – 'නන්දි' යි තෘෂ්ණාව කියනු ලැබෙයි: යම් රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් ... අභිධාායෙක් ලොහ අකුශල මුලයෙක් මව ද එයයි. ඒ නන්දිය ඒ තෘෂ්ණාව භාගාවත් බුදුන් විසින් පුභීණ ශැ උසුන් මුල් ඇත්ති යැ මුල් උදුළ තාලවාස්තුවක් මෙන් කරන ලද්දී ආයතිහවයෙහි නූපදගා පියවි ඇත්තී අනු දහාවයට ගියා යැ. එයින් බුදුහු 'තත්දිඤ්ජහ' නම් වෙත්. ඔඝකිණණ යනු: බුදුහු කාමොඝය තරණය කළහ හවෝසය තරණය කළහ දෘෂ්ටි–ඔසය තරණය කළහ අවදාස–ඞසය තරණය කළහ හැම සංස්කාරපථය තරණය කළහ උත්තරණය කළහ තිස්තරණය කළහ ඉක්මගියහ මොනොවට ඉක්ම ගියහ වෙසෙසින් ඉක්ම සිටීයහ උන් වහන්සේ වැස නිමවූ දශආයාවාස ඇත්තාහු පුහුණු කළ ශීලාදී වරණ ඇත්තානු ... (ක්ෂය කළ) ජාතිමරණසංසාරය ඇත්තාහු යැ. උන්වහන්සේට පුන්රහවයෙක් නැත් නුයි 'නන්දිං ජහං ඔසතිණ්ණං' යනු වේ. වීමුතකං යනු: භාගාවතුන් විසින් රාගයෙන් සිත මුක්ත යැ විමුක්ත යැ සුට්මුක්ත වී, ද්වේෂයෙන් සිත–මෝහයෙන් සිත ... හැම අකුශලාභිසංස්කාරයන් කෙරෙන් සිත මුක්ත යැ විමුක්ත යැ යුව්මුක්ත නු යි 'නන්දිං ජහං ඔඝතිණ්ණං විමුත්තං' යනු වේ.

කපපං ජහං අභියාවෙ සුමෙධං- 'කප්ප' යනු: කල්ප දෙකෙකි: තෘෂ්ණා කල්පය ද දෘෂ්ටිකල්යය ද යි... මේ තෘෂ්ණා කල්ප යැ ... මේ දෘෂ්ටිකල්ප යි. හාගාවත් බුදුන් වසින් තෘෂ්ණා කල්යය පුහීණ යැ දෘෂ්ටිකල්පය දුරලන ලද තෘෂ්ණාකල්පය පුහාණය කළ වන බැවිත් දෘෂ්ටිකල්පය දුරලන ලද වන බැවින් එහෙයින් බුදුහු 'කප්පං ජහං' නම් වෙත්. අභියාවෙ යනු: ශදීම, වෙසෙසින් යදිමි, අධෝෂණ කෙරෙමි, ආස්වාද කෙරෙමි, පුංර්ථනා කෙරෙමි, ඉස්නෙමි, ජල්යනය කෙරෙමි, අභිපල්පනය කෙරෙමි, පුංර්ථනා කෙරෙමි, ඉස්නෙමි, ජල්යනය කෙරෙමි, අභිපල්පනය කෙරෙමි. සුමෙධං යනු: 'මෙධා' යි පුඥාව කියනු ලැබෙයි: යම් පුඥාවක් පුජානතාකාරයෙක් ... අමොහයෙක් ධර්මවිචයයෙක් සමාග්දෘෂ්ටියෙක් වේ ද එය යි. බුදුහු මේ මෙධා සඩ්බායත පුඥායෙන් යුක්ත වූවාහු සමුපෙත වූවාහු එළැඹ සිටියාහු අතිශයින් එළැඹ සිටියාහු නො වෙන් වූවාහු පරිපූර්ණ වූවාහු සමන්ථාගත වූවාහු වෙති, එයින් බුදුහු 'සුමෙධ' නම් වෙත් නුයි 'කප්පං ජහං අභියාවෙ සුමෙධං' යනු වේ.

සුතාන නාශසය අපනමිසයනති ඉතො- 'නාශස්ස' යනු: බුදුහු නාශයහ: පව නො කෙරෙත් නුයි නාශයහ (අශතියට) නො යෙත් නුයි නාශයහ (පුහුන` කෙලෙසුන් කරා) නො පැමිණෙත් නුයි නාශයහ ... මෙසෙයින් බුදුහු පෙරළා (පුහුන් කෙලෙසුන් කරා) නො පැමිණෙත් නුයි 'නාශ' නම වෙත්. සතාන නාශසය අපනමිසයනති ඉතො- මුඹ වහන් ඉගෙන වීමසා සලකා මෙයින්, අපනමිසයනති– යෙති නික්ම යෙති දසකු දසට යෙත් නුයි 'සුත්වාන නාශසය අපනමිසයනති ඉතො' යනු වේ.

එයින් කී යැ එ බමුණු:

''ඔකඤජහ•. තණහවජීද• – ලප – අපනම්සසනකි ඉතො'' යි.

තාතා ජතා ජතපලදහි සඩගතා තව වීරූ වාකාං අහිකඬ්බමාතා තෙසං තුවං සාධු වීයාකරෝහි තථා හි තෙ විදිතො එස ධිමෙමා.

තාතා ජනා ජනපදෙහි සඩගතාති: 'නාතා ජනා'ති: මසතියා ව බාහමණා ව වෙසයා ව සුදෑ ව ගහටඨා ව පබබජිනා ව දෙවා ව මනුසයා ව. ජනපදෙහි සඩගතාති: අඩාන ව මගධා ව කලිඩානා ව කාසියා ව කොයලා ව වජණියා ව මලලා ව වෙතියමහා ච වංසා ච³ කුරුමහා ච පයුතාලා ව මවජා ව සූරයෙනා ව අසසකා ච⁴ දවනතීයා ව යොනා ච කමේබාජා ව. සඩගතාති: සඬානා සමාගතා සමෝහිතා සහනිපතිතාති 'තානා ජනා ජනපලැති සඬානතා.'

තව වීර වාකාං අභිකඩබමාතාති: 'වීරා'ති විරෝ හඟවා, විරිය වා යොති විරෝ, අභූති විරෝ, විසවීති විරෝ, අලමනෙකාත වීරෝ –පෙ– විගතලලාමහංපොති වීරෝ.

> ''විරතෝ ඉධ සඛ්‍රපාපකෙති නිරය_්ස්ඛමතිවට විරියවා නො, නො විරියවා පධානවා වීරෝ තාදී පවුවවතේ තර තතා''තිa

තව වීර වාකාං අභිකඩබමානාති: තුයාං වචනං බාපපථං දෙසනං අනුසිටසීං⁸. අභිකඩබමානාති: අභිකඬබමානා ඉවජමානා සාදියමානා පසංයමානා පිහයමානා අභිජපාමානාත් 'තව විර වාකාං අභිකඬබමානා.'

ලතසං තුවං සාධු වියාකරොහිති: 'තෙස'හති ලතසං බතතියානං බාහමණානං වෙසාංතං සුඥනං ගහටඨානං පබදාජිතානං දෙවානං ඔනුසසානං. තුවහතී: හගවනතං හණති. සාධු වියාකරොහීති: සාධු ආවිසබාගි දෙසෙහි පණකුලපහි පටඨපෙහි විවරාහි විහජාහි උතතානී කරොහි පකාසෙහීත් 'තෙසං පුවං සාධු ව්යාකරොහි.'

- 2. අභිසඩබමානා- ව-ව්-ක.
- 3. අංගරමහං ව- භාසං.

- 4. අසකා ව-- ව--වි--ක.
- 5. අනුසෙකි- ව-ව්-ක.
- ෙ සුතත නිපෘත සඟිම සුකත

^{1.} ධිර- ව වි-ක.

12-2

වීරයන් වහන්ස, මුඹ වහන්සේගේ වදන් කැමැති වූ නානාජනයෝ අඩ්ගාදි ජනපදයෙන් රැස්වූහු යැ,මුඹ වහන්සේ ඔවුනට දහම දෙසුව මැනැවැ, යම හෙයෙකින් තෙල දහම මුඹ වහන්සේ විසින් දන්නා ලද ද එහෙයිනි.

තාතා ජනා ජනපදෙති සධ්යතා – 'නානා ජනා' යනු: ක්ෂනියයෝ ද බුාත්මණයෝ ද වෛශායෝ ද ශුදුයෝ ද ගෘහසථයෝ ද පුවුජිතයෝ ද දෙවයෝ ද මනුෂායෝ ද, ජනපදෙති සධ්යතා –අතු රටින් ද මගද රටින් ද කලිතු රටින් ද කසි රටින් ද කොසොල් රටින් දවැදෑරටින් ද, මලා රටින් ද වෙතිය රටින් ද වත්ස රටින් ද කුරුරටින් ද පඤ්චාල රටින් ද මත්සා ජනපදයෙන් ද සූරසේන ජනපදයෙන් ද අස්සක රටින් ද අවන්ති රටින් ද යොන් රටින් ද කාමබොජ රටින් ද, සධ්යතා යනු: එක් වූවාහු රැස්වූවාහු මුළු වූවාහු එක්රැස් වූවාහු නු යි. 'නානා ජනා ජනපදෙති සධ්යතා' යනු වෙ.

තව මීර වාකාං අභිකඩබමාතා- 'වීර' යනු: බුදුහු වීරයහ වීයාීවත් නුයි වීරයහ පුහුවූවාහු නුයි වීරයහ විවිධගුණ වහනය කෙරෙක් නුයි වීරයහ සමර්ත්ථ සිත් ඇත්තාහු නුයි වීරයහ... විගතලොමහර්ෂ ඇත්තාහු නුයි වීරයහ.

 මෙලොවහි හැම පාපයන්ගෙන් වෙන් වූයේ (එහෙයින් මැ) තිරැදුක් ඉක්මසිටී, ව්යාායට නිවාස වූ, ඒ ක්ෂිණාසට තෙම වියාා ඇත්තේ වෙයි. එබඳු වූයේ ප්‍රධන්වීයා හැත්තේ යැ වීර යැ (නිර්විකාර බැබින්) තාදී යැ යි කියනු ලැබේ.

තව වීර වාකාං අභිකඩබමාතා – මුඹ වහන්සේ ගේ වචනය වාඩමාර්ගය දේශනාව අනුශාසනාව, අභිකඩබමානා – කැමැති වන්නාහු ඉස්නාහු ආස්වාද කරන්නාහු පුාර්ථනා කරන්නාහු රුස්නාහු අභිජල්පනය කරන්නාහු නුයි 'තව වීර වාකාං අභිකඩ්බමානා' යනු වේ.

තෙසං තුවං සාධු වියාකරොති– 'තෙසං' යනු: ඒ ක්ෂතියයන්ගේ බාත්මණයන්ගේ වෛශායන් ගේ ශුදයන් ගේ ගිතියන් ගේ පැවිද්දන්ගේ දෙව්යන්ගේ මිනියුන්ගේ, 'තුවං' යි භාගාවතුන් (සඳහා) බෙණෙයි. සාධු වියාකරොති– මැනැවීන් වදළ මැනැව දෙසනු මැනැව පතවනු මැනැව පිහිටුවනු මැනැව විවරණ කළ මැනැව විභාග කළ මැනැව පුකට කළ මැනැව පුකාශ කළ මැනැවැ යි 'තෙසං තුවං සාධු වියාකරොහි' යනු වේ.

භදාවුධ සුකානිදෙදකො

චූලලනිදෙස පාළි

තථා හි තෙ විදිනො එස ධමේමාති: 'තථා [,] හි නෙ විදිනො තුලිනො තිරිනො විභූනෝ විභාවිතො එස ධමෙමාති 'තථාහි නෙ විදිනො එස ධමෙමා.'

ංතනාහ ෙසා බුංහමණො:

''තාතා ජතා ජතපදෙහි සඛාතා තව වීර වාකාං අභිකඬාමාතා, ලතසං තුවං සාධු වියාකලරාහි තථා හි ලත විදිලතා එස ධල9මා''ති.

12–3

ආදන තණහං විනයෙථ සඛඛං (හදුාවුධාතී හගවා) උදධං අධෝ තිරියඤාාපි¹ මජෙඹ, යං යං ති' ලෝකසමං උපාදියනති තෙනෙව මාරෝ අළෙතිකි ජනතුං.

ආදනතණහං විනයෙථ සබබනති: 'ආදනතණහා² වූවවති රූපතණහා - ලප - ආදනතණහාති කිං කාරණා වූවවති ආදනතණහා: තාය තණහාය රූපං ආදියනති උපාදියනති ගණහනති පරාමසනති දතිනිවීසනති, වෙදනා - සක්ඤ - සංඛාරෙ - විණැකුණං ගතිං - උපපතුණං පටිසනිං සවං සංසාරං - වටටං - ආදියනති උපාදියනති ගණහනතී පරාමසනති අභිනිවී-සනති තංකාරණා වූවවති ආදනතණහා. විනයෙථ සබබනති: සබබං ආදනතණහා විනයෙයා පටිවිනෙයා පජනායා. විනයෙථ සබබනති: සබබං ආදනතණහා විනයෙයා පටිවිනෙයා පජනායා. විනයෙථ සබබං, හදාවුධා ති හාවා - ලප -

උදධං අබෝ තිරියඤවාපි මජෙඣති: 'උදබං' වුචවතී අනාගතං, අධෝ වුචවති අතිතං, තිරියං වාපි මජෙඣති පවවුපපතනං. උදධනති දෙවලොකො, අධෝති නිටයලොකො, තිරියඤවාපි මජෛඛනි මනුසො ලෝකො. උදධනති කුසලා ධමමා, අධෝති අකුසලා ධමමං, තිරියඤවාපි-මජෛඛනි අවාහකතා ධමමා, උදධනති සුබා වෙදනා, අධෝති දසාබා වෙදනා තිරියඤවාපි මජෛඛනි අදුසාබාසුබා වෙදනා. උදධනති අරූපධාත අධෝති කාමධාතු, තිරියඤවාපි මජෛඛනි රූපධාතු. උදධනති උදධං පාදතලා, අධෝති අධෝ කෙසමභෝකා, තිරියඤවාපි මජෛඛති වෙමජෛඛති 'උදධං අධෝති අධෝ කෙසමභෝකා, තිරියඤවාපි මජෛඛති වෙමජෛඛති 'උදධං

1. වාපි - පන

 අපානතණහං -ප--ආදනකණහං - වජයං. 3. උදධනති – ම ජ සං, උදධනති වුවවති – සාක.

හදාවුධ සූතුනිර්දේශය

චූලනිර්දෙසොලි

තථා හි තෙ විදිතො එස ධමේමා- යම් හෙයකින් මුඹ වහන්සේ විසින් තෙල දහම එපරිද්දෙන් දන්නාල්ද ද තුලනය කරනලද ද තිරණය කරන ලද ද පුකට කරන ලද ද විභාවන කරන ලද ද එහෙයිනැ යි.

එයින් කී යැ එ බමුණු:

''තාතා ජතා ජතපදෙහි –පෙ- තථා හි තෙ විදිතො එස ධමෙමා යි.

12-3

(බුදුහු මෙසේ වැළහ: හදුාවුධය,) අතිතානාගතවතීමානයෙහි වූ හැම ආදනතෘෂ්ණාව (කෘමෙණාපාදනය) දුරු කරවු, යම ගොයෙකින් ලොවැ (අතිතරුපාදි) යම යම වසාවත් දැඩි කොට හනිත් ද එහොයින් මැ ස්කණාමාර නෙම සත්ත්රයා අනු වැයේ.

ආදනතණහං විනයෙථ සබබං – 'ආදනතණහා' යි රූපතෘෂ්ණාව කියනුලැබෙයි ...ආදන තණහා– යි කවර කරුණෙකින් 'ආදනතණහා'යි කියනු ලැබේ ද යත්: ඒ තෘෂ්ණායෙන් රූපය ආදනය කෙරෙති උපාදනය කෙරෙති ගනිති පරාමර්ශ කෙරෙති අභිනිවෙශ කෙරෙත්.වෙදනාව–සං ඥාව– සංස්කාරයන්–ව ඥානය–ගතිය–උත්පත්තිය– පතිසන්ධිය– භවය– සංසාරය වර්තය ආදනය උපෑදනය ගුහණය පරාමර්ශය අභිනිවෙශය කෙරෙත්. එ කරුණෙන් 'ආදනතණහා' යි කියනු ලැබේ. විනයෙථ සබබං– සියලු ආදනතෘෂ්ණාව හරනේ යැ වෙසෙසින් හරනේ යැ දුරු කරන්නේ යැ බැහැර කරන්නේ යැ විගතාන්ත කරන්නේ යැ අනු අභාවයට පමුණු වන්නේ නුයි 'ආදනතණහං විනයෙථ සබබං' යනු වේ. හදාවුධා' ති හගවා...

උද්ධං අධෝ කිරියඤ්චා'පි මජෙඣ- 'උද්ධං' යි අනාගතය කියනු ලැබෙයි, අධෝ යි අතිතය කියනු ලැබෙයි, තිරියඤ්චා'පි මජ්කෝ යනු වර්තමානය යි. උද්ධං යනු දේවලෝක යැ, අධෝ යනු නිරයලෝක යැ, කිරියඤ්චාපි මජ්කෝ යනු මනුෂාලෝක යි. උද්ධං යනු කුශලධර්මයෝ යැ, අධෝ යනු අකුශලධර්මයෝ යැ, කිරියඤ්චා'පි මජ්කෝ යනු අවාහකෘත ධර්මයෝ යි. උද්ධං යනු සුබවේදනා යැ, අධෝ යනු දූ:බවේදනා යැ කිරියඤ්චාපි මජ්කෝ යනු උපෙක්ෂා වේදනා යි. උද්ධං යනු අරුපධාත යැ කිරියඤ්චාපි මජ්කෝ යනු උපෙක්ෂා වේදනා යි. උද්ධං යනු අරුපධාත යැ කිරියඤ්චාපි මජ්කෝ යනු උපෙක්ෂා වේදනා යි. උද්ධං යනු අරුපධාත යැ අබෝ යනු කාමධාත යැ, කිරියඤ්චා'පි මජ්කෝ යනු රූපධාත යි. උද්ධං යනු පාදතලයෙන් උඩ යැ, අධෝ යනු කෝශමස්තකයෙන් යට යැ, කිරියඤ්චා'පි මජ්කෝ යනු වේමධානයෙහි නුයි 'උද්ධං අධෝ කිරියඤ්චා' පී මජ්කෝ' යනු වේ.

චුලලනිඥෙස පාළි

යං යං හි ලොකසමීං උපාදියනතිති: යං යං රූඳගතං වේදනාගතං සඤඤගතං සංඬාරගතං^I විඤඤණගතං ආදියනති උපාදියනති ගණ්තනති පරාමසනති අභිතිවිසනති. ලොකසමීනති: අපායලෝකෙ - ලප– ආයතන-ලෝකෙකි 'යං යං හි ලෝකසමීං උපාදියනති.'

තෙනෙව මාරො අනෙවති ජනතුනති: තෙතෙව කම්මාහිසංඛාරවයෙන පටිසඣකො බතාමාරො ධාතුමාරො ආයතනමාරො ගතිමාරො උප-පතතිමාරො පටිසඣමාරො භවමාරො සංසාරමාරො වට්ටමාරො අනේති අනුගචඡති අනිායිකො හොති. ජනතුනති සතාං නරං මානව, පොසං පුඟාලං ඒව, ජාගුං ජනතුං ඉඤගුං (හිඤගුං) මනුජනති තෙනෙව මාරො අනේති ජනතුං.

ලකනාහ හඳවා:

''ආදනතණකං විනාශයථ සඛඛං (හදුාවූධාති හගවා) උදධං අයධා තිරිය*ඤ*වාපි මරුණක, යං යං හි ලොකසමං උපාදියනති කෙනෙ.ව මාරො අළෙතිති ජනතුනති.

12 - 4

තසමා පජානං න උපාදියෙථ භිකබු සතො කිඤචනං සබබලොකෙ, ආදනසතෙත ඉති පෙසබමානො පජං ඉමං මවවුබෙයො විසතතං.

තසමා පජානං න උපාදියෙථාති: 'තසමා කි: තසමා තංකාරණා කං ඉහතු තංපවවයා³ තණාදිනා, එතං ආදිනවං සමපසාමානො ආජානානෙත කණානයා'ති 'තසමා.' පජානනති: ජානානෙතා පජානානෙතා ආජානානෙතා විජානානෙතා පටිවිජානානෙතා පටිවිජානානෙතා විජානානෙතා පටිවිජානානෙතා පටිවිජානානෙතා ආජානානෙතා විජානානෙතා පටිවිජානානෙතා පටිවිජානානෙතා, 'සලබබ සඬබාරා දුකබාති -ලප- 'යං කිඤුඞ් සමුදයධාමමං සබබං තං නිලරාධධාමම'තති ජානානෙතා පජානානෙතා ආජානානෙතා විජා-නානෙතා පටිවිජානානෙතා පටිවිජානානෙතා පජානානෙතා ආජානානෙතා විජා-නානෙතා පටිවිජානානෙතා පටිවිජානානෙතා පරානානෙතා ආජානානෙතා විජා-නානෙතා පටිවිජානානෙතා පටිවිජානානෙතා පරානානෙතා ආජානානෙතා විජා-නානෙතා පටිවිජානානෙතා පටිවිජානානෙතා පරානානෙකා නාභිනිවිසෙයා වෙදනා- සංකාකං - සඬඛාලර - විඤඤාණ- ගතිං උපපෙතුනිං - පටිසක්ංං හටං- සංසාරං විටානා තිරිලයයාන න උපාදියෙයා න ගණෝකයාන න පරාමලයයාන නාභිනිවිසෙයාන කි 'තසමා පජානං න උපාදියෙයා.'

1. අභියංඛාරනතං -පං-

2. තපපචචයා -ව-වි-ක. මජ සං

හදාවුධ සූතුනිර්දේශය

චූලනිර්දෙශ**පා**ලි

යං යං හි ලොකෘෂුමිං උපාදියනති– යම් යම් රූපගතයක් වෙදනාගතයක් සංඥාගතයක් සංස්කාරගතයක් වි ඥානගතයක් ආදනය උපාදනය ගුහණය පරාමර්ශනය අභිනිවෙෂය කෙරෙත් ද, ලොකස්මිං යනු: අපායලෝකයෙහි ...ආයතනලෝකයෙහි නුයි 'යං යං හි ලොකස්මිං උපාදියන්ති' යනු වේ.

තෙනෙව මාරෝ අනෙවති ජනතුං-එ මැ (උපාදන පුතායෙන් උපන්) කර්මාතිසංස්කාරයන්ගේ වශයෙන් පුතිසන්ධික වූ ස්කන්ධමාර ධාතුමැර ආයතනමාර ගතිමාර උපපත්තිමාර පුතිසන්ධිමාර තවමාර සංසාරමාර වෘත්තමාර තෙමේ අනු වැ යෙයි අනුගමනය කෙරෙයි අනු වැ ශන්නේ වේ. ජනතු යනු: සත්ත්ව- තර- මානව- පුරුෂ- පුද්ගල-ජීව- ජාගු- ජන්තු- ඉන්දගු - (තින්දගු) මනුජයා නුයි 'තෙතෙව මාරෝ අන්වෙකි ජන්තුං' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

''ආදතකණිහං –පෙ– තෙනෙව මාරො අත්වෙති ජන්තුං'' යි.

12-4

එහෙයින් ස්මෘතිමත් වූ (සංස්කාරයන් අනිතහාදි වශයෙන්) දන්නා වූ මහණ තෙම මේ පුජාව මෘතහුධෙයයෙහි ඇලිනැ'යි දක්මීන් (රුපාදි) ආදනයෙහි ඇලුණු සියලු ලොවැ (රූපාදි) කිසිවක් නො ගන්නේ යැ'යි.

තස්මා පරානං න උපාදියෙථ- 'තස්මා' යනු: එහෙයින් එ කරුමෙනේ ඒ හෙතුයෙන් ඒ පුතායෙන් ඒ නිදනයෙන් ආදනතෘෂ්ණාව පිළිබඳ වූ තෙල ආදීනවය දක්නේ නුයි 'තස්මා' යනු වේ. පරානං යනු දන්නේ පුකර්ෂයෙන් දන්නේ හාත්පසින් දන්නේ වෙසෙසින් දන්නේ පුතිජංනනය කරන්නේ පුතිවෙධ කරනුයේ, සියලු සංස්කාරයෝ අනිතාහ'යි දන්නේ පුකර්ෂයෙන් දන්නේ හාත්පසින් දන්නේ වෙසෙසින් දන්නේ පුතිජංනනය කරන්නේ පුතිවෙධ කරනුයේ, සියලු සංස්කාරයෝ දු:බහ'යි...යම-කිසි සමුදය ධර්මයෙක් වේ නම එ හැම නිරුද්ධ වන සවභාවය ඇතැ'යි දන්නේ පුකර්ෂයෙන් දන්නේ හාත්පසින් දන්නේ වෙසෙසින් දන්නේ පුතිජංනනය කරන්නේ පුතිවෙධ කරනුයේ. න උපාදියෙථ යනු: රූපය තො ගන්නේ යැ උපාදනය නො කරන්නේ යැ ඉහණය නො කරන්නේ යැ අභිනිවෙශය නො කරන්නේ යැ, වෙදනාව- සංඥාව- සංස්කාරයන්-ව්ඥානය- ගතිය- උපපුත්තිය- පුතිසන්ධිය- හවය- සංසාරය- වර්ත්තය-ආදනය නො කරන්නේ යැ උපාදනය- ඉහණය- පරාමර්ශය- අභිනිවෙශය නො කරන්නේ නුයි 'තස්මා පජානං න උපාදියෙථ' යනු වේ. හිකබු සතො කිඤවනං සබබලොකෙකි: හිතබුති පුථුජජනකලාහණ-කොවා හිකබු, පෙබො වා1 හිකබු, සතොති වතුහි කාරණෙහි සතෝ: කායෙ කායානුපසානා සතිපටඨානං හාවෙනෙතා සතෝ – පෙ– සො වුවවති සතොති 'හිකබු සතෝ.' කිඤවනනති: කිඤව රූපගතං වෙදනා ගත, සඤඤැතෙ, සම්බාරඥත, විඤඤුණගත, සබබලොකෙති: සබබඅපාය-ලෝකෙ සබබඳනුසසලෝකෙ සබබදෙවලෝකෙ සබබබණිලෝකෙ සබබ ධාතුලෝකෙ සබබආයතනලෝකෙති 'හිකබුසතෝ කිඤවනං සබබ ලෝකෙ.'

ආදනසකෙක ඉති පෙකබමානොති: 'ආදනසකතා' වුවුවනති යෙ රූපං ආදියනති උපාදියනති ගණකනති පරාමසනති අභිනිවිසනති, වේදනං– සණුඤං– සංබාරෙ– විණුඤුණා– ගතිං– උපපතතිං– පටිසන්බං– හවා– සංසාරං– වටවං– ආදියනති උපාදියනති හණකනති පරාමසනති අභිනි-විසනති. ඉතීති පදසන්යි –පෙ– පදනුපුබබතා මෙතං ඉතිති. පෙකබමානොති දකබමානො දිසසමානො පසසමානො ඔලොකියමානො නිජාබායමානො උපනිජාඩායමානො උපපරිකාමානොති 'ආදනසනකා ඉති පෙකාමානො'.

පරං ඉමං මවවූ බෙයො විසතතනති: 'පරාති සතතායිවචනං' මඞ්ටු බෙයා වූ වටතති කිලෙසා ව බාකා ව අභිසාඩාරා ව. පරා මවවූ බෙයො මාරබෙයො මරණ බෙයො සතතා විසතතා ආසතතා ලඟතා ලඟයිකා පළිබුදධා. යථා තිතතිබිලෙ වා නාග ලතන වා හණකං සතතං විසතතං ආසතතං ලඟාං ලඟහිතං පළිබුදධං, එව මෙවා පරා මවවූ බෙයො මාර-බෙයො මරණ බෙයො සතතා විසතතා ආසතතා ලඟතා ලගයිකා පළි-බුදධාති පරං ඉමං මවවූ බෙයො විසතතං.'

නොනාහ හඳවා:

''තසමා පජානං න උපාදියයථ තිකබු සතෝ කිඤුවනං සබබලොකෙ, ආදනසතෙත ඉති පෙසබමාලෙනා පජං ඉමං මච්චුයෝයෝ විසතන''නති.

සහ ගාථා පරිලයාසානා –ලප– සඳවා ලම හලනත, හගවා සාවලකා හමසම'ති.

හදුාවුධ සුතුකනිදෙදසො සමතෙතා.

^{1.} ලසකෙබා වෘ --ප--ව--ව්--ක ම ජ සං

චූලතිර්දෙශපාලි

භදාවුඩ සුතුනිර්දේශය

හිතුටු සභෝ කිසිදවනං සබබලොකෙ– 'භික්ටු' යනු: පෘථග්ජන කලාාණ භික්ෂු ගෝ ගෛක්ෂ භික්ෂු හෝ යැ. සභෝ යනු: සතර කරුණෙ කින් සිහි ඇතියේ කයෙහි කායානුපස්සනා සීවටන් වඩමින් සිහි ඇතියේ... හේ සිහි ඇතියේ යැ යි කියනු ලැබෙනුයි 'භික්ටු සභෝ' යනු වේ. 'කිසිද්වනං' යනු: කිසි රූපගතයක් වෙදනාගතයක් සංඥාගතයක් සංස්කාර ගතයක් විඥානනතයක්. 'සබබලොකෙ'– සියලු අපාය ලෝකයෙහි සියලු මනුෂාලෝකයෙහි සියලු දේවලෝකයෙහි සියලු ස්කන්ධලොකයෙහි සියලු ධාතුලෝකයෙහි සියලු ආයතනලෝකයෙහි නුයි 'භික්ටු සභෝ කිස්වනං සබබලොකෙ' යනු වේ.

ආදනසංකත ඉති පෙකබමානො- යම කෙනෙක් රූපය ආදනය කෙරෙත් ද උපාදනය ගුහණය පරාමර්ශය අභිනිවෙශය කෙරෙත් ද, වෙද-නාව- සංඥාව- සංස්කාරයන්-විඥානය- ගතිය-උපපාප්තිය- පතිසන්ධිය-හවය- සංසාරය- වර්තය ආදනය කෙරෙත් ද, උපාදනය- ගුහණය-පරාමර්ශය- අභිනිවෙශය කෙරෙත් ද ඔහු 'ආදනසත්ත' කියනු ලැබෙත්. ඉති යනු පද සන්ධි යැ ... පදනුපූර්වතා යැ තෙල 'ඉති' යනු. පෙකබ-මානො- දක්නේ බලනුයේ අවලෝකනය කරනුයේ සිතනුයේ පුනපුනා සිතනුයේ පිරික්සනුයේ නුයි 'ආදන සත්තෙ ඉති පෙක්බමානො' යනු වෙ.

පජං ඉමං මචචුබෙයො විසතතං- 'පජං' යනු: සත්ත්වයනට නමෙකි. මච්චුබෙයා යි ක්ලෙශයෝ ද ස්කන්ධයෝ ද අභිසංස්කාරයෝ ද කියනු ලැබෙත්. පුජා තොමෝ මෘතායුධෙයයෙහි මාරධෙයයෙහි මරණධෙයයෙහි ඇලුණි යැ වෙසෙසින් ඇලුණි යැ හාත්පසින් ඇලුණි යැ ලග්න වූ යැ ලග්නිත වූ යැ පරිරොධ වූ යැ යමසේ භිත්ති බිලයෙකැ හෝ නාග-දන්තයෙකැ හෝ හාණ්ඩයෙක් සක්ත විසක්ත ආසක්ත ලග්න ලග්නිත පරිරුද්ධ වේ ද එසෙයින් පුජ තොමෝ මෘතායුධෙයයෙහි මාරධෙයයෙහි මරණධෙයයෙහි සක්ත යැ විසක්ත යැ ආසක්ත යැ ලග්න යැ ලග්නිත ය පරිරුද්ධ නු යි 'පජං ඉමං මච්චුධෙයො විසන්තං' යනු වේ.

එයින් වදුළහ බුදුහු:

''තසම්ා පජාතං න උපාදියෙථ –පෙ- පජං ඉමං මවවුධෙයො වීසතතං'' යී.

ගාථා පයාීවසානය හා සමග ... වහන්ස, බුදුහු මාගේ ශාස්තෘ යැ, මම ශුාවකයෙම'යි.

13. උදය සුතතනිදෙදසො

13-1

ඣායිං විරජමාසීනං (ඉච්චායසමා උදයෝ) කකකිච්චං අනාසවං, පාරගුං සඛ්ඛධමමානං, අසු පයෙකුතන ආගමං අසැඤාදිමොක්ඛං පබුැති අඩිජජායපහෙදනං.

කුටායිං විරජමාසිතනති: කිටායිති කිටායි හඳුවා, පඨමෙනපි කිටානෙන ඣායී, දුතියෙනපි ඣානෙන ඣායී, තතියෙනපි ඣානෙන ඣායී, චතුඓ නපි ඣාලනත ඣායී. සවිතකක සව්චාරෙතපි ඣාලනත ඣායී, අවිතකක විචාරමකොතපි කානෙත කායි, අවිතකකඅවිචාරෙතපි කානෙත කායි, ඣායී, සපපීතිකෙතපි **නිප**ීතිකෙනපි ඣාමතත ඣාගනන ඣ.යී. සාතසහගතෙනපි ඣානෙන ඣායි. උ<u>පෙ</u>ක්ඛාස**ෑ ග**තෙත පි ඣායි, සුදුකු කෙනපි ඣානෙන ඣායි, අනිමීතොනපි ඣාලනන ඣාගෙන ඣායී, අපැණිහිතෙනපි ඣානෙත ඣායී, ලොකිගෙනපි ඣා ගතත ඣායී, ලොකතාරොති ඣාගනන ඣායී. ඣානරතො එකතාමනුයුලාතා සදාවගරුකොති ඣායි. විරජනති: රාලගා රලජා, ලදුංසා රලජා, ලමාලහා රජෝ, ලකාලධා රලජා, උපනාලහා රලජා - ලප--මූලා තාලැවන්කතා අනහාවකතා ආයතිං අනුපොදධමමා. තසමා බුදෙධා අරගජා විරගජා නිරගජා රජාපගතො රජවිපපහීගතා රජවිපපවුගතා¹ සබධරජවීතිවගෙන.

- 'රාගෝ රජෝ න ච පන රෙණු වුවවති රාගසෙක අධිවවනං රජෝත්, එතං රජා විපපජණිත2 චකබුමා තසමා ජිනෝ විගතරජෝති වුවවති.
- දෙශසා රජෝ න ච පත රෙණු වුවවති දෙසයෙසතං අධිවචනං රජෝති, එතං රජං විපාජනිතා චකබුමා තසමා ජිනෝ විශකරජෝති වුටවති.

^{1.} විපපමුතතා -ප.

^{2.} ව්පාරතිෂවා - ම ජ සං.

13. උදය සූතුනිර්දේශය

13–1

(ආයුෂ්මක් උදය මෙසේ විචාරයි:) ධාහන කරන සුලු වූ විගතරජස් ඇති වැ වැඩහුන් සිව්මහින් කළ (සොළොස් වැදෑරුම්) කිස ඇති අනා දු ව සියලු ධර්මයන් ගේ පරතෙර පැමිණි භාගාවතුන් වහන්සේ කරා පුඟන යෙන් අර්ථි වැ ආයෙමි, අවිදාහව බිඳුනා අඤ්ඤාව්මොක්බ සෑ බාහත ගිවන වදළ මැනැව.

සායිං විරජමාසිනං- ''ඣායී'' යනු: බුදුහු ධාහන කරන සුල්ලහ. පුථම ධාානයෙනුදු ධාාන කෙරෙති, ද්විතීය ධාානයෙනුදු ධාාන කෙරෙති, තාතීය ධාානලයනුදු ධාාන කෙරෙති, චතුර්ත්ථධාානයෙනුදු ධාහන කෙරෙති, සවිතර්ක සවිචාරධාානයෙනුදු ධාාන කෙරෙති, අවිතර්කවිචාර මාතු ධාානලයනුදු ධාාන කෙරෙති, අවිතර්ක අවිචාර ධාානයෙනුදු **ශකරෙති, සපීතික ධාංනයෙනුදු ධාංන කෙරෙති, නිෂ්පීතික** ධාහන ධාානයෙනුදු ධාාන කෙරෙති, සුබවෙදනා සහගත ධාානයෙනුදු ධාාන කෙරෙති, උපෙක්ෂාසහගත ධාානයෙනුදු ධාාන කෙරෙති, ශිනාත වූ ධාානයෙනුදු ධාාන කෙරෙති, අනිමිත්ත වූ ධාානයෙනුදු ධාාන කෙරෙති, අපණිහිත වූ ධාානයෙනුදු ධාාන කෙරෙත්, ලෞකික ධාානයෙනුදු ධාාන කෙරෙති, ලොකොත්තර ධාහනයෙනුදු ධාහන කෙරෙති, ධාහනයෙහි ඇලුණාහු යැ එකත්වයෙහි යෙදුණාහු යැ, ස්වාර්ත්ථ සඞ්බාහත අර්හත්වය ගරු කරන්නාහු නුයි 'ඣායී' නම් වෙත්. විරජං යනු: රාගය රජපෙක, ද්වෙෂය රජලසක්, මොහය රජලසක, කොධය රජලසක, බද්ධ ෛවරය රජයෙක ... හැම අකුශලාභිසංස්කාරයෝ රජස්හු යැ, ඒ රජස්හු භාගාවත් බුදුන් විසින් පුහාණය කරන ලද්දහු මුලුසුන් කරන ලද්දහු මුල් උදුළ තල්වත්තක් සෙයින කරන ලද්දහු අනුඅභාවය කරන ලද්දහු ආයතිහවයෙහි නූපදනා පියවි ඇතියහ. එයින් බුදුහු කෙලෙස් තැතියහ පහවූ කෙලෙස් ඇතියහ බැහැර කළ කෙලෙස් ඇතියහ කෙලෙසින් දුරු වූහ කෙලෙස් පුහීණයහ කෙලෙසින් මිදුණහ හැම කෙලෙසුන් ඉක්ම සිටියහ.

 රාගය රජසෙකි. ධූලි වූකලි 'රජස්' යි නොද කියනු ලැබෙයි, තෙල 'රජස්' යනු රාගයට නමෙකි. යම්භෙයෙකින් පසැස් ඇති බුදුහු තෙල රාග රජස දුරු කොට සිටිසේක් ද එහෙයින් පස්මරුන් දිනු බුදුහු 'පහවූ රාග රජස් ඇත්තාහ'යි කියනු ලැබෙති.

2. ද්වෙෂය රජසෙකි. ධූලි වූකලි 'රජස්' යි නොද කියනු ලැබෙයි, තෙල 'රජස්' යනු ද්වේෂයට නමෙකි. යමහෙයෙකින් පසැස් ඇති බුදුහු තෙල ද්වෙෂරජය දුරු කොට සිටීසේක් ද එහෙයින් පස්මරුන් දිනු බුදුහු 'පහවූ ද්වේෂ රජස් ඇත්තාහ'යි කියනු ලැබෙති. වොහොා රජෝ ත ච පත රෙණු වුවවකි මොහමාසකං අධිවචනං රජෝකි, එකං රජා විපසජනිති චක්බුමා කසමා ජිනෝ විහතරණෝකි වුවවකි''කි.

විරජං.

ආසිතතති: නිසිතෙතා හගවා පාසාණයක වෙතියෙත්' ආසිතො.

4. ''නගසා පලසා ආසීනං මුනිං දුසාඛසා පාරගුං, සාවකා පයිරුපාසනති ලොවිජජා මච්චුහායිලනා''කි.

එවමයි හඳවා ආසීනො, අථවා හඟවා සංඛ්යාසසකක පටිපසෙද්ධිකා ආසිනෝ, වුස`වායෝ චිණණචරයණා -යෙ- ජාතිමරණයංසාරෝ නත් තසා පුනබහවෝ''ති එවමයි හඟවා ආසීනෝති කොයිං විරජමාසීනං ඉච්චායසමා උදයෝ -යෙ-

කඅකිවවං අනාසවනති: බුදාසය හගවයො කිවවාකිවවං කරණීයාකරණීයං පහිනං උචජිතනමූලං තාලාවාණුකතං අනභාවකතං⁸ ආයතිං අනුපසාදධමෙං, තසමා බුදොා කතකිලවවා.

> 5. ''යසා ච විසතා⁸ නැති ඡිහතලසාකසා භිකබුනො, කිවචාකිවවපතීනසා4 පරිළාලා න විජාති''ති

කතකිටවං අනාසවනති: 'ආසවා'ති චකතාගරා ආසවා: කාමාසලටා හවාසලටා දිට්ඨාසලවා අව්ජරාසලවා. තෙ ආසවා බුද්දිසක හගවලතා පහිනා උච්ඡිතනමුලා තාලාවළේකතා අනහාවකතා ආයතිං අනුපොද ධම්මා තසමා බුලදඩා අනාසලවාති 'කතකිටුවං අනාසවං.'

පාරගං සබබධමොනතති: හගවා දති කුකුපාරගු, පරිකුකුපාරගු පහාන පාරගං, භාවනාපාරගු, සච්ඡිකිරියාපාරගු, සමාපතතිපාරගු, දතිකුකු පාරගූ, කබතුධමොනං, පරි කුකුපාරගු සබබදුක්ඛානං, පහානපාරගු හබතකිලෙ-සානං, භාවනාපාරගු වතුතතං මඟානං, සච්ඡිකිරියාපාරගු නිරෝධසා

- 1. වෙක්යෙ ආසිනො--ව- වි-ක.
- අතාහාවංගතං -ව-ව්-ක. අතාශාවංකතං -ම ජ සං.
- 8. 00020-4020.
- 4. කිවවා කිවවං පතිනසස -සාක.
- හඟවා සබබ බ\$මානාං -ම ජ සං, සාහා.
- 6. පතානාශ පාරගු-ප.
- 7. භාවනාය පාරගු -ව්.
- 8. සවජිකිරියාය පාරභූ -ව්.

චූලනිර්දෙශපාලි

උදය සූපුනිර්දේශය

3. මෝහය රජයෙක්, ඩූලි වූකලි 'රජස්' යි නොද කියනු ලැබෙයි, තෙල 'රජස්' යනු මොහයට නමෙකි. යම්හෙයෙකින් පසැස් ඇති බුදුහු තෙල මොහරජස දුරු කොට සිටිසේක් ද එහෙයින් පස්මරුන් දිනු බුදුහු 'පහවූ මෝහරජස් ඇත්තාහ'යි කියනු ලැබෙත් නුයි.

'චිරජං' යනු වේ.

ආසීනං යනු: බුදුහු පහණ සැයෙහි වැඩහුන්නාහු නුයි ''ආසීන'' වූහ.

මෙසේත් බුදුහු 'ආසීන' වූහ. නොහොත් බුදුහු සියලු ක්ලේශොත්සුක යන් දුර ලූ හෙයින් ''ආසීනයහ. වැස නිමවූ ආයාවාස ඇත්තාහු පරිචිත වූ චරණධර්ම ඇත්තාහ ... ඒ භාගාවත්හට පුනර්භව සඬ්බාහත වූ ජාතිමරණ සංසාරය නැත් නුයි මෙසේත් බුහුදු 'ආසීන' වූවාහු නුයි ''ඣායිං විරජමා-සීනං'' යනු වේ. මෙසෙයින් ආයුෂ්මත් උදය...

කතකිවවං අනාසවං යනු: භාගාවත් බුදුන් විසින් කෘතාහකෘතාය කටයුතු නො කටයුතු පුහිණ යැ, උසුන්මුල් ඇත්තේ යැ, මුල් උදුළ තාල වස්තුවක් මෙන් කරන ලද, අනු අභාවය කරන ලද, මත්තෙහි නූපදනා සැහැවී ඇත්තේ යි එහෙයින් බුදුහු කෘතකෘතායහ.

5. සිදුනාලද තෘෂ්ණාඥොතස් ඇති යම් මහණක්හට රුපාදියෙහි පැතුරුණු තෘෂ්ණා නැද්ද, කෘතාකෘතා පුහිණ කළ ඒ මහණහට (ක්ලෙශ) පරිදහයෙක් නැතැ'යි.

කතකිවවං අනාසවං- 'අනාසවා' යනු: ඇසුව සතරෙකි: කාමාසුව යැ භවාසුව යැ දෘෂ්ටහාසුට යැ අවිදහාසුව යි. ඒ අසුවයෝ භාගාවත් බුදුනට පුතිණයෝ යැ උසුන් මුල් ඇත්තාහු යැ (මුල් උදුළ) තාලවාස්තුවක් මෙන් කරන ලද්දහු යැ අනු අභාවය කරන ලද්දහු යැ මත්තෙහි නූපදනා සවභාව ඇත්තාහු යැ. එහෙයින් බුදුහු අනාසුව වූවාහු නු යි 'කතකිව්වං අනාසවං' යනු වේ.

පාරගුං සබබධ මාන⊶ බුදුහු අභිඥායෙන් පාරයට ගියහ, පරිඥා පාරයට ගියහ, පුහාණපාරයට ගියහ, භාවනාපාරයට ගියහ, ස£ ජිකිරියා පාරයට ගියහ, සමාපත්තීපාරයට ගියහ, සියලු (පඤචස්කන්ධාදි) ධර්ම යන්ගේ අභිඥා සඩ්බාහත ඥාන පරිඥායෙන් නිර්වාණපාරයට ගියහ, සියලු (ජාතහාදි) දුෘඛයන් ගේ තීරණ පරිඥායෙන් පාරයට ගියහ, සියලු (කාය දුශ්චරිතාදි) ක්ලේශයන්ගේ පුහාණ පරිඥායෙන් පාරයට ගියහ, සොතාපතහාදි සතර මාර්ගයන්ගේ භාවනායෙන් පාරයට ගියහ, ඵලනිර්වාණ වශයෙන් පුතාක්ෂ කිරීමෙන් නිර්වාණයාගේ පාරයට ගියහ සමාපතතිපාරගු සඛ්ඛසමාපතනීනං, සො වසිපලකතා පාරමී– පලතතා අරියසමං සීලසමං වසිපලකතා පාරමීපලකතා අරියසමං සමාධිසමං වසිපලකතා පාරමීපළකෙතා අරියාය පඤඤූය, වසිපලකතා පාරමීපලකතා අරියාය විමුතතියා. සො පාරගනො පාර ීපලකතා අතතගතො අතනපලකතා, කොටිගනො කොටිපලකතා, පරියනතගතො පරියනතපලකතා, වොසානගතො වොසානපලකතා, පරියනතගතො පරියනතපලකතා, වොසානගතො වොසානපලකතා, තාණගතො කාණපලකතා, ලෙනගතො ලෙනපතෙතා, සරණගතො සරණපලකතා, අභයගතො අභයපලකතා, අච්චුනගතා අච්චුනපලකතා, අමතගතො අමතපලකතා, නිඛ්‍රානගතා නිඛ්‍රානපලකතා. සො වුස්වාසෝ –පෙ– නස් තසා පුනඛනවොති 'පාරගුං සඛ්‍රාධමමානං'.

අනි පකෙසන ආගමනත්: පකෙසන අත් කාමය අත්තා, පකසය පුවතිත අත් පතෙසන ආගමනත්: පකෙසන අත් කාමය අත් පත පතෙසන අත් අප හා දෙන කාමය අත් කාමයක් අත් පත පොතුකාමාන. ආගමන අතිකකමනං උපසඬකමන පතිරුපාසන අත්, එවමයි අත් පකෙසන ආගමං, අථා පකසාගමො තුකා, අත්, තමයි පහු, තමයි අලමතෙන මයා පුවතිත කථෙතු විසාජෙයතු, වහසෙක හාරහති එවමයි 'අත් පකෙසනත ආගමං'.

අඤඤාවිමොකබං පබාහී ති: 'අඤඤ, විමොසොඛා' වුවවති අරහතන– විමොසොඛා, අරහතන විමොසාඛා පබාහි ආවිසාඛාහි දෙසෙහි පඤඤ පෙහි පටඨ අපහි විවරාහි විහජාහි උතතානීකරොහි පකාසෙහිති 'අඤඤ විමොසාඛං පබාහි'

අව්ජජාය පහෙදනනක් අව්ජජාය හෙදනං පහෙදනං පහානං වුපසමෝ පටිනිසාකො" පටිපාසදධං අමතං නිඛඛානනක් 'අව්ජපාය පහෙදනං'

ලකතාහ ලසා බාහමණො:

ක්ඩායිං විරජමාසීනං (ඉචචායසමා උදයො) කතකිවටං අනාසවං, පාරගුං සබධුධමමානාං අත් පකෙතාන ආගමං අක්කුවිමොකබං පබැති අව්ජජාය පමොදන''නති

- 1. අචචුතිභලතා-ස.
- 3. අඟිකො ආගතොවගි වී ජ සං.
- 8. අාගලකා -ම ඒ සං.

- අකිතතමන ව-වි-ක.
- 5. වුපස⊙• –ම ජ ස•.
- පටින්සාවඨංශපතශපටින්සසාගං

-0 5 8.

චුලතිර්දෙ**පාලි**

සියලු රූපා රූප සමාපත්තීන්ගේ සමාපත්තියෙන් පාරයට ගියහ. ඒ බුදුහු ආයාරීශීලයෙහි වශීභාවයට අවසානයට පැමිණියහ, ආයායසමාධියෙහි වශීභාවයට පරතෙරට පැමිණියහ, ආයාප ඥායෙහි වශීභාවයට පරතෙරට පැමිණියහ, ආයාවවිමුක්ත්යෙහි වශීභාවයට පරතරට පැමිණියහ. ඒ බුදුහු මාර්ගයෙන් ප්රබතරට ගියහ, ඵලයෙන් පරතෙරට පැමිණියහ. (මාර්ගයෙන් සංස්කාර ලොක යහි) අන්තයට ගියහ, (එලයෙන්) අන්තයට පැමිණියහ. (මාර්ගයෙන් සංස්කාරයන් ගේ) කෙළවරට ගියහ, (එලයෙන්) කෙළවරට පැමිණියහ. (මාර්ගයෙන් ආයතනාදි ලොකයෙහි) පයාන්තයට ඕයහ, (එලයෙන්) පයාහන්තයට පැමිණියහ. (මාර්ගයෙන්) අවසානයට ඕයහ, (එලයෙන්) අවසානයට පැමිණියහ. (මාර්ගයෙන්) සාණයට ඕයහ, (එලයෙන්) නුණ පුාප්තයහ. (මාර්ගයෙන්) ලෙනයට ගියහ, (එලයෙන්) ලෙනපුංප්තයහ. සරණයට ගියහ, සරණ පුංප්තයහ. අභයට ඕයහ අභයපාප්තයහ. අවසුතයට ගියහ, අවසුතයට පැමිණියහ. අමෘතයට ගියහ, අමෘතයට පැමිණියහ. නිර්වාණයට ගියහ, නිර්වාණළාප්තයහ. ඒ බුදුහු (දශවිධ ආයඞ්වාසය) වැස නිමවූහ ...ඒ සර්වඥයන්ට පුනර්භවයෙක් නැත් නුයි 'පාරගුං සබ්බධම්මානං' යනු වේ.

අස් පංඤානත ආගමං යනු: පුශ්තයෙන් පුයෝජන ඇති වැ ආමහ, පැන පුළුවුස්නා කැමැති වැ ආමහ, පුශ්න අසනු කැමැති වැ ආමහ' යි මෙසේත් 'අත්රී පඤ්හෙන ආගමං' යනු වේ. නොහොත් පුශ්නයෙන් පුයෝජන ඇතියන් ගේ පැන පුළුවුස්නා කැමැතියන් ගේ පුශ්න අසනු කැමැතියන්ගේ ඊමෙක් පෙරට ඊමෙක් එළැඹීමෙක් පර්යාපුපාසනයෙක් ඇත් නුයි මෙසේත් 'අත්රී පඤ්ගෙන ආගමං' යනු වේ. නොහොත් මුඹ වහන්සේට පුශ්නාගමයෙක් ඇති, මුඹ වහන්සේ වැළිත් පුහු වූවහු යැ වා විසින් පුළුවුස්නා ලද්දකියන්නට විසඳන්නට මුඹ වහන්සේ සමර්ථය වු යැ, තෙල හාරය උසුලනු මැනැවැ යි මෙසේ ත් 'අත්රී පඤ්ගෙන ආගමං' යනු වේ.

අඤඤාවීමොකබං පබැති– 'අඤඤුවීමොක්බ' යී අර්හත්ඵල වීමොක් යෙ කියනු ලැබෙයි, අර්හත් ඵල වීමොක්ෂය වදළ මැනැව කිව මැතැව දෙසනු මැනැව පනවනු මැනැව වීවරණය කළ මැකැව විභාග කළ මැනැව පුකට කළ මැනැව පුකාශ කළ මැනැව නුයි 'අඤඤුවීමොක්බං පබැහි' යනු වේ.

අවිජජාය පහෙදන⊶ අවිදාහාව බිඳීම පුකර්ෂයෙන් බිදීම පුහාණය වාුපගමය දුරැලීම සන්භිඳුවීම අමාමහනිවන නුයි 'අව්ජ්ජාය පහෙදනං' යනු වේ.

එයින් කී යැ එ බමුණු:

පහානං කාමවජඥනං (උදයාති හගවා) ලදුමනඤාන චූහයං, ලීනසා ච¹ පනුදනං කුකතුච්චානං නිවාරණං.

සහතං කාමචඡඥතහති: `ජලෙදු'ති ''ලයා කාලවසු කාමචජලෙද කාම-රාලනා කාමතඤි කාමතණහා කාමසිලනගො කාමපිපාසා කාමපරි-ළාලාා කාමමුචජා කාමලෝකාසාතං කාලවාලෙසා කාමලයාගො කාමූපාදතං කාමචජඥතිවරණං.'' පහාතං කාමචඡඥාතහති: කාමචජඥතං පහාතං චූපසමං පටිනිසකාශා පටිපාසසදඩිං අමතං නිඛ්ඛානහති 'පහාතං කාමචජඥතං'. උදයාති හගවාති -ලප–

දෙමනසාානඩුභයතති: දෙමනසා'නති' ''යං වෙතසිකං අසාතං චෙතසිකං දුසඛං වෙතොසමඑසාජං අසාතං දුසඛං වෙදයිකං, වෙතො-සමඵසාජා අසාතා දුසඛා වෙදනා. දෙමනසාන වූහයනති: කාමවඡනුසක ව දෙමනසාසක ව උතිතනං පහානං වූපසමො පටිනිසාගෙකා පටිපපසාදතී අමතං නිඛ්ධානනති 'දෙමනසානචුහයං.'

ිනසා ව පනුදනතති: 'රීන'නති 'යා විභාසා අකලලතා' අකම දෙසකා ඔලියනා සලලීයනා ලීනං ලීයනා ලීයිතතනං රීනං රීයනා රීයිකතාං විභාසා.'' රීනසා ව පනුදනතති: රීනසා ව පනුදනං පහනං වූපසලෝ පටිතිසාලකා පටිපාසංශ්‍රී අමතං නිඛධානතති රීනසා ව පනුදනං.'

කුකතුවවාතං නිවාරණනයි: 'කුකතුවව'හති: හස්කුකතුවවමේ කුකතුවවං පෘදකුකතුවවමේ කුකතුවවං, හස්පෘදකුකතුවවමේ කුකතුවවං. අකපේයෙ කපපියසණත්තා, කප්යය අකපයියසණත්තා, අවශාජ වණ්සණත්තා වජේ අවජජසණත්තා. ''යං එවරුපං කුකතුවවං කුකතුවවායතා කුකතුවවාදිතතාං වේතයෙසා දීපපටිසාරෝ මනොදීලෙබො. ඉදං වුවවති කුකතුවවං'.

8. අකලාකා -ප -ච-වි-ක, ම ජ සං,

4. goze.-@ d a.

^{1.} ටිනසය -ම ජ හං

^{8.} දෙමනයයාති -ම ජ සං, සාෂං.

(බුදුහු මෙසේ වදළහ: උදය,) කාමච්ඡන්දයන් ගේ ද දෞථමනසායන්-ගේ ද යන දෙදෙනාගේ පුහාණය ද ඊනමිද්ධයා ගේ දුරැලිම ද කෞකෘතා-යාගේ වැළකීම ද ඇති.

පහානං කාමච්ඡන්දනං- 'ජන්දෙ' යනු: වස්තුකාමයෙහි යම කාමච-ජන්දයෙක් කාමරාගයෙක් කාමනන්දියෙක් කාමතාෂ්ණායෙක් කාමස්නෙහ යෙක් කාමපිපාසායෙක් කාමපරිදහයෙක් කාමචූර්ජායෙක් කාමයන්හි බැස ගැනීමෙක් කාමඕසයෙක් කාම යොගයෙක් කාම උපාදනයෙක් කාමච්ඡන්ද නිවරණයෙක් වේ ද එය යි. පහානං කාමච්ඡන්දනං- කාමච්ඡන්දයන්ගේ පුහාණය සන්හිදිම දුරැලීම පුතිපුශුබධිය අමාමහනිවන නුයි 'පහානං කාමච්ඡන්දනං' යනු වේ. උදයාති හගවා...

දෙමනසසානචූහයං – 'දෙමනස්සං' යනු: චෛතසික වූ යම අමධූර බවෙක් වෛතසික දුකෙක් චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් අමධූර වූ දූ:බ වේදනායෙක් වේද, චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් අමධූර වූ දූ:බවෙදයිත-යෙක් වේ ද, චිත්තසංස්පර්ශයෙන් උපන් අසාත වූ දූ:බවෙදනායෙක් වේ ද එය යි. දෙමනසසානචූහයං– කාමච්ඡන්දයාගේ ද දෞර්මනසායා ගේ ද යන දෙදෙනාගේ පුහාණය සන්තිදීම දුරැලීම පුතිපුශුබිධිය අමාමහනිවන නුයි 'ඉදමනස්සානචූහයං'' යනු වේ.

පිතසස ව පනුදතං- 'ෆීනං' යනු: චිත්තයාගේ යම් ගිලන්ඛවෙක් අකර්මණාඛවෙක් එලෙන අයුරෙක් හැකිළිමෙක් වෙසෙසින් එලෙන අයුරෙක් හැකිළීමෙක් හැකිළෙන අයුරෙක් හැකිළෙන බවෙක් චිත්තයාගේ නො පැතිරීමෙක් නො පැතිරෙන අයුරෙක් වේ ද එය යි. ෆීනසස ව පනුදනං – ෆීනයාගේ ද බැහැර කිරීම පුහාණය වනුපශමය දුරැලීම පුනිපුශුඛධිය අමෘත සඩබාහත නිර්වාණය නුයි ''ෆීනස්ස ච පනුදනං'' යනු වේ.

කකකුවවානං නිවාරණං – 'කුක්කුවව' නම්: අත්කුකුස ද කුකුස් යැ, පාකුකුස ද කුකුස්යැ, අත්පා කුසුසද කුකුස්යැ, අතුපයෙහි කැප සංඥා ඇති බව යැ, කැපයෙහි අකැප සංඥා ඇති බව යැ, අවදායෙහි වදාසංඥා ඇති බව යැ. වදායෙහි අවදාසංඥා ඇති බව යැ, මෙබදු වූ යම කුකුසක් කුකුස් අයුරෙක් කුකුසට පැමිණිබවෙක් චිත්තයාගේ විපිළිසරයෙක් මනොවිලෙබයෙක් වේ නම් මේ කුකුසැ යි කියනු ලැබේ.

අපි ව දවති කාර ගණති උපපජපති කුකකු වවං: වෙත සො විපසටිසාරො ©ອວາງຽັດලຸດວາ, ພາກກາງ ຍ අක**ກ**າກາງ ຍ^າ. ຫປະ කතතතා ච අකතාගා ව උපස්ජනි කුකකුවුවං මදිත්මයා දිපපටිසාරෝ මනො 'කතං ලම කායදුවවරිතං අකතං ලම කායසුවරි-විලෙලබා: ත නති උපපජනි කුකකුවටං වේතුසො විපපටිසාරෝ මනොවිලලබො' කතං ලව වට්දුවවරිතං අකතං ලව වට්යුවරිතුනති -ලප- කතං **ලම මිලාදා**දුවදුරිතං අකතං **මෙ මනොසු**ඩරි**ස**්නති -05-කලතා ලේ පාණාතිපාලතා අකතා මෙ පාණාතිපාතා වෙරමණීකි -- ගතං මේ අදිනතාදනං අකතා මේ අදිනතාදනා වෙරමණීති - පෙ-කතො මෙ කාමේසු මිච්ඡාවාරෝ අකතා මේ කාමෙසු මිච්ඡාවාරා වර්මණීති -පෙ- කතතා මේ මුසාවාදේ අකතා මේ මුසාවාද වර්මණීති - පෙ- කතා මේ පිසුනාවාවා අකතා මේ පිසුනාය වාවාය වෙරමණීති - පෙ- කතා මේ එරුසාවාවා අකතා මේ එරුසායි වාවාය වෙරමණිති - පෙ-වෙරමණීත් කතො මේ සම්ථපදලාමපා අකතා මේ සම්ථපදලාපා -- පෙ-- කතා මෙ අභිජඣා අකතා මෙ අනභිජඣාති -- පෙ-- කතො මෙ වයාපාදෙ අකතො මෙ අබාාපාදෙති - පෙ- කතා මෙ මිචඡා{වයී අකතා මේ සම්බාදිරයිති උපාජපති කුකකුවටං වෙතසො විපාටිසාරො මනොවිලෙබො. එවං කත්තතා ව අක්තත්කා ව උපපජජති කුකකුවුවං වෙතසෝ විපාටිසාරෝ මනෝවිලෙබො.

අද වා 'සිලෙසු දීහි න පරිපු (කාරි'ති² උපපජනි කුසකාවවං වෙතසො විපට සාරෝ මනොවිලෙබො. 'ඉංසියෙසු මහි අගුතනදවාරෝ ති හොජන අමතන සැකු මහිති- ජාගරියං අනනු යුකොහේ තින්- න සතිස මප ජයෙසු න සමතතාගතොම හිති- අභාවිතා මෙ වතතාරෝ සතිපට ධානාති-අභාවිතා මෙ වතතාරෝ සමම පසානාති- අභාවිතා මෙ වතතාරෝ ඉදසි පාදති-අභාවිතාන් මෙ පසාළි පිළියානීති- අභාවිතාන් මෙ පයකු බලානීති- අභාවිතා මෙ සතන බොජ කඩානති- අභාවිතාන් මෙ පයකු බලානීති- අභාවිතා මෙ සතන බොජ කඩානති- අභාවිතා මෙ අරියෝ අට ධඩ්ඩිකෝ ම හොත දෙසා බොජ කඩානති- අභාවිතා මෙ අපියෝ අට ධඩ්ඩිකෝ ම හොත දෙසා බොජ කඩානති- සමුදයෝ මෙ අප හිතානි- ම හොත දෙසාවිතොර් නිරෝධෝ මෙ අසව ජික නොති උපප ජනි කුසකාවා වෙතසෝ විපට සාරෝ මනොවිලෙබෝ. කුකකාවානා නිවාරණ නති: කුසකාව නො අාවරණ නී වරණා පහත වූ පස මෝ පටිනිසාගෝ පටිප සංකා නී කුසකාව නො නී වාරණ.

නෙනාහ හඳවා:

'' පහානං කාමවජඥනං (උදයාති හගවා...) දෙමනසාන වූහයං, ඊනසා ච පනුදනං කුකකු වටානං රුවාරණ''නති.

1. කටතතාව අකවතතාව -පන

8. උපසමං වූපසමං --ම ජ සං.

3. අපරිපූරකෘටිති -- ව ජ සං.

4. පටිනිසසභාගං පටිපපසසදධිං -ම ජ සං.

තවද අද කරුණකින් කුකුස චිත්තයාගේ විපිළිසර මනොවිලේබය උපදී: කළ බැවින් ද ගතා කළ බැවින් දැ යි කිලෙසයින් කළ බැවින් ද නො කළ බැවින් ද කුකුස සිත්හි විපිළිසර මනොවිලෙබය උපදී ද යත්: 'මා විසින් කායදුශ්චරිතය කරන ලද, මා විසින් කායසුචරිතය නොකරන ලද 'යි කුකුස චිත්තව්ප්පටිසාරය මනොවිලෙබය උපදී. 'මා විසින් වාග්දුශ්චරිතය කරන ලද මා විසින් වාක්සුචරිතය නො කුරතලද 'යි කෞකෘතාය චිත්තවිපුතිසාරය මනොවිලෙබය උපදී. 'මා විසින් මනොදුශ්චරිතය කරන ලද මා විසින් මනස්සුචරිතය නො කරනලද 'යි... 'මා විසින් පුංණවධ කරන ලද, මා විසින් පුංණසාත ව්රමණය ගතා කරන ලද,'යි කුකුස ... මනොවිලෙබය උපදි. 'මා විසින් අදත්තාදනය කරන ලද-මා විසින් කාමම්ථාාඩාරය කරන ලද-මා විසින් මෘෂාවාද කියන ලද- මා විසින් පිසුණුබස් කියන ලද - මා විසින් පරොස්බස් කියන ලද– මා විසින් තිස්බස් කියන ලද– මා විසින් අතිධාා කරන ලද–මා විසින් වාාපාද කරන ලද- මා විසින් මිථාාදෘෂ්ටි ගන්නා ලද, මා විසින් සමාග්දෘෂ්ටි ඉතා ගන්නාලද 'යි කෞකෘතාය චිත්තවිපුතිසාරය මනොවිලෙබය උදදියි. මෙසෙයින් කෘත හෙයින් ද අකෘත හෙයින් ද කෞකෘතාපය චිත්තවිපුතිසාරය මනොවිලෙඛය උපදී.

øතාහොත් 'පුාතිමොක්ෂශීලයෙහි පරිපූරකාරී නො වූලයම්' ເວລາສາລານຜ ຍື່ຫລາຍິອສິພາດຜ ອອກາຍິອດລີຜ ດະຊີຜີ, ຈູກຮູ້ຜິຜິກໜີ අගොපිතද්වාර ඇත්තෙම වූයෙමී ... භෝජනයෙහි අමාතුඥයෙම විමි... නිදි දුරු කිරීමෙහි නො මයදුණෙම වීමී ... ස්මෘතිසම්පුජනායෙන් යුක්ත්යෙම් නො වූයෙමි... මා විසින් සතර සතිපට්ඨානයෝ නො වඩන ලදහ සි ... මා විසින් සතර සමාක්පුධානයෝ නො වඩන ලදහ යි ... මා විසින් සතර සෘද්ධිපාදයෝ නො වඩන ලදහ යි ... මා විසින් පඤ්චෙන්දු යයෝ නො වඩන ලදහ යි ... මා විසින් පඤ්චබලයෝ නො වඩනලදහ යි... මා විසින් සප්තබොධාඩ්ගයෝ නො වඩන ලදහ යි ... මා විසින් ආයා අෂ්ටාඩගිකමාර්ගය නො වඩන ලද ... යි මා විසින් දුෘබසකාය අපරිඥාක යැ යි... මා විසි න් සමුදය අපුතිණ යැ යි ... මා විසින් මාර්ගය නොවඩන ලදයි... මා විසින් නිරොධය පුතාක්ෂ නො කරන ලද යි කෞකෘතාය විත්තයාගේ විපුතිසාරය මනොවිලෙඛය උපදී. කුකකුවවානං නිවාරණං යනු: කෞකෘතායන්ගේ ඇවිරීම වැළහිම පුහාණය සන්හිදීම දුරැලීම නො පැවැත්ම අමෘත සඩ්බාහත වූ නිර්වාණය නුයි 'කුක්කුච්චානං නිවාරණං' යනු වේ.

එයින් වදුළහ බුදුහු:

''පහානං කාමචඡන්දනං - ෙ කුකකුවවානං නිවාරණං'' යි.

උපෙස්බාසතිසංසුද්ධිං ධම්මතකකපුරෙජවං, අ ඤඤුවිමෝකඛ, පබාම් අවිජ්රාය පහෙදනං.

උපෙක්ඩසතිසංසුදුධන්නි: 'උදෙස්බා'ත් යා වතුතේ ඣානේ' උදෙස්බා උපෙසාබනා අජාඩුපෙසාබනා විතනසමථෝ විතනපසාද්ධනා මජාඞතනතා චිතතසය. සකීති: " යා චතුඥේ ඣානෙ උපෙසබං ආරබහ සති අනුසයනි - ප - සම්මාසත් '. උපෙකබාසතිසංසුඬනාහි: වතුළෝ ඣානො උපෙකබා ච සති ව සුදඩා හොනති විසුදඩා සංසුදඩා පරිසුදඩා පරියොදතා අනුඛාණා විගතුපකකිලෙසා මුදුගුතා කම්වනියා යිතා ආනෙඤ්පපතාත් 'උපෙසකාසති සංසුදධං'.

ධමාතකකපුරෙජවනති: 'ධමාතකෙකා' වුවවති සම්මාසංක පො, oසා ආදිතො හොති, පුරතො හොති, පුඛුඛුඛාගීමො හොති, අ ඤඤු-වීමොක්ඛියසාති එවාපි 'ධිමේතකකපුරෙජවං'. අථවා 'ධිමේත කෙකා' වුවවත් සම්මාදිවයි, සා ආදිතො හොති, පුරතො හොති, පුඛ්ඛඬනමා³ හොති, අඤඤව්ලමාසබසාත් එවම 'ධමමතකකපුරෙජවං'. අථවා 'ධමමතකෙකා ຽ<u>ງ</u>ເສີ වතුනනං මහාානං පුබුබහාගවිපසානා⁶' සා ආදිතො හොති, පුරතො හොති, පුඛ්බබාමා හොති අඤඤවීමොක්ඛසාති එවමපි 'ධමම තකකපුරෙජවං'.

අසැකැාවිමොකබං පබැමිති: 'අණැසුවිමොකොබා' වුවවති අරහතත වීමොකෙකා, අරහතාවීමොකකං පබාම, ආවිකකාමී දෙසෙම් පණකාපෙමී **පටය** පෙම් දිවරාම් විහජාම් උතතානිකරෝම් පකාසෙමිති 'අඤඤ-විමොකබ[,] පබුැමි'.

අවිජජාය පහෙදනනති: 'අවිජජා'ති ''දුකොබ අදයුකුනං - පෙ- අවිජජා මොහො අකුසලමුලං.'' අව්ජජාය පහෙදන.නති⁷: අවිජජා පහෙදනං පහානං ຍອອດອາ ອວິສໂສວະໜາ ອວີອອສະລຸດີ ຊອກ- ກົດລາອາມາ 'ຊະອານ ප හදතං'.

තෙතාහ හඳවා:

'' උපෙස්බාසතිසංසුදධං ධම්ම තකක පුරෙජවා, අ යැයැවිමොසබං පබාමි අවජජාය පහෙදනානති.''

- 1. සංචුැම් -සාා. 2. වතුස්රාභා -ස.
- 8. චිතතයය යමතා –ච,වී,ක, චිතතයමතා -ම ජ සං.
- 4. ව්කතපපසාදතා-සාෂ. විතතපපසසදධතා - ම ඒ සං. චිතතපපසද තා-සං
- 5. පුබබඩගලමා -ම ජ සං.
- 6. විපසසනා ආදිතෝ ගොති -ප.
- 7. පහෙදනානති -ව-වි-ක, ම ජ සං

චතුර්ථධාාංනාපෙක්ෂා ස්මෘති දෙකින් සංශුද්ධිය ඇති ඩර්මතර්ක සඩ්බායත සමාක් සංකල්පය පෙරටු කොට ඇති අර්හත් එලවීමොක්ෂය අවිදායවගේ බිඳීම යැ යි පුකාශ කරමි.

උපෙක්බාසතිසංසුදධං- 'උපෙක්බා' යනු: චතුර්ත්ථධාහනයෙහි යම උපෙක්ෂාවක් උපෙක්ෂා කරන අයුරෙක් අධාපුපෙක්ෂණයෙක් චිත්තයාගේ අනූනාධික බවෙක් චිත්තයාගේ මැදහත් බවෙක් වේ ද එය යි. සති යනු: චතුර්ථධාහනයෙහි උපෙක්ෂාව අරහයා (උපන්) යම ස්මෘතියක් අනුස් මෘතියක් ... සමාහක් ස්මෘතියක් වේ ද එය යි. උපෙකබා සතිසංසුදධං – චතුර්ථධාහනයෙහි උපෙක්ෂාව ද ස්මෘතිය ද ශුද්ධ වූවාහු විශුද්ධ වූවාහු වෙසෙසින් ශුද්ධ වූවාහු හාත්පසින් ශුද්ධ වූවාහු පුහාස්වර වූවාහු නිර්දෙෂ වූවාහු උපක්ලෙශ රහිත වූවාහු මෘදු වූවාහු කර්මක්ෂම වූවාහු ස්ථිත වූවාහු නිශ්චල බවට පැමිණියාහු වෙත් නුයි 'උපෙක්බා සතිසංසුද්ධං' යනු වේ.

ධමමතකකපු රජවං – 'ධම්මතක්ක' යි සමාක් සංකල්පය කියනු ලැබෙයි. ඒ අඤ්ඤාවිමොක්බය (රහත් මහ) ට ආදියෙහි වෙයි පෙරටු-යෙහි වෙයි පෙරදරි වේ නු යි මෙසේත් 'ධම්මතක්කපුරෙජවං' යනු වේ. නොහොතා 'ධම්මතක්ක' යි සමාග්දෘෂ්ටිය කියනු ලැබෙයි. ඕ ආඤඤා-විමොක්බයට ආදියෙහි වෙයි, පෙරටුයෙහි වෙයි, පූර්වඩ්ගම වෙනුයි මෙසේත් 'ධම්මතක්කපුරෙජවං'' යනු වේ. නොහොත් 'ධම්මතක්ක' යි හතර මාර්ගයන්ගේ පූර්වභාගවිදර්ශනාව කියනු ලැබෙයි. ඕ අඤඤාවී-මොක්බයට ආදියෙහි වෙයි, පෙරටුයෙහි වෙයි, පූර්වඩ්ගම වේ නුයී මෙසේත් 'ධම්මතක්කපුරෙජවං' යනු වේ.

අඤඤාවිමොකබං පබාමි– 'අඤ්ඤාවිමොක්බ' යී අර්භත්ව විමොක්ෂ (රහත්මහ) කියනු ලැබෙයි. රහත් මහ කියමී දක්වම් දෙසම් පනවලී පිහිටුවමි විවරණ කෙරෙමී විහාග කෙරෙමි පුකට කෙරෙමි පුකාශ කෙරෙම නුයි 'අඤ්ඤාවිමොක්බං පබාමි' යනු වේ.

අව්ජජාය පහෙදතං– 'අව්ජ්ජා' යනු: දුක තො දනීම …අවිදාහව මෝහ අකුශලමූලය යි. අව්ජජාය පහෙදනං යනු: අවිදාහව බිඳීම පහාණය සන්හිඳීම දුරැලීම තො පැවැත්ම අමාමහතිවන නු යි 'අව්ජ්ජාය පහෙදනං' යනු වේ.

එයින් වදුළහ බුදුහු:

''උලපකුබාසකි සංසුදධං –ලප– අවිජජාය පහෙදනං'' යි.

13-4

කීං සූ සංශයාජනො ලොකො කිං සු තසස විවාරණං, කිසසසස විපහානෙන නිඛ්‍රතානං ඉති වුවවති.

කිං සු සංයෝජනො ලොකොති: කිං ලොකසස සංයෝජනං ලඟානං බණිනං උපසාකිලෙසො, කෙන ලොකො යුතෙහා පයුතෙහා ආයුකෙහා සමායුතෙහා ලගොතො පළිබුදේයාති 'කිං සු සංයෝජනො ලොකො.'

කිං සු තසය විවාරණනති: 'ක්ං තසය' චාරණං¹ විචාරණං පටිවිචාරණං කෙන ලලාකො චරති විචාති පටිවිචරතීති 'කිං සු තසය විචාරණං.'

කිසසස විපපහානෙන නිබබානං ඉති වුවවතීති: කිසසස විපපහානෙන වූපසලමන පටිනිසංකොන පටිපපසාදයියා, නිඛඛානං ඉති වුවවති පවුවවති කਟීයති හණියති දීපීයති වොහදියනීති 'කිසපසස විපපහානෙන නිඛුඛානං ඉති වුවුවති'.

''කිං සු සංයොජනො ලොකො කිං සු තසස විචාරණං, කිසාසස විපපහානෙන තිබුබුංනං ඉති වුවවතී''ති.

13–5

තඤිසංශෝජනො ලොකො විතකකසය දිචාරණං තණහාය විපපහානෙත තිබොතාං ඉති වූලදති.

තඤ්සංයෝජනො ලොකොති: 'නඤ්' වුවවති කණහා, ''යෝ රාගො සාරාගෝ – පෙ– අභිජිතා ලොහො අකුසල මුලං'' අයං වුවවති තඤ්. යා නඤ් ලොකසා සංයෝජනං ලඟානං බනධනං උපකකිලෙනො, ඉමාය තඤ්යා ලොකො යුතෙතා පයුතෙතා ආයුතෙතා සමායුතෙතා ලංඟො ලගණිතො පළිබුණොති 'නඤ්සංයෝජනො ලොකො.'

^{1.} විචාරණා -ම ජ සං, සතා. කිං ලොකසස විචාරණං -ප.

(ආයුෂ්මත් උදය මෙසේ විචාරයි:) ලෝවැසි තෙම කුමක් සංයෝජන කොට ඇත්තේ ද? ඒ ලෝ වැසියං ගේ විවරණය (හැසිරීමට කරුණ) කිම? කිනම් දහමක්හු ගේ පුහාණයෙන් 'නිවනැ' යි කියනු ලැබේ ද?

කිං සු සංයොජනො ලොකො – ලෝවැසියාගේ සංයොජනය ලැගීම බන්ධනය උපක්ලේශය කිම? ලෝවැසි තෙම කුමකින් යුක්ත වූයේ පුයුක්ත වූයේ වෙසෙසින් යෙදුණේ එක් වැ යෙදුණේ ලග්න වූයේ ලග්නිත වූයේ නො හැර සිටියේ නුයි 'කිංසු සංයොජනො ලොකො' යනු වේ.

කිං සු තසස විචාරණං – ඒ ලෝවැසියාගේ හැසිරීම වෙලසසින් හැසිරීම පුනපුනා හැසිරීම කිම? ලෝ වැසි තෙම කුමක් කරණ කොට හැසිරෙයි වෙසෙසින් හැසිරෙයි පුන පුනා හැසිරේ ද නුයි 'කිං සු තස්ස විචාරණං' යනු වේ.

කිසාසස විපපහාතෙත තිබබාතං ඉති වුවවති – කවර ධර්මයක් හුගේ පුහාණයෙන් වසුපශම යෙන් දුරැලීමෙන් නො පැවැත්මෙන් 'නිර්වාණ' යයි කියනු ලැබෙයි පවසනු ලැබෙයි කථනය කරනු ලැබෙයි බණතු ලැබෙයි දක්වනු ලැබෙයි වහරනු ලැබේ ද නුයි 'කිස්සස්ස විප්පහානෙන නිබබානං ඉති වුවවති' යනු වේ.

එයින් කී යැ එ බමුණු:

''කි₂ සු සංයෝජනෝ ලොකො –ුප– නිබබානං ඉති වුවවති''යි.

13-5

ලෝවැසි තෙම තෘෂ්ණාව සංයොජන කොට ඇත්තේ යැ විතර්කය ඔහුට විචාරණය වෙයි. තෘෂ්ණාවගේ පුහාණයෙන් 'නිවනැ' යි කියනු ලැබෙ.

නඤි සංයෝජනෝ ලොකෝ – 'නන්දි' යි කෘෂ්ණාව කියනු ලැබෙයි. යම රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් ... අභිධාාවක් ලෝභ අකුශලමූලයෙක් වේ ද මේ 'නන්දි' යි කියනු ලැබෙයි. යම නන්දියක් ලෝවැසියාගේ සංයෝජනය ලැගීම බන්ධනය උපක්ලේශය වේ ද මේ නන්දියෙන් ලෝකය යුක්ත වූයේ පයුක්ත වූයේ වෙසෙසින් යුක්ත වූයේ එක් වැ යෙදුණේ ලග්න වූයේ ලග්තිත වූයේ පරිරුද්ධ වූයේ නුයි 'නන්දිසංයෝජනෝ ලෝකෝ යනු වේ.

උදය සුකානිදෙදකො

විතකකසය විවාරණතත් 'විතකෙකා'ති' තව විතකකා: කාමවිතකෙකා වාහපාදවිතකෙකා විහිංසාවිතශකකා ඤාතිවිතකෙකා ජනපදවිතශකකා අමරවිතශකතා³ පරානුදෑශතාපටිසංයුගතතා විතශකකා ලාහසකකාර සිලොක පටීසංයුගතතා විතශකකා අනවඤඤාතිපටිසංයුගතතා විතශකකා ඉලෙ වුවවනති නව විතකකා. ඉලෙ නවවිතකකා ලොකසක වාරණා විචාරණා පටිවිචාරණා. ඉලෙහි නවහි විතශකකහි ලොශකා චරති විචරති පටිවිචරතිති 'විතකකසක විචාරණං.'

කණහාය විපපහානෙන නිබබානං ඉති වුවවකීති: 'තණහා'ති රූප තණහා – යෙ – ධමනණහා, කණහාය විපපහානෙන නිබබානං ඉති වුවවතීති: තණහාය විපපහානෙන වුපසමෙන පදිනිසානොන පටිපපසාදධියා තිබබානං ඉති වුවවති පවුව?ති කළීයති හණීයකි දීපීයති වොහරියනීති 'තණතාය විපපහානෙන නිබබානං ඉති වුව?කි.'

ලනනාහ හගවා:

''නඤිසංයෝජනො ලොකො විතකකසය විචාරණං, තණහාය විපපහානෙන තිබුබානං ඉති වුවවතී''ති.

13-6

කථං සතසය චරතො විඤඤුණං උපරුණඣනි, හගවනතං පුවඩුමාගමහා⁸ තං සුණොම වි. තව.

කථං සතසස චරතොති: කථං සතසය සම්පජානසය චරතො විචරතො⁴ ඉරියනො වත්හයතො පාලයතො යපයනො යාපයතොත් 'කථං සතසය චරතො'.

විඤඤාණං උපරුජඣතීති විඤඤුණං නිරුජඣති වූපසමමති අභං ගවජති පටිපපසමහතිති 'විඤඤුණං උපරුජඣති'.

හගවතතං සුට්ඨුමාගමහාති: බුද්ධං හගවතතං සුවසුං පුවඡිතුං යාවිතුං අජෙකිසිතුං පසාදෙතුං ආගමහා ආගතමහා උපාගතමහා හමපතතමහා තයා සදඩං සමාගතමහාති 'හගවතතං පුවසුමාගමහා'.

8. පුවථුමාගමා -ම ජ සං.

පුවසුමාගමම –සු. 4. විහරශකා – ව–වී-කසාකා ම ජ සං

342

^{1.} විතකකාති -ම ජ සං, සාා.

^{2.} අමරාවිතකෙකා –ම ජ සං.

වුලනිර්දෙශපාලි

උදය සුතුනිර්දේශය

විතකකාස විචාරණං- 'විතක්ක' නම නව විතර්කයෙකි: කාමවිතර්ක යැ වාහපාදවිතර්ක යැ විහිංසා විතර්ක යැ ඥාතිවිතර්ක යැ ජනපදවිතර්ක යැ අමරවිතර්ක යැ පරානුද්දයතා පුතිසංයුක්ත විතර්ක යැ ලාභ සත්කාර පුශංසා පුතිසංයුක්තවිතර්ක යැ අනවඥාපුතිසංයුක්ත විතර්ක යැ, මොහු නව විතර්කයෝ යැ යි කියනු ලැබෙත්. මේ නව විතර්කයෝ චාරණ (පැවැත්මට කරුණ) විචාරණ පුනපුනා විචාරණයෝ වෙති. මේ නව විතර්කයන් හේතු කොට ගෙන ලෝ වැසි තෙමේ හැසිරෙයි වෙසෙසින් හැසිරෙයි පුනපුනා හැසිරේ නුයි 'විතක්කස්ස විචාරණං' යනු වේ.

තණහාය විපපහාණෙත නිබබාතං ඉති වුවවති– 'තණ්හා' යනු: රූප තෘෂ්ණා යැ ... ධර්මතෘෂ්ණා යි. තණහාය විපපහාණෙන නිබබාතං ඉති වුවටති– තෘෂ්ණාව වෙසෙසින් පහාණය කිරීමෙන් සන්භිඳුවීමෙන් දුරැලී මෙන් නො පැවැත්මෙන් නිර්වාණය වේ යයි කියනු ලැබෙයි දක්වනු ලැබෙයි කථනය කරනු ලැබෙයි බණනු ලැබෙයි පවසනු ලැබෙයි වහරනු ලැබේ නුයි 'තණ්හාය විප්පහාණෙන නිබ්බානං ඉති වුව්වති' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

''තඤිසඤඤාජනො ලොකො -පෙ- නිබබාතං ඉති වුවවති''යි.

13–6

(ආයුෂ්මත් උදය මෙසේ විචාරයි) ස්මෘති සම්පන්න වැ වාසය කරන්-තහු ගේ විඥානය කිසෙයින් නිරුද්ධ වේ ද? භාගාවතුන් වහන්සේ පුළුවුස්නා සඳහා පැමිණියම්හ, මුඹ වහන්සේ ගේ ඒ වචනය අසම්හ.

කථං සතසය වරතො යනු: කිසෙයින් සිහි ඇති වැ සමාගේ ඥාන ඇති වැහැසිරෙනුවහු ගේ වෙසෙසින් හැසිරෙනුවහු ගේ ඉරියවු පවත්වනුවහු ගේ වැටෙනුවහුගේ රැකෙනුවහු ගේ යැපෙනු වහුගේ යාපනය වන්නහු ගේ නුයි 'කථං සතසසස වරතො' යනු වේ.

විඤඤාණං උපරුජඣති– අභිසංස්කාර විඥානය නිරුද්ධ වෙයි සත්භිදෙයි අස්තයට යෙයි නො පවත්නේ වේ නුයි 'ව්ඤඤාණං උපරුජ්ඣති' යනු වේ.

හගවනතං පුටයුමාගමහා– භාගාවත් බුදුන් පුළුවුස්නට විචාරන්නට යදනට අධෝෂණයට ආමහ ආවමහ එළැඹියමහ පැමිණියමහ. මුඹ වහන්සේ හා එක් වුමහ නුයි 'භගවන්තං පුට්යුමාගමහා' යනු වේ.

උදය සූතානිදෙදසො

චුලලනිදෙස පාළි

තං සුණොම වචො තවාති: 'ත'නති තුඤාං වචනං බාපපථං දෙසනං අනුසිටසීං¹ සුණොම උඟාණතාම ධාරෙම උපධාරෙම උපලකෙබමාතී 'තං සුණොම වචො තව'.

තෙනාහ සො බාහමණො:

'' කථං සතසස චරතො විඤඤුණං උපරුරකාති, හගවනතං පුලසුමාගමහා තං සුලංණාම වමො තවා'' ති.

13 - 7

අඣතතඤව බහිදධා ව වෙදනං නාහිතඥ**තො** එවං සතස වරතො විඤඤණං උපරැරඣති.

අජඣතකඤව බහිදධා ව වෙදනං නාහිතඤතොත්: අජඣතාං වෙදනාපු වෙදනානුපසසී² විහරනෙතා වෙදනං නාහිතඤත් නාහිවදත් න අජෛඣාසාය තිටඨති³ අහිතඤතං අභිවදනං අජෙඣාසානං ගාහං පරාමාසං අභිනිවෙසං පජනති විනොදෙති බහතතීකරොති අනභාවංගමෙන් බහිදධා වෙදනාසු වෙදනානුපසයී විහරනොතා වෙදනං නාභිතඤත් නාහිවදත් ත අජෙඣා සාය තිටඨති අභිතඤතං අභිවදනං අජෙඣාසානං ගාහං පරාමාසං අභිනිවෙසං පජනති විනොදෙති බහනතිකරොති අනභාවං ගමෙති. අජඣතාබනිදධා වෙදනාසු වෙදනානුපසයි විහරනොතා වෙදනං නාභිතඤත් නාභිවදති න අජෙඣාසාය නිටඨති අභිනඤතං අභිවදනං අජෛඛාසානං ගාහං පරාමාසං අභිනිවෙසං පජනති විනොදෙකි බහනතිකරොත් අතහාවං ගමෙති.

අජමාතනං සමුදයධමමානුපසසී මාදනාසු වේ නානුපසසී විහරතොන වෙදනං නාහිතඥති නාහිවදති නාජෝමාසාය තිටයකි අහිතඥනා අභිවදනා අජෝමාසානං ගාහං පරාමාසං අභිනිවෙසං පජහති විනොදෙකි බාහතී කරොති අනහාවා ගමෙකි, අජමානාං වයධමමානුපසසී වෙදනාසු වෙදනානුපසසී විහරතොනා - පෙ - අජමානාං සමුදයවයධමමානුපසසී වෙදනාසු වෙදනානුපසසී විහරතොනා - පෙ බහිදුබා සමුදයධමමානුපසසී වෙදනාසු වෙදනානුපසසී විහරතොනා වෙදනං නාහිතඥතී නාභිවදති

 අජඣකතං වෙදනාං වෙදනාංනුපසසී –ප අජඣකතවෙදනාංනුපසයී –පි.

8. අපේඣාශසති - ම ජ සං.

^{1.} අනුසන්බං – ව–ව්-ංක, අනුසාසනං – ම ජ . සං

චූලනිර්දෙසාලි

උදය සූතුනිර්දේශය

තං සුණොම වවො තව – ''තං'' යනු: මුඹ වහන්සේගේ වචනය වාක්පථය දෙසුම අනුසස්න අසම්භ උගනුම්භ ධරම්භ වෙසෙසින් ධරම්භ සලකම්භ නුයි 'තං සුලෝම වචො තව' යනු වේ.

එයින් කී යැ එ බමුණු:

''කථං සතසස චරතො – ලප- තං සුලණාම වලවා තව'' යි.

13-7

අධාාත්මාලම්බනයෙහි ද වහිරාලම්බනයෙහි ද උපදනා වේදනාව නො පතන, ස්මෘතිමත් වැ හැසිරෙනුවහු ගේ විඥානය මෙසේ නිරුද්ධ වේ යයි.

අජඣතතඤව බහිදධා ව වෙදනං නාභිනඤතො– අධාාත්ම වේදනායෙහි වේදනාව අනුව බලමින් වාස කරනුයේ වේදනාවට සතුටු නො වෙයි නො පසසයි බැසගෙන නො සිටියි අභිනන්දනය අභිවදනය බැසගැනීම ගුාහය පරාමර්ශය අභිනිවෙශය දුරු කෙරෙයි බැහැර කෙරෙයි විගතාන්ත කෙරෙයි අනහාවයට පමුණුවයි. බාභිරවෙදනායෙහි වේදනා අනුව බලමින් වාස කරනුයේ වේදනාවට සතුටු නො වෙයි නො පසසයි බැසගෙන නො සිටියි අභිනන්දනය අභිවදනය බැසගැනීම ගුාහය පරා මර්ශය අභිනිවෙශය දුරු කෙරෙයි බැහැර කෙරෙයි විගතාන්ත කෙරෙයි අනහාවයට පමුණුවයි. අධාාත්මබාහාවෙදනායෙහි වේදනාව අනුව බලමින් වාස කරනුයේ වේදනාවට සතුටු නො වෙයි නො පසසයි බැස ගෙන නො සිටියි, අභිනන්දනය අභිවදනය බැසගැනීම ගුාහය පරාමර්ශය අභිනිවෙශය දුරු කෙරෙයි බැහැර කෙරෙයි විගතාන්ත කෙරෙයි අභාවයට පමුණුවයි.

අධානත්මයෙහි සමුදයධර්මයන් අනුව බලනසුලු වූයේ වෙදනායෙහි වෙදනා අනු වැ බලමින් වාස කරනුයේ වෙදනාවට සතුටු නො වෙයී නො පසසයි බැසගෙන නො සිටියි අහිනන්දනය අභිවදනය බැසගැනිම ගුාහය පරාමර්ශය අභිනිවෙශය දුරු කෙරෙයි බැහැර කෙරෙයි විගතාන්ත කෙරෙයි අනහාවයට පමුණුවයි. අධානත්මයෙහි වාසධර්මයන් අනුවැ බලනසුලු වූයේ වෙදනායෙහි වෙදනා අනු වැ බලමින් වාස කරනුයේ... අධානත්මයෙහි කලෙකැ සමුදයධර්මයන් කලෙකැ වාසධර්මයන් අනු වැ බලනසුලු වූයේ වෙදනායෙහි වෙදනානුදර්ශී වැ වාස කරන්නේ ... බාහා වූ සමුදය ධර්මයන් අනුවැ බලනසුලු වූයේ වෙදනානෙහි වෙදනානු දර්ශී වැ වාස කරන්නේ වෙදනාවට සතුටු නො වෙයි, නො පසසයි, න අජෙකාසාය තිටයත් අභිනඥනං අභිවදනං අජෙකාසානං ගාහං පරමාසං අභිනිටෙසං පජනත් විංතාදෙක් බහතතිකරොත් අනහාව ගමෙති. බහිදබා වයටමමානුපසයි වෙදනාසු වෙදනානුපසයි විහරතෙතාං - පෙ– බහිදබා සමුදයවයටමමානුපසයි වෙදනාසු වෙදනානුපසයි විහරතෙතා - පෙ– අජකාභක බහිදධා සමුදයටමමානුපසයි වෙදනාසු වෙදනානුපසයි විහරතෙතා - පෙ– අජකාභකබහිදධා වයටමමානුපසයි වෙදනාසු වෙදනානුපසයි විහරතෙතා - පෙ– අජකාභකබහිදධා සමුදය වයටමමානුපසයි වෙදනාසු වෙදනානුපසයි විහරතෙතා චෙදනං නාහිතඥති නාභිවදති න අපේක සංය තිටයති අභිනඥනං අභිවදනං අජේකාසානං ගාහං පරාමාසං අභිනිවෙසං පජහති විනොදෙකි බහනතිකරොති අනහාවං ගමෙති. ඉමෙහි දවාදයති ආකාරෙති වෙදනාසු වෙදනානුපසයි විහරනෙතා – පෙ– අනහාවං ගමෙති.

අථවා වේදනං අනි.චීමතෝ පසයනෙහා වේදනං නාභිතඥක් නාභිවදක් ත අපේමාසාය තිටුඨක් අභිතඥනං අභිවදනං අපේමාසානං ගහං පරාමාසං අභිතිවෙසං පජහති විනොදෙකි බාහත්කරොකි අනභාවං ගමෙකි. වේදනං දුසුබානා – රෝගලතා – ගණ්ඩානා – සල්ලානා – අසලතා – ආබාධතෝ – පෙ- නිසයරණංතා පස්යනෙහා වේදනං නාභිතඥක් නාභිවදක් ත අපේමාසාය තිටුඨති අභිතඥනං අභිවදනං අපේමාසානං ගහං පරාමාසං අභිතිවෙසං පජහති විනොදෙකි බහතකිකරොති අනභාවං ගමෙකි. ඉමෙහි චතුවතත ලීසාය ආකාරෙහි² වේදනාසු වේදනානුපසයි විහරනෙහා වේදනං නාභිතඥකි නාභිවදකි න අපේමාසාය තිටුඨකි අභිතඥනං අභිවදනං අපේමාසානං ගහං පරාමාසං අභිනි වෙසං පජහති විනොදෙකි බහතකිකරොකි අනභාවං ගමෙකීති 'අජඹතකඤා බහිදධා ව වේදනං නාභිතඥනො'.

එවං සතයස චරතොති: එවං සතසස සමපජානසස චරතතා විචරතෝ³ ඉරියතො වත්නයතො පාලයතො යපයතො යාපයතොති. 'එවං සතසය චරතො.'

විඤඤාණං උපරුජඣතීති: පුඤඤාභිසඬබාරසහගතං විඤඤණං අපුඤඤභිසඬබාරසහගතං විඤඤණං ආනෙඤජාභිසඬබාරසහගතං විඤඤණං නිරුඤජනි වුපසම්මති අඤාං ගවඡති පටිපෙසාමහතීති 'විඤඤාණං උපරුජඣ නි.'

තෙනාහ හගවා:

''අජඣතාඤා බහිදධා ව වෙදනං නාහිනඥතො, එවං සතසා වරතො වී ඤඤණං උපරැජඣනිති.

සහගාථාපරිලයාසානා –පෙ– සඣා මේ හතෙක, හගවා සාවලකෘ හමසමති.

උදය සුතතනිදෙලසා සමතෙතා.

- බහිබාසමුදය වය ධිමාතුපසයි විහරතෙකා -ප-ව-වි-ක.
- ඉලෙමහි වපාතාළිහාය ආකාරෙහි- එ ජ සං ඉලෙමහි දවාවතතාළිසාය -සාහ.
- 3. විහරකො -ව-වි-ක, ම ජ සං

උදය සූතුනිර්දේශය

චූලනිර්දෙශපාලි

බැසගෙන නො සිටියි අභිනන්දනය අභිවදනය අධාවසානය ගුාහය පරාමර්ශය අභිනිවෙශය දුරු කෙරෙයි බැහැර කෙරෙයි විගතාන්ත කෙරෙයි අතභාවයට පමුණුවයි බාහිර වෙදනායෙහි වායධර්මයන් අනු වැ දක්නා සුලු වූයේ වෙදනානුදර්ශී වැ වාස කරනුයේ ... බාහාවෙදනායෙහි සමුදය වාය ධර්මයන් අනු වැ දක්නා සුලු වූයේ වෙදනානුදර්ශීවැ වාස කරන්නේ... කලෙකැ අධාාත්මයෙහි කලෙකැ බාහායෙහි සමුදයවාය ධර්මයන් අනු වැ බලන සුලු වූයේ වෙදනායෙහි වෙදනානුදර්ශී වැ වාස කරන්නේ වෙදනා වට සතුටු නො වෙයි නො පසසයි බැසගෙන නො සිටියි අභිනන්දනය අභිවදනය බැසගැනීම ගුාහය පරාමර්ශය අභිනිවෙශය දුරු කෙරෙයි බැහැර කෙරෙයි විගතාන්ත කෙරෙයි අනභාවයට පමුණුවයි, මේ දෙළොස් අයුරින් වෙදනායෙහි වෙදනානුදර්ශී වැ වාස කරනුයේ ... අනභාවයට පමුණුවයි.

තොහොත් වෙදනාව අනිතා වශයෙන් දක්නේ වෙදනාවට සතුටු නො වෙයි නො පසසයි බැසගෙන නො සිටියි අභිනන්දනය අභිවදනය ශ්රාහය පරාමර්ශය අභිනිවෙශය දුරුකෙරෙයි බැහැර කෙරෙයි විශතාන්ත කෙරෙයි අනභාවයට පමුණුවයි. වෙදනාව දුක් හෙයින්– රෝග හෙයින්– ගඩ හෙයින්– ශලා හෙයින් අස හෙයින්– ආබාධ හෙයින් ... නිස්සරණ හෙයින් දක්නේ වෙදනාවට සතුටු නොවෙයි නො පසසයි බැසගෙන නො සිටියි අභිනන්දනය අභිවදනය ශ්රාහය පරාමර්ශය අභිනිවෙෂය දුරු කෙරෙයි බැහැර කෙරෙයි විශතාන්ත කෙරෙයි අනභාවයට පමුණුවයි. මේ සුසාලිස් අයුරින් වෙදනාගෙහි වෙදනානුදර්ශී වැ වාස කරනුයේ වෙදනාවට සතුටු නො වෙයි නො පසසයි බැසගෙන නොසිටියි අභිනන්-දනය අභිවදනය ශ්රාහය පරාමර්ශය අභිනිවෙශය දුරු කෙරෙයි බැහැර කෙරෙයි විශතාන්ත කෙරෙයි අනභාවයට පමුණුවා නුයි 'අප්ඣත්තඤ්ච බහිද්ධාව වෙදනං නාභිනන්දතක' යනු වෙ.

එවං සතසය චරතො – මෙසේ සිහි ඇති වැ∙සමාග්ඥාන ඇති වැ හැසිරෙනුවහුට වෙසෙසින් හැසිරෙනුවහුට ඉරියවු පවත්වනුවහුට වැටෙනු වහුට රැකෙනුවහුට යැපෙනුවහුට යාපනය වන්නහුට නුයි 'එවං සතස්ස වරතො' යනු වේ.

විඤඤාණං උපරුජඣති – පුණාාභිසංස්කාර සහගත වූ විඥානය අපුණාාභිසංස්කාර සහගත වූ විඥානය ආනෙඤ්ජාභිසංස්කාර සහගත වූ විඥානය නිරුද්ධ වෙයි සන්භිදෙයි අස්කයට යෙයි නො පවති නුයි ''විඤ්ඤාණං උපරුජ්ඣති' යනු වෙ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

අජඣතකඤව බහිදධා ව -පෙ- විඤඤාණං උපරුජඣති'' යි.

ගාථාදේශනාචසානය හා සමහ ... වහන්ස, භාගාවත්හු මාගේ ශාස්තෘහ, මම ශුාවක යෙමි'යි.

උදය සුතුනිර්දේශය නිමි.

14. පොසාල සුතතනිඥෙසො

14–1

''යො අත්තං ආදිසති (ඉවවායසමා පොසාලො) අංනජො ජිතනසංසයො, පාරගුං සබබධමමානං අත්වී පකඤභන ආගමං.

oයා අතීතං ආදිසතීකි: 'oයා'ති ''oයා හො හගටා සයමහු අතා-චරියකො පුලබබ අනනුසසුතෙසු ධමෛසු සාමං සවවානි අභිස**වු**ණ්ඞ් තසා ව සබබඤඤාත පතෙතා බලෙසු ව වසිහාවං අතිතං ආදිසකිති හගවා අභාගතා ව පරෙසං ව අත්තමපි ආදිසති අනාගතමපි ආදිසති පවවුපානාමපි ආදිසති. කථං භගවා අතානො අතිතං ආදිසති: හගවා අතානො අතිතං එකම්පි ජාතිං ආදිසති, දෙව්පි ජාතියෝ ආදිසති, තිසෙසාපි ජාතියෝ ආදිසති චතසොපි ජාතියො ආදිසති, පණුවි ජාතියො ආදිසති, දශපි ජාතියො ආදිසති, වීසමපි ජාතියො ආදිසති, තිංසමපි ජාතියො ආදිසකි, චනතාලී සමපි ජාතියො ආදිසකි, පඤඤයමපි- ජාතියො ආදිසකි, ජාතිසකමපි-ජාතිසහසයමපි- ජාතිසතසහසයමපි- අනෙකෙපි සංවාචකපෙ- අනෙකෙපි විවටටක පෙප – අනෙ කෙසි සංවටට විවටටක පෙප ආදිසකි: අමු නුඩිං එවංනා මෙ එවංගොතෙතා එවංවණෙණා එවමාහාරෝ එවංසුබදුකබපටිසංවෙදී එවමායු-පරියනෙකා, සො තතො වුකො අමුතු උදපාදිං තතාපාසිං එවංතාමො එවං ගොතෙකා එවංවණෙණා එවමාහාරො එවංසුබදුකඛපටීසංවේදී එවමායු පරියනෙකා, රසා කතො චුනො 'ඉධුපපතෙනාති' ඉති සාකාරං සඋදෙස. අනෙකචිහිතං පුමබබුඟිවාසං ආදිසති. එවං හගවා අතාමනා අතීතං ආදිසති.

කථං හඟවා පරේසං අතීතං ආදිසති: හඟවා පරේසං අතීතං එකමයි ජාතිං ආදිසති, දෙවයි ජාතියො ආදිසති –පෙ– අනෙකෙයි සංවර්ච විවටවකපෙප ආදිසති අමුතායි එවංතාමෝ එවංගොහොසා එවංවණෙණා එවමාහාරෝ එවංසුබදුසකපටිසංවේදී එවමායුපරියනෙකා, රසා තතො චුකො අමුතු උදපාදි තතාපායි එවංතාමෝ එවංගොහොතා එවංවණෙණා එවමාහාරෝ එවං සුබදුසකපටිසංවේදී එවමායුපරියනෙකා, රසා තතො චුකො ඉධුපපතෙනාක්¹ ඉති සාකාරං සඋදෙදසං අනෙකටිහිතං පුරොකුරිවාසං ආදිසති, එවං හඟවා පරෙසං අතීතං ආදියති.

^{1.} ඉටුපපනෙතාත් -ප-ව-වි-ස.

14. පෝසාල සූතුනිර්දේශය

14–1

(ආයුෂ්මත් පෝසාල මෙසේ විචාරයි:) තෘෂ්ණා රහිත වූ සිදුනා ලද සැක ඇති යම් සර්වඥ කෙනෙක් ස්වකීය වූ ද පරකීය වූ ද අතීතය (පූර්වෙ-නිවාසානුස්මෘතිඥානයෙන්) පුකාශ කෙරෙත් ද, සියලු ධර්මයන් ගේ පරතෙරට ගිය ඒ සර්වඥයන් කරා පුශ්නයෙන් අර්ථි වැ ආයෙමි.

යො අතිතං ආදිසති – 'යො' යනු: යම භාගාවත් කෙනෙක් ස්වයම්භු වුවාහු (තමනට) ආවායාීයන් නැත්තාහු පෙර නොඇසූ සිව්සස් දහම්භි සතායන් තුමු අවබෝධ කළසේක් ද එහිදු සර්වඥහාවයට පැමිණියාහු බලධර්මයන්ති දු වශීභාවයට පැමිණියාහු වෙත ද උන්වහන්සේ යැ. අතීබං ආදියති යනු: බුදුහු තමන්ගේ ද මෙරමාගේ ද අතීතයක් වදරති අනාගතයක් වදරති වර්තමානයක් වදරත්. කිසෙයින් බුදුහු තමන්ගේ අතීතය වදරත්ද යත්: බුදුහු තමන්ගේ අතීතය එක් ජාතියකුදු වදරති ජාති දෙකකුදු වදරති ජාති තුනකුදු වදරති ජාති සතරකුදු වදරති ජාති පසකුදු වදරති ජාති දසයකුදු– ජාති විස්සකුදු– ජාති කිසකුදු– ජාති සතලිසකදු–ජාති පනසකුදු– ජාති සියයකුදු– ජාති දහසකුදු– ජාති සුවහසකුදු– නො එක් සංවර්ත්තකල්පයනුදු--නො එක් විවර්ත්තකල්පයනුදු-- නො එක් සංවර්ත්ත-විවර්ත්තකල් පයනුදු වදරති: අසෝ තැන මෙබඳු නම් ඇතියෙම් මේබඳු ගොතු ඇතියෙම් මෙබඳු පැහැ සටහන් ඇතියෙම් මේ බඳු ආහාර ඇතියෙම් **මෙ බඳු සුවදුක් විඳුනා සුලු වූ**යෙම් මෙබඳු ආයුෘපර්යන්ත ඇතියෙම වීමී, ඒ මම් එතැනින් වාෘුත වැ අයෝ තැන උපන්මි, එහිදු මෙබඳු නම් ඇතියෙම **ලමබඳු ගො**තු ඇතියෙම මෙබඳු පැහැසටහන් ඇතියෙම මෙබඳු ආහාර ඇතියෙම් මෙබඳු සුවදුක් විදුනා සුලු වූයෙම් මෙබඳු ආයුෘපයාීන්ත ඇති-ගයම වීමී, ඒ මම එ**සැනි**න් ව**යුත වැ** මෙහි උපන්මි. මෙසේ ආකෘර සහිත වූ උද්දේස සහිත වූ අනේක.විධ වූ පූර්වෙනිවාසය වදරකි. මෙසෙයින් බුදුහු තමන් වහන්සේ ගේ අතීතය වදරත්.

කිසෙයින් බුදුහු මෙරමා ගේ අතිතය වදරති යැ යත්: බුදුහු මෙරමා ගේ අතිතය එක් ජාතියකුදු වදරති ජාති දෙකකුදු වදරති ...නො එක් සංවර්ත විවර්තකල්පයනුදු වදරති: අසෝ තැන මෙබඳු නම ඇතියේ මෙබඳු ගොතු ඇතියේ මෙබඳු පැහැසටහන් ඇතියේ මෙබඳු ආහාර ඇතියේ මෙබඳු සුවදුක් විදුනේ මෙබඳු ආයුෘපයාහන්ත ඇතියේ විය. හේ එතැනින් වසුන වැ අසෝ තැන උපන, එහිදු මෙබඳු නම ඇත්තේ මෙබඳු ගොතු ඇත්තේ මෙබඳු පැහැසටහන් ඇත්තේ මෙබඳු ආහාර ඇත්තේ මෙබඳු සුවදුක් විදුනේ මෙබඳු ආයුෘ පයාහන්ත ඇත්තේ විය. හේ එකින් එහුත වැ අත්තේ මෙබඳු පැහැසටහන් ඇත්තේ මෙබඳු ආහාර ඇත්තේ මෙබඳු සුවදුක් විදුනේ මෙබඳු ආයුෘ පයාහන්ත ඇත්තේ විය. මෙන් එයින් වසුන වැ මෙහි උපනැ'යි මෙසේ ආකාර සහිත වූ උද්දේස සහිත වූ අනේකවිට වූ පූර්වෙනිවාසය වදරති. මෙසෙයින් බුදුහු මෙරමාගේ අතිතය වදරත්.

349

චූලලකිඥෙස පාළි

හගවා පණු ජාතකසතානි¹ හාස ෙනැා අනාලනා ව පරෙසං ව අතිතං ආදිසති, මහාපදනියසුකාං³ හාස ෙනතා අකාලනා ව පරෙසං ව අතිතං ආදිසති, මහා සුදසසනිය සුකාං හාස නොහා අකාලනා ව පරෙසං ව අතිතං ආදිසති, මහා ගොවින්දිය සුකාං හාස ෙනතා අකාලනා ව පරෙසං ව අතිතං ආදිසති, මාස දෙවිය සුකාං³ හාස ෙනතා අකාලනා ව පරෙසං ව අතිතං ආදිසති, වුකාං හෙතං හගවතා:

''අතිතං බො වුඥ, අද්ධානං අරබහ තථාගතසා සතානුසාරී ඤාණං හොති. මසා යාවතකං ආකචබති තාවතකං අනුසයරති, අනාගතං ච oබා වුඤ, – පෙ– පචාදිපානකඤා බො වුඤ, අද්ධානං ආර තථාගතසා බොධිජං ඤාණං උපපජජත් අයමනත්මා ජාති නඣදති පුනබහවො''ති.a ඉ**ෂ්දි**යප**රාපරියතතඤාණං**•් තථාගතබලං. තථාගතසය සතතාතං යමකපාටිහීගර ඤාණං ආසයානුසයඤාණං තථාගතසස තථාගතබලං, තථාගතසය තථාගතබලං මහාකරුණාසමාපතතිඤාණං⁸ තථාගතසය තථාගතබලං, සබබඤඤුතඤාණං තථාගතසා තථාගතබලං, අනාවරණ--ඤාණං තථාගතසය තථාගතබලං, සබබත් අසඛ්යාවප්රවිහතමනාවරණ ඤාණං තථාගතසා තථාගතබලං, එවං හගවා අතතනො ච පුරෙසං ච අත්සමයි ආදිසකි, අනාගතමයි ආදිසකි, පවවුපානනමයි ආදිසකි, ආචිස්කත් ලදංසත් පඤඤලපති පටඨපෙති විවරති විහජති උතාන්කුරොත් පකාලසත්ති: යො අත්තං ආදිසති. ඉච්චායස්මා පොසාලො –ලප-

අගනජො ජීතන සංසලයාති 'එජා'වුවවති තණකා ''ලයා රාලගා සාරාගෝ –පප– අභිජඣා ලොහො අකුසලමූලං '' සා එජා තණතා බුද්ධසය හගවතො පහිනා උචඡිනකමුලා තාලාවඥ්කතා අනභාවකතා• ආයතිං අනුපපාදධමමා තසමා බුදෙඩා 'අනෙජො'. එඡාය පහිනකො අනෙරෝ, හගවා ලාගෙපි න ඉඤ්ඪ -ලප-- දුසොබයි න ඉඤ්තී න චලති න වෙධති නපාවෙධති න සමපුවෙධතිති 'අනෙජො'. ඒනා සංසයොති: 'සංසයෝ' වූවවති විචිකිච්ඡා, ''දුකෙබ කඬබා -- පෙ-- එමහිතකා.• චිතනසා මනොවීලෙබො.'' මසා සංසමයා බුද්ධිසස හඟවතො පහීනො උචයි නොනා සමුව**ජි**නො ජීනතා වුපසනො පටිනිස**ස**ංකා පටිපපසස**ෙද**ධා අහබබුපපතනිකො ඤාණගගිනා දඹඪඪා. තසවා බුදෙධා ජිතනසංසයොති 'අනෙරෝ ජිතනසංසයො.'

- 1. හඤව ජාතිසකානි -පත.
- 2. සුසාභනකං -ම ජ සං.
- මස දෙවිය සුතතනකං -ස වසා දෙවිය සුතතනකං -පන.
- 4. ඉහදිය පරෝපරියකෙක ඤාණ. -සත.
- ຊື່ແຫຼງສາຜ ອາເພາຊິສາສສາສ.

5. මහා කරුණා සමාපතතියා සැංණං

-8-9-9-

- 6. අනභාවංකතා -ම ජ ය.
- 7. ජමගිතතතං ච ජ සං, සාෂ

පෝසාල සූතුනිර්දේශය

චූලනිර්දෙශපාලි

බුදුහු පන්සියක් ජාතකයන් වදරන්නාහු තමන්ගේ ද මෙරමාගේ ද අතිතය වදරකි. ''මහාපදනිය'' සුකත් වදරන්නාහු තමන්ගේ ද මෙරමාගේ ද අතීතය වදරති, 'මහාසුදස්සනිය' සුකත් වදරන්නාහු තමන්ගේ ද මෙරමාගේ ද අතීතය වදරති, 'මහාගොවින්දිය' සුකත් වදරන්නාහු තමන්ගේ ද මෙර-මාගේ ද අතීතය වදරති, 'මාඝදෙවිය' සුකත් වදරන්නාහු තමන්ගේ ද මෙරමාගේ ද අතීතය වදරත්. මේ වදරනලද මැ යි භාගාවතුන් විසින්:

"වූන්දයෙනි, අතිත කාලය අරහයා තථාගතයන්ට සති-අනුසාරි ඥානය වෙයි, තේ යම තාක් කැමති වේ නම් ඒ තාක් සිහි කොරෙයි වූන්ද-යෙනි, අනාගතයක් ... චූන්දයෙනි, පුතුහුත්පන්න කාලයක් අරහයා තථාගතයනට බොයියෙන් උපන් ඥානය උපදී: 'මේ අන්තිම ජාතිය වෙයි දන් පුනර්හවයෙක් නැතැ'යි. ඉන්දියපරාවරතා ඥානය තථාගතයන් ගේ තථාගතබල වෙයි, සක්ත්වයන්ගේ ආශය අනුශය දන්නා නුවණ තථාගත යන් ගේ තථාගත බල වෙයි, යමක පාතිහායයි ඥානය තථාගතයන් ගේ තථාගතබල වෙයි, මහාකරුණා සමාපත්තිඥානය තථාගතයන් ගේ තථාගතබල වෙයි, අනාවරණ ඥානය තථාගතයන් ගේ තථාගතබල වෙයි, අනාවරණ ඥානය තථාගතයන් ගේ තථාගතබල වෙයි, අනාවරණ ඥානය කථාගතයන් ගේ තථාගතයන් ගේ තථාගතබල වේ. මෙසෙයින් බුදුහු තමන් වහන්සේ ගේ ද මෙරමාගේ ද අතිතයක් දක්වනසේක, අනාගතයක් දක්වනසේක, පුතහුත් පන්නයක් දක්වන සේක වදරන සේක දෙසනසේක පනවනසේක පිහිටුවන සේක විවරණ කරනසේක විභාග කරන සේක පුකට කරන සේක පුකාශ කරනසේක් නුයි ''යො අතිතං ආදිසති'' යනු වේ. ඉඩවායසමා පොසාගලා....

අනෙජො ජිතතසංසයෝ 'එජා' යි කෂ්ණාව කියනු ලැබෙයි. යම රාගයෙක් අධික රාගයෙක් ... අතිධාායෙක් ලොහ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි. ඒ එජා සඩ්බාහත තෘෂ්ණාව භාගාවත් බුදුන් ට පුතීණ යැ උසුන්මුල් ඇත්තී යැ-(මුදුන් සුන්) තාලවස්තුවක් මෙත් කරන ලද, අනු අභාවය කරන ලද මත්තෙහි නුපදනා පියවි ඇත්තියැ එහෙයින් බුදුනු ''අනෙජයහ'', එජා පුතිණ වන බැවින් අනේජයහ. බුදුනු ලාභයෙහිදු නො සැලෙති ...දුකෙහි ද කම්පා නො වෙති නො සැලෙති නො වෙවුළති වෙසෙසින් නො වෙවුළති අතිශයින් නො වෙවුළත් නුයි 'අනෙජෝ' යනු වෙසසින් නො වෙවුළති අතිශයින් නො වෙවුළත් නුයි 'අනෙජෝ' යනු වේ. ජීතතසංසයෝ යනු: 'සංසයෝ' යි විවිකිත්සාව කියනු ලැබෙයි. දූ:බසතායෙහි සැකය ... චිත්තයාගේ තදබව මනොවිලෙබය යි. ඒ සැකය භාගාවත් බුදුන් විසින් පුහීණ යැ සිදින ලද වෙසෙසින් සිදින ලද මොනො වට සිදින ලද සන්තිදිණ දුරලන ලද බැහැර කරන ලද උපතට නො නිසි වූයේ යැ නුවණ ගින්නෙන් දවන ලද. එහෙයින් බුදුනු සිදුනා ලද සැක ඇත්තානු නුයි ''අනෙලජා ජින්නසංෂයෝ'' යනු වේ. පාරගුං සබබධමොතතති: හගවා අභිඤඤපාරගු පරිඤඤපාරගු පහාතපාරගු භාවනාපාරගු සවජිකිරියාපාරගු සමාපතක්පාරගු අභිඤඤ– පාරගු සබබධමමාතං –පෙ– ජාතිමරණසංසාරෝ තඤී කසා පුනබහවෝ ති 'පාරගුං සබබධමමාතං .

තෙනාහ සො බුාහමණො:

'' යො අතීතං ආදිසති –(ඉච්චායස්මා පොසාලලා) අනෙජො ජිතනසංසයො, පාරගුං සබබධමමාතං අස්ටී පඤෝන ආගම''නත්.

14-2

විභූතරූපසඤඤ්සා සබනකායපපහායිනො, අණකාහනං ච බහිද්ධා ච නභි කිඤිවිති පසාතො, ඤාණං සකකානුපුචඡාමී කථං ඉනයොත තථාවිබො.

විභූතරූපසඤඤිසසාති `කතමා රූපසඤඤු': රූපාවචර සමාපතතිං සමාපතනාසා වා උපපතනසා වා දිට්ඨධම සුබවිහාරිසා වා සඤඤ සඤෝනතා සඤෝගිතතතං අයං රූපසඤඤී. විභූතරූපසඤඤිඎත්: වතසොා අරූපසමාපතනියො පටිලද්දිසා⁸ රූපසඤඤ විභූතා හොනති⁸ විගතා අතිකකනතා සමනිකකනතා විතිවතතාති 'විභූතරූපසඤඤීසා'.

සබබකායපපහායිනොති සබෙබා තසය පටිසණ්ඩකො රූපකායෙ. පහීනො තදඹායමතිකකමා විකාමහනපපහානෙන පහීනො තසය රූප– කායොති 'සබාකායපපහායිනො'.

අජඣතතකට බහිදධා ව නස්වී කිඤ්චීති පසසංතාති: 'නස්වී කිඤ්චීති ආකිඤ්ච ඤඤය යතන සමාපතති, කිංකාරණා 'නස්වී කිඤ්චී'ති ආකිඤ්චඤඤ,– යතනසමාපතති, යං විඤඤගේඤාය යතනසමාපතතිං සංකා සමාපජජිතා තතො වුටඨහිතා කඤඤව විඤඤුණං අහාවෙති විහාවෙති අතතර– ධාපෙති 'නස්වී කිඤ්චී'ති පසාති. තංකාරණා 'නස්වී කිඤ්චීතී ආකිඤාච ඤඤය යතනසමාපතතීති 'අජකාකතඤව බහිද්ධා ව නස්වී කිඤ්චීතී පසාතෝ'.

3. විභූතා හොති - ප-වි

^{1.} රුප• සසැසදිසස **- පත**

^{2.} ලාභිසස – සාාා

වු**ලති**ර්දෙශපාලි

පොසාල සූතුනිර්දේශය

පාරගුං සබ්බධම්මානං යනු: බුදුහු අභිඥාපාරග වෙති පරිඥා පාරග වෙති පුහාණ පාරග වෙති භාවනා පාරග වෙති සාක්ෂාත්කියා පාරග වෙති සමාපත්ති පාරග ද වෙත්. සියලු (පඤ්චස්කන්ධාදි) ධර්මයන්ගේ අභිඥා (ඥාතපරිඥා) වෙත් නිර්වාණපාරයට ගියහ ... ජාතිමරණසංසාරය පුනර්-භවය ඔවුනට නැත්නුයි 'පාරගුං සබ්බධම්මානං' යනු වේ.

අත්ථි පඤෙභන ආගමං යනු: පුශ්තයෙන් පුයෝජන ඇතියමෝ ආමහ ... තෙල භාරය උසුලනු මැනව නුයි මෙසේත් 'අත්ථි පඤ්භෙන ආගමං' යනු වේ.

එයින් කී යැ එ බමුණු: ''යො අතීතං ආදිසති –පෙ– අත්රි පඤෞන ආගමං''යි.

14–2

ශාකාවමුනීන්දුයන් වහත්ස, ඉක්මවන ලද රූපසංඥා ඇති තදඩග විෂ්කමහන විසින් සියලු රූපකාය පුහාණය කරනසුලු වූ අධානත්මයෙහිදු බාහායෙහිදු කිසිවක් නැතැ යි දක්න හු (ආකිඤ්ඩඤ්ඤායතනලාභීහු) ගේ ඥානය පුළුවුස්මි. එබඳු වූ පුද්ගල තෙම කිසෙයින් (මත්තෙහි ඥානයට) පැමිණවිය යුත්තේ ද?

විභූතරූපසඤඤිසස යනු: රූපසංඥා කවරැ යත් රූපංවචර සමවත් සමවත්නහුගේ වෙවයි (විපාකවිසින්) එහිඋපත්නහු ගේ වෙවයි ඉහාත්මසුබ විහරණ ඇත්තහු ගේ වෙවයි සංඥාවක් හඳුනන අයුරෙක් හැඳින ගත් බවෙක් වේ ද මේ රූපසංඥා යි. විභූතරූපසඤඤිසස යනු: සතර අරූප-සමාපත්තින් ලද්දහුට රූපසංඥාවෝ අපුකට වූවාහු නැසුණැහු ඉක්ලිණාහු මොනොවට ඉක්මුණාහු වෙසෙසින් ඉක්ම සිටියාහු වෙත් නුයි 'විභූත රූපයඤ්ඤිස්ස' යනු වෙ.

සබබකායපාහායිනො යනු: ඒ අරූපසමාපත්ති ලාභීහු ගේ පුතිසන්ධි ඇති හැම රූප කය තදඩ්ග සමතිකුමණයෙන් පුහීණ යැ ඔහුගේ රූප කය චිෂ්කමහන පුහාණයෙන් පුහීණ නූයි 'සබබකායපාහායිනො' යනු වේ.

අජඣත සේව බහිදධා ව නස්වී කිසැවී ති පෙසතො- 'නත්රී කිසැවී යනු: ආකිසැවසැසැංගතන සමාපත්ති යැ. කවර කරුණින්'නත්රි කිසැවී' යනු ආකිඤ්වසැසැංගතනසමාපත්ති වේද යත්: යම් විඤ්ඤාණඤ්චංගතන සමාපත්තියකට සිහි ඇති වැ සමවැද එයින් නැහී එ මැ විඥානය අභාවයට පමුණුවයි ද වෙයෙසින් අභාවයට පමුණුවයි ද අතුරුදහන් කෙරෙයි ද 'කිසිවක් නැතැ'යි දකී ද එකරුණින් 'නත්රි කිඤ්චී' යි ආකිඤ්චඤ්ඤායතන සමාපත්ති වේ නුයි 'අප්ඣත්තඤ්ච බහිද්ධා ව නත්රී කිඤ්චීති පස්සංතා යනු වේ.

වුඥතිඥෙස පෘළි

සැංණං සකකානුපුවජාමීති 'සකකා'ති සකෙකා හගවා, සකාකුලා පතිබපිංතාතිපි සකෙකා, –පෙ– පහිනහයගෙරවො විගතලොමහංසො– තිපි සකෙකා. 'සැාණං සකකානුපුවජාමීති තසස සැෑණං පුවජාමි'*a කිදිසං කිංසණයීතං කිංපකාරං කිංපටිහාගං ඉවජිතබබහති 'සැෑණං සකකානු පුවජාමි.'

කථං නෙෂයා තථාවිධෝති: කථං සො නෙතබෙබා විනෙතබෙබා අනුනෙතබෙබා ප සෑඤුපෙතබෙබා නිජඣාපෙතබෙබා පෙසොබතබෙබා පසාගදතබෙබා, කථං නෙන උතාරිං ඤාණං උපපාදෙතබබං. තථාවිධෝති තථාවිධෝ තාදිමසා තසයණයිකො පපතකාරෝ තපපටිභාගෝ මයා සෝ ආකිඤා ඤඤුයතනසමාපතනිලාහීති 'කථං නෙයෝහා තථාවිඩෝ'.

" විභූතරූපසඤඤිසහ සබබකායපහායිනො, අජඣකඤාව බහිදධා ව නඤි කිඤවති පසසතො, ඤාණං සකකානුපු චඡාමී කථං නොයොා තථාවිලුධා''ත.

14--3

විඤඤ,ණටයිතියො සබුබා (පොසාලාති හගවා) අභිජානං තථාගතො, තිටුඨනතමෙනං ඡාතාති අධිමුතතං¹ තපපරායනං²

විඤඤාණඩයිතියො සබබාති හගවා අභිසඞ්බාරවයෙනා වතයෙක විඤඤණඩයිතියො ජානාති, පටිසඣවසෙන සතාව ඤඤණඩයිතියො ජානාති.

කථං හගවා අභිසංඛාරවයෙන වතයෙකා වී ඤඤණාවසීතියෝ ජාතාති: වුතතං හෙතං හගවතා: ''රුපූපයං³ වා තිසබාව, වි ඤඤණං තිටථමානං තිටයති⁴ රුපාරමමණං රූපපතිටයං නඥපයෙවනං වුදඬං විරුළතිං වෙළලලං ආපජජති, වෙදනූපයං⁵ වා තිසබවේ –පෙ– සඤඤුපයං වා තිසබවේ –පෙ– සතබාරුපයං වා තිසබවෙ,විඤඤුණං කිටඨමානං තිටයතී සතබාරාරමමණං සතබාරුපයිං නඤුපසෙවනං වුදඬං විරුළතිං වෙළලලං ආපජජතී''ති." එවං හගවා අභිසතබාරවයෙන වතයෙකා විඤඤුණටයිකියො ජානාති.

1. විමුතතං – සාා ම ජ සං 2. තංපරායනං – ස.

- 4. තිලටඨයා ම ඒ සං
- 5. වෙදනාංනුපංශං පන, වෙදනුපංශ සාං

 ^{5. 01800 - 6000,}

^{*} පසැඤ• පුවජාම් සමබුදධ• පුවජාම් ති - මජස• - අධික පාරෝා

[⊿] බාහමණ සංසුතත − උපයවගග − උපයසුතත

චුලනිර්දශපාලි

පෝසාල සූතුනිර්දේශය

සැංණං සකකානුපුවජාමී– 'සක්ක' යනු: බුදුහු ශාකායහ: ශාකා කුලයෙන් නික්ම පැවිදි වූවාහු නුයි ද ශාකායහ ... පුභීන වූ බිය හා බිය අරමුණු ඇත්තාහු පහවූ ලොමුදහ ඇත්තාහු නුයි ද ශාකායහ. සැංණං සකකානුපුවජාමී– ඔහුගේ ඥානය කෙබඳු වූයේ කවර සටහන් ඇතියේ කවර පුකාර වූයේ කුමක් හා සමාන වූයේ කැමැති වියයුතු ද යි පුළුවුස්මී නුයි 'සැංණං සක්කානුපුවණම්' යනු වේ.

කථං නෙයෝග තථාවීබෝ- හෙතෙම කිසෙයින් (නිවනට) පැමිණ විය යුත්තේ ද විනයනය කළ යුත්තේ ද (සැක සිදීමෙන්) අනුනයනය කළ යුත්තේ ද පැනවිය යුත්තේ ද නිශ්චය කරව්ය යුත්තේ ද දක්විය යුත්තේ ද පැහැදවීය යුත්තේ ද කිෂසයින් ඔහු විසින් මත්තෙහි ඥානය ඉපැදවිය යුතුද. තථා විධෝ යනු: යමෙක් ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසමාපත්ති ලාභී වූයේ ද එබදු වූයේ තාදාශ වූයේ එබදු සටහන් ඇතියේ එබදු පුකාර ඇතියේ තත්පුතිහාග වූයේ නු යි 'කථං නොයොහ තථාවිධෝ' යනු වේ.

එයින් කී යැ එ බමුණු:

''විභූතරූපසඤඤිසස –ලප– කථං නොයොසා තථාවිධො'' යි.

14-3

(බුදුහු මෙසේ වදළහ: පොසාලය,) හැම් විඥානස්ථිතීන් වෙසෙයින් දන්නා වූ තථාගත තෙමේ ආකිඤ්ඩඤ්ඤායතනයෙහි අධිලික්ත වූ එය පරායණ කොට ඇති වැ සිටුනා මේ පුහුලා දනී.

විඤඤාණටයීතියො සබබා යනු: බුදුහු කර්මාභිසංස්කාරයන් ගේ වශයෙන් සතර විඥාන ස්ථිතීන් දන්නා සේක, පුතිසන්ධි වශයෙන් සප්ත විඥානස්රිතීන් දන්නා සේක.

ක්ලසයින් බුදුහු අභිසංස්කාර වශයෙන් සතර විඥානස්ටිතීන් දන්නා සේක් ද යත්: මේ වදරන ලද මැ යි භාගාවතුන් විසින්: ''මහණෙනි, (තෘෂ්ණා– දෘෂ්ටි උපය විසින්) රූපයට පැමිණි හෝ රූපය අරමුණු කොට ඇතියේ රූපය පුතිෂ්ඨා කොට ඇතියේ සිටී. (සපුිතික) තෘෂ්ණා ජලයෙන් තෙමනලදයේ වෘද්ධියට විරුඪ බවට විපුල බවට පැමිණෙකි, මහණෙනි (තෘෂ්ණා– දෘෂ්ටි විසින්) වෙදනාවට පැමිණි හෝ ... මහණෙනි, සංඥාවට පැමිණි හෝ ... මහණෙනි, සංස්කාරයන්ට පැමිණි හෝ විඥානය සිටුනේ සංස්කාරයන් අරමුණු කොට ඇති යේ සංස්කාරයන් පුතිෂ්ඨා කොට ඇතියේ සිටියි. තෘෂ්ණෝදකයෙන් තෙමන ලදුයේවෘද්ධියට විරුඪ බවට විපුල බවට පැමිණේ යයි මෙසේ බුදුහු අභිසංස්කාර වශයෙන් සතර විඥානස්ථිතීන් දන්නා සේක.

චුලලනිලෙදස පාළි

පොසාල සුතතනිදෙසො

කථං හගවා පටිසඣිවසෙන සතාවිඤඤණවඩිතියො ජානාකි: හගවතා: සනති තිසුබාව, ස*ප*තා තානතතකායා ຍອກອາ ອອກອາ නානතනසඤඤිලතා සෙයාථාපි මනුසසා එකමවට ව ලදවා එකවෙව ව විනිපාතිකා, අයං පඨමා විඤඤණට්ඨිති. සනතී භිසබවේ, සහතා එකතාසසැඤිනො සෙයාථාපි දෙවා බුහමකායිකා තාතතකායා පඨමාභිනිඛඛතනා, අයං දුතියා විඤඤණවයිති. සනති භිසඛවව, සතනා එකතාකායා නානතාසඤඤීලනා සෙයාථාපි දෙවා ආහසසරා, අයං භිසාබ වේ. සතතා එකතනකායා තතියා ව් ඤඤණටඨිති. සතති එකතාසකුකිදුනො සෙයාථාපි දෙවා සූහකිණහකා.¹ අයං වතුත්", වි ඇතුණටගීති, සනති භියාමව, සතනා සබබලාා රුපස ඇතුනං සම– තිකකමා පටිසසඥඥතං අළුංගමා නානතාසඤඤානං අමනසිකාරා ආකාමසා'ති ආකාසාතඤවායතනුපගා, පඤාම්\$ 'අනලහතා മേരം වීඤඤණටයීති. සනති හිසබාව, සතතා සබබයො ආකාසානඤුවායතනං සමතිකකමාම 'අනතහං විඤඤණ'නති විඤඤණඤායතනුපගා, අයං ජටධා විසැසැණටයින්. සනති හිසුබවේ, සහතා සබුබුසො විසැසැණුණුනා-යතනං සමතිකකමම 'නභ්වි කිඤිවි'ති ආකිඤව සුඤයතනුපගා, අයං සහතමා' විඤඤණටයිති^a. එවං හගවා පටිසඣිවසෙන සාකාවිඤඤණටයිතියො ජානාතීති 'විඤඤණටයිතියො සඛ්ඛා' පොසාලාති භගවා'ති –පෙ–

අභිජානං තථාගතොති: 'අභිජාන'තති අභිජානලනතා ආජානලනතා විජානලනතා පටිවිජානලනතා පටිවිජාඛ නතා. තථාගලනාති: වුතතං ලහතං හගවකා: ''අතිතං වෙපි වුඤ, හොති අභූතං අතචජං අනාපයීසංභිතං ලෙනතං තථාගලතා බාංකරොති, අතිතං වෙපි වුඤ, හොති භූතං තචජං අනස්දීසාතිකං තමය තථාගමකා හා බාංකරෝති, අතිතං වෙපි වුඤ, හොති භූතං තචජං අපයිසංභිතං කනු කාලඤඤ තථංගලතා හොති තළෙකව පඤඟසක වාංකරණාය. අනාගතං වෙපි වුඤ, හොති --ලප-පච්චූපපතනංවෙපි වුඤ, හොති අභූතං අතචජං අනාපයිසාහිතං නතං තථාගලතා බාංකරෝති පච්චූපපතන කේදී පි වුඤ, හොති භූතං කචජං අනාපයිසාහිතං තමය කමයි තථාගලතා හා බාංකරෝතී, පච්චූපපතනලකදී පි වුඤ, හොති භූතං තමජං අස්දීසා හිතං තනු කාලඤඤ තථාගලතා හොති තසෙ පඤභසක වාංකරණයෙ. ඉති වෙට වුඤ, අතීතානාගතප ච්චූපපතනයේ ධරමා සු තථාගලතාකා වුවෙතී භූතවාදී අස්වාදී ධලාවාදී චීනයවාදී. තසමං 'තථාගලතාකි වුවටති.

- 3. පකවමා-සාහා
- 4. සතසම් පන, සාසා, මජයං

- 0. අතිකංලදව පන
- 6. තං තථාගතො න බහාකරොත්-පන.
- a සතතකඩගුතතර අවාහකතවගා

^{1.} සුභකිණණ - පත,

^{2.} වනුත්රා --

චූලතිර්දෙසොලි

ක්ලසයින් බුදුහු පුතිසන්ධි වශමයන් සප්තව්ඥානස්පීකීන් දන්නා oස්ක් ද යත්: භාගාවතුන් විසින් මෙය වදරන ලද මැ යි. ''මහමණති, මිනිසුන් ද ඇතැම් දෙවියන් ද ඇතැම් විනිපාතිකයන් ද සෙයින් (වර්ණ සංස්ථානාදි විසින්) නානාත්වකාය ඇති නානාත්ව වූ පුතිසන්ධි සංඥා ඇති සක්ත්වයෝ ඇත්තාහ'' මේ පළමු වන විඥානස්ථිතිය යැ. මහණෙහි, පුථමධාානයෙන් උපන් (බුහ්මපාරිසජජාදි වූ) බුහ්මකායික දෙවියන් මසයින් නානාත්වකාය වූ එකත්වසංඥා ඇති සත්ත්ව කෙනෙක් ඇත්තාහ, **ලම දෙ වැනි විඥානස්රීතිය යැ. මහණෙඟි, ආහාසවර දෙවියන් සෙයින්** එකත්වකාය ඇති තාතාත්වසංඥා ඇති සත්ත්ව කෙනෙක් ඇත්තාහ, මේ තුන් වැනි විඥානස්ථියිය යැ. මහණෙනි, ශූහකෘත්ස්න දෙවියන් සෙයින් එකත්වකාය වූ එකත්ව සංඥා ඇති සත්ත්ව කෙනෙක් ඇත්තාහ, මේ සතර වැනි විඥානස්ථිතිය යැ. මහණෙනි, සර්වපුකාරයෙන් රූපසංඥා ඉක්ම වීමෙන් පුතිසසංඥාවන්ගේ අස්තඩ්ගමයෙන් නානාත්වසංඥාවන් ගේ අමනසිකාරයෙන් 'ආකාශය අනන්තය' යි ආකාසානඤ්චායතනයට පැමිණි සත්ත්ව කෙනෙක් ඇත්තාහ, මේ පස් වැනි විඥානස්ථිතිය යැ. මහණෙනි, සර්වපුකාරයෙන් ආකාසානඤ්චායතනය ඉක්මවා 'විඥානය අනන්තය'යි විඤ්ඤාණඤ්චායතනයට පැමිණි සත්ත්ව කෙනෙක් ඇත්තාහ. මේ සවැනි වීඥානස්ටිතිය යැ. මහණෙහි, සර්වපුකාරයෙන් විඥාණඤ්චාය-තනය ඉක්මවා 'කිසිවක් නැතැ' යි ආකිඤවඤ්ඤායතනයට පැමිණි සත්ත්ව කෙනෙක් ඇත්තාහ, මේ සත් වැනි විඥානස්රිතිය යි. මෙසෙයින් බුදුහු පුතිසන්ධි විසින් සප්තවිඥානස්ථිතීන් දන්නාසේක් නුයි 'විඤ්ඤාණ වයී*ති⊙*යා සබබා' යනු වේ. **පොසාලා' ති හගවා** යනු…

අභිජානං තථාගතො– 'අභිජානං' යනු: වෙසෙසින් දන්නේ එකතින් දන්ගන් නොයෙක් අයුරින් දන්නේ ඒ ඒ කරුණු පිණිස දන්නේ පුතිවෙධ කරතුයේ. තථාගතො යනු: භාගාවතුන් විසින් මෙය වදරණ ලද මැ යි: ''චුන්දය, අතිත වූ ද අභූත වූ අතථා වූ අතර්ථසංහිතයෙක් වී නම් තෙල සථාගතයෝ පුකාශ නො කෙරෙති. චුන්දය, අතිත වූ ද භූත වූ තථා වූ අතර්ථසංහිතයෙක් වී නම් එ ද තථාගතයෝ පුකාශ නො කෙරෙති. චුහ්දය, අතිත වූ ද භූත වූ තථා වූ අර්ත්ථසංහිතයෙක් වී නම් එහි ලං තථා ගතයෝ එ මැ පුශ්නය පුකාශ කිරිම පිණිස කල් දන්නාහු වෙති. චුන්දය, අනාගත වූ ද ... චුන්දය වර්තමාන වූ ද අභුත වූ අතථා වූ අතර්ත්රසංභිත-*රි*යක් වී නම් එය**් තථාගතයෝ පුකාශ නො** කොරෙනි. චුන්දය, පුනසුත්-පත්න වූ ද භූත වූ තථා වූ අනර්ත්ථ සංහිතයෙක් වී නම් එ ද තිථා ගතයෝ පුකාශ නො කෙරෙති. චුන්දය, පුකුසුත් පතන වූ ද භූත වූ තථා වූ අර්ත්ථසංහිතයෙක් වී නම එහි ලා ත්ථාගතයෝ ඒ පුශ්නය පුකාශ කිරීම විණිස කල් දන්නාහු වෙත්. චුන්දය, මෙසෙයින් තථාගතයෝ අභිතානාගත පුතුහුත්තෝනා ධර්මයනාහි කාලවාදී භූතවාදී අර්ත්ථවාදී ධර්මවාදී විනයවාදී වෙත්. එහෙයින් 'තථාගත' යි කියනු ලැබෙති.

357

චුල නිදෙස පාළි

යං බො වුඤ, සදෙවකසස ලොකසස සමාරකසස ස**බුහම**කසස සසාවණබුහමණියා පජාය සදෙවමනුසාය දිටඨං සුතං මුතං වි ඤඤතං අනුවිචරිතං මනසා, සඛඛං තං තර්ාගතෙත පතනං පරියෙසිතං, අභිසබෝදඩං, තසමා 'තථාගතො'ති වුවවති. ය*ඤ*ව බො Qæ, අනුතරං සමා සංකොධිං අභිසමබුණ්ඩතී. රතුනිං තථාගලතා යඤාරතතිං අනුපාදිසෙසාය නිඛ්ාන ධාතුයා පරිනිඛ්ායති, යං එතසමං අනතරෙ හාසති ලපතී නිදදිසති, සඛ්බං තං තරේව හොති, නො අඤඤථා, තසමා 'තථාගතො'ති වුවවති. යථාවාදී වුඤ, තථාගතො තථාකාරී, යථාකාරී තථාවාදී, ඉති යථාවාදී තථාකාරී යථාකාරී තථාවාදී, තසමා 'තථාගතො'ති වුවටති. සදෙවලක වුඤ, ලොකෙ සමාරකො සබූහමකෙ සසසමණබාහමණියා පජාය සලදවමනුසසාය සථාගතො අහිභූ අනභිභූතො අඤඤදඅඵු දසො වසවතති. තසමා 'තථාගතො'ති වූවවතී'''තීa අභිජාතං තථාගතෝ'.

තිටඨනත මෙතං ජානාතිති: හගවා ඉධටඨඤෛ ව ජානාති කමමාති සඬාරවසෙන 'අයං පුගාලො කායසස හෙද පරමාරණා, අපායං දුඟාතිං චිනිපාතං නිරයං උපපජිසයති'ති. හගවා ඉධටඨඤෛ ව' ජානාති කමමාතිසඩාරවසෙන අයං පුගාලො කායසස හෙද පරමාරණා තිරවජානයොතිං උපපජිසයති'ති. හගවා ඉධටඨඤෛ ව ජානාති කමමාති-සඬාරවාසන 'අයං පුගාලො කායසස හෙද පරමාරණා පෙනතිවිසයං උපපජිසෙති'ති. හගවා ඉධටඨඤෛ හෙද පරමාරණා පෙනතිවිසයං 'අයං පුගාලො කායසස හෙද පරමාරණා මනුසෙසසු 'උපපජිසයකි'ති. හගවා ඉධටඨඤෛ පරතාති කමාතිසඬාරවසෙන 'අයං පුගාලො සුපටිපතෙනා කායසස හෙද පරමාරණා සුගතිං සගාං ලොක-උපපජිසෙතී'ති.

වුණුං ගෙනං භගවතා:

2. පිතතිවිසයං - සාසං

a. දීඝනිකාය – පාසාදිකසුතත

^{1.} ඉධක්ඤෝකුව – ම ජ සං.

වූලතිර්දෙ**පො**ලි

පෝසාල සූතුනිර්දේශය

වූත්දය, දෙවියන් සහිත මරුන් සහිත බඹුන් සහිත ලෝකයා විසින් ලදව්මිනිසුන් සහිත මහණ බමුණන් සහිත පුජාව විසින් යම රූපා-ලම්බනයක් ශබදලම්බනයක් ගන්ධරසස්පුෂ්ටවාහලම්බනයක් (සුබදු:බාදී) ධර්මාලම්බනයක් (ලසායා හෝ නො හොයා හෝ) ලබන ලද ද (ලද හෝ නො ලද හෝ) සොයන ලද ද සිතින් විමසන ලද ද එ සියල්ල තථාගතයන් විසින් අවබොධ කරන ලද, එහෙයින් 'තථාගත' යි කියනු ලැබෙයි. චුන්දය යම රානියෙක තථාගතයෝ අනුත්තර වූ සමාක් සම්බොධිය අවබොධ කෙරෙත් ද යම් රාතියෙක අනුපාදිශෙෂ නිර්වාණධාතුයෙන් පිරිනිවෙත් ද තෙල අතුරෙහි යමක් බෙණෙත් ද පවසත් ද දක්වත් ද ඒ සියල්ල එසෙයින් මැ වෙයි. අන් සෙයෙකින් නො වේ. එහෙයින් 'තථාගත' යි කියනු ලැබෙයි. චුන්දය, තථාගතයෝ යම්සේ බෙණෙත් නම් එසේ කරන සුලු වෙති, යම්සේ කෙරෙත් නම් එසේ බණන සුලු වෙත්. මෙසේ යථාවාදී තථාකාරී ද යථාකාරී තථාවාදීද වෙත්. එහෙයින් 'තථාගත' යි කියනු ලැබෙයි. චුන්දය, දෙවියන් සහිත මරුන් සහිත බඹුන් සහිත ලොකයෙහි දෙවි මිනිසුන් සහිත මහණ බමුණන් සහිත පුජාව කෙරෙහි තථාගතයෝ 'අභිභූ' වූහ, අනාසයන් විසින් අනහිතුකයහ, එකාන්තලයන් සියල්ල දක්නාහ, සියලු ජනයා වශයෙහි පවත්වන්නාහ, එහෙයින් 'තථාගත' යී කියනු ලැබේ නුයි 'අභිජාන• තථාගංතා' යනු වේ.

තිටඨනතමෙතං ජානාති- බුදුහු මෙලොවැ සිටියහු මැ කර්මාභිසංස් කාරයන්ගේ වශයෙන් 'මේ පුද්ගල කාබුන් මරණින්' මත්තෙහි සැප නැති දූකට ගති වූ විවස වැ පතිත වන ගිරයට වදනේ යයි දනගනිති. බුදුහු මෙලොවැ සිටියාහු මැ කර්මාභිසංස්කාර වශයෙන් 'මේ පුද්ගල තෙම කා බුන් මරණින් මත්තෙහි තිරිසන්යොනට වදනේ යැ'යි දනගනිති. බුදුහු මෙහි සිටියාහු මැ කර්මාභිසංස්කාර වශයෙන් මේ පුද්ගල කා බුන් මරණින් මත්තෙහි පෙත විෂයට වදනේ යැ'යි දනගනිති. බුදුහු මෙහි සිටියාහු මැ 'කර්මාභිංස්කාර වශයෙන් මේ පුද්ගල කා බුන් මත්තෙහි මනිසුන් කෙරෙහි උපදනේ යැ'යි දනගනිති. බුදුහු මෙහි සිටියාහු මැ කර්මාභිසංස්කාර වශයෙන් මේ පුද්ගල කා බුන් මරණින් මත්තෙහි මනිසුන් කෙරෙහි උපදනේ යැ'යි දනගනිති. බුදුහු මෙහි සිටියාහු මැ කර්මාභිසංස්කාර වශයෙන් 'මේ පුද්ගල සුපුතිපන්න වූයේ කා බුන් මරණින් මත්තෙහි සුන්දරගති ඇති ස්වර්ගලෝකයට වදනේ යැ' යි දන ගනිත් යයි.

භාගාවතුන් විසින් මේ වදරන ලද මැ යි:

පොසාල සුකතනිදෙදසො

සාරිපුතත, එකවවං පුහාලං එවං චෙතසා වෙතො "ඉද<u>ാ</u>හං පරිචච පජානාමි: 'තථායං ළඟාලො පටිපනෙනා තථා ච ඉරියකි කණුව මහතං සමාරූලෙහා, යථා කායසස ගෙදු පරම්මරණා අපායං දුගාතිං විනිපාතං නිරයං උපාජණිසකතී'ති- ඉධ පනාහං සාරිපුකත, එකචචං පුසාලං එවං ගවතය, මෙමතා පරිවුව පජාතාමි: තථායං ළඟාලො පටිපතෙතා තථා ච ඉරියති තඤුම මගාං සමාරුලෙහා යථා කායසස හෙද පරමමරණා ත්රචඡාන යොනිං උපපජජි සංක්'ති- ඉධ පනාහං සාරිදුකත, එකචචංදු හාලං එවං වෙනසා වෙමතා පරිචුව පජානාම්; තථායං පුභාලො පටිපුතෙනා තථා ච ඉරියති තණු වගාං සමාරුලෙහා, යථා කායසස හෙද පරම්වරණා ලපතුනිවිසයං උපපජජි සංක් ති- ඉධ පනාහං සාරිපුහන, එකවවං පුහාලං එවං චෙනසා චෙනතා පරිචව පජානාමි: තථායං දුභාලො පටිපතෙතා තථා ච ඉරියත් තඤා ඔහාං සමාරුලෙහා, යථා කායසස හෙද පරමමරණා මනුසෙසසු උපැජජිසයත්'ති- ඉධ පනාහං සාරිපුතත, එකාවං පුගතලං **ඒවා වෙනසා වෙතො පරිවුව පජානාමි: කථායං පුගැාලො පටිපතොා** තථා ච ඉරියති තණු මගතං සමාරුලෙහා, යථා කායසස හෙද පරමමරණා සුගතිං සංගාං ලෝකං උපපජ්වීසයකි'ති– ඉධ පනාහං සාරිපුතන, එකවවං පුගතලං එවං වෙතසා වෙතො පරිවුව පජානාමි: තථායං පුගතලො පටිපතෙතා තථා ච ඉරියති තණුව මඟතං සමාරූලෙහා යථා ආසවානං බයා අනාසවං වෛනාවිමුතුහිං පඤඤුවිමුතුහිං දිටෙඨව ධමෙම සයං අභිඤඤ, සච්ඡිකාභා උපසමපජජ විහරතී''තිෘ. 'තිටඨතනමෛනං ජානාති'.

අධිමුතතං" තපපරායණං'ත්: 'අධිමුතත'නති ආකියුතුකුකු යතතේ" අධිමුතතිවිමොසෙබන" අධිමුතතං", තතායිමුතතං තැයිමුතෙතං කැයිපතෙයාං". අළුවා හගවා ජාතාති: 'අයං පුගාලෙ රූපායිමුතෙතං කැදයිමුතෙතං ගණායි-ඉතතා අඩාසායිමුතෙතං පොඩබබායිමුතෙතං කලායිමුතෙතං ගණායි-මුතෙතං අඩාසායිමුතෙතං පහායිමුතෙතං සෙනාසනායිමුතෙතං සිබායිමුතෙතං චීටරායිමුතෙතං පිණිඹ පාතායිමුතෙතං සෙනාසනායිමුතෙතං හිලංනපවරයහෙය ප්රධානයේමුතෙතං සුතතනකායිමුතෙතං චීනයාය-මුතෙතං අභිධමමායිමුතෙතං ආරයාකයක් කාර්යමුතෙතං පිණිඹ පාත්කාවය මූතෙතං අභිධමමායිමුතෙතං ආරයාකයක් අති කාර්යමුතෙතං පරික්ෂාවය කාර්යමතෙතා පළතාව අභිධම්නතා අපරක්ෂයක් කාර්යමුතෙතං පෙන පෙන පොට් කඩායිමුතෙතං බලුපවඡාහතනිකඩායිමුතෙතං නෙස ප්රීකාඩනායිමුතෙතං යුදාසන තිකඩායිමුතෙතං පයිම ජාතානායිමුතෙතං අතිය ජාතානායිමුතෙතං

1. විමූතකිං - පන, සහා

- 2. ආකිඤවඤඤායතනං ම ජ සං
- 3. ධිමුතතනකි විශ්ාකෙඛන-ම ජ සං

4 විමුතතං – සාාා

5. තදධිපතෙයාං -ව-වි-ක-ම ජ සං,

ශාරිපූතුයෙනි, මම් මෙලොවැ ඇතැම් පුද්ගලයකු මාගේ සිතින් øමයේ ඔහු ගේ සිත පිරිසිද ද,නගනිමි: 'මේ පුද්ගල තෙම යමයේ කා බූන් මරණින් මත්තෙහි අය රහිත වූ දුර්ගති වූ විනිපාත වූ නිරයට යම්සේ පැමිණේ ද එසෙයින් පිළිපත්තේ යැ එසෙයින් ඉරියවු පවත්වයි, එමහට පැමිණියේ යයි'—ශාරිපුතුය, මම් මෙලොවැ ඇතැම් පුද්ගලයකු මෙසේ මැගේ සිතින් ඔහුගේ සිත පිරිසිඳ දනගනිමි: 'මේ පුද්ගල තෙම යම්සේ කා බුන මරණින් මත්තෙහි කි3සන්යොනට වදනේ ද එසෙයින් පිළිපන්නේ යැ එසෙයින් ඉරියවු පවත්වයි එමහට පිළිපන්නේ යැ'යි— ශාරිපුතුය, මම මෙලොවැ ඇතැම් පුද්ගලයකු මෙසේ ඩිතින් සිත පිරිසිඳ දනගජ.මි: 'මේ පුද්ගල තෙම කා බූන් මරණින් මත්තෙහි යමසේ පේතවිෂයට වදනේ ද එසේයින් පිළිපන්නේ යැ එසෙයින් ඉරියවු පවත්වයි, එමහට ද පැමිණියේ යැ'යි— ශාරිපුතුය, මම මෛලොවැ ඇතැම් පුද්ගලයකු මෛසේ සිතින් සිත පිරිසිද දනගන.මී: මේ පුද්ගල තෙම යම්සේ කාබුන් මරණින් මත්තෙහි මිනිසුන් මකරෙහි උපදනේ ද එසෙයින් පිළිපන්නේ යැ එසේ ඉරියවු පවත්වයි එමහට ද පැමිණියේ යැ'යි--- ශෘරිපුතුය, මම් මෙලොවැ ඇතැම් පුද්ගලයකු මෙසේ සිතින් සිත පිරිසිඳ දනගනිමි: 'මේ පුද්ගල තෙම යමසේ කා බූන් මරණින් මත්තෙහි සුගති වූ ස්වර්ගලොකයට වදනේ ද එසෙයින් පිළිපන්නේ යැ එසේ ඉරියවු පවත්වයි එමහට ද පැමිණියේ යැ' යි— ශාරිපුතුය, මම් මෙලොවැ ඇතැම් පුද්ගලයකු මෙසේ සිතින් සිත පිළිඹඳ දනගනිමි: 'මේ පුද්ගල කෙම යම්සේ ආසුවයන් ක්ෂය කිරීමේන් අනාසුව වූ චිත්තවිමුක්තිය පුඥාවිමුක්තිය මේ අත්බැව්හි මැ තෙමේ විශිෂ්ටඥානයෙන් දන පතාක්ෂ කොට ඊට පැමිණ වාස කෙරේ ද එසෙයින් පිළිපන්නේ යැ එසෙයින් ඉරියවු පවත්වයි එමහට ද පැමිණියේ යැ' යි 'තිට්ඨන්තමෙකං ජානාති' යනු වේ.

අධි වූතතං තපාරායණං – 'අධිමුත්තං' යනු: ආකිඤ්චඤ්ඤායතන යනි අධිමුක්ති විමෙංක්ෂයෙන් ඇලුණහු ඒ සමාධියෙහි ඇලුණහු ඒ ධාානයෙහි ඇලුණු ඒ ධාානය අධිපති කොට ඇත්තහු. නොහොත් බුදුහු 'මේ පුද්ගල තෙම රූපයෙහි ඇලුණේ යැ ශබ්දයෙහි ඇලුණේ යැ ගන්ධයෙහි ඇලුනේ යැ රසයෙහි ඇලුණේ යැ ස්පුෂ්ටවායෙහි ඇලුණේ යැ කු<mark>ලයෙහි</mark> ඇලුණේ යැ ගණයා කෙරෙහි ඇලුණේ යැ ආවාසයෙහි ඇලුණේ යැ ලාහයෙහි ඇලුණේ යැ යශස්හි ඇලුණේ යැ පශංසායෙහි ඇලුණේ යැ සුබයෙහි ඇලුණේ යැ චීවරයෙහි ඇලුණේ යැ පිණ්ඩපාතයෙහි ඇලුණේ යැ ශයතාසනයෙහි ඇලුණේ යැ ගිලත්පස බෙහෙසත් පිරිකරෙහි ඇලුණේ යැ සූතාන්තයෙහි ඇලුණේ යැ විනයෙහි ඇලුණේ යැ අභිධර්මයෙහි ඇලුණේ යැ ආරණාකාඩගයෙහි ඇලුණේ යැ පිණ්ඩපාතිකාඩගයෙහි ඇලුණේ යැ පාංශුකුලිකාඩගයෙහි ඇලුණේ යැ තෛචීවරිකාඩගයෙහි ඇලුණේ යැ **සපද**නචාරිකඞ්ගයෙහි ඇලුණේ යැ බලුපච්ඡාහත්තිකඩගයෙහි ඇලුණේ යැ තෙසජ්ජිකඩ්ගයෙහි ඇලුණේ යැ යථාසන්තතිකඩ්ගයෙහි ඇලුනේ යැ පුථමධානනයෙහි ඇලුනේ යැ ද්විතීයධානනයෙහි ඇලුනේයැ

තතියජැමානායිමුතෙන චතුත් ජැමානායිමුතෙන ආකාසානඤායතනයමා-තතායිමුතෙනා¹ විඥඥණඤායතනසමාපතනායිමුතෙනා ආක්ඤාඤඤ යතනසමාපතනායිමුතෙනා නෙවසඤඤුනාසඤඤුයතනයමාපතනායිමුතෙනාති අයිමුතෙනං. තපපරායණනත්: ආක්ඤාඤයතනමයං තපපරායණං කමාප-රායණං විපාකපරායණං කමාගරුකං පටිසන්ඩගරුකං. අද වා හගවා ජානාති 'අයං පුඟාලො රූපපරායණෝ -පෙ- නෙවස ඤඤුනාසඤඤුය හනසමාපතකි පරායලණාති 'අයිමුතෙනා තපපරායණං'.

ලතනාහ හගවා:

''විඤඤණුණුටයිතියො සබධා (පොසාලාති හගවා) අභිජානං සථාගතො, තිටඨතතුමෙනං ජානාති අධිමුකතං තපපරායණ''නති.

14-4

ආකියතු කුසුසමහවං සැතා නත්සංයෝජනං ඉති, එවමෙතං² අභියෑසැය තමතා තතා විපසයකි, එතං සැංණං තථං තසය බාහමණසය වුසිමතො,

ආකිකුවකුඤා සමහවං ඤාඞාති 'ආකිඤාඤඤ සංහවෝ' වුවවත් ආකිඤඤඤයෙතනසංවතානිකො කමාහිසංබාගේා, ආකිඤාඤඤයෙතන– සංවතානිකං කමාහිසමබාරං ආකිඤාඤඤයංහවොති ඤාඞා ලඟානතත් ඤාඞා බනානති ඤාඞා පළිබොධොති ඤාඞා ජානිතා තුලයිතා තීරයිතා විභාවයිනා විභූතං කතාත් 'ආකිඤාඤෙකොවං ඤාඞා'.

නත්සංයෝජනං ඉතිති 'නත්සංයෝජනං' වුවවති අරුපරාගො, අරුපරාගෙන තං කමමං ලභා, ලභාගිතං පළිබුදධං, අරුපරාගං නත්දි-සංයෝජනනත් සැතා ලභාගනත් සැතා බනානත් සැතා පළිබොධොති සැතා ජාත්තා තුලයිතා ක්රයිතා විභාවයිතා විභූතං කතා. ඉතිති පදසන් පදසංසගෙනා පදපාරිපුරි අසබරයමවායෝ බාසැජනසිලිටඨතා පදනුපුබොතාවෙතං 'ඉතී'ති. 'නත්දිස යෝජනං ඉති'.

^{1.} සමාපනතාංධිමුතෙකෘ – පහ

^{8.} සංඥ වොති වුවවති-ව-වි-ක, ම ජ සං

තෘත්යධානනයෙහි ඇලුණේ යැ වතුරත්ථධානනයෙහි ඇලුණේ යැ ආකාසා නඤ්චායතන සමාපත්තියෙහි ඇලුණේ යැ ව්ඤ්ඤාණඤ්චායතනසමා-පත්තීයෙහි ඇලුණේ යැ ආකිඤ්චඤ්ඤායතන සමාපත්තියෙහි ඇලුණේ යැ තොවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන සමාපත්තියෙහි ඇලුණේ යැ'යි 'අධිමුත්තං' යනු වේ. තපපරායණං යනු: ආකිඤ්චඤ්ඤායතනමය වූ එය පිහිට කොට ඇත්තහු කර්මයේ පිහිට කොට ඇත්තහු (පුවෘත්ති) විපංකය පිහිට කොට ඇත්තහු කර්මවෙතනාව ගරු කොට ඇත්තහු පුතිසන්ධිය ගරු කොට ඇත්තහු, නොහොත් බුදුහු මෙසේ දනගනිති: 'මේ පුද්ගල තෙමේ රූප පරායණ යැ ... නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනපරායණ' යයි 'අධිමුත්තං තප්පරායණං' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

''විඤ්ඤාණටයීතිමයා සබබා – පෙ– අධිමුත්තං තප්පරායණං'' යි.

14-4

ආක්ඤ්චඤ්ඤායතනයෙහි උපදවත අරුපරාග සංඛාාත නත්ය 'සංයෝගයෙකැ' යි දන තෙල මෙසේ මැ විශිෂ්ඨඥානයෙන් දන ඉක්බිති එහි (අනිතාහදි විසින්) විදර්ශනා කෙරෙයි. වැස නිමවූ මාර්ග බුහ්ම-චයාවාස ඇති බාහිතපාපි වූ ඒ රහත්හු ගේ තෙල අර්හත්මාර්ගඥානය අච්පරිත වේ යයි.

ආකිඤවඤඤාසමහවං – 'ආකිඤ්වඤ්ඤාසමහව' යි ආකිඤ්චඤ්ඤා-යතනයෙහි ඉපදීම පිණිස පවත්තා කර්මාතිසංස්කාරය කියනු ලැබෙයි. ආකිඤ්වඤ්ඤායතන සංවත්තනික වූ කර්මාතිසංස්කාරය 'ආකිඤ්වඤ්ඤා-සමහව' යි දන 'ලග්නයෙකැ' යි දන 'බන්ධනයෙකැ'යි දන 'පළිබොධයෙකැ' යි දන දනගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට විහාවන කොට විහුත කොට නුයි 'ආකිඤ්වඤ්ඤාසමහවං ඤත්වා' යනු වේ.

තත්දිසංයොජනං ඉති – 'තත්දිසංයොජන'යි අරූපරාගය කියනු ලැබෙයි. අරූපරාගයෙන් ඒ කර්මය ලග්න යැලග්නිත යැ පරිරුද්ධ යැ, අරූපරාගය නත්දිසංයොජනයෙකැ' යි දන බන්ධනයෙකැ' යි දන පරි-රොධයෙකැ' යි දන දනගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට විභූතකොට. ඉති යනු: පදසන්ධි යැ පදසංසර්ග යැ පදපාරිසූරි යැ අක්ෂරසමවාය යැ වාස්ජනය්ලිෂ්ටතා යැ පදනුපූර්වතා යැ තෙල 'ඉති' යනු. චුලලනිඥෙස පාළි

එවමෙතං අභිඤඤායාති එවං එතං අභිඤඤය ජානිතා තුලයිතා ත්රයිතා විභාවයිතා විභූතං කතාති 'එවමෙතං අභිඤඤය'.

තතො තතා විපසාතීති 'තත්ා'ති ආකියාමණයුයෙකනං සමාපජවීතිා තතෝ වුටඨතිතා තත් ජාතෙ විතාවෙතසිකෙ ධමෙම අනිවවතො විපසාති දසාබතො විපසාති රොගතො --ලප-- නිසාරණතො විපසාතී දසාබති ඔලොකෙති නිජාබායති උපපරිසාබනීති 'තතෝ තත් විපසාති'.

එතං ඤාණං තථං තසසාති එතං ඤාණං තචඡං භූතං යාථාවං අච්පරිතං තසපාති 'එතං ඤාණං තථං තසය'.

බාහමණසස වුසිමතොති 'බාහමණො'ති සතතතතං ධමමාතං බාහිතකතා බාහමණො - පෙ- අසිතො තාදී පවුවටතෙ ස බහමාති. බාහමණසස වුසිමතොති පුථුජරතකලාාණං උපාදය සතතලසබා' අපතතතස³ පතතියා, අනධිගතසස අධිගමාය, අසවජිකතසස සවජිකිරියාය වසනති සංවසනති ආවසනති පරිවසනති, අරහා වුසිතවා කතකරණීයො නහිතහාරෝ අනුපෙතතසදශෝ පරිකකීණහවසංයෝජනෝ සමමද දෙදෙ විමුතෙතා සො වුළුවාසෝ විණණවරණෝ --පෙ- ජාතිමරණ සංසාරෝ නහි තසස පුනමහවො'ති 'බාහමණසස වුසීමතෝ'.

ලකනාහ හගවා:

''ආකි*ඤ*ව**ඤඤයමහ**වං ඤතා තඤිසංයොජතං ඉති, එවමෙතං අභි*ඤ*ඤය තලතා තහු චිපසයති. එතං ඤාණං තරං තසස බාහමණසස වුපිමලතා''ති.

සහ ගාථාපරිලසාසාතා -ලප- සහා මේ හගවා සාවලකාහමසම්'ති.

පොසාල සුතතනිදෙයා සමතෙතා

^{1.} සපානාලසකාබා – ව-වි-කා-ම ජ සං

^{8.} අපතයය - ව--වි-ක

චූලනීඊදෙසොලි

පෝසාල සූපුතිර්දේශය

එව්මෙතං අභිඤ්ඤාය – තෙල මේසේ දන දනගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට විහාවන කොට විහුත කොට නුයි 'එව්මෙතං අඬ්ඤ්ඤාය' යනු වේ.

තතො තත්ථ විපසසතී – 'තත්ථ' යනු: ආකිඤ්චඤ්ඤායතනයට සම වැද එයින් නැඟී සිටි එහි උපන් චිත්තවෛතසික ධර්මයන් අනිතා හෙයින් විදර්ශනා කෙරෙයි දුංඛ හෙයින් විදර්ශනා කෙරෙයි රොග හෙයින් ... නිස්සරණ හෙයින් විදර්ශනා කෙරෙයි දකියි අවලෝකනය කෙරෙයි සිතයි විමසා නුයි 'තතො තත්ථ විපස්සති' යනු වේ.

එතං ඤාණං තථං තසස – ඒ රහත් පුතුල්හු ගේ තෙල රහත්මහනුවණ තථා යැ හත යැ යථාසවහාව ඇත්තේ යැ අවිපරිත නුයි ''එතං ඤාණං තථං තස්ස'' යනු වේ.

බාත්මණයය වුසීමතො – 'බාත්මණ' යනු: (සත්කාය දෘෂ්ටි ආදී) සප්තධර්ම කෙනකුන් දුරු කළ වන බැවින් බාත්මණ යැ ... (කෘෂ්ණාදෘෂ්ටි නිංගුය නැති බැවින්) 'අසිත' යයි ද (ලොකධර්මයෙන් නිර්විකාර බැවින්) 'තෘදී' යයි ද කියනු ලැබේ. හෙතෙම 'බාත්මණ' නම් වෙයි. බාත්මණයය වුසීමතො යනු: පංදග්ජන කලපාණයා පටන් සප්ත ශෛක්ෂයෝ නො පැමිණි රහත්බවට පැමිණෙනු පිණිස අවබොධ නො කළ රහත්බව අව-බොඩ කරනු පිණිස පසක් නො කළ රහත්බව පසක් කරනු පිණිස වෙසෙකි වැද වෙසෙකි වෙසෙකින් වෙසෙකි සර්වපකාරයෙන් වෙසෙකි, රහත්පුහුල් කෙම වැස නිමඩූ බඹසර ඇත්තේ කළ (සිව්මහ) කිස ඇත්තේ බහා තබන ලද (කෙලෙස්) බර ඇත්තේ පැමිණි උත්තමාර්ත්ථ ඇත්තේ ක්ෂය කළ තවසංයෝජන ඇත්තේ මොනොවට රහත්මහින් (කෙලෙසුන් කෙරෙන්) මිදුණේ වෙයි. හෙතෙම වැස නිමඩූ බඹසරවස් ඇත්තේ යැ පරිවිත වරණ ධර්ම ඇත්තේ යැ ... ජාතිමරණ සංඛානත පුනර්භවය ඔහුට නැත් නුයි 'බාත්මණස්ස වුසීමතො' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

''ආකිඤවඤඤාසම්භවං –පෙ– බාන්මණසස වුසිමතො'' යි.

භාථා පයාිවසානය හා සමහ ... බුදුහු මාගේ ශාස්තෘහ, මම් ශුංවක යෙමී.

පෝසාල සූතුනිර්දේශය නිමි.

15. මොඝරාජ සූතතනිදෙසො

15-1

ආාහං සකකං¹ අපුවරිසසං (ඉවවායසමා මො**ස**ාජා) න මෙ බාාකායි චකබුමා, යාව තතිය*ඤ*ව දෙවීයි බාාකරොතිති මෙ සුතං,

දවාහං සකකං අපුවරීසසනති සො බාහමනො දවිකමනතාං බුදධං හනවනතං පසදහං අපුවරී, තසය හගවා පසදහං පුරෙධා න බාංකාසි තදනතරා² ඉමසය බාහමණසය ඉණියපරිපාකො හවිසයත්ති. සකකනති සකකතා හගවා සකාපතුලා³ පබබජිතොතිපි සකෙකා, අථවා අවේථා මහදධනො ධනවාතිපි සකෙකා, තසසිමානි ධනානි, සෙයාපරිදං: සදධාධනං සිලධනං හිරිධනං ඔකතපටනං සුතධනං වාගධනං පණුසුධනං සතිපටඨානධනං සමේපපධානධනං ඉදධිපාදධනං ඉණුසියධනං බලධනං තෝජකිඛ්ණයනං මගෝධනං ඵලධනං, නිබබානධනං ඉමෙහි අනෙක විධෙහි ධනරතනෙහි අභේකං මහදධනො ධනවාතිපි සකෙකා. අථවා පහු විසවී අලමකෙතා සුරෝ වීරෝ විකකතෙනා අහිරු අවජමහි අනුතායි අපලායී පතිනහයහෙරාවා විගතාලොමහංකොතිපි සකෙකා. දවාහං සකකං අපුවරීසසනති දවාහං සකකං අපුවාරීසසං අයාවසයං අපේකාසයකං පොද

න මේ බාහාකායි වසබුමාති 'න මේ බාහකායි'ති න මේ බාහකායි, න ආචික්ඩී, න දෙසෙයි, න පඤඤ පෙයි, න පටා වෙයි, න විට**ි**, න විහරි, න උතතානී අකායි, න පකාසෙයි. වසබුමාති හගවා පඤඞ හි වසබුහි වසබුමා, මංසවසබුනාපි වසබුමා, දිබබවකබුනාපි වසබුමා, පඤඤ වකබුනාපි වකබුමා, බුද්ධවසබුනාපි වකබුමා, සමනකවකබුනාපි වසබුමා.

කථං හගවා මංසවකබුතාපි වකබූමා: 'මංස වකබූමහි හගවතො පණු වණණා සංවිජජනති⁴ නිලො ව වශණණා පීතශකා ව වශණණා ලොහිත කො ට වශණණා කණෙහා ව වශණණා ඔදගො ව වශණණා. අක් ලොමානි ව හගවතෝ යසු ව අක්‍රීලොමානි පතිටුසිතානි තං නිලං හොති සූනීලං පාසාදිකං දසාගෙයාං ලම්මාපුපළුසමාතං තසස පරශතා පීතකං හොති සුපිතකං සුවණණවණණං පාසාදිකං දසාගෙයාං කණි-කාරපුපළුසමානං, උහතොව අක්‍රීකටානි හගවශතාලොහිතකානි හොනති.

- 4. පසාවවණණ සංවිජාති- ව-ව්-ක
- 5. 'අකුම්ලොමානි ව හගවතො'
- -- ම ජ සං, නාත් රී. උමා පුපරසමානං - ම ජ සං,
- උගිමාරපුපර සමානං ව-ව්-ක-සාාා 7. අකමි කුපානි - පහ

^{1.} සකක - සතා,

^{2.} වක්බුසමනතතරා - සාස.

^{8.} සාකාසුලා -ව්-ක

15. මෝඝරාජ සූතුනිර්දේශය

15–1

(ආයුෂ්මත් මෝඝරාජ මෙසේ විචාරයි:) මම දෙවරක් ශාකාාමුනිහු විචාළෙමි. චක්ෂුර්මතහු පුකාශ නො කළහ, දෙවර්ෂිහු තුන්වනවට දක්වා විචාරන ලද්දහු පුකාශ කරන සේකැ යි මා විසින් අසන ලද.

දවාහං සකාකං අපුවිජිසසං යනු : එ බමුණු දෙවරක් භාගාාවත් බුදුන් පැන පුළුවුත්. ඔහට බුදුහු පැන පුළුවුස්නා ලද්දහු 'එයට ඉක්බීති මෙ බමුණුහට ඉත්දියපරිපාකය වන්නේ යැ'යි පුකාශ නො කළහ. සක්කො යනු බදුහු ශාකාපයහ: ශාකාපකුලයෙන් නික්ම පැවිදි වූහ යි ද ශාකාපයහ, ලතාගොත් ආඪාසයහ මහද්ධන ඇතියහ ධනවත්හ යි ද ශාකායහ. උන් වහත්සේට මේ ධනයෝ වෙති; හෙ මෙසේයි: ශුද්ධා ධන යැ ශීල ධනයැ හිරි ධන යැ ඔත්තප්ප ධන යැ ශැත ධන යැ තාහාග ධන යැ පුඥා ධන යැ සතිපට්ඨාන ධන යැ සමාක්පුධාන ධන යැ සෘද්ධිපාද ධන යැ ඉන්දිය ධන යැ බලධන යැ බොධාඩිග ධන යැ මාර්ග ධන යැ එලධන යැ නිර්වෘණධන යි. මේ අනේකවිධ ධනරත්නයන් ගෙන් ආඪායහ, මහද්ධන ඇතියහ, ධනවත්හ යි ද ශාකායහ. නොනොත් ශාකායහ, පුහුහ පරසන්තානයෙහි වීයායිය උපදවනුවහ, සමර්ත්ථ සිත් ඇතියහ, ශූරයග, පරාකුම ඇතියහ, විකුම ඇතියහ, නො බාන සුල්ලහ, නො සැලෙනුවහ, තො තැතිගනුවහ, තො පලායනසුල්ලහ, දුරු කළ බිය හා බිය අරමුණු ඇතියහ, පහවූ ලොමුදහ ඇතියහ නුයි ද ශාකායහ. ද්වාහං සකකං අපුව්රියසං යනු: මම දෙවරක් ශාකායෙන් වහන්සේ පුළුවුත්ම, අයැදියෙමි, අධෝෂණ කෙලෙම, පැහැද වීම නුයි 'ද්වාහං සක්කං අපුවඡිස්සං' යනුවේ. ඉච්චායස්මා මොඝරාජා යනු:...

න මෙ බාහානායි වකබුමා – 'න මෙ බාහාකායි' යනු: මට නො පැවැසූහ නො වදළහ නො දෙසූහ නො පැනවූහ නො පිහිටවූහ විවරණය නො කළහ විභාග නො කළහ පාළ නො කළහ පුකාශ නො කළහ. වකබුමා යනු: බුදුහු පසැසින් චක්ෂුෂ්මත්හ: මසැසිනුදු චක්ෂුෂ්මත්හ, දිවැසිනුදු චක්ෂුෂ්මත්හ, පැනැසිනුදු චක්ෂුෂ්මත්හ, බුදු ඇසිනුදු චක්ෂුෂ්මත්හ, සමතැසිනුදු චක්ෂුෂ්මත්හ.

ක්ෂසයින් බුදුහු මසැසිනුද චක්ෂූර්මත්හ යත්: හාගාවතුත් වහන්සේ ගේ මසැස්හි පස්පැහැ දිස් වෙයි: නි. ඒ පැහැ යැ රන්වන් පැහැ යැ රත් පැහැ යැ කළු පැහැ යැ සුදු පැහැ යැ යි. තවද බුදුන්ගේ අක්ෂිරොම වෙයි: යම තැනෙකැ වැළිත් ඇස්ලොම පිහිටියේ ද එතැන දියමෙරළිය මල් සුදුසු සුනිල් පිරිපුදු දකුමකලු නිල්පැහැ වෙයි. එ ඉක්බිති කිණිහිටිමල් සුදුසු සුකසාවන් රන්වන් පිරිසුදු දකුමකලු කසාවන් පැහැ වෙයි. බුදුන්ගේ දෙනෙතග රතිදු ඉගාව සුදුසු සුරත් පිරිසුදු දකුමකලු රත්පැහැ වෙයි. මැද සුලොතිතකානි පාසාදිකානි දසකනොයානි ඉඤගොපකසමාතානි, මෙජිඹ කණහං ගොති සුකණහං අලූබ¹ සිනිදධං පාසාදිකං දසයනයාං. අසූටියකසමානං² තසස පරනො ඔදතං ගොති සුඹදතං³ සෙතං පණ්ඩරං පාසාදිකං දසයනොයාං ඔසයිතාරකසමානං, ගතන හගවා පකතිශකත මංසවකබුනා අතතහාවපරියාදගතනන පුරිමසුවරිතකමමාඞ්නිබබුගෙනන සමතතා යොජනං පසසති දිවාවේ ව රත්ති*ස*ෑම. යදහි චතුරබන මහතාං ගතකා අනිකාගරා හොති, සුරියෝ ව අතරං ගෙනා හොති⁴ කාළපකොඛ ව උපපාසරෝ හොති, තිබෙබා ව වනසරණකා හොති, මහා ව කාළ මෙසෝ අබහුටසීකො හොති. එවරුපෙ චතුරබනසමතහාගතෙ අනිකාරෙ සමනතා යොජනං පසසති.

කථං හගවා දිබෙබන චකබුනාපි චකබුමා: හගවා දිබෙබන චකබුනා විසුදේධන අතිකකතන,මානුසකෙන සහෙත පසුධති චව්මානෙ උපපජ – මානෙ හීනෙ පණිතෙ සුවණෙණ දුඛ්ඛණෙණ සුගතෙ දුගාතෙ යථා– කම්මුපගෙ සතෙත පජාතාකි, ඉමේ වත හොතෙනා සතතා മ്പാധ– දුවුවරිතෙන සමනතාගතා වවිදුවදි රිතෙන සමනැදාගතා මනො දුලාවරිලතන සමනතාගතා අරියානං උපවාදකා මීචඡාදිරසිකා මීචඡාදිරසී– කට සමාදනා ගත කායසය හෙද පරමා්ණා අපායං දූගානිං විනිපාතං නිරයං උපපතතා. ඉමේ වා පත හොතෙතා සහතා කායසුවරිතෙන සමතතාගතා වවී සුවරිතෙන සමතතාගතා මනොසුවරිතෙන සමතතාගතා අනුපවාදකා සමවාදිටසීකා සමවාදිටසී කම්මසමාදනා අරියානං තෙ කායසය හෙද පරම්මරණා සුගතිං සහහං ලොකං උපපතතාති. ඉති දිලබරන වසාබුනා විසුඉද්ධන අතිකකනතුමානුසකෙන සතෙන පසංති වවමානෙ උපැජාමානෙ සීනෙ පණීතෙ සුවමණණ දුබබණණ සුගත දුගා වන යථාකම්මුපගෙ සතෙන පජානාති, ආකඬබමානො ව භගවා එකමයි ලොකධාතු[,] පසෙසයා, දොපි ලොකධාතුයො, පසෙසයා තිසෙසාපි ලොක ධාතුමයා පමසසයහ, චත්ෂසසාපි ලොකධාතුයො පසෙසයහ, පණුවි ලොකධාතුමයා පමසායා, දසපි ලොකධාතුමයා පමසායා, වීසමුපු ලොකධාතුමයා පසෙසයා, තිංසමයි ලොකධාතුයො පසෙසයා, චාලාලී– සමයි ලෝකධාතුංයා පලසස්යා, පඤඤූ එමයි ලෝකධාතුමයා පලසස්යා, සහමපි ලොකධාතුලයා පසෙසයා, සහසයිමට වූලනිකං ලොකධාතුං පංසයා, දවසහසයිමයි මණ්ඩමිකං ලොකධාතුං පංසයා, තියහසැමයි මහාසහ කයිං ලොකධාතුං⁶ පැසෙයා, යාවතා⁷ පන ආකලේඛයා ກາງກຸສາ· ຮອດແຜນ, ເ ຍ· ຮຽດຜູ້ພໍ້ ທູຍອອກາ ຊີລົລຍແລງ. ປຍ· ທູດຍາ දියෙදාන වසාබූනාපි වසාබූමා.

- 1. ආලුකා පන
- 2. අළාරිවයක සාා.
- 3. ඕදතා සුහිදතා පන.
- 4. අනටං ගම්ලකා, හොත් හතා.
- 5. අකාලමෙකා ස**න**.

- තීසහස්සිමපි ලෝකධාතුං පසෝකා. මහාසහස්සිමපි ලෝකධාතුපසෝකා--ම ර සං,
- 7. යෘවතකං ම ජ සං.
- 8. එවං විසුබං ප-ව-වි-ක.

රැක්පෙණෙල ඇට සුදුසු ඉතා කළු මොළොක් සිනිපු පිරිසුදු දකුමකලු කළුපැහැ වෙයි. ඉනික්බිති දවහත්තරු සුදුසු ඉතා සුදු සිත පඩෙර පිරිසුදු දකුමකලු සුදු පැහැ වේ. බුදුහු අත්බැව් ඇසුරු කළ පෙර පින්කමින් උපත් ඒ පියවි මසැසින් දහවල්හි දූ රැයිදු හාත්පසින් යොදුනක් දකිකි. යම කලෙකැ චතුරඬ්ගසමනවාගත අන්ධකාරය වේ ද: හිරු අස්තයට ගියේත් වේ ද, කෘෂණපක්ෂයෙහි පොහොය ත් වේ ද, ගහන වූ වන ළැහැබක් වේ ද, මහ කළුවලාකුළු නැහුණේත් වේ ද, මේ බළු වූ වතුරඬ්ගසමන්වාගත අන්ධකාරයෙහි පවා හාත්පසින් යොදුනක් දකිති. එහි ඒ බීත්තියක් හෝ කවුළුවක් ගෝ පවුරක් හෝ ගලක් හෝ හසක් හෝ වැලක් ගෝ රුපදර්ශ-නයට ආවරණයෙක් නැති. ඉදින් එක් තලැටක් ලකුණු කොට තලගැලෙකැ බහාලන්නේ නම් ඒ තල ඇටය මැ නහාගන්නා සේ ක. මෙසෙයින් බුදුන්ගේ පියවි මසැස පිරිසුදු වේ. මෙසෙයින් බුදුහු මසැසිනුදු වක්සුර්මත් වෙති.

කිසෙයින් බුදුහු දිවැසිනුදු වක්ෂුර්මත්හ යත්: බුදුහු විශුද්ධ වූ මිනිසැස ඉක්මැ සිටියා වූ චාෘුත වන්නා වූ ද උපදනා වූ ද භීන වූ පුණිත වූ අභිරූප වූ වීරූප වූ සුගතියට ගියාවූ දුගතියට ගියා වූ සත්ත්වයන් දකිති. යහත, මේ භවත් සත්ත්වයෝ කායදුශ්චරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු වාග්දුශ්චරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු මනො දුශ්චරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු ආයාීයනට උපවාද කළාහු මත්ථාාදෘෂ්ටි ඇත්තාහු මිත්ථාාදෘෂ්ටි වශයෙන් සමාදන් වූ විවිධ කර්ම ඇත්තාහු ය. ඔහු කය බිදිමෙන් මරණින් මත්තෙහි අය රහිත වූ දුකට ගති වූ විවස වැ පතිත වන නිරයට පැමිණියාහු ය. යළි මේ භවත් සත්ත්වයෝ කාය සුචරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු වාක් සුචරිතයෙන් යුක්ත වුවාහු මනස්සුවරිතයෙන් යුක්ත වූවාහු ආයායියනට උපවාද නො කළාහු සමාග්දෘෂ්ටි ඇත්තාහු සමාග්දෘෂ්ටි වශයෙන් සමාදන් වූ කර්ම ඇත්තාහු ය. ඔහු කාබුන් මරණින් මත්තෙහි සුන්දරගති ඇති සැපයෙන් අගු වූ ලොකයට පැමිණියාහ යි කම් වූ පරිද්දෙන් පැමිණි ස<mark>ත්ත්වය</mark>න් දන්නා සේක. මෙසෙයින් විශුද්ධ වූ මිනිසැස ඉක්මැ සිටි දිවැසින් චාෘත වන්නං වූ ද උපදනා වූ ද භීන වූ පුණිත වූ අභිරූප වූ විරූප වූ සුගත්යට ගියා වූ දුගත්යට ගියා වූ සත්ත්වයන් දකිති. කම් වූ පරිදි (පරලොව) පැමිණි සත්ත්වයන් දන්නා සේක. තවද බුදහු කැමැති වන්නාහු නම් එක් ලොකධාතුවකුදු බලන සේක. ලොකධාතු දෙකක් ද තුන් ලොකධාතුවකුදු – සතර ලොකධ. තුවකුදු – පස් ලොකධාතුවකුදු බලන සේක. දස ලොකධාතුවකුදු - විසි ලොකධාතුවකුදු - තිස් ලලාකධාතුවකුදු- සතලිස් ලොකධාතුවකුදු- පනස් ලොකධාසු වසුදු-සියක් ලොකධාතුහු ද බලන සේක. සහළීචූලනීලොකධාතුව ද බලන සේක. ද්විසහලී මධ්යම ලොකධාතුව ද බලන සේක, නිසහසී මහා සහසී ලොකධාතුව ද බලන සේක. තවද යම් පමණ කැමැති වන සේක් නම් එ පමණ බලන සේක. බුදුන්ගේ දිවැස මෙසෙයින් පිරිසුදු වේ. මෙසෙයින් බුදුහු දිවැසිනුදු වක්ෂූර්මත් වෙති.

චුලලනිඥෙස පාළි

කථං හගවා පණුඤුවක්බුනාපි වස්බුමා: හගවා මහාප ෙඤඤ පුථු-පණඤඤ හාසපණෙඤ ජවනප ෙඤඤ¹. තිස්බප ඤඤ නිබෙබධිකප ඤඤ පඤඤපහෙදකුසලො පහිතනඤණො අධිගතපටිසම්හිද³. වතුවෙසා-රජජපපතතා දසබලධාරී පුරිසාසහෝ පුරිසසීහෝ පුරිසනාගෝ පුරිසා-ජ ඤඤ පුරිසධෝර ෙසා අනතතඤාණෝ අනතත පේර අනත යෙසා අඩේසා මහදඩනො ධනවා නෙතා විනෙතා අනුනෙතා පණඤ පෙතා නිජඹාපෙතා පෙසෙබතා පසාදෙකා. සො හි හගවා අනුපපත ක මහහස උපපාදෙකා, අසඤජාතස, මහොසා සඤජනෙතා, අනසබාතස මහහස අසබාතා, මහොඤඤා මහොවිදු මහොකොවිදෙ මහොනුගා ව පන එතරහි සාවකා විහරනත් පවණ සමනතාගතා.

සො හි හගවා ජානං ජානාති, පසසං පසසති, වසබුහුතො ඤාණ-හතො ධමමහුතො බහමහතො වතතා පවතතා අසථසය නිතෙනතා, අමතසස දතා ධම්මසසාමී .තථාගතො, නත් තසස හගවතො අණැසුතං අදිටයං අවිදිතං අසවජිකතං අඵසයිතං' පඤඤයුය, අතී හං අනාගතං පමුපපතතං' උපාදය සබෙබ ධම්මා සබබාකාරෙන බුදධසය හගවතො සැණමුබේ ආපාථං ආගවජනති. යං කිඤා නොහතං නාම අත් ධම්මං ජානිතබබ·' අතනතෝ වා පරතෝ වා උහයතෝ වා දිටය ධම්මකො වා අභෝ සමපරායිකො වා අපෝ, උතතානො වා අභෝ, ගම්ගීරෝ වැ අභෝ, ගුලෙහා වා අතෝ, පටිවජතෙනා වා අභෝ, ගම්ගීරෝ වැ අභෝ, ගුලෙහා වා අතෝ, පටිවජතෙනා වා අභෝ, ගම්ගීරෝ වැ අභෝ, ගුලෙහා වා අතෝ, පටිවජතෙනා වා අභෝ, ගම්ගීරෝ වැ අභෝ, පටාදනෝවා අනෝ, පටිවජතෙනා වා අභෝ, නොයො වා අභෝ, වෝදනොවා අනෝ, පරමභෝ වා අභෝ. සබබං තං අනෙනාබද්ධ ඤාණෙ පට්වකතත්, සබබං කායකමමං බුද්ධසය හගවතො ඤාණානුපරිවතත් සබබං වවිකමමං ඤාණානුපරිවතත්, සබබං මනොකමාං ඤාණානුපරිවතත්

- 1. ජවතාප සඳහදා හාසපණෙදු මජ සං
- 2. අධිගතපටිසමහිදපපතෙතා ම ජ සං,
- 8. **ධම්ම සාම් සා**ා
- 4. අපුසිතං සාා

- අත්තානාගත පවටුපපනන• භානා,
- 6. අපටී, ජානිතඩබං ම ජ සං, සාහා.
- 7. අව්රොඩෝ අනේා වා පත.
- 8. පරමලසරා වා ම ඒ සං, සා.

චූලනිර්දෙශ පාලි

කිසෙයින් බුදුහු පැනැසිනුදු චක්ෂූර්මත්හ යක්: බුදුහු මහත්පුඥා ඇතියහ, පතළ පුඥා ඇතියහ, ශීඝු පුඥා ඇතියහ, දිවෙන පුඥා ඇතියහ, තියුණු පුඥා ඇතියහ, විනිවිද යන පුඥා ඇතියහ, පුඥා පුහේදයෙහි නිපුණයහ, පුලභ්දයට පැමිණි ඥාන ඇතියහ, අධිගම කළ පුතිසංචිද් ඇතියහ, චතුර්*මෙ*වශාරදායට පැමිණියහ, දශබලධාරීහ, පූරුෂ **ලශුෂ්ඨයහ, පුරුෂසිංහයහ, පුරුෂ**තාගයහ, පුරුෂාජානෙයහ, පුරුෂ-මධාරෙයහ, අනන්තඥාන ඇතියහ, අනන්ත තේජස් ඇතියහ, අනන්ත යශස් ඇතියහ, (පුඥධනයෙන්) ආඪායහ, මහත් වූ පුඥාධන ඇතියහ, පුඥාධනවත්හ, (නිවනට පමුණුවන හෙයින්) නේතෘහ, (වෛනෙය ජනයන් විනයන කරන හෙයින්) විනේතෘහ, (සැක සිදුනා හෙයින්) අනුනේකෘහ, (අර්ථය) පනවනුවහ, නිශ්චය කරනුවහ, (පිළිවෙත්) දක් වනුවහ, (පුකිපත්තිඵලයෙන්) පහදනුවහ, තවද ඒ බුදුහු නූපන්විරු අරීමහ සිය සතන්හි ඉපැදවූහ, (වෛනය සන්තානයෙහි) අසඤ්ජාත මාර්ගය උපදනුවහ, පුකාශ නො කළ මාර්ගය පුකාශ කරනුවහ, මාර්ගය දතුවහ, මාර්ගය දන්නාසුල්ලහ, මාර්ගයෙහි විවක්ෂණයහ, තවද මෙකල්හි මාර්ගය අනුව යන ශුාවකයෝ (ශිලාදි ගුණයෙන්) පසුපස යෙමින් වෙසෙත්.

ඒ බුදුහු දහයුතු ලඥයධර්මය දනිති, දක්කයුතු ලෛයපථය නුවණැසින් දකිති, (දර්ශන පරිණායක හෙයින්) ඇසක් මෙන් වූහ, ඥානමය වූහ ධර්මමය වූහ, ශෛෂ්ඨ වූහ, (දහම් දෙසන හෙයින්) වක්තෘ වූහ, පුවක්තෘ වූහ, (අර්ත්ථය දක්වනුයෙන්) නි ර්නෝතෘ වූහ, අමෘතය දෙනුවහ, ධර්ම සාමීහ, තථාගත වූහ. ඒ බුදුන් විසින් (මහනැණින්) නො දන්නා ලද්දෙක් (නුවණැසින්) ගතා දක්තා ලද්දෙක් අවිදිතයෙක් නො පසක් කරන ලද්-ලදක් පුඥායෙන් ස්පර්ශ නො කරන ලද්දෙක් නැති. ඥෙය නම් වූ දතයුතු යම කිසි ධර්මයෙක් වේ ද, අතිතානාහත පුතායුත්පන්නය ඇතුළු කොට සඩ්බතාසඩ්බත වූ සියලු ධර්මයෝ සර්වපුකාරයෙන් භාගාවත් බුදුන් ගේ ඥානමුඛයෙහි ආපාථයට පැමිණෙත්. ආත්මාර්ත්ථය වේවයි පරාර්ථය **ලච්චයි උභයාර්ථය අව්චයි දෘෂ්ටධාර්මිකාර්ත්ථය අව්චයි සාම්පරායිකාර් ථය වේවයි උත්තානාර්ත්ථය වේවයි ගම්හීරාර්ත්ථය වේවයි ඉඩාර්ත්ථය** වේවයි පුතිව්ඡන්නාර්ත්ථය වේවයි නෙයාර්ත්ථය වේවයි නීතාර්ත්ථය වේවයි නිර්දෙෂාර්ත්ථය වේවයි නික්ලෙශාර්ත්ථය වේවයි පරිශුද්ධාර්ත්ථය වේචයි පරමාර්ත්ථය වේචයි එ හැම බුද්ධඥානය තුළ පිරිවැටෙයි. භාගා-වත් බුදුන්ගේ සියලු කායකර්මය ඥානය අනුව පවතී, සියලු වාක්කර්මය අනුව පවති, සියලු මනඃකර්මය ඥානය අනුව පවති. ඥානය

371

අතීලත බුද්ධසස භගවලතා අපපටිහතං ඤාණං, අනාගලත අපසටිහතං ඤාණං, පව්ඩු පෙනෙන අපාටිහතං ඤාණං, යාවතකං ලනයාහං තාවතකං ඤාණං, යාවතකං ඤාණං තාවනකං නෙයාං. නෙයාපරියනතිකං ඤාණං, ඤාණපරියනතිකං නොයාං, නොයාං අතිකකමිතා ඤාණං නා වත්තතී1. ඤාණං අතිකක මිතිා නෙයාපථෝ නත්, අයාසුමයාසු පරියනතරයායිනො තේ ධිමුමා, යථා දවනනා සමූගහපටලානං සමුමා එසයිනාන.ª. හෙටුළීමං සමුගත පටලං උපරිමං නාතිවකාත්, උපරිමං සමුගා පටලං හෙටසීමං නාතිවකාති, අකුකුමකුකුපරියනාහරයායිනො තේ. එවලෙව බුද්ධසස තෙයාකුව ඤාණයාව අයාසු මයාසු පරියනත ට්ඨායිනෝ. භගවලතා යාවතකං නෙයාහං තාවතකං ඤාණං, යාවතකං ඤාණං තාවතකං නෙයහං, නෙයාපරියනතිකං ඤාණං, ඤාණපරියනතිකං නෙයා. ගතයාං අතිකකමිතා ඤාණං නපැවතතති, ඤාණං අතිකකමිතා නෙයා පටො නත්, අකුසුමකුසුපරියනා ට්යායිලනා ලො ධම්මා.

සබබධමෙමයු බුද්ධසස හගවනතා ඤාණං පවතතති, සබෙබ ධමමා බුද්ධසස හ 🛯 වනා ආච්ඡ නපටිබද**ිා ආකඩබාපටිබද්ධා**4 මන් ිකාරපටිබද්ධා විතතුපපාදපටිබදධා සබුධසගෙනසු බද්ධසස හගවගතා ඤාණං පවතනත්, සබෛකසංච සතතානං භගවා ආසයං ජානාති, අනුසයං ජානාති, ජානාති, අධිමුතතිං ජානාති, අපරජකෙබ් මහාරජකෙබ චරිතං තිකාබිපදියෙ මුදිපදියෙ සවාකාරෙ ආාකාගර සුවි කුසුපයෙ දුවිකුසුපයෙ හබ්බාහබෙබ සහොත ජානාති. සඳවකො ලොකො සමාරකො සබුහමකො සසාමණබාහමණි පජා සදෙවමනුසසා අනෙතාබුද්ධඤාණෙ පරිවතතති. යථා යෙ කෙවි මචජකචඡපා අනනමයො තිමිනිමිබාලං උපාදය අනෙහා මහාසමුදෙ පරිවානතති. එවා වේ සදෙවාකා ලොකො සමාරකො සබහමකෝ සසසමණබාහමණී පජා සදෙව්මනුසසා අනෙතා බුද්ධඤාමණ පරිවහා තිං. යථා යේ කෙවි පකබී අතානම්සො ගරුළං වෙනතෙයාං උපාදය ආකාසසස පදෙසෙ පරිවතතනති. එවමෙව යෙපි තෙ'. බුද්ධඤාණසා පදෙසෙ සාරිපුතතසමා පණසැය සමනතාගතා, තෙපි බුද්ධඤාණං දෙවමනුසසානං පඤඤං එරිතා අභිභවිතා පරිවතත නතී. තිටථති. යෙපි තෙ බතතිය පණඞිතා බාහමණපණඞතා ගහපතිපණඞිතා සමණපණ්ඩතා ගිපුණා ක පරපැවාද වාලවේරුපා වොහිඤතතා මකෙක චරනති පඤකාගතෙන දිවෑගතානි, තෙ පංඤා අභිසඹබරිභා අභිස භාවිතවා තථාගතං උපස භාකමිතවා පු චජනානි ගු ලොන් ව පටි චජ-න්නානිච කථිතා විසයජීතාව¹⁰. තෙ පඤත් භ ගවතා¹¹ හොතති නිද?-වඨකාරණා. උප කිහතකා ව ගත හගවනො සමපජජ නති. අථ බො හගවාව තත් අතිරොවක යදිදං පඤඤයාති. එවං හගවා පඤඤවකබුනාපි වකබුමා.

- 1. ඤාණං න පරිවතකක් පන.
- 2. එයිතානං ම ජ සං, සාසා.
- 8. අඤඤමඤඤපරියනතටඨාධිනො-ම ජ සං.
- 4. ආකඩ්බන පට්බඩා. පත
- 5. සමාරලකා ලොකො සටුහමකො අලානො-- ම ජ සං
- 6. පරිවතතනත් ම, වී, ක.
- 7. යෙකෙව් තෙ පන
- 8. තෙ හිතුනතා සා, ව.වී, ක.
- 9. දිටයීගතොවා පතු.
- 10. කරිතා විසසජයිතාව ව , වී, ක, ම ජ සං
- 11. හගවනො ව, වී, ක.

චූලනිර්දශපාලි

අතීත ගෙන හා ගාවත් බුදුන්ගේ ඥානය අපුතිහත (අනාවරණ) යෑ, අනාගත යෙහි ඥානය අනාවරණ යැ, පුතුදුත්පන්නමයහි ඥානය අනාවරණ යැ දතයුත්ත යම් පමණ ද ඥානය එ පමණ යැ, ඥානය යම් පමණ ද දතයුත්ත එ පමණ යැ, ඥානය ඥෙයපයාීන්තික යැ, ඥෙයය ඥානපයාීන්තික යැ, ඉඳසය ඉක්මැ ඥානයෙක් නො පවතී, ඥානය ඉක්මැ ඥෙයපථයෙක් නැති, ඒ ධර්මයෝ අනොහනාපයාහන්තයෙහි පවත්නාසුල්ලහ. යම්සේ මනාකොට පැහැසූ සුමුගු පටල දෙකක්හු ගේ යට සුමුගුපටල උපරිමය නො ඉක්මවා ද උඩ සුමුගුපටල හෙට්යිමය නො ඉක්ම සිටී ද, ඔවුහු ඔවු-නොවුත් ගේ කෙළවර සිටුනාසුලු වෙත් ද, එසෙයිත් භාගාවත් බුදුන්ගේ ඥානයත්. අනොහතාපයාහන්තයෙහි ලඥයයත් පවත්නාසුල්ලහ. යමතාක් ඉඥයය ද ඒතාක් ඥානයැ, යමතාක් ඥානයද ඒ තාක් ඉඥය යැ, ඥානය ඥෙයපයාීත්තික යැ ඥෙයය ඥානපයාීත්තික යැ, ඥෙයය ඉක් මැ ඥානය නො පවතී ඥානය ඉක්මැ ඥෙයපථයෙක් නැති. ඒ දහමහු අනොහානා පයඞ්න්තයෙහි සිටුනාසුල්ලහ.

සියලු දහම් විෂයෙහි භාගාවත් බුදුන්ගේ ඥනය පවතී, සියලු දහම්හු භාගාවත් බුදුන්ගේ මනොද්වාරාවර්ජනයට අයත්හු වෙති, රුචිය පුති බද්ධයහ, මනසිකාර පුතිබද්ධයහ, චිත්තොත්පාද පුතිබද්ධයහ. සියලු සතුන් විෂයෙහි භාගාවත් බුදුන්ගේ ඥානය පවතී. බුදුහු සියලු සතුන්ගේ ආශය දනිති, අනුශය දනිති චරිතය දනිති, අධිමුක්තිය දනිති. අල්ප වූ රාගාදි රජස් ඇති මහත් වූ රජස් ඇති තියුණු වූ (ශුද්ධාදි) ඉඳුරන් ඇති මෘදු වූ ඉඳුරත් ඇති සුන්දර වූ (ශුද්ධාදි) ආකාර ඇති ගර්භිත වූ (ශුද්ධාදි)ආකාර ඇති සුවිඥාපා වූ දුර්විඥාපා වූ හවාාහවා සත්ත්වයන් දනිති. මරුන් බඹුන් සහිත වූ දෙවියන් සහිත ලෝ වැසි තෙම දෙව්මිනිසුන් සහිත වූ මහණ බමුණන් සහිත පුජාව බුදුනුවණ තුළ පවතී. තිමි තිම්ඬගල පටන් කොට යම් කිසි මස්-කැසුබු කෙනෙක් වෙත් නම්, ඔහු යම්සේ ඇතුළු මහමුහුලදහි හැසිරෙන`ද, එසෙයින් මරුන් බඹුන් සහිත වූ සඳෙවක ලොක ලතුමේ ශුමණබාහ්මණයන් සහිත සදෙවමනුෂාපුජාව ඇතුළුබුදනුවලණහි පවතී. යමසේ විනතාපුත් ගුරුළුරජහු පටන් කොට යම කිසි පක්ෂි කෙනෙක් වෙත් නම්, ඔහු අහසැ පෙදෙසකැ හැසිරෙත් ද, එසෙයින් මැ යම් කෙනෙක් නුවණින් සැරියුත් තෙරුන් සම වූවාහු නම්, ඔවුහු ද බුද්ධඥාන-යාගේ පෙලදසක පවත්නාහු යැ. බුද්ධඥානය දෙවිමිනිසුන්ගේ පුඥාව පැතිර මැඩගෙන සිටී. නිපුණ වූ කළ පරපුවාද ඇති වල් විදුනා දුනුවායන් බඳු පුසිද්ධ වූ යම් ක්ෂනිය– බාහ්මණ– ගෘහපති– ශුමණ පණ්ඩිත කෙනෙක් පුඥායෙන් දෘෂ්ටිගතයන් බිදිමින් මෙන් හැසිරෙත් නම් ඔහු ගුඪ වූ ද පුතිවජන්න වූ ද බොහෝ පුශ්න රවනා කොට බුදුන් වෙත පැමිණ විවාරත් ද හාගාවතුන් විසින් ඒ පුශ්නයෝ සකාරණ වැ කියන ලද්දහු විසඳන ලද්දහු මැ වෙත්. ඔවුහු භාගාවතුන්ගේ ශුාවක බවට (උපාසක බවට හෝ) පැමිණියාහු මැ වෙත්. යළි බුදුහු මැ එහි පුඥායෙන් අතිශයින් පුකාශ වෙත් නුයි මෙසේ බුදුහු පැනැසිනුදු 'චක්ෂු ර්මත්' වූහ.

කථං හගවා බුද්ධවකබූනාපි වකබූමා: හගවා බුද්ධවකබූනා ලොකං ඔලොකෙනෙතා¹ අදදස සතෙත අපපරජකෙබ මහාරජකෙබ තිකබි*ප*දුයෙ මුදිණුලය ස්වාකාරේ දවාකාරා පුවිඤඤපයෙ දුවිඤඤපයෙ අපෙපකරෝව පරලෝකවජජ භයදසසාවිලනා විහරලනත, අපෙපකලෙව න පරලෝකවජජ-භයදසසාවිනො විහරනෙක. සෙයාථාපි නාම උපපලිතියං වා පදුමිනියං වා පුණුබරීකිනියං වා අපෙසකචවානි උපපලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරිකානි වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවදධානි උදකානුගාතානි අනෙතානිමුගා-අපෙසකවවානි උපැලානි වා පදුමානි වා පුණුඩරිකානි වා පොසීනි. උදලක ජාතානි උදකෙ සංවදධානි සමොදකං යීතානි,³ අලපපකචවානි උපාලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරිකානි වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවදධාන් උදකා අච්චුගාමා තිටඨනත් අනුපලිතාන් උදංකන. එවමෙව භගවා බුද්ධවකබුනා ලොකං ඔලොලක නෙතා අදදස සතෙත අපපරජකෙඛ මහාරජකෙක තික්ෂිපුයෙ මුදිස්දියෙ ස්වාකාරේ අවාකාරේ සුවිණුසුපයෙ **ເບັນແຮງເອດ ເຊຍເນລຍາຍ ເດຍເວລາຍາຍ ເປັນເຊຍເມຍິຍ** ເຫຼັງ ເປັນເຊຍແຫຼງ අපෙපකරෙව න පරලොකවජපහයදඤාවිඡ්නා විහරනෙක.

''ජාතාත් හගවා'' අයං පුගාලො රාගචරිලතා අයං දෙසචරිලතා අයං මොහචරිතො, අයං විතකඣචරිනො අයං සදධාචරිමතා අයං ඤාණචරිතොති. රාගචරිතසස හගවා පුගාලසස අසුහකථං කථෙති.4 **ලදසචරිතසස හගවා පුණාලසය මෙතාාහාවනං** ආවික්ඛත්, මොහ චරිතං භගවා පුගාලං⁵ උදෙදලස පරිපුචඡාය⁶ කාලෙන ධම්වසවලන කාලෙන ධම්මසාකචඡාය ගරුසංවාසෙ නිවෙනසති, විතකකවරිතසා හගවා පුනාාලයස ආනාපානසතිං ආචිකුඛති, සදධාවරිතයස හගවා පුගාලසස පසාදනීයං නිමිතාං ආවිකාති බුද්ධසුබොයිං ධමාසුධමාත• සබාහසුපපටිපතකිං සීලානි ව අතානො. ඤාණවරිතසය හගවා පුගාලසය ව්පසංතානිමිකතං ආචිකෘති අනිවවාකාරං දුක්කාකාරං අන්තාකාරං.

- 1. වොලොකොනො ම ජ සං.
- දකාව්තා ව, ව්, ක.
- 8. සමොදකං නිවඨනාහි -ප--

- 4. අසුහං කථං පන
- 5. මොතචරිකසස හඟවා සුගාලයස-මජයං.

6. උදෙදස පරිපුවරාශ - පත.

මොඝරාජ සූතුනිර්දෙශය

චූලනිර්දෙශපාලි

කිසෙයින් බුදුහු බුදු ඇසිනුදු 'චක්ෂූර්මත්' වූහ යත්: බුදුහු බුදු ඇසින් ලොව බලන සේක් (නුවණැස්හි) අල්ප වූ (රාගාදි) කෙලෙස් රජස් ඇති මහත් වූ කෙලෙස්රජස් ඇති තියුණු වූ (ශුද්ධාදි) ඉඳුරන් ඇති මෘදු වූ ඉඳුරන් ඇති (ශුද්ධාදි) සුන්දරාකාර ඇති (අශුද්ධාදි) ගර්භිත වූ ආකාර ඇති සුවිඥාපාවු දුර්විඥපා වූ සත්ත්වයන් ඇතැම් ශකනකුන් පරලොව හා වදායන් හය වශයෙන් දක්නාසුලු වැ වසනුවන්, ඇතැම් කෙනකුන් පර-ලොව හා වදායන් හය වශයෙන් දක්නා සුලු වැ නොවසනුවන් දුටුසේක. යමසේ උපුල්විලෙකැ හෝ පියුම්විලෙකැ හෝ නෙළුඹුවිලෙකැ හෝ ඇතැම් උපුල් පියුම් හෝ නෙළුම් දියෙහි හටගත්තාහු දියෙහි වැඩුණාහු දියෙන් නො නැතුණාහු ඇතුළත ගැලී පොහොනි වූවාහුද, ඇතැම් උපුල් පියුම් හෝ නෙළුම් දියෙහි හටගත්තාහු දියෙහි වැඩුණාහු දිය හා සම වැ සිටියානු ද, ඇතැම් උපුල් පියුම් හෝ නෙළුම් දියෙහි හටගත්තාහු දියෙහි වැඩුණාහු දියෙන් උඩට නැහී දිය හා නො වැකුණාහු සිටිත් ද එසෙයින් මැ බුදුහු බුදුඇසින් ලොව බලන සේක් අල්පරජස්ක වූ ද මහාරජස්ක වූ ද තියුණු ඉඳුරන් ඇත්තා වූ ද මෘදු ඉඳුරන් ඇත්තා වූ ද සුන්දරාකාර ඇති වූ ද ගර්භිතා කාර ඇති වූ ද සුවිඥපා වූ ද දුර්විඥාපා වූ ද සත්ත්වයන්, ඇතැම් කෙනකුන් පරලෝකයෙහිත් වදායෙහිත් හය දක්නාසුලු වැ වසනුවන්, ඇතැම, කෙනකුන් පරලොක වදායෙහි හය දක්නාසුලු වැ නොවසනුවන් දුටු ෂේක.

බුදුහු 'මේ පුද්ගල තෙමේ රාගචරිතයෙක. මේ ද්වෙෂචරිතයෙක, මේ මොහචරිතයෙක, මේ විතර්කචරිතයෙක, මේ ශුද්ධාචරිතයෙක, මේ ඥානචරිතයෙකැ'යි දන්නා සේක. බුදුහු රාග බහුල පුද්ගලහට අශුභ කථාව වදරති. බුදුහු ද්වේෂ බහුල පුද්ගලහට මෛත්හාචනාව පවසති. බුදුහු මොහ බහුල පුද්ගලයා උදෙසීමෙහි ද පරිපාචඡා (අටුවා) යෙහි ද කලෙකැ (සුදුසු කල්හි) ධර්මශුවණයෙහි ද කලෙකැ ධර්මසාකචඡායෙන් ගුරුන් ඇසුරු කිරීමෙහි ද (ඇදුරන් වෙත) සිටුවන සේක. බුදුහු විතර්ක බහුල පුද්ගලහට ආනාපානසනිය දෙසන සේක. ශුද්ධා බහුල පුද්ගලහට බුදුහු පුසාද උපදවන සූතුයක් ද බුදුන්ගේ බුද්ධත්ව පුනිවෙධය ද ධර්මය සවාක්මහාත බව ද සඩ්සයා සුපුතිපන්න බව ද තමා සතු ශීලයන් ද පවසන සේක. ඥානාවරිත පුද්ගලහට බුදුහු (උදයවාසාදි) විදර්ශනා **නිමිත්ත වූ** අනිහාතකාරය දු:බාකාරය අනාත්මාකාරය පවසන සේක.

් වූල නිලෙස පෘළි

 "සෙලෙ යථා ප තමුද්ධතිවසීතො යථාපි පසෙස ජනතං සමනතතො, තථූපමං ධම්මමයං සුමෙධ, පාසාදමාරුයක සමනත වකබු සොකාවතිණණං ජනතමපෙකසොකො අවෙසකයපු ජාතිජරාභිහුක''නති₄

එවං හගවා බුද්ධවකබුනාපි වකබුමා:

කථං හගවා සමනාවකබුනාපි වකබුමා: 'සමනාවකබු' වුවවති සබද ඤඤුත ඤණං, හගවා සබබඤඤුතඤ ලෙණන¹ උපෙතො සමුපෙතො උපාගතො සමුපාගතො උපපනෙතා සමපනෙතාª සමනතාගතො.

> ''න තසස අදදිවසමීධාවී කිඤව අාථා අවිඤඥාතමජානිතබබං සබබං අභිඤඤාසි යදාවී නෙයාං තථාගතො තෙන සමනා චකබූ''ති^b

එවං හගවා සමකතාවකබුනාපි චකබුමාති 'න මෙ බාාකාපි චකබුමා.'

යාවතතියඤව දෙවීසි බාාකරෝතීති වෙසුතරානි: යාව තතියං බුදෙබා සහධමකෙං පඤහං පුරටඪා බාාකරොති නො සංසාරෙතීති³ එවං මයා උගාහීතං, එවං මයා උපධාරිතං, එවං මයා උපලකඛිතං. දෙවිසීති: භගවා⁴ දෙචො වෙව ඉයි වාති දෙව්සි. යථා රාජපබබජිතා⁵ වුවවනති රාජිසයො, බාහමණ අධ්ධ ජිතා වූ වුව නති බාහමණිසයො, එව මෙව හගවා දෙවො වෙව ඉසි චාති දෙවියි. අථවා හගවා පබබජිතොතිපි ඉසි, මහතතං සීලකානා එසි ගවෙයි පරියෙසීතිපි ඉයි, මහතතං සමාධිසානාං - පෙ-මහතතං පඤඤකබනවා-මහතතං විමුතුතිකබනවා-මහතතං විමුතුතිඤණ-දසසනසුබාතුං එසි ගවෙසි පරියෙසීතිපි ඉසි, මහතො තමොකායසස පැළත, එසි ගමාසි පරිමයසීතිපි ඉසි, මහතො විපලලාසසය පහෙතුං පරියෙසී ගිපි ඉසි, තණහාසලලසය අඛ්ධහනං? එයි ගඉවසි මහලතා - ලප- මහලතා දිටසීසබකාටසය විනිවෙඨනං - මහලතා මානුද්ධජසය පපාතනං– මහතො අභිසංඛාරයා වූපසමං– මහතො ඔඝසා නිසුරණං,–

1. සබබඤඤකොන ඤාණෙන - ව, වි, ක.

 තො සමපායකිති – සහා. තොයංසාලදකීති – ක.

- 4. හඟවා ලච්ච මජ සං.
- 5. රාජා පබ්බරිතා ම ජ සං.
- 6. බාහමණ පබබරිතා ම ජ සං.
- 7. අබබුළහනං-සා,
- a. දීසනිකාය මහාපදන සුසත, මජඣමනිකාය අදියපදියෙසනඳතත බොධ්රාජ කුමා ර සුතත, බාහමණසංයුතත -පඨමවගග, ඉතීවුතතක - දුකියවගො.
- b. පටිසමහිදමගග-ඤාණකථා- ඉත්දියකථා.

^{2.} සමූපපනානා – ම ජ සං.

මොඝරාජ සූතුනි**ඊ**දෙ**ග**ෙ

චූලනිර්දෙශපාලි

 යමසේ සෙල්මුවා පවු මුදුන්හි සිටි (ඇස් ඇකි පුරුෂ) යෙක් හාත්පස ජනතාව බලන්නේ ද, එසෙයින් සුන්දර පු දා ඇතියාණෙනි, සමන්තවක්ෂුස් වූ හාගාවත්නි, මුඹ වහන්සේ ද දහමමුවා පහයට නැහ (තුමූ) පහ වූ යොක ඇත්තාහු යොකාවතිර්ණ වූ ජාතිජරායෙන් මඩනා ලද ජනතාව බලනු මැනැවැ'යි. මෙසෙයින් බුදුහු බුදු ඇසිනුදු චක්ෂුර්මත් වූහ.

කිසෙයින් බුදුහු සමතැසිනුදු 'චක්ෂුර්මත්' වූහ යත්: 'සමන්තචක්බු' සර්වඥතාඥානය කියනු ලැබෙයි. බුදුහු සර්වඥතාඥානයෙන් උපෙතයහ, සමුපෙතයහ, උපගතයහ, සමුපගතයහ, නො වෙන් වූහ, පරිපූර්ණයහ සමන්විත වූහු.

2. ඒ තථාගතයන් විසින් මේ ලෛත්ධාතක ලොකයෙහි (මෙකල හෝ) පැනැසින් නුදුටු කිසිවක් නැත, යළි (අතික වූ) නො දත් කිසිවක් නැත, (අනාගත වූ) නො දනෙන කිසි ධර්මජාතයෙකු දු නැති. දතයුතු වූ යම් ධර්මජාතයෙක් වේ නම් ඒ සියල්ල අවබෝධ කළහ. එහෙයින් තථා ගතයෝ 'සමන්තවක්බු' වූහ.

මෙසෙයින් බුදුහු සමතැසිනුදු 'චක්ෂුර්මත්' වූහු නුයි 'න මෙ බසාකාසි චක්බුමා' යනු වේ.

යාව තතියඤා දෙවීසි බාංකරොති' ති මේ සුතං යනු: බුදුහු තූන්වන වට දක්වා කරුණු සහිත වැ පැන පුළුවුස්නා ලද්දහු පකාශ කෙරෙති නො බැහැර කෙරෙති' මෙසේ මා විසින් උගන්නා ලද, මෙසේ මා විසින් විමසන ලද, මෙසේ මා විසින් සලකන ලද. දෙවීසි යනු: බුදහු 'දෙව' ද 'සෘෂි' ද යි 'දේවර්ෂි' නම. යමසේ රජපැවිද්දෝ 'රාජර්ෂිහ' යි කියනු ලැබෙත් ද බමුණු පැවිද්දෝ 'බාහ්මණර්ෂිහ' යි කියනු ලැබෙත් ද, එසෙයින් මැ බුදුහු 'දේව' ද 'සෘෂි' ද යි දේවර්ෂිහ. නොහොත් බුදුහු පැවිදි වූවාහු නුයි ද සෘෂිහ, මහත් වූ ශීලස්කන්ධය උෂණ ගවෙෂණ පර්යේෂණ කළාහු නුයි සෘෂිහ, මහත් වූ සමාධිස්කන්ධය උෂණ ගවෙෂණ පර්යේෂණ කළාහු නුයි සෘෂිහ, මහත් වූ සමාධිස්කන්ධය උෂණ ගවෙෂණ පර්යේෂණ කළාහු නුයි සෘෂිහ, මහත් වූ සමාධිස්කන්ධය මහත් වූ පුණුස්කන්ධය – මහත් වූ ව්මුක්තිස්කන්ධය – මහත් වූ ව්මුක්තිඥාන දර්ශනස්කන්ධය – මහත් වූ ව්මුක්තිස්කන්ද කළාහු නු යි ද සෘෂිහ, මහත් වූ තමස්කායයාගේ විදරණය එෂණ ගවෙෂණ පයෝෂණ කළාහු නුයි ද සෘෂිහ, මහත් වූ විපයාදාසයාගේ බිදීම එෂණ ගවෙෂණ පයෝෂණ කළාහු නු යි ද සෘෂිහ, මහත් වූ තාක්ණො ශලාය ඉදිරීම ... මහත් වූ දෘෂ්ටි සඩසාටය ලිහීම, මහත් වූ මානධාවජය ගෙළීම, මහත් වූ අභිසංස්කාරය සන්හිදුවීම, මහත් වූ ඔසය තරණය කිරීම,

T xLviii

වූලලතිඥෙස පාළි

මොඝරාජ සූතතනිඥෙසො

මහතො හාරසස නිතක දිනාං- මහතො සංසාරවවටසය උපවේදං-මහතො සතාපසස නිඛ්ධාදනං- මහතො පරිළාහසය පටිපැසයදයිං-මහතො ධම්මධජසය උස්ධාපනං එසි ගවේයි පරියෙසිනිපි ඉසි. මහතත සනිදවසාගත මහතො සම්පපධාගන මහතො ඉද්ධිපාදෙ මහතතානි ඉණුයානි මහතතානි බලානි මහතෙක බොජඩාබොන මහතතං අරියං අවස්ඩනිකං මහතා මහතතං පරමසීං අමතං නිඛ්ධානං එසි ගවේයි පරියෙසින්පි ඉසි. මහසකොරුවා සතොති එසිතො ගවෙසිතො පරියෙසිතා කහං බුලදධා කහං හඳවා කහං දේවලදවො කහං තරාසහොතිපි ඉසීනි යාව තතියණු ලදවිසි බාංකරොනීනි මෙ සුතං.'

අතතාහ සො බුාහමණො :

''අවාහං සකකං අපුවජිසසං (ඉච්චායසමා මොඝරාජා.) න මෙ බහාකාසි වකඩුමා, යාව තතියඤා දෙවිසි බහාකරොතීති මෙ සුත''නති.

15-2

අයං ලලාකො පරො ලොකො බුහ≷ ලොකො සලදවකො, දිවසීං නෙ නාහිජ.නාති ගොතමසය යසසයිනො.

අයං ලොකො පරො ලොකොති: 'අයං ලොකො'ති මනුසස ලොකොං 'පරෝ ලොකො'ති මනුසැලොකං යිපෙතිා සලබබා පරෝ ලොකො'ති අයං ලොකො පරෝ ලොකො'.

බුහුමලොකො සදෙවකොති — සදෙවකො ලොකො සමාරකො සබහමකො සංසමණබාහමණී පජා සදෙවමනුසසාති 'බහමලොකො සදෙවලකා.

දිටයීං තෙනාහිජානාකීති– තුංහාං දිවසීං බහතිං රුචිං ලදසීං අජඹාසයං අධිපපායං ලොකො න ජානාති: 'අයං ඒවාදිවසීකො ඒව බහස්කො ඒවං රුචිකො එවංලද^{සී}කො එවංඅජඹාසයො ඒවංඅධිපපායො'ති න ජානාකි න පසසති න දසබති නාධිගමණති න විඤති න පටිලහතිති 'දිවසීං තෙ නාහිජානා'ති. **චූලනිර්දෙශපාලි**

මොඝරාජ සූතුනිර්දෙශය

මහත් වූ (පස්කඳ) බර බහා තැබීම, මහත් වූ සසරවට සිදීම, මහත් වූ සන්තාපය නිවීම, මහත් වූ (ක්ලේශ) පරිදහය සන්භිදුවීම, මහත් වූ ධර්ම-ධවජය එසැවීම එෂණ ගවේෂණ පයෝෂණ කළංහු නු යි ද සෘෂිහ. මහත් වූ, සතිපට්ඨානයන් මහත් වූ සමාක් ප්‍රධානයන් මහත් වූ සෘද්ධිපාදයන් මහත් වූ ඉන දියයන් මහත් වූ බලයන් මහත් වූ බොධා ඩිගයන් මහත් වූ ආයා ී අෂ්ටාඩ්ගික මාර්ගය මහත් වූ පරමාර්ත්ථ වූ අමාමහනිවන එෂණ ගවෙෂණ පයෝෂණ කළංහු නුයි ද සෘෂිහ, මහෙශාඛා වූ සත්ත්වයන් විසින් හෝ 'කොහි යැ බුදුහු', කොහි යැ භාගාවත්හු, කොහි යැ දෙව්යනට දෙව් වූවෝ, කොහි යැ නරශෛෂ්ඨයෝ' යි එෂිත ගවෙෂිත පර්යෙෂිත වූහු නුයි ද සෘෂී වෙත් නුයි ''යාව තතියඤව දෙවීසි බාංකරොති'ති මෙ සුතං'' යනු වේ.

එයින් කී යැ එ බමුණු:

''ද්වාහං සකකං –පෙ– බාාකරෝතී'ති මේ සුතං''යි.

15-2

මේ මීනිස්ලෝවැසි තෙමේ ද අන් ලෝවැසි තෙමේ ද දෙවියන් සහිත වූ බඹලෝවැසි තෙමේ ද යශස්වී වූ ගෞතම ගොතු ඇති මුඹ වහන්සේ ගේ අෂ්ටිය නො දනී.

අයං ලොකො පරො ලොකො-'අයං ලොකො' යනු: මනුෂාලෝක යැ 'පරො ලොකො' යනු: මිනිස්ලොව තබා සියල්ල පරලොව් නුයි 'අයං ලොකො පරො ලොකො' යනු වේ.

ි ප්රේෂ්ෂාවේ සංක්ෂාවේ සංක්ෂාවේ සංක්ෂාවේ සංක්ෂාවේ සංක්ෂාව සංක් සංක්ෂාව ස

දිටයිං යත නාභිජාතාති යනු: මුඹ වහන්සේ ගේ දෘෂ්ටිය ක්ෂාන්තිය රුචිය ලබයිය අධාාශය අභිදුාය ලෝවැසි තෙම නො දනියි: 'මේ මෙබඳු දෘෂ්ටි ඇත්තෙක, මෙ බඳු ක්ෂාන්ති ඇත්තෙක, මෙ බඳු රුචි ඇත්තෙක, මෙ බඳු ලබයි ඇත්තෙක, මෙ බඳු අධාාශය ඇත්තෙක, මෙ බඳු අභිදුාය ඇත්තෙකැ' යි නො දනියි නො දකියි නො දක්තේ යැ නො පැමිණෙයි නො විදියි නො ලබා නුයි 'දිවසීං තෙ නාභිජානාති' යනු වේ. ගොතමසස යසස්තොති: හගවා යසපාංකොති යසසයි, අථවා හගවා සකකංතා හරුකංකා මානිතො පූජිතො අපවිතො ලාහී විවරපිණ්ඩපාත සෙනාසනගිලානපවටයහෙසජජපරිසබාරානනාසිපි යසසයිනි 'ගොතමසස යසසිනො.'

තෙනාහ සො බාහමණෝ:

''අයං ලොකො පරො ලොකො බහමලොකො සදෙවකො, දිවසීං තෙ නාතිජානාති, ගොතමසස යසසයිනො''ති.

15--3

එවං අභිකකතතදසසාවිං අත් පඤෙතත ආගමං, කථං ලොකං අවෙසබතතං මච්චුරාජා න පසංති.

එවං අභිකකනනාදසසාවනනී: එවං අභිකකතනදසසාවීං අගහදසසාවීං සෙවස්දසසාවිං විලසටයිදසසාවිං පාලමාකබදසසාවිං උතනමදසසාවිං පරම-දසසාවිනනී 'එවං අභිකකනානදසසාවිං'.

අත් පෙසැහන ආගමහති: පසැහත්කමහා ආගතා¹ – පෙ – වහසෙසතං භාරනති, එවමපි 'අත් පෙසැහන ආගමං.'

කථං ලොකං අවෙක්වනත නත්: කථං ලොකං අවෙයාබනතං පවවවෙ-කබනතං තුලයනතං තීරයනතං විභාවයනතං විභූතං කරෝනත නති 'කථං ලොකං අවෙකබනතං'.

මවවුරාජා න පසසකීති: මවවුරාජා න පසසකී න දසාබකී නෘධිගවජකි න විඥති න පටිලහතීති 'මවවුරාජා න පසසකි'.

ලතනාහ ලසා බාහම්ණො:

''එවං අභිකකනතුදසසාවිං අත් පඤකන අගමං, කථං ලොකං අවෙසබනතං ම වනුරාජා න පසාතී''ති.

^{1.} පංඤානත අත්කො ආගාංකාමරි-මජ 📣

මොඝරාජ සූපුනිර්දෙශය

ඉහාතමසස යසසයිනො යනු: බුදුහු යසසට පැමිණියාහු නුයි යශස්වී යැ තොහොත් බුදුහු සත්කෘතයහ ගරුකෘතයහ මානිතයහ පූජිතයහ (අගුදනා-දීන්) අපවායන කරන ලදහ සිවුරු පිඩුවා සෙනසුන් ගිලන්පස බෙහෙසත පිරිකර ලබනසුල්ලහ'යි 'ගොතමසස යසසිනො' යනු වේ.

එයින් කී යැ එ බමුණු:

''අයං ලොංකා පරෝ ලොකො -පෙ- ගොතමසස යසසසිනො''යි

15-**3**

මෙසේ පරමදර්ශී වූ සර්වඥයන් කරා පැන පුළුවුස්නෙන් අර්ථි වැ ආයෙමි. ලොවැ කිසෙයින් බලන්නහු මෘතහුරාජ තෙමේ නො දකි ද?

එවං අභිකකතතදසසාවිං යනු: මෙමෙසයින් විශිෂ්ට දර්ශන ඇතියහු අගුදර්ශන ඇතියහු මෙශ්ඨ දර්ශන ඇතියහු අතිශයින් මෙශ්ඨ දර්ශන ඇතියහු පුමුබ දර්ශන ඇතියහු උත්තමදර්ශන ඇතියහු පරමදර්ශන ඇතියහු නුයි 'එවං අභිකකතතදසසාවිං' යනු වේ.

අත් පකෙතන ආගමං යනු: පැත පුළුවුස්නෙන් අර්ත්ථ ඇතියමෝ ආමහ ... තෙල බර උසුලනු මැනැවැ' යි මෙසේත් 'අත් පඤ්භෙන ආගමං' යනු වේ.

කථං ලොකං අවෙකබනතං යනු: කිසෙයින් ලොව බලන්නහු පතාවෙක්ෂා කරන්නහු තුලනය කරන්නහු තීරණය කරන්නහු විහාවන කරන්නහු පුකට කරන්නහු නුයි 'කථං ලොකං අවෙකබනතං'යනු වේ.

මචචුරාජා න පසසති යනු: මෘතායුරාජයා නො දකී ද නො දක්නේ ද නො පැමිණේ ද නො ලබා ද පුතිලාහ නො කෙරේ දූ' යි 'මච්චුරාජා න පසංති' යනු වේ.

එයින් කී යැ එ බමුණු:

"එවං අභිකානතතදසසාවිං – **ංප– ම**වවුරාජා න පසසකි" ගි

සු ඝාතුතො ලොකං අවේකඛසය (මොඝරාජ) සද සතො, අතහානුදිටයිං ඌහවව¹ එවං මෙවුනරෝ සියා එවං ලොකං අවෙකඛනතං මව්වුරාජා න පසසතී

සුඤඤතො ලොකං අවෙකබදසුති: 'ලොකො'ති-නිරයලොකො තිර විජානලෝලකා පෙතුණු විසය ලෝකො මනු සස ලෝලකා දෙවල ලාකො **බෟඩලලා**කො ධාතුලොකො ආයතන ලොකො අයං ලලාකො පගරා ගලාකො බුහමගලාකො සදෙවකො. ''අණුකුතරෝ භිකුබු භගවනතං එතදවොව: 'ලොකො ලොකො'ති හලනන වුවටති, කිහන වනා නු බො හතෙත ලොකොති වුවටතිනි: ලූජාතිති බො හිකබූ තසමා ලොකො'ති වුවටති. කි.ඤා ලූජජති, චකබුං බො හිකබු ලූජජති, රුපා ලූජජනති, වකබුවිණැසැණං ලුදජන්, චකබුසමඵසොා ලුජජති, යමපිදං චකබුසමඵසා පව්වයා උපපජනි වෙදයිකං සුබංවා දුකබංවා අදුකබ මසුබංවා, තමයි ලජජති, සොතං ලූජජති, සැසු ලූජජනති-සානං ලූජජති, ගෟඣා ලූජජනති-ජිවහා ලුජජති, රසා ලුජජහනි-කාෂයා ලුජජති, ඓා**ව**ස්ඛඛා ලුජජනති-මගතා ලුජජති, ධමමා ලුජජනති, මතොවිඤඤණං ලුජජති, මතො-සවේ අසා ලූජජත්, යම්පිදං මනොසම්ථාස පුවායා උප ජජත්, වේදයිතං සුබං වා දුනබං වා අදුසබමසුබං වා තමයි ලුජජති, ලුජජතිති බො භිකබු තසමා ලොකො'ති වුවවතිති."

සුඤඤතො ලොකං අවෙකබසසූති: දවීහි කාරණෙහි සුඤඤතො ලලාකං අවෙකබති: අවයියපවීතාසලලකඛණවයෙන වා, තුවජ-සඬඛ.ර් සමනුපසානාවසෙන වා, කථං අවසිය පවතතසලලකඛණවසෙන සුඤඤතො ලොකං අවෙසඛති: රූපෙ විසෝ න ලබහති, වේදනාය විසෝ න ලබහති, සාදසයය වසෝ න ලබහති, සඞඛාරෙසු වසෝ න ලබහති, විසඤාමණ වසෝ න ලබහති. වුතතං හෙතං හගවතා: රූපං භියබවේ අනතතා, රූපං ච හිදං භිකඛවේ අතතා අභවිසය, නයිදං රූපං භියබවේ අනතතා, රූපං ච හිදං භිකඛවේ අතතා අභවිසය, නයිදං රූපං භාඛාධාය සංවනෙකයා, ලබෙහර ච රූපෙ එවං මේ රූපං හොතු, එවං මේ රූපං මා අහෝසී'ති. යසමා ච බො භිසබවේ රූපං අනතතා, තසමා රූපං ආබාධාය සංවතතති⁴, න ච ලබහති රූපෙ එවං මේ රූපං හොතු, එවං මේ රූපං මා අහෝසී'ති. වෙදනා අනතතා, වෙදනා ච හිදං භිසබවේ අතතා අභවිසය, නයිදං වෙදනා අබාධාය සංවනතයා,

2. අවශයිශපවතත- සාා.

- 3. ධාතු සංබාර ව, ව්, ක.
- a. සලායකතා සංයුකත හිලාකවගග,
- 4. සංවකකත්ති රූපෙ න ලබනත් සහ

^{15 - 4}

^{1.} උහවව- ව-ව-ක.

15 - 4

මෝඝරාජය, හැම කල්හි ස්මෘතිමත් වැ සත්කායදෘෂ්ටිය දුරු කොට ලොව ශුතාා හෙයින් බලව, මෙසෙයින් මෘතෘහු ඉක්මවන්නෙහි, මෙසෙයින් ලොව බලන්නහු මෘතෘරුරාජ තෙම නො දක්නේ යයි.

සුඤ**ඤතො ලොකං අවෙකාසසු– 'ලොකො'** යනු: නිරය ලෝක යැ තිරශ්චීනලෝක යැ පුතවිෂයලෝක යැ මනුෂාලෝක යැ දෙවලෝක යැ ස්කන්ධලෝක යැ ධාතුලෝක යැ ආයතනලෝක යැ මෙ ලොව යැ පර ලොව යැ දෙවියන් සහිත බඹලොව යි. ''එක්තරා මහණෙක් භාගාවතුන්ට මෙසේ කී යැ: 'වහන්ස, 'ලෝක යැ ලෝක යැ'යි. කියනු ලැබෙයි, වහන්ස, කිපමණෙකින් ලොක ය'යි කියනු ලැබේ ද යි. මහණ, (යම්හෙයෙකින්) බිඳේ ද එහෙයින් 'ලෝක' යි කියනු ලැබෙයි කුමක් බිලෙයි යත්: මහණ, වක්ෂුය බිලෙයි රූපයෝ බිලෙති චක්ෂූර්විඥානය බිලෙයි, චක්බුසම්එස්සය බිලෙයි චක්ෂුස්සංස්පර්ශපුතායෙන් සුව වේවයි දුක්වේවයි නොදුක් නොසුව වේවයි යම් වෙදයිතයෙක් උපදී නම් එ ද බිලෙයි, ගොතුය බිලෙයි, ශබ්දයෝ බිලෙති– සාණය බිඳෙයි, ගන්ධයෝ බිලෙති– ජිහ්චාව බිලෙයි, රසයෝ බිදෙකි- කය බිදෙයි, ස්පර්ශයෝ බිදෙති- මනස බිදෙයි, ධර්මයෝ බිදෙති, මනොවිඥානය බිදෙයි, මනොසම්එස්සය බිදෙයි, මනොසම්එස්ස පුතායෙන් සුව වේවයි දුක් වේවයි නො දුක් නො සුව වේවයි යම වේදයිතයෙක් උපදී නම් එ ද බිඳේ. මහණ, යම්හෙයෙකින් බිඳේ ද, එහෙයින් 'ලෝක'යි කියනු ලැබේ''යයි .

සුඤඤකො ලොකං අවෙකබසසු යනු: දෙකරුණෙකින් ශූනා විසින් ලොව බලයි: නො වසහ වැ පැවැති සංස්කාරයන් බැලීම වශයෙන් හෝ තුවඡ සංස්කාරයන් පුනපුනා බැලීම වශයෙන් හෝ යැ කිසෙයින් නො වසහ වැ පැවැති සංස්කාරයන් බැලීම වශයෙන් ශූනා විසින් ලොව බලයි යත්: රූපයෙහි ඉසුරු බැව නො ලැබෙයි, වෙදනායෙහි ඉසුරු බැව නො ලැබෙයි, සංඤායෙහි ඉසුරු බැව නො ලැබෙයි, සංස්කාරයන්හි ඉසුරු බැව නො ලැබෙයි, විඥානයෙහි ඉසුරු බැව නො ලැබෙයි, සංස්කාරයන්හි ඉසුරු බැව නො ලැබෙයි, විඥානයෙහි ඉසුරු බැව නො ලැබෙයි, සංස්කාරයන්හි ඉසුරු බැව නො ලැබෙයි, විඥානයෙහි ඉසුරු බැව නො ලැබෙයි, සංස්කාරයන්හි ඉසුරු බැව නො ගැබෙයි, විඥානයෙහි ඉසුරු බැව නො ලැබෙයි, සංස්කාරයන්හි ඉසුරු බැව නො ලැබෙයි, විඥානයෙහි ඉසුරු බැව නො ලැබෙයි, සංස්කාරයන්හි ඉසුරු බැව නො ලැබෙයි, විඥානයෙහි ඉසුරු බැව නො ලැබෙයි, ලෙ වදරන ලද මැයි භාගාවතුන් විසින්: ''මහණෙනි රූපය අනාත්ම යැ ඉදින් මහණෙනි, යම හෙයකින් මේ රූපය ආත්ම වී නම් මේ රූපය ආබාධ පිණිස නො පවත්නේ යැ. රූපයෙහි 'මාගේ රූපය මෙසේ වේවා මාගේ රූපය තහමක් මෙසේ වේව'යි ලැබෙන්නේ ද වෙයි. මහණෙනි, වැළිත් යම හෙය කින් රූපය අනාත්ම වෙයි ද එහෙයින් රූපය ආබාධ පිණිස පවත්වෙන් යැ

වුලලතිඥෙස පාළි

මොසරාජ සුතතතිඥයෙ

ලංඛසර ව වේදනාය එවං වේ වේදනා හොතු, එවං මේ වේදනා මා ලංහාසිති. යසමා ව බො භිසබව වේදනා අනතතා, තාමා වේදනා ආබාධාය සංව කාති, න ව ලබහති වේදනාය එවං මේ වේදනා හොතු, එවං ලම ලවදනා මා අහෝසී'ති. සංකුකු අනකතා, සංකුකු ව තිදං, තිකාබලව අතතා අභවිකා, නයිදං සකුකු ආබාධාය සංවලතනයා. ලබෙහරව සදකුසුය එවං මේ සඳුඤු හොතු, එවං මේ සඳුඤු මා අගොසී'ති, යසාා ව ගබා තියබාව සැදැද අනකතා, තසවා සැදැදෙ ආබාධාය සංවතාත්, න ව ලබහති¹ සඤඤය එවං මේ සඤඤ ගොත. එවං මේ සැකුඤු මා අමහාසි'ති. සඬබාරා අතකතා, සඬබාරා ව තිදං තිසාබවේ අතතා අහවිසසංසු නයිදං සතිබාරා ආබාධාය සංවලතනයාදුං, ලබෙහර ච සංඛාලරසු එවං මේ සඞ්ඛාරා ලහානතු, එවං මේ සංඛාරා මා අලහසුනති. යසමා ව ලබා තිසබාවෙ සඬඛාරා අනකතා, තසමා සංඛ්රාරා ආබාධාය සංවනතනති, න ව ලබහති සම්බාලරසු එවං මෙ සඩ්බාරා හොනතු, එවං ගම සංධාරා මා අහෙසුනති. විඤඤණං අනකතා, විදුදුසැණං ව හිදං හිසබලව අතතා අහවිසය, නයිදං විදෙදෙණං ආබාධාය සංචනෝයා, ලබෙහර ව වියැසැණෙ එවං මෙ වියැසැණං ලභාතු, එවං ලම වියැඤණං මා අලභාසිති. යසමා ව ලබා භිසබවෙ විසාසුණං අනතතා, තසමා විසාසුණං ආබාධාය සංවතතත්, න ව ලබාති විසැසැලණ එවං ලම විසැසැණ හොතු, එවං ලම විසැසැණ මා අතොසීති.*

කථං තුවජසම්බාරසමනුපසනාවීමෙන සිකුඤුතෝ ලෝකං අවෙසබති: රූපෙ සාරෝ න ලබහති, වෙදනාය සාරෝ න ලබහති, සඥඤය සාරෝ න ලබහති, සංඛාරේසු සාරෝ න ලබහති, විඤඤුණෙ සාරෝ න ලබහති. රූපං අසාරං⁸ නිසසාරං සාරාපගතං නිවවසාරසාරෙන වා සුබසාරසාරෙන වා අඩිතරිනාමධිමෙමෙන වා, නිමෙවන වා ධිවෙන වා සසාරාපගතා-සඤඤ අසාරා නිසසාරා සාරාපගතා-සංඛාරා අසාරා⁸ නිසසාරං සාරාප ගතා- විඤඤුණං අසාරං නිසසාරං සාරාපගතා-සංඛාරා අසාරා නිසසාරා සාරාප ගතා- විඤඤුණං අසාරං නිසසාරං සාරාපගතා නිවවසාරසාරෙන වා සුබසාරසාරෙන වා අතනසාරසාරෙන වා නිවෙන වා ධිවෙන වා සසප-තන වා අවිතරිනාමධිමෙන වා.

1. නව ලබහනති – ම ජ සං

^{2.} අසභාරං – ම ජ සං, සාෂා.

^{3.} අභාගාරා - ම ජ සං, භාහා,

මරම්ම - සාාමක්ෂිර පොත්කෙසු ''නාශං හිකම්වේ කාශයා'' ඉව්වාදිකං සංස්‍රභාන්කාශේ සභාකතාං එක් පක්රිතාං කං පත පරකෝ සුප්පති

මෝඝරාජ සූතුනිර්දේශය

චූලතිර්දෙශපාලි

රූපයෙහි 'මාගේ රූපය මෙයේ වේවා, මාගේ රූපය නහමක් මෙසේ වේව'යි නො ද ලැබෙයි. වෙදනාව අනාත්ම යැ මහණෙනි, ඉදින් මේ වෙදනාව ආත්ම වී නම් මේ වෙදනාව ආඛාධයට නො වැටෙන්නේ යැ වෙදනායෙහි 'මාගේ වෙදනාව මෙසේ වේවා මාගේ වෙදනාව නහමක් මෙසේ වේව'යි ලැබෙන්නේ ද වෙයි. මහණෙනි, වැළිත් යම් හෙයෙකින් වෙදනාව අනාත්ම වෙයි ද, එහෙයින් වෙදනාව ආඛාධයට වැටෙන්නේ යැ, වෙදනාලයති 'ම ගේ වෙදනාව ලමසේ වේවා මාගේ වෙදනාව නහමක් මෙසේ වේව'යි oතා ද ලැබෙයි. සංඥාව අතාත්ම යැ, මහණොති, ඉදින් මේ සංඥාව ආත්ම වී නම් මේ සංඥාව ආබාධයට ඉතා වැටෙන්නේ යැ සංඥායෙහි 'මාංග් සංඥාව මෙසේ වේවා, මාගේ සංඥාව නහමක් මෙසේ වේවා'යි ලැබෙන්නේ ද වෙයි. මහණෙහි වැළිත් යම් හෙයෙකින් සංඥාව අනාත්ම වෙයි ද එහෙයින් සංඥාව ආඛාධයට වැටෙයි. සංඥායෙහි 'මාගේ සංඥාව මෙසේ ලච්චා, මාගේ සංඥාව තහමක් මෙසේ වේව'යි තො ද ලැබේයි. සංස්කාරයෝ අනාත්මයහ, මහගෙනි, ඉදින් මේ සංස්කාරයෝ අත්ම වූ තම මේ සංස්කාරයෝ ආබාධයට නො වැටෙන්නාහු යැ, සංස්කාරයන්හි 'මාගේ සංස්කාරයෝ මෙසේ වෙත්වා, මාගේ සංස්කාරයෝ නහවක් මෙසේ වෙත්ව' යි ලැබෙන්නේ ද වෙයි. මහණෙති, වැළිත් යම් හෙයෙකින් සංස්කාරයෝ අනාත්ම වෙත් ද, එහෙයින් සංස්කාරයෝ ආබාධයට **ຍ**າວວສີ. සංසකාරයන්හි මාගේ සංසකාරගයා මෙසේ වෙත්වා, මංගේ සංස්කාරයෝ නහමක් මෙසේ චෙත්ව' යි නො ද ලැබෙයි. විඥානය අනාත්ම යැ මහණෙනි, ඉදින් මේ විඥානය ආත්ම වී නම් මේ විඥානය දාබෘධයට ලනා වැටේන්නේ ය, විඥානයෙහි 'මාගේ විඥානය මෙසේ oව්වා, මාගේ විඥානය නහ^ලක් **මෙසේ වේව' යි ලැබෙන්**තේ ද වේයි. මහලණති, වැළිත් යම් හෙයෙකින් විඥානය අතංත්ම වෙයි ද, එහෙයින් විඥානය ආබාධයට වැටෙයි, විඥානයෙහි (මාගේ විඥානය මෙසේ වේවා මාගේ විඥානය නහමක් මෙසේ වේව'යි නො ද ලැබේ.

කිසෙයින් 'තුව්ඡසංඛාර සමනුපස්සතා' වශයෙන් ශූනා විසින්, ලොව බලා ද යත්: රූපයෙහි (නිතා සාරාදි) සාරයෙක් නො ලැබෙයි, වෙදනායෙහි සාරයෙක් නො ලැබෙයි, සංඥායෙහි සාරයෙක් නො ලැබෙයි, සංස්කාරයන්හි සාරයෙක් නො ලැබෙයි, විඥානයෙහි සාරයෙක් නො ලැබේ. රූපය නිතාසාර සංඛාාත සාරයෙන් වේවයි සුබසාර සංඛාාත සාරයෙන් වේවයි ආත්මසාර සංඛාාත සාරයෙන් වේවයි නිතාහෙයින් වේවයි ධූවහෙයින් වේවයි ශාශ්වත හෙයින් වේවයි අව්පරිණාම ස්වභාව හෙයින් වේවයි අසාර යැ නිස්සාර යැ සාරාපගත යි. වෙදනාව---අසාර යැ. නිස්යාර යැ සාරාපගත යි. සංඥාව---අසාර යැ නිස්සාර යැ සාරාපගත යි. සංස්කාරයෝ- අසාරයහ නිස්සාරයහ සාරාපගතයෝ යැ. විඥානය නිතා සාර සාරයෙන් වේවයි සුබසාර සාරාපගතයෝ යැ. විඥානය නිතා සාර සාරයෙන් වේවයි සුබසාර සාරාපයක් වේවයි ආත්මසාර සාරයෙන් වෙවයි නිතායෙන් වෙවයි ධුවයෙන් වේවයි ශාශ්වතයෙන් වෙවයි අව්පරිණාම ස්වභාවයෙන් වේවයි අසාර යැ නිස්සාර යැ සාරාපගත යි.

චුලලතිඥෙස පාළි

මොඝරාජ සුකානිදෙදකො

පත තළො අසාරෝ ගිසාගරා සාරාපගතො. යථා යථා නිසසා⊙රා සාරාੲගලතා, යථා එර ෙණ ඩා අසාරො උදුකුලා සාරාපගතො, යථා සෙතව්වේණ් **අසා**රො අසාරො නිසසාරො නිසසාරෝ සාරාජගතො, යථා පාරිහදදකො⁸ අසාරෝ නිසසාරෝ තාරාපගලතා, යථා ඓණපිලණඩා අසාරෝ නිසසාරෝ සාරාපගලතා, යථා උදකදිබබුළකං¹ අසාරං නිසසාරං සාරා**පගතං, යථා මරීච් අසාරා** කදලි**සාබ**ෟඣා⁶ නිසසාරා සාරාපගතා, යථා අසාරො නිසසාරො සාරාදගලතා, යථා මායා අසාරා නිසසාරා සාරාපගතා. එවමෙව රූපං අසාරං නිසසාරං සාරාපගතං, නිවවසාරසාරෙන වා සුඛසාරසාරෙන වා අභාසාර සාරෙන වා, නිලචාන වා ධුවෙන වා සසානෙන වා අව්පරි-තාමධුමෙමත වා. වේදනා අසාරා නිසසාරා සාරාපගතා– සඤඤ අසාරා නිසසාරා සාරාපගතා– සංබාරා අසාරා නිසසාරා සාරාපගතා– විඤඤණං අසාරං නිසසාරං සාරාපගතං නිචුවසාරසාරෙන වා සුබසාරසාරෙන වා අභාසාරසාරෙන වා, නිවෙවන වා ධුවෙන වා සසසතෙන වා අවපරිනාම ධලමෙන වා. එවං තුචඡ සඞ්බාරසමනුපසසනාවසෙන සුණුදුතො ලොකං අවෙසබති. ඉමෙහි දවීහි කාරණෙහි සුදුකුතො ලොකං අවෙසබති.

අපි ච ජහාකාලරහි සුකුඤුලකා ලොකං අලවසාබති: චකබුං සුඤඤං අනෙතන වා අතාක්යෙන වා නිවෙවන වා ධුවෙන වා සසාකතන වා අච්පරිනාමධලෙමන වා, ලසාතං සුඤඤං-ඝානං සුඤඤං-ජීවහා සුඤ්ඤ-කාංයා සුංඤඤ – මංතා සුංඤඤ අකෙතා වා අතා හිංයන වා නිවෙදන වා ධුලවන වා සසාලතන වා අවිපරිනාමධලෙමන වා. රුපා සුඤඤ-සඳපු සුඤඤ – ගනිටා සුඤඤ – රසා සුඤඤ – ඵොටඨබබා සුඤඤ – ධම්මා අලකතන වා අභාගියෙන වා නිවෙවන වා ධූවේන වා പ്പപ്പുക്കും සසාලතන වා අවපරිනාමධ වෙමන වා, චක්බුවි ඇතුණං සුකුකුං - මප-මහෝ විඤඤණං සුඤඤං වික්ඩුසමාමසා සුඤඤ - මප- ම්නොසමාමසා සුලඤයැ– චකබුසමඵසසරා ලවදතා සුඤඤ –ලප– මලතාසමඵසසරා– වේදනා සුඤඤ – පෙ– රුපසඤඤ සුඤඤ – පෙ– ධම්මසඤඤ සුඤඤ-රූ පසංවේතනා සුඤඤ – රූපවිතකෙකා සුඤඤ - රූපවිචාලරා සුඤඤ – පෙ– ධම්ම-විචාලරා සුයෙදු අභානවා අභානියෙන වා නිලචවන වා ධුවෙන වා සසාකෙත වා අවිපරිධරේමත වා. එවං ඡහාකාරෝහි සුඥුකුතෙ ලොකං අවෙසබති.

- 1. අසසාගරා ම ජ සං, සාාං
- ලසතගවේයා ම ජ සං, සාශං,
- 3. පාලිහදදකොං © ජ සං, සාකං.
- 4. යථා ව ඓණු පිංණඩා, ෩ා.
- **ඊ. ශථා ව පුබබුල**කං -- භාශ.
- 6. රොව කදදලිකම්ඩො හාස.

චූලනිර්ලදශපාලි

යම්මස් නම් බටගස හර රහිත වූයේ නිසරු වූයේ හරයෙන් අපගත වුගේ ද, යම්සේ එරඬු ගස අසාර වූගේ නිසරු වූයේ හරයෙන් අපගත වූයේ ද, යම්සේ දිඹුල්ගස් අසාර ද නිස්සාර ද සාරාපගත ද, යම්සේ වරණගස අසාර ද නිස්සාර ද සාරාපගත ද, යම්සේ එරබදුගස අසාර ද නිසරු ද හර යෙන් අපගත ද, යමසේ පෙණ පිඩ අසාර ද නිසිරු ද හරයෙන් පහවූමය් ද, යම්මස් දිය බුබුළ අසාර ද නිස්සාර ද හරයෙන් අපගත ද, යම්සේ මිරිභුව අසාර ද නිසරු ද සාරාපගත ද, යම් සේ කෙසෙල් කඳ අසාර ද නිස්සාර ද සාරාපගත ද, යම්ලස් මායාව අසාර ද නිස්සාර ද සාරාපගත ද, එසෙයින් මැ රූපය නිකාසාරසාරමයන් මව්වයි සුබසාරසාරයෙන් මව්වයි ආත්මසාර සාරයෙන් වේචයි නිපාස හෙයින් වේචයි ධුදව හෙයින් වේචයි ශාශ්චක ෙහයින් වේවයි අවිපරිණාම ස්වභාව හෙයින් වේවයි අසාර යැ නිස්සාර යැ සාරාපගත යි. වෙදනාව-අසාර යැ නිස්සාර යැ සාරාපගත යි. සංඥාව-අසාර යැ නිස්සාර යැ සාරාපගත යි. සංස්කාරයෝ–අසාරයහ නිස්සාරයහ සාරාපගතයෝ යි. විඥානය නිකාසාරසාරයෙන් වේවයි සුබසාරසාර යෙන් වේවයි ආත්මසාරයෙන් වේවයි නිතා හෙයින් වේවයි ධැව හෙයින් රේච්චයි ශාශ්චන රහයින් වේචයි අවිපරිණාම ස්වහාව හෙයින් වේචයි අසාර යැ නිස්සාර යැ සාරාපගත යි. මෙසෙයින් තුච්ඡ සංඛාරසමනු-පස්සනා වශයෙන් ශූනා විසින් ලොව බලයි. මේ දෙකරුණින ශූනා විසින් ලොව බලා.

තවද ස අයුරෙකින් ශූනාා විසින් ලොව බලයි: චක්ෂුස ආ**ක්**ම හෙයින් ඉහා් ආක්මනිය හෙයින් හෝ නිතා හෙයින් හෝ ධැව හෙයින් හෝ ශාශ්වත ඉහයින් හෝ අවිපරිණාම ස්වභාව ඉහයින් හෝ ශූනා යැ. ශෞ තය ශූනා යැ. සාණය ශූනා යැ-ජිත්වාව ශූනා යැ- කය ශූනා යැ- මනස ආත්ම ඉහයින් හෝ ආත්මනිය ඉහයින් හෝ නිතා හෙයින් හෝ ධැව හෙයින් ගෝ ශාශ්වක ගහයින් හෝ අවිපරිණාම ස්වභාව හෙයින් හෝ ශනාදු යැ. රූපලයා් ශනායහ- ශබ්දයෝ ශූනායහ- ගන්ධයෝ ශූනායහ-රසලයා් ශූතායහ– ස්පුෂ්ටවායෝ ශූතායහ-ධර්මයෝ ආක්ම හෙයින් හෝ ආත්මනිය ගෙයින් ගෝ නිතා හෙයින් හෝ බුැව ගෙයින් හෝ ශාශ්චත හෙයින් හෝ අවපරිණාම ස්වභාව ඉහයින් හෝ ශූනායහ. චක්ෂූර්විඥානය ශූතා යැ . . . මනොවිඥානය ශූතා යැ– චක්බුසලිඑස්සය ශනා යැ... මනොසම්එස්සය ශූනා යැ- චක්ඛුසම්එස්සයෙන් උපන් oDදතාව ශූතාා යැ . . . ම⊙තාසම්එස්සයෙන් උපන් වෙදනාව ශූතාා යැ– රූපසංඥාව ශූනා හැ.... ධර්මසංඥාව ශූනා හැ- රූපසඤ් වතනාව ශූනා යැ.... ධර්මසඤ්වේතනාව ශූනා යැ- රූපතාෂ්ණාව ශූනා යැ... රාපවකර්කය ශතා යැ~ රුපවිචාරය ශූනා යැ... ධර්මවිචාරය ආත්ම ලහයින් හෝ ආක්මනිය හෙයින් හෝ නිකා හෙයින් හෝ බැව හෙයින් ගෝ ශාශ්වස ගහයින් ගෝ අව්පරිණාම ස්වහාව හෙයින් ගෝ ශූනා යි. මෙසෙයින් ස අයුරෙකින් ශූනා විසින් ලොව බලා.

චුලලනිදෙස පාළි

මොඝරාජ සුතතනිලදදලසා

අපි ච දසහාකාරෙහි සුඤඤතො ලොකං අවෙසබති: රුපං රිකාතෝ තුච්ඡනො සුඤඤතො අනතාතො අසාරකතො වධකතො විහවනො අස චුලතො සාසවතො සභාතතො. වෙදනං-සඤඤං-සංබාරෙ-විඤඤණං-චුතිං උපපනතිං-පටිසඣං-හවං-සංසාරවටවං රිකාතෝ තුච්ඡනෝ සුඤඤතො අනතාතෝ අසාරකතො වධකතො විහවතො අසමුලතො සාසවතො සභාතතෝ. එවං දසාහාකාරෙහි සුඤඤතෝ ලෝකං අවෙසබති.

අපි ච දවාදසහාකාරෙහි සුණුණුතො ලොකං අවෙසබති: රුපං න සංකෝ න ජීවෝ න නරෝ න මානවෝ න ඉති න පූරිසෝ න අතා ත අතාන්යං. නාහං න මම න කොවි න කසාවි. වෙදනා-සඤඤ-සබ්බාරා–විඤඤණං න සතෙතා න ජීවො න නරෝ න මානුවො න ඉළු න පුරිසො න අතතා න අතතනියං නාහං න මම න කොවි න කසාව. එවං දවාදසභාකාගරහි සුඥඥ ගො ලොකං අවෙසබති. වූතතං හෙතං හගවතා: ''නායං භික්ඛලව, කාලයා තුම්හාකං, නපි අදෙකුකුසං, පූරාණමිදං භිසුකුමව, කලාං අභිසභිකතං අභිසයෙකුතයිතං වෙදන්යං දටාකිකං තතු^I භිකාබවේ සුතුවා අරියසාවනකා පටීවුවසමූපොදං ලයව සාධුක• ලයානිසො මනසිකලරාති: 'ඉති ඉමසමීං සති ඉදං හොති, ඉමසු පොද ඉදං උපාජජති, ඉමයමං අසති ඉදං න හොති, ඉමසා නිලරාධා ඉදං නිරුණ්ඩත්, යදිදං අව්ජෝපචවයා සංඛාරා, සඬබාර පට්ටයා විඤඤාණං - පේ – එව්මතිසස් ඉතිවලයස් දූසාබස්බාණුසස සමුදගයා හොති. අවිජරායතෙව අයෙසවිරාගනිරොධා සංඛාරනිරොලධා සංබාරනිලරාධා විඤඤුණනිරොලධා -ලප- එවලමතසස ලකවලසය දුසබ සබානුසස නිරෝබෝ මහාසි''සි 4. එවමපි සුඥඥාලකා ලෝකං අවෙසබනී වුකා ගහතං හගවගා ''යං හිසාබවේ න තුමහාකං තං පජහථ, තං ලවා පතීනං දිඝරතනං භිකාය සුබාය භවිසයකි. කියුණු භිසබලව න තුමහාසං රුපං භිකබලව න තුමහාකං, කං පජහථ. කං ලවා පහිනං දිඝරකතං තිකාය සුබාය හවිසයති. වේදනා තිකට්වේ න තුමහාකං කං පජහථ.

^{1.} කතු ලබා - 0 ජ සං

[ෙ] සංයුතන නිකාය – කළාරමකයිය වගස

තවද දස අයුරෙකින් ලොව ශතා හෙයින් බලයි: රූපය සිස් හෙයින් තුවජ හෙයින් ශතා හෙයින් අනාත්ම හෙයින් අසාරක හෙයින් වධක හෙයින් විහව හෙයින් අස (දුක්) මූල හෙයින් සාසුව හෙයින් සංබත හෙයින් බලයි. වෙදනාව– සංඥාව- සංස්කාරයන්–විඥානය–වනුතිය– උපදාප්තිය– පතිසන්ධිය– හවය– සංසාරවර්තය සිස් හෙයින් තුවඡ හෙයින් ශූනා හෙයින් අනාත්ම හෙයින් අසාරක හෙයින් වධක හෙයින් විහව හෙයින් අසමූල හෙයින් සාසුව හෙයින් සංඛත හෙයින් බලයි. මෙසේ දස අයුරෝ කින් ලෝකය ශූනා හෙයින් බලා.

තවද ලදුලෙසේ අයුරුකින් ශූනා ගහයින් ලොකය බලයි: රූපය සක්ත්ව නො වෙයි, ජිව නො වෙයි, තර නො වෙයි මානව නො වෙයි ස්තු නොවෙයි, පුරුෂ නො වෙයි, ආත්ම නො වෙයි, ආත්මනිය නො වෙයි මම ඉතා දෙම, මා ඉග් තො වෙයි, කිසිවෙක් තො වෙයි, කිසිවකුගේ නො වේ. මෙලස් දෙළොස් අයුරින් ශූතා හෙයින් ලොව බලයි. පොල වදරතලද මැ යි භාගාවතුන් විසින්: "මහලණුනි, මෙ කය කොපගේ **ගතා වෙයි. අනුන්ගේ තො මැ වෙයි, මහණෙකි, මේ රූපය පූරාණ** කර්මයෙන් උපන, පුතාාමයන් සකස් කරන ලද, වෙතනාවස්තුක යැ වෙදනාවට වස්තු යැ යි දතයුතු යැ. මහණෙති, එහිලා ගැතවත් පුතිතාසමූත්පාදය මැ මොනො:වට නුවණින් තෙම ආයාීශාවක වෙලනහි කෙරෙයි: 'වෙසේ වෙය ඇති කල්හි වේ ලවයි මොහු ගේ උපැත්මෙන් මේ උපදී මෙය නැති කල්හි ⊙ම් නො වෙයි මොහුගේ නිලරාධයෙන් මේ නිරුද්ධ වෙයි' "මේ අවිදාාපතාලයන් සංස්කෘරයෝ **ලවකි. සංස්කාර පුතාාලයන් විඥානය වෙයි,.. දුෘඛස්කන්ධයා** രർ සමූදය වේ. අවිදාහාවගේ මැ අගශෂ විරාග සංඛාහත නිරෝධගයන් සංස්-කාරනිලරාධය වෙයි සංස්කාරතිලරාධලයන් විඥානනිලරාධය වෙයි... **ලමලසයින් මේ අමි**ශු දුඃබස්කන්ධයාගේ නිරෝධය වේ'' යයි මෙසේත් ඉතා ගායීන් ලොකය බලා. මේ වදුරන ලද මැ යි භාගාවතුන් විසින්: දුරු කරන ලද්දේ දිගු කලක් මුළුල්ලෙහි හිත පිණිස සුව පිණිස වන්නේ යැ. යක්: මහලණකි. රූපය ශකාපගග් ශනා වෙයි එය දුරු කරවු, එය කොප විසින් දුරු කරත ලද්දේ දිගුකලක් ගිප පිණිස සුව පිණිස වන්නේ යැ. එය col කරවු,

දිලලනිඥෙස පාළි

මොඝරාජ සුකානිඥෙසො

සා වො පතිනා දීඝර෩ං හිතාය සුබාය හවිසයකි. සඤඤ භිකබවෙ භවිසාති. සංඛාරා භිකාබවේ න තුමහාකං තෙ පජහථ ලක වො පතිනා දිඝරකතං නිතාය සුබාය හවිසසනති. වියදසැණං නිසබවෙ න තුමහාකං තං පජහථ, තං වො පහිතං දීඝරතතං හිතාය සුබාය හවිසංත්. පලාසං කං ජනො හරෙයා වා දහෙයා වා යථාපච්චයං වා කරෙයා, අපි නු භූවිතාකං එවමසස, අමෙත ජනො හරති වා දහති වා යථාපුවව ය. වා කරොතිති? නො හතා හතෙතං, තං කිසස ගහතු: න හි නො එතං හෙතත, අතිතා වා අතිතනියං වා'ති. එවමෙව බො භිසබලව යං න තුමහාකං තං පජහථ, තං වො පහිනං දිඝරකනං හිතාය සුබාය හවිසසති. කියුතු භිසබලව න තුමහාකං: රුපං භිසබාව න තුමහාකං කං පජහථ, කං වො පහිතං දීඝරකතං තිකාය සුබාය **හටිසංති.** වෙදනා-සඤඤ-සංබාරා-විඤඤණං භිසාබාව න තුමහාකං තං පජහථ තං වො පහිතං දීඝරකතං හිතාය සුබාය හවිසසති''කි, එවමයි සුණුකුතොලලාකං අවෙස්බති.

අංයසමා ආනාගෙද හගවනතං එකදවොව: ''සුයෙකුකු ලොකො සුයෙකුකු ලොකොති හතෙත වුවවති, කිතතාවතා නු බො හගෙන සුකෙකුකු ලොකොති වුටවතිති? යසමා ව බො ආනාහල, සුකකුං අතෙතන වා අතතානියෙන වා, තසමා සුනෙකුකු ලොකොති වුවවති කිකුණානඥ සුකකුං අතෙතන වා අතතානියෙන වා; වතබුං බො ආනාහල සුකකුං අනෙතන වා අතතානියෙන වා, රූපා සුකුකු-වතබුවීකුකුණං සුකකුං, වතබුසමටකො සුගෙකුකු- යමයිදං වතබුසමටකාපවවයා උපපණති වොතබසමටකො සුගෙකුකු- යමයිදං වතබුසමටකොපවවයා උපපණති වොතබසමටකො සුගෙකු- යමයිදං වතබුසමටකොපවවයා උපපණති වොතබසමටකො සුගෙකු- යමයිදං වතබුසමටකොපවවයා උපපණති

8. Etto a - atto

^{1.} සෙයාරාපි - ම ජ සං

චූලනිර්දෙශපාලි

තොප විසින් දුරු කරන ලද්දේ දිගු කලක් හිත පිණිස එය සුව පිණිස වන්නේ යැ, මහණෙනි, සංඥාව නොපගේ නො වෙයි එය දුරු කරවු, එය තොප විසින් දුරු කරන ලද්දේ දිගු කලක් හිත පිණිස සුව පිණිස වන්නේ යැ. මහණෙනි, සංස්කාරයෝ තොපගේ නො වෙති ඔවුන දුරු කරවු, ඔහු නොප විසින් දුරු කරන ලද්දගු දිගු කලක් හිත පිණිස සුව පිණිස වන්නාහ. මහණෙනි, විඥානය කොපගේ නො වෙයි එය දුරු කරවු, එය නොප විසින් දුරු කරන ලද්දේ දිගු කලක් හිත පිණිස සුව පිණිස වන්නේ යි. මහණෙනි, එය කිමැ යි හහි වුද? මේ ලදව්රම්භි යම තෘණකාෂ්ට ශාඛාපලාසජාතයෙක් වේ ද ජන තෙමේ එය ගෙන යන්නෝ තම් හෝ දවන්නේ නම් හෝ රිසි වුවක් හෝ කරන්නේ නම් කිම කොපට 'ජනා නෙමේ අප ගෙන යයි හෝ දවයි හෝ රිස්සක් හෝ කෙරේ' යයි මේ බඳු සිතෙක් වන්නේ ද? වහන්ස, තෙල නො වේ මැ යැ. ඒ කවර හෙයින යත්: වහන්ස, යම් හෙයෙකින් තෙල අපගේ ආත්මය හෝ ආත්මනිය නො වේ ද, එහෙයිනි. එ පරිද්දෙන් මැ මහලණනි, යමක් නොපගේ නො වේ ද එය දුරු කරවු, එය කොප විසින් දුරු කරන ලද්දේ දිගු කලක් හිත පිණිස සුව පිණිස වන්නේ යෑ. මහණෙනි, කුමක් කොපගේ නො වේ ද යත්: මහණෙනි, රූපය නොපගේ නො වෙයි එය දුරු කරවු, එය නොප විසින් දුරු කරන ලද්දේ දිගු කලක් හිත පිණිස සුව පිණිස වන්නේ යැ. වෙදනාව- සංඥාව- සංස්කාරයෝ- මහමණති, විඥානය තොපගේ නො වෙයි එය දුරු කරවු, එය කොප විසින් දුරු කරන ලද්දේ දිගු කලක් හිත 8ණිස සුව් පිණිස වන්නේ යැ'' යි. මෙසේත් ශූතා ගෙයින් ලෝකය බලා.

ආයුෂ්මත් ආනත්ද ස්ථවිරයන් වහන්සේ භාගාවතුන් වහන්සේට මෙය සැළකළහ: ''වහන්ස, 'ලෝකය ශුනා යැ ලෝකය ශූනා යැයි කියනු ලැබෙයි වහන්ස, කිපමණෙකින් 'ලෝකය ශූනා යැයි කියනු ලැබෙ දී යි. යම් හෙයෙකින් ආනත්ද, ආත්ම හෙයින් හෝ අාත්මනිය හෙයින් හෝ ශූනා වේ ද එහෙයින් ලෝකය ශූනා යැයි කියනු ලැබෙයි. ආනත්ද, කුමක් ආත්ම හෙයින් හෝ ආත්මනිය හෙයින් හෝ ශූතා වේ ද යත්: ආනත්ද, වක්ෂුස ආත්ම හෙයින් ද ආත්මනිය හෙයින් ද ශූනා යැ, රූපයෝ ශූනායෙෝ යැ– චක්ෂුස්සංස්පර්ශයෙක් හෙයින් ද ශූනා යැ, රූපයෝ ශූනායෙෝ යැ– චක්ෂුස්සංස්පර්ශයෙක් තුව වූ හෝ දක් වූ හෝ නො දක් නො සුව වූ හෝ යම වෙදයිකයෙක් උපදනේ නම් එ ද ආත්ම හෙයින් හෝ ආත්මනිය හෙයින් හෝ ශූනා යැ, ශූනාය ශූනා යැ– ශබ්දයෝ ශූනායෙෝ යැ– සාණය ශූනා යැ, ගන්ධයෝ ශූනායෝ යැ– ජිත්වාව ශූනා යැ– රකයෝ ශූනායෙෝ යැ– කය ශූනා යැ– ස්පුෂ්ටවාගෝ ශූනායෙෝ යැ–

391

චුලලනිඥෙස පාළි

මගතා සුංඤඤ – ධමමා සුඤඤ – මතොවිඤඤණං සුඤඤ – මතොසම්එසෙසා සුඤඤ – යම්පිදං මතොසම්එසපවවයා උපාජඒති වෙදයිතං සුබං වා දුසබං වා අදුසාබමසුබං වා තමපි සුඤඤං අතෙතන වා අතතනියෙන වා, යසමා ව බො ආනඤ සුඤඤං අතෙතන වා අතතනියෙන වා, තසමා 'සුංඤඤ ලොකො'ති වුවවති කි. *a*

එවමපි සුයසුගලාකා ලොකං අවෙසබති.

භාසිතමපි ගහතං:

''සුදඩං ධම්මසමුපපාදං සුදඩං සඞ්බාරසන්තතිං, පසාසන්ධසා යථාභූතං න භයං ගහාති ගාමණි. තිණකටඨසමං ලෝකං යද පඤඤය පසාති, නාඤඤං පස්ථයතේ කිංචි අඤඤ**තු අපපටිස**නියා''ති.*b*

එච්මපි සුඤඤතො ලොකං අවෙසුබති.

වුකතං ගහතං හගවතා: ''එවමෙව බො සිකාබවේ, හිතාබු රූපං සමනොත සති යාවතා රූපසස ගති. වෙදතං සමනොසති යාවතා වෙදනාය ගති. සංකාඥං සමනොසති යාවතා සඤඤය ගති. සමාබාරේ සමනොසති යාවතා සංබාරානං ගති. විඤඤුණං සමනොතසති යාවතා විඤඤණසක ගති, යමයිසස ගොති අහනති වා මමනති වා අස්මීති වා, තමයී කසා ත හොති''ති. එවමයි සුඤඤනො ලොකං අවෙසාබති.

සුඤඤංතා ලොකං අවෙක්ඩසසුති; සුඤඤංතා ලොකං අවෙක්ඩා පවු වෙසබසසු දසබසසු තුලෙහි තිරෙහි විභාවෙහි විභූතං කරොහීති 'සුඤඤංතා ලොකං අවෙසබසයු'.

ලොඝරාජ සද සතොති 'ලොඝරාජා'ති හගවා තං බාහමණං ආලපති. සදති සබුබකාලං -ංප− පව³මෙ වියෝ බනේඩ. සලතාති-වතුහි කාරණෙහි සලතා: කායෙ කායානුපසසනාසතිපටඨානං හාවෙනෙකා සතො -ලප-සො වුඩ්ඩති සතො'ති 'මොඝරාජ සද සතො'.

^{4.} පත්යෙ - සාහා,

a බන්ධසංයුතත-න තුමහාකවගය.

ස. සංසුතන නිකාය – ජනතවගෙ

ۇ. අධිමුතත රෙරගාරා

ය සංයුතත නිකාශ ආපිවිසවගග

චූලනි්දෙශපාලි

මෝඝරාජ සුතුනිර්දේශය

වනස ශතා හැ-ධර්මයෝ ශතායේ යැ-මතොවිඥානය ශූනා යැ-මතො සමඑස්සය ශූනා යැ-මනොසම්එස්ස පුතායෙන් සුව වූ හෝ දුක් වූ හෝ තො දුක් නො සුව වූ හෝ යම වෙදයිතයෙක් උපදනේ නම් එ ද, ආත්ම හෙයින් ද ආක්මනිය හෙයින් ද ශූනා යැ. යම හෙයෙකින් ආනන්ද, ආතම හෙයින් ද ආත්මනිය හෙයින් ද ශූනා වේ ද එහෙයින් ලොකය ශූනා යැ යි කියනු ලැබේ'' යයි. මෙසේත් ශූනා හෙයින් ලොකය බලා.

මේ ද වදුරන ලද:

"ගාමණිය, හුදු ධර්මසමුත්පාදය හුදු (ක්ලෙශාදි) සංස්කාර පුබන්ධය තත් වූ පරිද්දෙන්(විදර්ශනා සහිත මාර්ගපුඥ-යෙන්) දක්නාහට බියෙක් නො වෙයි.

යම් කලෙක (යමෙක්) සංස්කාර ලොකය තෘණකාෂ්ට සම කොට පුඥායෙන් දකී ද (එකල්හි) හෙතෙම අපුතිසන්ධි සංඛාාත නිර්<mark>වාණය</mark> හැර අන් භවයක් ආත්මහාවයක් හෝ කිසිවක් නොපතා'' <mark>යි</mark>.

මෙසේත ශූතා හෙයින් ලොකය බලා.

මෙය වදරත ලද මැයැ භාගාවතුන් විසින්: මහමණති, එපරිද්දෙන් ම මහණ තෙම රූපයාගේ පැවැත්ම යම්තාක් ද එතෙක් රූපය විමසයි. වේදනාවගේ පැවැත්ම යම්තාක් ද එතෙක් වේදනාව විමසයි. සංඥාවගේ පැවැත්ම යම තාක් ද එතෙක් සංඥාව විමසයි. සංස්කාරයන් ගේ පැවැත්ම යම තාක් ද එතෙක් සංස්කාරයන් විමසයි. සංස්කාරයන් ගේ පැවැත්ම යම තාක් ද එතෙක් සංස්කාරයන් විමසයි. විඥානයා ගේ පැවැත්ම යම තාක ද එතෙක් විඥානය විමසයි. ඔහට (දෘෂ්ටිවිසින්) 'මම'යි හෝ (තෘෂ්ණ විසින්) 'මාගේ' යයි හෝ (මාන විසින්) 'වෙමී' හෝ යමක වේනම එ ද ඕහට නො වේ'' යයි මෙසේත් ලොකය ශූනා හෙයින් බලා.

සුඤඤතො ලොකං අවෙකබසසු යනු: ලෝකය ශූනාා ගහයින් බලව පුතාාවෙක්ෂා කරව දකුව තුලතය කරව තිරණය කරව විභාවන කරව පුකට කරව නුයි 'යුඤ්ඤතො ලොකං අවෙක්බස්දු' යනු වේ.

මොඝරාජ සදහතො- 'මෝසරාජ' යනු: බුදුහු එ බමුණු නමින් අමතති. සද යනු: හැම කල්හි . . . පශ්විම වයස්කන්ධයෙහි. සංකො යනු: සපර කරුණෙකින් සිහි ඇති යේ: කයෙහි කායානුපස්සනා සතිපට්ඨානය වඩ මින් සිහි ඇතියේ . . . මහතෙම 'සංකා'යි කියනු ලැබේ නුයි 'මොඝරාජ සද සංකා' යනු වේ.

393

ΤL

අතතානුදිටයි, ඌහවවාති – 'අකාානුදිටයි' වුවවති විසතිව ත්කා සකකාශදිවයි. ''ඉධ අසසුතවා පුථුජජනො අරිශානං ඇසොවී අරිශධමමසක අකොවිදෙ අරිශධමමම අවිනීතො සපපුරිසානං ඇසොවී සපපුරිකධමමසක අකොවිදෙ සපපුරිසධමෙම අවිනීතො 'රූපං අතනතො සමනුපසකති, රූපවනනං වා අතනානං, අතනනි වා රූපං, රූපසමීං වා අනතනං, වෙදනං සකකුං සංඛාරෙ විසැසැණං අතනතො සමනුපසකති, විසැසැණවතනං වා අතනානං, අතනනි වා විසැසැණං, දිසැසැණසමං වා අතනානං, යා එවරුපා දිරයි දිටයිගතං දිටයිගහනං, දිටජිකතනාරෝ දිරයි විසුකායිකං දිටයිම්පෙන්දිනං දිටයිගතං, දිටජිකතනාරෝ දිරයි විසුකායිකං දිටයිම්පෙන්දිනං දිටසිහංහේ, ගාහෝ පතිවර්ගහෝ, අභිනිවෙසෝ පරාමාෂෝ කුම්මගෙනා මිච්ඡාපරෝ මිච්ඡානාං තික්ෂායතනං විපරිශෙසගාහෝ විපරිතගාහෝ විප්ලාසගාහෝ මීච්ඡානාවනං කික්ෂායතනං විපරිශෙසගාහෝ විපරිතගාහෝ විප්ලාසගාහෝ මීච්ඡානාවනං අයාරාව-කසමං යාරාවකානා? ගොහෝ යාවකා ආසාසයි දිටයිගතාන්නේ.'' අයං අකතානු දිටයි. අතතානුදිටයිං ඌගාවනත් අනාගනුදිටුපිං ඌහවව සමූහවව උද්ධරිත්ව සමූරූධිතා උපපාටයින්ට සමූපතාද සිනා පජනත්වා විනොදෙනා බාහත් කරීතා අනභාවං ගමෙන්නත්⁸ 'දකානානුදිටුපිං ඌහවව'.

එවං මඩ්ඩුකරෝ සියාති: එවං මඩ්ඩුපි තරෙයාාසි, ජරාපි තරෙයාාසි, මරණ මුපි කරෙයාාසි උසාරයොසි පතරෙයාාසි සමතිකකලමයාාසි විතිවරතායාාසීති 'එවං මඩ්ඩුතරෝ සියා.'

එවං ලොකං අවෙකබනතතත්: එවං ලොකං අවෙකබනතා, පචව– වෙසබනතං තුලයහතං තීරයනතං විහාවයනතං විහුතං කරෝනතනත් 'එවං ලොකං අවෙසබනතුං.'

මවඩුරාජා න පසසකිකි: මච්චූපි මච්චූරාජා මාරොපි මච්චූරාජා මරණාම මච්චූරාජා. න පසසකිනි-...මච්චූරාජා න පසසකි න දසාබකි නාශි ගචජති න විඤති න පටිලබහනි. වුකතං හගවකා: ''සෙයාපථාපි තිසාබාව ආරඤාක කො මිංගා අරශකාක පවගන ච මානො විසස කො ගචජති විසානකා තිරායනි, විසානකො නිසිදකි, විසසකෝ සෙයාං කපොති කං කිසස හෙතු: අනාපාරගතො හිසාබව, ලූදදසය. එවමෙව බො තිසාබවෙ, තිනාබු විවිචෙචච කාලෝහි විවිචච අකුසලෙහි ධමෛති සච්තකකාං සව්චාරං විවෙකජං පීතිසුබං පයමං කානාං උපසමපජජ විහර නි. අයං වුචචකි භිසාබවො තිතාබූ අනාමකාසි මාරං, අපදං වධිතා මාරවගාබුං අදසසනං ගලකා පාළිමනො.

a විභඩග

394

^{1.} පටිගතාගො ~ ම.ජ.සං

චූලනිර්**දෙ**ෂපාලි

අතතානුදිටයිං ඌහවව– 'අත්තානුදිටයි' යි වංශද්වස්තුක වූ සත්කාය සෂ්ටිය කියනු ලැබෙයි. මෙලොවැ (බුද්ධාදි) ආයායන් නො දක්නාසුල (සතිපට්ඨානාදි හෙද) ආයඞ්ධර්මයෙහි අදක්ෂ වූ ආයඞ්ධර්මයෙහි නො භික්මුණු (අංගම–අධිගම නැති බැවින්) අශු කවත් වූ පංථග්ජන තෙම රූපය ආත්ම හෙයින් (විපරීත දෘෂ්ටියෙන්) දකියි. ආත්මය රූපවත් යැ හෝ ආත්මලයහි හෝ රූපය, රූපලයහි හෝ ආත්මය දකියි.වෙදනාව-සංඥාව-සංස්කාරයන්– විඥානය ආත්ම ඉහයින් දකියි. ආතමය විඥානවත් යැ හෝ, ආත්මයෙහි ගෝ විඥානය, විඥානයෙහි හෝ ආත්මය දකියි. මෙ <mark>බඳු</mark> වූ යම් දෘෂ්ටියක් දෘෂ්ටිගතයෙක් දෘෂ්ටිගහතයෙක් දෘෂ්ටිකාන්තාරයෙක් දෘෂ්ටිවිසූක්ශයක් දෘෂ්ටිවිස්පන්දිත්ශයක් දෘෂ්ටිසංශෝජන්ශයක් ගුාහයෙක් පිහිටා ගැන්මෙක් අහිනිමවශයෙක් පරාමර්ශයෙක් කුතුසික මාර්ගයෙක් ම්ථාාපථයෙක් මිථාහස්වභාවයෙක් තීර්ථායතනයෙක් විපර්යාසගුාහ-**ගයක් විපරීත කොට ගැන්මෙක් වැරද ගැන්මෙක් මිථාහ**ගුාහයෙක් යථා ස්වභාව තැත්ලතහි යථාස්වභාව ඇතැ යි ගැන්මෙක් යම් පමණ දෙ සැට දෘෂ්ටිගතලයා් වෙත් ද, මේ අත්තානුදිට්යී නම. අතතානුදිටයිං උංහවව යනු: සක්කායදෘෂ්ටිය උපුරා මොනොවට උපුරා උදුරා මොනොවට උදුරා උපුටා මොනොවට උපුටා හැරපියා දුරු කොට විගතාන්ස කොට අනු අභාවයට පමුණුවා නුයි 'අත්තානුදිටයිං ඌහවව' යනු වේ.

එවං මවවුතරො සියා යනු: මෙසෙයින් මෘතායුහු ද තරණය කරව ජරාව ද තරණය කරව මරණය ද තරණය කරව උත්තරණය කරව පුතරණය කරව සමතිසුමණය කරව ඉක්මව''යි 'එවං මව්වුතරෝ සියා' යනු වේ.

එවං ලොකං අවෙකබනකං යනු: මෙසේ ලොව බලන්නසු පුතා වෙක්ෂා කරන්නසු තුලනය කරන්නසු තීරණය කරන්නසු විභාවන කරන්නසු පුකට කරන්නසු නුයි'එවං ලොකං අවෙක්ඛන්තං' යනු වෙ.ද

මවවුරාජා න පසසකි යනු: මෘතපු ද මෘතපුරාජ වෙයි, මාර තෙමේ ද මෘතපුරාජ වෙයි, මරණය ද මෘතපුරාජ වේ. න පසසකි යනු: මෘතපුරාජ තෙම නො දක්යි නො දක්නේ යැ නො පැමිණෙයි නො ලැබෙයි පතිලාභ නො කෙරේ. මේ වදරන ලද මැයැ භාගාවකුන් විසින්: ''මහණෙනි, වල්මුව තෙමේ අරනෙහි මහවෙනෙහි හැයිරෙනුයේ විස්දැයි වැ යෙයි, විස්වැසිවැ සිටියි, විස් වැසිවැ හිදියි, විස්වැසිවැ හොවී. ඒ කවර හෙයින යක්: මහණෙනි, වැද්දගේ ඇස්හමුවට නො ගියේ ය ද එහෙයිනි. මහණෙනි, එසෙයින් මැ මහණ නෙම කාමයෙන් වෙන් වැ මැ කුසැල් දහමින් වෙන් වැ මැ දිකරක සහිත වූ විවාර සහිත වූ විවෙක (නීවරණවගම) යෙන් උපන් පීකිසුබ ඇති පුළුමධානයට පැමිණ වාස කෙරේ ද, මහණෙනි, මෙ මහණ මාරයා අද කෙළේ යැ, කෙලෙස් පා රහිත කොට මාරවක්ෂුස නසා පාපී මරහුගේ අදර්ශනයට (නිවනට) ගියේ යැ යි කියනු ලැබේ.''

චුලලනිදෙස පාළී

පුතාවපරං භියාබවේ භියාබු විතක්කවිවාරාතං වූපසමා අජනාකා සම්පසාදනං වෙතසො එකොදිහාවං අවිතකකං අවිචාරං සමාධිජං පීත්සුබං දුතියං ඣාතං –පෙ– තතියං ඣාතං –පෙ– චතුළුං ඣාතං උපසම්පජණ විහරති. අයං වුවවත් භියාබාව භියාබු අභාමකාසි මාරං, අපදං වධිණා මාරවයාබුං අදසසනං ගතො පාපිමතො.

පුනචපරං භියබවේ භිකබූ සබාසො රූපයඤඤතං සමතිකකමා පටීශ සඤඤතං අත්ථානමා නානතාස ඤඤතං අමනයිකාරා අනනොතා ආකාශයාතී ආකාසානඤඞා ගතනං උපසමපජප විහරති. අයං වුචවති භිකබාව භිකබු අන්ධමකාසි මාරං, අපදං වධිතිා මාරවතබා, අදසසනං ගතො පාපිමනො.

පුතාවපරං හිසබාව හිතබූ ආකාසානක්ඛායකතං සමනිකකාමම අන නාං ව්ඤ්ඤ්ණානී වී ඇඤ්ණඤ්ඩායතනං උපසමපරජ විහරති, සබබසො විඤ්ඤ්ණ ඤ්ඩායතනං සමනිකකාමම නත්වී කිඤ්ඩති ආක්ඤ්ඩඤ්ඤ්‍යතනං උපසමපරජ විහරති, සබබසො ආක්ඤ්ඩඤ්ඤ්යතනං සමනිකකාමම නොවසඤ්ඤ් තාසඤ්ඤ්යතනං උපසමපරජ විහරති, සබබසො ඉනවසඤ්ඤ්‍යාසඤ්ඤ් තනං සමනිකකාමම සඤඤ්‍වෙදයිතන්රොධං උපසමපරජ විහරති, පඤ්ඤ් වසස දිසවා ආසවා පරිකබීණා හොනති. අයං වුවෙනි හිකාබව හිසාබ අක්මකාසි මාරං, අපදං වයිතා මාරවකබුං අදසානං ගනො පාපිමතො. කීරණණා ලොකො විසනතිකං සො විසාකෝ ගවජති, ව්යසනෝ කිටයිනි; විසානෝ නිසිදති, විසාකෝ සෙයාං කපොති, තං කිසා ගතත, අනාපාථගනා හිකාබු පාපිමතොතිය 'මච්චුරාජාන පසාත්'ති.

∎තතාහ හගවා;

සුඤඤතො ලොකං අවෙසබංසු මොසරාජා සද සංතා, අතනානුදිවසීං ඌහචව එවං මචචුතාරෝ යියා, එවං ලෝකං අවෙසකිනකං, මච්චුරාජා න පසසතීති.

සහගාථාපරියොසානා - පෙ - සාවලකා හමසමිති

මොසරාජ සූතතනිදෙදසො සමතෙතා.

a මරාක්ම නිකාය - නිවාෂයුතත.

තවද මහලෙනති මහණ ගතම විතර්කව්වාරයන්ගේ සන්තිඳීමෙන් අධාාත්මයෙහි පැහැදීම ඇති චිත්තයාගේ එකහ බව ඇති විතර්ක රහිත විචාර රහිත සමාධිශයන් උපන් පීතිසුබ ඇති ද්විතීයධානනයට . . . තෘතීය ධාහනයට . . . චතුර් රධාහනයට පැමිණ වෘස කෙරේ. මහලෙණනි, මෙ මහණමාරයා අඳ කෙලෙළ් යැ, කෙලෙස් පා රහිත කොට මාර චක්ෂුස නසා පාපී මරහු ගේ අදර්ශනයට ගියේ යැ යි කියනු ලැබේ.

තවද මහණෙනි, මහණ තෙම සර්වපුකාරයෙන් රූපසංඥාවන් ගේ විරාගයෙන් පුතිඝසංඥාවන් ගේ පහාණයෙන් නානාත්ව සංඥාවන් තො මෙතෙහි කිරීමෙන් 'ආකාශය අනත්ත යැ' යි ආකාසංනඤ්ඩායපනයට පැමිණ වාස කෙරේ ද මහලණනි, මෙ මහණ මරහු අද කෙළේ යැ, කෙලෙස්පා රහිත කොට මාරවක්ෂුස නසා පාපිමත්හුගේ අදර්ශනයට ගියේ යැ යි කියනු ලැබේ.

කවද මහණෙති, මහණ සෙම ආකාසානඤ්චායසනය ඉක්ම විඥානය අතත්ත යැ යි විඤ්ඤාණඤ්චායසනයට පැමිණ වැස කෙරේ ද, සර්ව පුකාරයෙත් විඤ්ඤාණඤ්චායසනය ඉක්ම 'කිසිවක් නැසැ' යි ආක්ඤ්-වඤ්ඤායතනයට පැමිණ වාස කෙරේ ද, සර්වපුකාරයෙන් ආකිඤ්-වඤ්ඤායසනය ඉක්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායසනය ඉක්ම සංඥා කෙරේ ද, සර්වපුකාරයෙන් නොවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායසනය ඉක්ම සංඥා වෙදයිස කිරොධයට පැමිණ වාස කෙරේ ද, විදශීනා ඥානයෙන් දක ඔහුට ආෂුවයෝ ක්ෂය වූවාහු වෙස් ද, මහණෙනි, මෙ මහණ මරහු අද කෙළේ යැ, කෙලෙස්පා රහිත කොට, මාරවක්ෂුස නසා, පාපිමක්හුගේ අදර්ශන විෂයට ගියේ යැ, ලොකයෙහි විසස්තිකා සංඛායස තෘෂ්ණාව සරණය කෙළේ යැ, ගත් විස්වැසි වැ යෙයි, විස්වැසි වැ සිටියි, විස්වැසි වැ භිදියි, විස්වැසි වැ හොවී යයි කියනු ලැබේ. ඒකවර හෙයින යත්: යම හෙයෙකින් මහණ පාපිමත්හු ගේ පරාඩමුබයට ගියේ ද එහෙයිනැ' යි 'මවවුරාජා ත පස්සති' යනු වෙ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

''සුඤඤගතා ලොකං-පෙ- මඩ්වුරාජා න පසසති'' යි. භාථා පයාිවසැනය හා සමාා... මම් ශුාවකයෙමී'

මෝඝරාජ සුනුනිර්දේශය නිමි.

16. පිඩගිය සූතතනිඥෙසො

16-1

ජිණෙණාහමසම අබලො විවණෙණා (ඉවවායසමා පිඩ්ඩියො) නොකතා ත සුදධා සවතං ත එාසු, මාහං තසසං මොමුහො අනකරාව¹ ආවිසබ ධමමං යමහං විජඤඤං ජාකිජරාය ඉධ විපාහානං.

ජිණෙණාහමසම් අබලො විවණෙණාති: 'ජිණෝණාහමසමති – ජීණෙණා ටුදෙධා මහ ලැලකො අදධගලතා වලයා අනුපාලතතා විසංවසසසතිකො ජාතියා අබලොති අබලො දුබබලො අපාබලො අපාථාවො.⁸ විවණෙණාති වීත වණෙණා විගතවණෙණා විහවිජිතවලණණා. යා සා පුරිමා සුභාවණණතිහා සා අනතරහිතා ආදීතාවො පාතුහුතොති 'ජිණෝහාමසම අබලො විවණෙණා.'

ඉච්චායසමා පිඞ්ගීයොති - පෙ -

නොතතා නසුදධා සවනං න එාසූති: නොතතා අසුදධා අවිසුදධා අපරිසුදධා අවොදතා. නො තථා වකබුනා රූපෙ පසසාමීති නොතතා නසුදධා. සවනං න එාසූති–සොතා අසුදධා අවිළුදධා අපරිසුදධා අවෝදතා. නො කථා සොතෙන සදදං සුණාමීති නොතතා න සුදධා සවනං න එාසු.

ලාභං නසසං මොමුහෝ අනතරාවාති: 'මාභං නසසනති–මාභං නසසං මාභං විනසසං මාභං පනසසං. මොමුහොති– මෙ.මුහෝ මොහාමුලෙනා අවිදුවා අවිජජාගනො අසැසැණි අවිභාවී දුපාකෙසැ. අනතරාවාති–තුයාං ධමමං දිටසීං පටිපදං මගතං අනඤඤය අනධිගන්ති, අවිදිතා අපටිලභිතා අඑසායිතා අහච්ඡකරිතා අනතරායෙව කාලංකරෙයානත් 'මාභං නසං මොමුහො අනතරාව'.

^{1.} අභාභාරය,-සායා. සන

^{8.} ජාතියා අබලො දුබ්බලො-ව, ජ, ක

^{8.} මොහටුහො – මජසං

පිඩගිය සූතුනිර්දේශය

16-1

(ආයුෂ්මත් පිඩගිය මෙසේ විචාරයි:) මම ජීර්ණයෙම් දුර්වලයෙම් විවර්ණයෙම්, (මාගේ) නෙතුයෝ ශුද්ධ නො වෙති, ශුවණය පහසු නො වෙයි, මම (මුඹ වහන්සේ ගේ දහම්, පසක් නො කොට) අතුරෙහි මැ මුළා වූයෙම නහමක් නැසෙම්වා, මේ පහණසැ වෙහෙරෙහි දී මැ ජාතිජරාවගේ පුහාණය වූ යම දහමක් මම දුනගන්නෙම් නම් ඒ දහම වදුළ මැනැව.

ජිතණණාහමසම් අඛාලො විවතෝණා - 'ජින්නොහමස්ම' යනු: ජීථණයෙම් වෘද්ධයෙම මහලුයෙම තුන් වැනි විය ඉක්ම ගියේ අන්තිම වයසට පැමිණියෙම් ජාතියෙන් එක්සිය විසිවස් ඇත්තෙමි. අබලො යනු: බල රහිතයෙම දුර්වලයෙම අල්පබල ඇතියෙම අල්පවීයා ී ඇතියෙම. විවතෝණා යනු: පෙරළුණු සිවිපැහැ ඇතියෙම පහ වූ සිවිපැහැ ඇතියෙම දුරු වූ සිවිපැහැ ඇතියෙම පළමු යම සොඳුරු සිවිපැහැයෙක් වී නම ඒ අතුරු දහන්වී යැ ආදීනව පහළ වී නුයි 'ජින්නෝගෙස්ම අබලො විවන්නෝ යනු යනු වේ.

මෙසේ ආයුෂ්මත් පිඩ්ගිය යනු...

තෙතතා න සුදධා සවනං න එාසු යනු: තෙතුයෝ අශුද්ධයහ විශුද්ධ නො වෙති අපරිශුද්ධයහ පුසන්න නො වෙති පෙර මෙන් ඇසින් රූ තොදක්ම නුයි 'තෙත්තා න සුද්ධා' යනුවේ. සවනං න එාසු යනු: ශුොතුයෝ අශුද්ධයහ විශුද්ධ නො වෙති පරිශුද්ධ නො වෙති පුසන්න නො වෙති පෙර මෙන් කතින් හඩ නො අසමනුයි 'නෙත්තා න සුද්ධා සවනං න එාසු' යනු වේ.

මාහං නසසං මොමුහො අනතරාව- 'මාහං නස්සං' යනු: මම නහමක් තැසෙමවයි මම නහමක් වැනැසෙමවයි මම නහමක් විනංශ වෙමෙවයි. මොමුහො යනු: අතිශයින් මූඪ වූයෙම මොහයෙන් මුළා වූයෙම අවිද්වත් වූයෙම අවිදාහවට පැමිණියෙම අඥාන වූයෙම අපණ්ඩිත වූයෙම දුෂ්පාඥ වූයෙම. අනතරාව යනු: මුඹ වහන්සේගේ ධර්මය දෘෂ්ටිය පුතිපදව මාර්ගය අවබොධ නො කොට අධිගම නො කොට නො දන නො ලැබ ස්පර්ශ නො කොට පුතාක්ෂ නො කොට අතුරෙහි මැ කලුරිය කරන්නෙම නුයි 'මාහං නස්සං මොමුහො අන්තරාව' යනු වේ. ආවිකති ධම්මං යම්හං විජඤඤතකි: 'ධම්ම'නා්-ආදිකලාාණං මජේබ කලාාණං පරියොසානකලාාණං සාක්ං සබාණජනං කෙවලපරිපුණණං පරිසුදධං බහමවරියං, වහතාරෝ සතිපථානෙ වහතාරෝ සම්මපපධානෙ වහතාරෝ ඉදධිපාදෙ, පඤ් ස්දියානි පඤ්ච බලානි සහත බොජමාබො අරියං අථධඩයිකං මහතං නිඛ්ධානඤව නිඛ්ධානගාමිනිඤව පටිපදං ආවිකත, දේසෙහි පඤඤපෙහි පථාපෙහි විවරාහි විහජාහි උතපානීකරොහි පකාසෙහීකි 'ආවිසක ධම්මං'. යමහං විජඤඤතකි යමහං ජනෙයාං ආජානෙයාං විජානෙයාං පටිවිජානෙයාං පටිවිජෝමයාං අධිගචෙඡයාං එසෙයාං¹ සවජිකරෙයානති 'ආවිසබ ධම්මං යමහං විජඤඤං'.

ජාතිජරාය ඉධ විපාහානනති ඉධෙව ජාතිජරාමරණසා පහානං වුපසමං පටිනිසාගානං පටිපාසාද්ධිං අමතං නිඛ්ධානනත් 'ජාතිජරාය ඉධ්විපාහානං'.

තෙනාහ ලසා බුාහමණෙ:.

''ජිංණණාහමසම අබලො විවණෙණා (ඉවඩායසමා පිඞ්ඩියො) තොහතා න සුදධ, සවනං න එ සු මාහං නසසං මොමුහො අතානරාව ආචිසබ ධමමං යමහං විජඤඤං ජාතිජරාය ඉඩ විපසහාන''නති

16 – 2

දිසවාන රුපෙසු වීහඤඤමානෙ (පිඞ්ගියාති හගවා) රූපෙනති රූපෙසු ජනා පමකතා, තයමා තුවං පිඞ්ගිය අපාමකතා ජනයසු රූපං අපුනබහවාය.

දිසවාන රූෂපසු විහඤඤාමානෙති: 'රූප'නති–වතාගරා ව මහාහතා වතානකළු මහාහතානං උපාදය රූපං. සතතා රූපහෙතු රූපපවවයා රූප කාරණා හඤඤනති විහඤඤනති උපහඤඤනති උපසාතියනති² රූපෙ සති විවිධා කම්මකාරණා කාරෙනති.³ කසාහිපි තාළෙනති වෙතෙතහිපි තාළෙනති අදඛදණඩකෙහිපි තාලෙනති, හත්මය ජිඤනති, පාදමපී ජිඤනති, හත්පාදමපී ඡිඤනති, කණණමපී ඡිඤනති,

^{1.} පලසසයාං-ව, ව්, ක 3. ව්විධ කමම කාරණ

^{2.} උපසංසයනති - සාා.

ආවිකබ ධමමං යමහං විජඤඤෑ– 'ධම්මං' යනු: ආදිකලාහණ වූ මධාහකලාහණ වූ පයාවවසාන කලාහණ වූ අර්ථ සහිත වූ වහඤ්ජන සහිත වූ සියල්ල සමපූර්ණ වූ පරිශුද්ධ වූ ශෙෂ්ඨවයාහ වූ සතර සතිපට්ඨානයන් සතර සමහක් පුධානයන් සතර සෘද්ධිපාදයන් පඤ්චෙන්දියයන් පඤ්ච බල යන් සප්ත බොධාඩගයන් ආයම අෂ්ටාංගික මාර්ගය නිර්වාණය හා නිර්වාණ ගාමී පුතිපත්ති හා වදළ මැනව දෙසුව මැනැව පැනැවුව මැනැව පිහිටුව මැතැව විවරණ කළ මැනැව විභාග කළ මැනැව පහළ කළ මැතැව පිහිටුව මැනැව විවරණ කළ මැනැව විභාග කළ මැනැව පහළ කළ මැතැව පුකාශ කළ මැනැව නුයි 'ආවික්ඛ ධම්මං' යනු වේ. යමහං විජඤ්ඤං යනු: යම දහමක් දනගන්නෙම නම එකාන්තයෙන් දන ගන්නෙම නම විවිධා-කරයෙන් දනගන්නෙම නම එකාන්තයෙක් අයුරින් දනගන්නෙම නම පුතිවේධ කරන්නෙම නම අධිගම කරන්නෙම නම. ස්පර්ශ කරන්නෙම නම පුතාක්ෂ කරන්නෙම නම නුයි 'ආවික්ඛ ධම්මං යමහං විජඤ්ඤං' යනු වේ.

ජාතිජරාය ඉධ විපපහානං යනු: මෙ අත්බැව්හි මැ ජාතිජරාමරණ-යාගේ පුහාණය සන්හිඳීම දුරැලීම නො පැවැත්ම අමාමහනිවන නුයි 'ජාතිජරාය ඉධ විප්පහානං' යනු වේ.

එගින් කී යැ එ බමුණු:

''ජිණෝණාහමස්මි -- පෙ- ජාතිජරාය ඉධ විපපහාතං'' යී.

16-2

(බුදුහු මෙසේ වදළහ: පිඩ්ගිය,) රුපනිමිතින් නැසෙනුවන් දක (කුශල ධර්මයෙහි) පුමාද වූ ජනයෝ රුපනිමිතින් පෙළෙකි. එහෙයින් පිඩ්ගිය, තෙපි (කුශල ධර්මයෙහි) අපුමතත වැ පුනර්භවය නො වනු පිණිස රුපය දුරු කරව.

දිසවාන රූපෙසු විහඤඤමාතෙ- 'රූපං' යනු: සකර මහාභූතයෝ ද සකර මහාභූතයන් රුසා පවත්නා රූපය ද වෙති. සත්ත්වයෝ රූප හෙතුයෙන් රූපපුතායෙන් රූපකාරණයෙන් නැමසති වැනැසෙති වෙසෙ සින් නැසෙති වෙසෙසින් නසනු ලැබෙත්. රූපය ඇති කල්හි නො එක් කමකටොලු කරවති: කසයෙනුදු තළති, වේවැලිනුදු තළති, අඩදඩියො (මුගුටි) නුදු තළති, අත් ද සිදිති, පා ද සිදිති. අත්පා ද සිදිති, කනුදු සිදිති, තාසමයි ජිඥනත්, කණණතාසමයි ජිඥනත්, බිලඞ්හථාලිකමයි කරෝනත්, සඬාමුණඩිකම්පී කරෝනත් රාහුමු බම්පී කරෝනත්, රෝතිමාලිකම්පී කරෝනත් හත්පරෛජාත්කමයි කරොනති, එරකවතනිකමයි කරොනති, චීරකවායි කම් කරෝනත්, එණෙයාකම් කරෝනත් බලිසමංසිකම් කරෝනත්, කහාපණාකමයි¹ කරෝනාහී, බාරාපතවජිකමයි කරෝනාහී, පළිසපරිවනති කමයි කරොනති පළාලපිරසී'කමයි කරොනති, තහොනි ගතලෙන ඔසි කුවනත්, සුනබෙහිපි බාදපෙනත්. ජීවතා මේ සූලෙ උතනාසෙනත්, අසි නාපි සීසං ජිනුනති. එවං සකතා රුපහෙතු රූපපවචයා රූපකාරණා හඤඤනති විහඤඤනති උපහඤඤනති උපඝාතියනති³. එවං හඤකුමාලන විහඤකුමාලන උපහඤකුමාලන උපඝාතියමාලන දිසුවා පසයිතා තුලයිතා තිරයිතා විහාවයිතා විහූතං කතාති 'දිසවාන රුපෙස විහඤඤමාලත'.

පිඩ්ගියාති--හගවා තං බුහුමණං නාමෙන ආලපති, භගවාති--ගාරවාධි-වචන මෙතං – පෙ – සචඡිකා පඤඤ තති. යදිදං භගවාති 'පිඩගියාති භගවා'.

රුපපහති රූෂෙසු ජනා පමතතානි: 'රුපානතී'ති රුපානති කුපානතී පීළයනත් සවාගනත් බසාධිතා දෙමනසයිතා හොනති වසාබුරොගෙන රුපානති, කුපානති පිළයනති ස්වායනති බාාධිතා දෙමනසයිතා හොනති, සොතරොගෙන - ලප - කායරොගෙන - ඩංසමකසවාතාතප සිරිංසපස්මථයෙසන රුපැනති කුපැනති පීළයනති සවවයනති බාාධිතා ලදුමනසයිතා හොතතීති රුපසනති රූපෙසු. අථවා ව**තබුසමං භියමා**නො ຫາ່ມອາຈາກ ຮຽນາມອາຈາກ ຈຽຍອາຈາ ຍົດຍະອາຈາກ ອານາດ ອາຈາ කායසම්ං- රූපසම්ං- සදීසමං- ගනිසම්ං- රසසම්ං- ඓාටස්ඛ්යසම්ං කුලසමිං- ගණසමිං- ආවාසසම්ං- ලාහසම්,- යසසමිං- පසංසාය-පිණිඩපාතසමං- ලසනාසනසමං- ගිලානපවවය සුබසමිං– චීවරසම්ං– ົອນແປປະວິແລາງປະອີ້ຈິນສິມອາອາລ ຫາມອາອາລຸ ຮຽນາມອາອາລຸ ອຽອາອາຈ විගවජමානෙ අනාරධායමානෙ රුපානති කුපානති පිළයනති සට්වයනති ລະເດັກ, ອເອັກແລກ, ອຫາກອີສ໌ ປະອອິ່ງແຮງກິ່ງເອຍຜູ'. **ජනාສິ** බතතියා ව බාහමණා ව වේසසා ව සුදද ව ගහ<mark>ට</mark>යා ව පබයිජිතා ව ලදවා ව **මනුසසා ව. පමතතානි. පමාලද වික්තිබේඛා: කායදුව€රි**මතන වා ` වචී දුවුවරිනෙන වා මනොදුවවරිනෙන වා පඤචසු කාමගුණෙසු විහාසය ົອຍາසລອໜາາ ອຍາສລໝາກອບປະກາ ສະດາກາຍາ ດອອາກາ අසාත විදි කිරියතා අනව උසිතකි රියතා අසකාක වව කි රිය නා ඔලීන-නිකබිතාජඥතා නිකබ්තාධූරතා අනාපෙවනා වූතතිතා අභාවනා අබහුලිකමමං අනැදිටයානං අනනුයේාගො ප්මාදෙ.a යො එවරුපො පමාලද පමජජනා පමජජිතකාං අයං වුවාති පමාදෙ''. ඉම්නා පමාදෙන සමනතාගතා ජනා පමණාත් 'රුපෙනති රුපෙසු ජනා පමණා'.

- 1. කහාපණිකමපි ම ජ සං
- 2. පළාලපීඨකමපි- ම ජ සං
- 3. උපසාවයනකි ව. ව. ක 4. පිළියනකි –ව.–ව්-ක, සාා
- a විහඩන-බුදදකවතථු විහ**ඩන**

- **ඊ. සටට්යනති -**ව, ව්, ක
- 6. **විහායමානො** -ව, ව්, ක
- 7. වොසගෙගා මජසං
- 8. අතුවධිත කිරියතා ම ජසං අභාවදයිත් කාරියා -ව, වී, ක

නැහැය ද සිදිති, කන්නාසා ද සිදිති, කාඩිසැළි කම්කටොලු ද කෙරෙති, සක් වුඩු කම්කටොලු ද කෙරෙති, රාහුමුබ කම්කටොලු ද කෙරෙති, ඕනි වළලු කම්කටොලු ද කෙරෙති, අත් දල්වන කම්කටොලු ද කෙරෙති, එරුවත් කම්කටොලු ද කෙරෙති, තිහිටිවත් කම්කටොලු ද කෙරෙති, එෂෛයාක කම්කටොලු ද කෙරෙති, බිලියෙන් මස් සිදුණා කම් කටොලු ද කෙරෙති, කහාපණක කම්කටොලු ද කෙරෙති, මස් සිදුණා කම් කටොලු ද කෙරෙති, කහාපණක කම්කටොලු ද කෙරෙති, පිදුරුපිටු කම්කටොලු ද කෙරෙති, කතාළ තෙල් ද ඉස්වති, ශුනකයන් (කීණ බල්ලන්) ලවා ද කවති, දිවස්හුල ද හිදුවති. කඩුවෙනුදු හිස සිදිත්. මෙසෙයින් සත්ත්වයෝ රූප හෙතුයෙන් රූප පුතායෙන් රූප කාරණයෙන් නැසෙති වැනැසෙති නසනු ලැබෙති වනසනු ලැබෙත්. මෙසේ නැසෙනුවත් වැනැසෙති නසනු ලබනුවන් වෙසෙසින් නසනු ලබනුවන් දක බලා තුලනය කොට තිරණය කොට විභාවන කොට විභූත කොට නුයි 'දිස්වාන රූපෙසු විභඤ්ඤ මානෙ' යනු වේ.

පිඩගිය යනු: බුදුහු එ බමුණු නමින් අමතකි. හගවා යනු: තෙල ගෞරව නාම යැ... මේ 'හනවා' යනු: බෝමුල්හි අර්හත්ඵල පුතාක්ෂයෙන් උපන් පුඥප්තියක් නුයි' පිඩගියා' කි හනවා' යනු වේ.

රුපහනති රූලපසු ජනා පමතතා– රුපැනති යනු: නැසෙකි කිපෙකි ලපලෙති ගැලටති පීඩිත වූවාහු හටගත් ලදුම්නස් ඇත්තාහු වෙත්. චක්ෂු **ල**ාගයෙන් නැසෙකි කිලපති පෙළෙකි ගැටෙති පීඩක වූවාහු හටගත් මදුරු-වා-අවු-දිග්දැ පහසින් නැසෙති කිලපති ලපළෙති ගැලටති පීඩිත වුවාහු හටගත් දෙමනස් ඇත්තානු වෙත් නුයි 'රුප්පන්ති රුපෙසු' යනු වේ. **ගතාහොත් ඇස හෙත කල්හි පි**රිහෙන කල්හි හාත්පසින් හෙත කලහි නැමසන කල්හි විගත වන කල්හි අතුරුදහන් වන කල්හි නැමසකි... චිත්තවිඝාතයට පැමිණියාහු වෙත්. කත-තැහැය–දිව–කය– රූපය– ශබ්දය– ගන්ධය– රසය– ස්පුෂ්ටවාය– කුලය– ගණය– ආවාසය– ලාභය– යසස– පශංසාව– සුබය– සිවුරු පිඩුවා සෙනසුන් ගිලන්පස බෙහෙසත් පිරිකර ඉහත කල්හි පිරිහෙත කල්හි භාත්පයිත් හෙත කල්හි නැසෙන කල්හි විගත වන කාල්හි අතුරු දහන් වන කල්හි නැසෙකි කිපෙකි (පෙරැ ලළති පෙළෙති ගැටෙති පීඩිත වූවාහු චිත්ත විඝාසයට පැමිණියානු වෙත් නුයි මෙසේත් 'රුප්පන්ති රුපෙසු' යනු වේ. ජනා යනු: කෂතියයෝ ද බිාහ්මණයෝ ද මෙවශායෝ ද ශුදුයෝ ද ශාහස්ථයෝ ද පුවුජිතයෝ ද දෙවිලයා ද මිනිස්සු ද. පමක්තා යි'' පුමාදය කිය යුතු යි: කාය දුශ්චරිතයෙන් obවයි වාග්දුශ්වරිත්යෙන් වේවයි මනොදුශ්වරිත්යෙන් වේවයි පස්කම ගුණු යෙහි සිත බැස ගැන්ම බැස ගැන්මට අනුබල. දීම, කුශල ධර්මයන්ගේ ගහා වැඩීම, සකසා නො කරන බව, සතතයෙන් නො කරන බව, නො බැස ගත් කියා ඇති බව, පසු බට පැවැතුම ඇති බව, බහා තුබු කුශලචඡන්ද ඇති බව, බහා තැබූ වියාඩුර ඇති බව, ආසේවන නොකිරීම, අභාවනය, පුන පුනා ගනා කිරීම, අනධිෂ්ඨානය, අනනුගයාගය, පුමාදය වෙයි. මේ බදු යීම පුමාද යක් පුමාද අයුරෙකි හටගත් පුමාද ඇති බවෙක් වේ ද මේ පුමාද යැ කියනු ලැබේ. මේ පුමාදයෙන් සමන්වාගස ජනයෝ පුමක්සයෝ නුයි 'රුපාන්ති රූපෙසු ජනා පමත්තා' යනු වේ.

තසමා තුවං පිඩ්ගිය අපපමංතතාති: 'කයමා'ති– තසමා තංකාරණා තංගත තපපචවයා තංනිදනා එවං ආදීනවං සමපසාමානො රූපෙසූති තයමා තුවං පිඩගිය. අපපමංතතානි සකකාවවකාරී සානාවනාරී – පෙ – අපපමාදෙ කුසලෙසු ධමේම සුති 'තසමා තුවං පිඩගිය අපපමනෙනා'.

ජහසසු රූපං අපුනබහවායාකි: 'රූප'නකි: චනතාරො මහාහතා වතුනාකළු මහාහතානං උපාදය රූපං, ජහසසු රූපනති– ජනසසු රූපං, පජනසසු රූපං, විනොදෙහි රූපං, බහනතිකරොහි රූපං, අනහාවං ගෙමහි රූපං. අපුනබහවායාති යථා තෙ රූපං ඉධෙව නිරුජෙංකියා පුන පටිසඤ්ඩිකො හවේ න නිඛ්ධතෝකයා කාමධාතුයා වා රූපධාතුයා වා අරූපධාතුයා වා කාමහවේ වා රූපහවේ වා අරූපහවේ වා සඤඤ හවේ වා අරූපධාතුයා වා කාමහවේ වා රූපහවේ වා අරූපහවේ වා සඤඤ හවේ වා අදාසඤ්ෂාවේ වා නොවසඤ්ඤනාසඤ්ඤහවේ වා එකවොකාරහවේ වා වතුවොකාරහවේ වා පඤ්ඩවොකාරහවේ වා පුනගතියා වා උපපතතියාවා පටිසඤ්ඩයාවා හවේ වා සංසාරේ වා වටේට වා න ජානයාන න සංජානයාන න නිඛ්‍රතෝකයා නාහි තිඛ්‍ර ඉතායා, ඉටෙව නිරුජේඛයා, වූපසමෙයා අත්වං ගවේජයා පටිපපසයමොයානති 'ජනසපු රූපං අපුනබනවාය.'

තෙනාහ භගවා:

''දිස්වාන රුපෙසු විහණුකුමානෙ (පිඞ්යියාකි භගවා) රුපානති රුපෙසු ජනා පමකතා, කසමා තුවං විඞ්යිය අපාමකෙතා ජහසු රුපං අපුනබාවායා''ති.

16-3

"දිසා වතසො විදිසා වතසො උබාං අබො දසදිසා ඉමායො, න තුකාං අදිටුයං අසුතා මුතං වා අථෝ අවිඤ්ඤ තං කිඤුව නමහ වා ආවිසබ ධමමං යමහං විජණඤං ජාතිජරාය³ ඉඩ විපානානං.

දිසා වතයෙසා විදිසා වතසෙසා උදධං අධො දසදිසා ඉමායොති දසදිසා,

න තුයහං අදිටයිං අසුතාමුතං වා අතෝ අවිඤඤාතං කිඤවනමත් ලොකොති තුයහං අදිටයිං අසුතං අමුතං අවිඤඤාතං කිඤවී අභාලෝ වා පරතෝ වා උහයනෝ වා දිටයිටමේකො වා අනෝ සමපරායිකො වා අනෝ උභාගතා වා අනෝ ගමයීරෝ වා අනෝ ගුළ්හෝ වා අනෝ පටිවරුහෝ වා අනෝ ගෙයෝ වා අනේ නීතෝ වා අනෝ අනවණෝවා අනෝ නිකකීලෙසෝ වා අනෝ වොහො වා අනෝ පරමනෝවා අනෝ තත්, න සනති න සංවිජාති නූපලබහතීත් 'න තුයහං අදිවයං අසුතාමුතං වා අරෝ අවඤ්ඤාතං කිඤානපේ ලොගක.'

- 8. ජාතිජ්ජරාශ සාස
- 4. පරමංඟා වා ම ජ සං ශාක
- 3. ක්ෂාව තමන්- ම ජ සං, සාං කිසැවනං අන් සු

^{1.} අසසුතං අවුතං - ම ඒ සං අසුතං මුතං වා - සු

තස්මා තුවං පිඩ්ගිය අපපමතෙතා- තසමා යනු: එයින් එ කරුණිත් එ හෙයින් තත්ළතායෙන් තන්තිදනයෙන් මෙසේ රූපයන්හි ආදීනව දක්මින් නුයි 'තස්මා තුවං පිඩ්ගිය' යනු වේ. අපපමතෙතා යනු: සකසා කරනසුල සතනයෙන් කරනසුල . . . කුශලධර්මයන්හි අපුමාද වූයේ නුයි 'තස්මා තුවං පිඩ්ගිය අප්පමත්තො' යනු වේ.

ජහසසු රූපං අපුතබනවාය- 'රූපං' යනු: සතර මහාභූතයෝ ද සතර මහාභූතයන් නිසා පවත්නා රූපය ද, ජහසස රූපං යනු: රූපය හැරපියව රූපය වෙසෙසින් හැරපියව රූපය දුරලව රූපය විගතාන්ත කරව රූපය අනුඅභාවයට පමුණුව. අපුතබනවාය යනු: යම් සේ තා ගේ රූපය මෙ අත්බැවිහි මැ නිරුද්ධ වනතේ නම්, වටාලා පිළිසඳ ඇති භවයෙක් නූපදී නම්, කාමධාතුයෙහි හෝ රූපධාතුයෙහි හෝ අරූපධාතුයෙහි හෝ කාම භවයෙහි ගෝ රූප භවයෙහි ගෝ අරූප භවයෙහි හෝ සංඥා භවයෙහි හෝ හවයෙහි ගෝ රූප භවයෙහි ගෝ අරූප භවයෙහි හෝ සංඥා භවයෙහි හෝ අසංඥා භවයෙහි ගෝ තෛවසංඥානාසංඥාභවයෙහි හෝ එකවොකාර හවයෙහි හෝ වතුවොකාරභවයෙහි ගෝ පඤ්චවොකාර භවයෙහි හෝ පුතර්ගතයෙහි හෝ උපපාප්තියෙහි හෝ පක්සන්ධියෙහි හෝ භවයෙහි හෝ සංසාරයෙහි හෝ උපපාප්තියෙහි හෝ පූතිසන්ධියෙහි හෝ භවයෙහි හෝ සංසාරයෙහි හෝ වත්තනාවට නො නිපැනේ නම් මොනොවට නූපදී නම නො නිපැනේ තම මොනොවට නො නිපැනේ නම් මෙ අත් බැවිහි මැතිරුද්ධ වන්නේ නම් සන්හිදෙන්නේ නම් අස්කයට යේ නම්, නවන්නේ නම් නුයි 'ජහස්පු රුපං අපුනබහවාය' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

"දිසවාන රූපෙසු–පෙ–ජහසසු රූපං අපුනබහවාය"යි.

16-3

සතර දිග යැ සතර අනුදිග යැ උඩ යැ යට යැ යන මේ දසදික් කෙනෙක් වෙත් ද ලොවැ මේ හැම තත්හි මුඹ වහන්සේ විසින් නො දක්නා ලද නො අසන ලද ආසුාණ ස්වාදන ස්පර්ශන නො කරන ලද යළි නො දත්නා ලද කිසිවක් නැති මේ පහණසැ වෙහෙරෙහි දී මැ ජාතිජරාවගේ පුහාණය වූ යම (නිර්වාණ) දහමක් මම දුන ගන්නොම නම් ඒ දහම වදළ මැනැව.

දිසා චතයෙසා විදිසා වතයෙසා උදධං අධෛාදසදිසා ඉමායො යනු දස දීක්හු යැ.

න තුයහං අදිටඨං අසුනාමුතං වා අරෝ අවිසැඤාතං කිසැවතමාම ලොකෙ යනු: මුඹ වහන්සේ විසින් නුදුටු නො ඇසූ නො වුන් නො දත් කිසි ආක්මාර්ථයෙක් හෝ පරාර්ථයෙක් හෝ උභයාර්ථයෙක් හෝ දෘෂ්ටධාර්මි කාර්ථයෙක් හෝ සාමපරායිකාර්ථයෙක් හෝ උත්තානාර්ථයෙක් හෝ ගමහිරාර්ථයෙක් හෝ ගඩාර්ථයෙක් හෝ උත්තානාර්ථයෙක් හෝ ගමහිරාර්ථයෙක් හෝ ගඩාර්ථයෙක් හෝ පතිවජන්නාර්ථයෙක් හෝ දෙයාර්ථයෙක් ගෝ නිතාර්ථයෙක් හෝ නිරවදාහර්ථයෙක් හෝ නික්ලේ ශාර්ථයෙක් ගෝ නිතාර්ථයෙක් හෝ නිරවදාහර්ථයෙක් හෝ නික්ලේ ශාර්ථයෙක් ගෝ නාවදනාර්ථයෙක් හෝ පරමාර්ථාර්ථයෙක් හෝ නැත. නො වෙයි විදාමාත නො වෙයි නො ලැබේ නුයි 'න තුය්හ අදිටයං, අසුතාමුතං වා අපෝ අවිසැදිසැනං කිසැවනමත්ථි ලොකේ යනු වෙ. ආවිකබ ධමමං යමහං විජඤඤනති ධමම'නති ආදිකලාහණං -ලප- නිබඹානඤච නිඛඛානගාමිනිඤච පටිපදං ආවිකඛාහි දෙසෙහි පඤඤපෙහි පඩාපෙහි දිවරාහි විහජාහි උකතානිකරෝහි පකාමෙහි. යමහං විජඤඤනති යමහං ජානෙයාං ආජානෙයාං විජානෙයාං පටිවිජානෙයාං පටිවිජෝකයාං අධිගවේඡයාං එසෙසයාං¹ සච්ඡි-කරයානත් 'ආවිකඛ ධමමං යමහං විජඤඤං'.

ජාතිජරාය ඉධ විපහානනත් 'ඉධෙව ජාතිජරාමරණසක පහානං වූපසමං පටිනිසකතාං පටිපාසාදකිං අමතං නිබබානනත් ජාතිජරාය ඉධ විපාහානං..'

ලතනාහ ලසා බාහම්ණො:

"දිසා වතලෙසා විදිසා වතලෙසා උදධං අබධා දසදිසා ඉමාගයා, න තුඟාං අදිටුරාං අසුතාමුතං වා. අලෝ අවිඤඤුතං කිඤානමහම ලොලක ආවිසාබ ධම්මං යමහං විජඤඤෑං ජාතිජරාය ඉඩ විපාහාන''කතී

16-4

තණතාධිපංතන මනුජෙ පෙකබමාංනා (පිඩ්ගීයාතී හගවා) ඝනතාපජාංක ජරසා පංරංක තසමා තුවං පිඩ්ගිය අපපමංකතා ජහසසු තණකං අපුනබහවාය.

සණහාධිපහෙන⁸ මනුජේ පෙකබමාතොති 'කණතා'ති රුපතණත -ලප- ධම්මකණතා, සංස්හාධිපහෙතති තණතාඅධිපතෙන තණතානුගෙ කණ්තානුගතෙ කණ්තානුසරට කණ්තායාපතෙන⁸ පටිපතෙන අභිභූගත පරියාදිතනවිලතන. මනුඉජතී සතභාධිවචනං. පෙකබමාතොති පෙසබ මානො දසබමානො ඔලොකයමානො නිජාබායමානො උපපරිකාය-මානොති 'තණතාධිපතෙන මනුජේ පෙසබමානො.

පිඩ්ගියාති හගවාති -ලප-

5. කණහායපලනන - ම ර කං

^{1.} පයසයා- 8, 5, ක 2. පණහාවිපතෙන 5, ක්

ආවිකත ධමමං යමහං විජඤඤං- 'ධමමං' යනු: ආදි කලාහංණ වූ... තිර්වාණය ද නිර්වාණයාමනී පතිපත් ද වදළ මැනැවැ දෙසුව මැනැවැ පැනැවුව මැනැවැ පිහිටුව මැනැවැ විවෘති කළ මැනැවැ විභාග කළ මැනැවැ තො ගැඹුරු කළ මැනැවැ පුකාශ කළ මැනැව. යමහං විජඤඤං යනු: යම දහමක් මම දනගන්නෙම නම හාත්පසින් දනගන්නෙම නම වෙදෙසින් දනගන්නෙම නම මොතොවට දනගන්නෙම නම පතිවෙධ කරන්නෙම නම අධිගම කරන්නෙම නම පහස්නෙම නම පසක් කරන්නෙම නම නුයි 'ආවික්ඛ ධමමං යමහං විජඤ්ඤං' යනු වේ.

ජාතිජරාය ඉධ විපපහානං යනු: මෙ අත්බැව්හි මැ ජාතිජරාමරණ යාගේ පුහාණය සන්හිදීම දුරැලීම නො පැවැත්ම අමාමහනිවන නුයි 'ජාතිජරාය ඉධ විප්පහානං' යනු වේ.

එයින් කී යැ එ බමුණු:

''දිසා වතලසසා –ලප– ජාතිජරාය ඉධ විපපහානං'' යි.

16-4

(බුදුහු මෙසේ වදළහ: පිඩගිය,) (යම හෙයෙකින් තෙපි) කෘෂ්ණායෙහි ගැලී සිටි සත්ත්වයන් හටගත් සිත් තැවුල් ඇතියන් ජරායෙන් මඩනා ලදුවන් වැ දක්නවු ද, එහෙයින් පිඩගිය, තෙපි අපුමත්ත වැ පුනර්භවය නොවනු පිණිස කෘෂ්ණාව දුරු කරව යි.

තණහාධියනෙන මනුජෙ පෙකතිමානො - 'තණ්හා' යනු: රූඳකෘෂ්ණා යැ... ධර්මතෘෂ්ණා යි. කණහාධිපනෙන යනු: තෘෂ්ණායෙහි ගැලුණවුන් තෘෂ්ණාව අනුව ගියවුන් තෘෂ්ණායෙහි පිවිසියන් තෘෂ්ණායෙන් වැළණවුන් තෘෂ්ණාවට පැමිණියවුන් පුතිපත්නයන් මඩනා ලද්දවුන් හාත්පසින් මැඩ ගත් සිත් ඇතියන්. මනුජෙ යනු: සත්ත්වයනට නමෙකි. පෙකටමානො යනු: බලනුයේ දක්නේ අවලෝකනය කමනුයේ සිතනුයේ විමසනුයේ නුයි 'කණ්හාධිපන්නෙ මනුජෙ පෙක්ටමානො' යනු වේ.

පිඩගියාති භගවා යනු . . .

පිඩගිය සුභාතිඥෙසා

සනතාපජාගත ජරසා පරෙතෙති: 'සහසාපජාගත'යි ජාතියා සනතාප ජාගත ජරාය සහතාපජාතෙ විහාධිනා සහතාපජාගත මරණෙන සහතාපජාගත සොකපරිදෙව්දුසාබදෙමනසසුපායාසෙහි සහතාපජාගත නෙරයිකෙන දුසොබන සහතාපජාතෙ -පෙ- දිව්සීබාසනෙන දූසොබන සහතාපජාතෙ ඊතිජාතෙ උපදදව ජාතෙ උපසගොජාතෙහි 'සහතාපජාගත ජරසා පරෙතෙකි ජරාය එුවෙඩ පගරතෙ සමොහිතෙ සමහතාගලත ජාතියා අනුගතෙ ජරාය අනුසරෙ බාාධිනා අහිභූතෙ මරණෙන අබහාහතෙ අතාණෙ අලෙනෙ අසරණිභූතෙකි 'සහතාපජාතෙ ජරසා පරෙතෙයි.

තසමා තුවං පිඩගිය අපපමතෙතාති: 'තසමා'ති තසමා තංකාරණා තංහෙතු තපාවවයා තංනිදනා, එවං ආදීනවං සමපසසමානො තණඟායාති, 'තසමා තුවං පිඩයිය. අපපමනෙතාති සකකච්චකාරී -පෙ- අපාමාදෙ කුසලෙසු ධමේමසූති 'තසමා තුවං පිඩයිය අපාමනොහා'.

ජනසසු තණහං අපුනබහවායාති තණතාති රුපතණතා -පෙ- ධමම-තණතා. ජනසසු තණහනති ජනසසු තණතං පජනසසු තණතං විනොදෙහි කණතං, බාහනති කරොහි තණතං අනතාවං ගමෙහි තණතං. අපුනබහවායාති යථා කෙ-පෙ-පුන පටිසඣිකො හවො තනිබබතොයා, කාමධාතුයාවා රූප ධාතුයාවා අරූපධාතුයා වා කාමහවේ වා රූපහවේ වා අරූපහවේ වා සඤඤ හටේ වර අසඤඤහවේ වා නොවසඤඤනාසඤඤගෙවේ වා එකවොකාර-හවේ වා චතුවොකාරහවේ වා පඤාවවොකාරහවේ වා පුනගතියා වා උපපතතියා වා පටිසඣියා වා හවේ වා සංසාරෙවා වටෙට වා න ජනෝයා න සංජනෝයා න නිබබතොයා නාහිනිබබකොයා ඉධෙව නිරුජෙකයා වූපසබෙකයා අනිංගවෙඡයා පටිපපසාවෙහයාති 'ජනසසු තණතං අපුනමහවාය.'

ලතනාහ හගවා:

තණ්හාධිපතෙන මනුජේ පෙසුබමානො-(පිඞ්හියාත් හඟවා) සනතාපජාතෙ ජරසා පරෙගත, තසමා තුවං චිඞ්යිය අපපමතෙනා ජහසසු තණ්තං අපුනබහවායා''ති.

සහගාථාපරියොසානා නෙන බාහමණෙන සදසිං එකවඡන එක පයොගා එකාධිපායා එකවාසනවාසිතා තෙසං නොකපාණසහසසානං විරජං විතමලං ධම්මවකබුං උදපාදි. යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබබං තං තිරෝධධම්මනති. තසස බාහමණසා විරජං විතමලං ධම්මවකබුං උදපාදි,

408

සනතාපජාතෙ ජරසා පගරතෙ- 'සන්තාපජාතෙ' යනු: ජාතියෙන් හටගත් තැවුලි ඇතියන් ජරායෙන් හටගත් තැවුලි ඇතියන් වාාධියෙන් හටගත් තැවුලි ඇතියන් මරණයෙන් හටගත් තැවුලි ඇතියන් ගොක පරිදෙවදු:බදෞර්මනසායන්ගෙන් හටගත් තැවුලි ඇතියන් ගිරුදුකින් හටගත් තැවුලි ඇතියන්... දෘෂ්ටි වාසනදු:බයෙන් හටගත් තැවුලි ඇතියන් හටගත් දුක් ඇතියන් හටගත් උවදුරු ඇතියන් හටගත් උපසර්ග ඇතියනැ' යි 'සන්තාපජාතෙ' යනු වේ. 'ජරසා පරෙතෙ' යනු: ජරායෙන් පහස්නා ලදුවන්. මඩනාලදුවන් ඇතුළත පිවිසියන් සමන්වාගතං වූවන් ජාතියෙහි පිවිසියන් ජරායෙන් වැසුණවූන් වාහධියෙන් මඩනාලදුවන් මරණයෙන් පහළ වූන් රක්ෂාස්ථාන රහිතයන් නිලිනස්ථාන රහිතයන් සරණරහිතයන් අසරණිතයනැ'යි 'සන්තාපජාතෙජරසා පරෙතෙ,' යනුවේ.

තස්මා තුවං විඩ්ගිය අපමනෙකා – 'තස්මා' යනු: එයින් එ කරුණින් එ ගෙයින් එ පසයෙන් ඒ කිදනශයන්, මෙසේ තෘෂ්ණායෙහි ආදීනව දක්නේ පුයි 'තස්මා තුවං පිඩ්ගිය' යනු වේ. අපපමනෙකා යනු: සකසා කංනසුලු... කුසල් දහමහි නො පමා වූයේ නුයි 'තස්මා තුවං පිඩ්ගිය අප්පමන්නො' යනු වේ.

ජහසසු තණහං අපුතබහවාය- 'තණහා' යනු: රූපතෘෂ්ණා යැ... ධර්මතෘෂ්ණා යි. ජහසසු තණහං යනු: තෘෂ්ණාව හැරපියව තෘෂ්ණාව වෙසෙසින් හැරපියව තෘෂ්ණාව දුරු කරව තෘෂ්ණාව විගතාත්ත කරව තෘෂ්ණාව අනු අභාවයට පමුණුව. අපුනබහවාය යනු: යම්සේ තාගේ... වටාලා පිළිසඳ ඇති හවය නුපදනේ නම්, කාමධාතුයෙහි හෝ රූපධාතු යෙහි හෝ අරූපධාතුයෙහි හෝ කාමහවයෙහි හෝ රූපභවයෙහි ගෝ අරූපහවයෙහි ගෝ සංඥාභවයෙහි හෝ අසංඥාභවයෙහි හෝ රූපඩාතු කෙහි හෝ අරූපධාතුයෙහි හෝ කාමහවයෙහි හෝ රූපභවයෙහි ගෝ අරූපහවයෙහි ගෝ සංඥාභවයෙහි හෝ අසංඥාභවයෙහි හෝ ලනුදසංඥා තාසංඥාභවයෙහි ගෝ ස්කවෝකාරභවයෙහි හෝ වතුවෝකාරභවයෙහි හෝ පඤ්චවොකාරභවයෙහි හෝ පුනර්ගතියෙහි හෝ වතුවෝකාරභවයෙහි හෝ පක්දවාකාරභවයෙහි හෝ සුනර්ගතියෙහි හෝ වතුවෝකාරභවයෙහි හෝ පක්දවතේ නම් (අවයව පුදුර්භාවයෙන්) මොනොවෙට නූපදනේ තම නෝ නුපදනේ නම් (අවයව පුදුර්භාවයෙන්) මොනොවෙට නූපදනේ තම නෝ නිපදනේ නම් සෙන්හිදෙන්නේ නම් අස්තයට යන්නේ නම් නො පවත්නේ නම් නුයි 'ජහස්සු තණහං අසුනබහදිංය' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

''තණහාධිපනෙන -ලප- ජහසසු තණහං අපුනබහවාය''යී.

ගාථා පයා වසානය හා මැ එ බමුණු හා සමග එක් අදහස් ඇති එක් පියෝ ඇති එක් රිසි ඇති වඩන ලද එක් බැවුන් ඇති යම කෙනෙක් වූහූ නම ඒ නොයෙක් දහස්ගණන් පාණින්ට 'යම කිසි සමුදය ස්වභාවයෙක් වේ නම එ හැම නියෝධ ස්වභාවය ඇතැ' යි රාගාදි රජස් රහිත වූ රාගාදි මල රහිත වූ ධර්මවක්ෂුස පහළ විය. එ බමුණුහට 'යම කිසි සමුදය ස්වභාවයෙක් වේ නම් එ හැම නිරෝධ ස්වභාවය ඇතැ' යි වීරජ වූ විතමල වූ ධර්මවක්ෂුස උපන.

චුලලනිදෙස පාළි

පිඩගිය සුතතන්දෙලසා

යං කිසාවී සමුදයධාවීං සබබං තං නිරෝධධාව නති. සහ ධාමව වතබුසස පටිලාහා අජිනජටාවාක වීර්දණ්ඩකමණ්ඩලු කෙසා ව මසා ව අනතරහිතා හණ්ඩුකාසායව සුවසනො සඩකාටිපතන චීවරධාරෝ භිකාමු අනිසා පටිපතනියා පසැජලිකො හගවනතං නමසයමානො නිසිනෙනා ඉහාති 'සසා මෙ හගවා සාවකො 'හමසමී'ති.

පිඩගිය සූතනන්දෙසො සමතෙතා.

^{1.} වෘත විරක - පන

^{2.} සාවශකා හමසම්නති – පන

ධර්මවක්ෂුස්හුගේ පතිලාභය හා සමඟ අඳුනාදිවිසම දළමඩුලු සණ වැහැරි දඬ කමඩලා හා කෙස් මස් හා අතුරුදහන් වීය. පිඩගිය තෙමේ මුඩුහිස් ඇත්තේ හන්පෙරෙවි කසාවත් ඇත්තේ සහළ -පා-සිවුරු ධරනුයේ අන්වර්ථ පතිපත්ති (ඉෂ්ටාර්ථලාහ) යෙන් බදදිලි වැ ''වහන්ස, භාගාවතුන් වහන්සේ මට ශාස්තෘ වන සේක, මම ශුාවකසෙමී'' හාගාවතුන් නමදිමින් හුන්නේ යි.

පිඩගිය සූතුනිර්දේශය නිමි.

17. පාරායනානුගීති නිලසුසො

''ඉදම්වොව හගවා මගධෙසු විහරනොතා පාසාණකෙක වෙතියේ පරිචාරකසොළසානං බාහමණානං අජඣිවෙඨා පුවෙඨා පුවෙඨා පඤහං බාහකායි.''

ඉදමවොව භගවාති ඉමං පාරායනං¹ අවොව. හගවාති ගාරාවාධි-වචනමෙතං –පෙ– ස්වජිකාපඤඤතතී යදිදං ''හගවාති ඉදමවොව හගවා.''

මගධෙසු විහරතෙතා පාසාණකෙ චෙතියෙකි 'මගධෙසූ'කි මගධනාමතක ජනපදෙ විහරතෙකාති වරතෙතා විහරතෙතා ඉරියනෙතා වතෙතතෙතා පාලෙනෙතා යාපෙනෙතා. පාසාණකෙ වෙතියෙකි. පාසාණකවෙතියං වුච්චති බුබාසනනාෆි මගටෙසු විහරතෙතා පාසාණතක චෙතියෙ.

පරිවෘරක අසාළසානං බාහමණානතති පිඩයියො බාහමණො බාවරිසා බාහමණසා පදේධා පද්ධවරරා පරිවාරකො සිසෙසා. තෙන³ 'තෙ සොළසාති එවමපී පරිවාරකඩොළසානං බාහමණානං. අථවා තෙ සොළසබාහමණා බුද්ධසා හගවතො පද්ධා පද්ධවරා පරිවාරකා සිසසාති එවමපී පරිවාරකසොළසානං බාහමණානං.

අජඣිටෙඨා පුටෙඨා පුටෙඨා පඤභං බාහාකාසීති 'අජඣිටෙඨා'ති අජඣිටෙඨා අජෛඛයිතො. පුටෙඨා පුවෙඨාති පුටෙඨා පුවෙයිතො පුවිෂීතො යාවිතො යාවිතො අජෛඛයිතො අපේඣියිතො පසාදිතො පසාදිතො. පඤභං බාහකාසීති පඤභං බාහකාසි ආවික්ඛි දෙසෙයි පඤඤපෙසි පටඨපෙසි විවරි විහජි උතතානීඅකාසි පකාලෙසසීති 'අජඣිටෙඨා පුටෙඨා පුටෙඨා පඤභං බාහකාසි. තෙනෙතං චුවවති: ''ඉදම්වොව හගවා මගටෙසු විහරගතකා පාසාණකක වෙතියෙ පරිවාරිකසොළසානං බාහමණානං අජඣටෙඨා පුටෙඨා පඤභං බාහකාසී''ති.

''එකමෙකසස වෙපි පඤභසය අභ්මඤඤාය ධම්මඤඤාය ධම්මානුධම්මං පටිපරේජයා, ගවේඡයොව ජරාමරණසස පරං පාරං ගමනියා ඉමේ ධම්මාති තසමා ඉමසා ධම්මපරියායසස පාරායනං රෝව අධිවඩනං.''

^{1.} ඉඳං පාරායන-ම ජ ස, ව, ව්, ක 3. පිහිගියෙන-ම ජ සං

17. පාරායණානුගීති නිර්දේශය

"භාගාවතුන් වහන්සේ මගධරටැ පහණසැ නම් වෙහෙරෙහි වැඩ වසනසේක් මේ පාරායණ සූතුය වදළසේක (බාවටි) ඇතැවැයි (පිඩගිය හා සමග) සොළොස් බමුණන් විසින් අයදනා ලදහු පුළුවුත්හු පුළුවුක්හු පැන විසඳුසේක.''

ඉදමවො ව හගවා යනු: මේ පාරායණ සූතුය වදළහ. හගවා යනු: තෙල ගෞරවනාම යැ ... මේ 'භාවත' යනු බෝමුල්හි සිවසස් පසක් කිරීමෙන් උපන් පුඥප්තියක් නුයි 'ඉදමවොඩ හගවා' යනු වේ.

මගධෙසු විහරත්තො පාසාණකෙ වෙතියෙ – මගධෙසු යනු: 'මගධ' නම් ඇති දනවියෙහි. විහරත්තො යනු: හැසිරෙන්නාහු වෙසෙන්නාහු ඉරියවු පවත්වන්නැහු වැටෙන්නාහු පාලනය කරන්නාහු යැපෙන්නාහු යාපනය කරන්නාහු. පාසාණකෙ වෙතියෙ යනු: 'පාසාණක වෙතිය' හී බුද්ධාසනය කියනු ලැබේ නුයි 'මගධෙසු විහරන්තො පාසාණකෙ වෙතියෙ' යනු වේ.

පරිචාරකසොළසානං බුහමණනාං යනු: පිඩ්ගිය බාහ්මණ තෙම බාවරී බමුණු ගේ ඇතැවැයි වූයේ පසැති හැසිරෙනුයේ පරිචාරක වූයේ ශිෂා වූයේ යි. පිඩ්ගිය හා සමග ඔහු සොළොස් දෙනෙක් වෙත් නුයි මෙසේත් 'පරිචාරකසොළසානං බාහ්මණානං' යනු වේ. නොහොත් ඒ සොළොස් බමුණහු භාගාවත් බුදුන්ගේ ඇතැවැයියහ, පසැ හැසිරෙනුවහ, පරිචාරකයහ, ශිෂාහ' යි මෙසේත් 'පරිචාරකසොළසානං බාහ්මණානං' යනු වේ.

අජඣිවෙඨා පුවෙඨා පුවෙඨා පඤහං බාාකාසි- 'අජ්ඣිට්ඨෝ' යනු: අයදනා ලදහු අධෝෂණ කරන ලදහු පුවටයා පුවෙඨා යනු: පුළුවුස්නා ලදහු පුළුවුස්නා ලදහු විචාරන ලදහු විචාරන ලදහු යදනා ලදහු යදනා ලදහු අධෝෂණ කරන ලදහු අධෝෂණ කරන ලදහු පහදවන ලදහු පහදවනා ලදහු. පඤහං බාාකාසි යනු: පැන විසඳූහ වදළහ දෙසූහ පැනැවූහ පිහිටුවූහ විචෘත කළහ විභාග කළහ පහළ කළහ පැවැසූහ යි 'අප්ඣිට්යෝ පුට්යෝ පුට්යෝ පඤ්භං බාාකාසි' යනු වේ. එයින් තෙල කියනු ලැබෙයි: ''ඉදමවොව හගවා -ගප- පඤභං බාාකාසි'' යී.

"එකෙකි පැනයෙකැ පෙළ අරුත දන පෙළ දහම් දන ධර්මානුධර්ම පුතිපත්තියෙහි (යමෙක්) පිළිපදනේ නම හේ ජරාමරණයාගේ පරතෙරට ශන්නේ මැ යැ, යම හෙයෙකින් මේ ධර්මයෝ (නිර්වාණ) පාරගමනාර්හ වෙත් ද එහෙයින් මේ ධර්මපයාීාය 'පාරායණ' යී.මැ නම් වී'' එකමෙකසස වෙපි පඤභසයාති: එකමෙකසය වෙපි අජිත පඤභසය, එක මෙකසස වෙපි තිසය.මෙතෙතයාපඤභසය එකමෙකසය වෙපි පුණණ-කපඤභසය, එකමෙකසය වෙපි වෙතිතගුපඤහසය, එකමෙකසය වෙපි ධොතකපඤභසය, එකමෙකසය වෙපි උපසිවපඤහසය, එකමෙකසය වෙපි නඤකපඤහසය, එකමෙකසය වෙපි ගහමකපඤභසය, එකමෙකසය වෙපි තොදෙයාපඤභසය, එකමෙකසය වෙපි කපපපඤභසය, එකමෙකසය වෙපි ජනුකණණිපඤහසය, එකමෙකසය වෙපි කපපසඤභසය, එකමෙකසය වෙපි ජනුකණණිපඤහසය, එකමෙකසය වෙපි හදුාවුධපඤහසය, එකමෙකසය වෙපි උදයපඤහසය එකමෙකසය වෙපි පොසාලපඤහසය, එකමෙකසය වෙපි පෙඤහසය

අන්ම ඇතැය බම්මමකැකැතැයාති: සේවව පකෙහා බමේවා, විසාජජනං අතේවා, අත්මකැකැයාති අත්∦ අකැතාය ජානිතා තුලයිතා ති්රයිතා විහාවයිතා විහුතං කතාති අත්මණැකුය. බම්මමකැකැයාති බම්මං අකැකුය ජානිතා තුලයිතා තී්රයිතා විහාවයිතා විහුතං කතාති 'අත්මණැකුය බම් මනුකුයුය'.

ධමමානුධ මෙං පටිප ජේයාාති: සම්මාපටිපදං අනුලොම පටිපදං අපචානික පටිපදං අති සාපටිපදං ධම්මානුධම්ම පටිපදං පටිප ජේයාාති 'ධීම නුධම්මං පටිප ජේයා'.

ගවෙජයොතව ජරාමරණසා පාරතති: ජරාමරණසා පාරං වුවෙකි අමතං නිඛ්ධානං ''යෝ සෝ සඛ්ඛසඞ්ධාරසමථෝ සබ්බූපධිපටිනිසාගොතා තණතාක්බයෝ වීරාගෝ නිරෝධෝ නිඛ්ධානං'' ගවෙජයොත් ප්රාමරණසා පාරතතී ප්රාමරණයා පාරං ගවෙජයා, පාරං අධිගලවජයං පාරං අධි එසෙසයා, පාරං සච්ඡිකරෙයාත් ගලවජයොව ප්රාමරණසා පාරං.

පාරං ගමනියා ඉමේ ධම්මාති; ඉමේ ධම්මා පාරං ගමනියා පාරං පාලපතති පාරං සංපාපෙනති පාරං සමනුපාලපනති ජරාමරණයක කරණාය සංචතනනතිති 'පාරං ගමනියා ඉමේ ධම්මා කි

තසමා ඉමසස ධම්මපරියායසසාති: 'තසමා'ති තසමා තංකාරණා තංගතත තපාවයා තංනිදනා. ඉමසස ධම්මපරියායසසාති ඉමසස පාරායනසාති 'තසමා ඉමසස ධම්මපරියායසක.'

414

පාරායණානුගිති නිර්දේශය

චූලනිර්දෙශපාලි

එකමෙකසස වෙ'පි පඤහසස යනු: එකෙකි අජිත පුශ්නයාගේ ද එකෙකි තිස්සමෙත්තෙයා පුශ්නයාගේ ද එකෙකි පුණිණක පුශ්නයාගේ ද එකෙකි මෙත්තගු පුශ්නයාගේ ද එකෙකි ධොතක පුශ්නයාගේ ද එකෙකි උපසිව පුශ්නයාගේ ද එකෙකි තන්දක පුශ්නයාගේ ද එකෙකි ගේමක පුශ්නයාගේ ද එකෙකි තෝදෙයා පුශ්නයාගේ ද එකෙකි කප්ප පුශ්නයා ගේ ද එකෙකි ජතුකණිණි පුශ්නයාගේ ද එකෙකි හදුාවුධ පුශ්නයාගේ ද එකෙකි උදය පුශ්නයාගේ ද එකෙකි පොසාල පුශ්නයාගේ ද එකෙකි මොසොජ පුශ්නයාගෙ ද එකෙකි පිඩාහිය පුශ්නයාගේ ද.

අත්ථමඤඤාය ධම්මමඤඤාය යනු: එ මැ පුශ්නය ධර්ම යැ, විසර්-ජනය අර්ත්ථ යි. අත්ථමඤඤාය යනු: අරුත් දන දනගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට පහළ කොට නුයි 'අත්එ ද ඤඤෑය' යනු වේ. ධම්මමඤඤාය යනු: පෙළ දහම දන දනගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට විභූත කොට නුයි 'අත්ථමඤඤාය ධම්ම-මඤඤාය' යනු වේ.

ධමමානුධමමං පටිපජේජයා යනු: සමාාක් පුතිපදවට අනුලොම පුතිපදවට පුතානික (අවිරුද්ධ) පුතිපදවට අන්වර්ත්ථ පුතිපදවට ධර්මානු-ධර්ම පුතිපදවට පිළිපදනේ නම් නුයි ' ධම්මානුධමීමං පටිපජ්ජෙයා' යනු වේ.

ගංචජයෝ ව ජරා මරණසා පාරං-ජරාමරණයාගේ පාරය යි අමාමත-තිවන කියනු ලැබෙයි: යම සියලු සස්කාරයන්ගේ ශමථයෙක් සියලු උපයින්ගේදරැලීමෙක් තෘෂ්ණාවගේ ක්ෂය කිරීමෙක් විරාගයෙක් නිරෝධයෙක් නිර්වාණයෙක් වේ ද එයයි. ගංචජයෝ ව ජරාමණසක පාරං යනු: ජරාමරණයාගේ පාරයට යන්නේ යැ පාරයට පැමිණෙන්නේ යැ පාරය ස්පර්ශ කරන්නේ යැ පාරය පුතාක්ෂ කරන්නේ නුයි 'ගචජෙයෝ 'ව ජරාමරණස්ස පාරං' යනු වේ.

පාරං ගමනියා ඉගම ධම්මා යනු: මේ ධර්මයෝ පාරගමනාර්භ වූවාහු පාරයට පමුණුවකි පාරයට මැනැවින් පමුණුවකි ජාරයට මොනොවට පමුණුවකි ජරාමරණයාගේ කරණය පිණිස පවකිත් නුයි 'පාරං ගමනියා ඉමේ ධම්මා' යනු වේ.

තස්මා ඉමස්ස ධම්මපරියායස්ස – 'තස්මා' යනු: එයින් එ කරුණින් එ හෙයින් තත් පුතායෙන් තන්නිදනයෙන්. ඉමසස ධම්මපරියායස්ස යනු: මේ පාරායණ සූතුයට නුයි 'තස්මා ඉමස්ස ධම්මපරියායස්ස' යනු වේ. පාරායනං සෙව අධිවචනාත් 'පාරං' වුවවති , අමතං නිඛ්ඛානං - පෙ-කිරෝමධා නිඛ්ඛානං, අයතං වුවවති මලාකා, සෙයාාරීදං: සමමාදිවයි - පෙ-සමමා සමාධි. අධිවචනාත් සම්බා සමකුඥ පඤඤත් වොහාරෝ නාමං තාමකමමං නාමධෙයාං නිරුතකි ඛාඤ්නං අභිලාපොති 'පාරායනං සෙව අධිවචනං .

තෙනෙක[,] වූවවති:

''එකමෙකසස වෙපි පඤභසය අත්මඤ්ඩාය ධමාමඤඤය ධමානුධමමං පටිපජේයා ගවේමයොව ජරාමරණසය පාරං පරමාමනියා ඉමෙ ධමමා''ති තසමා ඉමසය ධමාපරියායසය පාරායතං තේව අධිවචනතති'.

- 1. ''අජිනෝ තිසසමෙකොයොා පුණණකො අථ වෙනාගු බොතකො උපසීවෝ චන්නේ ව අථ හෙමකො,
- ලතාලදයාකයා දුහයෝ ජතුකණණි ව පණ්ඩලතා හදාවුධෝ උැයෝ ව පොසාලෝ වාපි බාහම්ලණා, මොසරාජා ව ලමධාවී පිහිබියෝ ව මහාඉසි
- එතෙ බුදඩං උපාගඤඡුං² සම්පතතචරණං ඉසිං
 පුවජනතා නිපුණෙ පඤෙහ බුද්ධිසෙටඨං උපාගමුං.''

එතෙ බුදධං උපාගඤජූනති 'එතෙ'ති සොළස පාරායනියා බුංහමණා. අනාචරියකො බුදෙධාති ''යො සො භගවා සයමහු පුලබබ අනනු සුතෙසු ධමෙමසු සාමං සච්චානි අභිස බුණ්ඩ, තස් ච සබබ ඤඤුත. පතෙත බලෙසු ච වසීභාවං. බුදෙධාති කෙනටෙඨන බුදෙඩා: බූජකීතා සචිවානීති බු දියා, බොධෙතා පජායාති බුලැධා, සබබඤඤුතාය බුලදඩා, සබ්බදසසාවිතාය බුඉඳඩා, අතඤ්ඝු නෙයාපාය බුලද…ා, විසවිතාය බුදෙධා, බීණාසවසබාතෙන බුදෙධා නිරුපකකිලෙසසබා බුණුධා, එකතනවි තරාගොති බුලෙඩා එකතනවීතලෙසොති තෙන බුදෙකා, එකතන විතමොහොති බුදෙකා, එකතනනිකකිලෙසොති බුදෙකා එකායනමහා, ගලතාති, බුලඳධා එකො අනුහාරං සම්මාසමෙබාධිං බුදෙධා. අභිසමබූලදධාති අබුණිවිහතකතා බුණිපටිලාභාති බුදෙධා. **ຊ**ල¢ධාති ອກ ສ, ສາອ∘ ອາສ ເ, ສສ, ສ ອສ າສ ສ, ສ ຮາ ສ ເ, ສ ຮາ ສ ເ, ສ ສ, ກ භແතියා කතං, න මහතාමලවවහි කතං, නඤාතියාලොහිලතහි කතං න සමණබාහමණෙහි කතං, න දෙවතාහි කතං, ව්ලමාසබනනිකලෙතං බදධානං හගවන ානං බොධියා මුලේ සහ සබධ සැකුතඤාණ සස පටිලාහා සච්ඡිකාපඤඤ තති යදිදං බුදෝගති. එකෙ බුදුබං උපා ෙසුජුනති එතෙ බුඟිං උපාගමිංසු, උපසඬකමිංසු, පයුරුපාසිංසු, පරිපුච්ඡිංසු; පරිපඤභිං-සුති 'එතෙ බුදධං උපාගඤජු '.

^{1.} අභිඤඤශාතාය-ම ජ සං

^{2.} උපාගවරිංසු-ව වි ක

පාරායනංනෙති' ව අධිවචනං යනු: 'පාරං' යි අමාමහනිවන කියනු ලැබෙයි.... නිරෝධයෙක් නිර්වාණයෙක් වේ ද එය යි. 'අයන' යි මාගීය කියනු ලැබෙ යි. අධිවචනං යනු: සංඛාන යැ සමඤඤා යැ පුඤප්ති යැ වාවහාර යැ නාම යැ නාමකර්ම යැ නාමධෛය යැ නිරුක්ති යැ වාඤ්ජන යැ අභිලාප නු යි 'පාරායනං නොතා ව අධිවචනං' යනු වේ.

එයින් තෙල කියනු ලැබෙයි:

''එකමෙකසස වෙ'පි – පෙ– පාරායනං ෙභි'ව අධිවචනං''යි

 අජිත යැ, තිස්සමෙත්තෙයා යැ, පූර්ණක යැ, යළි මෙත්තගු යැ, ධොතක යැ, උපසීව යැ, නන්ද යැ, යළි හෙමක යැ.

2. තොදෙයා – කප්ප දෙදෙනා යැ, පණ්ඩිත වූ ජතුකර්ණී යැ, හදාවුධ යැ, <u>උද</u>ය යැ, පොසාල බාහ්මණ යැ, නුවණැති මොඝරාජ යැ, මහර්ෂී වූ පිඩ්ගිය යැ යන,

3. මොහු සමෘද්ධි වූ පසළොස්වරණ ධර්ම ඇති සෘෂි වූ බුදුන් කරා පැමිණියහ. සියුම පශ්නයන් පුළුවුස්නාහු බුද්ධශෙෂ්ඨයන් කරා පැමිණි-යාහ.

එතෙ බුදධං උපාගඤඡුං - 'එතෙ' යනු: පාරායන සමාගමයෙහි වූ පොළොස් බවුණෝ යි. බුද්ධො යනු: යම් ඒ හාගාවත් කෙනෙක් තුමූ මැ සර්වඥ වූවාහු ආචැ යා ීයකු නැති වැ පෙර නො ඇසුවරු දහමහි සුමු මැ සිටසස් අව්බොධි කළාහු ද, ඒ සතායන්හි දු සර්වඥ බවට පැමිණියාහු ද බල ධර්මයන්හි දු වශීහාවයට පැමණියාහු ද ඔහු යැ. බුද්ධ යනු: කවර අරුතින් බුද්ධ නම් වී ද යක්: සිවසස් අවබෝධ කොළේ නුයි 'බුද්ධ' යැ, පුජාවට අවබෝධ කරවනුයේ නුයි 'බුද්ධ' යැ, සර්වඥ බැවින් 'බුද්ධ' යැ, සියල්ල දක්නා හෙයින් බුද්ධ යැ, අනෙක්ක්හු විසින් අවබෝධ නො කැරැවිය යුතු හෙයින් 'බුද්ධ' යැ, 'විවිධ ගුණ පහළ කරන හෙයින් 'බුද්ධ' යැ, ක්ෂීණා පුවසංඛායයන් 'බුද්ධ' යැ නිරුපක්ලෙස සංඛායෙන් 'බුද්ධය' ගැ, ඒකාන්තයෙන් දිතරාග නුයි 'බුද්ධ' ගැ, ඒකාන්තයෙන් විත් ්වේෂ නුයි 'බුද්ධ' යැ, ඒකාන්තයෙන් විත්වෝහ නුයි 'බුද්ධ' යැ. ඒකාන්තයෙන් කෙලෙස් රහිත නුයි 'බුද්ධ' යැ, ඒකායන්මාර්ගයට ගියේ නුයි 'බුද්ධ' යැ, එකලා වැ අනුත්තර වූ සමාක් සම්බොධිය අවබෝධ කෙමළ් නුයි 'බුද්ධ' ගැ, අබුද්ධිය නැසූ බැවීන් බුද්ධිපුතිලාභය ගේතු කොට ගෙන 'බුද්ධ' යැ, බුද්ධ යන තෙල නාමය මැණියන් විසින් ලතා කරන ලද, පියාණන් විසින් ලොා කරන ලද, බැයකු විසින් නො කරන ලද, බූනක විසින් නො කරන ලද, සගයහළුවන් විසින් නො කරන ලද, නෑසගලේ නැයන් විධන් නොකරන ලද, මහණ බමුණත් විසින් නො-කරන ලද, දේවියන් විසින් නො කරන ලද්. භාගාවත් බුදුවරයනට යම 'බුද්ධ' ගන නාමයෙක වේ නම අර්හත්වලයාගේ අන්තියෙහි උපන් තේල නාමය මහබෝමැඩ දී සර්වඥතාඥානයාගේ පුතිලාභය සමග අරහන්ඵලය පතාක්ෂ කිරීමෙන් උපන් පුඥප්තියකි. එතෙ බුදධං උපාගඤජු යනු: තුලුහු බුදුන් කරා පැමිණියහ. එළැඹීයහ පද්යුපාසන කළහ (සමීපයෙහි හුන්හ) පැන දුළුවුන්හ තුලනය කළාහු නුයි 'එකෙ බුද්ධං උපායඤජුං' යනු වේ. සමපනනවරණං ඉසිනති: චරණං වුවවති සිලපාරමපාතති,. සිලසංවරොපි චරණං, ඉණියසංවරොපි චරණං, හොජනෙ මතනඤකු-තාපි චරණං, ජාගරියානුයොගොපි චරණං, සතාපි සද්ධමමා චරණං චතතාරිපි ඣානානි චරණං, සමපනාවරණනත්: සමපනනවරණං සෙටථ චරණං විසෙටථවරණං පාමොක්බවරණං උතනමවරණං පවරවරණං. ඉසිනි: ඉසි හගවා, මහතාං සිලඣනේ එසි ගවෙසි පරියෙසීනි ඉසි -ලප-මගහසකොති වා සකොති එසිනො, ගවෙසිනතා, පරියෙසිනෝ 'කහං බුංදටා කහං හගවා කහං දෙවදෙවො කහං නරාසමොත් ඉසීති 'සමපකතවරණං ඉසිං'.

පුවඡනතා නිසුණෙ පයෙදහති: 'පුවඡනතා'ති පුවඡනතා යාවනා අජෙකියනතා පසාදෙනතා. නිසුණෙ පයෙදහති: ගමයීරෙ දුදදංස දුරනු-බොබෙ සනෙත පණිතෙ අතකකාවවරෙ නිපුණෙ පණ්ඩතවෙදනියෙ පයෙදහති 'පුවඡනතා නිපුණෙ පයෙදහ.'

බුදධං සෙටඨං උපාගමුනකි: 'බුදේයා'ති ''යො සො හගවා –පෙ– සවජිකාපඤඤතති යදිදං බුදේයා'ති. සෙටඨනති: අගාං සෙටඨං විසෙටඨං පාමොකබං උතනමං පවරං බුද්ධසෙටඨං. උපාගමුනති: උපාගමිංසු උපසඬකමිංසු පයුරුපාසිංසු පරිපුවජිංසු පරිපඤූහිංසූති 'බුද්ධසෙටඨං උපාගමුං'.

තෙනෙකං වුච්චති:

''එතෙ බුදඹං උපාගඤජුං සමපතනවරණං ඉසිං පුවඡනතා නිපුණෙ පඤෞ බුදුබලසටඨං උපාගමු''නති.

4.

තෙසං බුදෙධා බාහකාසි² පඤෙහ⁸ පුරෙධා යථා තථං පඤභානං වේයාහකරලණන තොසෙසි බුහ**ම**ණේ මුකි.

ඉතසං බුදෙධා බාාකායිති: 'ඉතස'තතී සොළසනතං⁴ පාරායනියාතං බාහමණානං. බුබොති: යෝ ''සෝ හගවා –පෙ- සවජිකාපකාස හතී යදිදං බුදෙධා''ති. බාාකායිති තෙසං බුදෙධා බාාකායි ආවීකබී දෙසෙසි පකුසුලපයි පටරාපෙසි විවරි විභජි උතතානී අකායි පකාසෙයිති ''ඉතසං බුබෝ බාාකායි''

3. පකැත• ~ම **ර ස**•

4. අසාළසාතං -ම **ජ සං**

^{1.} සිලාවාරනිබබතති-ම ජ සං

^{2.} පබාාකායි-ම ජ සං

පාරායණානුගීති නිර්දේශය

චූලනිර්දෙ**පො**ලි

සමපතන වරණං ඉසිං — 'වරණ' යි ශීලපාරම්පුාප්තිය කියනු ලැබෙයි: ශීල සංවරය ද වරණ යැ ඉන්දිය සංවරය ද වරණ යැ හොජන-යෙහි මාතුඥතාව ද වරණ යැ ජාගයාීානුයොගය ද වරණ යැ (ශුද්ධංදි) සප්ත ධර්මයෝ ද වරණ යැ සතර ධාහනයෝ ද වරණ යි. සමපහන වරණං යනු: සමෘද්ධ වූ (ශීලාදි) වරණ ඇති ශූෂ්ඨ වරණ ඇති ජොෂ්ඨ වරණ ඇති පුමුබවරණ ඇති උත්තමවරණ ඇති පුවරවරණ ඇති. ඉසි යනු: බුදුහු සෘෂිහ . . . මහායශස්ක සත්ත්වයන් විසින් හෝ බුදුහු කොහි යැ, භාගා වත්හු කොහි යැ, දෙවදෙවයෝ කොහි යැ, නරලෙප්ඨයෝ කොහි යැ'යි එෂණ ගලවෂණ පයෝෂණ කරන ලද්ද හු නුයි සෘෂි නම වෙත් නුයි 'හම්පන්න වරණං ඉසිං' යනු වේ.

පුචඡනතා නිපුණෙ පඤෙත — 'පුච්ඡන්තා' යනු: පුළුවුස්නාහු යදනාහු අධෝෂණ කරන්නාහු පහදවන්නැහු. නිපුණෙ පඤෙහ යනු: ගැඹුරු වූ දූකසේ දක්ක යුතු වූ දූකසේ අවබෝධ කටයුතු වූ ශාන්ත වූ පණිත වූ කර්කාවචර (තර්කයෙන් නො බැසගත යුතු වූ) සියුම වූ පණ්ඩිතයන් විසින් දක යුතු වූ පුශ්නය නු යි 'පුච්ඡන්තා හිපුණෙ පඤෙහ' යනු වේ.

බුදධයෙටයං උපාගමුං — 'බුද්ධො' යනු: යම් භාගාවත් කෙනෙක්... මේ 'බුද්ධ' යනු සාක්ෂාත් පුඤප්තියකි. සෙටයං යනු: අගු වූ ශුෂේඨ වූ ජොෂ්ඨ වූ පුමුබ වූ උත්තම වූ පුවර වූ බුද්ධ ශූෂ්ඨයන් කරා. උපාගමුං යනු: සමීපයට පැමිණියහ එළැඹියහ පර්යුපාසන කළහ. පැන පුළුවුත්හ තුලනය කළාහු නුයි 'බුද්ධ සෙටයං උපාගමුං' යනු වේ.

එයින් කෙල කියනු ලැබෙයි:

''එතෙ බුදධං – පෙ – බුදධපෙට්ඨං උපාගමුං'' යි.

4.

පැන පුළුවුස්නා ලද බුදුහු ඔවුනට ඇති සැටියෙන් පුකාශ කළහ. සර්වඥ මුනිහු පැන විසඳීමෙන් බමුණ්න් තුටු කළහ.

තෙසං බුදෙධා බාහතායි – 'තෙසං' යනු: පාරායන සමාගමයෙහි වූ සොළොස් බමුණනට. බුදෙධා යනු: යම් හාගාවත් කෙනෙක්... මේ 'බුද්ධ' යන නාමය සාක්ෂාත් පුඥප්තියකි. බාහතායි යනු: ඔවුනට බුදුහු විවරණ කළහ. වදළහ දෙසුහ පැතැවූහ පිහිටුවූහ විවෘති කළහ විහාග කළහ පාළ කළහ පුකාශ කළාහු නුයි 'තෙසං බුද්ධෝ බාහතායි' යනු වේ.

පුරටධා යථාතථනති: 'පඤෙහ පුරටධා'ති පඤො ප්රයාගම පුලවුඩා, පුවජිලතා යාවිතො අජෙඣසිතො පසාදිලතා. යථාතථනති: යථා ආචිකාබීතබබං තථා ආචිකාබී, යථා දෙසිතබබං තථා ලදසෙසි, යථා පඤඤුලපතබබං තථා පඤඤුලපසි, යථා පටඨපෙතබබං තථා පටය්පෙසි, යථා විවරිතබබං කථා විවරි, යථා විහජිතබබං කථා විහජි, යථා උතතානිකාතබබං තථා උතතානිදාකයි, යථා පකාශසයි-කබබං තථා පකාෂසසිති 'පලඥහ පුලවඨා" යථා තථං.'

පඤභාභං අවයාාකර ෙණනාති: පඤභානං වේයාාකර ෙණන ආච්ඩබානන දෙසලනන් පකුණුපනෙන පටයාපනෙන විවරණෙන චිහජනෙන උතාන්තිකමෙමත පකාසනෙනාකි පඤභානං වෙයාා කරගණන'.

තොංසසි බාහමණෙ මුනීති 'තොංසයි'ති තොංසෙසි විතොංසසි පසාලදයි ආරාබෙයි අතාමනෙ අකායි. බාහමණෝති: සොළස පාරායනිගය <mark>බාහම</mark>ණෙ. මුනීකි: 'මොනං' වුවවති ඤාණං -ලප- සංගජාලමතිවව ෂසා මුනීති 'තොමසසි බාහමණෙ මුනි'.

ගතගතතං වූ වඩස්:

''අතසං බුඬො බාහාකාසි ප**යෙදහ පු**ලට<mark>රා1</mark> යථා තථං පශාභාතං වේ යාාකරණෙන තොසෙසි බාහමගණ මුනි''ති,

5

ලක ලතාසිතා ච**යබුමකා බුබේනාදි**වවමණුනා බහමචරියමචරිංසු වරපඤඤඤා සතතිකො.

තෙ තොයිතා චකුටුමතාත්: 'ලත'ති ලසාළසපාරායනීයා බාහමණා. ලතාසිතාති තොසිතා විලතාසිතා පසාදිතා ආරාධිතා අනාමනා කතාති 'ලත තොයිතා.' චකබ්මතාති: හගවා පඤචති චකබ්ති චකබ්මා. මංසචකබ්තාපි වසාබුමා, දිබබවතබුනාපි වතබුමා -පෙ- භගවා සමනතවකබුනාපි වයාබුමාතී 'ඉත ඉතාසිතා වන්බුමතා'.

බුඩෙනාදිවටබනධුනාති 'බුඩො'ති යො මසා හගවා -පෙ- සච්පිකා පණුකුතත් යදිදං බූලදධාති. ආදිවටබන්ධනාත්: 'ආදිලවවා' වුවවත් සුරියො oසා ගොත⊙මා ගොතොතා හගුවාපි ගොත⊘මා ගොකොත, හගුවා සුරියසා ලගානාකාතලකා⁸ ලගාතනබණු, තසමා බුලද්ධා ආදිවවබණුති බුදේ කාදිවව බනධුනා.

^{1.} පසැහ - - ම ජ සං

^{2.} දහසාගොතා-ව ව ක 3. ගොකසං සැහතො-පත

පකෙත පුටෙඨා යථාතථං — 'පකෙත පුට්ඨෝ' යනු: ළශ්නයන් පුළුවුස්නා ලදහු විවාරන ලදහු අයදනා ලදහු අධෝෂණ කරන ලැහු පහදවන ලදහු. යථා තථං යනු: යම්සේ වදළ යුතු නම් එසේ වදළහ, යම්සේ දෙසිය යුතු නම් එසේ දෙසුහ, යම්සේ පැනැවිය යුතු නම් එසේ පැනැවූහ, යම්සේ පිහිටුවිය යුතු නම් එසේ පිහිටුවූහ, යම්සේ විවෘති කළ යුතු නම් එසේ විවෘති කළහ, යම් සේ විහාග කළ යුතු නම් එසේ විහාග කළහ, යම්සේ පංළ කළ යුතු නම් එසේ පාළ කළහ, යම්සේ පුකාශ කළ යුතු නම් එසේ පුකාශ කළංහු තුයි 'පසෙතුහ පුට්ඨෝ යථා තථං' යනු වේ.

පඤාාතං වෙයාහාකරණෙත යනු: පැත විසදිමෙත් පැවැසීමෙන් දෙසීමෙත් පැතැවීමෙත් පිහිටුවීමෙන් විවෘති කිරීමෙන් විභාග කිරීමෙන් පාළ කිරීමෙන් පුකාශ කිරීමෙනැ'යි 'පඤභාතං වෙයාහාකරණෙත' යනු වේ.

තොසෙසි බාහමණෙ මුනි — 'තොසෙසි' යනු: තුටු කළහ, විවිධා-කාරයෙන් තුටු කළහ, පැහැද වූහ, සිද්ධියට පැමිණවූහ, සියමන ඇතියන් කළහ. බාහමණෙ යනු: පාරායණ සමාගමයෙහි වූ බාහ්මණයන්. මුනි-'මොන' යි ඥානය කියනු ලැබෙයි... රාගාදි සඩගය හා තෘෂ්ණා දෘෂ්ටි-ජාලය ඉක්ම සිටි හේ 'මුනි' නම් වේ නුයි 'තොසෙසි බාහ්මණෙ මුනු යනු වේ.

එයින් තෙල කියනු ලැබෙයි:

''නෙසං බුදෙධා බාහාකායි – පෙ– තොසෙසි බුහමණෙ මුනි'' යි.

5.

ඔහු පසැස් ඇති සූයාී බන්ධු වූ බුදුරජුත් විසින් තුටු කරන ලද්දහු උත්තම පුා ඥ වූ සර්වඥයන් වහන්සේ වෙත බඹසරවස් වූසුහ.

තෙ නොසිතා වකබුමතා — 'තෙ' යනු: පාරායණසමාගමයෙහි වූ සොළොස් බමුණහු යැ. තොසිතා යනු: තුටු කරන ලද්දහු විවිධාකාරයෙන් තුටු කරන ලද්දහු පහදවන ලද්දහු සිද්ධියට පමුණුවන ලද්දහු (සොමනස් විසින) සියමන ඇතියන් කරන ලද්දහු නුයි 'තෙ තොසිතා' යනු වේ. වකබුමතා යනු: බුදහු පසැසින් ඩක්ෂුර්මත්හ: මසැසිනුදු චක්ෂුර්මත්හ, දිවැසිනුදු වක්ෂූර්මත්හ . . . බුදුහු සමකැසිනුදු චක්ෂුර්මත්හ'යි 'තෙ තොසිතා චකබුමතා' යනු වේ.

බුදේධනාදිවවබනධුනා — 'බුද්ධ' යනු: යම් භාගාවත් කෙනෙක් . . . මේ 'බුද්ධ' යනු සාක්ෂාත් පුඥප්තියකි. ආදිවවබනධුනා — 'ආදිව්ව'යි සුයාීයා කියනු ලැබෙයි. හේ ගොතුයෙන් ගොතම යැ. බුදුහු ද ගොතුයෙන් ගොතම යැ බුදුහු සුයාීහට ගොතුයෙන් ඥාතීහ ගොතුයෙන් බන්ධුහ එයින් බුදුහු 'ආදිතා බන්ධු නම් වෙතී' 'බුද්ධෙනා දිව්ව බන්ධුනා' යනු වේ.

චුලලනිදෙස පාළි

පාරායනානු®ීති නිදෙදෙසො

ඉහමවරියමවරිංසුති 'බහමවරියං' වු 95ති අසදධමම සමාපතතියා ආරති වීරති පටිවිරති වෙරමණි විරමණා' අකිරියා අකරණං අතරකිාපතති වෙලාඅනතිකකලමා සෙතුසාතො. අපිව නිපපරියාය වලසන බහමවරියා වු 90ති අරියෝ අවධාඩයිකො මලහතා, සෙයාරීදං. සම්මාදිවයි සම්මා සංකලපපා සමමාවාවා සම්මාකමම නෙතා සම්මාඅපේවො සම්මාවායාලමා සම්මාසකි සම්මාසමාධි. බහමවරියමවරිංසුති බහමවරියං ආවරිංසු සමාදයවතතිංසුති 'බහමවරිය මවරිංසු.'

වරපඤඤඤසස සතන්කෙති: වරපඤඤසස අගාපඤඤසස සෙවා පඤඤසා විසෙට්ඨපඤඤසා පාමොකාපඤඤසා උතාමපඤඤසස පවර-පඤඤසය. සතතිකෙති: සනතිකෙ සාමකා, ආසනෙත අවිදූරෙ උපකාමෙන්ති වරපඤඤසා සනතිකෙ.

තෙතෙකං වුවවති:

''තෙ තොසිනා චකබුමතා බුදෙධනාදි9ව බනධුනා බුහාවරියමවරිංසු වරපණසැස සනතිකො''ති. 6.

එකමේකඤාසා පඤහසා යථා බුදේධන දෙසිතං තථා යො පටිපජෝයා ගමච්ඡ පාරං අපාරතෝී.

එකමෙකසස පඤහසසාති: එකමෙකසා අජිතපඤහසා එකමෙකසා තියාමොතයා පඤහසා - පෙ - එකමෙකසා පිඩායියපඤහයාතී 'එකමෙකසා පඤහසා'.

ශථා බුදෙධන දෙසිතනති: බුදෙධා'ති යො යො හගවා සයමහු – ලප – සචතිකාපණඥ තති යදිදං බුදේධා'ති. යථා බුදෙධන දෙසිතනති: යථා බුදෙධන ආචිකතිතං දෙසිකං පණඤපිතං පටථිපිතං වීවරිතං වීහජිතං4 උසානනීකතං පකාසිතනති යථා බුදෙධන දෙසිතං.

තථා ගයා පටිපජෙජයාහායි: සම්මාපටිපදං අනුලලාමපටිපදං අපහිවන්සු-පවිපදං අසාසාපටපදං ධම්මානුධමාපටිපදං පටිපජෝයාහානි තථා ගයා පටිපරෝයහා.

8. අපාරංහා-පහ

4. Dunna-au

^{1.} විරමංණ මජයං

^{8.} අවරිංසු-මරකං

ඉහමාවරියමාවිංසු – 'බුත්මාවරිය' යි අසද්ධර්ම සමාපත්තියෙන් දුරුවීම වෙන්වීම සර්වාකාරයෙන් වෙන්වීම, විරමණතාවය, විරමණය, නො කිරීම, අකරණය, ඊට නො පැමිණීම, මයාහාද නො ඉක්මවීම, නේතු නැසීම කියනු ලැබෙයි. තවද නිෂ්පයාහය විසින් 'බුත්මාවරිය' යි ආයාහ අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියනු ලැබෙයි. තේ මෙසේයි: සමාහන්දෘෂ්ටි යැ සමාක්සංකල්ප යැ.සමාගේ වඩන යැ සමාතක් කර්මාන්ත යැ සමාගාජීව යැ සමාත්වාංයාම යැ සමාක් ස්මෘති යැ සමාතක් සමාධි යි. බුතු මෙවරියමාවරිංසු යනු: බුත්ම-වයහායෙහි හැසුරුණහ වෙසෙසින් හැසුරුණත මොනොවට ගෙන පැවැත් තාහු නුයි 'බුත්මාවරියමාවරිංසු' යනු වේ.

වරපඤඤසස සතතිකෙ යනු: උතුම පුණු ඇතියහුගේ අගුපුණු ඇතියහු ගේ ශෙෂ්ඨපුණු ඇතියහුගේ ජොෂ්ඨපුණු ඇතියහු ගේ අධිකපුණු ඇතියහුගේ උත්තමපුණු ඇතියහුගේ පුවර පුණු ඇතියහුගේ. සතතිකෙ යනු: සමීපයෙහි වෙතැ ආසන්නයෙහි නුදුරෙහි ඉතා ළහැනුයි 'වරපඤඤස්ස සන්තිකෙ' යනු වේ.

එයින් පොල කයනු ලැබෙයි:

''රත ලතාසිතා වකබුමතා –පෙ–වරපඤඤසප සනතිකො'' යි.

6.

එකෙකි පැනයට යමසේ බුදුරදුන් විසින් වදළ විසැඳුම වේ ද, යමෙක් එසේ පිළිපදනේ නම් හෙතෙම අපාර සංඛාෘත සසරින් පරතෙරට යන්නේ යැ.

එකමෙකසස පඤභසස යනු: එකෙකි අජිත පැනයට එකෙකි තිස්ස-මෙත්තෙයා පැනයට . . . එකෙකි පිඩ්ගිය පැනයට නුයි 'එකමෙකසා පඤ්භස්ස' යනු වේ.

යථා බුදෙධන දෙසිතං — 'බුද්ධ' යනු: යම භාගාවත් කෙනෙක් ස්වයම්භූ වෙත් ද ... මේ 'බුද්ධ' යනු: බෝමුල්හි අර්හත්එල පුතාසක්ෂ-යෙන් උපන් පුඥප්තියකි. යථා බුදෙධන දෙසිතං යනු: යම්සේ බුදුන් විසින් වදරන ලද ද, දෙසන ලද ද, පනවන ලද ද, තබන ලද ද, විවෘති කරන ලද ද, විහාග කරන ලද ද, පාළ කරන ලද ද, පුකාශ කරන ලද දුයි 'යථං බුද්ධෙන දෙසිතං' යනුවේ.

තථා යො පටිපජෙජයා යනු: සමාක් පුතිපදව අනුලොපෙුතිපදව අව්රුද්ධපුකිපදව අන්වර්ථ පුකිපදව ධර්මානුධර්මපුකිපදව පිළිපදනො නම් භූයි 'තථා යො පටිපප්රෙසාය' යනු වේ.

චුලලනිඥෙස පාළි

ගවෙන් පාරං අපාරශතාති: පාරං වුච්චති අමතං නිඛ්ධානං – මේ – නිරෝධෝ නිඛ්ධානං. 'අපාරං' වුච්චති කිලෙසා ව ඛන්ධා ව අභිසඬ්ඛාරා ව. ගමවත් පාරං අපාරශතාති: අපාරතො පාරං ගවෙන්යා පාරං අධිගවෙන්යා පාරං එසෙසයා පාරං සම්ජීකරෙයාාති 'ගවෙන් පාරං අපාරකො.'

මතතෙකං වුවදකි:

''එකමෙකසා පඤහසා යථා බුදෙධන දෙසිතං යථා මයා පටිපජෝයා ගමෙඡ පාරං අපාරමතෘ''ති.

7.

අපාරා පරං ගචේජයාෳ භාවේනෙකා මහාාමුකාමං මලගතා සො පාරං ගමනාය කළුා පාරායනං ඉති

අපාරා පාරං ගවෙෂ්යාහති: 'අපාරං' වුචවති කිලෙසා ව බැකා ව අභිසම්බාරා ව 'පාරං' වුචවති. අමතං නිඛ්ධානං –පෙ– තණ්ෂක්ඛයො විරාගෝ නිරෝබෝ නිඛ්යානං. අපාරා පාරං ගවෙඡ්යාහති: අපාරා පාරං ගවෙඡ්යා, පාරං අධිගවෙඡයා, පාරං එයෙසයා, පාරං සච්ඡිකරේයාහති 'අපාරා පාරං ගවෙඡයා.'

හාවෙනෙකා මහාමුකකමනති: 'මහාමුකතමං' වුවවති අරියො අඩස්ඩාලකා මගොමුකතමනති: 'මහාමුතතමං' වුවවති අරියො අඩස්ඩාලකා මගොමුකතමනති: සමොදිටයි –පෙ– සමමා සමාධි. මහාමුකතමනති: මගොමුකතමනේ අයෙවෙනෙකා බහුලිකරොනෙකාති 'භාවෙනෙකා මහාාමුකතමං'.

මගෙගා යො පාරං ගමනායාති.

 මගොතා පහෝා පරෝා පරේතා¹ අඤ්සං වටුමායනං නාවා උකාර්ශයතු ව කුලෙලා ව හියි සඩයාමො.⁸

පාරං ගමනායාති: පාරං ගමනාය පාරං සම්පාපනාය පාරං සමනු පාපනාය ජරාමරණසා කරණායාති 'මගොහා සො පාරං ගමනාය.'

තසමා පාරායනං ඉතිනී: 'තසමා'ති තසමා තංකාරණා තංහෙත තපාවුවයා තංනිදනා. 'පාරං' වුවුවති අමතං නිබ්බානං –පෙ– නිරෝධෝ නිබ්බානං. 'අයනං' වුවුවති මගෙනා, ඉතිකි පදසන්යි –පෙ– පදනුපුබොතා පෙතං ඉති'ති. 'තසමා පාරායනං 'ඉති'.

තෙතෙතං වුවවත්:

''අපාරා පාරං ගමේජයා භාවේමනතා මගා මුක්තමං මගෙනා මසා පාරං ගමනාය තසමා පරායනං ඉතිති.

2. උතාශ්රයෙකු පකුලෙලා සධකාවේ. සා

^{් 1.} පංථා අදෙධා-ව, වි

ගවෙජ පාරං අපාරතො — 'පාර' යි අමාමහනිවන කියනු ලැබෙයි: ... නිරෝධයෙක් නිර්වාණයෙක් වේ ද එය යි. 'අපාර' යි ක්ලේශයෝ ද ස්කන්ධයෝ ද අභිසංස්කාරයෝ ද කියනු ලැබෙති. ගවෙජ පාරං අපාරතො යනු: අපාරයෙන් පාරයට යන්නෝ යැ පාරයට පැමිණෙන්නේ යැ පාරය ස්පර්ශකරන්නේ යැපාරය පුතාක්ෂ කරන්නේනුයි 'ගව්ජේ පාරං අපාරතො' යනු වේ.

එයින් තෙල කියනු ලැබෙයි:

''එකමෙකසස පඤහසස –පෙ– ගවේඡ පාරං අපාරතො'' යි.

7.

උතුම් වූ ආය[®] මාර්ගය වඩනුයේ අපාර සංඛාසක සස්දින් පර-තොරට යන්නේ යැ පාරගමනයට හේ මාර්ග වෙයි. එහෙයින් 'පාරායණ නම් වී යයි.

අපාරා පාරං ගවෙජයා --- 'අපාර' යි ක්ලෙශයෝ ද ස්කන්ධයෝ ද අභිසංස්කාරයෝ ද කියනු ලැබෙති. 'පාර' යි අමාමහතිවන කියනු ලැබෙයි: ... තෘෂ්ණාවගේ ක්ෂය කිරීමෙක් විරාගයෙක් නිරෝධයෙක් නිර්වාණ-යෙක් වේ ද එය යි. අපාරා පාරං ගවෙජයා යනු: අපාරයෙන් පාරයට යන්නේ යැ පාරයට පැමිණෙන්නේ යැ පාරය පහස්තෝ යැ පාරය පුතාක්ෂ කරන්නේ නුයි 'අපාරා පාරං ගවිජෙයා' යනු වේ.

හාවෙනෙතා මගා මුතතමං — 'මග්ගමුත්තමං' (උත්තමමාර්ග) යි ආයා අෂ්ටාංගිකමාර්ගය කියනු ලැබෙයි. හෙ මෙසේයි. සමාහ්දාෂ්ටි යැ... සමාත් සමංධි යි. මග්ගමුත්තමං යනු: අගු මාර්ග යැ ශෙෂ්ඨ ජොෂ්ඨ පුමුබ උත්තම පුවර මාර්ගය. භාවෙනෙතා යනු: වඩනුයේ සෙවුනේ බහුල කරනුයේ නුයි 'භාවෙනෙතා මග්ගමුත්තමං' යනු වේ.

මගෙගා සො පාරං ගමනාය යනු:

1. මග්ග යැ පන්ථ යැ පථ යැ පජ්ජ යැ අඤජසය යැ වටුම යැ අයන යැ නාණ යැ උත්තරසෙතු යැ කුල්ල යැ හිසි යැ සඩකම යි.

පාරං ගමනාය යනු: පාරයට යනු පිණිස පාරයට පැමිණෙනු පිණිස පාරයට මැනැවින් පැමිණෙනු පිණිස ප්රාමරණයාගේ තරණය පිණිස නුයි 'මග්ගො සො පාරං ගමනාය' යනු වේ.

තසමා පාරායනං ඉති --- 'තස්මා' යනු: එයින් එ කරුණින් එ ගෙයින් තත්පුතයෙන් තන්නිදනයෙන්. 'පාර' යි අමාමහනිවන කියනු ලැබෙයි. . නිරෝධයෙක් නිර්වාණයෙක් වේ ද එය යි. 'අයන' යි මාර්ගය කියනු ලැබෙයි. ඉති යනු: පද සන්ධි යැ.. තෙල 'ඉති' යනු පදනුපූර්වතා නුයි 'තස්මා පාරායනං ඉති' යනු වේ.

එයින් තෙල කියනු ලැබෙයි:

''අපාරා පාරං ගවෙඡයා - පෙ– කස්මා පාරායතං ඉකි'' යි.

පාරායනමනුගායිසාං (ඉචුඩායසමා පිඞ්යියො) (යථා අදදක්ඛී තථා අක්ඛායි) විමලො භූරි මෙධසො නිකාමො නිබ්බනො නාගො කිසා හෙතු මුසා හණෙ.

පාරායන වනු හායිසසනති: ගීත මනු හායිසසං ක පිත මනුක එයිසසං, හංණිත මනු හංණිසකං, ලපිත මනු ලපිසකං, හාසිත මනු හාසිසකනති 'පාරායන මනු හැයිසකං'.

ඉවවායසමා පිඩගියොති 'ඉවවා'ති පදසන්ඩි – පෙ – පදනු දුබ්බතා පතං 'ඉවවා'ති. අායසමාති පියවුවනං ගරුවුවනං සගාරවස පාතිසකා ධිවුවන මතං 'ආයසමා'ති. පිඩාගියොති: තසා ථෙරසා නාමං සතිබා සමණක පණක තති වොහාරෝ නාමං නාමකාමමං නාමධේයාං නිරුතනි බාසැජනං අභිලාපොති 'ඉවුවායසමා පිතිගියො'.

යථා අදදසබී තථා අකතායිති: යථා අදදක්ඛි තථා අස්ඛායි, ආවික්ඛි දෙසෙසි පණුඤපෙසි පටයපෙසි විවරි විහජි උත්තානීඅකායි පකාසෙසි. 'සබේබ සභාරා අනිචවා'ති යථා අදදක්ඛි තථා අස්ඛායි ආවික්ඛි දෙසෙසි පඤඤපෙසි පටයපෙසි විවරි විහජි උත්තානී අකායි පකාසෙසි. 'සබේඛ සභාරා දූස්ඛාති – පෙ – 'යං කිඤිම් සමූදයඩමමං සබහං තං නිරෝධ ඩමම'ණති යථා අදදක්ඛි තථා අස්ඛායි, ආවික්ඛී දෙසෙසි පඤඤපෙසි පටයපෙසි විවරි විහජි උත්තානීඅකායි පකාසෙසීකි 'යථා අදදක්ඛි තථා දස්ඛායි'.

විමලො භූරි මෙධිසොති: 'විමලො'ති රාගො මලං, ශදසො මලං, මොහො මලං, කොඩො- උපතාහෝ -පෙ- සබ්බාකුසලාභිසඞ්බාරා මලා ගත මලා බුඩසා හගවතො පතිනා උචජිතාමුලා සාලාවඥුකතා අනභාව කතා³ ආයතිං අනුපොදධමමා. තසමා බුදේධා අවලො³. විමලො, නිමමලො, මලාපගතො මලවිපාතිනො මලාීපාමුකොෝ. සබ්බමලවීති-වතෙතා. 'භූරි' වුවවති. පයිවී³. හගවා තයේ. පයිවිසමාය පඤඤය විපුලාය විතාතය සමහතාගතො. 'මෙධා' වුවවති පඤඤ, ''යා පඤඤ පජානතා-මප-අමොහො ධමාම විමගේදීටයි.'' හඟවා ඉමාය මෙධ ය පඤඤය උපෙතො සමුපෙතො උපාගතො සමුපාගතො උපපතො සමපතෙතා' සමනකාගලතා තසමා බුලදධා සුමෙධසොති 'විමලො භූරි ලෙධළො.'

- 1. කරීතමනුගායිසසං සාා
- අනහාවං කතා ම ඒ සං
- 8. අමංලා බුලැබා ම ජ සං
- 4. මලට්මුනෙසා ම ජ සං

- 5. පථවි ම ජ සං
- රී. භාගඩා ඉමාය සාසං
- 7. සමූපපහෙනා ල-ජ්ද, සාා

ආයුෂ්මත් පිඩාගිය (බාවරිහට) මෙසේ පැවැසි:) පාරායණය බුදුන් වැළ අසයින් කියනෙම, (බුදුහු) යමසේ (සතාහාභිසමබොධයෙන්) දුටු සේක් නම එසේ වදළහ, නිර්මල වූ විපුල පුඥා ඇති පුහිණ වූ කාම ඇති කෙලෙස් වල් හෝ තෘෂ්ණා විරහිත බුද්ධනාග තෙමේ කුමක් හෙයින් මුසවා කියන්නේ ද?

ඉව්වායස්මා පිහිගියො — 'ඉව්වා' යනු: පදසන්ධි යැ.. තෙල 'ඉව්වා' යනු: පදනුපූර්වතා ද වෙයි. ආයස්මා යනු: පිය වචන යැ ගරු වචන යැ තෙල ' ආයස්මා' යනුසගෞරව සපුතිශය නමකේ. දිසිහියො යනු: ඒ තෙරුන්ගේ නාම යැසහිබාං යැසමඤඤා යැ පුඤප්ති යැ වාවහාර යැ නම යැනාමකර්මයැනාමධෙය යැඟිරැක්ති යැවාඤ්ජන යැ අහිලාප නුයි 'ඉව්වායස්මා පිහිගියෝ' යනු වේ.

යථා අදදකා ති තථා අනාබායි යනු: දුටු පරිදි වදළහ පැවැසූහ දෙසූහ පැනැවූහ තැබූහ විවෘති කළහ විහාග කළහ පකට කළහ පකාශ කළහ. 'හැම සංස්කාරයෝ අනිතාහ'යි දුටු පරිදි වදළහ පැවැසූහ දෙසූහ පැනැවූහ තැබූහ විවෘති කළහ විහාග කළහ පකට කළහ පුකාශ කළහ. 'හැම සංස්-කාරයෝ දුක්හ'යි ... 'යම කිසි සමුදය ධර්මයෙක් ඇත් නම ඒ හැම නිරෝධස්වභාවය ඇතැ'යි දුටු පරිදි වදළහ පැවැසූහ දෙසූහ පැනැවූහ තැබූහ විවරණ කළහ විහාග කළහ පුකට කළහ පුකාශ කළාහු නුයි යථා අද්දක්ටි තථා අක්ටාසි' යනු වේ.

විමලලා භූරි මේධසො — 'විමලො' යනු: රාගය මලයෙක ද්වෙෂය මලායක කොධය– උපනාහය මලායක මොහය හැම අකුශලාභිසංස්කාරයෝ මලයෝ යි. ඒ මලයෝ භාගාවත් බුදුන් විසින් පුභීණයහ මුලසුන් කරනලදහ මුල්උදුළ තල්වත්තක් සෙයින් කරන ලදහ අනුඅභාවය කරන ලදහ (එහෙයි න්) ආයතිහවයෙහි නූපදනා පියව් ඇතියහ. එයින් බුදුහු අමලයහ, විමලයහ, නිර්මලයහ, කස වූ මල ඇතියහ, වෙසෙයින් පුහිණ වූ මල ඇතියහ, මලයෙන් විපුමුක්තයහ, හැම ක්ලේශ මලයන් ඉක්ම වූහ. 'භූරි' යි පෘථිවිය කියනු ලැබෙයි, බුදුහු ඒ පෘථිවි සම වූ විපුල වූ විස්තෘත් වූ පුඥායෙන් සමන්වාගතයහ. 'මේඛා' යි පුඥාව කියනු ලැබෙයි, ''යම් පුඤාවක් පුජානනාකාරයෙක් . . . අමොහයෙක් ධර්මවිවයයෙක් සමාග්ද්ෂේටියක් වේ ද එය යි. බුදුහු මේ මෙධා සංඛාාත පුඥායෙන් යුක්ත වූවාහු සමුපෙත වූවාහු උපගත වූවාහු සමුපගත වූවාහු නො වෙන් වූවාහු පරිපූර්ණ වූවාහු සමන්වාගත වූවාහු වෙති. එයින් බුදුහු 'සුමෙධස' නුයි 'ච්මලො හරි මෙධසො' යනු වේ.

දිලලනිඥෙස පාළි

නික්කාලමා නිබබනො නාගොති: 'කාමා'ති උඥනතො දේව කාමා: වළුකාමා ච කිලෙසකාමා ච -ලප- ඉමේ වුවවනති වන්නකාමා -ලප-ඉමෙ වුඉදි නති කිලෙසකාමා, මුද්ධිසු හගවතො වන්ථුකාමා පරිඤ්ඤුතා කිලෙසකාමා පහිනා, වතථුකාමානං පරිඤඤූතතනා කිලෙසකාමානං පහිතුකතා හගවා න කාවේ කාවෙති න කාවේ ඉවඡති න කාවේ පභෝති න කාමේ පිහෙති න කාමේ අභිජපෙපති. යෙ කාමේ කාමේ නති, කාලෙ ඉච්ඡනති, කාලෙ පඤ නති, කාලෙ පිහෙනති, කාලෙ අභිජලංප– තති, අත කාමකාම්නො රාගරාගිනො සණුසසැසදිනො. භගවාන කාමෙ-කාවෙති න කාවෙ ඉවජති, න කාවෙ පතෝති, න කාවෙපිහෙති, න කාවෙ අභිජපොති, තසමා බුලදධා අකාමො නිකකාමෝ චතනකාමො වනනකාමො මුතනකාමො පතීනකාමො පටිනිසාට්රකාමො, වීතරාගො විගතරාගො චතතාරාගො වනතරාගො ළිකතරාගො පහිනරාගො පටිනිසසටඨරාගො, නිචඡාතො නිබුතො සීතිහුතො සුබපටිසංවෙදී බුහමහුතෙන අතානා විහරතීති 'නිකකාමො'. නිබබනොති: රාගෝ වනං, දෙසො වනං, මොහො වනං, කොබො වනං, උපනාහෝ වනං -පෙ- සබබාකුසලාභිසංඛාරා වනා. තෙ වනා බුද්ධසය හගවලතා පහිනා උචඡිනනමූලා තාලාවඥාකතා ආතාභාවකතා ආයතිං අනුඥාදධම්මා. තස්වා බුදෙයා අවනො විවනො නිබබනො වනාපගතො වනවිපතීනො වනවිපාමුකො සබබවනවීති– වතොත් 'නිඛානො'. නාගොත්: නාගො හගවා, ආගුං නකරොත්ත් නාගො, න ගවඡකිකි නාගො, න ආගචඡකිකි නාගො -ලප- එවං හගවා න ආගචඡතීති නාගොති' නිකකාවො නිඛුනො නාගො.

කිසස හහතු මුසා හමෙනති: 'කිසකහෙතු'ති කිසස හෙතු, කිංහතු, කිංකාරණා කිංතිදනා, කිංපවඩයාති 'කිසසහෙතු. මුසාහමෙනති මුසා හමෙනයා, කටේයා දීපෙයා වොහරෙයා. මුසා හමෙනති: මොසව-ජුණ හමණයා මූසාවාදං හමණයා, අතරියවාදං හමණයා, ඉබෙකවෙවා සහගොතතා²වා පරිසගතෝ වාසැතිමජකාගතො වා පුගම ජකාගතො වා රාජ කුලම ජකාගතා වා අභිනීතො සක්ඛිපුවෙසා එහමෙහා පුරිස, යං ජානාසි, තං වදෙහි'කි සො අජානං වා ආහ 'ජානාමී'කි, ජානංවා ආහ 'න ජානාමීකි, අපසසං වා ආහ 'පසකාමී'කි, පසසං වා ආහ 'න පසසාමී'කි. ඉති අභාගෙත වා පරමහතු වා ආමසකිසාදීකාබහතු වා සමපජානමුසා හාසති_ර ඉදං වුවවකි මොසවජජං,

1. වනවිමුතෙතා - ම ජ සං

8. පරිසාගලොං - ම ජ සං

a. මජාකිමනිකාය - සාලෙශාඳුකක,

2. සහානපො - ම ජ සං

තිකඩගුතතර -- පුගෙලවගග

නිකකාමො නිබනො නාගො — 'කාමා' යනු: විස්තර විසින් වස්තු කාමයෝ ද ක්ලෙශකාමයෝ දශි කාම දෙකෙකි. ... මොහු වස්තුකාමයෝ යි කියනු ලැබෙති . . . මොහු ක්ලේශකාමයෝ යි කියනු ලැබෙත්. භාගාවත් බුදුන් විසින් වස්තුකාමයෝ සාමානා ලක්ෂණාව-බොධයෙන් දන්නා ලදහ ක්ලේශකාමයෝ පුහාණය කරන ලදහ වස්තු කාමයන් පරිඥාත වන බැවින් ක්ලේශකාමයන් පහිණ වන බැවින් බුදුහු කාමය න් නො කැමැති වෙති, කාමය න් ඊප්සා නො කේරෙති, කාමයන් පාට්තා තො කෙරෙති, කාමයත් පිහායන (මැතැවින් පැතීම) නො කෙරෙති, කාමයන් උදෙසා වාග්හෙද නො කෙරෙත්. යම් කෙනෙක් කාමයන් කැමැති වෙත් ද කාමයන් ඊජ්සාකෙරෙත් ද කාමයන් පුාර්ථනා කෙරෙත් ද කාමය න් පිහායන කෙරෙත් ද කාමයන් උදෙසා වාග්හෙද කෙරෙත් ද, ඔහු කාමකාමීහු රාගරාගිහු සංඥාසංඥිහු වෙති. බුදුහූ කාමයන් කැමැති නො වෙති, කාමයින් ඊප්සා නො කෙරෙති,කාමයන්පුාටීනා නො කෙරෙති කාමයත් පිහායන නො කෙරෙති කාමයන් උදෙසා වාග්හෙද ອກາ කෙරෙත්. එයි ກໍ බුදුහු අකාමයහ, නිෂ්කාමයහ, තාක්තකාමයහ, වාන්තකාමයහ, මුක්තකාමයහ, පුහිණකාමයහ, පුතිනිසෘෂ්ටකාම (බැහැර කළ කාම ඇති) යහ, විතරාගයහ, විගතරාගයහ, තාක්තරාගයහ, වාත්ත රාගයහ, මුක්තරානයහ, පුහිණරාගයහ පුතිනිසෘෂ්ටරාගයහ, තෘෂ්ණා රහිත-යහ, නිවියාහ, සිහිල් වූහ, කායික චෛතසික සුව විදින්නාහු උතුම පියව ඇති සිතින් යුතු වැ වාසය කෙරෙත් නුයි 'නික්කාමො' යනු වේ. නිබබනො යනු: රාගය (වන සදාශ වන බැවින) වන යැ, ද්වේෂය වන යැ, මොහය වන යැ, කොධය වන යැ, බද්ධ වෛරය වන යැ . . . හැම අකුශලාභි-සංස්කාරයෝ වනයෝ යි. ඒ වනයෝ භාගාවක් බුදුන් විසින් පුතීණයහ, උසුන්මුල් ඇතියහ, හිස්සුන් කල්රුකක් සෙයින් අවස්තුක කරන ලදහ. අනුඅභාවය කරන ලදහ, ආයතිහවයෙහි නූපදනා පියව ඇතියහ. එයින් බුදුහු වන රහිතයහ පහවූ වන ඇතියහ නිර්වණයහ වනයෙන් පහවූහ වන විපතිණයහ වන විපුමුක්තයහ හැම වනයන් ඉක්ඳවූහ නුයි නිබ්බනො යනු වේ. නාගො යනු: බුදුහු නාගයහ පව නො කෙරිත් නුයි නාගයහ (අගතියට) නො යෙත් නුයි නාගයහ (පුහුන් කෙලෙසන් කරා) නො එත් නුයි නාගයහ ... මෙසෙයින් බුදුහු නොඑත් නුයි නාගයහ'යි 'නික්කාමො නිබබනො නාගො' යනු වේ.

කිසස හෙතු මුසා හණෙ — 'කිස්ස හෙතු' යනු: කවර හෙයින් තුමක් හෙයින් කවර කරුණින් කුමක් නිදනකොට කුමක් පුතාය කොට නුයි 'කිස්ස හෙතු' යනු වේ. මුසා හණෙ යනු: මුසවා බෙණෙන්නේ ද කියන්නේ ද පවසන්නේ ද වහරන්නේ ද, මුසා හණෙ යනු: මුසාබස් බෙණෙන්නේ ද මුසවා බෙණෙන්නේ ද අනායාර්වචන බෙණෙන්නේ ද ''මෙලොවැ කිසිවෙක් සහායෙහි සිටියේ හෝ ගමසහායෙහි සිටියේ හෝ නැයන් මැද සිටියේ හෝ සේනා මැද සිටියේ හෝ ගමසහායෙහි සිටියේ හෝ නැයන් මැද සිටියේ හෝ සේනා මැද සිටියේ හෝ රෙදෙල් මැද සිටියේ හෝ කාක්ෂියට කැඳවන ලදුයේ 'එව එමබා පුරුෂය, දන්නා දය කිය' යි සාක්ෂි අසන ලදයේ හෝ නො දන්නේ මැ 'දකිමී' කියයි, දන්නේ මැ 'නො දනිමී' කියයි, නො දක්නේ මැ 'දක්මී' කියයි, දක්නේ මැ 'නො දක්මී' කියයි. මෙසේ තමා නිසා හෝ මෛරමා නිසා හෝ මඳවූ අල්ලසක් නිසා හෝ දන දන බොරු කියයි. මේ 'මොසවජ්ජ' යි කියනු ලැබෙයි. චුලුන්දෙස පාළි

පාරායනානුගීති තිඥෙකො

අපිච ත්හාකාරෙහි මුසාවාදෙ හොති: පුඛෛවසක හොති මුසා හණිසකතති හණාභාසක හොති 'මුසාහණාමීති හණිතසා හොති 'මුසා වයා හණිත'නති: ඉමෙහි නිහාකාරෙහි මුසාවාදෙ හොකි. අපිච චතුහාකාරෙහි මුසාවාදෙ හොති: පුඛෛවසක හොති 'මුසාහණිකක'තති හණතාක හොති 'මුසා හණාම'ති හණිතසක හොති 'මුසා මයා හණික'තතී විනිධාය දිටුයිං. ඉමෙහි චතුහාකාරෙහි මුසාවාදෙ හොති.

අපිච පයාමහාකාරෙහි- ජහාකාරෙහි- සහාහාකාරෙහි-අට්ඨහාකාරෙහි ම්සාවාදෙ හොති: පුරේඛවසක හොති 'ම්සා හණිසකතති හණතාකය හොති: 'ම්සා හණාමී'ති හණිතසක හොති 'ම්සා ගණිසකතති හණිත'නති, විනිධාය දිටයිං විනිධාය බතතිං විනිධාය රුවිං විනිධායා සඳකුදං විනිධාය හාවං. ඉමෙහි අට්ඨහාකාරෙහි ම්සාවාදෙ හොති කිසස හෙතු ම්සා හණෝති කිසස හෙතු ම්සා හණෙයා කරේයා දීලපයා වොහරෙයාකකි 'කිසස හෙතු ම්සා හණෝ:

ලතතාහ ලථලරා විඞ්යියො:

පාරායනමනුගායිසසං (ඉච්චායසමා විඞ්යියො) (යථා අදදකුහි තථා අයබායි) විමලො භූරි මෙධසො නිකකාමො තිබුබනො නාගො කියස හෙතු මුසා හණෙ''කි.

9.

පහිනමලමොහසය මානමස්ඛපාහායිනො හඤුහං කිතනයිසසාම ගිරං වණණුපසංභිතං.

පතිනමලමොහසසාති 'මල'තතී: රාගො මලං, දෙසො මලං, වොහො මලං, මාතො මලං, දිටයි මලං, කිලෙසො මලං, සබාදුවවරිතං මලං, සබතහවගාමීකමමං මලං, මොහොති, ''යං දූසොබ අඤඤුණං –පෙ-අව්ජාලඬම් මොහො අකුසලමුලං, අයං වුවවති මොහො. මලණු මොහො ව බුද්ධසක හගවතො පතීනා උච්‍රිතනමුලා තාලාවතථුකතා අනහාවකතා ආයතිං අනුපොදධමමා, තසවා බුදෙධා පතීනමලමොහොති 'පතීනමල මොහසක'.

මානමකබපපහායිනොති 'මාතො'ති එකව්ධෙන මාතො: යා චිතතයස උතතති.

දුවිධෙන මාලනා: අතතුකක,සනමානො පරවණානමාලනා.

තිවියෙන මානො: 'සෙයොහාමස්මි'ති මානො, සදිසො හමස්මි'ති මානො, 'හිතො හමස්මි'ති මානො,

430

චූලනිර්දෙ**පො**ලි

පාරායණානුගිති නිර්දේශය

තවද තුන් අයුරෙකින් මෘෂාවාදය වෙයි: පළමු මැ ඔහුට බොරුවක් කියන්නෙමී සිත වෙයි, කියන්නාහට මුසවා බෙණෙමී සිත වෙයි, කිවහුට මුසවා මා විසින් කියනලද' යි සිත වෙයි. මේ තුන් අයුරින් මෘෂාවාද වේ. තවද සතර අයුරෙකින් මෘෂාවාද වෙයි: පළමු මැ ඔහුට මුසවා බණන්නෙමී සිත වෙයි, කියන්නාහට මුසවා බෙණෙමී සිත වෙයි, කිවහුට මුසවා මා විසින් කියන ලද' යි සිත වෙයි, ලබ්යිය සහවාගෙන කියයි. මේ සතර අයුරින් මෘෂාවාද වේ.

තවද පස් අයුරෙකින් – සය අයුරෙකින් –සත් අයුරෙකින් –අට අයුරෙකින් මෘෂාවාද වෙයි: පළමු මැ ඔහුට මුසවා බණන්නෙමී සිත වෙයි, බණන්නහුට මුසවා බෙණෙමී සිත වෙයි, බිණුවහුට මුසවා මා විසින් බණන ලද'යි සිත වෙයි, ලබ්ධිය සහවා කියයි, කැමැත්ත සහවා කියයි, රුවිය සහවා කියයි, සංඥාව සහවා කියයි,භාවය සහවා කියයි.මේ අට අයුරින් මෘෂාවාද වේ. කිසස හෙතු මුසා හමණ යනු: කුමක් හෙයින් මුසවා බණන්නේ ද කියන්නේ ද දක්වන්නේ ද වහරන්නේ ද'යි 'කිස්ස හෙතු මුසා හමණ' යනු වේ.

එයින් කීහ පිඩ්ගිය තෙරණුවෝ:

''පාරායතමනුගායිසසං -පෙ- කිසස හෙතු වුසා හණේ'' යි.

9.

පුහිණ වූ මල හා මොහය හා ඇති මානය හා මකුබව හා දුරැලූ උන් වහන්සේගේ ගුණොපසංහිත වූ වචනය මම එකත්නෙන් කිරිතනය කරනෙම.

පතිනමලමොනසස — 'මලං' යනු: රාගය මල යැ, ද්වේෂය මල යැ මොහය මල යැ, මානය මල යැ, දෘෂ්ටිය මල යැ, ක්ලේශය මල යැ, හැම දුක්වරිතය මල යැ, හැම හවගාමී කර්මය මල යි. මොහොා යනු: යම දුකෙති නො දන්මෙක් . . අවිදාා පරිඝයෙක් මෝහ අකුශලමූලයෙක් වේ ද මේ 'මෝහ' යි කියනු ලැබේ. මලය ද මොහය ද භාගාවත් බුදුන් විසින් පුතිණයහ, උයුන්මුල් ඇතියහ, තිස්සුන් තල්රුකක් සෙයින් අවස්තුක කරන ලදහ, අනු හොවය කරන ලදහ, ආයතිහවයෙහි නුපදනා පියවී ඇතියහ. එයින් බුදුහු පුතිණ මලාමාහ ඇත්තාහු නුයි 'පහිනමලමොහස්ස' යනු වේ.

මාතමක්ටප්පහායිතො — 'මාතො' යනු: එක් අයුරෙකින් මානය වෙයි: චිත්තයාගේ යම උන්නතියෙක් වේ ද එය යි.

දෙ අයුරෙකින් මානය වෙයි: ආත්මොත්කර්ෂණමාන යැ, පරවමහන මාන යයි.

තුන් අයුරෙකින් මානය වෙයි: 'මම ශූෂ්ඨයෙම්' මාන යැ, 'මම සදාශයෙම්' මාන යැ, 'මම තීනයෙම්' මාන යයි. වුලුනිදෙස පාළි

චතුඛබිධෙන මානො: ලාගහන මානං ජනෙති, යලසන මානං ජනෙති පසංසාය මානං ජනෙති, සුබෙන මානං ජනෙති.

පඤාවියෙන මානො: ලාභීමති¹ මනාපිකානං රුපානනති මානං ජනතති, ලාභීමති මනාපිකානං සඥාතං –ගඣානං– රසානං– අළාවසබොනනති. මානං ජනෙති.

ජඛබිධෙන මාලතා: චයාබුසමපදය මානං ජනෝති, සොත සමපදය– ඝානසමපදය– ජිවහාසමපදය– කායසමපදය– මනොසමපදය මානං ජනෝති.

සතාවියයන මානතා: මානො අතිමානො මානාතිමානො ඔමානො අධිමානො අසම්මානො මිච්ඡාමානො.

අවයාවියෙයින මානො: ලාශහන මානං ජනෙති, අලාශහන ඔවානං ජනෙති, යසෙන මානං ජනෙති, අයසෙන ඔවානං ජනෙති, පසංසාය මානං ජනෙති, කිඥය ඔවානං ජනති, සුබෙන මානං ජනෙති, දූකෙබන ඔවානං ජනෙති.

නවවීවෙන මානො: මසයාසය අසයෙයා හමයම්'ති මානො, 'සෙයාසය සදිසෙහමසම්'ති මානො, 'සෙයාසය හීනොහමසමිති මානො, 'සදිසසය සෙයෙයාහමසම්'ති මානො, 'සදිසසය සදිසෙහමසමිති මානො, 'සදිසසය හීනොහමසම ති මානො, 'හීනසය සෙයෙයාහමසම ති මානො, 'හීනසය සදිසෙහමසම'ති මානො, 'හීනසය හීනොහමසම'ති මානො. 'හීනසය සදිසෙහමසම'ති මානො, 'හීනසය හීනොහමසම'ති

දසවිධෙන මානෝ; ඉධෙකවෙවා මානං ජනෝත් ජාතියා වා ගොකොතා වා කොලපුත්තියෙන වා වණණපොකබරතාය වා ධනෙන වා අජේඹනාන වා කම්ලායකතොන වා සිපායකතොන වා විජෝාට්ඨානෙන වා පුතෙන වා පටිහානොන වා අණුපුතරණුකුතරෙන වා වනුදුනා.

්ගයා එවරුලපා මානො මඤඤතා මඤඤීතතා උතතති උතතලො ධලජා සමපගතාගො කෙතුකමාතා විතනසා. අයං වුච්චති මානො.

^{1. 01600-8, 8, 20}

^{2.} අවමානා අසම්මානා-ව, ව, ක

චුලතිර්දෙසොලි

පාරායණානුගීති නිර්දේශය

සතර අයුරෙකින් මානය වෙයි: ලාභ හෙයින් මානය උපදවයි, යශස් හෙයින් මානය උපදවයි, පුශංසා හෙයින් මානය උපදවයි, සුබ හෙයින් මානය උපදවයි.

පස් අයුරෙකින් මානය වෙයි: 'මනවඩන රූපයන් ලබනසුල්ලෙම්' මානය උපදවයි. 'මනවඩන ශබ්දයන්–ගන්ධයන්–රසයන්–ස්පුෂ්ටවායන් ලබනසුල්ලෙම්' මානය උපදවයි.

ස අයුරෙකින් මානය වෙයි: චක්ෂූස්සම්පත් හෙයින් මානය උපදවයි, ලගුානු සම්පත් හෙයින්– සුංණ සම්පත් හෙයින්– ජිභ්වාසම්පත් හෙයින්– කායසම්පත් හෙයින්– මනස්සම්පත් හෙයින් මානය උපදවයි.

සත් අයුරෙකින් මානය වෙයි: මාන යැ අතිමාන යැ මානාතිමාන යැ අවමාන යැ අධිමාන යැ අස්මමාන යැ මිථාාමාන යැ යි.

අට අයුරෙකින් මානය වෙයි: ලාහයෙන් මානය උපදවයි, අලාහ-යෙන් අවමානය (භීනමානය) උපදවයි, යසසින් මානය උපදවයි, අයශ-සින් අවමානය උපදවයි, පුශංසායෙන් මානය උපදවයි, නින්දයෙන් අවමානය උපදවයි, සුබයෙන් මානය උපදවයි. දුඃබයෙන් අවමානය උපදවයි.

නව අයුරෙකින් මානය වෙයි: 'මම ශෙෂ්ඨයාහට ශෙෂ්ඨයෙම්' මාන යැ, 'මම ශෙෂ්ඨයාහට සදාශයෙම්' මාන යැ, 'මම ශෙෂ්ඨයාහට හිනයෙම්'මාන යැ, 'මම සදාශයාහට ශෙෂ්ඨයෙම්' මාන යැ, 'මම සදාශයා හට සදාශයෙම්' මාන යැ, 'මම සදාශයාහට හිනයෙම්' මාන යැ, 'මම හිනයා-හට ලශුෂ්ඨයෙම්' මාන යැ, 'මම හිනයාහට සදාශයෙම්' මාන යැ, 'මම හිනයාහට හිනයෙම්' මාන යැ යි.

දස අයුරෙකින් මානය වෙයි: මෙලොවැ කිසිවෙක් ජාතියෙන් වෙවයි ගොනුයෙන් වෙවයි කුලපූනුභාවයෙන් වෙවයි වර්ණසෞන්දයාී-යෙන් වෙවයි ධනයෙන් වෙවයි අධායනයෙන් වෙවයි කර්මායකනයෙකින් වෙවයි ශිල්පායකනයෙකින් වෙවයි විදසාවකින් වෙවයි ශුකයෙන් වෙවයි පුතිභානයෙන් වෙවයි එක්කරා වස්තුයෙකින් වෙවයි මානය උපදවයි.

මෙබදු වූ යම මානයෙක් මඤඤතායෙක් මඤඤතා කළ බවෙක් උන්නතියක් ඔසවා තැබීමෙක් මානධවජයෙක් සිත නභාගැන්මෙක් චීත්තයාගේ කේතුකමාතායෙක් මව තම මේ 'මාන'යි කියනු ලැබේ.

435

වුලලනිදෙස පාළි

පාරායනානුගීති නිලෙදල හා

මකෙතාති: 'යො මකෙතා මක්තායනා මක්තායිතනකං නිච්චුරියං කිච්චුරියකමේං අයං වුච්චති මකෙතා. බුද්ධිසා හග්වතො මානො ච මකෙතා ච පහිනා, උච්පිතනමුලා තාලාවත්ටුකතා අනහාවකතා ආයතිං අනුපපාදධම්මා. තසමා බුදේධා මානමක්ඛපපහායිති 'මානමක්ඛපපහායිනො'.

හතුහං කිතතයිසසාමී ගිරං වණණුපසංහිතනති - 'හතුහ'නතී: පදසන්ධී පදසංසගෙහා පදපාරිපුරී අසබරසමවායො බහඤජනසිලිටයිනා පදනු-පුඛාතාවෙතං ' 'හතුහ'නති. කිතතයිසසාමී ගිරං වණණුපසංහිතනති: වරෝගින උපෙතං සමුපෙතං උපගතං සමුපගතං උපෙනතං සමුපෙනතං සමනතාගතං. වාචං ගිරං බාපපරං උදීරණං කිතතයිසසාමී දෙසිසසාමී පඤඤපෙසසාම පටයිපෙසසාම විවරිසසාම විහජිසසාම උතතානිකරිසසාමී පකාසිසසාමීති 'හතුහං කිතතයිසසාම ගිරං වණණුපසංහිතං.'

තෙනාහ ථෙරා පිඞ්හියෝ;

''පහින මලමොහසය මානමක්ඛපාහායිනො හඤහං කික්කයිසසාම් ගිරං වණණුපසංහිත''නති.

10

තමොනුදෙ බුදෙධා සමතතචසකු ලොකනතගු සබබහවාතිවතෙතා, අනාසවෝ සබබදුසබපතහීනො සචචචහයෝ බුහෙම උපාසිතෝ³ ගල්.

තමොතුලද බුදෙධා සමනතවකබුති - 'තුමොනුලද'ති: රාගතමං දෙස-තමං මොහතමං මානතමං දිදිසීතමං කිලෙසතමං දුවවරිතතමං අනාකරණං අවතබුකරණං' අදාඤුණකරණං පඤඤූතිරොධිකං විඝාතපක්ಷිකං අනිඛධාන සංවතානිකං නුදි පනුදි පජහි විනොදෙසි බාහත්අකාසි අනහාවං ගමෙසි. බුදෙධාති: ''යෝ සො හගවා --පෙ- සචඡිකා පඤඤතති, යදිදං බුදෙධාති: ''සමනතවතබු' වුවවති සඛ්ඩඤඤුතඤණං --පෙ- තථාගතො තෙන සමනතවතබුති 'තමොනුදෙ බුදෙධා සමනතවතබු.'

- 1. පදනුපුඛ්‍රිකා ලෙකං -ව-ව්-ක
- 2. භවපතනං --ව-විංක, ම ජ සං
- 3. බහලිපාසිතො සාං පොතිකොළනත්

4. අවකඩුකරණ - ම ජ සං ව-වි-ක

චුලනිර්දෙපොලි

මකෙතා යනු: යම ගුණ මැකීමෙක් ගුණ මකතා අයුරෙක් ගුණ මැකූ බවෙක් ඊෂාීාවක් ඊෂාීා කර්මයෙක් වේ ද මේ 'මක්බ' යි කියනු ලැබේ. හාගාවත් බුදුන් විසින් මානය ද මක්බය ද පුහිණයහ උසුන්මුල් ඇතියහ. හිස්සුන් තල්රුකක් සෙයින් අවස්තුක කරන ලදහ අනු අභාවය කරන ලදහ ආයතිහවයෙහි නූපදතා පියව ඇතියහ. එයින් බුදුහු මානමක්බප්පහායි වෙත් නුයි 'මානමක්බප්පහායිනො' යනු වේ.

හතුහං කිතකයිසසාම ගිරං වණණුපසංතිතං — 'හන්දහං' යනු: පදසන්ධි යැ පදසංසගී යැ පදපූරණ යැ අක්ෂරසමවාය යැ බාසැජන ශ්ලිෂ්ටතා යැ තෙල 'හන්දහං' යනු පදනුපූර්වතා ද වෙයි. කිතතයිසසාම ගිරං වණණුපසංතිතං යනු: ගණකථනයෙන් යුක්ත වූ සමුපෙත වූ එළඹ සිටි මොනොවට එළඹ සිටි (සංයුක්ත වූ) නො වෙන් වූ පරිපූර්ණ වූ සමන්වාගත වූ වවනය තෙසුල වාකාපථය පුකාශය කීර්තනය කරනෙම දෙසනෙම පනවනෙම පිතිටුවනෙම විවෘත කරනෙම විභාග කරනෙම පාළ කරනෙම පුකාශ කරනෙම නුයි 'හන්දහං කිත්තයිස්සාම ගිරං වණණු පසංතිතං' යනු වේ.

එයින් කීහ පිඩගිය තෙරණුවෝ:

' පතිනමල මාහසස -පෙ– ගිරං වණණුපසංතිතං'' යි.

10

බමුණාණෙනි, අවිදු අඳුර දුරැලූ සමතැස් ඇති ලෝකාන්තයට ගිය හැමහවයන් ඉක්ම වූ ආශුව රහිත වූ සියලු දුක් දුරැලූ සතානාම ඇති බුදුහු මා විසින් උපාශීතයහ.

තමොනුදෙ බුදෙධා සමනාවකබු — 'තමොනුදෙ' යනු: පුදා ලෝකය අඳුරු කරන, නුවණැස ඇති නො කරන, නො දනීම ඇති කරන, පැනැස නසන, පීඩාපක්ෂයෙහි වූ, නිවන පිණිස නො පවත්නා වූ සියලු රාගාන්ධකාරය ද්වේෂාන්ධකාරය මෝහාන්ධක රය දෘෂ්ටාන්ධකාරය, ක්ලේශාන්ධකාරය දුශ්වරිතාන්ධකාරය දුරු කළහ, වෙසෙසින් දුරු කළග, පරිතාග කළහ, බැහැර කළහ, විගතාන්ත කළහ, අනුඅභාවයට පැමිණවූහ. බුදෙධා යනු: යම භාගාවත් කෙනෙක් ... මේ 'බුද්ධ' යනු සාක්ෂාත් පුදෙප්තියකි. 'සමන්තවක්බු' යි සර්වඥතාඥානය කියනු ලැබෙයි ... එයින් තථාගතයෝ 'සමන්තවක්බු' නම වෙත් නුයි 'තමොනුදෙ බුද්ධො සමන්තවකබු' යනු වේ.

වූලලකිඥෙස පාළි

ලොකනාහගු සබබහවාතිවගතතාති – 'ලලාකො'ති: එකොලොකො: හවලලාකො.

ඥාව ලොකා: හවලොකො ව සම්හවලොකො ව, සම්⊂තතීහව– ලොාකා ව සම්පතතිසමහවලොකො ව, විපතතිහවලොකො ව විපතතිසමහවලලාකො ව.

තයො ලොකා: තිසෙසා වෙදනා. චකතාරො ලොකා: චකතාරො ආහාරා. පඤුමලාකා: පණුවුපාදනක්බනිවා. ජ ලොකා: ජ අජඹාතතිකානි ආයතනාගි. සතතලොකා: සහත විඥඤ ණටයිතියො. අවසලොකා: අවස් ලොකධම්මා. නවලොකා: නව සහතාවාසා. දසලොකා: දස ආයතනානි. දවාදසලොකා: දවාදසායතනාගි. අටහාරසලොකා: අටහාරස ධාතුයො.

ලොකනතශුති: හගවා ලොකසය අනතහතො, අනතපාලතතා, කොටිගතො කොටිපානෙකා, නිඛ්ධානගතො, නිඛ්ධානපානෙකා, සො වුන්වාසෝ විණණවරමණ -- පෙ- ජාතිමරණසංසාරො නහිටී තසය පුන්දෙවෝ 'ති ලොකනතශු. සබ්බහවාතිවතෙතාති 'හවා'ත් දෙව හවා: කම්මහවෝ ව පටිසන්බකා ව පුන්බහවෝ. කත්මෝ කම්මහවෝ: පුඤඤගිසංචාරෝ අපුඤඤගිසංචාරෝ ආනෝක්ෂාවාරෝ, අයං කම්මහවෝ. කත්මෝ පටිසන්ධිකෝ පුන්බහවෝ: පටිසන්ධිකා රුපං වේදනා සඤඤ සඩ්ඛාරා විඤඤුණා, අයං පටිසන්ධිකෝ පුන්බහවෝ. හගවා කම්මහවං ව පටිසන්ධිකං ව පුන්බහටං අතිවතෙනා අතිකක් නොකා

අනාසවෝ සබ්බදුක්බපෙහිනොත් 'අනාසවෝ'ත්: චක්තාරෝ ආසටා: කාමාසවෝ හටාසවෝ දිට්ඨාසවෝ අව්ජජාසවෝ. තෙ ආසටා බුද්ධසය හගවතෝ පහිනා උවජිනත්මුලා තාලාවත්ථුකතා අනහාවකතා ආයතිං අනුපොදධමමා. කසමා බුදේධා අනාසවෝ. සබ්බදුක්බපපහීනොත්: සබබං ආසය පටිසන්ධිකං ජාත්දුක්බං ජරාදුක්බං වාහාධිදුක්බං මරණුක්බං කසා පටිසන්ධිකං ජාත්දුක්බං ජරාදුක්බං වාහාධිදුකබං මරණුකබං කසාපරිදේවදුක්බංදුමනඥපායාසදුකබා –ලප– දිවසිබාසනං දුක්බං පහිනං සමුවජිනතං වූපසනතං පටිපපසසදධං අහබබුපෙන්තිකං ණැණාග්තා දඩුළුං, කසමා බුදේධා සබබදුක්බපෙහීනොත් 'අනාසවෝ සබබදුක්බපෙහීනො.'

^{1.} රැපා-ම ජ සං සාකා.

චුලනිර්දෙසොලි

ලොකතතගු සබබහවාතිවිතෙතා – 'ලොකො' යනු: එක් ලොක-යෙක් වෙයි: හවලොකය යි.

ලොකයෝ දෙදෙනෙක් වෙති: හවලොකය ද සමහවලොකය දයි, සමපත්තිහවලොකය ද සමපත්තිසමහවලොකය ද යි, විපත්තිහවලොකය ද විපත්තිසමහව ලොකය ද යි.

ලොකයෝ තිදෙතෙක් වෙති: තුත් වෙදතා යැ. ලොකයෝ සතර දෙතෙක් වෙති: සතර ආහාරයෝ යැ. ලොකයෝ පස් දෙතෙක් වෙති: පඤව උපාදනස්කත්ධයෝ යැ. ලොකයෝ ස දෙතෙක් වෙති: අධායත්මක ආයතනයෝ සදෙත යැ. සප්තලොකයෝ: සප්තවිඥානස්රිතිහු යැ. අෂ්ටලොකයෝ: අප්ටලොකධර්මයෝ යැ. තවලොකයෝ: තව සත්තාවාසයෝ යැ. දශලොකයෝ: දශ ආයතනයෝ යැ. දවාදශලොකයෝ: දෙළොස් ආයතනයෝ යැ. අටළොස් ලොකයෝ: අටළොස් ධාතුහු යි.

ලොකනතගු යනු: බුදුහු ලෝකයෙහි අන්තයට ගියහ. අන්තයට පැමිණි. යහ. කෙළවරට ගියහ කෙළවරට පැමිණියහ. නිවනට ගියහ නිවනට පැමිණියහ. උන් වහන්සේ වැස නිම වූ දශවිධ ආයාර්චාස ඇතියහ (ශිල-යෙහි හා සමාධියෙහි) චීර්ණවශීහ ... ජාතිමරණසංසාරය පුනර්භවය උන්වහන්සේට නැත් නුයි 'ලොකන්තගු' යනු වේ. සබසහවාතිවතෙතා--'හවා' යනු: හවයෝ දෙදෙනෙක් වෙති: කර්මහවය ද පුතිසන්ධි ඇති පුනර්භවය දයි. කර්මහවය කවර යත්: පුණාහාහිසංස්කාර යැ අපුණාහණි-සංස්කාර යැ ආනෙඤජාහිසංස්කාර යි. මේ කර්මහවය යි. පුතිසන්ධික පුනර්භවය කවර යත්: පිළිසඳ ඇති රූප යැ වෙදනා යැසංඥා යැසංස්කාර-යෝ යැවිඥාන යැයි. මේ පුතිසන්ධික පුනර්භවය යි. බුදුහු කර්මහවය ද පුතිසන්ධිකපුනර්භවය ද ඉක්මවූහ, අතිකුමණය කළහ, වෙසෙසින් ඉක්මවූවාහු නුයි 'ලොකන්තගු සබ්බහවාතිවත්තො' යනු වේ.

අතාසවො සබබදුකබපපහායිතෝ -- 'අතාසවෝ' යනු: ආසුවයෝ සතර දෙනෙක්: කාමාසුව යැ හවාසුව යැ අෂ්ටාාසුව යැ අවිදාාසුව යි. ඒ ආසුවයෝ භාගාවත් බුදුන් විසින් පුහිණයහ උසුන්මුල් ඇතියහ හිස්සුන් තල් රුකක් සෙයින් අවස්තුක කරන ලදහ අනු අභාවය කරන ලදහ. (එහෙයින් මැ) ආයතිභවයෙහි නූපදනා පියව් ඇතියහ. එයින් බුදුහු අනාසුවයහ. සබබදුකබපපාහයිනො යනු: උන් වහන්සේ විසින් පිළිසඳ ඇති හැම ජාති දුක ජරා දුක වාාධිදුක මරණ දුක ශෝක පරිදෙවදූබෙදෙරේම-නසා උපායාස දුක... දෘෂ්ටිවාසනයෙන් වන දුක පුහිණ යැ සිදුනා ලද යැ සන්තිදුවන ලද යැ පුතිපුශුබධ යැ යළි උපදනට නොකිසි යැ නුවණ ගින්නෙන් දවන ලදි. එයින් බුදුහු 'සබබදුක්බප්පහායි' වෙත් නුයි 'අනා-සවෝ සබබදුක්බප්පතිනො' යනු වේ.

චුලලතිඥෙස පාළි

සවවනයො බුහෙම උපාසිතො මෙති - 'සවවනයො'ත්: සවවවහයො සදිසතාමො සදිසවහයො සවවසදිසවහයො, විපසයි හගවා සිටී හගවා වෙසසහ හගවා කකුසනෙකා හගවා කොනාගමනො හගවා කසසපො හගවා, තෙ බුද්ධා හගවනෙතා සදිසතාමා, සදිසවහයා, හගවායි කොංමුනි තෙසං බුද්ධානං හගවනතානං සදිසනාමෝ සදිසවහයො. තසමා බුදේධා සාවාවහයො. බුහෙම උපාසිතො මෙති: සො මයා හගවා ආසිතො උපාසිතා පයුරුපාසිතො පරිපුවලිතො පරිපඤාගිතොකි 'සාවාවහයො බුහෙම උපාසිතො මේ'.

''තමොනුලද බුදෙධා සමහතවක්බු ලෝකතතගු සබබහවාතිවතෙතා, අනාසවෝ සබබදුස්බපපහීලතා හලවහයෝ බුහේම උපාසිතෝ මේ''ති.

11.

අවිජෝ¹ යථා කුබ්බනකං පහාය බහුපථලං කානනමා විසෙයා, එවමපහං³ අපාදසෙස පහාය මහොදයිං හංසොදිව අජඣපතෙතා,³

දවිජො ශථා කුබබනකං පහාය බහුපඵලං කානනමාවසෙයාාති-'දවිජො' වුවවති පක්ඛි. කිං කාරණ දවිජො වුවවති පක්ඛි: දවිසබහතුං ජායතීති දවිජෝ මාතුකුවයිමහා ව අණ්ඩ කොසමහා ව, තංකාරණා දවිජො වුවවති පක්ඛීති දවිජෝ. ශථා කුබබනකං පහායාති: ශථා දව්ජෝ කුඛබනකං රිතනවනකං පරිකතකං වනං⁴ අපපඵලං අපපහසබං අපොදකං පහාය ජනිතා අතිකකමනිවා සමතිකකමනවා වීතිවාකානා අඥා ක බහුපඵලං බහුහසබං බහුරුසබං බහුදකං මහතතං කානනා වනසණුබං අධිගවේජයා විෂෙදයා පටිලභෙයා, තසම්ං ව වනසමණා වාසං කපොයාතී –දිජෝ ශථා කුබබනකං පහාය බහුපඵලං කානනමා වමසයා'.

එවමහං-ම ජ සං-ව-ව්-සා.

3. හංසොරිවර්ත්වතොතා.--පත. සාසං

4. පරිභානවතකං අපාඵලංංම ජ සං

^{1.} දිගජා - ම.ජ.සං කා

පාරායණානුගීති නිර්දේශය

චුලතිර්දෙඥාලි

සවවවහයො බුහෙම උපාසිතො මේ – 'සව්වව්හයො' යනු: සකා අභිධාන ඇත්තාහු සුදුසු නම් ඇත්තාහු සුදුසු අභිධාන ඇත්තාහු සකා සදාශ අභිධාන ඇත්තාහු, විපස්සී නම් බුදුහු සිබී නම් බුදුහු වෙස්සහ නම් බුදුහු කකුසඳ නම් බුදුහු කොනාගමන නම් බුදුහු කාශාප නම් බුදුහු යන ඒ හාගාවත් බුදුවරු සදාශ නම් ඇත්තාහු සදාශ අභිධාන ඇත්තාහු චෙති. හාගාවත් ශාකාමුනිහු ද ඒ භාගාවත් බුදුවරයනට සුදුසු නම් ඇතියහ, සදාශ අභිධාන ඇතියහ, එයින් බුදුහු 'සව්වව්හය' වෙත්. බුහොම උපාසිතො මේ යනු: මා විසින් ඒ බුදුහු ඇසුරු කරන ලදහ උපාසන කරන ලදහ පර්යාපුපාසන කරන ලදහ ගැටපදයෙන් පුළුවුස්තා ලදහ තුලනය කරන ලදහ' යි 'සව්වඩ්හයො බුහ්මේ උපාසිතො මේ' යනු වේ.

එයින් කීහ පිඩ්ගිය තෙරණුවෝ:

''තමොනුදෙ බුදෙධා -පෙ- සවාවහයො බුහෙම උපායිතො මේ'' යි.

11.

යම්සේ පක්ෂි තෙම කුඩා වනය භැරපියා බොහෝ පලවැළ ඇති වනයකට පැමිණ වසන්නේ ද, එසෙයින් මම ද (බාවරී ආදි) මඳ නුවණැතියන් හැර පියා (අනවතප්තාදි) මහවිලකට හංසයකු සෙයින් පැමිණියෙමි.

දවිජෝ යථා කුඛ්ඛනකං පහාය බහුපඵලං කානනමාවයෙයාා — 'ද්වීජ' යි පක්ෂියා කියනු ලැබෙයි. කවර කරුණෙකින් පක්ෂියා 'ද්වීජ' යි කියනු ලැබෙයි යත්: මව කුසින් ද බීජුවටින් ද යි දෙයළක් උපදී නුයි ද්වීජ යැ, එ කරුණින් පක්ෂි තෙම 'ද්වීජ' යි කියනු ලැබේ නුයි ද්වීජ යැ. යථා කුඛ්ඛනකං පහාය යනු: යම සේ පක්ෂි තෙම මද වූ පල වැළ ඇති මද වූ ගොදුරු ඇති මඳ වූ දිය ඇති කුඩා වනය මද වූ වනය ස්වල්ප වූ වනය හැර හැරපියා ඉක්මවා මැනැවින් ඉක්මවා වෙසෙයින් ඉක්මවා බොහෝ පලවැළ ඇති බොහෝ අහර ඇති බොහෝ රැක් ඇති බොහෝ ජලය ඇති අනා මහවනයකට වන ලැහැබකට පැමිණෙන්නේ නම ලබන්නේ නම පිළිලබන්නේ නම එ වනලැහැබහි වාසය කරන්නේ නුයි 'ද්වීජෝ යථා කුඛ්ඛනකං පහාය බහුප්ඵලං කානනමාවසෙයා යනු වේ.

439

චුලලතිදෙස පාළි

පාරායනානුගීකි නිලදීලකා

එවමපහං අපපදසෙස පහාය මහොදධිං හංසොරිව අජඣපතෙතාති-එව'නති ඔපමමසංපටිපාදනං, අපපදයෙස පහායාති: ලයා ව බාවරි බාහමණො යෙ චයෙදුඥ තසාස ආචරියා බුද්ධං හගවතතං උපාදය අපාදසසා, පරිතනදසසා රෝකදසසා ඔමකදසසා ලාමකදසසා ජතතකදසසා වා¹ ගත අපාදයෙසා පරිතාදසෙස රොකදසෙස ඔමකදසෙස ලාමක ද සෙස ජනාකද සෙස පහාය පජනිභා අතිකක මිතා සමතිකක මිතා විතිවනතාතා බුදධං හගවනතං අපාමානදසසං අගහදසසං සෙවඪදසසං විෂෙවස්දසසං. පාමොසබදසසං උතතමදසසං පවරදසසං අසමං අසමසමං අපාටිසමං අපාටිභාගං අපාටිපුගාලං දෙවාතිදෙවං නරාසහං පුරිසසීහං පුරිසනාගං පුරිසාජඤඤං පුරිසනිසහං පුරිසධොරයාං දසබලධාරිං⁸ අධිගවජිං වින්දිං පටිලහිං යථා වා හංලසා මහතතං මානසකං වා සරං අලතාතකකං වා දහං මහාසමුදදං වා අකෙබාහං අම්කොදකං ජලරාසිං අධිගවේජයා විමඥයා පටිලහෙයා, එව් වෙම විදි සිද්ධා භගවනතං අකෙඛාහං අමතතෙජං පහිතනඤාණං විවටවකබුං⁴ පඤඤ පහෙදකුසලං අධිගතපටිසමත්දං චතුවෙසාරජා පාතාං සදධාධිමූතකං **මසකපච්චකතං අදවයහාණිං කාදිං කථාපටි***කැ***ඤං අප**රිතතං මහතතං ගමහීරං අපපමේ යාංදුපපරියොගාහං පහුතරතනංසාගරසමං ජ ළඬා පෙක්බාය සමතතාගතං අතුලං විපුලං අපාලෙයාං කංකාදිසං පවදතං මගාාවාදිනං **ංමරුම්ව නගානං ගරුළම්ව අවජානං** සීහම්ව මිගානං **උද**යිමිව අණණවානං අධිගච්ඡිංකං සඐාරං ජිනපවරං මගෙයිනතී 'එවම්පහං අපාදලසා පහාය මහොදයිං හංලසාරිව අණ්ඛපතෙකා'.

තෙතාහ රෙථරො පිංගිරයා:

දවිජෝ යථා කුඛ්ඛනකං පහාය බහුපඵලං කානනං ආවසෙයා, එවමපහං අපපද**සෙස පහාය** මහෝදධිං හංසෝටිව අජඹානොාතී.

 ජතුකකදහසාං-ම ජ සං, ජතුකකදහසා-කාෂ ජතුකදහසා-කි
 දසබලෑ කාදි-නාශ, 3. මානුසකතං වා-සාං.

4. විවතත වසලිං-පන

ඊ. අන්වයහාණිං-ව ව් ක

චූලතිර්දෙශපාලි

එවමපහං අපපැසෙස පහාය මහොදයිං හංසොරිව අජඣපතෙතා---'එවං' යනු: උපමා සම්පුතිපාදන යැ. අපපැශසස පහාය යනු: යම් බාවරී තම් බමුණු කෙතෙකුත් වෙත් ද, අනාා වූ ඔවුන්ගේ යම් ආචායාී කෙනෙ-කුත් වෙත් ද ඔහු තුමු භාගාවත් බුදුන් පිණිස, අල්පදර්ශන ඇතියහ අතාල්ප දර්ශන ඇතියහ මඳ වූ දර්ශන ඇතියහ පහත් දර්ශන ඇතියහ ලාමක දර්ශන ඇතියහ නො අගනා දර්ශන ඇතියාහු හෝ වෙති. අල්ප දර්ශීන් අතාාල්ප-දර්ශීන් මන්දදර්ශීන් පහත්දර්ශීන් ලාමකදර්ශීන් අධමදර්ශීන් හැර හැරපියා ඉක්ම මොනොවට ඉක්ම වෙසෙසින් ඉක්ම අපුමාණදර්ශන ඇති අගුදර්ශන ඇති ශෛෂ්ඨදර්ශන ඇති විශිෂ්ට දර්ශන ඇති පුමුබදර්ශන ඇති උත්තමදර්ශන ඇති පුවරදර්ශන ඇති අසම වූ අසමසම වූ අපුතිසම වූ අපතිහාග වූ අපුතිපුද්ගල වූ දෙවාතිදෙව වූ නරගෙෂ්ඨ වූ පුරුෂයිංහ වූ පුරුෂ නාග වූ පුරුෂාජානෙය වූ පුරුෂනිසහ වූ පුරුෂධෞරෙය වූ දශබලධාරී වූ භාගාවත් බුදුන් ලදිමි ලැබුයෙමි පුතිලාහ කෙළෙමි, යම්සේ හංස තෙම නො කැළඹුණු අපුමාණ වූ ජලය ඇති උදකරාශි ඇති මහත් වූ මදෙල්විල් හෝ නුතත් දහතළා හෝ මහමුහුද හෝ ලබා නම් විදී නම් පුතිලාහ කෙරේ නම් එ පරිද්දෙන් මැ නො කැළඹුණු අපුමාණ ඥානතෙජස් ඇති පුහෙදගත (දශබලඥානාදි) ඥාන ඇති සමතැස් ඇති පුඥාපුභෙදයෙහි දක්ෂ වූ ලබන ලද සිව්පිළිසිඹියා ඇති චතුර්වෛශාරදාපුාප්ත වූ ඵලසමවත්ති අධිමුක්ත වූ පිරිසුදු වූ ආචෙණික ආත්මභාව ඇති අද්වය හාණි වූ (ඉෂ්ටානිෂ් ටයෙහි නො සැලෙත බැවින් තාදී වූ පුකිඥා නො ඉක්මෙන අල්ප නො වූ මහත් වූ ගම්හිර වූ පුමාණාර්හ නො වූ බැසගත නො හෙන (ශුද්ධ දි) බොහෝ වූ රත්න ඇති සාගරසම වූ ෂඩඩ්ගොපෙක්ෂායෙන් සමන්වාගත වූ (තුලනය කළ නො හැකි බැවින්) අතුල වූ විපුල වූ අපුමෙය වූ ඒ කාදීගුණ සමපන්න වූ කරිකයන් අතුරෙහි මහ කියන සුලු වූ, පර්වතයන් අතුරෙහි මෙරුපර්වතය බඳු වූ පක්ෂීන් අතුරෙහි ගුරුළුරජහු බඳු වූ මෘගයන් අතුරෙහි සීරජක්හු බඳු වූ අර්ණවයන් අතුරෙහි සමුදය බඳු වූ ඒ ශාස්කෘ වූ ජිනපුවර වූ මහථයි වූ භාගාවත් බුදුන් ලදිම නුයි 'එවමපහං අප්පදස්ෂස පහාය මහොදධිං හංසොරිව අජ්ඣපත්තො' යනු වේ.

එයින් කීහ පිඩගිය තෙරණුවෝ:

"ළුජෝ යථා -- පෙ-- මහොදබිං හංසෞරිව අජඣපතෙතෘ" යි.

12.

ංය ෙම පුඛෙඛ ව්යාකංසු හුරං ගොතමසාසනා ඉචවාසි ඉති හවිසසති සඛබං තං ඉතිහිතිහ• සඛඛං තං තකකවඩ්ඨනං.

අය ඉම පුබෙබ වියාකංසුති 'යෙ'ති යො ව බාවටි බාහම්මණ ය වබකුඤ කසස ආච්ටියා, තෙ සකං දිබුඩං සකං බනතිං සක• රුවිං සකං ලදකිං සකං අජඣාසයං සකං අධිපපායං වියාකංසු ආචික්ෂිංසු දෙසයිංසු පකඤ පිංසු පටඨපිංසු විවටිංසු විහජි සු උත්තානීඅකංසු පකාසෙසුනති 'යෙ මේ පුබෙබ වියාකංසු.'

හුරං ගොතමසාසනාති: හුරං ගොතමසාසනා පරං ගොතම සාසනා පුරෙ ගොතමසාසනා පඨමතරං ගොතමසාසනා බුද්ධිසාසනා ජිනසාසනා තථාගතසාසනා දෙවාතිදෙවසාසනා අරහනතසාසනාති 'හුරං ගොතමසාසනා,'

ඉවවාසි ඉති හවිසසතීති එවං කිර ආසි, එවං කිර හවිසසතීති 'ඉවවාසි ඉති හවිසසති,'

සබබං තං ඉතිතිතිහනති: සබබං තං ඉතිහිතිහං ඉතිකිරාය පර මපරාය පිටකසමපදය තකකාහෙතු 'නයහෙතු ආකාරපරිවිත කෙකන දිලසිනි ඒකාන.කබනතියා න සාමං සයං අභිඥාදුතං න අතතප වටයාබං ධම්මං සාථයිංසූති 'සබබං තං ඉතිහිතිහං':

සබබං තං තකකවඩස්නතත්: සබබං තං තකකවඩස්තං විතකකවඩ්ස්තං සංකපපවඩ්ස්තං කාමවිතකකවඩ්ස්තං වාහපංදවිතකක වඩස්තං විහිංසාවිතකකවඩ්ස්තං ඤතිවිතකකවඩ්ස්තං ජනපදවිතකකඩ්ස්තං අමරාවිතකකවඩ්ස්තං පරංතුඥයතාපටිසංයුකතවිතකකවඩ්ස්තං ලාහ සකකාරසිලෝකපටිසංයුකතවිතකකවඩ්ස්තං අනවණඤකතිපටිසංයුකතවිත-කකවඩස්නතත් 'සබබං තං තකකවඩ්ස්තං'

යෙ මේ පුබෙබ වියාකංසූ හුරං ගොතමසාසනා, ඉචවාසි ඉති හවිසයති සබබං තං ඉතිහිතිහං සබබං තං තුකුකුවඩස්නනත්.

1. ශදවසාසනා - භාග ම, ඒ සං භාවේ

පෙර (බාවරි ආදි) යම කෙනෙක් ගෞතම ශාසනයෙන් පළමු 'මෙසේ වී ල' 'මෙසේ වන්නේ ල' යි (යම දහමක්) මට පුකාශ කළංහු නම් එහැම 'මෙසේ මෙසේ යැ'යි උපන් කථායෙක, එහැම (කාමවිතර්කාදි) තර්ක වඩනා සුලු යැ.

යෙ මේ පුබෙබ වියාකංසු — 'යෙ' යනු: යම් බාවරී නම් බමුණු කෙනෙකුත් වෙත් ද යම අනා වූ ඔවුන් ගේ ආචායා කෙනෙකුත් වෙත් ද ඔහු ස්වකීය දෘෂ්ටිය සිය කැමැත්ත ස්වරුචිය ස්වලබයිය සිය අදහස ස්වකීය අභිපාය විවරණ කළහ කීහ දෙසූහ පැනැවූහ තැබූහ විවෘති කළහ විහාග කළහ පාළ කළහ පුකාශ කළාහු නුයි 'යෙ මේ පුබ්බෙ වියාකංසු' යනු වේ.

හුරං ගොතමසාසනා යනු: ගෞතම ශාසනයෙන් පළමු ගෞතම ශාසනයෙන් ඔබ්බෙහි ගෞතම ශාසනයෙන් පෙර ගෞතම ශාසනයෙන් බුද්ධශාසනයෙන් ජිනශාසනයෙන් තථාගතශාසනයෙන් දෙවාතිදෙව ශාසනයෙන් අර්හත් ශාසනයෙන් ඉතා පළමු නුයි 'හුරං ගොතමසාසනා' යනු වේ.

ඉච්චාසි ඉති භවිසසති යනු: මෙසේ වී ල මෙසේ වන්නේ ලැ' යි 'ඉව්චාසි ඉති භවිස්සති' යනුවේ.

සබබං තං ඉතිහිතිහං යනු: එ හැම මෙසේ මෙසේ යැයි උපන් කථා යැ මෙසේ ලැයි උපන් කථා යැ ඇදුරොල්හි ආ කථා යැ අපගේ පිටකයෙහි මෙසේ යැයි උපන් කථා යැ තර්ක හෙයින් නාහය හෙයින් ආකාර පරිවි-තර්කයෙන් තමා සිතා ඉවසාගත් දෘෂ්ටිය හා සැසඳේ යයි කියන කථා යැ තුමූ තමන් විසින් විශිෂ්ටඥානයෙන් දන්නා ලද්දක්, තමහට පුතාක්ෂ වූ බර්මයක් නො කිවාහු නුයි 'සබබං තං ඉතිහිතිහං' යනු වේ.

හබබං තං තකකවඩස්තං යනු: එ හැම තර්ක වඩිනාසුලු යැ විතර්ක වඩතාසුලු යැ සංකල්ප වඩනාසුලු යැ කාමවිතර්ක වඩිනාසුලු යැ වාාපාද විතර්ක වඩනාසුලු යැ විහිංසා විතර්ක වඩනාසුලු යැ ඥාති විතර්ක වඩනා සුලු යැ ජනපද විතර්ක වඩනාසුලු යැ අමරා විතර්ක වඩනා සුලු යැ පරාතු-කමපා පුතිසංශුක්ත විතර්ක වඩනාසුලු යැ ලාහසත්කාර කීර්තිශබද පුති සංශුක්ත විතර්ක වඩනා සුලු යැ අනවඥ පුතිසංශුක්ත විතර්ක වඩනා සුලු යැ' යි 'සබබං තං තක්කවඩස්තං' යනු වේ.

එයින් කීහ පිඩ්ගිය තෙරණුවෝ:

''ගය මේ පුබෙබ වියාකංසු –පෙ – සබබං කං තකකවඩන්නං'' යි.

එකො තමොනුදුසීනො ජුතිමා සො පහඬකරො ගොතමො භූරිප**ණෑක**ුණො ගොතමො භූරිමේධසො.

එකො තමොනුදුසිනොති- 'එකො'ති හගවා පබබජජාසඞ්බාතෙත එකො, අදතියටෙඨන එකො, තණහාය පහානටෙඨන එකො, එකනතවීතරාගොති එකො, එකනතුවීතදෙසොති එකො, එකතත වීතමොහොති එකො, එකනතුරිකකිලෙසොති එකො, එකායනමගත ගතොති එකො, එකං අනුතතරං සමාසමෝඩායිං අභිසම්බුදෝධාති එකො.

කථං හගවා පබ්බප්ජාස්ඩාංතන එකො: හගවා දහරොව සමංගතා සුසු කාළකෙසො හදෙන යොබුබගෙන සමනනාගතො පයිමෙන වයසා අකාමකානං මාතාපිතුනකං" අසපුමුබානං රැදහතානං විලපනතානං ඤාති සඩකං පහාය සබබං ඝරාවාසපළිබොධං ඡින්දිතා පුනතාදරපළිබෝධං ඡින්දිතා ඤාතිපළිබෝධං ඡින්දිතා මිකාාමවවපළිබෝධං ඡින්දිතා ශකය මසපුං ඔහාරෝතා කාසායානි වන්නේ අවජාදෙතා අගාරසා අනගාරියං පබ්බජිතා අකිඤුනතාවං උපගොතා එකො වරති විහරති ඉරියතී වතෙතකි පාලෙත් යපෙත් යාපෙතිකි 'එවං හගවා පබ්බජණ සම්බාශතන එකො.'

කථං හගවා අදුතියලෙයින එකො: එවං පබුධිජිතො සමානො එකො අරඹෙද වනපතානි පනතානි සෙනාසනාගි පටිසෙවනි අපපසඳෑනි අප තිශෙෂාසානි විජනවාතානි මනුසකරාහසෙයාාකානි² පටිසල්ලාන සාරුපොනි. සො එකො චරති එකො ගච්ඡති, එකො තිටයකි, එකො සෙයාං කපෙතති, එකො ගාමං පිණ්ඩාය පවිසති, එකො තිටයකි, එකො සෙයාං කපෙතති, එකො ගාමං පිණ්ඩාය පවිසති, එකො තිටයකි, එකො සෙයාං කපෙතති, එකො හමං පිණ්ඩාය පවිසති, එකො තිටයකි, එකො කෙයා රහා නිසිදති, එකො වතිකමං අධිවයාති, එකො චරති, විහරති ඉරියති වතෙතති පාලෙති යෙපති යාපෙතිති එවං හගවා අදුතිය ලෙසා එකො.

කථං හගවා තණ්කාය පහානලටයන එකො: සො එවං එකො අදුතියො අපපමතතා ආතාපි පහිතතෙනා විහරතෙනා නජ්ජා නෙරණු ජායා තිරෙ ශබායිරුක මුලෙ මහාපධානං පදහලනතා මාරං සයෙනං කණ්කං නමුවිං පමතාබණුං විධලමණා කණ්කාජාලිනිං විසටං⁸ විසතතිකං පජහි විනොදෙසි බානත් අකායි, අනහාවං ගලමයි.

8. සරිත – සාක

^{1.} මාතාපිතුනං - ම ඒ ස

^{8.} මනුසසරාහසෙයාකානි - ම ඒ සං

අවිදු අඳුරු දුරු කළා වූ දසුතිමක් වූ පහාකර වූ මහත් වූ ඥාන ධවර ඇති ඒ ගෞතමයන් වහන්සේ විපුල පුඥා ඇති ගෞතමයන් වහන්සේ (පහණසැ වෙහෙරෙහි) එකලා වැ වැඩහුන් සේක.

එකො තමොනුදසිනො — 'එකො' යනු: බුදුහු පුවුජා සංඛාාතාර්ථ ගයන් අතුලාහ, අද්විතියාර්ථයෙන් අතුලාහ, තෘෂ්ණාපුහාණාර්ථයෙන් අසහායහ, එකාන්තවීතරාග නුයි අසහායහ, එකාන්තවීතාහදෙස නුයි අසහායහ, එකාන්තවීතමොහ නුයි අසහායහ, එකාන්තයෙන් නික්ලෙශ නුයි අසහායහ, එකායනමාර්ගයට ගියාහු නුයි අසහායහ, අතුලා වූ අනුත්තර වූ සමාහක් සම්බෝධිය අවබෝධ කළාහු නුයි එකයහ.

කිසෙයින් බුදුහු පුවූජාහසංඛාහත අර්ථයෙන් 'එක' වූහ යත්: මුදුහු කරුණ වූවාහු මැ අඳුන්වන් කෙහෙ ඇත්තාහු හදුයෞවනයෙන් යුත් පුථම වයසින්සමන්වාගත වූවාහු නො කැමැති වැ (එහෙයින් මැ) කඳුළින් තෙමුණු මුහුණු ඇති හඩන වැලැපෙන මව්පියනට අනාදර කොට ඥති-සමූහයා හැරපියා හැම ගෘහාවාස පරිරෝධයන් සිඳපියා අඹුදරු පලිබොධ සිඳපියා ඥාතිපරිරෝධ සිඳපියා සග යහළු පලිබොධ සිඳපියා කෙස්රවුළු බහා කහවත් හැඳපෙරෙවැ ගිහිගෙන් නික්මැ ශාසනයෙහි පැවිදි වැ අකිඤ්චන (කිසිවක් නැති) බවට පැමිණ එකලා වැ හැසිරෙකි, වෙසෙකි, ඉරියවූ පවත්වති වැටෙති රැකෙකි යැපෙති යාපනය වෙත්. මෙසේ බුදුහු පුවුජාහසංඛාහතයෙන් 'එක' යහ.

ක්සෙයින් බුංහු අද්විතියාසීයෙන් 'එක' වූහ යත්: උන්වහන්සේ මෙසේ පැවිදි වූවාහු එකලා වැ අල්පශබ්ද වූ, අලපතිර්ඝෝෂ වූ ජනවාත රහිත වූ මිනිසුන්ගේ රාහසායට ස්ථාන වූ විවේකයට අනුරූප වූ, වනයෙහි දූර සෙනසුන් වනපයාීතක සෙනසුන් ඇඳුරු කෙරෙති. උන්වහන්සේ එකලා වැ හැයිරෙති, එකලා වැ යෙති, එකලා වැ සිටිති, එකලා වැ හොවිති, එකලා වැ ගමට පිඩු සිහා පිවිසෙති, එකලා වැ රහසැ හිදිති, එකලා වැ සක්මන් කෙරෙති, එකලා වැ හැයිරෙති, වෙසෙති, ඉරියව පවත්වති, වැටෙති රැකෙති යැපෙති යාපනය වෙත්. මෙසේ බුදුහු 'අද්විතියාර්ථයෙන් එකයහ.

කිසෙයින් බුදුහු තෘෂ්ණා පහාණාර්ථයෙන් 'එක' වූහ යක්: උන් වහන්සේ මෙසේ එකලා වූවාහු අද්විතිය වූවාහු අපුමත්ත වූවාහු කෙලෙස් තවන වියා ඇති වැනිවනට මෙහෙය වූ සිත් ඇති වැවසන්නාහු නෙරඤ්-ප්රා නදීතීරයෙහි බෝරුක් මුල මහාපුධන්වියා කරනසේක් කෘෂ්ණකර්ම ඇති (නො මිදිය දෙන හෙයින්) නමුව නම් වූ පුමත්තයනට බන්ධු වූ සෙන් සහිත මරු විධවංසන කොට විසත්තිකා නම් වූ තෘෂ්ණාජාලිනිය දුරු කළහ, බැහැර කළහ, විගතාන්ත කළහ, අනහාවයට පැමිණ වූ සේක.

චූල නිදෙස පාළි

- "තණතා දතියො පුරිසො දිසමදඛාන සංසරං ඉත්හාවයාසු ථාහාවං සංසාරං නාතිවිකතති,
- එතමාදීනවං ඤුඬා තණ්හං ද්‍රඣාසය සම්පවං විතතලණ්හා අනාදුනො සතෝ භික්ටු පරිබ්බ්ජ''කි.4

එවං හගවා තණකාය පහාන ෙට්ට එකො.

කථං හගවා 'එකතතවීතරාගො'ත් එකො: රාගසය පහිතතතා එකතත වීතරාගොති එකො, දෙසසා පහිතතතා එකතතවීතලදසොති එකො, මොහසය පහිතතතා එකතතවීතුමොගොති එකො, කිලෙසානං පහිතතතා එකතතුනිකකිලෙසොති එකො.

කථං හගවා එකායනමගාං ගතොති එකො: එකායනමරානා වුවවති වතාගරා සතිපටඨානා – පෙ– අරියෝ අච්ඨඞ්යිකෝ මගොො.

> "එකායනං ජාතිබය තනදසයි මගහාං පජානාති හිතානුකමයී, එනෙන මගොහන කරිංසු පුබබ තරිසයනති යෙ ව තරනති ඔස"නති.

එවං භගවා එකායනමගහං ගතොති එකො.

කථං හගවා එකො අනුකාරං සමමාසමෙබායිං අභිසමුබුඩොති එකො: 'බොයි වුවුවති වතුසු මගොසු ඤාණං' පඤඤ පඤඤ් ප්රීයං පඤඤ බලං – පෙ– ධමමවිවයසමෙබාජඣබොහා වීමංසා විපසසනා සම්මාදිට්ඩී. හගවා තෙන බොයිඤාමණන 'සබෝ සඬබාරා අනිවවා'ති බුජඣි, 'සබෝ සඬබාරා දුසබා'ත් බුජඣි, 'සබෝ ධම්මා අනකතා'ති බුජඣි. – පෙ– 'යං කිඤුමී සමුදයධමමං සබබං තං නිරෝධධමමං'නති බුජඣි.

අථවා යං බුජකිතබබං අනුබුජකීතබබං පටිබුජකිතබබං සම්බුජකිතබබං අධිගතනබබං එසයිකබබං සවඡිකාතබබං සබබං තං තෙන බොයි ඤෙණෙන බුජකී අනුබුජකි පටිබුජකි සම්බුජකී අධිගවඡි එසයි¹ සවඡාකාසි. එවං හගවා 'එකො අනුකතරං සමාංස**ිබොයිං අභිසමබුදේ**ා'ති එකො.

1. එංකායි-ම ජ සං රූෂෙයි-භාෂා a ඉතිවකතක පලි වතුක්කඞ්ගුෂකර හණඩගාම වගග සුෂත නිපාත දවසතානුපසංකා සුකා.
 b කයිපටයාන සං නාලන වගග

චූලනි**ර්**දෙශපාලි

1. 'කාෂ්ණාව දෙවැනි කොට ඇති පුරුෂ තෙම දිගු කලක් මුඑල්ලෙහි සැරිසරනුයේ ඉහාත්මහාව, අනාගතාත්මහාව නොහොත් ඉත්ථමහාව අනාරෝහාව සංඛානත වූ සංසාරය නො ඉක්මවයි.

2. මෙසේ (අතිතාදි ස්කන්ධයන්හි) ආදීනව දන, තෘෂ්ණාව දුකට කාරණ යයි දන, පහ වූ තෘෂ්ණා ඇති ආදන (ගුහණ) රහිත වූ ස්මෘතිමත් වූ ක්ෂීණා-යුව මහණ හැසිරෙන්නේ යැ'යි.

මෙසෙයින් බුදුහු තෘෂ්ණාපුහිණාර්ථයෙන් 'එක' යහ.

කිසෙයින් බුදුහු 'එකාන්තවීතරාග' නුයි එක වූහ යත්: රාගය පුභීණ වන බැවින් 'එකාන්තවීතරාග' නුයි 'එක' යහ. ද්වේෂය පුභීණ වන බැවින් 'එකාන්තවීතරාග නුයි. 'එක' යහ. මොහය පුභිණ වන බැවින් එකාන්තයෙන් වීතමොහ නුයි 'එක' යහ, ක්ලෙශයන් පුභිණ වන බැවින් එකාන්තයෙන් නික්ලේශ වූවාහු නුයි 'එක' යහ.

කිෂසයින් බුදුහු එකායනමාර්ගයට ගියාහු නුයි 'එක' වූහ යත්: සතර සතිපටඨනායෝ යැ... ආයඞ්අෂ්ටාඞ්ගික මාර්ගය 'එකායන මාර්ගය'යි කියනු ලැබේ.

3. ජාතික්ෂය සභාගාත නිවාණය දක්තාසුලුවූ හිතයෙන් අනුකමපා කරත සුලු වූ බුදුහු එකායනමාගීය දන්නා සේක. පෙර යම කෙනෙක් වතුරොසය තරණය කළාහු නම් තෙල මාගීයෙන් තරණය කළාහු යැ. තවද යම කෙනෙක් මතු තරණය කරන්නාහු නම්, දන් තරණය කෙරෙත් නම්, මේ මහින් තරණය කෙරෙත්.

මෙසෙයින් බුදුහු එකායනමාගීයට ගියාහු නුයි 'එක' යහ.

කිසෙයින් බුදුදු එකලා වැ අනුක්තරවූ සමාක් සම්බොධිය අවබෝධ කළ හු නුයි 'එක' වූහ' යත්: සතර මාර්ගඥානය පුඥෙන්දිය පුඥාබලය... ධර්මව්වය සම්බොධාසිගය වීමංසාව විදර්ශනාව සමාග්අෂ්ටිය 'බොධි' යයිකියනු ලැබේ. බුදුහු ඒ බොධිඥානයෙන් 'සියලු සංස්කාරයෝ අනිකාහ යි දත්හ. 'සියලු සංස්කාරයෝ දක්හ'යි දත්හ. 'සියලු ධර්මයෝ අනාත්ම හ'යි දත්හ. ...යම කිසිවක් සමුදයධර්ම නම එ හැම නැසෙන පියවි ඇතැ'යි දත්හ. නොහොත් යම කිසිවක් දතයුතු නම, භැවත නැවත දකයුතු නම, චෙසෙයින් දසයුතු නම, මැතැවින් දතයුතු නම, අධිගම කළයුතු නම, භුවණින් ස්පර්ශ කළයුතු නම, පුතාක්ෂ කළයුතු නම ඒ සියල්ල ඒ බොධි ඥානයෙන් දත්හ, අනුබොධ කළහ, පුතාක්ෂ කළහ, මෙසෙයින් වුදුහු එකලා වැ ඥාත්තර වූ සමාක්සමබෝධය අභිසම්බුද්ධ කළාහු නුයි 'එක' නම් වූහ. තමොනුදෙති: හගවා රාගතමං දෙසතමං මොහතමං දිටසිතමං කිලෙසතමං දුවවරිතතමං අභිකරණං අවතබුකරණං අණුසුණකරණං පඤඤුතිරොධිකං විඝාතපක්ෂිකං අනිබබානසංවතතනිකං පනුදි නුදි පජහි විනොදෙසි බානත්කාසි^ස අනහාවං ගමෙසි. ආසීනොති: නිසිතෙකා හගවා පාසාණකෙ චෙතියෙති 'ආසීනො.'

> 4. නගසස පලසස ආසීනං මුනිං දුක්ඛසස පාරගං සාවකා පයුරුපාසනති තෙවිජජා මච්චුහායිනො''ති*a*

එව්මපී හගවා ආසීනො. අථවා හගවා අපෙපාඤාකකපටිපපසසදධිකතා ආසීනො, සො වුසාවාසො විණණවරණො –පෙ– ජාතිමරණසංසාරො නහි කසස පුනබහවො'ති එව්මපි හගවා ආසීනොති 'එකො තමොනුදුසීනො.'

ජුතිමා සො පහඬකරොති – 'ජුතිමා'ති ජුතිමා මතිමා පණ්ඩිතො පණ්ඤාවා බුදඩිමා ඤාංණී විභාවී මෙධාවී. පහඬකරොති: පහඬකරො ආලෝකකරෝ ඔහාසකරෝ දිපඞ්කරෝ පදීපඞ්කරෝ⁸ උජෛාතකරෝ⁸ පජෛාතකරෝ⁴ති 'ජුතිමා සො පහඬකරෝ'.

ගොතමො භූරිපඤඤාණොති: ගොතමො භූරිපඤඤණො ඤාණපඤඤණෝ පඤඤධලජා පඤඤකොත පඤඤධිපතෙයොා විචයබහුලො පවිචයබහුලො පෙසබායනබහුලො සමෙසබායනබහුලො විභූතවිභාරී තචවරිතො තබබහුලො තඟාරුකො තහාහිතෙනා තපොලනා තපපබහාරෝ තදයිමුකොා තදයිපලකයොා.

> 5. ''ධරෝ රථසා පණුඤුණං ධූවො පණුඤුණමහා රාජා රට්ඨසා පණුඤුණං හතාා පණුඤුණමිතියා''ති.*b*

එවමෙව ගොතමො භූරිපඤඤණෝ ඤාණපඤඤණෝ පඤඤධණ පඤඤකතා පඤඤධිපතෙයොා විවයබහුලො පව්වයබහුලො පෙසබායනබහුලො සමෙසබායනබහුලො' වහතවිහාරි තවවරිතො තබබහුලො තහාරුලකා තසනිනෙනා පපොනො තපපබහාරො තැටිමුකෙතා තැධිපතෙයොොති 'ගොතමො භූරිපඤඤණෝ.

- 1. බානත්මකායි-භාා
- 2. පදිපකලරා-ම ජ සං
- 8. උජේජාතංකරෝ-පත
- 4. පලප්ජාතංකරෝ-පත
- 5. జాంరారాజ్యాందించి.

- 6. ඔක්ටායන බහුලො-ම ජ සං, සාං,
- 7. සංමාකටායන ධලේමා- ම ජ සං -සාක,
- a. වඬගිසසංයුතාන අමාගලෙලානසුකත
- J. දෙවතාසංයුතාන ර**ිදුනා**ත.

තමොනුදෙ යනු: බුදුහු පුඥාලොකය අපුරු කරත, නුවණැස නූපද^ාන නොදනීම ඇත්කරථා පැනැස නසන පීඩා කොටසෙහි වූ නිවත පිණිස නො පවත්නා වූ රාගානැකාරය ද්වේෂානැකාරය මොහානකකාරය දෘෂ්ටා ත්ධකාරය ක්ලෙශ න්ධකාරය දුශ්වරිතාන්ධකාරය දුරු කළහ වෙසෙයින් දුරු කළහ හැරපීහ බැහැර කළහ විගතාන්ත කළහ අනුඅහාවයට පැමිණවූහු. ආසිනො යනු: බුදුහු පහණසැහි වැඩ හුන්හ නුයි 'ආසීනො' යනු වේ.

4. ''තිව්දහා ඇති මරහු බැහැර කළ ශාවකයෝ පර්වතපාර්ශවයෙහි වැඩහුන්, සංසාර දුෘඛයාගේ පාරයට ගිය මුනිහු පර්යසුපාසනය කෙරෙති''යි.

මෙසේත් බුදුහු ''ආසීන'' වෙති. නොහොත් බුදුහු අල්පොත්සුක බව සංභිදුවන ලද දන බැවින් ආසීනයහ උන් වහන්සේ දැස නිම වූ දශවිධ ආයාර්දාස ඇතියහ පුරුදු කළ වරණධර්ම ඇතියහ...ජාතිමරණ සංසාර සඩ්බාහත පුනර්හවය උන් වහන්සේට නැතැ'යි මෙසේත බුදුටු'අසිනයහ'යි 'එකො තමොනුදසීනො' යනු වේ.

ජුතිමා සො පහඩ කරෝ 'ජුතිමා' යනු දසුතිමත්හ ස්මෘතිමත්හ පණ්ඩිත යහ පුණු ඇතියහ බුද්ධිමත්හ නුවණ ඇතියහ දිභාවනපණා ඇතියහ තුලන පුණා ඇතියහ. පහඬකරෝ යනු: තේජස් කරනුවහ ආලෝක කරනුවහ අවහාස කරනුදිහ පහන් කරනුවහ පුදීපයක් සෙයින් ආලෝක කරනුවහ උදෙසාසකරයහ පුදොතකරනුයහ'යි 'ජුතිමා සො පහඬකරෝ' යනු වේ.

ගොතමො භූරිපකුඤාණෝ යනු: ගොදුම් ගොස්හු පුළුල් නුවණ ඇතියහ ඥානයෙන් පුකටයහ පුණාධර්ජ ඇතියහ ඥානකෙතු ඇතියහ පුඤාධිපතිහ විමසීම් බහුල කොට ඇතියහ පුච්චය බහුල කොට ඇතියහ පුඤාධිපතිහ විමසීම් බහුල කොට ඇතියහ ජීමණ බහුල කොට ඇතියහ පුකට කොට දක් විහරණ ඇතියහ එහි (ඥනයෙහි) හැසිරෙනු වහ එය බහුල කොට ඇතියහ එය ගරු කොට ඇතියහ එයට නැඹුරැ වූවාහු යැ තත්පුවණයහ එයට බර වූවාහු යැ එහි අධිමුක්තයහ එය අධිපති කොට ඇතියහ.

5. ''ධවජය රථයට සලකුණ වෙයි, ධූවය ගින්නට සලකුණ වෙයි, රජ රටට සලකුණ වෙයි, ස්වාමි තෙම ස්තුයට සලකුණ වේ''යි.

මෙසෙයින් ගොයුමගොත්හු පෘථුලපඥා ඇතියහ ඥානයෙන් පුකට වූවාහු යැ ඥානධ්වජ ඇතියහ ඥානකේතු ඇතියහ පුඤාව අධිපති කොට ඇතියහ විමසීම් බහුල කොට ඇතියහ වෙසෙසින් විමසීම් බහුල කොට ඇතියහ පෙක්ෂණ බහුල කොට ඇතියහ එෂණ බහුල කොට ඇතියහ පුකට විහරණ ඇතියහ ඒ ඥානයෙහි හැසිරෙනුවහ එය බහුල කොට ඇතිය යහ තද්ගරුක කන්නිමන කත්පුවණ කත්පාග්හාර තදයිමුක්ත තදධිපති වූවාහු නුයි 'ගොතමො භූරිපඤඤාමණා' යනු වේ.

වුලලති දෙක පාළි

ගොතමො භූරිමේධයෙසාති- 'භූරි' වුචවත් පඨවී හගවා තාය පඨවිසමාය පඤඤය දිපුලාය දී ත්රාය සමත්තාගලතා. 'මේධා' වුචවත් පඤඤා. ''යා පඤඤ පජානතා –පෙ- අමොමො ධම්මවිචයෝ සම්මාදිවයී'' හගවා ඉමාය මේධාය උපෙතො සමුපෙතො උපාගනෝ සමුපාගතෝ උපපනේතා සම්පමනතා² සමන්තාගතෝ. තසමා බුදේධා සුමේධයොත්⁸ 'ගොතමො භූරිමේධයසා'.

''එකො තමොනුදස්නො ජුතිමා සො පහ**ඞ්ක**ාරා, ගොතමො භූරිප**ඤඤණෝ** ගොතමො භූරිමේධසෝ''ති.

14

ගයා මේ ධම්මමදෙසෙසි සන්දිව්සිකමකාලිකං, කණ්තකබයමනීතිකං යසස නණි උපමා කච්චි.

යො මේ ධම්මමදෙසෙසිති- 'යො'ත් ''යො සො හගවා සයමහු අනාවරියකො පුමකික අනනුයසුතෙස ධමේමසු සාමං සවවාති අහිසණුජකයි, තළු ව සඛ්යඤඤුතං පතෙතා බලෙසු ව වසිහාවං. ධම්මමලදෙසෙසිත් 'ධමම'නති ආදිකලාහණං –පෙ- සාළුං සබාසඤ්නං කොවලපරිපුණණං පරිසුදධං බහමවරියං වසතාරෝ සතිපටඨානෙ –පෙ-අරියං අවසඬාගිකං මඟාං නිඛ්ඛානං ව නිඛ්ඛානගාමිනිං ව පටිපදං ආවිකතී දෙසෙසි පඤඤපෙසි පටඨාපෙයි විවරි විෂපි උතතානීඅකායි පකාලසයිති 'යො මේ ධම්ම මදෙසෙසි.'

සඤ්ටයිකමකාලිකනති: සන්දිටයිකං **අකාලිකං** එතිපසසිකං හිපනයිකං⁴ පචවකතං වේදිතබබං වි*සැකු හිති. එව*මපී⁶ සන්දිට්සීකං. අථවා යො දිලෙඨව ධමුම අරියං ද වස්ඞ්ගිකං මහාං භාලවත්, තසස මහාසස අනතතරා සමතතතරා' අධිගචඡතෙව' එලං විනුති පටිලහතිති එවමපි සඤ්චුඩ්කමකාලිකං, යථා මනුසසා කාලිකං ධනං දුණා අනතුහරා න ලහනති කාලං ආගමෙනති, නොවායං ධමේමා. යො දිටෙඨව ධලමම අරියං **අටඨඩ**ගිකං මගාා හාවෙති, මගැහසය තසස අනානාරා සමනතතරා•ී අධිගචඡනෙව එලං විඥති පටිලහති න පරසු හා පරලොකෙ එවං අකාලිකනනි 'සන්දිරිසීකමකාලිකං'.

- 1. පථවි ම ජ සං.
- 2. සමූපපංතනා ම ඒ සං,
- 3. චුලදඩා සුලෙලධාති පව-වි-ක, භූරිමෙඩ 'ලසාති-කාා

4. **හිප**ානාකා - ම ජ සං.

- එවං ම ජ සං, සාකා.
- 6. අනසරා සමනකරා පන
- 7. අධිගවෙජව. ව--ව්-ක.
- 8. අසාතරා න ලබහති. ව–ව–ක.
- 9. න පරසේ න පරලොංක ව-වි-ක

ංශාතමො භූරිමේධයෝ - 'භූරි' යි පෘථිවිය කියනු ලැබෙයි. බූදුසු ඒ පෘථිවිය හා සම්වූ විපුලවූ විස්නෘතවූ පැදායෙන් සමන්වාගතයහ. 'මේධා' යි පුදාව කියනු ලැබෙයි. ''යම් පුදොවක් පුජානනාකාරයෙක් ... අමොහ යෙක් දහම් විමසීමෙක් සමාග්දෘෂ්ටියක් වේද එය යි. බුදුහු මේ මේධායෙන් යුක්තයහ සමුපෙතයහ එළඹ සිටියහ සංයුක්තයහ අවියුක්තයහ පරිපූර්ණ යහ සමන්වාගතයහ, එයින් බුදුහු මනා නුවණ ඇතියාහු නුයි 'ගොතමෙ භූරිමේධසෝ' යනු වේ.

එයින් කීහ පිඩගිය තෙරණුවෝ:

''එකො තමොනුදෙ ... ගොතමො භූරිමේධසො ''යි.

14.

යම භාගාවත් කෙනෙක් මට තමා විසින් දක්ක යුතු ඵල ඇති, නො ද කාලාන්තරයෙහි වින්දයුතු ඵල ඇති, තෘෂ්ණාක්ෂය වූ, උවදුරු නැති, දහම දෙසුසේක් ද ඒ භාගාවතුන් වහනසේ යි.

යො මෙ ධමම විදෙසෙසි— 'යො' යනු: යම භාගාවත් කෙනෙක් (පරොපදෙශ රහිත වැ) තමන් වහන්සේ මැ (සතායන්) අවබොධ කළ සේක් ද ආචායාීයන් නැත්තාහු ද පෙර නො දැසූවිරු දහමහි සතායන් තුමූ මැ අවබොධ කළාහු ද එහි දූ සර්වඥභාවයට පැමිණියාහු ද බලධර්ම-යන්හි දූ වශීභාවයට පැමිණිය හු ද උන් වහන්සේ. ධමම මෙදෙසෙසි– 'ධමමං' යනු: ආදිකලාහණ වූ ...අර්තර සහිත වූ වාඤජන සහිත වූ සියල්ල සම්පූර්ණ වූ පරිශුද්ධ වූ මාර්ගමුහ්මවයාීාව සතර සතිපට්ඨානය...ආයාී අෂ්ටාඞ්ගික මාර්ගය නිවන හා නිවනට යන සුලු පිළිවෙත හා වදළහ දෙසුහ පැනැවූහ තැබූහ විවරණ කළහ විභාග කළහ පාළ කළහ පුකාශ කළාහු නුයි 'යො මෙ ධමමමදෙසෙයි' යනු වේ.

සත්දිටයිකමකාලිකං යනු: තමා විසින් දක්කයුතු එල ඇති කල් නො යවා වින්ද යුතු එල ඇති 'එව බලව'යි කීමට නිසි උපනයනයට (එළඹීමට) නිසි නුවණැතියන් විසින් තමන් තමන් කෙරෙහි ලා දතයුතු නුයි මෙසේත් 'සන්දිටුසික' නම වෙයි. නොහොත් යමෙක් මේ අත් බැවහි මැ ආයාී අෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගය වඩා ද ඒ මාර්ගයට අනතුරු වැ සම-නත්තර වැ එලය එකාන්තයෙන් පතාක්ෂ කෙරෙයි විදියි පුතිලාහ කෙරේ තු 3 මෙසේත් 'සන්දිටයික මකාලිකං' යනු වේ. යමසේ මිනිස්සු කාලික වූ ධනය දී අනතුරු වැ නො ලබත් ද කල් බලත් ද මේ දහම එසෙයින් නො මැ වෙයි. යමෙක් මේ අත්බැවහි ආයාී අෂ්ටාඞ්ගිකමාර්ගය වඩා ද ඒ මාර්ගයට අනතුරු වැ සමනන්ත ර වැ එලය ඒකාන්තයෙන් පුතුක්ෂ කෙරෙයි විදියි ලබයි. පරාත්මහාවයෙහි පරලෝකයෙහි නො වෙයි මෙසේ අකාලික වේ තුයි 'සන්දිටයිකමකාලිකං' යනු වේ. තණහක්බයමනීතිකනත්: 'තණහා'ති 'රූපතණහා - පෙ - ධම්ම තණහා' තණහක්බයනත්: තණහත්බයං රාගස්බයං දෙසස්බයං මොහස්බයං ගතිස්බයං උපඳත්දී ස්බයං පටිසන්ස්බයං හවස්බයං අංසාරස්බයං වට්වස්බයං. අනීතිකනත් 'ඊත්' වුච්චනත් කිලෙසා ව බණා ච අභිසඬබාරා ච, ඊතිපහානං ඊතිවූපසමං ඊතිපටිනිසාගහං ඊති පටිපපසදුඩිං අමතං නිබුබානනත් 'තණහස්බයමනීතිකං'.

යසස නත් උපමා කවවීති: 'යසසා'ති නිඛ්‍යානසස තත් උපමාති, උපමා නත් උපනිධා නත්, සදිසං නත් පටිභාගෝ නත් න සනති න සංවජජනති නුපලබහති, කවවීති: කවවි කිමහිවි කත්ව අජඹාකතං වා බහිදධා වා අජඹාකතබහිදධා වා'ති 'යස නත් උපමා කවටි.'

තෙනාහ ථෙරො පිඞ්ඩියො:

''යො මෙ ධමාමදෙසෙයි සන්දිරියීකමකාලිකං, තණකකබයමනීතිකං යසස නභා උපමා කවවීති.

15.

කිනනු තමහා විපපවසයි³ මුහුතතමයි පිඞ්ගිය, ගොතමා භූරිපඤඤුණා ගොතමා භූරිමෙධසා.

ක්නතු තමහා විපපවසයිත්: කිතනු බුදධමහා විපපවසයි අපෙයි අපගමණිස් විනා හොසීනි 'කිතනු තමහා විපපවසයි.'

මුහුතතමයි පිඩගියාති: මුහුතතමයි බණමයි ලයමයි වයමයි අදධමයිති මුහුතතමයි' පිඩගියාති බාවරි තං ජාමාතරං නාලමන ආලපති.

ශොතමා භූරිපඤඤාණාති: ගොතමා භූරිපඤඤුණා ඤාණපඤඤුණා පඤඤුධරා පඤඤුකෙතුමහා පඤඤුධිපතෙයාමහා විචයබහුලා පව්චයබහුලා ෙයකබායනබහුලා සමෙකබායනබහුලා⁴ විභූතවිභාරිමහා තවවරිතා තබබහුලා තඟහරුකා තහනිනනා තපොනා තපපබහාරා තදයිමුකතා තදයිපතෙයාමහාති 'ගොතමා භූරිෂඤඤුණා.'

ගොතමා භූරි මේධසාති 'භූරි' වුවවති පඨවී, භගවා තාය පඨවිසමාය පඤඤය විපුලාය විතාතාය සමනනාගතො. 'මේධා' වුවවති පඤඤ ''යා පඤඤ පජානනා –පෙ– අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිවයි'' භගවා ඉමාය මේධාය පඤඤය උපෙතො සමුපෙතො උපගතො සමුපගතො උපපනෙනා සමනනාගතො. තසමා බුදෙධා සුමේධයොති. 'ගොත§ භූරිමේධසා'.

තෙනා සො බාහමණො:

15. ''කිනතුතමහා විපාවසයි මුහුකතමයි පිඩාහිය ගොතමා භූරිපඤඤණා ගොතමා භූරිමෙධෙසා''ති

2. විපපවයි – ම ජ සං

- 8. අපගඩජ ම ජ සං
- 4. සමොක්ඩායන වේ මා ව ජ සං

^{1.} සදිසා නාත්- ව-ව-ක

චූලනිර්දෙඥපාලි

පාරායණානුගිති නිර්දේශය

තණහකබයමන්තිකං 'සංග්හා' යනු: රූපතෘෂ්ණා ඇ... ධර්මතෘෂ්ණා යි. තණහ කායං යනු: තෘෂ්ණාක්ෂය යැ ථාගාක්ෂය යැ ද්වෙෂක්ෂ ය යැ මොහක්ෂය යැ ගසක්ෂයැ උපපාප්තික්ෂය යැ පතිසන් යික්ෂය යැ හවක්ෂය යැසංසාරක්ෂය යැවෘත්තක්ෂය යැ. අනිතිකංයනු: ක්ලේශයෝ ද ස්කන්ධයෝ ද අභිසංස්කාරයෝ ද 'ඊති' යි කියනු ලැබෙති. ඊතිපුහාණ යැ ඊතිව පුපශම යැ ඊති දරැලීම යැ ඊති සන්හිළුවීම යැ අමාමහනිවන නුයි 'තණ්හක් යමන්තිකං' යනු වේ.

යසා නත්³ උපමා කවවි– 'යස්ස' යනු: නිර්වාණයට යැ. 'නත්රි උපමා' යනු: උපමා නැත් ද, කවවි යනු: අධාහත්ම වේවයි බාහා වේවයි කිසි තැනෙකැ කිසිවකැනුයි 'යස්ස නත්රි උපමා ක්ව්චි' යනු වේ.

එයින් කිහ පිඩගිය තෙරණුවෝ:

'යො මෙ ධමමමදෙසෙයි –පෙ– යසස නත්රී උපමා කවවී' යි.

15. පිඩ්ගිය, කිම තෙපි ඒ ඥානධවර ඇති ගෞතමයන් කෙරෙන් විපුලපුඥා ඇති ගෞතමයන් කෙරෙන් මොහොතක් පවා වෙන් වැ වසවු ද?

කිනතු තමහා විපාවසයි යනු: කිම බුදුන් කෙරෙන් වෙන් වැ වසවු ද? පහවවු ද? බැහැර වවු ද? වෙන් වවු ද? යි 'කින්නු තමහා විප්පවසයි' යනු වේ.

මුහුතත මයි පීඩගිය යනු: මොහොතෙක්හි දු, ඇයිල්ලෙක්හි දු ලයෙක් හි දු වියෙක්හි දු ජීවිත කාලයෙක්හි දු නුයි 'මුහුත්තමයි' යනු වේ. Eඩගිය යනු: බාවරි බමුණු ඒ බැනණුවන් නමින් අමතයි.

ොතමා භූරිපඤඤාණා යනු: පෘථුලඥාන ඇති, ඥානයෙන් පුකට වූ, පුඥාධවර ඇති, පුඥාකෙතු ඇති, පුඥාධිපති වූ විචය බහුල වූ පුච්චය බහුල වූ පෙක්ෂණබහුල වූ සමීක්ෂණ බහුල වූ ද කට විහරණ ඇති ඒ පුඤා වට බැස සරන එය බහුල කොට ඇති එය ගරු කොට ඇති එයට නැමුණු එයට මැනැවන් නැමුණු එයට බර වූ එහි අධිමුක්ත වූ එය අධිපති කොට ඇති ගෞතමයන් කෙරෙන් නුයි 'ගොතමා භූරිපඤඤාණා' යනු වේ.

ගොතමා භූටිමෙධසා- 'භූටි'යි පෘථිවිය කියනු ලැබෙයි. බුදුහු ඒ පෘථිවි සම වූ විපුල වූ විස්තෘත වූ පුඥායෙන් සමන්වාගතයහ. 'මෙධා'යි පුඥාව කියනු ලැබෙයි යම් පුඤායෙක් පුජානනාකාරයෙක් ...අමොහ යෙක් ධර්මවිවයයෙක් සමාක්දෘෂ්ටියෙක් වේ ද එයයි. බුදුහු මේ මෙධායෙන් පුඤායෙන් උපෙතයහ සමුපෙතයහ උපහතයහ සමූපහතයහ නො වෙන් වූහ පරිපූර්ණයහ සමන්වාගතයහ එයින් බුදුහු 'සුමෙධස' නුයි 'ගොතමා භූටිමෙධස' යනු වේ.

එයිත් කි යැ එ බමුණු:

''කිනනුතමහා විපපවසසි –පෙ– ගොතම භූරිමෙධසා''යී.

යො හත ධම්මම දෙසෙසිත්: 'යො සො හගවා -- පෙ- තත් ව සතිත කුතුතං පතෙතා, බලෙසු ව වසිහාවං. ධම්මම දෙසෙසිත්: 'ධම්ම'තත් ආදිකලාාණං ම ජෛක කලාහණ - පෙ-තිබබාතං චනිබබාන ගාමිනීං ව පටිපදං ආචිකබී දෙසෙසි පණුකුපෙසි පටය පෙසි විවරි විහජි උතතානීඅකාසි පකාසෙසීත් 'යො තෙ ධම්ම ම දෙසෙසි'.

සාදිදිධීකමකාලිකාති: සාදිදිසීකං අකාලිකං එහිපස්සිකං ඔපනයීකං පවරතාං වෙදිතබබං විසැකුහිති එවමේ සාදිදිසීකං. අථවා යො දිදෙයව ධමෙම අරියං අටයඩාගිකං මගාං හාවෙති, තසා මගාහසා අනානාග සමනාතතරා ධිගවජනෙව එලං විඥති පටිලහතිති එවමේ සාදිදිසීකං. අකාලිකානති: යථා මනුසසා කාලිකං ධනං දස්වා අනාතතරා න ලබහතති කාලං ආගමෙනති, නොවායං ධමෙමා. යො දිදෙයාට ධමෙම අරියං අටයඩාගිකං මගොං භාවෙති, තසා මගොහසා අනාතතරා සමනානාරා අධිගවජනෙව ඵලං, විඥති පටිලහති න පරාළු න පරලෙනෙක, එවං අසාලිකනතී 'සාදිදිසීකමකාලිකං'.

තණාකබයමනීතිකනති. 'තණකා'ති රුපතණකා සදදතණකා –ලප– ධමමතණකා. තණකකාශයනති: තණකකාශං රාශකාශං දෙසකාශං ලමාහසබයං ගතිසකයං උපපතතිසකයං පටිසන්ඩිසකාශං හවසකාශං සංසාරසකාශං වටවසකායං. අනිතිකතතී: 'ඊති' වුවුවනති කිලෙසා ව බනා ව අභිසතිකාරා ව. ඊතිපපහානං ථිතිවූපසමං ඊතිපටිනිසංගාං ඊතිපටිපපසාදධිං අමතං නිඛ්‍යානතතී 'තණහසාබයමනීතිකං'

යසස නාස්පී උපමා කාවවීනි – යසසාති ^දිඛඛාන.සස, නාති උපමාති උපමා නාති, උපනිධා නති⁹¹ සදිසං නාති⁹ පටිහාලගා නා^න් න සතති න සංවිජජති නූපලබහති කවවීනි: කාවවී කිමතිවි කාතිව අජඹාතකා වා බහිදධා වා අජඹාතකබහිදධා වාති යසස නාති උපමා කවටි.'

ලතනාහ සො බාවාරි බාහමණෝ:

''යො තෙ ධම්ම මදෙසෙසි සන්දිරසීකම කාලිකං, තණහත්බයමනීතිකං යසස නණි උපමා කවවීති.

454

^{1,} උපනිධි නත්වී – පන වී. පෘටිභෞණෝ – පන

පිඩගිය, යම කෙනෙක් තොපට සමා විසින් දක්කයුතු එල ඇති නො ද කාලාන්තරයෙහි ලැබියයුතු එල ඇති තෘෂ්ණා ක්ෂය වූ කෙලෙස උවදුරු නැති දහම දෙසුහු ද, යම කෙනකුන්හට කිසි තැනෙක්හි උපමා නැද්ද,

යො අත ධමමමදෙසෙයි යනු: යම භාඛාවත් කෙනෙක් ... එහිදු සර්වඥ භාවයට පැමිණියාහු බලධර්මයනහිදු වයිභාවයට පැමිණියාහු වේත් ද උන්වහන්සේ. ධමමමදෙසෙයි– ධමමං යනු: ආදියෙහි කලාාණ වූ වූ මධායෙහි කලාාණ වූ ... නිවන ද නිර්වාණගාමී පුතිපදව ද වදළහ දෙඳහ පැනවූහ තැබූහ විවෘත කළහ විහාග කළහ පුකට කළහ පුකාශ කළාහු නුයි 'යො මෙ ධම්මමදෙසෙයි' යනු වේ.

සංදිටයිකමකාලිකං යනු: තමා විසින් දක්කයුතු ඵල ඇති නො ද කංලාන්තරයෙහි ලැබිය යුතු ඵල ඇති 'එව බලව' යි දක්වීමට නිසි තමා සිත්හි එළවීමට නිසි නුවණැතියන් වීන්තමන් තමන් කෙරෙහි ලා දතයුතු තුයි මෙසේත් 'සංදිටයික' නම් වෙදි. නොහොත් යමෙක් මේ අත් බැවිහි මැ ආයාී අෂ්ටාඩගික මාර්ගය වඩා ද ඒ මාර්ගයට අනන්තර වැ සමනන්තර වැ එකත්නෙන් ඵලය අධිගම කෙරෙයි විදියි ලබා නුයි මෙසේත් 'සන්දිටියිකං' යනු වේ. අසාලිකං යනු: යම සේ මිනිස්සු කාලික වූ ධනය දී අනතුරු වැ නො ලබති කල් බලති. මේ දහම එසේ නො මැ වෙයි. යමෙක් මෙ අත්බැවති මැ ආයාී අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩා ද ඒ මාර්ගයට අනන්තර වැ සමනන්තර වැ එකත්නෙන් ඵලය අධිගම කෙරෙයි විදියි ලබයි. තර අත්බැවති නො වෙයි පුර ලෙවති නො වෙයි. මෙසෙයින් අකාලික නුයි 'සන්දිදියික මකාලිකං' යනු වේ.

තණහක්ඛයමනී තිකං- 'තුණ්හා' යනු: රූපතෘෂ්ණා යැ ශබ්දතෘෂ්ණා හැ... ධර්මතෘෂ්ණා යි. තණහක්ඛයං යනු: තෘෂ්ණාක්ෂය යැ රූගත්ෂය යැ ද්වේෂක්ෂය යැ මොහක්ෂය යැ ගතික්ෂය යැ උපපාප්ර ක්ෂය යැ පතිසන්-ධික්ෂය යැ හවක්ෂය යැ සංසාරක්ෂය යැ වෘත්තක්ෂය යි. අනීතිකං යනු: ක්ලේශයෝ ද ස්කන්ධයෝ ද අභිසංස්කාරයෝ ද 'ඊති' යයි ක්යනු ලැබෙති. ඊතිපුහාණය ඊතිවපුපශමය ඊති දුරැලීම ඊති සන්භිදුවීම අමාමහතිවන නුයි 'තණ්හක්ඛය මනීතිකං' යනු වේ.

යසය නස්වී උපමා සච්චි- 'යස්ස' යනු: නිවනට. නස්වී උපමා යනු: උපමා නැත, උපනිධි නැත, සදාශයෙක් නැත, පුතිභාගයෙක් නැත, විදා මාන නො වෙයි, නො ලැබේ. සච්චි යනු: අධාංත්ම වේවයි බංහා වේවයි අධාංතමබාහා වේවයි කිසිවෙකැ කිසිවක් හි කිසි තැනෙක්හි නුයි 'යස්ස නත්රී උපමා ක්ව්චි' යනු වේ.

එයින් කී ඇ ඒ බාවරි බමුණු:

''යො තෙ ධම්මමදෙසෙයි –පෙ– යසස තත් උපමා කවව්''යී.

නාහං තමහා විපපවසාමි මුහුකතමයි බාහමණ, ගොතමා භූරිපඤඤුණා ගොතමා භූරිමෙධසා.

නාහං තමහා විපපවසංමීති: නාහං බුද්ධමහා විපපවසාමි, අලපම් අපගවුරාම් විනා හොමිනි 'නාහං තමහා විපපවසාමි'.

ුමහුතතමයි බාහමණාති: මුහුකතමයි බණමයි ලයමයි වගමයි අද්.මෙන් 'මුහුකතමයි'. බාහමණාත් ගාරවෙන මාතුලං ආලපති.

ගොතමා භූටිපඤිඤුණාති: ගොතමා භූරිපඤිඤුණා කුණ පඤඤුණා පඤඤුධරා පඤඤුඉකතුභුමා පඤඤුධිපතෙ යාමහා විවය බහුලා පව්වයබහුලා පෙසබායනබහුලා සමෛසබායනබහුලා විභූතවිභාරිමහා තවවරිතා. තබංහුලා තඟා රුකා තහනිනනා තලෙපානා තපතබහාරා තදධිමුකතා තදධි පතෙයාමහාති ගොතමා භූරිපඤඤුණා.

ඉතාතමා භූදිමේධසාති: භූරි වූවුවති පඨවී. භගවා තාය පඨවිසමාය පඤඤය විපුලාය විත්තාය සමතතාගතො. 'මේධා' වූවුවති පඤඤ, යා දඤඤ පජාතතා –පෙ– අමොහො ධම්මව්වයො සම්මාදිථයී. භගවා ඉමාය මේධාය පඤඤය උපෙතො සමුපෙතො උපගතො සමුපගලතා උපපතෙතා සම්පතෙතා සමතතාගතො, තඤා බුලදධා සුලමධලසාති 'ගොතමා භූරිමේධසා'

තෙනාහ ථෙරො පිඩගිංයා:

''නාහං තමහා විපාවසාහි මුහුකතමයි බාහමණ, ගොතමා හරිපණැඤ ණා ගොතමා හරිමෙධසා''ති.

18.

යො මේ ධම්මම්දෙසෙසි සන්දිතිකම්කාලිකං, කණ්තයබයමනීතිකං යසස නත් උපමා කව්වි.

යො මේ ධම්මම්දෙසෙසීත්: යො සො හගවා සයමහු අනා වරියකො පුමෙම අනනුසපුනෙසු ධමේමසු සාමං සවවානි අභිසම්බණ්ඩ තළු ව සබාදකුණුනං පතෙතා බලෙසු ව වසිහාවං. ධම්මමදෙයොසීත්: 'ධම්ම නති ආදිනලාහණං –පෙ– පරියොසානකලතාණං සා ත්ං සවාදක්නං කොවලපරිදුණාණං පරිදුදධා, බහම්වරියං, වහතාරෝ සතිපවසානො වහතාරෝ සම්මපපධානෙ වහතාරෝ ඉද්ධීපාදෙ පකුළුළුයානි පක්ෂ බලානි සහත බොදක්ණ භා අරියං අටය්ඞ්ගිකං මහතං නිබධානං ව නි බබානගාමිනිං ව පරිපදං ආවිකාම දෙසෙසි පක්ඤපෙසි පරාධපෙසි විවරි විහරි උහතාන්අකාසි පකාසෙසීති යෝ මේ ධම්මමදෙසෙසි'.

456

බාත්මණයෙනි, මම ඒ ඥානධාර ඇති ගෞතමයන් කොරෙන් විපුලපුඥා ඇති ගෞතමයන් කෙරෙන් මොහොතකුදු වෙන් වැ නො වෙසෙමි.

තාහං තමහා විපපවසාමි යනු: මම් බුදුන් කෙරෙන් චෙන් වැ නො වෙසෙම්, නො පහවෙමි, නො බැහැර වෙමි වෙන් නො වෙම් නුයි 'නාහං තමහා ව්ප්පවසාමි' යනු වේ.

මුහුතතමයි බාහමණ යනු: මොහොතෙක්හිදු ඇසිල්ලෙක්හිදු ලයෙක් හිදු වියෙක්හි දු ආයුකාලයෙක්හිදු නුයි 'මුහුත්තමයි' යනු වේ. බාහමණ යනු: ගෞරවයෙන් මයිලණුවන් අමතයි.

ගොතමා භූරිපඤඤාණා යනු: පෘදුලඥාන ඇති, ඥානයෙන් පුකට වූ පුඥාධවර ඇති පුඥුකොතු ඇති පුඤාධිපති වූ විවයබහුල වූ පුවිවය බහුල වූ පුෙක්ෂණ බහුල වූ සමීක්ෂණබහුල වූ පුකටවිහරණ ඇති තව්වරිත කද්බහුල තද්ගරුක තනහිමන තත්පුවණ තත්පුාග්හාර තදයිමුක්ත තදයිපති වූ ගොතමයෙන් කෙරෙන් නුයි 'ගොතමා භූරිපඤඤාණා' අනු වේ.

ගොතමා භූරිමෙධසා- 'භූරි' යි පෘළිවිය කියනු ලැබෙයි. බුදුහු ඒ පෘලිවිසම විඊල වූ පතළ වූ පුඥායෙන් සමන්වාගසයහ. 'මෙධා' යි පුඥාව කියනු ලැබෙයි. යම පුඥායෙක් පුජානනාකාරයෙක්... අමොහ යෙක් ධර්මව්වයයෙක් සමාක්දෘෂ්ටියෙක් වේ ද එයයි. බුදුහු මේ මෙධා-යෙන් පුඥායෙන් උපේතයහ සමුපේතයහ එළඹ සිටියහ මැනැදීන් එළඹ සිටියහ යුක්තයහ පරිපූර්ණයහ සමන්වාගතයහ. එයින් බුදුහු 'සුමෙධස' නුයි 'ගොතමා භූරිමෙධසා' යනු වේ.

එයින් කීහ පිඞගිය තෙරණුවෝ:

''නාහං තමහා විපපවසාමි – ෙ– ගොතමා භූරිමෙධසා''යි.

18.

යම් කෙනෙක් මට තමා විසින් දක්කයුතු එල ඇති නො ද කාලාන්තරයෙහි ලැබිය යුතු ඵල ඇති තෘෂ්ණාක්ෂය වූ කෙලෙස් උවදුරු තැති දහම් දෙසු සේක් ද, යම් කෙනකුන්හට කිසි තැනෙක්හි උපමා නැද්ද උන් වහන්සේ යි.

යො මේ ධම්ම දෙසෙසි අනු: යම් භාගාවත් කොනෙක් තුමු මැ සර්වඥ වූවාහු ආචායායකු රහිත වැ පෙර නො ඇසු විරු දහම් විෂයෙහි තුමු මැසිවයස් අවබොධ කළාහු ද ඒ සතායන්හි දු සර්වඥ බවට පැමිණි-යාහු ද බලයන්හි දු වශී බවට පැමිණියාහු ද උන්වහන්සේ ධම්මම දෙසෙසි-'ධම්මං' යනු: ආදි කලාහණ වූ... පයාිාවසාන කලාහණ වූ අර්ත්ථ සහිත වූ වාඤජන සහිත වූ සියල්ල පිරිපුන් පිරිසිදු සසුන් බඹසර, සතර සනිපව-ඨානය සතර සමාක් පධානය, සතර සෘද්ධිපාදය, පඤ්චෙන් දියය, පඤා බලය, සප්තබෝධාසයය, ආයා කාර්තා හා නිර්වාණ හාමීනී පුනිපදව හා වදළහ දෙසුහ පැනවූහ තැබූහ විවරණ කළහ විහාග කළහ පාළ කළහ පුකාශ කළාහු නුයි 'යො මේ ධම්ම මෙදෙසෙසි' යනු වේ. සත්දිධික මකාලිකතති: සත්දිසිකං අකාලිකං එහිපසයිකං ඔපනයිකං පවුවකාං ඉටදිතබබං විසැසුහිති. එවමයි සත්දිසිකං, අථවා යො දිටෙඨව ධිරීම අරියං අටයඩාහිකං මහතං හාවෙති, තසස මහතසය අනතතරා සමනතතරා අධිගචන්තෙව එලං විඤති පටිලහතිකි එවමයි සත්දිසීකං. අකාලිකතති: යථා මනුසසා කාලිකං ධනං දසවා අනතතරා න ලහතති, කාලං ආගමෙතති, නෙවායං ධිමෙමා යෝ දිටෙඨට ධිමෙම අරියං අටයඩාහිකං මහතං හාටෙති, තසස මහතසය අනතතරා සමනතතරා අධි ගවජනෙව එලං විඤති පටිලහති න පරසු න පරලෝකෙක් 'එවං අකාලිකතති 'සන්දිපීක මකාලිකං'.

තණහක්බයමනීතිකනති: 'කණහා'ති රූපකණහා –පෙ– ධවමතණහා. තණහක්බයනති: තණහස්බයං රාගස්බයං දෙසස්බයං මොහස්බයං ගතිස්බයං උපපතතිස්බයං පටිසන්ඩිස්බයං හවස්බයං සංසාරස්බයං වට්වස්බයං. අනීතිකනති: '්රීති'වුවද නති කිලෙසා ව බන්ඩා ව අභිසම්බාරා ව, ඊතිපපහානං ඊතිවූපසමං ඊතිපටිනිස්කණාං ඊතිපටිපාස්කද්ධිං අමතං තිබ්බානංකි 'තණහස්බයමනීතිකං.'

යසස නත් උපමා කවවිති- 'යසසා'ත් නිඛ්නානසස, නත් උපමාති: උපමා නත්, උපනිධා නත්, ¹ සදිසං නත් පටිභාලගා නත්, න සනා ත සංවිජජති, නූපලබහති, කවවීති: කවවි කිමහිවි කත්ව අජඹාකතං වා බහිදධා වා අජඹාකතබහිඩා වා'ති 'යසස නත් උපමා කවවී'.

ලතනාහ ලඑරෝ පිඩ්**දි**යෝ:

''ගයා ගම ධම්මමදෙසෙයි සන්දිාසීක මකාලිකං, කණ්හස්බයමනීතිකං යසස නත්වී උපමා කවවී''ති.

19.

පසසාමී නං මනසා චක්ඛුනා වාª. රත්තිං දිවං බුාදාමණ, අපාමනෙකා, නමසයමාලනා විවසෙම් රත්තිං⁸. තෙනෙව මණුසැමී අවිපාවාසං.

පසසාමී තං මතසා වකබුතා වාති: යථා වක්බුමා පුරිසො ආලොබක රූපගතානි පලසයහා, දක්ඛයා ඔලොකෙයා නිජ්ඣාලයයා උපපරිකෝයා එවමේවාහං බුද්ධං හගවනතං මනසා පසසාමී, දස්ඛාමී ඔලොකෙම් නිජ්ඣායාමී උපපරිස්ඛාමීති 'පසසාමී නං මනසා වක්ඛුනාවා'.

^{1.} උපනිසි තාස්ටි- පන

විකවුනා ව - ව-වි-ක

^{3.} නාමයසමාතොව වගසම් රතකිං – ස

පාරායණානුගිති නිර්දේශය

සන්දිටයික මකාලිකං යනු: තමා දිසින් දක්කයුතු එල ඇති නො ද කාලාන්තංයෙහි ලැබිය යුතු එල ඇති 'එව බලව' යි දක්වමට නිසි තමා සික්හි එළවීමට නිසි නුවණැතියන් විසින් තමන් යමන් කෙරෙහි ලං දකයුතු නුයි මෙසේක් 'සන්දිවයිකං' යනු වේ. නොහොත් යමෙක් මෙ අත්බැවහි මැ ආයම අෂ්ටාංගිකමාර්ගය වඩා ද, ඒ මාර්ගයට අනත්තර වැ සමනන්තරවා එකක්නෙන් එලය අධිගම කෙරෙයි විදියි ලබා නුයි මෙසේක් 'සන්දිවයිකං' යනු වේ. අකාලිකං යනු: යමසේ මිනිස්සු කාලික වූ ධනය දී අනතුරු වැ නො ලබක්ද කල් බලක් ද මේ දහම එසෙයින් නො මැ වෙයි. යමෙක් මේ අත්බැවහි මැ ආයම අෂ්ටාංගිකමාර්ගය වඩා ද ඒ මාර්ගයට අනත්තරවැ සමනන්තර වැ එකත්නෙන් එලය අධිගම කෙරෙයි විදියි. ලබයි පර අත්බැවහි නො වෙයි පරලෙවහි නො වේ. මෙසෙයින් අකාලික හුයි 'සන්දිවයික කොලිකං' යනු වේ.

ත ගහනබයමන්තිකං- 'තණහා' යනු රූපතාෂ්ණා යැ… ධර්මතාෂ්ණා යි. ත ගහනබය යනු: තෘෂ්ණාක්ෂය යැ රාගක්ෂය යැ ද්වෙෂක්ෂය යැ මොහක්ෂය යැ ගතික්ෂය යැ උපපාප්තික්ෂය යැ පතිසන්ධික්ෂය යැ හව-ක්ෂය යැ සංසාරක්ෂය යැ වාත්තක්ෂය යි. අනීතිකං- 'ඊති' යි ක්ලේශ-යෝ ද ස්කන්ඩයොය ද අභිසංස්කාරයෝ ද කියනු ලැබෙති. ඊතිපුහාණය රීති සන්තිසුවීම ඊති දුරැලීම ඊති නො පැවැත්ම අමාමහ නිවන නුයි 'තණහක් බයමනීතිකං' යනු වේ.

යසස නත් උපමා කවවි- 'අස්ස' යනු: නිර්වාණයට. නත්රි උපමා යනු: උපමා නැති උපනිධි නැති සදාශයෙක් නැති පතිහාගයෙක් නැති නො වේ නො පැනේ නො ලැබේ. කවවි යනු: අධාහත්ම වේවයි බාහා වේවයි අධාහත්ම බාහා වේවයි කියිවකැකිසිවෙක්හි කියි සැනෙකැ නුයි 'යසස නත්රි උපමා ක්වවි' යනු වේ.

එයින් කීහ පිඩගිය තෙරණුවෝ:

''යො මෙ ධිඔමදෙසෙයි –පෙ– යසස නත් උපමා කවවි''යි.

19.

බාහ්මණයෙනි; (මම,) අපුමත්ත වූයෙම දවරැයැ ඇඳින් මෙන් මතසින් ඒ ගෞතම බුදුන් දක්මි, නමස්කාර කෙරෙමින් මැ රැය ඉක්මවමී, එයින් මැ අව්පුවාසය හගිමි.

පසසා ටිනං මනසා වකබුනා වා -යම්සේ ඇස් ඇති පුරුෂයෙක් ආලෝක යෙහි රූපගතයන් බලා නම් දකි නම් අවලෝකනය කෙරේ නම් නිධාංන කෙරේ නම් වීමසා නම් එසෙයින් මෑ මම භාගාවත් බුදුන් මනසින් බලමි දකිම් අවලෝකනය කෙරෙම් නිධාංන කෙරෙම් පිරික්සම නුයි 'පස්සාම් නං මනසා චනබුනා වා' යනු වේ.

පාරායන සුකතනිදෙදසො

චුලලකිඥෙස පාළි

රතතිං දිවං බුාහමණ අපපමනකාති– රතතිං ච දිවා ච බුදධානුසසතිං මනසා භාවෙනෙකා. අපාමතෙකාති 'රතතිං දිවං බුාහමණ අපාමතෙකා'.

නමසසමානො විවසෙම රතතිනත්ං- 'තමසසමානො'ති කායෙන වා තමසසමානො, වාචාය වා තමසසමානො, විකොන වා තමසසමානො, අනිතුපටිදකතියා වා නමසසමානො, ධම්මානුධම්මපටිපතතියා වා නමස මානො, සකකාරයමානො,¹. ගරුකාරයමානො³. මානයමානො පුජයමානො රතතිං දිවං විවසෙම, අතිනාමෙම අතිකකමාමීති 'නමස මානො විවලසම රතතිං'.

තෙනෙව මඤඤාම අවිපපවාසනත්: තාය බුද්ිානුසසත්යා භාවෙනෙතා. අවිපාවාසොති තං මඤඤුම අවිපාවුකොත්² 'තං මඤඤුම ජානාම එවං ජානාම එවං අජානාම්, එවං විජානාම්, එවං පටිවිජානාමි, එවං පටිවිජඣාමීත් 'නෙනෙව මඤඤුම් අවිපාවාසං.'

නෙනාහ ථෙරො පිඞ්ඩියො:

''පසසාමි නං මනසා චකබුනා වා රතතිං දිවං බාහමණ අපපමතෙතා, නමසසමානො විවසෙමි රතතිං නෙනෙව මණුඤුම් අවිපපවාස''නනි.

20.

සඳඩා ච පීති ච මනො සති ච⁴ තාපෙතති මෙ ගොතමසා සනමහා, යං යං දිසං වජනි⁵ භූරිපයෙඤ ස තෙ න මතනොව නතෝ හමසමි.

සදධා ව පිති ව මනො සතිවාති– 'සදධා'ත් ''යා ව හගවතතං ආරඛන සදධා සදදහනා ඔකපෙනා අභිපෙසාලද් සදධා සදධීණ්ෂීයං සදධාබලං --පෙ- පිතිති: ''යා හගවතතං ආරඛන පිති පාංචාජජං' ආමොදනා පෙමාදනා හාමසා පහාමසා විතති තුටයී ඔදගාං අතතම-නතා චිකාසස''. මනොත් ''යං ව හගවනතං ආරඛන චිකතං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනිණ්ෂීයං විණුඤුණං විණුඤුණකාමණා තජජාමනොවිඤඤණධාතු''. සතීති: ''යා හගවනතං ආරඛන සති අනුසෙති -- පෙ- සම්මාසතීතී'' සදධා ව පීතී ව මනො සතීව'.

- 6. අතිපපහාදෙ ව-වි-ක
- 7. පාමුජජං සහා,

8. මොදනා ආමොදනා - ම ජ සං

^{1,} සතුකාරමාලතා -- මජ සං ව්-ව්-ක

^{2.} ගරුකාරමානො - ම ජ සං ව-ව්-ක

^{3.} අවිපාටුවෙඨාති – ම ජ සං.

^{4.} සකිමකා- පත

ර්. යංයංදියං හජය – ව–වී–සා

රතතිං දිවං බාහමණ අපපමතෙතා යනු: රැයිදු දවහල්හිදු අපුමත්ත වැ බුද්ධානුස්මෘතිය මනසින් වඩනුයෙම නුයි 'රක්තිං දිවං බාහ්මණ අප්ප මත්තො' යනු වේ.

තමසසමාතො විවසෙම රතතිං 'නමස්සමාතො' යනු: කයින් හෝ නමස්කාර කරනුයෙම් වචනයෙන් හෝ නමස්කාර කරනුයෙම සිතින් හෝ නමස්කාර කරනුයෙම අන්වර්ත්ථ පුතිපත්තියෙන් හෝ නමස්කාර කරනු ගෙම ධර්මානුධර්මපුතිපත්තියෙන් හෝ නමස්කාර කරනුයෙම සත්කාර කරනුයෙම ගරු කරනුයෙම මානන කරනු යෙම පූජා කරනුයෙම දිවරය ගෙවම ඉක්මවම අතිකුමණය කෙරෙම නුයි 'නමසෙමානො විවසෙම් රත්තිං' යනු වේ.

තෙනෙව මඤඤාම අවිපපවාසං- ඒ බුද්ධානු ස්මෘතිය වඩනුයෙම උන් වහන්සේ අවිපුවාස කොට හහිමි උන් වහන්සේ අවිපුවාස වූවන් කොට හහිමි, දනිම මෙසේ දනිම මෙසේ එකක්නොන් දනිම් මෙසේ අනෙකපු-කාරයෙන් දනිම මෙසේ සකාරණ වැ දනිම මෙසේ පුතිවෙධ කෙරෙම නුයි 'තෙනෙව මඤඤාම අවප්පවාසං' යනු වෙ.

එයින් කීහ පිඞ්ගිය තෙරණුවෝ:

''පසසාමි නං මනසා -- පෙ- තෙනෙව මඤඤාමි අවිපපවාසං''යි.

20.

මාගේ ශුදුඛාව ද පුතිය ද මනස ද ස්මෘතිය ද ගෞතමසාශනයෙන් පහ වැ නො යෙති. විපුල පුඤා ඇති උන් වහන්සේ යම යම දෙසකට වඩනාසේක් ද ඒ ඒ දෙසට මැ මේ නමු වූයෙම වෙමි.

සදධා ව පිති ව මනො සතිමා- 'සද්ධා' යනු: භාගාවතුන් ඇරබ යම හදදධාවක් හදහන අයුරෙක් ගුණයෙහි බැසගැනීමෙක් අතිශය ළසාදයෙක් හැදැරීමෙක් ශුද්ධෙන්දියයෙක් ශුද්ධාබලයෙක් ... ප්රීති යනු: බුදුන් ඇරබ යම ප්රීතියක් පුමුදික බවෙක් ආමොදනයෙක් පුමොදනයෙක් හර්ෂයෙක් පහර්ෂයෙක් විත්තියක් තුෂ්ටියක් උදගු බවෙක් විත්තයාගේ සතුටු බවෙක් වේ ද එය යි. මනො යනු: භාගාවතුන් ඇරබ යම විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් හදේයයෙක් පණ්ඩර වූ භවාඩගමනසෙක් මන සඩබාහත මනායතනයෙක් මනින්දියයෙක් විඥානයෙක් විඥානස්කන්ධයෙක් කදනුරුප මනෝවිඥාන ධාතුයෙක් වේ ද එය යි සති යනු: භාගාවතුන් ඇරබ යම ස්මෘතියක් අනුස්මෘතියක් ... සමාකස්මෘතියක් වේ ද ඒ නුයි 'හද්ධා ව පීන් ච මනො සතිව' යනු වෙ.

වුලලනිදෙස පාළි

පාරායන සුකානිලඥසො

නාපෙනති මේ ගොතමසාසනමහාති: ඉමේ වතතාරෝ ධම්මා ගොතමසාසනා බුඩාධාසනා ජිනසාසනා සථාගතසාසනා දෙවදෙව– සාසනා අරහනනසාසනා. නාපෙනතික් නාපෙනති න ගචඡනති න විජහනතී න විනාසෙනතිති 'නාපෙනති මේ ගොතමසාසනමහා'.

යං යං දිසං වජත් භූරිපඤඤඤාති: 'යං යං දි'සතති පුරතිමං වා දිසං පච්ඡිමං වා දිසං දක්ඛිණං වා දිසං උතතරං වා දිසං වජති ගච්ඡති කමති අභිකකමති, භූරිපඤඤඤාති: භූරිපඤඤඤ මහාපඤඤ තිකඛාලඤඤ පුථුපළඤඤ භාසපලඤඤ ජවනපණඤඤ නිඛෛධික– පළඤඤ. 'භූරි'වුවවති පඨවී, තාය පඨවිසමාය පඤඤය විපුලාය විසාහාය සමනතාගතොති 'යං යං දිසං වජති භූරිපණඤඤ'.

ස තෙන තෙනෙව නතො'හවසමීති: මසා යෙන බුදෙධා තෙන ගත– නෙව නතො තනතිනෙනා තපොනො තපාබහාරො තදයිමුනෙනා තදයිපතෙයොත් 'ස නෙන තෙනෙව නතො 'හමසමි'.

ලතනාහ ෙෙරා පිඞ්ගියො:

''සදධා ච පීති ච ම⊙නා සත් ච නාපෙතති මේ ගොතම සාසනමහා, යං යං දිසං චජති භූරිපයෙඤිඤ ස ගතන තෙනෙච නතෝ`හමසමී''කි.

21.

ජිණණසා මේ දුඛබලථාමකසා තෙතෙව කායො න පලෙති¹ තසා, සඩකපායාතාය¹ වජාමි නිවවං මනො හි මේ බාහමණ තෙන යුතෙකා.

ජිණණසස මේ දුබබලථාමකසසාති – 'ජිණණසසා'ති ජිණණසස වුදඩසස මහලලකසස අදධිගතසස වියෝ අනුාතතාසය දුබබලථාමකසසානි: දුබබල ථාමකසස අපපථාමකසස පරිකතථාමකසසාති 'ජිණණසස මේ දුබබල_ ථාමකසස'.

නෙනෙව කායො න පලෙති තඣාති: කායො යෙන බුදෙඩා තෙන න පලලති න වජති න ගවඡති නාභිකකමතීති 'තෙනෙව කායො න පලලති තඣ'.

1. පලරකි - ස

3. සධ්කප්ජයනතාය – ම ජ සං, සාස

වු**ල**නිර්දෙ පොලි

පාරායන සූතුනිර්දෙශය

තාපෙතති මේ ගොතමසාසන®හා යනු: මේ සතර ධර්මයෝ ගෞතම්ශාසනයෙන් බුද්ධශාසනයෙන් ජිනශාසනයෙන් තථාගතශාසන-යෙන් දෙවදෙවශාසනයෙන් අර්හත් ශාසනයෙන්. නාපෙතති යනු: නො පහ වෙති නො යෙති නො හරිති නො නැසෙත් නුයි 'නාපෙන්ති මේ ගොතම සාසනම්භා' යනු වේ.

යං යං දිසං වජ හි හූ රිපාඤාඤා- 'යං යං දිසං' යනු: පෙරදිගට හෝ පැළදිගට හෝ දකුණුදිගට හෝ උතුරුදිගට හෝ යේ ද ගමන් කොරේ ද පිය නහා ද ඉදිරියට යේ ද. 'හුරිපයෙකුකු' යනු: පාථුලපඤා ඇත්තේ මහා-පඤා ඇත්තේ තික්ෂණ පුඤා ඇත්තේ විපුල පුඤා ඇත්තේ හර්ෂබයුල පඤා ඇත්තේ ජවනපඤා ඇත්තේ හිරිවේධික පඤා ඇත්තේ. 'භූරි' යි පාරිචිය කියනු ලැබෙයි. පෘරිචිය හා සම වූ ඒ විපුල වූ (විස්තෘත වූ) පුඤා-යෙන් සම න්වාගත වූයේ නුයි 'යා යං දිසං වජකි භූරිපඤෙඤා' 'යනු වේ.

ස තෙන තෙනෙ'ව නතො' හමසම යනු: ඒ බුදුහු යම් දිසාහාගයෙක්ති වෙත් ද ඒ ඒ දිසාහාගයෙහි මැ නැමුණෙම එයට නිමන වූයෙම එයට නැඹුරු වූයෙම් එයට බර වූයෙම් එහි අයිමුක්ත වූයෙම් එය අධිපති කොට ඇතියෙම් නුයි 'ස තෙන තෙනෙ' ව නතො' හමස්මී' යනු වේ.

එයින් කිහ පිඩගිය තෙරණුවෝ:

''සදධා ච පීතී ච –පෙ– ස තෙන තෙනෙ'ව නතො' හමසමි'' යි.

21.

ජීඊණ වූ (එයින් මැ) අල්පවියා ී ඇති මාගේ කය එ කරුණින් මැ එහි නො යෙයි. සංකල්ප ගමනින් එක්වන් යෙමි. එහෙයින් බුාහ්මණ ශෙනි, මාගේ සිත ඒ බුදුන් ඇති තැන්හි යෙදුණේ වෙයි.

ජිණණසස මෙ දුබබලථාමකසස - 'ජිණ්ණසස' යනු; ජීර්ණ වූ වයො-වෘද්ධ වූ මහලු වූ නිවිධ වයො කොට්ඨාශයන් ඉක්මගිය තුන් වැනි වයසට පැමිණි. දුබබලථාමකසස යනු: දුර්වලවීයාී ඇති අල්පවියාී ඇති මන්දවීයාී ඇති නුයි 'ජිණ්ණස්ස මෙ දුබබලථාමකස්ස' යනු වේ .

තෙනෙව කායෝ න පලෙති තළු – බුදුහු යම් තැනෙක්හි වෙත් ද කය එසැනිත් පලා නො යෙයි, නො යෙයි, ගමනය නො කෙලරයි, නො පෙරටයේ නුයි 'කෙනෙව කායෝ න පලෙති කත්ළු' යනු වේ.

ව්ලලනිඥෙස පාළි

සධානපෙයසසාය වජාමි නිවවතති-සඬකපපහමනෙන විතකකගමනෙන ඤාණගමනෙන පඤඤුගමනෙන බුණ්ීගමනෙන වජාමී ගවජාමී අභිකකමාමීකි 'සඬකපපයකාය වජාමි නිවවං'.

මගතා හි මේ බාහමණ තෙත යුතෙකාති 'මතො'ති ''යං චිතාං මතො මානසං – පෙ– තජරා මනො විණුඤුණධාතු, මතො හි මේ බාහමණ තෙත යුතෙකාති: මතො යෙන බුදේධා තෙන යුකොා පයුකොා සංයුකොති 'මනොහි මේ බාහමණ තෙන යුකො:

ලතනාහ ලෙරා පිඩාගියො.'

"ජීණණකා මෙදුබබලථාමකතා තොනොව කායෝ ත පලෙති තත්, සංකපපයකතාය වජාමි නිචචං මනො ති මෙ බාහමණ ඉතන යුකො''ති.

22.

පබේක සයානො පරිඑඤමානො දීපා දීපං¹ උපපලව්ං,³ අථඇසාසිං සම්බුදධං ඔසතිණණමනාසවං.

පඩෙක සයානො පරිඑඤමානොති-'පලේකසයානො'ති කාමපලේක කාමකඇමේ කාමකිලෙලස කාමපලිපෙ කාමපරිළාගෙ කාමපළිබොලධ **මසමාමතා සයමාතො වසමා**තො ආවසමාමතා පරිවසමානොති පල**ඩ**ක සයාලතා. පරිඑඤමානොති: කණහාඑඤතාය එඤමාලතා, දිටසීඑඤතාය එඤමාංතා, කිලෙසඑඤතාය එඤමාතො පංයාගඑඤතාය එඤමාංතා, විපාක**ඵ**ඤතාය මනොදුවවරිතඑඤතාය එඤමානො. එඤමාලතා, එඤමානො, දුඩේයා දෙසෙන එඤමානො, මුළෙහා රංකතා රාගෙන මොහෙත එඤමානො, විනිබදේඛා්' මාතෙත එඤමානො, පරාමලෙකා එඤමානො, විඣොපගතො දිවිසියා උද්ධිමච්චන එඤමානො. අති**ටයං** ගතො විවිකි.විජාය එඤමානො, ථාමගතො **අනුස**මයහි එඤමානො, අලාගහන එඤමාංතා, ලාගෙන එඤමාලතා. යංසන එඤමානො, අයසෙන එඤමානො, පසංසාය එඤමානො, නිඥය එඤමාංනා, සුබෙන එඤමානො, දුසොබන එඤමානො,

1. දසාදසං - ව--ව-ක

2. COOS-0 5

3. කාමබළිංස - ච ජ අං, භාා, කාමපලිංස - ₽-ව්-ක

^{4.} විනිඛ්නෙඛ්ය - ම ජ සං, සායා, ව-වි-සං

චූලනිර්ගෙනාලි

සඩකපපයතතාය වජාමී නිච්චං යනු: සංකල්ප ගමනින් විතථක ගමනින් ඥාන ගමනින් පු ඥා ගමනින් බුද්ධි ගමනින් යෙම් ගමනය කෙරෙමි පෙරට යෙම් නුයි 'සඩ්කප්පයත්තාය වජාමී නිච්චං' යනු වේ.

මහො හි මේ බාහමණ තෙන යුකෙතා- 'මනො' යනු: යම් සිතෙක් මනයෙක් මානසයෙක් ...කදනුරුපමනොවිඥාන ධාතුයෙක් වේ ද එය යි. මනො හි මේ බාහ්මණ තෙන යුත්තො යනු: බුදුහු යම් කැනෙක්හි වෙත් ද සිත එතැන්හි යුක්ත යැ පුයුක්ත යැ සංයුක්ත නුයි 'මනො හි මේ බාහ්මණ තෙන යුත්තො' යනු වේ.

එයින් කීහ පිඩ්ගිය තෙරණුවෝ:

''ජිණණසස මේ –පෙ– මනො හි මේ බුාහමණෙ තෙන යුතෙතා''යි.

2**2**.

කාමප බිකයොති හෝනෙම් හාත්පයින් සැලෙනුයෙම් ශාස්තෘ සඩ්බාාත ද්වීපයෙන් ද්වීපයට පා වැගියෙම්. ඉක්බිති (පහණසෑ වෙහෙ-රෙති දී, චතුරොඝය තරණය කළ ආශුව රහිත වූ සම්බුදුන් දිටිමි.

පඩෙකසයානො පරිඑඤමානො- 'පඩ්කෙසයානො' යනු: කාමපඩ්ක (මඩ) යෙහි කාමකර්දමයෙහි කාමක්ලේශයෙහි කාමපලිපයෙහි කාම පරිදහයෙහි කාමපරිරෝධයෙහි හෝනෙම් ශයනය කරනු යෙම් වසනුයෙම් **චෙ**සෙසින් වස**නු**යෙම් සර්වපුකාරයෙන් වසනුයෙම් නුයි 'පඬිකො සයානො' යනු වේ. පරිඑඤමාතො යනු: තෘෂ්ණාස්පන්දයෙන් ස්පත්දනය වනුයෙම් (සැලෙනුයෙම්) දෘෂ්ටිස්පන්දයෙන් සැ**ලෙනුයෙම්** ක්ලෙශස්පන්දයෙන් සැලෙනුයෙම් පුයෝගස්පන්**දයෙ**න් සැලෙනු-විපාකස්පඥ ොත් සැලෙනුයෙම මනොදුශ්චරිතස්පත්දයෙන් ලයම් සැලෙනුයෙම රක්ත වැ රාගයෙන්. සැලෙනුයෙම දුෂ්ට වැ ද්වෙෂ යෙන් සැලෙනුයෙම් මුඪ වැ මොසයෙන් සැලෙනුයෙම් විනිබද්ධ වැ මාතයෙන් සැලෙනුයෙම් පරාමෘෂ්ට වැ දෘෂ්ටියෙන් සැලෙනු යෙම් වික්ෂෙපගත වැ ඖද්ධතායෙන් සැලෙනුයෙම් නිශ්චයට නො පැමිණ විචිකිත්යායෙන් සැලෙනුයෙම් ථාමගත වැ අනුශයෙන් සැලෙනුයෙම ලාභයෙන් සැලෙනුයෙම අලාභයෙන් සැලෙනුයෙම යසසින් සැලෙනුයෙම් අයසයින් සැලෙනුයෙම් පිශංසායෙන් සැලෙනුයෙම් නින්ද. oයන් සැලෙනුයෙම් සුබයෙන් සැලෙනුයෙම් <u>ද</u>ෘඛයෙන් සැලෙනුයෙම්

465

වුලානිදෙස පාළි

ජාතියා එඤමානො, ජරාය එඤමානො, බාෲධිතා එඤමානො, මරගණන එඤමානො, සොකපරිදෙව දුසබදෙමනසසූපායාංසහි එඤමානො, ඉතරයි කෙන දුකෙබන එඤමානො, තිර චඡානයොතිකෙන දුකෙබන එඤමානො, දූංකාන එඤමානො, €:නුසකෙත[∎] **පෙතුණි විසයිකෙත** 1 ද ෙ සබන ගබෙහාකක නැ⁶ මුලකෙන එඤමානො, දුකොබන එඤ මා ෙනා ගබහටයිතිමුලකෙන දුකෛබන එඤමානො, බොදිට්ඨානම්ලකෙන දුකෛබන එඥමානො, ජාකඤුපන්ඛණිකෙන දුකෛබන-ජාකසා ජරාලධයා.කෙන දු කෙබන – අතතු පකක මෙන දු කෙබන – පරූ පකක මෙන දු කෙබන – ස ඞබාං -දුකෛබ ග – වි පරිතාමදු කෛබත – වසාබුරෝගෙන දුසෛබන--සොත රොගෙන දුසෙඛන– ඝානරොගෙන දු**ෙකුබ**න– ජිවහා රොගෙන දු සො නො ---සීසරාගෙන ද ෙසබන– කායරෝගෙන දුකෛකත– දුකොබන– දනානරොගෙන කණණරොගෙන දූකොනා– මුබරෝගෙන දුසොමන--කාමසන සාලසන පිතාලසන ඩලහන³ ජුරෙන කුච්ඡීරොගෙන ව්සුවිකාය කුචෙ**ධ**න ගලණ්ඩන කි**ලා**සෙන සොමසන අපමාරෙන දෙද යා කණ්ඩුයා කචජුයා රබසාය විතවජිකාය ලොහිතපිනොත⁴ මධුමෙහෙන අංසාය **ආබා**ධෙන පිළකාය ලසමහ සඳී**ට්**බා ඉතත **ආබාබෙ**න වාතස**ිටු** ධානෙන ආඛාරධන සනතිපාති ෟකත ආධාරෛත උතුපරිනා**මජෙ**න **ආබාබෙ**න විසමපරිහාරජෙන ආඛාඉධන ඔපකකමිකෙන ආඛාඉධන කමාවිපාකජෙන ආබාඛෙන සීතෙන උණොන ජිසවජාය පිපාසාය උචවාරෙන පසාාවේන ඩංසමකසවාතාතදසිරිංසපද,මඵලසාන දුසෛත මාතුමරණෙන දුයොබන පිතුමරණෙන දුකොබන පුනාමරණෙන දූකොබන ධිතුමරණෙන ඤාතිවාසතෙත දූංසබන දුසෙබන හොගවාසනොන දූ**ෙසාබ**න රොගවාසනෙන දූසෙබන සීලවාසනෙන දූ සබන දිටයිවාසනෙන දුසෙකන එඤමානො සම්ථඥමාලනා විපථඥමාලනා වේධමාලනා පලවධමානො සම්පුවේධමානොති 'පබොසයානො පරිඑඤමානො'.

දීපා දීපං උපපලවිනුති සඣාරතො සඣාරං ධමාසබානලතා ධමාසබානං ගණතො ගණං දිටසීයා දිටසීං පටිපදය පටිපදං මහානො මහා පලවිං උපලවිං උපපලවිං සමුපපාවනති (දීපාදීපං උපපලවිං.)

 වනාසංකන- ම-ව-වි-ක මානුපිකේන මජසං

- ඛාගෙන ව--වි---ක, ම ජ සං,
- 4. ලොහිතෙන පිහෙතන ප-වි-ක, සාා

¹ පිෂාශිවිසයිංකන - පන.

ජාතියෙන් සැලෙනුයෙම ජරායෙන් සැලෙනුයෙම වාාාධියෙන් සැලෙනු euම මරණයෙන් සැලෙනුයෙම් ශෝකපරිදෙවි දුඃබ දෞර්මනසා උදායාස-යෙන් සැලෙනුයෙම් නිරුක්න් සැලෙනුයෙම් තිරිසන්යොන්හි වූ දුකින් සැලෙනුයෙම් පේතවිෂයෙහි වූ දුකින් සැලෙනුයෙම් මානුෂික දුකින් **සැලෙනුයෙම් ගර්හාවකාන්තිමූලක දුකින් සැලෙනුයෙම් ගහිතිස්ටීතිමූලක** දුකින සැලෙනුයෙම ගර්භාවානත්ථාන මූලක දුකින් සැලෙනුයෙම උපන්හු පිළිදග්නා දුකින් උපන්හු පරාඅයත්කොට ඇති දුකින් – ආත්මොපකුම දුකින්– පරොපකුම දුකින් - සංස්කාර දුකින්– විපරිණාම දුකින්– දුකින්– දුකින්–ඉෙංතු රොගයෙන් වන චක්ෂුරොගයෙන් වන සාණරොගයෙන් වන දුකින්– ජිභ්වාරොගයෙන් වන දකින් කායරොගයෙන් වන දුකින්– ශීර්ෂරොගයෙන් වන දුකින්– කර්ණරොග යෙන් වන දුකින්– මුබරොගයෙන් වන දුකින්– දන්ත රොගයෙන් වන දුකින්– කාශ්යෙන් ශුවාසයෙන් පීනුසින් දහයෙන් ජ්වරයෙන් කුස්රොවන් වූර්ඡායෙන් පුස්කන්දිකායෙන් (අතීසාරයෙන්) ආමශුලරෝගයෙන් චිගුචිකා යෙන් (මහාච්රෙචනයෙන්) කුෂ්ටරොගයෙන් ගණ්ඩයෙන් කබර රෝ ායෙන් ශුෂ්කරෝගයෙන් අපස්මාරයෙන් පිළිකායෙන් කණ්ඩුතියෙන් කැසීමෙන් රධසා (නියභිරින් පහළ තැන උපදනා රොග) යෙන් විතච්ජිකා (අතුල්පතුල් හිරිතැලෙන) රොගයෙන් රත්පිතින් මධුමෙහයෙන් අර්ශසින් ලෙගෙ පිළිකායෙන් හගන්දරායෙන් පිතින් උපදනා රොවින් සෙමින් උපදනා රොවින් වයින් උපදනා රොවින් සන්නිපාකික රොවින් සෘතු පරිණාමයෙන් උපදනා රොවින් (සථානනිසදහාදි) විෂමපරිභාරයෙන් උපදනා රොවින් උපකුමයෙන් උපදනා රොවින් කර්මවිපෘකයෙන් උපදනා රොවින් ශී්කයෙන් උෂ්ණයෙන් සයින් පවසින් මලමූ පහ කිරීමෙන් මැසි මදුරු-චා-අව දිග්දෑ පහසින් වන දුකින් මවගේ මරණගෙන් වන දුකින් පියාගේ මරණයෙන් වන දුකින් පුසාගේ මරණයෙන් වන දුකින් දුව ගේ මරණයෙන් වන දුකින්, ඥාකිවාසන දුකින් හොග වාසන දුකින් රොග වාසන දුකින් ශීල වාසන දුකින් දෘෂ්ටි වාසන දුකින් සැලෙනුයෙම ල මානොවට සැලෙනුයෙම් වෙසෙයින් සැලෙනුයෙම් කම්පනය වනුයෙම් වෙසෙසින් කම්පනය වනුයෙම අතිශයින් කම්පනය වනුයෙම් නුයි ' පඩකො සයානො පරිඑන්දමානො' යනු වේ.

දීපා දීපං උපපලවිං යනු: ශාස්තෘහු කෙරෙන් ශාස්තෘහු කරා ධර්ම බහාතයෙන් ධර්මබාානයට ගණයෙන් ගණයට දෘෂ්ටියෙන් දෘෂ්ටියව පුතිපත්තියෙන් පුතිපත්තියට මාර්ගයෙන් මාර්ගයට පාවීම කරණය කෙළෙම උත්තරණය කෙළෙම මැනැවින් උත්තරණය කෙළෙම නුයි 'දීපා දීපං උපපලවිං' යනු වේ. අථදදසාසිං සමබුදධනති-'අථා'ති පදසන්ඩි පදසංසගෙනා පදපාරිපුරි අසාබරසමවාගයා බාසඥිනසිලිටගීතා පදනුපු බතතා¹ පෙතං 'අථා'ති, අදදසාසිනති: අදදසං අදදසකිං අපසයිං පටිචිජකිං බුදෙධාති: ගයා ගෙවා සයමහු අනාචරියකො – පෙ-- සච්ඡිකාප*කා*ඤතති යදිදං බුදොති, 'අථදදසාසිං සමබුදඩං'.

ඔසතිණණමනාසවතති-'ඔසතිණණ'තති හගවා කාලමාසං තිරෝණ, හවොසං තිරෝණා, දිටෙඨාසං තිරෝණා, අවිජෙජාසං තිරෝණා, සබබසංසාරපථං තිරෝණා, උතතිරෝණා නිතතිරෝණා අතිකකතෙතා සමතිකකතෙතා වීතිවතෙතා සො වුන්වාලසා විණණවරගණා – පෙ – ජාතිමරණසංසාරෝ නත්වී තසස පුනබහවො'ති 'ඔසතිණණා'. අනාසවනත්: වතතාරෝ ආසවා: කාමාසවෝ හවාසවෝ දිටඨාසවෝ අවිජජාසවෝ, ලත ආසවා බුදධසා හගවලතා පහිනා උවජිනනමුලා නාලාවතුකතා අනහාවකතා ආයතිං අනුපොදධමමා, තසමා බුදෙධා අනාසවෝ ති 'ඔසතිණණමනාසවං'.

ංතනාහ රෙරෝ පිඞ්ගියෝ:

''පබොත සයානො පරිඑඤමානො දීපාදීපං උපපලවං,ª අථඥසාසිං සමබුදධං ඔසකිණණමනාසව''නති.''

23 යථා අහු වකකලි මුතනසලඬා හදාවුබො ආලවි ගොතමො ව, එවමෙව භිමපී පමුණුකු සදඩං

ගම්සසසි කිං පිඩගිය මච්චුබෙයාසස පාරං.

යථා අනු වකකලි මූතතසදෙධා හදුාවූයෝ ආලවිශෝතමෝ වාති යථා වකකලිමටරා මූතතසදෙධා සදධාගරුකො සදධාපුබබන්නමො සදධායි මූතතා⁴ සදධායිපතෙයොං අරූතතපතො, යථා හදුාවූයෝ රේගේ මූතතසදෙධා සදධාගරුකො සදධා පුබබන්නමො සදධායිමුතෙතා සදධායිපතෙයොං අරහතතපතෙතා. යථා ආලවිශෝතමෝ දෙධායිමුතෙතා සදධායිපතෙයොං අරහතතපතෙතා. යථා ආලවිශෝතමෝ දෙධායිමුතෙතා සදධායිපතෙයොං අරහතතපතෙතා. යථා ආලවිශෝතමෝ දෙධායිමුතෙතා සදධායි පතෙයොං අරුතතපතෙතාකි යථා අනු වකකලි මූතතසදෙධා හදාවුඩො ආලවිශෝතමෝ ව.

3. සලදධා – ම ජ සං

4 සඩාවිමුතෙතා - පත.

^{1.} පුබබතා මෙතං අථාති- - -ව-වි-ක. 2. පලාවිං උපලලවිං සමපලලවීං - ම ජ සං.

චුලත්ර්දෙශ පාළි

අඑදදසායිං සම්බුදධං- 'අථ' යනු: පදසන්ධි යැ පදසංසර්ග යැ පද පරිපූර්ණතා යැ අක්ෂරසම්වාය යැ වාකැජන ශ්ලිෂ්ටතා යැ තෙල 'අථ' යනු පැයන්ගේ අනු පිළිවෙළ නුයි. අදදසායිං යනු දිටිම දුටුයෙම දර්ශනය කෙළෙමි. පුතිවෙධ කෙළෙමි. බුදෙධා යනු: යම භාගාවතුන් කෙනෙක් පරොපදේශ රහිත වැසිවසස් අවබෝධ කළ කෙනෙක් තමහට ආචායායන් තැති කෙනෙක්... මේ 'බුද්ධ' යනු බොධිදැවමූලයෙහි දී සිවසස් පුතාක්ෂ කිරීමෙන් උපන් පුඤප්තියක් නුයි ''අථද්දසාසිං සම්බුද්ධං'' යනු වේ.

ඔඝතිණණතොසවං- 'ඔසතින්ණං' යනු; බුදුහු කාමොසය තරණය කළහ හවොසය තරණය කළහ දෘෂ්ටි ඔසය සරණය කළහ අවිදාං ඔසය තරණය කළහ, හැම සංසාර පථය තරණය කළහ උත්තිර්ණ ශිස්තීර්ණ අතිකුමණ සමතිකුමණ කළහ ඉක්ම සිටියහ. උත් වහන්සේ වැසනිම වූ දශ ආයාවාස ඇතියහ පුරුදු කළ වරණධර්ම ඇතියහ ... ජාතිමරණ සංසාර සඞ්බාහත පුනර්හවය උත්වහන්සේට නැත් නූයි 'ඔසතින්ණං' යනු වේ. අනාසවං යනු: ආසුව සසරෙකි: කාමාසව යැ හවාසුව යැ දෘෂ්ටාහ දුව යැ අවිදාහසුව යැ යි ඒ ආයුවයෝ භාගාවත් බුදුන්ට පුණිණයහ උසුන් මුල් ඇතියහ තිස්සුන් තල්රුකක් සෙයින් අවස්තු කරන ලදහ. අනු අභාවය කරන ලදහ ආයති හවයෙහි නූපදනා සැහැව ඇතියහ. එයින් බුදුහු 'අනාසුව' නුයි 'ඔසතින්ණමනාසවං' යනු වේ.

එයින් කීහ පිඞ්ගිය කෙරණුවෝ:

''පඩෙකසයාතො –ලප– ඔසතිණණමතාසවං''යි.

23.

මුත්තශුද්ධා ඇති වක්කලී ස්ථවිර යැ හදුාවූධ යැ ආලවිගොතම යැ යන මොහු යම් බඳු වූහු ද එසෙයින් මැ තෙපි දු ශුද්ධායෙහි අධිමුක්ත වව, පිඩගිය තෙපි මෘතායුවෙය සඩ්බාහත සංසාරයාගේ පාරයට යව.

යථා අනු වකකලි මූතතසදෙධා හදුාවුධො ආලවිගොතමො ව- යනු: යම සේ වක්කලි තෙරණුවෝ මුක්තශුද්ධා ඇතියාහු ශුද්ධාව ගුරු කොට ඇතියාහු ශුද්ධා සුරොගාමී කොට ඇතියාහු ශුද්ධාව ගුරු කොට වූවාහු ශුද්ධාව අධිපති කොට ඇත්තාහු රහත් බවට පැමිණියාහු ද යමසේ හදුාවුධ තෙරණුවෝ මුක්තශුද්ධා ඇතියාහු ශුද්ධාව ගුරු කොට ඇතියාහු ශුද්ධාපූර්වාංගම වූවාහු ශුද්ධාගෙහි අධිමුක්ත වූවාහු ශුද්ධාව අධිපති කොට ඇත්තාහු රහත් බවට පැමිණියාහු ද යම්සේ ආලව්ගොතම තෙරණුවෝ මුක්තශුද්ධා ඇතියාහු ශුද්ධාව ගුරු කොට ඇතියාහු ශුද්ධාව අධිපති කොට ඇත්තාහු රහත් බවට පැමිණියාහු ද යම්සේ ආලව්ගොතම තෙරණුවෝ මුක්තශුද්ධා ඇතියාහු ශුද්ධාව ගුරු කොට ඇතියාහු ශුද්ධාව අත්තාහු රහත් බවට පැමිණියාහු ද යි 'යථා අහු වක්කලි මුත්තසද්ධො හදාඩුඩො ආලව්ගොතමො ව' යනු වේ. එවවෙට නවමයි පමුඤාවසසු සදධනා?- එවමෙව නිමීවී සංඛා මිඤාවසසු පමුඤාවසසු සමපමුඤාවසසු අධිමුඤාවසසු ඔකපෙපති. 'සබෙබ සබාරා අනිවවා'ති සදධං මුඤාවසසු පමුඤාවසසු සමපමුඤාවසසු අධිමුවවසසු ඔකපෙපති, 'සබෙබ සබාරා දුසබාති – සබෙබ ධමමා අනතානති සදධං මුඤාවසසු පමුඤාවසසු සමපමුඤාවසසු අධිමුවවසසු ඔකපෙපති – පෙ – 'යං කිඤා සමුදයධමමං සබබං තං නිරෝධ ධමම'නති සදධං මුඤාවසස පමුඤාසසු සමපමුඤාවස අධිමුවවසසු ඔකපෙත්ති 'එවමෙව නාමයි' පමුවවසසු සදධං'.

ගමසසසි තිං පිඩගිය මච්චුබෙයාසස පාරතත්: 'මච්චුබෙයාං' චුලවත් කිලෙසා ව බනා ව අභිසතිබැරාව. මච්චුබෙයාසස පාරං වුලවති අමතං නිඛ්ධානං ''යො සො සඛ්‍රිසත්බාරසම්ථො සබ්බුපධිපටිනිසසකො තණ්කසබයෝ විරාගො නිරොබො නිබ්බානං. ගමසසයි තිං පිඩගිය මච්චුබෙයාසස පාරතතී: තිං පාරං ගමසයයි පාරං අධිගමසසයි පාරං පස්සසයි පාරං සච්ඡිකරිසයයිකි 'ගමසයයි තිං පිඩගිය මච්චුබෙයාසය පාරං'.

තෙනාහ හගවා:

යථා අහු වකකලි මුත්තසදේධා හදාවුධො ආලවිගොතමො ව, එවලමව තිමපී පමුඤුවසපු සදධං ගම්සසයි තිං පිඩ්ගිය මච්චුඩෙයාසක පාරතතී.

24

එස භීංයා පසිදුමි සුඣාන මුනිනො වචො, විවකාචඡදෙ³ සමබුණෙිා අබිලො පටිහානවා.

එස හිගයා පසිදුමති-- එස හියෝ පසිදුම්, හියෝ හියෝ සදදහාම භ්යෝ හියෝ ඔකපොම, හියෝ හියෝ අධිමුවුවාමි, 'සබෙබ සහධාරා අනිවුවා'ති හියෝ හියෝ පසිදුම්, හියෝ හියෝ සදදහාම, හියෝ හියෝ ඔකපොම, හියෝ හියෝ අධිමුවවාමි, 'සබෙබ සංඛාරා දුක්ඛා'ති හියෝ හියෝ ඔකපොමී, හියෝ හියෝ අධිමුවවාමි, 'සබෙබ සංඛාරා දුක්ඛා'ති හියෝ හියෝ පසිදුම් – පෙ- 'සබෙබ ධමමා අනකතා'ති හියෝ හියෝ පසිදුම් – පෙ – 'යං කිඤ් සමූදය ධමමං සබබං තං නිරෝධධමම'තති හියෝ හියෝ පසිදුම්, හියෝ හියෝ සදදහාම, හියෝ සියෝ ඔකපොම, හියෝ හියෝ අධිමුවවාමීති 'එස හියෝ පසිදුම්'.

^{1.} සටං – ව--වි-ක, මජ සං,

^{2.} හා - ප-ව-ව-ස-ක.

විවසසාවඡදෙද - පත, විවටටච්ඡදෙ - ම ඡ සං.

පාරායන සූතුනි්රදෙශය

චූලනි**්දෙශපාලි**

එවමෙව තිමයි පමුඤුඩසසු සදධං යනු: එසෙයින් මැ සෙයි දූ ශුද්ධාව මුදව වෙසෙයින් මුදව අතාත්රීථයෙන් මුදව අයිමොක්ෂ කරව බුහුමන් කරව 'හැම සංස්කාරයෝ අනිනාහ'යි සැදැහැ මුදව වෙසෙයින් මුදව අතාරීත්ථයෙන් මුදව අයිමොක්ෂ කරව බුහුමන් කරව. 'හැම සංස්කාරයෝ අනිනාහ'යි ...හැම ධර්මයෝ අනාත්මහ'යි සැදැහැ මුදව වෙසෙයින් මුදව අතාරීත්ථයෙන් මුදව අයිමොක්ෂ කරව බුහුමන් කරව ... යම කිසි සමුදයසවහාවයෙක් වෙ නම එ හැම නිරෝධසවහාවය ඇතැ'යි සැදැහැ මුදව වෙසෙයින් මුදව අතාරීත්ථයෙන් මුදව අයිමොක්ෂ කරව බුහුමන් කරව නුයි 'එවමෙව ත්වමයි පමුඤ්ඩස්සු සද්ධං' යනු වේ.

ගමිසසයි භාං පිඩාහිය මඩවුධෙයාසස පාරං: ක්ලේශයෝ ද ස්කන්ධ-ායෝ ද අතිසංස්කාරයෝද 'මව්වුධෙයාා'යි කියනු ලැබෙයි. 'මෘතපුවෙය-යාගේ පාර' යි අමාමහනිවන කියනු ලැබෙයි. යම් සියලු සංස්කාර යන් ගේ ශමථයෙක් සියලු උපයින්ගේ දුරැලීමෙක් තෘෂ්ණාව ක්ෂය කිරී-මේක් විරාගයෙක් නිරෝධයෙක් නිර්වාණයෙක් වේ ද එය යි. ගම්සසයි තං විසාහිය මච්චුඩෙයාසස පාරං යනු: පෙපි පරතොරට යව පාරය අයිගම කරව පාරය දකු පාරය පතාක්ෂ කරව නුයි 'ගම්ස්සසි ත්වං පිඬගිය මච්චු ඩෙයාස්ස පාරං' යනු වේ.

එයින් වදළහ බුදුහු:

''යථා අහු වකකාලි –පෙ– විච්චුධෙයාසස පාරං'' යී

24

තෙල මම මුනින්දුයන් වහන්සේගේ වචනය අසා බෙහෙවින් පහදිමි, සමබුදුහු විවෘත වූ (රංගාදි) සියන් ඇතියහ, '(රංගාදි) බිල රහිතයහ, පුතිහාන පුතිසංච්ද ඥාන ඇතියහ.

එස භීයෝ පසිදුමි යනු: තෙල මම් බෙහෙවින් පහදිමි බෙහෙවින් හදහම් බෙහෙවින් දිහුමන් කෙරෙමි බෙහෙවින් අයිමුක්ක වෙමි, 'හැම සංස්කාරයෝ අනිතාහ' යි බෙහෙවින් පහදිම් බෙහෙවින් හදහම බෙහෙවින් බුහුමන් කෙරෙමි බෙහෙවින් අයිමුක්ක වෙමි, හැම සංස්කාරයෝ දුක්හ'යි බෙහෙවින් පහදිමි . . . හැම ධර්මයෝ අනාක්මහ' යි බෙහෙවින් පහදිමි . . . යම් කිසි සමුදය ස්වහාවයෙක් වේ නම් එම හැම නිරොධ ස්වහාවය ඇතැ'යි බෙහෙවින් පහදිමි බෙහෙවින් හදහම් බෙහෙවින් බුහුමන් කෙරෙමි බෙහෙවින් අයිමුක්ක වෙම' නුයි 'එස භීයෝ පසිදුම්' යනු වෙ. සුණාන මුන්නො වඩොසි- 'මුනි'සි 'මොනං' වූවවයි ඤාණං – පෙ – සභාජාලමසිවා සො මුනි. සුණාන මුන්නො වඩොසි සුඤාං වවනං බාපාථං දෙසනං අනුසාසනං අනුසිථුමිං¹ සුණාන⁸ උශාහෝතාන උපධාරයිණාන උපලසාමයිණානාති 'සුණාන මුනිනො වඩො'.

විවතත වජදෙ සමබුදෙධාකි-'ජදත'තති පණුම ජදතානිති: තණතා ජදතං දිටසීජදනං කිලෙසජදනං දුවවරිත ජදනං අවිජජාජදනං තානි ජදනානි බුදෑසක හගවතො විවටානි⁸ දීදධංසිතානි උගා විතානි සමූග විතානි පහිනානි සමූ චරිතතානි වූ පසන හනි පටිපාසාද්ධානි අහ බබුපානතිකානි සැංණානි නා දසිසානි, තසා බුංදා විවතතව ජදෙ. 'බුදේයාති රවිවතා වජදෙ හගවා – ලප – සචරිකාපණ අතති යදිදං බුදේයාති 'විවතා වජදෙ සමබුදේධා'.

දබීංලා පටිනානවාති 'අබිලො'ති රාගො බිංලා දෙසො බීලො මොහො බිංලා කොඩො බීලො උපනාහො බි ලා –පෙ– සබබාකුසලාභි-සංඛාරා බීලා. ගත බිලා බුද්ධිසස හගවලතා පහිනා උචපිනනමූලා තාලාවාෂ්කතා අනහාවකතා⁴ ආයතිං අනුපොදධමමා, තසමා බු.දධා අබිලො. පටිනානවාති: සංශා පටිහානවනෙතා: පරියතතිපටිහානවා පරි පුවණපටිහානවා. අධිගමපටිහානවා: කතමො පරියතති ද විහානවා: ඉධෙක-චවසස පකකියා⁴ පරියාපු කං⁶ 'හොති; සුකතං ගෙයාං වෙයාකරණං ගාථං උදනං ඉනිළිකතකං ජාතකං අබහතධමො වෙදලාලං' තසස පරියතතිං නිසසාය පටිහාති අයං පරියතතිපටිහානවා.

කතලමා පරිපුවුණා පටිහානවා; ඉධෙකලෙවා පරිපුවුජිතො හොති අපේ ව ඤාමය ච ලක්බණේ ච කාරගණ ච ඨානාඨාලන ච. තසය පරිපුචඡං පරිපුචඡාපටිහානවා. කතුමො අධිගම නිසසාය පටිහාති අය∘ පටිහානවා: ඉලධකවවසස අධිගතා හොතුති වකතාරෝ සතිපට්ඨානා චතතාලරා සමා පපධානා ව තතාරෝ ඉද්ධිපාද පඤ්චිණුයානි පඤාච බලානි සතන බොරණාබානා අරියෝ අටයුම්සිකෝ මගොනා වහතාගරා ව අරිය මගතා චතතාරි ව සාමණකුඵලාති වතලසසා පටිසමහිදයො ජ ච අභිඤඤයෝ. තසස අසෝා ඤාලතා, ධමෙමා ඤාමතා, නිරුතති ඤාතෙ අතෝ පටිහාති, ධමේම ඤාතෙ ධමම්මා ඤාතා. අතේ පටිහාති, නිරුතතියා ඤාතාය නිරුතති පටිහාති. ඉමෙසු තිසු ඤාමණසු ඤාණං පටිහානපටිසමහිද. හගවා ඉමාය පටිහානපටිසමහීදය උෂපලතා සමුපෙතො උපගතො සමුපගතො උපපතෙතා සම්පතෙතා සමන්නාගලතා තසා බුදෙඩා පටිහානවා. යසස පරියතති නැතී, පරිපුවඡා නැතී, අධිගමො නත්වී, කිං කසස පටිහායිසසතිති 'අබිලලා පටිහානවා'.

1. අනුසන්බං – ප ව වි ක අනුසිවරාං – ම ජ සං

- 8. චිගතාති ච–වී–ක
- අනුශිවයං ම ජ සං 3. සුනා සුනිතවා උගෙ ගෙනා උපධාරෙක්වා – පන 5. බුදධවවනං පකතියා – ම ජ සං, 6. පරියා සුමං – සාා.

සුතාන මූන්නො වවේ --- 'මුනි' යනු: 'මොන' යි ඥාන ය කියනු ලැබෙයි. . . (රාගාදී) සංගජාලය ඉක්ම සිටි හෝ මුනි නම වෙයි. සුතාන මූන්නො වවේ යනු: මුඹ වහන්සේගේ වචනය වාකාපථය දෙශ නාව අනුශාසනය අනුසිටියීය අසා උගෙන ධරා ගෙනැ විමසා ගෙනැ නුයි 'සුත්වාන මූනිනො වචො' යනු වෙ.

විවතතවජදො සමබුදෙධා — 'ජදනං' යනු: ජදනයෝ පස් දෙනෙක්: තෘෂ්ණාජදන යැ දෘෂ්ටි ජදන යැ ක්ලෙශ ජදන යැ දුශ්චරිතජදන යැ අවිදාහ ජදන යැ යි. ඒ ජදනයෝ (සියන්) භාගාවත් බුදුන් විසින් විවෘත කරන ලදහ විධවංසනය කරන ලදහ උපුරන ලදහ වෙසෙ සින් උපුරන ලදහ පුහිණය හ සිදුනා ලදහ සන්හිදුවන ලදහ අපුවෘත්තියට පමුදනුවන ලදහ යළි උපදනට නො කිසි ක්රන ලදහ නුවණගින්නෙන් දවන ලදහ. එයින් බුදුහූ 'විවත්තවජද' නම වෙති. බුදෙධා යනු: යම භාගාවත් කෙනෙක්... මේ 'බුදුධ' යනු: බොයිමූලයෙහි දී අර්හත්ඵල පුතාක්ෂයෙන් උපන් පුඥත්තියක් නුයි 'විවත්තවජදෙ සමබුද්ධො' යනු වේ.

අබිලො පටිභානාවා — 'අබිලො' යනු රාගය බිල යැ ද්වෙෂය බිල යැ මොහය බිල යැ කොධය බිල යැ බද්ධවෛරය බිල යැ ... හැම අකුශලාභි සංස්කාරයෝ බිලයෝ යි. ඒ බිලයෝ භාගාවත් බුදන් විසින් පුතිණයහ උසුන්මුල් ඇතියහ හිස්සුන් කල්රුකක් සෙයින් අවස්තු කරන ලදහ අනු-භාවය කරන ලදහ ආයති හවයෙහි නුපදනා පියවි ඇතියහ. එයින් බුදුහු අබිලයහ. පටිභානාවා යනු: පුතිහානවත්දු තිදෙනෙක්: පයාඩාප්ති පුතිභාන ඇත්තේ යැ පරිපුවණ පුතිහාන ඇත්තේ යැ අධිගම පුතිභාන ඇත්තේ යි. පයාඩාප්ති පුතිභාන ඇත්තේ කවර යත්: මෙ සස්නොභි ඇතතක විසින් පියවින් සුතු ගෙය වෛයාාකරණ ශාථා උදන ඉතිවුත්තක ජාතක අද්භූත ධර්ම වෙදල්ල යන මේ පිරිවහන ලද වෙයි. ඔහට පයාඩාප්තිය නිසා වැට හෙයි. මේ පයාඩාප්ති පුතිභාන ඇත්තේ යි.

පරිපුවණ පතිහාන ඇත්තේ කවර යත්: මේ සස්වොහි ඇතැමේක් අර්හත්ඵලයෙහි ද ආයම අෂ්ඨාංගික මාර්ගයෙහි ද (දනිතතාදි) ලක්ෂණ-යෙහි ද හේතුයෙහි ද කාරණාකාරණයෙහි ද ලා පිළිවිස්නේ වෙයි. ඔහට පරිපුවණව නිසා වැටහෙයි. මේ පරිපුවණ පුතිහාන ඇත්තේ යි.

අධිගම පතිහාන ඇත්තේ කවර. යත්: මේ සස්නොහි ඇතැමක විසින් සතර සතිපට්ඨානයෝ සතර සමාක් ප්රානයෝ සතර සෘද්ධිපාදයෝ පඤවන්දියයෝ පඤ්චබලයෝ සප්තබෝධාංගයෝ ආයාී අෂ්ටාංගික මාර්ගය සතර ආයාීමාර්ග හා සතර ශුාමාණාපළල හා සතර පතිසංචිත් හා ඩෙහිඥා හා අධිගම කරන ලද වෙති. ඔහු විසින් අර්ථය දන්නා ලද යැ ධර්මය දන්නා ලද යැ නිරුක්ති දන්නා ලද යැ. අර්ථය දන්නා ලද කල්හි අර්ථය වටහයි ධර්මය දන්නා ලද කල්හි ධර්මය වටහයි. නිරුක්තිය දන්නා ලද කල්හි නිරුක්තිය වටහයි. මේ නිවිධ ඥානයෙහි ඥානය පතිභානපතිසංචිදයි. බුදුහු මේ පතිභානපතිසංචිදයෙන් යුක්ත වූවාහු සමුපෙත වූවාහු එළඹ සිටියාහු මොනොවට එළඹ සිටියානු සමාද්ධ වූවාහු පරිසූර්ණ වූවාහු සමන්වාගත වූවාහු වෙති. එයින් බුදුහු පතිභානවත්හ. යමක්හට පයාීපේත් නැද්ද පරිපුච්ඡා නැද්ද අධිගම නැද්ද, කුමක් ඕහට වැටහෙන්නේ ද? යී 'අබ්ලො පටිභානවා' යනු වේ.

චුලලනිදෙස පාළි

පාරායන සුකතනිඥෙකො

ලකතාහ ලඑරෝ පි**ඩ්ගියෝ**:

''එස භීයො පසිදුම් සුතාන මුනිනො වචො, විවතාචඡලදා සමාුදේධා අබිලො පටිහානවා''නි.

25

අධිදෙවේ අභිඤඤය සඛඛං වෙදි පරොපරං, පඤභානතනකරෝ සඳුවා කඬ්ටීනං පටිජානතං.

අධිදෙවේ අභියසුයාති - දෙවා'ති කයො දෙවා සම්මුතිදෙවා උපදකකි දෙවා විසුද්ධිදෙවා. කතමේ සම්මුතිදෙවා: 'සම්මුතිදෙවා' වුවවතති රාජානො ව රාජකුමාරා ව දෙව්යො ව, ඉමේ වුවවතති සම්මුතිදෙවා. කතමේ උපපතතිදෙවා: 'උපපතතිදෙවා' වුවවතති චාතුමමහාරාජිකා දෙවා තාවත්ංසා දෙවා. - පෙ - බුහමකායිකා දෙවා යෙ ව දෙවා තදුකතරි ඉමේ වුවවතති උපපතති දෙවා. කතමේ විසුද්ධිදෙවා: 'විසුද්ධිදෙවා' වුවවතති කථාගතා තථාගතයාවකා අරහනෙකා බීණාසවා, යෙ ව පවෙවකසම්බුද්ධා, ඉමේ වුවවතති විසුද්ධිදෙවා. හගවා සම්මුතිදෙවෙ අධිදෙවාති¹ අභියදයකුය උපපතතිදෙවේ අධිදෙවාකි⁴ අභියදයකුය විසුද්ධිදෙවෙ අධිදෙවාති අභියදයකුය ජානිතා තලයිකා කිරසිකා විභාවයිකා විභූතං කතාකි අධිදෙව අභියදයුයු.

සබබං වෙදී පරොපරතකි: හගවා දකතලතා ව පරෙසං ව අධි ලදවකර ධලමා වෙදී අකුඤයි අපසයි³. පටිවිජකි. කතලම අතතලතා අධිදෙවකරා ධම්මා: සම්මාපටිපද අනුලෙමෙපටිපද අපචවනිකපටිපද අනික්ෂපටිපද ධම්මානුධිමීමපටිපද සීලෙසු පරිපුරිකාරිතා ඉන්දීයෙයු ගතත ආරාරතා හොජනෙ මතා සැකුඩුතා ජාගරියානුයොගො සතිසමද ජඤඤ වතාගරා සතිපවසානා – පෙ– අරියෝ අවධාසිගිකො මගෙහා. ඉංම වුවවතති අතතලතා අධිදෙවකරා ධම්මා. කතමේ පරෙසං අධිදෙවකරා ධම්මා: සම්මාපටිපද – පේ– අරියෝ අවධාසිගිකො මගෙහා. ඉංම වුවවතති අතතලතා අධිදෙවකරා ධම්මා. කතමේ පරෙසං අධිදෙවකරා ධම්මා: සම්මාපටිපද – පේ– අරියෝ අවධාසිගිකො මගෙනා. ඉංම වුවවතති පරෙසං අධිදෙවකරා ධම්මා. එවං හගවා අතතලතා ච පරෙසං ව අධිදෙවකරෙ ධලමම වෙදි අකුඤයි. අපසයි¹ පට්විණකීති 'සබබං වෙදි පරෝපරං'.

1. . අතිදෙවාති - ව-වි-ක

^{2.} පසයි -- ව--ව්--ක

එයින් කීහ පිඩ්ගිය තෙරණුවෝ:

''එස භීයෝ පසිදාමි –පෙ– අතිලෝ පටිභානවා'' යි.

25.

අයිදේවකර ධර්මයන් පුතාක්ෂයෙන් දන භීන–පුණික වූ (භෝ තමාත් මෙරමා ත් පිළිබඳ වූ) අයිදේවත්වකර සියලු ධර්මජාතය දතු වහ. ශාසකෘහු සැක ඇතියන් වැ මැ 'නිසැකයමහ' යි පිළින කරනුවන්ගේ පුශ්න කෙළවර කරනුවහ.

අධිදෙවෙ අභිඤඤා — 'දේව' යනු: දෙවියෝ තිදෙනෙකි. සමමුති දේව යැ උත්පත්ති දේව යැ විශුද්ධි දේව යැ යි. සම්මුති දෙවයෝ කවරහ යත්: රජවරුද රාජකුමාරයෝ ද දෙවීහි ද 'සම්මුති දේවහ' යි කියනු ලැබෙති. මොහු සම්මුතිදේවහ යි කියනු ලැබෙත්. උත්පත්ති දේවයෝ කවරහ යත්: සිවමහරද වැසි දෙවියෝ ද තවතිසා වැසි දෙවියෝ ද . . . බුහ්මකායික දෙවියෝ ද එයින් මත්තෙහි යම දෙවි කෙනෙක් වෙත් නම් ඔහු දු උත්පත්ති දෙවහ' යි කියනු ලැබෙති. මොහු උත්පත්ති දේවහ' යි කියනු ලැබෙත්. විශුද්ධිදේවයෝ කවරහ යක්: තථාගතයෝ ද තථාගත ශාවකයෝ ද ස්ෂීණාශුව රහත්හු ද යම පසේබුදු කෙනෙක් වෙත් නම් ඔහු දු විශුද්ධි දේවහ' යි කියනු ලැබෙකි. මොහු විශුද්ධි දේවහ' යි කියනු ලැබෙත්. බුදුහු සම්මුති දෙවියනට අධිදේවහ'යි දන උත්පත්ති දෙවියනට අධිදෙවහ'යි දන විශුද්ධි දෙවියනට අධිදේවහ'යි දන, දන ගෙන තුලනය කොට තිරණය කොට විහාවන කොට විභූත (පුකට) කොට නුයි 'අධි දෙවෙ අභිඤඤාය' යනු වේ.

සබබං වේදී පරොපරං යනු: බුදුහු කමාගේ ද මෙරමා ගේ ද අයිදෙව කරධර්මයන් දතුවහ ජානනය කළහ දුටුවහ පුතිවේධ කළහ. තමහට අධිදෙව කර ධර්මයෝ කවරහ යක්: පුශස්ත පුතිපද යැ අවිරුද්ධ පුතිපද යැ අපුතානීක පුතිපද යැ අර්ථානුගතපුතිපදයැ ධර්මානුධර්ම පුතිපද යැ ශීලයෙහි සපුරා කරන බව ය ඉඳුරන්හි පියූ දෙර ඇති බව යැ වැළදීමෙහි පමණ දත්නා බව යැ නිදිවැරීමෙහි යෙදීමයැ ස්මෘති සම්පූපනා යැ සතර සතිපට්ඨානයෝ යැ .. ආයාව අෂ්ටාංගිකමාර්ගය යැ යන මොහු 'තමහට අධිදෙවකර ධර්මහ' යි කියනු ලැබෙත්. මෙරමාහට අධිදෙවකර ධර්මයෝ කවරහ යත්: පුශස්ත පුනිපද යැ .. ආයාව අෂ්ටාංගික මාර්ගය යැ යන මොහු 'මෙරමාහට අධිදෙවකර ධර්මය'යි කියනු ලැබෙත්. මෙසෙයින් බුදුහු තමහට ද මෙරමාහට ද අධිදෙවකරධර්මයන් දතුවහ ජානනය කළහ දුටුවන පුනිලවධ කළාහු නුයි 'සබබං වෙදි පරොපරං' යනු වේ.

පසාාානනතකරෝ සස්ථාති: හගවා පාරායනිකපසභානං අභාකලරා පරියනනකරො පරිවේජදකරෝ පරිවටුමකරො. සභියපඤභානං අනන කරෝ පරියනනකරෝ, පරිවේඡදකරෝ පරිවටුමකරෝ සකකඳඤුනානං සුයාම පඤ්භානං හිකබුපඤ්භානං හිකබුනී පඤ්භානං උපාසක පඤ්භානං උපාසිකාපඤාහානං රාජපඤාහනං බනනියපඤාහනං බුාහමණ–ලවසස– සුදුදසකුහානං ලදව පඤභානං බුහුවපඤභානං අනානකරෝ පරියනතකරෝ පරි චඡදකරෝ පරිවටුමකරොති පඤභානතතකරො. සස්ාති: හගවා සභ්වාලතා යථා සභ්වාලතා සලභ්1. කතතාරං තාරෙති, වොරකතතාරං තාරෙති, වාළකතතාරං තාරෙති, දුබසික්ඛකතතාරං තාරෙති, නිරුදක-කනතාරං තාලරති, උතාාලරති නිකාාලරති පතාලරති ලබ්මනතු මීං* සංපාලපත්, එවුමෙව හගවා සඳුවාහො සලකා කනුතාරං තාරෙති ජාතිකතාභාරං තාරෙකි, ජරා-වාාධි-මරණ-ලසාකපරිදෙවදුකඛදෙමනඤපුපා යාසකතතාරං තා**ලරති, රාගකතතාරං තා**ලරති, ලදස−ලමාහ−මාන−දිවසී− කිලෙස-දුවවරිතකනාකාරං තාලරත්, රාගගහනං තාරෙති, දෙසගහනං-**ලමාෂගහතං−දිව**සී−කිලෙස−දුවචරිතගහතං තාලරති උකාාලරති නිකාාලරති පතාරෙති බෙමනාදු.භූමිං අමතං නිඛ්ඛානං සම්පාපෙතිති එවමුදු භගවා සඣවාංහා.

අථවා භගවා නොතා විනෙතා අනුනොතා පඤඤූපෙතා නිජඣාලපතා මෙසෙක්කා³ පසාදෙතාති එවමයි හගවා සාවිවාහො. අථවා හගවා අනුපෙනකසස මගහසස උපපාදෙතා අසඤෝගතස මගහසස සඤෝනෙතා. අනසකාතසස මගහසස අසකාතා, මගහඤඤු මගහවිදු මගහනොවිදෙ මගහානුගා ච පනසස⁴ එතරහි සාවකා විගරනනි පචඡා සමනනාගතාති එවුමයි හගවා සසුවානොති

කඩබීතං පටිජාතතතති: සකඬා ආගතතා නිකකඬා⁵ සමපජජනති සලෙබා⁶ ආගනතා නිලෙලබා සමපජජනති සලෙවලකා ආගනතා නිදෙවලකකා සමපජජනති සවිවිකිච්ඡා ආගනතා නිබාවිකිච්ඡා සමපජජනති සරාගා ආගනතා වීතරාගා සමපජරනති සදෙසා ආගනතා විතදෙසා සමපජරනති සමොහා ආගනතා වීතමොහා සමපජරනති සාබ්ලෙසා ආගනතා නිකකීලෙසා සමපජරනති 'කඩබීනං පටිජානතං'

තෙනාහ ෙෙරො පිඩ්හියො:

''අධිදෙවේ අභිඤඤය සබබං වේදි පරොපරං, පඤභානතාකරෝ සභා කඩබීනං පටිජානක''නති.

- 1. සැ. පත
- 2. 000000-0000.
- 3, පෙකටතා ම ජ සං
- 7. සංකිලෙස පන

- 4, මගගානුගාව පත ම-ජ-සං
- 5. නිසසඩකා පත
- 6. සංගල ලබා ම ජ සං

පඤභානතකකරො සත්ථා යනු: බුදුහු පාරායනිය බාහ්මණයන්ගේ පුශ්නයන් අවසාන කරනුවහ කෙළවර කරනුවහ මයඖදු කරනුවහ පිරි-වැටුම (නිගමන) කරනුවත. සභිය ළශ්නයන් අවසන් කරනුවත් කෙළවර කරනුවහ මයහාද කරනුවහ පිරිවැටුම් කරනුවහ . ශකු ළශ්නයන් සුයාම-පුශ්නයන් මහණුන්ගේ පුශ්නයන් මෙහෙණන්ගේ පුශ්නයන් උවසුවන්ගේ පුශ්නයන් උවැඩියන්ගේ පුශ්නයන් රජුන්ගේ පුශ්නයන් ක්ෂතියියන්ගේ පුශ්නයන් බුංහ්මණයන්ගේ පුශ්නයන් වෛශායන්ගේ ළශ්නයන් ශුදුයන්ගේ පුශ්නයන් දෙවියන්ගේ පුශ්නයන් බඹුන්ගේ පුශ්නයන් අවසන් කරනුවුහ කෙළවර කරනුවහ මයඖද කරනුවහ පිරිවැටුම කරනුවහ නුයි පඤ්භානන්තකරො' යනු වේ. සසා යනු: බුදුහු සාදිථ වාහයිහ: යම්සේ සාත්තුනායක ගැල්සාත්තු කාන්තාරය තරණය කරවා ද, සොර කතර තරවා ද, වල් කතර තරවා ද, දුබික්කතර තරවා ද, මරු කතර තරවා ද, උත්තරණ නිස්තරණ පුතරණ කරවා ද, ක්ෂේමභූමියට මැනැවින් පමුණුවා ද, එසෙයින් මැ බුදහු සාතතුනායක වූවැහු සත්ත්වයන් කතර ້ජາສີລາອາອາວັດີ້ສັບໜຜ ລັບຍສ. ອັບ-ຍັນເພີ-ອະອາດແລ-තරවති: පරිදෙව– දුංඛ–දෞර්මනසා– උපායාස කාන්තාරය තරණය කරවති, රාග-කාන්තාරයි තරණය කරවති, ද්වේෂ–මොහ–මාන–දෘෂ්ටි–ක්ලෙශ–දුශ්චරිත කාන්තාරය තරණය කරවති, රාගගහනය කරණය කරවති, ද්වේෂගහනය-මොහගහනය−දෘෂ්ටි−ක්ලෙශ− දුශ්චරිතගහනය තරණය කරවති, උත්තරණ නිස්තරණ පුතරණ කරවති, ක්ෂේමභූමි වූ අමාමඝනිවනට පමුණුවා නුයි මෙසේ ත් බුදුහු සාර්ත්ථවාහ වෙති.

නොහොත් බුදුහු (නිවතට පමුණුවත හෙයින්) නේතෘ වූහ (විතයත කරන හෙයින්) විනේතෘ වූහ අනුනේතෘ වූහ (සැක සිඳ අර්ථය) පනවනුවහ නිශ්චය කරනුවහ (පිළිවෙත්) දක්වනුවහ පතිපත්ති එලයෙන් පහදතුවහ නිශ්චය කරනුවහ (පිළිවෙත්) දක්වනුවහ පතිපත්ති එලයෙන් පහදතුවහු නුයි මෙසේත් බුදුහු සාර්ථවාහ වෙති. නො හොත් බුදුහු (ස්වසන්තාන-යෙහි) නූපන් මාර්ගය උපදනුවහ (වෛනෙය සන්තානයෙහි) අසඤ්ප:ත-මාර්ගය දනවනුවහ. පුකාශ නො කළ මාර්ගය පුකාශ කරනුවහ. මාර්ගය දතුවහ, මාර්ගය දන්නා සුල්ලහ මාර්ගයෙහි විවක්ෂණයහ ඒ බුදුන් විසින් හෙළි කළ මාර්ග හෙතු කොට මෙකල්හි මාර්ගය අනුව යන ශුාවකයෝ (ශීලාදි ගුණයන්) පසු පසැ යෙමින් වෙසෙත් නුයි මෙසේත් බුදුහු සාර්ත්ථ-වාහ නම් වෙත්.

කඩබීතං පටිජානතං – සශංක වැ අවුත් නිශ්ශංකයෝ වෙති සලෙබ (විවිකිත්සායෙන් දෙබිත මනස ඇති) වැ පවුත් නිල්ලෙබයෝ වෙති ද්වෙළ්භක (අනෛතාන්තශාහ) සහිත වැ අවුත් ද්වෙළ්භක රහිතයෝ වෙති චිවිකිත්සා සහිත වැ අවුත් විවිකිත්සා රහිතයෝ වෙති සරාග වැ අවුත් වීතරාගයෝ වෙති සදෙස වැ අවුත් වීතදෙසයෝ වෙති සමොහ වැ අවුත් වීතමොහයෝ වෙති ක්ලෙශ සහිත වැ අවුත් ක්ලෙශ රහිතයෝ වෙත් නුයි 'කඩබීනං පටිජානතං' යනු වෙ.

එයින් කීහ පිඩ්ගිය තෙරණුවෝ:

''අධිදෙවෙ අභිඤඤාය –පෙ– කඩබීනං පටිජානකං'' යී.

26.

අසංභීරං අසඞ්කුපපං යසස නඟි උපමා කවවි, අදධාගම්සසාම් නමෙත කඬබා එවං මං ධාරෙති අධිවුතතවිතතං.

අසංගීරං අසඬකුපපතති; අසංතීරං වුචාත් අමතං නිඛ්යානං "යො සො සධ්බසඬාරසමරෝ සබ්බපධිපටිනිසාගෙනා තණ්නස්බයෝ විරාගො නිඛ්ධානං. අසං**භීරතති;** රාගෙන දෙසෙන **ල**මාහෙත භිරොබො මකොත පලාලසන - ඉසසාය මච්ඡරියෙන කොධෙන උපනාහෙත වායාය සාලධයොත එමේහත සාරමොත මානෙත අතිමානෙත මලැත පමාලදන සබ්බක්ලෙසෙහි සබ්බදුවදිරිතෙහි සබ්බපරිළාහෙහි සබ්බාසලවහි සබබසනතාලපති සබබාකුසලාතිසංබාරෙති අසංහාරිය. සඛඛදර රෙති ධුවං ස**ස**සතං අවපරිනාමධම වනති අසංභීරං නිවවං නිබොතං අසංකුපපතති; 'අසංකුපපං' වුවවති අමතං නිඛ්ධානං, ලයා සො සබබ--සංඛාරසමලථා - ලප– නිරෝධො නිඛ්ධානං, යසා න උපාංදු ප දුදුයු යනි. පණුකුයකි. න වියෝ පණුකුයකි, න කසස අකුකුළකතං නිඛ්ධානං නිච්චං ධුවං සසසතං අවිපරිනාමධමමනත් 'අසංභීර• **ಧಱ**ಂಜ್ಯಾಂಂ'.

යසස නස්ටී උපමා කවවීති—'යසා' ති නිඛ්ධානසක නස්ටී උපමා ති උපමා නස්ටී උපනිධා නස්ටී සදිසං නස්ටී පටිහාගො නස්ටී න සතති න සංවිජජති නූපලබනති. කවවීති. කවවි 23මහිවි ක සුවී අජඹාකතං වා බහිදධා වා අජඹාකතබහිදධා වාති. 'යසා නස්ටී උපමා කවවි'.²

අඩා ගම්සසාම ත මෙත කෑතාත් 'අඥිා'ත් එකංසවවනං තිසසංසයවචනං නිකකඩබාවචනං අදෙවණඹවචනං අදෙවළහනවචනං නියෝගවචනං අනිත්වවනං අපණණකවචනං අවරුද්ධවචනං අවත්හෙතවචනමෙතං 'අදධා'ති. ගම්සසාමත් ගම්සසාම අධිගම්පසාම එසයිසසාමී සවජිකරිසසාමත් 'අදධාගම්සසාමී'. න මෙතේ කඩබාත් 'එතා'ත් නිඛ්ධානෙ. කඩබා නත් විචිකිචජා නත් දෙවළහකං නත් සංසයෙය තත් න සනත් න සංවරජත් නූපලබහත් පහිනො සමුච්ඡිතෙකා වූපසනෙතා පටිපපසාඩො අහබබුපෙතනිකො ඥාණාගිනා දඩෙහාත් 'අදධා ගම්සසාම න මෙතේ කඩබා'.

8. පසයිසසාමි – මංචා

3. තහස අසැසදපුටු - භාවා,

^{1.} නිඛ්ධානාසා - ම ජ සං

යම් නිවනකට කිසි කැනෙක්හි උපමා නැද්ද (රාගාදියෙන්) ගෙන යා නො හැකි අකොපා වූ නිවන එකත්නෙන් අධිගම කරනෙම මෙහි ලා මට සැකයෙක් නැති, මෙසෙයින් (පිඬගිය තෙපි) මා ශුද්ධායෙහි අධිමුක්තසිත් ඇතියකු කොට ධරව' යි.

අසංතීරං අසංකූපපං යනු: අමාමහනිවන 'අසංතීර' යි කියනු ලැබේයි. යම්සියලු සංස්කාරයන්ගේ ශමඑයෙක් සියලු උපධීන්ගේ දුරැලීමෙක් තෘෂ්ණාවගේ ක්ෂය කිරීමෙක් විරාගයෙක් නිරෝධයෙක් නිර්වාණයෙක් වේ ද එය යි. **අසංභීරං** යනු: රාායෙන් ද්වේෂයෙන් මොහයෙන් කොධයෙන් බද්ධවෛරයෙන් මකු බැවින් පලාසයෙන් ට්ෂාීාලයන මාත්සයාීයෙන් මායායෙන් ස**ඨ**බැවින් ස්තම්භයෙන් කරණොත්තරිය කරණයෙන් මානයෙන් අතිමානයෙන් මදයෙන් පුමාද-යෙන් හැම කෙලෙසුන් විසින් හැම දුසිරිත් විසින් හැම පරිදුහ විසින් හැම ආසුව විසින් හැම දර්ථ විසින් හැම තැවුලි විසින් හැම අකුසලාභීසංස්කාර-යන් විසින් අසංහායා වූ නිවන නිතා යැ බුැව යැ ශාශ්වත යැ අවපරිණාම-ස්වභාව ඇත් නුයි 'අසංතීර' නම් වෙයි. අසංකුපපං යනු: අමාමහනුවන 'අසංකුප්ප' යි කියනු ලැබෙයි. යම සියලු සංස්කාරයන්ගේ සන්භිදිමෙක් . . . නිරෝධයෙක් නිර්වාණයෙක් වේ ද එය යි. යමක්හු ගේ උත්පාදය ອກາ පැອກ໌ ද, වාය ອກາ පැອກໍ ද, ອກາວປາຍາຍອຍແຫ້ອກາ පැອກ໌ ද, ඒ අසංකොපා වූ නිවන නිතා යැ බැව යැ ශාශ්වත යැ අවපරිණාමස්වභාව ඇත් නුයි 'අසංභීරං අසංකුප්පං' යනු වේ.

යසස නස්වී උපමා කව්වි – 'යස්ස' යනු: නිවනට. නස්වී උපමා යනු: උපමා නැති. උපතිධි නැති සදාශයෙක් නැති පුතිභානයෙක් නැති,නො වෙයි, නො පැනෙයි, නො ලැබේ. කව්වී යනු: අධාහත්ම වේවයි බාභා වේවයි අධාහත්ම බාභා වේවයි කිසිවෙකැ කිසි තැනෙකැ නුයි 'යස්ස නත්රී උපමා ක්වවි' යනු වේ.

අදධා ගමසසාම න මෙස කඩබා – 'අද්ධා' යනු: ඒකාන්තවවන ඇතිස්සංශයවවන යැනිසැක වවන යැ ද්විවිධ නො වූ වවන යැ (මෙසේ වී ලැයි) නො දෙහද වවන යැනියොග වවන යැ අන්වර්ත්ථ වවන යැ නො සිස් වවන යැ අවිරුද්ධ වවන යැ තෙල 'අද්ධා' යනු සනිටුහන් වවන යි. ගමසසාම යනු: අවබොධ කරනෙම අධිගම කරනෙම පහස්නෙම පසක් කරනෙම නුයි 'අද්ධා ගමස්සාම' යනු වේ. න මෙතර කංඛා යනු: 'එත්ර' යනු නිවනෙහි සැක නැති විසිකිස නැති දෙහද බව නැති සංශය නැති, නො වෙයි, නො පැනෙයි, නො ලැබෙයි පුහිණ යැ සිඳුනා ලද යැ සන්හින අපුවෘත්ත යැ යළි උපදනට නො නිසි කරන ලද යැ නුවණ ගින්නෙන් දවන ලද නුයි 'අද්ධා ගමස්සාම න මෙත්ර කංඛා' යනු වේ. එවං මං ධාරෙහි අධිවුතතාවිකතානත්--- 'එවං මං ධාරෙහි'න් එවං මං උපලකෙබහි විහතං නිඛ්ධානන්තනං නිඛ්ධානපොතං නිඛ්ධානපමකාරං නිඛ්ධානාධිමුහතනත් 'එවං මං ධාරෙහි අධිමුහතවහනනත්'.

නතනාහ රෙරා පිඩාගියො:

අසංභීරං අසංකුපාං යසස නාක් උපමා කච්චි අදධා ගම්සසාම න මෙසා කඩබා එවං මං ධාරෙහි අයිමුකාවකානත්. පිඬ්ගියසුකානතං සොළසි පාරායන වගොහා නිවසීතො

චූලනිර්දෙශපාලි

එවං මං ධාරෙති අධිමුතත විතතං — 'එවං මං ධාරෙති' යනු: මෙසෙ-හින් මා නිවනට නිමන වූ නිවනට නැඹුරු වූ නිවනට බර වූ නිවනෙති අධිමුක්ත වූ සිත් ඇතියකු කොට සලකව නුයි 'එවං මං ධාරෙති අධිමුත්ත විත්තං'' යනු වේ.

එයින් කීහ පිඩ්හිය තෙරණුවෝ:

''අසංතීරං අසංකූපපං -පෙ- එවං මං ධාරෙති අධිමූතකචිතකං'' යි.

සොළොස් වැනි පිඩගිය සුතුාන්තය යි.

පාරායණ වර්ගය කිමි.

බගගවිසාණ සුතතනිදෙදසො

(1)

සබෙබසු භූතෙසු නිධාය දණ්ඩං අවිමහඨයං¹. අ*ඤ*ඤ තරම් තෙසං, න පුතතම්වේජයා කුතෝ සහායං එකෝ චරර බගා විසාණකපො.

ස<mark>ුවෙබසු භූතෙසු නිධාය දණඩන</mark>ති– 'සබෙබසූ'ති සමබබන සබ<mark>බං</mark>, සඛ්ඛථා සඛ්ඛං, අසෙසං නිලසාසං පරියාදියනවවනමේතං\$ 'සබේඛසූ'ති. භූතෙසූති: 'භූතා, වුච£නති: තසා ව ථාවරා ව. තසාති යෙසං තසිනා තණතාම. අපපතිනා, යෙසං ව හයගහරවා අපපතිනා, කිං කාරණ වුවවනති තසා: තෙ4 තසනාහි උතනසනාහි පරිතසනාහි භායනාහි සංතාසං4. ආපජජනති, තංකාරණා වුචවනති තසා. **ථාවරාති:** යෙසං තසිනා තණතා⁸ පහිතා, යෙසං ව හයහෙරවා පහිතා. කිං කාරණා වුවවනති ථාවරා, තෙ න තසනති න උකතසනති න පරිතසනති න හංයනති න සනතාසං*. ආපජරතති, තංකාරණා වුවවතති ථාවරා. දණඩාති*: තයො දණඩා: කායදුණුඩා වචිදුලණුඩා මලතාදුලණුඩා. තිදිධං කායදුවුවරිතං කාය දණකා, වතුබබධං වවිදුඉවරිතං වවිදයෙකා, කිවිධං මගනාදුඉවරිතං මගනා දලණ්ඩා. සබොසු භූපොසු නිධාය දණුවනති සලබාසු භූපොසු දණ්ඩං නිදහිතා ඔරොපදිඣා සෟමාරොපයිඣා නිධාය නික්සිසිනා පටිපපසසමහිතාති 'සංඛෝසු භූතෙසු නිධාය දණ්ඩං.'

අවිගහයයං අඤඤකාරමපි තෙඝනති එකමෙකමපි සතතං පාණිතා වා ලෙඩඩුනා වා දගණකන වා සංකථන වා අනුයා වා' රද්ජියා වා අවිගෙයයනෙකා, සබෝංපි සතෙන පාණිනා වා ලෙඩඩුනා වා දගණකන වා සමකථන වා අනුයා වා රජජුයා වා, අවිගෙයයනෙකාකි 'අවිගෙයයං අඤඤතරමපි තෙසං.'

- 1. අගසාධයං සාසා,
- 3. පරියාදය වුවනාලමකං සාක,
- 3. තයිතතණකා ම ජ සං, තණහා සාසා
- 4. කෙත ප-ව-වි-ක.

- 5. **చా**బురా జుు
- 6. දණධනයි ම ජ සං.
- 7. අදදයාවා ව-වි-ක, අරුයා වා සාාා

බගගවිසාණ සූපුනිර්දෙශය

 සියලු සතුන් කෙරෙහි කායවාක්මනොදණ්ඩය හැරපියා ඔවුනතුරෙහි කිසි එකකුදු නො වෙහෙසනුයේ කිසි පුතකු නො කැමැති වන්නේ යැ යහළුවකු ඉස්නේ යැ යනු කොයි නැ? කගවෙහෙණ හහක් සෙයින් එකලා වැ හැසිරෙන්නේ යි.

සබෙබසු භූතෙසු නිධාය දණඩං — 'සබබෙසු' යනු: සියල්ලෙන් සියල්ල සර්වපුකාරයෙන් සියල්ල අශෙෂ කොට නිශ්ශෙෂ කොට භාත්-පයින් ගත්තා වචනයෙකි තෙල 'සබබෙසු' යනු. භූතෙසු – කෘෂ්ණා සභිත සත්ත්වයෝ ද රහත්හු ද 'භූතයෝ' යි කියනු ලැබෙත්. තසා යනු: යම් කෙනකුන්ගේ කයිනාව (පවස්) කෘෂ්ණාව පුහිණ නො වූ ද, යම් කෙන-කුත්ගේ වැළිත් චිත්තොතුාසයෝ පුහිණ නො වූවාහු ද ඔහු යැ. කවර කරුණින් 'තසයෝ' යි කියනු ලැබෙත් ද යත්: ඔහු තුස්ත වෙති උත්තුස්ත වෙති පරිතුස්ත වෙති හය වෙති සන්තාසයට පැමිණෙති. එකරුණින් 'තසයෝ'යි කියනු ලැබෙත්. <mark>ථාවරා</mark> යනු: යම් කෙනකුන්ගේ තයිනාව කණ්හාව පුහිණ වූ ද යම කෙනකුන්ගේ වැළිත් චිත්තොතුාසයෝ පුහිණ වූවාහුද ඔහු යැ. කවර කරුණින් 'ථාවරයෝ' යි කියනු ලැබෙත් ද යත්: ඔහු තුස්ත නො වෙති උත්තුස්ත නො වෙති පරිතුස්ත නො වෙති බිය නො වෙති සත්තුාසයට නො පැමිණෙත්. එ කරුණිත් 'ථාවරයෝ' යි කියනු ලැබෙත්. දණ්ඩං යනු: දණ්ඩයෝ තිදෙනෙක්: කායදණ්ඩ යැ වාග් දණ්ඩ යැ මනොදන්ඩ යැ යි. තිවිධ කායදුශ්චරිතය කාය දන්ඩ නම, වතුර්විධ වාග්-දුශ්චරිතය වාග්දණ්ඩ නම, තිවිධ මනොදුශ්වරිතය මනො දණ්ඩ නම්. සංඛබස භූතෙසු නිධාය දණ්ඩං යනු: සියලු සත්ත්වයන් කෙරෙහි දඩුවම හැර පියා කබා බහාතබා දමා පියා බැහැර කොට සන්භිඳුවා නුයි 'සබ්බෙසු භූතෙසු නිධාය දන්ඩං' යනු වේ.

අවිභෙඨයං අඤඤතරමපි තෙසං යනු: එකෙකි සතකුදු අනින් ගෝ කැටින් හෝ දඩන් හෝ සැතින් හෝ සිරබැඳුමින් හෝ රැහැනින් හෝ නො වෙහෙසනුයේ හැම සතුන් මැ අතින් හෝ කැටින් හෝ දඩන් හෝ සැතින් හෝ සිර බැඳුමින් හෝ රැහැනින් හෝ නො වෙහෙසනුයේ නුයි 'අවහෙඨයං අඤඤතරමපි තෙසං' යනු වේ. න පුත්තම්වේජයා කුතෝ සභායනති— නා'ති පටිකෝමපො, පුත්තාති වත්තාරෝ පුත්තා: අතුජෝ. පුතේතා බේත්තජෝ පුනෙනා දින්තකෝ පුතේතා අනෙකවාසිකෝ පුතේතා. සභායනති සභායා වුවවනති; යෙහි සහ ආගමනං එංසු, ගමනං එාසු, ගමනාගමනං එාසු. යානං එාසු, නිසජරා එාසු, සයනං එාසු, ආලපනං එාසු, සල්ලපනං එාසු, උල්ලපනං එාසු, සමුල්ල-පනං එාසු. න පුත්තම්වේජයා කුතෝ සභායනති: පුත්තමේ න ඉවෙජයා න සාදියෙයා න පස්වයෙයා න පිහයෙයා නාභිජපෙපයා, කුතෝ මිත්තං වා සන්දිටුඨං වා සමහත්තං වා සභායං වා ඉවෙජයාේ සාදියෙයා පසෝයා පිහයෙයා අභිජපෙපයානති 'න පුතාම්වෙජයා කුතෝ සභායං'.

එකො වරෙ බගාවිසාණක පොති 'එකො'ති සො පලාවකබුලදධා පබ්බජපාසඬාතෙන එකො, අදුතියටෙයාන එකො, කණ්හාය පහාන-ටෙයාන්. එකො, එකතාන විතරාගොති එකො, එකතාන විතදෙසොති එකො, එකතාන විතමොහොති එකො, එකතානතිකකිලෙසොති එකො, එකායන මහාං ගතොති එකො, එකො දනුකාරං පලාවක සමේහාධිං අභිසම්බුදේධානි එකො.

කථං ඉසා පලාවකසම්බුදේධා පබ්බද්ජාස ඞ්ඛාතෙන එකො: සො පලාවකසම්බුදේධා සබබං ඝරාවාසපළිබොධං ඡිඤ්ඤා පුත්කෑරපළිබොධං ඡිඤ්ඤා ඤාතිපළිබොධං ඡිඤ්ඤා සහනිධිපළිබොධං ඡිඤ්ඤා කෙසමසසුං ඔහාරෙණා කාසායානි වසානි අවුණුදේඤා අගාරසමා අනගාරියං පබ්බජ්ඤා අකිඤානභාවං උපගන්ඤා එකො වරති විහරති ඉරියති වක්කති පාලෙති යපෙති යාපෙති. එබං සො පලාවකසම්බුදේධා පබ්බජ්ජාසඩ්ඩාතෙන එකො.

කථං සො පවෙවකසම්බුදෙධා අදුතියවෙයින එකො: සො එවං පබාජිතො සමානො එකො අරකෙඤ වනද සානි පනතානි සෙනාසනානි පටිසෙවති අපාසුදැනි අපානිශෝෂාසානි විජනවාතානි මනුසාරාහසෙයාකානි පටිසලලානසාරුපානි. සො එකො වරති, එකො ගවජති, එකො තිවසති, එකො නීසීදති, එකො සෙයාං කාපොති, එකො ගාමං පිණ්ඩාය පවසති, එකො අභිකකමති, එකො පටිකකමති, එකො ගාමං පිණ්ඩාය පවසති, එකො අභිකකමති, එකො පටිකකමති, එකො රහෝ නිසීදති, එකො වතිකමං අධිවසාති, එකො වරති, විහරති ඉදීයති වතතත් පාලෙති යපති යාපෙතීති එවං සො පවෙනසමබුදෙධා අදුතියවෙයින එකො.

- 1. අතුකුලෙජා සාහා.
- 2. නිසජපතං සාා,
- නිප්‍ 150 සාක.

- 4. ඉවරිකාසි කාං
- ට්. සංණහා පහාන**ව**ධන පන, භාා

6. පතරානි– ප වි, වි, ක

න පුතකම් වෙජයා කුතො සභායං — 'න' යනු: පුතික්ෂේප යැ. 'පූත්තා' යනු: පූතුයෝ සතර දෙනෙකි: ආත්මජපූතු යැ ක්ෂේතුජ පුතු යැ දින්නකපුතු යැ අන්තවාසික පුතු යැ යි. සභායං – යම් කෙනකුන් හා සමග ඊම පහසු ද යෑම පහසු ද යෑමඊම පහසු ද සිටීම පහසු ද හිඳීම පහසු ද ශයනය පහසු ද ආලපනය පහසු ද සල්ලාපය පහසු ද උල්ලපනය (ඔසොවා කීම) පහසු ද සමුල්ලපනය (හාත්පසින් ඔසොවා කීම) පහසු ද ඔහු යැ. න පූතත-මීවෙජයා කුතො සභායං – යනු: පුතුදු නො කැමැති වන්නේ යැ ආස්වාද නො කරන්නේ යැ නො පතන්නේ යැ ඊප්සා නො කරන්නේ යැ ආස්ති නුපදවන්නේ යැ. කවර හෙයින් මිතුයකු හෝ සන්දෘෂ්ටයකු හෝ සමහක්ත-යකු හෝ සභායයකු හෝ කැමැති වන්නේ ද ආස්වාද කරන්නේ ද පුංථරනා කරන්නේ ද ඊප්සා කරන්නේ ද කෘප්ති උපදවන්නේ ද නුයි 'න පූත්ත-ම්ව්රෝ කුතො සභායං' යනු වේ.

එකො වරෙ බගගවිසාණකපෙපා – 'එකො' යනු: ඒ පසේ බුදුහු පුවුජාා සංඛාාතාර්ථයෙන් අතුලායහ, අද්විතියාර්ත්ථයෙන් අතුලායහ, තෘෂ්ණා පුහාණාර්ත්ථයෙන් අතුලායහ, ඒකාන්ත වීතරාග නුයි අතුලායහ, ඒකාන්ත වීතදෙස නුයි අතුලායහ, ඒකාන්ත වීතමොහ නුයි අතුලායහ, ඒකාන්තයෙන් තික්ලේශ නුයි අසහායහ, ඒකායනමාර්ගයට ගියාහු නුයි ඒකයහ, එකලා වැ පුතොකසම්බොධිය අවබොධ කළාහු නු යි ඒකයහ.

ධිසෙයින් ඒ පසේ බුදුහු පුවුජාා සංඛාාත අර්ත්ථයෙන් 'එක' වූහ සේ: ඒ පසේබුදුහු හැම ගෘභාවාස පරිරොධය සිඳපියා අඹුදරු ආවරණය සිඳපියා ඥාති පලිබොධය සිඳපියා සත්නිධිපරිරොධය සිඳපියා කෙස්රවුඵ බහා කහවත් හැඳ ගිහිගෙන් නික්ම සසුන්හි පැවිදි වැ අකිඤ්චන (කිසිවක් තැති) බවට පැමිණ එකලා වැ හැසිරෙති. වෙසෙති ඉරියවු පවත්වති වැටෙති රැකෙති යැපෙති පවත්වත්. මෙසෙයින් ඒ පසේ බුදුහු පුවුපාන සංඛානත අර්ත්ථයෙන් 'එක' යහ.

කිසෙයින් ඒ පසේ බුදුහු අද්විතියාර්ත්ථයෙන් 'එක' වූහ. යත්: උන්වහන්සේ මෙසෙයින් පැවිදි වූවාහු එකලා වැ අල්පශබද වූ අල්ප ශ්ර්ඝොෂ වූ ජනවාත රහිත වූ මිනිසුන්ගේ රාහසායට ස්ථාන වූ විවෙකයට අනුරූප වූ වනයෙහි දුරු සෙනසුන් වනපයාීන්ත සෙනසුන් ඇසුරු කෙරෙති, උන් වහන්සේ එකලා වැ හැයිරෙති, එකලා වැ යෙති එකලා වැ යිටිකි, එකලා වැ හොචිති, එකලා වැ ගමට පිහුසිහා පිව්සෙති, එකලා වැ රහසැ හිදිති, එකලා වැ සක්මන් කෙරෙති, එකලා වැ හැයිරෙති, වෙසෙති, ඉරියවු පවත්වති, වැටෙති, රැකෙති, යැපෙති, පවත්වත්. මෙසෙයින් බුදුහු අද්විතියාර්ත්ථයෙන් 'එක' යහ.

චුලු නිලෙස පාළි

බගගවසාණ සුකතනිලදදුසො

කථං අසා පමවවකසම්බුඅධා කණ්කාය පහානමටයින එකො, සො එවං එකො අදුතියො අප මතතා ආතාපී පතිතතෙතා විහරතෙනා මහාපධානං පදහනෙතා මාරං සසෙනං¹ නමුවිං කණ්කං පමතතබණුං විධමෙණිා කණ්කාජාලිතිං³ සරිකං විසනතිකං⁴ පජති විනොදෙසි බානන් අකාසි අනතාවං ගමෙසීති.

- "තණකා දුකියො ප්‍රියෝ දිසමදධානසංසරං, ඉත්හාවණකුරාහාවං සංසාරං නාතිවකාත්.
- එවමාදීනවං කද නා තණහා දකාසය සමහවං,
 විතත ණහා අනාදනො සතෝ හිකබූ පරිබබජේ''ති.

එවං මසා පමාවකසමබුලදධා කණකාය පහාතටෙයන එකො.

කථං සො පවෙවකසම්බුදෙධා එකතතවීතරාගොති එකො: රාගසා පහිනතාා එකනාවතරාගොති එකො දෙසසා පහිනතතා එකනතවීතදෙසොති එකො, මොහසා පහිනතා එකනතවීතමොහොති එකො, කිලෙසානං පහිනතා එකනතනිකකිලෙසොති එකො, එවං සො පවෙවකසමබුදෙධා එකනතවීතරාගොති එකො.

කථං ශසා පවෙවකසමබුදෙධා එකායනමහානං ගතොති එකො: 'එකායනමහොොා' වුවවති; චතතාරො සතිපටඨානා චතතාගො සමා පටානා චතතාරො ඉදධිපාද පඤචී සියානි පඤචබලානි සතන බොජකාඛනා අරියෝ අටඨඩගිකො මගොො.

- 1. සංසනකං ප-වි-ක, මජසං.
- 2. විධලෝතා ව ම ජ සං
- 8. කණහ• ජාලිනි•-සානං,
- 4. විශ්රත විසතතිකං ම ඒ සං
- 5. එතමාදිනවං-ප. ම ජ සං
- 6. කණාහං ම ජ සං,
- වතුකකඩාහුකතර-හණඩගාමවහාග සුකතන්පාක-දවශතංභාපතාසුකත.
 ඉතිවුකතක අන්යවහාා

486

වූලනි**්දෙ**ශපාලි

ටිකාවිසාණ සූතුතිර්දෙශය

කිසෙයින් ඒ පසේ බුදුහු තෘෂ්ණාපුහාණාර්ථයෙන් 'එක' වූහ යත්: මෙසෙයින් උන්වහන්සේ එකලා වූවාහු අද්විතීය වූවාහු අපුමත්ත වූවාහු කෙලෙස් තවන වියා ී ඇති වැනිවනට මෙහෙයූ සිත් ඇති වැ වසන්නාහු මහාපුධන් වියා කෙරෙමින් තෘෂ්ණාකර්ම ඇති (නො මිදිය දෙන හෙයින්) නමුවි නම වූ පුමත්තයනට බන්ධු වූ සෙන් සහිත මරු විධමනය කොට වියතතිකා නම වූ තෘෂ්ණා ජාලිනිය දුරු කළහ බැහැර කළහ, විගතාන්ත කළහ, අනභාවයට පැමිණ වූ සේක.

 කෘෂ්ණාව දෙවැනි කොට ඇති පුරුෂතෙම දිගකලක් මුළුල්ලෙහි සැරිසරනුයේ ඉහාත්මහාව අනාගතාත්මහාව නොහොත් ඉත්ථමහාව අනාපථාභාව සංඛාාත වූ සංසාරය නො ඉක්මවයි.

2. (අතිතාදි ස්කන්ධයන්හි) මෙසේ ආදීනව දන, තෘෂ්ණාව දකට කාරණ යි දන පහ වූ තෘෂ්ණා ඇති ආදන (ගුහණ) රහිත වූ ස්මෘතිමත් වූ ක්ෂිණාසුව මහණ තෙම හැසිරෙන්නේ යැ'යි

මෙසේ ඒ පසේ බුදුහු තෘෂ්ණා පුහාණාර්ත්ථයෙන් එකයහ.

ක්ෂසයින් ඒ පසේ බුදුහු එකාන්ත විතරාගනුයි 'එක' වූහ යත්: රාගය පුහිණ වන බැවින් එකාන්තයෙන් විතරාග නුයි 'එක' යහ, ද්වෙෂය පුහිණ වන බැවින් එකාන්තයෙන් විතද්වෙෂ නුයි 'එක' යහ, මොහය පුහිණ වන බැවින් එකාන්තයෙන් පහවූ මොහය ඇත්තාහු නුයි 'එක' යහ, ක්ලේශයන් පුහිණ වන බැවින් එකාන්තයෙන් නික්ලේශ වූවාහු නුයි 'එක' යහ.

කිසෙයින් ඒ පසේ බුදුහු එකායන මාර්ගයට ගියාහු නුයි 'එක' වූහ යත්: සතර සතිපටයානයෝ යැ, සතර සමාක් පුධානයෝ යැ, සතර සෘද්ධි-පාදයෝ යැ, පඤෙවන්දියයෝ යැ, පඤචබලයෝ යැ, සප්තබොධාඩගයෝ යැ, ආයා ී අෂ්ටාඩගික ම.ර්ග යැ, යන මේ 'එකායන මාර්ගය' යි කියනු ලැබේ.

චුලලතිඥෙස පාළි

 එකාශනං ජාති බියනතදසයි
 මගාං පජානාති තිතානුකමයි
 එතෙන මගොන තරිංසු පුබෙබ තරිසයනති යෙ ව තරනති ඔසං'.

ප චෙවකස මබු දෙධා එකො අනුතතරං කථං ලසා ප වෙවක අභිසමබුදේධාති එකො: 'බොයි' වූවවකි ස**මෝ**ධිං¹ චතුසු පඤඤ්භදූයං "පණුසු පඤ්ඤ බලං æ. -0°-මගොසු ධම්මවිචයසමේබාජකිමබහා වීමංසා විපසසනා සම්මාදිබසි''ලසා ප**ල** ව ව ක ස ම බූ ල ද ව් ා සලබබ තෙන සඩබාරා අනිචවාති බූජඣ, සබෙබ සඩබාරා දුසබාති බූජඣි, සබෙබ අනතාති බුරකි. අච්ජජාප වටයා සම්බාරාති බුජඣි ධම්බා විකුඤුණනති බූජඣි, විඤඤුණපචවයා නාමරූපනති ස ඞ්ඛා ් ප ව ව යා බුජඣී නාමරූපප9වයා සළායතනනති බුජඣී, සළායතනප9වයා ළු එංසාත් බුජඣි, එසාපචවයා වේදනාති බුජඣි, වේදනාපචවයා කණහාති බුජඣ් තණ්තා පවචයා උපාදනතති බුජඣි, උපාදනපවචයා හමවාති බුජඣී, භවපවවයා ජාතිති බජඣ, ජාත්පවවයා ජරාමරණ නති බුජඣී අවිජජානිරෝධා සබ්බාරනිරොධොති බූජඣි, සබ්බාරනිරොධා විඤඤණ නිරොධොති බුජඣි, විඤඤණති රොධා නා**ම**රූපනිරොධොති බුජඣ. නාමරුපනිරොධා සළායතනතිරොධොති බුජඣි, සළායතන නිරොධෳ එසානිරොංධාති බූජඣ්, එසානිරොධා වේදනානිරොධොත් බූජඣී, වෙදනාතිරොධා තණකානිරොධොති බුජඣි, තණකානිරොධා උපාදන නිරොධොති බූජඣි උපාදන නිරොධිා හව නිලරාගධාති බූජඣි භවතිරෝධා ජාති නිරොධොති බූජඣි, ජාතීනිරෝධා ජරාවරණ බුජඣ්' ඉදං දුසුබනාි බූජඣ්, අයං දූසුබසමුදයොත් තිරොබොති බුජාකි, අයං දුක්ඛනිරොධොති බුජකි, අයං දුකමනිලරාධිනාමිනී පටිපදුති බූජඣි. ඉලම ආසවාති බුජඣි, අයං ආසවසමුද යාති **බූජඣ, අයං ආසවන්රොධොති** බුදුකි අයං ආසවනිලොධගාමීනී පටිපදති බූජාකි. ඉමේ ධම්මා පරිකෙඤයාහාති බුජාකි, ඉමේ ධම්මා බුජඣි, ඉගම ධමමා සච්ඡිකාත්ධිබාති බුජඣි, ඉගම පහාතබබාති ධමණි භාලවතබබාති බුජඣි, ජනනං එසසාශතනානං සමුදයං ච අසසාදං ව ආදීනවං ව නිසසරණ ව බුජාඩි. අස කොමා ව. * පඤාතනං උපාදනක බඤානං සමුදයං ව -ංප– නිසසරණං ව බ්ජක්. වතුනානං මහාභූතානං සමුදයං ව අස්වභාවං ව අසසාදං ව ආදීනවං ව නිසසරණං ව බූජඣි, යං කියුව සමූදයධමමං සබබං සං නිලරාධ ධමානති බුජඣ.

3. අස්ගමංච- ව-ව්-ක. ම ජ සං,

a. සතිපවධානසංයුතන- නාලඥවගා.

^{1.} පවෙවක මුද්ධඤාලණන - සාා.

චූලනිර්දෙශපාලි

3. ජාතික්ෂය සංඛාහත කිර්වාණය දක්තා සුලු වූ හිතයෙන් අනුකමපා කරන සුලු වූ බුදුහු ඒකායන මාර්ගය දන්නා සේක. පෙර යම කෙනෙක් වතුරොඝය තරණය කළාහු නම් තෙල මාර්ගයෙන් තරණය කළාහු ය. තවද යම් කෙනෙක් (මතු) තරණය කරන්නාහු නම්, දන් තරණය කෙරෙත් නම්, මෙ මහින් තරණය කෙරෙත්. මෙසෙයින් ඒ පසේ බුදුහු ඒකායන මාර්ගයට ගියාහු නුයි 'ඒක' යහ.

කිසෙයින් ඒ පසේබුදුහු එකලා වැ අනුත්තර වූ පුතොක සම්බොධිය අවබෝධ කළාහු නුයි 'එක' වූහ යත්: සතර මාර්ගඥානය පුඥාව පුඥෙන්-දියය පුඥාබලය ධර්මවිවයසම්බොධාඩගය වීමංසාව විදර්ගනාව සමාග්-දෘෂ්ටිය 'බොයි' යයි කියනු ලැබේ. ඒ පසේ බුදුහු ඒ පතොක බොයි ඥානයෙන් 'හැම සංස්කාරයෝ අනිකායහ' යි අවබොය කළහ. 'හැම සංස්කාරයෝ දුක්බහ යි අවබොධ කළහ, 'හැම ධර්මයෝ අනාත්මහ' යි අවබොධ කළහ. අවිදාහ පතාගයන් සංස්කාරයෝ වෙති දත්හ. සංස්කාර පතායෙන් විඥානය වේ යැයි දත්හ, විඥානපතායෙන් නාමරූපය වේ යැයි දත්හ. නාමරූප පුතායෙන් ඔඩායතනය වේ යැයි දත්හ. ඔඩා-යතන පතායෙන් ස්පර්ශය වේ යැයි දත්හ. ස්පර්ශ පතායෙන් වෙදනාව වේ යැයි දත්හ. වේදනා පුතායෙන් තෘෂ්ණාව වේ යැයි දත්හ. තෘෂ්ණා පතායෙන් උපාදනය වේ ගැයි දක්හ. උපාදන පතායෙන් හවය වේ ගැයි දත්හ. හව පුතායෙන් ජාතිය වේ යැයි දත්හ. ජාති පුතායෙන් ජරාමරණ වේ යැයි දක්හ. අවිදාහ නිරොධයෙන් සංස්කාරනිරොධය වේ යැයි දකහ. සංස්කාර නිරොධයෙන් විඥාන නිරොධය වේ යැයි දක්හ. විඥාන නිරොධ-යෙන් නාමරූප කිරොධය වේ යැයි දත්හ. නාමරූප නිරොධයෙන් ෂඩායතන නිරොධය වේ යැයි දත්හ. ෂඩායතන නිරොධයෙන් ස්පර්ශ-තිරොධය වේ යැයි දක්හ. ස්පර්ශ නිරොධයෙන් වේදනා නිරොධය වේ යැයි දත්හ. වෙදනානිරොධයෙන් තෘෂ්ණානිරොධය වේ යැයි දත්හ. පෘෂ්ණා නිරොධයෙන් උපාදනනිරොධය වේ යැයි දත්හ. උපාදනනිරොධයෙන් භව නිලරාධය වෙ යැයි දක්හ. භවනිරොධයෙන් ජාතිනිරොධය වෙ යැයි දක්හ. ජාකිනිරොධයෙන් ජරාමරණ නිරොධය වේ යැයි දක්හ. 'මේ (පඤව ස්කන්ධය) දුකැ' යි දත්හ. 'මේ (තෘෂ්ණා සමුදය) දුක්හේතුව යැ' යි දත්හ. 'මේ (තෘෂ්ණා නිරොධය) දුක් නැසීම යැ' යි දත්හ. 'මේ (ආයඞ් අෂ්ටාඩගිකමාර්ගය) දුක් නැසීමට පමුණුවන පිළිවෙකැ' යි දත්හ. 'මේ ධර්මයෝ දකයුක්තාහ' යි දත්හ. 'මේ ධර්මයෝ හළ යුත්තාහ' යි දත්හ. 'මේ ධර්මයෝ පතාක්ෂ කළ යුත්තාහ' යි දත්හ. 'මේ ධර්මයෝ වැඩිය යුත්තාහ' යි දත්හ. සවැදැරුම් ස්පර්ශායතනයන්ගේ පහළ වීම ද නැයීම ද ආස්වාදය ද අාදීනවය ද නිස්සරණය ද දත්හ. පඤොචාපාදනස්-කන්ධයන්ගේ පහළ වීම ද . . . නිස්සරණය ද දත්හ. සතර මහාභූත-යන්ගේ පහළ වීම ද නැසීම ද ආස්වාදය ද ආදීනවය ද නිස්සරණය ද දත්හ. යම කිසි සමුදය ස්වහාවයෙක් වේ නම එ හැම නැසෙන පියවී ඇතැ' යි දක්හ.

චුලලතිඥෙස පාළි

අථවා යං බුජකිතබබං අනුබුජකිතබබං පටිබුජකිතබබං සම්බුජකි~ තබබං අධිගනතුබබං එසයිතබබං සච්ගිකාතබබං, සබබං තං තෙත පංචාකබොධිඤාණෙන බුරුකි අනුබුජකි පටිබුජකි සමබුජකි අධිගච්ඡි එලසසයි සචඡාකාසීති එවං සො පලචවකසමබුලදධා එකො අනුතතර. ප වෙ වි කස මො යිං අභිසම බුදේ වා ති එකො.

වගරත්: අචුළුවරියාමයා: ඉරියාපථවරියා ආයතනවරියා සතිවරියා ඤාණචරියා මගාාවරියා පතුතිවරියා¹ ලෝකත්වරියා. සමාධිච්රියා 'ඉරියාපථචරියා'ති චතුසු ඉරියාපලථසු. ආයතනචරියාති: ජසු අජඣානික– **බා**හිලරසූ 'සතිචරියා'ති වතුසු සතිපටඨාලනස. ආයත්තෙසු. 'සමාධිචරියා'ති වතුසු ඣාගනසු. ඤාණාවරියාති වතුසු අරියසලචවසු.* අරියමගොසු.4 චතුසු 'පතුතිවරියා'ත්* 'මගාවරියා'ති චතුසු සාවයුතු එලෙසු, ලොකාළුචරියාති තථාගලතසු අරහනොදු 🗧 සම**ා**--සම්බුදේධසු, පලදසේ පළුවාකසම්බුදේධසු පලදසේ සාවලකසු ඉරියාපථ-චරියා ච පණිධිසමපතනානං, ආයතනචරියා ච ඉන්ලියෙසු ගුතතුණාරානං, සතිවරියා ව අපපමාදවිහාරිතං, සමාධිවරියා ව, අධිවිතන දනුයුතතාන. බු**දුඩී සමපත**නානං ඤාණවරියා ව මගාවරියා ව සම්මාපටිපත්නානං, පතතිවරියා ච් අධිගතඵලානං, ලොකසුවරියා ව තථාගතානං අරහතතානං සම්මාසම්බුද්ධානං, පලදලස පලච්චකබුද්ධානං, පලදලස් සාවකානං, ඉමං අඩ්ඪච්රියාලයා.

අපථාපි අවධාවරියායෝ: අධිමුවවගතතා සද්ධාය වරති, පඟාණකලතතා විරිලයන චරති, උපටාථපෙනෙතා සතියා චරති, අවිලක්ඛපං කලරානෙතා සමාධිනා චරති, පජානලතතා' පඤඤය චරති, විජානලතතා විඤඤලණන චරති,[•] එවං පටිපනානසස කුසලා ධ®මා ආයා**ලපනාතිති ආයතන**වරියාය චරති. එවං පටිපලනකා විලසසමධිගචඡතිති විලසසචරියාය චරති ඉමා. අටඨචරියායෙයා.

දසයනචරියා ච• අටය අපරාපි චරියාලයා: සම්මාදිවසීයා, අභිනිලරාපනචරියා ච¹⁰ සමාාසඬාසපසස, පරිගාහචරියා ව සමාවාචාය, සම්ට්රානචරියා ව සමමා කම්මත්සක, වොදනචරියා ව සම්මාආජීවසක, සම්මාවායාමසය, උපටුඨානවරියා ව සමමාසතියා, පගානචරියා ව අව්කොම්පචරියා ව සම්මාසමාධිසය, ඉමා අටයිචරියායො.

- 4. චතුසු මගොස- ප, ව, ව, ක
- 8. පටිපතතිවරිශාති- ප, ව, ව්, ක
- 6. පදෙසලකා- ම ඒ සං, සාාං.

- පරහලනකා- පරයං. සාාං.
 විසැකැංණවරියාශවරකි-ම ජ සං ව,වී.ක. 9. දසසනාවරියාඤාණවරියාව සම්මාදිදියියා-
 - 0, 0, 0, 10.
- 10. අතිරෝපනවරියා ම, ජ, සං.

^{1.} පටිපතතිවරියා – ප, ව, ව්, ක

^{3.} ජඅජඣකකිකබාහිරෙසු- ප, ව, වී, ක

වතුසු සමවටසු- ප, ව, ව, ක

තොහොත් යම කිසිවක් දතයුතු නම, නැවැත නැවැත දතයුතු නම, වෙසෙසින් දතයුතු නම, මැනැවින් දතයුතු නම, අධිගම කළ යුතු නම, නුවණින් ස්පර්ශ කළ යුතු නම, පුතාක්ෂ කළ යුතුනම, එහැමඒ පුතොක බොයිඥානයෙන් දත්හ, අනුබොධ කළහ, පුතිබොධ කළහ, වෙසෙසින් දත්හ, මැනැවින් දත්හ, ස්පර්ශ කළහ, පුතාක්ෂ කළාහු නුයි මෙසෙයින් ඒ පසේබුදුහු එකලා වැ අනුත්තර වූ පුතොක සමබොධිය අභිසමබුද්ධ නුයි 'එක' නම වූහ.

වගේ යනු: චය්ඩා අටෙක්: ඊය්ඩාපථවයඩා යැ ආයතනවයඩා යැ ස්මෘත්වයඩා යැ සමාධිවයඩා යැ ඥානවයඩා යැ මාර්ගවයඩා යැ එලවයඩා යැ ලොකාර්ත්ථවයඩා යි. 'ඊය්ඩාපථවයඩා යනු සතර ඉරියවුති යැ. 'ආයතන වයඩා' යනු සවැදැරුම ආධානත්මක බාතිර ආයතනයන්ති යැ. 'ස්මෘත්-වයඩා' යනු සතර සත්පථයානයන්ති යැ. 'සමාධිවයඩා' යනු සතර ධාහනයන්ති යැ. 'ඥානවයඩා' යනු සතර ආයඩ සතායන්ති යැ. 'මාර්ග වයඩා' යනු සතර ආයඩමාර්ගයන්ති යැ. 'පත්තිවරියා' යනු සතර ශුමාණෝ ඵලයෙහි යැ. 'ලෝකාර්ත්ථවයඩා' යනු කථාගත අර්හත් සමාක් සමබුද්ධ-යන් කෙරෙතියැ, එකදේශයෙක්ති පසේ බුදුන් කෙරෙති යැ, එකදෙශයෙක්ති ශූාවකයන් කෙරෙති යැ. පණිධිසමපන්නයන ට ඊයඩාපථවයඩාව ද, ඉන්දියයන්ති ශුප්තද්වාරයනට ආයතනවර්යා ද, අපුමාද විහාරීන්ට ස්මෘත්-වයඩා ද, අධිවත්තයෙහි යෙදුණවුනට සමාධිවයඩා ද, බුද්ධිසමපන්නයනට ඥානවයඩා ද, සමාක්පුතිපන්නයනට මාර්ගවයඩා ද, අධිගම කළ ඵල ඇතියනට ඵලවයඩා ද, තථාගත අර්හත් සමාක් සමබුද්ධයනට, එකදෙශ යෙක් හි පූනොක බුද්ධයනට, එකදෙශයෙක්ති ශුාවකයනට ලොකාරත්ථ-වර්යාව දැ යි මෙ අට වැදැරුම චයඩාවෝ වෙනි.

අනා වූ ද චයා ී අටෙකි: අයිමොක්ෂ කරනුයේ ශුද්ධා වශයෙන් පවතියි, පුගුහ කරනුයේ වියා වශයෙන් පවතියි, (අරමුණෙහි) සිහි එළවා තබනුයේ ස්මෘති වශයෙන් පවතියි, අවික්ෂේපය කරනුයේ සමාධි වශයෙන් පවතියි, පූජානනය කරනුයේ පුඥා වශයෙන් පවතියි, විජානනය (ආවර්ජන-විඥානයෙන් අරමුණු දනීම) කරනුයේ විඥාන වශයෙන් පවතියි. මෙසෙයින් පිළිපන්හු ගේ කුශල ධර්මයෝ අතිශයින් පවතිත්නුයි ආගතන වයා වශයෙන් පවතියි. මෙසෙයින් පිළිපන්නේ විශෙෂයට පැමිණේ නුයි විශෙෂවයෝ වශයෙන් පවතී. මොහු අෂ්ටවයාීවෝ වෙති.

අනා වූ ද චයාීා අටෙකි: සමාග්දෘෂ්ටියගේ දර්ශන වශයෙන් පැවැත්ම ද සමාක් සංකල්පයාගේ අභිනිරොපණ වශයෙන් පැවැත්ම ද සමාග්වවනයාගේ පරිගුහ වශයෙන් පැවැත්ම ද සමාක් කර්මාන්තයාගේ සමුත්ථාන වශයෙන් පැවැත්ම ද සමාගාජීවයාගේ වාවදන වශයෙන් පැවැත්ම ද සමාග් වාායාමයාගේ පුගුහ වශයෙන් පැවැත් ම ද, සමාක් ස්මෘතිය ගේ වැටහීම වශයෙන් පැවැත්ම ද සමාක් සමාධිහු ගේ අච්ක්ෂෙප වශයෙන් පැවැත් ම ද යන මොහු අෂ්ටචයාීාවෝ යි. බගගවිසාණක ෙෙපාති යථා බගාසක නාම විසාණං එකං ගොති අසූතියං. එවමෙව සො පවෙවකස මබුදෙධා, තංක ෙෙපා තංස දියෝ තපටිහාගො. යථා අතිලොණං වුවි ති ලොණක ෙෙපා, අතිතිහතකං වුවටති තිහාත ෙෙපා, අතිමධුරං වුවටති මධුරක පෙපා, අතිඋණ හං වුවටති අගගික පො, අතිසීතං වුවටති හිමක පෙපා, මහාඋදක සාබනෙකා වුවටති සමුදදක පො, මහාභිණු කූට පති හිමක පෙපා, මහාඋදක සාබනෙකා වූවටති සමුදදක පො, මහාභිණු කූට පති හිමක පො, මහාඋදක සාබනෙකා වූවටති සමුදදක පො, මහාභිණු කූට පති හිමක පො, මහාඋදක සාබනෙකා වූවටති සමුදදක පො, මහාභිණු කූට පති හිමක පො, මහාඋදක සාබනෙකා වූවටති සමුදු ක පො ප වෙන සම වූවෙන සාවකෝ වූවටති සත්වූක පෙනති. එව වෙට සො ප වෙන සම බුදෙධා තංක පො තංස දිසෝ ත පට විහාරති ඉරීයති වතනති පලති ය පෙති යාපෙතීති 'එකෝ වගෙ බගාවිසාණක පො'.

ලතනාහ මසා පමවවකසමබුලදයිා:

''සබෙබසු භූනෙසු නිධාය දණ්ඩං අවිහෙඨයං අඤ්ඤතරම්පි තෙසං, න පුතාමිවේඡයා කුනො සහායං එකො චර බගාවිසාණකලපපා''ති.

2.

සංසගානජාතයක හවතති ලසනහා ලසනහළුයං දුකුබමිදං පලහාති, ආදීනවං ලසනහජං පෙකුබමානො එකො චරෙ බගාවිසාණකලෙපා.

සංසභාජාතසය හවනති සෙනහාති- 'සංසභාා'ති ලොව සංසභා: දසයනසංසභෝව සවනසංසභෝව. කතමො දසයනසංසභෝ: ඉබෙකවෙවා පසයකි ඉසමං වා කුමාරිං වා අභිරූපං දසයනීයං පාසාදිකං පරමාය වණිණිවොසකිරකාය සමනතාගකං, දිසවා පසයිනිව අනුබාංජනසෝ නිම්කතං ගණ්තානි; කෙසා වා සොහනා, මුබං වා සොහනා, අකබී වා සොහනා, කණිණා වා සොහනා, නාසා වා සොහනා, ඔවා වා සොහනා, කණිණා වා සොහනා, නාසා වා සොහනා, ඔවා වා සොහනා, දනතා වා සොහනා, මුබං වා සොහනං, ගිවා වා සොහනා, උනා වා සොහනා, උරං වා සොහනං, උදරං වා සොහනං, කටි වා සොහනං, ඌරු වා සොහනා, ජසිසා වා සොහනා, හතා වා සොහනා, පාද වා සොහනා, අඩාලියයා වා සොහනා, නබා වා සොහනා කි දිසවා සෙයිනා අභිනකුති අභිවැති අභිපතයකි අනුසයරති අනුපොරුකි දනුබකිනී රාගබකිනං. අයං දසයනසංසනෙනා.

3. සාකාදිශයා- ම ජ සං. සාසං

^{1.} කකකලපපා - ම ජ සං සාා.

බගගවිසාණකපෙසා යනු: යම සේ කගවෙනෙණ හට එක් හහෙක් වේ ද දෙ වැන්නෙක් නැත්තේ ද, එසෙයින් මැ ඒ පසේ බුදුහු එ බන්දහ, තත්සදාශයහ, තත්පතිහාගයහ. යමසේ ඉතා ලුණු වූයේ 'ලවණකාල්ප' යයි කියනු ලැබේ ද, ඉතා තික්ත වූයේ 'තිත්තකාල්ප' යයි කියනු ලැබේ ද, ඉතා මිහිරි වූයේ 'මධුරකල්ප' යයි කියනු ලැබේ ද, ඉතා උණු වූයේ 'අග්නි-කල්ප' යයි කියනු ලැබේ ද, ඉතා සිහිල් වූයේ 'හිමකල්ප' යයි කියනු ලැබේ ද, මහදියකඳ 'සමුදුකල්ප' යයි කියනු ලැබේ ද, මහා අභිඥාපාප්ත ශාවක තෙම 'ශාස්තෘ කල්ප' යයි කියනු ලැබේ ද, මහා අභිඥාපාප්ත ශාවක තෙම 'ශාස්තෘ කල්ප' යයි කියනු ලැබේද, එසෙයින් මැ ඒ පසේ බුදුහු, එ බන්දහ. තත්සදාශයහ, තත්පුකිහාගයහ. එකලා වූවාහු දෙවැන්නකු නැත්තාහු මීදුණු බැදුම ඇතියාහු මැනැවින් ලොවැ හැසිරෙති වෙසෙති ඉරියවූ පවත්වති රැකෙති පාලනය කෙරෙති යැපෙති යාපනය කෙරෙත් නුයි 'එකො වරෙ බග්ගවිසාණකප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ එ පසේ බුදුහු:

''සබෙබසු හුතෙසු –පෙ– එකො වරෙ බගාවිසාණකපෙපා'' යී.

2.

හටගත් (දර්ශනාදි) සංසර්ග ඇතියහුට ස්නොහයෝ වෙති, ස්නොහය ආාුව යන මෙ දුක උපදි, ස්නොහයෙන් උපන් ආදීනව දක්මින් කගවෙහෙණකු සෙයින් එකලා වැ හැසිරෙන්නේ යි.

සංඝගගජාතසස හවනති සෙනහා- 'සංඝග්ගා' යනු: දර්ශනසං-සර්ගය ද ශුවණ සංඝර්ගය ද යි සංඝර්ග දෙකෙකි. දර්ශන සංඝර්ග කවර යත්: මෙ ලොවැ ඇතැමෙක් විශිෂ්ට රු ඇති දකුමකලු පුසාද එළවන උතුම වූ වර්ණසෞන්දර්ශ්‍රීයෙන් සමන්වාගත වූ ස්ත්රයක හෝ කුමරියක හෝ දකියි. දක බලා 'කෙස් හොබනේ යැ හෝ මුහුණ හොබනේ යැ හෝ දකියි. දක බලා 'කෙස් හොබනේ යැ හෝ මුහුණ හොබනේ යැ හෝ ඇති හොබනේ යැ හෝ කන් හොබනේ යැ හෝ නැහැය හොබනේ යැ හෝ ලවන් හොබනේ යැ හෝ සත් නොබනේ යැ හෝ මූබය හොබනේ යැ හෝ ලවන් හොබනේ යැ හෝ දක් හොබනේ යැ හෝ මූබය හොබනේ යැ හෝ ලවන් හොබනේ යැ හෝ පියවුරු හොබනේ යැ හෝ ලරම්බල හොබනේ යැ හෝ උදරය හොබනේ යැ හෝ කටිය හොබනේ යැ හෝ වටොර හොබනේ යැ හෝ දහයුග හොබනේ යැ හෝ කටිය හොබනේ යැ හෝ වටොර හොබනේ යැ හෝ දහයුග හොබනේ යැ හෝ කියි හොබනේ යැ හෝ වනොර හොබනේ යැ හෝ ඇතිලි හොබනේ යැ හෝ කිය හොබනේ යැ හෝ 'සි අනු-වාඤ්ජන විසින් නිමති ගනියි දක බලා සතුටු වෙයි තුටුවදන් බෙනෙයෙයි පතයි සීහි කෙරෙයි අනුවාඤ්ජන අල්වා ගනී. ස්නොහ බන්ධනයෙන් බැදේ. මේ දර්ශන සංඝර්ග නම.

493

වුලලාතිදෙස පාළි

ටගෙවිසාණ සුකතති**දෙදයො**

කතමො සවණසංසමහා; ඉධෙකවෙවා සුණාති අමුකසමං තාම ගාමෙ වා නිගමෙ වා ඉත් වා කුමාරී වා අභිරූපා දසසනීයා පාසාදිකා පරමාය වණණවොසාබරතාය සමතනාගතාති, සුණා සුණිණා අභිනඤති අභිවදති අභිපතෙරීති අනුපොදෙති අනුබනධති රාගබනධනං. අයං සවණසංසගෙනා.

ංසනහාති දෙවසෙනහා: තණහාසෙනහා ව දිවයිසෙනහා ව. කතමො තණහාසෙනහා: යාවතා තණහාසමබාතෙන සීමකතං මටියාදීකත^{,1} ඔධිකතං පටියනතකතං³ පටිගහතිතං මමායිතං 'ඉදං මො එතං මම, එතනකං මම, එහාවතා මම, රූපා සදද ගති රස, මොටඨබබා අතථරණා පාපුරණා³ දයිදසා අපේළකා කුකකුටසුකරා හැතිගවාසෙවළවා මබනාං වතථුං තිරැකැකුං සුවණණ ගාමනිගම-රාජධානියෝ රචඨං ව ජනපදෙ ව⁴ කොසෝ ව කොටඨාගාරං ව කෙවලමයි මහාපයවිං තණතාව සෙන මමායති, යාවතා⁵ට යිස්නතණහාවිවරිතං. අයං තාමණහසනහා.

කතමො දිරයිසොහො: විසනිවත්කා සකකායදිරයි, දසවත්කා ම්වුණාදිරයි, දසවත්ථකා අතනගාහනිකා දිරයි, යා එවරුපා දිරයි දිරයිගතං දිරයිගහණං දිරයිකතනාරෝ දිරයිවිසුකායිකං දිරයිවිපඵඤිතං දිරයි සංයෝජනං ගාහෝ පතිටඨාහෝ, අභිනිවෙසෝ පරාමාසෝ කුමාගගො ම්වුණාපරෝ ම්වුණතාං තික්ථායතනං විපරියෙසගාගෝ' විපරීතගාගෝ විපල්ලාසගාගෝ මිවුණාගාහෝ අයාථාවතාමං යාථාවතනති ගාගෝ යාවතා ආසනසී දිරයිගතානි. අයං දිරයිසොහෝ.

සංසගගජාතසය හවනති සෙනහාති- දසානසංසගාාපවවයා ව සවණ– සංසගාාපවවයා ව කණ්ෂාමසනාහෝ ව දිලිසිමෙසනහෝ ව හවනති සංභවනති ජායනති සඤජායනති නිබබකතනති අභිනිබබතතනති පාතු හවනතිති 'සංසගාාජාතසය හවනති සෙනහා'.

යෙනහතියං දුක්බමිදං පහොතීති-'යෙනහාති' ලෙව සොහා: තණත යෙනහෝ ව දිරිසිසෙනහෝ ව –පෙ– අයං තණතාංසනහෝ –පෙ– අයං දිරිසිසෙනහෝ. දුක්බමිදං පහොතීති ඉබෙකවෙවා කායෙන දුටුවරිතං වරති, වාවාය දුවුවරිතං වරති, මනසා දුවුවරිතං වරති, පාණුමපී හතති', අදිකතුමප ආදියති, සනාමපී හිතුකි, නිලේලාපමප හරති, එකාගාරිකමප කරොති,

- 1. සිංකතං-ව,වී,ක. මජසං
- 2. පරියනතිකතං –පතු. ම ජ සං
- පටිශනකික- ව.වි.ක
- පාටුරණා- ම ජ සං.
 ජනපද ව- ව,වි,ක
- 5. ca can can.

- 6. පරිගගානො- ම ජ සං. කාං.
- 7. විපරියාසභාවාතා- ම ඒ සං. විපරියෙසභාතො- සාක.
- 8. ආයතාවක0හි- ව,වි,ක අයාරාවකසම්--ම ජ සං. භාා.
- 9. හතකි– ම ජ සං, සාසං

චූලතිර්දෙශපාලි

බගගව්සාණ සූතුනිථ්දේශය

ශුවණසංඝර්ග කවරයත්: මෙලොවැ ඇතැමෙක් අසුවල් ගමැ හෝ තියමගමැ හෝ ස්තියක් හෝ කුමරියක් හෝ විශිෂ්ට රු ඇත්තී යැ දකුම කලු යැ පුසාද එළවන්නී යැ උතුම වර්ණ සෞන්දර්යයෙන් සමන්වාගත යැ'යි අසයි. අසා අසාලා සතුටු වෙයි සතුටු වදන් බෙණෙයි පාර්ථනා කෙරෙයි අනුවාඤ්ජන අල්වා ගනි. ස්නෙහ බන්ධනයෙන් බැඳේ. මේ ශුවණසංඝර්ග නමි.

සොතා යනු ස්නෙහ දෙකෙකි: තෘෂ්ණා ස්නෙහය ද දෘෂ්ටිස්නේහය ද යි. තෘෂ්ණා ස්නේහය කවරයත්: යම පමණ තෘෂ්ණා සංඛානතයෙන් 'මේ මාංග් යැ, ඉතල මා ගේ යැ මෙතෙක් මාගේ යැ, මෙතෙකින් මාගේ යැ'යි හිම කරන ලද ද, මයාීහද කරන ලද ද, අවධි කරන ලද ද, පිරිසිඳගන්නා ලද ද, මමායන කරන ලද ද, රූපයෝ ශබ්දයෝ ගන්ධයෝ රසයෝ ස්පුෂ්ටවායෝ අතුරුණු පවුරුණු දසිදස්හු එඑතිරෙඑ කුකුළු හූරු ඇත් අස් ගව වෙළඹහු කෙත් වතු අමුරන් රත්රන් ගමනියමගම රජදහන් රට දනවූ කොටු කොටුගුළු මුළුමහපොළොව පවා තෘෂ්ණා වශයෙන් මමායන කෙරේ ද යම පමණ අටතුරාසියක් තෘෂ්ණා විවරිත වේ ද, මේ තෘෂ්ණා ස්නෙහ නම.

දෘෂ්ටිස්නොහ කවරැ යත්: විංශුද්වස්තුක සත්කායදෘෂ්ටි යැ, දශ-වස්තුක මටාාදෘෂ්ටි යැ දශවස්තුක අන්තහාතිකදෘෂ්ටි යැ යන මෙබදු, යම දෘෂ්ටියක් දෘෂ්ටිගතයෙක් දෘෂ්ටිගහනයෙක් දෘෂ්ටිකාන්තාරයෙක් දෘෂ්ටි-ව්සූකයෙක් දෘෂ්ටිවස්එන්දිතයෙක් දෘෂ්ටිසංයෝජනයෙක් (අරමුණ දඩි වැ ගත්නා) ගුහගයෙක් පිහිටා සිටීමෙක් අභිනිවෙශයෙක් පරාමර්ශයෙක් කූත්සිතමාර්ගයෙක් අයථාමාර්ගයෙක් මථාහභාවයෙක් තිරත්ථායතන-යෙක් විපයර්යාස ගුහණයෙක් විපරීකගුහණයෙක් පෙරළි කොට ගැනීමෙක් මීථාහගුහණයෙක් අයථාස්වභාවයෙහි යථා ස්වභාව යයි ගැනීමෙක් යම පමණ දෙසැට දෘෂ්ටියෙහි ඇතුළු කෙනෙක් වෙත් ද මේ 'දෘෂ්ටිස්නෝහ' නමි.

සංසගගජාතසය හවතති සෙනහා යනු: දර්ශන සංසර්ග පුතායෙනුදූ ගුවණ සංසර්ග පුතායෙනුදු කෘෂ්ණාස්තෝහයක් අෂ්ටි ස්තෝහයක් වෙයි උපදියි හට ගනියි මැනැවින් හටගනියි නිපදියි වෙසෙසින් නිපදියි පහළ, වෙනු නුයි 'සංසග්ගජාතස්ස හවන්ති ස්නොහා' යනු වේ.

ඉසනහතවයං දුකබමිදං පහොති — 'ස්නෙහා' යනු: තෘෂ්ණා-ස්නෙහය ද දෘෂ්ටි ස්නෙහය ද යි ස්නෙහ දෙකකි. . . මේ තෘෂ්ණා ස්නෙහයැ. . මේ දෘෂ්ටි ස්නෙහයි. දුකබමිදං පහොති යනු: මෙලොවැ ඇතැමෙක් කයින් දුසිටිත් කෙරෙයි, වචනයෙන් දුසිටිත් කෙරෙයි, මනසින් දුසිටිත් කෙරෙයි. පාණවධ ද කෙරෙයි, අදත්තාදන ද කෙරෙයි, ගෘහ-සන්ධි ද සිඳියි. ගමුදු චොලොගනියි. එක් ගෙයක් පැහැරිමුදු කෙරෙයි. පරිපෂේෂයි කිටයකි, පරදරමයි ගවජකි, මුසායි හණකි. කමෙනං ගහෙනා රකඤඤ දමසකතනි අයං දෙව චොරෝ ආගුවාරී, ඉමසස යං ඉවජකි කං දණ්ඩං පණෙහිකි. තමෙනං රාජා පරිහාසකි, මසා පරිහාසපවවයායි දුකඛං දෙමනසයං.¹ පරිසංවේලදකි, එතං හයං දුකඛං දෙමනසසං. කුතෝ තසස: මසානාපවවයා ව නාඤිපවවයා ව රාගපවවයා ව නාඤිරාගපවවයා ව ජාතං, එකතකෙනයි රාජා න තුසකකි.

තමෙනං රාජා බණාපෙති අනුබණානෙන වා රජාබණාමනා වා සමාලිකබනානෙන වා වෙනාබනානනා වා ලතාබණාමනා වා පකොටනෙන වා පරියෙක්ෂබණාමනා වා ගාමබණානොන වා නිගමබණානොන වා නගරබනාමනා වා රට්ථබණානොන වා ජනපදබණානොන වා, අනාමයො සවවනීයමයි කරෝති න නෙ ලබ්හා ඉතො පකකම්තුනති. සො බණානපාවසා පි දුසාබං දෙමනාසාං පටිසං-වෙදෙති, එතං ගයං දුසාබං දෙමනාසාං කුතො තසා: සොහ පවාසා වෑ නන්දිපාවසා ව රාගපාවසා ව නන්දිරාගපාවසා ව ජාතං, එකා කොනපි රාජා න තුසාකී.

තමෙනං රාජා තසය⁸ ධනං ආහාරපෙති: ඝතං වා සහසසං වා සතසහසසං වා, මසා ධනජානි පවවයාපි දුකඛං දෙමනසසං පටිසංවෙදෙති එතං හයං දුකඛං දෙමනසසං කුතො තසස: මසනහ පවඩයා ව නාන්දිපවවයා ව රාගපවවයා ව නාන්දිරාගපවවයා ව ජාතං එකතකෙනපි රාජා න තුසසති,

තමෙනං රාජා විවිධා කම්මකාරණා." කාරාපෙති: කසාහිපි තාළෙති වෙතෙන්හිපි තාළෙති, අදධදණ්ඩකෙහිපි⁵ තාළෙති, හත්මයි ජනත් පාදමයි ජනත් හත්පාදමයි ජනත්, කණ්ණාමයි ජනත්, නාසමයි ජනත්, කණ්ණනාසමයි ජනත්, බිලඩනරාලිකමයි කරොති, සඩබමුණාධකමයි කරොති රාහුමුඛමයි කරොති, රෝතිමාලිකමයි කරොති, හත්පාපණේන්කමයි කරොති, එරකවතතිකමයි කරොති, වීරකවාසිකමයි කරොති, එරොතාක්කමයි කරොති, එරකවතතිකමයි කරොති, සිහාපණකමයි කරොති, එරොතාක්කමයි කරොති, බලිසමංසිකමයි කරොති, සහාපණකමයි කරොති, එරොතාකාස කරොති, බලිසමංසිකමයි කරොති, කහාපණකමයි කරොති, බාරාපතමණි කමයි කරොති, පළිසපරිවතතිකමයි කරොති, පළාලපිවයීකමයි කරොති, තතොනාපි තෙලෙන ඔසිදුවති, සූනාබෙහිපි බාදපෙති, ජීවනතමයි සූලෙ උතතාසෙකි, අසිනාපි සීසං ඡනත්, සහා සමකොරණපාවයාපි සූලෙ උතතාසෙකි, අසිනාපි සීසං ඡනත්, සො සමකොරණපාවයාපි සූලො දෙමනසං පටිසංවෙතේකි. එකං හයං දුක්බං දෙමනසං කුතො තසය ඉසාහපාවයා: ව නන්දීපාවයා ව රාගපාවයා ව නන්දිරාගපාවයා ව ජාතං, රාජා ඉමෙසං වතුනකං දණ්ඩානං ඉසාරෝ.

- 1. දකමශදමනයයං සාශ
- 3. සසයිනොහපවටයාව- ව-වි-ස.
- \$. තසස ව– ම ජ සං.

කඩපළා සොරකමුදු කෙරෙයි, වීරඹුසොරකමුදු කෙරෙයි මුසවා ද බෙණෙයි. ඔහු ගෙන දේවයෙනි, 'මේ අපරාධකාරී සොරෙක' මොහුට කැමැති දඩයක් පණවනු මැනැවැ' යි රජහට දක්වති. රජ ඔහුට පරිහව බෙණෙයි. හෙතෙම පරිහව බිණීම පතායෙනුදු දුක් දෙමනස් විදියි. තෙල බිය දූක් දෙමනස් ඔහුට කොයින් උපන යත්: ස්නෙහ පතායෙනුදු නන්දිපතායෙනුදු රාග පතායෙනුදු නන්දිරාග පතායෙනුදු උපන. රජ මෙතෙක්නුදු තුටු නො වෙයි.

රජ ඔහු සිරබැඳුමින් හෝ රැහැන්බැඳුමින් හෝ හැකිලිබැඳුමින් හෝ වේවැල්බැඳුමින් හෝ ලියබැඳුමින් හෝ සිපිරිගෙ බැඳුමින් හෝ පිරිකෙව්බැඳුමින් හෝ ගමබැඳුමින් හෝ නියමගම බැඳුමින් හෝ නුවර බැඳුමින් හෝ රටබැඳුමින් හෝ දනවුබැඳුමින් හෝ බඳවයි. යටත් පිරිසෙයින් 'තා මෙයින් බැහැර යන්නට නො ලැබේ' යයි සවවනියකමුදු කෙරේ. හෙතෙම බන්ධනපතායෙනුදු දුක් දෙමනස් විදි. තෙල බිය දූක් දෙමනස් ඔහුට කොයින් උපන යත්: ස්නෙහ පතායෙනුදු නන්දිපතායෙනුදු රාගපතායෙනුදු නන්දිරාගපතායෙනුදු උපන. මෙතෙකිනුදු රජ තුටු නො වෙයි:

රජ ඔහු ලවා සියක් හෝ දහසක් හෝ සුවහසක් හෝ ඔහුගේ ධනය ගෙන්වයි. හෙතෙම ධනහානි පුතායෙනුදු දුක් දෙමනස් විදියි. තෙල බිය දුක් දෙමනස් ඔහුට කොයින් උපන යත්: ස්නොහපතායෙනුදු නන්දි පුතායෙනුදු රාගපතායෙනුදු නන්දිරාගපතායෙනුදු උපන. මෙතෙකි-නුදු රජ තුටු ⊘නා වෙයි.

රජ උනුගෙන විවිධ කමකටොලු කරවයි: (රාජපුරුෂ) කසයෙනුදුකළයි, වේවැලිනුදු තළයි, අඩදඕයෙනුදු තළයි, අත් ද සිඳියි පා ද සිඳියි, අත් පා ද සිඳියි, කනුදු සිඳියි, නැහැය ද සිඳියි, කන්නාසාද සිඳියි, කාඩ්සැළි කමකටොලුදු කෙරෙයි, සක්මුඩු කමකටොලුදු කෙරෙයි, රාහුමුබ කමකටොලුදු කෙරෙයි, ගිනිවළලු කමකටොලුදු කෙරෙයි, අත් දල්වන කමකටොලුදු කෙරෙයි, එරුවත් කමකටොලුදු කෙරෙයි, තිහිරිවත් කම-කටොලුදු කෙරෙයි, එරොවත් කමකටොලුදු කෙරෙයි, තිහිරිවත් කම-කටොලුදු කෙරෙයි, එජොයාක කමකටොලුදු කෙරෙයි, බිලියෙන් මස් සිදුනා කමකටොලු ද කෙරෙයි, කහාපණික කමකටොලුදු කෙරෙයි, කොස්සෙන් කාරම ගල්වන කමකටොලුදු කෙරෙයි, පරිසපරිවර්තන කමකටොලුදු කෙරෙයි, පිදුරුපිටු කමකටොලුදු කෙරෙයි, පරිසපරිවර්තන කමකටොලුදු කෙරෙයි, පිදුරුපිටු කමකටොලුදු කෙරෙයි, කකාළ කෙලුදු ඉයියි. ශූනකයන් (කිණබල්ලන්) ලවා ද කවයි, දිවස්හුලැ ද හිඳුවයි, කඩුවෙනුදු හිස සිදියි, හෙතෙම කමකටොලු පුතායෙනුදු දක් දෙමනස් විදි. තෙල බය දුක් දෙමනස් උනුට කොයින් උපන යත්: ස්නෙහ පුතායෙනුදු නන්දිපුතායෙනුදු රාගපුතායෙනුදු නන්දිරාගපුතායෙනුදු උපන. රජ මෙ සිව වැදැරුම දඩුවමට ඊහවරයැ. සො සකෙන කමෙමත කායස හෙද පරමමරණා, අපායං දුගාතිං විනිපාතං නිරයං උපපජාති, තමනතං නිරයපාලා පණුවේධබණුනං නාම කම්මකාරණං කාරෙනති¹ තතතං අයොබීලං හතෝ ගමෙනති, තතතං අයොබීලං දුතියෙ සමෝ ගමේනති, සතතං අයොබීලං පාලද ගමෙනති, තතතං අයොබීලං දූතියෙ පාලද ගමේනති. තතතං අයොබීලං ගමෙනති, තතතං අයොබීලං දූතියෙ පාලද ගමේනති. තතතං අයොබීලං මංජක උරසමං ගමෙනති. සො තතු දූකඛා තිපපා බරා කටුකා වෙදනා වෙදෙති, න ව තාව කාලං කරොති යාව න තං පාපං කම්මං බානතිහොති. එතං හයං දූකඛා දෙමනසං කුතෝ තසක සොහපවවයා ව නතුිපවවයා ව රාගපවවයා ව නතුිරාගපවවයා ව ජාතං.

තමෙනං නිරයපාලා සංවෙලසාවා කුටාරීහි පමණනහි. තමේනං නිරයපාලා උදඛපාදං අධොසිරං ගහෙතිා වාසිහි තචජනයි. තමෙනං නිරයපාලා රථේ යොපෙණිා ආදිකාාය පඨවියා සම්පජාලිතාය සජොතිහතාය සාලරනතිපි පව්වාසාරේනතිපි.4 තමේනං නිර**යපාලා** මහනකං අඩුශාරපධානං ආදිකාං සමපජාලිකං සජොතිහතං ආරෝ-පෙතති ම ගංපෙතති ව. තමෙනං නිරයපාලා උතිපාදං අධෝසිරං ගලභාතා තබනාය ලොහකුමයියා පසුබිදනත් ආදිතනාය සමපජජලිතාය සජොතිහතාය. සො තතා මේණුලෙසහකං පචවත්, මසා තතා ඓණුලෙසහකං පාව වාංගා සකිමපි උදබං ගවඡති, සකිමපි අධෝ ගවඡති, සකිමපී නව තාව කාලං ක්රොති, යාව න තං පෘපං කම්මං බානකීගොති. දිසාමා දෙමනසසං කුතො එතං හයං තසය: සෙනහපවවයා ව නත්පව්වයා ව රාගප 92 යා ව නත්රාගපවුවයා ව ජාතං, තුමෙනං නිරයපාලා මහෘතිරයය පක්ෂිපතති. සො බො පතු මහාතිරයො:

- 1. ''චතුකකල වාණා චතුදවාරෝ විභාඉතනා භාගයෝ මිතෝ අයෝ පාකාරපරියනෙකා අයසා පටිකුණිතො,
- කසස අයෝමයා භූම් ජලිතා ලතජසා යුතා සමනතා යොජනසතං එරිණිා තිට්ඨති සබ්බද.a
- කදරියා තාපතා සොරා අච්චිමනොතා දුරාසැද් ලොමහංසනරාපා ච හිස්බා පටිහයා දුබා⁸
- පුරත්‍රීමාශ ච හිතනියා අච්‍රික්ඛලන්‍රීා සළිවසිතෝ දහනෙතා පාපකම්මනත පච්‍රිමාශ පටිහඤ්ඤති.
- පච්රිමාය ව හිතතියා අච්‍රියාබහෝ සම්‍රිතිතෝ දහලනතා පාපකාමමනෙත ප්‍රැක්මාය පටිහණුසුකි,

1. කවමකාරණං- පම-ක 96 කාරණං

- 4. හරනස්පි පවටාහරනකිපි- ව-ව්-ක
- a. මජාකිමනිකාශ උපරිපණණාකක දෙවදුකඳුකතා,
- b. සංකිවචරාතක.

- 5. තිබ්බා බරා- ව,වි,ක, ම ජ සං,
- රී. කසස ගෙවයා අගොතුම්, ව,වි,ක
- 7. අවටිකමනෙඛා දුරංසලද- ම-ව-වි-ක
- 8. හිසමා පටිහයා දුකමා- ව,වි,ක

කරොහති– ම ජ සං

^{2.} සංවෙසිතා- කාා

^{8.} **යපරාවා-- ප-ව-වි-ක**

හේ සියකැමින් කාබුන් මරණින් මතු සැපයෙන් පහ වූ දුකට ගති වූ විවස වැ පතික වන නරකයෙහි උපදී. නිරැ-පල්ලෝ ඔහු ගෙන කොච්චිධ බන්ධන නම වූ කමකටොලු කරවති: රත් වූ යහුලක් අත්හි පුවෙශ කරවති, රත් වූ යහුලක් දෙ වැනි අත්හි පුවෙශ කරවති, රත් වූ යහුලක් අයැ පිවිසවති, රත් වූ යහුලක් දෙ වැනි පයැ පිවිසවති, රත් වූ යහුලක් උරමැද පිවිසවති. හෙතෙම එහි නිවු වූ කාර වූ කටුක වූ දුක්වේදනා විදියි. ඒ පවකම විගතාන්ත නො වන තාක් නො ද කලුරිය කෙරේ. තෙල බිය දුක් දෙමනස් උහුට කොයින් උපන යත්: ස්ගෙහ පතායෙනුදු නන්දි පතායෙනුදු රාගපතාපයෙනුදු නන්දිරාගපතායෙනුදු උපන.

කිරයපාලයෝ උහු හොචා පොරොචිත් සස්ති, නිරයපාලයෝ උහු පා උඩුහුරුකොට හිස යටහුරුකොට ගෙන වෑයෙන් සස්ති, නිරයපාලයෝ උහු ටියෙහි යොද හාත්පසින් දල්වෙත අතිශයින් දිලියෙන ගිනිදල් සහිත වූ පොළොචහි ඉදිරියට ඇවිදුවන්නාහු ද නවතන්නාහු ද වෙත්. පවකම කළ උහු යමපල්හු ආදීප්ත වූ සමපුජ්වලිත වූ ජ්වාලා සහිත වූ මහත් අංශාර පර්වතයට නංවති, බස්වන්නාහු ද වෙත්. පවකම කළ උහු යමපල්හු ලංර්ධාපාද අධාශීර්ෂ කොට ගෙන තප්ත වූ ආදීප්ත වූ සමපුජ්වලිත වූ ජ්වාලා සහිත වූ ලොහකුමහියෙහි බහා ලත්. හේ එහි පෙණපිඩු බඳු දෙහ ඇති වැ පැසෙයි. හේ එහි පෙණපිඩු බඳු දෙහ ඇති වැ පස්නෝ වරක් උඩට ද නැහෙයි. වරක් යටට ද බසියි. වරක් සරසට ද යේ. හේ එහි තියුණු වූ රළු වූ කටුක වූ දුක් වේදනා විදි. යම තාක් ඒ පවකම නො නෙවෙ නම්, ඒ තාක් නො ද මායෙයි. තෙල බිය දුක් දෙමනස් උහුට කොයින් උපනැ යත්: ස්නොහපතාපයෙනුදු නන්දිපතායෙනුදු රාගපතාපයෙනුදු නන්දිරාගපතාපයෙනුදු උපන. පවකම කළ ඔහු යමපල්හු මහානිරයෙහි බහාලත්. ඒ මහානිරය වූ කලි:

 (ඒ මහානිරය) සතර කත් ඇත්තේ යැ, සතර දෙර යැ, වෙන වෙන මැ කොටස් වශයෙන් බෙදන ලද, යපවුරින් පරීක්ෂිප්ත යැ, යපියනින් වසන ලද.

2. ඒ මහතිරැති යපොළොව ජීවලිත වූවා තේජසින් යුක්ත යැ, භාත්පසැ සියක් යොදුන් තැනැ සියලු කල්ති පැතිරැ සිටී.

3. (ඒ අෂ්ටමහානරකයෝ) නිරතුරු තවන්නාහු ඝොර වූවාහු (කල්පස්ථායී) ගිනිසිඑ ඇත්තාහු ළං වියැ නො හැක්කාහු ලොමුදහන පියවි ඇත්තාහු බිහිසුණු වූවාහු බිය උපදවන්නාහු දුක් වූවාහු ද වෙත්.

4. පෙරදිගැ බිතින් නැහුණු ගිනිකඳ පවකම කළ සත්ත්වශන් දවමින් (ගොස්) පැසුළු බිතැ වැදෙයි.

5. පැසුළු බිතින් නැහුණු ගිනිකඳ පවකම කළ සත්ත්වයන් දවමින් ගොස් පෙරදිගැ බිතැ වැදෙයි.

චූලලනිඥෙස පාළි

- උතාරාය ව හිතනියා අවිවියාබනේකා සමුටුසීංකා දහලනතා පාපකාම ලෙතා¹ දක්‍රිණාය පටිහ*කැ*කුත්,
- දසාටිණාය ව හිතතියා අවවසබාන්ඩා සමුටසිංකා දහලතතා පාපකාමමනෙත උතතරාය පටිහණකත්,
- හෙටයතො ව සම්වාධාය අච්‍රියාබණෝ හයානකො දහලනා පාපකමාලනා ඡදනසමං පටිහඤඤත්,
- 9. ඡදනාමහා සළිට්ඨාය අච්චියක්ෂකීා හයාන⊚කා දහනෙතා පාපකාමානෙත හමියං පටිහඤඤතී,
- අයෝ කපාලමාදිතාං සංකතාං ජලිතං යථා එවං අව්චිනිරයෝ හෙට්ඨා උපරි පසාලතා,
- 11. තතව සහතා මහාලුද මහාකිබ්මසකාරිතො අවුවනතපාපකම්මනතා පවවනත් න ච මීයගර,
- ජාතවේදසමොකායෝ බෙසං නිරයවාසිනං
 පසා කම්මානං දණාකාං න හසමා හොති නපි මයි.
- පූරස්මෙනපි ධාවනති සතෝ ධාවනති පච්චීමං උතාගරනපි ධාවනති සතෝ ධාවනති දක්ටීණං,
- යං යං දිසං පධාවනති කං කං අවාරං පිරියකි² අභිනිකෘමිතාසා ගත සතතා බොකබගවෙසිනො,
- 15. න ලත තුකො නියකමතුං ලහනුදු කමාපවවයා ලතසං ව පාපකමාං තං අවපකකං කතං බහු' නති.

එතං හයං දුක්ඛං දෙමනසකං කුතෝ තසක: සෙනහප(ාවයා ව නන්දිපවචයා ව රංගපවචයා ච නන්දිරාගපවචයා ච ජාතං. යානි ච තෙරයිකානි දුක්ඛානි යානි ච තිර චඡානයොනිකානි දුක්ඛානි යානි ච පෙනතිවිසයිකානි දුක්ඛානි යානි ච මානුසසිකානි දුක්ඛානි තානි කුතෝ ජාතානි කුතෝ සඳුජාතානි කුතෝ ගිඛාකතානි කූනෝ අභිනිඛ්ඛතතානි කුතෝ පාතුභූතානි: සෙනහ-පවචයා ච නන්දිපවචයා ච රාගපවචයා ච නන්දිරාගපවචයා ච භවතක්, සමහවනති ජායතති සංජායනති නිඛ්ඛතතානි අභිනිඛ්ඛතතනති පාතු– භවතතිකි 'සෙනහළුයං දුක්ඛමිදං පහොති.'

 ^{1.} මහනෙකා පාපක මුලානෙකා- ව-ව්-ක
 2. පියියකි- ම ජ සං

 3. හොනකි- ප-ව-ව්

චුලතිර්දෙශපාලි

6. උතුරු බිකින් නැහැණු ගිනිකද පවකම කළවුන් දවමන් ගොස් දකුණු බිතැ වැදෙයි.

7. දකුණු බිතින් නැහුණු ගිනිකඳ පව්කම් කළවුන් දවමින් ගොස් උතුරු බිතැ වැදෙයි.

8. යට පොළොවිනුදු බිය එළවන ගිනිකඳ නැතී පවකම කළවුන් දවමින් ගොස් ඡදනයෙහි (සියන්හි) පැහැරැ සිටී.

9. ඡදනයෙන් බිය එළවන ගිනිකඳ නැහි පවකම් කළ සත්ත්වයන් දවමින් ගොස් බිමැ පැහැර සිටී.

10. අවිචිතරකය උඩ යට බලනුවහුට භාත්පසින් දිලියෙන අතිශයින් තැවුණු දල්වුණු යකබලක් මෙනි.

11. එහි මහද්රෞදු වූ මහ දරුණුකම් කරන සුලු වූ අතිශයින් පව්කම ඇති සත්ත්වයෝ පැසෙති, නො ද මියෙත්.

12. ඒ නිරැවැසියන්ගේ කය ගිනි වැන්න, කර්මයන්ගේ දඩි සේ බල, හළු නො වෙයි, දලි නො ද වේ.

13. (කිසි කලෙක පූර්වද්වාරය, විවර වූ කල්හි) එ දිගට ද දිවෙති, යළි පශ්චිමද්චාරයට ද දිවෙති, උත්තරද්වාරයට ද දිවෙති, යළි දක්ෂිණද්-වාරයට ද දිවෙත්.

15. කර්මභේතුඉයන් ඔහු එයින් නික්මෙන්නට නො ලැබෙති. යම භෙයකින් ඔවුන් විසින් නො පැසුණු විපාක ඇති පාපකර්මය බොහෝ කොට කරන ලද ද එහෙයිනි.

තෙල බිය දුක් දෙමතස් ඔහුට කොයිත් උපතැ යත්: ස්තෙහ පුතායෙය තුදු තත්දිපතායෙනුදු රාග පුතායෙනුදු තත්දිරාගපුතායෙනුදු උපත. යම නිරය දුකක් තිරිසත්යොත්හි යම දුකක් පෙතච්ෂයෙහි යම දුකක් මිනිසත් බැවහි යම දුකකුත් වෙත් තම, එ දුක් කොයින් උපත්තාහු ද කොයින් හටගත්තාහු ද කොයින් නිපත්තාහු ද කොයින් වෙසෙසින් නිපත්තාහු ද කොයින් පහළ වූවාහු ද යත්: ස්නොහපුතායෙනුදු තත්දිපුතායෙනුදු රාගපුතායෙනුදු තත්දිරාගපුතායෙනුදු වෙති උපදිති හටගනිති සංක්ෂාත වෙති නිපදිති වෙසෙසින් නිපදිති පහළ වෙත් නුයි 'ස්තොහත්වයං දුක්ටමදං පහොති' යනු වේ.

චුලලනිදෙදස පාළි

ආදීතවං සෙනහජං පෙකිබ්මානොති: 'සොහොති' දෙව යොහා තණකායොහා ව දිටිසීසොහෝ ව - 05 - අයං තණකා සොහො - ලෙ අයං දිටිසිසොහො හැඳීනවං සෙනහජං පෙකිබ්මානො'ති: තණකා සොහො ව දිටිසීසොහෝ ව ආදීනවං සොහත්, පෙකිබ්මානෝ දිකි-මානෝ ඔලෝකයමානෝ නිජිකායමානෝ උපපරිසබයමානෝත් 'ආදීනවං සොහත්, පෙකිබ්මානෝ එකෝ වගේ බහාවිසාණකපෙහ'.

ලසනාහ සො පවෙවකසමබුදේධා:

''සංසහාාජාතසක හවතති සොතහා සොහළුයං දුසකමිදං පහොති, ආදීනවං සොහාජං පෙසකමානො එකො වරෙ බහාවිසාණකපො''ති.

3.

ම්තො සුහජෙජ අනුකමපමානො හාපෙති අඬං පටිබදඩදිනතා, එතං හයං සඬීවේ පෙසුබමානො එකො චරෙ බගාවිසාණකපෙසා.

මිතෙත සුහජෙජ අනුකමපමානො හාපෙති අස්ං පටිබදධවිගතතාති 'මීතෙතා'ති ලදව මිතතා: අගාරිකම්තෙතා ව අනගාරිකම්තෙතා ව කතලමා අගාරිකමිතෙතා; ඉධොකවෙවා දුදද දදත්, දුවවජං වජත්, දුකකරං කරොත්, දුකුබමං බමති, ගුයාාමසස ආචිකුබති, ගුයාාමසස පරිගුයාති, ආපදසු න වජහත්, ජීවිතං චසස් අත්රාය පරිචවතාං ගොත්, බීලණ නාතිමණකුත්. අයං අගාරිකම්කොතා. කතුලමා අනගාරිකම්කොතා: ඉධ හිතබූ පියෝ ච හොති මනාලපා ව ගරූ ව හාවන්ලයා ව වතුකා ව වචනසාබලමා ව ගමසීරං ව කථං කතා ගතා ව අවධානෙ නියෝජෙති, අධිපීලෙ සමාදුපෙති, වතුනාං සතිපටඨානානං භාවනානුයොගෙ සමාදයෙත්, චතුතනං සම්මපාධානානං ඉ**දඩීපාද**න⊶ –ල**ප– ච**තුතතං පඤාතනං ඉභ්දුයාතං– පඤාතනං ඩලානං– ස**කතන**නං බොජඣඩු**භානං අරියසස අ**චුඨඞ්ගිකසස මගොස භාවනානුයොගෙ සමාදපෙති. අයං අනගාරිකම්තෙතා. සුහජජා වුවවනත් යෙහි සහ ආගමනං ඵාසු ගමනං ඵාසු නිසජජා ඵාසු සයනං වාසු ආලපතං එාස් සල්ලපතං එාසු උල්ලපතං එාසු සමූල්ලපතං එාසු.

^{1.} පරිබනධ්රිතෙකා- ව, ව්

^{9.} ජීවිතාසස අසරාය- ප, ව, ව

චූලනි**්දෙශපාලි**

බගගවසාණ සූතුනිර්දේශය

ආදිතවං ඉසනහරං පෙකරිමාතො — 'ස්තෙහො' යනු: තෘෂ්ණා ස්තෙහ ද දෘෂ්ටිස්තෙහ ද යි ස්තෙහ දෙකෙකි. . . මේ තෘෂ්ණා ස්තෙහ යැ . . . මේ දෘෂ්ටි ස්තෙහ යි. ආදිනවං සොනහරං පෙක**බමාතො** යනු: ස්තෙහයෙන් උපත් ආදිනව පෙක්ෂණය කෙරෙමින් දක්මින් බලමින් සිතමින් විමසමති නුයි 'ආදීනවං ස්නෙහරං පෙක්බමානො එකො චරෙ බග්ගවිසාණකප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ ඒ පසේ බුදුහු:

''සංසගගජාතසස –පෙ– එකො වරෙ බගගවිසාණකපෙපා'' යි.

3.

සුහද මිතුරනට අනුකම්පා කරන පිළිබැඳි සිත් ඇත්තේ අර්ත්ථය තසාලයි. සන්ථවයෙහි තෙල හය දක්නේ කගවෙහෙණ <u>හහක්</u> සෙයින් එකලා වැ සරනෝ යි.

මිතෙක සුහජෙජ අනුකමපමානො හාපෙති අතුවං ඝටිඛදධවිතෙනා ----'මිත්තා' යනු: ආගාරික මිතු ද පුවුජිතමිතු ද යි මිතුයෝ දෙදෙනෙකි. ආහාරිකමිතු කවරැ යත්: මෙලොවැ ඇතැමෙක් නො දිය හැක්ක දෙයි, තො හළ හැක්ක හරියි, තො කළ හැක්ක කරයි, තො ඉවසිය හැක්ක ඉවසයි, තමාගේ සැහැවිය යුත්ත ඔහුට කියයි, ඔහුගේ ගෝපනය කළ යුත්ත ගෝපනය කෙරෙයි, ආපදවන්හි නො හරියි, ඔහු පිණිස ජීවිත පරිතාහග ද කෙරෙයි. පිරිහුණු කල්හි අවමන් නො කෙරේ, මේ අගාරික පුවුරිතමිතු කවරැ යත්: මෙ සස්නෙති මහණ පිය වූයේක් මන-මිතු යැ. වඩන්නේත් ගුරු වූයේ ත් සමභාවනාර්භ වූයේ ත් වක්තෘ වූයේ ත් මෙරමා වදත් ඉවසතුයේ ත් ගැඹුරු කථා කියත්තේ ත් වෙයි, තො ද අස්ථාන-යෙහි යොදයි. අධිශීලයෙහි සමාදන් කරවයි, සතර සතිපට්ඨානයන්ගේ භාවනානුයෝගයෙහි සමාදන් කරවයි. සතර සමාාක් පුධානයන්ගේ . . . සතර සෘද්ධිපාදයන්ගේ . . . පඤ්චෙනදියයන්ගේ–පඤ්චබලයන්ගේ– ສປກອດາເມັ້ນຄົດແຮງເພື່ອ ແລະ ເພື່ອເດັ່ອງ ເປັນເຮັ້ອງ ເປັນເຮັ້ອງ ເປັນເຮັ້ອງ ເປັນເປັນເປັນເປັນເປັນເປັນເປັນເປັນເປັນເປັ යෙහි සමාදන් කරවයි. මේ පුවුජිතමිතු යි. යම කෙනකුන් 'හා සමග රීම පහසු ද යැම පහසු ද හිඳිම පහසු ද නිදීම පහසු ද ආලාපය පහසු ද සල්ලාපය පහසු ද උසස් කොට බිංසීම පහසු ද පුනපුනා උසස් කොට බිණීම පහසු ද ඔහු 'සුහදයෝ' යි කියනු ලැබෙත්.

බගගවිසාණසුතන නි**දෙදසො**

චුලලනිඥෙස පාළි

මිතෙක සුහජෙජ අනුකමපමානො භාපෙකි අසුවනති: මිතෙත ව සුහලෙජ ව සඤ්ලටඨ ව සමාශතත ව සහායෙ ව අනුකම්පමානො අනුපෙසබමාගතා අනුගයාාවාලනා අතාස්මා පරස්මාම උභයස් මාම භාදෙති. දිට්ඨධම්මකමාම අසාං හාපෙති, සමපරායිකමයි අසාං හාපෙති, පරමස මයි අසාං හාපෙති, පහාපෙති පරිහාලපති පරිධංසෙති පරිවලජජති අනතරධාලපතිති 'මිකො සහජෛජ අනුකමපමානො භාලපති අත්වං. පටිබදධවිතෙතා'ති දවීති කාරණෙහි පටිබද්ධචිකොා හොති: අතතානං වා නීවං ඨපෙනෙකා පරං පටිබදඩවිකෙතා හොත් දකතානං වා 2000 **ඨ**පෙනතා පරං නීවං **ඨ**ලපනෙතා පබද⁄ිවිනෙතා හොති. කථං අතානාං නීවං ධ්පෙනෙකා පරං උවවං ධ්පෙනෙකා පටිබදධිවිනෙකා තුලමහ ෙම බහුපකාරා අහං තුමෙහ නිසාය ලභාමි හොත්: චීවරපිණ්ඩපාත්මස්නාසනගිලානපච්චයගේසජජපරිස්බාරං, ලයපි ල ම වා කාතුං වා මඤඤනත්, තුමෙහ නිසාය අලඤාසු දතුං තුමෙහ සම්පසානතා, යමයි මෙ පොරාණං මානාලපතතිකං නාම-**ගගාතාං තමපි අතතරතිතං, තුමෙහති අහං ඤායාම්, අසුකඤා කුලූපකො** කුලූපලකාති. එවං අගතානං නිවං ඨලපලකතා පරං උචවං අසුකාය ඨාපතෙතා පටිබද්ධවිතෙනය හොති.

කථං අනතානං උචවං ධිපෙනෙහා පරං නීවං ධිපෙනෙහා පටිබදයි-විතෙනා හොති: අහං තුමහාකං බහූපකාරෝ. තුමෙහ මං ආගමම බුදධං සරණං ගතා, ධිමමං සරණං ගතා, සඞකං සරණං ගතා, පාණාතිපාතා පටිවිරතා, අදිතනාදනා පටිවිරතා, කාමෙසු ම්චණවාරා පටිවිරතා මුසාවාද පටිවිරතා සුරාමෙරයමණ් පමාදවසානා පටිවිරතා. අහං තුමහාකං උදෙසං දෙම්, පරිපුචණ දෙම්, උපොසරං ආච්සබාම්, නවකමමං අධිටධාම්, අථ ව පන තුමෙහ මං උජාකිතා අකෙසු සකකරෝථ හරුකරෝථ මානෙර පුජෙථාති. එවං අනතානං උචවං ධිපෙනෙහා පරිබදධවිනෙහා පටිබදධවිනෙහා හොතීති 'හාපෙති අළුං පටිබදධවිනෙහා'.

^{1.} යමපි අලංකුකු- පත

^{3.} පට්බනධ විශකතා- ව, ව්, ක

^{3.} මං මුඤච්ඣා- පන.

චුලති**්**ලදශපාලි

බගගවසාණ සූපුනිර්දේශය

ම්තෙත සූහජෙජ අනුකම්පමානො භාපෙති අළුං යනු: මිනුයනට ද සුහදයනට ද සන්දෘෂ්ට (දුටු විසැඹි) යනට ද සමහක්ත (දළව්සැඹි) යනට ද යහළුවනට ද අනුකම්පා කරනුයේ බලනුයේ අනුගුහ කරනුයේ ආත්මාර්ථය ද පරාර්ථය ද උහයාර්ථය ද නසයි, ඓතිකාර්ථය ද පාරතිකාර්ථය ද නසයි, පරමාර්ථාර්ත්ථය ද නසයි, තසයි, වෙසෙසින් නසයි, පිරිහෙලයි, විඩ්වංසන කෙරෙයි, දුරු කෙරෙයි, අතුරුදහන් කෙරේ නුයි 'මත්තෙ සුහජ්ජේ අනුකම්පමානො භාපෙති අත්ථං' යනු වේ. පටිබද්ධවිත්තො යනු: දෙ කරුණෙකින් පිළිබැදිසිත් ඇත්තේ වෙයි. තමා පහත් කොට තබමින් මෙරමා උසස් කොට තබන්නේ හෝ පිළිබැදිසිත් ඇත්තේ වෙයි. තුමා උසස් කොට තබමින් මෙරමා පහත් කොට තබන්නේ හෝ පිළිබැඳියිත් පහත් කොට තබමින් මෙරමා ඇත්තේ වේ. කිමසයින් තමා උසස් කොට තබන්නේ පිළිබැඳි සිත් ඇත්තේ වේ ද යත්: තෙපි මට බොහෝ උපකාර ඇතියවු, මම් තොප නිසා සිවුරු පිඩුවා සෙන-සුන් ගිලන්පස බෙහෙත් පිරිකර ලබම්, අනාා වූ යම කෙනෙකුත් මට දෙන්නට හෝ කරන්නට සිතුත් නම් තොප නිසා යැ තොප මුහුණ බලමිනි,-මාගේ මාපියන් සතු යම් පැරණි නමගොතෙකුත් වී නම් එ ද අතුරුදහන් වී **යැ. තොප කරණ කොට මම 'අසෝ තැතැත්තහු ගේ කුලුපග යැ අසෝ** තැතැත්තියගේ කුලුපග යැ, යි පුකට වෙමි. මෙසෙයින් තමා පහත් කොට තබමින් මෙරමා උසස් කොට තබනුයේ පිළිබැඳි සිත් ඇත්තේ වෙයි.

ක්සෙයින් තමා උසස් කොට තබමින් මෙරමා පහත් කොට තබනුයේ පිළිබැදිසිත් ඇත්තේ වේ ද යත්: මම තොපට බොහෝ උපකාර ඇත්-තෙමි. තෙපි මා කරා පැමිණ බුදුන් සරණ කොට ගියවූ යැ, දහම සරණ කොට ගිය වූ යැ, සහුන් සරණ කොට ගියවූ යැ, පාණවධයෙන් වැළකුණ වූ යැ, අදත්තාදනයෙන් වැළකුණවූ යැ, කාමමිථාහවාරයෙන් වැළකුණවූ යැ, මුසවායෙන් වැළකුණ වූ යැ, මදයට හා පුමාදයට හා කරුණු වූ රහමෙරින් වැළකුණ වූ යැ. මම තොපට උදෙස් දෙම්, පරිපෘච්ඡා දෙම්, පෙහෙවස් කියම්, නවකම ඉටම, එතෙකුදුවත් තෙපි මා හැරපියා අනුනට සත්කාර කරවූ, ගරුකාර කරවූ, මානන කරවූ, පූජන කරවූ යයි මෙසෙයින තමා උසස් කොට තබමින් මෙරමා පහත් කොට තබනුයේ පිළිබැදිසිත් ඇත්තේ වේ නුයි 'හාපෙති අත්ථං පටිබද්ධවිත්තො' යනු වේ.

චුලලතිඥෙස පාළි

එතං හයං සනාථවේ පෙක්බමානොති: 'හයනති: ජාතිහයං ජරාහයං වාහයිහයං මරණහයං රාජහයං වොරහයං අගගිහයං උදකහයං අක්තා-තුවාදහයං පරානුවාදහයං දණ්ඩහයං දුගොතිහයං උමේහයං' කුමහිලහයං ආවටයහයං සසුකාහයං' ආජීවකහයං අසිලෝකහයං පරිසාය සාරජජ--හයං' මදනහයං හයානකකතං ජමහිතකතං ලොමහංසො වෙතසො උබෙබ-ගො උතාංසා. සනාථවෙති දෙව සළුවා: තණහා සළුවො ච දිටයිසළුවො ච -- අයං කණහාසළුවො -- ලප-- අයං දිටයිසළුවො. එතං හයං කොටවේ පෙකබමානොති: එතං හයං සළුවෙ පෙසබමානො දසබමානො ඞලෝකයමානො නිජාතායමානො උපපරිසබමානොති 'එතං හයං සළුවො පෙකබමානො එකො වරො බහාවිසාණකළොදා'.

තෙනාහ සො පවේවකසඬුදේධා:

"මිතෙත සුහජේ" අනුකම්පමානෝ – හාපෙති අතුං පටිබදධවිනෙක, එකං හයං සතුව පෙක්බමානෝ – එකෝ වගේ බහාවිසාණකලපා"ති.

> 4. වංසො විසාලොව යථා විසතෙතා පුතෙතසු දරෙසු ව යා අපෙකබා, වංසකළිරොව⁴ අසජජමානො එකො වරෙ බහාවිසාණකපෙසා.

වංශසා විසාලලාව යථා විසතෙතාකි 'වංශසා' වුවුවකි වෙළගුමො යථා ඉවළුගුමබසමං ඉපාරාණකා වංසා සහතා විසහතා ආසහතා ලංකා ලගගිතා පළිබුදබා' එවලමව 'විසතතිකා' වුවවති තණ්තා: 'යො රාලගා අනුනයො අනුරෝබෝ 2)ඤි නඤිරාගො චිත්තයක සාරාලනා සාරාංගා ඉවජා මු'චජා අලණ්ඩාසානං ගගගධා පළිගෙරො සංගො පලඩකා එජා මායා ජනිකා සංජනනී සිඛඛනී ජාලිනී සරිතා විසනනිකා ආයුහන්' දුකියා පණිධි හවනෙතති වනං වනරෝ සුතුතං විසතා⁶ සළුවෝ සිනෙමහා අපෙසුබා පටිබණු ආසා ආසිංසනා ආසිංසිතකාං රුපාසා සදදසා ගෟඣාසා රසාසා ලඑාටඨඛඛාසා ලාභාසා ධනාසා ළතතාසා ජීවිතාසා ජපපා පජපපා අභිජපපා ජපපතා^{ය.} ජප**ප**තතුං ලොලපපායිතතතං පුචඡඤ්ඞකතා" **ලළාලප**ටං ලොලුපපායනා coc කමාතා අධමමරාංගා විසමලොංහා නිකුතුති නිකාමනා පත්නා පිහතා සංපස්ථතා කාමතණ්හා හවතුණ්තා විහවතණ්හා රූපතුණ්තා

- \$. සුසුමාරහයං ම ජ සං.
- 8., පරිසසාරජජභය-- ම ඒ සං,
- 4. වංකාකලිරොව- ප, ව, ව්, ක. වංකාකලිරොව- ව ජ සං.
- 5. සපොතා පහ.
- 6. විසවා- ම, ව, වී, ක
- 7. ආයුතානි- ම ජ සං
- 8. ජපපාශනා- පත
- 9. gDacetan @ c s.

^{1.} උමමහර - ව. ව. 2.

එතං හයං සතුරුවෙ සෙකරීමානො — 'හයං' යනු: ජාතිය නිසා උපදනා බිය පරාහය වාසයිහය මරණහය රාජහය චොරහය අශ්නිහය උදකහය තමා නුගුණ කීමෙන් උපදනා බිය මෙරමා නුගුණ කීමෙන් උපදනා බිය දඬුවමින් උපදනා බිය දුගතිය නිසා උපදනා බිය මුහුදු රළ නිසා උපදනා බිය මස් කාලන්ගෙන් උපදනා (හෝ කිඹුල්) බිය දියසුළි නිසා උපදනා බිය සැඬමසූන් නිසා උපදනා බිය දිවි වැටුම හෙයින් උපදනා බිය ගර්භාවෙන් උපදනා බිය පිරිස්හි තැකි ගැනීමෙන් වන බිය කාමයෙන් වන බිය හයාකාරය කැකිගන්නා බව ලොමුදහ ගැන්ම විත්තයාගේ උද්-වේගය උතාසය යි. සනරාජන යනු: තෘෂ්ණා සන්ව ද දෘෂ්ටිසන්රව ද යි සත්රව දෙකෙකි. . . මේ තෘෂ්ණාසන්රව යැ . . . මේ දෘෂ්ටිසන්රව ද යි සත්රව දෙකෙකි. . . මේ තෘෂ්ණාසන්රව යැ . . . මේ දෘෂ්ටිසන්රව ද යි කොරා හයං සනරාව පෙකරීමානො යනු: තෙල බිය සන්රවයෙහි බලමන් දක්මින් දවලොකනය කෙරෙමින් සිතමින් විමසමනි නුයි 'එකං හයං සත්රවේ පෙක්බමානො එකො වරෙ බග්ගවිසාණකප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ ඒ පසේ බුදුහු:

''මිතෙත සුහජෝ –පෙ- එකො චරෙ බගගවිසාණකපෙපා'' යි.

4.

අඹුදරුවත් කෙරෙහි වූ යම අපෙක්ෂාවක් ඇද්ද එය හුණ ළැහැ-බෙකැ හිවීගිය මහහුණගයෙක් වැන්න, මම එහි නො ලැගෙන හුණ කිළිලක්සෙයින් කගවෙහෙණ හ<u>හක්</u> බඳු වැ එකලා වැ සරනෙම.

වංසො විසාලො'ව යථා විසනෙතා --- 'වංසො' යි හුණලැහැබ කියනු ලැබෙයි. යම් සේ හුණ ලැහැබෙහි පැරැණි හුණගස් සක්ත විසක්ත ආසක්ත ලග්න ලග්නිත පලිබුද්ධ වේ ද, එසෙයින් මැ, තෘෂ්ණාව 'විසත්තිකා' ශි කියනු ලැබේ. යම් රාායෙක් බලවත් රාගයෙක් අනුතයෙක් අනුරොධ-යෙක් නන්දියෙක් නන්දිරාගයෙක් විත්තයාගේ බලවත් රාගයෙක් ඉවණවක් මුර්ජායෙක් අධාාවසානයෙක් ගෙධයෙක් පළිශෙධයෙක් සංගයෙක් පංක-යෙක් එජා යෙක් (වඤ්චනාර්ත්ථයෙන්) මායාවක් (සත්ත්වයන් උපදවන) ජනිකායෙක් සඤ්ජනානියක් (හිවන අර්ථයෙන්) සිබබනියක් ජාලිනියක් (සරිත් සදාශ වැ ආකර්ෂණ කරන හෙයින්) නදියක් වෙසෙයින් ඇලීමෙක් (බඳනා හෙයින්) හුයෙක් (විස්තෘත වන හෙයින්) වසතායෙක් ආයුහනි-යෙක්) (සභාය වන හෙයින්) ද්විතියායෙක් පුණිධියෙක් හවනෙත්තියෙක් (සමුත්ථාපන–ගහන හෙයින්) වනයෙක් (බලවත් භාවයෙන්) වනථයෙක් ສັງປັວອິດສ໌ ස່ອານອດສ໌ අපේක්ෂායෙක් පුතිබන්ධයෙක් ආශායෙක් අශංසනාමයක් ආශංසාකළ බවෙක් රූපාශායෙක් ශබ්දුශායෙක් ගන්ධා-ශායෙක් රසාශායෙක් ස්පුෂ්ටවාහශායෙක් ලාභාශායේක් ධානශායෙක් පුතුංශායෙක් ජීවිතාශායෙක් (ජල්පත කරන හෙයින්) ජලිපායෙක් පුජල්පා-යෙක් අභිජල්පායෙක් ජල්පනයෙක් ජල්පිත බවෙක් ලොලුප බවෙක් ලොලුපාකාරයෙක් ලොලුපායිත බවක් නහුට සලන බවෙක් මධුර අරමුණු කැමැති වන බවේක් අධර්මරාගයෙක් විෂමලොහයෙක් නිකාන්ති-යෙක් නිකාමනයෙක් පුාර්ථනායෙක් පිහායෙක් සමපාර්ත්ථනයෙක් කාම-ຖາຮ່ອນອດສຳ ນຽການຮ້ອນອດສຳ ຍິນຍົກາຮ່ອນອດສຳ ປາວກາຮ່ອນອດສຳ

චූලලනිදෙස පාළි

බගගවසාණ සූතතනිදෙකො

අරුපතණකා නිරොධකණකා රුපතණකා සදසාණකා ගනධතණකු රසතණකා ඓාට්ඨබබතණකා ධ^{තල}තණතා ඔසෝ යොගො ගමන උපාදනං ආවරණං නිවරණං ඡදනං බනුතං උපකකිලෙකො අනුසංයා පරියුට්ඨානං ලතා වෙවි වණ දුසබමුලං දුසබනිදනං දුසබපපහව තරපාමසා මාරබලිසං මාරවිසයෝ තණකානදී තණකාජාලං තණකාගදපුලං තණකාසමුදෙදා අභිජකා ලොහො අකුසලමුලං. විසතතිකාන බසානාවේක විසතතිකා වීසතතිකා, වසාතති විසතතිකා, විසටාති විසතතිකා, විසකකතිති විසතතිකා, විසං හරතිති විසතතිකා, විසංවාදිකානි විසතතිකා, විසකතිකා, විසතතිකා, විසරාති විසතතිකා, විසංවාදිකානි විසතතිකා, විසතුනිකා.

ව්සාලා වෘ පන කණ්හා රුලප සලදද ගලනා රලස කුලෙ ගලණ ආවාලස ලාලහ යලස පසංසාය සුලබ ඓාටඨබේඛ මසනාසනෙ ගිලානපවචයහෙසජපපදික්ඛාමර විව**රර පිණි**ඩපාතෙ අරූපධාතුයා රූපධාතුයා කාමභුවේ කාමධාතුයා රුපහලව අරාපහලව සඤඤහලව අසඤඤහලව ලනවසඤඤතාසඤඤහලව වතුවොකාරහවේ පණුවාකාරහවේ එක**වොකාරහ** ව අතිලත අනාගලක පච්චුදානෙන දිටයසුතමුකවිඤ්ඤාතලබබසු ධලේමසු විසතා විස්ථිතාති විසතුකිකාති 'වංසො විසාලොට යථා විසකෙතා'.

පුතෙකසු දරෙසු ව යා අපෙකබාති 'පුකාා'ත්: වහතාරො පුහත අනුජො පුතෙතා බෙකාජො දුගෙනා දිනනකො පුතෙතා අනෙත වාසිකො පුතෙතා. දරා වූවවනති හරියායො. අශ්පකබා වූවවත් කණ්කා: ''යො රාගො සාරාගො --පෙ-- අභිජඣා ලොාභා, අකුසලමුල''තති 'පුතෙකසු දරෙසු ව යා අපෙකබා'.

- 1. මාරගොවරෝ- පත.
- 8. විසාලකාති- පත.

- 4. අපෙකමා වුවටහති- ම ජ සං
- බ්ර්මසධාණ නිංකට්පකණයි.

8. ව්සපටිභාගාති- පන.

බගාවිසාණ සූතුනිර්දේශය

දරූපතෘෂ්ණායෙක් නිරෝධතෘෂ්ණායෙක් ශබ්දතෘෂ්ණායෙක් ගන්ධ-තෘෂ්ණායෙක් රසතෘෂ්ණායෙක් ස්පුෂ්ටවා තෘෂ්ණායෙක් ධර්මතෘෂ්ණායෙක් ඕසයෙක් යෝගයෙක් ගුන්ථයෙක් උපාදනයෙක් ආවරණයෙක් නිවරණ-යෙක් (කුසල් දහම වසන හෙයින්) ඡදනයෙක් බන්ධනයෙක් උපක්ලේශ-යෙක් ඥාශයයෙක් (උපදනා කුශලවාරය ගන්නා) පරියුට්ඨානයෙක් (භාත්පසින් වෙළන හෙයින්) ලතායෙක් (විවිධ වස්තු කැමැති වන හෙයින්) විවිධ විප්සායෙක් දූෘබමූලයෙක් දූෘබනිදනයෙක් දූෘබපුහවයෙක් මාර පාශයෙක් මාරබඩිශයෙක් මාර විෂයයෙක් තෘෂ්ණානදියක් තෘෂ්ණාසංඛානත ජාලයෙක් තෘෂ්ණා සංඛානත ගර්දුලයෙක් (ශුනක බන්ධනයෙක්) තෘෂ්ණා සමූදයෙක් අභිධානයෙක් ලොහ අකුශලමූලයෙක් වේ නම් එය යි.

වසත්තිකා යනු: කවර අරුතෙකින් (තෘෂ්ණාව) විසත්තිකා නම්වූ ද යත්: විශාල වන හෙයින් විසත්තිකා යැ, විසෘත වන හෙයින් විසත්තිකා යැ, විස්තෘත වන හෙයින් විසත්තිකා යැ, විශෙෂයෙන් සහාා (සහනය කළ. හැකි) වන හෙයින් විසත්තිකා යැ, වෙසෙයින් සිත හකුළුවන හෙයින් හෝ දූටවිෂය එළවන හෙයින් විසත්තිකා යැ, (අනිතාහදිය) විසංවාදන කරන ඉහයින් විසත්තිකා යැ, විෂවුල හෙයින් විසත්තිකා යැ, විෂඵල හෙයින් විසත්තිකා යැ, විෂපරිභොග හෙයින් විසත්තිකා යැ, යළි විශාල වූ ඒ තෘෂ්ණාව රූපයෙහි ශබ්දයෙහි ගන්ධයෙහි රසයෙහි සපුෂ්ටවායෙහි කුලයා කෙරෙහි ගණයා කෙරෙහි ආවාසයෙහි ලාභයෙහි යශස්හි පුශංසායෙහි සුබයෙහි චීවරයෙහි පිණඩපාතයෙහි ශයනාසනයෙහි ග්ලානපුතායෙහි අරූපහවයෙහි සංඥාභවයෙහි අසංඥාහවයෙහි ලොවසංඥානාසංඥා **හව**ායහි එකස්කන්ධහවයෙහි වතුඃස්කන්ධහවයෙහි පඤ්චස්කන්ධහව-යෙහි අතිතකාලයෙහි අනාගතකාලයෙහි පුතුපුත්පන්නකාලයෙහි දෘෂ්ට ශුැත මූතව් ඥාතවා ධර්මයන්හි විසෘත විස්තෘත නුයි විසත්තිකා' නම **ලව නුයි 'වං**සො විසාලොව යථා විසත්තො' යනු වේ.

පුංකතසු දාරෙසු ව යා අපෙකබා-'පුත්තා' යනු පුතුයෝ සතර දෙනෙකි: ආත්මජපුනු යැ ක්ෂේතුජ පුනු යැ දින්නක පුනු යැ අනෙතවායිපුනු යි, 'දාරා' යි භායාධාවෝ කියනු ලැබෙති. 'අපෙකබා' යි තෘෂ්ණාව කියනු ලැබෙයි. ''යම රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් ... අභිධාායෙක් ලොහ අකුශලමූලයෙක් වේ ද ඒ නුයි 'පුත්තෙසු දරෙසු ව යා අපෙක්බා' යනු වේ.

වසක ලීරොව අසජජමානොති 'වංසො'වූ විදිති වේ එගුමේකා, යථා වේ එ **ගුබොසමිං තරුණකා කළීරා¹ අසතාා අලගහා¹ අපළිබුදධා නිසබනතා** නිසසටා විපපමුකතා, එවලමව. අසජජාති ලැව සජජා³ තණකාසජජා ව දිටසීසජජා ච – පෙ– අයං තණතාසජජා – පෙ– අයං දිටසීසජජා තසස පලාවක සමබුදධ සස තණතාස ජජා පහිනා දිටසිස ජජා පටිනිසාටයා දිලසිසජජාය පටිනිසසලධුකතා තණකාසජජාය⁴ පහිනකතා ලසා න සජජති, සදෙද න සජපති, ගනෙධ පවෙවකසමබුදෙඩා රුපෙ න සජජති, රලස න සජජති, ඓාටඨඛෛඛ න සජජති, කුලෙ ගණෙ ආවාලස ලාභෙ යළෙස පසංසාය සුබේ ඒවලර පිණ්ඩපාලත සෙනායුලන ගිලානපවචයගහසජජපරිස්ඛාලර කාමධාතුයා අස සැසැහලව නොවස සැසැනාස සැසැහලව එකවොකාරහවේ වතුවොකාර හටේ පණුවටොකාරහවේ අතිතෙ අනාගතෙ පවදිපානෙන දිටඨසුතමුත විදුදුකු බබසු ධි මෙමසු න සජජති, න ගණතාති න බජ කති න පළිබුණ්ඩත් න මූවවත් නිසාමනෙසා නිසසවො විසාමුකො විසංයුකො. විමරියාදීකලතන වෙතසා විහරතීති 'වංසකළීරොව අසජපමානො එකො චලර බහාවිසාණකපෙයා'ත්.

තෙනාහ සො පරෝවකසමබුදේධා:

''චංසො විසාලොව යථා විසතෙතා පුතෙතසු දුරෙසු ව යා අපෙසබා වංසකළීරොව අසජජමානො එකො වරෙ බගාවිසාණකලෙපා''ති.

5.

මිගො අර*ඤ*ඤමයි යථා අබදෙඩා⁶ යෙනිචඡකං ගචඡති ගොචරාය,⁷ විඤඤ නරෝ යොරිතං පෙසබමානෝ එකෝ චරෙ බහාවිසාණකයොපා.

මිගෝ අරකුකුමහි යථා අබදෙධා යෙනිවන්කං ගවන්ති ගොචරායාති; 'මිගෝ'ති ලැව මිගා: එණිමිගෝ ච පසදමිගෝ ී ව යථා ආරකාක කො මිගෝ අරකාක පවගත ච වරමානො විසසතෝ ගවන්ති විසාශානා තිටයන් විසාශානා නිසිදති, විසාශානා ගහනං කපොති. වූකාං ගහනං හගවතා: ''සෙයාාථාපි භිසබගට ආරකාක කො මිගෝ අරකෝක පවගන වරමානො විසාශානා ගවන්ති, විසාශානා තිටයන්, විසාශානා නිසිදති, විසාශානා ගහන්, කපොති. තං කිසා ගහනු:

1. තරණ කලිරා - සාහ, තරුණකා කලිරකා- ම ජ සං 2. අලඟගා අගධිනා- ම ජ සං,

- අලගගා අපලිවෙයිනා භාන
- 3. සජජනා- ම ජ සං, සාහා

- 4. තණහාසජජනාශ ම ජ සං, සාක
- ර්. නගයනති– පන
- 6. අබනෙධා- සාසා
- 7. ගොවරසමිං- පත.
- 8. සරහමිලඟා– සාසා

බගගවසාණ සූතුනිර්දේශය

චූලනිර්දෙශපාලි

වාසකළීරො' ව අසජජමානො- 'වංසො' යි හුණ ලැහැබ කියනු ලැබෙයි. යම්සේ හුණලැහැබහි තුරුණු හුණකිළිල් හු නො ඇලුණාහු නො ලැගුණ හු පළිබොධ නැත්තාහු (ලැහැබින්) නික්මුණාහු බැහැර වූවාහු ම්දුනාහු වෙත්ද එසෙයින් මැ. අසජජා යනු : සඞග (ඇලීම) ලදකෙකි : තෘෂ්ණසඩ්ග යැ දෘෂ්ටිසඩ්ග යැ යි... මේ තෘෂ්ණසඩ්ග යැ ... oම අෂ්ටිසඩග යි. ඒ පසේ බුදුන් විසින් තෘෂ්ණ සඩගය පුහිණ යැ අෂ්ටිසඩ්ගය බැහැර කරන ලද. තෘෂ්ණාසඩ් ාය පුතීණ වන බැවින් අෂ්ටිසඩ්ගය බැහැර කරන ලද වන බැවින් ඒ පසේ බුදුහු රූපයෙහි නො ඇලෙති, ශඛ්දයෙහි තො ඇලෙති, ගන්ධයෙහි නො ඇලෙති. රසයෙහි නො ඇලෙති, ස්පුෂ්ටවායෙහි නො ඇලෙති, කුලයෙහි ගණයෙහි ආවාසයෙහි ලාභයෙහි යශස්හි පුශංසායෙහි සුඛයෙහි චීවරයෙහි පිණ්ඩ-පාතයෙහි ශයනාසනයෙහි ග්ලානපුතාය හෛසජා පරිෂ්කාරයෙහි කාම ධාතුයෙහි රූපධාතුයෙහි අරූපධාතුයෙහි කාමහවයෙහි රූපහවයෙහි අරූප එකවොකාරහවයෙහි චතුවොකාරහවයෙහි පඤ්චවොකාරහවයෙහි අතීත රොහි අනාගතයෙහි පුතායුත්පන්නයෙහි දෘෂ්ටශුැතමුත විඥාතවා ධර්ම-යන්හි නො ඇලෙති, නො ගනිති, නො බැදෙති, පලිබුද්ධ නොවෙති, ඝටිත නො වෙත්. (එයින්) නික්මුණාහු බැහැර වූවාහු මිදුණාහු විසංයොග වූවාහු විගතමයාීාද කළ සිතින් යුක්ත වැ වාස කෙරෙත් නුයි 'වංසකළීරො' ව අසජ්ජමානො එකො චරෙ බග්ගවිසාණකප්පො' යනු වේ.

එයින් වදුළහ ඒ පසේ බුදුහු:

''වංසො විසාලො ව-පෙ– එකො චරෙ බගගවිසාණකපෙපා'' යි.

5.

යම්සේ අරනෙහි මුවතෙම නො බැඳුණේ කැමැති තැනකට ගොදුරට යේ ද, එසෙයින් ස්වෛරීහාවය අපෙක්ෂා කරන නුවණැති පුරුෂ තෙම කගවෙහෙණ හහක් සෙයින් එකලා වැ සරනෝ යි.

ම්ගෝ අරඤඤමහි යථා අබදේධා යෙනිවජකං ගවජති ගොචරාය-'මීගෝ' යනු: මෘගයෝ දෙදෙනෙකි: එංසීමෘග ද පසද මෘග ද යි. යමසේ වල්මුව තෙම අරනෙහි මහවෙනෙහි සරනුයේ විස්වැසි වැයේ ද, විස්වැසි වැ සිටී ද, විස්වැසි වැ හිඳී ද, විස්වැසි වැ හොවී ද, තෙල වදරන ලද මැයැ භාගාවතුන් විසින්: ''යමසේ මහණෙනි, වල්මුව තෙම අරතෙහි මහවෙනෙහි සරනුයේ විස්වැසි වැයේ ද, විස්වැසි වැසිටී ද, විස්වැසි වැහිදී ද, විස්වැසි වැහොවී ද, ඒ කවර හෙයිනැ යත්: අනාපාථගලතා භික්ඛමව ලුදදසා. එවමෙව ලබා භික්ඛවේ, භික්ඛ විදිලචාව කාලමති විවිවුව අකුසලෙහි ධමේමති සවිතකකං සව්වාරං විලවකජං පීතිසුබං පඨමං ඣානාං උපසමපජජ විහරති. අයං වුවවති භිකාබව, භිකාබ අභාමකාසි මාරං අපදං වධිණිා මාරවකබුං අදසානං ගලකා පාපිම්ලනා. පුනච'පරං භිසාබලව භිකබූ විකකකවිචාරානං වූපසමා අජඣකාං සමපසාදන• **ල**වතලසා එලකාදිහාවං අවිතකකං අවිවාරං පිතිසුබං සමායිජං දුකියං ඣාතං උපසමපජජ විහරති. අයං වුවවකි භිකබලව භිකබු අභිමකාසි මාරං අපදං වියිතිා මාරවකබුං අදසසනං ගමතා පාපිම්නො. පුනචපරං භිසාබවේ, භිකබු පීතියා ව විරාගා උපෙසාබකො ව විහරති සලතා ව සමපජාලනා සුබං ව කාලයන පටිසංවෙලදති, යං තං අරියා ආචිසුබහති උපෙසබලකා සතිමා සුබවිහාරිති තං තනියං ඣානං උපසංපජජ චිහරති. අයං වූවවති භිසාබවේ, භිකාබ අනිාමකාසි මාරං අපදං වධිනා මාරචකබුං ඇසානං ගතො පාපිමනො. පුනවපරං භිසබවෙ. භිකබ සුබසස ව පහානා දුසුබසස ව පහානා දුලබ්බව ලසාමනසස ලදුමනසසානං අත්බාමා ඇකාමසුබං උපෙසාබාසතිපාරිසුදුඩිං වතුත්ං ඣානං උපසම්පජා විහරති. අයං වුචවති හිසබවෙ, හිකබු අභාමකාසි මාරං අපදං වධිතිම මාරචකබුං අදසානං ගලතා පාජිමලතා.

පුනවපරං භිසබලව, භිකුටු සබ්බලසා රුපසඤඤුනං සමතිකකමා පටිසසඤඤතං අත්ඩාමානා නඟාසඤඤතං අමනසිකාරා අනු නොතා ආකා**ල**සාති ආකාසාන*ඤ*වායතනං උපසමපජජ විහරති. අයං වූවවති භිසාබවෙ භිකාබු අඬාමකායි මාරං අපදං වධිතිා මාරවකබුං අදසානං ගලතා පාපිමලතා. පුනුවපරං භියාබලව භිකාබූ සබබලසා ආකාසානැණු-අනතතං විඤඤණනත් විඤඤණඤුමායසනං සමතිකක මා යතුනං තාස්ථි කි*ඤ*විති ආකි*ඤ*ව**ඤඥ**යතනං උපසම්පජජ විහරති –ලප– සඛ්රලසා ආකිණුවකුණුයතනං සමතිකකමම නෙවසකුණුනාසඤ්ඤයතනං උපසමපජා විහරති –ලප– සබබලසා ලනවසඤඤූනාසඤඤූයතනං සමතිකකාම සඤඤුවෙදයිතනිලරාධං උපසම්පප්ජවිහරත්, පඤඤුය වසස දිසවා ආසවා පරිකබීණා හොනති. අයං වුවවති හිසබලව භිකබූ අභාමකායි මාරං අපදං වධිඣා මාරචකබුං අදසානං ග්කා පාපිම්කෝ කිරණණා ලොක ව්සතතිකං ලසා විසාලඣා ගචඡති, විසාලඣා තිටඨති, විසාගතා නිසිදත්, විසසමාවා මසයාං කලපාති. තං කිසස ලහතු: අනාපාථගලන තිසාබලව පාපිමලතාක්'' 'මීගො අරදුකුවති යථා අබුලදණි. යෙනිවජකං භචඡති ගොවරාය.'

මජාතීමනිකාශ අරියපරිශෙසන සූතක.

මහණෙති, මුව වැදිහු ගේ ඇස්හමුවට නො ගිය හෙයිනි. මහණෙනි, ປອະເລີ ກໍ້ ອີ້ ຍັນ 🕫 ເກຍີ້ ສາຍເພວ່າ ເຍວາ ຍູ ອີ ຊະຊຸດ 🤁 ධර්මයෙන් වෙන් වැ මැ විතර්ක සහිත වූ විවාර සහිත වූ ව්වෙකයෙන් උපන් පීතිසුබ ඇති පථමධාානයට පැමිණ වෘස කෙරෙයි. මහණෙනි, මෙ මහණ කෙලෙස් මරහු හෝ මරදෙව්පිත් අද කෙළේ යැ. කෙලෙස්පිය රහිත කොට මාරචක්ෂුස නසා මර්හු ගේ අදර්ශනයට ගියේ යැයි කියනු ලැබෙයි. තවද මහණෙනි, මහණ තෙම විතර්කවිච. රයන් ගේ සන්හිඳීමෙන් සන්තානයෙහි පැහැදීම ඇති චිත්තයාගේ එකහ බව ඇති විතර්ක රහිත වූ විචාර රහිත වූ සමාධියෙන් උපන් පීනි සුබ ආති ද්විතීය ධාහනයට පැමිණ වාස කෙරෙයි. මහණෙනි, මේ මහණ මරහු අද කෙළේ යැ කෙලෙස්පිය රහිත කොට මාරචක්ෂුස් නසා මරහුගේ අද්ර්ශ-නයට ගියේ යැ යි කියනු ලැබෙයි. තවද මහණෙනි, මහණ තෙම පීතියා ගේ ද විරාගයෙන් උපෙක්ෂා ඇති වැ වාස කෙරෙයි. වැළිත් ස්මාතිසමාග් ඥාන ඇත්තේ නාමකයින් සම්පුයුක්ත සුබවෙදනා විදියි. යම ධාානයක් හේතු කොට (බුද්ධාදි) ආයාෂයෝ (ධාානිසමඩගී පුද්ගල තෙම) 'උපෙක්ෂා ඇත්තේ යැ ස්මෘතිමත් යැ සුබවහරණ ඇත්තේ යැ'යි කියත් ද, ඒ තෘතීය ධාානයට පැමිණ වාස කෙරෙයි. මහණෙනි, මෙ මහණ මරහු අද කෙළේ යැ, ක්ලෙශපාද රහිතකොට මාරවක්ෂුස නසා මරහුගේ අදර්ශනයට ගියේ යැයි කියනු ලැබේ. තව ද මහණෙනි, මහණ තෙම සුඛයාගේ පහාණයෙන් දු:බියාගේ ද පුහාණයෙන් කැලැ මැ සොමනස් දෙමිනසුන්ගේ අස්පඩගම-යෙන් නොදික් නො සුව වූ උපෙක්ෂායෙන් උපන් ස්මෘති පාරිශුද්ධිය ඇති චතුර්ත්ථධානයට පැමිණ වාස කෙරෙයි. මහණෙනි, මෙ මහණ මරහු අද කෙළේ යැ කෙලෙස් පා රහිත කොට මාරවක්ෂුස නසා මරහගේ අදර්ශනයට ගියේ යැයි කියනු ලැබෙයි.

තවද මහණෙනි, මහණ තෙම සර්වපුකාරයෙන් රූපසංඥවන් ඉක්ම-ຍື່ອອກໍ່ອຸສິສສະແບ້ກ່ອຫໍ අස්ກຄົດອອັດກໍ ກາກາສ້ວສະແບກ້ອກາ මෙනෙහි කිරීමෙන් 'ආකාශය අනන්තයැ'යි ආකාසානඤ්චායතනයට පැමිණ වාස කෙරෙයි. මහණෙනි, මෙ මහණ 'මරහු අනධ කෙළේ යැ කෙලෙස්පා නැති කොට මාරවක්ෂූස නසා මරහුගේ අදර්ශනයට ගියේ ය'යි කියනු ලැබෙයි. තවද මහණෙති, මහණ තෙම සර්වපුකාරයෙන් ආකාෂානඤ්චායතනා ඉක්මවා 'විඥනය අනන්ත යැ'යි. විඤ්ඤාණඤ්චා-යතනයට පැමිණ වාස කෙරෙයි... සර්වප්කාරයෙන් දිඤ්ඤාණඤ්චා-යතනය ඉක්මවා 'කිසිවක් නැතැ'ගි ආක්ඤ්චඤ්ඤායතනයට පැමිණ වාස aaooයි...සර්වපුකාරයෙන් ආක්ඤ්චඤ්ඤායත්නය ඉක්මවා නෙවසඤ්ඤා නා සක්කායතනයට පැමිණ වාස කෙරෙයි ... සර්වපුකාරයෙන් නොව-සඤ්ඤා නාසඤ්ඤා හත් ය ඉක්මවා සංඥවෙදයිත නිරෙ. ධයට පැමිණ වාස් කෙරෙයි. යළි මාර්ගළඥයෙන් දක් ඔහු විසින් ආසවයෝ ක්ෂය කරන ලද වෙත්. මහණෙනි, මෙ මහණ මරහු දඳ කෙළේය කෙලෙස්පිය තැති කොට මර ඇස නසා මරහුගේ අදර්ශන්යට ගියේ යැ'යි කියනු ලැබෙ. ලොවැ විසත්තිකා නම් වූ, තෘෂ්ණාව තරණය කළ හෙතෙම විස්වැසි වැ යෙයි, විස්වැසි වැ සිටියි, විස්වැසි වැ හිදියි, විස්වැසි වැ හොවී. ඒ කවර ອນຜິກາ ແຫ່: ອັນອະລິກ, ອເຫຼອດ ຕໍ່ສ່ນອຍວັອກາ ຜິດ ອນຜິກາ'ຜ 'ම්ගෝ අරඤඤමහි යථා අබද්ධෝ යෙනිව්ජක්ං ගවජති ගොචරාය' යනු වේ.

වි සඳසඳ නගරා සෙරිතං පෙසුබමානොති: 'විසැසු'ති පණ්ඩිතො පණඤවා බුද්ඩීමා සැාණි විභාවී මෙධාවී. 'නරො'ති සකෙතා මානවෝ පොසො පුගාලො ජීවෝ ජාගූ ජනතු ඉඤගු මනුලෙනි. පෙරීකි දෙව සේරී: ධිමෙණිපි සෙරී පුගාලොපි සේරී. කතමෝ ධිමෙණා සෙරී වසනාරෝ සතිපවසානා වසනාරෝ සම්පොධානා වසනාරෝ ඉද්පිපද පණුණේයානි පසාම බලානි සහත බොජාමහා අරියෝ අට්ඨඩරුකෝ මගෙනා. අයං ධිමේණ සේරී. කතමෝ පුගාලෝ සේරී: යෝ ඉම්නා සේරීනා ධිමෙමන සමනතාගලකා සෝ වුවවති පුගාලෝ සේරී.

විඤඤ නරෝ සේරිතං පෙකබමානොති: 'විඤඤ නරෝ සේරිතං ධමාං පෙසබමානො දකාමානො ඔලොකයමානො කිජිඹායමානො උපපරිසාමානොති 'විඤඤ නරෝ සේරිතං පෙසබමානො එකො චරේ බඟාවිසාණකපො.

ලතනාහ ලසා පලාවක සමබුණෙිා:

''මිගො අරකුකුවති යථා අබුදෙධා යෙනිචඡකං ගචඡති ගොචරාය, විඤකු නලරා සෙරිතං පසුබානො එකො වලර බහාවිසාණකපො''ත්

6.

ආමතා නා හොති සහායම්ජේඛ වාෂා ව ඨාශන ගම්නෙ චාරිකාය, අනභිජඣතං සෙරිතං පෙසබමානො එකො චරෙ බහාවිසාණක පෙපා.

ආමතතතා සොති සහායමජෙක වාසෙ ව ඨානෙ ගමනෙ වාරිකායාති: 'සහායා' වුවවතති යෙහි සහ ආගමනං එාසු, ගමනං එාසු, ගමනා ගමනං එායු, ඨානං එාසු, නිසජජං'. එාසු, සයනං එාසු, ආලපනං එාසු, සලලපතං එාසු, ලලලපතං එාසු, සමුලලපතං එාසු. අමෙතතතා ගොති සහායමජෙකි වාසෙ ව ඨානෙ ගමනෙ වාරිකායාති සහාය මජෙකි වාසෙපි ඨානෙපි ගමනෙපි වාරිකායපි අතතසුමතතනා පරසාමතතනා උහයසුමතතතා දිවස්ධමමකසුමතතනා සමපරායිකසු මතතනා පරමසුසු මතතනාතී 'ආමතතනා හොති සහාය මජෙක වාසෙ ව ඨානා ගමනො චාරිකාය'.

^{1.} නිසජජන• - යජස•

වූලතිර්දෙශපාලි

විඤඤ නරෝ සෙරිතං පෙකතිමානො- 'විඤඤ ' යනු: පණ්ඩිත වූයේ ඉඤා ඇත්තේ බුද්ධි ඇත්තේ නුවණැත්තේ විමසන නුවණ ඇත්තේ තුලිතඥාන ඇත්තේ. නරෝ යනු: සත්ත්ව යැ මානව යැ (පුස්නා) බැවින් පොස යැ පුද්ගල යැ ජීව යැ (වාහුතියෙන් ජාතියට යන හෙයින්) ජාග යැ (උපදනා අරුතින්) ජන්තු යැ (කර්මාධිපති වැ යන හෙයින්) ඉන්දගූ යැ මනුජ යි. සෙරී යනු: සෛවරීහු දෙදෙනෙකි: සෛවරීධර්මයෙක් ද වෙයි, සෛවරීපුද්ගලයෙක් ද වෙයි. සෛවරීධර්ම කවර යත්: සතර සතිපට්ඨාන යැ සතර සමාක්පුධාන යැ සතර සෘද්ධිපාද යැ පඤෝවත් දිය යැ පඤා බල යැ සප්තබෝධාඩග යැ ආයා ී අෂ්ටාඩහිකමාර්ග යැ යි මේ සෛවරීධර්ම යැ. 'සෛවරීපුද්ගල' නම කවර යත්: යමෙක් මේ සෛවරීධර්මයෙන් සමන්වාගත වූයේ ද හේ 'සෛවරීපුද්ගල' යි කියනු ලැබේ.

විඤඤූ නරෝ සෙරිතං පෙකබමානො යනු: නුවණැති පුරුෂ තෙම ජෛාරීධර්මය බලනුයේ දක්නේ අවලොකනය කරනුයේ ධාහන කරනුයේ විමසනුයේ නුයි 'විඤඤූනරෝ සෙරිතං පෙක්බමානො එකො චරෙ බග්ග විසාණකප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ ඒ පසේ බුදුහු:

''මිගො අර*ක*ඤුමිහි –පෙ– එකො චරෙ බගාවිසාණකපෙපා''යි.

6

යහළුවන් මැද (සිටියහුට දිවාශයන සඩ්බාහත) වාසයෙහි ද (මහා උපස්ථාන සඩ්බාහත) ස්ථානයෙහි ද ගමනයෙහි ද චාරිකායෙහි ද (මේ අසව දෙව දාදීන්) ඇමැතීම වෙයි. (එහි කලකුළු මම කාමීන් විසින්) නො ඉස්නා පැවිද්ද ද ධර්මපුද්ගල සෛවරීහාවය ද අපෙක්ෂා කරනුයෙම කගවෙහෙණ හහක් සෙයින් එකලා වැ සරනෙම.

ආමනකතා හොති සහායමජෙඣ වාසෙ ව ඨාතෙ ගමතෙ වාරිකාය-යම කෙනකුත් සමග දීම පහසු ද යෑම පහසු ද යැමරීම පහසු ද සිටීම පහසු ද හිඳීම පහසු ද සයනය පහසු ද ආලපනය පහසු ද සල්ලපනය පහසු ද උල්ල-පනය පහසු ද සමුල්ලපනය පහසු ද, ඔහු 'සහායයෝ'යි කියනු ලැබෙත්: ආමනතතා හොති සහායමජෙඣ වාසෙ ව ඨාතෙ ගමතෙ වාරිකාය යනු: සහායයන් මධායෙහි විසීමෙහිදු සිටීමෙහිදු ගමන්හිදු වාරිකායෙහිදු ආත්-මාර්ථ පිළිබඳ මන්තුණ පරාර්ථ පිළිබඳ මන්තුණ උහයාර්ත්ථ පිළිබඳ මන්තුණ තම අත්බැව පිළිබඳ මන්තුණ පරඅත්බැව පිළිබඳ මන්තුණ පරමාර්ථාර්ත්ථ පිළිබඳ මන්තුණ වේ නුයි 'ආමන්තනා හොති සහාය-මජෙක වාසෙ ව රාතෙ ගමනෙ චාරිකාය' යනු වේ. අනභිජඣිතං සෙරිතං පෙසබමානොති: අනභිජඣිතං එතං වන් බාලානං අසපපුරිසානං තිස්වීයානං තිස්වීයසාවකානං: යදිදං භණයු කාසායවස්වසනතා. අභිජඣිතං එතං වන් පණ්ඩිතානං සපපුරිසානං බුංඛසාවකානං පලාවකබුංඛානං යදිදං භණයුකාසායවස්වසනතා. සෙරීති දෙළු සෙරී: ධමෙමාපි සෙරී පුඟාලොපි සෙරී. කත්මො ධලාමා සෙරී වතතාරෝ සතිපටඨානා – පෙ – අරියෝ අවයඩ්හිකෝ මගෙහා. අයං ධලාමා සෙරී. කත්මො පුඟාලෝ සෙරී: යෝ ඉමිනා සෙරිනා ධමමෙන සමනතා-ගතෝ සෝ වුවවති පුඟාලෝ සෙරී. අනභිජඣිකං සෙරිතං පෙකත-මානොති: සෙරිතං ධමමං පෙකාමාගෝ දකාමානෝ ඔලෝකයමානෝ කිජුමායමානෝ උපපරිකාමාගෝති 'අනභිජඣිකං සෙරිතං පෙකත-මානෝ එකෝ වරේ බහාමානෝති 'අනභිජඣිකං සෙරිතං පෙකත-

ගතතාහ සො පවේවකසමබුදෙඛා:

බිඩ්ඩා රති හොති සහායමරේක පුතෙතසු ච විපුලං හොති පෙමං, පියවිපපයොගං විජිගුච්ඡමාතො එකො වරෙ බගොවිසාණකපො.

7

බිඩ්ඩාරති හොති සහායමජෙඣති 'බිඩ්ඩා'ති දො බිඩ්ඩා කායිකා ච බිඩ්ඩා වාචයිකා ච බිඩ්ඩා. කතමා කායිකා බිඩ්ඩා: හත්හිපි කිළනති, අසෙසහිපි කිළනති රටෙහිපි කිළනති, ධනුහිපි කිළනති, අවථපදෙපි කිළනති, දසපදෙපි කිළනති, ආකාශයපි කිළනති, පරිහාරපථෙපි කිළනති, දසපදෙපි කිළනති, බලිකායපි කිළනති, සටිකායපි කිළනති, සල කහතෙඵනපි කිළනති, දෙකෙබහිපි¹ කිළනති, පඩාවීරෙනපි කිළනති, වංකකෙනපි කිළනති, මොකෙබවිකායපි කිළනති, වඩාඉලකෙනපි කිළනති, තොකෙනපි කිළනති, වෙකෙබපි කිළනති, ඩිඩාඉලකෙනපි කිළනති, අකබරිකායපි කිළනති, මනෙසිකායපි කිළනති, යථාවජෙනපි කිළනතී. අයං කායිකා බිඩ්ඩා.

^{1.} අකෙබන්පි– ව,ව්, ම ජ සං

අනභිජඣිතං සෙරිතං පෙකටමානො යනු: භණ්ඩුකර්මය කහවත් හඳතා පොරොතා බව යැ යත යමෙක් වේ තම තෙල කරුණ නුවණමඳ වූ අසත්පුරුෂ වූ තීර්ථකයන් විසින් තීර්ථකශාවකයන් විසින් නො පතන ලද යැ භණ්ඩුකර්මය කහවත් හඳනා පොරෝනා බව යැ යන යමෙක් ඇද්ද තෙල කරුණ පණ්ඩිත වූ සත්පුරුෂ වූ බුද්ධශාඛකයන් විසින් පුතොක සම්බුද්ධයන් විසින් වෙසෙසින් පතනලද යැ. සෙරි යනු: දෛපරිහු දෙදෙනෙකි: සෛවරී ධර්මය ද සෛවරී පුද්ගල ද 'යි සෛවරීධර්ම නම් කවර යත්: සතර සතිපට්ඨාන යැ… ආයඞ අෂ්ට:ඬගික මාර්ග යැ යි. මෙ සෛචරීධර්ම නම, සෛචරී පුද්ගල නම් කවරැ යත්: යමේක් මේ සෛචරී ධර්මයෙන් සමන්වාගත වූයේ නම් හේ 'සෛවරිපුද්ගල'යයි කියනු ලැබෙයි. අනභිජඣිතං සෙරිතං පෙක්ඛමානො යනු: සෛවරි ධර්මය බලමින් දක්මන් අවලොකනය කෙරෙමින් ධාාන කෙරෙමින් පිරික්සමනි නුයි 'අනභිජඣිතං පෙරිතං පෙක්බමානො එකො වරෙ බග්ගවිසාණ-කප්පො' යනු වේ.

එයින් වැළහ ඒ පසේ බුදුහු:

''ආමාතතා භොති -පෙ- එකො චරෙ බගගවිසාණකපෙපා''යි.

7

යහළුවන් මැද ක්රිඩාව ද පඤ්චකාම ගුණරතිය ද වෙයි, පුතුයන් කෙරෙහි දු විපුල පෙමය වෙයි, පියවිපයොගය ජුගුප්සා කරනුයෙම කගවෙහෙණ හහක් සෙයින් එකලාව සරනොම.

බිඩ්ඩාරතී හොති සභායමජෙඣ– 'බිඩ්ඩා' යනු: ක්රීඩා දෙකෙකි කායික ක්රීඩා ද වාචයික ක්රීඩා ද යි. කායික ක්රීඩා නම කවර යත්: ඇතුන් හා සමග ද කෙළිති, අසුන් හා සමග ද කෙළිති, රිය හා සමග ද කෙළිති, දුන්නෙනුදු කෙළිති, අටපදයෙහිදු කෙළිති, දසපදයෙහි දූ කෙළිති, අහස්හි දූ කෙළිති, පරිහාරපථයෙහි දූ කෙළිති, සන්තිකා කෙළිදු කෙළිති, අහස්හි දූ කෙළිති, පරිහාරපථයෙහි දූ කෙළිති, සන්තිකා කෙළිදු කෙළිති, පසැටිනුදූ කෙළිති, සටිහාරපථයෙහි දූ කෙළිති, සන්තිකා කෙළිදු කෙළිති, පසැටිනුදූ කෙළිති, සටිහාරපථයෙහි දූ කෙළිති, සන්තිකා කෙළිදූ කෙළිති, පසැටිනුදූ කෙළිති, සටිහාරපථයෙහි දූ කෙළිති, සක්ළිති, ලහ අනිනුදු කෙළිති, ගළ (පන්දූ) යෙනුදූ කෙළිති, පත්තමරිනිදු කෙළිති, කෙළිති, පත්නැළියෙනුදූ කෙළිති කුඩාරියෙනුදු කෙළිති, කෙළි දුන්නෙනුදු කෙළිති, අකුරු කෙළිති සිකැහි කෙළිදූ කෙළිති, යථාවදායෙනුදු කෙළිති. මේ කායිකතීඩා යැ.

චුලලනිදෙස පාළි

කතමා වාචයිකා බිඩඩා: මුබගාරිකං මුබාලබොරං මුබදෙණයිමකං මුබචලිමකං¹ මුබ හරුලකං¹ මුබදෙදැරිකං නාටකං ලාසං ගීතං දමකමමං, අයං වාචයිකා බිඩඩා. රතීනි අනුකකණයීතායිවචනමෙතං රතිති. 'සහායා' වුව**වන**් යෙහි සහ අාගමනං එාසු, ගමනං එාසු, ගමනාගමනං එාසු, යානං එාසු, නිසජජා එාසු, සයනං එාසු, ආලපනං එාසු, සලපනං එාසු, යානං එාසු, කිසජජා එාසු, සයනං එාසු, ආලපනං එාසු, සලපනං එාසු, උලලපනං එාසු, සමුලලපනං එාසු. විඩඩා රති හොති සහායමජෙකා'ති බිඩඩා ච රති ච සහායමජෙකි හොතිති 'බිඩඩා රති ගොති සහායමජෙකා'.

පුතෙතසු ව විපුලං හොති පෙමහති: 'සුකතා'ති වකතාරො සුකතා අතුජො පුතෙතා බෙනතජො පුතෙතා දිනාශකො පුතෙතා අනෙනවාසිකො පුතෙතා. පුතෙතසු ව විපුලං හොති පෙමහතී පුතෙතසු ව අධිමහතා හොති පෙමහතී 'පුතෙතසු ව විපුලං හොති පෙමං'.

පියවිපපයොගං විජිගුවීජමානොති දෙව පියා: සතතා වා 'සතිබාරා වා කතමේ සතතා පියා: ඉධ යසා තෙ හොහති, අස්ථකාමා හිතකාමා එාසුකාමා යොගකෙබුමකාමා මාතා වා පිතා වා හාතා වා හඳිනී වා පුතෙතා වා ධීතා වා මිතතා වා අමච්චා වා ඤාතී වා සාලොහිතා වා ඉමේ සතතා පියා. කතමෙ සතිබාරා පියා: මනාපිකා රූපා මනාපිකා-සදදා මනාපිකා ගනා මනාපිකා රසා මනාපිකා ඓාට්ඨබබා. ඉමේ සතිබාරා පියා. පියවිපපයෝගං විජිගුවාරමානොති: පියානං විපායෝගං විජිගුවාරමානො අට්රීයමානො හරායමානොති 'පියවිපපයෝගං විජිගුවාරමානො එකො චාර බහාවිසාණකපොත්.

තෙනාහ සො පමේඩකසබබුදේධා:

''බිඩ්ඩා රති හොති සහායමයේකි පුතෙතපු ච විපුලං හොති පෙමං, පියවිපපයොගං විජිගුචඡමාංතා එකො චරෙ බගානවිසාණකලපපා''ති.

^{1.} මුබඩ්ංඩ්මක- ම ජ සං,

^{2.} ළිබව:ලික- පු.

^{8.} චුට්කෙරෙක – මජ සං,

ටූලනිර්ගදශපාලි

'වාචසික කීඩා' කවර යත්: මුවබෙර යැ මුවපතාබෙර යැ මුවපටහ යැ මුබවාලික යැ (සිරුසන්) මුඛ හෙරුලක යැ මුවඩමරු යැ නාටක යැ ඔල්වරහඩ යැ ගායන යැ සිනාකෙළි යැ යන මේ වාචසික කීඩායි. රති යනු: තෙල 'රති' යි නො උකටලියට නමෙකි. සහායා- යම් කෙනකුන් හා සමග ඊම පහසු ද යෑම පහසු ද යෑමඊම පහසු ද සිටීම පහසු ද හිඳීම පහසු ද නිදීම පහසු ද යෑම පහසු ද යැමඊම පහසු ද සිටීම පහසු ද හිඳීම පහසු ද නිදීම පහසු ද ආලපනය පහසු ද සල්ලපනය පහසු ද ලල්ලපනය පහසු ද සමුල්ලපනය පහසු ද ඔහු 'සහාය' යි කියනු ලැබෙත්. බිඩඩා රති හොති සහායමජෙකා යනු: සහායයන් මධායෙහි කීඩාව ද රතිය ද වේ නුයි 'බිඩඩාරති හොති සහායමජ්නකා' යනු වේ.

පුතෙතසු ච විපුලං හොති පෙමං- 'පුත්තා' යනු: පුතුයෝ සතර දෙනෙකි: ආත්මජ පුතු යැ ක්ෂෙතුජ පුතු යැ දෙනුලැබ වඩාගත් පුතු යැ අතැවැයි පුතු යැයි. පුතෙතසු ච විපුලං හොති පෙමං යනු: පුතුයන් කෙරෙහි අධික පෙමය වේ නුයි 'පුත්තෙසු ච විපුලං හොති පෙමං' යනු ු වේ.

පියවිපායෝගං විජිගුවජමානො- පියයෝ දෙදෙනෙකි: සත්ත්වයෝ හෝ සංස්කාරයෝ හෝ යි. පියසත්ත්වයෝ කවරහ යත්: මෙලොවැ යමක්හට වැඩ කැමැති හිත කැමැති පහසු කැමැති සතර යොගයෙන් නිර්හය කැමැති මවක් වේවයි පියෙක් වෙවයි බැයෙක් වෙවයි බූනක් වෙවයි පුතෙක් වෙවයි දුවක් වේවයි මිතුරෙක් වෙවයි සගයහළුවෙක් වෙවයි නැයෙක් වෙවයි සහලේනැයෙක් වෙවයි යම කෙනෙක් වෙත් ද, මොහු පියසත්ත්වයෝ යි. පිය සංස්කාරයෝ කවරහ යත්: මනවඩන රූපයෝ යැ මනවඩන ශබ්දයෝ යැ මනවඩන ගන්ධයෝ යැ මනවඩන රසයෝ යැ මනවඩන ස්පුෂ්ටවායෝ යැ යන මොහු පිය සංස්කාරයෝ යි. පියවිපායෝගං විජිගුවජමානො යනු: පියයන්ගේ විපුයෝගය ජුගුප්සා කරනුයෙම (ඉන්) පෙළෙනුයෙම ලජ්ජා වනුයෙම නුයි 'පියවිප්පයෝගං විජිගුවජමානො එකො චරෙ බන්ගවිසාණකප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ එ පසේ බුදුහු:

''ටිඩඩා රතී හොති -ලප- එකො වරෙ බගගවිසාණකපෙපා''යි.

වාතුදදිමසා අපසටිසො ව හොති සනතුසසමානො ඉතරීතරෙන, පරිසසයානං සහිතා අජමශි එකො වාර බගාවිසාණකපෙපා.

වාතුදදිංසා අපපටිශෝ ව හොතීති 'වාතුදදිංසාති සො පංචුවක සඳබුදේධා මෙතතාසහගතෙන වෙතසා එකං දිසං එරිතිා විහරති. තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා වතුළුං, ඉති උඞමධෝ තිරියං සබබධි සඛ්ඛිතනතාය සඛ්ඛාවතනං ලෝකං මේක්තාසහගතෙන වෙතසා විපුලෙන මහාගා අපාමාණෙන අවෙරෙන අධාාපජෝධන ඵරිභා විහරති. කරුණාසහගතෙන -- පෙ-- මුදිතා සහගතෙන -- පෙ- උපෙක්බාසහ-ගලකන -ලප- විහරති. වාතුද්දියෝ අපපටිසෝ ව හොකීති: මෙකතාය භාවිතතතා යෙ පුරත්වාය දිසාය සහතා තෙ අපපටිකූලා හොනති යෙ දකඛිණාය දිසාය සතාා ගත අපපටිකූලාලාානති, යෙ ප€්£ මාය දිසාය සතතා තෙ අපපටිකූලා භොනති, යෙ උතතරාය දිසාය සතතා ලත අපපටිකූලා භොණති. යෙ පුරාපීමාය අනුදිසාය සකතා ඊත අපපටිකූලා හොනති, යෙ දක්ඛිණාය අනුදිසාය සත්තා ගත අපපටිකූලා හොනති, යෙ පච්ඡිමාය, අනුදිසාය සහතා තෙ දපටටිකූලා හොනහි, යෙ උහාරාය අනුදිසාය සතතා තෙ අපාටිකූලා හොනති, යෙ හෙටුසිමාය දිසාය සතතා on අපපටිකූලා හොනති, යෙ උපරිමාය දිසාය සතතා තෙ අපපටිකූලා හොනති, යෙ දිසායු විදිසාසු සහතා හෝ අපපටිකූලා හොනති, කරුණාය භාවිතකතා –ලප– මුදිතාය භාවිතකතා– උපෙසබාය භාවිතකතා, යෙ පුරති-මාය දිසාය සහතා ගත අපපටිකූලා හොභාති -ලප– යෙ දිසාසු විදිසාසු සහතා ලත අපටටිකූලා හොනතීති 'වාතුදදියො අපටටිසො ව හොති.'

ඉතරිතරෙනාති: සතත සසමා නො පවෙවකසඬුදේධා මසා සනතුවෙයා හොති ඉතරිතරෙන චීවරෙන ඉතරිතරචීවරසනතුටයියා ච වණණවාදී න ව චීව**්**හෙතු³ අනෙසනං අපැතිරුපං⁴ ආද ජජති. න පරිත.සොති, ලදධා ච අගථිතෝ අලඣා ව චීවරං චීවරං ආදීනවදසසාවී **අමු€්රි**්ිිිිිිිිිිිිිිිිිිිිිිිිිිිිි සිටිස් අන ජඣාපනෙනා නි**සා**රණප**ෙ**ඤඤ පරිභුඤෟති තාය ච පන ඉතරීතරචීවරසනතුටයියා නොවතනානූකකං ලසකි න පරං වලෙහති.

520

^{1.} උදඩං අමඩා - ප, ව, ව්,

^{4.} අපපට්ර.පං - ප, ව, ව්, ක, කාා, 5. අගධිපොං ම ජ සං'

අධාාපපෙජන – ම ජ සං
 න චීවරභෙතු– ප, වී, ක,

ඉතරීතර (කුදුමහත් පුතාය) යෙන් සතුටු වනුයේ බඹවිහරණ පතළ සිවදිග ඇතියේ පුතිඝ රහිත වූයේ ද වෙයි. උවදුරු සහනුයේ තැති ගැනුම නැත්තේ කගවෙහෙණහනක් සෙයින් එකලා වැ සරතෝ යි.

වාතුදදිශසා අපාටිශසා ව හොති – 'වාතුද්දිසො' යනු: ඒ පසේබුදුහු මෛත්සහගත සිතින් එක් දෙසක් අරමුණු කොට වාස කෙරෙති. එසෙයින් දෙ වැනි දෙස එසෙයින් තෙ වැනි දෙස එසෙයින් සතර වැනි දෙස මෙසෙයින් උඩ යට සරස හැම තන්ති හැම දෙන ආත්මසම බැවින් (හෝ මුළු සිතින්) හැම සතුන් ඇති ලොව මෛති සහගත වූ (එරණ විසින්) විපුල වූ (හුමි විසින්) මහද්ගත වූ (ආලම්බන) විසින් අපුමාණ වූ අවෛර වූ නිදුක් වූ සිතින් ස්පර්ශ (අරමුණු) කොට වාස කෙරෙති. කරුණා සහගත වූ ...මෘදුතා සහගත වූ ... උපෙක්ෂාසහගත වූ ... සිතින් යුක්ත වැ වාස eකාරෙත්. වාතුදදිසො අසාටිසො ව හොති යනු: මෛනිය භාවිත බැවින් පෙරදිග යම සත්ත්ව කෙනෙක් ඇත් නම ඔහු පුතිකූල නො වෙති, දකුණුදිග යම සත්ත්ව කෙනෙක් ඇත් නම ඔහු පුතිකූල නො වෙති, අවරදිග යම් සත්ත්ව කෙනෙක් ඇත් නම් ඔහු පුතිකූල නො වෙති, උතුරු දිග යම සත්ත්ව කෙනෙක් ඇත් නම ඔහු පුතිකූල නො වෙති, පැදුම අනුදිග යම සත්ත්ව කෙනෙක් ඇත් නම් ඔහු අපුතිකූල වෙති, දකුණු අනුදිග යම් සත්ත්ව කෙනෙක් ඇත් නම් ඔහු අපුතිකූල වෙති, පැළ අනුදිග යම් සත්ත්ව කෙනෙක් ඇත් නම ඔහු අපුතිකූල වෙති, උතුරු අනුදිග යම් සත්ත්ව කෙනෙක් ඇත් නම් ඔහු අපුතිකූල වෙති, යට දෙස යම් සත්ත්ව කෙනෙක් ඇත් නම ඔහු අපුතිකූල වෙති, උඩ දෙස යම් සත්ත්ව කෙනෙක් ඇත් නම ඔහු අපුතිකූල වෙති, දසනුදසැ යම් සත්ත්ව කෙනෙ.ක් ඇත් නම් ඔහු අපුතිකූල වෙත්. කරුණාව හාවිත බැවින්-මෘදුතාව හාවිත බැවින්- උපෙක්-ෂාව හාවිත බැවින් පැදුම දිග යම සක්ක්ව කෙනෙක් ඇත් නම් ඔහු නො පිළිකුල් වෙති. ...දිශාවිදිශාවන්හි යම් සත්ත්ව කෙනෙක් ඇත් නම් ඔහු නො පිළිකුල් වෙත් නුයි 'වාතුද්දිසො අප්පටිසො ච හොත්' ශනු වේ:

සන්තුස්සමානො ඉතරිතරෙන යනු: ඒ පසේබුදුහු කුදුමහත් සිවුරින් සන්තුෂ්ට වෙති, ඉතිරිතර චීවරසන්තුෂ්ටියෙහි ගුණ කියන සුල්ලහ, චීවර භේතුයෙන් අයතු අනෙසනයට ද නොපැම්ණෙති, සිවුරු නො ලැබ (චීවරලාභයෙහි) තෘෂ්ණා නො කෙරෙති. යළි (දහැමින් සෙමෙන්) සිවුරු ලැබ ලොහගුන්ථ නැති වැ තෘෂ්ණායෙන් මුසපත් නො වැ නො වත-ළාහු ආදීනව දක්නාහු නිස්සරණ පුඥා ඇත්තාහු වළඳති. තවද ඒ ඉතරීතර චීවරසන්තුෂ්ටියෙන් නො මැ ආත්මොත්රීකෂ කෙරෙති, නො ද පරවමහන කෙරෙත්. යො හි තස්ථ දයෙකා අතලසො සම්පජානො පතිසසතො. අයං වුවටති පෙවවකසම්බුදෙකා පොරාණෙ අඟාසෙකු අරියවංසෙ යිතො. සහභුවේයා හොති ඉත්රිතරෙන පිණ්ඩපාතෙන - පෙ- සහතුවේයා හොති ඉත්රිතරෙන සෙනාසනෙන - පෙ- සහතුවේයා හොති ඉත්රීතරෙන ගිලානපවවය-හෙසජපරික්ඛාරෙන, ඉත්රීතරගිලානපවවයහෙසජපරියකාරසහතුටයියා ව වණණවාදී, න ච ගිලානපවවයහෙසජපරික්ඛාරහෙතු අනෙසනං අපත්රුපං ආපජජති. අලදඩා ච ගිලානපවවයහෙසජපරික්ඛාරානං න පරිතසයති, ලදඩා ච ගිලානපවවයහෙසජපරික්ඛාරං අගරිකෝ අමුච්ඡිතො අන්ණිඩාපනෙනා ආදීනවදයසාවී නිසකරණපනෙකු පරිභුකූජති, තාය ච පන ඉත්රීතරගිලානපවවයහෙසජපරික්ඛාර සහතුටයියා නොවතතානුකකං-කෙතී න පරං වනේකති, යො හි තස්ථ පොතාලියියා අනලකෝ සම්පජානො පතිසකනා. අයං වුවවති පවෙනක සම්බුදෝා පොරාණෙ අගහසෙකු අරීවංසෙ යිතොති 'සහතුසකමානො ඉත්රීතරන'.

පරිසසයානං සතිතා අජවහීති'– පරිසසයා'ති ලෙළ පරිසසයා: පාකටපරිසසයා ච පට්චඡනනපරිසසයා ච. කතමෙ පාකටපරිසසයා: සීහා වාහකා දීපී අවජා තරචජා ලකාකා මතිසා¹ 'හතා අහි වි€ිනිකා සතපදී ලවාරා වා අසසු මානවා වා කතකමමා වා අකතකමමා වා. චක්ඩුරොංගා සොතරොංගා ඝානරොංගා ජිවහාරොංඟා කායරොංගා සීසරොගො කණණරෝගො මුබරොගො උතාරොගො කාසෝ සාසො පිනාලසා ඩහො¹ ජලරා කුච්ඡිරෝගො මූච්ඡා පක්ඛාඥිකා සුලා විසුචිකා කුවසං ගලණඩා කිලාලසා ලසාලසා අපමාලරා දදදු කණඩු කවජු රබසා ව්තච්ඡිකා ලොහිතවතතං මධුමෙතො අංසා පිළකා හගඥලා වතාස-**ළිටුරානා ආබාධා සෙමහසමුවසානා ආබාධා වාතසමුවසානා ආබාධා** සනනිපාතිකා ආබාධා උතුපරිනාමජා ආබාධා විසමපරිභාරජා ආඛාධා ඔපකකමිකා ආබාධා ක**ම**විපාකජා ආබාධා, සීතං උ*ණ*සං ජික වුණා පිපාසා උච්චාරෝ පස්සාවෝ ඩංසමකස්වාතාතපසිරිංසප්සමඑසසා ඉති වා. ඉමෙ වුවවනති පාකටපරිසසයා.

1. මහිංසා – ම ජ සං, ශෝමතිසා- සාා, ව, වි

2. ඩාහො- ම ඒ සං,

3. **ස**රිසප- ම ජ සං,

චූලකිර්දෙශපාලි

යම් කෙනෙක් ඒ වීවර සන්තෝෂයෙහි දක්ෂ වූවාහු දනලස වූවාහු සමා3ග්ඥාන ඇත්තාහු ස්මෘතිසම්පුයුත්ත වූවාහු වෙත් ද මේ පසේ බුදුහු පෞරාණික වූ 'අගු' යයි දතයුතු ආයාවංශයෙහි සිටියාහ'යි කියනු ලැබෙත්. ඉතරීතර පිණ්ඩපාතයෙන් සන්තුෂ්ට චෙති ... ඉතරීතර ශයනා සනයෙන් සන්තුෂ්ට වෙති ... ඉතරීතර ග්ලානපුතාය හෙසජාපරිෂ්-කාරයෙන් සන්තුෂ්ට වෙති. ඉතරීකර ග්ලානපුතාය හෛසජාපරිෂ්කාර-සන්තුෂ්ටියෙහි ගුණ කියන සුල්ලහ. ගිලන්පස බෙහෙසත් පිරිකර හෙයින් අයුතු අනෙසනයට නො ද පැමිණෙති, යළි ගිලන්පසබෙහෙසක් පිරිකර නො ලැබ (ලාභයෙහි) තෘෂ්ණා නො කෙරෙති. (දූහැමින් සෙමෙන්) ගිලන්පසබෙහෙසත් පිරිකර ලැබ ද ලොහගුන්ථ නැති වැ තෘෂ්ණායෙන් මසපත් නො වැ නො වතළාහු ආදීනව දක්නාහු නිස්සරණපුඥ ඇති වැ වළඳති. තවද ඒ ඉතරීතර ග්ලානපුතාය හෛසජාාපරිෂ්කාර සන්තුෂ්ටියෙන් නො මැ ආත්මොත්කර්ෂ කෙරෙති, නො ද පරවම්හන කෙරෙති, යම කෙනෙක් එහි දක්ෂ වූවාහු අතලස වූවාහු සමාාක්ඥාන ඇත්තාහූ සිහි ඇත්තාහු වෙත්ද, මේ පසේ බුදුහුපෞරාණික වූ 'අගු' යයි දතයුතු ආයඪවංශ යෙහි සිටියාහ'යි කියනු ලැබෙත් නුයි 'සන්තුස්සමානො ඉතරිතරෙන' යනු වේ.

පරිසසයානං සතිතා අපමනී– 'පරිස්සයා' යනු: උපදුව දෙකෙකි: පුකට උපදුව ද පුතිච්ඡන්න උපදුව ද යි. පුකට උපදුව නම කවර යත්: සිහ යැ වග යැ වලස් යැ තරස් යැ කොක්තා යැ මියු යැ ඇත් යැ සප් යැ නුහුසු යැ පත්තෑ යැ කළ සොරකම ඇති හෝ කළ සොරකම නැති හෝ සොරු හෝ සැහැසියෝ යැ චක්ෂුරොග යැ ශුොතුරොග යැ සාණරොග යැ ජින්වාරොග යැ කායරොග යැ ශීර්ෂරොග යැ කර්ණරොග යැ මුඛරෙ ග යැ දන්ත රොග යැ කාශ යැ ශ්වාස යැ පීනස යැ දහ යැ ජ්වර යැ කුක්ෂිරොග යැ මූර්ඡා යැ රක්තාතිසාර යැ ආමශූල යැ විසූවිකා යැ කුෂ්ට යැ ගණ්ඩ යැ කිලාසකුෂ්ට යැක්ෂය යැ අපස්මාර යැ දද යැකැයි යැකස් යැවුණ යැ විතචලිකා (තලරොග) යැ රක්තපිත්ත යැ මධුමෙහ යැ අර්ශස් යැ පොළ යැ හගන්දරා යැ පිතින් නැගි ආබාධ යැ සෙමින් නැති ආබාධ යැ වයින් නැති ආබාධ යැ සන්තිපාතික ආබාධ යැ ඍඉපරිණාමයෙන් උපන් ආබාධ යැ වීෂම වූ ඊයඖපථායෙන් නැති ආබාධ යැ උපකුමයෙන් උපන් ආබාධ යැ කර්මවිපාකයෙන් උපන් ආබාධ යැ ශීත යැ උෂ්ණ යැ ජිඝත්සා යැ පිපාසා යැ උච්ටාර යැ පුසාව යැ මැයි-මදුරු-වා- අව- දික්දෑ යන මොවුන්ගේ පහසින් උපත් පීඩා යා යන මේ හෝ යි, මොහු පුකට උපදාවයෝ යි කියනු ලැබෙත්.

චුලලනිදෙදස පාළි

කතමෙ පටිචජනකපරිසසයා: කායදු වැරිතං වවිදු වැරිතං මතොදු වැරිතං කාමචජඥනිවරණං වාහපාදනීවරණං ඊනමිද්ධනීවරණං උඩ වඩකු කකු වඩනීවරණං විචිකිචජාතීවරණං රාගො දෙසො මොහො කොධෝ උපනාහෝ මකෙබා පළාසෝ ඉසසා මච්ඡරියං මායා සායේයාං එමේහා සාරමේහා මානෝ අනිමානෝ මද පමාලද, සබෙබ කිලෙසා සබෙබ දු වඩරිතා සබෙබ දරථා සබෙබ පරිළාහා සබෙබ සනතාපං සබබාකුසලාභිසංබාරා. ඉමෙ වූ වඩනත් පටිච්ඡනකපරිසසයා'.

පරිසසයාති– - කෙන ෙටර්ත පරිසසයා: පරිසහනතිති පරිසසයා, පරිභානාය සංවතතනතිති පරිසසයා, තතාසයාති පරිසසයා.

කථං පරිසහනත්ති පරිසසයා: මත පරිසසයා තං පූගගලං සහනති පරිසහනති අභිභවනති අඥේඛාපථරනති පරියාදියනති පරිමදදනති,^I එවං පරිසහනතීති පරිසසයා.

කථං පරිභානාය සංවකානත්ති පරිසසයා: ලත පරිසසයා කුසලානං ධම්මානං අන්තරායාය පරිහානාය සංවකානකි. කතමෙසං සම්මාපටිපදය අනුලොමපටිපදය කුසලානං අප වදි නීක ධම්මානං: පටිපදය අනිත්පටිපදය ධමානුධම්පටිපදය සීලෙසු පරිපුරකාරිතාය ඉත්දියෙසු අතනළාරතාය හොජනෙ මහතසැකුතාය ජාගරියානුයොගසක, සතිසම්පජඤඤ සස වතුනානං සතිප**ටඨා**තානං භාවතානුයොගසය, වතුනකං සම්මපපධානානං – වතුනකං ඉදඩිපාදනං – පණුවතකං ඉණියානං – පණුවතනං බලානං -- සතනනකං බොජඣාහානං -- අරියසස අට්ථඩගිකසස මගොසස භාවනානුයොගසස, ඉමෙසං කුසලානං ධඩානානං අනතුරායාය පරිහානාය සංවකානක්, එවං පරිහානාය සංවකානතීති පරිසසයා.

කථං තතාසයාති පරිසසයා: තමෙස්තෙ³ පාපකා අකුසලා ධම්මා උපපජනති අතතභාවසනතිසසයා, යථා බිලෙ බිලාසයා පාණා සයනති, දශක දකාසයා⁴ පාණා සයනති, වශන වනාසයා පාණා සයනති, රුයෙකි රුස්කාසයා පාණා සයනති, එවමෙව තමෙස්තෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා උපපජනති අතතභාවසනතිසසයාති එවමට තමාසයාති පරිසසයා.

1. මදුනාති- ම ජ සං, ව, වි

8. **කත ලත- ව**,වි

4. උදකක උදකකාං- ම ජ සං,

^{2.} ඉති එවං පත

බගගවිසාණ සුතුනිර්දේශය

චූලතිර්දෙශපාලි

පතිවජන්න උපදව කවර යක්: කායදුශ්චරිත යැ වාග්දුශ්චරිත යැ මනොදුශ්චරිත යැ කාමවජන්දනිවරණ යැ වහාපාදනිවරණ යැ ඊනමිද්ධනී-වරණ යැ උද්ධව්ව කුක්කුව්චනිවරණ යැ විවිකිච්ඡානීවරණ යැ ඊග යැ ද්වේෂ යැ මෝහ යැ කොධ යැ උපනාහ යැ මකු බව යෑ පලාස (යුගගුාහ) යැ ඊෂහා යැ මාත්සයහ යැ මායා යැ සය බව යැ ස්තමහ යැ සාරමහ යැ මාන යැ අතිමාන යැ මද යැ පුමාද යැ, සියලු ක්ලේශයෝ යැ සියලු දුශ්චරිතයෝ යැ සියලු දරථයෝ යැ සියලු පරිදහයෝ යැ සියලු සන්තාපයෝ යැ සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයෝ යැ යන මොහු පුතිවජන්න උපදුවයෝ යි කියනු ලැබෙත්.

පරිසසයා යනු: කවර හෙයින් පරිස්සය වෙති යත්: පරිසහනය කෙරෙත් නුයි 'පරිස්සය' නම් වෙති, පරිහානයට වැටෙත් නුයි'පරිස්සය' නම් වෙති, එහි ආසය ඇත්තාහු නුයි 'පරිස්සය' නම් වෙති.

කි∍සයින් 'පරිසහතය කෙරෙත්' නුයි පරිස්සය නම් වෙති යත්: ඒ උපදුවයෝ ඒ පුභුල්භූ සහතය කෙරෙති, පරිසහතය කෙරෙති මැඩගෙන සිටිති, හ∍ත්පසින් අල්වා ගනිති, මිරිකාගනිත්, මෙසෙයින් පරිසහතය කෙරෙත් නුයි 'පරිස්සය' නම වෙති.

කිමසයින් 'පරිහානයට වැටෙත්' නුයි 'පරිස්සය' නම වෙතී යත්: ඒ උපදුවයෝ කුශලධර්මයන්ගේ අන්තරාය පිණිස පරිහානය (හැරීම) පිණිස පවතිත්. කවර කුශලධර්මයන්ගේ ද යත්: සමාාක් පුතිපත් යැ අනු-ලොමපුතිපත් යැ අපුතානීක පුතිපත් යැ අවිරුද්ධ පුතිපත් යැ අන්වර්ථ පුතිපත් යැ ධර්මානුධර්මපුතිපත් යැ ශීලයෙහි පරිපූරකාරිත්ව යැ ඉන්දිය යන්හි ගුප්තද්වාරතා යැ හොජනයෙහි මාතුඥතා යැ ජාගයාීානුයොග යැ ස්මෘති සමපුඥාන යැ වතුර්විධ ස්මෘති පුස්ථානයන් ගේ භාවනානුයොග යැ එතුර්විධ සෘද්ධිපාදයන් ගේ භාවනානුයොග යැ පඤෙවන්දියයන්ගේ භාවනානු යොග යැ පඤ්චබලයන්ගේ භාවනානුයොග යැ සප්තබෝධායන්-ගේ භාවනානුයොග යැ ආයාීෂ්ටංඞ්ගිකමාර්ගයාගේ භාවනානුයොග යැ යන මේ කුශලධර්මයන් ගේ අන්තරාය පිණිස පරිහානය පිණිස වැටෙත්. මෙසෙයින පරිහානයට වැටෙත් නුයි 'පරිස්සය' නම් වෙති.

කිසෙයින් 'එහි ආසය ඇත්තාහු' නුයි 'පරිස්සය' නම වෙති යත්: ඒ අත් බැව්හි තෙල ලාමක අකුශලධර්මයෝ ආත්මභාවය ඇසිරි කොට උපදිත්, යමසේ බිලය ඇසුරු කරන පුංණිහු බිලයෙහි හොවින් ද, දිය ඇසුරු කරන පුංණිහු දියෙහි හොවිත් ද, වනය ඇසුරු කරන පුංණිහු වෙනෙහි හොවිත් ද, රුක ඇසුරු කරන පුංණිහු රුක්හි හොවිත් ද, එසෙයින් මැ අත් බැව ඇසුරු කරන තෙල ලාමක අකුශලධර්මයෝ ඒ අත්බැවති උපදිත්. මෙසෙයිනුදු තතාසය (එහි ආසය) ඇත්තාහු නුයි 'පරිස්සය' නම් වෙත්. චුලාත්ඥෙය පාළි

''සානෙතවාසිනකා භිකාබව, භිතබු සාවරියනො දුකාබං න එාසු විහරති. කරං ච භික්ඛලට, භික්ඛු සාලනතවාසිලකා සාවරියලකා දුක්ඛං න එාසු විහරති; ඉධ නිසාබවෙ, නිසාබු වසාබුනා රුපං දිසවා උපපජජනති යෙ පාපකා අතුසලා ධම්මා සරසඞකපපා සමඤඤුජනියා කාාසස දමතනා වසනති අනාසයවනති පාපකා අතුසලා ධම්වාති, තසමා සාලනනවාසිලකා තසමා 'සාවරියකොති වුට2ති. පුනවපරං භිසබවට, භිනබුනො නොනෙන සහැං සුනිා – ලප – ඝාලනන ගන්ඩං ඝායිනිා – ලප – ඒවිගාය රසං සායිත්වා – ලප – කාලයන ලොට්ඨබබං එසිත්වා ලප – මනසා ධම්මං විඤඤය උපපජජනති ය පාපකා අකුසලා ධම්මා සරසංකපපා සඤඤ ජනියා තාාසය අනතතා වසනති, අභාසයවනති පාපකා අතුසලා ධම්මාති තසමා 'සාලනනවාසිලකා'ත් වූචවති. ලත නං සමුදුවරනනි සමුදුවරනති නං පාපකා අකුසලා ධම්මාති තස්මා. 'සාවරියලකා'තී* වූවවති. එවං ලබා භිසාබලට, භිසාබු සාලනානවාසිලකා සාවරියලකා දුසාබං න එාසු **වහ**රත්'ති එවම තතාසයාති පරිසසයා.

වුකතං ගහතං හගවතා:

"කයොමෙ හිසබවේ, අනතරා මලා අනතරා අම්තතා අනතරා සපතිතා අනතරා වධකා අනතරා පවවානිකා. කතමෙ තයෝ: ලොහො හිසබවේ, අනතරා මලං අනතරා අම්තෙනා අනතරා සපතෙතා අනතරා වධකො අනතරා පවවත්කො. දෙසො හිසබවේ –පෙ– මොහො හිසබවේ, අනතරා පවවත්කො. දෙසො හිසබවේ පහතරා සපතෙතා අනතරා වධකො අනතරා පවවත්කො. ඉමෙ බො හිසබවේ, තයෝ අනතරා මලා අනතරා අම්තනා අනතරා සපතතා අනතරා වඩකා අනතරා පවවත්කා.

- 1. ''අනත්ජනනො ලොහො ලොහො විකාපකොපනො හයමනතරතො ජාතං තං ජනො නාවබුණකුනි.
- 2. ලුදෙඩා අස්ථං න ජානාති ලුදෙඩා බම්මං න පසාත් අස්ථං තමං තද හොති යං ලොහො සහතෙ නරං.
- 3. අන ස්ජනානෝ දෙසෝ දෙසෝ විකාපයකාපයනා භයමකාරතෝ ජාතං තං ජනෝ නාවබුණ්ඩුනි.b

a. සලායතනසංයුතන - නවපුරාණවගග
 ඉතිදුණනක - චතුත්වගග මලසුතන

^{1.} තෙන සමුදවරෙන-ම ජ සං,

^{2.} භාවරියකොති- ව-ව

^{8.} අනකරාමලො- ච ජ සං,

මෙ වදරන ලද මැ යි බුදුන් විසින්:

''මහණෙනි,සාන්නෙවාසික වූ සාචරියක වූ මහණ දුකසේ නො සුවසේ වෙමසයි. මහණෙනි, කෙසේ නම් සාන්තෙවාසික වූ සාවරියක වූ මහණ දුකගේ නො, සුවසේ වෙසෙයි යත්: මහණෙති, මේ සස්තෙහි මහ්ණක්හට ඇසින් රූපයක් දක සරසංකල්ප (නොයෙක් අරමුණුහි හැසිරෙන හෙයින් සංකල්පනය කටයුතු) වූ යංයොජනයන්ට හිත වූ යම් ලාමක අකුශලධර්ම කෙනෙක් උපදිත් ද ඒ අකුශල ධර්මයෝ ඔහුගේ සිත තුළ වෙසෙකි සන්තා-නයට පිවිස වෙසෙකි. එහෙයින් 'සාන්තෙවායික' යයි කියනු ලැබෙයි. යම හෙයකින් ඒ ලාමක අකුශලධර්මයෝ ඔහු හසුරුවත් ද, ඔහු කෙරෙහි පවතිත් ද, එහෙයින් 'සාචරියක' යයි කියනු ලැබේ. තවද මහණෙනි, මහණක්හට කනින් ශබදයක් අසා ... නැහැයෙන් ගදක් අසා...දිවින් රසයක් විද ... කයින් පහසක් පැහැසැ ... සිතින් දහමක් දන නානාලමඛනයෙහි හැසිරීම වශයෙන් පරිකල්පිත වූ සංයොජනීය වූ යම් ලාමක අකුශලධර්ම කෙතෙක් උපදිත ද, ඒ ලාමක අකුශලධර්මයෝ ඔහුගේ සිතතුළ වෙසෙති, ඔහුගේ සන්තානයට පිවිස වෙසෙති. එහෙයින් 'සාන්තෙවාසික' යයි කියනු ලැබෙයි. යමගෙයකින් ඒ ලාමක අකුශලධර්මයෝ ඔහු හසුරුවත් ද ඔහු කෙරෙහි පවතිත් ද, එහෙයින් 'සාචරියක' යයි කියනු ලැබේ. මෙසෙයින් මහණෙති, මහණ තෙම සාන්තෙවාසික වූයේ සාවරියක වූයේ දුකසේ වෙසෙයි, සුවසේ නො වෙසේයයි'' මෙසෙයිනුදු තතාසය වෙත් නුයි උපදව තම් වෙත්.

මෙ වදරන ලද මැ යි භාගාවතුන් විසීන්:

"මහණෙනි මේ ඇතුළත මලයෝ ඇතුළත අමිතුයෝ ඇතුළත සතුරෝ ඇතුළත වධකයෝ ඇතුළත පසමිතුරෝ තිදෙනෙක් වෙති. කවර තිදෙ-තෙක් ද යත්: මහණෙනි, ලොහය ඇතුළත මලයෙක, ඇතුළත අමිතුයෙක, ඇතුළත සතුරෙක, ඇතුළත වධකයෙක, ඇතුළත පසමිතුරෙකි. මහණෙනි, ද්වෙෂය ... මහණෙනි, මොහය ඇතුළත මලයෙක, ඇතුළත අමිතුයෙක, ඇතුළත සතුරෙක, ඇතුළත වධකයෙක, ඇතුළත පසමිතුරෙකි. මහණෙනි මොහු තිදෙන ඇතුළත මලයෝ යැ, ඇතුළත අමිතුයෝ යැ, ඇතුළත සතුරෝ යැ, ඇතුළත වධකයෝ යැ, ඇතුළත පසමිතුරෝ යි.

 ලෝහය අනර්ත්ථ උපදවන්නේ යැ, ලොහය සිත වලනය කරන්-තේ යැ, හේ ඇතුළත (සිත්හි) මැ උපන් හයහෙතුයෙක, ඒ හය බාලජන තෙමේ නො දනියි.

2. ලොභී වූයේ (ලෞකික ලොකොත්තර) අර්ත්ථය නො දතියි. (අර්ත්ථයට භේතු වූ) ධර්මය නො දකියි. යම් කලෙක්භි ලොභය තෙම මිනිසා මැඩගනී ද, එකල්භි බහල වූ අන්ධකාරය වේ.

3. ද්වේෂය අතර්ත්ථජනක යැ, ද්වෙෂය සිත චලනය කෙරෙයි. ඉත් සිත්ති උපත් හය කාරණයෙක, බාලජන තෙම එය අවබෝධ නො කෙරෙයි.

- දුරෝහා අතරං න ජානාති දුරෝයා බම්මං න පසසති 4. අභිධංතමං තද හොති යං දෙසො සහතෙ නරං.
- අන භාජනතො මොහො මොහො චිකාපකොපතො 5. භයමනතරතො ජාතං තං ජනො නාවබුජඣති.
- 6. මුළෙහා අසුරං න ජානාති මුළෙහා බමාං න පසාති අතිංතමං තද හොති යං මොහො සහතෙ නර"තති.a

එවම්පි තතාසයාති පරිසායා.

වුකතං හෙතං හගවතා:

''තයො බො මහාරාජ, පූරිසසා ධම්මා අජඹාතාං උපාජජමානා උපාජජනති අහිතාය දුසාබාය අළුාසුවිහාරාය, කතලම තයො: ලොහො බො මහාරාජ, පුරිසසා ධමෙමා අජඹාකාං උපාජාමානො උපාජන් අභිතාය දුක්ඛාය අඵාසුවිහාරාය. දෙසො බො මහාරාජ –පෙ– මොහො බො මහාරාජ පූරිසසා ධමමමා අජඹාතනං උපාජජමානො උපාජජනි අභිතාය දුක්ඛාය අඵාසුවිහාරාය ඉමෙ බො මහාරාජ, තයො පුරිසසස ධම්මා අජාමානතං උපපජාමානා උපාජානනි අනිතාය දුසාබාය අථාසුවිහාරාය.''

7. ''ලොහො දෙසො ව මොහො ව පුරිසං පාපවෙතසං හිංසනති අතන සමහුතා තවසාරංව සමීටල' නති

එවඟි තතාසයාති පරිසසයා.

වුනතං හෙතං හගවතා:

8. ''රාගො ච දෙසො ච ඉතො නිදනා අරති රති ලොමහංසො ඉතොජා. ඉතො සමූටුඨාය මනොවිතකකා කුමාරකා ධංකම්වොසුපජනතී''ති

එවමපි තතාසයාති පරිසසයා.

පරිසායානං සතිතාති පරිසායෙ සහිතා ආරාධිතා අපරාධානර්ගා පරියාදිතා පටිනිසාටාති 'පරිසායානං සහිතා'.

a. ඉතිවුසසක – චසුප්වගන මලසුසන b. කො∝ල සංයුසස – පයමවනන

[.] සුකානිපාත – සුව්ලලාමසුකත

4. න් පියේ අර්ත්ථය නො දනියි. ධර්මය නො දකියි. කොධය මිනිසා යටපත් කරන කල්භි බහල වූ අන්ධකාරය වේ.

5. මෝහය අනර්ථ උපදවයි. මෝහය සිත කලඹයි. හේ (සිත තුළ උපදනා හය කාරණයෙක, බාලජන තෙම එය අවබොධ නො කෙරෙයි.

6. මුළා වූයේ අර්ත්ථය නො දනියි. ධර්මය නො දකියි. මොහය මිනිසා මැඩගන්නා කල්හි බහල වූ අන්ධකාරය වේ.

මෙසේත් 'තතුාසය වෙත්' නුයි පරිස්සය නම් වෙත්.

මේ වදරනලද මැ යි බුදුන් විසින්:

''මහරජ, පුරුෂයාගේ අධාාත්මයෙහි උපදනා ධර්මයෝ තිදෙනෙක් අභිත පිණිස දුක් පිණිස අසුබවිහරණය පිණිස උපදිති. කවර තිදෙනෙකැ යත්: මහරජ, ලොහධර්මය පුරුෂයා ගේ අධාාත්මයෙහි උපදනේ අභිතයට දුකට නො සුවවිහරණයට උපදියි. මහරජ, ද්වෙෂධර්මය පුරුෂයාගේ අධාාත්මයෙහි උපදනේ අභිතයට දුකට නො සුවවිහරණයට උපදියි. මහරජ, මොහධර්මය පුරුෂයාගේ අධාාත්මයෙහි උපදනේ අභිතයට දුකට නො සුවවිහරණයට උපදියි. මහරජ, මේ ධර්මයෝ තිදෙන පුරුෂයා ගේ අධාාත්මයෙහි උපදනාහු අභිත පිණිස දුක් පිණිස අථාසුවිහරණය පිණිස උපදිත්.''

7. ලොභය ද ද්වෙෂය ද මොහය ද ස්වසන්තානයෙහි උපන්නාහු ස්වකීය ඵලය ත්වක්සාර හුණගසක් මෙන් පව්යිත් ඇති පුරුෂයා නසත්'යි.

මෙසෙයිනුදු 'කතුංසය' නුයි 'පරිස්සය' නම් වෙත්.

වදරන ලද මැ යි බුදුන් වියින්:

8. රාගය ද ද්වේෂය ද කුශලධර්මයෙහි උත්කණ්ඨාව ද පස්කමහි ඇලිම හා ලොමහර්ෂය ද මේ ආත්මහාවය නිදන කොට ඇත්තාහු යැ, මෙ අත්බැවින් උපන්නාහු යැ, ලාමක වූ මනොවිතර්කයෝ මෙ අත්බැවින් ඉපැද, කුඩා දරුවන් දික් හුයකින් පය බැඳ හරන ලද කවුඩකු සෙයින් සිත (බැඳ හවයෙහි) හැර පියත්.

මෙලසයිනුදු 'තතාසය' නුයි 'පරිස්සය නම වෙත්.

පරිස්සයානං සහිතා යනු: උපදුව ඉවසනුයේ අරියනුයේ මැඩගත්තේ හාත්පයින් මැඩගත්තේ බැහැර කෙළේ නුයි 'පරිස්සයානං සහිතා' යනුවේ.

වූලලනිඥෙස පාළි

අජමහිති සො පරොටකසම්බුදේධා අහිරු අජමයි අනුතායි අපලායි පහීනහයහෙරවො විගතලොමහංසො විහරතිති පරිසසයානං සහිතා අජමගි එකො වරෙ බගාාවිසාණකපො,

තෙනාහ සො පලචාදිකසම්බුණුධා:

''චාතුදදිසො අපාටිඝොච හොති සනතුසමාගනා ඉතරීකරෙන, පරිසායානං සහිතා අජමයි එකොචරෙ බගාවිසාණකපො''ත්.

9.

දුසසඬාහා පබ්බජිතාපි එකේ අථෝ ගහට්ඨා ඝටමාවසනතා, අපෙපාඤුකෙකා පරපුතෙනසු හුතිා එකො වි රා බගාවිසාණකපෙපා.

දූසසමහතා පබ්බජිතාපි එකෙති ''පබ්බජිතාපි ඉධේක වේ නිස්සයේ පි දියාමානෙ උදෙදසෙපි දියාමානෙ පරිපු චිඡායපි දියාමානෙ චීවරෙපි දියා මානෙ පකෙතපි දියාමානෙ ලොහථාලකෙපි දියාමානෙ ධම්ම කරෙකෙපි'' දියාමානෙ පරිසසාවනෙපි දියාමානෙ එවිකෙපි දියාමානෙ උපාහනෙපි දියාමානෙ කායබනධනෙපි දියාමානෙ න සුදසුසනති න සොකා ඔදහනති න අණුණු දිකාමානෙ න සුදසුසනති න සොකා ඔදහනති න අණුණු දිකාමානෙ න සුදසුසනති න සොකා පටිලොමවු තතිනො අනෝසුනෙව මුබං කරොනති'තී 'දුසසඬාහා පබ්බජීතාපි එකෙ.

අථො ගහටඨා ඝරමාවසනතාති ගාලධාපි ඉධෙකරෙව හත්වීමහිපි දියාමාමන –ළෙ– රථේපි–බෙමාකපි–වත්දු§හිපි–හිරකෙඤුපි–සුවණෙණිපි දියාමාමන ගාලමපි – නිගලමපි – නගරෙපි – රටෙඨපි – ජනපදෙපි – දියාමාමන න සුසසුයනති² –ලා–

අපොසසුකෙකා පරදුතෙතසු හුතාති. අතතානං ඨෂපතිා සබෙබ ඉමසමිං අතේ පරීදුකතා, තෙසු පරදුතෙතසු අපොසසකෙකා හුතා අවාාවටො හුතිා අනපෙකෙබා හුතාති 'අපොසසකකා පරදුනොසු හුතිා එකො චර බඟා විසාණකපෙසා.'

ලතනාහ ලතා පලව්වකසම්බුල ඩා: ''දූසසඕහහා පබ්බජිතාපි එකෙ අථෝ හහටඨා ඝරමාවසනතා අපෙපාසසුකෙකා පරදුනෙහසු හුනවා එකො වලර බහොවිසාණකලෙපා 'ති.

2. නා සංණතකි~ ම ර සං,

^{1.} ධිමමකරලංණපි- ම ජ සං,

අජමති යනු: ඒ පසේ බුදුහු නො බියසුල්ලහ නො තැතිගනුවහ උතුස්ත නො වනුවහ නො පලායන සුල්ලහ. පුතීණ වූ බිය හා බිය අරමුණු ඇති වැ පහ වූ ලොමුදහගැනුම ඇති වැ වාස කොරෙත් නුයි 'පරිස්සයානං සතිතා අජමතී එකො චරෙ බග්ගව්සාණකප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ ඒ පසේබුදුහු:

''වාතුදදිසො අපාටිසො –පෙ– එකො වරෙ බගාවිසාණකපො''යී.

9

ඇතැම් පැවිද්දෝ ද යළි ගිහිගෙයි වසන ගෘහස්ථයෝ ද සඞ්ගුහ කිරීමට දුෂ්කර වෙති. (එහෙයින්) පරපුතුයන් කෙරෙහි අල්පොත්සුක වැ කගවෙහෙණ හහක් සෙයින් එකලා වැ සරනෝ යි.

දුස්සඩ්ගහා පබ්බජිතා'පි එකෙ යනු: මෙලොවැ ඇතැම පැවිද්දෝ ත් නිස දෙනු ලබන කල්හිදු උදෙස් දෙනුලබන කල්හිදු පරිපෘච්ඡා දෙනු ලබන කල්හිදු සිවුරු දෙනුලබන කල්හිදු පාතු දෙනු ලබන කල්හිදු ලෝහෝ තලි දෙනු ලබන කල්හිදු ඩබරා දෙනුලබන කල්හිදු වහන් දෙනු ලබන කල්හිදු කාබහත් දෙනු ලබන කල්හිදු නො අසති, කත් යොමු නො කෙරෙති, දනගනු පිණිස සිත නො පිහිටුවති අවවාද නො අසන්න:හු වචන නො කරන්නාහු විරුද්ධ වැ පවත්නාහු ඉවත බලත්නුයි 'දුස්ස£ගහා පබ්බජිතා'පි එකෙ' යනු වේ.

අථො ගහටඨා ඝරමාවසනතා යනු: මෙලොවැ ඇතැම් ගෘහස්ථයෝ ද ඇතකුදු දෙනු ලබන කල්හි ...රියකුදු – කෙතකුදු – වත්නකුදු – අමුරනුදු– රත්රනුදු දෙනු ලබන කල්හි ගමකුදු– නියමගමකුදු– නුවරකුදු– රටකුදු– දනව්වකුදු දෙනු ලබන කල්හි නො අසති ...

අපෙපාසසුකෙකා පරපුතෙකසු හුඬා යනු: තමා හැර හැම දෙන මෙ අරුත්හි පරපුතු නම් වෙති. ඒ පරපුතුයන් කොරෙහි අල්පොත්සුක වැ වාහපෘත නො වැ අපෙක්ෂා රහිත වත්නුයි 'අප්පොස්සුක්කො පරපුත්තෙසු හුත්වා එකො වරෙ බග්ගවිසාණකප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ ඒ පසේ බුදුහු:

''දුස්සඞ්ගහා පබ්බජිතා පි -පෙ- එකො චරේ බග්ගව්සාණකප්පො''යි.

වොරොපයිකිා ගිතිබාඤජනානි සංසීනද කෙතා¹ යථා කොව්ළාරෝ, ජෙකාන වීරෝ¹⁰ ගිතිබඣතානි ද කො වරෙ බගාව්සාණක ෙසා.

වොරොපයිතා ගිතිබාසැජනානීක් 'ගිතිබාසැජනං' වුචුවනත් ශකසා ව මසසු ව මාලා ව ගතා ව විලෙපනං ව ආහරණං ව පිළාතනං ව ව ත්ංච පාරුපනං ව ශාධාන ව උවුණුදනං පරිමදදනං නහාපනං සමබාහනං ආදසං අකුජනං මාලාගතධිවිලෙපනං මුබවුණණකං මුබලෙපනං හත්බාතා සිබාබන්ධං දණ්ඩා නාලිකං බහනං ජනතං විතුැපාහනං උණතීසං මණිං වාලවීජනිං ඔදතානි වත්ානි දීසදසානි, ඉති වා, වොරොපයිතා ගිති බාංජනානීති ගිහිබාකැජනානි ඔරොපයිතා සංමාගෝපයිතා ගිකිබ්වතා පටිපෙසාමහයිකාති, වොරොපයිතා ගිහි බාසැජනානි'.

සංසීතපතෙතා යථා කොවිළාරොති යථා කොවිළාරස පතතානි තානි සංසීනානි³' පතිතානි පරිපතිතානි, එව්මෙව් තසය පවේවක සම්බුද්ධසස ගිහිබා කූජනානි සීනානි සංසීනානි පතිතානීති සංසීන පමතතා යථා කොවිළාරො.

ඉජඩාන වීරෝ ගිහිබනධනානීති වීරෝ'ති විරියවාති දීරෝ, පසුති වීරෝ, විසදීති වීරෝ, අලමකොති වීරෝ, සූරෝති වීරෝ, විකකරනතා අහිරු අවජමහි අනුතායි අපලායි පහිනහයහෙරවොති වීරෝ, විගතලොමහංරසාති වීරෝ;

1. ''විරංකා ඉධ සබ්බපාපකෙහි <u>ර</u>්රයදුක්බමතිවව විරියවාංසා, ලසා විරියවා පධානවා වීරෝ කාදි, පවුවවතේ තථකතා'' ති.

ගිතිබනධනානි⁴' වුචවතත් පුතතා ව දරා දා⁵ දයි ව දසා ව අපේළකා ව කුකකුටසුකරා ව හැටීගවාසයවළවා ව බෙතතා ව වත්වා ව තිරණැකං ව සුවණණ ව ගාමනිගමරාජධානියෝ ව රටයං ව ජනපදෙ ව කොයෝ ව කොටයාගාරං ව යං කිඤිම රජනීයවත්වූ, ජෛතවාන වීරෝ ගිහිබනධනානිකි සො පචෙවකය මබුදෙකා දීරෝ ගිතිබනධනාති ජින්දිකා යමුණින්දිකා ජතිතා විනොදෙනා බානත්කරිතා අනතාවං ගමෙනාකි 'ජෙනොන වීරෝ ගිති බනුධානි එකො වරෙ බහාවිසාණකපෙපා.

ලතනාහ සො පලවාදි කසමබුලදධා:

''චොරාපයිඣා ගිහිබාඤජනාති සංසීනපකෙහා යථා කොව්ළාරෝ, ජෙඣාන වීරෝ ගිහිබඣනානි එකො වරෙ බහෝවිසාණකලපහා''ති.

පුඨුමො විගෙහා.

- 1. සංජිතනපතො- ම ජ සං, සාං,
- 4. ශිතිබනධනාවුවටනි- ප,ව,ව
- ඩිරෝ ව,-වි
 රිතතානි සංජිතතානි ව ජ සං, සාා
- ð. හරියා ච− ම ජ ස•, 6. ධිරෝ− ච−ච්

ගිලිහුණු පතු ඇති කොබළලරුකක් සෙයින් (කෙහෙ රවුඵ ආ) ගිඬිවාඤ්ජනයන් බැහැර කොට මාර්ගවීයාී ඇත්තේ ගිහි (කාම) බන්ධන-යන් (මාර්ගඥානයෙන්) සිඳපියා කගවෙහෙණ හහක් සෙයින් එකලා වැ සරනේ යි.

වොරොපයිත්වා ගිනිබනඤජනාති- 'ගිනිබාඤ්ජන' යි කෙස් ද රවුඵ ද මල් ද ගඳ ද විලෙවුන් ද අබරණ ද පළඳනා ද වස්තු ද පොරෝනා ද තිස් වෙඑම ද සුවඳසුණු ගැල්වීම (කෙල්ගල්වා) පිරිමැදීම සුවඳපැතින් තැහැවීම (මලායන්ගේ අත්පා සෙයින් මුගුරින් මැඩ කරන) සමබාහනය කැටපත් අඳුන් මල්ගඳවිලෙවුන් මුවසුණු මුබලෙපන හස්තබන්ධ ශිබාබන්ධ සෝලුලීය (ලීලාදණඩ) විතුනාළිකා විසිතුරු කොපු ඇති කඩු විවිතු හතු විසිතුරු වහන් තළල්පට මිණි වල්විදුනා දික්දහවලු ඇති සුදුවත් යන මෙංහු හෝ කියනු ලැබෙකි. වොරොපයිතවා ගිනිබාඤජනාන් යනු: ගිනිවාඤ්ජනයන් බැහැර කොට මැනැවින් බැහැර කොට බහා තබා පටිප්පස්සමහනය කොට නුයි 'වොරොපයිත්වා ගිනිබාඤ්ජනානි' යනු වේ.

සංසීතපතෙකා යථා අකාවිළාරෝ– යම්සේ කොබළලරුකක්හු ගේ පතුයෝ ගිලිහුණාහු ද මොතොවට ගිලිහුණාහු ද වැටුණාහු ද වෙසෙයින් වැටුණාහු ද එසෙයින් මැ ඒ පසේබුදුන් ගේ ගිහිවාඤ්ජනයෝ ගිලිහුණාහු මොනොවට ගිලිහුණාහු වැටුණාහු වෙසෙයින් වැටුණාහු වෙත් නුයි 'සංසීතපත්තො යථා කොවිළාරෝ' යනු වේ.

ජෙත්වාන වීරෝ ගිතිබනධනානි– 'විරෝ' යනු: වීයාවවත් නුයි වීර යැ පුභූ නුයි වීරයැ, වශයෙහි පවත්නේ නුයි වීරයැ, සමර්ථයිත් ඇත්තේ නුයි වීර යැ, ශූර නුයි වීර යැ, විකුම ඇත්තේ යැ බිය නැත්තේ යැ නො තැති ගන්නේයැ, උතුාස නැත්තේයැ නො පලායන්නේ යැ පුහීණ කළ බිය හා බියඅරමුණු ඇත්තේ නුයි වීරයැ, පහවූ ලොමුදහගැනුම ඇත්තේ නුයි වීර යැ.

 ''මෙලොවැ සියලු පාපයන් ගෙන් වෙන් වූ වීයාියට නිවාස වූ ඒ ක්ෂිණාසුව තෙම නිරයදුක් ඉක්මැ සිටියේ වෙයි. වියාීය ඇති පුධන්වීයාී ඇති ඒ වීර තෙම තථ බැවින් 'තාදී' යයි කියනු ලැබේ'' යයි.

'ශිතිබන්ධත'යි අඹුදරුවෝ ද දුයිදස්හූ ද එළුබැටළුවෝ ද කුකුළුවෝ ද හූරෝ ද ඇත්– නව– අස්– වෙළඹහු ද කෙත්වතු ද අමුරන් ද රත්රන් ද ගමනියමගම රජදහන් ද රටදනවු ද කොටු ද කොටු ගුළු ද යමකියි සිත් අළවන වස්තු කෙනෙක් වෙත් නම් ඔහු කියනු ලැබෙත්. 'ජෙත්වාන විරෝ ගිහිබන්ධතානි' යනු; ඒ පසේබුත් වීරයෝ ගිහිබන්ධතාන සිඳපියා මොනවට සිඳපියා හැරපියා දුරු කොට විගතාන්ත කොට අනභාවයට පමුණුවා නුයි 'ජෙත්වාන වීරෝ ගිහිබන්ධතානි එකො වරෙ බග්ගවිසාණ කප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ ඒ පසේ බුදුහු:

''වොරොපයිත්වා –පෙ– එකො වගර බග්ගව්සාණකලපපා''යි.

පුථමවර්ගය යි.

සවේ ලබහර නිපකං සහායං සඳඩිං චරං සාධුවිහාරි යිරං, අභිහුයා සබබානි පරිසායානි චරෙයා ගතනතාමනො සතීමා.

සවෙ ලහෙළු නිපකං සහායනති: සවෙ නිපකං පණ්ඩීතං පඤඤවනතං¹. බුදධිමනතං ඤැණිං විහාවිං මෙධාවිං සහායං ලඉහයා, පටිලගෙයා අධිගවෙඡයා විඥායාාන් 'සවේ ලහෙළු නිපකං සහායං'.

සදධිං වරං සෘධුවිභාරි ධිරතති: 'සදධිං වර'තතී එකතො වරං, සෘධුවිභාරිතති පථමෙතපි ඣානෙත සාධුවිභාරිං දුති ංගාපි ඣානෙත-තතියෙනපි ඣානෙත-වතු ෙනෙත සාධුවිභාරිං මෙකතයපි වෙතොවිමුතතියා සාධුවිභාරිං කරුණායපි- මුදිතායපි- උපෙඣායපි වෙතොවිමුතතියා සාධුවිභාරිං, ආකාසානඤවායතනසමාපතතීයාපි සාධු විභාරිං විඥාඤණඤවායතත -පෙ- ආකිඤව ඇඤයතන -පෙ- නෙවසඤඤ නාසඤඤයතත සමාපතතියාපි සාධුවිභාරිං නිරෝධසමාපතතියාපි සාධු විභාරිං එලසමාපතතියාපි සාධුවිභාරිං. ධීරතති: පණසීතං පඤඤවතක් බුණුමනතා ඤෑණිං විභාවිං මෙධාවනති 'සදතිං වරං සාධු විභාරි ධීරං'.

අභිභූයා සබබානි පරිසායානීති: 'පරිසායා ති ලැව පරිසායා: පාකටපරිසායා ව පටිචඡනනපරිසසයා ව -ලප- ඉමෙ වුචුවනති පාකටපරිසායා -ලප- ඉමෙ වුච්චනති පට්ච්ඡනන පරිසායා -ලප- එව්පි තතාසයාති පරිසායා -ලප- අභිභූයා සබබානි පරිසායානීති: සමබබ පරිසාලය අහිභූයා අභිභූවිතා අජඹා කරිතා පරියාදියිනා මදදිනාති 'අභිභූයා සබබානි පරිසායානි'.

වරෙයා පොතාතාමානා සතිමාති සො පවෙවකසමබුදේධා තෙත තොපකෙකතා පණඩිතෙතා පණසිවනතා බුද්සිමතෙතතා ඤැණිනා විභාවිතා මෙධාවිතා සභායෙන සද්ධිං අකාමනො තුටරුමතො හටයීමනො පහටයීමනො උදශාමනො මුදිතමනො වරෙයා විභරෙයා ඉරියෙයා වතොයා පාලෙයා යපෙයා යාපෙයාත් 'වරෙයා තෙතකාමනෝ' සතීමාති: සො පවෙවකසමබුදේධා සතිමා හොති පරමෙන සතිනෙපකෙකත සමතතාගතො වරකතමයී වරහාසිතමයී සරිතා අනුසසරිතාත් 'වරෙයා තෙතකාමනෝ සතීමා'.

තෙනාහ සො පවෙවකසමබුදෙඩා:

•'සවේ ලහෙථ නිපකං සහයං සදඬීං චරං සැධුවිහාරි යීරං අහිභූහා සබබානි පරිසසයානි චරෙයා ගතනතාම නො සතිමාති''

^{1.} පඤඤාවනක--ව-ව

වූලනිර්දෙශපාලි

1.

ඉදින් නිපුණ වූ සාධු (අර්පණ–උපචාර) විහරණ ඇති පාඥ වූ සමග හැසිරෙන සහායකයකු ලබන්නේ නම් හැම උවදුරු මැඩලා එයින් තුටු වැ සිහි ඇතිව හැසිරෙන් නේ යි.

සවෙ ලහෙථ නි = කං සහායං යනු: ඉදින් පියවින් නිපුණ වූ පණ්ඩිත වූ පුඥා ඇති බුද්ධි ඇති නුවණ ඇති විමසන නුවණ ඇති තුලිතඥාන ඇති සහායකයකු ලැබේ නම පුතිලාහ කෙරේ නම අධිගම කෙරේ නම විදි නම නුයි 'සවෙ ලහෙථ නිපකං සහායං' යනු වේ.

සදධිං චරං සාධුවිහාරි ධීරං- 'සද්ධිං චරං' යනු: එක් වැ හැසිරෙන. සාධූවිහාරිං යනු: පුළුමධාහනයෙනුදු සාධුවිහාර ඇති ද්විතීය ධාහනයෙනුදු-කෘතීය ධාහනයෙනුදු- චතුර්ත්ථධාහනයෙනුදු සාධුවිහාර ඇති මෛතීවිත්ත විළික්තියෙනුදු සාධු විහාර ඇති කරුණායෙනුදු- මෘදුතායෙනුදු- උපෙක්ෂා විත්තවිමුක්තියෙනුදු සාධුවිහාර ඇති, ආකාසානඤ්චායතන සමාපත්ති-යෙනුදු සාධුවිහාර ඇති විඤ්ඤාණඤ්චායතන - පෙ- ආකිඤ්චඤ්ඤායතන-පෙ- නොවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතන සමාපත්තියෙනුදු සාධුවිහාර ඇති නිරෝධසමාපත්තියෙනුදු සාධුවිහාර ඇති ඵලසමාපත්තියෙනුදු සාධුවිහාර ඇති. ධීරං යනු: ප්ණ්ඩිත වූ පුඥා ඇති බුද්ධි ඇති නුවණැති විමසන නුවණ ඇති තුලිතඥාන ඇති නුයි 'සද්ධිං වරං සාධුවිහාරි ධීරං' යනු වේ.

අභිභුයා සබ්බානි පරිස්සයානි– 'පරිස්සය' යනු: පුකට උපදුව යැ පුතිවජන්න උපදුව යැ යි උපදුව දෙකෙක්....මොහු පුකට උපදුව යෝයී කියනු ලැබේකි... මොහු පුතිවජන්න උපදුවයෝ යි කියනු ලැබෙක්... මෙසේත් තතාසය නුයි පරිස්සය නම් වෙත්...අභිභුයා සබ්බානි පරිස්සයානි යනු: හැම උවදුරු මැඩගෙන අභිභවන කොට යට කොට හාත්පයින් මැඩ-ගෙන මර්දනය කොට නුයි 'අභිභුයා සබ්බානි පරිස්සයානි' යනු වේ.

වරෙයා තෙනත්තමනො සතිමා යනු: ඒ පසේබුදුහු ඒ පියවින් නිපුණ වූ පණ්ඩිත වූ පුඥා ඇති බුද්ධිමත් වූ නුවණැති විමසන නුවණැති තුලිතඥාන ඇති සහායයකු සමග සියමන් ඇති වැ තුටුසිත් ඇති වැ හැසිරෙන්නේ ඇති වැ පහටූ 2ක් ඇති වැ උදගු 2ක් ඇති වැ මුදිතසින් ඇති වැ හැසිරෙන්නේ යැ වාසය කරන්නේ යැ ඉරියවූ පවත්වන්නේ යැ වැටෙන්නේ යැ ඉරියවූ රක්නේ යැ යලපන්නේ යැ යාපනය කරන්නේ නුයි 'චරෙයා තෙනත්ත-මනො' යනු වේ. සකිමා යනු: ඒ පසේබුදුහු ස්මාතිමක් වෙති පරම වූ ස්මාති නිපකභාවයෙන් සමන්වාගත වුවාහු වරකෘත (කළ බොහෝ කල් ඉක්මුණු දය) ද විරහාෂිත ද සිහි කරන්නාහු පුනපුනා සිහි කරන්නාහු වෙත් නුයි 'චරෙයා තෙනත්තමනො සතිමා' යනු වේ.

එයින් වදළහ එ පසේබුදුහු:

''සවේ ලහෙථ නිපකං සහායං –පෙ– චරෙයා කෙනත්තමනො සතීමා''යි.

නො වේ ලහෙථ නිපකං සහායං සදසිං චරං සාධුවිහාරි යිරං, රාජාව රටඨං විජිතං පහාය එකො චරෙ බාාවිසාණකපෙපා,

හො වේ ලහෙථ නිපකං සහායතති තො වේ නිපකං පණඞිතං පඤඤවතතං බුදුඩ්මතතං ඤාණිං විභාවිං මේධාවිං සහායං ලහෙයා පටිලහෙයා අධිගචෙඡය විඤෙයාායි 'තො වේ ලහෙථ නිපකං සහායං'.

සදබංවරං සාධුවිභාරි ධිරතති 'සදඞ්ං වර'තති එකතො චරං සාධු විභාරිතති පඨමෙනපි ඣානෙන සාධුවිභාරිං --මප- නිරොධ-සමාපතතියාපි සාධුවිභාරිං, එලසමාපතතියාපි සාධුවිභාරිං. ධීරතති ධීරං පණුඹතං පඤඤවතතං බුදුඩ්මතතං ඤාණිං විභාවිං මෙධාවිතති 'සදඩං වරං සාධුවිභාරි ධීරං'.

රාජාව රටයං විජිතං පහාශාති: යථා රාජා බතතියො මුද්ධාහිසිනෙතා විජිතසඛාගමො නිහතපවචාමියකතා ලද්ධායිපායෙයා පරි පුණණකොස– කොටයාගාරො රටයං ච ජනපදං ච කොසං ච කොටයාගාරං ච පහුතභිරඤඤසුවණණං නගරං ච පරිච්චජිනා යොමසකුං ඔහාගෙනා කංසායානි වස්ථානි අ්වණදෙනිවා අගාරසමා අනගාරියං පබබජිනා අකිඤාචනභාවං උපගනන්වා එකො චරති විහරති ඉරියනි වනෙතති පාලෙති යපෙති යාපෙති, එවං පමේවකසමබුලද්ධාපි සබබං ඝරාවාසපළිබොධං ඡින්දිනා පුතාදරපළිබෝධං ඡින්දිනා ඤාතිපළිබෝධං ඡින්දිනා මතතාම– වපළිබෝධං ඡින්දිනා කොසමසසුං ඔහාරොනා කාසායානි වස්ථානි අවජාදෙනා අගාරසමා අනගාරියං පබබජිනා අකිඤාචනභාවං උපගනනා එකො වරති විහරති ඉරියකි වනෙතති පාලෙති යපෙති යාපෙතික 'රාජාව රටුඨං විජිතං පහාය එකො චරෙබගොවිසාණකපෙපා'.

තෙනාහ සො පවෙවකසමබුදෙඩා:

''තො වේ ලහෙථ නිපකං සහායං සඳඩිං චරං සාධුවිහාරි ධීරං, රාජාව රටඨං චිජිතං පහාය එකො චරෙ බහාවිසාණකලපපා''ති.

1. වතතති- ප-ව-ව-ව

ඉදින් පියවින් නිපුණ වූ සාධුවිහාර ඇති පුාඥ වූ සමග හැසිරෙන සහායකයකු නො ලැබේ නම් දිනූ රට හැරපියා එකලාව යන රජක්හු සෙයින් බාලයා හැරපියා කගවෙහෙණහහක් සෙයින් එකලා වැ සරතෝ යි.

හො වෙ ලහෙථ නිපකං සහායං යනු: ඉදින් පියවින් නිපුණ වූ පණ්ඩිත වූ පුඤා ඇති බුද්ධිමත් නුවණැති විමසුම නුවණ ඇති තුලිතඥාන ඇති සහායකයකු නො ලැබේ නම පුතිලාහ නො කෙරේ නම් අධිගම නො කෙරේ නම නො විදී නම නුයි 'නො වෙ ලහෙථ නිපකං සහායං' යනු වේ.

සදධිං චරං සාධුවිභාරි ධීරං– 'සද්ධිං චරං' යනු: එක් වැ හැසිරෙන සාධුවිභාරිං යනු: පුළුමධාහනයෙනුදු සාධුවිහාර ඇති ...න්රොධසමාපත්ති යෙනුදු සාධුවිහාර ඇති, එලසමාපත්තියෙනුදු සාධුවිභාර ඇති. ධීරං යනු: පුංඥ වූ පණ්ඩිත වූ පුඥා ඇති බුද්ධිමත් නුවණැති විමසනනුවණ ඇති තුලිතඥාන ඇති නුයි 'සද්ධිං චරං සාධුවිහාරි ධීරං' යනු වේ.

රාජාව රටයං විජිතං පහාශ යනු: යමසේ මුදුනොහි බිසෙවලත් දිනන ලද සඩ්ගාම ඇති නසනලද පසමතුරන් ඇති මුදුන්පත් අදහස් ඇති පිරිපුන් කොටු කොටුගුළු ඇති ක්ෂතුිය රජ කෙනෙක් රට ද දනවු ද කොටුදු බොහෝ වූ කළ නොකළ රත් ඇති කොටුගුළුදු නුවර ද හැරපියා කෙහෙරවුළු බහාලා කහවත් හැඳ පෙරෙවැ ගිහිගෙන් නික්ම අනගායයි පැවිද්දට පැමිණ පළිබොධ රහිත (කිසිත් නැති) බවට පැමිණ එකලා වැ හැසිරෙත් ද වෙසෙක් ද ඉරියවූ පවත්වත් ද පවතිත් ද රැකෙත් ද යැපෙත් ද යාපනය කෙරෙත් ද එසෙයින් පසේ බුදුහු ද හැම ගිහිගෙ පළිබොධය සිඳපියා අඹුදරු පළිබොධය සිඳපියා ඥාති පළිබොධය සිඳපියා සගයහළු පළිබොධය සිඳපියා කෙහෙ-රවුළු බහාලා කහවත් හැදපෙරෙවැ ගිහිගෙන් නික්ම අනගායයියාසනයට පැමිණ ආකිඤ්චනභාවයට පැමිණ එකලා වැ හැසිරෙති වෙසෙති ඉරියවු පවත්වති පවතිති රැකෙති යැපෙති යාපනය කෙරෙත් නුයි 'රාජා' ව රට්ඨං ව්ජිතං පහාය එකො චරෙ බග්ග විසාණකප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ එ පසේබුදුහු:

''තො වේ ලහෙථ -පෙ- එකො වරේ බහාවිසාණකපෙපා''යි.

අදධා පසංසාම සහායසම්පැං එතෙ අලදධා අනවජ්ර හෝජී එකො චරේ බගාාාිසාණකලපා.

අදධා පසංසාම සහාය සමපදනති 'අදධා'ත් එකංසවචනං නිසසංසය-වචනං නිකකඩබවචනං අදොජඣවචනං අදෙමළහක£වනං නිරයාග වවනං අපණණකවචනං අවිරුණුවචනං අවස්ථාපනවචන ලෙසං අණාති. සහාය සමපදනති සහායසමපදු වුවුවති යො සො සහායෝ අපසයකුත සමතතාගතො ගහාති, අපෙසකෙබන සමාධිසබනෙබා **සිලසාබ**ඉඣන අසෙකෙබන **අසෙ කෙබ**න පණිඥ සබ වේදින--විමුතුතිකාමතේගත– විමුතුති ඤාණද සස නසාබ නොත අුමස සේකතා සමන්තාගලතා නොති. අදධා පසංසාම සහායසමපදනති සහායසමපදං පසංසාම ථෝමෙම ක්කොාම වල-ණණමාති 'අද්ධා පසංසාම සභායසමපදං'.

සෙට්ඨා සමා සෙවිතබබා සහායාති: සෙට්ඨා හොතති සහායා සීලෙන සමාධිනා උඤඤය විවුතුතියා විමුතුතිඤණදසානෙන, සමා සදිසා හොතති සහායා සීලෙන සමාධිනා පණිණිය විමුතුතියා විමුතු කොණැ සැනෙන සෙට්ඨා වා සහායා සදිසා වා සහායා සෙවිතබබා හජිතබබා පයුරුපායිකබබා පරිපුච්ඡිකබබා පරිපඤහිතබබාති 'සෙටඨා සමා ලසවිතුබුඛා සහායා'.

එතෙ අලදධා අනවජනාාජීති: අත් පුගාලො සාවජජහොජි, අත් පුගාලො අනවජජහෝජී.

කත⊘මා ච පුගාා෧ලා සාවජජගොපී: ඉධෙකුම විදි දිනාලො නෙමිතතිකතාය නිෂෛසිකතාය ලාභෙන ලාභං කහතාය ලපතාය දරුදනෙන වෙළුදුනෙන පතාදුනෙන තිජිගිංසනතාය⁸ **සුප** එද නෙන එලදනෙන සිනානදනෙන වුණණදුනෙන මත්තිකාදනෙන දනන කටයි-දුනෙන මුබොදකදුනෙන චාටුකමාතාය* මූගාසූපාතාය•් පාරිහටඨතාය* වතථුවිජජාය පිවසීමංසිකතාය⁶ **කිරවිඡානව්ජ**ජාය අඩ්ගවිජජාය නස්ඛත්තව ජජාය දුතගමනෙන ' පතිනගමනෙන ජඩ්ඝපෙසුණියෙන øවජ්ජකමෙමන පිණ්ඩපතිපිණ්ඩකෙන දනානුපාදනෙන අධමෙමන විසමෙන, ලදධා ලතිතා අධිගනතා වින්දිනා පටිලතිතා ජීවිකං කපොති. අයං වුවවති දුගාලො සාවජජභොජී.

- 6. පිරාමදේකතාශ-ම ජ සං
- 7. නවකමෙ න-ම ජ සං දුපාකලම්ලි නා-සාහා ල් පොසුළු කෙසු අධික•

^{1.} සමාධීකාබලනඩන සමනානාගතොහොති- මප

^{2.} නිරිගියනතාය-ම ජ සං

^{3.} ອາຊາລອາສາດ, ອາສາ

^{4.} මුහගසුපතාය-සාහා 5. සාරිභමාකාය-ම ජ සං

එකත්නෙන් සහායසම්පත් පසසමහ. ශෙෂ්ඨ වූ සම වූ සහාය-යෝ සෙවියයුත්තාහ. නිරවදා හොජන (ආජීව) ඇත්තේ තුලුන් නො ලැබ කගවෙහෙණ හහක් සෙයින් එකලා වැ සරනේ යි.

අදධා පසංසාම සහාය සමපදං- 'අදධා' යනු: ඒකාන්තවචන යැ තිසැක වචන යැ නිශ්ශඩ්කාවචනයැ අදෛවධවචන යැ නො දෙතිත් වචන යැ නියොගවචන යැ නො බොල් වචන යැ අවිරුද්ධවටන යැ තෙල 'අද්ධා' යනු සනිටුහන් වචන යි. සහාය සමපදං යනු: යම් සහායයෙක් අශෛක්ෂ වූ ශිලස්කන්ධයෙන් සමන්වාගත වේ ද අශෛක්ෂ වූ සමාධි-ස්කන්ධයෙන්- අශෛක්ෂ වූ පුණුස්කන්ධයෙන්- අශෛක්ෂ වූ විමුක්ති-ස්කන්ධයෙන්- අශෛක්ෂ වූ විමුක්තිඥානදර්ශන ස්කන්ධයෙන් සමන්වා-ගත වේ ද, හේ සහායසම්පත් යි කියනු ලැබේ. අද්ධා පසංසාම සහාය සමපදං යනු: සහායසම්පත් පසසමහ තෙමමහ කිර්තනය කරමහ ඉණකියමහ නුයි 'අද්ධා පසංසාම සහායසම්පදං' යනු වේ.

සෙට්ඨා සමා සෙවිතබබා සහායා යනු: සහායයෝ ශීලයෙන් සමාධි-යෙන් පුඤායෙන් විමුක්තියෙන් විමුක්තිඥානදර්ශනයෙන් ශුෂ්ඨ වෙති සහායයෝ ශීලයෙන් සමාධියෙන් පුඤායෙන් විමුක්තියෙන් විමුක්තිඥාන දර්ශනයෙන් සමසදාශ වෙති. ශුෂ්ඨසහායයෝ හෝ සදාශසභායයෝ හෝ සේවනය කළයුත්තාහ හජනය කළයුත්තාහ පර්යාුපාසන කළ යුත්තාහ පිළිවියිය යුත්තාහ පරිපුශ්න කළ යුත්තාහු නුයි 'සෙට්ඨා සමා සෙවිතබ්බා සහායා' යනු වේ.

එතෙ අලදධා අනවජජහොජි යනු: 'සාවජ්ජභොසී'' පුද්ගලයෙක් ඇත, 'අනවජ්ජහොජි' පුද්ගලයෙක් ඇති.

සාවජජහොජි පුද්ගල කවර යත්: මෙ සස්නෙති ඇතැම පුද්ගල යෙක් විස්මය කරවීමෙන් උසස් කොට බිණීමෙන් නිමිති කරන බැවින් මෙරමා ගුණ නසන බැවින් ලාභයෙන් ලාභය සොයන බැවින් දව දීමෙන් හුණදඩු දීමෙන් (තල් ආදි) පතු දීමෙන් පුප්පදනයෙන් එලදනයෙන් නහනු දීමෙන් සුණු දීමෙන් මැටි දීමෙන් දහැටිදඩු දීමෙන් මුවදෝනා දිය දීමෙන් වාටුබස් කියන බැවින් මුද්ගසූපයක් වැනි වීමෙන් (දරුවන් වැඩිමාදී) පරිහටභාවයෙන් මෙරමා පිටුමස් කන බැවින් වාස්තුව්දාහයෙන් කිරශ්චීන විදහාවෙන් අඩගව්දාහවෙන් නක්ෂතුව්දාහවෙන් දූතමෙහෙවරින් හසුන් ගෙනයෑමෙන් පා මෙහෙවරින් වෙදකමින් පිණ්ඩපුකිපිණ්ඩකයෙන් දනානුපුදනයෙන් නො දහැමින් නො සෙමෙන් ලැබ ලබා, පැමිණ, විද, පුතිලාහ කොට දිවි රකි. මෙ 'සාවජ්ජභෝජී පුද්ගල'යි කියනු ලැබේ. කතමො ච පුගාලො අනවජජහෝජී: ඉධෙකචෙවා පුගාලො න කුහනාය න ලපනාය න නෙම්කාකතාය න නිලපසයිකතාය න ලාහෙන ලාහං නිපිහිංසනතාය න දරුදනෙන න වේ එදනෙන න පතාදනෙන න පුප් දනෙන න එලදනෙන න සිනානදනෙන න වුණිණිදනෙන න මහතිකාදනෙන න දතනකට එදනෙන න මුබොදක– දනෙන න චාටුකමාතාය න මුගොසුපාතාය න පාරිභ වෙතය න පිරිසීමංසිකතාය න වතරුවි ප් රාශ න තිර චණාන වි ප් රෝහ වෙතය න හිට සිමාසිකාය න වතරුවි ප් රාශ න තිර චණාන වි ප් රෝහ වෙතය න නස කතා වි ප් රාභ දත ගමනෙන න පහින ගමනෙන න ජ කිස පෙසෙනි යෙන න නස කතා වි ප් රාභ දත ගමනෙන න පහින ගමනෙන න ජ කිස පෙසෙනි යෙන න ගව ප් රෝහ ඉඩහ ම තිර චණාන වි ප් රාභ න කා පතින ගමනෙන න පහින ගමනෙන න පහින ගමනෙන න පරිභ කා පතින ගමනෙන න දහානු පෙදනෙන ධි මෙන සමෙන ලදධා ලහිතා අධිගත වී නිදිනා පටිලභිතා ජීවිකං කපෙති. අයං වු වෙති පු ගොලො අනව ජජනො ජී.

එතෙ අලදධා අනවජනොජීති එතෙ අනවජනොජී අලදධා අලභිතා අනධිගතකා අවිඤිතා අපාටිලභිතාති 'එතෙ අලදධා අනවජනාජී එකො චරෙ බහාවිසාණකපො'.

''අදධා පසංසාම සහායසමපදං සෙට්ඨා සමා සේවිත්බධා සහායා, එතෙ අලදධා අනවජජනෝජී එකො චරෙ බගාවිසාණකපො''ති.

4.

දිසවා සුවණණයක පහසයරාති කම්බාරපුකෙකත සුගිට්යිතාති, සංඝව්වයනතානි දුවේ භූජයමිං එකො චරෙ බහාවිසාණකපෙපා.

දියවා සුවණණසස පහසසරානීති 'දිසවා'ති දිසවා පසයිණා තුලයිණා ත්රයිණා විභාවයිණා විභූතං කණා. සුවණණසසාති: ජාතරූපසක, පහසසරානිති: පරිසුද‰ානි පරියොදතානීති 'දිසවා සුවණණසක පහසසරානි.

කාමමාරපුතෙකතා සුනිටයිකානීකි: 'කාමමාරපුකෙකා' වුවටති සුව-මාමණකාරො, කාමමාරපුතෙකතා සුනිටයිකානීකි: කාමමාරපුකෙකත සුනිටයිකානි සුකකානි සුපරිකාමමකතානීති කාමමාරපුකෙකත සුනිටයිකානි'.

^{1.} සමෙනති-සාහ

''අනවජ්ජභොජී'' පුද්ගල කවර, යත්: මෙ සස්නෙති ඇතැම පුද්ගලයෙක් විස්මය කරවීමෙන් නො වැ උසස් කොට බිණිමෙන් නො වැ කිමිති කරන බැවින් නො වැ මෙරමා ගුණ නසන බැවින් නො වැ ලාභයෙන් ලාභය සොයන බැවින් නො වැ දව දීමෙන් නො වැ හුණදඩු දීමෙන් තො වැ පතුදනයෙන් නො වැ පුෂ්පදනයෙන් නො වැ එලදනයෙන් නො වැ තහනු දීමෙත් තො වැ සුණු දීමෙත් තො වැ මැටි දීමෙත් තො වැ දහැටිදඬු දීමෙන් නො වැ මුවලෙනා දිය දීමෙන් නො වැ චාටුබස් කියන බැවින් තො වැ මුද්ගසුපයක් වැනි වීමෙන් තො වැ පරිහට භාවයෙන් නො වැ මෙරමා පිටුමස් කත බැවින් තො වැ වාස්තුවිදාහවෙන් තො වැ කිරග්වීන විදාාාවෙන් නො වැ අඩ්ගවිදාාවෙන් නො වැ නක්ෂතුවිදාාවෙන් නො වැ දුකුමෙහෙවරින් නො වැහසුන් ගෙන යැමෙන් නො වැ පාලමහෙවරින් තො වැ වෙදකමින් තො වැ පිණ්ඩපුතිපිණ්ඩකයෙන් තො වැ දනානුපුදන යෙන් නොවැ දැහැමින් සෙමෙන් ලැබ ලබා, පැමිණ, විඳ, පුතිලාහ දිවිරකී. මේ 'අනවජ්ජභොජි පුද්ගල' යි කියනු ලැබේ. කොට එ<mark>තෙ අලදධා අතවජජහොපී</mark> යනු: තෙල අනවප්ජහොපී පුද්ගලයන් තො ලැබ තො ලබා තො පැමිණ තො විද පුතිලාහ තො කොට නුයි 'එතෙ අලද්ධා අනවජ්ජභොජී එකො චරෙ බග්ගවිසාණකප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ එ පසේබුදුහු:

''අදධා පසංසාම -- පෙ-- එකො වරෙ බහාවිසාණකපෙපා යි.

4.

තරහල් දූතක`හු විසින් මැනැවින් නිමචන ලද දිළියෙනසුලු රත්වලය දෙක අක්භි ගැටෙනු දක කගවෙහෙණ හහක් සෙයි.ා් එකලා වැ සරනෙම.

දිසවා සුවණණසස පහසසරානි- 'දිස්වා' යනු: දක බලා තුලනය කොට තිරණය කොට විමසා පුකට කොට. සුවණණසස යනු: රත්රනැ. පහස්සරානි යනු: පටිශුද්ධ වූ පයාවිදන වූ නුයි 'දිස්වා සුවණ්ණස්ස පහස්ස-රානි' යනු වේ.

කාමමාරපුතෙකත සුනිටයිකාති- 'කම්මාරපුක්ක' යි රන්කරු කියනු ලැබෙයි. කම්මාරපුතෙකත සුනිටයිකාති යනු: රන්කරු විසින් මොනො වට නිමවත ලද මැනැවින් කළ මොනොවට පිරියම් කරන ලද නුයි 'කම්මාරපුන්තෙන සුනිවසීතානි' යනු වේ.

සංඝටටයනතානි දුවෙ ''භූජසමිනති භූජෝ වුඉවති හතෝ යථා එකසමිං හතෝ දොව නුපුරානි ඝවෛනති, එවමෙව සත්තා තණතාවසෙන දිටසිවලසන නිරයෙ ඝවේවනති තිරචඡානලයානියං **සුරේවනති** ලපතිතිවසලය ඝුරට කති සුවේ නත්. මනුසසලොකෙ ලදවලලාගක සවේටනති, ගත්යාගතිං උපපතුතියා උපපතුනිං පටිසන්ධියා පටිසඣං හමවන හවං සංසාරෙන සංසාරං වරෝවන වටාං සරෝනත් විහරනති ඉරියනති වනෙතනති සංඝාව හතා චරනති සංස වෙට නති දුවේ භූජසමිං පාලෙනති යලපනති යාපෙනතීති 'සංඝවවයනතාති එකො චරේ බගාවිසාණකලෙසා'.

තෙනාහ සො පවෙවකසමබුදේයා:

''දිසවා සුවණණසක පහසකරානි කම්මාරපුකෙතන සුනිටයිතානි, සංඝටවයනතානි දුවෙ හුජසමිං එකො චරෙ බහානවිසාණකලපපා''ති.

5.

එවං දුතියෙන සහා මමසස¹ වාවාහිලාලපා අහිසජානා වා, එතං හයං ආයතිං පෙසබමානො එකො වලර බඟාවිසාණකලෙසා.

එවං දුකියෙන සහා මමසසාති තණතාදුතියො වා හොති, පුඟාලදුතියො වා. කථං තණතාදුතියො හොති'. 'තණතා'ති රුපතණතා –ලප– ධම්මතණතා යලසසසා තණතා අපපතීනා ලසා වුවවති තණතාදුතියො

> ''කණකාදුකිමයා පුරිසො දිඝමදධානං සංසරං, ඉතුළුභාවඤඥුථාභාවං සංසාරං නාතිවකතත්''ති.*

එවං තණතාදුකියො වා හොති.

කථං පුඟාලදුකියො හොති: ඉධෙකවෙවා න අහෙතු മാ කාරණගහතු උද්ධිනො අවුපසනතචිතෙනා එකසය දූතිලායා වා ອහාති, දවිතතං වා තතියො හොත, තිණහැං වා වතුසො හොති, ලසයාගිදං: තුළු ခတ္တ සමඑපදලාපං පලපති **ාජක**ථ, වොරකථං මහාමනාකථං සෙනාකථං හයකථං යුද්ධකථං අනනකථං පානකථං වඬ්කථං යානකථං සයනකථං මාලාකථං **ග**ළුකු කුථං ඤාතිකථං ගාමකථං නිගමකථං නගරකථං ජනපදකථං ඉළුකථං

1. සහ ගම සාා-- ී ජ සං

 චතුකකඩගුතතර – ගණ්ඩගාමවගග සුතත්නිපෘක – අවශකෘතුපසානාසුතප

^{2.} നോത തോതു-കാരാ

සංඝටටයනතානි දුවෙ භූජසමං- 'භූජ' යි හස්තය කියනු ලැබෙයි. යමසේ එක් අතෙකැ නුරුවලා දෙක ගැටෙ ද, එසෙයින් මැ සත්ත්වයෝ තෘෂ්ණා වශයෙන් දෘෂ්ටි වශයෙන් නරකයෙහි ගැටෙති, තිරිසන්යොන්හි ගැටෙති පුතවිෂයෙහි ගැටෙති මිනිස්ලොවැ ගැටෙති, දෙව්ලොව ගැටෙති, ගතියෙන් ගතිය උපපත්තියෙන් උපපත්තිය පුතිසන්ධියෙන් පුතිසන්ධිය හවයෙන් හවය සසරින් සසර වටින් වට ගටති මොනොවට ගටති ගැටෙ මින් හැසිරෙති වෙසෙති ඉරියවූ පවත්වති පවතිති රැකෙති යැපෙති යාපනය කෙරෙත් නුයි 'සංඝට්ටයන්තානි දුවෙ භූජස්මං එකො වරෙ බග්ගවිසාණ-කප්පො' යනු වේ.

එරින් වදළහ එ පසේබුදුහු:

''දිසවා සුවණණසස -- ෙප- එකො වරෙ බගගවිසාණකපෙපා''යී.

5.

මෙසෙයින් (ගණවාසය ඇති කල්හි) මට දෙ වැන්නකු හා සමග වාගතිලාපය (දෙකිස් කිරිසන් කථා) වන්නේ යැ, (ඔහු කෙරෙහි) ඇල්ම හෝ වන්නේ යැ, ආයකිහවයෙහි තෙල බිය දක්මින් කගවෙහෙණහහක් සෙයින් එකලා වැ සරනෙම.

එවං දුතියෙන සහා මමසස යනු: තෘෂ්ණාව දෙ වැනි කොට ඇත්තේ හෝ පුද්ගලයකු දෙ වැනි කොට ඇත්තේ හෝ වෙයි. කිසෙයින් ''තණ්හාදුතිය වේ යැ යත්: 'තණ්හා' යනු: රූපතෘෂ්ණා යැ …ධර්මතෘෂ්ණ යි, යමක්හු වියින් තෙල තෘෂ්ණාව පුහාණය නො කරන ලද ද හේ තණ්හාදුතිය' යි කියනු ලැබෙයි.

තෘෂ්ණාව දෙ වැනි කොට ඇති පුරුෂ තෙම දිගුකලක් මුඵල්ලෙභි සැරිසරනුයේ මෙ අත්බැවින් අන් අත්බවකට පැමිණීම වූ සසර නොඉක්මවා යි.

මෙසෙයින් 'කණ්හාදුකිය' නම් වෙයි.

කිසෙයින් 'පුද්ගලදූතිය' වේ යැ යත්: මෙලොවැ ඇතැමෙක් අර්ත්ථ හෙතුයෙන් නො වැ කාරණහෙතුයෙන් නො වැ උද්ධත වූයේ නො සන්හුන් සිත් ඇත්තේ එකකුට දෙ වැන්නෙක් හෝ වෙයි, දෙදෙනකුන්හට තෙ වැන්නෙක් හෝ වෙයි තිදෙනකුන්හට සතර වැන්නෙක් හෝ වෙයි, එහි දී බොහෝ කොට හිස් බස් තෙපලයි: හේ මෙසේයි: රාජකථා වොරකථා මහාමානු (මහඇමැතියන් පිළිබඳ) කථා සෙනා කථා හය කථා යුද්ධකථා ආහාරකථා පානකථා වස්තුකථා යානකථා ගයනකථා මාලාකථා ගන්ධකථා ඥාතිකථා ගුමකථා නිගමකථා නගරකථා ජනපදකථා ස්තිුකථා

චූලලනිඥස පාළි

බගාවිසාණ සුකාන්ලදැලසා

පුරිසකථං සූරකථං විසිබාකථං කුමහට්ඨානකථං පුඛඛපෙතකථං තානතනකථං ලොකස්ඛායිකං සමුදදස්ඛායිකං ඉතිහවාහවකථං කථෙති. එවං පුගාලදුතියෝ ගොතීති 'එවං දුතියෙන සභා මමස්ස්'.

වාවාහිලාපො අහිසජජනා වා'ති වාචාහිලාපො වූචවති බතතිංස තිරවණනකථා. සෙයායථිදංරාජකථං - පෙ – ඉතිහවාහව කථං. අහිසජජනා වාති දෙව සජජනා: සණ්කාසජජනා ව දිටසිසජජනා ව – පෙ – අයං කණ්කාසජජනා – පෙ – අයං දිටසි සදජනාති 'වාවාහිලාපො අහිසජජනා වා'.

එතං හයං ආයතිං පෙකටමානොති 'හය'නති ජාතිහයං ජරාභයං ദ്രത്യായം වාසාධිභයං මරණහයං රාජභයං චොරහයං උදකභයං දණ්ඩහයං දූකාතිහයං ඌම්භයං අතතානුවාදහයං පරානුවාදහයං කුමහීලභයං ආවට්ටහයං සුසුකාභයං* ආජීවකභයං **අසි > ලාකහ**යං **ලො මහ**ා ු සා පරිසසාරජජහයං මදනභයං භයානකං ජමහිතකතං **මවතමසා උමබ්බගො උතුාසො. එතං හයං ආයතිං පෙසබ්මානො**ති ආයතිං පෙසබමානො දසබමානො ඔලොකයමානො එතං കരം නිරැකිායමාලනා උපපරිසුඛ්මානොති 'එතං හයං ආයතිං පෙස්ඛ්මාලනා එකො චලර බගාවිසාණකපෙසා'.

ලතනාහ ලසා පවේවිකසම්බුලද**ි**ා:

''එවං දුත්ලයන සහා මමසස වාවාහිලාලපා අභිසජජනා වා, එතං හයං ආයතිං පෙසබමාලනා එකො චරෙ බහාවිසාණකපෙපා''ති.

6.

කාමා හි² චිතුා මධුරා මනොරමා විරුප රූපෙන මථෙනති චිකතං, ආදිනවං කාමගුණෙසු දි**ස**ීා එකො චරෙ බහාවිසාණකපෙපා.

කාමා හි විතා මධුරා මහොරමාති 'කාමාති' උඈතලතා දෙව කාමා වතරුකාමා ව කිලෙසකාමා ච – පෙ – ඉමෙ වුච්චනති වතරුකාමා – පෙ – ඉමෙ වුච්චනති කිලෙසකාමා. විතාත්⁴ නානාවණණා රුපා නානාවණණා සදද නානා වණණා ගතා නානා වණණ රසා නානා චණණා රෝටය්ඛ්ඩා. ඉවයා 'කතතා මනාපා පියරුපා කාමුපසංහිතා රජනීයා.

3. සුසුමාරභය--ම ජ ෂං

8. කාමා විවිතාති-ව_. වි.

4. විවිතාකි-ව ව ක

^{1.} සහ මමණා -ම ජ සං

පුරුෂකථා ශූරකථා වීටී පිළිබඳ කථා දියතොට (හෝ කළ දසියන් පිළිබඳ) කථා පූර්වපෙත (පෙර නැයන් පිළිබඳ) කථා නානාසවහාව (නිරර්ථක) කථා ලොකායන කථා සමුදාබාහන කථා වෘද්ධි–හානි මෙසේ වේ යැ යන කථා කියයි. මෙසෙයින් 'පුද්ගලදුතිය' වේ නුයි 'එවං දුතියෙන සහා මමස්ස' යනු වේ.

වාවාතිලාපො අභිසජජනා වා- 'වාවාතිලාප' යි දෙකිස් කිරිසන් කථා කියනු ලැබෙයි. හෙ මෙසේයි: රාජකථා යැ ... මෙසෙයින් වෘද්ධි-හානි වේ යැ යන කථා යි. අභිසජජනා වායනු: සඞ්ග දෙකෙකි: තෘෂ්ණාසඞ්ග යැ දෘෂ්ටිසඞ්ග යි ... මේ තෘෂ්ණා සඞ්ග යැ...මේ දෘෂ්ටිසඞ්ග නුයි 'වාවාති-ලාපො අභිසජ්ජනා වා' යනු වේ.

එතං හයං ආයතිං පෙකබමාතො- 'හය' යනු: ජාතිය නිසා උපදනා බිය ජරාහය වාාධිහය මරණහය රාජහය චොරහය අග්නිහය උදකහය තමා නුගුණ කීමෙන් උපදනා බිය මෙරමා නුගුණ කීමෙන් උපදනා බිය දඩුවමින් උපදනා බිය දුගතිය නිසා උපදනා බිය මුහුදුරළ නිසා උපදනා බිය මස්කාලන්ගෙන් උපදනා (හෝ කිඹුල්) බිය දිය සුළි නිසා උපදනා බිය සැඩමසූන් නිසා උපදනා (සුසුකා) බිය දිව් පැවැතුම හෙයින් උපදනා බිය ගර්භාවෙන් උපදනා බිය පිරිස්ගි තැතිගැනීමෙන් වන බිය කාමයෙන් වන බිය හයාකාරය,තැති ගන්නා බව, ලොමුදහ ගැනීම, චිත්තයාගේ උද්වේගය, උතුාස යි. එතං භයං ආයතිං පෙකබමානො යනු: තෙල බිය ආයති හවයෙහි බලමින් දක්මන් අවලොකනය කෙරෙමන් ධාාන කෙරෙමන් වීමසමනි නුයි 'එතං භයං ආයතිං පෙක්බමානො එකො වරෙ බග්ගවිසාණ කප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ එ පසේ බුදුහු:

''එචිං දුතියෙන –ලප– එකො වරෙ බඟාවිසාණකපෙපා''යි.

6.

ව්සිතුරු වූ මධුර වූ (බාලජනයන්ගේ) සිත් අලවන්නා වූ කාමයෝ විවිධසවහාවයෙන් සිත අලළති. කාමගුණයෙහි ආදීනව දක කගවෙහෙණ හහක් සෙයින් එකලා වැ සරනෙම්.

කාමා හි විතුා මධුරා මතොරමා- 'සාමා' යනු: උද්දාන විසින් කාමයෝ දෙදෙනෙකි: වස්තුකාම යැ ක්ලේශකාම යැ යි... මොහු 'වස්තු කාමයෝ'යි කියනු ලැබෙති ... මොහු 'ක්ලේශකාමයෝ' යි කියනු ලැබෙත්. විතුා යනු: ඉෂ්ට වූ කාන්න වූ මනවඩන්නා වූ පියසවහාව ඇති කාමයෙන් දුක්ත වූ රාගොත්පත්තියට කාරණ වූ නන්වැදැරුම වූ රූපයෝ යැ, ශබ්දයෝ යැ, ගන්ධයෝ යැ, රසයෝ යැ, ස්පුෂ්ටවායෝ යි. මධූරාති: වූතතං හෙතං හගවතා: ''පඤිමීමේ භික්ෂාවේ කාමගුණා. කතමේ පඤා: චක්ෂුවි කෙකුදියාහා රුපා ඉටඨා කතතා මනාපා පියරුපා කාමුපසංහිතා රජනීයා, මසාත විමණුකුයාහ සදද – මප – ඝාන වි කෙකුදුයාහා ගත්ටා – මප – ජීවහාවී කෙකුදුයාහා රසා - පෙ – කායවි කෙකුදුයාහා වොටඨබබා ඉටඨා කතතා මනාපාපියරූපා කාමුපසංහිතා, රජනියා. ඉමේ බො භික්ෂාම ව කෙළාකාම ගුණා. යං බො භික්ෂාවේ ඉමේ පණුවකාමගුණෝ පටිච්ච උපප්ජන් සුබං සොමනසසං ඉදං වූච්චති කාමසුබං මීලහ සුබං පට්චච උපප්ජන් සුබං සොමනසසං ඉදං වූච්චති කාමසුබං මීලහ සුබං පට්චච උපප්ජන් සුබං සොමනසසං ඉදං වූච්චති කාමසුබං නී බහුලිකාතබබං, භායිතබබං එතසස සුබසසාති වදම්''ති කාමා හි විතා මධුරා. මනොරමාති 'මනෝ'ති 'යං විතතං – පෙ – තජජාමනො විණුකුණධාතු, මනෝ රමෙනත් රොමෙනති තොමසනති පහාසෙනති'ති 'කාමා හි විතා මධුරා මනොරමා'.

විරූපරුපෙන මථෙනති විතතනති: නානා වගණණති රුපෙති – පෙ – නානාවගණණති ඓාටඨඛෙඛති විතතං මථෙනති තොපෙනති පහාසෙනකි'ති ''විරූපරුපෙන මථෙනති විතතං''.

ආදිනවං කාමගුණෙසු දිසවාති: – වුහාං හෙතං හගවතා: 'ංකා ච භික්ඛවේ කාමානං ආදිනවෝ: ඉධ හිත්බවේ, කුලපුතෝනා යෙන සිපපටඨානෙන ඒවිකං කපෙසති: යදි මුදදය යදි ගණනාය යදි සභ්ඛානෙත යදි කසියා යදි වණිජජාය යදි ගොරකේඛන⁸ යදි ඉස්කතේන යදි රාජපොටිසෙන යදි සිපපණකුකරෙන සීතසා පුරක්ඛතෝ උණ්හස්ක පුරක්ඛතෝ ඩංසමකසවාතාතපසිරිංසපපමළුසෙකහි රිස්කමානෝ බුපපී– පාසාය මීයමානෝ අයං භික්ඛවේ කාමානං ආදිනවෝ සන්දිට්සීකෝ දුක්ඛක්ඛනේකා කාමලහතු කාමනිදනං කාමාධිකරණං කාමානමේව හෙතු.

තසය වේ තිස්බවේ, කුලපුක්තයය එවං උටයිහබතා සටතො වායමතෝ තෙ ගහඟා නාහිනිපථජජනති සොවති කිලමත් පරිදෙවති උරක්තාළිං කඥති සවේමාහං ආපජ්ති මොසං වත මේ උටයානෑ අඵලො වත මේ වායාමොති. අයම්පි තිස්බවේ, කාමානං ආදීනවෝ සන්දිරා කාමානාවේ, කාමනේදනං කාමාධිකරණං කාමානාමේව හෙතු.

- 2. අනුනශසුබං-ව, වී, ක
- 8. ශදීගොරකබනොත-ව, චි

- 4. සම පසසමාතො-ම, ව, ව්
- 5. විළියමාතො--ව, ව්,
- 6. උපව්**යානං**-ව වි

^{1. 8}ego~0, 0, m.

බගාවිසාණ සුතුනිර්දේශය

ඩු**ල**ති**ර්දෙ**පොලි

මධූරා- යනු: මෙ වදරන ලද මැයි භාගාවතුන් විසින්: ''මහණෙනි මේ කාමගණයෝ පස් දෙනෙක් වෙති: කවර පස්දනෙකා යත්: ඉෂ්ට වූ කාන්තවූ මන වඩන්නා වූ පියසාව හාව ඇති කාමයෙන් යුක්ත වූ රජනීය වූ ඇයින් දකයුතු රූපයෝ යැ කනින් දකයුතු ශබ්දයෝ යැ- නැහැයෙන් දකයුතු ගන්ධයෝ යැ-දිවින් දකයුතු රසයෝ යැ- ඉෂ්ට වූ කාන්ත වූ මනවඩන්නා වූ පියසාවාව ඇති කාමයෙන් යුක්ත වූ රාගොත්පත්තියට කාරණ වූ කයින් දකයුතු ස්පුෂ්ටවායෝ යි. මහණෙනි, මොහු, පඤ්චකාමගුණයෝ යි. මහණෙනි, මේ පස්කමගුණය නිසා යම සුවයෙක් සොමනසෙක් උපදී ද මෙ සුවය නො සෙවිය යුතු නො වැඩිය යුතු පුනපුනා නො වැඩියයුතු කාම සුව යැ මීළහ සුව යැ පුහුදුන්සුව යැ අනායෝ සුව යැයි කියනු ලැබේ. තෙල සුවයට බියවියයුතු යැයි කියමි'. 'කාමා හි විතා මධුරා' යනු වේ. මතොරමා- 'මනො' යනු: ''යම සිතෙක් ... තජ්ජාමනොවකද්ඤාණධාතු-වක් වේ ද, එයයි. සිත අලවති පසයකි තුටු කෙරෙති පිණවත් නුයි 'කාම හි විතා මධුරා මනොරමා' යනු වේ.

විරූපරාපෙන මථෙනති චිතතං යනු: නන්වැදැරුම් වූ රූපයෙන්... නන්වැදැරුම් වූ ස්පුෂ්ටවායෙන් සිත අලළති තුටු කෙරෙකි පුහර්ෂ කෙරෙක් නුයි 'විරූපරුපෙන මථෙන්කි චිත්තං' යනු වේ.

ආදීතවං කාමගුණෙසු දිසවා යනු: මෙ වදරතලද මැ යි භාගාවතුන් විසින්: ''මහණෙති, කාමයන්ගේ ආදීතව කවරයත්: මහණෙති, මෙ ලොව තුල පුතුයෙක් හස්තමුදායෙන් වේවයි ගණනින් වේවයි පිණ්ඩගණතින් වේවයි කෘෂිකර්මයෙන් වේවයි වෙණෙදහමින් වේවයි ගවයන් රැකීමෙන් වේවයි ධනුශ්ශිල්පයෙන් වේවයි රාජසේවායෙන් වේවයි එක්තරා ශිල්ප-යෙකින් වේවයි ශීකයට පෙරටු වැ උෂ්ණයට පෙරටු වැ මැසි මදුරු වා අව පහසින් පෙළෙමින් සාපවසින් මැරෙමින් දිවි රකි. මහණෙති, මේ කාම-යන් ගේ පුතාක්ෂ ආදීතව යැ.කාමය හේතු කොට ඇති කාමය නිදන කොට ඇති කාමය අධිකරණ කොට ඇති කාමය මැ හේතු කොට ඇති දූමෙස්කන්ධ යි''.

මහණෙති, ඉදින් මෙසේ වියා කරන සටනා කරන වැයම් කරන ඒ කුලපුත්හට ඒ හොගයෝ නො තිපයෙත් නම් ශෝක කෙරෙයි ක්ලාන්ත වෙයි වැලපෙයි උර පැහැර හඩයි. එකත්නෙන් මාගේ උත්සාහය සිස් යැ එකත්නෙන් මාගේ වැයම අඵල යැ යි සම්මොහයට පැමිණෙයි. මහණෛති, මෙ ද කාමයන්ගේ පුතාක්ෂ ආදීනව වෙයි කාමය හේතු කොට ඇති කාමය නිදන කොට ඇති කාමය අධිකරණ කොට ඇති කාමය මැ හේතු කොට ඇති දුංබස්කන්ධ යි. තසස වේ භියාබවේ, කුලසුනාකස එවං උව්ඨහතෝ ඝටතෝ වායම්තෝ මත මහාගං අහිතිපථජනාති සො තෙසං මහාගානං ආරකාධිකරණං දූසාබං දේමනාසාං පටිසංවෙලදති, කිනති මේ හොගෝ නොව රාජානෝ භුරෙයායුං න වොරා හරෙයායුං න අගහි ඩමහයා න උදකං වහෙයා න අපයියා දයාද හරෙයායුනති. තසස එවං ආරකාශයකා ගොපයතෝ තෙ හොගෙ රාජානෝ වා හරනති වොරා වා හරනති අගගි වා ඩහති උදකං වා වහති අපයියා වා දයාද හරනති. මසා මසාවති --මෙ-- සමෝමානං ආපජනති යමයි මේ අහොසි තමයි නො නාස්ටීති. අයමයි භියාබවේ කාමානං ආදීනවෝ සන්දිවයිකෝ දුයාබසාබනො කාම්මහතු --මෙ-කාමානාමේ හෙතු.

පුත ව පරං භියාබවේ සාමහෙතු සාමනිදනං කාමාධිකරණං කාමාතමෙව හෙතු රාජානොපි රාජූහි විවදහනි බහත්යා'පි බහත්යෙහි විවදහනි බාහමණා'පි බාහමණෙහි විවදහනි ගහපති'පි ගහපතිහි විවදනති මාතා'පි පුතෙතන විවදති පුතෙහා'පි මාතරා විවදති පිතා'පි පුනෙතන විවදති පුතෙහා'පි පිතරා විවදති භාතා'පි භාගිනියා විවදති හඳිනි'පි භාතරා විවදති සහායෝ'පි සහායෙන විවදති, ගත තසුළු කලහවීගහහ විවාදපනකා අයැකුමයකුදං පාණිහි'පි උපකකමනති ලෙඬුනි'පි උපකකමනති දගණානි'පි උපකකමනති සංසේහි'පි උපකකමනති, පොතාව මරණාප නිගවජනති⁸ මරණාවකතාම දුසාබං. අයමේ භියාබවේ කාමානං ආදිනාවො සැදිමකකා දුසාබකාමනෙක කාමනෙකු කාමන්දනං කාමාධිකරණං කාමානාමෙව ගහනු.

පුත ව පරං භියකවේ, කාමහෙතු කාමනිදනං කාමාධිකරණං කාමානමෙව ශහතු අයිවමමං ගහෙතා ධනුකලාපං සනකයභිතිා උහකො බාලහාං⁸ සංගාමං පකාඥතති උසුසුපි බිපාමානාසූ4 සතතීසුපි බිපාමානාසු අයිසුපි විජෝනනෙතසු⁴. තෙ කතා උසුහි'පි විජඹතති, සකතිහි'පි විජකාකති, අයිනා'පි සීසං ඡිඥතති. තෙ කතා මරණම ගිගවඡනති, මරණ මතතමේ දුයකං. අයමේ භියකවේ කාමානං ආදිනවො සඤිවරිකො දුයකකෙබනේං කාමහෙතු කාමනිදනං කාමාධිකරණං කාමානමෙව ඉහතු.

8. ව්රු**ලසං**-ව වි

4. ට්පමාංහාසු-ප ව වි

^{1. 00000-0, 0, 8}

^{3.} ගඩජනති-ප ම ව ව

ඊ. ට්රෝකලභොහසු-ම ජ සං. ව. ව්.

චූ**ල**නිර්දෙශපාලි

බගාවීසාණ සුතුනිර්දේශය

මහණෙනි, ඉදින් මෙසේ වීයා කරන සටනා කරන වැයම් කරන ඒ කුලපුක්හට ඒ හෝගයෝ නිපයෙත් නම හෙ තෙමෙ කවර උපායෙකින් මාගේ හෝගයන් රජවරු නො මැ හරනාහු ද, සොරු නො හරනා හු ද, ගින්න නො දවා ද, ජලය වහනය නො කෙරේ ද, අපුියදයාදයෝ නො හරනාහු ද යි ඒ හොගයන් ගේ ආරක්ෂාව කරුණු කොට දුක් දෙමනස් විදී. මෙසෙ යින් රක්ෂණ ගොපන කරන ඔහුගේ ඒ හොගයන් රජවරු හෝ ගෙන යකි, සොරු හෝ ගෙන යකි, ගින්න හෝ දවයි, ජලය හෝ උල්පවා ගෙන යයි, අපුියදයාදයෝ හෝ ගෙන යකි. හෙතෙම ශොක කෙරෙයි ... මට යමකුත් වී නම් එ ද නැතැ'යි විසංඥ බවට පැමිණෙයි. මහණෙනි, මෙ ද කාමයන් ගේ සාංදෘෂ්ටික ආදීනවයෙකි. කාමය හේතු කොට ඇති ...කාමය මැ හෙතු කොට ඇති දුංධස්කන්ධයෙකි.

තවද මහණෙනි, කාමය හේතු කොට කාමය මුල් කොට කාමය කරුණු කොට කාමය මැ හේතු කොට රජවරු ද රජුන් හා සමග විවාද කෙරෙති ක්ෂතියයෝ ද ක්ෂතියයන් හා සමග විවාද කෙරෙති, බුාත්මණයෝ ද බුාත්මණයන් හා සමග විවාද කෙරෙති, ගෘපතියෝ ද ගෘහපතියන් හා සමග විවාද කෙරෙති, මව ද පුතා හා සමග විවාද කෙරෙයි, පුතා ද මව හා සමග විවාද කෙරෙයි, පියා ද පුතා හා සමග විවාද කෙරෙයි, පුතා ද පියා හා සමග විවාද කෙරෙයි, බෑයා ද බූන හා සමග විවාද කෙරෙයි, බූන ද බෑයා හා සමග විවාද කෙරෙයි, බෑයා ද බූන හා සමග විවාද කෙරෙයි, බූන ද බෑයා හා සමග විවාද කෙරෙයි, යහළුවා ද යහළුවා හා සමග විවාද කෙරෙයි, බූන ද බෑයා හා සමග විවාද කෙරෙයි, යහළුවා ද යහළුවා හා සමග විවාද කෙරෙ ඔහු එහි කලහ– විගුහ– විවාදයට පැමිණියාහු උනුනට අතිනුදු පහර දෙති. කැටිනුදු පහර දෙති, දඩිනුදු පහර දෙති, සැතිනුදු පහර දෙති, ඔහු එහි දී මරණයට ද පැමිණෙති, මරණමාතු දුකට ද පැමිණෙත්. මහණෙනි, මෙ ද කාමයන්ගේ සාංදෘෂ්ටික ආදීනවයෙකි, කාමය හෙතු කොට ඇති කාමය මුල් කොට ඇති කාමය කරැණු කොට ඇති කාමය මැ හේතු කොට ඇති දූාබස්කන්ධයෙකි.

තවද මහණෙනි, කාමය හේතු කොට කාමය මුල් කොට කාමය කරුණු කොට කාමය මැ හේතු කොට කඩුපළහ ගෙන දුනුභියවුරු බැද ගෙන දෙපසැ රැස් වැ සරයනුදු විදිනු ලබන කල්භි සැත්දු විදිනු ලබන කල්භි කඩු දු සිසාරනු ලබන කල්භි යුදට පිවිසෙති. ඔහු එහි සැරයෙනුදු විදුනා ලැබෙති සැතිනුදු විදුනා ලැබෙති අසිපතිනුදු හිස සිදුනා ලැබෙති ඔහු එහි මරණයට ද මරණමාතු දුකට ද පැමිණෙත්. මහණෙනි, මෙ ද කාමයන් ගේ පූතාක්ෂ ආදීනවයෙකි. කාමය හෙතු කොට ඇති කාමය මුල් කොට ඇති කාමය කරුණු කොට ඇති කාමය මැ හේතු කොට ඇති දුංබස්කන්ධ-යෙකි.

පුන ච පරං භිසාබව, කාමහෙතු කාමනිදනං කාමාධිකරණං කාමානමෙව මහතු අසිවමමං ගමහණා ධනුකලාපං සනනයහිණා අදද වලලපතා¹ උපකාරිලයා පක්ඛඥතනි උසුසුපි බිපාමානෙසු සතතිසුපි ටිපාමානාසු අසිසුපි විජෝාකලනොකසු². ගත තළු උසුනිපි විජඣනාති සතතිහිපි විජාඛනති. පකකටයියාපි ඔසි දුකුනති අභිවලගතනපි බමද නති අයිතාපි සීසං ජිඥනති, ගත කළු මරණමයී නිගවඡනති මරණමකකුමයි දුකබං. අයමපී භියබවේ කාමානං ආදීනවෝ සන්දිව්සීකො දුක්ඛයාශීනේකා කාමහෙතු කාමතිදුනං කාමාධිකරණං කාමානමේව හෙතු.

පුනචාරං භිකාවේ, කාමලහතු කාමනිදනං කාමාධිකරණං කාමාන ලමව හෙතු, සඤිමපී ජිඥ<mark>භාගි</mark> නිලෙලාපමපී හරනති එකාගාරිකමපී තිටඨනති, පරදුරමපි කරොනති, පරිපනේපි ගචජනති. තුලමන-ගුහෙනා විවිධා කමාකාරණා කාරෙනති කසාභිපි රාජානො තාලෙනති අදුවදණඩුකෙහිපි තාලෙතුති **වෙතෙ**කහිපි**'** තාලෙතති හුළු පිරිසුනාහි –ලප– අසිතාපි සීසං ඡිඤනාහි, ලභ තළු මරණ මපු දුසාබං අයමපි භිසාබවේ, නිගචජනති මරණමකත මුපි කාමාතං ආදීනුවො සන්දිරසිකො දුස්බස්බණෝ කාමහෙතු කාමනිදනං කාමාධි කරණං කාමානුමෙව මහතු.

පුනචපරං භියාබවේ, කාමගහතු කාමනිදනං කාමාධිකරණං කාමා-නාමෙව මහතු කාමයන දුවුවරිතං චරනති, වාවාය දුවුවරිතං චරනති, වාචාය මනසා දු**චා**රිකං චරිතවා මනසා දුචවරිකං චරිතා කායසස හෙද පරමාරණා අපායං දුගානිං විනිපාතං නිරයං උපපජජනති. අයමපි භික්ඛවේ කාමානං ආදිනලවා සමපරායිකො දුක්ඛිකිණි කාමහෙතු කාමනිදනං කාමා-ධිකරණං කාමානමෙව මහතු.''a

ආදිතවං කාමගුණෙසු දිසවාති කාමගුණෙසු ආදිතවං දිසවා, පසයිණිා තුලයිණිා තිරයිණිා විහාවයිණිා විහූතං කණිාති 'ආදිනවං කාමගුලණසු දිස්වා එකො වරෙ බහාවිසාණකලපපා'

ලතනාහ ලසා පලච්චකසණුලදධා:

''කාමා හි චිතුා මධූරා මනොරමා විරුපරුලෙන මටෙනති චිකතං, ආදීනවං කාමගුණෙසු දිසවා එකො චරෙ බහාවිසාණක පො'ති.

1. අදධාවලලාපනා-සා 2. විජෙජාතලතකසු-ස.

6, කරොනනි--ප ම

- 3. ජකනකාශපි-අ බ ජකකාවියාපි-ම ව වි ක

- 7. Donnati8-42.
- 4. අභිවංගගතාපි-අ වු ප.
- ගෙගිවගෙන පි-ව ව ක.
- 5. එකාකාරමපි පත. e. මජාතිමනිකාශ - මහාදකමකමන්ධ සුකත

තවද මහණෙනි, කාමය හේතු කොට කාමය මුල් කොට කාමය කරුණු කොට කාමය මැ හේතු කොට කඩුපළහ ගෙන දුනුතියවුරු බැද ගෙන සරයනුදු විදිනු ලබන කල්හි සැතුදු විදිනු ලබන කල්හි අයිපතුදු සිසාරන කල්හි තෙල් කලල් වැකි පවුරු පා වෙත දිව යෙති. ඔහු සඬ්ගාම යෙහි සරයෙනුදු විදුනා ලැබෙකි, සැතිනුදු විදුනා ලැබෙකි, (ඔවුනාට) කකාළ ගොඳිනුදු ඉස්කි, අභිවර්ග නම යතුරිනුදු මඩිති, කඩුයෙනුදු හිස සිදුකි. ඔහු එහි මරණයට ද මරණමාතු දුකට ද පැමිණෙත්. මහණෙනි, මෙ ද කාමයන් ගේ පුතාක්ෂ ආදීනවයෙකි. කාමය හෙතු කොට ඇති කාමය මුල් කොට ඇති කාමය කරුණු කොට ඇති කාමය මැ හේතු කොට ඇති දූබෙස්කන්ධ යෙකි.

තවද මහණෙනි, කාමය හේතු කොට කාමය මුල් කොට කාමය කරුණු කොට ශෘහසන්ධිදු සිදුති, මහාවිලොප ද කෙරෙති, එකාශාටික කමුදු කෙරෙති, කඩපළාසොරකමුදු කෙරෙති, වීරඹුසොරකමුදු කෙරෙත් රජවරු ඔහු අල්වාගෙන විවිධ කමකටොලු කරවති: කසයෙනුදු තළති වේවැලිනුදු තළති මුගුටිනුදු තළති අතුදු සිදුති ... අසිපතින් හිස්දු සිදුති. ඔහු එහි මරණයට ද මරණමානු දුකට ද පැමිණෙත්. මහණෙනි, මෙ ද කාමයන් ගේ පුතාක්ෂ ආදීනවයෙකි. කාමය හේතු කොට ඇති කාමය මුල් කොට ඇති කාමය කරුණු කොට ඇති කාමය මැ හේතු කොට ඇති දූමස්කන්ධයෙකි.

තවද මහණෙනි, කාමය හේතු කොට කාමය මුල් කොට කාමය කරුණු කොට කාමය මැ හේතු කොට කයින් දුසිටිත් කෙරෙති, වවනයෙන් දුසිටිත් කෙරෙති, මනසින් දුසිටිත් කෙරෙත්. ඔහු කයින් දුසිටිත් කොට වවනයෙන් දුසිටිත් කොට මනසින් දුසිටිත් කොට කාබුන් මරණින් මතු සැපයෙන් පහ වූ දුකට ගති වූ විවස වැ පතිත වන නිරයෙහි උපදිත්. මහණෙනි, මෙ ද කාමයන් ගේ සාමපරායික ආදිනව වූ කාමය හේතු කොට ඇති කාමය මුල් කොට ඇති කාමය කරුණු කොට ඇති කාමය මැ හේතු කොට ඇති දුංබස්කන්ධයෙකි.

ආදීනවං කාමගුණෙසු දිසවා යනු: කාමගුණයෙහි ආදීනව දක බලා තුලනය කොට තීරණය කොට විහාවන කොට පුකට කොට නුයි 'ආදීනවං කාමගුණෙසු දිස්වා එකො වරෙ බග්ගව්සාණකප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ එ පසේ බුදුහු:

''කාමා හි චිතුා –පෙ– එකො වගර බඟාවිසාණකපෙපා''යි.

ඊති ච ແලණ්ඩා ච උප**දැවො ච** රෝගගා ච සල්ලං ච හයං ච ලමතං, එතං හයං කාමඥාණේසු දිස්වා එකො චර බ්කාවිසාණකලපපා.

රීති ව ගෙණඩා ව උපදදවො ව රොගො ව සලලං ව හයං ව වෙතතත්-දිකානං ගහතං හගවතා: ''හයනාහි හිසබවේ, කාමානමෙතං අයිවචනං, දකානාහී තිසාබවේ, කාමානමෙතං අයිවචනං, රොගොති තිසාබවේ, කාමානමෙතං අයිවචනං, ගණෝඩාති තිසාබවේ, කාමානමෙතං අයි වචනං සලලනාහි තිසාබවේ, කාමානමෙතං අයිවචනං, සංඛෝත තිසාබවේ, කාමානමෙතං අයිවචනං, පෙමසාති තිසාබවේ, කාමානමෙතං අයිවචනං, ගබොහති තිසාබවේ, කාමානමෙතං අයිවචනං, කයමා ච තිසාබවේ, භයනාහි කාමාන මෙතං අයිවචනං, යයමා ව කාමරාගරකහායං තිසාබවේ ජඥරාගවිනිබදේඩා දීටර්ධම්මකාපි හයා න පරිමුවවති, සමපරායිකාපි හයා න පරිමුවවති, තයමා හයනති කාමානමෙතං අයි වචනං. කයමා ව තිසාබවේ දුසාබහති-රොගොති-ගණෙඩාති-සලලනති-සංචොහාති-පමොකාති-ගබෙහාති කාමනමෙතං අයිවචනං. යයමා ව කාමරාගරතහායං තිසාබවේ ජඥරාගවිනිබදේධා දීටස්ධම්මකාපි ගයිහා න පරිමුවවති සමපරායිකාපි ගබහා න පරිමුවවති, තයමා ගබෙහාති කාමානමෙතං අයිවචන'' හති.

- 1: ''හයං දුසුකා, ලරාලගා ච ගලණඬා සලලං ච සබෝහා ච පබෝකා ච ගබෙසා උහයං,
- 2. එතෙ කාමා, පවුච්චනති යතා සතෙතා පුරුජරගතා ඔති ෙණණා සාතරුපෙන පුන ගබහාය ගවජති.'
- යංකා ච තියාබු ආතාපී සම්පජඤඤං න රිච්චත්, සො ඉමං පලිපං' දුගාගං අතිකකමම තථාවීයෝා පජං ජාතිප්රුලපතං එඤමානං අවෙසකති ති.

රීතිව ගණෙඩා ව උපදැවොව රොගො ව සලලං ව හයං ව ගමතං එතං හයං කාමගෙණසු දිසවාති: එතං හයං කාමගුණෙසු දිසවා පසයිනා තුලයිනා තිරයිනා විහාවයිනා විහුතං කනාති 'එතං හයං කාමගුණෙසු දිසවා එකො වරෙ බගාවිසාණකලෙනා'.

ලතනාහ ලසා පළච්චකසමබුදෙකා:

''ඊති ච ගණකා ච උපදදවො ච රොංඟා ච සලලං ච හයං ච මෙතං, එතං හයං කාමගුණෙසු දිසවා එකො චරෙ බගාවිසාණකළෙසා''ති. (ආගන්තුක වාසන හෙතු වූ) ්ිකිය ද ගණ්ඩය ද උපදුවය ද රෝගය ද (ඇතුළත පෙළත) ශලාය ද හය ද යන තෙල පස්කම් ගුණයෙහි ආදීනව දුක කගවෙහෙණ හහක් සෙයින් එකලා වැ සරනෙම්.

ඊති ව ගණෙඩා ව උපදදුවො ව රොගො ව සල්ලං ව හයං ව මෙතං යනු: මෙ වදුරනලද මැ යි භාගාවතුන් විසින්: ''මහණෙනි, තෙල 'හය' යනු කාමයනට නමෙක, මහණෙනි, තෙල 'දුක' යනු කාමයනට නමෙක, මහණෙනි, තෙල 'රොග' යනු කාමයනට නමෙක, මහණෙනි තෙල 'ගණ්ඩ' යනු කාමයනට නමෙක, මහණෙනි, තෙල 'ශලා' යනු කාමයනට නමෙක, වහණෙති, තෙල 'සඞග' යනු කාමයනට නමෙක. මහණෙති, තෙල 'ග්ර්හ' යනු කාමයනට නමෙකි. මහණෙනි, වැළිත් ක£ර හෙයි න් තෙල 'හය' යනු කාමයනට අධිවචන වේ යැ යත්: යම් හෙයකින් මහලණුනි. කාමරාගයෙන් රක්ත වූයේ ජන්දරාගයෙන් බැඳුණේ අෂ්ටිධාර්මිකභයෙනුදු නො මිදේ ද සාම්පරායික හයෙනුදු නො මිදේ ද, එහෙයින් තෙල 'හය' යනු කාමයනට අධිවචන වෙයි. කවර හෙයින් මහණණති, කෙල 'දුක' යනු-රොග යනු–ගණ්ඩ යනු– ශලා යනු– සඞ්ග යනු– පඞ්ක යනු– ගර්හ යනු කාමයනට අධිවචන වේ යැ යත්: යම හෙයකි න් මහලෙණනි, කාමරාග යෙන් රක්ත වූයේ ඡන්දරාගයෙන් බැඳුණේ දෘෂ්ටිධාර්මිකගර්භයෙනුදු තො මිදේ ද සාමපරායිකගර්භයෙනුදු තො මිදේ ද එහෙයින් තෙල 'ගර්හ' යනු කාමයනට අධිවචන වේ'' යයි.

1–2. ''හය ද දුක ද රොගය ද ගණ්ඩය ද ශලාය ද සඩ්ගය ද පඩ්ක යැ ගර්හය යන දෙක ද යන මොහු කාමයෝ යි කියනු ලැබෙති යම් කාමයෙක්හි ඇලුණු මධුරස්වභාවයෙන් බැසගත් පෘථග්ජන තෙම පුනර්හවයට (පරලොකයෙහි ෂඩායතන ගර්හයට) යේ නම් ඔහු යැ.

3. යම් හෙයකින් මහණ තෙම කෙලෙසුන් තවන වීයාාීය ඇත්තේ සමාග්ඥානය නො හරි ද, එබඳු වූ හෙතෙම මේ කර්දම (මඩ) දුර්ගය ඉක්මවා ජාතිජරායෙන් යුක්ත වූ සැලෙන පුජාව බලා''යි.

රීකි ව ගණෙඩා ව උපදදවො ව රොගො ව සලලාකුව හයඤව මෙතං එතං හයං කාමගුණෙසු දිස්වා යනු: පස්කම්ගුණයෙහි තෙල බිය දක බලා තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කෙ ට පුකට කොට නුයි 'එතං හයං කාමගුණෙසු දිස්වා එකො චරෙ බග්ගවිසාණකප්පො යනු වේ.

එයින් වදළහ එ පසේබුදුහු:

"ඊති ව ගණෝධා ව -පෙ- එකො වරේ බඟාවිසාණකපොො"යි.

8.

සිතං ච උණකං ච බුදං පිපාසං වාතාතමප⁴' ඩංසසිරිංසලප ච,'¹ සබබානිලපතාති අභිසමහවිතා එකො චලර බහාවිසාණකපො.

සිතං ව උණහං ව බුදං පිපාසනත්: 'සිත'නති දවීහි කාරණෙහි සීතං ගහති: අබසිනාගරධාතුකොපවසෙන වා සීතං ගොති, බහිද්ධා උතුවසෙන වා සීතං ගොති. උණහනති දවීහි කාරණෙහි උණතං ගොති: අබනතාරධාතුකොපවසෙන වා උණතං ගොති, බහිද්ධා උතුවසෙන වා උණතං ගොති, බුදු වුවවති' ජාතකො, පිපාසා වුවවති උදක පිපාසාති. 'සිතං ච උණතංව බුදං පිපාසං.'

ව:කාෂපෙ ඩංසයිරිංඝපෙ චාති 'වාතා'ති පුරත්වීමා වාතා පච්ෂීමා වාතා උතතරා වාතා දකුබිණා වාතා සරජා වාතා අරජා වාතා සීතා වාතා උණ්හා වාතා පරිතතා වාතා අධිමතතා වාතා කාළවාතා" වේරමාවාතා පකාවාතා සුපණිණිවාතා තාලපණිණිවාකා විධුපතවාතා. ආතපො වුවවති සුරියසනතාපො. ඩංසා වුවවනති පීඩාගලමකබිකා. සිරිංඝපා වුවවනති අභීති 'වාතාතපෙ ඩංසයිරිංසපෙ ව.'

සබබානිපෙතානි අභිසමහවිතාති, අභිහවිතා අජකතාරිතා පරියාදියිතා මදදිතාති සබබානි පෙතානි අභිසමහවිතා එකො චර බගාවිසාණකලපා'.

ලතනාහ ලසා පලච්චිකසමබුලද්ධා:

''සිකං ච උණුතං එ බුදං පිපාසං වාතාතලප ඩංසසිරිංසපෙ ච, සබබානිපෙතානි අභිසම්භවිතා එකො චලර බහාවිසාණකපෙපා''ති.

1. ගරිසපෙ ව-ම ඒ සං

3. බුදදු වුවටතති-ව, වී, කාශ

කාලවාකා ම, ජ, සං, තත්

4. කාළවටයවාතා-ව, වී ,ක

සිතිලස ද උණුසුම ද සාපවස් ද වා–අවු–වැසි– මදුරුවන් හා සපුන් ද යන කෙල සියල්ල මැඩ ගෙන කගවෙහෙණහහක් සෙයින් එකලා වැසරනෙම.

සීතං ව උණහඤව බුදං පිපාසං- 'සීතං' යනු: දෙ කරුණකින් ශීත වෙයි: ඇතුළත ධාතුකොප වශයෙන් හෝ ශීත වෙයි: පිටත සෘතු වශයෙන් හෝ ශීත වේ. උණ්හං යනු: දෙ කරුණෙකින් උෂ්ණ වෙයි: ඇතුළත ධාතුකොප වශයෙන් හෝ උෂ්ණ වෙයි, පිටත සෘතු වශයෙන් හෝ උෂ්ණ වේ. බුදු යි සාය කියනු ලැබෙයි. පිපාසා යි පැන් බොනු කැමැත්ත කියනු ලැබේ නුයි 'සීතඤච උණ්හඤච බුදං පිපාසං' යනු වේ.

වාතාතපෙ ඩංසසිරිංසපෙ ව- 'වාතා' යනු: පෙරදිග වාතයෝ යැ පැළදිග වාතයෝ යැ උතුරුදිග වාතයෝ යැ දකුණුදිග වාතයෝ යැ රජස් සහිත වාතයෝ යැ රජස් රහිත වාතයෝ යැ ශීතවාතයෝ යැ උෂ්ණ වාතයෝ යැ මඳපවන් යැ අධිකවාතයෝ යැ කාලවාතයෝ යැ වෙරම්බ වාතයෝ යැ මඳපවන් යැ අධිකවාතයෝ යැ කාලවාතයෝ යැ වෙරම්බ වාතයෝ යැ පියාපත් පවන යැ ගුරුළුපවන යැ තල්පත්පවන යැ (වල්විදුනා ආදියෙන් සලන) විධූපන වාතයෝ යි. 'ආතප'යි සූයාපසන්තා පය කියනු ලැබෙයි. 'ඩංස' යි ඇට මැස්සෝ කියනු ලැබෙති. 'සිරිංසපා' යි සර්පයෝ කියනු ලැබෙත් නුයි 'වාතාතපෙ ඩංසසිරිංසපෙ ව' යනු වෙ.

සබ්බානිපෙතානි අභිසම්භවිත්වා යනු: අභිභවනය කොට වතුරුවා භාත්පයින් මැඩගෙන නුයි 'සබ්බානිපෙතානි අභිසම්භවිත්වා. එකොචරෙ බග්ගවිසාණකප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ ඒ පසේ බුදුහු:

''සිතඤව උණහඤව -පෙ- එකො වරෙ බගාවිතාණකපෙපා'' යි.

9.

තාගොව යූථානි විවජ්තික්වා සඤාතබනේා පදුම් උලාරෝ, යථාහිරතතං විහරං¹ අරඤඤ එකෝ චරෙ බගාවිසාණකපො.

නාගොව යුථානි විවජායික්වාති 'නාගො' වුණති හක්තාගො, පෙච්චකසමබුදේධාපි නාගො, කිංකාරණා පවේවකසමබුදේධා නාගො: ආගුං න කරොතිකි නාගො, න ගචඡතිකි නාගො, න ආගචඡතිකි නාගො, කථං ශසා පවේවකසමබුදේධා ආගුං න කරොතිකි නාගො: 'ආගු' වුණිනි පාපකා අකුසල: ධමණි සංකිලෙයිකා පොනොහවිකා සදර දුකාවිපාකා ආයතිං ජාතිජරාමරණීයා.

> "අාගුං ත කරොති කිඤව්ලොකක (සභියා'ත් හගවා) සබ්බසංයොගෙ විසජා බනාධතාති, සබබාතා තා සජාති විමුතෙකා නාගෝ තාදී පවුච්චතේ තථකකා''.

එවං ඉසා පලාවකසම්බුදේ අාගුං නකලරාතිති නාලගා.

කථං සො පවෙවකසම්බුදෙධා න ගවජතිති නාමහා: මසා පවෙවසමබුදෙධා න ජනුගතිං ගවජති, න දෙසාගතිං ගවජති, න මොහාගතිං ගවජති, න හයාගතිං ගවජති, න රාගවසෙන ගවජති, න දෙසවසෙන ගවජති, න මොහවසෙන ගවජති, න මානවපොන ගවජති, න දිටයිවසෙන ගවජති, න උඹවවවසෙන ගවජති, න විවිකිවජා-වසෙන ගවජති න අනුසයවසෙන ගවජති න වගොොති ධමෙමති⁸ යායකි නියති වුයාති සංහරීයති. එවං සො පවෙවකසමබුදොකා න නවජතිනි නාගො.

කථං යසා පරවවකසම්බුදේධා ත ආගච්ඡතිති නංගො: සොතාපත්බිගෙනත සෙ කිලෙසා පහිතා, තෙ කිලෙසෙ ත පුනෙති ත පරෙවත් ත පාවාගච්ඡති, සකදගාමීමගෙනත -පෙ- අතාගාමීමගෙනත -ලප- අරහතතමගොත යෙ කිලෙසා පහිතා ගත කිලෙසෙ ත පුනෙති, ත පරොවති, ත පරිවාගච්ඡති, එවං සො පරෙවකසම්බුදේධා ත ආගච්ඡතිනී තාගො.

 නවගෙහති කලෙවති - ව වී නවගොති කලෙපසං - ම ජ සං

^{1.} විහලර - ම ජ ස.

^{3.} සංගොලං - ව වි

ඇත්මුළ හැරපියා අරනෙහි සිත්සේ වෙසෙන මොනොවට වැඩුණු කඳ ඇති පද්මකුල සමහව වූ (වියර්ධල ජව ආදියෙන්) මහත් වූ ඇත්රපක්හු සෙයින් හටගත් අශෛක්ෂ ශීලස්කන්ධාදිය ඇතියෙම පද්ම සදාෂ බොධාඩග ඇතියෙම (හෝ ආයර්ජාති ඇතියෙම) උදර වූ ශීලසමාධි පුඥා ඇතියෙම ගණයා හැරපියා අරනෙහි සිත්සේ වාස කරනුයෙම කග වෙහෙණ හහක් සෙයින් එකලා වැ සරනෙම.

නාගොට යූථානි විවජජයිතා – නාග යි හස්තිනාග කියනු ලැබෙයි. පසේ බුදුහු ද නාග නම් වෙති. කවර කරුණෙකින් පසේ බුදුහුද 'නාග' නම් වෙති යත්: පව නො කෙරෙති 'නාග' යැ, (අගතියට) නො යෙති 'නාග' යැ, (පුහුන් කෙලෙසුන් කරා) නො එති 'නාග' යැ කිසෙයින් ඒ පසේබුදුහු 'පව නො කෙරෙති නාග නම් වෙති යත්: අගු යි පීඩාකරවූ පුනර්හවය දෙන්නා වූ දරථ සහිත වූ දුංබවිපාක උපදවන මත්තෙහි ජාති ජරාමරණයන්ට පුතාය වූ ලාමක අතුශලධර්මයෝ කියනු ලැබෙත්.

 ''(බුදුහු සහිය අමතා මෙසේ වදළහ:) යමෙක් ලොකයෙහි අල්පමාතු වූ ද පාපයක් නො කොරේ නම් එබදු වූයේ 'නාග' යයි කියනු ලැබෙයි හෙතෙම කාමාදි සියලු යොගයන් ද සංයෝජනහෙද වූ බන්ධනයන් ද හැරපියා ස්කන්ධාදි සියලු තැන්හි කිසි සඩගයෙකින් නො ඇලෙයි, ද්විවිධ විමුක්තියෙන් මිදුණේ ලාහාලාහාදියෙහි තාදී වූයේ ද වේ.''

මෙසෙයින් ඒ පසේබුදුහු 'පව නො කෙරෙහි' නාග නම් වෙති.

කිසෙයින් ඒ පසේබුදුසු 'තො යෙකි' නාග නම් වෙති යත්: ඒ පසේ බුදුසු ජන්දයෙන් අගතියට නො යෙකි, ද්වේෂයෙන් අගතියට නො යෙකි, මෝහයෙන් අගතියට නො යෙකි, හයින් අගතියට නො යෙකි, රාග වශ-යෙන් තො යෙකි, ද්වේෂ වශයෙන් නො යෙකි, මාන වශයෙන්– දෘෂ්ටි වශයෙන්– ඖද්ධතා වශයෙන්– විචිකිත්සා වශයෙන්– අනුශය වශයෙන් නො යෙකි, වර්ග වූ ධර්මයන් විසින් නො යැවෙති, නො පමුණුවනු ලැබෙති, නො ගෙන යනු ලැබෙත්. මෙසෙයින් ඒ පසේ බුදුසු 'තො යෙකි' ''නාග'' නම් වෙත්.

කිසෙයින් ඒ පසේබුදුහු 'නො එකි' නාග නම වෙති යත්: සෝවාන් මගින් යම කෙලෙස් කෙනෙක් පුහිණ වූවාහු නම් ඒ කෙලෙසුන් කරා වටාලා නො එති, පෙරළා නො එති, ආපසු නො එති, සෙදගැම් මගින්... අතගැම්මගින් ... රහත්මගින් යම කෙලෙස් කෙනෙක් පුහිණ වූවාහු නම ඒ කෙලෙසුන් කරා වටාලා නො එති, පෙරළා නො එති, ආපසු නො එත් මෙසෙයින් ඒ පසේබුදුහු 'නො එති' නාග නම් වෙති. තාගොඩ යූථානි විවජජයිතාකි: යථා සො හත්තාගො යුථානි විවජජයිතා පරිවජේතා අභිනිවජේතා එකො අරශයක වනමජේතා-හාහෙතා¹ වරකි ඉරියකි පාලෙකි යපෙකි යාපෙකි. පවෙවකසමබුදෙධාපි හණං විවජේතා පරිවජේතා අභිනිවජේතා එකො අරශයක වනපතානි පතතානි පොසෙනාකානි පටිසෙවකි,අපසදෙනි අපෙනිශෙකාසානි ව්ජනවාතානි මනුසසරාහසෙයාකානි පටිසල්ලානසාරුපොනි. ලා එකො ගච්ඡති, එකො කිටයකි, එකො නිසිදකි, එකො පෙයයාං කපෙතේ, එකො ගාමං පිණ්ඩාය පවිසකි, එකො නිසිදකි, එකො පෙයයාං කපෙතේ, එකො ගාමං පිණ්ඩාය පවිසකි, එකො පටිකකමකි, එකො රහො නිසිදකි, එකො චඩකමං අධිපුරාති, එකො වරකි විහරකි ඉරියකි වනෙතකි පාලෙකි යළෙකි 'යාපෙකිකි නාගොව යුථානි පරිවජයිතා.'

පදුම් උළාරොති; සඤාපුටුණු යථා හත්විතාලගෘ ලසා සඤෝතබ්ලඣා සහභාරතුනො වා ඉහාති අටුඨරතුනො වා. ප වෙව ක-සම්බිලද්ධාපී සඤ්ඤාකබ ෙෑඩා අලස කෙබන සිලකබ ලංකාන අසෙ කෙබන අසෙ**යක**ාන ප**සැසැසබ**ෟඣන **සමාධිසුබ** හොත අසෙකෙබන විමුතතිසබලාධන අසෙසෙබන විමුතතිසඳුණදසසනසබලාඬන. යථා ලසා හස්ථිතාශගා පදුමී. පලාවකසමබුදේධාපි සහාහි බොජඣබහපුලපාහි පදුමී, ධිමාවිචයසමොජාවකාදුලසාන චිරිය සංවොජඞ්බහපු ෙෙළුන් පිත්ස වෙර ජඞ්බහද ෙෙළන පසා දධි සංවොජඞ්බහ පුලෙළුන සමාධිසමේබාජඣබහපුලෙළුන උපෙසබාසමේබාජඣබහපුලෙළුන යථා **රසා හ**ත්තාංගා උලාරෝ ථාමේන බලෙන ජවේන සුරෙත පරෙවකසමබුදේධාපි උළාරො සීලෙන සමාධිතා පඤඤූය විමුතතියා විමුතතිඤාණදසැනෙනාති-සඤාතඛිලඣා පදුම් උළාරො.

යථාභිරතතං විහරං² අරයෙැඤුති; යථා මසා හනිතාමෙහා යථාභිරතතං අරශකක විහරකි, පටෙවකසමබුලදධාපි යථාහිරතකං අරශකක විහරකි. පඨාමනපි ඣානෙන යථාහිරතාං අරදෙඤ විහරති, දුතියෙනපි ඣාංනන - සතියෙනපි ඣාංනන - වතුසේනපි ඣාංනන යථාභිරතුං අරකෙඤ විහරති, මෙනාායපි වෙතොවිමුතතියා යථාභිරතනං අරකෙඤ විහරති, කරුණායපි වෙතොව්මුතතියා - මුදිතායපි වෙතොව්මුතතියා -වේ ගොඩිමු කතියා යථාභිර කතං උලපස්ඛායපි අර කෙසු විහරත්. ආකාසානණ්චායතනසමාපතුතියාපි ශථාහිරතනං අර ෙකක විහරති, විඤ්ඤණණුණායතනසමාපතතියාපි – ආක්ඤවඤ්ඤයතනසමාපතතියාපි – **ලනවසඤඤ**කතාසඤඤයතනසමාපතතියාපි – නිරෝධසමාපතතියාපි – එලසමාපතතියාපි යථාහිරතනං අරලඤඤ විහරතිති 'යථාහිරනාං විහරං අරංඤඤ එකෝ වගේ බහාවිසාණකලපා'.

^{1.} අර කුඤ වනමපේබාගාසෝවා - ව වී

^{2. 2000 - 0 0 0.}

බඟා විසාණ සූතුනිර්දේශය

චූලනිර්දෙශපාලි

තාගො ව යූථානි විවජපයිතිවා යනු: යමසේ ඒ හස්තිනාග ඇත්මුළ හැරපියා දුරු කොට වර්ජනය කොට එකලා වැ අරතෙහි වල්වැද හැසිරේ ද ඉරියව පවත්වා ද රැකේ ද යැපේ ද යාපනය කොරේ ද. එසෙයින් පසේබුදුහු ද ගණය හැරපියා දුරු කොට වර්ජනය කොට එකලා වැ අරනෙහි අල්පශබද ඇති අල්පනිර්ඝොෂ ඇති ජනවාත රහිත වූ මිනිසුන්ගේ රහස් කමට නිසි වූ විවේකයට සරුප් වූ දුරු සෙනසුන් පාන්ත සෙනසුන් සෙවනය කොරෙති. ඔබ එකලා වැ යෙති එකලා වැ සිටිති එකලා වැ හිළිති එකලා වැ ශයනය කෙරෙති, එකලා වැ පිහු පිණිස ගම්වදිති එකලා වැ හැසිරෙති එකලා වැ රහසැ හිළිති එකලා වැ සක්මන් කරති එකලා වැ හැසිරෙති වෙසෙති ඉරියව පවත්වති වැටෙති රැකෙති යැපෙති යාපනය කෙරෙත් නුයි 'නාගො' ව යූථානි පරිවජ්පයිත්වා' යනු වේ.

සකුජාතබනො පදුමී උළාරො යනු: යමසේ ඒ හස්තිනාග වැඩුණු කද ඇත්තේ සත්රියන් පමණ හෝ අටරියන් පමණ හෝ වෙයි. පසේ බුදුහු ද අලකෝෂ වූ ශිලස්කන්ධයෙන් අලෙශක්ෂ වූ සමාධිස්කන්ධ යෙන් අලෛක්ෂ වූ වලක්තිඥානදර්ශන ස්කන්ධයෙන් වැඩුණු කද ඇති-යහ. යමසේ ඒ හස්තිනාග තෙමේ පද්මකුල සමහව වූයේ ද එසෙයින් පසේබුදුහු ද සප්තබෝධාඩිග පුෂ්පයෙන් පියුම් බන්දහ: ස්මෘති සම්බෝං ධාඩගපුෂ්පයෙන, ධර්මවිවයසමබෝධාඩගපුෂ්පයෙන, වියාසමබෝධාඩ ඩගපුෂ්පයෙන, පිතිසමබෝධාඩගපුෂ්පයෙන, පුශුබ්ධිසම්බෝධාඩග-පූෂ්පයෙන, සමාධිසමබෝධාඩගපුෂ්පයෙන, උපෙක්ෂා සමබෝධාඩග-පූෂ්පයෙන, සමාධිසමබෝධාඩගපුෂ්පයෙන, උපෙක්ෂා සමබෝධාඩග-පූෂ්පයෙන, සමාධිසමබෝධාඩගපුෂ්පයෙන, උපෙක්ෂා සමබෝධාඩග-පූෂ්පයෙනි. යමසේ ඒ හස්තිනාග තෙම ව්යාසයෙන් බලයෙන් ජවයෙන් ශූරත්වයෙන් මහත් වේ ද, එසෙයින් පසේබුදුහුදු ශිලයෙන් සමාධියෙන් පුඥායෙන් විමුත්තියෙන් විමුක්තිඥානදර්ශනයෙන් මහත් වෙත් නුයි 'සඤජාතබන්ධො පදුමී උළාරෝ' යනු වේ.

යථාතිරතතං විහරං අරඥෙඤ යනු: යමසේ ඒ හස්තිනාග සිත්සේ වෙනෙහි වෙසේ ද, එසෙයින් පසේබුදුහු ද සිත්සේ වෙනෙහි වෙසෙති. පුථමධාංනයෙනුදු සිත්සේ වෙනෙති වෙසෙති ද්විතියධාංන-යෙනුදු – තෘතියධාංනයෙනුදු – වතුර්ථධාංනයෙනුදු සිත්සේ වෙනෙහි වෙසෙති. මෛතිවිත්ත විමුක්තියෙනුදු සිත්සේ වෙනෙහි වෙසෙති කරුණා විත්තවිමුක්තියෙනුදු – මෘදුතාවිත්තවිමුක්තියෙනුදු – උපෙක්ෂාවිත්තවිමුක්ති රෙනුදු සිත්සේ වෙනෙති වෙසෙති. ආකාශානඤචායතනසමාපත්තියෙනුදු සිත්සේ වෙනෙහි වෙසෙති. විඤඤාණඤචායතනසමාපත්තියෙනුදු සක්ඤ්චඤඤායතනසමාපත්තියෙනුදු – නෙවසඤඤාතාසඤඤායතනසමා-පත්තියෙනුදු – නිරෝධසමාපත්තියෙනුදු ඵලසමාපත්තියෙනුදු සිත්සේ වෙනෙහි වෙසෙත් නුයි 'යථාභිරන්තං විහරං අරඤෙඤ එකො වරෙ බග්ගවිසාණකප්පො' යනු වේ. **ලතනාහ සො** පලව්වික සම්බුලද්ධා:

"තාගොව යුථානි විවජරධිතිා සඤ්භාබනේනා පදුම් උලාරෝ, යථාහිරතතං විහරං අර*කෙ*ඤ එකෝ චරෝ බහාවිසාණකරෙපා''ති.

10

අටුඨානතං සබාගණිකාර**ප සස** යං එසැයය¹ සාමයිකං² දිමුතතිං, ආදිවවබණුසා වවෝ නිසමම එකො වරෙ බහාවිසාණකපෙපා.

අටධානතං සඞගණිකාරපසස යං එසසයෙ සාමයිතං විමුතතිනති: හගවතා. ''සොවතානඤ භික්ඛු වතතං ංහනං සංගණකාථාවෙ සංගණිකාරතො⁸ සංගණිකාරාමතං' අනුයුතෙතා, ගණාරාමෝ ගණරතො ගණසම්මුදිතෝ4 පවිගවකසුබං උපසමසුබං සගබාධසුබං, තසස සුබසය නිකාමලාභී හවිසසනි අකිවඡලාභී අකසිරලාභීති මිනතං ඨාතං විජජති සො ව බො සො ආනාඥ, තිසාබු එකො ගණසා වූපකටෙයා විතරති, තමසංකං සික්තුනො පාටිකඬා: යං කං ගොසාබාම සුබං පවිවෙස සුබං උපසම සුබං සමෝබාධසුබං, පසස සුබසය නිකාමලාභි හවිසාති අකිචඡලාභී අකසිරලාභීති ඨාතමෙතං විජජති. සො වතාතාඥ භිකබු සබගණිකාරාලමා ස්ඩහණිකරලතා සංගණිකාරාමතං අනුයුතෙනා ගණාරාල්මා ගණරලතා ගණ සම්මුදිතෝ ගණරාමකං අනුදුකොං සාමයිකං වා සතනං වෙලතා විමුතති... උපසම්පජජ විහරිසයකි අසාමයිකං වා අකුපැති ලනතං ඨානං විජජති. යො ව බො සො ආතඤ භික්ඛු එකො ගණසා වූපක වේයා විහරති, ກອສສາ· ຫຼືສາຄອກາ ເວັລສ໌ລຳ ສາອິລີສາຍາ ສຸກກາ ອຽດກາ ຍິອູດກາ උපසමාපප් විහරිසාන්, අසාවයිකං වා අකුපානා? ඨාන ලාකං විජජක්''තිa අට්ඨානතං සංගණිකාරතසස යං එසැලය සාමයිකං විමුතුකිං.

ආදිච්චබන්ධුසස විවේ නිසම්මාති 'ආදිමාවා' විච්ති සුරියෝ සෝ ගොතමෝ ගොතොතා පවේකසම්බුදේයාපි ගොතමෝ ගොතොත කෝ පවේවකසම්බුදේයා සුරියසා ගොතාකැනකකා ගොතාබන්බු, තසා පවේවකසම්බුදේයා ආදිච්චබන්ඩු, ආදිච්චබන්ඩුසස විවෝනිසම්මාති ආදිච්චබන්ඩුසා වචනං බාපපරං දෙසනං අනුසිදයිං' සුනා සුණිනා උඟාගතනා උපධාරයිනා උපලස්බයිනාති 'ආදිච්චබන්ධුසා විවෝ තිසම්ම එකෝ වරෙ බහාවිසාණකපෙසා,.

ලතනාහ මසා පලාවකසමබුදෙකි:

''අටඨානතං සහගණිකාරතසය යං එසයයෙ සාමයිකං විමුතතිං, ආදිචවබණුසය වලවා නිසමේ එකො වරෙ බහාවිසාණකපෙසා''ති.

දුකියො වලගගා.

- 1. 200000 0000
- 2. mo.2m 00
- 8. ෂංගණික රලතා ච ජ ස.
- 7. අනුසිවඨං--මජසං

- 4. ගංණි සමුදිතො ව වි
- ඊ, භාමාෂිකං ම ජ සං
- 6. ශනානං වෙතො විමුකතිං ව වී ක
- a. මජාධීමනිකාශ-මතාසුකැකදුතසුනන

එයින් වදුළහ ඒ පසේබුදුහු:

''නාගො'ව යුථානි විවජජයිතා –පෙ– එකො චරෙ බගගවිසාණ කපො'' යි.

10.

යමෙක් යම කරුණෙකින් සාමයික විමුක්තිය (ලෞකිකසමා-පත්තිය) අධිගම කෙරේ නම් ගණයෙහි ඇලුණහුට ඒ අස්ථාන යැ යන පසේබුදුන්ගේ වචනය අසා කගවෙගෙණ හගෙක් සෙයින් එකලා වැ සරනෙම.

අට්ඨානතං සඩගණිකාරතස්ස යං එසසයෙ සාමයිකං විමුතකිං යනු: මේ විදුරතලද මැ යි භාගාවතුන් විසින්: ''ආනන්දය, ඒකැකින් ඒ මහණ සවගණයා කෙරෙහි ඇලෙනුයේ ස්වගණයා කෙරෙහි ඇලුණේ සාගණයා කෙරෙහි ඇලුම් කරන බැවහි යෙදුණේ ගණයෙහි ඇලුම් ඇත්තේ ගණයෙහි ඇලුණේ ගණයෙහි තුටු වූයේ ගණයෙහි ඇලුම කරණ බැවහි යෙදුමෙන් ' යම් මනෙෂ්කුමාසුබයෙක් පුවිවෙකසුබයෙක් පලසමවත් සුවයෙක් මාර්ගසුබයෙක් වේ ද ඒ සුවය කැමැතියේ ලබනසුලු නිදුකින් ලබනසුලු විපුල වැ ලබනසුලු වන්නේ යැ' යන කෙල කරුණ නො පැනෙයි. තවද ශානන්දය, යම් මහමණක් එකලා වැගණයෙන් පහ වැ වාසය කෙරේ ද ඒ මහණහට මෙය කැමැතිවිය යුතුයැ: යම් නෛෂ්කුමා සුබයෙක් පුව්වෙක සුබයෙක් එලසමාපත්ති සුබයෙක් මාර්ගසුබයෙක් වේ නම් ඒ සුබය කැමැති මස් ලබනසුලු නිදුකින් ලබන සුලු විදුල වැ ලබන සුලු වන්නේ යැ යන තෙල කරුණ පැනෙයි. ආතත්දය; එකැතින් ඒ මහණි තෙම සවගණයෙහි ඇලුම ඇත්තේ ස්වගණයෙහි ඇලුණේ ස්වගණයෙහි ඇලෙන බැවහි යෙදුණේ ගණයෙහි ඇලුම ඇත්තේ ගණයෙහි ඇලුණේ ගණයෙහි තුටු වුයේ ගණයෙහි ඇලෙන බැවහි යෙදුණේ ලොක්ක ශාන්තවිමුක්තියට හෝ ලොකොත්තර වූ අකොපාය (මාර්ගය) ට හෝ පැමිණ වාස කරන්-නේ යැ යන තෙල කරුණ නො පැනෙයි. තවද ආනන්දය යම මහණෙක් එකලා වැ ගණයෙන් පහ වැ වාස කෙරේ ද, එ මහණහට මෙය කැමැති වියයුතු යැ: ලෞකික ශාන්තවිමුක්තියට පැමිණ හෝ ලොකොත්තර මාර්ගයට පැමිණ හෝ වාසය කරන්නේ යැ යි තෙල කරුණ පැනේ යයි 'අට්ඨානතං සඳිගණිකාරතස්ස යං එස්සයේ සාමයිකං විමුන්තිං' යනු වේ.

ආදිච්චබනධුසස වචෝ නිසම්ම – 'ආදිච්චෝ' යි සූයාීයා කියනු ලැබෙයි. ඉත් ගොනයෙන් ගෞතම යැ පසේ බුදුහු දූ ගොනයෙන් ගෞතම යැ ඒ පසේ බුදුහු සූයාීාහට ගොනුඥාතීහ, ගොන බන්ධුහ, එයින් පසේබුදුහු ආදිතාබන්ධු වෙති. ආදිච්චබන්ධුසස වචෝ නිසම්මා යනු: සූයාීබන්ධුහුගේ වචනය වාක්පථය දෙශනාව අනුශාසනාව අසා අසාගෙන උගෙනැ වීමසා සලකා නුයි 'ආදිච්චබන්ධුස්ස වචෝ නිසම්ම එකො චරෙ බග්න-විසාණකප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ ඒ පසේ බුදුහු:

''අවසානතං සභාණිකා රතසය –පෙ– එකො වරේ බගාවීසාණ– කපො''යි.

දෙ වැනි වග නිමී.

1.

දිවයිවිසූකානි උපාතිවකො පතො නියාමං පටිලද්ධමගොො, උපපතනඤාණොමති අතඤඤනොයො එකො චරෙ බගොවිසාණකෂෙපා.

දිටයී විසුකානි උපාතිවනෙතාති 'දිලිසි විසුකානි' වුවදි නති විසතිවඥාකා සකකාය දිලයි. ''ඉධ අඥාතවා පුදුජජනො අරියානං අදසසාවී අරියධමම සහ අංකාවිදෙ, අරියධමම අවිනීතත, සපපුරිසානං අදසසාවී සපපුරිසධමමසස අකොවිදෙ සපපුරිසධමේම අවිතීමතා, රූපං අතාලතා සමනුපසාති රූප වනතා වා අතතානං අතතනි වා රුපං රුපසම්ං වා අතතානං, වෙදනං- සදකයං අතාලතා සමනුපසාත්, විණැයැණවනතං වා විණුණුණං සඬාාගර-අතතුති වා විඤඤණං විඤඤණසම්ං වා අතතානං. යා **අකි**තානං එවරුපා දිටයි දිටයිගතංදිටයි ගහනං දිටයිකනතාරෝ දිටයිවිසුකායිකං <u> දිටසිව්පඑ</u>න්දිතං දිටසිසංයෝජනං ගාහො පතිට**ඨා**හෝ¹ අභිතිවෙසො පරාමාලසා කුම්මගෙනා මිච්ඡාපලථා මිච්ඡතතං තිහ්ථායතනං විපරියෙ-සගාගො³ විපරිතගාහො විපල්ලාසගාහො මිච්ඡාගාගො අයාථාවතසමිං¹ යාථාවතනති ගාහෝ යාවතා ආාසරයි දිරියිගතානි ඉමානි දිරිසිවිසුකානි'' දිටයීවිසුකානි උපාස්වතෙතාති දිටයිවිසුකාගි උපාතිවතෙනා අතිකකනෙකා සමතිකකලනතා විතිවලතතාති 'දිටයිවිසුකානි උපාතිවනෙතා'.

පතෙතා නියාමං පටිලදධමගෙගාති 'නියාමා' වූවවනති වතතාගරා මසයාාුට්දං: සම්මාදිටයි අරියො අටඨඞ්හිකො මගොො. වගා සම්මාසාජීවෝ සම්මාවාවා සම්මාකම්මනෙතා සම්මාසංක ෙපපා සම්මාසමාධි. සම්මාසති චතති අරියමගොති සම්මාඩායාමේා පතෙතා සම්පලතතා අධිගතො සමතතාගලතා නියාමං **ඵස**සිලතා පටිලදධමගෙහාකි සච්ඡිකතොති 'පතොොනියාමං'. ලඩමගොො ට්ලද්ධමගෙනා අධිගතමගෙනා එසයිතමගෙනා සච්ඡිකතමගෙනාති 'පතො නියාමං පටිලද්ධමගොා'.

3. විපරියාසගගාගතා – ච ජ සං

^{1.} පටිභාංභා - ම ජ භං

^{2,} අයාථාවකසම්ං – ම ජ සං

දෘෂ්ටිවිසූකයන් (සත්කායදෘෂ්ටිය හෝ දෙ සැට මිථාහදෘෂ්ටිය පුථමමාර්ගයෙන්) ඉක්මවූයෙම සම්මත්තනියාමයට පැමිණියෙම් ලබන ලද ශෙෂමාර්ග ඇතියෙම උපන් පුතොකබොධිඥාන ඇතියෙම වෙමි. එහෙයින් අනෙකක්හු වියින් සතාහවබොධයට නො පැමිණැවිය යුතු වූයෙම් කගවෙහෙණ හහක් සෙයින් එකලා වැ සරනොම.

දිටයිවිසුකානි උපාතිවතෙතා- 'අප්ටිවිසුකයො' යි විංශද්වස්තුක සත්කාය දෘෂ්ටි කියනු ලැබෙති. ''මෙලොවැ (බුද්ධාදි) ආයාීයන් නො දක්නාසුල ආයඪධර්මයෙහි අදක්ෂ වූ ආයඪධර්මයෙහි නො භික්මුණු සත්පුරුෂයන් නො දක්නා සත්පුරුෂධර්මයෙහි අදක්ෂ වූ සත්පුරුෂ ධර්මයෙහි නො භික්මුණු අශුැතවත් පෘථග්ජන තෙම රූපය ආත්ම විසින් සංඥාවිපයාිාසයෙන් දකී. ආත්මය රූපවත් කොට හෝ රූපය ආත්මයෙහි ලා හෝ ආත්මය රූපයෙහි ලා හෝ දකි. වෙදනාව- සංඥාව- සංස්කාරයන් වඥානය ආත්ම වියින් සංඥාවිපයාීාසයෙන් දකි. ආත්මය විඥානය ඇතියක් කොට හෝ විඥානය ආත්මයෙහි ලා හෝ ආත්මය විඥානයෙහි ලා හෝ දකි. යම් මෙබඳු සම්ටියක් සුෂ්ටිගතයෙක් සම්ටිගහනයෙක් සෂ්ටිකාන්තාරයෙක් සෂ්ටිවිසුකයෙක් සෂ්ටි<mark>විස්</mark>එන්දිතයෙක් සෂ්ටිසංයො-ජනයෙක් දඩ වැ ගැන්මෙක් පිහිටාගැන්මෙක් වැදගැන්මෙක් පරාමර්ශයෙක් කුමහෙක් අයථාමාර්ගයෙක් ම්ථාාස්වභාවයෙක් (අනර්ත්ථයට නිවාසවූ ත්ර්ථායතනයෙක් විපයඖසගහණයෙක් විපරිතගහණයෙක් විපල්ලාස-ගාහයෙක් මිථාාගුහණයෙක් අයථාසවභාවයෙහි යථාසවභාව යැයි ගැන්මෙක් යම් පමණ දෙසැට අප්ටිගතයෙක් වේ ද මොහු දෘෂ්ටි විසුකයෝ යි.'' දිටයිවිසුකානි උපාතිවතෙතා යනු: අප්ටිවිසුකයන් බැහැර කෙළෙම ඉක්මවුයෙම මොනොවට ඉක්මවූුයෙම වෙසෙයින් ඉක්මවූයෙම නු යි 'දිටයිවිසුකානි උපාතිවත්තො' යනු වේ.

පතෙතා නියාමං පටිලදධමගෙගා- 'නියාමයෝ'යි සතරමාර්ගය ආයා අප්ටා ඩගියාමාර්ගය කියනු ලැබෙති. හෙමෙසේයි යැ: සමාග්තාප්ටී යැ සමාත් කංකල්ප යැ සමාග වවන යැ සමාක්කර්මාන්ත යැ සමාගාජීව යැ සමාත්වාංයාම යැ සමාක්ස්මෘති යැ සමාක්සමායි යැයි සතර ආයා මාර්ගයෙන් සමන්වාගත වූයෙම සම්මත්තනියාමයට පැමිණියෙම මොනොවට පැමිණියෙම අධිගම කෙළෙම ස්පර්ශ කෙළෙම පුතාක්ෂ කෙළෙම නුයි 'පත්තො නියාමං' යනු වේ. පටිලදඩමගෙන යනු: ලබන ලද මාර්ග ඇතියෙම පුතිලාභ කළ මාර්ග ඇතියෙම අධිගම කළ මාර්ග ඇතියෙම ස්පර්ශ කළ මාර්ග ඇතියෙම පුතාක්ෂ කළ මාර්ග ඇතියෙම නුයි 'පත්තො නියාමං පටිලද්ධමග්ගො' යනු වේ.

උපපහනඤාණෝමහි අතඤඤනෙයොහති තසස පලවුවකසමබුද්ධයා ඤාණං උපානනං සමුපානනං ගිබබකතං අභිතිබබතතං පාතුහුතං 'සලබබ සඬාරා අනිවවා'ති ඤාණං උපපතනං සමුපානනං නිඛ්ධකනං අභි– නිබබතාං පාතුහතං, 'සමබබ සඬාරා දුසබා'ති - පෙ- 'සබෙබ ධම්මා අනතාං ත් - ලප - යං කිසුව් සමුදයධාමං සබබං තං නිලරාධධාම 'තති ඤාණ. උපානනං සමූපානනං නිබමාණාං අභිනිබධානාං පෘතුභූතනනි 'උපානන-ඤාලණාමහි', ' අතඤඤතෙයොහති: ලසා පවේවකසමබුලදධා න පරනෙ– යොහා, න පරපපතතියො, න පරපාවවයො න පරපටිබදඩගු'' යථාහුතං ජනාති! පසසති අසමමූලළහා සමපජාලනාª පනිසසතො සලබබ සඬබරා සනිවුවා'ති න පරලනලයාන න පරපාතුනිලයා න පරපාවුවයො න පර-පටිබදධගු යථාහුතං ජානාති පසසති අසම්වූලෙහා සම්පජානො පතිසස-ලතා• 'සලඛ්ඩ සංබාරා දුක්ඩා'ති –පෙ– සලබ්ඩ ධම්මා අනකතා'ති –පප– යං කිඤච් සමුදයධම්මං සබබං තං නිරෝධම්ම'නති න පර්ගනයොං න පරපදකකිලයො න පරපාවුවලයා න පටිබදඩගු: යථාභූතං ජාතාකි පසාති අසම්වුලළහා සම්පජානො පතිසානොති 'උපානනඤාමණාමහි අනඤඤුනෙයොා, එකො චර බගාවිසාණකලපපා'.

ලතනාහ අසා පවෙවකසම්බුදෙධා:

''දිටසීවිසුකානි උපාතිව**තිකා** පතකා නියාමං පටිලද£.මගෙනා, උපපතකඤාණොමහි අනඤඤනොරො එකො චරෙ බගාවිසාණකලපපා''ති.

තිලෙලාලුපො⁴ නිකකුහො නිප්පීපාමසා තිම්මකො නිද්ධතාකසාවමොහො,⁵ නිරාසසො සබබලොකෙ හවිතා එකො වරෙ බහාවිසාණකලෙපා.

න්ලෙලාලුපො තිකකුහො නිපයිපාසොති 'ලොලූපපං' වුචවති කණ්කා. ''යො රාගෝ සාරාගෝ - පෙ- අභිජකා ලොහො අකුසලමුලං'' සා ලොලුපො කණකා පලවවකසම්බුද්ධසස පහිනා උච්ඡිනකමුලා කාලා-වෘඵකතා අනභාව කතා ආයතිං අනුපොදධමමා, තසමා පලෙව කසම්බුදේධි තිලෙලාලුපො'. නිසකුහොති: තිණි කුහනවතථුනි: පච්චය පටීසෙධන සමාාතං කුහනවතථු, ඉරියාථසමාතං කුහනවතථු, සාමනා,ජපා-නස්ඛාතං කුහනවතථු.

- 8. පටිපසසංකෘ ව වී ම ජ සං
- 4. නිලෙලාලුංකා ව.ව්
- 5. කාසාලමංගො මජසං, ව,ව්,ක
- 6. පවචයපට්මසවන සංඛාතං මජසං

^{2.}

^{1.} පට්බනාධන – ව වි

උපපතතඤාණොමහි අතඤඤතෙයොා– ඒ පසේ බුදුනට පුනොක බොයිඥානය උපන මොනොවට උපන නිපන වෙසෙයින් නිපත පහළ විය. 'හැම සංස්කාරයෝ අනිකාහ'යි ඥානය උපන මොනොවට උපන නිපන වෙසෙසින් නිපන පහළ විය. 'හැම සංස්කාරයෝ දුෘඛයහ' යි... 'හැම ධර්ම-යෝ අනාත්මහ'යි ... යම කිසි සමුදය ධර්මයෙක් වේ නම් එ හැම නිරොධ සවභාවය ඇතැ'යි ඥානය උපන, මොනොවට උපන නිපන වෙසෙයින් නිපත පහළ වී නුයි 'උප්පන්නඤාණොමහි' යනු වේ. අනඤඤනෙයොා යනු: ඒ පසේබුදුහු මෙරමා විසින් සතාාවබොධයට නො පැමිණ විය යුත්තාහ. අනෙකක්හු විසින් නො හැදැහැවිය යුත්තාහ. පරපුතාය රතිතයහ මෙරමා පිළිබැදි ඥානගති නැතියහ. 🛛 මුළා නො වූවාහු සමාග් ඥාන ඇතියාහු සිහි ඇතියාහු ඇති සැටියෙන් දනිති, දකිති. හැම සංස්කාර-යෝ දුෘඛයහ'යි ... හැම ධර්මයෝ අනාත්මහ'යි... යම කිසි සමුදය ධර්ම-යෙක් වේ නම එ හැම නිරොධසවහාවය ඇතැ'යි මෙරමා විසින් සතාාව බොධයට නො පැමිණිවිය යුත්තාහ අනොකක්හු වියින් නො හැ දහැවීය යුත්තාහ, පරපුතාය රහිතයහ, මෙරමා පිළිබැදි ඥානගති නැතියහ. නො වුළා වැ සමාග්ඥාන ඇති වැ යිහි ඇති වැ ඇති සැටියෙන් දනිති, දකිත් නුයි 'උප්පන්නඤාණොම්හි අනඤඤනෙයොා එකොවරෙ බග්ගවිසාණ-කප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ ඒ පසේ බුදුහු:

''දිටගීවිසුකානි උපාතිවතෙතා –පෙ– එකො වරෙ බගගවිසාණ කපෙපා'' යි.

2.

(රසකෘෂ්ණායෙහි) ලොල් නො වූයෙම් කුහක නො වූයෙම් (මහිටිරස බුදිනු කැමැති) පවස් නැතියෙම් මකු නො වූයෙම් බැහැර කළ රාගාදිකසට හා මොහය හා ඇතියෙම් මුළුලොවහි කෘෂ්ණා රහිත වැ කගවෙහෙණහහක් සෙයින් එකලා වැ සරනෙම්.

නිලෙලාලුපො නිකකුහො නිප්පිපාසො- 'ලොලුප්ප' යි තෘෂ්ණාව කියනු ලැබෙයි. ''යම රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක්... අභිධාහයෙක් ලොහ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි, ඒ ලොලුප්ප සඞ්බාහත තෘෂ්ණාව පසේබුදුනට පුහිණ යැ උසුන්මුල් ඇත්ති යැ, හිස්සුන් තාලවස්තුවක් සෙයින් කරන ලද යැ. අනු අභාවය කරන ලද යැ, මත්තෙහි නූපදනා සැහැවි ඇත්ති යැ, එයින් පසේබුදුහු 'නිල්ලොලුප' නම වෙති. නිකකුහෝ යනු: කුහනවස්තුහු තිදෙනෙකි: පුතාය පුතිෂෙධ සංඛාහත කුහනවස්තු යැ රියාහපර සඞ්බාහත කුහනවස්තු යැ සාමන්තපේල්ප සඞ්බාහත කුහනවස්තු යැ යි.

/ චූලලනිදෙස පාළි

කතමං පවිවියපටිලසධනසංබාතං¹ කුහනවනුටු: "ඉධ ගහපතික නිකඛුං නිමලනකනති: වීවර පීණඩපාත සෙනාසන ගිලානපචවයහෙසදුණු-පරික්ඛාරෙහි සො පාපිචෙජා ඉචඡාපකලතා අභ්කෝ චීවරපිණ්ඩපාත-**ලසනාසනගිලානපච**වයලභ**ස**ණ් පරිස්බාරානං භීලයාකමාතං උපාදය චීවරං පවවසාබාති, පිණඩපාතං පවවයාබාති, සෙනාසනං පවවසාබාති, ගිලානපවචයලහසජජපරික්ඛාරං පවචක්ඛාති, සො එවමාහ: කිං සමණසස මහගෙසන චීවලරන එතං සාරුපපං: යං සමලණා සුසානා වා සඞ්බාර-කටා වා පාපනිකා වා නතාකානි උච්චිතිනා සංඝාටිකං කතා ධාලරයා. කිං සමණසය මහලගශන පිණිඩපාතෙන: එතං සාරුපපං යං සම-උඤෝවටියාය පිණ්ඩියාලොපෙන ජීවිකං කලපපයා. කිං ලංණා මසතාසනෙත, එතං මහගෙඝන සාරුපපං: යං සමලණා සමණසස සොසානිකො වා අබෙහාකාසිකො රුසුබමුලිකො වා සස හ වා. ഷം සමණසය, මහලඟයන ගිලානපච්චය ලාස ජජපරිස්බාරෙන එතං සාරුපපං යං සම්ලණා පුතිමුතෙතන වා හරිතකිබ්ලණ්ඞන වා ඔසධං කරෙයාාති තදුපාදය ලූබං චීවරං ධාරෙති, ලූබං පිණ්ඩපාතං පරිභුඤේති, ලබං මස්නාසනං පටිමසවති, ලබං ගිලානපවවයමහසජජපරිකබාරං පටිංසවති. තමෙනං ගහපතිකා එවං ජානනති; 'අයං සමණො අපිලවුණු සනතුවෙයා පවිදිගතා අසංසරෙයා ආරතිවිරියෝ ධුතුවාදේ ති නිමනොතතත් චීවරපිණු සහත සෙනාසනගිලාන පච්චය-හී යො හී යො ලහසජජපරික්ඛාරෙහි. ලසා එවමාහ: තිණණං සම්වූබීහාවා සලේධා කුල-ළුගානාබනුං පුණුණුං පසවති සදධාය සම්මුඛීහාවා සලදධා කුලඳුනොතා බහුං පුකකුං පසවති ලදයාධවාසස සම්මුබීහාවා සලකා කුලපුකො බහුං පුණුණුං පසවති, දකබිමණයාහනං සම්වූබීහාවා සලදධා කුලපුනෙකා බහුං සංචිජජනි අහං ච පටිගතාහලකා. සලවහං* න පටිගතලහසසාම් එවං තුමෙහ පුලයාඤන පරිබාහිරා හවිසාථ, න මයතං ඉම්නා අංකා තුමහාකංශයව* අනුකම්පාය පටිගණකාමිති, තදුපාදය බහුගිපි චීවරං පටිගණකති බහුමපි පිණඩපාතං පටිගණකාති ම හැ මයි <u>මසනාසනං</u> පටිගණකති බඳුම්පී ගිලානපච්චය ගස්ස්ජප් දිස්බාරං පටිගණකාති. යා එවරුපා භාකුටිකා භාකුටියං කුහතා කුහායනං කුතිතතකාං, ඉදං පව්වයපටිලසධනස්ඞාතං කුහනවතුටු.

සංච අහං – ම ව ට් ක

3. සියෙනිමතතනක් – ප ව වි

4. තුමහසෙකුව - ම ව වි ක

^{1.} පවචය පටිංසවන සබ්බාතං - ම ඒ සං

පුතාංය පුතිෂෙධන සඩ්බාහත කුහනවස්තු නම් කව්රැ යත්: මේ ලෙව්හි ගැහැවියෝ සිවුරු– පිඩුවා– සෙනසුන්– ගිලන්පස බෙහෙසත් පිරිකරින් හෙතෙම (නැතිගුණ දක්වන) පාපෙච්ඡා ඇත්තේ ඉච්ඡායෙන් මඩනාලදුයේ අඊරී වූයේ සිවුරු- පිඩුවා-සෙනසුන්– ගිලන්පස බෙහෙසත්පිරිකර බොහෝ කැමැති බව නිසා සිවූර පිළිකෙව් කෙරෙයි, පිඩුවා පිළිකෙව් කෙරෙයි සෙනසුන පිළිකෙව කෙරෙයි, ගිලන්පස බෙහෙසත්පිරිකර පිළිකෙව් කෙරේ. හේ මෙසේ කියයි: මහණහට මහඇගි සිවුරින් කවර අර්ථ යැ, මහණ සොහොනින් හෝ කසළගොඩින් හෝ අවුණුදෙරින් හෝ කඩරෙදි අවුළා සහළ කොට දරත්තේ යැ යන යමෙක් වේද, තෙල සාරූපා වෙයි. **මහ**ණහට මහඇගි පිඩුවායෙන් කවර අර්ක්ථ යැ, මහණ සිහා ලද පිඩු අහරින් රක්තෝ යැ යත යමෙක් වේ ද, තෙල **B**3 සාරූපා වෙයි. මහණහට මහඇගි සෙනසුනින් කවර අර්ත්ථ යැ, මහණ රුක්මුල් සෙනසුන් ඇත්තේ හෝ සොහොන්හි වසන්නේ හෝ අබොවස් සෙනසුන් ඇත්තේ හෝ වන්නේ යැ යන යමෙක් වේ ද තෙල සාරූපා වෙයි, මහණ හට මහඇගි ගිලන්පස බෙහෙසත්පිරිකරින් කවර අර්ත්ථ යැ, මහණ ගොමූතුයෙන් හෝ අරඵකඩෙකින් හෝ බෙහෙසත් කිස කරන්නේ යැ යන යමෙක් වේ ද කෙල සාරූපා වේයයි. හේ එතැන් පටන් රළු සිවුරු දරයි. රඵ පිඩුවා බුදියි. රඵ සෙනසුන් සෙවුනේ යැ රඵ ගිලන්පස බෙහෙසත් පිරිකර සෙවුනේ යැ, ගැහැවියෝ ඔහු මෙසෙයින් දනිති: ''මෙ මහණ අපිස් ගුණ ඇත්තේ යැ සතොස්ගුණ ඇත්තේ යැ පුකර්ෂවිවේක ඇත්තේ යැ ගණසඞගණිකා රතිත යැ රුකුළුවැර ඇත්තේ යැ ධුතයෙහි අනුසස් කියන්නේ යැ'යි මතුමත්තෙහි සිවුරු– පිඩුවා– සෙනසුන්–ගිලන්පස **බෙ**හෙසත් පිරි-කරින් පවරති. හේ මෙසේ කියයි: තිදෙනකුන්ගේ හමුවීමෙන් සැදහැති තුලපුත් බොහෝ පින් රැස් කෙරෙයි. සැදැහැ ඇති බැවින් සැදැහැති කුල-පුත් බොහෝ පින් රැස් කෙරෙයි. දෙයධර්ම ඇති බැවින් සැදූහැති කුලපුත් බොහෝ පින් රැස් කෙරෙයි. දක්ෂිණාර්භයන් ඇති බැවින් සැදැහැති කුලපුත් බොහෝ පින් රැස් කෙරේ. තොපට මැ මේ සැදහැ ඇත, දෙයධර්මය ද ඇති, මම ද පුතිගුාහකයෙමි. ඉදින් මම නො පිළි-ගන්නෙම නම මෙසෙයින් කෙපි පිනින් බැහැර වන්නවූ ය. මට මෙයින් අර්ත්ථ නැති. කොපට මැ අනුගුහ පිණිස පිළිගනිම්, එතැන් පටන් බොහෝ සිවුරු ද පිළිගනී. බොහෝ පිඩුවා ද පිළිගනී. බොහෝ සෙනසුන් ද පිළිගනී බොහෝ ගිලන්පස බෙහෙසත් පිරිකර ද පිළිගනි. යම් මෙබදු මුව හැකිළී මෙක් මුව හකුළත බවෙක් විස්මය ගැන්වීමෙක් විස්මය ගන්වන අයුරෙක් විස්මය කළ බවෙක් වේ ද, මේ පුතාංය පුතිෂෙධන සඪබාාංත කුහනවස්නූ නම්.

කතමං ඉරියාපථසඬාතං කුහනවතුදු: ඉබෙකවෙවා පාපිවෙණ ඉවජාපකලතා සමහාවනාධිපපායො, එවං මං ජනො සම්හාවිසයතීති ගමනං සණකීලපති ධානං සණකීලපත් නිසජජං සණකීලපති සයනං කණකීලපති පණීධාය ගවජති, පණිධාය තිටුඨති, පණිධාය නිසිදතී, පණිධාය නෙයාං කලෙපති, සමාහිලතා විය ගවජති, සමාහිලතා විය කිටුඨති, සමාහිලතා විය නිසිදත්, සමාහිලතා විය ගවජති, සමාහිලතා විය කිටුඨති, සමාහිලතා විය නිසිදත්, සමාහිලතා විය ගෙවජති, සමාහිලතා විය කිටුඨති, සමාහිලතා විය නිසිදත්, සමාහිලතා විය ගෙවජති, සමාභිලතා විය කිටුඨති, සමාහිලතා විය නිසිදත්, සමාහිලතා විය ගෙවජති, සමාභිලතා විය කිටුඨති, සමාභිලතා විය නිසිදත්, සමාහිලතා විය සෙයාං කලපත් ආපාථකණකාධිව ගොතී යා එවරුපා ඉරියාපථයක අටුඨපනා යටතා සණධපනා හාකුටිකා හාකුටියං කුහනා කුහායනා කුහිතවනං, ඉදං ඉරියාපථසඬාතං කුහනවතදු.

කතමං සාමතාජපානස්ඛාතං කුහනවතුරු; ඉබෙකඉොවා පාපිවෙජා ඉචුණාපකුලතා සම්භාවනාධිපැලයා එවං මං ජලනා සම්භාලවසයතිති' අරියධමමසනාහිසයිතං වාචං හාසති. යො එවරුපං චීවරං ධාරාත්, යො හණකි, ගො එවරුපං සමලණා මලභසලකබාති පතතං ධාලරති, ලොහථාලකං ධාරාත්, ධම්මකරකං ධාරාති, පරිසසාවනං ධාරෙත්, කුණුවිකං ධාරෙත්, උපාහනං ධාරාත්, කායබන්ධනං ධාරාත්, ආයෝගං ධාරෙති4, මසා සම්මණා ම්මහසමක්ඛාති හණක්. යසස **එවරු**ලපෘ උපරඣායෝ සෝ සම්මණා ම්මහස්කොති, හණති, යසස එවරුවො ආචරියො, එවරුපා සමානුපජඹායකා සමානාචරියකා මහතා සන්ට්ඨා සමහතතා සහායා, ලසා සමණො මහෙසලක්ඛාති හණති. ලයා එවරුලප විහාලර වසති. අඩුස්ලයාලග වසති - පාසාලද වසති - හම්මයෙ වසති -ගුහායං වසති – ලෙලණ – වසති – කුටියා වසති – කුටාගාරේ වසත්, අංචා වසති, මාළෙ වසති උදැමණඬ වසති, උපට්ඨානසාලායං වසති, මණතුලප වසත්, රුකුබමුලෙ වසත්, ලසා සමගණා මලහසකොොති හණත්, අථවා ලකාරඤඒකලකාරඤඒලකා හාකුටිකහාකුටිලකා කුහකකුහලකා ලපකලපලකා මූඛසංහාවිලතා අයං සමලණා ඉමාසං එවරුපාතං සනනානාං විහාරසමාපතතිනං ලහිති. තාදිසං ගමයිරං ගුළහං නිසුණං පටිචජනනං ලොකුකතරං සු*ඤ*ඤතාපටිසඤකුකතං කථං කලඑති. යෘ **ປ**වරුපා භාකුටිතා භාකුටියං කුහනා. කුහායනා කුතිකතාං, ඉදං සාමනතුජපපනසංබාතං කුහනවළු.

තසස පරෝචකසමබුදාසය ඉමානි තිංගි කුහනවඤානි පහිනානි සමුච්ඡිනතානි වුපසනතානි පටිපපසසආානි අභිබබුපපතනිකානි ඤාණ– භාහිතා දඩසාති, තසමා සෝ පරෝචකසමබුදො නිසාකුහෝ,

3. ධම්මිකරණ - ම ජ සං

4. ආයෝගබනාධනං ධාරෙක් – සාං

^{1.} සමාගිතොවිය සයති - පත

^{3.} ආපාරකරක්ඛායි ව හොති – කත්ම

බහාවිසාණ සූතුනිර්දේශය

චූලතිර්දෙශපාලි

ර්යාී්තර සධ්බාහත කුහතවස්තු තම කවර යත්; මෙලෙවහි ඇතැමෙක් පාප ඉව්ඡා ඇත්තේ ඉව්ඡායෙන්. මඩනා ලද්දේ බුහුමන් ලබන අදහස් ඇත්තේ මෙසෙයින් ජන තෙම මා බුහුමන් කරන්නේ යැයි ගමන් සකස් කෙරෙයි, සිටීම සකස් කෙරෙයි, හිදිම සකස් කෙරෙයි, ශයනය සකස් කෙරේ. පතා (පුාර්ත්රතා තබා) යෙයි, පතා සිටියි, පතා හිදියි පතා ශයනය කෙරේ. සමාභිතයකුසෙයින් යෙයි, සමාභිතයකු සෙයින් සිටියි, සමාභිතයකු සෙයින් හිදියි, සමාභිතයකු සෙයින් ශයනය කෙරේ. ජනයා හමුයෙහි ධාහන කරන්නකු සෙයින් වෙයි. යම මෙබදු ඉරියව් පිහිටුවීමෙක් පිහිටුවන අයුරෙක් සකස් කොට තැබීමෙක් මුව හැකිළි මෙක් මුව හකුළන අයුරෙක් විස්මය ගැන්වීමෙක් විශ්මය ගන්වන අයුරෙක් විස්මත බවේඩා වේ ද, මේ ර්යාීාපර සඩ්බාහත කුහනවස්තු නම

සාමන්තජල්පන සඩබාහත කුහනවස්තුව කවර යත්: මෙහි එකෙක් පවිටු අදහස් ඇතියේ ආශායෙන් මඩනා ලදුයේ ජන තෙමේ මා මෙසෙයින් සලකන්නේ වනැ'යි බුහුමන් කරවන සිත් ඇතියේ ලොවුතුරු දහම පිළි බැදි කොට බස් බෙණෙයි: 'යම් මහණොක් මෙබදු සිවුරක් ධරා නම් එ මහණ මහත් අනුහාව ඇත්තෙ යැ'යි බෙලණයි. යමෙක් මෙබදු පාතුයක් ධරා නම– ලොහො තලුවක් ධරා නම– ඩබරාවක් ධරා නම– පෙරහනක් ධරා නම්– කෙස්සක් ධරා නම්– වහනක් ධරා නම්– කාබහනක් ධරා නම්– ආයොගයක් ධරා නම් එ මහණ මහෙශාකා යැ'යි බෙණෙයි. යමක් හට මේබඳු උපාධාායයෙක් වේ නම් එ මහණ මහෙශාකා යැ'යි බෙණෙයි. යමක් හටමෙබදු ආචායාීයෙක්– මෙබදු සමානොපාධාායයෝ– සමානාවා යාීයෝ–මිතුයෝ–දෘෂ්ටමාතුමිතුයෝ–සමාක්තයෝ–සභායයෝ වෙත් තම, එ මහණ මහෙශාකා යැ'යි කියයි. යමෙක් මෙබදු විහාරයෙක වෙසේ තම– දික් පහයෙක වෙසේ තම, සිවුරැස් පහයෙක– සඳලු ගෙයෙක– oල්ගුභායෙක– ගල්ලෙනෙක– කිළියේක– කුඑගෙයෙක– අටල්ලෙක– මහලෙක– දික්හලෙක– උවටත් හලෙක– මණ්ඩපයෙක– රුක් මූලෙක වෙසේ නම්, එ මහණ මහත් ආනුහාව ඇත්තේ යැ'යි කියයි. තොහොත් ඉතා හැකිළේනුයේ ඉතා මුහුණ හකුඑවනස්ලු වූයේ ඉතා විස්මය කරවනුයේ ඉතා පලාප තෙපුල් බණනුයේ තමා ගේ මුබ් විශයෙන් 'මේ මහණ මෙබදු වූ ශාන්ත වූ මේ විහාරස්මාපතතින් ලැබෙනසුලු යැ'යි (මෛරමා ලවා) සමභාවනා කරවන ලදුයේ එබදු ගැඹුරු වූ ගුඪ වූ සියුම වූ පතිවජන්න වූ ලොකොත්තර වූ ශනාතා පතිසංයුක්ත වූ කථා කියයි. මෙබදු වූ යම මුහුණ හැකුඑමෙක් මුහුණ හකුළුවන බවෙක් විස්මය කැරැවීමෙක් විස්මය පැවැත්වීමෙක් කොහොන් බවෙක් වේ ද, මේ සාමන්තප්ල්පන සඩබාහත කූහනවස්තුව යැ'යි කියනු ලැබේ.

ඒ පසේ බුදුනට මේ තූන් කොහොන්වත් පුහිණ වූවාහු සමුවජින්න වූවාහු සන්හිදුණාහු දුරලන ලද්දහු අහවොහත්පත්තික වූවාහු නුවණ ගින්නෙන් දවන ලද්දහු වෙකි. එහෙයින් ඒ පසේ සමුබුදුහු 'නික්කුහ' නම් වෙති. නිපපිපාෂසාති. 'පිපාසා' වුච්චති තණතා, 'යො රාගො සාරාගෝ -ලප- අභිජකා ලොහෝ අකුසලමුලං.''a සා පිපාසා තණතා තසා පචේචකසමබුතාසා පහිනා උච්ණිතනමුලා තාලාවඤ්කතා අනභාවකතා ආයතිං දනුපපාදධමමා, තණා යසා පටේචකසමබුතා නිප්පාලසාති 'නිලෙලාලුපෝ' නික්කුහෝ නිප්පිපාසො.'

නි.මමකෙතා නිදධනතකසාවමොහොති 'මකෙකා'ති 'ලයා මකෙකා <mark>මක</mark>බායනා මකබායිතතතං නි**ව**ඩූරියං නිවඩුරියකමමං: කසාවොති' ථාලභා ສසාලවා, ලදලසා කසාලවා, මොලහා කසාලවා, ලකාලධා උපනා øහා මයකා පලාසො −eප− සඛ්බාකුසලාහිසංබාරා කසාවා. ලමාහොති: දුකොට අඤඤණං, දුසාබසමුදුලය අඤඤණං, දූසාබනිරොධෙ අඤඤණං පු**බබ** ගතා දුක්ඛනිලරාධගාමිනියා පටිපදය ඇකුඤුණං രക്കുക്കം අපරනෙත අ**ඤඤ**ණං, පුබ්බන්තාපර නත අණැඤණං, ඉදපපච්චයතා පටිවඩසමූපානෙකසු ධලම්වසු අකුඤුණං, යං එවරුපං പ്പുക്കും අනනුබොබො අපාටිමව්බො අසංගාහනා අනාභිසම්යා **අදසස**නං අසමළෙසකුනා අපචටිවේසකුනා අපචවියකුකම්මං අපරිලයාගාහනා දුලබෑ ජඣා ධාලාං අසමපජඤඤං වොංහා පවොහා සංවොහා අව්ණිා අර්ජෝමෙසා අවිජණයොමෙගා අව්ජිානුසමයා අව්ජෝපරි⁻ යටුරානං අච්ජජාලඞයි මොමහා අකුසලමුලං. තසස පමෙවාකසමබුණිසා මයෙකා ච මොහො ච වනතා සංවනතා නිලධනතා පහිනා සමුචළිගතා වුපසනතා පටිපාසාදධා අහබබුපාතතිකා ඤාණශයිනා දඬ්ඨාති ''ලසා පල වචකස මබුල දඩා 'නිමා කෙබා නිදඬ නැකකසාව ලමා හො'

න්රාසසො සබබලොකෙ හවිතාති ''ආසා'' වුචවති තණතා, ''යො රාගො සාරාගො –පෙ– අභිජිකා ලොහො අකුසලමුලං'' සබබලොකෙති: සබබඅපාය ලොකෙ සබබ මනුසසලොකෙ සබබ දෙවලොකෙ සබබබනුවලොකෙ සබබධාතුලොකෙ සබබආයතනලොකෙ. න්රාසසො සබබලොකෙ හවිතාති සබබලොකෙ නිරාසසො හවිත. ගිහාමණතාහවිතා, නිපවනසො හවිතාති 'නිරාසසො සබබලොකෙ හවිතා එකො චරෙ බහාවිසාණකපො.'

ලතනාහ සො පලච්චකස**ම**බුදෙඛා:

''නිලෙලාලුපො නිකකුහො නිපවිපාසො නිමාකෙඛා නිදඩසනකසාවමොහො, නිරාසසො සබබලොකෙ හවිතා එකො චලර බහාවසාණකලපා''ති.

a. ධර්මසංඛ්‍රයාණි - විත්තුපපාදකණයි

2. නිලෙලා ලුපෙපා - ව වි

^{1.} අනහාවංගතා - ව වී ම ජ සං

නිපපිපාසො යනු: 'පිපාසා'යී කෘෂ්ණාව කියනු ලබයි. ''යම් රාගයෙක්... අධිකරාගයෙක් අභිධාායෙක් ලොහ සඞ්බාහත අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි.'' ඒ පිපාසා සංඛාාත තෘෂ්ණාව ඒ පසේ බුදුනට පුතීණ වූ යැ උසුන් මුල් ඇත්තී යැ, තාලවස්තුවක් මෙන් කරන ලදු යැ, අනුඅභාවය කරන ලදු යැ, මත්තෙහි නූපදනා සැහැවි ඇත්තී යැ. එහෙයින් ඒ පසේ සමබුදුහු 'නිප්පිපාස' වූවාහු නුයි 'නිල්ලොලුපො නික්කුහෝ නිප්පිපාසෝ' යනු වේ.

නිමාකෙඛා නිදධනතකසාවමොහො – ''මක්ඛො'' යනු: ''යම් මකුබවෙක් පරගුණ මකන අයුරෙක්, ගුණ මැකූ බවෙක් ඊෂාීාවක් ඊෂාීා බවෙක් වේ ද එය යි. කසාවො යනු: රාගය කසට යැ ද්වෙෂය කසට යැ මොහය කසට යැ කොධය බද්ධවෛරය මකුබව යුගගාහය ... සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයෝ කසටයෝ යි. මොහො යනු: දුක්හි නො දන්-මෙක් දුක් උපදනා හේතුයෙහි නො දන්මෙක් දුක්ඛනිරොධයෙහි නො දන්මෙක් දුක් නිරුද්ධ කරන පිළිවෙත්හි නො දන්මෙක් ඉදංපුතාතා පුතිකාසමුත්පන්නධර්මයන්හි නො දූන්මෙක්, මෙබඳු වූ යම නො දූන් මෙක් නො දක්මෙක් අනවබොධයෙක් අනනුබොධයෙක් අපුතිවෙධයේක් නො වැදගැන්මෙක් නො බැසගැන්මෙක් සම වැ නො බැලීමෙක් පුතා-වෙක්ෂා නො කිරීමෙක් පුතාක්ෂ නො කිරීමෙක් දුර්මෙධායෙක් බාල බවෙක් අසමාග්ඥානයෙක් මොහයෙක් පුමොහයෙක් සම්මොහයෙක් අවිදාහයෙක් අවිදාහඬසයෙක් අවිදාහයොගයෙක් අවිදාහනුශයයෙක් අවිදාහ පයසුත්ථානයෙක් අවදාහ පරිඝයෙක් මොහ අකුශල මූලයෙක් වේ ද එය යි. ඒ පසේ බුදුන් විසින් මකුබව ද කසට ද මොහය ද වමාරනලදහ මැනැවින් වමාරතලදහ වටාලා නූපදනා අයුරින් බැහැර කරන ලදහ පුහිණයහ මූලුසුන් කරනලදහ සන්භිදුවන ලදහ පුතිපුශුඛ්ධයහ යළි උපදනට නො නිසි කරන ලදහ නුවණ ගින්නෙන් දවන ලද නුයි ඒ පසේ බුදුහු 'නිම්මක්බ නිද්ධන්ත කසාව මොහ' නම් වෙත්.

න්රාසසො සබබලොකෙ හවිතා යනු: 'ආසා' යි තෘෂ්ණාව කියනු ලැබෙයි: යම් රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක්... අභිධාායෙක් ලොහ අකුශල මූලයෙක් වේ ද එය යි. සබබලොකෙ යනු: හැම අපායලෝකයෙහි හැම මනුෂාලෝකයෙහි හැම දිවාලෝකයෙහි හැම ස්කන්ධලෝකයෙහි හැම ධාතුලෝකයෙහි හැම ආයතනලෝකයෙහි. න්රාසසො සබබලොකෙ හවිතා යනු: සියලු ලොකයෙහි ආශා නැති වැ තෘෂ්ණා නැති වැ පිපාසා නැති වැ නුයි 'නිරාසසො සබබලොකෙ හවිත්වා එකො වරෙ බග්ගවිසාණ-කප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ ඒ පසේ බුදුහු: ''නිලලලාලපො –පෙ– එකො වරෙ බගගවිසාණකපෙපා''යි. 3.

පාපං සහායං පරිවජජයෙථ අතාසාදසයිං විසමේ නිවිටුඨං, සයං න සෙවේ පසුතං පමතාං එකො චර බගාවිසාණකපෙපා.

පාපං සහායං පරිවජජයෙථාති: 'පාපසහායෝ' වුචවත් ''යෝ සො සහායෝ දසවතථුකාය මිච්ඡාදිලිසියා සමනානාගතෝ'. නත්වී දිනකං නත්වී යිටුඨං, නත්වී හුතං, නත්වී සුකටදුකකාටානං,' කමමානං එලං විපායකා, නත්වී අයං ලොකො, නත්වී පරොලොකො, නත්වී මාතා, නත්වී විතා, නත්වී සහතා ඔපපාතිකා, නත්වී ලොකො සමණාමුහාමණා සමමගොතා සම්මාපටිපතනා යය ඉමං ච ලෝකං පරං ච ලෝකං සයං අභිණැඤ, සච්ඡිකත්වා පරෝදෙනත්''නි අයං පාප සහායෝ පාපං සහායං පරිවජජයෙථාති: පාපං සහායං වරෙජයා පරිවරේජාා'ති 'පාපං සහායං පරිවජජයෙථ'.

අනත්දසයිං විසමේ නිවිටයනත්: 'අනත්දසයි, වූවරති යො සොසායො දසවත්ථුකාය මිව්ඡාදිලයියා සමනතාගතො නත් දිනකං නත් සිටයං - පෙ - යෙ ඉමං ච ලෝකං පරං ච ලෝකං සයං අභිකුකු සච්සිකතා පවෙදෙනත්'ති. විසමේ නිවිටයිනත්: විසමේ කායකමො නිවිටයං, විසමේ වර්කමො නිවිටයං, විසමේ මනෝකමො නිවිටයං, විසමේ පාණාතිපාතෙ නිවිටයං, විසමේ අදිනතාදනෙ නිවිටයං, විසමේ සාමෙසුම්ච්ඡාචාරෙ නිවිටයං, විසමේ මූසාචාදෙ නිවිටයං, විසමේ කාමෙසුම්ච්ඡාචාරෙ නිවිටයං, විසමාය එරුසාය වාචාය නිවිටයං, විසමේ සමඑපෙලාපෙ නිවිටයං, විසමාය අභිජකාශ නිවිටයං, විසම වාහපාදෙ නිවිටයං, විසමාය අභිජකාශ නිවිටයං, විසමේ වාහපාදෙ නිවිටයං, විසමාය අභිජකාශ නිවිටයං, විසමේ පානාපාදෙ නිවිටයං, විසමාය මීච්ඡාදිටයියා නිවිටයං, විසමෙසු සභානාලෙසු නිවිටයං, විසමාය මීච්ඡාදිටයියා නිවිටයං, විසමෙසු සභානාලෙසු නිවිටයං, විසමෙසු පණාතිවයං, භනතං අංශීනං උපගතං අජෙකාසිතං අධිමුකානත් 'අනත්දසයිං විසමේ නිව්ටයං'.

^{1.} සුකත දුකක තානං - මජසං

අතර්ථ එළවන (විෂමකායකර්මාදි) .විෂමයෙහි බැසගත් පාප මතයන් දුරලන්නේ යැ, දෘෂ්ටි විසින් ලැගුණු පුමත්ත වූවහු (පස්කම ගුණයෙහි වුහුටු සිත් ඇත්තහු) පෙ.මේ නො සෙවුනේ යැ, කගවෙහෙණ) හහක් සෙයින් එකලා වැ සරනේ යි.

පාපං සහායං පරිවජජයෙථ- යම් මිතුරෙක් දශවස්තුක මිථාාදෘෂ්ටියෙන් සමන්වාගත වූයේ ද: දුන් දයෙහි විපාක නැත. යැදි දයෙහි විපාක නැත, මහායාගයෙහි විපාක නැත, සුකෘතදුෂ්කෘත කර්මයන්ගේ එලවිපාක නැත, මෙලොව නැත, පරලොව නැත, මව නැත, පියා නැත, ඔපපාතික සත්ත්. වයෝ නැත, යම කෙනෙක් මෙලොව ද පරලොව ද තුමූ විශිෂ්ට ඥානයෙන් දන පතාක්ෂ කොට පුකාශ කෙරෙත් නම් එබදු සමාග්ගත වූ සමාක් පුතිපන්න වූ මහණබමුණෝ ලොව නැතැ'යි මීථාහදාෂ්ටි සමන්වාගත වේ ද, හේ 'පාපසහාය' යි කියනු ලැබෙයි. මේ 'පාපසහාය' නම් වේ. පාපං සහායං පරිවජජයෙථ යනු: පාප මිතුයා හැරපියන්නේ යැ හාත්පයින් හැර පියන්නේ නුයි 'පාපං සහායං පරිවජ්ජයෙථ' යනු වේ.

අනස්දසයිං විසමේ නිවිටයිං- යම් මිතුරෙක් දශවස්තුක මීථාාදාෂ්ටි යෙන් සමන්වාගත වේ ද: දුන් දයෙහි විපාක නැත, යාගයෙහි විපාක නැත... යම කෙනෙක් මෙලොව ද පරලොව ද තු මූ විශිෂ්ට ඥානායෙන් දන පුතාක්ෂ කොට පුකාශ කෙරෙත් නම් එබදු සමාග්ගත වූ එබදු මහණ බමුණෝ ලොබෙ නැතැ'යි මීථාා දෘෂ්ටියෙන් යුක්ත වූයේ ද හේ 'අනර්ථදර්ශි'යි කියනු ලැබෙයි. විසමේ නිවිටයිං යනු: විෂම වූ කායකර්මයෙහි පිවිසුණු විෂම වූ වාක්කර්මයෙහි පිවිසුණු විෂම වූ මනොකර්මයෙහි පිවිසුණු විෂම වූ පාණ වධයෙහි පිවිසුණු විෂම වූ අදත්තාදනයෙහි පිවිසුණු විෂම වූ පාණ වධයෙහි පිවිසුණු විෂම වූ අදත්තාදනයෙහි පිවිසුණු විෂම වූ කාමේථාා-වාරයෙහි පිවිසුණු විෂම වූ අදත්තාදනයෙහි පිවිසුණු විෂම වූ සිදු මාරාසංක් පිවිසුණු විෂම වූ මාෂා වාදයෙහි පිවිසුණු විෂම වූ සිදු පාණ වාරයෙහි පිවිසුණු විෂම වූ අදත්තාදනයෙහි පිවිසුණු විෂම වූ සිදු නොමරයා මාරාසංක් පිවිසුණු විෂම වූ මාෂා වාදයෙහි පිවිසුණු විෂම වූ පිය වේ පිළ වීම වූ අභිධානයෙහි පිවිසුණු විෂම වූ සංස්කාරයන්හි පිවිසුණු විෂම වූ සෙද්ව-කාමගුණයෙහි පිවිසුණු විෂම වූ පඤ්ච නීවරණයෙහි පිවිසුණු විෂම වූ පඤ්ච කාමගුණයෙහි පිවිසුණු බාෂම වූ පඤ්ච නීවරණයෙහි පිවිසුණු වැදගත් කක්ත වූ ඇලුණු එළඹුණු බැසගත් අධිමුක්ත වූ නුයි 'අනත්ථදස්යිං විෂම නිව්ටයං' යනු වේ.

සයං න සෙවෙ පසුතං පමතතනති− පසුතනතී: 'යොපි කාලම එසති ගලවසති පරියේසති තචවරිතො තබාහුලො තගහරුකො තසනිලනනා තලපාලනා තපාබහාරෝ තැයිමුතෙනා තැයිපතෙයෙයා-'ගොපි කණ්කාවමසන රුම්ප පරියෙසති. ලසාපි කාලම පසුලතා'. සංස - ගලන - රලස - එොටය බෙබ පරියෙසති කවවරිකො තබබහුලො තුගුරුලකා තුනුහිලනුකා තපොනො තපාබහාරො තදයිමුකො ກະໂຮອກອຝານ, ອະນອີ කාමපසුອກນ[™] ອຝນອີ ກ.ອາສາ ຍອສ ້໐ເອອ පටිලහති සමදද- ගණෙ- රස- මොටය්ඛෙබ පටිලහති කච්චරිතො තබබහුලෙං තඟාරුකො තහනිනෙකා තපොනො තපාබහා රො සොපි කාමපසුතො.. යොපි කණ්තා තැධිමුතො ສເ໕ຬ໑ສ໑ຝະ. පරිභුඤ ති. වලසන රුපෙ සලදද - හලඣ-රසෙ– ඓාඩ්ඨයේඛ පරිභුඤ ජිති තබබහුලලා තගාරුලකා තනතිලකක තපපඛහාරො තදයිමූලතතා තදයිපමතමයාහා, මසාපි තුලපපාලනා යථා කලහකාරලකා කලහපසුලතා, කම්මකාර ගතා කාමපසු@තා. ගොචරපසුතො, කම් පසුතො. ගොච්රෙ චරලනතා ඣායී එවි මිවිට මියා එසති ගවෙසති පරියෙසති ඣානපසුතො, කාලම ත ඉවරි කො තබබහු ෙලා තනතිලතනා තගාරුකො තපොලනා තදයිපලතලයාහා, සොපි කාමපසුතො. තැධිළිලකතා තසාබහාලටා ලයාපි කණ්කා විමසන රුලප පරියෙසකි – ලප – ලයාපි කණකාවිලසන රූලප පටිලහති - පෙ - යොපි තණතාවලසන රූලප පටිහුඤජත්, සදෙද -පරිභුඤජති, ගලඣ – රමස – ඓාට්ඨමඛ්ඛ තබබහුලලා තු ගැරුකො තතනිතෙකා තුලෙසානො තුපටබනාරො තදයිමු නතා තදධිපලනයොහා ලසාපි කාමපසුලකා. පමතතනති: පමාලද වන්නුබෙබා; වවිදුචවරිමක වා මනොදුවා රිතෙ වා කායදුවදි රිලන වා ප්රාමා ໝາອີຫຼ∈ණස ຍາ ຍົກກະສະ ອຍາະສອດໝາ⁸ ອຍາະສດໝາຊງອອເອາ.³ කුසලානං ධම්ඖනං භාවනාය අසකකවවකිරියතා අසාතචවකිරියතා අනවලසිත කිරියාතා⁴ ඔලීනවුතතිතා නිසාබිතාඡඥතා නිසාබිතනධුරතා අනාලසවනා අභාවනා අබහුලිකමමං අනයිට්ඨානං අනනුයොලනා පමාලදු. 'ලයා එටරැලපා පමාලද පමජජනා පමජජීකතාකං, අයං වුවටක් පමාලද. සයං න සෙවෙ පසුතං පමතතනති: පසුතං න ඉසලවයා පමතාං ච න ໐ສ໑ຎຏຘ, න ලස වෙයා, න නිෂෙමොයා, න ക്രം සාමං ·සංෂසලවයය න පටිසංෂෛරායා න ආවරෙයා න සමාචශරයා න සමාදය 'සයං න සෙවේ පසුනං පමකකං එකො චුරෙ වතෙතයාහති බගගවිසාණකලංකා'.

තෙනාහ සො පඉව්විකසම්බුලද්ධා:

''පාපං සභායං පරිවජජයෙථ අනතුවදකසිං විසලම නිවිවසං, සයං න සෙවේ පසුතං පමතතං එකො චරෙ බහාවිසාණකලෙසා''ත්.

1. කාමපසසුගතා - ම ජ සං

8. වොසගගානුපපදනං--මජයං

2. වොසගෙනා-ම ජ සං

4. අතිවයිත කිරියකා – ම–ව–ව-ක

සයං න සෙවෙ පසුතං පමතතං- 'පසුතං' යනු: යමෙකුත් කාමයන් එෂණ ගවෙෂණ පයොෂණ කෙරේ ද එහි සරනුයේ එය බහුල කොට ඇතියේ එය ගරු කොට ඇතියේ එයට නැමුමෙන් අතිශයින් නැමුණේ එයට බර වූයේ එහි අධිමුක්ත වූයේ එය අධිපති කොට ඇතියේ වේ නම හෙ ද කාමියෙහි 'පසුත්' වෙයි. යමෙකුත් කෘෂ්ණා වශ්යෙන් රූපයන් පයොර්ෂණ කෙරේ ද ශබ්දයන්– ගන්ධයන්– රසයන්– ස්පුෂ්ටවායන් පයෙහිෂණ කෙරේ ද, එහි සරනුයේ එය බහුල කොට ඇත්තේ එය ගුරු කොට ඇත්තේ එයට නැමුණේ අතිශශීන් නැමුණේ එයට බැහිල් වූයේ එහි අධිමුක්ත වූයේ එය අධිපති කොට ඇත්තේ වේ නම් ගේ ද කාමයෙහි 'පසුත' වෙයි. යමෙකුත් තෘෂ්ණා වශයෙන් රූපයන් ලබා ද ශබ්දයන්– ගන්ධයන්– රසයන්– ස්පුෂ්ටවායන් ලබා ද, එහි සරනුයේ එය බහුල කොට ඇත්තේ එය ගුරු කොට ඇත්තේ තන්නිමන තත්පුවණ තත්පුාග්හාර තද්ධිමුක්ත වූයේ එය අධිපත් කොට ඇතියේ වේ නම් හෙ ද කාමයෙහි 'පසුත්' වෙයි. යමෙකුත් තෘෂ්ණා වශයේන් කාමයන් පරිභොග කෙරේ ද. ශබ්දියන්– ගන්ධයන්– රසයන්– ස්පුෂ්ටවායන් පරිභොග කොරේ ද තව්වරිත තබ්බහුල තග්ගරුක තන්නිමින තත්පුවණ තත්පුංග්භාර තදධි මුක්ත තැධිපති වේ නම් හේ ද කාමයෙහි 'පසුත' වෙයි. ියම්සේ කලහ කිරනුයේ 'කලහපසුත' නම් වේ ද, කර්මකරනුයේ 'කම්මපසුත' නම් වේ ද, ගොවිරයෙහි සරතුයේ 'ගොවරපසුක' නම් වේද, ධාහන කටිනුයේ 'යාඛාන පර්යෙෂණ කෙරේ නම් තව්චරිත තද්බහුල තද්ගරුක තන්නිමන තත්පුවණ තත්පාග්හාර තැයිමුක්ත තැයිපති වේ නම් හෙ ද කාමයෙහි 'පසුක' නම් වෙයි. යමෙකුත් තෘෂ්ණා වශයෙන් රූපයන් ප්රොෂණ කෙරේ ද ... යමේකුත් තෘෂ්ණා වශයෙන් රූපයන් ලබා ද ... යමේකුත් තෘෂ්ණා වශයෙන් රූපයන් පරිභොග කෙරේ ද, ශබ්දයන්– ගන්ධයන්– රසයන්– ස්පුෂ්ටවායන් පරිභොග කෙරේ ද, තව්වරිත තද්බහුල තද්ගරුක තන්ගිමන තත්පුවණ තත්පුාග්හාර තදයිමුක්ත තදයිපත් වේ නම් හේ ද කාමයෙහි 'පසුත්' නම් වෙයි. පමතතං ගනු: 'පමාද' ග කියයුතු වෙයි: කායදුග්වටිතයෙහි හෝ වාග්දුශ්චරිතයෙහි හෝ මිනොදුග්චරිතයෙහි හෝ පස්කම ගුණයෙහි හෝ සිත බැසැ ගැනීමෙක් පුනපුනා බැසැගැනීමෙක් කුසල්දහම් වැඩීමෙහි නො සකසා කරන බවෙක් සතතයෙන් නො කරන බවෙක් නිරතුරු නො කරන බවෙක් ලීනවෘත්ති ඇති බවෙක්. බහාතැබූ වීයාවර්න්ද ඇති බවෙක් බහාතැබූ වියාඩුර ඇති බවෙක් ආසෙවන නො කිරීමෙක් නො වැඩීමෙක්. පුනපුනා නො වැඩීමෙක් නො පිහිටීමෙක්. නො යෙදීමෙක් පුමාදයෙක් වේ දී මෙබඳු යම් පුමාදයෙක් පුමාද අයුරෙක් පුමාද වූ බවේක් වේ ද මේ පුමාද යි. කියනු ලැබේ. සියං න සෙවේ පසුනි පමසකං යනු; ලැගණහු (පසුතයා) නො සෙවුනේ යැ පුමාද වුවහු දී තෙමේ සෙවනය නො කරන්නේ යැ ගිසෙවන නො කරන්නේ යැ සංසෙවන නො කරන්නේ යැ පුන්පුනා සෙවනය නො කරන්නේ යැ ඇසිරි නො කරන්නේ යැ මැනැවින් ඇසිරි නො කරන්නේ යැ සමාදන් කොට ගෙන නො පවත්නේ නුයි 'සයං න සෙවෙ පසුකං පමත්තං එකොවරෙ බග්ගවසාණකප්පො' යනු වේ.

එධින් ව**දුළහ ඒ පසේ බුදුහු**:

''පාපං සහායං –පෙ– එකො වරෙ බගගවිසාණකපෙපා''යි.

4

බහුසසුතං ධම්මධරං හජේථ මහතා උළාරං පටිභානවනකං, අදුදු අත්රානි විනෙයය කම්බං එකො චරේ බහා විසාණ කපො.

බහුසසුතං ධම්මධරං හජේථංති බහුසසුතො හොති මිතොත සුකධලරා සුත සහතිවයො, යෙ නෙ ධමමා ආදි කලාහණා – පෙ – සාත්ං සවාණුනං ංකවලපරිපුණණං පරිසුදබං බුහුමචරියං අභිවදනත්, තථා රුපාසස ධම් ං බහුසසුතා හොනති ධතා¹ වචසා පරිචිත, මනසානුපෙකබිතා දිටයියා සුපපටිවිදධා. ධම්මධරනති: ධම්මං ධාරෙතතං සූකතං ගෙයාං වේයාා කරණං ගාථං උදනං ඉතිවුතාකං ජාතකං අබහතධම්මං වේදලැලං. බහසසතං ධම්මධරං හජෙටාති බහුසසුතං ව ධම්මධරං ව මිතතං හජෙයාන සංහලජයා සෙවෙයා නිසෙවෙයා සංසෙවෙයා පටිසෙවෙයාා'ති 'බහුසසුතං ධම්බධරං හජේථ'.

<mark>මිතතං උළාරං පටිභානවනත</mark>නති උළාරො හොති මිතෙනා සීලෙන ධිනා පඤඤය විමුත්තියා විමුත්තිඤාණදසැනෙන. ප**ටිභාන** සමාදිනා ກອຝາ ອວີໜັກຍອກກາ ອິດໂພກກົອວີໜາກຍາ ອິຊຍອາ **වනත**නති: පටිභානවා අධිග€පටිභානවා, කතමො පරියතුණිපටිභානවා; ඉධෙකච්දි සං බුබවවනං . පරියාපුතං * හොති සුකතං ගෙයාං වෙයාකරණං ගාථා උදනං ඉත්වූතතකං ජාතකං අබභුධ මමං වෙදලලං.

කතුලමා පරිපුවුණා පටිභානවා: ඉධෙකුවේ පරිපූචජිතා'පී oහාති, අ ෙසුව, ඤායෙ ව ලක්බණේ ච කාරණේ ච ඨානාධා**න**ව. තසක පරිපුචඡං නිසකාය පටිහාති, අයං පරිපුචඡා පටිහානවා.

කතුමො අධිගමපටිභානවා ඉධෙකවවසස අධිගතා මහානති වතතාරෝ සතිපටයා නා චතාරෝ සම්මපාධානා චතාරෝ ඉදයිපාද පඤ්ච්නියානි පඤව බලාන් සකාබොජඣඩගා අරියෝ අඩ්ඪඩ්ගිකො මලෙනා චකාරුරේ අරිය මහතා වතතාරි සාමඤඤඵලානි් වතලසසා පටිසමසිදුලයා ජ අභිඤඤුයො. තසා අතෝ කාතෝ ධමේමා කාතෝ නිරුතුදු කාතා. අතෝ කාත අනෝ පටිහාති, ධමෝ ඤාතෙ ධමෝ පටිහාති, නිරුනනියා ඤාතාය නිරුතන් පටිහාති. ඉමෙසු තිසු ඤාණං පටිහානපටිසමහිද. සො පමේවක සමබුබො ඉමාය පටිහාන පටිසමහිදය උපෙතො සමුලපතො උපගතො සමූපගලතා උපපලනකා සම්පනෙකා⁵ සමනකාගලතා. තසමා පලචාක සම්බුදෙධා පටිහානවා. යසස පරියකති නැතී පරිපුචඡා නැති අධිගමො නත්, කිං තසස පටහායිසසනිති 'මිනතං උළාරං පටහානවකකං'.

- 1. ධාතා ම ජ සං 2. තයොපටිහාණවා ව-ව 8. පරියා පුටයා ගොති - ව–ව් පරියාපුඨං - සාක.
- 4. වසාසාරිමජ් සාමඤඤඵලාති ප ව වී
- 5. සමූපපලනානා -ම ජ ස• 6. පරිපුවජං නාස්ථි- ව ව

බහුගැත වූ ධර්මධර වූ උදර වූ වැටහෙන නුවණ ඇති මිතුයකු හජනය කරන්නේ යෑ (ආත්මාර්ථාදි) අර්ථයන් දන කගවෙහෙණහහක් සෙයින් එකලා වැසරනේ යි.

බහුසසුසං ධම්මධරං හපේථ යනු: ඇසූ පිරු සැන් ධරන ඇසුපිරු සැන් රස් වූ මිතු සෙම බහුගුස වෙයි. යම ධර්ම කෙනෙක් ඇදිකලාහණ වූවාහු... අර්ත්ථ සහිත වූ වාඤ්ජන සහිත වූ කෙවලපරිපූර්ණ වූ පරිදුද්ධ වූ බුන්ම වයාසිය පකාශ කෙරෙක් ද එබඳු වූ ධර්මයෝ ඔහු විසින් බොහෝ කොට අසන ලද්දහු ධරනලද්දහු වචනයෙන් පුගුණ කරන ලද්දහු මනසින් පුනපුනා බලනලද්දහු දෘෂ්ටියෙන් මොනොවට පුතිවේධ කරන ලද්දහු වෙති. ධම්මධරං යනු; සූතු ගෙයා වෙයාහකරණ හාථා උදන ඉතිවුන්තක ජාතක අද්භූතධර්ම වෙදල්ල යන දහම දරන. බහුසසුසං ධම්මධරං හජේථ යනු: බහුගැක වූ ද ධර්මධර වූ ද මිතුයකු හජනය කරන්නේ යැ මොනොවට හජනය කරන්නේ යැ සේවනය කරන්නේ යැ නොයෙක් අයුරින් සේවනය කරන්නේ යැ මොනොවට සේවනය කරන්නේ යැ පුනපුනා සේවනය කරන්නේ නුයි 'බහුස්සුකං ධම්මධරං හජේථ' යනු වේ.

දිකකං උළාර පටිභාතවතකං යනු: ශීලයෙන් සමාධියෙන් පුඤායෙන් විමුක්තියෙන් විමුක්තිඥානදර්ශනයෙන් මිතු කෙම උදර වෙයි. පටිභාන වතතං යනු: පය්ථාප්තිපුකිහාන ඇත්තේ යැ පරිපාචණපුතිහාන ඇත්තේ යැ අධිගමපුතිහාන ඇත්තේ යැයි පුතිහානවත්හු තිදෙනෙකි. පය්ථාප්ති පුතිහාන ඇත්තේ කවරැ යත්: මෙසස්නෙහි ඇතැමකු විසින් සූතු ගෙයා වෙයාාං කරණ ගාථා උදන ඉතිවුත්තක ජාතක අද්භූතධර්ම වෙදල්ල යන බුද්ධවචනය පිරිවහන ලද වෙයි. ඔහට පය්ථාප්තිය නිසා වැටහෙයි. මේ පය්ථාප්ති පුතිහාන ඇත්තේ වෙයි.

පරිපෘච්ඡා පුතිහාන ඇත්තේ කවර යත්: මෙ සස්නෙහි ඇතැමෙක් අර්ථයෙහි ද නාසායයෙහි ද ලක්ෂණයෙහි ද කාරණයෙහි ද ස්ථානාස්ථාන-. යෙහි ද (ගැටපද) පිළිවිස්නෝ වෙයි. ඔහට පිළිවිසීම නිසා වැටහෙයි මේ පරිපෘච්ඡාපුතිහාන ඇත්තේ යි.

අධිගම ප්‍රතිභාත ඇත්තේ කවර යත්: මෙ සස්නෙභි ඇතැමක විසින් සතර සිවටන් සතර සමාක්දුධානය සතර සෘද්ධිපාදය පඤ්චෙන්දියය පඤ්චබලය සප්තබෝධාසීගය ආයාර්අෂ්ටාංගික මාර්ගය සතර ආයාර්මාර්ගය සතර ශාමණාඵලය සිව පිළිසිඹියා. ෂඩ්භිඥා අධිගම කරන ලද වෙති. ඔහු විසින් අරත්ථ (හෙතුඵල) ය දන්නා ලද යැ ධර්මය (හෙතුව) දන්නා ලද යැ නිරුක්ති දන්නා ලද යැ. අර්ථය දත් කලැ අර්ත්ථය වටහයි ධර්මය දත් කලැ ධර්මය වටහයි– නිරුක්තිය දත් කලැ නිරුක්තිය වටහයි ධර්මය දත් කරුණෙහි ඥානය 'ප්තිභාත ප්රිකිෂාවිත්' නම වෙයි. ඒ පසේබුදුහු මේ ප්තිභාන ප්රික්ෂාවිද්ඥානයෙන් උපෙතයහ සමුපෙතයහ එළඹසිටියහ සංසුක්තයහ නො වෙනස් වූහ පරිපූර්ණයහ සමන්ව ගතයහ එසින් පසේ බුදුහු ප්තිභාතවත්හ. යමක්හට පයාර්ෂ්ති නැද්ද, පරිපෘච්ඡා නැද්ද, අධිගම තැද්ද, ඔහට කුමක් වැටහෙන්නේ ද නුයි 'මික්තං උළාරං පටිභානවන්තං' යනු වේ. අඤඤය අස්ථානි විනෙශා කඩ්බනති: අත්තාස්ථං අඤඤය පරස්ථං අඤඤය උහයත්ථං අඤඤය දිට්ඨධම්මකත්ථං අඤඤය සම්පරායිකත්ථං අඤඤය- පරමත්ත්ථං¹ අඤඤය අභිඤඤය, ජානිත්ථා තුලයින්ටා කිර යින්ටා විභාවයින්ටා විභූතං කන්ටා කම්බං විෂොයා පථිවිනෙයා පජනෙයා විනොදෙයා බාහත්කරෙයා අනභාවං ගමෙයාොති 'අඤඤය අත්ථානි විනෙයා කම්බං එකොවුරෙ බහා විසාණ කපෙසා.'

තෙනාහ සො පචෙතසමබුඩො:

බහුසසුතං ධම්මධරං හජේථ මහතං උළාරං පටිභානවනතං, අඤඤය අත්ථානි විනෙයා කඩබං එකො චරේ බගාවිසාණකපෙයා''ති.

5.

බිඩ්බං රතිං කාමසුබං ච ලොකො අතලංකරිතිා අත**පෙසබමා**තො, විභුසණටධානා විරතො ස**ච**ාවාදී එකො චරෙ බහා විසාණකලෙසා.

බඩාං රතිං කාමසුබං ච ලොකෙත්: 'බිඩඩා'ති දොබිඩා කායිකා බඩාං රතිං කාමසුබං ච ලොකෙත්: 'බිඩඩා'ති දොඩිඩා කායිකා බඩාං ව වාචයිකා බීඩබා ච - පෙ - අයං වාචයිකා බීඩඩා. රතීති අනුකකණයිතායි වචනමෙතං 'රති'ති. කාමසුබහති: වුතතං හෙතං හගවතා: ''පඤ්මීමේ හිසබවේ කාමගුණා. කතමේ පඤා; චතබු-විශේඤයෝහ රූපා ඉටයා කනතා මනාපා පියරුපා කාමූපසංහිතා රජනීයා, සොතමිණෙඤවාහ සැද - පෙ - ඝානවිණෙඤයෝහ ගණා-ජීවතාවිණෙඤයෝහ රසා - කායවිණෙඤයෝහ ඓාටය්ඛබා ඉටයා කනතා මනාපා පියරුපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. ඉමෙබො හිසබවේ පංචකාම ගුණා. යං බො හිසබව ඉමෙ පංචකාමගුණෙ පගිචව උපාජනී සුබං සොමනසසං ඉදං වුචාති කාමසුබං⁴'' ලොකොති. මනුසාලො කො'ති 'බිඩබං රතිං කාමපුබං ච ලොකෙ'.

අනලංකරිතිා අනපෙක්බම.නොති: බීඩ්ඩං ච රතිං ච් කාමසුබං ච ලොකෙ අනලංකරිතිා අනපෙකෙබා හුතිා පජතිතිා විනොදෙතිා බාහත්කරිතිා අනභාවං ගමෙතිා'කි 'අනලං කරිතිා අනපෙක්බමානො'

1. පරමසු - ම ජ`සං

^{2.} මීඩ්ඩාරති – ප ව_වි

^{3.} කාමෙ සුවං – ව ව්

^{4.} මිඩ්ඩා ච රති ච–ච වි

a සංයුතතනිකාශ වගගසංයුතත

අඤඤාය අස්ථානි විනොයා කඩබං යනු: ආත්මාර්ථය දන පරාර්ථය දන උභයාර්ත්ථය දන අෂ්ටධාර්මිකාර්ථය දන සාමපරායිකාර්ථය දන පරමාර්ත්ථාර්ථය දන වෙසෙසින් දන දනගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට පුකට කොට සැකය දුරලන්නේ යැ වෙසෙසින් දුරලන්නේ යැ හරනේ යැ හැරපියන්නේ යැ විගතාහා කරන්නේ යැ අනු අභාවයට පමුණුවන්නේ නුයි 'අඤඤාය අත්ථානි විනෙයා කඩබං එකො වරෙ බග්ගවිසාණකප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ ඒ පසේබුදුහු:

''බහුසසුතං ධම්මධරං -- ෙප – එකො වරෙ බගගදිසාණකපෙපා''යි.

5.

ලෝකයෙහි (කායික වාවසික) කිඩාව ද (පඤ්චකාමගුණයෙහි) රතිය ද වස්තුකාමසුබය ද නො ගැණැ අපෙක්ෂා නො කරනුයේ විභූෂණ කරුණින් වෙන් වූයේ සතාය කියනසුලු වූයේ කගවෙහෙණහහක් සෙයින් එකලා වැ සරනේ යි.

බඩඩං රතිං කාමසුබං ව ලොකෙ-'බිඩ්ඩා' යනු: කායික ක්රීඩා ද වාවයික ක්රීඩා ද යි ක්රීඩා දෙකෙකකි ... මේ කංයික ක්රීඩා යැ... මේ වාවයික ක්රීඩා යි. රති යනු: තෙල 'රති' යනු අනුත්කණ්ඨාවට නමෙකි. කාමසුබං යනු: මේ වදරන ලද මැ යි භාගාවතුන් වියින් 'මහණෙනි, මේ කාමගුණයෝ පස්දෙනෙකි: කවර පස්දෙනෙකැ යත්: ඇයින් දතයුතු ඉෂ්ට වූ කාන්ත වූ මනවඩන්නා වූ පිය ස්වභාව ඇති කාමයෙන් යුක්ත වූ ඇලුම් කටයුතු වූ රූපයෝ යැ කනින් දතයුතු වූ ...නැහැයෙන් දතයුතු වූ දිවින් දතයුතු වූ රූපයෝ යැ කනින් දතයුතු වූ ...නැහැයෙන් දතයුතු වූ දිවින් දතයුතු වූ– කයින් දතයුතු වූ ඉෂ්ට වූ කාන්ත වූ මනවඩන්නා වූ පිය සවභාව ඇති කාමයෙන් යුක්ත වූ ඇලුම් කටයුතු වූ ස්පුෂ්ටවායෝ යි. මහණෙනි මොහු පඤ්චකාම ගුණයෝ යි. මහණෙනි මේ පස්කමගුණය නිසා යම සුවයෙක් සොමනසෙක් උපදී නම් මේ කාමසුබං යයි කියනු ලැබේ. ලොකෙ යනු: මනුෂාලොකයෙහි නුයි 'බිඩ්ඩං රතිං කාමසුබං ව ලොකෙ' යනු වේ.

අතලංකරිතා අතපෙක්බමානො යනු: ලෝකයෙහි කායික චාවයික කීඩාව ද පඤ්චකාමගුණයෙහි රතිය ද වස්තුකාමසුබය ද නො ගුණැ අපෙක්ෂා රහිත වැ හැරපියා දුරු කොට විගතාන්ත කොට අනුඅභාවයට පමුණුවා නුයි 'අනලං කරිත්වා අනපෙක්බමානො' යනු වේ.

විහසනටඨානා විරලතා සඩවවාදීති 'විහුසා'ති ලදා විහුසා අත් අගාරියසස විහුසා1 අපරී පඛ්බජිතසස විහුසා* කතමා අගාරිය සස විහුසා ශකසා ව මසසු වී, මාලා ව ගඣා4 ව විලෙපනා ව ආහරණා ව පිළැකිනා ච් වස්ංච සාරසාමනංච වේගනංච උච්ඡාදනං පරිමදානං නහාසනං සම්බාහනං ආදසං අඤ්තං මාලාගඣවිලෙපනං මුබවුණිණං" මුබලෙපතං හඬබඬුතං සිබාබඬුතං දණ්ඩං තාලිකං බගාං ජතාං ජනුදපාහනං උණ්සියං මණිං වාලවීජනිං ඔදුතානි ව ඣානි දීඝදසානි ඉති වා අයං අගාරියකාං විහුසා.

<u>ສ</u>ກອນ ප**බට** ජිත සාස විහසා. චීවරමණකතා පතසමණඩනා ලසනාසනමණ ඔනා ඉමස වා පූතිකායසා⁸ බා හිරානං වා පරිසබාරානං මණ්ඩනා විහුසනා ලකලනා පරිලකලනා ඉගයිතතා **ලගධිතකාං**• චපලතා¹⁰ වාපලාං, අයං පබබජිතසස විහුසා.

සවාවාදීති: ලසා පලාවකසමබුදේධා සවවවාදී සවවසලාකා ථෙලකා පච්චයිකෝ අවිසංවාදකෝ ලෝකසය. විහුසන්ථානා ආරකෝ විරුතා විසාමුකො **පටිවිර**ලතා නි**සුබ**නෙසා නිසකටො විසංයුලතතා විමරියාදිකලකන වෙනසා විහරතිති 'විභූසනථධානා විරලකා සවවවාදි එකො චර බහාවිසාණකපො'.

ලතනාහ සො පලව්වකසම්බුලංඛා:

බිඩ්ඩං රතිං¹¹ කාමසුබං ච ලොකෙ අනලංකරිඣා අනුපෙකාමාලනා විභූසන**වධා**නා විරලතා සව£වාදී එකො චරේ ට්ගොවිසාණකලපපා''ති.

6.

පුතතං ච දරං පිතරං ච මාතරං ධනානි ධඤඤනි ව බනාවානි. භිතාන¹⁸ කාමානි සංකාධිකානි¹⁸ එකො චරේ බගාවිසාණකලපැ.

පුහතං ව දරං පිතරං ව මාතරනති: 'පුහතා'ති වහතාලරා පුතතං: අතුරෝ පුතෙකා, බේනතරෝ 4 පුතෙතා දිනතිකො පුතෙකා,අගත වාසිලකා පුලතතා. දරා වුච්ච හති හරියායෝ. පිතාති යො සො ජනලකා, මාතාති යා සා ජනකාති 'පුතාං ච දරං පිතරං ච මාතරං'.

- 1. අත් අභාරිකයා ම ජ සං
- 3. ඇති අත්හංවේකාශක ම ඒ සං 3. නොසමශකුව ව වි 4. මුංලාව ගනාඛාව ව ව්
- 5. පිළනධා ව වත්ව සයනාසනංව -

0 වි වි ක 6. මාලාව්ලලපතං

- 7. මුම ඩුණණකං ප ව·වි
- 8. භූඒකාශසං පවවි
- 9. ගැයිකතා හැයිකතා - ම ජ සං 10. වාපලකා-වාපලවිං ම ව ව ක 11. පිඩ්ඩාරත් ව ව
- 12. ජතිඣාන ප ව වි
- 13. යරෝධිකාසි ම ජ සං
- 14. ලබනුලේය ව වි සාකෘ

විභූසතටයානා විරතො සවවවාදී– 'විභූසා' යනු: විභූෂණ (සැරැසුම) දෙකෙකි: ගිතිගෙවැසිහට සැරැසුමෙක් ඇත, පැවිදිහට සැරැසුමෙක් ඇති. ගිතිගෙවැසිහට සැරැසුම කවර යත්: (කතුරෙන්) තිසකෙස් කැපීම ද (දළි තබා) රවුළු බැම ද මල් ගඳවිලෙවුන් ද අබරණ ද පළඳනා ද වස්තු ද බඳපට ද (හෝ රසන්දම) තිස්වෙළුම ද සුවදසුණු ඉළිම ඇහ මැඩීම (දරුවන්) නැහැවීම සමබාහනය කැටපත අඳුන මල් ගඳවිලෙවුන මුවසුණු මුබාලෙප හස්තබන්ධන සිළු බැඳුම සෝලුලීය විසිතුරු බෙහෙසත්නළ කඩු ජනුය විසිතුරු වහන් නළල්පට සිළුමණ වල් විදුනා දික්දවලු ඇති සුදුවත් යනාදිය යි. මේ ගිනිගෙවැසිහට සැරැසුමැ.

පැවිදිහට සැරැසුම කවරැ යත්: චීවරමණ්ඩනය පාතුමණ්ඩනය ශයනා-සනමණ්ඩනය මෙ කුණුකය හෝ බාහිර පරිෂ්කාරයන් හෝ මණ්ඩනය සැරසීම කෙලැවීම භාත්පයින් කෙලැවීම කැමැති බව ගිජු බව චපල බව වාපලාසය යන මේ පැවිදිහට සැරැසුමි.

සවචවාදී යනු. ඒ පසේබුදුහු සතාය කියනසුල්ලහ, සතායෙන් සතාය ශළපනුවහ, ස්ථිරකථා ඇතියහ, හැදැතියයුතු වචන ඇතියහ, ලොව විසංවාද නො කරනුවහ. විහුෂණ කරුණින් දුරු වූවාහු වෙන් වූවාහු අතාර්ත්ථයෙන් චෙන් වූවාහු නික්මුණාහු බැහැර වූවාහු මිදුණැහු විසංයෝග වූවාහු විගත-මයහීද කළ සිතින් යුතු වැ වාස කෙරෙත් නුයි 'විහුසනට්ඨානා විරතො සච්චවාදී එකොවරෙ බග්ගව්යාණකප්පො' යනු වේ.

එයින් වදුළහ ඒ පසේබුදුහු:

''බීඩඩං රතිං -පෙ– එකො වරෙ බගගවිසාණකපෙපා''යි.

6.

අඹුදරුවන් ද මව්පියන් ද ධනය ද ධානා ද බන්ධුසමූහයා ද යන කාමයන් ස්වකීය අවධි වශයෙන් හැරපියා කගවෙහෙණ හහක් සෙයින් එකලා වැසරනේ යි.

පුතතං ච දරං පිතරං ච මාතරං- 'පුත්තා' යනු: පුතුයෝ සතර දෙනෙකි: ආත්මජපුතු යැ ක්ෂේතුජපුතු යැ දින්නක පුතු යැ අන්තෙවාසිකපුතු යැ යි. 'දරා' යි හායඖවෝ කියනු ලැබෙති. පිතා යනු: යම් ජනකයෙක් වේ ද හේ යැ. මාතා යනු: යම් ජනිකාවක් වූ නම් හෝ යැයි. 'පුත්තං ච දරං පිතරං ච මාතරං' යනු වේ. ධනානි ධඤඤන් ව බනාවානීත්: 'ධනානි' වුචවනනි හිරඤඤං සුවණණ මුතතා මණි වෙළුටියො සබෙබා සිලා පවාළං රජකං ජාතරුපං ලොහිතබෙකා¹ මසාරගලලං 'ධඤඤනි' වුචවනතී පුබබතනං අපරතතං, පුබබතතං නාම; සාලි වීහි යවො ගොධුමො කහිතු වරකො කුදැසකෝ අපරනනං නාම; සුපෙයාං. බනාවානීති වතතාරෝ බනාවා; ඤතීබනාවාපී බනු, ගොතතබනාවාපී බනු, මිතතබනාවාපී බනු, සිපැබනාවාපී බනුනි 'ධනානි ධඤඤනි ව බනාවානි'.

ස කොධිකානීනි 'කාමා'ති භිණාන කාමානි උදදන කො ලදව කාමා: වත්ථකාමා ව කිලෙස කාමා ව -පෙ- ඉමෙ වුවවනති වත්ථකාමා -පෙ- ඉමේ වුව හති කිලලසකාමා. හිතාන කාමානිත් වපුරුකාමෙ පරිජානිතා කිලෙසකාමෙ පහාය පජිඞිතා විනොදිතා බාතතිං කදිනා අනහවං ගමෙනා හිතාන් කාමානි සකොධිකානුති: ලසාතාපතතිවගොනන ගය කිලෙසා පහිනා ලත කිලෙසෙ න පුනෙති සකදගාම්මගොත රු ප චවාග චඡත් න ප**වේ**වති න ක්ලෙසා කිලෙසා පතිනා – අනාගාමීමගොනත පතිනා - අරහතන මය මංගාන අය කිලෙසා පහිනා, අත කිලෙසෙ න පුනෙත් න පුවෙත් 'භිභානකාමානි 'සකොධිකානි[‡] එකො චරෙ න පවඩාගවඡකීකි. බගාවසාණකලපා`.

ලතනාහ ලසා පවේවකසමබුදෙඛා;

''පුකතං ච දරං පිතරං ච මාකරං ධනානි ධඤඤතී ච බණුවානි, භිතාන කාමානි සකොධිකානි³ එකො චරෙ බහාවිසාණකලපො''ති.

7.

සංඛතා එසො පරිකාවෙත් සොඛාං අපපසාාංද දුක්බාමත් හියො, ගලළා⁴ එසො ඉති ඤතා මතිමා⁵ එකො චරෙ බහාවිසාණකපො.

සබෙනා එසො පරිතතමෙස් සොඛාහත්: සබෙනාත් වා බලිසහත් වා අම්සහත් වා ලඟානහත් වා⁶ පළිබොධොත් වා පඤාමනෙකතං කාමගුණානං අධිවචනං, පරිතතමෙස් සොකබාහත් වුතතං හෙතං හගවතා:

- 8. යරොධිකාතු මජසං-
- යුතොධිකාති ව වි ක
- 4. ග**ෙ**ණබා -සාහා

- 5. මුතුලා පනා ස සතිමා – ච වි
- ලගනනනකිවා පයා ලහනනකිවා – ව වි

^{1.} ලොගිතඩෙහා – ව වි ම ජ සං

^{2.} ජතිසිටාන - ව වි

බගගවිසාණ සුපුනිර්දේශය

ධනානි ධඤඤානි ව බනධවානි- 'ධනානි' යි කහවුණු රත්රන් මුතු මැණික් වෙරළුමණි සක් සල පබළු රිදී රත් ලොහිතඩක මැයිරිගල් කියනු ලැබෙත්. ධඤඤානි යි පූර්වාන්ත අපරාන්ත කියනු ලැබෙති. පුබ්බන්න තම: හැල් යැ වී යැ යව යැ ගොධුම යැ කඞ්ගු යැ වරා යැ කරහමු යැ. අපරන්න නම: සූපයට හිත වූයේ යි. (උදු මුං ආදිය යි) බන්ධවානි යනු: බන්ධූහුසතර දෙනෙකි: ඥාතිබන්ධුහුද බන්ධුයැ,ගොතු බන්ධුහුද බන්ධු යැ, මිතුබන්ධුහු ද බන්ධු යැ, ශිල්පබන්ධුහු ද බන්ධු නු යි 'ධනානි ධඤ්ඤානි ව බන්ධවානි' යනු වෙ.

තිතාන කාමානි සකොධිකානි- 'කාමා' යනු: උද්දන විසින් වස්තු කාමයෝ ද ක්ලේශකාමයෝ ද යි කාමයෝ දෙදෙනෙකි ... මොහු වස්තුකාමයෝ යි කියනු ලැබෙති ... මොහු ක්ලෙශකාමයෝ යි කියනු ලැබෙත්. තිතාන කාමානි යනු: වස්තුකාමයන් පිරිසිඳ දන ක්ලෙශ කාමයන් හැර හැරපියා දුරු කොට විගතාන්ත කොට අනුඅභාවයට පමුණුවා. තිතාන කාමානි සකොධිකානි යනු: සෝවන් මහින් යම කෙලෙස් කෙතෙක් පුහිණ වූහු නම් ඒ කෙලෙසු න් කරා වටාලා නො එයි, පෙරළා නො එයි, ආපසු නො එයි. සෙදගැම මහින් යම කෙලෙස් කෙනෙක් පුහිණ වූහු නම් ඒ කෙලෙසු න් කරා වටාලා නො එයි, පෙරළා නො එයි, ආපසු නො එයි. සෙදගැම මහින් යම කෙලෙස් කෙනෙක් පුහිණ වූහු නම් අනගැම මහින් යම කෙලෙස් කෙනෙක් පුහිණ වූහු නම්- රහත්මගින් යම කෙලෙස් කෙනෙක් පුහිණ වූහු නම් ඒ කෙලෙ-සුන් කරා වටාලා නො එයි, පෙරළා නො එයි, ආපසු නො ඒ නුයි 'තිත්වාන කාමානි සකොධිකානි එකො වරෙ බග්ගවිසාණකප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ ඒ පසේබුදුහු:

''පුතතං ව දරං -පෙ- එකො වරෙ බගගවිසාණකපෙපා''යි.

7.

තෙල පස්කම්ගුණය ස©ගයෙකි. මෙහි සෞඛා (සුබභාව)ය අල්පයැ, අල්පාස්වාද ඇත්තේ යැ, මෙහි දුක් බොහෝ යැ, තෙල බිලියකැ යි දන නුවණැත්තේ කගවෙහෙණහහක් සෙයින් එකලා වැ සරතේ යි.

සඩ්ගො එසො පරිතතමෙත් සොබාං– සඞ්ග යැ යි හෝ බඩ්ශ යැ යි හෝ ආමිෂ යැ යි හෝ ලග්ගත යැ යි හෝ තෙල පස්කම්ගුණයට තමි. පරිතතමෙත් සොබාං යනු: තෙල වදරත ලද මැ යි භාගාවතුන් විසින්: චුලලනිදෙස පාලි

බගාවිසාණ සූතානිදෙලසා

"'වසුවීමෙ භික්තිවේ කාමහුණා. කත්මෙ පසුව: චිත්බුවි සෙසෙයා රූපා - පෙ- කාශවි සෙසෙයා පොට්ගීබා ඉටයා කත්තා මනාපා පියරූපා කාලිපසංභිතා රජනීයා. ඉමෙ බො භික්තිවේ, පසුව කාමගුණා, යං බො භික්තිවෝ ඉමේ පක්ව කාමහුණෙ පටිචිචි උපපජන් සුබං සොමනසයං ඉදං වුච්චති කාමසුබං'' අපාකං එතං සුබං, සමකං එතං සුබං, රෝකං එතං සුබං, ලාමකං එතං සුබං, ජනාකං එතං සුබං, පරිත්තකං එතං සුබනති, 'සමෝනා එසො පටිත්තමේත් පොහානාං'.

අපපසාදෙ දුසාබාමත් හියොත් ''අපාසයද කාමා වුසාහ හගවතා බහුදුසාඛා බහුපායාසා ආදිනවෝ එත් හියො, අරුසිකභිබලූපමා කාමා වුසාහා හගවතා – මංසපෙසූපමා කාමා වුසාහා හගවතා – කිණුකකුපමා කාමා විසාහා හගවතා – අඩාාරකාසූපමා කාමා විසාහා හගවතා – සුපිනකූපමා කාමා වුසාහා හගවතා – යාවිතකුපමා කාමා විසාහා හගවතා – රුසාඛඵලුපමා කාමා විසාහා හගවතා අසිසූනූපමා කාමා විසාහා හගවතා– සතතීසුලුපමා කාමා විසාහා හගවතා – සපසිරූපමා කාමා විසාහා හගවතා බහුදුසාඛා බහුපායාසා ආදිනාවෝ එතා හීයෝ'ත්ඵ අපපසාශද දුසාඛාමනත් හයො.

ගළො එසො ඉති ඤතා මතිඹාති: ගළෙති වා බලිසනති වා ආම්ඝනති වා ලඟාතනති වා¹ බන්ධතනති වා පළිබොධොති වා පඤචනෙකතං කාම වණාතං අධිවචනං. ඉතිති පදසන්යි පදසංසගෙහා පදසාරිපුරි අසාබරසමවායො බාඤජනයිලිටඨතා පදනුපුබබතාමෙතං ඉතිති. මතිමාති ධිරෝ පණඩිතො පඤඤවා බුදඬීමා ඤැණි වීභාවි මෙධාවී.

ගළො එසො ඉති ඤතා මත්මාති: මතිමා ගළොත් ඤතා බලිසනති ඤතා. ආමසනති ඤතා ලංගානතත්'. ඤතා බනුනතති ඤතා පළිබොධොති ඤතා ජාත්තා තුලයිනා ත්රයිතා විභාව යිනා විභූතං කතාති: 'ගළො එසො ඉති ඤතා මත්මා, එකො වරෙ බගොවිසාණකලාපා'.

ලතනාහ මසා පමච්චකසමදි බේ.

''සබහා එසො පරිහා මෙතා යොබාං අපාසාංද දුකාම ති හියො, ගළො එසො ඉති ඤතා මතිමා එකො චරෙ බහාවිසාණකලපහ''ත්.

a. සංයුතතනිකාය–©ගගෞද තත.

b. මජඣම නිකාශ-අලශද්පමදුනා.

^{1.} ලංගනාභා ශි – පන ලංගනාහති – ච–ච

බනාවිසාණ සුතුනිර්දේශය

''මහණෙනි, මේ කාමගුණයෝ පස්දෙනෙකි: කවර පස්දෙනෙක යත්: ඇසින් දත යුතු රූපයෝ ... කයින් දතයුතු ඉෂ්ට වූ කාන්ත වූ මනවඩන්නා වූ පියසවහාව ඇති කාමයෙන් යුක්ත වූ ඇලුම කටයුතු වූ ස්පුෂ්ටවායෙන් යි. මහණෙනි, මේ පස්කමගුණය නිසා යම සුවයෙක් සොමනසෙක් උපදී නම් මේ කාමසුබ යැ යි කියනු ලැබෙයි. තෙල සුබය අල්ප යැ තෙල සුබය පහත් යැ තෙල සුබය මඳ යැ තෙල සුබය ලාමක යැ තෙල සුබය භීන යැ තෙල සුබය ස්වලප නුයි 'සඩ්ගො එසො පරිත්තමෙත්ථ සොබාං' යනුවේ.

අපසසාදෙ දුක්ඛමෙස්ථ හියොහා යනු: කාමයෝ අල්පාස්වාද ඇතියහ බොහෝ දුක් ඇතියහ බහුපායාස ඇතියහ මෙහි ආදීනව බොහෝ හයි හංගාවතුන් විසින් වදරන ලදහ. කාමයෝ ඇටසැකිලි බන්දහ යි වදරන ලදහ- කාමයෝ මාංශපෙශි වැන්නහ යි භංගාවතුන් විසින් වදරන ලදහ-කාමයෝ තාමෙයෝ අධ්ගාරකර්පූ (අභුරුවළ) වැන්නහ යි භංගාවතුන් විසින් වදරන ලදහ. කාමයෝ සිහිනයක් වැන්නහ යි භංගාවතුන් විසින් වදරන ලදහ. කාමයෝ සිහිනයක් වැන්නහ යි භංගාවතුන් විසින් වදරන ලදහ. කාමයෝ පිරුළුයෙන් අළ දයක් වැන්නහ යි භංගාවතුන් විසින් වදරන ලදහ. කාමයෝ වෘක්ෂඵල වැන්නහ යි භංගාවතුන් විසින් වදරන ලදහ. කාමයෝ වෘක්ෂඵල වැන්නහ යි භංගාවතුන් විසින් වදරන ලදහ. කාමයෝ අසිසූනා (කඩුව හා මස් ලොඹුව) වැන්නහ යි භංගාවතුන් විසින් වදරන ලදහ. කාමයෝ සැත්හුල් බන්දහ යි භංගාවතුන් විසින් වදරන ලදහ. කාමයෝ සර්පයීර්ෂ බන්දහ බොහෝ දුක් ඇත්තාහ බොහෝ උපායාස ඇත්තාහ මෙහි ආදීනව බොහෝහ යි භංගාවතුන් විසින් වදරන ලද්දාහු නුයි 'අප්පස්සාදෙ දුක්ඛ මෙත්ර භියෝහා' යනු වේ.

ගළො එසො ඉති ඤඞා මතිමා- 'ගළ' යැ හෝ 'බලිස' යැ හෝ 'ආමස' යැ හෝ 'ලග්ගත' යැ හෝ 'බත්ධත' යැ හෝ 'පළිබෝධ' යැ හෝ තෙලෙ පස්කම ගුණයනට තමෙකි. ඉති යනු: පදසන්ධි යැ, පදසංසර්ග යැ පදපාරිපූරි යැ, අක්ෂර සමවාය යැ, වාඤ්ජනශ්ලිෂ්ටතායැ, පදනුපූර්වතා යැ තෙල 'ඉති' යනු මතිමා යනු: දූකෙහි නො. සැලෙනුයෙන් ධීර යැ සුවයෙහි නො ඉල්පෙනුයෙන් පණ්ඩිත යැ, මෙලෝ පරලෝ අර්ථයෙහි කළ පරිවය ඇතියෙන් පුණාවක් යැ, ආක්මාර්ථ පරාර්ථයෙහි නිසලවනුයෙන් බුද්ධිමත් යැ, ගමහීරඋක්තානාර්ත්ථයෙහි නොපසුබස්නෙන් දොනවත් යැ, ගුඪ පුතිවජන්නාර්ත්ථයන් හෙළි කරනුයෙන් විභාවී යැ, නික්ලෙශතායෙන් මොධාවී යැ.

ගළො එසො ඉති සැතා මතිමා යනු: නුවණැතියේ (තෙල පස්කමගුණ) ගළයෙකැයි දන බලිසයෙකැයි දන ආමෂයෙකැයි දන ලග්නයෙකැයි දන බන්ධනයෙකැයි දන පළිබොධයෙකැයි දන, දනගෙන තුලනය කොට තීරණය කොට විභාවන කොට විභූත කොට නුයි 'ගළො එසො ඉති ඤත්වා මතිමා, එකො වරෙ බහාවිසාණකප්පො' යනු වේ.

එයින් කීහ ඒ පසේ සමබුදුහු:

''සඩගො එසො –පෙ– බග්ගවිසාණකප්පො''යි.

සනුලයිතාන සංඤඤූජනානි ජාලංව හෙතා සලිලමබුචාරී, අගගිව දඩසං අනිවකාමානො එකො වරෙ බහාවිසාණකපෙපා.

සතුලයිතාන සංකෙකාජනානීති: දස සංකෙකුජනානි'. කාමරාග සංකෙකුරුනං පටිසසංකෙකුරනං මානසංකැකුජනං දිටසිසංකෙකුරනං විචිකිච්ඡාසංකෘකුජනං සිලබාතරාපරුමාසසංකෘකුජනං හවරාගසංකෙකු ජනං ඉසාසංකෙකුරුනං මච්ඡරියසංකෙකුජනං අව්ජජාසංකාකුජනං, සතුලයිනාන සංකෘතුජනානීති: දසසංකෘකුජනානි දලයිතා සතුල යිතා පණිතා විනොදෙකා බානතිං කරිතා අනභාවං ගමෙතාති 'සතුලයිතාන සංකෘතුරුනානි'.

ජාලංච හෙතා සලිලමබුවාරීති 'ජාලං' වුච්චති සුතාජාලං සලිලං'. වුච්චති උදකං, 'අමබුවාරි' වුච්චති මවේහා, යථා මවේහි ජාලං භින්දිතා සම්බන්දිතා දලයිනා පැලයිනවා සම්පදලයිනා චරති විහරති ඉරියකි වතොති පාලෙකි යෙපකි යාපෙකි, එව්මෙව් දෙව ජාලා කණතා ජාලං ච දිටසීජාලං ච - ගෙප ඉදං කණතාජාලං ගෙප ඉදං දිටසීජාලං. කණතාජාලසක පහිනතා දිවසීජාලසක පටිනිසකටයකතා යො පෙව්වක සමබුණෝ රැලෙ න සජපති, සදෙද න සජජති ගනෙ න සජජති - පෙ - දිටයි සුතුමුක විණුසුකබෙනු බමෙමසු න සජජති, න ගණතාත් න බණතාත් න පළිබණකත්. නිසාබනෙතා නිසසටො විසාමුකෙතා විසසාකුලාතා, විමරියාදීකලතන වෙතසා විහරතීනි 'ජාලංච හෙනා සලිලමබුචාරි'.

අගගීව දඩසං අතිවතසමාතොති: යථා අගගී තිණකවඩුපාදනං දහතෙනා ගවජති අනිවතසතනා. එවිමෙව කසස පවෙවිකසමබුණිසක සොතාපතතිමගොහන යෙ කිලෙසා පහිනා තෙ කිලෙසෙ න පුනෙති, න පවෙවති න පාවාගවඡති. සකදගාමීමගොහන- ආනාගාමීමගොහන-අරහතකමගොහන යෙ කිලෙසා පහිනා, තෙ කිලෙනෙ න පුනෙති, න පවෙවති න පාවාගවඡතිති 'අගගීව දඩසං අනිවතතමානො එකො වරෙ බහාවිසාණකලෙපා'

තෙනාහ සො පරාව කසමබුදෙඛා: ''සඤලයිභාන සඤඤෝජනානි ජාලංච හෙභා සලිලම්බුවාරී, අගගිව දඩසං අනිවතාමානො, එකො වරෙ බහාවිසාණකපො''ති.

2. නඩුජඣති – පන

ත පළි බුජාධානි - පන
 ථාලාබිත්වා - ස.

^{1.} නගයාති - ව-වි

වුලති**ඊදෙශ**පාලි

8. දියෙහි දල බිඳ ගිය මසකු සෙයින් සංයොජනයන් පළා, දවුණු තැනට පෙරළා නො එන ගින්නක් සෙයින් (මාර්ගඥානයෙන් දවුණු කෙලෙසුන් කරා පෙරළා නො එමින්) කගවෙහෙණහහක් සෙයින් එකලා වැ සරනෝ යි.

සතුලයිතාන සංකෘකාජනානි යනු: සංයොජනයෝ දස දෙනෙකි: කාමරාගසංයොජන යැ පුතිඝසංයොජන යැ මානසංයොජන යැ දෘෂ්ටි-සංයොජන යැ විවිකින්සාසංයොජන යැ ශීලවුතපරාමර්ශසංයොජන යැ හවරාගසංයොජන යැ ඊෂාීාසංයොජන යැ මාත්සයාී සංයොජන යැ අිදින සංයොජන යි. සතුලයිතාන සංකෙකාජනානි යනු: දශසංයොජනයන් පළා මොනොවට පළා හැරපියා දුරු කොට විගතාන්ත කොට අනු අභාවයට පමුණුවා නුයි 'සන්දලයිත්වාන සංකෙකාජනානි' යනු වේ.

ජාලංච භෙතා සලිලමබුවාරී- 'ජාලං' යි හූදල කියනු ලැබෙයි. 'සලලං' යි ජලය කියනු ලැබෙයි. 'අමබුවාරි' යි මත්සායයා කියනු ලැබෙයි. යමසේ මත්සා කෙම දල බිඳ සිදුරු කොට පළා තිරා තිරිතිරිකොට සෙරෙයි වෙසෙයි ඉරියව පවත්වා ද වැටේ ද පාලනය කෙරේ ද රැකේ ද යාපනය කෙරේ ද එසෙයින් මැ, තෘෂ්ණාජාල ද දෘෂ්ටිජාල ද යි ජාල දෙකෙකි. ... මේ තෘෂ්ණාජාල යැ ... මේ දෘෂ්ටිජාල යි. ඒ පසේබුදුන් විසින් තෘෂ්ණා ජාලය පුතීණ යැ දෘෂ්ටිජාලය දුරලනලද, තෘෂ්ණාජාලය පුතීණ වන බැවින් දෘෂ්ටිජාලය දුරලන ලද වන බැවින් ඒ පසේබුදුහු රූපයෙහි නො ඇලෙති බේදයෙහි නොඇලෙති ගන්ධයෙහි නො ඇලෙකි ... දෘෂ්ට ශුක මුත-විඥාතවා ධර්මයන්හි නො ඇලෙති නො ගනිති නො බැදෙති පුතිබද්ධ නො චෙති (එයින්) නික්මුණාහු බැහැර වූවාහු මිදුණාහු වෙන් වූවාහු විගතමයාීාද කළ සිතින් යුක්ත වැ වාසය කෙරෙත් නුයි 'ජාලංව හෙත්වා සලිලමබුවාරි' යනු වෙ.

අගගීව දඩසං අනිවතතමානො යනු: යමසේ ගින්න තෘණකාෂ්ට පටන් කොට දවමින් නො නැවැතැ යේ ද එසෙයින් මැ ඒ පසේ බුදුන් විසින් සෝවන් මහින් යම් කෙලෙස් කෙනෙක් පුහාණය කරන ලද වෙත් ද ඒ කෙලෙසුන් කරා වටාලා නො එති පෙරළා නො එති ආපසු නො එති සෙදගැම මහින්– අනගැම්මහින්– රහත්මහින් යම කෙලෙස් කෙනෙක් පුහාණය කරන ලද වෙත් ද ඒ කෙලෙසුන් කරා වටාලා නො එති පෙරළා නො එති ආපසු නො එත් නුයි ''අග්ගී ව දඩසං අනිවත්තමානො එකො වරෙ බග්ගවිසානකප්පො'' යනු වේ.

එයින් වදළහ ඒ පසේබුදුහු:

''සඥලයිභාන -පෙ- එකො වරෙ බගගවිසාණක පො''යි.

9.

ඔක්බිතතවයකු න ව පාදලොලො ගුතතිසියො රක්බිතමානසානො, අනවඤසුතො අපරිඩයහමානො එංකා චරේ බහාවිසාණකලපා.

ඔසුටි හා ව පාදලොලොති කථං – බිත්තවයකු ලහාති: ඉලධකළවා හිතබු චතබුලොලො චතබුලොලිලයන සමනනාගතො **ංහාති 'අදිට**ඨං දක්ඛිතබබං දිටඨං සම<u>තිකකා</u>මිතබබ'නහි **ආරා**මේන ආරාමං උයාානෙන උයාානං ගාමෙන ගාම, නිගමෙන නිගම, නගරෙන නගරං රලටයන රටයං ජනපදෙන ජනපදං දීඝචාරිකං අනවත් ක චාරිකං¹ අනුයුතෙකා හොති රූපදසසනාය, එවං බිකාවකබු හොති-

අථවා භික්බු අතතරඝරං පවිවෙුරා විරිං පටිපතෙනා අසංවූනෝ ග වජති: හත්රීං ඔලලාලකලනකා අසසං ඔලලාලකලනතා රථං ඔලොලකලනතා පතතිං **ඔලොකෙනෙනා** ඉත්රීයෝ ඔලොමකමනතා පුරිසේ ඔලොමකමනතා කුමාර-කුමාරිකාලයා ඔලොලකලනතා අනතරාපතං හිලලාකෙනෙකු ංක මලොකෙලනතා ඝරමුබාති ඔලොකෙලනතා උදඩං ඔලොකෙලනතා³ අලධා ඔලලාලකලනතා දිසාවිදිසං විපෙක්බමානෝ ගවජති, එවම්පි **බිතිතව කබූ** ලහාති.

භිකබු චකබුනා රුපං දිසවා නිම්කතගගාහී ගොති අරවා අනුබාසැජනගාහී යතාධිකරණමෙනං4 වනබුණුයං අසංවූතං විහරතනං ධම**ිා අනිාසස**වේයාහුං අභි**ජඣා** ලැමනසසා පාපකා අකුසලා තසස සංවරාය න පටිපණිති, න රස්බනි චයාබුණුයං, චස්බුණුයෙ ත සංවරං ආපජාති, එවමයි බිහාවයකු හොති.

යථාවා පලනලක හොලතතා සමණබාහමණා සද්ධාලදයාහනි හොජනාති හුඤූජිතා කෙ එවරුපං විසුකදසසනං අනුයුකා විහරතති, ලසයාාු පිදං: නඩාං ගිතං වාදිතං පෙසබං අසබානං පාණිසසරං ලවතාළං කුමහු එතං ලසාහනගරකං චණඩාලං වංසං බොවනං හත් යුදුරිං අසසයුතුං මහිසයුදබං උසහයුදබං අජයුදබං මෙණඩයුදබං කුකකුටයුදබං වවාකයුදබං දණ්ඩයුදුබං මට්සීයුදුබං නිබ්බුදුබං උයොාධිකං බලගැනං සෙනාබාහං අන්කදසසනං ඉති වා, එවමපී බිතාවසකු හොති.

5. නව සංවරං - ව වි

^{1.} අතවටයිත වාරිකං - ම ජ සං අතවත් වාරිකං - ප ව ව හාා

^{4.} GOB- BDB

^{3.} උගං දියෝ දිසං පෙකුටුමානො - ප ව වී 6. සොහනකං - ම ජ සං

^{3.} **ලපකට**මානො -- සාා.

යටබලා හෙලූ ඇස් ඇතියේ නො ද පාදලොල වූයේ රක්නා ලද ඉඳුරන් ඇතියේ රක්නා ලද මනස ඇතියේ (කෙලෙසුන් වියින්) නො තෙත් වූයේ (කෙළෙස් ගිනින්) නො දවුණේ කගවෙහෙණහහක් සෙයින් එකලා වැ සරනේ යි.

ඔක්බිතතවකබු න ච පාදලොලො යනු: කිසෙයින් 'බිත්තවක්බු' වේ ද යත්: මෙහි කිසි මහගෙක් (සක්දෙර උපන් ලොහ විසින්) ඇයින් ලොල් වූයේ චක්ෂුර්ලෞලායෙන් සමන්විත වෙයි. නුදුටු රූපාලම්බන දක්ක යුතු යැ දක්නා ලද්ද ඉක්මවිය යුතු යැ'යි අරමන් අරමට උයනින් උයනට ගමින් ගමට නිගමයෙන් නිගමයට නුවරින් නුවරට රටින් රටට දනව්වෙන් දනවවට දීර්ඝ චාරිකායෙහි නො නිම චාරිකායෙහි යෙදුණේ රූපදර්ශනය පිණිස හැසිරෙයි මෙසේ 'බිත්තවක්බු' වෙයි.

නොහොත් මහණ ඇතුළුගමට පිවිසියේ වේමහට පිළිපන්නේ අසංවර වැ යෙයි: ඇතුන් බලමින් අසුන් බලමින් රිය බලමින් පාබලසෙන් බලමින් ස්තීන් බලමින් පුරුෂයන් බලමින් කුමරුන් බලමින් කුමරියන් බලමින් ඇතුළු අවුණ (කඩතුළ) බලමින් ගෙදෙර බලමින් උඩ බලමින් යට බලමින් දසනුදස බලමින් යෙයි. මෙසේත් 'බිත්තවක්බු' වෙයි.

තොහොත් මහණ ඇයින් රූපයක් දක (ක්ලේශවස්තු වූ) නිමිති ගන්නේ වෙයි, (හස්තපාදදි) ආකාර වියින් ගන්නේ වෙයි, යම් කරුණෙකින් වස්සුරින්දිය අසංවෘත වැවසන මොහු අභිධාහ දෞද් මනසා සතිබාහත ලාමක අකුශලධර්මයෝ අනුබදනාහු නම් ඒ චක්ෂුරින්දියයාගේ සංවරය පිණිස නො පිළිපදී, චක්ෂුරින්දියය නො රකී, චක්ෂුරින්දියයෙහි සංවරයට නො පැමිණෙයි. මෙසේත් 'බිත්තවක්බු' වෙයි.

තවද යමයේ ඇතැම හවත් මහණබමුණු කෙනෙක් කමපල අදහා දූන් බොජුන් වළදා ඔවුහු මෙබඳු වූ විසුළු දකිමෙහි යෙදී වෙසෙකි: ඒ මෙසේ යැ: නැටුම ගැයුම වැයුම නළුමුළු හාරතාදිය කියන තැන කස්තල ඝනතාල කුළුතාලම හෝ මළසිරුරු මන්තුයෙන් නහාලීම කළපිඹීම (බුම්මංඩි?) පතිහානවිත සැඩොලුන්ගේ ඝණදෙවුන්කෙළි වස්කූලල් ඇට දෙවීම ඇත්පොර අස්පොර මියුපොර වැහැප්පොර ගවපොර බැටළුපොර එළුපොර කුකුළුපොර වටුපොර දඬුපොර මිටුපොර මල්ල පොර යුදපෙරමුණ බල කෙන් ගණන තැන කද වුරු බලඇණි දකීම යනු හෝ යැ. මෙසේත් 'බික්තවක්බු' වේ.

චුලලකිංඇස පාළි

බගාවිසාණ සුකානිලදැසො

කථං ඔක්ඛිතාවයකු හොති, ඉධෙකවේවා හියකු ්ත වයකුලොලො ත වක්ඛලොලියෙන සමනනාගතො හොති, අදිටඨං දකකබිබබං දිටඨං සමකිකකමිතබබහතී ත ආරාමෙන දාරාමං, න උයසානෙන උයසානං, ත ගාමෙන ගාමං, න නිගමෙන නිගමං, ත නගරෙන නගරං, න රටෙඨන රටඨං න ජනපදෙන ජනපදං, දීඝචාරිකං අනවත් කඩාරිකං අනතුයුමුණතා හොති රුපදසනාය. එදිමපී ඔක්ඩිකාචයකු හොති.

අථවා තිසාබු අනාදුරසරං පවිටෙඨා වීටිං පටිපතෙනා සංවූතො ගච්ඡති ත තත්වං ඔලොකෙනෙකා ත දසසං ඔලොකෙනෙකා ත රථං ඔලොකෙනෙකා ත පතතිං ඔලොකෙනෙකා ත ඉත්වීයෝ ඔලොකෙනෙකා ත පූරියස ඔලොකෙනෙකා ත කුමාරයක ඔලොකෙනෙකා ත කුමාරිකායෝ ඔලොකෙනෙකා ත අනාදුරාපතං ඔලොකෙනෙකා ත කරමුබානි ඔලොකෙනෙකා ත උදාබං ඔලොකෙනෙකා ත අධෝ ඔලොකෙනෙකා ත දිසාවිදිසං⁸ විපෙකාබානො ගච්ඡති එවමපී ඔසාබිතතවකාබු නොති.

අථවා භිතබු චතබුනා රූපං දිසවා න නිම්භාගාභී හොති තානුඛාසඥානගාාභී යනාධිකරණමෙනං⁴ චතබුණුයං අසංවුතං විහරතසං අභිණාබාදෙමනසයා පාපයා අකුසලා ධමමා අනාසකවෙයපුං, තසක සංවරාය පටිපරජනි රසාබති චතබුණුයං චතබුණුයෙ සංවරං ආපජාති එව මී ඔකබිතාවතබු හොති.

යථාවා පතෙකෙ හොතෙනා සමණබාහමණා සභාදෙයාන් හොජනානි භුඤජිතා තෙ එවරුපං විසුකදසසනං අනනුයුකතා විහරතතී අසයාපටීදං: නවවං ගිතං වාදිකං –පෙ– අනීකදසසනං ඉති වා ඉති එවරුපා විසුකදසකනා පටිවිරංකා. එවමපී ඔසුබිතන වයාබු හොති.

න ව පාදලොලොති කථං පාදලොලො හොති: ඉධෙකවෙවා භික්ඛ පාදලොලො පාදලොලියෙන සමතකාගතො හොති ආරාමෙන ආරාමං උයසානෙන උයසානං ගාමෙන ගාම, නිගමෙන නිගමං නගරෙන නගරං රටෙඨන රටඨ, ජනපදෙන ජනපදං දීඝචාරීකං අනවැනීතවාරිකං ඥායුතෙනා විහරති එවමපී පාදලොලො හොති.

4. මෙකං – ව--වි

^{1.} ඉඩසිකබු–පවටි

^{3.} අනවටයික චාරික• – ම ජ සං

^{3.} න දිංකා දිසං – ප ව වි

කිසෙයින් 'ඔක්බිත්තවක්බු' වේ යැ යත්: මෙ සස්නෙති කිසි මහණෙක් ඇසින් ලොල් නො වූයේ වක්ෂුර්ලෙලායෙන් යුක්ත නො වූයේ වෙයි: නුදුටු දය දක්ක යුතු යැ, දුටු දය ඉක්මවිය යුතු යැ'යි අරමින් අරමට තොයෙයි, උයනින් උයනට– ගමින් ගමට– නිගමයෙන් නිගමයට– නුවරින් නුවරට– රටින් රටට– දනවවෙන් දනවවට රූපදර්ශනය පිණිස දීර්ඝ-චාරිකායෙති නො නිම චාරිකායෙති නො යෙදුණේ වෙයි. මෙසේත් 'ඔක්ටිත්තවක්බු' වෙයි.

නොහොත් මහණ ඇතුළුගමට පිවිසියේ විදියට බටුයේ සංචර වැ යෙයි: ඇතුන් නො බලමින් අසුන් නො බලමින් රිය නො බලමින් පාබල සෙන් නොබලමින් ගැනුන් නො බලමින් පිරිමින් නො බලමින් කුමරුන් නො බලමින් කුමරියන් නො බලමින් ඇතුළු අවුණු නො බලමින් ගෙදෙර නොබලමින් උඩ නො බලමින් යට නො බලමින් දිශාවිදිශා නො බලමින් යෙයි. මෙසේත් 'ඔක්බිත්තවක්බු' වෙයි.

තොහොත් මහණ ඇයින් රූපයක් දක නිමිති වශයෙන් නො ගත්තේ අනුවාඤ්ජන වශයෙන් නො ගන්නේ වෙයි. යම් කරුණෙකින් චක්ෂුරින්දියය අසංවර වැවසන මොහු අභිධාහ දෙම්නස් සංඛාාත ලාමක අකුශලධර්මයෝ අනුබඳනාහු නම් ඒ චක්ෂුරින්දියයාගේ සංවරය පිණිස පිළිපදී, චක්ෂුරින්දියය රකි. චක්ෂුරින්දියයෙහි සංවරයට පැමිණෙයි. මෙසේත් 'ඔක්බිත්තචක්බු' වෙයි.

තවද යම්සේ ඇතැම් හවත් මහණබමුණු කෙනෙක් කම්පල හදහා දෙනලද බොජුන් වළඳා ඔහු මෙබදු විසුළු දස්නෙහි නො යෙදී වෙසෙනි: ඒ මෙසේ යැ: නැටුම ගැයුම වැයුම ... බලඇණි දකීම යනාදිය යි මෙබදු විසුළු දස්නෙන් වැළැකුණේ වෙයි. මෙසේත් 'ඔක්බිත්තවක්බු' වේ.

න ව පාදගලාගලා යනු: කිසෙයින් 'පාදලොල' වේ යැ යක්: මෙහි ඇතැම් මහණෙක් පයින් ලොල්වූයේ පාදලෞලායෙන් සමන්විත වූයේ වෙයි: අරමන් අරමට උයනින් උයනට ගමන් ගමට නිගමයෙන් නිහමයට නුවරින් නුවරට රටින් රටට දනව්වෙන් දනව්වට දීර්ඝචාරිකායෙහි නො නිමී වාරිකායෙහි යෙදී වාසය කෙරෙයි. මෙසේක් 'පදලොල' වෙයි.

අථවා තිකබු අනෙතාපී සබසාරාලව පාදලලාලලා පාදලලාලියෙන සමතතාගතො හොති. න අළුහෙතු න කාරණගෙතු උදෑ.තො අදිපසනනවිතෙනා පරිලටණතො පරිවෙණං ගචඡති, විහාරතො විහාරං ගවජති, අඩස්යොගතො අඩස්යොගං ගවජති, පාසා තො පාසාදං ගවජති, හම්මය ොතා හම්මයං ගචඡති, ගුහාය ගුහං ගචඡති, ලලන තො ලෙනං ගවජති, කුටියා කුටිං ගවජති, කූටාගාරලතා කුටංගාරං ගවජති, අවවලතා අටටං ගචඡක්, මාලකො මාලං ගචඡක් උදැණඬතො උදැණඬං ගචඡක්, **උදෙද්**සිතතො උදෙද්දිත[,] ගවජති, උපට්ථානසාලතො උපට්ථානසාලං ගවජති, මණ්ඩල හිලතා මණ්ඩලමාල ' ගවජති, රැකබමුල තො රුකබමුලං ගවඡකි. යාසු වා පන තික්බු නිසිදනති කතිං ගවඡකි. තාසු එකසස වා දුකියො ගොකි, දවනතං වා තතියො හොති, තිණණ, වා චතුතෝ ෧ඁඎපීදං; රා**ජ**කථං **ගහාති. ත**ළු බහුං සමඵපැලාපං පලපති⁴ වොරකථං -පෙ- ඉති හවාහවකථං කථෙති. එවමුපි පාදලොලො හොති.

න ව පාදලොලොති: මසා පවේවකසම්වූදෙබා පාදලොලියා ආරතෝ වීරතෝ පටිවිරතෝ නිසාබනොතා නිසසටෝ විපපමුතෙනා විසඤා දුනොතා වීමරියාදීකතෙන වෙතසා පටිසල්ලානාරාමෝ හොති පටිසලලානර්තෝ අජාබනාතා වේම්ධාසමට දිනු යුතෙනා අනිරාකත ජාඛානා විපසැනාය සමනනාගතෝ බැහෙතා සුඤාසුගාරානං කොයී කඩානරතෝ එකතාමනු යුතෙනා සද සවගරුකොති ඔකටින වතාබූ න ව පාදලොලො.

ශුකතිනදුයො රකති**කමානසානො**ති: 'ගුතතිණුයො'ති සො පචේවක– සම්බූමණා **ຍ**ລາລູ ລາ රුපං දිසවා න නිමිකාශගාභි නොති නානුබ හඤ්න ගාහහි. යතාධිකරණ මෙනං චයාබුණුයං අසංදිකං දිහරතනං අභිජඣාදෙමනසසා පාපකා අනුසලා ධම්මා අණාසසවෙයසුං තාස සංවරාය පටිපජජ ගි, රසබ හි වසාබුඥියං, වසාබුඥිමය සංවරං දාපජජනි. සොසොන සදෑං සුතිා -පෙ- සාලනන ගතිං සායිතා - ජිවහාය රසං සායිතා -කාෂයන අළුංචාධයක්බං එුසිණා – මනසා ධම්මං විණුසුය න නිම්තනගොහී හොති, තානුබ දකුජනගොහී , යඬාධිකරණ ෙමතං මනිණියං අසංවුතං විහරතතං අභිජඣාදෙමනසසා පාපකා අකුසලා ධම්මා අභාසස්වේයසුං. තසස සංවරාය පටිපජජනි රසාඛා ීමනිණියං මනිණියෙ සංවරං ආපජජතිති 'ගුතතිඥියො' රකබි බමානසානොති ගොපිතමානසානොති 'ගුතතිඥියො රක්ටිතමානසානෝ',

2. ඉහලතා - වර සං

3. මණ්ඩ්පතො මණඩපං -- ම ජ සං.

4. බහුං සමඵපපලපති - ව, ව්

^{1.} අඟා ස්විතාරාවේ - වජසං

තොහොත් මහණ ඇතුළු සහරමිනිදු පාදලොල වූයේ පාදලෙලො-යෙන් යුක්ත වූයේ වෙයි, ප්රොජන නැති වැ කාරණ නැති වැ උඩභූ වූයේ නො සන්හුන් සිත් ඇත්තේ පිරිවෙනින් පිරිවෙනට යෙයි, වෙහෙරින් වෙහෙරට යෙයි, අර්ධයෝගයෙන් අර්ධයෝගයට යෙයි, ඉහසාදයෙන් ප්‍රාසාදයට යෙයි, සඳලුගෙයින් සඳලුගෙට යෙයි, ගුභායෙන් ගුභාවට යෙයි, ලෙනින් ලෙනට යෙයි, කිළියෙන් කිළියට යෙයි, කුළුගෙයින් කුළුගෙට යෙනි, අටල්ලෙන් අටල්ලට යෙයි, මහලින් මහලට යෙයි, උද්දණ්ඩ (එක් වහලින් යුතු ගෙ) යෙන් උද්දණ්ඩයට යෙයි, බඩුහලින් බඩුහලට යෙයි, උවටැන්හලින් උවටැන්හලට යෙයි, මණ්ඩලමාලයෙන් මණ්ඩල මාලයට යෙයි, රැක්මුලින් රැක්මුලට යෙයි, යම තැනොකැ භික්ෂූහු භිදිත් නම එහි හෝ යෙයි, එහි එකක්හට හෝ දෙවැන්නා වෙයි, දෙදෙනකු හට හෝ තෙඩැන්නා වෙයි, කිදෙනකු හට හෝ සිව්වැන්නා වෙයි. එහි දී බොහෝ නිරර්ත්රක කරා පවසයි. ඒ මෙසේ යැ: රාජකරා යැ චොරකරා යැ... මෙසෙයින් වෘද්ධි-හානි වේ යැ යන කථා කෙරෙයි. මෙසේත් 'පාදලොල' වේ.

න ව පාදලෙංලෙං යනු: ඒ පසේ බුදුහු පාදලෙංලායෙන් දුරු වූවාහු වෙත් වූවාහු වෙසෙයින් වෙත්වූවාහු තික්මුණැහු බැහැරවූවාහු මිදුනාහු විසංයොග වූවාහු විගයාමයාහිද කළ සිකින් යුතු වැ විවේකයෙහි ඇලුණාහු වෙකි, විවේකයෙහි ඇලුණාහු අධාහත්ම චිත්තසමාධියෙහි ඇලුණාහු බැහැර නො කළ (නො නට) ධාහන ඇත්තාහු විදර්ශනායෙන් යුක්ත වූවාහු ශූනාහාගාරභාවනාව වඩන්නාහු ධාහන කරනසුලු වූවාහු ධාහනයෙහි ඇලුණැහු එකීහාවයෙහි යෙදුණාහු උත්තමාර්ථ (හෝ ස්වාර්ත්ථ) ගරුක වූවාහු නුයි 'ඔක්බිත්තවක්බු න ව පාදලොලො' යනු වේ.

ගුතතිනදියො රකබීතමානසානො- 'ගුත්තින්දියො' යනු: ඒ පසේ බුදුහු ඇසින් රූපයක් දක නිමිති වශයෙන් නො ගත්නාහු අනුවහඤ්ජන වශයෙන් නො ගන්නාහු වෙති. යම කරුණෙකින් වක්ෂුරින්දියය අසංවර කොට වසනුවන් අභිධාාදෙෂර්මනසා සඞ්බාහත ලාමක අකුශලධර්මයෝ අනුබඳනාගු නම් ඒ වක්ෂූරින්දියයාගේ සංවරයට පැමිණෙති, චක්ෂූරින්දියය ගොපනය කෙරෙකි, චක්ෂූරින්දියයාගේ සංවරයට පැමිණෙති. කනින් ශබ්ද අසා-නැහැයෙන් ගඳ අසා- දිවිත් රස විද- කයින් පහස් පැහැසැ- මනසින් දහම දන නිමිති වශයෙන් නො ගන්නාහු අනුවහඤ්ජන වශයෙන් නො ගන්නාහු වෙති. යම කරුණකින් මනින්දියය අසංවර කොට වසනුවන් අභිධාාදෞර්මනසා සඩබාහත ලාමක අකුශලධර්මයෝ අනුබඳනාහු නම ඒ මනින්දියයාගේ සංවරයට පැමිණෙති, මනින්දියය ගොපනය කෙරෙති, මනින්දියයෙහි සංවරයට පැමිණෙති නුයි 'ගුත්කින්දිය' නම වෙති. 'රක්බිතමානසානො' යනු: ගොපනය කළ සිත් ඇත්තහනු නුයි 'ගුත්තින්දියො රක්බිතමානසානො' යනු වෙ.

අතවසසුකො අපරිඩයහමානොති: වූකතං ලහතං ආයසමතා මහා **මොගාලලා**නෙන ''අවසසුතපරිසායං ච වො ආවුමසා ලදාසසාමං¹ අතවඤාතපරියායං ව, තං සුණාථ සාධුකං මනසි කලරාථ භාසිකා වීති: එවමාවූසොති බො තෙ හිතබු අයසමනො මහාලමාගහලලානසා අය සමා මහා මො ගොල ලා ලො වස ද වොව: පවටිලකොසුං. 'කථ• වාවුලසා අවසසුලතා හොත්; ඉධාවුලසා භික්ඛු චක්ඛුතා රුපං දිසවා පියරුලප රූපෙ අයිමූ වවති, අළුයරුපෙ රුපෙ බාහපණති අනුපවසීත පරිතතලචතලසා, තං ච කායසති ච චිහරකි **ාවලතාවුමුතත්**• පඤඤවිමුතතිං යථාහතං නපාජානාති යසාසා ලත උපානනා පාපකා අසුසලා ධමුමා අපරිලසසා නිරුණ්ඩනති. සොලතන සදුං සුණා -ලෙ-වනසා ධමමං විඤඤය පියරුලප ධමෙම අධිමුචවති, අපපියරුලප ධලමම බාහපජේති, අනුපටසිකකායසති ව විහරති පරිකාවෙතයො. තං ච චෙලතාවිමුකතිං පඤඤ විමුකතිං යථාභූතං නඏජානාති, ය සඑසස ලත් උපපනනා ධම්මා **අප**රිලසසා පාපකා අකුසලා නිරුජඣනති. අයං වූවවතාවූමසා හිතබු අවසසුලතා වතබුවිණෙඤයෙයාසු රුපෙසු -පෙ- ආවඤාලතා මලතාවිලණකුලයාසු ධලම්මසු. එවං විහාරිං වාවුසො හිතබුං චතබුතො වෙපි නං මාරෝ උපසකිබමති ලහරෙව" වාරෝ ඔතාරං ලගහථ මාරෝ ආරම්චණං. සොත්තෝ මෙපි නං -ලප- මනකො වෙපි නං මාලරා උපසංඛානමක් ලගහලරව මාරෝ ඩතාරං ලංහර4' මාරෝ ආරම්ණ.

සෙයාථාපි සාවුසො නළාගාරංචා කිණගාරංචා සුයකාලකාලාපං පොරො වස්සිකං¹/ පූරත්මාය වෙපි නං දිසාය පූරිසො ආදිකාය ක්ණුකකය උපසංකමෙයා ලගෙථෙව අගයි ඔකාරං ලහෙථ අගගි ආරමාණං පණිමාය වෙපී නං දිසාය–උතාරාය වෙපි නං දිසාය-දකකීණාය වෙපි නං දිසාය–ගෙරැසීමාය වෙපි නං⁴ දිසාය–උපරිමාය වෙපි⁷ නං දිසාය– යතෝ කුණාව වෙපි නං දිසාය පූරියෝ ආදිකානය කිණුකකය උපසමාකමයා ලගෙථෙව අගගි ඔකාරං, ලහෙථ අගගි ආරමාණං. එවමෙව බෝ ආවුසෝ එවං විහාරිං හික්කුං චක්කුකෝ වෙපි නං මාරෝ උපසමාකමකි, ලගාථෙව මාරෝ ඔකාරං ලහෙථ මාරෝ ආරමාණං, සෝක්ෂකා වෙපි නං –පෙ– මන්තනා වෙපි නං මාරෝ උපසමාකමකි ලහාරෙව මාරෝ ඔකාරං, ලහර මාරෝ ආරමාණං''

- 1. දෙසිකාම-ව, ව
- 2. and en cronnon a 8

- 4. Out Osods ans,
- 5. රෙරොවසයික--- ව--ට්

6. ew238em; e28 m-- 0 d m-

- Concerno D, D, exp.
- 7. උපරිම්තො වෙපි තං ම ජ සං

වූලති**ර්දෙශපා**ලි

අතවසසුතො අපරිඩයහමානො යනු: මේ කියන ලද මැ යි ආයුෂ්මත් මහමුගලන් තෙරුන් විසින්: ''ඇවැත්නි, කොපට 'අවස්සුතපරියාය (කෙලෙ සුන් විසින් තෙත් කරුණ) ද අනවස්සුත පරියාය (කෙලෙසුන් විසින් නො තෙත් කරුණ) ද දෙසම් ඒ අසවු මැනැවින් මෙනෙති කරවු, කියමි. 'එසේ යැ ඇවැත්නි'යි ඒ භික්ෂූහු ආයුෂ්මත් මහමුගලන් තෙරුන්ට පිළිවදන් ඇස්වූහ. ආයුෂ්මත් මහමුගලන් තෙරහු මෙය වදළහ. ඇවැත්නි, කිසෙයින් අවස්සුත (කෙලෙසුන් වියින් තෙත්) වේ ද යත්: ඇවැත්නි, මෙ සස්නෙහි මහණෙක් ඇසින් රූපයක් දක පුය සවභාව වූ රූපයෙහි ඇලෙයි, අපුයසවභාවවූ රූප-යෙහි වාහපාදයට පැමිරොයි, නො එළඹ සිටි කායස්මෘති ඇතියේ ලසු වු සිත් ඇති වැ වාස කෙරෙයි, යම තැනෙක ඔහුට උපන් ලාමක අකුශල ධර්මයෝ අනවශේෂ කොට නිරුද්ධ වෙත් ද ඒ චිත්තවිමුක්තිය පුඥා විමුක්තිය තත් වූ පරිද්දෙන් නො දනියි. කනින් ශබ්ද අසා ... සිතින් දහම දන පියසවභාව වූ දහමති ඇලෙයි, අපියසවභාව වූ දහමති වාහපාදයට පැමිණෙයි, පො එළඹ සිටි කායස්මෘති ඇත්ගේ ලසු වූ සිත් ඇති වැ වෙසෙයි, යම කැනෙක ඔහුට උපන් ලාමක අකුශලධර්මයෝ අපරිශෙෂ වැ නිරුද්ධ වෙත් ද ඒ චිත්ත විමුක්තිය පුඥා විමුක්තිය තත් වූ පරිද්දෙන් නො දනී. ඇවැත්ති, මේ මහණ චක්ෂූර්වඥානයෙන් දතයුතු වූ රූපාලම්බනයෙහි අවස්සුත වූයේ... මනොවිඥානයෙන් දතයුතු වූ ධර්මාලම්බනයෙහි ප£ස්සුත වූයේ යයි කියනු ලැබේ. ඇවැත්නි, මෙසේ වාස කරන ඒ මහණහු කරා මාර තෙමේ චක්ෂුර්ද්වාරයෙනුදු එළැඹෙයි, හොතුද්වාරයෙනුදු... මනො-ද්වාරයෙනුදු ඔහු කරා මාර තෙමේ එළැඹෙයි, මාර තෙම සිදුරු ලබන්නේ මැ යැ, මාර තෙමේ පුකාය ලබන්නේ මැ යි.

ඇවැත්නි, යමසේ වියැළි කොලපු වූ බොහෝ කල් ඉක්මගිය බට සෙවෙනි ගෙයක් හෝ තණ සෙවෙනි ගෙයක් හෝ වේ ද ඉදින් පුරුෂයෙක් ගිනි ඇවිළගත් තණසුලකින් යුතු වැ පෙරදිගිනුදු ඒ ගෙය කරා පැමිණේ නම් ගින්න සිදුරු ලබා මැ යැ පුතාය ලබා මැ යැ, පැසීම දෙසිනුදු ... උතුරු දෙසිනුදු ... දකුණු දෙසිනුදු- යටදෙසිනුදු- උඩදෙසිනුදු- යමකිසි දෙසක්නුද පූරුෂයෙක් ආදීප්ත වූ තණසුලකින් යුතු වැ ඒ ගෙය කරා පැමිණේ නම් ගින්න අතුරු ලබා මැ යැ ගින්න අරමුණු ලබා මැ යැ, එසෙයින් මැ ඇවැත්ති, මෙසේ වාසය කරන මහණහු කරා වක්ෂුද්වාරයෙනුදු මාර තෙමේ පැමිණේ, නම මාර තෙමේ අතුරු ලබා මැ යැ මාර තෙමේ පූතාය ලබා මැ යැ ගෙනුද්වාරයෙනුදු ... මනොද්වාරයෙනුදු ඔහු කරා මාර තෙමේ එළැඹේ නම් මාර තෙමේ අතුරු ලබා මැ යැ මාර තෙමේ අරමුණු ලබා මැ යි.

එවං විහාරිං වාවුසො භික්ඛුං රුපා අභිහංසු.* න භික්ඛු රාලප අභිභොසි සද භිකබුං අභිහංසු න භිකබු සදෙද අභිභොසි, ගඣ තික්කුං අතිහංසු න තික්කු ගණා අතිංහායි, රසා තික්කුං අතිහංසු න භික්ඛු රසෙ අභිභොසි, ඵොවාබබා භික්ඛුං අභිහංසු, න නිසාබ භික්ඛුං **ංචාචය්**ලබුබු අභිහොසි, ධම්^ලා අභිහංසු න හිකක ධලමම අභිභොසි. අයං වූලවතාවුසො භික්ඩු රුපාභිභූලතා³' සඥූභි හලතා ගණ්ඩාහිහූතො රසාහිහූලතා ල**එාව්ඨ්බබාහිභූල**තා ධම්මාහිභූකො අතිහංසු නං පාපකා අකුසලා ධම්මා සංකිලෙසිකා ලපානොහවිකා සදරා දුසුකුට්පාකා ආයතිං ජාතිජරාමරණීයා, එවං ලබා ආවුලසා අවඤාතො හොති.''

කථං චාවුසො අනවසසුතො හොති: ඉධාවුසො හික්බු වක්ඛුනා රාපං දිස්වා පියරුපෙ රූපෙ නායිමුවවති, අපපියරුලප රූපෙ න බාපණ්ති, උපටසිතකායසති ව විහරති අපැමාණවෙතසො, තං ව වෙතොවිමුතුණිං ප*ඤ්*ඤුවිමුතුහිං යථාහුතං පජාහාති යතාසස ලත උපසනනා පාපකා අකුසලා ධමුමා අපරිසෙසා නිරුජඹනති. සොතෙන සඳාං සූතිා -ලප- මනසා ධම්මං විඤ්ඤය පියරුලප ධලමම නාධිමුවව ති. අපපියරුපෙ ධමා න බාහපරාරකි, උපටයිකකායසති ච විහරති අපාමාණ වෙතසො, කං ච වෙතොවිමුකකිං පකුඤුවිමුකතිං යථාහුතං පජානාති යතවසස කො උපපතුනා⁴ පාපකා අකුසලා ධමමා අපරිසෙසා නිරා ජාඕනතී, අයං වුවවතාවූසො හිතබු අනවසසුතො චකබුවිසෙදුඥ යොසු රුලපසු -ලප- අනවඤාතො මනොවිඤඤොයොසු ධරවෙසු. එව• විහාරිං වාවුසො හිසාබුං වසාබුලසා වෙපි නං මාරෝ උපසඩසාමති øතව ල**ංහ**එ⁵ මාලරා ඔතාරං ත ලංහඑ⁵ මාලරා ආරම€ණං, ලසාත-තො වෙපි නං –පෙ– මනකො ඉවපි නං මාරෝ උපසඬකමති නොව ලංහථ මාරෝ ඔතාරං, න ලංහථ මාරෝ ආරම්චණං.

3. රූපාධිතුනො සදදධිතුනො - ම ජ සං, ප. 5. තොව ලහති - ම ජ සං -ව-වි-ක

^{1.} රුපා අධිනංසු - ම ජ සං 4. යප්රාභාණකඋපපතනා - ම ජ සං -ව, වී,ක

රූපෙ අධ්නොයි - ව-ට් ශක්පෙ උපපනතා - පත.

වූලතිර්දෙශපාලි

බගාවසාණ සුතුනිර්දේශය

තවද ඇවැත්ති, මෙසේ වාසය කරනසුලු භික්ෂූහු රූපාලමබනයෝ මැඩපීහු යැ, මහණ රූපයන් නො මැඩපී යැ, ශබදලමබනයෝ භික්ෂූහු මැඩපීහු යැ, මහණ තෙම ශබදලමබනයන් නො මැඩපී යැ. ගන්ධාලම-බනයෝ භික්ෂූහු මැඩපීහු යැ, මහණ තෙමේ ගන්ධාලමබන යන් නො මැඩ පී යැ, රසාලමබනයෝ භික්ෂූව මැඩපීහු යැ, මහණ රසයන් නො මැඩපී යැ, ස්පුෂ්ටවායෝ භික්ෂූව මැඩපීහු යැ, මහණ ස්පුෂ්ටවායන් නො මැඩපී යැ, ස්පුෂ්ටවායෝ භික්ෂූව මැඩපීහු යැ, මහණ තෙන මැඩපී යැ, අවැත්ති, මේ මහණ තෙමේ රූපයන් විසින් මඩනාලද යැ ශබ්දයන් විසින් මඩනා ලද යැ, ගන්ධයන් විසින් මඩනාලද යැ, රසයන් විසින් මඩනාලද යැ, ස්පුෂ්ටවායන් විසින් මඩනාලද යැ, රසයන් විසින් මඩනාලද යැ, ස්පුෂ්ටවායන් විසින් මඩනාලද යැ, ධර්මයන් විසින් මඩනාලද යැ, ක්ලෙශයනට පතාය වූ පුනර්හවය ඇති කරන්නා වූ දරථ සහිත වූ දූව-විපාක වූ ලාමක අකුශල ධර්මයෝ ඒ භික්ෂූව අභිභවනය කළාහුයැ. ඇවැත්ති, මෙසේ 'අවස්සුක' වූයේ වේ.

ඇවැත්නි, කිසෙයින් අනවස්සුත වේද යත්: මහණෙනි, මේ සස්නෙහි මහණ ඇසින් රූපයක් දක පියස්වභාව රූපයෙහි නො ඇලෙයි, අපිය ස්වභාවරුපයෙහි (ද්වෙෂ විසින්) වාහපාදයට නො පැමිණෙයි, එළැඹසිටි කාගියාසී ඇති වැ අපුමාණ සිත් ඇති වැ වාස කෙරෙයි. යම තැනෙක ඔහුට උපත් ඒ ලාමක අකුශලධර්මයෝ නිරවශේෂ වැනිරුද්ධ වෙත් නම ඒ චිත්තචිමුක්තිය ද පුඥාවිමුක්තිය ද ඇති සැටියෙන් දූනගනියි. කනින් ශබ්ද අසා...මනයින් දහම් දන පියස්වභාව ධර්මයෙහි නො ඇලෙයි, අපිය සවභාව ධර්මයෙහි වාසපාදයට නො පැමිණෙයි, එළඹසිටි කාගියාසී ඇති වැ අපුමාණ සිත් ඇති වැ වාස කෙරෙයි. යම් තැනෙක ඔහුට උපන් ලාමක අකුශලධර්මයෝ නිරවශේෂ වැ නිරුද්ධ වෙත් නම් ඒ විත්ත විමුක්තිය ද පුඥා විමුක්තිය ද යථාභූතයෙන් දූනගනී. ඇවැත්නි, මේ මහණ චක්ෂූර්විඥානයෙන් දතයුතු රූපයෙහි අනවස්සුත යැ ... මනසින් දයයුතු දහමති අනවස්සුත යයි කියනු ලැබේ. ඇවැත්නි, මෙසේ වාස කරන ඒ මහණහු කරා චක්ෂුද්වාරයෙනුදු ඉදින් මාර තෙම එළැඹේ නම් මාර තෙම අතුරු නො ලබන්නේ මැයැ, මාර තෙම පුතාය නො ලබන්නේ මැයි. ශුොතුද්වාරයෙනුදු ඉදින් ඔහු කරා ... මනොද්වාරයෙනුදු ඉදින් ඔහු කරා මාර තෙම එළැඹේ නම් මාර තෙම අතුරු නො ලබන්නේ මැ යැ, මාර තෙම පුතාාය නො ලබන්නේ මැ යි.

චූලලනිඥෙස පාළි

ලසයාරාපි ආවුලසා කුටාගාරං වා කුටාගාරසාලා වා බහලමකතික• අසුවලෙපනා, පුරත්මාය වෙපි නං දිසාය පුරිලසා ආදිතතාය තිණුකකාය උපසඩුයාමෙයා ලනව ලහෙථ අගගි ඔකාරං න ලහෙථ අගගි ආරම්ණං, පවරිමාය ලවපි නං දිසාය– උතතරාය ලවපි නං දිසාය– දකඛණාය වෙපි නං දිසාය-- ඉහටසුමාය ඉචපි නං දිසාය- උපරිමාය චෙපි නං දිසාය-යලතා කුතොවි මෙපි නං පූරිසො දිසාය ආදිතනාය තිණුකකාය උපසං-කුලමයා ලනව ලලහථ අගගි ඔතාරං න ලහෙථ අගගි ආරමමණං. එවලමව ලබා ආවුලසා එවං විහාරිං හියාබුං චයාබුලතා වෙපි නං මාලරා උපසං-කමති. නෙව ලගහර මාගරා ඔතාරං න ලගහර මාගරා ආරම්මණං ලසාතලතා වෙපි නං -ලප-- මනලතා ලචපි නං මාලරා උපසංකමති මාරො ඔතාරං නලගෙඑ මාරෝ ආරම්මණං. එව• නෙව ලංහථ විහාරි චාවුංසා හිතබු රුපෙ අභිභොයි¹ න රුපා තික්ඛුං අනිහංසු, සලදද තිකබු අභිමහායි න සදදු තිකබුං අභිහංසු, ගමනි භික්ඛ අභිලභායි, න ගඣා හිසාබුං අභිහංසු, රලස හිසාබු අහිමහායි, න රසා ධලමම භිකබු අභිලභාසි න ධමමා භිකබුං අභිහංසු, අය• සහිහංසු. වුවටතාවුලසා ති*ස*කු රූපාතිහූ^{*} සදැහිහූ *ගත*ාතිභූ රසාතිභූ ඓාටඨඛිකා හිභූ ධම්මාතිභූ අහිභූ අනහිභූකෝ⁴ කෙති වී කිලෙසෙති අහිතොසි කෙ අකුසලල ධමෙම සංකිලෙයිකෙ පොනොහවිකෙ සදුලර සාප ලක ආයතිං ජාතිජරාමරණීමය. එවං **ම**බා ආවූලස දුසුබවිපාලක අනවඤූතො හොති''ති.

අනවසසුතො අපරිඩයහමානොති: රාගලජන පරිළාලහන අපරිඩයහ-**අප**රිඩයාමාගතා **දෙසජෙන ප**රිළාගෙන මොහලජන මාලතා පරිළාගෙන අපරිඩයාමාලනාකි 'අනවසසුකො අපරිඩයාමාලනා එකෙ චලර බ්කාවිසාණකලසා,'

ලතනාහ ලසා පලචචකසම්බූබේා:

"ඔක්ටිතාවයකු න ච පෘදලොලො ගූතතීංසිුලයෳ රක්ඛිතමානසානො, අනවඤූබෝ අපරිඩියාමාබෝ එකො වරේ බගාවිසාණකලපා''ති.

1. අධ්ලභාසි - මජ ජං. 2. අධිගංසු - මජ සං.

5. අපරිදාහාමාංතා - වැඩි

අලලාව ලෙපනා - සාා.

- රැපාධික සදැධිභූ ගන්ධාධික රසාධික මජසං a. ස්‍රාශ්‍යානාසංශ්‍රතා ආසිච්ෂවගම
- 4. අධික අනාධිකයනා මජ සං

ඇවැත්ති, යමසේ බොල්මැටි ඇති තෙත්මැටි අලෙව්දුන් කුළුගෙයක් හෝ කූටාගාරශාලාවක් හෝ වේ ද, ඉදින් පුරුෂයෙක් ගිනි ඇවළගත් තණහුලකින් යුතු වැ පැදුන්දෙසිනුදු ඒ කූටාගාරශාලාව කරා එළැඹේ නම් ගින්න නො මැ අතුරු ලැබෙන්නේ ද ගින්න පුකාය නො ලැබෙන්නේ ද, ඉදින් පැළදෙසිනුදු එය ක**ා-ඉදින් උතුරු දෙසිනුදු එය කරා-ඉදින් දකුණු-**දෙසිනුදු එය කරා– ඉදින් යට දෙසිනුදු එය කරා–ඉදින් උඩදෙසිනුදු එය කරා–ඉදින් යමකියි දෙසකිනුදු එය කරා පුරුෂයෙක් ගිනි ඇවිළගත් කණ– හුලකින් යුතු වැ එළැඹේ නම් ගින්න නො මැ අතුරු ලැබෙන්නේ ද, පුතාසය නො ලැබෙන්නේ ද, එසෙයින් මැ ඇවැත්නි, මෙබඳු විහරණ ඇති ඒ මහණහු කරා චක්ෂූර්ද්වාරයෙනුදු ඉදින් මාර තෙම එළැඹේ නම් මාර තෙමේ නො මැ අතුරු ලැබෙන්නේ යැ පුකාය නො ලැබෙන්නේ යැ, ඉදින් ගොතුද්වාරයෙනුදු ඔහු කරා ... මනොද්වාරයෙනුදු ඔහු කරා ඉදින් මාර තෙම එළැඹේ නම් මාර තෙමේ නො මැ අතුරු ලැබෙන්නේ යැ මාර තෙමේ පුතාසය නො ලැබෙන්නේ යි. තවද ඇවැත්නි, මෙබදු විහරණ ඇති මහණ තෙම රූපයන් මැඩපි යැ. රූපයෝ මහණහු නො මැඩපූහ. මහණ ශබ්දයන් මැඩපී යැ, ශබ්දයෝ මහණහු නො මැඩපුහ. මහණ තෙම ගන්ධයන් මැඩපීයැ, ගන්ධයෝ මහණහු නො මැඩපූහ. මහණ තෙම රසයන් මැඩපියැ, රසයෝ මහණහු නො මැඩපූහ. මහණ නෙම ස්පුෂ්ටවා-යත් මැඩපීයැ, ස්පුෂ්ටවායෝ මහණහුනො මැඩපූහ. මහණ තෙමධර්මයන් මැඩපි යැ, ධර්මයෝ මහණහු නො මැඩපූහ. ඇවැත්නි මෙ මහණ රූපය මැඩලූයේ යැ, ශබ්දය මැඩලූයේ යැ, ගන්ධය මැඩලූයේ යැ, රසය මැඩලූයේ යැ, ස්පුෂ්ටවාය මැඩලූයේ යැ, ධර්මය මැඩලූයේ යයි කියනු ලැබෙයි. කිසි කෙලෙස් කෙනකුත් විසින් නො මඩනා ලද්දේ 'අභිභූ' නම් වෙයි. සාංක්ලෙශික වූ පුනද්භවය ඇතිකරන්නා වූ දරථ සතිත වූ දූබවිපාක ඇති ආයතිභවයෙහි ජාති ජරාමරණ පිණිස පවත්නා වූ ඒ ලාමක අකුශලධර්මයන් මැඩලයි. ඇවැත්නි මෙසෙයින් 'අන්වස්සුත' වේ නුයි 'අනවස්සුතො' යනු වේ.

අතවසසුතො අපරිඩයහමාතො යනු: රාගයෙන් උපන් පරිදහයෙන් තො දවෙනුයේ ද්වේෂයෙන් උපන් පරිදහයෙන් තො දවෙනුයේ මෝහයෙන් උපන් පරිදහයෙන් නො දවෙනුයේ නුයි 'අනවස්සුතො අපරිඩයහමානො එකො චරෙ බග්ගවිසාණකප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ එ පසේබුදුහු:

''ඔක්ටීකතවකබු --පෙ-- එකො වරෙ බගගවිසාණක වෙපා''යි.

ඔහාරයිනා ගිහි<mark>බාා</mark>ඤජනානි සංජනතප**තතා"' යථා පාරිචඡකතලකා,** කාසායවලෝ අභිනි**යාබ**මිතා එකො චලර බගාවිසාණකලපා.

මහාරයිතා ගිහිබාඤජනානීති 'ගිහි බාඤජනා' වුවවනති කෙසා ව මහසු ව°' ---පෙ- දිසදසානි ඉතිවා. ඔහාරයිතා ගිහිබාඤජනානීකි; ගිහිබාඤජනානි ඔරොපයිතා සමොරොපයිතා නිකබ්පිතා පටිපාසකමයි-තාක් 'ඔහාරයිතා ගිහිබාඤජනානි,

සංඤ෪තනපතෙකා යථා පාරිච්ඡතනකොති යථා සො පාරිජනකකො කොවිළාරෝ බහලපතනපලාමසා සඤච්ඡාමයා.³' එවමෙව සො පරෝවකසමබුදෝධා පරිපුණණපතනවිවධරරෝති 'සඤඁ෪නනපතෙනා'' යථා පාරිච්ඡතනකො.

කාසායවතෝ අභිනිකබමිතාති: සො පවේවකසමබුණො සබබං ඝරාවාසපළිබොධං ඡින්දිතා සුකාදරපළිබොධං ඡින්දිතා ඤාතිපළිබොධං ඡින්දිතා මිතාමවව පළිබොධං ඡින්දිතා සහනිධිපළිබොධං ඡින්දිතා කොසම-ඤූං ඔහාරෙතා⁴' කාසායානි ව තානි අවඡාදෙතා අගාරසමා අනගාරියං පබබජිතා අකිඤුනාහාවං උපගනමා එකො වරති විහරති ඉරියති වතෙතති පාලෙත් යපෙති යාපෙතිති 'කාසායවනෝ අභිනිකබමිතා එකො වරෙ බගාවිසාණකලෙපා'

තෙනාහ සො පඉච්චකසමබූලඬා:

''ඔහාරයිතා ගිහිබාදුක්තානි සංඤඡනනපතෙතා යථාපාරිච්ඡනතලකා, කාසායවල ත්රා අභිනිසුබමිතා එකො වර බහාවිසාණකලපහ''කි.

තතියො වලගහා.

1. සංධිතනාපලකතා - ප පටරිනතාපලකතා - ව, ව්

3. ශකසමසල ව -- ව, ව්

 සාභාවජාලයා -- ව, වි සංක්‍රවජාලයා -- සා‍රා

4. ඔහාරසිනිම - සාක.

චූලති**ඊදෙශපාලි**

10. (කෙස්රැවුඑ ආදී) ගිහිවාඤ්ජනයන් බැහැර කොට සැදුණු පසු ඇති පරසතුරුකක් සෙයින් කහවත් ඇති වැ, අභිනිෂ්කුමණ කොට කගවෙහෙණහගක් සෙයින් එකලා වැ සරනෙයි .

ඔහාරයිතා ගිහිබාකැජාතාති- 'ගිහිවාඤ්ජනයෝ' : කෙස් ද රවුඑ ද ... දික්දවලු ඇති වස්තු යනාදිය හෝ කියනු ලැබෙති. ඔහාරයිනා ගිනි බාඤූජතානි යනු: ගිහිබාඤ්ජනයන් බැහැර කොට මැතැවිත් බැහැර කොට බහාතබා දුරු කොට නුයි 'ඔහාරයිත්වා ගිහිබාඤ්ජනානි' යනු වේ.

සංක්ෂානාපතෙකා යථා පාරිච්ඡතතකො යනු: යම්සේ ඒ පරසතු තම් වූ කොබළලරුක බොල්පත්පලු ඇත්තේ ඝන සෙවනලු ඇත්තේ වේ ද, එසෙයින් මැ ඒ පසේ බුදුහු පරිපූර්ණ පාතුවීවර ධරනුවාහු නුයි 'සඤඡන්න-පත්තො යථා පාරිච්ඡත්තකො' යනු වේ.

කාසායවතෝ අභිනිකබමිතා යනු: ඒ පසේ බුදුහු හැම ශෘහවාසපළි-බොධ සිඳ අඹුදරු පළිබොධ සිඳ ඥාතිපළිබොධ සිඳ සගයහළු පළිබොධ සිඳ සන්නිධිපළිබොධ සිඳ කෙස්රවුළු බහා කහවත් හැඳපෙරෙවැ ගිතිගෙන් නික්ම සසුන්ති පැවිදි වැ අකිඤ්චනහාවයට (කිසිත් නැති බවට) පැමිණ එකලා වැ හැසිරෙති වෙසෙති ඉරියවූ පවත්වති වැටෙති රැකෙති යැපෙති යාපනය කෙරෙත් නුයි 'කාසායවත්රො අභිනික්බමිත්වා එකො වරෙ බග්ගවිසාණකප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ එ පසේබුදුහු:

''ඔහාරයිතා -- ෙප - එකො වරෙ බගාවිසාණපෙපා''යි.

තුන් වැනි වගීයි.

1. රසෙසු මගධං අතරං අලෙලාලො අනකුසු පොසී සපැනවාරි. කුලෙ කුලෙ අපාටිබදාවි කො එකො චුරේ බිගාවිසාණකලෙසා.

රසෙසු ගෙධං අකරං අලොලොකි 'රසො'ති: මුලරසො බෟඩරසෙ ກຍັບອະນຸອາກາງດາຍ, ສີລະດຸດອານຸອີດດອກ, des c. ອອນດາ ສະມານ කටුකං ලොණිකං1' බාරිකං ලපිලං1' කසාලවා සාදුං අසාදුං සීතං උණතං. සංභානය සමණබාහමණා රසගිණා, ලත පිවාගෙනන රසංභානි ආහිණාඛනති, නෙ ලභිතිා අමුවුලං අනාම්බලං පරි**යෙසන**තා පරියෙසනත්, අනම්බලං ලභිඣා අමුබලං පරියෙසනත්. මධූරං ලභිතා අමධූරං පරියෙසනති, අමධූරං ලභිතා මධූරං පරි යෙසනති, තිතනකං ලහඬා අනිතතකං පරියෙසනති, අතිතතකං ලහිඬා තිහතකං පරියෙසනති, කටුකං ලහිතා අ බටුකං පරියෙසනති අකටුකං ලභිතා කටුකං පරිමාසනති, ලොණිකං ලඬතා අලොණිකං පරියෙෂනත්, අලෝණිකං ලඬතා ලේනණිකං පරියෙසනත්, බාරිකං ලඬතා අබාරිකං පරියෙසනත්, අබාරිකං ලඬතා බාරිකං ලඬිතිා පරියාසනති, අකසාවං පරිලයසනුති කසාවං පරියෙසනත්, ලපිලං*' ලභිතා ලභිඣා කසාවං ලංක සාවං අලපිලං පරිමයසනති, අලපිලං ලභිතා ලපිලං පරියෙසනති, සාදුං ලභිතා අසාදුං පටියෙසනති, අසාදුං ලභිතා සාදුං පට්යෙසනතී, සිතං ලභිතා උණ්හං පටියෙසනත් උණ්හං ලඬිතා සීතං පටියෙසනත්. ලස යං ලහනායි සෙන මසන න සුසානායි, දපරාපරං පර්ගයසනත්, මනාදිලකසු රසෙසු රතත් ගිදිබා ගයිනා මුණිනා අජෙතාපතතා, ලඟතා ලංකිතා පළිබුණි, සා රසතණතා තසය පලාව කබුදා සාස පන්නා උච්චිනනමුලා තාලාව කූකතා අනහාවකතා ආයතිං අනුපපාදධමමා. තසා ලසා පලචවකසමබුදෙගිා පටිසබබා ල්යානි ලා දාහාරං දාහාරෙකි, ලාව දවාය න මැය න මණු නාය න විහුසනාය යාවලැව ඉමසස කායසස යිතියා යාපනාය විහිංසුපරතියා **මහමචරියානුගාහාය, ඉතිපුරාණං ච වෙදනං ප**ටිහ**ඞබාම.** නවං ච **වදතං න**් උයපාදේසසාම්, යා**පුා ච මේ හවිස**සකි අනවජජකා ව එාසුවිහාලරා ච. යථා වණං ආලිලේපයා යාවලදව ොපත ත්රිය,7 යථා වා අබභල ඤජයා පත අසබං යාවලදව දකා මංසං භාරසස ගිතාරණතාය. යථා වා පන ආහාරං ආහරෙයා⁸ යාවදෙව කනතාරසා නිසුදුණාසාය. එවලමව ලසා ප ාවක සමබු ෙකිා පටිස ඞබා යොනිසො **ආහා**රං ආාාරෙකි. ලනව දවාය න මදය න මණ්ඩුනැය න විහුසනාය යාවලදව ඉමසස ສາයແລ່ ຜື້ສື່ມາ ພາວກາດ ຍີ່ຄິ•ະອງກິດາ ອິຮອຍວິດາອາໝານ, ຈຸສີ

- 1. ලොණියං පත-
- ලම්බිලං සැපා, ලම්බිකං ම ජ සං
 සාද අසාද ම ජසං
 විතාපිතෙසු රතතා ව, වි

- 5. අජෝඩාසනානා ම ජ සං 6. අනාහාවං කතා ම ජ සං
- 7. ආරුතනාක්ෂය ම ජ සං

රසයෙහි ගිජු බව නො කරතුයේ ලොල් නො වූයේ අනෙකක්හු නුපුස්තාසුලු වූයේ ගෙපිළිවෙළින් පිහුසිහා වඩනුයේ කුලයෙහි (කෙලෙස් විසින්) නො ලැගි සිත් ඇත්තේ කගවෙහෙණ හහක් සෙයින් එකලා දැ සරනේ යි.

රංසසු ගෙඩං අකරං අලොලො- 'රසො' යනු: මුල්රස යැ කඳරස යැ ලපාතුරස යැ පත්රස යැ මල්රස යැ පලරස යැ, ඇඹුල මිහිර තිත්තරස යැ කුළුරස යැ ලුණුරස යැ කරරස යැ (ගිවුළු ආදී) ලපිල රස යැ කසටරස යැ ඉටුරස යැ අනිටුරස යැ යිහිල්රස යැ උණුරස යි. රසයෙහි ගිජු වූ ඇතැම මහණ බමුණෝ ඇති. ඔහු දිවගින් අගුරසයන් පිරියෙස් (සොය) මින් ඇවිදුති, ඔහු ඇඹුල ලැබ නො ඇඹුල පිරියෙස්ති (සොයති) නො ඇඹුල ලැබ ඇඹුල පිරියෙස්ත්, (ගිතෙල් ඈ) මිහිරිරස ලැබ නො මිහිරිරස පිරියෙස්ති නො මිහිරිරස ලැබ මිහිරිරස පිරියෙස්ති, තිත්තරස ලැබ අතිත්තකරස ලැබ පිරියෙස්ත්, අතිත්<u>ත</u>කරස කිත්තරස පිරියෙස්ති, කුළුරස ලැබ නො කුළුරස පිරියෙස්ති, නො කුළුරස ලැබ කුළුරස පිරියෙස්ති, ලුණුරස ලැබ ලුණු නැත්ත පිරියෙස්ත්, ලුණුනැත්ත ලැබ ලුණුරස පිරියෙස්ති, කරරස ලැබ අබාරිකය (කරරස නැත්ත) පිරියෙස්ති, කරරස නැත්ත ලැබ කරරස පිරියෙස්ත්, කසටරස ලැබ කසටරස නැත්ත පිරියෙස්ති, කසටරස නැත්ත ලැබ කසටරස පිරියෙස්ති, ලපිලරස ලැබ ලපිලරස නැත්ත පිරියෙස්ති, ලපිල රස නැත්ත ලැබ ලපිලරස පිරියෙස්ති, ඉටුරස ලැබ හනිටුරස පිරියෙස්ති, අනිටුරස ලැබ ඉටුරස පිරියෙස්ත්, සිහිල්ංස ලැබ උණුරස පිරියෙස්ති, උණුරස ලැබ සිහිල් රස පිරියෙසිත්. ඔහු යම යම රසයක් ලබත්ද ඒ ඒ රසයෙන් තුටු නො වෙනි. මතවඩන රසයන්හි ඇලුණාහු ගිජු වූවාහු ගෙතුණාහු මුසපත් වූවාහු බැස ගත්තාහු ලැගුණාහු ලග්නිත වූවාහු පරිරුද්ධ වූවාහු මතුමත්තෙහි පිරියෙසිත්. ඒ රසතාෂ්ණාව ඒ පසේබුදුන් විසින් පුහිණ යැ, උසුන්මුල් ඇත්ති යැ. භිස්සුන් තල්රුකක් සෙයින් අවස්තු කරන ලද යැ. අනු අභාවය කරන ලද යැ ආයති හවයෙහි නූපදනා පියව ඇත්ති යැ, එයින් ඒ පසේබුදුහු නුවණින් ව්මසා අහර වළඳති. කෙළි පිණිස නො මැ වළඳති, මද පිණිස-අලඩකාර පිණිස– සැරසුම් පිණිස නො වළඳති, යම්තාක් මේ කය පැවැත්ම පිණිස යැපීම පිණිස බඩගිනි වේදනා නැසීම පිණිස බඹසරට අනුගුහ පිණිස වළඳත්. මෙසේ පැරැණි බඩගිනි වෙදනා නසම අලුත් වෙදනාත් නුපදවම මාගේ යැපීම ද වන්නේ යැ අනවදාහාවය ද සුවවිහරණය ද වන්නේ යැ යි. යම්සේ මස්වැඩීම පමණට වුණය ආලේප කරන්නේ ද, තවද යම්සේ බර ගෙන යන පමණට අක්ෂය තෙල් ගල්වන්නේ ද, කවද යම්සේ කතරමහ තරණය කරන පමණට පුතුමාංසාභාරය අනුහව කරන්නේ ද, එපරිද්දෙන් මැ පසේ බුදුහු නුවණින් පතාවෙක්ෂා කොට අහර වළඳති, නො මැ කේළි පිණිස වළඳති ...

වුලලතිඥෙස පාළි

යාතා ව මේ හවිසසකි අනවජජකා ව එාසුවිහාරෝ වති. රසකණ්කං පරහති විනොදෙකි බානත්කරෝති අනහාවං ගමෙති, රසකණ්කාය ආරතො විරතතා පටිවිරතො නිසාබනෙතා නිසසරෝ විපපමුතෙතා විසසැකුතො විමරියාදිකතෙන වෙතසා විහරතිති 'රසෙසු ගෙබං'. අලොලොති 'ලොලුපපං වුවවති කණ්කා, ''යොරාගො සාරාගො -පෙ– අභිජිකා ලොහො අකුසලමුලං'' සා ලොලුපපා කණ්කා තසස පවෙවකසමබුණි සත පහිනා උමණිතතමුලා කාලාවත්ථුකතා අනහාවකතා ආයතිං අනුපොදබමා, කසා පටෙවකසමබුණා අලොලොති 'රසෙසු ගෙබං අතරං අලොලො.'

අනඤඤ පොසී සපදනවාරීති: 'අතඤඤ පොසී'ති යො පවෙවස සමබුදො අතකානඤඤව පොසෙති න පරනති,

> "අතඤඤ පොසීං අඤඤ කං දතාං සාරේ පතිවසීකං." ටීණාසවං වනත දෙසං තමහං බෑම බාහමණ" හනී.a

අනඤඤ පොසි සපදනවාරීති; යො පවෙදි කසමබුදෙබා පුර්ධණ සමයං නිවාශසනා පතාවීවරමාදය ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය පවිසති රකටිතෙනෙව කායෙන රකටිතාය වාචාය රකටිතෙන විනොන උපටුළිතාය සතියා සංචුතෙහි ඉනිදියෙහි ඔකටිතතවතබු ඉරියාපථ සමපනෙනා, කූලාකුලං අනතිකකමනෙතා පිණ්ඩාය වරතිනි 'අනඤඤ පොසී සපදනවාරි.'

a උදනපාළි - ප්‍රොධ්වගග

3. පට්බනඩ විනෙහා - ව වි

^{1.} සාරේසු සුපතිට්යිතං - සාා

චූලතිර්දෙශපාලි

මාගේ ජීවිතයානුංච ද අනවදාතාව ද එංසුවිහරණය ද වන්නේ යැ'යි රසතෘෂ්ණාව දුරු කෙරෙති, බැහැර කෙරෙති, විගතාන්ත කෙරෙති අනහාවයට පමුණුවති. රසතෘෂ්ණාවෙන් දුරු වූවාහු වෙන්, වූවාහු වෙසෙයින් වෙන්චූවාහු නික්මුණාහු නික්මැගියාහු වෙසෙයින් මිදුණාහු විසංශුක්ත වූවාහු වන්නාහ, විගතමයාහද කළ සිතින් ශුක්තවැ වාසය කෙරෙත් නුයි රසෙසු ගෙධං' යනුවේ. අලොලෙ යනු: 'ලොලුප්ප'යි තෘෂ්ණාව කියනු ලැබෙයි. ''යම රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක්... අභිධානයෙක් ලොහ අකුශලමූලයෙක් වෙද එයයි. ඒ ලොලුප්ප සඩබාහත තෘෂ්ණාව ඒ පසේබුදුනට පුහිණ යැ උසුන්මුල් ඇත්ති යැ තාලවස්තුවක් මෙන් කරන ලද අනු අහාවය කරන ලද මත්තෙහි නූපදනා පියවි දැක්ති යැ, එයින් පසේ බුදුහු 'අලොල' වෙත් නුයි 'රසෙසු ගෙධං අකරං අලොලො' යනු වේ.

අනුඤඤශපාසී සපදානවාරි-'අනඤඤපොසි' යනු: ඒ පසේබුදුගු තමන් මැ පෝෂණය කෙරෙති මෙරමා පෝෂණය නො කෙරෙත් නුයි,

 ''තමා විසින් පෝෂණය කළ යුතු අනෙකක්හු නැති දන්නා ලද සතාය ඇති දමනය කළ ඉඳුරන් ඇති නිර්වාණසාරයෙහි පිහිටි වාන්ත වූ ද්වේෂ ඇති ඒ ක්ෂිණාසුවයා 'බාහ්මණ' යයි මම කියමි''යි.

අතඤඤපොසී සපදාවාරි යනු: ඒ පසේ බුදුහු පෙරවැ කාලයෙහි හඳ පෙරෙවැ පාසිවුරු ගෙන රක්නාලද කායද්වාරයෙන් යුක්ත වැ රක්නාලද වාග්ද්වාරයෙන් යුක්ත වැ රක්නාලද මනොද්වාරයෙන් යුක්ත වැ එළඹැසිටි සිහියෙන් යුක්ත වැ සංවර කළ ඉඳුරන් ඇති වැ යට බලාලූ ඇස් ඇති වැ පිරිසුන් ඉරියවු ඇති වැ ගමට හෝ නියමගමට හෝ පිඩු පිණිස පිවිසෙති, කුලයෙන් කුලය නො ඉක්මෙමින් පිඩු පිණිස හැසිරෙත්නුයි 'අනඤඤපොසී සපදනවාරි' යනු වෙ.

කුලෙ කුලෙ අපාටිබදඩවිතෙතා- දෙ කරුණෙකින් ඇලුණුසිත් ඇත්තේ වෙයි: තමා හෝ පහත් කොට තබමින් මෙරමා උස් කොට තබ-තුයේ පිළිබැඳියිත් ඇති වෙයි, තමා හෝ උස් කොට තබමින් මෙරමා පහත් කොට තබනුයේ පිළිබැඳිසිත් ඇති වෙයි. කථං අනතානං නීචං යිපෙනෙහා පරං උචවං යිපෙනෙකා පටිබඬ චීභෙනා හෙති: සුමෙෂ මොබහුපකාරා, අහං සුමෙහ නිසයාය ලහාම් චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපාවයගාසජපරියඛාරං යෙපි මොඅබෙදාද දසුං වා කාසුං වා මඤඤනත්, සුමොහ නිසයාය සුමොහ සම්පසසනතා, යමයි මෙ පොරාණං මාතාපෙනතිකං නාමගොහතං.සමයි මො අනකරතිසං, සුමෙහ හේ අහං ඤායාම අසුකාසස කුලුපකො අසුකාය කුලුපකොත්. එවං අනතානං නීචං යිපෙනෙතා පරං උචචං යිපෙනෙතා පට්බදඬවිතෙනා හොති. කථං අසනානං උචචං යිපෙනෙතා පරං නීචං යිපෙනෙකා පට්බදඬවිතෙනා හොති. කථං අසනානං උචචං යිපෙනෙතා පරං නීචං යිපෙනෙකා පට්බදඬවිතෙනා හොති. කථං අසනානං උචචං යිපෙනෙතා පරං නීචං යිපෙනෙකා පට්බදඬවිතෙනා හොති. කථං අසනානං බහුපකාරෝ, සුමෙහ මං ආගමම බුදඬං සරණං ගතා, ධමමං සරණං ගතා, සමසං සරණං ගතා, පාණානිපාතා පටිවිරතා, අදිනකාදනා පටිවිරතා, කාමෙසු මචණාචාරා පටිවිරතා, මුසාවාද පටිවිරතා සුරාමෙරය මජපෙමාදවසානා පටිවිරතා. සුමහාකං අහං උදෙදසං දෙම්, පරිපුවණ දෙම්, උපොසථං ආවිසකාම්, නවකමේං අධිවසාමී. අර ච පන සුමෙහ මං උජකයිණා අකෙකු සකකරෝථ ගරැකරෝථමානෙ පටිබදඬවිනෙතා හොති.

කුලෙ කුලෙ අපෘටිබදධවිතෙකානි: සො පවේවකසම්බුදෝා කුලපළි-බොධෙන අපපටිබදාවිනෙනා හොත්, ගණපළිබොධෙන අපපටිබදාවිතෙනා හොති, ආවාසපළිබොධෙන අපපටිබදාවිතෙනා හොත්, විවරපළිබොධෙන අපපටිබදාවිතෙනා හොති, පිණුපාතපළිබොධෙන අපපටිබදාවිතෙනා හොති, සෙනාසන පළිබොධෙන අපපටිබදාවිතෙනා හොති, ගිලානපව්වය හෙසජජ පරිසාබාර පළිබොධෙන අපපටිබඩ්වතෙනා හොතිනි – කුලෙ කුලෙ අපපටිබඩ්විතෙනා එකො වර බහාවිසාණකපෙසා'.

ංතනාහ සො පවේවකසම්බුදේධා:

''රංෂසු ගෙධං අකරං අලොලො අතඤඤලපාසී සපදනචාරී, කුලෙ කුලෙ අපපටිබදධවීතෙකා එකො වරෙ බගොවිසාණකලපපා.''

2.

පහාය ප*ඤ*වාවරණානි වේතසො උපකකි ලෙසෙ බා පනුජජ සබේබ, අනිස්සිතෝ ජෝනි සිතෙහ දෙසං³ දකෝ වරා බගා විසාණකයෙනා.

පහාය පඤවාවරණානි වෙතසොති: නො පලවාකසමබුදෙයා කාමචඡඥනීවරණ, පහාය පජණිතා විනොදෙතා බාතතිකරිතා අනහාවං ගමතතා, බාාපාදනීවරණං- ඊන.මිඩනීවරණං- උඩචාතුකතුවානීවරණං-විචිකචඡානීවරණං පහාය පජණිතා විනොදෙතා බාහතිකරිතා අනහාවං ගමෙතා විදිලචාව කාමෙහි විවිචා අකුසලෙහි ධමමාහි සවිතකකං සව්චාරං විලටකජං පිනිසුබං පයමං ජකානං උපසමපජ දිහරනීති 'පහාය පඤාවරණානි වෙතයෝ'.

3. ජෛතවා සිපෙතහ දෙසං – ප වි ව ක

^{1.} ආට් ති හි සාව - ව වි 3. හරුං කරෝ ර - ව ඒ සං

බගාවසාණ සුතුනිර්දේශය

කිසෙයින් තමා නිච කොට තබමින් මෙරමා උස් කොට තබනුයේ පිළිබැදීසිත් ඇති වේ ද යත්: ' තෙපි මට බොහෝ උපකාර ඇතියව මම තොප නිසා සිවුරු පිඩුව. සෙනසුන් ගිලන්පසබෙහෙත්පිරිකර ලැබෙමී මේ අන්හු ද දෙන්නට හෝ කරන්නට හෝ සිතත් නම් කොප නිසා තොප බලමින් (ඉදන්නට සිතති) මව්පියන් සතු මාගේ යම පැරණි නාමගොතු යෙක් වී නම මාගේ ඒ නමගොත් ද වැසිණි. පොප නිසා මම අසුවල්හුනේ කුලූපග යැ, අසෝ තැනැත්තිය ගේ කුලූපග යැ යි පුකට වෙමී. මෙසෙයින් තමා නිව කෙරෙමින් පරා උසස් කරනුයේ පිළිබැදි සිත් ඇතියේ වෙයි. කිසෙයින් තමා උසස් කෙරෙමින් පරා නිව කොට තබනුයේ පිළිබැදි සිත් ඇති වේ ද යත්: මම නොපට බොහෝ උපකාර ඇතියෙම් තෙපි මා කරා අවුදු බුදුන් සරණ ගියව, දහම සරණ ගියව, සහන් සරණ ගියව, පාණවධයෙන් වැළැක්ක වූ යැ අදත්තාදනයෙන් කාමමිරාහ වාරයෙන් – මෘෂාඩාදයෙන් – මදපුමාදයට කාරණ වූ රහමෙර පිමෙන් වැළැක්කවූ යැ. මම තොපට උද්දේශ දෙමී, පරිපෘචණ දෙමී, පොහොය පවසමි, නවහමහි පිහිට වෙමි. එතෙකුදු වත් තෙපි මා හැරපියා අනුනට සත්කාර කරව, ගරු කරව, බුහුමන් කරව, පුද කරව යි මෙසේ තමා උස් කොට තබමින් පරා පහත් කොට තබනුයේ පිළිබැදිසිත් ඇතියේ වේ.

කුලෙ කුලෙ අපෘටිබද්ධවිතෙතා යනු: ඒ පසේබුදහු කුලපළිබොධයෙන් තො ලැගුණුසිත් ඇත්තාහු වෙති, ගණපළිබොධයෙන් නො ලැශුණුසිත් ඇත්තාහු වෙති, ආවාස පළිබොධයෙන් නො ලැශුණුසිත් ඇත්තාහු වෙති, චීවරපළිබොධයෙන් – පිණ්ඩපාත පළිබොධයෙන් – සෙනාසනපළිබොධ-යෙන් – ගිලානපට්චයහෙසජ්ජපරික්බාරපළිබොධයෙන් නො ලැශුණු සිත් ඇත්තාහු වෙත් නුයි 'කුලෙ කුලෙ අප්පටිබද්ධවිත්බො එකො වරෙ බගගවිසාණ කප්පො' යනු වෙ.

එයින් වදළහ එ පසේබුදුහු:

''රංසසු ගෘධං අකරං –පෙ– එකො වරෙ බඟාවිසාණකපෙපා''යි.

2.

සිතට ආවරණ වූ පඤච නීවරණයන් හැරපියා හැම උපක්ලේශයන් විදසුන්මගින් දුරු කොට (අෂ්ටිනිඃශුයෙන:) අනිඃශිත වූයේ පෛධාතුක වූ ස්නේහදෙෂය සිඳපියා කගවෙහෙණහහක් මෙන් එකලා වැ හැසිරෙන්-තේ යි.

උපකකිලෙසෙ බාපනුජර සබෙබති: රාගගා විතනසස උපකකිලෙසො දෙසො විතනසස උපකකිලෙසො වොහෝ විතනසස උපකකිලෙසො කොඩෝ – උපනාහෝ -පෙ– සබබාකුසලාඞ්සම්බාරා විතනසස උපකකි– ලෙසා. උපකකිලෙසෙ බාපනුජර සිබෙබති: සමබට විතනසස උපකකිලෙසෙ බාපනුජර පනුදිනා පරතිනා විනොදෙනා බානත්කරීනා අනභාවං ගමෙනාති 'උපකකිලෙසෙ බාපනුජර සමබට'.

අනිසයිතො ජෙත සිතෙහදෙසතති: 'අතිසයිතො'ති දො නිසයො: තණතානිසසයෝ ව, දිටසීනිසසයෝ ව -ලප- අයං තණතානි සසයෝ - ලප-අයං දිටසිනිසසලයා. සිනෙහොති; දො සිනොහා: කණ්තාසොහො ච දිටුදුිලයුනුලහා ච -ලප- අයං කණ්ෂාලෙනු.හෝ -පෙ- අයං දිටුසුලෙනුහෝ දෙසොත් ''ලයා විතතසස ආසාලතා පටිසාලතා පටිසං පටිවිරෝලධා කොපො පලකාපො සම්පලකාලො දෙසො පලැසො සම්පලැසො විතාස බාහපතති මලනා පදෙසො ලකාබො කුජඣනා කුජඣතකාං දෙසො දුසසනා දුසසිතකතං බාාපතකි බාාපජජනා බාාපජපිතකතං වණඩිකකං අසුරොපො අනතාමනතා විතාසය' . අතිසයිතො ජෙනි සිනෙහදෙසනාහි සො පවෙවස සම්බුදෙකා තණකාලෙනහං ව දිටසිලෙනහං ව දෙසං ව **ලජා උච්**ෂීන්ති සමූච්ඡින්තිා පරතිතා විනොදෙතා බානත්කරිතා අනහාවං ගමෙතිා වයකුං අනිසයිකො සොතං අතිසයිකො -පෙ--දිටඨසුතුමුතුවිඤඤූතලබබ ධමේම අනිස්සිනෝ අනුල්ලීගෝ අනුපගතො අතලජූබ්.සිලා අනධිවූකො නිස්බන්තනා නිසියටො විපාවූනො විසඤඤානතා විමරියාදීකපොත වෙතසා විහරතිති 'අතිසයිතො ලජන සිනෙහලදසං එකො චලර බහාවිසාණකලපා.'

තෙනාහ සො පවෙවකසමබුණෝ:

''පහාය පඤචාවරණාන ඉවතසො උපකකිලෙසෙ බාපනු ජු සමබබ, අතිසයිතො ජෙන සිතෙහදෙසං එකො චරා බගොවීසාණකපො''ති.

a ධිම්මස්ධනණි – නිකෙට්පකණය

උපකෘතිලෙසෙ බාපනුජජ සබෙබ-රාගය සිතව උපක්ලේශ යැ ද්වේෂය සිතව උපක්ලේශ යැ මෝහය සිතව උපක්ලේෂ යැ කොධය– උපනාහය... සියලු අකුශලාභිසංස්කාරයෝ සිතව උපක්ලේශයෝ යි. උපකකිලෙසෙ බාපනුජජ සබෙබ යනු: සිතව උපක්ලේශ වූ හැම ධර්මයන්. බාපනුජජ: බැහැර කොට දුරු කොට විගතාන්ත කොට අනභාවයට පමුණුවා නුයි 'උපක්කිලෙසෙ බාපනුජ්ජ සබබබ' යනු වේ.

අනිසයිතො ජෙත සිනාහදොසං- 'අනිස්සිතො' යනු: නිෘහුය ලදලකකි: තෘෂ්ණා නිෘශුය ද අෂ්ටිනිෘශුය ද යි ... මේ අෂ්ටි නිෘශුය යි. සිතෙහෝ යනු: ස්තෙහ දෙකෙකි: කෘෂ්ණාස්තෙහය ද දෘෂ්ටිස්තෙහය ද ශි... දොසො යනු: ''චිත්තයාගේ යම ආඝාතයෙක් පුතිඝාතයෙක් පුතිඝයෙක් පුතිවිරොධයෙක් ලකාපයෙක් පුකොපයෙක් සම්පුකොපයෙක් ද්වේෂ-යෙක් පුද්ලවෂයෙක් සම්පුද්වෙෂයෙක් චිත්තයාගේ පුකෘතිය හැරීමෙක් සිත දූෂා වීමෙක් ලසුාධයෙක් සොධාකාරයෙක් සොධ බවෙක් ද්වෙෂ-ශයක් දූෂාාකාරයෙක් දූෂිතබලවක් වාහපාදයෙක් වාහපාදකාරයෙක් වාහපාද-යට පැමිණි බවෙක් විරොධයෙක් පුතිවිරොධයෙක් සැඩ බවෙක් නො පිරි පූන් වචන ඇති බලවක් සිතෙහි නො සතුටු බලවක් වේ ද එය යි. අ**නිසසිතොං ජෙ**නි සිතෙහලදාසං යනු: ඒ පසේ බුදුහු තෘෂ්ණා ස්තොහය ද දෘෂ්ටිස්තොහය ද ද්වෙෂය ද සිඳ මුලින් සිඳ සමූලයෙන් සිඳ හැර හැර පියා දුරු කොට විග සාන්ත කොට. අනභාවයට පමුණුවා ඇස ඇසුරු නො කෙලේ කන ඇසුරු oතා කෙළේ... දෘෂ්ට ගුැත මුත විඥාතවාාධර්මයන් ඇසුරු නො කෙලේ තො ඇලුණේ අනුපගත වූයේ අනධාවයිත වූයේ අනධිමුක්ත වූයේ නික්ම ගියේ පුහිණ වූයේ වෙසෙසින් මිදුණේ විසංයුක්ත වූයේ විගතමයාිද කළ සිතින් යුක්ත වැ වාස කෙරේ නු<mark>යි</mark> 'අනිස්සිතො ර**ජත්ව සිනෙහදෙස**-එකො වලර බග්ගවිසාණකප්ලපා' යනු වේ.

එධින් වදළහ එ පසේ බුදුහු:

"පහාය පඤවාවරණාහි වෙතහො –පෙ– එකො වරෙ මහාවිසාණ කපො''යි.

609

විපිටයිකතාන සුබං දුබං ව පුබෙබව ව සොමනසාදෙමනසාං, ලඟානුපෙකබං සමථං විසුණං එකො වරෙ බඟාවිසාණකපෙත.

විපිටයිකතාන සුබං දුබං ව' පුබෙබව ව සොමනසකදෙමනසතන්: සො පලව්වකසමබුංගා සුබසා ව පහානා දුසුබසා ව පහානා පුබෙව සොමනසාලදමනසානං අතුබහමා අංකාමසුබං උපෙසබා සතිපාරිසුද්ධිං වතුතුං කොනං උපසමපජජ වහරතිති – 'විපිටයිකතාන සුබං දුබං ව පුබෙව ව සොමනසාගදුමනසාං'.

ලදධානුපෙකබං සමථං විසුදධනත් 'උපෙකඛා'ති යා වතුසථජඣානෙ උපෙකඛා උපෙකඛායනා අජඣුපෙකඛනා විතාසමරෝ විතාපසාදධතා මජ෩තතතා විතාසා. සමථොති ''යා විතාසස යිති සංයිති අවටයිති අවිසාහාරෝ අවිකෝමෙන අවිසාහටමානසතා සමරෝ සමාධිණියං සමාධිබලං සමමාසමාධි චතුසථජඣානෝ උපෙකඛා ව සමරෝ වසුදධා හොතත් විසුදධා පරියොදතා අනඬානා විගතුපකකිලෙසා මුදුභූතා කමනතියා යිතා ආනොඤජපතතා.⁴ ලදධානුපෙකඛං සමථං විසුදධතත්; වතුසඵජඣානු පෙකඛං ච° සමථං ව ලදධා ලභිතා විසිදිතා පටිලභිතාත් 'ලදධානු පෙකඛං ච° සමථං ව ලදධා ලභිතා විසිදුණා පටිලභිතාත්

ලතනාහ ලසා පලව්වකසම්බුදෙධා:

''විපිටසි කතාන සුබං දුබං වැ පුබෙබව ව සොමනසාගෙදමනසසං, ලංඛානුපෙසබං සමථං විසුද්යං එකො වගර බඟාවිසාණකපො''ති.

 1. දුකබංව - ප ව වි
 3. වතුන් කාංත - ම ජ සං, ව, වී

 2. විනුතසමකා - ම ජ සං
 4. කම්මිතියා අනෙදජපතකා - පහ

 විකතසක සමලො - ප ව වි
 5. වතු ජකානං උපපෙකාං ව - ම ජ සං

 ය. බම්මාකාශයි - විතාපාදකණය

කායිකසුවය ද දුක ද පිටු දක පළමු මැ සොම්නස් දෙම්නස් ද දුරු කොට චතුර්ථධාාන උපෙක්ෂාව ද (නීවරණයෙන්) විශුද්ධ වූ ශමඑය ද ලැබ කගවෙහෙණ හහක් සෙයින් එකලා වැ හැසිරෙන්නේ යි.

විපිට්යිකතාන සුබං දුබඤව පුබේබව ව සොමනසාදොමනසාං යනු: ඒ පසේබුදහු කායික සුවය ද දුරු කිරීමෙන් කායික දුක ද දුරු කිරීමෙන් පළමු (පුථමධාාන උපවාරයෙහි) මැ සොමනස් දෙමනසුන් දුරු කිරීමෙන් දුක් නො වූ සුව නො වූ උපෙක්ෂාව හා ස්මෘතිපාරිශුද්ධිය ඇති සතර වැනි දූහැනට එළැඹ වෙසේ නුයි 'විපිට්යිකත්වාන සුබං දුබඤ්ච පුබ්බෙව ව සොමනස්ස දෙමනස්සං' යනු වේ.

ලදධානුපෙකබං සමථං විසුදධං — 'උපෙක්බං' යනු: ''වතුර්ථ ධාහනයෙහි යම උපේක්ෂාවක් උපේක්ෂාකාරයෙක් අධායුපෙක්ෂාවක් විත්තයාගේ ශමථයෙක් විත්තයාගේ නො තද බවෙක් විත්තයාගේ මධාස්ථ බවෙක් වේ ද එය'' යි. සමශේ යනු: ''විත්තයාගේ යම (අරමුණෙහි නිසල වැ සිටීමෙක් මොනවට සිටීමෙක් බැසගෙන සිටීමෙක් (උද්ධච්ච විවි-කිව්ණ වියින්) චිත්තයාගේ නො පැතිරීමෙක් නො විසිරීමෙක් නො විසුරුණු සිත ඇති බවෙක් ශමථයෙක් සමාධින්දියයෙක් සමාධිබලයෙක් සමාක් සමාධියෙක් වේ ද එය'' යි. චතුර්ථධාහනයෙහි උපේක්ෂාව ද ශමථය ද ශුද්ධ වූවාහු වෙති, විශුද්ධ වූවාහු හාත්පසින් පිරිසිදු වූවාහු කෙලෙස් රහිත වූවාහු නස්වල බවට පැමිණියාහු වෙත්. ලදධානුපෙකබං සමථං විසුදධං යනු: චතුර්ථධානොපෙක්ෂාව ද ශමථය ද ලැබ ලබාගෙන විද ඉතිලාහ කොට නුයි 'ලද්ධානුපෙක්බං සමථං විසුද්ධං එකො චරෙ බන්ග විසාණකප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ එ පසේ බුදුහු:

''විපිට්ඨිකත්වාන සුබං දුඛඤව –පෙ– එකො චරෙ <mark>බගාවිසා</mark>ණ. කපෙපා'' ශී

ආරදාවිරියො පරමඤ්පතතියා අලිනවිතෙකා අකුසීතවුතති, දළහනිකකමො ථාමබලූපපනෙකා¹ එකො වරෙ බහාවිසාණකපො.

ආරදධවිරියෝ පරමස්පතකියාත්: 'පරමස්ථං' වුවවත් අමතං නිඛ්යානං: ''යෝ සෝ සඛ්‍රයංඛාරසම්ථෝ සබ්්බුපයිපටිනිසසහෝෝ තණ්කක්ඛයෝ විරාගෝ නිරෝබෝ නිඛ්යානං:' පරමස්ථස් පතතියා ලාභාය පටිලාභාය අධිගමාය එසනායª සච්‍රිකිරියාය ආරදඬව්රියෝ විහරති, අකුසලානං ධම්මානං පහානාය කුසලානං ධම්මානං සම්පදය ථාමවා දණාපරකක්මො අනික්ඩිකත්ධුරෝ කුසලලසු ධිමේමසුත් 'ආරදඩව්රියෝ පරම ස්පත්තීයා'.

අලිනවිතෙකා අකුසියවුසකියි; සො පවෙවක සමබුදෙඛා අනුපහතානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුපහදය ජනදං ජනෙකි වායමකි විරියං ආරහති, විකතං පහාණකාති, පදහති, උපපතතානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය –පෙ– අනුපෙතකානං කුසලානං ධම්මානං උපහදය –පේ– උපේකකානං කුසලානං ධම්මානං යිතියා අසමෛමාසාය හියොහාවාය වෙළලාලාය භාවනාය පාරිපුරියා ඡනදං ජනෙත් වායමකි විරියං ආරහති විකතං පහතණකාති පදහතිති එවමපී 'අලිනවිතෙකා අකුසිතවුකති.' අථවා කාමං තවෝ ව නහාරු චී අටපී ව අවසිසාකු සරීරේ උපසුසාකු මංසලොහිතං. යං තං පූරිසථාමෙන පූරිසබලෙන පූරිසවිරියෙන පූරිසපරකකමෙන පතකබාං න තං අපාපුණිතා විරියස සභානං හවිසසකිති විකතං පහතණකාති පදහති එවමපී 'අලින විරෝකා අකුසිතවුකකි'

1. නාසිසසං න පිවිසසාමී⁴ විහාරතො න නිසුබමෙ, නපි පසසං නිපාතෝයං තණ්කාසලෙල අනුහතෝ'ති.⁴

විකතං පගාණකාති පදහති, එවමයි අලිනවිකෙනා අකුසීතවුනති' තතාවාහං ඉමං පලලකිකං හින්දිසසාමී යාව මෙ න අනුපාදය ආසවෙති විකතං විමුච්චිසයතිති විකතං පගාණතාති පදහති, එවමයි 'අලිනවිතෙකා අකුසීතවුකති' න තාවාහං ඉම්මහා ආසනා උටඨතිසාමේ. යාව මෙ න අනුපාදය ආසමෙති විතතං විමුච්චිසයනිති විකතං පගාණකාති පදහති, එවමයි 'අලීනවිතෙකා අකුසීතවුනති'.

1. ධාමබලුපපතෙනා - ව වි

4. 2000 J D - 9 5 8.

- 5. අවසුගාකු සාලං
- 6. සංක්ෂානං ම ජ සං

ඨාභාං – භාෂා අදුරුගාරාපාලි

a. රේරගාථාපාලි - පව්‍රිශ්‍රේත්රතාරා මුදිකාන්ත්රතාරා

^{2.} එකකනාංශ - ම ජ සං

^{\$.} එ**වං −** ම ජ ∞ං

පරමාර්ථ සංඛාහත නිවනට පැමිණීම පිණිස රූකුඑවැර ඇතියේ නො හැකුඑණු සිත් ඇතියේ පුධන්වීයාී ඇතියේ ස්ටිර වූ ඥානබලයට පැමිණියේ කගවෙහෙණහගක් මෙන් එකලා වැ හැසිරෙන්නේ යි.

ආරදධවිරියෝ පරමස්පත්තියා – 'පරමත්ථ' යි අමාමහ නිවත කියනු ලැබෙයි: යම ඒ සියලු සංස්කාරයන්ගේ සන්භිදීමෙක් සියලු උපයින්ගේ දුරැලීමෙක් තෘෂ්ණාව ක්ෂය වීමෙක ක්ලෙශවිරාගයෙක් දුක්බනිරොධයෙක් නිර්වාණයෙක් වේ ද එය යි. පරමාර්ථයාගේ පුාප්තිය පිණිස ලාභය පිණිස පුතිලාභය පිණිස අධිගමය පිණිස ස්පර්ශය පිණිස පූතාක්ෂ කිරීම පිණිස රුකුළුවැර ඇති වැ වාස කෙරෙයි, අකුශල ධර්මයන්ගේ පුහාණය පිණිස කුශල ධර්මයන්ට පැමිණීම පිණිස බල ඇතියේ දඩපරානුම ඇතියේ කුශලධර්මයන් හි නො තැබූ ධුර ඇතියේ නුයි 'ආරද්ධවිරියෝ පරමත්ථ පත්තියා' යනු වේ.

අලිතවිතෙකා අකුසිතවූසකි — ඒ පසේ බුදුහු නූපන් ලාමක අකුශල ධර්මයන්ගේ අනුත්පාදය පිණිස කුශලවඡන්දය උපදවති. වෑයම කෙරෙති ව්යාාරමහ කෙරෙති සිත උත්සාහ කරවති පිහිටුවති උපන් ලාමක අකුශල ධර්මයන්ගේ ජුභාණය පිණිස . . . නූපන් කුශලධර්මයන්ගේ උත්පාදය පිණිස . . . උපන් කූශලධර්මයන්ගේ ස්තිට්ය පිණිස නො නැසීම පිණිස සූනපූනා වැඩීම පිණිස විපුල බව පිණිස වැඩීම පිණිස පරිපූර්ණ බව පිණිස කුශලවඡන්දය උපදවති වෑයම කෙරෙති ව්යාාරමහ කෙරෙති සිත උත්සාහ කරවති පිහිටුවති. මෙසේත් 'අලිනචිත්තො අකුසීතවූන්ති' යනු වේ. නොහොත් 'ඒකාන්තයෙන් ශරීරයෙහි සමත් නහරක් ඇටත් ඉතිරි වේවා, මස්ලේ ව්යළෝවා, පුරුශශක්තියෙන් පුරුෂබලයෙන් පුරුෂ ව්යාායගේ ශිට්ල බවෙක් නො වන්නේ යයි සිත උත්සාහ ගන්වයි, පිහිටුවයි මෙසේත් 'අලිනචිත්තො අකුසීතවූන්ති' යනු වේ.

 ''තෘෂ්ණා නමැති හුල උපුටා නො ලූ කල්හි (මම් බාදහාදිය) නො කම් (යාගු ආදිය) නො බොම්, වෙහෙරින් බැහැර නො යෙමි. (ඇඳ පුටු ආදියෙහි) ඇළය නො තබමී.''

සිත උත්සාහ ගන්වයි පිහිටුවයි මෙසේත් 'අලින චිත්තො අකුසීත වුත්ති' යනු වේ. මාගේ සිත උපාදන ගුහණය නො කොට (කාමාදි) ආභුව-යන්ගෙන් සමුවඡෙද විමුක්තියෙන් නො මිදෙන තාක් මෙ පලග නො බිදිමී සිත උත්සාහ ගන්වයි පිහිටුවයි. මෙසේත් 'අලින චිත්තො අකුසීත වුත්ති' යනු වේ. න තාවාහං ඉමමහා චඩකමා ඔරොහිසසාමි– විහාරා නිසාබමිසසාමි– අඩසියොගා නිසාබමිසසාමි– පාසාද නිසාබමිසසාමි– හමමයා නිසාබමිසසාමි– ඉහාය නිසාබමිසසාමි– ලෙනා නිසාබමිසසාමි– කුටියා නිසාබමිසසාමි– කූටාගාරා නිසාබමිසසාමි– අටටා නිසාබමිසසාමි– මාලා නිසාබමිසසාමි උදදණඩා නිසාබමිසසාමි– අටටා නිසාබමිසසාම– මාලා නිසාබමිසසාමි උදදණඩා නිසාබමිසසාමි– අටටාකාලාය නිසාබමිසසාම් මණ්ඩපා හිසාබමිසසාමී– රැසාබමුලා නිසාබාමීසසාමි– යාව මෙන අනුපාදය ආසමෙනි විසානං විමුච්චසෙනිනි විසානං පහොණාබන් පදහති, එවමයි 'අලින විකොතා අකුසිතවුකති'.

ඉමසමං යෙව පුබබණතසමයේ අරියධමමං ආහරිසසාම් සමා හරිසසාම අධිගච්ඡිසසාම එසසයිසසාම සච්ඡිකරිසසාමිති විතතං පහාණතාති පදහති. එවමපි 'අලිනවිතෙතා අතුසිත වුතති'. ඉමසමං යෙව මජකිතතිකසමයේ -යෙ- සායණතසමයෙ පුරාහතතං පවනහතතං පුරිමයාමං මජකිමයාමං පච්ඡිමයාමං කාළෙ ජුණේත වසෙස හෙමනෙත ගිමෙත පුරිමේ වයොබනෙධ මජකිමේ වයො බනෙධ පරිෂීමේ වයො බනෙධ අරියධමමං ආහරිසසාම් සමාහරිසසාමී. අධිගච්ඡිසසාම එසසයිසසාම් සච්ඡිකරිසසාමිති විතතං පහනණතාති පදහති, එවමපි 'අලිත විතෙතා අතුසිතවූතත්'.

දළහතිකකමො ථාමබලුපපතෙතාති: සො පවේවකසමබුදෙඛා දළහසමාදනො අහෝයි අවිරීසිතසමාදනො³ කුසලෙසු ධමේමසු කාය සුවිරිතෙ වවිසුවරිතෙ මනොසුවරිතෙ දනසංවිභාගෙ සිලසමාදනෙ උපොසටූපවාසෙ මතොයාතාය⁴ පෙතෙතයාතාය සාමකඤකාය බහමකඤකාය කුලෙපේවසාපවායිතාය අකඤතරඤඤතරෙසු අයිකුසලෙසු ධමේම සු'ති දළහනිකකමො ථාමබලුපපනෙතාති සො පවේවකසමබුදේයා ථාමෙත ව බලෙත ව විරියෙන ව පරකකමෙන ව පඤඤය ව උපෙතො හොති සමුපෙතො උපගතො සමුපගතො උපපතෙතා සම්පතෙතා සමහතාගතොති 'දළහනිකකමො ථාමබලුපපනෙතා එකො වරෙ බගාවිසාණකළෙපා'

ශකතාහ ශසා පගිවකසමබුලදධා'.

ආරදධිවිරියො පරමඤ්පතතීයා අලීනව්කෙතා අකුසීතවුතතී, දළහනිකකමෝ ථාමබලුපපනෙතා එකො වරෙ බගාවිසාණකපෙත''ති.

8. අවත්තසමාදනා - ම ව වි ක

4. මෙතෙකයාතාය - ව වි සා

^{1.} පුතිබණත සමයං – ව වි

^{3.} මජඣණගික සමශය – කන්වි

බගාවසාණ සුතුනිර්දේශය

චුලතිර්දෙශපාලි

'මාගේ සිත උපාදනගුහණය නො කොට දාශුවයන් කෙරෙන් නො මිදෙන තාක් මෙ ආසනයෙන් නො නැගී සිටිමි – සක්මනින් නො බස්මි – ගුරුළුවක් ගෙයින් – පුාසාදයෙන් – හර්මායෙන් – ගුහායෙන් – ලෙනින් – කිළියෙන් – කුළුගෙයින් – අටල්ලෙන් – වටගෙයින් – උද්දණ්ඩයෙන් උවැටැන්හලින් – මඩුයෙන් - රුක්මුලින් – නො නික්මෙම්' සිතට වැර ගන්වයි, පිහිටුවයි. මෙසේත් 'අලීනවත්තො අකුසීතවුත්ති' යනු වේ.

මෙදවස් පෙරවරුයෙහි මැ ආයාධර්මය (මාගේ සිතට) එළවම් මොං නොවට එළවම, අධිගමය කෙරෙමි, ස්පර්ශ කෙරෙමි, පුතාක්ෂ කෙරෙමී, සිත දඩි කොට ගන්වයි, පිහිටුවයි මෙසේත් 'අලිනචිත්තො අකුසිත වුත්ති' යනු වේ. 'මෙ මැදි දහවල්හි මැ පස්වරුයෙහි – පෙරබත්හි – පසු-බත්හි – පෙරයමැ – මැදියමැ – අලුයමැ – අවපසැ – පුරපසැ – වැසි කලැ– ගිමකලැ – හිමත්කලැ – පුළුම වයස්හි – මධාාම වයස්හි – පශ්විමවයස්හි අරිදහම එළවමි, මොනොවට එළවමි, අධිගමය කෙරෙමි, සපර්ශ කෙරෙමි, පුතාක්ෂ කෙරෙමී. සිත දඩි කොට ගන්වයි, පිහිටුවයි. මෙසේත් 'අලිනචිත්තො අකුසිතවුන්ති' යනු වේ.

දළහනිකක වේ ථාමබලපපතෙනා යනු: ඒ පසේබුදුහු කුශලධර්ම-යන්හි දඩි වූ ව්යාීසමාදන ඇති වූහ, සනිටුහන් කළ සමාදන ඇති වූහ. කායසුවරිතයෙහි වාක්සුවරිතයෙහි මනස්සුවරිතයෙහි දනසංවිභාගයෙහි සිලසමාදනයෙහි පෙහෙවස් විසිමෙහි මවූන් වැටුමෙහි පියන් වැටුමෙහි මහණුන් වැටුමෙහි (බාහිතපාපී) බාහ්මණයන් වැටුමෙහි කුලදෙටුවන් පිදීමෙහි අනාහතරානාහතර අධිකූශල ධර්මයන්හි දඩි වූ වියාී ඇති වූවාහු සනිටුහන් කළ සමාදන ඇති වූවාහු නුයි 'දළ්හානික්කමෝ' යනු වේ. **ථාමබලපපනො**නා යනු: ඒ පසේ බුදුහු ථාමයෙන් ද බලයෙන් ද ව්යාී-යෙන් ද පරාකුමයෙන් ද පුඥායෙන් ද යුක්ත වූවාහු සමුපෙත වූවාහු උපගත වූවාහු සමුපගත වූවාහු නො වෙන් වූවාහු පරිසූර්ණ වූවාහු සමන්වා-ගත වූවාහු නු යි 'දළ්හනික්කමෝ ථාමබලපපන්නො එකො වරෙ බග්ග-විසාණකප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ එ පසේ බුදුහු:

''ආරදධවිරියො පරමාඵපතතියා – ලප – එකො චරෙ බහා විසාණකපෙපා'' යි.

පටිසලලානං කිානමරිඤචමානො ධමෙමසු නිවවං අනුධම්මචාරී, ආදීනවං සම්මසිතා හනවසු එකො චරෙ බහාවිසාණකපො

පටිසලලානං ඣානමරිඤවමානොති: සො පරාවකසමබුදෙධා ෂටිසලලානං ගොති පටිසලලානරතො අජඹානාං වෙතොසමර මනුයුකොං අනිරාකතඣානො විපසනාය සමනානාගතො බැගෙතා සුඤඤුගාරානං, ඣායි ඣානරතො එකඎමනුයුකොං සද පථගරුකොති 'පටිසලලානං'. ඣානමරිඤවමානොති සො පරෙවිඩකසම්බුදෙධා දවිති කාරෙණති ඣානං න රිඤවති; අනුපානනස වා පථමස ඣානස උපාදය යුකොං පයුකොං ආයුකොං සමායුකොං, අනුපානනස වා දුකියස ඣානස– අනුපානනස වා තතියස ඣානස–අනුපානනස වා වතුසථස ඣානස උපහදය යුකොං පයුකොං ආයුකොං, සමායුකොති, එවමයි 'ඣානං න රිඤවති'. අථවා උපානාං වා පථමං ඣානං ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරොති, උපානාං වා දුකියං ඣානං ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරොති, එවමය ඣානං න රිඤවතික් 'පටිසලලානං ඣානමරිඤාමානො'.

ධලම්මසු නිවචං අනුධම්මචාරීත්: ධම්මා වූවවනකි වතතාගරා අටඨඞගිකො අරියො සතිපට්ඨානා - 00 -**D**0003. කතමෙ අනුධමා: සමාපටිපද අනුලොමපටිපද¹ අප*9*වනිකපටිපද අනිතුපටිපද ධඩානුධවාපටිපද සීලෙසු පරිපුරකාරිතා ඉන්ලයසු ගුනතදුමාරතා මහාජලන මතතඤඤූතා ජාගරියානුමයාලගා සතිසම්ප-ජඤඤ, ඉමේ වුවවතති අනුධමා. ධමේමසු නිවවං අනුධම්මවාරීති: ධලචමසු නිවවකාලං ධුවකාලං සතතං සමතං අලබබාකිණණ^{*} ලපා**බබා** නුපොඩබං උදුකොමිකජාතං¹ අවිචිසනතතිසහිතං එසයිතං පුලරහනකං පුරිමයාමං වජඣිවයාමං පච£ිවයාමං කාලළ **ප ච**ජාහත**න**ං ජුගණක වලසස ලහමලනකා ගිලමහ පුරිමේ වලයාබලඣ මඣිමේ වියෝබලනා පච්ඡිලම වියෝබලනා චරති විහරත් ඉරියකි විනොත් පාලෙකි යලපතී යාලපතිකි 'ධලමාසු නිවවං අනුධලාවාරී'.

^{1.} අනුලොම පටිපද - ච ජ සං නැති 2. අවොක්ණණ - ම ජ සං 3. උදසැලුලිජාත - භාෂ

කායව්වේකය ද ධාහන සංඛාහත චිත්තව්වේකය ද නො හරනුයේ නිරතුරු (විදර්ශනොපග වූ) පඤ්චස්කන්ධාදි ධර්මයන්ති අනු-ධම්මචාරි වූයේ හවනයෙහි ආදිනව දක්නේ කගවෙහෙණ හහක් මෙන් එකලා වැ හැසිරෙන්නේ යි.

පටිසලලාතං ඣානමරිඤවමානො යනු: ඒ පසේබුදුහු කායවිවේක යෙහි ඇලුණාහු විවේකයෙහි සතුටු වූවාහු වෙති. අධාාත්මයෙහි වූ චිත්ත-සමාධියෙහි යෙදුණාහූ බැහැර නො කළ ධාාන ඇත්තාහු විදර්ශනායෙන් සමන්විත වූවාහු ශූනාභාගාරයෙහි කරන භාවනා වඩන්නාහු යැ, ධාහන කරන්නාහු ධාහනයෙහි ඇලුණාහු ඒකාගුතායෙහි යෙදුණාහු ස්වාර්ථගරුක වූවාහු නුයි 'පටිසල්ලානං' යනු වෙයි. ඣානමරිඤවමාතො යනු: ඒ පසේ බුදුහු දෙකරුණෙකින් ධාහනය නො හරිකි; නූපන් පුථමධාහන-යාගේ හෝ ඉපදීම පිණිස යෙදුණාහු වෙසෙසින් යෙදුණාහු පූන පූනා යෙදුණාහු මොනොවට යෙදුණාහු, නූපන් ද්විතියධායනයාගේ හෝ--නුපත් තෘතියධාහනයාගේ හෝ — නූපත් චතුර්ථධාහනයාගේ හෝ උත්පාදය පිණිස යෙදුණාහු වෙසෙසින් යෙදුණාහු පුන සුනා යෙදුණාහු මොනොවට යෙදුණාහු නුයි මෙසේත් ධාානය නො හරිති. නොහොත් උපන් පුළුමධානනය හෝ ආසෙවන කෙරෙති වඩති බහුල කෙරෙති, උපත් ද්විතියධාහනය හෝ– උපන් තෘතියධාහනය හෝ – උපන් චතුර්ථ ධාහනය හෝ ආසෙවන කෙරෙති වඩති බහුල කෙරෙති. මෙසේත් ධාහනය තො හරිත් නු යි 'පටිසල්ලානං ඣානමරිඤාමාතො' යනු වේ.

ධංගමසු නිවවං අනුධම්මවාරී — 'ධම්මා' යී සතර සතිපට්ඨානයෝ ... ආයා අෂ්ටාභිනිකමාර්ගය කියනු ලැබෙති. අනුධර්මයෝ කවරහ: සමාක්පතිපදව අනුලොමපතිපදව අවිරුද්ධපතිපදව අර්ථානුගතපතිපදව ධර්මානුධර්මපතිපදව ශීලයෙහි පරිසූරකාරිත්වය ඉන්දියයනහි පියූ දෙර ඇති බව හොජනයෙහි පමණ දන්නා බව නිදි දුරු කිරීමෙහි යෙදීම සිහි-තුවණ ඇති බව යන මොහු අනුධර්මයෝ යයි කියනු ලැබෙක්. ධමේමසු නිවවං අනුධම්මවාරී යනු: ධර්මයන්හි දවසක් පාසා අවිච්ඡින්න වැ නිරතුරු එක්වන් අවාාකිර්ණ වැ පිළිවෙළින් එක් වැ රළ වැළක් මොන් අවිරල වැ නො සිඳ එක් වැ පැහැසි වැ පෙරබතැ පසුබතැ පෙරයමැ මැදියමැ පසුයමැ අවපසැ පුරපසැ වසනහි හිමත්හි ගීමන්හි පෙරවියෙහි මැදිවි-යෙහි පසුවීයෙහි හැසිරෙයි වෙසෙයි ඉරියවු පවත්වයි වැටෙයි රැකෙයි යැපෙයි යාපනය කෙරේ නුයි 'ධම්මෙසු නිවචං අනුධම්මවාරී' යනු වේ.

චුලලතිදෙස පාළි

බගාවිසාණ **සු**කතනි**ලෙදුසො**

අදේතවං සම්මසික් හවෙසුති – 'සංබබ සංබාරා අතිවවා'තී ආදීතවං සම්මසිකා හටෙසු 'සංබබ සංබාරා දුස්කා'ති 'සංඛබ ධම්මා අතකතා'ති –පෙ– යං කිසෑම සමුදයධමමං සබබං තං නිරෝධ ධම් තති ආදීතවං සම්මසිතා හටෙසු'ති 'ආදීතවං සම්මසිතා හරවසු එකො චර බහාවිසාණකපෙතා'.

''පටිසලලාතං ඣාතමරිඤවාතො ධමෙෙසු නිවවං අනුධමවොරී, ආදීනවං සමෙසිතා හමෙසු එකො චරෙ බගාවිසාණකමපතා''ති.

6.

තණකයකයං පත්යං අපපමතෙතා. අනෙළමූගො සුතවා සතිමා, සඬබාතධමෙමා නියතො පධානවා එකො චරෙ බගාවිසාණකපෙතා.

තණහක්ඛයං පත්යං අපපමතෙතාති: 'තණතා'ත් රුපණකා – පෙ– ධමම තණතා. තණතක්ඛයං පත්යනති: රාගක්ඛයං දෙසක්ඛයං මොහ ක්ඛයං ගතික්ඛයං උපපතතික්ඛයං පටිසන්ධික්ඛයං හවත්ඛයං සංසාර ක්ඛයං වච්චක්ඛයං ප ත්යනෙතා ඉච්ඡනෙතා සාදියනෙතා පිහයනෙතා අභිජපානෙතාති 'තණතක්ඛයං' පත්යං අපපමතතාති: නො පවේවක සම්බුදේධා සක්කච්චකාරි සාතච්චකාරි – පෙ– අපපමතතා කුසලෙසු ධුමෙම සුති 'තණතක්ඛයං ප ත්යං අපපමතතා'.

අතෙළමූගො සුතවා සතිමාති: 'අනෙළමූගොති' ශසා පලවුදක සමබුදේධා පණිබනා පකුකුවා බුද්සිමා ඤාණී විභාවී මෙධාවී. සුතවාති: සො පුවේදිකසමබුදේධා බහුසසුනො ගොති, සුතධරෝ සුතසනාහිචයෝ, යෙ තෙ ධමමා ආදිකලාහණා මයේකිකලාහණා පරියෝසානකලාහණා සාස්ථා සවහඤප්නා කොවලපරිපුණමණ පරිසුබං බහලචරියං අනිවදනති, කථාරුපාසස ධමමා බහුසසුනා ගොතති, ධානා වවසා පරිවිතා මනසානුපෙකටිතා දිළිසියා සුපපවිද්ධා. සතිමාති: සො පෙච්චකසමබුදේධා සතිමා ගොති පරමෙන සතිනෙපකෙකත සමනකා ගතතතා වරකතමයි විරහාසිතමය සරිතා අනුසසරිතාති 'අනෙළමූගො සුතවා සතිමා.

^{1.} පසරයමපපමතෙකා – ව වි

බගාවීසාණ සූතුනිර්දේශය

චූලති**ඊදෙශපාලි**

ආදීනවං සම්මසිතා හමේසු යනු: 'සියලු සංස්කාරයෝ අනිතාහ' යි හවයෙහි ආදීනව සලකනුයේ 'සියලු සංස්කාරයෝ දුක්හ' යි . . . 'සියලු දහමහු අනාත්මහ' යි . . . 'යම කිසි පුතායොත්පන්න ධර්මයෙක් වේ ද එ හැම නැසෙන පියවි ඇතැ' යි හවයෙහි ආදීනව සලකනුයේ නුයි 'ආදීනවං' සම්මසිතා හවෙසු එකො වරෙ බග්ගවිසාණකප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ එ පසේ බුදුහු :

''පටිසලලානං ඣානමරිඤුවමානො –පෙ– එකො වරෙ බගං-විසාණකපෙපා'' යි.

6.

තෘෂ්ණාක්ෂය සංඛාාත නිවන පතනුයේ නො පමා වූයේ කෙළ තොලු නො වූයේ නොහොත් පණ්ඩිත වූයේ ශුැතවත් වූයේ ස්මෘතිමත් වූයේ පරිඥ.නය කළ දහම ඇතියේ ආයාමාර්ගයෙන් නියාමයට පැමිණි-යේ සමාක් පුධාන වීයාමයෙන් යුක්ත වූයේ කගවෙහෙණහගක් මෙන් එකලා වැ හැසිරෙන්නේ යි.

තණහකබයං පත්ථයමපපමතතතා — 'තණ්හා' යනු: රූපතෘෂ්ණා යැ.. ධර්මතෘෂ්ණා යි. තණහකබයං පත්ථයං යනු: රාගක්ෂය ද්වේෂක්-ෂය මෝහක්ෂය ගතික්ෂය උපපාප්තික්ෂය පතිසන්ධික්ෂය හවක්ෂය සංසාරක්ෂය වෘත්තක්ෂය පතනුයේ ඉස්නෝ ඉවසනුයේ රුචි කරනුයේ අභිජල්පනය කරනුයේ නුයි 'තණ්හක්බයං පත්ථයං' යනු වෙයි. අපප-මතෙකා යනු: ඒ පසේ බුදුහු සත්කෘතාකාරී වූවාහු සාතතාකාරී වූවාහු ... කුශලධර්මයන්හි අපුමත්ත වූවාහු නුයි 'තණ්හක්බයං පත්ථයමප්පමත්තො' යනු වේ.

අනෙළමූගො සුතවා සතිමා — 'අනෙළමූගො' යනු: ඒ පසේ බුදුහු පත්බිතයහ පුඤාවත්හ බුද්ධිමත්හ ඥානවත්හ විමංසනපුඤා ඇත්තාහ තුලනය කරන ලද පුඤා ඇතියහ සුතවා යනු; ඒ පසේ බුදුහු බහුගැක වෙති ගැතධරයහ ගැකසන්නිවයහ, යම ධර්ම කෙනෙක් ආදිකලාහණ වූවාහු මධාකලාහණ වූවාහු පයාීවසාන කලාහණ වූවාහු සාර්ත්ථ සවාඤ්ජන වූවාහු කොවලපරිපූර්ණ වූ පරිශුද්ධ වූ මාර්ගබන්මවයාීය පකාශ කෙරෙත් ද ඔවුන් විසින් එබදු වූ ධර්මයෝ බොහෝ කොට අසන ලද්දහු වෙති. ධරන ලද්දහු වවනයෙන් පුගුණ කරනලද්දහු සිතින් විමසනලද්දහු නුවණින් පුතිවෙධ කරන ලද්දහු වෙති. සතිමා යනු: ඒ පසේ බුදුහු ස්මෘතිමක් වූවාහු වෙති. උත්තම වූ සමෘතිනිපකභාවයෙන් සමන්විත බැවින් විරකෘතය ද ව්රහාමිතය ද සිනි කරන්නාහු පුන පුනා සිනි කරන්නාහු වෙත් නුයි 'අනෙළමූගො සුතවා සතීමා' යනු වේ.

සඩබාතධමෙමා නියතො පධානවාති: සඩබාතධලමමා වූවවති ප වේ වි ක සම බූ ද ද වා සඩ්බාතධ මේ වාති: **ලසා** ස්ඞ්බාතධ්වේමා සැතධවෙමා තුලිතධවෙමා තිරිතධවෙමා විභුතධවෙමා විභාවිතධවෙමා, සංඛේ සම්බාරා අනිච්චාති සම්බාතධලම්මා -- පෙ- යං කිඤිඩ් සමූදයධම්මං සබ්බං තං නිරෝධධම හිති සම්බාත්ධ වේමා සැත්ධවේමා තුලිත්ධ වෙමා අථවා තසස පුවෙවික ත්රිතධලෙලා විහතධලෙලා විහාවිතධලලලා, සමබුදධසස බන්ධා සංබිතතා ධාතුලයා සඩබිතතා ආයතනානි සුඩබිතතානි ගත්යො සංබිතතා උපපතතියො සඞ්බිතතා පටිසනධියො සංඛිකා සංසාරා සංඛ්කා වඩා සංඛිකා, අථවා සංඛිකතා භවා ලසා පමාව කසමබුලදධා බනාපරියලාන යිතො ධානුපරියලාන සීලතා ආයතනපරියනෙත යිතො ගතිපරියනෙක සිලතා උපපතකිපරියනෙක යිතො පටිසණිපරියනෙක යිතො හවපරියනෙකු යිතො සංසාරපරියනෙක ධිකො වට්ටපරිය නො ධීකො අනතිමහවේ ධිකො අභාගීමසමූසයයේ* ධිනො අනතිමලදහධලරා පුමච්චකසමබූලදධා:

1. කසසායං පච්ඡිමකොටි ච්රිමෝයං සමූසසයෝ, ජානිමරණසංසාරෝ නත්වි තසස පුනබහවො' ති.

තංකාරණා පලචවකසමබුදේයා සඞ්ඛාතධමේමා. නියකොති නියාමා **වූවවනති' වසා**කාරෝ අරියමහතා, වතුහි අරියමගොහි සමනනාගතොසි නියනො, නියාමං පනොා සංපනොා අධිගනො එසිනො සච්ඡිකතොති නියකො. පධානවාති: 'පධානං' වූවවති විරියං, ''යො චෙතසිකො විරියාරමේහා නිකකමො පරකකමො උයාසමො වායාමො උසසාමහා උංසාදති ථාලමා ධික්⁴ අපිටිලපරකකලො අනිකබිතාජඥතා අනිකබිතා ධූරතා ධූරසම්පගතාමහා විටියං විටියිණියං විරියබලං සම්මාචායාමෝ'a ලසා පලච්චකසමබුලෙඣා ඉමිනා පධානෙන උපෙතෝ සමූපෙ තො උපාගතො සමූපගතො උපපනතා සමපතෙතා සමතතාගතො. තසා ලසා පුලාවකසමබුලදධා පධානවා'ති 'සඬාකධලාමා නියකො පධානවා එකො චරේ බහාවිසාණකපො.'

ංතනාහ සො පරේදිකසමබුදෙධා:

''කණකකියං ප සායං අපපමනකා අනෙලමූගො සුතුවා සත්මා. සභ්ඛාතධ මේ ග්යතෝ පධානවා එකො චරේ බහාවිසාණකලෙසා''ති.

- 1. සංතාන බම්මා වූවවනකි ප ව ව
- 3. අපාතිමේ සමූසසයස ව වී 3. කියමා වුවවති ප ව වී

- යිති ම ව වි ක
- 5. ඉම්නා උපෙනො-ම ප වී ක
- 6. උපානෙනා සමානොකා ව වි ක a. ධම්ම ස්ධානි - විතතපපාදකණයි

සහිබාතධමෙමා නියතො පධානවා -- 'සංබාතධම්ම' යී ඥානය කියනු ලැබෙයි. ''යම් පුඥාවක් දන්තා අයුරෙක් . . අමොහයෙක් **ພຽຍຍິຍິມ**ັດແໜ້ ພອງຫ່າະສ່ວິແໜ້ ເຢົ ເ ປພ ຜີ. ສຄລາກ ພ€ເອງ ແຫຼ: ඒ පසේ බුදුහු විමසන ලද දහම ඇත්තාහු දන්නා ලද දහම ඇත්තාහු තුලනය කළ දහම ඇත්තාහු තිරණය කළ දහම ඇත්තාහු විහාග කළ දහම ඇත්තාහු පුකට කළ දහම ඇත්තාහු වෙති 'සියලු සංස්කාරයෝ අනිතායහ' යි විමසන ලද දහම ඇත්තාහු . . . 'යම කිසි පුතායොත්පන්න ධර්මයෙක් ເບ ເ ບ ໜ້ອ ກາເຮັ້ສສ ອີ້ເບີ ຖາກາ ຜີ ຍົຍແລກ ලද ເນອ ຖາກິເພນ, ແລກ-ධර්මයන, තුලිත ධර්මයන, තිරිත් ධර්මයන, විහුත ධර්මයන, විහාවිත් ධර්ම-ແຮ, ອກາດຮາກ ඒ පලස්බුදුහු විසින් ස්කන්ධයෝ සංක්ෂිප්තයහ, ධාතුහු ຜ•ສຳຍິປັກແຫ, ආයතනයෝ සංක්ෂිජනයහ, ගතිහු සංක්ෂිජනයහ, උපපාජ්-ສິນ ພະສາຍີ່ປັກພູ່ນາ, ອຸສາຍສາພິນ - ນຽວແກ້ສະສາດອິດກຳ້ອີ້ සංක්ෂිප්තයහ, නොහොත් ඒ පසේ බුදුහු ස්කන්ධයන්ගේ පයාින්තයෙහි සිටියහ, ධාතුපයාන්තයෙහි සිටියහ, ආයතනපයාන්තයෙහි සිටියහ, ທສິບພາສາລອດສີ ພີວີແຫ, ດອຽງອີສ໌ ອພາສາລອດສີ ພີວີແຫ, ອູສິສສາພີ-ະແກກຳລຸດແຫ້ සິວິແຫ, ຫຍົບແຂ້ກຳລຸດແຫ້ ພິວິແຫ, ສະແກງອະດີກັກດແຫ້ සිටියහ, වෘත්තපයඞන්තයෙහි සිටියහ, අන්තිමහවයෙහි සිටියහ, අන්තිම ශරිරයෙහි සිටියහ, අන්තිමදෙහධරයහ පුතොක සමබුද්ධ වූහ.

1. ''මේ ඒ පුතොකසමබුද්ධයන්ගේ පශ්විම කෙළවර යැ මේ අවසාන ශරීරය වෙයි, උන්වහන්සේට ජාතිමරණ සංසාර සංබාහත පුනර්භවය නැතැ'' යි.

ඒ කරුණින් පසේබුදුහු 'සංඛාත ධම්ම' නම වෙති. නියතො යනු: 'නියාමයෝ' යි සතර ආයාමාර්ගයෝ කියනු ලැබෙති, සතර ආයාමාර්ගයොන් සමන්වාගත වූවාහු නුයි නියතයහ, මාර්ගඥාන නියාමයට පැමිණියහ, සම්පුාජතයහ, අධිගතයහ, ස්පර්ශ කරන ලදහ, ප්‍රතාක්ෂ කරන ලද්දහූ නුයි 'නියකො' යනු වේ. පධානවා යනු: 'පධාන' යි යම් වෛත-සික ව්යාාරමහයෙක් කුඩිතහාවයෙන් නික්ම යැමෙක් පරාකුමයෙක් උදොහගයෙක් වාහයාමයෙක් උත්සාහයෙක් අධිමානු උත්සාහයෙක් ස්ථිර බවෙක් කුශල සන්තානය ධැරීමෙක් නො ලිහිල් පරාකුම ඇති බවෙක් නො තැබූ ව්යාවර්ත්දය ඇති බවෙක් නො තැබූ ව්යාවුර ඇති බවෙක් කො තැබූ ව්යාවර්ත්දය ඇති බවෙක් නො තැබූ ව්යාවුර ඇති බවෙක් ධූරය දඩි කොට ගැනීමෙක් ව්යායයක් වියොහා නො ලිහිල් පරාකුම ඇති බවෙක් ධූරය දඩි කොට ගැනීමෙක් ව්යායයක් වියොහා නැබූ ව්යාවුර අති බවෙක් ධූරය දඩි කොට ගැනීමෙක් ව්යායයක් වියොහා නො වෙන් වුවහ සමපූර්ණයහ සමුපෙතයහ යුක්තයහ සංයුක්තයහ නො වෙන් වූවහ සමපූර්ණයහ කමන්වාගතයහ, එයින් ඒ පසේබුදුහු පධානවත් නුයි ''සංධාතධම්මො නියතො පධානවා එකො වරෙ බග්ගවිසාණකප්පො'' යනු වේ.

එයින් වදළහ එ පසේබුදුහු:

''තණහක්ඛයං පත්රයං අපපමතේතා –පෙ– එකො චරෙ බගො-ව්සාණකපෙපා''යි.

සීගොව සදෙස අපත්රායන්නා වාතෝ ව ජාලමයි අසජාමානො, පැමංව තොයෙන අලිපාමානො එකෝ වරෙ බගාවිසාණකපො.

ස්හොව සංදෙසු අසනතසනොතාති: යථා සීහො මිගරාජා සංදෙස අසනතායි අනුතාසී, අපරිසනතාසී අනුඛම්ගෙනා අනුසසඞකී අනුතායෝ අභීරු අචඡමති අනුතාසී අපලායී, පවේවකසමබුදෙඛාපි සඳෙස අසනතාසී අනුතාසී අපරිසනතාසී අනුඛබ්ගෙනා අනුසසඞකී අනුතාසෝ අභීරු අචඡමති අනුතාසි අපලායී. පතිනභයගෙරවෝ විගතලොමහං සෝ විහරතීති 'සීහොව සංදෙසු අසනතසනෙතා'.

වාතොව ජාලමහි අසප්ජමානොති: වාතො'ත් පුරකීමා වාතා පච්ඡමා වාතා' උතතරා වාතා දක්බිණා වාතා සරජා වාතා අරජා වාතා සිතා වාතා උණ්කා වාතා පරිතිකා වාතා අධිමතිතා වාතා කාළවාතා⁴ වෙරමබවාතා පක්ඛවාතා සුපණණවාතා' තාලවණවවාතා⁴ විධූපනවාතා. ජාලං වූවවති සුතතජාලං. යථා වාතෝ ජාලමහි න සජජති, න ගණ්කාති, න බණ්ඩති, න පළිබජකිති, එවමෙව දේව ජාලා: තණ්කාජාලං ව දිව්සීජාලං ව -පෙ- ඉදං කණ්කාජාලං -පෙ- ඉදං දිව්සීජාලං. තසක පවෙවකසමබුතිසක කණ්කාජාලං පහිනං, දිව්සීජාලං පටිනිසකටයං 'කණ්කාජාලක පහිතතකා දිව්සීජාලක පටිනිසකටයිතතා සො පවෙවකසමබු දෙඟා රූපෙ න සජජති, සඉදද න සජජති -පෙ- දිටයිසුතමුකවකිඤ්ඤාතබෙතු ධමෙමසු න සජජති, ත ගණකාත්' ත බජකිනි ත පළිබජකිනි, නිකාමතතා නිසකටො ව්පපමුතෙනා විසඤ්ඤානකා වීමරියාදීකතෙන වෙතසා වහරතීති 'වාතොව පාලමයි අසජජමානො.'

- 1, පුරක්රීමවාතා පට්රිමවාතා--ව වි
- 3. කාළවාතා -- මඡයං නත්
- 3. සුබණණවාතා ව වි

- 4. කාලපනක වාතා -- ව වි
- 5. න ගාකාති ව වි
- 6. විසංයුපොතා ම ව වි ක

ශබ්දයෙහි කේශරයිංහයකු සෙයින් (අනිකාහදියෙහි) තුස්ත නො වනුයේ දලෙහි වාතය සෙයින් (ස්කන්ධායතනාදියෙහි) නො ලැගෙනුයේ ජලය හා සමග පියුමක් සෙයින් සියලු හවයෙහි හෝග ලොහය හා සමග නො තැවැරෙනුයේ කගවෙහෙණහතක් සෙයින් එකලා වැ හැසිරෙන්නේයි.

සිහොව සංදේස අසනතසනෙකා — යමසේ සිංහමාගරාජ ශබ්ද-යෙහි තුස්ත නො වන සුලු වූයේ උතුස්ත නො වන සුලු වූයේ හාත්පසින් තුස්ත නො වන සුලු වූයේ උද්වේග නො වනුයේ නො සැක වූයේ උතුස්ත නො වනුයේ නො බිය වූයේ නො සැලෙනුයේ තුස්ත නො වනුයේ උතුස්ත නො වනුයේ වේ ද, එසෙයින් පසේ බුදුහු ද ශබ්දවිෂයෙහි තුස්ත නො වන සුලු වූවාහු උතුස්ත නො වන්නාහු හාත්පසින් තුස්ත නො වනසුලු වූවාහු උද්වේග නො වන්නාහු නො සැක වන්නාහු උතුස්ත නො වනසුලු වූවාහු උද්වේග නො වන්නාහු නො සැක වන්නාහු උතුස්ත නො වන්නාහු නො බිය වන්නාහු නො සැලෙන්නාහු තුස්ත නො වන්නාහු පලා නො යන්නාහු වෙකි. පුහිණ වූ හය හා හය අරමුණු ඇත්තාහු විගත ලොමහර්ෂ ඇති වැ වාස කොරෙත් නුයි 'සීහොව සද්දෙසු අසන්තසන්නො' යනු වේ.

වා**ංතාව ජාලම**හි අස**ජජමානො —** 'වාතො' **පෙරදිගි**න් යනු හමන වාතයෝ යැ අවරදිගින් හමන වාතයෝ යැ උතුරු දිගින් හමන වාතයෝ යැ දකුණු දිගින් හමන වාතයෝ යැ රජස් සහිත වාතයෝ යැ රජස් රතිත වාතයෝ යැ ශීතවාතයෝ යැ උෂ්ණවාතයෝ යැ අල්පවාතයෝ යැ අධිමානු වාතයෝ යැ කෘෂ්ණ පක්ෂවාතයෝ යැ වෙරමබවාතයෝ යැ පක්ෂවාතයෝ යැ සුපර්ණවාතයෝ යැ තාලවෘත්තවාතයෝ යැ විධුපත-වාතයෝ යි. 'ජාල' යි හුයින් කළ දල කියනු ලැබෙයි. යම්සේ වා*යා*ය දුලෙහි නො ලැගේ ද නො ගනී ද නො බැඳේ ද, භාත්පසින් නො බැඳේ ද එසෙයින් මැ-දූල් දෙකෙකි: කෘෂ්ණාජාලය ද අෂ්ටිජාලය ද යි. . . මෙ අෂ්ටීජාලය යි. ඒ පසේබුදුනට කෘෂ්ණාජාලය පුභීණ යැ. දෘෂ්ටීජාලය දුරලන ලද. කෘෂ්ණාජාලය පුතිණ වන බැවින් අෂ්ටීජාලය දුරලන ලද වන බැවින් ඒ පසේබුදුහු රූපයෙහි නො ලැගෙති ශබ්දයෙහි නො ලැගෙති ... දෘෂ්ට ගුැත මුත විඥාතවා ධර්මයන්හි නො ලැගෙකි නො ගනිකි නො බැදෙති භාත්පසින් නො බැදෙත් නික්ම ගියාහු බැහැර වූවංහු වෙසෙසින් ම්දුණාහු විසංයුක්ත වූවංහු විගතමයහාද කළ සිතින් යුක්ත වැ වෙසෙත් නුයි 'වාතොව ජාලමහි අසජ්ජමාතො' යනු වේ.

පදුමංච කොයෙන අලිපපමානොති: 'පදුමං' වුචවති පදුමපුපපං, 'තොයං වූචවති උදකං. යථා පදුමපුපථං තොයෙන න ලිපපති න පලිපත් ත උපලිපති අලිතනං අපලිතනං අනුපලිකනං. එවමෙව දෙම ලෙපා: කණ්ෂාලෙපො ච දිටයිලෙපො ච -පෙ- අයං තණකාලෙපො -පෙ-අයං දිටසිලෙපො, තසක පවෙවකසමබුදාහසක තණකාලෙපො පතීනෙන දිටසිලෙපො පටිනිසකවෙයා, තණකාලෙපසං පතීනකතා දිටයිලෙපසක පටිනිසකවයකනා සො පවෙවකසමබුදො රැපෙ න ලිපපති සදෙද න ලිපපති -පෙ - දිවස්සුතමුතවිකුකුතුබෙනු ධමෙමෙසු න ලිපපති සදෙද න ලිපපති -පෙ - දිවස්සුතමුතවිකුකුතුබෙනු ධමෙමෙසු න ලිපපති න පලිපපති න උපලිපෙති, අලිතෙනා' අපලිකෙනා අනුපලිකෙනා නිසාලොන විපසමුකෙනා විසකුකුකො වීමරියාදීකතෙන වෙතසා විහරතිනි 'පදුමංච තොයෙන අලිපපමානෝ එකො චරෙ බහාවිසාණකලෙපා'

ලතනාහ ලසා පචේඩකසමබුදෙකා:

''සීහොව සංදෙසු අසනතසංනතා වාතොව ජාලමති අසජජමානො, පදුමංව තොයෙන අලිපපමානො එකො චරෙ බගාවිසාණකපෙපා''තී.

8.

සීහෝ යථා දධාබලී පසයහ රාජා මිගානං අභිභුයා චාරී, සෙවෙථ පනතානි සෙනාසනානි එකො වරෙ බගාවිසාණකලෙපා.

සිහෝ යථා දධාබලී පසයහ, රාජා මිගානං අතිභූයා වාටිති: යථා සීහෝ මිගරාජා දධාබලී දධාවුඩො සබේඛ තිරවණනගතො පාලෙණ අතිභුයා අතිහවිතවා අපේඛාත්රීතවා පරියාදියිතවා මදදිනවා වරති විහරති ඉරියති වනෙතති¹ පාලෙති යපෙති යාපෙති පවෙවකසමබුදෙධාපී පඤඤබලී පඤඤුවුඩො සබබපාණහුතෙ පුඟාලෙ පඤඤය අතිභුයා අතිභවිතවා අණේඛාතාරිතවා පරියාදියිතවා මදදිනවා වරති විහරති ඉරියති වනොකි¹ පාලෙති යපෙති යාපෙතිනි 'සීහෝ යථා දධාබලී පසංකා රාජා මිගානං අතිභුයා වාටි:'

1. අසංලිසෙසා - ම ජ සං

2. වතාකත් – ව වි ක

පදුමං ව පොයෙන අලිපපමානො — 'පදුම' යි හෙ පුම්මල කියනු ලැබෙයි. 'තොය' යි උදකය කියනු ලැබේ යම්සේ නොලුම් මල දිය හා සමග නො කැවැරේ ද වෙසෙසින් නො කැවැරේ ද හාත්පයින් නො කැවැරේ ද අලිප්ත වූයේ අපලිප්ත වූයේ අනුපලිප්ත වේ ද එසෙයින් මැ ලෙපයෝ දෙදෙනෙකි: තෘෂ්ණා ලේපය ද දෘෂ්ටිලේපය ද යි . . . මේ දෘෂ්ටිලේපය යි කියනු ලැබේ. ඒ පසේබුදුනට තෘෂ්ණාලේපය පුණිණ යැ දෘෂ්ටිලේපය දුරලන ලද තෘෂ්ණා ලේපය පුණිණ වන බැවින් දෘෂ්ටිලේපය දුරැලූ බැවින් ඒ පසේබුදුහු රූපයෙහි නො ඇලෙති ශබ්දයෙහි නො ඇලෙති . . දෘෂ්ට ශුක මුක විඥාතවාධර්මයන්හි නො ඇලෙති, වෙසෙසින් නො ඇලෙති, හාත්පසින් නො ඇලෙති, අලිප්ත වූවාහු අපලිප්ත වූවාහු අනුපලිප්ත වූවාහු නික්ම ගියාහු බැහැර වූවාහු වෙසෙ සින් මිදුණහු විසංයුක්ත වූවාහු විගතමයාහද කළ සිතින් යුක්ත වැ වෙසෙත් නුයි 'පදුමං ව තොයෙන අලිප්පමානො එකො වරෙ බග්ගවිසාණකප්පො' යනුවේ.

එයින් වදළහ එ පයේ බුදුහු:

"සිනතා ව සදෙසු අසනාපසනොහා –පෙ– එකො වගර බගගවිසාණ කලපපා" යි.

8.

මෘගයනට රජ වූ කේශරසිංහ තෙමේ දළ බල කොට ඇතියේ යම් සේ (කායබලයෙන්) ලාහෙලා හැසිරේ ද (තෙජසින්) අභිහවා හැසිරේ ද, එසෙයින් වනයෙහි දුර සෙනසුන් සෙවුනේ යැ කගවෙහෙණහහක් සෙයින් එකලා වැ හැසිරෙන්නේ යි.

සිංහා යථා දයාබලී පසයන රාජා මිගානාං අතිභූෂය වාරි යනු: යමසේ සිංහ මෘගරාප් දළ බල කොට ඇතියේ දළ අව් කොට ඇතියේ හැම තිරිසන් ගිය සතුන් මැඩ අතිභවා යටපත් කොට හාත්පසින් ගෙන මර්දනය කොට හැසිරේ ද වෙසේ ද ඉරියවූ පවත්වා ද වැවේ ද රැකේ ද යැපේ ද යාපනය කොරෙ ද, එසෙයින් පසේ බුදුහු ද නුවණ බල කොට ඇතියාහු නුවණ අවි කොට ඇතියාහු සියලු පුංණින් සියලු පුද්ගලයන් පුඤායෙන් මැඩ අතිභවා යට කොට හාත්පසින් ගෙන මර්දනය කොට හැසිරෙති වෙසෙකි ඉරියවූ පවත්වති වැටෙති රැකෙති යැපෙති යාපනය වෙත්නු යි 'සිංහා යථා දධාබලී පසශ්හ රාජා මගානං අතිභූයාවාරී' යනු වේ. සෙවෙට පහතානි සෙනාසනානීති: යථා සිතෝ මිගරාජා අරකෙක වනමජෙකාගතානා චරති විහරති ඉරියති වතෙතති පාලෙති යපෙති යාපෙති, පාමාවකසමුබදධාපි අරකෙකු වනාපත්හානි පතතානි සෙනාසනානි පටිසෙවති අපසෙඥානි අපසනිගෙකාසානි විජනාවාතානි මනුසකරාහනෙයාකානි පටිසලලානසාරුපොනි. සො එකො ගචජති, එකො තිටයති, එකො රිසිදති, එකො සෙයාං කපෙතේ, එකො ගාමං පිණකාය පටිසති, එකො රිසිදති, එකො සෙයාං කපෙතේ, එකො ගාමං පිණකාය පටිසති, එකො පටිකකමති, එකො රහෝ ඒ සිදති, එකො වඩකමං අධිවයාති එකො වරති විහරති ඉරියති වතෙනති පාලෙති යපෙති යාපෙනිකි 'සෙවෙළු පහතානි සෙනාසනානි එකො වග බගත වසාණකපො;

තෙනාහ සො පවේදි ක සමබුදෙධා:

''සීගොා යථා දධාබලී පසයහ රාජා මිගානං අභිභූයා වාරී, සෙවෙථ පනතානි සෙනාසනාති එකො චරෙ බගාවිසාණකපො''ති.

9.

මෙකතං උපෙසබං කරුණං විමුතතිං ආයෙවමානො මුදිතං ච කාලෙ, සබෝගත ලොකෙන අවීරුණකමාතො එකො චරෙ බහාවිසාණකලෙපා.

ඉමහතං උපෙසබං කරුණං විමුහතිං ආසෙව්මානො මුදිකං ව කාංලති සො පමාවකසමබුදෙධා මෙහතාසහගතෙන වෙතසා එකං දිසං එරිනා විහරති. කථා දුකියං කථා තතියං කථා චතුනමං, ඉති උදධමයෝ තිරියං සබබධී සබබ ස්ථානය සබබාවතතං ලොකං මෙහතාසහගතෙන වෙතසා විපුලෙන මහගොතෙන අපපමාණෙන අවෙරෙන අබාංපජෙතින එරිනා විහරති කරුණාසහගතෙන වෙතසා –පෙ– මුදිකා සහගතෙන වෙතසා –පෙ– උපෙසබාසහගතෙන වෙතසා විපුලෙන මහගොතෙන අපපමාණෙන අවෙරෙන අබාංපජෝඛන දරිනා විහරතීති 'මෙහතං උපෙසබං කරුණං විමුහතිං ආසෙව්මානො මුදිතං ව කාලෙ'

සංඛතන ලොසොන අවරුජිතිමානොති මීතිනාය භාවිතතනා යෙ පුරත්මාය දිසාය සතනා නො අපටබතූලා මොනත්, යෙ පවණිමාය දිසාය සතනා – යො උතහරාය දිසාය සතනා – යෙ දක්ඛිණාය දිසාය සතනා – යෙ පුරත්මාය අනුදිසාය සතනා – යෙ පවණිමාය අනුදිසාය සතනා – යෙ උතතරාය අනුදිසාය සතනා – යෙ දක්ඛිණාය දනුදිසාය සතනා – යෙ තොරායිමාය දිසාය සතනා – යෙ දක්ඛිණාය දනුදීසාය සතනා – යෙ තොරාසීමාය දිසාය සතනා – යෙ දක්ඛිණාය දිසාය සතනා – යෙ තොරාසීමාය දිසාය සතනා – යෙ දත්බිණාය දිසාය සතනා – යෙ තොරාසීමාය දිසාය සතනා – යෙ දත්වීනාය දිසාය සතනා – මුදිකාය භාවිතතනා – උපෙක්ඛාය භාවිතතනා යෙ පුරත්මාය දිසාය සතනා – පෙ– යෙ දසසු දිසාසු සතනා නො අපටීකූලා නොනත්. යෙවෙට පහතානි සෙනාසනානි යනු: යමසේ සිංහරාජ අරණායෙහි වල් වැද හැසිරේ ද වෙසේ ද ඉරියවූ පවත්වා ද වැවේ ද රැකේ ද යැපේ ද යාපනය කෙරේ ද, එසෙයින් පසේබුදුහු අල්පශබ්ද වූ අල්පනිර්සොෂ වූ ජනවාත රහිත වූ මිනිසුන් ගේ රහසා කාරණයට නිසි වූ විවේකයට නිසි වූ වනසෙනසුන් ද වෙනෙහි දුර සෙනසුන් ද වනකෙළවර සෙනසුන් ද ඇසුරු කෙරෙකි. ඒ පසේබුදුහු එකලා වැ යෙකි, එකලා වැ සිටිති, එකලා වැ හිදුති, එකලා වැ හොවිති, එකලා වැ ගමට පිහුසිහා පිවිසෙකි, එකලා වැ හදුසිරෙකි, එකලාවැ රහසැ හිදුකි, එකලාවැ සක්මනට බසිති, එකලා වැ හැසිරෙති, වෙසෙති, ඉරිය වූ පවත්වති, වැටෙති, රැකෙති, යැපෙති, යපනය කෙරෙත් නුයි 'සෙවෙට පත්තානි සෙනාසතානි එකො වරෙ බග්ග විසාණකප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ එ පසේ බුදුනු:

''සිංහා යථා දධාබලී පසයහ –පෙ– එකො චරෙ බගගවිසාණ කප්පො'' යි.

9.

යුක්තපාප්තකාලයෙහි මෛතිය ද උපෙක්ෂ:ව ද කරුණාව ද මෘදුතාව ද යන චතුර්විධ වීමූක්තිය සෙවුනේ සියලු ලොකයා හා සමහ අව්ගරාධ වෙමින් කගවෙහෙණ හහක් මෙන් එකලා වැ හැසිරෙන්නේයි.

මෙතතං උපෙකබං කරුණං විමුතතිං ආසෙවමාතො මුදිතකදව කාලෙ යනු: ඒ පසේබුදුහු මෛති සහගත සිතින් එක් දෙසක් සපර්ශ කොට වෙසෙකි, එසෙයින් දෙ වැනි දෙස ද එසෙයින් තෙ වැනි දෙස ද එසෙයින් සිව වැනි දෙස ද ස්පර්ශ කොට වෙසෙකි, මෙසේ උඩ යැ යට යැ සරස යැ යන සියලු තැන්හිසර්වාත්මතාශයන් සියලු සත්ත්වයන් ඇති ලොව දෛතී සහගත වූ විපුල වූ මහද්ගත වූ අපුමාණ වූ අවෛර වූ නිදුක් වූ සිතින් ස්පර්ශ කොට වෙසෙක් නුයි 'මෙත්තං උපෙක්බං කරුණං විමුත්තිං ආසෙව මානො මුදිතඤ්ව කාලෙ' යනු වේ.

සබෙබන ලොකෙන අවිරුදධමානො යනු: මෙත් වැඩූ බැවින් පෙරදිග යම සත්ත්ව කෙනෙක් වෙත් ද ඔහු අපුතිකූල වූවාහු වෙති, අවරදිග යම සත්ත්ව කෙනෙක් වෙත් ද – උතුරු දිග යම සත්ත්ව කෙනෙක් වෙත් ද – දකුණු දිග යම සත්ත්ව කෙනෙක් වෙත් ද – පෙර අනුදිග යම සත්ත්ව කෙනෙක් වෙත් ද – අවර අනුදිග යම සත්ත්ව කෙනෙක් වෙත් ද – උතුරු අනුදිග යම සත්ත්ව කෙනෙක් වෙත් ද දකුණු අනුදිග යම සත්ත්ව කෙනෙක් වෙත් ද යටදිශායෙහි යම සත්ත්ව කෙනෙක් වෙත් ද – උඩ දිශායෙහි යම සත්ත්ව කෙනෙක් වෙත් ද – දශ දිශායෙහි යම සත්ත්ව කෙනෙක් වෙත් ද ගවදිශායෙහි යම සත්ත්ව කෙනෙක් වෙත් ද – උඩ දිශායෙහි යම සත්ත්ව කෙනෙක් වෙත් ද – දශ දිශායෙහි යම සත්ත්ව කෙනෙක් වෙත් ද ඔහු අපුතිකූල වූවාහු වෙති, කරුණා වැඩූ බැවින්– මෘදුතා වැඩූ බැවින්– උපෙක්ෂා වැඩූ බැවින් පෙරදිග යම සත්ත්ව කෙනෙක් වෙත් ද ... දශදිශායෙහි යම සත්ත්ව කෙනෙක් වෙත් ද ඔහු අපුතිකූල වූවාහු වෙත්. සංඛතන ලොකෙන අවිරුජඣමානොති: සංඛතන ලොකෙන අටිරුජඣමානො අපපටිවිරුජඣමානො අාාසාතියමානො අපපටිහඤඤ– මානොති 'සංඛතන ලොකෙන අටිරුජඣමානො එකො චරර බහාවිසාණ කපෙපා'.

ලතනාහ සො පවේවකසමබුදෙධා:

''මෙතතං උපෙයබං කරුණං විමූතතිං ආයෙවමානො මුදිතං ව කාලෙ, සබෙබන ලොකෙන අවිර ජඣානො එකො චලර බහාවිසාණකපො''ති.

10.

රාගං ච ලදසං ච පහාය මොහං සනුලයිතාන සංකූසැජනානි¹, අපතාසං ජීවිතසමබයමහි එකො චරෙ බගාවීසාණකලපසා.

රාගං ව දෙසං ව පහාය මොහතති 'රාගො'ත් ''යො රාගො සාරාගො - පෙ- අතිජඹා ලොහො අකුසල මූලං'' දෙසොති ''යො විතතසය ආසාගතා - පෙ- චණඩිකකං අසුරොපො අනාගාමනතා විතතසය''. මොහොති ''දුකෙබ අඤඤණං - පෙ- අවිජජාලඩගී මොහො අකුසලමූලං.'' රාගං ව දෙසං ව පහාය මොහතති සො පරවතකසමබුදෙඩා රාගං ව දෙසං ච මොහං ව පහාය පරතිතා විනොදෙනා බානත්කරිතා අනාහාවං ගලානාත් 'රාගං ව දෙසං ව පහාය මොහං.'

සඳ ශිතිනා සංකෘත හර කොත්ති දසස කෙයු හිතානි: කාමරාග-සංකෘත හර කාමරාග පටිසස කෙයු හේතාන්ති දසස කෙයු හේතානි: කාමරාග-සංකෘත හර කාමරාග කොත්ති සංකාන සංකාන හර කොත්ති සංකාන සංකෘත හර කොත්ති සංකාන කොත්ති සංකාන කොත්ති සංකාන කොත්ති සංකාන හර කොත්ති සංකාන කාමරාග කොත්ති සංකාන කොත්ති සංකාන කොත්ති සංකාන කාමරාග කොත්ති සංකාන කාමරාග කොත්ති සංකාන කාමරාග කොත්ති සංකාන කාමරාග කොත්ති සංකාන කොත කොත්ති සංකාන කොත්ති කොත්ති සංකාන ක කොත්ති සංකාන කොත්ති කොත්ති සංකාන කොත්ති සංකාන කොත්ති සංකාන කොත්ති සංකාන කොත්ති කොත්ති කොත්ති කොත්ති කොත්ති කොතර

අසනතසං ජීවිතසඞ්බයමහිති: අසා පවේවකසමබුදෝා ජීවිතපරියෝ– සානෙ අසනනායි අනුතුායි අනුබබිගොහා අනුසසඞ්කි⁸ අනුතුාසො අහිරු අවජමහි අනුතුායි අපලායි පහිනාහයහෙරවො විගකලොමහංදෙසා වහරතීති 'අසනනසං ජීවිතසඞ්බයමහි එකො චරෙ බහාවේසාණකලපහා.'

''රානං ච දෙස ච පහාය මොහං සනුලයිතාන සයෙකුතුජනානි, අසනතසං ජීවිතසබායමහි එකො චරෙ බණවිසාණකපෙපා''ති.

 බාානතිං කටින්වං – මජනං ව, වි -3. අනුගඩකි – මජනං ව, වි

^{1.} සංශෝධිතෘත් – මජසං ව, ව්

සංඛ්‍රතා ලොකෙන අවිරූජ්ඣමානො යනු: සියලු ලො වැ සතුන් හා සමග අවිරුද්ධ වන්නාහු අපුතිවිරුද්ධ වන්නාහු නො ගටනු ලබන්නාහු නො නසනු ලබන්නාහු නුයි 'සබ්බෙන ලොකෙන අවිරුජ්ඣමානො එකො වරෙ බග්ගව්සාණකප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ ඒ පසේබුදුහු:

''මෙතතං උපෙකබං කරුණං විමුතතිං - පෙ– එකො වරෙ බගං-විසාණකලපපා''යි.

10.

රාගය ද ද්වේෂය ද මොහය ද දුරු කොට දස සංයොජනයන් පුදලනය කොට ජීවිතක්ෂයෙහි තුස්ත නො වනුයේ කගවෙහෙණ හහක් සෙයින් එකලා වැ හැසිරෙන්නේ යි.

රාගඤව දොසඤව පහාය මොහා --- 'රාගො' යනු: ''යම රාගයෙක් සංරාගයෙක් . . අභිධාායෙක් ලොහ අකුශලමූලයෙක් වේ ද එය යි. දොසො යනු: ''විත්තයා ගේ යම ආඝාතයෙක් . . . සැඩ බවෙක් නො පිරිපුන් වචන ඇති බවෙක් විත්තයා ගේ නො සතුටු බවෙක් වේ ද එය යි. මොහො යනු: ''දුঃබසතායෙහි නො දනීම යැ . . . අවිදාහ ලඩ්ගියක් මොහ අකුශල මූලයෙක් වේ ද එය යි. රාගඤව දෙසඤව පහාය මොහං යනු: ඒ පසේබුදුහු රාගය ද ද්වේෂය ද මොහය ද හැර හැරපියා දුරු කොට විගතාන්ත කොට අනභාවයට පමුණුවා නුයි 'රාඤේව දෙසඤ්ච පහාය මොහං' යනු වේ.

සඥශිතාන සඤඤාජනානි — සංයෝජන දශයෙකි: කාම රාගසංයොජන යැ දුතිඝසංයොජන යැ . . . අවිදාහ සංයොජන යි. සඤා ලයිතාන සංයොජනානි යනු: සංයොජනයන් සඤලනය කොට පුදලනය කොට සම්පුදලනය කොට දුරු කොට බැහැර කොට විගතාන්ත කොට අනභාවයට පමුණුවා නුයි 'සන්දලයිත්වාන සඤඤඤාජනානි' යනු වේ.

අසනානසං ජීවිතසඩබයමහි යනු: ඒ පසේ බුදුහු දිවි කෙළවර සුස්ත නො වන සුල්ලහ උසුස්ත නො වනුවහ උද්වෙග නො වනුවහ නො සැක වනුවහ නො තැතිගනුවහ නො බිය සුල්ලහ නො සැලෙනුවහ උසාස නො වනුවහ නො පලායන සුල්ලහ පුහීණ වූ බිය හා බිය අරමුණු ඇතියහ පහ වූ ලොමුදහ ඇති වැ වෙසෙත් නුයි 'අසනතසං ජීවිතසඩබයමහි එකො වරෙ බග්ගවිසාණකප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ ඒ පයේ බුදුහු:

-කංසවිගාශිරි ර්ගයි කොට් -පංලං හැලම සැසප පිණිසාදාම පිණිනයා. කාමය - ඉතින් -පංලං සැසප් ස 11.

හජනති සෙවනති ව කාරණතා¹ නිකකාරණා දුලලහා අජජමිකතා, අතතාන්ප කුඤ⁸ අසුවී මනුසා එකො වරෙ බහාවිසාණකපෙසා.

හජනති සෙවනති ව කාරණතාති; අාතතාකාරණා පරතාකාරණා උභයතාකාරණා දිටයිධමේකතාකාරණා සමපරායිකතාකාරණා හජනති සමහජනති සෙවනති ගිසෙවනති සංසෙවනති පටිසෙවනතියි 'හජනති පෙවනති ව කාරණතා'.

නිකකාරණා දූලලහා අජජමිතතාති: දෙව මහතා: අගාරික මතෙතා ච පබරිජිතමතෙතා ච⁸ –පෙ– අයං අගාරිකමිතෙතා –පෙ– අයං පබබජිත මතෙතා. නිකකාරණා දූලලහා අජජමිතතාති: ඉමෙ දෙව මතතා අකාරණා නිකකාරණා අහෙතු අපාච්චයා දූලලාන දූලල^{දු}ා සුදූලලංකාති 'නිකකාරණා දූලලහා අජජමතතා'.

අතතත්පයැකා අසුව් මනුසසාති: 'අතාත්පයැකු'ති අතානො අසාය අත්තුනො හොතු අත්ත්රො පාවියා අත්ත්රො කාරණා හද නති සඳහ ජනති සෙවනති නිසෙවනති සංසෙවනති ප ටිසෙවනති ආචරතත් සමාචරතත් පයුරුපාසතත් පරිපූචඡනත් පරිපඤභනකිකි 'අභාභ පකුසු'. අසුවී මනුසසාති: අසුවිනා කායකමේවන සමතාකා ගතාති අසුවී මනුසසා, අසුවිතා වවීකමෙවෙන සමතතාගතාති අසුව මනුසසා, අසුිනා මනොකමෙමන සමතතාගතාති අසුවී මනුසසා, අසුදිනා පාණාත්පාලාන– අසුවිනා අදිකකාදනෙන– අසුදිනා කාමෙසු ම්චඡාචාරෙන – අසුවිනා මුසාවාදෙන – අසුවියා පිසුනාය වාචාය සමතකාගතා– අසුදියා එරුසාය වාචාය' සමතතාගතා-- අසුවිතා අසුදියා අභිණ්ඩාය සමත්නාගතා-සව්ථාලාපෙන සමන්නාගතා--අසුවිනා බසාපාලැන සමනනාගතාති 'අසුවී මනුසසා, අසුවියා ම්වණ දිටසියා සමනතාගතාති අසුවී මනුසසා, අසුවියා වෙතතාය සමනතා ගතාති අසුවී මනුසසා, අසුවියා පඤිනාය සමනනාගතාති අසුව 'මනුසකා, අසුවනා පණියිනා සමතතාගතාති අසුවී මනුසකා, අසුවී තීනා නිතීනා ඔමකා ලාමකා' ජනතකා පරිතනාන් 'අතන ස්පකුකු අසුව මනුසා'.

- 3. අතපාතන සාදේකද ම ව වි 3. අනාභාරික මිලනතාව –වි
- 5. අපයා කාරණ මණයං ව වික 6. පිසුතා වෘචාශ - මව වික

^{1,} කාරණකතා - ම ව වි

^{4.} අයං අනශාරික මිපෙසා – ව

^{7.} එරුෂා වෘචාය – ම ව වික

අර්ත්ථය කාරණ කොට ඇත්තාහු හජනය කෙරෙති සේවනය ද කෙරෙති. (අර්ත්ථ පුතිලාහ කාරණයෙන්) නිෂ්කාරණ වූ ආයාීමිතුයෝ දුර්ලහ වෙති. ආත්මාර්ථයෙහි පුඥා ඇති මනුෂායෝ අපවිතු වූ කාය-කර්මාදියෙන් යුක්ත වූවාහු යැ (එහෙයින්) කගවෙහෙණ හහක් සෙයින් එකලා වැ හැසිරෙන්නේ යි.

හජනති සෙවනති ව කාරණතා යනු: ආත්මාර්ථ හේතුයෙන් පරාර්ථ හේතුයෙන් උහයාර්ථ හේතුයෙන් ඓහලෞකිකාර්ථ හේතු-යෙන් පාරලෞකිකාර්ථ හෙතුයෙන් හජනය කෙරෙති, මොනොවට හජනය කෙරෙති සෙවනය කෙරෙකි නිරතුරු සෙවනය කෙරෙති සංසෙවනය කෙරෙති පුතිසෙවනය කෙරෙත් නුයි 'හජනාකි සෙවනක් ච කාරණත්ථා' යනු වේ.

නිකකාරණා දුලලහා අජජමිතතා යනු: අගායාමන ද පුවුජිතමන ද යී මනයෝ දෙදෙනෙක් . . . මේ පුවුජිත මන යි. නිකකාරණ දුලලහා අජජමතතා- මේ උභයමනයෝ (අද්එත් පුතිලාහහෙතුයෙන්) අකාරණ වූවාහු නිෂ්කාරණ වූවාහූ අහෙතු අපුතාය වූවාහු දුර්ලහ වෙති. දුක සේ ලැබිය හැකි වෙති. අතියයින් දුක සේ ලැබිය හැකි වෙත් නුයි නික්කාරණා දුල්ලහා අජ්ජමිත්තා' යනු වේ.

අතතතර සංකුකා අසුවී මනුහසා — 'අත්තත්රපඤ්ඤ,' යනු: තම හට වැඩ පිණිස ආත්මහේතුයෙන් ආත්ම පූතායෙන් ආත්මකාරණයෙන් හජනය කෙරෙකි සංහජනය කෙරෙකි සේවනය කෙරෙකි නිස්සෙවනය කෙරෙකි සංසෙවනය කෙරෙකි ප්රවස්ත කෙරෙකි නිස්සෙවනය කෙරෙකි සංසෙවනය කෙරෙකි ප්රවස්ත හැසිරෙකි මැනැවින් හැසිරෙකි පර්යාූපාසනය කෙරෙකි ප්රවස්ත ඉන්න කෙරෙක් නුයි 'අත්තත්ර පඤඤා' යනු වේ. දසුවී මනුස්සා' යනු වේ. අපවිතු වූ වාක්කර්මයෙන් සමන්විත වූවාහු නුයි 'අසුවී මනුස්සා' යනු වේ. අපවිතු වූ වාක්කර්මයෙන් සමන්විත වූවාහු නුයි 'අසුවී මනුස්සා' යනු වේ. අපවිතු වූ මනාකර්මයෙන් සමන්විත වූවාහු නුයි 'අසුවී මනුස්සා' යනු වේ. අපවිතු වූ පාණ වධයෙන්– අපවිතු වූ අදත්තාදනයෙන්– අපවිතු වූ කාමමරහා-වාරයෙන්– අපවිතු වූ මෘෂාවාදයෙන්– අපවිතු වූ සිලනවචනයෙන්– අපවිතු වූ පරැෂ වචනයෙන්– අපවිතු වූ පලාපවචනයෙන්– අපවිතු වූ අභිධාරයෙන්– අපවිතු වූ වාසපාදයෙන් යුක්ක වූවාහු නුයි 'අසුවී මනුස්සා' යනු වේ. අපවිතු වූ වොතායෙන් යුක්ක වූවාහු නුයි 'අසුවී මනුස්සා' යනු වේ. අපවිතු වූ පරාත්රනායෙන් යුක්ක වූවාහු නුයි 'අසුවී මනුස්සා' යනු වේ. අපවිතු වූ පරාත්රනායෙන් යුක්ක වූවාහු නුයි 'අසුවී මනුස්සා' යනු වේ. අපවිතු වූ පණියියෙන් යුක්ක වූවාහු නුයි 'අසුවී මනුස්සා' යනු වේ. අපවිතු වූ පණියියෙන් යුක්ක වූවාහු නුයි 'අසුවී මනුස්සා' යනු වේ. අපවිතු වූ පණියියෙන් යුක්ක වූවාහු නුයි 'අසුවී මනුස්සා' යනු වේ. අපවිතු වූ පණියියෙන් යුක්ක වූවාහු නුයි 'අසුවී මනුස්සා' යනු වේ. අපවිතු වූ පණියියෙන් යුක්ක වූවාහු අවමත වූවාහු ලාමක වූවාහු අනුතාය වූවාහු අල්ප වූවාහු නුයි 'අත්තත්රපඤ්ඤා අසුවීමනුස්සා'යෙනු වේ.

චුලලතිදෙස පාළි

බගාවිසාණ සුකතනිදෙසො

එකො වරෙ බගගවිසාණකපෙපා'ති: එකොති සො පරොවක සමබුදෙඩා පබබපජාසඬාතෙන එකො –පෙ– වරෙති: අවස්වරියාගයා –පෙ– බගගවිසාණකපෙපාති ශථා බගහසක නාම විසාණං එකං හොති අදුතියං –පෙ– එකො වරෙ බගහවිසාණකපෙපා'.

තෙනාහ ලසා පවෙවකසමබුදෙකා:

''හජනති සෙවනති ව කාරණාවා නිකකාරණා **දුල්ලාා අජජමිතාා,** අතා තිප**කුකු අසුවී මනුසසා** එකො වරෙ බහාවිසාණකලෙසා'ති,

ຍຽອໝໍາ ຍອດຜະ

තිටයීතො ව බගගවිසාණසූතතනිදෙදකො.

- අප්තො කිසස මොකතයොා පුණණකො අථ මෙකතු බොතකො උපසීවො ව නතෙ ව අථ ගෙමකො.
- 2. ලතාදෙයාසකපා දූහයො ජතුකණණි ව පණඩිතො, හදුාවුබො උදයො ව පොසාලො වාපි බුංහමණො.
- මොසරාජා ච මෙධාවී පිහිබියො ච මහාඉයි, යොළසනනං¹ පතාලකසං බ්‍රාහමණානංව සාසනං. පාරායනානං⁸ නිලදසා තතනකානි හවනති හි⁸
- බහාවිසාණසුකතානං නිදෙසාපි කරේව ව නිලදසා දුවිධා අසැහා පටිපුණණා සුලක්ඕතා''ත්

චුලත්දෙදසපාළි නිටයීතා.

3. හටහාතිවා – ම ව වි ක

^{1.} ලසාළිහානං - අ - ව

^{2.} සංරාශතා - ව

බගාවසාණ සුපුතිර්දේශය

චූලනිර්දෙශපාලි

එකො වරෙ බගගවිසාණකපෙපා — 'එකො' යනු: ඒ පසේබුදුහු පුමුරාාා කොටයිහ ඒකයන.. වරෙ යනු: වයාීා අටෙක්: ... බගග-විසාණකපෙපා යනු: යම් සේ කගවෙහෙණ නම් මෘගයාගේ හත එකෙක් මැ වේ ද අද්වීතිය වේ ද... 'එකො වරෙ බග්ගවිසාණකප්පො' යනු වේ.

එයින් වදළහ එ පසේ බුදුහු:

''හජනති සේවනති ව කාරණඣා –පෙ– එකො වරෙ බගං-විසාණකපපා'' යි.

සතර වැනි වර්ග යි.

බගගවිසාණ සූපුනිර්දේශය නිමියේ යි.

 අජිත යැ තිස්ස මෙත්තෙයා යැ පූර්ණක යැ යළි මෙත්තගූ යැ ධොතක යැ උපසිව යැ නන්ද යැ යළි හෙමක යැ.

2. තොදෙයා – කප්ප දෙදෙහා යැ පණ්ඩිත වූ ජතුකර්ණී යැ හදාවූධ යැ උදය යැ පොසාල බාහ්මණ යැ නුවණැති මොඝරාජ යැ මහර්ෂී වූ පිඩගිය යැ යන–

3. මේ සොළොස් බමුණනට අනුශාසන ද (එ මැ) පාරායණ සූහු-යන්ගේ නිර්දේශ ද එතෙක් මැ වෙති.

4. තටද එසේ මැ බග්ගවිසාණ සූතුයන්ගේ නිර්දේශ ද යි සපුරා දක්වන ලද නිර්දේශයෝ ද්විපුකාරහ යි දත යුත්තා හ.

සුළු නිදෙස් පෙළ නිමි.

"Wherever the Buddha's teachings have flourished,

either in cities or countrysides, people would gain inconceivable benefits. The land and people would be enveloped in peace. The sun and moon will shine clear and bright. Wind and rain would appear accordingly, and there will be no disasters. Nations would be prosperous and there would be no use for soldiers or weapons. People would abide by morality and accord with laws. They would be courteous and humble, and everyone would be content without injustices. There would be no thefts or violence. The strong would not dominate the weak and everyone would get their fair share." ***THE BUDDHA SPEAKS OF** THE INFINITE LIFE SUTRA OF ADORNMENT, PURITY, EQUALITY AND ENLIGHTENMENT OF **THE MAHAYANA SCHOOL***

With bad advisors forever left behind, From paths of evil he departs for eternity, Soon to see the Buddha of Limitless Light And perfect Samantabhadra's Supreme Vows.

The supreme and endless blessings of Samantabhadra's deeds, I now universally transfer. May every living being, drowning and adrift, Soon return to the Pure Land of Limitless Light!

* The Vows of Samantabhadra *

I vow that when my life approaches its end, All obstructions will be swept away; I will see Amitabha Buddha, And be born in His Western Pure Land of Ultimate Bliss and Peace.

When reborn in the Western Pure Land, I will perfect and completely fulfill Without exception these Great Vows, To delight and benefit all beings.

* The Vows of Samantabhadra Avatamsaka Sutra *

DEDICATION OF MERIT

May the merit and virtue accrued from this work adorn Amitabha Buddha's Pure Land, repay the four great kindnesses above, and relieve the suffering of those on the three paths below. May those who see or hear of these efforts generate Bodhi-mind, spend their lives devoted to the Buddha Dharma, and finally be reborn together in the Land of Ultimate Bliss. Homage to Amita Buddha!

NAMO AMITABHA

南無阿彌陀佛

《斯里蘭卡巴利文:小部阿含經:大義釋·小義釋》

財團法人佛陀教育基金會 印贈

合北市杭州南路一段五十五號十一樓

Printed and donated for free distribution by

The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation

11F, No. 55, Sec. 1, Hang Chow South Road, Taipei, Taiwan, R.O.C. Tel: 886-2-23951198, Fax: 886-2-23913415

Email: overseas@budaedu.org

Website: http://www.budaedu.org

Mobile Web: m.budaedu.org

This book is strictly for free distribution, it is not to be sold.

නොමිලයේ බෙදාදීම පිණිසයි.

Printed in Taiwan 500 copies; September 2019 SR074 - 17056